I
00013

VNIVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

UNIVERSIDAD
DE SALAMANCA

Nº 13

E-1-3

Pe Maestro Cano b. 1

2
9
2

VNIVERSIDAD
DE SALAMANCA

I
00013

Scriptum Sancti Thome de Aquino ſuper ſecundo ſententiarum.

Es de la Comp.a de Jes. de Sala.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

⁋Incipit liber ſcd̃us magiſtri ſniaꝝ de reruꝫ creatione ⁊ formatiõe corporaliũ ⁊ ſpiritualiũ ⁊ aliĳs plurib⁹ eis ꝑtinẽtibus.

Q Ue ad myſteriuꝫ diuine vnitatis atqꝫ trinitatis: ſꝫ ex parte: cognoſcẽdũ ꝑtinere noſcunt̃ q̃ꝫtuꝫ valuim⁹ diligẽter executi ſum⁹: nũc ad ꝯſiderationẽ creaturaꝝ tranſeamus.

⁋Di. I.

⁋Qꝫ vnũ ẽ pricipiũ reꝝ ⁊ nõ pl'a
Quid ſit creare: qd facere.
Scd̃ꝫ quã rõnẽ dñr de deo huiuſmodi verba agere facere.
Quare rõnalis creatura facta ſit. i. homo vel angelus.
Quõ dr̃ hõ factus ꝑꝑ reparationem angelici caſus.
Quare ita hõ ſit iſtitut⁹ vt vnita ſit anima corpori.

⁋Di. II.

⁋De angelis quãdo facti ſũt.
Qꝫ nihil ſcm̃ ẽ añ celũ ⁊ terrã.
Qꝫ ſil' cũ tpe ⁊ cũ mundo cepit ſpũalis creatura ⁊ corꝑalis.
Ubi angeli mox creati fuerit.
Qꝫ ſil' creata ẽ viſibiliũ mã ⁊ inuiſibilium nã ⁊ vtraqꝫ iformis.
Quomodo dixit lucifer aſcendam in celum.

⁋Di. III.

⁋Quales facti fuerint angeli.
An oẽs angeli fuerint eq̃les in eẽntia ſapiã ⁊ libtate arbitriĳ.
Que cõia ⁊ eq̃lia hũerũt ãgeli.
An boni vel mali creati ſint: ⁊ an aliqua mora fuerit iter creationem ⁊ lapſum.
De triplici ſapiã angeloꝝ ante caſum vel cõfirmationeꝫ.
An aliquam habuerũt dei dilectionem vel ſui ante caſum.

⁋Di. IIII.

⁋An ꝑfecti ⁊ beati creati ſint: an miſeri ⁊ imperfecti.

⁋Di. V.

⁋De ꝯfirmatione ⁊ ꝯuerſione ſtantiuꝫ: ⁊ auerſione ⁊ lapſu cadentium.
De libo arbitrio breuit̃ tãgit̃.
An aliq̃d datuꝫ fuerit ſtantib⁹ quo conuertuntur.
Qua gratia indigebant angeli ⁊ qua non.
An lapſis ſit iputãda auerſio.
Utꝝ beatitudinem quaꝫ acceperunt in ꝯfirmatione ſtãtes meruerunt per aliquã tũc appoſitam gratiam.

⁋Di. VI.

⁋Qꝫ de maiorib⁹ ⁊ minoribus q̃dã ceciderũt: iter quos vn⁹ fuit celſior ſcilꝫ lucifer.
Uñ ⁊ quõ deiecti ſunt.
Quare nõ eſt eis cõceſſum habitare i celo vel in terra.
De prelationibus demonum.
An oẽs demones ſint in h̄ aere caliginoſo: vel aliq in iferno.
De poteſtate luciferi.
An demones ſemel victi a ſanctis vltra accedant ad ipſos vel ad alios.

⁋Di. VII.

Utruꝫ boni angeli peccare vel mali recte viuere poſſint.
Qꝫ cuꝫ vtriqꝫ hẽant libeꝝ arbi. nõ tñ ad vtrũqꝫ flecti poſſũt.
Qꝫ boni poſt ꝯfirmationẽ liberius hñt libeꝝ arbitriũ q̃ꝫ añ.
An pñt ex nã peccare ſicut añ.
Quib⁹ modis angeli mali noſcant veritateꝫ tꝑaliũ reꝝ.
Qꝫ magice artes v̓tutes ⁊ ſcia. dyaboli valẽt que ẽ eis a deo.
Qꝫ malis ãgelis nõ ſuit ad meritũ mã viſibiliũ reruꝫ.
Qꝫ non ſunt creatores ſꝫ ꝑ eos magi ranas ⁊ alia fecerũt: ſic̃ nec boni: ⁊ ſi per eoꝝ myſterium fiunt creature.
Qꝫ ſolus de⁹ ſic opat̃ creationẽ reꝝ: ſicut iuſtificationẽ mẽtis.
Qꝫ angeli mali multa pñt ꝑ nature vigorẽ que nõ pñt ꝑpter dei ꝓhibitionem.

⁋Di. VIII.

⁋Utrũ oẽs ãgeli corporei ſint.
De formis q̃b⁹ apparuit deus ⁊ de illis i q̃b⁹ ãgeli apparẽt.
Qꝫ de⁹ in ſpecie q̃ de⁹ eſt nunq̃ꝫ apparuit mortalibus.
Quõ dicunt̃ demones itrare i homines.

⁋Di. IX.

⁋De ordinuꝫ diſtinctione.
Quid appelletur ordo: ⁊ q̃ ſit rõ cuiuſcunqꝫ nominis.
Qꝫ noia illa ſumpta ſũt a donis gratie non ꝑpter ſe: ſed ꝑpter nos eis data.
Utꝝ hi ordines ab initio creationis diſtincti fuerint.
Utrum omnes angeli eiuſdeꝫ ordinis ſint equales.
Quõ dicat ſcriptura decimuꝫ ordinẽ ꝯpleri hẽre de hoib⁹
Utꝝ hoies aſſumant̃ iuxta numerũ ſtantiũ vel lapſoꝝ.

⁋Di. X.

⁋An oẽs celeſtes ſpũs mittãt̃.
An michael gabriel ⁊ raphael ſint noia ordinũ vel ſpirituũ.

⁋Di. XI.

⁋Qꝫ ſingule aie hñt angelũ bonum ad cuſtodiam: malũ vero ad exercitium.
Utꝝ angeli ꝓficiãt in merito ⁊ p̃mio vſqꝫ ad iudiciuꝫ.

⁋Di. XII.

⁋De diſticriõe opeꝝ ſex dieꝝ.
Qꝫ aliĳ ſenſerũt oia ſimul facta in materia ⁊ forma: aliĳ ꝑ interualla tempoꝝ.
Quõ per interualla tẽpoꝝ res corꝑales cõdite ſint.
Quo ſenſu tenebre dicãtur eẽ aliq̃d: ⁊ quo dicãt ñ eẽ aliq̃d.
Quare illa mã ꝯfuſa ſit dicta iformis: ⁊ vbi; ad eẽ prodĳt ⁊ quãtũ ad altum aſcenderit.
De q̃ttuor modis diuine operationis.

⁋Di. XIII.

⁋De primo diſtinctionis oꝑe.
De luce facta primo die ſi ſpiritualis an corporalis fuerit.
Quib⁹ modis accipitur dies.
De nãli ordine computatiõis dierum: ⁊ de illo qui pro myſterio introductus eſt.
De intelligentia horuꝫ verborum dixit deus.
Ex quo ſenſu pr̃ dicit̃ opari in

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

filio vel per filiũ vl' in ſpũſcõ.

¶ Di. XIIII.

¶ De ope ſcõe diei: qua factuꝫ eſt firmamentum.
Qꝛ celũ tũc ſcĩn dꝫ intelligi.
De qua materia factum ſit.
Quõ aque poſſũt eẽ ſup celũ: ⁊ quales ſint.
De figura firmamẽti.
Quare tacuit ſcriptura de bñ dictione operis huius diei.
De ope tertie diei quãdo aque congregate ſunt in vnũ locũ cũ multa ſint maria ⁊ flumia
De ope quarte diei qua facta ſunt luminaria.
Quõ accipiẽdum ſit illud: ſint in ſigna ⁊ tempora.

¶ Di. XV.

¶ De opere qnte diei qua facta ſunt natatilia ⁊ volatilia.
De ope ſexte diei qua creata ſunt aialia ⁊ reptilia terre.
De venenoſis ⁊ noxijs aialibꝰ
Utrum mima animalia tunc creata fuerunt.
Quare poſt oia factus eſt hõ.
De ſnia illoꝝ qui ſimul oia facta eſſe ꝯtendunt.
Quõ itelligẽda ſit requies dei.
Quõ accipiẽdũ ſit ꝙ dr̃ deꝰ cõ pleſſe opus ſuũ ſeptima die cum tunc quieuerit.
Quõ omnia facta a deo dicãt tur valde bona.
De ſanctificatiõe ſeptime diei

¶ Diſt. XVI.

¶ De hominis creatiõe.
Qualis factus ſit homo.
De imagine ⁊ ſimilitudine ad quaꝫ factus eſt homo.
Quare hõ dr̃ imago ⁊ ad imaginẽ: filiꝰ vo nõ ad imaginẽ.

¶ Diſt. XVII.

¶ De creatiõe anime: an de aliquo facta ſit.
De iſpiratõe ⁊ inſufflatiõe dei.
Quãdo facta fuerit anima an in corpore vel extra.
In qua etate factus eſt homo.
Quare hõ extra paradiſũ creatus in paradiſum ſit poſitus.
Quibꝰ mõis padiſus accipiat.
De ligno vite.
De ligno ſcientie boni ⁊ mali.

¶ Di. XVIII.

¶ De formatione mulieris.
Quare de latere viri ⁊ non de alia parte corpis formata ſit.
Quare dormienti viro ⁊ non vigilanti ſubtracta ſit coſta.
Qꝛ de coſta multiplicata in ſe ſine additamento extrinſeco. facta fuerit.
De cãis ſupiorib ꝰ ⁊ iferiorib ꝰ.
De cauſis que i deo ſunt ſimꝉ ⁊ in creaturis: ⁊ de his que i deo tantum ſunt.
De aia mulieris que nõ eſt ex anima viri: quia anime non ſunt ex traduce.

¶ Di. XIX.

De ſtatu hominis ante peccatum qualis fuit ſꝫ corpus: ⁊ qualis poſt peccatum.
Quõ dĩ hõ factꝰ i aiaꝫ viuẽteꝫ.
Corpus hominis ante peccatuꝫ mortale immortale erat: poſt peccatum mortuuꝫ.
Utrum imortalitas quam tũc habuit fuerit de ꝯditione nature an ex gratie beneficio.
Si poſſet homo viuere ſemp vtens alijs lignis ⁊ non de ligno vite deo non mandante vt de illo ederet.
De imortalitate corporis.

¶ Di. XX.

¶ De modo ꝓcreationis filioꝝ ſi nõ peccaſſent primi hoies.
Quare in paradiſo nõ coierũt.
De modo tranſlationis in melius ſi nõ peccaſſent.
Utrũ in pfectiõe ſtature ⁊ vſu mẽbroꝝ ꝓcrearent filij.
Utrum etiam in ſenſu paruuli naſcerentur.
De duobus bonis altero hic dato altero ꝓmiſſo.

¶ Di. XXI.

De inuidia diaboli qua ad tentandum acceſſit.
De forma in qua venit.
De caliditate ſerpentis.
Utrum elegerit ſerpentẽ vt ꝑ eum tentaret dyabolus.
De modo tentationis.
De duplici ſpecie tentationis.
Quare peccatũ hois ⁊ nõ angeli remediabile ſit.
Qꝛ non ſoli viro ꝓceptum fuit datum.

¶ Diſt. XXII.

De origine illius peccati.
De mulieris elatiõe.
De viri elatione.
Quis magis d̃liquerit: vir aut mulier.
De ignorantia excuſabili vel iexcuſabili.
An voluntas precefferit illud peccatum.

¶ Di. XXIII.

Quare deus permiſit hominẽ tẽtari quẽ ſciebat caſurum.
Qualis fuerit ſm animam homo ante peccatum.
De triplici ſcientia hominis ante lapſum.
Utruꝫ homo pſcius fuerit eorum que ſibi futura erant.

Di. XXIIII.

De gratia hominis ⁊ potentia. ante caſum.
De adiutorio homini in creatione dato: quo ſtare poterat
De libero arbitrio.
De ſenſualitate.
De ratione ⁊ partibus eius.
De ſimili ordine peccandi in nobis ⁊ in primis parẽtibꝰ.
Qꝛ in nobẽ vir mꝉier ⁊ ſerpẽs.
De ſpirituali coniugio viri ⁊ mulieris in nobis.
Qualiter per iſta tria in nobis conſumetur tentatio.
Quando mulier manducat ſola cibum vetitum.
Quando etiaꝫ vir manducat.
Quando ſit veniale vel mortale peccatum.
Quibus modis accipitur ſenſualitas in ſcriptura.

¶ Di. XXV.

Diffinitio liberi arbitrij ſcd̃m philoſophos.
Qualiter in deo accipitur liberum arbitrium.
Qꝛ angeli ⁊ ſancti liberum habent arbitrium.
Qꝛ liberius erat liberum arbitriũ qñ peccare nõ potuerũt.
De differẽtia libertatis liberi arbitrij ſꝫ diuerſa tpa.
De q̃tuor ſtatibꝰ libi arbitrij.
De corruptione liberi arbitrij per peccatum.
De tribus modis libertatis liberi arbitrij a nec̃itate: a peccato: a miſeria.
De libertate que eſt ex gratia: ⁊ que ex natura.

¶ Di. XXVI.

De gr̃a opante ⁊ cooperante.
Quid ſit voluntas.
Que ſit gratia voluntatem bonam preueniens.
Qꝛ bona voluntas que ꝓuenit gr̃a: quedaꝫ dei dona ꝓuenit.
Qꝛ cogitatio boni p̃cedit fidẽ.
Qꝛ intellectus ⁊ cogitationem boni ⁊ delectationeꝫ ꝓuenit.
An per libeꝝ arbitriuꝫ bonum operat̃ homo ſine gratia.
Utruꝫ vna ⁊ eadeꝫ gr̃a ſit que dr̃ operans ⁊ cooperans.
Quõ gratia meret̃ augeri.
De tribus generibus bonorũ.
In quibus bonis ſit liberuꝫ arbitrium.

¶ Di. XXVII.

¶ De ꝟtute qd ſit ⁊ qd actꝰ eiꝰ.
De gratia que liberat voluntatem ſi virtus eſt vel non.
Quõ ex gr̃a icipiãt bona merita: ⁊ de qua gr̃a hoc itelligat̃.
Qꝛ bona voluntas gratia principaliter eſt.
Qua ratione dicitur fides mereri iuſtificationem.
De munerib ꝰ ꝟtutũ: ⁊ de gr̃a que nõ eſt. ſed facit merituꝫ.
Qꝛ idẽ eſt vſus ꝟtutis ⁊ liberi arbitrij: ſꝫ ꝟtutis principalꝛ.
Quidam putant virtutes bonos vſus eſſe liberi arbitrij. i. actus mentis.

¶ Di. XXVIII.

¶ De hereſi pelagiana.
Quõ pelagiani dictis Auguſ. vtunt̃ i teſtimoniũ ſui erroris
Quõ aug. illa verba determinet in retractationibus.
De hereſi iouiniani ⁊ mãichei quas collidit Hiero.

¶ Di. XXIX.

Utꝝ homo ante pctm̃ eguerit gr̃a operante ⁊ cooperante.
Si homo ante lapſuꝫ virtutes habuerit.
De eiectõe hois de paradiſo.
Quõ itelligendum ſit illud: ne ſumat de ligno vite ⁊ viuat in eternum.
De flãmeo gladio ante paradiſum poſito.
An ante peccatũ homo comederit de ligno vite.

¶ Di. XXX.

¶ Qꝛ per adam peccatum ⁊ pena tranſijt in poſteros.
Utꝝ illud pctm̃ qd̃ trãſijt fuerit originale vel actuale.
Quidã putãt fuiſſe actuale.
Quomodo aſſignant illud intraſſe in mũdum.
Qꝛ originale peccatũ vere fuit qd̃ tranſit in poſteros.
Quid ſit originale pctm̃.
Qꝛ originale pctm̃ eſt culpa.
Qꝛ originale pctm̃ dr̃ fomes pcti. i. cõcupiſcentia.
Quid noie ꝯcupiſcentie intelligit̃ que fomes eſt peccati.
Qꝛ per adaꝫ originale: pctm̃ itrauit in oẽs. i. ꝯcupiſcentia.
An ſit originale peccatũ i quo omnes peccauerunt.
Ex quo ſenſu dictuꝫ eſt. per iobedientiaꝫ vnius multi ſunt cõſtituti peccatores.
Qꝛ originale pctm̃ in adaꝫ fuit ⁊ in nobis eſt.
Quomodo omnes dicunt̃ in adam fuiſſe: quãdo peccauit ⁊ ex eo deſcendiſſe.
Qꝛ nihil extriſecũ ꝯuertat̃ i humanã ſubaꝫ que eſt ex adam.

¶ Di. XXXI.

¶ Quõ originale peccatũ a patribus tranſeat in filios: an ſꝫ aiam: an ſm carneꝫ.
Qꝛ per carnem introducit̃ peccatum ⁊ quõ oſtendit.
Carnis corruptiõis cãm oſtendit ex qua pctm̃ ſit in aia.
Quare dr̃ pctm̃ eſſe in carne.
Utrum cauſa originalis peccati que eſt in carne ſit culpa vel pena.
Quare dĩ originale pctm̃.

¶ Di. XXXII.

¶ Quomodo originale peccatuꝫ dimititur in baptiſmo.
Utꝝ feditas quam ex libidine trahit in baptiſmo diluat̃.
Utrum illius concupiſcentie deus ſit auctor.
Quare illud peccatum imputetur anime.
Utrũ illud peccatum ſit neceſſarium vel voluntarium.
Quare deꝰ iungit aiam corpori ſciens eã inde maculari.
An anima ſit talis qualis a d̃o creatur.
An aie ex creatione ſint in donis naturalibus equales.

¶ Di. XXXIII.

¶ An peccata omnium p̃cedẽtium patrũ paruuli originaliter trahãt vt peccatum ade.
Quomodo in illo primo vno peccato plura reperiũtur.
An peccatum ade ſit grauius ceteris.
An illud peccatum ſit primis parentibꝰ dimiſſum.
Quõ pctã parẽtũ viſitentur in filios ⁊ non viſitentur.

¶ Di. XXXIIII.

¶ De peccato actuali
Que fuerit origo ⁊ cauſa primi peccati.
Que fuit ſcd̃aria cã maloruꝫ.
Qꝛ nõ niſi in bona re ſit maluꝫ.
Qꝛ in his fallit dialeticoꝝ regula de contrarijs.

¶ Di. XXXV.

¶ Quid ſit peccatum.
Utrum malus actus inquantum peccatum eſt ſit corru

Capitula.

ptio vel priuatio boni.
Quõ peccatũ poſſit corrũpere bonum cum nihil ſit.
Qualr ſe homo elõgat a deo.
An pena ſit priuatio boni.
Di. XXXVI.
Qz quedaz ſimul ſunt peccata ⁊ pena peccati: q̃daz peccata ⁊ cauſa peccati. Alia v̄o peccata ⁊ cauſa ⁊ pena peccati.
An pctm̃ ſit cauſa inquantuz peccatum eſt.
Qz non omne peccatum eſt pena peccati.
Utrũ pctã aliqua eſſentialr ſint pene peccati.
Qz cũ pctm̃ ſit pena pcti: peccatum eſt ab hoie: pena a deo.
De qbuſdã idubitãter que ſũt pctã ⁊ pene ⁊ inq̃ʒtuz eas patimur peccata non ſunt.
Di. XXXVII.
Qz aliqui putãt malos actus nullo modo eſſe a deo.
Ex quo ſenſu dictuz ſit deꝰ nõ eſt mali auctor.
Di. XXXVIII.
De voluntate ⁊ eius fine.
Quid ſit bonꝰ finis. ſ. charitas.
Qz oẽs bone volũtates vnũ finem hñt: ⁊ tñ quedaz diuerſos fines ſortiuntur.
De differẽtia voluntatis ⁊ intentionis ⁊ finis.
Di. XXXIX.
Quare volũtas dr̃ peccatuz cuz ſit de nãlibꝰ quorũ nulluz aliud peccatum eſt.
Quare actus volũtatis ſit peccatum ſi actꝰ aliaruz potẽtiarũ non ſunt peccata.
Ex quo ſenſu dr̃ naturalr oĩs homo velle bonum.
Di. XL.
An ex fine omnes actus pẽſari debeant.
Ex quo affectu vel fine omnes ſint boni vel mali.
Di. XLI.
An omnis intentio ⁊ actio infidelium ſit mala.
Quibꝰ modis dicat̃ bonum.
Quõ intelligat̃ illud. peccatuz adeo eſt voluntarium.
Et illud: nuſq̃ʒ niſi in volũtate peccatum eſt.
Et itẽ ñ niſi i volũtate peccat̃.
Qz mala volũtas eſt volũtariũ peccatum.
Di. XLII.
An voluntas ⁊ actio mala in eodem ⁊ circa idem ſint vnũ peccatum vel plura.
Si pctm̃ ab aliquo cõmiſſum. in eo ſit vſq̃ʒ quo peniteat.
Quibꝰ modis accipiat̃ reatus.
De modis peccatorũ.
Quõ differãt delictũ ⁊ pctm̃.
De ſeptẽ principalibus viciĩs.
De ſuperbia.
Quõ ſupbia dicat̃ radix oium malorũ ⁊ cupiditas: cum ſupbia nõ ſit cupiditas.
Di. XLIII.
De peccato in ſpũm ſanctuz.
Di. XLIIII.
De potẽtia peccãdi: an ſit homini vel diabolo a deo.
An aliqñ reſiſtẽdum ſit ptãti.

Finis.

Incipit ſcðs liber ſentẽtiarũ clariſſimi ⁊ ſũmi theologorũ principis Sancti Thome Agnatis ordinis p̄dicatorũ.

Spiritus eius ornauit celos: et obſtetricãte manu eiꝰ eductꝰ ẽ coluber tortuoſus. Job. 26. Creaturarum conſideratio pertinet ad theologos ⁊ ad phos: ſed diuerſimode. phi. n. creaturas cõſiderant ſm q̄ in ppria nã ↄſiſtunt. vñ pprias cãs et paſſiones rerũ inquirunt: ſed theologus conſiderat creaturas ſʒ q̄ a p̄mo p̄ncipio exierũt: ⁊ in finẽ vltimũ ordinãt̃: qui deꝰ eſt: vñ recte dina ſapientia noiatur. qꝛ altiſſimã cãm conſiderat q̃ deus ẽ: vñ dr̃ Ecclici. 42. Nonne deus fecit ſanctos ſuos enarrare ⁊c. per modũ iſtũ in hoc ſcðo libro de creaturis agit̃. vñ materia eius ex verbis p̄miſſis accipi poteſt: ex quibꝰ tria elicere poſſumꝰ. ſ. rerũ principiũ: p̄ncipiĩ ipſius actum: ⁊ actus effectum. Ex parte p̄ncipiĩ duo tangũtur . ſ. ſpũs ⁊ manus: ſpũs bonitatis vel volũtatis ſue: ſʒ manꝰ ptãtis. De hoc ſpũ dr̃ i p̄s. Emitte ſpm̃ tuuz ⁊ creabunt̃: Quia ſm Diony. 4º capi. de di. no. Sicut ſol radios ſuos emittit ad corporũ illuminatiõem: ita dina bonitas radios ſuos. i. pticipationes ſui diffundit ad rerũ creationez: Et iõ Augu. dicit q̄ inq̃ʒtũ bonus ẽ ſumus: iſtũ ſpũm negauerũt q poſuerũt deum pduxiſſe res ex nec̃itate nãe: ⁊ nõ ex libertate volũtatis: ↄtra quos dicit Diony. ca. 4. de di. no. Qz diuus amor nõ pmiſit eũ ſine germine eſſe. Sed de manu ptãtis eius in p̄s legit̃. Aperiẽte te manũ tuam oĩa implebunt̃ bonitate. In manu ſiquidẽ eiꝰ erãt oẽs fines terre: qꝛ ab eterno non niſi in eius ptãte erant. Aperta enim manu claue amoris creature pdierũt. H eſt manus de qua dicit Eſa. 59. Ecce non ẽ abbreuiata manus eius: quia infinita ſua virtute rerum ſubam in eẽ pducit: hanc manus abbreuiare voluerũt qui a deo nihil fieri poſſe ex nihilo aſtruxerũt. Et ſic appet in pductiõe creaturarũ trinitas pſonarũ. in ſpũ ip̄e ſp̄s ſcũs ð quo dicit̃ ſapie. i. Spũs domini repleuit oẽm terraz. In mãu filius q ẽt brachiũ p̄ris dr̃. Job. 40. Si hẽs brachiũ ſicut deus ⁊c. eo q̄ ip̄e ẽ virtus ⁊ ſapia dei. prie Cor. i. Et oĩa p ip̄m fcã ſunt. Jo. i. Sed in pnoie eius perſona patris exprimitur cuius ẽ ⁊ filius ⁊ ſpũs ſcũs. de quo dr̃ Geñ. p̄mo. In p̄ncipio creauit deus celũ ⁊ terrã. Sed ex parte actus tangit ẽt duo. ſ. ornatum ⁊ obſtetrictiõis officiũ: ornatus ptinet ad diſpõnẽ reruz: quia eas varia pulchritudĩe decorauit: vt dr̃ Ecclici. 42. Magnalia ſapie ſue ðcorauit. De hac etiam pulchritudine Boetius dicit Mundum mente gerẽs pulchrum pulcherrimus ipſe. Sed obſtetricatio pertinet ad prouidentie gubernationem: qua creaturas per ſe ſubſiſtere non valentes ad modum obſtetricis in eſſe conſeruat: neceſſaria in finem miniſtrat ⁊ impedimẽta repellit etiam mala in bonum ordinando. vñ dr̃ Job. 38. ſm ſimilem metaforam: quis concluſit hoſtiis mare qñ erumpebat ⁊c. Ex pte effectus duo tangit. ſ. celum ⁊ colubrum tortuoſuz. In celo duo conſiderare poſſumus. ſ. ſtabilitatem. puer. 3. Stabiliuit celos prudẽtia ⁊ indeficientẽ claritatem de qua ecclici. 24. Ego feci in celis vt oriretur ⁊c. vnde per celos intelligere poſſumꝰ creaturas que i decore ſuo firmiter perſtiterũt. Similiter in colubro tortuoſo duo conſiderare poſſumus. ſ. obſcuritatem ⁊ obliquitatem. Primuz in nomine colubri: quia coluber dicitur quaſi colẽs vmbram q̃ ſonat in p̄uationẽ lucis: obliquitatẽ in hoc qð dicit̃ tortuoſum. diſtortum eni ẽ quod rectitudine obliquat̃. Et iõ p hunc colubrum tortuoſum creature ille intelligi poſſũt: quarũ pulchritudo eſt p pctm̃ obſcurata: ⁊ rectitudo obligata ⁊ p̄cipue diabolũ: cuius inuidia mors intrauit in orbem terrarum. ſapie. 3. Et de vmbroſitate eius dr̃. Job. ii. Sub vmbra dormit in ſecreto calami. Et de eius tortuoſitate dicit̃ Eſa. 27. Uiſitabit dñs i gladio ſuo duro ⁊c. Recte ğ celos ſpũs ornaſſe dr̃: qꝛ in creaturis que ſuum ordinẽ ſuauerunt: ⁊ diuina bonitas clarius reſplẽdet: ⁊ decoris ornatus imutatus non eſt. Recte ẽt dr̃ coluber tortuoſus manu obſtetricante eductꝰ: quia in malis relucet ẽt diuina potentia: per hoc q̄ cohibẽtur: ⁊ diuina prouidentia p hoc q̄ eorũ mala ordinãtur in bonum: ⁊ ſic pʒ materia huiꝰ ſcði libri in quo de inſtitutione creaturarũ agit̃: ⁊ lapſu per pctm̃ angeli vel hois.

Unum eſſe rerum principium oſtendit non plura: vt quidam putauerunt. Diſt. I.

Creationez rerũ inſinuãs ſcriptura: deum eẽ creatorẽ initiumq̃ʒ tẽporis atq̃ʒ oium viſibilium vel inuiſibilium creaturarũ: in primordio ſui oſtẽdit dicẽs. In p̄ncipio creauit deus celum ⁊ terraz. His etenim verbis Moyſes ſpiritu dei afflatus: in vno principio a deo creatore mundum factũ refert: elidens errorẽ quorundã plura ſine principio fuiſſe principia opinantiũ. Plato nãq̃ʒ tria initia fuiſſe exiſtimauit: deũ. ſ. ⁊ exẽplar: ⁊ materiã: ⁊ ipſa increata ſine principio: ⁊ deum quaſi artificem: non creatorem. Creator etenim eſt qui ð nihilo aliquid facit: ⁊ creare proprie eſt de nihilo aliquid facere: facere vero nõ eſt mõ de nihilo aliquid opari: ſed etiam de materia. Unde ⁊ hõ vel ãgelus dicit̃ aliqua facere: ſed nõ creare. Uocaturq̃ʒ factor ſiue artifex: ſʒ nõ creator: hoc eni nomen ſoli deo pp̄ie ↄgruit qui ⁊ de nihilo quedã: ⁊ de aliquo aliqua facit. Ip̄e eſt ergo creator ⁊ opifex ⁊ factor: ſed creatoris nomen ſibi pp̄ie retinuit: alia vero noĩa ẽt creaturis cõmunicauit. In ſcripturis tamẽ ſepe creator accipitur tãq̃ʒ factor: ⁊ creare ſicut facere ſine diſtinctiõe ſignificationis.

Qz hec verba facere ⁊ agere non dicunt̃ de deo ſm eaz rõnem qua dicũt̃ de creaturis.

Verũtamen ſciendum eſt hec verba. ſ. creare: facere: ⁊ agere ⁊ alia hmõi de deo non poſſe. dici ſm eam rõnẽ qua dicũt̃ de creaturis. Quippe cũ dicimus eũ aliqd facere nõ aliquẽ i opando motũ illi itelligimꝰ ineſſe: vel aliquam in laborando paſſionem: ſicut nobis ſolet accidere: ſed eius ſempiterne voluntatis nouum aliquem ſignificamus effectum. i. eterna eius volũtate ali

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

quid nouiter exiſtere. Cum ergo dicitur aliqd facere: tale ē ac ſi dicaꝝ iuxta eius voluntatem vel per eius voluntatem aliquid nouiter contingere vel eſſe: vt in ipō nihil noui contingat. Sed nouum aliquid ſicut in eius eterna voluntate fuerat: fiat ſine aliqua ſui motione vl' mutatiōe. Nos vero operando mutari dicimur qa mouemur. Non enim ſine motu aliquid facimus. Deus ergo facit vel agere aliquid dicitur: quia cā eſt oium reruꝫ nouiter exiſtentiū: dum eius voluntate res noue eſſe incipiunt: q̄ ante non erant abſq3 ipſius agitatione: vt act⁹ proprie dici non queat: cum vz. act⁹ omnis in motu conſiſtat. In deo autē motus nullus ē. Sicut ergo ex calore ſolis aliqua fieri contingit: nulla tamen in ipſo vel in eius calore facta motione vel mutatione. Ita ex dei voluntate noua hēnt eſſe ſine mutatione auctoris qui eſt vnum ⁊ ſolum principium oium. Ariſtoteles vero duo principia dixit. ſ. materiaꝫ ⁊ ſpēm: ⁊ tertiam operatorium dictuꝫ: mundū quoq3 ſemper eſſe ⁊ fuiſſe.

¶ Quod catholicum eſt docet.

Horum ergo ⁊ ſimilium errorem ſpūs ſcūs euacuās veritatiſq3 diſciplinaꝫ tradēs deū i principio tempoꝝ mūdū creaſſe: ⁊ āte tpa eternaliter extitiſſe ſignificat ipſius eternitatem ⁊ oipotētiā ɔmendans. Cui voluiſſe facere ē: qꝛ vt p̄dixim⁹ ex ei⁹ volūtate ⁊ bonitate res noue exiſtūt.

¶ Diuiſio textus.

Diuidit̄ ḡ liber iſte i ptes duas. In p̄ª d̄terminat d̄ creaturis i cōi. In 2ª d̄terminat de eis i ſpāli q̄tū ad ɔſideratōem theologi ptinet. 2ª ibi (De āgelica itaq3 nā) Pria i duas. In pria determinat de creaturi ſcōm exitū eaꝝ a p̄ncipio. In ſcōa determinat de eis ſcōꝫ ordinē eaꝝ in vltimū finē. ibi (Credamus ḡ rerum creatarum ⁊c̄.) Prima diuiditur in tres. In pria inducit auctoritatem q̄ oſſa veritate oium errorē excludit. Scōo pſequitur errores qui per auctoritates confirmātur. ibi (Plato nāq3) Tertio cōcludit veritatem: ibi (Hōꝛuꝫ ḡ ⁊ ſimilium) Circa primum duo facit. Primo tangit errorem Platonis. Scōo errorē Ariſt. ibi (Ariſt. vō ⁊c̄.) Circa primū facit duo. p̄mo oſidit q̄uō p auctoritateꝫ ſcripture refellitur error Platonis. tum ꝓpter multitudinem p̄ncipioꝝ: tum pp negatiōem creationis: ſcōo remouet quādam dubitationem ex dictis: ibi (Uerūtn̄ ſciēdū ⁊c̄.)

¶ Queſtio. I.

Ad euidētiā hui⁹ ptis q̄runt̄ hic ſex. p̄ vtꝝ ſit tm̄ vnū pri^m principium. Scōo vtrum ab illo principio res per creationem effluxerunt. Tertio vtrum tātū ab ipō res per creatiōem pdierūt: an ēt ab aliquibus principijs ſcōis. Quarto ſi non per creationem. vtrum alio quolibet modo vnum poſſit eſſe alterius. Quinto vtrū res ab eterno a deo create fuerunt. Sexto ſuppoſito ꝙ nō: q̄uō dr̄ de⁹ i p̄ncipio celuꝫ ⁊ terrā creaſſe.

¶ Utrum ſint plura principia. I.

Ad primuꝫ ſic pcedit̄. Ur̄ ꝙ ſint plā p̄ª p̄nª: qꝛ ſcōꝫ phꝫ 2° celi ⁊ mūdi. Si vnū ɔrioꝝ fuerit i nā ⁊ reliquū. ſ3 ſūmū malū ē ɔriū ſummo bono: ſicut ⁊ malum bono. ḡ cū ſit quoddam ſummū bonum qō ē p̄ncipiū primū oium bonoꝝ. vr̄ ꝙ ſit ⁊ vnū ſummuꝫ malum qō ē p̄ncipiū p̄mū oium maloꝝ: ⁊ ſic erūt duo p̄ma p̄ncipia. ¶ Preterea. oē qō ſit vel ipꝫ ē p̄mū p̄ncipiū vel ē ab aliquo principio: ſicut in tertio phyſicorum dicitur: ſed aliquod malum ſit in mundo. ſi ergo ipſum non ſit primū principiuꝫ: quia hoc dato haberetur ꝓpoſituꝫ: opꝫ ꝙ ſit ab aliquo principio: ſed non a bono: quia bonū ē deſtructiuum mali: ⁊ non cauſa eius: ſicut nec calidum frigidi ⁊ eadem ratione illius mali ſi non ſit primum p̄ncipium: erit alterum malum principium primū. Non eſt enī in p̄ncipijs vel cauſis procedere in infinitū: vt pbat̄ in 2° metaph̄. ergo vr̄ ꝙ opꝫ deuenire ad p̄mū maluꝫ: qō ſit p̄ncipiū omnis mali: ⁊ ſic hētur propoſitum. ¶ Si dicas ꝙ malum non habet principium ſed accidit p̄ter intētionem alicuius principij agētis. ¶ Contra. omne qō accidit p̄ter intētionē agentis eſt caſuale: ⁊ in paucior ib⁹ ſ3 malum inuenitur: vt in pluribus: vt in ſcōo topi. dicit̄. ergo videtur ꝙ malum ſit intētuꝫ: ⁊ hēat per ſe p̄ncipiū. ¶ Preterea. que ſunt ab vno principio habēt conformitatē adinuicē: quia p̄ncipiatuꝫ imitatur p̄ncipium: ſed in reb⁹ repitur magna ɔrietas ⁊ diuerſitas. ḡ opꝫ ea in p̄ncipia ɔria reducere. ¶ Preterea. materia ⁊ agēs nunquā incidūt in idē: vt in ſcōo phyſicoꝝ dr̄: nec ēt agēs ⁊ forma in idē nūero: ſ3 res hn̄t p̄ncipia ⁊ formalia ⁊ mālia ⁊ actiua ⁊ in ſingulis ē deuēire ad vnū p̄mū: vt i ſcōo metaph̄. pbat̄. ḡ opꝫ ponere multa p̄ma p̄ncipia.

Sed contra oēꝫ multitudinē pcedit vnitas. quia pluralitas ex vnitate naſcit̄: ſi ḡ ponātur plura p̄ncipia. oꝫ eis eē p̄us vnū p̄ncipiū: ſ3 primo non ē aliqd p̄us. ḡ ipoſ'e ē ponere plā prima p̄ncipia. ¶ Preterea. q̄cunq3 conueniunt in aliquo: ⁊ i alio differunt: oꝫ eē cōpoſita: ſ3 ſi ponātur plura prima p̄ncipia. opꝫ ea i aliquo ɔuēire: ex quo hn̄t rōnem p̄ncipij: ⁊ cū ſint plura i aliquo differre. ḡ opꝫ ea eſſe compoſita: ſed nullum compoſitum ē p̄mū. ḡ impoſ'e eſt eſſe plura prima principia. ¶ Preterea. ſi eēnt plura pꝛicipia prima aut eēnt ſimilia aut ɔtraria: ſi ſilia. aut vtrunq3 per ſe ſufficiēs: ⁊ ſic alteꝝ ſupflueret: aut vtrunq3 per ſe inſufficiens: ſ3 coniuncta ſufficerent ad principiandum res: ⁊ ſic non eſſent prima principia. tum quia indigerent coniungēte qō eēt prius eis. tum quia agerent p aliud additum eſſentie. ſ. p coniunctionem ipſam ⁊ nullum tale eſt principium primuꝫ. ſi autem ſunt contraria. omne autem contrariuꝫ deſtruit ⁊ impedit contrarium ſuum. ergo ſi ſint eque potentia vnū impediet alteruꝫ: adeo ꝙ nullus ſequetur effectus. ſi vero alterum fuerit potentius omnino deſtruit alteꝝ. ḡ impoſ'e ē eſſe plura prima principia.

Reſpondeo dicendum ꝙ primum dicitur dupliciter. ſ. primum ſimpliciter: ⁊ primū in genere vel in ordine aliquo. ſi ſecundo modo ſic ſcōꝫ genera plura cauſarum ſūt plura prima p̄ncipia: vt māle p̄mum qō ē materia prima: ⁊ primum formale quod eſt eſſe: ⁊ ſic de alijs: ⁊ vlterius deſcendendo ad diuerſa rerum genera inueniuntur diuerſa prima principia. in diuerſis etiam ſm idem genus cauſe: ſicut in liquabilibus prima materia eſt aqua: ⁊ in aridis terra: ⁊ in animalib⁹ ſemen vel menſtruum: ſed primum ſimpliciter impoſ'e eſt eſſe niſi vnum. ⁊ hoc tripl'r patꝫ. primo ex ipſo ordine

vniuerſi cuius partes inueniūtur adinuicem ordinate eē quaſi partes animalis in toto que ſibi inuicem deſeruiunt. Talis autē coordinatio pluriuꝫ n̄ eſt niſi vnum aliquod intendāt: ergo oportet eſſe vnum ſummū bonuꝫ vltimuꝫ quod ab oibus eſt deſideratuꝫ ⁊ hoc eſt primū principiū. Aliter apparet ex ipſa reruꝫ natura: īuenitur enim in omnibus rebus natura entitatis i quibuſdam magis nobilis ⁊ i quibuſdaꝫ minus: ita tamē ꝙ ipſaruꝫ reruꝫ nature nō ſūt hoc ipſuꝫ eſſe quod habēt. Alias eē eēt de itellectu cuiuſlibet quiditatis: quod falſum eſt: cū quiditas cuiuſlibꝫ rei poſſit itelligi eē nō itelligēdo de ea an ſit. ḡ oꝫ ꝙ ab aliquo eē habeāt: ⁊ oportet deuenire ad aliquid cuius natura ſit ipſuꝫ ſuum eſſe. alias in ifinituꝫ procederet̄: ⁊ hoc eſt quod dat eſſe omnibus: nec pōt eē niſi vnum: cum natura entitatis ſit vnius ratiōis i omnibus ſecūduꝫ anologiam. vnitas eniꝫ cauſati requirit vnitatē i cauſa per ſe: ⁊ hec eſt via Auicēne. Tertia via eſt ex imaterialitate ipſius dei: oportet eniꝫ cauſam mouētē celuꝫ eſſe virtutē nō in materia: vt i. 8. phyſicoruꝫ probatur: i his aūt que ſūt ſine materia nō poteſt eē diuerſitas niſi ſecūduꝫ ꝙ natura vnius eſt magis completa: ⁊ i actu exiſtēs q̄ꝫ natura alterius. ergo oportet ꝙ illud quod venit ad pfectionē complemēti ⁊ puritatē actus ſit vnuꝫ tātum a quo proficiſcat̄ oē illud quod potētie admixtuꝫ eſt: quia actus precedit potētiam ⁊ completuꝫ diminutū: vt i. 9. Meta. probatur. Circa hoc tamē tripliciter eſt erratuꝫ: quidaꝫ eniꝫ vt primi naturales nō poſuerūt niſi cauſaꝫ materialē. vnde qui ex eis plura principia materialia poſuit plura principia ſimpliciter dixit prima. Quidaꝫ vero cū cauſa materiali poſuerūt ēt cauſaꝫ agētēꝫ ⁊ dixerūt duo cōtraria eſſe prima agētia. ſ. empedocles vt amicitiaꝫ ⁊ liteꝫ: ⁊ huic cōſonat opinio pitagore qui diuiſit oia entia i duos ordies ⁊ vnuꝫ ordinem reduxit i bonum: ſicut i pꝛicipiuꝫ ⁊ alteꝝ i maluꝫ: ⁊ exinde pullulauit hereſis manicheoꝝ qui ponūt duos deos vnū creatorēꝫ bonoruꝫ iuiſibiliuꝫ icorporaliuꝫ noui teſtamēti. Aliuꝫ creatorēꝫ viſibilium corporaliū veteris teſtamēti. Tertius error fuit eoruꝫ qui poſuerūt agēs ⁊ materiaꝫ: ſed agēs nō eſſe pꝛicipium materie quāuis ſit vnum tātū agēs ⁊ hec eſt opinio Anaxagore ⁊ Platōis niſi ꝙ Plato ſuperaddidit tertiuꝫ pꝛicipiuꝫ. ſ. fortes ſeparatas a rebus quas excplaria dicebat ⁊ nullam eſſe cauſaꝫ alterius: ſed per hec tria cauſari mūduꝫ: ⁊ res ex quibus mūdus ɔſtat.

Ad primum ergo dicēdum. ꝙ ſūmuꝫ malum nō cōtrariatur ſūmo bono ſecūdū rem ſed ſolum ſm voceꝫ propter duo. Primo quia ſūmuꝫ maluꝫ eē nō poteſt: nihil enim eſt adeo malum i quo nō ſit aliquid boni ad minus eſſe. Et ideo dicit ph̄us i. 4. ethicorum ꝙ ſi eſſet adeo pfectum maluꝫ quod proueniret ex corruptiōe omniuꝫ circūſtantiaruꝫ: nec ſeipſum ſuſtinere poſſet. Secūdo quia illi bono quod nullo modo poteſt auferri vel minui nihil opponitur priuatiue vel cōtrarie: vnde nec ipſum particulare maluꝫ opponit̄ ſūmo bono directe: ſed particulari bono quod p ipſuꝫ priuatur: ⁊ dico aliquid directe opponi alteri quādo opponitur ei ſecūdum ꝙ huiuſmōi: ſicut nigredo manus opponitur albedini manus directe: ſed idirecte opponit̄ etiam albedini parietis nō iquātuꝫ eſt nigredo vel albedo huius: ſ3 iquātuꝫ eſt albedo ſimpliciter p queꝫ modum cuilibet bono quodlibꝫ malum opponit̄ nō ſcōm propriaꝫ ratiōnē huius vel illius: ſed ſcōꝫ cōmunē ratiōnē boni ⁊ mali ⁊ ſic ſi malū ſummo bono opponat̄ hoc erit idirecte: quia nō opponit̄ ei iquātuꝫ eſt tale bonuꝫ: ſed iquātuꝫ bonuꝫ. ¶ Ad 2^m dicēdū. ꝙ malū nō habet cauſā niſi p accidēs dupliciter. Primo modo. ſ. ſm ꝙ agēs p accidēs dicitur reſpectu eius qō accidit preter itentionē agētis: quia omne agens agit propter finem ⁊ intendit bonuꝫ quod eſt finis ⁊ nulla p̄uatiō eſt intenta: ſed ſequitur ex forma inducta cui adiūgitur: ignis enim non intendit a materia priuare formaꝫ aeris: ſed inducere formā propriam: ſed inducēdo formaꝫ propriam priuat formā aeris ſimiliter peccator intēdit dulcedinē que ē bonuꝫ alicuius partis eius. ſ. concupiſcibilis et nō intendit priuationeꝫ gratie. Scōo ſicut dicit̄ agens p accidens remouens prohibēs. prohibēs eniꝫ priuationeꝫ eſt forma vel res aliqua. Unde qui remouet illaꝫ rem dicit̄ cauſare priuationē: ſicut qui extinguit cādelaꝫ vel portat ex domo dicitur cauſare tenebras: quod ergo dicit̄ ꝙ oē qō eſt vel eſt pꝛicipiuꝫ vel a pꝛicipio itelligēduꝫ eſt de illis que ſunt aliquid in re. ſed malū eſt priuatio quedam ⁊ nō nomīat naturā aliquā poſitiue. ¶ Ad tertiuꝫ dicendū. ꝙ ſi loquamur de malo nature: qō malū poteſt cōſiderari vel reſpectu totius nature vel reſpectu alicuius particularis agētis i natura: ſi reſpectu totius nature ſic conſtat ꝙ malum eſt valde i paucioribus: quia nō poteſt eſſe niſi i generabilibus ⁊ corruptibilibus: quoruꝫ cōgregatio ē parue quātitatis reſpectu totius celi: i quo nulluꝫ maluꝫ accidit. Si autē cōſideret̄ reſpectu alicuius particularis agētis i natura: cōſtat ꝙ actio eius ſemp eſt ſecūduꝫ debitū nature ſue: niſi aliquādo impediat̄ ⁊ hoc ē raro: ⁊ ex tali impedimēto accidit maluꝫ i natura eius: ſicut apparet i partubus mōſtruoſis: ſi autē loquamur de malo culpe qō inuenit̄ in eo quod nō determinat̄ ad vnaꝫ actionē: ſicut oia que agūt ex libertate volūtatis: aut hoc ē pluriū naturaꝝ aut vnius tātum: ſi ē vnius nature: ſicut in angelis ſic cōſtat ꝙ in pluribus eſt cōſecuta operatio recta ſm cōuenientiaꝫ nature ipſoruꝫ. ⁊ peccatū ipſoꝝ fuit vt in paucioribus. Si autē ē pluriuꝫ naturaꝝ: ſicut eſt homo: qui ē cōpoſitus ex natura itellectuali ⁊ ſenſitiua: pōt cōſiderari dupliciter: vel ſecūduꝫ totaꝫ naturaꝫ ſpeciei: ⁊ ſic oꝫ ꝙ i pluribus actio eius procedat ſecūdū illā naturaꝫ cuius actio multiplicior: ⁊ circa bona magis manifeſta nobis: ⁊ quia nature ſenſitiue actio eſt circa delectabilia ſenſus: q̄ magis multiplicant̄ q̄ꝫ delectabile ratiōis: qō eſt etiaꝫ magis occultū nobis g cognitionē a ſenſu accipimus: ideo vt plures ſequunt̄ operationes illas: ⁊ ex hoc cōtingit malū ipſi homini nō iquātuꝫ eſt homo: qꝛ nō ē hō ſm ꝙ habet ſenſum: ſ3 ſecūduꝫ ꝙ habet ratiōnē: vel poteſt cōſiderari aliquod īdiuiduuꝫ illius ſpeciei: ⁊ ſic cōtingit ꝙ aliquis per voluntatē determinat̄ ad ſequēduꝫ operationes ipſius ratiōis p habituꝫ v̄tutis: ⁊ tūc vt i pluribus bene opat̄ ⁊ deficit vt i paucioribus: ſ3 qn̄ adheret alteri nature efficit̄ q̄ſi alius vt dicit̄ i. 9. ethicoꝝ. vnde tūc ē iudicium de ipſo ſicut de alijs aīalibus i q̄bus ē nā ſenſitiua tātuꝫ: qꝛ i pluribus opabit̄ bonū ſibi quātū ad id qō fact⁹ ē vt leo p crudelitatē vel canis p irā ſus p luxuriā ⁊ ſic de alijs: vt dicit Boetius i libro de ɔſolatōe. li. q̄rto. pſa tertia. vn̄ ɔſtat ꝙ malū i paucioribus ſiue ɔparet̄ ad p̄ncipiū toti⁹ nāe ſiue ad aliqō agēs pticulat̄. ¶ Ad 4^m dōꝫ. ꝙ res hn̄t ɔrietatē adinuicē quātū ad ꝓximos effectus: ſ3 tn̄ ɔcordāt ēt ɔria in vltio fine ad quē ordinant̄ ſ3 armoniā quā conſtituūt: ſicut pꝫ etiā in mixto qō ɔponit̄ etiā ex ɔtrarijs: ex hoc ſequit̄ ꝙ agētia ꝓxima ſūt cōtraria: licꝫ agēs primū ſit vnū quia iudiciū de agēte ⁊ fine ē idem: cū he due cauſe in idē incidāt. ¶ Ad quintum dicendum. ꝙ quāuis deus nullo modo ſit mā: nihilominus tamen ipſuꝫ eſſe qō materia hꝫ impfectum put dicit̄ ens in potētia hꝫ a deo ⁊ reducit̄ in ipſuꝫ: ſicut in p̄ncipiuꝫ. Sil'r ⁊ forma q̄ ps eſt rei eſt ſilitudo agentis primi fluens ab ipſo: vnde oēs forme reducūtur i p̄mū agēs: ſicut i p̄ncipium exemplare: ⁊ ſic pꝫ ꝙ eſt vnum primuꝫ principium ſimpl'r quod eſt p̄mum agens ⁊ exemplar, ⁊ finis vltimus.

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL.ES

¶ Aliquid poſſit exire ab eo p creationẽ. II.

Ad ſecũdũ ſic ꝓcedit̃ vr̃ ꝙ p creatõez nihil a deo poſſit exire i eẽ. oẽ.n.qđ fit poſ̃e erat pͦ fieri:q2 ſi ñ: ipoſ̃e erat fieri ⁊ neceͤ ñ fieri ab eqpolléti: ⁊ ita factũ nõ eẽt:ſ3 gcqd ẽ poſ̃e fieri vl̃ moueri ẽ poſ̃e p potentiã paſſiuaz q̃ cũ nõ ſit ens p ſe exiſtẽs:o3 ꝙ ſit i aliquo ente:qđ eſt in potẽtia:ſ3 nihil eſt ens i potẽtia ad aliquid: gnetiã ad aliqd ſit i actu:ergo oẽ qđ fit: fit ex aliquo ente in actu p̃exiſtente:ſ3 nullũ tale creatur:q2 creare eſt ex nihilo aliqd facere: vt in lr̃a dicit̃:ergo nihil a deo põt creari. ¶ P̃.in oi mutatiõe eſt aliquid ex quo eſt mutatio per ſe:q2 ois mutatio ẽ inter duos terminos: ſ3 illud ex quo p ſe fit aliqd:op3 remanere i eo qđ fit vel ſ3 totũ:ſi fit ex eo ſicut ex materia: vt cultellus ex ferro: vel ſm aliqd eius.ſ. ſm materiã vt ſi dicat̃ totum fieri ex toto vt caro fit ex cibo:ex albedine.n.nõ dicit̃ fieri nigredo niſi p accidens.i. poſt albedinẽ:ſicut etia3 ex nocte dicit̃ fieri dies. Si ergo dicat̃ ens fieri ex nõ ente: o3 ꝙ nõ ens vl̃ aliqua pars eiͧ: cum tamẽ parte3 nõ habeat:maneat in ente: ⁊ ꝙ ſit ſimul ens ⁊ nõ ens:quod ẽ impoſſibile:ergo oẽ quod fit:fit ex ente aliquo:ergo videt̃ ꝙ ipoſſibile eſt aliquid a deo creari. ¶ P̃.nullum permanẽs ſimul fit ⁊ factum ẽ: q2 dũ fit nõ eſt: ⁊ dum factum ẽ.ẽ.non autem ſimul eſt ⁊ non ẽ. ſi ergo aliqua res pmanẽs fiat a deo:oportet ꝙ fieri ſit ante ſuũ eſſe:ſ3 factio cum ſit accidẽs nõ poteſt eẽ ſine ſubiecto:ergo oportet ꝙ omne quod fit:fiat ex aliquo i quo ſit factio ſicut in ſubiecto:ſ3 nullum tale creatur:ergo nihil p creationẽ fieri poteſt. ¶ Preterea ſi creatio ẽ aliquid:cu3 nõ ſit ſubſtãtia:oportet ꝙ ſit accidẽs:omne autẽ accidẽs ẽ in aliquo ſubiecto:nõ autẽ poteſt eẽ in ipſo creato:ſicut i ſubiecto:q2 hoc ẽ terminus eius:ſic enim creatum creatione eẽt prius inquãtu3 ẽ ſubiectu3 eius: ⁊ poſterius inquãtu3 ẽ terminus.ergo oportet ꝙ ſit i aliqua materia ex q̃ creatum fiat: ⁊ hoc ẽ contra rationẽ creatiõis: ergo creatio nihil ẽ. ¶ Preterea.ſi creatio aliquid eſt:aut eſt creator vel creatura:ſ3 non creator:q2 ſic eẽt ab eterno ⁊ ita creature ab eterno:ergo ẽ creatura:ſ3 omnis creatura aliqua creatione creatur: ⁊ ſic creationis ẽ creatio in ifinitu3 : quod ẽ impoſſibile vt patet ex.v.phyſicorum:vbi dicit̃ ꝙ actiõis non ẽ actio in ifinitum:ergo impoſſibile ẽ creatione3 eſſe.

Sz cõtra eſt qđ dicitur geneſis.p̃mo. In p̃nͦ creauit deus ⁊c̃. ¶ P̃.oẽ agẽs agit ſ3 id qđ ẽ i actu ſed qđ ẽ ſm aliquid ſui in actu ⁊ ſm aliquid in potẽtia efficit rẽ ſm aliquid ſui.ſ.inducẽdo forma3 in materia3:ergo cum primu3 ens.ſ.deus ſit actus ſine pmixtione potẽtie: videtur ꝙ totam rem efficere poſſit ſecũdum totam ſubſtantiam eius. Hoc autem eſt creare:ergo videtur ꝙ deus creare poſſit.

Reſpondeo ꝙ creatione3 eſſe non tantum fides tenet:ſed etiam ratio demonſtrat:cõſtat enim ꝙ omne quod ẽ in aliquo genere impfectu3 oritur ab eo in quo primo ⁊ pfecte reperitur natura generis: ſicut patet de calore in rebus calidis ab igne: cum autẽ q̃libet res ⁊ quicquid ẽ in re aliquo modo eẽ participet et admixtum ſit impfectioni:oportet ꝙ omnis res ſm totũ id qđ in ea eſt a primo ⁊ pfecto ente oriatur. hoc autẽ creare dicimus.ſ.producere rem in eẽ ſm totam ſua3 ſubſtantiam: vnde neceſſariu3 eſt a primo principio omnia p creationẽ procedere. ¶ Sciẽdu3 eſt enim ꝙ ad rationẽ creationis ptinent duo. Primu3 eſt vt nihil preſupponat in re que creari dicitur: vnde in hoc ab alijs mutationibus differt:quia generatio preſupponit materia3 que nõ generatur:ſed p generationẽ completur in actum forme trãſmutata. In reliquis vero mutatiõibus p̃ſupponitur ſubiectũ quod eſt ens completu3. vnde cauſalitas generantis vel alterantis nõ ſic ſe extẽdit ad omne illud qđ in re iuenit̃: ſ3 ad forma3 q̃ de potẽtia in actu3 educitur : ſ3 cauſalitas creantis ſe extẽdit ad oẽ id quod ẽ in re: ⁊ ideo creatio ex nihilo dicitur eẽ:quia nihil ẽ quod creatiõi p̃exiſtat quaſi nõ creatu3. 2m ẽ vt in re q̃ creari dicitur prius ſit nõ eẽ q̃3 eẽ:nõ quidẽ prioritate tẽporis vl̃ durationis: vt prius non fuerit: ⁊ poſtmodu3 ſit:ſ3 prioritate nature:ita ꝙ res creata ſi ſibi relinquat̃ conſequat̃ nõ eẽ:cum eẽ nõ habeat niſi ex influẽtia cauſe ſuperioris. Prius enim vnicuiq3 ineſt naturaliter quod nõ ex alio h3 q̃3 quod ab alio h3 : ⁊ ex h differt creatio a generatiõe eterna:ſic enim nõ põt dici ꝙ filius dei ſi ſibi relinquatur nõ habeat eẽ cũ recipiat a patre illud idẽ eẽ quod ẽ patris qđ ẽ eẽ abſolutu3 nõ dependẽs ab aliquo. Et ſm iſta duo creatio dupl̃r dr̃ eẽ ex nihilo. Tũ ita ꝙ negatio neget ordinẽ creator] iportat̃ p hãc ppoſitionẽ ex ad aliquid p̃exiſtẽs: vt dicat̃ eẽ ex nihilo:q2 nõ ex aliquo p̃exiſtẽti: ⁊ hoc quãtu3 ad p̃mu3. Tũ ita ꝙ remaneat ordo creatiõis ad nihil p̃exiſtẽs vt affirmatus: vt dicat̃ creatio eẽ ex nihilo:q2 res creata naturaliter prius h3 nõ eẽ q̃3 eẽ: ⁊ ſi h duo ſufficiãt ad rationẽ creatiõis ; ſic creatio põt demõſtrari: ⁊ ſic phi creationẽ poſuerunt. Si autẽ accipiamus 3m oportere ad rationẽ creatiõis: vt.ſ.ẽt duratiõe res creata prius nõ eẽ q̃3 eẽ habeat: vt dicat̃ eſſe ex nihilo:quia ẽ tẽpore poſt nihil:ſic creatio demonſtrari nõ põt nec a phis ↄcedit̃:ſ3 p fidẽ ſupponit̃.

Ad primum ergo dõm: ꝙ ſm Auicẽna3 duplex ẽ agẽs:qđda3 nãle qđ ẽ agẽs p motũ: ⁊ qđdam diuinu3 qđ ẽ dans eẽ: vt dictũ ẽ. Et ſimil̃r op3 accipere duplex actu3 vel factu3:qđda3 p motu3 agẽtis naturalis: ⁊ oẽ tale fieri:op3 ꝙ p̃cedat tẽpore potẽtia:nõ tãtu3 actiua:ſ3 etiã paſſiua:q2 motus ẽ actus exiſtẽtis in potentia. Qđda3 vero ẽ factu3 inquãtũ recipit eẽ ab agẽte diuino ſine motu: ⁊ ſi iſtud factu3 ſit nouu3:op3 ꝙ p̃cedat eſſe eius nã ⁊ duratiõe potẽtia actiua ⁊ nõ paſſiua: ⁊ ab actiua potẽtia tale factũ dicit̃ poſſibile fieri:ſi autẽ nõ ſit nouu3 tũc potẽtia actiua nõ p̃cedit duratõe:ſ3 nã. ¶ Ad 2m dõ3 ꝙ creatio nõ ẽ factio q̃ ſit mutatio ꝓprie loquẽdo:ſ3 eſt q̃dam acceptio eẽ. vnde nõ oportet ꝙ habeat ordinẽ eſſentialẽ niſi ad dantẽ eẽ: ⁊ ſic nõ ẽ ex nõ eẽ niſi inquãtũ ẽ poſt nõ eẽ:ſicut nox ex die. ¶ Ad 3m dõm. ꝙ nulla res pmanẽs põt ſimul fieri ⁊ facta eẽ. ſi fieri proprie ſumat̃:ſ3 q̃dã ſũt q̃ ſignificãt ipſu3 factũ eẽ p modũ fieri:ſicut cũ dicit̃ motus terminari : ſimul.n.terminat̃ ⁊ terminatus ẽ: ⁊ ſil̃r ſil̃ illuminat̃ ⁊ illuminatũ ẽ:eo ꝙ illuminatio ẽ terminͦ motus vt in.7.phy.cõmẽ.dicit: ⁊ ſimil̃r etiã forma ſubſtãtialis ſil̃ recipit̃ ⁊ recepta ẽ: ⁊ ſil̃r aliqd ſil̃ creat̃ ⁊ creatum ẽ. Et ſi obijciat̃ ꝙ añ oẽ factũ eẽ ẽ oẽ fieri ꝓprie acceptũ. Dico ꝙ verũ ẽ in oĩbus q̃ fiũt p motu3:ſicut gñatio ſeqt̃ motũ alteratõis ⁊ illuminatio motũ localẽ:nõ aũt ſic ẽ i creatiõe vt dcm̃ ẽ. ¶ Ad 4m dõ3. ꝙ creatio põt ſumi actiue ⁊ paſſiue:ſi ſumat̃ actiue cũ creatio ſignificet operationẽ diuinã q̃ ẽ eẽntia eius cũ relatiõe quada3: ⁊ ſic creatio ẽ ſubſtãtia dina. Si autẽ ſumat̃ paſſiue ſic ẽ quodda3 accidẽs i creatura: ⁊ ſic ſignificat quandã rem nõ q̃ ſit i p̃dicamẽto paſſionis proprie loquẽdo:ſ3 que ẽ in genere relatiõis: ⁊ ẽ q̃dam habitudo habẽtis eẽ ab alio ↄſequẽs opatione3 diuinã: ⁊ ſic nõ ẽ iconueniẽs ꝙ ſit i ipſo creato:qđ educitur p creationẽ:ſicut i ſubiecto:ſicut filiatio i petro iquantu3 recipit naturã humanã a patre ſuo: nõ ẽ prior ipſo petro: ſ3 ſequit̃ actionẽ ⁊ motum q̃ ſunt priora : habitudo aute3 creationis nõ ſequit̃ motu3:ſed actionẽ diuina3 tantum que ẽ prior q̃3 creatura. ¶ Ad 5m dõm. ꝙ vt prius dictum eſt. in primo. diſtinctiõe trigeſima. articulo tertio. quãdo creatura refert̃ ad creatore3:relatio realiter fundatur in creatura ⁊ in deo ſm rationem tm̃. vnde ipſa relatio iportata in noĩe creatiõis nõ ponit aliqd in creatore: ſ3 in creato tm̃. nõ tamẽ op3 ꝙ alia creatione creet̃:q2 illud qđ ẽ relatio p eẽntiã non refert̃ ad aliud alia relõne media: vt ẽt in p̃mo dictũ eſt. di.26.artic.3.niſi ſm rõnẽ: ⁊ hꝰ relones q̃ ſm rõnem tm̃ ſunt nõ ẽ ipoſ̃e in ifintũ multiplicari.

¶ Utrũ creare cõueniat alijs q̃3 deo. III.

Ad tertium ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ creare etiã conueniat alijs q̃3 deo. omne.n.qđ nõ ꝓducitur in eẽ per gnõne3 ſi de nouo fiat creat̃:ſ3 aĩa rõnalis non exit in eſſe p gnõnẽ.g̊ a quocũq3 fit creatur : ſ3 aĩa rõnalis exit in eẽ v̇tute itelligentiarũ. vñ Plato iducit deu3 ſcđis dijs dicentẽ. Genus qđ credidiſtis ad vos recipite: ⁊ loquit̃ de aĩa rõnali. Et ſil̃r in libͦ de cauſis. dr̃. ꝙ creata ẽ aĩa mediãte itelligentia.g̊ videt̃ ꝙ angeli vel itelligentie creare poſſint. ¶ P̃.cuiuſcunq3 dignitatis creatura eſt capax. h ab eo ſibi cõicatur qui ſume liberalis eſt : ſ3 potẽtia creãdi cõicabilis eſt creature: vt ifra i.4.di.5.magiſter dicit.g̊ videt̃ ꝙ alicui creature ſit cõicatũ ꝙ creet. ¶ P̃. q̃3to aliqd magis reſiſtit agenti difficilius eſt ab eo aliqd fieri:ſ3 ↄ̃rium eſt magis reſiſtens q̃3 nõ ens ſimpl̃r.g̊ difficiliꝰ eſt aliquid fieri ex cõtrario q̃3 ex nõ ente. Sed agens nãle facit ↄtrariũ ex ↄ̃rio.g̊ videt̃ ꝙ etiã ex nõ ente ſimpl̃r aliquid facere poſſit: ⁊ ſic põt creare. ¶ P̃.ſm ꝙ res exeunt a deo ita etiã ordinant̃ in ip̃m.ſ3 ſ3 Diony.in pluribꝰ locis lex diuinitatis eſt: vt nunq̃3 vltima reducant̃ in finẽ niſi p media.g̊ vr̃ ꝙ ẽt vltima entiu3 non imediate a deo creent̃ ſed a cauſis medijs. ¶ P̃.in cauſatum cauſe ſcđe nunq̃3 agit cauſa p̃ma niſi ſm ꝙ agit i ip̃a cauſa ſcđa agente: ſ3 deus q eſt cauſa p̃ma oium rex cuiuſl3 rei creator ẽ.g̊ ⁊ q̃lib3 cauſa ſcđa in qua deus operãdo creat creatrix dici debet: ⁊ ſic creare non tm̃ deo conuenit.

Sz cõtra. Dam̃. anathematiçat oẽs qui dicunt angelos aliquid creare: de quibus tamẽ magis videt̃ q̃3 de alijs. ergo videt̃ ꝙ creare ſolius dei ſit. ¶ P̃. ens ⁊ non ens ſimpl̃r in ifinitũ diſtant:ſed mouere per diſtantiã infinitã eſt potẽtie ifinite qualis eſt ſola diuina potentia.g̊ ſolius eius creare eſt.

Reſpondeo dõm: ꝙ circa hoc eſt triplex opinio. Quida3 eni phi poſuerũt ꝙ a prima cauſa imediate ẽ vnũ p̃mu3 cauſatũ: a quo poſtmodũ ſunt alia: ⁊ ſic deinceps. vñ poſuerũt vnã itelligẽtiã cauſari mediante alia: ⁊ aiam mediante itelligentia: ⁊ corporalẽ nãm mediante ſpũali:qđ p hereſi cõdemnat̃:q2 hec opinio honorẽ q deo debet̃ creature attribuit. vñ ꝓpinqua ẽ ad trahendũ in idolatriã. Uñ alij dixerũt ꝙ creatio nl̃li creature conuenit:nec etiã cõicabilis eſt:ſicut nec eſſe ifinite potentie quã exigit creatiõis opus. Alij dixerunt creatione3 nulli creature cõicata3 eſſe:cõicari tamẽ potuiſſe:qđ magr̃ aſſerit in 4.ͦlibͦ. Utraq3 autẽ harũ vltimarũ opinionũ vr̃ mihi ſm aliqd vera eſſe. cũ enim de rõne creationis ſit vt nõ preexiſtat aliquid ſibi ad minus ſm nature ordinẽ hoc põt accipi vel ex parte creãtis vel ex p̃te creati. Si ex parte creantis ſic dr̃ illa actio eẽ creatio que nõ firmatur ſup actione alicuius cãe precedẽtis. ⁊ ſic eſt actio tm̃ cauſe prime:q2 ois actio ſcđe cauſe firmatur ſuper actiõe cauſe prime. vnde ſicut non poteſt cõicari alicui creature ꝙ ſit cauſa p̃ma:ita non poteſt cõicari ſibi ꝙ ſit creans. Si autẽ ſumatur ex parte creati:ſic illius ꝓprie eſt creatio:cui nõ preexiſtat aliquid in re: ⁊ hoc eſt eſſe. Uñ dicit̃ in libro de cauſis:ꝙ p̃ma rerum creataru3 eſt eſſe. ⁊ alibi in eodem libro dicit̃. ꝙ eſſe eſt per creationẽ: ⁊ alie perfectiones ſuperaddite per iformatione3: ⁊ in compoſitis p̃cipue illud eſſe qđ eſt p̃me partis.ſ.mãe. ⁊ ex p̃te iſta accipiendo creationẽ potuit cõicari creature: vt p v̇tutẽ cauſe p̃me opantis in ipſa aliqđ eẽ ſimplex vel mã ꝓduceret̃. ⁊ hoc modo phi poſuerunt itelligentias creare:q̃3uis ſit hereticũ.

Ad primu3 g̊ dõm: ꝙ in hoc auctoritates phoꝝ nõ ſunt recipiende: q2 in hoc errauerunt. Poſſent tñ exponi hoc modo omnes ille auctoritates: vt dicerent̃ creare aias inq̃3tum per motũ orbiu3 diſponunt corpora ad aie receptionẽ:ſ3 hoc nõ eſt de intentione eoꝝ. ¶ Ad ſcđm dõm: ꝙ gcquid eſt cõicabile creature de hoc qđ eſt pertinens ad perfectionem nature eius cõicatur ſibi. non autẽ eſt verum de pfectionibus ſcđis:ſicut non ois homo qui receptibilis eſt regie dignitatis:a deo factus eſt rex. ⁊ ſic etiã eſt de auctoritate creandi ſm illos qui dicũt ꝙ creatio potuit creature cõmunicari. ¶ Ad 3m dõ3. ꝙ reſiſtens cõtrarium non facit difficultatem in agendo niſi i q̃3tum elongat potentiam ab actu:q2 vnum cõtrarioꝝ q̃3to eſt magis intenſu3 tanto potentia eſt magis remota ab altero. ⁊ ideo ꝙ aliquid fiat ex nõ ente ſimpl̃r eſt maioris virtutis:q̃3 ꝙ fiat ex ↄtrario:q2 in nõ ente ſimpl̃r nulla potentia remanet. ¶ Ad 4m dõm. ꝙ q̃3uis ad vltimum finẽ reducantur vltima per media:nunq̃3 tamẽ ifluentia vltimi finis alicui medioꝝ cõmunicatur:ita.ſ. vt ſit vltimum deſideratũ. ⁊ ſic etiam nunq̃3 influentia p̃mi agentis q̃ eſt creatio:alicui ſcđoꝝ p̃ncipioꝝ cõicari põt. ¶ Ad 5m dõ3: ꝙ agens ꝓximum vt generans non operat̃ in hac re generata niſi educẽdo de põ formã mãe. S3 opõ cauſe p̃me eſt ẽt in creando ipſa3 mãm. ⁊ ideo agens nãle ꝓximum eſt tantum generãs hãc re3. Sed agens p̃mũ ⁊ diuinũ eſt creãs. ⁊ ex hoc p3 ꝙ ſic̃ operatio artis fundat̃ ſup opatione3 nãe: inq̃3tum nã preparat arti mãm:ita ⁊ opatio nãe fundat̃ ſupra creationẽ inq̃3tum miniſtrat nature mãm.

¶ Utrũ aliquid aliud a deo efficiat aliquã rem. IIII.

Ad quartũ ſic ꝓceditur. Uidetur ꝙ nihil aliud efficiat aliquã re3 niſi deus. Agẽs.n.qđ agit ſine medio eſt pfectiꝰ q̃3 illud qđ medio idiget in ſua actione:ſ3 deꝰ eſt agens pfectiſſimũ.g̊ videt̃ ꝙ oia nullo mediante ꝓducat. ¶ P̃.iter alias creaturas angeli ſunt nobiliores:ſ3 efficientia rerũ non attribuit̃ angelis. vnus eni3 angelus nõ eſt cauſa alterius:nec eſt ite3 cã corporalis creature. ergo videt̃ ꝙ mlto minus alie creature ſint cãe quorundã. ¶ P̃.idem ſpecie non ꝓducit̃ a diuerſis agentibꝰ ſm ſpẽm:ſed p̃ma indiuidua oium ſpẽru3 imediate a deo creata ſunt:ſuppoſito ꝙ mundus non fuerit ſemp. ergo videtur ꝙ nihil poſſit ꝓducere aliquid ſimile ſibi ſm ſpẽm. ¶ P̃.illud qđ non eſt ex aliqua mã nõ poteſt fieri niſi per creationem:ſed forme ⁊ accidẽtia nõ habẽt mãm partem ſui vel eẽt in ifinitũ abire.g̊ non poſſunt fieri niſi per creationẽ. Inde ſic.ois cã efficiẽs alicuius rei dat ſibi formam vel ſubſtãtialẽ vel accidẽtalẽ:ſed hꝰ nõ ꝓducuntur niſi p creationẽ. ergo nihil poteſt eſſe cauſa efficiens alicuius rei niſi creator:q tãtũ deus eſt: vt dictũ eſt. ¶ P̃.cã efficiens nunq̃3 eſt deficientior q̃3 effectus:ſ3 agentia naturalia non agũt niſi p q̃litates actiuas q̃ ſunt accñtia:qđ ꝓbat̃ ex hoc ꝙ nõ ẽ poſſibile aliquid eẽ formã ſubſtãtialẽ in vno: ⁊ accidẽtalẽ in altero. vñ calor qui eſt accñs hoĩs nõ põt eẽ forma ſubſtãtialis ignis: ⁊ ſic de alijs.g̊ nullũ agẽs nature ꝓducit aliquã formã ſubalẽ3. Et ſic idẽ qđ p̃us.

Contra. ſm Dama. cuiuſlibet rei eſt ꝓpria operatio: ſed omnis res que habet ꝓpriam opationẽ actiua3 ſua operatione eſt cauſa alicuius. ergo videtur ꝙ ignis calefaciendo ſit cauſa caloris: et ſic de alijs. ¶ Preterea. ſi deus immediate cauſaret omnia vna res non dependeret ab alia: ſicut cauſatum a cauſa. et ſic res non magis fieret ab vno q̃3 ab alio : ſed videmus ad ſenſum ꝙ

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

nō ſit qōlibꝫ ex quolibꝫ:ſꝫ ex ſemine hoīs ſemꝑ gnātur homo.ꝰ ſemē patris eſt cauſa effectiua filij.

Reſpōdeo dōm:ꝙ circa hanc qōnē ſunt tres pōnes Quarū vna eſt ꝙ ds imediate opeꝛ oīa ita ꝙ nihil aliud eſt cauſa alicuiꝰ rei:adeo:ꝙ dicūt ꝙ ignis nō calefacit ſꝫ deus:nec manus moueꝛ:ſꝫ deus cauſat motū:⁊ ſic de alijs. Sꝫ hec poſitio ſtulta eſt: qꝛ ordinem tollit vniuerſi ⁊ ꝓpriā operationē a rebus ⁊ deſtruit iudiciū ſenſus. ❡ Scōa poſitio eſt quorūdā phoꝝ: q vt ꝓpas opationes rerū ſuſtineāt deū imediate oīa creare negant:ſꝫ dicūt ꝙ imediate eſt cauſa p̄mi creati:⁊ illud eſt cauſa alterius.⁊ ſic deinceps. Sꝫ hec opinio erronea eſt:qꝛ ſm fidē nō ponimus angelos creatores:ſꝫ ſolū deū creatorē oīuꝫ viſibiliuꝫ ⁊ īuiſibiliū. ❡ Tertia poſitio eſt.ꝙ deus imediate oīa operatur:⁊ ꝙ res ſingule ꝓprias operatiōes habēt:per q̄s cauſe ꝓxime rerū ſunt:nō tamē oīum:ſꝫ quorūdā:qꝛ enī vt dictū eſt ſm fidē nō poniꝛ creatura aliqua aliā in eē ꝓducere per creationē:nec v̓tute ꝓpria nec aliena:iō oīum illorū que per creationē in eſſe exeūt ſolus deus imediate cauſa eſt.hꝫ aūt ſunt que per motū in eſſe exire nō poſſunt:nec ꝑ gnōnem. Primo ꝓpter ſimplicitatē eēntie ſue in qua ſubſiſtunt:qꝛ omne qō gnātur oꝫ eē cōpoſitū ex mā ⁊ forma.vnde nec angeli nec aīe rōnales poſſunt gnāri: ſꝫ ſoluꝫ creari: ſecus aūt de alijs formis:q̄ etiā ſi ſunt ſimplices:nō tamen habēt eē abſolutū:cū nō ſint ſubſiſtētes.vn̄ exitus in eē nō debeꝛ eis:ſed compoſito habēti talē formā qō per ſe gnāri diciꝛ quaſi per ſe eē habēs.forme v̓o p̄dicte nō dicunꝛ generari niſi ꝑ accn̄s:⁊ eadē rōne mā p̄ma que gnōni ſubſtat ꝓpter ſui ſimplicitatē non gnāꝛ ſed creaꝛ. ❡ Scōo ꝓpter elongationē a ꝯrietate vt corpora celeſtia.oē.n.qō gnātur: gnātur ex ꝯtrario. ❡ Tertio ꝓpter neceſſitatē gnāntis ſimilis in ſpē gnāto.ꝓpter qō p̄me hypoſtaſes immediate a deo create ſunt:vt p̄mus homo:p̄mus leo:et ſic de alijs. nō enī homo generari pōt niſi ab hoīe.alr̄ aūt eſt de illis rebꝰ ad quarū gnōneꝫ nō reqriꝛ agēs ſimile in ſpē: ſꝫ ſufficit virtus celeſtis cuꝫ qualitatibꝰ actiuis ⁊ paſſiuis:vt q̄ ex putrefactione gnāntur. Alioꝝ vero que ꝑ motū ⁊ gnōnē ꝓducūtur creatura cauſa eē pōt.vel ita ꝙ hēat cauſalitateꝫ ſupra totā ſpēꝫ:ſicut ſol eſt cauſa in gnōne hoīs vel leonis:vel ita ꝙ hēat cauſalitatē ad vnū idiuiduū ſpēi tm̄:ſicut homo generat hoīem:⁊ ignis ignem. Hoꝝ tamē cauſa etiā deus eſt magis intima in eis operās q̄ꝫ alie cauſe mouētes:qꝛ ipſe ē dans eē rebus. Cauſe aūt alie ſūt q̄ſi determinātes illō eē. Nulliꝰ enī rei totū eē ab aliqua creatura p̄ncipiū ſumit:cū mā a deo ſolū ſit:eē aūt eſt magis intimū cuilibet rei q̄ꝫ ea per q̄ eē determinaꝛ.vn̄ ⁊ remanet illis remotis:vt in libr. de cauſis dr̄.vn̄ opatio creatoris magis ꝑtingit ad intima rei q̄ꝫ operatio cauſaꝝ ſcōaꝝ:⁊ ideo hoc qō creatū eſt cauſa alij creature nō excludit qn deus imediate in rebus oībus opereꝛ inq̄ꝫtum v̓tus ſua eſt ſic mediū ꝯtingens virtutem cuiuſlibꝫ cāe ſcōe cū ſuo effectu.nō eniꝫ v̓tus alicuius creature poſſet in ſuum effectum niſi per virtutē creatoris a quo eſt omnis virtus ⁊ virtutis cōſeruatio ⁊ ordo ad effectū:qꝛ vt in lib. de cauſis dr̄:cauſalitas cauſe ſcōe firmatur per cauſalitatē cauſe p̄me.

Ad primum ꝰ dōm:ꝙ nō eſt ex indigentia dei ꝙ cauſis alijs idigeat ad creandū:ſꝫ ex bonitate ipſius; q etiaꝫ dignitatē cauſandi alijs ꝯferre voluit. ❡ Ad ſcōꝫ dōm:ꝙ ſi ponamus ſm quorūdā opinionē angelos deſeruire deo in motibus orbiuꝫ:conſtat ꝙ angeli cauſa erunt gnōnis ⁊ corruptionis per motuꝫ orbiuꝫ.et iſta cauſalitas in omnes retorquebiꝛ: q̄ꝫuis nō omnes circa h̄ miniſteriuꝫ occupentur:qꝛ ſm Diony. ſuperiores angeli inferiores illuminant de miniſterijs per eos exequēdis. Si aūt hoc non ſupponiꝛ pōt dici:ꝙ ex hoc ꝙ angeli ſunt nobiliores nō ſequiꝛ ꝙ habeāt hāc dignitatē que eſt cauſare generationē ⁊ corruptionē in rebus:ſꝫ aliā multo digniorem q̄ conſiſtit in dei cognitione. ❡ Ad 3ᵐ dōm ꝙ non pōt ideꝫ eſſe effectus ſm ſpēm a diuerſis agētibus imediatis habētibus operationes determinatas ad determinatos effectꝰ ſicut ab arte ⁊ natura:ſed deus non habet opationē determinatā ad aliquē effectū:imo vna ſua operatione pōt oēs effectus quos vult ꝓducere.vn̄ eundē effectuꝫ ſpē quē natura ꝓducit deus pōt ſine natura opante facere. ❡ Ad q̄rtum dōm:ꝙ circa exituꝫ reruꝫ in eſſe per generationē fuit triplex opinio. Prima fuit ponentiuꝫ latitationē.ſ. Anaxare q ponebat oīa in oībus:⁊ gnōnē fieri ꝑ abſtractionē.⁊ ſic nō ponebat verā gnātionē:q̄ ē ꝑ hoc ꝙ noua forma ſubālis acquiriꝛ māe.⁊ in hunc defectū icidit oīs opinio antiquoꝝ qui nō ponebāt verā gnātionē:ſꝫ gnātionē eē vel per cōgregationē ⁊ ſegregationē:vel ꝑ alterationē tm̄.⁊ hoc cōtingebat eis:qꝛ non ponebant cām formalē:ſꝫ vel mālēꝫ tm̄:vel cum hac etiaꝫ agentē. Alia opinio huic ꝯtraria fuit Platonis qui poſuit formas ſeparatas quas vocauit ydeas eē inducentes formas in materijs:⁊ quaſi ad hanc opinionē induciꝛ opinio Auicēne qui dicit.ꝙ oēs forme ſunt ab itelligentia ⁊ agēs naturale nō ē niſi p̄parans mām ad receptionē forme.⁊ iſta opinio ꝓcedit ex hoc ꝙ vult vnūqōq̄ꝫ gnāri ex ſuo ſili:qō frequēter nō iueniꝛ in rebus nālibus: ſicut in his q̄ ꝑ putrefactionē fiunt.⁊ ēt qꝛ ponebat fieri ꝑ ſe terminari ad formaꝫ.⁊ hoc nō pōt eē:qꝛ ꝑ ſe fieri terminaꝛ ad hoc qō hꝫ eē qō ē terminus factiōis: ⁊ hoc ē tm̄ compoſitū nō forma neq̄ꝫ materia.vn̄ forma nō niſi ꝑ accidēs gnātur ❡ Tertia ē Ariſt. media iter has.ſ.ꝙ oēs forme ſunt in potētia in mā p̄ma:non autē actu:ſicut ponētes latitiones dixerunt:⁊ agēs naturale agit nō formā ſꝫ cōpoſituꝫ iducendo māꝫ de potētia in actū.⁊ hoc agēs naturale in ſua actione ē quaſi inſtr̄m ipſius dei agētis q ēt mām condidit ⁊ forme potentiā dedit.vn̄ nō oꝫ hāc opinionē ſuſtinēdo ꝙ generans creet formā: vel ꝙ faciat aliqd ex nihilo: qꝛ nō facꝛ formā ſꝫ ꝯpoſitū. ❡ Ad q̄ntū dōm ꝙ ſicut calor nālis agit in virtute aīe vt iſtr̄m eiꝰ:vt in ſcōo de aīa.dr̄. ꝓpter qō nō tm̄ calefacit:ſꝫ agit ad gnōnē carnis aīate.ita q̄litas actiua agit i v̓tute forme ſubālis.⁊ iō ꝑ illā actōeꝫ nō tm̄ iducitur mā in actū forme accn̄talis:ſed ēt in actum forme ſubālis.

❡ Utrū mundus ſit eternus. V.

Ad quintum ſic ꝓcediꝛ. Uidetur ꝙ mundus ſit eternus. et ad hoc poſſunt adduci rōnes ſumpte ex q̄tuor .ſ. ex ſubſtātia celi:ex tpe:ex motu: ⁊ ex agente vel mouēte. Ex ſubſtātia celi ſic.oē qō eſt ingenitū et icorruptibile ſemꝑ fuit ⁊ ſemꝑ erit: ſꝫ mā p̄ma eſt ingenita ⁊ icorruptibilis:qꝛ oē qō gnātur:gnātur ex ſubiecto: ⁊ qō corrumpiꝛ:corrumpiꝛ in ſubm.materie autē p̄me nō ē aliqō ſubm.ꝰ materia p̄ma ſemꝑ fuit ⁊ ſemꝑ erit:ſed materia nunq̄ꝫ denudatur a forma.ꝰ materia ab eterno fuit ꝑfecta formis ſuis:quibus ſpēs conſtituuntur.ꝰ vniuerſuꝫ ab eterno fuit:cuius iſte ſpēs ſunt partes.⁊ hec ē ratio Ariſtotelis in p̄mo phyſi. ❡ P̄.ꝙ non hꝫ ꝯrium nō ē corruptibile nec gn̄abile:qꝛ gn̄atio ē ex ꝯtrario:⁊ corruptio in cōtrariū: ſꝫ celum nō hꝫ ꝯriuꝫ:cū motui eius nihil cōtrarieꝛ.ꝰ celuꝫ non ē gn̄abile nec corruptibile.ꝰ ſemꝑ fuit ⁊ ſemꝑ erit. ⁊ h̄ ē rō phi in p̄mo celi ⁊ mūdi. ❡ P̄.ſm poſitionē fidei ſuba mundi ponitur incorruptibilis:ſꝫ oē icorruptibile ē ingenituꝫ.ꝰ mundus ē ingenitus.ꝰ fuit ſemper. ꝓbatio medie oē qō eſt icorruptibile habꝫ virtutē ꝙ ſit ſemper.ſed illud qō habet virtutem ꝙ ſit ſemper non inuenitur quādoq̄ꝫ ens ⁊ quandoq̄ꝫ non ens:quia ſequeretur ꝙ ſimul eſſet ens et non ens.toto eniꝫ tēpore aliqd ē ens ad qō v̓tus ſua eſſendi determinatur. vnde ſi habet virtutem vt ſit in omni tēpore:in omni tēpore eſt:⁊ ita ſi ponaꝛ aliquando non eſſe: ſequiꝛ ꝙ ſimꝉ ſit ⁊ nō ſit.ꝰ nulluꝫ icorruptibile eſt quādoq̄ꝫ ens ⁊ qn̄q̄ꝫ nō ens:ſꝫ omne gnābile eſt hꝫ ⁊c̄. ⁊ hec eſt rō phi.in p̄mo de celo et mū. ❡ P̄.omne qō alicubi ē vbi p̄us nihil erat:eſt in eo qō p̄us fuit vacuū:qꝛ vacuū ē in quo pōt eē corpꝰ cū nihil ſit ibi. Sꝫ ſi eſt mūdus factꝰ ex nihilo vbi nūc eſt mūdus p̄us nihil erat.ꝰ ante mūdū fuit vacuū: ſed vacuū eē eſt impoſſibile:vt ꝓbaꝛ in.4.phy.⁊ vt multa experimēta ſenſitiua ōmōſtrāt in mꝉtis igenijs: q̄ ꝑ h̄ fiūt ꝙ nā nō patiꝛ vacuū.ꝰ ipoſꝉe eſt mūdū icepiſſe.⁊ h̄ rō ē cōmē. in primo celi ⁊ mun. ❡ Idem pōt argui ex ꝑte tempis ſic. oē qō eſt ſemꝑ i p̄nᵒ:⁊ fine ſui ſemꝑ fuit ⁊ ſemꝑ erit: qꝛ poſt p̄ncipiū eſt aliqd ⁊ ante finē:ſꝫ tēpus ſemꝑ eſt in eo qō ē p̄ncipiū tꝑis ⁊ finis:qꝛ nihil eſt tꝑis niſi nūc:cuiꝰ diffō eſt ꝙ ſit finis p̄teriti ⁊ p̄ncipiū futuri.ꝰ vr̄ ꝙ ſemꝑ fuit tēpus ⁊ ſemper erit:⁊ ita motus ⁊ mobile ⁊ totꝰ mūdus.⁊ hec ē rō phi in.8.phy. ❡ P̄.omne id qō nunq̄ꝫ pōt demōſtrari:vt ſtans ſꝫ ſemꝑ vt fluens hꝫ aliqd an̄ ſe a quo fluit:ſꝫ nūc nō poteſt demōſtrari vt ſtans ſic punctꝰ:ſꝫ ſemꝑ vt fluens:qꝛ rō tota tꝑis eſt in fluxu ⁊ ſucceſſione.ꝰ oꝫ an̄ qōlꝫ nūc ponere aliō nūc.ꝰ ipoſſibile eſt imaginari tēpus habuiſſe p̄mū nūc.ꝰ tēpus ſemꝑ fuit:⁊ ita vt p̄us.⁊ hec eſt rō cōmēta.ibidē. ❡ P̄. creator mundi aut p̄cedit mūdū tm̄ nā aut ēt duratione:ſi nā tm̄ ſicut cā effectū.ꝰ qn̄cūq̄ꝫ fuit creator fuit creatura: ⁊ ita mundus ab eterno. Si aūt duratiōe.p̄us aūt ⁊ poſterius in duratione cauſat rōnē tꝑis.ꝰ ante totū mundū fuit tēpus.⁊ hoc eſt ipoſſibile:qꝛ tēpus eſt accn̄s motus nec eſt ſine motu.ꝰ ipoſſibile eſt mūdū nō ſemꝑ fuiſſe.⁊ hec eſt rō Auicēne in ſua meta. ❡ Idē pōt oſtēdi ex ꝑte motus.ipoſſibile.n.eſt nouā relōnē eē iter aliq̄ niſi aliq̄ mutatiōe fcā circa alterū coꝝ:ſic pꝫ in eq̄litate.nō enī aliq̄ fiūt de nouo equalia niſi altero extremoꝝ augmētato vel diminuto: ſꝫ oīs motus iportat relōnē mouentis ad motū que relatiue opponunꝛ.ꝰ ipoſꝉe eſt motū eē nouū niſi p̄cedat aliq̄ mutatio vel in mouēte vel in moto:ſic ꝙ vnū approximet ad alterū vel aliqd aliud hꝫ.ꝰ an̄ oēm motū eſt motus.⁊ ſic motus eſt ab eterno ⁊ mobile ⁊ mundus.⁊ hec eſt rō phi in.8. phyſi. ❡ P̄.oē illud cuiꝰ motus qn̄q̄ꝫ eſt:⁊ qn̄q̄ꝫ quieſcit reduciꝛ ad aliquē motū cōtinuū q ſemꝑ eſt:qꝛ huiꝰ ſucceſſionis q̄ eſt ex viciſſitudine motꝰ ⁊ quietis nō pōt eē cā aliqd eodē mō ſe hn̄s:qꝛ idē eodē mō ſe hn̄s ſemꝑ facit idē.ꝰ opꝫ ꝙ cā huius viciſſitudinis ſit aliqs motꝰ q nō eſt ſemꝑ. ⁊ ſic oꝫ ꝙ hēat aliquē motū p̄cedentē: ⁊ cū nō ſit abire i ifinitū oꝫ deuenire ad aliquē motū qui ſemꝑ eſt.⁊ ſic idē qō p̄us.⁊ hec rō eſt cōmen.in.8.phy. ❡ Idē pōt ēt exhi ex v̓bis phi. Inducit etiā hāc rōnē cōmenta.in.7.meta.ad oſtēdenduꝫ ꝙ ſi mundus eſſet factus oporteret ꝙ hic mūdus eēt pars alterius mundi:cuius motu accideret variatio in mundo iſto ſiue in viciſſitudine motus ⁊ quietis:ſiue in viciſſitudine eē ⁊ nō eē. ❡ P̄.gnātio vnius eſt corruptio alterius:ſed nihil corrumpiꝛ niſi genereꝛ p̄us.ergo ante oēm gnōnē eſt generatio:⁊ ante oēm corruptionē corruptio:ſed hec nō potuerūt eſſe niſi mūdo exn̄te.ergo mundus ſemꝑ fuit.⁊ hec eſt ratio phi in p̄mo de gnōne. ❡ Idē pōt oſtendi ex parte ipſius mouētis vel agētis.oīs enī actio vel motꝰ que eſt ab agēte vel mouēte nō moto opꝫ ꝙ ſit ſemꝑ:ſꝫ p̄mū agēs vꝉ mouens eſt oīno imobile.ergo opꝫ ꝙ actio eius ⁊ motꝰ eiꝰ ſit ſemꝑ. Prima ſic ꝓbaꝛ. omne qō agit vel mouet poſtq̄ꝫ non agebat vel mouebat: educiꝛ de potentia in actū:quia vnūqōq̄ꝫ agit ſm id qō eſt in actu. vnde ſi agit poſtq̄ꝫ non agebat:oportet ꝙ ſit aliqd in actu in eo qō p̄us erat in potentia:ſed omne qō educiꝛ de potentia in actuꝫ moueꝛ.ergo omne qō agit poſtq̄ꝫ non agebat moueꝛ. ⁊ hec rō poteſt extrahi ex verbis philoſophi in octauo phyſic. ❡ P̄.deus aut eſt agens per voluntatem aut per neceſſitateꝫ nature.

ſi per neceſſitatem nature cum talia ſint determinata ad vnum:oportet ꝙ ab eo ſemper idem fiat. Un̄ ſi ab eo mundus eſt aliquando factus neceſſe eſt mundū eſſe eternū.ſi aūt agens per voluntatem.omnis autem voluntas non incipit agere de nouo niſi aliqs motus fiat in volente vel ab aliquo impediēte qō p̄us erat ⁊ poſtmodū ceſſat: vel ex eo qō excitaꝛ nunc ⁊ non p̄us aliquo iducente ad agendū qō p̄us non inducebat.cum ergo voluntas dei imobiliter eadem maneat videtur ꝙ non incipiat de nouo agere. ⁊ iſta ratio cōiter eſt phi in octauo phyſico.⁊ Auicē.⁊ Cōmētatoris. ❡ P̄.omnis volens quādoq̄ꝫ agere ⁊ quādoq̄ꝫ nō agere opꝫ ꝙ imaginetur tempus poſt tempus diſcernendo tēpus in quo vult agere a tempore in quo nō vult agere. Sꝫ imaginari tempus poſt tempus ſequiꝛ mutationē vel ipſiꝰ imaginationis vel ſaltem imaginati:qꝛ ſucceſſio temporis cauſaꝛ a ſucceſſione motus.vt pꝫ ex 4.° phyſic.ergo impoſſibile eſt ꝙ voluntas incipiat aliquem nouum motum agere quē non precedat alius motus.⁊ hec eſt ratio Cōmentatoris in.8.phyſicoꝝ. ❡ P̄. omnis voluntas efficiendi ſtatim ꝓducit effectum niſi deſit aliquid illi volito quod ſibi poſtmodum adueniat:ſicut ſi modo habeam voluntatem faciendi igneꝫ cras quādo erit frigus. modo iſti volito deeſt preſentia frigoris: qua adueniente ſtatim faciam ignē: ſi poſſuꝫ:niſi ad hoc aliquid aliud deſit. Sed deus habuit voluntatem eternam faciendi mundum.alias eſſet mutabilis.ergo impoſſibile eſt ꝙ ab eterno nō fecerit munduꝫ niſi per hoc ꝙ aliquid mūdo deerat:qō poſtmodum adueniꝛ:ſed non potuit aduenire niſi per actionem aliquam.ergo oportet ꝙ ante hoc de nouo factuꝫ precedat aliq̄ actio mutationem faciens: ⁊ ita a voluntate eterna nunq̄ꝫ procedat aliquid nouū niſi motu mediante eterno.ergo oportet mundum eternum ſemper fuiſſe.⁊ hec eſt ratio Cōmētatoris ibidem.

Sꝫ cōtra. Deus aut eſt cauſa ſubſtātie mundi aut nō ſed motus eius tantum. Si motus tantuꝫ ergo eius ſubſtantia non eſt creata. ergo eſt primuꝫ principium:⁊ ſic erunt plura prima p̄ncipia ⁊ plura increata: qō ſupra improbatum eſt.ſi aūt eſt cauſa ſubſtantie celi dans eſſe celo: cuꝫ omne qō recipit eſſe ab aliquo ſequatur ipm in duratione:videꝛ ꝙ mundus non ſemper fuerit. ❡ Preterea.omne creatum eſt ex nihilo factum:ſed omne quod eſt ex nihilo factum eſt ens poſtq̄ꝫ fuit nihil.cū nō ſit ſimul ens ⁊ non ens.ergo opꝫ ꝙ celuꝫ p̄us nō fuerit ⁊ poſtmodū fuerit.⁊ ſic totus mundus. ❡ P̄.ſi mūdus fuit ab eterno. ergo infiniti dies preceſſerunt diem iſtum:ſed infinita non eſt tranſire.ergo nunq̄ꝫ fuiſſet deuenire ad hunc diem qō falſum eſt.ergo ⁊c̄. ❡ Preterea cuicunq̄ꝫ poteſt fieri additio iſto poteſt eſſe aliqd maius vel plus:ſed diebus qui preceſſerunt poteſt fieri dierum additio.ergo tempus preteritum poteſt eſſe maius q̄ꝫ ſit:ſed infinito non eſt maius nec poteſt eſſe.ergo tempus preteritū non eſt infinitū. ❡ Preterea.ſi mundus fuit ab eterno.ergo et gnātio fuit ab eterno tam hominum q̄ꝫ animalium: ſed omnis generatio habet generans et generatum:generans autem eſt cauſa efficiēs generati.et ſic in cauſis efficiētibus eſt procedere in infinitū:quod ē ipoſſibile:vt ꝓbatur in ſcōo meta.ergo ipoſſibile ē gnātionē ſemꝑ fuiſſe et munduꝫ. ❡ P̄.ſi mundus ſemꝑ fuit: hoīes ſemꝑ fuerūt.ergo infiniti hoīes ſunt mortui ante nos:ſꝫ homine moriēte nō moritur aīa eius ſꝫ manet.ergo modo ſunt infinite anime in actu a corporibꝰ abſolute:ſꝫ impoſſibile ē infinitū eē in actu:vt in 3° phyſic. ꝓbatur.ergo impoſſibile ē munduꝫ ſemꝑ fuiſſe. ❡ P̄.ipoſſibile ē aliqd deo eq̄parari:ſꝫ ſi mundus ſemꝑ fuiſſet eq̄pareꝛ deo in duratiōe.ꝰ h̄ ē ipoſꝉe. ❡ P̄.nulla virtus finita ē ad opōnē ifinitā:ſꝫ v̓tꝰ celi ē v̓tus finita,cuꝫ magnitudo eiꝰ

UNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

finita ſit: ⁊ ipoſſibile ſit a magnitudine finita eē v̄tutem ĩfi
nitam. ḡ ĩpoſſibile eſt ꝙ motus eius fuerit in tempore infi
nito. ⁊ ſilr̄ impoſſibile eſt vt eē eius tempore ĩfinito dura-
uerit: qꝛ duratio rei nõ excedit v̄tutē quã hꝫ ad eē: ⁊ ſic ĩce
pit qñ3. ¶ ꝓ. nullus dubitat quin deus nã p̄cedat mũdũ.
ſꝫ in deo idē eſt natura ⁊ duratio ſua. ḡ duratiõe deus mun
dũ p̄cedit. ḡ mundus nõ fuit ab eterno.

Reſpõdeo dõꝫ: ꝙ circa hanc qõnē eſt triplex põ. pri
ma eſt pħoꝝ qui dixerũt ꝙ nõ ſolũ deus
eſt ab eterno: ſꝫ ēt alie res: ſꝫ differēter: qꝛ quidã ante Ariſ.
poſuerũt: ꝙ mũdus eſt gnãbilis ⁊ corruptibilis. ⁊ ꝙ ita eſt
de toto vniuerſo: ſic̄ de aliquo particulari alicuiꝰ ſp̄ēi: cuiꝰ
vnũ ĩdiuiduũ corrumpit̄ ⁊ aliud generat̄. ⁊ h̄ fuit opinio
Empedoclis. Aliꝫ dixerũt ꝙ res fuerũt qeſcētes tempore
ĩfinito: ⁊ per ĩtellīm ceperunt moueri extrahentē ⁊ ſegregã
tem vnũ ab alio. ⁊ hec fuit opĩo Anaxagore. Aliꝫ dixerũt
ꝙ res ab eterno mouebant̄ motu ĩordinato: ⁊ poſtea redu
cte ſunt ad ordinē: vel caſu: ſicut ponit Democritus: ꝙ cor-
pora ĩdiuiſibilia ex ſe mobilia caſu adunata ſunt adinuicē.
vel a creatore. ⁊ hoc ponit Plato: vt dr̄ in. 3. celi ⁊ mũ. Aliꝫ
dixerũt: qꝛ res fuerũt ab eterno ſꝫ illũ ordinē quo mõ ſũt.
⁊ iſta eſt opinio Ariſto. ⁊ oĩum pħoꝝ ſequentiũ ip̄m. ⁊ hec
opinio ĩter p̄dictas ꝓbabilior eſt: tamē oēs ſunt falſe ⁊ he-
retice. ¶ Scõa poſitio eſt dicētiũ ꝙ mũdus ĩcepit eē poſt-
ꝙ nõ fuerat: ⁊ ſilr̄ oē qđ eſt p̄ter deũ. ⁊ ꝙ deus non potuit
mũdũ ab eterno facere: nõ ex ĩpotētia eius: ſꝫ qꝛ mũdus
ab eterno fieri nõ potuit: cũ ſit creatus. volunt etiã ꝙ mun
dũ ĩcepiſſe nõ ſolũ fide teneat̄: ſꝫ etiã demõſtratione ꝓbet̄.
¶ Tertia poſitio ē dicētiũ: ꝙ oē qđ eſt p̄ter deũ ĩcepit eē:
ſꝫ tñ deus potuit res ab eterno ꝓduxiſſe: ita ꝙ mundũ ĩce-
piſſe nõ potuit demõſtrari: ſꝫ ꝑ reuelationē diuã ꝫ eſſe habi
tũ ⁊ creditũ. ⁊ hec poſitio ĩnitit̄ auctoritati Grego. ꝙ dicit.
ꝙ q̄dã ꝓphetia eſt de p̄terito: ſic̄ Moyſes ꝓphetizauit cũ
dixit. In p̄n. cre. deꝰ ce. ⁊ ter. ⁊ huic poſitiõi cõſecutio: qꝛ nõ
credo ꝙ a nobis poſſit ſumi rõ demonſtratiua ad h̄: ſic̄ nec
ad trinitatē: ꝙuis trinitatem nõ eſſe ſit ĩpoſſibile. ⁊ hoc oñ
dit debilitas rõnũ q̄ ad hoc ĩducunt̄ ꝓ demõſtrationibus:
q̄ oēs a pħis tenētibus eternitatē mundi poſite ſunt ⁊ ſolu
te. ⁊ iõ potius in deriſionē ꝙ in cõfirmationē fidei vertunt̄
ſi qs talibꝰ rõnibus ĩnixus ꝯ pħos nouitatē mũdi ꝓbare ĩ-
tenderet. ¶ Dico ḡ ꝙ ad neutrã p̄tē qõnis ſunt demõſtra
tiões: ſꝫ ꝓbabiles vel ſophiſtice rõnes ad vtrũqꝫ. Et hoc ſi-
gnificãt v̄ba pħi dicētis in p̄mo topic. ꝙ ſunt q̄dã ꝓblema
ta: de qbus rõnē nõ habemus: vt vtrũ mũdus ſit eternus.
vñ hoc ipſe demõſtrare nunꝙ ĩtendit: qđ pꝫ ex ſuo mõ ꝓce
dēdi: qꝛ vbicũqꝫ hãc qõnē ꝑtractat ſemꝑ adiũgit aliquã ꝑ-
ſuaſionē vel ex opione pluriũ vel approbatiõe rõnũ: ꝙ nul
lo mõ ad demonſtratorē ꝑtinet. Cauſa aũt q̄re demonſtra
ri nõ p̄ot eſt iſta: qꝛ nã rei variatur ſm ꝙ eſt in eſſe ꝑfecto: ⁊
ſm ꝙ eſt in primo ſuo fieri ſm ꝙ exit a cauſa: ſic̄ alia natu-
ra eſt hois iam nati: ⁊ eius ſm ꝙ eſt adhuc in materno vte-
ro. Uñ ſi quis ex conditionibus hois nati ⁊ ꝑfecti vellet ar
gumētari de ꝯditionibus eius ſm ꝙ eſt ĩperfectꝰ in vtero
matris exñs deciperet̄: ſic̄ narrat rabi Moyſes de quodã
puero q mortua matre cũ eſſet paucoꝝ menſiũ: ⁊ nutritus
fuiſſet in quadã inſula ſolitaria: ꝑueniens ad annos diſcre-
tionis: q̄ſiuit a quodã an hoies eſſent facti: ⁊ quomodo. cui
cũ exponeret ordinē natiuitatis humane obiecit puer hoc
eſſe ĩpoſſibile aſſerēs: qꝛ homo niſi reſpiret ⁊ comedat ⁊ ſu-
perflua expellat nec per vnũ diē viuere p̄ot. vñ nec in vte-
ro matris ꝑ nouē mēſes viuere p̄ot. ¶ Silr̄ errãt q ex mõ
fiendi res in mundo iã ꝑfecto volunt neceſſitatē vel ĩpoſſi
bilitatē ĩceptiõis mũdi oſtēdere: qꝛ qđ nũc ĩcipit eē ĩcipit ꝑ
motũ. vñ oꝫ ꝙ mouēs p̄cedat duratiõe. oꝫ ēt ꝙ p̄cedat ma
teria ⁊ ꝙ ſint ꝯrietates. ⁊ hec oĩa non ſunt neceſſaria in pro
greſſu vniuerſi eſſe a deo.

Ad primum ḡ dõm ē: ꝙ mã ē ingenita ⁊ ĩcorrupti
bilis. nõ tamē ſequitur ꝙ ſemꝑ fue-
rit: qꝛ incepit eē non per generationeꝫ ex aliquo: ſꝫ omnino
ex nihilo ⁊ ſimilr̄ poſſet deficere ſi deus vellet: cuius volũ-
tate materie: ⁊ toti mundo eſſe cõicatur. ¶ Et ſimilr̄ dõm
eſt ad 2m ꝙ illa ratio ꝓcedit de ĩceptiõe per gnõnem ⁊ mo-
tum. vnde illa eſt rõ ꝯtra Empedoclē ⁊ alios: q poſuerũt ce
lum generari. ¶ Ad 3m dõm: ꝙ potentia q̄ nunc eſt in celo
ad durationē nõ menſurat̄ ad determinatũ tēpus. vñ per
eã in añ ⁊ poſt potuit ĩfinito tēpore eē ſi eã ſemꝑ habuiſſet.
ſꝫ hãc potentiam duratiõis nõ ſemper habuit: ſꝫ voluntate
diuina in ſua creatione ſibi tradita eſt. ¶ Ad q̄rtũ dõm: ꝙ
ante creationē mundi nõ fuit vacuũ ſicut neqꝫ poſt. vacuũ
eni nõ eſt tm̄ negatio ſꝫ ꝑuatio. vñ ad poſitioneꝫ vacui opꝫ
ponere locũ vel dimēſiões ſeparatas ſicut ponētes vacuũ
dicebãt. quoꝝ nullũ ponimꝰ añ mũdũ. Et ſi dicat̄ ꝙ poſſi
bile erat ante factionē mũdi mũdũ futurũ eſſe vbi nũc eſt.
Dõm ad hoc ꝙ nõ erat niſi in ꝑtãte agētis: vt ſupra dictuꝫ
eſt. ¶ Ad qntum dõm. ꝙ illa rõ eſt circularis qđ ſic pꝫ ſm
pħm ꝑ p̄us ⁊ poſterius in motu eſt p̄us ⁊ poſterius in tēpo
re. vñ qñ dr̄ ꝙ omne nunc ſit finis p̄oris ⁊ poſterioris p̄nm:
ſupponit̄ ꝙ oē momētũ motus ſequat̄ quendã motũ: ⁊ p̄ce
dat quēdã. vnde dico ꝙ ꝓpoſitio illa non p̄ot ꝓbari niſi ex
ſuppoſitione eius qđ per eam concluditur. et ideo pꝫ ꝙ nõ
eſt demõſtratio. ¶ Ad ſextũ dõꝫ: ꝙ nũc nunꝙ ĩtelligit̄ vt
ſtans: ſꝫ ſemꝑ vt fluens. nõ aũt vt fluēs a priori niſi motus
p̄cedat: ſꝫ in poſterius. nec iterũ in poſterius ſed a p̄ori niſi
motus ſequat̄. vñ ſi nũqꝫ ſequeret̄ vel precederet motus.
nũc nõ eēt nũc. ⁊ h̄ pꝫ in motu ꝑticulari q ſenſibilr̄ incipit:
cuius qđlibet momētũ eſt fluēs: et tamē aliqđ eſt primũ: ⁊
aliqđ vltimũ ſm terminũ a quo et in quē. ¶ Ad 7m dõm:
ꝙ deus p̄cedit mũdũ nõ tm̄ nã: ſꝫ ēt duratiõe: nõ tamē du-
ratiõe temporis: ſed eternitatis: qꝛ ante mũdũ nõ fuit tem
pus in rerum natura exiſtens ſed imaginatiõe tm̄: qꝛ nunc
imaginamur huic tēpore finito ex parte ante deũ potuiſſe
multos ãnos addidiſſe: quibus omnibus preſens eēt eter
nitas. ⁊ ſm hoc dicitur ꝙ deus potuit p̄us facere munduꝫ
ꝙ fecerit et maiorē et plures. ¶ Ad octauũ dõm: ꝙ noui-
tas relõnis contingit non ex mutatione mouētis: ſꝫ ex mu
tatione mobilis vt large mutatio ſumat̄ ꝓ creatiõe que ꝓ-
prie mutatio non eſt: vt dictũ eſt ſupra. vñ motũ celi p̄cedit
creatio eiꝰ ad minus natura. creationē aũt nõ p̄cedit aliq̄
mutatio: cum ſit ex nõ ente ſimplr̄. Si tamē ſupponeret̄ ꝙ
ēt celũ extitiſſet anteꝙ moueri cepiſſet adhuc rõ nõ ꝓcede
ret: qꝛ ĩtelligendũ eſt ꝙ duplex eſt relatio. q̄daꝫ eſt relatio
abſoluta: ſic̄ in oĩbus q̄ ſunt ad aliqd ſꝫ eē: vt p̄rnitas et fi-
liatio. et talis relõ nõ efficit̄ noua niſi ꝑ acquiſitionē illius:
in quo relõ fundat̄. vñ ſi acquirat̄ ꝑ motũ: talis relõ ſequit̄
motũ: ſic̄ ſilitudo vnius ad alterũ ſequit̄ alterationē in q̄li-
tate: ſupra quã fundat̄ relatio. Si aũt acqrat̄ ꝑ creationeꝫ
ſequit̄ creationē ſic̄ ſilitudo creature ad deũ fundat̄ ſuper
bonitatē q̄ ꝑ creationē acquirit̄ ꝑ quã creatura deo aſſimi
latur. q̄dã aũt relatiua ſunt que ſimul important relationē
et fundamētũ relõnis. Nouitas aũt taliũ relationũ exigit
acquiſitionē illius rei q̄ ſignificat̄ ꝑ nomen: ſicut ipſius ha
bitus q eſt ſcia. et ſilr̄ eſt de relõne: quã ĩportat nomē motꝰ
q̄ efficit̄ noua ꝑ acqſitionē ipſius motꝰ a mouēte ĩ mobili.
¶ Ad 9m dõm: ꝙ hꝫ viciſſitudinis: ꝙ qñqꝫ mũdus nõ fuit:
et poſtmodũ fuit: nõ ē cã efficiēs aliqs motꝰ: ſꝫ aliq̄ res ſem
per eodē mõ ſe hñs. ſ. volũtas diua q̄ ab eterno fuit. de hoc
ꝙ mũdꝰ in eē poſt nõ eē exiret. Et ſi diceret̄ ꝙ idē ſemꝑ fa
cit idē: dico ꝙ veꝝ ē ſi accipiat̄ agēs ſꝫ ꝓpriã rõnē q̄ ꝓduc̄
determiate huc effectũ: ſic̄ aũt agēs nãle determinat̄ ꝑ for
mã ꝓpriã vt nũqꝫ ſeq̄t̄ actio niſi ſꝫ ꝯueniētiã ad formã il-
lam ita agens voluntariũ determinat̄ ad actionē ꝑ ꝓpoſi-
tum voluntatis. vñ ſi voluntas nõ ſit impedibilis nec mo-
bilis: nõ ſequit̄ effectus niſi ſm hoc ꝙ voluntas ꝓpoſuit. ⁊
h̄ eſt verũ ꝙ voluntas diua in hoc ꝙ ſemꝑ eſt eadē ſemper
fac̄ illud qđ ab eterno voluit: qꝛ nunꝙ caſſat̄. non tñ fac̄ vt
ſua volita ſemꝑ ſint: qꝛ h̄ ipſe nõ vult. vñ ſi hoc faceret: qꝛ
faceret illud qđ ip̄e nõ vult eēt ſimile ac ſi calor faceret fri
gus. ¶ Ad 10m dõm: ꝙ p̄ma ĩdiuidua gnãbiliũ ⁊ corrupti
bilium nõ ꝓdierũt in eē per gnõnem: ſꝫ ꝑ creationē. ⁊ iõ nõ
opꝫ q̄dam preextitiſſe. ex qbus creata ſint: vt ſic in ĩfinituꝫ
habeat̄. ¶ Ad 11m dõm: ꝙ eſt duplex agēs. quoddã ꝑ neceſ
ſitatē nãe: ⁊ iſtud determinat̄ ad actionē per illud qđ eſt in
nã eius. vñ impoſſibile eſt ꝙ incipiat agere niſi per hoc qđ
educit̄ de potentia ad actum vel eſſentiali vel accidentali.
Aliud eſt agens per voluntatē: et in hoc diſtinguēdũ eſt ꝙ
qđdã agit actione media que nõ eſt eēntia ipſius operãtis:
et in talibꝰ nõ poteſt ſequi effectus nouus ſine noua actio-
ne. et nouitas actionis fac̄ aliquã mutationē in agente ꝓut
eſt exiens de ocio in actum: vt in ſcđo de aia. dr̄. Quoddaꝫ
v̄o ſine actione media vel inſtrõ et tale agens eſt deus. vn-
de ſuuꝫ velle eſt ſua actio: et ſic̄ ſuum velle eſt eternũ: ita ⁊
actio. nõ tamē effectus ſequit̄ niſi ſm formã volũtatis que
ꝓponit ſic vel ſic facere et ideo nõ exit de potentia in actũ
ſed effectus qui erat in poᵃ agente efficitur actu ens. ¶ Ad
duodecimũ dõm: ꝙ in oĩbus illis que agunt̄ propter fineꝫ
qui eſt extra voluntatem volũtas regulat̄ ſm illum fineꝫ.
vñ ſm ea q̄ ĩpediunt ⁊ iuuãt ad fineꝫ vult qñꝫ agere ⁊ qñꝫ
non agere: ſed voluntas dei non dedit eſſe ipſi vniuerſo ꝓ-
pter alium finem exñtem extra volũtateꝫ eius ſic̄ nec mo-
uet ꝓpter alium finem: vt philoſophi concedunt: qꝛ nobi-
lius non agit ꝓpter vilius ſe. ⁊ ideo non opꝫ ex hoc ꝙ non
ſemper agat ꝙ habeat aliquid ĩducēs ⁊ retrahens niſi de-
terminationē volũtatis ſue: que ex ſapĩa ſua omnē ſenſum
excedente procedit. ¶ Ad 13m dicēduꝫ: ꝙ intellectus diui-
nus ĩtelligit omnia ſimul: ⁊ ideo ex hoc ꝙ intelligit preſen
tia huius temporis ⁊ illius: non eſt aliqua mutatio in intel-
lectu eius: licꝫ hoc non poſſit cõtingere in ĩtellectu noſtro:
et iõ pꝫ ꝙ rõ ſophiſtica eſt. ſimilr̄ nec ponit̄ aliquis motus
ex ꝑte rei imaginate: qꝛ deus noluit facere vniuerſum poſt
aliquod tempus: qꝛ tempus ante non erat niſi imaginatuꝫ
vt prius dictum eſt. ¶ Ad quartumdecimum dicendum:
ꝙ voluntas diuina non ab eterno produxit vniuerſum: qꝛ
aliquid deerat ipſi volito. hoc enim quod volito poteſt in-
telligi deeſſe: ꝓpter quod differtur: eſt proportio ipſius ad
finem: ſic̄ voluntas hominis differt ſumere medicinã quã-
do medicina non eſt proportionata ſanitati hominis. ⁊ ſic
dico ꝙ ipſi vniuerſo ꝙ fieret ab eterno deerat proportio
ad finem: que eſt voluntas diuina. hoc eniꝫ voluit deus vt
haberet eſſe poſt nõ eſſe ſicut natura ita ⁊ duratione ⁊ ſi ab
eterno fuiſſet hoc ſibi defuiſſet. vnde non fuiſſet ꝓportio-
natum diuine volũtati: que eſt finis eius. Et quia ad ratio-
nes in contrarium factas: quas dixi demonſtrationes non
eſſe: inueniuntur philoſophoꝝ reſponſiones: ideo quãuis
verum cõcludant: ad eas etiã reſpondenduꝫ eſt ſm ꝙ ipſi
pħi reſpondent: ne alicui diſputãti cõtra tenentes eternita
tem mundi ex improuiſo occurrãt.

Ad primuꝫ ergo dicenduꝫ: ꝙ ſicut dicit Cõmenta-
tor in li. de ſubſtãtia orbis. ariſtoteles
nunquã intendit ꝙ deus eſſet cauſa motus celi tãtum: ſed
etiã ꝙ eſſet cauſa ſubſtãtie eius dans ſibi eſſe. cuꝫ enim ſit
finite virtutis: eo ꝙ corpus eſt indiget aliquo agente infini
te virtutis: a quo ⁊ perpetuitateꝫ motus habeat ⁊ perpetui
tatem eſſendi: ſicut motum ⁊ eſſe: non tamen ex hoc ſequi-
tur ꝙ precedat duratione: quia nõ eſt dans eſſe per motũ:
ſed per influentiam eternam: ſm ꝙ ſcientia eius eſt cauſa
rerum: ⁊ ex hoc ꝙ ſcit ab eterno: ⁊ vult ſequit̄ res ab eter-
no eſſe: ſicut ex hoc ꝙ ſol eſt ab eterno: ſequit̄ ꝙ radius eiꝰ
ab eterno ſit. ¶ Ad ſecũduꝫ reſpondet Auicē. in ſua meta
phyſica. dicit enim omnes res a deo creatas eſſe: ⁊ ꝙ crea-
tio eſt ex nihilo vel eius quod habet eſſe poſt nihil: ſꝫ hoc
poteſt intelligi dupliciter: vel ꝙ deſignet̄ ordo duratõis.
⁊ ſic ſm eum falſum eſt. aut ꝙ deſignetur ordo nature. ⁊
ſic verum eſt. vnicuiqꝫ enim eſt p̄us ſm naturam illud qđ
eſt ei ex ſe: ꝙ id quod eſt ei ab alio: quelibet autem res pre
ter deum habet eſſe ab alio. ergo oportet ꝙ ſm naturam
ſuam eſſet non ens: niſi a deo eſſe haberet: ſicut etiaꝫ dicit
Gregorius. ꝙ omnia in nihilum deciderēt: niſi ea manus
omnipotētis contineret: ⁊ ita non eſſe quod ex ſe habꝫ na-
turaliter eſt p̄us ꝙ eſſe quod ab alio habet: ⁊ ſi non dura-
tione: ⁊ per hunc modum concedunt̄ a pħis res a deo crea
te ⁊ facte. ¶ Ad tertium dicēdum. ꝙ infinitum eſſe actu
impoſſibile eſt: ſed infinituꝫ eſſe per ſucceſſionē non eſt im
poſſibile: infiniti autem ſic conſiderati quodlibet acceptũ
finitum eſt: tranſiēs autem non poteſt intelligi: niſi ex ali-
quo determinato ad aliquod determinatuꝫ: ⁊ ita quodcũ
qꝫ tēpus determiatuꝫ accipiat̄ ſemper ab illo tempore ad
iſtud eſt finitum tēpus: ⁊ ita eſt deuenire ad preſens tem-
pus. Ul' poteſt dici ꝙ tempus preteritũ eſt ex parte ante-
riori infinitum: ⁊ ex poſteriori finitum: tēpus autem futu-
rum: ecõtrario: vnicuiqꝫ autem ex parte illa qua finitum
eſt: eſt ponere terminum ⁊ p̄ncipium vel finē. vnde ex hoc
ꝙ infinitum eſt tēpus p̄teritum ex parte anteriori: ſꝫ eos
ſequit̄ ꝙ non habeat p̄ncipiũ ſed finē. ⁊ ideo ſequitur ꝙ ſi
homo incipiat numerare a die iſto: non poterit numerãdo
ꝑuenire ad p̄mũ dieꝫ: ⁊ ecõtrario ſequit̄ de futuro. ¶ Ad
quartũ dõꝫ. ꝙ infinito nõ fit additio ſm ſuã totalē ſucceſ-
ſionem qua infinitũ eſt in potentia tãtum accipientis. ſed
alicui finito accepto in actu: ⁊ illo nihil prohibet aliquid
eſſe plus vel maius. ⁊ ꝙ h̄ ratio ſit ſophiſtica pꝫ. qꝛ tollit
etiã infinitũ in additione numeroꝝ. vt ſi ſic dicat̄. alique
ſp̄ēs numeroꝝ ſunt excedētes denariuꝫ: que non excedũt
centenarium. ergo plures ſpecies excedũt denariuꝫ ꝙ cē-
tenarium: ⁊ ita cum infinite excedũt centenarium erit ali
quid maius infinito. pꝫ ergo ꝙ exceſſus ⁊ additio ⁊ tran-
ſitus non eſt niſi reſpectu alicuius in actu vel in re exiſten
tis vel actu ꝑ ĩtellectũ vel ymaginationē accepte. vnde ꝑ
has rõnes ſufficiēter ꝓbat̄ ꝙ nõ ſit ĩfinitũ in actu nec hoc
eſt neceſſariũ ad eternitatē mundi: ⁊ iſte ſolutiões accipiũ
tur ex verbis pħi. 3. phyſicoꝝ. ¶ Ad quĩtuꝫ dicēdũ. ꝙ eũ-
dem effectum p̄cedere cauſas infinitas per ſe vel eſſentia
liter eſt impoſſibile: ſed accidentaliter eſt poſſibile (hoc ē
dictum) aliquem effectum: de cuius ratione ſit ꝙ proce-
dat a cauſis infinitis eſt impoſſibile. ſed cauſas illas: qua-
rum multiplicatio nihil intereſt ad effectum: accidit effe-
ctui eſſe infinitas. verbi gratia. ad eſſe cultelli exigunt̄ per
ſe alique cauſe mouētes: ſicut faber ⁊ inſtrumētum. ⁊ h̄ eē
infinita eſt impoſſibile. quia ex hoc ſequeret̄ infinita eſſe
ſimul actu. ſed ꝙ cultellus ſit factus a quodã fabro ſene:
qui multotiēs inſtrumēta ſua renouauit: ſequit̄ multitudi
nem ſucceſſiuam inſtrumētoꝝ hoc eſt per accidēs: ⁊ nihil
prohibet eſſe infinita inſtrumēta precedētia iſtum cultel-
lum: ſi faber fuiſſet ab eterno. ⁊ ſimiliter eſt in generatiõe
animalis: quia ſemē patris eſt cauſa mouēs inſtrumētalr̄
reſpectu virtutis ſolis: ⁊ quia huiuſmodi inſtrumēta que
ſunt cauſe ſecũde: generant̄ ⁊ corrumpunt̄: accidit ꝙ ſunt
infinite: ⁊ per iſtum etiã modũ accidit ꝙ dies infiniti pre-
ceſſerint etiã iſtum diē: qꝛ ſubſtãtia ſolis ab eterno eſt ſm
eos ⁊ circulatio eius quelibet finita. ⁊ hãc rõnē ponit Cõ-
mentator in 8° phiſicoꝝ. ¶ Ad ſextum dicendum ꝙ illa
obiectio inter alias fortior eſt: ſed ad hãc rñdet algazel in

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL.ES

ſua meta. vbi diuidit ens ꝑ finitũ ⁊ īfinitum ⁊ ꝯcedit īfinitas aīas eſſe in actu: ⁊ hoc eſt ꝑ accñs: qꝛ aīe rõnales exute a corꝑib⁹ nõ hñt depẽdẽtiã adinuicẽ. ſed cõmẽtatoꝛ rñdet ꝙ aīe nõ remanẽt plures poſt corꝑ⁹: ſed ex oib⁹ manet vna tñ. vt īfra patebit. vñ niſi hᷓ poſitio quã ponit in 3° de aīa. ꝑmo improbaret̃: rõ ꝯtra eũ nõ ꝯcluderet. ⁊ hãc ẽt rõnem tãgit rabbi Moyſes oſtẽdẽs ꝑdictã rõnẽ nõ eẽ demõſtrationẽ. ¶ Ad ſeptimũ dõm. ꝙ etiã ſi mundus ſemꝑ fuiſſet nõ equaret̃ deo in duratione: qꝛ duratio diuina que ẽ eternitas eſt tota ſimul: nõ aũt duratio mũdi que ſucceſſione tẽpoꝝ variat̃. ⁊ hãc ponit Boetius in 5° de conſolatione. ¶ Ad octauũ dõꝫ. ꝙ in celo nõ eſt potẽtia ad eẽ: ſꝫ ad vbi tm̃ ſꝫ pħm: ⁊ ideo nõ põt dici ꝙ potẽtia ad eẽ ſit finita vł īfinita: ſꝫ po^a ad vbi finita eſt: nec tñ oꝫ ꝙ mot⁹ localis cui corrñdet hec potẽtia ſit finit⁹: qꝛ mot⁹ eſt infinit⁹ duratiõe ab īfinitate v̄tutis mouentis a qua fluit mot⁹ ī mobile: ⁊ hᷓ eſt rõ Cõmẽtatoris in .ii. meta. tñ hoc qᷓ dicit ꝙ hꝫ potentiam ad eſſe intelligendum eſt ad acquirendum eſſe per motum: habet tamen virtutem vel potentiam ad eſſe. vt dicitur. in ꝑ cel. ⁊ mun. et hec virtus finita eſt: ſed acquiritur duratio infinita ab agente ſeparato infinito vt ipſemet in libro de ſubſtantia orbis dicit. ¶ Ad nonum dicẽdum. ꝙ duratio dei que eſt eternitas eius ⁊ natura ipſius ſunt vna res: ⁊ tamen diſtinguuntur ratione vel modo ſignificandi: quia natura ſignificat quandam cauſalitatem prout dicitur natura motus principium: duratio autem ſignificat quandam permanentiam. ⁊ ideo ſi accipiatur preeminentia nature diuine: ⁊ durationis ad creaturam vt vtrunq; eſt res quedam: inuenietur eadem preeminentia. ſicut enim natura diuina precedit creaturam dignitate ⁊ cauſalitate. ita ⁊ duratio diuina eiſdem modis creaturam precedit: non tamen oportet ſi deus precedit mundum per modum nature vt ſignificat̃ cum dicitur naturaliter precedit mũdum: ꝙ etiam mundum precedit per modum durationis: vt ſignificatur: cum dicitur deus duratione precedit mũduꝫ cum nõ ſit ideꝫ modus ſignificãdi nature ⁊ durationis: et ſimilr̃ ſoluunt̃ multe alie ſiľes obiectiones. vt in ꝑmo libro dictuꝫ eſt.

¶ Utrum conuenienter exponitur in ꝑncipio creauit deus celuꝫ ⁊ terraꝫ. i. in filio. VI.

AD ſextum ſic proceditur. Uidetur ꝙ inconuenienter exponatur in principio creauit deus celum ⁊ terram. i. in filio. Pater enim eſt principium totius diuinitatis. vt Auguſt. dicit. ergo per principium appropriate debet intelligi pater. ¶ Preterea. vt in primo libro dictum eſt: ex ipſo dicitur ꝓpter patrem. in ipſo propter ſpiritũ ſanctum. ergo per hoc qᷓ dicitur. in principio intelligitur ſpiritus ſanctus: ⁊ non filius. ¶ Iteꝫ videtur ꝙ inconuenienter dicatur: in principio temporis: quia tẽpus adiacet motui firmamenti: ſed firmamentuꝫ factum eſt ſecũda die. ergo principiuꝫ temporis fuit poſt creationem celi ⁊ terre: ⁊ ita non in principio tẽporis creata ſunt. ¶ Preterea. tempus eſt vnum de quattuor ꝑmo creatis ſed tempus non eſt creatuꝫ in ꝑncipio tẽporis: quia tẽpus ſic eſſet in indiuiſibili quod eſt impoſſibile. ergo nec celuꝫ nec terra. ¶ Item videtur ꝙ inconuenienter dicatur in principio. i. ante omnia: quia ſicut dicitur in libro de cauſis: prima rerum creatarum eſt eſſe: ⁊ non eſt ante ipſum creatum aliud: ſed celum ⁊ terra non ſunt ſuum eſſe. ergo ante celũ ⁊ terrã aliqᷓ creatũ eſt. ¶ Preterea. eccleſiaſtici. 18. dicit̃. Qui viuit in eternuꝫ creauit oĩa ſimul. ergo celum et terra nõ ſunt ante omnia creata. ¶ Preterea. celũ et angelus ſunt ſimul facta. vt infra dicet̃. ergo non ante omnia celuꝫ et terra facta ſunt.

RESPONDEO dicendo: ꝙ triplex expoſitio poſita cõueniens eſt ſꝫm ſanctos: per quã multiplex erroꝛ excludit̃. per ꝑmã excludit̃ erroꝛ manichei ponẽtis plura ꝑncipia: qꝛ in ꝑncipio vno effectiuo: ⁊ non in pluribus res facte dñr. per ſcdaꝫ excludit̃ erroꝛ eternitatis mũdi: in hoc ꝙ mũdus ꝑncipiũ duratiõis hr̃e ponit̃. per tertiã excludit̃ erroꝛ ponẽtiũ viſibilia a dõ creata mediãte ſpũali creatura in hoc qᷓ ponit̃ celũ ⁊ terra eẽ ꝑmo creata.

AD PRIMUM ergo dõm: ꝙ rõ ꝑncipij effectiui appropriatur patri: ſꝫ rõ ꝑncipij exemplaris per modum artis appropriat̃ filio qui eſt ſapientia ⁊ ars patris ¶ Ad ſcdm dõm: ꝙ eſſe in. ſic in continente ⁊ ſaluante appropriat̃ ſpiritui ſancto ꝓpter appropriatum bonitatis: ſed eſſe in. per modum quo artificiatum eſt in arte ⁊ res in ſua ſimilitudine appropriatur filio. ¶ Ad tertium dõm: ꝙ ſꝫm illaꝫ opinionem que ponit omnia ſimul creata in materia informi dicuntur res create in principio temporis: qᷓ menſurat motum primi mobilis: non ſicut in menſurante creationeꝫ: ſed ſicut in adiacente creationi: quia ſimul fuerunt rerum creatio ⁊ temporis principium: ſed ſꝫm aliaꝫ opinionem: que ponit res formates per temporum ſucceſſionem non itelligitur de tempore qᷓ eſt menſura illius motus: ſꝫ de tẽpore qᷓ eſt numerus illius viciſſitudinis: qua eſſe mũdi ſuccedit ad non eſſe eiuſdem vel ſꝫm alios ſumit̃ temp⁹ pro euo qᷓ ſimul cum celo ⁊ terra creatum eſt. ¶ Ad quartum dõm: ꝙ ſicut numerus non numerat̃ alio numero: ita nec tempus alio tempore menſuratur nec fieri eius: cũ ſuũ eſſe totum ſit in fieri. vnde incipit in principio tẽporis non ſicut in menſurante eſſe eius: ſed ſic in eo a quo incipit eius productio: vt animalis a corde: ⁊ domus a fundamẽto: ⁊ linee a puncto. ¶ Ad quintum dicendum: ꝙ loquitur philoſophus de ordine nature prout animal prius homine dicit̃ ⁊ non de ordine durationis: non eñi fuit eſſe celi ⁊ terre: ante ipſa tempora. ¶ Ad ſextum dicitur. ꝙ intelliguntur ſꝫm vnam opinionẽ oĩa ſimul creata non in ſpeciebus ſuis: ſed in materia informi: ſed ſꝫm alios dicunt̃ omnia creata ſimł ẽt in formis ꝓprijs: ſꝫ tunc hec ante alia creata dicunt̃: nõ duratione: ſed nature ordine ſꝫm ꝙ in via generationis eſt incompletum ante completum. hec tamen infra magis inquirent̃. ¶ Ad ſeptimuꝫ dicendum: ꝙ per celum etiam intelligit̃ angelica nã q̃ in celis hitare dr̃: ⁊ ꝑ terrã itellr̃ tota nã gnãbiliũ ⁊ corruptibiliũ.

¶ Expõ text⁹.

PLato nãq; ⁊c.) Sciẽdũ ꝙ in hᷓ Plato errauit: qꝛ poſuit formas exẽplares ꝑ ſe ſubſiſtẽtes ex̄ itellꝫ diuũ: ⁊ nꝫ ipſas nꝫ mãꝫ a deo eẽ hr̃e (Ariſt. vo ⁊c.) Ur̃ ipfecte tãgere poſitionẽ ei⁹: qꝛ ipſe ponit tria pn^a in ꝑ phy. mãm: formam ⁊ priuationem. ¶ P. ipſe ponit non ſolum cauſaꝫ effectiuam: exemplarem que intelligit̃ per principiuꝫ operatorium: ſed etiã cãm finalem. ¶ P. ſꝫm ipꝫ forma ⁊ agẽs et finis incidunt in idem: vt in ſcdo phyſic. dicit. et ita videtur tantum duo principia poſuiſſe. ¶ Ad qᷓ dicendum: ꝙ Ariſto. non errauit in ponendo plura ꝑncipia: qꝛ poſuit eẽ oium tãtum a ꝑmo ꝑncipio dependere: ⁊ ita relinquit̃ vnũ eſſe ꝑmum ꝑncipium: errauit autem in poſitione eternitatis mundi. ¶ Ad ꝑmum ergo dõm: ꝙ ꝑuatio ab eo non ponitur ꝑ ſe ꝑncipium: ſed per accidẽs nec in eſſe rei: ſꝫ in fieri tñ. ¶ Ad aliud dõm: ꝙ ſꝫm ipm ꝑmum ꝑncipium agens: ⁊ vltimus finis reducunt̃ vt idem numero: vt pꝫ in .ii. meta. vbi ponit ꝙ ꝑmuꝫ ꝑncipiũ mouẽs mouet vt deſideratũ ab oibus. forma aũt que eſt pars rei nõ ponit̃ ab eo in ideꝫ numero icidere cũ agente: ſꝫ in idem ſpẽ vel ſimilitudine. ex quo ſequit̃ ꝙ ſit vnũ ꝑncipiũ ꝑmũ extra rem qᷓ eſt agẽs et exemplar ⁊ finis. et duo que ſunt ꝑtes rei. ſ. forma ⁊ mã q̃ ab illo ꝑmo ꝑncipio producuntur.

¶ Credam⁹ igit̃ reꝝ creataꝝ celeſtiũ vel terreſtriũ: viſibiliũ vel inuiſibiliũ cãm nõ eẽ niſi bonitatẽ creatoris q̃ ẽ deus vn⁹ ⁊ verus. Cui⁹ tãta ẽ bonitas: vt ſũme bonus beatitudinis ſue q̃ eternalr̃ btũs ẽ: alios velit eẽ ꝑticipes: quã vidit ⁊ cõicari poſſe ⁊ minui oĩno nõ poſſe. Illᷓ idẽ igr̃ bonũ qᷓ ipe erat: ⁊ quo btũs erat: ſola bonitate ⁊ nõ neceſſitate alijs cõicare voluit: quia ſũme bõi erat ꝓdeſſe velle: ⁊ oipotentiſſimi noceri non poſſe.

¶ Quare rõnalis creatura fcã ſit.

ET qꝛ nõ valet ei⁹ btitudinis ꝑticeps exiſtere aliqs niſi ꝑ intelligentiã que quãto magis itelligit̃ tãto pleni⁹ hr̃: fecit de⁹ rõnalẽ creaturã q̃ ſũmũ bonũ itelligeret: ⁊ itelligẽdo amaret: ⁊ amando poſſideret ac poſſidendo frueret̃. Eãq; hᷓ mõ diſtixit: vt ꝑs ī ſui puritate ꝑmãeret: nec corꝑi vniret̃. ſ. ãgeli. ꝑs corꝑi vniret̃. ſ. aīe. Diſticta ẽ itaq; rõnalis creatura ī incorꝑeam ⁊ corꝑeaꝫ. Et icorꝑea qdẽ angel⁹: corꝑea vero hõ vocat̃ ex aīa rõali ⁊ carne ſubſiſtens. ꝯditio ergo rõnalis creature primã cãꝫ hũit dei bõitatẽ.

¶ Quare creatus ſit homo vel angelus.

IDeoq; ſi q̃rit̃ q̃re creatus ſit hõ vel angelus: breui ſꝫmone rñderi põt ꝑꝑ bonitatẽ eius. Uñ Aug. in libro de doctrina xp̄iana: qꝛ bonus ẽ deus ſumus: ⁊ inq̃tũ ſumus boni ſumus.

¶ Ad quid creata ſit rationalis creatura.

ET ſi q̃rit̃ ad qᷓ creata ſit rõnał creatura: rñdet̃ ad laudãdũ deũ: ad ſuiẽdũ ei: ad fruẽdũ eo: in qb⁹ ꝓficit ipa: nõ de⁹. Deus eñi ꝑfcũs ⁊ ſũma bonitate plen⁹: nec augeri p̄t nec minui. Cꝫ ergo rõnalis creatura fcã ẽ a deo: referẽdũ ẽ ad creatoris bonitatẽ: ⁊ ad creature vtilitatẽ.

¶ Breuiſſima reſponſio cũ queritur quare vel ad quid facta ſit rõnalis creatura.

CUm ẽ q̃rit̃ q̃re vł ad qᷓ fcã ſit rõnał creatura: breuiſſime rñderi p̄t ꝓpter dei bonitatẽ ⁊ ſuã vtilitatẽ. Utile nẽ pe ipĩ ẽ ſeruire deo ⁊ frui eo. Fcũs ergo ãgelus ſiue hõ ꝑꝑ deũ dr̃ eſſe: nõ qꝛ creatoꝛ deus ⁊ ſũme btũs: alterutrius idiguerit officio: qui bonoꝝ nr̃oꝝ nõ eget. ſed vbi ſeruiret ei ac frueretur eo: cui ſuire regnare ẽ. In hoc eñi ꝓficit ſuiens: non ille cui ſeruitur.

¶ Sic fact⁹ eſt hõ vt deo ſuiret: ſic mũdus vt ſeruiret homini.

ET ſic fcũs ẽ hõ ꝓpter deũ. i. vt ei ſuiret: ita mũdus fcũs ẽ ꝓpter hoieꝫ vt ei ſeruiret. Poſitus eſt ergo homo in medio vt ⁊ ei ſuiret̃: ⁊ ipſe ſuiret: vt accipet vtriq;: ⁊ reflueret totũ ad bonum hois: ⁊ qᷓ accepit obſequiũ: ⁊ qᷓ ipẽdit. Ita. n. voluit deus ſibi ab hoie ſuiri: vt ea ſeruitute non deus: ſed hõ ſeruiẽs iuuaretur. Et voluit vt mũdus ſuiret hoi: ⁊ exinde ſilr̃ iuuaret̃ homo. Totũ igr̃ bonũ hois erat: ⁊ qᷓ fcm̃ ẽ ꝑꝑ ipꝫ: ⁊ propter qᷓ fcũs ẽ ipſe. Oĩa eñi vt ait apľs nr̃a ſunt. ſ. ⁊ ſuperiora ⁊ eq̃lia ⁊ inferiora. Suꝑiora qdẽ noſtra ſunt. ſ. ad ꝑfruendũ: vt deus trinitas. Eq̃lia ad ꝯuiuendũ. ſ. angeli. qui ⁊ ſi modo nobis ſint ſuꝑiores: in futuro erunt equales: q ⁊ modo noſtri ſũt: qꝛ ad vſum nobis ſunt. Sic res dñoꝝ dicũtur eẽ famuloꝝ non dñio: ſed quia ſunt ad vſum eoꝝ. Ipſiq; angeli in qbuſdam ſcripture locis nobis ſeruire dicũtur: dum ꝓpter in miniſterium mittuntur.

¶ Quõ aliquãdo dr̃ in ſcriptura homo factus eſt ꝑ ꝑ reparationem angelici caſus.

DE homine quoq; in ſcriptura interdum reperitur ꝙ factus ſit ꝑꝑ reparatiõem angelice ruine: qᷓ non ita ẽ intelligendũ quaſi nõ fuiſſet hõ fcũs ſi nõ peccaſſet angelus: ſed qꝛ iter alias cãs ꝑ̄cipuas hec ẽt nõnulla extitit. Noſtra igit̃ ſunt ſuꝑiora ⁊ equalia noſtra ẽt ſũt inferiora. quia ad ſeruiendũ nobis facta.

¶ Quar̃ ita ſit hõ iſtitut⁹. ſ. vt aīa ſit vnita corꝑi.

SOlet ẽt queri cũ maioris dignitatis eẽ videret̃ aīa ſi abſq; corꝑe permãſiſſet cur vnita ſit corꝑi: Ad qᷓ primo dici põt: qꝛ deus voluit ⁊ volũtatis ei⁹ cã querenda non ẽ. Secũdo aũt dici põt: quia iõ deus voluit eã corpori vniri vt in humana conditione oñderet nouũ exemplũ beate vnionis que ẽ inter deum ⁊ ſpiritum: in qua diligit̃ ex toto corde: ⁊ videtur facie ad faciem. Putaret enim creatura ſe non poſſe vniri creatori ſuo tanta propinquitate: vt eum tota mẽte diligeret ⁊ cognoſceret: niſi videret ſpirituꝫ qui eſt excellentiſſima creatura tam infime. i. carni que de terra eſt in tanta dilectione vniri: vt non valeat artari ad hoc vt velit eam relinquere ſicut apoſtolus oſtendit dicens. Nolu⁹ m⁹ corpore expoliari: ſꝫ ſuperueſtiri: per quod oſtenditur ſpiritum creatum ſpiritui increato ineffabili amore vniri. Pro exemplo igitur future ſocietatis que inter deum ⁊ ſpiritum rationalem in glorificatione eiuſdem perficienda erat: animam corporeis indumẽtis: et terrenis mãſionibus copulauit: luteãq;

mām fecit ad vite ſenſuȝ vegetare: vt ſciret hō
q̄ ſi potuit de⁹ tā diſparē nām corꝑis ⁊ aie in
federatiōeȝ vnā ⁊ i amicitiaȝ tantā cōiungere:
nequaq̄ ei impoſſibile futuꝝ: rōnalis creature
humilitatē: lȝ longe inferiorē ad ſue glie ꝑtici
patiōnē ſublimare. Qr ergo pro exemplo rōnalis
ſpūs in ꝑte vſq̄ ad ꝯſortium terreni corꝑis hu
miliat⁹ ē: ne forte in h̄ nimis depſſus videret:
addidit dei ꝓuidētia: vt poſtmodū cū eodem
corꝑe glificato ad ꝯſortiuȝ illoꝝ qui in ſua per
ſtiterāt puritate ſublimaret. Ut qđ min⁹ ex di
ſpoſitiōe creatoris ſui accepat ꝯditus: poſtmo
dū per grām eiuſdē acciperet glificat⁹. ſic ergo
ꝯditor de⁹ rōnales ſpūs varia ſorte ꝑ arbitrio
voluntatis ſue diſponēs: illis quos in ſua puri
tate reliquerat: ſurſū in celo māſionē: illis vero
quos corꝑib⁹ terrenis ſociauerat: deorſum in
terra hītatiōem ꝯſtituit: vtriſq̄ regulā propo
nēs obediētie: q̄ten⁹ ⁊ illi ab eo vbi erāt nō ca
derēt: ⁊ iſti ab eo vbi erāt ad id vbi nō erāt aſcē
derēt. Fecit itaq̄ de⁹ hoiem ex duplici ſubſtā
tia: corp⁹ de terra fingēs: aiam vero de nihilo
faciēs. Jđ āt vnite ſūt aie corporibus: vt in eis
deo famulātes maiorem merean̄ coronā.

Poſt ſacramētū trinitatis de creatura tripti
ta ē agendū ⁊ prius de digniori .i. angelica.

Ex p̄miſſis appet rōnalē creaturaȝ in
angelicā ⁊ humanā fuiſſe diſtinctā:
q̄ꝝ altera ē tota ſpūalis .i. angelica: al
tera ꝟo ex ꝑte ſpūalis ⁊ ex ꝑte corpo
ralis .i. hūana. Cū itaq̄ de his tractādū ſit .ſ. đ
ſpūali ⁊ corꝑali creatura. ⁊ de rōnali ⁊ de nō
rōnali. prio de rōnali ⁊ ſpūali .i. đ āgelis agēdū
vr̄: vt a ꝯtuitu creatoris ad cognitiōem creatu
re dignioris rō nr̄a intēdat. Deinde ad cōſide
ratiōnē corporee tā illius que ē rōnalis q̄ȝ illi⁹
que nō ē rōnalis deſcēdat: vt trinitatis increate
ſacramentū tripartite creature eiq̄ ꝯcretorum
Atq̄ ꝯtingentium ſequatur documentum.

Diuiſio textus.

Dicto exitu reꝝ a p̄mo p̄n°. Hic ꝓſequit̄
ordinē eaꝝ in vltimū finē. Et diui
dit̄ in ꝑtes tres. Jn p̄ia oñdit finē vltimum
creaturaꝝ. Jn 2ª ex fine oñdit creaturarum
diuerſitatē ibi (Et qr nō valȝ ⁊c̄.) Jn 3ª ex diſtinctiōe cō
cludit tractādi ordineȝ ibi (Ex p̄miſſis appet ⁊c̄) Scđa
diuidit̄ in tres. Jn p̄ia oñdit ordinē ſpūalis nāe in finē.
Jn ſcđa ordinē corporalis ibi (Et ſicut fcūs ē homo ⁊c̄.)
Jn tertia ordinē cōiuncti ex vtroq̄ ibi (Solet ēt q̄ri ⁊c̄)
Circa primum duo facit. Prio ex fine cōcludit ſpūalis
nature inſtitutionem. Scđo cōcludit ordinē ipſius in fi
nem ibi. (Jdeoq̄ ſi querat̄ ⁊c̄) Et circa hoc tria facit. pri
mo aſſignat finē ex ꝑte agentis. ſcđo ex parte operis ibi.
(Et ſi querit̄ ad qđ ⁊c̄) Tertio cōiungit vtrūq̄ ibi (Cuȝ
ergo querit q̄re ⁊ cur. ⁊ ſic factus eſt ⁊c̄. Circa hoc duo facit.
Primo oñdit finē corꝑalis creature. Scđo excludit q̄dā
dubitatōȝ ibi. (Et de hoie quoq̄ ⁊c̄.) Qō. I.

Hic quinq̄ q̄runt̄. Prio vtꝝ deo ꝯue
niat agere ꝑꝑ fineȝ. Scđo
vtꝝ finis oiuȝ ſit dei bonitas. Tertio vtꝝ oia
ſint ꝑꝑ hoieȝ fcā. 4° ꝑꝑ qđ hō ex aia ⁊ corꝑe
cōſtitutus ſit. Quinto vtꝝ tali corpori anima
eius vniri debuerit.

Utꝝ deo cōpetat agere ꝑꝑ finē. I.

Ad primuȝ ſic ꝓcedit̄. vr̄ q̄ deo nō cō
petit agere ꝑꝑ fineȝ. finis
.n. eſt termin⁹ motus. vñ i his q̄ carēt motu: ſi
cut in mathematicis: nō ē finis neq̄ bonū: vt
in tertio meta. dr̄: ſȝ đs nō ꝓducit res ꝑ motū
vt p̄us dcm̄ ē. ergo ſibi nō cōpetit ꝑꝑ finē agere. P̄. finis ē
ꝑfectio agētis. vñ ſicut mā appetit formā: ita agēs finē: ſȝ
deo nō ꝯpetit ab aliquo ꝑfici: cū ſit p̄mū mouēs ⁊ ꝑfectio
ſūma. ergo nō agit ꝑꝑ finē. P̄. vnicuiq̄ agēti ꝑꝑ finem
meli⁹ ē ſuū opus eē q̄ȝ nō eſſe: qr ꝑ illud finē ꝯſequit̄: vt pȝ
inducēdo i ſingulis: ſȝ nō meli⁹: imo idifferens ē deo vtrū
creature ſint vel nō ſint: qr bonoꝝ nr̄orū nō eget. ergo nō
agit ꝑꝑ finē. P̄. actio eius ē vltimus finis reꝝ: qr ē ſua
ſubā: ſȝ finis vltimi nō ē aliquis alius finis. ergo videtur
q̄ actio eius non ſit propter finem.

Sȝ contra oē agens qđ nō agit ꝑꝑ finē aliquē opus
eius ē vanū: ſȝ dei oꝑa nō ſūt hmōi. vñ i pſ.
dr̄. Nunqd vane .n. ⁊c̄. Ergo agit ꝑꝑ finē. P̄. ſȝ phm 2°
meta. Oē agens ꝑ itellectū agit ꝑꝑ finē: ſȝ deus eſt hmōi: cū
ſua ſciētia ſit cauſa rerum. ergo ⁊c̄.

Reſpondeo dōȝ q̄ agere aliqd ꝑꝑ fineȝ eſt dupli
citer: vel ꝑꝑ finē oꝑis vel ꝑꝑ finē ope
rātis. finis operis ē hoc ad qđ opus ordinatū ē ab agēte: ⁊
hoc dr̄ rō operis. finis autē operātis eſt quē p̄ncipalr̄ ope
rans intēdit. vñ finis operis pōt eē in alio: ſȝ finis operātis
ſemꝑ eſt i ipſo: ſicut pȝ i edificatore q lapides ꝯgregat: ad
ꝯponēduȝ eos. q̄ iſta ꝯpō i qua ꝯſiſtit forma domus eſt fi
nis oꝑis: ſȝ vtilitas q̄ ꝓuenit ex hoc operāti ē finis ex ꝑte
agētis: cū aūt oē opus diuinū i finē quēdā ordinatū ſit: cō
ſtat q̄ ex ꝑte oꝑis deus ꝑꝑ finē agit: ſȝ qr finis oꝑis ſemꝑ
reducit̄ i finē operātis. iō oȝ q̄ etiaȝ ex ꝑte operātis finis
actiōis eius ꝯſideret̄ q eſt bonū ipſius i ipſo. Sciēdū ē ergo
q̄ ager̄ h̄ mō ē duplr̄. vl̄ ꝑꝑ đſideriū finis. vl̄ ꝑꝑ amorē fi
nis: deſideriū .n. ē rei nō hite: ſȝ amor ē rei que hr̄ vt Aug.
dicit. ⁊ iō oi creature ꝯuenit agere ꝑꝑ deſiderium finis: qr
vnicuiq̄ creature acqrit̄ bonū ab alio qđ ex ſe nō hȝ: ſed
deo cōpetit agere ꝑꝑ amorē finis cui⁹ bonitati nihil addi
pōt. Jpſe .n. bonitatē ſuā ꝑfecte amat: ⁊ ex h̄ vult q̄ boni
tas ſua multiplicet̄ ꝑ modū: q poſſibile ē: ex ſui .ſ. ſilitudie ex
quo ꝓuenit vtilitas creature: iquātū ſilitudinē diuie boni
tatis recipit. ⁊ iō dr̄ i lr̄a q̄ deus fecit creaturā ꝑꝑ bonita
tē ſuā: ꝯſiderādo finē operātis: ⁊ ꝑꝑ vtilitatē creature ꝯſi
derādo finē oꝑis. ⁊ ꝑꝑ hoc ēt dicit Aug. q̄ iquātū de⁹ ē bo
nus ſum⁹. ⁊ Dio. dicit i .4. ca. de diuinis noibus: q̄ diuin⁹
amor nō dimiſit eum ſine germine eſſe.

Ad primuȝ ergo dōȝ q̄ ſm Auic. ſicut eſt duplex
agēs: qđdā qđ agit ꝑ motū ſic̄ nāle: ⁊
qđdā qđ agit ſine motu dādo eē: ita duplex ē bonū: qđdā
acqſitū ꝑ motū: ⁊ h̄ ē tm̄ i reb⁹ nālib⁹: ⁊ qđdā acqſitū ſine
motu i recipiēdo iflnētiā agētis ſine motu: ⁊ tale ē bonū ēt
i reb⁹ imobilib⁹. Ad 2m dōȝ. q̄ illđ qđ agit ꝑꝑ đſideriū
finis hȝ finē ext̄ ſe q̄ ꝑficit̄. h̄ āt nō ꝯuenit deo q agit ꝓpter
amorē finis: qr ipſemet ē ſibi finis a ſe habitus ⁊ amatus:
⁊ iō dicimus q̄ diuina voluntas nō eſt ꝑfecta quodā alio
ſed ſeipſa: qr ipſa volūtas eſt bonitas. Ad 3m dōȝ. q̄ oē
id qđ agit ꝓpter deſideriū finis per actiōeȝ ſuā ordinatur
ad cōſecutiōeȝ deſiderati. vñ opȝ q̄ apud euȝ differat an
ſit vl̄ ñ ſit ſuū opus. Nō āt apud eū q agit ꝑꝑ finis amorē
qr nō agit ad acquirēdū aliquod bonū. Ad 4m dōȝ. q̄
actio diuina ē eſſentia eius ⁊ ex hac parte nō q̄ritur finis
eius: ſed ex parte illa q̄ effectū creature cōicat.

Utꝝ creature ſint propter bonitatem dei. II.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. videt̄ q̄
creature nō ſint ꝑꝑ
dei bonitatē. ſicut .n. i p̄mo ce. ⁊ mun. dr̄ nihil
mouet̄ naturalr̄ ꝓpter illud qđ cōſeq ñ pōt.
ſed nulla res pōt cōſeq diuinā bonitatē: quia
ipa ñ recipit̄ vt ꝑfectio alicui⁹ creature vl̄ forma. ergo res ñ
ſunt ordinate naturaliter in ipſa. Preterea. in p̄mo ce.
⁊ mun. dr̄. ois res eſt ꝑꝑ ſuā operationē: ⁊ res ſempiterna
vl̄ icorporalis ē ꝑꝑ ſempiternalitatē ſui eē. ſȝ eē rei ⁊ opa
tio nō ē ext̄ ipſaȝ. ergo vr̄ q̄ ñ ſint ꝑꝑ dei bonitatē q̄ eſt a reb⁹
ſeꝑata ⁊ impermixta. Preterea. omnis res ꝓducit̄ ab
agēte ꝓpinquius fini q̄ȝtūcūq̄ pōt. ſed q̄ȝto aliqd eſt me
lius ⁊ diuturnius magis ad diuinā bōitatē accedit. ergo de⁹
fecit vnūquodq̄ q̄ȝtūcūq̄ meli⁹ potuit: ⁊ ab eterno ſi fa
cere potuit. q̄ cū falſa ſint vr̄ q̄ bonitas dei creaturarum
finis ñ ſit. Preterea diuia bōitas ē ſua btitudo: ſȝ bea
titudinis eius nō eſt capax niſi itellectualr̄ creatura vt in
lr̄a dr̄. ergo nō ois creature finis ē diuina bonitas.

Sed contra. hoc: ꝑꝑ qđ res fit ē finis ei⁹. Sȝ ſicut
dr̄ ꝓuerbiorū .16. vniuerſa ꝑꝑ ſemet
ipſuȝ operatus ē dñs. ergo videt̄ q̄ ipſe ſit finis oium. P̄.
bonū hȝ rōnē finis: vt i tertio meta. dr̄. ergo ⁊ ſummū bonū
hȝ i deo rōnē finis vltimi: ſed dina bonitas ē ſūma boni
tas. ergo ipſa eſt vltimus reruȝ finis.

Reſpondeo dōm q̄ finis ⁊ agens ꝓportionātur
adinuicē: ſicut mā ⁊ forma. Uñ ſm
dr̄iaȝ agētis ē dr̄ia finis. Eſt aūt duplex agēs. qđdā qđ ſu
ſcipiēti ſuū effectū ē ꝓportiōatū. vñ formā eiuſdē ſpēi vl̄
rōnis i effectū iducit ſicut i omnibus agētib⁹ vniuocis: vt
ignis generat ignē: ⁊ dom⁹ q̄ ē i aia artificis cauſat domū
q̄ eſt i mā. quoddā ꝟo agēs nō ē ꝓportiōatū recipiēti ſuū
effectū. Uñ effect⁹ nō cōſequit̄ ſpēm agētis: ſed aliquam
ſimilitudinē eius q̄ntū pōt ſic̄ ē i oībus agētib⁹ equiuoce.
vt ſol calefacere dr̄. ita ēt eſt duplex finis qdā ꝓportiōa
tus ei qđ ē ad finē: ⁊ talis finis acquirit̄ vt perfectio i eo
qđ ad finē ē. Sicut ſanitas ꝑ opationē medicie. Eſt etiā
qdā finis improportiōabiliter excedēs illud qđ eſt ad fi
nē: ⁊ hic nō acquirit̄ vt perfectio iherēs ei qđ eſt ad finē:
ſȝ aliq̄ ſimilitudo ei⁹: ⁊ talis finis ē diuia bonitas in ifini
tū creaturas excedēs: ⁊ iō ñ acqrit̄ in creatura ſȝ ſe ita vt
ſit forma ei⁹: ſȝ aliq̄ ſilitudo ei⁹ q̄ ē i ꝑticipatōe alicui⁹ bōi
tatis. ⁊ iō ois appetit⁹ nature vel volūtatis tēdit in aſſila
tionē dine bonitatis. ⁊ in ipſammet tenderet ſi eſſet poſſi
bilis hr̄i vt perfectō eēntialis q̄ eſt forma rei. Sed tñ ipa
met diuina bonitas pōt acqri a creatura rōnali vt perfe
ctio que eſt obiectū opationis inquātū rōnalis creatura
poſſibilis eſt ad vidēdū ⁊ amādū deū. Et iō ſingulari mō
deus ē finis i quē tēdit creatura rōnalis preter modum
cōem quo tēdit in ipſuȝ ois creatura: inquātū .ſ. ois crea
tura deſiderat aliqđ bonū: qđ ē ſimilitudo quedam diui
ne bōitatis: ⁊ ex h̄ pȝ q̄ i oi bono ſumū bonū đſideratur.

Ad primuȝ ergo dōm q̄ q̄ȝuis res nō acqrat dinā
bonitatē: tamē acqrit aliquā ſimilitu
dinē eius: ⁊ ex hoc dr̄ finis. Ad 2m dōȝ q̄ ipſa operatio
eſt vltima perfectio in qua res exiſtit. habitus eniȝ ⁊ potē
tia imperfectionē dñt. ⁊ ideo idē eſt rei eſſe propter ſuam
operationē ⁊ ꝓpter diuinaȝ bōitateȝ ad quā maxime ac
cedit ſm q̄ maxime eſt in actu perfecto. ſimiliter ēt ipſa
ſempiternitas eſſendi ē quedam aſſimilatio dine bonita
tis. Et ꝓpter h̄ ꝑpetuitas ſpecierū vocat̄ a phis diuinuȝ
eſſe. Ad 3m dōm q̄ finis nō ē cā rei niſi ſm q̄ eſt i volū
tate agentis. Et ideo ipſa bōitas dina ſm modū: ⁊ ordinē
quo ē ab eo volita ē finis rerū. Et ideo tūc vnaqueq̄ res
maxime ad ſuū finē accedit qñ imitatur diuinā volunta
tē ſm q̄ de ipſa re diſpoſitum eſt a deo. Ad 4m dōȝ q̄
cū bonitas dei ſit finis reꝝ ad ipſam res diuerſimode ſe
hñt. ipſe .n. deus hȝ eam ꝑfecte ſm ſuū eſſe vñ ſumme bo
nus ē: ⁊ ēt ſm ſuā operationē qua perfecte eam cognoſcit
⁊ amat. vnde beatus ē: qr beatitudo ē operatio perfecta
ſm phm. creatura aūt intellectualis nō attingit ad eam
ſm ſuū eē: vt ipſa ſit ſummū bonū: ſed ſm opationē intel
ligēdo ⁊ amādo eam. vnde ꝑticeps ē beatitudinis ⁊ ñ ſolū
bonitatis diuine. ſed creatura irratiōalis accedit ad eaȝ
ſm aliq̄ aſſimilationem q̄ȝuis nō pertingat neq̄ ſecūdū
operationem neq̄ ſm eſſe vnde ē particeps bōitatis ſed
non beatitudinis.

Utꝝ omnia ſint facta propter hoiem. III.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. vr̄ q̄ non oia
ſint facta ꝓpter hoiem:
finis enim eſt intētus ab agēte: ſed hūana nā
nō pōt eē intēta a deo: qr nulli⁹ intētio eſt ad
hoc q̄ eſt vilius ſe. ergo videtur q̄ deus non
fecit omnia propter homineȝ. Preterea. ſicut vniuer
ſale agens nō eſt niſi primū agens ita vniuerſalis finis ñ
videtur eſſe niſi finis vltimus: ſed homo non eſt finis vl
timus creature: ſed diuina bonitas vt dictū eſt. ergo nō
eſt finis omnium creaturarū. Preterea. nō ē ſapientis
artificis facere multa ⁊ magna iſtrumēta ꝓpter aliquod
paruum: ſed hūana natura eſt quaſi qđdā minimū i vni
uerſo. ergo vr̄ ridiculū q̄ totū vniuerſum ꝓpter hoieȝ fa
ctū ſit. Preterea. illud qđ nō iuuat ad id ꝓpter qđ fit
eſt ſuꝑfluum ⁊ inane: ſed multa ſunt i vniuerſo q̄ ſunt ho
mini nociua vt ſerpētes ſpine ⁊ hmōi. multa ſūt ēt ex qbus
nullū iuuamētū habet ſicut aliqui piſces in ꝓfundo ma
ris exiſtētes. ergo cū nihil ſit vanū in operibus dei: vide
tur q̄ nō omnia propter hominē facta ſint.

Sed contra eſt qđ dicitur in ſcđo phy. q̄ ſum⁹ et
nos quodāmodo finis oiuȝ. Pre
terea. ordo vniuerſi eſt finis totius creature. ſȝ in hoie ē
quedā ſimilitudo ordinis vniuerſi: vnde ⁊ mior mūdus
dicitur: qr omnes nature quaſi i homie cōfluunt. ergo vi
detur: q̄ ipſe ſit quodāmodo finis omnium.

Reſpondeo dōm q̄ finis alicuius rei dicitur du
pliciter vel in quē tendit nāliter: vl̄
ex eo q̄ ad ipſum ſicut ad finē ordinari dicit̄ vt vtilitatē
aliquā conſequatur ſȝ intētionē ⁊ ordinē agentis: vtroq̄
autē modo homo finis creaturaruȝ dicitur: ⁊ primus ex
parte operis: ſed ſecundus ex ꝑte agentis: differenter tñ
homo dicit̄ finis: ⁊ diuina bonitas: qr ex ꝑte agētis dina
bonitas eſt finis rerū ſicut vltimum intentum ab agen
te. ſed natura hūana nō eſt intēta a deo quaſi mouēs vo
luntatem eius: ſed ſicut ad cuius vtilitatē eſt ordinat⁹ ef
fectus eius. Jpſe enim duplicē ordinē i vniuerſo iſtituit:
p̄ncipalem .ſ. ⁊ ſecūdariū. p̄ncipalis eſt ſm q̄ res ordinā
tur in ipm: ⁊ ſecūdarius eſt ſȝ q̄ vna iuuat aliā i perueni
endo ad ſimilitudinē diuinā: vnde dicitur in .xi. meta. q̄
ordo partiū vniuerſi adinuicem eſt ꝑꝑ illū ordinē qui ē
in bonū vltimū: ⁊ ſic dr̄ eē ꝑꝑ aliud omne illud ex q̄ ꝓue
nit ei vtilitas. Sed hoc cōtingit dupliciter: aut ita q̄ illđ
ex quo prouēit alicui vtilitas nō hȝ participationē diuie
bōitatis niſi ſcđȝ ordinē eius ad hoc cui eſt vtile ſicut ſūt
ꝑtes ad totū ⁊ accidentia ad ſubiectum que nō habēt eē
abſolutum: ſed ſolum i altero: ⁊ talia nō eſſent nec fierēt
niſi illud eſſet cui eis prouenit vtilitas ſed quedā ſūt que

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS USAL.ES

hn̄t ꝑticipatõeꝫ dĩne bõitatꝭ abſolutã ex q̃ ꝓuẽit aliq̃ vtilitas alicui rei: ⁊ talia eẽnt ẽt ſi illud cui ꝓuẽit ex eis vtilitas n̄ foret: ⁊ ꝑ hũc moduꝫ dr̃ ꝙ angeli ⁊ oẽs creature ꝑꝑ hoiem a deo facte ſũt: ⁊ ſic ẽt hõ fact⁹ ẽ ꝑꝑ reparationem ruine angelice: q2 h̃ vtilitas cõſecuta ẽ: ⁊ a deo ꝓuiſa ⁊ ordinata. Silr̃ ex ꝑte opis ip̃e creature tẽdũt i diñã bõitatẽ: ſicut i illud cui ꝑ ſe aſſimilari intẽdũt: ſꝫ q2 optimo aſſimilat̃ aliqd ꝑ hoc ꝙ ſimile ſit meliori ſe: ideo ois creatura corꝑalis tẽdit in aſſimilationẽ creature intellectual̃ quãtũ põt: q̃ altiori mõ diñã bonitateꝫ cõſequit̃. Et ꝑꝑ h̃ ẽt forma humana. ſ. aĩa rõnalis dr̃ eẽ finis vltimus intẽtus a nã inferiori: vt i 2° de aĩa dr̃.

Ad primum ğ dõm ꝙ hõ nõ h̃ mõ dr̃ eẽ finis ſic intẽtũ ab ãgẽte: q2 h̃ eſt rõ finis vltimi ⁊ ꝓncipalis: ſꝫ ſicut ad qð ordinatũ ẽ opus agẽtis aliquo mõ: vt dictũ eſt. ¶ Ad 2ᵐ dðꝫ ꝙ hõ nõ ẽ finis omnis creature ſicut vltimo intẽtũ ab oĩ creatura: ſꝫ ſicut illud cui ꝓuenit vtilitas ex oĩ creatura: ⁊ hoc cõtingit ꝑꝑ cõicationẽ ei⁹ cũ oĩ creatura vt diĉ Greg. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ ois creatura corꝑalis q̃tũcũq3 ſit magna quãtitate: ẽ tñ̄ iferior hoie rõne itellectus. Vñ nõ ẽ incõuẽiẽs. ſi ois creatura talis ẽt ĩ aſſimilatiõeꝫ eius tendit: inquãtũ ꝑ hoc ſũme bonitati aſſimilat̃. Sꝫ angeli ſũt nobiliores hoie ꝫ cõditionẽ nature. Vñ nõ ſũt ꝑꝑ hominẽ ꝓdicto mõ: ſꝫ ſolũ ſiĉ ex qbus ꝓuenit homini vtilitas ſicut ſi diceret̃ regẽ eſſe cõſtitutũ ꝑꝑ aliquẽ ruſticũ cui ꝓuẽit vtilitas: pacis ꝑꝑ leges regis. ¶ Ad 4ᵐ dõm ꝙ hꝫ non fuerũt a ꝓncipio homini nociua. Sed poſtea ꝑ peccatũ nociua ſibi facta ſũt ex qbus tñ̄ aliqua vtilitas ſibi ꝓuenit: dum ꝑ hoc humilior fit ⁊ i talibus ẽt vilib⁹ gloriã ⁊ ſapiẽtiã dei cõſiderat. Et ſic ẽt i vtilitatẽ cedũt ea que ĩ vſuꝫ opis eius nõ veniunt: dũ de eis aliquã cognitionẽ hꝫ: vel in vniuerſali: vl̃ i particulari. Tñ̄ auctoritas pħi i 2° pħy. in ꝯtrariũ iducta intelligit̃ de rebus artificialibus.

¶ Vtrũ aĩa rõnalis debeat vniri corpori. IIII.

AD quartum ſic ꝓcedit̃ vr̃ ꝙ anima rõnalis corpori vniri nõ debuit. Ea. n. q̃ ſunt ad finẽ determinãtur ꝫm rõnẽ finis: ſꝫ aĩa rõnalis ẽ ꝑꝑ diñã btitudinẽ ⁊ bonitatẽ. ğ cũ ꝑ corpus ipediat̃ a ꝑticipatione dĩne btitudinis: q2 ꝑ opatiões corꝑales impedit̃ aĩa a cõtẽplatione ſpũaliuꝫ: vr̃ ꝙ corꝑi vniri non debuit. ¶ P̃. illud qð hꝫ ꝑ ſe eẽ ſubſiſtẽs nõ vnit̃ alteri niſi accidẽtaliter: q2 qð aduẽit poſt eẽ cõpletũ eſt accñs: ſed aĩa ẽ qddã i eſſe ſuo ſubſiſtẽs alias poſt corpus remanere non poſſet. ğ n̄ ẽ vnibilis vt ex ea ⁊ corꝑe fiat vnũ eẽntialiter ¶ P̃. ea q̃ maxime diſtãt n̄ vniunt̃ niſi mĩma cõiunctione: ſꝫ aĩa ⁊ corpus maxime diſtãt: vt i lr̃a dr̃. ğ cũ cõiũctio forme ad materiã ſit ꝫ maximã vnionẽ: vr̃ ꝙ aĩa non ſit corpori vnibilis ſicut forma mãe. ¶ P̃. potẽtie aĩe fluũt ab eẽntia eius. ſꝫ ꝓncipiatũ n̄ põt eẽ ſimplicius ꝓncipio a quo fluit. Cũ ğ q̃dã potẽtia aĩe nullius corporis actus ſit vt itellectus ⁊ voluntas: vr̃ ꝙ nec eſſentia aĩe rõnalis.

Sed contra. dĩne bonitatis ẽ oẽs gradus creaturarũ vniuerſi ꝯplere. Sꝫ q̃daꝫ creature ſunt pure corꝑales: q̃dã pure itellectuales. ğ ad cõpletionẽ vniuerſi opꝫ eẽ creaturã ex corꝑali ⁊ itellectuali nã cõpoſitã. ¶ P̃. itellectus poſſibilis ꝫm pħm ĩ tertio de aĩa eſt ſicut tabula i q̃ nihil eſt ſcriptũ: ſꝫ n̄ põt ꝑfici vt ſcribatur aliqd i eo niſi ꝑ ſpẽs i ſenſibus receptas. ğ oportet ꝙ vniatur corpori organico ſenſibili.

Reſpondeo dõm ꝙ cã finalis ipſius ꝯiunctionis aĩe ⁊ corporis aſſignat̃ i lr̃a a magr̃o ſufficiẽter. finis. n. põt ſumi vel ex ꝑte agentis. vel ex ꝑte ipſi⁹ opis. ex ꝑte agẽtis. ſ. dei finis ẽ bõitas ei⁹ ꝫm ꝙ cadit i volũtate ipſius volẽtis bõitatẽ ſuã i res diffundere. Et h̃ eſt ꝓma rõ quã magiſter aſſignãt. Ex ꝑte aũt opis finis ĩtẽtus ẽ ꝑtingere i aſſimilationẽ dĩne beatitudinis. H̃ aũt ẽ ꝫm eẽ ei⁹ ꝓut ipſa ꝯiunctio aĩe ⁊ corꝑis eſt q̃dã ſiĩitudo dĩne btitudinis q̃ cõiungit̃ ſpũs deo: ⁊ h̃ ẽ ſcðã rõ quã aſſignat. Et ẽt ꝫm opationẽ: ꝓut. ſ. aĩa ꝑ opatões q̃s i corꝑe exercet ad diñã btitudinẽ accedit merẽdo. ⁊ h̃ ẽ 3ᵃ rõ.

Ad primum ğ dðꝫ ꝙ ſi aĩa nõ eẽt corꝑi vnibilis tũc eẽt alteri⁹ nãe. vñ ꝫm hãc nãm quã hꝫ n̄ põt meli⁹ ad diñã bõitatẽ accedere q̃ ꝑ h̃ ꝙ vniatur corpori. ¶ Ad 2ᵐ dðꝫ ꝙ qcqd aduẽit rei ſubſiſtẽti ita ꝙ ex ipſius aduẽtu nouũ eẽ ꝯſtituat̃: oꝫ accidẽtaliter aduenire. q2 vni⁹ rei nõ põt eẽ niſi vnũ eẽ eẽntiale. Vñ aliõ eẽ ſupueniẽs erit accñtale: ſꝫ corp⁹ adueniẽs aĩe trahit̃ in ꝯſortiũ illi⁹ eẽ a quo aĩa ſubſiſtere põt. q2 forma ſuum eẽ mãe dat: quãuis alie forme n̄ pñt ſubſiſtere i illo eẽ ſicut põt aĩa. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ ꝑꝑ hãc obiectionẽ plato poſuit vt Greg. niſſenus narrat: ꝙ aĩa ẽ i corꝑe ſicut motor i mobili: vt nauta i naui: ⁊ n̄ ſicut forma i mã: vñ dicebat ꝙ hõ nõ ẽ aliqd ex aĩa ⁊ corpore. Sed ꝙ hõ ẽ aĩa vtẽs corꝑe: ⁊ ꝑꝑ hoc ẽt qdã q̃ſierũt q̃dã media iter aĩaꝫ ⁊ corp⁹ vt ſpũ corꝑalẽ aĩam vegetabilẽ ⁊ ſenſibilẽ: ⁊ lucẽ: qb⁹ mediãtibus aĩa rõnalis corpori vnit̃: q̃ oĩa abſurda ſũt ꝫ pħiã: ⁊ iprobata a pħo in. 8. meta. ⁊ iõ dicim⁹ ꝙ eẽntia aĩe rõnalis imediate vnit̃ corpori ſicut forma mãe ⁊ figura cere: vt i ſcðo ð aĩa dicit̃. Sciẽdũ ğ ꝙ ꝯueniẽtia aliquorũ põt attẽdi dupl̃r aut ꝫ ꝓꝓetates nãe. Et ſic aĩa. ⁊ corp⁹ multũ diſtãt. aut ꝫ ꝓportõeꝫ potẽtie ad actũ: ⁊ ſic aĩa ⁊ corp⁹ maxime ꝯueniũt. Et iſta ꝯueniẽtia exigit̃ ad h̃ vt aliqd vniat̃ alteri imediate vt forma. alias nec accñs ſubiecto: nec aliq̃ forma mãe vniret̃. cũ accidẽs ⁊ ſubiectũ etiam ſint i diuerſis generib⁹: ⁊ mã ſit potẽtia ⁊ forma ſit act⁹. ¶ Ad 4ᵐ dõm ꝙ i formis ẽ qdã grad⁹ nobilitatꝭ ⁊ quãto aliq̃ forma ẽ nobilior tãto plus materie predomiatur vnde forma terre ẽ magꝭ mãlis q̃ forma aeris vel ignis. Inter aũt oẽs formas aĩa rõnalis nobilior ẽ. vñ maxime ꝓdomiatur mãe. oẽ ãt qð vnit̃ alteri vt vicẽs ⁊ dominãs ſuꝑ illud hꝫ effectũ n̄ ſolũ ꝫm coniũctionẽ ſui ad alteruꝫ: ſed ẽt ꝑ ſe abſolute: inquãtũ n̄ depẽdet ad illud: cui vnit̃ ſiĉ pꝫ i igne cãdele: cui⁹ lum̃ extẽdit̃ vltra aſcẽſionẽ vaporis ⁊ calefactionẽ. vñ q̃dã vires ab aĩa ꝓuẽire pñt: q̃ ſunt corꝑis act⁹: ⁊ q̃dã ſũt ab organis corꝑalib⁹ abſolute: q̃uis enim eſſentia anime corpori vniat̃ vt forma. nõ tñ̄ ſicut forma mãlis n̄ hñs eſſe abſolute: i q̃ ſubſiſtere poſſit.

¶ Vtrũ aĩa hũana tali corpori debuerit vniri. V.

AD quintũ ſic ꝓcedit̃ vr̃ ꝙ tali corpori vniri n̄ ðbuit. Cũ. n. forma ꝓportionet̃ mãe nobiliſſime forme ðbet̃ nobiliſſimuꝫ corp⁹: ſꝫ corp⁹ celeſte ẽ nobiliſſimũ corpoꝝ. ğ vr̃ ꝙ corpori celeſti ðbeat vniri aĩa q̃ ẽ nobiliſſima formaꝝ. ¶ P̃. ſimplici forme magꝭ ꝓportõat̃ corp⁹ ſimplex q̃ ꝯpoſitũ: ſꝫ aĩa ẽ ſimpliciſſima formaꝝ. ğ n̄ dꝫ vniri ꝯpoſito ſꝫ ſimplici. ¶ P̃. corp⁹ organicũ ẽ magꝭ diffõme q̃ corp⁹ hõgeneũ: ſꝫ aĩa ẽ ſimpliciſſim⁹ motor. ğ cõp⁹ cui vnit̃ ſiĉ moᵗⁱ dꝫ eẽ hõgeneũ ⁊ n̄ organicũ. ¶ P̃. q̃to cõp⁹ ẽ ſbtili⁹ tãto magꝭ accedit ad nobilitatẽ for. ⁊ ꝯtinẽtꝭ. ſꝫ ignis ẽ ſbtiliſſimũ cõp⁹: vñ i 2° ð gnõne dr̃ ꝙ hꝫ plus ð ſpẽ. ğ vr̃ ꝙ ad min⁹ ꝫ ꝓdominiũ. ignis dꝫ eẽ i corꝑe aĩato: cui⁹ ꝯriũ oñdit mot⁹ grauis quẽ habꝫ. vnũqðq3. n. mouet̃ motu ꝓdñantꝭ i ip̃o vt i ꝑ ð ce. ⁊ mũ. dr̃

Sed ꝯtra ẽ qð dr̃ geñ. ꝑ. Formauit ðs hoieꝫ ð limo terre ⁊c. Et h̃ ẽt ad ſenſum videmus.

Reſpõdeo dðꝫ ꝙ oportuit talẽ formã. ſ. aĩaꝫ rõalẽ corꝑi bñ ꝯplexiõato vniri: cui⁹ rõnẽ aſſignat. A. dicẽs ꝙ oꝫ ordinẽ ꝑfcibiliũ eẽ ꝫ ordieꝫ ꝑfcõnũ. iter oẽs ãt ꝑfcões illa ẽ nobiᵐᵃ q̃ mouꝫ ce. cui iter oẽs alias ꝑfeⁿᶜᵉ maxie aĩa rõal̃ aſſilat̃. ⁊ iõ cõp⁹ oꝫ ꝙ ſit ſiĩimũ celo: de nobilitate ãt corꝑis celeſtis ẽ ꝙ nõ hꝫ ꝯriũ: vnde q̃tũ plus corp⁹ ſepat̃ a ꝯrictate: ſimilius celo efficit̃: h̃ ãt nõ põt eẽ in gñabilib⁹ ⁊ corruptibilib⁹ hoc mõ ꝙ a ꝯrys oĩmode abſoluãt̃. ſ. calido ⁊ frigido. ſ. ꝑ h̃ ꝙ inueniũt ad mediũ: q2 mediũ neutꝝ extremorũ ẽ actu: ⁊ iõ illð corp⁹ qð vẽit ad maximã eq̃litatẽ mixtiõis ẽ ſiĩimuꝫ celo: ⁊ tale corp⁹ dꝫ eẽ corp⁹ humanũ: ⁊ inde eſt ꝙ dr̃ 2° de aĩa ꝙ homo hꝫ meliorem tactũ ceteris aĩalib⁹: ⁊ q̃to ẽ melioris tact⁹ tãto ẽ melioris intellect⁹: q2 ſubtilitas tact⁹ ſeqtur eq̃litatẽ ꝯplexionis. Inſtr̃m eñ tact⁹ debꝫ eẽ i põ reſpectu ſuorũ ſenſibiliũ ſicut mediũ: ⁊ nõ ꝓuatiõem: ſiĉ pupilla ẽ põ albũ ⁊ nigꝝ: vt in codeꝫ libro dr̃.

Ad primũ ğ dðꝫ ꝙ corp⁹ celeſte ẽ nobilius q̃ corp⁹ hũanũ: ⁊ perfectio ſua ẽ nobilior q̃ aĩa humana. ¶ Sed ſiĉ diĉ ꝯmẽtator in libro de ſubſtãtia orbis corp⁹ celeſte nõ ẽ gñabile neq3 corruptibile ſiĉ corp⁹ humanũ: ⁊ iõ nõ idiget ꝑfectiõe terminãte ipm ſenſificãdo ⁊ vegetãdo: ſꝫ q̃ moueat ipm in loco: ⁊ quecunq3 ſit virt⁹ illa ſiue de⁹ ſiue angelus ẽ ſuperior in nã q̃ aĩa humana q̃ ẽ motor corꝑis hũani: ⁊ cõporeitas celi q̃ corporeitas corꝑis hũani. ¶ Ad 2ᵐ dõm. ꝙ corꝑa ſimplicia maxie remouẽt̃ a ſiĩitudine celi inq̃tũ in eoꝝ nã eſt hr̃e ꝯriũ cũ intẽtiõe. ⁊ iõ corꝑi tali aĩa rõnalis vniri nõ ðbuit. ¶ Ad 3ᵐ dõm. ꝙ aĩa rõnalis q̃uis ſit ſimplex in eẽntia: tñ̄ ẽ multiplex in potẽtys ⁊ opatiõib⁹: ⁊ iõ oꝫ ꝙ corp⁹ ſuum multa hẽat organa ad diuerſas opatiões apta: ⁊ ꝑꝑ h̃ nã dedit hoi man⁹: qb⁹ plurias opationes facere põt: ⁊ ꝑꝑ h̃ ẽt q̃to aĩa ẽ min⁹ nobilis regrit minorẽ diuerſitatem in organis: ſicut pꝫ i plãtis ⁊ i aĩalib⁹ ãnuloſis. ¶ Ad q̃rtuꝫ dõm. ꝙ elẽta quãto plus hñt de ſpẽ ⁊ de q̃litatib⁹ actiuis tãto pl⁹ hñt ð v̄tute agẽdi: vñ nõ poſſet fieri adeq̃tio niſi ð elẽto magis mãli eẽt pl⁹ ꝫm q̃titatem vel mãꝫ. Iõ oꝫ corp⁹ hũanũ ꝫm q̃titatẽ hr̃e plus de terreſtri: q̃uis non ꝫm q̃litatẽ: q2 i corꝑe viuo dñat̃ calidũ. vñ in li. de aĩa dr̃ ꝙ nihil ẽ ſẽſitiuũ ſine calore: ⁊ ꝙ calor ignis ẽ inſtr̃ꝫ aĩe. ⁊ q2 grauitas ⁊ leuitas q̃ ſũt ꝓncipia mot⁹ localis ꝯſequũtur quãtitatẽ mãe. iõ mot⁹ grauis appet in corꝑe hũano. (Intelligẽdo amaret) Hic põit q̃tuor q̃ ſe ꝫ ordinẽ habẽt. Intell̃s eñ ꝫm apprehẽſionem boni gignit amorem amor ãt vnit amato: ⁊ quodãmõ illud ſuũ eẽ fac̃ poſſidẽdo. ⁊ ex hac ꝯiũctiõe ſeq̃t̃ delectatio que perficit rõnem fruitionis: cetera ex predictis mãifeſta ſunt.

¶ Que ꝯſiderãda ſũt de ãgelis. Diſti. II.

DE angelica itaq3 natura. hec prio conſideranda ſunt: quãdo creata fuerit: ⁊ vbi ⁊ qualis facta ſit duꝫ primo conderetur. Deinde qualis effecta auerſione quorundaꝫ ⁊ conuerſione quorundã. De excellentia quoq3 ⁊ ordinibus: ⁊ donorum differentia: ⁊ de officijs ac nominibus: alijſq3 pluribus aliqua dicenda ſunt.

¶ Quãdo facti ſunt ãgeli: prius dicit in quo videntur ſibi obuiare auctoritates.

QVedam auctoritates innuere videntur ꝙ ante oẽm creaturam creati ſũt angeli. Unde illud. Prio oĩum creata eſt ſapientia: qð intelligitur de angelica natura: que in ſcriptura ſepe vita ſapiã: ⁊ lux dĩ. Nã ſapiã illa que de⁹ ẽ: creata non ẽ. fili⁹ eñ ſapiã pr̃is ẽ genita: nõ fcã nec creata: et tota trinitas vna ſapiã nõ ẽ que fcã nec creata ẽ: nec genita: nec ꝓcedẽs. De ãgelica ğ vita illud accipiẽdũ ẽ: de q̃ dicit ſcriptura q̃ fcã ẽ. ſ. primo omnium. Sed rurſus alia ſcriptura dicit. In principio creauit deus celum ⁊ terram Et in prophetia. Initio tu domine terraꝫ fundaſti: ⁊ opa ma. t. ſ. c. Et videtur quedam cõtrarietas oriri ex aſſertionibus iſtis. Nã ſi primo omnium creata eſt ſapientia oĩa poſt ipſã fcã vidẽtur: ⁊ ita p⁹ ipſam fcã vidẽtur celũ et terra: ⁊ ipſa fcã ante celum ⁊ terram. Iterum ſi in principio creauit deus celũ ⁊ terraꝫ: nihil factũ ẽ ante celũ ⁊ terrã. ergo nec ipſa ſapiẽtia facta añ celũ ⁊ terrã. Cum ergo hec cõtraria videantur: nec in diuina ſcriptura fas ſit ſentire aliquid eſſe contrarietatis: requiramus intelligentiam veritatis.

¶ Quid ſit tenendum docet premiſſas auctoritates determinans.

VIdetur itaq3 hoc eẽ tenendũ ꝙ ſiml̃ creata ẽ ſpũalis creatura. i. ãgelica ⁊ corꝑalis. Scðm qð põt accipi illud Salomonis. Qui viuit i eternũ creauit oĩa ſiĩ. i. ſpũalẽ ⁊ corꝑaleꝫ nãm: ⁊ ita non prius tꝑe creati ſunt angeli q̃ illa corꝑalis mã quatuor elemẽtoꝝ: ⁊ tñ̄ prio oĩum creata ẽ ſapientia: q2 ⁊ ſi tempore non precedit: precedit tamen dignitate.

¶ Qr ſimul creata fuerit corporalis ⁊ ſpiritualis creatura.

QVod ãt ſiĩ creata fuerit ſpũalis corporaliſq3 creatura Augu. ſuꝑ Geneſim apte oñdit dicẽs. Per celũ ⁊ terram ſpũalẽ corꝑalẽq3 creaturã intelligi: ⁊ hec creata in principio. ſ. tꝑis vel in principio. quia primo facta ſunt.

¶ Qr nihil factuꝫ ẽ ante celũ ⁊ terrã nec ẽt tẽp⁹ cũ tꝑe enim creata ſũt: ſed non ex tꝑe.

ANte ea eñ nihil fcm̃ ẽ: nec ẽt tp̃s factũ ẽ ante ſpũalẽ. ſ. angelicã nãm: et ante corꝑalem. ſ. mãm illã quattuor elemẽtoꝝ ꝯfuſaꝫ. Illa. n. cũ tꝑe creata ſũt. nec ex tꝑe: nec in tꝑe. ſicut nec tẽpus in tẽpore creatũ ẽ: q2 nõ fuit tp̃s anteq̃ eẽt celuꝫ ⁊ terra. Vñ Aug. in li. de trinitate dicit ꝙ de⁹ fuit dñs añq̃ eſſet tp̃s ⁊ nõ in tꝑe cepit eẽ dñs q2 dñs fuit tpis quãdo eẽ cepit tp̃s: nec vtiq3 tempus cepit eẽ in tempore: quia non erat tp̃s anteq̃ inciperet tempus.

¶ Qr ſimul cum tempore ⁊ cum mundo cepit corporalis ⁊ ſpũalis creatura.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Imul ꝙ cū tpe facta ē corpalis ⁊ ſpi ritualis creatura: ⁊ ſil' cū mūdo: nec fuit āte angelica creatura ꝙ̄ mūdus: q̄ vt Aug. ait. Nulla creatura eſt añ ſecl'a: ſꝫ a ſeculis cū qbus cepit. Hieronim⁹ tñ ſup epl'a m ad Titū: aliud vr̄ ſentire dicēs. ſex milia: nec dum nr̄i tpis iplēt annoꝝ: ⁊ quātas pri⁹ eternitates: quāta tpa: quātas ſecl'oꝝ ori gines fuiſſe arbitrādum ē: in qb⁹ angeli throni dn̄atiōes cetericꝫ ordies ſeruirēt deo abſcꝫ tē poꝝ vicib⁹ atcꝫ mēſuris: ⁊ deo iubēte ſubſtite rūt. His ꝟbis qdā adherentes dixerūt cū mū do cepiſſe tp̄s ſecl'are: ſꝫ añ mūdū extitiſſe tp̄s eternū ſine mutabilitate. ⁊ in eo imutabil'r ⁊ intēporal'r aſtruūt angelos deo iubente ſubſti tiſſe eicꝫ ſeruiſſe. Nos aūt qd̄ pri⁹ dcm̄ ē p ca ptu itelligētie nr̄e magis approbam⁹: ſalua tñ reuerētia ſecretoꝝ in qb⁹ nihil temere aſſeren dū ē. ⁊ illud Hiero. dixiſſe nō ita ſentiēdo: ſed alioꝝ opinionē referendo arbitramur.

Utrum angeli mox creati fuerūt in empireo .ſ. ꝙ ſtatim vt fcm̄ angelis fuit repletum.

Am oñſum ē qñ creata fuerit ange lica nā: nec attēdēdū eſt vbi fcā fue rit. Teſtimonijs quarūdā auctorita tū euidēter mōſtrat̄ angelos añ caſū fuiſſe i celo: ⁊ inde corruiſſe: quoſdā pp ſuper biā: alios ꝟo q nō peccauerunt illic perſtitiſſe. Uñ dn̄s in euāgelio ait. Uidebā ſathanam ſic fulgur cadentē d̄ celo. Nec appellatur hic ce lū firmamētū: qd̄ ſcd̄a die factū ē: ſed celū ſplē didū qd̄ dr̄ empirreū. i. igneuꝫ a ſplēdore: nō a calore: qd̄ ſtatim factū angelis ē repletū: qd̄ ē ſupra firmamētū: ⁊ illd̄ ēpireū qdā expoſitores ſacre ſcripture noie celi itelligi volūt: vbi ſcri ptura dic̄. In principio creauit de⁹ celū ⁊ ter rā. Celū inqt ſtrab⁹ nō viſibile firmamētū hic appellat: ſꝫ empirreū. i. igneū vl' intellectuale: qd̄ nō ab ardore: ſꝫ a ſplēdore dr̄: qd̄ ſtatim fa ctū repletū ē angelis. Uñ cū me laudarēt aſtra matutina ⁊c̄. De h̄ quocꝫ Beda ita ait. Hoc ſuperi⁹ celū qd̄ a volubilitate mūdi ſecretuꝫ ē: mox vt creatū ē ſāctis angelis impletū ē: quos in principio cū celo ⁊ terra ꝯditos teſtat̄ dn̄s dicēs: vbi eras cū me laudarēt aſtra matutia: iubilarent oēs filij dei. Aſtra matutina ⁊ fili os dei eoſdē angelos vocat. Celū. n. i quo po ſita ſūt luminaria: nō in principio: ſed ſcd̄a die factū ē. Ex his liquet ꝙ in empyrreo oēs ange li fuerūt añ quorūdā ruinā: ſimulcꝫ creati ſunt angeli cū celo empyreo. ⁊ cū informi materia omnium corporalium.

Qz ſil' creata ē viſibiliū reꝝ mā ⁊ iuiſibiliū nā ⁊ vtracꝫ iformis ꝑꝫ aliqd: ⁊ formata ꝑꝫ aliqd.

Imul ꝙ viſibiliū reꝝ mā: ⁊ iuiſibiliū nā ꝯdita ē: ⁊ vtracꝫ iformis fuit ꝑꝫ ali qd. ⁊ formata ꝑꝫ aliqd. ſicut. n. corpa liū mā ꝯfuſa ⁊ pmixta q̄ ſcd̄z grecos chaos dcā ē i illo exordio ꝯditiōis primarie: ⁊ formā ꝯfuſiōis hūit: et nō hūit formā diſtincti onis: ⁊ diſcretōis: dōec poſtea formaret̄: atcꝫ diſtictas recipet ſpēs: ita ſpūalis ⁊ āgelica nā i ſua ꝯditiōe ꝑm nāe ſue hitū formata fuit. ⁊ tñ illā quā poſtea p amorē ⁊ ꝯuerſionē ad creato rē ſuū acceptura erat formā ñ hūit: ſꝫ erat ifor mis ſine illa. Uñ Aug. mltipl'r exponēs ꝑmiſ ſa ꝟba Geñ. In pricipio creauit de⁹ celū ⁊ ter rā ⁊c̄. Per celū dic̄ itelligi iformē nāꝫ ſpūalis vite: ſic i ſe pōt exiſtere: ñ ꝯuerſa ad creatoreꝫ i quo formatur. p terrā corporalem mām ſine oi qualitate que apparet in mā formata.

Qūo dicat Lucifer ꝑm Iſaiam: aſcendaꝫ in celum ⁊ cetera: cum eſſet in celo.

Ic queri ſolet. i celo empyreo fuerūt angeli ꝙ̄ ſtatim facti ſūt: qūo vt legit̄ in Eſaia dicit lucifer: aſcēdā in celuꝫ: ⁊ ex. ſo. m. ⁊. e. ſilis altiſſimo. Sꝫ ibi celū vocat dei celſitudineꝫ: cui parificari vole bat. Et ē tale: aſcendā i celū. i. ad eq̄litatē dei.

Diuiſio textus.

Ic magiſter icipit d̄termia re d̄ creaturis i ſpāli q̄ztū ad cōſideratiōem theologi ptinet. Et diuidit̄ i tres ptes. In p̊ d̄termiat de creatura pure ſpūali. In z^a d̄ creatura pu re corpeli. iz. di. ibi (d̄ āgelice nāe ⁊c̄) In 3^a d̄ creatura ex vtracꝫ ꝯpoſita. i6. di (his excurriſſimis ⁊c̄). pria i tres. In p̊^a d̄termiat d̄ ągeloꝝ creatiōe. In z^a d̄ ſepatōe p auerſio nē ⁊ ꝯuerſionē. 5. di. ibi (P⁹ h̄ conſideratio adducit ⁊c̄) In 3^a d̄termiat d̄ bonoꝝ dignitate. 9. di. ibi (P⁹ ꝑdcā ſu peſt cog̊ſcere ⁊c̄) pria i duas. In pria d̄teriat de creatiōe āgeloꝝ q̄ztū ad illd̄ qd̄ adiacet eis q̄ſi mēſura. In z^a d̄ter minat d̄ ꝯditiōe ipoꝝ creatoꝝ. 3^a di. ibi (Oñſū ē ⁊c̄.) pria diuidit̄ i duas. In pria oñdit qñ creati ſūt āgeli. In z^a vbi creati ſt̄. ibi (Iā oñſum ē ⁊c̄) Pria dic̄ de q̊ ē itētio. in z^a ꝓſeqt̄ qōnē. ibi (Quedā auctitates ⁊c̄) Et circa h̄ duo fa cit. p̊ mouet qōnē ponēdo rōnes ad vtrācꝫ ptē. z° deter miat eā. ibi (Ur vticꝫ h̄ eē tenēdū ⁊c̄) Et circa h̄ tria fac̄. p̊ determiat qōnē. z° determiatiōeꝫ ꝯfirmat ibi (Qz aūt ſil' creata fuerūt ⁊c̄) 3° obta i ꝯriū ſoluit ibi (Hiero. tñ ſu per epl'a ⁊c̄) Iā oñſū ē ⁊c̄. Hic determiat vbi creati ſt̄ an geli. Et primo oñdit ꝙ i celo empyreo. z° epilogat ea q̄ di xerat ibi (Sil' ꝙ viſibiliū) 3° obm in ꝯriuꝫ ſoluit ibi (Hic q̄ri ſolet ⁊c̄) Hic ē duplex qō. p̊ de euo qd̄ duratiōnē āge li mēſurat. z° de celo empyreo q loc⁹ angeloꝝ dicitur.

Queſtio. I.

Irca p̊^m tria q̄runt̄. p̊ vtꝝ euū ab eternita te vel tpe differat. ſcd̄o vtrū ſit vnū tñ euuꝫ tertio vtrū euū mēſurās duratiōnē angeli añ tp̄s icepit

Utꝝ euū ſit idē qd̄ eternitas. I.

D primū ſic ꝓcedit̄. vr̄ ꝙ euū ſit idē qd̄ eternitas: ſic̄. n. dr̄ i libro de cauſis. itellīa parificat̄ eternitati: nō aūt niſi ſic mēſuratū mēſure: cū ꝙ mēſura āgeli ce duratiōis ponat̄ euū: vr̄ ꝙ ſit idē eternita ti. P̄. ſic ſe hn̄t mēſurata: ita ⁊ mēſure. ſꝫ āgelus ñ ē cā tpaliū reꝝ. ꝙ nec mēſura duratiōis ei⁹ cā erit tpis: ſed tm̄ mēſura duratiōis creatiōis q̄ ē eternitas: ſꝫ euū ē cā tpis ſic dic̄ Boe. d̄ ꝯſolatiōe. Qui tp̄s ab euo. Ire iubes. ꝙ euū ē eternitas. P̄. ſic ſe hn̄t mobilia adiuicē i ſucceſſione ita ſe hn̄t imobilia adiuicē i imobilitate: ſꝫ oiuꝫ mobiliū ē vna mēſura ſucceſſiua. ſ. tp̄s. ꝙ ⁊ oiuꝫ imobiliū ē menſu ra vna. ſ. eternitas.

Sed contra vr̄ ꝙ euū ſit idē ꝙ tp̄s: q̄ ꝑꝫ Aug. de⁹ mouet ſpūalē creaturā p tp̄s: ſꝫ talis creature mēſura po nit̄ euū. ꝙ euū ⁊ tp̄s idē ſunt. P̄. oīs mēſura duratiōis creature ē diuiſibilis: ſꝫ ptes duratōis nō ſūt ſil'. ꝙ cū euū ſit mēſura duratōis creature. vr̄ ꝙ i eo ſit ſucceſſio: ſed h̄ ē rō tpis. ꝙ vr̄ ꝙ tp̄s ⁊ euū ſint idē. P̄. nullū creatum ē actu ifinitū: ſꝫ āgel⁹ in ifinitū durabit: q̄ nūquā corrūpe tur. ꝙ ſua duratio nō ē tota ſil': ⁊ ſic idē qd̄ ꝑus. P̄. oē il lud c⁹ duratio ē tota ſil' nō differt i eo eē ⁊ fuiſſe: ſꝫ illd̄ qd̄ fuit nō pōt itelligi ñ fuiſſe: nec de⁹ pōt facere id ñ fuiſſe: ꝙ nō pt itelligi āgelū nō eē: nec de⁹ pt h̄ facere: qd̄ ē falſū. ꝙ duratio āgeli nō ē tota ſimul.

Reſpondeo dd̄z ꝙ euū ponit̄ mēſura media iter tp̄s ⁊ eternitatē de diſtinctiōe āt tpis ab euo ē triplex opi nio. qdā enī dicūt ꝙ idē ē nūc eui ⁊ tpis ꝑm eēntiā: ſꝫ dif ferūt ꝑꝫ rōem: q̄ nō tp̄s mēſurat ipm mobile inquātū ē i motu: eo ꝙ ſicut ſe hꝫ tp̄s ad motuꝫ: ita ſe hꝫ nūc tpis ad mobile: vt dr̄ in 4° phyſicoꝝ: ſꝫ nūc eui menſurat ſubam ipſi⁹ p̊mi mobilis ꝓut in ſe cōſiderat̄: ⁊ ſic tp̄s ⁊ euū dr̄nt tm̄ rōne: tñ euo mēſurat̄ nō tm̄ ſuba celi: ſed ēt angeli. ſꝫ h̄ nō pōt ſtare. q̄ duratio reſpicit eē in actu: nō ē āt idem act⁹: nec vn⁹ rōnis eē celi qd̄ mēſurat̄ euo: ⁊ moueri ipi⁹ qd̄ mēſurat̄ tpe: ⁊ iō ſcd̄m rē tp̄s ⁊ euū dr̄nt cū diuerſorū geneꝝ ſint diuerſe menſure: vt ex. io. metaph̄. pꝫ. Iō alij h̄ ꝯcedētes dixerūt ꝙ euum ē mēſura rei pmanētis crea te: ſꝫ tp̄s ē mēſura rei mote: ⁊ tñ in euo ē pri⁹ et poſterius ſic i tpe: ſꝫ dr̄nt: q̄ i tpe ē pri⁹ ⁊ poſterius cū innouatōe: in euo āt ē ſine inouatione ⁊ inueteratiōe: hoc āt nihil vide tur dictu: q̄ vbicūcꝫ ē pri⁹ ⁊ poſteri⁹: opꝫ intelligere pteꝫ p̊orē ⁊ poſteriorē: ⁊ in nulla duratiōe ptes priores ⁊ poſte riores ſunt ſil'. vñ opꝫ ꝙ qñ ē pri⁹ nō ſit poſteri⁹: ⁊ iō opꝫ poſteri⁹ de nouo aduēire: cū pri⁹ nō fuerit. Exēpluꝫ etiaꝫ qd̄ ponunt falſū ſuppōit: dicunt enī ꝙ ſicut inuenit̄ flux⁹ alic⁹ ab alio continu⁹ cum inouatiōe eo ꝙ ſp aliud ⁊ alid̄ eſt qd̄ fluit: ſicut in exitu riui a fōte: ita ēt inuenit̄ flux⁹ cō tinuus ſine innouatiōe ſicut exit⁹ radij a ſole: q ſp ē ideꝫ. Sꝫ h̄ ñ ē veꝝ: q̄ i exitu radij a ſole ñ attēdit̄ pri⁹ ⁊ poſte ri⁹ ꝑ ſe: q̄ illuminatio nō ē mot⁹ ⁊ ñ ē in tpe niſi p poſte ri⁹: eo ꝙ omne qd̄ illuminat̄ reducit̄ i quēdā motū: ſicut i cāꝫ i quo ē inouatio ſit⁹: ſic̄ in motu corpis illuminātis qd̄ illuminat dum ſup terrā mouet̄: eē āt angeli nō redu cit̄ i inouatiōem alicui⁹ mot⁹ ſic̄ in cām: nec in ſe innoua tur: q̄ nihil fit qd̄ pri⁹ nō eēt. ꝙ ipoſſe eſt ꝙ aliq̄ mō ſit ibi pri⁹ ⁊ poſteri⁹. Et iō dd̄m ꝙ tp̄s ē menſura hn̄s pri⁹ ⁊ po ſterius: euū āt non hn̄s. opꝫ enim rōnem menſure ex mē ſurato accipere: eē āt angeli qd̄ euo menſuratur ē indiui ſibile variatiōe carens: ⁊ iō euum ꝑus ⁊ poſteri⁹ non hꝫ. ſꝫ mot⁹ q tpe menſurat̄ ſucceſſione q̄dā pficit̄: ⁊ iō in tpe iuenit̄ ꝑus ⁊ poſteri⁹. Differt āt euū ab eternitate: ſic̄ ⁊ eē āgeli ab eē diuino i duob⁹. Prio: q̄ eē diuinū ē per ſe ſtās: qa ē id qd̄ ē: i āgelo āt eſt aliud eē ⁊ aliqd̄ qd̄ eſt. z° q̄ eē ange li eſt ab alio: ſꝫ nō ē diuinū. vñ pꝫ ꝙ ſicut eē āgeli ē q̄dam pticipatio diui eē. ita ēt euū ē q̄dā pticipatio eternitatis: ⁊ pp h̄ doctores paꝝ loquūt̄ de dr̄ia eui et eternitatis.

Ut Et per h̄ pꝫ rn̄ſio ad p̊^m: Dio. idrn̄ter vtrocꝫ vtit̄. q̄ eternitas ibi ſūit̄ p eternitate pticipata q̄ ē euū. ⁊ de⁹ dr̄ eē ſupra eternitatē: ſic̄ ſupra ens ⁊ ſupra oē qd̄ noiat̄. Et ſil'r dd̄z ē ad ſcd̄z ꝙ euū ſūit̄ ibi p eterni tate: ſi tñ ſumat̄ ꝑm ꝙ differt ab eternitate: ſic dr̄ tp̄s ab euo fluer̄ nō effectiue: ſꝫ exēplariter: q̄ digniora i entib⁹ ſūt quodāmō exēplaria iferioꝝ: inq̄ztū magl accedūt ad p̊^m exēplar: ⁊ ita euū ē exēplar tpis inq̄ztū eternitati ſili⁹ ē. Ad tertiū dd̄m ꝙ mot⁹ vniuocat̄ ad min⁹ in inten tione gn̄is: ⁊ iō oib⁹ motib⁹ ordinatis adinuicē pōt vna menſura rn̄dere: ſꝫ nullū eē creatū vniuocat̄ cū eē incre ato: ⁊ iō oꝫ pōere duas mēſuras. Ad q̄rtū dd̄m ꝙ an gelus pōt ꝯſiderari dupl'r: vl' q̄ztū ad ſuū eē: qd̄ ē ſine vi ciſſitudie: ⁊ ſic mēſurat̄ euo: vl' q̄ztū ad opatiōem: ⁊ ſic ēt q̄ztum ad aliquā opationem euo menſuratur: put. ſ. itue tur res in verbo: q̄ ſic in eius opatione non eſt viciſſitu do aliqua. ſꝫ ꝑm aliam opam in qua eſt viciſſitudo men ſuratur tpe ꝑm. ſ. ꝙ intuetur res per plures ſpecies q̄ ſunt apud ipm: hoc āt tp̄s eſt aliud a tpe quod menſurat motum primi mobilis: ꝙ iſta viciſſitudo non ordinatur ad illā: nec iſtud tp̄s eſt continuum: ſꝫ numer⁹ diſcretus viciſſitudinis nō ꝯtinue: ꝯtinuitas enī accidit tpi ex pte mot⁹ numerati: ⁊ nō ꝑm formā ſuā q̄ nūer⁹ eſt. vt dic̄ cō mētator in q̄rto phy. Ad q̄ntū dd̄m: ꝙ oīs diuiſio du ratiōis accidit ex motu p quē fit ſucceſſio prioris ⁊ poſte rioris: ⁊ iō tp̄s eſt menſura p moduꝫ nūeri: ſed euū ⁊ eter nitas menſurāt actum: i quo nō accidit renouatio p mo tum: ⁊ iō ſunt indiuiſibiles menſure per modum vnita tatis: ſicut enī tp̄s eſt numer⁹ prioris: ⁊ poſterioris i mo tu. Ita ēt ⁊ euum eſt vnitas pmanentie actus: qui eſt eſſe vl' opatio creati: ⁊ ſil'r eternitats increati. Ad ſextum dd̄m ꝙ eſſe angeli nō eſt infinitum ꝑuatie p modū q̄ztī: q̄ indiuiſibile eſt: cuius infinituꝫ non poteſt eē i actu: ſꝫ eſt ifinitum negatiue: nō ſimpl'r ſed reſpcū alicuius finis q eſt termin⁹ durationis: quā nō hꝫ. Ad ſeptimū dd̄m ꝙ pōt de⁹ facere angelū non eē: quia ſicut nō potuit p ſe i cipe: ita nec durare niſi voluntate eius. ⁊ ſil'r pōt intelli gi nō eē: eo ꝙ ſua quiditas nō ē ſuū eē. nec tñ pōt facere vt ſimul ſit ⁊ non ſit: nec hoc pōt intelligi: et ſic non pōt facere ipꝫ non fuiſſe: quia hec poſſibilitas diuerſificatur ab illa: vt in prio libro di. 4z. dcm̄ ē. ⁊ iō obiectio iſta nō ē ad ꝓpoſitū.

Utꝝ euū ſit tm̄ vnū. II.

D ſecundum ſic ꝓceditur. videt̄ ꝙ euū nō ſit tm̄ vnū: ſic̄ enim tēpus ē numerus mot⁹: ita ⁊ euum vide tur eſſe vnitas contracta vel determinata ad rem aliquam. ſed talis vnitas multiplicat̄ ad multiplicationem coruꝫ quibus conuenit eſſe vnū. ergo non eſt tm̄ vnum euum. Preterea corporalium ⁊ icor poralium cum ſint diuerſorum genererum non eſt men ſura vna: ſed euo menſurātur quedam corpora: ſic̄ ſuba celi. ꝙ vr̄ cū ēt quedam ſpūalia menſurentur euo ꝙ euū non ſit vnum. Preterea oium motuum quoꝝ ē tp̄s vnum eſt reductio in vnū motum ſicut i cām. ſed angeli non reducuntur in vnum angelum ſicut in cām. ergo nō menſurantur vno euo. Preterea quocunqꝫ angelo re moto: nihilominus remanebit eē alioꝝ angelorum euo menſuratum. ſed quecuncꝫ ita ſe hn̄t ꝙ remoto vno re manet alteꝝ nō dependent adinuicem. ergo vr̄ ꝙ euuꝫ vni⁹ āgeli nō depēdet ad euū alteri⁹: ⁊ ſic non eſt oium vnū euū. Preterea ſi menſurētur p vnū euū: hoc non eſt niſi p euum qd̄ ē menſura eſſe primi angeli: ſed vt in fra dr̄ angelus q corruit inter omnes maior fuit. ꝙ vr̄ ꝙ

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL.ES

eē oīuꝫ bonoꝝ angeloꝝ mēſuret̃ ad euū demonis qđ eſt (abſurdū.

Sed contra ꝫ vr̃ ꝙ ñ ſit tm̃ vnū euū mediū hꝫ nāꝫ extremoꝝ.ſꝫ euū mediū ē īter eternitatē ⁊ tp̄s:eternitas āt ē vna ⁊ ſilr̃ tp̄s.ꝫ euū ē vnū.¶ P̄.h̄ ēt vr̃ p̄ h̄ ꝙ euū ē ſimpliciꝰ q̄ꝫ tp̄us.et (ita magis vnū.

Reſpondeo dōꝫ.ꝙ ponēdo vnitatē eui.oꝫ eā inueſtigar̃ ad ſilitudinē tp̄is:cuiꝰ cā tripl'r aſſignat̃.Quidā eni dicūt ꝙ tp̄s ē nūerꝰmotꝰ:vñ ſic idē ē denariꝰ q̄ nūerātur decē canes ⁊ decē eq̄:ita ē ēt idē tp̄s q̄ nūerāt̃ oēs motus:ſꝫ h̄ ip̄robat ꝯmē.in 4° phyſi.q̄ vnitas nūeri diuerſorū nūeratoꝝ:nō ē niſi vnitas nūeri mathēatice accepti. tp̄s āt nō ē q̄d mathēaticū:ſꝫ nāle.¶ P̄.oia mathēatica multiplicāt̃ ſꝫ eē qđ hn̄t i rebꝰ:ſicut nō ē eadē linea i cu/pro ⁊ ligno ſm eē.vñ ſeq̄ret̃ ꝙ tp̄s ſm eē nūeraret̃ ⁊ multiplicaret̃ ad nūeꝝ motuū:⁊ ita ſeq̄ret̃ ꝙ eēnt plura tp̄a ſimpl'r:ſꝫ vnū tm̃ imaginarie.Alij dixerūt ꝙ q̄ tp̄s ē mēſura variatiōis:⁊ ois variatio ē ex poſſibilitate m̄ae:⁊ q̄ m̄a ē vna.iō dicūt tp̄s vnū ab vnitate m̄ae.Sꝫ h̄ non vr̃ veꝝ.tp̄s eni nō mēſurat variationē in pō:ſꝫ variationeꝫ i actu:actꝰ āt variatiōis i m̄a nō ē vnꝰ:ſꝫ pl'es.ſꝫ tm̃ prima pō ad variatiōeꝫ ē vna:q̄uis ēt h̄ nō ſit p̄ ſe notū:imo forte falſuꝫ ꝙ oiuꝫ mobiliū ſit m̄a vna.Et p̄terea tp̄s de neceſſitate cū ſit nūerꝰ reſpicit aliq̄ multitudinē nūeratā. in m̄a āt p̄ria ſm eēntiā nō ē aliq̄ multitudo:ſꝫ ſolū ſꝫ eē ⁊ ſꝫ h̄ eē nō ē vna in plibꝰ.vñ nec tp̄s m̄ae ſm eēntiā ſuā rñdet:ſꝫ ſolū eē ſꝫ qđ variat̃ p̄ motū.vñ ex vnitate m̄ae nullo mō pōt eē tp̄s vnū.⁊ iō dōꝫ cū ꝯmē.in 4° phyſicoꝝ ꝙ tp̄s ē vnū ab vnitate motꝰ p̄mi mobilis.tp̄s eni ꝯparatur ad iſtū motū:nō tm̃ vt mēſura ad mēſuratū:ſicut ad alios motꝰ:ſꝫ ſic accñs ad ſubm:qđ ponit̃ in diffōne eius ex q̄ hꝫ vnitatē ēt multitudinē.vñ p̄rio mēſurat motum diurnū:⁊ p̄ illū mēſurat oēs alios:ſic eniꝫ dr̃ in .10.meta. vnūquodq̄ꝫ mēſurat̃ per illud qđ ē p̄mū ⁊ minimū ſui generis.Et ſilr̃ dōꝫ ē de euo qđ ē vnū ab vnitate eē ſimpliciſſimi euiternoꝝ qđ ē p̄mꝰ āgelus:q̄ opꝫ vnū eē ſimpli(cioꝛē altero.vt īfra dicet̃.

Ad primū ḡ dōꝫ ꝙ mēſura ē duplex:q̄dā itriſeca q̄ ē i mēſurato ſic accñs i ſubo. ⁊ h̄ ml'tiplicat̃ ad ml'tiplicatōeꝫ mēſurati:ſic pl'es linee ſūt q̄ mēſurāt lōgitudineꝫ pluriū corpoꝝ eq̄liū.Eſt ēt q̄dā mēſura extriſeca:⁊ hanc nō ē nec̄e multiplicari ad multiplicatiōeꝫ mēſuratoꝝ:ſꝫ ē in vno ſic i ſubo:ad qđ multa mēſurant̃:ſic multi pāni mēſurant̃ ad lōgitudinē vniꝰ vlne.⁊ h̄ mō multi motus mēſurāt̃ ad nūeꝝ vniꝰ primi motꝰ:ḡ nūerꝰ ē tp̄s:⁊ multa p̄manētia ad vnitatē vnius p̄manentis quod eſt euum. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ ꝙ ſpūalia ⁊ corp̄alia pn̄t i p̄manētia eſſēdi aſſimilari:⁊ ſꝫ h̄ vnā mēſurā hr̃e:q̄uis i alijs ml'tū diſtēt ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ.ꝙ q̄uis vnꝰ angelus non ſit cā alteriꝰ:ē tm̃ ſimplicioꝛ altero:⁊ h̄ ſufficit ad rōnē mēſure. ¶ Ad. 4. dōꝫ.ꝙ ſi nō eēt iſte p̄mꝰ angelus q̄ mō ē:eēt alius primꝰ ad quē alij mēſurant̃:ſicut ſi nō eēt hoc primᵐ mobile eſſet aliud cuiꝰ tp̄s eēt mēſura. ¶ Ad q̄ntū dōꝫ ꝙ cū euū ſit participatio eternitatis q̄ꝫto aliquid magis ē in participatione eternitatis p̄ p̄us mēſurat̃ euo:⁊ iō cū angelus beatus magis ſit in p̄ticipatiōe eternitatis q̄ꝫ ille qui p̄ peccatū corruit:nō ſeq̄t̃ ꝙ angelus btūs mēſuretur ad euū demonis:ſed econuerſo.

¶ Utrū duratio angeli inceperit ante munduꝫ. III.

Ad tertium ſic p̄ceditur. Ur̃ ꝙ duratio angeli an mundū icꝑerit.Gre.eni nazan.dixit ꝙ deus p̄rio excogitauit āgelicas ſubas:⁊ excogitatio ip̄ius opus eius eſt:vt dicit Dam.ergo vr̃ ꝙ āte alias creaturas angelꝰ fcūs ſit.¶ Preterea creatura corp̄alis nō equiparatur ſpūali:ſed ideo dicitur deū voluiſſe mūduꝫ ab eterno facere ne mundus ſibi equipari videret̃.ergo vr̃ ꝙ nec creaturā corp̄alē ſil'cū ſpirituali facer̃ debuerit. ¶ P̄.nullus poteſt habere cognitioneꝫ alicuius rei fiende niſi p̄exiſtat aliq̄d eius eē:ſꝫ ſꝫ Aug.angelus in verbo accepit cognitionē creature per verbū fiende:q̄ cognitio matutina dr̃.ḡ vr̃ ꝙ āgelus ante alias creaturas fcūs ſit. ¶ P̄.ſꝫ aliquos angeli mouēt celos:ſꝫ motoꝛ p̄recedit mobile.ḡ videt̃ ꝙ angeli p̄receſſerūt celos ⁊ alia corp̄a.

Sed contra. q̄ñcūq̄ꝫ fuerūt angeli deſtiterūt ab inuicē p̄ eēntiā.ſꝫ diſtātia aliquoꝝ nō pōt intelligi niſi loco exñte:nec locꝰ niſi ſit corpꝰ.ergo angeli añ corp̄alia creati nō ſūt.¶ P̄.ſi angelus añ corporalia creatus fuit:oꝫ ꝙ nūc creatiōis angeli ſit p̄riꝰ q̄ꝫ nūc creationis mūdi:ſꝫ vbicūq̄ꝫ ē nūc p̄riꝰ ⁊ poſteriꝰ ibi ē tp̄s:ḡ oꝫ ꝙ ante mūdū fuerit tp̄s:quod ē īpoſſibile:vt vr̃ (quia tunc eſſet ⁊ motus.

Reſpondeo dōm.ꝙ creatio reꝝ dependet ex voluntate creatoꝛis:q̄ tūc ⁊ nō p̄riꝰ res creare voluit:que q̄ nobis nota nō ē:initiū creatiōis reꝝ rōne inueſtigare nō poſſumꝰ:ſꝫ fide tenemꝰ:p̄ut nobis traditū ē p̄ eos q̄bus diuinā volūtatē r̄uelatā credimꝰ.¶ Sciēdū ē ḡ ꝙ circa inceptiōeꝫ reꝝ ſci ꝯueniētes i eo qđ fidei ē.ſ.ꝙ nihil ē ab eterno p̄ter deū:varia ad minꝰ q̄ꝫtū ad vboꝝ ſupficiem dixiſſe iueniūt̃:i his ð nec̄itate fidei nō ſt̃:i q̄bꝰ licuit eis diuerſimode opiari ſic ⁊ nobis.Pl'es eni coꝝ qui Augu. p̄ceſſerūt:vt Hiero.Hila.⁊ Grego.nazan.videt̃ poſuiſſe āgelos añ creaturā corp̄alē factos:⁊ corp̄alē per ſpūaleꝫ ſucceſſiue diſtinctā.Aug.vō ponit corp̄alē ſil'⁊ ſpūalē creaturā factā:⁊ corp̄alē ſil'ſm māꝫ:⁊ ſp̄ēs:nō tm̃ ſm īdiuidua q̄ ſucceſſione tp̄e gñantur.Sequentes vō:vt Greg. Beda ꝯcoꝛdāt cū Aug.in coeuitate corporalis ⁊ ſpūalis creature:⁊ cū alijs in ſucceſſiōe diſtinctiōis corpoꝝ p̄ ſpecies diuerſas:⁊ iō cōiter tenet̃ ꝙ angelus nō ē factus añ corp̄alē creaturā:hoc.n.p̄babiliꝰ vr̃:tū ex p̄te diuine oīpotētie:cuiꝰ ē nō ſucceſſiue op̄ari:tuꝫ ad excludēdū errorē:nec videret̃ angeli corp̄aliū creatores eē:tū alteri ſnīe p̄iudicādū non eſt:vt in l'ra dr̃:q̄ nō ē demr̃atuꝫ nec fide (exp̄ſſū.

Ad primum ergo dōm ꝙ ſi diuerſoꝝ dcā ad cōuenientiā reducere volumus.qđ tm̃ neceſſariū nō ē:pōt dici ꝙ auctoꝛitates q̄ coeuitatē negare videt̃ exponēde ſūt ſm oꝛdinē dignitatis:⁊ non duratiōis.¶ Ad ſcōm dōm ꝙ non eſt ſimile:quia deꝰ p̄cedit creaturā:nō ſolū dignitate:ſꝫ ēt cālitate:quaꝫ oñdit mūdi inchoatio:q̄ vt rabi moyſes dicit facillima via ad oñdendū deū eē:⁊ ab ip̄o eē oia ē ex ſuppōne nouitatis mūdi.⁊ iō ſtatutū ē in lege:vt ſeptima die feſtuꝫ ducerēt in q̄ mūdus ꝯſūmatꝰ ē:vt per nouitatē mūdi ſemp̄ in cognitione dei p̄maneret:ſed ſpūalis creatura excedit corp̄alē dignitate nō cālitate:q̄ ne credi cā eiꝰ poſſet:congrue ſil' vtraq̄ꝫ fcā ē.¶ Ad tertiū dōm ꝙ de re iam facta p̄t accipi cognitio eiꝰ:vt fiēde ſi ꝯſideret̃ in cauſis ſuis ex q̄bꝰ p̄ceſſit:⁊ ſic angeli ſuſceperāt cognitionē rerū fiēdarum in verbo:qđ ē ars op̄atiua rerum.¶ Ad q̄rtū dōm ꝙ motoꝛ nō neceſſario p̄cedit mobile duratiōe:ſꝫ dignitate:vt pꝫ de aīa ⁊ corp̄e:alie rōnes ad oppoſitū ſūt ēt ſophiſtice:q̄ eēntia angeli non neceſſario indiget loco:nec coꝝ diffō ē ſm oꝛdinē vl' diſtātiā localem:ſꝫ ſm p̄ncipia eēntialia.Silr̃ ēt alia obiectio p̄cedit de tp̄e imaginato:q̄.ſ.nūc imagiari añ mūdū poſſumꝰ ſic ēt multas lineas (extra celum.

¶ Queſtio II.

Deinde queritur de celo empirio i q̄ angeli fci dicūt̃ ð q̄ tria q̄runt̃.primo vtꝝ ſit corpꝰ.ſcđo quale ſit.tertio vtꝝ influentiā hēat ſup̄ alia corp̄a.

¶ Utrum celum empyreū ſit corpus. I.

Ad primuꝫ p̄cedit̃ ſic.videt̃ ꝙ nō ſit corpus.Oē.n.corpꝰ nāle ē ſenſibile ⁊ p̄cipue ſenſu viſus:ſꝫ celū empi.nō ē viſibile:ſꝫ itellectuale:vt i l'ra dr̃.ergo nō eſt corpꝰ.¶ P̄.celū empy.ē locꝰ ꝯtēplatōis:ſꝫ cōtēplatiōi nō debet̃ locꝰ corp̄alis:q̄ ēt exñtes in corp̄e a corporibꝰ abſtrahit:q̄ ſꝫ Aug.q̄ꝫdiu aliq̄d diuꝫ mēte p̄cipimus nō i h̄ mūdo ſumꝰ.ergo vr̃ ꝙ celū empireū nō ſit corpus.¶ P̄.ph̄s p̄bat i p̄mo celi ⁊ mū.ꝙ ex̄ p̄muꝫ mobile ñ ē aliqđ corpꝰ:ex̄ qđ tm̃ qđdāmō ponit vitā beatā:quā nos dicimꝰ i celo empy.eē.ḡ vr̃ ꝙ nō ſit corpꝰ.¶ P̄.corporuꝫ nās p̄ſcrutati ſt̃ ph̄i:q̄bus ēt deus ſua iuiſibilia reuelauit ſm Apo.ad Ro.p̄mo:ſꝫ de celo empy.nullā mentionē fecerūt.ergo nō ē corpꝰ.

Sꝫ contra oē qđ mouetur i loco:ē i loco:q̄ motꝰ localis ē p̄mꝰ motuuꝫ:vt in.8.phy.p̄bat̃. ḡ vr̃ ꝙ p̄ᵐ mobile ſit i loco:ſꝫ locꝰ ē ſupficies corp̄is ꝯtinētꝭ ergo oꝫ ꝙ hēat corpꝰ ꝯtinēs q̄etuꝫ.⁊ h̄ dicimꝰ celuꝫ empy. ¶ P̄.ſicut dr̃ i ſcđo ce.⁊ mū.p̄fectiꝰ ē qđ acq̄rit bonitatē ſine motu q̄ꝫ ꝙ p̄ motū acq̄rit:ſꝫ dei p̄fecta ſūt op̄a.ergo oꝫ p̄fectiſſimū corpꝰ eē imobile.¶ P̄.añ oē ml'tiforme ē aliq̄d vniforme:vt in.9.Meta.p̄bat̃:ſꝫ ē aliqđ celū diffoꝛme:qđ parti ē diaphonū ⁊ parti lucidū actu:vt celū ſtellatū.ergo oꝫ aliqđ eē tm̃ diaphonuꝫ:⁊ aliqđ tm̃ lucidū:qđ ēt ꝯcludi pōt ex p̄poſitiōe q̄ vtit̃ ph̄s i.8.phy.ꝙ ſi aliq̄d iuenit̃ ꝯpoſitū ex duobꝰ:quoꝝ vnū iuenit̃ p̄ ſe:oꝫ ⁊ reliquū p̄ ſe iueniri:ſꝫ diaphonū ē ſicut pō reſpectu lucidi.ergo oꝫ p̄mū corpꝰ eē totū lucidū actu:⁊ h̄ dicimꝰ celū empyreū.

Reſpondeo dōꝫ ꝙ celū empy.ratōe iueſtigari nō pōt:q̄ q̄cq̄d de celis cognoſcimꝰ:h̄ ē aut p̄ viſuꝫ aut p̄ motū:celū aūt empyreū nec motui ſubiacet nec viſui:vt i l'ra dicit̃:ſꝫ p̄ auctoꝛitatē ē habitū:⁊ ē corpus qđ p̄ncipal'r oꝛdinatū eſt vt ſit habitatio beatoꝝ:⁊ h̄ magis p̄pter hoies:quoꝝ etiā corpoꝛa gloꝛificabūt̃:q̄bus locus debet̃ q̄ꝫ p̄pter angelos q̄ loco nō idigēt:⁊ q̄ illa gloria excedit iueſtigationē hūanā:ideo ēt ⁊ celū empyreuꝫ.

Ad primū ergo dōꝫ ꝙ celū empyreū dicit̃ intellectuale:q̄ nr̃is viſibus nō ſubiacet:ſꝫ intellectu tātuꝫ capit̃:nō ꝙ i ſe nō ſit viſibile.¶ Ad 2ᵐ dōꝫ ꝙ celū empyreū dr̃ locus ꝯtēplatiōis:nō quātū ad neceſſitatē:ſꝫ quātū ad cōgruitatē:ſicut etiā eccl'ia dicit̃ locus oꝛatiōis.¶ Ad 3ᵐ dōm.ꝙ p̄batiōes ph̄i hoc demōſtrant:ꝙ ex̄ totū vniuerſuꝫ nō ſit aliqđ corpus:nō ꝙ extra h̄ celū nō ſit aliud celū:q̄ in numero ſpheraꝝ etiā ph̄i diſſentire iueniunt̃.¶ Ad 4ᵐ dōm ꝙ ratio iā dicta eſt:q̄re ph̄i hoc celū nō cognouerūt:q̄ nec motui nec viſui ſubiacet ⁊ tm̃ multa q̄ de iſtis dixerūt nō demōſtratiue:ſꝫ p̄babil'r cognouerūt:vñ ipſemet ph̄s teſtat̃ in.2.ce.⁊ mūdi:topica ſolutiōe ſe ſoluere q̄ſtiōes difficiles.Alie ēt rōnes nō ſūt cogētes:q̄ vltimū celū qđ mouet̃ nō ē in loco p̄ ſe:ſꝫ p̄ accñs vt dic ph̄s i.4.phy.Ubi ꝯmētatoꝛ ēt diuerſas ſnias phōrū de hoc ponit:nec ēt oꝫ ꝙ id qđ ſine motu bonitatē diuinā participat:ſicut corpus:nec iteruꝫ opoꝛtet ꝙ multiforme reducatur ⁊ vniforme corpoꝛeum.

¶ Utrum celū empyreum ſit lucidum. II.

Ad ſecūduꝫ ſic p̄cedit̃.videt̃ ꝙ celuꝫ empyreū nō ſit lucidū:q̄ ſm Auic.cā luciditatis ē cōgregatio partium diaphoni:vt pꝫ i criſtallo:⁊ h̄ idē di.ꝯmē.in li. de ſuba oꝛbis.Sꝫ celū empyreū eſt ſubtiliſſimū:cū ſit nobiliſſimū corpoꝝ ⁊ maxie foꝛmale.ergo celū empireū nō eſt lucidū.¶ P̄.ce.empyreū eſt maius quātitate ⁊ v̄tute q̄ꝫ ſol.ſꝫ ſol quādo directe nobis opponit̃ facit nobis diē:⁊ a nobis videtur.ergo cū ce.empyreū ſp̄ nobis opponat̃ directe.videt̃ ꝙ ſi eēt lucidū ſemp̄ nobis:eēt dies ⁊ ſp̄ viderēmꝰ ipſuꝫ:qđ falſuꝫ eſt.¶ Itē videt̃ ꝙ non ſit īmobile.oē.n.quātū hꝫ partes diſtātes:ſꝫ qđ hꝫ partes diſtātes vbi eſt vna pars eius:pōt eſſe etiā alia:ita ⁊ ſingule partes eius pn̄t eē vbi nō ſūt:⁊ qđ eſt hꝰ ē mobile ſꝫ locū:cū ergo celū empy.ſit quātū:q̄ eſt corpus.videt̃ ꝙ ſit mobile.¶ P̄.oē corpus nāle ē mobile.Tū q̄ nā ē p̄ncipium motus.Tū q̄ corpus m̄ale eſt corpꝰ in m̄a:⁊ m̄a ⁊ motus ſe ꝯſequunt̃:ſꝫ celū empy.eſt corpꝰ nāle:alias eēt mathematicuꝫ ⁊ imaginabile.ergo celum empy.eſt mobile. ¶ Itē videt̃ ꝙ ſit diuiſibile p̄ denſitatē ⁊ raritatē. Uox .n.nō pōt foꝛmari niſi i tali corpoꝛe:qđ per modū iſtū diuiditur:ſicut in aere:ſed in celo empy.foꝛmabit̃ vox:q̄ erit ibi laus vocalis:vt a multis dicit̃.ergo videt̃ ꝙ ſit diuiſibile.¶ P̄.oē corpus p̄ qđ eſt motus eſt diuiſibile p̄ rarefactionē ⁊ ꝯdēſationē:niſi ponant̃ duo corpoꝛa eē in eodē loco:ſꝫ corpoꝛa glorioſa in ce.empy.mouebunt̃:vt dicitur Sap̄.3.Fulgebūt iuſti ⁊c̄.Ergo eſt diuiſibile:⁊ ex h̄ vlterius pōt ꝯcludi ꝙ ſit gñabile ⁊ corruptibile:q̄ dēſitas ⁊ raritas ſūt q̄dā p̄ncipia gñatiōis ⁊ corruptōis.

Sꝫ cōtra in l'ra dicit̃:ꝙ dicit̃ empyreū nō ab ardoꝛe ſed a ſplēdoꝛe dr̃ ēt ꝙ a volubilitate mūdi ſecretū ē:dr̃ ēt ꝙ nō hꝫ ardoꝛē:⁊ p̄ ꝯñs nec aliq̄ꝫ qualitatē actiuā nec paſſiuā.ḡ eſt icorruptibile mobile ⁊ lucidū.

Reſpōdeo dōꝫ.ꝙ cū oēs res determinet̃ a fine:oꝫ ꝯditiōes ce.empyrei accipere ſꝫ ꝙ ꝯuenit ſtatui bonoꝝ p̄pter qđ factū ē:⁊ q̄ illi ſūt in plena participatiōe eterne lucis ⁊ q̄etis ⁊ eternitatis.ideo decet ce. empy.lucidū īmobile ⁊ icorruptibile eſſe.

Ad primum ergo dōꝫ.ꝙ illa rō p̄cedit de eo qđ ē h̄ mō lucidū:q̄ radios emittit ſenſui nr̃o viſibiles:p̄pter qđ etiā ignis i p̄pria ſphera nō lucet.ſic āt nō dicimꝰ lucidū ce.empy.ſꝫ q̄ in nā ſua lucē hꝫ:eo ꝙ maxie foꝛmale eſt:⁊ p̄ h̄ pꝫ reſponſio ad ſcđꝫ.¶ Ad tertiū dōꝫ.ꝙ quāto:p̄ut quātū eſt:nō debet̃ p̄p̄rie locus:nec p̄ ꝯſequēs potētia ad vbi:ſꝫ p̄ut hꝫ determinatā naturā.vnde dr̃ in p̄mo de geñ.ꝙ mathematicis ſilitudinarie dādus eſt tactus ⁊ motus.¶ Ad quartū dōꝫ.ꝙ nāle pōt dupl'r ſumi.Unoꝰ p̄ut diuidit̃ ꝯtra ens in aīa:⁊ ſic dr̃ nāle.oē illud qđ hꝫ eē fixū in nā.⁊ ſic ce.empy.et angeli dn̄r nālia.Alioꝰ dr̃ nāle ſꝫ ꝙ diuidit̃ ꝯtra ens diuū qđ abſtrahitur a m̄a ⁊ motu:⁊ ſic nāle dicit̃ illud ſolū qđ mouet̃:et eſt oꝛdinatū ad gñationē ⁊ corruptionē i rebus:⁊ h̄ modo ce.empy.nō eſt ens nāle:ſꝫ diuinū qđ oꝛdinatū eſt ad gloriā bonoꝝ:nec materiā hꝫ determinatā ad motū:ſꝫ ad finē ſuū:q̄ ⁊ mathematici nō abſtrahūt ab oi m̄a:ſꝫ a ſenſibili tm̃.vt in.8.Meta.dicit̃.Uñ nō oꝫ vbicūq̄ꝫ eſt m̄a ꝙ ſit motus:ſꝫ verū eſt ꝙ in mobilibus ⁊ i īmobilibus ē m̄a equoce.¶ Ad quintū dōꝫ.ꝙ ce.empy.eſt locus angeloꝝ:aiaꝝ ⁊ hoiuꝫ.Angeloꝝ aūt ⁊ aiarū exutarum cōſtat ꝙ nō erit i celo empy.laus vocalis:ſꝫ vtruꝫ hoiuꝫ poſt reſurrectionē futura ſit ibi laus vocalis:dubitatio eſt:q̄buſdā dicētibus nō futurā ibi eē laudē vocalē:ſꝫ ſolū mētalē q̄ dignioꝛ ē:q̄ nec erit ibi reſpiratio:ſꝫ ſolū i reſpirātibꝰ ē vox:vt in ſcđo de aīa dr̃.Alij vō dn̄t futurā ēt ibi laudē vocalē nō p̄pter aliq̄ꝫ indigētiā:ſꝫ vt nihil in ſciētijs vacet a diuina laude:neq̄ꝫ mēs:neq̄ꝫ lingua:q̄uo āt eſſe poſſit ita dn̄t:ꝙ.ſ.in pulmone ⁊ iſtrumētis vocalibus eſt aer.⁊ per illuꝫ aerē poterūt voces foꝛmare:ſicut ⁊ aialia q̄ hn̄t ſpiritū cōplantatū:vt dicit̃ in lib.de ſom.⁊ vigi.⁊ hoc quātuꝫ ad aliq̄d videt̃ eſſe ꝯueniēs:q̄ ad foꝛmationē vocis nō ē neceſſaria expulſio vl' attractio aeris.vñ reſpirādo nō pōt aial vocē foꝛmare vt dicit̃ in.2.de aīa:ſꝫ quo ad aliq̄d vr̃ iſufficiens:q̄ ad vocē nō tantū exigit̃ aer iterioꝛ:ſꝫ etiā exterioꝛ:cuiꝰ ꝯfirmatiōe ⁊ motu ſonus ðferat̃.vñ plus addē

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

dum eſt vt dicamꝰ: ꝙ q̄dā ſenſibilia deferunt̄ ad ſenſum ſʒ eſſe ſpūale tm̄: ſicut ſpēs coloꝝ. Quedā q̄ ꝯtingūt organū ſʒ eſſe ſuū mãle: ſicut in guſtu ⁊ tactu. Quedā vō deferunt̄ vtroqʒ mō: ſicut ſpēs odoꝝ cū permixtione fumalis euaporatiōis: tm̄ ſpēs extēdit̄ vltra fumalē euaporationē. Et ſil'r eſt de ſono ⁊ motu: ibi tm̄ ſpēs ſoni deferr̄ ſʒ eē ſpirituale tm̄: vn̄ n̄ oportebit eē motū i medio aut cōfractionē aut ꝯdenſionē: vl' pōt dici ꝙ ēt erit ꝯfractio celi empy. nec hoc erit ei ignobilitas: qꝛ erit iſtrumētū motū a ligua glorificata ⁊ mã vocis ꝓlate i laudē diuinā: nec pp̄ h̄ ſeq̄r ꝙ ſit gn̄abile ⁊ corruptibile: qꝛ raritas ⁊ dēſitas ſūt equoce dicta i iſto corpe ⁊ i iſtis corporibꝰ: ſicut ēt ponūt aſtrologi iter duas ſpheras q̄ nō pn̄t ſcindi eē aliqd̄ ſpaciuʒ repletū corpore diuiſibili: cū in iſto ſpacio ſit motꝰ planetarū ſm̄ motū epicicli. ¶ Et ꝑ h̄ pʒ rn̄ſio ad vltim̄. ¶ Itē ꝑ miraculū fieri pōt ꝙ duo corpora ſint i vno loco ꝙ oʒ eē ad minus dū corpus glorioſuʒ ſupra celū empyreuʒ traſferr̄ mediāte celeſti corpe: qd̄ nō ſcindit̄: qd ãt de his veꝝ ſit icertuʒ eſt: qꝛ nec fide determinat̄ nec rōne ꝓbat̄.

¶ Utꝝ celū empyreū hēat iſluētiā ſup alia corpa. III.

AD tertiuʒ ſic ꝓcedit̄. vr̄ ꝙ ce. empy. iſluētiaʒ hēat ſupra alia corpora: ita. n. ē in alijs cel'tis ꝙ ſp ꝯtinēs ē ſaluās ꝯtētū: q̄uis ſit ꝯriuʒ ſibi: eo ꝙ ē locus eiꝰ: ⁊ hʒ ſe ad ipſuʒ: ſicut actus ad pōʒ: ⁊ ſicut totuʒ ad partē diuiſaʒ: vt dr̄ in q̄rto phy. ſʒ celū empy. ꝯtinet alios celos. ergo multo fortius cū nō ꝯriet̄ eis: vr̄ ꝙ nō iſluat in eos ꝯtinēdo ⁊ ſaluādo eos. ¶ P̄. ſʒ Auic. ⁊ alios ph̄os ſol hʒ effectū i iſt̄ iferioribꝰ ꝑ lumē ſuū qd̄ irradiādo emittit ſʒ celū empy. ē totū lucidū. ergo vr̄ ꝙ influētiā hēat in iferiora corpa. ¶ P̄. i p̄mo mobili ē dextrū ⁊ ſiniſtruʒ: ⁊ alie pōnes: vt i ſcd̄o ce. ⁊ mū. determinat̄: ſʒ hoc nō pōt eē niſi ꝑ influētiā alicuiꝰ ſupioris. cū ergo nulluʒ corpꝰ ſit ſuperiꝰ niſi celū empy. vr̄ ꝙ iſluentiā eiꝰ hēat. ¶ P̄. ad nobiliorē formā ē nobilior diſpō: ſʒ ad formā aie vegetabilis diſponit lux celi ſiderei. ergo cū aia ſenſibilis ſit nobilior. vr̄ ꝙ ad ipſaʒ diſponat lux celi criſtallini vlteriꝰ ad aiaʒ rōnalē lux celi empy. ⁊ ſic iſluentiā hʒ in inferiora.

Sed contra ſtatus glīe ē aliꝰ a ſtatu gn̄atiōis ⁊ corruptōis q ꝯpetit vie: celū ãt empy. ordinat̄ ad ſtatū glīe. ergo vr̄ nō eē eiuſdē ordinis cum alijs corporibꝰ: ſʒ ea q̄ nō ſūt eiuſdē ordinis nō hn̄t iſluentiam adinuicē. ergo celū empy. nō iſluit in alia corpa. ¶ P̄. angeli ſūt nobiliores celo empy. ſʒ angeli nō habēt cauſalitatem ſuper alias res. ergo multo minus celū empy.

Reſpōdeo dōʒ. ꝙ celū empy. nullā hʒ influentiaʒ ſup alia corpora q̄ rōnabil'r poni poſſʒ. nō. n. ponimꝰ aliqd̄ corpus hr̄e iſluētiā ſup aliud niſi ꝑ motū: qꝛ vt i li. de cauſis dr̄: ēt aia i h̄ ab itelligētia d̄ficit: qꝛ n̄ impmit i res niſi mouēdo eas: ⁊ ml'to minꝰ corpꝰ. nullū ãt corpus mouet niſi motū: vt a ph̄is ꝓbatū ē: celū. n. ꝑ motū ſuū cauſat gn̄ationē ⁊ corruptiōeʒ in iſtis iferioribus. vn̄ dr̄ i. 8. phy. ꝙ motus eius ē ſic̄ vita exiſtētibꝰ oibꝰ. Un̄ dicit rabi moyſes ꝙ celū in vniuerſo ē ſicut cor in aiali: cuiꝰ motus ſi ad horā qeſceret corporis vita finiret̄. vn̄ cū celū empyreū ponat̄ imobile nō poteſt rōnabiliter poni influentiā ſup corpora hr̄e: cōſtat. n. ꝙ nō hʒ influentiā ſine motu ad modū creãtis: nec tm̄ negat̄ qn deus potētiā iſluendi ſine motu ei cōferre potuiſſet: ſed qꝛ hoc nec auctoritate ꝯfirmat̄: nec rōne: iō pō coꝝ q dn̄t celū empy. influētiā ſup alia corpa hr̄e eadē facilitate ꝯtēnit̄ q̄ tenet̄: ⁊ p̄cipue cū i talibꝰ nō q̄rat̄ qd d̄s ꝑ miraculū poſſit facer̄: ſʒ qd nãe rei cōueniat: vt dicit Aug. ſcd̄o ſuper gene.

Ad primum ergo dōm. ꝙ corpus motū motu recto gn̄abile ⁊ corruptibile idiget loco ꝯtinēte ⁊ ꝯſeruante: ⁊ iſta v̄tus locādi ⁊ ꝯſeruādi i vno attendit̄ elemētoꝝ reſpectu alterius cū v̄tute celi iſluentis in el'ta ꝑ motū: corpus ãt motum circulariter incorruptibile nō idiget ad motū loco extrinſecꝰ ꝯtinēte: nec etiā ad ꝯſeruationē: ⁊ ꝙ aliqd̄ hꝯ corpus hēat exteriꝰ ꝯtinēs. h̄ ē ꝑ accn̄s: vt in 4. phy. ꝯmēta. dic̄. vn̄ nō depēdet ab eo niſi iquātū reuoluit̄ reuolutiōe eius. i celo ãt empy. nō ponitur aliq̄ reuolutio. vn̄ nō remanet aliqs influēdi modus. ¶ Ad 2m̄ dōʒ. ꝙ lux celi empyrei. vt dictū eſt nō eſt ꝑ modū fulgoris irradiãtis i alia corpora: ⁊ iō nec ēt illuminationē iſluit i alia corpora: cuiꝰ rō ē: qꝛ cū ſit v̄tuoſiſſimū corpoꝝ ⁊ maximū ſine lumine ſolis oīa illumiaret. Et preterea lumē celi nō ē cā effectiua in iferioribꝰ: niſi ſuppoſito motu q a celo empyreo remouet̄. ¶ Ad 3m̄ dōʒ. ꝙ dextrū ⁊ ſiniſtrū ſūt in celo ex v̄tute motoris ſui qcūqʒ ſit iſte nō ex influētia alicuiꝰ corporis: ſicut ⁊ i aiali eſt ex v̄tute aie. ¶ Ad 4m̄ dōʒ. ꝙ nobiliſſima diſpō q̄ vn̄qʒ pōt eē i corpore ad formā ē ifra nobilitatē celi: vn̄ eadē v̄tus celeſtis eſt ꝑ quā corpus diſponit̄ ad formam el'ti ⁊ mixti ⁊ aie vegetabilis ſenſibilis rōnalis: nec opʒ ſi h̄ celū diſponit ad aiam vegetabilē: ꝙ nō poſſit diſponere ad aiaʒ ſenſibilē: niſi ꝓbet̄ ꝙ ex hoc eſſet vltimū virtutis eius: qd̄ falſum eſt. vn̄ pʒ: ꝙ iſta poſitio fundat̄ ſupra tria falſa: primū ē ꝙ diſpō q̄ eſt i corpore hūano ad aiam nō poſſit eſſe ex v̄tute ſolis. Scd̄m ē ꝙ lux ſit corpus mãliter veniēs in ꝯpōneʒ aiati. Tertiū ē: ꝙ ſit ꝑ mediū iter aiaʒ ⁊ corpꝰ: q̄ ſr̄ abſurda apō oēs q rōnabil'r locuti ſūt: ⁊ iō vno icōueniēti dato alia cōtingūt: ⁊ h̄ nō eſt mirꝝ.

¶ Expoſitio textus.

Quãtas pꝰ eternitates ⁊c̄.) Ur̄ ſl'ʒ dicer̄: qꝛ eternitas ē tm̄ vna. ¶ P̄. i q̄ dr̄t ſecl'ʒ tp̄s ⁊ eternitas. ¶ Ad h̄ dōʒ. ꝙ i ãgelo ē tria ꝯſiderat̄. ſ. eē eiꝰ cꝰ mēſura dr̄ ſecl'ʒ: qꝛ vt dr̄ i p̄ ce. ⁊ mū. ſecl'ʒ dr̄ finis vniuſcuiuſqʒ. 2° opatiōʒ ipſiꝰ i q̄ res i ꝓpa nã cog̃ſcit̄ ꝑ ſpēs inatas: i q̄ ē viciſſitudo ⁊ aliqs modus motꝰ: ⁊ ſic mēſurat̄ tp̄e: qd̄ tm̄ ē aliud ab eo: qd̄ ē numerus motꝰ celi. Tertio opationē q̄ verbuʒ ituet̄: ⁊ ſic fit i ꝑticipatiōe eternitatis ⁊ btitudinis: ⁊ ſʒ ꝙ ſunt multe btitudines ꝑticipate: ita ⁊ eternitates: quãuis btitudo eēntial'r ſit tm̄ vna. (Sʒ i celū vocat ⁊c̄.) Hoc celū n̄ ē corpꝰ: qꝛ celū ſancte trinitat̄ dr̄ eē idē qd̄ eēntia maieſtatis eiꝰ in quo celo nulla creatura pōt eē: ſicut nec eq̄ri deo: ſʒ tm̄ tres coeterne ⁊ coeq̄les in eo ſunt ꝑſone.

¶ Quales facti fuerīt angeli: q̄tuor eiꝰ attributa ſūt i ipſo initio ſue ꝯditiōis. Diſtin. III.

ECce oſtēſuʒ eſt vbi fuerunt angeli mox vt creati ſūt: nūc cōſequēs ē iueſtigare q̄les facti fuerūt in ipſo primordio ſue cōditiōis. Et q̄tuor qdē angelis vidēt̄ eē attributa i initio ſubſiſtētie ſue. ſ. eēntia ſimplex. i. idiuiſibilis ⁊ imaterialis: ⁊ diſcretio ꝑſonalis: ⁊ ꝑ rōnem nãliter iſitā: itelligētia: memoria: ⁊ volūtas ſiue dilectio. liberꝝ quoqʒ arbitriū. i. libera iclinãde voluntatis ſiue ad bonū ſiue ad malū facultas. Poterat. n. ꝑ liberꝝ arbitriū ſine violētia ⁊ coactiōe ad vtrūlibet ꝓpria volūtate flecti.

¶ An oēs fuerūt eq̄les angeli i tribus. ſ. i eēntia i ſapia: i libertate arbitrij.

HIc ꝯſiderãdū ē vtꝝ i ſuba ſpūali ⁊ ſapiētia rōnali. i. itell'u ⁊ libertate arbitrij q̄ oibus inerant: oēs eq̄les fuerīt.

Ut ſit p̄ria cōſideratio de ſuba: ſcd̄a de forma: tertia d̄ ꝑtãte. Perſona qppe ſuba ē: ſapia forma: arbitriū ꝑtās: ⁊ ad ſubaʒ qdē ꝑtiet nãe ſubtilitas: ad formā v̄o itelligentie ꝑſpicacitas: ⁊ ad poteſtatē volūtatis rōnalis habilitas.

¶ Hic dicit ꝙ differentes fuerunt in illis.

ILle igit̄ eēntie rōnales q̄ ꝑſone erãt: ⁊ ſpūs erãt: nãqʒ ſimplices ac vita imortales: differētē eēntie tenuitateʒ: ⁊ differētē ſapie ꝑſpicacitatē: atqʒ differētē arbitrij habilitatē cãe hūiſſe itelligūt̄: ſic̄ i corporibꝰ nōnulla dr̄ia ē ſcd̄ʒ eēntiā ac formā ⁊ pōdꝰ. Quedā. n. alijs meliorē ⁊ digniorē eēntiā ⁊ formā hn̄t: ⁊ alia alijs leuiora atqʒ agiliora ſūt. Ad hūc ḡ modū credēduʒ ē illas ſpūales nãs ꝯueniētes ſue puritati ⁊ excellētie: ⁊ i eēntia ⁊ i forma ⁊ i facultate dr̄ias accepiſſe i exordio ſue ꝯditōis qbꝰ alij ſupiores alij iferiores dei ſapia ꝯſtituerent̄: alijs maiora: alijs minora dona ꝑſtãtis. vt q tūc ꝑ nãlia bona alijs excellebãt: ipſi ēt poſt ꝑ mūera grē eiſdē p̄eſſent. Qui. n. nã magis ſubtiles: ⁊ ſapia ampliꝰ ꝑſpicaces creati ſūt: hi ēt maioribꝰ grē mūeribꝰ p̄diti ſūt: ⁊ dignitate excellētiores alijs ꝯſtituti. Qui vero nã minꝰ ſubtiles: ⁊ ſapia minꝰ ꝑ ſpicaces cōditi ſūt: miora grē dōa hūerūt: iferioreſqʒ ꝯſtituti ſr̄ ſapia dei equo moderamie cūcta ordinãtis.

¶ Scd̄ʒ qd ꝯſiderãda ē dr̄ia facultatis arbitrij: ꝙ nec minor tenuitas nãe ifimitatē: nec minor cognitio ſapie ignorãtiā: nec iferior libertas neceſſitatem inducit.

IN ipſa facultate arbitrij dr̄ia aiaduertēda ē ſcd̄ʒ differētē nãe v̄tutē: ⁊ differētē cognitōis ⁊ itelligētie viʒ. Et ſicut differēs vigor ⁊ ſubtilitas nãe infirmitatē n̄ adducit. miorqʒ cognitio ſapie ignorãtiā nō igerit. ſic libertas iferior nullā arbitrio neceſſitatis volūtatem imponit.

¶ Que cōia ⁊ equalia habuerunt angeli.

AT ſicut in p̄dictis angeli differebãt: ita ⁊ quedā cōia ⁊ equalia habebant. Oēs ſpūs erãt: ꝙ idiſſolubiles ⁊ imortales erant cōe oibus ⁊ eq̄le erat. In ſubtilitate v̄o eēntie ⁊ itelligētia ſapie ⁊ libertate volūtatis differētes erant. Has diſcretiones intelligibiles inuiſibiliū naturarū ille ſolus comprehendere potuit ⁊ ponderare: qui cūcta fecit in pondere numero ⁊ menſura.

¶ Diuiſio textus.

OStēſo qn̄ ⁊ vbi angeli creati ſūt. Hic iquirit q̄les effecti ſūt: ⁊ diuidit̄ in tres ꝑtes. In p̄ma ingrit̄ q̄les effecti ſūt quãtū ad ꝑfectionē nãe. In ſcd̄a q̄les quãtū ad grãʒ vl' culpã ibi. (Illud quoqʒ iueſtigãdo ⁊c̄.) In ſcd̄a q̄les q̄tū ad glīaʒ vel miſeriaʒ. 3. di. ibi. (Poſt h̄ vr̄ ⁊c̄.) P̄ria in duas. In p̄ma oñdit quot fuerūt nãles ꝑfectiōes angelis i p̄ncipio creatiōis collate. Scd̄o oñdit q̄liter adinuicē ſʒ iſtas opatiōes ꝯparent̄. ibi. (Hoc ꝯſiderãdū ē ⁊c̄.) Et circa h̄ duo facit. Primo oñdit qbus erãt ineq̄les. Scd̄o oſtēdit in qbus erãt eq̄les. ibi (Et in ſint p̄dictis ⁊c̄.) ¶ Circa p̄mū duo facit. Prio oñdit eos fuiſſe ieq̄les i ꝑfectōibꝰ nãlibꝰ. Scd̄o oñdit ꝙ ſʒ gradū nãliū fuit ēt i eis gradꝰ gratuitoꝝ donoꝝ ibi. (Ad hūc ḡ modū ⁊c̄.) ¶ Qō. I.

HIc querūt ſex. Prio vtrū angeli ſint adeo ſimplices ꝙ nō ſint ꝯpoſiti ex mã ⁊ forma. 2° vtꝝ ſit i eis ꝑſonalitas. 3° vtꝝ ſit i eis aliqs nūerꝰ: ⁊ qs ē iſte. 4° vtꝝ oēs ſint vniꝰ ſpēi. 5° ſi nō: vtꝝ ſint vniꝰ generis. 6° de dr̄ia angeli ⁊ aie rōnalis.

¶ Utꝝ angelus ſit cōpoſitus ex mã ⁊ forma. I.

AD primuʒ ſic ꝓcedit̄. vr̄ ꝙ angelꝰ ſit ꝯpoſitꝰ ex mã ⁊ forma. qcqd. n. ē i gn̄e aliquo ꝑticipat rōneʒ illiꝰ gn̄is: ſʒ rō ſube ſʒ ꝙ ē p̄dicam̄ ē ꝙ ſit ꝯpoſita ex mã et forma. Boe. n. dic̄ i ꝯmē. p̄dicamētoꝝ: ꝙ Ari. relictis extremis. ſ. mã ⁊ forma agit de medio. i. de cōpoſito: cū de ſuba determiat. Cū ḡ angelꝰ ſit i p̄dicamēto ſube. vr̄ ꝙ ex mã ⁊ forma ꝯponat̄. ¶ P̄. q̄cūqʒ ſūt i aliquo gn̄e vno cōicant vniformiter p̄ncipia illiꝰ gn̄is: ſʒ p̄ncipia gn̄is ſube ſr̄ mã ⁊ forma. cū ḡ corpa q̄ ſūt i gn̄e ſube cōicent iſta p̄ncipia: ita ꝙ ex eis ꝯponūt̄. vr̄ ꝙ ēt angelꝰ q ē i eodē gn̄e ex mã ⁊ forma ꝯponat̄. ¶ P̄. vbicūqʒ iueniunt̄ ꝓꝓetates mãe iuenit̄ mã: cū ꝓꝓetates mãe rei nō ſint a re ſeparate: ſʒ recipe ſubſtare: ⁊ hꝯ ſūt ꝓꝓetates mãe. ḡ cū inueniant̄ in angelo. vr̄ ꝙ angelꝰ ſit ex mã ꝯpoſitꝰ. ¶ P̄. oē qd̄ ē: vl' ē tm̄ actꝰ: vl' tm̄ pō: vl' vtrūqʒ: ſʒ angelꝰ nō ē actꝰ purꝰ: qꝛ ſic n̄ differt a deo: nec ē pō pura: qꝛ ſic nō differret a mã prima. ¶ Et p̄terea: nullā opationē hr̄et. ḡ ē ꝯpoſitꝰ ex actu ⁊ pō: ⁊ h̄ ē ꝯponi ex mã ⁊ forma. ḡ ⁊c̄. ¶ P̄. i lib. de cauſis dr̄ ꝙ oē creatū ꝯpoſitū ē ex finito ⁊ ifinito: ſʒ angelꝰ ē ens creatū. ḡ ex ifinito qd̄ ē mã ꝯpoſitꝰ ē. ¶ Itē di. Boe. i li. de tri. ꝙ forma ſimplex ſubm̄ eē nō pōt: ſʒ angelus eſt ſubm̄ grē. ergo nō ē tm̄ forma: ſʒ ēt hʒ mãʒ partem ſui.

Sʒ cōtra ē qd̄ Dio. di. i. 4. ca. de di. no. ꝙ angeli itelligunt̄ imãles ⁊ icorporales. ¶ P̄. Boe. di. in li. d̄ duabꝰ nãis ꝙ oīs nã icorporea ſube nullo mō nitit̄ fūdam̄to: ſʒ angelꝰ ē ſuba icorpea. ḡ mãʒ ꝑ fūdam̄to n̄ hʒ.

Reſpōdeo dōʒ. ꝙ circa hanc mãʒ tres ſūt pōnes: qdā. n. dn̄t ꝙ i oī ſuba creata eſt mã: ⁊ qa oiuʒ ē mã vna: ⁊ hꝰ pōnis auctor vr̄ auicebrō: q fecit librū font̄ vite: quē multi ſequūt̄. ¶ Scd̄a pō: ꝙ mã nō ē i ſubſtãtijs icorporeis: ſʒ tm̄ ē i oibꝰ corpibꝰ ēt vna: ⁊ h̄ ē pō Aui. ¶ Tertia pō ē ꝙ corpora celeſtia ⁊ el'ta nō cōicant i mã: ⁊ h̄ ē pō Aueroys ⁊ rabi moyſi: ⁊ vr̄ magis dictis Ariſt. cōuenire: ⁊ iō iſtā eligimꝰ q̄tū ad pn̄s ꝑtinet dicētes: ꝙ qcqd ſit de corporibꝰ i angelis nullo mō pōt eē mã. Tū rōne intellectualitatis. Tū ēt rōne icorporeitatis: ꝙ. n. nullū itellectuale ſit mãle cōiter a ph̄is tenet̄. Un̄ ēt ex imãlitate diua eius itell'ʒ ꝯcludūt. Et rō ſatis manifeſta ē: qꝛ mã p̄ma recipit formā: nō iquãtū ē forma ſimpl'r: ſʒ iquãtū ē h̄ vn̄ forma exn̄s in mã nō eſt itell'a niſi i pō: qꝛ cognoſco eē forme iquãtū eſt forma. ⁊ iō ſi itell'us aliqs poneret̄ hn̄s mãʒ: forma exn̄s i eo nō eēt intell'a in actu: ⁊ ſic ꝑ formaʒ: illā nō itelligeret. huiꝰ ēt ſignū eſt ꝙ forma mãlis nō efficit̄ itellectualis: niſi qꝛ a ꝯditionibus mãe abſtrahit̄: ⁊ ſic efficit̄ ꝑfectio itell's ꝓportionata ſibi: vn̄ oʒ itell'ʒ nō mãlē eē: ⁊ h̄ nō ſequit̄ mãʒ ex ꝑte alicuiꝰ forme: cū oīs forma ꝑ abſtractionē a ꝯditiōibus mãe itelligibilis fiat: ſʒ ꝯſeq̄t̄

eã ſm ſe ⁊ vl'r:ſiue ſit ſub forma corpali ſiue ſpũali.Scõo
incorporeitas repugnat mãe.cuӡ.n.vni pfectibili debeaꝫ
vna pfectio ⁊ in mã pma nõ ſit vlla diuerſitas.opӡ ꝙ oĩs
forma añq̃ӡ poſſit i ea eẽ vlla diuerſitas nec itelligi: iueſti
at eã totã:ſӡ añ corporeitatẽ nõ põt itelligi aliq̃ diuerſitas
qꝛ diuerſitas pſupponit ptes q̃ nõ pñt eſſe niſi pintelligaꝫ
diuiſibilitas q̃ ꝯſeqꝫ quãtitatẽ q̃ ſine corporeitate nõ eſt.
vñ oӡ ꝙ tota mã ſit veſtita forma corporeitatis. ⁊ iõ ſi ali
qd ẽ incorporeũ:oӡ eẽ imãle:⁊ tñ aliquã ꝯpõnẽ in angelo
ponim⁹:q̃ q̃lis ſit ſic iueſtigãda ẽ i reb⁹ ex mã ⁊ forma cõ
poſitis nã rei q̃ qditas vel eẽntia dꝫ ex ꝯiũctiõe forme ad
mãӡ reſultat:vt hũanitas ex ꝯiũctiõe aĩe ⁊ corporis:de ra
tione ãt qditatis iquãtũ ẽ qditas nõ ẽ ꝙ ſit cõpoſita:quia
nũq̃ӡ iueniretꝫ ſimplex nã:qd ad min⁹ in deo ſlӡ eſt:nec eſt
d rõe ei⁹ ꝙ ſit ſimplex:cũ q̃dã iueĩaꝫ ꝯpoſita.vt hũanitas.
❡ Eſſe ãt ſm ꝙ dꝫ res eẽ in actu iuenitꝫ ad diuerſas nãs
vel quiditates diuerſimode ſe hr̃e:q̃daӡ.n.nã eſt de cuius
intell'u nõ ẽ ſuũ eẽ:qd pӡ ex h̃ qd itelligi põt:cũ h̃ qd igno
retꝫ:an ſit:ſicut fenicẽ vel eclypſim vl' aliqd hꝫ: alia ãt nã
inuenitꝫ de cui⁹ rõne ẽ ipӡ ſuuӡ eẽ:imo ipӡ eẽ ẽ ſua nã:eẽ ãt
qd hꝫ ẽ nõ hӡ eẽ acq̃ſitũ ab alio:qꝛ illud qd res ex ſua qdi
tate hӡ ex ſe hӡ:ſӡ oẽ qd ẽ pter deũ hӡ eẽ acq̃ſitũ ab alio.g̊
in ſolo deo ſuũ eẽ ẽ ſua qditas vel nã. In oĩbus ãt alӯs eẽ
eſt pter qditatẽ cui eẽ acq̃ritꝫ:ſӡ cũ qditas q̃ ſequitꝫ ꝯpõnẽ
depẽdeat ex ptibus:oӡ ꝙ ipſa nõ ſit ſubſiſtẽs in eſſe qd ſi
bi acq̃ritꝫ:ſӡ ipſuӡ ꝯpoſitũ qd ſuppoſitũ dꝫ.⁊ iõ qditas ꝯpo
ſiti nõ ẽ ipuӡ qd ẽ:ſӡ eſt h̃ quo aliqd ẽ vt hũanitate ẽ hõ:ſӡ
qditas ſimplex:cũ nõ fundetꝫ in aliq̃bus partib⁹: ſubſiſtit
in eſſe qd ſibi a deo acq̃ritꝫ:⁊ iõ ipſa qditas angeli ẽ qd ſub
ſiſtit ẽt ipſuӡ ſuũ eẽ:qd eſt pter ſuã qditatẽ:eſt id quo ẽ ſic
motus eſt id quo aliqd denoiatur moueri:⁊ ſic angel⁹ ꝯpo
ſitus eſt ex eẽ ⁊ qd eſt:vl' ex quo ẽ ⁊ qd ẽ:⁊ pp̱ h̃ i li.de cau
ſis dꝫ:ꝙ itelligẽtia nõ ẽ eẽ tm̃ ſicut cã pma:ſӡ ẽ in ea eſſe ⁊
forma q̃ ẽ qditas ſua:⁊ qꝛ oẽ qd nõ hӡ aliqd ex ſe:ſӡ recipit
illud ab alio ẽ pot'e vl' in põ reſpectu eius:iõ ipſa qditas ẽ
ſicut põ:⁊ ſuũ eẽ acq̃ſitũ eſt ſicut actus:⁊ ita p ꝯñs ẽ ibi cõ
poſitio ex actu ⁊ põ:⁊ ſi iſta põ vocetꝫ mã: erit cõpoſit⁹ ex
mã ⁊ forma:q̃ꝫuis hoc ſit oĩno equiuocũ dictũ.ſapiẽtis.n.
eſt non curare de noibus.

Ad primum ergo dõӡ eſt ꝙ de rõne ſube ẽ ꝙ ſub
ſiſtit.q.per ſe ens:⁊ iõ forma ⁊ mã q̃ ſũt pars cõpoſiti cum
nõ ſubſiſtãt nõ ſũt in pdicamẽto ſube:ſicut ſpẽs: ſӡ ſolum
ſicut pncipia:ꝙ ãt h̃ ſubſiſtẽs hẽat qditatẽ ꝯpoſitã nõ eſt
de rõne ſubſtãtie.vñ nõ oӡ illud qd eſt in pdicamẽto ſube
hr̃e qditatẽ cõpoſitã:ſӡ oӡ ꝙ hẽat ꝯpõnẽ qditatis ⁊ eẽ.oẽ
.n.qd eſt in gñe ſua qditas nõ eſt ſuũ eẽ.vt Aui.dicit.Et iõ
nõ põt deus i pdicamẽto ſube poni.vñ Boe.intẽdit dr̃e:
ꝙ iter tria hec.ſ.mãӡ ⁊ formã ⁊ ꝯpoſitũ:ex his ſolũ cõpoſi
tũ eſt in gñe ſube:ſicut ſpẽs:nõ aũt intẽdit ꝙ oẽ qd ẽ i gñe
ſube ſit ꝯpoſitũ ex mã ⁊ forma. ❡ Ad 2[m] dõӡ.ꝙ aliq̃ ſunt
vnius gñis logice loquẽdo q̃ nãliter nõ ſũt vnius gñis:ſi
cut illa q̃ cõicant in itentiõe gñis quã logicus iſpicit ⁊ ha
bẽt diuerſuӡ modũ eſſendi.vñ in.io.meta.dꝫ ꝙ de corru
ptibilibus ⁊ icorruptibilib⁹ nihil cõe dꝫ niſi cõitate noĩs:
⁊ iõ nõ oӡ angelos cũ corporalib⁹ eadẽ pncipia cõicare ni
ſi ſm itentionẽ tm̃:put in oĩb⁹ inuenitꝫ põ ⁊ actus analogi
ce:tñ vt in.xi.meta.dꝫ. ❡ Ad 3[m] dõӡ.ꝙ ſicut dicit ꝯmẽ.in
.3.de aĩa.recipe ⁊ oĩa hꝫ dñr equoce de mã ⁊ itellectu:mã
.n.pma recipit formã:nõ put eſt forma ſimpl'r:ſӡ put ẽ h̃.
vñ p mãӡ idiuiduatꝫ:ſӡ itell's recipit formã iquãtũ eſt for
ma ſimpl'r nõ idiuiduãs eã:qꝛ forma in itell'u hӡ eſſe vl'e.
vñ ẽt ⁊ phs ibidẽ dicit:ꝙ itelligere pati qddã eſt:ſӡ cõiter
⁊ equoce dictũ.vñ ex hoc nõ ponitꝫ cõpoſitio vel mãlitas
ſube intellectualis. ❡ Ad 4[m] iã pӡ reſponſio p ea q̃ dicta
ſũt oſtẽſuӡ eſt.n.ꝙ in angelo eſt põ ⁊ act⁹:nõ tñ ſicut ptes
qditatis:ſed põ tenet ex parte qditatis ⁊ eẽ eſt actus eius.
❡ Ad 5[m] dõӡ:ꝙ obiectio pcedit ex falſo itellectu lr̃e: non
.n.eſt ſenſus ꝙ ens creatũ ꝯponatꝫ ex finito ⁊ ifinito:ſicut
ex partibus itegralibus:ſӡ ſicut ex partib⁹ ſubiectiuis: qꝛ
entis creati qddã eſt finitũ:ſicut icorruptibile:⁊ qddã infi
nitũ ſicut corruptibile:qd nõ eſt determinatũ ad eẽ tm̃:ſӡ
q̃ñq̃ӡ eſt ⁊ q̃ñq̃ӡ nõ eſt.vñ in quodã cõmẽto li.de cauſis ex
ponitꝫ ifinitũ.i.potẽs eẽ vel nõ eſſe.Ul' dõӡ.ꝙ ꝯponitꝫ ex i
finito.ſ.ex põ:⁊ finito.ſ.ex actu. ❡ Ad 6[m] dõӡ.ꝙ forma oĩ
no ſimplex q̃ ẽ ſuũ eẽ:ſicut eẽntia dĩna de q̃ Boe.ibi loq̃tꝫ.
Nullo mõ põt eẽ ſubm:ſӡ forma ſimpl'r ſubſiſtẽs q̃ nõ eſt
ſuũ eẽ rõne poĩtatis quã hӡ põt ſubӡ eẽ:ſӡ equoce a mõ q̃
mã vel mãle ſubiectũ dicitur:vt dictum eſt.

❡ Utrũ in angelis poſſit eẽ pſonalitas. II.

Ad ſecũduӡ ſic pcediꝫ.vꝫ ꝙ i angelis
nõ poſſit eſſe pſonalitas.
Indiuiduatio.n.ẽ de rõne pſone:qꝛ pſona eſt
rõnalis nãe idiuidua ſuba:pncipiũ autẽ idiui
duatiõis ẽ mã.cũ ergo angelus mã careat: vt
dictũ ẽ.vꝫ ꝙ ab eo pſonalitas excludatꝫ. ❡ P̃.oĩs forma
quãtũ ẽ de ſe cõicabilis ẽ ⁊ vl'is:ſӡ angel⁹ ẽ forma ſimplex
ergo vꝫ ꝙ ſit vl'e:ſӡ vl'ia nõ dicim⁹ pſonas:vt di.Boe.ergo
vꝫ ꝙ angel⁹ nõ ſit pſona. ❡ P̃.pfectio dӡ pfectibili pportionari:
ſӡ forma itelligibilis q̃ eſt pfectio itell'us nõ hӡ rõ
nẽ ſingularis:ſӡ magis vl'is.ergo nec itell's:ſӡ angeli ſꝫ di
uini itellectus ⁊ diuine mẽtes.vt dicit Dio.ergo nõ ſũt p
ſone. ❡ P̃.perſona eſt rõnalis nature idiuidua ſuba: ſӡ a
Dio.ponitur angelus in ordine itelligibiliũ q̃ ſupra rõna
bilia cõſiſtunt.ergo videꝫ ꝙ angelus nõ ſit pſona.

Sed contra pſona ſӡ magr̃os ẽ hypoſtaſis pprietate diſticta ad dignitatẽ ptinẽte:ſӡ an
gelus cũ ſit qd ſubſiſtẽs dꝫ hypoſtaſis ⁊ ei⁹ pprietates ſunt
nobiliſſime.ergo vꝫ ꝙ ſit pſona. ❡ P̃.h̃ idẽ hꝫ ex lr̃a ⁊ ex
dictis Ricar.de ſcõ Uic.q ſӡ diuerſas pprietates diuerſi
mode pſonã ponit i hoĩe angelo ⁊ deo.

Reſpõdeo dõӡ ꝙ pſonalitas ẽ i angelo: alio tamẽ
mõ q̃ӡ in hoĩe:qd pӡ:ſi tria q̃ ſũt de rõne
pſone ꝯſiderentꝫ.ſ.ſubſiſtere rõcinari ⁊ idiuiduũ eẽ.ſubſi
ſtit.n.hõ in partibus ſuis ex q̃bus ꝯponitꝫ:ſӡ angelus in nã
ſua ſimplici nullo idigẽs partiũ vel mãe fundamẽto. Ra
tiocinatꝫ hõ diſcurrẽdo ⁊ ingrẽdo lumie itellectuali p ꝯti
nuũ ⁊ tẽpus obũbrato:ex h̃ ꝙ cognitiõeӡ a ſenſu ⁊ imagi
ne accipit:qꝛ ſӡ yſaac i li.de diffi.rõ oritꝫ in vmbra itelligẽ
tie:ſӡ angelus lumẽ itellectuale puꝝ ⁊ ipermixtũ partici
pat.vñ ẽt ſine inq̃ſitiõe difformiter itelligit ſӡ Dio. Sil'r
incõicabilitas ẽ in hoĩe ex h̃ ꝙ nã ſua receptibilis in mãe
fundamẽto p mãӡ determiatꝫ: ſӡ i angelo i ſe determinata
ẽ ex h̃ ꝙ in aliquo ſicut forma determinabilis recipi nõ
põt:⁊ ex h̃ ipſo ſatis cõicabilis ẽ: ⁊ nõ p determinatõeӡ re
cipiẽtis:ſicut ⁊ diuinũ eẽ eſt ppriũ ⁊ dterminatũ: nõ p ad
ditionẽ alicuius ꝯhẽtis:ſӡ p negociationẽ oĩs adhibiti.vñ
dꝫ in li.de cauſis:ꝙ idiuiduatio ſua eſt bonitas pura. q̃re
pӡ ꝙ multo nobilior eſt pſonalitas in angelo q̃ӡ in hoĩe:ſi
cut ⁊ cetera que eis cõueniunt ſm Dio.

Ad primum ergo dõӡ ꝙ forma participabilis nõ
indiuiduatꝫ niſi p mãӡ i q̃ accipit eẽ
determinatũ:ſӡ forma q̃ ñ ẽ receptibilis nõ idiget mã de
terminãte:ſӡ i ſua nã determiatꝫ ad eẽ:qd ſibi nõ ad mãm
depẽdẽs acq̃ritꝫ:ſic formis corruptibilib⁹:nec i mã:⁊ ſi nõ
ad mãӡ dpẽdẽs:ſicut aĩe rõnali:⁊ p h̃ ẽt pӡ rñſio ad 2[m]:qꝛ
forma rõnẽ vl'itatis hӡ ex h̃ ꝙ i pluribus eſt receptibilis.
❡ Ad 3[m] dõm.ꝙ forma q̃ ẽ recepta in itellectu põt dupl'r
ꝯſiderari:vel p ꝯparatõӡ ad rẽ cui⁹ ẽ ſilitudo:⁊ ſic hӡ vl'ita
tẽ.nõ.n.ẽ ſilitudo hoĩs ſӡ ꝯditiões idiuiduãtes:ſӡ ſӡ nãm
cõeӡ:vel p ꝯparatõeӡ ad itellectũ:i quo hӡ eẽ:⁊ ſic ẽ qd in

diuiduatũ: queadmodũ itellectus ⁊ alia nũero ſpẽs itel
lecta hoĩs ẽ i itellectu ſortis:⁊ alia i itellectu Pla.vñ ñ oӡ
itellectũ ñ eẽ qd determiatũ ⁊ ſubſiſtẽs. ❡ Ad 4[m] dõm
ꝙ rõnale ſӡ Dio.eſt i angelis ⁊ i deo eminẽter:ſӡ quẽ mo
dũ ipe itellect⁹ diuin⁹ ⁊ angelicus ratio nomiatur.

❡ Utrũ i angelis poſſit eẽ numerus. III.

Ad tertium ſic pcediꝫ.vꝫ ꝙ i ãgel' ñ
poſſit eẽ nũer⁹.nũer⁹.n.
q̃titas ẽ:ſed q̃titatis ſubm ẽ mã.cũ g̊ i angel'
ñ ſit mã vt dictũ ẽ:vꝫ ꝙ nec nũerus. ❡ Pre
terea.ſӡ phos i his q̃ ſũt ſine mã:ñ põt eẽ nu
merus niſi ſm cãm ⁊ cãtũ:ſӡ vn⁹ angelus ñ ẽ cã alterius.
g̊ ſi ſũt ſine mã nullus nũerus i eis eẽ põt. ❡ Preterea.
q̃to aliqd ẽ ppiquius vni ſimplici tãto min⁹ diuiditꝫ.Sӡ
iter oẽs creaturas nã angelica deo ẽ ppiquior ſm Augu.
q dĩc i li.ꝯfeſ.Duo feciſti dñe: vnũ pp̱e te.ſ.angelũ: alteꝝ
pp̱e nihil.ſ.mãӡ.g̊ vꝫ ꝙ vl' ñ ſit i eis nũerus aliquis vl' ſit
pauciſſimus. ❡ Preterea.cuӡ ptes vniuerſi ſint ordiate
adiuicẽ iuuãtes ſe mutuo. Illud ex q̃ ñ puenit vtilitas in
partibus vniuerſi.Uꝫ eẽ fruſtra vl' vanũ:⁊ ſic oĩo ñ eſſe:
ſӡ ſpũal' ſuba ñ iuuat ad corporalẽ niſi mouẽdo ipaӡ.g̊ vꝫ
ꝙ ñ ſũt pl'es ſube ſepate niſi q̃bus expletꝫ motus corpora
lis creature.Et ita vꝫ ꝙ nũer⁹ angelorũ ſit accipiẽdus ſӡ
nũerũ motuũ celi:vl' ẽt ipſorũ mobiliũ.g̊ vꝫ ꝙ nũerus an
gelorũ poſſit eẽ nobis. ❡ Preterea.de angel' ſm Dio.ni
hil ſcire poſſum⁹ niſi ea q̃ nobis i ſacra ſcriptura tradũtꝫ.
ſӡ Dãielis.7.dꝫ.Milia miliũ miſtrabãt ei ⁊c̃.g̊ vꝫ ꝙ nũe
rus coꝝ ſit nobis determiat⁹.

Sed contra Hiero.dĩc:ꝙ vnaq̃q̃ӡ aĩa hӡ angeluӡ
bonũ ad cuſtodiã:⁊ malũ ad exerci
tiũ ſibi deputatũ:ſӡ nũerus hoĩum i mũdo ſil' viuẽtiũ eſt
nob idetermiat⁹.Ergo ⁊ nũerus angeloꝝ cuſtodũ q ſunt
vnius.ordinis:⁊ multo fortius nũerus oĩum angelorũ.
❡ Preterea. Iob.25.dꝫ. Nunqd eſt numer⁹ militũ ei⁹.
milites aũt eius ſũt angeli:vt habetꝫ Luce ſcõo.Fcã ẽ cuӡ
angelo ⁊c̃.g̊ videtꝫ ꝙ numer⁹ coꝝ ñ ſit nobis dtermiat⁹.

Reſpondeo dõm ꝙ ratio hũana deficit a cogni
tione ſubaꝝ ſepataꝝ:q̃ tñ ſũt notiſſi
ma nãe ad q̃ itellect⁹ noſter ſe habet:ſicut oculus noctue
ad lumẽ ſolis:vt dꝫ i ſcõo meta.⁊ iõ dꝫ i.xi.de aĩalibus:ꝙ
de eis valde pauca ſcire poſſum⁹ p rõneӡ:q̃ꝫuis illud qd d
eis ẽ ſcitũ ẽ valde delectabile ⁊ amatuӡ.Et iõ phi de illis
nihil.q.demõſtratiue ⁊ pauca pbabiliter dixerũt.Et hoc
oſtẽdit coꝝ diuerſitas i ponẽdo numeꝝ angeloꝝ. Quidã
eni poſuerũt nũeꝝ ſubſtãtiaꝝ ſeparatarũ ſm numerum
motuũ celi.ſicut Ariſt.i.xi.meta. Quidã ſӡ numeꝝ ſphe
rarũ:vt auicẽ.i ſua meta. qdã aũt negauerũt oĩo aliqd eẽ
icorporeũ:ſicut Empedocles ⁊ Democritus ⁊ ſaducei iu
deorũ.Quidã ẽt poſuerunt vnũ tm̃ eẽ angeluӡ:q diuerſa
ſortitꝫ vocabula ſӡ diuerſos act⁹.ſicut qdã heretici. Qui
dã võ poſuit angelos ñ i dterminato nũero nobis: ſed tm̃
p angelos ſignificari dꝫ i ſcripturis oẽm vtutẽ vel corpo
ralẽ vel ſpũalẽ p quã deus ordinẽ ſue puidẽtie explet q̃ſi
dĩne volũtatis nunciũ: adeo ꝙ vim cõcupiſcibilẽ noiant
angelũ cõcupiſcẽtie:ſӡ ſubſtãtias ſeparatas dicũt eſſe ſm
numerũ quẽ phi poſuerũt:⁊ iſte ẽ Rabi moyſes. Fides
aũt catholica tenet numerũ ſubſtãtiaꝝ ſepatarũ:q̃s ãge
los dicim⁹ eẽ nũerũ deo finitũ:ſed nobis infinitũ.Unde
Grego.dicit i glo.Danielis.7.ꝙ excedit oẽm mãlẽ multi
tudinẽ:vt Dio.dicit.14.ca.ce.Hierar.⁊ hoc ſatis ẽ pbabi
le.Uidem⁹.n.illa corpora q̃ nobili⁹ dĩnã bõitatẽ partici
pãt.ſ.celeſtia excedere.q.ſine pportiõe corpora gñabilia
⁊ corruptibilia.Et hoc eſt qꝛ pductiõis creaturaꝝ cã ẽ di
uia bõitas.quã reb⁹ cõicare voluit.vñ videtꝫ ꝙ naturas
ſpũales:i quibus maxime ſua bõitas relucet:creauit i nu
mero q̃ſi improportiõabiliter excreſcẽte numeꝝ natura
rũ corporaliũ. Qualiter aũt diſtiguãtꝫ adiuicẽ accipe poſ
ſumus ex verbis cõmẽ.i.3.de aĩa:vbi dĩc ꝙ ſi nã itellect⁹
poſſibilis eẽt nobis ignota:ñ poſſem⁹ aſſignare nũerũ ſub
ſtãtiaꝝ ſeparatarũ.Uñ dico ꝙ ſӡ gradũ poſſibilitatis p
mixte i nã ãgelica ẽ eoꝝ diſtictio.Dictũ ẽ.n.ſupra:ꝙ ipa
nã:vl' quiditas angeli eſt poſſibilis reſpectu eẽ qd a deo
hӡ.Inueĩtꝫ.n.nã cui poſſibilitas admiſcetꝫ plus ⁊ plus di
ſtãs ab actu.ſm ꝙ recedit a ſimilitudie dĩne nãe q̃ ẽ act⁹
tm̃.Illa ergo qditas ẽ act⁹ cõplet⁹ pter quã ñ eſt ſuũ eẽ.ſ.
nã dĩna ⁊ illa qditas ſimplex q̃ ẽ ppiquior p ſilitudinem
ad dĩnũ eẽ:mĩus hӡ de potẽtia ⁊ plus de actu:⁊ ẽ deo vici
nior ⁊ pfectior.Et ſic deiceps quouſq̃ӡ veĩatꝫ ad illã nãm
q̃ ẽ i vltĩo gradu poſſibilitatis i ſubſtãtӯs ſpũalib⁹: adeo
ꝙ ñ acq̃ritꝫ ſibi eẽ niſi i altero:q̃ꝫuis eẽ ſuuӡ ad illud ñ de
pẽdeat.ſ.itellect⁹ human⁹:q ſm cõmẽ.ẽ vltim⁹ i ordie na
turaꝝ itellectualiũ:ſicut materia pma i ordie corpaliuӡ.

Ad primum ergo dõm:ꝙ ſicut i pmo lib. dcm̃
ẽ.vnũ dꝫ dupl'r ſӡ ꝙ cõuertitꝫ cuӡ
ente:qd ñ determiatur ad aliquod gen⁹:⁊ ſil'r nec multi
tudo ſeq̃ẽs ad tale vnũ:⁊ talis multitudo põitur i ange
lis q̃ nõ ſeq̃tꝫ diuiſionẽ q̃titat' vl' mãe: ſӡ diſtictionẽ nãꝝ
Alio mõ dꝫ vnũ qd ẽ pncipiũ numeri q ẽ diſcreta q̃titas
cãtus ex diſione mãe vl' cõtinui. Et tal' ñ ẽ niſi i mãlib⁹.
❡ Ad 2[m] dõm ꝙ ẽt ſӡ philoſophos q diſtiguũt nũeruӡ
ſubſtãtiaꝝ ſeparataꝝ per cãm ⁊ cauſatũ:cã ⁊ cãtum ñ ſũt
p ſe diſtiguẽtia:ſed ſm eos cõſequũtur ad pncipia diſtin
ctiõis:cũ.n.diſtictio ſit p ſe loquẽdo p hoc qd ẽ maior vl'
mior ꝯpoſitio:⁊ ſӡ diſtãtiã potẽtie ⁊ act⁹ ſӡ eos ſeq̃tur ꝙ
illud qd ẽ plus i actu ſit cã ei⁹ qd ẽ min⁹:ſm quẽ modũ di
cũt mltitudinẽ ab vno p̊ ſimplici pceſſiſſe:quẽ tñ modũ
dĩc cõmẽtator in. xi.metaphy.inſufficienter pbatũ:⁊ cõ
cedit ab vno p̊ ſimplici immediate potuiſſe plura pcede
re:ita ⁊ nos cõcedimus oẽs nãs itellectuales imediate a
deo pceſſiſſe diſtictas ſm ordinẽ ſapiẽtie diſponentis di
uerſos gradus nãrũ ſpũaliũ.Et iõ remoto qd ifidelitatis
eſt.ſ.ordie cauſalitatis ab ãgelis:⁊ retẽto qd fidei ꝯſonat
.ſ.gradu ſimplicitatis hẽbim⁹ eũdẽ modũ diſtictiõis quẽ
ipi hũerũt. ❡ Ad 3[m] dõm ꝙ ex rõne illa probatꝫ ſimplici
tas angelice nãe:⁊ pcipue illi⁹ q̃ i ea ſupma eſt:ſӡ plurali
tas gradus ab ea nõ tollitꝫ. ❡ P̃.ñ ẽ loquẽdũ de angelis
ſicut de dĩna nã:ſpãliter cũ pl'es angeli nõ tm̃ nũero ſed
ſpẽ differãt:vt dicetꝫ. ❡ Ad 4[m] dõӡ ꝙ angeli nõ ſũt facti
pp̱ motũ corporaliũ:qꝛ nihil fit pp̱ vilius ſe.vñ ſi ſũt aliq̃
ſube nõ mouẽtes:nõ ſeq̃tꝫ ꝙ ſint ſupflue:nihilominus tñ
dõm ꝙ ex oĩbus ſubſtãtӯs illis pueĩt aliqua vtilitas per
iuuamẽtũ i rebus corporalib⁹:qꝛ iferiores angeli in mo
tu ſpheraꝝ deo miniſtrãt:ſic a q̃buſdã dꝫ:⁊ pbabile vide
tur:cũ Greg.dicat corpalẽ creaturã p ſpũalẽ adminiſtra
ri. Illumiatio aũt iferiorũ angelorũ ẽ a deo p pximos et
medios:vt dicit Dio.⁊ ita oẽs iſluẽtiã hñt ſup motũ cor
poraliũ vl' ad min⁹ q̃tũ ad cuſtodiã hominũ q̃ ptinẽt ad
vltimũ ordinẽ. ❡ Ad 5[m] dõm ꝙ vba iſta al'r a Grego.et
Dio.exponũtꝫ.Et q̃tũ ad aliqd codẽ mõ.i hoc.n.ꝯueniũt
ꝙ angeloꝝ nũer⁹ nõ eſt determiatus nobis:ſӡ i hoc dr̃nt:
qꝛ Dio.vult:ꝙ cũ dicitꝫ milia miliũ vnuӡ mille multipli
cat aliud:ac ſi diceret mileſies mille:⁊ ſic equalis nume
rus importatur:cũ dicitꝫ milia miliuӡ p̊:⁊ dcies cẽtena mi
lia ſcõo:qd hӡ vna littera.Tãtũ.n.eſt decies cẽtuӡ milia:
q̃tum milies milia.Et ſӡ hoc datur intelligi q̃ſi equalis
numerus miniſtrãtium ⁊ aſſiſtẽtium.Uel ſӡ aliã litterã
que habet:milia miliũ miniſtrabãt ei:⁊ decies milies cẽ
tena milia ⁊c̃.Datur itelligi ꝙ numerus aſſiſtentiũ exce
dit numerum miniſtrãtiuӡ propter ſuã nobilitatẽ:qd cõ
ſonat ei:qd ſupra dictũ eſt ſcdӡ intẽtioneӡ Diony.ꝙ.ſ.no

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

billiores creature pl'es ſūt. vnde dicit ꝙ i hoc verbo maximus nūerus apud nos nomē ꝓpriū hñs. ſ. mille multiplicatur ꝑ oēs maximos nūeros. ſ. limites nominatos. ſ. ꝑ ſeipſʒ: cū dicit̄ milia miliū. ꝑ denariū cū dicit̄. decies milies per centenariū cū dr̄. centena milia: ī quo oñdit̄ maxima numeroſitas excedēs noſtrū intellectū. Sed Grego. vult ꝙ ſit ꝯſtructio ꝑtitia: cū dicit̄. milia miliū: q̄ſi diceret milia ð numero miliū. Uñ vult ꝙ dat̄ itelligi maior nūerꝰ miniſtrantiū q̄ʒ aſſiſtētiū: ꝑ hoc ꝙ ad adminiſtrātes ponit̄ nūerus nō determiatꝰ ⁊ ad aſſiſtētes ðteriatꝰ.

¶ Utrum vnius ſpēi ſint plures angeli. IIII.

AD quartum ſic proceditur. Uidetur ꝙ ſint plures āgeli vnius ſpēi: ſicut. n. angelus ē ſuba ſimplex ita ⁊ aīa: ſʒ omnes aīe rōnales ſūt vnius ſpēi. g̊ ⁊ oēs angeli. ¶ Preterea. ꝑfectio vna ſm ſpēʒ ē eoꝝ q̄ i ſpē ꝯueniūt: ſʒ oēs angeli ſūt ꝑfectibiles vna ꝑfectione ſm ſpēʒ q̄ ē gr̄a vl' gloria. g̊ vr̄ ꝙ ſint vniꝰ ſpēi. ¶ Preterea. diue bōitatis vt dcm̄ ē ꝓpriū ē nobiliora i entibus magis multiplicare: vt bōitas ſua magis diffundatur. ſed i vilibus creaturis iuenit̄ magna mltitudo ꝑticipantiū vnā ſpēʒ. g̊ vr̄ ꝙ multo fortiꝰ h̄ ſit i angel'. ¶ Preterea ſm Boe. nullius rei ſine ꝯſortio pōt eē iocūda poſſeſſio. Sed i angelis ē maxima iocūditas: cū ðlectatio ſit ð rōne felicitatis ſʒ phm̄ i p̄mo ethi. g̊ vr̄ ꝙ i angelis ſit multoꝝ conſortiū in vna ſpē.

Sed contra multiplicatio indiuiduorum vnius ſpēi nō ē niſi ad cōſeruādū ſpēi ꝑpetuitatē: q̄ in vno ſaluari ñ pōt. Uñ i corporibꝰ incorruptibilibꝰ nō eſt niſi vnū indiuiduū vniꝰ ſpēi vt ſol ⁊ lūa: ſʒ angelus ē ſubſtātia incorruptibilis. g̊ nō ſunt plures angeli vniꝰ ſpeciei. ¶ Preterea. Angelus ē perfectior quolibet corpore. ſʒ aliquod corpꝰ ad tātā ꝑfectionē ꝑuenit: vt nihil ſue nāe ſit ex̄ ipm̄: vt pʒ i his q̄ cōſtāt ex tota materia ſue ſpēi: vt pʒ i celo: vt dr̄ i p̄mo celi ⁊ mūdi. g̊ vr̄ ꝙ ml'to fortius extra vnū angelū nō ſit aliqd ſue ſpēi.

Reſpondeo dōm. ꝙ circa hoc ſunt tres opi. Quidā eni dixerūt ꝙ oēs angeli ſūt vnius ſpeciei: adeo ꝙ ēt angelus ⁊ anima differūt ſpecie. Aly vero dicūt ꝙ angelus ⁊ aīa differūt ſpē ⁊ angeli vnius ordinis ab angelis alterius ordinis. Sed oēs qui ſūt vnius ordinis ſūt vniꝰ ſpēi. Aly v̊o dñt ꝙ nullꝰ angelus ē vnius ſpēi cū alio. Et h̄ opi. ꝯcordat cū dictis philoſophoꝝ: ⁊ ēt dionyſy: q pōit i. io. c. celeſ. hierar. i eodē ordie eē primos medios ⁊ vltimos. Et huic neceſſariū ē cōſentire: tum ex immaterialitate: tum ēt ex icorporeitate. Si eniʒ immateriales ponūt̄ cū nulla forma vel nā multiplicet numerum niſi in diuerſitate māe: opʒ ꝙ forma ſimplex ⁊ imaterialis nō recepta i aliq̄ mā ſit vna tātū. vñ quicqd ē ex̄ eā ē alterius nature: eo ꝙ diſtet ab eo ſm formā: nō ſcđm māle p̄ncipiū: qđ ibi nullū ē. Talis aūt diuerſitas cauſat dr̄iaʒ i ſpecie. Uñ oportet q̄ſlibʒ duos angelos acceptos differre ſʒ ſpēm. Hoc ēt de neceſſitate ſequit̄: ſi ex materia cōponāt̄: dūmodo ñ ponāt̄ corporea: qđ ſic pʒ. quoꝝcunqʒ mā ſʒ eē differre pōit̄: opʒ ſi iſta mā eſt eiuſdē ordinis i vtroqʒ: ſic̄ mā generabiliū ⁊ corruptibiliū eſt vna: ꝙ diuerſe forme: ſm q̄s diuerſuʒ eē accipit: recipiant̄ in diuerſis partibus māe. Non. n. vna pars māe diuerſas formas oppoſitas ⁊ diſperatas ſimul recipere pōt. Sʒ ipoſſibile eſt i mā itelligere diuerſas ꝑtes niſi p̄intelligatur in mā q̄titas dimēſiua ad minus intermiata: ꝑ quā diuidatur: vt dicit cōmen. i lib. de ſubſtātia orbis: ⁊ i primo phy. qꝛ ſepata quātitate a ſubſtātia remāet idiuiſibilis. Ut in p̄mo phy. phylo. dicit. Sʒ nulla forma recipitur i mā ſub quātitate itellecta niſi forma corporalis. Ergo impoſſibile ē duos angelos cōicare i mā vl' i potentia vniꝰ ordinis. Sʒ oīs forma vel nā q̄ recipit̄ i diuerſis gradibus potentiaꝝ recipit̄ ſʒ priꝰ ⁊ poſterius ſʒ eē. Impoſſibile eſt aūt nām ſpēi cōicari ab idiuiduis ꝑ prius ⁊ poſterius: nec ſm eē nec ſʒ itētionem: q̄uis hoc ſit poſſibile i nā generis: vt dr̄ i. 7. meta. ergo impoſſibile ē duos angelos ſi ſūt incorporei eſſe vnius ſpeciei.

Ad primum ergo dicēdū: ꝙ q̄uis aīa ſit forma ſimplex ſicut ⁊ angelus. tamē aīa ñ recipit eē a dō: niſi i corpe. Qꝛ ſʒ Aug. ⁊ ifundēdo creatur ⁊ creādo ifundit̄. Uñ ex corpe recipit eē idiuiduatū: qđ qꝛ ñ depēdet ex corpe remāet idiuiduatio: ēt ðſtructo corpe. Ideo Aug. dicit: ꝙ impoſſibilis ē poſitio illoꝝ hereticoꝝ: q dicūt plures aīas aū corpus creatas fuiſſe. ſic aūt ñ eſt in angelo. Et ideo nō eſt ratio ſimilis. ¶ Ad 2m dōm ꝙ hoc tʒ i perfectionibꝰ q̄ ſūt de nā rei. Nō aūt i ꝑfectioībꝰ ſuperadditis q̄ ñ ſequūt̄ ex p̄ncipys nāe: q̄les ſūt gratia ⁊ gloria. Poſſunt ēt i corporibꝰ diuerſa ſʒ ſpeciem vnū ſpē colorē h̄re. ¶ Ad 3m dōʒ ꝙ ꝑfectio vniuerſi eēntialis ñ attēdit̄ i indiuiduis: quoꝝ multiplicatio ordinatur ad ꝑfectionē ſpēi: ſed i ſpēbus ꝑ ſe. vñ magis apparet diuina bōitas ī hoc ꝙ ſūt multi angeli diuerſarū ſpecieꝝ q̄ʒ ſi ſint vniꝰ ſpēi tm̄. ¶ Ad 4m dōm ꝙ ðlectatio ſʒ phʒ i ethicis: ſeqtur opationē perfectā. Et ideo ad iucūditatē cōſortiū exigit̄ i illa nā: i qua ñ pōt eē in vno ꝑfecta opatio ſine alterius adiutorio: vt i hoibus: i qbus vnꝰ ꝑ ſeipſʒ nō ſufficit ad operationē ſue ſpēi: qđ ñ pōt i angelis poni: ⁊ ideo hꝰ obiectio eſt vana. Nō tamē negamꝰ quin vnus angelus alio iuuetur: cū inferiores per ſuperiores illuminentur. Et i hac ſocietate eſt iocunditas ciuiū celeſtis curie. Sed ad hoc nō exigitur vnitas ſpēi ſʒ ꝯformitas gr̄e.

¶ Utrum angeli ſint vnius generis. V.

AD quintum ꝓceditur ſic. videt̄ ꝙ angeli nō reducātur in vnū genꝰ. quecunqʒ. n. ſūt vniꝰ generis cōicāt i vna potētia generis: vt dr̄ in. io. meta. ſed angeli ñ cōicāt i vna potētia generis: qꝛ imateriales ſūt. Ergo videt̄ ꝙ nō ſint vniꝰ generis. ¶ Preterea. quecūqʒ exeūt ab aliquo cōi ꝑ diuiſionē: exeūt ab illo et priꝰ erāt i illo i potētia. Sʒ angelus nō exit de potētia in actū niſi ſumat̄ potētia agētis: alias eēt gñabilis ⁊ corruptibil'. nec iteruʒ ē pōere aliquod vnū ſʒ rem i plures angelos diuiſuʒ. hoc. n. ñ poſſet eē: niſi illud vnū eēt q̄tum. ergo nō inuēiuntur plures angeli vnius generis. ¶ Preterea. oē genꝰ vniuoce ⁊ eq̄liter predicatur ð ſuis ſpēbꝰ. Sʒ eēntialia angeloꝝ q̄ cōſequūt̄ naturā cōem in ipſis: inuēiunt̄ i angelis ſʒ magis ⁊ mīus: vt i lr̄a dicit̄. ergo vr̄ ꝙ ñ ſint vnius generis. ¶ Preterea ꝙ differt ab alio in ſpē ſi cōicat cū eo i gñe: opʒ eē compoſitū ex genere ⁊ differētia. Sʒ ꝯpoſitio generis ⁊ dr̄ie p̄ſuppōit cōpoſitionē forme ⁊ materie: vt vr̄: qꝛ ſm Auicēnā dr̄ia ſumit̄ ex p̄ncipys formalibꝰ rei: genꝰ aūt ex mālibꝰ. vñ i. 5. metaphy. dicūt̄ eſſe genere vnū q̄ i materia conueniūt. Ergo vr̄ ꝙ cū angelus ñ ſit ꝯpoſitus ex mā ⁊ forma: ⁊ vnꝰ differat in ſpē ab alio angelo: ꝙ ñ poſſit ēt i genere cōuenire.

Sed contra genus ſubſtātie eſt tm̄ genus vnuʒ. ſed q̄libet angelus ē i genere ſubſtātie. g̊ vr̄ ꝙ i genere vno cōueniāt. ¶ Preterea dr̄ia addita generi ꝯſtituit ſpēʒ. ſʒ icorporeū ſm porph. ē dr̄ia ſube. g̊ ſuba icorporea eſt ſpecies ſubſtātie. predicatur aūt de multis angelis ſpē differētibus. ergo eſt genus ſubalternū. Et ita i gñe ſubalterno ēt angeli cōueniūt.

Reſpondeo dōm. ꝙ ſʒ auicēnam oē id qđ hʒ eſſe aliud a ſua q̄ditate: opʒ ꝙ ſit in gñe: ⁊ ita opʒ ꝙ omnes angeli ponant̄ i predicamento ſube. h̄

eſt. n. rō ſube ꝓut ē p̄dicamētū ſm Aui. ꝙ ſit res q̄ditateʒ habēs cui debeat̄ eē per ſe nō in alio. ſ. ꝙ ſit aliud a q̄ditate ipſa: ⁊ iō ex ipſa pōlitate quiditatis trahit̄ ratio gñis: ex ꝯplemēto aūt q̄ditatis trahit̄ ratio dr̄ie ſm ꝙ appropinquat ad eſſe in actu: ſed hoc differēter cōtingit in ſubſtantys cōpoſitis ⁊ ſimplicibus: qꝛ i compoſitis pōlitas eſt ex parte māe: ſed cōplemētuʒ eſt ex parte forme: ⁊ iō ex parte māe ſumit̄ genus: ⁊ ex parte forme dr̄ia: nō auteʒ ita ꝙ mā ſit genus: aut forma dr̄ia: cū vtrūqʒ ſit ps ⁊ neutrū p̄dicat̄: ſʒ qꝛ mā eſt mā totiꝰ nō ſolū forme: ⁊ forma ꝑfectio totius: nō ſolū māe: iō totum pōt aſſignari ex mā ⁊ forma et ex vtroqʒ. Nomē aūt deſignās totū ex mā eſt nomē gñis ⁊ nomē deſignās totū ex forma ē nomē dr̄ie ⁊ nomē deſignās totū ex vtroqʒ ē nomē ſpēi. ⁊ hoc pʒ ſi cōſideret̄ q̄uo corpus ē genus aīati corporis ⁊ aīatū dr̄ia. ſemꝑ. n. iuenit̄ genus ſumptū ab eo qđ māle eſt ⁊ dr̄ia ab eo qđ eſt formale: ⁊ ide ē qđ dr̄ia determinat genus ſicut forma māʒ. In ſimplicibus aūt nāis nō ſumit̄ genꝰ ⁊ dr̄ia ab aliqbus partibꝰ eo ꝙ ꝯplemētū i eis ⁊ pōlitas nō fundat̄ ſuꝑ diuerſas ꝑtes q̄ditatis: ſʒ ſuꝑ illud ſimplex: qđ quidē hʒ pōlitatē ſʒ ꝙ de ſe nō habet eē ⁊ complemētum prout ē q̄dam ſimilitudo diuini eſſe ſm hoc ꝙ appropinquabilis magis ⁊ minus ad participādum diuinū eſſe: ⁊ ideo quot ſūt gradus complemēti tot ſūt differētie ſpecifice.

Ad primū ergo dōm. ꝙ nō opʒ ꝙ cōueniat niſi in vna intētione potētie q̄ eſt poſſibilitas recipiēdi eē a deo in quo ſubſiſtāt ſine quātitate ⁊ materia. ¶ Et per h̄ pʒ reſpōſio. ad ſcđm: qꝛ nō oʒ eſſe vnā numero potētiam q̄ diuidatur i oēs angelos: vel i qua prius fuerint i potētia q̄ʒ i actu. ¶ Ad tertium dōm ꝙ genus p̄dicatur equaliter de ſpeciebus quātū ad intētionē: ſed nō ſemꝑ q̄tuʒ ad eē: ſicut i figura ⁊ numero: vt i. 3. metaphy. dicitur: ſʒ hoc i ſpeciebus nō ꝯtingit vt ibideʒ dicitur. vnde ex hoc ſufficiēter poſſet ꝓbari ꝙ nō ſūt vnius ſpeciei: nō aūt ꝙ nō ſūt vnius generis: cum ꝯueniāt in genere ad qđ ſe habēt oēs angeli: ſicut diuerſe ſpēs numeroꝝ ſe habēt ad numeꝝ quaꝝ vna ſm eſſe eſt prior alia. ¶ Ad q̄rtū patet reſpōſio per ea que dicta ſunt.

¶ Utꝝ angelus ⁊ aīa differāt ſpē. VI.

AD ſextum ſic ꝓcedit̄. videt̄ ꝙ angelꝰ ⁊ aīa ſpē nō differāt. q̄cūqʒ. n. ꝯueniūt i vltia dr̄ia ꝯſtitutiua ſūt eadē ſpē qꝛ ipſa eſt q̄ ꝯplet rōnē ſpēi: ſʒ angelus ⁊ aīa ſt̄ hꝰ. ergo nō dr̄nt ſm ſpēm. ꝓbatio minoris: vltima dr̄ia cōſtitutiua ſumit̄ ab eo ꝙ nobiliſſimū i re ē: cū ſe hēat ad genus ⁊ dr̄ias p̄cedētes ꝓportiōabil'r: ſicut forma ad māʒ: ſʒ angelus ⁊ aīa ꝯueniūt i eo qđ ē nobiliſſimū in vtroqʒ. ſ. i itellectu. ergo ꝯueniūt i vltima dr̄ia ꝯſtitutiua. Si diceres ꝙ vltia dr̄ia ꝯſtitutiua angeli ē itellectuale: qđ ab itell'u ſumit̄. vltia aūt dr̄ia aīe eſt rōnale: ſicut ēt Dio. vr̄ diſtiguere ordinē itellectualiū ⁊ rōnabiliū. ¶ Cōtra. ea q̄ ꝯueniūt cōiter i duobꝰ nō diſtiguūt iter ipſa: ſʒ intell's nō tm̄ ponit̄ i angelis: ſʒ etiā i aīa: vt pʒ i. 3. de aīa: ſil'r ⁊ rō nō tm̄ aīe: ſʒ ēt angelo ꝯuenit. vñ Grego. i homel'. epi. Angelū aīal rōnale vocat: ⁊ ſupra magr̄ creaturā rōnaleʒ in angelū ⁊ aīaʒ diſtixit. ergo angelus ⁊ aīa nō differūt penes rōnale ⁊ itellectuale. Si dr̄es ꝙ diſtinguit̄ penes vnibile corpori ⁊ nō vnibile. ¶ Cōtra. q̄cqd ꝯſequatur rē habēteʒ eē ꝯpletū nō diſtiguit eā eēntial'r a re alia: qꝛ oīa hꝰ q̄ ſic ꝯſequūt̄ rem ſūt de gñe accidētiū: ſʒ vnio ad corpꝰ eſt quedā relatio q̄ ꝯſequitur aīaʒ habēteʒ i ſe eē ꝯpletuʒ ad corpus nō depēdēs. alias ſine corpore eē nō poſſet. ergo h̄ qđ ē vnibile corpori nō diſtiguit eēntial'r vel ſʒ ſpēm aīaʒ ab angelo. ¶ P̄ dr̄ia ſpecifica nō aſſignat̄ alicui rei niſi ſʒ ꝙ eſt i gñe vt ſpēs: qꝛ dr̄ia eſt qua abūdat ſpēs a gñe: ſʒ aīa inq̄tum eſt forma talis corporis nō ē in genere ſubſtantie: vt ſpēs: ſed vt principiū. cū ergo vnibilitas nō ꝯueiat aīe: niſi ſm ꝙ eſt forma. videt̄ ꝙ eē vnibile non poſſit eē diſtinguēs ſm ſpēm aīam ab angelo. ¶ Preterea. ea q̊ꝝ eſt vnus finis nō differūt ſpecie: cū cuilibet rei ꝓpriꝰ finis reſpondeat: ſed idē eſt finis angeli ⁊ aīe rōnalis. ſ. beatitudo eterna. vt ſupra diſtinctiōe prima magr̄ dicit: ꝙ etiaʒ hēri ex eo pōt. qđ dicitur Math. zz. Erunt ſicut angeli dei in celo. g̊ angelus ⁊ aīa nō differunt ſpē.

Sed contra. plus differt aīa ab angelo q̄ʒ vnꝰ angelus ab alio. ſed vnus angelus differt ab alio ſm ſpēm. vt dcm̄ eſt. ergo multo fortius anima ab angelo. ¶ Preterea eidē forme vel perfectiōi reſpondet idē perfectibile. ſed aīa ⁊ angelus ſunt quedam forme ꝓut cōiter oēs ſubas a materia ſepatas formas dicimus: quarū forme materiales ſunt imagines. vt Boe. in li. de trinitate dicit: cū ergo aīe reſpondeat hoc perfectibile: qđ eſt corpꝰ humanū: angelo vero vel nullius vel alteriꝰ ſpeciei: vt corpꝰ aereū ſm ꝙ aug. videt̄ dicere: vel ēt corpus celeſte ſm opinionē Auicen. ⁊ quorūdā phoꝝ videt̄ ꝙ aīa ⁊ angelus nō ſūt vniꝰ ſpēi.

Reſpondeo dōm ꝙ circa h̄ ſunt tres opiniones. Quidā eni dicunt ꝙ aīa nō ē in genere ſube ſicut ſpēs: ſed ſicut p̄ncipiuʒ: cū ſit forma: vnde non ꝓprie dr̄ aīa ſpē differre vel conuenire cū alia ſubſtantia. ſed ꝓprie dicitur ꝙ ſm aīam compoſitū ab alia: vel cum alia ſuba conuenit ſpē vel differt. Sed hoc nō videt̄ eſſe neceſſarium: quia vt Auicen. dicit in ſua metaphyca ad hoc ꝙ aliqd ſit ꝓprie in genere ſubſtantie requiritur ꝙ ſit res quiditatē habēs cui debeatur eē abſolutū. vt ꝑ ſe eē dicatur vel ſubſiſtens. ⁊ ideo duobꝰ modis pōt cōtingere ꝙ aliquid ad ſubſtantie genꝰ pertinens non ſit i gñe ſubſtantie: ſicut ſpēs vel qꝛ res illa non hʒ quiditatē aliā niſi ſuum eſſe: ⁊ ꝓpter hoc deus nō ē in gñe ſube: ſic̄ ſpēs vt ipſe Aui. dicit: vel quia res illa non habet eē abſolutū vt ens per ſe dici poſſit: ⁊ ꝓpter hoc materia prima: ⁊ forme materiales non ſunt i genere ſube ſicut ſpēs: ſed ſolū ſicut principia. aīa aūt rōnalis hʒ eē abſolutum nō depēdēs a materia: qđ eſt aliud a ſua quiditate: ſicut ēt de angelis dictū ē: ⁊ ideo relinquitur ꝙ ſit in genere ſubſtātie ſicut ſpēs: ⁊ ēt ſicut principiū inq̄tū ē forma huius corporis: ⁊ inde venit iſta diſtinctio ꝙ formarum quedam ſunt forme tm̄: ſicut forme materiales que non ſunt ſpēs ſubſtantie: quedam vero ſunt forme ⁊ ſubſtantie: ſicut anie rōnales. ¶ Scđa opinio eſt eoꝝ qui dicūt animaʒ ⁊ angelum vnius ſpēi eē: quod nullo modo pōt eē ſi ab anima ⁊ angelo compoſitio forme ⁊ materie remoueatur: vt ſupra de angelis dictum eſt. Et ideo tertia opinio cōmunior eſt: cui aſſentiendū videtur: ꝙ aīa ⁊ angelus ſpecie differunt: quibus autem differētys ſpecificis diſtinguūtur diuerſimode aſſignatur. quidam enim aſſignant eas ſpē diſtingui: per hoc ꝙ eſt vnibile corpori ⁊ non vnibile. Aly vero per hoc qđ eſt rōnale ⁊ intellectuale eē. Tertio ſm hoc: qđ ē h̄re intellectū poſſibilē reſpectu ſuperioꝝ tm̄. qđ conuenit angelo: qui a ſuperiori. ſ. deo vel angelo illuminatiōem recipit. ⁊ ſm hoc qđ ē habere intellectuʒ poſſibilem reſpectu ſuperiorum ⁊ inferioꝝ: qđ conuenit aīe hūane: que ēt a ſuperioribus illūinatur: ⁊ a fantaſmatibꝰ cognitionem recipit. ¶ Quarto ſm hoc qđ eſt hēre vertibilitatē imutabilitatē: qđ angelo ꝯuenit: eo ꝙ imutabil'r adhereat bono vel malo: ad qđ ſe ſemel per electionem cōuertit: vel hēre mutabilem vertibilitatē: qđ homini conuenit qui de bono in malum conuerti pōt: ⁊ ecōuerſo. ¶ Quinto ſm virtutem interpretatiuaʒ: quia ſm Dama. angelus interpretatur: vel loquitur quibuſdam

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

nntibus ꝛ ſignis intellectualibus ſine vocis expſſione: vt infra patebit: hõ autẽ loquiť voce expſſa. Nec ẽ miruȝ ꝙ ſic diuerſimode angeli ꝛ aie differre aſſignãtur: quia diffe rẽtie eẽntiales que ignote ꝛ innoiate ſũt ẜm phm i.7.me ta. deſignãtur differẽtijs accidẽtibus que ex eẽntialibus cauſantur: ſicut cauſa deſignatur ꝑ ſuuȝ effectũ: ſicut cali dum ꝛ frigidum aſſignãtur differẽtie ignis ꝛ aque. Unde poſſũt plures differẽtie pro ſpecificis aſſignari ẜm plures proprietates rerum differẽtiũ ſpecie ex eẽntialibus diffe rẽtijs cauſatas: quarũ tamẽ iſte melius aſſignãtur q̃ prio res ſũt: q̃ſi eẽntialibꝰ dñtijs ꝓpingores. Cũ ergo ſubaruȝ ſimpliciũ: vt dcm̃ ẽ de angelis ſit dñtia i ſpẽ ẜȝ gradũ poſ ſibilitas i eis: ex h̃ aia rõnalis ab angelis differt: q2 vltiͫ gradũ i ſubijs ſpũalibꝰ tȝ: ſicut mã pma i rebꝰ ſenſibilibꝰ: vt dicit ↄmẽta. i 3° ð aia. Uñ q2 plurimũ de poſſibilitate hȝ eẽ ſuũ ẽ adeo ꝓpĩquũ rebꝰ mãlibꝰ: vt corpꝰ mãle illð poſſit eẽ pticipare dũ aia corpori vniť ad vnuȝ eẽ: ꝛ iõ ↄſequũť iſte dñtie iter aiaȝ ꝛ angeluȝ vnibile ꝛ nõ vnibile ex diuerſo gradu poſſibilitatis. ℂ Itẽ ex eodẽ ſequũť alie dñtie rõnale ꝛ itellectuale: q2 ex h̃ ꝙ angelus plꝰ hȝ de actu q̃ȝ aia: ꝛ mi nus hȝ ð põ: pticipat q̃ſi i plena luce nãȝ itellectualẽ. Uñ itellectualis dť: aia võ q2 extremũ graduȝ i itellectualibꝰ tȝ: pticipat nãȝ itellectualẽ magis defectiue q̃ſi obũbrata ꝛ iõ dť rõnalis: q2 rõ. vt dicit yſaac i lib. ð diffinitõibꝰ: oriť in vmbra itelligẽtie. ℂ Tertia võ diſtinctio ſeqť ex pma ꝛ ſecunda: ex h̃. n. ꝙ aia corporis forma ꝛ actꝰ ẽ, pcedũt ab eẽntia eiꝰ q̃dã põe organis affixe. vt ſenſus ꝛ hõ: ex qbꝰ co gnitionẽ itellectualẽ accipit: pp h̃ ꝙ rõal' ẽ hñs cognitio nẽ decurrẽtẽ ab vno i aliõ: ꝛ ſic a ſenſibilibꝰ i itelligibilia venit: ꝛ ꝑ h̃ ab angelo differt: q nõ a ſenſibilibus diſcurrẽ do ad itelligibilia cognitionẽ accepit. ℂ 4ᵃ autẽ diſtictio ſeqť ex ſecũda: q2 dť ꝙ ꝑ h̃ ꝙ angelꝰ itell'ȝ difformẽ hȝ: cõ uertiť ad qðcũq; imobil'r ꝑ qð ab aia dť angelꝰ differre q̃ nõ itell'u deformi. ſȝ ꝑ inq̃ſitionẽ rõnis cognitõȝ hȝ. ℂ 5ᵃ ẽt ſeqť ex pma: q2 pp h̃ ꝙ aia corpori vniť põt vocẽ corpo ralẽ formare: nõ ãt angelꝰ. Uñ pȝ ꝙ iſtarum diſtinctionũ p ma melior ẽ: q2 accipiť ẜȝ eẽ aie: qð pmũ ẽ. ſcða ãt ꝛ tertia accipiũť penes vtutẽ cognoſcitiuã vl' itellectiuã tm̃: ſicut ſcða: vl' penes itellectiuã ſil' ꝛ ſenſitiuã: ſicut tertia. q̃rta ãt accipiť penes vtutẽ appetitiuã: q2 electio ad appetitũ pti net: vt dicit phs i ethicis: ꝑ quã aia mutabil'r ↄuertiť. Uñ cũ appetitiua poſterior ſit cognitiua: h̃ minꝰ valȝ q̃ȝ p̃cedẽ tes. ℂ 5ᵃ accipiť penes vtutẽ motiuã: formatio ãt vocis ẽ ꝑ motũ corpalẽ mẽbrorum: motiua ãt poſterior ẽ cognitiua ꝛ appetitiua: vñ minus valet iter alias.

Ad primum ergo dðȝ: ꝙ dñia nõ ẽ nobilior gñe: ſi cut nã vna ẽ nobilior altera vl' ſicut forma vna nobilior ẽ alia: q2 dñia nullã formã dicit q̃ ipli cite i nã gñis nõ ↄtineať: vt diċ Auic. genꝰ. n. nõ ſignat ptẽ eẽntie rei: ſȝ totũ: ſȝ dť gñe nobilior: ſicut ðterminatũ ide terminato: ꝛ ꝑ hũc modũ hr̃e itell'ȝ ſic ẽ nobiliꝰ q̃ȝ hr̃e itell'ȝ ſimpl'r: ꝛ hr̃e ſenſuȝ ſic q̃ȝ hr̃e ſenſuȝ ſimpl'r. ꝛ iõ aia ꝛ ange lus nõ ↄueniũt i eo qð ꝑ modũ iſtũ ẽ nobiliſſimũ i eis. vñ nõ oȝ ꝙ ↄueniãt in dñia vltima ſpecifica: ꝛ ita ſint idẽ ſpẽ. ℂ Ad 2ͫ dðȝ ꝙ i hoie ẽ itell's: nõ tñ pp h̃ in ordine itelle ctualiũ ꝓpe poniť: q2 illa ſuba itellectualis dť: cuiꝰ tota co gnitio ẜȝ itell'ȝ ẽ: q2 oia q̃ cognoſcit ſubito ſine inq̃ſitõe ſi bi offerũť. nõ ãt ita ẽ de cognitõe aie: q2 ꝑ inquiſitõȝ ꝛ diſ curſuȝ rõnis ad notitiaȝ rei venit: ꝛ iõ rõnalis dť: q2 eiꝰ co gnitio ẜȝ terminũ tm̃ ꝛ ẜȝ p̃nͫ itellectualis ẽ: ẜȝ p̃nͫ: q2 p ma p̃ncipia ſine inq̃ſitõe ſtati cognoſcit: vñ habitꝰ p̃ncipio rũ idemõſtrabiliũ itell's dť: ẜȝ terminũ võ: q2 inq̃ſitio rõ nis ad itell'ȝ rei terminať: ꝛ iõ nõ hȝ itell'ȝ vt nãȝ ꝓpriã: ſȝ ꝑ quãdã participationẽ. Rõ aũt ꝛ de deo ꝛ de angelis dť: tamẽ alio mõ ſumiť: ẜȝ. ſ. ꝙ ois cognitio imãlis rõ põt di ci, put diuidiť rõ ↄ̃ ſenſuȝ ꝛ nõ ↄ̃ itell'ȝ. ℂ Ad 3ͫ dðȝ: ꝙ vni bilitas nõ ẽ ꝓpria dñia eẽntial': ſȝ ẽ q̃dã deſignatio eẽntia lis dñie ꝑ effectũ: vt dcm̃ ẽ. ℂ Et ꝑ hoc etiã pȝ reſpõſio ad quartũ: q2 illud qð ↄuenit aie iquãtũ eſt forma eſt effectꝰ dñie eẽntialis. ℂ Ad 5ͫ dðȝ ꝙ ea q̃ differũt ſpẽ differũt ẜȝ finẽ ꝓximũ qui ẽ ꝑmanẽtia vel opatio rei. vt i ſecũdo ce. ꝛ mũ. dť pñt tñ cõuenire i fine vltimo: ꝛ hõ finis ẽ btitudo. ℂ Et quatuor qdẽ angelis ꝛc̃. Videť inconueniẽter nume rare: q2 Dio. i. xi. ce. Hierar. Attribuit tria angelis. ſ. eſſen tiã: virtutẽ ꝛ operationẽ. hic aũt de operatiõe nõ fit mẽtio ℂ P̃. i. xi. meta. dť a ↄmẽtatore ꝙ ſube ſeparate diuidũť in volũtatẽ ꝛ itell'ȝ: ꝛ ita vť ꝙ duo tm̃ debeãt eẽ attributa ℂ P̃. li. ar. ẽ facultas rõnis ꝛ volũtatis. ergo vť ꝙ nõ de beat diuidi ↄ̃ tertiũ attributũ. ℂ Itẽ q̃riť de rõne nume ri. ℂ Ad hoc dðȝ ꝙ hec attributa accipiũtur ẜm hec tria: ſuba: ſpẽs: ꝛ virtus q̃ ſic differũt: res. n. põt ↄſiderari ẜȝ ꝙ ẽ p̃nͫ alteriꝰ: ꝛ ſic ïueniť i re vtꝰ. ꝛ ẜȝ h̃ attribuiť angelis li berum arbitriũ. vl' ẜȝ ꝙ ẽ i ſe: ꝛ h̃ dupl'r vl' q̃tuȝ ad ipſaȝ nãȝ ſubſiſtẽtẽ: vl' q̃tũ ad modũ ꝑfectõis eiꝰ ẜȝ quã ſpẽȝ ſortiť: ꝛ ſic eſt ſpẽs. Et tertiũ attributũ qð ẽ nãe rõalitas ẜȝ ꝙ rõ dcã ẽ i angelis eẽ. Si võ quãtũ ad ipaȝ nãȝ ſubſiſtẽtẽ: ſic ẽ ſubſtãtia: ꝛ ẜm hec duo ſumunť ẜm duplicẽ acceptionem eius. ſ. prout diciť quiditas rei: ꝛ ſic ſumiť primuȝ attribu tum. ſ. eẽntie ſimplicitas: vel ẜȝ ꝙ dicitur hypoſtaſis: ꝛ ſic ſumitur ſcðum. ſ. perſonalitas.

Ad primum ergo dðm ꝙ operatiõis p̃ncipiũ eſt ipſemet angelus: ꝛ ideo nõ numera tur iter collata ſibi a creatiõe. ℂ Ad 2ͫ dðm ꝙ iſta duo ſũt q̃ſi due potẽtie eius. vnde reduciť ad vltimũ attribu tũ: ꝛ ad tertiũ diuerſimode. ℂ Ad 3ͫ dðȝ. ꝙ i tertio attri buto poniť rõ ꝛ volũtas nõ ẜm ꝙ ſũt potẽtie cõſequẽtes eſſentiã: ſȝ vt ꝑ eas deſignať ſpecies eſſentie ex qua proce dũt: ſicut etiã rõnale poniť differẽtia hois: ſȝ ad quartum ptinent ẜm ꝙ ſũt potẽtie. Differẽtie eſſentie ꝛc̃. Qũo hoc ſit ex dictis pȝ: q2 quãto q̃ditas eſt magis ꝓpinq̃ ad eẽ di uinuȝ: tãto minus hȝ de põ: ꝛ ita ẽ maior ſimplicitas: ꝛ ita etiã cetera nobiliora erũt iquãtũ nobiliꝰ eẽ recipiũt.

ℂ Qui tũc ꝑ nãlia ꝛc̃. Quãtũ ad illos q ponũt ãgelos i gra tuitis creatos facile ẽ rõnẽ aſſignať: q2 ad nihil aliõ potuit gr̃a mẽſurari niſi ad capacitatẽ nãe. Si autẽ ponať in gr̃a creati: tũc cũ in nãlibus ſimul accipiẽdus ẽ conatus ẜȝ ꝙ nãlia dicimus ẽt illa i que ꝑ p̃ncipia nãlia poſſumus ꝓut nãle ↄ̃ gratuituȝ diuidiť: ꝓbabile ẽ ẽt vt cuius nã ẽ digni or ẽt conatus eẽt maior i illud ad qð nã ordinabať: cũ nõ eẽt aliq̃d retardãs: ſicut i nobis corpus qð corrumpiť ag grauat animaȝ: ꝛ ideo quicquid ſit de angelis certum eſt ꝙ nobis non infunditur gratia ẜm menſuram naturaliũ: ſed magis ẜm menſuram conatus.

ℂ An boni vel mali iuſti vl' iniuſti creati ſũt an geli. ꝛ an aliq̃ mora fuerit iter creationẽ ꝛ lapſũ

ILlud quoq; inueſtigatone dignũ vť qð ꝛ a pluribꝰ q̃ri ſolet: vtrum boni vel mali: iuſti vel iniuſti creati ſunt ange li: ꝛ an aliqua mora fuerit iter creati onem ꝛ lapſum: vel ſine mora in ipſo creatiõis exordio ceciderunt.

ℂ Opinio quorũdã dicentiũ angelos in malicia creatos: ꝛ ſine omni mora ruiſſe.

PUtauerunt. n. quidã angelos qui ce ciderunt creatos eſſe malos ꝛ nõ li bero arbitrio in maliciã declinaſſe: ſȝ

in malicia a deo factos eẽ: nec aliquam fuiſſe moraȝ inter creationẽ ꝛ lapſum: ſed ab initio apoſtataſſe: alios vero creatos fuiſſe plene be atos: qui opinionem ſuaȝ muniũt auctoritate Auguſtini ſuper Geneſim ita dicẽtis. Nõ fru ſtra putari poteſt ab initio tẽporis diabolũ ce cidiſſe: nec cũ ſanctis angelis pacatũ aliquãdo vixiſſe ꝛ beatũ: ſed mox apoſtataſſe. Uñ do minus ait. Ille homicida erat ab initio: ꝛ i ve ritate non ſtetit: vt intelligamus quia in verita te non ſtetit ex quo creatus eſt: qui ſtaret ſi ſta re voluiſſet. Idẽ in codeȝ. Non fruſtra inquit putandũ eſt ab initio tẽporis vel conditõis ſue diaboluȝ cecidiſſe: ꝛ nunquã i veritate ſtetiſſe. Unde q̃daȝ in hanc maliciã libero arbitrio nõ eſſe flexum: ſed in hac q̃ȝuis a deo putãt eẽ cre atum: ſcðm illud beati Iob. Hoc ẽt inq̃t initiũ figmẽti dei: quod fecit deus vt illudatur ei ab angelis eius. Et propheta ait. Draco iſte quẽ formauit ad illudendũ ei tãquã primo factus ſit malus ꝛ inuidus diabolus non volũtate de prauatus. His alijſq; teſtimonijs vtũtur q di cũt angelos qui ceciderũt creatos fuiſſe malos ꝛ ſine mora corruiſſe. Eos vero q perſtiterũt perfectos ꝛ beatos eẽ creatos: aſtruũt aucto ritate Aug. qui ſuper Geneſim dicit per celũ ſignificari creaturã ſpũalẽ que ab exordio quo fcã eſt ꝛ perfcã ꝛ btã eſt ſemper.

ℂ Aliorum ſnia probabilis q dicunt omnes ange los creatos eſſe bonos: ꝛ aliquã fuiſſe morulã inter creationem ꝛ caſum.

ALijs aũt videť omnes angelos crea tos eſſe bonos: ꝛ i ipõ creatiõis pri mordio bonos extitiſſe. ideſt ſine vi tio: iuſtoſq; fuiſſe. i. inocentes. ſȝ nõ iuſtos. i. vtutũ exercitiũ habẽtes. Nonduȝ eni prediti erãt vtutibus que ſtantibus apposite fuerunt i confirmatiõe per gr̃am. Alijs vero ꝑ liberũ arbitrium ſuperbientibus. ꝛ iõ cadenti bus: aliquã ẽt fuiſſe morulã aiunt iter creatio nem ꝛ lapſum vel confirmatiõeȝ: ꝛ in illa bre uitatem temporis oẽs boni erãt: non quidem per vſum liberi arbitrij: ſed per creatõis bene ficium: ꝛ tales erant qui ſtare poterãt. i. nõ ca dere per bona creatiõis: ꝛ cadere ꝑ li. ar. Po terant. n. peccare ꝛ nõ peccare: ſed nõ poterãt proficere ad meritũ vite niſi gr̃a ſuperaddereť que addita ẽ quibuſdam i cõfirmatione. Et ad hoc confirmãdũ vtunť teſtimonio Aug. q ſuꝑ Geneſim diċ angelicã nãm prio iformiter cre atam: ꝛ celũ dictã: poſtea formatã ꝛ lucẽ ap pellatã: qñ ad creatorem ẽ ↄuerſa: perfcã dile ctione ei iherens. Uñ priꝰ dcm̃ ẽ. In p̃cipio creauit deꝰ celũ ꝛ terrã: ꝛ poſtea ſubdiť: Dixit deꝰ. Fiat lux: ꝛ fcã eſt lux: q2 prio agiť de crea tione ſpũalis nãe iformis: poſtea de formatõe eiuſdẽ. Rõ quoq; obuiat illis q dicũt angelos creatos fuiſſe malos. Non. n. potuit creator optimus auctor mali eẽ. iõ totũ bonuȝ erat qð ex ipõ illis erat. ꝛ totũ bonũ erat: qm̃ ex ipõ to tum erat. Hoc modo ꝓbatur ꝙ boni erãt oẽs angeli qñ prio facti ſunt: ſed ea bonitate quam natura icipiens acceperat.

ℂ Probatõem Aug. ↄ̃ illos iduċ q dicũt ange los factos malos: ꝛ verba Iob determinat q̃ illi pro ſe iducebant.

IDeoq; Aug. exterminãs opinioneȝ eorum q angelos creatos fuiſſe malos putant auc̃itate ꝛ rõne ꝓbat bonos fuiſſe creatos ꝛ vba p̃miſſa bti Iob que illi ꝓ ſe iducebãt: qũo ſint itelligẽda aperit ita dicẽs ſuꝑ Geneſim. Oia inq̃t feċ deꝰ valde bona. Nãm igť angelorũ bonã feċ. Et q2 iniu ſtum ẽ vt nullo merito hoc i aliquo deꝰ dãnet qð creauit: nõ nãm ſȝ volũtatẽ malã puniẽdaȝ eẽ credẽdũ eſt. Nec eiꝰ naturã eẽ ſignificatã cũ dť. Hoc ẽ initiuȝ figmentũ dei ꝛc̃. ſed corpus aereum: quod tali voluntati aptauit deus: vel ipſam ordinationem dei i qua cum etiam inui tum fecit vtilem bonis. vel ipſius angeli factu ram: quia ꝛ ſi deus preſciret voluntate ma lum futurum: fecit tamen euȝ prouidens quã ta de illo ſua bonitate eſſet facturus. Figmen tum ergo dei dicitur quia cum ſciret eum de us voluntate malum futurum vt bonis noce ret: creauit tamen illum: vt de illo bonis pro deſſet. hoc autem fecit vt illudatur ei. Illudi tur enim ei cum ſanctis proficit tentatio eius: ſicut ꝛ mali homines: quos deus malos futu ros preuidens: creauit tamen ad ſanctorũ vti litatem: illudũtur cũ preſtatur ſanctis eorum tentatione profectus. ſed ipſe dicitur initium quia precedit antiquitate et principatu mali tie. Hec auteȝ illuſio fit angelis malis ꝛ homi nibus per angelos ſanctos. quia ſubdit eis an gelos malos ꝛ homines malos: vt non quan tum nituntur ſed quantum ſinuntur poſſint. Ecce aperte oſtendit qualiter predicta verba Iob intelligenda ſint: ꝛ angelicam naturã bo nam creatam aſſeruit.

ℂ Quomodo intelligenda ſint verba domi ni premiſſa diſſerit euidenter tradens ange los eſſe creatos bonos: ꝛ poſt creationem cecidiſſe.

Deinde qualr̃ ꝟba dn̄i que ſuprā poſuit accipiēda ſint aperit: vbi ēt ſua ꝛ q̄ ꝑdixit ꝟba determiat euidēter docēs angelos fuiſſe creatos bonos: et pꝰ creatiōem interpoſita aliq̄ morula cecidiſſe ita inqūiēs. Q̄ꝺ putaſ̄ diabolus nūq̄ȝ in ꝟitate ſtetiſſe: ꝛ nūq̄ȝ beatā vitā duxiſſe: ſȝ ab initio cecidiſſe nō ſic accipiēduȝ eſt: vt malus a bono deo creatꝰ eē puteſ̄: qꝛ ab initio nō cecidiſſe diceref̄. Non eni cecidit ſi talis. i. malus fcūs eſt. a quo eni caderet? fcūs ergo prius ſtatim a veritate ſe auertit ꝑpria ꝑtāte delectatus: beateq̄ȝ vite dulcedinē non guſtauit: quā acceptā nō faſtidiuit: ſed nolēdo amiſit. Cui ꝗ̃ caſus preſcius eē nō potuit: qꝛ ſapia fructus ē pietatis. Continuo aūt vt fcūs eſt cecidit: non ab eo qꝺ accepit: ſȝ qꝺ acciperet ſi deo ſubdi voluiſſet. Ecce hic apte declarat angelos bonos eē creatos: ꝛ poſt creatiōem cecidiſſe: ꝛ fuit ibi aliq̄ morula lȝ breuiſſima. Q̄ꝺ Origenes ꝯfirmat ſup Ezechielē dicēs. Serpēs hoſtis ꝯ̄riꝰ veritati: nō tn̄ a principio neq̄ȝ ſtatim ſup pectꝰ ꝛ ventrē ſuū āmbulauit: ſicͭ Adā ꝛ Eua nō ſtatim peccauerūt: ita ꝛ ꝓpēs aliqn̄ nō ſerpēs cum in paradiſo dliciaꝝ morareſ̄. Deꝰ eni maliciā nō fecit. Ecce hic apte dicit pꝰ creatiōem interpoſita morula cecidiſſe. Jdoq̄ȝ illa ꝟba ſic accipiēda videnſ̄: homicida erat ab initio vel mendax. i. ſtatim pꝰ initiū qn̄ ſibi dei eq̄litatē ꝓmiſit ꝛ ſeipm̄ occidit: q hō dī in euangelio: nec in veritate ſtetit: qꝛ in ea non fuit: ſed ab initio tpis. i. ſtatim pꝰ initiū tpis apoſtatauit. Poteſt etiaȝ ſic accipi illud. Ab initio homicida fuit vl̃ mēdax. i. ex quo hō fuit ꝯditꝰ quē ꝑ inuidiā i mortem ꝑcipitauit ꝛ fallaciter ſeduxit. Ex predictis igr̃ liquet oēs angelos bonos eē creatos ꝛ pꝰ creatiōem quoſdam cecidiſſe a bono: quod habuiſſent ſi perſtitiſſent.

Q̄ꝛ triplex fuit in angelis ſapientia ante caſuȝ vel confirmationeȝ.

Hic q̄ri ſolet quam ſapiaȝ habuerint an̄ caſū vl̃ ꝯfirmatiōem. Erat in eis nālis cognitio triplex q̄ ſciebāt ꝙ facti erāt: ꝛ a quo facti erant: ꝛ cū quo facti erāt. Et hēbāt aliquā boni ꝛ mali noticiā itelligētes qd appetēdū vl̃ reſpuēdū illꝰ foret.

An aliquā dei habuerit dilectōeȝ vl̃ ſui inicē.

Solet ēt q̄ri vtꝝ aliquā dei vl̃ ſui inuicē dilectōeȝ habuerit. Ad qꝺ dici ꝑt qm̄ nālē hēbāt dilectōem: vt memoriaȝ itellcm̄ ꝛ ingeniū: q̄ deū ꝛ ſe aliquatenꝰ diligebāt: ꝑ quā tn̄ nō merebātur.

Diuiſio textus.

Hic magiſter inquirit quales angeli effecti ſūt ſm̄ culpā vel gratiam: ꝛ diuiditur in ꝑtes duas. Jn ꝑ̇ma oſtendit ꝙ angeli nō ſūt facti mali in pn̄cipio ſue creatiōis. Jn 2ᵃ oñdit q̄ ꝑfectiōe erāt boni. ibi (Hoc iquiri ſolet ꝛc̄) Pria i duas. Jn pria ponit q̄ōnem. Jn 2ᵃ ꝓſeq̄tur eā ſm̄ diuerſas opiniones. ibi (Putauerūt eni q̄dā ꝛc̄) Et circa hoc duo facit. primo ponit opinionē dicētiuȝ āgelos creatos eē malos. in 2ᵃ ponit ꝯ̄riam opinionē. ibi (Alyꝭ āt videtur ꝛc̄.) Et circa h̄ tria facit. primo poniſ̄ opinio. 2ᵒ iprobatio prie opinionis ꝛ ꝯfirmatio hꝰ auctoritate ꝛ ratiōe: ibi (Ad hoc ꝯfirmādū ꝛc̄.) Tertio pōitur rn̄ſio ad auctoritates prime opiniōis. ibi (Jdoq̄ȝ aug. extimās ꝛc̄.) Primo exponitur auctoritas Job. 2ᵒ auctoritas euāgely. ibi. (Deīde qualr̃ ꝟba dn̄i ꝛc̄.) (Hic iquiri ſolet ꝛc̄) Hic oñditur quā ꝑfectiōem habēt angeli in principio ſue creationis: ꝛ primo quātum ad cognitionem. ſcđo q̄ȝtū ad dilectiōem. ibi (Sed ēt queri ſolet ꝛc̄) Hic tria queruntur primo vtrū angelus in ꝑ̇ncipio ſue creationis malus fuerit. ſcđo de nāli cognitione angelorum. tertio de dilectione eorum.

Utrū angelus in ꝑ̇nᵒ ſue creationis potuerit eē malus.

Ad primum ꝓcediſ̄ ſic. Uidetur ꝙ āgelus in ꝑ̇nᵒ ſue creationis malus eē potuit. dī̃ eni ad Ro. 9. Nūquid nō hȝ ꝑtātē figulus ex eodē luto facere aliud vas in honorē: ꝛ aliud in contumeliaȝ: vaſa que i honoreȝ deꝰ ſicut figulus facit ſūt ſci q ꝑpantur in gl̃iam: vaſa āt in ꝯtumeliā ſūt pctōres ꝑpati ad penā. ꝗ̃ poteſt deus quoſdam iuſtos ꝛ quoſdam peccatores creare: ꝛ ſic potuit angelus in principio creatiōis ſue malus eē. Preterea. Eſaie. 45. Eꝛ deus eſt faciens bonum ꝛ creans malū: ſed ꝑ̇mū malū inuētum ē in angelo. ergo videtur ꝙ a deo creatus ſit malus. Preterea. ſȝ Auguſtinū angelus ꝛ homo ad minus ſm̄ animaȝ ſimul creati ſūt: ſed homo factus ē ꝓpter reparationem ruine angelice: nō auteȝ hoc eēt angelo adhuc non ruēte. ergo videtur ꝙ angelus in ꝑ̇ncipio creationis ſue malus ꝛ ruens fuit. Preterea. in naturis corꝑalibus videmus ꝙ ſtatim vt res incipit eē hȝ ꝺpationē ſuam. vnde idē ē inſtans ad qꝺ terminaſ̄ gn̄atio ignis: ꝛ i quo incipit motus localis eius: ſed volūtas angeli ē virtuoſior q̄ȝ natura corꝑalis. ergo in ꝑ̇ncipio creationis: volūtas in operationē exire potuit. ſed per ꝺpatiōem ſuam que indiuiſibilis ē: ꝛ ita in inſtanti ꝯpleri potuit fcūs ē malus. ergo dī̃ ꝙ in ꝑ̇mo inſtāti ſue creatiōis potuit eē malus. Preterea. ſi prius fuit bonus ꝛ poſtea malus: ē ſignare vltimuȝ inſtans in quo fuit bonus vel īnocens: ꝛ primū in quo fuit malus: aut ergo eſt vnum ꝛ idem inſtans: ꝛ ſic ſimul eſt bonus ꝛ malus: aut aliud ꝛ aliud: ꝛ ſic cum inter quelibet duo inſtantia ſit vnum tempus mediuȝ in tempore iſto: neq̄ȝ erit bonus neq̄ȝ malus: quorum vtrunq̄ȝ eſt impoſſibile. ergo angelus non eſt factus ex bono malus: ſed in ꝑ̇ncipio creations ſue fuit malus.

Sed contra Geneſis primo dicitur. Uidit deus cuncta que fecerat: ꝛ erāt valde bona: ſed angelum fecerat. ergo in principio ſue creationis bonus erat. Preterea dicitur ꝙ iferiores angeli peccauerunt occaſionem ſumentes ex peccato ꝑ̇mi: ſȝ hoc non poteſt eſſe niſi primo viderint eum bonum. ergo videtur ꝙ aliquando fuit bonus.

Reſpondeo dōm: ꝙ circa h̄ fuit triplex poſitio. Quidā eni dixerūt ꝙ angelus a deo creatꝰ ē malus. H̄ āt hereticū ē ꝛ impoſl̃e: nullus eni effectus ꝯſeq̄ſ̄ ab agēte niſi ſm̄ cōditiōem agētis. dcm̄ ē aūt ſupra: ꝙ cā creatiōis reꝝ ē: qꝛ deꝰ bonitatē ſuā rebꝰ cōicare voluit: vn̄ ipoſl̃e ē ꝙ ab ipſo fiat aliq̄d niſi ſm̄ ꝙ ſue bonitatis ꝑticeps ē: ꝛ hꝰ ē bonū ꝛ nō malū. Jō aly dixerūt: ꝙ angelus in ꝑ̇nᵒ ſue creatiōis malus fuit: nō tn̄ maliciā a deo hūit: ſed actu ꝓꝑ̇e volūtatis. Hec aūt poſitio vana ꝛ errōea ē ꝛ falſa. vana: qꝛ n̄ hȝ fundam̄tū firmū ꝑ qꝺ ꝓbeſ̄: cū malicia angeli ex volūtate eiꝰ depēdeat: et iō cū volūtas ſe hēat ad vtrūlibet rōne inueniri nō pōt. Erronea ē: qꝛ prie opinioni nimis vicia ē ꝛ a magiſtris dānata. Falſa ē: qꝛ ipoſl̃e ē angelū in ꝑ̇mo inſtāti ſue creationis peccaſſe. cuiꝰ ipoſſibilitatl hic a quibuſdā cā aſſignaſ̄: q̄a duaꝝ ꝺpationū ſe ꝯſequentiū nō pōt eē vnꝰ terminꝰ. ꝺpatio āt āgeli ꝯſeq̄tur creatiōem: vn̄ nō pōt eē ꝙ idē ſit inſtās: i q̄ ꝑ̇mo ē ens qꝺ ē terminꝰ creatiōis: ꝛ i quo ꝑ̇mo ē malus: qꝺ ē terminꝰ ꝺpationis. Sed hec rō non vī̃ cogens: q̄a cū ꝺpatio volūtatis āgeli nō ſit ꝯtinua: nō opȝ ꝙ vltimū eiꝰ differat a ꝑ̇ncipio: ꝑ̇nᵐ āt pōt eē ſil̃ cū termio creatiōis. vn̄ ꝛ terminꝰ ꝺpationis pōt eſſe ſil̃ cū termino creatiōis: nec pōt dici ꝙ oporteat actum volūtatis ſequi apꝑ̇hēſionē intellꝰ: niſi ordine nāe: q̄a de eodē pōt ſil̃ eſſe cognitio ꝛ volūtas: nec iteꝝ pōt dici ꝙ opȝ collatiōeȝ ꝑcedere de appetēdo: q̄a itellꝰ angeli nō ē inq̄ſitiuꝰ vl̃ collatiuꝰ. Et iō alr̃ dōm ꝙ cū volūtas nō ſit niſi boni: nō ꝑt eſſe aliquid volitū niſi apꝑ̇hēdatur vt bonū ad appetēdū: qꝺ ſi vere ē bonū: nō ē pctm̄ in appetitu. ꝗ̃ oȝ ꝙ ſi ē peccatū ꝙ ſit veriſilr̃ bonū: ꝛ nō vere bonū: ſȝ ſm̄ aug. i lib. ꝯtra achademicos: nō pōt aliq̄s iudicare veriſil̃e niſi verū ſit cognitū. ꝗ̃ opȝ vt intellꝰ veri boni ꝑcedat itellcm̄ veriſilis boni: ꝛ ita appetitꝰ eſtimati boni quo malus ſit angelus nō pōt ſeq̄ primū actū itellꝰ ſm̄ ꝙ ꝯſiderat verum bonū: ſȝ ſm̄ ꝙ ꝯſiderat veriſil̃e bonū. vn̄ cū ipoſl̃e ſit itellectui creato ſil̃ plura itelligere nō potuit prio iſtanti creatiōis appetitꝰ angeli eſſe malus.

Ad primum ꝗ̃ dōm. ꝙ in vaſis ꝯtumelie nō facͭ deꝰ malitiā: ſȝ nām: ſed ordinat maliciā ad penā: ꝛ iſte ordo deſignaſ̄ cū dī̃ i cōtumeliā. ꝑt. n. deſignari ordo vl̃ pene ad culpā: ꝛ hic ordo ē a deo: vl̃ culpe a naturaȝ: ꝛ hec coniunctio non eſt a deo: vnde in prepoſitio tenetur cōſecutiue: non cāſatiue. Ad 2ᵐ dōm. ꝙ h̄ itelligiſ̄ de malo pene: ꝛ nō de malo culpe: ꝛ hoc infra pleniꝰ ageſ̄. Ad tertiū dōm: ꝙ ēt ſuppoſito ꝙ hō ſil̃ cū āgelo creatꝰ ſit: nō oȝ ꝙ angelo exn̄te malo creatus ſit hō qꝛ nō ē ꝑ̇ncipalis finis creationis hōis reꝑatio ruine angelice: ſed q̄dā vtilitas ꝯſequēs. vt ſupra dcm̄ ē. Et hanc vtilitatē deꝰ ꝓuidebat: in cꝰ ꝓ̄ſcia euētꝰ oium reꝝ erant. Ad 4ᵐ dōm: ꝙ i iſtāti ſue creatiōis aliquē actuȝ volūtatis hr̃e potuit: nō tn̄ ꝑ̇mꝰ potuit eē malꝰ: ſicͭ nec pria cognitio falſa. Ad q̄ntū dōm. ꝙ ſm̄ q̄ſdā in eodeȝ iſtanti āgelus fuit prio bonꝰ ꝛ pꝰ malꝰ: ꝛ illud iſtās q̄ȝuis ſit vnū re: tn̄ differt rōne ſm̄ ꝙ finis ꝑteriti ꝛ ꝑ̇nᵐ futuri. Sȝ diuerſa rō ꝯparatiōis nō tollit ꝯiūctiōem eoꝝ q̄ ſūt in vno inſtāti. vn̄ ſeq̄reſ̄ ꝙ inocētia ꝛ malicia eiꝰ ꝯiūgereſ̄: qꝺ ē ipoſl̃e. Jō aly dicūt ꝙ in toto tꝑe ꝑcedēti fuit bonꝰ: ſed in iſtiꝰ tpis vltio inſtāti ē malꝰ: ꝛ ſicut nō ē aſſignare imediatū inſtās an̄ aliꝺ iſtās: ita nec vltimū inſtās i quo fuit bonꝰ: ſȝ iſta rō bona ē ꝓut inducit̃ a ꝑ̇hō in. 8. phy. Tūc qn̄: nūc: ꝯtinuat tꝑs q̄etis ꝛ motꝰ q ſꝑ ſe tȝ cum paſſiōe q̄ ineſt ſubto mobili tꝑe q̄etis: ſiue ꝑcedat q̄es ſiue ſeq̄t̃. Sed ſi poneref̄ inſtās iter duas q̄etes vl̃ iter duas ꝑtes motus ꝯtinui nō magis ſe tȝ cū vno q̄ȝ cū alio. Nō āt dicimꝰ hic ꝙ angelus ꝑ aliquē motū ꝯtinuū fcūs ſit malus: ꝛ iō primū iſtās malicie ſue nō ē mediū iter quietē ꝛ motū: ſed inter duas q̄etes. vn̄ rō iſta nō ē ad ꝓpoſitū. Jō alr̃ dōm ꝙ ē aſſignare vltimū inſtās i q̄ angelus fuit bonꝰ: ꝛ ꝑ̇mū in q̄ fuit malus. nec iter h̄ inſtātia fuit tꝑs mediū: qꝛ tꝑs formalr̃ ē numerꝰ: nec ſeq̄tur ipm̄ ꝯtinuitas niſi ex parte motꝰ. vn̄ cū viciſſitudo affectionū i āgelo ꝑ q̄s ē bonus ꝛ malus nō ſit ꝯtinua nec ordiata ad aliquē motū ꝯtinuuȝ numerꝰ eaꝝ diceſ̄ tꝑs: qꝛ ſm̄ priꝰ ꝛ poſteriꝰ ſe hn̄t: ſed nō erit ꝯtinuū. vn̄ iter eiꝰ iſtātia nō ne͞cario accipieſ̄ tꝑs mediū: ſicͭ nec iter duas vnitates numerꝰ.

Q̄ꝺ II.

Deinde queriſ̄ de cognitiōe āgeloruȝ: et circa h̄ q̄tuor q̄rūſ̄. primo vtruȝ angelus cognoſcat ꝑ ſpēs: ſcđo vtꝝ in ſupioribꝰ ſint ſpēs magis vl̃es. tertio vtrū per ſpēs iſtas ſingulariū cognitiōem hr̃e poſſint. q̄rto vtrum poſſint ſimul plura intelligere.

Utꝝ angelus cognoſcat res per ſuam eēntiam.

Ad primū ꝓceditur ſic. vī̃ ꝙ āgelus ꝑ eēntiam ſuā res cog̊ſcat: et nō ꝑ ſpēs aliq̄s: qꝛ ſm̄ ꝑ̇hm̄ in 3ᵒ de aīa: aīa ē ſpēs ſpēꝝ: ſȝ angelus ſimplicior ē aīa ꝛ nobilior. ꝗ̃ eēntia angeli ē ſil̃itudo vl̃ ſpēs reꝝ: ſed res ꝑt i ſil̃itudine ſui cog̊ſci. ꝗ̃ vī̃ ꝙ āgelus intuēdo eēntiā ſuā res cog̊ſcat: ꝛ nō ꝑ ſpēs aliq̄s. P̄. oīs ſpēs vel ē cā rei vl̃ a re accepta: ſȝ ſpēs reꝝ i itellcū āgeli nō pn̄t eē cāte a rebꝰ: cū āgelus careat potētys ꝛ organis: q̄bus fit abſtractio a ſenſibilibꝰ: nec iteꝝ ſūt cāe reꝝ: cū angeli nō ſint cātores. ꝗ̃ vī̃ ꝙ angeli ꝑ ſpēs nō cognoſcāt. P̄. ſm̄ Diony. i 5ᵒ. c. de diui. no. Nobiliora in entibꝰ ſūt inferioꝝ exēplaria: ſȝ i exēplari res optīe cog̊ſciſ̄: cū ꝗ̃ angeli inter res creatas ſint nobiliſſimi q̄ſi deo ꝓpinq̄ores ſm̄ augu. Uī̃ ꝙ nā ſua inſpecta alias res cog̊ſcāt. P̄. intellectuȝ ꝛ itellꝰ nō differūt: niſi qn̄ vtrūq̄ȝ eoꝝ ē i pō: vt in prio li. dcm̄ ē. ꝗ̃ oīs intellꝰ q ē ſꝑ in actu n̄ differt in eo itelligēs ꝛ intellcm̄: ſȝ itellꝰ ſubē ſepate vī̃ ſemꝑ i actu eē: cū ſuum itelligere nō ſeq̄t̃ trāſmutatiōem aliquā: ꝗ̃ vī̃ ꝙ in eo nō differat ſpecies intellecta: ꝛ ſubſtantia intellectꝰ: ꝛ ita nō per ſpecies cognoſcit.

Sed contra ē qꝺ diony. dicit. 4. ca. de diui. no. ꝙ angeli illumināſ̄ ꝑ ſcibiles reꝝ rōes he āt nō ſūt niſi ſpēs reꝝ itellecte: ꝗ̃ ꝑ ſpēs reꝝ cognitionē hn̄t. P̄. i lib. de cāis dī̃: ꝙ oīs itelligētia ē plena formis: ſȝ iſta q̄ ſūt i intelligētia: ſūt i ea ꝑ modū itelligibilē. vt i eodē lib. dī̃: q̄ āt ſic ſūt in ea: ſūt in ea ad cog̊ſcenduȝ.

Reſpōdeo (ꝗ̃ vī̃ ꝙ res ꝑ formas cognoſcant. dicendum: ꝙ intellectus angelicus eſt medius iter intellectum dīnum ꝛ humanum ꝛ virtute ꝛ mō cog̊ſcēdi. Jn itellcū eni dīno ſil̃itudo rei itellecte eſt ipa dīna eēntia: q̄ ē reꝝ cā exēplaris ꝛ efficiēs. Jn itellcū vō hūano ſil̃itudo rei itellecte ē aliud a ſuba itellectus: ꝛ ē ſicͭ forma eiꝰ. vn̄ ex itellcū ꝛ ſil̃itudie rei efficiſ̄ vnum ꝯpletū: qꝺ ē itellꝰ i actu itelligēs: ꝛ hꝰ ſil̃itudo ē accepta a re: ſȝ i itellcū angelico ſil̃itudo rei intellecte ē aliud a ſba itelligētis: nō tn̄ ē acq̄ſita a re: cū nō ſint ex rebꝰ diuiſibilibꝰ cognitiōem ꝯgregātes: vt diony. dicͭ i. 7. ca. de di. no. Nec tn̄ ē ea rei ſm̄ fidē: ſȝ ē ifinita a deo ad cog̊ſcēdū. Et rō hꝰ ſumi ꝑt ex ꝟbis ꝯmē. i. ii. meta. Jpe. n. dicͭ ꝙ ſȝ ordinē ſimplicitatl naꝝ ſeꝑataꝝ ē ordo diſtātie ſpēi itellecte ab itellcū. vn̄ i pria eēntia cui nō admiſceſ̄ pō aliq̄ ē oīno idē itelligēs ꝛ intellcm̄: i alys āt ſm̄ ꝙ plus admiſceſ̄ de pō ē maior diſtātia iter ſpēm itellectā ꝛ itellcm̄: cꝰ rō eſt qꝛ nihil ꝺpaſ̄ niſi ſm̄ ꝙ ē in actu: vn̄ illud cꝰ eēntia ē purus actꝰ: itelligit ſine receptiōe alicuiꝰ ꝑficiētis: qꝺ ſit extͣ eēntiā eiꝰ: illud vero i quo ē pō: nō poterit intelligere niſi ꝑficiatur i actu ꝑ aliq̄d receptum ab extrinſeco: ꝛ hoc eſt lumen intellectiua nāle: qꝺ a deo in ſubas itellectias emittitur: ꝛ qꝛ vnūquodq̄ȝ recipiſ̄ i aliq̊ ꝑ moduȝ recipi-

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

entis lumē illud qđ in deo ē ſimplex: recipit̄ in mēte an/geli: vt diuiſum ⁊ multiplicatū: oīs eni pō receptiua ō ſe diuiſibilitatē h3: ſm q nō ē termiata ad vnū3 qđ fit per actū terminātē: ⁊ iō dr in lib. de cauſis: q ſicut in nā infe riori multiplicat̄ ſingularia: ita ⁊ ſpēs itelligibiles in itel ligētys: vtrūq eni ē pp multiplicabilitatē pōe: ⁊ iſte ſunt ſpēs p quas āgeli cognoſcūt.

Ad primū3 ḡ dōm q aīa dr̄ ſpēs ſpēꝝ inq̄tū per intellcm̄ agēte facit ſpēs intelligibi/les actu: ⁊ recipit eas ſm intellcm̄ poſſibilem: ſicut ibidē dr̄ ſenſus: dr̄ ſpēs ſenſibilis: ⁊ man⁹ organū organorum inq̄tū. v3. oīa artificialia per man⁹ efficiūt̄. vñ in. 14. de aīalib⁹ dr̄: q man⁹ date ſūt hoī loco cornuū: ⁊ oīum gbus alia aīalia iuuāt̄. vñ nō ſeqtur q eēntia anīe vl āngeli ſit talis ſpēs i qua oīa cognoſcāt̄. ¶ Ad 2m dōm q ſilitudi/nes reꝝ in itellcū angeli exītes nō ſūt a reb⁹ accepte: q: ſpēs itelligibilis nō accipit̄ a re niſi mediāte fātaſmate: qđ ſe h3 ad intellcm̄: ſicut color ad viſum: vt i 3° de aīa dr̄. nec tñ ſūt cāe reꝝ p modū creatōis: ſ3 forte per modū mot⁹: ſi forte ponātur orbes mouere: q: mot⁹ ē cā forma rum nāliū: nihilomin⁹ tñ o3 q q̄dā cognoſcāt: quoꝝ non ſūt cāe: ſic ipos orbes ⁊ alios āgelos. vñ dōm q ad hoc q aliquā aſſimilatiōem hēant adiuicē: pōt ↄtingere dupl̄r: vl ita q vnū ſit cā alteri⁹ ſilitudinē ſuā3 illi impmēs: ſic ignis ⁊ aer calefcūs: ⁊ ħ mō intellš diuinus ⁊ human⁹ hñt aſſimilatiōem ad res intellectas: l3 mō ↄuerſo: q: intellš diuinus impmit in rē formā3 p quā res ſibi ſimilat̄: itellš āt human⁹ ſpēm per quā rei aſſimilat̄ a re accipit: vl ita vtrūq ſit ab vna cā ſilem formā vtriq imprimēte. ⁊ ſic intellš angelic⁹ reb⁹ cognitis aſſimilatur: q: forme que a deo impſſe ſūt reb⁹ ad ſubſiſtēdū: ſūt et angelo impſſe ad cogſcēdū. ¶ Ad 3m dōm q res nō cognoſcūt̄ pfecte i exēplari: niſi a quo ducit̄ ſm totū qđ in ipſa ē: ⁊ ħ mō res cognoſcūt̄ in pmo exēplari: qđ imitāt̄ res ſm eē id: quod in re ē: ſic āt nō ē de eēntia angeli: cū nō ſit cā vel exēplar toti⁹ qđ in re ē. ſ. māe ⁊ forme. ¶ Et preterea nō eſt actu exēplar niſi p ħ q pō ſua ↄplet per lumē a deo immiſſū: vt dcm̄ ē. ¶ Ad q̄rtū dōm: q intellš āgelic⁹ ſi ponatur ſp i actu reſpcū cognitoꝝ nāliū: nō tñ eē in actu hēt a ſe: ab alio. vñ ſic i ipos differt eē: ⁊ qđ ē: ep hoc qđ ē ab alio h3. ita differt in eo itellš: ⁊ quo actu intelligit: propter hoc intelligere ab alio habet.

¶ Utꝝ angeli ſupiores intelligāt̄ p ſpēs vlīores.

Ad ſecūdum pcedit̄ ſic. Uꝝ q ſpēs ſupiorum nō ſint vlio/res ſpēb⁹ quas hñt angeli iferiores: quia ſm ph3 i pncipio de aīa. aīal vle: aut nihil eſt: aut poſteri⁹ ē: nō āt dr̄ eē poſteri⁹ niſi pp abſtra/ctiōem a reb⁹: i qua ↄplet intētio vlitatis p actu3 intellš abſtrahētis. cū ḡ intellš angeli nō abſtrahat ſpēs a reb⁹: vr̄ q ſpēs ſi ſint vles i ipo. ¶ P̄. ſi dicūt̄ vlīores: aut hoc ē q̄tū ad cognitiōem: aut q̄tū ad opatiōem: non q̄tū ad cognitiōem: q: nāliū cāꝝ oēs cognitiōem hñt: ⁊ ſui ipſoꝝ ⁊ dei: nō q̄tū ad opatiōe3: q: nō ſunt reꝝ opatores: vt di/ctum eſt. ḡ vr̄ q nullo mō pñt q̄rūdā ſpēs vlīores eſſe. ¶ P̄. q̄to cognitio ē magis ppa: tāto ē magis pfcā. ſ3 ſu/periorū cognitio pfectior ē: ſicut ⁊ nā ſimplicior: vt ex p̄/dictis p3. ḡ vr̄ q ſupioꝝ ſpēs nō ſint magl vles. ¶ P̄. qui cognoſcit vlia nō pt ppa cogſcere niſi acgrat aliqđ ō pro prys rei: ſi ḡ iferioꝝ āgeloꝝ ſpēs eēnt magis pprie opor/teret q ſupiores nō reducerēt i actū ppe cognitiōis re/rum niſi p inferiores: qđ ē incōueniēs: cū magis econtra ↄtigat ſm Diony. ḡ vr̄ idē quod pus.

Sed contra ē qđ Diony. dicit in. 12. cap. ce. hier. q ſupiores angeli hñt ſciam magis vlem: ⁊ iferiores pticulariorē ⁊ ſubiectā3. ¶ P̄. ħ idē vr̄ p ħ qđ in li. de cauſis dr̄: q cū oīs intelligētia ſit plēa for/mis in gbuſdā ſūt forme magis vles. ſ. in ſupiorib⁹ ⁊ i g/buſdā min⁹. ſ. in inferiorib⁹.

Reſpondeo dōm: q ſm theologos ⁊ phōs o3 po/nere formas ſuperioꝝ angeloꝝ eſſe magis vles. cui⁹ rō ē: q: in oīb⁹ ſciētys ⁊ artib⁹ ſiue ſpecu latiuis ſiue opatiuis: o3 q illa q̄ ē altior ⁊ ordinatia aliaꝝ ↄſideret rōnes magis vles: eo q pn⁹ ſūt parua q̄titate ⁊ maxia virtute: ⁊ ſimplicia ad plurima ſe extēdūt: vbi gra ſub ciuili ſcia ē militaris: ⁊ ſub militari equeſtris: ⁊ ſic d/inceps. ciuilis āt ſub ↄſideratiōe boni humani abſolu/te. militaris āt ↄſiderat ħ idē ſm q determinat̄ ad res bellicas: ⁊ ſic deinceps: ⁊ pp ħ iferioꝝ accipit pncipia ſua ſupiori q̄ ē q̄ſi pp gd demſtrans: ⁊ ħ ēt facil⁹ p3 in ſciētys ſpeculatiuis: q: metaphyſica q̄ ē ordinatia aliaꝝ: ↄſiderat rōnē entis abſolute: alie vo ſm determinatōe3 aliquā3. ħ āt ſic ē in angelis: ⁊ ſm oēs phōs ⁊ ſm nos: q: ſupiores p ſuā ſciam ordināt act⁹ ⁊ officia inferioꝝ illuminantes eos ⁊ pficiētes ⁊ purgātes. vñ o3 q ſcia ſupioꝝ ſit vlior: ⁊ ſpēs vlīores: qđ quomō ↄtingat: pōt videri ex vbis cō/mētato. in. ii. meta. Ipſe eni dicit: q ſm ordinē dīe inter itelligēs ⁊ intellcm̄: ē et ordo multiplicatiōis intellecto/rum: q: in intellectu ſupiori q h3 minus de poſſibilitate minoꝝ ē ↄpō intelligētis ⁊ intellecti. ⁊ inde ē et: q ſūt i eo pauciores forme intelligibiles: q: q̄to min⁹ h3 de pō lu/mē intellectuale: min⁹ diuidit̄ ⁊ multiplicat̄ in eo: ⁊ ideo op3 q iſte forme ſint vlīores formis magis multiplica/tis. ſm ħ ḡ ſcia dei eſt vliſſima: q: vna ſilitudine que eſt ſua eēntia oīa cognoſcit: ac ſi aliqs p rōem cōe3 entis oīa cognoſcere poſſit. ⁊ q̄to p pauciores formas intelligit: tā/to ſcia ei⁹ ē vlior ⁊ ſilior diuine ſcie: vt ſi aliqs cognoſcat oīa p intētiōem decē generꝝ: ⁊ aliquis nō niſi accipet ſpe cies primas generꝝ. ⁊ ſic deſcēdēdo vſq ad ſpecialiſſima ſm multiplicatiōem ſpēꝝ inuēiret pticulatio eaꝝ.

Ad primum ḡ dōm. q ē triplex vle: quoddā qđ ē in re. ſ. nā ipſa q ē in pticularibus: q̄uis in eis nō ſit ſm rōnem vlitatis in actu. Eſt et qđdā vle qđ ē a re acceptum p abſtractiōem: ⁊ ħ poſteri⁹ ē re: ⁊ hoc mō forme angeloꝝ nō ſunt vles. Eſt ēt quodda3 vle ad rē: qđ ē prius re ipa: ſicut forma dom⁹ in mēte edifica toris: ⁊ per hūc modū ſūt vles forme reꝝ in mente ange lica exītes: nō ita q ſint opatiue: ſ3 qa ſūt opatiuis ſimi/les: ſicut aliquis ſpeculatiue ſcientiam operatiuam hēt. ¶ Ad ſecūdum dicendum: q ſūt vniuerſaliores: ⁊ q̄ā/tum ad cognitionem: ⁊ q̄ātum ad operationem: q̄tum ad cognitionem: tū ex parte ipſarum ſpecierum: quia ad plura ſe extendunt: tum ex parte rerum cognitarū: quia ſuperiores perfectius ⁊ clarius cognoſcunt idem cogni/tum q̄ inferiores. vnde illuminant eos: ſicut etiam ean/dem concluſionem: aliter demōſtrator: al'r dialectic⁹ co/gnoſcit: nec ēt eſt remotu3 a veritate qui plura ſubiaceāt cognitiōi nāli ſuperioꝝ q̄ inferioꝝ. Silr̄ ēt ſunt vniuer/ſaliores q̄tum ad opationem: tam ſm phōs g ponūt or/dinē intelligētiarum ſm ordinē motuum: ex quo op3 q cāUtas formarum illius intelligētie ſuperioris ſit vlior cui⁹ mot⁹ eſt vniuerſalior in cauſando: q̄ ēt ſm nos qui ponimus eos ordines ſm diuerſa diuina officia. vñ ſupe riores ordinant inferiores in ſuis officys: ⁊ non econuer ſo. vnde remanet nobis eadem via procedendi ſm tra/ditionem. Diony. ſicut ⁊ phs. ¶ Ad tertium dicēdu3 q cognitio perfcā non habetur per medium vle: q: non eſt efficax ad cognitionem oium ppriorum. Si autē p me/dium vle oīa ppria efficaciter cognoſcerētur: eēt pfectiſ ſima cognitio. q: quāto aliquid eſt magl vnu3 ⁊ ſimplex

tāto ē virtuoſius ⁊ nobili⁹: ⁊ hoc mō dicim⁹ q angeli ſu/piores ſufficiēter p formas vles cognoſcūt res: ſicut de⁹ p eēntiā ſuā perfecte cognoſcit oīa. ¶ Ad q̄rtū dō3 q rō pcederet ſi forme vles ſuperioꝝ non eēnt ſufficiētes ad cognitiōem ppriorꝝ: qđ falſū eſt: q: oīa que cognoſcit iſe rior per formas pticulares cogſcit ſupioꝝ p vles: vel etiā plura: ⁊ q: ex cauſis vlib⁹ ↄfirmāt̄ pticulares: inde eſt q ſcia inferioꝝ pficit̄ p ſupiores.

¶ Utrum angeli intelligant particularia.

Ad tertium pcedit̄ ſic. vr̄ q āgeli p formas itellectuales p/ticularia non cognoſcāt: vbi eni inuenit̄ vna nā cōis nō ē diuerſitas i operatiōe ↄſequēte nām: ſed nā intellectualis ē i āgelis ⁊ i nob: cū ḡ itellš nr̄ nō poſſit eē ſingulariū: vr̄ q nec angelicus. ¶ P̄. oīs cognitio ē per aſſimilatiōem: ſ3 quodlibet ſin/gulare i reb⁹ mālib⁹: ē ſingulare p mām: cū ḡ ſpēs rerum i mēte āgelica ſint oīo a mā ⁊ a ↄditiōib⁹ mālib⁹ abſolu/te: cū itellš āgeli nō ſit min⁹ imālis itellectu humano. vr̄ q nō poſſit eē pncipiū cognoſcēdi ſingulare put ē in ſua ſingularitate: ↄſiſtēs. ¶ P̄. ſi cognoſcūt ſingularia diuer ſa. ḡ aut vno aut plurib⁹. ſi vno cū particularia ſint ifini/ta: vr̄ q i itellcū āgeli ſit vnū quo cognoſcāt ifinita: ⁊ ſic eq̄bit̄ itellcū diuino. Si āt plurib⁹ oportebit eē multitu/dinē ſpēꝝ i itellcū āgeli exītium ſm multitudinē indiui duoꝝ que pñt eē: ⁊ ita erūt ifinite ſpēs i actu i mēte āgeli quod ē incōueniēs. ¶ P̄. eē multoꝝ ſingulariū depēdet ex cauſis cōtingētib⁹ ad min⁹ q̄tū ad gnatiōem: ſicut ge neratio platonis ex volūtate pris ei⁹: vt. ſ. cōmiſceret ei⁹ mñi. ſi ḡ āgeli cognoſcūt ſingularia: vr̄ q cognoſcūt futu/ra ↄtingētia: qđ negat̄: q: hoc ſoli⁹ dei eſt. ḡ vr̄ q ſingula/ria nō cognoſcant.

Sed contra. officiū quorūdā āgeloꝝ ē cuſtodire hoīes: vt a ſactis tradit̄: ſ3 hoc nō pt eē niſi hoīes quos cuſtodiūt cognoſcāt. ḡ vr̄ q ſingularia hoīum cognoſcāt. ⁊ eadē rōne aliaꝝ ſpēꝝ. ¶ P̄. cognitio āgeloꝝ ē pfectior q̄ nr̄a: ſed nos ſcim⁹ nō tm̄ vlia: ſed ēt ſingularia. ḡ vr̄ q multo forti⁹ angeli.

Reſpōdeo dōm q pter illā pōnem que pōit ange los ſingulariū cognitōem nō hēre: que heretica ē: ⁊ veritati ſacre ſcripture ↄria: ſūt diuerſe opi/niones de mō quo āgeli cognoſcūt ſingularia. Quidā eni dicūt q āgeli p formas inatas ſolū cās vles cognoſcūt: ſ3 ex reb⁹ ipis accipiūt: vñ ſingularia ⁊ cauſis vlib⁹ pducta cognoſcāt. ¶ S3 hoc nō vr̄ cōueniēs: q: illud qđ ē acce/ptū a re ſingulari nō ducit i cognitiōem ſingularis eius niſi q̄diu ſeruāt̄ i eo ↄditiōes māles idiuidnātes illđ. qđ nō pōt eē niſi ſpē exīte i organo corpali: vt i ſēſu ⁊ imagia tiōe. vñ cū āgeli organo corpali careāt ſi a reb⁹ ſpēs ab/ſtraherēt: nō poſſet p hꝫ ſpēs ſingulariū cognitōem hre. Iō aly dixerūt q oīa ſingularia pducūt̄ ex cauſis vlib⁹ ordiatis i nā: vñ cū apud āgelū ſint forme ordinis cāru3 vniuerſ. p hꝫ formas oīa ſingularia cognoſcere pōt. ⁊ ħ e via Auicē. Sed tñ nō ē ſufficiēs ſcdm̄ fidē noſtrā: q: icāis vlib⁹ nō cognoſcitur aliquid ſm ↄditiōes idiuidua les. vt. ſ. cognoſcat put ē hic ⁊ nūc ⁊ hꝫ. vñ dicit ipe Aui. q deus nō cognoſcit particularia particulariter. vt. ſ. ħ nūc eē: ⁊ nūc nō eē: ⁊ eſt ſile de eo qui cognoſcit eclypſim i cauſis ſuis vlibus qui nō cognoſcit hāc eclypſim ſcdm̄ quod eſt hic: vt nūc icipies: ⁊ nūc finiēs: niſi ſenſu percipi at. Et ideo ad hāc pōnem quidam addiderūt q ex appli catiōe harum formarū vlium ad hoc particulare vl' illđ determiatur āgeli cognitio: vt hoc ſingulare cognoſcat. Sed hoc iterum nō videtur ſufficiens: q: hec applicatio vlium cauſaru3 ad ſingulare: aut eſt ad ſingulare qđ eſt i itellectū āgeli: ⁊ ſic ſuppoſito ſupponeretur illud ō quo dubitatur. ſ. ſingularia eſſe in itellectu āgeli vel ad ſingu lare quod eſt i re: ſicut dicere videtur: vt ſi lux ſolis eſſet itelligēs itelligeret corpora: ad que rady ſui applicātur. hoc aūt eē nō pōt: quia cum cognitio nō fit niſi ſm aſſimi latiōem: impoſſibile eſt q cognitio extēdat ſe vltra id in quo eſt aſſimilatio. ſi ergo lux ſolis vel itellectus angeli aſſimilatur rei quā irradiat̄: hoc nō poteſt eſſe niſi vel eo q illud qđ eſt rei recipitur in itellectu: aut i luce ſolis: ⁊ hoc ipi nō ponūt: quia rediret prima poſitio: vel ex eo q a ſole aliquid circa rem ponitur: ⁊ ſic nō cognoſceret de re niſi hoc quod circa eā pōit. ſicut ſi ſol cognoſceret na/turam luminis: ⁊ nō propriam ratiōem hui⁹ vl' illius co/loris: que eſt ex diuerſa recipientium proportione: ⁊ ſilr̄ etiam āgelus per hꝫ applicatiōem propriam cognitiōe3 de rebus nō haberet: cum propriam naturam ipi rei nō ↄferat. Aly vero dicūt q ex ↄiūctiōe vniuerſalium que cogſcūt: reſultat cognitio parcularis ſm q ex plurib⁹ for mis ↄgregatis reſultat quedam collectio accidētiū: quā nō eſt reperire in alio. Sed hec etiam nō eſt ſufficiēs: q: forme idiuiduatio nō eſt niſi ex materia. vnde q̄tūcūq forme aggregētur ſemper remanet collectio illa cōicabi lis multis quouſq itelligatur per materiam indiuidua ta: vnde cognitis hꝫ formis aggregatis non cognoſcitur ſortes vl' plato. ¶ Et ideo al'r dicēdum q eadem ratio ē cognitiōis ſingularium in deo ⁊ in angelis. vnde cōſide/rādum eſt qualiter deus ſingularia cognoſcat: op3 enim illam virtutem qua cognoſcit ſingulare habere apud ſe rei ſimilitudinem q̄tū ad conditiones indiuiduantes: ⁊ hec eſt ratio: quare per ſpeciem que eſt in ſenſu cogno/ſcitur ſingulare: ⁊ nō per ſpeciem que eſt in intellectu: o3 autem vt apud artificem ſit ſimilitudo rei per artem cō dite ſm totu3 illud quod ab artifice producitur: ⁊ pter hoc edificator per artē cognoſcit formam domus: quam inducit in materiam: nō autem hanc domū vel illa3 niſi per hoc q a ſenſu accipit: quia ipſe materiam nō facit: ſ3 deus eſt cauſa rei: non ſolum q̄tum ad formam: ſed etiā quātum ad materiam que eſt principium indiuiduatio/nis. vnde idea in mente diuina ē ſimilitudo rei quātum ad vtrūq. ſ. materiam ⁊ formam. ⁊ ideo per eam cogno/ſcūtur res: nō tātū i vniuerſali: ſed etiam in particulari. forme aūt que ſūt i mēte angeli ſūt ſimillime rōnib⁹ ide/alibus in mēte dīna exīſtētibus: ſicut deducte imediate exēplariter ab eis. vnde per eas angeli cognoſcere poſſūt rerū ſingularia: q: ſūt ſilitudies reꝝ ēt q̄tū ad diſpōnes māles idiuiduātes: ſicut ⁊ rōnes vel idee reꝝ exīſtentes in mente diuina.

Ad primum ḡ dōm q itellš human⁹ eſt vltimus in gradu ſubaꝝ intellectualiū: ⁊ iō ē in eo maxia poſſibi/litas reſpectu aliaꝝ ſubaꝝ intellectualiu3: ⁊ pp hoc reci/pit lumē itelligibile a deo debili⁹ ⁊ min⁹ ſile lumini diui ni intellš: vnde lumē intellectuale in eo receptū nō ē ſuf ficiēs ad determinādum ppriā rei cognitiōem: niſi p ſpe cies a reb⁹ receptas q̄s o3 in ipo recipi formal'r ſ3 modū ſuū. ⁊ iō ex eis ſingularia nō cognoſcūtur que indiuidua tur p mām niſi p reflexiōem q̄dā intellš ad imaginati/onē ⁊ ſenſum: dū. ſ. itellš ſpēm vlem quā a ſingularibus abſtraxit: applicat forme ſinglari i imagiatōe huatē. S3 i āgelo ex ipo lumie determināt̄ ſpēs: q h⁹ fit ppria rerū cognitio ſine aliq̄ alio accepto: ⁊ iō cū illud lumē ſit ſili/tudo toti⁹ rei inq̄tū ē exēplariter a deo traductū per hꝫ ſpēs ppa ſinglariū cognitio hri pt: ⁊ ita p3 q ſcdm̄ gradū nāe itellectual' ē ēt diuerſus itelligēdi modus. ¶ Ad 2m dicendum q eſſentia diuina quāuis ſit actus purus: ta/men ē ſimilitudo materie ſcdm̄ q omne ens quātūcūq

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

impfectū a pmo ente exēplariter deducit: ꝛ ita etiā forme imāles que ſūt i itellectu āgeli: ſūt iterū ſimilitudies ēt q̄ztū ad pricipia nālia. ℭ Ad tertiū dōm ꝙ ſicut ex p̄dictis pꝫ quāto aliqs āgelus ē ſupior tāto plura vna ſpē cognoſcere pōt: nullus tn̄ ē in quo oporteat ſcōm numerū indiuiduoꝝ ſpēs multiplicari: qꝛ p vnā ſpēm oia indiuidua illius ſpēi cognoſcit: ꝛ illa ſpēs efficit ppria rō hui⁹ vel illi⁹ ſcōm reſpcū ad hoc vl ad illud p modū q̄ idee i intellcū dīno multiplicāt: ꝛ ita neqꝫ itell's angeli intellectui dīno eq̄bit: neqꝫ infinite ſpēs in itellectu angeli erūt relatiōes āt q̄ ꝯſequūt actus rōnis vel itellcūs in īfinitū multiplicari nō ē icōueniēs. ℭ Ad 4m dōm: ꝙ p ſpēs ſibi a creatiōe inditas cognoſcūt angeli cās habētes ordinē in nā: ꝛ oē illud qd̄ i cauſis illis determināt vl ſimpl'r: vl vt frequēter: ꝛ qꝛ ꝯtigētia futura nō ſūt determinata i cauſis ſuis: ſꝫ fcā determinatiōe cāꝝ efficiūt in actu p̄ſentia: iō eoꝝ quādiu futura ſūt cognitiōem nō habēt: ſꝫ h ſoli⁹ dei ē: qui oēs ſucceſſiōes tēpoꝝ vno actu intuet.

ℭ Utrum angelus intelligat plura ſimul. IIII.

Ad quartum ſic pcedit. Ur ꝙ āgelus ſil actu plura itelligat: qꝛ ſm Dionyſiū angelus hꝫ intellectū deiformē: ſꝫ de⁹ in actu ſil oia itelligit: quia apud ipm nulla ē trāſmutatio: nec viciſſitudinis obumbratio. Jacobi p̄. g̊ ꝛ intell's āgeli ē ſil pluriū. ℭ P̄. in p̄ria nō erūt cogitatiōes volubiles. ſꝫ ſanctis in p̄ria pmittit ꝙ erūt ſicut āgeli i celo. Math. zz. g̊ videt ꝙ nec angeli itell's voluāt de vno in aliū: ſꝫ ſil oia cognoſcat. ℭ P̄. ſm phꝫ felicitas ē in opatiōe ꝛ nō i hitu: ſꝫ angeli hn̄t nobiliſſimā felicitatē ad min⁹ bti. g̊ vr ꝙ oium cognitoꝝ ſuoꝝ cognitiōem ſil in actu hēant: ꝛ nō ſucceſſiue. ℭ P̄. intell's angeli nō ē minus nobilis q̄ꝫ itell's agēs aie rōnalis: ſꝫ de h itellcū dr in 3° de aia: ꝙ nō q̄nqꝫ intelligit: ꝛ q̄nqꝫ nō: ſꝫ ſp. g̊ multo forti⁹ h veꝝ ē de itellcū angeli.

Sed contra ſm Aug. de⁹ mouet ſpūalem creaturā p tp̄s: ſꝫ p tp̄s moueri eſt p affectiōes ꝛ ꝯceptiōes itell's moueri. g̊ vr ꝙ in angelis ſit ſucceſſio intellectuū.

Reſpondeo dōm ꝙ cā quare nō pn̄t plura ſil intelligi in actu. hec ē: quā Algazel aſſignat: qꝛ oꝫ ſp intellectū ꝯfigurari actu ſcōm ſpēm rei itelligibilē: quā apud ſe hꝫ rei itellecte in actu: vt ſit aſſilatio vtriuſqꝫ q̄ exigit ad cognitiōeꝫ rei: ſic āt ipoſ'e ē corp⁹ ſcōm eandē ptē diuerſimode figurari diuerſis figuris: ita ipoſ'e ē vnū intellectū diuerſis ſil ſpēb⁹ ad diuerſa intelligēda actu informari: ꝛ iō ꝯſiderādū ē ꝙ gcūqꝫ intell's plura intelligit p plures ſpēs: oꝫ ꝙ ea nō ſil itelligat: vt pꝫ in itellcū hūano ſm ſtatū vie a reb⁹ accipiēte: itell's āt dinus: qꝛ vno oia cog̊ſcit. iō ſil ē actu oium: ſꝫ intell's angeli cog̊ſcit res dupl'r. vno mō p ſpēs pl'es q̄ i itellcū ei⁹ ſūt: ꝛ ſic oꝫ ꝙ plura nō ſimul cog̊ſcat niſi inq̄ztū reducūt ad vnā ſpēm per quā cog̊ſcūtur. Alio mō cog̊ſcūt res i vno qd̄ ē cā eaꝝ: ꝛ h ē verbuꝫ: ꝛ ſic pn̄t eē ſil in actu cognitiōis oium: hec āt cognitio eſt q̄ſi formalis reſpcū p̄cedētis a q̄ nūq̄ꝫ abſoluūt: ꝛ iō frequēter inuēit traditū a ſcis ꝛ phis ꝙ in itellcū ipoꝝ nō ē ſucceſſio vel renouatio q̄zuis ſit viciſſitudo inq̄ztū intelligūt res in ppria nā p ſpēs ꝯcreatas.

Ad primuꝫ dōm ꝙ intell's angeloruꝫ dr deiformis eo ꝙ dīno itellectui cōformis ē: nō āt i h ꝙ vno oia itelligat: ꝛ ita ſimul: ſꝫ in h ꝙ a reb⁹ cognitiōem nō accipit: ſꝫ ſine iueſtigatiōe rōnis ꝛ ſine adminiculo ſenſus cog̊ſcit. ℭ Ad zm dōm ꝙ cognitiōes volubiles dn̄r in gb⁹ ē ēt reuolutio ſcōm diſcurſum rōnis de cātis in cās pcedētis: aut ecōuerſo. vt ex notis i ignota deueniat: nō tn̄ excludit ſucceſſio cognitionū ab angelis: ꝛ a ſanctis: niſi ſm ꝯtēplatiōem vbi put in pfectā aſſimilatōem dinā pducūt: ꝛ i hoc ēt eoꝝ felicitas eēntialis ꝯſiſtit. ℭ Un̄ pꝫ rn̄ſio ad tertiū. ℭ Ad 4m dō ꝛ ꝙ itell's poſſibilis ꝛ agēs ē in angelis ſicut in nobis: ſꝫ diuerſimode: qꝛ intell's poſſibilis i nob ē in pō reſpcū ſpēꝝ acceptarū a reb⁹ p lumē intell's agentis actu eas itelligibiles faciētis: ſꝫ in eis ē poſſibilis reſpcū luminis a deo in eos pcedētis. Sil'r ēt lumē intell's agentis in nobis nō ſufficit ad diſtinctam reꝝ cognitiōem hn̄dā niſi ſcōm ſpēs receptas q̄s informat: vt lux colores: ſed lumen itellectuale in angelis ſufficit ad diſtinctam cognitiōem reꝝ hn̄daꝫ: qꝛ h ipm lumē eſt ex quo forme itellectuales multiplicātur: gb⁹ intelligētie plene dicāt. Sic g̊ itell's agēs ipſoruꝫ ſp dr i actu eē: qꝛ inceſſāter ad aliquid actu cōſiderandū lucet in angelis ſicut i nobis quātū in ipſo ē: nō tn̄ opꝫ ꝙ ſemper ad vnam ſpēm fiat conuerſio: ita vt ſemper vnū intelligatur in actu.

ℭ Utrum angelus in ſtatu ſuo naturali dilexerit deum pluſq̄ꝫ ſe ꝛ omnia alia. Qō III.

Circa tertiū p̄ncipale q̄rit de dilectione. ſ. vtꝝ angeli ſi in gr̄a creati nō ſūt: in illo ſtatu innocētie deum ſup ſe ꝛ pluſq̄ꝫ oia dilexerūt. Et vr ꝙ nō. Sic eniꝫ deū diligere ē act⁹ charitatis q charitatē non hn̄tis eē nō pōt: ſꝫ angeli in iſto ſtatu charitatē nō hēbāt q̄ ſine gr̄a nō ē: cū nūq̄ꝫ ſit informis. g̊ vr ꝙ nō dilexerūt deū pluſq̄ꝫ ſe. ℭ P̄. ſm Bernardū nā ſemp in ſe curua ē ſed dilectio angeloꝝ in prio ſtatu nō fuit niſi ex principio nāli: ergo tota in amātē reflectebatur: vt gcgd diligerēt āgeli pp ſeipſos diligerēt: ꝛ ita nō deū ſupra ſe diligebāt. ℭ P̄. Aui. dicit in ſua metaph. ꝙ nulla actio alicui⁹ nāe ē liberalis niſi ſolius dei ex h ꝙ oēm actionem aliā ſeqt aliqd ꝯmodū ipſius agētis: ſed dilectio qua aliqs deum ſup ſe diligit: ē maxie liberalis. g̊ vr ꝙ h non poſſit alicui ꝯuenire niſi p gr̄aꝫ. ℭ P̄. vnūquodqꝫ nāliter appetit acquirere ſuū finē: ſꝫ oē qd̄ deſideratur ab aliquo vt ſibi acquirēdū pp ſe: ꝛ min⁹ ſe diligit. cū g̊ angeli in ſtatu nāliū deū ſic ſuū finē dilexerit: vr ꝙ eū ſup ſe nō dilexerunt. ℭ P̄. ſm Diony. bona nālia in angelis remanent ēt poſt pctm̄. ſꝫ cōſtat ꝙ peccator homo vel angelus non diligit deū ſup oia. g̊ vr ꝙ nec in ſtatu naturalium.

Sed contra oīs dilectio aut ē vſus: aut fruitōis. ſi g̊ angeli diligebāt deū in ſtatu innocētie: aut vt vtētes: aut vt fruētes. Si vt vtētes. g̊ vtebātur re fruēda: qd̄ ē magne peruerſitatis ſm Aug. ꝛ ita eēt dilectio peccati ꝛ nō nālis: ſi vt fruētes. g̊ deū ppter ſeipſum diligebant: quia frui eſt amore inherēt alicui rei propter ſeipſam. ℭ Preterea. deum eſſe ſuper omnia diligendum cum ſit legis naturalis ſcriptum: erat in mente angeli multo expreſſius q̄ꝫ in mente hominis: ſed non contingit ſine peccato facere contra id quod per naturalem legem cordi inditum eſt: ergo et ſi deum ſuper oia non diligebant peccabāt. q̄ꝫ diu ergo ſine peccato fuerūt deum ſuper oia dilexerunt.

Reſpondeo dicendum ꝙ circa hoc ē duplex opinio: quidaꝫ enim diſtinguūt dilectionem cōcupiſcētie ꝛ amicitie: que duo ſi diligenter cōſideremus: dn̄t ſm duos actus voluntatis ſcilꝫ appetere quod eſt rei non habite et amare: quod eſt rei habite ſm Auguſtinum. eſt ergo dilectio concupiſcentie qua quis aliquid deſiderat ad concupiſcenduꝫ: quod eſt ſibi bonū ſcōm aliquē modū: ꝛ tali dilectiōe angeli i ſtatu nāliū deū pl⁹ q̄ꝫ ſe diligebāt vehemēti⁹ appetēdo bonū diuinū q̄ꝫ ſuū: qꝛ h erat eis delectabili⁹. vn̄ totā hāc dilectionē i ſeipos retorq̄bāt. Dilectio āt amicitie eſt q̄ aliqs aliquid vl ſilitudinē ei⁹ qd̄ i ſe hꝫ amat in altero volēs bonū ei⁹ ad quē ſilitudinē hꝫ: ꝛ pp h phs dicit ꝙ ē ſil'e ſimili amari: ſic vn⁹ virtuoſus aliū diligit: i gb⁹ tn̄ ē vera amicitia. ꝛ tali dilectiōe angeli quodāmō diligebāt deuꝫ ſupra ſe: qꝛ ei mai⁹ bonū q̄ꝫ ſibi optabant. ſ. eē deū qd̄ ſibi n̄ volebāt: ſꝫ aliqd min⁹ bonū. ſꝫ tn̄ itēſi⁹ ſibi volebāt bonū creatū q̄ꝫ bonū dinū. ℭ Sꝫ iſta rn̄ſio nō pōt ſtare: oꝫ eni pōere āgelos ad deū hūiſſe dilectōeꝫ amicitie: cū ſꝫ bōa nālia ſilitudo dīna i eis reſplēderet: h āt ē de rōne amicitie: ꝙ q̄zuis hēat dilectiōes ꝛ vtilitates ānexas: nō tn̄ ad has ocl's amāt'l reſpicit: ſꝫ ad bonū amatū. g̊ i corde amātis p̄pōderat bonū amatū oib⁹ vtilitatib⁹ vel dilectionib⁹ q̄ ꝯſequūt ex amato. Sꝫ nullū bonū erat i angelo qd̄ nō eēt ex ipſo amato. ſ. deo. g̊ pl⁹ diligebāt bonū amatuꝫ dinū q̄ꝫ bonū qd̄ ipi erāt vl qd̄ i eis erat: ꝛ h ē alia opinio

Ad primum g̊ dōm ꝙ act⁹ charitatis pt dici dupl'r. vl q ē ex charitate: ꝛ h nō ē niſi i habēte charitatē: vl q ē ad charitatē: nō ſic meritori⁹ vl gr̄atiu⁹: ſꝫ ſic pparatiu⁹: ꝛ ſic act⁹ charitatis an̄ charitatē hitā hri pōt. ſic facere iuſta ē an̄ hitū iuſticie: vl pt dici ꝙ in amicitia charitatis mouet anim⁹ ad amādū deum ex ſilitudie gr̄e: ſꝫ i dilectiōe nāli ex ipo bono nāe qd̄ ēt ē ſimilitudo ꝛ ſūme bonitatis: ꝛ pp h dōꝫ ꝙ cū dr ꝙ habēs charitatē diligit deū pp ſeipꝫ: ly pp denotat hitudinē finis ꝛ efficiētis: qꝛ ipe de⁹ ſupaddit nāe. vn̄ i ei⁹ dilectiōe tēdit. ſꝫ cū dr de carēte charitate: ꝙ diligit deū pp ſeipꝫ: ly pp denotat hitudinē finis ꝛ nō efficiētis pximi niſi ſic de⁹ i oi nā opante opat. ℭ Ad zm dōꝫ ꝙ nā i ſe curua dr qꝛ ſp diligit bonū ſuū: nō tn̄ oꝫ ꝙ i h q̄ſcat itētio qd̄ ſuū ē. ſꝫ i h qd̄ bonū ē: niſi. n. ſibi eēt bonū aliq̄ mō vl ſcdꝫ veritatē vl apparētiā nūq̄ꝫ ipꝫ amaret: nō tn̄ pp h amat: qꝛ ſuū ē: ſꝫ qꝛ bonū ē. bonū eni ē p ſe obm volūtatis. ℭ Ad 3m dōm ꝙ q̄zuis cuilibet nāe create agenti ex ſua actione pueniat aliqd ꝯmodū: nō tn̄ oꝫ ꝙ illud ꝯmodū ſit intentū: ſic pꝫ in amicitia honeſtoꝝ. ℭ Ad q̄rtū dōm ꝙ finis ē duplex. quidā pportionat⁹ rei receptus in ipa vt perfectio inherens ſibi ſicut ſanitas in opatiōib⁹ medicine: et qꝛ iſte finis nō ē ſcōm eē niſi in eo cui acquiritur. iō abſolute nō amatur ab aliquo ſupra ſe. ſed ſe eē ſub tali perfectione amatur ſupra ſe eē ſimpl'r: ſed eſt quidā finis per ſe ſubſiſtēs nō depēdēs ſm eē a re que ē ad finē: ꝛ iſte finis deſiderat quidē acqri: ſed amatur ſupra id quod acqſitum ē ab illo: ꝛ talis finis ē deus vt ſupra dcm̄ eſt.

ℭ Ad 5m dōm ꝙ bōa nālia put i eē nature abſolute ꝯſiderātur remanēt integra: poſt pctm̄ tn̄ peruertūt quātū ad rectū ordinē quē hēbant in gr̄a vel virtute: ꝛ hanc rectitudinem cōſequebatur ſup oia deū diligere.

ℭ Expoſitio textus.

Hic queri ſolet ꝛc. Ponit hic duplex angeloꝝ cognitio: vna ſpeculatiua qua cognoſcebant deū ſeipſos: ꝛ alias creatutas. Et alia practica ſequēs eoꝝ operationē q̄ ad eos ptinebāt q̄ cog̊ſcebāt gd eligere ꝛ reſpuere deberent. ꝛ hec erat ſilis cognitio in prudentie in nobis.

ℭ An pfectos ꝛ bonos creauit de⁹ angelos: an miſeros ꝛ impfectos. ℭ Di. IIII.

Poſt hec videndū ē vtꝝ pfectos ꝛ beatos creauit de⁹ angelos: an miſeros ꝛ impfectos. Ad qd̄ dici p̄t ꝙ nec i btitudine nec in miſia creati ſūt. Miſeri. n. an̄ pctm̄ eē nō potuerūt: qꝛ ex pctō miſeria ē. nā ſi nō fuiſſet peccatū nulla eēt miſeria. Bti quoqꝫ nōdū fuerūt illi q ceciderūt: qꝛ ſui euēt⁹ ignari fuerūt. i. pcti ꝛ ſupplicij futuri. Si. n. lapſū ſuū p̄ſcierūt: aut vitare voluerūt: ſꝫ nō potuerūt: ꝛ ita erāt miſi: aut potuerunt: ſꝫ noluerunt: ꝛ ita erāt ſtulti ꝛ maligni. Jdōqꝫ dicim⁹: qꝛ nō erāt p̄ſcij euēt⁹ ſui nec eis data ē cognitio eoꝝ q̄ futura erāt ſuper eos. Boni vo ꝛ q pſtiterūt: forte ſue batitudinis p̄ſcij fuerūt. Un̄ aug. ſup Geneſiꝫ. Quo ingt btūs iter āgelos fuit: q futuri pcti atqꝫ ſupplicij p̄ſcius nō fuit? Querit āt: cur nō fuerit? forte de⁹ diabolo reuelare noluit gd factur⁹ vl paſſur⁹ eēt. Ceteris vo reuelare voluit ꝙ i veritate māſuri eēnt. His vbis vī Aug. ſignificare ꝙ angeli q corruerūt nō fuerunt p̄ſcij ſui caſus ideoqꝫ bti nō fuerūt: ꝛ ꝙ āgeli q pſtiterunt btitudinē ſibi affuturā p̄ſcierūt: atqꝫ d ea certi i ſpe extiterūt: vn̄ quodāmō iā bti erāt: ꝛ re vo ſi ita fuiſſet: poſſet dici illos aliquo mō fuiſſe beatos: alios vo q neſcierūt euētū ſuum non.

ℭ Qꝛ opinando hec dixerit: nō aſſerēdo. ſ. ꝙ angeli q pſtiterūt p̄ſcij fuerint ſui boni.

Sed hec magis opinādo ꝛ q̄rēdo dic Aug. q̄ꝫ aſſerēdo. Un̄ ꝛ huic opiniōi opponēs ꝯn̄ter ſubdit. Sꝫ quare diſcernebāt illi a ceteris: vt de⁹ iſtis que ad ipos ptinerēt nō reuelaret: alijs vo reuelaret: cū nō pri⁹ ſit ipe vltor q̄ꝫ aliqs peccator: nō eni dānat de⁹ inocētes. Hic vī inuere ꝙ n̄ peccaturis futuꝝ malū: nec pmāſuris futuꝝ bonū reuelauerit. Jdōqꝫ nec illi q ceciderūt vnq̄ꝫ: nec illi q pſtiterūt vſqꝫ ad ꝯſumatiōem bti fuerūt: qꝛ bti nō poterāt eē: ſi d btitudie certi nō erāt: vl ſi dānatiōis icerti erāt. Un̄ augu. in eodem. Dicere ingt de angelis ꝙ in ſuo gn̄e beati eſſe pn̄t: dānatiōis vl ſalutis icerti: gbus nec ſpes eēt ꝙ mutādi eēnt i meli⁹: nimia p̄ſumptio ē. q̄uo. n. beati eē pn̄t gbus ē icerta ſua btitudo?

ℭ Sūma colligit p̄dcōꝝ: ꝯfirmās oēs angelos an̄ ꝯfirmatiōem vel lapſū nō fuiſſe beatos niſi quis beatitudinem accipiat illum ſtatuꝫ innocentie in quo fuerunt an̄ caſum.

His predcis ꝯſequit ꝙ āgeli q corruerunt nunq̄ꝫ beati fuerūt niſi btitudinē aliqs accipiat illū ſtatū innocētie i quo fuerūt an̄ pctm̄. Illi vo q pſtiterūt: aut ſuā beatitudinē futurā deo reuelāte p̄ſciuerunt: ꝛ ita ſpei certitudine aliquo modo beati fuerunt vel incerti extiterūt ſue beatitudinis: ꝛ ita al'r beati non fuerunt q̄ꝫ reliqui qui ceciderūt. mihi āt ꝙ poſteri⁹ dcm̄ ē pbabilius vī.

ℭ Rn̄ſio ad id qd̄ q̄rebatur: an angeli eſſēt cre/

ati pfecti: an iperfecti: ꝛ dr̄ ꝙ perfecti fuerunt ſm aliquid: ꝛ impfecti ſm aliquid.

AD hoc at qd̄ querebať vtꝝ pfecti vľ impfecti fuerit creati: dici pt̄ ꝙ quodā modo pfecti fuerūt: ꝛ quodā alio modo iperfecti. Non enim vno mō dr̄ aliqd perfectum: ſed pluribus.

¶ Qꝛ tribus modis dr̄ perfcm̄. ſcʒ temp⁹: ſm nām: ꝛ vľr perfectum.

DIciť nācꝫ perfcm̄ trib⁹ modis. Eſt eni pfcm̄ ſm tp̄s: ꝛ ēt perfcm̄ ſʒ nāʒ ꝛ ēt perfcm̄ vľr. Scd̄m tēpus perfectum ē quod hʒ quicquid tp̄s requirit: ꝛ conuenit ſm tēpus hēri: ꝛ hoc modo angeli erant pfecti an̄ confirmationem vľ lapſuʒ. Scd̄m nām perfcm̄ ē quod hʒ quicquid debitum eſt vel expedit nature ſue ad glorificationem: ꝛ hoc modo perfecti fuerūt angeli poſt confirmationem: ꝛ erunt ſancti poſt reſurrectionē. Vľr ꝛ ſūme perfcm̄ eſt: cui nihil vncꝫ deeſt: ꝛ a quo vniuerſa prouenit bona: quod ē ſolius dei. Prima igiť perfectio ē nāe ꝯdite: ſcd̄a nāe glificate: ꝛ tertia nāe increate.

¶ Predcā tangit breuiter addens quales fuerunt angeli in conuerſione ꝛ auerſione.

QUales fuerunt angeli i creatiōe oſtēſum eſt: boni. ſ. ꝛ non mali. ꝛ iuſti. i. inocentes: ꝛ perfecti quodāmodo: alio vero imperfecti: beati vero non fuerunt vſcꝫ ad confirmationem: niſi beatitudo accipiatur: vt iam dictum eſt: ille ſtat⁹ inocentie ꝛ bonitatis in quo conditi ſunt.

¶ Diuiſio textus.

OStēſo quales fuerūt angeli in pn̄cipio ſue creationis quātū ad nām ꝛ quātū ad culpā ꝛ innocētiā hic inquirit quales fuerūt quātū ad gloriaʒ ꝛ miſeriā. Et diuidiť i ptes tres. In pria mouet qōnē. In ſcd̄a determinat eā ibi (Ad qd̄ dici pt̄ ꝛc̄.) In 3ª epilogat ea q̄ dixerat ibi (Quales fuerūt āgeli ꝛc̄) Scd̄a ps diuidiť in duas. ſm duas qōnes propoſitas. ibi (Quaꝝ prio q̄rebat de beatitudine.) in ſcd̄a de pfectiōe btitudini ānexa quā ibi determiat. (Ad hoc aūt qd̄ querebatur.) ¶ Circa primū tria facit. primo determiat q̄ſtionem quantum ad malos. ſcd̄o quātum ad bonos. ibi (Boni vero qui perſtiterunt) tertio ſolutionis veritatē poſt inquiſitionez colligit ibi (Ex predictis conſeqť ꝛc̄) ¶ Circa ſcd̄m duo facit. primo pōit quādā viā per quam vr̄ angelos bonos beatos creatos. ſcd̄o excludit eam: ibi (Sed hec magis opinando ꝛc̄. Qō I.

HIc tria queruntur. Prio vtꝝ āgeli i pn̄cipio ſue creationis beati fuerunt vel miſeri. ſecūdo ſi non. vtrum beatitudinem ſuam vľ miſeriam preſciuerunt. tertio vtrum perfecti gratia creati ſunt.

¶ Utruʒ angeli ſint creati beati. I.

AD primum proceditur ſic. videť ꝙ āgeli creati ſint beati. primo per Aug. in libro de eccľiaſticis dogmatibus. qui dicit ꝙ angeli qui in illa i qua ſunt creati beatitudine perſeuerāt non natura: ſed gratia preſidēt: vt nō mutātur: ſed āgeli boni ď qbus loquitur perſeuerāt in beatitudinem perfecte glorie. ergo videtur ꝙ in illa creati ſint. ¶ Preterea. tota ſubſtantia beatitudinis cōſiſtit in dei viſione: vnde dicitur Jo. i6. Hec ē vita eterna ꝛc̄. ſed angeli in pn̄cipio ſue creationis deum viderunt. alr̄s in verbo creaturas nō cognouiſſent cognitione matutina: quā Augu. ponit. ergo videtur ꝙ beati creati ſunt. ¶ Preterea. ſupra dictuʒ ē ꝙ angeli in principio ſue creatōis aliquā cognitionez de deo hubuerunt: non āt cognouerūt in ſpeculo ꝛ enigmate ſicut nos modo: vt dicitur prime Cor. iʒ. Quia obſcuritas enigmatis eſt rationis obumbrate per continuuʒ tēpus inq̄ʒtum a ſenſibus ꝛ fantaſmatibus cognitionez iningrendo accipit. ergo cognouerunt per ſpeciē: ꝛ ita beati fuerunt. ¶ Preterea. venire de poſterioribus in priora de cauſatis in cauſas: eſt virtutis inquirētis ꝛ cōferētis: ſed intellectus angelicus non eſt h⁹: quinimmo deiformiter intelligit ſine inquiſitione ſicut nos prima principia: quorum eſt intellectus. ergo videtur ꝙ deum non ex creaturis cognouerunt: ſed ipſum in ſe: ꝛ ita viſionem glorioſam habuerunt.

Sed contra de ratione beatitudinis ē ſtatus confirmatio. vnde Boetius dicit. Quid me felicem totiens iactaſtis amici? Qui cecidit ſtabili non erat ille gradu. ſed angeli in principio ſue creatiōis non fuerunt confirmati omnes: qd̄ quorundā caſus oſtēdit. nec etiam quidam alijs non confirmatis: quia culpam non potuit precedere diſtinctio in carentia beneficiorum que a deo cōferebātur. ergo videtur ꝙ non fuerunt creati beati in pn̄cipio ſue creatiōis. ¶ Preterea. ſi mul boni angeli effecti ſunt beati: ꝛ mali angeli miſeri. ḡ videtur ꝙ cum mali angeli in principio ſue creatiōis nō fuerint miſeri ſicut nec peccatores: ꝙ nec boni in principio ſue creationis beati fuerūt.

Reſpondeo dicēdum ꝙ beatitudo ſiue felicitas ē in perfectiſſima operatione habētis rationem ꝛ intellectuʒ: intellectus autem perfectiſſima operatio eſt in cōtemplatione altiſſimi intelligibiľ: qd̄ deus eſt. Unde tam dei q̄ʒ angeli q̄ʒ etiam hominis vltima felicitas ꝛ beatitudo dei cōtemplatio eſt: non ſolum ſcd̄m ſanctos: ſed etiam ſcd̄m philoſophos. hanc āt operationem nō eſt poſſibile equaliter in oībus inueniri. vnde beatitudo vniuſcuiuſcꝫ conſiſtit inquātuʒ hanc operationem attingit ſcd̄m modum ſue perfectionis. et ideo diuerſimode inuenitur in deo ꝛ in angelo ꝛ in homine ſcd̄m eorum naturalia conſideratis. Ipſe enim deus ſeipm̄ per eēntiam ſuam videt: ꝛ non per aliquam ſui ſimilitudinem: intellectus autem angeli naturali cognitione ipm̄ videt per ſimilitudinem eius acquiſitam i ipo. Unde in libro de cauſis dicitur. ꝙ intelligentia ſcit qd̄ ē ſupra ſe inquātum eſt creata ab eo. vnde ſiľitudinem diuini eē pricipat ſm modū ſuū: ſʒ intelľs humanus nō puenit ad hāc viſionē naturali cognitione niſi per ſiľitudinez a creaturis receptam inquātum per ea que fcā ſunt inuiſibilia cognoſcit. vt dicitur Ro. i. Et differt hic triplex viſio vt ſenſibiliter loquamur: ſicut ocľs videt lucē exiſtētem in pupilla: nō per aliquā ſpeciē eius: ꝛ hec eſt ſimilis viſiōi q̄ deus videt ſe. Sʒ viſio qua angelus videt deū ē ſimilis viſiōi qua aliqs videt hoiem per ſimilitudinē imediate ab ipſo receptam: ſʒ viſio itellectus humani qua deū videt: ſimilis ē illi viſiōi qua aliqs hoiem videt intuēdo ſpeculum i quo hoīs imago reſultat: ꝛ pp̄ hoc dicūtur i ſpeculo videre. i. cor. iʒ. ꝛ i hac beatitudine viſiōis diuine: q̄ nāliter angelis debeť: angeli creati ſūt: ꝛ hec ē pfectio eoꝝ ſm tēpus illud. Sed ē alia pfectio i qua p nāʒ ſuam nō poſſūt deuenire. cuius tamē capaces ſūt. vt. ſ. ipſuʒ deū in eēntia ſua videāt nō per aliquā ſiľitudinē receptā vt eoꝝ beatitudo diuine btitudini ſit ꝯformis: ꝛ i hac btitudine creati nō ſūt: ſʒ ad eā alijs cadētibus peruenerūt.

Ad primū dd̄ʒ. ꝙ Aug. noīat beatitudinē illā viſionē dei nālem: p quā tamē nō erāt beati ſimplr̄: cū maioris pfectiōis capaces eēnt: ſʒ ſm qd. ſ. ſcd̄ʒ tēpus illud: ſicut ꝛ phs i pmo ethicorū dicit aliquos i hac vita beatos nō ſimplr̄: ſʒ vt hoies. ¶ Ad 2ᵐ dd̄ʒ. ꝙ viderūt verbū p ſiľitudinē ſbi i eis ipreſſam: nō tamē in hoc ē vltima eoꝝ beatitudo. vt dcm̄ eſt. ¶ Ad 3ᵐ dd̄ʒ. ꝙ nō proprie dr̄ illa cognitio ſpecularis: ſicut hō nō diciť videre in ſpeculo illud cuius ſiľitudo i oculo ſuo relinqtur: niſi ipſe oculus ſpeculū diceret i quo ſpēs rei reſultat: nec tamē eſt viſio beata. vt dictū eſt. ¶ Ad 4ᵐ dd̄ʒ ꝙ vtutis cognoſcitiue ē vna cōuerſio in ſpēm rei ꝛ in rē ipaʒ. vnde ex hoc ꝙ aliqs per ſpeciē rei quā apud ſe habet: rē illā cognoſcit: nō dicitur cōferre: ſed ex eo ꝙ ex ſimilitudine vnius rei aliā rem accipit: ꝛ ita patet ꝙ nō oportet itellectum angeli ponere collatiuum ꝛ inquiſitiuum.

¶ Utꝝ angeli pſciuerint ſuā miſeriā vel btitudinē. II.

AD ſecūduʒ ſic pcediť. videť ꝙ angeli ſuā miſeriā vel btitudinē pſciuerūt: ſicut. n. angeli: ita ꝛ hoīs miſeria eſt p pctm̄: ſʒ hoī ſuū pctm̄ qncꝫ pnunciať: ſic dn̄s Petro futuꝝ peccatū predixit: vt legitur Mathei. 26. ergo vr̄ ꝙ etiā angelis ſuū caſum pnunciare debuerit. ¶ P. Bernardus de gradibus hūilitatis dicit ꝙ diabolus puidit ſe ſup malos pncipatuʒ habituꝝ: pp̄ h̄ i latere aqlonis ſoliū ſuū ponere volebat. vt dr̄ Eſaie. i4. ſʒ nō eſt fact⁹ pnceps maloꝝ niſi p peccatū. ergo vr̄ ꝙ peccatū ſuū preſciuerit. ¶ P. ante pctm̄ nullius dolor vľ pena pceſſit in angelis: ſed eē icertū de ſua ſalute ē ſanctis magna cā doloris. vt dicit Gregorius ſup illd̄ Job. 3. viro cuius abſcondita ē via ꝛc̄. Ergo videť ꝙ boni angeli certi fuerūt de ſua ſalute: ꝛ ita etiā mali de ſuo caſu. ¶ P. q̄ʒto aliqd eſt magis remotū a cognoſcēte tanto minus ſubiacet cognitiōi eius: ſʒ magis diſtāt ab angelis ea quoꝝ ipſi nō ſunt cauſe: ſicut res nāles quaꝝ tam cognitionē habebāt. q̄ʒ motus li. arbitrij: qbus ſunt ꝯuerſi vľ auerſi: quoꝝ ipſi ſūt cauſe. ergo ſuā ꝯuerſionē ꝛ auerſionē pſciuerūt.

Sʒ contra quicūcꝫ eſt certus ď malo futuro nō pōt ſimul ſperare bonū cōtrariuʒ: ſi ergo angeli qui ceciderūt pſciuiſſent ſuū caſum oportebat eos deſperare de beatitudine aſpiciēda. ergo fuiſſent deſperati antecꝫ peccaſſent: qd̄ eſt inconueniēs. ¶ P. oē quod quis apprehēdit: oportet ꝙ ſit vľ cōueniēs ſue volūtati vel diſcordās: ſed malū culpe nō poteſt eē ꝯcordās volūtati peccantis ſine peccato: nec pōt aliquid cognitū diſcordare a volūtate ſine dolore ꝛ pena: ergo ſi caſum ſuū pſciuerunt oportet ꝙ pena vel culpa in eis precederet primaʒ culpā: qd̄ eſt impoſſibile.

Reſpondeo dd̄m ꝙ aliqd̄ poteſt pcognoſci duplr̄ vel cognitiōe certa: ſicut ea que habēt cauſas determinatas ifallibiles: vt ſolē oriri cras: vel cognitiōe cōiecturali: ſicut ea que habēt cauſas determinatas vt in maiori parte: ſicut medicus pcognoſcit ſanitatē futurā ꝛ nauta tēpeſtatē: cū ergo caſus ꝛ ꝯfirmatio angeloꝝ depēdeant ex libero arbitrio qd̄ nō eſt cauſa determinata ad vnū nō potuit eoꝝ pcognitio haberi ſcd̄m certitudinē niſi a deo qui pſentialiter oīa ītuetur: ſʒ tamē ſm ꝯiecturā poterāt preſumere oēs ſe habituros btitudinē: qꝛ ad hoc eorum natura erat magis iclinata velut ad hoc iſtituta: ſʒ ſuuʒ caſum pſcire nō poterāt ex ſeipſis: nec p ꝯiecturā: nec p certitudinē: ſʒ tātuʒ potētiaʒ cadēdi: nec etiā fuit cōgruū a deo eis reuelari: ne pena culpā pcederet: nec iteꝝ bonis ſuā cōfirmatiōeʒ: ne diſtinctio culpā pcederet. vt in lr̄a dicitur. Si tamē vtriſcꝫ reuelatū fuiſſet recepiſſent id nō ſcd̄ʒ certitudinē put i deo erat: ſʒ ſcd̄ʒ modū ſuū q̄ſi ad cautelā dcm̄.

Ad primuʒ ergo dd̄ʒ ꝙ Petrus etiā dn̄i prenūciationē accepit nō p certitudinē: ſʒ ad comminationē dictā. ¶ P. nō eſt ſimile de hoīe ꝛ de angelo: qꝛ hō cadit reparabilr̄: vn̄ deſperare nō cogiť ex pſciētia ſui caſus: ſic angelus eius caſus ē irreparabilis. ¶ Ad 2ᵐ dicēduʒ. ꝙ quādo ad aliqd̄ ꝯſequēs poteſt p multa diuerſe antecedētia veniri cōtingit cōſequens ſcire ſine hoc ꝙ añs determinate ſciať: ſicut Joſeph puidit ſuū dn̄ium ſuper fratres: nō tamē vēditionē ꝛ alia ex qbus dn̄ium cōſecutus ē: ita ꝛ demō potuit puidere ſuū pncipatū ſuper malos ſine hoc ꝙ caſuʒ pſciret: qꝛ poterat maloruʒ princeps eſſe etiā bonus exiſtēs. ¶ Ad 3ᵐ dd̄m. ꝙ illa ꝯiecturalis cognitio p quā de ſua bonitate pſumebāt oēm dubitationē ꝛ anxietatē ab eis auferebat cū hoc ꝙ nō erat i eis aliqd ad caſum trahēs: ſicut in nobis. ¶ Ad quartū dd̄m. ꝙ effectus nālis qui nō habēt cauſas determinatas ad vnū preſcire nō poterāt i cauſis ſuis: ſed tātuʒ illa q̄ ex cauſis nālibus determinatis ad vnuʒ pcedūt: ꝛ ita in ſeipſis cognoſcebāt ea que in natura eorum determinata erāt: non autē illa que ex lib. arbi. dependebāt. vt dictum eſt.

¶ Utꝝ angeli creati fuerit in gr̄a. III.

AD tertiū ſic procediť. videť ꝙ angeli nō ſint creati i gr̄a: ſicut eniʒ dicit Aug. Per celū qd̄ pmo creatū cōmemoratur datur itelligi i formis nā ſpūalis: ſicut i ſe poteſt exiſtere nō cōuerſa ad creatoreʒ: ſed hec cōuerſio per gratiā fit. ergo videť ꝙ angelica nā creata eſt iformis ſine gratia. ¶ P. ſicut ſupra i littera habitū eſt per ea que angeli i pricipio creatōis acceperūt poterāt ſtare: ſed nō poterāt proficere: ſed p gratiā pōt aliqs mereri gratie augmētuʒ: ꝛ ita proficere: ergo nō fuerūt i gratia creati. ¶ P. Aug. dicit ꝛ ſupra habitū eſt: ꝙ diabolus cōtinuo vt factus ē nō cecidit ab eo qd̄ accepit: ſʒ qd̄ acciperet ſi deo ſubdi voluiſſet: cecidit autē a gratia: ergo gr̄am nōduʒ acceperat. ¶ P. ſm Aug. p lucē primo creatam ſignificať gratia angeloꝝ: ſed q̄ʒ cito facta eſt lux diuiſa ē a tenebris: p quas itelligūtur angeli peccātes: cū ergo nullus angelus fuerat tenebra p peccatuʒ i pricipio ſue creatiōis: videť ꝙ nec etiā fuerūt lux p gratiaʒ. ¶ P. cum in pncipio creatiōis nō fuerit diſtinctio i angelis quātuʒ ad gratiā ꝛ culpā: ſi aliqui in gratia fuerint creati: oēs in gr̄a creati fuiſſent: ſʒ illi qui ceciderūt nūquā i gratia fuerūt: qꝛ cum nō fuiſſet in eis aliquid retrahēs impetum gratie ſecuti fuiſſent dirigentis in deum. ergo videtur ꝙ nullus in gratia creatus ſit.

Sed contra Augu. dicit ꝙ deus ſimul erat cōdēs naturā ꝛ largiēs gratiaʒ. ergo i pncipio creatiōis gratiam habuerūt. ¶ P. ſupra illud Oſee tertio. Dilexerūt vinacia vuarum dicit glo. ꝙ demones i magna piguedine ſancti ſpiritus creati ſūt: qua p peccatū ſunt priuati: ſʒ pinguedo. ſ. ſpūs eſt gratia. ergo i gratia creati ſūt. ¶ P. ad diuinam liberalitatē pertinet vt gratiam ifundat oibus qui ſūt capaces gratie niſi i eis aliquid reſiſtens iueniať multo amplius q̄ʒ cuilibet materie diſpoſite formā naturaleʒ tribuat: ſed angeli in pncipio ſue creatiōis motū lib. arbi. habuerūt nec aliquid i eis impediēs fuit. ergo videtur ꝙ

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ſtatim in eis gratiã infudit. ¶ P̃.gratiã per nãlia nullus mereri potuit:per que tamẽ ad eam ſe pparare poteſt:ſed pparatio ad gratiam poteſt eſſe etiã per vnum motum liberi arbitrij:ſicut pʒ ĩ cõtritiõe. ergo videt̃ ꝙ cũ motũ li. arbi.habuerint ĩ pricipio creatiõis ſue ꝙ pro nihilo differtur gratie collatio.ꝛ ita vr̃ ꝙ ſtatim gratiaʒ habuerũt.

Reſpõdeo dõm ꝙ circa hoc eſt duplex opinio:quidam eniʒ dicũt ꝙ angeli nõ in gratia:ſʒ in nãlibus tãtum creati ſũt:ꝛ hec opinio ẽ cõmunioꝛ.Alij vero dicũt angelos ĩ gratia creatos eẽ:harũʒ autẽ opinionũ q̃ verioꝛ ſit nõ poteſt efficaci rõne deprehẽdi:eo ꝙ creaturarum pncipiũ ex ſimplici creatoris volũtate depẽdet quã rõnẽ iueſtigare ĩpoſſibile eſt:tamẽ ſm cõuenientiam ad alia eius opera põt vna pars alia pbabilius ſuſtineri. Illa eniʒ opinio q̃ ponit angelos in nãlibus tãtuʒ creatos cõſonat illi opinioni q̃ ponit oĩa ſimul in mã:nõ auteʒ per ſpecies diſtinctas creata:qꝛ ſicut ſe habet mã ĩfoꝛmis ad foꝛmas coꝛpoꝛales:ita nã angelica ad gratiã. Illa autem opinio q̃ ponit angelos in gratia creatos magis cõſonat illi opinioni:que ponit oĩa in exoꝛdio creatiõis per ſpecies diſticta:q̃ opinio mihi magis placet abſqʒ alterius partis p̃iudicio:qꝛ huic poſitiõi p̃cipue quãtũ ad gr̃aʒ angeloꝛuʒ plures ſanctoꝝ auctoꝛitates cõſonare vidẽtur.

Ad pꝛimum ergo dicẽduʒ.ꝙ ſm Auguſtinũ ĩ illa diſtinctiõe operũ q̃ ĩ pncipio Gene. memoꝛãtur:nõ deſignatur ſucceſſio tẽpoꝛis:ſed oꝛdo nature tãtuʒ.ſm ꝙ in via generatiõis eſt impfectũ ante perfectũ ꝛ in eodẽ potẽtia ante actuʒ.quãuis actus ſimpliciter pꝛecedat potẽtiaʒ. ¶ Ad ſecũdum dicẽdum.ꝙ dicuntur angeli nõ potuiſſe pꝛoficere:nõ qꝛ mereri nõ poterãt: ſed quia p ſuam virtutẽ in gloꝛiã trãſferri nõ poterãt:niſi amplioꝛi lumine ĩfuſo. ¶ Ad tertiũ dicẽduʒ.ꝙ opoꝛtet dicere angelos qui peccauerũt ab aliquo qð habuerũt cecidiſſe:ſiue ĩ gratia creati fuerint ſiue nõ ſaltem ab ĩnocentia vel rectitudine naturali:ꝛ ideo hoc qð dicit̃:ꝙ cecidit ab eo qð nõduʒ receperat:referẽduʒ eſt ad caſuʒ a gloꝛia: qð patʒ ex hoc qð p̃mittitur.Beate vite dulcedinẽ nõ guſtauit ꝛc̃. ¶ Ad quartũ dicenduʒ.ꝙ ſicut in diaphano eſt aliquid de natura lucis:licʒ impfecte.cõpletur autẽ quãdo efficit̃ lucidũ in actu:ita etiã in pncipio creatiõis angeloꝛum erat ĩ eis aliqd de natura lucis vel gratie: vel ſaltẽ naturalis ĩtellectus tãtuʒ.vnde opoꝛtet vt per hoc qð dicitur fiat lux ĩtelligat̃ de luce pfecta: que ẽ gloꝛia: que nõ pꝛius bonis ĩfuit q̃ʒ a malis diuiſi eẽnt:ſi tamẽ ĩtelligatur celũ factũ pꝛius tẽpoꝛe ante lucẽ:ſi autẽ ĩtelligat̃ nõ pꝛius factũ tempoꝛe: ſʒ natura. vt Auguſtinus exponit in p̃mo ſup Geneſiʒ:tũc poteſt ĩtelligi de luce gratie:ꝛ p tenebꝛas nõ ĩtelligit̃ peccatũ angeloꝛum:ſed ĩfoꝛmitas coꝛpoꝛalis creature que foꝛmãda reſtabat:vt ipſe in eodem exponit ¶ Ad quintũ dicendũ.ꝙ ex ĩclinatõe gratie in bonuʒ nõ poteſt ꝯcludi ꝙ habẽs gratiaʒ a bono diuerti nõ poſſit ẽt ſi nihil habeat retrahẽs:niſi ſit pfecta gratia que fini coniungat:qualis ẽ in beatis:quia habẽs gratiã nõ agit ex neceſſitate gratie:ſicut nec neceſſitate nature q̃ in bonũ etiã oꝛdinata ẽ:ſed ex libertate volũtatis.Qui autẽ aliaʒ opinionẽ ſuſtinẽt reſpondẽt ad auctoꝛitates exponẽtes gratiam nõ pꝛo gratia gratũ faciẽte:ſed pꝛo alia gratia gratis data:ſicut ẽ pſpicacitas ĩgenij vel aliquid huiuſmodi ĩ hominibus:dicũt autẽ ad alias ratiões ꝙ deus gratiã diſtulit vt oſtẽderetur ꝙ diſtat ĩter poſſibilitatẽ nature ꝛ gratie:vt ſic creatura magis beneficium gratie acceptũ hr̃et.

¶ Expoſitio textus.

Quia ſui cuentus ĩgrati fuerũt ꝛc̃.Eſt.n. de ratiõe felicitatis vt felix ea que ad ipſum ptinent nõ ignoꝛet:quãuis non requirat̃ ad eam omniũ ſcientiaʒ habere. ¶ Uniuerſaliter autẽ ꝛ ſũme pfectum eſt ꝛc̃. Huic cõſonat qð philoſophus dicit in quinto metaphyſice:illud eẽ ſimpliciter pfectum qð habet in ſe omnes perfectiões que in generibus rerum inueniuntur:ꝛ hanc perfectionem ibidem Cõmentatoꝛ dicit eſſe in deo.

¶ De confirmatione ꝛ conuerſione ſtãtium ꝛ auerſiõe ꝛ lapſu cadẽtiũ. ¶ Diſtin.V.

POſt hec conſideratio adducit inquirere quales effecti ſũt dum diuiderentur auerſiõe ꝛ cõuerſiõe. Poſt creationẽ nãqʒ mox quidaʒ cõuerſi ſunt ad creatoꝛẽ:quidã auerſi.Cõuerti ad deuʒ fuit ei charitate adherere : auerti odio habere vel ĩuidere. Inuidie nãqʒ mater ẽ ſupbia:qꝛ voluerũt ſe parificare deo: ĩ ꝯuerſis q̃ſi ĩ ſpeculo relucere cepit dei ſapiẽtia q̃ illuminati ſũt:auerſi vero excecati ſũt.Et illi qdeʒ cõuerſi ſũt ꝛ illumiati a deo gratia appoſita.Iſti vero ſũt excecati nõ ĩmiſſione malicie: ſʒ ex deſertiõe gratie:a qua deſerti ſũt.nõ ita ꝙ priꝰ dedita ſubtraheret̃:ſed qꝛ nũquã ẽ appoſita vt cõuerterent̃. hec eſt ergo cõuerſio ꝛ auerſio:qua diuiſi ſũt qui natura boni erãt:vt ſint alij ſupꝛa illud bonũ qð habebãt per iuſtitiã boni:alij illo coꝛrupto per culpam mali:conuerſio iuſtos fecit: ꝛ auerſio iniuſtos:vtraqʒ fuit volũtatis: ꝛ voluntas vtrinqʒ libertatis.

¶ De libero arbi.bꝛeuiter tangit qd decẽs ſit.

HAbebãt.n.oẽs lib.arbi.qð eſt libera poteſtas ꝛ habilitas volũtatis rõnalis. Poterãt.n.volũtate eligere qðlibet ꝛ rõne iudicare.ĩ.diſcernere:in q̃bus cõſtat lib.arbi. Nec creati ſũt volẽtes auerti ꝛ cõuerti:ſʒ habiles ad volendum hoc vel illud: ꝛ poſt creationẽ ſpõtanea volũtate alij elegerũt malũ:alij bonũ: ꝛ ita diſcernit deus lucẽ a tenebꝛis:ſicut dicit ſcriptura.ĩ.angelos bonos a malis: ꝛ lucẽ appellauit dieʒ ꝛ tenebꝛas noctem:qꝛ bonos angelos gratia ſua illuminauit:malos vero excecauit.

¶ Poſt creationẽ aliqd datũ ẽ ſtãtibus p qð cõuerterent̃ nec merito aliquo.ſ.gratia coopata.

SI ãt q̃rit̃ vtꝝ poſt creatõeʒ ꝯuerſiõis aliqd collatũ ſit p qð ꝯuerterẽt̃.ĩ.diligerẽt deũ:dicimꝰ:qꝛ ẽ eis collata gr̃a coopans:ſine q̃ nõ põt pficere rõnal̃ creatura ad merituʒ vite.Cadere.n.põt p ſe:ſʒ pficere nõ põt ſine gratia adiuuante.

N ¶ Qua gr̃a ĩdigebat angelꝰ: ꝛ q̃ nõ. On ĩdigebat angelus gr̃a p quã iuſtificaret̃:qꝛ malus nõ erat:ſʒ qua ad diligẽdũ deũ pfecte ꝛ obediẽdũ adiuuaret̃.Operãs qdẽ gr̃a dicit̃ qua iuſtificat̃ ipius .ĩ.de impio fit pius:de malo bonꝰ. Cooperãs vero q̃ iuuat̃ ad bene volẽdũ efficaciter: ꝛ deũ p̃ oĩbus diligẽdũ: ꝛ ad operãdũ bonũ: ꝛ ad pſeuerãdũ in bono ꝛ huiuſmõi: de q̃bꝰ poſtea plenius agemus. Data eſt ergo angelis q perſtiterũt cooperãs gr̃a p quã cõuerſi ſũt vt deũ perfecte diligerent.Cõuerſi ergo ſ̃t a bono qð habebãt nõ perdito ad maius bonũ qð nõ habebãt. Et ẽ fcã iſta ꝯuerſio p gr̃aʒ cooperantẽ libero arbi.q̃ gr̃a alijs qui ceciderũt appoſita nõ fuit.

¶ An ſit imputandũ illis ꝙ auerſi ſunt.

IDeoqʒ a q̃buſdã obijci ſolet:nõ eẽ ĩputandũ illis q auerſi ſũt ꝛ nõ ꝯuerſi qꝛ ſine gr̃a ꝯuerti nõ poterãt . Sʒ illa nõ ẽ eis data:nec culpa illoꝛũ fuit ꝙ ñ eſt data : qꝛ in eis nulla culpa adhuc p̃ceſſerat. Ad qð dici põt:qm̃ q̃bus appoſita eſt ipſa gr̃a nõ fuit ex meritis eoꝝ. Alioquin iã nõ eẽt gr̃a ſi ex merito qð eſſet añ gr̃am daret̃.

¶ Qua culpa gr̃a nõ ẽ data eis q ceciderũt.

QUod ṽo alijs nõ ẽ data culpa eoꝝ fuit:qꝛ cũ ſtare poſſent noluerũt quouſqʒ gr̃a apponeret̃:ſicut alij pſtiterunt donec illis cadẽtibꝰ p ſupbiaʒ eis gr̃a appoſita. Apte ergo cadẽtiũ culpa ĩ hoc deprehẽdi põt.qꝛ lʒ ſine gr̃a negrẽt pficere quã nõdũ accepant:p id tñ qð eis collatũ erat ĩ creatõe poterãt nõ cadere.ĩ.ſtare : qꝛ nihil erat qð ad caſũ eos compelleret: ſʒ ſua ſpontanea volũtate declinauerunt:qð ſi non feciſſent:qð datũ eſt alijs:vtiqʒ daret̃ ꝛ iſtis.

¶ Qꝛ angeli in ipſa cõfirmatione beati fuerũt:ſʒ vtrũ eam meruerint p gratiã tũc ſibi dataʒ: ambiguũ eſt.de hoc.n.diuerſi diuerſa ſentiũt.

HIc q̃ri ſolet vtrũ in ipſa ꝯfirmatione btĩ fuerit angeli: ꝛ an ipſaʒ btĩtudinẽ aliquo mõ meruerit. Qꝛ in ipſa cõfirmatiõe btĩ fuerit:pl̃es teſtãt̃ auctoꝛitates. ꝛ iõ p ꝯſtãti hñdũ ẽ: vtꝝ ṽo p gr̃aʒ tũc ſibi datã ipſaʒ btĩtudinẽ meruerit ambiguum ẽ. Quibuſdã.n.placʒ ꝙ eã meruerit p gr̃aʒ quã ĩ ꝯfirmatõe pceperũt:ſil̃qʒ ĩ eis meritũ ꝛ p̃miuʒ fuiſſe dicũt:nec meritũ p̃ceſſiſſe p̃miũ tpe:ſʒ cã Alijs ãt vr̃ ꝙ btĩtudinẽ quã recepert̃ ĩ ꝯfirmatione p gr̃aʒ tũc appoſitã ñ meruerit: dicẽtes tũc ñ fuiſſe eis collatã gr̃aʒ ad merẽdũ:ſʒ ad btẽ viuẽdũ:nec tũc eis datũ eẽ bonũ quo mererẽt̃ : ſʒ quo feliciter ſtruerẽt̃. Qꝛ ãt in p̃miũ tũc acceperũt p obſeq̃a nobis exhibita ex dei obediẽtia et reuerẽtia mereri dicunt̃: ꝛ ita pꝛemiũ p̃ceſſerit merita: ꝛ hoc mihi magis placere fateoꝛ.

¶ Diuiſio textus.

POſt hoc cõſideratio adducit ꝛc̃.Oſtenſo q̃les angeli creati ſ̃t: hic oñdit eoꝛũ differẽtiã adinuicẽ per auerſioneʒ et cõuerſionẽ:ꝛ diuidit̃ in partes duas. In p̃ma determinat de auerſiõe angeloꝝ. In ſcða determinat qð q̃ ꝯſequunt̃ euerſos ꝛ cõuerſos ſʒ opationeʒ eoꝛũ adinuicẽ.6.di.ibi.(¶ P̃.ſcire opʒ.) Pꝛia ĩ.d. In pꝛima determinat auerſionẽ ꝛ cõuerſionẽ quoꝛũdã. In ſcða oſtẽdit p quid ſũt auerſi ꝛ cõuerſi.ibi.(Habebãt oẽs ꝛc̃.) Et circa hoc duo facit. Pꝛimo oſtẽdit ꝙ per liberuʒ arbitriũ ſũt auerſi ꝛ cõuerſi. Scðo ĩqrit vtrũ lib.ar. ſufficiat ad cõuerſionẽ:ſicut ad auerſionẽ.ibi.(Si aũt querit̃ ꝛc̃.) Et circa hoc duo facit. Pꝛimo oſtẽdit ꝙ cõuerſis oppoſita eſt gr̃a p quã ꝯuerterent̃. Scðo ĩqrit vtrũ per gratiaʒ illã ſuã beatitudinẽ meruerint.ibi. (Hic queri ſolet ꝛc̃.) Circa pꝛimũ duo facit. Pꝛĩo determinat veritatẽ . Scðo excludit obiectũ.ibi.(Ideoqʒ a q̃buſdã ꝛc̃.) ¶ Qõ I.

HIc eſt duplex q̃ſtio:p̃ma de auerſiõe maloꝛũ angeloꝝ. Scða de cõuerſiõe bonoꝝ. Circa pꝛimũ querunt̃ tria. Pꝛimo vtrum angelꝰ peccare potuerit. 2º qd appetẽdo peccauerit. 3º ad qð genꝰ pcti eiꝰ pctm̃ reducat̃.

¶ Utꝝ in angelis poſſit eſſe peccatũ. I.

AD pꝛimuʒ ſic pcedit̃.videt̃ ꝙ in angelis nõ potuit eẽ peccatũ:ſicut.n.dicit̃ in.9.meta. In his q̃ ſemp ſunt actu nõ põt eſſe malũ:vnde Aui.dicit ꝙ ſupꝛa ſperã lune:nõ eſt malũ:ſed adhuc minus ẽ de politate ĩ angelo q̃ʒ in coꝛpoꝛe celeſti.ergo in angelis nullo mõ põt eſſe peccatũ. ¶ P̃.ꝙ aliqd ſit malũ poſtq̃ʒ fuit bonũ:hoc nõ põt eſſe ſine motu:ſed motus nõ eſt ſine mã vt dicit̃ in ſcðo meta.Cũ ergo ĩ angelis nõ ſit mã.vt ſupꝛa dictũ eſt:videt̃ ꝙ nõ potuerit ĩ eis peccatũ eẽ. ¶ P̃.ſicut dicit̃ in.7.phy.Oĩs mutatio virtutis:ꝛ vicij reducit̃ in alterationẽ q̃ eſt ſm paſſiões partis ſenſitiue:ſʒ hꝫ paſſiões nõ ſũt in angelis carẽtibus oꝛganis ſenſus.ergo in angelis nõ põt eẽ mutatio de ṽtute in viciũ vt peccẽt poſtq̃ʒ boni fuerãt. ¶ P̃.volũtas nõ ẽ niſi boni vel apparẽtis boni.ergo cui nõ põt apparere bonũ niſi qð eſt bonũ nõ põt volũtas ferri niſi in bonũ veꝝ:ſʒ in angelis nõ põt eẽ bonũ apparẽs niſi qð ẽ veꝝ bonũ.ergo nõ pñt ꝯſiderare niſi id qð eſt veꝝ bonũ:ꝛ ita ñ poſſũt peccare.pbatio medie. Intellectus nũquã errat ĩ his quoꝝ ppꝛie ẽ ĩtell̃s: ſicut ĩ cognitiõe pncipioꝝ:ſʒ angeli nõ habẽt niſi ĩtellectiuã cognitionẽ.ergo nõ pñt ĩ ſua cognitiõe errare:vñ ph̃s dicit ĩ lib.de aĩa ꝙ ĩtell̃s ſp ẽ rectus:fantaſia aũt ẽ recta ꝛ nõ recta:hoc idẽ dicit Aug.ſup Geneſim libꝛo.iz.

Sed contra eſt qð dicit̃ Job.4. Ecce qui ſeruiũt ei ñ ſ̃t ſtabiles ꝛ ĩ angelis ſuis re.pꝛa. ergo ꝛc̃. ¶ P̃.vt ſupꝛa dictũ ẽ.angelis ĩ ſui creatiõe datũ ẽ li.ar.ſʒ li.ar.qð ẽ ex nihilo põt etiã ĩ malũ deflecti. ergo videtur ꝙ angeli peccare potuerũt.

Reſpondeo dõm:ꝙ apud oẽs catholicos certũ ẽ angelos peccaſſe: ꝛ demões effectos eẽ:quõ ãt peccauerũt difficile ẽ videre:qꝛ nõ põt eẽ peccatũ ĩ volũtate niſi ſit aliquo mõ deceptio ĩ rõne. vñ oĩs malus ẽ quodãmõ ignoꝛãs: vt ĩ.3.ethicoꝛũ dicit ph̃us:qð q̃liter ſit vidẽdũ ẽ ad ppoſite q̃ſtiõis ĩtell̃ʒ. Ipſe.n. diſtiguat it ĩ.7.ethicoꝝ operãdoꝝ duplicẽ cognitõeʒ.ſ.vl̃eʒ ꝛ particularẽ:ꝛ qꝛ opatiões ſũt circa ſingularia:iõ aliquẽ recte in vl̃i opinãtẽ circa ſingularia peccare ꝯtingit: ſingularia.n. ꝯtingit cognoſcere dupl̃r.ſ.ĩ habitu ꝛ ĩ actu: cõtingit ergo aliquẽ peccãtẽ rectã exiſtimatiõeʒ ẽt de ſingulari opabili in habitu hr̃e:nõ tamẽ ĩ actu:qꝛ ĩ nobis habitus paſſione

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ligaꝛ ne in actū exeat:circa ꝯſideratione particularis ope rādi:ſicut ebrietate:ita ⁊ ira ⁊ cōcupiſcētia a deo vt ſi vba ꝓnūciet ſenſuȝ mēte nō teneat iquātū iudiciū ratiōis ve hemētia paſſiōis abſorbeꝛ:vñ dꝛ i.6.ethicoꝝ ꝙ dlectatio corrūpit exiſtimatōȝ prudētie⁊ſȝ quāuis h mō i angelis iu diciū itell's ligari nō poſſit. eo ꝙ tales paſſiōes i eis ñ ſūt: pōt tamē ligari:iquātū ꝯſiderādo vnū retrahiꝛ a ꝯſidera tiōe alteriꝰ:eo ꝙ eiꝰ itell's ſimul pluriū nō ē:niſi ſicut i vbo oia ꝯtēplaꝛ:ꝯtigit āt aliqd eē eligēdū ſm vnā ꝯditiōȝ rei ꝯſideratā:qd tñ eligēdū nō ē oibus ꝯditōibus ꝯcurrētibꝰ ꝯſideratis:⁊ ita potuit i āgelis error electiōis eē ⁊ pctm̄.

Ad primū ergo dicēduȝ ꝙ i nā āgelorum nō ē alia pō reſpcū alicuius forme quā acqrere ⁊ amittere poſſit:ſicut ē i gñabilibꝰ ⁊ corruptibilibus.⁊ iō ñ pōt i eis eē malū nāe:ſicut nec i igñabilibus ⁊ icorruptibi libus:cuiuſmōi ſt corpa celeſtia.Sȝ tñ lib.arb.eoꝝ ē poſ'e reſpcū motus ordīati:⁊ ita pōt eē quātū ad h dordinatio ad malū.⸿ Ad 2m dōȝ ꝙ ſicut paſſio ⁊ receptio dñr equo ce i opibus itellectualibus ⁊ nālibus:ita ⁊ motꝰ.vñ ñ exigiꝛ ꝙ ad talē motū ſit mā:ſȝ ſufficit pō q̄lis dicta ē in āge lis eē.⸿ Ad 3m dōm ꝙ dcm̄ phi ē itelligēdū d vtutibus ⁊ vicijs q̄ ſūt circa paſſiōes ⁊ d ſcia q̄ ē a ſenſibus acqſita:⁊ h i āgelis nō iueniꝛ.⸿ Ad 4m dōȝ.ꝙ quāuis itell's ñ poſſit errare ita vt iudicet aliqd hꝰ qd ñ ē:quātū ad illud qd de re ꝑcipit:nihilominus itell's creatus:qꝛ nō ē oium ſil:pōt deficere:ex h ꝙ indicat d re ꝙ ſit ꝯueniēs ſm aliq̄ȝ cōdi tionē rei ꝯſideratā:qd nō ē ꝯueniēs ſȝ alia q̄ nō ꝯſiderat: ſicut medicus iudicās aliqd eē expediēs vni egroto ſcōm vnā ifirmitatē eius ꝯſideratā:qd ñ ē ſibi ſimplr expediēs ꝑꝑ aliā egritudinē:quā vl' ñ cognoſcit vl' nō cōſiderat.

⸿ Utꝝ āgelus malus appetierit eq̄litatē. II.

Ad ſecūduȝ ſic ꝓcediꝛ.vꝛ ꝙ āgelꝰ dei eq̄litatē nō appetierit:qꝛ ſic dicit Aug.d Adā loquēs. Nō ē credēdū ꝙ vir ſpūali mēte ꝓditus eē voluerit ſicut deus Sȝ āgelꝰ multo ſapiētior fuit hoie.g̊ vꝛ ꝙ dei eq̄litatē nō appetyt.⸿ P̄.illud qd nō cadit i apphēſionē nō cadit i volūtatē:qꝛ volūtas nō ē niſi d aliquo bono ap phēſo:ſȝ eq̄litas creature ad deū ñ cadit i apphēſionē: qꝛ ipſe ds oēm itellꝫ creatuȝ ſua magnitudie excedit.g̊ vꝛ ꝙ dei eq̄litatē nō appetyt.⸿ P̄.quāuis volūtas ſit poſ'ium ⁊ impoſ'ium:tñ electio nō ē niſi poſ'ium vt dꝛ i.3.ethicorū: ſȝ electio āgeli fuit d eo qd dſiderauit:qꝛ qcūq̄ȝ nō peccat ꝑ electōȝ:peccat ꝑ ifirmitatē vl' ignorātiā:vt pōt hꝛi a phi loſopho i 5o ethicoꝝ q̄le nō fuit pctm̄ āgeli. Ergo ſuū dſi deratū fuit poſ'e:ſȝ eū eē eq̄lē deo ē impoſ'e. g̊ nō fuit ſuuȝ dſideratū.⸿ P̄.nullus peccat i dſiderio ſui finis:qꝛ h nāle ē:ſȝ finis āgeli:⁊ cuiuſlibȝ creature ē aſſimilari do.g̊ vꝛ ꝙ ñ peccauit h appetēdo.⸿ P̄.qcūq̄ȝ vlt aſſimilari alicui ꝯuertiꝛ ad illud.nullus.n.vult eē ſimilis ei quē odio hȝ: ſȝ āgelus peccādo nō ē cōuerſus:ſȝ auerſus a deo.g̊ nō ap petyt ſimilitudinē dei vl' equalitatē.

Sȝ contra ſupra illud.ps. Que nō rapui tūc exſol uebā:dicit glo.ꝙ Eua ſicut dyabolꝰ rape voluit diuinitatē.g̊ vꝛ ꝙ dyabolus dei eq̄litatē appetyt. ⸿ P̄.Eſa.14.Ex ꝑſona nabuchodonoſor i figura dyaboli dꝛ. In celū aſcēdā:ñ āt ꝑt itelligi d celo empireo:qꝛ i illo creatꝰ fuit.g̊ opȝ itelligaꝛ d celo ſcē trinitatis:⁊ ita vꝛ ꝙ eq̄litatē diue celſitudis appetyt.

Reſpōdeo dōm ꝙ circa hoc triplex ē opinio:qdaȝ nāq̄ȝ ſimplr ⁊ abſolute ꝯcedūt ꝙ pctm̄ angeli fuit:ex hoc ꝙ deo ſimplr eq̄lis eē voluit:nec obſtat ꝙ hoc ē impoſ'e:qꝛ ſm Aug.Ceca ambitio ſp ꝑſumit pluſ q̄ȝ poſſit:ſȝ hoc nō vꝛ ꝯueniēs:qꝛ quāuis hō poſſit plus dſi derare q̄ȝ poſſit hꝛe:nō tñ plus pōt velle q̄ȝ poſſit eſtimare qꝛ intellꝫ volūtas ſequiꝛ:⁊ nō excedit.Et ꝑterea in āgelo nō ē ponere paſſionē q̄ ex appetitu honoris iudiciū itell's liget ſicut ē:in nobis: Et ꝑterea nullus vult aliqd vnq̄ȝ:q̄ poſito eius nā nō maneret.ſi āt angelus deo eq̄lis eēt:nō eēt huius nāe:ſȝ diue:⁊ ita ſuū non eē appeteret. Et iō alr alij dicūt:ꝙ dei eq̄litatē directe nō appetyt:ſȝ idirecte:qꝛ appetyt aliqd quo habito ſeq̄reꝛ ꝙ deo eēt eq̄lis.ſ.nulli ſubeē. Hoc ēt nō vꝛ ꝯueniēs:qꝛ totū bonuȝ angeli ē i hoc ꝙ deo ſubē.ſicut tota claritas aeris ē in hoc ꝙ ſubyciꝛ radijs ſolis:⁊ iō hoc ab angelo non potuit appeti.Et iō alr ē dōm ꝙ nō appetyt eq̄litatē ſimplr quātū ad ſubam dſiderati.vt.ſ.vellet tātaȝ bonitatē hꝛe quātā ds hȝ:ſȝ tñ appetyt eq̄litatē ſm qd.ſ.quātū ad moduȝ hñdi:bonitas āt ſiue btitudo ē i deo:quā hȝ ꝑ ſuā nāȝ:⁊ a q̄ ois creature btitudo:⁊ bonitas trāſfundiꝛ. vidēs g̊ angelꝰ dignitatē nāe ſue q̄ creaturis ceteris ꝑeminebat:voluit a ſe btitudinē ⁊ bonitatē:i oia iferiora driuari:voluit ēt ꝑ ſua nālia in ꝑfectiōȝ btitudinis ꝑuenire.⁊ iō dꝛ ꝙ ſine merito hꝛe voluit hoc qd meritis habiturus eēt ſi ꝑſtitiſſet:nec ēt quātū ad modū hñdi ſimplr deo eqparari voluit:non.n.voluit a ſe btitudinē hꝛe:nec eē primū in alios trāſfundēs: ſȝ a deo ⁊ ſub deo ſm ꝙ ipſe in omni nā operaꝛ.

Ad primū ergo dōm ꝙ angelus noluit equalitatē ſimplr:ſicut nec homo:ſȝ modo ꝑdicto: quidā tamē dicūt ꝙ Adā magis fuit ꝓditus ſpūali mēte q̄ȝ angelus:nō tamē quātū ad gradū nature:ſȝ quātuȝ ad diuinā reuelationē quā habuiſſe crediꝛ cū dñs in eū ſopo rē imiſit.⸿ Ad ſecūduȝ ⁊ tertiū dōm ꝙ ratōes ille procedunt d eq̄litate ſimplr quā nō dicimus angelū appetyſſe. ⸿ Ad q̄rtū dōm ꝙ aſſimilatio diua ē finis vniuſcuiuſq̄ȝ creature ſcōm modū ſibi a creatore ꝑfixum.vñ ſine deordinatiōe nō pōt eē ꝙ appetitus tēdat in diuinaȝ aſſimilatione vltra terminū nāe ſue a deo ſtatutū.⸿ Ad 5m dōm ꝙ i quolibȝ peccatore auerſio a deo ē ꝑter itētionē:qꝛ malū nō pōt eē intētū:ſȝ ſp bonū in quo ē ad deū aſſimilatio: ⁊ ita ꝑter intētionē ipſoruȝ angeloruȝ fuit ꝙ a deo ſe auerterent:cui aſſimilari volebant.

⸿ Utꝝ ꝑmū peccatū angeli fuerit ſupbia. III.

Ad tertium ſic ꝓcediꝛ. videꝛ ꝙ peccatū angeli primū nō fuit d gñe ſupbie:ſȝ aliud:qꝛ ſicut ꝑmo thi.6.dꝛ radix oium maloꝝ eſt cupiditas vl' auaritia: ſȝ peccatū angeli fuit q̄ſi oiuȝ peccatoꝝ radix ergo ſuū peccatū fuit cupiditatis vl' auaritie. ⸿ P̄.in lr̄a dꝛ ꝙ auerti a deo ē odio hꝛe vl' iuidere : ſȝ angeli peccādo a deo auerſi ſūt.ergo eorum peccatuȝ fuit iuidie vel odij. ⸿ P̄.fugere laborē in bonis ſpūalibus ꝑtinet ad accidiā ſȝ Bernardus dicit ꝙ in hoc fuit angeli peccatū ꝙ ſine labore gloriā hꝛe voluit.ergo videꝛ ꝙ ſuū peccatū fuit accidie.⸿ P̄.quicūq̄ȝ nō facit illd ad qd teneꝛ peccat ꝑ omiſſionē:ſȝ angelus debuit cōferre de dei ordinatiōe ne vltra ipſaȝ appeteret aliqd qd nō fecit. g̊ ꝑ omiſſionē peccauit. ⸿ P̄.inter vtutes primū locū tenet fides:q̄ſi fundamentū:ſȝ ifidelitas fidei oppoiꝛ.ergo cū angeli peccatū ꝑmū fuerit videtur ꝙ fuerit infidelitas.

Sȝ cōtra ſicut diciꝛ eccl'iaſtici.xi. Initiū ois peti ſupbia:ſȝ a malicia dyaboli oē peccatuȝ originē trahit.ergo videꝛ ꝙ ſuū pctm̄ fuit ſupbia.

Reſpōdeo dōm ꝙ ſupbia tribus modis accipitur. Uno mō ꝓut ſumiꝛ habitualr.ſ.q̄daȝ inclinabilitas vel ex nāe flexibilitate tātum vel ex fomitis corruptione ad ſupbiēdū:⁊ ſic dꝛ ſupbia initiū ois peccati.Alio mō diciꝛ ſupbia ſcōm ꝙ aliqs actualr ſe effert extra ꝑcepti limites vt ꝑcipiēti nō ſubyciaꝛ:⁊ ſic nō ē ſpāle peccatū:ſȝ q̄dam gñalis conditio oē peccatū cōſequēs

ex parte auerſiōis. Tertio modo diciꝛ ſupbia iordinatus appetitus ꝓprie excellētie:⁊ ꝑcipue i dignitate vel honore: ⁊ ſic ē ſpāle pctm̄ vnū de ſeptē capitalibus vicijs:⁊ ſic primū pctm̄ angeli ſupbia fuit:qd pȝ tū ex dſiderato: qꝛ eminētiā dignitatis appetyt:tum ēt ex motiuo:qꝛ ex cōſideratiōe ꝓprie pulchritudinis in peccatum ruit.

Ad primum ergo dicēdum:ꝙ cupiditas ēt triplr dꝛ.Uno modo ſȝ ꝙ ē radix ois pcti: ⁊ ſic ē q̄daȝ iclinabilitas i dſideriū iordinatū cuiuſcūq̄ȝ dſiderabilis:vl' ex corruptiōe fomitis vl' ex cōditiōe nāe:q̄ flexibilis ē ꝑꝑ hoc ꝙ ē ex nihilo.Alio modo diciꝛ ſm ꝙ ē cōditio oē pctm̄ ꝯſequēs ex parte ꝯuerſiōis prout dicit dſideriū actualr iordinatuȝ cuiuſcūq̄ȝ dſiderabilis vl' honoris vl' ſcie ⁊c̄.Tertio mō diciꝛ.ſm ꝙ ē ſpāle vicium vnuȝ d ſeptē capitalibus.ſ.iordinatuȝ dſideriū habēdi ea q̄ ſufficiētiā i vita promittūt vt pecunia:⁊ alia:quoꝝ ꝑcium nūmiſmate mēſuraꝛ:⁊ ꝑ ſe cōſtat ꝙ taliū dſiderio dyabolus nō peccauit.⸿ Ad 2m dōm ꝙ odiuȝ ⁊ iuidia reſpcū dei ꝑſupponūt i angelo volūtatis prauitatē.vt dicit Augu.ſup Geneſim ad lr̄am.xi.qd ſic pȝ:qꝛ nullius rei pōt eē odium niſi qd ē diſſonuȝ ⁊ ꝯtrariuȝ volūtati:illud āt qd ē optimū nihil dfectus habēs admixtum nō ē ꝯtrariuȝ niſi volūtati nō recte.Similr iuidia ē dolor aliene ꝓſpitatis iquātū ē impeditiua alicuius boni ꝓprij:diua āt felicitas nō ē impeditiua alicuius ꝓprij boni niſi qd iordinate dſideraꝛ:qꝛ ab eo oē bonuȝ dſcēdit:⁊ ita odium ⁊ iuidia ꝑſupponūt aliqd pctm̄:ꝑ qd volūtas dordinareꝛ.⁊ ſic nō fuit pctm̄ eius odij vl' iuidie.⸿ Ad 3m dōȝ.ꝙ angeli in h ꝙ deo miniſtrāt ⁊ mereꝛ:laborē vl' tediū ñ habēt.⁊ iō pctm̄ accidie eis nō cōpetit:ſȝ pro tāto dicunꝛ voluiſſe ſine labore gloriā cōſequi:qꝛ ꝓpria vtute aſſequi voluerūt:ſm ꝙ laborioſum dꝛ illud qd facultatē operātis excedit.⸿ Ad quartuȝ dōm. ꝙ omiſſio:quādoq̄ȝ eſt ſpāle pctm̄:quādo.ſ.dimittiꝛ aliqd qd fieri dȝ qd ſpāliter ꝑceptum ē:quādoq̄ȝ vō ē cōditio oē pctm̄ ꝯſequēs ſm ꝙ ē dimiſſio alicuius circūſtātie i opere obſeruādo ⁊ hoc modo nō ē iconueniēs ꝙ i ꝑmo pctō angeli fuerit omiſſio:pōt tñ dici ꝙ nō tenebaꝛ:tunc actualr ꝯferre:qꝛ alio mō pctm̄ vitare poterat.⸿ Ad 5m dōȝ ꝙ ea q̄ ſūt prima in gñatiōe nō opȝ ꝙ ſint prima in deſtructiōe vnde nō ſequitur ſi fides ē prima virtutum ꝙ infidelitas ſit primum viciorum.

⸿ Qō. II.

Circa ſecundum ꝑncipale q̄riꝛ de ꝯuerſiōe bonoꝝ angeloꝝ:⁊ q̄runꝛ duo. Primo vtrū fuerit eis aliq̄ gr̄a appoſita ad ꝯuerſionē. Scdo vtrū ꝑ illā gr̄am ſuā btitudinē meruerunt.

⸿ Utꝝ angeli idiguerit gr̄a ad hoc ꝙ ꝯuertereꝛ i deū. I.

Ad primuȝ ſic ꝓcediꝛ.videꝛ ꝙ nō indiguerint appoſitiōe alicuius gr̄e vt ꝯuertereꝛ ad deuȝ.Ad libertatē .n.lib.ar.ꝑtinet:vt ad vtrūq̄ȝ flecti poſſit ⁊ ꝑcipue i bonū:ſȝ i angelis i ſtatu creatiōis fuit li. arb.nullo pctō debilitatū.g̊ nō idigebāt gr̄a ad hoc vt in bonū ꝯuertereꝛ.⸿ P̄.vt ſupra ex vbis Aug.habituȝ ē.ds nō diſtinxit iter angelos añ eoꝝ ꝯuerſionē ⁊ auerſionē:ſȝ illis q̄ ſūt auerſi ñ fuit appoſita gr̄a:vt i lr̄a dꝛ.ergo nec illi q fuerūt ꝯuerſi añ ꝯuerſionē.⸿ P̄.ex hoc ꝙ angeli ꝯuerſi ſūt a deo gr̄a repleti ſūt:ita ꝙ ꝯuerſio ad gr̄am ē ꝑparatio.Si ergo ꝯuerſio nō pōt eē niſi ꝑ gr̄aȝ aliquā ꝑcedentē nec iteꝝ illa gr̄a ſine ꝑparatōe aliq̄:al's oibus dareꝛ. vꝛ ꝙ ꝑ hūc modū ſit ꝓcedere in ifinituȝ:qd ēt itell's ⁊ nā reſpuit.ergo ē ſtatus i primo:ꝙ.ſ.ad ꝯuerſionē nō oportuit dari gr̄am q̄ ad cōuerſionē ꝑpararet. ⸿ P̄.idē habitus eſt qui cooperaꝛ habēti bonum opus eius reddens:⁊ qui operaꝛ in eo bonū ipſum faciēs:ſȝ angelus nō indiguit gr̄a operāte vt i lr̄a dꝛ.ergo nec cooperāte gr̄a ad opus cōuerſiōis.

Sed contra proficere ad merituȝ vite nullus ſine gr̄a pōt:ſȝ ꝑ ꝯuerſionē angeli ad vitā ꝑfecerūt.ergo ad eā gr̄a idiguerūt.⸿ P̄.ꝯuerti ad deuȝ ē amore ei adherere:vt i lr̄a dꝛ. Nō aūt itelligiꝛ h de amore nāli:qꝛ ſic ēt eū ꝑus dilexerāt:vt ſupra habitum ē.ergo videꝛ ꝙ itelligaꝛ de amore charitatis:q ſine gr̄a non ē.ergo ꝯuerſio ſine gr̄a nō potuit eſſe.

Reſpondeo dōȝ ꝙ circa h ē duplex opinio:qdam .n.dñt ꝙ ad ꝯuerſionē meritoriā exigiꝛ duplex gr̄a.vna gratū faciēs:q̄ iformat ꝯuerſiōis actū ⁊ meritoriū reddit.Alia gratis data:a q̄ eliciꝛ ſuba actus ⁊ q̄ lib.arbi.iclinat ad volēduȝ:ſȝ iſtam gratiaȝ ponere nō vꝛ neceſſariū niſi ipſa libertas arbitrij gr̄a dicaꝛ q̄ ꝓculdubio nobis a deo ē:vel aliq̄ occaſiōes que quādoq̄ȝ dantur hoibus a deo ad cōuerſionē:vt iſtructio legis ⁊ caſtigatio ad humilitatē:⁊ alia huiuſmōi:ſine qbus tamē poſ'e ē gratiam cōſequi:qꝛ ſi hō facit qd in ſe ē deus dat ei gr̄am.Ad hoc autē faciēdum nō exigiꝛ aliqd aliud.Illud.n.ad qd ñ pōt ꝑ ſe.lib.arb.nō eſt i hoie vt faciat illud:illud.n.i nobis eē dꝛ cuius nos dñi ſumus.vnde pō iſta iplicat ꝯtradictionē dum poſuit ꝙ ad faciēduȝ illud qd i nobis eſt liberum arbitriū nō ſufficit.⸿ Et ideo aliter ē dōm.ꝙ ad eliciēdū actū ꝯuerſionis ſufficit lib.arb.qd ſe ad habēdaȝ gratiam ꝑ hūc actuȝ ꝑparat ⁊ diſponit:ſȝ efficacia ꝯuerſiōis ad meritū.nō pōt eſſe niſi ꝑ gratiā:vnde vnus ⁊ idē motus ē cōuerſiōis lib.ar.i quo gr̄a ifundiꝛ:q eſt diſpō ad gr̄am:ſȝ ꝙ exit a lib.arb.⁊ meritorius ſm ꝙ gr̄a iformaꝛ.Et ſimile ē etiā i motu ꝯtritōis quo ꝑmo iuſtificatur ipius: qualr aūt hoc ſit poſ'e pōt videri ex his que i nā ꝯtingūt. In eodem .n.iſtanti quo ꝑmo eſt diſpō neceſſitatis i mā forma ſubalis iduciꝛ.cum.n.gñatio ſit terminus alteratōis: opȝ i eodē iſtanti alterationē terminari ad diſpōnem q̄ eſt neceſſitas ⁊ gñationē ad formā ſubſtātialē.Sed qꝛ alteratio eſt motus ꝯtinuus:ideo ꝑncipiū alteratōis ⁊ mediū quo mā diſponitur ad formā ſubalē tēpore ꝑcedunt itroductionē forme ſubalis:motus aūt volūtatis q diſponit ad gr̄aȝ eſt ſimplex ⁊ nō ꝯtinuus.iō vel ꝑmꝰ tm̄ ē ſufficiēs diſpoſitio ad gr̄aȝ: vel vltimus iter plures:q agit i virtute oiuȝ ꝑcedētium:⁊ ideo cum illo gratia ifunditur.

Ad primuȝ dōm.ꝙ quāuis lib.arb.de ſe poſſit in ſubam actus: nō tamē i formā eius ꝑ quā meritorius eſt.⸿ Ad ſecūduȝ dōȝ.ꝙ motus auerſionis ⁊ ꝯuerſiōis ſm ꝙ ſūt ex lib.ar.ꝑcedūt ifuſioneȝ gr̄e in qbuſdā:⁊ caſum quorūdā:nō tēpore:ſȝ nā ſm viā materie ⁊ gñatiōis ꝓut diſpō ꝑcedit formā:⁊ per hoc pȝ ſolutio ad tertiū.⸿ Ad quartū dōm ꝙ aliqd dꝛ fieri vel operatum eē duplr:vl' ſicut ex cōtrario:prout dicimus ꝙ ex nigro fit albū:⁊ hoc modo dꝛ gr̄a operās qua de malo fit bonus:et ſic nō fuit in angelis:vt in lr̄a dꝛ.Alio modo dꝛ aliqd fieri ex negōne vel ꝑuatōe:ſicut ex nō lucēte lucēs:⁊ ex nō figurato figuratū:⁊ ſic dꝛ gr̄a operās q̄ d nō bono gratuita bonitate fit tali bonitate bonꝰ:⁊ ſic gr̄a opans fuit i āgelis.

⸿ Utꝝ angeli meruerint ſuā btitudinē. II.

Ad ſecundum ſic procediꝛ.vꝛ ꝙ angeli ſuā btitudinem nō meruerint.Meritū.n.ꝑcedit ꝑmiuȝ: ſicut via terminū:ſed in angelis nō potuit eſſe meritū:qꝛ ante btitudineȝ gratiā non habebant q̄ eſt radix merendi ad minus ſi in gratia creati nō ſūt:ergo vꝛ ꝙ ſuā btitudinē nō meruerūt.⸿ Si dicaꝛ ꝙ merētur eam ꝑ miniſteria qbus nobis iubēte deo obſequunꝛ. ⸿ Contra.ſm Dio.ſupiores non mittunꝛ ad explendum vſum exterioris miniſterij.ſi ergo iferiores ꝑ miniſteriuȝ merenꝛ.videꝛ ꝙ iniuſte cū ſupioribus agaꝛ qbus merēdi

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

facultas nõ conceditur. ¶ P̄. ordo vnus in infinitum nõ excedit alteruꝫ. ſi ergo inferiores continuo merentur per exterius miniſteriuꝫ. videtur ꝙ quãdoqꝫ perueniant ad graduꝫ ſuperioris ordinis: ⁊ ita eſſet ordinum confuſio. ¶ Preterea efficacia merẽdi in operatiõe eſt vel propter difficultatẽ operis vel propter ꝑfectionẽ: ſed non propter difficultatẽ: quia angeli ſua miniſteria explent ſine labore oĩ: ⁊ difficultate: ergo ſi propter ꝑfectionem cum operatio qua deum contemplantur ſit nobilior ⁊ ꝑfectior. videtur etiã ꝙ per illam mereant̃. ⁊ cum h̃ ſit cõmunis oĩbus beatis: ⁊ nõ interrupta. videtur ꝙ facti ſint in ꝯtinuo merito: ⁊ ita ꝙ eorũ gloria in ĩfinitum creſcat.

Sꝫ contra in q̃buſcũqꝫ inuenit̃ perfectio vnius rationis in eis ſũt eadẽ ꝑncipia conſequẽdi ꝑfectionẽ illã: ſꝫ in angelis ⁊ hoĩbus eſt beatitudo vni⁹ rationis. cũ ergo hoĩes ad beatitudinẽ ſine merito nõ ꝑueniant. videt̃ ꝙ nec angeli. ¶ Preterea. ſm Bernar. ĩ hoc fuit peccatũ angeli ꝙ gloriaꝫ ſine merito habere voluit: nõ autẽ hoc fuiſſet ei peccatũ ſi ad hoc ordinatus eſſet vt beatitudinẽ haberet quã nõ mereret̃. ergo videtur ꝙ nõ habuerũt beatitudinem ſine merito.

Reſpõdeo dõm ꝙ ſuſtinẽdo angelos in gr̃a fuiſſe creatos planũ eſt ad hoc reſpõdere: q̃a ſic certiſſime meritũ primũ p̄ceſſiſſet. Si autẽ in gr̃a creati nõ ſũt: ſꝫ gr̃a fuit eis ſil' data cũ gloria: tũc ſũt tres opiniones: quidã eniꝫ dicũt ꝙ ſuã beatitudinẽ nullo modo meruerũt nec fuit eis data gr̃a ad merẽduꝫ: ſꝫ ad btẽ viuẽdũ hoc autẽ nõ videt̃ cõueniẽs: q̄ꝛ beatitudo hꝫ rõnẽ p̄mij: p̄miuꝫ aũt ſine merito eẽ nõ põt: ſicut nec pena ſine culpa. ¶ Alij dĩt ꝙ ꝑ opera q̃ ſũt poſt ꝯfirmationẽ q̃bus nobis miniſtrãt merent̃ btĩtudinẽ quã p̄us acceperũt: ſicut aliquis miles meret̃ munus ſibi a rege collatũ poſterius militãdo: ſꝫ h̃ ẽt ſimpl'r loq̄ndo nõ videt̃ ꝯueniẽs: q̄ꝛ btĩtudo hꝫ rõnẽ termini: meritũ aũt cũ ſit tẽdẽs ĩ aliud hꝫ rõneꝫ vie. vñ nõ vident̃ ſe poſſe cõpati vt aliq̄s beatus ĩ ſtatu merẽdi ex ſtat. Sꝫ ſm q̄d põt ſuſtineri: vt. ſ. mereri ĩtelligãt̃ nõ p̄miũ ẽẽntiale qḋ ẽ eoꝝ btĩtudo: ſꝫ p̄miuꝫ accidẽtale qḋ ẽ gaudiũ de illis q̄ ꝑ eorũ officia ſaluãt̃. ¶ Et iõ vr̃ cũ alijs dõꝫ ꝙ meritũ ĩ eis nõ p̄ceſſit p̄miũ tẽpore: ſꝫ natura: qḋ facile ĩtelligi põt ex his q̃ ſupra dicta ſũt. Sicut eniꝫ actus lib. arb. ẽ diſpõ ad gr̃aꝫ: ita actus informatus gr̃a eſt meritũ glorie. Unde vnus ⁊ idẽ cõuerſionis motus ẽ p̄paratio ad gr̃am ſm ꝙ ẽ ex libero arbitrio ⁊ meritorius gl'ie: ſcḋꝫ ꝙ ẽ gratia ĩformatus: ⁊ iteruꝫ fruitiõis actus ſm ꝙ cõpletur per habitum glorie.

Ad primũ ergo dõm. ꝙ nõ ẽ neceſſariũ merituꝫ p̄cedere p̄miũ tẽpore: ſꝫ nã tm̃. q̄libꝫ. n. actus meritorius hꝫ aliqḋ p̄miũ ſibi adiũctũ: ſicut ⁊ q̄libꝫ actus ĩordinatus hꝫ penã. vt dicit Aug. ĩ libro ꝯfeſſionũ. ¶ Ad 2m dõm. ꝙ ⁊ ſi ſupiores nõ mittãt̃: nihilominus tñ ꝑ eos regulãt̃ inferiores ĩ ſuis miniſterijs: ⁊ iõ merituꝫ reſpcũ accidẽtalis p̄mij cõcẽ: ⁊ ꝑ h̃ pꝫ rñſio ad tertiũ. ¶ Et p̄terea ordines diſtinguũt̃ ſcḋꝫ gradũ. ĩ p̄mio ẽẽntiali qḋ ꝑ miſteria nõ auget̃. ¶ Ad 4m dõꝫ. ꝙ act⁹ miſterij ãgeloꝝ hñt efficaciã merẽdi rõne effect⁹. ſ. ſalut' hoiuꝫ q̄b⁹ miſtrãt ḋ q̃ redũdat ĩ eis gaudiũ: qḋ eſt accidẽtale p̄miuꝫ. ¶ Expoſitio textus.

AUerti odio hr̃e ⁊c̃. Uidet̃ hoc ẽt eẽ impoſſibile: quia ſicut nihil amat̃ niſi bonum vel in ratione boni: ita nihil odio habetur niſi ratione mali: ſed in deo nulla eſt ratio mali: ergo odio haberi nõ poteſt. ¶ Sed cõtra eſt. qḋ dicitur in pſalmis: ſuperbia eorum qui te oderunt aſcendit ſemper. Ad qḋ dicenduꝫ ꝙ ipſuꝫ deum ſm ꝙ ẽ nullus odio hr̃e põt: ſꝫ rõne alicuius effectus eius qui cõtrariat̃ volũtati ĩquãtũ ẽ punit̃ vel ꝓhibẽs vel aliquid huiuſmõi. Nõ ita ꝙ prius dedita ſubtrahunt̃: ex quo videtur: ꝙ in gratia creati nõ ſunt: ſed hec ſunt verba magiſtri qui huius opinionis videt̃ fuiſſe.

¶ Q2 de maioribus ⁊ de minoribus quidã ceciderũt: inter quos vnus fuit celſior. ſ. lucifer.

¶ Diſtinctio. VI.

PReterea ſciri opꝫ: quoniã ſicut de maioribus ⁊ minoribus quidã ꝑſtiterũt: ita de vtroqꝫ gradu q̄dam corruerũt. Inter quos vn⁹ fuit oĩbus alijs cadẽtibus excellẽtior: nec ĩter ſtantes aliq̄s fuit eo dignior: ſicut teſtimonijs auctoritatũ mõſtrat̃. Ait. n. Job. Ipſe principiũ viarũ dei. Et in Ezechiele legit̃. Tu ſignaculũ ſilitudinis plenus ſciẽtia ⁊ ꝑfectiõe decorus ĩ delicijs paradiſi dei fuiſti. Qḋ expõnẽs Grego. ait. Quãto magis in eo ſubtilior ẽ nã eo magis in illo imago dei ſilis ĩſinuat̃ ĩpreſſa. Itẽ ĩ Ezechiele legit̃. Oĩs lapis p̄cioſus opimẽtũ eius. i. oĩs angelus q̃ſi operimẽtũ erat: q̄ꝛ vt dicit Grego. In alioꝝ cõparatiõe ceteris clarior fuit. Unde ⁊ vocatus ẽ Lucifer: ſicut teſtat̃ yſaias. Quõ inq̄t cecidiſti Lucifer: qui mane oriebaris ⁊c̃. Qui nõ vnus ordo: ſꝫ vnus ſp̃us accipiẽdus ẽ q̄ teſte Iſidoro poſtq̃ꝫ creatus ẽ eminẽtiã nãe ⁊ ꝓfunditatẽ ſciẽtie ſue ꝑpendẽs: in ſuũ creatoreꝫ ſuꝑbiuit in tm̃ ꝙ ẽt deo ſe eq̄re voluit. vt ĩ yſaia dicit̃. In celũ aſcendã ſupra aſtra celi: ⁊ exaltabo ſoliũ meũ ⁊ ero ſilis altiſſimo. Silis quidẽ deo eẽ voluit nõ ꝑ imitatõeꝫ: ſꝫ ꝑ eq̄litatẽ põc.

¶ Uñ ⁊ quo deiectus fuit merito ſue ſuꝑbie.

ET tãte ſuꝑbie merito de celo. i. ḋ empireo celo in quo cũ alijs fuerat deiectus ẽ in iſtũ caliginoſuꝫ aerẽ cũ oĩb⁹ ſue prauitatis cõſortib⁹. Nã vt Joãnes ait ĩ Apocal'. Draco de celo cadẽs ſecũ tertiã partẽ ſtellaꝝ traxit: q̄ꝛ lucifer alijs maior nõ ſolus cecidit: ſꝫ cũ eo alij multi: q̄ ei ĩ malicia cõſenſerũt: coſqꝫ cadẽtes hui⁹ caliginoſi aeris habitaculũ recepit. Et hoc ad nr̃aꝫ ꝓbationẽ ſcm̃ ẽ: vt ſint nobis cã exercitatiõis. Uñ apl's. Col. luctatio ẽ nob̃ aduerſus p̄ꝛcipes ⁊ ꝑtãtes mũdi h⁹: ⁊ aduerſus rectores tenebraꝝ haꝝ ꝯ ſp̃ualia neq̄tie ĩ celeſtib⁹. Q2 demões q̄ ſr̃ ſp̃uales ⁊ nequã in hoc turbulento aere nobis ꝓpinquo qḋ celum appellatur habitant. Unde ⁊ dyabolus aeris princeps dicitur.

¶ Q2 nõ ẽ ꝯceſſuꝫ eis hitare ĩ celo vl' ĩ terra.

NOn. n. eſt eis cõceſſuꝫ habitare ĩ celo q̄ꝛ clarus locus ẽ ⁊ amenus. Nec in terra nobiſcũ: ne hoĩes nimis infeſtarent: ſꝫ iuxta apl'i Petri doctrinaꝫ in ep̄l'a canonica traditã: ĩ aere iſto caligioſo q̄ eis q̃ſi carcer vſqꝫ ad tp̄s iudicij deputatus ẽ. Tũc ẽt ꝯtrudũt̃ in baratrũ iferni ſꝫ illḋ. Ite maledicti ĩ ignẽ eternũ: q̄ p̄parat⁹ ẽ dyabolo ⁊ ãgel' ei⁹.

¶ Q2 demones alij alijs preſunt ⁊ habent etiaꝫ alias prelationes.

ET ſicut ĩter bonos angelos alij alijs p̄ſunt: ita ⁊ ĩter malos alij alijs p̄lati ſr̃: ⁊ alij alijs ſubiecti. Quãdiu. n. durat mũdus: angeli angelis ⁊ hoĩes hoĩb⁹: ⁊ demões ḋmõib⁹ p̄ſũt: ſꝫ ĩ futuro oĩs euacuabit̃ p̄latio vt docꝫ apl's. Hñt quoqꝫ ſꝫ modũ ſcie maioris vel minoris p̄latiões alias maiores vl' minores. Quidaꝫ. n. vni ꝓuincie: alij vni hoĩ: alij vni vicio p̄ſũt. Uñ dr̃ ſp̃us ſuꝑbie: ſp̃us luxurie ⁊ huiuſmõi: q̄ꝛ de illo vitio maxĩe põt hoĩes tẽtare a quo noĩat̃. Inde ẽ ẽt ꝙ noĩe demonis diuitie vocant̃. ſ. mãmona: ẽ. n. nomen demonis mãmona: quo noĩe vocãt̃ diuitie ſꝫ ſyrã lĩguã Hoc aũt nõ iõ eſt ꝙ dyabolus in ꝑtãte hẽat dare vel auferre diuitias cui velit: ſꝫ q̄ꝛ eis vtit̃ ad hoĩum tẽtationẽ ⁊ deceptionem.

¶ An oẽs demones ſint in hoc aere caliginoſo an aliqui ſint in inferno.

SOlet aũt q̃ri vtꝝ oẽs in iſto aere caliginoſo ſint: an iã aliq̄ ſint in inferno. Q2 in ifernũ quotidie deſcẽdant aliq̄ demonũ v̄iſimile ẽ: q̄a aĩas illuc cruciãdas ḋducũt. Et ꝙ illic aliq̄ ſꝑ ſint alternatis forte vicib⁹ nõ ꝓcul ẽ a v̄o: q̄ illic aĩas detinent atqꝫ cruciãt. Q2 aũt maloꝝ aĩe illuc deſcẽdũt atqꝫ ibi puniãt̃: ex eo ꝯſtat ꝙ xp̄s ad iferos deſcẽdit vt iuſtos q̄ ibi tenebãt̃ educeret. Si. n. iuſti illuc deſcẽdebant: multo magis iniuſti: ⁊ ſicut tradit auctoritas cuꝫ iuſtos eduxit: iniquos ibi reliquit. Momordit. n. infernũ nõ abſorbuit.

¶ Quidaꝫ putãt luciferum in iferno religatum ex quo tentauit chriſtũ: ⁊ victus eſt: quẽ primũ hoiem tentaſſe ⁊ viciſſe dicũt.

DE lucifero aũt q̄dã opinant̃ ꝙ ibi religatus ſit: ⁊ ad nos tẽtandos nõ hẽat nũc acceſſuꝫ: q̄ꝛ ĩ apocalipſi legit̃. Cũ cõſũmati fuerit mille ãni ſoluet̃ ſathanas de carcere ſuo: ⁊ exiet ⁊ ſeducet gẽtes: qḋ erit nouiſſimo tp̄e ãtixp̄i: qñ erit tãta tribulatio vt ẽt ſi fieri põt moueãt̃ electi. Quẽ ibi religatũ dicũt ab eo tp̄e quo tẽtauit xp̄ꝫ in deſerto vel in paſſiõe: ⁊ victus ẽ ab eo. Ipſuꝫ putãt primum hoiem tentaſſe ⁊ viciſſe: ⁊ ſecũdo deũ: ſꝫ ab eo victum eſſe: ⁊ ideo in inferno religatũ. Alij autem putant ex quo cecidit pro peccati ſui magnitudine: illic fuiſſe dimerſum.

¶ Q2 lucifer modo non habet poteſtatẽ quã habebit tempore antixp̄i.

SEd ſiue in ifernũ dimerſus ſit: ſiue nõ credibile ẽ nõ eũ hr̃e facultatẽ accedẽdi ad nos: quã hẽbit ĩ tẽpore antixp̄i: ĩ quo fraudulẽter ac violẽter operabit̃. Et iõ forte dr̃ tũc ſoluẽd⁹: q̄ꝛ tũc dabit̃ ei a deo ꝑtãs tẽtandi hoĩes: quã modo non hꝫ.

¶ Q2 demones ſemel victi a ſanctis nõ accedũt amplius ad alios.

PLus quoqꝫ q̄ a ſanctis iuſte ⁊ pudice viuẽtibus vincunt̃: ꝑtãs alios tẽtandi vr̃ adimi. Uñ Origenes. Puto iq̄uit ſane ꝙ ſancti repugnãtes aduerſus iſtos ĩcẽtores ⁊ vincẽtes minuãt exercitũ demonũ: vel ꝙ q̃ꝫplurimos eoꝝ ĩterimãt: ne vltra fas ſit illi ſpiritui q̄ ab aliquo ſancto caſte ⁊ pudice viuente victus ſit: ĩpugnare iterũ aliũ hoiem. hoc autẽ quidã putãt intelligendũ tm̃ de illo viuo in quo ſuperatus eſt: vt ſi de ſuperbia aliquem virum ſanctũ tentat ⁊ vincit̃: vlterius nõ liceat ei illuꝫ vel alium de ſuperbia tentare.

¶ Diuiſio textus.

OStẽſa diuiſione maloruꝫ angelorum a bonis per auerſionẽ ⁊ ꝯuerſionẽ: hic incipit determinare ea que cõſequũt̃ auerſos ⁊ cõuerſos ſm ꝙ in eis ꝯueniũt vel differũt. ⁊ diuidit̃ ĩ partes tres. In p̄ma determinat ea q̃ ꝯſequũt̃ eos quãtũ ad nãe cognitõeꝫ. In ſcḋa ea q̃ ꝑtinẽt ad poteſtatẽ. 7. di. ibi. (Supradictũ eſt: ꝙ angeli ꝑſtiterũt ⁊c̃.) In tertia ea q̃ ꝑtinẽt. ad corpoꝝ aſſumptionẽ. 8. di. ibi. (Solet ĩ q̄õne v̄ſari ⁊c̃.) Pria in duas. In p̄ma determinat veritateꝫ. In ſcḋa mouet q̄õneꝫ ex determinatis. ibi. (Solet aũt queri ⁊c̃.) Circa p̄mũ duo facit. Prio ponit eoꝝ ꝯditionẽ quãtũ ad nãe gradũ añ pctm̃. In ſcḋa ꝯditioneꝫ eoꝝ poſt pctm̃. ibi. (Et tãte ſuꝑbie ⁊c̃.) Et p̄mo quãtũ ad locũ. Scḋo quãtũ ad p̄latiõis gradũ qui gradũ nãliuꝫ ſequit̃. ibi. (Sicut iter bonos ⁊c̃.) ¶ Solet ãt queri ⁊c̃. Hic mouet q̄õnẽ quãtũ ad ea q̃ dicta ſũt de loco: ⁊ p̄mo determinat eã ĩ cõi. Scḋo in ſp̄ali. ibi. (De lucifero aũt ⁊c̃.) Ubi p̄mo determinat eam quãtũ ad primũ angelũ. Scḋo quãtũ ad alios. ibi. (Alijs quoqꝫ qui a ſanctis ⁊c̃.)

¶ Queſtio. I.

HIc quinqꝫ querunt̃. Prio de quo ordine fuit ſuꝑmus angel⁹ ĩter peccãtes q̄ lucifer dr̃. Scḋo qualr̃ peccatũ alioꝝ ad eius pctm̃ ſe hẽat. Tertio de loco eis poſt pctm̃ debito. Quarto ſi eſt iter eos p̄latiõis grad⁹. Quinto de pugna eorũ ad nos.

¶ Utꝝ lucifer fuerit ſuꝑmus oĩuꝫ angeloꝝ. I.

AD primuꝫ ſic ꝓcedit̃: vr̃ ꝙ lucifer ñ fuit ſuꝑmus oĩum: q̄ꝛ ad eũ ſm Ezechielẽ. 28. dr̃. Tu cherub ꝓtegẽs ⁊ extentus: ſꝫ ordo cherubin ſm Dio. et Grego. nõ eſt ſuꝑmus ordo. ergo videt̃ ꝙ nõ fuit de ſuꝑmo ordine. ¶ P̄. Damaſ. dicit de ipſo ꝙ preerat terreſtri ordini: ſꝫ ĩferioribus miniſterijs ſm Dionyſiũ p̄ferũtur iferiores ordines. ergo videt̃ ꝙ fuerit de ĩferiorib⁹ ordinibus. ¶ P̄. nã cuiuſlibet angeli ordinata ẽ ad btĩtudi

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

nem:ſꝫ nõ eſt ꝓbabile ꝙ diña ordinatio in nã nobiliſſima totius vniuerſi fruſtrata ſit.ergo videt̃ ꝙ iſte angelus qui ceteris ſuperior fuit a btitudine nõ cecidit. ¶ P̃.peccatũ nõ põt ee͂ in nã aliq̃ niſi hñte poꝭitatẽ que ꝯſequitur eam ſm ꝙ ex nihilo eſt:ſꝫ ſuperior angelus quãto deo ꝗ e͂ act⁹ purus vicinior fuit tãto minus de poꝭi habuit.ergo videtur ꝙ peccatũ in eo minime locũ hr̃e potuit.

Sꝫ contra eſt ꝙ dicit̃ Ezechielis.30.De͂ lignuꝫ paradiſi dei nõ eſt aſſimilatũ illi neq̃ʒ pulchritudini eius:ſꝫ ꝑ lignũ paradiſi ſignificãtur angeli. ergo videt̃ ꝙ angelo peccãti ad quẽ verba ꝑdicta referunt̃ nullus angeloꝝ equari potuit. ¶ P̃.Gregorius dicit i lr̃a ꝙ in alioꝝ operatõe ceteris clarior fuit:ſꝫ ordo claritatis e͂ ſcd̃ʒ gradũ nãe.ergo peccãs angelus ceteris altior fuit.

Reſpondeo dd̃m ꝙ hãc q̃ſtionẽ Auguſtinus mouet.xi.ſuꝑ Geneſim ad lr̃am:⁊ indeterminatã relinq̃t:eo ꝙ de his q̃ ꝑtinẽt ad angelos pauca voluit aſſerẽdo tradere:ſꝫ poſtmodũ Grego.exꝑſſe determinat ꝙ fuit altior ceteris nõ ſolũ peccãtibus:ſꝫ etiã ſtantibus cui cõſentit ꝯmunis ſnĩa: q̃ quidẽ probabilis e͂.tum propter multas auctoritates q̃ hoc figuratiue exprimere vident̃:tum etiã ex hoc ꝙ nõ eſt probabile creatoris eq̃litatẽ aliquo modo illum ſpiritum appetiſſe:qui etiã alteri creature ſubiectus erat.vnde oportet ꝙ ille qui hoc appetyt ceteris fuerit altior.

Ad primuꝫ ergo dd̃m.ꝙ dona iferiorum ordinũ quibus noiant̃ ſũt etiã in ſuꝑioribus ordinibus eminẽter:vnde ſuꝑior ordo noie iferioris noiari põt;⁊ iõ dico ꝙ angelus ille nõ dicit̃ Cherub:qꝛ de ordine Cherubin fuerit:ſꝫ magis de ordine ſeraphin.dicit̃ aũt cherub ad exprimẽdum qualitateꝫ culpe: qꝛ.n.ꝑ elatiõis viciũ cecidit:iõ a ſciẽtia noiat̃ quã nomẽ cherub dſignat: de q̃ dicit apoſtolus ꝑme Corin.8.Sciẽtia iflat ⁊c̃. ¶ Ad ſecũdum dd̃m ꝙ ſm quoſdã damaſ.loquit̃ recitãdo opinionẽ quorũdã:⁊ nõ veritatẽ aſſerendo. Vel dd̃ꝫ ꝙ q̃uis inferiorũ ordinũ ſit ꝑferri terreſtribus ſm hoc ꝙ operationes imediate exequunt̃:tamẽ etiam illi qui ſunt ſuꝑiores terreſtribus ꝑſunt in hoc ꝙ iferiores illuminãt: ⁊ eorum actus dirigũt. ¶ Ad tertiũ dicẽdum.ꝙ diuina ordinatio de nulla creatura fruſtrari põt;qꝛ etiaꝫ ſi deficiat ab vno ordine relabitur i aliũ ordinẽ: vt i ꝑmo libro dictuꝫ eſt. ¶ Ad q̃rtum dicẽduꝫ ꝙ angeli nõ agunt ſm neceſſitateꝫ nãe.⁊ iõ ille i quo e͂ minor diſpoſitio ad peccatuꝫ põt plus peccare:⁊ iõ peccatũ e͂t ꝑmi angeli ceteris grauius fuit:inquãtũ i eo minus fuit flexibilitas ad peccãdum.

¶ Utrꝫ ꝑmi angeli fuerit occaſio peccãdi alys. II.

AD ſecũduꝫ ſic ꝓceditur. videtur ꝙ peccatuꝫ ꝑmi angeli nõ fuerit occaſio peccãdi alys:illd̃.n.qd̃ e͂ deformatũ nõ ꝑt occaſionalr̃ mouere ad ſuã imitationẽ:ſꝫ ſtatim vt angelus peccauit deformatus e͂:ergo nõ mouit alios ad ſuã imitationẽ. ¶ P̃.nõ videt̃ ꝙ alys occaſioneꝫ peccãdi dãret niſi trahẽdo eos ad conſenſum ſui deſidery:qd̃ fuit vt ceteris creaturis:ſicut deus ꝑferret̃:ſꝫ in hoc aly non vidẽtur conſenſiſſe: qꝛ vt ſancti dicũt ꝑ ſuperbiã peccauerũt: dignius eni e͂ ſuꝑiori ſubeſſe.i.deo q̃ʒ iferioribus.i.angelis:⁊ illud qd̃ e͂ dignius ſm eſtimationẽ ad minus e͂ magis a ſuꝑbiẽte deſideratũ ergo videt̃ ꝙ ſuꝑior alys non ꝑſuaſerit caſum. ¶ P̃.iter alias cauſas vna aſſignat̃ reparatiõis hois:qꝛ ꝑ aliuꝫ cecidit vt ſic congrue ꝑ aliũ reſurgeret:ſꝫ inferiorum angelorum caſus nõ e͂ reparabilis.ergo videt̃ ꝙ nõ ad ſuggeſtionẽ ſuꝑioris angeli ceciderũt. ¶ P̃.ſicut mali ꝑ auerſionẽ ceciderũt:ita ⁊ boni ꝑ cõuerſionẽ cõfirmati ſunt:ſꝫ nõ ponitur i bonis angelis vnus cã ꝯuerſionis alterius.ergo vr̃ ꝙ nec ponẽduꝫ ſit in malis vnũ ee͂ cãm ruine alterius.

Sꝫ cõtra Apoca.12.dicit̃ ꝙ draco de celo cadẽs ſecum traxit tertiã partẽ ſtellaruꝫ:ſꝫ trahere ꝑtinet ad cãm aliquo modo mouẽtẽ.ergo videt̃ ꝙ primus angelus alios ad peccãdũ ꝯmouerit. ¶ P̃.Job.41. dicit̃ de diabolo i figura leuiathan:ꝙ ipſe e͂ rex ſuꝑ oẽs filios ſuꝑbie:ſꝫ ſm pħm.in.5.meta. Rex dicit̃ ꝑmus iquãtũ mouet ꝑ ſuã voluntatẽ ⁊ iperiũ:ſibi ſubiectos. ergo videt̃ ꝙ ꝑmus angelus alios ad peccãdum traxerit.

Reſpõdeo dd̃m ꝙ circa hoc e͂ multiplex opinio:q̃dã.n.dicũt ꝙ iter peccatũ ꝑmi angeli et alioꝝ nõ attẽdit̃ aliq̃s ordo niſi ſm quãtitatẽ culpe: quia pctm̃ ꝑmi angeli ceteris grauius fuit. Sꝫ illud nõ vr̃ conueniẽs ꝑꝑ hoc ꝙ ex modo loquẽdi i ſcriptura deſignatur aliq̃ cãlitas ꝑmi angeli ad pctm̃ alioꝝ. Et iõ aly dicunt ꝙ ꝑceſſit tã grauitate q̃ʒ cãlitate ⁊ etiã tẽporis duratiõe. Sꝫ hoc vr̃ iconueniẽs:qꝛ ſm damaſ.qd̃ e͂ in hoibus mors hoc e͂ in angelis caſus:vñ ſicut moriẽtes in pctĩs ſtatim dãnatiõi ſubyciunt̃:ita etiã angelus peccans ſtatim ſuã dãnationẽ accepit ⁊ a bonorũ cõſortio eiectus e͂.vñ alios nõ potuiſſet ad peccãdum trahere. ¶ Et iõ dd̃m ꝙ pctm̃ ꝑmi angeli aliorum pctã ꝑceſſit nõ tãtum quãtitate culpe:ſed e͂t cãlitate:nõ tamẽ duratõe:qd̃ q̃uo cõtingat ſic põt videri. Ipſe ꝑmus angelus. vt dcm̃ e͂ ꝑus:voluit hoc conſequi vt ſicut nã alios ꝑcellebat:ita eis quodã mõ cã fuiſſet vltimã ꝑfectionẽ cõſequẽdi:⁊ qꝛ ipſe motus deſidery idiuiſibilis fuit:⁊ nõ ꝯtinuus:iõ ꝑncipiũ eius non ꝑceſſit terminum ipſius:⁊ iõ motus alicuius cãtus ab ipſo:qui incepit in termino eius:ſimul oĩno fuit cum ipſo ſm ꝙ hoc qd̃ deſiderauit attẽtauit vt ad actum produceret alys ſuũ deſideriũ exponẽdo:⁊ ſimul cũ hoc fuit aliorum viſio ⁊ ꝑuerſus deſidery cõſenſus. Et ſimile ꝯtingit i oĩbus operationibus iſtãtaneis:q̃rum vna eſt cã alterius:ꝙ ſũt ſimul tẽpore:ſicut illuminatio aeris ⁊ viſio coloris:⁊ diſcretio rei viſe etiã quãtum ad ſenſibilia per accidens.

Ad primũ ergo dd̃m.ꝙ deformitas cõſecuta eſt in ꝑmo angelo ex actu ſuo ſimul cum actu aliorum:viſio autẽ iferiorum angeloꝝ non ferebat̃ in angelum ꝑmũ ſm ꝙ ex actu in ipſo relinq̃bat̃ deformitas: ſꝫ ſcd̃am ꝙ ex ipſo actus procedebat:que.n.cõiuncta ſunt tempore per actum anime ſeparantur: ⁊ precipue quãdo vnum naturaliter precedit alterum. ¶ Ad ſecundum dicendum.ꝙ inferiores angeli etiam per ſuperbiam peccauerunt:⁊ tamen ſuperiori ſubeſſe voluerunt:qd̃ ille obſtabat ſibi:vnde aliquid appetebant ſibyꝑſis ex quo ſuperbiebant.vt ſcilicet ipſimet ſecundum poſſibilitatem naturalium ſuorum gloriam acquirerent:tamen ſub deo et nõ ſub ſuperioribus angelis: ⁊ ꝙ eam in alios angelos inferiores tranſfunderent ⁊ aliquid appetebãt ipſi ſuperiori in quo ſibi conſentiebant.vt ſcilicet dictam dignitateꝫ aſſequeretur:quia eadẽ ratio erat de vno ⁊ de omnibus. Et eſt ſimile de illis qui pari ratione ſe habent ad aliquid acquirendum:⁊ ideo omnes in vnum conſpirantes quilibet ſibi et alys deſiderat. ¶ Ad tertium dicenduꝫ.ꝙ iſta non eſt propria cauſa quare peccatum angeli fuit irremiſſibile:ſed eſt aliqua congruitas vt peccatum hominis magis remedictur. ¶ Et preterea non eſt ſimile:quia homo peccauit per alium tentantem: ſed inferiores angeli per alium occaſionem preſtantem. ¶ Ad quartum dicendũ. ꝙ conuerſio efficaciam habuit per gratiaꝫ que non eſt ex aliqua creatura:ſed in auerſionem ſufficiẽter virtus creature poteſt. ¶ Preterea non eſt a veritate remotuꝫ quin auerſio vnius angeli eſſet occaſio ⁊ exemplum conuerſionis aliorum:immo videtur ex hoc quod dicitur Apocal.12.Michael ⁊ angeli eius ⁊c̃.

¶ Utrum angelis poſt caſum cõuenienter aſſignat̃ loc⁹.

AD tertium ſic ꝓceditur.vr̃ ꝙ inconuenienter aſſignatur loc⁹ ipis angelis malis p⁹ caſũ. Illi.n.qui ex loco nullã impꝛſſionẽ recipit equalr̃ ꝯuenit oĩs locus:ſꝫ demones cũ ſint incorporee ſubẽ non recipiũt aliq̃s impꝛſſiones locales ⁊ corꝑales: qꝛ nec illuminãt̃ lũine corꝑali nec infrigidãt̃.g̊ vr̃ ꝙ nihil ſit dictu ꝙ eis vn⁹ loc⁹ magis q̃ʒ alius debeat̃. ¶ P̃.peccãtib⁹ nõ debet̃ niſi loc⁹ carceralis:⁊ penalis:ſed ſcd̃m pħm i 2°ce. ⁊ mũ. Pictagoras locũ ignis dixit ee͂ carcerẽ. g̊ vr̃ ꝙ ibi deberẽt ee͂ p⁹ pctm̃:⁊ nõ in aere. ¶ P̃.loc⁹ dꝫ ee͂ ꝓportionat⁹ locato:ſꝫ demões per pctm̃ ſunt obtenebrati.g̊ vr̃ ꝙ debeat̃ eis loc⁹ circa terrã q̃ e͂ corpus opacũ. ¶ P̃.cũ demonib⁹ debeat̃ ꝑpetua pena nõ dꝫ eis concedi a deo locus quẽ deſiderãt:qꝛ deſideriuꝫ cõpletũ mitigat penaꝫ. ſꝫ demones libẽter volũt hic ee͂ nobiſcum:vnde legunt̃ frequẽter petiuiſſe ne i infernũ mittãtur.g̊ vr̃ ꝙ ſemper debeãt in iferno ee͂. ¶ P̃.pctm̃ demonis e͂ graui⁹ q̃ʒ peccatũ hois:ſꝫ aĩe dãnatoꝝ ſtatim ad inferna deſcẽdũt:nec hic nobiſcũ remanere ꝑmittunt̃.g̊ vr̃ ꝙ nec demones. ¶ P̃.vt dr̃ Ja.ſcd̃o in quadã glo.demões q̊cũq̃ʒ vadũt ſecũ ignẽ iferni portãt:ſꝫ ignis ille cũ ſit corꝑalis agit ex necitate nãe.g̊ vr̃ ꝙ ad nos nũq̃ʒ accedãt:qꝛ oĩa que circa nos ſũt ꝯburerẽt. ¶ P̃.quorũ e͂ vnũ pondus i corꝑib⁹ e͂ vn⁹ loc⁹ ſicut oĩum grauiũ cetꝝ i qd̃ tẽdũt ſuo motu:ſed ſm Aug.idẽ e͂ amor i ſpiritib⁹ qd̃ põdus i corꝑib⁹.cũ ergo oẽs demones ꝑ affcm̃ vni⁹ vicy peccauerint. vr̃ ꝙ vnus loc⁹ tm̃ eis debeat̃

Sed contra eſt quod in littera dicitur.

Reſpondeo dd̃m ꝙ ãgelo ſm ſuã eẽntiã loc⁹ non debetur: vt i ꝑrio libro dcm̃ e͂.di.37. Sed ſolũ quãtũ ad oꝑatiõem vel ꝑ modũ ꝯgruẽtie:ſicut i oꝑe ꝯtẽplatiõis vl̃ ꝑ modũ necitatis:ſic̃ i his q̃ circa nos oꝑant̃:oꝑatio ãt angeli ſm nãꝫ ſuã cũ ſit itellectual̃ ſuba e͂ ꝯtẽplari.vñ oẽs i loco ꝯtẽplatiõi cõgruẽti.ſ.in celo empyreo creati ſũt:oꝑatio ãt gl̃ie nõ differt ab oꝑatiõe nãe eoꝝ:niſi ſic̃ ꝑfectũ ab impfcõ. Et iõ idẽ loc⁹ debet̃ angel̃ ꝯditis ⁊ gl̃ioſis.ſed quãtũ ad ſtatũ culpe vl̃ miſie ꝑt eoꝝ oꝑatio tripl̃r attẽdi:aut ſm lucẽ nãe que in eis remanſit q̃uis obtenebrata ꝑ pctm̃:vel q̃ʒtũ ad culpe tenebras.et ſic debet̃ eis loc⁹ tenebroſus ⁊ penalis: vl̃ q̃ʒtũ ad ordinẽ diñe ſapiẽtie quo ex eoꝝ malicys bonũ elicit̃:cã.ſ.noſtri exercity:⁊ q̃ʒtũ ad hec tria ꝯpetit eis aer:precipue quãtũ ad mediã ſui ꝑtẽ:qꝛ inq̃ʒtũ e͂ diaphonus ꝑ nãm lucis ꝯſonat eoꝝ nãe ꝑfecte:q̃ʒtũ aũt ad turbulẽtiã competit eis: vt penalis ꝯ culpã:inq̃ʒtuꝫ vero ꝓpinquus nobis ꝯpetit ad exercitiũ. Sed iferni loc⁹ cõpetit eis ꝯtra culpã inq̃ʒtũ e͂ horridus ⁊ tenebroſus:noſtra aũt habitio ꝯpetit eis ꝑꝑ noſtrum exercitium

Ad primum g̊ dd̃ꝫ:ꝙ nõ dicũtur ee͂ i loco: q̃ſi ex loco corꝑali aliq̃d r̃cipiẽtes:ſed q̃ſi circa locũ oꝑantes aliq̃d ꝓprietatib⁹ loci ꝯſonuꝫ. ¶ Ad ſcd̃ꝫ dd̃m:ꝙ iter alia corꝑa gñabilia ⁊ corruptibilia ignis e͂ ſubtiliſſimus ⁊ plus hñt de luce:vñ angelis obtenebratis nõ ꝯpetit:vñ magis de⁹ ⁊ boni ãgeli ſm metaphoras ab igne ſũptas deſcribũtur:vt dicit Diony.i fine celeſtis Hierarchie. Pictagoras ãt loq̃t̃ de igne quẽ i medio vniuerſi põebat ibidẽ dr̃:⁊ hũc nos dicim⁹ ee͂ ignẽ iferni ꝗ e͂ horridus ⁊ tenebroſus ⁊ loc⁹ penalis demonũ. ¶ Ad 3ᵐ dd̃m ꝙ ꝑs aeris iuxta terrã e͂ lucidior ⁊ calidior ea que e͂ in media regione aeris:qꝛ ex reflexiõe radioꝝ ſolis multiplicatur ſplẽdor ⁊ calor in aere:ꝗ e͂ iuxta terrã. vnde vapores reſoluti ex aqua ⁊ terra eleuãt̃:⁊ vbi inuenit̃ mior calor ꝑꝑ diſtantiaꝫ a loco reflexionis vapor ille dimittitur nãe ſue vnde ifrigidatur ⁊ cõdẽſatur:ſic̃ aq̃ calefacta ſeꝑata a calefaciẽte:⁊ ꝑꝑ hoc loc⁹ ille e͂ frigid⁹ ⁊ tenebroſus ⁊ exinde dſcẽdũt pluuie ⁊ grãdines ⁊ venti ⁊ hꝫ. Et iõ rõ ſupponebat falſum. ¶ Ad q̃rtũ dd̃m ꝙ ex h̃ ꝙ circa nos ſunt nullo mõ eoꝝ pena minuit̃ niſi ꝙ ſibi ꝑeale eſtimant nõ poſſe nobis nocere:ſicut qñ in inferno ſunt.

¶ Ad q̃ntũ dd̃m error grecoꝝ e͂ ponẽtiũ nullã aĩam ante diẽ iudicy neq̃ʒ in infernũ neq̃ʒ in celũ ire:⁊ eſt deriuatus a fabulis pictagoricis ⁊ poetaꝝ:qui ponebãt aĩas occiſoꝝ circuire ſepulchꝝ vſq̃ʒ ad vindictam mortis: ⁊ iterum nõ redire ad comparẽ ſtellã añ ꝯpletũ periodũ vite que ante terminũ i nã morte finita eſt. ¶ Sed ꝙ ſtatim aĩe dãnatoꝝ ad inferna deſcendant:probat̃ in littera ex iuſtis:qui illuc deſcẽdebãt.⁊ Job. Ducunt i bonis ⁊c̃. Luce.16. Mortuus e͂ diues ⁊c̃. ¶ Et ſil̃r ꝙ ſancti ſtatim i celos aſcẽdãt ꝓbatur:ex hoc qd̃ hr̃ 2ᵉ corinth.5. Scio eniꝫ ꝙ ſi terreſtris ⁊c̃. Et tñ vtriq̃ʒ circa nos aliqñ apparent ad vtilitatẽ nr̃am:ſicut angeli beati huc ad nos accedũt. nec e͂ ſil̃e de aĩabus damnatoꝝ ⁊ demonibus:qꝛ demões ſm gradũ nãe ſue ꝯſtituti erant ſupra nos:vt ex eis aliq̃ vtilitas nob̃ ꝓueniret:nec h̃ oĩno ꝑ eoꝝ peccatuꝫ deꝑire debuit:vñ dati ſũt nobis in exercitium qd̃ aĩab⁹ non cõpetit. ¶ Ad ſextũ dd̃m ꝙ quidã dicũt penam ſenſibileꝫ ipoꝝ demonũ dilatã ee͂ vſq̃ʒ ad diẽ iudicy:ſꝫ h̃ vr̃ ee͂ ꝯtra ſctõꝝ auctoritates:⁊ ꝯtra rõnem diñe iuſticie:q̃ ſtati aĩas dãnatoꝝ pene infernalis ignis adiudicat:quarũ tñ pctm̃ non e͂ maius peccato dmonũ. ¶ Et ideo aly dicũt ꝙ in igne ifernali ſemꝑ ardẽt:quẽ e͂t ſemꝑ ſecũ deferũt: non tñ ignis ille alia corꝑa cõburit:qꝛ agit vt inſtr̃m diuine iuſticie in illa tm̃ que ad taleꝫ penã adiecta ſũt. Sꝫ cũ ſint incorporei nõ vr̃ ꝓbabile ꝙ ignẽ corꝑalẽ ſecũ deportent. Uñ dd̃m ꝙ ſemꝑ igne infernali ardẽt:non tñ eis ſꝑ ꝑñte ſm locũ:qꝛ nõ agit corꝑali mõ calefaciendo ⁊ deſiccãdo:ſed mõ ſpũali.vnde nõ req̃rit̃ determinata diſtantia ſicut in actiõe corꝑali. ¶ Ad ſeptimũ dd̃ꝫ.ꝙ dcã tria loca debẽtur cuilibet demoni ſm diuerſas conditiones: vt dictum eſt.

¶ Utrum in demonibus ſit ordo.

AD quartũ ſic ꝓceditur. vr̃ ꝙ i demonibus nõ ſit ordo. dr̃ enim Job.10.ꝙ in terra miſerie ⁊ tenebraꝝ nullus ordo:ſed ſempitern⁹ horror inhĩtat:illius aũt tetre demones ſunt in cole.ergo in eis non eſt aliquis ordo. ¶ P̃.in q̃buſcunq̃ʒ e͂ ordo ꝑlationis eſt aliq̃ ꝯcordia pacis.ſꝫ demones vidẽtur ee͂ diſcordes:qꝛ vt dr̃ ꝓuer.11. Inter ſuꝑbos ſꝑ ſt̃ iurgia.g̊ ⁊c̃. ¶ P̃.ordo ꝑlationis cuiuſlibet e͂ ſm aliquã regulã iuris:ſed volũtas dmonum nullo iure dirigi põt:g̊ nõ põt in eis ee͂ ordo prelationis. ¶ P̃.ſuꝑiores demones graui⁹ peccauerũt ſm ꝙ nãlia meliora acceperãt ꝑ que ſtare poſſẽt:ſꝫ illi ꝗ magis peccauerunt graui⁹ debent puniri.g̊ nõ vr̃ ꝓbabile ꝙ prelatiõem ſuꝑ alios acceperint. ¶ P̃.inter hoies dãnatos nõ ponitur aliq̃s ordo ꝑlatiõis:ſꝫ hoium dãnatorũ ⁊ dmonũ e͂ vna dãnatio.g̊ vr̃ ꝙ nec i dmõib⁹ ſit aliq̃s ordo.

Sed contra e͂ qd̃ dr̃ Job.15.de ſquamis leuiathã per q̃s mẽbra diaboli ſignificantur: ꝙ vna vni adheret ⁊c̃.g̊ vr̃ ꝙ ſit inter eos aliqua concordia ⁊ ordo prelationis.

Reſpondeo dicẽdũ ꝙ ordinẽ ꝑlatiõis in demõibus ee͂ ꝯgruit eoꝝ nãe:diñe ſapie: et ꝓprie neq̃tie. Ex nã eni q̃dã alys ſuꝑiores fuerunt: ⁊ q̃a pctm̃ nãm nõ tollit:ꝯſeq̃t̃ vt e͂t poſt pctm̃ quidã alys ſuperiores remaneant. Ad ſapiaꝫ e͂t diñã ꝑtinet: vt que ab eo ſũt ordinata ſint ab eo a quo oĩs ꝑtãs eſt:vt dr̃ Ro.13. Et iõ ꝑtãs demonũ ad exercẽdũ hoies ⁊ puniendũ dã-

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

natos: a deo eſt: ⁊ iõ ordiata per gradus p̃lationis dꝫ eſſe. Silr ex nequitia ſua humano generi aduerſant: amicos ãt eẽ eos q vniꝰ inimici ſunt ꝯſeqt: ⁊ iõ vt magis hoibꝰ noceant q̃ſi adinuicẽ ꝯſideraſt: vt ꝯcorditer ⁊ ordiate impugnent.

Ad primuꝫ g̊ dõꝫ. ꝙ ibi oio remouebit ordo in finẽ btitudinis a quo irrecupabilr ceciderũt: erit tñ in eis ordo ptãtis q̃ magis a deo q̃ꝫ ab ipſis ẽ. ¶ Ad 2m dõm. ꝙ quãtũ in ipis eẽt demões nũq̃ꝫ ꝯcordiã hẽrent. ſꝫ ad aliqd vnũ efficiendũ ꝯcordãt: nõ eni ẽ pbabile ꝙ beniuolẽtiã aliquã adinuiceꝫ hẽant: ſꝫ ſolũ ꝯcordiã ad actũ aliquẽ. ¶ Ad 3m dõm: ꝙ ſic i quolibet malo oꝫ aliqd boni remãere cũ nõ totũ p malũ corrumpaſt: ita ẽt in actibꝰ iniuſticie põt aliqs ordo iuris remanere: ſic pꝫ in latronibꝰ q alios iniuſte ſpoliãtes inter ſe aliquã formã iuſticie hñt dũ ſibi inuicẽ fidẽ ſeruant: ⁊ ita i demonibꝰ eẽ põt. ¶ Ad q̃rtũ dõm. ꝙ p ptãtẽ hitam in nullo eoꝝ pena mitigaſt qn potiꝰ quãto ſunt ſupiores offõ tãto ẽt grauiori ſubti tormẽto. vnde dr ſapie 6o. Potẽtes potẽter tor. ⁊c. nec ptãs eis datur in p̃miũ: ſꝫ i dine ſapie obſequiũ. ¶ Ad qntũ dõꝫ. ꝙ hoies nõ ſunt ſibi inuicẽ preeminẽtes ſm ordinẽ nãe: ⁊ ẽt nõ ordinaſt dãnati in exercitiũ aliorum vel in punitiõem: ⁊ ita nõ ẽ ſimilr rõ de demonibus ⁊ hominibus.

¶ Utrꝫ demões q vincũt a ſcis detrudũt in infernum.

Ad quintũ ſic pceditur. Ur ꝙ demones q a ſanctis vincũtur non retrudãtur in infernũ. Infligere eni penam ei qui i in pugna ſuccũbit eſt incitare ad acrius impugnãdũ: ſꝫ hoc non ptinet ad dei miſericordiam. g̊ ⁊c. ¶ Preterea. xp̃s efficaciꝰ vicit ſuuꝫ tẽtatorem q̃ꝫ alij ſancti: ſed lucifer qui xp̃m tentauit nõ eſt oino a tentationis officio ſecluſus: qꝛ tpe antixp̃i grauiſſime hoies tẽtabit. ergo multo minꝰ alij. ¶ P̃. quãto pauciores ſunt tẽtatores tanto leuior eſt tẽtatio. cum ergo cõtinue a ſanctis aliqui demones vincãtur: ſi a tentatione qui vineũtur ceſſarent in fine mũdi leuiſſima eſſet tẽtatio qđ falſum ẽ. ergo ⁊ primũ. ¶ P̃. demones ſũt ordinati a deo ad nr̃m exercitium. ſi g̊ oino a tẽtatiõis exercitio ceſſarẽt oino ad nihil ordinati eẽnt: qđ non competit diuine ſapientie: quia nihil inordinatũ religt. g̊ ⁊c.

Sed contra pugnãtibꝰ dꝫ inſtitui equalis conditio a iuſto iudice: ſed demones nos vincẽtes nr̃m exercitiũ minuũt. g̊ vr ꝙ ſilr ſit ecõuerſo. ¶ P̃. hoc põt pbari ex iuſticia humana que pugileꝫ victum ad pugnam vlterius non admittit.

Reſpõdeo dõm. ꝙ oẽs ꝯcedũt demonem victum aliquo mõ a tẽtatiõe ceſſare: ſed circa hoc. ſ. qualr ceſſet: ſunt tres opiniones. Quidã eni dicũt ꝙ hoc mõ repelliſt ꝙ nec ipm nec aliũ tentare poſſit: nec de eodẽ nec de alio peccato. ¶ Quidã vo dicũt ꝙ pt tẽtare de alio peccato non aũt de eodẽ: nec ipm vincẽtem nec alios: ⁊ he due ponũt i lr̃a. Alij vero dicũt ꝙ ex quo aliquis pfecte de vno vitio demonẽ tentantẽ vincit: nec põt de eodẽ vicio ab eo tẽtari: ſed de alio põt: alios autẽ tẽtare põt: ⁊ de eodem vicio ⁊ de alio: hec aũt põ habet cãm magis manifeſtã: qꝛ iſte dr pfecte diabolũ vincere de aliquo vicio in quo oino vincũtur paſſiões ad vicium illud inclinãtes ſicut ẽ i illis in quibꝰ acquiritur habitus virtutis ꝯſuetudinalis: ⁊ tũc nõ remanet magna pmptitas ad peccatũ illud. ⁊ iõ a diabolo nõ tentatur de h̃ peccato qui vires eius cognoſcit. aliaꝝ aũt opinionũ rõ põt eẽ: quia cum charitas bona opera coĩa faciat in tota eccleſia ex victoria vnius oẽs aliquod cõmodũ reportant dum eoꝝ hoſtes vincũtur. Quid tñ hoꝝ verius ſit ignotum ẽ: qꝛ nec rõne nec auctoritate multũ confirmari pt.

Ad primum g̊ dõm: ꝙ demonũ volũtas ſemp manet i eadẽ obſtinatiõe ad nocẽduꝫ hoibꝰ: ⁊ iõ magis prodeſt ꝙ remoueãtur a pugna: qꝛ per hoc poteſtas ipugnãdi cõpeſciſt quoꝝ iniqua volũtas nõ minuitur: nec augetur. ¶ Ad ſcõm dõm. ꝙ illi q ẽt ponũt demones ab oĩ tẽtatione ceſſare intelliguntur ad tẽpus determinatuꝫ poſt qđ iteꝝ ad pugnam redeũt: ⁊ p hoc pꝫ reſponſio ad tertium. ¶ Ad q̃rtũ dõm. ꝙ malũ eoꝝ ſp ẽ ordinatũ per penã qua ⁊ ipi ſp ſuſtinẽt: ⁊ i iſerno dãnatis iſligũt. ¶ Expoſitio textus.

Draco de celo cadens ⁊c. per draconẽ itelligitur ipſe lucifer: per caudã ſuaſio qua alijs ſuũ deſiderium expreſſit: p ſtellas angeli nãli luce fulgẽtes q̃ꝝ tertia pars cecidiſſe dr nõ quãtum ad numerum: ſed quãtuꝫ ad qualitatẽ: qꝛ qui remãſerũt ſunt deo adherẽtes aſſiſtẽdo: ⁊ miniſtrãdo ⁊ alij p auerſionẽ ceciderũt. (Aduerſus pncipes ⁊ ptãtes ⁊c.) Sciẽdũ ꝙ q̃uis pbabile ſit aliquos cecidiſſe de ſingulis ordinibus nõ tñ demones nominanſt ab illis ordinibꝰ: quoꝝ noia ſumũtur ex donis gr̃e gratũ faciẽtis: ſicut ſeraphin. noianſt ab incẽdio charitatis ⁊ troni ab inhabitatiõe diuina: ſed ab alijs quoꝝ noia ſumũt ex gratijs gratis datis que ad ſciam ⁊ potẽtiã pertinẽt. (At q̃ꝫdiu durat mũdus ⁊c.) Ctra ſemper remanebunt in diuerſo gradu nature ⁊ pene: ergo ſemper remanebit ordo. Et dõm ꝙ dr ceſſare prelatio bonorum ⁊ malorum ſpũum quantũ ad actus q̊s nos circa exercẽt vl cuſtodiẽdo vel tentando.

¶ Utꝝ boni angeli ſint a deo cõfirmati per gr̃aꝫ vt peccare nõ poſſint: ⁊ mali ita obdurati i malo: vt bñ viuere nequeãt. ¶ Diſtin. VII.

Upra dictum ẽ ꝙ angeli qui pſtiterunt p gratiã dei ꝯfirmati ſũt: ⁊ qui ceciderunt a gratia dei deſerti ſunt: ⁊ boni quidẽ in tm̃ ꝯfirmati ſũt per gratiã ꝙ peccare nequeũt. Mali vero p maliciam adeo ſunt obſtinati: ꝙ bonã volũtatẽ hẽre ſiue bene velle nõ valent: et ſi bonũ ſit qđ aliquãdo volũt. Uolũt. n. aliqñ aliquid fieri quod deus vult fieri: ⁊ vtiq̄ꝫ illud bonuꝫ eſt ⁊ iuſtum fieri nec tñ bõa voluntate illud volũt nec bene illud volũt.

¶ Utꝝ vtriq̄ꝫ liberum arbitrium habent: nec tñ ad vtrunq̄ꝫ flecti poſſunt.

Ed cuꝫ nec boni peccare poſſint: nec mali bñ velle vel bene opari: vr ꝙ iaꝫ nõ hẽant libeꝝ arbitriuꝫ: qꝛ in vtrãq̄ꝫ partẽ flecti nõ poſſunt: cũ libeꝝ arbitrium ad vtrũq̄ꝫ ſe hẽat. Uñ Hiero. in tractatu de prodigo filio dicit. Solus deꝰ ẽ in queꝫ pctm̃ cadere nõ p̃t. cetera cũ ſint liberi arbitrij in vtrãq̄ꝫ partẽ flecti poſſunt. Hic dicere vr ꝙ oĩs creatura in libero arbitrio cõſtituta: poteſt flecti ad bonũ ⁊ ad malũ. Utꝝ ſi eſt: ergo ⁊ boni angeli ⁊ mali ad vtrũq̄ꝫ flecti poſſunt: ergo ⁊ boni poſſunt fieri mali: ⁊ mali boni. Ad qđ dicimus: qꝛ boni tanta gr̃a confirmati ſunt: vt nequeant fieri mali: ⁊ mali adeo i malicia obdurati ſunt: vt non valeant fieri boni. ⁊ tamen vtriq̄ꝫ hñt libeꝝ arbitriuꝫ: qꝛ ⁊ boni nõ aliqua cogẽte neceſſitate: ſed pp̃ria ac ſpõtanea volũtate p gr̃am qdẽ adiuti bonũ eligunt ⁊ malum reſpuũt. Et mali qdẽ ſi lr ſpõtanea voluntate a gratia deſtituti bonũ vitant ⁊ malũ ſequũt. Et hñt mali libeꝝ arbitrium: ſed depreſſuꝫ atq̄ꝫ corruptum: ꝙ ſurgere ad bonũ non valent.

¶ Utꝝ boni poſt confirmationem liberius hẽnt arbitrium q̃ꝫ ante.

Oni vero arbitriũ multo liberiꝰ habẽt poſt confirmatiõem q̃ꝫ ante. Ut eni Augu. tradit in ench. Non iõ carent libero arbitrio: qꝛ male velle nõ pñt: multo quippe liberius ẽ arbitriũ qđ nõ p̃t ſeruire pctõ. Neq̄ꝫ culpanda ẽ volũtas: aut volũtas i. õ eſt: aut libera dicẽda non ẽ: qua beati eẽ ſic volunt: vt eẽ miſeri nõ ſolum nolint: ſed nec pꝛſus velle poſſint. Nõ pñt itaq̄ꝫ bõi angeli velle malũ: vel velle eſſe miſeri: neqꝫ hoc hñt ex nãe: ſed ex gratie beneficio. Ante gratie nãq̄ꝫ ꝯfirmatiõem potuerũt peccare angeli: et quidã ẽt peccauerũt ⁊ demones facti ſũt. Uñ Aug. i libro ꝯ Maximum creaturaꝝ nã celeſtiũ mori potuit: qꝛ peccare potuit. Naꝫ ⁊ angeli peccauerũt ⁊ demones facti ſunt: quorũ diabolus eſt princeps: ⁊ qui nõ peccauerunt peccare potuerunt. Et cuicũq̄ꝫ creature rõnali preſtatur vt peccare nõ poſſit: non ẽ hoc nãe pp̃rie: ſed dei gratie. Ideoq̄ꝫ ſolus deꝰ ẽ q nõ gratia cuiuſq̄ꝫ: ſed nã ſua nec potuit nec poteſt nec poterit peccare. Ecce hic inſinuaſt ꝙ angeli ante ꝯfirmatõem peccare potuerunt: ſꝫ poſt ꝯfirmationẽ nõ pñt. Et qđ potuerunt fuit eis ex lib. ar. qđ ẽ eis nãle. Utꝝ vero mõ nõ poſſunt peccare: nõ ẽ eis ex nã. i. ex libero arbitrio. ſed ex gratia: ex qua gratia ẽt eſt vt ipꝫ liberum arbitrium iam non poſſit ſeruire peccato.

¶ Utꝝ pꝰ ꝯfirmatiõem angeli nõ pñt ex nã peccare ſic añ: non ꝙ debilitatũ ſit eoꝝ arbitrium: ſed confirmatum.

On g̊ poſt ꝯfirmatiõem angeli ꝯ nã ſic ante peccare potuerunt: nõ ꝙ liberũ arbitriũ eoꝝ debilitatũ ſit p gratiã ſꝫ ita potiꝰ ꝯfirmatũ: vt iã p illud nõ poſſit bonꝰ angelus peccare: qđ vtiq̄ꝫ non ẽ ex ipõ libero arbitrio: ſꝫ ex gr̃a dei. Utꝝ g̊ Hieronimus ait. Cetera cũ ſint liberi arbitrij poſſũt flecti in vtrãq̄ꝫ p̃tẽ: accipi opꝫ ſm ſtatuꝫ in quo creata ſunt. Talis eni ⁊ hõ ⁊ ãgelus creatꝰ ẽ quod ad vtrũq̄ꝫ flecti poterat: ſꝫ poſtea boni ãgeli per gr̃aꝫ ita ꝯfirmati ſunt: vt peccare non poſſint: ⁊ mali ita vitio obdurati vt bñ viuere neq̃ant. Silr ẽt illud Iſidori intelligẽdũ ẽ angeli mutabiles nã: imutabiles ſunt gr̃a: qꝛ ex nã i primordio ſue ꝯditiõis mutari potuerũt: ſiue ad bonũ ſiue ad malũ: ſꝫ poſt gr̃am ita bono addicti ſt̃ vt ide mutari nequeant. Ad hoc eni repugnat gratia nõ natura.

¶ Utꝝ mali angeli viuacem ſenſum non perdiderunt: ⁊ quibus modis ſciant.

T licet mali angeli ita p maliciaꝫ ſint obſtinati: viuaci tñ ſenſu nõ penitꝰ ſũt priuati. Nã vt tradit Iſidorus triplici acumine ſcie vigẽt demones. ſ. ſubtilitate nãe: expientia tpoꝝ: reuelatione ſupnorum ſpirituũ. De hoc ẽt Aug. ait. Spũs mali quedã vera de tpalibus rebus noſcere pmittũtur: ptim ſubtilitate ſenſus: pti experientia tẽpoꝝ calidiores pp tam magnã lõgitudinẽ vite ptim ſanctis angelis: qđ ipi ab oipotẽti deo diſcũt iuſſu eiꝰ ſibi reuelãtibꝰ. Aliqñ ãt idẽ nefãdi ſpũs: ⁊ q̃ ipi acturi ſũt velut diuãdo p̃dicũt.

¶ Utꝝ magice artes virtute ⁊ ſcia diaboli valent: q̃ virtus ⁊ ſcia ẽ ei data a deo: vel ad fallẽdũ malos vl ad monẽdũ vl exercẽduꝫ bonos.

Uoꝝ ſcia atq̄ꝫ ꝟtute ẽt magice artes exercẽtur qbuſdã tñ tã ſcia q̃ꝫ ptãs a deo data ẽ: vel ad fallendũ fallaces: vel ad monẽdũ fideles: vel ad exercẽdam pbãdãq̄ꝫ iuſtoꝝ patientiaꝫ. Uñ Aug. in libro tertio de trinitate. Uideo ingt infirme cogitationi qd poſſit occurrere. Cur. ſ. iſta miracula: ẽt magicis artibꝰ fiãt. Nã ⁊ magi Pharaonis ſerpẽtes fecerunt: ⁊ alia. Sed illud ẽ ampliꝰ admirãdũ quo mõ magoꝝ potẽtia: q̃ ſerpẽtes facere potuit: vbi ad muſcas minutiſſimas. ſ. cinifes ventũ ẽ: oino defecit: q̃ tertia plaga egyptus cedebaſt. Ibi certe ꝯfecerũt magi dicẽtes. Digitus dei eſt hic. vbi intelligi datur: nec ipſos quidẽ ãgelos trãſgreſſores: ⁊ aereas ptãtes in vnam iſtã caliginem tãq̄ꝫ i ſui generis carcerẽ: ab illiꝰ ſublimis etheree puritatis hitatione detruſos: p quos magice artes poſſunt qcqd pñt: aliqd valere niſi de ſupra data ptãte. Dat ãt vel ad fallẽdũ fallaces: ſicut in egyptios: ⁊ ipſos ẽt magos data ẽ: vt in eoruꝫ ſpirituũ opatione indicarenſt admirandi a quibus fiebant dãnãdi: vl ad monẽdũ fideles: ne tale aliqd facere p magno deſiderent: pp qđ ẽt nobis in ſcriptura ſũt pdita: vl ad exercẽdã pbãdãq̄ꝫ ⁊ manifeſtãdam iuſtoꝝ patientiam.

¶ Utꝝ tranſgreſſoribꝰ angelis non ſeruit ad meritum materia rerum viſibilium.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL.ES

NEc putãdũ ẽ iſtis trãſgreſſoribꝰ ãge-lis ad meritũ ſeruire hãc viſibiliũ re-rũ mãm: ſʒ deo potiꝰ a quo hec ptãs datur quãtũ incõmutabilis iudicat.

¶ Qꝛ nõ ſũt creatores lʒ per eos magi ranas ⁊ alia fecerũt: ſed ſolum deus.

NEc ſane creatores illi mali angeli di-cẽdi ſũt: qꝛ ꝑ illos magi ranas ⁊ ſer-pẽtes fecerũt: ñ. n. ipi eas creauerũt. Oium qppe rerũ q̃ corꝑalr viſibili-terqꝫ naſcũt: occulta q̃dã ſemina i corꝑis huiꝰ mũdi elemẽtis latẽt: q̃ deꝰ origialr eis indidit. Ipe. n. creator ẽ oium reꝝ q creator ẽ inuiſibi-liũ ſeminũ: qꝛ quecũqꝫ naſcẽdo ad ocl'os nr̃os exeunt: ex occultis ſeminibꝰ accipiũt ꝓgredien di hic primordia ⁊ incremẽta debite magni-tudinis: diſtinctiõeſqꝫ formaꝝ ab originalibꝰ: vt ita dicam regulis ſumunt.

¶ Sicut parẽtes nõ dicũt creatores filioꝝ: nec agricole frugum: ita nec boni angeli: nec mali: ⁊ ſi ꝑ eorum miniſterium fiant creature.

SIcut ğ nec parẽtes dicimꝰ creatores hoium: nec agricolas creatores frugũ q̃ʒuis eorũ extrinſecus adhibitus mo-tibus: iſta creãda dei ꝟtus interiꝰ ope ret: ita nõ ſolum malos: ſʒ nec bonos angelos fas ẽ putare creatores: ſed ꝓ vtilitate ſui ſẽſus ⁊ corꝑis ſemia iſtaꝝ reꝝ nobis occultiora no-uerũt: ⁊ ea ꝑ ꝯgruas tentatiões el'torũ latenter ſpargũt: atqꝫ ita gignẽdaꝝ reꝝ ⁊ accelerãdoꝝ icremẽtoꝝ p̃bẽt occaſiões: ſʒ nec boni hec ni-ſi quãtũ deꝰ iubet: nec mali hec iniuſte faciunt niſi q̃ʒtũ ipe iuſte ꝑmittit. Nã iniq malicia vo-lũtatẽ ſuã hʒ iniuſtã: ptãtẽ ãt nõ niſi iuſte acci-pit: ſiue ad ſuã penã: ſiue ad aliorum: vel penã maloꝝ vel laudem bonorum.

¶ Sicut iuſtificationẽ mentis: ita creationẽ re-rũ ſolꝰ deꝰ opat: lʒ creatura exteriꝰ ſeruiat.

SIcut ğ mẽtẽ nr̃am iuſtificãdo forma re nõ põt niſi deꝰ. predicare ãt extrin-ſecꝰ euãgeliũ ẽt hoies pñt: non ſolum boni ꝑ ꝟitatẽ: ſʒ ẽt mali ꝑ occaſionẽ. Ita creatiõeʒ reꝝ viſibilium deꝰ interiꝰ opat. Exteriores ãt opatiões atqꝫ ꝯtẽperatiões ſiue occaſiões ab ãgel'taʒ bonis q̃ʒ mal' vl' ẽt hoibꝰ adhibẽt: Sʒ hec ab hoibꝰ tãto difficiliꝰ adhi-bẽt quãto eis dẽſũt ſẽſuũ ſ'btilitates: ⁊ corpoꝝ mobilitates mẽbris terrẽis ⁊ pigris. Vñ quali-buſcunqꝫ angelis vicinas cãs ab elementis cõ trahere: quãto facilius ẽ: tãto mirabiliores in huiuſmõi operibꝰ eoꝝ exiſtũt celeritates: ſed non ẽ creator niſi q principalr iſta format: nec

quiſqꝫ hoc põt niſi vnꝰ creator deꝰ. Aliud ẽ. n. ex intimo ac ſũmo cãrum cardine ꝯdere ac mi-niſtrare creaturã: qđ facit ſolus creator deus. Aliud ãt ꝓ diſtributis ab illo viribꝰ ⁊ faculta-tibꝰ aliquã opatiõem forinſecꝰ admouere: vt tũc vel tũc: ſic vel ſic exeat qđ creatur. Iſta qp-pe originalr ac primordialr in quadã textura elementorum cũcta iã creata ſunt. Sed acce-ptis opportunitatibus prodeunt.

¶ Qꝛ angeli mali multa poſſunt per nature vi-gorem que nõ poſſunt ꝑꝑ dei vel bonorũ ãge-loꝝ ꝓhibitiõem. i. quia non permittunt.

ILlud quoqꝫ ſciendũ ẽ ꝙ angeli mali q̃dã pñt ꝑ nãe ſubtilitatẽ: que tñ non pñt ꝑꝑ dei vl' bonoꝝ angelorũ pro-hibitiõem. i. qꝛ nõ ꝑmittũt illa facere a deo vel ab angelis bonis. Pñt vtiqꝫ cinifes feciſſe q ranas ſerpenteſqꝫ fecerũt. Quedã ꝟo nõ pñt facere: ẽt ſi ꝑmittãtur ab angelis ſupio-ribus: qꝛ nõ ꝑmittit deus. Unde Aug. in libro tertio de trinitate. Ex ineffabili potentatu dei fit vt qđ poſſent mali angeli ſi permitterentur iõ nõ poſſũt: qa nõ permittũt: neqꝫ. n. occurrit alia rõ: cur nõ potuerũt facere cinifes q ranas ſerpẽteſqꝫ fecerũt: niſi qa maior aderat dñatio ꝓhibẽtis dei ꝑ ſpũm ſcm̃. Qꝛ ẽt magi ꝯfeſſi ſunt dicẽtes: digitꝰ dei ẽ h̃. Quid ãt poſſint ꝑ nãʒ: nec poſſint ꝑꝑ ꝓhibitioneʒ ⁊ ꝑ qđ ipſiꝰ nãe ſue ꝯditionẽ facere nõ ſinant: hoi explorare diffi-cile ẽ: imo ipoſ'e. Nouimꝰ hoiem poſſe ambu-lare: ⁊ neqꝫ hoc poſſe ſi nõ permittat: volare ãt nõ poſſe: ẽt ſi permittat. Sic ⁊ illi angeli q̃-dã poſſũt facere ſi permittãt ab angelis poten-tioribꝰ ex iperio dei: quedã ꝟo nõ poſſunt ẽt ſi ab eis ꝑmittant. qꝛ ille non permittit: a quo il-lis ẽ talis nãe modus q ẽt per angelos ſuos il-la plerũqꝫ nõ permittit que ꝯceſſit vt poſſint.

¶ Diuiſio textus.

DEterminatis his que pertinẽt ad nature cõditionem q̃ʒtum ad bonos ⁊ malos ãgelos cõmuniter. ¶ Hic ꝯñter tractat ea que pertinẽt ad eoꝝ ptãtẽ ⁊ virtutẽ. Et diuidit in ꝑtes duas. In prima determinat eoꝝ ptãtẽ reſpectu operationum q̃s i ſeipſis hñt. In ſcđa reſpcũ illaꝝ operationũ quas in alia exercẽt. ibi (Quoꝝ ſcia atqꝫ ꝟtute ⁊c̃.) ¶ Circa primum duo facit. Prio oſtẽdit eoꝝ virtutẽ reſpectu opationum volũtatis vel lib. ar. In ſcđa reſpcũ opationis intell's. ibi (Et lʒ mali angeli ita per maliciam ⁊c̃.) ¶ Circa ꝑmum duo facit. Primo determinat veritatẽ. ſcđo inducit quã-dã queſtiõeʒ quã primo mouet. ibi. (Sed ẽ nihil hõi ⁊c̃) Scđo determinat eã ibi (Ad qđ dicimꝰ ⁊c̃) ¶ Circa qđ primo ꝯfirmat illud veꝝ qđ in obiectiõem ſupponebat . ſ. ꝙ boni angeli ⁊ mali hñt libeꝝ arbitriũ. Scđo reſpon-det ad obiectiõem ibi. (Qꝛ ergo Hiero. ait ⁊c̃) (Quoꝝ ſcia ⁊c̃.) Hic oñdit eoꝝ virtuteʒ in opationibus quas in

ſubiectam mãm exercẽt. ¶ Et circa hoc tria facit. Prio eni oñdit hꝰ virtutis ꝑncipiũ collatiuũ ⁊ finẽ. Scđo oſtẽ-dit opandi modũ. ibi (Nec putãdũ ẽ de iſtis trangreſſo-ribꝰ ⁊c̃) Tertio oſtẽdit impedimẽtũ iterãdi ſua ꝟtute. ibi. (Illud quoqꝫ ſciẽdũ ⁊c̃.) Circa ſcõm tria facit. Primo excludit duplicẽ modũ falſũ. Scđo oñdit modũ verum ibi. (Oium quippe eoꝝ ⁊c̃) Tertio ꝓponit exẽplũ prio i corꝑalibꝰ actiõibꝰ ibi (Sicut ergo nec parentes ⁊c̃.) 2º i ſpũalibꝰ ibi (Sicut ğ mentem noſtraʒ.) ¶ Qõ I.

HIc eſt triplex qõ. Prima de ſtatu libe. arbitrij in bonis ⁊ in malis ange-lis. Scđa de cognitione maloꝝ. Tertia đ vir-tute eoꝝ. ¶ Circa primum queruntur duo. Primo de confirmatione bonoꝝ angeloruʒ ſcđo de obſtinatione malorum.

¶ Utrum angeli boni poſſit peccare.

AD primum ſic ꝓcedit. Ur ꝙ ange-li poſſint peccare: qꝛ ſe-cũdũ phm ptãtes rõnales ſunt ad oppoſita: ſed lib. arb. qđ in angelis bonis manet: ẽ rõ-nalis ptãs: qꝛ ẽ facultas rõnis ⁊ volũtatis ꝭʒ Augu. ğ vr ꝙ ſi pñt bene velle ꝙ etiã poſſint peccare.

¶ P̃. ſicut corruptibile nunq̃ʒ mutatur vt fiat eternuʒ: vt dicit phs in prio celi ⁊ mũdi: ita vr ꝙ mobile nunquã fiat imobile: ſʒ liberũ arbitriũ angeli fuit in ſtatu creatio-nis mobile in peccatum. ergo nunquã factum ẽ imobile.

¶ P̃. quãto aliqua virtus magis ẽ determinata ad vnũ minꝰ ẽ libera: ſicut pʒ in virtutibꝰ nãlibus q̃ ꝑ necitatem agũt: ſʒ arbitriũ angeli ẽ liberius poſt ꝯfirmationẽ q̃ʒ añ: vt in l'ra dr. ğ vr ꝙ nõ ſit determinatũ tm̃ ad bonũ: ſʒ poſ-ſit ẽt in pctm̃. ¶ P̃. nulla rõ laudabilitatis ſubtrahenda ẽ a bonis angelis: ſed hec ẽ rõ laudis in hoibꝰ ꝙ non pec-cent cũ peccare poſſint. Eccl'ici. 31. Qui potuit trãſgredi ⁊ nõ ẽ trãſgreſſus: i laudẽ hõi viri dr. ğ vr ꝙ h̃ ẽt i ãgel' ſit.

Sed contra: imobilitas eſt de rõne felicitatis: vt dicit phs in prio ethicoꝝ. Non eniʒ eſtimãdũ ẽ felicẽ eẽ cameleuntha: ſʒ ſi peccauerit moue-rentur a ſtatu rectitudinis. ğ bti angeli peccare nõ pñt.

¶ P̃. motꝰ nõ ẽ in termino: ſed in via ad terminuʒ: ange-li ãt nõ ſunt viatores. ğ moueri in pctm̃ nõ pñt.

Reſpondeo dicẽdũ: ꝙ ſicut deꝰ per nãm ſuaʒ hʒ ꝙ peccare nõ poſſit: ita ⁊ h̃ angelus hʒ ꝑ gratiam ꝯfirmationis: qđ ſic patʒ. Principiuʒ mu-tationis ⁊ cã ẽ rei poſſibilitas: nec defcũs eẽ põt niſi ꝑ po-tẽtiã incõpletã. Illud ğ cui nihil admiſcet de põ ſcđʒ na-turã ſuã: nec mutari nec deficere põt. illud aũt cui admi-ſcetur põ: que tñ tota ꝑ actũ cõplet: põt quidẽ quantum in ſe ẽ deficere ⁊ mutari ſcđm ꝙ eẽ ⁊ ꝯpletiõem ſuaʒ nõ niſi ab alio hʒ: ſʒ rõne perfecte receptionis que nihil põe impfectum relinquit: hʒ immobilitatẽ ⁊ indeficientiaʒ. Hꝰ aũt exẽplum ſumi põt in nãlibus ⁊ intellectualibus. Inuenitur aũt in nãlibus quorũdã põ naturalis oino cõ-pleta ⁊ per ſuum eẽ ⁊ ꝑ ſuã formaʒ. ⁊ ideo eẽ indeficiens hñt: ſicut pʒ in angelis ⁊ in corporibus celeſtibus: q̊rum põ non ẽ ſuſceptiua alicuius alterius eẽ vel forme. vnde elongata ſunt a ꝑuatiõe: ⁊ per ꝯñs a corruptiõe. Sed mã aque nõ tota ꝯpletur ꝑ formã aque hoc mõ vt reducat in oẽm ꝑfectiõem poſſibilem per eaʒ. vñ ſil' cũ forma aq̃ manet priuatio forme aeris: ⁊ iõ hec corruptibilia ſunt. Et ſilr pʒ in intellectualibus: qꝛ ꝑncipiũ immediatũ na-turaliter cognitũ determinat ptãtem totã rõnis. Añ eni q̃ʒ ad ipm deueniat per inquiſitiõem reſoluẽtẽ: ita adhe-retur vni parti: vt relinquat quedã ꝓnitas ad partẽ aliaʒ ꝑ modũ dubitatiõis: ſʒ qñ reſoluẽdo peruenitur ad ꝑmũ ꝑncipiũ per ſe notũ firmatur ad vnuʒ cũ impoſſibilitate

alteriꝰ. Silr ẽ de volũtate angeli beati ad quẽ ita ſe hẽt lumen grẽ vel glorie ⁊ virtus ſicut forma vel actꝰ in na-turalibꝰ ⁊ finis vltimus: ſicut prinm ꝑmũ in ſpeculatiuis: qꝛ ꝭm phm 6º ⁊ 7º ethycoꝝ ⁊ 2º phycoꝝ finis: in volun-tarijs operationibꝰ eſt ſicut principium in ſpeculatiuis. vñ cũ ꝑ lumẽ glie ꝑfecte vltio fini ꝯiungãt ꝑ fruitionem plenã: eius bonitate effecti toti in ꝯ̃rium đflecti nõ pñt.

Ad primum ergo dõm. ꝙ rõnalis ptãs dr eẽ op-poſitorũ que ſub electiõe cadũt: q̊ꝝ propriũ ẽ lib. arb. electio ãt nõ ẽ de fine: ſed de his q̃ ſunt ad finem: ⁊ h̃ nõ eliguntur niſi ſcđʒ regulã finis que ẽ in extimatiõe: ⁊ iõ de fine nõ põt volũtas ꝯ̃rie ſe hẽre. volũ-tas eni nõ põt eẽ de miſeria: neqꝫ de malo inq̃ʒtum hꝰ. ſʒ ſemꝑ ẽ de bono ⁊ de beatudie: ad quã tñ ꝯſequendã poſ-ſunt hoies diuerſas vias eligere. ſ. ſcđm ꝙ in illis melius eſtimãt ſe poſſe felicitatẽ ꝯſeq. vñ põt eẽ error in electio-ne eoꝝ que ſunt ad finẽ ipm: ⁊ iõ apud illos quoꝝ eſt in-deficienter recta extimatio finis: ſic apud angelos: q ipo fine ꝑficiunt: ipoſ'e ẽ eẽ volũtates alicꝰ eoꝝ qui a fine đ-ordinãtur: cuiuſmõi ẽ volũtas peccati. Sed tñ pñt velle hoc vel illud: quoꝝ neutꝝ a fine deordinat: ⁊ ſic ſaluatur ꝓprietas rõnalis ptãtis inq̃ʒtũ pñt hoc facere vel non fa-cere: q̃ʒuis nõ poſſint in hec oppoſita bonum ⁊ malum.

¶ Ad 2m dõʒ. ꝙ nõ ẽ poſ'e vt i eodẽ ſubo ſuccedãt ſibi cor-ruptibilitas ⁊ incorruptibilitas vel mobilitas ⁊ imobili-tas: ita ꝙ vtrũqꝫ reducat in eius ꝑncipia nãlia. Et ſic ẽt dicimꝰ ꝙ li. arb. angeli qđ per nãm mobile erat: non eſt factum per nãʒ immobile: ſʒ ꝑ gliam. ¶ Ad tertiũ dõʒ. ꝙ ptãs angeli nunquã determiatur ad vnũ niſi in actibꝰ ꝯiũgẽtibꝰ fini: quin poſſit h̃ facere vl' nõ facere. aut h̃ vl' illud facere: nõ tñ põt hoc peccare: qꝛ ꝭm Anſelmũ i ꝓ-ſologion poſſe peccare non ẽ lib. arb. nec pars libertatis: qꝛ lib. arb. eſt libertas eligendi hoc vel illud eoꝝ que in finẽ ducũt. ¶ Ad q̃rtũ dõm: ꝙ laudabilitas nõ depẽdet eẽntialr a ptãte peccãdi: ſed a volũtate adherẽte bono: alias virtuoſus in quo ẽ minor mobilitas ad peccãdum eẽt minus laudabilis in actu ſuo q̃ʒ carẽs virtute ⁊ bonũ operans: ſʒ poteſtas peccãdi eſt ſignuʒ laudabilitatis re-ſpectu laudãtium inq̃ʒtum oñdit non coacte voluntatẽ bono adherentem.

¶ Utrum demones poſſint bonum facere.

AD ſecũdum ſic ꝓceditur. videt ꝙ demões poſſint bonũ facere: ⁊ non ſint obſtinati in malo. Nã eniʒ intellectualis ordinata eſt ad beatitudineʒ cuius facta eſt capax. ſed in demonibꝰ mã et natura poſt peccatũ. ergo non ſunt adeo obſtinati quin poſſint bonũ velle ⁊ beatitudinẽ conſequi. ¶ Preterea. Diony. dicit quarto cap. de di. no. ꝙ demões bonũ appe-tunt: vt eẽ viuere ⁊ intelligere: ſed bona appetẽdo habẽt q̃s bonã voluntatẽ. ergo vr ꝙ demones bonã volũtateʒ hr̃e poſſint. ¶ P̃. ſindereſis in demonibꝰ nõ eſt extincta alias vermẽ ꝯſcie nõ haberẽt: ſʒ actꝰ ſindereſis ẽ remur-murare malo: hoc ãt bonũ eſt: nõ ergo ois eoꝝ actꝰ malꝰ ẽ. ¶ P̃. Jacobi primo dr: ꝙ demones credunt ⁊ ꝯtremi-ſcunt: ſʒ vtrũqꝫ hoꝝ bonũ ẽ. ğ eorum aliquis bonꝰ ẽ actꝰ. ¶ P̃. oi actu peccati aliquis in malicia creſcit: ⁊ in meri-to maioris pene. Si ergo demones oi actu ſuo peccãt. vr ꝙ pena eoꝝ in infinitum creſcat cũ obſtinatio reatũ pe-ne nõ tollat: alr eniʒ ex ſua malicia ꝯmodũ reportarent. ğ pena eoꝝ in infinitũ creſcit: qđ ẽ incõueniens.

Sed contra. Aug. in libro de fide ad petrũ dicit. Demões nec mala voluntate care-re pñt: nec pena: ſed ex mala volũtate nunquã procedit niſi actꝰ malus. ğ vr ꝙ ois eoꝝ actus malus ſit. ¶ P̃. ſic

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

angeli per ꝯuerſionē effecti ſunt boni: ita demōes ꝑ auerſionē facti ſūt mali. Sed angeli bti malū facere non pñt vt prius dictum ē. ğ nec demones bonum.

Reſpondeo dōm. ꝙ i demone eſt nā bona a deo creata: ſed volūtas mala: cui⁹ malicie ipi ſūt cā. ⁊ iō ois actus nāe eoꝝ bon⁹ eſt: ſed act⁹ volūtatis eoꝝ ē malus: actū āt malū ꝯtingit eſſe dupl'r: aut quātū ad ſubam act⁹: ſicut malus actus volūtatis ē fornicari vel mētiri: aut quātū ad modū agētis: ſicut cū qs appetitu laudis dat elemoſynas. pñt ğ demones aliquē bonū actū ex gnē facere: nullo tñ modo bona voluntate cui⁹ obſtinationis rō diuerſimode aſſignaṫ. Quidā eniꝫ dicūt: ꝙ liberꝝ arbitriū āgeli mediū ē īter diuinum ⁊ humanū: in ħ ꝙ diuinum imobile ē añ electiōeꝫ ⁊ poſt: hūanum vero mobile ante ⁊ poſt. angelicū vero mobile ante ſꝫ imobile poſt: ſꝫ hec rō ſupponit illud: cui⁹ cā queriṫ. ſ. imobilitatē poſt angeloꝝ electiōem. ℂ Et preterea ſcđm hoc nō poſſet aſſignari rō ꝯfirmatiōis ⁊ obſtinatiōis hominū defunctoꝝ. ℂ Alia rō aſſignaṫ: qꝛ cū āgelus ſit indiuiſibilis ad quodcūqꝫ ſe ꝯuertit total'r ꝯuertiṫ: ſed hec vṙ inſufficiēs: qꝛ quāuis ſit indiuiſibils in eēntia: ē tñ diuiſibilis virtute ſcđm ꝙ virtus ei⁹ ad multa ſe extendit: ⁊ ħ ē ſm obta: ⁊ ſcđm ꝙ magis ⁊ min⁹ alicui applicant: et ħ ē ſcđm intēſionē ⁊ remiſſionem act⁹. Uñ nō opꝫ ꝙ ſua oꝑatio ꝓcedat ab eo ſcđm totā ſuā virtutē: cum ſit dñs ſui actus. ℂ Alia rō ſumiṫ per hoc ꝙ hō ꝑ alteꝝ cecidit. vñ decuit qđ hēret repatorē per quē reſurgeret: angelus vero ꝑ ſeipm. ⁊ iō ipoſſe ē eius ruinam repari: qꝛ ꝑ ſe non potuit reſurgere: nec decuit aliū repatorē habere. Sed ħ ēt nō vṙ ſufficiens: qꝛ ꝑ ſe vel per aliū cadere ſūt circūſtantie peccati: que in infinitū aggrauare nō pñt: vt pctō recupabilitas auferaṫ. ℂ Et pterea ēt ſi hō nūquā reparat⁹ eēt: nō tñ pp hoc obſtinat⁹ eēt: vt pꝫ in infdelib⁹: qui repationis bñficiū nō ꝯſequūṫ: quoꝝ nō oēs act⁹ peccata ſūt: vt infra diceṫ diſtinctiōe. xi. Et ita ēt ſi caſus hominis ſit irrepabilis: nō ex ħ ſeqtur obſtinatio volūtatis in malo q̄lis in ipo ē. ℂ Alia rō ē: qꝛ angelus peccauit ꝯtra deiformē intellcm: hō aūt cōtra dictamen rōnis. vt patꝫ ex Dionyſio in 4.° cap. de di. no. ⁊ iō peccatuꝫ angeli fuit multo graui⁹ ⁊ irrecuperabili⁹: qꝛ rō eſt intell's quaſi obumbrat⁹ ſm ꝙ dicit Iſaac in libro de diffinitionibus: ꝙ rō oriṫ in vmbra intelligētie: ſed ħ ēt nō vṙ ſufficiens: qꝛ intell's angelicus ⁊ rō humana nō improportionabiliter diſtant: ſicut repabile ⁊ irrecupabile: cū vtrūqꝫ finitum ſit. ℂ Alia rō aſſignaṫ: qꝛ nā hois tota corrupta ē ꝑ peccatū ei⁹ in q̄ original't erat: nō āt tota nā angelica. vnde magis idigebat reparatiōe humana nā q̄ꝫ angelica. Sed hoc nō vṙ ſufficiēs: qꝛ ſm hoc ſi primo hoie non peccāte aliqui de filys ei⁹ peccaſſent: eoꝝ pctm̄ irreparabile foret. ℂ Et pterea in q̊libet angelo ē nā ſm ſpēm ab alio differens: ⁊ iō eo peccāte tota nā ſue ſpēi viciata eſt. Et iō oꝫ al'r dicere: vt iueniaṫ eadē rō obſtinatōis in hoib⁹ dānatis ⁊ i angelis peccātibus: qꝛ ſm Damaſ. qđ ē in angelis caſus hoc ē in hoibus mors. dōm eſt ergo: ꝙ ſicut impoſſibile ē a volūtate indeclinabil'r adherente recto fini ꝓcedere opus peccati: ita ecōtrario impoſſe ē a voluntate adherēte i ꝯuertibil'r peruerſo fini aliquod rectū op⁹ ꝓuenire: peccatū aūt volūtatis ꝯtingit dupl'r circa finē: vl' ex paſſione deducēte rōem ab actuali conſideratione recti finis: ⁊ talis peccator penitēs ē paſſione ceſſante: vl' ex malicia que ſm phm in ſeptio ethicoꝝ ē corruptiua finis. Dicitur enim ex malicia peccare: qui ex electione praui finis peccat: eo ꝙ qualis eſt ſcđm hitum talis finis vṙ ei: vt qui hꝫ hitum luxurie delectatiōem venereaꝫ ſibi ponit finem: ⁊ cum error circa fineꝫ in oꝑabilibus ſit ſicut error circa prima ꝓ̄ncipia in ſpeculatiuis: circa que errantē non ꝯtingit ex alys magis notis dirigi: opꝫ ꝙ ſic peccans ſit impenitens: vt dicit phs ibidē. ğ de pctō nullus pōt penitere: niſi vl' ex paſſione ceſſante vl' habitu remoto quo malum finē eligebat. Remoueri aūt habituꝫ nō ē poſſibile niſi in eo qui ē in ſtatu vie ⁊ mutabilitatis. vñ quādocūqꝫ aliquis deuenit ad terminū vie non pōt deflecti ab eo fine cui adheſit: ſiue ſit bonus ſiue malus finis aūt vie hois ē mors ſua: finis aūt angeli ē terminus electionis ſue q̄ bono adheſit vl' malo. Uñ ſicut hoies p⁹ mortē in bono ꝯfirmātur vl' in malo: ita ⁊ angeli poſt cōuerſionē vl' auerſionē. Datur aūt homini longior via q̄ꝫ angelo: quia erat magis a deo diſtans: ⁊ oportebat ꝙ in eius cognitionē inquirendo ꝑueniret: angelus āt ſtatim deiformi intellcū ſine inq̄ſitione in dina ꝑueīre potuit.

Ad primuꝫ ğ dōm ꝙ in demonib⁹ remanet naturalis pō ad bonuꝫ: vt remota ⁊ indiſpoſita ⁊ ꝑ ꝯtrarium hitum depauata: qua poſſent benefacere ſi vellent: ſed velle nō poſſūt. quia hitus malicia ab eius voluntate remoueri non pōt: quia iam in ſtatu vie nō ē. ℂ Ad ſcđm dōm: ꝙ cum in angelis nā ſit bona: opꝫ ꝙ naturalis appetitus eoꝝ bonus ſit: qui tamen ꝑ circunſtātias depauatur: quas apponit deliberatiua voluntas inquātuꝫ volūt eē ⁊ viuere ſub tali deformitate peccati: ſicut luxurioſus deſiderat viuere in ſua turpi delectatione. ℂ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ ſcđm quoſdam ſindereſis in demonibus nō remurmurat culpe: ſed pene: ⁊ i hoc magis peccāt ordinationi diuine iuſticie renitētes: ſed ħ nō vṙ verum: quia impoſſibile ē ꝙ aliquid nō renitatur ſuo ꝯ̄rio. In ſidereſi autē ſūt vl'ia principia iuris natural' vñ opꝫ ꝙ remurmuret oi ei quod cōtra ius naturale ſit. Sed tñ iſtud murmur ē actus nāe. In demonibus eniꝫ volūtas ꝑuerſa repugnat ſcđm quā claudūt ſuas virtutes inſpectiuas ab omni ꝯſideratione: vt dicit Dionyſi⁹ in quarto capitulo de diui. no. ℂ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ quāuis iſti actus in ſe boni ſint: nō tamen bñ fiunt. quia coacte ⁊ nō ex electione bonum quodcūqꝫ operātur. ℂ Ad q̄ntū dōm: ꝙ quidam dicunt: ꝙ eorum culpa ⁊ pena creſcere pōt vſqꝫ ad diem iudicy. ſed hoc nō vṙ verum: quia cum nō ſint i ſtatu vie: ſicut nō i bonum: ita nec in peius mutari poſſūt. Uñ dicēdum: ꝙ eorum culpa vl' ſupbia dicitur creſcere: nō quātum ad itēſionem malicie: ſꝫ quātum ad multiplicitatē actus: pēa ēt eēntialis nō creſcit: ſed accidētalis q̄ ē ex multitudie damnatorum: ſicut ē ēt de premio bonorum āgelorum. ℂ Queſtio II.

DEinde queritur de cognitiōe demonum. ℂ Et circa ħ q̄rūtur duo. Primo vtrum demōes vigeāt acumine ſciētie. Scđo: de diuinatiōe que per eos fit.

ℂ Utrum demones ſint acute ſcientie.

AD primum ſic ꝓceditur. vṙ ꝙ demones nō ſūt acuti ſciētia: ſicut in lr̄a dicitur: ſicut enim dicit Dionyſius i quarto cap. de diui. no. Malum demonis ē furor irrōnalis amens cōcupiſcētia ⁊ fantaſia proterua. Hec āt oia hebetudinē cognitionis iportāt. ergo vṙ ꝙ ſcie acumine nō polleāt. ℂ P̄. ſecūdū phos nā ſubaꝝ intellectiuaꝝ ꝑficiṫ intellectu ⁊ voluntate: ſed ſicut volūtas perficiṫ per appetitum boni: ita itellectus per cognitionem veri: cum ergo volūtas eorū nō poſſit in bonum: vṙ ꝙ nec intellectus in veꝝ. ℂ P̄. reuelatio ſupnorum ſpirituū fit per illuminatiōem: ſꝫ demones cum ſint in ꝑpetuis tenebris illuminari non poſſūt. ğ nec aliqua cognoſcere pñt reuelatiōe bonoꝝ āgelorū.

ℂ P̄. cognitio ꝑ expientiam lōgi tpis ē accipiētis ſciam a rebus: qꝛ ex multis memorys fit vnum expimētum: vt i ꝓ̄ncipio metaphice dṙ. memoria vero a ſenſu oriṫ: angeli aūt cognitio nō ē ex rebus accepta. ğ ꝑ experiētiam lōgi tpis cognitiōis acumen nō hñt.

Sed contra ē qđ in lr̄a auctoritatib⁹ ſanctorum ꝓbatur: qđ ēt eoꝝ nomē oſtēdit: qa demones dicūṫ quaſi ſapientes. Itē Diony. dicit 4.° ca. de di. no. Data aūt angelica dona nequaq̄ꝫ mutata eē dicim⁹: ſed manere integra ⁊ ſplendidiſſima. ſed īter alia attributa nālia angeloꝝ vnū fuit perſpicacitas intelligētie. ergo hoc adhuc in eis manet.

Reſpōdeo dōm: ꝙ cuꝫ peccatū nō tollat naturā: ſed tñ diminuat habilitatē ad bonuꝫ ſcđm ꝙ facit magis a gratia diſtare: opꝫ in demonib⁹ lumen intellectuale perſpicuū remanere: qꝛ nā eorū intellectualis eſt: cognitio āt eoꝝ de reb⁹ ē duplex: q̄dam enī ſūt q̊ꝝ cognitio ꝑ cās nāles vl' ſigna hēri nōdū pt: et talia nō niſi reuelatiōe ſupnoꝝ ſpirituū cognoſcūt. Quedam vero ſūt quoꝝ cognitio ꝑ nām hēri pōt: ⁊ hoc dupl'r: vel ꝑ cauſas determiatas ad effcūs nāles: ⁊ talia cognoſcūt ꝑ ſubtilitatē nāe ſue inq̄ꝫtum in eis reſplēdent ſilitudies totius ordinis vniuerſi: vl' ꝑ aliqua ſigna ex quibus vt i plurib⁹ pōt alicui⁹ cognitio hēri: ſicꝫ medici pronoſticanṫ de ſanitate vl' đ morte ⁊ talia cognoſcūt ꝑ expientiam tēporꝝ ſcđm ꝙ talib⁹ ſignis pluries tales effcūs ꝯcurrerūt.

Ad primum ergo dōm. ꝙ furor ⁊ ꝯcupiſcentia ⁊ fantaſia nō ſūt in demonibus ꝓp̄e ſꝫ metaphorice: cū pertineāt ad ſenſitiuā partē: que nō ē in angelis: ois enī defcūs aīe qui in nobis accidit: vel eſt ex fantaſia quātū ad cognitiōem: cui⁹ ꝓpriū eſt falſitas ſm phm in q̄rto mataphyce: vl' ex paſſionib⁹ iraſcibilis ⁊ ꝯcupiſcibilis quātū ad affectiōem: ⁊ iō voluntas demonū inordinate deteſtans ⁊ appetēs aliquid dṙ furor ⁊ cōcupiſcētia. Et intell's ſuus deordinatus dṙ fantaſia. ħ āt deordinatio intell's ē ex praua voluntate: ⁊ iō dṙ fātaſia ꝓterua: qꝛ ꝓteruus ē qui pertinaciter veꝝ impugnat. Irrōnalitas aūt ⁊ amentia furori ⁊ ꝯcupiſcētie importāt obliquitatē volūtatis a recto iudicio intell's vl' rōnis et ignorātiam nō ſpeculationis ſed electionis: ſm quā ois malus eſt ignorās. ℂ Ad ſcđm dōm: ꝙ voluntas eſt dña ſui actus magis q̄ꝫ intell's: qui ipſa in veritate compelliṫ: ⁊ iō ſcđm actum volūtatis hō dicitur malus vl' bonus: qꝛ act⁹ volūtatis eſt actus hois: quaſi in eius ptāte exiſtēs: nō āt ſm actum intellect⁹: cui⁹ ipſe non ē dñs. ℂ Ad tertium dōm: ꝙ reuelatio ſupernoꝝ ſpirituū fcā demonib⁹ nō eſt ꝑ modum illuminatiōis: ita ꝙ lumē intellectuale demonis vigoreṫ ꝑ applicatiōem claritatis luminis āgelici: ſꝫ ꝑ modum locutiōis: ita ꝙ ſibi exponūṫ cognoſcibilia quedā ꝑ modum quo prius nō exponebaṫ: ſicut ifra patebit. diſtinctōe vndecia. ℂ Ad q̄rtū dicēdū ꝙ q̄ꝫuis cognitionē a rebus nō accipiat demon. tñ acuitur ei⁹ ſcientia ꝑ lōgitudinem tpis. per ſpēm enim rei quā hꝫ innatam cognoſcit rem: ⁊ ea q̄ in re ſunt: ſed anteq̄ꝫ determietur determinate contingēs: ⁊ precipue ad vtrūlibet nō ē in eo effectus eius. Unde pōt in ipſa cognoſci: qui tamen cognita ipa cognoſciṫ qñ iā ad effcm̄ determiata eſt.

Utrum per demones poſſit fieri diuinatio.

AD ſecūdum ſic ꝓceditur. vṙ ꝙ per demon ꝫ diuinatio fieri nō poſſit. Prenunciatio enim futurorum diuinitatis ē ſignum. Uñ dṙ Eſaie. 41. Uētura quoqꝫ ānūcietis ⁊ dicem⁹ ꝙ dy eſtis. Sed demones ſūt oino diuinitatis expertes. ğ per eos diuiatio de futuris fieri non pōt. ℂ P̄. bonorum ꝓphetaꝝ ē veritatē de futuris predicere: vt dicitur Hiere. 38. Cꝛ iſte eſt ꝓpheta quē miſit dñs: cui⁹ verbū euenit. Si ergo hoies v̄tute demonū vera de futuris dinando ꝓ̄nunciāt: videṫ ꝙ qui ꝑ reuelatiōem demonū prophetant veri prophete dicēdi ſunt. ℂ P̄. nō eſt cognitio rei niſi per ſpēm eius: ſꝫ ſpēs euētus futuri non pōt per demonem in aīa fieri niſi demon ſpēs cauſaret. ergo videtur ꝙ per ipſum diuinatio fieri non poſſit. ℂ P̄. mentem hois nullus formare pōt: niſi ſolus deus: vt Aug. in littera dicit: ſꝫ nō poteſt cognitio alicuius accipi: niſi mens alicui⁹ aliquo lumie formaretur. ergo videtur ꝙ per demones precognitio futurorum accipi non poſſit.

Sed contra: in demonibus ē potētior virt⁹ intellectiua q̄ꝫ in hoib⁹: ſed homo pōt alteri denūciare: qđ ſcit futuꝝ. ğ ⁊ demones: ſciunt āt q̄daꝫ futura: cū ēt quorūdam futuroꝝ cognitio ab hoibus habeatur: vt ab aſtrologis ⁊ medicis. ğ per demones diuiatio fieri pōt. ℂ P̄. quādo aīa retrahitur a motibus exterior ib⁹ circa corpus: vt in ſomno quorūdam futurorū ꝓ̄ precognitiōem accipit. non enim omnio negandum eſt diuinationē fieri i ſomnis: vt dicit phs in libro de ſom. ⁊ vigilia. Sed demones circa regimē corporis nō occupātur. ergo videtur ꝙ futurorum cognitionem ⁊ habere ⁊ alys conferre poſſint.

Reſpondeo dicēdū: ꝙ futuroꝝ quedam ſunt determinata in ſuis cauſis: quedaꝫ vero nō habēt cauſas determinatas: ſicut que ſūt ad vtrūlibet: quilibꝫ aūt effectus ſm ꝙ in cā ſua determinatur: in ea pōt cognoſci. Si enim determinatur in ea: vt ex q̄ neceſſario contingat certitudinarie cognoſcetur: ſicut ſunt ea que circa motum celi accidūt: vt ort⁹ ⁊ occaſus: ⁊ eclypſes ⁊ ꝯiunctiōes luminariuꝫ: que oia multo melius demones ſciunt ꝑ ſpēs cauſaꝝ innatas q̄ꝫ aſtrolog⁹ ꝑ arteꝫ. Si aūt determinētur in cauſis: vt ex quib⁹ frequēter cōtingat cū ptāte tñ deficiēdi in minori parte pp impedimētum ex ꝑte agentis vel ex parte recipientis actionū: eoꝝ p̄cognitio nō certitudinalis: ſed ꝯiecturalis hēri poteſt: ⁊ hoc modo aſtrologus p̄dicit quedam futura q̄ conſequūtur ex motib⁹ celi iſtis iferiorib⁹: que tñ ipediri pñt pp đfectum inferioꝝ cāꝝ: ⁊ hec p̄cognitio tāto magis ad certitudinē accedit quāto ad vnū effectum pl'es cauſe ꝯcurrētes cognoſcūtur: ⁊ quāto virtus cauſe melius ſciṫ. Uñ demones ſubtiliſſimi ſunt in taliū futurorum precognitiōe: ſed ea que nō hñt cās determinatas: vt que ſunt ad vtrūlibet vl' in minori parte nō pñt cognoſci in cāis ſuis ſed i ſeipis tñ: vt pñtia ſunt. vñ eoꝝ precognitio ſoli⁹ dei ē: cui ab eterno pñtia ſunt: vt in primo dictum ē: diſtinctione. 38. Et cui deus reuelare voluerit: ⁊ talium futurorū cognitionē: nec hoies nec demones habere pñt: niſi reuelatione ſupnorum ſpirituum. Ea vero que ipſi demones p̄cognoſcūt reuelare poſſunt: nō quidē obyciendo ſe aīe: ſicut in ſpeculuꝫ: in quo vñr que in ſpeculo relucēt. vt q̄dam dicūt: qꝛ aīa humana ad minus ſcđm ſtatum vie nō videt ea que ſūt a mā ſepata: niſi quatenus ex fantaſmatibus in eoꝝ cognitiōem venit. Nec iteꝝ ſpēs que ſūt in itellectu angelico: ſūt ꝓportionate intellectui humano: cū multo ſimpliciores ſint ⁊ vl'iores. Uñ ſicut ſpēs q̄ ſūt i itellcū imagiatio nō pōt comprehēdere: nec ſēſus ſpēs que ſunt in imaginatiōe: ita nec itellectus humanus ſm ſtatum vie: ſpēs q̄ ſunt i itellcū angelico: ſed angelus bonus vl' malus al'r ea q̄ cognoſcit reuelare pōt. ſ. ꝑ applicatiōem luminis ſui ad fantaſmata: ſicut applicatur lumē intell's agētis. vt eis q̄dam itētiōes in itellcū eliciantur: ⁊ quāto lumen fuerit fortius ⁊ perfectius: tāto plures ⁊ certiores cognitiōes eliciētur. Et iō ex fantaſmatib⁹ illu

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL.ES

ſtratis lumine angelico reſultat aliquorum cognitio in intellcũ poſſibili hois ad quã eliciẽdã illuſtratio intell'ſ agẽtis humani nõ ſufficeret:cũ lumẽ eius ſit debilius lumine angeli.

Ad primuʒ ġ dõm:ꝙ futura ſcõʒ ꝙ hñt determinatiõem in cauſis ſuis accedũt ad rationẽ pñtium inq̃ʒtum iã quodãmodo ſũt determinata i cauſis ſuis:⁊ iõ eoꝝ precognitio non ꝓpe dr̃ diuinatio:vt qñ medic⁹ ꝑdic̃ ſanitatẽ futurã:⁊ aſtrolog⁹ eclypſim vel pluuiam:⁊ aliqd hꝫ:niſi forte apud eũ:quẽ latet ordo cãe ad cãtum:vñ in illis que oib⁹ nota ſunt nullus dicit diuinatiõem eẽ:vt ſolẽ oriri cras. Sed diuinatio ꝓpe ẽ eorũ q̃ cãs determinatas nõ hñt:hec enĩ precognoſcere ſoli⁹ dei eſt:a c⁹ act⁹ vſurpatiõe diuini vocãtur:qui futur) prenũciandis intẽdũt. ❡ Ad ſcõm dõm.ꝙ falſi ꝓphete diſtinguunt̃ a veris q̃ʒtũ ad tria ad minus. Primo quantũ ad reuelatiõis auctorem:qꝛ boni ꝓphete futura predicunt diuino lumine mediãtibus bonis angelis inſpirati.ſʒ falſi ꝓphete:vel ſequũt̃ ſpñ ſuũ nihil euidẽtes:ſed mendacia ɔfingẽtes:vl' ꝑ reuelatiõem immũdi ſpũs. Scõo quãtũ ad intẽtiõem ꝑnũciationis:qꝛ falſoꝝ ꝓphetaꝝ finis ẽ aliqd lucꝝ tꝑale. Vñ dr̃ Ezech.13. Violãt me ad populũ meũ ꝑꝑ pugillũ ordei ⁊ fragmẽ panis:vel ſaltẽ ipſi⁹ dñonis reuelãtis intẽtio ꝑuerſa ẽ:ġ deceptõem intendit. Sʒ ꝓphetaꝝ bonoꝝ tota intentio in rectũ finẽ ordinatur. 3° quãtũ ad certitudinẽ prenũciatoꝝ:qꝛ bonoꝝ ꝓphetia innititur diue ꝑſcie que oium futuroꝝ euẽtus ĩtuet̃.ſed ꝑnũciatio maloꝝ ꝓphetaꝝ innitit̃ preſcie demonũ q̃ ɔiecturalis ẽ. ❡ Ad 3m dõm:ꝙ demon põt aliqd ignotũ manifeſtare ſine cãtione noue ſpẽi dupl'r: aut ex ſpeciebus i imaginatiõe ſeruatis diuerſimode cõpoſitis ⁊ diuiſis et fortiori lumine illuſtratis alias intẽtiões eliciẽdo:aut ẽt nouas ſpẽs in imaginatiõe formãdo ſm aliquã trãſmutatiõem organi corꝑalis. ❡ Ad 4m dõm:ꝙ ſolus de⁹ format mẽtẽ hois iuſtificãdo: nõ tñ ſolus imediate intellectuali lumie illuſtrat:niſi intelligat̃ a lumie cõnãli quod a ſolo deo ẽ. ❡ Ad 5m dõm:ꝙ aſtrologi nõ pñt ꝑnũciare euẽt⁹:niſi qꝛ reducũt̃ ad motũ celi:ſicut ad cãm: vl' per ſe ſic̃ trãſmutatiões q̃ accidũt in corꝑalib⁹:vt tẽpeſtates et ſterilitates:⁊ peſtilẽtias:⁊ hꝫ:q̃ tñ ipediri pñt fortiorib⁹ motib⁹ ſuꝑuenietib⁹. vt dic̃ phs in lib. de ſom. ⁊ vigi. vel ꝑ accñs:ſic̃ ad tranſmutatõem corꝑis diſponit̃ anim⁹ad aliq̃s act⁹ magis q̃ʒ ad alios ſic̃ ex nãli ɔpl'one gdam ſũt ꝓni ad luxuriã vl' ad irã ⁊ hꝫ. nõ tñ talis diſpõ corꝑis aie necẽtatẽ inducit. Vñ in his q̃ ex libero arbitrio depẽdẽt maxie coꝝ iudicia fallũt̃. ❡ Sil'r ẽt medici:ex ſignis exteri⁹apparẽtib⁹ cãs interiores cognoſcunt ex qb⁹ſequit̃ ſanitas vl' mors: vl' ſp: vel in maiori pte:⁊ h̃ oia demones ꝑcognoſcere pñt:nõ ãt oia futura ſũt talia. ❡ Ad 6m dõʒ ꝙ diuinatiões ẽt q̃ in ſomnis ſũt reducũt̃ in aliq̃ ſigna vel cãs nãles. H̃ ãt ɔtingit dupl'r: vno mõ in his:quoꝝ cã ẽ in ipo ſomniãte:⁊ h̃ ɔtingit dupl'r. vel ita ꝙ ipm ſõniuʒ ẽ cã euẽt⁹ futuri:ſic̃ qñ qs ꝑꝑ hoc qd in ſomno videt mouet̃ ad aliqd faciẽdũ. vl' ẽ ſignũ futuri:cui⁹cã i ipo ẽ:ſic̃ qñ qs ſõniat ſe comedere dulcia:ſignificat̃ ꝙ flegma dulce in eo dominet̃:ex q̊ medic⁹ pt aliquẽ euẽtũ futuꝝ conycet̃ vl' morbi vl' ſalutis. Si ãt neutro mõ ſe hẽat:tũc nõ ẽ niſi ꝑ accñs:ſic̃ ɔtingit ꝑ accñs me cogitãte de aduẽtu alicui⁹ illũ venire. Alio mõ i his q̃ cãm hñt extra ſomniãteʒ:⁊ in his euẽtus frequẽter rei ſomniate ſe hꝫ ad ſomnuʒ vt ꝑ accñs:qñq; tñ ſomnũ ẽ ſignũ euẽt⁹ futuri: hoc ãt ɔtingit dupl'r. vno mõ ex pte illa q̃ cognitiõem a corꝑe accipit:ĩ quãtũ imprimitur in ipm virt⁹ corꝑis celeſtis:ex motib⁹ eni coꝛpoꝝ celeſtium relinquunt̃ quedã impreſſiones et motus:q̃ ſũt ſigna motuũ celeſtiũ in corꝑib⁹ inferioribus ⁊ ſm ꝙ iſti motus ꝑueniunt ad imaginatiõem figurãtur imagines illoꝝ effectuũ:ad q̊s diſponũt mot⁹ celeſtes ſʒ ſiſitudinẽ magis vl' min⁹ expreſſam:ſm ꝙ virt⁹ impꝛimẽs ẽ fortior vl' dbilior:⁊ ſʒ ꝙ virt⁹ recipiens ẽ magis diſpoſita vl' min⁹ ⁊ magis quieta ab alys occupationib⁹:⁊ ꝓpter hoc hꝫ ſentiũt̃ in dormiẽdo:qꝛ aia vacat ab exteriorib⁹: motib⁹:⁊ ꝑcipue in nocte:⁊ circa horam digeſtionis cõplete:⁊ ꝑ hũc modũ quedã aialia precognoſcũt q̃dã futura ſm ꝙ eſt neceſſarium ad coꝝ ſuſtentationem:ſicut piſces tẽpeſtatẽ futurã motib⁹ ſuis prenũciãt:dum de loco ad locũ mouẽt:⁊ ſil'r ẽt in formicis ⁊ multis alys aialib⁹ ad ſenſum pʒ:quorũ imaginatiões ſunt quiete q̃ʒ hũane ꝑꝑ multiplices motus rõnis. Alio modo ſcõm ꝙ aia cognitiõem accipit ex influentia luminis ſube ſeꝑate vl' dei vl' angeli cui vehemẽtius coniũgitur quãto magis ab occupatiõe corꝑis ceſſat. ⁊ ꝑꝑ hoc reuelationes in ſomnys fiunt:⁊ in illis precipue quoꝝ aia corporis affectionibus nõ ſubditur. ⁊ quãto eoꝝ imaginatio magis obedit intellectui:tãto figurãtur in ea expreſſiores ſiſitudines: ⁊ ꝑꝑ hoc virtutes morales multũ faciũt ad ſciam: ⁊ precipue virt⁹ caſtitatis:vt dic̃ ɔmẽtator i ſeptio phycoꝝ:caſtitas enim precipue inter virtutes morales corpus anime obediens reddit.

❡ Queſtio. III.

Deinde queritur de vtute demonũ in operãdo. Et circa hoc querũt̃ duo. Prio vtrũ poſſint aliquos veros effect⁹ oꝑari i mã corporali. Scõo vtꝝ eoꝝ auxilio ⁊ ɔſilio vti liceat.

❡ Utꝝ demões poſſint iducere in materia corporali verum effectum corporalem.

Ad primum ſic ꝓceditur. vr̃ ꝙ dmones veꝝ effectũ corporalẽ iducere nequeãt:qꝛ dr̃ ſcde theſſalo. 2°. ꝙ antixp̃s veniet in ſignis mendacibus :ſed tunc maximam poteſtatem demones habebũt. ġ vr̃ ꝙ nullo mõ poſſint aliquẽ effectũ verũ iducer̃. ❡ Preterea. id qd datum eſt in manifeſtationem ⁊ ɔfirmationem fidei non debet concedi fidei aduerſarys. ſed operatio ſignorum data eſt ad confirmationem fidei:vt habetur Marci vltimo. Illi autem ꝑfecti ⁊c̃. Ergo videtur ꝙ non ſubſit poteſtati demonum miracula facere. ❡ Preterea. ois alteratio reducitur in motum localeʒ: vt in ſeptimo phyſicorum probatur: quorum primus eſt motus celi:ſed demones motum celi variare non poſſũt quia hoc ſolius dei eſt: vt Dionyſius dicit in epiſtola ad policarpum. ergo videtur ꝙ nullam tranſmutationeʒ in corporibus inferioribus facere poſſint de forma i formã. ❡ Preterea. id quod ſubiacet virtuti corporali non habet virtutem imprimendi in corpora:ſed demones ſubdũtur virtutibus ſtellarum. vnde ẽt malefici conſtellationes determinatas obſeruant ad inuocandum demones. ergo videtur ꝙ non habeant virtutem imprimẽdi in corpora. ❡ Preterea. demones non operantur niſi ꝑ modum artis. ſed ars non poteſt dare formam ſubſtãtialẽ. vñ dr̃ i capl'o d nũerris. Sciãt auctores alchimie ſpẽs trãſformari nõ poſſe. ġ nec demones formas ſubales iducere.

Sed contra eſt qd dicit̃ Exodi. 7. ꝙ (cere pñt. magi pharaonis vtute demonũ operantes virgas in ſerpẽtes verterũt. ❡ Preterea. fortius agit i id qd min⁹ ẽ forte:ſʒ virtus demonis eſt fortior vtute corꝑali. ġ pñt corꝑa trãſmutare ꝓpꝛa virtute.

Reſpondeo dõm. ꝙ circa h̃ põt eẽ duplex error. vnus fuit gentilium qui credebant demones:quoꝝ vtute magi opabant̃:deos eẽ:⁊ ita ꝑ modum creationis poſſe nouos effectus producere:et iſte ẽ ſecũdus modus quem ponit in littera magiſter. Alius eſt Auicẽne q ponit ꝙ materia corporalis multo fortius obedit cõceptiõi ſubſtãtie ſeparate q̃ʒ qualitatibus cõtrarys agẽtibus in natura:quia agẽtia naturalia ſũt tãtuʒ diſponẽtia ad formaʒ q̃ ẽ ex influẽtia ſubſtãtie ſeparate. Unde ad ɔceptõeʒ ſubſtãtie ſeparate etiã ꝑter ordinẽ motus celi ſequitur aliquis effectus in iferioribus:⁊ ponit exẽpluʒ de aia humana:ad cuius ɔceptionẽ totũ corpus mouetur vl' in libidie ad imaginationẽ mulieris amate:vl' ad cauẽdum ex imaginatiõe ⁊ timore caſus:⁊ hic ẽ ꝑmus modus qui tãgitur in lrã:ꝙ mã corporalis dſeruiat dmonibus ad nutũ:huic autẽ poſitiõi ɔtradicit̃ ⁊ a philoſophis ⁊ a theologis. A philoſophis quidẽ qꝛ dicũt ꝙ motus celi ẽ inſtrumẽtum itelligẽtie mouẽtis. Unde nõ niſi eo mediãte põt prouenire effectus in iferiorib⁹ ab itelligẽtia. A theologis etiã ɔtradicitur:quia forme corporales nõ ſũt ex ifluẽtia demonuʒ:ſʒ ex ifluẽtia dei qui eas in potẽtia mãe poſuit: ⁊ educere i actuʒ poteſt ſine adminiculo alicuius iferioris agẽtis ſʒ ꝙ in actiuũ educũtur ſʒ curſuʒ nature ex determinatis agẽtibus naturalibus. Vñ huius poſitiõis ẽ falſum fundamẽtuʒ. Et ideo dicẽduʒ ꝙ demones virtute ꝓpria nullã formaʒ i materiã ifluere poſſũt:nec accidẽtalẽ: nec ſubſtãtialẽ:nec reducere eam i actuʒ niſi adminiculo ꝓpry agẽtis naturalis:ſicut etiã artifex:ñ propria virtute:ſʒ virtute ignis appoſiti calefacit:ita ⁊ dmones ad determinata paſſiua poſſũt ɔiungere actiua:vt ſequatur effectus ex cauſis quidẽ naturalibus:ſʒ propter ɔſuetũ curſum nature propter multitudinẽ ⁊ vehemẽtiam virtutis actiue reruʒ aggregataruʒ ⁊ propter habilitatẽ paſſiuorũ: ⁊ iõ effect⁹ q nõ ſt̃ in ptãte alicui⁹ vtutis actiue nãlis ꝓducere nõ pñt: vt ſuſcitare mortuũ vel aliqd hꝫ ſcõm veritatẽ:ſed in preſtigys tãtum:vt infra dicetur.

Ad primuʒ ergo dicẽdum. ꝙ tẽpore antixp̃i aliq̃ vera miracula fiẽt virtute demonuʒ ꝑmiſſiõe diuina:in illis tamẽ ad q̃ virtus demonis ſe extendit:tamẽ dicũtur oĩa mẽdacia ex parte finis:quia ad decipiẽduʒ ſũt. ❡ Ad ſcõʒ dicẽduʒ ꝙ ſigna facta ꝑ bonos poſſunt diſtigui ab illis q̃ ꝑ malos fiũt tripl'r ad minus. Prio ex efficacia virtutis operantis:qꝛ ſigna fcã ꝑ bonos vtute diuina fiũt in illis etiã ad q̃ virtus actiua nãe ſe nullo modo extẽdit:ſicut ſuſcitare mortuos ⁊ huiuſmõi:q̃ dmones ſʒ vitatẽ facere nõ poſſũt:ſʒ i ꝑſtigys tãtuʒ: q̃ diu durare nõ poſſũt. Scõo ex vtilitate ſignoruʒ:qꝛ ſigna ꝑ bonos facta ſũt d rebus vtilibus: vt i curatõe iſirmitatuʒ ⁊ huiuſmõi Signa autẽ ꝑ malos facta ſũt i rebus nociuis vl' vanis:ſicut ꝙ volãt i aere: vl' reddũt mẽbra hoiuʒ ſtupida ⁊ huiuſmodi:⁊ hãc differẽtiaʒ aſſignat btũs Petrus i itinerario clemẽtis. Tertia dr̃ia ẽ quãtũ ad finẽ:qꝛ ſigna bonoꝝ ordinãt̃ ad edificatiõʒ fidei ⁊ bonoꝝ moꝝ:ſʒ ſigna maloruʒ ſũt i manifeſtũ nocumẽtũ fidei ⁊ honeſtatis. Et quãtũ ad modũ dr̃nt:qꝛ boni operãtur miracula ꝑ iuocatiõʒ diuini nois pie ⁊ reuerẽter:ſʒ mali qbuſdã dliramẽtis:ſicut ꝙ icidũt ſe cultris:⁊ hꝫ turpia faciũt:⁊ ita ſigna ꝑ bonos facta manifeſte pñt diſcerni ab his q̃ vtute dmonũ fiũt. ❡ Ad 3m dicẽdũ. ꝙ talẽ alteratiõʒ ꝑcedit aliqs motus localis i quãtũ vtutes actiuas colligũt:⁊ dterminatis paſſiuis apponũt:ſʒ talis motus localis nõ reducit̃ i motũ celeſtẽ: qꝛ nõ ẽ ſʒ aliquã virtutẽ mouẽtẽ nãlẽ:ſʒ iquãtũ obedit vtuti demonis ad motũ localeʒ:qd ẽ vtute nãe ſue:q̃ ſupra corpora põt:nõ qdẽ vt aliquã formã ifluat:ſʒ vt local'r moueat:qꝛ motus localis nõ ẽ ſʒ acqſitionẽ alicuius qd in re ſit q̃ mouet̃:qꝛ locus ẽ extrinſecus locato. ❡ Ad quartũ dicẽdũ. ꝙ corpora celeſtia nõ habẽt aliquã ipreſſionẽ i dmones:vt eis ſubdãt̃. Sʒ ideo aduocati ſub certa cõſtellatione veniũt:qꝛ ſciũt virtutẽ illius ɔſtellatõis iuuare ad effectũ q requirit̃: vl' ꝑꝑ hoc vt hoies iducant̃ ad venerãduʒ aliqd numẽ i ſtellis:ex quo idolatrie rit⁹ ꝓcedit. ❡ Ad 5m dicẽduʒ. ꝙ ars vtute ſua nõ põt formã ſubſtãtialẽ ɔferre: qd tamẽ põt virtute nãlis agẽtis:ſicut pʒ in hoc ꝙ ꝑ arteʒ inducit̃ forma ignis in lignis:ſed q̃daʒ forme ſubſtãtiales ſũt quas nullo mõ ars iducere põt:qꝛ propria actiua ⁊ paſſiua inuenire nõ põt:ſʒ in his põt aliqd ſimile facere:ſicut alchimiſte faciũt aliqd ſimile auro quãtum ad accidẽtia exteriora:ſʒ tamẽ nõ faciũt veruʒ aurũ:qꝛ forma ſubſtantialis auri nõ ẽ ꝑ calorẽ ignis quo vtunt̃ alchimiſte:ſʒ per calorẽ ſolis in loco determinato:vbi viget virtus mineralis:⁊ iõ tale aurũ nõ hꝫ operationẽ cõſequẽteʒ ſpẽm:⁊ ſil'r in alys q̃ coruʒ operatiõe fiunt.

❡ Utꝝ vti auxilio dmõis ad effect⁹ corꝑales ſit malũ. II.

Ad ſecũduʒ ſic ꝓcedit̃. vr̃ ꝙ vti auxilio demonũ in talibus opibus nõ ſit malũ. Ipſe. n. Paulus corinthiũ fornicariũ tradidit ſathane in iteritũ carnis: vt dicit̃ ꝑ me Cor. 5. ſʒ i hoc nõ dicit̃ peccaſſe:ergo vti licʒ obſego demonũ. ❡ P̃. licʒ auxiliũ accipe etiã a pctõrib⁹: vt elemoſinã vel aliqd huiuſmõi:ſʒ i demõibus nõ ẽ inuenire niſi nãʒ q̃ bona ẽ ⁊ pctm̃. ergo vr̃ ꝙ auxilio eorũ vti liceat. ❡ P̃. deus ɔtulit vtutes vbis ⁊ rebus: ſʒ vtute quorũdã vborũ ⁊ reꝝ demones aduocant̃. ⁊ q̃ſi ɔpellũt̃. ergo vr̃ ꝙ eoꝝ auxilio vti liceat. ❡ P̃. id qd vgit i aliquã vtilitatẽ ⁊ nulli derogat:nõ vr̃ eẽ pctm̃:ſʒ ꝑ inuocatiões demonũ frequẽter multa vtilia fiũt : ſicut pʒ in inuẽtõe rerum amiſſaꝝ. ġ vr̃ ꝙ i talib⁹ vti licʒ eoꝝ auxilio.

Sʒ cõtra deutronomy. 17. Precepit dñs oẽs icantatores ⁊ maleficos iterfici:mors aũt corporalis non infligit̃ ſine graui pctõ:ergo vr̃ ꝙ grauiter peccãt q talibus itẽdũt. ❡ P̃. Aug. dicit ſuꝑ Geñ. libro ſcõo. oẽs diuinatiões eẽ fugiẽdas ⁊ cauẽdas. ergo ⁊c̃.

Reſpõdeo dõʒ. ꝙ ea q̃ ſt̃ ſupra facultatẽ hũanam ⁊ nãe a ſolo deo requirẽda ſt̃:⁊ iõ ſicut grauiter peccat qui illd qd ẽ dei creature ipẽdit ꝑ hidolatrie cultũ:ita ẽt grauiter peccãt q ea q̃ a deo expetẽda ſũt: auxilio demonũ iplorãt:⁊ hꝫ ẽ vaticinatio d futuro. vñ dr̃ yſa. 8. Nũqd nõ ppl's a deo ſuo ⁊c̃. Et ſil'r ẽt i alys opibus magicis:i qb⁹ ɔplemẽtũ opis ex vtute demonũ expectat̃. In his. n. oib⁹ ẽ apoſtaſia a fide ꝑ pactũ initũ cũ demõe: vl' vbotenus ſi iuocatio iterſit: vl' facto aliquo:ẽt ſi ſacrificia deſint. nõ. n. põt hõ duob⁹ dñis ſeruire. vt dr̃ Mat. 7.

Ad primuʒ ergo dõʒ. ꝙ Paulus ⁊ qdã aly ſci legũt̃ aliq̃ ꝑ demones feciſſe nõ pacto cũ eis inito:ſʒ ſicut vtutẽ diuinã i eis exercẽtes:ſicut ẽt ptãtũ celeſtiũ offĩm dr̃ dmões arcere. ❡ Ad 2m dõʒ. ꝙ pctõres quãdiu i hac vita viuũt:pñt fieri mẽbra xp̃i:q̃ʒtũcũq; videãt̃ i malicia obſtiati:⁊ iõ ex charitate diligẽdi ſt̃ ⁊ ab eis bñficia recipi pñt ⁊ ipẽdi:dũmõ ɔ charitatẽ nõ ſint:ſʒ poſtq̃ʒ a corꝑe i dãnatiõʒ decedũt idẽ ẽ iudiciũ d eis ⁊ d demonibus. ❡ Ad 3m dõʒ. ꝙ nõ ẽ credẽdũ aliqbus vtutib⁹ corporalibus dmones ſubiacere: ⁊ iõ nõ cogũt̃ iuocatõib⁹ ⁊ fcis qbuſdã maleficis niſi iq̃ʒtũ ꝑ h̃ cũ eis fedus init̃ ſʒ qd dr̃ yſa. 18. Percuſſim⁹ fed⁹ cũ mõte:⁊ cũ iferno fecim⁹ pactũ. ❡ Ad 4m dõʒ. ꝙ nll'a vtilitas eẽ pt ꝓ q̃ aliqd faciẽduʒ ſit: qd i di vgat iniuriã:qd ɔtigit:qñ illd qd ipi⁹ ẽ ñ ab ipo q̃rit̃ (ſʒ cũ ei⁹ aduerſario fed⁹ init̃. ❡ Expõ text⁹.

Boni vo argm̃. ⁊c̃. Sʒ ɔ li. ar. ẽ ꝙ cogi ñ pt: ſʒ negatões nõ recipiũt magis ⁊ min⁹. ġ nec li. ar. ❡ Ad qd dõʒ. ꝙ q̃ʒuis negatio ſʒ illd qd ẽ magl vl' min⁹ ñ recipiat:tñ dr̃ itẽdi ⁊ remitti:qꝛ hꝫ cãʒ i ſubto:ſic̃ q caret ſba ocl'i magis dr̃ cec⁹ q̃ʒ ille cui⁹ viſus dr̃ ab hũore ipedit⁹ ad pupillã cõfluẽte:⁊ iõ dici ꝑt libertas arbitry maior ⁊ mior ſʒ moduʒ nãe i qua ẽ.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

OCculta quedā ſciētia ⁊c.) Per hec ſemina intelliguntur virtutes actiue exiſtentes in rebus ex virtute celeſti ⁊ ex qualitatibus actiuis ⁊ paſſiuis: q̄r ſemē in 2° phy. cōputatur inter cauſas actiuas.

¶ Utrū angeli oēs corp̄ei ſint: q̄d q̄buſdā viſuꝫ ē: q̄bꝰ Aug. ꝯſentire vr̄ dicēs oēs angelos añ caſuꝫ h̄uiſſe corpa tenuia ⁊ ſpūalia: ſꝫ i caſu mutata in deteriꝰ malorū corpa vt i eis poſſent pati.

¶ Diſtinctio. VIII.

SOlet ēt i qōne v̄ſari apud doctos vtrū angeli oēs boni. ſ. ⁊ mali corporei ſint. i. corpa h̄eant ſibi vnita. Oꝛ aliq̄ putāt initētes v̄bis Aug. q̄ dicere vr̄ ꝙ āgeli oēs añ ꝯfirmatiōeꝫ vl' lapſū corpa aerea habuerit d̄ puriore ac ſupiorī aeris p̄te formata ad faciēdū habilia nō ad patiēduꝫ. ⁊ angelis bonis: q̄ p̄ſtiterūt talia ꝯſeruata ſīt corpora: vt i eis poſſint facere ⁊ nō pati: q̄ tāte ſūt tenuitatis vt a mortalibꝰ videri non valeāt: niſi ſupueſtita aliq̄ groſſiori forma q̄ aſſūpta videāt depoſitaq̧ videri d̄ſinūt. Angelis v̄o mal' mutata ſūt i caſu corpa i deteriorē q̄litatē ſpiſſioris aeris. Sic. n. a loco digniori i iferiorē locū. i. in caliginoſuꝫ aerē deiecti ſūt: ita illa corpa tenuia trāſformata ſūt i deteriora ⁊ ſpiſſiora: in q̄bus pati a ſupiori elemento. i. ab igne. Et h̄ Aug. ſenſiſſe vr̄ ſup Geneſiꝫ ita dicēs. Demōes aerea dicūt aialia: q̄r corpoꝝ aereoꝝ nā vigēt: nec p mortem diſſoluuntur. quia preualet in eis elementum aptius ad faciendum q̄ȝ ad patiendū. Ad patiendum. n. humor ⁊ humus: ad faciendum aer ⁊ ignis aptitudinem prebēt. Tranſgreſſores vero angeli cum pricipe ſuo nunc dyabolo tūc archāgelo: nō mirū ſi poſt pctm̄ i hāc caliginē d̄truſi ſīt. Neq̧ ēt h̄ mirū ē ſi ꝯuerſi ſīt ex pena i aereā q̄litatē q̄ poſſent ab igne pati. Caliginoſa tm̄ aeris tenere tm̄ pmiſſi ſīt: q̄ eis q̄ſi carcer ſit vſq̧ ad tp̄s iudicij. Ecce his v̄bis vr̄ Augu. id tradere q̄d q̄dā opināt̄ d̄ corpibꝰ āgeloꝝ. Hoc āt eū aliq̄ dixiſſe aſtruūt: nō ita ſentiēdo: ſꝫ opinionē alioꝝ referēdo: q̄d ex ipſis v̄bis dijudicare volūt: q̄bꝰ ait. d̄mōes dr̄ aerea aialia: nō ait: ſīt. Ita. n. q̄dā dicebāt. De hitatōe v̄o caliginoſi aeris i quē detruſi ſūt: n̄ opinādo: ſꝫ rei veritatē aſſerēdo eū tradidiſſe dr̄: q̄d iſtiꝰ locutōis diſtictio oñdit. Dr̄ quoq̧ plurimos catholicos tractatores i h̄ ꝯueniſſe atq̧ id ꝯcorditer docuiſſe: ꝙ angeli icorporei ſīt: nec corpa h̄nt ſibi vnita. Aſſumūt āt aliq̄n corpa deo p̄parāte ad iplētōeꝫ miſterij ſibi a d̄o iniūcti: eadēq̧ pꝰ expletōꝫ d̄ponūt. In q̄bꝰ corpibꝰ hoibꝰ appuerūt atq̧ locuti ſīt: ⁊ aliq̄n q̄dē locuti ſūt ex pſona dei ſine di-

ſtinctiōe alicuiꝰ pſone: aliquādo ex perſona patris vel filij vel ſpirituſſancti.

¶ Oꝛ d̄s icorpalibꝰ illis antiq̄s formis appuit.

NEc dubitādū ē deū in corporalibꝰ formis appuiſſe hoibꝰ: ſicut Aug. i ſc̄do libro d̄ trinitate oñdit: ꝯferēs diuerſa ſcripture teſtimonia: ex q̄bꝰ deū i corporeis formis hoibꝰ appuiſſe ꝓbat: ⁊ aliq̄n ex pſona dei ſine diſtinctiōe: aliq̄n ſub diſtinctiōe perſonarum ſermonē factum eſſe eis.

¶ De pplexa qōne quā ponit Augu. querēs an ad exhibēdū has corporales apparitiōes creatura noua ſit formata: an angeli q̄ añ fuerāt miſſi: ⁊ ſi ipſi miſſi ſīt: vtrū ſeruata q̄litate ſui ſpūalis corporis aliquā ſpeciē corporalē de corpulētiori materia aſſumpſerint: an ſuum proprium corpus mutauerint in ſpēꝫ ſue actioni aptā.

SEd vbi deū hoibꝰ in corporalibꝰ imaginibꝰ apparuiſſe aſſerit. pplexā qōnē ꝓponit: quā nec ſoluit q̄rēs vtrū i illis corpalibꝰ apparitionibꝰ creatura aliq̄ crearet̄ ad illud opus tm̄: i q̄ deꝰ hoibꝰ appereret: an angeli qui anteerant ita mitterentur vt manentes in ſuis ſpiritualibus corporibus aſſumerent ex corpulenta inferiorum elementoꝛ ſi materia aliquā ſpeciem corporalem: quā coaptatā quaſi aliquā veſteꝫ mutarent in quaſlibet ſpēs corporales: veras quidē: an corpus ſuum proprium verterent in ſpecies aptas actionibus ſuis per virtutem ſibi a deo datam. Ait. n. Aug. ita in tertio libro de trini. Querenduꝫ eſt in illis antiquis corporalibus formis ⁊ viſis: vtrū ad hoc opus tantum creatura formata ſit: in q̄ deus ſicut tunc oportuiſſe iudicauit: humanis oſtenderetur aſpectibus: an angeli qui iā erant ita mittebantur: vt ex perſona dei loquerentur aſſumentes corporalem ſpeciē de creatura corporea in vſum miniſterij ſui: aut ipſuꝫ corpus ſuum cui non ſubduntur: ſed ſubditum regunt mutantes atq̧ vertentes in ſpecies quas vellēt accōmodatas atq̧ aptas actionibus ſuis ſecundum attributam ſibi a creatore potentiā. Sed fateor excedere vires intentionis mee: vtrum angeli manente ſpirituali corporis ſui qualitate per hanc occulte operantes: aſſumant ex inferioribus elementis corpulentioribus: quod ſibi coaptatum quaſi aliquā veſtem mutent ⁊ vertant in quaſlibet ſpecies corporales: ⁊ ipſas veras: ſicut aqua vera in vinum verum cōuerſum eſt a domino: an ipſa propria corpora ſua trāſformāt i id q̄d volūt accōmodata ad id q̄d agūt. Sꝫ q̄d hoꝝ ſit: q̄m̄ hō ſine nullo experimē-

to ꝯprehēdere valeo: ſicut angeli q̄ hec agūt. Attēde lectoꝛ: q̄r qōnē ꝓpoſitā nō ſoluit: ſꝫ idiſcuſſaꝫ relinq̄t: vtrū angeli q̄ mittebant ſeruatis ſuis ꝓprijs ſpūalibꝰ corporibꝰ ſupueſtirent̄ aliq̄ corpulētiori ſpē in q̄ poſſent videri: an ip̄ꝫ corpus mutarent ⁊ trāſformarēt i quācūq̧ vellēt ſpēꝫ in qua poſſent cerni. In q̄bus verbis videtur Aug. atteſtari angelos eē corporeos: ac ꝓpria ⁊ ſpiritualia habere corpora.

¶ Oꝛ d̄s i ſpē q̄ deꝰ eſt nūq̄ȝ mortalibꝰ apparuit.

CEteꝝ h̄ velut nimis ꝓfunda atq̧ obſcura relinquētes: illud idubitāter teneamꝰ ꝙ deꝰ in ſpē eſſentie ſue nunq̄ȝ mortalibꝰ apparuit: ſicut famulo ſuo Moyſi dicit. Nō videbit me hō ⁊ viuet. Et in euangelio ioānis legit̄. Deū nemo vidit vnq̄ȝ. Uiſibile. n. q̄cq̄ȝ nō eſt q̄d non ſit mutabile. Ideo ſuba ſiue eēntia dei: q̄m̄ nullo mō mutabilis eſt nullo mō pōt p ſeipſaꝫ eē viſibilis. Proinde illa oia q̄ p̄ribus viſa ſūt: cū deꝰ illis p̄ſentaret̄: p creaturā facta eē māifeſtū ē. Et ſi nos latet quomō ea miniſtris āgelis fecerit d̄s: p angelos tm̄ eē fcā dicimꝰ. Audeo iterū fiducial'r dicere: nec deū p̄reꝫ: nec v̄bū eius: nec ſpūꝫ ſcūꝫ eius q̄ eſt vnꝰ deꝰ p id q̄d ē inuariabile atq̧ idipſuꝫ ē: vllo mō eē mutabilē: ac p hoc multo minus viſibilē.

¶ Utrū demones itrent corpora hoium ſubal'r ⁊ illabunt̄ cordibus: an id p effectū dicatur.

ILlud ēt ꝯſideratiōi dignū videt̄: vtrū d̄mones ſiue corporei ſiue icorporei ſint hoiuꝫ ſubal'r inirent corpora: coꝛūq̧ aiabus illabant̄: an iō intrare dicāt̄: q̄r malicie ſue effectū ibi exercēt dei pmiſſione: opprimēdo atq̧ vexādo eas vel i peccatū ꝓ volūtate ſua trahēdo. Oꝛ in hoies introeant atq̧ ab eis expulſi exeāt: euāgeliū apte declarat ꝯmemorās demonia i quoſdā igreſſa: ⁊ p xp̄ꝫ deiecta. Sꝫ vtrū ſc̄d̄ꝫ ſubaꝫ fuerit igreſſa: an ꝓpter mali effectū dicant̄ igreſſa: nō adeo ꝑſpicuū ē. De hoc āt Genadiꝰ in diffinitiōibꝰ eccl'iaſticoꝝ dogmatū ait. Demones p inergiā opationē nō credimꝰ ſubal'r illabi aie: ſꝫ applicatōe ⁊ opp̄ſſiōe vniri. Illabi āt mēti illi ſoli poſe ē qui creauit: q̄ nā ſubſiſtēs icorporeus capabilis eſt ſue facture. Ecce hic vr̄ inſinuari ꝙ ſubal'r nō illabātur demones: vel itroeant corda hoiuꝫ vl' corpora. Beda quoq̧ ſup illū locū apl'oꝝ actuum: vbi Petrꝰ ait Ananie. Cur tētauit vel impleuit ſathanas coꝛ tuū. dic̄. Notādū ꝙ mētē hoīs iuxta ſubaꝫ nihil iplere poſſit niſi creatrix trinitas: q̄r tm̄modo ſc̄d̄ꝫ operationē ⁊ volūtatis iſtinctū: aia de his q̄ ſūt creata ipletur. Implet

ergo ſathanas coꝛ alicuiꝰ: nō q̄dē ingrediens in eū ⁊ in ſenſuꝫ eiꝰ: neq̧ itroiēs aditū cordis: ſiq̄dē p̄tās hec ſoliꝰ dei eſt: ſꝫ calida ⁊ fraudulēta deceptōe aiaꝫ in affectū malicie trahēs p cogitatiōes ⁊ incētiua vicioꝝ q̄bꝰ plenus ē. Impleuit āt ſathanas coꝛ ananie: nō intrādo: ſꝫ malicie ſue vires iferendo. Idē. Spūs imūdus flāma virtutū de cordibꝰ fideliū expulſus: doctoribꝰ veritatis venenū ꝑſecutionuꝫ ifundit. His auctoritatibꝰ oñditur ꝙ demōes nō ſubaliter itrant corda hoiuꝫ: ſed ꝓpter malicie ſue effectū de q̄bus pelli dicūtur cū nocere nō ſinuntur.

¶ Diuiſio textus.

HIc determinat magiſter de angelis bonis ⁊ malis q̄ſtū ad corpoꝝ aſſūptionē: ⁊ diuidit̄ i p̄tes duas. In p̄ma determiat d̄ eis q̄ſtū ad aſſumptiōeꝫ corpoꝝ. Sc̄do q̄ſtū ad ipreſſionē i nos. ibi. (Illō ēt ꝯſideratiōe ⁊c.) Pria diuidit̄ i p̄tes duas. In p̄ma determinat de apitione angeloꝝ i corporalibꝰ formis: vtruꝫ ſit p corpꝰ aſſūptū vl' nāl'r vnituꝫ. In ſc̄da determinat de apparitiōe dina. ibi. (Nec dubitāduꝫ ē ⁊c.) Ubi duo facit. Prio dicit deū appuiſſe i corpalibꝰ formis. Sc̄do oſtēdit deū nūq̄ȝ i ſua eēntia viſibil'r appuiſſe. ibi. (Ceteꝝ h̄ velit vnꝰ ⁊c.) ¶ Circa p̄mū duo facit. Prio oñdit deū i viſibilibus formis appuiſſe. Sc̄do inq̄rit dicte appitiōis moduꝫ. ibi. (Sꝫ vbi deꝰ hoibꝰ ⁊c.) ¶ Qō. I.

HIc ſex q̄runt̄. Prio vtrū angeli h̄eant corpora nāl'r vnita. Sc̄do ſi nō h̄eant vtrū aſſumāt. Tertio ſi ſic: q̄liter ſibi corpa aſſumāt. Quarto q̄s opatiōes p ſe exerceāt. 5° qualiter in nos imprimere poſſūt. Sexto quō deus in formis corporalibus appareat.

¶ Utrū angeli habeāt corpora vnita. I.

AD primuꝫ ſic p̄cedit̄. vr̄ ꝙ angeli corpora vnita h̄eant. Aug. n. in li. d̄ ci. di. iducit v̄ba apulei diffiniēt' d̄mōes ſic. Demōes ſīt gn̄e aialia: aīo paſſiua: mēte rōalia: corpe aerea: t̄pe eterna: nec hāc diffinitiōꝫ iprobat. ḡ videt̄ ꝙ habeāt corpa aerea nāl'r vnita. ¶ P̄. Gre. dic̄ i homelia epiphanie: ꝙ iudeis annūciauit xp̄i icarnatiōꝫ rōale aial. i. āgelꝰ: ſꝫ aial ē ꝯpoſitū ex aia ex corpe. ḡ vr̄ ꝙ āgeli h̄eant corpa nāl'r vnita. ¶ P̄. illō q̄d i ſe ē icorporeū reſpcū nulliꝰ p̄t cōporeū dici: q̄r h̄ p̄dicatio ē abſoluta. q̄d. n. abſolute albū ē reſpcū nulliꝰ ē nigruꝫ: ſꝫ ſ̄ꝫ Damaſ. ⁊ Greg. āgeli i ꝯpatiōe dei corp̄ei ſīt. ḡ i ſe icorp̄ei n̄ ſīt. ¶ P̄. nobiliꝰ ē q̄d i ſe h̄ꝫ vitā ⁊ alteri ꝯfert q̄ȝ q̄d alteꝝ nō viuificat: q̄uis i ſeipo viuat: ſꝫ vita angeli ē nobilioꝛ q̄ȝ aie. ḡ vr̄ ꝙ multo fortius h̄eat corpꝰ vnituꝫ q̄d viuificet q̄ȝ aia.

Sꝫ cōtra ē: q̄d Dio. dic̄. 4. c. d̄ di. no. ꝙ āgeli ſic̄ icōporales: ita ⁊ imāles itelligūt̄. ¶ P̄. oīs ſb̄a viuificās corpꝰ nāl'r ſibi vnitas h̄ꝫ pōs aliq̄s q̄ ſīt actꝰ alicꝰ p̄tis corpis: ſi ḡ āgelꝰ vniat̄ nāl'r corpi tāq̄ȝ viuificās illud oꝫ ꝙ h̄eat pōs affixas organis: ſic̄ ſīt pōe aie ſenſitiue ⁊ nutritiue: q̄ ſi i āgelo ponātur nō differt angelus ab hoie.

Reſpōdeo dīꝫ. ꝙ angeli neq̧ boni neq̧ mali h̄nt corpa nāl'r vnita. H̄. n. eē n̄ p̄t: niſi eēnt forme illoꝝ corpoꝝ: vl' ſaltē motores ꝓportiōati illis corporibꝰ: ⁊ cū ſint p̄fectior' nāe ipſis aiabꝰ: oporteret ꝙ corpora nobiliora h̄ērēt: iter oia āt corpa gn̄abilia ⁊ corruptibilia ē nobiliſſimū cōpꝰ hūanū: q̄ſi maxie accedēs ad ſilitudinē celeſti' cōpis ꝓp eq̄litatē ꝯplexionis, vn̄ oporteret

illa corpora eē corpora celeſtia: ⁊ ſic rediret error phõꝝ ponētiū angelos eē formas orbiū: ⁊ multiplicari ſʒ eorū numerū: qḋ tamē lōge probabilius eēt: qꝫ eos hr̄e corpora aerea nāliter vnita: qḋ videt̄ Aug. dicere: quāuis dicatur hoc nō niſi ex hypotheſi eū dixiſſe: vt vtēs poſitōibus platonicorū: contra quos diſputabat.

Ad primū ergo dōʒ. ꝙ Apuleus ſ'ʒ dixit: nec Aug. ꝯtra hoc diſputabat: qꝛ pauca de angel' aſſerere voluit. ¶ Ad 2m dicēdū. ꝙ ſʒ Dio. i ſcḋo cap. cel. hierar. ꝓprietates aīales ⁊ hūane dn̄r de angelis ꝑ modū eminētiorē: qꝛ qḋ hʒ natura inferior hʒ ⁊ ſuperior: nec eodē modo: ſʒ eminentius: vn̄ dicitur angelus aīal: nō qꝛ ꝯpoſitus ex aīa ⁊ corpore: ſʒ ex eo ꝙ hʒ v'tutē cognoſcēdi ſenſibilia: nō tamē ꝑ moduʒ ſenſibilē: ſed itellectualē. ¶ Ad 3m dicēduʒ. ꝙ angeli dicūtur corporei in ꝯparatōe ad deum: qꝛ ꝯueniūt cū corporibus i quadā ꝓprietate q̄ eſt loco diffiniri in quo corpora a deo diſtāt: nō ꝙ aliquo mō naturā corporalē habeāt. ¶ Ad quartū dicēduʒ ꝙ quāto aliqd hʒ eē vel vitā magis abſolute: tāto nobilius ē: ⁊ ideo cū oīs forma habeat eē in ꝯiunctiōe ad materiā: nobilior ē vita illius qḋ corpori nō vnit̄ qꝫ id qḋ corporis forma eſt: ſʒ qḋ iſluit vitā ꝑ modū efficiēt' tm̄: ⁊ nō ſicut forma ꝯiūcta h' nobilius ē: ſʒ h' neqꝫ aīe neqꝫ angelo ꝯuenit: ſʒ deo tm̄.

¶ Utꝝ angeli aſſumāt corpora. II.

Ad ſecūduʒ ſic procedit̄. vr̄ ꝙ angeli corpora nō aſſumant. oīs .n. aſſūptio terminat̄ ad aliquā vnionē: ſʒ angeli n̄ pn̄t eē vniri corporib⁹. g̊ nec corꝑa aſſumere. ¶ P̄. ſicut ſe hʒ ſpūs vnitus ad ſeparationē: ita ſpūs ſeparat⁹ ad vnionē: ſʒ ſpūs vnitus. ſ. aīa non pōt ſeparari ſʒ ſuā volūtatē. g̊ nec ſpūs ſeparatus ꝯiungit̄ corpori ꝑ aſſumptionē. ¶ P̄. ſi aſſumāt corpora hoc nō ē niſi ꝓpter eoꝝ operatiōes: qꝛ ad eē ſuuʒ corporib⁹ nō egēt nec quātū ad ꝓncipiū nec quātū ad finē: ſicut aīe rōnales egēt corporibus quātū ad ꝓncipiū: qꝛ creātur in corpore: ſʒ nō quātū ad finē: qꝛ remanēt poſt corpus: ſʒ oīs v't⁹ quāto magis ē a corpore ſeparata: tāto ē fortior in oꝑationib⁹ ſuis: vt pʒ in aīa rōnali. g̊ vr̄ ꝙ nullo mō corpora aſſumāt. ¶ P̄. cū angeli nō poſſint eē forme corpoꝝ: vt dictū ē: nō poſſūt corporib⁹ ꝯiūgi: niſi ſicut motor mobili: ſʒ h' mō cōiungūt̄ oī ei circa qḋ oꝑant̄. g̊ ſi h' eēt corp⁹ aſſumere: qn̄cūqꝫ eēnt circa nos corp⁹ aſſumerēt: qḋ nō dicit̄. ¶ P̄. qḋcūqꝫ corp⁹ aſſumit angelus i illo ē: ſʒ oē corp⁹ cū ſit diuiſibile plures ꝑtes hʒ: ⁊ qḋ ꝓmo ⁊ ꝑ ſe ē in aliquo: ē in q̄libet ꝑte eius: vt ꝓbat̄ i. 6. phy. qꝛ ſi eēt in vna ꝑte tm̄: nō dr̄ in toto eē niſi rōne partis. cū ergo angelus nō poſſit eē in plurib⁹ locis ſil'. vt in ꝓmo dcm̄ ē. vr̄ ꝙ corpus nō aſſumat.

Sed contra illud qḋ ꝑ ſe incorporeuʒ ē: videri nō pōt: ſʒ angeli frequēter hoībus viſibiliter apparuerūt: vt in ſacra ſcriptura legitur: cū ergo ſint incorporei. vt dcm̄ eſt vr̄ ꝙ corpus aſſumant.

Reſpōdeo dōm. ꝙ hic ē quorūdaʒ error dicētiuʒ angelos nūqꝫ corp⁹ aſſumere: ⁊ oīa q̄cūqꝫ de apparitiōibus angelorū ſcriptura loqtur in ꝓſtigys facta eē dn̄t: vel ſʒ viſionē imaginariā: ſʒ qꝛ ſci cōiter dn̄t angelos ēt corporali viſiōe hoībus apparuiſſe: cui ſcriptur̄ textus ꝯcordare videt̄. iō abſqꝫ dubio dōʒ ē angelos quādoqꝫ corpora aſſumere in qbus ab hoībus vidētur. Qḋ q̄liter ſit vidēduʒ ē. Cū .n. nā ſpūalis ſupior ſit natura corporali: opʒ ꝙ nā corporalis ſibi obediat: nō aūt quātū ad formaꝝ ſuſceptionē: qꝛ ꝓma icboatio formaꝝ in materia ſʒ ꝙ in ea dicūtur eē habilitates q̄daʒ ad formā: ē ab opere creatoris: ſʒ eductio eaꝝ in actū ē ꝑ virtutē agētiū nāliū determinatoꝝ: ſʒ quātū ad motuʒ localē ꝑ quē nulla forma ponit̄ in re mota obedit corpus v'tuti ſpūali: ⁊ ſʒ h' ꝙ v'tus ſpūalis mouet aliqḋ corp⁹ ꝯiungit̄ ſibi ſicut motor mobili. Sʒ vlteri⁹: qn̄ angelus h' corp⁹ motū format ꝑ modū in ꝓcedētibus dcm̄ vt appareāt in eo aliq̄ ꝓprietates viſibiles iuiſibilib⁹ eius ꝓprietatib⁹ ꝯgruētes: tūc dr̄ illud corp⁹ aſſumere. vn̄ qn̄qꝫ apparēt i figura hoīs vel leonis: ⁊ hꝰ ꝑ q̊rū ꝓꝓ̇etates itelligūt̄ ipe v'tutes ſpūales āgelorū.

Ad primuʒ ergo dōʒ: ꝙ talis aſſūptio terminat̄ ad aliquā vnionē q̄ ē motoris ad motuʒ. vt naute ad nauē: nō aūt vt forma ad māʒ. ¶ Ad 2m dōʒ ꝙ ſpūs ꝯiunctus. ſ. aīa vnit̄ corpori ad vnū eſſe: vt forma eius: ⁊ iō nō pōt ſeparari ꝑ voluntatē: ſʒ ꝑ naturā facta indiſpoſitiōe circa corpus: ſʒ ſpūs ſeparatus pōt ꝑ volūtatē ꝯiungi corpori: nō ſicut forma: ſʒ ſicut motor inſtrumēto. vn̄ virtute nāe ſue pōt aſſumere ⁊ deponere illud qn̄ vl't: ſicut ⁊ hō ſuū inſtrumētuʒ. ¶ Ad 3m dōʒ. ꝙ virtus angeli nō ipeditur ꝑ corpus aſſūptuʒ: qꝛ nō aſſumit̄ vt mā ꝓportionata forme: nec ēt iuuat̄: ſʒ tamē aſſumit ad ꝯſolatiōeʒ eoꝝ qbus apparet ꝑ inſtrumētū: vt ex viſibilibus in iuiſibiliuʒ cognitionē manuducant̄. ¶ Ad 4m dicēduʒ. ꝙ ad aſſūptionē corporis nō ſufficit motus: ſʒ opʒ ꝙ ſit formatio. vt dcm̄ ē. ¶ Ad 5m dicēduʒ. ꝙ angelus aſſumēs corp⁹ ē tot⁹ in q̄libet ei⁹ ꝑte: nec tm̄ ē in plurib⁹ locis: qꝛ totū h' qḋ vno motu mouet̄ ꝯparat̄ ad ipſuʒ: ſicut vn⁹ locus idiuiſibilis: qꝛ nō ē in loco niſi ꝑ oꝑationē: vt in ꝓmo dcm̄ eſt.

¶ Utꝝ cor⁹ aſſūpta ab āgel' hēant v'aʒ nāʒ quā oñdūt. III.

Ad tertiuʒ ſic ꝓcedit̄. vr̄ ꝙ angeli aſſumāt corꝑa illa ſʒm v'itatē q̄ hn̄t illā nāʒ q̄ vr̄: nūcios .n. v'itat' n̄ dcet aliq̄ fictio: ſʒ oñdere illḋ qḋ n̄ ē veꝝ ē q̄dā fictio. g̊ vr̄ ꝙ verā nāʒ hēant illaꝝ reꝝ corꝑa aſſumpta. ¶ P̄. ꝓꝓetates hūane n̄ iueniūt̄ niſi i v'o corꝑe hūano: ſʒ hꝰ aꝑpitiōes fiūt ſʒ Dio. vt ex viſibiliū ꝓꝓetatib⁹ iuiſibili h⁹ iſtruamur. g̊ vr̄ idē qḋ ꝓ⁹. ¶ P̄. n̄ ſt eedē ꝓꝓetates diuerſoꝝ ordinū: ſʒ aſſūptio cōꝑaliū figuraꝝ ē ad oñdēdū iuiſibiles ꝓꝓetates āgeloꝝ. g̊ vr̄ ꝙ n̄ dbeāt i eadē figura apper' angeli ſupioꝝ ordinū ⁊ iferioꝝ ordinū. ¶ P̄. q̄rit̄ d q̄ mā aſſumāt: ⁊ vr̄ ꝙ nō d aere: corp⁹ .n. qḋ āgeli aſſumūt hʒ determinatā figurā: ⁊ ē diſtictū ab alys corꝑib⁹: ſʒ aer nō ē figurabil' niſi ſʒ figuratiōʒ corꝑis alteri⁹: eo ꝙ cū ſit maxie hūidū minime ſuis termis termiat̄: ſʒ aliēis: vn̄ ⁊ vna ꝑs aeris alteri ꝯtinuat̄. g̊ vr̄ ꝙ nō aſſumāt cōꝑ⁹ aereū. ¶ Itē vr̄ ꝙ nec terrenū: āgeli .n. apparētes ſtati diſparēt: ſʒ h' nō pōt fieri i corꝑe groſſo terreſtri. g̊ nō hꝰ corpus aſſumunt. ¶ P̄. ꝯſtat ꝙ iter nos ⁊ celū ē ignis medi⁹ q ē maxie actiuus i iferiora corꝑa. Si g̊ de iferiorib⁹ eēnt' corp⁹ aſſumerēt: vr̄ ꝙ qn̄ i celū aſcēdūt corꝑa eorū crēarēt̄. ¶ P̄. Dio. in. 15. ca. ce. hierar. dic̄ ꝙ iter alia corꝑa ignis maxie repn̄tat ꝓꝓetates ſpūaliū ſubaꝝ: ſʒ ꝑꝑ eoꝝ cognitōʒ fit corpoꝝ aſſūptio. vt dcm̄ ē. g̊ vr̄ ꝙ ſꝑ de igne corp⁹ aſſumāt. ¶ P̄. corp⁹ celeſte ē nobiliſſimū corpoꝝ: ſʒ nobili motori debet̄ nobile mobile. g̊ vr̄ ꝙ corp⁹ qḋ ad motū aſſumūt ſit de natura quinte eſſentie.

Reſpondeo ꝙ q̄litas corꝑis aſſumpti ab angelis ꝓ̇t duplr̄ igri: vl' qꝫtū ad v'itatē nāe quā hʒ: vl' qꝫtū ad māʒ de q̄ corp⁹ aſſumit. Quātū ad ꝓmū dōʒ ē ꝙ corp⁹ aſſūptū ab angelo nō hʒ v'itatē illi⁹ nāe q̄ oñdit̄. vn̄ ⁊ ſi aliqn̄ angelus bon⁹ vel malus moueat corp⁹ alicui⁹ veri aīalis: nō dr̄ ꝓprie illud aſſumere: ſicut nō dr̄ angelus aſſūpſiſſe liguā aſine ꝑ quā locutus ē ad Balaā: nec demon corpus hoīs quē vexat: cuius rō ē: qꝛ ꝓprietates q̄ ſʒm veritatē ſunt: in aliquo corꝑe ducūt i cognotiōʒ ꝓncipioꝝ ſubti: ⁊ nō actu in cognitiōeʒ ſubſtātie ſpūalis: q̄ ductio ē totius finis viſibiliū formationū ſʒ Dio. Un̄ qꝫtū ad finē apparitiōis: oʒ vt ſint ille ꝓprietates ſʒm ſilitudineʒ tm̄: vt nō itelligatur illis ſubeſſe aliqua res: niſi angelus vt q̄ſi corp⁹ angeli eſt

videat̄: ⁊ ꝓprietates eius ſint ꝓprietates angeli. Si auteʒ querat̄ de ſecūdo: q̄le ſit quātū ad materiā. Dōʒ eſt ꝙ mā corporis aſſumpti ab angelo pōt ꝯſiderari duplr̄: vel quātū ad principiū aſſumptiōis vel quātū ad terminū. ſi quātū ad principiū: ſic dico ſicut i lr̄a dicit̄: ꝙ aſſumit de aere ꝓpter hoc: qꝛ aer maxie trāſmutabilis ē ⁊ cōuertibilis in quecūqꝫ. ⁊ huius ſignū eſt ꝙ quidā vidētes corp⁹ a demone aſſumptuʒ ſcindere gladio vel ꝑfodere volētes: id efficere nō valuerūt: qꝛ partes aeris diuiſi ſtatim cōtinuant̄. Sed ꝓpter hoc ꝙ aliquā figurā recipere poſſunt cōpetentem angelo apparēti: oportet ꝙ quātū ad terminū aſſumptionis aer iſte ſit i aliquo inſpiſſatus. ⁊ ad proprietatem terre accidēs: ſeruata tamē aeris veritate: qḋ efficere poſſunt tam ꝑ motū localē cōgregando partes: tā etiā ꝑ ſemina i elemētis reſperſa: vt poſt dictū eſt.

Ad primuʒ ergo dōm. ꝙ ſicut i locutiōibus metaphoricis nō eſt falſitas: eo ꝙ nō proferūtur ad ſignificāduʒ res qbus noīa ſūt impoſita: ſed magis illa i qbus dictaruʒ rerū ſilitudines iueniunt̄: ita etiā in apparitiōibus angeloꝝ nō eſt fictio: qꝛ figure ille nō oñdūtur ad ſignificādū eē nāle illius rei: ſʒ ꝓprietates angeli. ¶ Ad ſecūduʒ dōʒ. ꝙ quāuis vere ꝓprietates hoīs nō ſint niſi i corpore nāli: tn̄ ſilitudies illaꝝ ꝓprietatū i alys eſſe poſſūt: ⁊ tales ſilitudines ſufficiūt ad finē apparitiōis. ¶ Ad 3m dōʒ. ꝙ ſʒ Dionyſiū i fi. cel. hierar. i eadeʒ figura quādoqꝫ oſtēditur ſupior ⁊ iferior angelus: qa vna res hʒ diuerſas ꝓprietates: ꝑ quarū quaſdaʒ pōt ſupiores repreſentare ⁊ per alias iferiores. ¶ P̄. eedē ēt ꝓprietates ſūt ſuperioꝝ ⁊ iferioruʒ: quāuis diuerſimode ſʒm Dio. ¶ Ad quartuʒ dōʒ. ꝙ aer aliquo mō iſpiſſatus pōt figurari ⁊ ab alio aere diſtigui. ¶ Ad quintū dōʒ. ꝙ ē aliquo mō terreſtre iquātū hʒ terre ꝓprietatē ꝑ ꝯdēſationē: ſʒ illa dēſitas ſubito diſſoluit̄ remotis cauſis dēſitatis. ¶ Ad ſextū dōʒ ꝙ cū n̄ aſſumāt corpora niſi ꝓpter nos nō ē ꝓbabile ꝙ corpora aſſumpta i celū empireū deferāt neqꝫ eis vtātur: niſi q̄ten⁹ oportet ad oꝑatiōes q̄s circa nos exercēt. ¶ Ad ſeptimū dōʒ. ꝙ i corporib⁹ aſſūptis a bonis angelis apparēt ꝓprietates ignis: ꝓ̇cipue quātū ad ſplēdorē: ſicut ⁊ proprietates hoīs: nō tamē opʒ ꝙ hꝰ corꝑa mālr̄ de igne aſſumātur. ¶ Ad 8m dōʒ. ꝙ cū corpus celi ſit icorruptibile nō pōt diuidi niſi ſʒ imaginationē: nec ēt recipit ꝑegrinas impꝛſſiōes: vn̄ ex eo nō pōt corpus angeli formari.

¶ Utꝝ āgeli poſſint comedere i corporib⁹ aſſūptis. IIII.

Ad quartū ſic ꝓcedit̄. vr̄ ꝙ angeli in corporib⁹ aſſūptis comedere poſſint. Legit̄ .n. Gen̄. 18. ca. ꝙ abraham angelis ſibi apparētibus cibos appoſuerit: ſʒ ipſe cognouit eos eē angelos: qḋ ipſa collocutio cū eis habita oñdit. ergo vr̄ ꝙ comedeꝛ̄ poſſint. ¶ Sʒ ꝯ hoc ē ꝙ expꝛ̄ſſiſſimū argmentuʒ dn̄ice reſurrectiōis eſt ipſius xp̄i reſurgētis comeſtio. vn̄ dicit̄ actuuʒ tertio. Dedit eū manifeſtuʒ: fieri nō oī populo: ſʒ teſtibus ꝓordinat' a deo nobis q māducauimus ⁊ bibimus cū illo: ſʒ actus q ſpiritui pōt ꝯuenire nō eſt argumētuʒ corporalis reſurrectiōis. ergo angeli corpora aſſumētes nō vere comedunt. ¶ Itē videt̄ ꝙ poſſint gn̄are. Dicit̄ eniʒ Gen̄. 6. Uidētes autē fily dei filias hoīum ꝙ eēnt pulchre ⁊c̄. Et hoc Joſephus exponit de demonibus icubis. ergo videt̄ ꝙ gn̄are poſſint. ¶ Sʒ ꝯtra eſt ꝙ ꝯpletur gn̄atio ꝑ virtutē formatiuā que ē in ſemine ex corpore viuo reſoluto: ſed corpus aſſumptū a demonibus ⁊ ab angelis nō ē viuū: vt dictum ē. ergo vr̄ ꝙ gn̄are nō poſſint. ¶ Si dicat̄ ꝙ generāt ꝑ h' ꝙ idē demon ſuccub⁹ ad viꝝ ē recipiēs ab eo qḋ poſtmodū in mulierē trāſfundit factus icubus ad eā. ¶ Cōtra ē ꝙ ſemen nō hʒ virtutē gn̄andi niſi quādiu calor aīe in eo retinet̄: quē opʒ exalare ꝑ magnā diſtātiā delatū. ergo videt̄ ꝙ ꝑ iſtum modū gn̄atio fieri nō poſſit. ¶ P̄. ſi fieret gn̄atio talis ꝑ modū iſtuʒ nō eēt niſi ſʒ virtuteʒ illi⁹ ſeminis. ergo ex hoc nō ſequeret̄ ꝙ geniti eēnt maioris v'tutis qꝫ aly hoīes: vt inuitur ex his que ſequuntur ibi. Iſti ſunt potētes a ſeculo ⁊c̄. ¶ Itē videt̄ ꝙ pn̄t ſentire. Aſſumunt .n. corpora habētia diuerſa organa ſenſibilia: ſʒ h' fruſtra eēt niſi ꝑ oculos vidērēt ⁊ ꝑ aures audirēt. ergo ⁊c̄. ¶ Sʒ ꝯtra eſt: ꝙ ſentire ꝑ organa corporalia ē accipiētis cognitionē a rebus: qḋ angelis nō ꝯuenit vt dictum eſt. ergo ⁊c̄. ¶ Itē videt̄ ꝙ poſſint localiter moueri ꝑ id qḋ legit̄ Tobie. 6. ⁊ deinceps de angelo q cōmitatus eſt Tobiam per multa terraꝝ ſpacia. ¶ Sʒ ꝯtra eſt: qꝛ qḋ cōiungit̄ alicui ſolū vt motor: ſi in ſe ſit imobile nō mouet̄ ad motū eius: ſicut pʒ in motoribus orbiuʒ ſʒ phōs: ſed angelus iquātū in ſe eſt: eſt ſuba ſpūalis imobilis. ergo videt̄ ꝙ ad motuʒ corporis cui ſicut motor tm̄ ꝯiungit̄ nō moueat̄. ¶ Itē vr̄ ꝙ loquāt̄ ex multis ſcripture locis q̄ frequēter eos hoīb⁹ locutos cōmemorat.

Sʒ contra eſt: qꝛ in oī locutiōe exprimunt̄ quedā intētiones itellecte: ſʒ hꝰ intētiones nō pn̄t ꝑuenire de intellectu ad vocē: niſi aliquo mediāte: qḋ eſt ꝓportionatuʒ ad hꝰ ſuſcipiēda: ſicut imaginatio hūana. ergo videt̄ ꝙ ꝑ corpus inaīatuʒ aſſūptū vel ꝑ corpus brutū loq nō pn̄t.

Reſpondeo dōm. ꝙ vt ꝓdictuʒ eſt: angeli corporibus aſſūptis vitā nō influūt: ſʒ tm̄ motū: ⁊ iō ꝯſiderādū eſt ꝙ oēs oꝑatiōes q̄ ꝯſequūtur corpus viuū iquātū viuū: nō pn̄t angelis in corporib⁹ aſſūpt' ꝯuenire: ſed tm̄ ille q̄ ꝯſequunt̄ corpus mobile iquātū hꝰ vt mouere: ipellere: diuidere: ⁊ huiuſmodi.

Ad primum ergo dōm ꝙ comedere ſʒm ꝯpletaʒ rationē ſui nō dicit ſolū diuiſionē cibi ⁊ traiectionē i os: ſʒ ⁊ iſtū actuʒ ꝓcedere a v'tute potēte digerere ⁊ ꝯuertere i nutrimētū: iō angeli nō vere ꝯmedūt ſʒ fuit ibi vera diuiſio cibi ⁊ tractio i corp⁹ aſſūptū q poſtmodū nō ē ꝯuerſus i corp⁹ illud: ſʒ v'tute angeli aliq̄ diſſolutus ē in ꝓiacentē māʒ: xp̄s aūt vere comedit: qꝫuis cib⁹ ꝯuerſus nō fuerit: qꝛ illa deciſio cibi fuit habētis v'tutem nutritiuā ⁊ ꝯuerſiuaʒ. Abrahaʒ autē ⁊ ſi i fine cognouerit eos eē angelos: nō tn̄ ē icōueniēs: ꝙ h' eū in ꝓncipio latuerit: vel ſi cognouerit i alicuius miſtery ꝯmēdationē eis cibos appoſuit. ¶ Ad id qḋ ſcḋo q̄rit̄: dicūt quidā ꝙ demones i corporibus aſſumptis: nullo modo generare poſſūt nec per filios dei angelos incubos ſignificari dicūt: ſed filios Seth: ⁊ per filias hoīuʒ ea q̄ de ſtirpe Cayn deſcenderūt. Sed qꝛ ꝯtrariuʒ a multis dicit̄: ⁊ qḋ multis videtur nō pōt oīno falſuʒ eſſe ſʒ phūm in ſeptimo ethycoꝝ: et in fine de ſom. ⁊ vigilia. Ideo pōt dici ꝙ per eoruʒ actum complet̄ generatio iquātū ſemen humanū apponere poſſunt in loco ꝯuenienti ad materiā ꝓportionatā: ſicut etiā ſemina aliaruʒ reruʒ colligere poſſunt ad ꝯplēdū aliquos effectus: vt in ꝓcedēti diſtinctiōe dictū eſt: vt attribuatur id tm̄ eis qḋ eſt motus localis: nō auteʒ ipſa gn̄atio: cuius principiū nō eſt virtus demonis aut corporis ab eo ſūpti: ſed virtus illius cuius ſemē fuit: vn̄ ⁊ genit⁹ nō demonis: ſʒ alicuius hoīs filius eſt. Et ſic patet reſponſio ad ꝓmuʒ qḋ ꝯtra obycit̄. ¶ Ad ſecūduʒ dōm. ꝙ cum hic demones velociſſime moueant̄ ꝓpter victoriaʒ virtutis mouentis ſuper rē motaʒ poſſunt aliqua ponere ad conſeruationeʒ ſeminis ne calor vitalis euaporet. ¶ Ad tertiuʒ dicēduʒ. ꝙ demones poſſunt ſcire virtutē ſeminis deciſi ex diſpoſitiōe ei⁹ a q̄ deciſuʒ ē: ⁊ ſilr̄ mulierē ꝓportionatā ad ſeminis illi⁹ ſuſceptiōʒ ⁊ ēt ꝯſtellationē iuuātē ad effectū corporalē. ſ. optime ꝯplexionis in genito: quibus oībus ꝯcurrētibus poſ'e eſt ſic genitos corpore magnos eē vl' fortes

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS

¶ Ad id qđ tertio q̄ritur dđz ē ꝙ angeli nullo mō vidēt ꝑ oculos corporis aſſūpti: qꝛ hec ē oꝑatio potētie corporꝭ viuētis. vñ partes corporis aſſūpti nō ſūt organa ſenſibilia: ſꝫ ſilitudinē eoꝝ habētia ad oñdēdū angeloꝝ ſpūales virtutes. vñ Dio. i fine ce. hierar. Ex oibus partibꝰ hūani corporis docet ꝓprietates angelicas ꝯſiderare. vñ nō fruſtra aſſumūt̄. ¶ Ad id qđ q̄rto q̄rit̄ dđm ē ꝙ mouēt̄ ꝑ accñs motis corporibꝰ i q̄bus ſūt: qꝛ diffinitiue ſūt i illis corporibus: ita ꝙ nō alibi: ds aūt nō mouet̄ ad motū alicuiꝰ corporis: qꝛ ita ē i vno ꝙ ēt in alio: ſicut aīa nō mouet̄ ꝑ accidēs ad motū manus: ſꝫ ad motū totiꝰ corporis. Silr̄ ēt motor orbis ꝯiūgit̄ orbi ſꝫ totū ſꝫ phos ⁊ nō vni parti tm̄: q̄uis ꝟtus eius p̄mo appareat i parte dextra. vñ icipit motus. ⁊ iō nō mouet̄ ꝑ accñs: qꝛ totus orbis nō mouet̄. ex̄ locū ſuum: niſi hoc mō ꝙ ſit i alio loco rōne ⁊ nō ſubto. ¶ Ad id qđ q̄nto q̄rit̄. dđz ꝙ loq ꝓprie ē ꝑ formatōz vocū ex ꝑcuſſiōe aeris reſpirati determinatis organis ad exp̄mēdū aliquē itellꝫ. ⁊ iō locutio corporalis angelis ꝯuenire nō pōt i corporibꝰ aſſūptis ſcđz ꝯpletā ſignationē cū nō habeāt vera organa corporalia: ſꝫ ē aliq̄ ſilitudo locutiōis iq̄ātū i telligūt ⁊ itellꝫ exprimūt q̄buſdā ſonis: q ꝓprie nō ſūt voces: ſꝫ ſilitudines vocū: ſicut ēt q̄dam aīalia nō reſpirātia dn̄r vocare: ⁊ ēt q̄dā iſtrumēta: vt dicit phs in ſcđo de aīa. Jntētiones aūt itellc̄ ab angelo efficiūt̄ in illis ſonis non eedē numero: ſꝫ ſcđz ſilitudinē ſignatiōis ꝑ motꝰ determinatos ab itellc̄u: ſic̄ ſilitudo artis efficit̄ i mā vt domus.

¶ Utꝝ demones poſſint eē itra corpora hoīuꝫ. V.

AD quintū ſic ꝓcedit̄. vr̄ ꝙ demones intra corpora hoīum eē nō poſſint. Dicit. n. gloſa ſuꝑ illđ abacucb. z. Dñs in tēplo ſcō ſuo: ꝙ demones ſimulacris exterius p̄ſidere pñt: nō aūt iterius ad eē. g̊ multo minus itra hūana corpa. ¶ P̄. duo ſpūs creati nō pñt eē in eodē loco: vt i p̄mo dcm̄ ē: ſꝫ aīa ē i q̄libꝫ pte corporis. g̊ vr̄ ꝙ i nulla pte eiꝰ poſſit eē demon. ¶ P̄. ſꝫ Damaſ. angelus ē vbi operat̄. ſꝫ ſicut opat̄ in corpe: ita ēt hꝫ aliquā operatiōꝫ: circa aīaꝫ. g̊ ſicut itra aīaꝫ nō ē ita nec intra corpus. ¶ P̄. vr̄ ꝙ i ſenſus corporales iprimere nō poſſit p̄ſtigys deludēdo. Jlla. n. forma q̄ vr̄: oꝫ ꝙ ſit alicubi: ſꝫ nō pōt eē tm̄ in ſenſu: qꝛ ſenſus nō hꝫ aliquā ſpēꝫ niſi a rebꝰ acceptā: nec iteꝝ pōt eſſe in re: q̄ vr̄ ſic ꝙ mulier videat̄ eq̄: qꝛ due forme ſubales nō pñt eē i eodē. ¶ Et p̄terea res illa videret̄ talis ab oībꝰ: nec iteꝝ i aere circūſtāte q ſuſceptibilis figure nō ē nec ſꝑ vnꝰ ⁊ idē: circa rē illaꝫ manet: ꝑcipue qñ mouet̄. g̊ vr̄ ꝙ hꝰ ludificatiōes ꝑ demones fieri nō pñt.

Sed contra vr̄ ꝙ etiā in aīaꝫ illabi pñt: qꝛ ea que ſūt in corde nullus ſcire pōt niſi cordis intima penetret: ſꝫ demones ſciūt cogitatiōes malas pctōꝝ: q̄s apud deū accuſant: ⁊ ex q̄bus occaſionē tētandi ſumūt. g̊ vr̄ ꝙ aīe illabant̄. ¶ P̄. ipſi imittūt malas cogitatiōes. vt dr̄ i pſalmis. imiſſiōes ꝑ angelos malos. g̊ vr̄ ꝙ itellꝫ penetrare pñt. ¶ P̄. ipſi ēt dn̄r incētores maloꝝ: ſꝫ incēdere ꝑtinet ad affectū cuius ē amare. ergo videt̄ ꝙ ēt in volūtatē noſtrā iprimere poſſint: ⁊ eam intrare.

Reſpōdeo dđm ꝙ oēs angeli boni ⁊ mali ex ꝟtute nāe ſue hñt ptātē trāſmutādi corpora nr̄a: ſicut ēt alia corpora nālia: ⁊ qꝛ vbi operant̄ ibi ſunt iō nr̄is corporibꝰ illabūt̄: ⁊ ꝑ ꝯñs ēt ipreſſionē hñt i potētias affixas orgāis: q̄rū oꝑatiōes imutāt̄ ad imutationē organoꝝ: ſicut ē ſenſus imaginatōis: ⁊ hꝰ: ſic ēt ꝑ accñs eoꝝ oꝑatio reſultat in intellectū: cuius obiectū eſt fantaſia: ſicut color viſus: vt dicit̄ in. 3. de aīa: ſꝫ tamē hoc nō ꝑuenit vſq̄ ad voluntatē: quia voluntas neq̄ q̄ātuꝫ ad actum: neq̄ q̄ātū ad obiectū dependet ex organo corporali: qꝛ obiectum ſuum ab intellectu accipit ſecūdū ꝙ itellectus apprehendit aliquid in ratione boni.

Ad primū ergo dđm. ꝙ demon dicit̄ nō itus adeſſe ſimulacro: q̄ſi ꝟtus cōiuncta: ita ꝙ ex demone ⁊ ſimulacro fiat vnum: ſicut ydolatre putabant aliqđ numē in imaginibus corporalibꝰ eē. ¶ Ad zm̄ dđm ꝙ aīa nō ē in corpe ſic̄ in loco: ſꝫ ſicut forma i mā: ⁊ iō nō ē vnius rōnis oꝑatio: quā aīa i corpꝰ efficit ⁊ demō. vñ ſine ꝯfuſiōe oꝑationū vtrūq̄ ſil' in eadē corporis pte eē poteſt ¶ Ad 3m̄ dđz. ꝙ eē intra aliq̄d eſt eē itra terminos eiꝰ. corpus. n. hꝫ terminos duplicis rōnis. ſ. quātitatis ⁊ eētie: ⁊ iō angelus operās itra terminos corporalis quātitatꝭ corpori illabit̄: nō aūt ita: ꝙ ſit itra terminos eſſentie ſue: nec ſic̄ ps nec ſic̄ ꝟtꝰ dans eē: qꝛ eē ē ꝑ creatōeꝫ a deo: ſba āt ſpiritualis nō hꝫ terminos quātitatis: ſꝫ tm̄ eētie: ⁊ iō i ipſā nō intrat niſi ille q dat eē. ſ. deus creator q hꝫ intrinſecam eſſentie operationē: alie aūt ꝑfectiōes ſunt ſuꝑaddite ad eſſentiā: vnde angelus illuminās nō dicit̄ eſſe in angelo ⁊ in aīa: ſed extrinſecus aliq̄d operari. ¶ Ad 4m̄ dđz. ꝙ forme q̄ vidētur in iſtis p̄ſtigys nō ſunt niſi in ſenſu: hoc autē pōt dupliciter ꝯtingere ꝑ demonū operationeꝫ. Uno mō vt ſpēs q̄ ſunt in imaginatiōe ſeruate oꝑatione demonuꝫ ad organa ſenſuū fluāt: ſicut ꝯtingit in ſomno: ⁊ iō qñ ille ſpēs ꝯtingunt organa ſenſus exterioris: vidētur ac ſi eēnt res p̄ſentes. ex̄ ⁊ actu ſentirent̄. Alius modus pōt eē ex imutatiōe organoꝝ: q̄bus imunitatis fallit̄ ſenſus iudiciū: ſicut pꝫ in eo q hꝫ guſtū corruptū cui oīa vidētur amara. hoc autē facere poſſunt virtute q̄rūdā rerū nālium: ſicut ad vaporationē cuiuſdā fumi trabes domus vidētur ſerpentes: ⁊ multa experimēta huiuſmōi inueniunt̄. ¶ Ad 5m̄ dđm. ꝙ cogitatōes cordiū ſcire ſolius dei eſt: pñt tamē angeli aliquas eaꝝ cōycere ex ſignis corporalibus exterioribus. ſ. ex imutatōe vultus: ſicut dr̄. Jn vultu legit̄ hoīs ſecreta volūtas: ⁊ ex motu cordis: ſicut ꝑ qualitatē pulſus etiam a medicis paſſiones anime cognoſcunt̄. ¶ Ad ſeptū dicenduꝫ. ꝙ mali angeli cogitationes imittunt: vt p̄us dictū eſt illuſtrādo fantaſmata: vt ſm̄ diuerſas eorum cōpoſitiones poſſint noue intētiōes ab eis accipi: nō tamen intellectus cogit̄ eas accipere: qꝛ preter obiectū ⁊ potētiā cognoſcētē exigit̄ ad actualē cognitionē intētio cognoſcētis: vel ꝑ ſenſuꝫ: vel ꝑ itellc̄m: ſꝫ boni angeli etiā directe in intellc̄m iprimere pñt: qꝛ ſꝫ Aug. operant̄ i itelligētias noſtras miris q̄buſdā modis: hoc aūt ē iq̄ātū lumen itellc̄s agētis nr̄i ꝯfortatur ꝑ intellectuale lumen ipſorū: ſed hoc demonibus nō ꝯpetit: qꝛ quāuis nāle lumē eoꝝ ſit efficacius q̄ꝫ lumē itellc̄s nr̄i: tm̄ lumine gratie nō ſūt ꝑfecti: ſꝫ tenebris culpe obūbrati: ⁊ ideo nō intendunt iudiciū rōnis nr̄e rectificare ꝑ ꝯfortationē intellectualis luminis: ſꝫ aliqua nobis oſtēdere: ex quibus decipiamur: quod faciunt fantaſmata illuſtrando. ¶ Ad ſeptimū dicēdū. ꝙ demones dn̄r incentores iq̄ātū faciunt feruere ſanguinē: ⁊ ſic aīa ad ꝯcupiſcēduꝫ diſponit̄: ſicut etiā q̄dam cibi libidinē ꝓuocant. Jn volūtatē autē imprimere ſolius dei ē: qđ eſt ꝓpter libertatis voluntatē q̄ eſt dn̄a ſui actus: ⁊ nō cogit̄ ab obiecto: ſicut itellc̄s cogit̄ demrōne. vñ pꝫ ex p̄dictis ꝙ demones imprimūt in fantaſiaꝫ: ſed angeli etiā in itellꝫ. deus autem ſolus in voluntatem.

¶ Utꝝ deus apparuerit in figuris corporalibus. VI.

AD ſextuꝫ ſic ꝓcedit̄. videt̄ ꝙ ipſe ds i corꝑalibꝰ figuris nō apꝑuerit hꝰ. n. apparitiōes facte patribꝰ in ꝓphetis fcē ſūt mediātibus angelis: quoꝝ etiā diſpoſitōe lex tradita eſt: vt dr̄ actuū. 7. ⁊ ad hebreos. z. Sꝫ ille apparet q imediate reuelationē facit. ergo vr̄ ꝙ i huiuſmōi formis corporalibꝰ deus nō apparuerit. ¶ P̄. angelus apparens viſibiliter aſſumit corpꝰ in quo vr̄: ſed deus nūq̄ aſſūpſit corpꝰ: niſi in vnitate ꝑſone. ergo vr̄ ꝙ ipſe i corꝑalibꝰ figurꝭ nō videat̄. ¶ P̄. angelꝰ q appet i aliquo corpe: ē i eo i quo p̄us nō fuerat: ſꝫ i illis creaturꝭ i q̄bꝰ appere dr̄ ds: nō ē niſi ſicut p̄us fuerat. ſ. ꝑ eētiā: p̄ñtiā: et pōꝫ. g̊ vr̄ ꝙ ipē ds nō appebat. ¶ P̄. ſi ipſe ds appuerit. g̊ vr̄ ꝙ miſſio viſibil' fcā fuerit i veteri teſtam̄. ſic̄ ēt in nouo (qđ a ſanctis negatur.

Sꝫ cōtra ē qđ dr̄ Exodi. zo. Ubi dñs loq̄t̄ ad pplꝫ dicēs. Nō erūt tibi aly dy p̄ter me: ⁊ freq̄nter ēt iueīt̄. ego dñs. g̊ vr̄ ꝙ ipēmet ds appuerit. ¶ P̄. yſa. 6. dr̄. vidi dñꝫ ſedētē ⁊c̄. Qđ ñ pt ꝯuēire niſi ipi deo. g̊ vr̄ ꝙ ipꝫ deū viderit.

Reſpondeo dđz. ꝙ ds ſꝫ eētiā ſuā corꝑalibꝰ oculis nūq̄ videri pt: nec ēt itellc̄u niſi a btis: ſꝫ i corꝑalibꝰ formis hoībꝰ appuit. h̄ āt appitio fcā eſt miſterio angeloꝝ: vt dicit Aug. i li. đ trinitate. Qꝛ dine illuminatiōes nō veniūt i nos niſi mediante celeſti hierarchia: vt dicit Dio. Uñ i oībꝰ illis appitōibꝰ corꝑalibꝰ corpꝰ formatū ē ⁊ aſſūptū ⁊ motū ab āgelo: ſꝫ tm̄ i corpe aſſūpto ꝑ angelū dr̄ appere angelꝰ ⁊ aliq̄n ds. Formatio. n. ⁊ apparitio corꝑis aſſūpti: vt dcm̄ ē: ſit ad oñdēdas ꝓꝑetates ſpiritualiū ſubaꝝ. qñq̄. n. angelꝰ q imediate illuminat hoīeꝫ vult iſtruere eū đ ꝓpa ꝟtute: quā ipē hꝫ. ⁊ tūc in corpe illo exp̄mit ſilitudies ſue ꝟtutꝭ: ⁊ ſic dr̄ ille iferior angelꝰ appere. Aliq̄n āt vult iſtruere hoīeꝫ đ ꝟtute dina vl' ēt ſuꝑiorꝭ angeli ꝑ quā opat̄. ⁊ tūc format corpꝰ aſſūptuꝫ ad exp̄mēdā eminētiā dine maieſtatꝭ: vl' ēt ꝓꝑetates ſuꝑioris āgeli. ⁊ tūc dr̄ ds appere: vl' ille ſuꝑior angelꝰ. ⁊ h̄ ēt Greg. dicit i glo. exodi. 3. Aſſignās cāꝫ q̄re angelꝰ q loq̄bat̄ Moyſi: qñ q̄ vocat̄ āgelꝰ: qñq̄ dñs. Et ꝑ h̄ pꝫ reſponſio.

Ad primum qꝛ nō dr̄ appere ille angelꝰ q imediate corpꝰ format: ſꝫ ds cuiꝰ ꝓꝑetates i figura oſtenſi corꝑis ſignant̄. ¶ Et ſimilr̄ ad zm̄ qꝛ q̄uis angelꝰ corpꝰ formet vl' moueat: nō tm̄ ipſe appere dr̄: rōne iā dcā: ſꝫ ds. ¶ Ad 3m̄ dđz. ꝙ ds erat i illis creaturis nouo mō: ſic̄ ſignatū i ſigno. ¶ Ad 4m̄ dđz. ꝙ imiſio viſibil' dine ꝑſone differt ab appitiōe de q̄ differētia dictū eſt in p̄mo diſtinctione. 16.

¶ Expoſitio textus.

AD patiēdum humor ⁊ humꝰ ⁊c̄.) Ur̄ h̄ eē flꝫ: qꝛ in aq̄ dñat̄ q̄litas actiua. ſ. frigidū: ⁊ ita vr̄ magis eē actiua q̄ꝫ aer i q̄ dñat̄ q̄litas paſſiua. ſ. hūiduꝫ Et dđz: ꝙ iſta obiectio ꝓcedit ꝯſiderata actione ⁊ paſſiōe ſꝫ q̄litates actiuas ⁊ paſſiuas. Sꝫ alr̄ ē ſi cōſideret̄ ſꝫ formas ſubales q̄ ſt̄ p̄ma p̄ncipia actiōis: quāto aliq̄d ē magis ſubtile: magis ē actiuū: qꝛ plꝰ hꝫ đ forma: et groſſuꝫ ē magis paſſiuū: qꝛ plꝰ hꝫ de mā (Sꝫ vbi dđz hoībus ⁊c̄.) Hic mouet̄ qđ hñs tres ptes ſꝫ tres modos: q̄bꝰ pōt dina appitio extimari. vnꝰ modꝰ ē vt aliq̄ noua creatura creet̄: ad h̄ ꝙ i ea ds appeat: ⁊ h̄ veꝝ ē ſi ꝑ creationē intelligat̄ formatio corꝑis fcā ꝑ miſteriū angeloꝝ: ſecūdus modus ē: vt angeli corpora nālr̄ vnita diuerſimode trāſformēt ad exp̄mēdū diuerſas ſilitudines. Tertiꝰ modus ē vt ſupra corpora q̄ hñt: alia groſſiora aſſumāt: q̄ſi idumēta q̄bus iduant̄: ⁊ vtrūq̄ iſtoꝝ falſuꝫ ē: qꝛ ſupponit angelos hr̄e corpora nāliter vnita. (Uiſibile ē q̄cq̄d nō ē ⁊c̄.) Jſtud abſolute veꝝ nō ē: ſi itelligat̄ de viſu exteriori: q̄a oē viſibile ē corpus nāle: ⁊ oē corpus nāle eſt mobile: vel ſm̄ locū: vel alio mō. (Perenerguminos ⁊c̄. Energia dicitur: ab en: qđ ē in ⁊ ergia: qđ ē labor ⁊ geos: qđ ē terra: ⁊ cōuenit hiis q interius terreſtri ⁊ melancolico humore laborant: quia tales vſu rationis priuantur: ideo energumini ēt dn̄r illi qui iterius a demone poſſidentur.

¶ De ordinū diſtinctiōe. ⁊ quot ſint: ⁊ q̄d ſint.

¶ Diſtinctio. IX.

POſt p̄dcā ſuꝑeſt cog̊ſceſ đ ordibꝰ āgeloꝝ: q̄d ſcriptura tradat q̄ i plibꝰ locis nouē eē ordies āgeloꝝ promlḡat. ſ. āgelos: archāgelos: p̄ncipatꝰ: ptātes: ꝟtutes: dñatōes thronos: cherubī: ⁊ ſeraphī. Et iueniūt̄ i iſtis ordinibꝰ tria terna eē: ⁊ i ſingulis tres ordies vt trinitatis ſilitudo i eis iſinuet̄ ipreſſa. Uñ Dionyſiꝰ tres ordies āgeloꝝ eē tradit: ternos i ſingulis ponēs. Sūt. n. tres ordies ſuꝑiores: tres iferiores: tres mediȷ̄. Suꝑiores: ſeraphī: cherubī: ⁊ troni. Mediȷ̄: dñatiōes: p̄ncipatus: poteſtates Jnferiores: virtutes: archangeli: ⁊ angeli.

¶ Quid appellet̄ ordo: ⁊ q̄ ſit rō noīs cuiuſq̄.

HJc conſiderādū ē q̄d appellet̄ ordo. Deinde vtꝝ ab ipſa creatiōe fuerit diſtinctio illoꝝ ordinū. Ordo angelorū dr̄ mltitudo celeſtiū ſpūuꝫ: q iter ſe in quo munere gr̄e aſſimilāt̄: ſic̄ ⁊ i nāliū datoruꝫ munere ꝯueniūt. ꝟbi gr̄a. Seraphī dn̄r q p̄ aliis ardēt i charitate. Seraphī. n. iterp̄tat̄ ardēs vl' ſuccedēs. Cherubin q p̄ alijs i ſcia eminent. Cherubī. n. iterp̄tat̄ plēitudo ſcie. Tronꝰ dr̄ ſedes. troni āt vocāt̄: vt btūs Gre. ait. q tāta diuinitatis gr̄a replēt̄: vt i eis ſedeat ds: ⁊ ꝑ eos iudicia diſcernat atq̄ iformet. Dñatiōes vocant̄ q p̄ncipatꝰ ⁊ ptātes trāſcēdūt. p̄ncipatꝰ dn̄r q ſibi ſubditis q̄ ſt̄ agēda diſponūt: eiſq̄ ad explenda dina miſteria p̄ncipāt̄. Ptātes noiant̄ hi q h̄ ceteris potētiꝰ i ſuo ordie acceperīt. Ut ꝟtutes aduerſe eis ſub eoꝝ refrenēt̄ ptāte: ne hoīes tētare tm̄ valeāt q̄tū đſiderāt. Uirtutes vocātur illi per quos ſigna ⁊ miracula ſepe fiūt. Archāgeli qui maiora nūciant. angeli qui minora.

¶ Qꝛ h̄ noīa nō ꝑꝑ ſe: ſꝫ ꝑꝑ nos eis data ſūt: que ſūpta ſūt a donis gr̄e q̄ non habēt ſingulariter: ſed excellēter ⁊ a p̄cipuis noiantur.

HEc noīa nō propter ſe illis: ſed ꝓpter nos data ſunt. Qui enim ſibi noti ſūt contemplatione nobis innoteſcūt cognominatōe: ⁊ noiant̄ ſinguli ordies a donis gratiaꝝ que nō ſingulariter: ſed excellēter data ſūt in participatiōe. Jn illa enim celeſti patria vbi plenitudo boni eſt: licet quedā data ſint excellenter: nihil tamē poſſidetur ſingulariter. Oia. n. in oībꝰ ſūt: nō q̄dē eq̄liter: qꝛ aliȷ̄ alijs ſublimiꝰ poſſidēt: q̄ tamē oēs habēt. Cūq̄ꝫ oīa dona gratiarū ſuperiores ordines ſublimius ⁊ perfectius perceperint: tamē ex p̄cipuis ſortiti ſunt vocabula: inferioribus cetera relinquētes ordinibꝰ ad cognominatōeꝫ: vt ſeraphī q ordo excellētiſſimꝰ eſtimatur tā dilectōeꝫ q̄ꝫ

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL.ES

cognitionē diuinitatis ⁊ cetera virtutū dona ceteris oibꝰ ſblimiꝰ ꝑcepit: ⁊ tñ ab excellētiori dono. i. a charitate nomē accepit ille ſuꝑior ordo. maiꝰ. n. donū ē charitas ꝙ̃ ſcia. Jtē maiꝰ ē ſcire ꝙ̃ iudicare. ſcia nāqꝫ iformat iudiciū. Jdōqꝫ ſecūdꝰ ordo a ſecūdo dono. i. a cognitiōe veritatis appellatꝰ ē. ſ. cherubin: ita ⁊ de alijs itelligēdū ē. Aſſignat̃ ergo excellētia ordinū ſꝫ excellētiā donoꝝ: ⁊ tñ ſic̃ Gregori. ait: illa dona oibꝰ ſūt cōia. Oēs. n. ardēt charitate ⁊ ſcia pleni ſūt: ſic ⁊ d̄ alijs. Sꝫ ſuꝑiores alijs excellētiꝰ vt iā dcm̄ ē ipſa dona acceperūt: a qbꝰ ⁊ noiant̃. Vñ Grego. Jn illa ſūma ciuitate qſqꝫ ordo eiꝰ rei cenſet̃ noīe quā pleniꝰ accepit i mūere. Sꝫ orit̃ hic qō talis. Si qs ordo ab illo dono noiat̃ qd̄ pleniꝰ poſſidet: tūc cherubin i ſcia ꝑeminet oibꝰ: qꝛ a ſcia noiat̃. Sꝫ q magis diligit plꝰ cogſcit. Tm̄ enīꝫ vt tradit auctoritas cognoſcit ibi qſqꝫ ꝙ̃tū diligit. Jtaqꝫ ſeraphin nō ſolū i charitate: ſꝫ ēt i ſcia ꝑeminet. Jdōqꝫ auctoritas illa ſic vr̄ itelligēda vt ꝯꝑatio nō referat̃ ad oēs ordines: ſꝫ ad quoſdā. ſ. iferiores. Jlle. n. ordo nō pleniꝰ ſeraphin accipit ſciāꝫ i mūere: ſꝫ pleniꝰ alijs ordinibꝰ q ſūt iferiores. Nec noiat̃ qſqꝫ ordo ab oi re quā pleniꝰ alijs accepit: ſed ab aliq̄ reꝝ q̄s accepit. Sꝫ pōt ꝯꝑatio referri nō ad ipſos ordies: ſꝫ ad alia dona: nec ad oia alia dona: ſꝫ ad q̄dā: ſic̃. n. hoies cū plā habeāt dona: q̄dā alijs excellētiꝰ poſſidēt: ita forte ⁊ angeli qbuſdā muneribꝰ magis pollēt: ⁊ alijs qbuſdā minus.

¶ Vtꝝ hi ordies ab initio creationis ita diſtincti fuerint.

Jam nūc ingrere reſtat vtꝝ iſti ordies a creatiōis initio ita diſticti fuerit. Or ita fuerit diſticti a primordio ſue ꝯditionis vr̄ teſtimonio auctis iſinuari: q̄ tradit de ſingul̄ ordibꝰ aliquos cecidiſſe. De ordie nāqꝫ ſuꝑiori lucifer ille fuit quo nulliꝰ dignior ꝯditꝰ ē. Apl̄s ēt pricipatꝰ ⁊ ptātes tenebraꝝ: noiat: oñdēs de ordibꝰ illis cecidiſſe: q cū i mal̄ miſteriū exerceāt: nō tñ penitꝰ noibꝰ ſuoꝝ ordinū priuati ſūt. Sꝫ nō vr̄ illud poſſe ſtare. nō. n. tūc charitate ardebāt: nec ſapia pollebāt: neqꝫ i eis d̄s ſedebat. ſi. n. h̄ hūiſſent nō cecidiſſent. Nō ergo tūc erāt ſeraphi vl̄ cherubi vl̄ troni. Ad qd̄ dicimꝰ qꝛ añ caſū quorūdaꝫ nō erāt iſti ordies: qꝛ nōdū hēbāt dōa: i quoꝝ ꝑticipatōibꝰ ꝯueniūt: ſꝫ qbuſdaꝫ cadētibꝰ alijs appoſita ſūt: eiſqꝫ q ceciderūt collata fuiſſēt eadē dōa ſi ꝑſtitiſſēt. Jdōqꝫ ſcriptura dic̃ de ordibꝰ cecidiſſe aliquos: nō qa fuiſſent i ordibꝰ: ⁊ poſtea corruerūt: ſꝫ qꝛ ſi ꝑſtitiſſēt eorū aliq i ſingulis fuiſſent ordibꝰ: q ⁊ i nāe tenuitate: ⁊ i forme ꝑſpicacitate differētes gradꝰ habebāt: ſicut illi q ꝑſtiterūt. Alij. n. vt ſupra diximꝰ ſuꝑiores: alij iferiores cōditi ſūt. ſuꝑiores q magis nā ſbtiles: ⁊ ſapia ampliꝰ ꝑſpicaces. Jnferiores q nā minꝰ ſubtiles ⁊ itelligētia minꝰ ꝑſpicaces fci ſt̃. Has āt iuiſibiles dr̄ias iuiſibiliū ille ſolꝰ ꝑōderare potuit: q oia i nūero ⁊ mēſura ⁊ ꝑōdere diſpoſuit. i. i ſeipſo: q ē mēſura oi rei modū ꝑfigens: ⁊ numerus oi rei ſpēm ꝑbens: ⁊ pondus omnē rem ad ſtabilitateꝫ trahens. i. terminās ⁊ formās ⁊ ordinās oia.

¶ Vtꝝ oēs āgeli eiuſdē ordis ſint equales.

PReterea ꝯſiderari oꝫ vtꝝ oēs angeli eiuſdē ordis ſint eq̄les. Jta eſſe qbuſdā placuit: ſꝫ nō ē h̄ ꝓbabile: nec aſſertiōe dignū. Or lucifer q fuit de collegio ſuꝑioꝝ: ipſis ēt dignior extitit: q alijs excellētiores creati fuerāt. Ex quo ꝑcipit̃ ꝙ ſi ꝑſtitiſſet i ordie ſuꝑiori fuiſſet: ⁊ alijs eiuſdē ordis dignior extitiſſet. Sicut. n. vnꝰ ē ordo aplōꝝ ⁊ alter martyꝝ: ⁊ tñ i aplīs alij ſūt alijs digniores: ſimil̄r ⁊ i martyribus alij alijs ſūt ſuꝑiores: ita ⁊ i ordibus angeloꝝ recte creditur eſſe.

¶ Quō dicat ſcriptura decimū ordinē ex hoibꝰ ꝯpleri cū nō ſint niſi nouē ordines angeloꝝ.

NOtādū ēt ꝙ decimꝰ ordo legit̃ de hoibꝰ reſtaurādꝰ: ſꝫ cū nō ſint niſi nouē ordies: nec plēs fuiſſent ēt ſi illi ꝑſtitiſſēt q ceciderūt: mouēt̃ lectores qō ſcriptura dicat d̄cimū ordinē ꝯpleri ex hoibꝰ. Grego. nāqꝫ dicit hoies aſſumēdos i ordie āgeloꝝ: quoꝝ alij aſſumūt̃ i ordine ſuꝑioꝝ: q. ſ. ē magis ardēs charitate: alij i ordine iferioꝝ. q. ſ. minus ꝑfecti ſūt. Ex quo appꝫ nō eē de hoibꝰ formādū decimū ordinē tanq̄ꝫ nouē ſint angeloruꝫ: ⁊ decimꝰ hoiūꝫ: ſꝫ hoies ꝑ q̄litate meritoꝝ ſtatuēdos i ordibꝰ āgeloꝝ. Or ḡ legit̃ decimꝰ ordo cōplēdꝰ d̄ hoibꝰ ex tali ſenſu dcm̄ fore accipi pōt: qꝛ de hoibꝰ reſtaurabit̃ qd̄ i āgel̄ lapſuꝫ ē: de qbꝰ tot corruerūt: vñ poſſet fieri decimus ordo. Propter qd̄ apl̄s dic̃ oia reſtaurari i xp̄o q̄ i celis ⁊ q̄ i terris ſūt: qꝛ ꝑ xp̄ꝫ redēptū ē hūanū genus: de quo fit reꝑatio ruine angelice: tñ nō minus ſaluaret̃ hō: ⁊ ſi angelus nō cecidiſſet.

¶ Or homines aſſumuntur iuxta numerū ſtantium non lapſorum.

NOn. n. iuxta numeꝝ eoꝝ q ceciderūt ſꝫ eoꝝ q ꝑmāſerūt hoies ad btitudinē admittūt̃. Vñ Greg. Supna illa ciuitas ex angelis ⁊ hoibꝰ conſtat: ad quā credimus tñ hūani gn̄is aſcēdere: quātos illic ꝯtingit angelos remāſiſſe: ſicut ſcriptuꝫ eſt i cātico deutronomij. Statuit termios ppl̄orū iuxta numerum angelorum dei.

¶ Or qdam putant ſm numerum lapſoruꝫ angeloꝝ hoies reparandos.

AQuibuſdā tamen putat̃ ꝙ hoies reperient̃ iuxta nūeꝝ angelorū q ceciderunt: vt illa celeſtis ciuitas: nec ſuoꝝ ciuium nūero priuet̃ nec maiori copia regnet. Or Aug. in enche. ſentire vr̄ nō aſſerens de hoibꝰ plus ſaluari ꝙ̃ corruit de āgelis ſed nec minꝰ: ita dicēs. Supna hieruſalem mr̄ nr̄a ciuitas dei nulla ciuium ſuorū numeroſitate fraudabitur: aut vberiore ēt copia fortaſſe regnabit. Neqꝫ eni numerū aut ſanctoruꝫ hominū: aut imūdorū demonū nouimꝰ: in quorū locum ſuccedētes filij catholice mr̄is q̄ ſterilis apparebat in terris in ea pace de qua illi ceciderunt ſine vllo tp̄is termino ꝑmanebunt: ſꝫ illorum ciuiū nūerus: ſiue qui ē: ſiue q fuit: ſiue q futurꝰ ē: in cōtēplatione eius artificis ē: qui vocat ea que nō ſunt tanq̄ꝫ ea q̄ ſunt. Ecce aperte dicit non minus de hoibus ſaluari ꝙ̃ corruit de angelis: ſed plus nō aſſerit.

¶ Diuiſio textus.

DEterminatis his q̄ ꝑtinēt ad ſtatum creatiōis āgelorū ⁊ ad diſtictōeꝫ eorū ꝑ ꝯuerſionē ⁊ auerſionē. Hic determiat ea q̄ ꝑtinēt ad dignitatē bonoꝝ. Et diuidit̃ i ꝑtes duas. Jn pria determinat de diſtinctiōe ordinū. Jn 2ª determiat q̄ſdam actꝰ q ſequūt̃ ordies diſtinctos. 10. diſtin. (Hic iueſtigādū ē ⁊c̃) Pria in duas. Jn pria determinat ordinū angelorū diſtinctiōem. Jn 2ª oñdit qūo hoies aſſumūtur ad ordies āgeloꝝ. ibi (Eſt ēt notandū ꝙ diuinus ordo ⁊c̃.) Prima in tres. Jn pria oñdit ordinū diſtinctiōem. Jn 2ª diſtinctionis ꝑnᵐ quātū ad duratiōem ibi (Jā nūc ingrere reſtat ⁊c̃.) Jn 3ª diſtinctiōis modū ꝙ̃tū ad eq̄litatem: ibi (Preterea ꝯſiderari oꝫ ⁊c̃.) ¶ Circa ꝑmū tria facit. Primo ponit ordinū diſtinctiōem. 2° aſſignat diſtinctionis rōem: ibi (Hic ꝯſiderādū ē ⁊c̃). 3° aſſignat cāꝫ nominatiōis ipoꝝ. ibi (Hec noia illis ⁊c̃.) Et circa h̄ duo fac̃. Prio determiat vitatē. 2° excludit obiectiōem. ibi (Sꝫ orit̃ h̄ q̄ſtio ⁊c̃.) (Notādum ē ⁊c̃.) Hic oñdit quomō homines ad angelorū ordies aſſumūt̃. Et circa h̄ duo facit. Prio oñdit ꝑ quē modū aſſumūt̃: vtꝝ ad vnū ordinem decimū vl̄ ad oēs nouē. 2° oñdit eoꝝ q aſſumūt̃ nūeruꝫ ibi (Nō. n. iux̃ ⁊c̃.) Vbi duo fac̃. Prio oñdit vitatē. 2° excludit ꝯrietatē. ibi (A qbuſdā tñ putat̃ ⁊c̃.)

¶ Qō I.

HJc querūt̃ octo. Prio qd ſit hierarchia. 2° d̄ actibꝰ hierar. 3° d̄ diſtictiōe hierarchiaꝝ ⁊ ordinū. 4° d̄ nomiatōe ordinū diſtictoꝝ. 5° de diſtictiōe vel eq̄litate pſōaꝝ i vno ordie exñtiū. 6° d̄ gn̄atione hierarchiaꝝ. 7° de ꝑnº ordinū. 8° de eoꝝ reſtauratione per homines facta.

¶ Vtꝝ diffinitio hierarchie data a Dionyſio ſit conueniens.

AD primum ſic ꝓcedit̃. ⁊ ponit̃ diffinitio Dionyſij 4° ca. ce. hierar. Hierarchia eſt dinꝰ ordo ⁊ ſcia: ⁊ actio deiformi quantum poſſiblie eſt ſimilans: ⁊ ad inditas ei diuinitꝰ illuminatiōes ꝓportiōabil̄r i dei ſil̄itudinē ꝯſcēdēs. vr̄ āt ꝙ ſit incōpetēs: qꝛ diffō nihil ſuꝑfluū oꝫ ꝯtinere: ſꝫ ipe alibi diffiniens hierarchiā dic̃. Hierarchia ē ad deū ꝙ̃tū poſſe ē vnitas ⁊ ſil̄itudo: cū ḡ i ꝑaſſignata d̄ſcriptiōe ꝑp dinā ſil̄itudinē multa ponāt̃: vr̄ ꝙ ſint ſuꝑflua. ¶ P̃. ꝑs nō oꝫ poni i diffōne totiꝰ ad minꝰ ſicut genꝰ: ſꝫ ordo ē ꝑs hierarchie: cū vnaq̄qꝫ hierarchia tres ordines ꝯtieat. ḡ vr̄ incōuenieter dicere. hierarchia ē ordo. ¶ P̃. i āgelis nō tm̄ ē ordo ſm ſciam: ſꝫ ēt ſm alia dona ⁊ nālia ⁊ gratuita: q̄ oia excellētiꝰ ſunt in ſuꝑioribꝰ ꝙ̃ iferioribꝰ: ḡ ſicut ponit ſciam: debuit alia dōa pōere. ¶ P̃. actio ꝑtinet admiſtrātes: ſꝫ hierarchia ē cōis miſtrātibꝰ ⁊ aſſiſtētibꝰ. ḡ vr̄ ꝙ deſcribat cōe ꝑ ꝓpriū qd̄ ē ꝯtra arteꝫ diffōnuꝫ. ¶ P̃. idē nō ꝑt pōi i diuerſis gn̄ibꝰ nō ſubalternatim poſitis. ḡ vr̄ cū ſcia ⁊ actio ⁊ ordo nō ſubalternent̃ inuicē ꝙ incōuenieter aſſignēt̃ hierarchie tāquā gn̄a in ꝑdcā deſcriptiōe. ¶ P̃. i dinis perſonis nō ē ordo ſcietie ⁊ actiōis: cū ſit vna ſcia: ⁊ actio triū: h̄ āt ꝑtinet ad rōnem hierarchie ꝙ ſit ordo ſcie ⁊ actionis: ḡ vr̄ ꝙ nō ſil̄r deiforme. ¶ P̃. idē ē deiformitas ⁊ ſil̄itudo dina. ḡ vr̄ eē vboꝝ iculcatio: cū dic̃ i dinā ſil̄itudinē aſcēdēs poſtq̄ꝫ dixerat deiformi ſimulans.

RESPŌDEO dōm: ꝙ hierachia dr̄ q̄ſi ſacer ꝑncipatꝰ a hieros qd̄ ē ſacrū ⁊ archos: qd̄ ē princeps. Jn oi āt ꝑncipatu regrit̃ gradus ptātis ⁊ finis. vñ i ſacro ꝑncipatu oꝫ hō ſacra ⁊ dina eē: ⁊ iō ſicut in ꝑncipatu ſecl̄ari finis ē: vt ſubta multitudo pacifice diſpōat̃ ad bonū intētū a ꝑncipe: ſicut pꝫ i exercitu: q ſm ph̄m. ii. metaph̄ice ordinat̃ ad bonū ducis: ſicut ad finē vltimū. Jta oꝫ ꝙ in ſacro ꝑncipatu finis ſit aſſil̄atio ad deū. Hunc āt finē nō ē poſſe āgelos ꝯſeq niſi ꝑ ordiatā actiōem ad quā exigit̃ ordinata ptās: ⁊ ſcia dirigēs. ⁊ iō in diffōne hierarchie ponit̃ ordo: in q̄ exꝑmit̃ gradus ptātis ⁊ ſcie ſic̃ dirigēs: ⁊ actio ſic̃ ad finē iducēs: ⁊ dei ſil̄itudo ſic̃ finis itētꝰ.

AD PRIMUM ḡ dōm. ꝙ finis ē cā cāꝝ: ⁊ iō diffō q̄ ſumit̃ ex fine formalior eſt iter oēs diffōnes: ⁊ mediū demōſtrās eas: ⁊ iō illa deſcriptio hierarchie ē ad deū vnitas: ⁊ ſil̄itudo ē ſic̃ diffō q̄ ē medium demr̄atiōis: h̄ āt hierarchia ē ordo: ſcia ⁊ actio ſi nihil addat̃ ē q̄ſi demr̄atiōis ꝯcl̄o: qꝛ icludit eēntialia ꝑnª hierarchie. vñ Diony. eā ex ꝑdcā ꝯcludit: ſꝫ illa q̄ poſita ē ꝑfcā ē: qꝛ ꝯꝑhēdit vtrūqꝫ. vñ ē q̄ſi demr̄atio pōne differens.

¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ ordo pōt ſumi dupl̄r: vl̄ ſm ꝙ noiat vnū gradū tm̄: ſic̃ q ſūt vniꝰ gradus dicūt̃ vniꝰ ordinis: ⁊ ſic ordo ē ꝑs hierarchie: vl̄ ſm ꝙ noiat rel̄onē q̄ ē inter diuerſos gradus: vt ordo dicat̃ ipa ordinatio: ⁊ ſic ſumit̃ quaſi abſtracte: ⁊ ſic ponit̃ i diffōne hierarchie: ꝑ āt mō ſumit̃ ꝯcretie: vt dicat̃ ordo vniꝰ gradus ordiatꝰ. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ ſic̃ aīa i corꝑe quēdā effcm̄ inducit imediate i oibꝰ mēbris: vt eē inq̄ꝫtū ē forma corꝑis: alio āt iducit in vno mēbro mediāte alio: vt motū: ita ēt deꝰ in oibꝰ ordinibꝰ celeſtis hierarchie imediate iduc̃ vitā nature gr̄e ⁊ gl̄ie: ſꝫ ad executiōem officioꝝ dinoꝝ mouet eos ordinate ꝑ ꝑmos medios: ⁊ ꝑ medios vltios. ⁊ iō non ponit̃ nā vel gr̄a vel gl̄ia in diffōne hierarchie: ſꝫ ſcia velut dirigēs actionem i dinis officijs. ¶ Ad q̄rtū dōm: ꝙ actio circa nos exercita ē ꝓꝑa miſtrātiū q̄ non ponit̃ i diffōne hierarchie. ſed actio cōis ꝓut ſign̄at trāſfuſionē ꝑcepti luminis a deo ab vna i aliā cōis ē oibꝰ. ¶ Ad qn̄tū dōm: ꝙ Diony. nō intēdit ordiare diffōnem: ſꝫ ꝑncipia eēntialia hierarchie tangere: q̄ꝝ aliqd̄ ē ſicut māle ꝑ modum gn̄is ſe hn̄s. ſ. ordo alia vō ſūt ſicut formalia ꝯplentia rōnem hierarchie per modū dr̄ie: q̄ꝝ ꝑmū ē ipſa receptio diuini luminis que in ſcia iportat̃: qꝛ ſcia illa ē ſm receptionem diuini luminis

⁊ zᵐ ē eſ⁹ tranſfuſio in alteꝝ quā deſignat actio. ⁊ tertiuꝫ
ē ꝯſecutio finis in dei ſilitudinem: ⁊ ſic pꝫ ꝙ ſp ſequens ē
formale reſpcū precedētis. vñ ſi dꝫ ordinate tradi diffini
tio pōt ſic dici: ꝙ hierarchia ē diuinus ordo ſꝫ ꝯſciaꝫ ⁊ acti/
onē ⁊c. ⸿ Ad 6ᵐ dōm: ꝙ ſm quoſdā in diuinis pſonis ē q̄/
dā hierarchia quā dicūt ſupceleſtē que attēdit̄ ſm ordi/
nē nāe i pſonis diuis quā aſſimilat hierarchia celeſtī an/
geloꝝ ⁊ ſubceleſtis hoīum: ſꝫ h̄ nō ē ꝯueniēs: nec ſm intē
tionē Diony. qꝛ in diuis pſonis pncipatū ponere vni⁹ ad
alteꝝ ē hereticū: aut ꝙ pr̄ purget filiū vel illuminet vel
pficiat: vl ꝙ id qꝺ pr̄is ē recipiat̄ i filio iferiori mōq̄ tn̄ re/
grūt̄ ad rōnē hierarchie ſꝫ itētōeꝫ Dio. ⁊ ſꝫ vocabuli ſi/
gnificatiōem. Et iō dōm ē alr̄. ſ. ꝙ ſimilat deiforme inq̄ꝫ/
tū p lumē pceptū diuīe claritati aſſimilat̄: nō gdē p equi/
parātiā: ſꝫ ſm ſuā ꝓportōeꝫ: pp qꝺ dic̄ q̄ꝫtū poſ̄e ē. Dīs ēt
pfectio creatur̄ ē ſilitudo diuīe bonitatis: lꝫ q̄dā expſſior
alia. ⸿ Ad 7ᵐ dōꝫ. ꝙ alicui agēti vl' iupmēti pōt aliqꝺ
recipiēs aſſimilari duplr̄: vl' ſm formā tm̄: vl' ſm formaꝫ
⁊ actiōem: ſic̄ aliqd illuminat̄ a ſole: vt ēt alia illuminet
ad ſilitudinē ſolis: ſic̄ luna: ⁊ h̄ ē aſſimilatio ſm ꝯueniētiā
in forma ⁊ actōe: aliq̄ āt illuminānt̄: vt i ſepſis luceāt: ſed
lumē i alteꝝ nō trāſfūdāt: vt terreſtria colorata: qꝛ color
ē aliqd lucis: ſic ēt aſſimilāt̄ āgeli deo in receptiōe diuini
lumis. ⁊ h̄ aſſimilatio oñdit̄ i h̄ ꝙ dic̄ deiformē inq̄ꝫtum
poſ̄e ē ⁊c. ⁊ ēt itrāſfuſione eiuſdē i alios: ⁊ h̄ oñdit̄ cūꝫ dr̄
ad inditas illumiatiōes. i. ſcdꝫ v̄tutē ⁊ regulaꝫ datarū il/
luminatiōum aſcendēs in dei ſilitudinē opando in alios
ſcdm ſuā ꝓportiōem: ⁊ iō noiat aſcēſuꝫ: qꝛ i h̄ ē pfectio ſi/
militudis ⁊ oium diuius ē dei coopatores fieri: ſic̄ ibidē
dic̄ Diony. pp qꝺ ēt phi poſuerūt finē itelligētiaꝝ mouē
tiū orbes quē intendunt aſſimilationem diuinā i cāndo.
⁊ ſic pꝫ ꝙ prima ſilitudo rñdet ſcie: ſed ſcda actioni.

⸿ Utrum vnus angelus purget alium.

A D ſecūdum ſic pcedit̄. vr̄ ꝙ vnus āgel⁹ aliū nō purget.
Purgatio. n. nō ē niſi p grām: ſꝫ ſoli⁹ dei ē da
re grāꝫ. ğ ipſe ſolus purgat. ⸿ P̄. purgatio n̄
ē niſi ab imundicia: ſꝫ in angelis bonis p⁹ ca/
ſū maloꝝ nulla remāſit imūdicia. ğ n̄ ē ibi purgatio. Jtē
vr̄ ꝙ nec illuminatio vni⁹ p alteꝝ fiat: qꝛ iformare mētē
ē ſoli⁹ dei: vt ait Aug. ſꝫ illumiari nō pōt āgelus. niſi mēs
ſua iformet̄. ğ vr̄ ꝙ vn⁹ āgel⁹ aliū n̄ illumiet. ⸿ P̄. ſic̄ hr̄
Math. 23. Magr̄ veſter vn⁹ ē xp̄s. vbi dic̄ Aug. ꝙ ipē ſo/
lus ē q iteri⁹ docꝫ: ſꝫ illūinatio ē p modū cuiuſdā doctrīe
ğ vr̄ ꝙ ſolus de⁹ mētē āgeli illumiet. ⸿ P̄. oēs angeli be
atitudinē ſuā hn̄t ex h̄ ꝙ imediate vidēt deū: ſꝫ de⁹ ē ſuf/
ficiēs mediū ad oium cognitiōem. ğ vr̄ ꝙ vn⁹ aliū nō il/
luminet. ⸿ P̄. ſi vn⁹ illuminat aliū: aut h̄ fac̄ creādo no
uū lumē i mēte ei⁹: aut trāſmutādo lumē a deo receptū:
ſꝫ pmū ē hereticū: cū angeli nō ſint creatores. ſcdm autē
vr̄ ipoſ̄e niſi ponat̄ aliqꝺ mediū deferēs: ſic̄ i illuminati
one corpali: qꝺ ibi nō ē ēt facile fingere. ğ vr̄ ꝙ vn⁹ aliū n̄
illuminet. Jtē vr̄: ꝙ nec pficiat: qꝛ vt ſupra i 4ª diſti. dcm̄
ē: pfectio q̄ poſ̄is ē in angelo: ē vl' nāe ꝯdite vl' glificate ſꝫ
neutra pt eē in angelo ab angelo. ğ vr̄ ꝙ vn⁹ aliū nō pfici
at. ⸿ P̄. nulla pfectio pt eē i angelo: niſi ſm receptioneꝫ
diui luminis. ſed hec receptio ē p illuminatiōeꝫ. ğ pfecti
ctio ab illuminatiōe nō differt.

Reſpondeo dōm: ꝙ actio nō pōt eē niſi ſm exigē
tiā rei: c⁹ ē actio: cū āt hierarchia pfi
ciat̄ in ſcia: vt ex diffōne pꝫ: oꝫ vt actio hierarchica i trāſ
fuſione ſcie ꝯſiſtat. vñ dicit Diony. 7° ca. ce. hier. ꝙ pur/
gatio: illuminatio: ⁊ pfectio ē diuīe ſcie aſſumptio. Ad ſciē
tiam āt ꝯcurrūt duo in ſui acqſitiōe. ſ. expulſio ꝯrꝗ vl' p̄/
uationis ⁊ ꝯſūmatio ei⁹: ſicut ē ēt in acqſitione cuiuſlibet
forme: ſed ꝯſumatio ſcie in duob⁹ ꝯſiſtit: ſicut ⁊ viſio cor
poralis ad quā reqrit̄ lumē ſub q̄ videat̄ viſibile: ⁊ ꝯſeqt̄
cognitio ipi⁹ viſibilis. Silr̄ ēt per lumē itellectuale hēt̄
cognitio itellectiua: ğ q̄ꝫtū ad remotiōem priuationis eſt
purgatio: q̄ꝫtū ad influētiā luminis ē illuminatio: ſꝫ quā
tū ad cognitiōem ꝯſequētē in quā dirigit lumē ſicut i vl/
timū terminū ē pfectio: ⁊ pp h̄ perfectiones a Dionyſio
dicūt̄ ſm traditionem ſacraꝝ doctrinaꝝ.

Ad primuꝫ ğ dōm: ꝙ purgatio a culpa ē p gratiā
ſed a neſcia ē p lumen doctrīe: ⁊ hoc
ēt ab alio eē pōt q̄ꝫ a deo. ⸿ Ad ſcdm dōm: ꝙ purgatio q̄
ē in angelis nō ē ab imundicia: ſꝫ a diſſilitudinis ꝯfuſiōe
vt dr̄ in. 3. ca. ce. hierar. vl' a neſciētia: vt dr̄ in. 6. ca. ce. hie
rar. ⁊ h̄ duo in idē redeūt: ꝯfuſio. n. itell's ē ex hoc ꝙ ē i pō
reſpcū pluriū. ⁊ in h̄ diſſilis ē a prio itellcū. ſ. diuo: cui nul
la poſſibilitas admiſcet̄. p lumē ğ receptū a deo median
te ſupiori angelo liberat̄ intell's angelic⁹ ab hac diſſimi/
litudinis ꝯfuſiōe inq̄ꝫtū terminat̄ ad vnū cui fortius ihe
ret: quāto magis mediū cognitiōis efficax ē: ſic̄ pꝫ in eo q
neſcit quā ptē ꝯdictiōis eligat: ſꝫ intētio medio ꝓbabili
magis ad vnā flectit̄: ſꝫ additio medio dm̄ratiuo firmat̄
in illo. ⸿ Ad illud qꝺ poſtea de illuminatiōe q̄rit̄ dōm:
ꝙ circa h̄ ꝯrie quidā opinati ſt̄. Quedā eni dixerūt āge/
los inferiores nūq̄ꝫ eēntiam dei videre: ſed p illuminati/
onē ſupiorū: q eū imediate vident dei noticiā capere: cui
obuiat qꝺ dr̄ Math. 18. Angeli eoꝝ ſēp vidēt facieꝫ pr̄is
mei: vbi loqt̄ de angelis inferioris ordinis hoīb⁹ ad cu/
ſtodiā deputatis. Alīj vero ecōtrario dicūt angelos oēs
imediate a deo illuminatiōem recipere negātes inferio
res a ſupiorib⁹ illuminari: ⁊ negātes totū h̄ qꝺ Dionyſi⁹
de angelis tradit auc̄tatib⁹ ſacre ſcripture ꝓbatū ⁊ con
ſonū phoꝝ doctrine. vñ mediaꝫ viā eligentes dicim⁹ oēs
qdē angelos aſſentiā diuā imediate videre: ex quo bea/
ti ſūt: ſꝫ nō ē neceſſariū ꝙ q videt cām videat oēs ei⁹ effe
ct⁹ niſi ipam ſm totā pōm ꝯphendat: ſicut de⁹ ſeipm cō/
prehēdēs oia cognſcit. Alioꝝ āt qui ipm vidēdo nō ꝯpre/
hēdūt vnuſqſq̄ꝫ tanto pl's i eo cognoſcit quāto ipm pleni
us capit fruitione gl'ie: ſic̄ ēt ex pncipīꝫ ſpecl'atiuis q me/
lioris intell's ē plures ꝯcluſiones elicere pōt. vnde in his
diuinis effectib⁹ ptinētib⁹ ad ſtatū nāe vl' grē que p āge/
loꝝ officia diſpenſant̄ ſupiores iferiores illumināt ⁊ in/
ſtruūt vt expſſe hr̄ in ſeptio celeſtis hierarchie: ⁊ in prin/
cipio quarti de diui. no. Qꝺ ergo tertio obycitur. ꝙ men
tem ſolus deus formare pōt: dōm ꝙ verum eſt iuſtificā
do per grām: ſed de hac formatione nihil ad pñs. ⸿ Ad
q̄rtum dōm: ꝙ ſicut in actiōibus naturalib⁹ inferi⁹ agēs
nō hꝫ efficaciaꝫ i ꝓductione effectus niſi per virtutē agē
tis primi: que vehementius ipimit in effectū: ita etiam
in intellectualibus inferior illuminās nihil poteſt effice
re niſi per virtutem primi illuminantis: ⁊ propter h̄ ipſe
deus eſt qui omnes docet: nec tamē excludit̄ ab aīꝗs il/
luminatio: ſicut nec ab agētib⁹ naturalib⁹ nālis actio.
⸿ Uel dicendum ꝙ docere proprie dicitur qui in cogni
tionem rei ducit. Sicut autem in cognitionem coloris
ſenſibilem peruenit homo ex duobus. ſ. ex viſibili obie/
cto ⁊ ex lumine ſub quo videtur. vnde ⁊ vterq̄ꝫ dicit̄ de/
monſtrare rem. ſ. qui lumen preparat: ⁊ qui obiectum re
preſentat. ita etiam ad cognitionem intellectualem duo
exigūtur. ſ. ipſuꝫ intelligibile: ⁊ lumen per qꝺ videtur: et
iō duplr̄ dicitur aliquis docere: vel ſicut proponens itel
ligibile vel ſicut prebens lumen ad intelligendum. hoc
autem lumen eſt duplex. vnum intrinſecus vel cōnatu
rale intellectui cui ſimilatur lumen qꝺ eſt de compoſiti
one oculi: ⁊ per collatiōem hui⁹ luminis ſolus de⁹ doce
re dr̄. Scdm lumē qꝺ ſuperueniens ad confortationem

cōnālis luminis cui ſimilat̄ in viſu corporali lumen ſolis
vel cādele: ⁊ ſic pōt āgelus aliū angelū: vel etiā hoiem il/
lumiare ad aliquid cognoſcēdū: nō aūt homo ſic docere
pōt: cū in eo lumē itellectuale debiliſſime recipiat̄. Qui/
daꝫ tn̄ dicūt ꝙ nullo mō āgelus docet: ſicut lumē phēs:
qꝺ expreſſe dictis Dioniſīj ꝯtrariari videt̄. Silr̄ etiā itel
ligibile duplex eſt: vnuꝫ ad qꝺ itelligēdū ſufficit itellect⁹
alicuius hominis dūmodo ſibi cōſiderādū ꝓponat̄. vñ ⁊
ipſe ꝓponēs docere dr̄ quaſi in cognitiōeꝫ ducēs: ſicut in
viſu corpali mōſtrat reꝫ q eā corā oculis ponit. ⸿ Aliud
eſt ad cuius cognitiōeꝫ nō ſufficit itellectus diſcipuli: ni/
ſi i hoc māuducat̄ p aliquid ſibi notū. vnde ⁊ qui hoc ma
gis notū ſibi ꝓponit docere eū dicit̄. Hui⁹ ſil'e eſt in viſu
corporali in hoc ꝙ aliqs alicui rem a lōge apparētē digi/
to monſtrat ⁊ his duobus modis homo docere dr̄: ⁊ hec
doctrina eſt nō p modū illuminatiōis: ſed p moduꝫ locu
tiōis. ⸿ Ad 5ᵐ dōm: ꝙ quāuis deū oēs videāt: nō tn̄ ipm
comprehēdūt. ⁊ ideo nō opꝫ ꝙ oia oēs in ipſo cognoſcāt:
⁊ ꝓpter hoc nō remouet̄ quin vnus angelus qui aliqd in
v̄bo dei cognoſcit: poſſit quātū ad hoc aliū illumiare an/
gelū: qui hoc in v̄bo dei nō cognoſcit. ⸿ Ad 6ᵐ dōm: ꝙ ſi
cut in corporalibus illud qꝺ eſt in actu agit p hoc qꝺ edu
cit potētiā patiētis in actū: ita etiā cū itellectus iferioris
āgeli ſit in potētia reſpectu quorūdā poterit p ſuperiorē
angelū: qui eſt in pfectiori actu reduci in actū ſil'em: nō p
creatōeꝫ alicuius noui luminis: nec p hoc ꝙ idē numero
lumē qꝺ eſt in ſupiori recipit̄ ab iferiori: nec opꝫ eſſe ali/
quod mediuꝫ deferēs viruté agētis: qꝛ in eis falſo imagi
nat̄ quis diſtātiā ſitualē. Sed qꝺ eſt in corporibus ſitus:
hoc eſt in ſpūalibus ordo ſm Auguſti. ⸿ Ad 7ᵐ dōm: ꝙ
pfectio. hic dicit̄ illud ad qꝺ terminatur motus illumina
tionis: nō aūt perfectio glorie vel nāe. ⸿ Ad 8ᵐ dōm: ꝙ
iſte tres actiōes: quādoq̄ꝫ cōiungūtur: ⁊ ideo nō dr̄nt niſi
ſm rōnem: qꝛ ois pfectio in hoc qꝺ pficit illuminat ⁊ pur
gat ⁊ ois illuminās purgat: ſꝫ nō cōuertit̄: vt pꝫ precipue
in nr̄a hierarchia ſm Diony. nō. n. quālibet purgatōeꝫ ſe
quit̄ lumis receptio: ſed pfectā. ⁊ ſi lr̄ nō quālibet illumi/
natiōeꝫ ſequit̄ pfectio cognitiōis: ſꝫ ꝯſumatā.

⸿ Utꝝ hierarchia āgelica diuidat̄ ꝯueniēter in tres hie/
rarchias ⁊ nouem ordines. III.

A D tertium ſic ꝓcedit̄: videt̄ ꝙ icon/
ueniēter diuidat̄ angelica
hierarchia in tres hierarchias ⁊ in nouē ordi/
nes. Aut. n. illa diuiſio ē p diuiſionē totius ite/
gralis in ptes vel generis i ſpēs. pmo mō nō di
uidit̄: qꝛ diffinitio cōis non ꝯueniret partibus: ſicut diffi/
nitio domus nō cōueit parieti: nec itē p moduꝫ generis:
qꝛ nō oēs ordines equaliter ſe habēt ad participāduꝫ ra/
tionē hierarchie. ğ videt̄ ꝙ nullo mō poſſit eſſe cōpetēs
diuiſio. ⸿ P̄. quāto aliquid eſt ꝓpinquius vni pmo: tāto
eſt minoris multiplicatiōis: ſꝫ hierarchia āgelica media
eſt iter nos ⁊ deū: vt in 4.° caplo ce. hierar. dr̄. ğ cū hoīum
ſit tātū vna hierarchia: vr̄ ꝙ angeloꝝ nō ſint tres hierar
chie. ⸿ P̄. ſupius ⁊ iferius in āgelis nō eſt niſi ſm diuer
ſam ꝓportiōeꝫ ad receptōeꝫ diuinoꝝ: ſꝫ ordies ſe habēt:
ſicut ſupius ⁊ iferius. ğ vr̄ ꝙ ſit in eis diuerſa ꝓportio ad
receptōeꝫ diuioꝝ. ⁊ ſilr̄ hierarchie ſe hn̄t ſm ſupius ⁊ iſe
ri⁹. ğ vr̄ ꝙ eadē ſit ratio diſtiguēdi ordies ⁊ hierarchias.
⸿ P̄. ratio hierarchie cōſiſtit in ordie poteſtatis: ſꝫ pote
ſtates determinātur p actus: cum ğ actio hierarchica ſit
triplex: vt dcm̄ eſt: videt̄ ꝙ ſint tātū tres ordies cel. hie/
rachie. ⸿ P̄. eccleſiaſtica hierarchia exēplata eſt a cele/
ſti ſꝫ Dio. ſꝫ in eccleſiaſtica hierarchia ſm eūdē ſunt tm̄
tres ordies. ğ vr̄ ꝙ ſilr̄ in celeſti. ⸿ P̄. vnitas ordis ē vt
in lr̄a dr̄ ex hoc ꝙ multi ſpūs conueniūt in vno munere
grē: ſꝫ dona ſpūs ſci ſunt ſeptē: vt hr̄ Eſaie. xi. ğ vr̄ ꝙ ſint
tm̄ ſeptē ordines āgeloꝝ. ⸿ P̄. vr̄ eſſe diuerſitas in diſti
ctiōe hierarchiaꝝ ſm Gregoriū ⁊ Dionyſiū: qꝛ Dionyſi⁹
ponit v̄tutes mediū ordinē ſecūde hierarchie: ⁊ pncipat⁹
pmum tertie hierarchie. Gregorius autem econuerſo: ⁊
queritur ratio huius.

Reſpondeo dōꝫ: ꝙ i angelis iuenit̄ triplex diſtin
ctio. vna eſt hierarchiaꝝ adiuicē. ſe
cūda ē ordinū in eadē hierarchia. tertia ē pſonaꝝ eiuſdē
ordis ⁊ q̄libꝫ illaꝝ ſumit̄ ſm diuerſaꝫ ꝓportiōeꝫ ad rece
ptionē diuini lumis. Diuerſitas. n. hierarchiaꝝ eſt ſm di
uerſuꝫ modū recipiendi diinas illuminatiōes: diuerſitas
v̄o ordinū eſt ſm diuerſos actus quos diuinū lumen pfi
cit ſm pfectius ⁊ minus pfectū: diuerſitas v̄o pſonarum
vnius ordis eſt ſm diuerſaꝫ v̄tutē in executiōe actus mi
nus vel magis efficaci. v̄bi grā. noſtra hierarchia diſtin/
guit̄ ab āgelica: in hoc ꝙ nr̄a pficit̄ in diuino lumie vela
to p ſimilitudines ſenſibiles tā in ſacramētis q̄ꝫ in meta/
phoris ſcripturaꝝ: ſꝫ āgelica pficit̄ lumie ſimplici ⁊ abſo
luto: ⁊ cū dictus modus ſit cōis oibus que ſunt in noſtra
hierarchia: tn̄ eoꝝ ſunt diuerſi actus ſm quos diuerſi or
dines diſtinguunt̄. Alius. n. eſt actus ſacerdotū: ⁊ diaco/
noꝝ: ⁊ in exercitio cuiuſlibet hoꝝ actuū quidā ſunt alīꝗs
magis idonei: angeli aūt oēs quāuis in hoc modo conue
niāt: ſine iquiſitiōis diſcurſu ⁊ ſine velamine figuraꝝ di/
uinū lumē recipiūt: tn̄ dr̄nt in hoc: ꝙ qdā eoꝝ recipiūt in
maiori vl'itate q̄ꝫ alīj. vñ ſupiores dr̄r hēre ſciētiā magis
vl'em: vt dcm̄ eſt. hoc aūt non pōt niſi tripliciter variari:
aut. n. cognitionē diuinoꝝ effectuū recipiūt in ipſa cauſa
pma vl'i: ⁊ hic eſt modus ꝓprius pme hierarchie que eſt
ꝓportiōata ad recipiēdū illuminatiōes in ipſo fulgore ⁊
diuini luminis: ⁊ pp hoc dr̄r circa deū eſſe: vt oēs ordies
eius denoient̄ ab opatōe circa deū. Aut cognoſcūt res in
vl'ibus reꝝ rōnibus: ⁊ hic eſt modus ſcde hierarchie. ⁊ iō
āgeloꝝ hui⁹ hierarchie eſt accipe pfectiōeꝫ cognitiōis p
illuminatiōeꝫ pme hierarchie in qua ſunt forme maxie
vl'es: ⁊ pp hoc ordines h⁹ hierarchie nō denoiant̄ ab opi
bus circa deū: ſꝫ noib⁹ ptinentibus ad poteſtatē operādi
in res iquātū forme p quas cognoſcūt ſūt opatiue ad mi
nus reſpectu effectuū: in qbus deo miniſtrāt: ⁊ qꝛ iſte for
me ſūt vl'es nominātur a poteſtate nō limitata vel deter
minata ad aliquē vel ad aliquos: aut cognoſcūt res in ꝓ/
prīꝗs ratiōibus: ⁊ hic eſt modus vltime hierarchie i quo
ſunt forme pticulares ⁊ ꝓportiōate: vt ab eis recipiātur
in itellectus noſtros: ꝓpter qꝺ dr̄r angeli hierarchie ter
tie accipe diuū lumē ſecundū ꝯueniētiam hierarchie no/
ſtre: ⁊ ide eſt ꝙ ordies tertie hierarchie denominātur ab
actib⁹ limitatis circa vnū hoiem vel vnā ꝓuinciā. huius
aūt ſimile pōt videri in terrēis principatib⁹: qꝛ miniſtro/
rū qui ſunt ſub vno rege quidā operātur imediate circa
pſonā regis quaſi cubicularīj ⁊ cōſiliarīj ⁊ aſſeſſores: ⁊ h̄
cōpetit pme hierarchie reſpectu dei. Quidā v̄o hn̄t offi/
cia ad regimē regni i cōmuni nō deputati huic vel illi ꝓ/
uincie: vt dn̄i regalis curie ⁊ pricipes militie ⁊ iudices cu
rie: ⁊ huiuſmodi ſimiles ſunt āgeli ſcde hierarchie. Qui/
dam v̄o preponūtur ad regimen alicuius partis regni vt
ꝑpoſiti ⁊ baliui: ⁊ huiuſmodi officiales minores: ⁊ his ſi/
miles ſunt ordies tertie hierarchie: ⁊ ſic pꝫ diffinitio triū
hierarchiarum. ⸿ Ordinum auteꝫ prime hierarchie ſic
poteſt accipi numerus ⁊ diſtinctio: ſm tres actus fruitio
nis quibus anima deo fruitur: quorum vnus eſt compre
hēdere vel tenere: quo pficitur memoria: ⁊ ſm hoc acci/
pitur ordo tronoꝝ: qꝛ in eis ſedet deus: ⁊ quieſcit dū eos
in ſe quieſcere facit. Alius actus ē videre quo pficit̄ itel/
lectiua. ⁊ ſecūduꝫ hoc accipit̄ ordo cherubin qui iterpre/

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

tatur plenitudo ſcie. Ali⁹ actus eſt amare quo pficiť volūtas. ⁊ ſm hoc accipiť ordo ſeraphin q̄ iterpretať ardēs vľ icendēs: ⁊ q2 in hoc tactu eſt cōpletiſſima vnio ad deum: ex eo ꝙ amor facit interiora amati penetrari. ideo ordo ſeraphin eſt p̄mus. ſecūdus cherubin. ꝓpter vnitatē aſſimilatiōis in qua cōpletur ſciētia in actu. terti⁹ eſt tronoꝝ q2 in ſeſſione iportať vnio ſm contactū ſolū. ¶ Ordinū vero ſecūde hierarchie ſic pōt accipi diuiſio ⁊ nūerus: q2 regimē alicui⁹ cōmunitatis ē ſm hoc ꝙ ordinate ⁊ pacifice bonū cōmune diſpēſať. hic aūt ordo pacis diſponiť tribus. ſ. aliquo ſentētiāte q̄d vnicuiq3 debeať: ⁊ ad hoc eſt ordo poteſtatū. vñ dicūtur arcere aereas poteſtates: ⁊ h̄ nō eſt vltimus finis: ſed gētē ⁊ vtilitatē bonoꝝ diſpēſare: ſicut poteſtas ſecularis ſuſpēdit latronē ad pacem ciuitatis: ſed ſentētia deb3 eē efficax ⁊ recta: ſ3 ad hoc vt ſit efficax idiget aliquo adiuuāte ⁊ propugnāte: vt nihil ſit ipoſſibile exeq̄ qđ per ſententiā determinať. Et ad hoc eſt ordo virtutū qui attingūt vltimū in operādis oīb⁹ difficilibus pertinētib⁹ ad miniſteria diuina. ⁊ iō attribuitur eis miracula facere: q2 obuiare legib⁹ nāe eſt arduiſſimum. ¶ Ad hoc aūt ꝙ ſit recta idiget aliquo dirigēte ⁊ iperante: ⁊ ad hoc ordo dominatiōis eſt. ad quē pertinet dirigere in oīb⁹ miniſteryꝭ diuinis: ſicut architector in mechanicis qui etiā eſt preceptiu⁹: ⁊ ideo hic ordo ē p̄m⁹ ſecunde hierarchie: q2 ab ipſo dirigiť: ⁊ imperať q̄cq̄d in miniſteryꝭ diuinis per angelos agitur. ⁊ ſecūdus ē ordo virtutum a q̄bus actus poteſtatu3 efficaciā h3: ſicut ⁊ leges ſeculares op3 eē armatas: vt habeāt vim coactiuā. ¶ Ordinū aūt tertie hierarchie ſic numer⁹ ⁊ ordo accipitur: q2 cū habeāt poteſtatē limitatā: o3 ꝙ actus eoꝝ vel limitētur ad vnā ꝓuinciā: vel ad vnū hominē: ſi ad vnā prouinciā3. ſic ē ordo principatuū: vt p̄nceps perſaꝝ qui preerat perſis. De quo habeť Danielis. 10. ſi aūt limitať ad vnu3 hominē: aut eſt de his que pertinēt ad ipm tm̄. ⁊ ſic eſt ordo angeloꝝ. vnde dicūtur minima nūciare: quoru3 eſt ēt ſingulos cuſtodire: aut de his que pertinēt ad bonū multoru3: que explētur per actū vni⁹ ſingularis perſone. ⁊ ad hoc eſt ordo archāgeloru3: ſicut Gabriel qui nūciauit natiuitatē chriſti ⁊ Joānis baptiſte. ⁊ ideo nomē eoꝝ cōpoſitū eſt ex duob⁹ ordinibus extremis: dicūtur enī archāgeli quaſi p̄ncipes angeli. ⁊ ꝓpter hoc etia3 dicunť maiora nūciare: q2 bonū gentis ē diuinius q̄3 bonū vnius hoīs ſm phm in p̄mo ethicoꝝ. Numerus aūt eorum qui ſunt in vnoquoq3 ordine ignotus eſt nobis.

Ad primu3 g̊ dōm: ꝙ diuiſio hierarchie in ordines ē toti⁹ ptātiui in ptes potētiales: ſicut aīa diuidiť in ſuas potētias: ⁊ hoc totū ē q̄ſi mediu3 iter totū vľe ⁊ itegrale: vľe. n. eſt ſm eēntiā ⁊ cōpletā v̄tute3 in q̄libet ſua pte. vñ de oīb⁹ equaliter p̄dicať. S3 itegrale nec eſt ſm eſſentiā: nec ſm v̄tutē totā in vnaquaq3 ſuaꝝ partiū. ⁊ iō nullo mō de pte p̄dicať: ſ3 totū potētiale adeſt q̄dē ſm eēntiā cuilib3 pti: ſ3 ſm ꝯpletā v̄tutē eſt in pte ſupma: q2 ſemp ſupior potētia h3 in ſe ꝯpleti⁹ ea q̄ ſunt iferioris: ⁊ iſta eſt cōparatio hierarchie ad ordines. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ oēs hoīes ſunt vni⁹ ſpēi. ⁊ iō in oīb⁹ eſt vn⁹ modus cōis recipiēdi dīnas illuminatiōes: ⁊ pp hoc oīum eſt hierarchia vna: ſ3 angeli ſunt diuerſaꝝ ſpecieꝝ: ⁊ pp h̄ in diuerſis hierarchyꝭ ordinanť ſm diuerſu3 modū receptiōis: vt dcm̄ eſt. S3 veꝝ eſt ꝙ q̄lib3 nā in angelis eſt magis vna ⁊ ſimplex q̄3 nā hūana q̄ eſt vltima natura itellectualis. ¶ Et p hoc p3 rñſio ad 3m: q2 ſic humane hierarchie ſunt tres ordīes ſm Dioniſ. ita ⁊ cuiuſlib3 celeſtis. vñ 2m tres hierarchias ſunt nouē ordines: vt ſic in oīb⁹ trinitatis ſīlitudo reluceat ſm p̄n m mediū ⁊ finē. ¶ Ad 4m dōm: ꝙ in nr̄a hierarchia diſtinguunť ordīes ſm tres actiōes hierarchicas: q2 miniſtroꝝ eſt purgare: ſacerdotu3 illuminare ſimul ⁊ purgare: ſ3 epiſcopoꝝ pficere. talis aūt diſtinctio non poteſt eſſe in celeſti hierarchia: q2 minimus ordo angeloꝝ eſt ſupior ſupremo ordine nr̄e hierarchie. vñ pōt ⁊ pficere ⁊ illuminare ⁊ purgare. ¶ Ad 5m dōm: ꝙ diuerſitas ꝓportionū pōt ſumi multipľr: aut ſm diuerſu3 gen⁹ ꝓportiōis: ſicut duplū ⁊ ſexq̄alteꝝ: quoꝝ p̄mu3 eſt multiplex. ſcđm ſuperparticulare. alia eſt. n. genere ꝓportio q̄ttuor ad duo: q̄m̄ dupla: ⁊ triū ad duo: q̄m̄ ſexq̄altera: aut ſm diuerſas ſpēs eiuſdē generis: ſicut duplu3 ⁊ triplū: quoꝝ eſt vnū genus ꝓportionis. ſ. multiplex: aut ſm diuerſos numeros in eadē ſpē ꝓportionis: vt quattuor ad duo ⁊ ſex ad tria: ⁊ p̄ma diuerſitas cōpetit diſtinctōi hierarchiaꝝ. ſcđa diſtinctōi ordinū. tertia diſtinctionu3 pſonaꝝ vni⁹ ordinis. ¶ Ad 6m dōm: ꝙ dona ſm q̄ diſtinguunť ordines ſunt dona perficiētia in actib⁹ hierarchicis: ⁊ hec varianť: vt dcm̄ eſt. dona aūt ⁊ v̄tutes pficiūt ad act⁹ pſonales: ⁊ iō ſm ea ordines nō diſtinguunť. ¶ Ad 7m dō3: ꝙ ordinatio Dionyſy eſt rōnabilior: q2 ipſe diſtinguit ſecūdā hierarchiā a tertia ſ3 vľe ⁊ pticulare nō limitatū ⁊ limitatū: ⁊ iō v̄tutes ponit in ſecūda ⁊ p̄ncipatus in 3a. Grego. aūt nō multū intēdit ordinare: ſ3 numerare: nihilomin⁹ iſta ordinatio pōt ſumi ſm act⁹ exteriores ⁊ ſm ꝯformitatē ad noſtrā hierarchiā: et q2 in nr̄a hierarchia hñtes p̄lationē ſunt ſup pſonas p̄uatas. iō in ſcđa hierarchia ordinat illos: quoꝝ noīa important officiū p̄latiōis. ſ. dñatiōes p̄ncipatus ⁊ ptātes. In 3a aūt ordines: quoꝝ actus ſunt ēt pſonaꝝ p̄uataꝝ: vt mirabilia facere: qđ eſt v̄tutū ⁊ nūciare magna: qđ eſt archangeloꝝ: ⁊ nūciare parua: qđ eſt angeloꝝ.

¶ Utꝝ noīa angeloꝝ ꝯueniēter diſtinguanť. IIII.

AD quartum ſic ꝓcediť: vr̄ ꝙ noīa angeloꝝ nō ꝯuenienter diſtinguanť. Nomē. n. toti⁹ nō d3 pti iponi: ſ3 ordo ē ps hierarchie: cū g̊ hierarchia ſit ide3 qđ ſacer p̄ncipat⁹: vt dcm̄ ē: vr̄ ꝙ nullus ordo p̄ncipat⁹ debeat dici. ¶ P̄. nomē toti⁹ nō d3 iponi alicui ordini illi⁹ nāe: ſ3 oēs celeſtes ſpūs angeli vocanť. g̊ vr̄ ꝙ vltim⁹ ordo āgeloꝝ nō debeat noīe āgeloꝝ vocari. ¶ P̄. illud qđ eſt ſupioris ordīs nō nec̄io īuenit in iferiori: q̄3uis ecōº: ſ3 noīa rn̄dēt reb⁹: cū g̊ oēs āgeli dicanť celeſtes v̄tutes ſm Dio. vr̄ ꝙ h̄ noīe nō debeat noīari medi⁹ ordo ſcđe hierarchie: q2 noīa ſupioꝝ nō ſunt iferioꝝ. ¶ P̄. oīs v̄t⁹ ē media iter eēntiā ⁊ opōnē: ſ3 nullus ordo vocať in āgelis noīe eēntie vel opōnis. g̊ nec ēt noīe v̄tutis. ¶ P̄. p noīa ordinū deuenimus in ꝓpetates eoꝝ ſm Diony. ſ3 nulli āgelo ꝯuenit p charitatē inflāmare: nec in volūtatē iprimere: q2 h̄ ſoli⁹ dei eſt. g̊ vr̄ ꝙ incōueniēter dicanť ſeraphin icēdētes. ¶ P̄. ardere charitate ⁊ videre deū ⁊ tenere ipm: ſunt de ſuba beatitudīs: ſ3 oēs angeli ſunt beati. g̊ nulli ordines debent ab his actib⁹ noīari. ¶ P̄. q̄riť quō dr̄ant hec tria ſeraph. ſeraphi3 ⁊ ſaphin. ⁊ cherub. ⁊ cherubi3 ⁊ cherubin.

Reſpōdeo dōm: ꝙ circa noīatiōes ordinū attēdēdū eſt: ꝙ ſicut vnuſq̄ſq3 ordo eſt altior ita etiā a pfectiori noīať: ⁊ quāuis ea q̄ ſunt ſupioꝝ participētur quodāmodo ab iferiorib⁹: ⁊ ecōº: nō tm̄ debēt eſſe ꝯfuſa noīa: ſ3 diſtīcta. Ad hoc. n. ꝙ aliqđ nomē noīet proprie aliquā rē duo req̄runtur. ſ. ꝙ hoc qđ ſignificať p nomē hēať pfecte ſm cōpletu3 actū: ⁊ vt ſit vltima pfectio ei⁹: ⁊ q2 oīs denoīatio eſt a forma: q̄ dat eē ⁊ eſt p̄n m operatiōis. iō āgeli denominanť ab eo qđ eſt in eis loco forme tāq̄3 a digniori: v̄bi gr̄a. in hoīe eſt q̄dā participatio itellectus: ⁊ q2 nō h3 plenū actum itellectus: vt ſine inquiſitione ⁊ imaginatiōe itelligere poſſit, iō in ordīe itellectualiū nō poniť. Silr̄ ēt q̄3uis ſenſum hēat ſm completiſſima3 opationē reſpcū oīum aīaliū: q2 tm̄ ſentire nō ē ſm vltimā pfectiōem eius nō poniť i ordine ſenſitiuoꝝ: ſ3 i ordine rōnaliū: q2 rōnis actū plene h3: ⁊ ē act⁹ ei⁹ inq̄3tū ē hō. Scđm h̄ ergo dico ꝙ donū ſupioꝝ ē in inferiorib⁹ ſcđm quādā pticipatiōem: nō ſm completū actū: ⁊ iō ab eo nō pñt denoīari: ecōrio vero dona inferioꝝ ſūt in ſupioribus eminētib⁹: ſ3 i illis actib⁹ nō ē vltimū cōplemētū eorum vñ ab his nō denoīať: ſicut ꝓpo noīe: ⁊ inde ē ꝙ dicūtur ſibi in denoīationib⁹ cedere: vt. ſ. ſuperior ordo ab excellentiori actu ꝓprium nomen ſortiatnr.

Ad primum g̊ dōm: ꝙ p̄ncipat⁹ cōiter ſumptus ad cuiuſlibet p̄latiōis offm̄ itelligitur noīe hierarchie: ſ3 p̄ncipat⁹ ſpāliter ſūpt⁹ ad regimē determinate ꝓuincie ē nomē vni⁹ ſpālis ordinis. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ nomē angeli deſignat manifeſtatōem: cū angelus nūci⁹ dicať: eē enī manifeſtatiuu3 ſimplr̄ ꝯuenit oīb⁹ ordinib⁹: inquātū. ſ. ſm deſcenſū ordinū lumē intellectuale ē in eis min⁹ ſimplex ⁊ magis ꝓportionatū itellectui ſequētiū: ⁊ iō dicit Diony. i. 10. ca. ce. hierar. ꝙ ſemper inferior angelus māifeſtat ſupiorē oīb⁹ ſub ſe ordinatis. ⁊ iō eē māifeſtatiuū oīum ſupioꝝ reſpcū nr̄i ē vltimi ordinis: pp qđ vltimū ordinē āgeloꝝ noīe ſignificamus: alyꝭ ordinibus noīatis ab his que deſignāt excellētiore3 modū nūciādi vľ manifeſtādi: ⁊ p hūc modū angelus eſt nomē nāe: q2 ꝯditiōe3 nāe exp̄mit. S3 ſi nunciare ſumatur ſm exteri⁹ miſteriū qđ exercēt ſic angelus ē nomen officy nō nāe. vt dicit Grego. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ nomē virtutū ſm ꝙ noīat ſpālē ordinē ſumiť a ſpāli dono vľ actu/ qđ ē exeq̄ ⁊ perficere q̄cq̄d ē arduū ⁊ difficillimu3 in miſteryꝭ dīnis: ſ3 ſ3 ꝙ ꝯuēit oīb⁹ celeſtib⁹ ſpiritib⁹ ſumitur a v̄tute ſequēte nām. ¶ Ad 4m dōm: ꝙ angeloꝝ noīa q̄dam ſūt coīa oīb⁹ ordinib⁹: quedā āt ꝓpa determinatoꝝ ordinū: cōium āt q̄dā ſumūtur ab eēntia vel aliqua ꝯditiōe nāli: vt ꝙ dicūť celeſtes eēntie ⁊ angeli ⁊ ſpūs ⁊ dine mētes: ⁊ dini intellꝭ: ⁊ celeſtes animi: q̄dā vero a v̄tute vt ꝙ dicūť celeſtes virtutes: q̄dā vero ab opatiōe: vt ꝙ dicūť angeli: ſ3 noīb⁹ ſpāliū ordinū ſumūť a donis ſuperadditis ⁊ officyꝭ ꝯſequētib⁹ dona. ⁊ iō noīa ſpūaliū ordinū magis pñt equocari cū noīb⁹ gñalib⁹ que ſumūť a virtute ⁊ ab opatōe q̄ eēntie ſupaddūť: q̄3 cū illis que ſumunť a nā que nō ſupaddiť: ſ3 ſubſterniť. ¶ Ad 5m dōm. ꝙ ſeraphin nō dicūť itēdētes q̄ſi hitū charitatis ifluāt: ſed q2 illumināt de his q̄ ad amorē charitatis ptinēt. ¶ Ad 6m dōm: ꝙ noīa ſupiorum ordinū nō ſumūť ſimplr̄ ab actibus fruitiōis: ſ3 ab excellētia eoꝝ que tm̄ in ſupiorib⁹ inueniūť: q̄3uis fruitio cōis ſit oīb⁹: nō enī dicūť amātes: ſ3 ardētes i q̄ ꝯſumatio chariratis exp̄miť. Silr̄ cherubin nō dr̄ ſimplr̄ vidētes vel ſciētes: ſ3 pleni ſcia. vñ p iſtu3 modū ſciam hr̄e nō ē cōe oībus: quāuis ſcia vel viſio oībus ſit cōis: ⁊ pp h̄ nō pñt oēs dici cherubin. vt dicit diony. in. 12. ca. ce. hierar. ¶ Ad 7m dōm ꝙ noīa iſta defluentia in. in. vt cherubin ſeraphin: ſūt neutri generl pluralis nūeri: ⁊ ponūť pro toto collegio vni⁹ ordinis. Deſinentia āt in. im. ſunt maſ. gñis: ⁊ pluralis nūeri: ⁊ ponūť ꝓ pluribus pſonis vni⁹ ordinis: ſ3 cherub ⁊ ſeraph ſunt maſ. generis ⁊ ſingularis numeri: ⁊ ſignificant vnam perſonam illius ordinis.

¶ Utꝝ oēs āgeli vni⁹ ordinis ſint eq̄les. V.

AD quintū ſic ꝓcediť. vr̄ ꝙ oēs āgeli vnius ordinis ſint eq̄les. Maior enī ē ꝯueniētia eoꝝ qui ſunt vni⁹ ordinis q̄3 eoꝝ qui ſūt vni⁹ hierarchie: ſ3 diony. frequēter vocat equipotētes eos q̄ ſūt vni⁹ hierarchie. g̊ vr̄ multo forti⁹ illi qui ſūt vnius ordinis ꝙ ſint eq̄les. ¶ P̄. quecūq3 ſe hñt ſicut ſupi⁹ ⁊ inferi⁹ ſunt in diuerſo gradu vľ ordīe ordiati. ſ3 q̄cūq3 in angelis ſunt eq̄les ſe hñt ſicut ſupius ⁊ iferi⁹. g̊ vr̄ ꝙ ſint diuerſorum ordinū. g̊ ſi aliq̄ ſint vni⁹ ordinis vr̄ ꝙ ſint eq̄les. ¶ P̄. dignitas angeloꝝ ē ſm dona pcepta: ſed illi q̄ ſunt vnius ordinis pficiūť vno dono: vt hr̄ ex diffōne ordinis in lr̄a poſita. g̊ vr̄ ꝙ ſint eq̄les. ¶ P̄. quāto aliq̄d imediati⁹ cōiūgiť alteri: tāto min⁹ diſtat ab illo: ſicut tria min⁹ diſtāt a duob⁹ q̄3 decē: ſ3 ſi āgeli q̄ ſunt vni⁹ ordinis eēnt inequales iferior āgelus vni⁹ ordinis imediate ſe hēret ad p̄mū angelū iferioris ordinis q̄3 ad ſupiorē ſui ordinis. g̊ angeli diuerſoꝝ ordinū magis ꝯuenirent q̄3 angeli eiuſdē ordinis: qđ vr̄ abſurdū. g̊ oēs angeli vni⁹ ordinis ſunt ſibi imediati. ita ꝙ ſe mutuo nō excedunt.

Sed contra vbicūq3 ē p̄m mediū: ⁊ vltimu3: ibi ē ineq̄litas: ſed in angelis vni⁹ ordīs ē inuēire p̄mos medios ⁊ vltimos ſm Diony. i. 10. cap. ce. hierarchie. g̊ angeli vni⁹ ordīs nō ſūt eq̄les. ¶ P̄. in āgelis ē ſumma pulchritudo p⁹ deū. ſ3 in diuerſoꝝ graduum ꝯſonantia ordinata cōſiſtit rō pulchritudinis. g̊ vr̄ ꝙ in angelis ēt vni⁹ ordinis ē h9 gradū iuēire.

Reſpōdeo dicēdū: ꝙ ſicut ſupra dcm̄ ē angeli ſm diuerſitatē nāliū diuerſimode ēt i gratuitis pfecti ſūt ſm que dona i ordinib⁹ diſtinguūť: cum āt ſupradcm̄ ſit: ꝙ in vna ſpē nō ſint pl'es angeli: ⁊ ſpēs in angelis nō poſſint differre: niſi ſm ꝙ magis ⁊ min⁹ hēnt de pōlitate ⁊ actu: o3 ꝙ vni⁹ angeli ſemp nā ſit ſublimior q̄3 alteri⁹: iō nō ē accipe duos angelos eq̄les in tota celeſti hierarchia.

Ad primum g̊ dōm: ꝙ āgeli vni⁹ hierarchie dñr eq̄potētes nō ſimplr̄: ſ3 ſm q̄d. ſ. quātū ad modū accipiēdi illuminatiōes dīnas: qui ē ꝓprius illi hierarchie: ⁊ ſilr̄ angeli vni⁹ ordinis ſūt equipotētes ſm ꝯueniētiā i actu illi⁹ ordinis ⁊ nō ſimplr̄. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ nō q̄libet diſtictio gradus faċ diſtātiā ordinū: vt ſupra dcm̄ ē: ſ3 illa que ē ſm diuerſos act⁹. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ q̄3uis oīum ſit vnū donū: nō tm̄ equalr̄ oēs illud pticipāt: ſ3 ſ3 magis ⁊ min⁹. ¶ Ad 4m dōm: ꝙ ſicut i nālib⁹ diuerſa quātitas ⁊ diuerſa intēſio qualitatis nō facit diuerſitatē i ſpē: ſ3 ē diſpoſitio ad diuerſā ſpēm inq̄3tū vnaq̄ueq3 ſpēs req̄rit determinatā quātitatē dimēſionis: vt dr̄ i ſcđo đ aīa: ⁊ ſilr̄ ad ſpeciē ignis req̄riť determiata itēſio caloris. vñ poľe eſt vt aliq̄ min⁹ diſtēt i q̄3titate vľ itenſiōe q̄litatis que magis diſtāt ſm ſpēm: ita ēt eſt in ordinib⁹ āgeloꝝ. ſi ꝯſidereť diſtātia ſm rōnem quātitatis tm̄ nō ē incōueniēs ꝙ infimus angelus alic⁹ ordinis plus diſtet a ſupremo ſui ordinis: q̄3 a ſupremo ſui inferioris ordinis: a quo tamen differentia formali ⁊ ſm ſpeciem magis diſtat: inquantum attingit rōnem ſupioris ordinis: quā ali⁹ nō ꝯſequiť: ſic ſi diceret ꝙ frigidiſſimus vir min⁹ diſtat a calidiſſima muliere q̄3 a calidiſſimo viro: cū quo tm̄ magis ꝯuenit ratiōe ſexus: ⁊ hoc vlr̄ inueniť veꝝ in oī re que ꝯpatitur aliquā latitudinē diuerſorum graduum.

¶ Utrum omnes hierarchie ſint connexe. VI.

AD ſextum ſic ꝓceditur. vr̄ ꝙ nō oēs hierarchie ſint cōnexe. q̄runcūq3 enī rō ꝯſiſtit in diſtinctiōe. corū non ē aliqua cōnexio: q2 cōnexio diſtinctioni opponitur: ſed rō hierachie conſiſtit in diſtictione ſupioris ⁊ inferioris. g̊ eaꝝ nō ē ꝯnexio. ¶ P̄. q̄ differunt i eo qđ ē maxime cōe nō hñt vlterius in quo connectunť: ſicut que ſpecie differunt: gñe ꝯueniūt ⁊ que dr̄nt generib⁹ gñaliſſimis nō vniuocāť i aliquo: ſ3 hierarchia ē quid cōmuniſſimum comprehēdēs ſub ſe ordines ⁊ pſonas. g̊ diuerſe hierarchie in nullo cōnectūtur. ¶ P̄. in

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

āgelis nõ eſt iuenire niſi nãlia ⁊ gratuita:ſed in nãlibus nõ ꝯnectūꝛ:cū ſint diuerſaꝝ ſpēꝝ:nec iteꝝ i gratuitis cū diuerſis munerib⁹ grẽ diuerſi ordines pficiātur.ğ vꝛ ꝙ ea que nõ ꝯiungūꝛ in aliquo vno termino cõi nõ videꝛ ꝯnexionē hr̃e ſicut diſcreta:ſʒ hierarchie ⁊ ordĩes nõ vniuntur in aliquo vno termino cõi:cū nõ ſit vn⁹ ordo diuerſaꝝ hierarchiarū:nec vnus angelus diuerſoꝝ ordinum. ğ vꝛ ꝙ nõ ſit aliqua eorum cõnexio.

Sed contra ē qð Diony.dicit in cap.io.ce.hierar. aſſignās ꝯnexionē ordinum ⁊ hierarchiaꝝ.P̃.dicit ꝯmētator in.ii.meta.ꝙ ordo ſubaꝝ ſepataꝝ ſub deo ⁊ adinuicē:eſt ſicut pluriū artiū ſub vna arte cõi.vñ ſciam dei aſſimilat metaphyce ſub q̃ ſunt oēs ſcie:⁊ ſicut pl'a officia ordināꝛ ſub pncipe ciuitatis:ſed in oib⁹ his ē aliqua ꝯnexio.ſm ꝙ adinuicē dependēt. ergo vꝛ ꝙ hierarchiaꝝ celeſtium ⁊ ordinū ſit cõnexio.

Reſpondeo dðʒ:ꝙ ordĩes āgelice hierarchie oēs ſunt cõnexi adinuicē:⁊ ēt ordinibus nr̃e hierarchie.vt Diony.tradit.Hec āt ꝯnexio itelligēda ē ad modū ordinis vniuerſi:cui⁹ ptes adinuicē ordiate ſūt iquātū vna alterā iuuat:ad ꝯſecutiōem ſui finis:et ēt ad vltiū bonū qð ē finis toti⁹ vniuerſi:ita ēt ⁊ ꝯnexio hierarchiaꝝ ē:⁊ ſm relōnē i vnū finē vltimum ſm ꝙ oĩs hierarchie finis ē vnitas ⁊ ſil'itudo ad deū:⁊ ſcðʒ ea q̃ ſūt de eēntia ipi⁹ hierarchie.ſ.ſm ordinē ſciam ⁊ actiōeʒ: ſʒ ordinē gdē iq̃ʒtū i oib⁹ iuenīꝛ diſtictio p primū mediū et vltimū.ſic.n.āgelica hierarchia media ē iter deuʒ ⁊ nos: ita ēt ē accipe i ipſa hierarchia p̄mā hierarchiā ⁊ mediā ⁊ vltimā:⁊ i vnaquaqʒ p̄m ordinē mediū ⁊ vltimū:i q̄rum vnoquoqʒ ē accipe p̄mos āgelos medios ⁊ vltimos: ⁊ h̃ a p̊ vſqʒ ad vltimū: ſm ſciam vero iquātū irradiatio diuini luminis extendīꝛ a p̄mis vſqʒ ad vltios:vt dꝛ Job.25. Nūgd ē numer⁹ militū ei⁹ ⁊ ſup quē nõ ſurgit lumē eius: qð tñ nõ vniformiter ab oib⁹ recipīꝛ:ſʒ a ſupiorib⁹ i maiori ſimplicitate ⁊ ab iferiorib⁹ i miori:ſm actiōem autē: ga p̄mi hñt actioneʒ hierarchicā i medios:⁊ medij i vltimos:⁊ medij māifeſtāt p̄mos:⁊ vltimi medios eo modo q ſupra expoſit⁹ ē:⁊ ſic ſm q̃tuor q̃ i diſſõne hierarchie ponūꝛ q̃druplex ei⁹ ꝯnexio aſſignaꝛ.

Ad primuʒ ğ dðʒ:ꝙ diſſõ q̃ ē de rõne hierarchie ē ordinatoꝝ adinuicē ⁊ ad aliqð vnū ⁊ tal' diſtictio ꝯnexionē nõ excludit.ſʒ põit.❡ Ad 2m dðʒ ꝙ pluriū hierarchiaꝝ ē vn⁹ finis cõis ⁊ vna cõis pfectio ⁊ rõ.⁊ iõ q̃ differūt i hierarchia ꝯnectūꝛ i fine vltimo:⁊ in cõi rõne hierarchie:⁊ i lumie pficiēte hierarchiā:ſʒ ordines vni⁹ hierarchie p̄ter h̃ ꝯnectūꝛ i his q̃ ſūt ꝓpa illius hierarchie:⁊ q ſūt vni⁹ ordinis i ꝓprijs illi⁹ ordinis.

❡ Ad 3m dðʒ:ꝙ āgeli pficiūꝛ duplici lumie:lumie.ſ.nãli ꝑ ut ſūt itell's gdā:⁊ lumie gratuito pficiēte ad act⁹ hierarchicos:⁊ vtrūqʒ lumē ē vnū i oib⁹ ex pte pricipij a quo ē. ⁊ finis ad quē ordiaꝛ: ſʒ vtrūqʒ diſtiguiꝛ: ⁊ approp̄aꝛ diuerſis ſcðʒ diuerſam capacitatē recipiētiū.tñ diſtictio ordiata ē:⁊ ipſe ordo ꝯnexiōem põit:⁊ iõ talis diſtictio ꝯnexiōem nõ excludit. ❡ Ad 4m dðm:ꝙ iuenīꝛ i hierarchijs ⁊ i ordinib⁹ gdā cõis finis:nõ ꝙ vnū ſit i diuerſis:ſed iquātū iueniūꝛ i vno diuerſoꝝ ꝓpetates ſm ꝯueniētiam ⁊ ſm ordinē ſapie diuie q̃ finē p̄moꝝ ꝯiūgit p̄ncipijs ſecūdoꝝ:vt dicit Diony.i.7.c.de di.no.Et h̃ pʒ diſcurrēti per ſingulas hierarchias.Prim⁹.n.ordo prīe hierarchie quodāmõ ſcðm maximū exceſſum accedit ad diuias ꝓpetates.vñ noiaꝛ ſeraphin ex ꝓprietate ignis q maxie ſignat diuias ꝓpetates:vt diē Diony.i fine ce.hierar.vltim⁹ vo ordo illi⁹ hierarchie hʒ quādā ꝯglutinatiōem cū ordib⁹ ſcðe hierarchie:vñ ⁊ nõ denoiaꝛ tñ ab actu q ē circa deum:ſʒ ab actu qui ē ⁊ in iferiora.⁊ iõ dñtur throni iq̃ʒtum deus i eis ſedet:vt oĩa iudicās.ſil'r ēt i ſcða hierarchia p̄m⁹ ordo.ſ.dñationū hʒ aliqd ſil'e cuʒ hierarchia prima.ſ. p̄eē ⁊ nõ exeq.ita ēt p̄m⁹ ordo tertie hierarchie.ſ.pricipatus hʒ aliqd ſil'e cū ordibus ſcðe hierarchie:vñ ⁊ nomen ei⁹ p̄latiōem iportat.Sil'r ēt ⁊ ſumm⁹ ordo nr̃e hierachie hʒ aliqd ſil'e cū vltimo ordie ce.hierarchie.⁊ iõ ſacerdos vocaꝛ āgelus.Malachie.ii.Labia ſacerdotꝭ cer.ſto.ſci. ⁊ le.re.ex ore eius:quia āgelus dñi exer.⁊c̃.

❡ Utrum diſtinctio ordinum ſit a natura.

AD ſeptimum ſic ꝓcedīꝛ. vꝛ ꝙ diſtinctio ordinū non ſit a nã:ita ꝙ a creatiōe iceperit.Cõformitas eni mētis ad deū ē per gr̃am:ſʒ hierarchia ē deiforme iquātū poſ'e ē ſimulās.ğ vꝛ ꝙ ordines hierarchie nõ diſtiguāꝛ niſi ꝑ gr̃am.❡ P̃.ſcðʒ Dionyſiū p noia ordinū oñdūꝛ ꝓprietates eoꝝ:ſed quedam noia ordinū exp̄mūt gr̃am p̄cipue nomē ſeraphin qð iponīꝛ ab ardore charitatis.ğ vꝛ ꝙ diſtictio ordinū ſit ꝑ gratiaʒ.❡ P̃.nr̃a hierarchia exēplata ē a celeſti.ſed i noſtra hierarchia nõ ē diſtictio ordinū p nãm:ſʒ ſolū ꝑ gratiam ſacramētalē q̃ auferꝛ in ſacr̃o ordĩs.ğ vꝛ ꝙ nec in celeſti ſit diſtictio ordinū p nãm.❡ P̃.ad diſtinctiōem ordinū regrīꝛ gradus ſm actiões hierarchicas:vt vn⁹ aliuʒ purget illumiet ⁊ pficiat.ſed h̃ nõ põt eē niſi ꝑ diuinū lumē i eis receptū.ğ vꝛ ꝙ añ collatiōem gr̃e nulla fuerit ordinum diſtictio ꝑ naturam.

Sed contra eſt qð dꝛ i diſſõne ordinis i lr̃a poſita ꝙ ordo ē multitudo celeſtiū ſpirituū q ꝯueniūt i nãlib⁹ datis ⁊ i munerib⁹ gr̃e.ğ videꝛ ꝙ ēt ꝑ nãm ſit diſtinctio ordinū.❡ P̃.vbicūqʒ ē diuerſitas grad⁹ ſʒ ſuperi⁹ ⁊ iferius:ibi ē diuerſus ordo.ſʒ a p̄n⁰ creatiõis añ ifuſionē gratie ſi i gr̃a creati nõ ſūt:fuit i eis gradus ſupior ⁊ iferior ſm ꝙ gdā erant ſubtilioris eſſentie ⁊ pſpicatioris itelligētie:vt ſupra dcm̃ ē.ğ vꝛ ꝙ a pricipio creatiõis fuerit i eis ordines diſtincti.

Reſpondeo dicēdū:ꝙ donū gr̃e ē pfectiuuʒ nãe ⁊ iõ diſtinctio ordinū ē ꝑ diuerſū donum gratuituʒ:ſic̃ ꝑ p̄n^m formale:⁊ ꝑ diuerſū donū nãle ſicut ꝑ p̄n^m quaſi mãle ⁊ diſpoſitū.vñ diſſõ ordinis vtrūqʒ ꝯplectīꝛ ꝯprehēdēs pricipia mãlia ⁊ formalia:ſic ergo quodāmõ a p̄ncipio creatiõis fuit diſtinctio ordinū:non tñ ſm vltimū ꝯplemētū.

Ad primum ğ dðm.ꝙ ēt in nã āgelica ē quedaʒ deiformitas ſm ꝙ pria ⁊ nobiliorē inter nãs creatas ⁊ magis accedēs ad ſil'itudinē diuinam ſm ꝓpetates nãles:ſʒ ꝯpleta deiformitas ē ꝑ dõa gratuita.❡ Ad 2m dðm:ꝙ in āgelis añ ifuſionē gr̃e erat ēt dilectio ⁊ cognitio nãlis a c⁹ ardore ⁊ plenitudĩe poſſēt dici. Cherubin ⁊ Seraphin:q̃ʒuis nõ ſm ꝯpletā rõneʒ.❡ Ad 3m dðm:ꝙ hoies nr̃e hierarchie oēs ſunt vnius ſpēi ⁊ nãe formal'r:vñ tota diuerſitas indiuiduoꝝ in eadē ſpē cauſatur ex p̄ncipijs mãlib⁹:⁊ iõ ſcðm nãm non ē diſtinctio ordinis in nobis:ſʒ ſm ptātem gratis ꝯceſſam:nec opʒ ꝙ in oib⁹ nr̃a hierarchia cū celeſti ꝯueniat:⁊ ſi eam ſcðʒ modum ſuū imiteꝛ.❡ Ad 4m dðm:ꝙ ſi angeli haberēt nãlia tm̃.adhuc lumē vnius excederet lumen alterius:⁊ ita poſſet eē aliqua illuminatio ⁊ pfectio:ſʒ nõ cõplete.

❡ Utrum homines aſſumātur ad ordĩes angelorum.

AD octauū ſic ꝓcedīꝛ.vꝛ ꝙ hoies nūquā ad ordines angeloruʒ aſſumātur:qr ſm Diony.4.ca.ce.hierar.diſtiguūtur quatuor gradus reꝝ.ſ.intellectualiuʒ in quo ꝯprehēdūtur angeli: rõnalium in quo ſunt hoies:ſenſibilium in quo ſūt bruta aĩalia:⁊ exiſtētiū in quo ſunt res i ſenſibiles:ſed ſenſitiua nunquā poſſunt

pertingere ad gradū rõnalium.ğ rõnalia nūquā pñt pertingere ad gradū intellectualiū:⁊ ita hoies nõ aſſumunꝛ ad ordines āgeloꝝ.❡ P̃.plus diſtat nã hois a nã āgelorum:⁊ precipue ſupiorū q̃ʒ nã vnius angeli a nã alterius: ſʒ āgelus iferioris nãe nõ fuit capax illius doni:p qð ſuperiores ordināꝛ i ſuo ordie:nec breuiter āgel⁹ vni⁹ ordinis põt ptigere ad ſuperiorē ordinē.ğ vꝛ ꝙ nec hoies ad ordines āgeloꝝ aſſumātur.❡ P̃.quātūcūqʒ intell's perficiatur lumie gr̃e vꝛ glĩe: ſemꝑ opʒ ꝙ itelligat ſub lumie nãli: qr gratia nõ tollit nãm:ſed pficit:ſʒ lumē nãle in nobis ē obumbratū reſpcū lumis nãlis angeli ğ homo ſemꝑ magis obſcure videbit q̃ʒ angelis:ſʒ tota ſuba glĩe ē in viſione.ğ vꝛ ꝙ homo nūquā ptingat ad glĩam āgeloꝝ.❡ P̃. q̃cūqʒ dñt i hierarchia:dñt ēt in ordine:ſʒ āgeli ⁊ hoies dñt in hierarchia.ğ vꝛ ꝙ ēt in ordine:⁊ ita hoies nõ aſſumātur ad ordines āgeloꝝ.❡ P̃.quicūqʒ ē in ordine aliq̊ hʒ actū illi⁹ ordĩs:ſʒ actus alic⁹ ordinis ē cuſtodire hoies ⁊ mitti in miſteriū:qui nõ ꝯuenit aiab⁹ ſcĩs.ğ vꝛ ꝙ hoies ad ordines āgeloꝝ nõ aſſumātur.

Sed contra ē qð dñs dixit Matthei.22.ꝙ erūt ſicut angeli dei in celo.Diony.etiaʒ dicit i ca.i.de di.no.Qr hoies āgeloꝝ glĩam ſortiūꝛ. Gregori⁹ ēt dicit in omelia de cētum ouib⁹ ꝙ hoies ſʒ diuerſitatē meritoꝝ ad diuerſos ordines trāſferētur.

Reſpõdeo dicēdū:ꝙ circa h̃ ē triplex poſitio :gdā eni ꝯmētator grec⁹ ep̄s euſtrachi⁹ noie dicit in ꝯmēto ſup ſexto ethicoꝝ Ar.ꝙ nullus tm̃ aie ſue pfcm̃ ſperare põt:vt ad opatiōem itellectuū ſepatorum ptingat:⁊ ſm hoc hoium qui in glĩa aſſumūtur eē vn⁹ ordo decim⁹ inferior.9.ordinib⁹ āgelorum. Sʒ hec poſitio ē ꝯ̃ria dictis ſāctoꝝ:⁊ vꝛ ſapere hereſim.cū ēt btā virgo ſup choros āgeloꝝ exaltata ſit:niſi forte dictum ꝯmentatoris itelligaꝛ quātū ad nãlē opatiōem:inq̃ʒtum.ſ.ex nãlib⁹ ptingere põt.❡ Alia põ ē ꝙ hoium quidā aſſumuntur ad ordines āgeloꝝ.Alij vero faciūt vnū ordinē decimū:vt ſic impleꝛ ſil'itudo de.io.dragma perdita q̃ ponitur Luce.15.Sʒ h̃ diuerſimode aſſignaꝛ:gdā enim dicūt ꝙ ſolū v̄gines ad ordines aſſumūꝛ.eo ꝙ cognata ē angel' virginitas:vt dicit Hiero.Alij vero electi io^m ordineʒ cõſtituūt:ſʒ hoc nõ vꝛ veꝝ:cū multi nõ virgines:vt Petrus ⁊ Magdalena.multis ēt virginib⁹ eminētiores ſint. vñ alij dicūt ꝙ pfecti aſſumūꝛ ad ordines angeloꝝ:ſed illi q ſūt impfectoꝝ meritoꝝ decimū ordinē ꝯſumabūt.ſʒ cuʒ ex hoib⁹ ⁊ angelis futura ſit vna eccl'ia ⁊ vna hierarchia nõ ē ꝓbabile ꝙ numerus ordinū q celeſti hierarchie cõpetit ꝑ tria terna diſtinct⁹ vt ip̄e numer⁹ ordinū exp̄mat trinitatis i create veſtigiū ꝑ hoies augeaꝛ:vñ 3ª poſitio plus mihi placet:q̃ ēt dictis ſanctoꝝ magis conſonat.ſ.ꝙ oēs electi aſſumāꝛ ad ordines āgeloꝝ:gdaʒ ad ſupiores: gdā ad inferiores:quidaʒ ad medios ꝓ diuerſitate ſuoꝝ meritoruʒ:ſʒ btā virgo Maria ſup oēs. Sʒ vtrū aſſumātur tot de hoibus quot ceciderūt angeli vꝛ quot preſtiterūt vꝛ quot fuerūt vtriqʒ vel plures vꝛ pauciores ille ſcit cui ſoli cognit⁹ ē nūer⁹ electoꝝ i ſupna felicitate locād⁹.

Ad primum ğ dðm:ꝙ plus diſtat rõ a ſenſu q̃ʒ itellectus a rõne:qr ſēſus ⁊ ratio nõ cõicant in vno obto:cū ſenſus apphēdat intētiões reruʒ cum ꝯditiõib⁹ mãe:rõ aūt ⁊ intell's itentiões a ꝯditionibus mãe ſepatas:vñ in obto cõueniūt.dñt āt in modo: qr in cognitiõeʒ veritatis rõ inquirēdo peruenit: quā intell's ſimplici intuitu videt.vñ rõ ad intellectum termiatur:vñ ēt in demr̃ationib⁹ certitudo ē p reſolutioneʒ ad prima p̄ncipia:quoꝝ eſt intell's:⁊ ideo non ē incõueniens ſi hoies in ſui vltimo gradu ad gradū intellectualium ꝑtingūt.❡ Ad 2m dðm:ꝙ meritum hois eſt efficacius q̃ʒ meritum angeli:tum ꝑꝑ difficultatē que eſt occaſio maioris conatus:tum ēt ꝑꝑ continuum augmētū gr̃e:qð põt eē in hoie:vt de virtute in virtutē ꝓficiat:cum hõ ſit diutius viator q̃ʒ angelus fuerit:tuʒ ēt inq̃ʒtū merita noſtrā efficaciam hñt ex merito xp̄i cuius gratia eſt quodāmodo infinita. Nuſq̃ʒ enim angelos apprehēdit. ſed ſemen abrae.hebre.i.Et ideo magis poſſunt hoies virtute meriti tranſferri in graduʒ altioris nãe:q̃ʒ ēt angeli.❡ Ad 3m dðm:ꝙ in homine nãlis actio nūq̃ʒ põt attingere ad eq̃litatem angelorum:ſed lumē glĩe ſuperabūdās omnem vmbrā euacuabit:non quidē tollēdo naturā: ſed pficiendo lumē intellectuale:qð ſm nãm in nobis defectiue ꝑcipiatur.❡ Ad 4m dðm:ꝙ ſm Diony.ſicut ſe hʒ noſtra hierarchia vel eccl'ia ad celeſtem:ita hierarchia veteris legis ad noſtrā.vnde ſicut vetus hierarchia erat via i noſtram ⁊ ſignificabat eam:⁊ propter hoc veniente noua vetus aſſumpta eſt in illam ⁊ ad ordines eius.ita etiā noſtra hierarchia eſt via in celeſtem ⁊ ſignum eius.vnde in patria non erit alia hierarchia hominum ⁊ angeloruʒ:ſʒ vna ⁊ eadem:⁊ homines inordines angelorum diſtribuētur.❡ Ad qntū dðm:ꝙ actus angelorum in nos conſeqtur ordines angelorum magis quātum ad gradum nãe. quia angelica nã medium inter deum ⁊ nos:q̃ʒ ſm eſſentiales ꝓprietates ordinis.Ideo ſicut anime dānatorum non dantur nobis in exercitium:ita nec aie ſanctoruʒ in cuſtodiam.quia hoc non competit ei ſm gradum nature ſue.❡ Uñ Diony.⁊c̃. Sciendum ꝙ magiſter in verbis ſequentibus partim accipit ſententiam Dionyſij.ſ.quantum ad numerum ordinum:partim ſententiaʒ Gregorij q̃ʒtum ad eorum diſpoſitionem.quia ſm Dionyſium p̄ncipatus ſunt de inferioribus ⁊ virtutes de medijs: ſcðm Gregorium econuerſo:ſed ordo Dionyſij eſt ſcðm ꝙ ip̄e prius enumerauit incipiens ab inferioribus.ibi(Angelos archangelos ⁊c̃.)

❡ An oēs ſpũs celeſtes mittāꝛ:⁊ põit duas opiniones ⁊ auc̃tates qb⁹ initūꝛ. ❡ Diſt. X.

HOc etiam inueſtigandū eſt:vtruʒ omnes illi celeſtes ſpũs ad exteriora nūcianda mittantur. Quidam putant aliquos in illa multitudine eſſe qui foras pro officio exeūt:alios q ſemper intus aſſiſtunt:ſicut ſcriptum ē in Daniele. Milia milium miniſtrabant ei: ⁊ decies centena milia aſſiſtebant ei. Iteʒ Dionyſius i hierachia : q̃ ſacer principatus dicitur: de prelatione ſpirituum ait. Superiora illa agmina ab intimis nunq̃ʒ recedunt: quoniam ea q̃ preeminent vſum exterioris officij nūquā habent. His auctoritatibus nitūtur qui angelos mitti niſi inferiores inficianꝛ. Quibus obijcitur qð Eſaias ait. Uolauit ad me vnus de ſeraphin: qui ordo ſuperior eſt ⁊ excellentior. Ideoqʒ ſi de illo ordine mittunꝛ:nec eſt ambigēdū qn etiaʒ ⁊ de alijs mittāꝛ. Apoſtol⁹ quoqʒ ait. Omnes ſunt adminiſtratorij ſpiritus i miniſterium miſſi. His teſtimonijs aſſerunt quidam omnes angelos mitti. Nec debet indignuʒ videri:ſi ēt ſupiores mittāꝛ:cuʒ ⁊ ille qui creator ē oiuʒ ad hec iferiora deſcenderit.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

¶ Or ſi omnes mittant͂: cur vn⁹ tantũ ordo nomine angeloꝝ cenſetur.

Hic oritur queſtio ſi omnes mittuntur ⁊ nuncij dei exiſtunt quare vn⁹ tantum inter nouem ordines angelorum nomine cenſetur. Ad quod quidam dicunt omnes quidem mitti: ſed alios ſepius: ⁊ quaſi ex officio iniuncto: qui proprie angeli vel archangeli nominantur. Alios vero rarius mitti: ſcilicet maiores cauſa extra cõmunem diſpenſationem aborta: qui cum angelorum miniſterium ſuſcipiunt ⁊ nomen aſſumunt. Unde in ps. Qui facit angelos ſuos ſpiritus. quia illi qui natura ſpiritus ſũt aliquãdo angeli. i. nuncij fiunt.

¶ Putant quidam Michaelem Gabrielez ⁊ Raphaelem de ſuperiori ordine fuiſſe. ⁊ ſunt hec nomina ſpirituum non ordinum.

Et putant quidam Michaelẽ Gabrielem ⁊ Raphaelem de ſuperiori ordine fuiſſe. Michael interpretatur quis vt deus. Gabriel fortitudo dei. Raphael medicina dei. Nec ſunt iſta nomina ordinum: ſed ſpirituuz: ⁊ dicunt quidam ſingulũ horum vnius proprie ac ſingulariter ſpiritus eſſe nomen. Alij vero non vnius ſingulariter ⁊ determinate: ſed nunc h⁹ nũc illius eſſe nomen ſcdm̃ qualitatem eorum ad que nũciãda vel gerenda mittũtur. Sicut ⁊ demonum quedam nomina ſũt: que quidam putant vnius eſſe ꝓpria: alij vero pluribus communia. Diabolus quippe qui grece ita vocatur: ⁊ criminator interpretatur vel deorſum fluens: hebraice dicitur ſathã: ideſt aduerſarius. dicit͂ ⁊ belial ideſt apoſtata ⁊ abſq; iugo: dicitur etiã leuiathan ideſt additamentum eorum. ⁊ alia plura reperies nomina q̃ vel vni⁹ ſpirit⁹ ſũt ꝓpria: vel plurib⁹ communia.

¶ Quomodo determinent premiſſas auctoritates que videntur aduerſari: qui dicunt omnes angelos mitti.

Qui autem omnes angelos mitti aſſerũt: premiſſas auctoritates Danielis ſcilicz ⁊ Dionyſij ita d̃terminãt. Dicũt ſuperiora agmina deo aſſiſtere: ⁊ ab intimis nũq̃ recedere: non quin aliqñ mittantur: ſed q2 rariſſime ad exteriora prodeunt: neq; tũc ab intimis recedũt: ſed dei preſentie ⁊ contẽplationi ſemper aſſiſtũt. Qõ etiam faciũt q frequenter mittũtur.

¶ Qõ alij dicant mitti: ⁊ quos dicant nõ mitti cum determinatione auctoritatum que vidẽtur ſibi aduerſari.

Alij vero dicũt tres ordines ſuprẽos .ſ. Seraphi: cherubin: ⁊ thronos. ita creatori deo aſſiſtere: ꝙ ad exteriora non exeũt. Inferiores ãt tres ad exteriora mitti. Tres vero medios inter vtroſq; conſiſtere non modo dignitate vel loco: ſed ẽt officio: quia preceptum diuinũ a ſuperioribus accipiũt: ⁊ deferũt ad inferiores. Ideoq; cum ſupremi medijs: ⁊ medij imis atq; hi hominibus preceptũ dei nũcient: merito omnes angelos nominari dicũt. Et ob id forte apoſtolus dicit omnes ſpiritus adminiſtratores eſſe filij ⁊ mitti in miniſteriũ. Vel per oẽs non ſinglos ordines: ſed de inferioribus ordinibus ſingulos angelos complexus eſt. Illud vero quod Eſaias dicit: ꝑ verba Dionyſij determinãt dicentis. hi ſpiritus qui mittũtur percipiunt horum vocabuluz quoruz gerunt officium. Uñ dicunt illuz angeluz qui miſſus eſt ad Eſaiam vt mũdaret ⁊ incẽderet labia prophete: fuiſſe de ordine inferiorum: ſed ideo dictus eſt fore de Seraphin: quia veniebat incendere ⁊ conſumere delicta Eſaie.

¶ Diuiſio textus.

Poſita diſtinctione ordinũ. magiſter hic determinat quoſdam actus qui ordines diſtinctos conſequuntur: ⁊ diuiditur in partes duas. In prima determinat de quibuſdã actib⁹ qui conſequuntur omnes ordines. ſ. aſſiſtere ⁊ miniſtrare. In ſecũda determiat de actu cuſtodie qui ſpecialiter vni ordini competit. diſtinctiõe vndecia. (Illud quoq; ſciẽdum ⁊c̃.) Prima in tres ſm̃ tres opiniones que i littera ponuntur. Secũda incipit. ibi (Quibus obycit͂ ⁊c̃.) Tertia vero. ibi (Alij vero dicũt ⁊c̃.) ¶ Circa ſcdm̃ tria facit. Primo ponit ea que ſunt ad confirmationem ſcde poſitionis contra primam. Secũdo excludit quandã q̃ſtionem. ibi (Hic oritur queſtio ⁊c̃.) Tertio reſpõdet ad probationes prime opinionis ibi (Qui autẽ omnes ⁊c̃.) Queſtio autem quam remouet ſumitur ex nomine angeli. vnde primo remouet eam. ſecũdo exponit quedã nomina angelorum oſtendens in quib⁹ conueniant ibi (Et putant illi michael ⁊c̃.)

¶ Queſtio. I.

Hic quatuor queruntur. Prio vtrũ angeli aſſiſtant. Secũdo vtrum omnes miniſtrẽt. Tertio ſi non. q aſſiſtunt ⁊ qui miniſtrent. Quarto vtruz illi qui miniſtrant per miniſterium: a contemplatione retardentur.

¶ Utrum omnes angeli aſſiſtant.

Ad primum ſic proceditur. videt͂ ꝙ oẽs angeli aſſiſtãt. Aſſiſtere dicũtur regi qui eius vultũ preſentialr̃ intuentur. ſed Mathei. 18. dicitur de angelis ad cuſtodiã deputatis ꝙ ſemꝑ vidẽt faciem patris: qui tamẽ ſunt inferioris ordinis. ergo videtur ꝙ oẽs deo aſſiſtãt. ¶ P̃. ſm̃ Gregoriũ illi dicũt͂ aſſiſtere q itima ꝯtẽplatõe ꝑfruũt͂: ſʒ oẽs ãgeli intime cõtẽplãtur tum eos a cõtẽplatiõis acumine nec põdus corporis neq; culpa retardat. ergo videtur ꝙ oẽs aſſiſtant. ¶ P̃. cuicũq; cõuenit illud quod maius ẽ: videtur etiaz quod minus eſt ſibi conuenire: ſi vtrunq; ſit dignitatis: ſed inter oẽs actus patrie fruitio eſt nobiliſſima. ergo cũ oẽs fruantur. videtur multo fortius ꝙ oẽs aſſiſtant. ¶ P̃. a conſpectu dei multo amplius diſtant mali angeli q̃ȝ boni: ſʒ mali angeli etiaz dicũtur deo aſſiſtere vt habetur Job. i. ꝙ cũ venirent filij dei vt aſ. co. do. affuit iter eos etiaz Sathan. ergo videtur ꝙ oẽs angeli aſſiſtãt.

Sed contra Dani. ſeptimo dicitur. Milia miliũ miniſtrabant ei. vbi dicit Gregorius ꝙ alij ſunt qui aſſiſtunt: alij qui miniſtrant. ergo non oẽs aſſiſtunt. ¶ P̃. illi dicuntur regibus aſſiſtere qui in eoruz palatijs habitant: ſed ſcdʒ Dionyſium eſſe inueſtigabilis diuinitatis eſt proprium prime hierarchie. ergo videtur ꝙ illi tantum aſſiſtant.

Reſpondeo dicẽduz ꝙ aſſiſtere dicitur in angelis ad ſimilitudinẽ eorum qui regibus aſſiſtunt: aſſiſtere autez regi dicuntur qui circa eum ſunt. Uñ cũ propriuz prime hierarchie aſſignet. Dionyſius circa deum eſſe: eis tãtuz cõuenit aſſiſtere: dicũtur autẽ circa deuz eſſe iquãtuz imediate illuminatões percipere poſſunt in ipſa ſimplicitate diuini luminis: ⁊ hoc ꝓpter perſpicacitatẽ ſue intelligẽtie. Quanto eniz aliquis intellectus eſt perſpicacior: tãto ex pĩcipio vniuerſali cognito in plures cõcluſiões: ⁊ in plura ſcibilia poteſt deuenire: ⁊ illi qui minus ſũt perſpicacis itellectus: nõ poſſunt qõnuz veritates videre niſi i pĩcipijs cõtractis ⁊ appropriatis ad materiaz illaz. Et ideo illi ſupmi itellectus prime hierarchie i ipſo primo illuminationum pĩcipio oĩs illuminatiõis ratiões percipiũt ⁊ propter hoc circa deum eẽ dicũtur ⁊ ei aſſiſtere: iferiores vero cognitionẽ accipiunt ex ipſo lumine iam diuiſo ⁊ multiplicato i ipſis ſupmis angelis reſpectu diuine ſimplicitatis: ⁊ propter hoc nõ dicũtur circa deuz eẽ: ⁊ ſibi aſſiſtere.

Ad primum ergo dicẽduz ꝙ quãuis oẽs imediate eſſentiaz diuinaz cõtemplentur nõ tamẽ i ipſa oẽs iſpicere poſſunt hoc quod ad eoruz ordinẽ ideſt hierarchiaz pertinet: ⁊ ideo nõ aſſiſtũt ꝓprie loquẽdo oẽs. ¶ Ad ſecũduz dicẽduz ꝙ itime contemplari poteſt dici aliquis tripliciter: vel ſcdʒ ꝙ eius cõſideratio nõ diſtrahitur ad exteriora ſenſibilia: ⁊ ſic oẽs angeli boni ⁊ mali itime cõtemplãtur: quia ſciẽtiaz a ſenſu nõ accipiũt: aut ꝑ hoc ꝙ nõ idigẽt exteriori ſimilitudie i qua deũ cõtemplãtur: q̃. ſ. ſit extra eſſentiaz eius: ſed eũ in eſſentia ſua vidẽt: ⁊ ſic itime cõtemplãtur oẽs beati: nõ autẽ i ſtatu creatiõis: nec itex mali angeli: aut ꝑ hoc ꝙ nõ tãtũ eẽntiã dei vidẽt: ſʒ ipaz penetrãtes i ipſa iſpiciũt eius effect⁹: qui i ipſa ꝑ ſimilitudinẽ relucẽt: ⁊ ſic itime cõtẽplari ẽ ꝓprie aſſiſtere: ⁊ hoc ſoluz angelis p̃me hierarchie cõuenit: ſcdʒ alios vero modos dr̃ ſcdʒ qd aſſiſtere. ¶ Ad tertiuz dicẽdum ꝙ fruitio ẽ nobiliſſimus actus patrie: q quãuis oĩbus cõmunis ſit: nõ tamẽ equalr̃ oĩbus cõtingit: ſed ſũt diuerſi gradus fruitiõis: ⁊ altiſſima fruitio ẽ i aſſiſtendo. Uñ nõ ſeqtur ꝙ oẽs fruẽtes aſſiſtãt. ¶ Ad quartuz dicẽdũ ꝙ demões dicũtur iter aſſiſtẽtes iquãtuz cũ eis cõueniũt i p̃mo modo itime cõtemplatõis.

¶ Utꝝ oẽs angeli mittãt͂ i miniſteriũ. II.

Ad ſecundum ſic proceditur. videtur ꝙ oẽs angeli in miniſteriuz mittãtur. Nulli eni dubiũ ẽ quin diñe ꝑſone excedãt oẽs angelos i ifinituz: ſed diñe ꝑſone mittũtur: vt filius ⁊ ſpũſſanctus: vt i p̃mo libro dcm̃ ẽ. ergo multo fortius oẽs ãgeli. ¶ P̃. inter oẽs ordĩes p̃mus ordo ẽ ſeraphin: ſʒ ſeraphin leguntur miſſi Eſaie ſexto. Uolauit ad me vnus d̃ ſeraphi. ergo videtur ꝙ mlt̃o fortius alij mittãtur. ¶ P̃. apoſtolus ad hebreos intẽdit probare ꝑ miniſteriũ ãgeloruz xp̃um angelis maiorẽ eẽ ꝑ hoc ꝙ ipſe nõ ſicut miniſter: ſʒ ſicut verus heres i domo dei patris ẽ. Uñ dicit ad hebre. p̃mo ꝙ oẽs ſũt adminiſtratorij ſpũs i miniſteriuz miſſi: ſʒ xp̃us ſimplr̃ oĩbus angelis maior ẽ. ergo videt͂ ꝙ ſcdʒ intẽtiõʒ apoſtoli oẽs angeli i miniſteriuz mittãtur. ¶ P̃. oẽs celeſtes ſpũs angeli dicũtur: ſʒ ãgelus idẽ ẽ qd̃ nuncius. ergo videtur ꝙ oẽs ad exteriora nunciãda mittãtur. ¶ P̃. ꝙ angeli miniſtrẽt nobis hoc ẽ ꝑꝑ eximiaz charitatẽ eoꝝ in nos: ſʒ quãto ſupiores ſĩt tãto maiori charitate feruẽt. ergo vr̃ ꝙ eis cõueniat magis nobis miniſtrare.

Sed contra ſm̃ Dionyſiuz: h̃ ẽ lex diuinitatis iuiolabilr̃ ſtabilita ꝙ a p̃mis vltia ꝑ media ꝑficiant͂: ſʒ iter nos ⁊ p̃mos angelos ſũt medij iferiores. ergo p̃moruz actio imediate nõ ꝑuenit ad nos: ſʒ ẽ ꝑ medios ſcdõs. ¶ P̃. iter agẽs ⁊ recipiẽs dicitur eẽ ꝓportio: ſʒ recipe diñas illuminatões ꝓportionatas nobis: ⁊ ꝑ cõueniẽtiaz noſtre hierarchie cõuenit iferioribus ãgelis. g̊ vr̃ ꝙ tãtuz imediate ipſi ad nos mittãtur.

Reſpõdeo dicẽduz ꝙ Gregorius iſtaz q̃ſtionẽ mouet: ſʒ i neutraz partẽ aſſertiue d̃terminat. Quidã v̓o dicũt aliquos angelos ex officio ad miſteriũ d̃putari vt iferiores: ſʒ aliqua cauſa extra cõmunẽ diſpẽſatiõʒ exorta etiã ſupiores i miniſteriũ mittuntur. Sʒ iſtud nõ vr̃ neceſſariũ: quia ad quãtũcũq; maxia nũcianda vl̓ exequenda iferiores ordines ſufficiũt. Et preterea quãuis huiuſmodi magna fiãt p̃ter cõmunẽ curſuz nature: nõ tñ fiunt p̃ter ordinẽ gratie ſcdʒ quẽ ordinẽ diſtictio attẽditur. Et iõ ſcdʒ Dionyſiũ dicẽduz ꝙ ſupiores angeli nũq̃ imediate circa nos miniſteriũ habẽt: ⁊ huius ratio ex tribus poteſt aſſumi. Prio ex diſpoſitõe diñe ſapiẽtie cuius ordinatõe vl̓ lege ſancitũ ẽ: vt a ſupioribus i vltia ꝑ medias actiões ꝑueniãt: vt ſic ſit ordinata ꝯnexio i oĩbus partibus vniuerſi: ⁊ nulli ſua nobilitas ſubtrahat͂: q̃ ẽ i h̃ vt iferioruz quodãmodo cauſa exiſtat quãtuz ad aliqd. Scdõ ex parte illuminationũ. Sicut eni i actiõibus corporalibus regritur proportio inter agens ⁊ recipiẽs: quod p̃cipue i ſenſib⁹ pʒ: qui ab excellẽti ſenſibili corrũpũtur: ita ẽt ẽ in itellectualibus: Uñ itell̃us hebes ad ſubtiliſſimas v̓itates nõ ꝑtingit. cũ ergo lumẽ itellectuale i ſupremis angelis ſit ſimpliciſſimũ ⁊ vniuerſaliſſimuz nõ ẽ proportiõatũ itellectui noſtro qui ẽ in vltio gradu itellectualiũ ſubſtãtiaruz: niſi prius cõtrahatur ⁊ d̃terminetur in ipſis iferioribus qui ſũt minorĩs ſimplicitatis. Tertio ex parte ipſaruz actionũ quas circa nos exercẽt: cũ eni actiones miniſterij ſint ꝑticulares: ⁊ circa particularia: opʒ ꝙ earũ cõſecutio ſit ꝑ formas maxie cõtractas ⁊ particulares i ſupioribus: he aũt ſũt forme q̃ ſũt i angelis iferioruz ordinũ: ⁊ iõ executio diuinoꝝ miniſterioꝝ ꝑtinet ad inferiores angelos: ⁊ hec ẽ cauſa quare philoſophi poſuerunt duplices motores orbium. ſ. quoſdaz cõiunctos: quos vocabant orbiuz aĩas: quoruz cõceptiones ſunt determinate ⁊ particularizate: ⁊ hos etiaz Auicẽ. dicit angelos miniſtrantes. Alios vero ſeparatos quos intelligẽtias dicunt: in qbus ſũt forme ſimplices ⁊ vl̃es: ⁊ hos dicit angelos eẽ aſſiſtẽtes. Uñ pʒ ꝙ h̃ poſitio ratiõabilior ẽ: tũ q2 Dio. hoc tradit q diſcipulus pauli fuit ⁊ dicit͂ eius viſiões ſcripſiſſe Unde eum frequẽter i auctorem inducit: ⁊ p̃cipue in diuiſione hierarchiaruz: ⁊ ſicut i decimotertio capitulo cele. hierarchie inuit: hec poſitio vulgata erat tẽpore p̃mitiue eccl̃ie: tum etiã: q2 dictis philoſophoruz magis cõſonat vt ab eis ea q̃ cõtra fidẽ nõ ſũt: accipiamus alijs reſecatis

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL.ES

Ad primū ergo dōm. ꝙ miſſio equoce ꝯuenit diui nis ꝑſonis ⁊ ipſis angelis: diuine. n. ꝑſone nō mittunt̃ mutādo locū: ſꝫ ꝑ nouū effectū grẽ gratuꝫ faciētis in ſanctis aiabus: ſꝫ angeli mittūtur mutādo locū ⁊ oꝑando i nos nō ſicut agēs primū: ſꝫ ſicut agētia ſecūda dt̃erminata ⁊ ꝓportionata reſpcū ꝓpriorū receptiuorum: ⁊ iō ratio procedit ex equoco. ¶ Ad ſcōm dicēdū. ꝙ illā obiectionē ſoluit Dio. i. iꝫ. caplo cel. hierar. duplr̃. primo vt dicat̃ ꝙ ille qui miſſus ē ad purgādum labia Eſaie fuit de iferiori ordine: ⁊ dictus ē d̃ ſeraphin equoce: q2 per ignē purgare venerat. Scdo vt dicat̃ vere eū fuiſſe de ordine ſeraphin. Nō tamē ille angelus qui viſionē reuelabat erat d̃ ſupiori ordine: ſꝫ d̃ iferiori: ſꝫ cuꝫ virtus hierarchica q̄ ē in inferioribus angelis ſit prio a deo ⁊ ꝯſequēter a ſupioribus angelis in iferiores deſcēdēs: angelus viſionē formās reduxit ꝓphetā i cognitiōē nō ſolū virtutis immediate agētis: ſꝫ ēt virtutis diuine. Vn̄ oſtendit dn̄m ſup ſoliū ſedētē: ⁊ ꝑ ꝯſequēs virtutē ſupmorū in angelis. Vn̄ oſtēdit ſeraphin circa thronū ſtātia ⁊ oſtēdit virtutē purgatiuā ab eis ꝑ iferiores āgelos vſqꝫ i hoies d̃uenire: ꝑ h̃ ꝙ ſeraphin videbat̃ ad eū volās ꝑuenire: ⁊ ponit exēpluꝫ d̃ ſacerdote qui abſoluit ex ptāte a pontifice deſcēdēte ac ſi diceret: pōtifex te abſoluit q mihi tradidit ptātē abſoluēdi te: ita ⁊ āgelus oſtēdit ſeraphin purgātē: quia ipſe in virtute eius purgabat: ⁊ ꝑ hoc ēt pꝫ rn̄ſio ad 3m ꝙ oēs dn̄r miniſtrare iquātū iferiores virtute ſupiorū miniſterium exequūt̃. Vl̄ pōt dici ꝙ apoſtolus itēdit ꝓbare p̃eminētiam noue legis ad veterē ꝑꝑ eminētiaꝫ xp̄i qui nouā legē d̃dit ad āgelos ꝑ quos vetus lex tradita ē. Vn̄ loquit̃ quātū ad āgelos vltimi ordinis ꝑ quos lex tradita ē: vt ſic lex noua: cuius xp̄us ē auctor: legi veteri ꝓponat̃. ¶ Ad quartū dicēdū ꝙ oēs celeſtes ſpūs ſm̄ Dionyſiū dicūtur āgeli: nō q2 ad aliqd nobis nunciādū mittant̃: q2 diuinū lumen qd̃ caligini ⁊ tenebris ꝑꝑ ſui ſimplicitatē ⁊ imenſitatē fulgoris ꝯparat̃ ſcdꝫ ꝙ ē in ſuo fonte in ipſis recipit̃ cū minori ſimplicitate. Et iō magis ē ꝓportionatū itelligibilibus ſequētiuꝫ: ⁊ ꝑꝑ hoc dicunt̃ nūciare vl̄ manifeſtare lumen diuinū: ⁊ ſic vnuſquiſqꝫ āgelus iferior ſui ſupioris manifeſtiuus ē: ſicut nubes nūciat lumē ſolis: qd̃ i ſuo fonte iſpici nō pōt. Si aūt dicant̃ angeli ꝑꝑ nūciationē exteriorē. vt Gregorius dicere videt̃: tūc ēt angelis ſupioribus conuenit iquātū d̃ rebus nūciādis iferiores illumināt. ¶ Ad quintuꝫ dicēdū: ꝙ ſupiores angeli ꝑꝑ charitatē quā i nos habēt iferiores mouēt ⁊ dirigūt ad oꝑandū noſtrā ſalutē nec aliquid ꝑfecte charitati detrahit̃ ſi miniſterium immediate non exequuntur.

¶ Utꝝ oēs āgeli ſcđe hierarchie mittāt̃. III.

AD **tertium** ſic ꝓceditur. videtur ꝙ oēs angeli 2e hierarchie mittant̃. Oēs enim angeli vel aſſiſtūt vel miniſtrāt: ſꝫ aſſiſtere ē propriū prime hierarchie cuius ē circa deuꝫ eē ſm̄ Dio. ergo oēs alij in miniſteriū mittunt̃. ¶ P̃. ſꝫ Gregoriuꝫ plures ſūt q mittunt̃ q̄ꝫ qui aſſiſtūt: ſꝫ ſi angeli ſcđe hierarchie nō mittantur plures aſſiſterēt: q2 ſex ordines: trib9 tm̄ miniſtrātib9. ergo illi d̃ media hierarchia mittūt̃. ¶ P̃. cū null9 āgelus alteri ſit equalis quilibꝫ āgelus p̃ter p̄mū ⁊ vltimū ē medius iter aliquos duos: ſi ergo d̃ rōe medie hierarchie eēt ꝙ i miniſteriū nō mitteret̃ pari rōne nullus āgelus mitteret̃ i miniſteriū niſi vltimus tm̄ quod diſſonat ⁊ a veteribus ſcripturis ⁊ a dictis ſcđꝝ. ergo videt̃ ꝙ illi de media hierarchia mittant̃. ¶ Preterea omnis poteſtas ē ordinata ad executionē operis: ſed noia ordinuꝫ ſcđe hierarchie imponunt̃ a gradu poteſtatis. ergo videtur ꝙ eoruꝫ ſit mitti ad exequēduꝫ miniſteriuꝫ.

Sed contra Ordines vnius hierarchie videntur eſſe equipotētes in modo accipiendi diuinas illuminatiōes: ſed dominatōibus que ſūt in media hierarchia nō cōuenit in miniſteriuꝫ mitti: quia miniſtrare eſt cōtra rationē domini. ergo videtur ꝙ nec alij ordines medie hierarchie mittant̃. ¶ Preterea. lex diuinitatis ē vt ſuperiores reducāt vltimos ꝑ media: ſed inter mediā hierarchiam angeloruꝫ ⁊ noſtraꝫ ē vltima hierarchia angelica. ergo videtur ꝙ illuminationes non immediate ꝑueniant ad nos a media hierarchia: ⁊ ita angeli illius hierarchie nō mittunt̃.

Reſpondeo dicēduꝫ. ꝙ quidaꝫ dicūt angelos p̃me hierarchie nullo modo mitti: ſꝫ aſſiſtere: angelos vero tertie hierarchie mitti ad nos: ſed angelos medie hierarchie mitti ad illos de tertia. Et hec opinio tāgitur i littera: ſed nō videtur ꝯueniēs: tum quia ſcdꝫ hoc nō eſſet differētia iter primaꝫ ⁊ mediam hierarchiaꝫ: nō eniꝫ poteſt itelligi miſſio angeli ad āgeluꝫ niſi ꝑ hoc: ꝙ vnus aliuꝫ illuminat: ſicut auteꝫ ſecūda illuminat tertiaꝫ: ita prima ſcđaꝫ: tuꝫ ēt quia dictis ſanctoruꝫ nō cōſonat qui aſſignāt ordinibus ſcđe hierarchie actus qui in executiōe exterioris miniſterij cōplentur: vt miracula facere demones arcere ⁊ huiuſmōi. Et ideo ſequēdo rōnes noiuꝫ in ſacra ſcriptura nobis traditorum: ex quibus ſm̄ doctrinaꝫ Dionyſij ordinuꝫ proprietates ⁊ officia colligere oportet: dicimus ꝙ medie hierarchie duo vltimi ordines. ſ. virtutes ⁊ poteſtates in exterius miniſteriuꝫ mittūtur: dominatiōibus auteꝫ mitti in miniſteriuꝫ nō competit: ſed dirigere oēs iferiores i ſuis miniſterijs: hoc eni pertinet ad dignitatē dn̄i: vt ad nutuꝫ eius dirigāt̃ actiones ſubditoruꝫ: ⁊ ipſe actiōibus eoruꝫ nō admiſceat̃. Vn̄ de Gregorius p̄cipibus ⁊ poteſtatibus p̃eſſe dicitur. Et a Dionyſio maior omni ſubiectiōe deſcribitur dn̄ationis ordo: ⁊ ita relinquitur ꝙ ordo virtutuꝫ ſit ſupremus omniuꝫ ordinuꝫ qui mittūtur quaſi ꝑtingens ad vltimuꝫ in diuinis miniſterijs: quod noī cōpetit quia virtus dicitur vltimuꝫ in re de potētia vt ponitur in primo celi ⁊ mūdi.

Ad primum ergo dicēduꝫ ꝙ nullus ordo medie hierarchie eſt: proprie loquēdo: de diſpoſitōe aſſiſtētiuꝫ: ſꝫ pertinet ad diſpoſitionē miniſtrātiuꝫ: ſicut autē in artificialibus iuenitur aliquis artifex: qui tātuꝫ manu operatur: exequēs preceptum alterius ⁊ nulli iperans: ſicut ille qui preparat materiā: alius v̄o qui p̃cipit p̃paranti materiaꝫ. ⁊ ipſe operatur ad inducendaꝫ formaꝫ. Alius vero qui nihil operatur: ſed precipit habēs ratiōes operis ſūptas ex fine cuius eſt cōiectator: ⁊ talis dicitur architector quaſi p̄ceps artificuꝫ: vel vſualis inquātuꝫ vtitur miniſterio ſubditoruꝫ ad ſuū finē: vt ex ſecūdo phyſicoruꝫ habetur: ita etiā i miniſterijs diuis dn̄ationes ſūt quaſi artifices dirigētes ⁊ iperātes. Alij vero ſicut exequētes ſcdꝫ gradū ⁊ moduꝫ ſuū: nihilominus oēs miniſtri dicuntur: ſicut ⁊ iſti omnes artifices. ¶ Ad ſecūduꝫ dicēduꝫ ꝙ ſecūduꝫ hāc poſitionē verificatur dictū Gregorij: q2 plures erunt ordines miniſtrātium: q2 ſex: q̄ꝫ aſſiſtētiuꝫ: qui ſūt tres: vt ex dictis patet. ¶ Ad tertiuꝫ dicēduꝫ. ꝙ mediuꝫ iquātum huiuſmodi nō eſt immediate operatiuum: quia actio eſt ſcdꝫ cōtactuꝫ vel ſcđm ſituꝫ in corporalibus: vel ſcdꝫ ordinē i ſpūalibus: ſꝫ ſi aliqd ſit mediuꝫ quātuꝫ ad aliqd: ⁊ quātuꝫ ad aliud vltimuꝫ: poteſt immediate agere: hoc auteꝫ cōtingit quādo plures ſcdꝫ gradū potētie differētes ſuper idē operationē habēt: erit eni aliqua actio: quā circa illud poteſt efficere ſupior: quā nō poteſt iferior facere: ⁊ quātū ad illā actōeꝫ illud ſupremū eſt vltimū. ¶ Alia vero actio eſt quā poterit iferior facere ⁊ i illa ē ſupmū operās: ⁊ nō vltimū: ſed medium inter primū dirigēs ⁊ vltimuꝫ operās: vn̄ hāc actionē nō faciet mediū niſi mediāte vltimo: qd̃ pꝫ i exēplo ſ̃pus iducto: artifex. n. q iducit formā: i hac operatiōe ē vltim9: q2 null9 infra eū hoc pōt: vt v̄bi grã: ꝯpaginare tabulas ad formā nauis ꝯplēdā. Et iō hoc imediate facit: ſꝫ p̃paratiōē mãe ꝑ dolatiōē tabulaꝝ facit mediāte iferiori artifice iquātū dat ſibi regulas q̄les debeāt eē tabule apte ad cōpaginatiōeꝫ nauis: ita ē ēt i ordinib9 angeloꝝ: ptātes. n. hn̄t actū circa ea q̄ ꝑtinēt ad trāquillitatē totius vniuerſi iquātū hn̄t pōꝫ nō limitatā: ⁊ talis ordo ptātuꝫ ꝑ ſe facit. Alia v̄o ſūt q̄ ꝑtinent ad ſtatū vnius ꝓuincie vl̄ regni: ⁊ hoc nō faciunt ptātes niſi mediātibus p̄ncipatib9: q hec ꝑ ſe exeq̄ntur. Quedā v̄o ſūt ꝑtinētia ad aliquē vl̄ ad aliq̄s ſpāliter: ⁊ h̃ ēt p̄ncipatus nō exequūtur niſi mediātib9 angelis: in q̄bus ēt q̄ maiora ſūt fiūt imediate ꝑ ſupiores: ⁊ q̄ minora ſūt imediate ab iferioribus. ¶ Ad 4m dōꝫ. ꝙ ex hoc ꝙ ordies ſcđe hierarchie noiant̃ a pō: ſignat̃ ꝙ ad miniſtratiuā diſpōnē ꝑtinēt: ſꝫ nō oꝫ ꝙ oēs imediate miſteriū exequāt̃. ¶ Ad alia ēt duo pꝫ rn̄ſio ꝑ ea q̄ dicta ſunt.

¶ Utrum angeli ipediātur a cōtemplatiōe per executione miniſterij. IIII.

AD **quartuꝫ** ſic ꝓcedit̃: v̄r ꝙ āgeli ꝑ executiōeꝫ miniſterij a ꝯtēplatiōe retardēt̃: q2 vt habet̃. Thobie. iz. angelus i miniſterio ex̄ns dixit: tēpus ē vt reuertar ad eū q me miſit: ſꝫ nō reuertit̃ niſi ꝑ ꝯtēplationē. ergo v̄r ꝙ ꝑ miniſteriū a ꝯtēplatiōe dei abſceſſerit. ¶ P̃. vna pō finita nō pōt ſil̄ i plures oꝑatiōes: ſꝫ pō angeli finita ē. g̊ v̄r ꝙ nō poſſit ſil̄ ꝯtēplari ⁊ miniſtrare. ¶ P̃. itell̄s creatus nō pōt ſil̄ plura itelligere: ſꝫ qn̄ miniſtrāt angeli itellū ꝯſiderāt ea q̄ agunt. g̊ v̄r ꝙ tūc diuā ꝯtēplari nō pn̄t. ¶ P̃. locus ꝯtēplatiōis ē celū empireū: ſꝫ cū ſunt hic ſm̄ Damaſ. nō ſūt in celo. g̊ v̄r ꝙ exequēdo circa nos miniſteriū a ꝯtēplatiōe retardentur.

Sed contra eſt qd̃ dicit Grego. ꝙ ſic ad exteriora ꝓdeūt: ꝙ ab itimis nūquā recedūt. g̊ v̄r ꝙ ſꝑ ꝯtēplent̃ vl̄ aſſiſtāt: ſi ſūt idē miniſtrātes ⁊ aſſiſtētes. ¶ P̃. btitudo angeloꝝ nō minuit̃ ex eoꝝ miniſterio: ſꝫ eoꝝ btitudo tota ē i ꝯtēplatiōe diuitatis. g̊ in nullo per miniſteriū: eoꝝ ꝯtēplatio retardatur.

Reſpondeo dōm. ꝙ angeli bti nullā operationē hn̄t q̄ nō ſit eēntialis btitudini: vl̄ in qua ꝑ ꝯtēplationē btām nō dirigant̃. Et iō ꝯtēplatio eoꝝ ſe hꝫ ad eoꝝ miniſteria q̄ exequunt̃: ſicut i artifice ꝯſideratio regulaꝝ artis ad executionē operis: eo ꝙ ipſe deus ē finis oiuꝫ operū hierarchicoꝝ: ⁊ a fine ſumit̃ rō cuiuſlibet opis. ⁊ ita ſe hꝫ finis ad oꝑabilia: ſicut p̄ncipiū ad ſpeculabilia vt i 2o phi. d̃r. Et iō ſic̄ artifex ſil̄ ꝯſiderat rōneꝫ artis ⁊ exeq̄t op9 ita ⁊ āgel9 ſil̄ ꝯtēplat̃ deū ⁊ miſtrat nobis.

Ad primuꝫ ergo dōꝫ. ꝙ āgelus d̃r diſcedere a deo nō ꝑ itermiſſionē ꝯtēplatiōis: aut ꝑ locū. q2 itra deū currūt quocūqꝫ mittant̃. vt dicit Beda. eo ꝙ deus vbiqꝫ ē: ſꝫ ꝑ hoc ꝙ ab iuiſibilitate recedēs viſibilis appet: ſicut filius exiuit a pr̃e: ⁊ venit i mūdū viſibilis hoibus fcūs. Jo. 16. ⁊ ſil̄r dn̄r reuerti ad deū quādo depoſita viſibili ſpē ad priſtinā iuiſibilitatē reuertunt̃. ¶ Ad 2m dōꝫ. ꝙ ꝯtēplatio āgeloꝝ magis ſe hꝫ ꝑ modū receptionis q̄ꝫ actiōis: ⁊ iō ſicut luna ſil̄ recipit lumen a ſole ⁊ illuminat iferiora corpa: ita ēt āgelus ſil̄ illuminat̃ i diuā ꝯtēplatiōe ⁊ illuminat iferiorē vl̄ miniſtrat circa nos. ¶ Ad 3m dōꝫ. ꝙ ea q̄ cognoſcūt̃ diuerſis rōnibus: itellus nō pōt ſil̄ ꝯſiderare: q2 nō pt aſſignari diuerſis ſilitudinibus ſil̄: ſicut nec corp9 diuerſis figuris: ſꝫ ea q̄ cognoſcūt̃ vna rōe vel q2 vnū ē rō alteri9 nihil ꝓhibet ſil̄ itelligi. ¶ Ad 4m dōꝫ. ꝙ celū empireū nō ē locus ꝯtēplatiōis ſm̄ neceſſitatē: ſꝫ ſm̄ ꝯgruentiā ſicut ⁊ eccl̄ia domus orōnis d̃r: ⁊ ideo ratio nō ſequitur.

¶ Expoſitio textus.

ITem Dio. ⁊c.) Uerba q̄ ſequūt̃ ſūt Gregorij inducētis auctoritateꝫ Dioniſij nō q̄ꝫtū ad v̄ba: ſꝫ quātū ad ſenſuꝫ. ¶ Et putāt illi Michael ⁊c.) Hoc exp̄ſſe cōtra dic̄ ſcripture: q2 Michael Danielis. io. ponit̃ i ordine p̄ncipū. Gabriel aūt d̃r de ordine archāgeloruꝫ. Raphael aūt poſſꝫ poni i ordine angeloꝝ ſcđm ea q̄ circa ſingulares perſonas exercuit.

¶ Qr quecꝫ aia hꝫ angelū bonū ad ſui cuſtodiā delegatū ⁊ malū ad exercitiū. ¶ Diſtin. XI.

ILlud quoqꝫ ſciēduꝫ eſt ꝙ angeli boni deputati ſūt ad cuſtodiaꝫ hominū ita vt q̄ſqꝫ electorum habeat Angelū ad ſui profectū atqꝫ cuſtodiā ſpāliter delegatū. Vn̄ in euangelio veritas a puſilloꝝ ſcādalo ꝓhibēs ait. Angeli eoꝝ ſemꝑ vidēt faciē patris: angelos dicit eoꝝ eſſe q̄b9 ad cuſtodiā d̃putati ſūt. Sup quē locū. Hieronym9 tradit vnāquāqꝫ aiaꝫ ab exordio natiuitatis hr̃e angelū ad ſui cuſtodiā d̃putatū: inq̄ens ita. Magna dignitas aiaruꝫ eſt vt vnaq̄qꝫ hēat ab ortu natiuitatis in cuſtodiā ſui angelū delegatū. Gregori9 quoqꝫ dicit ꝙ vnuſquiſqꝫ vnū bonuꝫ angelū ſibi ad cuſtodiā deputatū: ⁊ vnū malū ad exercitiū habet. Cum eniꝫ oēs angeli boni noſtrū bonuꝫ velint: ꝯmuniter qꝫ ſaluti oium ſtudeāt: ille tamē q deputatus ſt alicui ad cuſtodiā eū ſpāliter hortat̃ ad bonū: ſicut legit̃ de Angelo Thobie ⁊ de angelo Petri in actibus ap̄loꝝ. Sil̄r ⁊ mali angeli cū deſiderēt maluꝫ hoiuꝫ: magis tamē hoiem ad malū incitat ⁊ ad nocendū fortius iſtat ille qui ad exercitiū eius deputatus eſt.

¶ Utrum ſingulis hominibus ſinguli angeli an pluribus vnus deputatus ſit.

SOlet aūt queri vtrū ſinguli angeli ſingulis hoibus an vn9 plurib9 ad cuſtodiā vel ad exercitiū deputatus ſit: ſed cū electi tot ſint quot ⁊ boni angeli ſꝫ plures conſtat eē oēs ſil̄ bonos ⁊ malos hoies q̄ꝫ boni angeli ſint: ⁊ cū tot ſint electi quot āgeli boni: ⁊ angeli boni pl̄es ſint q̄ꝫ mali pl̄eſqꝫ ſint hoies mali q̄ꝫ boni: nō ē ambiguū pl̄es eſſe bonos hoies q̄ꝫ ſint mali āgeli: ⁊ plures eē malos hoies q̄ꝫ ſint mali angeli vel boni angeli.

¶ Cōfirmat vnū angelū plurib9 hoibus deputari: ſiue ſimul ſiue diuerſis temporibus.

IDeoqꝫ dici opꝫ vnū eundēqꝫ angeluꝫ bonū vel malū pluribus hoibus deputari ad cuſtodiā vel exercitium ſiue eodem tēpore: ſiue diuerſis temporibus Ideo autem dicimus eodē tēpore vel diuerſis

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS

tēporibus q: videt̄ q̄buſdā ꝙ dicim⁹ oēs hoīes q ſūt ſimul in aliquo tēpore ſinguli ſingulos angelos habere poſſint bonos vel malos: q: licz maior ſit numerus hoīuz cōputatis in vnū oībus q fuerūt ⁊ ſūt ⁊ futuri ſūt q̄ȝ angeloꝝ: tamē q: decedētibus hoībus ſuccedūt hoīes: ⁊ ideo nunq̄ȝ ſimul ſūt in hac vita. Angeli vero nunq̄ȝ decedūt: ſed ſimul oēs ſūt: eſſe poteſt vt ſinguli hoīum dū in hac vita ſūt ſingulos habeāt angelos bonos vel malos ad ſui cuſtodiā vel exercitiū deſtinatos. Ceterū ſiue ita ſit ſiue nō: nō ē dubitandū vnūquēq̄ȝ hoīem habere angelū ſibi deputatū: ſiue plurib⁹ ſimul deputatus ſit ſiue vni ſingulariter. Nec eſt mirandū vnū angelū plurib⁹ hoībus ad cuſtodiā deputari: cū vni hoī pluriū cuſtodia deputet̄: ita vt eoꝝ q̄ſq̄ȝ ſuū dicat̄ hr̄e dn̄z vl' epiſcopuz vel abbatē.

Diuiſio p̄me partis textus.

Poſtquā determinauit de q̄buſdā actibus q cōſequūtur oēs ordines .ſ. aſſiſtere ⁊ miniſtrare: hic determinat de quodā actu ad quē vnus ordo ſpāliter deputat̄ .ſ. cuſtodire hoīes. Et diuidit̄ i partes duas. In p̄ma determinat de āgelis quātū ad offiñ cuſtodie. In ſcd̄a q̄ꝫtū ad ꝓfectū p̄dictū offiñ ꝯſequētez ibi. (P̄. illud ꝯſiderari oꝫ ⁊c̄.) Circa p̄mū duo facit. P̄rio determinat veritatez. Scd̄o circa d̄termiata mouet q̄ōnē ibi. (Solet ēt q̄ri ⁊c̄) Ubi tria facit. P̄rio mouet q̄ōnē. Scd̄o excludit alteraz ptē ibi. (Sȝ cū electi tot ſint ⁊c̄.) 3°. excludit reliq̄ȝ ⁊ exponit eā ibi. (Iō dici oȝ ⁊c̄.)

Queſtio. I.

Circa cuſtodiā āgeloꝝ q̄rūt̄ hic q̄nq̄ȝ. P̄rimo vtrꝫ āgeli hoīb⁹ ad cuſtodiā d̄putent̄. 2°. cui⁹ ordinis ſit cuſtodire. 3°. quoruz hoīuz ſit cuſtodiri. 4°. vtrꝫ cuſtodes āgeli ſp cuſtodiāt hoīes q̄b⁹ deputāt̄: vel q̄n̄q̄ȝ eos derelinquāt. 5°. cū de ſalute hoīum gaudeāt angeli vtrum ecōtrario de perditiōe eorum triſtētur.

Utrꝫ angeli cuſtodiāt hoīes. I.

Ad primuz ſic procedit̄. vr̄ ꝙ angeli hoīes ñ cuſtodiāt. De⁹ .n. ē cuſtos hoīuz. vt dr̄ Iob 6°. ſȝ ꝑfectior eſt cuſtos q ꝑ ſeipſȝ ſufficit ad cuſtodiā q̄ȝ q cuſtodit mediātib⁹ alyſ: cū g̊ oē q̄d ē ꝑfectiſſimuȝ deo ſit attribuēdū: vr̄ ꝙ ipſe nos ꝑ angelos ñ cuſtodiat. P̄. cuſtodia ⁊ ꝯſeruatio hoīuz ē ꝑ grāz: ſȝ grāz d̄s imediate īfundit aīe: ⁊ ñ ꝑ āgelos. g̊ vr̄ ꝙ eis ñ ꝯpetat cuſtodire nos. P̄. vn⁹ effect⁹ cuſtodie āgeloꝝ ponit̄ ꝙ d̄ferāt orōnes nr̄as ad deū: ſȝ h̄ vr̄ oīno ſup̄fluū: cū d̄s oīa cognoſcat. g̊ vr̄ vanū ponere āgelos hoīum cuſtodes. P̄. cuſtos ponit̄ alicui aut ꝑꝑ ībecillitatē: vt .ſ. iuuet̄ ⁊ d̄fendat̄: aut ꝑꝑ ignorātiā: vt īſtruat̄: ſicut mulierib⁹ ⁊ pueris doctores ⁊ pedagogi dāt̄: ſȝ hō ꝑ ſe pōt cognoſcere ea q̄ ſīt faciēda vl' vitāda ꝑ legē nālē cordi īpreſſā ⁊ pōt ēt exeq̄ ꝑꝑ arbitry libertatē. g̊ vr̄ ꝙ cuſtodia āgeloꝝ nō egeat. P̄. cuſtodis ē officiū retrahere cuſtoditū ab his q̄ ſibi ſīt nociua: ſȝ āgeli ñ retrahūt hoīes a pctīs: cū m̄ltos ī pctā p̄cipitari videam⁹ g̊ vr̄ ꝙ āgeli hoīuz cuſtodes ñ ſint. P̄. cuſtodis ē īſtruere cuſtoditū ſcd̄m modū eius: ſȝ modus hoīs ē cognitōȝ a ſenſibilib⁹ accipe. g̊ vr̄ ꝙ viſibilib⁹ apparitiōib⁹ nos deberēt īſtruere: hoc āt nō faciūt niſi forte raro. ergo vr̄ ꝙ vel nō cuſtodiunt vl' ſunt negligētes in cuſtodiēdo.

Sȝ cōtra ē q̄d dicit̄ in pſalmo. angelis ſuis deus ⁊c̄. P̄. d̄s ē pronior ad miſerēduȝ q̄ȝ ad puniēdū: ſȝ deus hoībus dedit d̄mones ad exercitiū vt habetur ad ephesi. vltimo: non ē nobis colluctatio ⁊c̄. Ergo vr̄ ꝙ multo forti⁹ d̄derit angelos ad cuſtodiēdum.

Reſpōdeo dd̄m. ꝙ ſecūduȝ Boetiū i libro d̄ ꝯſolatiōe: d̄s ꝓuidētiā ſuā quā d̄ oībus reb⁹ hȝ mediātibus q̄buſdā cauſis exequit̄: vt āt ī primo dcm̄ ē: quāuis oīum reꝝ ꝓuidētiā habeat: ſpāli tamē mō ſube rōnales ſue prouidētie ſubdūt̄: īquātū altiori mō pre ceteris finē diue bonitatis nate ſūt ꝯſequi: ⁊ ꝑ altius p̄ncipiū: q̄d ē volūtas: q: ergo iter deū ⁊ hoīes media ē nā angelica: ⁊ ſcd̄m legē ſapie ſue hoc ē ordinatū: vt īferioribus ꝑ ſuperiora prouideat: iō ipſi angeli exequūtur dinaȝ ꝓuidētiaȝ circa ſalutē hoīuz adiuuādo ad tēdēdum in finē ⁊ liberādo ab his q̄ proceſſuȝ in finē impediūt: ⁊ h̄ executio diue ꝓuidētie ꝑ āgelos d̄ hoīb⁹ vocat̄ cuſtodia angeloꝝ.

Ad primū ergo dd̄m. ꝙ d̄s ē cuſtos p̄mus ⁊ p̄ncipalis apud quē ſūma ꝓuidētia reſidet: nec ē ꝑꝑ ſuaȝ īſufficiētiaȝ ꝙ ſuā prouidētiaȝ d̄ hoīb⁹ exequit̄ ꝑ angelos: ſȝ ꝑꝑ ordinē ſue ſapie: tum q: cōgruit angelis: vt .ſ. eis h̄ dignitas nō neget̄: ꝙ ſint duces hoīuz reductiōis in deū: ⁊ ī hoc deū quodāmodo imitāt̄ īquātū coopantur deo in ītroductiōe hoīuz in finē: tū q: cōgruit hoībus q ſīt in ſtatu impfectiōis: q̄d pueritie Apl's cōparat. p̄ma Cor. 13. Un̄ eis cuſtodes tāquā pueris aſſignāt̄: donec veniēte q̄d ꝑfectuȝ ē euacuet̄ q̄d ex parte ē. Ad 2ᵐ dd̄ȝ. ꝙ ſicut in opatiōibus artificialibus ī q̄bus īſtrumēta quodāmō diſponūt ad formā: vt ignis mollificādo ferrū: ⁊ martell⁹ dilatādo: ſȝ forma cultelli īducit̄ ab artifice ꝑ ſilitudineȝ artis quā hȝ: ita ēt d̄s q ē primus cuſtos īducit vltimā pfectionē cōiungētē fini: ⁊ ꝑ hoc ꝯſeruantē .ſ. gratiā ⁊ gloriā. Sȝ angeloruȝ ē p̄parare hoīes ad ſuſceptiōȝ gratie ꝑ illuminatiōes ⁊ alia huiuſmōi. Ad 3ᵐ dicēdum. ꝙ nō dicūtur deo oratiōes noſtras d̄ferre: q̄ſi ipuȝ d̄ hoc docētes: ſȝ quaſi ipſum orātes pro nobis: ſicut ēt ſacerdos offert deo oratiōnē populi inquātum ſua interuētiōe effectum oratiōibus impetret. Ad quartū dicēdū. ꝙ lumē nālis cognitiōis impꝑfectum ē: et p̄cipue ad dirigēdum in illa que naturā excedūt: voluntas ēt eius poteſt ad maluȝ inclinari multis occaſiōibus: ⁊ iō prouidet hoībus angeloruȝ p̄ſidium. Ad quintū dicēduȝ. ꝙ ſicut prouidētie diuine ē ſic impedire mala: vt tamen ſaluetur nature conditio: ita ēt ⁊ angeloruȝ cuſtodie: ⁊ iō ad angelos nō ꝑtinet ꝙ hoīes cuſtodiēdo ad virtutē cogant: ⁊ a vicys retrahāt: quia ſic piret libertas arbitry ⁊ ratio meriti. Ad ſextum dicendum. ꝙ huiuſmōi apparitiōes viſibiles angelorum: eo ꝙ ſunt ſupra curſum nature ſtuporē quēdaȝ incutiūt: ⁊ quodāmodo violenter incutiunt ad conſenſum in quo perit aliquod bonuȝ hominis quantum ad conditionē nature: quod ē inquiſitio rationis. Unde huiuſmōi apparitiones nō omnibus fiunt: ſȝ aliquibus facte ſunt ad cōfirmatiōnē fidei ī multis: ſicut ēt in miracula: nihilominus tamē ꝑ modum noſtrum īſtruunt nos illuſtrādo phātaſmata ⁊ cōfortādo lumē intellectus noſtri: ⁊ excitando ad aliq̄d rectius conſiderandum.

Utrꝫ ad oēs ordies 3ᵉ hierarᶜ ꝑtīeat cuſtodir̄ hoīes. II.

Ad ſecūduȝ ſic proceditur. videtur ꝙ cuſtodire perticat ad oēs ordīes tertie hierarchie q: ſ̄ȝ Diony. tertie hierarchie ꝓpriū ē lumē dinū accipe ꝑ ꝯueniētiā nr̄e hierarchie .i. proportionatū ad immediate transferendum in nos: ſed ille angelus dicitur cuſtos hominis qui immediate ipſum illuminat. Ergo videtur ꝙ cuſtodire ad omnes pertineat. P̄reterea angelus cuſtos defendit hominē ab impugnatione īuiſibilis hoſtis. Sed arcere ſ̄m Grego. pertinet ad poteſtates. ergo videt̄ ꝙ illi ordini p̄cipue conueniat cuſtodire. P̄. miſſio ordinat̄ ad cuſtodiaȝ: ſȝ angeli quinq̄ȝ ordinū mittunt̄ ad explendū exterius miniſteriū vt dictuȝ eſt. g̊ oībus cōuenit cuſtodire. P̄. in hominib⁹ īueniunt̄ diuerſa officia: ſed ſ̄m diuerſa officia diſtinguunt̄ ordines angelorum: quoꝝ officioꝝ alique ſimilitudines inueniunt̄ in officys humanis: vt dicit Grego. oſtēdens q̄liter hoīes ad ordines angeloruȝ aſſumant̄. ergo videt̄ ꝙ oēs ordines ad cuſtodiaȝ deputentur.

Sȝ contra eſt q̄d dicit Grego. angelos eſſe qui minima nunciāt: ſed minima ſunt que ad ſingulares ꝑſonas pertinēt: q: quanto bonū eſt cōmuni⁹ tāto eſt diuinius ſ̄m ph̄m in p̄mo ethicoꝝ. ergo videt̄ ꝙ illi qui ſingulis hoībus p̄ſunt: ſunt tantū de ordine angeloruȝ. P̄. Ber. dicit in lib. de ꝯſideratōe. Putem⁹ āgelos dici qui ſingulis hoīb⁹ p̄ponunt̄ in miniſterium miſſi ꝓpter eos qui hereditatē capiūt ſalutis. g̊ vr̄ idē q̄d p̄us.

Reſpondeo dicēdo: ꝙ illi angeli dicunt̄ hominū cuſtodes q imediate illos illumināt ⁊ habēt actus limitatos circa humana officia: ⁊ ꝓcurant q̄ ad ipſos ſpāliter ꝑtinent. Et ex hoc q̄d imediate illuminant: excludunt̄ a cuſtodia angeli aſſiſtentes. Ex hoc aūt ꝙ habent actus limitatos ad dirigendū in humanis officys: excludit̄ media hierar. que hȝ poteſtatē nō limitatam ad humana officia. Per hoc aūt ꝙ per cuſtodiaȝ ꝓcurant ea que pertinēt ad aliquas determinatas ꝑſonas: q̄d eſt vltimū ⁊ minimū in actib⁹ angeloꝝ: deputat̄ cuſtodia vltimo ordini qui eſt ordo angeloꝝ.

Ad primuȝ ergo dd̄ȝ ꝙ tota tertia hierar. accipit illuminationes ꝓportiōatas ad act⁹ ⁊ officia humana: nō tñ ad hanc vel ad illā ꝑſonā: ſed hoc eſt angeloꝝ. Et ita eis cōuenit cuſtodire ſingulos hoīes. alys vero ꝯuenit cuſtodire ſingulas ꝓuincias vel regna. Ad ſcd̄m dd̄m ꝙ inferiores angeli participāt virtutē ſuperiorū inquātū ab eis illuminant̄: ſicut ſ̄m Diony. dicitur inferior angelus purgaſſe Yſaiaȝ per ignē virtute ſeraphin: ⁊ ita etiaȝ īferiores angeli virtute poteſtatū d̄mones cohibēt: ⁊ ſimiliter v̄tute alioruȝ ſuperiorū ordinum poſſunt exequi aliqua q̄ ad eos ꝑtinēt circa determīatas perſonas. Ad tertiū dd̄ȝ ꝙ oēs angeli cuſtodes mittūtur: nō tñ oēs qui mittunt̄ cuſtodiūt: ſed vltimi tantū cuſtodiunt vt dictū eſt: q: ſuperiores exequunt̄ ea q̄ ad m̄l'tos pertinēt: ⁊ quāto ad plures tanto eſt ordo ſuperior: ⁊ ideo v̄tutes ſunt ſupremi īter exequētes miniſteria: quia eoꝝ actus ſe extendūt nō tātuȝ ad res humanas: ſed etiā ad res nāles: vt pȝ in operatiōe ſignoꝝ: ⁊ poſt poteſtates quoꝝ actus nō tātū ad homies: ſed etiaȝ ad demones ſe extēdit: ⁊ poſt p̄ncipatus: quorū opatio eſt circa totā multitudinem. Et vltimi angeli: q operant̄ circa determinatas ꝑſonas. Archāgeli v̄o medy ſunt hn̄tes aliq̄d cōe cuȝ vtriſq̄ȝ: vt p̄us dcm̄ ē. Ad 4ᵐ dd̄m ꝙ oīa officia hūana ꝑtinētia ad ſingulares ꝑſonas cū q̄buſcūq̄ȝ ordinib⁹ ſilitudinē hēant: dirigunt̄ ꝑ vltimū ordinē inq̄ꝫtuȝ ꝑticipāt v̄tutes ſupioꝝ: vt dcm̄ ē. Sȝ illa officia q̄ ad multitudinē ꝑtinēt dirigunt̄ ꝑ p̄ncipat⁹ vl' archangelos: ⁊ iō hō in p̄latiōe cōſtitutus illuminat̄ ab angelo inferioris ordinis de his que ad ſtatum perſone ſue ꝑtinent. Sȝ ab angelo p̄ncipe de his que ſpectāt ad regimē multitudinis.

Utrum omnibus hominibus deputētur angeli ad cuſtodiam. III.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. videt̄ ꝙ nō oībus hominib⁹ deputant̄ angeli ad cuſtodiā. Cuſtodia .n. angeloꝝ valȝ hoībus ad euitādū pericula: ⁊ ad īſtruēdā ignorātiā. Sȝ Adaȝ in p̄mo ſtatu ab vtroq̄ȝ liber fuit. ergo angelū cuſtodem nō habuit. P̄. gratia cōfirmata in q̄buſdaȝ hominibus h̄ efficit vt mortal'r peccare nō poſſint: vt pȝ in ſanctificatis in vtero: ſed cōtra īpedimentū ſalutis ꝑ peccatum p̄ncipal'r ordinata eſt cuſtodia angeloꝝ. ergo videt̄ ꝙ tales ea nō indigeāt. P̄. ante natiuitatē ex vtero ſacramēta ſalutis puero cōferri nō poſſunt: ſed hoc ē ꝙ angelus cuſtos in homine ꝓmouere ītēdit .ſ. ſalutē. g̊ puerperio animato ante natiuitatē angeloꝝ cuſtodia nō d̄betur. P̄. cuſtodia āgeloꝝ eſt per hoc ꝙ hoīes illuminādo inſtruūt. ſed pueri ante ꝑfectā etatē non ſunt capaces doctrine. ergo videt̄ ꝙ careant angeloꝝ cuſtodia. P̄. ſcd̄e Theſa. ii. dicit̄ ꝙ oīs actus antixp̄i erit ſ̄ȝ operationem ſathane. Sed cuſtodia angeloꝝ ordinat̄ cōtra tētationes malignorum ſpirituuȝ. ergo videtur ꝙ fruſtra ab angelo cuſtodietur.

Sed contra videt̄ ꝙ etiā xp̄us angeluȝ cuſtodeȝ habuit. P̄rimo per hoc q̄d dicit Dioniſius quarto cap°. celeſtis hierar. ꝙ ſubdebat̄ paternis diſpoſitiōib⁹ mediātibus angelis: ſed vt dictū eſt: per cuſtodiaȝ executio diuine diſpoſitiōis fit de hoībus ꝑ angelos. ergo videtur ꝙ xp̄s angeluȝ cuſtodeȝ habuit. P̄. Luce. 22. dicitur ꝙ apparuit angelus domini confortās eum. ergo videt̄ ꝙ cum confortare ſit vn⁹ act⁹ cuſtodie ꝙ angeluȝ cuſtodem habuit.

Reſpondeo dd̄m ꝙ ſicut in p̄mo libro dictū eſt. prouidētia ꝓprie eſt ad cōferēdū ea que ꝓmouēt in finē ⁊ remouēduȝ ea que īpediunt. Ultimuȝ aūt in his adiutorys eſt id q̄d cōiungit fini: q̄d a ſolo deo eſt: ⁊ ideo ea q̄ ab angelis cuſtodib⁹ per diuinā prouidentiaȝ circa ſingulares ꝑſonas exequunt̄: ſunt q̄dā p̄parationes iuuātes ad cōſequēdū finē vltimū: p̄parās autē nō hȝ operationē circa reȝ: niſi q̄ eſt ordinata ad fineȝ añ finis cōſecutionē: ⁊ ideo oībus hoīb⁹ ab infuſione anime rōnalis per quā ad finē ſalutis ordinant̄ cuſtodia debet̄ vſq̄ȝ ad morteȝ q̄ñ terminat̄ via ꝓficiendi in fineȝ. nulli ergo carent cuſtodia angeloꝝ: niſi vel per hoc ꝙ fiūt īpenitibiles: vt dānati: vel ꝑ h̄ ꝙ finē gl'ie cōſequūt̄: vt bti.

Ad primuȝ g̊ dd̄m ꝙ q̄ꝫuis in Adaȝ nō eēt periculuȝ ex aliq̄ corruptiōe carnis īnſtigāte ad malū: erat tñ periculū ex potētia peccādi: ⁊ ex d̄mone oppugnāte: ⁊ ſil'r erat debilioris cognitiōis q̄ȝ angel⁹: ⁊ ideo īdigebat p̄ſidio cuſtodis angeli. Ad 2ᵐ dd̄m ꝙ ēt ſi cōfirmati peccare nō poſſint: p̄nt tñ ꝓficere: ⁊ eorum ꝓfect⁹ pōt īpediri: ⁊ ꝑꝑ hoc īdiget cuſtodia angelorū ad ꝓmouēdū in bonū ⁊ remouēdū īpedimētū. Ad 3ᵐ dicendū ꝙ pueri in materno vtero nō recipiūt ſacr̄a eccl'ie: q: nō ſubdunt̄ actib⁹ miſtroꝝ: ſȝ operib⁹ diuis ⁊ angeloruȝ ſubdunt̄: ⁊ iō eis ab īfuſiōe aīe rōnalis cuſtos āgelus aſſignat̄: per quē ꝓhibet̄ v̄tus demonis ab ei⁹ nocumēto. ⁊ ꝑꝑ multa īpedimēta q̄b⁹ pōt ei⁹ ꝯplexio deteriorari vt efficiat̄ ꝓnior ad peccādū: vel etiā ipſa vita extigui: ⁊ in hoc ēt ꝓſunt paruulis natis: q̄ꝫuis eos nō illuminent. Un̄ pȝ rn̄ſio ad q̄rtū. Ad 5ᵐ dd̄m ꝙ antixp̄s ēt habebit angelū cuſtodē: q: lex cōis ꝓpter vnū mutari non dȝ: ⁊ in h̄ ei⁹ pena iuſtior appebit: q: bn̄ficia toti nāe hūane ꝓuiſa ſibi nō ſubtrahunt̄: nec tñ eſt oīo fruſtra cuſtodia: q: ⁊ ſi ad bonū nō ꝯuertat̄: a m̄l'tis tñ malis ceſſabit retract⁹ ab angelo cuſtode. hūc .n. effectū ad min⁹ ſemꝑ ꝯſeq̄t̄ āgelus ꝑ cuſtodiā in q̊cūq̄ȝ obſtiato. Ad 6ᵐ dd̄ȝ ꝙ xp̄s nō habuit angelū cuſtodē. Tū q: aīa ſua oīb⁹ āgelis ſupior fuit īmediate a v̄bo ſibi vnito illumiata. Tum q: erat ver⁹ ꝯprehēſor. vñ ei⁹ bonū nec īpediri nec iuuari poterat. Dr̄ v̄o ſubdi paternis diſpōnib⁹ ꝑ angelos q̄dā

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

modo īdirecte inq̄tū angeli īſtruebāt ioſeph ⁊ matrē eiꝰ de his q̄ circa ipꝫ puerū exiſtētē agēda erāt: vt hr̄ Mat. 2º. ℂ Ad 7m dōm ꝙ angelus dr̄ ꝯfortaſſe euꝫ nō aliqd in ipm īprimēdo: ſed p modū miſtery inq̄tū cōgratulabatꝰ fortitudini eiꝰ: ſicͭ hō nāliter in tribulatiōe ꝯfortatꝰ ad preſentiaꝫ amicoꝝ: ⁊ ita p modū quo fuerat ꝟa triſtitia: fuit ꝯfortatio ꝟa: ⁊ nō apparēs tātuꝫ: vt quidā dicūt.

ℂ Utꝝ angelus qn̄qꝫ relinquat hoīeꝫ cui ōputatꝰ. IIII.

AD quartū ſic ꝑcediꝰ. videtꝰ ꝙ angelus qn̄qꝫ relinquat hoīeꝫ cui ōputatꝰ cuſtos. Pͥo p hoc qd̄ hr̄ Jere. 5i. Curauimꝰ Babilonē ⁊ nō eſt curata. derelinquamꝰ ĝ eā: ſed hoc dr̄ ex pſona angeloꝝ: vt dicit glo. ĝ vr̄ ꝙ relinquat qn̄ apctō non corrigitꝰ. ℂ P̄. Jſa. 5º. dr̄. Auferā ſepē eius ⁊ erit in direptionē. gl. i. cuſtodiaꝫ angeloꝝ. ĝ idē qd̄ p̄us. ℂ P̄. efficaciꝰ cuſtodit deus hoīeꝫ q̄ꝫ angelus: ſꝫ deꝰ qn̄qꝫ reliquit hoīeꝫ: vt in pſal. dr̄. Quare me dereliqſti ⁊c̄. ĝ multo fortius angelus. ℂ P̄. Zacharie p̄mo dr̄. Et reuerſus ē angelus q loquebatꝰ ad eū. Et ſilr̄ ēt Danielis. io. Sꝫ nō reuertitꝰ niſi q abſcedit. ergo videtꝰ ꝙ angelus qn̄qꝫ hoīeꝫ reliquat. ℂ P̄. angeli qn̄qꝫ ſūt in celo empireo: ſed cū ſint ibi. nō ſunt circa nos ſm̄ Dama. ĝ videtꝰ ꝙ aliqn̄ nos relinquūt. ℂ P̄. medicꝰ ſapiēs īfirmū deſperatū relinqt: ſed angeli cuſtodes pn̄t ſcire aliquē eē p̄ſcituꝫ p reuelationē ⁊ videre aliqueꝫ obſtinatuꝫ in pctīs: talis aūt ē ſicͭ īfirmꝰ deſperatꝰ. ĝ videtꝰ ꝙ etiā angelus q ē q̄ſi medicꝰ ſpūalis talē relinquat.

Sed contra boni angeli ſūt magis ꝓni ad iuuandū q̄ꝫ mali ad īfeſtandū: ſꝫ mali nūq̄ꝫ ceſſant ab īfeſtatōe. ĝ nec boni a cuſtodia. ℂ P̄. de nemie eſt deſperādū q̄ꝫdiu ē in ſtatu vie: ſꝫ īfirmꝰ nō relinqtur a medico: niſi pp deſperationē. ergo videtꝰ ꝙ angelus nō dimittat hoīem quātūcūqꝫ peccatoreꝫ.

Reſpōdeo dōm ꝙ cū cuſtodia angeloꝝ ſit q̄dam executio dīne ꝓuidētie: opꝫ eē idē iudiciū de vtroqꝫ: dīna aūt ꝓuidētia nūq̄ꝫ relinqt hoīeꝫ ex toto: qꝛ oīo in nihilū redigeretꝰ: ſed veꝝ eſt ꝙ magis ⁊ minus ꝓuidet diuerſis ſm̄ eoꝝ ꝯditiōeꝫ: ⁊ iō oculi dei ſup iuſtos dn̄r: ⁊ aures eiꝰ ⁊c̄. quibꝰ adeo pfecte prouidet: vt oīa eis cooperentꝰ in bonū: vt dr̄ Ro. 8. Sꝫ malos ſꝫ aliquid ōrelinqt: inq̄tū pmittit eos ſubiacere tribulatōibꝰ: ⁊ qd̄ grauiꝰ eſt ēt in peccata ruere. Un̄ ad Ro. p̄. Propterea tradidit eos deꝰ i reprobū ſenſuꝫ ⁊c̄. Similr̄ ēt angeli dn̄r aliq̊s derelinq̄re ſm̄ qd inq̄tū exponuntꝰ tribulationibꝰ: vel ēt iuſto dei iudicio ab aliq̊ pctō nō retrahūt: nūq̄ꝫ tn̄ ita relinquūt qn ſit aliqs effectꝰ cuſtodie inq̄tū aliquod malū ꝓhibēt ⁊ ad aliqd̄ bonum ꝓmouēt.

Ad primū ĝ dōm ꝙ h itelligitꝰ eē vox angeloruꝫ diſcedētiū ab hoīe pctōre i hora mortis: qꝛ tūc p̊ deſperatꝰ de eiꝰ ſalute: vel pōt dici ꝙ derelinquūt ſm̄ qd: vt dcm̄ ē: ſicͭ ēt ⁊ deꝰ. ℂ Un̄ pꝫ rn̄ſio ad 2m ⁊ 3m. ℂ Ad 4m dōm ꝙ angelus ab eo receſſat q̄tū ad aliquē effectū: qꝛ. ſ. ipꝫ de futuris nō illumiauerat: ⁊ nō q̄tū ad oēm effcm̄ cuſtodie. ℂ Ad 5m dōꝫ ꝙ qn̄cūqꝫ aliquod agēs īprimit fortē īpreſſionē remanet illa impꝛ̄ſſio i patiēte p aliqd̄ tp̄s ēt ad abſentiā agētis: vt pꝫ in motibꝰ violētis. ⁊ ita dico ꝙ ad vnā actionē angeli i hoīeꝫ pōt hō bonaꝫ diſpōnē accipe q̄ manet in eo ad aliqd̄ tp̄us. vt pꝫ qn̄ aliqs ſemel deuote orat ad plēs dies remāet ide ōuotior: ⁊ ita angelus q̄uis nō ſp ſit pn̄s pōt ſp cuſtodire: inq̄tuꝫ effectꝰ eiꝰ manet poſt actionē ſuā. ℂ Ad 6m dōm ꝙ nll̄s i ſtatu vie ē adeo obſtiatꝰ: qn poſſit poſt penitētiā cōuerti. vn̄ nō ē de eo ōſperādū: ⁊ ſi āgelus ſciret eū p̄ſcitū: poſſet tn̄ multa mala in eo ipedire: ſicͭ de antixp̄o dcm̄ eſt.

ℂ Utꝝ angeli doleāt de dānatōe hoīuꝫ q̄s cuſtodiūt. V.

AD quintū ſic ꝑcediꝰ. videtꝰ ꝙ angeli doleāt de dānatiōe hominū quos cuſtodiūt. Exterior. n. luctꝰ eſt ſignū iterioris doloris: ſꝫ Yſa. 33. dr̄. Angeli pacis amare flebūt. ĝ vr̄ ꝙ doleant. ℂ P̄. amicoꝝ eſt ꝯpati ſibi in necitatibꝰ: ſꝫ angeli feruētiſſima charitate nos diligūt. ĝ videtꝰ ꝙ ꝯtriſtentꝰ hoīuꝫ dānatiōe cōpatiēdo. ℂ P̄. ſapiētis eſt dolere de his p q̄ ſuū gaudium minuitꝰ: ſꝫ p dānationē hoīuꝫ minuitꝰ gaudiū angeloꝝ: qd̄ eēt de ꝯuerſiōe eoꝝ: de q̊ hr̄ Luc. ii. Gaudiū ē angelis dei ſup vno pctōre ⁊c̄. ĝ de hoīuꝫ dānatiōe dolēt. ℂ P̄. oē id qd̄ eſt ꝯ̄riū volito ⁊ repugnās fini eſt ꝯtriſtās: ſꝫ dānatio eſt ꝯ̄ria ſaluti quā volūt: ⁊ per officiuꝫ cuſtodie ꝓcurant. ergo damnatio hominum eos contriſtat.

Sed contra Apoc. 20. dr̄. ꝙ i celeſti hieruſalē: nec ē luctꝰ nec ē dolor. illiꝰ āt vrbis ciues ſunt angeli. ĝ de nullo dolēt. ℂ P̄. pfecta btītudo nō cōpatitur ſecum miſeriaꝫ: ſed oīs triſtitia ad miſeriaꝫ pertinet ⁊ fugiēda eſt: vt in ſeptimo ethicoruꝫ ph̄s dicit. ergo angeli beati triſtes eſſe non poſſunt.

Reſpondeo dōꝫ ꝙ cū angeli bti ſint i dīne volūtatis ꝯtinua ꝯtēplatiōe cui pfectiſſime ꝯformatꝰ nihil pōt eē ꝯ̄ volūtatē eoꝝ: ſicͭ nec ꝯ̄ voluntatē dei. pōt tn̄ eē aliqd p̄ter volūtatē eoꝝ: ſꝫ h ipꝫ inq̄tū ē pmiſſuꝫ a deo ē volitū ab eis: ſicͭ a dō: ⁊ iō nihil pōt accidere de q̊ doleāt angeli: ſicͭ nec de q̊ doleat deꝰ. Et iō ſimpliciter dōm ē ꝙ neqꝫ de pctīs hoīuꝫ triſtantꝰ neqꝫ de dānatiōe: ſed vtrobiqꝫ letantꝰ de iuſta pmiſſiōe ⁊ punitiōe.

Ad primuꝫ ergo dōm ꝙ illud ſm̄ lr̄am itelligitꝰ de nūcys Ezechie quos miſit ad pacē ab aſſirys q̄rendaꝫ: qui audiētes blaſphemias Rapſacis ſciſſis veſtibꝰ fleuerūt. Allegorice ꝟo exponitꝰ ō apoſtolis in glo. Si āt ad angelos referatꝰ itelligēdus ē dolor nō ꝓp̄e: ſed metaphorice p modū quo ēt frequēter in ſcripturis deo attribuitꝰ. ℂ Ad ſcōm dōꝫ ꝙ ꝯpati nō pōt: qꝛ paſſibil̄ nō ē. Et iō ex īpaſſibilitate angeloruꝫ hoc accidit ꝙ cōdolere nō pn̄t: nō ex caritatis defectu. ℂ Ad tertiū dōm ꝙ angeloꝝ gaudiuꝫ nō minuitꝰ ex dānatione: qꝛ electoꝝ numerꝰ minui nō pōt. Uel pōt dici ꝙ ipſi ſemp gaudēt de ſuis bonis opibꝰ: q̄ cuſtodiēdo egerunt: lꝫ ille q cuſtoditꝰ ē nō ſaluetꝰ. ℂ Ad q̄rtū dōm: ꝙ angeli volunt ſalutē hoīs volūtate an̄te: ſicͭ et deꝰ: ſed voluntate ꝯn̄te volūt homineꝫ dānari ſi meruerit. vn̄ ꝯn̄s ē. vt de eiꝰ dānatiōe nō doleāt.

ℂ Expoſitio textus.

ET vnū malū ad exercitiū ⁊c̄.) ℂ Uri iuſte agi cum hoīe. qꝛ demones multo potētiores ſūt hoībꝰ: nō. n. ē ptās ſuper terrā q̄ ei ꝯparetꝰ: vt dr̄ Job. 40. ĝ n̄ iuſtū ē pugnā iter hoīeꝫ ⁊ demonē ꝯſtitui. ℂ Et dōꝫ ꝙ cū libeꝝ arbitriū nō poſſit cogi ad peccāduꝫ q̄tūcūqꝫ ſit demon fortis: hō reſiſtere pōt. Un̄ dr̄ ꝙ debilis ē hoſtis q nō pōt vincere niſi volēteꝫ: ⁊ ſup h hoī adeſt preſidiū angeli ⁊ auxiliuꝫ diuinū: ſi ſuſcipere velit.

ℂ Utrum angeli proficiant in merito vel in premio vſqꝫ ad iudiciū. ℂ Diſtin. XI.

PReterea illud ꝯſiderari oꝫ vtrū angeli boni i merito vel in p̄mio ꝓficiant vſqꝫ ad iudiciū. Qr in meritis ꝓficiāt atqꝫ quotidie magis ac magis mereantꝰ qbuſdā vr̄ ex eo: quia quotidie hoīuꝫ vtilitatibꝰ in ſeruiūt eoruꝫqꝫ pfectibus ſtudēt. Quibuſdā ēt nihilominꝰ vr̄ ꝙ in

hic magr cōter nō tenetur /

p̄mio ꝓficiant. ſ. in cognitiōe ⁊ dilectōe dei. Lꝫ. n. vt aiūt in ꝯfirmatione btītudinē acceperint eternā atqꝫ pfectā. augetꝰ tn̄ quotidie eoꝝ btītudo: qꝛ magis ac magis diligūt atqꝫ cognoſcūt: ⁊ ē eoꝝ charitas q̄ deū ⁊ nos diligūt: ⁊ meritū ⁊ p̄miū. Meritū qꝛ p eā ⁊ p obſeqa ex ea nobis ipenſa merentꝰ ⁊ in beatitudine ꝓficiunt: ⁊ ipſa eadem eſt premiū quia ea beati ſunt.

ℂ Auctoritatibus confirmant qd̄ dicunt.

ET qn̄ angeli ꝓficiāt in cognitiōe: ac p h i btītudie teſtimonyſ ſcōꝝ ꝯfirmāt Dicit. n. yſaias ex pſona angeloꝝ xp̄i aſcēdētis magnificētiā ammirātium. Quis eſt iſte q venit de edon tinctis veſtibꝰ de boſra: Et i p̄s. Quis ē iſte rex glīe. Ex qbꝰ apparet ꝙ myſteriū ꝟbi icarnati pleniꝰ cognouerūt angeli poſt ipletionē q̄ꝫ an̄. Et ſicut i cognitiōe huiꝰ myſteriȷ̄ ꝓfecerūt: ita dn̄t eos in deitatis cognitōe ꝓficere. Qr āt i huiꝰ myſteriȷ̄ cognitiōe ꝓfecerint euidēter docet apl̄s dicēs. Que ſit diſpenſatio ſacrī abſconditi a ſeculis in deo: vt inoteſcat ml̄tiformis ſapia dei p eccl̄iaꝫ principibꝰ ⁊ ptātibꝰ in celeſtibꝰ. Sup quē locū dicit Hieronymꝰ. angelicas dignitates p̄ſatuꝫ myſteriū ad puꝝ vl̄ plenū nō itellexiſſe: donec ꝯpleta ē paſſio xp̄i ⁊ aploꝝ p̄dicatō p gētes dilatata.

ℂ Qr i hac ſnīa vr̄ Aug. aduerſari Hieronymo.

HJs āt vr̄ ꝯ̄dicere Aug. ſup eundē locū epl̄e dicēs. Nō latuit angelos myſteriuꝫ regni celoꝝ: qd̄ oportuno tp̄e reuelatū eſt pp ſalutē nr̄aꝫ. Jllis ergo a ſeculis inotuit ſupra memoratū myſteriū: qꝛ oīs creatura nō an̄ ſecula: ſꝫ a ſeculis ē. Attēde lector: qꝛ videntꝰ diſſentire in hac ſnīa illuſtres doctores. Jdōqꝫ vt oīs repugnātia ō medio tollatꝰ: p̄dicta ꝟba Aimonē ſequētes ita determinemus: vt illis angelis q maioris ſꝰ dignitatis: ⁊ p quoꝝ miniſteriū illa nūciata ſunt: ex pte cognita a ſeculis fuiſſe: vtpote familiaribꝰ ⁊ nunciys. Jllis ꝟo q minoris dignitatis ſūt: icognita extitiſſe dicamꝰ: vſquequo ipleta ſꝰ p eccl̄iaꝫ p̄dicata: ⁊ tūc ab oībꝰ angelis pfecte fuerūt cognita. Cōſtat itaqꝫ oēs angelos in cognitiōe diuinoꝝ myſterioꝝ ſcōꝫ ꝓceſſuꝫ tēporis ꝓceſſiſſe Un̄ nō icongruēter ipſi idē dn̄t angeloꝝ ſciam ac btītudinē augeri vſqꝫ ad futurā ꝯſumatiōeꝫ: quādo in ſciētia ac beatitudine pfectiſſimi erūt vt nec augeatꝰ amplius nec minuatur.

ℂ Alioꝝ opinio q dn̄t āgelos i qbuſdā p̄dictorum nō profeciſſe.

ALy aūt dicūt angelos inꝰ ꝯfirmatiōe tāta deitatis dilectiōe atqꝫ notitia fuiſſe p̄ditos: vt in his vlteriꝰ nō ꝓfecerint nec ꝓfecturi ſint: ꝓfecerūt tn̄ in ſcia reꝝ exterioꝝ: ſicut i cognitiōe ſacrī: incarnatiōis ⁊ huiuſmōi: ſꝫ nō i cōtēplatiōe deitatis: qꝛ trinitatē i vnitate: ⁊ vnitatē in trinitate nō plenius itelligūt ſiue itellecturi ſūt q̄ꝫ ab ipſa ꝯfirmatiōe pceperintꝰ. Jta ēt dn̄t eos in charitate nō ꝓfeciſſe poſt ꝯfirmationeꝫ: qꝛ eoꝝ charitas poſtea nō eſt aucta: ⁊ ſic dicūt eos nō ꝓfeciſſe in meritis. Sꝫ hoc q̄tū ad vim merēdi: nō quātū ad numeꝝ meritoꝝ. Plura. n. bona fecerūt poſtea q̄ tūc nō fecerāt: ſꝫ eorū charitas ex q̄ illa ꝓceſſerunt: nec eſt aucta: ex q̄ tātum meruerūt anteq̄ꝫ iſta adderentꝰ quātum poſtea his adiectis. Jllud ꝟo qd̄ aly ſuperius dicūt: ꝓbabilius videtꝰ. ſ. ꝙ angeli vſqꝫ ad iudiciū in ſcientia ⁊ in alyſ proficiant.

ℂ Qr q̄dā auc̄tes videntꝰ obuiatꝰ ꝓbabiliori ſnīe.

QUibꝰ tn̄ videtꝰ obuiare q̄rundā auctoritatū ꝟba. Ait. n. Jſidorꝰ in libro de ſūmo bono. Angeli i ꝟbo dei oīa ſciunt anteq̄ꝫ fiāt: ſꝫ nec oēs nec oīa pfecte angelos ſcire dixit: ⁊ iō eos in ſcia ꝓficere nō remouit. Greg. quoqꝫ in libro dialogoꝝ ait. Quid ē qd̄ illi neſciāt: q ſcientē oīa ſciunt. Ubi vr̄ dicere ꝙ oīa ſciāt angeli: ⁊ nihil ſit qd̄ neſciant. Sꝫ accipiēdū ē hoc de his quoruꝫ cognitio beatū facit cognitorē: vt ſūt ea que ad myſteriū trinitatis ⁊ vnitatis pertinent.

ℂ Diuiſio ſcōe partis textus.

HJc inquirit magiſter vtrū angeli dū officiū cuſtodie durat in merito vel p̄mio proficiāt: ⁊ diuiditꝰ in partes duas. Pͥo ponit duas opiniōes. Scōo eligit alterā illaꝝ ibi. (Jllud quoqꝫ ⁊c̄.) Pͥa i duas ſm̄ duas opiniōes: quarū ſecūda icipit ibi. (Aly aūt dicūt ⁊c̄.) ℂ Circa p̄mū tria facit. Pͥo ponit opinionē. Secūdo ꝯfirmat p auctoritatē ibi. (Et ꝙ āgeli ꝓficiāt.) Tertio ſoluit ꝯ̄rietatē ibi. (His āt vr̄ ⁊c̄.) (Jllō ꝟo qd̄ aly ⁊c̄.) Hic eligit alterā opinionē: ⁊ circa hoc duo facit. Pͥo eligit primā opinionē. Scōo rn̄det ad q̄ſdā auc̄tates q̄ ſūt in ꝯtrariū ibi. (Jn qbus tamē videtꝰ ⁊c̄.) ℂ Queſtio. I.

HJc q̄runtur ſex. Pͥo vtrū angeli proficiāt in cognitiōe dei que eſt premiū eēntiale. Scōo vtrū proficiāt i cognitiōe aliarū reꝝ p illuminatiōeꝫ ſuperioꝝ. Tertio vtꝝ accreſcat eis aliq̄ cognitio p mutuā locutiōꝫ. Quarto vtrū myſteriū icarnatiōis p eccleſiā didicerint. Quinto vtrum iter eos ſit pugna ⁊ cōtradictio. Sexto vtrū ordinuꝫ diſtinctio maneat poſt diem iudicy.

ℂ Utꝝ angeli ꝓficiāt i viſiōe dei. I.

AD primū ſic ꝑcediꝰ. vr̄ ꝙ āgeli i viſione dei ꝓficiāt. Perfectio. n. ꝟtutl̄ n̄ tollit: ſꝫ auget efficaciā merēdi: ſꝫ i angelis btīs ē pfcā charitas q̄ ē radix merēdi: q̄ oēs eoꝝ actꝰ iformātꝰ. ĝ vr̄: ꝙ ſp magis ⁊ magl mereātꝰ dinā viſionē i eis augeri. ℂ P̄. ſꝫ Ani. Ois actio creature ē ad aliqd̄ ꝯmodū agēt̄: vn̄ liberalitatē purā ſoliꝰ dei ꝓp̄aꝫ dicit: ſꝫ angeli creati ſūt. ergo ex actibus eorū

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

circa nos aliqͩ ei accreſcit: ⁊ ita vꝫ ꝙ eoꝝ bonū ſemꝑ magis ac magis augeatᷣ. ¶ P̄. quāto aliqs itellꝰus eſt clarior tāto ꝑſpicaciꝰ intuetᷣ: ſꝫ iferiores angeli ꝯtinue a ſuꝑioribꝰ illuminantᷣ. ergo vꝫ ꝙ ſemꝑ limpidius deū ꝯtēpletᷣ. ¶ P̄. ſi nō pñt ꝑficere in dei viſiōe: aut hoc eſt: qꝛ ꝑuenerūt ad ſūmā ꝑfectionē: aut qꝛ maioris ꝑfectiōis capaces nō ſūt. ſꝫ primū eē nō pōt: qꝛ ſūma ꝑfectio ſolius dei eſt: qꝛ ſeipꝰꝫ ꝯprehēdendo videt: ſilꝛ nec ſcđꝫ: qꝛ ſic hoies eēnt capaciores iferioribus angelis: qꝛ hoies. vt dcm̄ eſt poſſūt ꝑuenire ad modū ꝯtēplationis ſupremoꝝ ordinuꝫ. ergo videtᷣ ꝙ angeli ēt in diua ꝯtēplatiōe proficere poſſunt.

Sed contra magiſter ſupra dixit ꝙ perfectio nāe glorificate eſt qñ hꝫ ꝙcqͩ nata ē hr̄e ſed angeli ſꝫ glorificati: ergo totū id qđ nati ſꝫ habere habēt. ¶ P̄. in termino motus nō ꝯtingit eē motū: ſꝫ angeli nō ſꝫ in ſtatu vie cui ꝯpetit motus: ſꝫ i termino. ergo videtᷣ ꝙ ipſi ꝑficere nō pñt: cū ꝑfectus ſit motus quidā.

Reſpōdeo dđꝫ. ꝙ ꝫ philoſophū operatio ⁊ motꝰ differūt: operatio. n. eſt actus ꝑfecti: vt lucidi lucere: ⁊ itellꝰus in actu itelligere: ſꝫ motus eſt actꝰ iperfci tendētis in ꝑfectionē: ⁊ iō id qđ eſt in ſua vltima ꝑfectiōe hꝫ operationē ſine motu: ſicut deus. qđ autē diſtat ab vltima ꝑfectiōe hꝫ operationē ꝯiunctā motui: ⁊ qꝛ proficere in btitudine eſt ꝙdā motus nāe tendētis in ꝑfectionē: iō qñcūq; angelus vel hō ponitᷣ in vltia ſua ꝑfectione: oꝑatio eius nō eſt meritoria nec ꝑficiens. Sꝫ in hoc qñ. ſ. angelus ſit in ſua vltia ꝑfectiōe ē duplex opinio. Una quā magr̄ approbat. ſ. ꝙ erit i die iudicij. Alia eſt q̄ in lr̄a tāgitᷣ ꝙ hoc fuit in p̄ma eoꝝ ꝯfirmatiōe: ⁊ hec vꝫ mihi ꝓbabilior: tū qꝛ vltia ꝑfectio rei ē in termino ſue vie. Terminus aūt vie angeloꝝ fuit eoꝝ ꝯfirmatio: nō. n. nūc viatores dicuntᷣ: niſi forte ſcđꝫ qͩ: iquātū circa viatores operātᷣ: tū qꝛ idē iudiciū ē de hoibus poſt mortē ⁊ de angelis poſt cōfirmationē vel caſuꝫ: hoi aūt ſtatiꝫ poſt mortē vltia ſua ꝑfectio ꝯfertᷣ: niſi forte aliqͩ purgāduꝫ repugnet: nec differtᷣ vſq; ad diē iudicij: vt greci errātes dñt. ⁊ iō dicimus ꝙ angeli ſtatiꝫ i ꝯfirmatiōe vltimā ꝑfectionē btitudinis ꝯſecuti ſꝫ: nec poſtmodū i viſiōe dei proficiūt in qua eorū btitudo eſſentialiter conſiſtit.

Ad primū ergo dđꝫ. ꝙ ꝑfectio v̄tutis includēs finē tollit rōnē meriti ⁊ motꝰ ꝗ repugnat fini. ſꝫ i via ad finē auget efficaciā meriti. ¶ Ad 2ᵐ dđꝫ. ꝙ ois oꝑatio creature ordinata ē ad ꝑfectionē eius: ſꝫ qñq; oꝑatio nō eſt ad aliū finē: ſꝫ ipſamet ē finis. vt i p̄mo ethi. dꝛ: ⁊ ſic dico ꝙ illuminare iferiores i angelis ē dignitas eoꝝ: qꝛ in h̄ maxie ꝯſequūtᷣ dei ſilitudinē. Et iō nō oꝫ ꝙ ꝑ hꝰ oꝑatiōes aliqͩ mereātᷣ. ¶ Ad 3ᵐ dđꝫ. ꝙ vnus angelꝰ nō illuminat aliū. vt dcm̄ ē de his q̄ ad eēntiā btitudinis ꝑtinēt: ſꝫ de alijs: ⁊ iō nō oꝫ ꝙ ꝑꝑ hoc limpidius videāt deū: ſꝫ ea de ꝗbus illuminātᷣ. ¶ Ad 4ᵐ dđꝫ. ꝙ angeli ſūmū graduꝫ ꝯtēplatiōis nō attingūt: ſꝫ ꝑꝑ hoc dñr nō poſſe ꝑficere: qꝛ tota eoꝝ capacitas plena ē: nec ampliari p̄t illa capacitas angeloꝝ ꝑ meritū: ſicut i hoibus ꝗ ſꝫ i ſtatu vie.

¶ Utꝝ āgeli iferiores illuminētᷣ a ſuꝑioribus. II.

AD ſecūduꝫ ſic ꝓcedit̄. vꝫ ꝙ angeli iferiores ꝑ ſuꝑioꝝ illuminatiōeꝫ i cognitōeꝫ reꝝ ſiue diuinoꝝ effectuū ñ ꝑficiāt. ois. n. oꝑō angeli aut ꝑtiet ad nāꝫ aut ad meritū: aut ad p̄miū: ſꝫ i nāli cognitiōe ñ ꝑficiūt: quā totā ſilꝛ i creatiōe receperūt: nec ēt i merito aut in p̄mio ꝑficiūt. ꝗ vꝫ ꝙ i eis cognitio diuinoꝝ effectuū nō creſcat. ¶ P̄. deus ē cā reꝝ ꝑ eēntiā ſuā. ergo i h̄ ꝙ vꝫ eēntia ſua cognoſcitᷣ ipſe eē cā: ſꝫ qñ cognoſcitᷣ aliqͩ iquātū ē cā: cognoſcitᷣ ēt effectꝰ eiꝰ. ꝗ vꝫ ꝙ cū āgeli bti eēntiā diuaꝫ videāt: ꝙ ēt i ipſa effectꝰ eius cognoſcāt: ⁊ ſic i cognitōe diuinoꝝ effectuū nō creſcūt. ¶ P̄. nihil ē cuiꝰ rō nō ſit i dei ſcia ſiue v̄bo eiꝰ: qđ ē ars plena rōnū viuētiuꝫ: vt dicͭ Aug. ſꝫ angeli bti vidēt dei v̄buꝫ. ꝗ cognoſcūt oēs diuos effectꝰ. ⁊ ſic idē qđ p̄us. ¶ P̄. ꝗ videt ſpeculū neceſſario videt formas relucētes i ſpeculo: niſi diuerſitas ꝑtiū ſpeculi ipediat: vt dū ituetᷣ vnā partē ſpeculi formas reſultātes in alia ꝑte nō videat: ſꝫ dei v̄bū: qđ ē ſapia genita eſt ſpeculū ſine macula: vt dꝛ ſapie. 7. i quo oēs reꝝ rōes reſplendēt. ergo cū v̄bū ſit idiuiſibile āgeli ituētes v̄bū oia i eo cognoſcūt: ⁊ ſic idē qđ p̄us. ¶ P̄. ꝫ phꝰuꝫ i. 3. de aia. Intellꝰs cū itelligit difficilia nō minꝰ itelligit ifima: ſꝫ magis altiſſimū aut itelligibile ē eēntia diua: ſꝫ eā āgeli vidēt. ꝗ vꝫ ꝙ oia alia cognoſcere pñt: ⁊ ita eoꝝ cognitio nō creſcit.

Sed contra ē qđ dixit Dio. i fine cel. hierar. ꝙ multe rōnes ſacramētorū latēt ſupernas eēntias. i. angelos: ſꝫ q̄cūq; latēt aliquē: ipſe pōt i cognitionē eorū ꝑficere. ꝗ angeli i cognitiōe ꝑficere pñt ⁊c̄. ¶ P̄. i 6° ca. eiuſdē lib. dicͭ ꝙ angeli iferiores ꝑ ſuꝑiores a neſcientia purgantᷣ: ſꝫ nō liberatᷣ aliqs a neſcia niſi ꝑ ſcie acꝗſitionē. ꝗ vꝫ ꝙ āgeli i acꝗrēdo ſciam proficiant.

Reſpondeo dđꝫ. ꝙ angeli ꝑficiūt i cognitōe diuinoꝝ effectuū ꝑ illuminatiōes in iferiores a ſuꝑioribꝰ deſcendētes: ⁊ h̄ pꝫ ſic. Cū. n. deꝰ ſit vliſſima cā oiuꝫ entiū i viſiōe eēntie eius nō cognoſcuntᷣ oēs effectꝰ ipſiꝰ de neceſſitate: niſi itellꝰs totā v̄tutē eiꝰ ꝯprehēdat: ⁊ quāto aliqs itellꝰs limpidiꝰ eā videt: tāto plura in eo cognoſcere pōt: ſicͭ in p̄ncipijs p̄mis ſpeculatiuis: ꝗ ꝑſpicacioris itellꝰs ē plures ꝯcluſiōes i eis vidꝫ: ⁊ ita ſuꝑiores angeli plures effectus i eēntia diua cognoſcūt q̄ꝫ iferiores: ⁊ de illis ſuꝑiores iferiores illuminare ⁊ inſtruere pñt: ⁊ tñ aliq effectꝰ ſꝫ quos oēs imediate i viſiōe diue eēntie ꝑcipiunt: q̄uis ēt hos ſuꝑiores ꝑfectius cognoſcāt: ſicͭ ⁊ diuam eēntiā clariꝰ intuētᷣ: ⁊ vnuſꝗſq; ordo ex illo nomē ⁊ rōneꝫ recepit: qđ ē vltimū ſue virtutis ad capiendū rerū cognitionē imediate in viſiōe diuine eſſentie.

Ad primuꝫ ergo dđꝫ. ꝙ reuelatōes diuoꝝ effectuum ꝑtinēt ad p̄miū: ñ ꝗdē eēntiale: ſꝫ accñtale: ⁊ dꝛ p̄miū accñtale ad qđ merita directe nō ordinātᷣ: ſꝫ ſuꝑaddit̄ ex liberalitate retribuētis. ¶ Ad 2ᵐ dđꝫ ꝙ ꝑ hāc rōnē ꝓbat Algazel deū creaturaꝝ ſciaꝫ hr̄e iquātū ſuā eēntiā cognoſcit: nō tñ ſequitᷣ ꝙ vidēs eēntiaꝫ eius oia ſciat: niſi ipſaꝫ ꝑfca cognitiōe ꝯprehēdat: ⁊ hoc āgelis nō ꝯuenit. Et ꝑꝑ hoc pꝫ reſpōſio ad 3ᵐ: qꝛ quāuis v̄buꝫ videāt: nō tñ ipſuꝫ ꝫ modū rei cognite vidēt: ſꝫ ꝫ modū cognoſcētiuꝫ. i. ſuījpſoꝝ: ⁊ iō nō oꝫ ꝙ oia q̄ i v̄bo ſꝫ cognoſcāt. ¶ Ad 4ᵐ dđꝫ. ꝙ ſicͭ dicͭ Boe. in lib. de tri. In diuis: nō oꝫ ad imaginatiōꝫ đduci. Uñ nō ē imaginādū rōnes reꝝ reſplēdere i ſpeculo eterno: ſicͭ forme viſibiles i ſpeculo māli: ſꝫ magis: ſicut cauſatoꝝ rōnes p̄exiſtunt in ſua cauſa: vt Dio. dicͭ in libro de diuis noibus: nō ē autē neceſſariuꝫ: vt qui cauſaꝫ videt hoc ipſo oēs rōnes effectuū in ea cognoſcat: vt dcm̄ ē: ⁊ iō rō nō procedit. Uel dđꝫ vt cōiter dꝛ: ꝙ ſpeculū eternū volūtariū ē: qꝛ in eo nō vꝫ: niſi qđ ipſe vult oñdere: ſecus ē autē de ſpeculo māli qđ ex neceſſitate nature repreſentat formas in eo relucētes. ¶ Ad 5ᵐ dđꝫ. ꝙ qꝛ noſtra cognitio a ſenſu icipit. ideo de minus notis i magis nota ꝫm nāꝫ deuenimus: ⁊ iō manifeſtiſſima nāe ſūt nobis vltimo nota ⁊ difficillima ad cognoſcēduꝫ. ſ. res imāles: vt deus ⁊ angeli: ſꝫ in angelis eſt ecōuerſo: quia ea que ſūt magis nota ſimplꝛ: ſūt etiā notiora quo ad eos: et ideo licꝫ eſſentiā diuinā maxie cognoſcant: vñ nō ſequitᷣ ꝙ ſi eā cognoſcunt omnia alia cognoſcāt: ſed ꝫm ꝙ perfectius ipſam vident ex ea in plurium effectuum cognitionem procedere poſſunt.

¶ Utꝝ angeli cognoſcāt aliq̄ ꝑ mutuā loquutiōeꝫ. III.

AD tertium ſic ꝓcedit̄. Videtᷣ ꝙ angeli nō accipiant cognitionē aliquoꝝ per mutuā locutionē. Dicit. n. Baſilꝰ. ſi nuda ⁊ intecta aia viueremus ex ſolis nutibus itētionū cogitatiōes alterutrū panderentᷣ: ſꝫ angeli habēt itellꝰꝫ nō obtectū corpore. ꝗ vnꝰ alteriꝰ cogitatiōes videt: ⁊ iō mutua locutiōe non egent. ¶ P̄. In omni locutione oportet eſſe aliquod ſignū: qđ mētis occultū ꝯceptuꝫ exprimat. ſꝫ tale ſignū in angelis ſenſibile eē nō pōt nec intellectuale: nō ſenſibile: qꝛ ſenſitiuā cognitionē nō hñt: nec iterū manēs in itellectu tm̄: qꝛ hoc eēt eq̄liter ignotū cum alio cōceptu mētis ꝗ manifeſtādus eēt. ꝗ videtᷣ ꝙ in angelis manifeſtatio per locutiōeꝫ eſſe nō poſſit. ¶ P̄. In oī locutiōe opꝫ eſſe aliqđ mediū ꝑ qđ itētio loquētis ad audientē deferatur. Sed tale mediū in angelis iueniri non pōt. ꝗ nec locutio. ¶ P̄. In locutiōe corporali ſonꝰ ad aures ꝑueniēs excitat audiētē ad audiēdū: ſꝫ in angelis nō pōt poni aliqđ tale excitatiuū: cū nihil ſit in vno poſtmoduꝫ in altero factū: ⁊ tamē neccia eſſet excitatio ad attēdendū ſi eēt locutio: qꝛ vnus angelus nō ſemꝑ alteꝝ cōſiderat. ꝗ nō eſt ibi locutio. ¶ P̄. a loquente recipitᷣ aliqͩ in audiente: ſed ſuperiores ab iferioribus nihil recipiunt. ꝗ videtᷣ ꝙ ad minus iferiores ſuꝑioribus loqui nō poſſint.

Sed contra eſt qđ dꝛ pᶜ Cor. 13. Si linguis hoiuꝫ loquar ⁊ angeloꝝ: ſꝫ locutio eſt actꝰ lingue. ꝗ angeli loquuntᷣ. ¶ P̄. angelus eſt maioris v̄tutis naturaliter q̄ꝫ homo: ſed homo poteſt alteri loquēdo ſuā cogitationē exprimere. ꝗ multo fortius angelus.

Reſpōdeo dđꝫ. ꝙ in angelis eſt q̄dā locutio: q̄ tamē ab illuminatiōe differt i duobꝰ. Primo q̄ꝫtū ad ea de ꝗbꝰ ſunt: qꝛ illumiatio ꝓp̄e eſt de his q̄ ſuꝑior angelus in lumine diue eēntie apprehēdit: q̄ iferior ibi nō videt. vñ indiget vt in lumine ſuꝑioris angeli magis determinato ⁊ ꝯcto q̄ꝫ ſit lumē diuum illa cognoſcat: ſꝫ locutio ē de motibꝰ libe. ar. q̄s in vno aliꝰ nō videt. his enī duobꝰ modis aliqͩ p̄t eē notū vni angelo ⁊ ignotū alteri. Scđo q̄ꝫtū ad modū quo vtrūq; ꝑficitᷣ differētē ꝫm duo q̄ ad viſionē itellectualē requiruntᷣ ad ſilitudinē viſiōis corꝑalis. ſ. ipſa res q̄ itellectui ꝓponitᷣ: ⁊ lumē ſub quo videtᷣ: illuminatio ꝗ fit ꝑ h̄ ꝙ lumē itellectus vniꝰ angeli ꝑ ꝑfectius lumen ſuperioris ꝯfortatᷣ ad aliquoꝝ cognitionē: ſꝫ locutio ꝑ hoc ꝙ aliq̄ p̄us occulta ꝓponuntᷣ vt cognoſcēda ſine h̄ ꝙ v̄tus cognoſcētis fortificetᷣ: vt pꝫ in recitatiōibꝰ hyſtoriarū: in ꝗbꝰ aliqs cognoſcit qđ p̄us neſciebat ſine hoc ꝙ ſuus itellectꝰ clarificetᷣ. Qualꝛ aūt aliqͩ poſſit proponi angelo vt cognoſcēdū ab ipſo pꝫ ex ſimili nr̄e locutiōis. Eſt enī aliqͩ in homine qđ alius homo de ipſo nāliter ꝑcipere pōt: vt ea q̄ exterioribus ſenſibꝰ ſubiacēt: aliqͩ v̄o qđ videri nō pōt ſicͭ interiores ꝯceptus mētis. Spēs ꝗ ꝯcepte interius ꝫm ꝙ manent in ſimplici ꝯceptōe itellectus habēt rōnē itelligibilis tm̄: ꝫm aūt ꝙ ordinantᷣ ab itelligente vt manifeſtāde alteri habēt rōneꝫ v̄bi. qđ dicitᷣ verbū cordis: ꝫm aūt ꝙ aptantur ⁊ quodāmodo ordinantᷣ ſignis exteriꝰ apparentibus. ſi ꝗdē ſunt ſigna ad viſuꝫ dicuntᷣ nutus. ſi v̄o ad auditū dꝛ ꝓprie locutio vocalis. hi enī duo ſenſus diſciplinabiles ſunt. Silꝛ in angelis iterior ꝯceptus mētis libe. ar. ſubiacens ab alio videri nō pōt. qñādo ꝗ ſpēm ꝯceptā ordinat vt manifeſtādā alteri: dꝛ verbū cordis. quādo v̄o coordinat eaꝫ alicui eoꝝ que vnus angelus in alio nāliter videre pōt: illud nāliter cognoſcibile fit ſignū expreſſiuū iterioris ꝯceptus. ⁊ talis expreſſio vocatur locutio: nō quidē vocalis: ſꝫ itellectualibꝰ ſignis exp̄ſſa: ⁊ v̄tus exp̄mēdi dꝛ lingua eoꝝ.

Ad primuꝫ ꝗ dđm: ꝙ Baſilius itendit ab anima ſeparata excludere idigētiaꝫ vocalis locutiōis: nō autē ſpūalis: qualis dicta eſt in angelis eſſe. ⁊ ſic etiā exponēde ſunt multe auctoritates ſimiles: que ad hoc iduci poſſunt. ¶ Ad ſcđm dđm: ꝙ illud naturalꝛ notuꝫ in vno angelo ab alio eſt quaſi ſignū latētis iterius cogitationis: nō ſenſibile ſed itellectuale. ¶ Ad tertium dđm: ꝙ angeli nō debēt cogitari vt diſtātes ꝫm ſitum: ſicut dicimus duo corpora vel duo puncta: qꝛ qđ facit in corporalibus ſitus: hoc facit in ſpūalibus ordo: vt dicit Aug. Unde nō exigitur aliqđ mediū ꝑ qđ deferatᷣ locutio vnius ad alterū: ſꝫ ſufficit ad hoc ſolus ordo itentiōis vnius ad manifeſtādū alteri. ¶ Uel dđm: ꝙ oēs cōtinuantur in radiatiōe diuini luminis vel naturalis: vel ſuperadditi: vt ſupra dictuꝫ eſt: qđ nō ſit vnū numero in oibus: ſꝫ ab vno p̄ncipio ⁊ in vnuꝫ finē: ⁊ ordinate in diuerſis acceptū. vñ ꝑ illud lumē vnius alterius locutionē cognoſcit: ſicut ⁊ eſſentialia eius. ¶ Ad quartū dđm: ꝙ angelus precipue beatus ſemꝑ eſt in actuali cōſideratiōe ſuījpſius: ⁊ per ꝯſequēs eoꝝ que ad ip̄m ꝑtinent: quoꝝ oium ipſe eſt ratio cognoſcēdi. nihil enī ꝓhibet plura itelligi ſimul que vna rōne cognoſcuntur. q̄ꝫ cito aūt vnus angelus ordinat locutionē ſuam ad alterū efficitᷣ locutio eius de pertinētibus ad illuꝫ: ⁊ ita ab eo cognoſcitur: ⁊ ide pꝫ: quomodo vnꝰ angelus plures ſibi loquētes audire pōt: ⁊ vnus ſanctus plures eum iuocātes. ¶ Ad ꝗntum dđm: ꝙ iferior angelus pōt loqui ſuperiori: ſꝫ nō illuminare eum: qꝛ loquēs nō ifluit aliquid in audientē: ſed ſolūmō proponit ſibi vt cognoſcibile.

¶ Utrum angeli didicerint myſterium incarnationis per homines. IIII.

AD quartum ſic ꝓcedit̄. Videtᷣ ꝙ angeli per hoies myſteriū icarnatiōis didicerint. Primo per hoc qđ habetur Eph̄. 3. Ut inoteſcat p̄ncipibꝰ ⁊ poteſtatibꝰ in celeſtibus ⁊c̄. ¶ P̄. ſuꝑioris eſt illuminare et iſtruere iferiores: ſꝫ quidā hoies ꝗbuſdaꝫ angelis ſuꝑiores ſunt: qđ ꝓbatᷣ ex h̄ qđ dicitᷣ. 2ᶜ Cor. 5. Nōne angelos iudicabimus comparatiōe melioris facti ꝫ Glo. ergo angeli per hoies illumiari poſſunt ⁊ iſtrui. ¶ P̄. illi ꝗ imediate a deo recipiūt cognitiōeꝫ: alios iſtruūt: ſed apoſtoli imediate de myſterijs eccleſie a dei filio iſtructi ſunt. ergo videtᷣ ꝙ de hoc etiā angelos iſtruere poſſint. ¶ P̄. Paulus dicitur ad tertiū celū raptus. 2ᶜ Cor. 12. Et exponit quedā Glo. tertiū celū: tertiā angeloꝝ hierarchiā: ſꝫ illi qui ſunt in tertia hierarchia aſcēdēdo. i. in ſūma: illumināt iferiores angelos. ergo videtᷣ ꝙ paulus iferiores angelos illumiare potuerit. ¶ P̄. angeli cognitionē aliquoꝝ accipiūt ⁊ per illumiationē ⁊ per locutionē: ſꝫ loqui etiaꝫ poſſunt iferiores ſuperioribus. ergo videtᷣ ꝙ angeli ab hominibꝰ ⁊ ſi ſint iferiores: cognitionem accipere poſſint.

Sed cōtra eſt qđ Dionyſius dicit in 4°. capꝰ. ce. hierarchie ꝙ angeli de natiuitate xp̄i p̄mo edocti ſunt: ⁊ ꝑ eos ad hoies deuenit. ꝗ ipſi ab hoibus non didicerūt. ¶ P̄. myſteriū icarnatiōis a ꝓphetis eſt ꝓnunciatū: ſꝫ reuelatiōes facte patribus ⁊ ꝓphetis mediātibus angelis a deo ꝓceſſerūt: vt ſcī cōiter dicūt. ꝗ vꝫ ꝙ ipſi p̄cognouerit myſteriū icarnatiōis: ⁊ nō ab hoibꝰ didicerit.

Reſpōdeo dđm: ꝙ in hoc videtᷣ eē q̄dā cōtrouerſia iter Hiero. ⁊ Aug. ⁊ Dionyſiū. Hiero. n. ponit duo. ſ. angelos añ icarnatōeꝫ myſteriū humanitatis xp̄i neſciuiſſe. ⁊ q̄ꝫtū ad h̄ vꝫ Aug. ſibi obuiare dicens eos a ſeculis. i. a p̄ncipio mūdi cognouiſſe. Scđo ponit Hiero. ꝙ h̄ ꝑ hoies didicerūt. ⁊ q̄ꝫtuꝫ ad hoc vꝫ ſibi obuiare Diony. ponēs hoies de hoc ab angelis edoctos eē ꝫm ordinē diue legis iuiolabilꝛ ꝯſtitutū. Ut aūt ſciatᷣ qualꝛ vnūqđq; veritatē hr̄e poſſit: diſtinguēdū eſt q̄ꝫtū ad p̄mū. ꝙ myſteriū icarnatiōis duplꝛ pōt ꝯſiderari. vel q̄ꝫtum ad ſubam facti: ⁊ ſic omnes a p̄ncipio cognouerūt. ſ. icarnationē: paſſionē ⁊ hꝰ.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

vel q̃ʒtum ad cõditiones circũſtantias factum.ſ.ꝙ ſub tali preſide vel tali hora ⁊ hꝫ.⁊ hoc a p̃ncipio nõ cognouerunt. his etiã modis differẽter enarrãt ꝓpheta ⁊ euangeliſta: q2 ꝓpheta annũciauit ſubſtãtiaʒ facti:ſʒ euãgeliſta recitat expletionis modũ. Quãtũ etiã ad ſcõm diſtinguẽdũ eſt:ꝙ angeli dupl'r accipiũt cognitionẽ aliquaruʒ rerũ:aut per illuminationẽ:⁊ ſic angeli per hoĩes nihil recipiunt:ſed iferiores a ſuperioribus illuminãtur:⁊ ſupiores ĩmediate a deo: per quem modũ multas rõnes myſterioꝝ eccleſie edocentur:aut per moduʒ expletiõis rerũ:⁊ ſic futura ꝯtingentia cognoſcunt quãdo actu complentur. per hoc ꝙ eoꝝ cauſe ad effect⁹ determinãtur:vt ĩ eis cognoſci poſſint:⁊ ita q̃daʒ que circa ĩcarnatõis myſteriũ neſciebãt qñ explebant̃ predicãtibus apl'is cognouerũt:nõ tñ ab apl'is edocti.

Ad primum ergo dicẽdũ:ꝙ Augu. vult vt dicit̃ in Glo.ſuper eundem locum:ꝙ hec determinatio:per eccleſiam:nõ determinet hoc verbũ ĩnoteſcat:ſʒ precedẽs.ſ.illumiare omnes:vt ſit ſenſus: ꝙ apoſtolo erat data gratia illuminãdi omnes per eccleſiã.i.oẽs de eccleſia. Hieronymus tamẽ vult ꝙ determinet hoc v̄buʒ ĩnoteſcat.⁊ tũc itelligẽdum eſt modo predicto.vel poteſt intelligi de eccleſia angelorum:vbi p̃ma fuit eccleſia:⁊ ibi vltimo noſtra eccleſia cõgregãda eſt:vt ſit ſenſus: icarnationis myſteriũ fuit abſconditum in deo:ita tamẽ ꝙ a ſeculis ĩnotuit p̃ncipibus per eccleſiam.i.in eccleſia celeſti.⁊ hanc expoſitionẽ ponit Auguſtinus ſuper Geneſim q̃nto. ¶ Ad ſcõm dõm:ꝙ ſm cõditionẽ ſtatus quilibʒ angelus quolibʒ hoĩe ſimpl'r viatore maior eſt. vñ dicitur Matth.ii.ꝙ qui minor eſt in regno celorum maior eſt illo.ſcʒ Joãne baptiſta:quo tamẽ nullus maior iter natos mulieruʒ ſurrexit:ſʒ q̃ʒtum ad cauſaʒ poteſt dici ſm quid aliquis homo aliquo angelo maior:inq̃ʒtuʒ per gratiam quã habet meretur gradum quibuſdam angelis altiorem. ¶ Ad tertiuʒ dicendũ: ꝙ apoſtoli immediate inſtruebantur a verbo ĩcarnato nõ ꝙ eſſentiam verbi ĩmediate viderẽt:quã tamen ĩferiores angeli videbãt:⁊ ideo multo plura a v̄bo diſcebãt q̃ʒ etiaʒ ipſi apoſtoli. ¶ Ad quartum dicẽduʒ:ꝙ Paulus in illo raptu ſm quid participauit ſtatũ comprehẽſorum: nõ tamen tãta gloria perfectus fuit:vt lumẽ in angelos tranſfundere poſſet:q2 vt dicitur: Factus eſt illius glorie particeps miraculoſe q̃ʒtum ad actuʒ ⁊ nõ q̃ʒtum ad habitum: quod eſt lumen glorie. ¶ Ad quintum dõm:ꝙ angelus ab homine ꝑ locutioneʒ quorundã cognitionẽ accipere poteſt:eoꝝ ſcilicet que ſubduntur libero arbitrio hominis:ſʒ talia nõ ſunt myſteria incarnationis.

¶ Utrũ iter angelos poſſit eſſe pugna. V.

AD quintuʒ ſic ꝓcedit̃. Uidetur ꝙ iter angelos pugna eſſe non poſſit. Omnis diſcordia et pugna repugnat vnitati charitatis:ſʒ angeli ſunt perfecti in charitate.ergo iter eos pugna eſſe nõ poteſt. ¶ P̃.quicunq̃ʒ patrociniũ preſtãt cõtrarijs cauſis:ita ſe habẽt ꝙ alter eorũ iniuſtã cauſam defendit:ſʒ hoc ſanctis angelis cõuenire nõ poteſt:quorum rectitudo cõfirmata iniuſticiaʒ nõ patitur.ergo videtur ꝙ nõ poſſint dici cõtrarijs cauſis patrocinãdo pugnare. ¶ P̃.vbicunq̃ʒ eſt ordinata prelatio nõ poteſt eſſe pugna vel cõtrarietas.q2 hoc eſt cõtra rõnem prelationis vt ĩferior ſuperiori reſiſtat:ſed angeli ordinantur omnes ſm ſuperius ⁊ ĩferius:vt p̃us dictum eſt. g̊ videtur ꝙ vnus alteri nõ repugnet. ¶ P̃.cuʒ nullus angelus nitatur niſi ad hoc quod rectuʒ ſibi videtur:oportet ꝙ ſi ad cõtraria nitantur ꝙ cõtrarias opiniones habeãt: ſʒ ꝯtrariaꝝ opinionũ altera eſt falſa.ergo aliquis angelus habebit falſam opinionem.hoc autẽ eſt falſum:quia falſitas in nobis appropriatur fantaſie ſm phm in 4°meta.qua tamẽ angeli carẽt.ergo iter eos nõ poteſt eſſe pugna.

Sed cõtra eſt qȯ habetur Danielis ſeptimo:ꝙ quattuor vẽti celi pugnabãt:per quos ſʒ glo. itelliguntur quattuor angelice poteſtates regnis principalibus p̃late.g̊ angeli ĩuicẽ pugnãt. ¶ P̃.hoc expreſſe habet̃ Danielis.io.vbi angelus ad euʒ loquẽs dixit. Priceps perſarum reſtitit mihi.xxi.diebus.ergo videtur ꝙ etiaʒ lõgas cõcertatiões adinuicem habẽt.

Reſpondeo dicẽdũ:ꝙ iſta verba Danielis. vñ tota dubitatio orit̃ a ſanctis diuerſimode exponunt̃ Hieronymus.n.dicit.ꝙ ille priceps perſaruʒ qui reſtiterat liberatiõi populi:erat malus angelus perſis prelatus:ſicut enim vnicuiq̃ʒ homini datur ad exercitium vnus bonus ⁊ alter malus angelus:ita ſingulis gẽtib⁹ duo ſpiritus preponũtur vnus bonus ⁊ alter malus. Sʒ in hoc nõ eſt minor dubitatio.cõſtat enim ꝙ angelus Danieli loquẽs bonus angelus erat.quomõ auteʒ ſibi efficaciter tot diebus malus angelus reſtitiſſet:niſi iuſtam cauſam haberet.nõ poteſt dici ꝙ ſi iuſtam habebat:etiaʒ ĩpoſſibile erat illam reſiſtẽtiam multo magis per bonum angelum fieri. Et ideo dicẽduʒ eſt cuʒ Gregorio:ꝙ vterq̃ʒ bonus angelus fuit:qȯ etiã magis littere cõſonat:que in eadẽ locutiõis ſerie pricipem perſarum noĩat:⁊ michalem principeʒ iudeorum quẽ cõſtat bonũ angelum eſſe.hec autẽ pugna ſic itelligẽda eſt ſm Gregoriuʒ.cuʒ enim iudicia dei ſint abyſſus multa:profunditatẽ iudiciorum eius angeli comprehẽdere nõ poſſunt.Et iõ quid vnicuiq̃ʒ genti vel homini debeatur ſm diſpõnem diuinaʒ nõ ſemper ĩtelligũt niſi eis reueletur.cõtingit autẽ quãdoq̃ʒ ꝙ in diuerſis gẽtibus iueniantur diuerſa merita:ſʒ quoꝝ diuerſitatẽ videt̃ ꝙ vna gens alteri ſubeſſe debeat vl'ab eius dominio liberari: ſicut tũc in iudeis erat:quia Danielis oratio q̃ʒtum in ſe erat liberationẽ populi merebatur:ſed peccata populi ⁊ etiã vtilitas quã iudei faciebãt in regno perſarum:dum per eos dei noticia diffundebatur erãt in cõtrariuʒ.⁊ q2 vnuſquiſq̃ʒ angelus ſm officiuʒ ſuũ ad examen dĩne ſciẽtie referebat merita ſibi ſubditoꝝ.⁊ ideo relatio cõtrarioruʒ meritoꝝ per diuerſos angelos facta ſñiaʒ dĩnam expectãtes pugna inter angelos vocatur.⁊ eorũ cõcordia eſt in diuine illuminationis ꝑceptiõe:per quã de diuina volũtate ĩſtruunt̃.hoc eniʒ oẽs cõcorditer volũt qȯ percipiũt deum velle. vñ dr̃ Job 25.de deo ꝙ facit cõcordiam in ſublimibus.

Ad primum ergo dõm:ꝙ ſm phm in.9.ethic.amicitie vel cõcordie nõ repugnat diuerſitas opĩonum:ſed ſoluʒ diuerſitas volũtatuʒ. vñ talis pugna que eſt ſm iudicia ex diuerſis meritis ſumpta: nõ obſtat vnitati charitatis cuʒ volũtas eoꝝ ſit vna:vt dĩna.ſ.ꝓuidẽtia expleatur. ¶ Ad ſcõm dõm:ꝙ nõ eſt ĩcõueniẽs cõtrariaruʒ cauſaꝝ vtrãq̃ʒ aliq̃d iuſticie hr̃e:⁊ ſm h̓ vtraq̃ʒ a bono defendi põt:⁊ ꝑcipue expectãdo dĩnaʒ ſñiam. ¶ Ad tertium dõm:ꝙ ordo prelatiõis angeloꝝ ꝑficit̃ ꝑ illumĩatiões diuinitus receptas:⁊ iõ ea recepta vnus alteri nõ obſiſtit. ¶ Ad q̃rtũ dõm:ꝙ q̃ʒuis in angelis nõ poſſit eẽ falſa opĩo:põt tñ in eis eẽ quorũdã neſciẽtia: ex hoc ꝙ itellect⁹ eoꝝ ꝓpter potẽtialitatẽ admixtã nõ oĩno termĩat̃ ad vnũ ⁊ ſm ꝙ eoꝝ q̃ neſciũt cognitiõeʒ a deo vel ſuꝑioribus angelis expectãt ĩterrogare ĩ ſcriptura dicunt̃:q2 tñ ei qȯ neſciunt per iudiciũ nõ adherẽt:ideo falli nõ poſſunt: ſed ſm contrarietatem rerũ que in iudicium diuinum veniunt cõtrarietates iter eos memorantur.

¶ Utrũ ordines durabũt poſt diẽ iudicij. VI.

AD ſextum ſic ꝓcedit̃. Ur̃ ꝙ ordĩes poſt diẽ iudicij nõ durabũt. Dr̃.n. p̊ͤ Cor.15. Cʒ cũ xp̃s tradiderit regnũ deo ⁊ pr̃i: euacuabit oẽm p̃ncipatũ ⁊ ptãtem:h̓ aũt erit in reſurrectiõe.ergo videtur ꝙ eadẽ rõne alios ordines euacuabit. ¶ P̃.quidã ordines actum ꝓprium habent in erectione diuinoꝝ miniſterioꝝ:ſicut p̃ncipes : vt p̃ſint regnis ⁊ ꝓuincijs:⁊ angeli vt cuſtodiãt hoĩes:ſʒ iſta miniſteria ceſſabunt poſt dieʒ iudicij.g̊ ⁊ ordines. ¶ P̃.maior perfectio erit in angelis q̃ʒ in corporibus ĩferioribus: ſʒ ĩ corporibus ĩferioribus poſt diẽ iudicij nõ erit actio:q2 ceſſabit motus p̃mi mobilis:⁊ hoc ꝓpter perfectionẽ vniuerſi.g̊ multo minus in angelis:ſʒ hierarchia eſt ſciẽtia ⁊ actio.g̊ nõ erũt hierarchie ⁊ ordines poſt diẽ iudicij. ¶ P̃. Poſt diem iudicij angeli in cognitiõe nõ ꝓficiẽt:ſed per purgationẽ ⁊ illuminationẽ ſuperioꝝ ĩferiores ꝓficiunt in cognitiõe:vt dictuʒ eſt.g̊ nõ erit illuminatio ⁊ purgatio:⁊ ita nec hierarchiaruʒ ⁊ ordinum diſtinctio.

Sed contra hoĩes aſſumũtur ad ordines angeloꝝ ſʒ fruſtra eſſet iam diſtincta ⁊ ordinata aſſumptio:ſi completo numero electoꝝ ordinata diſtinctio eẽ deſineret.g̊ videt̃ ꝙ ordines poſt dieʒ iudicij remanebunt. ¶ P̃.ad diſtinctionẽ ordinum duo cõcurrunt.ſcʒ gradus nature:⁊ diſtãtia gratie:ſed vtrũq̃ʒ remanebit poſt diem iudicij.g̊ ⁊ ordinum diſtinctio.

Reſpõdeo dicendo:ꝙ diſtinctio ordinum ⁊ hierarchiarum celeſtium poteſt ꝯſiderari vel quãtum ad eſſentialia hierarchie ⁊ ordinis : ⁊ ſic ſemꝑ erit q2 ſemper manebũt diſticti gradus nature in angelis: ⁊ diuerſe ſortes glorie:⁊ etiaʒ actiões hierarchie: q2 vnus aliũ illuminabit:purgabit ⁊ ꝑficiet:vel q̃ʒtũ ad actuʒ ꝯſequẽtẽ ſʒ ꝙ mediãtib⁹ ordinib⁹ angeloꝝ hoĩes reducunt̃ in deũ: ⁊ q̃ʒtũ ad h̓ ꝑlatio ordinũ ceſſabit ceſſante ſtatu viatoꝝ.

Et per hoc patet reſpõſio ad p̃mũ:q2 ſcõm hoc vltimũ ĩtelligitur auctoritas. ¶ Ad ſcõʒ dicendum:ꝙ actus eẽntialis ordinũ eſt p̃ncipal'r in receptione diuini luminis:⁊ cõſequẽter in tranſfuſione eiuſdem in ĩferiores:ſed ꝙ hoc ordinetur ad reductionẽ hoĩum viatorum accidit ĩpis ordinibus.vnde ceſſante ſtatu vie nõ opʒ ꝙ ceſſet diſtinctio ordinum:nihilominus tamẽ remanebit modus recipiẽdi diuinum lumẽ ꝓportionatum ſtatui viatorum reducẽdorũ ſi eſſent. ¶ Ad tertiuʒ dicẽdũ: ꝙ actio corporum que eſt per motuʒ tolletur:quia motus ceſſabit ⁊ omnis imperfectio euacuabitur:ſʒ actio que eſt ſine motu manebit.ſemper enim ſol illuminabit ĩferiorem aereʒ: ita etiaʒ ⁊ actiões hierarchice que ſine motu ſunt poſt diẽ iudicij remanebũt. Per hoc ẽt patet reſponſio ad quartũ: q2 ſi nõ ſit illuminatio ⁊ purgatio ordinata ad quorundam nouorum cognitionẽ per modũ ꝓfectus: ⁊ motus cuiuſdã erunt tamẽ cõtinuatio illuminatiõis ſm ꝙ ĩferiores in lumine ſuperioꝝ rationes ſecretorum diuinoꝝ cognoſcent.

¶ Expoſitio textus.

DIcit enim Yſaias ex perſona angelorum ⁊c̃. Hanc queſtioneʒ Dionyſius dicit eſſe ſuperiorum angelorũ expectantium ab ipſo xp̃o illuminari de ſecretis myſterijs ſue ĩcarnatiõis:nõ tamẽ ipſi chriſto queſtioneʒ proponunt:ſed ſibiĩnuicem ad ſignãdũ reuerẽtiã eoꝝ ad xp̃m:ſicut diſcipuli mutuo diſputãtes determinationẽ magiſtri expectãt.(Quid ẽ qȯ ibi neſciãt ⁊c̃.)hoc ſicut dicit magiſter poteſt itelligi de his que ad beatitudinẽ ꝑtinẽt.vel etiã q2 nihil eſt ad cuius cognitionẽ mediuʒ illud nõ ſufficit.ſ.dĩna eẽntia.vñ nõ eſt ex defectu ei⁹ vt aliquid lateat ipſaʒ videntẽ:ſʒ ex defectu vidẽtis q ipſam ꝑfecte nõ cõprehẽdit.q̃ʒto autẽ ĩtellectus vidẽtis perſpicacior eſt tãto plura in ipſa videt.ad altiorẽ aũt ꝑſpicacitatis gradũ nõ niſi dono ipſius dei viſi aſcẽdit:qȯ q̃dẽ nõ cõicat neceſſitate ſed volũtate:⁊ ideo dicit̃ illud ſpeculum voluntarium eſſe vt in ſe hoc ſolum qȯ vult oſtendat.

¶ Poſt cõſiderationeʒ de angelis habitam agit̃ de aliarum rerum creatione: ⁊ precipue de operum ſex dierũ diſtinctione. ¶ Diſtin. XII.

HEc de angelice nãe ꝯditione dicta ſufficiant. Nũc ſupereſt de aliaruʒ quoq̃ʒ rerũ creatiõe ac precipue de operũ ſex dierũ diſtinctiõe nõnulla in mediũ ꝓferre. Cũ deus in ſapia ſua angelicos cõdidit ſpũs : alia ẽt creauit:ſicut oſtẽdit ſupra memorata ſcriptura Geñ.que dicit:in pricipio deũ creaſſe celũ.i. angelos: ⁊ terrã.ſ.mãm quattuor el'torum adhuc confuſaʒ ⁊ ĩformẽ:q̃ a grecis dicta eſt chaos: ⁊ hec fuit ante oẽm diẽ. Deide el'ta diſtinxit: ⁊ ꝓprias atq̃ʒ diſtinctas ſpẽs ſingulis rebus ſm genus ſuũ dedit:que nõ ſil' vt q̃buſdã ſcõꝝ patruʒ placuit:ſʒ per interualla tempoꝝ ad ſex volumina dierum vt alijs viſum eſt formauit.

¶ Cʒ ſancti tractatores vident̃ ſuper hoc q̃ſi aduerſa tradidiſſe:alijs dicẽtibus omnia ſimul facta in materia ⁊ forma:alijs ꝑ interualla tẽpoꝝ.

QUidã nanq̃ʒ ſanctoꝝ patrũ q v̄ba dei atq̃ʒ archana excellẽter ſcrutati ſunt: ſuꝑ hoc quaſi aduerſa ſcripſiſſe videntur. Alij q̃deʒ tradiderũt oĩa ſimul in materia ⁊ forma fuiſſe creata:qȯ Augu. ſenſiſſe videt̃. Alij vero hoc magis probauerunt atq̃ʒ aſſeruerũt:vt primũ materia rudis atq̃ʒ ĩformis quattuor el'torũ cõmixtionẽ atq̃ʒ cõfuſioneʒ tenens:creata ſit. Poſtmodũ vero per iterualla ſex dierũ ex illa materia reruʒ corporãliũ genera ſint formata ſm ſpẽs proprias. Quã ſñiaʒ Gregorius Hieronymus: Beda: alijq̃ʒ plures cõmendant ac preferunt. Que quidem etiam ſcripture geneſeos: vnde prima huius rei cognitio ad nos manauit: magis ꝯgruere videtur.

¶ Quomodo per iterualla temporis res corporales condite ſunt.

SEcũdũ hãc itaq̃ʒ traditionẽ ordinem atq̃ʒ modũ creatiõis formationiſq̃ʒ rerũ ĩſpiciamus ſicut ſupra memoratũ eſt. In principio creauit de⁹ celũ.i.angelicã naturã:ſʒ adhuc ĩformẽ vt q̃buſdã placʒ. ⁊ terrã.i.illã cõfuſaʒ materiã quattuor el'torum quã nomine terre: vt ait Aug. ꝯtra manicheos: iõ appellauit Moyſes:q2 terra iter oĩa el'ta minus ẽ ſpecioſa. Et illa inanis erat ⁊ incõpoſita ꝑꝑ oĩuʒ el'toꝝ cõmixtiõeʒ. Eãdẽ ẽt vocat abyſſuʒ dicẽs. Et tenebre erãt ſuꝑ faciẽ abyſſi: q2 cõfuſa erat ⁊ cõmixta:ſpẽ diſtincta carẽs. Eadẽ ẽt materia ĩformis dcã eſt aq̃ ſuꝑ quã ferebat̃ ſpi

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ritus domini: ſicut ſuꝑfert̃ fabricãdis reb⁹ volũ tas artificis: q̃ ſubiacebat bone volũtati creatoris: qđ formãdũ ꝑficiendũq; icboauerat: qui ſic̃ dominus ⁊ cõditor p̃cerat fluitãti ⁊ cõfuſe materie: vt diſtingueret ꝑ ſpẽs varias quãdo vellet ⁊ ſicut vellet. Hec iõ dicta eſt aqua: q̃ oĩa que ĩ terra naſcunt̃ ſiue aĩalia ſiue arbores vel herbe ⁊ ſimilia: ab humore ĩcipiũt formari atq; nutriri. His oĩbus vocabulis vocata eſt illa ĩformis materia: vt res ignota notis vocabulis inſinuaret̃ ĩperitiorib⁹ ⁊ nõ vno tm̃. Nã ſi vno tm̃ ſignificaretur vocabulo: hoc eẽ putauerũt qđ cõſueuerãt hoĩes in illo vocabulo ĩtelligere. Sub his ergo noĩbus ſignificata ẽ materia illa inuiſa ⁊ ĩformis: q̃ nulla ſpẽ cerni aut tractari poterat. i. noĩb⁹ viſibiliũ rerꝫ que ide future erãt ꝓꝑ ĩfirmitatẽ paruulorꝫ: q min⁹ idonei ſunt inuiſibilia comp̃hẽdere. Et tũc erãt tenebre. i. lucis abſentia. Nõ eñi tenebre aliq̃d ſunt: ſ; ip̃a lucis abſentia. Sicut ſilentiu; nõ aliqua res ẽ: ſed vbi ſon⁹ nõ eſt: ſilẽtiũ dr̃. Et nuditas nõ aliqua res eſt: ſ; in corꝑe vbi tegumẽtũ nõ ẽ: nuditas dr̃: ſicut ⁊ inanitas nõ eſt aliq̃d: ſ; ĩanis dr̃ eſſe locus vbi nõ eſt corpus: ⁊ inanitas abſentia corporis.

¶ Quo ſenſu tenebre dicant̃ nõ eſſe aliq̃d: ⁊ quo dicantur eſſe aliquid.

Attẽde q̃ hic Aug. tenebras dicit nõ eẽ aliquid: cu; alibi tenebre ĩter creaturas ponant̃ que bñdicũt dñm. vñ dr̃. Bñdicite lux ⁊ tenebre dño. Jdq; ſciendũ eſt tenebras diuerſis modis accipi. ſ. vel pro lucis abſentia qualr̃ ſupra accepit Aug. iuxta quã acceptionẽ nõ ſunt aliquid: vel pro aere obſcurato ſiue aeris obſcura q̃litate: ⁊ ſ̃; hoc aliq̃ res creata ſũt. Jõ q̃ dic̃ tenebras tũc fuiſſe ſuꝑ faciẽ abyſſi: q̃ nõdũ erat lux. Que ſi eẽt ſuꝑeſſet ⁊ ſuperfunderet̃. S; nõdũ lucis gratia opus ſuũ ds̃ venuſtauerat: que poſtea primo die facta eſt.

¶ Duo hic cõſiderãda ſunt q̃re illa materia confuſa ſit dicta ĩformis. ⁊ vbi adeſſe prodijt quãtumq; in altitudinẽ aſcenderit.

De qua priuſq; tractem⁹ duo nobis diſcutiẽda occurrũt. Primũ q̃re illa materia ꝯfuſa ĩformis dicat̃. an q̃ oĩ forma caruerit. an ꝓpter aliud. Scđo vbi ad eẽ ꝓdierit: ⁊ q̃tũ in altũ aſcẽderit. Ad illud ꝟo qđ primo poſitũ ẽ breuiter rñdentes: dicim⁹ illã primã materiã nõ iõ dictã fore ĩformẽ: q̃ nulla; formã oĩo habuit: q̃ nõ aliq̃d corporeũ tale exiſtere põt: q̃ nullã hẽat formã: ſ; iõ nõ abſurde ĩformẽ appellari poſſe dicim⁹: q̃ ĩ cõfuſiõe ⁊ ꝑmixtiõe q̃dã ſubſiſtẽs: nõdũ pulchram aptãq; ⁊ diſtinctã receperat formã: qualẽ mõ cernimus. facta ẽ q̃ illa materia in forma cõfuſiõis ante formã diſpõnis. Jn forma cõfuſiõis pri⁹ oĩa corꝑalia materialr̃ ſil' ⁊ ſemel ſũt creata poſtmodũ vero in forma diſpõnis ſex dieb⁹ ſunt ordiata. Ecce abſolutũ eſt qđ primo in diſcuſſiõe ꝓpoſitu; fuit. ſ. q̃re illa materia dicatur informis.

¶ Hic ad id qđ ſcđo querebat̃ reſpondet.

Nunc ſuꝑeſt qđ ſcđo ꝓponebat̃ explicare. vbi. ſ. illa mã ſubſtiterit: ⁊ q̃tu; in altitudine porrigebat̃. Ad qđ nil temere aſſerẽtes dicim⁹: q̃ illa prima rerũ oĩu; moles q̃ñ creata ẽ: ibidẽ ad eſſe vr̃ ꝓdijſſe vbi nũc formata ſubſiſtit. Eratq; t̃reũ h̃ eltũ ĩ vno loco eodẽq; medio ſubſidẽs: ceteris ĩ vna ꝯfuſiõe ꝑmixtis: eiſdẽq; circũquaq; ĩ modũ cuiuſdã nebule oppãſis: ita obuolutũ erat: vt apparere nõ poſſit qđ fuit. Jlla vero tria in vna ꝑmixtiõe ꝯfuſa circũquaq; ſuſpẽſa: eouſq; in altũ porrigebant̃ quouſq; nũc ſũmitas corporee nature ꝑtingit: ⁊ ſicut q̃buſdã vr̃ vltra locũ firmamẽti extẽdebat̃ illa moles q̃ ĩ ĩferiori ꝑte ſpiſſior atq; groſſior erat. Jn ſuꝑiori vero rarior ⁊ leuior atq; ſubtilior exiſtebat. De q̃ rariori ſuba putãt q̃dẽ fuiſſe aq̃s q̃ ſuꝑ firmamẽtũ eẽ dñr. Tal' fuit mundi facies in principio priuſq; reciperet formam vel diſpoſitionem.

¶ Oſtẽſo q̃lis fuit mũdi facies ĩ ip̃o primordio ĩcipit ꝓſequi operũ ſex dierũ diſtinctiõe;.

Nunc ſuꝑeſt vt diſpõnẽ illã q̃lr̃ ꝑfecta ſit ordie ꝓſeq̃mur. Sex dieb⁹ ſicut docet ſcriptura Geneſis: diſtinxit de⁹ ⁊ in formas redegit ꝓprias cuncta q̃ ſil' mãliter fecerat: ꝑfecitq; op⁹ ſuũ die ſexto: ⁊ ſic deinde die ſeptimo reqeuit ab oĩ oꝑe. i. ceſſauit nouã creaturã facere. S;. n. dieb⁹ ſex rerꝫ genera diſtinxit: nihilq; poſtea fecit qđ ĩ aliquo illorũ nõ ꝯtineat̃. Op̃at⁹ ẽ tñ poſtea ſic̃ ꝟitas ĩ euãgelio ait. Pr̃ me⁹ oꝑat̃ vſq; nũc: ⁊ ego opor illud.

¶ De quatuor modis diue operationis.

Quatuor. n. modis: vt ait Alcuin⁹ ſuꝑ geneſi; opat̃ ds̃. primo ĩ ꝟbo oĩa diſponẽdo. ſcđo ĩ mã ĩformi q̃tuor eliorũ de nihilo ea; creãdo. Vñ q viuit in eternũ creauit oĩa ſil'. oĩa. ſ. el'ta. vel oĩa corpora mãliter ſil' creauit. Tertio per opera ſex dieru; varias diſtinxit creaturas. Quarto ex primordialibus ſeminibus non ĩcognite oriunt̃ nature ſed note ſepius reformant̃ ne pereant.

¶ Diuiſio textus.

Jn parte p̃cedẽti determinauit magr̃ de nã pure corꝑali q̃tu; ꝑtinet ad theologi ꝯſideratõe;. ſ. ſ̃m q̃ a deo in oꝑib⁹. vi. dierũ p̃mitiis iſtituta eſt. diuidit̃ aũt in ꝑtes tres. Jn p̃ma determinat iſtitutionẽ corꝑalis nãe q̃tum ad op⁹ creationis. Jn 2° q̃tũ ad opus diſtinctiõis. i;. di. ibi. (Hierarchia ꝗ diſtinctiõis oꝑatio ⁊c̃.) Jn tertia q̃tu; ad opus ornatũ. i;. diſtin. ibi. (Sequit̃. Dixit dñs fiãt lumiaria.) Prima in duas. Jn p̃ma determinat de oꝑe creationis ſ̃m ſe. Jn ſcđa per ꝯparatiõnẽ ad alia oꝑa. ibi. (Nũc ſuꝑeſt vt diſpõne; illam ⁊c̃.) Pria in duas. Jn p̃ma ponit diuerſas opiones de oꝑe creatiõis. Jn ſcđa ſeq̃tur ꝓpoſitũ ſ̃m alterã illarꝫ ibi. (Scđm hãc itaq; traditionẽ ⁊c̃.) ¶ Circa p̃mũ duo facit. Primo dicit de quo eſt ĩtẽtio: ⁊ tãgit opinionũ diuerſitatẽ. Scđo explicat eas. ibi. (Quidã nãq; ſanctorꝫ ⁊c̃.) (Scđm hãc vtiq; ⁊c̃.) Hic ꝓſeq̃tur op⁹ creatiõis ſ̃m alteraꝫ dictarũ opinionũ. Et circa h̃ duo facit. Primo manifeſtat creationẽ mãe p̃mo create q̃tũ ad nomẽ qđ in ſcripturis noĩatur. Scđo q̃tum ad ipſius ꝯditionẽ ibi. (De qua p̃uſq; tractemus ⁊c̃.) ¶ Circa p̃mũ duo facit. Primo manifeſtat ꝓpoſitũ. Scđo dubitationẽ excludit ibi. (Attende q̃ hoc dicit Auguſtinus ⁊c̃.) (De q̃ p̃us q̃ tractemus ⁊c̃.) Hic oſtẽdit mãe p̃mo create cõditionẽ: ⁊ p̃mo q̃tu; ad formã. ſcđo q̃tu; ad locu;. ibi. (Q̃r ſcđo ꝓponebat ⁊c̃.) (Sicut ſuꝑeſt vt diſpõnẽ ⁊c̃.) Hic determĩat de oꝑe creatiõis ꝑ ꝯparationẽ ad alia oꝑa. ⁊ circa hoc duo facit. Prio ponit operis vniuerſalitatẽ. Scđo ponit dĩnorꝫ oꝑerꝫ diſtictionẽ ibi. (Quatuor eni; modis ⁊c̃.)

¶ Queſtio. I.

Circa partem iſtã q̃nq; q̃runt̃. Prio vtrũ oĩu; corꝑaliũ ſit vna mã. 2° vtrũ oĩa corꝑa ſint ſil' creata in ſpeciebus ſuis diſtincta. Tertio ſi ſil' diſtinctiõe; receperũt quomõ accipiẽdi ſunt dies q in p̃ncipio Geñ. numerant̃. Quarto ſi nõ ſil' diſtincta ſunt qualis fuit illa informis materia. Quinto de numero quatuor coeuorum.

¶ Utrũ oĩum corporalium ſit eadẽ materia. I.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ q̃ oĩum corꝑaliu; ſit mã vna. quorũcũq; eñi eſt forma vni⁹ rõnis eorꝫ eſt vna materia cõis: eo q̃ ꝓprius actus: in ꝓpria potentia fit vt dicit ph̃s: ſed forma corporeitatis eſt vni⁹ rõnis in oĩbus corporibus. g̊ videt̃ q̃ vna mã ſit ſuꝑiorũ ⁊ ĩferiorꝫ corporꝫ. ¶ P̃. ĩ lr̃a dr̃: q̃ ex mã ĩformi p̃mo creata oĩa corpora in formas diſtinctas formata ſunt ꝑ op⁹ diſtinctiõis ⁊ ornat⁹. g̊ oĩum corporꝫ eſt vna mã. ¶ P̃. quorũcunq; eſt reſol'o actu vel ĩtellectu in vnũ ⁊ idẽ: ſic̃ ĩ ſubm̃ p̃mũ corꝫ eſt mã vna: ſ; oĩa corꝑa ſunt h̃. g̊ ⁊c̃. ꝓbõ mãe. illud in quo ſtat vltima reſol'o oĩum ẽ ſimplex mã ſine aliq̃ forma: q̃ q̃diu ĩuenit̃ aliq̃ forma in mã ꝯtingit vlterius reſoluere: ſ; in mã q̃ eſt ſine oĩ forma non eſt aliq̃ diuerſitas: q̃ p̃ncipiũ diſtinctiõis mãe eſt ex ꝑte forme. g̊ oĩu; corporꝫ reſolutio ſtat in vno vltimo. ¶ P̃. ph̃s in p̃mo phy. vnã tm̃ materiã p̃mã ponit. cũ g̊ in illo li°. de mobili in cõi determinetur: videt̃ q̃ oĩum corporꝫ mobiliu; ſit vna mã. ¶ P̃. ſ̃m ph̃m in ſcđo meta. neceſſe eſt imaginari mãm in re mota. g̊ quecũq; ꝯueniũt in aliquo motu: vident̃ in mã conuenire: ſed loci mutatio cõmunis eſt ſuꝑioribus ⁊ ĩferiorib⁹ corporibus. ergo ⁊ materia.

Sed contra quorũcũq; nõ eſt vna potẽtia nec vna mã: q̃ ſic̃ forma eſt act⁹: ita mã eſt potẽtia: ſ; corporꝫ ĩferiorꝫ ⁊ ſuꝑiorꝫ nõ eſt potẽtia eadẽ: q̃ ſ̃m ph̃m in. ii. meta. ⁊ in. 8. in ĩferioribus eſt potẽtia ad eſſe: ſed in ſuperiorib⁹ tm̃ ad vbi. g̊ videt̃ q̃ nõ eorꝫ tm̃ ſit vna mã. ¶ P̃. in quocũq; ĩuenit̃ aliq̃d op; ĩuenire illud a quo nunq̃ ſeparat̃: ſ; mã p̃ma q̃ eſt in inferioribus nunq̃ ſeparat̃ a p̃uatiõe forme: q̃ quandocũq; eſt ſub forma vna adiungit̃ ſibi p̃uatio forme alteri⁹. p̃uatio aũt adiũcta materie ĩduc̃ corruptibilitatẽ. g̊ vr̃ q̃ materia p̃a ĩferiorꝫ corporꝫ nõ inueniat̃ ĩ corꝑib⁹ celeſtib⁹ ꝑ ſuã naturã ĩcorruptibilibus.

Reſpõdeo dđm: q̃ ſuꝑ hoc ĩuenit̃ duplex ph̃orꝫ opinio: q̃rũ vtraq; ſectatores h̃;. Auicẽ. eni; videt̃ ponere vnã materiã eẽ oĩu; corporꝫ argumẽtũ ex ratiõe corporeitatis aſſumẽs: q̃ cũ ſit vni⁹ rõnis vna ſibi materia debet̃. hãc aũt põne; ꝯmẽ. ĩprobare ĩtẽdit in p̃n°. ce. ⁊ mũ. ⁊ in plurib⁹ alys locis: ex eo q̃ cũ materia q̃tũ in ſe eſt ſit in potẽtia ad oẽs formas: nec poſſit eẽ ſub plurib⁹ ſil'. o; q̃ ſ̃m q̃ eſt ſub vna ĩueniat̃ in potẽtia ad alias. nulla autẽ potẽtia paſſiua ĩuenit̃ in natura cui nõ rñdeat aliq̃ potẽtia actiua potẽs eã in actu reducere: al's talis potentia fruſtra eẽt. vñ cũ nõ ĩueniat̃ aliq̃ potẽtia naturalis actiua q̃ ſuba; celi in actũ alterius forme reducat: q̃ nõ h̃; ꝯ̃riũ: ſic̃ motus oſtẽdit: q̃ motui naturali ei⁹. ſ. circulari nõ eſt aliq̃d cõtrariũ: vt dr̃ in p̃mo ce. ⁊ mũ. o; q̃ in ipſo nihil inueniat̃ de materia p̃ma ĩferiorꝫ corporũ: nec põt dici q̃ materia ꝓut eſt ſub forma celi tota potẽtia termınet̃: ita q̃ nihil remaneat in eadẽ potẽtia ad aliã formã: nõ eñi terminat̃ potentia niſi ꝑ adeptiõe; forme ad quã erat in potẽtia. vñ cũ materia p̃ma ſ̃m ſe ꝯſiderata ſit in potẽtia ad oẽs formas naturales nõ poterit tota ei⁹ potẽtia terminari niſi ꝑ adeptionẽ oĩum formarũ. Nõ. n. vna forma recepta in materia ẽt ſi ſit nobilior ⁊ magis ꝑfecta tollit potẽtiã ad formã alio; min⁹ nobilẽ. mã eñi ſub forma ignis exñs adhuc remanet ĩ potẽtia ad formã terre. vñ ⁊ ſi forma celi ſit nobiliſſima: nihilomin⁹ tñ recepta in materia p̃ma nõ terminabit totã potẽtiã ei⁹ niſi ſil' cũ ipſa recipiant̃ oẽs alie forme: qđ eſt ĩpoſſibile. Et p̃terea ſi poneret̃ q̃ forma celi ꝑ ſua; ꝑfectionẽ totã materie potẽtiã termiaret: adhuc oporteret q̃ materia ſtans ſub forma el'tari eẽt in potẽtia ad forma; celi: ⁊ reduceret̃ in actũ ꝑ actionẽ ꝟtutis celeſtis: ⁊ ita celũ eẽt generabile ⁊ corruptibile: ⁊ iõ ipſe vult q̃ nll'o mõ in materia ꝯueniãt ſuꝑiora ⁊ ĩferiora corꝑa. ⁊ h̃ vr̃ ꝓbabilius ⁊ magis ꝯſonũ dictis ph̃i. Nec dico ſic̃ q̃dã dicũt q̃ ꝯueniũt in materia ſi ſumat̃ ꝓ fundamẽto. p̃mo qđ nec eſt albũ nec eſt nigrũ: vt dr̃ in p̃mo meta. ſ; differũt in materia ſ̃m q̃ materia determinat̃ ꝑ motũ. diuerſitas eñi motus eſt ſignũ diuerſitatis materie ⁊ nõ cã: ſ; ecõuerſo: q̃ mot⁹ ẽ act⁹ exñtl in potẽtia. vñ o; q̃ vbi ĩuenit̃ vna materia ꝑ eẽntiã ĩueniatur põ reſpcũ eiuſdẽ mot⁹ ſ̃; q̃ materia ẽ in põ ad plura.

Ad primu; g̊ dđm: q̃ corporeitas ſ̃; ĩtẽtione; logicã vniuoce in oĩbus corꝑib⁹ ĩuenit̃: ſed ſ̃m eẽ ꝯſiderata nõ põt eſſe vni⁹ rõis in re corruptibili ⁊ ĩcorruptibili: q̃ nõ ſilr̃ ſe habẽt in potẽtia eẽndi: cũ vnu; ſit poſe ad eẽ ⁊ ad nõ eẽ: ⁊ alterũ nõ: ⁊ ꝑ modũ iſtu; dic̃ ph̃s in io. meta. q̃ de corruptibili ⁊ incorruptibili nihil cõe dr̃: niſi cõitate noĩs: ⁊ ꝑ hoc ꝯmẽ. ibidẽ hãc rõnẽ ſoluit. ¶ Ad ſcđ; dđm: q̃ ſic̃ oẽs res ꝓut mõ ſunt in ſuo ꝯplemẽto dñr vnus mũdus vel vnũ vniuerſu;: ita ẽt ꝓut erãt ĩformes ex defectu vltimi ꝯplemñti dicebant̃ vna materia ĩformis: nõ q̃dẽ ꝑ ꝯtinuitatẽ tãq; oĩa ex vna mã nũero facta ſint. ¶ Ad 3m dđm: q̃ ſ̃m Auic. nõ ẽ querenda dr̃ia ꝑ aliquos act⁹: niſi in illis q̃ in vna potẽtia ꝯueniũt. ſpẽs eñi q̃ ꝯueniũt in vna potẽtia generis diſtinguunt̃ ſpecificis drñtys: ſ; ipſe dr̃ie que nõ ꝯueniũt in genere: ſic q̃ gen⁹ ſit pars eẽntie earꝫ: ſeipſis diſtinguunt̃. ſilr̃ ẽt gña gñaliſſima nõ diuidunt̃ aliq̃b⁹ differẽtys: ſ; ſeipſis. Silr̃ ẽt ꝯpoſita q̃ conueniũt in mã diſtinguunt̃ ꝑ formas diuerſas: ſ; diuerſe mãe ſeipſis diſtinguũtur ſ̃m analogiã ad diuerſos act⁹: ꝓut in eis diuerſa rõ paſſibilitatis ĩuenit̃. ¶ Ad q̃rtũ dđm: q̃ ph̃s in li°. phy. nõdu; ꝓbauerat eẽ q̃ntã eẽntiã: qđ in p̃ncipio ce. ⁊ mũdi demonſtrat. ⁊ iõ in li°. phy. nihil determinat de his q̃ ſunt ꝓpria illi eẽntie: ꝓꝑ qđ ẽt tractatũ d̃ ĩfinito replicat: vt cõmẽtator in p̃mo ce. ⁊ mũ. recitat. ¶ Ad q̃ntu; dđm: q̃ ſicut in p̃mo

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

de gene. dr̄ materia eſt imediate ſubm gnōnis ⁊ corruptionis. alioꝝ autē motuū ꝑ ꝓus ⁊ poſteri⁹. tanto plus quāto illud ſm qđ eſt mutatio maiorē ꝑfectionē motus preſupponit: ⁊ ideo in illis tm̄ eſt vnitas materie ꝓme que i gnōne et corruptiōe cōueniunt. ⁊ per ꝯſequēs etiā illa que cōueniūt tribus motibus. ſ. augmēto ⁊ diminutiōe ⁊ alteratiōe ſʒ ꝙ augmētuʒ ⁊ diminutio nō eſt ſine generatiōe ⁊ corruptiōe: que etiā alteratiōis terminus eſt. ſed loci mutatio vt in. 8. phyſic. ꝓbatur eſt maxime ꝑfecta: qꝛ nihil variat de eo qđ eſt itraneū rei. vnde ſubm huius motus eſt ens cōpletuʒ in eſſe ꝓmo ⁊ in oibus ꝓꝓetatibus itrancis rei. ⁊ talis motus cōuenit corpori celeſti: ⁊ iō mā eius eſt ſicut ſubm cōpletuʒ in iſtis iferioribus: vt dicit ꝯmē. in lib⁹. de ſuba orbis. vnde remouet cōitas materie ſm analogiam tantū.

¶ Utrū oia ſint creata ſil' ⁊ diſtincta ſpēs. II.

Ad ſecunduʒ ſic ꝓceditur. Uidetur ꝙ oia ſint ſimul creata: ⁊ diſticta ꝑ ſpecies. Primo per hoc qđ habeť eccleſiaſtici. 18. Qui viuit ineternū creauit oia ſimul ¶ P. magi diſtat ſpūalis ⁊ corporalis creatura, ꝙ̄ due corporales: ſʒ ſpiritualis ⁊ corporalis ſimul facta eē ponunť. ergo multo fortius omnes corporales. ¶ P. vt dicitur Deutro. 32. dei perfecta ſunt opera: nec poteſt eſſe rō: quare perfectio ad tempus differtur quā creatura ꝑ ſe conſequi nō poterat: nec ab alio: niſi a deo: cū ğ creature ſm ſuas perfectiōes in ſpecies diſtinguantur. videť ꝙ a ꝓncipio ſub diſtinctiōe ſpērum creata ſint omnia. ¶ P. opus creationis diuinā potētiā manifeſtat: ſʒ potētiaʒ agētis minus demōſtrat effectus ſucceſſiue ꝯpletus ꝙ̄ ſubito in ſua perfectiōe ꝓduct⁹. ergo videť ꝙ a ꝓncipio omnia ſimul diſtincta creata ſint. ¶ P. cōſtat ꝙ deus totum opus vnius diei in vno momēto ꝓduxit. ğ videtur ridiculū dicere ꝙ in toto die ab operādo ceſſauerit vſqꝫ ad ꝓncipiuʒ alterius diei: quaſi ex opere laſſatus. ğ videtur ꝙ nō per ſucceſſiōes dieruʒ creature diſtincte ſint. ſʒ a ꝓncipio creatiōis. ¶ P. partes vniuerſi depēdent adinuicē: ⁊ ꝓcipue iferiores a ſuperioribus: ſʒ coꝝ que dependent adinuicē vnū nō eſt ſine altero. ğ videtur icōuenieter dici ꝙ ꝓmo fuerit aqua ⁊ terra: ⁊ poſtmoduʒ ſtelle facte ſint.

Sed contra. Auguſtinus dicit ſuper Geneſim. ii. ꝙ maior eſt hui⁹ ſcripture auctoritas ꝙ̄ habetur in ꝓncipio Geneſ. ꝙ̄ omnis humani igeny perſpicacitas: ſʒ ibi ſcriptum eſt ꝑ ſenariū dierū creaturas diſtinctas eſſe. ğ videť ꝙ ita neċiuʒ ſit ponere. ¶ P. natura imitatur operationē creatoris: ſʒ operatiōe naturali eſt proceſſus de imperfecto ad perfectū. ğ videť qđ etiā in operatione creatoris. ⁊ ita videtur ꝙ nō omnia ſimul diſtincta ſint in ipſo creationis principio.

Reſpondeo dicendo: ꝙ que ad finē ꝑtinent dupl'r diſtinguunť. quedā eni ſunt per ſe de ſubſtātia fidei: vt deū eſſe trinum ⁊ vnū: ⁊ hꝰ. in qbus nulli licet aliter opinari. Unde apoſtolus ad Gala. ꝓmo dicit. ꝙ ſi angelus dei aliter euāgeliçauerit ꝙ̄ ipe docuerat anathema ſit. Quedā vero per accidēs tm̄ inqꝫtum. ſ. in ſcriptura tradunť quā fides ſupponit: ſpiritu ſancto dictāte ꝓmulgatam eſſe: que qdem ignorari ſine ꝑiculo poſſunt ab his que ſcripturas ſcire nō tenenť. ſic multa hyſtorialia: ⁊ i his etiā ſancti diuerſa ſenſerūt ſcripturā dināam diuerſimode exponētes. Sic ergo circa mūdi ꝓncipiū aliquid ē qđ ad ſubſtātiam fidei pertinet. ſ. mundū icepiſſe creatuʒ ⁊ hoc oēs ſancti cōcorditer dicūt: quo autē modo ⁊ ordine factus ſit nō pertinet ad fidē niſi per accidēs: inqꝫtuʒ in ſcriptura traditur: cuius veritatē diuerſa expoſitiōe ſancti ſaluātes diuerſa tradiderūt. Auguſtinus eniʒ vult in ipſo creatiōis ꝓncipio qſdā res ꝑ ſpecies ſuas diſtinctas fuiſſe in natura ꝓꝓa: vt elemēta corpora celeſtia: ⁊ ſubſtātias ſpūales. Alia vero in rōnibus ſeminalib⁹ tm̄: vt aialia: plātas: ⁊ hoies. que oia poſtmodū in naturis ꝓꝓys ꝓducta ſunt in illo opere quo poſt ſenariū illoꝝ dierum deus nām ꝓus cōditaʒ adminiſtrat. de quo opere. Jo. 5. dicit. Pater meus vſqꝫ modo operatur: ⁊ ego operor nec in diſtinctiōe reꝝ attendēdum eſſe ordinē tēporis: ſʒ nature ⁊ doctrine: nature ſicut ſonus precedit cantū natura: ſʒ nō tēpore: ⁊ ita que nāliter ꝓora ſunt ꝓus facta memorātur: ſicut terra ꝓus ꝙ̄ aialia: ⁊ aqua ꝓus ꝙ̄ piſces. ⁊ ſic de alys. doctrine vero ordie: ſic pʒ in docentibus geometriam: ꝙ̄uis eni partes figure ſine ordie temporis figuram cōſtituāt tamē geometria docet cōſtitutioneʒ fieri ꝓtrahēdo lineā poſt lineam. ⁊ hoc fuit exemplū Platonis: vt dr̄ in ꝓncipio ce. ⁊ mūdi. Ita etiā ⁊ Moyſes rudē populū de creatiōe mūdi iſtruēs per partes diuiſit que ſil' facta ſunt. Gregorius vero ⁊ aly ſancti ponunt ordinē temporis in diſtinctiōe rerū ſeruatum. ⁊ hec qdē poſitio eſt cōmunior ⁊ magis cōſona videť littere qꝫtum ad ſupficieʒ: ſʒ ꝓor eſt rōnabilior: ⁊ magis ab irriſiōe ifideliuʒ ſacram ſcripturam defendēs: quod valde obſeruāduʒ docet Auguſtinus ſuper Geneſim libro ꝓmo: vt ſic ſcripture exponantur ꝙ ab ifidelibus nō irrideantur. ⁊ hec opinio plus mihi placet. tamē vtrāqꝫ ſuſtinendo ad oia argumenta rn̄dēdū eſt.

Ad primum ergo dōʒ eſt: ꝙ ſm Gregoriū dicunť oia ſimul creata per ſubam materie ⁊ nō per ſpēm forme vel etiaʒ in ſui ſimilitudine: ſic aia rationalis que angelis ſilis ē nō ex materia ꝓpagāda. ¶ Ad ſcđʒ dōm: ꝙ corporalia oia cōicant in materia ſiue ſit vna ſiue plures: ⁊ qꝛ materia nō ꝓcedit compoſitum: ideo vt ordo temporis ordini nature reſpōderet: ꝓus facta eſt materia corporalis: ⁊ deide ꝑ formas diſticta nō aūt corporalis natura ex ſpirituali ꝓducitur. vl' ſicut ex materia vel ſicut ex efficiēte: ⁊ ideo nō eſt ſimilis ratio. ¶ Ad tertium dōm: ꝙ ſicut creatura nō hʒ eſſe ex ſe ita nec ꝑfectiōeʒ: ⁊ ideo ad vtrumqꝫ oſtēdēduʒ voluit: vt creatura ꝓus nō eſſet ⁊ poſtmoduʒ eſſet. ⁊ ſimil'r ꝓus eſſet imperfecta ⁊ poſtmodū perfecta. ¶ Ad q̈rtū dōʒ: ꝙ in creatiōe nō tm̄ debet oſtēdi potētie vtus: ſed etiaʒ ſapie ordo vt que ꝓus natura ſunt ꝓus etiā iſtituanť. ¶ Ad qntū dōm: ꝙ ad oſtēdēduʒ diuerſam diſtinctoꝝ naturā voluit deus: vt vnicuiqꝫ reꝝ diſtinctiōi dies vnus reſpōderet: ⁊ nō ex aliqua neceſſitate vel laſſitudine agētis. ¶ Ad ſextū dōm: ꝙ nō eſt eadē natura rei iaʒ ꝑfecte ⁊ ꝓut eſt in ſuo fieri. Et ideo ꝙ̄uis natura mūdi cōpleti hoc exigat vt oēs partes eēntiales vniuerſi ſint ſimul: potuit tamē aliter eſſe ab ipſa mūdi factiōe: ſic in hoie perfecto nō poteſt cor eē ſine alys partibus: ⁊ tamē in formatiōe embryonis cor ante oia mēbra generatur. ¶ Ad ſeptimū dōm: ꝙ auctoritati ſcripture in nullo derogatur dū diuerſimode exponitur: ſalua tamen fide: qꝛ maiori veritate eam ſpirituſſanctus fecundauit ꝙ̄ aliquis homo adinuenire poſſit. ¶ Ad octauū dōm: ꝙ hoc eſt ex imperfectione creature qđ ex iperfecto ad ꝑfectiōeʒ operando venit. q ꝑculdubio vltimā ꝑfectioneʒ daret qꝫtūcunqꝫ poſſet. ſeruata tamē operis cōditiōe. ⁊ ideo nō opʒ ꝙ in hoc diuinū op⁹ operationi creature ſit ſimile.

¶ Utrum diſtinctio dierum ſaluetur ſm expoſitionem auguſtini. III.

Ad tertium ſic ꝓcediť. Uidetur ꝙ ſm expoſitiōeʒ Auguſtini dierum diſtinctio nō ſaluetur. Dies enim noiat qđdam tempus: ſed in rerum formatione ſm Auguſtinū: nō fuit ſucceſſio temporis. ğ nec ſaluata eſt diſtinctio dierum. ¶ P. cum dies ponat illuminationem quādam oportet ꝙ dies intelligantur. vel ſm illuminationem lucis corporalis vel intellectualis. ſed nō ſm lucem corporalem: qꝛ hoc nō facit dies niſi pluribus reuolutionibus que ſucceſſione temporꝫ complentur: nec iterum ſm luceʒ itellectualem: qꝛ lux itellectualis creata nō ifluit per modum irradiatiōis ad crationem rerū: ſed ratio diei requirit irradiationem aliquā. ergo videtur ꝙ dies illi nō cōueniēter aſſignentur. ¶ P. in illuminatione ſpūali non eſt iuenire diuerſas partes: ſed diei aſſignātur diuerſe partes. ſ. mane ⁊ veſpere. ğ videť ꝙ nō poſſint itelligi dies illi ſm illumiatione lucis ſpūalis. ¶ Si dicať ꝙ mane huius diei eſt ſm cognitiōeʒ rerū in verbo. veſpere aūt ſm cognitionē rerū in ꝓꝓia nā. ¶ Cōtra: qꝛ in illo dr̄ res cognoſci a quo ſimilitudo rei accipitur: ſʒ angeli nō habēt rerū cognitionē per ſimilitudines a rebus acceptas: ſʒ ꝑ ſpecies a verbo in coꝝ mentē influxas. ğ tantum in verbo cognoſcunt res creatas: ⁊ nō in ꝓꝓia natura: ⁊ ſic habēt tantuʒ mane nō veſpere. ¶ P. vbicūqꝫ eſt res: ibi poteſt cognoſci: ſʒ res creata hʒ triplex eē. ſ. in vbo ⁊ in mēte angeli ⁊ in ꝓꝓia natura: qđ ſignificať ſm Augu. ſup Geneſ. ꝑ. per hoc: ꝙ dixit fiat. Quantū ad eſſe rei in verbo factū eſt. qꝫtuʒ ad eſſe rei in mente angeli fecit. qꝫtuʒ ad eſſe rei in ꝓꝓia nā. ğ huius diei debēt tres partes aſſignari. ¶ P. ſicut qlibet dies vſitatus hʒ veſpere ⁊ mane. ita ⁊ meridieʒ. ğ ſicut aſſignať cognitio matutina ⁊ veſptina ita ⁊ meridiana. ¶ P. oēs dies debēt eē vniformes: ſʒ ꝓme diei nō aſſignať mane: qꝛ māe quod poſt veſpere ponitur nō pōt eſſe mane a qua incipit ꝓmus dies ſed in qđ terminatur. Septima autē dies ponitur habere mane ad quod terminatur ſexta dies ⁊ nō veſpere. ğ nec alys diebus mane ſiml' ⁊ veſpere aſſignari debēt. ¶ P. de veſpere in mane nō trāſitur niſi ꝑ nocteʒ: ſʒ de nocte nulla fit mētio. ğ inſufficiēter tradiť dierū ordo.

Reſpōdeo dōm: ꝙ ſm Auguſtinuʒ illi ſex dies ſunt vnus dies ſex reruʒ diſtinctionibus ſm quas numerať ſimul preſentatus: ſicut ēt vnū vbū eſt quo oia facta ſunt. ſ. dei filius ꝙ̄uis frequēter legať. dixit deus: ⁊ ſicut illa opa ſaluanť in oibus ſequētibus ꝙ̄ ex eis propagant opatiōe nature: ita etiā illi ſex dies manēt in tota ſucceſſiōe tēporis. quomō autē hoc ſit vidēdū eſt. Natura angelica itellectualis eſt: ⁊ lux eſt ⁊ ſi ꝓꝓie lux eſt: opʒ ꝙ ei⁹ illuſtratio dies dicatur. Angelica aūt nā in ꝓncipio ꝯditionis rerū cognitioneʒ earū accepit: ⁊ ſic quodāmodo lux intellectus eius rebus creatis preſentabatur inqꝫtuʒ cognoſcebantur. vn̄ ipſa cognitio rerū dies dr̄: ⁊ ſm diuerſa genera cognitoꝝ. ⁊ ordinē diſtiguunť: ⁊ ordinanť dies: vt in primo die itelligať formatio ſpiritualis creature per ꝯuerſionē ad vbū. In ſcđo die formatio corporalis creature quantū ad ſuperiorē partē que firmamētū diciť. In tertia qꝫtuʒ ad iferiorē partē. ſ. terre aque ⁊ aeris vicini. In q̈rta ſupior pars. ſ. firmanentum ornatum. In quinta inferior quātum ad aereʒ ⁊ aquaʒ. In ſexta qꝫtum ad terram. Luʒ autē de⁹ ſit lux plena: ⁊ tenebre in eo nō ſint vlle. pᶜ Joā. ꝑ. cognitio ipſius dei in ſe eſt plena lux: ſʒ qꝛ creatura ex hoc ꝙ ex nihilo eſt: tenebras poſſibilitatis ⁊ imperfectiōis hʒ: ideo cognitio qua creatura cognoſcitur tenebris admixta eſt. pōt aūt cognoſci dupl'r. vel in verbo ſm ꝙ exit ab arte diuina. ⁊ ſic eius cognitio matutina dicitur: qꝛ ſicut mane eſt finis tenebrarū: ⁊ ꝓncipium lucis. ita creatura a verbo ēi ꝓncipiū lucis ſumit poſtqꝫ ꝓus nō fuerat. cognoſcitur etiā ꝓut eſt in natura ꝓꝓia exiſtens: ⁊ talis cognitio dicitur veſpertina. ꝓpter hoc ꝙ ſicut veſpere eſt terminus lucis ⁊ tēdit in noctem: ita ⁊ creatura in ſe ſubſiſtēs eſt terminus operatiōis verbi. quaſi facta per verbuʒ: ⁊ de ſe in tenebras defectus tendēs: niſi vbo portaretur nihilominus hec cognitio dies dr̄: qꝛ ſicut in comparatiōe ad cognitionē verbi tenebroſa eſt. ita eſt lux in comparatiōe ad ignorātiā. ꝙ̄ oino tenebra eſt. ſicut vita iuſtoꝝ preſens caliginoſa dr̄ reſpectu future glorie: que tamē lux eſt in comparatiōe ad vitaʒ peccatoꝝ: ⁊ ſic attenditur. quedam circulatio iter mane ⁊ veſpere ſʒ ꝙ angelus ſeipſuʒ cognoſcēs in ꝓꝓia natura hāc cognitionē rettulit ad verbuʒ: ſicut ad finē in quo ſequentis operis cognitionē ſumpſit: ſicut in ꝓncipio: ⁊ ſicut hꝰ mane ē finis diei precedētis: ⁊ ꝓncipium ſequētis: ⁊ hec qdem expoſitio ſubtilis ⁊ congrua eſt: dummodo lux ⁊ dies proprie in ſpiritualibus dicanť: ⁊ nō metaphorice. vt Auguſtinus vult ſuper Geneſis. 4. aliter enim eſſet expoſitio myſtica ⁊ nō litteralis. Sed qꝛ a pluribus negatur: ideo ſuſtinētes cuʒ Auguſtino ꝙ omnia ſunt ſil' creata ⁊ in ſpecies diſtincta. poſſumus dicere ꝙ dies accipiuntur ſm illuſtrationē lucis corporalis. ita tamē ꝙ ordo dierum attēdatur. ſm ordinē eorū ⁊ diſtinctionē in que lux corporalis refulget: ſicut enim oium creaturarū nālium cognitionē angeli acceperūt. ita etiā lux in oia corporalia ſe diffundit: vt Diony. dicit. diuerſimode in diuerſis recepta ſm diuerſitatem recipientiū: ⁊ ideo ſicut Auguſtinus diſtinguit ſex dies ſm ꝑntationē lucis ſpiritualis: que ꝓmo die facta dr̄: ſex rerū generibus: ita ſm preſentationē lucis corporalis ſex rerū generibus poſſunt eodē mō ſex dies diſtingui ſine diſtinctiōe tpis. Et qꝛ ꝑiodus vnicuiqꝫ rei corporali ſʒ ifluētiā lucis ꝑfigitur qſi inter duos terminos. cum quelibet virtus corporalis finita ſit. ideo illi termini mane ⁊ veſpere dicuntur: vltra quos virtus rei nō extenditur.

Ad primuʒ ğ dōm: ꝙ dies ēt ē pars tpis ⁊ lucis effectus diſtinctio. ğ ꝓmoꝝ dierū nō ſumitur ex ꝑte tpis: ſʒ ex parte lucis: ſʒ ꝙ diuerſa per lucē declarantur vel qꝫtū ad cognitiōeʒ angelicā vel qꝫtum ad ifluētiā lucis corporalis in diuerſa. ¶ Ad ſcđm dōm: ꝙ lux illa ⁊ corporalis ⁊ ſpiritualis poteſt itelligi: ⁊ ſi itelligať corporalis dies diſtinguetur ſʒ diuerſa illuminata: ⁊ nō ſm illuminatiōis tēpus. Si aūt itelligatur ſpiritualis nō eſt per ifluētiā lucis ad res creādas: ſʒ ꝑ fulgorem lucis ad res cognoſcendas. ¶ Ad 3ᵐ dōʒ: ꝙ ꝑtes diei ſm lucē ſpūalē non ſunt ſm diuerſa cognita: ſʒ ſm diuerſos modos cognitiōis eiuſdē rei: ⁊ ſic dies nō ſunt ſucceſſiui: qꝛ angelus in vbo ſil' diuerſa genera rerū intuetur: ita nec ꝑtes diei vnius: qꝛ ſil' videt in vbo creaturas: ⁊ in ꝓꝓa nā. ¶ Ad q̈rtū dōʒ: ꝙ nō diciť cognitio veſpertina que eſt rerū in ꝓꝓa natura. ex eo ꝙ ab ipſis reb⁹ ſpēs ſumant ꝑ quas cognoſcāt. Sʒ qꝛ ꝑ ſpecies: quas a creatiōe receperūt res cognoſcunt ꝓut in ꝓꝓa nā ſubſiſtūt. ¶ Ad qntū dōm: ꝙ ſpēs reꝝ ꝓmū hʒ eē in arte dina ꝙ̄ ē vbū qđ eē ſignificať cū dr̄. dixit deus fiat. i. vbū genuit in quo erat vt fieret. Scđm hʒ eē in itelligētia angelica: qđ ſignificať in hoc qđ dr̄: factū eſt ꝑ ifluētiā vbi. Tertiū eē habēt in rebus qđ ſignificať in h̄ qđ dr̄ fecit: ⁊ iō iſta triplex diſtinctio nō poniť in ꝓductiōe lucis ſpūalis nec in formatōe hois: qꝛ ēt itellectualis poniť: ⁊ ſic ēt angelus triplicē de reb⁹ cognitiōeʒ hʒ. ſ. ꝓut in vbo ſunt. ꝓut ſūt i mēte eius. ⁊ ꝓut ſunt in ꝓꝓa nā: ꝙ̄uis aūt nūqꝫ cognoſcat res in ꝓꝓa natura niſi ꝑ ſpēs ꝙ̄s hʒ apđ ſe. tm̄ differt cognitio ꝙ̄ cognoſcit ꝓut ſunt i ſeipſo ⁊ prout ſunt in ꝓꝓa natura. pōt eni itellect⁹ ꝯuerti ad ſpēm quā apud ſe hʒ dupl'r. Aut cōſiderādo ipſaʒ ſm ꝙ eſt ens qđdā in itellectu: ⁊ ſic cognoſcit de ea qđ eſt itelligibile vel vl'e vel aliquid hꝰ. aut ſm qđ ē ſilitudo rei: ⁊ ſic itellectus cōſideratio nō ſiſtit in ſpecie: ſʒ per ſpēm trāſit in rē cuius ſilitudo eſt: ſicut oculus ꝑ ſpēm que eſt in pupilla videt lapidem ⁊ eſt ſimile de imagine lapidea que poteſt cōſiderari ſm: ꝙ eſt res quedam vel ſimilitudo rei: ⁊ ita patet ꝙ due cognitiōes dicte differunt: ſed vtraqꝫ eſt veſpertina: qꝛ etiā eē ipſe itellectus angeli creatura eſt: ⁊ in tenebras defectus tendēs qꝫtū in ſe eſt. ¶ Ad ſextū dōm: ꝙ cognitio meridiana nō ꝑt eē cognitio creature cui defectibilitatis tenebra admixta eſt: ſʒ cognitio ipſi⁹

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

dei qui eſt plena lux. Et ideo in opibus creatiōis meridies nō nominatur. ¶ Ad ſeptimum dicēdū: ꝙ in p̄ma die ſm Auguſtinū formatio narratur ipſius itellectualis nature. cuius cognitio eē eius in ꝓpria natura naturalr̄ ſeqtur: ⁊ iō ſui ipſius cognitionem matutinam nō hꝫ: ſꝫ veſpertinam. Similr̄ ⁊ ſeptima dies pertinet ad quietē dei in ſeipſo ex oībus opibus que ꝓpter ſe fecit. ⁊ hec quies nullo defectu clauditur: ⁊ ꝓpter hoc ī die illa veſpere nō noīatur. ¶ Ad octauū dōm: ꝙ ſi angelus cognitiōe creature accepta: eam in laudē creatoris nō referret: in ipſa creatura ſiſtēs nox in eo fieret. hoc enim eſſet ꝑuerſe frui creatura. hoc autē non cōuenit beatis angelis q̄ ꝑ lucem ſignificātur: ⁊ ideo in illo dierū ſenario nox nō cōmemoratur. vel poteſt dici ſꝫ aliā viaꝫ ꝙ mane ⁊ veſpere ponuntur: qꝛ ſunt p̄ncipia diei ⁊ noctis. ibi autē oſtēditur inſtitutio p̄ncipioꝝ nature ex quib⁹ oīa ꝓpagata ſunt: ⁊ iō ponunt̄ extrema relictis medijs.

¶ Utrum p̄ma materia fuerit informis. IIII.

AD quartuꝫ ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ p̄ma materia informis erat. Jlla enim materia cōmunis erat oībus elemētis. qꝛ ex illa oīa facta ſūt: ſꝫ elemēta nō cōueniūt niſi in materia īformi. ḡ p̄ma mā oīo īformis erat. ¶ P̄. Auguſtinus dicit in lib° cōfeſſionum ad deū loquēs. Docuiſti dn̄e famulū tuū ꝙ p̄uſq̄ iſta faceres n̄ aliqd erat nec ſpecies nec color ⁊c̄. nec tamē oīo nihil erat: qꝛ īformitas quedā erat. ḡ p̄ma mā oīno forma carebat. ¶ P̄. ſi illa mā formam aliquā habebat: aut habebat formā corporis mixti: aut corporis ſimplicis: ſꝫ nō corporis mixti: qꝛ ſic eēt mixtū p̄us corporibus ſimplicibus qȯ eēt cōſonū pōt Anaxagore. ḡ oꝫ ꝙ haberet formā corporis ſimplicis: ⁊ ſic redibit opinio antiquoꝝ nāliū: q̄ ponebāt vnū elemētū oīum vel ignē vel aquā vel aerē. ¶ Si dicat̄ ꝙ non habebat aliquā harū formaꝝ: ſꝫ aliam. ¶ Cōtra. omne qȯ generat̄: generat̄ ex ſuo cōtrario: ſꝫ ex iſta p̄ma mā exiſtēte ſub forma corporali facta ſunt elemēta. ḡ opꝫ ꝙ habuerit cōtrarietatem ad elemēta que ex ea facta ſunt: ſꝫ cōtrarietas p̄morū corpoꝝ nō pōt extēdi vltra quaternariū numeꝝ: vt in ſcdo de gnōne ꝓbatur. ḡ oportuit mām illam eē ſub forma alicuius q̄tuor elemētoꝝ: ſi fuit ſub forma aliqua corporali: ⁊ ita vnū tm̄ eēt elemētū p̄mū: qȯ iprobat ph̄s. oportuit ḡ ꝙ materia illa oīno fuerit īformis.

Sed contra oē eē eſt a forma. ſi ḡ mā prima fuit ante reꝝ diſtictiōeꝫ: opꝫ ꝙ formā aliquā habuerit. ¶ P̄. ſicut ſe hꝫ corpus nāle ad diuerſas figuras ita ſe hꝫ mā p̄ma ad formas ſubſtātiales: ſꝫ impoſſibile eſt eē aliquod corpus abſq̄ oī figura. ergo impoſſibile eſt eſſe mām abſq̄ omni forma.

Reſpondeo dōm ꝙ materia p̄ma dr̄ duplr̄. vel ita ꝙ p̄mū importet ordinē nature: vl̄ ita ꝙ importet ordinē temporis ſm ꝙ importat ordinē nature materia p̄ma eſt illud in quo vltimo ſtat reſolutio corporū nāliū: qȯ opꝫ eſſe abſq̄ oī forma: qꝛ omne ſubiectū qȯ hꝫ formā eſt diuiſibile ī formaꝫ ⁊ ſubm̄ forme: ⁊ ideo qꝛ oīs cognitio eſt per formā: hec mā p̄ma eſt ſcibilis: vt dicit ph̄s in p̄mo phyſic. ſm analogiā tm̄: ꝓut dicimus illȯ eē mām p̄mā: qȯ ita ſe hꝫ ad oīa corpora: ſicut ſe hꝫ lignū ad lectum: ⁊ q̄uis mā p̄ma ſic accepta nō habeat aliquā formā partē eēntie ſue: nunq̄ tamen diuidit̄ ab oī forma: vt ꝓbat Auic. in ſua metaphiſica: imo quādo amittit vnam formā acquirit aliam ſm ꝙ corruptio vnius eſt generatio alterius. ⁊ iō materia p̄ma ſic accepta nō potuit eē duratiōe ante corpora ex ea formata. Alio mō dr̄ mā p̄ma ſm ꝙ p̄mū importat ordinē tēporis: illud. ſ. qȯ duratiōe p̄ceſſit ordinatā diſpoſitionē partiū mūdi: q̄lis nūc cernit̄ ſm eos qui ponūt mundum nō ſemper fuiſſe: nec a p̄ncipio creatiōis omnia diſtincta fore: ⁊ ſic accipiendo primam materiam: oportuit eam habere aliquam formam. Sed circa hoc antiqui philoſophi diuerſificati ſunt. quidam eniꝫ poſuerunt eam eſſe totam ſub vna forma: ponētes vnum elementorum omniuꝫ p̄mam mām eē vel aliquid iter ea. ⁊ ex iſto oīa generari cōſtituunt denſitate ⁊ raritate. ¶ Alij vero poſuerūt eaꝫ ſub pluribus formis: nō tamē ordinatis adinuicē: ſꝫ quadā confuſiōe permixtis que creatoris operatiōe ad ordinē ⁊ diſtinctionē reducte ſunt: ⁊ hꝰ tm̄ diuerſimode poſuerunt: vt ph̄s narrat: qȯ ad preſens nō ꝑtinet. ⁊ he oēs poſitiones a philoſopho ſufficiēter iprobate ſunt. Moderni etiā in has duas vias diuiduntur. quidam enim ponūt materiam illam primam totam ſub vna forma createꝫ: ſed ne in antiquū errorem labi videant̄: ponūt illam formā nō eſſe vnū quatuor elemētoꝝ: ſed aliquid qȯ ſe hꝫ in via ad eas: vt imꝑfectum ad ꝑfectū: ſicut forma embryonis ſe hꝫ ad aīal ꝯpletū: ſed hoc nō poteſt ſimilr̄ dici in elemētis: qꝛ ſm cōmētatorē in ii°. metaphyſice. prima habilitas que eſt in materia eſt ad formā elemēti. vnde nō inuenitur aliqua forma media inter materiam primam ⁊ formaꝫ elemēti: ſicut iueniuntur multa media iter materiam p̄mam ⁊ formaꝫ aīalis: quarū vna alteri ſuccedit quouſq̄ ad vltimam ꝑfectionē veniat̄: itermedijs multis generatiōibus ⁊ corruptiōibus: vt Aui. dicit. ¶ Et preterea cum tunc naturalia p̄ncipia inſtituta fuerint: oporteret etiā nūc in naturali elemētoꝝ generatione aduertere aliam formam ante formā elemēti: qȯ eſt cōtra ſenſum: niſi forte dicatur ſm poſitionē libri. fontis vite: eſſe vnā p̄mā formā: ⁊ ſic in mā p̄mo iductam fore formaꝫ corporalē cōmunē: ⁊ poſtmoduꝫ formas ſpāles diſtinctas. Sꝫ hāc poſitionē Auic. improbat: qꝛ omnis forma ſubſtantialis dat eē completum in genere ſube. quicqd autē aduenit poſtq̄ res eſt in actu eſt accidēs. eſt enī in ſubō qȯ dicit̄ ens in ſe completū. vn̄ oporteret oēs alias formas nāles eē accidētia: ⁊ ſic rediret antiqu⁹ error ꝙ gnātio eēt idē qȯ alteratio. vn̄ ipſe vult ꝙ ab eadē forma per eſſentiā: ignis ſit ignis ⁊ corpus ⁊ ſubſtātia. ⁊ ideo tenēdo viaꝫ alioꝝ ſanctorum: qui ponunt ſucceſſionem in operibus ſex dieruꝫ: videtur mihi dicēduꝫ ꝙ p̄ma materia fuit creata ſub pluribus formis ſubſtātialibus: ⁊ ꝙ oēs forme ſubſtātiales partium eſſentialiuꝫ mūdi in p̄ncipio creatiōis ꝓducte ſunt. ⁊ hoc ſacra ſcriptura oſtendit que celum terram ⁊ aquam in principio cōmemorat. ⁊ hoc etiam magiſter dicere videtur ponens in illa iformi mā hoc terreum elemētū in medio cōſiſtere: ⁊ aquas rariores fuiſſe in moduꝫ nebule ſupra extenſas: ſꝫ dico ꝙ virtutes actiue ⁊ paſſiue nōdū in p̄ncipio partibus mūdi collate fuerāt. ſm quas poſtmodū diſtingui et ordinari dicūtur. ⁊ hoc eē poſſibile pꝫ ſi ſuſtinere volumus opionem Auicē. qui ponit elemēta in mixto remanere ſm formas ſubſtātiales q̄tum ad primum eē. trāſmutari autē q̄tum ad 2m: ſcilicet quantum ad qualitates actiuas ⁊ paſſiuas: eſt enim mixtio miſcibilium alteratoruꝫ vnio. vnde poſſibile eſt materiaꝫ eſſe ſub forma ſubſtātiali ſine hoc ꝙ habeat qualitates actiuas ⁊ paſſiuas in ſui complemēto. ⁊ ſic cū eē p̄mū nālr̄ p̄cedat eē 2m: exp̄ſſus ē ordo nāe ī ſucceſſiōe tp̄is. duꝫ res p̄us fiunt ī eſſe p̄mo q̄ ꝑficiant̄ ī eſſe ſcdo.

Ad primum ḡ dōm: ꝙ illa materia p̄ma q̄ vna numero eſt in oībus elementis vt pars eſſentie eoꝝ: eſt oīno informis in ſua eēntia cōſiderata: ſed hoc nō potuit elemēta duratiōe p̄cedere. vn̄ illa materia q̄ duratiōe p̄ceſſit corꝑalis fuit nō vna ꝑ vnitatē eēntie: ſed per ſimilitudinem iformitatis quātuꝫ ad formas ſecūdas. ¶ Ad ſcdm dicēdum: ꝙ cuꝫ Auguſtinus nō ponat ordinē duratiōis ſed nature tātum: ſm ip̄m oportet dicere ꝙ materia p̄ma eſt omnino iformis. qȯ non poteſt eſſe ſm alioꝝ poſitionē ſanctoruꝫ. ¶ Ad tertiuꝫ dicēduꝫ: ꝙ nō habebat formam vnam: ſed plures: non quidem formas corporum mixtoꝝ: quia he conſequuntur virtutes actiuas ⁊ paſſiuas p̄ncipioruꝫ mundi: ex quibus eēntialr̄ itegrat̄. Et per hoc patet reſponſio ad quartum.

¶ Utꝝ q̄tuor coeua ꝯueniēter aſſignant̄. V.

AD quintuꝫ ſic ꝓcedit̄. vr̄ ꝙ icōueniēter aſſignent̄ q̄tuor coeua ſ. celū empyreū: angelica nā: mā q̄tuor elēoꝝ ⁊ tp̄s: locus. n. ꝯſeqt̄ gnātionē reꝝ ſic̄ ⁊ tēpus. ſed de loco nulla fit mētio inter p̄ma creata. ḡ nec de tp̄e. ¶ P̄. tp̄s eſt accidēs qȯdā. ſꝫ de alijs accn̄tib⁹ nō fit mētio: ſed itelligunt̄ cū ſuis ſubiectis creata. ḡ vr̄ ꝙ nec de tp̄e dꝫ fieri. ¶ P̄. tp̄s eſt mēſura mot⁹ p̄mi mobilis ſed p̄mū mobile. ſ. firmamētū factuꝫ eſt 2° die. ḡ tp̄s in p̄n° creationis nō fuit. ¶ P̄. ſuꝑioꝝ ⁊ iferioꝝ corpoꝝ nō eadē eſt mā. ſed in p̄n° creationis iſtituta eſt oīuꝫ corpoꝝ mā. ḡ vr̄ ꝙ debeāt eſſe. v. ſ. celū empyreuꝫ: mā firmamēti: mā q̄tuor elemētoꝝ ⁊c̄. ¶ P̄. in q̄lꝫ ſex dieꝝ dr̄ dixit de⁹: fiat: vt oſtēdat̄ op⁹ illius diei ꝑ v̄bū factū eſſe. cū ḡ informis mā ꝑ verbū facta ſit. vr̄ ꝙ in eius creatione debeat dici: dixit deus fiat celū ⁊ terra. ¶ P̄. q̄rit̄ ſꝫ qd nūerus hoꝝ ſumat̄

Reſpondeo dōꝫ ad hoc vltimū. p̄ ꝙ ꝑ op⁹ creatōis iſtituta eſt tota creatura q̄tuꝫ ad eſſe ſuū informe. vn̄ que nō pn̄t duci ad vnū iforme p̄nm qȯ eſt mā: faciūt numerū in oꝑatōe creatōis. Suba. n. ⁊ accn̄s nō reducunt̄ in vnā māꝫ: qꝛ accn̄tis ꝑs mā nō eſt. ⁊ iō nō ꝯueniūt in mā ex qua: pōt tm̄ dici aliq̄ mō accn̄s cōuenire cum ſuba in mā in qua: ſm ꝙ accn̄s eſt in ſuba: ⁊ ideo illȯ accn̄s qȯ eſt ſicut ex mēſurādo denoīans ſube cōnumerat̄. ſ. tp̄s. Silr̄ ſuba ſp̄ūalis ⁊ corꝑalis nō reducunt̄ in vnā māꝫ: cuꝫ ſp̄ūalia mā careāt: ⁊ ita cōnumerat̄ angelus. Silr̄ ēt corporum celeſtiū ⁊ iferioꝝ nō eſt vna mā: ⁊ iō numerat̄ celū ⁊ mā q̄tuor elēoꝝ: ⁊ ſic opꝫ in creationis opere quatuor predicta cōnumerari.

Ad primum ḡ dōꝫ. ꝙ locus eſt ſuꝑficies corꝑis locantis: ⁊ iō creatio loci cū creatōe corporalis nature itelligit̄. ¶ Ad 2m dōꝫ. ꝙ accn̄tia quedam denoīant illȯ in quo ſunt: ſic̄ albedo: ⁊ talia itelligunt̄ creata in creatione ſuoꝝ ſuboꝝ. ſi ſūt de illis q̄ eē p̄mū ꝯſequūtur. vt figura ⁊ q̄titas ⁊ hꝰ: q̄dā aūt denoīant ēt illud in q̄ nō ſunt vt in ſubto: ſic̄ loc⁹. Nō. n. eſt loc⁹ corꝑis cōtinētis in quo ē vt ſubiecto: ſꝫ corꝑis cōtēti: ⁊ tp̄s eſt nūerus oīum motuū: ⁊ ſi p̄ ci⁹ in quo eſt: vt ī ſubto. ſ. mot⁹ p̄mi mobilis ꝑ queꝫ oēs alij numerant̄: vt in io° meta. dr̄: ſed tm̄ alia eſt rō de tp̄e: ⁊ de loco: qꝛ loc⁹ eſt idē ꝑ eēntiā: qȯ ſuꝑficies corꝑis locātis: tp̄s aūt nō eſt idē nūero cū aliq̄ accidēte in ſuba fūdato. ¶ Et p̄terea loc⁹ totū cōplem[ent]ū ſuū hꝫ in re: ſꝫ tp̄is rō aliquo mō cōplet̄ ex actione aīe nūerātis. vn̄ magis hꝫ rōnē extriſeci q̄ loc⁹: ⁊ iō potius ꝯnūerat̄ p̄ creatis q̄ loc⁹: vel ali ȯ aliqȯ accn̄s. Et p̄cipue hoc factū puto ad remouēdū antiquū errorē ph̄oꝝ qui tp̄s poſuerūt eternū p̄ter platonē. vt in 8° phyſicoꝝ dr̄. ¶ Ad 3m dōꝫ. ꝙ mot⁹ celi icepit ſcda die. ſꝫ nō oīa ſil̄ creata ſunt. vn̄ non pōt itelligi de tp̄e qȯ eſt nūer⁹ mot⁹ p̄mi mobilis: ſꝫ oꝫ ꝙ vel ꝑ tp̄s ſignificet̄ euuꝫ: vt qdam dicunt vel tempus large ſumat̄ ꝓ numero cuiuſcūq̄ ſucceſſionis: vt ſic tp̄s p̄ creatū dicat̄ qȯ mēſurat ipſam creationē reꝝ qua poſt non eſſe ī eſſe res ꝓdierunt. ¶ Ad 4m dōꝫ. ꝙ firmamētū ſm quoſdā eſt de nā iferioꝝ corpoꝝ: ⁊ ſic mā eius itelligit̄ in mā q̄tuor elēoꝝ: ⁊ ſic ſolū celū empyreū erat alterius nature: ⁊ q̄nta eēntia: ſed ſi dicamus firmamētū eē q̄ntā eēntiā: tūc ꝑ celū itelligit̄ empireū celū: ⁊ celū criſtallinū ⁊ celū ſidereū: ſed q̄tū ad nāꝫ informē hoꝝ duoꝝ: celū. n. empyreū ſtatim in ſua creatōe vltimū cōplemētū habuit. ¶ Ad 5m dōm. ꝙ v̄bū ꝓp̄e loq̄ndo iportat rōnē forme exēplaris ad creaturas: eo ꝙ v̄bum eſt ars. vt Aug. dicit. ⁊ ideo in ſenario dieruꝫ vbi formatio creature narrat̄ ꝯuenienter mētio de v̄bo fit. vbi aūt narrat̄ ꝓductio informis materie filius oſtēdit̄ cauſa vt p̄nm: ⁊ nō vt v̄bum. vn̄ diuerſimode vtrobiq̄ totius trinitatis cauſalitas oſtēdit̄. Jn creatione ſiqdem iformis māe deſignat̄ pr̄ noīe dei qui creauit: filius noīe p̄ncipij: ſp̄ūſſanct⁹ noīe ꝓp̄o: cū dr̄ ſp̄ūs dn̄i. Jn formatione v̄o reꝝ ſignificat̄ pr̄ vt dicēs: filius vt v̄bū: ſp̄ūſſanct⁹ vt benignitas q̄ approbat̄ qȯ factū erat. eodem nāq̄ amore quo deus voluit vt creatura fieret ei placuit vt maneret.

¶ Expoſitio textus.

QUia nomine terre ⁊c̄.) Sciendū ꝙ ſm Aug. qui pōnit ī diſtinctōe reꝝ ordinē tp̄is: oꝫ ꝙ mā p̄ma itelligat̄ oīo informis: vt dcm̄ eſt: ⁊ ſic vocabit̄ nomine aq̄ vel terre: ꝓpter ſilitudinē tm̄. vt dicat̄ terra ꝓpter carētiam forme: terra. n. iter oīa elēa minus hꝫ de ſp̄e cū ſit magis elēuꝫ groſſum: aq̄ v̄o ꝓpter receptibilitatē formaꝝ: qꝛ humidū eſt bn̄ receptibile ⁊ termiabile: ſed abyſſus dr̄ ex hoc ꝙ eſt turpis ꝑ accn̄s vt in p̄ phyſicoꝝ dr̄. Abyſſus. n. dr̄ ab. a. qȯ eſt ſine: ⁊ byſſo: qȯ eſt genus lini cādidiſſimi. i. ſine candore: ⁊ hoc accidit materie rōne p̄uationis. vel dr̄ abyſſus q̄ſi ſine baſi ȯ aliq̄ magna ꝓfūditate: ⁊ p̄cipue aquaꝝ ſꝫ Auguſtinū: ⁊ ſilr̄ materia p̄ma abyſſus dr̄: inq̄tū p̄uat̄ forma. ꝑ quā eē ſubſtātificuꝫ recipit. Sed ſm alios ſanctos poſſum⁹ dicere: ꝙ ad litteraꝫ erat ſub forma ſubſtātiali terre vel aque. (Terra autem erat inanis ⁊ vacua). Si intelligit̄ per terraꝫ materia iformis: ſic oportet exponi receptibilitas materie quodāmodo eſſe ſimilis receptibilitati loci inquantū in vna materia manēte ſuccedūt ſibi diuerſe forme: ſicut ī vno loco diuerſa corpora: ꝓpter qȯ plato locū: ⁊ mām: idem eſſe dixit. vt in quarto phyſicoꝝ dicit̄. ⁊ ideo ea que ſunt loci. ſimilitudinarie de materia dicunt̄. vt materia dicat̄ inanis: ⁊ vacua ſm carentiā forme: ſed vacua inquantum forma implet capacitatē materie inanis: inquantū forme eſt finis in quem tēdit appetitus materie. Si autem terra ſumat̄ pro elemēto adhuc informi ſic ad litterā dicit̄ vacua ⁊ inanis: ꝓpter carentiā corpoꝝ mixtoꝝ: quoꝝ ipſa eſt locus: ⁊ ad que quaſi ad finem ordinat̄. Sine aeris obſcura qualitate ⁊c̄. ¶ Sciēdum ꝙ omnis p̄uatio quantū ad id qȯ ſignificat̄ per nomē eſt nō ens: ſed tamē oportet ꝙ aliquid p̄ſupponat̄: quia enim p̄uatio eſt negatio in ſubiecto vt in 4° metaphyſice dicit̄: vnde p̄ſupponit̄ ſubiectū ⁊ habilitas ipſius ad receptionē forme que p̄uat̄: ⁊ ideo cuꝫ tenebra opponat̄ luci ꝑ modū p̄uationis pōt tripliciter ſumi aut pro ipſo ſubiecto p̄uato: qȯ eſt aer obſcurrus: ⁊ ſic conſtat tenebras aliquid eſſe ⁊ creaturas eſſe. Secūdo modo poteſt ſumi pro ipſa v̄tute aeris: per quā eſt receptiuus lucis: que eſt diaphonitas ſm ꝙ non eſt ꝑfecta per lucem: ⁊ ſic tenebra pōt dici obſcura qualitas aeris: que aliqd creatum eſt. Tertio modo ſumit̄ ꝓprie pro eo qȯ ſignificat̄ per nomē: ⁊ ſic p̄uatio eſt non ens: ⁊ hoc modo per ſe loquēdo nō pōt dici creata a deo: ſed ſolum per accidēs: inquantuꝫ fecit nām opacā ex cuius oppoſitione ad corpus luminoſuꝫ tenebra relinqt̄: ſic̄ dr̄ tenebras in domo facere q̄ claudit feneſtrā (Primo ī v̄bo oīa diſponēdo ⁊c̄.) vr̄ hoc eē falſuꝫ: qꝛ nihil qȯ fit in v̄bo eſt fcm̄: ⁊ ita ī v̄bo de⁹ nihil oꝑat̄. ¶ Ad qȯ dōꝫ ꝙ ſꝫ quoſdā alicui⁹ ipꝓp̄e locut⁹ eſt: ⁊ eſt exponēdū oꝑat̄ in v̄bo. i. genuit v̄bū qȯ eſt ars oīuꝫ oꝑandoruꝫ ꝑ ip̄m. Hoc aūt iō dicūt: qꝛ nō faciūt drīaꝫ iter oꝑari ⁊ facere: cū multū differāt. qꝛ facere ꝓp̄e eſt act⁹ rei trāſiens in exteriorē māꝫ. vn̄ ph̄s dicit in 6° ethicoꝝ artificialia eē factibilia: ⁊ ſic de⁹ nō fecit aliqd ab eterno. Sed oꝑatio dr̄ q̄lꝫ act⁹ rei ēt ſi exterius nō trāſeat: ſic̄ itelligere eſt oꝑatio

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS

ītellectꝰ: ⁊ pōt eē ſine motu. vñ pħs in 7° ethycoꝝ. dicit: ꝙ deus vna ſimplici ↄpatione gaudet: ⁊ ꝑ hūc moduʒ deꝰ ab eterno in verbo operatur. ſicut artifex excogitando formas artificialium.

¶ Que prima fuerit diſtinctionis operatio.

¶ Diſtin. XIII.

PRima aūt diſtictionis ↄpatio fuit formatio lucis: ſicut oſtendit ſcriptura: que cōmemorata reꝝ informitate caꝝ diſpōnē a luce īchoauit ſubdēs. Dixit deus: fiat lux: ⁊ fcā eſt lux: ⁊ diuiſit lucē a tenebris: appellauitqꝫ lucem diē: ⁊ tenebras noctē: ⁊ factuʒ eſt veſpe ⁊ mane dies vnus. Cōgrue mūdi oꝛnatꝰ a luce cepit. vñ cetera que creāda erāt viderent̄.

¶ Qualꝭ fuit lux illa: ſpūalꝭ: an cōꝑalꝭ.

SI q̄rit̄ q̄lis illa lux fuerit: coꝛꝑalꝭ. ſ. an ſpūalis: id rñdemꝰ qꝺ a ſcis traditū legimus. Dixit. n. aug. qꝛ lux illa coꝛpoꝛalꝭ vꝉ ſpūalꝭ ītelligi pt̄. Si ſpūalꝭ accipit̄: āgelica nā ītelligit̄: q̄ priꝰ infoꝛmis fuit: ſꝫ poſtea formata ē cū ad creatoꝛē ſuū ↄuerſa: ei charitate adheſit: cuiꝰ īfoꝛmitatis creatio ſuꝑius ſignificata ē. vbi dcm̄ ē. In pꝛicipio creauit deꝰ celū ⁊ terrā. Hic ꝟo eiuſdē foꝛmatio oſtēdit̄ cū ait. Fiat lux ⁊ facta eſt lux. Hec ḡ angelica nā priꝰ tenebꝛe ⁊ poſtea lux fuit: qꝛ priꝰ habuit īfoꝛmitatē ⁊ imꝑfectionē: deīde foꝛmatōis ꝑfectionē: ⁊ ita diuiſit deꝰ lucē a tenebꝛis. Nā vt ait Aug. ſuꝑ Geñ. Huiꝰ creature īfoꝛmitas imꝑfectio fuit añq̄ꝫ foꝛmaret̄ ī amoꝛe ↄditoꝛis. Foꝛmata ꝟo ē qñ conuerſa ē ad īcōmutabile lumē verbi. Si ꝟo coꝛpoꝛalꝭ fuit lux illa: qꝺ vtiqꝫ ꝓbabile eſt coꝛpꝰ lucidū fuiſſe ītelligit̄: velut lucida nubes: qꝺ nō de nihilo: ſꝫ de p̄iacēti mā̄ foꝛmalꝛ factū eſt: vt lux eēt: ⁊ vī lucēdi hr̄et. Cū q̄ dies pꝛia exoꝛta ē: qꝛ añ luceʒ: nec dies fuit: nec nox: lꝫ tp̄s fuerit.

¶ Quod lux illa facta eſt vbi ſol apparet que inter aquas lucere poterat.

SI aūt q̄rit̄ vbi fcā eſt lux illa cū abiſſus oēm terre altitudinē tegeret: dici pōt ī illꝭ ꝑtibꝰ fcā: q̄s nūc illuſtrat ſolꝭ diurna lux. Nec mirꝝ lucē ī aq̄s poſſe lucere: cū ēt nautaꝝ ↄpatōe ſepiꝰ illuſtrētur. q̄ in ꝓfūdū merſi miſſo ex oꝛe oleo aq̄s ſibi illuſtrāt: que multo rarioꝛes fuerūt in pꝛicipio q̄ꝫ mō ſint: qꝛ nōdū ↄgregate fuerāt ī vno loco. fcā ḡ lux illa vicē: ⁊ locū ſolꝭ tenebat. q̄ motu ſuo circūagitata noctē diēqꝫ diſcernebat. Ibi ergo pꝛimū lucem aꝑꝑuiſſe veriſilꝭe ē. vbi ſol quotidiāo curſu circūuectꝰ aꝑꝑꝫ: vt eodē tramitte lux circūcurrēs: ac pꝛio ad occaſū ꝺſcēdēs: veſperā faceret. Deide renocata ad oꝛtū: auroꝛā. i. māe illuſtraret ⁊ ita diſit ꝺs lucē ⁊ tenebꝛas: ⁊ aꝑꝑellauit. l. ꝺ. ⁊. t. n.

¶ Qꝛ dies diuerſis modis accipitur.

HIc notādū ē ꝙ dies diuerſis mōis accipiti ſcriptura. Dr̄. n. dies lux illa q̄ illo triduo tenebꝛas illuiabat. ⁊ dr̄ dies illuminatio ipſa aeris. Dr̄ ēt dies ſpacium xxiiij. hoꝛaꝝ q̄lꝛ accipitur cū ait. Fcm̄ ē veſpe ⁊ māe dies vnꝰ. Qꝺ ita diſtiguēdū ē. Fcm̄ ē veſpere priꝰ: ⁊ poſtea māe: ⁊ ita fuit dies vnꝰ explетꝰ. xxiiij. hoꝛaꝝ. dies. ſ. nālis q̄ hūit veſperaʒ: ſꝫ nō māe. Māe. n. dr̄ finis p̄cedētis: ⁊ initiū ſequētis diei: qꝺ ē auroꝛa: q̄ nec plenā lucem: nec oio tenebꝛas hꝫ. Māe ḡ pꝛimꝰ dies nō hūit: qa nec dies p̄ceſſerat q̄ ſeq̄ntis diei initio terminaretur: ⁊ eo p̄cipue: qꝛ luce aꝑꝑente mox ſuꝑ terrā plenꝰ atqꝫ p̄clarꝰ dies extitit: q̄ nō ab auroꝛa: ſꝫ a plena luce inchoauit: ⁊ mane ſeq̄ntis diei cōſumatꝰ ē. Vñ Beda ſuꝑ geñ. Dicebat vt dies luce īciꝑet: ⁊ ī māe ſeq̄ntis diei tēderet: vt oꝑe dei a luce īchoaſſe: ⁊ in lucem cōpleta eſſe figurarētur. Reliq̄ aūt dies mane habuerūt ⁊ veſperaʒ: quoꝝ quiſqꝫ a ſuo mane incipiens vſqꝫ ad alterius diei mane extendebatur.

¶ De naturali oꝛdine cōputationis ſex dierum: ⁊ de illo qui pꝛo myſterio ītroductus eſt.

HIc ē nālis oꝛdo diſtictōis dierū: vt diſtiguant̄ atqꝫ ↄputētur dies a māe vſqꝫ ad māe. Poſtea ꝟo ī myſterio fcm̄ ē. vt dies ↄputētur a veſꝑa in veſperā: ⁊ adiūgat̄ dies p̄cedēti nocti ī ↄputatiōe: cū iuxta nālē oꝛdinē p̄cedēs dies ſeq̄nti nocti adiūgi debeat: qꝛ hō a luce ꝑ pctm̄ coꝛruit ī tenebꝛas īgrātie ⁊ pctōꝛſi: Deide ꝑ xp̄ꝫ a tenebꝛis ad lucē rediijt. Vñ aplꝭs. Eramꝰ aliq̄ñ tenebꝛe: nūc aūt lux in dño. Primꝰ itaqꝫ dies nō ab auroꝛa: ſꝫ a plēa luce īcipiēs. Et poſt paulati veſperā occidēti luce excipiēs: māe ſeq̄ntis diei ↄpletus ē. Vñ beda. Occidēte luce paulati: ⁊ poſt ſpaciū diurne lōgitudis ⁊ īferioꝛes ꝑtes ſubeūte: fcm̄ ē veſpe ſic nūc vſitato curſu ſolꝭ fieri ſolet. Fcm̄ ē āt mane eadē ſuꝑ terrā redeūte: ⁊ aliuʒ diē īchoāte: ⁊ dies expletus ē vnꝰ. xxiiij. ho. fuitqꝫ nox illo triduo omnino tenebꝛoſa: que poſt creata ſidera aliqua luce claruit.

¶ Cur ſol factus eſt ſi lux illa ſufficiebat.

SOlet aūt q̄ri q̄re factus ē ſol: ſi lux illa faciēde diei ſufficiebat. Ad qꝺ dici pt̄ q̄m̄ lux illa foꝛte ſuꝑioꝛes partes illuſtrabat: ⁊ ad illumiationē inferioꝛuʒ ſolem fieri opoꝛtebat. Vel potius iō: qa facto ſole diei fulgoꝛ auctus ē. Amplioꝛi eni mlꝛto luce radiauit dies poſtea q̄ꝫ añ. Si vero queritur quid de luce illa factū ſit cum modo non aꝑꝑareat. Pōt dici aut de ea coꝛpus ſolis foꝛmatū: aut in ea ꝑte celi eē ī qua ſol eſt: nō ꝙ ipſa ſit ſol: ſed ſic ei vnita vt diſcerni non valeat.

¶ Quomodo accipiēdū ſit illud: dixit deus: an ſono vocis id deus dixerit: an aliter.

PReterea inueſtigāduʒ eſt quomodo accipiendū ſit quod ait. Dixit deus. vtrum tēpoꝛaliter vel ſono vocis illud dixit: an alio modo? Aug. ſuper Geneſim tradit: nec tēpoꝛaliter: nec ſono vocis deū fuiſſe locutū: quia ſi tēpoꝛalꝛ ⁊ mutabilꝛ: ⁊ ſi coꝛpoꝛalꝛ dicat̄ ſonuiſſe vox dei: nec lingua erat qua loqueret̄: nec erat quē opoꝛteret audire ⁊ ītelligere. Bene ergo vox dei ad naturā ꝟbi per quod oīa facta ſunt: refert̄. Dixit ergo deus. fiat ⁊c̄. non tēpoꝛalꝛ non ſono vocis: ſed in verbo ſibi coeterno. i. verbum genuit non tꝑaliter ī quo erat ⁊ diſpoſuit ab eterno vt fieret in tempoꝛe: ⁊ in eo factū eſt.

¶ Quomō accipiēdū eſt qꝺ dicit̄ pater oꝑari in filio: vel per filiuʒ: vel in ſpiritu ſancto.

HIc queri ſolet quomō accipiēduʒ ſit qꝺ dicit̄ pater oꝑari in filio: vel ꝑ filiuʒ: vel in ſpiritu ſancto. Hec. n. ſcriptura frequēter nobis pꝛoponit: vt illud. Omnia in ſapiētia feciſti domie. i. in filio. Et in pꝛincipio. i. in filio creauit deus celum ⁊ terrā. Et illud. Per quē fecit ⁊ ſecula. Super illum quoqꝫ. p̄s. locuʒ. Verbo domini celi firmati ſunt ⁊c. dicit Augꝰ. ꝙ pater operatur per verbum ſuuʒ ⁊ ſpiritū ſanctum: quomodo ergo hoc accipiendū eſt? Putauerūt quidam heretici ꝙ pater velut auctoꝛ ⁊ artifex filio ⁊ ſpiritu ſancto in reruʒ oꝑatione quaſi inſtrumēto vteret̄: ex p̄dictis verbis errādi occaſionem ſumentes ꝙ velut blaſphemuʒ atqꝫ ſane doctrine aduerſum abijcit pia fides. Non eſt itaqꝫ intelligendū ideo ſcripturam frequēter cōmemorare patrē operari in filio vel per filiū tanq̄ꝫ filiꝰ non poſſet facere: ſi ei nō poꝛrexiſſet pater dexterā: vel tanq̄ꝫ aliquod inſtrumētū fuerit patris operantis: ſed potius illis verbis patrem intelligi voluit cum filio ⁊ cum ſpiritu ſancto operari: ⁊ ſine eis nihil facere.

¶ Cōtra hāc expoſitionē ſurgit hereticus.

SEd dicit hereticus hac ratiōe poſſit dixiſſe filium operari per patrem vel in patre: ⁊ ſpiritū ſanctuʒ cum vtroqꝫ vel per vtrūqꝫ: quia filius cum patre ⁊ ſpūs ſanctus cum vtroqꝫ operat̄. Cui breuiter reſpondet̄: ideo illud dictū eſſe: ⁊ nō iſtud

vt in patre monſtraret̄ auctoꝛitas. Non enim pater a filio ſed filius a patre oꝑatur: ⁊ ſpūs ſanctus ab vtroqꝫ. Ideoqꝫ filius etiam ꝑ ſpiritum ſanctum legit̄ oꝑari: qꝛ cum ſpū ſancto oꝑatur hoc ipſum a filio habēti oꝑetur.

¶ Alia pꝛedictoꝛum expoſitio.

POteſt ⁊ aliter illud accipi vt dicatur pater in filio vel per filiuʒ oꝑari: quia eum genuit omniuʒ opificem: ſicut dicitur per eum iudicare: quia genuit iudicem. Ita ⁊ per ſpiritum ſanctuʒ dr̄ oꝑari ſiue pater ſiue filius: quia ab vtroqꝫ ꝓcedit ſpūſſanctus factoꝛ omnium. Vnde Joānes chꝛiſoſtomus in expoſitione epiſtole ad hebꝛeos ſic ait. nō vt hereticus inaniter ſuſpicatur tanq̄ꝫ aliqꝺ inſtrumētum patris extiterit filius: neqꝫ per eū pater dicitur feciſſe tanq̄ꝫ ipſe facere non poſſꝫ ſed ſicut dicitur pater iudicare per filium: quia iudicem genuit: ſic etiam dicitur operari per filium: quia eum conſtat opificem genuiſſe: ſi. n. cauſa eius pater eſt ſꝫm ꝙ pater eſt: multo amplius eoꝛum cauſa eſt que per filium facta ſunt hec de opere pꝛime diei dicta ſunt.

¶ Diuiſio textus.

DIcto de oꝑe creatōis hic ꝓſeq̄t̄ diſtictionis opꝰ. Et diuidit̄ in ꝑtes tres. In p̄ma ꝺtermiat ꝺ oꝑe p̄me diei. In 2ª de oꝑe ſcꝺe. i4. di. ibi. (Seq̄t̄ dixit deꝰ fiat firmamentū). In 3ª de oꝑe tertie diei. ibi. (Seq̄t̄ dixit deꝰ ↄgregent̄ aq̄ ⁊c̄.) Pꝛia diuidit̄ in duas. In p̄ma determiat p̄mū opꝰ diſtictōis ꝑ lucis ꝓductionē. In ſcꝺa exponit q̄dā dubia q̄ poſſent eē ī his q̄ ꝺ hoc opꝰ dicunt̄: ⁊ circa oꝑa. 2ª ibi. (Preterea īueſtigādū ⁊c̄.) Circa p̄mū tria fac̄. p̊ ꝺtermiat lucis ꝓductionē. Scꝺo eiꝰ ↄditiones. ibi. (Sꝫ q̄rit̄ q̄lis illa lux fuerit ⁊c̄.) Tertio lucis effectū ⁊c̄. ibi (Hic notāduʒ eſt ꝙ dies ⁊c̄.) Scꝺa ī duas. In p̄ma oſtēdit ↄditionē lucis q̄ꝫtū ad eius nām vel genꝰ. In 2ª q̄ꝫtū ad eiꝰ locū. ibi (Si aūt q̄rit̄ vbi facta eſt ⁊c̄.) Tertia ꝑs in q̄ ꝺtermiat effectū lucis q̄ ē dies diuidit̄ ī tres. In p̄ma diſtiguit diē q̄ꝫtū ad variā acceptionē. In 2° q̄ꝫtū ad oꝛdinē ꝑtiū. ibi (Hic eſt nālis oꝛdo ⁊c̄.) In 3° q̄ꝫtū ad cāꝫ efficiētē. ibi. (Solet ēt queri ⁊c̄.) (¶ P̄. īueſtigādū ⁊c̄.) Hic expōit quō ītelligēdū ſit qꝺ dr̄. Dixit deꝰ. Et p̊ ponit expōnē. Scꝺo mouet dubitationem ↄñtē. ibi (Hic q̄ri ſolꝫ ⁊c̄.) Circa qꝺ tria fac̄. p̊ mouet q̄ōnē. Scꝺo q̄rūdā erroꝛē ponit. ibi (Putauerūt q̄dā hr̄tici ⁊c̄.) Tertio determiat ſꝫ v̇itatē. ibi (Nō ē itaqꝫ ītelligēdū ⁊c̄) vbi duas ponit ſolōnes. Quaꝝ ſcꝺa incipit ibi. (Pōt ⁊ aliter ⁊c̄.) Circa p̄mū duo facit. p̊ ponit rñſionē. Scꝺo excludit hereticoꝝ obuiationē. ibi (Sꝫ dic̄ hr̄ticꝰ ⁊c̄.) Qō I.

HIc queruntur quinqꝫ. p̊ de oꝑe diſtictiōis ꝑ dr̄iaꝫ ab alijs oꝑibꝰ. 2° vtꝝ lux ꝓp̄e ī ſpūalibꝰ īueniat̄. 3° vtꝝ lux coꝛpoꝛalis ſit ſuba: aut accñs. 4° de lucis ꝓductione. Quito quō pr̄ dr̄ ꝑ filiū oꝑari.

¶ Vtꝝ opꝰ diſtinctōis fuerit necīū poſt opꝰ creationis. I.

AD pꝛimuʒ ſic ꝓcedit̄. videtur ꝙ poſt opus creationis diſtictionis opus neceſſariuʒ nō fuerit: diſtinctio eniʒ nō eſt niſi p̄us ↄfuſoꝝ ⁊ cōmixtoꝛum. ſi ergo poſt creationē facta eſt reruʒ diſtinctio opoꝛ

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS

tet res prius mixtas fore creatas: ⁊ ſic redibit opinio anagore ⁊ anaximādri ꝙ res fiāt per extractionē ex vno cōfuſo ⁊ mixto. ¶ P̄. creatio terminat̄ ad eſſe: ens enim vt dicitur in libro de cauſis eſt per creationem: ſed materia ſm̄ eſſe diſtincta eſt: q̄uis ſm̄ eſſentiā ſit vna. ergo videt̄ ꝙ poſt creationē diſtinctione opus non ſit. ¶ P̄. eoꝝ ē diſtinctio: quoꝝ pōt eſſe cōmixtio ⁊ cōfuſio ſm̄ locū: ſed hec nō poſſunt cōuenire: niſi cōmunicantibus in materia. ſi ergo ſuperioribus ⁊ inferioribus corporibus materia cōmunis nō ſit: videt̄ ꝙ ſupioꝝ ab inferioribus nulla ſit faciēda diſtinctio. ¶ P̄. quodlibet corpus eſt diſtinctū ab alijs corporibus. Cū ergo deſcribat̄ in textu diſtinctio celi criſtallini: ⁊ celi ſyderei videt̄ ꝙ incōuenienter ſubticeat̄ diſtinctio celi empirei. ¶ P̄. ſupra dictū eſt in littera ꝙ ſex diebus deus creaturas per ſpēs diſtinxit. ergo videt̄ ꝙ totū opus ſex dierū ad diſtinctionē ꝑtineat: ⁊ ita ornatus videtur a diſtictionis ope nō differre.

Reſpōdeo dicēdū: ꝙ natura in operibus ſex dierū taliter īſtituta eſt vt nature ꝑncipia: tūc ꝯdita in ſe ſubſiſterēt: ⁊ ꝙ ex eis alia ꝓpagari poſſent ꝑ mutuam actionē ⁊ paſſionē: ⁊ ideo oportuit eis: tūc eſſe ꝯferri ⁊ v̄tutes actiuas ⁊ paſſiuas quas Aug. vocat rōnes ſeminales quibus ex eis effectus ꝯſequētes producerētur. quātū ergo ad eſſe ipſoꝝ ꝑncipioꝝ ſumit̄ opus creationis: per qḋ ſubſtātia elemētoꝝ mūdi in eſſe ꝓducta eſt. Sed v̄tutum actiuaꝝ ⁊ paſſiuaꝝ quedā ſunt mouētes ad determiātas ſpecies: vt virtus que eſt in ſemine leonis ⁊ equi: quedā vō ſunt cōes mouētes ad oēs ſpeciē vt calidū frigidū ⁊ huiuſmodi. per opus ergo diſtictionis attribute ſunt rebus creatis virtutes actiue ⁊ paſſiue cōes mouētes ad oēm ſpeciē. Sed per opus ornatus collate ſunt rebus virtutes mouētes ad determinatas ſpecies: ſed diſtinctio nō pōt niſi tripliciter variari. Cū eni motus alterationis ſm̄ quē fit generatio ⁊ corruptio reducat̄ in vnū ꝑmū alterās nō alteratum. ſ. celū: opꝫ eniꝫ ī ꝑncipijs eſſentialibus mūdi eē tria. Primū qḋ eſt alterās nō alteratū vt celū: 2m qḋ eſt alterans alteratū: vt media elemēta que ſunt ignis aqua ⁊ aer Tertiū qḋ eſt vltimū ⁊ minimū habēs de v̄tute alterandi. ſ. terra. Primo ergo oportuit diſtigui ꝑmū ab vltimo: ⁊ ħ factū eſt per lucis ꝓductionē que quidē formaliter eſt in celo: ⁊ participat̄ in medijs elemētis ſꝫ plus ⁊ minus. Sꝫ vltimū elemētum. ſ. terra caret luce vel minimū de ipſa habet. Secūdo oportuit eſſe diſtinctionē ꝑmi a medio: ⁊ ħ factū eſt ſecūda die quādo diuiſe ſunt aque inferiores a ſuperioribus facto firmamento. Tertio eſt diuiſio medij ab vltimo. ⁊ ħ factum eſt tertia die: quādo cōgregate ſunt aque in vnum locū ⁊ apparuit arida.

Ad primū ergo dicēdū. ꝙ diſtinctio partiū mundi nō eſt itelligēda per extractionem materialē ab aliquo mixto: ſꝫ formaliter per hoc ꝙ diuerſis rebus diuerſe virtutes collate ſunt. ¶ Ad 2m dicēdū. ꝙ per opus creationis ꝑncipia mūdi diſtincta ſunt quātū ad eſſe ꝑmū: quod eſt per formas ſubſtātiales. Sed oportuit aduenire opus diſtinctionis vt diſtinguerentur etiā quātū ad agere ⁊ pati ſm̄ diuerſas virtutes rebus collatas. ¶ Ad tertiū dicendum ꝙ in iſtis diſtinctionibus eſt quedā diuerſitas: quia enim corpora ſuperiora non ſunt eiuſdē materie cū inferioribus: ⁊ per cōſequēs ſm̄ locum confundi non poſſunt: ideo prima diſtinctio que eſt primi ab vltimo: ⁊ ſecūda que eſt ꝑmi a medio: eſt tantū ſm̄ collationem diuerſarū virtutū ad agendū ⁊ patiēdum. Sed tertia que eſt medij elemēti ab vltimo que cōmiſceri poſſunt ⁊ ſm̄ locum confundi: eſt ſm̄ vtrūq; inquantum elemētis collate ſunt qualitates que ſunt principia alterationis vt calor ⁊ frigus ⁊ huiuſmodi. Et illa que ſunt ꝑncipia motus localis vt grauitas ⁊ leuitas: ⁊ ideo in tertio die facta eſt mētio de loco. Cum dicit̄ congregent̄ aque in vnū locū ⁊ non in alijs precedētibus. ¶ Ad quartū dicēdum ꝙ celū empyreum: vt ſupra dictū eſt: non habet influentiam ſuper inferiora corpora: ⁊ ideo inter opera diſtinctionis cōmemorari non debuit per quā rebus virtutes actiue date ſunt: ſed celū empyreū ordinatū eſt ad gloriam beatoꝝ. ⁊ ideo in ꝑncipio creationis ſue totū cōplementū ſuū habuit. ¶ Ad quintū dicēdū ꝙ opus diſtinctionis ſupra acceptū eſt cōmuniter ꝓut dicit diſcretionē ſm̄ quācūq; virtutis differentiā: ⁊ ſic in ſe includit etiā ornatū: alio aūt modo ab ornatu differt vt dictū eſt. Et hec differentia pōt ſumi ex mō loquēdi ipſiꝰ ſcripture: que in opibus triū dieꝝ quādā diuiſionē īſinuat.

¶ Utrū lux ꝓprie īueniat̄ in ſpūalibus. II.

AD ſecundū ſic ꝓcedit̄. videtur ꝙ lux proprie in ſpiritualibꝰ īueniat̄. Primo per id qḋ dicit̄. Jo. ꝑmo. Erat lux vera ⁊c. Quod de deo itelligit̄: qui maxime ſpiritualis eſt. ergo videt̄ ꝙ lux ꝓprie in ſpūalibꝰ ſubſtātijs īueniat̄. ¶ P̄. Augꝰ. dic̄. 4. ſup Geñ. Nō xp̄s ſic dr̄ lux quō dr̄ lapis: ſꝫ illud ꝓprie: ħ vtiq; figuratiue: nō āt xp̄s ꝓprie diceret̄ lux: niſi lux ꝓprie in ſpūalibꝰ inueniret̄. ergo ⁊c. ¶ P̄. īter alias creaturas ſpūalis ſubā nobiliorē q̄ſi deo ꝓximior: ſed nō eſt ꝓbabile ſcripturā diuinā nobiliſſime creature creationē ſubticuiſſe. Cū ḡ de creatōe angeloꝝ mētionē non faciat. vr̄ ꝙ ad lrāꝫ: ⁊ ꝓp̄e ꝑ lucis ꝓductionē creatio nāe angelice ſit itelligēda. ¶ P̄. luci ꝯuēit maxime actiuū eē. Uñ luci attribuit̄ diffuſiuū eē: ſꝫ actio ꝯuenit veriꝰ ſpūalibꝰ q̄ꝫ corꝑalibꝰ. ḡ ⁊ lux. ¶ P̄. actꝰ ꝓpꝰ lucis eſt manifeſtare: ſꝫ manifeſtatio magis ꝓp̄e ē ī ſpūalibus vbi eſt nobilior cognitio. ergo videtur ꝙ ⁊ lux verius in eis inueniatur.

Sed cōtra eſt qḋ dic̄ Ambro. q̄ īter ea q̄ trāſūptiue ō deo dr̄r ponit ſplēdorē q̄ ꝯtigit ex multiplicatōe lumis. ḡ vr̄ ꝙ lux in ſpūalibꝰ nō niſi metaphorice īueniat̄. ¶ P̄. Dyoniſiꝰ. dic̄ in 4° caꝰ de dĩnis noībꝰ: ꝙ deꝰ dr̄ lumē ex hoc ꝙ ſilitudo eiꝰ maxīe reſultat ī radio ſolari q̄ꝫtū ad cauſalitatē. Sꝫ oē nomē qḋ dr̄ de deo ꝑ ſilitudinē a creatura corꝑali ſumptā ꝯuenit ſibi metaphorice. ḡ ⁊c.

Reſpondeo dōꝫ. ꝙ ī hoc vr̄ eē q̄dā diuerſitas īter ſcōs. Augꝰ. n. vr̄ velle ꝙ lux ī ſpūalibꝰ verius īueniat̄ q̄ꝫ in corporalibꝰ. Sed ambr. ⁊ Dionyſius vident̄ velle ꝙ in ſpūalibꝰ nō niſi metaphorice īueniat̄. Et hoc q̄dē videt̄ magis verū: qꝛ nihil per ſe ſenſibile ſpūalibus cōuenit niſi metaphorice: qꝛ q̄uis aliq̄d cōe poſſit īueniri analogice in ſpūalibꝰ ⁊ corꝑalibꝰ: nō tñ aliq̄d ꝑ ſe ſenſibile: vt pꝫ in ente ⁊ calore: ens eni nō eſt per ſe ſenſibile: qḋ vtriq; cōe eſt: calor aūt qḋ per ſe ſenſibile eſt in ſpūalibus ꝓprie nō īuenit̄. Uñ cū lux ſit q̄litas per ſe viſibilis: ⁊ ſpēs q̄dā determinata in ſenſibilibꝰ nō pōt dici in ſpūalibꝰ niſi vel equiuoce vl̄ metaphorice. ¶ Sciēdū tñ ꝙ trāfferunt̄ corꝑalia in ſpūalia ꝑ quādā ſimilitudinē que q̄dē eſt ſilitudo ꝓportionabilitatis: ⁊ hāc ſimilitudinē oꝫ reducere ī aliquā cōmunitatē vniuocationis vel analogie: ⁊ ſic eſt in ꝓpoſito: dr̄. n. lux in ſpūalibꝰ illud qḋ ita ſe habet ad manifeſtationē itellectiuā: ſicut ſe hꝫ lux corporalis ad manifeſtationē ſenſitiuā. Manifeſtatio aūt verius eſt ī ſpūalibꝰ. Et quātū ad hoc verū eſt dictum augu. ꝙ lux verius eſt in ſpiritualibus q̄ꝫ in corporalibus non ſm̄ ꝓpriam rōnē lucis: ſed ſꝫ rōnē manifeſtationis ꝓut dr̄ in ꝑma cañ. Jo. ꝙ omne qḋ māifeſtat̄ lumē eſt. ꝑ quē modū omne qḋ manifeſtū eſt clarū dr̄ ⁊ omne occultū obſcurum.

Ad primum ergo dicēdū. ꝙ deus dicit̄ lux vera quātū ad veritatē eius a quo ſumit̄

ſimilitudo: ⁊ non quātum ad verā naturā lucis per quem etiam modū dicit̄ vitis vera Jo. 15. ¶ Ad ſcḋm dicēdū ꝙ Aug. attēdit quātū ad rationem manifeſtationis magis q̄ꝫ ad nomē lucis. Uel dicēdum. ꝙ ea que ibi dicit vt ipſe ibidē proteſtat̄ non aſſerēdo: ſed inquirendo dicit. ¶ Ad tertiū dicēdum ꝙ ſm̄ Dyoniſiū ſcriptura diuina proponit nobis ſpiritualia ſub ſimilitudine rerum corporalium ⁊ ideo non decuit vt creationē angeloꝝ expreſſe deſcriberet: ſed dedit eam intelligere ex productione corporalis lucis. ¶ Ad quartū dicēdū ꝙ ad propriā naturā lucis non pertinet quelibet actio: ſed talis que eſt in corporalibus: ⁊ ſimilr̄ nō quelibet manifeſtatio: ſed que eſt ad ſenſū viſus. vñ pꝫ riſio ad q̄ntū.

¶ Utrū lux ſit accidēs. III.

AD tertium ſic proceditur. videtur ꝙ lux nō ſit accidens. Primo per auctoritatē Auguſt. qui dicit in lib. de li. ar. ꝙ lux in corporibus tenet ꝑmū locum ⁊ multa huiuſmodi in libris ſuis dicit: ſed nullum corpus eſt accidēs. ergo ⁊c. ¶ P̄. quecūq; cōiungunt ⁊ ſeparant̄ abinuicē manētia eadē numero non ſunt accidentia: quia accidēs de ſubiecto in ſubiectū nō tranſit nec duo accidētia eiuſdē ſpeciei diſtincta in eodē ſubiecto eſſe poſſunt: ſed duoꝝ luminariū lumia cōiungunt̄ ⁊ ſeparant̄ abiñicē. vt dicit Dyoniſius in ſecūdo capitulo de diuinis noībus. ergo lux nō eſt accidēs. ¶ P̄. quicquid predicat̄ de genere ⁊ de ſpecie ſed ſm̄ philoſophū lux eſt ſpecies ignis. Cum ergo ignis ſit corpus ⁊ ſubſtātia: videt̄ ꝙ ſimilr̄ ⁊ lux. ¶ P̄. nihil mouetur: niſi corpus. vt ī ſeptimo phyſicoꝝ probatur. ſed radij mouent̄: deſcēdētes de ſole ad nos. ergo ſunt corpus. ¶ P̄. nihil reuerberatur ad corpus: niſi corpus: quia accidēti corpus nō obſiſtit. Sed radij ſolares reuerberantur ad corpus ſolidū. ergo ⁊c. ¶ P̄. corporum eſt vt ex eorū confricatione ⁊ compreſſione calor ſequat̄: ſed ex interſecatione radioꝝ ſolis ⁊ multiplicatione ſequitur calor. ergo ⁊c. ¶ Item nihil agit vltra ſpeciem ſuam: quia effectus nō eſt altior agēte: ſed per lumen ſolis producūtur forme ſubſtātiales in īferioribus: vt patet ex Dyo. in quarto capitulo de diuinis noībus. vbi dicit ꝙ lumē ſolare corporum viſibilium generationi cōfert: ⁊ ad vitam ipſam mouet. Cum ergo forma ſubſtantialis ſit vltra naturam accidētis in ꝑfectione ⁊ dignitate: videtur ꝙ lumē accidēs eſſe nō poſſit. ¶ P̄. ſi accidēs eſt: oportet ꝙ ad aliqḋ accidētis genus reducat̄: nec pōt ad aliḋ reduci q̄ꝫ ad genus qualitatis: cuius ſibi nulla ſpecies competere videtur niſi tertia. Si ergo in tertia ſpecie qualitatis nō ſit: videt̄ ꝙ nō ſit accidēs. ꝙ aūt non ſit in tertia ſpecie qualitatis ſic probat̄. Jn illa enim ſpecie eſt paſſio vel paſſibilis qualitas: ſed cuilibet paſſibili qualitati eſt aliq̄d cōtrariū. cū ergo luci nihil ꝯtrarie opponat̄: ſed ſolū ꝑuatiue. ſ. tenebra: videtur ꝙ lux nō ſit in tertia ſpecie qualitatis. ¶ P̄. oīs qualitas paſſibilis itroducit̄ ſucceſſiue in materiam: quia ſm̄ eam cōtingit alterationis motus qui ſucceſſiuus eſt: illuminatio aūt fit ſubito. ergo lumē nō eſt huiuſmodi qualitas. ¶ P̄. qualitates paſſibiles impreſſe in ſubiecto ab aliquo agēte remanēt per aliquod tēpus: etiā agēte remoto. vt pꝫ in aqua calefacta: ſed lumē factū in aere ſtatiꝫ eē dſinit ad abſentiā ſolis illuminātis. ergo ⁊c.

Sꝫ contra eſt ꝙ dicit Damaſcenꝰ lucē eſſe qualitatē ignis: qualitas aūt eſt accidēs. ergo ⁊ lux. ¶ Jtē Aui. dicit ꝙ lux eſt q̄litas corꝑis lucidi inq̄ꝫtū huiuſmōi: ⁊ ꝙ lumen eſt qualitas quā mutuat corpus dyaphanum a corpore lucido. ergo videtur ꝙ tam lumen q̄ꝫ lux ſit accidens.

Reſpondeo dicendum ꝙ iſta quattuor differunt lux. lumen: radius: et ſplendor. Lux enim dicitur ſm̄ ꝙ eſt in aliquo corꝑe lucido ī actu a quo alia illuminant̄ vt ī ſole. Lumē aūt dr̄ ſm̄ ꝙ eſt receptū in corꝑe dyaphano illuminato. Radius aūt dr̄ illumīatio ſm̄ directā lineā ad corpus lucidū. Et ideo vbicūq; eſt radius ex lumē: ſed nō ꝯuertit̄. Cōtingit. n. lumē eſſe in domo exꝰ reflexiōe radiorū ſolis: q̄uis nō ex directa oppōne: ꝓpter aliqḋ corpꝰ iteriacēs. Splēdor aūt eſt ex reflexione radij ad aliqḋ corpus terſū ⁊ politū: ſicut ad aquā ⁊ ad argētū vel ad aliqḋ hōi. ex qua reflexiōe ēt radij ꝓijciūt̄. ¶ His ergo viſis ſciendum eſt ꝙ circa naturam lucis ⁊ lumis eſt multiplex opinio. Quidā enim dixerūt ꝙ lux eſt corpus qḋ eſt ipſa ſubā ſolis ex quo fluūt quedā corpora: ⁊ illa corꝑa dicunt̄ lumē vel radius. Hec aūt poſitio ml̄tiplr̄ a philoſophis improbata eſt. Primo quia ſequeret̄ ꝙ illuminatio eſſet motus localis corporum a ſole fluentium cum motus vocalis nō poſſit eſſe ſubito: ſequeret̄ illuminationē fieri ſucceſſiue: q̄ ſucceſſio nō poſſet ſenſum latere ſm̄ maximū ſpacium ab oriēte. ſ. in occidētē: ⁊ a ſole ad nos. Scḋo quia ſequeretur duo corꝑa eſſe ſimul in eodē loco: cum totū ſpaciū qḋ illuminatur ſit plenū aere: q̄uis hec pro incōuenienti quidam eoꝝ nō habeāt: oīo ſenſum negligētes. Alij vō dicūt lumē recipi in poros aeris. Sed hoc ridiculū eſt: oporteret eniꝫ obtenebrato aere poros vacuos remanere ⁊ aerem nō totum illuminari. ⁊ multa huiuſmodi. Tertio: q̄a illa corꝑa aut decidunt̄ de ſubſtātia ſolis: ⁊ ſic oporteret eum quotidie minorari: ⁊ quādoq; conſumi: niſi forte dicat̄ cibari vaporibus ex aqua ⁊ terra aſcendētibus: vt ſic deperdita reſtaurent̄: qḋ eſt omnino fabuloſū. Aut oporteret ꝙ ꝯtinue illa corꝑa de nouo fiāt: ⁊ hoc vel ex materia preiacēte: ⁊ ſic fierent corruptis quibuſdā alijs: ⁊ cum in celo ſit illumīatio ſequeretur aliqua corꝑa ibi corrūpi vt alia generentur ⁊ multa alia abſurda. Aut ꝙ fiāt per creationem noue materie ⁊ nature: nec poterit eſſe tūc illuminatio niſi per miraculum a deo. Sequeretur etiam cum corpora creata in nihilum non reducantur ꝙ quātitas mūdi ſemper augmētaretur nouis corporibus quotidie creatis. et huiuſmodi multa abſurda. ¶ P̄. contra ħ Auic. multas rationes ponit in ſexto de naturalibus. vnde hec poſitio tanq̄ꝫ abſurda: ⁊ extranea relinquēda eſt: nō enim poteſt ſuſtineri niſi alijs ꝑncipijs naturalis philoſophie īuētis. Alij aūt dicūt ꝙ lumē qḋ eſt receptum in corpore dyaphano eſt accidēs quia poſt eſſe completū aduenit ⁊ recedit rebus manentibus: ſed in corꝑe lucido lux eſt ſubſtātia: vel ipſum corpus lucidum ſm̄ quoſdā. vel forma ſubſtātialis eius ſm̄ alios: hoc iterū ſtare nō poteſt. Jlluminatio enim eſt actio in aliud: quia lucidum illuminat. vnde ſi lumen in hoc aere eſt accidēs: opꝫ ꝙ ꝑncipiū illuminationis in corꝑe lucido ſit accidēs: ſicut etiā cōmē. ꝓbat ꝙ calor nō eſt forma ſubſtātialis ignis: qꝛ ī corporibus calefactis eſt accidens. ¶ Preterea. nulla ſubſtātia eſt per ſe ſenſibilis: quia quod quid ē obiectū intellectus. Unde oportet ꝙ lux que per ſe videtur nō ſit forma ſubſtātialis. Et ſi dicat̄ ꝙ illud qḋ videt̄ non eſt lux: ſed fulgor quidam. dicēdum ꝙ illud qḋ nos appellamus lucē eſt illḋ quod per ſe videt̄: ⁊ ſi forma ſubſtātialis ſolis dicat̄ lux nō erit niſi equiuoce: quia accidens ⁊ ſubſtātia nō vniuocant̄ ī aliquo: ⁊ ſic nihil prohibet etiam lapidē vocari lucē aut tenebras: quia etiam ſꝫ philoſophum in quarto metaphyſice non eſt inconueniens ꝙ eodem nomine apud nos ſignificetur homo. ⁊ apud alios nō homo. Alij dixerūt ꝙ lux nihil addit ſupra colorē: ſed ipſa euidētia coloris vocat̄ lux vel lumē: ⁊ hāc poſitionem auicē. multipliciter improbat accipiēdo omnes modos quibꝰ itelligi pōt. Senſibilr̄ tamē apparet eſſe falſū ī noctilucis: quoꝝ color ī nocte occultat̄ qñ lux apparet ⁊

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

quãdo coloꝛ videt̃ in die lux noꝫ ſentitur:ſed verum ꝙ ꝑ lucem videt̃ coloꝛ:quia facit coloꝛem eſſe viſibilē in actu. Alij dicūt ꝙ lux non habet eſſe firmum ⁊ ratum in natura ſed eſt tantum intentio:ſicut enim dicit̃ ꝙ ſpecies coloꝛis per aerē ad pupillam delata in aere non habet eſſe naturale:ſꝫ ſpūale.vnde ⁊ per eandē partē aeris ſpēs albedis ⁊ nigredis deferunt̃:ita etiā intētio coꝛpis lucidi i aere relicta eſt lumē.Et hec opinio valde ꝓbabilis eſt.¶ Primo quia cum lumē det eſſe ſpirituale coloꝛi multo foꝛtius videtur ꝙ ipſum ſpūale eſſe habeat.¶ Secūdo:qꝛ nulla qualitas habēs eſſe naturale imediate ſuppoſita oꝛgano viſus pōt videri:lumē autē videt̃ cōtingēs pupillam:vnde videt̃ ꝙ eſſe ſpirituale habeat:ſed hoc nō videt̃ vſqꝫ verum:qa per illud quod habet eſſe intētionis tantū non ſequit̃ trāſmutatio niſi ſm operationem anime vt in vidēdo ⁊ audiēdo:per illuminationē autem videmus ſenſibiliter naturales tranſmutationes fieri per caliditatē ex radijs ſolis cōſequētem.vnde non pōt eſſe ꝙ habeat eſſe intētionis tantum.Et ideo dicūt alij quibus conſentiēdum videt̃ mihi ꝙ lux eſt foꝛma accidētalis habēs eſſe ratum ⁊ firmum in natura:⁊ ꝙ ſicut caloꝛ eſt qualitas actiua ignis:ita lux eſt qualitas actiua ipſius ſolis:⁊ in alijs eſt ſm ꝙ magis cum ſole cōmunicant qui totius luminis eſt fons.Unde Auic̃. dicit ꝙ nulla actio eſt a coꝛpoꝛibus ſupioꝛibus in iferioꝛa niſi mediāte luce:ſicut ignis etiaꝫ agit mediāte caloꝛe:vñ lux ⁊ lumē differunt:ſicut caloꝛ in ſubiecto per ſe calido ⁊ in calefacto.Et quia celum eſt pꝛimum alterās:inde ſequitur ꝙ omnis alteratio que eſt in inferioꝛibus perficiatur per virtuteꝫ lumis:ſiue ſit alteratio ſm eſſe naturale:ſiue ſm ſenſum:⁊ ex hoc habet lux ꝙ omnibus coꝛpoꝛibus generationē conferat:vt dicit Dyoniſius:ex hoc etiam eſt ꝙ coloꝛibus eſſe ſpūale cōfert:ſcđm qđ eſſe recipiunt̃ in medio ⁊ in oꝛgano.vnde ⁊ ipſum lumē virtutem ſpiritualem habet:⁊ inde eſt etiam ꝙ ſm Auguſtinum lumen eſt medium in omni ſenſu:ſed i viſu pᷓmo ⁊ imediate.qualitates enim viſibiles ſunt pᷓoꝛes ceteris ꝓut ſm eſſe foꝛmale ſunt inuēte in coꝛpoꝛibus inferioꝛibꝰ ſm ꝙ cōueniūt cum coꝛpoꝛe celeſti:vt patet in ſecūdo de anima.⁊ in 2° de gñatione:ſed alioꝝ ſenſuum mediātibus alijs qualitatibus.

Ad pꝛimuꝫ ergo dicēdum:ꝙ ſicut tenebꝛa ſumit̃ quãdoqꝫ pro aere obſcurato:vt ſupꝛa dictū ē:ita etiaꝫ lux pro coꝛpoꝛe lucido ſumit̃:⁊ ſic poteſt intelligi ꝙ Auguſt.lucē alijs coꝛpoꝛibus cōnumerat per modum loquēdi:quo etiam cōmenta.in ſecūdo de aīa caloꝛē naturalem coꝛpus eſſe ꝓbat:nihilominus Auguſtinus nō intendit hoc aſſerere quaſi fidei cōueniēs:ſed ſicut vtens his que philoſophiā addiſcēs audierat.Et ideo ille auctoritates parū cogūt.¶ Ad 2m dicēdum:ꝙ non intelligitur coniunctio ⁊ ſeparatio luminū:niſi ſm intēſionem ⁊ remiſſionem luminis multiplicatis vel ſubtractis luminaribus quoꝝ radij confuſi eſſe dicunt̃ propter luminarium diſtinctionem.¶ Ad 3m dicēdum:ꝙ illa diuiſio ignis ſic intelligēda eſt:vt ꝑ lucem intelligat̃ ignis ſm ꝙ in propꝛia materia eſt:vt ſic ꝯiūctiue ſumat̃.per alia vō ſm ꝙ eſt in materia aliena:per carbonē quidem ſm ꝙ eſt in ſicco terreſtri:per flāmam autem ſm ꝙ eſt in humido aereo:⁊ ſic ipſemet ſe exponit in libꝛo de animalibus.ſed tamē auctoritates Ariſtotelis que exemplis iductis ſumunt̃ nihil valent.quia ipſemet teſtat̃ in pᷓncipio de generatione ꝙ i eis non querit ſubiectū ſed modū:vnde inducit ea nō ad aſſerendū:ſed quia erant ſuo tēpoꝛe apud quoſdam ꝓbabilia.¶ Ad quartū dicēdū ſm Auic̃.ꝙ cum dicit̃ radius moueri vel deſcēdere nō ꝓpꝛie dicit̃:ſed trāſumptiue:ex eo.ſ.ꝙ alteratio illuminationis incipit ab eo qđ ſupꝛa nos eſt:per quē etiā modum poſſumus dicere caloꝛē aſcēdere vel deſcēdere.¶ Ad 5m dicēdum:ꝙ radius non dicitur reuerberari ad coꝛpus ſolidum:ſicut repulſum ſm motum localē ſicut pila quedam:ſed inquātum obſiſtit ſua denſitate illuminationem:per quem etiam moduꝫ alie qualitates reflectunt̃.¶ Ad ſextum dicendum ꝙ ex interſectione radioꝝ non ſequit̃ caloꝛ ſicut ex confricatione coꝛpoꝛuꝫ ſed quia ex ꝯcurrentibus multis radijs:ad vnum punctū opoꝛtet multiplicari lumen ⁊ ex hoc multiplicat̃ caloꝛ inquantum lumē:ex hoc ꝙ eſt qualitas pᷓmi alterātis:habet ꝙ ad alterationem iuuet:⁊ pᷓcipue ſm illam qualitatē que eſt ſimpliciter:⁊ maxime actiua.ſ.caloꝛ:ac per hoc virtuti pᷓmi alterātis maxime confoꝛmis.¶ Ad ſeptimuꝫ dicēdum:ꝙ foꝛma ſubſtātialis educit̃ in actum per virtutem celi:⁊ ideo opoꝛtet ꝙ lumen quod per celum in inferioꝛa agit generationem rebus conferat.⁊ ad foꝛmam ſubſtātialem moueat inquantum agit in virtute ipſius celi:ſicut etiam caloꝛ ignis mouet ad foꝛmam ſubſtantialem ignis ſm ꝙ agit in virtute foꝛme ſubſtātialis a qua fluit.¶ Ad octauum dicēdum:ꝙ lux:⁊ etiam lumen in genere qualitatis eſt:vt dicit Auicēna:⁊ quia paſſionem in ſenſu infert: opoꝛtet ꝙ ſit in tertia ſpecie:nec tamen opoꝛtet ꝙ contrarium habeat:eo ꝙ eſt qualitas illius coꝛpoꝛis:quod a contrarijs natura remouit:vt ſit vniuerſaliter mouēs alterās ¶ Ad nonum dicēdum:ꝙ ſucceſſio que eſt in alia ratione aliarum qualitatum contingit ex hoc ꝙ in patiente eſt q̃litas contraria que reſiſtit actioni alterantis:quā opoꝛtet ſucceſſiue expelli.Sed cum lux non habeat contrarium:ſicut nec foꝛma ſubſtantialis:dyaphanum ad pꝛeſentiam illuminantis ſtatim lumen recipit:ſicut materia facta neceſſitas per alterationeꝫ pꝛecedentē recipit foꝛmam ſubſtantialem.Et ideo ſicut generatio eſt terminus alterationis:ita illuminatio motus localis:quo illuminās ſit pᷓſens illuminato.vt dicit Cōmen.in ſexto phyſicoꝛuꝫ.¶ Ad decimum dicēduꝫ:ꝙ ſicut dicit Dyoniſius in quarto capitulo de diuinis nominibus lumen ſolis recipitur in diuerſis coꝛpoꝛibus diuerſimode ſm diuerſam capacitatem eoꝝ:⁊ ideo aliqua ſunt que illuminantur in ſuperficie tantum vt coꝛpoꝛa opaca.Aliqua vero ſunt que illuminantur etiā in pꝛofundo:ſicut dyaphana:que tamē luceꝫ non retinēt: quia impfecte lumen recipiunt.vnde opoꝛtet ꝙ lumen in eis ceſſet abſente illuminātē.Alia vō ſūt que pfectiꝰ lumē recipiūt:⁊ lumē tenēt vt carbūculus ⁊ huiuſmodi.

¶ Utrū pꝛoductio lucis cōueniēter recitet̃. IIII.

AD quartuꝫ ſic proceditur.videtur ꝙ inconuenienter lucis pꝛoductio recitetur.Cum eniꝫ deus lux ſit:nō decet eum vt a tenebꝛis opera ſua inchoet:ſed ante luceꝫ tenebꝛe fuerūt.ergo videtur ꝙ lux debeat eſſe de pꝛimo creatis:non ad opus diſtinctionis:ſꝫ ad opus creationis pertinens.¶ Preterea.lux iuenitur in pluribus coꝛpoꝛibus:nec omnium coꝛpoꝛū eſt lux vna.ergo videtur ꝙ inconuenienter vnius tantum lucis pꝛoductio deſcribatur in illo tantum loco exiſtentis:vbi nūc eſt ſol vt in littera dicitur.¶ Preterea.dies et nox non fuerunt niſi ſm acceſſum ⁊ receſſum luminarium:ſed hoc nō poteſt eſſe:niſi per motum circularem lux deferatur: cum ergo firmamentum quod circulariter mouetur ſecūda die ſit factum:videtur ꝙ inconuenienter in pꝛima die ſm lucem:tunc creatam fuiſſe dies ⁊ nox commemoratur.¶ Preterea.omne quod fit ex aliquo:fit ex incontingenti:ideſt contrario.vt ex pꝛimo phyſicoꝛum patet:ſed ſoli non eſt aliquid cōtrarium.ergo nō poteſt eſſe ꝙ ex luce tūc creata ſol factus fuerit.¶ Preterea.vt in ſecundo metheoꝛoꝛum habetur nubes ex vapoꝛibus congregatur qui ex terra ⁊ aquis reſoluti ſuperius aſcēdūt:ſed coꝛpoꝛa ſuperioꝛa non cōmunicant in materia cum iferioꝛibus vt ſupꝛa dictū eſt.ergo lux ex qua ſol q̃ſi ex materia poſtmodum factꝰ dr̃ nubes eē nō potuit.

Sed in cōtrarium ſunt que in littera dicuntur.

Reſpōdeo dicēdū ꝙ ſicut dictū eſt lux eſt qualitas actiua coꝛpoꝛis celeſtis:ſicut caloꝛ eſt q̃litas actiua ignis.Caloꝛ autē habet quādā actionē cōmunem in quantuꝫ eſt caloꝛ:qꝛ ſm ꝙ in diuerſis rebꝰ inuenit̃ determinat̃ ſua actio ad determinatos effectꝰ:ſicut caloꝛ qui eſt in hoīe operat̃ ad cōuerſionē cibi in carnē humanā ⁊ in plāta ad ſubſtātiā plante:ita etiam ⁊ lux:q̃uis habeat actionē ꝯſequētē naturā lucis inquātū huiuſmodi:determinat̃ tñ ſua actio ſꝫ ꝙ in diuerſis recipit̃ ad diuerſos effectus.vñ aliū effectū habet radius ſaturni q̃ꝫ Iouis.ſcđꝫ hoc ḡ dico ꝙ ipſa lux ſm v̄tutē cōem ꝑtinet ad opus diſtīctionis ſicut ⁊ caloꝛ:ſed ideo īter oꝑa diſtīctionis pᷓmo ponit̃:qꝛ pᷓmi coꝛpoꝛis q̃litas actiua eſt.Sed poſtea determinatio ad diuerſos effectꝰ ſm diuerſas v̄tutes coꝛpoꝛibꝰ celeſtibꝰ collatas ꝑtinet ad opus oꝛnatus:Et iđ dic̃ Dionyſiꝰ in 4° ca° de diuinis noībꝰ ꝙ lumen ſolare eſt illud lumē qđ Moyſes in tribꝰ diebꝰ noſtri t̃pis narrat:q̃uis tūc iformie eſſet:qꝛ.ſ.terminatio v̄tutis nō aderat.

Ad pꝛimuꝫ ergo dđm.ꝙ circa hoc eſt duplex opīo.Quidā.n.dicūt ꝙ opus diſtinctionis ſtatim cū oꝑe creationis incepit:⁊ ideo ſtatī lux creata eſt cū pᷓmo creatis.Et ſic patet ꝙ nō a tenebꝛis opꝰ dei īchoauit.Et hoc ḡdē oꝫ dicere ſm expoſitionē Auguſtini:q̃uis etiā Auguſtinus velit ꝙ ꝓductio īfoꝛmis mãe ītelligatur ante oēm diē nō t̃pe:ſed natura.Alij vō dicūt ꝙ pᷓus tēpoꝛe fuit opus creationis:⁊ poſtea per aliqđ īteruallum t̃pis foꝛmata eſt lux:⁊ tūc dies pᷓmo īcepit.vñ dicūt opus creationis añ oēm diē fuiſſe.Et hoc ḡdē magis ꝯſonat lr̃e Geneſis ſm ſuū ſenſum planū:ſtatim.n.poſita creatione tenebꝛas ſuꝑ faciē abyſſi ꝯmemoꝛat:⁊ poſtmodū de lucis ꝓductione dicit:nec tñ eſt incōueniēs tenebꝛas p̄cedētes non ī gñe pᷓuationis ponere:qꝛ pᷓuatio eē nō potuit anteq̃ꝫ natura habitus oppoſiti.ſ.lucis coꝛpoꝛibꝰ indita eſſet:ſicut nec catulus añ nonū diē cecus vel pꝛiuatus viſu dicit̃.vñ ꝑ tenebꝛas p̄cedētes lucē imꝑfectio coꝛpoꝛalis mãe oſtēditur.quā ḡdē ex dō nō hꝫ a quo hꝫ oīo id qđ ꝑfectōis eſt:decēs eſt autē vt ab imꝑfectione ad perfectuꝫ diuina oꝑa adducerētur:vt ſic ab ipſo oīs ꝑfectio eſſe oſtēderet̃.vnde dicit Auguſtinus in 2° ſuꝑ Geneſiꝫ.ꝙ ſi aliquid imꝑfectū deus feciſſe dicat̃ qđ poſtmodū ipſe ꝑficeret:nihil rep̄hēſionis habꝫ iſta ſnīa.¶ Ad 2m dđm ꝙ in lucis ꝓductiōe ītelligit̃ ꝓpꝛietas luciditatis ⁊ dyaphaneitatis que ad lucis genus reducit̃ oībus coꝛpoꝛibꝰ lucidis ⁊ dyaphanis collata fuiſſe: ſed tamen ſm Dyoniſium in 4° ca° de diuinis noībꝰ ſol eſt pᷓncipiū ⁊ fons lumis illuminās ſupioꝛa ⁊ īferioꝛa coꝛpoꝛa: ⁊ ideo ꝑ lucē illā ipſe ītelligit lumē ſolis:tūc īfoꝛme:⁊ magiſter etiā dicit in littera ꝙ ex ea foꝛmatū eſt coꝛpus ſolis.¶ Ad 3m dđꝫ.ꝙ circa hoc eſt duplex opīo.Damaſcenus.n.dicit ꝙ in illo die fiebat dies ⁊ nox per ꝯtractionem luminis ⁊ emiſſionē:ſicut etiā ſuos radios retraxit in terra egypti cum alibi lux eēt.vt dr̃ Exo.10°.Et ſilr̃ in paſſione dñi qñ tenebꝛe facte ſunt ſuꝑ terrā.vt habet̃ Math.27°.Sꝫ hoc nō pōt eē:quia illuminare eſt actio a coꝛpoꝛe lucēte ꝓueniēs ſm neceſſitatē nature:⁊ ideo opꝫ ꝙ ſemꝑ illumiēt coꝛpoꝛa ſibi directe oppoſita:niſi foꝛte poneret̃ habere aliqua coopcula:ſicut ſunt palpebꝛe oculoꝝ:q̄bus ſe tegeret: qđ eſt ridiculū dicere.Aut niſi ponat̃ hoc v̄tute diuina fieri:⁊ quaſi miraculoſe:⁊ hoc nō ꝯuenit ponere in pᷓma inſtitutione nature.vt Auguſtinus dicit.Et p̄terea exēpluꝫ de paſſione chꝛiſti nō eſt ꝯueniēs:quia obſcuritas illa nō fuit facta per cōtractionē radioꝝ ſolis:ſed per iterpoſitionem coꝛpoꝛis lunaris.vt Dyoniſius in epiſtola ad policarpum dicit:ſicut etiam fit in eclypſi ſolis:q̃uis tūc tēpus nō eſſꝫ eclypſis:vnde miraculoſa fuit.Et ideo alij dicūt vt in lr̃a dicit̃ ꝙ dies ⁊ nox fiebāt per motū circularem illius lucis q̊ accedebat ⁊ recedebat:nec ē icōueniēs ſubās ſpheraꝝ q̄ lucē reuoluerēt a pᷓncipio creationis fuiſſe q̄bus poſtmodum alique virtutes collate ſunt in oꝑibus diſtinctionis ⁊ oꝛnatus.Aut ſi ſubſtātie ſpherarum nō erāt ſuis figuris determinate ipſum coꝛpus lucidum naturaliter circulariter mouebatur:cum eſſꝫ de natura quinte eēntie:⁊ ita ſuo motu circulum deſcribebat ſicut lapis ſuo motu lineam rectam fecit rectius etiam q̃ꝫ ars.¶ Ad quartū dicēdum ꝙ ſubſtātia coꝛpoꝛis ſolaris a pᷓncipio creatiōis in ſua foꝛma ſubſtātiali fuit:vñ ipſum coꝛpus lucidum ſubſtātia ſolis fuit:ſed dicit̃ ex eo ſol quarta die factus ꝑ additionem noue v̄tutis:ſicut dicitur ex homīe nō muſico fieri homo muſicus.¶ Ad quintū dicēdum:ꝙ nō fuit nubes ſm veritatē ſubſtātie.ſed ſm ſimilitudinē pꝛopꝛietatis:quia ſic̃ nubes lucida recipit lumē a ſole in minoꝛi claritate q̃ꝫ ſit i ipſo fonte:ita etiā ſubā ſolis habuit pᷓmo lumē imꝑfectū: qđ poſtmodū quarta die ꝯſūmatum eſt.

¶ Utrum pr̃ faciat oīa per filium. V.

AD quintuꝫ ſic proceditur.videtur ꝙ pater non faciat omnia ꝑ filium.Illud enim per quod fit aliquid imediatius ſe habꝫ ad effectum q̃ꝫ faciēs per ipꝫ.ſed filius nō eſt immediatius pᷓcipium rerū q̃ꝫ pater cum ambo eque immediate operentur.ergo pater per filium non operatur.¶ P̄.per.denotat habitudinem cauſe:ſed filius reſpectu nullius quod eſt i patre cauſa vel pꝛincipium dici poteſt.ergo filius non eſt per quem pater operatur.¶ P̄.ſm Damaſcenum:excogitatio dei eſt opus eius:ſed non poteſt dici ꝙ pater ſit ſapiēs per filium vel intelligēs:ergo videt̃ ꝙ nec per filium opetur: cum idem ſit deo eſſe quod operari.¶ P̄.per.notat cauſam mediaꝫ:filius autē eſt cauſa pᷓma.ergo videt̃ ꝙ nō cōueniēter dicatur pr̃ per filium opari.

Sꝫ contra eſt qđ dicit̃ ad hebꝛe.pᷓmo.Queꝫ conſtituit he.vni.per quē fecit ⁊ ſecula.¶ P̄.quilibet artifex per ſuam artem opatur.ſed ſm Auguſtinum filius eſt ars patris plena rationū viuētium.ergo pater per filium operatur.

Reſpondeo dicēdo ꝙ operari per aliqueꝫ dicitur dupliciter.Uno modo operari ꝑ virtutem alicuius:ſicut dicitur baliuus opari per regem.ſ.ꝑ poteſtatē regis ſibi cōmiſſaꝫ que immediatioꝛ eſt operi q̃ꝫ virtus eius:⁊ hoc modo nec pater per filiuꝫ:nec filius per patrē dicitur opari:quia vna ⁊ indiuiſibili virtute ambo operantur.Alio modo dicit̃ aliquis operari per aliquem: ſicut per operantē.Et hoc modo rex per baliuum operari dicit̃.⁊ huius diſtinctionis ratio eſt:quia cum operatio ſit medium inter operanteꝫ ⁊ opatum cauſalitas impoꝛtata per pꝛepoſitionē.per.poteſt referri ad operationem ſm ꝙ exit ab operāte:⁊ ſic dicitur aliquis opari per illuꝫ qui eſt cauſa ꝙ iſte opetur:⁊ eſt ille cuius virtute operatur.vl̃ poteſt referri ad operationē ſm ꝙ terminatur ad opatum:⁊ ſic dicitur aliquis operari per illud quod eſt ab opante oꝛdinatum ad operatuꝫ:vt cauſa.vnde deſignatur auctoꝛitas in operante reſpectu eius per quem operatur:in quo ē cauſalitas reſpectu operati:ſed hoc contingit dupliciter.Uno modo quādo illud quod oꝛdīatur ab opante:vt cauſa operati eſt cauſa eius ſm virtutem aliam a virtute operantis:quaꝫ tamē ab ipſo recipit:⁊ hoc opoꝛtet eſſe inſtrumentum operantis: inquantum eſt motum ab operante

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS

vel per impulſū:ſicut ſeruus:vł motu corporali:ſicut res inanimate vt ſecuris. Unde phs dicit in 8° ethycoꝝ. ꝙ ſuus eſt ſicut organū aiatū ⁊ organa ſunt:ſicut ſerui iaiati:⁊ hoc modo pater per filiuꝫ nō operaꝛ̄ ſicut heretici itelligebāt ¶ Alio modo qn̄ eadē v̄tute opaꝛ̄:quā tñ ab operāte recipit:⁊ ſic dicimus patrē per filiū opari:qꝛ eſt cauſa ipſorum operatorum vna ⁊ indiuiſibili v̄tute cum patre:quā tamē a patre naſcendo recipit.

Ad primuꝫ ergo dicēdū ꝙ q̄uis deus opeꝛ̄ effectꝰ nature ꝑ cauſas nāles:ipſe tñ īmediate in oibꝰ effectibꝰ nature opaꝛ̄:vñ multo fortius īmediate opaꝛ̄ in his que per filiū facit:cuius eſt eadē numero v̄tus que eſt ⁊ patris. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū. ꝙ cauſalitas ꝓpoſitionis nō referꝛ̄ ad operātē:ſed ad opatū:vt dictuꝫ eſt. ¶ Ad 3ᵐ dōm. ꝙ cuꝫ dr̄ pater itelligit nō ꝯnotaꝛ̄ aliqd:reſpectu cuius filius poſſit eſſe ꝑncipiū:⁊ ideo nō pōt dici ꝙ pr̄ ꝑ filiuꝫ itelligat vel ſciat:ſicut dr̄ i illis que effectū in creatura importāt. ¶ Ad 4ᵐ dōm. ꝙ ꝑmū dr̄ quo nō eſt aliqd ꝑus:illa aūt auctoritas patris reſpectu filij inquantū filius a patre hꝫ ⁊ eſſe ⁊ opari:rōne cuius pater ꝑ filiū opaꝛ̄ non facit patrem filio maiorē vel priorē eſſe. vnde nō ſeqꝛ̄ ꝙ filius nō ſit ꝑma cauſa ex hoc ꝙ pater per filium opaꝛ̄.

¶ Expoſitio textus.

Hic notāduꝫ eſt ꝙ dies ⁊c̄.) Hic ponit acceptiones diei. vna eſt ſm ꝙ dicimus diē nāleꝫ qui hꝫ. 24. horas. ⁊ ſic ſumiꝛ̄ qd̄ habeꝛ̄ Gene. i. Factū eſt veſpere ⁊ mane dies vnus. Alio modo ſm ꝙ diciꝛ̄ artificialis. ſ. tēpus quo ſol noſtꝝ hemiſperiū illumiat. ⁊ hoc modo ſumiꝛ̄ cum dr̄ ꝙ tenebras appellauit noctē ⁊ lucē diē. Nō ab aurora:ſed a plena luce ⁊c̄.) Videꝛ̄ hoc eſſe falſuꝫ:qnia a plena luce que eſt in meridie vſq; in mane:alterius diei nō ſunt. 24. hore:⁊ ita ꝑmus dies non habuiſſet tot horas: ſicut in lr̄a dicitur. ¶ Ad qd̄ dōm:ꝙ in ꝑmo die diciꝛ̄ dies nō habuiſſe aurorā:nō quin lux illa que ſuo motu diem faciebat in oriētem creata non fuerit. ſed qꝛ ꝑme illi illuminationi tenebre cōmixte nō erāt:ſicut modo eſt:eo ꝙ aurora nūc eſt finis noctis ⁊ ꝑncipiū diei:qd̄ tūc nō ꝯtigit. (Poteſt etiaꝫ illud accipi ⁊c̄.) Hec expoſitio differt a ꝑdicta in hoc ꝙ ꝑdicta ſumebaꝛ̄ ſm opationē quā filius a patre hꝫ: hec v̄o ſumiꝛ̄ ex parte operātis ſm ꝙ filius qui eſt operās a patre eſt (Si eniꝫ cauſa eius pr̄ eſt ⁊c̄.) Hic cōiter ⁊ ꝓprie Chriſoſtomus loqtur. Non enim ꝓprie in diuinis ꝑſonis cauſa recipiꝛ̄:ſed noīe ꝑncipij vtimur ad ſignādū originem ꝑſonaꝝ:⁊ de hoc in ꝑmo libro dictū eſt.

¶ De opere ſecunde diei qua factum eſt firmamentum. ¶ Diſtin. XIIII.

Dixit quoq; deus fiat firmamētum in medio aquarū:⁊ diuidat aquas ab aqs. Diuiſitq; aquas que erant ſub firmamēto ab his que erāt ſup firmamētuꝫ. Sciendū eſt ꝙ illius celi hic deſcribitur creatio:ſicut ait Beda ſuper Geneſim:in quo fixa ſunt ſidera: cui ſuperpoſite ſunt aque in aere ⁊ in terra:⁊ ſuperpoſite alie:de quibꝰ diciꝛ̄. Qui tegis aquis ſuꝑiora eius. In medio ergo firmamentuꝫ eſt: ideſt ſidereū celum:quod de aquis factum eſſe credi poteſt. Criſtallinus eniꝫ lapis cui magna eſt firmitas ⁊ perſpicuitas:de aquis factus eſt. Si quē v̄o mouet quomodo aque natura fluide ⁊ in ima labiles ſuper celū poſſit cōſiſtere de deo ſcriptū eſſe meminerit:q ligat aquas in nubibus ſuis. Qui eni infra celū ligat aquas ad tēpus vaporibꝰ nubiū retentas:pōt etiam ſuꝑ celi ſpheraꝫ non vaporali tenuitate:ſed glaciali ſoliditate aquas ſuēſpdere ne labanꝛ̄. Quare aūt ⁊ ad qd condite ſint:ipſe nouit qui cōdidit. Ecce oſtēſum eſt his verbis ꝙ celum factū ſit. ſ. illud in quo fixa ſunt ſydera:ideſt qd̄ excedit aerē ⁊ de q̄ materia. ſ. de aqs:⁊ q̄les ſint aque que ſuꝑ illud celū ſunt. ſ. vt glacie ſolidate ſunt.

¶ Alij putant celum illud eſſe ignee nature:qbꝰ conſentit Auguſtinus.

Quidam vero celuꝫ qd̄ excedit aeris ſpaciuꝫ:ignee nature dicūt:aſſerētes ſuꝑ aerē purū ignem eſſe qui dicitur eſſe celū:de quo igne ſydera ⁊ luminaria facta eſſe coniectāt:qbꝰ Auguſtinus conſentire videꝛ̄. Utrū vero nomine firmamenti celū qd̄ excedit aerē:an ipſe aer hic intelligaꝛ̄:idem Auguſtinus querit nec abſoluit. Magis tamē approbare videꝛ̄ celū illud hic accipi:qd̄ ſpacia aeris hic excedit:aquas vero que ſuꝑ illd̄ celū ſunt dicit vaporalr̄ trahi:⁊ leuiſſimis ſuſpēdi guttis. Sicut aer iſte nubiloſus ex allatione terre aquas vaporalr̄ trahit:⁊ per ſubtiles minutias ſuſpēdit:⁊ poſt corpulētius conglobatas pluuialr̄ refundit. Si ergo pōt aqua ſicut videmus ad tātas minutias ꝑuenire:vt feratur vaporaliter ſuper aerem aqs naturaliter leuiorem cur non credemus etiā ſuper illud leuius celū minutioribus guttis ⁊ leuioribꝰ imanare vaporibꝰ. Sed quoquo modo ibi ſint ibi eſſe non dubitamus.

¶ Quales ſint aque:⁊ que ſit figura firmamēti.

Queri etiam ſolet cuiꝰ figure ſit celū. Sed ſpiritꝰ ſanctꝰ:q̄uis auctorēs noſtri ſciuerit per eos dicere noluit:niſi qd̄ ꝓſit ſaluti. Queriꝛ̄ etiaꝫ ſi ſtet:an moueaꝛ̄ celū:ſi moueꝛ̄ iquiūt:quomodo eſt firmamentū:ſi ſtat:quomodo fixa ſydera in eo circūeūt:ſed firmamentū dici poteſt:non propter ſtationem:ſed propter firmitatē vel terminum aquaꝝ intranſgreſſibilē:ſi aūt ſtat:nihil impedit moueri ⁊ circuire ſydera.

¶ Quare tacuit ſcriptura de opere ſecūde diei: quod in alijs dixit.

Poſt hec queri ſolet:q̄re hic nō eſt dictuꝫ ſicut in alioꝝ dieꝝ opibꝰ. Uidit deus ꝙ eſſet bonuꝫ:ſacr̄m aliqd̄ hic cōmendaꝛ̄. Ideo enim fortaſſis non eſt dictū:quod tñ ſicut in alijs factum eſt:quia binārꝰ ꝑicipiū ē alteritatis ⁊ ſignū diuiſiōis.

¶ De ope tertie diei qn̄ aq̄ ꝯgregate ſūt i vnū.

Sequiꝛ̄. Dixit deꝰ. Cōgregēꝛ̄ aq̄ i vnū locuꝫ:⁊ appareat arida. Tertij diei opꝰ ē ꝯgregatio aq̄ꝝ in vnū locū. Cōgregate eniꝫ ſunt oēs aq̄ celo inferiores in vnā matricē:vt lux que ꝑterito biduo aquas data luce illuſtrauerat:i puro aere clarior refulgeat:⁊ appeat terra q̄ coopta latebat: ⁊ q̄ aqs limoſa erat fieret arida ⁊ germinibus apta. Eodē eni die ꝓtulit terra herbā virentē: lignūq; faciens fructū. Si aūt q̄raꝛ̄ vbi ꝯgregate ſūt aque q̄ totū texerant ſpatiū vſq; ad celuꝫ: potuit fieri vt terra ſubſidens cōcauas partes ꝑberet vbi fluctuantes aquas reciperet. pōt ēt credi primarias aq̄s rariores fuiſſe:q̄ ſic nebule tegerēt terras:ſed ꝯgregatiōe eſſe ſpiſſatas: ⁊ ideo facile i vnū poſſe redigi locum.

¶ Quō oēs aque ſunt in vnū locū congregate: cū multa ſint maria ⁊ flumina.

Cumq; ꝯſter eē multa maria ⁊ flumina:in vnū tñ locū dicit aquas cōgregatas ꝑꝑ ꝯtinuatiōem oium aquarū que in terris ſūt. Quia cūcta flumia ⁊ maria magno mari iungūꝛ̄. Ideoq; cū dixerit aquas ꝯgregatas in vnū locuꝫ:deinde dicit pluralr̄ ꝯgregatiōeſq; aq̄ꝝ ꝑꝑ multifidos ſinꝰ eaꝝ:qbꝰ oibꝰ ex magno mari principiū eſt.

¶ Diuiſio textus.

Determinato ꝑrio ope diſtinctiōis q̊ lux formata ē. Hic determiat de ope ſcd̄e diſtinctiōis:qd̄ ſecūde diei ꝯpetit:i q̊ firmamētū eē fcm̄ deſcribitur. Diuidiꝛ̄ āt hec ꝑs i ꝑtes duas. In ꝑria oñdit diſtictiōem ſcd̄o die factam. In 2ᵃ mouet q̄ſdā qōnes. ibi (Queri ēt ſolet cuiꝰ figure ⁊c̄.) ¶ Circa ꝑᵐ duo fac̄. Prio determiat opꝰ ꝑrie diſtinctiōis ſm pōneꝫ q̄rūdā dicētiū firmamētū ex aqs fcm̄ eē. 2° ſcd̄ꝫ expōnē eoꝝ q dicūt firmamētū eē de nā ignis. ibi. (Quidā v̄o celū ⁊c̄.) (Queri ēt ſolet ⁊c̄.) Hic mouet tres qōnes. Primaꝫ de figura celi. 2ᵃᵐ de motu eiꝰ. ibi (Queriꝛ̄ āt ſi ſtet ⁊c̄.) Tertiā quaꝛ̄ ꝑtermittiꝛ̄ hꝰ diei bn̄dictio. ibi (Poſt h̄ q̄ri ſolet ⁊c̄. (Sequiꝛ̄. Dixit deus ⁊c̄.) Hic poniꝛ̄ opꝰ 3ᵉ diſtinctionis:ad qd̄ 3ᵃ dies deputaꝛ̄. Et circa h̄ duo fac̄: Prio deſcribit opus tertie diei. 2° mouet q̄ſdā qōnes circa h̄ ibi (Si āt queritur ⁊c̄.) Ubi ꝑ̊ q̄riꝛ̄ d̄ ꝯgregatiōe aq̄ꝝ. 2° d̄ vnitate ⁊ plr̄alitate eaꝝ. ibi (Cūq; mlt̄a ꝯſtat eē maria ⁊c̄.) ¶ Qō I.

Hic querūtur qnq;. Primo vtrū ſupra firmamētū ſint alique aque. Scd̄o cuius nāe ſit firmamentum. Tertio a quo moueatur. Quarto de numero celorum. Quinto de opere diei tertie.

¶ Utrum aque ſint ſuper celos.

Ad primum ſic ꝓcediꝛ̄. vr̄ ꝙ aque ſuper celos ſint:qꝛ vt dicit Augu. maiorē ſacre ſcripturꝛ̄ auctoritas q̄ͣ oīs humani ingenij ꝑſpicacitas:ſꝫ ſcriptura i pluribus locis aq̄s ſuꝑ celos eē ꝯmemorat. g̊ vr̄ ꝙ nulla rōne negādū ſit. ¶ P̄. hō dr̄ minor mūdus:qꝛ in eo ē ſilitudo totiꝰ vniuerſi:ſꝫ i corꝑe humano cerebrū i quo ē frigiditas ſm phm̄ ē poſitū ſupra cor:qd̄ ē fons totiꝰ caliditatis. g̊ vr̄ ꝙ in vniuerſo aqua ſit ſupra ignē collocata ⁊ ſupra ſolē. ¶ P̄. ſm phm̄ in ſcd̄o celi ⁊ mūdi:corꝑa celeſtia per velocitatē ſui motꝰ in inferioribꝰ calorē generāt. ſed ſaturnꝰ iter alios planetas velociſſime moueꝛ̄ motu diuturno. qꝛ i ꝑtibꝰ ſphere q̄ͣto ꝑs plus diſtat a centro:tāto velocius moueꝛ̄:g̊ oportebit ſm h̄ ꝙ ſaturnꝰ ſit calidiſſimi effcūs:cuiꝰ ꝯriū ab aſtrologis dr̄:opꝫ g̊ ibi eē aq̄s: ꝑ quaꝝ ꝓpinquitatē calor ſaturni minuaꝛ̄. ¶ P̄. oē cōtinuū diuiſibile ē in infinitū:ſꝫ qꝛ aqua aliquo mō diuiſa ꝑ rarefactōem ad aliquod ſpaciū aeris aſcēdit:vt qn̄ vapores eleuāꝛ̄. g̊ tm̄ poterit diuidi:ꝙ ſupra celū aſcendet:et ita vr̄ aquas ſuꝑ celū eē.

Sed contra corꝑi eiuſdē ſpēi debeꝛ̄ vnꝰ locus nālis ſm nūeꝝ. vñ in 3° phyſicoꝝ dr̄ ꝙ ad eūdē locū moueꝛ̄ pars terre ⁊ tota terra:ſed oīs aq̄ oī aq̄ ē eadē ſm ſpēm:vt phs dicit. Cū g̊ nālis locus hꝰ aque ſit ſub aere ⁊ ſuꝑ terrā:qd̄ motꝰ eiꝰ oñdit:vr̄ ꝙ ſupra celū locꝰ nālis aque eē nō poſſit. ¶ P̄. ſm phm̄ in q̄rto phyſicoꝝ:corꝑꝰ ꝯtinēs ſe habꝫ ad corꝑꝰ ꝯtentū ſicut totum ad ꝑtē:⁊ ſicut forma ad mām:qꝛ ꝯtinēs inueniꝛ̄ hr̄e plus de ſpē q̄ͣ ꝯtētū:vñ in ſcd̄o de gn̄atiōe dr̄:ꝙ ſpēs in terminis ē:ſꝫ aqua hꝫ minꝰ de ſpē q̄ͣ aer ⁊ ignis:qd̄ eius groſſities oñdit. g̊ vr̄ ꝙ nullo modo aqua naturaliter poſſit eſſe ſuper ignem ⁊ aerem.

Reſpondeo dōm:ꝙ circa hoc varia dcā ſūt. Ambro. eni i libro d̄ ſpū ſcō vr̄ dicere ꝙ ꝑ aq̄s que ſupra celos ſūt:ſpūſſanctꝰ itelligiꝛ̄:ſꝫ hoc magi ad analogiā expōnē ꝑtinet:q̄ͣ ad lr̄alem:ſiue ad ſpūſanctū ſiue ad angelos referaꝛ̄. Alij vero dicūt aquas de nā huiꝰ elemēti:qd̄ apud nos ē:ſuꝑ celos v̄tute dina contineri. Sꝫ hoc remouet Augu. qꝛ in opibus ſex dieꝝ:quibus nā inſtituta ē:nō queriꝛ̄ qd deꝰ facere poſſit ſua v̄tute:ſed qd reꝝ nā patiaꝛ̄. Aug. ēt inquirēdo tangit aliū modum: vt. ſ. firmamētū dicaꝛ̄ aer iſte ſuꝑ quē aq̄ ꝑ vapores aſcēdunt:ſꝫ hoc nō vr̄ ſacre ſcripture cōuenire:q̄ in firmamēto celi ſtellas poſitas dicit:niſi forte firmamētū equiuoce ſumaꝛ̄. ſicut Raby moyſes dicit:q ēt hāc expōneꝫ inuit. Sꝫ tñ meliꝰ poſſumꝰ dicere ꝙ itelligaꝛ̄ de firmamto: qd̄ ē celum ſydereū. ſupra qd̄ ſūt aque:nō qdē de nā huiꝰ aq̄ que apud nos ē:ſꝫ de nā q̄nte eētie habētes ſilitudinē cū hac aqua:rōne cuiꝰ nomē aque ſcriptura eis attribuit occulta ꝑ ſenſibilia nota manifeſtans. Hec autē ſilitudo non pōt attēdi in ſe ſm lucidum ⁊ diaphanū in qbꝰ inferiora corpora cōueniunt cū celeſtibꝰ:vt in ſecūdo de aia diciꝛ̄. Et ideo ſicut celū empyreū diciꝛ̄ quod ē ſimile igni in hoc ꝙ ē lucidū totum. ita etiaꝫ celū criſtalinū vł aqueum diciꝛ̄ inquātū conuenit cū aqua in hoc quod eſt diaphonū:ſiue ꝙ ſit aliqua pars eius lucēs:ſicut ē i celo ſydereo:cuius quedam ꝑtes lucent. ſ. ſtelle. Et aliqua ꝑs ē diaphona:huic ēt videꝛ̄ conſonare quod ſupra dixerat magiſter:ꝙ ꝑ aquas intelligiꝛ̄ prima mā:de cuius ſubtiliori ꝑte facte ſunt aque que ſuꝑ celos ſūt:vt ſic nō cogamur ponere aquas elemētū ſupra celos eē:hoc aūt celuꝫ aqueum ē noua ſphera:ad quā primo reducūt aſtrologi motū orbis ſignoꝝ cōem oibus ſtellis qui ē de occidente in oriētem:⁊ iteꝝ ſpheram decimam ad quā reducūt motum diurnū:qui ē de oriēte in occidēte.

Ad primum g̊ dōm:ꝙ i hoc nihil auctoritati ſcripture derogatur ſi diuerſimode exponitur:dūmodo hoc firmiter teneaꝛ̄:ꝙ ſacra ſcriptura nihil falſum contineat:conſtat tñ in ſcriptura ſacra multa metaphorice tradita:que ſcd̄m planam ſuperficiē lr̄e

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ſntelligi nõ valẽt. ¶ Ad ſcḋm dõm: ꝙ nõ opꝫ eẽ eundem ſitũ ptium in vniuerſo qui ẽ in hoie: qꝛ in vniuerſo ordinãtur corpora ſuper nos: ſꝫ ꝙ minus ſũt immãlia: ſed in hoie ſm ꝙ expedit ad conſeruatiõem vite ⁊ ad ꝯuenientẽ executiõem aie: ⁊ pp hoc illud qḋ ẽ pncipium vite: i homine. ſ. cor ẽ in medio poſitũ: vt ab oi leſione ꝯſeruetur: ⁊ vitam ꝓportionalr in oẽs ptes corpis diffundat: ſed celũ qḋ pp ſuã impoſſibilitatẽ ẽ ꝯſeruãs nõ ꝯſeruatuꝫ a corpe alio: ẽ in extremo poſitũ: quaſi ꝯtinẽs: cuiꝰ tñ motꝰ ẽ vt vita quedam natura exiſtẽtibꝰ oibꝰ: vt in octauo phyſicoꝝ dr̃ ad ſilitudinẽ motꝰ cordis in aiali: vt dicit Raby moyſes. ¶ Ad tertiũ dõm: ꝙ ſaturnus hꝫ infrigidare ex ꝓpa nã ⁊ virtute ꝯñte ſpẽm ſuam: vñ nõ opꝫ ꝙ ad eiꝰ infrigidatiõem aque ſup celos ponãtur: qa ſi ibi eẽnt ipm nõ infrigidarent: cũ ſint de nã qnte eẽntie nõ ſuſceptibilis peregrine ipreſſionis: qḋ iteꝝ ſi eẽt poſſibile magis infrigidarẽt ſtellas octaue ſphere: velut ſibi ꝓpingores: quaruꝫ tñ qdam inueniũr eẽ calidiſſimi effcũs. ¶ Ad qrtũ dõꝫ: ꝙ corpa nãlia in infinitũ diuidi nõ pñt: qꝛ oium nã conſiſiſtẽtiũ: vt in ſcḋo ḋ aia dr̃: ẽ terminus magnitudinis: nec tñ in augmẽto: ſed ẽt in diminutiõe. ⁊ iõ ẽt ẽ inuẽire minimã carnẽ ⁊ minimã aquã: vt in pᷓio phycoꝝ dr̃: ⁊ ideo i qualibet ſpẽ oꝫ eẽ terminũ quẽdã rarefactiõis vltra quẽ ſpẽs nõ ſaluar. Vñ vltima raritas ad quã põt puenirĩ: eſt ſm ꝙ mã ſtat ſub forma ignis: vt dicit ꝯmentator in 4° phyſicoꝝ. Vñ poſſet aq̃ tm rarefieri: ꝙ iã non eẽt aq̃: nec vapor. ſed aer vel ignis. ¶ P̃. cũ ignis ſit maxie actiuꝰ nõ poſſet pertrãſire regionẽ ignis vapor ille qui conſũmaretur: ⁊ adhuc minꝰ poſſibile eẽt: vt ſuba orbiũ penetraret: g ſm oẽs ſũt indiuiſibiles: niſi metaphorice diuidi dicãr.

¶ Utꝝ firmamẽtũ ſit de nã inferioꝝ corporum. II.

AD ſecunduꝫ ſic ꝓceditur. vr̃ ꝙ firmamẽtum ſit de nã inferioꝝ corpoꝝ. Dicit eni Baſiliꝰ in examerõ. ꝙ ẽ de nã ignis. In lr̃a ẽt dr̃ ꝙ eſt de aqua in modũ criſtalli cõgelata: que duo conſtat eẽḋ nã inferioꝝ corpoꝝ. g̊ et firmamẽtũ. ¶ P̃. ignis ẽ nobiliſſimũ corpoꝝ inter elementa: ſed nõ ẽ ꝓbabile vt nobiliſſimum corpꝰ in opibus creationis ꝑtermitteretur: cum g̊ ſcriptura ſpãlem mẽtionem de igne nõ faciat: vr̃ ꝙ nomine firmamẽti intelligar. ¶ P̃. oẽ agens agit ſimile: ſꝫ corpora ſupiora in inferioribꝰ habẽt effcm̃ caliditatis ⁊ humiditatis. g̊ vr̃ ꝙ qualitatibꝰ efficianr: ⁊ ita vr̃ eẽ de natura inferioꝝ corpoꝝ. ¶ P̃. ꝓprium ignis eſt ſm phm̃ eſſe ſpẽ ſubtiliſſimũ corpoꝝ: ſed nihil corpoꝝ ẽ celo ſubtilius ⁊ nobilius. ergo videtur ꝙ celum ſit ignis: ⁊ ſic idẽ qḋ p̊ꝰ.

Sed contra Dionyſiꝰ dicit in 4° cap. de di. no. ꝙ celi ⁊ ſtelle habẽt ſubam ingenerabilem ⁊ inuariabilem: ſed inferiora corpora ſũt generabilia ⁊ variabilia. g̊ firmamẽtũ nõ ẽ de nã inferioꝝ corpoꝝ. ¶ P̃. cum nã ſit pncipium motꝰ ⁊ qetis: opꝫ ꝙ per motũ iudiciũ de nã corpis accipiamꝰ: ſed motꝰ circularis nãlis celo eſt: qꝛ eſt pmus motꝰ: motꝰ ãt violẽtus nõ põt eẽ primus: nulli aũt inferioꝝ corpoꝝ nãlis eſt motꝰ circularis: g̊ opꝫ ꝙ celum nõ ſit de nã inferiorum corpoꝝ nec hẽns ꝯrium: ſicut nec motus eius.

Reſpõdeo dõm: ꝙ circa hanc qõnem fuit phoruꝫ diuerſa poſitio. Oẽs eni ante Ar̃. poſuerunt celum eẽ de nã quatuor elementorum. Ariſto. aũt primꝰ hãc viam improbauit: ⁊ poſuit celũ eẽ qntam eſſentiã ſine grauitate ⁊ leuitate: ⁊ alys cõtrarys: vt pꝫ in pᷓio celi ⁊ mundi: ⁊ pp efficaciam rõnuꝫ eius poſteriores phi ꝯſenſerunt ſibi: vnde nũc oẽs opinionẽ eius ſequuntur. Silr̃ ẽt expoſitores ſacre ſcripture i hoc diuerſificati ſũt ſm ꝙ diuerſorum phoꝝ ſectatores fuerunt: a quibꝰ i philoſophicis eruditi ſunt. Baſilius enim ⁊ Augu. ⁊ pl'es ſanctorum ſequũr in philoſophicis que ad finẽ nõ ſpectant opiniones platõis: ⁊ ideo ponũt celũ de nã q̃tuor elemẽtorum. Dionyſiꝰ aũt fere vbiqꝫ ſeqtur Ariſto. vt pꝫ diligẽter inſpiciẽti libros eius: vnde ipſe ſepat corpora celeſtia ab alys corpibꝰ. ⁊ ideo hanc poſitiõem ſequẽs dico: ꝙ celum nõ ẽ de natura quatuor elemẽtoꝝ: ſꝫ ẽ qntũ corpus.

Ad primum ergo dõm: ꝙ aly ſancti hoc tradiderunt non quaſi aſſerẽtes: ſed ſic vtẽtes his que in phia didicerant: vnde nõ ſunt maioris auctoritatis q̃ dcã phorum: quos ſequũr niſi in hoc ꝙ ſunt ab oi infidelitatis ſuſpitiõe ſeparati: vl' põt dici ꝙ ſumũt ignẽ ⁊ aquã ſm ſilitudinẽ lucis ⁊ diaphanitatis. ¶ Ad ſecũdũ dõm: ꝙ Raby moy. dicit ꝙ ignis intelligitur p tenebras: que in pncipio creationis ꝯmemorãtur. vt ſic numerus ⁊ ordo elementoꝝ deſignetur: dum ſup terraꝫ aq̃ ſuper aquã ſpũs. i. aer ſuper ſpm̃ qui eſt facies abiſſi tenebre deſcribũr: eo ꝙ ignis in ſua ſphera nõ lucet: vt a phis ꝓbatum eſt: Sed quia hec expoſitio viderᷓ nimis extranea: Ideo põt melius dici ꝙ ibi non tangũtur niſi creature que habẽt manifeſtã apparentiã ⁊ vtilitatẽ apud nos oẽs: ⁊ pp hoc ẽt de aere nõ fecit mẽtionẽ. qꝛ aer cẽ corpꝰ a vulgo non ꝑcipitur. vnde quidã vacuum plenum aere dixerunt. Silr̃ ⁊ ignis elementũ ſm ꝙ in ſphera ſua ẽ nõ ſenſu: ſed rõne dephenditur. ⁊ ideo horũ creatio rudi populo explicite nõ propõitur: ſed p aquã oia tria intelligũtur: quaſi mediũ corpꝰ inter celũ ⁊ terram. ¶ Uel dicendum ſm Aug. ꝙ aer quantũ ad ſuperiorẽ partẽ pp tranquillitatẽ: cũ celo computatur qḋ ẽ ignis ſm eius poſitionẽꝫ: ⁊ idem nos poſſumus dicere de igne ex quo nõ ponimus celuꝫ de natura q̃tuor elementorũ. ¶ Ad tertiũ dicẽdum: ꝙ qñ materia ẽ ꝓportionata ad recipiendã actionem ſꝫ virtutẽ agentis: tunc agens facit ſibi ſil'e i ſpecie: ⁊ dicitur agens vniuocũ: qñ aũt materia non ẽ ꝓportiõata ad recipiendam actiõem ſm virtutẽ agẽtis: ſeruatur quidẽ aliqua ſimilitudo effectus ad agẽtẽ ſm ꝙ dic̃ Dionyſiꝰ in ſcḋo cap. de di. no. ꝙ habent cãta cauſarum ſuaꝝ ꝯtingẽtes imagines: ⁊ tamen non opꝫ eodẽ modo inueniri aliqd in cã quo ẽ in effectu: ſed eminẽtiori: ⁊ ita etiaꝫ calor aliquo modo ẽ in ſole nõ qdem denominãs ipſum vt dicatur calidus formalr̃ ſed effectiue ſm virtutẽ calefaciẽdi que in eo eſt. ¶ Ad q̃rtum dicendũ: ꝙ ſubtilitas et raritas nõ inuenitur vniuoce in corpibꝰ celeſtibus ⁊ inferioribus: vt dicit ꝯmenta. in li. de ſuba orbis. vnde ignis dicitur eẽ ſubtiliſſimũ corpoꝝ ſm illam acceptionem q̃ ſubtilitas in inferioribus corpibus inuenitur: tamen auctoritates ex exẽplis ſumpte paꝝ cogunt.

¶ Utꝝ motus celi ſit ab intelligentia. III.

AD tertiũ ſic ꝓceditur. videtur ꝙ motus celi non ſit ab aia vl' intelligentia. Motus enim celi eſt motꝰ nãlis vt in pᷓio celi ⁊ mũdi dicit phus. ſed motꝰ nãlis eſt cuius pncipium ẽ forma corpis naturalis. ergo vr̃ ꝙ motus celi ſit a forma naturali eius: ⁊ nõ ab aliquo mouẽte per apprehenſionem. ¶ P̃. ois motus ab aia eſt cum labore ⁊ pena: vt in ſecũdo ce. ⁊ mũ. dicir: ſed motus celi non ẽ hꝰ: quia non poſſet eſſe continuus ⁊ vniformis. ergo non mouetur ab anima. ¶ P̃. anima intellectiua non ꝯiungitur corpori: niſi mediante ſenſitiuo ⁊ nutritiuo: vt pꝫ ex comparatiõe partium aie ad ſpẽs figuraꝝ in ſecũdo ḋ aia. ſed corpa celeſtia nõ pñt hr̃e aiaꝫ ſẽſitiuã vl' nutritiuã: qꝛ nõ hñt cõpꝰ ꝯplonatũ: q̃le exigir vt ſit inſtr̃m opationũ aie vegetatiue ⁊ ſenſitiue. ergo vr̃ ꝙ nec ab aia intellectiua moueri poſſit. ¶ P̃. oẽ corpus motuꝫ ab aia habet dextrũ ⁊ ſiniſtrũ ⁊ alias differẽtias

poſitionis: ſed corpus celeſte cum ſit totũ vniforme non habet hꝰ diuerſitatẽ in partibus. ergo viderᷓ ꝙ nõ poſſit eẽ motũ ab anima.

Sed contra ẽ qꝛ ꝓbar in 7° phicoꝝ: ꝙ oẽ qḋ mouer localr̃ opꝫ reduci in primũ quod ex ſe mouetur: ſed ex ſe motũ non põt eẽ: vt ꝓbatur ibidẽ niſi illud cuius vna pars ẽ mouẽs: ⁊ altera mota: ⁊ ois talis motus ẽ motus v̓tutis apprehẽdẽtis. g̊ opꝫ motũ celi eẽ ab aliqua virtute apphẽdente. ¶ P̃. ois motus nãlis ẽ corpus exñtis extra vbi ſuum. hoc ãt ẽ ipol'e in celo ponere. g̊ motus celi eſt ab aliqua apprehẽſione.

Reſpondeo dõm: ꝙ circa hoc eſt multiplex opinio. Quidã enim dicũt: ꝙ ſicut motꝰ alioꝝ corpoꝝ ſimpliciũ eſt ex naturis eoꝝ corpalibꝰ: ita ẽt motus corpis celeſtis. Illud aũt non vr̃ eſſe verum qꝛ ois motus eſt ab aliquo motore: In motu ãt corporũ ſimpliciũ: q̃uis forma nãlis ſit pncipiũ motus: non autem ẽ motor. Sed eẽntialis motor ẽ generãs qḋ dedit formaꝫ ⁊ accñtalis ẽ remouens ꝓhibẽs: vt ꝓbar in octauo phyſicoꝝ. que nullo modo ꝯpetunt corpori celeſti. ¶ Et preterea motꝰ nãlis ẽ ad vnam partẽ tñ ⁊ perficitur quiete naturali: ⁊ eſt corporis exiſtentis extra vbi naturale que oia ẽt a corpore celeſti aliena ſunt. Et ideo aly dicunt ꝙ opꝫ motũ corpis celeſtis eẽ ab aliquo intellectu ⁊ voluntate: ſꝫ imediate ab ipſo deo: hoc ẽt ordini diuine ſapientie nõ congruit: cuiꝰ effectꝰ ab vltima per media ꝯueniũt vt Diony. dicit. Et ideo Gregoriꝰ dicit in q̃rto dialogorũ ꝙ corpalis creatura per ſpũalem admiſtratur: ⁊ ideo probabile ẽ: ꝙ aliquis intellectus creatꝰ ſit motor ꝓximus celi. Sciendũ tñ ꝙ phi poſuerunt diuerſos motores diuerſis motibus ⁊ mobilibus. vnde ſm eoꝝ numeruꝫ ꝓbauerunt numeꝝ intelligentiarũ mouentiũ: vnicuiqꝫ tñ orbi aſſignauerũt duos motores: vnũ coniũctũ: quẽ dixerũt aiam orbis: ⁊ alterũ ſeparatum quẽ dixerũt intelligẽtiam: cuius põnis rõ fuit: quia intelligẽtia ſm eos hꝫ formas vl'es que non ꝯueniũt: vt imediate dirigãt in renouationibus diuerſis motus celi: ⁊ in his que per motum celi educũtur. ⁊ ideo opꝫ hẽre motorẽ in quo ſint forme particulares dirigentes in motu: ⁊ hũc dicũt eẽ animaꝫ orbis. Hec aũt poſitio partĩ eſt heretica ⁊ ptim catholice ſuſtineri põt. Ipſi. n. ponũt ꝙ res ſm ordinẽ exeũt a deo: ita ꝙ a cã prima que deus ẽ: creat imediate intelligentia a qua iteꝝ erit aia orbis: ⁊ ab illa ꝓducitur ſuba ipſiꝰ orb. ⁊ pro tãto põt dici motor ꝓximꝰ forma eius vel ania: qꝛ dat ſibi eẽ ſicut cã ſibi ꝓportionata. Hoc aũt fides nr̃a ñ patitur: que ſolum deũ reꝝ creatorem ponit: vt ſupra dictum eſt. Et ideo angelos qui mouẽt orbes: proxime poſſumꝰ motores dicere non formas vel aias: qꝛ orbes recipiũt ab eis motũ tñ: non aũt eẽ. In hoc aũt ſuſtineri põt vt dicamus ſupiores angelos qui hñt formas magis vniuerſales eẽ motores ſepatos ⁊ remotos: angelos autem inferiores qui hñt formas magis pticulares: vt priꝰ dcm̃ ẽ eẽ motores proximos. Unde ẽt Auicen. dicit: ꝙ intelligentie apud phos ſunt: qui in lege vocãr ſupiores angeli vt cherubin ⁊ ſeraphin: aie vero orbiuꝫ dicũr inferiores qui dicũr angeli miniſtery.

Ad primum ergo dõm: ꝙ ſicut ꝯmẽtator dicit in primo celi ⁊ mũ. ꝙ motꝰ celi dicitur nãlis: nõ qꝛ pricipiũ eius actiuũ ſit aliqua forma naturalis. Sed qꝛ ipm corpus celeſte ẽ talis nature: vt talẽ motũ natũ ſit ſuſcipere ab aliquo intellectu. nõ hñs naturaꝫ repugnãtẽ huic motui volũtario: ſicut ẽ in nobis. Nã eni nõ tm dr̃ de forma: ſꝫ ẽt de mã. ¶ Ad 2^m^ dõm: ꝙ phs loqtur ꝯtra illos qui ponebãt celũ de nã iferioꝝ corporum: tũc eni motꝰ ille eẽt ab aia cõtra nãm corpis moti: ⁊ ideo oporteret laborẽ ⁊ penã eẽ in mouẽdo. Sed ſi ponar motus ille ab intellcũ ſm ꝯditiõeꝫ corpis moti: nõ ẽ ibi violẽtia nec labor. ¶ Ad 3^m^ dõm: ſicut dicit ꝯmẽtator i lib. de ſuba orbis: ꝙ corpꝰ celeſte nõ ẽ gñabile nec ẽ corruptibile: ſicut corpꝰ nr̃m: ⁊ iõ nõ indiget aliqua forma vegetãte ipm. Silr̃ ẽt motor eius nõ acquirit cognitionem a rebꝰ: ſꝫ hꝫ ſciam quaſi actiuã: ⁊ ideo nõ indiget aia ſenſitia ⁊ iõ ẽt ſm phos nõ dr̃ vniuoce aia celi ⁊ hois. ¶ Ad 4^m^ dõm: ꝙ ſm phm in ſcḋo celi ⁊ mũ. in corpe celi ẽ aſſignare drias põnum: ita ꝙ dextrũ eiꝰ dicar oriens. vnde incipit motꝰ: ⁊ ſiniſtrũ occidẽs: ⁊ ſuperiꝰ polus meridionalis ⁊ inferius polus ſeptẽtriõalis: ⁊ anteriꝰ ſupius hemiſperium: ⁊ poſteriꝰ iferiꝰ: tñ iſte ptes vt idẽ ꝯmẽtator dic̃: diuerſimode aſſignãtur in corpe celeſti ⁊ in corpibꝰ noſtris q̃tũ ad duo: Pᷓio qa in nobis iſte partes figura ⁊ virtute diuerſificãtur: nõ ãt in corpe celeſti: cũ vndiqꝫ ſit ſphericũ. Scḋo: qa in nobis determinata pars ẽ dextra: que nũqꝫ fit ſiniſtra. In corpe ãt celi illa pars orbis que nunc eſt dextra poſt modum fit ſiniſtra: quia pars que nunc ẽ in oriente poſtmodũ eſt in occidẽte: qḋ contingit ex hoc: ꝙ virtus exequẽs motũ in nobis ẽ actus corporis cuiuſdam affixa organis. ſ. muſculis ⁊ neruis: quod non contigit in corpore celeſti.

¶ Utꝝ numerꝰ reꝝ ꝯueniẽter aſſignerᷓ a Rabão. IIII.

AD quartum ſic ꝓceditur. vr̃ ꝙ incõuenienter a Rabão numerus celoꝝ aſſignetur. Ponit eni ſeptem celos. ſ. empyreũ: criſtallinum: ſydereũ: igneum: olympiũ: ethereũ: ⁊ aereũ. Eſt. n. celũ ſãcte trinitatis in qḋ lucifer aſcẽdere voluit: vt ſupra dcm̃ eſt: hoc aũt ab oibus enumeratis differt. ergo inſufficiẽter videtur celi enũerari. ¶ P̃. ſicut in ſpera aeris ⁊ ignis differt cõuexum ⁊ ꝯcauũ: ita etiã in ſphera celi empyrei ⁊ criſtallini: ſed penes conuexũ ⁊ ꝯcauum ignis ⁊ aeris ſumir duplex celũ: vt infra dicer. g̊ ſilr̃ in celo empyreo dꝫ duplex celũ aſſignarse. ¶ P̃. preter celũ ſydereũ i quo ſũt ſydera fixa: ſũt ẽt orbes ſeptẽ planetaꝝ: qui ẽt celi nomẽ ſortiuntur: cũ g̊ de eis mẽtiõem nõ faciat: vr̃ iſufficiẽter celos aſſignare. ¶ P̃. ſicut aer ⁊ ignis cõicãt cũ celo in luce et diaphaneitate: ita ẽt ⁊ aqua: ſꝫ rõne hꝰ ꝯuenientie aer et ignis celũ dicũtur. g̊ vr̃ ꝙ oportuiſſet ſilr̃ aquam elemẽtum iter celos computare.

Sed contra vr̃ ꝙ nõ ſint tot celi: ſꝫ ſolũ tres: per hoc qḋ legitur pᷓie Corin. 20. Paulus vſqꝫ ad tertiũ celum raptus.

Reſpõdeo dicẽdo: ꝙ celũ põt noiari: aut ſolũ ab aliq̃ celeſti ꝓꝑetate: aut ſil'a ꝓprietate ⁊ nã. Nã eniꝫ corporis celeſtis eſt vt ſeparatũ ſit a corruptiõe ⁊ a cõtrarys: ꝓprietates ãt eius pcipue attendũtur in altitudie ſitus ⁊ claritatis participatione. Si ergo noiemus celũ a nã ⁊ ꝓprietate celeſti ſic ẽ triplex celum: quorũ vnũ ẽ vniforme ⁊ imobile. ſ. empyreũ. Scḋꝫ vniforme ⁊ imobile. ſ. celũ criſtallinũ. Tertiũ difforme i partibus ⁊ mobile. ſ. ſydereũ. Si aũt dicatur celũ a ꝓprietatibus celeſtibus tãtuꝫ: ſic erit q̃druplex celũ. Sũt enim duo elemẽta que ſimul claritatẽ lucis participant ⁊ altitudinẽ ſitus. ſ. aer ⁊ ignis: in quoꝝ vtroqꝫ diſtinguir pars ſupior quãtũ ad cõuexũ ſphere ipſius: ⁊ pars iferior quãtũ ad cõcauuꝫ: pars ergo ſuperior ſphere ignis dr̃ celum igneũ: eo ꝙ ignis ibi puriſſimus eſt ꝓpriã nãꝫ ſeruãs: ps autẽ iferior eiꝰ celũ olympiũ dicir a quodã mõte q noiar olympus in macedonia q vltra nubes i altũ dr̃ porrigi: ſuperior vo ps aeris dr̃ celũ ethereũ pp iflamatiõem illius ptis ex propingtate ignis: qꝛ vt i pᷓio ce. ⁊ mũ. dr̃ nomen etheris deſignat corpus velocis motus cito inflamabile

vel inflamās:iſerioꝛ vero pars aeris dr̄ celum aereū i q̄ ē aer ſ̄m ſuās ꝓprietatē aeris nobis noti:⁊ i vſū nr̄ꝫ veniētl.

Ad primum ḡ dōm:ꝙ celū ſancte trinitatis noīnaꝛ̄ metaphoꝛice ipſa celſitudo diue maieſtatis ⁊ trāſumptiua ſilitudine q̄lis pōt eē coꝛpoꝛaliū ⁊ ſpūaliū ſ̄m ꝓpoꝛtionabilitatē.⁊ iō nō opoꝛtuit vt in eandē diuiſionē cū celis coꝛpalibꝰ vēiret. ❡ Ad 2ᵐ dōm:ꝙ coꝛpꝰ illud qđ nā celū dr̄:nō ē alterabile ex cōtactu alteriꝰ coꝛpis.⁊ iō eandē nām retinet i q̄libet ſui eternitate.⁊ iō i talibꝰ coꝛpibꝰ nō diſtinguiꝛ̄ duplex celū ſ̄m ſupioꝛē ⁊ iferioꝛē ꝑtē:ſic̄ in aere ⁊ igne:cuiꝰ extremitates ex alteratōe coꝛpoꝝ ꝯtigētiū diuerſis ꝓpꝛietatibꝰ diſponūtur. ❡ Ad 3ᵐ dōm:ꝙ ſub celo ſydereo icludūꝛ̄ celi ſeptē planetaꝝ:cui oēs in h̄ ꝯueniūt cū ſphera ſtellarū fixaꝝ ꝙ hn̄t diffoꝛmitatē in ꝑtibꝰ ex eo ꝙ aliq̄ ꝑs eſt lucida vt ſtella:⁊ altera ꝑs diaphōa:vt ſūt reliq̄ alie ꝑtes oꝛbis. ❡ Ad 4ᵐ dōm:ꝙ q̄uis aqua ꝑticipet diaphonitatē: nō tn̄ ꝑticipat altitudinē ſitꝰ:cū in pluribꝰ ſit graue q̄ꝫ leue: eſt eni graue in loco ignis ⁊ aeris:leue vō in loco terre totū:ignis vō ē leuis ſimplr̄:aer āt in pluribꝰ leuis q̄ꝫ grauis vt dr̄ in 4° ce.⁊ mū.⁊ iō elemētū aque nō ꝯſeq̄ꝛ̄ nomē celi. ❡ Ad 5ᵐ dōm:ꝙ ꝑ triplex celū itelligiꝛ̄ ſ̄ꝫ glo. triplex genꝰ viſionis:vel ēt triplex hierarchia:vl' pōt dici:ꝙ tertiū dr̄ empyreū vt tn̄ triplex celū ſumaꝛ̄ qđ nām celeſtē hꝫ.vt dcm̄ ē.ſ.empyreū criſtallinū:ſydereum.

❡ Utꝝ opꝰ tertie diei ꝯueniēter deſcribaꝛ̄. V.

AD quintū ſic ꝓcediꝛ̄. vr̄ ꝙ incōueniēter opꝰ tertie diei deſcribatur. Jn 3ᵃ eni die fcā ē diſtinctio mediȷ elementi ab vltio: ſed ſub medio elemēto includitur ignis aer ⁊ aq̄:vt dcm̄ eſt:cū ḡ ignis ⁊ aer ſint nobilioꝛa q̄ꝫ aq̄:vr̄ ꝙ incōueniēter eoꝝ mentiōem ꝑtermiſit. ❡ P̄.cuilibet coꝛpi debeꝛ̄ locꝰ nālis ſ̄m exigētiā ſue foꝛme. Un̄ ꝯmen. dicit in octauo phȳcoꝝ: ꝙ quanto ignis accipit de ſpē in gn̄atiōe tn̄ hꝫ de vbi:ſꝫ aqua etiā an̄ tertiū diē foꝛmā nālē habuerat: qđ pꝫ ex ſcriptura: q̄ ipſiꝰ aq̄ in ꝑncipio mentiōem facit.ḡ a ꝑnꝰ ſue creationis i ſuū locū tēdebat.ḡ nō vr̄ 3ᵉ diei opꝰ ꝯgregatio aq̄ꝝ i vnū locū. ❡ P̄.i elemētl ē talis oꝛdo ꝙ ſubtiliꝰ ſe hꝫ ad minꝰ ſubtile:ſic̄ ꝯtinēs ad ꝯtētū.vn̄ ignis ꝯtiet aerē:⁊ aer aquā ſꝫ aq̄ ēt ē ſubtilioꝛ terra.ḡ aq̄ dꝫ totā terrā ꝯtinere: ⁊ nō i vnā ꝑtē eiꝰ cōgregari. ❡ P̄.a loco in quē moueꝛ̄ coꝛpus nāliter:nō pōt moueri niſi violēter:vt i 2° ce.⁊ mun.hēꝛ̄. Si ḡ aq̄ nāliter ꝯgregaꝛ̄ in vnā ꝑtē terre:vr̄ ꝙ ad alias ꝑtes defluere nō poſſet:niſi violēter. Nullus āt motꝰ violētꝰ ē ꝑpetuꝰ:vt in ꝑ ce.⁊ mū.dr̄. Cum ḡ ex mari:qđ diciꝛ̄ locꝰ ꝯgregatiōis aq̄ꝝ:indeficiēter aq̄ ad reliq̄s ꝑtes terr̄ deriueꝛ̄:qđ ipa perēnitas fluuioꝝ oñdit:vr̄ ꝙ nō nālr aq̄ in vnū locū ꝯgregēꝛ̄:⁊ ita incōueniēter talis ꝯgregatio in inſtitutiōe nāe ꝯmemoꝛaꝛ̄. ❡ P̄.i loco nāli vnūqđq; elemētū ē puꝝ ⁊ ſimplex:ſꝫ aq̄ in mari nō vr̄ eē puꝝ elemētū:qđ ipa ſalſedo oñdit:cū aq̄ de nā ſua ſit iſipida.ḡ vr̄ ꝙ nō nāliter in locum vnum.ſ.in mare aque congregentur ⁊ ſic idem quod prius. ❡ P̄.plante vidētur ad oꝛnatum terr̄ ꝑtiere:ſꝫ ad oꝛnatū deputāꝛ̄ tres vltimi dies.ḡ i oꝑe tertie diei ð ꝓductiōe plantaꝝ mētio faciēda nō erat. ❡ P̄.herbe q̄dā vl' plāte nō videꝛ̄ i 3ᵃ die eē ꝓducte:ſꝫ pꝰ pctm̄ hoīs:vt hr̄ Gen̄. 3° Spias ⁊ tribulos germiabit tibi.ḡ vr̄ ꝙ incōueniēter i 3ᵃ die dicaꝛ̄ terrā herbā virentē ꝓtuliſſe:cū h̄ nō ſit vl'r veꝝ. ❡ P̄.ſicut plāte gn̄anꝛ̄ i terra:ita ēt ⁊ coꝛꝑa mineralia.ḡ vr̄ ꝙ inſufficiēter reꝝ ꝓductiōem determinet ſcriptura:cum in hac die de mineralibus mentio nonfiat.

Reſpōdeo dicēdū:ꝙ opꝰ diſtinctionis attenditur ſ̄m hoc ꝙ coꝛꝑibꝰ q̄ ſ̄t elementa mundi:conferūꝛ̄ virtutes vl'r ad nāles effectus mouētes:cuiuſmōi ſunt qualitates actiue ⁊ paſſiue elementoꝝ:⁊ iō hꝫ qualitates in inferioꝛibꝰ elemētis tertia die collate intelligūtur:qbꝰ adinuicē ⁊ ꝓpꝛietate ⁊ ſitu ſeparātur:eo ꝙ inter q̄litates elementares ēt grauitas ⁊ leuitas ꝯtinēꝛ̄:que ſūt ꝑnᵃ motꝰ elementoꝝ ad ꝓpꝛia loca:⁊ ēt quietis nālis eoꝝ in eiſdē ſicut caliditas ⁊ frigiditas ſunt principia alterationis:et ideo ex collatione talis virtutis dicūtur aque tertia die in vnum locum congregate.

Ad primum ḡ dōm:ꝙ ignis ⁊ aer ſunt elementa magis latentia:eo ꝙ non ita ſenſu percipiūtur:ſicut aqua:⁊ ideo legiſlatoꝛ rudi ppl'o legem ꝓponēs ex manifeſtis que tetigit:occulta intelligēda reliquit. ❡ Uel dōm vt prius dcm̄ eſt:ꝙ aer quantū ad ſuperioꝛē ꝑtem ꝯpꝛehēdiꝛ̄ noīe celi:quātū vō ad inferioꝛē noīe aq̄ ꝑꝑ ſilitudinē humiditatis quā cū aqua hꝫ: cuius vapoꝛibꝰ reſolutis quodāmodo aer inſpiſſaꝛ̄. ❡ Ad ſcđꝫ dōm:ꝙ ſicut caloꝛ ⁊ frigus non ſunt foꝛme ſubāles elemētoꝝ:ita nec grauitas ⁊ leuitas:quia nō poſſent eē alijs coꝛꝑibus accidētales. vnde ſicut ſubālis non ē ꝑncipium alteratiōis:niſi mediante caloꝛe vel frigoꝛe:ita nec ē ꝑnᵃ motus vl' quietis localis:niſi mediante grauitate ⁊ leuitate.⁊ ideo q̄uis aqua foꝛmā ſubālē ex oꝑe creatiōis habuerit:non tn̄ ex hoc in ꝓpꝛium locū ꝯgregabaꝛ̄.ſed per opꝰ ſue diſtinctionis intelligūtur hec oꝑa oꝛdinata ſ̄ꝫ tēpus ſiue ſ̄m naturā. Uerbū āt ꝯmentatoꝛis intelligēdū ē de coꝛꝑibus ſ̄m ꝙ ſunt in ſui cōplemento quātū ad primū ⁊ ad ſcđꝫ eē. ❡ Ad tertiū dōꝫ:ꝙ quāto aliquod elementū ē ſubtilius:tanto eſt maius in quantitate.⁊ iō aer ē maioꝛ q̄ꝫ aqua:⁊ aqua q̄ꝫ terra.⁊ ideo aer complectitur iſta duo vndiq; ꝯplexus ſphericā figurā.a quo defic̄ aq̄: que q̄dē terrā cingit non totā operiēs ipſam:complexus quidē circulū:ſed deficiēs a ꝯplexione ſphere:⁊ hoc etiā ſeq̄tur neceſſitatē finis:vt in terra poſſit eē hitatio aīaliū reſpirantium ⁊ generatio plantaꝝ:terra vero quaſi minima in centro concluditur. ❡ Ad q̄rtū dōm:ꝙ coꝛpoꝛa inferioꝛa ꝑter motus ꝓpꝛios ſequūtur quodāmō motū ſuperioꝝ:⁊ quāto ē ꝑfectius coꝛpus inferius:tāto magis cōſequiꝛ̄ de motu ſuperioꝛis:qđ pꝫ ex hoc ꝙ in coꝛꝑibus celeſtibus oꝛbis inferioꝛ ꝑter motū ꝓpꝛium retinet motum ſupioꝛis oꝛbis quo deferꝛ̄:ita ēt eſt in elementis:ꝙ ex motu coꝛpoꝝ celeſtiū aliquid cōſequūtur de motu circulari ꝑter motus ꝓpꝛios nāles:qđ euidentiſſime appꝫt in reflatu maris qui ſeq̄ꝛ̄ motū lune:non tamen hoc fit ꝑ motū violentū:q2 dicit ꝯmen. in q̄rto ce.⁊ mun. ꝙ motꝰ quibus elemēta ſequūtur impſſiones coꝛpoꝝ celeſtium non ſunt violēti:cum ſit ſ̄m naturalem oꝛdinē coꝛpoꝝ: ꝙ inferioꝛa impꝛeſſionē ſuperioꝝ ſequantur:⁊ tanto plꝰ q̄to ꝑfectius fuerit in natura coꝛpus inferiꝰ: ⁊ per hunc modū ex impꝛeſſione celi mouentis elemēta ad mixtionē aqua ſubingreditur terrā: vt ſit apta ad gn̄ationē mineraliū ⁊ animalium ⁊ plantaꝝ:⁊ exinde in locū ꝓpꝛiū naturali motu reuertiꝛ̄: vt dr̄ eccle. pꝛio. Ad locum vn̄ exeunt flumina reuertūtur. ❡ Ad quintum dōm. ꝙ oīa elemēta in loco vbi cōtingunt ſe alterātur a ſua natura: vt ſit quidam motꝰ cōiunctionis inter ea:⁊ exinde in mari cātur ſalſedo ex admixtione vapoꝛis terreſtris ſimul cū aduſtione radiȷ ſolaris:⁊ hoc ꝑcipue pꝛope terram ⁊ i ſuperficie. Jn pꝛofūdo enī pelagi inuēitur aqua dulcis vt pꝫ ex vbis phi dicētis in lib. de aīalibus ꝙ quidam piſcis qui dicitur malarie:iuenitur valde magnus in locis pelagogis: in quibus abundant aque dulces. ❡ Ad ſextum dōm:ꝙ de pꝛoductione plantarū vr̄ eē diuerſitas inter Aug. ⁊ alios ſanctos. Augu. enim videtur velle:ꝙ cū dr̄ pꝛoducat terra herbam virentem ⁊c̄. Non intelligiꝛ̄

tūc plātas eē ꝓductas in ꝓpꝛia nā:ſꝫ tūc terre datā eſſe virtutē germinatiuā ad ꝓducēdū plantas oꝑe pꝛopagationis:alijs āt vr̄:ꝙ tūc ēt plāte ꝓducte ſunt: vtroq; autē mō ꝯueniēter ꝓductio plātaꝝ ad opꝰ diſtinctiōis pertinet:q2 ad eaꝝ pullulatiōem ſufficit virtꝰ celeſtis loco patris.⁊ vtus terre loco matris vt phs dicit. Et ſic pꝛincipia cōia actiua que ad opꝰ diſtinctionis ꝑtinēt:ſufficiunt ad gn̄atiōē plātaꝝ: nō āt ad ꝓductionē aīaliū:ad quā req̄riꝛ̄ virtꝰ foꝛmatiua in ſemie exn̄s:vl' q2 q̄libet res ꝑtinet ad oꝛnatū illiꝰ loci in quo moueꝛ̄:⁊ nō in quo q̄eſcit. Plāte āt radicitꝰ infixe terre adherēt:⁊ iō ad oꝛnatū eiꝰ non ꝑtinēt:ſꝫ cū ipa cōputāꝛ̄:ſicut dicit Aug. ſup Geneſim.ii. ❡ Ad 7ᵐ dōm:ꝙ plāte nociue ſil' ēt cū alijs ꝓducte ſūt: nō tn̄ hoī an̄ pctm̄ nociue fuiſſent diuina ꝓuidētia ipm̄ ꝓtegente:ſꝫ poſt pctm̄ in nocumētū hoīs eē ceperūt. vnde ſignāter dr̄ germinabit tibi. ❡ Ad octauū dōm: ꝙ gn̄atio mineraliū ē occulta in viſceribꝰ terre: ⁊ iō non opoꝛtuit de his ppl'o facere mētiōem:ſꝫ de his ſolū q̄ māifeſta ſūt. ❡ P̄. mineralia nō ꝑticipant aliquē gradū dignitatis in entibꝰ ſupꝛa elemēta cū vita careāt:ꝑꝑ qđ non opoꝛtuit de his ſpecialr̄ fieri mētionē. ❡ Expoſitio textus.

QUod de aquis factum eſſe credi poteſt ⁊c̄) Hoc intelligēdū eſt quantū ad pꝛopꝛietatem perſpicuitatis:⁊ nō q̄tum ad nām coꝛpis elemētaris:ſꝫ hoc ēt credi pōt:q2 ꝯtra fidem non eſt. Sed ſpūs ſcūs q̄uis ⁊c̄.) Notandum ꝙ hic auctoꝛes noſtros noīant eos qui libꝛos canonicos ediderunt.ſ.apoſtolos ⁊ ꝓphetas:q hec ſcribere nō curauerūt ſꝫ ab alijs ſanctis aſſeritur ⁊ phis ꝓbaꝛ̄ celum eē ſphericе figure:quod rōnibꝰ nālibus:⁊ ēt mathematicis dmōſtratur. (Quē āt ſiſtet ⁊c̄) De hoc ēt apđ phos ē duplex opinio. Ariſto. enī vult:tm̄ oꝛbes moueri:⁊ nō ſtellas hr̄e: ſꝫ ptholo. vult ſtellas hr̄e ꝓpꝛium motū ꝑter motū oꝛb. q̄uis aūt vtroq; mō motꝰ localis celeſtibꝰ oꝛbibus aſcribatur. motꝰ tn̄ variās aliq̄d in eiꝰ ſubā ab eo excluditur. ex cuiꝰ ꝑuatiōe firmamētū vocaꝛ̄. (Poſt h̄ q̄ri ſolet ⁊c̄) Preter hāc rōnē myſticā que in lr̄a tāgiꝛ̄:aliā lr̄alē magiſter in hiſtoꝛijs aſſignat. quā ēt et Raby moyſes tāgit: q2.ſ.in ſcđa die mediū elemētū a ſupꝛemo diſtinguebaꝛ̄: ⁊ ita nō erat ꝑfcā diſtinctio mediȷ elemēti:niſi etiam ab infimo diſtingueretꝛ̄:⁊ ſic pꝫ opus ſcđe diei in tertia die cōſūmatū eē:⁊ iō bn̄dictio tertie diei ad vtrūq; referꝛ̄.

❡ De opere quarte diei :quando facta ſunt luminaria. ❡ Diſt. XV.

SEquitur. dixit deꝰ. Fiant luminaria i firmamēto celi: ⁊ diuidāt diē ac noctē. Jn ꝑcedēti triduo diſpoſita ē vniuerſitatis hꝰ mūdi machina ⁊ ꝑtibus ſuis diſtributa. Foꝛmata eni luce pꝛia die que vniuerſa illuſtraret duo ſequētes dies attributi ſūt ſupꝛeme ⁊ infime ꝑti mūdi:firmamēto.ſ. ⁊ aeri ⁊ terre ⁊ aq̄. Nā ſcđa die firmamētū deſuper expanſū ē. Tertia vero aq̄ꝝ molibꝰ intra receptacula ſua collectis terra ē reuelata atq; aer ſerēatꝰ. Quatuoꝛ igitur mundi elementa illis diebꝰ ſuis locis diſtincta ſūt ⁊ oꝛdinata. Tribꝰ aūt ſequētibus diebꝰ oꝛnata ſunt illa quatuoꝛ elementa. Quarto eni oꝛnatū ē firmamētū ſole ⁊ luna ⁊ ſtellis. Quinta aer in volatilibꝰ ⁊ aq̄ i piſcibus oꝛnamēta acceperūt. Sexta accepit terre iumēta ⁊ reptilia ⁊ beſtias:poſt q̄ oīa factus eſt hō de terra ⁊ in terra:non tn̄ ad terrā:nec ꝓpter terram:ſed ad celum ⁊ ꝓpter celum.

❡ An̄ alia ð oꝛnatu celi agiꝛ̄ ſic̄ priꝰ factum eſt.

QUia ḡ celū ceteris elemētis ſpē ꝑſtat priuſq; alijs fcm̄ ē. iō an̄ alia oꝛnatur i q̄rto die quo fiūt ſydera. Que iō facta ſūt. vt per ea illuſtrareꝛ̄ iferioꝛ ꝑs ne eēt hitātibꝰ tenebꝛoſa. Jnfirmitatiq; hoīū ꝓuiſū ē: vt circūeunte ſole potirenꝛ̄ hoīes dei noctiſq; viciſſitudine ꝑꝑ doꝛmiendi vigilādiq; neceſſitatē: ⁊ ēt iō ne nox indecoꝛa remaneret: ſꝫ luna ac ſyderibꝰ ꝯſolarēꝛ̄ hoīes:qbꝰ in nocte oꝑandi neceſſitas icūberet: ⁊ q2 q̄dā aīalia ſūt q̄ lucē ferre nō pn̄t. Qđ āt ſubdiꝛ̄ ⁊ ſint i ſigna: ⁊ tꝑa ⁊ dies ⁊ ānos:q̄lio accipiēdū ſit:queri ſolet. Jta eni dictū vr̄:q̄ſi quarto die cepiſſent tēpoꝛa:cū tn̄ priꝰ triduū ſine tꝑe non fuerit. Jđoq; tꝑa q̄ fiūt ꝑ ſydera nō ſpacia morarū: ſꝫ viciſſitudinem aeree q̄litatis debemꝰ accipe:q2 talia motibꝰ ſydeꝝ fiunt ſicut dies ⁊ āni quos vſitate nouimꝰ. Sūt.n.i ſigna ſerenitatis ⁊ tēpeſtatis: ⁊ in tꝑa:q2 ꝑ ea diſtinguimꝰ quatuoꝛ tēpoꝛa anni.ſ. ver:eſtatē:autūnū: ⁊ hyemē. Uel ſūt in ſigna ⁊ tꝑa.i.in diſtictiōe hoꝛarū tꝑis:q2 priuſq; fierēt oꝛdo tēpoꝝ nullis notabaꝛ̄ indicijs. vel meridiana hoꝛa vel qualibet hoꝛa hec quarta die facta ſunt.

❡ De opere q̄nte diei q̄n creauit deus ex aquis volatilia ⁊ natatilia.

DIxit ēt deus. Pꝛoducāt aque reptile aīe viuētis: ⁊ volatile ſuꝑ terrā ⁊c̄. Opus q̄nte diei eſt foꝛmatio piſciū ⁊ auiū:quibꝰ duo elemēta oꝛnanꝛ̄: ⁊ de eadē mā.i. de aquis piſces ⁊ aues creauit. Uolatilia leuans i aera: ⁊ natatilia remittens gurgiti.

❡ De opere ſexte diei quādo creata ſunt aīalia ⁊ reptilia terre.

SEquitur. dixit deꝰ. Pꝛoducat terra aīam viuentē:iumēta ⁊ reptilia ⁊ beſtias terre ſ̄m ſpecies ſuas ⁊c̄. Sexte diei opꝰ deſcribitur cū terra ſuis animalibus oꝛnari dicitur.

❡ Utꝝ poſt peccatū venenoſa aīalia noxia fcā fuerint an pꝛopter peccatum nocere ceperint prius facta innoxia.

QUeri ſolet de venenoſis aīalibꝰ ⁊ ꝑnicioſis: vtꝝ poſt peccatum hoīs ad vindictā creata ſint:an potiꝰ creata innoxia pctōꝛibꝰ nocere ceperit. Sāe

dici pōt ꝙ creata nihil hoī nocuiſſēt ſi ñ peccaſſet. Puniēdoꝝ nāq; vicioꝝ ⁊ terrēdoꝝ: vl' ꝓbāde ⁊ ꝑficiēde ꝟtutis cā nocere ceperūt. Fuerūt ḡ creata inoxia: ſ; ꝑ pctm̄ fctā ſunt noxia.

⁋ Utrum minuta aialia tunc creata fuerint.

De qbuſdā ēt minutis aiantib⁹ q̄ſtio ē vtꝝ i primis ↄditionib⁹ creata ſint: an ex reb⁹ cōꝛuptis poſtea oꝛta ſint. Pleraq;.n. de hūidoꝝ coꝛpoꝝ vicijs vel exaltationib⁹: ſiue ð cadauerib⁹ gignūt̄. Quedā ēt ð coꝛꝛuptiōe lignoꝝ ⁊ herbaꝝ ⁊ fructuū: ⁊ de⁹ actoꝛ oiu; ē. Pōt āt dici ꝙ ea q̄ ð coꝛꝑib⁹ aialiū maxie moꝛtuoꝝ naſcūt̄ cū aialib⁹ creata nō fuerit niſi potētial'r ⁊ māl'r. Ea ꝟo q̄ ex tra vl' aqs naſcūt vel ex herbis que terra germinātē oꝛta ſūt: tūc creata fuiſſe ñ icōgrue dici pt̄.

⁋ Quare poſt omnia factus eſt homo.

Omnib⁹ āt creatis atq; diſpoſitis nouiſſime fcūs ē hō tāq; dñs ⁊ poſſeſſoꝛ q ⁊ oib⁹ p̄ferēdus erat. Uñ ſeqt̄. Uidit de⁹ ꝙ eēt bonū ⁊ ait. Faciam⁹ hominē ⁊c̄. S; anq; de hoīs creatiōe tractem⁹: qð ſupra breuiter tetigim⁹: pleni⁹ ꝟſantes: clari⁹ faciam⁹. In hac.n. reꝝ diſtictione catholici tractatoꝛes diſſētire: vt ſupra dixim⁹: inueniūtur. Alijs dicētib⁹ res creatas atq; diſtictas ꝑ; ſpēs ſuas ꝑ iteruallа. vi. dieꝝ. Quoꝝ ſnie. quia lr̄a geneſis magis iſeruire vi᷑ atq; catholica eccleſia magis appꝛobat. iō hacten⁹ ſtudioſe docuim⁹ qūo ex illa cōi mā pꝛi⁹ ifoꝛmiter fcā: poſtea reꝝ coꝛpaliū gn̄a ꝑ ſex dieꝝ volumia diſtictim ſint foꝛmata. Alijs āt vi᷑ ꝙ nō ꝑ interualla tꝑoꝝ fcā ſint: ſ; ſil' ita foꝛmata ad eē pꝛodierit. Qð Aug. ſuꝑ geneſi; plurib⁹ modis nitit̄ oñdere. dicēs elemēta q̄tuoꝛ ita foꝛmata: ſic̄ mō apparēt ab initio extitiſſe: ⁊ celū ſyderib⁹ oꝛnatū fuiſſe. Quedā ꝟo nō foꝛmal'r ſ; māl'r tunc fcā fuiſſe: q̄ p⁹ ꝑ tp̄us acceſſū foꝛmal'r diſticta ſūt: vt herbe: arboꝛes: ⁊ foꝛte aialia. Oia ergo in ip̄o tꝑis initio fcā eē dicūt. ſ; q̄dā foꝛmal'r ⁊ ꝑ; ſpēs q̄s hr̄e cernim⁹: vt maioꝛes mūdi ꝑtes: q̄dā ꝟo māl'r tm̄: ſ; vt dicūt: Moyſes loquēs rudi ⁊ carnali pp'lo locutiōis modū tēꝑauit de deo loquēs: a ſili hoīs q ꝑ moꝛas tempoꝝ oꝑa ſua ꝑficit: cū ip̄e oia oꝑa ſua fecerit. Unde Aug. Iōq; ingt moyſes diuiſim refert deū illa oꝑa feciſſe: qa nō potuit ſil' ab hoīe dici. quod deo ſil' potuit fieri. Itē potuit diuidere ſcriptura loquēdi tꝑib⁹: qð de⁹ oꝑandi tꝑib⁹ ñ diuiſit. Illi q his auctoꝛitatib⁹ ⁊ alijs huiuſmōi inherētes dicūt q̄tuoꝛ elemēta atq; celi luminaria: ita foꝛmata ıl' eē ⁊ hūiſſe illos ſex dies: quos ſcriptura memoꝛat ſex reꝝ gn̄a. xij. diſtinctiones appellāt: q̄ ſil' facte ſunt: partiꝫ foꝛmaliter partim cauſaliter.

⁋ Qūo itelligēdū ē deū reqeuiſſe ab oi oꝑe ſuo.

Nā; ð ſeptio die reqe aliqd nos eloq oꝑ;. Scriptū ē q: ↄpleuit de⁹ die ſeptio oꝑ⁹ ſuū ⁊ reqeuit die ſeptio ab vniuerſo oꝑe qð patrarat. Reqeuiſſe di᷑ de⁹ ſeptio die nō q̄ſi oꝑando laſſus: ſ; ab vniuerſo oꝑe reqeuit: q: nouā creaturā facere ceſſauit. Reqeſcere.n. ceſſare di᷑. Uñ i apocalipſi. Nō hēbāt reqē dicētia. Scūs: ſcūs: ſanct⁹ .i. dicere nō ceſſabant. Reqeuiſſe igr̄ deus di᷑ q: ceſſauit a faciēdis gn̄ibus creature: q: vltra noua nō ↄdidit. Uſq; nūc tn̄ vt veritas i euāgelio ait. Oꝑat̄ pī cū filio. ſ. āminiſtrationem eoꝛūdē geneꝝ q̄ tūc inſtituta ſūt. Creatoꝛis eni ꝟt⁹ cā ſubſiſtēdi ē oi creature. Qð ḡ di᷑ pī meus vſq; mō oꝑat̄: ⁊ ego oꝑeroꝛ illud vniuerſe creature cōtinuā admiſtratiōem oñdit. Die ḡ ſeptio reqeuit: vt nouā creaturā nō faceret vlteri⁹: c⁹ mā vl' ſilitudo nō ꝑceſſerit: ſ; vſq; nūc oꝑat̄. vt qð ↄdidit ↄtiicr̄ ⁊ gubernare ñ ceſſet.

⁋ Qual'r accipiēdū ſit ꝙ deus di᷑ ↄpleſſe opus ſuū ſeptio die cū tūc reqeuit ab oi oꝑere ſuo.

Sed querit̄ qūo ſeptio die dicat̄ de⁹ ↄpleuiſſe opus ſuū cū ab oi oꝑe illo die reqeuerit: nec aliqð gen⁹ nouum reꝝ fecerit. Alia trāſlatio h;. Cōſūauit de⁹ die ſeptio oꝑa ſua: q̄ nihil qōnis affert: qa māifeſta ſūt q̄ i eo fcā ſunt ⁊ eo die oiu; cōſūmatio ꝑfcā ē: ſicut ſcriptura oñdit. cum ait. Uidit de⁹ cūcta q̄ fecerat: ⁊ erāt valde bona. Oia qdē nāliter bona erāt: nihilq; in ſui nā vicij habētia. Et ſunt bona q̄ ↄdidit de⁹ ēt ſingl'a ſil' ꝟo vniuerſa valde bona: q: ex oib⁹ cōſiſtit vniuerſitas āmirabilis pulchꝛitudo i q̄ ēt illud qð malū dr̄ bñ oꝛdinatū ⁊ loco ſuo poſitū emiñēti⁹ ↄmēdat bona vt magis placeant ⁊ laudabilioꝛa ſint dū ↄꝑant̄ mal'. Sexta ḡ die fcā eſt oium opeꝝ ↄſūmatio. Iō p̄miſſa oꝛit̄ q̄ſtio. ſ. qūo dicat̄ de⁹ die ſeptio oꝑ⁹ ſuū cōpleſſe: qð hebꝛaica ꝟitas h;: i quo tn̄ nihil nouū creaſſe di᷑. niſi foꝛte dicat̄ die ſeptio cōpleſſe oꝑ⁹ ſuu;: qa ip̄; bñdixit ⁊ ſāctificauit: ſic̄ ſubijcit ſcriptura. Bñdixit die ſeptio ⁊ ſcificauit illu;. Oꝑ⁹.n.ē benedictio ⁊ ſanctificatio: ſicut Salomon aliqd oꝑeris fecit cū templū dedicauit.

⁋ Que ſit ſcificatio ⁊ benedictio ſeptimi diei.

Illū āt diē ſcificaſſe ⁊ bñdixiſſe legit̄: q: myſtica p̄ ceteris bñdictōe ⁊ ſcificatiōe eū dōauit. Uñ i lege dr̄. Memēto ſcificare diē ſabbati. Et ide ē ꝙ numerādo dies vſq; ad ſeptimū ꝓcedim⁹: ⁊ dicim⁹ ſeptē eē dies quoꝝ repetitiōe oē tp̄s agit̄: nō qn ali⁹ ſit ab illis dies octau⁹ ⁊ non⁹: ⁊ ſic de ceteris: ſ; q: i ſex dieb⁹ reꝝ gn̄a diſtincta ſūt. Et i ſeptimo l; nō fuerit nouū gen⁹ reꝝ inſtitutū: tn̄ fuit i eo q̄ſi qdā nou⁹ ſtatus ſcificatiōis opeꝝ: ⁊ reqetiōis opificis. Pōt ēt ſic expōi illð. Cōpleuit die ſeptio oꝑ⁹ ſuū. i. ↄpletū ⁊ cōſūmatū vidit.

⁋ Diuiſio textus.

Post opus creatiōis ⁊ diſtinctiōis. h̄ incipit magiſter ꝓſeq oꝑ⁹ oꝛnatū. Et diuidit̄ in ꝑtes duas. In pꝛia determinat de oꝑib⁹ triū vltimoꝝ dieꝝ qui ad oꝛnatū deputāt̄. In 2ª determinat de qete ſeptime diei: in qua toti⁹ oꝑis ↄſumatio oñdit̄. ibi (Iā de ſeptie diei requie ⁊c̄.) Pꝛia in duas. In pꝛia ꝓſeqt̄ oꝑ⁹ oꝛnatū ꝑm ſententiā aliq̄ꝝ ſanctoꝝ. In 2ª ꝓſeqt̄ ſniam Augu. de oꝑib⁹ ſex dieꝝ. ibi. (Sed anq; de hoīs creatiōe ⁊c̄) Pꝛia i tres ꝑm tres dies qb⁹ oꝑ⁹ oꝛnatū ꝑficit̄. In p̄ma.n. determiat de oꝑe q̄rte diei. In 2ª de oꝑe qnte. ibi (Dixit deus: ꝓducāt aq. ⁊c̄.) In 3ª de oꝑe ſexte diei. ibi (Seqt̄ dixit de⁹ ꝓducat terra ⁊c̄.) ⁋ Circa primā duo facit. Pꝛimo diſtinguit oꝑa oꝛnat⁹ abinuicē ⁊ ab oꝑib⁹ diſtictiōis. 2° ꝓſeqt̄ ſpāliter oꝑ⁹ q̄rte diei. ibi (Q: ḡ celū ⁊c̄.) 3° mouet quādā dubitatiōem ⁊ ſoluit ibi. (Qð āt ſubdit̄ ⁊ ſit in ſigna ⁊c̄) (Seqt̄ dixit de⁹ ⁊c̄.) Hic deſcribit̄ oꝑ⁹ ſexte diei. Et circa h̄ tria facit. Pꝛimo ponit oꝑ⁹ qð ſexto die fcm̄ ē. Scðo mouet circa h̄ duas qōnes: vnam de aialib⁹ nociuis. ibi. (Queri ſolet ð venenoſis ⁊c̄.) Aliā de aialib⁹ ex putrefactione gn̄atis. ibi (De qbuſdā ēt minutis ⁊c̄) 3° aſſignat rōne; oꝛdinis ei⁹: qð vltimo fcm̄ ē ad oꝑa p̄cedentia. ibi. (Oib⁹ āt creatis ⁊c̄.) (iā de ſeptie diei reqe ⁊c̄.) Hic magiſter ꝓſeqt̄ ea q̄ ad ſeptimū diē ꝑtinēt. Et circa hoc tria fac̄. Pꝛimo oñdit qūo itelligat̄ auctoꝛis reqes. 2° qūo intelligat̄ oꝑis ↄſumatio. ibi. (Sed q̄rit̄ qūo ſeptia die ⁊c̄) 3°. oñdit qūo itelligat̄ ip̄i⁹ diei ſcificatio. ibi (Illum autē diem ſanctificaſſe ⁊c̄.)

⁋ Queſtio I.

Hic tria querūt̄. Pꝛio de ꝓductiōe ſtellarū q̄ ad q̄rtū diē ꝑtinet. 2° de ꝓductiōe aialiū q̄ ꝑtinet ad qntū ⁊ ſextum. 3° de qete opificis que pertinet ad ſeptimu;.

⁋ Circa pᵐ q̄rūt̄ tria. Pꝛio de ip̄a ꝓductiōe ſtellarum. 2° de effectu earum in inferioꝛa coꝛpoꝛa. 3° de effectu eaꝝ in ea que ſunt ex libero arbitrio.

⁋ Utꝝ ꝓductio ſtellaꝝ ↄuenienter deſcribatur.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. vr̄ ꝙ ſtellaru; ꝓductio incōpetēter deſcribat̄. Ea.n. q̄ ſunt pꝛioꝛa ꝑm nām ꝑ pꝛi⁹ ab oꝛdinatiſſimo auctoꝛe ꝓdiere: ſed ſol ⁊ alie ſtelle nāliter p̄cedūt iferioꝛa coꝛꝑa: ſicut mouēs precedit motū ⁊ agēs paſſū: ḡ icōuenienter deſcribit̄ ꝓductio ſolis ⁊ aliaꝝ ſtellaꝝ p⁹ diſtinctiōem inferioꝝ elemētoꝝ. ⁋ P̄. ꝑm phm̄ i ſcðo celi ⁊ mūdi. Stelle ſūt ꝑtes oꝛbiu; imobiles i oꝛbib⁹ ꝑmanētes ꝑ eoꝝ motū delate. S; plāte dnr̄ ad oꝛnatū nō ꝑtinere: q: terre affixe ſūt: ḡ videt̄ ꝙ nec ēt ſtelle. ⁋ P̄. ſicut ꝓbāt aſtrologi multe ſtelle ſunt maioꝛes luna. S; cū dr̄ eē duo magna lumiaria diſcretiue itelligit̄ excedēs magnitudo. ḡ vr̄ ꝙ incōuenienter hec de luna dicat̄. ⁋ P̄. lumiare vr̄ dici qð ē vas luminis: ſ; illud coꝛp⁹ dr̄ vas lumis qð a ſe lumē h;: qð lune nō ↄpetit: quā a ſole illuminari eclypſis lune ⁊ augmētatio ⁊ diminutio oñdit. ḡ vr̄ incōuenienter luna luminare dici. ⁋ P̄. vnūqðq; luminare tꝑi illi p̄eeſſe vr̄ i quo appareat: ſ; luna q̄nq; ēt in die appet: ḡ nō d; dici ſolū nocti p̄eeſſe. ⁋ P̄. nobili⁹ nunq; ē ꝑꝑ vili⁹ ſe: ſ; nō niſi abſurde dici pōt minuta aialia: q̄ lucē ſolis ferre nō pn̄t: luna ⁊ ſyderib⁹ dignioꝛa eſſe: ḡ vr̄ incōuenienter in lr̄a dici iō factā eē lunā ⁊ ſydera: vt lucerēt ꝓpter talia aialia.

Respōdeo dðm. ꝙ ſicut ſupꝛa dcm̄ ē. p̄ter p̄ncipia ⁊ cōia actiua in tota nā exigunt̄ determinate virtutes mouētes ad determinatas ſpēs: ⁊ hᷓ virtutes ꝑ oꝑ⁹ oꝛnat⁹ reb⁹ indite ſunt. Sicut āt actio ꝟtutu; inferioꝝ cōiter agentiū reducit̄ in virtutē celeſtē actiuā vlr: ita ēt virtutes que ſunt in inferioꝛib⁹ mouentes ad determinatas ſpēs reducūtur in aliq̄s virtutes celeſtes dterminatas: ⁊ hᷓ virtutes determinate cōſiſtunt p̄cipue in ſtellis que ꝑ; diuerſes aſpect⁹ ⁊ ↄiūctōes imp̄mūt ad determiatas ſpēs: vt dicit ↄmētatoꝛ in vndecio metaphyce. vñ virtutes inferioꝛes ſunt ſicut inſtr̄a virtutum ſuperioꝝ: vt dicit ↄmētatoꝛ in 8°. phycoꝝ: ⁊ ideo vt oꝛdo oꝛnat⁹ diſtinctiōis oꝛdini rn̄deret. primo ponitur oꝛnat⁹ ſup̄mi elemēti ꝑm ꝓductionē luminarum in qb⁹ determinate virtutes conſiſtunt: ſcðo oꝛnatus medij elementi ꝑ foꝛmatiōem piſciū ⁊ auiū. tertio oꝛnatus infimi elemēti in ꝓductione aialium terreſtrium.

Ad primum ḡ dðm: ꝙ hoc qð dr̄. Fiant luminaria in firmamēto celi: nō intelligit̄ ꝙ hᷓ coꝛꝑa luminariu; ꝑm eē ſuum ſpecificum ex preiacenti mā facta ſint: ſed eoꝝ ſubā p̄us exiſtente: tunc pꝛio virtutes determinate eis collate ſunt: ex quo vltimu; cōplemētum ſui acquiſiere. De aūt determinate virtutes coꝛpoꝝ celeſtium non reſpondēt cōibus virtutibus que ſunt in elemētis: ſed ꝓꝑ;s que ſunt in determinatis rebus: vt ſicut lucis ꝓductio elemētoꝝ diſtinctionem p̄ceſſerat: ita luminarium inſtitutio p̄cederet naturaliū ſpecierum diuerſitatem. ⁋ Ad ſcðm dicēdu;: ꝙ ad ꝓductionē plantarum ſufficiunt cōmunes virtutes elementoꝝ que ex diuerſa cōmixtione elemētoꝛu; diuerſimode ſpeciem ſoꝛtiūtur: qð in animalibus ꝑfectis accidere nō poteſt: q̄uis quidam philoſophi hoc poſuerint: ⁊ hec ē cauſa quare plante ad opus diſtinctionis ꝑtinent. Unde nō oꝑ; ꝙ ſtelle ꝑtineant ad opus diſtinctionis: in quib⁹ ſunt virtutes mouentes ad determinatas ſpecies. Uel poteſt dici: ꝙ ſtelle: ⁊ ſi non mouētur in celo ꝑ ſe mouentur tamen cum oꝛbibus ſuis. plante vero nec ꝑ ſe: nec cum alio mouētur. ⁋ Ad tertium dicēdum: ꝙ ſol dicitur magnu; luminare: ⁊ ꝓpter quantitatē: ⁊ ꝓpter virtutem. Luna vero dicitur magnum: non tam ꝓpter quātitatē veram q̄; ꝓpter quantitatē apparētem ⁊ ꝓpter exceſſum claritatis reſpectu aliarum ſtellarum ex pꝛopinquitate ei⁹ ad nos: ⁊ ꝓpter euidētiam effcūs quē habet in rebus humidis. ⁋ Ad quartū dicēdum: ꝙ ſicut phi ꝓbant: ⁊ etiam Dionyſius aſſerit in quarto capl'o de diuinis nominibus a ſole illuminantur oia coꝛpoꝛa ⁊ ſuperioꝛa ⁊ inferioꝛa: ⁊ non tantū luna: nec tamen hoc impedit quin alia coꝛpoꝛa luminaria dicātur: quia cum lumen ſolis vt Dionyſi⁹ dicit recipiatur diuerſimode in diuerſis coꝛꝑibus ſcðm eoꝛum pꝛopoꝛtionem quedam coꝛpoꝛa recipiunt lumen pꝛedictum. vt lucentia ⁊ radios emittentia: ſicut luna et ſtelle: ⁊ talia poſſunt luminaria ⁊ vaſa luminis dici. q̄da; aute; recipiunt non vt radios ex ſe emittentia. ⁊ hoc dupliciter: vel in pꝛofundo vt aer: vel in ſuperficie vt coꝛpoꝛa opaca: quoꝛum neutrum luminare dici poteſt. ⁋ Ad qntū dðm: ꝙ q̄uis luna in die appareat: non tamē lumē ei⁹ in die dñat̄ ꝑꝑ p̄ntiam maioꝛis luminis: ⁊ iō dr̄ nocti p̄eeſſe nō diei. ⁋ Ad ſextum dðm: ꝙ aliquid poteſt eſſe ꝓpter aliud dupl'r: aut quia oꝛdinatur ad ip̄m ſicut ad fi

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

nẽ ꝓpriũ ꝛ ꝑncipalẽ: ꝛ ſic incõueniẽs ẽ dicere ꝙ aliqd ſit ꝓpter vilius ſe: vt luna ꝛ ſtelle ꝓpter noctuas ꝛ veſpertiliones: cũ finis potior ſit his que ſunt ad finẽ. Alio modo põt dici aliqd eẽ pp aliud: cui ex ipſo ꝓuenit aliqua vtilitas: eo mõ quo poſſet rex dici pp ruſticũ: ex cuiꝰ regimine ꝓuenit ei pax: ꝛ per hũc modũ ẽ intelligẽdũ qδ in lr̃a dicitur. oẽs enĩ vtilitates que ex corpibꝰ celeſtibꝰ ꝓueniunt i inferioribus ſunt a deo ꝓuiſe qui corpa illa inſtituit.

¶ Utrum corpa celeſtia hẽant aliquem effectum in corporibus inferioribus. II.

AD ſecundum ſic ꝓcedit̃. vr̃ ꝙ corpora celeſtia nõ habeant aliquẽ effcm̃ in inferioribus corpibus. Primo per hoc ꝙ in lr̃a dr̃: ꝙ facta ſũt hꝯ corpora vt ſint in ſigna. Signũ ãt ꝯtra cãm diuiditur: ergo vr̃ ꝙ nõ ſint cãe aliquorum que in inferiorībꝰ cõtingũt. ¶ Preterea Damaſcenus dicit. Nos aũt dicimus ꝙ ipſa. ſ. corpa celeſtia nõ ſũt cauſa gñatiõis eorum que generãt̃ neqꝫ corruptiõis eoꝝ que corrũpunt̃: ſ3 gñatio ꝛ corruptio ad corporalia ꝑtinẽt. ğ vr̃ ꝙ nec i corpalibꝰ effcm̃ habeant. ¶ P̃. neceſſitas effectꝰ procedit ex neceſſitate cãe: vt in qnto metaphice phs dicit. S3 motus corpoꝝ celeſtiũ ꝛ diſpõnes coꝝ ſunt de rebus neceſſarijs ꝛ inuariabilibus: vt ẽt dicit Dionyſiꝰ in epl'a ad Policarpum. Sic ergo ex corpibꝰ celeſtibꝰ cãrentur alterationes ꝛ motꝰ corpoꝝ inferioꝝ oporteret ꝙ in inferioribꝰ oĩa ex neceſſitate contigerẽt. Hoc ãt apparet eẽ falſu3: ergo ꝛc̃. ¶ P̃. oẽ agens agit ſibi ſiĺe: ſed corpora ſupiora nõ afficiuntur qualitatibus inferiorum corporum. ſ. calore ꝛ frigore: vt phus probat. ergo videtur ꝙ non poſſint eẽ cauſa motuum ꝛ alterationum ab has formas. ¶ Si dicatur ꝙ cauſant calorem per motum ꝛ per naturam lucis. ¶ Contra vbi eſt eadem cauſa ꝛ idem effectus. Sed oĩa corpora celeſtia cõmuniter motus ꝛ lumen habẽt. ğ oĩa haberent eundem effectum: qδ ẽ contra oẽs qui ponunt cauſalitatẽ corporũ celeſtiũ ſuper inferiora cũ quedam eorum dicantur effectiue calida vt ſol: quedam vero frigida: vt ſaturnus ꝛ luna. ¶ Preterea. cum mouens ꝛ motũ oporteat eſſe ſimul ꝛ agens ꝛ paſſum: vt probatur i ſeptimo phyſicorum non poteſt ab vno extremo prouenire actio in alterum niſi per impreſſionem factam in medio: ſed inter ſtellas ſuperiores ꝛ corpora inferiora ſunt medij orbes planetarum. cum ergo illi orbes non recipiant impreſſionẽ caloris ꝛ frigoris: non videtur ꝙ adminus a ſuperioribus ſtellis aliqua impreſſio i iferiora corpora fiat: nec ẽt ab aliquo planetaꝝ: niſi forte a luna.

Sed contra eſt quod dicit Auguſtinus i libro de ciuitate dei. Non vſquequaqꝫ abſurde dici poteſt ad ſolas corpoꝝ differentias afflatus quoſdam ſydereos peruenire. Dionyſius etiam dicit in quarto capitulo de diuinis nominibus de radio ſolari tractãs generationẽ viſibilium corpoꝝ confert. et ad vitam ipa3 mouet ꝛ auget ꝛ nutrit ꝛ perficit: hoc etiã ip̃e ſenſus oſtẽdit p̃cipue quãtũ ad effcm̃ ſolis ꝛ lune

Reſpõdeo dicẽdum: ꝙ circa hanc qõnẽ fuit multiplex error. Quidam enim antiq naturales non intelligẽtes aliquam ſubſtantiam preter corpora eſſe ea que ſunt nobiliſſima in corporibus poſuerũt eẽ nobiliſſima in entibus. vnde etiam ſciam naturalem prima3 ſcientiarũ dicebant: vt in quarto metaphyce dicitur: ꝛ ꝓpter hoc corpa celeſtia deos appellabãt credẽtes etiam ea eſſe animata: quia ipſam aĩam corpus eſſe dicebãt vt in p̃mo de anima p3: ꝛ ideo ſequebatur corpora celeſtia habere p̃ma3 influentiam in inferiora corpora ex ſe ꝛ nõ ab alio. ꝛ hec fuit cauſa inducens ydolatria3. S3 h̃ poſitio oſtenditur erronea non tantũ per ſcripturas ſãctas: ſed etiã per rationes philoſophoꝝ qui ſubſtantias intellectuales p̃mas eſſe ꝓbauerunt quarũ vnã eẽ p̃mã oĩum cauſam oſtendunt. ſ. deu3. Alia poſitio eſt quorundam philoſophorum qui quidam concedunt nobiſcum corpa celeſtia non eſſe primas cauſas inferioru3: ſed ipa eẽ ab alio habere ꝛ virtutem agendi. dicunt tamen ꝙ eẽ corpoꝝ inferiorum procedit a deo mediantibus corporibus celeſtibus. vnde et materiam elementoꝝ Auicenna dicit a ſubſtantia celi cauſari: ꝛ hoc vt oſtendat omnia a deo ſcd̃m ordinẽ proceſſiſſe. ſ. animas mediantibus intelligentijs ꝛ corpalia mediãtibus ſpiritualibus ꝛ corruptibilia mediantibus incorruptibilibus. S3 hec poſitio erronea eſt ꝛ contra fidem que ponit deum ſolum materie ꝛ omnium rerum creatorem eſſe vt ſupra dictum eſt. Aliorum poſitio eſt ꝙ omnino nullum effectum in corpibus habent. Sed hoc omnino eſt contra ſenſum ꝛ cõtra ſanctorum auctoritates. Et ideo aliter dicendum eſt ꝙ ſm̃ Auicennam duplex eſt agens. ſ. agens diuinum qδ ẽ dans eſſe ꝛ agens naturale quod eſt tranſmutans. Dico ergo ꝙ p̃mus modus actionis ſoli deo conuenit: ſed ſecũdus modus etiam alijs conuenire poteſt: ꝛ per modum iſtum dicẽdum eſt corpora celeſtia cauſare generatiõem ꝛ corruptionem in inferioribus inquantu3 motus eoꝝ ẽ cauſa oĩum inferioru3 mutationu3. Sed cu3 omnis motus ſit actus motoris ꝛ moti: op3 ꝙ in motu relinquatur virtus motoris: ꝛ virtus mobilis. vnde ex ipſo mobili qδ corpus ẽ habet virtutẽ mouẽdi inferiora corpa ad diſpoſitiones corpales. ex pte aũt motoris qui eſt ſuba ſpũalis quecũqꝫ ſit illa h3 virtutẽ mouẽdi ad formas ſubales ſ3 quas ẽ eẽ ſpecificũ qδ diuinũ eẽ dr̃: relinquitur aũt v̓tus ſpũalis ſube in motu corpis celeſtis ad modũ quo virtus motoris relinqtur i iſtro: ꝛ per hũc modũ oẽs forme nãles deſcẽdũt a formis que ſũt ſine mã: vt Boetiꝰ dicit in libro de tri. ꝛ ꝯmẽ. in xi. metaph. ſicut forme artificiatorum ab artifice.

Ad primum ğ dd̃3: ꝙ ꝯtingit aliqñ idẽ eẽ ſignu3 ꝛ cã3: cã3 inquãtũ operat̃ ad effcm̃ ſignũ inq̃tũ ſenſibus repñtatũ in cognitõe3 effcũs ducit. Uñ ꝑ hoc ꝙ dicũt̃ ſigna nõ excluditur eorũ cãlitas quã tamẽ ſcriptura ſubticuit ne ydolatrãdi aliqua occaſio daretur ad quã tũc tpis hoĩes ꝓni erãt. ¶ Ad ſcd̃m dicẽdũ ꝙ Damaſ. intẽdit negare a corpibus celeſtibꝰ illam cauſalitatem que ydolatriam inducebat vt p3 ex p̃dictis. ¶ Ad 3ᵐ dd̃m: ꝙ impſſio alicuiꝰ agẽtis nõ recipit̃ in aliq̃ niſi ꝑ modũ recipiẽtis: ꝛ qꝛ nã iferior ẽ talis q̃ ipediri põt deficere in mĩori pte. Jδ impſſiões corporum celeſtium non recipiuntur i corpibꝰ inferioribꝰ ſm̃ neceſſitatem vt ſemp: ita eueniat: ſ3 vt i plibꝰ: ſicut expſſe hr̃ a pho i fine de ſomno ꝛ vigilia. ¶ Ad 4ᵐ dd̃m: ꝙ ſiĺia ſũt que i eadẽ forma cõicant: ſ3 contingit ꝙ illam formã non vniformiter participant quedam: quia quod eſt in vno deficiẽter in altero eſt eminentius: ꝛ hoc op3 inueniri ſcd̃m Dionyſium in omnibus cauſis eſſentialibus: ꝛ ideo ipſe dicit ꝙ ſol vniformiter pre accepit in ſe omnia ea que diuiſim ꝑ eius actionem in alijs cauſantur: ꝛ ſecũdum hoc dico ꝙ calor et frigus ꝛ hꝯ inueniuntur in corporibus celeſtibꝰ nobiliori modo q̃3 in elementis non ꝙ iſtis qualitatibus afficiantur ꝛ denominentur: ſed ſunt in eis ſicut in virtute actiua: ꝛ talis ſimilitudo ſufficit ad actionem agentis non vniuoce. ¶ Ad quintum dicendum ꝙ lux quantum eſt de ſe ſemper eſt effectiua caloris etiam lux lune. Unde dicit philoſophus in libro de animalibus. ꝙ noctes pleni lunij ſunt calidiores: ſed preter naturam lucis que communis eſt omnibus corporibus celeſtibus quelibet

ſtella hab3 virtutem determinatã conſequẽtẽ ſuã ſpeciẽ: rõne cuius lux eius ꝛ motus h3 vel infrigidare vel humectare: ꝛ ſic de alijs: ſicut etiã ꝛ preter motũ cõmunẽ qui ẽ motus diurnus quilibet orbis h3 motu3 propriu3. ¶ Ad ſextũ dicẽdu3 ꝙ cuiuſlibet agẽtis habẽtis ſitu3 actio p̃us recipitur in medio q̃3 in termino: nõ tamẽ oportet ꝙ recipiatur i vtroqꝫ eodẽ modo: ſ3 ſcd̃3 ꝙ exigit diſpoſitio vtriuſqꝫ ſicut ponit exẽplu3 cõmẽ. in octauo phyſicoru3 de piſce qui retẽtus in rethi ſtupefacit manũ p̃ter hoc ꝙ ſtupefaciat rethe q̃ ſtupefactiõis capax nõ ẽ: ꝛ tamẽ ſcd̃3 aliquẽ modũ rethe alteratur ex virtute piſcis: ita etiã oportet ꝙ virtutes ſuperiorum ſtellarum prius recipiantur in medijs orbibus q̃3 in inferiora corpora: quãuis non eoſdem effectus vtrobiqꝫ habeant.

¶ Utrũ corpora ſuperiora habeant cauſalitatẽ ſuper motus liberi arbitrij. III.

AD tertium ſic ꝓceditur. videt̃ ꝙ corpora ſuperiora habeant cauſalitatẽ etiã ſuper motus lib. arbi. Dionyſius enim in q̃rto capitulo de diuinis noĩbus de corporibus celeſtibus tractãs ea inquit q̃ ſunt in tẽpore determinãt ꝛ numerãt ꝛ ordinãt ꝛ cõtinẽt: ſ3 opera que ſũt ex lib. arb. ſunt in tẽpore. ergo determinãtur: ꝛ ordinãtur virtute corporu3 celeſtiũ. ¶ P̃. omne qδ nõ ẽ eodẽ modo ſe habẽs: oportet reducere in cauſa3 ſemꝑ eodẽ modo ſe habẽtẽ: quia contingẽtia procedunt ex neceſſarijs ꝛ difformia ab vniformibus: ſed actus ex lib. ar. depẽdentes maxie ſunt variabiles. ergo oportet eos reducere in motus celeſtes: ſicut i cauſas vniformes. ¶ P̃. ſicut ſe h3 mouẽs ꝛ mobile ad aliud mouẽs ꝛ mobile: ita ſe h3 motus ad motu3: ſ3 motor corporis celeſtis ẽ nobilior motore corporis hũani ꝛ potẽs in ipſu3 iprimere ꝛ ſimiliter corpus celeſte in corpus hũanũ. ergo ꝛ motus celeſtis eſt aliquo modo cauſa operũ hũanorum q̃ ex li. depẽdent ar. ¶ P̃. p̃cognitio aliquoru3 futurorum nõ poteſt accipi niſi ex illis in quibus illa futura ſũt aliquo modo: ſicut in cauſis ſiue ꝑ ſe cognoſcãt̃ cauſe ille ſiue ꝑ aliquos effectꝰ qui dicitur eoru3 ſigna ꝛ ꝑ conſequẽs aliorũ effectuu3: ſ3 p̃cognitiões operũ hũanoru3 ex libertate arb. depẽdẽtiũ accipiuntur ex motibus celeſtibus: ſicut p3 ex aſtrologis qui multa de his diuinãdo p̃dicunt. ergo vr̃ ꝙ corpora celeſtia hẽant cãlitatẽ ſuꝑ ea q̃ ex libertate ar. depẽdẽt.

Sed contra ſicut dicit phus in tertio de aĩa. agẽs oȝ eẽ p̃ſtantius paciẽte: ſ3 corpus celeſte ẽ multo inferius in ordine entiũ q̃3 aĩa rõnalis. ergo nõ põt in ipſa agere. vt cauſet aliquẽ effectũ eius. ¶ P̃. vt ꝓbat phus in tertio ethicoꝝ in nobis ẽ bonos vel malos eẽ: ſ3 boni vel mali efficimur ꝑ actus nr̃os. ergo in nobis ẽ ꝙ nos actus nr̃os faciamꝰ. ergo nõ cauſant̃ ex aliq̃ virtute ipreſſione virtutis celeſtis.

Reſpondeo dd̃3 ꝙ cũ ꝓpria rei opatio ſeq̃tur nã3 ipſius: illud tãtũ cã operatiõis eẽ põt qδ aliquo mõ nã3 in eẽ ꝓducit: ꝛ iδ cũ actꝰ ex libertate ar. ꝓcedẽtes ex hoc ꝙ volũtarij ſũt ꝛ in ptãte nr̃a actus hũani ꝓprie dicãtur: nõ poſſũt in aliquã cãm directe reduci q̃ ipſius aĩe cã nõ ſit: ꝛ iδ ſcd̃3 diuerſas poſitiões de cãlitate rõnalis aĩe cõſecute ſunt diuerſe opiniões de opibus hũanis. ¶ Quidã. n. antiq phi ſenſu3 ꝛ itell3 idẽ eẽ dixerũt intm̃ ꝙ ſicut ex trãſmutatiõe corporis trãſmutat̃ ſenſus: ita ẽt mutaret itelĺs. vt δ Democrito phs narrat ꝛ cũ oẽs virtutes corpales ex corpe depẽdẽtes reducãt̃ in v̓tutes primoꝝ corpoꝝ: ſicut in cauſis: ſeq̃bat̃ ꝙ corpa celeſtia directe cãlitatẽ haberẽt ſuꝑ aĩa3 rõnalẽ ꝛ ꝑ ꝯñs ſupra opationes eius: vñ ponebãt ꝙ q̃lis vnuſquiſqꝫ ẽ ſcd̃3 diſpoſitõe3 quã ex natiuitate ſortiebat̃ ſcd̃3 ipreſſionẽ ſupioꝝ corpoꝝ talis finis videbat̃ ei: ꝛ ſcd̃3 hoc diuerſificabant̃ electões hoĩum: qbuſdã hoc qbuſdã aliud eligẽtibus: hec aũt poſitio reprobata ẽ a phis ꝛ quãtũ ad cãm: qꝛ ꝓbauerunt itellectũ nõ eẽ virtutẽ corporalẽ nec actũ eius ꝓpriu3 organo corporali expleri: tum etiã quãtũ ad id qδ ſequit̃ oñdẽtes bonã vel malã electione3 in nr̃a poteſtate eẽ alias iniuſte darẽtur pene vel p̃mia. Simil'r etiã dãnata ẽ a ſanctis tãquã fidei cõtraria. Alij vero phi ponẽtes intellectũ a ſenſu differre in hoc ꝙ ad corpus nõ dependet nec corporali organo ſuũ actũ explet dixerunt nullã virtutẽ corporale3 cauſalitatẽ ſuꝑ intellectũ hũanũ habere: ſ3 oĩno ab extrinſeco eẽ: ꝛ ideo etiã electionẽ hũana3 nõ dependere ex corporibus celeſtibus niſi per accidẽs: inquãtu3. v3. ex diſpoſitione corporis quã impſſio celeſtis relinqt aliquo modo aĩa inclinatur ad ſequẽdu3 affectiões corporis ꝑ modum quo paſſiões corporales rõnẽ inclinant: ꝛ qñqꝫ deducunt. Sed tamẽ: qꝛ ponũt aĩas humanas creari a deo mediantibꝰ itelligẽtijs ponũt ꝙ motores orbiũ cauſent ipſos motus voluntatis p̃ter ordinẽ motus. vt Auicẽ. dicit in fine meta. ſue ꝙ varietas opeꝝ volũtatis reducit̃: ſicut in cã3 in cõceptiões vniformes motoꝝ celeſtiũ: nec tamẽ ponũt ꝙ tollat̃ libertas electiõis cũ impſſio recipiat̃ ꝑ modũ recipiẽtis. Hec etiã poſitio falſa ẽ et cõtra fide3 q̃ imediate aĩas hũanas a deo creari ponit: vnde relinquit̃ ꝙ electionis hũane nõ ſit cã ꝑ ſe loquẽdo neqꝫ corpus celeſte neqꝫ aĩa eius vl' itelligẽtia mouẽs ip3: ſ3 ſolus deus q operatur omnia in omnibus.

Ad primũ ergo dd̃3 ꝙ actus li. ar. nõ ſũt tẽporales niſi ꝑ accidẽs iquãtũ. ſ. hñt ordinẽ ad virtutes corporales a qbus rõ ſciam accipit ꝛ volũtas earũ paſſiõibus iclinatur. ¶ Ad ſcd̃m dd̃3 ꝙ motus voluntatũ reducit̃ in vna3 cãm vniformẽ: ſed illa cauſa nõ eſt motus celeſtis aut aliq̃ virtus creata: ſ3 ipſa volũtas dina aq̃ eſt oĩs voluntas. ¶ Ad tertiũ dd̃3. ꝙ actuũ qui dependẽt ex li. ar. quidã in ſola electiõe cõſiſtunt: ſicut iteriores actus ꝛ in hos nõ habẽt cãlitatẽ celeſtia corpora niſi forte ꝑ modũ diſpoſitionis ſm̃ ꝙ ex q̃litate corporis inclinat̃ aĩa ad hanc vel ad illã electionẽ: ꝛ ſi etiã poneret̃ ꝙ eẽnt ex ipreſſiõe ſupioꝝ motoꝝ h̃ eẽt p̃ter ordinẽ motus: qδ tamẽ falſu3 ẽ niſi deũ imediate celos mouere dicamus. ¶ Alij vero motus ſũt ꝑ organa corpalia ꝯpleti vt ambulare ꝛ hꝯ: ꝛ ſuꝑ hos actꝰ nõ ẽ dubiũ motus corpoꝝ celeſtiũ cauſalitatẽ habere nõ quidẽ a pte illa q̃ ſunt a volũtate impati: ſ3 ſ3 ꝙ cõſiſtunt in executiõe corporis: cũ oĩs motus inferioꝝ reducat̃ i ſuperiores motꝰ: ſicut in cãs. ¶ Ad q̃rtũ dd̃3. ꝙ ſicut dcm̃ ẽ electio aĩe multũ inclinat̃ ex cõplexione corporis: vñ etiã medici iudicãt aliquẽ eſſe inuidu3 vel triſte3 vel laſciuu3 vel aliquid huiuſmõi quorũ iudicia frequẽter vera ſt̃: eo ꝙ vt i pluribus ratio paſſionibꝰ ſuccũbit ꝛ ab eis deducitur quãuis nõ de neceſſitate eo ꝙ ratio iperiu3 ſuꝑ paſſiones h3: ꝛ ꝑ hũc ẽt modũ ex motibꝰ corpoꝝ celeſtium aliq̃ poſſũt de opibus hũanis p̃ſciri cũ nõ ſit dubiũ diſpoſitiones corporis hũani ipreſſiões corpoꝝ celeſtiũ ſeq quãuis talibꝰ p̃dictiõibꝰ nõ ſit tutũ nimis intẽdere. vt dicit Aug. .z. ſuꝑ Geñ. cũ plerũqꝫ aſtrologi de futuris vera p̃nũciẽt nõ tã ex ſignis celeſtibꝰ q̃3 ex occulto demõis iſtinctu quẽ humane mẽtes iterdũ neſciẽtes patiunt̃: ꝛ ſic cũ hꝯ dinationibꝰ q̃dãmõ fedus innititur.

¶ Queſtio. II.

DEinde queritur de productione animalium que ad quinta3 ꝛ ſexta3 diem pertinet: ꝛ circa hoc q̃runtur duo. Primo de mã ipſoꝝ. Secũdo de locis que eis ornari dicuntur.

¶ Utrum quedam animalia ſumpſerint materiã ex aq̃s quedam ex terra. I.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

AD primum ſic procedit̄ur. videtur falſum eē quod dicitur quedā aīalia ex aquis quedā ex terris materiam ſuſcepiſſe. Corpus.n.cuiuſlibet aīalis opꝫ eē ſenſibile: ſed nihil ē ſenſitiuū ſine calore vt philoſophus dicit ī ſcđo de aīa. ergo ī corporibus aīalium ꝑcipue dꝫ ignis dn̄ari q̄ ē fons caloris. ¶ P̄. inter omnia corpora inferiora ſunt nobiliſſima corpora aīalium: quod patet ex hoc: ꝙ nobiliſſimā perfectionē ſortiunt̄. ſ. animā cū ergo corpora rariora. ſ. ignis ⁊ aer ſint nobiliora quaſi plus habētia de ſpē ⁊ minus de materia. videt̄ ꝙ ex ipſis ꝑcipue aīalium corpora cōſtare debeāt. ¶ P̄. vt dicit philoſophus in quarto methauroꝝ quecūqꝫ ex calido cōdenſant̄ terre ſunt magis: q̄ vero ex frigido aq̄: ſꝫ corpora diuꝫ aīalium cōdenſantur ex calore digerēte ⁊ humores in mēbra conuertēte. ergo nō videt̄ eē aliquod aīal ī quo dominet̄ aqua. ¶ Preterea. vnicuiqꝫ corpori mixto debet̄ locus ſcđm elemētuꝫ ꝑdominās in ipſo. vt dicitur ī p̄mo celi ⁊ mūdi: ſꝫ locus auiuꝫ ē aer vt in lr̄a dicit̄. ergo videt̄ ꝙ nō aqua: ſꝫ aer ꝑcipue in auibus dominetur.

Sed contra eſt quod in lr̄a dicit̄ ꝙ ex aqua piſces ⁊ aues ꝓducūt̄: ex terra āt alia aīalia.

Reſpondeo dicēduꝫ ꝙ elemētū ꝑdominari ī aliquo corpore pōt intelligi dupliciter vel ſcđꝫ ſuū genus vel quātuꝫ ad id quod ē proprium illi corpori in genere illo: cū.n. alicui gn̄i deputat̄ aliqua complexio: hoc nō eſt ſcđꝫ aliquē īdiuiſibilē graduꝫ: ſꝫ ſcđꝫ latitudinē quādaꝫ: ita ꝙ eſt inuenire aliquos terminos vltra quos nō ſaluat̄ cōplexio illius gn̄is: ſꝫ inter illos termīos ē multa diuerſitas ſcđꝫ ꝙ accedit̄ ad vnū vel ad alteruꝫ. V̄bi gratia: cōplexio debita corpori hūano eſt cōplexio tēperatiſſima: ⁊ tamē ſunt multi gradus tēperamēti: ſecūdū quos quidā dicūtur melācolici: quidā colerici: ⁊ ſic đ alijs ſcđm ꝓpinquitatē ad terminos cōplexōis hūane ſpēi vl̄ in calore vl̄ in frigore: ita tamē ꝙ eſt aliquis gradus caloris vel frigoris queꝫ nō trāſit hūana cōplexio. Dico ergo ꝙ ſi loquimur de elemento ꝑdomindruote in corpore aīalis quātū ad cōplexioneꝫ cōſequētēꝫ ipſuꝫ genus: opꝫ ꝙ elemēta inferiora groſſiora ſcđm quātitatē excedāt elemēta ſubtiliora: que tamē excedunt ſcđm virtutē. ſ. ſcđm calidū ⁊ humidū in quo vita cōſiſtit: que ſūt q̄litates ꝑncipales ignis ⁊ aeris: cū.n. corpora aīalium debeāt eē alijs tēperatiora vt magis a ꝯtrarijs remota per eq̄litateꝫ cōplexionis nature corpori celeſti aſſimilata: ꝑfectionē magis ſimilē ſortiātur virtuti que mouet celos: opꝫ īferiora elemēta: q̄ ſūt minus actiua: eo ꝙ habent plus de mā ⁊ minus đ forma: ſcđꝫ quātitatē excedere vt v̄tutis defectū ſuppleat quātitatis exceſſus: ſꝫ tamē cōplexio in q̄ ſaluatur nā aīalis hꝫ multas diuerſitates: ⁊ ſcđꝫ ꝙ accedit ad vnū extremū vel ad alterū dr̄ in altero dn̄ari hoc vel illud elementū.

Ad primum ergo dicēduꝫ ꝙ ignis dominatur ſꝫ virtutē in corpore ſenſitiuo: eo ꝙ calor eſt īſtrumentū aīe: nō tamē pōt eſſe ꝙ ignis dominet̄ ſcđꝫ quātitatē māe: eo ꝙ cuꝫ ſit maxie actiuus alia elemēta cōſumeret. ⁊ ideo nō dicit̄ aīalis corpꝰ ex igne māliter formatū. ¶ Ad ſcđꝫ dđꝫ ꝙ in quolibet genere tāto aliqd eſt nobilius quāto magis accedit ad nobiliſſimū in genere illo: ⁊ iđ ſimpl̄r loquēdo ꝑ reſpectū ad vltimā ꝑfectiōeꝫ corpus eq̄lis ꝑfectiōis in quo ſecūduꝫ quātitatē excedūt corpora groſſiora ē nobilius corpe ignis vel aeris: qꝛ nihil ē corpori celeſti ſil̄ius: ſꝫ nihil ꝓhibet quātū ad aliq̄s v̄tutes corpales vt calorē ⁊ frigus ⁊ hꝰ ſubtiliora corpora nobiliora eē. ¶ Ad 3ᵐ dđꝫ. ꝙ in corporibꝰ diuꝫ aīaliū ſimpl̄r dn̄atur terra ſcđꝫ quātitatē eo ꝙ aq̄ eſt q̄ſi cōtinuās ptes vt ſi ꝯmunitionē: ſꝫ ꝯmixtiōꝫ faciāt: ſꝫ illa aīalia q̄ plꝰ hn̄t de aq̄ alijs aīalibus dicūtur ex aq̄ cōſtare pēſata eoꝝ ꝓpria cōplexione ſcđꝫ cōparationē ad complexioneꝫ debitā generi cōmuni: ⁊ ſcđꝫ hec ex aq̄ dicunt̄ eſſe piſces quātuꝫ ad id qđ in ea groſſius eſt. Aues āt quātū ad id qđ in ea ſubtilius ē: qđ quidē in vapore reſolutū eſt: q̄ſi mediū iter aerē ⁊ aquā ꝓpter hoc aues in aere eleuātur ⁊ piſces gurgiti remittūtur. ¶ Ad q̄rtum dicēduꝫ ꝙ philoſophus loquitur de loco nāli qui eſt terminus motus nālis: ⁊ in quo nāliter quieſcit corpus. ſic āt aer nō eſt locus auiū: qꝛ non in aere: ſed in terra quieſcūt: ſꝫ eſt locus eoꝝ ſcđm motū aīalē cuius ꝑncipiū non eſt grauitas ⁊ leuitas.

¶ Utꝝ ornatꝰ el̄entoꝝ ꝯuēiēter deſcribat̄ ſꝫ tria gn̄a. II.

AD ſecundum ſic ꝓceditur. vr̄ ꝙ incōuenienter ornatus triū elemētorū ſcđm tria gn̄a aīalium deſcribatur. Ignis eniꝫ eſt ꝑncipalior inter elementa: ſꝫ ei nullus ornatus aſſignat̄: ergo vr̄ ꝙ inſufficiēter ornatus elemētorū aſſignet̄. ¶ P̄. locus nālis eſt locus quietis: ſꝫ aues nō quieſcūt in aere: vt dcm̄ eſt. ḡ videt̄ ꝙ aer auibus nō ornet̄. ¶ P̄. reptile eſt genus terreſtris aīalis: ſed diuerſoꝝ elementoꝝ diuerſus eſt ornatus. ergo videt̄ ꝙ icōuenīēter in ornatu aque reptile cōmemorat̄. ¶ P̄. nobiliori corpori debet̄ nobilior locus: ſꝫ aīalia greſſibilia ſūt nobiliora auibus vel piſcibus: qꝛ ſūt magis completa vt eorū generatio oñdit ⁊ mēbroꝝ diſpoſitio. ergo cū aer ⁊ aq̄ ſint nobiliora elemēta q̄ꝫ terra: videtur ꝙ icōuenīēter aues ⁊ piſces aeri ⁊ aque: aīalia v̄o greſſibilia terre deſcribātur. ¶ P̄. ſcđꝫ ph̄um in libro de aīalibus q̄daꝫ aīalia ſunt media inter terreſtria ⁊ aq̄tica que vtrobiqꝫ morātur: horum āt mentio nulla fcā eſt. ergo vr̄ inſufficiēter elementoꝝ ornatus deſcribi ꝑ aīalia. ¶ P̄. plus diſtat homo a greſſibilibus q̄ꝫ greſſibile a volatili qꝛ eſt in alio gradu entium. ſ. rōnalium cum oīa bruta ī vno gradu entiuꝫ. ſ. ſenſibiliū computent̄: ſꝫ nō eadē die ꝓducta ſūt greſſibilia ⁊ volatilia. ergo videtur ꝙ nec eadē die debuit hō cum alijs aīalibus fieri. ¶ P̄. quorū eſt maior ſimilitudo: eſt etiā maior cōtinuatio: ſꝫ vt dicit Auicē. corpus humanū eſt ſimillimū corporibus celeſtibus. ergo videtur ꝙ ſtatim poſt ornatum celoruꝫ corpus hominis formari debuit ante alia animalia.

Reſpondeo dicēdo ꝙ aīalia nō dicunt̄ ornamenta elemētoꝝ niſi ſcđm ꝙ cōparāt̄ ad elemēta vt locatū ad locū. Compatio āt corporis ad locū ſuū eſt ſcđꝫ motū ⁊ quietē: motus āt aīalis eſt duplex vnꝰ cōſequēs nām corporis eius ſcđꝫ virtutē elemēti dn̄antis ī ipſo. Aliꝰ ꝯſeq̄t̄ app̄henſionē ⁊ appetitū: ⁊ h̄ ē motꝰ ꝓpriꝰ aīal̄ iq̄ꝫtū ē aīal. ⁊ iđ ad illiꝰ el̄enti ornatū al̄ ptinet ī q̄ motū aīalē hꝫ ꝓpꝰꝫ nō ad qđ motu ꝯn̄te nāꝫ ſui corpis hꝰ.n. motꝰ nō ſeq̄t̄ al̄ inq̄ꝫtū hꝰ: ſꝫ ſꝫ ꝙ ꝯponit̄ ex grauibꝰ ⁊ leuibꝰ. ⁊ iđ aīalia greſſibilia ad ornatuꝫ terre ptinere dr̄: qꝛ in ea motū aīalē hn̄t ⁊ pari rōne natatilia ad ornatū aq̄ ⁊ volatilia ad ornatū aeris.

Ad primum ergo dđꝫ ꝙ q̄ꝫuis aliq̄ res cōmixte poſſint ad tēpus ſine leſiōe in igne ſeruari: tn̄ nulla res eſt que tādem ab igne non cōſumatur ſi diu in eo permāeat. vt Galienꝰ dicit in lib. de ſimplici medicina: ⁊ iđ nō ē poſſe aliqđ aīal viuere ī igne. vt ī li. de ꝓprietatibꝰ el̄entoꝝ ph̄s dicit niſi forte ad modicū tp̄s. vt đ ſalmādra dr̄. ¶ Ad 2ᵐ dđꝫ. ꝙ aīa auis ī motu aīali mouet corpꝰ ꝯ nāꝫ corpis: ⁊ iđ tal̄ motꝰ ē cū labor̄ ⁊ pena. vt ī 2° ce. ⁊ mū. dr̄. ⁊ iđ oꝫ ꝙ ges q̄ huic labori ſuccurrit̄ ſit ī loco ꝯuēīēti nāe corpis: ex q̄ tn̄ non habetur ꝙ terra ſit proprius locus auis inquātum ē animal. ¶ Ad tertiū dicēdū ꝙ reptiliū q̄dā gn̄a ſt̄ terreſtria: q̄dā aq̄tica: ⁊ iđ reptile cū vtroqꝫ ꝯmemorat̄. dr̄.n. reptile qđ ſe rapit: h̄ āt ꝯtigit multipl̄r: qđdam eniꝫ rapit ſe

virtute coſtaruꝫ vt ſerpētes: qđdā vi quorūdā anuloꝝ vt aīalia anuloſa: quoddaꝫ vi oris vt quidaꝫ vermes qui ore terre affixo totuꝫ corpus poſt ſe trahunt: quoddam v̄o vi pēnularuꝫ quarumdā ſe mouet vt piſces ⁊ vl̄r oē aīal vr̄ reptile dici cuius corpus nō multuꝫ a terra eleuatur ꝑ inſtrumēta motus. ¶ Ad quartuꝫ dicēduꝫ ꝙ nobilioribus aīalibus đbetur nobilior locus ꝑ cōparationē ad ipſa aīalia: quāuis autē aer ſit nobilior terra in natura ſua: tn̄ terra iquātuꝫ cōpetit ī diſpoſitiōibus aīaliū ē nobilior aqua vl̄ aere: qꝛ in ea nutrimēta aīaliuꝫ magis abūdat ⁊ magis cōpetit locus iſte equalitati cōplexiōis. ¶ Ad quintuꝫ dicēdū ꝙ aīalia mea cōputantur cū illo extremorū cū quo magis cōicant. nō.n. iuenitur aliquod aīal quod alterius naturā nō magis ſapiat. ¶ Ad ſextū dicēdū ꝙ illud hoīs quo ceteris aīalibus anponit̄ non ē aliquid corporale vel corporalis forma: ſꝫ itell̄us: ſꝫ quātuꝫ ad naturā corporis ſui nō ē iconueniēs ꝙ magis ꝯueniat cū quibuſdaꝫ aīalibus q̄ꝫ q̄daꝫ cū alijs ſꝫ materiā. Aīalia.n. đputātur diuerſis diebus vl̄ vni ſꝫ māꝫ ex qua corpus producitur: diuerſis v̄o el̄tis in ortum ſcđꝫ diuerſuꝫ motū qui ēt corporalibus organis cōplet̄. ¶ Ad ſeptimū dicēduꝫ ꝙ in via gn̄atiōis quāto aliquid ē ꝑfectius ⁊ magis aſſimilatuꝫ agenti tāto tpe poſterius ē quāuis ſit prius natura: ⁊ iđ qꝛ homo ꝑfectiſſimuꝫ aīaliuꝫ ē vltimo inter aīalia fieri đbuit: ⁊ nō imediate poſt corpora celeſtia que cum inferioribus corporibus non ordinantur ſcđm viam generationis cum in materia nō cōmunicent cum eis. ¶ Queſtio. III.

DEinde queritur đ his q̄ ad. 7. diē ꝑtinēt: ⁊ circa h̄ queruntur tria. Primo de conſūmatione operum diuinorum. Secundo đ quiete dei. Tertio de ſanctificatione. 7. diei.

¶ Utꝝ đs cōpleuerit opus ſuū 7°. die. I.

AD primuꝫ ſic proceditur. vr̄ ꝙ deus nō ꝯſūmauerit. 7. die opꝰ ſuū: ꝑfectus.n. numerus cōſūmatiōi operum diuinoruꝫ cōuēit: ſꝫ ſenarius numerus ꝑfectꝰ ē ⁊ nō ſeptēnarius. ergo die ſexto ⁊ nō ſeptio đs opus ſuuꝫ cōſūmare đbuit. ¶ P̄. cōſūmatio opis attēditur: ſcđꝫ h̄ ꝙ aliqua ꝑfectio opi adijcitur: ſꝫ nulla perfectio pōt rei opate accreſcere niſi ex actu opantis. cū ergo đs die ſeptia quieuerit vt ſcriptura dicit nō videt̄ iſta die opus ſuū cōſūmaſſe. ¶ P̄. quādiu artifex ab ope ſuo non ceſſat opus ſuuꝫ nō cōſūmat: ſꝫ đs nunquā ab opatiōe ſua ceſſat cū opatio ſua ſit eēntia ſua q̄ eterna ē. ergo đs die. 7. opus ſuū nō cōſūmauit. ¶ P̄. ſm̄ Auicēnaꝫ oē agēs quod nō agit ꝑ motuꝫ nō hꝫ actionē in effectu ſolū quādiu fit: ſꝫ quādiu in eo ꝑdurat: cū non tātuꝫ ſit cauſa fieri ſꝫ eēndi: ſꝫ đs ē cauſa agēs rei nō ꝑ motuꝫ cū non requirat materiam ex qua agat quā oporteret eē ſubm̄ motus. ergo vr̄ ꝙ ipſe quādiu mūdus durat ſua actiōe eē mundo īfluat: ⁊ ita vr̄ ꝙ. 7. die non ceſſauerit ab ope: ⁊ ſic idē quod prius. ¶ P̄. đs non tātuꝫ reꝝ factor ē: ſꝫ ēt cōſeruator: ſꝫ nō pōt dici ꝙ cōſeruet niſi ꝑ aliquā actionē in res. ergo vr̄ ꝙ quādiu res in eē ꝯſeruant̄: ꝙ đs ī res opetur. ergo ⁊c̄. ¶ P̄. dies ſeptimus creatura q̄dā ē: ſꝫ oīs creatura ē ex opatiōe dīna nec prius diē. 7. fecit q̄ꝫ eēt: qꝛ eē ſucceſſiuoꝝ ē in fieri. ergo vr̄ ꝙ die ſeptio nouā creatiōeꝫ fecerit: ⁊ ita n̄ ab oī ope ceſſauit. vn̄ vt prius. ¶ P̄. vt dicit ph̄us l. 17. đ aīalibus. freq̄nter apparēt noue ſpēs aīaliuꝫ q̄ prius nūquā apparebant: vt pꝫ in illis q̄ ex putrefactiōe gn̄antur. ergo vr̄ ꝙ nec etiā ab inſtituēdis nouis ſpēbus đs die. 7. ceſſauerit: ⁊ ſic ideꝫ qđ prius. ¶ P̄. q̄dā ſūt in q̄bus ſola dīna virtus operatur ſicut in creatōe aīarum in īfuſione gratie ⁊ miraculorum opatiōe. ergo vr̄ ꝙ tūc nō ceſſauerit ab operatiōe ⁊ īſtitutione nouarum creaturarum. ergo ⁊c̄.

Contra hec eſt qđ dicit̄ Gen̄. primo ꝙ cōſūmauit đs die. 7. ⁊c̄. ¶ P̄. in ꝑfectiōe opis cuiuſlibet diei. ſ. ſ. ſignificat̄: cum dicit̄ vidit đs ꝙ eēt bonū. vt dicit Aug. in p̄mo ſup Gen̄. ſꝫ ſeptenarius numerus. ſ. ſ. attribuit̄ qui ſeptiformis in munere dicit̄. ergo cōuenienter cōſūmatio operū. 7. diei aſcribitur.

Reſpondeo dicēduꝫ ꝙ ſicut magiſter dicit in lr̄a in hoc diſcordat noſtra trāſlatio ab alia: quā Aug. exponit. In noſtra.n. trāſlatione cōſūmatio operū aſcribit̄ diei. 7. in alia v̄o diei. 6. vtraqꝫ autē veritatē hr̄e pōt ſiue itelligatur ſeptimus dies ſequi alios. 6. ſucceſſiōe tēporis vt alij ſancti volūt: ſiue ponāt̄. 7. dies vnus dies. vt Aug. vult ſeptēpl̄r rebus p̄ſentatus. ſ. cognitio angelica: loquēdo.n. ſm̄ Aug. diſtinguēda ē rei duplex perfectio. Una.n. ē ꝑfectio totalitatis quā res hꝫ: ex h̄ ꝙ ex oībus partibus ſuis eēntialibus integrata eſt: ⁊ talis ꝑfectio mundi ſexte diei cōpetit: qꝛ poſt ſex p̄mos dies nulla creatura mūdo addita ē q̄ non aliquo modo in opibus. 6. dierū eēt. vt patebit. Alia vero perfectio rei ē quā hꝫ ex rōne finis q̄ ē vltima ꝑfectio ⁊ talis ꝑfectio mundi debetur. 7. diei: in qua đs ab oībus opibus reqeuit in ſe ſicut in fine: ſꝫ ſequēdo alios ſanctos diſtiguēda ē iteruꝫ duplex ꝑfectio. vna ē ꝑfectio p̄ma: quā. ſ. res hꝫ ſcđꝫ eē ſuū: ⁊ h̄ ꝑfectio mūdi cōpleta ē. 6. die. qꝛ nulla pars mūdi poſtmodū addita ē q̄ ī p̄mis ſex diebus nō p̄ceſſerit aliquo mō. Alia ē ꝑfectio ſcđa q̄ ē opatio rei. vt dicit̄. 2. de aīa. ⁊ talis ꝑfectio mundi fuit in. 7. die: qꝛ ex tūc ceſſante opatione qua deus naturā inſtituit icepit opatio ꝓpagatiōis in toto vniuerſo ſꝫ ꝙ ex naturis iam conditis res alie producūtur: quā operatōeꝫ in rebus omnibus deus vſqꝫ nūc facit Jo. 5. Pater meus vſqꝫ modo operatur ⁊ ego operor.

Ad primū ergo dđꝫ. ꝙ ſenarius numerꝰ rōe partiū ꝑfectus dr̄: qꝛ ex oībus ptibꝰ eiꝰ aliquotꝭ aggregatis ꝯſurgit: ⁊ iđ ꝑfectio ſenarij cōgruit illi ꝑfectiōi mūdi q̄ ꝯſiſtit ī totalitate partiū quātū ad eē p̄mū: ⁊ ſicut ptes aliquote ſenarij ordinatī: ⁊ ꝯtinue ſibi ſuccedūt ſine alteriꝰ nūeri īterpoſitiōe. ſ. vnuꝫ duo tria: ita ēt ī ꝓductiōe partiū vniuerſi ordo ſeruatꝰ ē vt poſt ꝓductiōeꝫ p̄me ptis ſtatī narraret̄ ꝓductio ſcđe ptis: ⁊ ſic đinceps vſqꝫ ad ſextā. ¶ Ad 2ᵐ dđꝫ. ꝙ ꝯſūmatio opeꝝ ītelligit̄ ſꝫ aliqd ꝑfectiōis ipſis rebꝰ collatū: qđ ē ipſa opatio ꝑ quā nā ꝓpagat̄. Hec āt opatio ē a deo ⁊ a v̄tute creature: ⁊ iđ ⁊ đs dr̄ cōſūmaſſe opꝰ cuiꝰ v̄tute nā mota in opatiōeꝫ exit: nec tn̄ aliqd nouū ī nā efficit̄: qꝛ opatio cōſeq̄tur ex v̄tute nāe priꝰ rebꝰ collata. Cōſūmatio āt q̄ ē ex pte finis nō ē ſm̄ aliqd additū ī re. ¶ Ad 3ᵐ dđꝫ. ꝙ đs nō dr̄ ceſſare ab opatiōe niſi ex pte effectꝰ ꝯn̄tis: ipſe.n. nō agit aliq̄ opatōe media vl̄ itrinſeca vl̄ extrīſeca q̄ nō ſit ſua eēntia: qꝛ ſuū velle ē ſuū facere: ⁊ ſuū velle ē ſuū eē: nec tn̄ ab eterna opatōe ſeq̄t̄ effectꝰ niſi ſꝫ đterminatiōeꝫ volūtatis. vt p̄us dcm̄ ē. vn̄ dr̄ icipe opari vl̄ ab opatiōe ceſſare ex pte effectꝰ. ¶ Ad 4ᵐ dđm. ꝙ ſic̄ īfluētia ſol̄ ꝑ irradiatōeꝫ ē ſp̄ q̄ꝫdiu aer illuminat̄ vt poſſit dici ſp̄ ſol facit lumē ī aere: ita dīna bonitas ſp̄ eē rebꝰ īfluit nō aliud ⁊ aliud: ſꝫ vnū ⁊ idē: nec tn̄ res dn̄r ſp̄ fieri vl̄ creari vl̄ īſtitui apđ nos: ſꝫ tūc cū p̄mo eē acceperint. Et iđ dr̄ ꝙ ceſſat creare vl̄ facere mūdū. ¶ Ad 5ᵐ dđꝫ. ꝙ ꝯſeruatio reꝝ ī eē nihil aliud ē q̄ꝫ īfluētia eē rei ſꝫ ꝙ dcm̄ ē. ſ. ꝙ đs q̄ꝫdiu res ē cauſat ⁊ efficit eē rei: nec tn̄ talis ꝯſeruatio repugnat p̄dcē ceſſatōi: qꝛ eē rei ꝯſeq̄t̄ ꝑncipia eēntialia: ſic̄ opatio v̄tutē. ¶ Ad 6ᵐ dđꝫ. ꝙ dies ille ſeptimus p̄ceſſerat ſꝫ ſil̄itudinē ad minꝰ ī p̄mis ſex diebꝰ. ¶ Et p̄terea eē diei cāt̄ a ꝑncipijs nālibꝰ p̄ꝰ nāe collatꝭ: qꝛ motꝰ ē cā temporis vel eſt idē dies cū p̄cedentibus ſm̄ Auguſtinū. ¶ Ad ſeptimū dđꝫ ꝙ ille noue ſpecies ꝓducunt̄ ex v̄tute

celeſti que tenet locum virtutis formatiue in aĩalibus ex putrefactione generatis: ⁊ ideo iſte ſpecies fuerũt producte in opibus ſex dierum in ſuis principijs.ſ.materia ⁊ in rationibus ſeminalibus ſicut etiaꝫ alia que ꝑ operationē nature producuntur. ¶ Ad octauum dicēdum ꝙ nihil facit deus in creatura quod aliquo modo in primis diebus non ꝓceſſerit: ſꝫ diuerſimode. Quedaꝫ enim fuerũt in operibus .6. dierum vt in principijs actiuis ⁊ materialibus et ſcđm multitudinē ſpēi: vt ea q̄ generātur ex ſibi ſimilibus in natura: q̄dam vero ſicut in pricipijs actiuis ⁊ mãlibus: ſed nõ ſm ſimilitudinē ſpēi: ſicut q̄dam aĩalia ex putrefactione gñata: q̄dam vero ſicut ex principijs diſponētibus ⁊ nõ actiuis ⁊ ſcđm ſimilitudinē ſpeciei: ſicut aĩa rationalis: quedam vero vt in potentia obedientie tantum: ſicut ea que ꝑ miraculuꝫ fiunt.

¶ Utrꝫ deus conuenienter dicaṫ q̄euiſſe ſeptima die. II.

AD ſecũdum ſic proceditur. videtur ꝙ inconuenieter dicatur deus die ſeptima requieuiſſe. Oppoſita enim nata ſũt fieri circa idē. Sꝫ quies opponitur motui. ergo cuꝫ deus nõ moueatur. Ja. primo. Apud quē nõ ē trāſmutatio ⁊c̄. Uidetur ꝙ nec poſſit dici quieſcere. ¶ Si dicaṫ ꝙ quies dicitur de deo non ſm ꝙ opponitur motui: ſꝫ ſm ꝙ opponitur labori. ¶ Cõtra. ſcđꝫ philoſophuꝫ in ſeptio ⁊ đcimo ethicorũ operatio cui nõ adiũgitur motus ē ſm ſe đlectabilis: ⁊ nullo modo laborioſa: quia labor in opatiõe cauſatur ex motu innãli ſꝫ opatio dei ē oĩno ſine motu: qꝛ ĩmobilis manēs dat cuncta moueri. vt dicit Boetius. ergo nullus labor ſibi accidit in hoc ꝙ res creauit. ergo nec quies que opponitur labori ſibi ꝯuenit. ¶ Si dicaṫ ꝙ deus dicitur requieuiſſe ĩquãtum facit nos ĩ ſe requieſcere: ſicut dicitur cognoſcere aliquē quãdo facit nos illud cognoſcere. vt Geneſis. xx. dicit abrahe nũc cognoui ꝙ timeas deuꝫ. ¶ Cõtra. requies ſeptime diei condiuiditur contra opationē ſex dierum. ſꝫ in ſex diebus dicitur deus feciſſe: quia ipſemet fecit. nõ quia fecit nos facere. ergo ⁊ ĩ .7. die ipſemet requieuit nõ ſoluꝫ fecit nos requieſcere. ¶ Si dicaṫ ꝙ deus quieuiſſe dicitur ſicut volũtas quieſcit in fine. ¶ Cõtra: ſicut quies corporis opponitur motui eius: ita quies volũtatis opponitur motui eius: vt vtrũqꝫ ꝑ ſimilitudinē de volũtate dicatur: ſꝫ motus volũtatis nõ poteſt eē niſi ſcđm ꝙ procedit đ his q̄ ſunt ad finē in finē ipſum: cum igitur talis motus deo nõ cõueniat qui ex rebus alijs nec in ſui cognitionē nec ĩ ſui amorē venit: videtur ꝙ nec quies voluntatis ſibi cõuenire poſſit. ¶ Preterea ea que ſũt eterna nõ conuenięter cõnumerãtur inter ea q̄ ex tēpore iceperunt: ſed quies volũtatis diue ĩ ſuo fine eſt eterna. ergo ĩconueniēter dies quietis diue cõnumeratur diebus creatiõis rerũ q̄ ex tēpore inceperunt. ¶ Preterea. finis diue volũtatis nõ ē aliud a deo. Si igitur ĩtelligitur requieuiſſe propter voluntatē quieſcētē ĩ fine: videtur ĩconueniēter dici ĩ die .7. requieuiſſe cum dies .7. creatura ſit. ¶ ¶ Si dicaṫ ꝙ nõ requieuit ĩ die .7. ſicut in obiecto quietis: ſꝫ ſicut in tēpore quietis. ¶ Contra. illud qđ ē eternum nõ ē in tēpore ſꝫ ſupra tēpus: ſꝫ quies diue voluntatis ē eterna igitur nõ ē in .7. die ſicut ĩ tēpore. ¶ Preterea. ſicut quies dei qua in ſe quieſcit nõ hꝫ finē: ita nõ hꝫ pricipium: ſꝫ ſicut veſperum ē finis diei: ita mane ē pricipium eius. ergo dies .7. ſi dicto modo accipiatur quies nõ đꝫ hr̃e mane: ſicut nec hꝫ veſpe. ergo cum aſſignetur ſibi mane nõ põt dici deũ die .7. modo ꝓdicto quieuiſſe.

Sed contra deutro. vigeſimoſcđo. Dei ꝑfecta ſũt opa: ſed oĩs artifex ꝑfecto ope ſuo geſcit: ergo deo poſt nature ĩſtitutiõꝫ q̄ fuit ĩ ſex diebus ges die ſeptima cõuenit. ¶ Preterea. homo bñ diſpoſitus dicitur ex opibus ſuis ĩ deo requieſcere: quia opa ſua ad dei bonitatē refert. Cum ergo đus oĩa propter bonitatē ſuam operetur. vt dicit Auguſtinus: ⁊ dictum ē ĩ prima di. ꝑmi li. vr̃ ꝙ ſibi cõueniat ex his q̄ fecit ĩ ſeipſo requieſcere.

Reſpondeo dicēdum ꝙ quies proprie loquendo motui opponitur: quia đo motus cauſat laborē ĩ opatiõibus noſtris. vt dicit philoſophus: inde cõſecutum ē vt quies labori oppõatur: ⁊ ex his duabus ſignificatiõibus quietis trãſumpte ſũt alie due: quia. n. noſtris opatiõibus motus adiũgitur ide ĩ vſum venit: vt oĩs opatio motus dicatur: quãuis ĩproprie: ⁊ ſcđm hoc oĩs ceſſatio a quacũqꝫ opatiõe quies dicitur ⁊ hͦ ſignificatio trãſumitur a prima. Sꝫ quia nihil laborat niſi ex hoc ꝙ a pfectiõe proprie nature diſtat. vt pꝫ ĩ motibus violētis: ide ē vt ĩ illo res requieſcere dicatur ĩ quo ſufficiētiam ĩuenit: ⁊ ſcđm hũc modũ volũtas quieſcit ĩ vltimo fine: ⁊ hͦ ſignificatio quietis trãſumitur a ſcđa. ¶ Cõſtat ergo ꝙ deo ñ põt quies attribui quãtũ ad primaꝫ vl' ſcđaꝫ ſignificatõꝫ: ſꝫ quãtuꝫ ad tertiam vl' quartaꝫ põt. Sꝫ quãtum ad tertiam ſciēdum vt ex ꝓcedēti articulo pꝫ: ꝙ đus ab opatiõe ceſſare nõ dicitur: quaſi ipſa opatio qua opatur đficiat cũ ſua opatio ſit eēntia eius: ſꝫ ratiõe effectus hͦ dicitur: quia opatiõe eterna facit vt aliquis effectus tēporal'r ſit. Nec ſic tamē ex parte effectus opatio eius ceſſare dicitur die .7. quaſi nihil ĩ rebus fecerit poſtea vl' ſaltē ĩ die .7. quia ſi opatio eius ĩ creatura vl' ad momētum ceſſaret: creatura eē đſineret. vt dicit Auguſtinus .4. ſup Gen̄. ſꝫ ſic diciṫ ab ope ceſſaſſe die .7. quia a die .7. đinceps nouam creaturaꝫ nõ fecit: q̄ nõ aliquo modo in opibus ſex dieruꝫ ꝓceſſerit: vt ſupra dictum ē. ¶ Sꝫ quãtum ad quartuꝫ notandum ꝙ quies volũtatis diuine in fine põt accipi dupl'r vl' abſolute ſcđm ꝙ in ſeipſo ſufficiētiam inuenit: ⁊ ſic quies eterna ē. ¶ Alio modo põt intelligi ꝑ relationē ad creaturaꝫ ſm ꝙ creatura deo placꝫ: nõ tamē ita vt ea idigeat q̄ſi in ea ſufficiētiam ſue btitudinis ĩueniēs: ſꝫ eam ad ſeipſuꝫ ordinans ĩ ſeipſo ſufficiētiam ĩuenit: ⁊ ſic quieſcere diciṫ đs proprie a rebus cõditis: qđ nõ põt intelligi niſi rebus iam conditis: quod eſt poſt ſenarium diem: ⁊ ita quies dei ſecundum duas vltimas acceptiones conuenienter ſeptimo diei aſcribitur.

Primum ergo ⁊ ſcđm concedimus: quia deo non attribuiṫ quies oppoſita motui vel labori. ¶ Tertium ſimiliterr cõcedimus: quia non ſolum illo modo dicitur đus quieuiſſe .7. die: ſꝫ vt dictum ē alijs modis. ¶ Ad quartuꝫ dicēdum ꝙ motus volũtatis diuine metaphorice dicitur nõ ex hoc ꝙ volũtas eius finem conſequatur ꝑ aliqua media: ſꝫ quia ea q̄ ab ipſo ſunt in ſe ipſum ordinat. ¶ Ad quintuꝫ dicēdum ꝙ quãuis đus ab eterno in ſeipſo quieuerit: nõ tamē quieuit a creaturis cõditis in ſeipſo: ſꝫ ſolum quieuit ſic quando iam creature fuerant condite. ¶ Ad ſextum dicēdum ꝙ dies ſeptimꝰ nullo modo ponitur vt obiectum quietis: ſed vel ſecũduꝫ Auguſtinum đus dicitur in ſeptimo die quieuiſſe ĩquãtũ quietē propriaꝫ qua in ſeipſo a rebus conditis quieſcit nature angelice monſtrauit: cuius cognitionē diē appellat: vel ſecundum alios ſanctos: dies ſeptima ſignificat tempus quoddam: non ita ꝙ quies diuina tempore menſuretur: ſed quia ſimul cum tempore eſt: per quē modum verba temporalia de deo dicuntur. Unde patet reſponſio ad .7m. ¶ Ad octauuꝫ dicēduꝫ ꝙ quãuis quies dei principium non habeat: tamē quies creature a deo ſecũdũ ꝙ ĩ eo ſtabiliṫ principiũ hꝫ: ſꝫ nõ finē: quia qualitercũqꝫ creatura mutetur nũquã ĩ nõ ens ſimpl'r cedit. vt dicit Auguſtinus .4. ſup Gen̄. Ul' aliter dicēdũ ꝙ etiam ipſa quies qua

deus quieſcit quodãmodo principiuꝫ habet: nõ inquantũ quieſcit in ſeipſo abſolute: ſed inquãtum quieſcit in ſeipſo a rebus conditis eis nõ egēdo: quod tamē finē non habet quia eis nũquã egebit: ⁊ ideo dies ſeptima habet mane: ſed non veſpere.

¶ Utrꝫ đs đbuerit ſanctificare ſeptimũ diē ꝑ alijs. III.

AD tertium ſic proceditur. videṫ ꝙ diē ſeptimũ deus ꝑ alijs ſanctificare nõ debuit. Operatio enĩ nobilior eſt ocio. vt diciṫ .io. ethi. Uñ nõ in ocio: ſed in operatiõe felicitas cõſiſtit: ſed .6. diebus deus operatus ē .7. vero die ab opere ceſſauit. ergo .6. diē potius q̄ꝫ .7. ſanctificare debuit. ¶ P̄. ſanctificatio ⁊ bñdictio cõgrue bonitati reſpõdet: ſed bonũ ē cõmunicatiuũ ſui. vt dicit Dionyſius. Cũ ergo deus in .6. diebus bonitatē ſua cõmunicauerit res in eē producēdo. videtur ꝙ eiſdē .6. diebus magis q̄ꝫ .7. ſanctificatio cõpetat. ¶ P̄. vt dicit Raby moy. Obſeruatio ſabbati in lege fuit inſtituta vt ĩ fide populi firmiter permaneret nouitas mundi ex qua facillima probatio ſumitur ad oſtēdēduꝫ deũ eſſe ⁊ oĩpotētiaꝫ eius ⁊ alia huiuſmõi. ¶ Sed ſcđm apoſtolũ Ro. i. ꝑ ea que facta ſũt in ĩuiſibilia dei deuenimus. ergo potius .6. dies in q̄bus creature facte ſũt: ſanctificari đberētur q̄ꝫ dies .7. ¶ Preterea. ei cui nihil decreſcit in operãdo aliquid exterius nõ ē acceptior quies q̄ꝫ operatio: ſꝫ deo nihil deſcreſcit in faciēdo creaturas: qꝛ faciēdo nõ laborat. vt dictuꝫ ē: neqꝫ virtus eius exhauritur: quin ſemꝑ in ĩfinita poſſit: nec ĩtell's eius diſtrahitur quin ſemꝑ ĩ ſui cõtemplatiõe ꝑfecte maneat. ergo nõ debuit magis ſcĩficare diē quietis q̄ꝫ dies in q̄bus operatus ē. ¶ Preterea magis ĩdicat diuinaꝫ potētiaꝫ opatio qua deus operatur inſtituēdo naturã q̄ꝫ illa qua opatur in natura opante ad nature propagationē: ſed in ꝑmis .6. diebus deus operatꝰ ē naturã inſtituēdo nullo mediãte. Jn .7. vero die ⁊ deinceps opatus ē naturã conſeruãdo ⁊ mouēdo motibus nature ⁊ pncipijs. ergo ſenarius dierũ magis manifeſtat diuinaꝫ põꝫ q̄ꝫ dies ſeptimus: ⁊ ita magis ſcĩficari đbuit.

Sed contra ſanctificatio ⁊ bñdictio bonitati debetur: ſꝫ bonum ſcđm philoſophum in .3. metaphiſice diciṫ ex rõne finis: cũ igiṫ ꝑfectio reruꝫ q̄ ē ex ordine ad finē đbeaṫ diei .7. ille dies ꝑ alijs ſanctificari ⁊ bñdici đbuit. ¶ P̄. vita cõtemplatiua actiue ꝓferṫ Uñ luc̄. io. Optimã partē elegit ſibi maria: ꝑ quã vita cõtēplatiua ſignaṫ: ſꝫ ſenarius dieruꝫ attribuitur actiõi qua đs res produxit: ſeptimus autē quieti diue contēplatiõis qua ſeipſo đs ꝑfruitur. ergo ſanctificatio ⁊ benedictio precipue diei ſeptime debetur.

Reſpondeo dicēdum ꝙ ſeptime diei duo attribuuntur. ſ. cõſũmatio operũ ⁊ quies opificis. quãtuꝫ vero ad primũ đbetur diei ſeptime bñdictio: quia ſm Gregoriuꝫ bñdictio dei ſignificat collatiõeꝫ donoruꝫ eius ⁊ multiplicatiõꝫ eorundē: multiplicatio autē creaturaruꝫ ꝓſupponit duplicē ꝑfectionē rerum: illam ſ. qua vniuerſuꝫ ꝑfectuꝫ ē ex oĩbus ſuis partibus eſſentialibus conſtans. Uñ philoſophus ĩ quarto methaurorum dicit ꝙ ꝑfectum ē vnumquodqꝫ quãdo põt facere alterũ quale ipſum ē: ⁊ aliam: qua. ſ. vniuerſuꝫ ꝑfectuꝫ ē ex ordine ad finē: quia multiplicatio creaturaruꝫ ꝑ generationē eſt ad hoc vt diuinuꝫ eſſe quãtuꝫ poſſunt participēt: vt in ſcđo de gñatione dicitur. Oĩs etiaꝫ creature operatio naturalis ad fineꝫ ordinata ē: ⁊ ideo benedictio diei ſeptime debetur in qua poſt ꝑfectionē primaꝫ vniuerſi q̄ ſexto die completa ē: etiaꝫ in ordine ad finē vniuerſum ꝑfectum ē: ſed quãtuꝫ ad ſcđm quod ē quies opificis đbetur diei ſeptime ſanctificatio. Jn ſacra enim ſcriptura ſanctificatio interdum dicitur ex hoc ꝙ aliquid ad cultum dei dedicatur: ſic enim dicitur tabernaculuꝫ ſanctificari ⁊ vaſa eius ⁊ miniſtri: ⁊ ita etiam dies ſeptimus ſanctificatus eſt. i. ad cultum dei dedicatus ē: vt ſicut. ſ. deus qui res cõdidit nõ in ipſis rebus conditis quaſi in fine quieuit: ſꝫ a rebus cõditis in ſeipſo in quo beatitudo ſua cõſiſtit cum nõ ſit beatus ex hoc ꝙ res fecerit: ſed ꝙ factis nõ eget in ſeipſo ſufficiētiam habēs: ita etiaꝫ ⁊ nos nõ in operibus eius aut in operibus noſtris diſcamus quieſcere ſicut in fine: ſed ab operibus in ipſo deo in quo beatitudo noſtri conſiſtit: propter hoc eniꝫ inſtitutuꝫ eſt vt homo ſex diebus laborans ĩ operibus proprijs ſeptimo die quieſceret eius cultui vacans. hec auteꝫ quies in deo xp̄ianis nõ ad tēpus: ſed ꝑpetue indicitur: quibus indicitur ſine ĩtermiſſiõe orare. i. teſ. .5. Et iđ illa tēporalis obſeruatio ĩ lege noua ceſſauit.

Ad primum ergo dicēdum ꝙ felicitas dei nõ cõſiſtit in operatiõe qua creaturas cõdidit: ſed in opatõe qua ſeipſo ꝑfruitur creaturis nõ egēs. ⁊ hec opatio ad quietē ſeptime diei pertinet. ¶ Ad ſecũdum dicēduꝫ ꝙ quãuis bonitas dei manifeſtetur in hoc ꝙ eē cõmunicauit rebus: ꝑ creatiõꝫ, tamē perfectio bonitatis oſtēditur in hoc ꝙ rebus conditis deus non eget: ſꝫ in ſeipſo ſufficiētiam habet. ¶ Ad tertium dicendum ꝙ creature ſunt ſicut via ꝑ quã đuenitur in cognitionē creatoris. ꝑfectio autē non ꝯſiſtit in via: ſꝫ in termino vie. Uñ non đbuit ſanctificari dies in qno creature ſunt condite: ſꝫ dies in quo ſicut in finē quieſcitur. ¶ Ad quartum dicēdum ꝙ quãuis ꝑ operationē qua res in eē producit nihil deo decreſcat: tamen hec potius apud eum eſt ꝙ alijs non eget in ſeipſo quieſcens q̄ꝫ ꝙ alia facit: ⁊ ideo dies geſtis magis bñdicitur q̄ꝫ dies productionis creature. ¶ Ad quintum dicēdum ꝙ deus eadem virtute qua eſſe rebus tribuit eas in eſſe proprio conſeruat. Uñ non magis oſtēdit diuinam potētiam productio creaturarum q̄ꝫ earum conſeruatio.

¶ Expoſitio textus.

IUmenta ⁊ reptilia ⁊ beſtias.) Quid ſit reptile dictum eſt. Jumenta vero dicuntur que adiutorium homini cõferunt: precipue vehendo ĩpuꝫ vt equi vel aſini ⁊ huiuſmodi. Beſtie dicuntur propter crudelitatē q̄ſi vaſtie vt leões vrſi: ⁊ huiuſmõi creata nõ fuerunt niſi potētial'r ⁊ material'r vt intelligaṫ tam đ potētia actiua q̄ꝫ đ mãli. (Quia nõ potuit ſil' ab hoĩe dici ⁊c̄.) Uideṫ hͦ nihil eē: qꝛ lꝫ nõ potuerit ſimul ꝓnũciare potuit tñ dicere ea q̄ ſucceſſiue narrabat ſil' eē facta. ¶ Sꝫ dicēdũ ꝙ diciṫ nõ potuiſſe dicere: nõ qꝛ nõ ſimpl'r nõ potuit dicere ſimul eē facta: ſꝫ quia nõ potuit hͦ dicere ſcđm conuenientiam diſcipline: vt facil'r quod dicebatur a rudibus caperetur: vt faciũt geometre in đſcriptionibus figuraꝝ lineã poſt lineã ꝓtrahētes: q̄ tamē ſil' figurã cõſtituũt. Alia trãſlatio hꝫ cõſũmauit đs die ſeptio: vtraqꝫ trãſlatio veritatē ꝯtinet ſi vt ꝓdictũ ē cõpletio diſtinguatur.

¶ De hominis creatione: vbi conſiderandum eſt quare creatus ſit homo: ⁊ qualiter ſit inſtitutus: que duo ſupra tractata ſunt: ⁊ q̄lis factꝰ ⁊ q̄liter lapſus: poſtremo q̄uo ſit tēperatꝰ: que diſcutienda ſũt. Diſtin. XVI.

HIs excurſis qđ ſupra de hominis creatiõe ꝑmiſimus: effectui mancipare atqꝫ ordine explanare nũc ſuſcipimus. Ubi hec conſiderãda videnṫ. ſ. quare creatus ſit hõ: ⁊ qua

liter inſtitutus: ⁊ q̃lis ⁊ quomodo factus: dein de q̃liter ſit lapſus: poſtremo q̃liter ⁊ per quez ſit reparatus. Hoꝝ aute͂ primo loco ⁊ ſecu͂do poſitam cauſaꝫ creatio͂is hu͂ane: ⁊ modu͂ inſtitutio͂is ſuperius pro modulo noſtre facultatis tractauimus. Ideoq̄ ſupereſt vt q̃lis vel quomodo factus ſit: diſcutiamus. In geneſi legit̃. Faciamus ho͂iem ad imagineꝫ ⁊ ſi͂litudineꝫ noſtra͂. In eo ꝙ dicit faciamus: vna operatio triu͂ perſonaꝝ oſtendit̃. In hoc vero ꝙ dicit ad imagi. ⁊ ſi.no. vna ⁊ eq̃lis ſubſta͂tia triu͂ perſonaꝝ monſtratur. Ex perſona eniꝫ p̄ris hoc dicitur ad filiu͂ ⁊ ſpiritu͂ ſanctu͂. non vt quida͂ puta͂t angelis: qꝛ dei ⁊ angeloꝝ no͂ eſt vna ⁊ eade͂ imago ⁊ ſimilitudo.

Qꝛ imago ⁊ ſi͂litudo h̓a diuerſis accipitur varie: a q̄buſdaꝫ increata ab alijs creata ⁊ increata vel eſſentia trinitatis: vel filius ⁊ .ſ.ſ.

IMago au͂t ⁊ ſimilitudo in hoc loco vl' ićreata itelligit̃. i. trinitatis eſſentia ad qua͂ factus eſt ho͂ vel creata in qua factus eſt ho͂: ⁊ ipſa ho͂i co͂creata. Increata͂. n. imagineꝫ q̃ deus eſt videt̃ intellexiſſe Beda cu͂ dicit no͂ eſſe vna͂ imagine͂ dei ⁊ angeloꝝ: ſed trium pſonaru͂: ⁊ io͂ pſonis no͂ angelis ſit ibi ſmo. Improprie tn͂ imago dr̃: qꝛ imago relatiue ad illud dicit̃ cuius ſi͂litudine͂ gerit ⁊ ad quod repreſentandu͂ facta eſt: ſicut imago ceſaris que ipſius ſi͂litudine͂ p̄ferebat: ipſumq̄ quodammodo repreſentabat. Improprie au͂t imago dicit̃ id ad qͦ aliud ſit: ſicut exe͂pluꝫ ꝓprie dicit̃ qͦ ſumit̃ ex aliquo ⁊ exe͂plar ex quo ſumit̃ aliquid. Ponit̃ tame͂ aliq̃n abuſiue alteꝝ pro altero. Ita ⁊ minus ꝓprie accipitur imago eſſentia trinitatis: ſi tamen ea nomine imaginis in hoc loco intelligitur.

Opinio eorum qui putauerunt filium p imaginem ⁊ ſimilitudinem hic accipi.

FIlius ꝟo ꝓprie imago patris dr̃: ſicut ſupra i tractatu de trinitate diximus. Vn͂ fueru͂t no͂nulli q ita diſtinxeru͂t: vt imagine͂ i hoc loco itelligere͂t filiu͂: homine͂ ꝟo no͂ imagine͂: ſꝫ ad imagine͂ ſcm͂ dicere͂t quos refellit apl's dice͂s. Vir q̄de͂ imago ⁊ gl'ia dei: hec na͂q̄ imago. i. ho͂ cu͂ dicit̃ fieri ad imagine͂: no͂ q̃ſi ad filiu͂ dr̃ fieri: alioqn no͂ diceret ad imagine͂ noſtra͂: q̄o. n. noſtra͂ diceret: cu͂ filius ſolus p̄ris imago ſit. Fueru͂t a͂t ⁊ alij pſpicaciꝰ hec tracta͂tes: q per imagine͂ filiu͂: ⁊ p ſi͂litudine͂ ſpm͂ ſcm͂ itelligere͂t: q ſi͂litudo eſt p̄ris ⁊ filij: ⁊ io͂ plural'r putaueru͂t dici nr̃aꝫ id refere͂tes ad ſimilitudine͂ triu͂: ad imagine͂ vero ſubintellige͂du͂ eſſe mea͂. Ho͂iem ꝟo ⁊ imagine͂ ee͂: ⁊ ad imagine͂ ⁊ ſimilitudine͂ factuꝫ eſſe tradideru͂t: ⁊ imagine͂ imaginis eſſe ⁊ ſimilitudinis.

Neq̄ hoꝝ ſn͂iam approbat: ſꝫ imagine͂ ⁊ ſi͂litudinem dei in ho͂ie q̃renda͂ ⁊ ꝯſidera͂da͂ docet vt imago ⁊ ſi͂litudo creata intelligatur.

VEru͂tame͂ hec diſtinctio lꝫ reprobabil' penitus no͂ videat̃: qꝛ tn͂ d̓ medio mo͂tiu͂ i auctoritatibus ſanctoꝝ no͂ manet co͂grue͂tius i ipſo ho͂ie imago ⁊ ſi͂litudo dei quere͂da e͂ ⁊ ꝯſidera͂da. Factꝰ e͂ ergo ho͂ ad imagine͂ dei ⁊ ſi͂litudine͂ ſ͂ꝫ me͂te͂ q̃ irro͂nalibus a͂ncellit. Sꝫ ad imagine͂ ſ͂m memoria͂ intelligentia͂ ⁊ dilectione͂. Ad ſi͂litudine͂ ſ͂m inoce͂tiam ⁊ iuſticia͂ que i me͂te ro͂nali na͂liter ſu͂t. Vl' imago ꝯſiderat̃ i cognito͂e veritatis: ſi͂litudo i amore ꝟtutis. Vel imago i alijs o͂ibus: ſi͂litudo in ee͂ntia: qꝛ imortalis ⁊ idiuiſibilis. Vn͂ Aug. in lib. de qua͂titate aie. Aia facta e͂ ſi͂lis deo: qꝛ immortale͂ ⁊ idiſſolubile͂ fecit ea͂ deus. Imago ergo ꝑtinet ad forma͂: ſi͂litudo ad na͂ꝫ. Factꝰ e͂ ergo ho͂ ſcd͂ꝫ aiaꝫ ad imagine͂ ⁊ ſi͂litudine͂ dei no͂ p̄ris vl' filij vl' ſp̄uſſci: ſꝫ totiꝰ trinitatis. Ita ⁊ ſ͂ꝫ aiaꝫ dr̃ ho͂ ee͂ imago dei: qꝛ imago dei i eo e͂. Sicut imago dr̃ ⁊ tabula ⁊ pictura q̃ i ea e͂: ſꝫ ꝑꝑ pictura͂ q̃ i ea e͂ ſimul ⁊ tabula imago appellatur. Ita propter imagine͂ trinitatis etia͂ illud in quo e͂ hec imago: no͂ie imaginis vocat̃.

Quare homo dicit̃ imago ⁊ ad imagine͂: filius vero imago ⁊ non ad imaginem.

QVocirca ho͂ ⁊ imago dr̃ ⁊ ad imagine͂ e͂: filiꝰ a͂t imago: no͂ ad imagine͂: qꝛ natꝰ e͂: no͂ creatus: eq̃lis ⁊ i nullo diſſimilis ho͂ creatꝰ e͂ a deo: no͂ genitus: no͂ ꝑilitate eq̃lis: ſꝫ q̃da͂ ſi͂litudie accede͂s ei. Vnde Aug. i. vij. lib. de tri. In Geneſi legit̃: faciamꝰ ho͂ieꝫ ad imagine͂ ⁊ ſi͂litudine͂ nr̃aꝫ. Faciamus ⁊ nr̃aꝫ pl'r dixit. Et niſi ex relatiuis. ſ. pſonis accipi no͂ opꝫ: vt facere itelligant̃ pr̃ ⁊ filiꝰ ⁊ ſp̄us ſcu͂s. ſ. ⁊ imagine͂ p̄ris ⁊ filij ⁊ ſp̄us ſci: vt ſubſiſteret ho͂ imago dei. Sꝫ qꝛ no͂ o͂ino eq̃lis ſiebat illa imago tanq̄ no͂ ab illo nata: ſꝫ ab eo creata io͂ ita imago dr̃ qͦ ⁊ ad imagine͂: qꝛ non equat̃ ꝑilitate: ſꝫ accedit q̃da͂ ſi͂litudine. Filius a͂t e͂ imago: ſꝫ no͂ ad imagine͂: qꝛ equalis eſt pr̃i. Dictus e͂ ergo ho͂ ad imagine ꝑꝑ impare͂ ſi͂litudine͂ ⁊ ideo noſtra͂ vt imago trinitatis eſſe ho͂ itelligat̃ n͂ trinitati eq̃lis: ſicut filius patri. Ecce oſtenſum eſt ſcd͂ꝫ quid ho͂ ſit ſi͂lis deo. ſ. ſcd͂m aiam. Sed in corpore quada͂ ꝓprietate͂ hꝫ que hoc indicat̃: qꝛ eſt erecta ſtatura: ſcd͂uꝫ qua͂ corpꝰ aie ro͂nali congruit: qꝛ in celum erectu͂ eſt.

Diuiſio textus.

DEterminato de na͂ pure ſp̄u͂ali. i. angelica: ⁊ d̓ na͂ pure corporali. Hic tertio multipl'r ꝓſequit̃ de na͂ co͂poſita ex ſp̄u͂ali ⁊ corporali. ſ. de ho͂ie. Diuidit̃ ergo pars iſta i partes duas. In p̄ma determinat de ho͂ie qua͂tu͂ ad p̄ma͂ ſui iſtitutione͂. In ſcd͂a qua͂tu͂ ad eius caſuꝫ zi. di. ibi. (Vide͂s ergo dyabolus ⁊c̃.) P̄ria i duas. In prima determinat ꝯditio͂is hu͂ane p̄cipiuꝫ. In ſcd͂a oſte͂dit ho͂is co͂diti ſtatuꝫ. i9. di. ibi. (Sole͂t plura q̃ri de p̄mi ho͂is ſtatu ⁊c̃.) P̄ria i duas. In p̄ma oſte͂dit formato͂eꝫ ho͂is ſ͂ꝫ ꝙ exit a ſua cauſa: ⁊ i ſi͂litudine eius vt oſtendatur quoda͂ modo eſſe actio vniuoca. In ſcd͂a determinat iſtitutione͂ ho͂is ſ͂m ꝙ ex ſuis partibus co͂ſtat. i7. di. ibi. (Hic de origine aie.) P̄ria i tres. In p̄ma oſte͂dit ho͂ieꝫ ad imaginem ⁊ ſi͂litudine͂ dei iſtitutu͂. In ſcd͂a ponit horuꝫ expoſitionem ibi. (Imago aute͂ ⁊ ſi͂litudo ⁊c̃.) In tertia oſte͂dit ſ͂m qua͂ parte͂ ho͂is ee͂ ad imagine͂ ſibi ꝯueniat ibi. (Factus eſt ho͂ ſ͂m aiaꝫ. Scd͂a pars diuiditur i tres. In p̄ma ponit ſua͂ expoſitione͂. In ſcd͂a excludit alias quoru͂daꝫ expoſitiones. ibi. (Filius vero imago patris dicit̃. In tertia ſupplet qͦda͂ ad ſua͂ expoſitione͂: qͦ i alijs expoſitio͂ibus ta͂gebatur. ſ. i quo imago ⁊ ſi͂litudo differa͂t ibi. (Veru͂tame͂ hec diſtinctio) (Factꝰ eſt ho͂ ⁊c̃.) Hic oſte͂dit ſ͂ꝫ qua͂ parte͂ i ho͂ie ſit imago aſſigna͂da. Et p̄mo oſte͂dit ꝙ ſ͂ꝫ aiaꝫ. Scd͂o oſte͂dit ꝙ huiuſmo͂i idiciu͂ etia͂ i corpore oſte͂ditur ibi. (Sed i corpore q̄da͂ habet ⁊c̃.) Circa p̄mu͂ duo facit. Primo ponit ho͂ieꝫ eſſe ad imagine͂ trinitatis no͂ ſolaꝫ patris vel filij: vt alij dicebant: ⁊ hoc ſ͂ꝫ aiaꝫ. Scd͂o oſte͂dit quomodo differe͂ter imago ſ͂ꝫ aiaꝫ ho͂i ⁊ filio dei ꝯueniat ibi. (Quocirca homo ⁊ imago.)

Queſtio. I.

HIc quatuor queru͂tur. Prio vtruꝫ in aliqua creatura imago dei iueniri poſſit. Scd͂o i q̄bus iueniat̃. Tertio vtruꝫ i illis i quibus iuenitur: equal'r inueniat̃. 4ͦ. de differe͂tia imaginis ⁊ ſi͂litudinis.

Vtꝝ aliq̃ creatura poſſit dici ee͂ ad imagine͂. I.

AD primuꝫ ſic ꝓceditur. videt̃ ꝙ nulla creatura poſſit dici ad imagine͂ dei ee͂. Cuiuſcu͂q̄ e͂ aliq̃ imago creata ei ꝯtingit aliqua͂ imagine͂ ponere: ſꝫ deo no͂ ꝯtingit aliq̄ imagine͂ ponere. Eſa. 4o. cui ſi͂leꝫ feciſti deu͂: aut qua͂ imagine͂ po. ei. ergo ⁊c̃. P̄. ꝓprietates vniꝰ no͂ iueniu͂t̃ i alio: ſꝫ imago idicat ꝓprietate͂ filij vt i p̄mo dcm͂ e͂: q icreatꝰ e͂: ergo nulli creature ꝯuenit. P̄. i imagine iportat̃ ꝯuenie͂tia q̃da͂ i aliquo vno: vn͂ dicit Hylarius imagine͂ ee͂ ſpe͂ꝫ no͂ differe͂te͂ eiꝰ rei ad qua͂ imaginatur: ſꝫ q̃cu͂q̄ ꝯueniu͂t i aliquo vno habe͂t aliq̄d prius ⁊ ſimplicius ſe: ſiue ſit ꝯuenie͂tia analogie ſiue vniuocato͂is: eſt. n. ens p̄us ſubſta͂tia ⁊ accn͂te: ſicut aial prius ho͂ie ⁊ equo: deo au͂t nihil e͂ prius ⁊ ſimplicius. ergo no͂ po͂t ee͂ eius imago i creatura. P̄. de ro͂ne imagis eſt eq̃litas. Dicit eniꝫ Hylarius imagine͂ ee͂ rei ad re͂ coequa͂da͂: ſꝫ nulla eq̃litas po͂t ee͂ creature ad deu͂. ergo nec imago eiꝰ ee͂ po͂t. Iteꝫ ifinite diſta͂tiuꝫ no͂ po͂t ee͂ idiſcretio ⁊ vnio: ſꝫ imago vt dicit Hylarius e͂ ſi͂litudo idiſcreta ⁊ vnita. ergo creatura no͂ po͂t ee͂ ad imagine͂ dei a quo in ifinitu͂ diſtat.

Contra eſt qͦ he͂tur Geneſis p̄mo. Faciamus homine͂ ad imagine͂ ⁊ ſi͂litudine͂ noſtraꝫ. P̄. ad perfectio͂eꝫ operis exigitur vt perducat̃ i ſi͂litudine͂ age͂tis: ſed dei perfecta ſu͂t opera. Deutro. 3z. ergo oꝫ ee͂ aliqͦd operu͂ eius i quo ipſiꝰ imago reꝑ͂tetur.

Reſpondeo dice͂do: ꝙ imago proprie dicit̃ qͦ ad alterius imitatione͂ e͂: nec tame͂ quelibet imitatio ro͂neꝫ imaginis perficit: vt ſi hoc ſit album ⁊ illud albu͂: no͂ ex hoc dicitur eius imago: ſꝫ ad ro͂ne͂ imaginis exigitur imitatio i aliquo quod ſpe͂ꝫ exprimat ⁊ ee͂ntia͂: ꝓpter quod ab Hylario dicitur ſpecies idifferens. Et inde eſt ꝙ i corporalibus ſcd͂ꝫ imitato͂eꝫ figure potiſſimu͂ imago atte͂ditur: qꝛ figura eſt q̃ſi certuꝫ ſignu͂ oſtendens vnitate͂ ⁊ differe͂tia͂ ſpeciei: h̓ a͂t imitatio po͂t ee͂ dupl'r: aut ſimul qua͂tu͂ ad ſpecie͂ ⁊ ſignu͂ ſpeciei: ⁊ ſic imago ho͂is eſt in filio ſuo qui ipſuꝫ i hu͂ana ſpe͂ ⁊ figura imitatur. ⁊ hec e͂ ꝑfecta imago: aut qua͂tu͂ ad ſignu͂ ta͂tuꝫ: ⁊ no͂ qua͂tu͂ ad veritate͂ ſpeciei: ſicut imago ho͂is eſt ſtatua lapidea: ⁊ hec eſt imꝑfecta imago. Et p̄mo mo͂ filius e͂ imago p̄ris: ſicut i na͂ co͂icans. Scd͂o a͂t mo͂ imago dei eſt i creaturis: ⁊ ideo creatura po͂t ee͂ imago dei: licꝫ no͂ perfecta.

Ad primum ergo dice͂duꝫ ꝙ ꝓpheta loquit̃ contra ydolatras qui deu͂ i corporalibꝰ figuris imaginari nitebantur: ⁊ ideo no͂ eſt ad propoſitum. Ad ſcd͂ꝫ dice͂du͂ ꝙ imago ſcd͂ꝫ ꝑfecta͂ ro͂ne͂ idicat ꝓprietate͂ filij: ⁊ ſic creature no͂ co͂uenit: ſꝫ ſcd͂ꝫ iperfecta͂ ſignificatione͂: vt ſic nome͂ imaginis a filio i creaturas deſce͂dat ſicut a p̄re nome͂ p̄rnitatis: ad epheſios tertio. Ad 3m dice͂duꝫ: ꝙ co͂uenie͂tia po͂t eſſe dupl'r: aut duoꝝ participa͂tium aliqͦd vnu͂: ⁊ talis ꝯuenie͂tia no͂ po͂t ee͂ creatoris ⁊ creature: vt obiectu͂ eſt: aut ſcd͂ꝫ ꝙ vnu͂ p ſe eſt ſimpl'r ⁊ alteru͂ participat de ſi͂litudine eius qua͂tu͂ po͂t: vt ſi poneremus caloꝛe͂ eſſe ſine ma͂ ⁊ igne͂ ꝯuenire cu͂ eo: ex hoc ꝙ aliquid caloris ꝑticiparet: ⁊ talis co͂uenientia eſſe poteſt creature ad deu͂: qꝛ deus dicitur ens hoc modo: ꝙ e͂ ipſuꝫ ſuuꝫ eſſe. creatura vero no͂ eſt ipſuꝫ ſuu͂ eſſe: ſed dicit̃ ens: q̃ſi ee͂ ꝑticipa͂s: ⁊ hoc ſufficit ad ro͂neꝫ imaginis. Ad q̃rtuꝫ dicendu͂ ꝙ ad ro͂neꝫ imaginis no͂ exigitur eq̃litas equipara͂tie cu͂ magni ho͂is i ꝑua pictura imago exprimatur: ſed exigitur eq̃litas proportio͂is: vt. ſ. eade͂ ſit ꝓportio ꝑtium ad inuice͂ i imagine que eſt i imaginato: ⁊ talis eq̃litas iuenitur i aia reſpectu dei: qꝛ ſicut ex p̄re filiꝰ ⁊ ex vtroq̄. ſ.ſ. ita ex me͂te noticia: ⁊ ex vtroq̄ amor ꝓcedit. Ad quintu͂ dice͂du͂ ꝙ vbi e͂ perfecta imaginis ro͂: ibi eſt perfecta idiſcretio ⁊ vnitas: vt pꝫ i filio ad p̄reꝫ: creatura a͂t qua͂tu͂ ad hoc ꝙ deu͂ imitatur no͂ diſcernit̃: ſed quoda͂mo͂ ſibi vnit̃ vnitate co͂uenie͂tie: q̄uis ſꝑ remaneat maior differe͂tia: ⁊ ſic no͂ ex toto tollit̃ ro͂ imaginis: ſꝫ ſolu͂ imaginis ꝑfecte.

Vtꝝ imago dei inueniat̃ tm͂ i creaturis ro͂nalibꝰ. II.

AD ſecundum ſic ꝓceditur. videt̃ ꝙ no͂ ta͂tu͂ in ro͂nalibus creaturis imago dei iueniatur. Ad ro͂ne͂ eniꝫ imaginis q̃lis in creaturis eſſe poteſt no͂ exigitur perfecta ſi͂litudo vt dictum eſt: ſed ſufficit imperfecta imitatio: ſed quelibet creatura ex hoc eſſe habet: ꝙ diuina͂ perfectioneꝫ imitatur. ergo quelibet creatura dici debet ad imaginem dei. Preterea. dicit Boeti. in libro de conſola. philoſophie de deo loquens. Mundu͂ mente gerens ſimiliq̄ imagine forma͂s. ſed quelibet creatura in eſſe produ͂t: ex hoc ꝙ in mente diuina per ſua͂ ideam geſtabat̃. ergo quelibet creatura poteſt dici facta ad imagineꝫ dei. Preterea. vbi eſt expreſſior ſi͂litudo ibi magis ſaluat̃ ro͂ imaginis: ſed ꝑfectio diue bonitatis expreſſius reꝑ̄ſentat̃ in toto vniuerſo q̄ in aliq̃ ꝑte eius. ergo totu͂ vniuerſuꝫ magis debet dici ad imagineꝫ dei q̄ aliqua creatura rationalis. Preterea. Dionyſius in q̃rto capitulo de diuinis no. oſtendit ſimilitudine͂ diuine bonitatis maxie apparere i radio ſolari: ſed expreſſio ſimilitudinis cauſat imagine͂. ergo radius ſolaris dꝫ dici ee͂ ad imagine͂ dei. Preterea. illud quod maxie exprimit ꝓprietatem alicuius: maxie videtur ad ipſuꝫ co͂uenientia͂ habere: ſed in fine cele. hierarchie dicit Dio. ꝙ in igne maxime o͂ndu͂t̃ diue ꝓp̄etates. ergo ignis maxie dꝫ dici ad imagine͂ dei.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

Sed contra ex hoc aīa dicitur imago dei: qꝛ eius capax ē. vt Aug. dicit: ſʒ ſola creatura rōnalis ē capax dei. ergo ipſa ſola ē ad imaginē dei. ¶ Ꝑ. quāto aliq̄ creatura ē pfectioꝛ tanto eſt deo ſilioꝛ: ſʒ inter alias creaturas rōnalis nā altiſſimū gradū tʒ: in ipſa ergo ꝑcipue imago dei iuenitur.

Reſpondeo dicēdū ꝙ vt dictuʒ eſt illa imitatio rationē imaginis cōſtituit q̄ ē in aliquo ad ſpēʒ pertinēte. ex ꝑmo autē ⁊ ꝯmuni nihil ſoꝛtitur ſpēʒ: ſed ex vltio ⁊ ꝓꝓꝛio: ſicut ē differētia cōſtitutiua. Cōſideratis aūt dīne bonitatis ꝓceſſibus i creaturis: qb⁹ nāe create cōſtituūtur i ſilitudinē nature icreate vltia iuenit itellectualis dignitatis participatio: ⁊ q̄ oēs alias ꝑſupponat: ⁊ ideo itellectualis nā attingit ad imitationē diuinaʒ in quo quodāmodo cōſiſtit ſpēs nāe eius: ⁊ ide eſt ꝙ in ea dē operatiōe ponimus vltimā felicitatē itellectualis creature: in qua ē felicitas dei. ſ. in cōtemplatiōe itellectiua: ⁊ ideo ſola intellectualis creatura rationabiliter ad imaginem dei dicitur eſſe.

Ad pꝛimum ergo dicēduʒ: ꝙ quāuis q̄libet creatura aliqd participet de rōne ſilitudinis dīne: nō tamē poteſt dici eius imago rōne pꝛedicta. ¶ Ad ſcōʒ dicēdū ꝙ ſilitudo opis poteſt dici ad operantē dupl'r: aut quātū ad id qd̄ hʒ in nā ſua: ſicut hō gñat hominē: aut quātū ad id qd̄ hʒ in itellectu ſuo: ſicut artificiatū ab artifice i ſilitudinē artis ſue ꝓcedit: vtroqʒ mō ꝓcedit creatura a deo i ſilitudinē eius. Pꝛio mō: qꝛ ab ente ſſ entia: ⁊ a viuo viuētia. Scdo mō: qꝛ procedunt a rōnibus idealibus: cū ergo vnaqueqʒ res ꝑtingat ad pfectā imitationē eius: qd̄ ē in itellectu dino: qꝛ talis ē qualē eā eē diſpoſuit: ⁊ ideo quātū ad hūc modū ſilitudinis q̄libet creatura poteſt dici imago idee i mēte dina exiſtētis: vñ dicit Boetius i libꝛo de trinitate: ꝙ foꝛme q̄ ſūt i materia poſſunt dici imagines: eo ꝙ ab his foꝛmis venerūt: q̄ ſine materia ſūt: ſed quātū ad aliū modū ſola itellectualis nā pertingit ad vltimū graduʒ imitatiōis: vt dcm̄ ē: ⁊ iō ipſa ſola dicit̄ imago dei. ¶ Ad tertiū dicēdū ꝙ ſilitudo dīne bonitatis quātū ad nobiliſſimas participatiōes ipſius nō reſultat i vniuerſo: niſi rōne nobiliſſimaꝝ partiū eius q̄ ſunt itellectuales nāe: nec p ſe de toto pōt dici: ⁊ ꝑmo qꝛ nō cōuenit ſibi rōne oiuʒ partiū: vt i. 6. phi. dr̄ frequēter: ⁊ ideo vniuerſuʒ nō pōt dici imago dei: ſʒ itellectualis nā. ¶ Ad q̄rtū dicēdū ꝙ ſilitudo radij ſolaris ad dinā bonitatē tota attēdit̄ quātū ad cauſalitatē: ⁊ nō quātū ad dignitateʒ nāe q̄ rōe imaginis pficit. ¶ Ad quintū dicēdū ꝙ ꝓpꝛietates dīne oſtēdunt̄ i creaturis dupl'r: vel ſcdʒ ſilitudinē analogie: ſicut vita ſapia: ⁊ hꝰ: q̄ analogice deo ⁊ creaturis ꝯueniūt: ⁊ ſic dīne ꝓpꝛietates ꝑcipue oñdunt̄ i rōnali natura: vel ſcdʒ ſilitudinē ꝓpoꝛtiōis: ſm ꝙ ſpūales ꝓpꝛietates coꝛpoꝛalibus metaphoꝛice deſignāt̄: ⁊ hoc mō in igne oñdunt̄ ꝓpꝛietates dīne: vt i ꝑmo lib. di. 33. dcm̄ ē: ſʒ h̄ ſilitudo nō facit rōnē imaginis. Uñ Dio. vocat eā in ſcdo capitulo cele. hierar. diſſimilē ſimilitudinē.

¶ Utrum imago dei magis reperiatur in angelis q̄ʒ in hominibus. III.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. vr̄ ꝙ imago ñ magis i angelis q̄ʒ in hoibus iueniat̄. Ea. n. q̄ ſequūt̄ nāʒ equal'r iueniunt̄ i oibus hñtibus nāʒ illā: vt viſibile i hoibus: ſed eē ad imaginē dei ꝯſequit̄ itellectualē nāʒ. ergo i oibus hñtibus itell'ʒ ē equal'r. ¶ Ꝑ. ſʒ Aug. eo ipſo eſt aīa imago dei ꝙ capax eius eē pōt: ſʒ nō magis capax dei eſt āgelus q̄ʒ hō: cū in fruitiōe diuinitatis hoies āgelis equēt̄. g̊ eē ad imaginē nō magis āgelis q̄ʒ hoibus cōuenit. ¶ Ꝑ. vt dicit Aug. inter mentē nr̄aʒ ⁊ deū nihil eſt mediū: ſʒ qd̄ magis imitat̄ deū: cadit mediū inter ipſuʒ: ⁊ id qd̄ minus imitat̄ ipʒ: ergo āgelus nō magis ē ad imaginē dei q̄ʒ mēs hūana. ¶ Ꝑ. ad hebꝛe. xi. dicit gl. ꝙ nā mētis hūane quā xp̄s aſſūpſit nihil poſt deū ē melius: ſʒ xp̄s aſſūpſit mēteʒ eiuſdē nāe cū nr̄is mētibus: cū ergo vnūqdq̄ʒ tāto ſit melius quāto exp̄ſſioꝛi imagīe deū imitet̄: vr̄ ꝙ eē ad imaginē nō magis āgelis q̄ʒ hoibus ꝯueniat. ¶ Ꝑ. de btā v̄gine dicit Hieronym⁹: ꝙ exaltata ē ſup choꝛos āgeloꝛuʒ ad celeſtia regna: ſʒ hoc nō poſſet eē: ſi ipſa eēt minus ad imaginē dei q̄ʒ āgeli: ergo cū ipſa vere ⁊ pure nāʒ hūanā habeat videt̄ ꝙ imago nō plus in āgelis q̄ʒ in hoibus iueniat̄.

Sʒ cōtra eſt qd̄ dicit Grego. qd̄ āgelus dr̄ ſignaculū ſilitudis: qꝛ i eo dīne imagis ſilitudo magis iſinuat̄ exp̄ſſa. ſed ſcdūʒ hoc aliqd dr̄ eē magis ad imaginē ſcdūʒ ꝙ exp̄ſſius imago dei in ipō relucet. ergo āgeli ſūt magis ad imagineʒ dei q̄ʒ hō: ſil'r ēt vr̄ ꝙ vir magis q̄ʒ mulier p id ꝙ ꝑme coꝛ. xi. qdā gradus iter viꝝ ⁊ mulierē ꝯſtituit̄: dū dr̄: vir imago dei: ⁊ mulier imago viri: ⁊ ita nō in oibus habētibus imaginē imago equal'r inuenit̄.

Reſpondeo dd̄ʒ ꝙ de imagine poſſumus loq dupl'r: aut quātū ad id i quo ꝓpꝛie cōſiſtit imaginis rō: aut quātū ad id ad qd̄ ſecūdario aſſignat̄ ſilitudo imagis ꝓp̄e. n. ⁊ ꝑncipal'r imago itellectualē nāʒ ꝯſequit̄. Uñ oʒ ꝙ vbi itellectualis nā pfectius iuenit̄: ēt ibi ſit imago exp̄ſſioꝛ: ⁊ ſic cū nā itellectualis multo ſit dignioꝛ in āgelis q̄ʒ in hoīe: eo ꝙ ꝑꝑ obūbꝛationē itellectualis luminis hō rōnalis dr̄: cū rō ſit qdā itellectus obūbꝛatus: opʒ ꝙ in āgelis ſit exp̄ſſioꝛ dei imago q̄ʒ in aīa ⁊ i āgelis ſupioꝛibus q̄ʒ in iferioꝛibus ⁊ in viro q̄ʒ i muliere: q̄uis iſta diuerſitas ſit minoꝛ q̄ʒ ꝑma: qꝛ nō ſequit̄ diuerſitateʒ nāe ſʒ ſpēʒ: aſſignat̄ ēt imago dei in hoīe: ſed nō ita ꝓpꝛie q̄ʒtū ad aliq̄s ꝓpꝛietates ꝯſequētes: ſicut ꝙ hō dñatur iferioꝛibus creaturis ſicut etiā deus i toto vniuerſo: ⁊ ē quodāmō finis eaꝝ: ⁊ hoc inuit̄ Gene. i. vbi poſt id qd̄ dcm̄ eſt Faciam⁹ hoieʒ ad imaginē ⁊c. ſubiūgit̄. Ut p̄ſit piſcib⁹ ⁊c. Et ſil'r ſicut deus ē totus i q̄libʒ pte vniuerſi: ita aīa i q̄libet pte coꝛpoꝛis: ⁊ ſʒ hoc ⁊ hꝰ alia nihil ꝓhibet hoieʒ magis ad imaginē dei eē q̄ʒ āgelū: ſed hoc ē ſcdʒ qd ⁊ nō ſimpl'r: qꝛ iudiciū ſilitudinis vl' diuerſitatis qd̄ ſumit̄ ab eēntialibus rei eſt multo firmius.

Ad pꝛimū ergo dicēduʒ. ꝙ ea que ꝯſequūtur nām eq̄liter iueniūtur in oibus hñtibus nāʒ illā eq̄liter: nā āt itellectualis nō eq̄liter iuenitur in āgelis ⁊ in hoibus: ſed in āgelis multo nobilioꝛ. ¶ Ad ſcduʒ dicēduʒ ꝙ imago iuenitur in hoīe ⁊ in āgelo quātū ad nālia ſua: nō quātū ad habitū gratie vel glīe. Cōſideratis āt nālibus āgeli ⁊ hois magis ē capax dīne cognitōis āgelus q̄ʒ hō: ⁊ ꝙ hō ad eq̄litatē āgeloꝝ ꝑducitur i dina fruitiōe eſt grē ⁊ nō nāe: ⁊ iō obiectio nō ꝓcedit. ¶ Ad 3ᵐ dicēdū. ꝙ iter mentē noſtrā ⁊ deū nihil eſt mediū q̄ſi obʒ btitudinis: ſʒ imediate in deū nr̄a mens tēdit: a quo etiā imediate p grāʒ viuificat̄: ⁊ tamē ē aliqd mediū quātū ad gradū nāe. ſ. angelica nā: vt pʒ ex Dionyſio i. 4. caplo. cel. hierar. Auguſtinus etiā dicit angeluʒ pꝛope deum factum ⁊ materiā pꝛope nihil: ⁊ ideo obiectio nulla eſt. ¶ Ad quartuʒ dicēduʒ ꝙ natura humana quā xp̄us aſſūpſit ē multo nobilioꝛ q̄ʒ quelibet creatura: ſed hoc habet ex vnione diuinitatis: ⁊ nō ex pꝛīcipijs eēntialibus: ⁊ ideo nō ſequitur ſimilis ratio de mentibus humanis nō vnitis. Aſſūpſit eñi dei filius humanā naturā: vt Damaſcenus dicit in atbomo. i. in indiuiduo ⁊ nō in ſpecie: ⁊ ſic etiā natura mentis humane in gloꝛia ꝑdicta accipitur. ¶ Ad quintū dicēdū. ꝙ exaltatio beate virginis ſup choꝛos angeloꝛuʒ: nō fuit nature ſed gratie: ⁊ ideo per hoc nihil ꝓbatur.

¶ Utꝝ imago ⁊ ſilitudo ꝯuēiēter diſtiguāt̄ i lr̄a. IIII.

Ad quartuʒ ſic ꝓcedit̄. vr̄ ꝙ incōuenieter imago ⁊ ſilitudo in lr̄a diſtiguant̄. Illud. n. qd̄ ponit̄ in diffōne alicui⁹: vt genus nō diſtinguit̄ ab ipſo: ſic aial ab hoīe: ſed ſm Ilariū imago eſt rei ad rē coequandā imaginata ⁊ idiſcreta ſilitudo. ergo imago ⁊ ſilitudo diſtingui nō debēt. ¶ Ꝑ. ſm quoꝛūdā opīonē homo in gratuitis creat⁹ nō eſt. ſed inocētia ⁊ iuſticia ad grāʒ ptinent. g̊ icōuenieter ſilitudo in qua hō fact⁹ eſt p iuſticiaʒ ⁊ inocētiā. exponit̄ in lr̄a. ¶ Ꝑ. cognitio ⁊ amoꝛ noiant actū vel paſſionē: ſed act⁹ ⁊ paſſio nō ſemp remanēt in aīo. Cū g̊ imago ſemp maneat: vr̄ ꝙ icōuenieter imago ſʒ dilectionē vel cognitionē aſſignet̄. ¶ Ꝑ. amoꝛ ad volūtatē ptinet. volūtas aūt eſt pars imaginis. g̊ icōuenieter diſtinguit̄ ſilitudo ab imagine: p hoc ꝙ ſilitudo in amoꝛe v̄tutis ꝯſiſtit. ¶ Ꝑ. volūtas ad cognitionē nō ptinet: ⁊ tñ pars imaginis ab Auguſtino ponit̄. g̊ vr̄ ꝙ icōuenieter dicat̄ imago ad cognitionē veritatis ptinere. ¶ Ꝑ. nā itellectualis ad eſſentiaʒ aīe ptinet: ſed nām itellectualē ſeq̄t̄ imago: vt dictuʒ. eſt. g̊ vr̄ incōuenieter dici ꝙ ſilitudo ad eſſentiaʒ ptineat. imago v̄o ad alia que ſunt in anima.

Reſpondeo dd̄ʒ: ꝙ in rōne imagis icludit̄ ſilitudo ⁊ nō econuerſo. vñ ſi ſilitudo ꝯ imagineʒ diſtinguat̄: oʒ ſpāl'r ſumi ſilitudinē que deficit ratiōe imaginis: ſic ꝓpꝛiū ꝯdiuidit̄ diffōni nomē cōe qd̄ de diffōne ꝑdicat̄: ſed ſm illā rōnē determiate acceptū qua deficit a pfectione diffōnis. cū ergo imago iportet imitationē in his que ptinēt ad ſpeciē demōſtrādā: opʒ ꝙ ſimilitudo accipiat̄ in eo ꝙ deficit a demōſtratiōe ſpālis nature: hoc aūt cōtingit dupl'r: aut qꝛ eſt ꝑus ⁊ cōius q̄ʒ ſit natura ſpēi: ſicut ꝓpꝛietates ꝯñtes nāʒ generis: aut qꝛ eſt poſterius his que ſpeciē demōſtrāt: vt accñtiā ꝯſequentia ꝑncipia idiuidui. Si ergo accipiat̄ defect⁹ ꝑ modo: ſic eſt vltima diſtinctio que in lr̄a aſſignat̄: ſm hoc eni dicet̄ ſilitudo ſm cōuenientiaʒ in illis que ꝯſequunt̄ eſſentiā inquantū eſt eſſentia: ⁊ nō inq̄ʒtū eſt itellectualis: vt in coꝛꝛuptibile ⁊ indiuiſibile: ⁊ hꝰ. imago aūt attēdit̄ ſʒ ea que ꝓpꝛie intellectualē nāʒ ꝯſequit̄. Si aūt attēdat̄ defect⁹: ex hoc ꝙ eſt poſteri⁹: hoc eſt dupl'r: quia aut hoc eſt ſm oꝛdinē potētie nālis ad potētiā: ⁊ ſic ꝑmū demonſtrās naturā intellectualē eſt potentia cognoſcitiua ⁊ actus eius ⁊ poſterius erit volūtas ⁊ actus ei⁹ que ꝯſequit̄ app̄hēſionē cognoſcitiue v̄tutis: ⁊ ſic erit ſcda diſt. qꝛ imago pertinebit ad cognitionē veritatis que eſt ꝑmū demōſtrās nāʒ intellectualē: ſilitudo autem ad amoꝛē v̄tutis: aut ſʒ oꝛdinē potētie ad habitū: ⁊ ſic erit ꝑma diſtinctio ſm ꝙ imago ptinet ad potentias. ſ. memoriaʒ intelligētiā ⁊ volūtateʒ. Silitudo v̄o ad habit⁹ ꝯñtes. ſ. innocētiam ⁊ iuſticiam.

Ad pꝛimuʒ ergo dd̄ʒ: ꝙ ſilitudo cōiter ſumpta nō diuidit̄ cōtra imaginē: ſed ſilitudo deficiēs a rōne imaginis: ſicut ꝓpꝛiū ꝯ diffōnē. ¶ Ad 2ᵐ dd̄ʒ. ꝙ etiā ſi ponat̄ hō nō creat⁹ in habitib⁹ gratuitis: cōſtat tñ eū eſſe creatū in habitib⁹ nālib⁹ itegris ⁊ pfectis: ⁊ q̄ʒtū ad hoc ſilitudo attēdet̄. ¶ Ad 3ᵐ dd̄ʒ. ꝙ potētie innoteſcūt p actus ⁊ paſſiones: ⁊ ideo p cognitionē ⁊ amoꝛē dʒ intelligi potētia cognoſcitiua ⁊ amatiua que eſt volūtas. ¶ Ad 4ᵐ dd̄ʒ. ꝙ ratio illa non valet: qꝛ ꝓcedit ex diuerſis diſtinctionibus: nec eſt incōueniēs: vt ſm vnā diſt. aliqd ptineat ad imaginē: ⁊ ſm aliā ptineat ad ſilitudinē: qꝛ in vna cōparatione pōt aliqd accipi vt ꝑus aliquo qd̄ in alia accipit̄ vt poſterius reſpectu alterius ſm quē modū pñt cōparari potentie intellectiue nature ad habitus: qb⁹ iueniunt̄ ꝑoꝛes. vel vna ad alteram: ⁊ ſic eſt vna ꝑoꝛ altera. Et ita ſicut aliquid eſt ꝑus ⁊ poſterius in aliq̄ cōparatione diuerſimode acceptū: ita etiā pōt ad imaginē ⁊ ſilitudineʒ ptinere rōne ꝑdicta. ¶ Et ſil'r dd̄ʒ eſt ad q̄ntū. ¶ Ad 6ᵐ dd̄ʒ. ꝙ intellectualitas: q̄ʒuis ptineat ad eſſentiā nature intellectualis: nō tñ eſt de rōne eſſentie inquantū eſſentia: ⁊ ideo nō ptinet ad ſilitudineʒ que aſſignat̄ ſm cōes dr̄ias entis. ſ. ſimplex ⁊ cōpoſitū: coꝛꝛuptibile ⁊ incoꝛꝛuptibile ⁊ hꝰ.

¶ Expoſitio textus.

Quare creatus ſit hō. i. cauſa finalis hois: ⁊ qual'r inſtitutus: qꝛ ex anima ⁊ coꝛpoꝛe. hec duo in ꝑma diſtinctiōe huius libꝛi dicta ſunt. Et qual'r ⁊ quō fact⁹ hic icipit ꝓſequi. Deinde qual'r ſit lapſus hoc ꝓſequitur. 2i. diſtin. Et deiceps poſtremo qual'r ⁊c. h̄ in tertio libꝛo ⁊ in quarto. Que in mēte rōnali nāl'r ſunt: h̄ pōt itelligi ēt de habitib⁹ gratuitis ad quos aīa nāl'r eſt oꝛdinata non ꝙ per ꝑncipia nature cauſent̄. vel pōt intelligi de habitibus inatis: ſicut ph̄s in 6⁹ ethycoꝝ ponit ēt quaſdam v̄tutes nāles. imago g̊ ptinet ad foꝛmā. ſ. ſpālē. ſilitudo ad naturā. ſ. cōem: ⁊ hoc ſm vltimā diſtinctionē quam poſuit. (Quocirca homo ⁊ imago ⁊c.) Ratio huius eſt: qꝛ hec ꝑpoſitio ad. notat diſtātiā: qꝛ vt dicit Augu. Filius eſt imaginatio patris nulla ex parte ei diſſimilis: ideo ita dr̄ imago ꝙ nō ad imaginē: homo aūt: qꝛ ipſe deū imitat̄ i natura intellectuali ⁊ a pfecta imitatione filij diſtat in quaʒ tamē tēdit vt pōt. ideo imago dr̄: ⁊ ad imaginem.

¶ Hic de creatione anime vtruʒ de aliquo facta ſit: vel non: ⁊ quādo facta: ⁊ quam gratiam habuerit in creatione. ¶ Diſt. XVII.

Hic de oꝛigīe anime plura queri ſolet. ſ. vnde creata fuerit: ⁊ quā gratiam habuerit in creatione. Sicut hominis foꝛmatio ſm coꝛpus deſcribit̄: cuʒ dicit̄. Foꝛmauit deus hominē de limo terre: ita eiuſdem ſm animam deſcribit̄ factura: cum ſubdit̄. Et inſpirauit in faciem eius ſpiraculum vite. Coꝛpus enim de limo terre foꝛmauit deus: cui animam inſpirauit. Uel ſm aliam litteram: flauit vel ſufflauit. Non ꝙ faucibus ſufflauerit: vel manibus coꝛpoꝛeis coꝛpus foꝛmauerit: ſpūs enim deus eſt: nec lineamētis membꝛoꝝ compoſitus eſt. Nō ergo coꝛpoꝛal'r putemus deum coꝛpoꝛeis manibus foꝛmaſſe coꝛpus vel faucibus inſpiraſſe animā: ſed potius hominē de limo terre ſʒ coꝛpus foꝛmauit: iubēdo: volēdo. i. voluit: ⁊ v̄bo ſuo iuſſit: vt ita illa fieret. Et inſpi. i fa. eius ſpi. vite. i. ſubſtantiaʒ anime in qua viueret creauit non de materia aliqua coꝛpoꝛali vel ſpirituali: ſed de nihilo. Putauerūt enim quidam heretici deum de ſubſtātia ſua animā creaſſe: verbis ſcripture peruicaciter inherētes quibus dicitur Inſpirauit vel ſufflauit ⁊c. Cum flat inquiunt vel ſpirat homo: de ſe flatum emittit. Sicut ergo cum dicit̄ deus flaſſe vel ſpiraſſe ſpiraculum in faciem hominis ex ſe ſpiritum hominis emiſiſſe intelligitur. i. de ſua ſubſtātia. Qui hoc dicunt non capiunt tropica locutione dictuʒ eſſe

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ſufflauit vel flauit.i.flatum hominis.ſ.animaȝ fecit.flare enim eſt flatum facere:flatum facere eſt aiaȝ facere. Unde dñs per Iſaiam. Omne flatum ego feci. Non ſunt ergo audiẽdi qui putant animã eſſe partẽ dei. Si eniȝ hoc eſſet:nec a ſe nec ab alio decipi poſſet:nec ad malum faciendũ vel patiendum cõpelli:nec in melius vel deterius mutari. Flatus ergo quo hominẽ animauit:factus eſt a deo:non de deo:nec de aliq̃ materia:ſed de nihilo.

¶ Hic querit̃ quãdo facta ſit anima:an ante corpus an in corpore.

Ed vtrum in corpore:an extra corp⁹ etiaȝ inter doctores ſcrupuloſa queſtio eſt. Auguſtinus eniȝ ſup geneſiȝ tradit animam cum angelis ſine corpore fuiſſe creatam:poſtea vero ad corpus acceſiſſe:neq̧ compulſa eſt incorporari:ſȝ naturaľr illud voluit.i.ſic creata fuit vt vellet:ſicut naturale nobis eſt velle viuere. Male autẽ velle viuere non nature:ſed voluntatis eſt peruerſe. Alij vero dicũt animã primi hoĩs i corpore fuiſſe creatã:ita exponẽtes verba illa. Inſpi.in faciẽ ei⁹ ſpiraculũ vite.i.aiaȝ in corpore creauit:que totum corpus animaret:faciem tamẽ ſpecialiter exp̃ſſit:q2 hec pars ſenſibus ornata eſt ad ĩtuẽda ſupiora. Sed quicq̃d de anima primi hoĩs eſtimet̃:de alijs certiſſime ſentiendum eſt q2 in corpore creent̃. Creãdo eniȝ infundit eas deus:⁊ infundẽdo creat. Dicenduȝ eſt etiã animã illã non ſic eſſe creatã:vt preſcia eſſet opis futuri iuſti vel iniuſti.

¶ In qua etate de⁹ hoiẽȝ fecerit:in etate virili factus eſt homo ſ̃m ſuperiores cauſas.

Olet etiaȝ queri vtrum deus hominem repente in virili etate fecerit:an pficiẽdo ⁊ etates augẽdo:ſicut nunc format in matris vtero. Aug.ſup geneſim dicit q2 Adam in etate virili ꝯtinuo fact⁹ eſt:⁊ hoc ſ̃m ſupiores:nõ inferiores cauſas.i.ſ̃m volũtatẽ ⁊ potentiã dei:quã nature generibus non alligauit:qualr̃ ⁊ virga moyſi cõuerſa eſt in draconẽ. Nec eni talia ꝯtra nãm fiũt:niſi nobis q̃bus alr̃ nature curſus inotuit:deo autẽ natura eſt qđ facit:nõ ergo cõtra diſpoſitioneȝ ſuã illud fecit deus. Erat enim in prima cauſarum ꝯditione ſic hoĩem poſſe fieri:ſed non ibi erat neceſſe vt ſic fieret:hoc enim non erat in cõditione creature:ſed i beneplacito creatoris cuius volũtas neceſſitas eſt. Hoc enim neceſſario futurũ eſt:qđ vult ⁊ preſcit. Multa ṽo ſ̃m iferiores cauſas futura ſunt:ſed in p̃ſciẽtia dei futura non ſunt. Si aũt alr̃ ibi futura ſunt:potius futura ſunt ſicut ibi ſunt:vbi p̃ſcit ille qui nõ poteſt falli. Sic ergo factus eſt Adam non ſ̃m inferiores cauſas:q2 nõ erat in rerum cauſis ſeminalibus vt ita fieret:ſed ſ̃m ſupiores non cõtra nãm operãtes:quia in rerum cauſis naturalib⁹ erat vt ita poſſet fieri.

¶ Qr homo extra paradiſuȝ creatus in paradiſo ſit poſitus:⁊ quare ita factum ſit.

Ominẽ aũt ita formatũ tulit deus vt ſcriptura docet:⁊ poſuit in paradiſo voluptatis quã plãtauerat a pricipio. His verbis apte moyſes inſinuat q2 homo extra paradiſũ creat⁹ eſt:poſtmodũ in paradiſo ſit poſit⁹:qđ ideo factũ dicit̃ quia nõ erat pmanſurus in eo:vel vt nõ nature ſed vt gratie hoc aſſignaret̃. Intelligit̃ aũt paradiſus localis ⁊ corporalis in quo homo locat⁹ eſt. Tres eniȝ generales de paradiſo ſnĩe ſunt. Una coꝝ qui corporalr̃ intelligi volũt tantuȝ. Altera coꝝ qui ſpũalr̃ tantũ. Tertia eorum qui vtroq̧ modo paradiſum accipiũt. Tertiã mihi placere fateor:vt homo in paradiſo corporali ſit poſitus. Qui ab illo pricipio plãtatus accipi põt:quo terrã oẽm remotis aq̃s herbas ⁊ ligna pducere iuſſit. Qui ⁊ ſi p̃ſentis eccleſie vel future typum tenet:ad litterã tamẽ itelligẽdum eſt eſſe locũ ameniſſimũ:fructuoſis arboribus magnũ:⁊ magno fonte fecundũ. Qđ aũt dicimus.a.p.eẽ.p.a.antiqua trãſlatio dicit ad oriẽtem. Unde volũt q̃dã in oriẽtali parte eſſe paradiſum longo iteriacẽte ſpacio vel maris vel terre a regionibus quas incolũt hoies ſecretũ ⁊ in alto ſitũ vſq̧ ad lunare circulum ptingentẽ:vñ nec aque diluuij illuc peruenerũt.

¶ De lignis paradiſi inter que erat lignum vite ⁊ lignum ſciẽtie boni ⁊ mali.

N hoc autẽ paradiſo erãt ligna diuerſi generis:inter que vnũ erat qđ vocatuȝ eſt lignum vite:alteꝝ ṽo lignũ ſcientie boni ⁊ mali. Lignũ vite dictũ eſt:ſicut docet Beda ⁊ Strabus:q2 diuinitus accepit hãc vim:vt qui ex eius fructu comederet:corpus eius ſtabili ſanitate ⁊ ppetua ſoliditate firmaret̃:nec vlla ĩfirmitate vel etatis imbecillitate in deterius vel in occaſum laberetur:lignum autẽ ſciẽtie boni ⁊ mali nõ a natura hoc nomẽ accepit:ſȝ ab occaſione rei poſtea ſecuture. Arbor.n.illa nõ erat mala:ſed ſcie boni ⁊ mali:iõ dicta eſt:q2 poſt phibitionẽ erat in illa trãſgreſſio futura qua homo experiẽdo diſceret:q̃d eſt inter obediẽtie bonũ ⁊ inobediẽtie malũ. Non

ergo de fructu qui naſceret̃ idẽ poſituȝ eſt illud nomẽ:ſed de re trãſgreſſionẽ ſecuta. Cognouit enim homo priuſq̧ tãgeret hoc lignũ bonum ⁊ malũ:ſed bonũ per prudẽtiã ⁊ expiẽtiam:malũ vero per prudẽtiã tm̃:q2 etiã p expientiaȝ nouit vſurpato ligno vetito:q2 p expiẽtiam mali didicit q̃d ſit iter bonũ obediẽtie ⁊ malũ inobedientie.ſi ṽo primi parẽtes obediẽtes eſſent:nec cõtra petm̃ peccaſſent:nõ ideo tamẽ minus diceret̃ lignũ ſciẽtie boni ⁊ mali:q2 hoc ex eius tactu accideret ſi vſurparet̃:a ligno ergo homo phibitus eſt:qđ malũ non erat. vt ipſa p̃cepti obſeruatio bonũ illi eẽt:trãſgreſſio malũ:nec melius ꝯſiderat̃ q̧tũ malũ ſit inobediẽtia q̧ hoc mõ:cũ ideo.ſ.reus factus eſſe homo:itelligit̃ q2 phibitus rẽ tetigit:quã ſi nõ phibit⁹ tetigiſſet non peccaſſet:nec penaȝ ſenſiſſet:ſi.n.venenoſam herbam phibitus tetigeris:pena ſequit̃:⁊ ſi nemo phibuiſſet ſilr̃ ſequeret̃. Si etiam phibetur res tãgi:que non tangẽti tantũ:ſȝ phibẽti obeſt:ſicͭ aliena pecunia.ideo prohibitũ eſt peccatũ:quia phibenti eſt damnoſum. Cum vero tangit qđ nec tangẽti obeſt ſi non phibetur:nec cuilibet ſi tangatur:ideo phibetur vt p ſe bonũ obediẽtie:malũ inobediẽtie monſtretur. Sicut prim⁹ homo a re bona prohibitus:penaȝ incurrit:vt nõ ex re mala:ſed ex inobediẽtia pena eſſe mõſtretur:ſicut ex obediẽtia palma.

¶ Diuiſio textus.

Stenſo q2 homo pdux a deo in ſilitudine eius:ſic a cã quodãmõ vniuoca. Hic determinat pductionẽ hoĩs in ſe ſ̃ȝ q2 ex ſuis ptib⁹ ꝯſtat. Et diuidit̃ hec pars in duas. In p̃ma determiat pductionẽ viri. In 2ª pductionẽ femie 18.diſt.ibi.(In eodeȝ quoq̧ paradiſo ⁊c̃.) Prima in duas. In p̃ma determinat ꝯſtitutionẽ hoĩs. In ſcđa determinat locũ qui ſibi cõſtituto in eſſe aſſignat⁹ eſt:ſicͭ ẽt in nãlib⁹ rei g̃ñate debet̃ aliq̃s locus ibi.(Hoiẽȝ aũt formatũ ⁊c̃.) Prima in duas. In p̃ma determinat pductionẽ hoĩs ex parte aĩe. In ſcđa ex parte corpis.ibi.(Solet q̃ri vtꝝ de⁹ hominẽ ⁊c̃.) Circa p̃mũ tria facit. Primo d̃terminat aĩe pductionez a deo. Scđo excludit circa hoc quorũdã errores.vnuȝ ex pte creãtis ibi.(Nõ ergo carnalr̃ putemus). Alterũ ex pte creati.ibi.(Putauerũt eni q̃dã ⁊c̃.) Tertio determinat quãdã dubitationẽ.ibi.(Sed vtꝝ in corpe an ex̃ corp⁹). Hoiẽȝ aũt ita formatũ ⁊c̃.) Hic determiat locũ q̃ hoi creato ẽ aſſignat⁹.ſ.padiſũ. Et diuidit̃ i duas ptes. In p̃ma deſcribit padiſũ. In 2ª ligna padiſi.ibi.(In h̃ aũt padiſo ⁊c̃)

¶ Queſtio. I.

Ic duo q̃rũt̃.p̊ d̃ creatione hoĩs ex pte aĩe.2º de formatõe ei⁹ ex pte corporis. Circa p̃mũ q̃runt̃ tria. Prio vtꝝ aĩa humana ſit de eẽntia diuia.2º ſi nõ:vtꝝ ſit d̃ aliq̃ (mã creata.3º vtꝝ aĩa ex̃ corpus creata ſit.

¶ Utꝝ aĩa hũana ſit d̃ eẽntia diuina. I.

D primuȝ ſic pceditur.vr̃ q2 anima ſit de eſſentia diuina p id qđ hr̃ Geñ.p̊. Inſpirauit in faciẽ ei⁹ ⁊c̃.ſed illud qđ inſpirat aliq̃d:flatũ de ſe emittit.ergo aĩa eſt de eẽntia dei. ¶ P̃.dr̃ Actuũ.18. Nos.n.genus dei ſumus:hoc auteȝ nõ ꝯuenit hoi:niſi ſ̃m aĩaȝ:q2 ab alijs ſenſibilib⁹ ſecernit̃. ergo vr̃ q2 aĩaȝ ſit de ſubã nature diuine. ¶ P̃.cum nãlis opatio ꝯſequat̃ naturã:oȝ ea que in opatione ꝯueniũt i nã vel eſſentia ꝯuenire:ſed aĩa rõnalis ꝯuenit in opatione intellectus cũ deo:vt ph̃s in.10º.ethicoꝝ dicit.ergo cõicat cũ ipſo in eſſentia. ¶ P̃.oẽ qđ intelligit̃:itelligit̃ p ſilitudinẽ vel idẽtitatẽ:oȝ.n.q2 itellect⁹ in actu ſit intellectũ in actu:qđ non ꝯtingit:niſi vel q2 ſunt idẽ per eſſentiaȝ:ſicut deus ſeip̃m itelligit:vel q2 ſilitudo itellecti recipit̃ in itelligẽte:vt pfectio eius:ſed itellect⁹ noſter itelligit deũ:⁊ ſilr̃ mãm p̃mã.ſed hoc nõ põt eſſe p ſilitudinẽ abſtractã ab eis:q2 a ſimpliciſſimo nihil põt abſtrahi.ergo oȝ q2 itelligat ipſa p idẽtitatẽ:⁊ ſic eſt idẽ per eſſentiã deus:⁊ mã p̃ma:⁊ aĩa itellectiua. ¶ P̃.quecũq̧ ſunt ⁊ nullo modo differũt ſunt penitus idẽ:ſed itellect⁹ ⁊ mã p̃ma:⁊ deus ſunt ⁊ nullo modo differũt:ergo ſũt penit⁹ idẽ. Probatio medie:q̧tũ ad ſecũdaȝ partẽ:q2 p̃ma ꝯſtat.quecũq̧ differũt:aliq̃ dr̃ia differũt ſed omne qđ differt ab altero aliq̃ dr̃ia:eſt cõpoſitũ ex differentia:⁊ quodã alio. Cum ergo p̃dicta tria ſint penit⁹ ſimplicia.videt̃ q2 nullo mõ differãt. ¶ P̃.illud qđ participatur ad eſſe cuiuſlibet rei eſt de eſſentia cuiuſlibet rei. Sed ſicut dicit Dionyſius in 4º ca.º de diuin is noib⁹:participatiõe diũe bonitatis aĩa:⁊ oẽs alie res ſũt:⁊ bone ſũt. q̊ videtur q2 diuina bonitas ſit eſſentia cuiuſlibet aĩe ⁊ cuiuſlibȝ rei:ſed diuina bonitas eſt ſua eſſentia:ergo eẽntia diuina ẽ ipſa eſſentia aĩe vel aliq̃d eius.

Sed cõtra. Illud qđ eſt in ſe tantũ act⁹ nõ eſt poſſibile ad ſpẽȝ alterã vel ad eſſe aliud:ſed eſſentia diuina eſt act⁹ purus cui nulla potẽtia pmiſcet̃.ergo nõ eſt poſſibilis adhuc vt trãſformet̃ in nãm aĩe vľ alicuius alterius vel additionẽ aliquã recipiat. ¶ P̃.ei qđ ẽ actus purus nõ admiſcet̃ aliq̃ p̃uatio:q2 p̃uatio eſt eius qđ eſt natũ haberi:⁊ nõdũ habet̃:ſed aĩe adiũgunt̃ multi defectus vel p̃uatões:vt ignorãtia:malitia:⁊ hmõ.ergo anima non eſt de eſſentia diuina.

Reſpondeo dõȝ.q2 quorũdã antiquoꝝ ph̃oꝝ error fuit q2 de⁹ eẽt de eẽntia oĩuȝ reꝝ. ponebãt.n.oĩa eſſe vnũ ſimplr̃ ⁊ non differre:niſi forte ſ̃m ſenſum vel extimationẽ.vt Parmenydes dixit:⁊ illos ẽt antiquos ph̃os ſecuti ſunt q̃dã moderni.vt Dauid linãdo Diuiſit.n.res in ptes tres:in corpa:aĩas:⁊ ſubãs eternas ſeparatas. Et p̃mũ indiuiſibile ex quo ꝯſtituunt̃ corpa:dixit yle. Primũ aũt idiuiſibile ex quo ꝯſtituunt̃ aĩe:dixit noym vel mẽtẽ. Primũ aũt idiuiſibile in ſubſtãtijs eternis:dixit d̃m. Et hec tria eſſe vnũ ⁊ idẽ:ex quo iteꝝ cõſeq̃t̃ eſſe oĩa p eſſentiã vnum. Uerũtñ hec poſitio ⁊ ſenſui ꝯdicit:⁊ a ph̃is ſufficiẽter iprobata eſt. ¶ Alij ṽo minus errãtes dixerũt deum eſſe:nõ q̃dẽ eſſentiã oĩuȝ:ſed ſubſtãtiaꝝ itellectiuaruȝ ꝯſiderãtes ſilitudinẽ opationis ⁊ dignitatẽ itellectus ⁊ imãlitatẽ eius:que error ortũ hr̃e potuit ex opione Anaxagore qui poſuit itellectũ mouẽtẽ oĩa. Et fulcimẽtũ hr̃e potuit ex aucte Gen.p̃mo.inducta male itellecta:hoc etiã fidei ꝯriat̃ ⁊ ph̃oꝝ dictis q̃ ſubãs itellectuales in diuerſis ordinib⁹:ꝯſtituũt ⁊ itellectũ humanũ vltimũ in ordie oĩuȝ intellectualiũ:inter quos p̃mũ ponũt itellectũ diuinum:⁊ hũc q̃dẽ eſſe oĩo imobilẽ:⁊ fides tenet:⁊ ratio demõſtrat. aĩa aũt humana aliquo modo variabilis eſt.ſ.ſ̃m ṽtuteȝ ⁊ viciũ ⁊ ſciẽtiã ⁊ ignorãtiã. Hoꝝ aũt oĩuȝ errorũ ⁊ ſimiliuȝ vnũ vr̃ eſſe p̃n̄ᵐ ⁊ fundamẽtũ:quo deſtructo nihil pbabilitatis remanet. Plures enim antiquoꝝ ex intẽtionibus intellectis iudiciũ reruȝ nãliũ ſumere volũt:vnde quecũq̧ inueniunt̃ ꝯuenire in aliqua intẽtione itellecta:voluerũt q2 cõicarent in vna re:⁊ inde ortus eſt error Parmenidis

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

⁊ Melyſſi: qui vidẽtes ens ꝑdicari de oibus locuti ſunt de ente: ſicut de vna quadã re oſtẽdẽtes ens eſſe vnum ⁊ nõ multa: vt eoꝝ rõnes indicãt i ꝑmo phy. recitate. Ex hoc ẽt ſecuta eſt opĩo Pictagore ⁊ platonis ponẽtiũ mathematica ⁊ itelligibilia ꝑncipia ſenſibiliũ: vt qꝛ numerus inenit i his ⁊ in illis que cõicãt in numero: ſicut in quadã eſſentia vna: ⁊ ſilr qꝛ ſortes ⁊ plato ſunt homo ꝙ ſit vnus hõ ꝑ eẽntiam qui de oibus ꝑdicat. Ex hoc ẽt procedũt pl'es rõnes: Auicebrõ in libro fontis vite ꝙ ſemꝑ vnitatez mãe venat ex equali cõitate ꝑdicatiõis. Ex hoc etiã deriuat opĩo que dicit vnã eſſentiã generis eſſe in oibꝰ ſpẽbꝰ re nõ tm̃ ſm rõnẽ. Sed hoc fundamẽtũ eſt valde debile: nõ.n. opꝫ ꝙ ſi h eſt homo: ⁊ illud hõ: ꝙ eadẽ ſit humanitas numero vtriuſqꝫ: ſicut in duobꝰ albis nõ eſt eadez albedo numero: ſed ꝙ hoc ſimiliter illi in hoc ꝙ hꝫ humanitatẽ: ſicut illud itellectus accipiẽs hũanitatẽ: nõ ſm ꝙ eſt huiꝰ: ſed vt eſt humanitas format itẽtionẽ cõez oibus: ⁊ ita ẽt nõ eſt neceſſariuz ꝙ ſi in aĩa eſt nã itellectualis: ⁊ i deo: ꝙ ſit eadẽ itellectualitas vtriuſqꝫ ꝑ eẽntiã ꝑ quã eãdẽ eẽntiã vtrũqꝫ dicat ens.

Ad primuz ergo dõz: ꝙ ſic dicit Augꝰ. 7. ſuꝑ Geñ. illa auctoritas nõ cogit ponere aĩaz ď ſuba dei eſſe. Primo: qꝛ hoc qđ hõ flãdo emittit: eſt de aere exteriori quẽ reſpirãdo attraxit: nõ de ſuba eius. Secũdo: qꝛ ⁊ ſi eſſet de ſuba ſufflãtis. nullo mõ eſſet de ſuba aĩe. Et ſi etiã poneret ď ſuba corꝑis: deus aũt hoc modo ſe hꝫ ad totũ vniuerſum regẽdo ipꝫ: ſicut aĩa ad corpꝰ. vñ nõ ſequit aĩaz hoĩs eſſe de ſuba dei. Tertio: qꝛ aĩa tm̃mõ corpori dñat: vñ flatũ nõ niſi de corpore facere põt: deus aũt eſt ſupra oẽm naturã. vñ nõ oꝫ vt de corꝑalibꝰ eltis animã faciat: ſed de nihilo eã creat imenſitate ptãtis ſue. vñ figuratiue dr̃: flare: quaſi flatũ facere. Iſaie. 58. oẽm flatũ ego feci. ¶ Ad 2m dõz. ꝙ dicimur nos eſſe genꝰ dei q̃tũ ad aĩam nõ ita ꝙ aĩa ſit de diuina eẽntia: ſed qꝛ ꝑticipat nãz itellectualẽ que ẽt in deo eſt ſm ꝙ ẽt dr̃ ad imaginẽ dei. ¶ Ad 3m dõz: ꝙ cũ aĩa nõ hẽat eãdẽ oꝑationẽ numero quã deꝰ hꝫ ſed ſimilẽ: nõ ſeqt ꝙ hẽat eãdẽ nãz: ſꝫ ſilẽz: nec ex tali ſilitudine vnitas eẽntie ɔcludi põt: vt dictũ ẽ. ¶ Ad 4m dõz. ꝙ itellectꝰ creatꝰ intelligit deũ nõ ꝑ idẽtitatẽ nature: ſꝫ per vnionẽ ad ipꝫ que ẽ vel ꝑ aliquã ſilitudinẽ nõ qdẽ abſtractã: ſed effluxã a deo in intellectũ: ⁊ hũc modũ intelligẽdi: vocat Aui. ꝑ impſſionẽ dicẽs intelligẽtias in nobis eſſe: ex hoc ꝙ impſſiones eaꝝ in nobis ſunt. vel ꝑ vnionẽ ad ipſaz eſſentiã lucis in create. ſicut erit in patria: mã aũt ꝑma cognoſcibilis eſt: nõ ꝑ aliquã ſpẽm ab ipſa recepta: ſꝫ ꝑ analogiã ad formã: vt dr̃ in ꝑ phy. ⁊ iõ eſt de illis que ſuo ďfectu ꝑfecte itelligi nõ valẽt. vt dicit Boe. in lib. de duabꝰ naturis. ¶ Ad 5m dõz. ꝙ ſm ph̃m in. 10°. meta. nõ eſt idẽ eſſe diuerſum ⁊ eſſe differẽs: qꝛ differẽs ad aliqd dr̃. vñ oꝫ omne differẽs ꝓprie loq̃ndo aliq̃ differre: diuerſuz aũt abſolute dr̃. vñ que diuerſa ſunt nõ oꝫ aliquo diuerſa eſſe: ſꝫ ſeipſis. Si.n. oporteret oĩa diuerſa in aliquo differre: in infinituz abiret. ⁊ iõ oꝫ ďuenire ad ꝑma ſimplicia que ſeipſis diuerſa ſunt: vt pꝫ in drĩs qbꝰ ſpẽs diſtinguunt. ſi g̃ differẽs ſtricte ſumat ſꝫ ꝑdictã acceptionẽ. ſic pª ꝓpoſitio falſa eſt: eo ꝙ aliq̃ nõ differũt que diuerſa ſunt. Idez aũt nõ differẽti: ſed diuerſo opponit. Si aũt ſumat differẽs large ꝓ diuerſo ⁊ differẽti: ſic ꝑma ꝓpoſitio vᷓa eſt: ſed media eſt falſa: vt ex ꝑdictis pꝫ. ¶ Ad 6m dõz. ꝙ creature nõ dicunt diuinaz bonitatẽ ꝑticipare q̃ſi ꝑtẽ eſſentie ſue: ſed qꝛ ſilitudine diuine bonitatis in eẽ ɔſtituunt ſm quã nõ ꝑfecte diuinam bonitatẽ imitant: ſed ex parte.

¶ Utꝝ aĩa hũana ſit ɔſtituta ex aliq̃ mã. II

AD ſecundũ ſic ꝓcedit. vr̃ ꝙ aĩa ex aliq̃ mã ɔſtituta ſit. Omne eñi qđ eſt h aliqd in nã: eſt cõpoſitũ ex mã ⁊ forma vt in ſcđo de aĩa pꝫ. ſed aĩa rõnalis eſt hꝰ. qꝛ eſt per ſe ſine corpore exiſtẽs ab alia aĩa eiuſdẽ ſpeciei numero diſticta. ergo ⁊c. ¶ P. in quocũqꝫ inueniũtur ꝓprietates materie: oꝫ materiã inueniri: cum ꝓprietates rei a re nõ ſeparent: ſꝫ in aĩa inueniunt quedã ꝓprietates materie: vt ſubyci: recipere pati ⁊ hꝰ. ergo vr̃ ꝙ ſit ex mã cõpoſita. ¶ P. ſm ph̃m in ſcđo meta. neceſſe eſt imaginari materiã in re mota: ſed aĩe mutabilitas oſtendit ex hoc ꝙ vicys ⁊ fallacys deformis reddit. format autẽ v̇tutibus veritatiſqꝫ doctrina ſm Aug. 7. ſuꝑ Geñ. ergo in aĩa eſt materia. ¶ P. ſm ph̃m in 8°. metaphyſice: nullius agentis actio terminat: niſi ad cõpoſitũ: ſed actio creãtis dei terminat ad animã quã in eſſe ꝓducit. ergo eſt ex materia ⁊ forma ɔpoſita. ¶ P. nihil viuit ſeipſo niſi deus: ſed aĩa nõ tm̃ viuificat corpus: ſed etiã viuit. ergo ſeipſa nõ viuit: ſed aliquo ſui. ſed omne illud in quo eſt ꝑncipiũ vite ⁊ recipiẽs vitã: eſt ex materia ⁊ forma ɔpoſitũ. ergo ⁊c. ¶ P. in omni creato differt qđ oꝑatur ⁊ quo oꝑatur: quia ſolũ ꝑmo agẽti cõuenit per eſſentiã agere: alys autẽ per participationẽ alicuius qđ ad eſſentiã additur. ſed aĩa hꝫ oꝑatiões ꝓprias: ⁊ ſic illis oꝑationibꝰ ipſa eſt operãs. ergo nõ eſt quo operat: ⁊ ſic nõ videt eẽ forma ſimplex: ſed materiã habẽs: qꝛ forma eſt ꝑncipiũ quo operatio producitur.

Sed contra. quãto aliqd eſt ꝓpinquius vni ꝑmo ⁊ ſimplici: tãto magis eſt vnũ ⁊ ſimplex vt in lib. de cauſis dr̃. ſed iter formas naturales aĩa deo eſt ꝓpingor. g̃ cũ alie forme ſint ſimplices: multo fortius aĩa. ¶ P. forma ſubſtãtialis nõ eſt forma ſubſtãtialis: ſic̃ nec qualitatis qualitas: ſed omne qđ habet materiã: habet ẽt ſubſtãtialẽ formã dãtẽ eſſe materie. cuꝫ ergo aĩa ſit forma ſubſtãtialis: videt ꝙ ex materia cõpoſita nõ ſit. ¶ P. Auguſt. ſuꝑ geñ. 7. ďducẽdo per ſingula oſtẽdit animã ex materia nõ eſſe factã. Nõ.n. põt facta fuiſſe ex materia ſpũali rõnali: qꝛ ſi natura rõnalis ex qua fit beata fuiſſet nõ in penis imitata eſſet: quia materia cum format a deo in melius format. Si v̇o miſera fuit: opꝫ ꝙ ꝑceſſerit culpa: qđ ẽ cõtra aplm̃ Ro. 9°. cuꝫ nõdũ aliquid boni egiſſent aut mali ⁊c. Si aũt nec beata nec miſera: tũc vſum rõnis nõdum habebat: ſicut in pueritia ɔtingit: ⁊ ſic ocioſa erat. Similr nec ex materia ſpirituali irrõnali: quia hoc eſſet ꝓpinquuz opinioni que ponit animaꝝ de corpore in corpus tranſitũ. Et peius adhuc: quia illa poſitio non dicit animã beſtie in hominẽ trãſire: ſed ecõuerſo. Silr nec ex materia corporali: nõ enim ex eodem facta eſt anima ex quo facta eſt caro. Et ꝑterea. cum anima aliquid intelligit ab omnibꝰ corporalibus ſe retrahit qđ nõ cõtingeret ſi de natura corporis eſſet. ſed ex omnibus ꝑdictis ſic põt argui: omne qđ habet materiã ſm Augu. dicit ex materia factũ: quãuis materia tꝑe nõ ꝑceſſerit. Si ergo anima nõ põt dici facta ex materia. vt ꝓbatũ eſt aĩa materiã nõ habet.

Reſpõdeo dicẽdũ. ꝙ mihi nõ videt in anima vel i aliqua ſpirituali ſubſtãtia aliquo modo eſſe materiam: ſed ipſas eſſe ſimplices formas ⁊ naturas: q̃uis quidã aliter dicant. Et ꝑter alias rationes quibꝰ hoc de angelis impoſſibile videt. vt ſupra diſt. 4ª. dictum eſt etiã quadã ſpeciali ratione: materia a rõne anime ſecluditur: cum enim anima ſit forma corporis: oportet ꝙ vel tota eſſentia ſua ſit corporis forma vel per partẽ eſſentie ſue ſi ſm eſſentiã ſuam totam: impoſſibile eſt ꝙ pars eſſentie ſit materia: quia id qđ in ſe eſt potẽtia pura non poteſt eſſe forma vel actus alicuius: omnis aũt potẽtia in genere ſubſtantie eſt potẽtia pura: quia eſt imediatũ ſubiectũ ſubſtãtialis forme ⁊ generationis: vt in ꝑmo de generatione dicit. Si aũt ſm partẽ ſubſtantie ſue eſt forma corporis per quã eſt in actu: ⁊ nõ ſm alterã que eſt materia eius: ſequitur duo incõueniẽtia: vnum eſt: ꝙ vnus actus numero eſt forma diuerſaꝝ materiaꝝ. ſ. materie corporal' ⁊ materie ſpiritualis ex qua eſſentia anime cõſtituitur. Aliud eſt ꝙ i potẽtys non vnius generis eſt vnus actus perficiens: corporalis enim materia ⁊ ſpũalis nõ poſſunt eſt vnius rationis. ¶ Et ꝑterea. illud qđ eſt tm̃ actus corporis viuentis animam vocamus. Et ſilı̃ rõne Auicẽ. oſtẽdit in ſua metaphyſica itelligẽtias eſſe ſimplices: nec tamẽ negamus animaz rõnalez quẽdam moduz cõpoſitionis habere. ſ. ex eẽ ⁊ qđ eſt: vt ſupra di. iij. de angelis. ⁊ in ꝑmo di. 8. de ipſa aĩa expoſitũ eſt: qui tamẽ cõpoſitionis modus in alys formis nõ inenitur: quia nõ poſſunt eſſe ſubſiſtentes: quaſi in eſſe ſuo: ſed ſunt per eſſe compoſiti: ⁊ in hoc aĩa deficit a ſimplicitate diuina: hoc ẽt in ꝑmo. di. 8. plenius expoſitũ eſt.

Ad primum ergo dicẽduz: ꝙ hoc aliqd in natura põt dici ex duobꝰ: aut ex eo ꝙ habet eſſe ſubſiſtẽs in natura: ⁊ ſic anima rõnalis eſt h aliquid: ſꝫ ex hoc nõ ſequit ꝙ ex materia componat: hoc enim ſubſiſtenti accidit. ſ. ex materia ɔponi. Alio modo põt dici hoc aliqd per hoc ꝙ aliqd qđ eſt pars eſſentie ſue indiuiduatur: ⁊ ſic anima nõ eſt hoc aliquid: ꝑncipiũ enim idiuiduationis animarũ eſt ex parte corporis: ⁊ tamẽ etiã poſt ſeparationẽ corporis remanẽt indiuiduate ⁊ diſtincte: vt in ꝑmo lib. dictũ eſt. di. 8. ⁊ ſic accipit ph̃s hoc aliqd in ſcđo de aĩa. vnde ibi exꝑſſe negat aĩaz eſſe hoc aliqd. ¶ Ad 2m dicendum. ꝙ pati ⁊ recipere: ⁊ oĩa hꝰ. dicũtur de aĩa: ⁊ de rebꝰ materialibus equiuoce: vt pꝫ ex ph̃o i 3° de aĩa: ⁊ ex cõmẽ. ibidẽ. vñ nõ oꝫ ꝙ materia in aĩa inueniatur: ſed ſufficit ꝙ ſit ibi aliqua potẽtialitas: qualis aũt illa ſit ſupra tertia di. de angelis dictũ eſt. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ: ꝙ nõ requiritur materia eiuſdẽ rõnis ad omnes motus: qꝛ ad motũ localẽ nõ requirit materia que ſit in potẽtia ad eſſe: ſed ſolũ que eſt in potẽtia ad vbi. Similr etiã ad variationẽ que eſt de vicio ad virtutẽ: vel ecõuerſo nõ requirit materia que ſit in potẽtia ad eſſe quaſi pars eſſentie ipſius mobilis: ſꝫ requiritur materia tm̃: que ſit in potẽtia ad virtutẽ: ⁊ hec eſt ipa ſubſtãtia anime. ¶ Ad quartũ dicẽdum: ꝙ ph̃s loquit de agẽte naturali qđ ex materia operat. vt rationes ſue oſtẽdunt que ex hoc ꝑncipio ꝓcedũt: ꝙ in omni factiõe opꝫ eẽ tria. ſ. ex quo fit: ⁊ in id in quod factio terminat: ⁊ ipſum faciẽs: ⁊ ex hoc ɔcludit ꝙ fieri nõ eſt formaꝝ: niſi per accñs. iſta aũt ꝑncipia nõ cõcedimus in actione diuina per quaz animã creat: ⁊ ideo nõ oꝫ animã vel aliã ſubſtãtiã ſpiritualem a deo creatã: ex materia cõpoſitã eſſe: qꝛ etiã ſm Aui. agẽs diuinũ nõ agit per motũ vt materiã exigat. Cõmẽ. ẽt dicit in. ii. meta. ꝙ actio equiuoce dicit de actione qua deꝰ agit ⁊ de actione naturali. ¶ Ad qntũ dicẽdũ: ꝙ ſm ph̃m in ſcđo de aĩa. viuere nihil aliud eſt q̃ꝫ eſſe viuẽtium. vnde ſicut anima rõnalis eſt: nec eſt illud quo eſt: ita etiaz viuit: nec eſt illud quo viuit: ſed ſicut illud qđ eſt formalr nõ eſt aliqua forma que ſit pars eſſentie eius: ſed ipſuz ſuũ eẽ: ita id quo viuit formalr: nõ eſt aliqua forma que ſit pars eẽntie eius: ſed ipſuz ſuũ viuere: ſed id quo eſt: ⁊ quo viuit effectiue eſt ipſe deus que oibus eſſe: ⁊ vitã influit in rebꝰ qdẽ cõpoſitis mediãte forma que eſt pars eſſentie eaꝝ. in ſubſtantys aũt ſimplicibꝰ per totã eſſentiã eaꝝ. deus aũt nõ ẽ nec viuit ab aliquo efficiẽte ꝑncipio: ſed ipſe etiã eſt ſuũ viuere ⁊ ſuũ eẽ: ⁊ in vtroqꝫ hoꝝ deficit aĩa a ꝑfectione diuine vite. ¶ Ad 6m dicẽdũ. ꝙ illud quo operat aĩa dnplr acceptũ differt ab ipſa. Operat eñi aĩa aliquo influẽte ſibi eſſe viuere: ⁊ oꝑari. ſ. deo qui operat oĩa in oibus: que cõſtat ab aĩa differre. oꝑat ẽt nãli ſua potẽtia que ẽ ꝑncipiũ ſue oꝑationis. ſ. ſenſu vel itellectu que nõ eſt eſſentia eius: ſed v̇tꝰ ab eẽntia fluẽs. Neutro aũt modo deꝰ oꝑat alio a ſe: quia a ſeipſo oꝑari hꝫ: ⁊ ipſe eſt ſua v̇tus. nõ aũt dicit aĩa oꝑari aliquo qđ nõ ſit ipſa: ſed pars eẽntie ſue: ſicut corꝑa nãlia operant forma que eſt pars eẽntie eoꝝ: ſꝫ mediãte aliq̃ v̇tute quaſi inſtrõ: ſicut ignis mediante calore.

¶ Queſtio. II.

TErtio querit: vtruz aĩa extra corpꝰ creata ſit. Et circa hoc querunt duo. Prio vtꝝ ſit vna aĩa vel itellectꝰ oĩuz hoĩum: quaſi q̃dã ſuba ſeꝑata in oĩa corꝑa iſluẽs. Scđo ſi ſint pl'es vtrũ ſint in corꝑe an extra corpꝰ create.

¶ Utrum aĩa intellectiua vel itellectꝰ ſit vnus in omnibus hominibus. I.

AD primum ſic ꝓcedit. videt ꝙ aĩa rõnal' vl' itellectꝰ ſit vnꝰ numero in oĩbus. Nulla.n. forma multiplicatur ſm eſſe ad diuiſionẽ mãe: niſi forma materialis: ſed itellectꝰ. vt in 3° de aĩa ꝓbat non eſt forma mãlis cũ nõ ſit actus corꝑis cuiuſdã qđ ex ipſo ſuo actu ꝓbat: qꝛ cognoſcit oẽs formas mãles: qđ nõ poſſet eẽ ſi aliquã eaꝝ hẽret in nã ſua: vel determiaret ad eã ex corpore: cuiꝰ eẽt actus: ſicut v̇tꝰ viſiua nõ cognoſceret oẽs colores: ſi pupilla que eſt organũ eius hẽret determinatũ colorem. ergo itellectꝰ nõ multiplicat ſm eẽ ad diuiſionẽ mãe ⁊ ita manet vnꝰ in oibꝰ idiuiduis humane ſpẽi: que nõ niſi ꝑ mãz diuidunt. ¶ P. ipoſſe eſt ꝙ ꝑncipiũ ſit mãliꝰ q̃ꝫ ꝑncipiatum: quia ꝑncipium opꝫ eẽ ſimpliciꝰ: ſed ſic̃ ab omnibꝰ ɔcedit: aliq̃ ſunt potẽtie aĩe rõnalis que nõ ſunt actꝰ corporis cuiuſdã nec organis affixe: cuiꝰ ꝑncipiuz ⁊ radix eſt ipſa eẽntia aĩe. g̃ vr̃ ꝙ nec ipſa aĩa rõnalis corꝑi vniat ꝑ eẽntiã ſuã: ſicut actꝰ eiꝰ: ⁊ ita ſequet vt vr̃ ꝙ ad diuiſionẽ corpoꝝ aĩa rõnalis nõ diſtinguat. ¶ P. oẽ qđ recipit in aliquo: recipit in eo ꝑ modũ recipiẽtis ⁊ nõ ꝑ modũ ſui: vt ex Dio. ⁊ ex lib. de cauſis habet. ſi ergo itellectus indiuiduet ad diuiſionẽ corporis: vt ſit aliꝰ ⁊ alius diuerſoꝝ: oꝫ ꝙ forme intellectuales in eo recepte etiaz ſint indiuiduate. ex quo vident ſequi duo incõueniẽtia. vnũ eſt cum nullũ ꝑticulare ſit intellectũ in actu ſed in potẽtia: ꝙ hꝰ ſpẽs nõ erũt intelligibiles in actu: ſed intelligebũt intelligi ꝑ alias ſpẽs ⁊ ſic in ifinitũ ꝓcedet. Aliud eſt ꝙ erit idẽ modus recipiẽdi formas in materia ꝑma ⁊ i itellectu poſſibili: qꝛ vtrobiqꝫ recipiunt: vt ſunt iſte ⁊ nõ vt ſunt forme ſimplr: ⁊ ita ſic̃ materia ꝑma nõ eſt cognoſcibilis ꝑ formas quas recipit: ita nec intellectꝰ poſſibilis vt videt. ¶ P. quecũqꝫ diſtinguũtur adinuicẽ opꝫ ꝙ aliqd diuerſum ſit in natura vtriuſqꝫ. ſed cum intellectus nihil ſit eoꝝ que ſunt ante itelligere: videtur ꝙ nõ ſit aliqd diuerſum inuenire in eo: niſi ſm diuerſitatẽ ſpecieꝝ intellectiuaꝝ. ergo nõ differũt itellectꝰ iſtiꝰ: ⁊ illius per eẽntiã: ſed per ſpẽs intellectas tm̃. ¶ P. in oibꝰ ſubſtãtys per ſe exiſtẽtibꝰ ⁊ imaterialibꝰ diuerſitas ſm numeꝝ redũdat in diuerſitatẽ ſpẽi: qꝛ ſi hñt eſſe ſuuz abſolutum ſubſiſtẽs nõ poſſunt diſtingui eſſentialr per aliqd qđ ſit extra eẽntiã eaꝝ ſuꝑ qđ deferant: ſicut forme corporales ſuꝑ materiã ďlate. In eẽntia aũt eaꝝ nõ eſt diuerſitas forme que diuerſitatẽ ſpẽi inducit: ſed nõ eſt drĩe ꝙ intellectus diuerſoꝝ hoĩuz differãt ſꝫ ſpeciẽ: qꝛ ⁊ ipſi hoĩes ſpẽ differũt ad diuerſitatẽ ſuaꝝ formarũ. ergo cum aĩa rationalis ſit ſubſtãtia in ſe ſubſiſtẽs alias poſt corpus non maneret: ⁊ etiam ſit imaterialis: videt ꝙ nec etiã numero in diuerſis hoĩbus differat.

Sed cõtra eſt qđ impoſſe eſt pluriũ indiuiduoꝝ eẽ vnã formã numero: ſed aĩa rõnalis ẽ forma cuiuſlibet hoĩs. ſi eniꝫ homo hẽret eſſe a ſubſtãtia ſenſitiue vel nutritiue nõ poſſet in hoĩe inueniri q̃tũ ad ſuuz eſſe ꝑmũ. vñ alia aĩalia excederet: qđ eſt incõueniẽs. ergo ipoſſibile eſt vnã tm̃ eſſe aĩaz rõnalẽ oĩuz. ¶ P. impoſſibile eſt inueniri diuerſitatem quo ad eſſe 2m in illis: quorum

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

nulla eſt diuerſitas quo ad eſſe p̄mum: q2 diuerſitas ſecūdarum ꝑfectionū ⁊ cōtrarietas nō pōt eſſe ſimul cum vnitate ꝑfectionis p̄me: q2 ſic cōtraria eēnt in eodem: ſed nos īuenimus ꝑfectiones vltimas q̄tū ad eſſe ſm eē in diuerſis hoīb9 diuerſas ⁊ ꝯ̄rias: quoꝝ quidā ſunt ſtulti ⁊ q̄dā ſapiētes ⁊ q̄dā vicioſi: ⁊ quidā v̄tuoſi. ergo opꝫ p̄mā ꝑfectionem. ſ. animā q̄tū ad eſſe p̄mum in diuerſis variari. ¶ P̄. aīa eſt forma corporis ⁊ motor: ſed in corporib9 celeſtibus ſm poſitionē pħoꝝ diuerſis corporibus aſſignant̄ diuerſi motores. ergo videtur ꝙ multo fortius in diuerſis hoīb9 ſint diuerſe anime.

Reſpondeo dicēdo: ꝙ circa vnitatē ⁊ diuerſitatē aīe rōnalis ſūt plures pħoꝝ opīones ꝑtermiſſis illis qui ponūt intellectū eſſe vnū in tota natura intellectuali vel qui ponūt intellectū eſſe idē qđ diuina eſſentia: ad quaꝝ ītellectū opꝫ intelligere ꝙ diſtinguit̄ ſm pħos tripl'r intellectus. ſ. intellect9 poſſibilis: intellect9 agēs: ⁊ intellectus in habitu: ⁊ dicit̄ intellect9 poſſibilis q eſt in potētia ad recipiēdū oēs formas ītellectas: ſicut oculus eſt in potētia ad recipiēdū oēs colores: intellect9 autē agēs dicit̄ qui facit intelligibilia in potētia eſſe in actu: ſicut lumē qđ facit colores in potētia viſibiles eſſe actu viſibiles: intellectus aūt in habitu vel formalis ab eis dicit̄ qñ intellectus poſſibilis iam perfectus eſt ſpecie intelligibili vt operari poſſit: nulla eniꝫ potētia paſſiua habꝫ opationē niſi per ſpeciem obiecti ſui perfecta fuerit: ſicut viſus non videt anteq̄ꝫ recipiat ſpeciē coloris. ¶ His ergo viſis: ſciēdum eſt ꝙ in hoc fere oēs pħi concordāt poſt Ariſtotelem ꝙ intellectus agēs ⁊ poſſibilis differūt ſm ſubſtantiam: ⁊ ꝙ intellectus agēs ſit ſubſtātia quedam ſeparata ⁊ poſtrema in ſubſtātijs ſeparatis: ⁊ ita ſe habet ad intellectū poſſibilem quo intelligimus: ſicut intelligētie ſuꝑiores ad animas orbiū: ſed hoc ſm fidem nō poteſt ſuſtineri. Si enim vt Anſelmus ꝓbat reparationē hominis per angelū deus fieri noluit ne paritas hominis ⁊ angeli in gloria tolleret̄: dum angelus hominis fieret cauſa ſalutis. Simil'r ſi poneretur anima noſtra ſm naturalē operationē depēdere ab aliqua intelligētia vel angelo non poſſet rationabil'r ſuſtineri: ꝙ anima angelis par ſit in gloria futura: quia vltima ꝑfectio vniuſcuiuſq̄ꝫ ſubſtātie eſt in cōplemēto ſue operationis: ⁊ ideo vniri cum intelligētia agēte ponūt p̄dicti pħiloſophi vltimā felicitatē hominis. Et ideo quidam catholici doctores corrigētes hanc opinionē: ⁊ partim ſequētes ſatis ꝓbabiliter poſuerūt ipſum deum eſſe intellectū agētem: quia per applicationē ad ipſum anima noſtra beata ē ⁊ hoc confirmāt per hoc quod dicit̄ Jo. p̄mo. Erat lux vera ⁊c. De intellectu autē poſſibili ſimil'r fuit magna diuerſitas inter philoſophos ſequētes Ariſto. Quidam eniꝫ dixerūt intellectum poſſibilem eſſe diuerſum in diuerſis. q̄dam v̄o eſſe vnum in omnibus. Eoꝝ autem qui poſuerūt eum diuerſum eſſe in diuerſis: ſunt tres opiniones: quidaꝫ enim dicūt intellectum poſſibilem nihil aliud eſſe q̄ꝫ preparationem que eſt in natura humana ad recipiēdam impreſſionem intellectus agētis: ⁊ hāc eſſe virtutē corporalē conſequentē complexionem humanam: ⁊ hec fuit opinio Alexādri. Sed hoc non pōt ſtare etiam ſm intētionē Ariſto. qui vult ꝙ intellectus poſſibilis ſit receptiuus ſpecieꝝ intelligibilium. ꝑparatio autē nō eſt receptiua: ſed magis ꝑparatiua: preparatū aūt hac preparatione eſt corpus: vel virtus in corpore: ⁊ ita illud quod recipit formas intelligibiles: eſſet corpus vel virtus in corpore: quod pħs improbat. ¶ P̄. ſequeret̄ ꝙ intellectus poſſibilis non eſſet v̄tus cognoſcitiua. Nulla enim v̄tus cauſata ex cōmixtione elementoruꝫ eſt cognoſcitiua. quia ſic qualitas elementoruꝫ ageret vltra ſuam ſpeciē: quod eſt impoſſibile. Et ideo alij dixerūt ꝙ intellectus poſſibilis nihil aliud eſt q̄ꝫ virt9 imaginatiua ſm ꝙ eſt nata vt ſint in ea forme que fuerūt intellecte in actu. ⁊ hec eſt opinio Auēpace. Sed hoc etiam eſt impoſſibile: quia ſm pħm in tertio de anima. Fantaſmata que ſunt imaginatiua ſe habēt ad intellectum humanum: ſicͣ colores ad viſum: ⁊ ideo oportet ꝙ fantaſmata ſint mouentia intellectum poſſibilē: ſicut color mouet viſum: vñ aptitudo que eſt in intellectu poſſibili ad intelligendum: eſt ſimilis aptitudini que eſt in patiēte in potētia: vt ſit patiens in actu: aptitudo autem que eſt in imaginatiua eſt ſicut aptitudo agētis in potētia: vt ſit agēs in actu. Impoſſibile autē eſt ꝙ idem ſit mouēs ⁊ motum: ⁊ agēs ⁊ patiēs. ergo impoſſibile eſt ꝙ virtus imaginatiua ſit intellectus poſſibilis. ¶ P̄. adhuc ſequeretur ꝙ virtus recipiēs intelligibilia in actu: que dicit̄ intellectus poſſibilis eſſet vtens organo corporali: cuꝫ virtus imaginatiua habeat determinatum organuꝫ. ¶ Sciēdum eſt etiam: ꝙ ſm has opiniones ītellectus poſſibilis generatur generato corpore: ⁊ corrumpitur corrupto corpore: ⁊ cum non ſit differētia intellectus in diuerſis hominibus: niſi intellectus poſſibilis: q2 agens eſt vnus: ſequeretur ꝙ illud qđ remanet de intellectu ex omnibus hominibus poſt mortē eſſet vnum numero. ſ. intellectus agēs: ⁊ hoc eſt valde hereticuꝫ: quia ſic tolleretur retributio meritoꝝ poſt mortem: ⁊ ideo tertia opinio eſt Auic. qui ponit intellectum poſſibilē in diuerſis diuerſum fundatum in eēntia anime rationalis: ⁊ non eē virtutem corporalē: ⁊ cum corpore incipere: ſed non cum corpore finiri. vnde quantū ad intellectum poſſibilē eius opinio eſt quam tenemus ſm fidē catholicā: quāuis erret cū alijs de intellectu agēte: vt dictum eſt. Eoꝝ aūt qui ponūt vnum intellectuꝫ poſſibilē in omnibus duplex eſt opinio. Una eſt Themiſtij ⁊ Theophraſti. vt Cōmē. eis imponit in tertio de anima. Dicūt eniꝫ ꝙ intellectus in habitu qui eſt tertius: eſt vnus in omnibus ⁊ eternus: ⁊ eſt quaſi compoſitus ex intellectu agēte ⁊ poſſibili: ita ꝙ intellect9 agēs eſt ſicut forma eius: ⁊ per continuationē intellectus poſſibilis: continuatur etiam nobis intellectus agens: ita ꝙ intellectus agēs eſt de ſubſtātia intellectus ſpeculatiui: qui etiam dicit̄ intellectus in habitu per queꝫ intelligimus: ⁊ huiuſmodi ſignū inducūt: quia illa actio intellectus que ē in poteſtate noſtra ꝑtinet ad intellectuꝫ in habitu. Cuꝫ ergo abſtrahere ſp̄ēs a fantaſmatibus ſit ī poteſtate noſtra: opꝫ ꝙ intellectus agēs ſit intellectus ī habitu: ſicut forma eius. Et ad hāc poſitionē deducunt̄ qui ex d̄monſtratiōe Ariſto. volūt hēre ꝙ intellectus poſſibilis ſit vnus in oīb9 quia nō eſt hoc aliquid nec virtus in corpore: ⁊ ꝑ cōſequēs ꝙ ſit eternus. Et dicūt iterum ꝙ ītellectus agēs ſimil'r ſit eternus: ⁊ ꝙ impoſſibile ſit effectum eſſe generabilē ⁊ corruptibilem ſi agēs ⁊ recipiēs ſit eternum. vnde poſuerunt ꝙ ſp̄ēs intellecte ſunt eterne. ⁊ ideo non cōtingit ꝙ intellectus: quādoq̄ꝫ intelligat: ⁊ quādoq̄ꝫ nō: per hoc ꝙ fiāt noue ſp̄ēs intelligibiles que prius nō fuerūt: ſꝫ ex cōiunctione intellectus agētis cum poſſibili ſm ꝙ continuatur in nobis per im̄pſſionē ſuaꝫ. Sꝫ hāc opinionē Cōmē. improbat: quia ſequeretur ꝙ forme reruꝫ naturaliuꝫ que intelligūtur eēnt ab eterno ſine materia ⁊ extra animā: ex quo ſp̄ēs ille nō ponūtur in ītellectu poſſibili vt forma eius: q2 forma ītellectus poſſibilis ponitur ab eis ītellectus agēs: ſequeret̄ etiā ꝙ cuꝫ vltima ꝑfectio hominis ſit ſm intellectum in habitu: ⁊ p̄ma ſm intellectuꝫ poſſibilem: ꝙ homo nō differret ab homine: neq̄ꝫ ſm vltimaꝫ perfectionē neq̄ꝫ ſm p̄maꝫ: ⁊ ſic eſſet vnū eē: ⁊ vna ꝑfectio omniū hominum: quod eſt impoſſibile. Et ideo ipſe tenet aliam viam ꝙ tam intellectus agēs q̄ꝫ poſſibilis eſt eternus ⁊ vnus in omnibus. ſed ſp̄ēs intelligibiles non ſunt eterne. ⁊ ponit ꝙ intellect9 agēs non ſe habet ad poſſibilem: vt forma eius: ſed vt artifex ad materiaꝫ ⁊ ſpecies intellecte abſtracte a fantaſmatibus ſunt ſicut forma ītellectus poſſibilis ex q̄bus duobus efficitur intellectus in habitu. Et per hāc poſitionem nitit̄ euadere omnia incōueniētia que contingūt Themiſtio. Primo: quia oſtēdit ꝙ nō eſt neceſſariuꝫ ꝙ ſi intellect9 agēs eſt eternus ⁊ recipiēs eternū. ſ. intellect9 poſſibilis ꝙ facta ſint eterna. ſ. ſp̄ēs intelligibiles. Sicut eniꝫ ſp̄ēs viſibilis habet duplex ſubiectū. vnuꝫ in quo habet eē ſpirituale. ſ. viſum: ⁊ aliud in q̊ hꝫ eſſe naturale. ſ. corpus coloratuꝫ: ita etiaꝫ ſpecies intelligibilis habet duplex ſubiectum: vnū in quo habet eſſe materiale. ſ. ipſa fantaſmata q̄ ſunt ī imagīe: ⁊ ſm hoc eſſe: iſte ſp̄ēs non ſunt eterne: aliud eſt in quo habet eſſe materiale. ſ. intellectū poſſibilē: ⁊ ſm hoc ſubiectū nō habet ꝙ ſint generabiles ⁊ corruptibiles. Sed iſta reſponſio nulla videt̄: ſicut eñi nō eſt eadē numero ſp̄ēs coloris que eſt in pariete: ⁊ que eſt in oculo: ita non eſt eadē numero ſp̄ēs que eſt in imagiatione ⁊ in ītellectu poſſibili. vnde adhuc remanet ꝙ illa ſpecies que eſt in intellectu poſſibili habeāt vnū ſubiectū tm̄. ⁊ illa que eſt in imaginatione generabilis ⁊ corruptibilis ſit alia numero: niſi forte dicat̄ ꝙ ſunt eterne ſimpliciter: ſed nō quo ad euꝫ in quo ab eterno nō ſunt fantaſmata: quoꝝ ſimilitudines ſūt apud intellectū poſſibilē: ſed tamē cum nulla fantaſmata ſint eterna: adhuc ſequeret̄ ꝙ ille ſp̄ēs que ſunt ab eterno in intellectu poſſibili nō eſſent abſtracte ab aliquibus fantaſmatibus: ⁊ hoc eſt cōtra intētioneꝫ ⁊ verba philoſophi. Secūdo aūt nititur oſtēdere ꝙ ex hac poſitiōe nō ſequit̄ ꝙ omniū hominū ſit vnum eſſe: ⁊ vna opatio ſm quā oēs ſint equaliter ſapiētes. Dicit enim ꝙ cuꝫ ſp̄ēs intellecta ſe habeat ad intellectum poſſibilem quodāmodo vt forma ad materiā: hoc modo ꝙ ex eis quodāmodo efficit̄ vnum cōpletū cōiunctio eius ad nos eſt per id quod eſt formale in dicta coniunctione. ſ. per ſpeciē intellectaꝫ: cuius vnum ſubiectū dicit eſſe fantaſma: quod eſt in nobis: ⁊ ad ipſum intellectū poſſibilē. vnde cum in diuerſis ſint diuerſa fantaſmata diuerſis hominibus cōiungitur intellectus poſſibilis diuerſa cōiunctione: ⁊ ex hoc hoīes habēt eſſe diuerſum: ex hoc etiaꝫ vnus ſcit qđ alter ignorat: quia ſm vnaꝫ ſpeciē intellectaꝫ cōiungitur vni ſm quā non coniungitur alteri: quāuis quedaꝫ intētiones intellecte ſint. vt p̄me cōceptiones intellectus ſm quas omnibus cōiungitur a quibus ītellectus poſſibilis nunq̄ꝫ denudatur hominibus ab eterno exiſtētibus: vt ipſe dicit. vnde cōcludit ꝙ illud qđ eſt ī nobis de ītellectu quodāmodo eſt corruptibile: ⁊ quodāmodo eſt incorruptibile: quia ex parte illa: vnde multiplicantur fantaſmata accidit corruptio: ſed ex parte intellectus poſſibilis eſt īcorruptibilitas: vnde ſequitur etiā ex hoc ꝙ poſt corporuꝫ corruptionē nulla diuerſitas animaruꝫ remaneat. Sed hec ratio oſtenditur eſſe friuola multipliciter. Primo: quia vt dictuꝫ eſt ſpecies que eſt forma intellectus poſſibilis nō eſt eadē numero in fantaſmate ⁊ in ſubiecto: ſed eſt ſimilitudo illius. vnde ſequitur ꝙ intellectus nullo modo nobis cōiungitur: ⁊ ſic per ipſuꝫ nō intelligamus. Secūdo: q2 coniunctio intellectus cuꝫ ſpecie intellecta eſt per operationē intellectus pertinēs ad perfectioneꝫ ſecūdaꝫ. vnde impoſſibile eſt ꝙ mediāte tali cōiunctione acquiratur homini perfectio ſua p̄ma ⁊ eſſe ſubſtantiale: ⁊ ſic cuꝫ homo ex tali coniunctione ſit habēs intellectuꝫ: vt dicūt: homo nō eſſet homo in ſpecie determinata per hoc ꝙ eſt habēs intellectū: quia illud medium. ſ. ſpecies ītellecta: cuꝫ vtroq̄ꝫ extremoꝝ cōiungit̄ modo accidētis ad ſubiectū. ſ. cuꝫ virtute imaginatiua: ⁊ cuꝫ intellectu poſſibili: qđ eſt cōtra philoſophuꝫ ī octauo metaphyſice: vbi dicit animā corpori nullo mediāte vniri: nec etiā mediāte ſciētia. vt Licoſton dicebat ī quod iſta poſitio redire videtur. Tertio: quia operatio nō egredietur ab obiecto: ſed a potentia: non enim viſibile videt ſed viſus. ſi ergo non coniungitur intellectus nobiſcum: niſi per hoc ꝙ ſpecies intellecta aliquo modo habet ſubiectum in nobis: ſequitur ꝙ hic homo ſcilicet ſor. non intelligat: ſed ꝙ intellectus ſeparatus intelligat ea que ipſe imaginatur et plura alia abſurda non difficile eſt adducere. Et ideo remotis omnibus p̄dictis erroribus: dico cum Auicē. ītellectuꝫ poſſibilē īcipere quidē eſſe in corpore: ſed cuꝫ corpore nō deficere. ⁊ in diuerſis diuerſum eſſe: ⁊ multiplicari ſm diuiſionē materie ī diuerſis īdiuiduis: ſicut alias formas ſubſtātiales: ⁊ ſuꝑaddo etiā intellectū agentē eſſe in diuerſis diuerſuꝫ: nō enim videt̄ ꝓbabile ꝙ in anima rationali nō ſit principiū aliquod qđ naturalē operationeꝫ explere poſſit: qđ ſequitur ſi ponat̄ vnus intellectus agēs: ſiue dicatur deus vel intelligētia. Nec iterū dico hec duo. ſ. intellectum agētem ⁊ poſſibilē eſſe vnā potētiaꝫ diuerſimode nominatā ſm diuerſas opationes: quia quecūq̄ꝫ actiones reducūtur in ꝯ̄traria principia: impoſſibile eſt eas reducere in eandē potētiam: ꝓpter qđ memoria a ſenſu diſtinguitur: quia recipere ſpecies ſenſibiliuꝫ: qđ eſt ſenſus: ⁊ tenere qđ eſt memorie reducūtur in cōtraria p̄ncipia etiā in corporibus. ſ. humidum ⁊ ſiccuꝫ. Cuꝫ ergo recipe ſp̄ēs intellectas: quod eſt ītellectus poſſibilis ⁊ facere eas intelligibiles actu: qđ eſt ītellectus agētis nō poſſint ſm idē cōuenire: ſed recipe cōuenit alicui ſm ꝙ eſt in potētia: ⁊ facere ſꝫ ꝙ eſt ī actu īpoſſibile eſt agētē ⁊ poſſibilē nō eſſe diuerſas potētias. Sed quomodo poſſint radicari in vna ſubſtātia eſt difficile videre: nō enim videt̄ ꝙ vni ſubſtantie poſſit cōuenire eſſe ī potētia reſpectu oīuꝫ formaꝝ ītelligibiliū qđ eſt intellectus poſſibilis ⁊ eſſe actu reſpectu oīuꝫ illarū qđ eſt ītellectus agētis: al's nō poſſet facere oēs formas intelligibiles: cum nihil agat: niſi ſm ꝙ eſt in actu. Sꝫ tamē ſciēdum ꝙ nō eſt incōueniēs aliqua duo eſſe: quoꝝ vtrūq̄ꝫ ſm diuerſa eſt in potētia reſpectu alterius: ſicut ignis eſt ī potētia frigide: quod actu aque conuenit: ⁊ aqua eſt in potentia calid̄: qđ actu eſt in igne. vñ agūt: ⁊ patiūtur ad inuicem. Similiter dico ꝙ ſe habꝫ res ſenſibilis ad animā intellectiuaꝫ: res eniꝫ ſenſibilis ē potētia ītelligibilis ⁊ actu naturā diſtinctam habēs. in anima v̄o eſt actu lumē ītellectuale: ſed determinātio cognitiōis reſpectu huius vel illius nature eſt in potētia: ſicut pupilla eſt in potētia reſpectu huius vel illius coloris: ⁊ ideo aīa virtutē habet ꝑ quā facit ſp̄ēs ſenſibiles eſſe ītelligibiles actu: que eſt ītellect9 agēs: ⁊ habꝫ virtutē per quā eſt in potetia vt efficiatur in actu determinate cognitionis a ſpecie rei ſenſibilis facta ītelligibilis actu: ⁊ hec virtus vel potētia dicit̄ ītellectus poſſibilis: ⁊ haruꝫ duaruꝫ virtutuꝫ opationes ſequitur oē noſtrum intelligere: tam p̄ncipioꝝ q̄ꝫ cōcluſionuꝫ. vñ apparet falſum eſſe qđ quidā dicūt habitum p̄ncipioruꝫ eſſe intellectum agenteꝫ.

Ad primuꝫ ergo dicēdum. ꝙ intellectus nō negatur eſſe forma materialis quin det eē materie ſicut forma ſubſtātialis quātum ad eſſe p̄mum: ⁊ ideo oportet ꝙ ad diuiſionē materie que cauſat diuerſa īdiuidua ſequatur etiā multiplicatio ītellectus. i. aīe ītellectiue. Sed dicit̄ īmaterialis reſpectu actus ſecūdi qui eſt operatio: quia intelligere nō explet̄ mediāte organo corporali: ⁊ hoc cōtingit: quia ab eēntia anime nō erit operatio: niſi mediāte virtute eius vel potētia: vñ cū habeat q̄ſdaꝫ v̄tutes que nō ſunt actus aliquoꝝ organoꝝ corporis: opꝫ ꝙ quedā opationes aīe ſint nō mediāte corpe. ¶ Ad 2m dōꝫ. ꝙ quādocūq̄ꝫ cōiungūtur duo: quoꝝ vnus eſt potētius altero ⁊ trahit ad ſe illud hꝫ aliquā virtutē ꝑter illud qđ ſibi

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS

ſubycit̃:vt patet in flãma:qꝛ ignis vincẽs vaporẽ cui ꝯiun giť hꝫ v̄tutẽ illuminãdi vltra quaꝫ poſſit ſe ex̄tẽdere actio vaporis icẽſi calefaciẽdo.Cũ ergo in ꝯiunctione forme ad mãm forma iueniat̃ dominans:q̃to forma eſt nobilior ⁊ magis vincẽs mãꝫ:tãto magis poterit hr̃e v̄tutẽ p̄ter ꝯdi tionẽ materie.vñ quedã corpora mixta p̄ter v̄tutes q̃lita tum actiuaꝝ ⁊ paſſiuaꝝ que tenẽt ſe ex pte materie:habẽt quaſdã v̄tutes que ꝯſequunt̃ ſpeciem:vt ꝙ magnes attra hit ferrũ:⁊ magis hoc iuenitur in plãtis:vt pꝫ in augmẽto qȯ terminat̃ per virtutẽ aie:qȯ nõ poſſet eẽ ꝑ virtutẽ ignis vt dicit̃ ſcḋo de aĩa:⁊ hoc adhuc inuenit̃ plus in aĩalibus: qꝛ ſentire oĩo eſt ſupra virtutẽ qualitatũ elemẽtariũ:⁊ pfe ctiſſime in aĩa rõnali que eſt nobiliſſima formaruꝫ.⁊ ideo ipſa habet quaſdã v̄tutes ĩ quibus nullo modo cõicat cor pus:⁊ quaſdã in quibus cõmunicat.¶ Ad tertiũ dicẽduꝫ. ꝙ ſm Aui.ſpẽs intellecta põt dupliciter cõſiderari:aut ſꝫ eſſe qȯ habet in intellectu:⁊ ſic habet eſſe ſingulare:aut ſꝫ ꝙ eſt ſimilitudo talis rei intellecte.ꝓut ducit in cognitio nem eiꝰ:⁊ ex hac parte habet vniuerſalitatẽ:quia nõ eſt ſi militudo huius rei ſm ꝙ hec res eſt:ſed ſꝫ nãꝫ in qua cuꝫ alys ſue ſpẽi cõuenit:nec opꝫ omne ſingulare eſſe intelligi bile tãtũ in potẽtia:ſicut pꝫ de ſubſtantys ſeparatis:ſed in alys que indiuiduant̃ per mãꝫ:ſicut ſunt corpalia:ſed ſpe cies ille ĩdiuiduant̃ ꝑ indiuiduationẽ intellectus:vñ non ꝑdunt eſſe ĩtelligibile in actu:ſicut intelligo me ĩtelligere q̃uis ipm̃ meũ intelligere ſit quedã opatio ſingularis.pꝫ etiã per ſe:ꝙ ſm incõueniẽs nõ ſequit̃:qꝛ alius indiuidua tionis modus eſt per intellectũ ⁊ per mãꝫ p̄mã.¶ Ad 4m dicẽdũ.ꝙ ſicut Cõmẽ.etiã dicit in 3°de aĩa.illud quod eſt receptiuũ aliquoꝝ non opꝫ ꝙ ſit p̄uatuꝫ qualibet natura determinata:ſed ꝙ ſit denudatũ a natura receptoꝝ:ſicut pupilla a natura coloꝝ:⁊ ideo intellectuꝫ poſſibilẽ neceſſe eſt habere naturã determinatã:ſꝫ añ ĩtelligere:qȯ eſt ꝑ re ceptionem ſpeciei non habet in natura ſua aliquid eorum que a ſenſibilibus recipit:⁊ hoc eſt qȯ dicit̃ ꝙ nihil eſt eoꝝ que ſunt.¶ Ad quintũ dicẽdum.ꝙ quãuis aĩa nõ habeat materiã partẽ ſui ex qua ſit habet tamẽ materiã in qua ẽ: cuius pfectio eſt ad cuius diuiſionẽ multiplicat̃ ſm nume rum:⁊ nõ ſm ſpeciẽ:ſecus aũt eſt in illis ſubſtãtys ĩmate rialibus que nõ habẽt etiã mãm:cuius ſint forme:quia in eis nulla mãlis multiplicatio eſſe põt:ſed tm̃ formalis que diuerſitatem ſpeciei inducit.

¶ Utrũ aie fuerint create extra corpora. II.

Ad ſecundũ ſic pcedit̃.videtur ꝙ aie fuerint create extra cor pora.Geñ.p̄mo dicit̃.ꝙ die ſeptimo requieuit deus ab omni ope qȯ patrauit.i.ceſſauit aliqȯ opus nouũ facere:ſed nouũ opus eſt:qȯ nec in ſe.vnq̃ꝫ fuit nec in mã p̄ceſſit.cum ergo anima ĩmateria lis ſit:⁊ nõ poſſit dici ꝙ ſm materiã p̄ceſſerit in operibꝰ ſex dierũ:videt̃ ꝙ ipſa in ſe p̄ceſſerit:alˀs deus nouũ opus face ret in anime creatione.ergo videt̃ ꝙ anime extra corpora create fuerũt:cuꝫ corpora ſingulariũ ab initio non fuerit. ¶ Si di.ꝙ q̃uis aĩa nõ p̄ceſſerit in materia in operibꝰ ſex dierũ:p̄ceſſit tamẽ quãtuꝫ ad rationẽ ſeminalẽ.¶ Cõtra. ſi ratio ſeminalis anime p̄ceſſerit:opꝫ ꝙ in aliqua creatu ra preceſſerit vel corporali vel ſpirituali.ſed illud in quo ẽ ratio ſeminalis alicuius rei eſt effectiuuꝫ eius.vnde pħus in ſcḋo phyſi.ponit ſemẽ in genere cauſe efficiẽtis.ergo vel angelus eſſet factor anime.vt philoſophi quidã poſuerũt: qȯ falſum eſt:vel aliqua creatura corporalis:qȯ eſt magis falſum.ergo ⁊ p̄mũ:eſt impoſſibile.¶ P̄.opus creationis p̄cedit diſtinctionẽ ⁊ ornatũ:ſed aĩa educit̃ in eſſe per crea tionem.ergo nõ incipit eẽ poſt opa ſex dierũ in quibus res diſtincte ⁊ ornate ſunt:⁊ ſic idẽ qȯ p̄us.¶ P̄.omne illȯ qȯ nõ depẽdet ab altero ſm ſuũ eſſe põt incipe nõ incipiẽte il lo:ſed aĩa rõnalis nõ depẽdet ex corpore ſm ſuũ eẽ:cũ de ſtructo corpe remaneãt.ergo nõ videt̃ incõueniẽs ponere aĩas extra corpora p̄us creatas.¶ P̄.aĩa ⁊ angelus cõue niũt in natura intellectuali.cũ ergo nature intellectualis cõditio ſit ĩmaterialitas:videt̃ ꝙ ſic̃ angeli ex ſua creatõe hñt ꝙ corpori nõ vniunt̃:ꝙ ſilr̃ aie rõnales in ſua creatõe corpori vnite nõ ſint.¶ P̄.magis ꝑtinet ad ꝑfectionẽ vni uerſi natura ſpũalis q̃ꝫ corporalis.Si ergo aie rõnales q̊ti die de nouo creent̃.videt̃ ꝙ a p̄ncipio vniuerſuꝫ ꝑfectum nõ fuerit:⁊ ꝙ quotidie eiꝰ ꝑfectioni adyciat̃:cuiꝰ ꝯ̃riũ ha bet̃.geñ.ii°.igit̃ ꝑfecti ſunt celi ⁊ terra ⁊c̃.

Sed contra. Proprius actꝰ ẽ ĩ ꝓpria potẽtia:ſꝫ aĩa rõnalis eſt ꝓprius actꝰ corpis.ergo vi det̃ ꝙ nõ ſit niſi in corpore.¶ P̄.terminus motus nunq̃ꝫ p̄cedit motũ p̄cipue in gñatione:ſed aĩa eſt terminus gña tionis humane:ſicut quelibꝫ alia ſubalis forma rei gñate. ergo añ gñationẽ corpis aĩa eſſe non potuit.

Reſpódeo dicẽdũ.ꝙ quorũdam antiquoꝝ opinio fuit animas eſſe extra corpora a p̄ncipio creatas:cuius erroris occaſio fuit ꝙ animaꝫ corpori vniri poſuerũt quaſi accidentaliter:ſicut nautam naui:vel ſicut hominẽ indumẽto:vt de Platone Gre.niſenus narrat.vñ dicebat hominẽ eſſe animã corpore indutam.Et ideo etiã ſm Pictagoricos de corpe in corpus trãſibat.Hoc autem Ariſt.reprobat oſtẽdẽs animã cum det eſſe ſubſtantiale ⁊ ſpecificũ in tali corpe habere eẽntialẽ habitudineꝫ ad cor pus intm̃ ꝙ aĩa que dat eſſe vni corpi aliud ꝑficere nõ poſ ſit.Similr̃ Auic.iſtum errorẽ reprobat ſatis efficaci rõne: ſuppoſita aie ĩmaterialitate:impoſſibile eſt eniꝫ diuerſita tem in numero ſub eadẽ ſpecie cauſari:niſi ex diuerſitate materie.quia ad diuerſitatẽ formaliũ p̄ncipioꝝ ſequit̃ di uerſitas ſpẽꝝ.ſi ergo anima vt dictuꝫ eſt nõ hẽat mãm ex qua ſit:nõ poſſent plures aie vnius ſpẽi eẽ diuerſe nume ro:niſi per diuerſitatẽ materie in qua ſunt.Unde ſi añ cor pus create fuiſſent oportuiſſet eas vel eſſe diuerſas in ſpe cie:⁊ ſic oẽs hoies ſpecie differre ex diuerſitate formaruꝫ: aut ꝙ eſſet vna tantũ in numero:⁊ ſic rediret error tactus in precedẽti articulo.Auguſt.tamẽ dicit.7.ſuper Geñ.ani mam p̄mi homis creatam eſſe ante formationẽ corpis:qȯ tamen non aſſerit.

Ad primum ergo dicẽdũ.ꝙ pro tãto deus dicitur ab ope ſeptimo die ceſſaſſe:qꝛ nihil poſtea fecit:qȯ nõ aliquo modo in p̄mis opibus p̄ceſſerit: vel ſm mãm ⁊ rõnẽ ſeminalẽ:ſicut corpa que de nouo ge nerant̃:vel ſm ſilı̃tudinẽ:ſicut aie que de nouo creantur. ¶ Sciẽdũ aũt ꝙ ſimilitudo aie p̄ceſſit etiã ĩ ope creatio nis aliquo mȯ cũ oĩa ſil' creata legant̃.vt eccl'ici.18.dr̃.ſꝫ hec ſimilitudo fuit in natura cõmuni in qua aĩa ⁊ angelus cõueniũt.ſ.in ĩtellectuali:p̄ceſſit etiã in opibus ſex dieruꝫ. huius aie que nunc creat̃ ſimilitudo in ſpẽ.qꝛ iter alia ſex dierũ opa ẽt homo creatus eſt:rationali anima perfectus ſm alios ſanctos.q̃uis ſm Aug.7.ſup geñ.fuerit in ill' ſex diebꝰ factꝰ homo q̃tũ ad mãm ⁊ rationẽ ſeminalem rõne corporis:ratione v̊o anime ipſa primi hominis anima fue rit in ſe facta.¶ Et ꝑ hoc pꝫ reſponſio ad ſcḋm:quia cõce dimus ꝙ ratio ſeminalis aie eius creationẽ ĩ nulla creatu ra p̄cedat.¶ Ad 3m dicẽdũ:ꝙ q̃daꝫ creatio ẽ q̃ nõ p̄ſuppo nit mãm:nec ex qua:nec in qua illud qȯ creat̃ fiat:⁊ talis ẽ creatio q̃ diſtinctionẽ ⁊ ornatũ p̄ceſſit:ſꝫ creatio aie:q̃uis non ſit ex materia tamẽ p̄exigit mãm in qua creat̃:⁊ quia illa mã nõ põt diſponi vt efficiat̃ ꝓpria:niſi per actionem nature.ideo talis creatio ſequitur diſtictionẽ ⁊ ornatum ſm que p̄cipia actiua ĩ natura cõſtituta ſũt:vt p̄us dictuꝫ eſt.¶ Ad quartũ dicẽdũ:ꝙ ſicut Aui.dic̃ aĩa q̃uis nõ de

pendeat a corpore q̃tum ad ſuuꝫ eſſe vel q̃tum ad ſuuꝫ fi nem:depẽdet tamẽ quodãmodo q̃tum ad ſuum p̄ncipiũ: cuius ratio eſt:qꝛ cuꝫ vniuerſalia nõ habeãt aliqȯ eẽ niſi in aĩa:oportet ꝙ quicquid in eẽ nature ꝓducitur:ꝓducat̃ ſꝫ hoc ꝙ ĩdiuiduatur.cuꝫ g̊ anima eẽ ĩdiuiduatũ nõ poſſit ha bere:niſi ſm ꝙ cõiungitur corpori vt forma eius vt ꝓbatũ eſt:oꝫ ꝙ nõ ĩcipiat eſſe niſi in corpore:ſꝫ tm̃ in corpore acqui ritur ſibi eſſe abſolutũ nõ dep̄ſſum vel obligatũ ad corpus ⁊ ideo etiã poſt deſtructionẽ corporis manet ſm ſuũ eſſe ĩ diuiduata ⁊ diſtincta ab alia anima.¶ Ad q̄ntuꝫ dõm:ꝙ aĩa ⁊ angelus in hoc cõueniũt:ꝙ vtrũq̃ꝫ eſt ſubſtãtia ſubſi ſtens:eẽ abſolutũ habẽs:⁊ ꝙ mãm ꝑtem ſui nõ habẽt:ex q bus cõſequitur ĩtellectualitas in vtroq̃ꝫ:in hoc tamẽ diffe runt ꝙ cum natura angelica ſit ſublimior ⁊ deo ꝓpinquior acquirit̃ ſibi eſſe altius in cuiꝰ participatione nullo modo corpꝰ adduci poteſt:ac per hoc nec angelus põt forma cor poris eẽ:ſꝫ aie acquirit̃ eſſe inferius ⁊ minus nobile in quo corpus ſibi vnitur:vt vnũ ſit aie eſſe ⁊ corporis:qȯ eſt eẽ cõ iuncti:⁊ ideo eſt forma corpis ⁊ ĩdiuiduatio ſua eſt ex vnio ne eius ad corpus:⁊ de hoc etiã in p̄mo lib.di.8.habitũ eſt. ¶ Ad ſextũ dõm.ꝙ eẽntialis vniuerſi perfectio cõſiſtit in ſpeciebus:accidẽtalis vero in ĩdiuiduis:cum g̊ multiplica tio aĩaruꝫ nõ ſit ſm diuerſaꝫ ſpẽm:ſꝫ ſm numerũ tm̃ relin quitur ꝙ per h̓ ꝙ multe aie q̊ttidie creant̃ nihil ad eẽntia lẽ vniuerſi ꝑfectiõeꝫ adiungit̃:ſꝫ ad accñtaleꝫ tm̃:⁊ h̓ non eſt ĩcõueniens.

¶ Queſtio. III.

Deinde queritur de formatione ho minis ex parte cor poris. Et circa hoc queruntur duo.Primo de q̃ natura corpus hois cõpoſitum ſit. Secundo de loco corporali in quo poſitus eſt.ſ.in paradiſo.

¶ Utruꝫ in compoſitione hois ſit aliquid de natura corpo ris celeſtis. I.

Ad primum ſic procedit̃.Videt̃ ꝙ in compoſitõe corporis hu mani ſit aliq̃ pars de natura corporis celeſtis. Eideꝫ enim forme debet̃ idẽ ꝑfectibile:ſꝫ for ma corporis humani cõuenit in nã ĩtellectuali cũ forma ſe parata que corpus celi mouet.g̊ videt̃ ꝙ aliquid de natura celeſtis corporis in cõpõne humani corporis veniat.¶ P̄. impoſſibile eſt cõtraria ad maximã equalitatẽ venire:niſi per aliquid cõcilientur:ſꝫ nõ poteſt cõtraria conciliare niſi quod eſt a cõtrarietate remotũ:quale eſt iter corpora ſolũ corpus celeſte.g̊ opꝫ ad compoſitionẽ corporis humani:in quo ad maximã equalitatẽ elẽta ꝑueniunt aliq̄d de natura corporis celeſtis aduenire.¶ P̄.Auicẽ.dic̃ ꝙ ſpũs qui per mẽbra diffundunt̃ ſunt de nã lucis:h̓ aũt eſt nã q̄nti corpo ris.vñ ẽt pħs dicit in 2°de aĩa.ꝙ lucidum ⁊ dyaphonũ iue nit̃ in iferioribꝰ corporibꝰ ſꝫ ꝙ cõicant cũ ſupiori corpore. g̊ videt̃ ꝙ in corpore humano ſit aliq̄d de eẽntia corpis ce leſtis.¶ P̄.ſicut dicit pħs in.16.de aĩalibus:oꝫ ꝙ in ſemĩe ſit triplex calor.ſ.calor elẽtarˡ.ſ.igneꝰ ⁊ celeſtis ⁊ vitalis qui eſt aie:ſꝫ accidẽtia:ĩdicant nãm vt in p̄mo de aĩa dr̃.g̊ vide tur ꝙ p̄ter nãm elẽtarem ſit etiã in corpore hois natura ce leſtis ⁊ nã aie.¶ P̄.hõ dr̃ mĩor mũdus:qꝛ in eo oĩum crea turarũ nãe ꝯcurrunt:ſꝫ corpus celeſte eſt maxia ps vniuer ſi.g̊ vr̃ ꝙ aliq̄d de nã illius corporis veniat in compoſitio nem corporis humani.

Sed contra. Quicquid venit in compoſitionẽ cor poris humani eſt aliquo modo perfe ctum ab aĩa:ſꝫ quicquid incipit eẽ ſub aliq̃ forma ſubſtan tiali eſt gñabile ⁊ corruptibile.aĩa vero ſubalis forma ẽ.cũ ergo natura corporis celeſtis ſit ĩcorruptibilis ⁊ ĩgñabilis. videt̃ ꝙ ad cõpoſitionẽ corporis humani nõ veniat.¶ P̄. vt in p̄mo ce.⁊ mun.pħs dicit.idẽ eſt locus nãlis totius cor poris ⁊ partis eius:ſed locus corporis celeſtis eſt ſupra ele mẽta.ergo nihil de natura illius corporis poteſt h̓ eẽ niſi ſicut in loco in naturali:⁊ per motum violẽtum.illius autẽ corporis nõ poteſt eẽ violẽtus motus cũ motꝰ eius circula ris ꝯ̃riũ nõ habeat:vt in p̄mo ce.⁊ mũ.ꝓbat̃.cũ tamẽ opor teat motũ violẽtũ nãli ꝯ̃riuꝫ eẽ.g̊ nihil de natura corporis celeſtis ad cõpoſitionẽ hois venit.

Reſpondeo dõm ꝙ aliquid venire in compoſitio nẽ alicuius cõtingit duplr̃. Aut ꝑ eẽn tiam ſuã ꝑ modũ p̄ncipy mãlis vel formalis:⁊ ſic nullo mȯ aliq̄d de nã corporis celeſtis venit in compoſitiõeꝫ huma ni corporis:qꝛ ꝙ plura corpora veniãt ad cõſtitutionẽ vniꝰ h̓ nõ poteſt eſſe niſi tribus modis:vel per ſimplicem aggre gationeꝫ:ſicut ex lapidibus fit aceruus:vel per compoſiti onem que eſt cum ordine partium determinato ⁊ ligamẽ to:ſicut ex lignis ⁊ lapidibus fit domus:vel per mixtioneꝫ: ſicut ex elemẽtis efficit̃ mixtum.nullo autẽ iſtoꝝ modorũ poteſt aliq̃ pars corporis de natura celeſtis corporis in cõ poſitiõeꝫ humani corporis venire:qꝛ in p̄mis duobus mo dis:oportet vnamquãq̃ꝫ partium eſſe diſtinctam ſm ſituꝫ ab alia:non autẽ videmus h̓ in compoſitiõe humani corpo ris ꝙ ſit ibi aliquid de natura corporis celeſtis ab alys ſci licet elemẽtis ſm ſitum diſtinctum. In tertio auteꝫ modo oportet adeſſe alterationẽ componẽtium:quia mixtio eſt miſcibilium alteratorum vnio:vt in primo de generatione dicitur natura autem celeſtis inalteriabilis eſt. Alio auteꝫ modo venit aliquid in compoſitionẽ alicuius per effectuꝫ virtutis ſue:⁊ h̓ modo natura corporis celeſtis venit in cõ poſitionem corporis humani ⁊ omnium mixtorum corpo rum:quia nihil cõſequitur formam ſubſtãtialẽ niſi per vir tutem celeſtẽ:eo ꝙ corpus celi eſt p̄mum alterãs cuius vir tute omnes alteratiões regulãtur:⁊ ad fines proprios pro ducuntur.Quidam tamẽ dicunt aliquid de natura corpo ris celeſtis venire in compoſitione humani corporis eſſen tialiter quaſi concilians elemẽta:⁊ h̓ dicunt eſſe luceꝫ quã ponunt corpus eſſe.Sed hec poſitio falſo fundamẽto inni titur dum ponit lucem eſſe corpus vt ſupra dictuꝫ eſt:quo remoto veritatem haberet quodãmodo:qꝛ vt ſupra dictũ eſt virtutes corporum celeſtium participãtur ab inferiori bus corporibus mediãte luce:nec tamẽ adhuc eẽt de com poſitiõe humani corporis corpus celeſtis nature:quia illa lux nõ eſt forma ſubſtãtialis corpis humani:ſꝫ aliquo mo do eſt cauſa eius:⁊ de h̓ ſupra dictũ eſt di.13.

Ad primum ergo dicẽdum:ꝙ aĩa que mouet cor pus humanum nõ eſt eiuſdẽ ſpẽi cuꝫ nã q̃ mouet corpus celeſte:q̃uis ſit ſimillima ſibi iter oẽs formas nãles.vñ nõ oꝫ ꝙ aliq̄d ȯ celeſti corpe ſit eẽntialr̃ pars humani corporis:ſꝫ ꝙ humanũ corpꝰ maxime celo ſi miletur qȯ ꝯtingit in h̓ ꝙ ẽ tẽperatiſſime ꝯplõnis ⁊ maxie recedẽs a ꝯ̃rietate dũ ad mediũ ꝑuenit qȯ neutrũ ẽ ꝯ̃rioꝝ. ¶ Ad ſcḋꝫ dõm:ꝙ ad illã elẽtoꝝ ꝯciliatiõeꝫ ſufficit effectꝰ v̄tutis celeſtis.vñ nõ oꝫ corpꝰ celeſte compoſitionẽ huma ni corporis eẽntialr̃ ĩgredi.¶ Ad tertiũ dicẽdũ:ꝙ nõ opor tet omne qȯ eſt lucidũ ꝑtinere ad nãm quinte eſſentie niſi per ſimilitudinem ⁊ cõuenientiaꝫ quãdã.vnde quãto cor pus fuerit nobilius tãto magis ꝑticipat ꝓꝑetates eius.vñ in igne eſt plus de luce q̃ꝫ in aere:⁊ ſic deiceps.nõ g̊ intẽdit Auicẽ.dicere ſpiritus eẽ de natura quinte eſſentie cuꝫ poſt ipſe dicat ex quibuſdaꝫ cibis vel potibus ſubtiliores ⁊ cla riores ſpũs generari.¶ Ad quartũ dõm:ꝙ in ſemine non eſt calor celeſtis corporis qui ſit in corpe celeſti ſic̃ ĩ ſubto. ſic.n.ſeq̄ret̃:corpꝰ celeſte ĩ ſemĩe eẽ:ſꝫ ꝙ v̄tus corporis cele ſtis opat̃ ĩ ſemĩe:ſic̃ v̄tꝰ motoris p̄mi relinq̄t̃ ĩ iſtr̃o.¶ Ad q̄ntũ dõm:ꝙ nõ oĩa veniũt ĩ compoſitiõe humani corpis ꝑ eſſentiam:ſed ꝑ ſimilitudinẽ ⁊ conuenientiam quandam

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

vt dicit Gregorius ꝙ homo intelligit cum angelis viuit cū arboribus: ⁊ ſic de alijs.

❡ Utrum paradiſus in quo fuit adam poſſit eſſe locus corporalis. II.

Ad ſecunduz ſic ꝓcedit᷑. Uidet᷑ ꝙ paradiſus de quo fit hic mētio locus corporalis eſſe nō poſſit. Homo enī ab alijs aīalibus in re corporali nō diſtinguit᷑. cū qbus vitā ⁊ ſenſum cōicat: ſꝫ ī re ſpūali. ſ. ītellectu. cū ğ ab alijs animalibus in paradiſo dicat᷑ diſtingui: qꝛ alia aīalia ibi poſita nō fuerūt: videt᷑ ꝙ paradiſus ſit locus tm̄ ſpūalis. ❡ P̄. nullus locus terrenus eſt vſqꝫ ad lunarē globū ꝑtingēs cū circa lunā ſit ignis maxīe actiuus: ⁊ exnei corꝑis cōſumptiuus: ſꝫ in lr̄a dr̄ ꝙ ꝑtingit paradiſus vſqꝫ ad lunarez globū. ğ videt᷑ ꝙ nō ſit locus terrenus: ſꝫ ſpūalis. ❡ P̄. pħi ⁊ yſtoriographi īueniunt᷑ de diuerſis terre locis ſcripſiſſe. de hoc aūt loco nullus vnqꝫ ſcripſit. ğ videt᷑ ꝓbabile ꝙ nō ſit loc⁹ corporalis. ❡ P̄. Da. dicit ꝙ fons vñ dicunt᷑ egredi flumina paradiſi eſt ipſe occeanus: ſꝫ occeanus circuit totā terrā ⁊ nō aliquē locū determinatū. ğ videt᷑ ꝙ nullus locus determinatus in terra ſit paradiſus. ❡ P̄. quattuor flumina q̄ ſcriptura cōmemorat de paradiſo egredi ex diuerſis fontibus emanāt. Cuꝫ ğ ſcriptura in vno fonte qui in paradiſo eſt dicat hoꝝ fluminū eē originē videt᷑ ꝙ nō poſſit ītelligi de fonte ⁊ fluminib⁹ corꝑalib⁹: nec alia q̄ de paradiſo dn̄r ❡ P̄. lignum vite eſt ſapīa vt dr̄ ꝓuer. 3. Cū igit᷑ ſapīa non ſit qd corporale: videt᷑ ꝙ nec hec nec alia que de paradiſo dicunt᷑ corporalr̄ accipiēda ſint. ❡ P̄. id qđ debet᷑ homini damnato nō ꝯuenit ꝓprie nature īſtitute: ſꝫ agricultura data eſt in penā hoī dānato Ge. 3°. In ſudore vult⁹ tui ⁊c̄. ğ videt᷑ ꝙ nō niſi myſtice dictū ſit hoīem in paradiſo poſitū vt operaretur illum. ❡ P̄. vbi nullus inuaſor timetur nō eſt neceſſaria cuſtodia: ſꝫ nullus paradiſuꝫ inuadere poterat. ergo non poteſt ꝓprie intelligi hominez in paradiſo poſitū ad cuſtodiendum illum.

Sꝫ contra eſt qđ in littera determinat᷑ ⁊ cōis eccleſie traditio tenet.

Reſpondeo dōm: ꝙ Orige. poſuit paradiſuꝫ nō eē locū aliquē corporalē: ſꝫ oīa q̄ de paradiſo dn̄r allegorice de paradiſo ſpūali īterpretāda eē qđ ꝑ errore reprobat Epiphani⁹ cypri epſ in q̄dā epl̄a ꝑ Hiero. trāſlata. vñ ſimplr̄ ꝯcedēdū eſt paradiſuꝫ locū quendā corporalē eē in determiata pte terre ſicut ſitū tēperatiſſimū ⁊ amenū: vt hō nullis ꝑturbatiōib⁹ īpeditus ſpūalibus delitijs gete frueret᷑. Hūc aūt locū extimāt ſub eqnoctiali eſſe verſus ꝑtem orientalē eo ꝙ qdā pħi locū illū temperatiſſimū aſſerunt ex quo ēt loco Nilus vnus de quattuor fluminibus paradiſi fluere videtur.

Ad primuꝫ ğ dōm: ꝙ ēt in virtute ſenſitiua hō alia aīalia excedit: qꝛ ēt melioris tactus eſt: ⁊ magis vigent in eo īferiores ſenſus: vt ꝑ eos opatio ītellectus melius cōpleri poſſit: ⁊ iō etiā vt quietius opationi intellectuali vacaret locū tranquillum ſeorſum ab alijs aīalibus accepit: nō enī ꝓbabile eſt illuc alia aīalia ꝑuenire potuiſſe ex ſeipſis niſi aut v̄tute dīna ad tēp⁹ vt quādo adducta ſunt aīalia ad adaꝫ vt videret qd vocaret ea: vt legitur Gen̄. ij. niſi forte: h̄ ꝑ īteriorē reuelationē factū exponatur: vel etiā opatiōe demonis: vt pꝫ de ſerpēte. ❡ Ad 2m dōm: ꝙ nō pōt ītelligi paradiſus terreſtris vſqꝫ ad lunarē globū ſe extendere ſm̄ ſitum: ſꝫ ſm̄ quādā ſimilitudinē ꝓpter tēperātiā ⁊ īcorporationē que loco illi debebat᷑: et habitatoribus ei⁹: a luna v̄o ⁊ ſupra neqꝫ ꝯrietas neqꝫ cor⁹ eſt. ❡ Ad tertiū dōm: ꝙ locus ille vt in lr̄a dr̄ eſt ſemotus ēt a noſtra habitatiōe aliqbus īpedimētis vt adiri nō poſſit vel motibus vel aquis vel etiā aeris intēperie in loco intermedio: ⁊ iō ei⁹ noticia haberi nō potuit niſi ꝑ reuelationē ſcripture. ❡ Ad q̄rtū dōm: ꝙ p̄mū p̄ncipiū illoꝝ fluminū: ſicut ⁊ ceterarū aquarū eſt occeanus: ſꝫ p̄ncipiū ꝓximū eſt fons ille qui in illa parte terre ſurgit. ❡ Ad q̄ntū dōm: ꝙ ſicut ꝯtingit in qbuſdā fluminibus: vt fontes a qbus originē hn̄t ſub terrā intrent poſtqꝫ ꝑ aliqđ ſpaciū fluxerūt: ⁊ iterū in alijs locis erūpant: ita etiā dicit Aug. 8. ſup Gen̄. h̄ in illis fluminibus cōtinget ꝙ p̄mū p̄ncipiū eoꝝ ē fons paradiſi q in aliquo loco nobis ignoto terrā ſubitrat: ⁊ deide in alijs locis aqua illa erūpit vbi vr̄ illoꝝ fluminū eē p̄ncipiū. ❡ Ad 6m dōm: ꝙ ſic ꝑ Hierl̄m ſignificat᷑ preſens eccl̄ia: ⁊ ēt celeſtis p̄ria: ⁊ tn̄ ad lr̄am Hierl̄m ciuitas q̄dā fuit ita ēt q̄uis ꝑ lignū vite ſapīa ſignificet᷑ nō remouet᷑ qn lignuꝫ vite arbor q̄dā ad lr̄am ītelligatur. ❡ Ad ſeptimū dōm: ꝙ in ſtatu innocētie nō fuiſſet agricultura laborioſa: ſicut ē in ſtatu peccati: ſꝫ delectabilis ex conſideratiōe dīne ꝓuidētie: ⁊ nālis v̄tutis. ❡ Ad octauū dōm. ꝙ hō eſt poſitus in paradiſo ad cuſtodiendū īpm ſibi nō ꝯ aliquē inuaſorez ne. ſ. per peccatū īpm āmitteret. ❡ Uel dōꝫ: ꝙ h̄ nō ſic ītelligēdū eſt q̄ſi hō debeat opari paradiſuꝫ vel cuſtodire: ſed iō poſitus eſt in paradiſo vt deus ibi operaretur hoīem ⁊ cuſtodiret eū. ſicut enim homo operatur terram vt faciat eaꝫ fructiferā: ſic deus operaret᷑ hoīem vt iuſtus ſit ⁊ cuſtodit eū: qꝛ ſine eius adiutorio tutus eē nō pōt: vt dicit Aug. 8°. ſuper Gen̄. Anima cum angelis ſine corpore fuiſſe creatā. Hoc poſito videt᷑ irrōnalis: qꝛ eoꝝ q̄ ſunt vnius ſpēi eſt ēt vn⁹ modus originis. vñ ſi alie aīe in corꝑe creant᷑ nō pōt rōnabilr̄ ſuſtineri ꝙ anima p̄mi hominis extra corpus creata ſit: q̄uis Aug. ſine aſſertione: h̄ dicat. 7. ſuper Gen̄. deo aut naturaē quod facit. Ipſe eniꝫ per naturā ſuā oīpotens eſt: etiaꝫ ipſe naturarū inſtitutor ⁊ cōditor eſt. ſicut enim ex operatione hominis forme artificiales proueniunt: ita etiam ab intellectu dei forme naturales profluxere. vñ id quod ab eo fit nature rationem habet. Si autez ibi aliter futura ſunt ⁊c̄. Huius ratio eſt: qꝛ cauſe inferiores impediri poſſunt vt nō omne contingat quod in eis futurum eſt: ſed ſciētia dei falli non poteſt: ⁊ ideo nō poteſt eſſe vt ipſe ſciat aliquid futurum quod futurum non ſit. Uñ nec aque diluuij illuc peruenerunt ⁊c̄. Hec non tantum fuit propter loci altitudinē qꝫ propter loci puritatem qui purgatione nō īdigebat.

❡ Diſtinctio. XVIII.

In eodem quoqꝫ paradiſo mulierē formauit deus de ſuba viri: ſic̄ poſt plantatuꝫ paradiſuꝫ hoīemqꝫ in eo poſitū. ⁊ poſt vniuerſa aīalia ad eū ducta: ſuiſqꝫ nominib⁹ deſignata. ſubnectit ſcriptura. Immiſit de⁹ ſoporē in adā. Cūqꝫ obdormiſſet. tulit vnā de coſtis ei⁹ ⁊ formauit eā in mulierē. Hic attēdēdū eſt quare nō creauit ſiml̄ virū ⁊ mulierē ſic̄ angelos: ſꝫ prius virū: deide mulierē de viro: ideo. ſ. vt vnū eſſet humāni generis principiū. quaten⁹ in hoc ⁊ ſuperbia dyaboli confunderetur: ⁊ hoīs humilitas dei ſilitudine ſublimaretur. dyabolus quippe aliud a deo principium eſſe cupierat. Ideoqꝫ vt eius ſuperbia reconderetur: hoc homo in munere accepit. quod dyabolus peruerſe rapere voluit: ſed obtinere nō potuit. ⁊ per hoc imago dei in homine apparuit. Qꝛ ſicut de⁹ omnibus rebus exiſtit principium creationis: ita homo etiā oībus hoībus p̄cipiū gnōnis. Iō ēt ex vno hoīe omnes eſſe voluit deus: vt dū cognoſcerēt ſe ab vno eſſe: oēs ſe quaſi vnū amarent.

❡ Quare de latere viri ⁊ non alia corporis parte formata ſit.

Cum aūt his de cauſis facta ſit mulier de viro. non de qualibꝫ parte corporis viri: ſed de latere eius formata eſt: vt oñderetur: qꝛ in conſortiū creabat᷑ dilectionis ne forte ſi fuiſſe de capite viri facta: viro ad dominationez videretur preferēda. aut ſi de pedibus ad ſeruitutē ſubijciēda. Quia ğ viro nec domina nec ancilla parabat᷑: ſꝫ ſocie: nec de capite nec de pedibus: ſꝫ de latere fuerat ꝓducēda: vt iuxta ſe ponendam cognoſceret quā de ſuo latere ſumptam didiciſſet.

❡ Quare dormienti ⁊ non vigilanti viro coſta ſubtracta eſt.

Non ſine cā quoqꝫ dormiēti viro pōtius qꝫ vigilāti detracta ē coſta de qua mulier in adiutoriū generatiōis viro eſt formata: ſed vt nullā ſenſiſſe in eo penam mōſtraretur: ⁊ diuine ſimul potētie opus mirabile oſtēderet᷑: qua hoīs dormientis latus aperuit: nec eū tn̄ a quiete ſoporis excitauit. In quo ēt ope ſacr̄m xp̄i ⁊ eccl̄ie figuratū ē. Qꝛ ſic̄ mulier de latere viri dormiētis formata ē: ita eccl̄ia ex ſacr̄is q̄ de latere xp̄i in cruce dormiētis ꝓfluxerunt. ſ. ſanguine ⁊ aqua: quibus redimimur a penis atqꝫ abluimur a culpis.

❡ Qꝛ de illa coſta ſine additamēto extrinſeco fcā fuerit ꝑ dī potētiā ſic̄. v. panes ī ſe ml̄tiplicati ſ᷑.

Solet ēt q̄ri vtrū de coſta illa ſine adiectiōe rei extriſece fcā ſit ml̄ier. Qđ qbuſdā nō placuit. Ceterū ſi ad ꝑficiendū corp⁹ ml̄ieris: đs extriſecū augmētū addidiſſet: mai⁹ illđ eēt qꝫ ipſa coſta. Iđqꝫ potius de illo addito qꝫ de ipſa coſta ml̄ier fcā deberet dici: de quo pl̄es accipiſſet ſube ꝑtes. Reſtat ğ vt de ſola ipſi⁹ coſte ſuba ſine oī extriſeco additamēto ꝑ dīnaꝫ potētiā in ſemetipſa multiplicata mulieris corp⁹ factū dicat᷑: eo ſane miraculo quo poſtea de. v. panib⁹ Ieſu celeſti bn̄dictiōe ml̄tiplicatis. v. milia hoīuꝫ ſatiata ſūt. Illud ēt ſciri oꝫ ꝙ cū angeloꝝ miſterio fcā ſit mulieris formatio: nō eis tn̄ tribuēda ē creatōis potētia. Angeli. n. nullā p̄nt creare nām. ğ nec formare coſtā ī ml̄ierē: nec carnis ſupplemētū ī locū coſte. Nō ꝙ nihil agāt vt aliqd creet᷑: ſꝫ nō iō creatores ſūt ſic̄ nec agricole ſegetū aut arboꝝ. Solus đs. i. trinitas ē creator. Fcā ē ğ femīa a deo ēt ſi coſta miſtrata ſit ꝑ angelos.

❡ Utrū ſm̄ ſuꝑiores: an ſm̄ īferiores cās ita illa fcā ſit ml̄ier. i. an rō ſemīalis id hr̄et vt ita fieret: an tantū vt illa fieri poſſit: ſed vt ſic fieret in deo tantū eſſet cauſa.

Sed q̄rit᷑ an rō qꝫ de⁹ primis opibus ꝯcreauit id hr̄et vt ſm̄ ipſaꝫ ex viri latere feminā fieri nec̄e foret an h̄ tm̄ vt fieri poſſet. Ad qđ ſciēdū ē oīum reꝝ cās in deo ab eterno eē. Ut eniꝫ hō ſic fieret vel equus vel huiuſmōi in dei potētia ⁊ diſpōne ab eterno fuit. Et he dicūtur primordiales cāe: qꝛ iſtas alie nō p̄cedūt: ſꝫ iſte alias q̄ ſūt cāe cauſarū. Cūqꝫ vnū ſit dina potētia: diſpō ſiue voluntas: ⁊ iō vna oīuꝫ principalis cauſa: tamē ꝓpter effectus diuerſos pluraliter dicit Augu. cauſas primordiales oīum rerū: in deo eſſe: īducens ſimilitudinē artificis: in cui⁹ diſpōne eſt q̄lis futura ſit archa. Ita ⁊ in đo vniuſcuiuſqꝫ rei future cā p̄ceſſit. In creaturis v̄o q̄rūdā reꝝ ſꝫ nō oīuꝫ cāe ſunt: vt ait Aug. Qꝛ īſeruit đs ſemiales rōnes reb⁹: ſm̄ quas alia ex alijs ꝓueniunt: vt de hoc ſemīe tale granū. de hac arbore talis fruct⁹ ⁊ huiuſmōi. Et he quoqꝫ dn̄r primordiales cāe ⁊ ſi nō a deo ꝓprie: qꝛ habēt ante ſe cām eternā: q̄ ꝓprie ⁊ vlr̄ prima eſt. Ille v̄o ad res aliq̄s dicunt᷑ prime: q̄. ſ. ex eis ꝓueniūt. Iō etiā primordiales dn̄r: qꝛ in prima rerū ꝯditiōe reb⁹ a deo īſite ſunt: ⁊ ſic̄ creature mutabiles ſunt ita ⁊ he cauſe mutari poſſunt. que autem in immutabili deo cauſa eſt mutari nō poteſt.

❡ Diſtinctio cārū rerū perutilis. ſ. ꝙ q̄dā in deo ⁊ in creaturis: quedā in deo tm̄ ſunt.

Omniū igit᷑ rerū cauſe in deo ſunt: ſed quarūdā cauſe ⁊ in deo ſunt ⁊ in creaturis. Quarūdā v̄o cāe in deo tm̄ ſūt. ⁊ illarū rerū cāe dn̄r abſcōdite in deo: qꝛ ita eſt in diuina diſpōne: vt hoc vel illud fiat: qđ n̄ ē ī ſemiali creature rōe. Et illa qdē q̄ ſꝫ cāꝫ ſemialē fiūt. dn̄r nālr̄ fiēi. qꝛ ita curſus nāe hoīb⁹ inotuit. Alia v̄o p̄ter nāꝫ: quoꝝ cāe tm̄ ſūt ī đo. Hec āt dic̄ Aug. eē illa q̄ ꝑ grāꝫ fiēt: vel ad ea ſignificāda n̄ nālr̄: ſꝫ mirabilr̄ fiūt. Inter q̄ ml̄ieris facturā đ coſta viri pōit: ita dices vt ml̄ierez ita fiēi nec̄e foret: n̄ ī reb⁹ ꝯditū: ſꝫ ī dño abſcōdituꝫ erat. Qꝛ is nāe curſus hꝫ nāles leges: ſuꝑ hūc nālē curſū creator hꝫ apđ ſe poſſe đ oīb⁹ facē aliud qꝫ eoꝝ nāl rō hꝫ: vt v̄ga. ſ. arida repēte floreat fructū gignat. i. vt ī iuuētute ſteril femīa ī ſenectute pariat. vt aſina loq̄t ⁊ h⁹. Dedit aūt naturis, vt ex his ēt hec fieri poſſent: nō vt in nāli motu haberēt. hꝫ ergo in ſe de⁹ abſconditas quorūdā factoꝝ cauſas quas rebus cōditis nō inſeruit:

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

eaſq; implet non opere conſueto ꝓuidentie quo nature ſubſiſtūt vt ſint: ſ; quo illas adminiſtrat vt voluerit: quas vt voluit cōdidit. Omnium ergo que ad gratiā ſignificandā nō naturali motu rerum: ſ; mirabilr̄ facta ſunt: abſcōdite cāe in deo fuerūt. Quoꝝ vnū erat ꝙ mulier facta eſt de latere viri dormiētis. Nō habuit prima reꝝ cōditio vt femina ſic fieret: ſed vt fieri poſſet: ne contra cauſas quas deus volūtarie iſtituit mutabili volūtate aliquid facere puteretur.

¶ De aīa mulieris ꝙ nō eſt ex aīa viri vt qdā putauerūt dicentes aīas eſſe extraduce.

Quemadmodū mulieris corpus de viri corpore traductū fuit: ita putauerunt aliqui ipſius aīam de viri aīa ꝓpagatā: ⁊ oēs aīas ꝑter primā de traduce eſſe ſicut corpora. Alij aūt putauerūt ſimul oēs aīas ab initio creatas. Catholica aūt eccl'ia nec ſimul nec extraduce factas eſſe aīas docet: ſed in corporibus ꝑ coitū ſeminatis atq; formatis īfundi: ⁊ infundendo creari. Vn̄ in eccleſiaſticis dogmatibus aīas hoīum nō eē ab initio inter ceteras ītellectuales naturas: nec ſil' creatas: ſicut Origenes fingit: dicimus neq; cū corporibus per coitū ſemiari ſicut luciferiani ⁊ cirillus ⁊ quidā latinoꝝ ꝑſumptores affirmāt. Sed dicimus corpus tm̄ ꝑ cōiugij copulā ſeminari. Creationē vero aīe ſolū creatorē noſſe: eiuſq; iudicio corp⁹ coagulari in vulua: ⁊ compingi atq; formari: ac formato iā corpore aīā creari ⁊ infundi: vt viuat in vtero hō ex aīa conſtans ⁊ corpore: ⁊ egrediat̄ viuus ex vtero plenus in aīa ⁊ corpore humana ſubſtātia. Hieronymus etiā anathematis vinculo illos cōdēnat qui aīas extraduce dicunt: īducens auctoritatē ꝓphete. Qui finxit ſigillatim corda eoꝝ. Hic ſatis īquit: innuit ꝓpheta ꝙ nō aīam de aīa facit d̄s ſ; ſigillatim animas de nihilo creat.

¶ Diuiſio textus.

Poſtquam determinauit originē hoīs ex pte ipſius viri. hic determinat de origine mulieris. Et diuidit̄ in duas ptes. In ꝑma de origine ipſius ſm̄ corpus. In ſcd̄a de origine ipſi⁹ ſm̄ aīam ibi. (Queādmodū mlieris corpus ⁊c̄.) Pria in duas. In ꝑma oſtēdit modū ꝓductiōis mulieris ex pte corporis. In ſcd̄a ingrit ꝓducti corporis ꝑn̄m ibi. (Solet etiā queri vtrū de coſta illa ⁊c̄.) ¶ Circa ꝑmū duo facit. Prio ꝓponit modū originis. Scd̄o aſſignat ꝓpoſitoꝝ cāᷤ. Ubi ꝑmo oñdit q̄re de viro formata ſit mulier ibi. (Hic attēdēdū ē ⁊c̄.) Scd̄o q̄re de tali pte ibi. (Cū aūt his de cauſis.) Tertio q̄re de viro dormiēte ibi. (Nō ſine cā q̄.) (Solet ēt q̄ri ⁊c̄.) Hic ingrit ꝑncipia ꝓducti corporis. Et ꝑmo inquirit ꝑn̄m māle. Scd̄o ꝑn̄m actiuū ibi. (Illud ēt ſciri opꝫ.) Ubi ꝑmo ingrit vtrū corp⁹ mlieris ꝓductū fuerit per actionē angeli. Scd̄o vtrū ꝑ actionē nāe ibi. (Sꝫ q̄ritur an rō q̄ deus.) Et circa h̄ duo facit. Prio ꝑmittit q̄dā necīa ad ſolōnis manifeſtationē. Scd̄o qōnis ſolōnē ꝓſeqtur ibi. (Oium rerum ⁊c̄.) (Queādmodū mulieris corpus ⁊c̄.) Hic ingrit modū originis mlierꝭ ex pte aīe: vbi excludit duas hereſes ⁊ aſtruit veritatē catholicā: vt ꝑ ſe pꝫ in littera. Qō. I.

Hic ē duplex qō. Prima de ꝓductiōe mlieris ex pte corporis. Scd̄a de origīe aīe. ¶ Circa ꝑm̄ q̄runt̄ .3. Prio vtrū corp⁹ mlieris de coſta viri facta fuerit. et qr dr̄ h̄ nō fuiſſe factū actiue ꝑ rōnes ſemiales ſ; ꝑmordiales. q̄ritur ſcd̄o de dr̄ia harū rōnū. Et qr ea q̄ ꝑter rōnes ſemiales fiūt dr̄ i lr̄a miraculoſe fieri. Tertio q̄rit̄ cuiuſmodi opa debeāt dici miracula.

¶ Utrū corp⁹ mlieris debuerit fieri de coſta viri. I.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. Vr̄ ꝙ corpus mlieris de coſta viri fieri nō debuit. diſtictio. n. ſexus cōis ē hoī ⁊ alijs aīalib⁹: ſ; in alijs aīalib⁹ mas ⁊ femina ſil' ꝓducta ſunt: ⁊ neutꝝ ab altero ſumptū. g̊ vr̄ ꝙ nec femina hoīs de viro ſumi debuit. ¶ P̄. mā nō pōt trāſmutari de pua q̄titate in magnā niſi vel ꝑ rarefactiōē: ſic ex vno pugillo aq̄ gn̄ant̄ .x. aeris: vel ꝑ alteri⁹ additionē. Vn̄ dic̄ Aug. 10. ſup Gen̄. qd ē abſurdi⁹ q̄ vllū eē corp⁹ manēte nāe ſue q̄titate. i. ſine additiōe qd̄ vndiq; creſcat niſi rareſcat: ſ; nō potuit eē vt ꝑ rarefactionē vna coſta in q̄titate mulieris excreſceret: qr īueniret̄ corp⁹ mlieris ēt ipſo aere rari⁹. g̊ oportebit h̄ ꝑ additionē exterioris fieri qd̄ oportuit multo ampli⁹ eē q̄ coſtā ipſā. cū ergo vnūqd̄q; denoiandū ſit a maiori pte vr̄ ꝙ non debeat dici ex coſta viri corp⁹ mlieris formatū. ¶ P̄. cū i opib⁹ diuis nihil ſit ſupfluū: oꝫ ꝙ coſta illa de ꝑfectiōe corpis ade fuerit: ſ; ſubtracto eo ꝙ ad ꝑfectōē rei ptinet ſeqt̄ diminutio. cū g̊ oīs diminutio i reſurrectiōe reſtauret̄: vr̄ ꝙ coſta illa i corpe ade reſurget. ſi g̊ de coſta illa factū ē corp⁹ eue vr̄ ꝙ eua nō reſurget qd̄ ē icōueniēs. nō g̊ de coſta viri fcā ē mlier. ¶ P̄. i corpe ſenſibili nō pt eē diſio ꝯtinui ſine dolore: ſ; corp⁹ ade pp nāe iſtitute ītegritatē maxie ſenſibile fuit. g̊ cū nll's dolor i ipſo ꝑcederet culpā: vr̄ ꝙ ex ei⁹ coſta mlier formata nō ſit. ¶ P̄. vt dic̄ Aug. 2. ſup Gen̄. i oīb⁹ opib⁹ creatiōis nō: qd d̄s facere poſſit q̄rit̄: ſ; qd reꝝ nā patiat̄. cū g̊ nālis modus ꝓpagatiōis mlieris n̄ ſit de coſta viri: ſ; ex ſemīe: qr his q̄ ſūt eiuſdē ſpēi debet̄ vn⁹ modus originis: vr̄ ꝙ icōueniēter ex coſta viri mulier facta ponatur.

Contra ē qd̄ dic̄ Boe. i li°. de ꝯſo. nec̄e ē ꝙ ipfectū a pfecto ſumat originē: ſ; mlier ē vir ipfect⁹ ſiue occaſionatus vt i. 16. de aīalib⁹. ph̄s dic̄. g̊ ꝯgruū fuit vt d̄ corpe viri corp⁹ mlieris ſumeret̄. ¶ P̄. ꝑmū ꝑn̄m ⁊ finis i idē reducunt̄. vn̄ idē ponim⁹: vniuerſitatis finē ⁊ ꝑn̄m: ſ; mlier pp virū fcā ē: qr in adiutoriū viri fcā legit̄ Gen̄. 2. ergo cōgruū fuit vt ēt vir mulieris eēt ꝑncipiū: ⁊ ſic idē qd̄ ꝑus.

Reſpōdeo dōm: ꝙ apud catholicos dubiū eē nō dꝫ qn mlier d̄ coſta viri formata fuerit: q̄uis iudei d̄ h̄ mlta fabulet̄: nō. n. magl' rōni reſiſtit vl' oīne po' mulierē ex corpe viri ſūmi q̄ corpus viri ex limo terre formari cū vtrūq; a nāe ꝟtute ſepatū ſit: modū tm̄ q̊ id fcm̄ ē nō oēs ſil'r aſſignant. Quidā. n. vt magr̄ ⁊ Hugo de ſcō victore volūt ex coſta viri ſine alic⁹ exterioris additiōe vl' noue māe creatōe corp⁹ mlieris formatū fuiſſe. Hoc āt nō vr̄ itelligibile. ſi. n. ꝑ mltiplicatiōē māe h̄ fcm̄ dicāt oꝫ mltiplicatiōē hāc aut ſm̄ q̄titatē tm̄ attēdi aut ſm̄ eēntiā materie. Si ꝑmo mō ſic: oꝫ vt eadē materia nūero q̄ fuit ꝑmo ſub paruis dimēſionib⁹ poſtmodū maiores dimēſiones recipiat. Hoc aūt idē ē qd̄ rarefieri: vt ex. 4. phyſi. pꝫ ⁊ ita ſequeret̄ corp⁹ mlieris ex coſta viri ꝑ modū rarefactionis

eſſe formatū qd̄ expreſſe ipoſſibile eſt. Si vero multiplicatio eſſentiā materie attingat: cū nihil aliud ſit multiplicari q̄ aliqd fieri qd̄ ꝑus nō erat: opꝫ qd̄ aliqd materie ſit ſub forma corporis mulieris qd̄ ꝑus ſub forma coſte non erat. Hoc aūt alr̄ eē nō pōt niſi vel per cōuerſionē alteri⁹ corporis in corpus mlieris cuius mā ſub forma eius remaneat: vel per h̄ ꝙ aliquid materie ſit de nouo creatū: ⁊ ita opꝫ ꝙ ꝑ additionē alicui⁹ materie vel de nouo create vel ſub forma alterius corporis ꝑexiſtētis ex coſta viri corpus mulieris formatū ſit ⁊ ſic etiā panū multiplicatio ītelligi pōt. verius tamē videt̄ ꝙ ꝑ additionē māe ꝑexiſtētis h̄ factū fuerit: cū omnia ſimul fuiſſe creata ad minus in materia ſancti cōmuniter tradant.

Ad primum g̊ dōm: ꝙ vt dicit ph̄s in. 8. ethic. mas ⁊ femina in hoībus ꝯiungunt̄: nō ſolū pp ꝓlis generationē ſicut i alijs aīalibus: ſ; ēt ꝓpter cōicationē operū in vita cōi vt ſic ſibi ſufficiāt adinuicē ꝓpria opera cōferētes. vn̄ apparet diuerſa eſſe opera viri ⁊ mulieris: qr g̊ in cōicatiōe vite ⁊ regimīe domus vir caput eſt mulieris. iō mas in hoībus magis hꝫ rōnē ꝑncipij reſpectu femine q̄ in alijs aīalibus. ⁊ ꝓpter hoc magis decuit feminā hominis ex viro ſumi q̄ in alijs aīalib⁹. ¶ Et ꝑterea i littera aſſignant̄ due rōnes q̄ ꝑ ſe patēt. ¶ Ad ſcd̄ꝫ dōꝫ: ꝙ per additionē rei exterioris ex coſta corpus mulieris factum eſt: nec tamē oꝫ ꝙ ex illo adiecto corpus mulieris factū dicatur: ⁊ ſi ſit amplius in q̄titate qr illud adiectū nō venit in māꝫ mulieris niſi mediante coſta: ſicut ēt menſtruū materia embryonis dr̄ q̄uis oporteat ēt ex cibis cōuerſis corp⁹ embryonis maiorē q̄titatē aſſumere: ſicut ēt aq̄ in ſanguinē xp̄i trāſfert̄ mediante vino ēt ſi eēt maior q̄titas aqua dūmō ꝟtute potentioris vini nā aq̄ abſorberi poſſit. ¶ Ad tertiū dōꝫ: ꝙ aliqd dicit̄ eē de ꝑfectiōe alicuius dupliciter: vel qr eſt neceſſariū ad eſſe īdiuidui: ⁊ ſic coſta illa nō erat de perfectiōe corporis ade: aut qr eſt necīum ad ꝯſeruationē ſpēi: ſicut ſemen in. 15. de aīalibus dr̄ eſſe ſupfluū reſpectu īdiuidui: quo tamē īdigetur ad ſpēi cōſeruationē: ⁊ hoc modo coſta fuit de perfectiōe corporis ade in q̄tum adam erat ꝑncipiū humani generis. ex quo pꝫ ꝙ coſta illa reſurget in eua ⁊ nō in adā cū ſit de ꝑfectiōe corporis eue etiam q̄tum ad eſſe īdiuidui: ⁊ ita magis ad ipſā ptineat. ¶ Ad quartū dōm: ꝙ illud qd̄ ordinatū eſt ad confirmationē ſpeciei nō ſolū ſine dolore: ſed ēt cum delectatione reſcindit̄: ⁊ ita nō opꝫ ꝙ in ſeparatione illius coſte dolorem ſenſerit. ¶ Vel dōꝫ: vt magiſter dicit hoc diuina virtute ⁊ miraculoſe factū vt dolorē vulneris non ſentiret. ¶ Ad q̄ntū dicendū: ꝙ īſtitutio rerū nāliū poteſt cōſiderari dupl'r: vel q̄tum ad modū fiendi: vel q̄tum ad ꝓprietates cōſequentes res īſtitutas. Modus q̄dē fiēdi nālis eē nō potuit: cū nō preceſſerint aliqua ꝑncipia naturalia quorum actiōes ⁊ paſſiones ſufficerēt ad effectus nāliter ꝓducendos: ⁊ ideo oportuit per virtutē ſupnaturalē ꝑma principia in naturis ꝯſtituere vt corpus hoīs formaret̄ ex terra ⁊ corpus mlieris ex coſta: ⁊ ſic de alijs: ſ; ꝓprietates cōſequētes naturas inſtitutas nō debent miraculo attribui vt ꝙ aque miraculoſe ſuper celos conſiſtant.

¶ Utrum deus conuenīēter indiderit materie rationes ſeminales. II.

Ad ſecundū ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ icōuenienter dicatur rōnes ſeminales materie deus indidiſſe. qd̄ enim recipitur in mā ſenſibili eſt in ea ꝑ eē nāe ⁊ nō ꝑ eſſe ītentiōis: qr mā cognoſcitiua nō eſt formarū quas recipit: ſ; ꝑ eas in eē ſpecifico ꝑficit̄: ſ; rō nō nominat formā ſm̄ eē nāe: ſ; ꝑ modū ītētiōis. g̊ ꝟtutes rebus ſenſibilib⁹ indite rationes dici nō debēt. ¶ P̄. ſemē vt ex 2° phy. habet̄ ꝑn̄m actiuū noīat: potētia aūt māe nō eſt actiua ſed paſſiua: cū nihil agat niſi ſm̄ ꝙ eſt in actu. g̊ rō ſeminalis māe attributa nō eſt. ¶ P̄. qd̄ eſt in aliquo nō ꝓducitur ab eo niſi ꝑ modum exitus. ſi g̊ oium rerū ſemina deus in nā ꝑus poſuit: videt̄ ꝙ generatio rerū ſit ꝑ exitū vnius rei ab alia ⁊ ſic redibit error Anaxagore q̄ poſuit qd̄libet eē in quolibꝫ: ⁊ nihil pure eſſe h̄ vel illud vt os vel caro: ſ; vnūqd̄q; noiari ex ꝑdomināte: qd̄ in ꝑ° phy. improbat̄. ¶ P̄. ad gn̄ōnē rerū nāliū nō tm̄ ſunt neceſſarie virtutes actiue: ſ; etiā paſſiue. cū g̊ in ſeminalibus rōnibus ꝟtutes paſſiue nō icludant̄: videt̄ ꝙ ꝑter rōnes ſeminales etiā alie rōnes rebus īdite debeāt dici. ¶ P̄. in nā īferiori effectus nō ꝓcedūt ex ſuis cauſis vt ſemꝑ vel necīo: ſ; vt frequēter. cū g̊ in lr̄a deſcribant̄ rōnales ſeminales ſm̄ quas nec̄e eſt aliqd fieri videt̄ ꝙ ad minus in nā īferiori rōnes ſemiales poſite nō ſint.

Sꝫ contra qr vt dicit Grego. bn̄dictio dei dr̄ bonorū eius collatio ⁊ eorūdē multiplicatio. cū g̊ deus legat̄ Gene. ꝑ. ſua opa bn̄dixiſſe: vr̄ ꝙ eis dederit virtutes q̄bus fieret coꝝ multiplicatio: h̄ aūt īportat rō ſeminalis. g̊ rōnes ſeminales a deo rebus indite ſunt. ¶ P̄. Deut. 32° dr̄. Dei ꝑfecta ſūt opa perfectū aūt vnūqd̄q; ē: vt i 4° methauroꝝ. dicit̄ quādo pōt alterū tale ꝓducere quale ipꝫ eſt. g̊ virtutes q̄bus h̄ fieri poſſit rebus attribute ſūt: ⁊ he ſunt rōnes ſeminales. g̊ ⁊c̄.

Reſpondeo dōm: ꝙ emanatio creaturarū a deo ē ſic̄ exitus artificiatoꝝ ab artifice. vn̄ ſic̄ ab arte artificis effluunt forme artificiales in mā: ita ēt ab ydeis in mēte diuina exiſtētibus fluūt oēs forme ⁊ virtutes nāles. Sꝫ qr vt Dio. dicit in. 2. ca. de di. no. ea que ſūt creatoꝝ abundāter ꝑinſunt cauſis forme recepte in materia nō adequāt virtutes vel artem icreatā a qua ꝓcedūt. vn̄ apud artificē remanet ex arte ſua virtus aliquid aliter operādi circa ipſa artificiata quibus ꝟtus artis alligata nō eſt. ⁊ ſimil'r in virtute diuina eſt vt aliqd rebus creatis addat vel mutet vel abſtrahat. in duobus autē differt operatio dei ab operatiōe artificis. ¶ Prio ex parte materie: qr cum artifex materiā nō ꝓducat: ſ; ex materia data operet̄ potētiā materie nō cōfert ad recipiēdū formas quas materie īdidit nec īferre in materiā poteſt. deus aūt qui toti⁹ rei auctor eſt nō ſolū formas ⁊ virtutes naturales reb⁹ ꝯtulit: ſ; ēt potētiā recipiēdi illd̄ qd̄ ipe in materia facere vult. ¶ Scd̄o ex pte forme: qr forme q̄s īducit artifex nō ꝓducūt ſibi ſimiles: qr lectus putreſcēs nō pullulat in lectū: ſ; in plantā: vt ex 2° phy. pꝫ: forme aūt naturales ſibi ſimiles ꝓducere poſſunt: ⁊ iō ꝓprietatē ſeminis habēt ⁊ ſeminales dici poſſunt: forme aūt reꝝ ſm̄ ꝙ in arte diua exiſtūt ꝑmordiales eē dicunt̄: eo ꝙ ipſe ſunt ꝑma ꝑncipia ſimpl'r reꝝ ꝓducendaꝝ: potētia aūt q̄ rebus īdita eſt ad ſuſcipiēdū illd̄ in ſe qd̄ volūtas dei diſponit: rōnes obediētiales a quibuſdā dicunt̄: ſm̄ quas ineſt materie vt fieri poſſit ex ea qd̄ d̄s vult. Ipſe aūt virtutes in materia poſite ꝑ quas naturales effect⁹ ꝯſequunt̄ rōnes ſeminales dn̄r: ſ; qd ſint ſm̄ rē ſeminales rōnes a diuerſis diuerſimode aſſignatur. qdā enī dicūt ꝙ forma ſpēi nō recipit̄ in materia niſi mediāte forma generis adeo ꝙ eſt alia forma nūero ꝑ quā ignis eſt ignis ⁊ ꝑ quā ignis ē corpus. illa ergo forma gn̄alis incompleta rō ſeminalis dr̄. qr ꝓpter talē formā ineſt materie q̄dā iclinatio ad recipiēdū formas ſpecificas. Hoc aūt nō vr̄ eē verū: qr oīs forma q̄ aduenit poſt aliqd̄ eē ſubale: eſt forma accidētalis. Si enī poſt eē in genere ſube cōſtitutū aduenit. ergo ea recedēte adhuc remanet indiuiduū in genere ſubſtātie: qd̄ eſt cōtra rōnē forme ſubſtātialis: ſicut dicit̄ in ſcd̄o de aīa. ¶ Et preterea cum oīs forma det aliquod eſſe: ⁊ impoſſibile ſit vnam rē habere duplex eſſe ſubſtantiale: oportet ꝙ ſi prima forma ſubſtantialis adueniens materie det

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ſibi eſſe ſubſtãtiale ꝙ ſcða ſupueniens det eẽ accidẽtale:et iõ nõ eſt alia forma qua ignis eſt ignis: ⁊ qua eſt corpus:vt Auic.vult.Et ſi cõmẽ.dicat in ſcðo meta.genus nõ eſſe materiã:ſʒ formã mediam iter mãm ⁊ vltimã formaʒ.ħ nõ dr̃ ad ſignificandũ ordinẽ formarũ ſm rẽ:ſʒ ſm rõnẽ: q2 gen⁹ ꝗ̃uis ſignificet totũ:vt Auic.dicit ſignificat tamẽ vt idiſtinctũ:⁊ ita ꝓpinque ſe hʒ ad rõnẽ materie. ¶ Et preterea ſequeret̃ ꝙ res ſignata ꝑ gen⁹ eẽt pars ſpẽi ↄſtitute ꝑ formaʒ ſupadditã:⁊ ita de ſpẽ p̃dicari nõ poſſet. Nec ẽt ħ conuenit ſm itentionẽ Auguſtini:q2 ex ṽtute forme gñalis nõ nec̃io ſeqtur forma ſpãlis. vñ nõ eſt talis ṽtus ſm quã neceſſe ſit fieri ſed ſm quã fieri poſſunt. Iõ alij dicunt ꝙ cum oẽs forme ſm philoſophũ de potẽtia materie educant̃ oʒ ipas formas p̃exiſtere in mã incõplete ſm quãdã quaſi incboationẽ:⁊ q2 nõ ſunt in eẽ ſuo ꝑfecte nõ hñt ꝑfectã virtutẽ agẽdi ſed incõpletã:⁊ iõ nõ poſſunt ꝑ ſe exire in act⁹ niſi ſit agens exteri⁹ qð excitet formã incõpletã ad agẽdũ:vt ſic cooperetur agenti exteriori:aliter enim nõ eſſet generatio mutatio naturalis:ſʒ violẽta q2 vt in.3.ethic.dr̃ violẽtũ eſt cuius p̄ncipium eſt extra nil cõferẽte vim paſſo. has ḡ virtutes incõpletas in materia preexiſtẽtes rõnes ſeminales dicũt:quia ſunt ſm eſſe cõpletũ in materia ſicut ṽtus formatiua in ſemine. Hoc aũt verũ non videt̃:q2 ꝗ̃uis forme educant̃ de potẽtia mãe:illa tñ potẽtia materie nõ eſt actiua ſʒ paſſiua tñ:ſicut enim vt cõmẽ.dicit in.8.phyſi.in motu locali opʒ eẽ aliud mouẽs ⁊ motũ ita etiã in motu alteratiõis:⁊ ponit exẽplũ ꝙ quãdo corpus nãliter ſanatur cor eſt ſanãs ⁊ alia membra ſanata:⁊ iõ ſicut in corporibus ſimplicibus nõ dicimus ꝙ ſint mota ex ſe ſm locuʒ:q2 ignis nõ põt diuidi in mouens ⁊ motũ:ita etiã nõ põt eſſe alteratũ ex ſe quaſi aliqua potẽtia exiſtẽs in mã aliquo modo agat in ipſaʒ mãm in qua eſt educẽdo eaʒ in actuʒ:ſʒ vtrũqʒ cõtingit in animatis:q2 ſunt mota ſm locũ ex ſe ⁊ etiã alterata ꝓpter diſtinctionẽ organoꝝ vel partiũ:quaꝝ vna eſt mouens ⁊ alterãs ⁊ alia mota ⁊ alterata: ⁊ iõ nõ hoc modo poteſt accipi ṽtus ſeminalis in alijs rebus ſicut in habẽtibus aĩam: nec tamẽ ſeqtur ſi in materia eſt potẽtia paſſiua tñ ꝙ nõ ſit generatio nãlis:q2 mã coadiuuat ad gñonem nõ agendo ſed inꝗ̃tum eſt habilis ad recipiendũ talẽ actionẽ.que etiã habilitas appetitus materie dr̃ ⁊ ichoatio forme. Nõ enim codẽ modo oẽs motus nãles dicunt̃ vt in ſcðo phy.⁊ in p̄mo ce.⁊ mun.cõmẽ.dicit:ſʒ qdã ꝓpter p̄ncipiũ actiuũ intus exñs vt motus localis grauiũ ⁊ leuiũ:⁊ quidã ꝓpter p̄ncipiũ paſſiuũ quod eſt ſm potẽtiaʒ ab agente naturali natã in actũ educi:vt in generatiõe ⁊ alteratiõe ſimplicium corpoꝝ. vnde ⁊ nã diuidit̃ in mãm ⁊ formã.⁊ iõ ↄcedo ꝙ in mã nulla potẽtia actiua eſt:ſʒ pure paſſiua ⁊ ꝙ rõnes ſeminales dicũtur ṽtutes actiue cõplete in nã cuʒ ꝓprijs paſſiuis:vt calor ⁊ frigus:⁊ forma ignis:⁊ virtus ſolis:⁊ hꝯ:⁊ dicunt̃ ſeminales nõ ꝓpter eẽ imꝑfectũ qð habeãt ſic̃ ṽtus formatiua in ſemine:ſʒ q2 reruʒ idiuiduis p̄mo creatis hꝯ ṽtutes collate ſunt per opera ſex dieꝝ vt ex eis quaſi ex quibuſdã ſeminibus ꝓducerent̃ ⁊ multiplicarent̃ res nãles.

Ad primuʒ ḡ dõm:ꝙ hꝯ ṽtutes actiue in natura dicuntur rõnes nõ ꝙ ſint in materia per modũ itentionis ſʒ q2 ab arte diuina ꝓducuntur: ⁊ manet in eis ordo ⁊ directio itellectus diuini ſicut in re artificiata manet directio artificis in finem determinatũ. ¶ Ad ſecundũ dõm:ꝙ rõnes ſeminales dicunt̃ materie indite nõ q2 ſint intelligende preexiſtere in materia ante aduentum forme complete quaſi pertinẽtes ad eſſentiaʒ materie vel ad rõnem eius ſm ꝙ eſt materia: ſʒ per modum quo etiaʒ forme complete in materia eſſe dicunt̃. ¶ Ad tertiũ dõm: ꝙ Anaxagoras ponebat in aere ex quo generabatur ignis preexiſtere quaſdã partes ignis in actu latẽtes per quaruʒ exitum ⁊ congregationẽ ignis generari videbat̃. Hoc autẽ nos nõ ponimus.ſed ꝙ in materia aeris preceſſit aptitudo ad formã ignis ⁊ in igne generãte virtus actiua per quaʒ ħ aptitudo in actuʒ reducitur:⁊ ħ nõ eſt incõueniens. ¶ Ad quartũ dõm ꝙ ſub rationibus ſeminalibus comprehẽduntur taʒ virtutes actiue ꝗ̃ʒ etiam paſſiue que perfici poſſunt per agentia nãlia ſicut ⁊ in generatione animalis ſemẽ extento nomine dicitur nõ ſolum ſperma:ſʒ etiaʒ menſtruũ. ¶ Ad qntũ dõm:ꝙ ↄcurrẽtibus omnibus cauſis nãlibus ex qbus oĩbus vna ꝑfecta cauſa cõſtat neceſſe eſt effectum ſeq niſi aliqd impediat.Et ħ modo loqtur Aug.

¶ Utrũ ea q̃ fiũt p̄ter rõnes ſemiales ſint miracľa. III.

AD tertium ſic ꝓceditur. Videt̃ ꝙ ea que p̄ter rõnes ſemiales fiũt nõ oĩa miracula ſint. In opus eniʒ creationis virtus ſemĩalis nature nõ poteſt nec tamẽ opus creatõis miraculoſuʒ dr̃:q2 miracula fiũt ad manifeſtationẽ gr̃e vt in littera dicit̃ ad qð creatio non eſt ordinata:ſʒ magis ad iſtitutionẽ nature. ḡ videt̃ ꝙ non ſit rõ miraculi in hoc ꝙ p̄ter cauſas ſemiales aliquid fiat. ¶ P̄.creatio aĩarũ ⁊ iuſtificatio impioꝝ cũ frequẽter fiãt: miraculoſa nõ eſt:q2 miraculũ eſt aliqð arduũ ⁊ iſolitũ:vt Aug.dicit.⁊ tamẽ iſti effectus preter rõnes ſeminales ꝓducunt̃.ḡ idẽ qð p̄us. ¶ P̄.reſurrectio mortuoꝝ cuʒ in ſpe fideliũ ſit miraculoſa nõ eſt:q2 miraculũ eſt p̄ter ſpeʒ admirãtis apparẽs:vt Aug.dicit.⁊ tamẽ reſurrectio mortuoꝝ ꝑ nãm fieri nõ põt.ḡ nõ oĩa q̃ p̄ter virtutẽ nature fiunt.miracula dicunt̃. ¶ P̄.quedã quãdoqʒ fiunt preter rõnes ſeminales que facultateʒ nature nõ excedunt:ſicut ꝙ aqua cõuertatur in vinum vt factum legitur Ioã.ſcðo. Sed miraculum eſt ſupra facultatem nature apparẽs:vt Auguſt.dicit.ergo videtur ꝙ non omnia que preter rationes ſeminales fiũt miracula ſint. ¶ P̄.omnes virtutes actiue creaturis collate rationes ſeminales dici poſſunt: ſed angeli ⁊ homines dicunt̃ miracula facere.ḡ videt̃ ꝙ nõ oĩa miracula preter rõnes ſeminales fiũt. ¶ P̄.mõſtra in natura cõtingunt ⁊ preter itenſionem nature agẽtis:nõ tamẽ miracula dicuntur.ergo nõ in hoc ↄſiſtit rõ miraculi quod eſt preter rõnes ſeminales fieri.

Sed contra. Illa opa miraculoſa dicimus q̃ in admirationẽ diũe ṽtutis iducunt: ſʒ mutare curſuʒ ſolitũ nãe nõ eſt niſi illius virtutis que nãʒ inſtituit.ḡ ea ꝓprie miracula dici debẽt que preter virtutes actiuas in naturam cõtingunt.

Reſpondeo dõm:ꝙ ſic̃ ex ṽbis phi habet̃ in principio meta.admiratio ex duob⁹ cauſat̃.ſ.ex hoc ꝙ alicui⁹ effect⁹ cã occulta eſt.⁊ ex eo ꝙ aliqd in re videt̃ ꝑ qð alr̃ eẽ deberet. vñ i ħ ꝙ ẽ dyametruʒ q̃drati nõ poſſe cõmẽſurari lateri:admiratio cãtur ex ħ:ꝙ hui⁹ cauſa ignorat̃:⁊ ex ħ ꝙ ex ꝑuitate linearũ vr̃ ꝙ vna alteri cõmẽſurari poſſit. ↄtingit ḡ aliqd eſſe admirabile ſimplr̃ ⁊ aliqd eẽ admirabile quo ad hũc admirabile huic ẽ eſſe id cui⁹ cã occulta ẽ ſibi ⁊ cui videt̃ ſm ſuã extimationẽ aliqd obuiare:q̃re nõ ita eẽ deberet ꝗ̃uis in re nihil ſit repugnans nec cã in ſe ſit nimis occulta:⁊ ħ põt dici miruʒ illi:admirabile aũt i ſe ẽ id cui⁹ cã ſimplr̃ occľta ẽ ita ẽt ꝙ in re ẽ aliq̃ ṽtus ſʒ rei ṽitatẽ ꝑ quã alr̃ debeat ↄtingere. hꝯ ãt ſunt q̃ imediate a ṽtute diũa cãntur q̃ eſt cã occľtiſſima:alio mõ ꝗ̃ ſe habeat ordo cãruʒ nãliũ ſic̃ ꝙ cecus iterũ videat ⁊ ꝙ mortu⁹ reſurgat ⁊ hꝯ:⁊ hec proprie miracula dicunt̃ q̃ſi in ſeipſis ⁊ ſimplr̃ ⁊ mira. Hec autẽ qñqʒ ſunt ſupra nãm qñqʒ p̄ter naturam quãdoqʒ cõtra naturã. Supra naturã dicitur eẽ miraculum quando natura non poteſt in ipſam ſubſtãtiaʒ facti:ſicut diuiſio maris rubri:ſuſcitatio mortui ⁊ huiuſmõi. illa vero dicunt̃ preter naturã fieri in quo quidem nã po-

teſt ꝗ̃tum ad ſubſtãtiã facti:ſʒ tamẽ p̄ter oꝑationẽ nature fiũt iuſſu diuino ⁊ ꝙ hec dicant̃ miracula ↄtingit ex trib⁹. primo ꝓpter exceſſum ⁊ ſingularẽ quẽdã modũ ſicut rane ꝓducte in egypto in tãta multitudine ſic̃ antea viſum nõ fuerat. Scðo ꝓpter hoc ꝙ hora determinata ↄtingunt ad inuocationẽ diuini nominis:ſicut ꝙ manus ieroboã extenſa ↄtra ꝓphetaʒ arefacta fuit ⁊ ara eius diuiſa.3.Re.13. Tertio qñ aliqd vr̃ cõtingit ſicut in veteri lege de aqua çelotipie Nume.5.ꝙ poſt potũ illius venter adultere diuino miraculo putreſcebat. Cõtra nãʒ aũt dr̃ fieri quãdo in re eſt aliquid cõtrariũ ei ꝙ fit ſic̃ ſi graue ſurſum moueret̃ ⁊ ꝙ ṽgo peperit vel aliqd huius ita ꝙ miraculoſe ſequat̃ act⁹ manẽte ↄ̃ria nã que.ſ.eſt p̄ncipium cõtrarij actus.

Ad primum dõm:ꝙ creatio ꝓprie loquẽdo nõ eſt opus miraculoſum:q2 deficit vna cõditio miraculi. ꝗ̃uis eniʒ cãm occultã habeat tamẽ nõ eſt in re.vñ aliter eẽ deberet imo eſſe rerũ nãli quodã ordine a p̄mo ente ꝓducitur ꝗ̃uis nõ per neceſſitateʒ nãe. ¶ Ad ſcðm dõm:ꝙ nec etiam creatio animaꝝ vel iuſtificatio impiorũ ꝓprie miracula debẽt dici:q2 ꝗ̃uis ſint p̄ter ratiões ſeminales agentes ad perfectionẽ effectus:nõ tamẽ eſt preter eas diſponẽtes. diſpoſitio enim corporis ad receptiõeʒ aĩe ⁊ preparatio volũtatis ad ſuſceptiõeʒ gratie eſt per virtutem creature collatam. ſi tamẽ ſine tali precedẽte preparatione vel aĩa ifunderetur vel gr̃a cõferretur ⁊ vtrũqʒ miraculũ dici poſſet:vt pʒ in formatiõe p̄mi hoĩs ⁊ in ↄuerſione Pauli nec tamẽ ſeqtur ex vi rõnis iducte: q2 inſolitum ꝙ in diffõne miraculi ponitur nõ dicit raritatem facti: ſed excludit ſolitum curſuʒ nature. vñ ſi quottidie ceci illuminarent̃ nihilominus miraculuʒ eẽt:q2 p̄ter curſuʒ nãleʒ q nobis eſt cõſuetus cõtingeret. ¶ Ad tertiũ dðʒ:ꝙ reſurrectio miraculoſa erit ꝗ̃uis eni ſit ſʒ ſpeʒ gratie eſt tamẽ ſupra ſpem nãe:⁊ hec duplex ſpes diſtinguit̃ in gloſa Ro.4. Qui cõtra ſpem in ſpem credidit ⁊c̃. ¶ Ad quartũ dðʒ:ꝙ ꝗ̃uis cõuerſio aque in vinũ nõ fuerit ſupra facultatẽ nature ꝗ̃tum ad ſubſtãtiã facti tamẽ fuit ſupra eius facultateʒ ꝗ̃tum ad modũ faciẽdi. nõ eni põt natura aquã in vaſe exiſtentẽ ſubito in vinũ cõuertere: ſʒ ꝑ digõnem ⁊ maturationem vite. ¶ Ad qntũ dõm:ꝙ miracula nõ faciũt hoĩes et angeli quaſi eoꝝ ṽtute effectus ille agatur:ſed hoĩes impetrãdo precibus:⁊ angeli per miniſteriũ. ¶ Ad ſextũ dõm: ꝙ ꝗ̃uis monſtra ↄtingãt in natura preter itentionẽ ṽtutis formatiue que agit in ſemine:tñ reducunt̃ in aliq̃s cauſas nãles. ↄtingunt eni ex aliqua in diſpõne mãe ſicut ex p̄ncipio ꝓximo vel ex impreſſiõe alicuius ſigni celeſtis:ſicut ex p̄ncipio remoto.

¶ Queſtio. II.

DEinde queritur de formatõe mulieris ex pte aĩe. ⁊ circa ħ querunt̃ tria. Primo vtruʒ aĩa rõnalis ſit ex traduce vel ꝑ creationẽ ſi nõ ex traduce. Querit̃ ſcðo vtruʒ creetur a deo imediate vel mediantibus angelis. Et tertio querit̃ vtrum aĩa ſenſibilis ⁊ vegetabilis ſit ex traduce.

¶ Utrũ aĩa humana traducat̃ a parentibus. I.

AD primum ſic ꝓceditur. Videt̃ ꝙ aĩa humana etiam a parentibus traducat̃. Dicit̃ enim Geñ.47. Oẽs anime que egreſſe ſũt de femore Iacob ⁊c̃. Sʒ nõ egreditur aliqd filij ex femore patris niſi per traductioneʒ ſeminis. ḡ videt̃ ꝙ ħ modo aĩa filij ex parentibus veniat. ¶ P̄.omne id qð dat cõplemẽtũ operationi cooperatur operãti. ſi ḡ deus per hoc ꝙ ifundit aĩam adulteroꝝ operationeʒ perficeret videt̃ ꝙ adulteris cooperetur.⁊ ħ videtur icõueniens:q2 qui operatur iniquo nõ eſt ab iniquitate imunis. ḡ videt̃ ꝙ aĩa rationalis nõ ifundatur a deo: ſʒ traducatur a patre. ¶ P̄.filij a parẽtibus originale peccatũ cõtrahunt:vt Apoſtolus docet Ro.5. Sʒ accidẽs non poteſt traduci niſi traducatur ſubm eius. ḡ videt̃ ꝙ aĩa rõnalis que eſt ſubm culpe originalis a parentibus traducat̃. ¶ P̄.in oĩ generatiõe vniuoca generãs dat ſpẽm ſuã generato:q2 agens ⁊ finis generatiõis icidunt in idem ſpẽ: vt in ſcðo phyſi.dr̃. ſʒ cuʒ homo ex homine ꝓcedit eſt generatio vniuoca. cũ ḡ homo ſpẽʒ habeat ex aĩa rõnali videt̃ ꝙ animã rõnalem ex parẽtibus recipiat. ¶ P̄. ſicut dicit cõmẽ. in ſcðo meta. impaſſibile eſt vt ſint diuerſi agẽtes quorum vnius actio terminet̃ ad ſubm forme ⁊ alterius ad formã: q2 ad ſubm forme actio agẽtis nõ terminatur niſi ſm ꝙ recipit formã:ſequeret̃ eni vt ipſe dicit ꝙ ſubm ⁊ forma eẽnt duo diſtincta ex quibus nõ fieret vnuʒ ſi eſſent termini diuerſarũ actionũ:ſʒ corpus organicũ eſt ſubm huius forme que eſt aĩa rõnalis. cũ ḡ per actionẽ virtutis formatiue corpus organiçetur:videt̃ ꝙ eius actio ſe extendat ad ipſaʒ rationalẽ aĩam:⁊ ſic anima rationalis traducitur. ¶ P̄.vt in 4° methauroꝝ dicitur. ꝑfectũ vnũqðqʒ eſt quando ſibi ſimile poteſt ꝓducere. cuʒ ergo aĩa rõnalis ſit perfectior oĩbus formis nãlibus videtur ꝙ cuʒ virtute aliarũ formaꝝ educant̃ ſimiles forme in actuʒ:multo fortius aĩa rõnalis ħ poſſit facere. ¶ P̄.deus die ſeptima a condendis nouis creaturis ceſſauit:ſʒ nouũ eſt qð nullo modo in preexiſtentibus preextitit. ergo oportet aĩas ſinguloꝝ hoĩuʒ q modo generãtur in operibus.vi.dieꝝ preextitiſſe. cũ igitur in ꝓpria nã nõ p̄extiterint vt heretici dicũt videt̃ oẽs aĩas i aĩa p̄mi hoĩs extitiſſe. ḡ videt̃ ꝙ ex eius aĩa oẽs aĩe traducant̃ ſicut ex eius carne oĩs caro humana traducitur.

Sʒ contra eſt qð dicit philoſophus in.16°.de aĩalib⁹ ꝙ itellectus ab extrinſeco eſt ⁊ in lib°.de ꝓprietatibus elementoꝝ dicit ꝙ in nato fit ſpũs vite iuſſu dei:⁊ ita videtur ꝙ nõ traducatur a patre. Hoc ẽt auctoritate ſacre ſcripture oſtẽditur:q2 Gene.2. dicit̃. ħ nũc os de oſſibus meis ⁊ caro de carne mea:multoqʒ carius amãtius ꝗ̃ʒ diceretur aĩa de anima mea ſi ſic eſſet aĩa de aĩa: vt caro de carne:⁊ os de oſſe. ¶ P̄.Yſa.42.dicitur ex perſona domini:oẽm flatuʒ ego feci.i.aĩam:⁊ ſic videtur aĩa nõ ex traduce:ſed ex creatione eſſe. ¶ P̄.Eccle.vlti.dr̃. Donec ſpiritus reuertatur ad deum qui dedit illũ ⁊ ſic videtur humana aĩa a deo creata eſſe. Et hoc Aug.diſputãdo inducit.10°. ſuper Geneſ ad litteram.

Reſpõdeo dõm:ꝙ traductio duo importat.ſ.originẽ ⁊ deciſionẽ:nõ enim ignis generatus ab igne generãte traduci ꝓprie dicitur. Similr̃ nec lignuʒ diuiſum in partes dicitur ꝙ eius vna pars ab alia traducatur. vnde traductio ꝓprie dicitur in generatiõe animatoꝝ que eſt per deciſionẽ ſeminis:⁊ ideo non poteſt dici traduci ab aliquo illud qð ab eo originem non habet nec diuiſionem recipit. diuiditur aũt aliquid dupliciter.ſ.per ſe vt corpus:⁊ per accidẽs vt forma corporalis materie impreſſa:anima vero rõnalis nec corpus eſt nec virtus corꝑalis qð ipſa ſua operatio oſtẽdit:que ſine corpore eſt:⁊ ideo traduci nõ poteſt per modum diuiſionis ⁊ in hoc conſiſtit ratio Ariſt. 16.de animalibus. vult enim ꝙ quorum principiorum operationes ſunt ſine corpore illa principia non traducãtur ꝑ ſemen. Similiter etiam patet ꝙ nullo alio modo origineʒ poteſt habere anima filij ex anima patris:aut eniʒ hoc eẽt: quia intellectus filij ab intellectu patris oriretur mediante virtute generatiua ⁊ formatiua:aut immediate. Primũ autem eſt impoſſibile:quia effectus non poteſt eſſe immaterialior ſua cauſa. vnde cuʒ virtus generatiua ſit potentia materialis non poteſt eius actio ad formam immaterialẽ determinari. Secundum etiam eſſe non poteſt: quia cum ſit duplex agẽs ſm Auicẽ. vnum quod habet cauſalitateʒ

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

reſpectu totius ſpeciei ſicut ſol eſt cauſa generabiliū ⁊ corruptibiliū: aliud aūt qđ eſt cauſa reſpectu vnius idiuidui tm̄: ſicut ꝙ hic ignis eſt cauſa hui⁹: neutro aūt mō aīa vni⁹ poteſt eſſe cauſa anime alterius. In cauſis enim que eſſentialiter habēt ordinē ad totā ſpēz oportet ꝙ cauſa ⁊ cauſatum nō ſint eiuſdē ordinis nec eiuſdē ſpeciei: qꝛ hꝫ directe cauſalitatē ſuam ſupra eſſentiaꝫ ſpeciei inq̄ꝫtum hꝫ. vñ ſm̄ hoc nō omnes anime rõnales eſſent eiuſdē ſpeciei. Similr̄ etiā nō poteſt eē per alium modum quo aliquid in vna ſpē eſt cauſa alterius in eadē ſpecie: qꝛ hoc nō cõtingit niſi ſm̄ hoc ꝙ agēs mouet mām̄ ad talē formā: aīa aūt rõnalis nō eſt quid ex materia ad minus preexiſtente ⁊ forma compoſitū nec eſt forma materialis q̄ poſſit educi de potētia materie: ſicut alie forme materiales: vt dictū eſt. vnde relinquitur ꝙ p̄ncipium originis ipſius anime rõnalis ſit aliqđ p̄ncipiū ſeparatū: ⁊ hoc quidē cõmuniter cõceditur ⁊ a theologis ⁊ a philoſophis.

Ad primū ḡ dđm: ꝙ locutio illa eſt ſynedoca. ponit̄ eniꝫ pars p̄ncipalis. ſ. aīa ꝓ toto homine: ⁊ hic modus loquēdi cõſuetus eſt in ſacra ſcriptura ⁊ apud philoſophos. vñ pħs dicit. 9. ethic. ꝙ totus homo dicitur itellectus ꝑ modū quo etiaꝫ tota ciuitas dicit̄ rector ciuitatis. ¶ Ad ſcđꝫ dđm: ꝙ oꝑatio adulteri pōt duplr̄ cõſiderari aut ſm̄ eē mortale: ⁊ ſic pro vt eſt deformis nō cooperat̄ ad ipſam deus: ſꝫ ꝓhibet. Aut ſm̄ ꝙ eſt in ſpē naturali: ⁊ ſic eſt bonū quoddā. vnde nō eſt iconueniens vt tali oꝑationi inq̄ꝫtum bona eſt deus qui in oībus oꝑatur complementū apponat. ¶ Ad tertiū dicēdū: ꝙ q̄uis pctm̄ originale ſit in aīa ſicut in ſubto: tamē cauſat̄ in aīa ex īfectione ſeminis ⁊ eſt in eo. ſ. in ſemine q̄uis nō ſicut in ſubto tm̄ ſic̄ in cauſa. ⁊ ideo ꝑ traductioneꝫ ſeminis ⁊ nō aīe pctm̄ originale traducitur. ¶ Ad 4ᵐ dđm: ꝙ hoc ꝙ agens agat ſibi ſimile cõtingit duplr̄: aut qꝛ forma ſm̄ quā ſilitudo attēditur per actionē de potētia in actuꝫ educit̄: aut qꝛ ꝑ actionē diſponitur materia vt ſit nec̄itas ad receptionē forme. ⁊ p̄mus modus eſt quo ad oēs in formis accidētalibus. Secundus aūt eſt etiā ſm̄ Auic. in oībus formis ſubſtātialib⁹ qꝛ ipſe vult oēs formas ſubſtātiales eē a p̄ncipio ſeparato: ſꝫ ſm̄ Ariſto. ⁊ cõmē. forme ſubſtātiales materiales pertinent ad p̄mū modū ⁊ aīa rõnalis ad ſcđm. ⁊ hic modus ſufficit ad h̄ ꝙ agēs agat ſibi ſimile: qꝛ nō ꝓprie forma generatur: ſꝫ compoſitū. ¶ Ad qntū dđm: ꝙ rõ illa ꝓcedit de diuerſis agētibus nō ordinatis. ſ. quoꝝ vnū non oꝑatur in altero: ſꝫ in ipſa operatiõe nature operat̄ deus. vñ nō eſt icõueniēs ꝙ actio eius pertingat ad aliquē terminū in quem nō ſe extēdit actio formate virtutis. ſic eni ipſe deus in natura operās ēt organiçationē corpis fac̄. vnde eſt q̄ſi actio cõtinua reducta in vnuꝫ agēs ⁊ que terminatur ad vltimā diſpõnem ſubiecti ⁊ que terminat̄ ad formaꝫ q̄uis q̄ꝫtum ad p̄mū cooperet̄ ſibi natura ⁊ non q̄ꝫtum ad ſcđm. ¶ Ad ſextū dđm: ꝙ aīa rõnalis nec ex materia cõpoſita eſt nec ē forma materialis quaſi in materia impreſſa: ⁊ iõ nō poteſt ꝓduci ab aliquo agēte quod accidētalem cauſalitatem habeat ad ipſam ex parte materie que iducitur ad formā: ſic̄ eſt in alijs formis materialibus: ſꝫ oꝫ ꝙ ꝓducat̄ a p̄ncipio qđ hꝫ cauſalitatē eſſentialē reſpectu eēntie eius: ⁊ h̄ nō pōt eſſe vnius ſpeciei. ¶ Ad ſeptimū dđm: ꝙ aīe que nūc creātur ſunt eiuſdē ſpeciei cū aīa ade que in operibus. vi. dierū creata fuit: ⁊ iõ vt Aug. dicit. 10. ſuper Gen̄. iam tūc aīam fecerat quales: ⁊ nūc facit: ⁊ iõ nō aliqđ nouū creature genus nūc facit qđ tūc in ſuis cõſūmatis operibus nō creauerit. ſ. qđ q̄ꝫtū ad ſimilitudinē ſpēi nō p̄extiterint: etiā quodāmodo in illis p̄mis operibus ſm̄ cauſales rões: qꝛ ſicut ibidē ſubdit Aug. corporib⁹ humanis quoqꝫ ex iſtis opibus ꝓpagatio cõtinuata ſucceſſiõe ꝓtendit̄ tales congruit animas inſeri quales nūc facit atqꝫ cõſerit.

¶ Utrū aīa rõnalis ſit a deo mediantibus angelis. II.

Ad ſecundū ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ aīa rõnalis ꝓcedit a deo mediātibus angelis. Prio ꝑ hoc qđ hr̄ in li° de cauſis: qꝛ itelligētie p̄me ifluunt formas fixas ſtantes: ſicut eſt aīa: ſꝫ itelligētias angelos dicimus. ḡ videt̄ ꝙ a deo mediātibus angelis ꝓducat̄. ¶ P̄. a cā iſinita nō pōt imediate ꝓcedere effectus finitus vt pōt ꝓbari per demõſtratiões pħi in p̄mo ce. ⁊ mū. vbi ꝓbat ꝙ corpus īfinitū nō pōt agere: ſed deus eſt cauſa īfinite v̄tutis. ḡ cuꝫ aīa ſit quid finituꝫ nō pōt imediate a deo ꝓduci. ¶ P̄. nō minor eſt ordo in ſpūalibus q̄ꝫ in corporalib⁹: ſꝫ videm⁹ in corporalibus ſuꝑiora īferioꝝ cauſas eē. ḡ multo fortius h̄ in ſubſtātijs ſpūalibus eſſe oꝫ. ḡ cū angeli ſint altioris nature q̄ꝫ aīe: videt̄ ꝙ angelis aīe ꝓducant̄. ¶ P̄. per eadeꝫ eſt reditus in finē vltimū: ⁊ exitus a p̄mo p̄ncipio: ſꝫ aīa rõnalis in deū reducit̄ per angelos: vt Diony dicit. ḡ videtur ꝙ etiā mediātibus angelis a deo ꝓcedat. ¶ P̄. cū oīs operatio ſequat̄ naturā rei: ab illo res hꝫ eē cui⁹ v̄tute ꝓpriam operationē ꝑticipat: ſꝫ ꝓp̄e oꝑatio aīe rõnalis eſt operatio itellectualis: cū ḡ hec operatio cõueniat ſibi ex virtute itelligentie vt in libro de cauſis dr̄. videt̄ ꝙ ipſa ſm̄ ſuum eſſe mediātibus angelis ꝓducatur.

Sed contra eſt qđ Gen̄. ꝑ. dicitur. ꝙ iſpirauit deus in faciē eius ſpiraculū vite: h̄ autē eſt aīa rõnalis q̄ homo viuit. ergo videt̄ ꝙ imediate a deo ſit. ¶ P̄. Dama. dicit oēs illos cuꝫ patre ſuo dyabolo maledictos qui angelos aliquid creaſſe dicūt: ſꝫ aīa nō pōt educi i eē niſi ꝑ creationē: cū de potētia materie nō educat̄: vt dcꝫ ē: nec ex materia ꝯpoſita vt ſic poſſit gn̄abilis eē vl̄ ꝑ ſe vel ꝑ accn̄s. ergo vr̄ ꝙ mediātib⁹ angelis ꝓducta nō ſit.

Reſpõdeo dđm: ꝙ ſic̄ ſupra dcm̄ eſt res ſub quodaꝫ ordine a p̄mo p̄ncipio ꝓdijſſe qdam pħi opinati ſunt. poſuerūt eni a p̄mo p̄ncipio qđ de⁹ eſt eo ꝙ ē vnū: ⁊ ſimplex nō potuiſſe imediate plura ꝓdire eo ꝙ ideꝫ natū eſt facere idē: ⁊ iõ a p̄mo imediate ꝓcedit itelligentia p̄ma in quā icidit ex eo ꝙ ab alio eſſe hꝫ q̄dā pluritas potētie ⁊ actus: ⁊ ita ab hac itelligētia ſꝫ hoc ꝙ itelligit p̄muꝫ p̄ncipiū dicūt effluere ſcđaꝫ itelligētiā que ē minoris actualitatis q̄ꝫ p̄ma cā: cū cauſatū ſit deficiēs a ſua cauſa eēntiali: ſm̄ aūt ꝙ itelligit ſe ꝓut eſt in actu fluit ab ea aīa orbis quē mouet: ⁊ ſm̄ ꝙ cõſiderat ſe q̄ꝫtū ad id qđ eſt in ipſa potentia fluit ab ea ipſa ſubſtātia orbis: ⁊ ſic deiceps vſqꝫ ad vltimā itelligētiā q̄ mouet vltimū orbē quā dicūt itelligētiā agentē: ⁊ ab hac dicit Auicē. effluere aīas hūanas ⁊ oēs alias formas ſubſtātiales in iſtis īferioribus: ⁊ materiā generabiliū ⁊ corruptibiliū reducūt: ſic̄ in cauſaꝫ in ſubaꝫ orbis ⁊ diuerſas variatiões q̄ circa materiā accidūt reducūt ſicut in cāꝫ in motus celeſtes ⁊ oēs has cauſas medias: ſic̄ ⁊ p̄mā ponūt agētia eſſentialia q̄ cauſant eſſentiam rei ſine motu: nō aūt ſunt cauſa fiēdi tm̄ per motum: ſic̄ cauſe agentes naturales: ⁊ iõ oībus itelligentijs attribuūt quēdā modū creatiõis ſꝫ ꝙ coꝝ actio nihil p̄ſupponit ex ꝑte rei que ꝓducit̄: ſꝫ tm̄ ex parte agētis cui⁹ actio firmatur ſuꝑ actionē cauſe ſuꝑioris: vt ſic ſola actio p̄mi p̄ncipij poſſit vere dici creatio que nō firmatur in alterius actiõe: ſed in ipſa firmant̄ cetere actiões. Hec aūt poſitio debile hꝫ fundamentū: ſic̄ etiā cõmē. oſtēdit in. ii. meta. qꝛ cū dr̄ actio de deo: et de rebus naturalib⁹ eſt q̄ſi equoce dicta: qꝛ in naturalib⁹ agētibus actio ſeq̄tur ex nec̄itate forme. vñ ſꝫ vnitatē forme opꝫ eē vnitatē in effcū: ſꝫ in diuinis actio ſeq̄tur itellm̄: ⁊ iõ ſm̄ ꝙ diuerſa ab vno pn̄t itelligi ita diuerſi effectus ab vno imediate ꝓcedere pn̄t: ⁊ ſm̄ h̄ multitudo a deo ꝓceſſit ꝓut ſe itellexit vt ydeā pluriū. i. vt participaleꝫ diuerſimoda imitatiõe ipſa ēt poſitio veritati fidei nō ꝯſonat q̄ ſolū deū creatorē enūciat in quo oīs ydolatria tollit̄ cui ꝓculdubio maximū fomentū dcā opinio ſubminiſtrat: vñ ſꝫ fidē nō p̄t poni aliq̄d eē cā alteri⁹ p⁹ deū niſi ꝑ viā motus ⁊ gn̄ationis: ⁊ ideo oīum eoꝝ q̄ per gn̄atiõem nō inceperūt: oꝫ deū imediatā cām ponere vt ſūt angeli: aīe ſube celoꝝ: ⁊ mā elemētoꝝ: ⁊ p̄rie yypoſtaſes in oīb⁹ ſpēb⁹: dcā ēt poſitio tollit honorē aīaꝝ ſāctaꝝ qb⁹ ꝓmittit̄ āgeloꝝ eq̄litas Mat. ii. in ꝯſecutiõe vltimi finis ꝙ nō poſſet eſſe ſi cā eēntialis aīe āgelus eēt cū eē cāti ſemꝑ dependeat a ſua cā eēntiali: ſicut ⁊ Anſel. ꝓbat ꝙ reꝑatio hūani gn̄is ꝑ āgelū fieri nō debuit ne dignitati aīaꝝ derogaret̄. Seq̄ret̄ ēt aliud incõueniēs ꝙ vltīa btitudo aīaꝝ non eēt in diuina fruitiõe: ſꝫ poti⁹ in fruitiõe angeloꝝ: qꝛ vltima perfectio ad quā res pōt ꝑuēire ē h̄: vt ꝯiūgātur ſuo p̄ncipio. Et iõ a pħis ponit̄ vltimā felicitatē hoīs eē in continuatiõe intell̄s poſſ̄is ad intelligētiā agentē: ſiue talis ꝯtinuatio ſit inuita ſꝫ q̄ſdā: ſiue p⁹ hāc vitam ſm̄ alios.

Ad primum ḡ dđm: ꝙ in hac mā auctoritates libri de cāis recipiēde non ſunt: quia ille q̄ librꝝ illū ꝯpoſuit h⁹ erroris auctor fuiſſe iuenit̄ niſi quis velit extorte expõere: qđ ē p̄ter nr̄ꝫ ꝓpoſitū. ¶ Ad 2ᵐ dđm: ꝙ illa rõ ſi vim hēat ꝯcludit ꝙ nihil a deo imediate cāet̄. qꝛ oē quod ē p̄ter ip̄m finitū eſt niſi forte ſm̄ aliquē modū ſubas ſeꝑatas infinitas eē ponam⁹ non ſimplr̄: ſed ſm̄ q̄d. ſ. verſus iferi⁹: vt in libro de cauſis dr̄: h̄ ē ſm̄ ꝙ eius v̄tus nō limitat̄ ad determinatos effcūs i his que ſue oꝑatiõi ſubdūt̄ quo ēt mō infinitatē hꝫ aīa rõnalis tā ex ꝑte itell̄s agētis quo ē oīa facere: q̄ꝫ ex ꝑte intellectus poſſ̄is quo ē oīa fieri: ⁊ cui⁹ ē formā vl̄em recipe ī qua ſūt pō infinita ſingularia: qđ ē ēt euidēs argumētū īmālitatis ipſi⁹ aīe ⁊ ꝙ ex̄ducē non ſit: q̄a oīs forma mālis finita ē. vt in. 8. phyſicoꝝ ꝓbat̄. Et iõ ad rõneꝫ illā dđm ē ꝙ ēt ſi de⁹ ſit infinit⁹ ſimplr̄: effcūs tm̄ ei⁹ duplr̄ limitatur p̄ ⁊ p̄ncipalr̄ ex ordine ſapīe eius que cuilibet rei certos terminos p̄figit. 2° ex ꝑte recipientis: qꝛ influentiā agentis recipit patiens ꝑ modū virtutis ſue: ⁊ non ꝑ modum virtutis ipſi⁹ agentis. ¶ Ad 3ᵐ dđm ꝙ ēt i corꝑalibus nō ponimus ſuperi⁹ eē cām inferioris niſi per modū mouentis ⁊ gn̄antis: ⁊ h̄ in ſubſtātijs ſpūalibus non ponimus: quia per gn̄atiõem ⁊ motū in eē nō ꝓducūtur: ſed tm̄ ſicut. ſuꝑiora corꝑa mouēt inferiora ad gn̄ationē: ita ſuꝑiores ſube ſpirituales mouēt inferiores ad ꝓpriā oꝑatiõem ſm̄ ꝙ Dionyſi⁹ dicit inferiores angelos a ſuꝑiorib⁹ illuminari: ⁊ homines ab angelis. ¶ Ad 4ᵐ dđm ꝙ quelibet res tendit in finē vltimū per ꝓpriā oꝑationeꝫ. ⁊ iõ ſm̄ ꝙ per illuminatiõem ſuperioꝝ inferiores illuminēt̄ ad ꝓprias operatiões dicūt̄ per eos in deū reduci. Non ē enim inconueniēs vt vna creatura ponat̄ cā mot⁹ vel opātionis alterius. ſꝫ nō ē ſilis rõ de exitu reꝝ a p̄mo p̄ncipio: qꝛ res non erit a ſuo p̄ncipio per h̄ ꝙ aliq̄d oꝑet̄: ſed ſolū per h̄ ꝙ aliq̄d a p̄ncipio recipiat. ¶ Ad qntū dđm: ꝙ ſi intelligatur aīa ꝑticipare oꝑatiõem intellectualem ab intell̄ia h̄ mō ꝙ pō itelligendi inſit aīe ꝑ virtuteꝫ intelligētie hereticuꝫ eſt ⁊ redit in dcm̄ errorē: qꝛ pō intelligendi ſeq̄tur naturā aīe: ſi āt intelligatur hoc mō ꝙ aīa iuuetur in ſua operatione ꝑ illuminatiõem angeloꝝ: ex hoc non pōt ꝯcludi ꝙ aīa ſm̄ ſuā nām̄ ab angelis creata ſit non eni a quocūqꝫ iuuat̄ res vel mouet̄ ad opus ab eo eſſe habet.

¶ Utꝝ anima ſenſibilis ſit ex traduce. III.

Ad tertiū ſic ꝓcedit̄. vr̄ ꝙ ēt aīa ſenſibilis nō ſit ex traduce. Nulla eniꝫ ſuba ſimplex ꝑfecta in eſſe que ſit h̄ aliquid educitur in eē niſi per creationem: ſed aīa ſēſibilis ē hmōi ſba. ergo ⁊c̄. ¶ Probatio medie. illud qđ ē tm̄ forma: ⁊ nō h̄ aliquid non pōt eē motor. vñ in octauo phycoꝝ pħus vult ꝙ: forma ignis non ſit motor in motu eius naturali: non eni pōt habere perfectam ⁊ abſolutā actiõem que debetur motori qui non hēt eſſe perfectum: ſed aīa ſenſibilis eſt motor in aīali. ergo eſt h̄ aliquid habens eē perfectum ⁊ ꝙ ſit ſimplex per ſe pꝫ. ¶ Preterea ꝯmentator dicit in tertio de aīa ꝙ non pōt eē aliqua virtus cognoſcitiua ex cõmixtione elementoꝝ ſed ea que ꝓducūtur per actioneꝫ nature in inferioribus elemētis producūtur per actiõem qualitatum actiuaruꝫ ⁊ paſſiuarum elemētoꝝ ꝯmixtoꝝ: eo ꝙ nulla virtus actiua eſt in iſtis inferioribus niſi ꝑ qualitates elem̄tares vt cõmen. dicit in vndecio metaphyce. cū ergo aīa ſenſibilis ſit virtus cognoſcitiua: videtur ꝙ nō per oꝑationem nāe traduci poſſit: ſed per creationem in eē producat̄. ¶ P̄. omnis operatio nature inferioris reducitur in virtutem celeſtem: ſicut in virtutē p̄mi alterantis: ſed ꝑ virtutem celi aīa ſenſibilis educi non poteſt cū corpus celeſte inanimatū ſit: ⁊ nihil agat vltra ſuā ſpēm: qꝛ effectus nō pōt eē potior cauſa agente. ergo vr̄ ꝙ non ꝑ operatiõem nāe ſed ꝑ creatiõem in eē educatur. ¶ Preterea eoꝝ q̄ ſunt idē ſm̄ ſubam nō poteſt vnū creari quin alterū creetur: ſed in hoīe aīa ſenſibilis: ⁊ aīa rõnalis ſunt idē per eſſentiam. ergo vr̄ ꝙ cum aīa rõnalis non traducatur: ſed creetur: ꝙ ſilr̄ nec anima ſenſibilis: ſed ſm̄ aīam ſenſibilem non differt homo a bruto. ergo videtur ꝙ etiam in bruti anima ſenſibilis ſit per creationem. ¶ Preterea quāto aliquid eſt nobilius tanto nobiliorem cām habet vl̄ ſaltem non minus nobilē: ſed aīa ſenſibilis nobilior ē i animalibus perfectis q̄ꝫ in generatis ex putrefactione. ergo cum in generatis ex putrefactiõe non poſſit poni anima ſenſibilis ex aliquo p̄ncipio naturali produci: cum nō generētur ex ſibi ſimilibus: ⁊ ita oporteat ꝙ a principio ſupernaturali aīam ſortiantur: videtur ꝙ multo forti⁹ hoc neceſſariū ſit in animalibus perfectis.

Sed contra ē qđ dicitur Gen̄. i. Producant aque reptile anime viuētis: ſed aque non ꝓducunt niſi illud ꝙ virtute nature ꝓducitur. ergo videtur ꝙ per virtutem ſeminalē rebus collatam anime ſenſibiles ꝓducātur. ¶ Preterea pħus dicit in. 16. de aīalib⁹ ꝙ intellectus ſolum ab extrinſeco ē. ergo videtur ꝙ aīa ſēſibilis nō ſit ab extrinſeco.

Reſpondeo dicēdum: ꝙ circa hanc q̄ſtionem diuerſe inueniūtur opiniones ⁊ philoſophoꝝ: ⁊ ēt magiſtrorū. Quidā enim piloſophi vt Plato: Auicēna ⁊ Themiſtius poſuerunt oēs animas a principio ſeparato eē: quod quidē principiū Plato ydeā poſuit: Auicē. Intelligētiam agētem. Et theologi hanc viaꝫ tenentes ip̄m deū. Ratio autē que p̄dictos philoſophos mouit vt ꝯmen. narrat ſeptio ⁊ vndecimo metaphyce ē ſūpta ex aīab⁹ putrefactis: q̄ ēt obijciēdo tacta ē. Et ſilr̄ ex h̄ ꝙ in nālib⁹ nihil inuenit̄ agēs niſi forma accidētal̄: vt calor ⁊ frig⁹ quoꝝ actiõe nō pōt aīa ꝓduci: cum nihil agat vltra ſuā ſpēm. Sed tm̄ aduertēdū ē ꝙ nullus pħus inter aīaꝫ ſenſibilē ⁊ alias formas ſubales diſtinxit q̄ꝫtū ad originē: quia p̄dicti pħi oēs formas ſubales eē a principio ſeꝑato poſuerunt: tā aīam ſenſibilē q̄ꝫ formā lapidis vel ignis. Alij vero vt Ariſto. ⁊ ꝯmē. eius qui ponūt formas alias māles ex pō māe educi virtute agētium naturaliū: ponūt ēt aīam ſenſibilē ⁊ vegetabilē ex traduce eē eo ꝙ eē formaꝝ nāliū nō ē ipaꝝ abſolute: ſed ipoꝝum cõpoſitoꝝ: non eni per ſe poſſūt ſubſiſtere: ⁊ ideo ipſis formis ꝑ ſe loquēdo non acq̄rit̄ eē: ſꝫ ſubiectis cõpoſitis: vñ forma per ſe loquēdo neqꝫ fit neqꝫ gn̄atur: ſed ꝯpoſitum: et qꝛ oē qđ gn̄atur: generatur ex ſibi ſilī. ideo opꝫ ꝙ gn̄ans

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

vel inducens ad formā ſit cōpoſitū ex mã ⁊ forma: ⁊ non
forma tm̄ vl' ſuba ſepata: ⁊ i hoc ſuſtētat Ariſt. i 7° meta-
phice: ⁊ ꝑ eandē rōnē oñdit in. 17. de aialib⁹ aiam vegeta
bilē ⁊ ſenſibilē nō ab extrinſeco eē oñdēs eas eē formas
mãles: ex hoc ꝙ opatiōes exercēt mediāte corpe: qḋ eni
hꝫ eē abſolutū a mã: hꝫ ēt opationē a mã abſolutam. Et
iō vult ꝙ oīa ṗncipia vl' virtutes quaꝝ opatiōes nō exer
cētur ſine corpe nō ſint ab extrinſeco: ſꝫ ab agēte corꝑali:
⁊ ꝙ intell's ſolus ſit ab extrinſeco: qꝛ ei⁹ opatio ē ſine cor
pore: ⁊ ēt eius eē abſolutū ē. vnde ſibi debeť factio nō tā
tū ꝑ accidēs: ſꝫ ēt per ſe vt eē incipiat: ⁊ opꝫ tūc ꝙ h̄ ſit 2ᵐ
modū ſibi competētem: ⁊ a ṗncipio ſeparato. Alij vo phi
attēderunt ad ipas formas ac ſi eis per ſe fieri deberet:
⁊ iō poſuerunt oēs formas eſſe a ṗncipio formali ſepato.
Sꝫ poſitio Ariſt. multo rōnabilior ē: qꝛ nihil incipit vel
fit vl' gñatur: niſi ſm modū quo eē hꝫ. Et iō concedimus
aiam ſenſibilē ⁊ vegetabilē ex traduce eē. Modus autē
traductionis talis ē. cū. n. oē agēs vniuocum ⁊ ꝓximū i-
ducat ſpēm ſuam in patiēte: ⁊ cibus ſm ꝙ ē patiēs: ⁊ alte
ratū in nutrimētum corporis cedat: qꝛ nutrit ſm ꝙ ē pō
caro. vt in prīo de gñatiōe: ⁊ in ſcḋo de aīa dicitur: opꝫ ꝙ
in fine ſpēm ⁊ virtutē nutrimēti recipiat. añ ğ vltimā aſ-
ſimilatiōem qñ efficiť actu ps determinata: vt caro vel
os ē in ea virt⁹ ſpēi indeterminate ad h̄ vel illud: qꝛ dter
minatio ad h̄ vl' illud ē ſm ꝓpriam virtutē determinate
partis: ⁊ iō cū ſemē ſit reſiduū vltimi cibi propinquiſſimi
ad vltimā cōuerſionē: ē in ea potētia totū: ⁊ nō actu aliq̄
ps: ante vo q̄ꝫ reſoluať ꝑ actū v̄tutis gñatiue ſepatū a re-
liquo ſui gñis ē in eo pō illa indiſtincta: ſicut forma toti⁹ ñ
ē in parte niſi in pō: qñ aūt ſeparať efficiť actu hñs talem
potētiā vl' formā: ſicut ēt videm⁹ in aialib⁹ anuloſis in q-
bus ſm phm: vna ē aīa in actu ⁊ plures in pō: vñ qñ diui-
dūtur efficiť quelibꝫ pars aiata hñs aiam diſtinctaꝫ. In
hoc tñ differūt: qꝛ ꝑꝑ paruā dr̄iam organoꝝ in illis aiali-
bus ps ē fere toti ꝯſilis: ⁊ iō in parte remanet aīa ꝑfecta:
ſicut erat in toto: ſemē aūt deciſum nōdū ē actu ſil'e toti
ſꝫ in pō ꝓpinqua: ⁊ iō non remanet poſt diuiſionē anīa in
actu: ſꝫ in pō ꝑꝑ qḋ dr̄ vndecio de aīa ꝙ ſemē in pō viuit:
⁊ non actu. Hec āt pō non ē paſſiua in ſemine maris: ſicut
dicim⁹ ligna: ⁊ lapides eē i pō dom⁹. Sic. n. ē pō i mēſtruo
mulieris: ſꝫ ē pō actiua: ſicut dicim⁹ formā domus in mē
te artificis eē pō domuꝫ. vñ arti ꝯparat eā phus in. 17. de
aialibus: ⁊ hāc pōm Auicē. ⁊ ꝯmē. in ſeptimo metaphice
vocāt virtutē formatiuā que qdē virt⁹ quātū ad moduꝫ
opandi media ē inter intellcm̄: ⁊ alias vires aīe. Alie tm̄
vires vtunť in ſuis opationib⁹ determinatis organis. In
tellectus aūt nullo. h̄ āt vtiť aliquo corꝑali in ſua opatio
ne quod nōdū hꝫ determinatā ſpēm: ſubm aūt et organū
h⁹ virtutis ē ſpūs vitalis incluſus in ſemine. vñ ad conti-
nēdū hꝰ ſpm̄ ſemen ē ſpumoſum: ⁊ hec ē cā albedinis ei⁹.
Huic aūt ſpūi coniūgitur virtus formatiua magis ꝑ mo
duꝫ motoris q̄ꝫ ꝑ modū forme. ⁊ ſi forma eius aliquo mō
ſit. vnde dicit ꝯmētator in ſeptīo metaphice: ꝙ includiť
in ſemine virt⁹ illa quodāmodo ſicut vniūť motores or-
bibus. Illi āt corꝑali ſpūi coniūgitur triplex calor. ſ. calor
elemētaris qui ē ſicut inſtrm̄ reſoluēs ⁊ conſumēs: ⁊ hui⁹
opans: ⁊ calor aīe qui ē viuificās: ⁊ calor celi cuius virtu-
te mouet ad ſpēꝫ determinatā: ⁊ virtute hui⁹ triplicis ca-
loris virtus formatiua conuertit mãm a muliere prepa-
ratā in ſubāꝫ mēbroꝝ per modū quo ē tranſmutatio cor
poris in augmēto. vt. iſ. de aialibus dicitur. ⁊ ſꝫ ꝙ proce-
ditur in ꝑfectione organoꝝ ſm h̄ aīa icipit magis ac ma-
gis actu eſſe in ſemine que prius erat in pō. ita ꝙ cōceptū
ꝑ ꝑticipat opa vite nutritiue: ⁊ tūc dr̄ viuere vita plāte ⁊
ſic deinceps donec peruēiat ad cōpletā ſilitudis gñantl.

Ad primum ğ dicēdū: ꝙ anīa ſēſibilis nullo mō
ē h̄ aliqd: qꝛ nec hꝫ aliquā ꝑtē ſui ꝑ
quē idiuiduetur: nec hꝫ eē ſubſiſtens ⁊ abſolutā cū nulla
eius operatio ſit niſi mediante corpore: nec hoc ipm qḋ
ē mouere motu progreſſiuo facit ſine organo corporali: ē
eni duplex virt⁹ motiua: vna imparans: ⁊ altera iparata.
Imparans eſt virtus appetitiua ſenſitiua cui⁹ actus con
ſtat ꝙ nō eſt ſine orgão corporali: virtus āt motiua impa
rata: ⁊ exequēs motū ē vis quedā muſculis ⁊ lacertis af-
fixa quorū motu totū corpus mouetur: ⁊ ſic pꝫ ꝙ in mo-
tu aialis hec operatio que ē mouere non ē aīe ſenſitiue ſꝫ
ſe: ſed mediāte organo corꝑali: vnde non ſeqtur ꝙ eē ab-
ſolutū hēat. ⸿ Ad ſcḋꝫ dicēdū: ꝙ ex actione q̄litatū ele-
mētariū ſeqtur aliquid dupl'r. vno mō ex ipſis ſcḋꝫ ſe ſi-
cut ſapor ⁊ odor: durū ⁊ molle. ⁊ alia que determinātur i
q̄rto methauroꝝ: ⁊ ſic nec anīa ſenſibilis nec aliq̄ forma
ſubalis ex actionibus earū ſequitur: qꝛ ſequeretur ꝙ for
me ſubſtātiales ex neceſſitate mãe inducerentur. vt em-
pedocles dixit: alio āt modo ſequitur aliquid ex eis: ſic
ex inſtrumētis: vt dicit phus in ſcḋo de anima ꝙ ignis i
motu augmenti: eſt ſicut inſtrumētuꝫ regulatum: ſed ṗn
cipaliter agens ⁊ regulās ē virtus aīe dirigens indeter-
minatā quātitatem: ⁊ ſil'r dico ꝙ ex actionib⁹ q̄litatum
actiuarū ꝯſeqtur aīa ſenſibilis: ⁊ alie forme ſubales ſꝫ ꝙ
in eis vt inſtrumētis manet virtus aīe vl' alteri⁹ ſubſtā-
tialis forme: ⁊ ipſius celi: ⁊ ideo non opꝫ cū non agāt i vir
tute ſua tm̄: ꝙ ex actionibus eaꝝ nihil ſeq̄tur vltra earū
ſpēm: qꝛ ex motu iſtrum̄ti ſequitur effcūs ſꝫ rōnē princi-
palis agētis. ⸿ Ad tertiū dicendū: ꝙ ſuppoſito ſm fidē
noſtrā ꝙ celū ſit corpus inaiatū nihilominus tm̄ ponim⁹
ꝙ motus ei⁹ ſit ab aliqua ſuba ſpūali: ſicut a motore: ⁊ cū
motus ſit actus motoris ⁊ mobilis opꝫ ꝙ in motu nō tm̄
relinq̄tur virtus corꝑalis ex ꝑte mobilis: ſed etiā virtus
quedā ſpūalis ex ꝑte motoris: ⁊ qꝛ motor eſt viuēs nobi-
liſſima vita: ideo non eſt inconueniens ſi motus cele-
ſtis inquantum eſt in eo intenſio ⁊ virtus motoris per
modū quo virtus agentis ṗncipalis eſt in inſtrumento ē
cā vite mãlis q̄lis eſt ꝑ aiam ſenſibilē ⁊ vegetabilem.
⸿ Ad 4ᵐ dōꝫ. ꝙ q̄uis hō ⁊ equus in hoc conueniūt ꝙ ē
ſenſibile: nō tm̄ opꝫ ꝙ aīa ſenſibilis ſit vnius rōnis in ho-
mine ⁊ equo: quia homo ⁊ equus nō ſūt vnū anīal in ſpē.
vnde i hoīe aīa ſenſibilis ē multo nobilior q̄ꝫ in alijs ani
malibus quātū ad ṗncipales actus: vt pꝫ in actibus inte-
rioꝝ ſenſuum: ⁊ in operatiōe tactus qui ē ṗncipalis ſēſus
in omni eni toto poteſtatio pō inferior ſuperiori coniun-
cta perfectior inuenitur: vt poteſtas prepoſiti multo ex-
cellentior eſt in rege: aīa āt ſenſibilis in hoīe per eēntiam
ꝯiūgitur aīe rōnali: ⁊ ideo totū ē per creationem: ſed tam
modus traductionis ſeminis eſt ſil'is in hoīe ⁊ i alijs ani-
malibus: qꝛ in ſemine hoīs eſt ēt virtus formatiua ſicut i
alijs aialibus: ſed qꝛ actio illius virtutis ē mãlis: vt dcm̄
eſt: non poteſt actio eius pertingere ad eēntiā imãleꝫ: ſed
tm̄ per actionē huius virtutis prīo conſequitur concept⁹
vitā nutritiuā: ⁊ poſtea vitā ſenſitiuā. Sed quia vt Aui.
dicit in hoc ꝓceſſu ſunt plurime gñationes ⁊ corruptio-
nes ſicut ꝙ ſemen conuertiť in ſanguineꝫ: ⁊ ſic deinceps
quādo venitur ad ſecūdā perfectionē: prīa perfectio nō
manet eadem numero: ſed acquiritur ſimul cum acqſi-
tione ſcḋe: ⁊ ſic pꝫ ꝙ in infuſione aīe rōnalis ſimul conſe
quitur in vna eēntia aīe aiam ſenſitiuam ⁊ vegetatiuaꝫ:
⁊ priores perfectiōes non manent eedē numero. ⸿ Ad
qntū dōm: ꝙ in aialibus generatis ex putrefactione vir-
tus celi: vt cōmen. dicit in ſeptimo metaphice ſupplet lo
cum virtutis formatiue in ſemine. hꝰ enim aialia ꝓpter
ſui imperfectiōem non requirūt tot ad ſui generationeꝫ

ſicut aialia ꝑfectiora in qbus opꝫ ꝙ cū virtute celeſti ad
ſit in ſemine v̄tus aīe a pr̄e deriuata. ē eni virt⁹ celeſtis in
oib⁹ corꝑibus inferioribus ſicut v̄tus motoris in moto:
vt inducat vnūquodq̄ꝫ in ſpēm ſm mãe diſpōneꝫ: ⁊ hec
v̄tutes celeſtes in elemētis recepte vocātur a phō in. 17.
de aialib⁹ virtutes aīe qbus oīa elemēta plena dicit eo ꝙ
hꝰ v̄tutes ſūt ſufficiētes ad aiatōem mãe ſi ꝑtigāt ad ali-
quā cōplexionis eq̄litatem. ⸿ Aut ſi de pedibus ad ſer-
uitutem ſubijciendam. ⸿ Expoſitio textus

Non videtur h̄ eē veꝝ ꝑ h̄ ꝙ dicitur
Gen̄. 3. Sub viri pote-
ſtate eris. Et dicēdum ꝙ h̄ in penā mulieris
inobediētis inductū ē. Uel dōꝫ ꝙ non ē ſub
ꝑtāte viri ꝑ modū ſeruitutis ſed ꝑ modū gu-
bernatiōis. (Iōq̄ꝫ potius de illo ⁊c̄.) Hec cōcluſio nō ſe-
quitur: cui⁹ rō in obiectionibus dcā eſt (Eo ſane miracu
lo.) Hec ſilitudo ēt ad ꝓbādum eius ꝓpoſitū non valet
⁊ qꝛ Aug. eo mō multiplicatiōem illā factā dicit ſuꝑ Io.
ſicut ex paucis granis creſcunt multe ſegetes ꝙ quidem
per attractionem humoris a terra certuꝫ ē fieri. Angelo
rum miniſterio facta ſit ⁊c̄. Qḋ quidē miniſterium eē po
tuit in ſeparatiōe coſte ⁊ in congregatione mãe ex cuius
conditiōe corpus mulieris formatum ē. Tamē ꝑꝑ effe-
ctus diuerſos ⁊c̄. Et h̄ ē ſm ꝙ dicūtur plures ydee ſꝫ di-
uerſos reſpect⁹ ad creaturas: vt ſupra i prīo libro dcm̄ ē.
⸿ De prīo hoīs ſtatu añ pctm̄. ſ. q̄lis fuerit ſm
corpus ⁊ ſm aiam. ⸿ Diſtin. XIX.

Solēt q̄ri plura de primo hoīs ſta
tu añ pctm̄. ſ. qualis fuerit homo
priuſq̄ꝫ peccaret ⁊ in corpore ⁊ in
aīa mortalis: an imortalis: paſſibi
lis: an ipaſſibilis. De termīo infe-
rioris vite: ⁊ de trāſitu ad ſuꝑiorē: de mō pro-
pagatiōis filioꝝ: ⁊ alia multa que nō inutiliter
ſciūtur: lꝫ aliqñ curioſitate q̄ranť. Et priuſquā
ad animi q̄litatē ꝑtinētia ꝓſequamur: de q̄lita
te ei⁹ ſm corp⁹ ⁊ mō ꝓpagationis filioꝝ ⁊ pro
alijs qbuſdā inſpiciam⁹. Prim⁹ igr̄ hō ſꝫ nãꝫ
corꝑis terreni ⁊ imortalis fuit quodā mō ſm
aliqd: qꝛ potuit nō mori: ⁊ mortalis quodam
mō: qꝛ potuit mori. In illo nāq̄ꝫ prīo ſtatu ha-
buit poſſe mori ⁊ poſſe nō mori: ⁊ hec fuit pri-
ma hūani corꝑis imortalitas. ſ. poſſe nō mori.
In ſcḋo vo ſtatu p⁹ pctm̄ habuit poſſe mori:
⁊ nō poſſe nō mori: qꝛ in hoc ſtatu moriēdi eſt
neceſſitas. In tertio ſtatu hēbit poſſe nō mori
⁊ nō poſſe mori: qꝛ ad illū ſtatū ꝑtinet morien-
di ipoſſibilitas: qḋ ex gr̄a erit: nō ex nã. In pri-
mo ſtatu fuit corp⁹ hoīs aiale. i. egēs alimoni-
is ciboꝝ. Uñ ⁊ hō fcūs dr̄ eē in aiam viuēteꝫ:
nō ſpūalē. i. in aiam corp⁹ ſenſificātē: qḋ adhuc
erat aiale: nō ſpūale. Qḋ egebat cibis vt ꝑ aiaꝫ
viueret. Fcūs ē igr̄ in aiam viuētē. i. vitā corꝑi
dantē: tm̄ ꝑ ſuſtētamenta ciboꝝ. ⁊ ſic erat cor-
p⁹ mortale ⁊ imortale: qꝛ poterat mori ⁊ po-
terat nō mori. Poſt pctm̄ vo factū ē mortuū:
ſicut dicit apl's. Corpus ꝑꝑ peccatū mortuum
ē. i. neceſſitatē moriendi in ſe hꝫ. In reſurrecti-
one vero erit ſpirituale. ſ. agile ⁊ cibis nō egēs
⁊ imortale: non ſicut in ſtatu prīo tm̄ fuit. ſ. ꝙ
poſſit nō mori: ſꝫ ēt ꝙ ñ poterit mori. Uñ Au
gu. ſuꝑ Gene. apl's ait. Corp⁹ quidā mortuū
eſt ꝑꝑ. p. ⁊c̄. Pri⁹ de limo terre formatum eſt
corp⁹ aiale nō ſpūale: cū quali reſurgem⁹. ⁊ re-
nouabimur a vetuſtate: nō in corp⁹ aiale qua-
le fuit: ſed in meli⁹. i. ſpūale: cū hoc mortale in-
duet imortalitatē: in quā mutādus erat Adaꝫ
niſi mortem corꝑis aialis peccādo meruiſſet.
Non eni ait apl's. Corp⁹ mortale ē ꝓpter pec
catū: ſed mortuū. Illud eni ante pctm̄ morta-
le ⁊ imortale erat: qꝛ poterat mori ⁊ non mo-
ri. Aliud ē aūt non poſſe mori. aliud poſſe non
mori. ideo factū ē per peccatū non mortale: qḋ
erat: ſed mortuum qḋ non fieret niſi peccaret:
aiale enim non ē hoc corpus ſicut primi homi
nis fuit: ſed iam deterius eſt. hꝫ eni neceſſitateꝫ
moriendi. Ecce hic euidēter aꝑit Aug. ꝙ cor-
pus hoīs ante peccatū mortale ⁊ immortale
fuit: ſed nō qual'r fiet in reſurrectione. De hoc
eodē Beda ſuper Geneſim ait. Nō eſt credē-
dum añ peccatū ita fuiſſe mortua corꝑa noſtra
ſicut mō. ait eni apoſtolus. Corpus ꝓpter pec
catum mortuū ē: ſed licet fuiſſent animalia nō-
dū ſpūalia nō tm̄ mortua: q̄. ſ. neceſſe eēt mori.
⸿ Utꝝ imortalitas quā habuit ante peccatum
eēt in ꝯditiōe nãe: an ex gr̄e beneficio.

Solet hic queri cū primus hō morta
le ⁊ imortale corp⁹ habuerit: vtruꝫ
ex ꝯditione nãe ipſius corꝑis habue
rit vtrūq̄ꝫ: an alteꝝ bñficium eēt gr̄e
. ſ. imortalitatis. i. poſſe non mori. Ad qḋ dici
pōt: qa alterum hēbat in nã corꝑis. i. poſſe mo
ri: alterū vero. ſ. poſſe non mori erat ei ex ligno
vite. ſ. ex dono gratie. Unde Aug. ſuper gene-
ſim. Quo creatus ē homo imortalis: qḋ erat
ei de ligno vite: non de conditione nãe. Mor-
talis erat conditione corꝑis anīalis: imortalis
beneficio conditoris. Non enim imortale erat
ꝙ omnino mori non poſſet. quod non erit niſi
vbi fuerit ſpūale. Aperte dicit ꝙ non ex nã: ſed
ex ligno vite habebat poſſe nō mori. Propter
hoc aliqui dicunt ꝙ niſi illo ligno vteretur: nō
ſemꝑ viueret: quia peccaret. Peccaret enim
ſi illo ligno non vteretur: quia p̄ceptum erat
ei vt comederet de omni ligno paradiſi: niſi d
ligno ſcientie boni ⁊ mali. Sicut ergo pecca-
uit comedēdo quod erat prohibitum: ita etiaꝫ
peccaret ſi non comederet qḋ erat iuſſum.
⸿ Si nō foret p̄ceptū vt de illo ligno ederet: ⁊

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

alijs ⁊ nō illo vteretur: an poſſet non mori.

SEd adhuc querit̃ ſi non eſſet p̃ceptuꝫ vt de ligno vite ederet ⁊ alijs ⁊ non illo veſceret̃: nūqd poſſet non mori: Si ſēp viueret nō vtēs illo ligno: nō erat ei ex illo ligno poſſe nō mori. ſi xᵒ nō poſſet emp viuere: id erat ei ex illo ligno. Aliqui dicūt ꝙ ſi non fuiſſet ei p̃ceptum veſci de illo ligno ⁊ alijs ⁊ nō illo veſceret̃: viueret ſemper: ſic determinātes illud qđ ſupra dixit Augu. ſ. erat ei de ligno vite: nō de ꝯditiōe nāe tm̄. ſ. q̄ſi nō ex ꝯditiōe nāe ſolūmō erat ei: ſꝫ ēt ex ligno illo. Alijs āt vr̃ ꝙ ex ligno vite erat ei poſſe nō mori: nō ex nā. Jōqꝫ eni dr̃ potuiſſe ñ mori. q2 poterat vti illo ligno: đ quo edēs nō moreret̃.

❡ Queſtio Aug. q̄ſio imortalis factus ſit hō.

DE hac vero hoīs imortalitate qualis fuerit. Aug. ſup Geneſim queſtionē mouēs: ſic ait. Querit̃ q̄ſio imortalis fact⁹ ſit hō p̄ alijs aiantib⁹. ⁊ quomō cum illis cōem acceperit alimoniā. Sed alia ē immortalitas carnis quā in Adam accepim⁹ alia quā in reſurrectione ſperam⁹ per chriſtū. Jlle factus ē homo imortalis vt poſſet nō mori ſi non peccaret. moreret̃ āt ſi peccaret. Filij xᵒ reſurrectionis nec poterunt vltra peccare nec mori. Caro noſtra nō tūc egebit refectiōe ciboꝝ. q2 nulla poterit eē defectio. Caro Ade ante peccatum ita imortalis creata eſt: vt per alimoniam adiuta eſſet mortis ⁊ doloris expers. ſic ergo immortalis ⁊ incorruptibilis cōdita eſt caro hominis: vt ſuam imortalitatem ⁊ incorruptionem per obſeruantiam mandatoꝝ dei cuſtodiret. Jn quibus mandatis hoc continebatur vt de illis lignis conceſſis manducaret: ⁊ ab interdicto abſtineret: per horuꝫ eduliuꝫ immortalitatis dona conſeruaret: donec corp̄alibus incrementis perductus ad etatem que conditori placeret multiplicaret progenieꝫ ipſo iubente ſumeret de ligno vite quo perfecte immortalis factus cibi alimenta non vlterius requireret. Ecce his verbis videtur Auguſtinus tradere ꝙ caro primi hominis imortalitatem i ſe habuerit que per alimoniaꝫ ciborum conſeruaretur vſqꝫ ad tempus ſue tranſlationis in melius quando de ligno vite comederet ⁊ fieret omnino immortalis ita vt poſſet mori.

❡ Quod ex p̄dictis conſequi videtur hominē de natura ſue conditionis aliquo modo fuiſſe imortaleꝫ. ſed non omnino fieret imortalis niſi participato ligno vite.

IDeo aliqui dicunt ꝙ imortalitatē de natura habebat qua poterat nō mori que alioꝝ lignoꝝ eſu poterat conſeruari. ſed nō poterat cōſumari niſi per aſſumptionem ligni vite. quod videtur Aug. ſentire ſuper Geneſim dicēs. Hoc quoqꝫ addo talem cibū illaꝫ arborem p̄ſtitiſſe quo corpus hominis ſtabili ſanitate firmaretur non ſicut ex alio cibo ſed in ſpiratiōe ſalubritatis occulta. Hic innere videtur ꝙ cuꝫ alijs cibis poſſet corpus ſuſtentari. hoc cibo indeficienti ſanitate firmaretur. Ex quo conſequi videtur ꝙ ſicut in natura ſui habuit immortalitateꝫ quādam. ſ. aptitudinē moriēdi. ita aliquā imortalitatem in natura ſua habuerit. i. aptitudinem quandā: qua nō poterat nō mori cibis adiutus ſed ſi per p̄ſtitiſſet imortalitatis perfectio eſſet ei de ligno vite. Sed qui hoc tradūt q̄ſio ſuperiora Aug. verba q̄bus dicit ꝙ erat imortalis ex ligno vite: huic ſentētie nō ꝯtradicāt diligēter inquirant.

❡ Diuiſio textus.

DEterminata ſuperius inſtitutione humane nature quantum ad vtrūqꝫ ſexum. Hic p̄ſequitur conditiones nature inſtitute quātum ad primū ſtatuꝫ ſui. Diuiditur autē in partes duas. Jn prima determīat ea que pertinēt ad conſeruatōeꝫ indiuidui in eē p immortalitatē. Jn ſcđa ea que pertinēt etiam ad multiplicatiōem ſpēi per gn̄atiōem. zo. di. ibi. (Poſt h̄ vidēdū eſt qualiter primi parentes ⁊c̃.) Prima i duas Jn p̄ria oſtēdit imortalitatem hominis quātū ad primū ſtatū. Jn ſcđa inq̄rit cām ⁊ modū eius. ibi (Solet ⁊ h̄ q̄ri cū homo p̄mus ⁊c̃.) ❡ Circa p̄mū tria facit. Primo manifeſtat intētionē. Scđo p̄ponit hoīs immortalitez: ibi. (Primus ergo. hō ſm naturā corpis ⁊c̃) Tertio manifeſtat drīaꝫ illius primi ſtatus ad duos ſtatus ſequētes ibi (Jn primo ſtatu fuit corp⁹ hoīs ⁊c̃.) (Solet ⁊ h̄ queri.) Hic iquirit cām imortalitatis: ⁊ moduꝫ: vtrum. ſ. eēt per gratiam vel p naturam. Et circa h̄ tria facit. Primo mouet q̄ōnem. Scđo determinat eam ex verbis Augu. ibi. (Ad quod dici pōt ⁊c̃.) Tertio inducit quorundā diſceptationeꝫ ſuper hac determinatiōe. ibi (Propter h̄ aliq̄ dicūt ⁊c̃.) Et circa h̄ duo facit. Primo ponit quorundaꝫ opinionem qui ſimpl'r dicte determinationi adherēt dicētes ſolam gr̄am eē cām immortalitatis. Jn ſcđa obijcit in cōtrarium ⁊ ponit cōtrariā opinionē. ibi. (Sed adhuc queritur ⁊c̃.) Et circa h̄ tria facit. Primo ponit obiectiōem cōtra primā opinionem. Scđo ex h̄ inducit opinionē cōtrariā. ibi (Aliqui dicūt ⁊c̃.) Tertio ponit q̄daꝫ verba Aug. ex quib⁹ ſcđa opinio firmamentū habere vr̃. ibi. (De hac vero hoīs imortalitate.) Ubi prius verba Aug. pōit qualitatē pōe immortalitatis exprimētia. Secūdo ex his ꝯcludit ſcđaꝫ opinionē ad quā firmādā aliā auctoritatē Aug. inducit ibi (Jō alij dicūt ⁊c̃) ❡ Qō I.

HJc quinqꝫ querunt̃. Prio de imortalitate hoīs ſm aiaꝫ. 2ᵒ vtꝝ hō in ſtatu inocētie fuerit imortalis ſm corpus. 3ᵒ vtꝝ fuerit ipaſſibilis. 4ᵒ ſuppoſito ꝙ ſic. vtꝝ illa imortalitas ⁊ ipaſſibilitas fuerit per naturā. vel per gr̄am. 5ᵒ vtrum illa immortalitas ſit eadē cū imortalitate reſurgentium.

❡ Utrū aīa humana corrūpat̃ corrupto corpe. I.

AD primum ſic proceditur. vr̃ ꝙ anīa hoīs corrupto corpe corrūpat̃. Primo p hoc qđ hr̃ eccl'. tertio: vnus ē interit⁹ hoīs: ⁊ iumētoꝝ: ſꝫ iumenta ſil' in corpore ⁊ in anīa intereūt. g̊ vr̃ ꝙ ēt homo. ❡ P̃. drīe ſupiores participant̃ vniformiter ab his que conueniūt in aliquo inferiori: ſicut oē aīal equal'r ſe hꝫ vt dicat̃ corporeū: ſꝫ incorruptibile ⁊ corruptibile ſūt drīe entis. ergo eodē mō ꝯueniūt oīb⁹ q̄ ſūt in aliquo determinato genere: ſed in oīb⁹ aīalib⁹ accidit corruptio per hoc ꝙ forma eoꝝ in nō ens ſecedit. g̊ vr̃ ꝙ ſil'r ēt i hoīb⁹. ❡ P̃. quorūcūqꝫ ē vnū eē nō pōt corrumpi vnū ſine corruptione alteri⁹: cū corruptio ſit mutatio de eē in nō eē. ſꝫ forme ⁊ māe ē vnū eē cū eē debeat̃ ꝯpoſito quod ex vtroqꝫ reſultat. g̊ nō pōt eē corruptio māe ſine corruptione forme: ſꝫ aīa ē forma corpis vt i ſcđo đ aīa hr̃. ergo corrupto corpe ēt aīa corrumpit̃. ❡ Si dicat̃ ꝙ aīa ēt ē forma et ſub̄a ⁊ poſt mortē nō manet inquātū ē forma: ſed inq̄tū ē ſub̄a. ❡ Cōtra aut aīa eſt forma per eēntiā ſuā: aut per aliqđ accidēs ſuū. Si p̄mo modo. g̊ cū vnius rei non ſint plures eēntie: ſi anima poſt mortē nō manet inq̄tū ē forma eēntia ſua penit⁹ annihilabit̃. Si āt ſcđo modo: cum ex aīa ⁊ corpe nō ꝯſtituat̃ vnū quod ē homo niſi inq̄tuꝫ aīa ē forma corpis ſeq̄tur ꝙ hō ſit ens per accidens: ⁊ nō ſignificet aliqd in p̄dicamēto ſub̄e: quod ē valde abſurdū. g̊ vr̃ ꝙ poſt mortē nullo mō aīa remaneat. ❡ P̃. vt in p̄mo celi ⁊ mūdi p̄bat ph̄s. impoſ'e ē ꝙ aliqd habeat virtutē ad eēnduꝫ ſemp quod nō ſemp fuit: q2 virtus que ē ad hoc vt ſit ſemp determīatur ad tp̄s infinitū: ⁊ qđ i tēpore infinito pōt eē nō hꝫ virtutem determinatā ad hoc vt q̄nqꝫ ſit ⁊ quādoqꝫ nō ſit: qđ inuenitur i oī eo quod eē cepit: ſed aīa rōnalis nō ſemp fuit q̄nimmo cū corpe incepit. g̊ nec ſemp erit: ſed cū corpe finietur. ❡ P̃. cū nulla ſit ſub̄a ſine p̄pa opatione: vt Damaſ. dicit. ipoſſibile eſt aīam ſeparari a corpe ſi i oī opatiōe ſua indiget corpore: ſꝫ in itelligēdo corpe indiget: q̄a nō ē intelligere ſine fantaſmate: vt in p̄io ⁊ tertio de anīa dr̃ ⁊ hꝫ intelligere corrūpit̃ corrupto corpe vt in p̄mo de aīa dr̃. de alijs ēt operationib⁹ eius planū ē ꝙ ſine corpe non exercētur. g̊ aīaꝫ a corpe ſeparatā remanere ē ipoſ'e. ❡ P̃. omne quod eſt ex nihilo vt Damaſ. dicit vertibile eſt in nihil: ſed aīa cū ſit creatura ex nihilo ē. ergo vr̃ ꝙ i nihil vertibilis ſit: et ita ē corruptibilis. ❡ Jn ꝯtriuꝫ ē qđ dicit ph̄s in ſecūdo đ aīa ꝙ reliquū genus aīe. ſ. intelleccūs ſepatur ab alijs partibus aīe: ſicut perpetuū a corruptibili. Et in p̄mo de aīa ꝙ intell's videtur ſub̄a quedā eē: ⁊ non corrūpi. non eni corrūpitur per ſe. cū ēt inferiores vires vt ſenſitiue de q̄bus min⁹ vr̃ debilitet̃ tm̄ ex indiſpōne organoꝝ: nec etiam p accidens: cū nō ſit forma ſup aliud delata: ſꝫ ſub̄a quedā p ſe ſubſiſtēs. ❡ P̃. in. io. ethicoꝝ ph̄s p̄bat felicitatē ꝯtēplatiuā actiua digniorez eē: q̄a eſt diuturnior: ſꝫ felicitas actiā extēdit̃ vſqꝫ ad terminū h⁹ corp̄alis vite. ergo contemplatiua remanet ēt poſt hanc vitā nō āt in corpe. g̊ in aīa ❡ P̃. ad deū p̄tinet habere curam ⁊ p̄uidentiam de oīb⁹ que i mundo fiunt: ⁊ p̄cipue đ his q̄ circa homines gerūt̃. ⁊ p̄cipue circa bonos ⁊ qui ſunt deo ſimilimi: vt hr̃ ex verbis ph̄i. io. ethicoꝝ ꝙ homo ſapiēs ē deo ſimilim⁹: et ſibi amantiſſimus: ſed non pōt eē ſine iniuſticia p̄uiſoris ⁊ gubernantis: vt mali nō puniātur ⁊ boni nō p̄remiēt̃. Cum ergo iniuſticia in deū cadere non poſſit: opꝫ oē malum puniri: ⁊ oē bonum p̄miari. hoc aūt in vita iſta nō contingit. cū frequēter bona malis eueniant: ⁊ ecōuerſo. ergo videtur ꝙ hoc erit poſt hanc vitam. ❡ P̃: vt in tertio de aīa ph̄s dicit. aīa eſt locus ſpēꝝ: ſed locus conſ̃uat locatum. ergo ſi ſimilitudo bona eſt: opꝫ ꝙ in aīa intellectiua de qua loquitur ſpēs intelligibiles conſeruentur: ſed intell's pōt intelligere p̄ñtibus intelligibilibus: ſicut ſenſus ſentire p̄ñtibus ſenſibilibus. ergo anīa poteſt per ſe in actum intelligendi ſine hoc ꝙ aliquid a corpe accipiat: ⁊ ita videt̃ ꝙ ſine corpe eſſe poſſit ex regula quam Ariſto. in p̄ncipio de aīa ponit: ꝙ ſi anīa hꝫ operationem p̄p̄am ſine corpe eſt ſeparabilis.

REſpōdeo dicēdo: ꝙ circa hoc q̄tuor ſunt poſitiones. Prima fuit antiquoꝝ naturalium qui intellectum a ſenſu non diſcernebāt. vnde ſicut opatio ſenſus dependet a corpore: ita etiam ponebant intellectus operationem ex corpe dependere ⁊ animam intellectiuam conſequi naturā corp̄alem. vnde quidam ponebant aīam eſſe ignem: quidam vaporem: quidā armoniam: ⁊ ſic de alijs ſm ꝙ tantū ſenſus ⁊ motus aīaliū conſiderabant: ⁊ ideo ſm eos neceſſariū fuit ponere animam poſt corpus nō remanere. Hanc autē opinionē Ariſto ſufficienter infringit oſtēdens intellectū habere eſſe abſolutum non depēdens a corpe: p̄pter quod dicit̃ non eē actus corporis: ⁊ ab Auicen. dicitur non eē forma ſubmerſa in mā. ⁊ in libro de cauſis dicitur non eē ſuper corpus delata: huius autē p̄bationis mediū ſumit̃ ex parte opationis eius. cum eni operatio nō poſſit eē niſi rei p ſe exiſtentis. opꝫ illud quod p ſe hꝫ operationē abſolutā etiā eē abſolutū p ſe hēre. operatio aūt intellectus ē ipſi⁹ abſolute ſine hoc ꝙ in hac operatione aliquod organuꝫ corporale cōiter: quod pꝫ p̄cipue ex tribus. Primo quia hec operatio ē oīum formarum corp̄alium ſicut obōrū. vnde opꝫ illud p̄ncipium cuius ē hec opatio ab oī forma corp̄ali abſolutum eē. Scđo: quia intelligere ē vl'ium. in organo āt corp̄ali recipi nō poſſunt: niſi intentiones indiuiduate. Tertio: quia intellectus intelligit ſe: quod non contingit in aliqua virtute: cuius operatio ſit p organuꝫ corporale: cuius rō ē: quia ſm Auicē. cuiuſlibet virtutis opantis per organū corp̄ale opꝫ vt organum ſit mediuꝫ inter ipſam ⁊ obm̄ eius. Uiſus enim nihil cognoſcit niſi illud cui⁹ ſpēs pōt fieri in pupilla. vnde cum non ſit poſ'e vt organū corp̄ale cadat mediū inter virtutē aliquam ⁊ ipam eſſentiā virtutis non erit poſſibile: vt aliqua virt⁹ operans mediante organo corporali cognoſcat ſeipſam. Et hec probatio tangitur in libro de cauſis in illa p̄poſitione. Omnis ſciens qui ſcit eēntiam ſuam eſt rediēs ad eēntiam ſuā reditione completa. Et diuiditur redire cōplete ad eēntiam: vt ibi cōmen. exponit: c⁹ eēntia eſt fixa ſtans non ſuper aliud delata. Ex quibus omnibus pꝫ. ꝙ aīa intellectiua habet eſſe abſolutum non depēdens ad corpus. vnde corrupto corpore non corrumpit̃. Secūda fuit Pictagore ⁊ Platonis qui vidētes incorruptionem aīe errauerunt in hoc ꝙ poſuerunt aīas de corpore i corpus tranſire. Et hanc poſitionem improbat ph̄s in p̄mo de anima oñdens ꝙ aīa eſt forma corporis ⁊ motor eius opꝫ autem vt determinate forme determinata materia debeatur: ⁊ determinato motori determinatuꝫ organū: ſicut quelibet ars in agente vtitur p̄prijs inſtrumentis. vnde hec aīa nō pōt eē forma ⁊ motor niſi huius corpis. Tertia poſitio eſt eorum qui dicunt aīam intellectiuaꝫ ſm quid corruptibilem eē: ⁊ ſm quid incorruptibileꝫ: q2 ſm hoc ꝙ de aīa eſt huic corpori proprium: corrumpitur corrupto corpore: ſm aūt id quod omnibus eſt comune incorruptibilis eſt. Ponunt enim intellectum eſſe vnuꝫ in ſub̄a oīum: quidam agentē: ⁊ quidam poſſibilem: vt ſupra dcm̄ eſt: ⁊ hunc eē ſub̄am incorruptibilem: ⁊ in nobis

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

non eē niſi fantaſmata illuſtrata lumine intell's agētis ⁊ mouētia intell'm poſſibilē: qbus intelligētes ſum⁹ ſm ꝙ p ea ꝯtinuamur itellectui ſeparato: ex quo ſeqtur: ꝙ ſi id qđ ē ꝓpriū ōſeruiť tm̄ cōi: remanēte ꝙ ex oībus aiab⁹ humanis vna tm̄ ſuba remaneat diſſolutis corpib⁹. Hec āt poſitio qb⁹ rōnib⁹ innitať: ⁊ qūo improbari poſſit: ſupra dcm̄ eſt. 17. diſti. Quarta pō ē quā fides noſtra tʒ ꝙ aīa itellectiua ſit ſuba nō depēdens ex corpe: ⁊ ꝙ ſint plures intellectiue ſube ſm corpoꝝ multitudinē: ⁊ ꝙ deſtructis corpib⁹ remanent ſepate: non in alia corpa tranſeuntes; ſʒ i reſurrectione idē corp⁹ numero qđ depoſuerat vnaqueqʒ aſſumat.

Ad primum ḡ dōm: ꝙ Salomon ibi loquiť more cōcionatoris aſſumēs in ſe diuerſoꝝ hoīum ſnias ⁊ ſapiētiū ⁊ ſtultoꝝ: vt in fine oīb⁹ appareat que ſit verior ſnia. vnde concludit quaſi ſniam ꝓferens dicēs finē loquendi oēs pariter audiam⁹ ⁊c. Et hꝰ ē vnū ex illis que ab eo i pſona ſtultoꝝ inducūť. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ corruptio inueniť in oīb⁹ corruptibilib⁹ ſm vnā rōnem cōem qꝫtū ad id qđ p ſe corruptioni ꝯuenit: ſed nō qꝫtū ad id qđ accidit ei. cū eni corruptio ſit ꝓpe compoſiti trāſmutatio de eē in nō eē hoc p ſe ad corruptiōeʒ ptinet vt compoſitū eē deſiſtat: ⁊ qa ꝯpoſitū hʒ eē ex ꝯiunctione forme ad mām: ideo diuiſio forme a tali mā inuenitur in qualibet corruptiōe: ſʒ ꝙ forma in nihil cedat vł nō: hoc corruptiōi accidit ex rōne ꝓpa hui⁹ forme vł illi⁹ ſi enim ſit forma talis cui⁹ eē ſit abſolutū ⁊ nō dependēs in cui⁹ eē pticipatiōem mā adduciť ex hoc ꝙ perficiť tali forma cōtingit: vt ex defcū mãe ꝯpoſitū hʒ eē amittat ſm hoc ꝙ iproportionata ad ipm efficiť: ⁊ tm̄ ipa forma remanet in ſuo eē: ⁊ ſic deſtructio ē compoſiti forma remanēte: ſi vō forma nō hēat eē abſolutū in quo ſubſiſtat ſed ſit p eē compoſiti tūc ex quo ꝯpoſitū deſinit eē: oʒ ꝙ forma ēt eē amittat: ⁊ p accidēs corrūpať. ¶ Ad 3m dōʒ ꝙ ſicut dicit ꝯmētator in tertio de aīa: intell's non eodeʒ mō dř forma cū alijs formis mālib⁹ qđ qꝫtū ad hoc dico verꝫ eē: lʒ ipe aliud intēdat ꝙ aīa cum hēat eē abſolutū: vt ei⁹ opatio oñdit nō hʒ eē per eē ꝯpoſiti quin poti⁹ ꝯpoſitū per eē ei⁹. ⁊ iō corrupto corpe nō corrūpiť p accidēs aīa. ſicut alie forme que nō ſunt niſi per eē ꝯpoſiti nec aliquā opatiōem hñt niſi mediante mā. ¶ Ad 4m dōm: ꝙ aīa rōnalis pter alias formas dř eē ſuba: ⁊ hoc aliqd ſm ꝙ hʒ eē abſolutū. ⁊ qđ dř ꝙ aīa pōt dupl'r conſiderari. ſ. ſm ꝙ eſt ſuba ⁊ ſm ꝙ ē forma non eſt intelligendū qꝫtū ad diuerſa que in ipa ſūt qꝫſi aliud ſit eſſentia ſua ⁊ aliud ipaʒ eē formā: vt ſic eē formā accidat ſibi: ſicut color corpori: ſed diſtinctio accipiť ſm eius diuerſam ꝯſiderationē: nō eni ex hoc ꝙ ē forma hʒ ꝙ poſt corp⁹ remaneat: ſʒ ex hoc ꝙ hʒ eē abſolutū vt ſuba ſubſiſtens: ſicut ēt hō nō hʒ ꝙ itelligat ex hoc ꝙ ē aīal: ſed ex hꝰ ꝙ ē rōnalis. qꝫuis vtrunqʒ ſit ſibi eēntiale. ¶ Ad quintū dōm: ꝙ ex ratiōe iſta nō plus ꝓbatur qꝫ hoc. ſ. ꝙ id quod hʒ virtuteʒ ad hꝰ vt ſit ſemp dū hʒ illā virtutē non terminat eſſe ſuum ad aliquod tēp⁹ ante vel poſt: quaſi nō poterit per hāc vtutem pluſqꝫ certo tempe duraſſe: ⁊ hoc etiam in aīa verū eſt: quia p virtutē quā modo hʒ: potuiſſet per mille milia annoꝝ duraſſe: ſed quia hanc virtutē a ſe non hʒ. ſed ab alio tunc ex hac virtute incepit ſua duratio quādo hꝰ virtus data eſt ſibi. ¶ Ad ſextū dōm: ꝙ intelligere cū aliq̊ vel ſine aliquo dř dupl'r. vel hꝰ modo ꝙ illud ēt intelligatur eē pticeps opationis ſicut organū virtutis viſiue ſil' cum virtute viſiua videt: quia videre eſt compoſiti: ⁊ ſic intellectus oīno ſine corpe intelligit. quia hec operatio non perficitur mediante organo corpali vel ita ꝙ illud ſit obm opationis: ſicut viſus non pōt videre ſine colore ⁊ hoc modo ēt intellectus in ſtatu vie non poteſt intelligere ſine fantaſmate qđ ſe hʒ ad intellectum: ſicut color ad viſum: vt phs in tertio de aīa dicit. Et ex hoc non oſtēditur ꝙ aīa intellectiua hēat eē dependēs ad corp⁹ cum operatio egrediatur ab ipa abſolute: ſed poſt mortē aliū modum intelligendi habebit: de quo locus erit ingrēdi in fine quarti. ¶ Ad 7m dōm: ꝙ vertibilitas i nihil: nihil aliud ponit in creatura qꝫ dependentiam eē eius ad pmm a quo eſſe hʒ adeo ꝙ ſi influentia eius ceſſaret quelibet creatura eē deſiſteret. ſed ex hoc nō poteſt creatura corruptibilis dici: vt in pmo libro dcm̄ ē: diſtictiōe octaua.

¶ Utꝝ hō i pmo ſtatu habuerit neceſſitatē moriēdi II.

AD ſecūdum ſic proceditur. videtur ꝙ homo in pmo ſtatu habet neceſſitatem moriēdi. ſm corp⁹. Quicquid eni ſeqtur ex neceſſitate materie: ē neceſſarium neceſſitate abſoluta: vt in ſcđo phyſicoꝝ hř. ſed corruptio compoſiti ex ꝯrijs ſequitur ex neceſſitate materie. ergo corpus hoīs quod ex cōtrarijs cōpoſitum erat ſimpl'r ⁊ abſolute erat neceſſe corrumpi. ¶ Pŕ. quod eſt corruptibile ſm ptem: eſt ēt ſm totū diſſolubile: ſed corp⁹ hoīs in pmo ſtatu ſm aliquā ptem diſſolubile erat al's cibo non vteretur: pcipue quia ē formatus in perfecta quātitate: cum nutrimētū ſit ad reſtaurationem deperditi. ergo vř ꝙ ēt totum corpus diſſolubile foret. ¶ Pŕ. vt in qnto metaphyſice dř. neceſſitas cibi ē de illis ſine quibus non pōt eē vita. ſed homo in pmo ſtatu hēbat vitā cibis indigentem: vt in lřa dicitur. ergo ſine cibis viuere nō potuiſſet: ⁊ ita videtur ꝙ quantuʒ i ſe erat neceſſitatem mortis hēret. ¶ Pŕ. ea que differūt ſʒ genus nō ſunt tranſmutabilia inuicē. ſʒ cōruptibile ⁊ incorruptibile ſunt hꝰ. vt in. 10. metaphy. dicitur. ergo non pōt eſſe: vt homo qui nunc eſt corruptibilis pus fuerit incorruptibilis. ¶ Pŕ. mortale eſt vna de differentijs cōſtitutis hominis. ſed vt in octauo metaph. dicitur: qualibʒ differentia appoſita vel amota fit alia ſpecies: ſicut etiā numeris per additionem ⁊ ſubtractiōem vnitatis. ergo ſi homo ante peccatū fuiſſet immortalis: fuiſſet alterius ſpeciei: quod ē inconueniens.

Sed contra apoſto. Ro. 6. dicit. Stipendia peccati mors. ergo homo ante peccatuʒ mortuus non fuiſſet. Idem poteſt haberi ex hoc ꝙ dicit ſap. 3. Deus mortē non fecit: ſed impij ⁊c. ¶ Pŕ. pena nō pcedit culpam: ſed mors ē maxima penaꝝ. vnde a phō finis terribilium dř in tertio ethicoꝝ. ergo ante peccatū mortuus non fuiſſet.

Reſpondeo dōm: ꝙ vt ex ſcđo phycoꝝ habetur Ea que ſunt ad finem inſtituunť ſʒ rōnem finis: vt pʒ pcipue in artificialibus. cum ergo hō inſtitutus eēt ad finem beatitudinis excedētis omnem facultatem humane nãe. oportuit ꝙ in ipa ſui inſtitutione aliquid ſibi collatum fuerit ſupra facultateʒ pncipiorum naturaliū. ex pncipijs autem nãlib⁹ eē perpetuū habere nō poteſt: cum ex contrarijs componatur: quod eſt cauſa corruptionis in rebus cum forma materiā pficiat ſm eius capacitatem. vnde hoc ſibi ſupra conditionē nature ſue collatum fuit. vt aīa que in tam nobilem finem ordinabatur ſm poteſtatē ſuam ſupra cōem nature ordinem quo materia recipit eē ſm ſui conditionem eē ppetuum materie cōicaret. Et quia hec poteſtas aīe ſup corpus conſequebatur ex ordinatione eius in finem nō poterat impediri eius effectus niſi p dordinationē eius a fine que ſine peccato eſſe non poterat. ⁊ qꝛ peccare poterat lib. arb. nonduʒ in iuſticia cōfirmato poterat impediri eius effectus: vt morte eē perpetuum interciperetur: ⁊

ideo quodāmodo erat mortalis inquātum poterat mori: ⁊ quodammodo imortalis inqꝫtū poterat non mori. Sed pō moriēdi nō poterat reduci ſtatim in actū niſi p̄cedēte imutatione aīe ſm actum peccati. iō ſimpl'r dōʒ: erat hō i ſtatu illo imortal' ⁊ mortalis non niſi ſm qd. ſ. ſi peccaret: qꝛ vt i. 9. meta. dř. illđ dř ſimpl'r eē i pō ad aliqd qđ pt ſtati reduci i actū vno motore: ſicē ñ dicim⁹ ꝙ ex terra poſſit fieri ſtatua: ſʒ ex cupro: qꝫuis ex terra fiat cupꝝ.

Ad primum ergo dōm: ꝙ rō illa ꝓcederet ſi cōpoſitū eē řcepiſſet ſʒ ꝯditōeʒ mãe: ⁊ nō ſm ptātē forme: cui⁹ eē ppetuum ē: ⁊ hoc idē anime in pn° ſup cōeʒ nãe curſuʒ collotū eſt. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ qdā dicūt ꝙ nulla diſſolutio vł pditio fcā fuiſſet in corpore ade ⁊ cib⁹ ab eo non ſumebať ad reſtaurationē deperditi. Sed contra hūc defcm̄ cōem oī creature qui eſt vertibilitas in nihil. Sʒ hoc ridiculum vř: qꝛ ſm hoc ēt corpa celeſtia cibis indigerēt: ⁊ ēt incorporee ſube: nec cōtra hūc defcm̄ p cibos ſubueniť: vt vel tollať depēdētia ſui eē p cibū vł ſaltē minuať. irrōnabile āt ē ꝙ indiguerit ꝓpter defcm̄ aliquē: pp quē illi defectui ſubueniri nō poſſit: ⁊ iō dōm ē: ꝙ cib⁹ ſumebatur ad reſtauratōem depditi ⁊ ad augmētū corpis in qꝫtitate perfcā ⁊ ad multiplicatiōem ſpēi per viā ſeminalē ſm ꝙ nutritiua augmētatiue ⁊ vegetatiue deſeruire dř. ⁊ iō opʒ ponere ꝙ aliq̄ pticularis depditio in corpe ade fieret: nō tm̄ poterat ſubſequi diſſolutio in toto pp virtutē regitiuā corpis: q̄ erat ex pte aīe: vt dcm̄ ē: ſicut ēt in ptib⁹ mundi contingit elemētoꝝ in ptib⁹ corruptionē fieri: nō āt in toto contingit elemēta corrūpi ex eo ꝙ inferiorū corpoꝝ ordo virtute ſuperioꝝ ꝯſeruatur. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ ſi Adam nō comediſſet moreref: nec tm̄ mori poterat añ peccatū: qꝛ hꝰ ipm qđ erat nō comedere tpe determinato fuiſſet ſibi pctm̄. tū qꝛ erat ꝯtra pceptū diuit⁹ ꝓmulgatū: quo pceptū erat ſibi vt de oī ligno padiſi comederet. Geñ. ii. tum qꝛ non exiſte pcepto foret ꝯtra legem nãl'r inſitā: tēpus autē determinatū comedēdi nō p experiētiā defcūs cognouiſſʒ ſʒ iudicio rōnis. ¶ Ad 4m dōm: ꝙ ipoſſe ē ꝙ de corruptibili in corruptibile trāſmutatio fiat vel econuerſo: ſi ſumatur vt oppoſita. i. ſupra ea eē pncipia fundata. Incorruptibilitas āt illa quā pm⁹ hō hūit non fuit in pncipijs nãe fundata: ſed in virtute aīe diuinitus cōceſſa. ⁊ iō qñ nãe ſue derelictus ē mortē quā in nā ſua habebat: neceſſe fuit in actū exire. que qdē dicte immortalitati oppoſita ñ erat. ¶ Uñ pʒ rñſio ad qntū: qꝛ illa imortalitas pncipia nãe in quib⁹ cōſiſtit mortalitas non tollebat. vnde nulla dřia cōſtitutiua diminuitur: dicebatur eni hō tunc mortalis: put mortale ē dřia eius ſm ꝙ ex ꝯditiōe nature ſue mortē habuit.

¶ Utruʒ corpus ade fuerit paſſibile. III.

AD tertiuʒ ſic ꝓceditur. vř ꝙ corp⁹ Ade fuerit paſſibile. Sētire eni ſm phm quoddā pati eſt: ſed Adā hūit corpus ſenſibile. ḡ ⁊ paſſibile. ¶ Pŕ. corpora ſupiora ſunt cā motuū in inferiorib⁹ corpib⁹ ſed corp⁹ ade aliquo modo mutabile erat ad minus ſm augmētū: ḡ erat receptiuū impſſionū ſupiorum corporū ſed recipere impſſionē agentis ē pati: ergo habuit corp⁹ paſſibile. ¶ Pŕ. ſomnus ē paſſio quedā ⁊ imobilitatio organoꝝ ſenſibiliū: vt phs oñdit: ſed adā i pmo ſtatu dormiuiſſet. Unde geñ. ii. Immiſſus in eo ſopor a dño dř. ergo corpus paſſibile habebat. ¶ Pŕ. augmentū ſine alteratione eē nō pōt: nec alteratio ſine paſſione: vt in pmo đ generatione dř. ſed corpus ade erat augmētabile. ergo ⁊ alterabile ⁊ paſſibile. ¶ Pŕ. oē molle obuians duro: opʒ ꝙ cedat ſibi. ſed adam hūit in carne ſua mollicię: ḡ ab aliq̊ corpore duro vt ſecuri ſecari potuiſſet. Sil'r ēt viri vt dř ab excellēti calido: ⁊ ſic de oībus alijs paſſibilib⁹ corpalibus.

Sed contra. oīs paſſio magis fcā abycit a ſuba: vt dicit phs: ſed quod abycitur a ſuba eſt via in corruptionem. ergo cum corp⁹ ade fuerit incorruptibile: nō potuit ſil' eē paſſibile. ¶ Pŕ. cuʒ ſemper patiēs ſit ignobilius agente paſſio. n. aliquē defectum iportat in patiente. ſed corp⁹ ade nulli defectui ſubyci poterat. ḡ paſſibile nō erat.

Reſpōdeo dōm. ꝙ pati dř dupl'r. vno mō cōiter. alio modo ꝓprie: cōiter dř pati qcquid recipit aliquid quocūqʒ modo: ⁊ ſic cū oē recipiēs careat eo qđ recipit: ⁊ ſit in pō ad illud: ⁊ econuerſo. oē quod eſt in pō ad aliquid ſit receptiuū alicuius a tali paſſibilitate nihil abſoluitur: niſi illud qđ ē act⁹ purus. ſ. deus: oīs eni creatura paſſibilis dici pōt ſm ꝙ alicuius pfectiōis receptibilis eſt Sed qꝛ illud qđ pfectionē recipit: non ꝓprie dř paſſum vel alteratum: ſʒ magis pfectū. vt in. 7. phyſicorum dř. iō ꝓpe pati ſʒ ꝙ paſſio ſeqtur alteratiōeʒ qua aliquid tranſmutať ab eo qđ ē ſibi ſm nãm: ſicut ſi aqua calefiat vel aer inſpiſſetur: ⁊ ſi corpus aīalis infirmeť: nō aūt ſi ſanetur. Primo ergo modo accepta paſſione. corp⁹ ade paſſibile erat: ſed ſcđo modo accepta: tunc dicēdum eſt corpus eius fuiſſe paſſibile ſm quid. ſ. ſi peccaret ⁊ impaſſibile ſimpl'r: ſicut de mortali ⁊ imortali dcm̄ ē.

Ad primum ḡ dōʒ: ꝙ duplex ē paſſio. vna q̄ ſequitur actiōem nature: quādo. ſ. ſpecies agētis recipitur in patiente ſm eē materiale: ſicut qñ aqua calefit ab igne. Alia que ſequitur actiōem que eſt p modum anime: qñ. ſ. ſpēs agentis recipitur in patiēte ſʒ eē ſpirituale: vt intentio quedam: ſm quē moduʒ res habet eſſe in anima: ſicut ſpecies lapis recipitur in pupilla: ⁊ talis paſſio ſemper eſt ad perfectioneʒ patientis. vnde talem paſſionem non excludimus a corpore ade. ¶ Ad ſcđm dōm: ꝙ cum motus ſuperiorū corporum ſit vt vita quedam: nō natura exiſtentibus omnibus: vt in octauo phyſicorum dicitur. paſſio illa ſm quā corpora inferiora ſupiorum impreſſionem recipiunt: eſt ad perfectionem ⁊ ꝯſeruationeʒ eorum: vñ nec ēt talis paſſio a corpore ade excluditur. ¶ Ad tertium dicēdū: ꝙ ſcđm quoſdam homo in primo ſtatu non dormiuiſſet. ſed qꝛ hoc ratione vł auctoritate firmari non poteſt: probabili⁹ videtur: vt ex quo vitam animalē habebat ea que talem vitam conſequuntur ſibi non deeſſent. Somnus autē quādoqʒ conuenit ex cauſa naturali: ſicut ex vaporatione alimenti vł ex humiditate cerebri: vt in pma etate: ⁊ ſic vř vtraqʒ de cā potuiſſe eē ſōnū i p̊ ſtatu: qñqʒ vō ex cā inãli: ſicē ex labore aut egritudie; ⁊ ſic ñ fuiſſet ibi ſōn⁹. Sōn⁹. n. qꝫtum in ſe eſt: ē paſſio ad perfectioneʒ totius aīalis pertinēs: eo ꝙ in ſomno intenduntur virtutes naturales ⁊ quietātur virtutes animales: vt poſtmodum fortiores ſint in actib⁹ ſuis. ¶ Ad 4m dōʒ: ꝙ i augmēto ē alteratio ei⁹ qđ addiť qꝛ ꝯuertiť i ſubaʒ ei⁹ qđ augeť: nō āt opʒ ꝙ ſit alteratio eius cui additur: per quam a perfectione nature ſue trāſmutatur: et hoc quod augetur eſt illud cui additur alimentum. vnde ex augmento non poteſt concludi paſſibilitas corpis augmētati. ¶ Ad 5m dōʒ: ꝙ qꝫuis caro ade moll' eēt ⁊ diuiſibil' tm̄ p ꝓuidētiā ſuā ꝯtinebať a tali paſſione dū ſibi a nociuis cauebat: qđ ſi nō facerʒ peccaret. ſʒ p diuinā ꝓuidētiā ab oī violētia ꝯſuabať illeſus.

¶ Utꝝ hō i p̊ ſtatu fuerit ipaſſibil' ⁊ imortal' p nãʒ. IIII.

AD quartum ſic ꝓceditur. vř ꝙ per nãm homo i primo ſtatu erat impaſſibilis ⁊ imortalis. Eiuſdem eniʒ eſt infundere ⁊ continuare vitam: ſed aīa na-

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL.ES

turaliter vitā corpori infundit .ergo ēt naturalr̄ in ꝑpetuū vitā in corpe ↄtinuaſſet. ¶ P̄.vt dicit Aug. ii. ſuper Geñ.⁊ phs in.3.de aīa. Agēs eſt nobiliꝰ patiente.ſed corpus ade ē nobiliſſimū corpoꝝ:erat ergo a nullo corpe pati poterat.vt corrūperetur ēt ſm cōditionē nature ſue. ¶ P̄.corruptio contingit in corpibꝰ mixtis:ex h ꝙ aliquod elemētoꝝ ꝑdominans armoniā mixtionis diſſoluit.ſ3 corpꝰ ade erat tēperatiſſimū.ḡ vr̄ ꝙ nō poterat ibi ſeq corruptio nālis ꝑ exceſſū alicuiꝰ ↄrij. ¶ P̄.corruptio nālis aīaliū ↄtingit ex cōſumptiōe humoris nālis:ſed in corpe ade ſi aliqd deꝑdebat̄ poterat ꝑ cibū aſſumptum reſtaurari:ꝑcipue cum ipe quātitatē deꝑditi ⁊ virtutem cibi aſſumpti cognoſceret:⁊ in edēdo modū ↄſeruaret.ḡ vr̄ ꝙ nūq̄ nāliter corruptꝰ fuiſſet. ¶ P̄.illa dicimꝰ naturaliter euenire que ex rōnibꝰ ſeminalibꝰ rebus īditis cōſequunt̄:ſed ꝑ v̄tutē ligni vite immortalitatē ↄſecutꝰ fuiſſet:vt in lr̄a dr̄.ḡ vr̄ cū lignū illud eēt corpꝰnāle ꝙ nāliter vitam conſeruare potuiſſet.

Sed contra eſt:quia Diony.dicit in q̄rto capi.de diui.no.ꝙ data nālia demones per pctm̄ nō ꝑdiderūt:ſed hō nō ampliꝰ q̄3 demon peccauit. ergo ſi imortalitatem nāliter habuiſſet eam nullatenus amiſiſſet. ¶ P̄.dr̄ie ↄſequunt̄ ex p̄ncipijs eētialibꝰſpeciei:ſ3 mortale ē dr̄ia hoīs.ḡ ex naturalibus p̄ncipijs homo habet ꝙ ſit mortalis : cum ergo naturaſpeciei eade3 ſit ante peccatū ⁊ poſt : videtur ꝙ ante peccatum etiam naturaliter mortalis erat.

Reſpondeo dicēdo ꝙ imortalitas illa ⁊ impaſſibilitas quā hō habuit in primo ſtatu non inerat ſibi ex ſuis p̄ncipijs nāe:vt dcm̄ eſt : ſed ex beneficio conditoris.vnde nālis ꝓprie dici nō pōt:niſi forte nāle dicatur oē illud qȝ natura incipiens accepit : ſed ↄtra multiplices modos corruptionis ⁊ cauſas:pluribus remedijs a corruptōe ↄſeruabatur.Eſt eni q̄druplex modus quo corpa aīalium corrūpūtur . Primꝰ ē qui cōiter inuenit̄ in oībꝰ generabilibꝰ ⁊ corruptibilibꝰ ex h ꝙ res mālcs hn̄t virtutem finitā ad eēndum .vnde op3 ꝙ oēs certo periodo corrūpātur:vt in ſcdo de generatione dr̄. Scds ē cōis oībus corpibus mixtis ex exceſſu inordinato alicuius ↄriorum. ¶ Et contra.vtrūq3 illoꝝ defectū ſubuenibatur homini ꝑ quādā virtutē aīe collatā ad h vt ſm cōditiōem ſuā mām perficeret:vt ſicut ipa aīa h3 eē indeficiens: ita indeficiens eē corpi tribueret ⁊ perpetuam eq̄litatē complexionis Tertium modū corruptionis ꝓprium hn̄t corpora aīata:ſicut ⁊ ꝓpum modum generationis ex hoc.ſ.ꝙ calor qui eſt inſtr̄m aīe humidum cōſumit in quo eſt vita:⁊ contra hunc defectū ſubueniebatur ſibi duplici beneficio:q2 per eſum alioꝝ lignorum paradiſi reſtaurabatur ↄtinua deperditio facta in corpore:ſicut ēt in nobis fit per cibos qbꝰ vtimur:ſed q2 illud quod ex nutrimēto cōuertitur:non ē adeo perfecte ſubſiſtens virtuti ſpeciei:ſicut quod p̄us erat:eo ꝙ v̄tutes naturales ſemꝑ debilitantur in agēdo:ideo in nobis op3 ꝙ in fine ſequatur diminutio quando virtus ſpeciei adeo debilitatur ꝓpter mixtionem extranei: ꝙ non pōt fieri tanta reſtauratio quanta fit conſumptio ⁊ ſic in fine op3 conſumptionem eſſe;vt phs in primo de generatione dicit:⁊ ponit exemplum de vino cui ſemper admiſcet̄ aq̄: quod tandem aquoſum fit . Sed ad hoc ſubueniebat ei lignum vite:cuius virtute diuinitus conceſſa alimentu3 aſſumptum iperfectam aſſimilatione3 adducebatur .ꝑꝑ quod ēt a quibuſdam dicitur:ꝙ ad reſtaurationē humidi radicalis deperditi conferebat.Quartus autem modus corruptionis eſt per violentiam ab aliquo extrinſeco agēte:ſicut per inciſionem gladij:vel aduſtionē ignis:⁊ hm̄.Et ab hoc modo corruptionis conſeruabat hominē illeſum diuina prouidentia:per quam decretum erat.vt nullū nocumētū hō pateretur in corpe:niſi p̄us a mentis innocētia deuiaſſet.

Ad primum ḡ dcm̄:ꝙ aīe nō ē nāle infūdere vitā:niſi tali corpi.ſ.qȝ eſt ſic complexionatū ⁊ organizatū:⁊ manēte tali diſpōne corpis vita cōtinuatur ab aīa:ſed hāc nō ē poſſe ſemꝑ durare ſm poteſtatē inferioris nāe.vnde nō op3 ꝙ imortalitas ſit naturalis. ¶ Ad 2m̄ dcm̄:ꝙ impoſſe eſt aliquod mixtū eſſe in quo nō predominetur alteꝝ ↄrioꝝ multis de cauſis. Prio cū nāe elementares ſe hēant q̄ſi māliter ad formā mixti:nō poſſet mixtū cōſeq vnā formam ſimplr̄:niſi elementa aggregarēt in vnū h mō:ꝙ vnū ſit formale ⁊ ꝑdominās. Scdo:q2 ad mixtionē exigit̄ elemētoꝝ alteratio quam eſſe non contingeret ſi ponerentur eoru3 equales virtutes:oportet enim ꝙ virtus alterantis virtutem alterati excedat.Tertio:quia nullum locum naturalē haberet ſi nullum elementum in eo dominaretur:⁊ ita nec motum naturalem in quo deficeret a proprietate corporis naturalis.Quarto:quia in animatis ſpecialiter calor eſt inſtrumentum anime : vt in ſecundo de anima dicitur.vnde op3 calorem predominari:⁊ ſic op3 ꝙ in quolibet mixto tandem ſequatur corruptio . ¶ Ad tertiū dicēdū:ꝙ nihil ꝓhibet illud quod eſt nobilius ſimplr̄ eſſe minꝰ nobile ſm aliqd:ſicut caro humana q̄ quidē ſ3 nā3 ſue ſpeciei nobilior eſt gladio:tn̄ ſm ꝓprietatem duri et mollis:eſt ignobilior:quia durum noīat pōm naturalem reſpectu illius rei:cuius molle in potentia3 ducit:⁊ eodē modo ē ignobilior q̄3 ignis cum habeat in potentia calorem quem ignis habet actu.actus vero ſemper potentia eſt nobilior:⁊ ideo contingit corpus nobilius ab ignobiliori pati ſm nām:vt corpus aīalis ab igne. ¶ Ad q̄rtu3 dcm̄:ꝙ illud quod ex nutrimento in carnem conuertit̄ ſemꝑ efficit̄ minus ac minus habens de virtute ſpeciei: tum quia virtus nālis ex actione debilitatur:eo ꝙ agens ſimul patitur:vt in ſexto phicoꝝ dicitur:tu3 quia perfectius recipit virtutes ſpeciei quod per ſe gn̄at̄.q̄3 qȝ generat̄ per admixtōe3 ad alteꝝ:ſicut vinū qu od generat̄ in vite virtuoſiꝰ eſt q̄3 hoc quod adgeneratur ex additione aque tranſumpte in vinum:ex cuius etiā admixtōe totum vinum debilitatur.tum etiam quia omnis virtus quāto plus ē vnita tāto efficacior eſt ad agēdū:⁊ quanto mā magis multiplicat̄:tanto calor naturalis magis diffunditnr:vnde eſt minus potens ad conuertendu3:ſicut etiam in libro de aīalibꝰ dicit phs ꝙ animalia que hn̄t magnum cor ſunt timida:quia calor in magno corde eſt diſperſus:⁊ in paruo congregatus;⁊ ideo in puero tantū de alimento conuertitur:quod ſufficit nō ſolū ad reſtaurationem deperditi;ſed etiā ad augmentū:ſed poſtea cōuertitur ſolum h qȝ ad reſtauratione3 deperditi ſufficit. tandem vero non tantum natura poteſt ↄuertere q̄tum deperditur.vnde op3 ꝙ ſequatur diminutio ⁊ tandē corruptio.Et ideo per virtutem naturalem hoc non pōt cōtingere:vt per ſumptionem cibi vita hominis perpetuo conſeruaretur. ¶ Ad quintu3 dcm̄:ꝙ lignū vite nō erat p̄ncipalis cā immortalitatis ſed coadiuuans ad cōtinuationem vite modo predeterminato:⁊ ideo imortalitas non eſt iudicanda naturalis propter virtutem ligni vite ſed magis gratuita propter virtutem anime ſupra naturam collatam que p̄ncipalis cā imortalitatis erat. ¶ Et preterea in rebus viuētibus nō dr̄ aliquid naturale niſi quod ex p̄ncipio intrinſeco cōſequit̄ : q̄uis ēt ꝑ actiōem q̄rūdā reꝝ nālium extrinſecꝰ agentiū aliquid in eis efficiatur:vt p3 in vſtione ⁊ alijs ſimilibus.

¶ Utrum imortalitas ade fuerit eadē cum imortalitate reſurgentium. V.

Ad quintum ſic ꝓcedit̄.videt̄ ꝙ immortalitas Ade nō ſit eadē cū imortalitate reſurgentiū. Prio per h ꝙ Aug.dicit ꝙ alia eſt imortalitas quā ī adā ꝑdidimus ⁊ alia quā per xp̄3 in reſurrectione ſperamus . ¶ P̄.d eodē in idē nō eſt aliqua trāſmutatio: ſed infra dicet̄ ꝙ ſi adā perſtitiſſet trāſſerendus erat de imortalitate quā habebat in ſpūale3 vitam.ergo imortalitas ſpūalis q̄lis ē reſurgentiū nō ē eadē cū imortalitate ade. ¶ P̄.ipaſſibilitas reſurgentiū eſt quedā ipſoꝝ dos: ſed adā in primo ſtatu dotē nō habuit:cū dos nō debeat̄ niſi ei qui traducitur in donū celeſtis ſponſi per modum ſponſe.ergo ⁊c̄. ¶ P̄.ea que cauſant̄ ex diuerſis principijs:o3 eē diuerſa:ſed imortalitas ade cābatur ex innocētie gratia:imortalitas aūt reſurgentiu3 cauſabitur ex habitu glie in beatis.ergo nō eadē imortalitas ē vtrobiq3.

Sed contra imortalitas cōporis cōſequit̄ libertatē arbitrij ſ3 eius diuerſu3 ſtatu3: ſed in oībus ſtatibus eſt eade3 libertas arbitrij. ergo eadē ē imortalitas corpis ī p̄mo ⁊ vltio reſurgentiu3 ſtatu. ¶ P̄.vna ⁊ eadē potentia eſt q̄ prius diſpoſita eſt ⁊ poſtmodu3 efficit̄ neceſſitas:ſ3 corpus hoīs in p̄mo ſtatu erat imortale:q̄ſi ſ3 pō3 diſpoſitā tm̄:eo ꝙ poterat mori ⁊ non mori.i vltio v̄o ſtatu erit imortale ſ3 pō3 q̄ ē neceſſitas ad vitā:q2 ipoſſe erit mori.ergo ē,vna ⁊ eadē imortalitas.

Reſpondeo dicendū ꝙ imortalitas dicit potētiam quāda3 ad ſemꝑ viuendu3 ⁊ non moriendu3.hec aute3 potentia in natura hūana ex parte corporis nō inuenit̄ niſi in perfecta quaſi potētia obediētie tm̄:eo ꝙ ꝑ principia nature vite ſempiternitas haberi nō pōt:ſed cōplementu3 huius potentie eſt ex aliquo diuino munere gratis collato.ſic ergo imortalitas dupliciter cōſiderari pōt:vel quātū ad potentiā incōpleta3 naturalē:⁊ ſic eſt vna ⁊ eade3 imortalitas:ſicut vna ⁊ eadē natura:vel quātu3 ad minus gratie:qȝ eſt quaſi formale complens dcā3 pō3:⁊ ſic iuenit̄ differētia vtriuſq3 imortalitatis ⁊ ipaſſibilitatis:q2 p̄ma fuit ꝑ gr̄a3 inocētie. vltima v̄o erit ꝑ donū glorie. In primo eni3 ſtatu talis erat victoria aīe ſup corpus:vt nihil ī corpore fieri poſſet qȝ aīe aduerſaret̄:ſed in vltio ſtatu amplior erit victoria in hoc ꝙ proprietates aīe quodāmō in corpus redūdabunt:vt corpus agile ⁊ lucidū ⁊ ſpirituale efficiat̄ ⁊ ipaſſibile. Et ꝑ hoc p3 reſpōſio ad vtrāq3 partē.

¶ Expoſitio textus.

In primo ſtatu fuit corpꝰ hoīs ⁊c̄).videt̄ ꝙ tale etiā erit in tertio ſtatu cū aīal genus hoīs ſit ⁊ ſemper de ſpecie predicetur.Et dicēdum ꝙ differt aīal ⁊ aīale quātu3 ad noīs ſignificatione3 : q2 aīal noīat natura3 generis que a ſpecie nunquā remouetur:vn̄ ſemper hō dicetur aīal:ſed aīale dicit aliqȝ denoīatum ex natura aīalis.cū aute3 denoīatio proprie ſit ab eo qȝ eſt formale ⁊ perfectiuu3 rei:illi tantu3 aīale eſſe cōpetit in quo proprietates aīalis quātu3 ad aliquid denoīantur. De autē ſūt in quibus hō cū alijs aīalibus cōuenit:⁊ iō qui brutales motꝰſeq̄t̄.i.paſſiōes ſenſitiue ꝑtis aīalis hō ab Apoſtolo dicit̄ .p̄me.Cor.2.q2 ergo in primo ſtatu hoīem oportebat occupari circa opera nutritiue ⁊ generatiue ſine q̄bus vita3 cōſeruare nō poterat:ideo aīalem vita3 dicebatur habere.(Corpꝰpropter peccatum mortuū ⁊c̄.)Uidetur hoc eſſe falſum ⁊ expoſitio inſufficiens que adiungit̄: quia quod in futuru3 neceſſarium eſt:nondum tamen dicitur eſſe factum.ergo ⁊ ſi ex peccato neceſſitate3 mortis homo incurrat:nō tamē corpus eius mortuu3 dici debet, Et dicendum ſcdm̄ quoſda3:ꝙ homo poſt peccatu3 eſt in continuo actu deficiendi vſq3 ad mortē:ſecūdū ꝙ dicitur ſapientie quinto.Continuo nati deſinimus eſſe:⁊ ideo ſtatim homo mortuus poteſt dici . Sed hoc videtur redire in opinione3 Eracliti qui ponebat oīa moueri ſemper.volebat eni3 oēm tranſmutatione3 que in lōgo tempore cōtingit:puta augmēti diuidere ſecūdū oēs particulas tēporis:vt in qualibet parte temporis eſſet aſſignare aliā partem motus:ſicut eſt in motu locali:qui ſolus proprie ⁊ vere continuus eſt:vt in octauo phyſicoru3 cōmentator dicit:⁊ hoc ſatis a philoſophis improbatur. ¶ Preterea.nō eſt impoſſibile ꝙ duo motus contrarij ſint continui. Unde cum generatio ⁊ corruptio ſint contraria: oportet iter tempus generationis ⁊ corruptionis eiuſdem rei eſſe aliquod tempus in quo non corrumpitur nec generatur. ¶ Et preterea:adhuc non deberet dici mortuu3: ſed mori.Et ideo aliter dicēdu3 eſt ꝙ expoſitio Auguſtini eſt ſufficiens.vt.ſ.ex hoc mortuū dicatur:quia neceſſitatē mortis habet:quod eni3 eſt in futuru3 neceſſariu3:⁊ ſi nondu3 in actu in ſeipſo:eſt tamen iā determinatu3 in cauſa ſua: vt quodāmodo poſſit dici eſſe.Unde ⁊ de ortu ſolis ⁊ luminariu3 ⁊ occaſu ⁊ eclypſibus fiunt demōſtrationes.vt de his que ſunt ſemper:quia cauſas determinatas habēt quas non cōtingit aliquomodo deficere. Unde dicit Augu.9.ſuper Geneſi3 ꝙ hoc modo dicitur corpus hoīs poſt peccatu3 mortuu3:ſicut a medicis homo infirmus deſperatus propter ipoſſibilitate3 euadendi dicitur mortuus. (Qȝ autē dicitur continuo nati ⁊c̄.)Nō ē intelligendu3 quaſi tranſmutatio corruptionis hoīs ſit toto tēpore vite eius in actu:ſed vel hoc dicit̄ propter breuitate3 vite: qȝ eni3 paru3 eſt quaſi nihil eſſe videtur.vt dicitur in ſecundo phyſicorum:vel quia dies ad vita3 determinati a deo cōtinuo labuntur.(Qȝ erat ei de ligno ⁊c̄.)Uidet̄ ꝙ hoc dictu3 redeat in fabulas antiquorum quas philoſophus deridet ⁊ improbat in tertio metha. qui dicebant deos q̄ guſtauerunt de quoda3 cibo factos eſſe imortales : alios autem remanſiſſe mortales.Sed dicendu3 ꝙ nō eſt ſimile:quia illi fabuloſe tota3 cauſam imortalitatis cibo conferebant. Augu.vero non intendit ꝙ lignum vite eēt p̄ncipalis cauſa imortalitatis:ſed quoddā ad imortalitate3 coadiuuans.vt dcm̄ eſt. Non ꝙ poſſet nō mori ⁊c̄.Ad huius queſtiōis ſolutionē ſciendu3 ꝙ ⁊ ſi preceptū exterius nō accepiſſet:tamen interior ratio dictabat terminato tēpore cibum ſumendū eſſet:⁊ ideo ſi cibu3 nō aſſumpſiſſet tam de illo ligno q̄3 de alijs contra lege3 naturale3 fuiſſ3: ⁊ ideo peccaſſet ⁊ mortuus fuiſſet.

¶ De mō procreationis filiorū ſi nō peccaſſent ⁊ quales naſcerentur filij. ¶ Diſtin. XX.

Poſt hoc videndū eſt qualiter primi parentes ſi nō peccaſſent filios procreaſſent: ⁊ quales ipſi filij naſcerentur. Quidā putant ad gignēdos filios primos homines in paradiſo miſceri nō potuiſſe niſi poſt peccatū dicentes concubitum ſine corruptiōe vel macula non poſſe fieri:ſ3 ante peccatum:nec corruptio nec macula in hoīe eē poterat:quonia3 ex peccato hec conſecuta ſunt:ad qȝ dicēdu3 ē ꝙ ſi n̄ peccaſſent primi hoīes ſine oī pctō ⁊ macula in ꝑadiſo carnali copula ↄueniſſent. ⁊ eēt ibi thorꝰ imaculatus ⁊ mixtio ſine concupiſcētia

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

atq̄ genitalibus mēbris: ſicut ceteris ipareſt vt ſibi nullū motū illicitū ſentirent: ⁊ ſicut alia mēbra corporis alijs admouemus: vt manū ori ſine ardore libidinis: ita genitalibus vterent̄ mēbris ſine aliquo pruritu carnis. Hic eniꝫ letalis egritudo mēbris hūanis ex peccato ineſſet. Genuiſſent itaq̄ filios in paradiſo ꝑ coitū imaculatū ⁊ ſine corruptiōe. Vñ Aug. ſuꝑ Geñ. Cur nō credamus primos hoies añ pctm̄ genitalibꝰ mēbris ad ꝓcreationē ipare potuiſſe: ſicͭ ceteris i quolibet oꝑe ſine voluptatis pruritu vtūt̄. Incredibile. n. ñ ē deū talia feciſſe illa corpora vt ſi nō peccaſſent illis mēbris: ſicut pedibus iperarent̄: nec cū ardore ſeminarēt vel cū dolore parerēt: ſꝫ poſt pctm̄ motū illuꝫ meruerunt quē nuptie ordināt ↄtinētia cohibet. Infirmitas. n. ꝓna i ruinā turpitudinis excipit̄ honeſtate nuptiali: ⁊ qđ ſanis offm̄ eſſet: egrotis ē i remediū. Emiſſi qđē de paradiſo ↄuenerūt ⁊ genuerūt. ſꝫ potuerūt in paradiſo eiꝰ eē nuptie honorabiles ⁊ thorus imaculatus ſine ardore libidinis: ſine dolore pariendi.

¶ Qr̄ i ꝑadiſo nō coierūt duobꝰ modis ſoluit.

Cur ergo nō coierunt in paradiſo. Qr creata muliere mox trāſgreſſio fcā ē: ⁊ eiecti ſūt de paradiſo: vel qꝛ nondū iuſſerat vt coirēt ⁊ poterat diua expectari auctoritas: vbi ↄcupiſcētia non augebat. Deus ꝟo nō iuſſerat: qꝛ caſuꝫ coꝝ p̄ſciebat: de qbus hō propagādus erat. Ecce expſſe habes de modo ꝓcreationis filiorum.

¶ Determinatio illius iferioris vite vtrū nati filij ꝑ ſucceſſiōes an ſil̄ oēs transferendi fuiſſent.

Determino vero tēporis quo transferent̄ ad ſpūalem celeſtēq̄ vitā: certuꝫ aliqđ ſcriptura nō tradit: ⁊ iō ambiguum ē: vtrū parentes genitis filijs ꝑfectaq̄ hūani officij iuſtitia ad meliorē ſtatū trāſferent̄ nō ꝑ mortē: ſꝫ per aliquā mutationē. An patres in aliquo ſtatu vite manerēt ligno vite vtentes donec filij ad eundē ſtatū peruenirent. ⁊ ſic ipleto nūero oēs ſimul ad meliora trāſferent̄ vt eſſent: ſicut ſcti angeli dei in celis. De quo Aug. ambigue diſſerit ſuꝑ Geneſim ita iquiēs. Potuerūt primi hoies i paradiſo filios gignere: nō vt moriētibus p̄rībus ſuccederēt filij: ſꝫ in aliquo forme ſtatu manētibus: ⁊ de ligno vite vigorē ſumētibus: ⁊ filij ad eūdē ꝑducerent̄ ſtatuꝫ: donec ipleto numero ſine morte aīalia corpora in aliā q̄litatē trāſirēt i q̄ oīno regenti ſpūi deſeruirēt: ⁊ ſolo ſpū viuificāte ſine corporeis alimētis viuerēt. Vel potuerūt parētes filijs cedere: vt ꝑ ſucceſſiōes numerus ipleret̄. Qui genitis filijs ꝑfectaq̄ hūani officij iuſtitia ad meliora transferent̄: non ꝑ morteꝫ: ſed ꝑ aliquā mutationē. Ecce hic habemꝰ de trāſitu hoīs ad meliora: ſꝫ incertuꝫ nobis relinquit̄ vtrū ſimul transferent̄: an ꝑ ſucceſſiones.

¶ Quales procreaſſent filios vtrum perfectaꝫ ſtaturam ⁊ vſum membrorum habentes qualis primus homo fuit conditus.

Si ꝟo querit̄ q̄les ſi nō peccaſſet hō filios genuiſſet. vtꝝ videlicet: ſicut ipſe primꝰ hō ſcḋm ſtaturā corporis ⁊ vſus mēbroꝝ ꝑfectus mox ↄditus extitit: ita ēt eius filij in ipſo natiuitatis exordio ꝑfecti exiſterent: q ambulare: ⁊ loq: ⁊ cetera cūcta facere poſſent. Rñderi pōt q̄ filios paruulos naſci oportebat ꝓꝑ materni vteri neceſſitatē. Sꝫ vtrū mox nati perfectionē ſtature ⁊ mēbroꝝ vſuꝫ haberēt: an paruuli ⁊ in minori etate cōſtituti vti poſſent mēbrorū officijs: an ꝑ iterualla temporū eo modo quo nūc fit: ꝑfectionē ſtature ⁊ vſuꝫ mēbroruꝫ recepturi eēnt: de auctoritatibus diffinitū nō habemus. Et ſuꝑ hoc Augu. ambigue loquit̄. Mouet nos inqͭ ſi primi hoies nō peccaſſent: vtrū tales filios eēnt habituri: q nec lingua nec manibus vterent̄. Nam propter vteri neceſſitatē forte neceſſe erat paruulos naſci: ſꝫ q̄uis exigua pars corporis ſit coſta: nō tamē propter hoc paruulā viro cōiugeꝫ fecit. Vñ ⁊ eius filios poterat oīpotentia creatoris mox natos grādes facer̄. Sꝫ vt hic omittam: poterat certe eis preſtare qđ multis aīalibus preſtitit: quoruꝫ pulli q̄uis ſint paruuli: tamē mox vt naſcunt̄ currunt ⁊ matres ſequūtur. econtra homini nato nec ad inceſſuꝫ pedes idonei ſunt: nec manus ſaltem ad ſcalpēdū habiles: ⁊ iuxta ſe mām̄is poſitis naſcentes: magis poſſunt eſurientes flere q̄ꝫ ſurgere. propꝛie vero infirmitati mētis cōgruit hec ifirmitas carnis. His ꝟbis videt̄ iſinuari q̄ filij etiā paruuli officijs mēbrorum valerent vti.

¶ Quibuſdā nō abſurde placuit q̄ filij ꝑui naſcerent̄ ⁊ ꝑ acceſſuꝫ tp̄is in ſtatura ⁊ in alijs ſicut nūc ꝓficerent: qđ nō eēt vicio cōputandū.

Sed cū Aug. ſub aſſertione de his nihil tradat: non irrationabiliter qbuſdam placuit primoruꝫ parentū filios naſcituros ꝑuulos: ac deīde ꝑ interualla tēporū eadē lege qua ⁊ nūc natiuitatē humanā ordinatā cernimus: ſtature incrementū ⁊ vſum mēbroruꝫ recepturos: vt in illis expectaret̄ etas ad ambulandū ⁊ loquendum: ſicut

modo in nobis: qđ vtiq̄ non eē vicio deputandum: ſed conditioni nature: ſicut a cibo non penitus abſtinere valebāt: nec tamē illud erat ex vicio: ſꝫ ex nāe ↄditiōis. Ad h̄ aūt opponit̄: ita ſi nō peccarent nec morientur: ſed non peccarent ſi non comederent. Poterant ergo ſine alimonia viuere. Ceterum ſicut ſupra diximus non ſolum peccarēt ſi de ligno vetito ederēt: ſꝫ ēt ſi ↄceſſis nō vterent̄: qꝛ ſicut erat ei p̄ceptū nō illo ligno veſci ita alijs veſci. Preterea ↄtra nālē rōnē facerent q̄ intelligebāt de illis eē edendū qđ ⁊ nāliter appetebāt. Itē opponit̄: cū fames ſit pena pcti: ſi nō peccarēt famē nō ſentirēt: ſed ſine fame ſupfluū videret̄ comeder̄. Vñ putāt qdā eos cibis nō indiguiſſe añ pctm̄: qꝛ nō poterāt eſurire ſi nō peccaſſent. Ad qđ dici pōt q̄ fames vere defectus ē ⁊ pena pcti. Eſt. n. imoderatus appetitꝰ edēdi: cui nō ſubiacuiſſet hō ſi nō peccaſſet: ſꝫ ꝓculdubio peccaret niſi hūc defectū cibo p̄ueniret: hēbat. n. nālē appetitum ⁊ moderatū: cui ita ſatiſfaciēdū erat ne defectuꝫ famis ſentiret: ſicut ergo non ex vicio: ſꝫ ex nāe ↄditiōe erat: q̄ añ pctm̄ hō cibis idigebat: ita ñ ex vicio eēt: ſꝫ de nā: ſi hoīs ↄditio in principio ſuo. i. i p̄rio parēte a ꝑfecto ichoata in ſubſeqn̄ti ꝓpagatōe a modico ad maiora ꝓficeret. vt. ſ. ꝑ interualla temporū ſtature corpoꝝ incremēta vſumq̄ mēbrorum ſuſciperet.

¶ Vtꝝ ſicut ſtatura corporis ita ⁊ ſenſu mentis ꝑuuli naſcerēt̄: ⁊ ꝑ acceſſuꝫ tp̄is ꝓficeret i ſenſu ⁊ noticia ꝟitatis: an mox nati i his eēnt ꝑfecti.

Et cū de corꝑe hūano nō ſit abſurdū vel iconueniēs hoc exiſtimare: q̄ri ſolet: vtꝝ de ſenſu aīe ⁊ cognitiōe ꝟitatis eodē mō ſentiēdū ſit: vt. ſ. hi q ſine pctō naſcerent̄: ſenſu ⁊ itelligētia mētis iperfecti exiſterēt ⁊ per acceſſum temporis in his proficerent vſq̄ ad perfectionē: an mox cōditi ꝑfectionē ſenſus ⁊ cognitiōis ꝑciperēt. Illi q ſentiūt ꝑuulos natos i ſtatura corporis ⁊ vſu mēbroꝝ ꝑ acceſſuꝫ tp̄is ꝓfecturos: nō diffitet̄ eoſdē i exordio natiuitatis ſenſu iperfectos exiſtere ⁊ ꝑ iteruallū tp̄is i ſenſu ⁊ cognitiōe ꝓficere vſq̄ ad ꝑfectū. Ad qđ qdā opponūt dicentes. Si mox nati ñ hērēt ꝑfectionē ſenſus ⁊ itelligētie ignorātia i eis eēt. ignorātia aūt pcti ē pena. Sꝫ q h̄ dr̄ūt ñ ſatis diligēter ↄſiderāt: qꝛ nō ois q aliqđ neſcit: vel minus aliqđ ꝑfecte ſcit ſtatiꝫ ignorātiā hr̄e ſiue ignorās eē dicēdus ē: qꝛ ignorātia nō dr̄ niſi cū id qđ ſciri ⁊ ñ ignorari dꝫ neſcit̄: taliſq̄ ignorātia pena pcti ē: cuꝫ mēs vicio obſcurata ne cognoſcer̄ valeat ea q̄ ſcire dēberet.

¶ De hoīs trāſlatiōe i meliorēꝫ ſtatū ⁊ đ duobꝰ bonis altero hic dato altero ꝓmiſſo.

Talis erat hoīs iſtitutio añ pctm̄ ſcḋm corporis ↄditionem. De hoc aūt ſtatu transferēdus erat cū vniuerſa poſteritate ſua ad maiorē digniorēmq̄ ſtatū: vt celeſti ⁊ eterno bono in celis ſibi parato frueretur. Sicut enim ex duplici natura compactus eſt homo: ita illi duo bona conditor a pricipio preparauit. Unum temporale: alterum eternum. Unum viſibile: alterum inuiſibile. Unum carni: alterum ſpiritui. Et quia primū eſt quod eſt animale: deinde quod ſpirituale ē temporale ac viſibile bonuꝫ prius dedit. Inuiſibile autem ⁊ eternuꝫ promiſit ⁊ meritis querendum propoſuit. Ad illius autem concordiam quod dederat: ⁊ ad illud merenduꝫ quod promiſerat: nāli rōni in creatiōe aīe hoīs idite q̄ poterat inter bonū ⁊ malū diſcernere: preceptū addit obedientie: ꝑ cuius obſeruantiā datuꝫ nō perderet: ⁊ promiſſum obtineret: vt per meritum veniret ad premium.

¶ Diuiſio textus.

Poſtquā magr̄ determinauit de imortalitate Ade ꝑ quā eſſe idiuidui ꝑpetuū ↄſeruabat̄. Hic determinat de gn̄atione filioꝝ ꝑ quā ſpēs multiplicātur i idiuiduis. Diuidit̄ aūt i partes duas. In p̄ma d̄terminat ea q̄ pertinēt ad ſtatū gn̄atōis. In ſcḋa oñdit i quē ſtatū poſt hoc trāſferēdus erat ibi. (Talis erat hoīs inſtitutio ⁊c̄.) Pria diuidit̄ i duas. In p̄ma determinat ↄditōeꝫ gn̄ationis ex parte gn̄antis. In ſcḋa determinat q̄litatē gn̄atorū ibi (Si ꝟo q̄re q̄les ſi ñ peccaſſent ⁊c̄.) ¶ Circa p̄mū tria facit. Prio oñdit modū gn̄atiōis: qꝛ per ↄcubitū ſine pruritu libidinis. Scḋo oñdit gn̄atiōis p̄ncipiū: qꝛ nō in paradiſo ↄiuncti ſūt añ peccatū ad gn̄atiōꝫ ibi. (Cur ergo i paradiſo ⁊c̄.) 3° ingrit gn̄ationis terminū ibi. (De termino ꝟo tēporis ⁊c̄.) (Si ꝟo q̄r̄ ⁊c̄.) Hic ingrit q̄litatē gn̄atorū. Et p̄mo quātū ad corpꝰ. Scḋo quātuꝫ ad aīaꝫ ibi. (Et cū de corpore hūano ⁊c̄.) ¶ Circa primū duo facit. Prio determinat q̄litatē natoꝝ in p̄mo ſtatu. Scḋo mouet q̄ſdā obiectiōes ibi (Ad h̄ opponitur ⁊c̄.) ¶ Circa p̄mū tria facit. Prio mouet q̄ōnē. Scḋo oñdit eā eſſe dubitabilē ex ꝟbis Aug. ibi. (Et ſuꝑ hoc Aug. ambigue loquit̄.) Tertio determinat ipſam ↄſentiendo in alteram partem ibi. (Sed cum Augu. ⁊c̄.) (Ad hoc auteꝫ opponitur ⁊c̄.) Hic mouet obiectiōes ↄ̄ determinata. Et p̄mo oſtendendo q̄ comeſtiōe nō idigebāt. Scḋo q̄ cibū nō ſumebāt: qꝛ ſupfluū non fuiſſet ibi. (Itē opponit̄ ⁊c̄.) Et vtriuſq̄ pꝫ ſolutio in lr̄a. Et ē de corpore hūano ⁊c̄. Hic oñdit q̄litateꝫ natoꝝ ex parte aīe. Et circa hoc tria facit. Prio mouet q̄ōnē Scḋo determinat eā ibi. (Illi q ſentiunt ⁊c̄.) In tertio mouet obiectionem in contrarium: ⁊ ſoluit ibi (Ad quod quidam opponunt ⁊c̄.

¶ Queſtio. I.

Hic queruntur duo. Primo de generatione primorū parentū. Secūdo de q̄litate natorū. ¶ Circa primū q̄runt̄ duo. Prio an gn̄atio fuiſſet in primo ſtatu. Scḋo q̄s modus gn̄ationis fuiſſet.

¶ Utꝝ in ſtatu inocētie fuiſſet gñatio. I.

AD primum ſic ꝓceditur. videt̄ ꝙ in ſtatu innocētie generatio nō fuiſſet. Gñatio.n.nō eſt niſi ad multiplicationeʒ īdiuiduoꝝ:ſed ſicut dicit Damaſ. Poterat deus genus hoc.ſ.humanū ſine gñatiōe multiplicare:cū ergo via cōpendioſioꝛ ſemꝑ eligēda ſit:videt̄ ꝙ gñatio nō fuiſſet. ¶ P̄.ſm philoſophū oē generabile eſt corruptibile:⁊ ecōuerſo:vt probat i primo ce.⁊ mū.ſʒ corpora humana in primo ſtatu erāt īcorruptibilia.ergo videt̄ ꝙ ꝑ gñationem in eſſe nō producerentur. ¶ P̄.finis gñationis.vt philoſophus ī ſcđo de aīa oſtendit:eſt vt id qđ nō poteſt cōſeruari i eſſe perpetuo idem in numero ꝑpetuetur i eſſe ſʒ idē in ſpē:ſʒ corpus humanuʒ ſm idē in numero i perpetua vita cōſeruari potuiſſet i ſtatu inocentie.ergo videt̄ ꝙ gñatio nō fuiſſet.cū in opationibus dei nihil ſit fruſtra. ¶ P̄.eoꝛuʒ q̄ ſūt idē in ſpecie:ē etiā vnus modus originis:ſʒ primi parētes nō ſūt ꝓducti in eſſe ꝑ gñatiōeʒ nālē:ſʒ ꝑ operationē dinā.ergo ⁊ eoꝝ poſteritas ſine gñatiōe nāli propagāda eſſet.

Sed contra eſt quod dicitur Gen̄.p̄mo. Creſcite ⁊ multiplicamini ⁊ replete terraʒ:ſʒ imperiuʒ ad aliquos ſcm̄ nō eſt:niſi de actibus quoꝝ ipſi ſūt cauſa.ergo multiplicatiōis humani generis primi parētes naturali gñatiōe cauſa fuiſſent. ¶ P̄.imago diuinitatis i hoīe per inocētiaʒ i nullo diminuta fuiſſet:ſʒ in hoc quodāmodo homo diuine imaginis ſilitudinem gerit:ꝙ oium ſui generis p̄ncipiuʒ eſt:ergo in ſtatu inocentie ꝑ generatiōeʒ nālem p̄cipiuʒ fuiſſet ꝓſterioꝝ.

Reſpondeo dicēdum ꝙ ꝑ pctm̄ nā ſpecie variata nō eſt:vnde quecūqʒ ad ꝑfectionem humane ſpeciei pertinēt:oportet hoi i ſtatu inocētie attribuere. In oībus autē ꝑ naturaʒ generabilibus ⁊ corruptibilibus ad ꝑfectiōeʒ ꝑtinet vt vnūqđqʒ tale alteꝝ facere poſſit q̄le ipſūʒ ē:vt i.4.methauroꝝ dicit phus.⁊ iō oportet i nā hūana ponere aliquē ſtatū nālis gñatōis:etiā ſi in ea nūquā pctm̄ fuiſſet:⁊ h̄ ē ſtatus inocētie priuſqʒ hoīes transferendi erant in ſtatu glorie:vbi oīno gñationis ceſſat officiuʒ.vt dicitur Mathei.zz.in reſurrectione neqʒ nubent neqʒ nubentur.

Ad primuʒ ergo dđʒ.ꝙ quāuis deus potuiſſet ſine operatiōe alicuiꝰ nālis p̄cipiȷ humanū genus multiplicare:tamē hoc magis cōgruuʒ ex ordine ſue ſapiē decreuit:vt rebus oībꝰ operatiōes ꝓprie cōferret:in qbus eaꝝ ꝑfectio cōſiſtit:qꝛ tāto i eis dina bonitas magis relucet quāto res ꝑfectiores ſūt. ¶ Ad zm dđʒ. ꝙ corpus hūanū q̄uis i ſtatu inocētie fuerit īcorruptibile ꝑ grāʒ inocētie:erat tn̄ corruptibile ꝑ nāʒ:⁊ iō nāli v̄tute ad gñanduʒ nō priuabat̄:qꝛ ⁊ ſi quodāmodo īmortalis eēt vt poſſet nō mori:alio tamē mō mortalis erat:qꝛ poterat etiā mori. ¶ Ad 3m dđʒ.ꝙ oē ꝑpetuū eſt ꝑ ſe itentū in nā.vn̄ ſm ꝙ aliq̄ ſe habēt ad ꝑpetuitatē hoc mō ſūt de intentiōe nāe. Quedā igit̄ ſūt que nō habēt ꝑpetuitatē niſi ratiōe ſpeciei:⁊ i his multiplicatio īdiuiduoꝝ nō eſt per ſe intēta a nā:ſed ꝑ accidēs:prout.ſ.i tali multiplicatiōe ſpēi ꝑpetuitas cōſeruat̄.vn̄ i his nō eſt gñatio:niſi vt cōſeruet̄ idē ſʒ ſpēm:qđ ſʒ numeꝝ idē ꝯſeruari nō pōt.i hoībꝰ autē ſecus ē:qꝛ quātū ad aliquā partē ſui.ſ.aīam īcorruptibilē habēt etiā ſm nām:⁊ ideo hoīum multiplicatio ē ꝑ ſe itenta etiā ſine hoc ꝙ ad cōſeruatiōeʒ ſpeciei pertinet. ¶ Ad 4m dicēdū ꝙ ī primis opibus nā īſtituenda erat:⁊ iō oportebat illa opera īmediate a p̄cipio ſupernaturali eſſe:ſʒ poſtmodum natura inſtituta in proprios effectus per naturalem operationem peruenire poterat:et hoc de perfectione ipſius erat.

¶ Utꝝ i ſtatu inocētie fuiſſet gñatio ꝑ coitū. II.

AD ſecūdum ſic ꝓcedit̄. videt̄ ꝙ i p̄mo ſtatu nō fuiſſet gñatio per coitū. Nō eniʒ pōt eſſe coitus ſine vginitatis corruptiōe:ſed indecēs erat i p̄mo ſtatu virginitatis corruptiōeʒ fuiſſe:quādo hūana nā oīno itegra erat ⁊ nulla dignitate priuāda.ergo videt̄ ꝙ nō fuiſſet ibi gñatio per coitum. ¶ P̄.i melioꝛi nā maioꝛ eſt delectatio:qꝛ ⁊ maioꝛ cōſenſus cōueniētis cum cōueniēti ex quo cauſat̄ delectatio:ſed nā humana i p̄mo ſtatu purioꝛ erat q̄ʒ poſt peccatuʒ:cū ergo poſt pctm̄ delectatio que eſt i coitu propter ſuam magnitudinē vſum rōtiōis abſorbeat:videt̄ ꝙ multo amplius i ſtatu inocentie fuiſſet:⁊ ita fuiſſet peruerſitas ordinis i partibus aīe quā originalis iuſticia nō patiebat̄. ¶ Si dicatur ꝙ ratio poterat illam delectatiōeʒ comprimere. ¶ Cōtra gñatiua ⁊ nutritiua potētia ⁊ augmētatiua ad eādē parteʒ aīe reducūtur:quia ſūt potētie vegetabilis aīe:ſed rō imperare nō poterat nutritiue ⁊ augmētatiue:vt ſine cibo hō nutriri ⁊ augeri poſſʒ.ergo nec gñatiue:vt delectatio actus eius cōueniēs remitteret̄. ¶ P̄.generatio que eſt ꝑ coitū cōplet̄ per acceſſionē ſeminis:ſed i corporibus naturalibus deciſio eſt iductiua corruptōis.ergo cū corpus humanū i primo ſtatu īcorruptibile foret talis gñatiōis modus ibi eſſe nō poterat. ¶ P̄.ſcđʒ philoſophū i.15.de aīalibus.Semē eſt ſuꝑfluū alimēti:ſed oīs ſuꝑfluitas nutrimēti aſſumpti īordinationi atteſtat̄ que i primo ſtatu eſſe nō poterat.ergo nec talis gñatiōis modus. ¶ P̄.alie ſuperfluitates alimēti.vt egeſtiōes vrine:⁊ huiuſmōi vt videt̄ i primo ſtatu nō fuiſſent cuʒ turpitudinē quādaʒ habeāt que ſine pena eſſe non poteſt.ergo cum eadē ſit ratio de vno ſuperfluo ⁊ de alijs.videt̄ ꝙ nec gñatio per ſeminis deciſionē ibi fuiſſet.cū ſemē ſemꝑ ſit ſuꝑfluum.vt dcm̄ eſt.

Sʒ cōtra ē qđ dicit̄ Gen̄.p̄mo.maſ.⁊ fe.creauit eos:ſʒ diſtinctio ſexuū eſt ordinata i aīalibus ad gñationē que eſt ꝑ coitum.ergo talis modus gñatiōis ibi fuiſſet. ¶ P̄.ſm id qđ cōmune eſt nō attendit̄ aliquorū differētia:ſʒ i v̄tute gñatiua homo cōuenit cū alijs aīalibus.ergo cū i aīalibus ꝑfectis quibus perfectioꝛ eſt homo:ſit generatio per coitum:videtur ꝙ etiā hoībus talis modus generationis cōnaturalis ſit.

Reſpondeo dicēdum ꝙ ad quālibet gñationem opʒ duo cōcurrere.ſ.agens qđ iducit formā ⁊ patiens qđ offert materiā nec h̄ duo i idē reducūtur:cum nihil patiat̄ vel moueat̄ a ſeipſo.in oībus.n.viuētibus perfectis i quibus eſt ſexus diſtinctio femina ſe habet vt patiens:⁊ materiam miniſtrans ⁊ mas ſe habet vt agens:⁊ ad formam inducens:vt i.15.de aīalibus dicitur. Un̄ nō poterat compleri generatio humana niſi per coniunctiōem maris ⁊ femine:propter quod mulier in adiutorium viri facta dicitur. Gene.ii.

Ad primuʒ ergo dđʒ. ꝙ ad perfectiōeʒ virginitatis duo ꝯcurrūt.ſ.itegritas carnis cū itegritate mētis:quoꝛuʒ alteruʒ.ſ.itegritas mentis honorabilius eſt reliquuʒ virginitati eſſentialius.dđm ergo ꝙ in oī concubitu ſoluitur virginitas quātū ad itegritatem carnis etiam in primo ſtatu:ſed integritatem mentis contingit ſolui dupliciter.vel quātū ad habituʒ:⁊ ſic ſoluitur ꝑ illicitū ꝯcubitū q tollit habitū caſtitatꝭ. vl̄ q̄tū ad actū ⁊ ſic i ſtatu pꝰ pctm̄ ſoluit̄ ēt ꝑ cōcubitū mr̄imonialē:eo ꝙ ꝓꝑ vehemētiā delectatiōis rō in ipſo actu abſorbet̄. In p̄mo vero ſtatu neutro mō integritas mentis ſoluta fuiſſet ſʒ ſola integritas carnis cui ꝓponderaſſet fecūditas ꝓlis. ¶ Ad ſcđʒ dicēduʒ ꝙ quātitas alicuius pōt attēdi dupl'r vel abſolute:vl̄ ſʒ ꝓportōeʒ.dđʒ ergo ꝙ abſolute loq̄ndo

maioꝛ delectatio coitus fuiſſet in primo ſtatu q̄ʒ etiā modo ſit:ſed ſcđʒ proportionē ad rōneʒ fuiſſet multo minoꝛ: qꝛ ratio in ſuo actu fortiter perſiſtēs delectatiōi penitus dn̄aretur:⁊ ideo nō fuiſſet ſuperabūdās vel feruens delectatio:ſicut modo ē:qꝛ ſʒ phuʒ in ſcđo ethicoꝝ.abūdātia ⁊ defectus in opibꝰ hūanis ſumit̄ ſcđʒ proportionē vt aliqs cibus ē moderatus vni q eēt ſuꝑfluus alteri. ¶ Ad 3m dicēduʒ ꝙ potētie aīe vegetabilis in actibꝰ ꝓprijs nō obediūt rōni:vt in primo ethi.dicit̄:ſed quidā actus ſūt ſenſitiue partis vel motiue ordinati ad actus vegetatiue:⁊ iſti actus ſubiacēt rōnis iperio.delectatio āt nō eſt ꝑ ſe ad generatiuā ꝑtinēs:ſʒ ad ſenſitiuā:qꝛ ſcđʒ diffinitionē Platonis:delectatio ē gñatio ſenſibilis in nā.i.nāe conueniens. ¶ Ad quartū dđʒ ꝙ emiſſio ſemis nō ē ꝑ deciſionē alicuius qđ fuerit i actu ps:qꝛ ſic corrūpetur ⁊ nō hr̄et virtutē ſpēi.vt i.15.de aīalibus dicit̄:ſʒ eſt ꝑ quādā reſolutionē cuiuſdā hūiditatis ꝓpinquiſſime ad vltimā ꝯuerſionē q̄ nō ē actu pars:ſʒ potētia totū.vnde ꝑ hoc nihil corporis hūani corrūpebatur. ¶ Ad 5m dicēdū ꝙ ſicut phus dicit in.15.de aīalibus.Semē eſt ſuꝑfluuʒ quo idiget̄:qꝛ ſupeſt ď eo quod ꝑ actū nutritiue i ſubſtātia mēbroꝝ cōuertit̄. vn̄ ſuꝑfluuʒ dicit̄:⁊ tamē idigetur eo ad gñationē: vn̄ tale ſuꝑflui iordinatā cibi ſūptionē nō oſtēdit.tātuʒ eniʒ hō ordinate de cibo ſumere poterat q̄tū neceſſariū erat ad actū nutritiue:augmētatiue ⁊ gñatiue. ¶ Ad 6m dicēduʒ ꝙ q̄dā ſuꝑfluitates ſūt q̄ atteſtant̄ defectui nāe:vt putredies ſudores:⁊ huiuſmōi.⁊ tales ſuꝑfluitates in p̄mo ſtatu eſſe nō poterāt.q̄dā vero ſuꝑfluitates nāe ꝑfectionē oſtendūt ſicut ſemē ⁊ egeſtiones:⁊ hꝰ que ſʒ curſuʒ nālem fiūt:tanto melius quāto robuſtior nā fuerit:vnde etiā ad virtutē nālē reducūtur.ſ.expulſiuā:⁊ tales ſuꝑfluitates in primo ſtatu fuiſſent:lʒ abſqʒ oī feditate. ¶ Queſtio. II.

DEinde queritur de qualitate natoꝛuʒ.Et circa h̄ q̄runtur tria. Prio q̄les fuiſſent ſcđʒ corpus. Secūdo quales fuiſſent ſʒ itell'ʒ i cognitionē veritatis.Tertio quales fuiſſent ſcđm affectionem in amore virtutis.

¶ Utꝝ i ſtatu inocētie hoīes habuiſſēt oēʒ ꝑfectōeʒ corporis q̄ ad v̄tutē:⁊ ſtaturā ⁊ ſexū ſtatim poſt natiuitatē. I.

AD primum ſic ꝓcedit̄.vr̄ ꝙ hoīes in ſtatu inocentie ſtatiʒ nati oēʒ perfectionē corporis habuiſſent:⁊ quātū ad virtutē:⁊ quātū ad ſtaturā ⁊ quātū ad ſexū. Sicut.n.phus dicit i.16.de aīalibus. Mulier ē vir occaſiōatus.illud autē occaſionatuʒ dicit̄: qđ nō eſt ꝑ ſe intentū:ſʒ ex aliq̄ corruptiōe vel defectu ꝓueniens. Cū ergo in primo ſtatu nullus defectus nālis opationis fuiſſet:videt̄ ꝙ oēs nati fuiſſent in ꝑfecto ſexu.ſ.virili. ¶ P̄. agens ꝑfectū iducit ſilitudinē ſuā in patiēte niſi ſit defectus ex parte recipiētis:ſʒ in gñatōe hoīuʒ ſemē maris eſt agēs:⁊ ſanguis mulieris ē mā ⁊ patiēs:cuʒ ergo ex neutra pte in ſtatu inocētie aliqs d̄fectus fuiſſet:vr̄ ꝙ ſemꝑ ꝓles in ſilitudinē pr̄is ꝓducta fuiſſet i ſexu virili. ¶ P̄.magis diſtat limꝰ terre ab hūano corpe:q̄ʒ mā a muliere āminiſtrata ad formationē cōceptus in nāli gñatiōe:ſʒ primus hō de limo terre formatus ſtatī in ꝑfecta quātitate ⁊ v̄tute mēbroꝝ ꝓductus ē.ergo multo fortiꝰ filij q ex eo naſcerent̄. ¶ P̄.Aug.dicit i lr̄a:ꝙ īfirmitas carnis q̄ eſt in pueris ꝯgruit īfirmitati mētis:ſʒ in ſtatu īnocētie nulla fuiſſʒ mētis īfirmitas.ergo nec i tali īfirmitate carnis pueri nati forent. ¶ P̄.oīum aīaliū nobiliſſimus ē hō:ſʒ quoꝛūdā aīalium filij nāliter ſtatim nati officia mēbroꝛū hn̄t.ergo defectus q in pueris nūc videt̄ accidere:nō eſt naturalis: ſed ex pctō iductus.ergo ante pctm̄ nō fuiſſet.

Sed contra oīs virtus nālis m'tiplicata mā roborat̄ ſʒ debitā ꝓportionē:qꝛ in maiori quātitate maioꝛ ē virtus.ſʒ pueros oportebat ꝑuulos naſci ꝓpter materni vteri neceſſitatē:vt in lr̄a dr̄.ergo oportuit vt coꝛuʒ virtus motiua q̄ mālis ē iperfecta eēt. ¶ P̄. in pueris:oʒ expectari tēpus ad gñandū quouſqʒ ꝯpletur tēpus augmēti:quādiu.n.eſt augmētū in ſuo vigore:ſicut in duobus p̄mis ſeptēnijs gñatiua opus ſuū nō hʒ:qꝛ digeſtio ꝯpleta nō eſt vt ſemē debito mō maturari poſſit:tum etiā qꝛ qđ reſiduū eſt ab opere nutritiue cedit i vſuʒ augmētatiue:ſʒ ſicut gñatiue deſeruiūt quedā mēbra ita ⁊ aliis aīe viribus.ergo ⁊ ꝑ eandē rōnē nec alioꝝ mēbroꝝ vſū habuiſſet:ad quorum actus exigitur aliquorum membrorum fortificatio ⁊ completio.

Reſpondeo dđm.ꝙ in hoīs vita ē q̄dā circulatio eo ꝙ a defectu icipit in ſtatū debite ꝑfectiōis deueniēs ex quo iteꝝ i defectuʒ terminat̄:vn̄ ⁊ p̄ncipiū hoīs q̄dā defectus ꝯſequunt̄ i pueritia:⁊ ſil'r finē in ſenectute.hō aūt an̄ pctm̄ ⁊ ſi vite termino caruiſſet:tn̄ hūiſſet vite p̄nm ꝑ natiuitatē:vn̄ hos defectꝰ q ordināt̄ ad vite terminū:vt egritudies ⁊ d̄fectꝰ ſeniles n̄ hūiſſet.d̄fectꝰ āt illos q p̄nm originis ꝯſequūt̄ nihil ꝓhibʒ eū hūiſſe:vt magr̄ i lr̄a dic̄ nec hō fuiſſʒ ei i penā:qꝛ ex h̄ nullū incōmodū ſentiret dina ꝓuidētia eū gubernāte. Quidā vero dn̄t al'r initētes v̄bis Aug.q̄ i lr̄a ponūt̄. Sʒ cū Aug.ď his nihil aſſerat vt i lr̄a dr̄:ꝓbabiliꝰ ſuſtinebit̄ illud qđ nāl' curſus habet vbi ſcripture auctoritas nō repugnat.

Ad primum ergo dđʒ.ꝙ quāuis mulier ſit p̄ter itentionē nāe particularis q̄ agit i h̄ ſemine itendēs ꝓlē adducere in ꝑfectā ſilitudinē gñantis nō tn̄ eſt p̄ter itentiōeʒ nāe vl'is:ſicut nec corruptio: qꝛ ſine femia nō poſſet eē gñatio:vt ꝑpetuitas ſpēi ſaluaret̄.⁊ iō ēt ꝑ diuinā ꝓuidētiā ad officiū gñatōis mulieres aliq̄s naſci oportebat ⁊ in eq̄li nūero cū viris vt vna vnius eēt. ¶ Ad zm dđʒ.ꝙ gñatio mulieris ꝯtingit.vt i.18.de aīalibus dr̄ ex hoc ꝙ ſemē viri nō pōt vincere ſuꝑ māʒ mulieris:vt digerat ipſaʒ vltima digeſtiōe ⁊ iperfectū ſexuʒ adducat.hꝰ āt impōe cā pōt eē triplex.vna ē ex d̄fectu nālis p̄ncipij agētis cū femīe:qꝛ caloꝛ ē diminutꝰ i ſemīe ꝓꝑ eiꝰ indigeſtionē: vn̄ an̄ tertiū ſeptēniū:vt phs dicit viri vt in pluribus feminas gñant:⁊ talis cā nō multū fuiſſet in primo ſtatu:qꝛ tp̄s in quo ē ꝑfecta gñatio nō anticiparetur. Alia cauſa ē ex v̄tute imaginatiua quā ſequūt̄ ēt virtutes corporales:ſic̄ pʒ ꝙ ad imaginatōeʒ alicuiꝰ terribilis totū corpꝰ cōcutit̄ ⁊ tremet:⁊ ita videmꝰ ꝙ filij freq̄nter naſcūt̄ ſil'es illis quos parētes imaginant̄ in actu ꝯceptiōis:ſicut ēt Hiero.narrat de q̄dā muliere q̄ peperit filiū nigruʒ ꝓꝑ hoc ꝙ in tp̄e coitus vidit imaginē nigrā:⁊ talis cā gñationis femine potuit eē i ſtatu inocētie:vt filij naſcerent̄ i h̄ vel in illo ſexu ſʒ volūtatē parētū:⁊ p̄cipue ꝓpter magnā obediētiaʒ corporis ad aīam in ſtatu illo. Tertia cā eſt ex aliquo p̄ncipio extrinſeco:qꝛ parua imutatio.vt phs dicit in.18.de aīalibus vl' vēti vel tēporis vel hꝰ ſexus variatiōnē facit. Unde dicit ꝙ expertū eſt apud paſtores: ꝙ qn̄ flat vētus ſeptētrionalis concipiūt̄ mares:⁊ qn̄ flat meridionalis ꝯcipiunt̄ femine ꝓꝑ abūdantiā humiditatis. Et etiā ſi in tēpore coitus aſpiciāt ad partē ſeptētrionalē vel meridionalē ſequit̄ etiā dicta diuerſitas:vt frequenter ⁊ talis cauſa potuit eſſe i ſtatu illo. ¶ Ad 3m dđʒ.ꝙ de limo terre cōpꝰ p̄mi hoīs formatū ē v̄tute dina:cuius ē ſtatī ad ꝑfectū adducere cū voluerit:ſʒ ꝓpagatio filioꝝ fuiſſet ꝑ v̄tutē nāe:cuiꝰ nō eſt ſubito opari.⁊ iō ꝑ ſucceſſiōes tēpoꝝ in vltimū ꝑfectiōis ſtatū ꝓles ꝑducta fuiſſʒ. ¶ Ad 4m dicēdū ꝙ īfirmitas carnis nūc in pueris duo ꝯplectit̄.ſ.d̄fectū vſus mēbroꝝ:⁊ hoc congruit nāli infirmitati mentis

inquãtum adhuc nõ peruenit ad vltimuꝫ complementũ ſciẽtie vel virtutis: quod etiã i primo ſtatu eſſe potuit: cõplectitur etiã quãdaꝫ penaꝫ in eſurie ⁊ fletu: ⁊ talis ĩfirmitas cõgruit ĩfirmitati culpe. vnde neutruꝫ horum i primo ſtatu fuiſſet. ſ. nec pena nec culpa. ¶ Ad quintuꝫ dicẽduꝫ ꝙ hoc eſt ex nobili complexiõe hoĩs ꝙ defectuꝫ talem in pueritia pre quibuſdaꝫ aĩalibus patitur: quia eniꝫ eſt mollis cõplexiõis: ideo mẽbra puerilia ex ſui mollicie ſunt in potẽtia ad ſuos actus exercẽdos ⁊ etiã propter humiditatẽ abundantẽ in pueritia: quod cõtingit in hoĩbus pre quibuſdã aĩalibus: tum ex magnitudine cerebri quod homo maius pre alijs aĩalibus habet ſcd̃ꝫ proportionẽ ſui corporis: tum etiã propter q̃litateꝫ cõplexiõis a q̃ ſi in humidiorẽ recedatur ꝓpter ꝯplexionẽ etatis inueniet̃ ſuperabundans hũiditas que precipue ĩpedit motuꝫ neruoꝝ. Unde aĩalia ſicce cõplexiõis: vt capre naſcũtur cum mẽbris ad motum habilibus.

¶ Utrum in ſtatu inocentie pueri mox nati fuiſſent perfecti in cognitione. II.

AD ſecũdum ſic ꝓcedit̃. videt̃ ꝙ pueri mox nati perfecti in cognitiõe fuiſſent. Oĩs eniꝫ virtus cuius act⁹ impedit̃ ex ĩperfectõe corporis eſt virtus materialis: ſed ĩtellectus nõ ẽ actus corporis cuiuſdaꝫ. vt ph̃s dicit. ergo nãliter nõ ĩpeditur a ſuo actu ꝓpter defectuꝫ corporis. ergo videt̃ ꝙ in ſtatu integritatis nature pueri perfectã cognitionẽ habuiſſent etiã ſi defectũ mẽbrorum paterent̃. ¶ Si dicat̃ ꝙ ĩtellectus ĩpedit̃ per accidẽs ex ĩpedimẽto corporis ĩquãtuꝫ indiget accipere a ṽtutibus corporalibus. ¶ Cõtra ꝙ ſuperiores vires ab ĩferioribus accipiãt: videt̃ eſſe peruerſitas ordinis: ſed in primo ſtatu nulla deordinatio in ꝑtibus aĩe erat. ergo intellectus nõ accipiebat perfectionẽ ſuã ex viribus ſenſibilibus. ¶ P̃. ĩtellectus nõ indiget ſenſu niſi ad acquirẽdã ſciẽtiaꝫ: vnde qui priuat̃ viſu ſciẽtiã de coloribus retinet quã per viſuꝫ accepit: ſꝫ in primo ſtatu habituꝫ ſciẽtie hõ habuiſſet ĩmediate ex diuina ĩfluẽtia ⁊ forte per miniſteriuꝫ angeloꝝ. ergo ad ĩtelligẽduꝫ ⁊ ſciẽdũ in actu ſenſibus nõ indigebat: ⁊ ſic idẽ quod prius. ¶ P̃. ſenſus puerorum in primo ſtatu nõ fuiſſent ĩperfectiores q̃ mõ ſint: ſꝫ mõ pueri ꝑfecte poſſũt videre ⁊ audire: ⁊ ſic de alijs. ergo ⁊ tũc: ⁊ ita ꝑ defectuꝫ ſenſibiliũ viriuꝫ actus ĩtellectus nõ ĩpeditur. ¶ P̃. ꝑfectioris cognitiõis ſcd̃ꝫ ſuã nãꝫ alijs aĩalibus eſt hõ: ſꝫ alia aĩalia mox nata hñt cognitiõeꝫ quarũdã reruꝫ q̃ proſunt eis vel nocẽt. vnde agnus ſequit̃ m̃reꝫ ⁊ fugit lupũ. ergo multo fortius hoc hõ ſcd̃ꝫ ſuã nãm hr̃e dꝫ: ⁊ ita videt̃ ꝙ defectus cognitõis qui eſt i pueris nõ eſt nãlis: ſed ex pctõ ĩductus: ⁊ ita videt̃ ꝙ ante peccatũ perfectã cognitionem habuiſſent.

Sꝫ cõtra vt dicit ph̃s. 7. phy. In quieſcendo fit aĩa ſciẽs ⁊ prudẽs: ſꝫ ĩ pueritia nõ põt eſſe ꝑfecta quies corporis ꝑꝑ multos motus: ⁊ p̃cipue ꝓpter augmẽtuꝫ. ergo nec ꝑfectã cognitionẽ ſm̃ nãꝫ habere poteſt. ¶ P̃. ad hoc aĩa ĩfuſa eſt corpori vt in ipſo acq̃rat ꝑfectionẽ ſciẽtie ⁊ virtutis: ſꝫ hoc nõ eſſet ſi per ſeipſaꝫ ſcientiam ꝑfectã haberet: quã per tẽporuꝫ ſucceſſionẽ ĩ corpore acquireret. ergo nõ ſtatim dum corpori ĩfunditur ꝑfectã cognitionẽ hꝫ: ſꝫ experimẽto ĩdiget ⁊ tẽpore ĩtellectualis virtus. vt ph̃s ĩ ſcd̃o ethicoruꝫ dicit.

Reſpondeo dicẽdo ꝙ ſicut magiſter dicit in lr̃a: opꝫ ꝙ poſitio de ꝑfectiõe ĩtellect⁹ cõſonet poſitioni de ꝑfectiõe corporis. vñ cum poſuerimus pueros in pricipio nõ habituros fuiſſe mẽbroruꝫ vſum: opꝫ ponere ꝙ nec vſum ꝑfecte cognitiõis habuiſſent: qui autẽ mẽbroruꝫ ꝑfectiõꝫ cõcedũt: ꝑfectuꝫ vſum rõnis etiaꝫ cõcedere poſſũt. Inter alia. n. mẽbra corporis cerebrum humidiſſimũ ẽ. Uñ ſi propter humidtateꝫ etatis mẽbroruꝫ alioꝝ officio pueri hr̃e nõ poterant multo minus plenum vſum imaginatiue virtutis: cuius organũ ẽ in añriori parte cerebri hr̃e poterãt. Abundãtia eniꝫ humiditatis cõfuſionẽ quãdã fantaſmatũ creat: ſicut pꝫ in ebrijs ex multo vapore ad caput aſcendẽte. Fantaſmata autẽ vt in tertio de aĩa dicit̃ ſe habẽt ad ĩtellectum: ſicut colores ad viſuꝫ. vñ ſicut ad cõfuſionẽ coloruꝫ ſequit̃ ĩdeterminatio ⁊ ꝯfuſio in actu virtutis viſiue: ita ad cõfuſioneꝫ fantaſmatum ſequit̃ quedã cõfuſio in actu virtutis ĩtellectiue: ⁊ ide eſt ꝙ pueri in pricipio ꝯfuſam cognitionẽ habẽt vniuerſaliũ quorũdam ⁊ poſtmoduꝫ per ſucceſſiõẽs tẽporis diſtincte vnũquodqꝫ cognoſcũt; vnde ĩ primo phyſicorum dicit̃: ꝙ pueri in pricipio appellãt omneꝫ virum patreꝫ poſterius autẽ determinant vnũquodqꝫ.

Ad primum ergo dicẽduꝫ ꝙ operatio ĩtellectus nõ ĩpeditur ꝓpter defectum corporis ꝑ ſe: ſꝫ per accidẽs. vt dictũ eſt. ſ. ex defectu viriuꝫ a q̃bus ĩtellectus accipit. ¶ Ad ſcd̃m dicẽdũ ꝙ ꝑfectio intellectus poſſibilis ẽ per receptionẽ obiecti ſui qd̃ eſt ſpecies intelligibilis in actu: ſicut aũt in obiecto viſus eſt aliq̃d q̃ſi materiale qd̃ accipit̃ ex parte rei colorate: ſꝫ cõplementũ formale viſibile ĩquãtũ huiuſmõi ẽ ex parte lucis q̃ facit viſibile in potẽtia eẽ viſibile in actu: ita etiã obiectũ ĩtellectus quaſi materialr̃ ammiriſtrat̃ vel offert̃ a virtute imaginatiua: ſed ĩ eẽ formali ĩtelligibili cõplet̃ ex lumine intellectus agẽtis: ⁊ ſm̃ hanc formã hꝫ ꝙ ſit ꝑfectio in actu ĩtellectus poſſibilis: ⁊ ita nõ ſequit̃ deordinatio ĩ partibus aĩe ſi intell̃s poſſibilis perficiat̃ ꝑ ſpecies a fantaſmatibus acceptas inquãtũ illuſtrant̃ lumine ĩtell̃s agentis que eſt potẽtia altior q̃ꝫ intell̃us poſſibilis. ¶ Ad 3ᵐ dicẽdũ. ꝙ cũ fantaſma ſit obꝫ ĩtell̃s poſ̃s. vt dcm̃ ẽ ſꝫ ſtatũ vie aĩa ad ſuũ actũ fantaſmatib⁹ ĩdiget: nõ ſoluꝫ vt ab eis ſciaꝫ accipiat ſꝫ motũ q ẽ a ſenſib⁹ ad aĩaꝫ: ſꝫ ẽt vt habitũ cognitiõis quã hꝫ circa ſpẽs fantaſmatũ ponat ſꝫ motũ q ẽ ab aĩa ad ſenſus vt ſic ĩſpiciat ĩ actu qd̃ ꝑ habitũ cognitionis tꝫ in mẽte. Uñ etiã Dio. dicit in epiſtola ad Titũ: ꝙ illi qui ĩtellectuales reuelatiões accipiũt: eas q̃buſdaꝫ figuris circũponũt. vñ leſa imaginatõe ꝑ leſionẽ orgãi: vt ẽ in freneticis intell̃us impedit̃ ab actuali conſideratione etiã eoruꝫ que prius ſcribat. ¶ Ad quartuꝫ dicẽduꝫ ꝙ exterioruꝫ ſenſuuꝫ actus in pueris diſtincti ſunt: ſed imaginatio cõfuſa eſt propter cerebri humiditateꝫ excedẽtem: ⁊ ita etiam oportet ꝙ operatio intellectus ſit confuſa: nõ eniꝫ intell̃us ĩmediate ab exterioribus ſenſibus accipit: ſed ab ĩterioribus. ¶ Ad quintũ dd̃ꝫ. ꝙ alia aĩalia nõ ꝑſequunt̃ ꝯueniẽs ⁊ fugiũt nociuũ per rõnis debilitationẽ: ſꝫ per nãle inſtinctum extimatiue virtutis: ⁊ talis naturalis inſtinctus eſt ẽt in pueris. vñ ẽt mamillas accipiũt: ⁊ alia eis cõueniẽtia etiã ſine hoc ꝙ ab alijs doceãtur.

¶ Utꝝ ĩ ſtatu inocẽtie pueri naſcerẽt̃ ĩ gr̃a. III.

AD tertiuꝫ ſic ꝓcedit̃. vr̃ ꝙ in ſtatu inocẽtie pueri in gr̃a naſcerẽt̃: q2 ſꝫ ꝯſideratiõeꝫ ph̃i ſi ꝓpoſitũ in ꝓpoſito ⁊ oppoſitũ in oppoſito: ſꝫ hõ corruptus ꝑ pctm̃ trãſmiſit peccatũ in poſteros. ergo ẽt ⁊ gratiam ⁊ iuſtitiã quã habuit ĩ poſteros trãſmiſiſſet. ¶ P̃. bonũ eſt potentius q̃ꝫ malũ: q2 malũ nõ agit niſi ṽtute boni. vt dicit Dio. 4. ca. de diuinis noĩbus. Si ergo malũ primi hoĩs a deo fuit potẽs vt totũ hũanũ gen⁹ ĩterficeret: multo ampli⁹ eius gr̃a totũ hũanũ gen⁹ iuſtificaſſet. ¶ P̃. adã ñ ſolũ ſibi: ſꝫ ẽt nob̃ õmeruit: q2 ꝑ vnũ hoieꝫ pctm̃ ⁊ mors in mũdũ intrauit. Ro. 5. Sed meritũ ⁊ demeritũ ab eadẽ potẽtia ꝓcedũt. ergo ⁊ ĩpẽ ſi ꝑſtitiſſet oĩb⁹ mereri potuiſſ

⁊ ita omnes ꝑ eius meritũ p̃mã gratiã conſecuti fuiſſent. ¶ P̃. impoſſibile eſt eẽ penam ſine culpa: ſꝫ pena peccati originalis ẽ carẽtia viſionis diuine. ergo cum in ſtatu innocentie hoĩes ſine peccato origiali nati fuiſſent habuiſſent merituꝫ viſionis diuine: ſꝫ hoc non poteſt haberi niſi per gratiaꝫ. ergo nati fuiſſent in iuſtitia gratuita. ¶ P̃. homo ꝑ peccatuꝫ neceſſitateꝫ peccãdi ĩcurrit. ergo ſi perſtitiſſet ĩ iuſtitia cõfirmatus fuiſſet. Sꝫ ſm̃ Anſelmum oportuit vt qualis ipſe fuit tales etiam filios genuiſſet. ergo ⁊ oẽs ĩ iuſtitia confirmati fuiſſent mox a natiuitate ſua vt peccare non poſſent.

Sed contra illud qd̃ ĩfunditur ĩmediate a deo: vt aĩa ratiõalis nõ trãſfunditur a parẽtibus: ſꝫ gratia ẽ huiuſmodi: vt ĩ primo libro probatũ ẽ di. 14. ergo gratiam vel iuſtitiam ĩ poſteros nõ tranſfundiſſet. ¶ P̃. Hugo d̃ ſancto victore dicit ꝙ homo ſi perſtitiſſet generaſſet filios ſine peccato: ſed tamẽ non neceſſario paterne heredes iuſtitie: ⁊ ita videtur ꝙ iuſtitiam vł gratiam nõ tranſfundiſſet.

Reſpondeo dicẽdo. ꝙ ſicut dicit ph̃us ĩ ſcd̃o de gñatione. In gñatione eſt q̃dam circulatio q̃ tamẽ nõ redit ĩ idẽ numero: ſꝫ ad idẽ ſpẽ. homo enim gñat hoĩem: nõ ſortes ſortẽ: ⁊ ide ẽ ꝙ gñatum gñanti aſſimilatur ĩ oĩbus illis q̃ ad naturam ſpẽi pertinẽt niſi adueniat impedimẽtuꝫ. vt ĩ mõſtris apparet: nõ aũt oportet ꝙ aſſimiletur ĩ proprietatibus q̃ cõſequũtur ĩdiuiduũ ratiõe ĩdiuidui ⁊ ſi aliquãdo cõtingat ꝙ ĩ aliquibus ꝓprietatibus etiaꝫ ꝑſonalibus aſſimiletur filius patri: hoc tantum accidit ĩ accidẽtibus corporalibus: ſicut ꝙ albus generat album: ⁊ podagricus podagricum nõ auteꝫ ĩ perfectiõibus aĩe gñat ſibi ſimilẽ ſcd̃ꝫ actuꝫ: vt grãmaticus generat grãmaticum: ſꝫ forte ſcd̃ꝫ aptitudinẽ tãtum: ſcd̃ꝫ ꝙ ex complexiõe corporis vnus ẽ habilior alio ad ſciẽtiam vel doctrinam: vel virtutẽ. Sciẽdum ẽ ergo ꝙ duplex iuſtitia primo hoĩ poterat cõuenire: vna originalis que erat ſcd̃ꝫ debituꝫ ordinẽ corporis ſub aĩa ⁊ ĩferioruꝫ viriuꝫ ſub ſuperiori: ⁊ ſupioris ſub deo: ⁊ h̃ quidẽ iuſtitia ipſam naturã humanã ordinabat ĩ ſui primordio ex diuino munere: ⁊ ideo talẽ iuſtitiã ĩ filios trãſfundiſſet. Eſt etiaꝫ alia iuſtitia gratuita q̃ actus meritorios elicit: ⁊ d̃ hac ẽ duplex opinio. Quidaꝫ eni dicũt ꝙ primus homo in nãlibus tãtum creatus ẽ ⁊ ñ ĩ gratuitis. ⁊ ſcd̃ꝫ hoc vr̃ ꝙ ad talẽ iuſtitiã requirebat̃ q̃dam p̃paratio ꝑ actus ꝑſonales: vñ ſcd̃ꝫ hoc talis gratia proprietas ꝑſonalis erat ex ꝑte aĩe: ⁊ ideo nullo modo trãſfuſa fuiſſet niſi ſcd̃ꝫ aptitudinẽ tãtuꝫ. Alij vero dicũt ꝙ hõ ĩ gratia creatus ẽ: ⁊ ſcd̃ꝫ hoc videt̃ ꝙ donũ gratuite iuſtitie ipſi hũane nature collatum ſit: vñ cũ trãſfuſiõe nature ſimul etiã ĩfuſa fuiſſet gratia.

Ad primum ergo dd̃m. ꝙ peccatũ originale ẽ primo ⁊ ꝑ ſe pctm̃ nature: ⁊ ꝑ poſterius ꝑſone actuale autẽ ẽ proprie pctm̃ ꝑſone qd̃ ꝑ actum ꝑſonalẽ ĩcurritur. Et iõ ſicut pctm̃ originale trãſfundit̃ ⁊ non pctm̃ actuale: ita etiaꝫ iuſtitia originalis naturalis trãſfuſa fuiſſet ⁊ forte nõ gratuita. ¶ Ad ſcd̃m dd̃ꝫ ſicut ad primũ. ¶ Ad 3ᵐ dicẽdum ꝙ pctm̃ nõ tranſit ĩ poſteros a primo parẽte per modum demeriti quaſi ipſe oĩbus morteꝫ meruerit ⁊ ĩfectionẽ peccati: ſꝫ per moduꝫ traductiõis cõſequẽtis traductionẽ nature. nõ. n. vnius ꝑſone actus toti nature mereri vł demereri põt niſi limites humane nature trãſcendat: vt pꝫ ĩ xp̃o qui d̃us ⁊ homo ẽ: vñ a chriſto naſcimur filij gratie nõ ꝑ carnis traductionẽ: ſꝫ ꝑ merituꝫ actiõis. ab Adã vero naſcimur filij ire ꝑ propagationẽ nõ ꝑ demerituꝫ. ¶ Ad quartuꝫ dicẽdũ ꝙ carẽtia viſiõis diuine põt duplr̃ intelligi vel negatiue: ⁊ ſic nõ ẽ pena: ſꝫ defectus nãlis; cuilibet eniꝫ nãe create ꝯuenit vt ex ſe nõ habeat vñ ĩ dei viſiõeꝫ aſcẽdere poſſit vel p̃uatiue: ⁊ ſic ẽ pena ſcd̃ꝫ ꝙ ĩportat quãdã obnoxitatẽ ad nõ vidẽdum deũ. ¶ Ad 5ᵐ dd̃m. ꝙ probabile vr̃ ꝙ ſi Adã ĩ prima tẽtatiõe ꝑſtitiſſet: nõduꝫ ſtatiꝫ ꝯfirmatõeꝫ iuſtitie fuiſſet adeptus ſꝫ quãdo ĩ ſpũalẽ vitã fuiſſꝫ trãſlatus ſimul ĩmortalitatẽ accepiſſet ĩ corpore ⁊ iuſtitie cõfirmationẽ ĩ aĩa. Qd̃ ergo dicit̃: ꝙ q2 tẽtationi ſuccubuit peccãdi neceſſitatẽ ĩcurrit: verꝫ eſt de pctõ veniali qd̃ gr̃e nõ opponit̃: ſꝫ cuidã accidẽti gr̃e. ſ. feruori: ſed neceſſitatẽ peccãdi mortalr̃ hõ etiaꝫ ĩ pctõ exiſtẽs nõ hꝫ niſi peccare ĩtelligat̃ ĩ pctõ eſſe: ſicut videre dr̃ hr̃e viſũ. Nõ. n. q in pctõ ẽ põt ꝑ ſe nõ eſſe ĩ pctõ: vt poſſit a pctõ ꝑ ſe ſine gratie ĩfuſiõe reſurgere: nec tamẽ ſequit̃ ſi hõ poſt peccatũ nõ poteſt in pctõ nõ eẽ: ꝙ ĩ gr̃a exiſtens nõ poſſit in gratia nõ eſſe: q2 homo ꝑ ſeipſuꝫ peccare põt ſed nõ ꝑ ſe reſurgere. Si tamẽ concedat̃ ꝙ adã cõfirmatus fuiſſet ſtatiꝫ poſt victoriã tẽtationis: adhuc nõ ſeq̃tur ꝙ filios cõfirmatos ĩ iuſtitia genuiſſet: q2 hoc ſeq̃bat̃ actus ꝑſonales eius: ⁊ ita erat ꝑfectio ad ꝑſonaꝫ pertinẽs quã nõ opꝫ in filios propagari: ſicut ſi adã donuꝫ ph̃ie habuit vel miracula faciẽdi nõ opꝫ ꝙ filij eius h̃ habuiſſent. ¶ Ad aliam etiaꝫ pꝫ de plano ſolutio: q2 nõ intelligit̃ gr̃a in poſteros ꝓpagari a parẽtibus quaſi ꝑ virtutẽ ſeminalẽ gratiam filij cõſequerent̃: ſed quia cum trãſfuſiõe nature cui ex prouiſiõe diuina gratia debebat̃ ſimul gratia infuſa fuiſſet ſm̃ vnaꝫ opinionẽ. Alia etiã auctoritas inducta intelligit̃ de iuſtitia gratuita ⁊ nõ de originali ſcd̃ꝫ vnam opinionem. Uel põt intelligi de operibus iuſtitie: quia ſi cum gratia nati fuiſſent poterant per lib. arb. a iuſtitia parentum deuiare.

¶ Expoſitio textus.

EXcipitur de honeſtate nuptiali h̃ modo: vt. ſ. ꝙ ſine nuptijs turpitudinẽ culpe ⁊ pene hr̃et ꝑ hõeſtatẽ matrimonij turpitudine pene remanẽte turpitudo culpe tollat̃. Sꝫ potuerũt ĩ ꝑadiſo eẽ nuptie honorabiles: q2 in ſtatu illo nuptie ſimplr̃ ṽginitate honorabiliores fuiſſent: eo ꝙ ĩ nll̃o ĩtegritate mẽtl leſa fecũditas carnis ĩ m̃rimonio ſterilitati ṽginitatis p̃ualuiſſet. ¶ Uł q2 deus nõdũ iuſſerat: vr̃ hoc eẽ falſuꝫ: q2 actũ m̃rimonialem p̃ceperat deus dicẽs. Creſcite ⁊ mł̃tiplicamini ⁊c̃. Sꝫ qd̃ dicitur hic poteſt intelligi de ſpeciali viſione ad determinatũ tempus. Reſpõderi poteſt: ꝙ filios paruulos. In hac reſponſione magiſter vnum aſſerit. ſ. ꝙ oporteat pueros ĩ p̃ncipio natiuitatis paruos quãtitate eſſe: ſꝫ tria ſub dubio relinquit quorũ vnum eſt: ſi ſtatim poſt natiuitatẽ in perfectam quãtitatem tranſformati fuiſſent: ſꝫ hoc nõ potuit fieri operatione nature: ſed ſolum diuino miraculo. Secundum eſt: an eſſent paruuli per aliquod tempus: ita ꝙ defectum quantitatis haberẽt: ſed nõ virtutis quãtum ad mẽbrorum officiũ. Tertium ſi ĩ vtroqꝫ ꝑ aliqd̃ tẽpus imperfecti fuiſſent. ſ. ⁊ quãtitate ⁊ virtute.

¶ De inuidia dyaboli qua ad hominem tentandum acceſſit. ¶ Diſtin. XXI.

VIdens igit̃ dyabolus hoieꝫ ꝑ obedientie humilitateꝫ poſſe aſcendere. vnde ipſe per ſuperbiã corruerat: inuidit ei. Et qui prius per ſuperbiaꝫ fuerat dyabolus. i. deorſuꝫ lapſus: ꝫelo inuidie factus eſt ſathã. i. aduerſarius. Unde ⁊ mulierẽ tẽtauit: in q̃ minus q̃ꝫ in viro rationẽ vigere nouit: eius. n. malicia ad tentandum virtutẽ timida: hũanã naturam in ea parte vbi debilior videbatur aggreſſa eſt.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

Ut ſi forte illic aliquatenus p̄ualeret: poſtmodū fiducialius ad alteram q̄ robuſtior erat pulſandā: vel potius ſubuertendā accederet. Primū igit̄ ſolitariā feminā explorauit vt in ea primū oēm ſue tentationis vim experiretur.

¶ Quare in aliena forma venit.

SEd q2 illi p violentiā nocere nō poterat: ad fraudē ſe ꝯuertit: vt dolo hominē ſupplātaret quē virtute ſeparare negret. Ne āt fraus illi⁹ nimis manifeſtaret̄: in ſua ſpē nō venit: ne apte cognoſceret̄: ꝛ ita repelleret̄. Iterū ne nimis occulta foret fraus illius q̄ caueri nō poſſet: ꝛ hō ſil̄r videret̄ iniuriaȝ pati ſi taliter circūueniri pmitteret: cū deus vt p̄cauere nō poſſet: i aliena qdeȝ forma pmiſſus ē venire dyabolus: ſȝ in tali in qua eius malitia facile poſſet dep̄hendi. Ut igit̄ in ꝓpria forma nō veniret: volūtate ſua factuȝ ē. Ut aūt forma ſue malicie cōgruenti veniret: diuinitus factū eſt. Uenit ergo ad hoieȝ in ſerpētem q forte ſi permitteret̄ in colūbe ſpecie venire maluiſſet: ſȝ nō erat dignum vt ſpiritus malignus illā formam hoi odioſaȝ faceret: in qua ſpūs ſanctus appariturus erat. Nō ergo niſi p ſerpentē tētare pmiſſus fuit dyabolus: vt p illō qō foris erat: aſtutiam tētantis aiaduertere femina qret. Dyabolus.n.p ſerpentē tētabat in quo loquebat̄. Ideoq ſerpēs dictus ē eē calidior cūctis aiantibus terre. Quia vt ait Augu. mali angeli licȝ ſupbia deiecti: nec tamē ſunt excellētiores oibus beſtijs ꝓpter eminētiaȝ rōnis quāuis ſerpēs nō rōnali aia: ſed ſpū dyabolico poſſit ſapiētiſſimus dici. Non ergo mirū ſi dyabolus ſpū ſuo iplens ſerpentē: ſicut nates iplebat ſapientiſſimū reddiderat oium beſtiarū: quē tamē ad tentandū non elegit dyabolus: ſȝ per qō aial pmiſſus fuit: tentauit. Unde Aug. ſup Geneſim. Nō eſt putandū ꝙ dyabolus ſerpentē p quē tentaret elegerit: ſȝ cū decipere cuperet nō potuit: niſi p qō aial poſſe pmiſſus ē. Nocendi .n. voluntas ineſt cuiq a ſe: ſȝ poteſtas a deo. Sic āt loquebat̄ dyabolus per ſerpenteȝ ignorantē: ſicut p inerguminos vel p phanaticos loquit̄. Serpēte.n. vult organo eſt vſus: mouēs nām eius ad exprimēdos ſonos verboruȝ ꝛ ſigna qbus ſuā monſtraret voluntatē. Serpens ergo nec verba itelligebat: nec rōnalis ē fact⁹: calidiſſimus tamē dictus eſt ꝓpter aſtutiā dyaboli. Locutus eſt aūt ſicut aſina Balaā: ſȝ hoc dyabolicū: illud angelicū fuit. Boni.n. ꝛ mali angeli ſil̄r operātur. Hic queri ſolet q̄re mulier nō horruit ſerpentem: Quia cū nouerit creatū eē: ēt officiuȝ loqn̄di a deo accepiſſe putauit.

¶ De modo tentationis.

TEntatio autē hoc mō facta eſt. Stās coraȝ femina hoſtis ſupbus: non audet in ꝟba pſuaſionis exire metuens dep̄hēdi. Sȝ ſub interrogatiōe eā aggredit̄: vt ex reſponſiōe colligeret q̄liter in malitia ꝓcedere poſſet. Cur inqt p̄cepit vobis deus vt nō comederetis d̄ oi ligno paradiſi: Cui rn̄dit mulier. De fructu lignoꝝ que ſūt in paradiſo veſcimur. De fructu vero ligni qō ē in medio paradiſi: p̄cepit nobis de⁹ ne comederem⁹: ꝛ ne tangeremus: ne forte moriamur. In quo ꝟbo dedit locū tentāti: cū dixit ne forte moriamur. Uñ mox dyabolus dixit ad mulierē. Nequaq̄ moriemini. Si.n. de⁹ ꝙ in quocunq die comederitis ex eo: aperient̄ oculi veſtri: ꝛ eritis ſicut dij: ſciētes bonū ꝛ malū. Attende ordinē ac ꝓgreſſum hūane ꝑditiōis. Prio de⁹ dixerat: q̄cunq die comederitis ex eo morte moriemini. Deide mulier dixit. Ne forte moriamur. Nouiſſime aūt ſerpens dixit. Nequaq̄ moriemini. Deus affirmauit. Mulier q̄ſi ambigēdo illud dixit. Dyabol⁹ negauit. Que igit̄ dubitauit ab affirmāte r̄ceſſit: ꝛ negāti appropinq̄uit.

¶ De verſutia dyaboli: q vt facilius pſuaderet malū remouit ꝛ bonū i pollicito duplicauit.

QUi ad ſuā perſuaſionē plenit̄ ſuffulciēdā.i. vt malū qō intēdebat libere pſuaderet: ꝛ malū qō mulier timuit: negādo remouit ꝛ ꝓmiſſionē addidit: ꝛ vt eius pſuaſio citius reciperet̄ ꝓmiſſioneȝ duplicauit. Unā nempe comeſtionē ſuadēs: duo in premio ꝓpoſuit: ſilitudineȝ dei ſcientiāq boni ꝛ mali ſpōdens. Ubi tribus modis hoiem tentauit.ſ. gula in pſuaſiōe cibi: cū dixit. In q̄cūq die comederitis. Inani glīa in ꝓmiſſiōe deitatis cū dixit. Eritis ſicut dij. Auaritia i ꝓmiſſione ſcie: cū dixit. Sciētes bonū ꝛ malū. Gula eſt imoderata cibi auiditas. Uana gloria ē amor ꝓprie excellentie. Auaricia: imoderata habendi cupiditas: q̄ nō eſt tm̄ pecunie: ſȝ ꝛ altitudinis ꝛ ſcie: cū ſupra modū ſublimitas ambit̄.

¶ De duplici tentationis ſpecie.

POrro ſciendūȝ eſt duas eſſe ſpēi tētationis iteriorē.ſ. ꝛ exteriorē. Exterior tētatio ē quādo nobis extrinſecus malū viſibil̄r ſuggerit̄ verbo vl̄ ſigno aliquo: vt ille cui fit ad ꝯſenſuȝ peccati declinet: ꝛ talis tētatio tm̄ fit ab aduerſario. Inferior ꝟo tētatio eſt quādo iuiſibil̄r malum nobis itrinſecus ſuggerit̄. Et hec tentatio aliqn̄

fit ab hoſte: aliquando a carne. Nam ꝛ dyabolus inuiſibiliter mala ſuggerit: ꝛ ex carnis corruptiōe ſuborit̄ motus illicitus ꝛ titillatio praua. Ideoq tentatio que eſt ex carne nō fit ſine peccato. Que aūt eſt ab hoſte niſi ei cōſentiatur nō habet peccatū ſȝ eſt materia exercende virtutis. Tentatio aūt carnis interior difficilius vincitur q2 interius oppugnās: de noſtro contra nos roboratur. Homo igitur qui ſola exteriori tētatione pulſatus cecidit: tāto graui⁹ plectēdus erat: quāto leuiori impulſu fuerat proſtratus. Et tamen quia aliquā licet modicā cadēdi occaſionē habuerit: iccirco per dei grām iuuari potuit ad veniā: vt qui per aliū ceciderat: p aliuȝ erigeret̄. Qui ḡ incitatorē habuit ad malū: nō iniuſte reparatorē habuit ad bonū. Dyabolus vero qui ſine alicuius tentatiōe peccauit: p aliuȝ vt ſurgeret iuuari nō debuit: nec p ſe potuit: ꝛ iō irremediabile peccatū eius extitit. Peccatū vero hois ſicut per aliuȝ habuit initium ita per aliuȝ nō incongrue habuit remedium.

¶ Quare homo nō angelus ſit redemptus.

PReterea angelica nā qm̄ non tota perierat: ſȝ ex parte perſtiterat: nō ē redempta: humana vero tota perierat: ꝛ iō ne penitus perderetur: ex parte eſt redempta: vt inde ruine ſuppleret̄ angelica. Uñ Aug. in ench. Placuit vniuerſitatis creatori ꝛ moderatori: vt qm̄ nō tota multitudo angeloꝝ deum deſerendo perierat: ea que perierat in perpetua perditione remaneret. Que aūt cū deo illa deferente pſtiterat: de ſua certiſſime cognita ſemper felicitate gauderet. At ꝟo creatura rōnalis que in hominibus erat: qm̄ peccatis atq ſupplicijs tota pierat: ex pte reparari poterat. vñ angelice ſocietati ſuppleret̄ qō ruina illa minuerat. Hoc enī ꝓmiſſuȝ ē ſcis ꝙ erunt eq̄les angelis dei.

¶ Qō nō ſoli viro p̄ceptum fuit datum.

ILlud etiā notādū eſt ꝙ nō ſoli viro preceptū videt̄ eē datū: cū ipſa mulier teſtetur ſibi etiā eē mandatū dicēs. Precepit nobis deus ꝛc̄. Supra tamē legit̄. Ante factā mulierē: deuȝ dixiſſe viro. De ligno ſcie boni ꝛ mali ne comedas: nō dixit ne comedatis. Forte q2 facturus erat mulierē: ſic precepit vt per virū ad mulierē perueniret mandatū: q2 mulier que ſubiecta viro fuit: nō niſi mediante viro diuinū debuit accipere p̄ceptuȝ. Uñ ait apl̄s. Si quid voluerint diſcere mulieres domi viros ſuos iterrogent. Si queritur quomodo loqui potuerunt vel loquētem itelligere: qui nō didicerāt iter loquentes creſcendo vel magiſterio. dicimus q2 deus eos tales fecerat: qui poſſent loqui ꝛ diſcere ab alijs ſi eſſent.

¶ Diuiſio textus.

POſtquam determinauit magiſter iſtitutioneȝ humane nāe. Hic determiat lapſuȝ ei⁹ p pctm̄. Et diuidit̄ i duas partes. In p̄ma determinat hūane nāe lapſuȝ in p̄mis parētibus q̄tuȝ ad actuale pctm̄ ipoꝝ. In ſcd̄a determinat lapſuȝ humane nāe in poſteris di.30. ibi (In ſuperioꝛib⁹ iſinuatuȝ eſt ꝛc̄.) Prima in duas. In p̄ma determinat p̄ncipiū pcti in p̄mis parentibus. In ſcd̄a aūt p̄ncipiū quo cōtra pctm̄ iuuabat̄. circa mediū.33.di. ibi. (Et quidē ſm̄ aiam rōnalis fuit hō.) Prima in tres. In p̄ma determinat tentationē hoſtis qui fuit p̄ncipiū pcti exterius. In ſcd̄a iquirit qō fuit p̄ncipiū itrinſecuȝ 22.di. ibi. (Hic videt̄ diligēter inueſtigādū.) Iteȝ inquirit de pmiſſione dina que fuit cā ſine qua nō.23.diſt. ibi. (P̄. queri ſolet ꝛc̄.) Prima in duas. In p̄ma determinat modū ꝛ ordinē tētatiōis. In 2ª ex mō tētatiōis cōcludit grauitatē culpe ibi. (Porro ſciēdū eſt duas eē ſpēs tētatiōis.) ¶ Circa p̄mū tria facit. Primo oñdit motiuū ad tentādū. Scd̄o tentatiōis ordinē ibi. (Uñ ꝛ mulierē tentauit.) Tertio tētationis formā ibi. (Tentatio aūt eſt.) ¶ Cira ſcd̄ȝ duo facit. Primo oñdit q̄re per mulierē virū tentare voluit. Secundo q̄re mulierē p ſerpētē ibi. (Sȝ q2 illi p violētiā ꝛc̄.) ¶ Circa qō duo facit. Primo aſſignat dicti rōnē. Scd̄o remouet duas dubitatiōes: vnā ibi. (Ideoq ſerpens dict⁹ ꝛc̄.) Alterā ibi. (Hic queri ſolet quare mlier.) ¶ Circa tertiuȝ tria facit. Primo oſtēdit aſtutiaȝ tentātis iueſtigādo cōditionē tētati. Scd̄o perſuaſionē ſui ꝓpoſiti ibi. (Qui ad perſuaſionē ſuā ꝛc̄.) (Porro ſciēdum eſt ꝛc̄.) Hic ex ipſa tentatiōe oſtēdit modū culpe. Et circa h tria facit. Primo diſtinguit tētatiōis modos: ꝛ quis eorū ſit grauior: q2 ille qui eſt a carne. Scd̄o oſtēdit ꝙ p̄ncipiū Ade grauitatē quādaȝ hȝ: q2 tm̄ exteriori tentatiōe pulſatus cecidit: ꝛ tamē remiſſibile eſt: q2 per aliuȝ tentatus fuit ibi. (Homo ḡ qui ſolo exteriori.) Tertio remouet quaſdā dubitatiōes ibi. (Illō ēt notādū ꝛc̄.) ¶ Circa ſcd̄m duo facit. Primo ponit rōnē quā p̄ncipal̄r itēdit q̄re peccatū hois ſit remiſſibile: ex predictis deductā. Scd̄o adiungit quādā aliā ibi. (P̄. angelica natura ꝛc̄.) ¶ Circa tertiū duo facit ſm̄ duas q̄ōnes q̄s mouet q̄ p ſe in lr̄a patēt. Scd̄a icipit ibi. (Et q̄rit̄ quomodo loqui potuit.)

¶ Queſtio I.

HIc ē duplex qō. Prima de tentatiōe in cōmuni. Secūda de tentatiōe p̄moꝝ parētū. ¶ Circa p̄mū querūtur tria. Primo cuius ſit tentare. Scd̄o vtruȝ ois tētatio paſſiue accepta cū peccato ſit. Tertio vtrū tētatio ſit appetenda.

¶ Utrum deus tentet aliquē. I.

CIrca primum ſic ꝓcedit̄. Uidetur ꝙ dei nō ſit tētare. Tētatio.n. eſt ad ſumēdū expimētū alicui⁹ qō neſcit̄: ſȝ de⁹ nihil ignorat. ḡ tētare ſibi nō cōpetit. Itē videt̄ ꝙ nec demoni. Intētio.n. demonis eſt ad fallēdū: ſȝ tētatoris inq̄tū h⁹ nō eſt fallere: ſȝ experiri. ḡ demonis ꝓpe offm̄ nō ē tētare. Item videt̄ ꝙ nec carni cōicat. Caro.n. cognitiōis pticeps eē nō pōt: ſȝ ꝛ ei qō nō cognoſcit nō ꝯuenit expiri vel tētare. ḡ nullus ꝓprie ad peccādū a carne tentat̄. Itē vr̄ ꝙ nec a mūdo. Nullus enī tētat eū quē abiectū reputat: q2 tētatio de dubijs fit: ſȝ mūdus ſctōs q̄ſi abiectos reputat. ḡ mundus non tentat eos. ¶ P̄. p̄ma Theſ.3.dr̄. Ne forte tentauerit vos is q tentat .ſ. ſolus dyabolus cuius offm̄ ē tentare. ḡ videt̄ ꝙ nec mū-

dus nec caro nec ēt deus tentat.

Sʒ contra ē qđ dr̄ Gen̄.zz. Tētauit deus Abraā ⁊c̄. ¶ Itē Jac.z.dr̄. Unuſqſqʒ tētaṫ a ꝯcupiſcētia ſua. cōcupiſcētia autē eſt pctm̄ qđ in carne habitat. ḡ eſt aliqua tentatio a carne.

Reſpōdeo dōm ꝙ ad perfectā rōnē tētationis tria cōcurrunt. Pⁱo vt ꝑ tētationē alicuius dubij cognitio accipiaṫ. Scđo vt ħ ſit ītentū ab eo q̄ tētat. Tertio vt ipſemet q̄ tētat cognitionē illius rei accipere velit. ⁊ ſm̄ hūc modū inueniṫ tentatio in hoībus ſʒ ꝙ hō hominē tentat vt experimētū ſumat ſcie vel alteriꝰ qđ in ipō eſt. Alia vero dr̄ tētatio in qua ſaluanṫ duo ex his. ſ. manifeſtatio ignoti: ⁊ ītentio eius: ⁊ ħ modo tētare dr̄ deꝰ: vt pʒ in tētatiōe abraē. ꝑceptū eni de imolatiōe filij tentatio eiꝰ dr̄: q̄ꝛ ꝑ ħ manifeſtabaṫ qualis eēt in obediētia ⁊ fide. Hāc ēt manifeſtationē deus ītendebat: ſʒ tertiū ꝑdictoꝝ huic tentationi defuit: nō eni ad ħ tentauit deus abraā vt fidei eiꝰ cognitionē acciperet: quā ꝑus ſciebat: ſʒ vt alijs manifeſta eſſet in exemplū. Alia vō tētatio eſt in qua ſaluaṫ vnuʒ tm̄ dictoꝝ. ſ. manifeſtatio tentati: ⁊ ſic dr̄ caro tentare vel mūdus: q̄ꝛ in his cognoſciṫ manifeſte v̄tus vel īfirmitas mentis: ſic̄ in bello cognoſciṫ v̄tꝰ militis: q̄uis hoſtes nō impugnent vt cognoſcāt: ſʒ vt vincant. vñ ipſa īpugnatio v̄tutis tentatio dr̄. ħ aūt eſt vel a ꝑncipio ītrinſeco. ſ. ex corruptione carnis: ⁊ ſic dr̄ tentatio a carne. vl̄ a ꝑncipio extrinſeco. ⁊ ħ dupl̄r: q̄ꝛ illud qđ exterius eſt vl̄ īpugnat ꝑ modū obti: ⁊ ſic eſt tētatio a mūdo cuiꝰ rebꝰ corda hoīum alliciunṫ ad peccādū: vl̄ ꝑ modū agētis q̄ trahit ad pctm̄ ꝑſuadēdo terrendo blandiēdo: ⁊ ſic de alijs: ⁊ ſic dr̄ eſſe tētatio ab hoſte. ſ. dyabolo: ⁊ ab his qui ſunt membra eius.

Ad primum ḡ dōʒ: ꝙ deus nō tentat vt ſibi aliqđ ignotū manifeſtuʒ fiat: ſʒ vt alijs manifeſteṫ: vt dictū eſt. ¶ Ad ſcđm dōm: ꝙ in tētatiōe demonis eſt duplex finis. Unꝰ vltimꝰ. ſ. īducere ad pctm̄: ⁊ q̄tuʒ ad ħ hʒ rōnē tētatiōis ſm̄ ꝙ q̄libet īpugnatio dr̄ tentatio. Alius eſt finis ꝓximus. ſ. expiri ad qđ vitiū quiſqʒ maxime ꝓnus eſt: vt ad illđ īpugnādo trahat: ⁊ ſic ſaluaṫ ibi rō tentatiōis q̄tū ad ꝑmū moduʒ. vñ Hugo de ſcō victore. diffiniēs dyaboli tentationē dicit ſic. Tētare ē callide expiri: ⁊ ante violentā īpulſionē q̄ſi quibuſdā blādis conatibus ꝓbare. ¶ Ad 3ᵐ ⁊ 4ᵐ pʒ ſolō ꝑ illud qđ iam ſupra dictū eſt: q̄ꝛ nō ſaluaṫ ibi tētatio ſm̄ ꝙ īcludit oīa tria ꝑdicta. ¶ Ad q̄ntū dōm: ꝙ ſolus dyabolus dr̄ tentare: nō q̄ꝛ ipē ſit ſemꝑ īmediatus tentator: ſʒ q̄ꝛ ipſe ꝑmo tētauit hoīem ex qua tētatiōe parata eſt alijs tentātibus via. Uel al̄r dōm ꝙ dyabolus ſolus dr̄ tētare: q̄ꝛ illi ſoli ⁊ mēbris eius cōuenit īpugnare virtutē cū ītētione occidendi hoīeʒ ꝑ pctm̄: ħ auteʒ caro nō ītendit: ſʒ delectabili cognito perfrui: vel quia ipſe vtitur rebus mundi ⁊ carne: ſicut inſtrumentis ad tentandum hominem.

¶ Utrū tentatio a dyabolo ſit pctm̄. II.

Ad ſecundū ſic ꝓcediṫ. Videṫ ꝙ tentatio q̄ ē ab hoſte etiā ſit peccatū. Poteſtas eni minor nō pōt ītentionē poteſtatis maioris repellere: ſʒ ptās demonis ē maior q̄ ptās hoīs: vt dr̄ Job.40. Nō eſt ptās ſuꝑ terrā que ei. po. cō. ḡ cuʒ ītētio demonis ſit vt īducat hoīes ad peccādū: vr̄ ꝙ hō ſemꝑ qn̄ ab eo tentaṫ peccet. ¶ P̄. cū violētia excuſet pctm̄: vbi eſt maior violētia ibi minus peccatuʒ: ſʒ ſic̄ in l̄ra dr̄ grauior tētatio q̄ ē a carne q̄ ab hoſte. ḡ cū illa q̄ eſt a carne ſit pctm̄ vt in l̄ra dr̄ multo amplius illa q̄ eſt ab hoſte peccatū erit. ¶ P̄. illud qđ vitari non pōt non eſt in ptāte nr̄a: ſed q̄diu in hac mortali vita viuimus nō oīno tentationē carnis vitare poſſumus. ḡ nō eſt in ptāte noſtra: ⁊ tamē peccatū eſt. ḡ ⁊ tētatio q̄ eſt ab hoſte: q̄uis in ptāte noſtra: nō ſit peccatū erit: cū in idē illicituʒ tēdat. ¶ P̄. dyabolus tentare nō pōt niſi aliquid in hoīeʒ imprimēdo: ſʒ cum ipſe ſit pater inīq̄tatis ⁊ mēdacij. Jo. 8°. Ipſe eſt mendax: ⁊ pater eius īpreſſuʒ ab eo nō pōt eē niſi peccatū. ḡ videṫ ꝙ ſemꝑ qn̄ tentat in hoīem peccatū imprimat. ¶ P̄. motus vis cōcupiſcibilis in illicituʒ tendēs tētatio carnis eſt que peccatū in l̄ra dr̄: ſʒ vis cōcupiſcibilis cuʒ ſit affixa organo corporali: cogi pōt ⁊ īmutari per īmutationē organi. ḡ videṫ ꝙ demon tētādo nos poſſit facere in nobis peccatū eē: ⁊ ita tentatio que eſt tm̄ ab hoſte peccatū erit.

Cōtra vt dr̄ Mat.4. Xp̄s a dyabolo tētatus fuit: ſʒ in eo locꝰ peccati nō fuit. vñ ipſe dicit Jo.14. Venit ꝑnceps mundi huius ⁊c̄. ḡ nō oīs tentatio que eſt ab hoſte peccatū eſt. ¶ P̄. vt Augu. dicit: nullus peccat in eo qđ vitare nō poteſt: ſʒ hō nullo mō vitare pōt quin hoſtis euʒ tentet. ḡ tentatio que eſt ab hoſte nō eſt peccatū.

Reſpondeo dōm: ꝙ peccatum vnius nō cōſiſtit in actu alterius: ſʒ in actu ꝓprio put dr̄ Ezech.18°. Aīa que peccauerit ipſa morieṫ. In tētatiōe aūt carnis ipſe appetitus illicitus ſm̄ queʒ aliquis tētari dr̄ eſt actus eiꝰ qui tentaṫ: nō enim ſola caro cōcupiſcit: ſʒ cōiunctū: ⁊ iō talis tētatio ē pctm̄ in eo q̄ tentaṫ. tentatio aūt que eſt a mūdo vel ab hoſte eſt a ꝑncipio extrinſeco. vñ actꝰ nō pertinet ad tētatū: ſʒ paſſio tm̄. ⁊ ꝓpter ħ nō eſt pctm̄ in tali tentatione niſi per delectationē cōſenſus: q̄ꝛ tunc tentatus incipit cooperari tentanti.

Ad primuʒ ḡ dōm: ꝙ q̄uis ptās demōis ſit ſimpl̄r maior q̄ poteſtas hoīs: tm̄ q̄tuʒ ad aliquid nō eſt maior. ſ. q̄tū ad actus li. ar. qui cogi nō poſſunt: q̄ꝛ hoꝝ actū ipſe hō dn̄s eſt: ⁊ nō demon: ⁊ iō pōt hō tētationi eius reſiſtere. ¶ Ad zᵐ dōʒ: ꝙ tētatio carnis ꝑ tanto dr̄ eē grauior: q̄ꝛ eſt ipſi tētato ꝓximior ſʒ ꝙ ꝑ eaʒ quodāmō in diuerſa deſideria diuidiṫ īterioris ⁊ exterioris hoīs: nec tm̄ eſt ibi violētia abſoluta: q̄ꝛ īterior hō nō cogiṫ ſeq̄ motū exterioris hoīs. vñ adhuc remanet rō pcti: ⁊ magis q̄ in tētatiōe hoſtis ſʒ ꝙ ipm̄ deſideriū eſt actꝰ ipſiꝰ tētati: ⁊ quodāmodo in ptāte eius. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ q̄uis hō nō poſſit vitare pctm̄ tētationē carnis: ita ꝙ nullā hēat ꝑt tm̄ vitare hāc vel illā ſingulariter: ⁊ ita quodāmō ē in ptāte eiꝰ: ſʒ tētatio q̄ eſt ab hoſte nullo mō. ¶ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ demon poteſtatē hʒ īprimēdi in imaginationē vel repn̄tādo aliq̄ ſenſibilia exteriꝰ vel ēt turbādo imaginē īterius: ⁊ quō hoc ſit ſupra in tractatu de angelis dictum ē. ⁊ iō ſm̄ ꝙ hoc modo īprimit in nos tētare dr̄. ħ aūt īpreſſio ad ħ nō hʒ rōnē pcti. cū nō ſit in appetitu: ſʒ ī appꝛehēſiōe tātū: ſʒ ē tēdēs in peccatū q̄tū eſt de rōne tētantis. ¶ Ad 5ᵐ dōʒ ꝙ motꝰ vis cōcupiſcibilis pōt dupl̄r īſurgere. vel ex q̄litate organi: ſic̄ calefacto corꝑe īſurgit motꝰ libidinis ſine aliq̄ imagine: ⁊ ille motꝰ ē pure nālis nec rōnē pcti hn̄s: ⁊ ad hoc pōt v̄tꝰ demonis ex ptāte ſue nāe q̄ in trāſmutatiōeʒ corꝑaliū ꝑt niſi v̄tute dīna cohibeaṫ. Aliꝰ motꝰ ꝯcupiſcibilis ē q̄ īſurgit ex appꝛhēſiōe delectabilis: ⁊ ex ꝑte illa appetitꝰ cōcupiſcibilis hʒ quādā libertatē: ad minꝰ ī hoīe: ſʒ ꝙ pōt obedire īperio rōnis ꝓhibētis: ⁊ ſic in ꝯcupiſcibili pōt eē peccatū: ſʒ hunc motū dyabolus extorquere nō pōt.

¶ Utruʒ tentatio ſit appetēda. III.

Ad tertiuʒ ſic ꝓcediṫ. Videṫ ꝙ tentatio ſit appetēda. Pⁱo per hoc qđ dr̄ Ja. ꝑ. Oē gaudiū exi. ⁊c̄. ſʒ illđ đ quo gaudēdū ē qn̄ hr̄ ē appetēdū cū nō hr̄. ergo tentatio ē appetēda. ¶ P̄. illđ in q̄ manifeſtaṫ bonū alicuiꝰ ē appetēdū: ſʒ v̄tꝰ mētis in tentatiōibꝰ oſtēdiṫ: ⁊ ibi quodāmō refloret. ergo idē qđ ꝑus. ¶ P̄. illud qđ ē mā ⁊ organū v̄tutis ē appetēdū: ſʒ ſic̄ dic̄ Aug. tētatio cui nō cōſentiṫ: ē mā exercēde v̄tutis. ergo eſt appetēda. ¶ P̄. illud ſine quo nō pōt ꝑueniri ad regnū ē ſtudio appetēdū: ſʒ tentatio ē hꝰ: q̄ꝛ nō coronabiṫ niſi q̄ legittime certauerit. ſcđe Thi. z°. Certamē aūt ſpūale ſine tētatiōe nō ē. ḡ tētatio eſt appetēda. ¶ P̄. vt ſcribiṫ. zᵉ Cor. iz. Paulus petiuit ſtimuli carnis a ſe remoueri ꝑ quē carnis tētatio ītell̄r: ſʒ ibi dic̄ gloſa ꝙ ipſe hoc petēs neſciuit q̄d peteret. ḡ videṫ ꝙ nō eſt deſiderandū extra tentationē eē.

Sed contra. Illud qđ debemus orare debemꝰ deſiderare: ſʒ dn̄s Matth.6. docet nos orare dicēs. Et ne nos inducas in tētationē. ḡ debemꝰ deſiderare tētatiōes a nobis remoueri. ¶ P̄. ſic̄ voluntas nr̄a dʒ dīne volūtati eē cōformis: ita a voluntate hoſtis dʒ eſſe diſcordās: ſʒ hoſtis vult ⁊ petit nos tētare: vt hr̄ Luce. zz. Ecce ſathan expetiuit vos ⁊c̄. ḡ tētatiōeʒ velle nō debemꝰ.

Reſpondeo dōʒ: ꝙ cū bonū ſit obʒ volūtatis ⁊ deſiderij eo mō aliq̄d eſt adamādū quo ē bonū. Inter bona aūt īueniṫ aliq̄d qđ eſt bonū ſimpl̄r: et ꝑ ſe: ſic̄ bona honeſta q̄ tāq̄ fines appetuntur ſui gr̄a: ⁊ ſi in aliud ducāt: q̄ꝛ in oībus honeſtis vtilitas honeſtati coincidit niſi in vltimo: qđ eſt finis finiū: qđ ꝑꝑ ſe tm̄ appetendū eſt. aliq̄d tm̄ eſt qđ in ſe bonitatē hʒ: nō tm̄ appetiṫ: ſi abſolute ꝯſidereṫ: ſʒ ex ordine ad finē bonitatē quādā ſortiṫ que vtilitas noīatur. ⁊ hec ſunt tm̄ ꝑꝑ aliud appetēda vt ſectio mēbri ꝑꝑ ſanitatē ⁊ hꝰ. Sʒ ſciēdū ꝙ ad finē aliquē conſequēdū ꝯtingit aliq̄d dupl̄r ordinari ꝑ ſe. ſ. ⁊ ꝑ accidens. ꝑ ſe dico ꝙ q̄tū ē in ſe: in finē debitū ductiuū ē. ꝑ accn̄s aūt qđ q̄tū in ſe eſt in aliud duceret: ſʒ ex cōcurſu alteriꝰ cauſe ducaṫ ad finē ipm̄: ſic̄ q̄ comedit venenū: vt moriaṫ: ⁊ cōtingit ex ħ ſanitas. Cū ḡ cā ꝑ accn̄s nō ſit ꝓportionata ad effectū ſʒ ſolū cā ꝑ ſe ex ordine ad finē q̄ eſt ꝑ accidēs nō erit dōm aliq̄d bonū vel appetibile ſimpl̄r acceptū: ſʒ ſolū cōcurrentibus oībus q̄ ad hūc effectū determināt. Dico ḡ ꝙ tētatio ꝑ ſe ordinata eſt ad hoīs ꝑditionē: ad ſalutē vō nō ordinaṫ niſi ꝑ accn̄s. ſ. ex ħ ꝙ vinciṫ per auxiliū gr̄e dīne: ⁊ iō tētari ſimpl̄r nō eſt appetēdū: ſʒ tētari ⁊ vincere ſil̄ acceptū appetendū eſt: ſʒ q̄ꝛ ꝑꝑ nr̄am fragilitatē victoria nimis dubia ē: iō ſecurius fugitur q̄ queratur.

Ad primum ḡ dōm: ꝙ btūs Jaco. loq̄tur de tentatiōe tribulationū ad quarū patiētiā hortaṫ: vt īter eas equanimitatē ⁊ gaudiū mētis ſeruēt: nō. n. al̄r eas vincere pn̄t niſi ꝑ patiētiā. vñ ipm̄ gaudiū victoria q̄dā ē. qđ q̄dē eſt nō de tētatiōibꝰ ſm̄ ſe: ſʒ de patiētia q̄ tētationē vincit. ¶ Ad zᵐ dōʒ: ꝙ in tētatiōibꝰ non relucet bonū hoīs niſi ꝑſuppoſito quodaʒ alio. ſ. eaꝝ victoria cū q̄ appetēde ſunt. ¶ Ad 3ᵐ dōʒ: ꝙ nō ſunt mā v̄tutis tāq̄ ꝑ ſe ad v̄tutē ordinate: ſʒ ꝑ accidēs tm̄. ¶ Ad 4ᵐ dōʒ: ꝙ tentatiōes nō ſunt nec̄ie vt ꝑueniaṫ ad regnū: niſi nec̄itate cōditionata: ſic. ſ. vt ſi tētatiōes aduenient nō veniaṫ ad regnū niſi vincanṫ: ſʒ tētatiōes aduenire nō ē nec̄iuʒ abſolute niſi ſʒ corruptionē ſtatꝰ ꝑn̄tis ex q̄ ſeq̄ṫ pugna carnis aduerſus ſpm̄ q̄ tētatio dr̄. ¶ Ad 5ᵐ dōʒ: ꝙ Paulus petēs a ſe ſtimulū carnis remoueri recte petijt hita ꝯſideratiōe ipſiꝰ ſtimuli abſolute: ſʒ q̄ꝛ ꝯſiderato euētu pugne in q̄ victor futurus erat remotio ſtimuli nō ſibi expediebat: q̄ tm̄ euētus ſibi certus nō erat: ꝓ tāto dr̄ neſciſſe quid peteret. vñ certificatus de victoria v̄bo dn̄i dicentis: ſufficit tibi gratia mea: (patiēter ſtimulum ſuſtinuit. ¶ Qō. II.

Deinde q̄riṫ ſpāl̄r đ tētatiōe ꝑmoꝝ parētū. Et circa ħ q̄rūṫ .3. Pⁱo de ꝓgreſſu tētatiōis. z° đ q̄titate pcti tētationē ſeq̄ntis. 3° vtꝝ adā potuerit peccare venial̄r an̄q̄ mortal̄r.

¶ Utꝝ dyabolꝰ ex inuidia ⁊ ī forma ſpētꝭ tētauerit euā. I.

Ad primuʒ ſic ꝓcediṫ. Videtur nō fuiſſe talis tētatiōis ꝓgreſſus q̄lis in l̄ra deſcribiṫ. Inuidia eni reſpcū ſuꝑioris ē. vñ dr̄ Job.5. Paruulū occidit inuidia: ſʒ Adā nō erat ſuꝑior demone ad minꝰ reputatiōe demonis q̄ fuit ſuꝑbiſſimus. ḡ nō ē ex inuidia ſtimulatꝰ ad tētādū. ¶ P̄. in ꝑ ſtatu aīa corꝑi oīo imꝑabat. ḡ diuerſitas q̄ erat ex ꝑte corꝑis nullo mō ī aīaʒ redūdabat: ſʒ mlier differebat a viro ſʒ corporis diſpōnē. vñ phs in. io. meta. dicit ꝙ mas ⁊ femina differūt dn̄tijs mālibꝰ. ḡ tūc tꝑis nō oportebat ꝙ femina eſſet minꝰ ſapiēs vel fortis q̄ vir: ⁊ ita nulla rō vr̄ q̄re ꝑ mulierē ad viꝝ tētādo trāſierit. ¶ P̄. tentatio eſt aſſimilatio boni ad fallēdū: vt Caſſi. ſupra ꝑs dic̄. Si ḡ iniquus ꝑſuaſor tentare hoīem diſponebat formā boni ꝑſuaſoris. ſ. angeli aſſumere debuit. ¶ Si dicaṫ ꝙ nō fuit ꝑmiſſus ne hō q̄ſi violenter decipereṫ. ¶ Cōtra. Ad piū cuſtodem ꝑtinet mag̃ īfirmis maioris defenſiōis auxiliū exhibere. cū ḡ poſt peccatū qn̄ nā humana eſt īfirmior nō cohibeaṫ ſathanas q̄n in angelū lucis ſe trāſformet: vt dr̄. zᵉ Cor. io. Multo minꝰ tūc cohiberi debuit. ¶ P̄. cōſideratio ꝑcepti in actu a pctō retrahit: ⁊ ſic tētatiōis effectū īpedit. ſi ḡ tētator ad trahendū in peccatū venerat: videṫ ꝙ icōueniēter mulierē in memoriam precepti adduxerit.

Sed contra eſt qđ dr̄ Sap̄.3°. Inuidia dyaboli ⁊c̄. Et ita vr̄ ꝙ ex inuidia dyabolus cōmotus fuerit ad tētādū. ¶ P̄. vt Aug. dicit ordo tētatiōis interioris q̄ in nobis nūc agitur ꝑſentat ordinē tentatiōis in ꝑmis parētibus ſeruatū: ſʒ in nobis tētatio a ſenſualitate īcipit: ⁊ ꝑ īferiorē rōnē in ſuꝑiorē ꝓduciṫ. cuʒ ḡ ſenſualitas ſerpētē repn̄tet: ⁊ īferior rō mulierem: ⁊ ſuꝑior virū: videtur ꝙ decentiſſimus fuit talis ordo tētationis in ꝑmo pctō vt in eo poſſit pctōꝝ ſeq̄ntiū ſimilitudo oſtendi.

Reſpondeo dōʒ: ꝙ ſic̄ magr̄ dixit. 7. diſ. demones q̄dā pn̄t ꝑ nāe ſue ptāteʒ q̄ nō pn̄t ꝑꝑ dei vel angeloꝝ cohibitionē: ita ēt ⁊ eoꝝ aſtutia ītellectus ⁊ neq̄tia volūtatis in multis īpediṫ: vt nō faciant oē qđ volūt: ēt qđ ad fineʒ ſue intentiōis cōueniens aſtute vidēt. vñ in tentatiōe ꝑmoꝝ parentū dyabolus aliq̄d fecit qđ voluit vt. ſ. a muliere tentatiōeʒ īciperet: ⁊ vt aliena forma venire. ꝙ autem in forma ſerpētis veniret: nō ſponte elegit: ſed ex permiſſione dīna: que cum alias ſpēs in q̄bus magis poſſet latere aſſumere ꝓhibebat: vt in l̄ra dr̄.

Ad primuʒ ḡ dōʒ: ꝙ dyabolus hoī inuidebat quē ſibi ſuꝑioreʒ futurum putabat ſi illuc aſcenderet. vñ ipſe deſcēderat: ⁊ in ħ ipſo iaʒ ſuꝑiorē ꝙ ad bonū illud habēdū paratus erat hō: qđ ipſe demon in ꝑpetuuʒ amiſerat: nec in ħ aliq̄d eiꝰ ſuꝑbie derogaṫ: q̄ꝛ ſuꝑbia potius eſt in appetitu excellētie q̄ in extimatione niſi ꝓut extimatio ex appetitu excellētie naſciṫ q̄ ocl̄os mētis claudit. Uñ ſuꝑbi freq̄nter alios ſe ſuꝑiores in ml̄tis extimant q̄ tm̄ ml̄ta ſibi magis digna eē cogitāt ꝑꝑ alia bona in q̄bus alios excedere videnṫ: ⁊ iō ex ipſa ſuꝑbia inuidie zelus oriṫ. Uñ dic̄ Aug. ii. ſuꝑ Gen̄. amādo q̄ſqʒ excellētiā ſuā vel paribꝰ inuidet ꝙ ei coequanṫ. vel inferioribꝰ ne ſibi coequenṫ vel ſuꝑioribus ꝙ ei nō coequenṫ. ¶ Ad zᵐ dōʒ: ꝙ alia eſt obediētia corꝑis ad aīaʒ in ꝑ ſtatu ⁊ alia in vltimo. In ꝑ. n. ſtatu ſic erat ſubm̄ corꝑꝰ aīe vt nihil in corꝑe ꝯtingere poſſet qđ ꝯ bonū aīe foret vel q̄tū ad eſſe: vel q̄tū ad ꝑōneʒ nec tm̄ remouebaṫ q̄n ēt tūc ſm̄ diuerſitatē corpoꝝ diuerſa fuiſſet dignitas aīaꝝ: cuʒ oporteat aīe ad corꝑꝰ ꝓportionē eē vt forme ad māʒ: ⁊ motoris ad motū: ⁊ iō mlier etiaʒ q̄tū ad aīaʒ viro imꝑfectior erat. In vltimo vō ſtatu talis erit ſubio: vt etiā q̄litas corꝑis ſequaṫ v̄tutē mētis. vñ ſm̄ diuerſitatē meritoꝝ erit aīa vnius alia dignior: ⁊ corꝑꝰ glorioſius. vñ nō erit dr̄ia ꝑꝑ ſexū diuerſuʒ. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ ſic̄ in l̄ra dr̄ aliā ſpēʒ in qua appareret: ⁊ ꝑcipue boni angeli libenter elegiſſet: ſʒ permiſſus non fuit. ¶ Ad quartū dicenduʒ: ꝙ q̄uis homo in ꝑmo ſtatu eſſet fortior: tamē poſt pctm̄ factus eſt cautior ꝑ experiētiā mali. vñ fraudibꝰ hoſtis quas quottidie experiṫ meliꝰ reſiſtere nouit. vel q̄ꝛ in

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

penam peccati ħ cõſecutum eſt: vt hõ qui dyabolo ſe ſponte ſubiecit: violẽtius ab eo impugnet̃. ¶ Ad q̃ntũ dõm: ꝙ ſm pħm in 3° ⁊ in 7° ethic. omnis malus quodãmodo ignorans eſt. oꝫ enĩ ꝙ exiſtimatio rõnis in peccãte corrumpat̃ qui malũ ꝓ bono eligit. Hoc aũt cõtingit dupl'r. vel in vl'i. vel in particulari rectã aũt extimationẽ in particulari corrumpit delectatio: vt phs in 6° ethic. dicit. ⁊ etiã alie paſſiones que tũc ineẽ homini nõ poterãt p̃ter regulã rõnis: ⁊ iõ oportuit vt in vl'i extimatio corrumperet̃: ⁊ iõ p̃ceptum ad memoriã reduxit tentator: vt extimationẽ rectã falſis ſuaſionibus corrumperet: ⁊ ſic ad peccãdũ inclinaret. ¶ Uel dõm: vt dicit Aug. ii°. ſuper Gen̄. Jõ p̄us iterrogauit ſerpẽs ⁊ reſpõdet ħ mulier: vt p̄uaricatiõe eſſet inexcuſabilis: nec vllo modo dici poſſet illud qđ p̃ceperat deus oblitã fuiſſe mulierẽ: q̃ꝫ ⁊ obliuio p̃cepti maxime vnius ⁊ tã nec̃ij ad maximã culpã damnabilis negligẽtie ꝑtineret. verꝝ tamẽ euidẽtior eius tranſgreſſio eſt cũ memorie retinet̃: ⁊ tanq̃ꝫ in illo deus aſſiſtens preſenſq̃ꝫ cõtẽnitur.

¶ Utrũ pctm̄ ade fuerit grauiꝰ oibꝰ alijs pctis. II.

Ad ſecundũ ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ peccatũ ade grauiꝰ fuerit oibus alijs pctis: q2 ſic̃ dicit Augu. in libꝰ de ciui. dei. Magna ẽ enĩ in peccãdo iniq̃tas: cui tãta eſt in nõ peccãdo facultas: ſꝫ Adam faciliꝰ potuit vitare pctm̄ q̃ꝫ aliq̃s ſequẽtiũ. g° ipſe grauius peccauit. ¶ P̃. Aug. dicit ꝙ ex hoc aliq̃d eſt malũ: q2 adimit bonuꝫ: ſꝫ pctm̄ p̄mi hois plus de bono ademit: totã naturã humanã corrumpẽs: q̃ꝫ aliquod pctõꝝ ſeq̃ntiũ. g° peius alijs fuit. ¶ P̃. maiori culpe maior pena debet̃: ſꝫ pctm̄ ade grauiſſime punitũ fuit a deo: q2 ad oẽs poſteros eius pena extendi tur. g° grauius alijs fuit. ¶ P̃. videt̃ ꝙ ẽt irremiſſibile fuerit: q2 bonũ gratie excedit bonũ nature: angelus autẽ ꝑ peccatũ a ſtatu nãliũ tm̄ cecidit ſm opinionẽ illoꝝ qui dicunt eos in nãlibus tm̄ creatos: homo aũt etiã a ſtatu gratie cecidit. Cũ g° tantũ caſus ſit grauior q̃ꝫtũ gradus ſit altior: videtur ꝙ irremiſſibiliꝰ fuerit peccatũ ade q̃ꝫ etiã demonis. ¶ P̃. bonũ eſt potius q̃ꝫ malũ: ſꝫ adam ꝑ peccatuꝫ totã naturã humanã corrupit: q2 in eo original'r erat. ſi g° penitere potuiſſet: ⁊ ſic remediũ peccati ſui hr̃e videt̃ ꝙ totaꝫ nãm humana reintegrare potuiſſet: quod falſuꝫ eſt: q2 ħ ſolus filius dei potuit. ergo idem quod p̄us.

Cõtra Jllud qđ hꝫ plures rõnes mali: magis eſt malũ: ſꝫ adam peccauit faciẽdo illud qđ erat malũ ſolum: q2 ꝓhibitũ: multi aũt peccãt faciẽdo illud qđ eſt vtroq̃ꝫ modo malũ ⁊ ſm ſe: ⁊ q2 ꝓhibitũ. g° videt̃ ꝙ multoꝝ peccata grauiora ſint peccato ade. ¶ P̃. peccatũ qđ eſt ex certa malitia grauius eſt pctõ quod eſt ꝑ ignorãtiã: ſꝫ peccatũ p̄mũ hois fuit quodã modo per ignorantiam: vt infra patebit. ergo videtur ꝙ eo m'lta grauiora ſint: que ex certa malitia generantur.

Reſpõdeo dõm: ꝙ in peccato poſſunt multa cõſiderari: ex q̃bus peccatũ grauitatẽ trahere poteſt: ⁊ contingit ꝙ illud peccatum quod ſm vnuꝫ eſt grauius ſm aliud leuius inueniatur: illud tamẽ ſimpl'r grauiꝰ conſiderandum eſt: quod ſm plura ⁊ potentiora grauius inuenitur: ⁊ precipue ſm ſpẽm peccati: q2 q̃ꝫtitas conſequens ſpẽm peccati eſt pctõ eſſentialior q̃ꝫ que circunſtãtias peccati ſeq̃tur. Scdm ħ g° dõm ꝙ peccatuꝫ ade q̃ꝫtum ad hoc grauius alijs fuit ꝙ minori tentatiõe pulſatus cecidit: ⁊ ꝙ facilius reſiſtere potuiſſet: ſꝫ q̃ꝫtum ad ſpẽm peccati: ⁊ q̃ꝫtũ ad alias circunſtãtias: que peccatuꝫ magis exaggerãt: multa grauiora pctã ſunt ſecuta.

Et per hoc patet rn̄ſio ad p̄muꝫ. ¶ Ad ſecundum dõm: ꝙ hoc fuit per accidẽs ꝙ maioreꝫ leſionẽ intulit: ex hoc ꝙ .ſ. naturã itegrã inuenit. vn̄ nõ ſeq̃tur ꝙ grauius ceteris fuerit: q2 hoc idẽ etiaꝫ ſequẽtia peccata feciſſent ſi talem naturam inueniſſent. ſicut ⁊ ſm peccatũ mortale g̃ram non priuat: q2 eam nõ inuenit: ſed p̄uaret ſi iueniret. ¶ Ad 3m dõm: ꝙ pena peccati Ade dupl'r dicit̃. vna q̃ debet̃ ſibi inq̃ꝫtũ eſt quoddã ſingulare peccatũ ⁊ ꝑſonale: ⁊ ſic multis alijs pctis grauior pena debita fuit. Alia q̃ debet̃ ſibi idirecte rõne iſectionis originalis pcti ex ipſo create: ⁊ ſic maxima pena ip̄m p̄mũ peccatũ ſecuta eſt: ſꝫ grauitas huius pene non commenſurat̃ quantitati p̄mi pcti: vt fuit qđdã ꝑſonale peccatuꝫ: ſꝫ ſm ꝙ corrũpit nãm. ¶ Ad quartũ dõꝫ: ꝙ q̃ꝫuis gratia excedat nãm: tm̄ q2 potẽtia nãlis eſt q̃ ſubam actus adminiſtrat: q̃ ex g̃ra informat̃: iõ defectus nãlis boni magis excuſat pcti actuꝫ q̃ꝫ etiã carentia g̃re. g̃ra enim nõ eleuat hoiem: vt ſtatim eliciat actũ itellectus deiformis qđ tamẽ angelus ex nã hꝫ: ⁊ iõ magis facit ad irremiſſibilitatẽ pcti ſuꝑioritas nature q̃ꝫ exceſſus g̃re. Cã tm̄ quare peccatum angeli eſt irremiſſibile ⁊ nõ peccatũ hois. ſupra: in tractatu de angelis dicta ẽ. ¶ Ad 5m dicendũ ꝙ ſicut homo ꝑ ſe g̃ram amittere põt: nec tamẽ ꝑ ſe põt g̃ram recuperate: q2 g̃ra virtutẽ nature excedit. ita etiã homo potuit itegritatẽ inocẽtie amittere q̃ cõditionẽ nature excedebat: vt dictũ ẽ: nec tamẽ potuit eaꝫ recuperare niſi ille qui ſupra naturã erat: nã g̃ra que poſtmodũ ade reddita credit̃ nõ niſi ad actus ꝑſonales ſe extẽdebat. vn̄ nãꝫ in illud qđ ſupra ſe eſt eleuare non poterat. ſ. in originalẽ iuſtitiam ⁊ impaſſibilitatẽ que ſupra conditionẽ p̄ncipioꝝ nature humane erat.

¶ Utrum adam in ſtatu inocentie potuerit peccare venialiter. III.

Ad tertiuꝫ ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ Adaꝫ in primo ſtatu venialiter peccare potuit. diſpoſitio enim p̄cedit ꝑfectionẽ: ſꝫ veniale eſt diſpoſitio ad mortale. g° videtur ꝙ p̄us venial'r q̃ꝫ mortal'r peccauerit. ¶ P̃. lib. ar. ſe hꝫ ad oppoſita: ⁊ p̄cipue ſi cõfirmatum nõ ſit: ſꝫ li. ar. hois in p̄mo ſtatu cõfirmatũ nõ erat. g° ſic̃ poterat nõ peccare venial'r. ita etiã poterat peccare venialiter. ¶ P̃. quicũq̃ꝫ põt id qđ plus ẽ poteſt illud qđ minus eſt: ſꝫ plus eſt peccare mortal'r q̃ꝫ venial'r. cum g° potuit peccare mortal'r potuit peccare venialiter. ¶ P̃. mortale peccatum magis repugnat rectitudini ⁊ gratie q̃ꝫ peccatũ veniale: ſꝫ rectitudo inocentie nõ impediebat q̃n mortal'r peccare poſſet. g° multo minus impediebat quinetiam venial'r peccaret. ¶ P̃. impoſſibile ẽ ꝙ aliquis credat vel extimet illud de cuius cõtrario certus eſt: ſꝫ adam vt dicit Augu. credidit peccatũ qđ ipſe cõmitteret veniale eẽ. g° ipſe neſciebat ſe nõ poſſe venial'r peccare: ſꝫ ſi nõ potuiſſet ſciuiſſet ſe nõ poſſe: q2 ħ nobilitatis in eo erat: ⁊ iconueniẽs ẽ nos hr̃e nobiliſſimos habitus ⁊ nos lateant vt philoſophus dicit in ſcdo poſterioꝝ. ergo adam venial'r peccare potuit. ¶ Si dicatur ꝙ nõ potuit peccare venialiter: q2 nõ poterant inferiores vires auerti niſi p̄us ratio ſuperior auerteretur. ¶ Cõtra in rõne ſuꝑiori nõ tãtũ ẽ peccatuꝫ mortale: ſꝫ ẽt veniale. ergo potuiſſet deordinatio aliqua in ſuꝑiori rõne fuiſſe ꝑ veniale pctm̄ ſicut ⁊ quãdo aliquis aliquẽ motum ifidelitatis ſentit.

Sꝫ contra peccatuꝫ veniale in nobis cauſatur ex ꝓnitate ad peccandum: ⁊ ex quadam ipulſione carnis corrupte: ſꝫ hoc totum ꝑ pctm̄ ſecutum eſt. ergo videtur ꝙ ante mortale peccatum veniale peccatuꝫ eẽ non potuit. ¶ P̃. paruum motiuũ nõ cõmouet magnã virtutẽ: ſꝫ veniale pctm̄ p̄uũ hꝫ motiuũ i q̃ appetitꝰ nõ vt in fine q̃ſcit. ergo cuꝫ v̄tus hũana in p̄mo ſtatu eẽt fortiſſima vr̃ ꝙ ꝑ veniale pctm̄ cõmoueri nõ poterat.

Reſpondeo dõm: ꝙ ſicut ſupra dictũ eſt talis erat p̄mi ſtatus rectitudo vt ſuꝑior ꝑs rationis deo ſubijceretur cui ſubijcerent̃ iferiores v̄res q̃bꝰ ſubijceret̃ corpus: ita ꝙ p̄ma ſubiectio erat cã ſcdẽ: ⁊ ſic deinceps. manẽte aũt cauſa maneret effectus. vn̄ ſic̃ q̃ꝫdiu hõ erat ſubditus deo nihil in corꝑis ꝑtibus ꝯtingere poterat ꝯ̄triũ aie: ita etiã nihil in viribus aie ꝯtingere poterat: qđ ſuꝑior rõ nõ ordinaret in deũ: qđ aũt in deũ recte ordinatũ eſt veniale pctm̄ nõ ẽ: ⁊ ita veniale pctm̄ in p̄mo ſtatu ꝯtingere nõ poterat: ſic̃ nec mors: niſi pꝰ ordo mẽtis ad deũ tolleretur: quod ſine pctõ mortali fieri non potuit.

Ad primum g° dõm: ꝙ duplex ẽ diſpoſitio. q̃dã eſt que neceſſaria eſt ad eẽ eiꝰ ad qđ diſponit: ⁊ ħ ſemꝑ p̄cedit illud ad qđ diſponit: ſic̃ calor formã ignis. q̃daꝫ v̄o diſpoſitio ordinatur ad facilitatẽ eius ad qđ diſponit qđ q̃dẽ ſine ea eẽ põt: ſꝫ nõ ita de facili: ſic̃ ꝙ ligna ꝑfundunt̃ oleo vt inflãment̃ citiꝰ: ⁊ ſic veniale pctm̄ eſt diſpoſitio ad mortale. ¶ Ad 2m dõm: ꝙ Adã in p̄mo ſtatu habebat li. ar. ad peccãdũ venial'r: ſꝫ ħ nõ poterat in actũ exire niſi p̄us peccaret mortal'r: ⁊ rõ huius dicta eſt. vel põt dici ꝙ comparãdo li. ar. ad obm̄ ſuũ cõfirmatũ nõ erat: ſꝫ cõparãdo vnũ ordinẽ ad aliuꝫ habebat quãdã ꝯfirmationẽ: vt .ſ. iferior ordo ſuꝑiorẽ iuiolabil'r ſequeret̃. ¶ Ad 3m dõꝫ ꝙ differt in potẽtijs actiuis ⁊ paſſiuis: q2 in potẽtijs actiuis qđ põt in plus etiaꝫ in minus põt: vt q̃ põt ferre. 100. lib. põt etiã ferre. 10. Jn potẽtijs aũt paſſiuis ẽ ecõuerſo: q̃ eniꝫ põt pati a paruo põt etiaꝫ pati a maiori: vt ſi aliq̃s põt vinci ab vno põt etiã vinci a duobus: ſꝫ nõ cõuertit̃: ⁊ talis potẽtia ẽ potẽtia peccãdi. qui enĩ peccat a pcti ſui cõcupiſcẽtia vincitur. ¶ Ad 4m dõꝫ: ꝙ rectitudo originalis iuſticie in tantũ repugnabat culpe mortali: vt ſimul cũ ea eẽ non poſſet: tm̄ culpa mortalis q̃ ei oppoſita erat ipſam p̄uare poterat. Uenialis aũt culpa nec p̄uare iuſticiã originalẽ poterat: cuius p̄ncipiũ erat in ordine ſuꝑioris ꝑtis in deum a quo veniale pctm̄ nõ ſeꝑat: nec ſiml' poterat cũ ea eẽ ꝓpter ordinẽ inferioꝝ ſub ſuꝑiori. ¶ Ad 5m dõm: ꝙ Adã ⁊ſi peccare nõ poſſet venial'r: tm̄ poterat de hoc certus nõ eẽ. ꝙ enĩ habitꝰ nobiliſſimi nos nõ lateãt itelligit̃ de habitibus cognitiue partis: de q̃ꝝ ꝑfectõe certitudo ẽ. nõ ãt de h̄itibꝰ affectiue: q̃ latent vt in charitate patet. Et preterea ſi ſciuiſſet in vl'i poterat in ꝑticulari nõ cõſiderare. Uel melius dõm ꝙ veniale dr̃ tripl'r. ſ. veniale ex genere vt v̄bũ ocioſuꝫ. vẽiale ex cauſa: vt qđ ex ifirmitate vl' ignorãtia gerit̃: qđ excuſabilitatẽ quãdã hꝫ: ⁊ eſt veniale ex euẽtu: ſic̃ culpã p̄cedẽtẽ mortalẽ cõfeſſio ſequẽs venialẽ facit: vt Ambro. dicit: q2 relinquit̃ reatus temporalis pene. cum g° Aug. dicit ꝙ credidit pctm̄ eẽ veniale: itelligit̃ veniale ex cã: qđ quãdoq̃ꝫ etiã mortale eſt ſimpl'r. ¶ Ad 6m dõm: ꝙ ſic̃ in ꝑte itellectiua ſpeculatiua ſuprema pars eſt q̃ p̄ncipijs ꝑ ſe notis iheret: ita in rõne practica ſuprema ꝑs ẽ q̃ finis adheret: q2 finis i oꝑabilibꝰ eſt ſic̃ p̄ncipiũ p̄mũ idemõſtrabile in ſpeculatiuis: vt in 6° ⁊ 7° ethic. phs dicit. ⁊ hec pars nõ põt deordinata eẽ niſi per peccatũ mortale: qđ finẽ ꝯ̄triũ ponit. ab ordine aũt huiꝰ partis totus ordo originalis iuſticie depẽdebat: ⁊ ideo niſi p̄us mortal'r peccaſſet nulla iordinatio in eo eẽ potuiſſet.

¶ Expoſitio textus.

Dyabolus ꝑ ſerpentem tentabat in quo loquebat̃. Modus in quo angeli boni vel mali in aſſumptis corꝑibus loq̃ p̄nt. .ſ. d. 8. tactꝰ ẽ. (Serpẽs dictꝰ ẽ eẽ callidior ⁊c̃.) Ur̃ hoc eẽ falſuꝫ: q2 qđcũq̃ꝫ al' dyabolus aſſumpſiſſet eãdẽ calliditateꝫ habuiſſet: ſi ꝓp̄a calliditate aſtutꝰ nõ erat: vt ipſe ſubdit. ¶ Sed dõꝫ: ꝙ in his que viſibl'r gerebãtur ea q̃ nõ vident̃ itelligi poterãt. ſerpẽs aũt: ⁊ ſi aſtutiam ad nocẽdũ homini ſp̄ũal'r ex ſe non hr̃et: hꝫ tamẽ aſtutiam ad nocẽdũ ſibi corporal'r. vnde aſtutia exterior ſerpẽtis aſtutiaꝫ ſp̄ũalem demonis deſignat: et iõ callidior alijs aĩantibus dicit̃ ꝓpter aſtutiam demonis qua mouebat̃: ꝑ quã ⁊ dyabolus deſignabat̃. (Sicut ꝑ energumios ⁊ phanaticos) Energumini dicunt̃ quaſi iteriꝰ laborãtes ab en quod eſt in ⁊ erge quod ẽ labor. phanatici dicunt̃ ex hoc ꝙ in phanis vel templis ydoloꝝ a demonibus reſponſa accipiebant: ſꝫ vtrũq̃ꝫ hic ꝓ arreptis a demone accipit̃ (Auaritia imoderata hñdi cupiditas ⁊c̃.) Hoc quod ħ dr̃ de auaritia nõ eſt itelligendũ de ea ſm ꝙ eſt ſp̄ale vitiuꝫ vnuꝫ de 7. capitalibus: q2 ſic nõ differt a ſuperbia: que eſt appetitꝰ imoderatus ꝓprie excellentie: ſꝫ ſumitur hic auaritia ꝓut eſt generale vitiũ ad oĩa peccata: que in appetitu quorũcũq̃ꝫ bonoꝝ nãlium cõſiſtunt: vt curioſitas ſuperbia ⁊ hꝫ: vt diſtinguit Aug. ii. ſuper Gene.

¶ De origine illius peccati. ¶ Di. XXII.

Hjc videtur diligẽter inueſtigandũ eẽ que fuerit origo ⁊ radix illiꝰ peccati. Quidã putant quandã elationem in animo hois preceſſiſſe: ex q̃ dyaboli ſuggeſtioni cõſenſit. Qđ videt̃ Aug. innuere ſuꝑ Geneſim ita dicẽs. Nõ eſt putanduꝫ ꝙ homo deijceret̃ niſi preceſſiſſet in eo q̃daꝫ elatio comprimẽda: vt per humilitatẽ peccati ſciret q̃ꝫ falſo de ſe preſumpſerit: ⁊ ꝙ non bñ ſe habet natura ſi a faciẽte receſſerit. Jtẽ in eodẽ. Quomodo verbis tentatoris crederet mulier deum ſe re bona ⁊ vtili prohibuiſſe: niſi ineſſet eius menti amor ille ꝓprie poteſtatis: ⁊ de ſe ſuꝑba preſumptio: Que per tẽtationẽ fuerat conuincẽda aut perimenda. Deniq̃ꝫ nõ contenta ſuaſione ſerpentis: aſpexit ligmuꝫ bonum eſu: decorum aſpectu: nec credens ſe inde poſſe mori forte putauit deum alicuius cauſa ſignificationis illud dixiſſe. Jdeo comedit ⁊ dedit viro ſuo fortaſſis cuꝫ aliqua ſuaſione quã ſcriptura intelligenda reliquit. Uel forte non fuit ſuaderi neceſſe: cuꝫ eaꝫ mortuam eſſe illo cibo inuideret vir. Sicut ergo non eſt permiſſus dyabolus tentare feminam niſi per ſerpentẽ: ita nec virum niſi per feminã. Ut ſicut preceptuꝫ dei per viruꝫ venit ad mulierẽ: ita dyaboli tentatio per mulierem ad virum tranſiret.

¶ Qr al'r locutꝰ ẽ dyabolus i ml'iere q̃ꝫ in ſpẽte.

In muliere v̄o que rõnalis erat nõ eſt ipſe locutus vt in ſerpente: ſꝫ ꝑſuaſio eius q̃ꝫuis inſtinctu adiuuaret iterius quod per ſerpenteꝫ gerebat exterius. Ex predictis tentationis modus atq̃ꝫ progreſſus inſinuatur. Nec non etiam quod prediximus innui videtur ſcilicet ꝙ tentationeꝫ preceſſerit quedam electio ⁊ p̄ſumptio in mẽte hois.

¶ Obiectio cõtra illos q̃ dicũt elatiõeꝫ p̄ceſſiſſe in mente.

Quod ſi illa fuerit: non igitur alterius ſuggeſtione poſterius peccauit: cum auctoritas tradat. ideo peccatuꝫ dya-

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

boli incurabile eſſe: q̄ꝛ non ſuggeſtione: ſʒ ꝓpꝛia ſuperbia cecidit: hoīs vero curabile q̄ꝛ non per ſe: ſʒ per aliū cecidit: ⁊ ideo per aliū ſurgere potuit. Quocirca predicta Aug. v̄ba peritū ac diligentē lectorē efflagitant: que ſic itelligere ſane quimus. Nō duceref homo .ſ. in actū illius peccati: vt ſcilicet lignū vetitū ederet: ⁊ in has miſerias per tentationē dyaboli: niſi elatio cōpꝛimēda preceſſiſſet: nō vtiqꝫ tentationem: ſed opus peccati. Talis eni fuit oꝛdinis proceſſus. Dyabolus tentando dixit. Si comederitis eritis ſicͭ dij: ſcientes bonū ⁊ malum: quo audito ſtatim menti mulieris ſubrepſit elatio quedaʒ ⁊ amoꝛ pꝛopꝛie poteſtatis. Ex quo placuit ei facere q̄ͦ dyabolꝰ ſuadebat: ⁊ vtiqꝫ fecit. Suggeſtiōe igitur peccauit: quia tētatio pꝛeceſſit ex qua in mēte eius oꝛta eſt elatio: quā peccatum operis ſecutum eſt ⁊ pena peccati.

¶ Que fuit elatio mulieris.

ET talis quidem elatio in mente mulieris fuit pꝛo certo: qua credidit ⁊ voluit habere ſimilitudinē dei cuʒ equalitate quadam putās illud eē veꝝ quod dyabolus dicebat: ⁊ ideo ſpecialiter mulierez commemoꝛat Aug. inquiens. Quomodo crederet mulier dyabolo niſi eſſet in mente eius de ſe ſuperba pꝛeſumptio. Et quod ibi ſequif. ſcilicet q̄ per tentationē fuerat conuincenda vel perimenda: ad mulierē referēdū eſt: vt itelligaf: q̄ mlīer non elatio fuerat per tentationē ⁊c̄.

¶ Que fuit elatio viri: an crediderit ⁊ voluerit quod mulier.

SOlet q̄ri vtruʒ illa talis elatio ⁊ amoꝛ pꝛopꝛie poteſtatis in viro fuerit ſicut in muliere. Ad q̄ͦ dicimus: q̄ꝛ Adaʒ non fuit ſeductus eo mō quo mulier. Non enim putauit eſſe verum quod dyabolus ſuggerebat. In eo tamē fuiſſe ſeductū credi poteſt ꝙ commiſſum veniale putauerit quod peremptoꝛiū erat. Sed nec pꝛioꝛ ſeductus fuit: nec in eo in quo mulier: vt crederet deū illud lignuʒ ideo tangere pꝛohibuiſſe: q̄ꝛ ſi tangerēt fierent ſicut dij. Uerumtamē pꝛeuaricatoꝛ fuit Adaʒ vt teſtaf apoſtolus. Potuit ergo aliq̄ elatio menti eius ineſſe ilico poſt tentationeʒ ex qua voluit lignū vetitū experiri: cuʒ mulierem non videret moꝛtuam eſca illa percepta. Unde Aug. ſuper Geneſim. Cū apoſtolus Adam pꝛeuaricatoꝛē fuiſſe oſtēdat dicēs in ſimilitudinē pꝛeuaricationis Ade: ſeductū tamē negat. Ubi ait. Adaʒ nō eſt ſeductus: ſʒ mulier. Unde ⁊ iterrogatus nō ait: mulier ſeduxit me ſʒ dixit. dedit mihi ⁊ comedi. Mulier vero inquit. ſerpens ſeduxit me. Hāc aūt ſeductionē pꝛopꝛie vocauit apoſtolus per quam id q̄ͦ ſuadebaf cū falſum eſſet: verū putatū eſt .ſ. ꝙ deus lignū illud ideo tāgere pꝛohibuerit: q̄ꝛ ſciebat eos ſi tetigiſſent ſicͭ deos futuros tanq̄ꝫ eis diuinitatem inuideret: q̄ eos homines fecerat. Sed ⁊ ſi virū pꝛopter aliquā mētis elationē q̄ deū latere non poterat: ſollicitauit aliqua experiēdi cupiditas: cuʒ mulierē videret: accepta illa eſca non eē moꝛtuam: non tamē eū arbitroꝛ ſi iā ſpūali mente ꝑditus erat vllo mō crediſſe quod dyabolus ſuggerebat.

¶ Quis plus peccauit adam vel eua.

EX quo manifeſte animaduerti pōt q̄s eoꝛū plus peccauerit: Adā .ſ. vel eua. Plus eniʒ videf peccaſſe mulier que voluit vſurpare diuinitatis eq̄litateʒ ⁊ nimia pꝛeſumptione elata: credidit ita eē futurū. Adam vero nec illud credidit: ⁊ de penitentia ⁊ dei miſericoꝛdia cogitauit dum vxoꝛi moꝛem gerens eius ꝑſuaſioni cōſenſit: nolens eam cōtriſtare: ⁊ a ſe alienatā relinquere: ne periret: arbitratus illud eē veniale: nō moꝛtale delictū. Unde Aug. Apoſtolus inquit. Adā non eſt ſeductus. Q̄ͦ vtiqꝫ ita accipi poteſt: vt intelligaf non eē ſeductus pꝛioꝛ .ſ. vel eo in quo mulier vt .ſ. crederet illud eſſe verū. Eritis ſicͭ dij. Sʒ putauit vtrūqꝫ poſſe fieri: vt ⁊ vxoꝛi moꝛē gereret ⁊ ꝑ penitentiā veniā haberet. Minus ḡ peccauit q̄ de penitentia ⁊ dei miſericoꝛdia cogitauit. poſtq̄ꝫ eni mulier ſeducta manducauit: eiq̄ꝫ dedit vt ſimul ederēt noluit eā cōtriſtare: quā credebat ſine ſuo ſolatio cōtabeſcere: ⁊ a ſe alienatā oīno iterire. Nō q̄deʒ carnali victus concupiſcentia. quā nondū ſenſerat: ſʒ amicabili quadaʒ beniuolentia. qua plerūqꝫ fit: vt offendaf deꝰ ne offendaf amicus: q̄ͦ eū facere nō debuiſſe: diuine ſnīe iuſtus exitus idicauit. Ergo alio quodā modo ipſe etiā deceptus eſt. Inexptus eni diuine ſeueritatis in eo falli potuit: vt veniale crederet eē cōmiſſuʒ: ſʒ dolo illo ſerpentino quo mulier ſeducta eſt. nullo modo arbitroꝛ illū potuiſſe ſeduci. Ex his daf itelligi ꝙ mulier plus peccauerit in qua maioꝛis tumoꝛis ꝑſumptio fuit. Que etiā in ſe ⁊ in pꝛoximū ⁊ in deum peccauit. Uir aūt tantū in ſe ⁊ in deū peccauit. Inde ēt colligif ꝙ mlīer plus peccauerit: q̄ꝛ grauius punita eſt. Cui dictū eſt. In doloꝛe paries filios ⁊c̄.

¶ Q̄ꝛ ꝑdicte ſentētie aduerſari videf.

SEd huic videf ꝯtrariū q̄ͦ Aug. ſup Geñ. de viro ⁊ muliere pctm̄ ſuum excuſantibus ait. Dixit Adam. Mulier quam dediſti mihi dedit mihi ⁊ comedi. Nō dicͭ peccaui. Supbia eni hʒ ꝯfuſionis defoꝛmitatē: nō cōfeſſionis humilitateʒ. Nec etiam mulier cōfitef peccatū: ſed refert in alterū dicēs. Serpens decepit me: ⁊ comedi: in impari ſexu: ſʒ pari faſtu. Ecce hic dicit Aug. q̄ꝛ parem faſtū habuit mulier cū viro. Pariter ḡ ſupbierūt ⁊ pariter peccauerunt. Sʒ hoc ita determinari poteſt vt dicamus parem vtriuſq̄ꝫ fuiſſe faſtuʒ in excuſatione pcti ⁊ in eſu ligni vetiti: ſʒ diſparem ⁊ in muliere multo maioꝛē in eo ꝙ credidit ⁊ voluit eē ſicͭ deus: quod nō vir. Uerumtamē ⁊ de viro legif ꝙ voluit eſſe ſicͭ deus. dicit eniʒ Aug. ſuper illū locum pſalmi. Q̄ͦ non rapui tūc exoluebā. Rapuit eniʒ adam ⁊ eua pꝛeſumēs vt dyabolꝰ de diuinitate. Rapere voluerūt diuinitatē ⁊ perdiderunt felicitatē. Itē ſup illū locū pſalmi. Deꝰ q̄s ſimilis tibi. Qui ꝑ ſe vult eē vt deus ꝑuerſe vult eē ſimilis deo: vt dyabolus q̄ noluit ſub eo eē ⁊ hō q̄ vt ſeruus noluit teneri pꝛecepto: ſed voluit vt nullo ſibi dominante eſſe quaſi deus. Itē ſuper illū locū ep̄le. Nō rapinā arbitratus eſt eē ſe equalē deo. Q̄ꝛ nō vſurpauit q̄ͦ ſuū non eēt: vt dyabolus ⁊ pꝛimus homo.

¶ Quoꝛundā ſnīa ꝙ adā ambierit eſſe vt deus: ſed non credidit eſſe poſſibile.

IDeo quibuſdā videf ꝙ etiaʒ adaʒ ambierit eē ſicut deus: nō tamen id credidit poſſe fieri: ⁊ iō falſum eē q̄ͦ dyabolus pꝛomittebat: cognouit: ⁊ lʒ diuinitatis equalitatē cōcupiuerit: nō tamē adeo exarſit: nec tāta eſt affectus ambitiōe: ſicͭ mulier q̄ illud poſſe fieri putauit: ⁊ iō magis illud ambiendo ſupbiuit. Uirū aūt aliq̄ foꝛte ambitiōis ſubreptio mouit: ſʒ nō ita vt illud putaret verū vel poſſibile foꝛe. Alijs aūt videf iō dictū eē ꝙ adaʒ illud voluerit: q̄ꝛ mulier de eo ſumpta illud voluit ſicͭ iq̄uiunt peccatū dr̄ per vnū hoīem itraſſe in mūdū. i. in humanā nām: cū tamē mulier ante virū peccauerit: q̄ꝛ ꝑ mlīerē itrauit de viro factā. Uel potius iō ꝑ hoīeʒ dr̄ itraſſe: q̄ꝛ etiā peccāte muliere: ſi vir nō peccaſſet humanū genus minime peccatis coꝛruptuʒ periret. Minus ergo peccauit vir q̄ꝫ mulier.

¶ Obiectio ꝯ id quod dictum eſt virum minus peccaſſe.

HIs āt opponi ſolet h̄ mō. Tribꝰ mōis vt ait Iſido. pctm̄ gerif .ſ. ignoꝛātia ifirmitate ⁊ iduſtria. Et grauius ē ifirmitate peccare q̄ꝫ ignoꝛātia. Grauiuſ q̄ꝫ iduſtria q̄ꝫ ifirmitate. Eua aūt vr̄ ex ignoꝛātia peccaſſe: q̄ꝛ ſeducta fuit. Adā v̄o ex iduſtria: q̄ꝛ nō fuit ſeductꝰ: vt ap̄ls ait. Ad q̄ͦ dicimꝰ: q̄ꝛ lʒ Eua in h̄ ꝑ ignoꝛātiā deliquerit: ꝙ putauit veꝝ eē q̄ͦ dyabolus ſuadebat: nō tm̄ in h̄ q̄n nouerit illud dei eē mādatū: ⁊ pctm̄ eſſe ⁊ ꝯtra agere: ⁊ iō excuſari a pctō ꝑ ignoꝛātiā nō potuit. Eſt eni ignoꝛātia q̄ excuſat peccātē: ⁊ eſt ignoꝛātia que nō excuſat: ⁊ eſt ignoꝛātia vincibilis: ⁊ eſt ignorantia inuincibilis. Excuſatio oīs tollif vbi mādatum non ignoꝛatur.

¶ De triplici ignoꝛantia que excuſat ⁊ q̄ non.

EStā t ignoꝛātia triplex: eoꝝ .ſ. q̄ ſcire nolūt cū poſſint. q̄ nō excuſat: q̄ꝛ ⁊ ipſa pctm̄ ē: ⁊ eoꝝ q̄ volūt: ſʒ non pn̄t. q̄ excuſat ⁊ eſt pena pcti ⁊ nō pctm̄: ⁊ eorū q̄ q̄ſi ſimplr̄ neſciūt: nō renuētes vl̄ ꝓponētes ſcire. que neminē plene excuſat: ſʒ ſic foꝛtaſſe vt minꝰ puniaf. Un̄ Aug. ad valentinū Eis auferf excuſatio q̄ mādata dī nouerūt. quā ſolēt hr̄e hoīes de ignoꝛātia: ⁊ licʒ grauiꝰ ſit peccare ſciēter q̄ꝫ neſciēter. nō iō tm̄ ꝯfugiēdū eſt ad ignoꝛātie tenebꝛas vt in eis quiſq̄ꝫ excuſationeʒ req̄rat. Aliud ē eni neſciſſe. aliud ſcire noluiſſe. q̄ꝛ in eis q̄ itelligere noluerūt ipſa ignoꝛātia peccatū ē. In eis v̄o q̄ nō potuerūt pena pcti. Ignorātia v̄o q̄ nō ē eoꝝ q̄ ſcire volūt: h̄ eoꝝ qui tāq̄ꝫ ſimpliciter neſciunt nulluʒ ſic excuſat vt eterno igne nō ardeat: h̄ foꝛtaſſe vt minus ardeat. Nō igif mulier excuſatiōeʒ habuit de ignoꝛantia cū ⁊ mandatum nouerit: ⁊ peccatū eſſe ſecus agere non ignoꝛauit.

¶ Unde ꝓceſſerit cōſenſus illius peccati cuʒ nā hominis eſſet incoꝛrupta.

SOlet ēt q̄ri: cuʒ ſine vitio eēt nā hoīs: vn̄ ꝯſenſus mali ꝓceſſerit? Ad q̄ͦ rn̄deri pōt: q̄ꝛ ex lib. arb. ꝓpꝛie volūtatis fuit: ⁊ in ipſo .n. ⁊ in alio cā extitit: vt fieret deterioꝛ. In alio q̄ꝛ i dyabolo: q̄ ſuaſit: in ipſo q̄ꝛ volūtate liberi arb. cōſenſit: ⁊ cū lib. arb. ſit bonuʒ. ex re vtiqꝫ bona: malus ille ꝯſenſus ꝓuenit: ⁊ ita ex bono malum manauit. De hoc aūt in ſequēti plenꝰ tractabimus: cū oꝛigo mali: ⁊ in q̄ re caleſcat: iueſtigabif.

¶ An voluntas pꝛeceſſerit illud peccatū.

SI v̄o q̄rif vtrū volūtas illd̄ pctm̄ ꝑceſſerit? Dicimus q̄ꝛ pctm̄ illud: ⁊ in voluntate ⁊ in actu ꝯſiſtit: ⁊ volūtas actū ꝑceſſit. Sʒ ipſaʒ volūtatē alia hoīs volūtas mala nō pꝛeit atq̄ꝫ ex dyaboli ꝑſuaſione ⁊ hominis arbitrio illa voluntas mala pꝛodijt: q̄ iuſticiam deſeruit: ⁊ iniquitatē inchoauit ⁊ ipſa voluntas iniquitas fuit.

¶ Diuiſio textus.

POſtquā determinauit ṗncipium humani caſus ex pte tentatoris. Hic determinat ṗncipium itrinſecum ex parte ipiꝰ hois peccātis. Et diuidit̄ in ptes duas. In ṗma ingrit quod fuerit in hoie ṗmum pctm̄ origo ⁊ radix pctoꝝ ſequentiū. In ſcda iquirit qd fuerit ṗncipium illius pmi peccati. ibi. (Solet ēt queri ⁊c.) Prima diuidit̄ in ptes tres. In ṗma dicit ꝙ ṗmū pctm̄ in hoīe fuit elatio. In ſcda oſtendendo ꝙ diuerſimode fuit in viro ⁊ muliere ibi. (Et talis qdez elatio.) In 3ª ex h̄ cōcludit pctm̄ mulieris grauius pctō viri fuiſſe ibi. (Ex quo manifeſte aīaduerti pōt.) Circa ṗmū tria facit. Primo ponit quorūdā opinionē ⁊ rōnes eoꝝ ponentiū ſuperbiā in corde hois etiā tentationē demonis ṗceſſiſſe. Scdo obycit i cōtrariū ibi. (Or ſi ita fuerit ⁊c.) Tertio determinat vtutē ibi. (Or circa ṗdcā Aug.) (Et talis qdē ⁊c.) Hic oñdit q̄lis fuerit elatio viri ⁊ mulieris. Et ṗmo q̄lis fuerit elatio mlīeris. 2°. q̄lis fuerit elatio viri ibi. (Solet q̄ri vtꝝ talis) (Ex q̊ manifeſte ⁊c.) Hic ꝯcludit ex ṗdictis ꝙ pctm̄ mulieris grauius fuit pctō viri. Et ṗmo oñdit ꝓpoſitū. Scdo obycit i contrarium ibi. (Sz h̄ videt̄ ꝯriū.) ꝙ aūt pctm̄ mlīeris grauius fuerit oñdit triplr̄. Primo ex motiuo ad peccādū: qꝛ ex maiori ſupbia. Scdo ex offenſa: qꝛ in plures peccauit ibi. (Que etiaz in ſe.) Tertio ex pena: qꝛ grauius punita ē ibi. (Inde etiaz colligitur.) (Sz h̄ videt̄ ꝯriuz ⁊c.) Hic obycit ꝯ̄ hoc qd dictū eſt. Et ṗmo oſtēdit equale fuiſſe pctm̄. Scdo oñdit peccatū viri fuiſſe grauius ibi. (His aūt opponi ſolet.) ¶ Circa ṗmū duo facit ſm̄ ꝙ duas auctates ꝯtra definita iduc̄. Scda icipit ibi (Uerūtamē ⁊ de viro ⁊c.) Quelz aūt iſtaꝝ partiū diuidit̄ i obiectionē ⁊ rñſionē. (Solet etiā q̄ri ⁊c.) Hic ingrit qd fuerit ṗncipiū illius pcti: ⁊ diuiditur in duas partes ſz ꝙ duas mouet qōnes. Secunda incipit ibi. (Si vero queritur ⁊c.)

¶ Queſtio. I.

HIc duo querunt̄. Prio de pctō ṗmi hominis. Secundo de ignorātia. ¶ Circa ṗmū q̄runt̄ tria. Primo qd fuerit primū pctm̄ ſm̄ genus. Scdo qd hō peccādo appetyt. Tertio quis plus peccauit vtrū vir vel mulier.

¶ Utruz ṗmū peccatū hois fuerit ſuperbia. I.

AD primuz ſic ṗcedit̄. Uidet̄ ꝙ ſupbia nō fuit ṗmū hois peccatum. Diſcredere.n. v̄ba dīna pctm̄ ifidelitatis eſt: ſed pctm̄ hois ex h̄ ṗceſſiſſe vr̄: ꝙ v̄ba dī diſcredidit: vel de eis dubitauit: vt ſupra dictū ē. g̊ ṗmū peccatū hois fuit ifidelitas. ¶ P̄. in ſpūali edificio ṗmuz fundamētū eſt fides: vt Heb. ii°. dr̄. Sz fidei opponit̄ infidelitas. g̊ etiā in ꝓgreſſu ꝑditionis humane ṗmū pctm̄ fuit infidelitas: ⁊ nō ſupbia. ¶ P̄. Ro. 5. dr̄. Per iobediētiā vnius hois pctōres ꝯſtituti ſunt multi: ⁊ loqtur ibi de peccato ṗmi hois. per peccatū enī mors in mūdū intrauit. g̊ ṗmum peccatū eſt iobedientia. ¶ P̄. ſpēs peccati determinat̄ ex motiuo ad peccādū: ſz mulier mota fuit ad peccādū ex delectabili ſm̄ guſtuz. vñ dr̄ Geñ. 3. Uidēs g̊ mulier lignū ⁊c. Cū g̊ circa delectabile ad eſum ſit gula: vr̄ ꝙ ṗmū hois peccatū ſit gulla. ¶ P̄. ꝓmiſſio demonis mulierē ad peccādū inſtigauit: ſz demō ꝓmiſit ꝑfectiōez ſcie. g̊ ex appetitu ſcie peccauit: ſz imoderatꝰ appetitꝰ ſciēdi ē curioſitas. g̊ ṗm̄ peccatū ē curioſitas. ¶ P̄. qcūq̄ nō fac̄ illd qd facere tenetur peccat pctō omiſſiōis: ſz tenebat̄ hō i tētatiōe ꝯferre de precepto iniūcto: qꝛ ſi ꝯtuliſſet nō peccaſſet. g̊ vr̄ ꝙ pctō omiſſiōis ṗ peccauerit. ¶ P̄. ṗm̄ pctm̄ hois fuit radix ⁊ origo ſequētiū pctoꝝ: ſz ſic dr̄ ṗᶜ Thi. vlti°. Radix oīum maloꝝ ē cupiditas. ergo vr̄ ꝙ ṗmū peccatū fuit cupiditas: et non ſuperbia vel elatio: vt in lr̄a dr̄.

Sed cōtra ē qd dr̄ Eccle. xi°. Initiū oīs pcti ſupbia ē: ſz i ṗ pctō hois oē pctm̄ initiū ſūpſit. g̊ ṗm̄ pctm̄ fuit ſupbia. ¶ P̄. dyabolꝰ tētās hoīez ſui imitatorē coactꝰ ē redder̄: ſz dmō ꝑ ſupbiā peccauit: vt. ſ. dcz ē. g̊ ⁊ hō.

Reſpōdeo dōz: ꝙ ꝯtingit qñq̄ in vno actu plurium pctoꝝ deformitates iueniri: ſz illa deformitas ē ṗncipalior ⁊ formalior ꝯplēs ſpēz pcti q̄ ex ṗncipali motiuo relinquit̄ in qd ordinant̄ alia: qꝛ finis ē id qd ṗm̄ cadit in volūtate ex q̄ ē origo pcti: ⁊ ex fine actus morales ſpecificant̄. vñ phs dic̄ i. 6. ethic. ꝙ ſi aliqs mechat̄: vt accipiat lucrū magis auarus ſeu iniuſtus q̄ȝ mechꝰ ē. ſz h̄ dico ꝙ in ṗ pctō hois multe deformitates apparēt. vñ magr̄ ſupra in eo notauit gullā inanē gl̄iaz ⁊ auariciā: ꝑꝑ qd vnum: pctm̄ multiplex pōt dici: nihilominꝰ tñ ſunt oīa alia mālia reſpcū ſupbie: qꝛ ad finē excellētie ꝯñde omnia ordinauit: ſic ꝓmiſſio demonis oñdit: q̄ ad pctm̄ iſtigauit. dic̄ enī. Eritis ſic̄ dy. Geñ. 3. ⁊ merito vtriuſq̄ pctm̄ ⁊ demōis ⁊ hois incepit: qꝛ oīum alioꝝ pctoꝝ defectꝰ aliqs occaſio ſolet eē. ſola v̊o ſupbia ē q̄ fundamētū ex ꝑfectiōe ſumit. vñ Aug. dic̄ ꝙ etiā bonis opibus iſidiatur vt pereant.

Ad primuz g̊ dōz: ꝙ nō crediderūt deū falſuz dixiſſe. h̄.n. ſimplr̄ ifidelitatis fuiſſet: ſz crediderūt forte alio mō itelligēdū fore meta. vel ad aliqd ſignificādū dictū. ¶ Uel dōz: ꝙ ex ipſa electiōe q̄ illd qd ꝓmittebat̄ appetebāt ocl'us mētis ipeditꝰ fuit ne actualr̄ vītatē dīni dicti attēderēt ſm̄ ꝙ oīs malus aliquo mō ignorās ē: ſz talis ignorātia vel dubietas ēt credēdoꝝ ifidelitatē nō facit. ¶ Ad 2m̄ dōz: ꝙ ordo ꝯpōnis eſt ꝯ̄riꝰ ordini reſol'onis: qꝛ qd ē ṗmū in ꝯpōne ē vltimū in reſol'one: ⁊ iō nō ſeqtur ꝙ ſi fides ē ṗma in ꝯpōne edificij ſpūalis ꝙ ifidelitas ſit ṗma in reſol'one eiuſdē. ¶ Ad 3m̄ dōz: ꝙ iobediētia duplr̄ ſumit̄. qñq̄ enī eſt ſpāle pctm̄: qñ. ſ. ex ꝯtēptu precepti aliqs ſpālr̄ peccat: qñq̄ aūt ſumit̄ ꝓut eſt ꝯditio gnālis ꝯñs oē pctm̄ mortale. cū.n. ṗceptū legis actꝰ oiuz v̄tutū ordinet: ꝯñs eſt vt qdlibz vitiū trāſgreſſionē annexaz ṗcepti hēat ⁊ iobediētiā: ⁊ ſic dr̄. ꝑ iobediētiā vniꝰ ⁊c. ¶ Ad q̄rtū dōz: ꝙ motiuū gule nō fuit ṗncipale motiuū: ſz ſcdariū ⁊ ordinatū ad alid: vt dictū ē. ¶ Ad 5m̄ dōz: ꝙ nō peccauit mulier in h̄ ꝙ appeteret ſciaz eoꝝ q̄ ad ipſaz nō ꝑtinebāt: qꝛ h̄ curioſitas fuiſſet: ſz in hoc ꝙ in ſcia eminētiaz deſiderauit vt in h̄ quodāmō deo equaret̄. ¶ Ad 6m̄ dōz: ꝙ nō tenebatur tūc ꝯferre: qꝛ ēt ſine collatiōe poterat tētatiōi reſiſtere Ul'dōz meliꝰ ꝙ fuit ibi omiſſio nō ꝓut ē ſpāle pctm̄: ſz ꝓut ē ꝯñs oē peccatū. In oī.n. pctō cōe ē h̄ ꝙ aliqs nō fac̄ qd in ſe ē ad reſiſtēdū pctō: qd ſi faceret nō peccaret. ¶ Ad 7m̄ dicēdū: ꝙ cupiditas triplr̄ ſumit̄. Unoº ꝓut ē ſpāle peccatū: ⁊ hz māz ſpālē. ſ. bona ad vſuz vite ꝑtinētia: ꝓut poſſident̄: ⁊ ſic nō ē radix oīs pcti niſi ſz ꝙ ifra magr̄ dic̄ ꝙ nō eſt aliqd genꝰ pcti: qd nō iterdū ex auaricia oriat̄. Scdo mō dr̄ cupiditas: vt ē gnāle peccatū ꝓut ē imoderatꝰ appetitꝰ habēdi qdcūq̄ vel ſciaz vel poſſeſſionē vel qdlibz aliud: ⁊ h̄ mō ſupra magr̄ dixit in ṗ pctō hois eē auariciam: ⁊ hos duos modos ponit Aug. ii. ſup Geñ. Tertio mō ꝓut nō eſt peccatuz: ſz radix pcti ꝓut dicit quādā ꝓnitatem appetitꝰ vt iclinetur ad aliqd inordinate appetendū in actu: ⁊ cōſtat ꝙ ṗmo modo vt cupiditas eſt ſpeciale peccatuz homo ex auaricia non peccauit.

¶ Utrum peccatum hominis fuerit hoc ꝙ appetierit eſſe (ſicut deus. II.

AD ſecundū ſic ṗcedit̄. Uidet̄ ꝙ peccatū hois non fuerit in h̄ ꝙ appetyt eē ſicut deus. Cōpleta enī volūtas prudētis de ipoſ'i eē nō pōt: ⁊ ṗcipue de illo qd in apprehenſione nō cadit: ſz aliquā creaturā eſſe ſicut deꝰ ē ipoſſibile nec in itellectu capi pōt. g̊ h̄ mō nō appetyt: cū

prudētiaz: ⁊ reliquas v̄tutes haberet: vt infra magiſter dic̄ ¶ Si dicat̄ ꝙ nō appetyt eſſe ſic̄ deus per equalitatē: ſed per ſimilitudinē. ¶ Cōtra. ſicut dicit Aug. amor eſt eorū q̄ habent̄: ſed appetitꝰ eoꝝ que nō habent̄. cū ergo hō in ſui creatione ad dei ſimilitudinē factꝰ ſit: videt̄ ꝙ h̄ hō nō appetyt. ¶ P̄. ꝯſtat ꝙ malū ꝑ expientiā deus ſcire nō pōt: ſz ſcia boni ⁊ mali intelligit̄ de malo ꝑ expiētiā que ṗus erat per cognitionē tm̄. ergo vr̄ ꝙ ex hoc ꝙ appetyt ſciam boni ⁊ mali dei ſimilitudinē nō affectauit. ¶ P̄. phs dic̄ in. 10°. ethycoꝝ ꝙ debemus nos in diuina trahere q̄ȝtū poſſumꝰ: qꝛ ipſe nobis diuina nō iuidet: vt quidaz poeta mētiebat̄. Dyo. aūt ⁊ Aug. dicūt ꝙ ad deū accedit̄ nō loco: ſed ſil'itudine. cū ergo ad ipm accedere debeamus. vt in ṗs. dr̄. Accedite ad eū ⁊ illu. vr̄ ꝙ non peccauit in hoc ꝙ dei ſil'itudinem appetyt. ¶ P̄. nullus peccat in appetēdo illud qd naturalr̄ deſiderat: ſed oēs hoies: vt phs dicit: natura deſiderant ſcire: cū ergo nō appetyt diuinā ſil'itudinez: niſi in ſcia vt v̄ba ſerpētis oſtendunt: videt̄ ꝙ in appetendo dei ſimilitudinem non peccauit.

Sz contra eſt qd in lr̄a dr̄ ꝑ Aug. Qui ꝑuerſe vult eē ſic̄ deus ꝑuerſe vult eſſe ſil'is deo vt dyabolus ⁊ homo. Hoc ēt videt̄ ex iproperio dei qd geñ. 3° ponit̄. Ecce Adā quaſi vnus ex no. ⁊c.

Reſpondeo dōm eſt. ꝙ hō q̄ȝtuz ad aliqd appetyt eſſe ſicut deus: quantum vero ad aliquid non. Si.n. ſic̄ dicat equalitatem in aliqua ꝑfectione ſic hō noluit ꝙ ipſe hēret tantā ſciaz: vel potētiā: vel bonitatē q̄ȝtam hz deus: qꝛ hoc ipm ipoſſibile ⁊ icogitabile eſt: ſed q̄ȝtū ad aliquē modū hn̄di voluit deo parificari tā hō q̄ȝ dyabolus: vt. ſ. vterq̄ hēret ꝑfectionē ſibi datā ſicut hz deus ſm̄ aliquē modū: ſed differēter: qꝛ ſuperbus angelus appetyt talē equalitatē in ꝑtāte: ſed homo in ſcia: cuius rō eſt: qꝛ ṗmus angelus iter alias creaturas excellētior erat. vnde quodāmodo ex ordine ſue nature influētiā ſup alias creaturas hēbat: voluit ergo dignitati ſue nature innixus: vt ipſe ṗncipiū quoddā creaturarū ſequentiuz exiſteret: ⁊ gubernationis: ⁊ cauſalitatis cuiuſdā modi: tamē ſub ṗmo ṗncipio a quo ſuā potentiā recognoſcebat: ſed hoc ſz dignitatē nature ſue adipiſci ṗſumebat: non ex diuino munere ſupaddito. homo v̊o qui creaturis inferioribꝰ ſuppoſitus erat: vt eas regeret: ⁊ eis vteret̄ nō tā per potentiam q̄ȝ per prudētiā: hoc modo appetyt vt per nature ſue ꝯditionem: ⁊ ligni ꝓhibiti edulium tantā ſcientie plenitudinem cōſeqneret̄: vt ex lumine ꝓprie rōnis: qd tñ a deo ſibi collatum eſſe credebat: ⁊ ſeipſum regeret in omnibꝰ: ⁊ iferiora ſibi ſubiecta. Unde Auguſ. dicit: ꝙ noluit vt ſeruus teneri eſſe ṗcepto quaſi ab alio regula per lumē nāli lumini ſupadditū. Et hoc etiā v̄ba ſerpētis oſtēdūt: qui ꝓmiſit ſciam boni ⁊ mali qd ad actiōes ꝑtinet: ⁊ ad gubernationē reꝝ.

Ad primum ergo dōm ꝙ electio in tantum cecat oculos mētis: vt illud eſtimet eē poſſibile: qd poſſibile non eſt. vnde potuit eē: vt ad v̄ba ſerpētis homo excellentiam inordinate appeteret in cōi: ex illo appetitu v̊o excecatus ꝑuerſum iudiciuz de impoſſibili ꝓferret: ⁊ ſic appetitus declinaret̄ ad hūc excellētie modū. Uel dicēduz ꝙ equalitatē equiparātie: qd impoſſibile eſt ⁊ cogitari non pōt: non appetyt: ſed aſſimilationem quādā vt dictum eſt: quam cogitare potuit. ¶ Ad ſecūdum dicēdum. ꝙ ſimilitudinem naturalis dignitatis quam in creatione accepit appetendo non peccauit: ſed quia ipſe ſuper h̄ aliam ſimilitudinez appetyt: vt. ſ. ſicut deus lumine ſue nature omnia regit ⁊ gubernat: ita etiam homo per naturale lumen rationis ſibi ſubdita gubernaret: ⁊ ſeipſuz ſine adiutorio exterioris luminis. ¶ Ad tertium dicēdum. ꝙ homo non appetyt mala per experientiam ſciētie: ſed per iudicium: ſed hoc ꝯſecutum eſt ex peccato ſuo ꝙ maluz ꝑ experimētum cognoſceret vt ſic: ⁊ demonis ꝓmiſſio verificaret̄ incōpleta: cuius cōſuetudo eſt vt dubijs verbis homines fallat: ⁊ vt nomen arbori impoſitum non fruſtra videat̄. ¶ Ad quartum dicendum. ꝙ ad dei ſimilitudinem accedendum eſt ſm̄ modum ⁊ ordinem vnicuiq̄ a deo ṗſtitum: ſed qui proprio motu ad dei ſimilitudinem acceſſerit peruerſe vult eſſe ſimilis deo. vt Auguſtinus dicit i littera. omnis enim peccator appetit ſimilitudinē dei: cum nihil ſit appetibile: niſi ꝓut eius ſimilitudinem habet: ſed in hoc peccat: quia querit eius ſimilitudinem inordinate: ⁊ in quo querenda non eſt. ¶ Ad quintum dicendum. ꝙ non peccauit in hoc ꝙ ſcientiam appetyt: ſed quia inordinate appetyt. vt dictum eſt.

¶ Utrum mulier grauius peccauerit q̄ȝ vir. III.

AD tertiuz ſic procedit̄. videt̄ ꝙ mulier grauius q̄ȝ vir non peccauerat. Uterq̄ enim elationis vitio peccauit ſed elatio illa non fuit: niſi in hoc ꝙ dei ſimilitudinem peruerſe appetierūt. ergo videtur ꝙ vterq̄ idē appetyt: ⁊ equalr̄ peccauerunt. ¶ P̄. ifirmitas peccatum excuſat: ſed mulier infirmior fuit viro: propter quod dyabolus vt dictum eſt ſupra eaz ṗmo aggreſſus ē. ergo videtur ꝙ ipſa minus peccauerit. ¶ P̄. propter hoc peccatum demonis grauius iudicatur q̄ȝ peccatum hominis: ꝙ eminentiorem cognitionez de deo habebat: ſed vir magis erat preditus ſpirituali mente q̄ȝ mulier. vt in littera dicitur. ergo videt̄ ꝙ ipſe grauius peccauerit. ¶ Preterea. regimen mulieris ad virum pertinebat. vnde ⁊ ſupra dictum eſt ꝙ per virum ad mulierem preceptum delatum eſt. ergo videt̄ ꝙ etiam peccatum mulieris viro imputandum ſit ⁊ magis aggrauandum. ¶ P̄. peccare ex cōſideratione miſericordie diuine videt̄ eſſe peccatum preſumptionis que eſt ſpecies peccati in ſpiritū ſanctū: qd eſt grauiſſimum. cum ergo vir peccauerit cogitans de dei miſericordia. vt in lr̄a dr̄: vr̄ ꝙ ipe grauiꝰ peccauerit q̄ȝ mlīer.

Sed contra Peccatum a dyabolo ꝑuenit in mulierem: ⁊ a muliere in virum: ſed dyabolus grauiꝰ peccauit q̄ȝ mulier. g̊ ⁊ mulier grauiꝰ q̄ȝ vir. ¶ P̄. ad idē ſunt ea que in lr̄a adducunt̄.

Reſpondeo dicēdum. ꝙ ſicut ſupra dictum eſt: nō eſt incōueniēs ꝙ duoꝝ peccatoꝝ vnū ſit altero grauius diuerſis circūſtātijs conſideratis. illud tamē ſimplr̄ grauius dicēdum eſt qd in pluribus ſiue potioribus ṗponderat: illud autem potiſſimum quolibz peccato eſt qd ad peccatū mouet vt ṗus dcm̄ eſt. ⁊ ideo ſm̄ h̄ maxime grauitas peccati attēdēda eſt. ⁊ ſm̄ hoc pz ꝙ peccatum mulieris grauius eſt: mulier enim ex ſola elatione mētis ad peccandū mota fuit: vir autez non ex ſola elatione: ſed ſimul cum hoc ex quadā amicabili benignitate ad vxorē qd aliquo modo peccatū eius mitigat. Itē elatio q̄ mouit mulierē maior fuit q̄ȝ elatio que mouit virum. In muliere enī talis fuit elationis progreſſus. vt ad verba ſerpentis tantum excellentie appetituz cōciperet: vt iudiciū rōnis ꝑuerteret: ⁊ crederet hoc poſſibile ⁊ verum: qd dyabolus dicebat: ⁊ propter hoc dicit̄ eſſe ſeducta. In viro autem non tantum exercuit in ṗncipio amor proprie excellentie vt iudicium eius peruerteret quaſi crederet hoc eē futurum: ſed quia illud valet ſi poſſibile foret: ⁊ ideo non dicit̄ fuiſſe ſeductus: ſed tamen talis elatio ad experiendum ipſum incitauit. vnde aliquam dubitationem elatio in eo fecit que in muliere firmam opinionē conceperat: ⁊ ideo etiaz voluntas mulieris perfecta conſecuta eſt in appetitum diuine ſimilitudinis: ſed viri impfecta. ſ. ſub conditione ſi poſſibile foret.

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

Ad primuꝫ ergo dōm. ꝙ ſicut ex ꝑdictis. pꝫ: lꝫ id quodāmodo vterqꝫ appetierit: nō tñ equalr̄: qḋ enim credit̄ eſſe poſſibile cōpletū deſideriū hꝫ: id vō qḋ impoſſibile credit̄ eſſe poſſibile vel de cuius poſſibilitate dubitat̄ hꝫ deſideriū ꝯditionatū tñ: qꝛ homo illud vellet ſi poſſibile foret: qꝛ ergo mēs mulieris ꝑ elationem ad vba ſerpētis ꝯceptā in tantū excecata eſt: vt illud poſſibile crederet qḋ dyabolus ꝓmittebat: cōpletū deſideriū habuit: vir vō incōpletū: quia hoc poſſibile nō credidit. ¶ Ad 2m dicēdum ꝙ in muliere nō erat tāta debilitas qn pctō reſiſtere poſſꝫ: vñ ꝙuis debilitas mulieris ſit aliqua circūſtātia diminuēs peccatuꝫ ipſius per cōparationē ad virū: nō tñ ſimplr̄ minus peccatū fecit. ¶ Et ſilr̄ dōm ad 3m ⁊ 4m. ¶ Ad 5m dicēduꝫ. ꝙ cogitare de dei miſericordia cum ꝓpoſito penitēdi ⁊ reſiliēdi a pctō nō facit ꝑſumptionis peccatū: ſed magis peccatū alleuiat: ſꝫ cogitare de dei miſericordia ſine ꝓpoſito penitēdi hoc ꝑſumptionis eſt: ⁊ ꝯtemptus diuine iuſticie: nec ſic adam de miſericordia cogitauit.

¶ Queſtio. II.

Deinde queritur de ignorātia de q̄ fit mētio in lr̄a. Et querunt̄ duo. Primo an ignorātia peccatuꝫ ſit Secūdo an peccatum excuſet.

¶ Utrum ignorantia ſit peccatū. I.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. vr̄ ꝙ ignorātia pctm̄ non ſit. Omne enī pctm̄. vt Aug. dicit: ē in volūtate: ignorātia aūt eſt in itellectu. ergo non eſt pctm̄. ¶ P̄. oē pctm̄ eſt origiale vel actuale: ſed ignorātia nō eſt originale pctm̄: ſed magis ꝯcupiſcētia: vt ifra dicet̄: nec etiā eſt actuale: qꝛ nō eſt dictū vel factū vel ꝯcupitū cōtra legē dei. ergo ignorātia non eſt pctm̄. ¶ P̄. oē pctm̄ ꝯſiſtit in defectu alicuius act⁹: ⁊ nō in defectu alicuius habitus: alias aliqs dormiēdo peccaret: ignorātia aūt magis opponit̄ habitui ꝙ̄ actui. ꝗ idē qḋ ꝑus. ¶ P̄. ignorās in ignorātia ſua ꝯtinue manet. ſi ergo ipm ignorare pctm̄ eſſet: vr̄ ꝙ ꝯtinue peccaret: nō. n. apparet rō: quare magis nūc ſit peccatuꝫ ꝙ̄ ꝑus: ſed hꝰ vr̄ graue dicere. ꝗ vr̄ ꝙ ignorātia nō ſit pctm̄. ¶ P̄. Aug. dicit ꝙ oē peccatū eſt volūtariū: ignorātia aūt nō eſt volūtariū: cum ab hoīb⁹ nālr̄ ſcia deſideret̄ ſm phm̄. ergo non eſt peccatum.

Sed contra. eſt qḋ p̄a Cor. 14. dr̄. Qui ignorat ignorabit̄: ⁊ loqt̄ de ignorātia reprobationis: ſed nulli debet̄ reprobatio: niſi ꝑ pctō mortali. ꝗ ignorantia eſt peccatū mortale. ¶ P̄. Yſa. 5o dr̄. Propterea captiuus duct⁹ eſt ppl̄s meus: qꝛ nō ha. ſci. ſed pena nō debet̄ niſi culpe. ergo carere ſcia eſt culpa.

Reſpondeo ꝙ qdā dixerūt nullā ignorātiā ꝙ̄tuꝫ in ſe eſt culpam eſſe: ſed rōne alicuius annexi vel ꝑcedētis vel ſequētis: ꝑcedētis vt cauſe. ſ. negligentie adiſcendi: ſequētis vt effect⁹. ſ. alicui⁹ iordinati act⁹ qui ignorātiā ſeqt̄: ſꝫ qꝛ de rōne culpe nō eſt plus: niſi ꝙ ſit ꝑuatio alicui⁹ qḋ debitū eſt hr̄e in ptāte eius q ꝑuat̄ exñs: ideo ēt ipſam ignorātiā ſm ſe poſſum⁹ culpam dicere: ſi tñ ignorātia ꝑuatiue: ⁊ nō negatiue accipiat̄: ⁊ dico ignorātia ꝑuatiue acceptā: que eſt eius qdeꝫ qḋ qs nat⁹ eſt adiſcere: qcqd ſit illud: nō. n. idē eſt qḋ oēs ſcire tenent̄: cū ad plura ſciēda qdā magis alys teneat̄. vñ aliq̄ ignorātia eſt pctm̄ vni que nō eſt peccatū alteri. vnicuiqꝫ enī peccatū eſt ignorantia eoꝝ que ad bonos mores: ⁊ fidei vitatē ꝑtinēt: ſꝫ alicui i offō ꝯſtituto eſt ēt peccatū ignorātia eoꝝ que ad ſuū officiū ꝑtinēt: nec eſt mirū: ſi hꝰ ipm ꝙ eſt ſcia carere pctm̄ eſt ei q pōt: ⁊ tenet̄ hr̄e: cū ēt carere aliq̄ corꝑali ad officiū ꝑtinēte peccatū ſit vt tōſura vel veſte ad offm̄ accōmodata: ⁊ ꝙ iſta in ſe pctā ſint: pēa oſtēdit que ꝓ eis iuſte iſligit̄.

Ad primum ꝗ dōm. ꝙ eē in volūtate ꝯtigit duplr̄ vel ſic in ſubo: ⁊ hoc mō nō oē peccatum in volūtate eſt: aliqḋ enī eſt in ꝯcupiſcibili vel iraſcibili: ⁊ ſic de alys virib⁹: vel ſic in cā. vt. ſ. ipſa volūtas ſit dñā eius qḋ in ea eſſe dr̄: ꝗſi i eius ptāte exñs: ⁊ hꝰ mō oē peccatuꝫ i volūtate eſt ēt ignorātia: ipa. n. volūtas impat alys viribꝰ: ⁊ itellectui. vñ act⁹ aliaꝝ viriū ſunt in ptāte volūtatis ⁊ defect⁹ eaꝝ. ſ. ſolū illi qui rōni obediūt. ¶ Ad 2m dōm. ꝙ ignorātia nō eſt originale peccatū: non enī ignorātia imputat̄ puero in peccatū añꝙ̄ ad tp̄s deputatū venerit: ſed eſt peccatū actuale eo mō quo omiſſio peccatuꝫ actuale dr̄: ⁊ eodē mō ꝯuenit peccati actualis dſcriptio ignorātie: ſicut omiſſioni: qḋ q̄lr̄ ſit ifra dicet̄. ¶ Ad 3m dōm. ꝙ ꝙuis ſcia cui opponit̄ ignorātia nō ſit actus qui eſt oꝑatio: ſed hitus tñ per oꝑationē aliquā que eſt in ptāte volūtatis acqrit̄. ⁊ ideo hoc ipm qḋ eſt ſciaꝫ hr̄e voluntati ſubm eſt: ⁊ per ꝯñs hoc qḋ eſt ſcia carere: ⁊ ide eſt ꝙ culpe rōnē hꝫ. ¶ Ad 4m dōm: ꝙ peccatū omiſſionis non hꝫ rōneꝫ culpe: niſi ex hoc ꝙ opponit̄ ꝑcepto affirmatiuo legis naturalis vel ſcripte. Preceptum autē affirmatiuum obligat ſemper: ſed nō ad ſemꝑ: ⁊ ideo oīs omiſſio pro illo tempore eſt peccatum in actu in quo quis per ꝑceptū obligat̄: ⁊ quotiēs illud tēpus reuertit̄ totiēs peccatū multiplicat̄. ¶ Ad qntuꝫ dōm. ꝙ ꝙuis oīs homo naturalr̄ ſciam deſideret: ⁊ ſciam velit: nō tñ oēs volūt id per qḋ ad ſcientiā ꝑuenit̄. ⁊ ſic quodāmodo ignorātia voluntariū efficit̄: non per ſe: ſed per accidēs ſicut ⁊ quodlibet malum.

¶ Utrum ignorantia excuſet peccatum. II.

Ad ſecunduꝫ ſic ꝓcedit̄. videt̄ ꝙ ignorantia peccatum nō excuſet. Primo per hoc qḋ dic̄ glo. Ambro. Ro. ii°. Grauiſſime peccas ſi ignoras: ſed qḋ aggrauat peccatum non excuſat. ergo ignorātia non excuſat peccatum. ¶ P̄. qui per ebrietateꝫ hominez occidit: ꝯſtat ꝙ per ignorantiā peccat. ſed ſm phm̄ in 3° ethicorum talis meret̄ duplices maledictiones. ergo ignorantia non excuſat ſed aggrauat. ¶ P̄. peccatuꝫ additum peccato non excuſat ſed aggrauat: ſed ignorantia peccatum eſt. vt dictum eſt ſupra. peccatū ergo non excuſat. ¶ P̄. illud qḋ ꝯſequit̄ omne peccatuꝫ non pōt excuſare vel alleuiare peccatū: qꝛ ſic de quolibet excuſaret: ſed ignorātia ſequit̄ omne peccatū: qꝛ oīs malus eſt ignorās ſm phm̄ in 3° ethi. ꝗ idē qḋ ꝑus. ¶ P̄. vt Beda dicit q̄tuor ſunt penalitates que nos pctō ꝑmi hoīs conſequunt̄. ſ. ignorātia: ifirmitas ꝯcupiſcentia: ⁊ malitia: ſed malitia non excuſat ſed aggrauat peccatum: nec etiam cōcupiſcentia: ergo videt̄ ꝙ nec ignorantia nec infirmitas.

Contra. eſt qḋ apl̄s ꝑme Tym. ꝑ. dic̄. Miſericordiam ꝯſecut⁹ ſum: qꝛ igno. fe. ſꝫ nihil ꝓuocat ad miſericordiā: niſi peccatū excuſet vel alleuiet. ꝗ ignorātia excuſat vel alleuiat peccatū. ¶ P̄. oē peccatū eſt volūtariū ſm Aug. ꝗ qḋ tollit vel diminuit rōnē volūtary excuſat vl̄ alleuiat peccatū: ſed ignorātia eſt hꝰ: qꝛ inuoluntariū per ignorātiā cauſat̄. vt phs in 4° ethi. dic̄. ergo ignorātia vel excuſat vel alleuiat peccatum.

Reſpondeo dōm. ꝙ ignorātia q̄dā ex toto excuſat peccatū: q̄dā vō alleuiat in ꝑte. q̄dam vō nec in toto excuſat: nec in ꝑte alleuiat. Et ad hꝰ euidentiā ſciendū eſt ꝙ ignorātie diuiſio triplr̄ pōt ſumi. Primo ex ꝑte ipſius ſciētis: qꝛ quedā in ptāte ſciētis: ⁊ hꝰ dr̄ ignorātia vincibilis vel affectata: quedā aūt nō eſt in ptāte ei⁹: ⁊ hꝰ dr̄ iuincibilis. Sed hꝰ ꝙ ignorātia ſit in ptāte ei⁹ q ignorat ꝯtingit duplr̄: qꝛ vel eſt in ptāte ei⁹ ſm ſe: ſic qui ignorat aliquod ꝑceptum qḋ ſtatim ſcire poſſet: vel eſt in poteſtate eius quantum ad ſuā cauſam lꝫ non in ſe. vt patet in

ignorantia ebry: quia ebrietas que eſt cauſa ignorantie in poteſtate eius fuit: non autem ignorātia conſequens: cum vſus rōnis impediat̄. Scdo ſumit̄ diuiſio ignorātie ex ꝑte ſcibilis: eſt. n. quedaꝫ ignorātia ei⁹ qḋ qs ſcire tenet̄: ⁊ hꝰ dr̄ ſm phm̄ ignorātia vl̄is: ⁊ ſm iuriſꝑitos ignorantia iuris: ⁊ hec variat̄ in diuerſis: vt ſupra dictū eſt: qꝛ quedā tenet̄ ſcire vnus que nō tenet̄ ſcire alius. Quedā vō ignorantia eſt eius qḋ qs ſcire nō tenet̄: ⁊ hec eſt ſcia ꝑticulariū circūſtantiū in actu: quā phs vocat ignorātiā ꝑticularis. Juriſte vō ignorātiā facti. Tertia diuiſio ſumit̄ ex ordine ad actum: quedā enī ignorātia eſt que eſt cauſa act⁹: qꝛ ſi nō ignoraret nō faceret: ⁊ tūc dr̄ per ignorātiā peccare: ⁊ hui⁹ ſignuꝫ eſt penitēdo de actu: quedā vō eſt ignorātia que nō eſt cauſa actus: ſed per accñs ſe hꝫ ad actū. Et ſm hāc vt phs i 4° ethicoꝝ. dicit. nō dicit̄ aliqs ꝑ ignorantiā facere. ſed ignorans. vñ in actu talis nō penitet: vt ſi aliqs credēs accedere ad vnā mulierem accedat ad aliā: ad quā tñ accederet ſi eam nō ignoraſſet. Quedā vō ignorantia eſt que quodāmodo affectū peccati ꝯſequit̄: vt qñ ex ꝯcupiſcētia peccati: quā volūtas nō reꝑmit: abſorbet̄ iudiciū rōnis ⁊ ꝑticulari oꝑabili: ſm ꝙ dr̄ in 6° ethicoꝝ. ꝙ delectatio corrūpit extimationē prudētie: ⁊ hec eſt ignorātia electionis ſm quā oīs malus dr̄ ignorās. ¶ His ꝗ viſis ſciendū eſt ꝙ ignorātia nō excuſat: nec minuit peccatū: niſi ſm ꝙ cauſat inuoluntariū. non enim pōt eſſe volūtarium qḋ eſt ignoratum. Ignorātia aūt que nō eſt cauſa actus nō cauſat inuolūtarium. vt phs dicit in 3° ethycoꝝ. vnde illa nullo mō excuſat: nec diminuit peccatū: ſed ſolū illa que eſt cauſa actus. Hec aūt pōt excuſare peccatū vel in toto vel in ꝑte: ſi enī ſit talis ignorantia cui nullo modo admiſceat̄ rō culpe: ex eo ꝙ ignorātia eſt: ſic excuſat in toto: ſic̄ ignorātia iuincibilis: ⁊ ignorātia ꝑticularis: adhibita tamē debita diligētia. Ignorātia vō que rōnē culpe hꝫ excuſat qdē quātū ad aliquid. ſ. inquātū ignorātia eſt: qꝛ ſic hꝫ ꝙ inuolūtariuꝫ cauſet: non aūt excuſat inquātū culpa eſt: qꝛ ſic rōnē volūtary retinet: ⁊ ideo ignorātia vl̄is excuſat peccatū ſequēs nō ex toto: ſed a tāto. Similr̄ etiā ⁊ ignorantia vincibilis: ſiue ſit ſm ſe vincibilis: ſiue ſm cauſam ſuā: duꝫ tñ rei illicite operaꝫ nō dederit qñ ignorātiā icurrit. ſi. n. operā rei licite dediſſet moderate ignorātia ſequēs culpā nō hēret: ⁊ ita pōt ſequēs peccatū ex toto excuſare: vt pꝫ in his qui exercitio ſpūaliū oꝑationū in amētiam vertunt̄.

Ad primum ergo dōꝫ. ꝙ ignorās dicit̄ grauiſſime peccare: nō ꝓpter quantitatē peccati ſed ꝓpter piculū: qꝛ duꝫ morbū nō cognoſcit medicinā nō querit. Uel dicendum. ꝙ Ambroſius loquit̄ de grauitate peccati: qḋ eſt ignorātia ipſa beneficioꝝ dei: qḋ eſt grauiſſimum inter ſpēs ingratitudinis: cum. ſ. homo beneficiū nō recognoſcit. ¶ Ad 2m dicēduꝫ. ꝙ ebrius homicida duob⁹ peccatis peccat. ſ. ebrietate ⁊ homicidio: ꝓpter qḋ dicit̄ duplices maledictiones mereri: nihil tamē ꝓhibet quin quātitas ſequētis peccati per ignorātiā ex ꝑcedēti ꝯſequente minuat̄. vnde i ꝓceſſu argumēti eſt figura dictionis: quia mutat̄ diſcretū in ꝯtinuum. ¶ Ad 3m dicēdum. ꝙ ignorantia oīs que eſt peccatū eſt etiā in itellectu: ſicut in ſubiecto ⁊ in volūtate: ſicut in cauſa: vt ſupra dictum eſt. vnde ſm hoc ꝙ eſt in intellectu: ꝓut. ſ. ꝑuat directā ſcientiā in actu minuit quantitatem ſequētis peccati: nec ex eo habet ꝙ peccatū ſit: ſed ꝓut eſt in volūtate: ſicut in cauſa habet ꝙ peccatū ſit: ⁊ ſic non habet qḋ excuſet: ſed qḋ ad peccatuꝫ addat: ⁊ pōt eſſe quādoqꝫ ꝙ plus ponderat ipſum peccatum ignorantie ꝙ̄ illud quod per ignorantiam de ſequēti peccato minuit̄. ¶ Ad quartū dicēduꝫ. ꝙ ignorantia que ꝯſequit̄ omne peccatū non eſt cauſa peccati vt dictum eſt. ⁊ ideo non excuſat: nec diminuit peccatum. ¶ Ad quintū dicēdum: ꝙ ignorātia ⁊ ifirmitas habent ꝙ excuſent peccatum vel in toto vel in parte ex hoc ꝙ cauſant inuolūtarium: malitia vō ⁊ ꝯcupiſcētia magis volūtariuꝫ augent: ⁊ ideo non excuſant: ſed aggrauāt peccatū. ⁊ hoc dico ſi ꝯcupiſcentia ſumat̄ pro actu volūtatis. ſi vō ſumat̄ ꝓ paſſione ꝯcupiſcibilis trahente voluntatē quodāmodo renitenteꝫ: ſic ꝯcupiſcētia excuſat: quia quāto aliquis maiori tētationi ſuccūbit minus peccat: ſed hoc ad infirmitatē reducit̄.

¶ Expoſitio textus.

Que per tentationē fuerat ꝯuincēd a) perimēda. ſ. ſpirituali mēte vl̄ etiam corporali: vel a ſe: vel a viro: vel a deo: ſi de muliere intelligat̄: vt magiſter exponit (In eo tamē fuiſſe ſeductū credi pt: ꝙ cōmiſſum veniale ⁊c̄.) Hoc itelligit̄ vt ſupra dictuꝫ eſt de veniali ex cauſa: ⁊ non ex genere: putauit enī ꝙ quia fecit vt vxoris morē gereret ꝙ peccatū ſuuꝫ excuſationis cauſam haberet ⁊ veniā de facili acciperet: ⁊ huiuſmodi ſeductionis cauſa videt̄ fuiſſe elatio mētis que ad ſuggeſtionē mulieris ſubrepſit: ex qua voluit lignū vetitū experiri. Cum enī experimētū non ſit: niſi de dubys: pꝫ ꝙ ex elatione in quadam dubitatione adductus eſt eius rei puta expimēti ligni vetiti: in quo etiam mulier ſeducta fuit (Tribus modis. vt ait Iſidorus ⁊c̄.) videt̄ ꝙ iſufficiēter enumeret: qꝛ quoddā peccatū eſt etiā ex cōcupiſcētia: de qua mentionē non facit. Et dicēdum ꝙ peccatum ex cōcupiſcentia ꝓueniens ad peccatū ex infirmitate reducit̄: non enim tūc ſolum eſt ex infirmitate peccatū quādo aliquis aliquo exteriori impulſu peccat: ſed etiam quādo per tentationē carnis in peccatum labitur. (Que etiam ipſa peccatū eſt ⁊c̄.) Hoc verum eſt ſi ſit eorum que quis ſcire tenet̄: alias nō: qꝛ etiā habere volūtatē nō ſciēdi geometriā peccatū non eſt ei qui illā nō ꝓfitet̄ ꝑ officiū magiſtery.

¶ Quare deus permiſerit hominē tentari ſciēs eum caſurum. ¶ D. ſt. XXIII.

Preterea queri ſolet quare de⁹ hominem tentari permiſerit queꝫ decipiendum eſſe preſciebat. Sed nō eſſꝫ laudabile homini: ſi ideo bene viuere poſſet: quia nemo male viuere ſuaderet: cum in natura poſſe: ⁊ in poteſtate haberet velle: non conſentire ſuadēti deo iuuante: ⁊ eſt glorioſius non conſentire ꝙ̄ tentari non poſſe. Mouentur etiam quidam dicentes: cur creauit deus quos futuros malos preſciebat. Quia preuidet quid boni de malis eorum eſſet facturus. Sic enim fecit eos: vt relinqueret eis: vnde aliquid faceret: ⁊ ſi culpabiliter aliquid facerent illum de ſe laudabiliter operantem inuenirent: a ſe habebant voluntatem malam: ab illo naturam bonam ⁊ iuſtam penam. Fruſtra ergo dicitur: non deberet deus creare quos preſciebat malos futuros. Sciebat eniꝫ bonis profuturos: ⁊ iuſte pro mala voluntate puniendos. Addunt etiam. taleꝫ deberet hominem facere qui nollet omnino peccare. Concedimus quidem melioreꝫ naturā eſſe que oīno peccare nollet. Cōcedant ⁊ ipſi non

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

eſſe malam: que talis facta eſt vt poſſet nõ peccare ſi vellet: ⁊ iuſte punitam que volũtate non neceſſitate peccauit. Cum ergo hec bona ſit: illa melior: cur non vtrũq; faceret vt vberius laudaret̃ de vtroq;? Illa enĩ de ſanctis angel̃: hec de hoibus eſt. Item inquiſit. Si deus vellet ⁊ iſti boni eſſent: ⁊ hoc quidẽ ꝯcedimus: ſed melius voluit vt quod vellẽt eſſent. Et boni quidẽ nõ ĩfructuoſe: male ꝟo non impune eſſent. Itẽ inquiſit. Poſſet deus voluntatẽ eoꝝ vertere in bonum: quia omnipotens eſt? Poſſet reuera: cur non fecit? quia noluit: cur noluit? ipſe nouit: nõ debemus plus ſapere q̃ꝫ oportet ſapere. Et quidem ſcḋm animũ rõnalis fuit homo: habens diſcretionẽ boni ⁊ mali. Sciẽtiã quoq; rerum creatarũ ⁊ cognitionẽ veritatis: que prime perfectioni ꝯgruebat: mox cõditus non incongrue accepiſſe petat̃: ⁊ ad illã non ſtudio vel diſciplina alia per ĩteruallũ tp̃is ꝓfeciſſe: ſed ab exordio ſue ꝯditionis diuinitus illã ꝑcepiſſe.

Q2 triplicem cognitionẽ habuit hõ añ lapſum .ſ. rerũ ꝓpter ſe factaꝝ ⁊ creatoris ⁊ ſui.

Fuit itaq; homo primus añ lapſum triplici cognitione preditus: rerũ.ſ. ꝓpter ſe factarum: ⁊ creatoris ⁊ ſui. Rerum quippe cognitionẽ hominẽ accepiſſe perſpicuũ eſt: cum non ipſe creator vel angelus aliquis: ſed homo omnib9 animãtibus nomina impoſuerit: homo ipſe habuit. Que enim ꝓpter illum creata erãt: ⁊ ab illo regẽda ⁊ diſponẽda erãt: hoꝝ omniũ deus illi ⁊ ſciẽtiã tribuit ⁊ ꝓuidẽtiam atq; curã reliquit. Quia vt ait Apoſtolus. Nõ eſt cura deo de bobus. Quoꝝ aliorũq; animaliũ deus homini curam reliquit ⁊ ꝓuidẽtiam: vt dominationi eius ſubijcerent̃: ⁊ rõni ipſius gubernarent̃: vt ſciret illis neceſſaria ꝓuidere: a quibus emolumentum debebat recipe. Hãc autẽ ſcientiã homo peccãdo nõ ꝑdidit: ſicut nec illã qua carnis neceſſaria ꝓuidẽtur. Et idcirco in ſcriptura homo de huiuſmodi nõ erudit̃: ſed de ſcia anime quam peccando amiſit.

De cognitione creatoris.

Cognitionem quoq; creatoris prim9 homo habuiſſe creditur. Cognouit enim a quo creatus fuerat: nõ eo modo cognoſcẽdi quo ex auditu ſolo ꝑcipitur: quomodo a credentibus abſens queritur: ſed quadam interiori inſpiratione qua dei ꝑſentiã ꝯtemplabat̃: non tamẽ ita excellẽter: ſicͭ poſt hãc vitã ſancti viſuri ſunt: neq; ita in enigmate qualr̃ in hac vita videmus.

De ſui cognitione.

Porro ſui cognitionem idẽ homo talem accepiſſe videtur: vt quid deberet ſuperiori: ⁊ quid equali: ⁊ quid inferiori non ignoraret. Conditionem quoq; ſuam ⁊ ordinem.ſ. qualis factus eſſet: ⁊ qualiter icedere deberet: quid agere: quid cauere intellexit. Si horum noticiam non habuiſſet: non eſſet reus preuaricationis neq; ſeipſũ cognouiſſet.

Vtrum homo preſcius fuerit eorum que ſibi futura erant.

Si autem queritur vtrum homo ſciẽtiam habuerit eoꝝ que circa eum vẽtura erant.ı.ſi ruinam ſuam preſciuerit: ⁊ ſimiliter ſi preſciuerit bona que habiturus fuiſſet: ſi in inobedientia perſtitiſſet. Reſponderi põt ꝙ ei magis faciẽda indita ſunt q̃ꝫ futura reuelata. Accepit enim ſcientiã ⁊ preceptum eoꝝ que faciẽda fuerant: ſꝫ non habuit ꝑſciẽtiam eoꝝ que futura erant. Non fuit ergo homo preſcius ſui caſus: ſicut ⁊ de angelo diximus. Qḋ Auguſtinus ſup Geneſim aſſerit: rõne vtẽs quã ſupra poſuimus: hec de ſcientia hominis quantum ad primum ſtatum pertinet dixiſſe ſufficiat.

Diuiſio textus.

Poſtquã diffiniuit magr̃ ꝑncipiũ humane ꝯditionis: ⁊ ex parte tẽtatiõis ⁊ ex parte peccãtis. In pte iſta determinat de ꝑmiſſiõe diuia: q̃ quodãmodo ꝑncipiũ peccati dr̃ ſicut cauſa ſine qua non. Si enim deus nõ ꝑmiſiſſet hõ nõ peccaſſet. Et diuidit̃ ĩ quinq; partes ſcḋ quinq; qõnes q̃s mouet. Scḋa icipit.ibi.(Mouent̃ ẽt q̃dã) Tertia ibi(Addũt ẽt talẽ hoĩeꝫ).4ª ibi.(Item inquiũt)(Si deus vellet) Quinta ibi.(Itẽ iquiũt).(Poſſet deus ⁊c̃.) Deinde accedẽdũ ad partẽ alterã: in qua oſtẽdit quã ꝑfectionẽ aĩe habuit adã: ex qua poſſet pctõ reſiſtere: que icipit.ibi.(Et q̃dẽ ſcḋm animã) Et diuidit̃ ibi ꝑ tres. In ꝑma oſtẽdit q̃lis fuit fact9 ſcḋm aĩaꝫ q̃ꝫtũ ad ſciaꝫ. In ſcḋa q̃ꝫtum ad nãlẽ potẽtiã. 24. diſt. ibi.(Nũc diligẽter iueſtigãduꝫ) In 3ª oſtẽdit q̃lis fuerit q̃ꝫtũ ad grãꝫ. 26. di. ibi.(Hec ẽ grã operãs ⁊ cooperãs). Prima in duas. In ꝑma oſtẽdit q̃ꝫ cognitionẽ hõ in ꝑncipio ſue ꝯditionis accepit. In ſecũda oſtẽdit qualẽ de his noticiã habuit.ibi.(Rex q̃ppe cognitionẽ homo accepiſſet ⁊c̃.) Et circa hoc tria facit. Prio oſtẽdit qualẽ cognitionẽ habuit de reb9 creatis. Scḋo q̃lẽ de deo.ibi.(Cognitionẽ quoq; creatoris). In 3ª q̃lẽ d̃ ſeipo ibi(Porro ſui cognitionẽ). Et circa hoc duo fac̃. Prio determiat veritatẽ. Scḋo mouet dubitationẽ ⁊ ſoluit.ibi. (Si aũt querit̃ vtꝝ homo ſciaꝫ habuit ⁊c̃.) Qõ. I.

Hic eſt duplex qõ. Prima de ꝑmiſſiõe diuina reſpectu peccati primi hoĩs. Scḋa de cognitione ꝑmi hoĩs q̃ꝫtũ ad ꝑmum ſtatum. Circa ꝑmum querunt̃ duo. Primo vtꝝ deus potuerit ꝯferre alicui nature create vt peccare non poſſet ex nature ꝯditione. Scḋo vtꝝ deus debuerit ꝑmittere hoĩeꝫ tẽtari ⁊ peccare.

Vtrum alicui nature create cõferri potuerit vt peccare non poſſet ex cõditione nature. I.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. vr̃ ꝙ alicui nature create ꝯferri potuit vt ꝯditione ſue nature peccare nõ poſſet. Prio ꝑ hoc ꝙ Aug. dicit ĩ lr̃a.ſ. ꝙ illa natura que peccare non põt eſt de ſanctis angelis: hec aũt que peccare põt eſt de hoibus: nec põt dici ꝙ h̃ angelice nature ꝑ grãꝫ ꝯueniat: q2 in hoc ab hoĩe nõ differrẽt cui ẽt per grãm hoc ꝯuenit. ergo videt̃ ꝙ ꝑ ꝯditionẽ nature ſue angeli hẽant ꝙ peccare nõ pñt. Pr̃. nã ſpũalis eſt nobilior q̃ꝫ nã corporalis: ſed aliq̃ nã corꝑalis eſt ĩ qua nullo mõ pctm̃ vel error accidere põt etiã ſcḋm nature ſue ꝯditionẽ.ſ. celeſtis. g̊ multo fortius eſt aliq̃ ſpũalis in qua nullo mõ peccatũ accidere poſſet ſcḋm nature ſue cõditionem. Pr̃. vt Damaſcenus dicit: ex hoc ꝙ creatura eſt ex nihilo duplex varietas ſequit̃ ipſam in diuerſis. vna ſcḋm eẽ ſicͭ in his que corrũpunt̃. alia ſcḋm electionẽ: ſicͭ in his que peccant: ſed alicui rei ſcḋm nãe ſue ꝯditionẽ ꝯfert̃ vt ſit iuariabilis q̃ꝫtũ ad eſſe: ſicͭ ſubſtãtijs ſpũalib9 ⁊ corporib9 celeſtibus. g̊ alicui nature ꝯferri põt, ꝙ ſcḋm nãlẽ ꝯditionẽ ſit iuariabilis q̃ꝫtũ ad electionẽ. Pr̃. cõſtat ꝙ volũtas diuina hoc naturalr̃ hꝫ ꝙ peccare nõ põt. cũ ergo ipſe ſit ſumme bonus: ⁊ ſumme potens. videt̃ ꝙ alicui creature cõtulerit vel cõferre potuerit ſuã ſimilitudinẽ: vt per naturã ſuam non poſſit peccare. Pr̃. conſtat ꝙ alicui creature hoc cõferri per grãꝫ ꝙ peccare nõ poſſit: ſed potuit deus facere vt ille habitus gratie qui confirmationẽ in bono creat alicui nature pars eſſentialis eſſet vel etiã aliq̃d illo habitu perfectius. ergo videt̃ ꝙ ſi eſſet talis natura ſcḋm nãle ſibi ꝑncipiũ hẽret ꝯfirmationẽ in bono: ergo videt̃ ꝙ alicui creature conferri potuit vt peccare nõ poſſet.

Sed contra. Perfectio vniuerſi in hoc conſiſtit ꝙ oẽs bonitates creaturaꝝ cõicabiles ĩ genere cõmunicate ſunt: ſed hoc ꝙ eſt peccare nõ poſſe ex natura ꝓpria nulli nature cõmunicatũ ẽ: quia nec hoĩ: nec angelo: qḋ vtrũq; peccatũ ꝓbat. ergo videt̃ ꝙ hoc creature cõicabile nõ fuit. Pr̃. ꝯfirmatio in bono videt̃ ꝯſequi ex perfecta adheſione finis: ſed finis ille ad quẽ rectitudo voluntatis ordinat̃ ⁊ poteſtatẽ ⁊ intellectũ ⁊ deſideriũ cuiuſlibet creature excedit. ergo videt̃ impoſſibile ꝙ aliq̃ creatura ſit que naturalr̃ hẽat ꝙ peccare nõ poſſit.

Reſpondeo dicẽdo. ꝙ nulli creature cõmunicatũ ẽ nec cõicabile fuit ꝙ peccare nõ poſſet ꝑ ꝯditionẽ nature ſue: cuius rõ eſt: q2 cũ omne creatũ depẽdeat: ſicut a cauſa ſui eſſe a deo: opꝫ ꝙ ſi ſibi relinquat̃ deficiat: q̃ꝫdiu aũt cauſe influẽtiaꝫ recipit ꝯſeruet̃. ſed applicatio cauſati ad cauſam ſuaꝫ põt eſſe dupliciter: vel ita ꝙ ſit in poteſtate cauſati a cauſa ſua recedere q̃ꝫtuꝫ ad aliquid vel non recedere: vel ita ꝙ nõ ſit in poteſtate eius. ⁊ ꝑmũ pertinet ad li. ar. quia hoc eſt eſſentiale li. ar. vt poſſit facere vel nõ facere: ſi aũt cauſe ſue nõ inheret: opꝫ ꝙ deficiat. Unde dicit Aug. 8°. ſup geñ. Homo deo ſibi ꝑſente illuminat̃: abſente aũt cõtinuo tenebrabit̃. ⁊ ideo impoſſibile fuit vt ſeruata libertate arbitrij alicui creature ꝯferret̃ vt ſcḋm ꝯditionẽ ſue nature peccare non poſſet. eſt enĩ quaſi quedã cõtradictionis implicatio: quia ſi eſt li. ar. opꝫ ꝙ cauſe ſue poſſit inherere vel nõ inherere: ⁊ ſi nõ põt peccare nõ põt cauſe ſue nõ inherere: ⁊ ſic ſequit̃ ꝯ̃dictio: ſed nature diuine: que ex ſe rectitudinẽ hꝫ: ꝯuenit per cõditionem nature ſue vt deficere non poſſit: ſicut nec ab eſſe: ita nec a rectitudine bonitatis: et quibuſcũq; hoc ꝯfert̃: vt ꝑ gratiam confirmentur in bono: habent per donum gratie per quod filij dei efficiuntur ⁊ quodammodo diuine nature conſortes.

Ad primuꝫ ergo dicẽdũ. ꝙ Aug. non intẽdit dicere ꝙ angeli hoc habeant: vt peccare nõ poſſint per ꝯditionẽ nature ſue: ſed per donũ gratie: in hoc tamẽ ab hoibus ſecernunt̃: ꝙ gratuitã cõfirmationẽ quaſi a ꝑncipio creationis accepꝫrũt: que hominib9 per lõgum tẽpus dat̃. Ad 2m dicẽdũ. ꝙ natura ſpũalis etiam in eſſe inuariabilis eſt: ſicut natura corporalis: ſed hꝫ electionem: vt poſſit ſcḋm hoc in ea eſſe peccatũ: vnde quantũ ad potẽtiam electionis non ſtat cõparatio iter corporaleꝫ ⁊ ſpiritualẽ creaturã. Ad 3m dicẽduꝫ. ꝙ quelibet res habet ꝑncipia determinata ad ſuũ eſſe ⁊ ꝓprietates naturales que ꝑncipia nõ ſunt de illis que ſue poteſtati ſubiacẽt. ⁊ ideo aliqua creatura in illis inuarietatẽ hꝫ: ſed electio ẽ eoꝝ que ſunt in poteſtate eius. vnde q2 in his creatura rõnalis aliquo modo ſibi reliquit̃. vt dicit̃ eccle{i}. 17. Reliq̃t eum in manu ꝯſilij ſui: ideo deficere põt. Ad 4m dicendum: ꝙ non eſt ex imꝑfectione potẽtie diuine vt creature conferre nõ poſſit quãtuꝫ ad hoc ſuam ſimilitudinem: ſed ex imꝑfectione creature: partim ex hoc ꝙ recipe non põt: ⁊ partim ex hoc ꝙ eſt quedã impoſſibilitas in implicatiõe cõtradictorioꝝ. vt dictũ eſt. Ad 5m dicẽdum: ꝙ q̃ñcũq; alicui nature cõuenit aliqḋ accidẽs ex ĩfluẽtia ſuperioris tñ: nõ põt natura inferior illud accidẽs per ſe habere: niſi efficiat̃ nature ſuperioris: ſicut ſi aer illuminat̃ in actu per ignem non põt eſſe ꝙ ſit de natura ſua lucidus in actu: niſi fiat ignis. Dico ergo ꝙ cum cõfirmatio in bono inſit creature rõnali ſolum per gratiã que eſt quoddã ſpũale lumẽ ⁊ ſimilitudo increati luminis nõ põt eſſe ꝙ aliqua creatura ex natura ſua cõfirmationẽ habeat vel gratiã: niſi efficeret̃ diuine nature: qḋ eſt oĩno impoſſibile.

Vtꝝ de9 debuerit ꝑmittere hoĩeꝫ tẽtari vl̃ peccare. II.

Ad ſecunduꝫ ſic ꝓcedit̃. videt̃ ꝙ de9 nõ d̃buit ꝑmittere hominẽ peccare vel tẽtari. Sapiẽtis.n. artificis eſt facere vnũqḋq; q̃ꝫtũcũq; põt fini cõpetentius. hõ aũt ad btitudinẽ: ſicͭ ad finẽ factus ẽ. cũ ergo cõpetẽtior btitudini fieret ſine pctõ. videt̃ ꝙ non debuit ꝑmittere eũ in pctm̃ cadere. Pr̃. q̃bus dat̃ idem finis dꝫ dari eadẽ facultas ꝑueniẽdi ad finẽ illũ: ſꝫ homo ⁊ angeli ꝓpter vnũ finẽ creati ſunt.ſ. ꝓpter btitudinẽ participandã. vt ꝑma di. dictũ eſt: cũ ergo naturã angeli fecerit deus que peccare nõ poſſet. vt in lr̃a dr̃: vr̃ ꝙ naturam hoĩs talẽ facere debuit. Pr̃. ad ꝓuidẽtiã ſapiẽtis ꝑtinet vt impedimẽta remoueat ſui oꝑis. cũ ergo ꝑ tentationem demonis homo ę ſua rectitudine impedit9 fuerit: ⁊ ꝓuidẽtia diuina ſit oĩuꝫ creaturaꝝ: ⁊ ꝑcipue rõnaliũ: videt̃ ꝙ hominẽ tẽtari ꝑmittere nõ debuit. Pr̃. q̃ꝫto aliq̃d efficit̃ cõpendioſius tãto certius ⁊ melius eſt. vnde ⁊ oĩuꝫ linearuꝫ iter duo pũcta recta breuiſſima eſt: ſed ꝯpẽdioſior fuit via ꝑueniẽdi in btitudinẽ ꝙ hõ nõ peccaret q̃ꝫ ꝙ hõ poſt peccatũ de pctõ erut9 in btitudinẽ trãſſert̃. g̊ vr̃ ꝙ de9 nõ debuit ꝑmittere hoĩeꝫ peccare. Pr̃. min9 malum ꝓ maiori malo ꝑmittẽdũ eſt: ſꝫ min9 malũ eſt diminutio alicui9 laudis q̃ꝫ ipm̃ pctm̃: q2 minori bono opponit̃. g̊ vr̃ ꝙ nõ fuerit rõ ſufficiẽs ꝑmiſſionis diuine que in lr̃a aſſignat̃.ſ. ꝙ glorioſius eſt nõ cõſentire. q̃ꝫ tentari non poſſe.

Sed contra. ẽ. Id ex quo apparet deus laudabil̃ nõ dꝫ penit9 ĩpediri: ſꝫ ĩ pctis ẽt apparet laudabilis de9: cũ ꝑ miſericordiã parcit: ⁊ ꝑ iuſticiã punit. g̊ vr̃ ꝙ nõ debuit oĩo peccatũ impedire. Pr̃. oẽ bonũ potẽtius eſt in ſua bonitate q̃ꝫ malũ in ſua malitia. g̊ non ẽ cõueniẽs vt aliqḋ malũ talr̃ impediat̃. ꝙ per hoc aliquod bonũ tollat̃: ſed ſi deus non ꝑmitteret hominem peccare tolleret̃ libertas arbitrij que coactionẽ nõ patit̃. ergo conueniẽter ꝑmiſſus eſt homo peccare.

Reſpõdeo dicẽdo. ꝙ ad ꝓuidẽtiã diuinã ptinet vt vnũqdq; in ſua nã relinquat̃: q2 vt Dio. dic̃. 4.° ca. de di. no. ꝓuidẽtia nõ eſt corruptiua nãe: ſed ſaluatiua: cui⁹ rõ eſt: q2 bonũ vniuerſi excedit bonũ pticulare cuiuſq; nãe create: ſicut ẽt bonũ gentis excedit bonũ hoĩs: vt ĩ pmo ethi. dicit̃: ſi aũt aliqua natura a ſuo gradu trãſlata in altiorẽ per ꝓuidentiã mutet̃: q̃uis aliqđ bonũ illi nature excreſceret: tñ bonitati vniuerſi aliqđ detraheret̃: dũ nõ oẽs gradus bonitatis impleti eſſent illo gradu ex quo nã illa trãſlata erat vacuo remanẽte. Dico ḡ ꝙ ſi pctm̃ oĩno ĩpediret̃ p hoc multi gradus bonitatis tollerent̃: tolleret̃ eñi nã illa que põt peccare ⁊ nõ peccare que qdẽ bona eſt: tolleretur ẽt hoc qđ eſt de pctõ poſſe reſurgere: ⁊ multa hmõi: qb⁹ ablatis bonitati vniuerſi multũ detraheret̃: ⁊ iõ ad ꝓuidẽtiã diuinam pertinet ⁊ hominem tẽtari pmittere ⁊ peccare ſi vellet.

Ad primum ergo dõm. ꝙ ſapiẽs artifex nõ tãtum ꝯſideret qđ cõpetat parti edificij ſm ſe accepte: ſed etiã ſꝫ ꝓportionẽ ad totũ edificiũ: ⁊ iõ ſicut vnã partẽ alia meliorẽ fac̃: ita ẽt deus vnũqdq; facit in illa ꝓportione ad finẽ ſm ꝙ cõpetit nature ſue in ordine ad totũ vniuerſum. ¶ Ad 2m dõm. ꝙ nec ẽt angeli de nã ſua hñt ꝙ peccare nõ poſſint: qđ aliquoꝝ peccatũ monſtrauit: ſed per grãꝫ ꝯfirmatiõis quã ſtatĩ poſt pncipiũ ſue ꝯditionis acceperũt ꝯfirmati ſunt vt peccare nõ poſſint: ita etiã hõ cũ ad terminũ vie recto tramite ꝑuenerit eandẽ ꝯfirmationẽ ꝯſequit̃: ſed ꝙ angelo breuior aſſignata eſt via q̃ hoĩ diuerſitas nãruꝫ fac̃: vt ſupra dcm̃ ẽ: nec eſt neceẽ vt oĩbus ordinatis in vnũ finẽ aſſignent̃ eadẽ ꝑducẽtia in finẽ ⁊ eodẽ mõ: ſꝫ vnicuiq; ſm ſuã ꝯditionẽ. ¶ Ad 3m dõm. ꝙ ſapiẽtis eſt remouere hoc modo impedimẽtũ ꝙ nã nõ tollat̃: qđ nõ fieret ſi hominẽ vel angelũ in pctm̃ cadere non pmitteret q̃diu eſt in ſtatu vie. ¶ Ad 4m dõm: ꝙ nõ ſemp via breuior eligẽda eſt: niſi qñ per eam oĩa que ad rem ptinent ꝯueniẽter ſaluant̃: ⁊ hoc nõ fieret ſi hoĩes in pctm̃ nõ pmitteret cadere. ¶ Ad qntũ dõm: ꝙ nõ tñ ꝓpter ꝓhibitionẽ pcti violẽta tolleret̃ laus: ſꝫ ẽt nãlis ordo reꝝ: qđ nullo mõ ꝓuidẽtia diuina pateret̃. Qõ. II.

Deinde queritur de cognitiõe quã hõ in p ſtatu hũit. Et circa hõ q̃runt̃ tria. Primo vtꝝ deuꝫ p eſſentiã viderit. Scdõ vtꝝ rerũ oĩuꝫ ſciãꝫ habuerit. Tertio vtrum potuerit falli.

¶ Utrum adam viderit deum per eſſentiã. I.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. vr̃ ꝙ adã deũ per eſſentiã videbat. viſio. n. ĩmediata dei dr̃ viſio p eſſentiã. ſꝫ adam in pmo ſtatu videbat deũ ſine medio: vt in pncipio quarti magr̃ dicit. ergo videt̃ ꝙ videbat deũ per eſſentiã. ¶ P̃. Aug. dic̃ ꝙ iter mẽtẽ noſtrã ⁊ deuꝫ nihil eſt mediũ ſm nãm mẽtis: ſed omne mediũ cognoſcẽdi eſt mediũ iter cognoſcẽtẽ ⁊ cognitũ. ergo videt̃ ꝙ cum in pmo ſtatu hõ eſſet in integritate nature ſue: ꝙ deũ imediate: ⁊ per eſſentiã viderit. ¶ P̃. vt apl's pme Corin. 13. dicit. Uidemus nũc per ſpeculũ in eni. tunc autem fa. ad fa. ſed adam in pmo ſtatu non videbat in enigmate: q2 nulla obſcuritas in eo erat. ergo videt̃ ꝙ tũc videbat facie ad faciem. ¶ P̃. quicũq; nõ hꝫ illud qđ deſiderat affligit̃: ſꝫ in pmo ſtatu nõ erat aliqua afflictio: q2 pena nõ potuit culpã pcedere: cũ ergo nãlr̃ viſionẽ diuine eſſentie hõ deſideraret: videt̃ ꝙ deũ per eſſentiã videbat. ¶ P̃. illđ qđ eſt naturalr̃ ordinatũ ad aliqđ nõ caret eo niſi per aliqđ impediat̃: ſicut lapis ꝙ ſit deorſum: ſꝫ intellectus hoĩs naturaliter ordinatus erat ad vidẽdum deum per eſſentiã. cum ergo nõ eſſꝫ ibi aliqđ impedimẽtũ: q2 nec culpa: nec pena: videt̃ ꝙ deum per eſſentiam videbat.

Sed contra eſt qđ dicit̃ Joã. p. Deum nemo vidit vnq̃. Et ſicut dicit quedã Glo. Jſa. 6. i. nullus hõ in ſtatu vie exiſtẽs: ſed adam erat viator: quia peccare poterat. ergo videt̃ ꝙ deũ per eſſentiam nõ videbat. ¶ P̃. vt dicit Auguſtinus. viſio deitatis per eſſentiã eſt tota merces. ſed cõſtat ꝙ homo in ſtatu ĩnocentie mercedem beatitudinis non habebat. ergo ⁊ deum per eſſentiam non vidit.

Reſpondeo dõo. ꝙ ſicut ĩ lr̃a dicitur: modus quo adam deũ cognouit: medius fuit iter cognitionẽ vie qua nũc deum videmus: ⁊ cognitionem patrie qua ſancti eum in gloria videbũt. ¶ Uñ ad hoꝝ euidẽtiam vidẽdũ eſt quot modis deus poſſit videri. ¶ Sciendum aũt ꝙ triplr̃ videri põt. Uno modo per ſuã eſſentiã. Alio mõ per effectũ aliquẽ eius effluentẽ in intellectuꝫ videntis. Tertio mõ per effectũ aliquẽ extra intellectũ vidẽtis in quo diuina ſimilitudo reſultat. huius aũt exẽplum ĩ viſione corporali ĩſpici põt. lux eniꝫ nõ videt̃ ab oculo per aliquã ſimilitudinẽ ſui in ipſo relictã: ſꝫ per ſuã eſſentiam oculũ informãs: ⁊ huic cõparat̃ pmus modus diuĩe viſionis qui eſt per eſſentiã: ⁊ hic quidẽ modus ex ꝯditione nature ſue nulli nature debet̃: niſi diuine in qua eſt idẽ ſciẽs ⁊ ſcitũ. Lapis aũt videt̃ ab oculo corporali per ſimilitudinem ſuã in ipſo oculo relictã: ⁊ huic cõparat̃ ſcdus modus qui eſt per effectũ relictuꝫ in ĩtellectu vidẽtis: ⁊ hic qdem modus vidẽdi ꝯuenit angelo ſm cõditionẽ nature ſue: qa vt in lib. de cauſis dr̃. oĩs ĩtelligẽtiã ſcit qđ eſt ſupra ſe per illud qđ eſt cauſa ei. vñ cognoſcẽs ipꝫ lumẽ nãe ſue qđ eſt ſilitudo lumis ĩcreati: deũ videt. vultus aũt hoĩs relucẽs in ſpeculo videt̃ ab oculo: nõ qdẽ per ſilitudinẽ ei⁹ ĩmediate in oculo relictã: ſꝫ per ſimilitudinẽ relucentẽ in ſpeculo ex quo reſultat in pupilla: ⁊ huic cõparat̃ illa viſio qua deus videt̃ per effectũ extra intellectum vidẽtis ſiue per effectum nãlem: ſicut per cognitionẽ creaturaꝝ nãli cognitione phi in deũ deuenerũt ſiue per effectũ ſpũalẽ: ſicut ẽ in viſione fidei illius q adheret his que alijs reuelata ſũt per influẽtiã ſpũalis lumis: ⁊ iõ dicimur nũc in ſpeculo videre ſm aplm̃. Modus aũt iſte cõpetit homini ſꝫ ꝯditionẽ nature ſue: q2 ĩtellect⁹ noſter: nec ſeipſum ĩtelligere põt niſi p ſpẽs reꝝ quas apud ſe hꝫ: q2 p obiecta venit in cognitionẽ actuũ ⁊ p act⁹ ĩ cognitionẽ potẽtiaꝝ. ¶ Ad pmum q modũ viſionis q ſoli deo ex ꝯditione nãe ſue debet̃ eleuatur angelus ⁊ hõ p gloriã. vñ illa eſt viſio beatoꝝ quã hoĩ pmo ſtatu nõ habuit. ¶ Ad ſcdm̃ vo modũ q eſt nãlis ipſi angelo: ⁊ ſupra nãm hoĩs eleuat̃ hõ p grãꝫ etiã poſt ſtatuꝫ culpe: ſic̃ etiã in viris ꝯtẽplatiuis pꝫ qui reuelationes diuinas merent̃: ⁊ multo amplius fuit in pmo ſtatu per grãm originalis iuſticie. ¶ Tertius aũt modus eſt cõiter viatorum ẽt poſt ſtatũ culpe. vñ pꝫ ꝙ modus quo adaꝫ in pme ſtatu deum videbat medius eſt iter vtrũq;. Quidã vo alr̃ dicẽtes errãt ponẽtes deuꝫ nunq̃ per eſſentiã: nec in prĩa: nec ĩ via videri: qđ hereticũ eſt ⁊ ſcripture ꝯriũ. vt pꝫ pme Corin. 13. Et pme Jo. 3. Quidaꝫ vo econtrario dicũt deum per eſſentiã in omni ſtatu videri: ⁊ his etiam auctoritates ſanctorũ repugnant: quia Dionyſius dicit: ꝙ ſi aliquis videns deum ſciuit quid vidit nõ ipſum vidit: ſed aliqđ eoꝝ que ſunt eius. Et Grego. dicit: ꝙ quãtũcũq; homo in ſtatu vie ꝑfecerit: ad ſtatũ tamẽ illum ꝯtẽplationis quo deus p eſſentiam videt̃ non pertingit.

Ad primum ergo dõꝫ. ꝙ adaꝫ in pmo ſtatu dicit̃ deũ ſine medio vidiſſe: nõ q2 ipꝫ per eẽntiã videret: ſꝫ q2 nõ p mediũ argumẽtationis ex creaturis ſenſibilib⁹ pcedens in cognitionem eius deueniebat: ſed mediãte effectu ſpirituali in intellectũ eius reſultãte:

ſicut ⁊ angeli in pmo ſtatu videbãt. ideo dicit̃: ꝙ poſt peccatuꝫ neceſſaria fuerũt ſacramẽtalia ſigna vt ex ſenſibilibus hoĩ ſpũalia pãderẽtur. ¶ Ad 2m dõꝫ. ꝙ cuꝫ dr̃ nihil eẽ mediũ iter deũ ⁊ mẽtẽ noſtrã: ĩtelligẽdũ eſt: nõ ſm nature dignitatẽ: q2 natura mẽtis angelice ſupra nãm mentis humane eſt: vt Dio. expreſſe dicit. 4.° ca. cel. hierar. ⁊ Greg. in omelia de cẽtũ ouib⁹. Et Aug. ſup Jo. nec etiã p modũ ĩformantis puat̃ medio: q2 charitas creata eſt mediuꝫ ꝯiũgẽs mẽtes deo: ſed intelligit̃ ꝙ ipſe ĩmediate eã beatificat ⁊ iuſtificat: ſicut ⁊ creat. ¶ Ad 3m dõꝫ. ꝙ enigma importat obſcuritatẽ quãdã cognitionis: eo ꝙ enigma eſt ſm Donatũ queſtio vboꝝ obſcuritate ĩuoluta: obſcuritas aũt triplex põt accidere alicui ĩtellectui. Prima ex hoc ꝙ ex nihilo ẽ: q2 in hoc deficit a claritate ĩtellectus ĩcreati: ⁊ ſm hoc oĩs ĩtellect⁹ creat⁹ enigmaticus eſt. Scda ex hoc ꝙ intellect⁹ ĩtelligit ingrẽdo: ⁊ p ꝯtinuum ⁊ tps: ⁊ talis obſcuritas accidit ĩtellectui humano in cõparatiõe ad ĩtellectũ angelicũ qui deiformis eſt. Intellect⁹ vo human⁹ eſt rõcinatiuus et acceptiuus cognitõis a ſenſibilib⁹ ſm ꝯditionẽ ſue nature: ⁊ ſm vtrũq; modũ ẽt in pmo ſtatu hõ in enigmate vidiſſꝫ. Tertia vo obſcuritas ĩtellectũ ꝯſequit̃ humanum ex pctõ ꝯſecuta ex corruptõe carnis aggrauãtis aĩaꝫ. Sapie. 9.° ⁊ ſic in enigmate nũc homo videt: tũc aũt non vidiſſet. ¶ Ad 4m dõꝫ. ꝙ nõ facit afflictionẽ vel penã carẽtia cuiuſq; deſiderati: ſed eius tñ: qđ dꝫ haberi: ⁊ cum eſt tẽpus hñdi. ⁊ ideo adam in pmo ſtatu: ⁊ ſi deuꝫ non videret qđ ſũme deſiderabat: non tamẽ ide affligebat̃: q2 nõdũ erat tps ad illud ꝑueniẽdi: al's ſeq̃ret̃ ꝙ omne qđ ĩtendit venire ad aliquẽ finẽ quẽ nõdũ ꝯſequit̃: penã haberet. ¶ Ad qntũ dõꝫ ꝙ aliquẽ actũ põt aliqđ impedire duplr̃. vno modo p modũ ꝯriũ: ſicut calor violẽtus ĩpedit aquã ne ĩfrigidet̃: ⁊ p hũc modũ culpa ⁊ pena ĩpediũt viſionẽ dei: ⁊ tale impedimentũ hõ in pmo ſtatu non hẽbat. Alio mõ per modũ ſimplicis negationis: ſic̃ ruſticus ĩpedit̃ ab actu geometricandi ex hoc ꝙ habitũ geometrie nõ hꝫ. ⁊ ita etiã adã ab actu viſionis dei ĩpediebat̃: q2 nõdũ intellect⁹ erat ad hũc actũ per habituꝫ glorie ſubleuatus.

¶ Utrum adam habuit pfectam cognitionẽ rerum a creatione ſua. II.

Ad ſecunduꝫ ſic ꝓcedit̃. videtur ꝙ adaꝫ nõ habuit a creatione reꝝ pfectã cognitionẽ: q2 ſꝫ Anſel. qualis fuit adam in pmo ſtatu: tales etiam filios gñaſſet. ſꝫ ſupra habitũ ẽ ꝙ pueri nõ fuiſſent nati pfecti in ſcia ſm vnã opiõnẽ: cui magr̃ magis aſſentire viſus eſt. di. 20. ergo nec adam in ſciẽtia pfectus fuiſſet. ¶ P̃. aug. dicit. 8 ſup geneſiꝫ: ꝙ adaꝫ ideo poſitus eſt ad operandũ in paradiſo vt naturas reꝝ expiret̃: ſed expimẽtuꝫ eſt pncipiuꝫ cognitionis accipiẽde a ſenſibilibus ⁊ per inuẽtionẽ. ergo videt̃ ꝙ nõ ſtatĩ in pncipio pfectã reꝝ cognitionẽ habuiſſet. ¶ P̃. ſm phm̃ in 3.° de aĩa. Intellectus nihil eſt in actu eorum que ſunt anteq̃ꝫ intelligat: ſed non poteſt intelligere ſine fantaſmate: vt ibidem dicitur: ſicut nec viſus videre ſine colore: cũ igit̃ nihil ſit eoꝝ que ſunt niſi ſm ꝙ pficit̃ actu hñs ſpeciẽ alicuius rei in nã exñtis: videt̃ ꝙ cognitionẽ a ſenſibilib⁹ accepiſſet mediãte ſenſu ⁊ imaginatione: ⁊ ſic nõ ſtatĩ fuiſſet pfect⁹ in ſcia. ¶ P̃. ſm phm̃: ⁊ ſicut etiã magiſter ſupra dixit. i. diſtin. aĩa infuſa eſt corpori vt in ipſo pficiat̃ ſciẽtia ⁊ vtutibus: ⁊ ad hoc ſunt dati ſenſus ⁊ mẽbra. ſed hoc fruſtra eſſet ſi per operationem ſenſus intellectus pfectionẽ non acq̃reret. Cum igit̃ nihil ſit fruſtra in nature opibus ⁊ pcipue in cõpoſitione humani corporis: videt̃ ꝙ hõ a ſenſibilib⁹ cognitioneꝫ reꝝ accepiſſet: ſicut ⁊ nũc: ⁊ nõ ſtatĩ pfectã ſciaꝫ habuiſſet. ¶ P̃. illi qui eſt in ſcia pfectus nõ eſt neceſſe vt alio illuminãte pficiat̃. ſed adam in pmo ſtatu etiã p angelos fuiſſet illuminatus: al's pũſſet nãlis ordo creaturaꝝ ſm quẽ natura angelica iter diuinã ⁊ humanã ponit̃ ab vna accipiẽs ⁊ in aliaꝫ refundẽs. vt in 4.° ca. cele. hiarar. dicit̃. ergo non fuiſſet in ſcientia perfectus.

Sed contra. Nomĩa imponunt̃ rebus ex ꝓprietatibus earuꝫ ſumpta: q2 vnaqueq; res noĩat̃ ab eo qđ in ipſa eſt nobilius. ſꝫ adam aĩalib⁹ nomĩa ĩpoſuit. vt geñ. ii. dr̃. ergo in pncipio ſue creationis aĩaliuꝫ naturas cognouit: ⁊ per ꝯſequẽs aliaꝝ reruꝫ. ¶ P̃. quãto aliqđ eſt nobilius tãto minus decet eſſe defectũ in eo: ſed in corpore ade nulla fuit impfectio in ſtatu inocẽtie. ergo multo minus fuit impfectio in ĩtellectu eius.

Reſpondeo dõo. ꝙ illã ſciẽtiam neceſſe eſt homini nobis in pmo ſtatu attribuere ſine qua impfectus fuiſſꝫ ⁊ nihil amplius: tũc aũt alicuius ſciẽtia impfecta dr̃ qñ non nouit aliqđ eoꝝ que ad ipſum ptinent. ⁊ ideo nulla noticia eoꝝ que ad hominẽ ptinebant ĩ pmo ſtatu homini defuiſſet. ptinebat autem ad ipſum diſpoſitio ſuiipſius in actibus ꝓprijs. ⁊ ideo dicit̃ cognitionẽ pfectã habuiſſe eoꝝ que ab ipſo agenda vel vitãda erant. ſimilr̃ etiã ad ipſum pertinebant alie creature inquãtum propter ipſum facte erãt. vt vel ab ipſis emolumẽtum acciperet: vel eis preeſſet ⁊ ea gubernaret: ⁊ ideo tantum de vnaquaq; re cognoſcebat q̃tũ ad vſuꝫ hoĩs ptinebat: nec opꝫ plus cognitionis ſibi aſcribere in pmo ſtatu. Hãc aũt cognitionẽ alr̃ adam habuit: ⁊ alr̃ ad eam ei⁹ poſteri ꝑueniſſent: q2 nã a ĩpfectis exordiũ ſumit: vt Boeti⁹ dic̃. Et dei pfecta ſunt opa. vt Deutro. 32. dr̃. Jdeo adam tanq̃ pncipiũ totius humane generis oẽꝫ pfectionẽ q̃ nature humane cõpetit in ſuo primordio accepit: ſic̃ ſm corpus ita ⁊ ſm animã vt eſſet potẽs ad ꝓpagãdũ alios corpalr̃: ⁊ inſtruenduꝫ intellectũ. Filij aũt eius: q2 cuꝫ originali iuſticia naſcebant̃ que ſine prudẽtia eſſe nõ põt: ſic̃ nec aliq̃ vtus: vt in ſexto ethicoꝝ phs dic̃: Jdeo oportuit ꝙ ſtatim nati habitum habuiſſent cognitionis illius per quã cognoſcere poſſent qđ agere ⁊ qđ vitare deberẽt: q̃uis forte vſus rõnis impediret̃ ſm vnã opinionẽ ꝓpter organoꝝ indiſpoſitioneꝫ: ſꝫ habit⁹ cognitionis aliaꝝ reꝝ nõ eſt neceẽ ꝙ in ſua natiuitate habuiſſent: ſꝫ p inuẽtionẽ ⁊ doctrinã vt tãtũ ſimul cũ pfectiõe corporis ⁊ pfectio cognitiõis cõpleret̃. Unde phs in 6.° ethicoꝝ dicit. ꝙ prudẽtia ⁊ habitus ad cognitioneꝫ rerũ a nobis agẽdaꝝ ptinẽtes ſunt nobis magis nãles q̃ ſcia aliaꝝ reꝝ. Quidã vo dicũt ꝙ etiã habitus cognitionis oĩuꝫ reꝝ mox nati accepiſſent. ſꝫ hoc nõ videt̃ neceſſarium neq; quantuꝫ ad integritatem nature: neq; quantuꝫ ad originalem iuſticiam.

Ad primum ergo dõꝫ. ꝙ vt ſupra dcm̃ eſt nõ oportuit vt filij ade ſibi ſimilarent̃: niſi in his que ad ſpeciẽ humanã ptinebãt vel ex ꝯditiõe nature vel ex dei bñficio: hoc aũt ꝙ adã in pmordio ſue ꝯditiõis habitũ oĩuꝫ reꝝ accepit nõ ꝯueniebat ſibi inquãtũ hõ: ſꝫ inq̃tũ hõ hũani gñis pnm. vñ nõ oꝫ ꝙ alijs ꝯueniſſet. ¶ Ad 2m dõꝫ. ꝙ aliqs expit̃ aliqđ duplr̃: vel vt ex ſenſibilib⁹: q̃ꝝ expiẽtia hituꝫ cognitionis acq̃rit: ſic̃ in nobis fit q ex multis expimẽtis vnũ vl'e colligim⁹: qđ ẽ pnm artis vl' ſcie: ⁊ ſic adã expimẽto nõ ĩdigebat. Alio mõ vt illđ qđ qs p hitum cognitõis tꝫ ẽt in reb⁹ videat: hoc. n. ſciẽti delectabile eſt: ⁊ ſic adam experimẽta de naturis ſumpſiſſet. ¶ Ad 3m dõm ꝙ intellect⁹ nr̃ vt ſupra dcm̃ eſt indiget fantaſmate: qđ eſt obiectum eius in duobus. ſ. in accipiẽdo ſciam ſm motuꝫ qui eſt a rebus ad animã: ⁊ in circũponẽdo illud qđ apud ſe tꝫ fantaſmatibus: ſic̃ in quibuſdã exẽplis pꝫ ſm motuꝫ qui eſt ab anima ad res. Dico ergo ꝙ intellectus ade in pmo ſtatu non indigebat fantaſmate q̃tuꝫ ad pmũ modũ.

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ſed quãtum ad 2m:nec oportebat ꝙ illud fantaſma eſſet a ſenſu acceptū:al's nō potuiſſet itelligere:niſi rē quã ꝑ̇us vidiſſet.cõtingit aūt ꝑ opationē interioꝝ virtutū formari in imagine aliqͦd fantaſma qͦd nunꝗ̄ ꝑ ſenſum eſt acceptum. ¶ Ad 4m dōꝫ.ꝙ nō ꝓpter hoc opationes ſenſuū in Adam fruſtra fuiſſent:ſi per eas cognitio reꝝ ad ſe ꝑtinētium nō accepiſſet:quia per opationē ſenſus exptus fuiſſet exteriꝰ qͦd intellectus interius tenebat per habitum cognitionis īnate.¶ Et ꝑterea hoc ſibi ſupra cõditionē nature ſue collatum fuerat:vt ſciētiaꝫ nō a ſenſibilibus acciperet.⁊ ideo oportebat vt ea que ad nature ꝑfectionē ſm̄ ſui cõditionē ꝯueniūt ei nō ſubtraherētur:ſicut homini reſurgēti membra apta ad comeſtionē nō ſubtrahunť:ꝗ̄uis cibis vlteriꝰ nō vtanť.¶ Ad 5m dōm.ꝙ adam nō hoc modo fuit in ſcia ꝑfectus ꝙ oīa ſciret.⁊ ideo in his que neſciebat ꝑ angelos illumīatꝰ fuiſſet.ſicut ⁊ īferiores angeli a ſuꝑioribꝰ purgantur a neſcia.vt in.6.cele.hierar.Dionyſius dicit.

¶ Utrū homo in ꝑ̇mo ſtatu decipi potuerit. III.

AD tertium ſic ꝓcediť.videť ꝙ homo in ꝑ̇mo ſtatu decipi potuerit.qꝛ ſicut Apl's dicit.i.Tim.4.Mulier ſeducta eſt.Adam ṽo quãuis non fuerit ſeductus in hoc in quo mulier:tamē in aliquo ſeductus eſt: vt veniale crederet qͦd mortiferū erat vt in ꝓcedēti dictū eſt.ergo in ſtatu inocentie decipi potuit.¶ P̃.magr̃ ſupra di.21.dixit:ꝙ mulier ideo ſerpentē nō horruit:quia queꝫ a deo creatū ſciuit:ab eo etiā loquēdi vſum accepiſſe credidit:hoc aūt falſum erat:quia loq̄ nō eſt:niſi intelligētis ꝓprie.videť igiť ꝙ decipi potuerit.¶ P̃.cõſtat ꝙ adam in ꝑ̇mo ſtatu ſecreta cordis alterius hoīs ſcire non potuiſſet: cum nec angeli hoc ſciãt:ſed ſolus deus:potuit autē cõtingere vt aliq̄s diceret ſe illud cogitare:qͦd nō cogitabat:nec adam eū mētiri credidiſſet cum hoc certitudinal'r non cognouiſſet.ergo videť ꝙ deceptus fuiſſet.¶ P̃.ſenſus qn̄ꝙ̄ nūciant aliq̄d aliter ꝗ̄ ſit:ſicut qͦd a remotiori videtur minus videť.ſed de ſenſibilibus cognitioneꝫ ꝑ ſenſus habuiſſet.ergo videť ꝙ ibi quodãmō decipi potuerit:cū decipi nihil aliud ſit ꝗ̄ falſum verū eſtimare.

Contra Auguſt.dicit.ꝙ falſa ꝓ veris approbare non eſt natura hoīs īſtituti:ſed pena damnari: cū igiť hō in ꝑ̇mo ſtatu omni pena caruiſſet:videť ꝙ decipi nō potuerit.¶ P̃.deceptio ſine ignorãtia nō eſt.Ignorantia aūt vt Hugo de ſancto victore dicit:eſt ⁊ culpa ⁊ pena.hoc aūt in ꝑ̇mo ſtatu eſſe nō potuit:ḡ nec aliq̄ ꝺceptio.

Reſpondeo dicēdo:ꝙ ſicut ſupra dictuꝫ ē.ꝑfectio totius hoīs pēdebat ex ſuꝑiori parte mētis qua hō deo per rectitudinē iuſticie iherebat:⁊ ideo illa ꝑmanēte deo ꝯiūcta:ſicut nec defectꝰ in corpore aliq̄s vt paſſio ⁊ mors:ita nec ꝺceptio in aīa eſſe potuit.vn̄ ſicut ſupra dictū eſt.ꝙ adam quodãmō potuit mori.ſ.ſi ꝑ̇us peccaret:erat tamē quodãmō īmortalis:qꝛ ī actu potētia moriendi nō extiſſet:niſi ꝑ̇us peccaſſet:ita etiã hō in ſtatu īnocentie ꝯſideratꝰ poterat q̄dē decipi ſi ꝑ̇us peccaſſet:non tamen ante peccatum.

Ad primuꝫ ergo dicēdū.ꝙ ſicut ſupra dictū eſt:ꝙ elatio quedã mētem mulieris inuaſit poſt verba ſerpētis per quã verū credidit qͦd ſerpēs ſuadebat.⁊ ideo ſeductio illa ſecuta eſt elationē que fuit peccatum ꝑ̇mū:⁊ ſil'r eſt de viro vt dictū eſt.¶ Ad 2m dicēdū.ꝙ mulier credidit ſerpētē vſum loquēdi diuinitus accepiſſe nō quidē per cõditionē nature:ſed per miniſteriū ſp̄ualis creature:nec ꝯtulit vtrum hoc fieret virtute boni vel mali angeli:aut vtrū fieret deo per īmittēte vel deo iubente. ¶ Ad tertiū dicēdum.ꝙ ſicut diuina ꝓuidētia corpus hominis ſeruaſſet illeſum ab omnibus exterioribus leſuris: ita etiã ſeruaſſet intellectū hoīs indeceptum in omnibus que ſuã cognitionē impediebãt vt ſtatim intelligeret ſi q̄s falſum ꝓ vero ſibi diceret.¶ Ad quartū dicēduꝫ.ꝙ ꝗ̄uis a ſenſibus fuiſſet ei aliq̄d:alio mō repſentatum ꝗ̄ rei natura haberet:nō tamē in eo fuiſſet illa deceptio:nec quãtum ad ſenſum qui hoc modo recipiebat ſꝫ ꝓportionē ſuaꝫ ad ſenſibile:nec quãtū ad intellectū:cuius iudicio ſubiacebat illa diſcretio que inter ſenſum ⁊ rem erat.vt.ſ.ſciret quare aliter res videretur ꝗ̄ eſſet.

¶ Expoſitio textus.

SEd non eſſet laudabile hoī ⁊c̃.) Uť hoc eſſe falſuꝫ:qꝛ tūc ſi nec angelus:nec hō peccaſſet.actus hoīs laudabilis nō fuiſſet:cum tūc nullus eſſet ad malū ꝑſuaſor.¶ Et dicēdū ꝙ hoc nō eſt intelligēdum: ita ꝙ laus humani actus dependeat a ſuaſione mali:ſed a potētia reſiſtēdi:ſuadēdi que potentia manifeſtari potuit ſi tētatus fuiſſet ⁊ viciſſet.Un̄ ſignanter dicit.(Et iō ⁊c̃.) vt quaſi cauſa bene viuēdi oſtēdať hoc ꝙ nullus ad malū ꝑſuadet.(Et eſt glorioſius nō ꝯſentire ⁊c̃.)Uť hoc eē falſum:quia cum deus ⁊ angelus tētari nō poſſint aliquid eēt in hoīe glorioſius ꝗ̄ in deo.¶ Et dōm.ꝙ hoc intelligēdū eſt ſuppoſita cõditione humane nature per quã pōt homo peccare ⁊ nō peccare:vel exponať vt ꝑ̇mū.(Hēat aūt ſciētia hō ⁊c̃.)Uideť falſuꝫ qꝛ nūc nō habemus cognitionem oīuꝫ reꝝ:ſicut adam habuit.¶ Et dicēdū:ꝙ ēt iſta ſcia aliquo mō per peccatū diminuta eſt:ſed nō a deo ꝙ per hoc hō a via ſalutis īpediať.⁊ ideo in ſalutari doctrina de hoīe inſtruēdus nō erat.(Sed nō habuit ꝑ̇ſciētiã eoꝝ ⁊c̃.)Uť falſum:qꝛ cum nos quorūdã futuroꝝ ꝑ̇ſentiã habeamus: cognitio eius fuiſſꝫ īꝑfectior ꝗ̄ nr̃a.¶ Sed dōꝫ.ꝙ nos nō cognoſcimus futura:niſi ꝓut quodãmō ſūt ꝑ̇ſentia in ſuis cauſis que ſunt determinate ad tales effectꝰ:vel de neceſſitate vel in maiori ꝑte:⁊ ſic ēt adam in ꝑ̇mo ſtatu futurorum cognitionē habuit multo plenius ꝗ̄ nos:nō tamē eorūꝫ que cauſas determinatas nō habēt:ſicut ea que ex liber.ar.dependēt vt caſus ſuus.

¶ De gratia hominis ⁊ potentia ante peccatuꝫ.

¶ Diſtinctio. XXIIII.

NUnc diligēter inueſtigari opꝫ quaꝫ gratiam vel potētiam habuit homo ante caſum:⁊ vtruꝫ per eam potuerit ſtare vel non.Sciendum eſt igiť ꝙ homini in creatione ſicut de angelis diximus datum eſt per gratiam auxilium ⁊ collata potentia per quam poterat ſtare.i.non declinare ab eo quod acceperat:ſed non poterat proficere in tantū vt per gratiam creationis ſine alia mereri ſalutem valeret.Poterat quidem per illud auxilium gratie creationis reſiſtere malo:ſed nō perficē bonum.Poterat tamē per illud bene viuere quodãmodo:quia poterat viuere ſine peccato.Sed non poterat ſine alio gratie adiutorio ſpiritualiter viuere:quo vitam mereretur eternam.Unde Auguſtinus in ench.Sic factus eſt homo rectus vt ⁊ manere in ea rectitudine poſſet:non ſine diuino adiutorio ⁊ ſuo fieri peruerſus arbitrio:vtrūlibet horum elegiſſet:dei voluntas fieret vel ab illo vel de illo.Et quia ſuam maluit facere voluntatē

ꝗ̄ de illo fcã ē volūtas dei.Iteꝫ in eodē.Sic oportebat priꝰ hoīem fieri vt ⁊ bn̄ poſſet velle ⁊ male.Nec fruſtra ſi bn̄:nec īpune ſi male. Idē quoqꝫ ī libro de correctione ⁊ gr̃a ait.Si hoc adiutoriū vel angelo vel hoī cū primū facti ſunt defuiſſet:Qm̄ ſi talis nã fcã erat vt ſine auxilio poſſet manere ſi vellet:nō vtiqꝫ ſua culpa cecidiſſet:Defuiſſet q̄ppe adiutoriuꝫ ſine quo mãere nō poſſet.Idē.Dederat deꝰ homini bonã volūtatē:in illa q̄ppe eū fecerat rectū.Dederat adiutoriū ſine quo nō poſſet ī ea mãere ſi vellet ⁊ ꝑ qͦd poſſet:vt ãt hoc vellet: ieiꝰ dimiſit arbitrio.In eodē.Accepat poſſe ſi vellet:ſꝫ non habuit poſſe quo vellet.Nã ſi habuiſſet ꝑ̇ſeueraſſet.His teſtimonijs euidēter mõſtrať ꝙ hō rectitudinē ⁊ bonã volūtatē in creatiōe accepit.atqꝫ auxilium quo ſtare poterat.Alioq̄n non ſua culpa videreť cecidiſſe.

¶ Qualis fuerit illa rectitudo ⁊ bonitas voluntatis in qua creatus ē.

SEd qn̄o rectã ⁊ bonam volūtatē habuit hō:ſi ꝑ eã nec mereri vitam valuit:nec ea ſtare voluit.Qꝛ nec aliquid mali ea tūc volebat:⁊ ad tēpus ſtare voluit:ſed nō ꝑ̇ſeuerãter:⁊ iō recta ⁊ bona fuit tūc volūtas hoīs.Ad hoc ãt qͦd diximꝰ hoīem nō potuiſſe ꝓficere vel mereri ꝑ gratiã creatiōis:ſolet opponi ſic.ꝑ illud auxilium gr̃e creationis potuit ſtare in bono qͦd acceperat. Potuit ḡ reſiſtere tētationi.Sꝫ reſiſtere tētationibus atqꝫ ſuggeſtionibꝰ malis meritum ē ac bonū remunerabile.Qͦ ē ãt bonū meritū ꝓfectus ē.Per gr̃am igť creationis ꝓficere potuit ſine adiectiōe alterius gr̃e.Ad qͦd dicimꝰ: qꝛ reſiſtere malo ⁊ nō ꝯſentire tētationi:nō feciſſet illi meritū ⁊ ſi nō ꝯſenſiſſet:qꝛ nihil in eo erat qͦd ad malū īpelleret.Sicut angelis q̄ nō ceciderūt:nec fuit meritū ꝙ ſteterunt.i.ꝙ non conuerſūt.Nobis aūt meritum ē aliq̄n ſi malū nō facimꝰ:ſed reſiſtimꝰ.Ibi dūtaxat vbi cauſa ſubeſt:q̄ nos facere id mouet:qꝛ ex peccati corruptela ꝓni ſunt ad lapſuꝫ greſſus nr̃i.Ubi ãt non interuenit cã nos ad malū impellens:non meremur ſi ab eo declinamus.Declinare enī a malo ſemper vitat penam.ſed non ſemꝑ meretur palmam.

¶ De adiutorio homini in creatione dato quo ſtare poterat.

HIc ꝯſiderandū ē qͦd fuerit illud adiutorium homini datū in creatiōe quo poterat manere ſi vellet.Illud vtiqꝫ fuit libertas arbitrij ab oī labe ⁊ corruptela imunis atqꝫ volūtatis rectitudo ⁊ oīum nãliū poꝝ anie ſinceritas atqꝫ viuacitas. Liberꝝ ṽo arbitriū eſt facultas rōnis ⁊ volūtatis:q̄ bonū eligitur gr̃a aſſiſtēte:vl' malū eadē exn̄te:⁊ dr̄ liberꝝ ꝗ̄tū ad volūtatē q̄ ad vtrūlibꝫ flecti pōt.Arbitriū ṽo quãtū ad rōnē cuius eſt facultas:vl' potētia illa cuiꝰ ēt ē diſcernere īter bonū ⁊ malū:⁊ aliq̄n q̄dem diſcretioneꝫ hn̄s boni ⁊ mali:qͦd malū ē eligit:aliq̄n vero quod bonū ē.ſed qͦd bonū ē niſi gr̃a adiuta nō eligit: malū vero per ſe eligit.Eſt enī in aīa rōnali voluntas nãlis qua nãliter vult bonum lꝫ tenuiter ⁊ exiliter niſi gratia iuuet que aduenīēs iuuat eam ⁊ erigit vt efficaciter velit bonuꝫ:per ſe aūt pōt velle malum efficaciter.illa igť rōnalis aīe pō qua bonū vl' maluꝫ velle pt̄:vtrunqꝫ diſcernēs liberꝝ arbitriū nūcupať:qͦd bruta animalia non hn̄t:qꝛ ratione carent:habent tamē ſenſum ⁊ appetitum ſenſualitatis.

¶ Qꝛ bruta aīalia non habent liberꝝ arbitriuꝫ: ſed appetitum ſenſualitatis.

ESt enī ſenſualitas q̄dã vis aīe inferior:ex q̄ ē motꝰ q̄ intēdiť ī corꝑis ſēſus atqꝫ appetitꝰ reꝝ ad corpꝰ ꝑtinētium. Rō ṽo ē vis aīe ſuꝑior:q̄ vt ita dicamus duas hꝫ ꝑtes vl' dr̄ias:ſuꝑiorē ⁊ inferiorē.Scdm̄ ſuꝑiorē ſuꝑius ꝯſpiciēdis vl' ꝯſulendis intēdit.Scdm̄ īferiorē ad tēporaliū diſpoſitionē ꝓſpicit.Quicq̄d ḡ in aīa nr̃a nobis ꝯſiderãtibꝰ occurrit:qͦd nō ſit cōe cū beſtijs ad rōnē ꝑtīet.Qͦ ãt ī ea repereris cōe cū beſtijs ad ſenſualitatē ꝑtinet:⁊ vbi nobis gradatim ī ꝯſideratiōe ꝑtiū aīe ꝓgrediētibꝰ:primuꝫ aliq̄d occurrit qͦd nō ē cōe cū beſtijs:ibi īcipit rō.Hec ãt Aug.docet ī.xij.lib.de tri.ita dicēs.Uideamꝰ vbi ſit q̄ſi quoddã hoīs īterioris exterioriſqꝫ ꝯfiniū.Quicq̄d.n.hēmꝰ ī aīo cōe cū pecore: recte dr̃ ad exteriorē hoīem ꝑtinere.Nō.n.ſolū corpꝰ hō exterior deputabiť:ſꝫ adiūcta q̄daꝫ vita ſua q̄ ꝯpages corꝑis ⁊ oēs ſenſus vigēt:q̄bꝰ inſtructꝰ ē ad exteriora ſentiēda.Aſcēdētibꝰ igť introrſū q̄buſdã gradibꝰ ꝯſiderationis ꝑ anie ꝑtes vbi īcipit aliq̄d occurrere qͦd nobis nō ſit cōe cū beſtijs:ibi incipit rō:vbi hō interior iam poſſit agnoſci.Rōnis ãt ꝑs ſuꝑior eternis rationibꝰ cōſpiciēdis vl' conſulēdis adhereſcit. Portio īferior ad tꝑalia gubernanda deflectitur:⁊ illa rōnis intērio q̄ contēplamur eterna: ſapie deputať.Illa ṽo q̄ bn̄ vtimur rebꝰ temporalibꝰ ſcie deputať.Cū ṽo diſſerimꝰ de nã mētis humãe:de vna q̄dã re diſſerimꝰ:nec eã ī hec duo q̄ cōmēoraui:niſi ꝑ officia geminãꝰ.

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

carnalis ãt vł ſenſualis aie motꝰ q̃ i corpis ſenſus itẽdit̃: nobis cũ pecoribꝰ cõis eſt: q̃ ſecluſus ẽ a rõne ſapie. Rõni ãt ſcie vicinus eſt.

¶ Et talis eſt ordo peccãdi vł cadendi in nobis qualis fuit in primis hoibus.

Illud quoqꝫ p̃termittẽdũ nõ ẽ: ꝙ talꝭ nũc in vnoquoqꝫ hoie ẽ ordo tẽtationis ⁊ ꝓgreſſio: q̃lis tũc i primis p̃ceſſit parẽtibꝰ: vt.n. tũc ſerpẽs mulieri malũ ſuaſit: ipſaqꝫ conſẽſit: deinde viro ſuo dedit: ſicqꝫ cõſũmatũ ẽ pctm̃: ita ⁊ nũc i nobis ꝓ ſerpẽte ẽ ſenſualis motꝰ aie. ꝓ muliere iferior portio rõnis. ꝓ viro ſupior rõnis portio: ⁊ hic ẽ vir q̃ ſm aplꝫ dr̃ imago ⁊ gl̃ia dei. ⁊ illa eſt mulier q̃ ſm eũdẽ dr̃ gl̃ia viri. Atqꝫ iter hunc virꝝ ⁊ hãc mulierẽ ẽ velut q̃dã ſpũale ꝯiugiũ nãliſqꝫ ꝯcꝰ: quo ſupior rationis portio q̃ſi vir dꝫ p̃eſſe ⁊ dñari: inferior vero q̃ſi mulier dꝫ ſubeẽ ⁊ obedire. Jdõ vir ſꝫ aplm nõ dꝫ hr̃e velamẽ: ſꝫ mulier. Et ſic i cũctis aialibꝰ nõ ẽ reptũ hõi adiutoriũ ſil'e ſibi: ſed de illo ſũptũ q̃d ei formaret̃ i cõiugiũ: ita i ptibꝰ aie q̃s cũ pecoribꝰ hẽmꝰ cões nullũ mẽti nr̃e ſil'e ẽ adiutorium. Vñ Aug. i eodẽ. Jllud nr̃m q̃d i actiõe tẽporaliũ tractãdoꝝ ita v̾ſat̃: vt nõ ſit nobis cõe cuꝫ pecore: rõnale ẽ q̃dẽ: ſꝫ ex illa rõali mẽte q̃ ſubherẽmꝰ itelligibili ⁊ incõmutabili v̾itati tanq̃ ductũ ⁊ iferioribꝰ tractãdis gubernãdiſqꝫ deputatũ ẽ. ſic.n. in oibꝰ pecoribꝰ nõ ẽ inuẽtũ viro adiutoriũ ſil'e illi: niſi de illo detractũ q̃d ei i cõiugiũ formaret̃: ita mẽti nr̃e q̃ ſupnã conſulimꝰ v̾itatẽ: nullũ ẽ ad vſũ tempaliũ reꝝ q̃tũ nãe hois ſatis ẽ ſil'e adiutoriũ ex aie ptibus q̃s cões cũ pecoribꝰ hẽmꝰ. Jdõqꝫ rõnale nr̃m nõ ad vnitatis diuortiũ ſepatũ: ſꝫ i auxiliuꝫ ſocietatis q̃ſi deriuatũ i ſuo diſptit̃ offõ. Et ſic vna caro eſt duoꝝ in maſculo ⁊ i femia: ſic itellcm̃ noſtꝝ ⁊ actiõem ſiue rõnem ⁊ appetitũ rõnalẽ: vł ſi aliquo mõ ſignificãtiꝰ dici p̃nt vna mẽtis nã complectit̃. vt ſic de illis dcm̃ eſt: erũt duo in carne vna. ſic de his dici poſſit duo i mẽte vna. Ecce ex his itelligi p̃t q̃liter in aia hois exiſtat imago illiꝰ coniugij: ⁊ qualr̃ in ſingulis noſtꝝ ſpũaliter ſint illa tria. ſ. vir mulier: ſerpens.

¶ Qualr̃ ꝑ illa tria i nobis cõtinet̃ tentatio.

Nunc ſupeſt oñdere q̃uo ꝑ illa tria in nobis cõſumet̃ pctm̃ vbi agnoſci poterit: ſi diligẽter intẽdat̃ ꝙ ſit in ania mortale vł veniale pctm̃: vt.n. ibi ſerpens ꝑſuaſit mulieri: ⁊ mulier viro: ita ⁊ i nobis ſenſualis motꝰ cũ illecebrã pcti cõcepit: q̃ſi ſerpens ſuggerit mulieri. ſ. inferiori pti rõnis. i. rõni ſcie. Que ſi cõſẽſerit illecebre mulier edit cibũ vetitũ. Poſt de eodeꝫ dat viro cũ ſupiori pti rõnis. i. rõni ſapie eandẽ illecebrã ſuggerit. Que ſi cõſentit: tũc vir ẽt cũ femina cibũ vetitũ guſtat. Si ꝰ in motu ſenſualitm̃ pcti illecebra teneat̃. veniale ac leuiſſimũ ẽ pctm̃. Si v̾o iferior ps rõnis cõſenſerit: ita vt ſola cogitationis delectatiõe: ſine volũtate ꝑficiendi teneat̃: mulier ſola mãducauit: nõ vir: cuiꝰ auctoritate cohibet̃ volũtas ne ad opꝰ vſqꝫ ꝑueniat. Si v̾o adſit plena volũtas ꝑficiẽdi: vt ſi adſit facultas ad effectũ perducat̃: vir quoqꝫ mãducat: quia ſupior ps rõnis illecebre cõſentit: ⁊ tũc ẽ dãnabile ⁊ graue pctm̃. Qñ ãt mulier ſine viro guſtat: aliq̃ñ ẽ mortale: aliq̃ñ veniale pctm̃. vt eni dictũ ẽ: tũc mulier ſine viro guſtat: cuꝫ ita delectatiõe cogitatiõis pctm̃ tenet̃ vt faciendũ nõ decernat̃: vł cũ q̃dã terminꝰ ⁊ mẽſura pctõ adhibet̃ a viro vt nõ liceat mulieri effrenata libertate i pctm̃ ꝓgredi. Si ꝰ pctm̃ ñ diu teneat̃ i delectatiõe cogitatiõis: ſꝫ ſtati vt mulierẽ tetigit viri auc̃itate repellat̃: veniale ẽ. Si v̾o diu i delectatione cogitatiõis teneat̃: ⁊ ſi volũtas ꝑficiendi deſit: mortale ẽ: ⁊ ꝓ eo damnabit̃ ſil' vir ⁊ mulier. i. totꝰ hõ: q2 tunc vir nõ ſicut debuit mulierẽ cohibuit: vñ p̃t dici conſenſiſſe.

¶ Repetitio ſummam perſtringens.

Itaqꝫ vt breuiter ſũmã ꝑſtringã: q̃ñ pctm̃ ita in aia cõcipit̃: vt illud facere diſponat vł ẽt ꝑficiat: aliud frequenter: aliud vł ſel': vł ẽt q̃ñ cogitationis delectatiõe diu tenet̃ mortale ẽ. Cũ v̾o in ſenſuali motu tm̃ ẽ: vt p̃dixim: tũc leuiſſimum ẽ peccatũ: q2 rõ tũc nõ delectat̃. Jdõ ãt ſupra dixi: aliud frequẽter aliud ſel': q2 vt q̃buſdã placet: q̃dã ſũt q̃ ſi tãtũ ſel' fiãt vł facienda diſponãtur dãnãt. q̃dã v̾o nõ niſi ſepiꝰ fiãt vł faciẽda dcernãt̃: vt de ocioſo v̾bo: ⁊ huiuſmõi. hec auteꝫ Aug. i. xij. li. de tri. tradit ita. Sicut i illo coniugio primoꝝ hoiuꝫ ſerpẽs mãducãdum ꝑſuaſit mulier ãt nõ mãducauit ſola: ſꝫ viro ſuo dedit ⁊ ſil' mãducauerũt. ita ⁊ in quodã ſecreto cõiugio q̃d i vno hoie gerit̃ ⁊ dinoſcit̃: cũ rõni ſcie que in rebꝰ tpalibꝰ agẽdis rõcinãdi viuacitate v̾ſat̃. aialis ſẽſus igerit quãdã illecebrã: tũc velut ſerpẽs alloq̃t̃ feminã. huic ãt illecebre cõſẽtire d̾ ligno vetito ẽ edere. Sꝫ iſte conſenſus ſi ſola cogitatiõis delectatiõe conceptꝰ ẽ: ſupiori v̾o auc̃itate: ita retinent̃ mẽbra vt nõ exhibeãtur arma iniq̃tatis pctõ: ſic habẽdũ eſtimo velut ſi lignũ vetitũ mulier ſola comederit. Si ãt i cõſenſu illo ita decernit̃ q̃õqꝫ pctm̃: vt ſi ptãs

ſit ẽt ope iplcat̃: intelligẽda ẽ mulier dediſſe viro ſuo ſil' edẽdũ illicitũ cibũ. neqꝫ eni põt pctm̃ nõ ſolũ cogitãdũ ſuauiter: verũ etiã ꝑpetrandũ efficaciter mẽte decerni: niſi ⁊ illa mẽtis itẽtio penes quã ſũma ptãs ẽ: mẽbra in opꝰ mouẽdi vł ab ope cohibẽdi male actiõi cedat. Nec ſane cũ ſola cogitatiõe mẽs oblectat̃ illicitis: nõ q̃dẽ decernẽs eẽ faciẽda: tenẽs tñ ⁊ volẽs. i. delectãs libẽter q̃ ſtati vt attigerũt aiuꝫ reſpui debuere: negãdũ ẽ eẽ peccatũ. ſꝫ lõge minꝰ q̃ ſi et ope ſtatuat̃ iplẽdũ. ⁊ idõ de talibꝰ quoqꝫ cogitatiõibꝰ venia petẽda ẽ: pectuſqꝫ ꝑcutiẽdũ ⁊ dicẽdũ. Dimitte nobis debi. no. ſi. ⁊. n. di. de. no. Neqꝫ. n. ſicut i illis duobꝰ primis hoibꝰ ꝑſonã ſuã q̃ſqꝫ portabat. ⁊ idõ ſi ſola mlier cibũ illicitum ediſſet: ſola vtiqꝫ mortis ſupplicio plecteret̃. Jta põt dici in hoie vno ſi delectatiõibꝰ illicitis a q̃bꝰ ꝯtinuo ſe deberet auertere: cogitatio libẽter ſola paſcat̃: nec faciẽda decernantur mala: ſꝫ tm̃ ſuauiter in recordatõe teneãt̃ quaſi mlierẽ ſine viro poſſe dãnari. Abſit hoc credere. Hic q̃ppe vna ꝑſona ẽ. vnꝰ hõ ẽ. totuſqꝫ dãnabit̃: niſi hec q̃ ſine volũtate opandi, ſꝫ tñ cuꝫ volũtate aiuꝫ talibꝰ oblectãdi: ſoliꝰ cogitationis ſentiũt̃ eẽ pctã: ꝑ mediatoris grãꝫ remittãtur. Jdẽ quoqꝫ i li. ꝯ manicheos de hoc eodeꝫ ſic ait. Apl's dic̃. Scd̃ꝫ pricipẽ ptãtis aeris hꝰ ſpũs q̃ nũc opat̃ i filijs diffidẽtie. Nũq̃d ꝰ viſibilr̃ eis appet: aut q̃ſi corporeis locis accedit ad eos ⁊ opat̃? Sꝫ miris modis ꝑ cogitatiõeꝫ ſuggerit q̃cq̃d põt: q̃bꝰ ſuggeſtiõibꝰ reſiſtendũ ẽ. Nõ. n. ignoramꝰ aſtutias eiꝰ. Q̃uo. n. acceſſit ad iudã q̃ñ ei ꝑſuaſit vt dñm traderet. Nũq̃d i locis aut ꝑ hos oc'los ei viſus ẽ? Sꝫ vtiqꝫ vt dcm̃ ẽ i cor eiꝰ intrauit. Repellit ãt illũ homo ſi padiſũ mẽtis cuſtodiat. Poſuit. n. hoieꝫ deus in padiſo vt oparet̃ ⁊ cuſtodiret. Et ſic eccleſie dr̃ i cãticis cãticoꝝ. Ortꝰ ꝯcluſus fons ſignatꝰ. Quo vtiqꝫ nõ admittit̃ ꝑuerſitatis ille ꝑſuaſor: ſꝫ tantũ ꝑ mulierẽ decepit. Nõ. n. ẽt rõ nr̃a deduci põt ad cõſenſionẽ pcti: niſi cũ delectatio mota fuerit i illa pte ai q̃ dꝫ obtẽpare rõi tanq̃ rector viro: ẽt in vnoquoqꝫ noſtꝝ nihil aliud agit̃ nũc cũ ad peccatũ q̃ſqꝫ dilabit̃ q̃ tũc actũ ẽ i illis tribꝰ: ſerpẽte: muliere ⁊ viro. Naꝫ prio ſit ſuggeſtio ſiue ꝑ cogitatiõem ſiue ꝑ ſenſus corpis vł vidẽdo vł tãgẽdo vł audiẽdo guſtãdo vł olfaciẽdo. Que ſuggeſtio cũ fcã fuerit ſi cupiditas nr̃a nõ moueat̃ ad peccãdũ excludit̃ ſerpẽtis aſtutia. Si ãt mota fuerit quaſi iã mulieri ꝑſuaſum erit. ſꝫ aliq̃ñ rõ virilr̃ ẽt cõmotã cupiditatẽ refrenat atqꝫ cõcupiſcit. Quõ cũ ſit nõ labimur i pctm̃: ſꝫ cũ aliquãta luctatione coronamur. Si ãt rõ cõſentiat: ⁊ q̃d libido cõmouerit faciendũ eẽ decernat ab oi btã vita tanq̃ de padiſo expellit̃ hõ. Jã. n. pctm̃ iputatur ẽt ſi nõ ſubſeq̃tur fcm̃: q̃ñ rea tenetur i conſenſione cõſcia. Hec de aie ptibꝰ iterſeruimus vt ipiꝰ aie nã pleniꝰ cognoſceretur: ⁊ ſm quã ſui portionẽ in ea ſit libeꝝ arbitriũ itelligatur. ſ. ſm rõnem quo oẽ mortale pctm̃ geritur: ſꝫ nõ omne veniale illud. ſ. ꝙ in ſolo intuitu vel motu ſenſualitatis exiſtit.

¶ Et ſẽſualitas ſepe i ſcriptura alr̃ q̃ ſupra accipitur. ſ. vt iferior portio rõis eiꝰ noie itelligat̃.

Non ẽ ãt ſilentio p̃tereundũ ꝙ ſepe in ſcriptura noie ſenſualitatis: nõ id ſolum in aia q̃d ẽ nobis cõe cum pecore. ſed ẽt inferior portio rõnis: q̃ temporaliũ diſpõni intẽdit itelligitur. Quõ diligẽs lector in locis ſcripture vbi de ipſa ſit mẽtio vigilanter annotet.

¶ Diuiſio prime partis textus.

Poſtq̃ determinauit de ſcientia quam hõ i prio ſtatu hũit. Hic incipit determiare de põ nãli per quã pectm̃ vitare poterat. Et diuiditur in partes duas. Jn prima pte oſtendit ꝙ homo hũit nãlem põm per quã poterat peccatũ vitare. Jn ſcd̃a oñdit q̃ ſũt illa. ibi (Hic ꝯſiderãdũ: q̃d fuerit adiutorium) Circa q̃d mouet duas dubitatiões. Prima ibi (Sꝫ ⁊ q̃uo rectã ⁊ bonã volũtatẽ) 2ª ibi. (Ad h̃ ãt quod diximꝰ) (Hic ꝯſiderãdũ ẽ ⁊c̃.) Hic oñdit q̃ fuerit illa põ nãlis. Et dicit ꝙ li. ar. Et diuiditur in ptes duas. Jn pria oñdit q̃d ſit lib. arb. Jn 2ª oñdit quaſdã li. ar. ꝯditiones. 25. di. ibi (Jã ad ꝓpoſitũ redeamꝰ) Pria diuidit̃ i duas. Jn p̃ma determinat q̃d ẽ lib. arbi. Jn ſcd̃a notificat q̃ſdã vires aie vt oſtẽdat i q̃bꝰ lib. arb. ꝯtineat̃ ibi. (Eſt. n. ſenſualitas ⁊c̃.) Circa p̃mũ duo fac̃. Prio oñdit ꝙ illa põ q̃ pctõ reſiſtere potuerit ẽ libeꝝ ar. Scd̃o diffinit ipꝫ. ibi. (Libeꝝ v̾o arbi. ⁊c̃.) (Eſt eniꝫ ſenſualitas ⁊c̃.) Hic notificat q̃ſdã põs anime. Et circa hoc duo facit. Primo notificat eas. Scd̃o oñdit qualr̃ in eis põt eẽ peccatum ibi. (Jllud q̊qꝫ p̃termittẽdũ nõ ẽ ⁊c̃.) ¶ Queſtio. I.

Et preterea pars cũ p̃cedẽtibus ẽ p̃ſentis lectõis. Circa quã duo querũtur. Prio de li. ar. annexis. ¶ Circa p̃mũ quatuor querũtur. Prio vtꝝ lib. ar. ſit põ vel hitus. Scd̃o: ſi ẽ põ. vtrum ſit vna vel plures. Tertio: ſi eſt vna vtꝝ ſit diſticta a rõne ⁊ voluntate. Quarto vtrum homo in p̃mo ſtatu per libe. arb. peccato reſiſtere potuit.

¶ Utrum liberum arbitrinm ſit habitus. I.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. vr̃ ꝙ li. arb. ſit hitꝰ. Prio ꝑ h̃ q̃d dicit Bernardus: ꝙ lib. arb. ẽ hitꝰ ai liber ſui. ⁊ ita vr̃ eẽ hibitus ⁊ nõ põ. ¶ P̃. põ nõ efficitur facilis ad actuꝫ niſi ex hitu. ſed lib. arbi. dr̃ in lr̃a eẽ facultas volũtatis ⁊ rõnis; cũ igr̃ facultas habilitatẽ quãdã noiet: vr̃ ꝙ lib. ar. ſit hitus. ¶ P̃. ſicut infra dicit: phi diffiniũt lib. ar. libeꝝ de volũtate iudiciuꝫ. iudiciũ aũt nõ noiat põm: ſꝫ magis hitũ. ꝰ vr̃ ꝙ nõ ſit põ.

¶ P̄. Aug. dicit: ꝙ hō male vtēs lib. arb. ⁊ ſe ꝑdidit ⁊ ipm̄: ſꝫ ꝑ pctm̄ nulla pō nālis tollit. ğ lib. ar. nō ē pō ſꝫ habit⁹. ¶ P̄. nulla pō recipit magis ⁊ min⁹: ſed lib. arb. intendit ⁊ remittit. vñ ⁊ ſupra. diſtin. 7. dictum eſt ꝙ boni angeli lib. arb. hñt poſt ꝯfirmatiōem ꝗꝫ añ: ergo lib. arbi. non eſt potentia ſed habitus.

Sed contra ois pō determinatur ꝑ hitū ad aliqd vnū vel ſimplr: ſicut ꝑ hitū ſciētie ad vnū vl ad min⁹: vt magis vni inhereat ſicut opinio: ſꝫ ꝑ lib. ar. hō equalr ſe hꝫ ad vtrūlibet. ğ lib. arbi. non ē hit⁹. ¶ P̄. hit⁹ nō pōt eē ſubm alteri⁹ hit⁹. ſed lib. arb. ē ſubm gr̄e q ad ipm ꝯpat: ſicut ſeſſor ad equū: ſicut Aug. dicit. ğ liberum arbitrium non ē hitus.

Reſpondeo dicēdo: ꝙ circa h̄ qdā dicūt lib. arb. ſm ꝙ in vſū loquētiū venit nomen hit⁹ eē: ꝗuis eodē noīe ⁊ pō ⁊ actus ſignificetur: ſicut pꝫ i noīe itell's: qd ⁊ pōꝫ ⁊ hitū ⁊ actū ſignificare pōt: hūc āt hitū quē nomē li. ar. deſignat nō dicūt eē aliquā q̄litatē pōe ſupueniētē: ſꝫ ipam habilitatē pōe ad actū vel facilitatē quā hꝫ vna pō ex adiutorio alterius. ꝑꝑ qd ſm eos facultas volūtatis ⁊ rōnis dr̄: ſꝫ hec opinio nō recte vtit noīe habit⁹: qꝛ hit⁹ ſm ꝓprietatē ſui nois: ſignificat qualitatē quādā que ē pn̄m actus iformātē ⁊ ꝑficientē potentiā. vñ opꝫ ſi ꝓpe accipiat ꝙ ſit ſupueniēs pōe: ſicut ꝑfectio ꝑfectibili. P̄. ſi cōſideretur rō ⁊ voluntas nō pōt eē niſi triplr. aut ꝙ vtrūqꝫ ſꝫ ſe conſideret: ⁊ ſic conſtat ꝙ vtrūqꝫ ē pō: ⁊ ita quodcūqꝫ eoꝝ ponat lib. arb. erit potētia: vl ꝙ ꝯſideret vnū in reſpcū alteri⁹: nec ſic pōt dici ꝙ vnū ſit hit⁹ alteri⁹: qꝛ pō non ē hitus pōe: vel relo vni⁹ ad alteꝝ. nec hoc nomē hitus hr̄e pōt. vnde nō vr̄ rōnabilr dcm̄ ꝙ lib. ar. ſit hitus. Et iō qdā dicūt ꝙ lib. ar. noiat potentiā nō abſolutā ſed hitualē. i. ꝓut ē ꝑ hitum quendaꝫ ꝑfecta: nō qdē acquiſitū vel infuſum ſꝫ nālē: ꝑ quē hituꝫ facilis ē in ſuū actū: i tm̄ vt dñiuꝫ ſui act⁹ hr̄e dicat. Iſtd ēt nō vr̄ ꝯueniēs: qꝛ ꝙ voluntas hēat dñium ſui act⁹ ex ipſa nā pōe hꝫ ꝓut ē imperans alijs ⁊ a nullo impata. vñ hāc facilitatem ex ſe hꝫ: ⁊ nō ex aliquo alio hitu. Et preterea vnuſqſqꝫ hitus ſe hꝫ ad actū vt quo nō ſimplr efficitur act⁹: ſꝫ bñ efficit. lib. aūt arbi. ad electionis actuꝫ ſe hꝫ vt quo talis actus efficit qñqꝫ bñ qñqꝫ qdē male ⁊ indifferēter. vñ nō vr̄ hitū aliquē deſignare ſi hitus ꝓpe accipiat: ſed illā pōm cui⁹ ꝓpe act⁹ ē eligere: qꝛ lib. arbi. ē quo eligit bonū vel malū: vt Aug. dicit.

Ad primū ğ dōm: ꝙ Bernardus large vtit noīe hitus pro hitudine q̄dam: ex hoc eniꝫ lib. ar. in hoīe dr̄: ꝙ h̄ mō ſe hꝫ eius aius vt ſui act⁹ liberā ptātē hēat. ¶ Ad 2m dōꝫ: ꝙ facultas ſm cōem vſū loquēdi ſigñat ptātē q̄ aliqd hr̄ ad nutum: vñ ⁊ poſſeſſiōes facultates dicūtur: qꝛ in dño ſūt poſſidētis: ⁊ iō lib. arbi. facultas dr̄ nō q̄ſi hitus qdam: ſed qa actū ſuum in libera ptāte hꝫ: vñ ⁊ liberum noiatur. ¶ Ad tertium dōꝫ: ꝙ iudiciuꝫ ꝓpe loquēdo non noiat pōm nec hituꝫ: ſꝫ actū, nō āt inuenitur vn⁹ hit⁹ ꝑ quē oē iudicium elicitur: cū ſꝫ diuerſos hitus in diuerſis iudiciū ꝓcedat: niſi forte dicamus hitū illū p̄moꝝ p̄ncipioꝝ: quoꝝ cognitio nāliter ē inſita nobis ſm ꝙ in oib⁹ iudicijs dirigimur: quē nullus libeꝝ ar. diceret: qꝛ nō ē ꝓpium ⁊ ꝓximū directiuuꝫ i electiōis actū: pōt āt ad vnā pōm reduci oē iudiciū electionis. ⁊ iō ꝯgruētius h̄ noīe act⁹ dat intelligi pō ꝗꝫ hitus. ¶ Ad q̄rtū dōm: ꝙ hō dr̄ lib. ar. amiſiſſe nō qdē eēntialiter: ſꝫ qꝛ quādā libertatē amiſit: que qdē eſt a peccato ⁊ a miſeria: vt infra dr̄. ¶ Ad qntum dōm: ꝙ ois pō in ſuo actu vigorat aut debilitatur ꝑ hitū ſupuenientē vel impedimētū aduenicēs. vñ lib. ar. non dr̄ liberius vel minus libeꝝ: qa ipa pō in ſe intēdatur ⁊ remittat: ſed qa vel impeditur per corruptiōem peccati: vel expeditur per habitum gratie ⁊ glorie.

¶ Utꝝ libeꝝ arbitriū dicat plr̄es pōs vel vnam. II.

AD ſecūdum ſic ꝓceditur: videt ꝙ lib. arb. nō noiet vnaꝫ pōm ſed plures. Aug. eni dicit cuꝫ de libero arbi. loquimur: nō de q̄dā parte aie dicim⁹: ſed de tota aīa: totalitas aūt aie in pluralitate pōꝝ conſiſtit. ğ libe. arb. plures potētias colligit. ¶ P̄. rō ⁊ voluntas ſunt diuerſe pōe: ſed libe. arbi. ē facultas voluntatis ⁊ rōnis in littera dr̄. ergo in ſe plr̄es pōas colligit. ¶ P̄. potētie diſtinguunt ꝑ actus. vt i ſcdo de anima phs dicit: ſed lib. ar. ſe extendit ad actus plurium potētiaꝝ: quia ſicut Damaſ. dicit. lib. ar. inquirit: diſponit: ⁊ ſic de alijs. ergo videt ꝙ plures pōs colligat. ¶ P̄. electio nihil aliud eſt ꝗꝫ duobus prepoſitis alterū alteri preoptare: ſed hoc cuilibet pōe competit: cū quelibet pō conueniens appetat ⁊ nociuum refutet. ğ cuiuſlibet potētie eſt eligere: ſed eligere aſſignat ꝓprie act⁹ li. arbi. in littera. ergo videt ꝙ lib. arb. non ſit determiata potētia. ¶ P̄. virtus ⁊ vicium non niſi in lib. arbi. eē poteſt: inuenitur āt in oibus virtutibus anime ꝙ in concupiſcibili e tēꝑantia: ⁊ in iraſcibili ē fortitudo ⁊ vicia oppoſita. ğ vr̄ ꝙ li. ar. determiatā pōm nō noiet: ſꝫ plr̄es.

Sꝫ cōtra act⁹ determinatu s ē determinate potentie: ſed eligere ē quidā determinat⁹ actus qui lib. ar. aſſignatur. ergo lib. ar. eſt determinata potentia. ¶ P̄. nihil qd ē vnum ſimplr in natura cōſtat ex pluribus niſi illa vel alteꝝ eorum a ſui nā tranſmutetur. ſi ğ lib. arb. ex pluribus potētijs ꝯficiat: vel non erit aliqd vnū vel hoc erit vnū cū corruptione quarūdā potentiaꝝ aie: quorū vtrūqꝫ eſt incōueniens: ergo libeꝝ arbitrium n ō colligit diuerſas potētias.

Reſpondeo dicēdo: ꝙ qdā poſuerūt lib. arb. nō eē determinatā pōm: ſed colligere oēs vires rōnalis aie; ſicut totum vle ſuas partes: h̄ aūt nō vr̄ conueniēs: tum quia oporteret ꝙ multiplicatis potentijs lib. ar. multiplicaretur ſm eē: multi eniꝫ homies ſunt multa aīalia ⁊ non vnū. tum qꝛ oporteret: ꝙ rō lib. ar. in ſingulis potentijs ſaluaretur: qd non pōt eē: qꝛ act⁹ qui lib. ar. aſſignatur; non ē cuiuſlibet potētie. ſed alicui⁹ determinate. Et iō alij dicunt ꝙ lib. arbi. colligit plures potētias: ſicut totū integrale partes ſuas. Nec hoc iterū ꝯueniēs vr̄: qꝛ potentie non pñt eē partes integrales alicui⁹ vnius ſi accipiatur vnū ſimplr: niſi forte dicat vnuꝫ qd ē aggregatiōe vel ordine vnū. lib. aūt arbi. non dꝫ ſic eē vnum: ſed ſimplr cū ſibi vn⁹ actus attribuat. Quidaꝫ aūt dicūt ꝙ li. ar. colligit plures potentias. ſ. voluntateꝫ ⁊ rōnem: ſicut hitus vtriuſqꝫ: ꝓpter qd facultas volūtatis ⁊ rōnis dr̄. Sed ēt hoc iꝓpe dr̄: quia ſi non: ſi nomē hitus ꝓprie ſumatur: non pōt eē imediate vnus habitus duarū pōꝝ: quia vn⁹ hit⁹ ad vnum actū ordinat q ē vni⁹ potētie. Et ideo alr ē dicēdū: ꝙ aliqd dicit colligere plura duplr. Uno mō eēntialr: ſicut totū colligit partes ſuas. Alio mō v̄tualr: ſicut qñ v̄tus plr̄ium reꝝ in vno participatur; ſm hoc ergo dico ꝙ lib. ar. non colligit plr̄es pōs eēntialr ſꝫ v̄tualr quaſi vna pō determinata. Sic enim ē in potētijs aie: ꝙ cum oēs ab eēntia aie oriant: quaſi proprietates ab eēntialib⁹ rei: eſt tñ qdā ordo hꝰ origis: vt. ſ. origo vni⁹ pōe originē alterius p̄ſupponat: qua mediāte quodam mō ab eēntia aie ꝓcedat. qd ex actibus cōſiderari pōt. Act⁹ eni vnius potētie neceſſario actum alterius p̄ſupponit: ſicut actus appetitiue actum apprehenſiue: ⁊ inde ē ꝙ ſicut v̄tus eēntie aie i potētia relinquitur: ita ēt v̄tus vni⁹ potētie p̄cedētis relinquit in ſubſeq̄nti, ⁊ inde ē ꝙ aliqua pō v̄tutes plr̄ium pōꝝ in ſe colligit: ⁊ ſic ē in lib. ar. quod ex actu ei⁹ pꝫ. Eligere enim qd act⁹ eius ponit importat diſcretionem ⁊ deſiderium. vñ eligere ē alteꝝ alteri preoptare: hec aūt duo ſine v̄tute voluntatis ⁊ rōnis ꝑfici non pñt. vñ pꝫ ꝙ li. ar. v̄tutē voluntatis ⁊ rōnis colligit ꝑꝑ quod facultas vtriuſqꝫ dr̄.

Ad primum ergo dōm: ꝙ contingit aliquā pōm in eē determinatā in ſe: que tñ vle imperium ſup oēs act⁹ hꝫ: ſicut pꝫ in volūtate. vnde lib. arb. ꝑꝑ h̄ dr̄ nō ps aie: ſed tota aīa: nō qꝛ nō ſit determiata pō: ſed qꝛ nō ſe extendit ꝑ imperiū ad termiatos act⁹: ſed ad oēs actus hois qui lib. arbi. ſubiacent. ¶ Ad ſcdꝫ dōm: ꝙ lib. arbi. dr̄ facultas voluntatis ⁊ rōnis: nō quia vtraqꝫ eēntialr comp̄hēdat: ſꝫ v̄tualr: vt dcm̄ eſt. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ actus aliqs attribuit alicui pōe duplr: vl quia elicit ipm ſicut ꝓpriū ſicut viſus videre: ⁊ intell's intelligere: ⁊ ſic lib. ar. aſſignat act⁹ ille qui eſt eligere. Alio mō qa impat ipm: ⁊ hoc mō act⁹ oium viriū obediētiū rōni pñt volūtati attribui: que ē motor oium viriū: ⁊ ita etiaꝫ actus diuerſaꝝ viriū li. ar. attribuūt. ¶ Ad q̄rtū dōm: ꝙ eligere nō ꝑtinet ad oēs vires: ſed ad aliquā determinate: ꝗuis vnaqueqꝫ vis in ſuū ꝯueniens tēdat: ⁊ ꝯ̄rium refugiat: h̄ eniꝫ non fit ipa vi eligente: ſꝫ vl ꝑꝑ ordinē naturalē pōe ad obm: ſicut lapis nālr deſcēdit: ⁊ nō ꝑ electionem liberi arbitrij. qꝛ ſicut dicit Augu. intelligentia nō ſolū ſibi intelligit: ſꝫ toti aie ⁊ ſilr volūtas nō ſoli ſibi vlt ⁊ ſic de alijs. ¶ Ad qntū dōm: ꝙ v̄t⁹ ⁊ vitiū dñr eē i aliq̄ duplr: vl ſicut in cā: ⁊ hoc mō ſunt in lib. arb. ⁊ voluntate vl q̄tū ad hit⁹: ſicut in acq̄ſitis hitib⁹: vel ſaltē quantū ad act⁹ q̄tū ad infuſos. Alio mō vt in ſubo: ⁊ h̄ mō cōtingit i diuerſ potētijs aie v̄tutes: ⁊ vicia eē: vt ſupra dcm̄ ē.

¶ Utꝝ libe. arbi. ſit pō diſtincta a volūtate rōne. III.

AD tertium ſic ꝓcedit. vr̄ ꝙ lib. arb. ſit pō diſtincta a volūtate ⁊ rōne. Actus eni cuiuſlibet pōe denominat ab ipa pō: ſicut velle a voluntate ⁊ intelligere ab intellectu: ſed eligere neqꝫ a volūtate neqꝫ a rōne denoiat. ğ cū ſit act⁹ lib. ar. vr̄ ꝙ lib. ar. ſit pō ab vtraqꝫ diſcreta. ¶ P̄. li. ar. importat ⁊ iudiciū: ⁊ libertatē: ſed vtrūqꝫ iſtoꝝ ſilr nec voluntati ꝯuenit: cui⁹ nō ē iudicare: nec rōni q̄ violētia argumēti cogit. ğ libeꝝ arb. ē pō ab vtraqꝫ diſcreta. ¶ P̄. vt phs dicit in 3° ethicoꝝ volūtas ē finis: electio āt non ē finis: ſꝫ eoꝝ que ſunt ad finē: ğ cū eligere ſit lib. arbitrij: lib. ar. erit alia pō a volūtate. ¶ P̄. vt phs dicit in ſexto ⁊ ſeptio ethicorum. In opatiuis finis ſe hꝫ ꝑ modū p̄ncipij in ſpeculatiuis: ſꝫ nō ad eandem v̄tutē pertinēt p̄ncipia ⁊ ꝯclōnes in ſpeculatiuis: qꝛ intell's p̄ncipioꝝ eſt: ⁊ ſcia ꝯcluſionū. ğ nec i operatiuis ad eandē v̄tutē ꝑtinet finis: ⁊ id quod ē ad fineꝫ: ⁊ ita volūtas cui⁹ obm ē finis ⁊ lib. ar. quod ē electiuū ei⁹ qd ē ad finē nō ſūt vna pō. ¶ P̄. pō que hꝫ iudicium de actib⁹ aliaꝝ ē diſcreta ab eis: ſicut ſenſus cōis a ſenſibus ꝑticularib⁹: ſꝫ lib. ar. hꝫ iudiciū de actib⁹ oium pōꝝ: qd ēt ipm nomē ſonat a iudicādo impoſitū: ⁊ ēt ſup actū ipius volūtatꝫ cū phi lib. ar. diffiniāt eē libeꝝ de volūtate iudicium: ğ vr̄ ꝙ lib. ar. ſit pō diſcreta a voluntate: ⁊ ab alijs

Sed contra per v̄tutes affectiuas ⁊ ap(virib⁹ p̄henſiuas ſufficiēter diuidūtur vires intellectiue ꝑtis: ſꝫ volūtas ⁊ rō ꝯprehēdūt ſufficienter app̄henſionē ⁊ affectiōem ⁊ intellectiuā. ergo lib. ar. non eſt aliud ab vtroqꝫ. ¶ Preterea. cōmentator dicit ſuper vndecīo metaph. ꝙ ſubſtantie ſepate diuiduntur in voluntatem ⁊ intellectū ſolū modo: ꝯſtat āt ꝙ i ſubſtātijs ſepatis ē li. ar. ſicut in deo: ⁊ in angelis. ğ li. ar. non eſt pō ſepata a voluntate ⁊ rōne vl intellectu.

Reſpōdeo dōm: ꝙ qdam dicūt li. ar. eſſe pōm diſtinctā a voluntate ⁊ rōne. Ad hoc aūt ponēdū diuerſi diuerſis vijs mouēt. Quidā eni ponunt li. ar. eē vnā pōm habētem iudiciū ſuper act⁹ oium pōꝝ ꝑꝑ qd lib. ar. noiatur qd iudiciū importat. Sed h̄ nō vr̄ qꝛ iudicare de actib⁹ oium pōꝝ nō pōt ꝯuenire alicui potentie que ſit aliud ꝗꝫ volūtas: vel rō precipue cum Anſelm⁹ dicat ꝙ voluntas eſt motor oium viriū: opꝫ eni vt ea que ē liberrima ſuper alias dñium ⁊ imperiū habeat. Alij v̄o alia via ad h̄ mouēt magis ydonea. ſ. ex diuerſitate actuum: vident eni eligere quod ē actus lib. ar. eſſe aliud ꝗꝫ velle ſimplr: ⁊ aliud ꝗꝫ rōcinari: ⁊ iō idncūt hūc actum in quādā pōm a voluntate ⁊ rōne diſtinctaꝫ: quā lib. ar. noiant: qd ponūt quodāmodo mediū inter volūtatem ⁊ rōnem: ⁊ quodāmō poſtremū vtroqꝫ: ſm eni ordinē nāe ⁊ dignitatis opꝫ ꝙ vtrāqꝫ ſeq̄tur. ſ. voluntateꝫ ⁊ rōnem: cum lib. ar. ſit ab eēntia aie ꝓcedens p̄ſuppoſita rōne ⁊ voluntate: qd ēt ipſe actus oſtendit: qꝛ eligere nō ē niſi p̄us apprehenſo fine ꝑ rōnem: ⁊ deſiderato per voluntatē deficit etiam a dignitate voluntatis: cui⁹ obiectum eſt principale bonum: ſcilicet finis. libe. aūt arbi. obm ē ſcdariū bonū: quod ē eligibile ad finē: ſed quantū ad ꝑticipatiōem ꝓprietatis vtriuſqꝫ nām medij habet: vt ex rōne hēat iudiciū: ⁊ ex volūtate deſiderium: ſm ꝙ v̄tutes p̄cedētium pōꝝ in ſequentib⁹ relinquunt: vt dictū ē. ſed illud vr̄ extraneum: ⁊ ſi ꝓbabilr dicat: qꝛ phi q pōs aie ſubtilr ſcrutati ſunt nullaꝫ pōm i itellectiua ꝑterp̄ter voluntatem ⁊ rōnem ſiue intellectū poſuerūt. ⁊ iō nō vr̄ mihi ꝙ lib. ar. ſit alia pō a voluntate ⁊ rōne: qd ēt ex ſuo actu pꝫ: dicit enim phs in ſexto ethicoꝝ ꝙ electio vel ē intellectus appetitiuus vl appetit⁹ intellectiuus. ⁊ h̄ magis vidētur ſua v̄ba ſonare: ꝙ electio ſit actus appetitus volūtatis: ſm tñ ꝙ manet in ea v̄tus rōnis ⁊ intellectus: qd ſic pꝫ: qñcūqꝫ eni ē aliqs actus alicuius potentie ſm ꝙ manet in ea v̄tus alteri⁹ ſemꝑ ille actus illi potētie attribuit ex qua mediāte ꝓducit. v̄bi grā intell'us p̄ncipioꝝ eſt: rō āt ꝓprie: vt Iſaac dicit ē faciens currere cām in cauſatum. vnde ꝓprie actus rōnis eſt deducere p̄ncipium in ꝯcluſionē. h̄ ğ qd ē ꝯcluſiones elicere ē act⁹ rōnis ſm ꝙ manet in ea v̄tus intellectus. vnde magis ꝓprie attribuit rōni ꝗꝫ intellectui: ita ēt electionem precedit ꝯſiliū: vt in tertio ethicoꝝ dr̄: ſicut diſputatio ꝯcluſionē: ē eni electio p̄cōſiliati appetitus: ⁊ ita eligere erit p̄ncipalr actus volūtatis: nō tñ abſolute: ſed ſm ꝙ manet i ea v̄tus intellect⁹ vl rōnis ꝯſiliātis: vnde ſic cōſideratā volūtatem noiat li. ar. ⁊ non abſolute.

Ad primum ergo dōꝫ: ꝙ actus q ē abſolute act⁹ pōe denoiat ab ipſa pō: actus v̄o q eſt vni⁹ ſm ordinē ad aliam nō denoiat ab aliqua earuꝫ ſicut: ſcire neqꝫ a rōne neqꝫ ab intellectu noiat: ita etiam eligere neqꝫ a volūtate neqꝫ a rōne. ¶ Ad ſcdm dōm; ꝙ ꝗuis iudiciuꝫ non ꝑtineat ad voluntatem abſolute: iudicium tñ electionis: que tꝫ locū ꝯclōnis ad volūtatē ꝑtinet ſꝫ quā in ea v̄tus rōis manet. ¶ Ad tertiū dicēdū ꝙ vnaqueqꝫ pō diffinit ex eo ꝙ ē per ſe obm eius ⁊ formalr: cū āt obm volūtatis ſit bonū ꝑꝑ h̄ a fine principaliter deſcribit: qꝛ hꝫ ꝑ ſe rōnem boni. Id āt qd ē ad fineꝫ nō ē bonū inq̄ꝫtū hꝰ abſolute: ſed ex ordine ad finem: ſꝫ tñ ſm h̄ ꝙ ꝑticipat rōnem boni eſt obm volūtatis: ſꝫ. ſ. ꝙ in voluntate eſt ius rōnis ordinātis. ¶ Ad quartū dicēdū: ꝙ ꝗuis principia ⁊ conclōnes ꝑtineāt ad diuerſos hitus aie: nō tñ pertinēt ad diuerſas potentias. Uel melius dōm: ꝙ ſi ēt rō ⁊ intell'us diuerſe potētie ponant; nō tñ ꝑꝑ h̄ ſeq̄t ꝙ voluntas ⁊ lib. ar. ſint diuerſe potentie nihil. n. diuidit eēntialr ꝑ id quod ē accidentale ſibi: ſed

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

per id qđ ē eēntiale. Conferre aūt ꝛ ordinare virtuti apprehenſiue ꝑ ſe ↄuenit: appetitiue āt non niſi ꝑ accidens: ſm ꝙ ē in ea vis apphenſiue: ꝛ iō virt⁹ apphēſiua ↄueniēter diuidit̃ in ṽtutē q̄ abſolute accipit veꝝ ſicut ē intellectus: ꝛ q̄ ē cū collatione ſicut ē rō: ſꝫ appetitiua non debet diuidi in eā q̄ accipit bonū abſolute: ꝛ in eā q̄ accipit bonū in ordīe ad aliud: qꝛ ille ordo nō ē a voluntate: ſed a rōne: vñ volūtas ē magis ordinati vl' collati q̄ ↄferens ſeu ordinās. ℂ Ad 5ᵐ dōꝫ: ꝙ nō oꝫ ꝙ iudiciū act⁹ cuiuſlibet pōe ꝑtineat ad aliā pōꝫ: qꝛ ſic abiret̃ in infinitū: ſꝫ ē deuēire ad ſūmas pōs que ſuꝑ ſuos act⁹ reflectunt̃ ſicut ē volūtas: ꝛ rō: ꝛ iō nō opꝫ ꝙ ſit alia pō iudicans de actu volūtatis ꝛ rōis: iudiciū āt lib. ar. itelligit̃ iudiciū electionis: vñ qđ dr̃ liberꝝ de volūtate iudiciū: ly de nō denotat cām mālē: q̄ſi volūtas ſit id đ quo ē iudiciū: ſꝫ originē libertatis: qꝛ electio ſit libera hoc ē ex nā volūtatis.

ℂ Utꝝ adā potuerit vitare peccatum per liberum arbitrium in primo ſtatu. IIII.

AD quartū ſic ꝑcedit̃. vr̃ ꝙ Adaꝫ in primo ſtatu ꝑ lib. arbi. nō poterat pctm̄ vitare: qꝛ ſicut dicit Aug. in li. de vera inocētia nā humana: ꝛ ſi i illa itegritate in qua ↄdita ē ꝑmaneret: nullo tm̄ modo ſeipꝫ ſine creatore adiuuāte ſuaret: ſꝫ ſua ↄſeruatio erat vt ſine pctō maneret: ḡ vr̃ ꝙ per li. ar. pctm̄ vitare nō poterat. ℂ P̄. li. ar. vt in lr̃a dr̃ ē quo malū eligit gr̃a đſiſtēte: ſed adā in ṗmo ſtatu gr̃am nō hūit: al's ꝓficere potuiſſet ad meritū vite. ḡ videt̃ ꝙ oportebat ipm̄ malum eligere. ℂ P̄. vincēti debet̃ corona: ſꝫ reſiſtere tentationi ē tētatiōem vincere: ſi ḡ ꝑ li. ar. potuiſſet tentationi reſiſtere. vr̃ ꝙ ꝑ lib. arb. coronā mereri potuiſſet qđ falſum ē et in lr̃a negat̃. ℂ P̄. vitare pctm̄ ē quoddā laudabile: ſed ꝑ op⁹ laudabile ꝓficit̃ ad meritū vite: qꝛ op⁹ laudabile ē act⁹ ṽtutis. ſi ḡ pctm̄ vitare potuit ꝑ ſe: ēt potuit ad meritū vite ꝓficere qđ in lr̃a negat̃.

Sed contra nulli imputādū ē ſi facit illud qđ vitare non pōt: ſꝫ hōi imputatū ē ad penā ꝙ pctō nō reſiſtit. ḡ pctm̄ vitare potuit. ℂ P̄. in reb⁹ nālib⁹ ſil' dat̃ rei gñate forma ſpecifica ꝛ virtus ſeſe conſeruādi in eē ſpecifico: ſed opa dei ſunt ꝑfectiora q̄ᷓ opera nāe: cū ḡ hōi rectitudinē volūtatis dederit: vr̃ ꝙ đdit ei pōm ↄſeruādi ſe i illa rectitudīe: ſꝫ h̄ nō potuit niſi peccatū vitādo. ḡ vr̃ ꝙ li. ar. pctm̄ vitare potuit.

Reſpondeo dōm: ꝙ h̄ ꝙ aliquis nō poſſit vitare pctm̄ pōt intelligi dupl'r. vno modo ita ꝙ ad pctm̄ ꝑ violētiam īpellat̃: ꝛ h̄ oīno libertati arbitrij repugnat que coactiōem nō patit̃. Alio mō qꝛ lib. ar. ad malū inclinat̃: vl' ꝑ habitum aliquē: vl' per paſſionem cui li. ar. ſuccūbit: neutro aūt mō pōt dici de primo hoīe ꝙ pctō reſiſtere nō poſſet: qꝛ ꝛ veꝝ li. ar. hēbat ꝛ itegruꝫ. vñ nec paſſiones inerant que ad malū īpellerēt: nec hit⁹ ꝑuerſus nāꝫ corrūpēs: q̄ oīa ex pctō cōſecuta ſunt: ꝛ ideo nō ſolū hūit ꝙ pctō reſiſtere poſſet: ſꝫ ꝙ ēt illud facile potuit. qđ ēt pctm̄ ei⁹ aggrauauit: vt ſupra dcm̄ eſt.

Ad primū ergo dōm: ꝙ deus opat̃ in voluntate ꝛ nā: ſicut ṗma cā in cauſis ſecūdis: ꝛ iō ſine ipō adiuuante nec lapis in eē conſeruaret̃ nec deorſum tēderet: ſil'r ēt nec humana nā ſine eo vl' conſiſtere pōt: vl' rectū motū volūtatis hr̃e: nō tm̄ ꝑꝑ h̄ ſequit̃ ꝙ aliquo dono nālibus ſuꝑaddito: quod. ſ. in ſui conditiōe acceperit: indigeret vt pctm̄ vitaret. ℂ Ad ſcdm̄ dōm: ꝙ h̄ eſt duplex opinio: q̄dā eni dicūt ꝙ hō in gr̃a creat⁹ ē: ꝛ iſti dicūt ꝙ eſt duplex ꝓfectus: vn⁹ ad meritum: ꝛ hunc hēre poterat per id qđ iā accepat: ꝛ alius ad ↄfirmatiōem beatitudinis; ꝛ hunc ꝑ id qđ tūc accepat hr̃e non poterat. ſed ſuppoſito ēt ſm aliam opinionē ꝙ gr̃am gratū facienteꝫ nō hūit adhuc nō ſeq̄tur ꝙ nō potuerit pctm̄ vitare: cum eni dr̃ ꝙ li. ar. eligit malū gr̃a deſiſtente: non intelligitur obligatio li. ar. ſine gratia cōſiderāti ad malū: ſꝫ oñditur ꝙ li. ar. ꝑ ſe ſine gr̃a pōt in malū: nō āt ſine gr̃a pōt i bonū meritoriū. ℂ Ad tertiū dōm: ꝙ nō cuilibet victorie đbetur corona vite eterne: ſed ei q̄ ē gratia gratuꝫ faciente informata. frequēter enim ēt peccatores alicui tentationi reſiſtunt: ꝑ qđ tm̄ vitā eternā nō merēt̃. ℂ Ad q̄rtū dōꝫ: ꝙ nō oīs actus laudabilis ē virtute informatus: quia et act⁹ qui ſūt ad ṽtutē: vl' ſicut cāntes acq̄ſitā: vl' ſic diſponētes ad infuſam ſūt laudabiles: nec ēt actus quacunqꝫ ṽtute informatus ē meritori⁹: ſꝫ ille tm̄ quē iformat ṽtus gr̃e gratū faciēti ꝛ charitati ↄiūcta. ℂ Qō II.

DEinde queritur de virtutibus lib. arbi. annexis. Et queruntur quattuor. Primo de ſenſualitate quid ſit. Secundo. de ſuꝑiori ꝛ inferiori parte rationis. Tertio: de ſindereſi. Quarto: de conſcientia.

ℂ Utꝝ notificatio ſēſualitatis poſita i lr̃a ſit ↄueniēs. I.

AD primum ergo ſic ꝑcedit̃. vr̃ ꝙ icōuenieter notificetur i lr̃a ſenſualitas. Differt eni ſenſualitas a rōne: vt in lr̃a dr̃: ſꝫ inferior portio rōnis ē quedam vis ex qua ꝑcedit appetitus reꝝ ad corp⁹ ꝑtinentiū: qꝛ tēporalib⁹ āmiſtrādis intendit: vt in lr̃a dicit̃. ḡ incōuenieter ꝑ h̄ ſenſualitas deſcribit̃. ℂ P̄. vt in littera dicit̃ q̄cq̄d cōe cū beſtijs habemus h̄ ad ſenſualitateꝫ ꝑtinet: ſꝫ vires ſenſitiue apphenſiue nobis pecoribuſq̄ꝫ cōes ſūt. ḡ ad ſenſualitatē ꝑtinēt: ſꝫ ex apprehenſiuis nō ꝑcedit appetit⁹ ꝛ mot⁹. ḡ incōueniēter ꝑ h̄ ſenſualitas đſcribitur. ℂ P̄. ſcdm̄ ph̄m in ſcđo elenchoꝝ eadeꝫ eſt rō rei: ꝛ vnius rei: ſꝫ ſenſualitas nō ē vna vis anīe: qꝛ ſi colligit apphenſiuas ꝛ appetitiuas: ↄſtat ꝙ pl'es ſūt: ſil'r ēt ſi colligit appetitiuas tm̄; qꝛ appetit⁹ ſenſibilis ꝑ nobis et pecorib⁹ cōis eſt in duo diuidit̃. ſ. in deſideriū: ꝛ aiuꝫ: vt in tertio de aīa dicit̃ ſiue iraſcibilē ꝛ concupiſcibilem qđ idē ē. ḡ videtur ꝙ incōueniēter dicat ſenſualitatē eē viꝫ aīe quādā. ℂ P̄. vni⁹ virtutis ē vn⁹ act⁹: ſed ipſe ſenſualitati duos act⁹ attribuit. i. appetitū ꝛ motū. ḡ incōueniēter eā deſcribit: ſicut vnā quādā vim. ℂ P̄. ſi ſenſualitas ē vna vis nō pōt eē niſi ꝙ ſit appetit⁹ ſenſibilis: ſꝫ appetitus nō ē ex appetitu. ḡ videt̃ ꝙ incōueniēter dicat ſēſualitatē eē ex q̄ ē appetit⁹ reꝝ ad corp⁹ ꝑtinētiū.

Reſpondeo dōm: ꝙ differt ſenſualitas ꝛ ſenſibilitas. Senſibilitas eni oēs vires ſenſitiue ꝑtis ↄphendit: tā apphenſiuas de foris: q̄ᷓ apphenſiuas de intus: q̄ᷓ ēt appetitiuas. Senſualitas āt magis ꝓprie illā tm̄ ꝑtē noiat ꝑ quā mouet̃ al' in aliqđ appetēdū vl' fugiēdū: ſic āt ē in itelligibilibus: ꝙ illud qđ ē apphenſum nō mouet volūtatē niſi apphendat̃ ſub rōne: hōi vl' mali: ꝑꝑ qđ intell's ſpeculatiuus nihil dicit de imitādo vel fugiēdo: vt in tertio de aīa dicit̃: ita ēt ē in parte ſenſitiua: ꝙ apphenſio ſenſibilis nō cauſat motum aliquē niſi apphēdat̃ ſub rōne ↄueniētis vl' incōueniētis. Et ideo dicit̃ in ſcđo de aīa ꝙ ad ea q̄ ſunt in imagine hoc modo nos hēm⁹ ac ſi eēm⁹ conſiderantes aliqua terribilia ī picturis que paſſionē nō excitarent vl' timoris vl' alicuius hꝰ: vis aūt apphendēs hꝰ rōnes conueniētis: ꝛ non cōuenientis: videt̃ virtus extimatiua ꝑ quā agnus fugit lupū ꝛ ſequit̃ matrē: q̄ hoc modo ſe hꝫ ad appetitū partis ſenſibilis: ſic ſe hꝫ intell's practic⁹ ad appetitum volūtatis vñ ꝓꝑe loquēdo ſenſualitas incipit ex cōfinio extimatiue ꝛ appetitiue ↄñtis: vt h̄ mō ſe hēat ſenſualitas ad parteꝫ ſenſitiuā: ſic ſe hꝫ volūtas ꝛ lib. arb. ad ꝑtem intellectiuā hauſt ↄueniēs qđ ſenſualitatē mouet: aut rō ſue ↄueniētie ē apphēſa a ſenſu: ſicut ſunt delectabilia ſm ſingulos ſenſus q̄ alia ꝑ ſe ſequūt̃: aut ē nō apphēſa a ſenſu: ſic inimicitiā lupi neq̄ꝫ vidēdo neq̄ꝫ audiēdo ouis ꝑcipit: ſꝫ eſtimādo tm̄: ꝛ iō motus ſenſualitatis in duo tēdit: in ea. ſ. q̄ ſm exteriores ſenſus delectabilia ſūt. Et h̄ ē qđ dicit̃ ꝙ ex ſenſualitate ē mot⁹ qui itēdit̃ in corꝑis ſenſus: aut ad ea q̄ nociua vl' ↄueniētia corꝑi ſm ſolā eſtimationem cognoſcūtur: ꝛ ſic ex ſenſualitate dicitur eē appetitus rerū ad corpus pertinentium.

Ad primum ḡ dōm: ꝙ ex rōne inferiori ē ēt motus ꝛ appetit⁹ eoꝝ q̄ ad corp⁹ ꝑtinēt: nō tm̄ ſicut ex ꝓximo ṗncipio: ſꝫ ſic ex remoto inquātum vires ſenſibiles ꝑ iperiū mouet q̄ ſunt aliqual'r obedientes rōni: vt in ṗmo ethicoꝝ dicit̃. Uel dōm ꝙ rō hꝰ motū cāt nō ↄcernēdo itētōes ꝑticulares: ꝛ māe concretas: ſicut ſenſualitas: ſꝫ magis vl'es: ꝛ a māe appēditijs ſeꝑatas. ℂ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ ad ſenſualitateꝫ aliquid pertinet dupl'r: vl' ſic exñs de eēntia ei⁹: ꝛ ſic videt̃ tm̄ appetitiuā ꝑtē ↄtinere: vl' ſic ṗambulum ad ipm̄: ſicut rō ad lib. arb. ꝑtinet: vt dcm̄ ē: ꝛ hoc mō ēt vires apphenſiue ſenſitiue ꝑtinēt ad ſēſualitatē: ſꝫ ſm quēdā ordinē: qꝛ extimatiua ꝓxime ſe hꝫ ad eam: ſicut rō practica ad li. arb. q̄ ēt eſt mouēs: imaginatio aūt ſimplex: ꝛ vires p̄cedētes ſe hēnt magis remote: ſic rō ſpeculatiua ad voluntatē. ℂ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ ſenſualitas nō noiat ſimpl'r vnam pōm: ſꝫ vnam ſꝫ genus. ſ. appetitiuā ſenſitiuā: q̄ tm̄ in iraſcibilē ꝛ concupiſcibilē diuidit̃. ℂ Sed tamē ſciēdum ꝙ rōne differūt ſenſualitas ꝛ iraſcibilis: ꝛ concupiſcibilis: Cum. n. vt dionyſi⁹ dic ſeptio caplo de diui. no. Nā inferior in ſui ſupremo attingat infinitū ſuꝑioris nāe: nā ſenſitiua in aliq̊ ſui quodāmodo rōni cōiungat̃. vñ ꝛ q̄dam ꝑs ſenſititiua. ſ. cogitatiua alio nomine rō dicit̃ ꝑꝑ confinium eius ad rationē: ſic ergo dico ꝙ iraſcibilis ꝛ concupiſcibilis: noiant appetitum ſenſitiuum ſm ꝙ completus ē: ꝛ ꝑ diuerſa diſtinctus ꝛ vſus rōnem tēdens: vñ ꝛ i hoīe iraſcibilis ꝛ concupiſcibilis rōni obtēperant: ſenſualitas autē nominat ſēſitiuum appetitiuū ſꝫ ꝙ eſt incompletus ꝛ indeterminatus ꝛ magis depſſus: ꝛ iō dicit̃ ꝙ in ea nō pōt eē virtus: ꝛ ꝙ ē ꝑpetue corruptiōis: ꝛ ex ipa ſua indetermiatiōe quādam vnitatē hꝫ vt quedā vis dicat̃. ℂ Ad q̄rtum dōꝫ: ꝙ ſi ꝑ motum intelligat̃ motus progreſſiuus exterior nō iconueniēter motus ꝛ appetitus ſenſualitati attribuunt̃ ēt ſi ſit vna pō: qꝛ ſunt act⁹ nō eque primi: ſꝫ ordinem ad inuicē hñtes: appetitus eni interior motuꝫ exteriorē cāt: ꝛ ſic vnus mediāte altero a ſenſualitate procedit: ſi autē ꝑ motum intelligat̃ mot⁹ interior appetit⁹: tunc diſtiguūtur iſti duo actus ſm diuerſa obiecta: que tm̄ potētiā non diuerſificāt ſm genus: ꝛ hoc quodāmodo ſic dictum eſt. ℂ Ad q̄ntum dōm: ꝙ appetitus ē nomē pōe ꝛ nomē act⁹ vnde non ē inconueniens ꝙ ex appetitu potentie procedat appetitus actus.

ℂ Utꝝ rō ſuꝑior ꝛ inferior ſit vna potentia. II.

AD ſecunduꝫ ſic procedit̃. vr̃ ꝙ rō ſuꝑior ꝛ inferior non ſint vna pō: ſꝫ diuerſe. In ꝑtibus eni aīe non accipit̃ ſuꝑius ꝛ inferius aīe ſm ſituꝫ: ſꝫ ſcđꝫ dignitatē: ſꝫ iter ꝑtes aīe itellectiue ē inuenire vnā ꝑtē alia digniorē: qꝛ intellectus agens ē nobilior poſſibili: vt in tertio de aīa dr̃. que diuerſe pōe ſunt vt ſupra dcm̄ ē. ḡ vr̃ ꝙ id qđ ē ſuꝑius in rōne. ꝛ id qđ ē inferi⁹: ſint diuerſe pōe. ℂ P̄. eternum ꝛ neceſſariū idē eē vr̃: et contingēs ꝛ tēporale: ſꝫ ph̄us in ſexto ethicoꝝ dic ꝙ ſciētificū aīe circa neceſſaria ē rōcinatiuū: aut circa contingētia opata a nobis. ḡ vr̃ ꝙ ſciētificum ſit illud idē quod

rō ſuperior que eterna conſpicit: ꝛ rōcinatiuum idem qđ rō inferior q̄ tēporalibus inheret: vt in lr̃a dicit̃: ſꝫ ꝛ rōcinatiuum ꝛ ſcientificum: vt ibidē dicit̃: ſunt diuerſe potētie. ḡ videt̃ ꝙ rō ſuꝑior ꝛ inferior. ℂ P̄. in ſuperiori parte aīe ē imago deitatis. vt in primo dcm̄ ē: ſed ſuꝑior ꝑs aīe eſt ſuꝑior pars rōnis. ergo in ſuꝑiori rōne ē imago: ſed imago colligit tres pōs: memoriā: intelligētiam: ꝛ voluntatē. ḡ rō ſuperior ꝛ inferior non dicūt vnā quādā pōm: ſꝫ pl'es. ℂ P̄. regulās ꝛ regulatum: ꝛ imꝑans ꝛ imperetum nō pñt eē idē: ſicut nec agēs ꝛ patiēs: ſꝫ rō ſuperior ſe hꝫ ad inferiorē ſicut regulans ad regulatum. ergo nō poſſunt eē vna pō. ℂ P̄. pōe diſtinguunt̃ ꝑ actus: ſed officium actum noiat: vt Tullius dicit. ergo videtur ꝙ cum rō ſuꝑior ꝛ iferior ꝑ diuerſa officia geminēt̃ ꝙ ſint diuerſe potentie.

Sed contra diuerſitas pōꝝ cōſtituit diuerſitatē rei: ſꝫ in littera dicit̃ ꝙ cum de ſuꝑiori ꝛ inferiori rōne loquimur: de vna quadam re dicim⁹. ergo vr̃ ꝙ non ſint diuerſe pōe. ℂ P̄. pō ꝑ diuerſos habit⁹ non diuerſificat̃: ſꝫ ratio ſuꝑior dicitur ꝓut dono ſapīe ꝑficitur: inferior ꝓut dono ſcīe: vt i lr̃a dicit̃. ergo vr̃ ꝙ ſuperior ꝛ iferior rō nō ſint diuerſe pōe.

Reſpōdeo dōm: ꝙ rō hic accipitur que hoc modo ſe hꝫ ad voluntatē: ꝛ lib. ar. ſicut ſe hꝫ apphēſio ſenſitiua ad ſenſualitatē: ſicut enim dictum eſt: nullus appetitus mouetur in ſuum obm̄ niſi fiat apprehenſio alicuius ſub rōne boni vl' mali conueniētis vl' nociui: hāc autē rōneꝫ conuenientis ꝛ boni aliter homo percipit aliter brutuꝫ. brutum enim non conferendo: ſed quodam nāli inſtinctu ſibi conueniēs vel nociuum cognoſcit. homo autem per inueſtigationem quandam ꝛ collatiōem hꝰ ratiōes cōſiderat: ꝛ ideo vis illa per quā in hꝰ rationum cognitionem venit conueniēter rō dicitur que inueſtigatiua eſt: ꝛ deductiua vnius in alterum: quia vero tota rō pōꝝ ex obiectis ſumitur: quoꝝ ſpeciebus iformant̃: idē ē ꝙ oꝫ in rōne quēdam gradum conſtituere ſm ordinem eoruꝫ quibus intendit. In rebus autē quas rō conſiderat talis inuenitur diſtinctio ꝛ ordo: vt quedam eterna ꝛ neceſſaria a temporalibus diſcreta eis proponantur. vnde ꝛ rō ex hoc quēdam gradū conſequit̃ ꝙ his vl' alijs intendit. ſꝫ qꝛ ita ē in ordīe reꝝ ꝙ ſuꝑius ē directiuū inferioris: ꝛ cā inde ē ꝙ per eterna in his que temporalia ſunt dirigūtur: ſicut id quod vno modo ſe hꝫ ē mēſura eius qđ multiforme ē: vt ex. io. metaph̄. accipitur. Et ſm hoc pꝫ ꝙ rō eternis dupliciter inherere pōt: vl' conſiderando ipſa in ſe: vl' conſiderādo ipſa ſm ꝙ ſunt regula temporalium ꝑ nos diſponendoꝝ ꝛ agendorum. Et prima conſideratio non exit limites ſpeculatiue rationis: ſecunda autem ad genus practice rationis pertinet. vnde pꝫ ꝙ rō ſuperior ꝑtim eſt ſpeculatiua ꝛ ꝑtim practica: ꝛ ideo in littera dicitur ꝙ ſuꝑnis conſpiciendis inquātum ē ſpeculatiua: ꝛ inquātuꝫ eſt practica ſupernis conſulendis intendit. vñ ex hoc pꝫ ꝙ rō ſuperior ꝓut contra inferiorem diuidit̃: non diſtat ab ea ſicut ſpeculatiuum ꝛ practicum q̄ſi ad diuerſa obta reſpiciant: đ quibus fiat rōcinatio: ſꝫ magis diſtinguūtur ſm media vnde ratiocinatio ſumitur. ratio enim inferior conſiliatur ad electionem tendens ex rōnibus rerum temporalium: vt ꝙ aliquid ē ſuꝑfluū: vel diminutū: vtile vl' honeſtum: ꝛ ſic de alijs conditōibus: quas moralis ph̄s pertractat: ſuperior vero conſilium ſumit ex rōnibus eternis ꝛ diuinis: vt quia eſt cōtra p̄ceptuꝫ dei vel eius oſtenſionem pariter vl' aliquid hꝰ. diuerſitas aūt mediorum ex quibus ad idem genus cōcluſionis proceditur: non poteſt facere diuerſam potentiam. ſed quādoq̄ꝫ diuerſum habitum: ꝛ ideo ratio ſupe

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

rioꝛ ⁊ inferioꝛ nõ diſtinguũt: ſicut diuerſe põe: ſz magis ſm hitum: vl' quẽ iam actu hz: vel ad quẽ nãliter oꝛdinatur: rõ eni ſuperioꝛ ꝑficit ſapia: ſz inferioꝛ ſcia.

Ad primũ ḡ dõm: ꝙ rõ ſupioꝛ ⁊ inferioꝛ nõ dr̃nt: ſicut agẽs ⁊ poſſibile: qḋ ſic pz: qꝛ vt in lr̃a dicit: rõ ſupioꝛ ⁊ inferioꝛ hñt act⁹ reſpcũ diuerſoꝛum: agẽs ãt ⁊ poſ'e ſemp ↄcurrunt ad idẽ obm vel mediuz: qꝛ impoſ'e ẽ nos in intellectiuã opatiõem ꝓgredi ſine opatione poſſibilis ⁊ agentis. opz enim vt ſpẽs fantaſmatum q̃ ſunt obta intell'us noſtri efficiãtur in actu itelligibiles quod ad agẽtẽ pertinet ⁊ intellectui cõiũgãtur in eo recepte: quod ꝑtinet ad poſſibilẽ. vnde ex diuerſitate poſſibilis ⁊ agentis nõ ſequit diuerſitas ſupioꝛis ⁊ inferioꝛis rationis: ſed ex diuerſitate medy vel obiecti. ¶ Ad ſecundũ dõm: ꝙ ſciẽtificũ ⁊ rõcinatiuum nõ oĩno diſtinguunt ſicut rõ ſuperioꝛ ⁊ inferioꝛ: qꝛ ſciẽtificũ nullo mõ ad praxim ꝑtinet ſicut pertinet rõ ſuperioꝛ: vt dcm̃ ẽ inquantũ .ſ. eterna conſulit ⁊ ꝑter h̃ ſcientificũ ad q̃dam ſe extendit: quoꝝ nõ ẽ rõ ſupioꝛ: ꝓut hic accipitur .ſ. ad res creatas neceſſarias: quia pħs ſcientificuz anime nõ tm̃ ſapia q̃ diuoꝝ ẽ ꝓpe: ſz ſcia ⁊ intellectu q̃ creatoꝝ ſunt i ſexto ethicoꝛum ꝑfici docet: cognitio aũt reꝝ tẽpoꝛaliũ ſiue quãtũ ad ea que ad nos agenda pertinẽt ſiue quãtuz ad ea que in his neceſſarys demonſtrationibus cõſiderant ad rõnez inferioꝛẽ ꝑtinet q̃ ſcia ꝑficitur: quã Aug. extendit tã ad ſpeculatiuã q̃z practicã cõſideratiõem reꝝ temporaliũ; vñ diſtinctio ſupioꝛis ⁊ inferioꝛis rõnis. nõ ẽ idẽ cũ diſtinctiõe ſpecifici ⁊ rõcinatiui: q̃uis ſciẽtificum ſm aliq̄d ſui cũ rõne ſupioꝛi ↄueniat: ⁊ rõ inferioꝛ cũ ratiocinatiuo. ¶ Ad tertiũ dõm: ꝙ rõ ſupioꝛ nõ ẽ oĩo idem cuz illa ꝑte mẽtis in qua conſiſtit imago: ſed includit eã ⁊ excedit: qḋ ſic pz: imago eni potiſſime diſtinguit ſm hoc ꝙ mẽs tẽdit in obm qḋ de⁹ ẽ: vt in pꝛio dcm̃ ẽ. vñ põe imaginis ꝓut ad imaginẽ ꝑtinẽt reſpiciunt eterna ſolũmodo: vt obm: rõ aũt ſuperioꝛ cõſiderat ea dupl'r .ſ. vt obz inq̃ztum cõſpicit ea vt medium inq̃ztũ ipa ↄſulit: nihilomin⁹ tm̃ ⁊ ſi imago pl'es põs eẽntial'r colligat. nõ opz ꝙ rõ ſuperioꝛ in plurib⁹ potẽtys ↄſiſtat: qꝛ imago ↄꝓhẽdit: ⁊ cognitiuã ⁊ affectiuã: ſz rõ ↄꝓhẽdit imaginẽ ſm cognitiuã tm̃: ⁊ excedit vt dcm̃ ẽ: ⁊ iõ rõ ſuperioꝛ: ⁊ mẽs in quo ẽ imago: ſe hñt vt excedẽtia ⁊ exceſſa: ſupioꝛ eni rõ ẽ ſpeculatiua ⁊ practica: ſed mẽs ſm ꝙ in ea ẽ imago tm̃ ad ſpeculatiuam ꝑtinet: qꝛ obm imaginis nõ ẽ aliq̄d opabile a nobis: ⁊ ſic rõ ſupioꝛ excedit mẽtẽ: ⁊ exceditur a mẽte inquãtuz mẽs ↄꝓhẽdit affectionẽ ⁊ cognitiõem: cũ rõ cognitionem tm̃ impoꝛtet. ¶ Ad q̃rtũ dõm: ꝙ diuerſitas regulantis ⁊ regulati nõ demr̃at diuerſã põm: ſz diuerſuz hitũ: vnus eni hit⁹ ẽ regulatiu⁹ alteri⁹: ſicut pz in ſciẽtys ſpeculatiuis: ꝙ oẽs ſcias ſapias metapħ. dirigit ita ẽt rõ ſuperioꝛ iferioꝛẽ dirigere dr̃. ¶ Ad q̄ntũ dõz ꝙ nõ quelibet diuerſitas actus oñdit diuerſitatẽ põe: ſed q̄ñq3 ẽt oſtendit tm̃ diuerſitatẽ hitus: ſicut geometrizare ⁊ ſyllogizare: q̄ñq3 aũt neutꝝ. iſta ãt ſic patent: quia .n. ſuba vniuſcuiuſq3 potẽtie ẽ ſm ꝙ ẽ nata operari circa ꝓpꝛium obm: vt de ſenſu dicit pħs in ſcḋo de aĩa: ideo actiones que differunt ſz diuerſa obiecta oſtendunt diuerſitatem potentiaruz: vt tamen accipiatur differentia obiectoꝝ ſm id quod ad ꝓpꝛiam rationem obiecti pertinet: homo enim ⁊ lapis differunt genere: ſed conueniunt ſm ꝙ ſunt obiectuz viſus in coloꝛe. ⁊ ideo viſio hominis ⁊ lapidis pertinent ad vnã potentiam; ſed ſentire ſonum ⁊ coloꝛes pertinent ad diuerſas potentias: quia ſonus ⁊ coloꝛ ſcḋm pꝛopꝛias rationes quibus adinuicem diſtinguuntur: ſunt pꝛopꝛia obiecta ſenſus. Quandoq3 autem diuerſitas actuum cauſat ex diuerſitate medy vel pꝛincipy ex quo peruenitur ad idem genus obiecti: ⁊ talis diuerſitas actuum oſtẽdit diuerſitatem habituum: diuerſe enim ſcientie ex diuerſis pꝛincipys pꝛocedunt. etiam ſi eaſdem concluſiones demonſtrent: ſicut aſtrologus ⁊ naturalis diuerſis medys rotunditatẽ terre oſtẽdit: vt dicitur in ſcḋo phiſicoꝛum. Simil'r etiam virtutes moꝛales diſtinguuntur ex diuerſis finibus qui ſunt in opatiuis: ſicut pꝛincipia i ſpeculatiuis: quandoq3 vero diuerſitas actuum cauſatur ex eo qḋ ẽ accidens actionis vel ex parte agentis ſm ꝙ eſt potentius vl' infirmius in agendo: ſicut hebetudo vel ſubtilitas ingeny que differunt ſm velocitatem ⁊ tarditatem adiſcendi: vel ex parte medy: vt credere ⁊ opinari q̃ differunt ſm efficaciam ⁊ debilitatem medy: vel ex parte obiecti: ſicut videre hoiem ⁊ lapidem: accidit enim coloꝛato eſſe hominem aut lapidem: ⁊ talis diuerſitas actionum neq3 potentiam diuerſam neq3 diuerſum habitum requirit: quia illud qḋ ẽ per accidẽs non cauſat differentiam in ſpecie: officium autem rationis ſuperioꝛis ⁊ inferioꝛis non differunt penes diuerſam rationem obiecti: cũ vtraq3 operabilia ↄſideret: ſz penes diuerſã rationez medy: quia ratio inferioꝛ pꝛocedit ex rationibus tempoꝛalibus: ſed ratio ſuperioꝛ ex rationibus eternis: ⁊ ita ẽt hec diuerſa officia non opz ꝙ diuerſas potentias demõſtrẽt: ſed diuerſos hitus vt dcm̃ ẽ.

¶ Utꝝ ſinderesis ſit hitus vel potentia. III.

AD tertium ſic ꝓceditur. vr̃ ꝙ ſinderesis ſit põ ⁊ non habit⁹. Ea enim que veniunt in eandẽ diuiſionẽ videntur eẽ vnius rõnis: ſed ſinderesis diuiditur contra alias aĩe potentias .ſ. contra rõnalem ⁊ concupiſcibilẽ ⁊ iraſcibilem: vt pz ex gl. Hieronymi Eze. i. ḡ videtur ꝙ ſit potentia. ¶ Preterea. Hiero. dicit Malach ſcḋo ſuper illud. Cuſtodite ſpm̃ vr̃m ⁊c. Spũs dicitur nõ pars aĩalis: que nõ percipit ea que ſunt dei: ſed rõnalis: hanc autem vocat ſinderesim: ſed rationalis pars potentiam noĩat. ergo videtur ꝙ ſit potentia. ¶ Preterea. habitus non inſcribitur niſi potentie: ſed Aug. dicit ꝙ vl'ia iuris ꝑcepta ſcripta in naturali iudicatoꝛio ſunt: quod eſt ſinderesis. ergo cum vniuerſaliũ iuris ſit aliquis videtur ꝙ ſinderesis cui inſcribũtur ſit potentia quedam. ¶ Preterea. ex identitate actuuz colligitur idẽtitas potentiaꝝ: ſed vt ex iducta auctoꝛitate pz. ad ſinderesim pertinet iudicium. cum ergo lib. ar. a iudicãdo noĩetur; vr̃ ꝙ ſinderesis ſit idẽ qḋ lib. ar. ſz lib. ar. eſt potentia. ergo ⁊ ſinderesis. ¶ Preterea habit⁹ amittitur per obliuionem vel alio modo: ſed ſinderesis ſemꝑ manet que etiam poſt moꝛtem peccato remurmurat cuius murmur vermis dicitur. ergo ſinderesis noĩat põm ⁊ non habitum.

Sed cõtra. Potentia rationalis ſe habet ad oppoſita: ſed ſinderesis ſe habet determinate ad vnum: quia nunq̃z errat. ergo videtur ꝙ non ſit potentia ſed habitus. ¶ Preterea. oppoſita in idem gen⁹ reducuntur: ſed ſinderesi opponitur fomes: ſicut eni fomes ſemꝑ ad malũ iſtigat: ita ⁊ ſinderesis ſemper in bonum tendit: cum igitur fomes ſit habitus quidam: vt in lr̃a dr̃: vr̃ ẽt ꝙ ſinderesis hitum noĩet.

Reſpondeo dõm: ꝙ ſicut ẽ ĩ motu reꝝ naturalium ꝙ omnis motus ab imobili mouẽte ꝓcedit. vt dic̃ Aug. 8⁹. ſuꝑ Gene. ⁊ pħs ꝓbat i ſeptio ⁊ octauo phicoꝝ: ⁊ oẽ diſſimil'r ſe habẽs ab vno eodemq3 modo ſe habente: ita etiã opoꝛtet ꝙ ſit in pꝛoceſſu rationis: cum enim ratio varietatem quãdã hẽat: ⁊ quodammodo mobilis ſit ſm ꝙ ꝑncipia in ↄcluſiones deducit: ⁊ in cõferẽdo frequẽter decipit opz ꝙ omnis rõ ab aliqua

cognitione pꝛocedat que vnifoꝛmitatẽ ⁊ quietẽ quãdam habeat: qḋ nõ fit ꝑ diſcurſuz iueſtigationis: ſz ſubito itellectui offerat: ſicut .n. ratio i ſpeculatiuis deducit ab aliq̄b⁹ ꝑicipys ꝑ ſe notis quoꝝ habitus itellectus dicit: ita etiã opz ꝙ ratio practica ab aliq̄bus ꝑicipys ꝑ ſe notis deducat: vt qḋ eſt maluz nõ eſſe faciẽduz: ꝑceptis dei obediendũ foꝛe: ⁊ ſic de alys: ⁊ hoꝝ q̄dez habitus ẽ ſinderesis. vñ dico ꝙ ſinderesis a rõne practica diſtinguit nõ q̄dẽ ꝑ ſubſtantiã potẽtie: ſz per habitũ q eſt quodã mõ inatus mẽti nr̃e ex ipſo lumine itellectus agẽtis: ſicut ⁊ habitus ꝑicipioꝝ ſpeculatiuoꝝ. vt oẽ totũ eſt maius ſua parte ⁊ hꝰ: ſz ad determinationẽ cognitiõis eoꝝ ſenſu ⁊ memoꝛia indigeamus. vt i ſecũdo poſterioꝝ dicit. Et iõ ſtatim cognitis terminis cognoſcunt. vt i ꝑmo poſterioꝛum dicitur. Et iõ dico ꝙ ſinderesis vel habitum tãtum noĩat vel potẽtiam ſaltem ſubiectam habitui ſic nobis inato.

Ad primum ergo dõz. ꝙ ſinderesis diuidit ↄtra alias potẽtias nõ q̃ſi diuerſa ꝑ ſubſtãtiã põe: ſz ꝑ hitum quẽdã: ſicut ſi itellectus ꝑicipioꝛuz ↄtra ſpeculatiuã rõnẽ diuideret. ¶ Ad ſcḋz dõz ꝙ rõnalis pars nõ ſimpl'r vocat ſinderesis: ſz ſz ꝙ talẽ habitum ↄcernit. ¶ Ad 3m dõz. ꝙ vl'ia iuris nõ iſcribũtur ſinderesi q̃ſi habitus põe: ſz magis q̃ſi collecta i habitu iſcribuntur ipſi habitui: ſicut ꝑicipia geometricalia geometrie inſcribunt. ¶ Ad 4m dõz. ꝙ iudiciũ nõ eodẽ mõ lib. ar. ⁊ ſinderesi ↄuenit: qꝛ ad ſinderesiz ꝑtinet vl'e iudiciũ ſcḋz vl'ia iuris ꝑncipia. ſemꝑ .n. de ↄcluſiõibus ꝑ ꝑncipia iudicat. Uñ ⁊ ſcia reſolutiua iudicãdi ars dr̃: ſed ad lib. ar. ꝑtinet iudiciũ ꝑticulare de hoc opabili qḋ eſt iudiciũ electõis. vñ ſinderesis nõ ẽ idẽ qḋ li. ar. ¶ Ad 5m dõz. ꝙ hitus nãlis nũq̃z amittit: ſicut pz de hitu ꝑncipioꝝ ſpeculatiuoꝝ quẽ ſemꝑ homo retinet: ⁊ ſil'e eſt etiã de ſinderesi.

¶ Utrum cõſcientia ſit actus. IIII.

AD quartuz ſic ꝓceditur. videtur ꝙ cõſcientia non ſit actus. Oꝛigenes eniz dicit ꝙ cõſcientia eſt ſpũs coꝛrectoꝛ ⁊ pedagogus aĩe ſibi ſociatus quo ſeparatur a malis ⁊ adheret bonis: ſz ſpũs: vel noĩnat potẽtiaz vel etiã ipſaz eſſentiã aĩe. ergo videt ꝙ cõſcientia nõ ſit actus. ¶ P̃. conſcientia ſecundum ꝙ a quibuſdam deſcribitur eſt dictamen ratiõis quo iudicat ⁊ ligat ad faciendum ⁊ nõ faciẽdum: ſed iudicium de hoc faciendo vel non faciendo. vt dcm̃ ẽ: pertinet ad lib. ar. ḡ cõſciẽtia eſt lib. arb. ſz li. ar. non eſt actus. ergo nec conſcientia. ¶ Preterea i glo. Eze. ꝑmo dicit Hieronymus poſtq̃z de ſinderesi locutus eſt: hanc autem conſcientiaz interdũ ꝑcipitari videmus. ergo videtur ꝙ conſcientia ſit idem qḋ ſinderesis: ſed ſinderesis non noĩat actum: ſed potentiam vel habituz. ergo videt ꝙ etiã conſcientia. ¶ Preterea. cõſcientia eſt ſcientia quedam: ſed ſcientia noĩat habitum. ergo ⁊ cõſcientia. ¶ P̃. Damaſ. dicit ꝙ ↄſciẽtia ẽ lex intellectus nr̃i: ſz lex itellectus eſt ipſa lex nãlis que ẽ habitus ꝑicipioꝛuz iuris. ergo vr̃ ꝙ cõſcientia ſit hitus ⁊ nõ actus. ¶ P̃. oĩs actus vel gñat hitum vel ſaltẽ ex aliquo hitu eſt pꝛoductus: ſi igit conſcia eſt actus q̄dã opz ꝙ multiplicatis actibus gñetur hitus q cõſcia dicatur vel ꝙ ſaltẽ tales act⁹ ex hitu aliquo ꝓcedãt: qḋ i idẽ redit.

Sed contra Conſcia peccatum aggrauare dr̃: ſed aggrauatio pc̃ti eẽ nõ põt niſi ꝑ h̃: ꝙ cõtradicit actuali rõnis cõſiderationi. ergo videt ꝙ conſcientia actualem rõnis conſideratõez noĩet. ¶ P̃. vt dictum eſt: conſcientia a quibuſdam dictamen rationis dicitur: ſed dictamen actum quendam nominat ſecũdum ꝙ ratio aliquid faciendum diiudicat. ergo videtur ꝙ cõſcientia actum nominet.

Reſpondeo dõz ꝙ conſcia multis modis accipit q̄ñq3 eni dr̃ conſcia ipa res conſcita ⁊ ſic ſumit ꝑme Thymo. ꝑmo. Charitas ꝓcedit ĩ cõſcia bona. gl. i. ſpes: qꝛ ex meritis que conſcia tenet: motus ſpei iſurgit. Quãdoq3 vero dr̃ hitus quo q̄s diſponitur ad conſciẽdum: vel ſm hoc ipſa lex nãlis ⁊ hitus rõnis conſueuit dici conſcia. Quidam etiã dicũt ꝙ cõſcientia quãdoq3 potẽtiam noĩat: ſed hoc nimis extraneuz ẽ: ⁊ ipꝛope dcm̃: qḋ patet ſi diligẽter oẽs potẽtie aĩe iſpiciantur: nullo autẽ hoꝛum modoꝝ cõſcientia ſumit ſm ꝙ i vſum loquẽtiuz venit: pꝛout dr̃ ligare vel aggrauare peccatũ: nullus eni ligatur ad aliq̄d faciẽdum niſi per hoc ꝙ cõſiderat hoc eẽ agẽdum. vnde quãdam actualem cõſideratõez rõnis per cõſciẽtiam cõiter loquẽtes itelligere videtur: ſed que ſit illa actualis rõnis cõſideratio vidẽduz eſt. Sciẽdum eſt igit ꝙ ſicut i. 7. ethi. pħs dicit. rõ i eligẽdis ⁊ fugiẽdis q̄buſdã ſyll'is vtitur. In ſyll'o autẽ eſt triplex ↄſideratio ſz tres ꝓpoſitõẽs: ex quarũ duabus tertia ↄcludit: ita etiã ↄtingit in ꝓpoſito dum rõ i operãdis ex vl'ibus ꝑicipys circa particularia iudiciuz aſſumit: ⁊ quia vniuerſalia pꝛincipia iuris ad ſinderesim pertinẽt: rationes aũt magis appꝛopꝛiate ad opus pertinent ad habitus: quibus ratio ſuperioꝛ et iferioꝛ diſtinguũtur: ſinderesis i hoc ſyllogiſmo quaſi maioꝛẽ miſtrat: cuius cõſideratio ẽ actus ſinderesis: ſz minorẽ miniſtrat rõ ſupioꝛ vel iferioꝛ: ⁊ eius ↄſideratio eſt ipſius actus: ſed cõſideratio cõcluſiõis elicite eſt cõſideratio ↄſciẽtie. verbi gr̃a. ſinderesis hanc pꝛoponit: oẽ maluz eſt vitãdum: ratio ſuperioꝛ hãc aſſumit: adulteriũ eſt maluz: qꝛ lege dei ꝓhibitũ ſiue rõ iferioꝛ aſſumeret illaz: qꝛ ei eſt malũ qꝛ iniuſtũ: ſiue ihoneſtuz: ↄcluſio ãt que eſt: adulterium h̃ eẽ vitãdum: ad ↄſciẽtiam pertinet: ⁊ idifferenter ſiue ſit de ꝑſenti vel de ꝑterito vel futuro: qꝛ conſcia: ⁊ factis remurmurat: et faciẽdis cõtradicit: et inde dicitur cõſcientia quaſi cum alio ſcientia: qꝛ ſcientia vniuerſalis ad actũ ꝑticularẽ applicat: vel ẽt: qꝛ ꝑ eam aliq̄s ſibi cõſcius eſt eoꝝ que fecit vel facere itendit: et ꝓpter hoc ẽt dr̃ ſnia vel dictamẽ rõnis: et ꝓpter hoc ẽt contigit conſcientiã errare non pꝛopter ſinderesis erroꝛẽ: ſz ꝓpter erroꝛẽ ratõis: ſicut pz i heretico: cui dictat ↄſcia ꝙ ꝑus ꝑmittat ſe ↄburi q̃z iuret: qꝛ ratio ſuperioꝛ peruerſa eſt i hoc ꝙ credit iuramentũ ſimpl'r eſſe ꝓhibitum: et ſz hũc modũ pz qual'r differant: ſinderesis: lex nãlis: et cõſcientia: qꝛ lex nãlis nominat ipſa vniuerſalia ꝑncipia iuris: ſinderesis v̓o noĩat habituz eoꝛum ſeu potentiã cum habitu: cõſcientia vero noĩat applicationẽ quãdam legis naturalis ad aliquid faciẽdum per modum cõcluſionis cuiuſdam.

Ad primuz ergo dõm ꝙ ſpũs quãdoq3 ſumit pꝛo ſpũali quadã operatiõe: ⁊ ꝓ ſpũali dono: ⁊ hoc mõ ſumit hic ſpũs: ⁊ nõ ꝓ nã aĩe. ¶ Ad 2m dõm. ꝙ iudiciuz ad lib. ar. ꝑtinet: ad ↄſciẽtiã ⁊ ſinderesiz: ſz diuerſimode: qꝛ ad lib. ar. ꝑtinet iudiciuz q̃ſi participatiue: qꝛ ꝑ ſe volũtatis nõ ẽ iudicare. vñ ipſuz iudiciuz electiõis li. ar. ẽ: ſz iudiciuz ꝑ ſe vel ẽ in vl'i: ⁊ ſic ꝑtinet ad ſinderesiz vel ẽ in ꝑticulari: tm̃ ifra limites cognitiõis ꝑſiſtens: ⁊ ꝑtinet ad ↄſciẽtiã. vñ tã ↄſciẽtia q̃z electio ↄcluſio q̄dã ẽ ꝑticularis vel agẽdi vel fugiendi: ſz ↄſciẽtia ↄcluſio cognitiua tm̃: electio ↄcluſio affectiua: qꝛ tales ſt ↄcluſiões i operatis. vt i ſeptimo ethi. dr̃. ¶ Ad 3m dõz. ꝙ tota virtus cõcluſiõis ex ꝑmis ꝑicipys trahit: ⁊ ĩde eſt ꝙ ↄſciẽtia: ⁊ ſinderesis frequẽter ꝓ eodẽ accipiunt: ⁊ iudiciũ vtriq3 attribuit: ⁊ ꝑcipue iudiciũ vl'e qḋ ꝑ delectatiõez pc̃ti nõ coꝛrũpit: ſz magis iudiciũ i ꝑticularib⁹: ⁊ iõ nõ dixit ſinderesim ꝑcipitari: ſz ↄſciaz. ¶ Ad quartuz dicẽduz. ꝙ ↄſcientia ⁊ actũ ⁊ habituz noĩare põt: eſt eniz ſcire in habitu ⁊ ſcire in actu. vñ ⁊ cõſcientia diuerſimode accipi põt. vt dictũ eſt.

❡ Ad quintum dicẽdũ ꝙ cõſcientia ſcðm ꝙ accipitur ꝑ habitu poteſt dici lex naturalis: quia ex habitu illo precipue actus cõſcientie elicitur. ❡ Ad ſextuꝫ dicẽduꝫ ꝙ habitus ille ex quo naſcit̃ actus ꝯſciẽtie nõ ẽ habitus ſeparatus ab habitu rõnis ⁊ ſindereſi: qꝛ nõ alius habitus ẽ ꝑncipioꝝ ⁊ ꝯcluſionuꝫ q̃ eliciunt̃ ab eis: ⁊ ꝑcipue earum que ſũt circa ſingularia: quoꝝ nõ ẽ habitus ſcie niſi ſꝫ ꝙ ꝯtinẽt̃ in ꝑncipijs vniuerſalibus.

❡ Expoſitio textus.

S Ed nunc ꝑfice bonũ.) itelligẽduꝫ ẽ ð bono meritorio: qꝛ nihil i eo erat: qð ad maluꝫ ĩpelleret. videt̃ h̾ cauſa eſſe inſufficiẽs: qꝛ in xp̃o ẽt nihil fuit ad malũ impellẽs: ⁊ tamẽ reſiſtẽdo malo meruit. Et dðꝫ ſm quoſdã ꝙ hoc itelligit̃ nõ de quolibet merito: ſꝫ ð merito ſatiſfactiõis: ad quã pena requirit̃: ſꝫ hoc nõ videtur eẽ ad ꝓpoſituꝫ: qꝛ Adã merito ſatiſfactiõis nõ indigebat. Et ideo aliter põt dici ꝙ ratio meriti ex duobus põt ſumi vel ex habitu iformãte: ⁊ ſic oĩs actus vel facilis vel difficilis gratia iformatus meritorius eſt: vel ex cõditiõe act⁹ precipue in quo eſt difficultas: ⁊ hãc rationẽ merẽdi in reſiſtẽdo peccato non habuit.

❡ Diuiſio ſecũde partis textus.

I Llud quoqꝫ ꝑtermittẽdũ nõ ẽ qð talis in vnoq̊qꝫ hoĩe ⁊c̃.) Oſtẽſa diuerſitate quadã partiũ aĩe: hic oñdit quõ mõ ꝯtingat ĩ eis pctm̃ eẽ. Et diuidit̃ ĩ ꝑtes tres. In ꝑma oſtẽdit qualr̃ ĩ vnaq̃qꝫ parte aĩe poſſit eẽ pctm̃ mortale ⁊ veniale. In ſcða aſſignat hᷓ digreſſiõis quã fecit cauſaꝫ. ibi (Hic de partibus aĩe iſeruimus.) In tertia remouet quãdã dubitationẽ q̃ poſſet accidere diſtinguẽdo ſenſualitatis nomẽ. ibi. (Nõ eſt autẽ ſilẽtio ꝑtereunduꝫ ⁊c̃.) Prima diuidit̃ ĩ duas. In prima adaptat ꝑ quãdam ſilitudinẽ proceſſuꝫ pcti ĩ viribus aĩe peccato priorum parẽtum quãtuꝫ ad viꝝ ⁊ mulierẽ ⁊ ſerpẽtẽ. In ſcða oñdit qualr̃ ĩ ſingulis ꝯtingat eſſe pctm̃. ibi. (Nũc ſupeſt oñdere ⁊c̃.) Et circa hec tria facit̃. Pͥo oñdit qualr̃ ꝯtingat ĩ ꝑtibus aĩe pctm̃ mortale vl' veniale eẽ Scðo ſũmati colligit ea q̃ dixerat. ibi. (Itaqꝫ vt breuiter ſũmã ꝑſtringã ⁊c̃.) Tertio iducit auctoritates ad ꝯfirmãdũ ibi. (Hic ãt Aug. ĩ li. iz. ð trinitate ⁊c̃.)

❡ Qõ. III.

H Ic queruntur .6. Pͥo qs mot⁹ ſit ſenſualitatis ⁊ rõnis inferioris ⁊ ſuꝑioris. Scðo vtꝝ motus ſenſualitatis poſſit eẽ pctm̃. Tertio vtꝝ ĩ rõne poſſit eẽ pctm̃. Quarto vtꝝ ðlectatio rõnis iferioris aliquo mõ poſſit eẽ pctm̃ mortale: ſi diu ꝑmaneat. Quinto vtꝝ ĩ rõne ſuꝑiori poſſit eẽ pctm̃ veniale. Sexto vtꝝ veniale ꝑ multiplicationẽ vl' alio mõ poſſit eẽ mortale.

❡ Utꝝ mot⁹ ſenſualitatis ⁊ rõnis ſuꝑioris ⁊ iferioris ꝯueniẽter ⁊ ſufficiẽter aſſignat̃ in lr̃a. I.

A D primuꝫ ſic ꝓcedit̃. vr̃ ꝙ ĩſufficienter ⁊ iconueniẽter diſtinguant̃ ĩ lr̃a mot⁹ ſenſualitatis ⁊ iferioris ⁊ ſuꝑioris rõnis. Oĩs. n. v̾tus nãlr̃ ĩ ſuũ obꝫ mouetur: ſꝫ v̾t⁹ gñatiua: ⁊ nutritiua ẽ q̃dã nãlis virtus. g̊ hꝫ aliquẽ motũ nãlẽ ĩ actũ gñatiõis ⁊ comeſtiõis: ⁊ ita ꝑter motũ ſenſualitatis ⁊ rõnis oꝫ ponere motũ nãleꝫ ❡ P̄. mot⁹ ſpecificat̃ ꝑ terminuꝫ: ⁊ act⁹ ꝑ obꝫ: ſꝫ aliqs act⁹ pcti ẽ act⁹ gñatiue: ⁊ obꝫ alicui⁹ actus pcti ẽ obꝫ gñatiue ⁊ nutritiue. g̊ mot⁹ ĩ iſtud obꝫ ad gñatiuã ꝑtinet: ⁊ nõ ad ſenſualitatẽ ⁊ rõnẽ: ⁊ ita ĩſufficiẽter mot⁹ aĩe diuidũt̃. ❡ P̄. diuerſaꝝ põaꝝ diuerſa ſũt ðlectabilia: ſicut ⁊ diuerſe operatiões delectatio. n. operationẽ ſequit̃. vt ĩ. io. ethi. dr̃: ſꝫ ſenſualitas: ⁊ iferior rõ. ſunt diuerſe põe. ergo delectationẽ nõ hñt circa idẽ: ⁊ ita icõueniẽter rõ iferior ponit̃ circa idẽ ðlectari in quo delectat̃ ſenſualitas. ❡ P̄. ſicut ſupra dcm̃ eſt. rõ ſuꝑior ⁊ iferior nõ differũt ꝑ eſſentiã põe: ⁊ ĩ reſpectu eiuſdẽ obiecti ꝑ diuerſa media negociari haberi. ſi ergo rõni inferiori attribuit̃ delectatio circa ſenſibilia ex hoc ꝙ de ſenſibilibus negociari hꝫ ꝑ rõnes ciuiles: ⁊ a rebus creatis ſũptas. vr̃ ꝙ etiã ſuꝑiori rõni poſſit aliq̃ delectatio circa ſenſibilia aſcribi. Et hoc ꝙ de eis ꝑ rõnes diuinas negociat̃ ſm ꝙ intẽdit eternis ꝯſulẽdis. vt dcm̃ ẽ. ❡ P̄. ꝯſenſus ꝑtinet ad eũ cuius ẽ iudiciuꝫ: ſꝫ eiuſdẽ ẽ iudicare ⁊ regulare. cũ igit̃ rõ ſuꝑior ſit regula rõnis iferioris. vr̃ ꝙ cõſenſus in delectationẽ ad rõnẽ iferiorẽ nõ ꝑtineat: ſꝫ ad ſuperiorẽ. ❡ P̄. eiuſdẽ põe nõ ſũt diuerſi act⁹: ſꝫ rõ iferior ẽ vna põa. ergo videt̃ ꝙ iconueniẽter aſſignẽtur ſibi duo motus. ſ. delectari: ⁊ ꝯſentire ĩ delectationeꝫ.

Sed contra eſt qð in littera determinatur.

Reſpondeo dðꝫ ꝙ mot⁹. vt dicit ph̃s: ẽ vĩa ĩ ens: vñ in ꝑtib⁹ aĩe mot⁹ ꝓprie dr̃ iclinatio ad aliqd: ⁊ iõ qbus viribus iclinatio nõ ꝯuenit eis ꝓprie mot⁹ nõ attribuit̃. Inclinatio ãt eſt ĩ appetitu q mouet in aliqd agẽduꝫ: ⁊ iõ actus appetitiuaꝝ virtutũ mot⁹ vocãt̃ nõ autẽ ꝓprie actus appꝛ̃hẽſiuaꝝ. Eſt aũt in nobis triplex appetitus. ſ. nãlis ſenſitiuus ⁊ rõnalis. Nãlis quidẽ appetitus puta cibi ẽ quẽ nõ imaginatio gignit: ſꝫ ipſa q̃litatuꝫ nãliuꝫ diſpoſitio: qbus nãles vires ſuas actiões exercent. Hic ãt mot⁹ ĩ nullo rõni ſubiacet: nec obedit. vñ nec in eo pctm̃ eẽ põt. ⁊ iõ hic ꝑtermittit̃. Appetitus ãt ſenſitiuus ẽ q ex ꝑcedẽti imaginatiõe vel ſenſu ꝯſeqt̃: ⁊ h̾ vocat̃ mot⁹ ſenſualitatis. Appetitus ãt rõnalis ẽ q ꝯſequit̃ appꝛ̃hẽſionẽ rõnis: ⁊ h̾ dr̃ motus rõnis q ẽ actus volũtatis: ſꝫ rõnis appꝛ̃hẽſio duplr̃ eẽ põt: vna ſimplex: ⁊ abſoluta: qñ. ſ. ſtatiꝫ ſine diſcuſſione appꝛ̃hẽſum dꝫudicat: ⁊ talẽ appꝛ̃hẽſionẽ ſequit̃ volũtas q̃ dr̃ nõ deliberata. Alia ẽ inqſitiua: qñ. ſ. rõcinando bonũ vel maluꝫ: ꝯueniẽs vel nociuũ ineſtigat: et talẽ appꝛ̃hẽſionẽ ſequit̃ volũtas deliberata. rõ ergo iferior: q̃ frenis diſponẽdis itẽdit: vtroqꝫ mõ motuꝫ volũtatis circa terrena elicere põt: vel qñ ſubito appꝛ̃hẽdit h̾ eẽ ꝯueniens vel nociuuꝫ corpori: ⁊ tũc ſequit̃ mot⁹ rõnis iferioris: q dr̃ delectatio: qꝛ tũc accipit illud qð corpori delectabile ẽ vt facienduꝫ: vel quãdo ingrendo deliberat: ⁊ tunc nõ põt ſequi appetitus añ deliberationẽ finitam: ⁊ tũc cõſentire dr̃ in delectationẽ. ratio ãt ſuꝑior: qꝛ ꝑ ſe rebus terrenis nõ intẽdit: ſꝫ ſolũ ſꝫ ꝙ regulat̃ rõnib⁹ eternis nõ ſequit̃ ipſaꝫ aliqs mot⁹ niſi deliberat⁹ reſpcũ. ſ. hoꝝ terrenorũ: ⁊ iõ reſpcũ eoꝝ nõ attribuit̃ ſibi delectatio: ſꝫ ſolũ vltimus ꝯſenſus q ẽ ꝯſenſus in executiõe operis.

Ad primum ergo dðm ꝙ ſicut dictuꝫ eſt motus nãlis: iõ pretermittit̃: qꝛ in ipſo peccatum eſſe nõ põt. ❡ Ad ſecunduꝫ dicendum eſt ꝙ cum vires ſuperiores aliquo modo ordinent inferiores: circa actum generatiue ⁊ nutritiue contingit eſſe actus ẽt aliarum potẽtiaꝝ vel ſenſus vel rõnis. verbi gratia. maturatio ſeminis ⁊ organizatio prolis ⁊ hᷓ abſolute ad generationẽ pertinẽt: ⁊ qꝛ gñatiua nullo mõ rõni obedit: ideo in his actibus nullo modo contingit eſſe peccatum: ſꝫ appetitus delectationis ⁊ delectatio ipſa que in coitu accidit: ⁊ alia huiuſmõi que ad virtutem ſenſitiuaꝫ ⁊ motiuaꝫ ꝑtinent poſſunt ordinari a ratione vel vitari. vñ in his peccatum eſt que nec ad potentiam generatiuaꝫ vel nutritiuã ꝑtinẽt. ❡ Ad 3^m dðꝫ. ꝙ ſicut ꝯtingit idẽ eẽ appꝛ̃hẽſum per ſenſuꝫ ⁊ rõneꝫ ita etiã ꝯtingit idẽ eſſe deſideratum ꝑ vtrũqꝫ. ⁊ iõ quãuis non ſit eadẽ operatio vtriuſqꝫ: tamen põt eſſe circa idẽ: ⁊ ꝑ ꝯſequẽs ẽt delectatio q̃ operationeꝫ conſequit̃. vnde nõ eſt incõueniens ſi circa idem ſenſus ⁊ rõ delectatur: nõ tamẽ eodeꝫ mõ: ſꝫ ſenſus delectat̃ in eo ſub rõne delectabilis in ſenſu: ratio v̾o inferior ſm ꝙ accipitur ĩ rõne boni vl' ꝯueniẽtis ad regimẽ corporis. ❡ Ad quartum dicẽdum ꝙ ſicut dictum ẽ ratio ſuperior nõ hꝫ motum circa res tẽporales niſi deducẽdo ad eas per modum ꝯſilij rõnes eternas: ⁊ iõ nõ ſe hꝫ niſi vt ðliberãs de eis: ⁊ iõ ſibi ðlectatio in his rebus nõ attribuit̃ que noiat quãdam complacẽtiam nõ ðliberatam: ſꝫ tãtum ꝯſenſus qui ðliberationẽ ꝯſequitur. ❡ Ad quintum dicẽdũ ꝙ ratio ſuperior regulat iferiorẽ: ⁊ ratio iferior ſenſualitatem: ⁊ etiam ſeipſam aliquo modo dirigere põt: quãdocũqꝫ autẽ ſũt plura pꝛ̃icipia ordinata ſemꝑ ordinatio ĩ vltimũ attribuitur ꝑmo ⁊ ſũmo: ſicut pꝫ ĩ artibus ſubalternatis: qꝛ ciuilis ꝯſiderat vltimum finẽ humane vite. militaris aũt victoriaꝫ q̃ ẽ citra hũc finẽ: ⁊ ſic ð alijs: ⁊ ſꝫ hoc dico ꝙ rationi ſuꝑiori reſeruatur iudicium reſpcũ vltimi quod ẽ executio oꝑis: ⁊ iõ attribuit̃ ſibi ꝯſenſus ĩ opus: ratiõi vero iferiori attribuitur iudicium reſpcũ aliquoruꝫ ad opus ordinatorum: ⁊ iõ attribuit̃ ſibi ꝯſenſus ĩ ðlectationẽ: nõ tamẽ ẽ dubium quin etiã ſuꝑior iudicare poſſit ð hoc ð quo iudicat iferior. vñ ⁊ ꝯſenſus ĩ ðlectatiõe ſuꝑioris eẽ põt ſi fiat iquiſitio ꝑ rõnes eternas. ❡ Ad ſextum dicẽdum ꝙ ðlectatio ⁊ ꝯſenſus ĩ ðlectationẽ nõ ſũt diuerſi actus ſcðꝫ genus qui diuerſitatẽ potẽtie exigãt: ſꝫ differũt ꝑ ðliberatum ⁊ nõ ðliberatum. vt dictum ẽ. vñ nõ ẽ inconueniens vtrũqꝫ ratiõi inferiori attribui.

❡ Utꝝ ĩ ſenſualitate ſit pctm̃. II.

A D ſecũdum ſic procedit̃. videtur ꝙ ĩ ſenſualitate nõ poſſit eẽ pctm̃. Sẽſualitas. n. nobis pecoribuſqꝫ cõmunis ẽ. vt ſupra dictum ẽ: ſꝫ in pecoribus nõ ẽ pctm̃. vt ð peccato agimus. ergo nec ĩ nobis ſm ſenſualitatẽ peccatum ꝯuenit. ❡ P̄. omne peccatum ĩ volũtate ẽ ſm Auguſtinum: ſꝫ ſenſualitas a volũtate ſecluſa ẽ: cum volũtas ſit ĩ rõne ſm philoſophum. ergo in ſenſualitate nõ ẽ peccatum. ❡ P̄. virtus ⁊ vitium cum ſint ꝯtraria ſũt ĩ eodẽ: ſꝫ ſenſualitas cum ſit ꝑpetue corruptiõis ſm ſtatum ꝑſentis vite ſubiectũ virtutis eẽ nõ põt. ergo nec ĩ ea peccatum eẽ poterit. ❡ P̄. nulli imputat̃ aliquid ad culpam qð ĩ eius poteſtate nõ ẽ: ſꝫ motus ſenſualitatis nõ ẽ ĩ poteſtate noſtra cum ðliberationeꝫ rationis ꝑcedat. ergo nõ põt eẽ peccatum. ❡ P̄. actus proprius et naturalis alicuius nõ põt eẽ peccatuꝫ: ſꝫ moueri ĩ ðlectabilia ſecũduꝫ carneꝫ ẽ actus proprius ⁊ naturalis ſenſualitatis: cum ſit motus potẽtie ĩ propriuꝫ obiectuꝫ. ergo in h̾ nõ põt eẽ pctm̃. ❡ P̄. peccatuꝫ poſt mortẽ etiam ĩ aĩa manet: ſꝫ ſenſualitas nõ manet. qꝛ ſolus itellectus ſeparatur. vt philoſophus dicit ĩ ſcðo ð aĩa. ⁊. xi. meta. ergo ĩ ſenſualitate nõ eſt peccatũ.

Sed contra Augu. dicit ꝙ nõnullum vitiuꝫ ẽ cum caro aduerſus ſpirituꝫ ꝯcupiſcit: ſꝫ hoc nõ ꝯtingit niſi ſm iordinatos motus ſenſualitatis. ergo ĩ ea ẽ vitiuꝫ ⁊ peccatum. hoc etiã expꝛ̃ſſe habetur per hoc quod ĩ littera dicit̃ ꝙ ſi ĩ motu ſenſuali tãtuꝫ peccati illecebra teneat̃ veniale ac leuiſſimuꝫ pctm̃ ẽ. ergo videtur ꝙ ſalteꝫ veniale peccatum ĩ ſenſualitate eẽ poſſit.

Reſpondeo dicẽduꝫ ꝙ oẽs primi motus qui ſenſualitati aſcribũtur. vt v̾ba Aug. aſſerũt: pctm̃ ſũt: ſꝫ motus ꝑcedẽtes quos ſupranãles diximus qui imaginẽ nõ ſequũtur: ſꝫ ſolum naturaliuꝫ qualitatuꝫ actionẽ rõne peccati carẽt ſm ꝙ põt verificari quorũdã dictum: qui dicũt ꝙ motus primo primi nõ ſũt pctm̃: ſed motus ſecũdo primi ſũt peccatuꝫ: vt ꝑ primo primos motus naturales: ⁊ ꝑ ſecũdo primos motus ſenſualitatis intelligamus: in qua peccatuꝫ ẽ etiam: ſicut ĩ ſubiecto quod ſic pꝫ. Peccatuꝫ. n. vt ꝑtinet ad ꝑſentẽ cõſiderationẽ nõ ẽ aliud q̃ꝫ iordinatus actus ad genus moris ꝑtinẽs. nullus autẽ motus ponitur ĩ gñe moris niſi habita ꝯparatiõe ad volũtatẽ q̃ pꝛ̃icipiuꝫ ẽ moralium. vt ex. 6. meta. pꝫ: ⁊ iõ ibi incipit genus moris: vbi primo dñiuꝫ volũtatis ĩuenitur: hꝫ autẽ volũtas ĩ qbuſdaꝫ dñium ꝯpletum ĩ qbuſdã vero icõpletũ. Cõpletuꝫ dñiuꝫ hꝫ ĩ illis actibus q ex ĩperio volũtatis procedũt: ⁊ hi ſũt actus ðliberationẽ ſequẽtes qui ratiõi aſcribũtur: ſed ĩcompletuꝫ dñium hꝫ ĩ illis actibus qui nõ per imperiũ rõnis procedũt: ſꝫ tamẽ voluntas eos impedire poterat: vt ſic quodãmodo volũtati ſubiaceãt quãtũ ad h̾ qð ẽ ĩpediri: vel nõ ĩpediri: ⁊ iõ ĩordinatio q̃ in his actibus ꝯtigit rationẽ peccati cauſat: tamẽ completi. ⁊ ideo ĩ his actibus pctm̃ leuiſſimũ ⁊ veniale ẽ: nõ autem mortale: qð ẽ ꝑfectuꝫ pctm̃. ðformitas aũt cuiuſlibet act⁹ illi potẽtie attribuitur vt ſubiecto: q̃ actus pꝛ̃icipiuꝫ eſt: ⁊ ideo cũ ſenſualitas ſit pꝛ̃icipiuꝫ horuꝫ actuum conueniẽter in ea peccatum eſſe dicitur. vt ĩ ſubiecto.

Ad primuꝫ ergo dicẽduꝫ ꝙ quãuis ſenſualitas nobis pecoribuſqꝫ cõis ſit: tamẽ aliqd cõuenit ſenſualitati ĩ nobis: qð nõ ꝯuenit ſibi ĩ brutis. ſ. eẽ aliqualr̃ ſubiectã rõni: rõne cuius in ſenſualitate hũana põt eẽ pctm̃: nõ aũt ĩ ſenſualitate brutali. ❡ Ad ſcðm dicẽdũ ꝙ oẽ pctm̃ ẽ in volũtate nõ ſicut ĩ ſubiecto: ſꝫ ſicut ĩ cauſa ſꝫ volũtatẽ eẽ cauſam alicuius peccati ꝯtingit dupliciter. vel ꝑ ſe: vt quãdo actus peccati ex ĩperio volũtatis ꝓcedit vel quaſi ꝑ accidẽs quãdo nõ ĩpedit qð ĩpedire põt: ſicut dicit̃ aliqs facere id qð nõ ĩpedit cũ impedire poſſit: ⁊ hoc modo ẽ cauſa primoꝝ motuũ. ❡ Ad 3^m dðꝫ ꝙ electio ẽ ꝑncipale ĩ v̾tute. vt ph̃s ĩ ethi. dic̃. vñ oꝫ oẽꝫ actũ v̾tutis ex electiõe ꝓcedere: ꝑꝑ qð ẽt v̾tus habitiu⁹ electiu⁹ dr̃ ĩ 2°. ethi. ⁊ iõ v̾tus nõ põt eẽ niſi ĩ illis actib⁹ q ex ĩperio volũtatis ꝓcedũt: q̃uis ẽt ſint ſenſitiuaꝝ ꝑtiũ: ꝑꝑ qð ĩ iraſcibili ⁊ ꝯcupiſcibili ponim⁹ eẽ v̾tutẽ: ⁊ ſilr̃ ẽt ẽ ð eo qð ꝑrectã rõnẽ pcti hꝫ qð ꝑ ſe v̾tuti opponit̃: ⁊ iõ act⁹ iraſcibilis ⁊ ꝯcupiſcibilis põt eẽ act⁹ v̾tutis: vl' pcti mortal': ſꝫ ſenſualitas: vt ſupra dcm̃ ẽ: noiat ꝑtẽ ſenſitiuã ſꝫ ꝙ magis ad carnẽ depꝛ̃ſſa ẽ ꝓut nõ ſeqt̃ ĩ opãdo iperiũ volũtatis: ſꝫ mouet̃ ꝓꝓo motu: ⁊ iõ ĩ ea nõ põt eẽ act⁹ v̾tutis vl' pcti mortalis: ſꝫ qddã ĩcõpletũ ĩ gñe moris: qð ẽ pctm̃ veniale. ❡ Ad 4^m dðm. ꝙ mot⁹ iſti q̃dãmõ ſũt ĩ ꝑtãte nr̃a: ⁊ alio mõ nõ ſũt. ſi. n. qlibꝫ eoꝝ ſigillati ꝯſideret̃ ſic ĩ ꝑtãte nr̃a ſũt: qꝛ quẽlibꝫ eoꝝ ꝑueniẽdo ĩpedire poſſum⁹: ſi ãt oẽs ſil' ꝯſideret̃ ſic in ꝑtãte nr̃a nõ ſũt: qꝛ dũ vni obuiare nitimur ex alia ꝑte põt mot⁹ illicit⁹ ſubrepe. nõ. n. põt eẽ ſil' itẽtio renitẽtis volũtati ꝯ̃ diuerſa ĩ actu. ❡ Ad 5^m dðꝫ. ꝙ aliqs act⁹ põt eẽ ꝓꝓus ſenſualitatis ſimplr̃ q nõ ẽ ꝓꝓus ſenſualitatis ſm ꝙ hũana ẽ qñ ſenſualitatis hũane ẽ vt ei⁹ mot⁹ nõ ſit ꝯ̃ rectitudineꝫ rõnis. vñ ſeqt̃ ꝙ aliqs act⁹ ĩ brutis ẽ laudabilis q ĩ hoĩe ẽ vituꝑabil'. ❡ Ad 6^m dðꝫ. ꝙ q̃uis põe ſenſitiue ſꝫ q̊rũdaꝫ opinionẽ ꝑ ſuã eẽntiã nõ maneãt p⁹ mortẽ: manẽt tñ ĩ ſua radice. ſ. ĩ eẽntia aĩe a q̃ põe fluũt: ⁊ ſic manet pctm̃ ſẽſualitatis ĩ aĩa ſꝫ ꝙ pctm̃ vni⁹ põe in totũ redũdat.

❡ Utꝝ in rõne poſſit eſſe pctm̃. III.

A D tertiũ ſic ꝓcedit̃. vr̃ ꝙ ĩ rõne ñ poſſit eẽ pctm̃. Rõ. n. põꝫ cognitiuã noiat: ſꝫ pctm̃ ad affectũ ꝑtinet. g̊ ĩ rõe pctm̃ nõ ẽ. ❡ P̄. ĩ 3°. ð aĩa dicit ph̃s ꝙ itell's ſꝑ ẽ rect⁹: ſꝫ vbi ẽ rectitudo ꝑpetua ibi nõ põt eẽ pcti curuitas. g̊ ĩ rõne q̃ ad itell'ꝫ ꝑtinet pctm̃ eẽ nõ põt. ❡ P̄. Dio. dic̃. 4. c. ð di. no. pctm̃ eẽ ꝯ̃ rõnẽ. ſi ergo ĩ rõne eẽt pctm̃: in rõne aliqd ꝯ̃riũ ratiõi exiſteret: qð eſt impoſſ'e. ergo ⁊ ꝑmũ. ſ. ĩ ratione pctm̃ eſſe. ❡ P̄. ſuꝑior rõ hꝫ hũc actũ vt contemplandis eternis inhereat: ſicut ſupra dictũ eſt: ſꝫ ex hoc ꝙ aliquis eternis inheret non peccat. ergo in ratione ad minus ſuperiori non poteſt eſſe peccatum. ❡ P̄. in ꝑtibus anime

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

invenitur aliqua ꝑpetue corruptiõis.ſ.ſenſualitas:inenit̃ ẽt aliqua in qua põt eẽ ⁊ peccati curuitas:⁊ v̾tutis rectitudo.ergo ad ꝑfectionẽ potẽtiaꝝ aĩe oꝫ eẽ aliqua que ſit ꝑpetue rectitudinis:ſed hoc nulli ꝯgruentius aſcribitur ꝗ̃ ſuperiori rõni.ergo ĩ ea nõ põt eſſe pctm̃.

Sed contra Eligere ad rõnẽ ꝑtinet: ſꝫ ꝯtingit eẽ electionẽ rectã ⁊ nõ rectã.ergo videtur ꝙ ĩ rõne poſſꝫ eẽ pctm̃. ¶ P̃.ſicut ſe hꝫ rõ ſpeculatiua ad ſcibilia:ita ſe hꝫ rõ practica ad oꝑabilia: ſꝫ ĩ ſcibilibus ꝯtingit eẽ pctm̃ ĩ rõne ſpeculatiua ex eo ꝙ qˢ nõ recte rõcinat̃.ḡ vr̃ ꝙ ẽt in oꝑabilibus ꝯtingat eẽ in rõne pctm̃ ex eo ꝙ nõ recte eligit̃.

Reſpódeo dõꝫ ꝙ rõnis pctm̃ põt dici dupl̾r. Uno mõ ex eo qð ẽ ipſius rõnis ſm̃ ſe:⁊ ſic dicimꝰ eẽ ĩ rõne peccatũ qñ iudicãdo errat ſiue ſit ĩ ſpeculatiuis ſiue ĩ oꝑatiuis:⁊ h̾ ẽ pctm̃ ĩ cognitione ex eo ꝙ male ſyllogizat̃. Alio mõ dr̃ eẽ pctm̃ ĩ rõne ex parte volũtatis que ꝑ iudicium rõnis regulat̃:vt tũc ĩ rõne pctm̃ eẽ dicatur quãdo ſequitur ꝑuerſa electio.Sciẽdum ẽ igit̃ ꝙ quidã ph̾i poſuerũt ꝙ ſcðo modo nõ ꝯtingit eẽ in rõne pctm̃ niſi ẽt primo mõ rõ erret dicẽtes.oẽ pctm̃ ignorãtiã eẽ ⁊ ſciẽteꝫ peccare nõ poſſe:quoꝝ primus fuit ſocrates.vt ĩ.7.ethi.dr̃:hac rõne inductus:ꝙ nõ videt̃ ꝯueniẽs vt nobiliſſimuꝫ qð eſt ſcia ab ignobilibus paſſiõibꝰ vincat̃.vñ ſi ſcia eẽt ĩ nobis paſſiões viles nõ ſequeret̃:qð qꝛ ad ſenſuꝫ falſuꝫ apparet:iõ ph̾s ĩ eodẽ libro oñdit quõ ꝯtingat ſciẽteꝫ peccare diſtinguẽs ſciaꝫ ĩ vl̾i ⁊ particulari: ⁊ ſimil̾r ſciaꝫ ĩ habitu ⁊ actu: ⁊ ĩ habitu dupl̾r:qꝛ habitus aliquãdo ligatus ẽ ne ĩ actionẽ exeat vt ĩ ebriꝫs pꝫ:quãdoqꝫ autẽ nõ ẽ ligatus.dicit ergo ꝙ ꝯtingit peccãtẽ eẽ ſciẽteꝫ ĩ vl̾i:⁊ ĩ actu.in particulari aũt nõ ꝯtingit eẽ ſciẽteꝫ ĩ actu:ſꝫ ĩ habitu tm̃ ligato paſſione vel ire vel ꝯcupiſcẽtie ne rõ in rectã electionẽ ꝓrũpat: ſꝫ motum paſſiõis ſequat̃:⁊ ſi etiã ore qˢ paſſiõi ſubditus ea q̃ ſm̃ rectã rõnẽ ſunt ꝓferat ĩ particulari: nõ tamẽ mẽte id tꝫ:ſicut ebrius ſapiẽtuꝫ v̾ba põt ore ꝓferre que ĩtellectu nõ capit:⁊ iõ cum ratio ĩ operãdis quodãmodo ſyllogizet:ĩuenit̃ iudiciũ rõnis rectũ ĩ maiori ꝓpoſitiõe:q̃ vl̾is ẽ:in minori ãt ꝓpoſitiõe q̃ particularis ẽ admiſcet̃ paſſio q̃ circa particulare viget.vñ ſequit̃ corruptio rõnis in cõcluſiõe electiõis.v̾bi gratia.ſi dicat̃.nulla fornicatio ẽ cõmittẽda.ĩ hoc iudiciũ rõnis ꝑfectũ eſt. Iteꝫ ꝓponat̃ alia. oĩs fornicatio ẽ delectabilis.ſub qbus duabus aſſumatur vna particularis:h̾.ſ.accedere ad hãc mulierẽ eſt fornicatio.ſi rõ ſit fortis:vt nec etiã in ꝑticulari paſſiõe vincat̃ ĩducet ꝯcluſionẽ negatiuã eligẽs fornicationẽ nõ ꝯmittere:ſi aũt paſſiõe vincat̃ eliciet ꝯcluſionẽ affirmatiuã eligens ĩ fornicatiõe delectari:⁊ ſic ſumit̃ h̾ eẽ pctm̃ in rõne: qñ.ſ.poſt rõnis deliberationẽ:eo ꝙ rõ in ꝑticulari corrũpit̃ ꝑ paſſionẽ ſequit̃ praua electio:⁊ ſi quidẽ deliberatio fiat ꝑ rões diuinas dicet̃ eẽ pctm̃ ĩ ſuperiori rõne vt ſi ꝓcedat ex hoc ꝙ oẽ ꝓhibitũ lege dei eſt vitãdũ:ſi v̾o per rationes creatas dicit̃ eſſe pctm̃ in ĩferiori rõne vt ſi procedat ex hoc ꝙ oẽ in quod trãſcẽdit̃ mediuꝫ virtutis eſt vitãdum vel aliquid h̾ꝫ.

Ad primum ergo dõm ꝙ ratio quãuis ſit cognitiua potẽtia:tamẽ eſt directiua volũtatis.vñ nõ poteſt eẽ peccatuꝫ ĩ volũtate niſi ſit aliquo modo ĩ ratiõe:precipue cum volũtas nõ ſit niſi boni vel apparentis boni:vñ malam volũtatem aliquo modo precedit falſa eſtimatio:ſed peccatum ꝯtingit eſſe ĩ ratione dupliciter.vt dictum eſt. ¶ Ad ſcðm dicẽdum ꝙ ĩtellectus nõ eſt ideꝫ quod ratio Ratio eniꝫ importat quẽdam diſcurſum vnius in aliud. Intellectus auteꝫ importat ſubitaꝫ apprehẽſioneꝫ alicuius rei ⁊ iõ ĩtellectus proprie eſt ꝑcipioruꝫ que ſtatim cognitioni ſe offerũt ex quibus ratio ꝯcluſiões elicit que ꝑ inquiſitionem ĩnoteſcũt.vnde ſicut ĩ ſpeculatiuis ĩ ĩtellectu ꝑcipiorum nõ poteſt eẽ error:ſed ĩ deductione ꝯcluſionuꝫ ex ꝑcipiꝫs:ita etiã ĩ operatiuis ĩtellectus ſemper eſt rectus:ſed ratio recta ⁊ nõ recta. ¶ Ad tertium dicẽdum ꝙ corrupta ratio nõ eſt ratio:ſicut falſus ſyllogiſmꝰ proprie nõ eſt ſyllogiſmus:⁊ ideo regula humanoꝝ actuum nõ eſt ratio q̃libet:ſed ratio recta:⁊ ideo philoſophus in.3°.ethicorum dicit ꝙ homo v̾tuoſus eſt menſura aliorum.vnde ex hoc nõ ſequitur ꝙ ĩ rõne nõ ſit peccatuꝫ:ſꝫ ꝙ nõ ſit ĩ rõne recta. ¶ Ad quartum dicẽdum ꝙ ſicut ſupra dcm̃ eſt ratio ſuperior nõ tantuꝫ ĩheret eternis cõſpiciendis per contẽplationem:ſꝫ etiam conſulẽdis ad directioneꝫ operis.contingit auteꝫ ꝙ deductio ratõis que eſt ex ratiõibus eternis corrumpat̃ per paſſionem:ſicut etiã illa que ẽ ex ciuilibus rationibus.vnde ĩ vtraqꝫ peccatuꝫ eẽ poteſt. ¶ Ad quintum dicẽduꝫ ꝙ ĩ aĩa eſt aliqd quod eſt perpetue rectitudinis.ſ.ſindereſis q̃ quidem nõ eſt ratio ſuperior:ſed ſe habet ad rationẽ ſuperiorẽ:ſicut ĩtellectus ꝑcipioꝝ ad rõcinationẽ de ꝯcluſionibus.

¶ Utrum in delectatiõe rõnis inferioris poſſit eſſe peccatum mortale. IIII.

Ad quartum ſic proceditur.videtur ꝙ in delectatione inferioris rationis nõ ſit peccatum mortale. Non eniꝫ eſt peccare mortaliter niſi eius cuius eſt aduertere rõnem diuini precepti cum peccatum mortale determinetur ex eo ꝙ eſt contra legẽ diuinam:ſꝫ aduertere preceptum diuinum nõ eſt inferioris ratiõis:ſed ſupioris que eternas rões conſulit.ergo peccatum mortale nõ poteſt eſſe in ratiõe ĩferiori.ſed tãtum ĩ ſuperiori. ¶ P̃.vt cõmuniter dicitur nulla circumſtãtia peccatum aggrauat ĩ ĩfinitum: quia quãtitas q̃ ex accidẽte relinquit̃ nõ poteſt eẽ maior ꝗ̃ eſſentialis quãtitas peccati:ſꝫ delectatio rationis ĩferioris ſi nõ diu teneatur ẽ peccatum veniale.vt ĩ littera dicitur.ergo etiaꝫ ꝑ hoc ꝙ diu tenetur nõ efficitur mortale pctm̃. ¶ Si dicatur ꝙ nõ dicitur diuturnalis vel moroſa a mora tẽporis:ſꝫ ex ꝯſenſu adueniẽte. ¶ Cõtra.Conſenſus ĩ veniale nõ eſt niſi venialis:ſꝫ delectatio per ſe ſumpta ẽ veniale vt dictum eſt.ergo cõſenſus ĩ ea nõ erit mortalis. ¶ P̃. nõ ẽ mortale quod nõ ẽ prohibitum lege diuina:ſꝫ cõſentire in huiuſmõi delectatiões dũmodo ĩ opus nõ ꝯſentiatur nõ ẽ prohibituꝫ lege diuina.ergo nõ ẽ peccatum mortale. ¶ P̃.maius eſt peccatum homicidꝫ ꝗ̃ fornicatõis. ſed ſi aliquis cogitet de occiſionibus multorum ⁊ in cogitatione delectetur ⁊ in delectationem conſentiat:non videtur peccare mortaliter.ergo videtur ꝙ nec etiam ſi cõſentiat ĩ delectationẽ carnis:dũmodo ĩ actũ nõ ꝯſentiat.

Contra eſt quod in littera dicitur in pluribus locis. ¶ Preterea.ſicut vir poterat peccare mortaliter:ita ⁊ mulier in coniugio primorum parentum: ſed inferior ratio mulieris figuram exprimit.ergo in ea mortale peccatum eſſe poteſt:ſed non ſcðm ſubitaꝫ delectationẽ.ergo ſcðm delectationẽ moroſam.

Reſpondeo dicendum ꝙ ſic̃ ſupra dictuꝫ eſt delectatio ratiõis ĩferioris nihil aliud eſt ꝗ̃ complacentia voluntatis in eo quod apprehenditur conueniens per inferiorem rationem: hec autem delectatio eſt:vt in littera dicitur:ſi ſtatim vt mentem attigerit auctoritate viri expellatur veniale peccatum ẽ.hoc enim contingit quando talis complacentia ſequitur ſubitam rationis apprehẽſionẽ.ſi vero diu teneatur peccatũ mortale eſt. Hec autem diuturnitas nõ ẽ ex quãtitate tẽporis iudicanda:ſꝫ magis ex deliberatione rõnis:ſi enim poſt deliberationẽ rõnis inferioris adhuc delectatio illa

placeat moroſa delectatio dicet̃:⁊ tũc erit ĩ delectationẽ conſenſus:⁊ tũc mortale pctm̃ eſt:vt magiſter dicit: ⁊ verba Aug.ſonare videtur:quãuis quidam ĩ hoc magiſtro cõtradicãt auctoritates Auguſtini exponẽtes. Sed opinio magiſtri valde probabilior ẽ ⁊ ſecurior:quod ſic pꝫ.q̃dam eniꝫ oꝑationes ſunt q̃ ex ſuo gñe peccata mortalia ſunt vt fornicatio:furtum:⁊ huiuſmodi:ꝙ autẽ aliqð horum peccatorum mortale nõ ſit nõ põt eẽ niſi ꝑ accidẽs:ĩquãtum .ſ.eius ſubiectuꝫ pcti mortalis capax nõ ẽ:vt quãdo ẽ ĩſenſualitate tãtuꝫ.philoſophus autẽ vult ĩ.10.ethi.ꝙ idẽ iudicium ẽ de operatiõe ⁊ ðlectatõe. Uñ ſi oꝑatio ẽ ꝑ ſe bona: ⁊ ðlectatio eſt ꝑ ſe bona ⁊ ecõtrario:ꝙ ergo ðlectatio cõſequẽs ꝑ operationẽ q̃ eſt ꝑ ſe pctm̃ mortale nõ ſit mortalis hoc nõ ẽ niſi ꝑ accidẽs.ſ.ex ðfectu ſubiecti:vñ quãdocũqꝫ mala ðlectatio vel oꝑatio reducitur ad hoc ĩ quo põt eſſe ꝑfecta ratio pctĩ vel virtutis:ð neceſſitate incipit eẽ pctm̃ mortale:ꝑfecta autẽ ratio virtutis vel pctĩ mortalis non põt eẽ ſine electiõe ratiõis ꝯſiliãtis ⁊ ðliberãtis:⁊ iõ quicquid fornicatiõis añ hoc ĩuenitur ꝑ accñs pctm̃ mortale nõ ẽ:vbi autẽ ad hoc ꝑuenitur: ſtatim pctm̃ mortale eẽ ĩcipit.vñ etiam ſi vnus exteriorum mẽbroruꝫ:⁊ ðlectatio eoꝝ eẽt ſine volũtate tali:pctm̃ nõ eẽt:ſicut beata Lucia dixit.Si ĩuitã me violari feceris:caſtitas mihi duplicabitur ad coronaꝫ:ſꝫ ꝯſenſus adueniens actui exteriori facit pctm̃ mortale.Similiter appetitus ſenſualitatis ⁊ delectatio ꝯſequẽs appetitum ante ꝯſenſuꝫ rõnis deliberate pctm̃ mortale nõ ẽ:ſꝫ poſt ꝯſenſum ratiõis ðliberãtis peccatum mortale incurritur.

Ad primuꝫ ergo dicẽdum ꝙ ſicut ratio ĩferior regit vires ſenſibiles: ita ratio ſuperior regit ĩferiorẽ:vñ ſicut ĩ viribus ſenſibilibus ẽ virtus:⁊ vitium ex hoc ꝙ participãt regimẽ ratiõis:ita ẽt in ĩferiori rõne põt eẽ pctm̃ mortale ex hoc ꝙ regitur a ratiõe ſuperiori:cuius ẽ aduertere diuina p̃cepta. ¶ Ad ſcðꝫ dicẽdũ ꝙ ſicut dictuꝫ ẽ nõ dicitur diuturna ðlectatio ꝓpter moram tẽporis:ſꝫ ex ꝯſenſu ratiõis ðliberate. ¶ Ad 3^m^ dõm ꝙ ꝯſenſus in veniale qð ẽ veniale ex gñe: vt v̾bum ocioſum:nõ ẽ mortalis:ſꝫ ꝯſenſus in illud veniale qð ẽ veniale ꝑ accidẽs bñ põt eẽ mortalis:quia ꝑ talẽ ꝯſenſuꝫ remouetur illud accñs qð rationẽ pctĩ mortalis auferebat.ſ.ðlectationẽ ratiõis nõ attingere. ¶ Ad quartũ dicẽduꝫ ẽt ꝙ ĩterior ðlectatio diuino p̃cepto prohibetur vt ꝑ hoc qð dicitur nõ ꝯcupiſces rẽ proximi tui:ſi tamẽ nulluꝫ tale p̃ceptuꝫ eẽt adhuc ratio nõ ſequitur:quia ex hoc ipſo ꝙ aliqua oꝑatio prohibetur:ðſignatur eẽ ꝑ ſe mala in quocũqꝫ ſit tam ipſa ꝗ̃ ðlectatio eius niſi ꝑ accñs prohibeatur. ¶ Ad qntuꝫ dicẽduꝫ ꝙ ſcðm diuerſitatẽ oꝑationuꝫ ẽ diuerſitas ðlectationuꝫ.vñ alterius nature ẽ ðlectatio q̃ ſequit̃ oꝑationẽ appetitiue virtutis:⁊ ðlectatio q̃ ſequitur oꝑationẽ cogitatiue:ſicut eniꝫ cogitatio ð homicidio vel luxuria ſine appetitu aliquo nõ reducit̃:niſi ĩordiata ſint: ad genus luxurie vel homicidꝫ:ſꝫ ad aliud genus quod ẽ curioſitas vl̾ vanitas:ita etiã ðlectatio ꝯſequẽs tale cogitationẽ nõ ꝑtinet ad genus homicidꝫ vl̾ fornicatiõis:vnde cõſenſus in talẽ delectationẽ nõ ẽ pctm̃ mortale:ſꝫ veniale:quia eniꝫ vanitas cogitatiõis nõ ẽ mortalis ex gñe ſuo etiam delectatio conſequens appetitũ homicidꝫ vel fornicationis reducit̃ ad idem peccati genus:ſicut ⁊ appetitus ipſe.vnde ſicut in fornicatione ſi aliquis ꝯſentiat in ðlectationẽ q̃ appetituꝫ concupiſcibilis reſpectu fornicationis ſequit̃:erit pctm̃ mortale:ita ẽt:⁊ multo amplius ſi ꝯſentiat in ðlectationẽ q̃ appetitũ iraſcibilis reſpectu homicidꝫ ſequit̃ erit peccatuꝫ mortale.

¶ Utrum in ratione ſuperiori poſſit eſſet peccatum mortale. V.

Ad quintum ſic ꝓcedit̃.videt̃ ꝙ ĩ ſuperiori parte rõnis nõ poſſit eẽ pctm̃ veniale. Pctm̃.n.ſupioris rõnis nõ ẽ niſi ꝑ hoc ꝙ deflectit̃ a rõnibus eternis:ſꝫ ab eis ðflecti nõ ꝯtingit niſi ꝑ pctm̃ mortale. ergo in rõne ſupiori nõ erit pctm̃ niſi mortale. ¶ P̃.cõtẽptus pctm̃ mortale facit:ſꝫ nõ põt eẽ ꝙ aliqˢ poſt deliberationẽ in actũ pctĩ ꝯſentiat ſine ꝯtẽptu.ergo cũ ſupior ratio ſine ðliberatiõe nõ peccet.videt̃ ꝙ in ipſa nũqꝫ ſit niſi mortale pctm̃. ¶ P̃.ꝯſenſus in actum pctĩ mortalis ſemꝑ eſt mortale pctm̃:ſꝫ motus ſupioris partis rõnis dr̃ eẽ cõſenſus ĩ actũ.ergo ad minus ĩ gñe mortalis pctĩ ſupior rõ nũquã venial̾r peccat. ¶ P̃.ĩ partibus aĩe ĩuenit̃ aliqd in q̊ nõ põt eẽ niſi veniale pctm̃.ſ.ſenſualitas.inuenit̃ ẽt aliqd in quo põt eẽ ⁊ veniale ⁊ mortale.ſ.ĩferior ratio.ergo ad ꝯpletionẽ partium aĩe opꝫ eẽ aliud ĩ quo nõ poſſit eẽ niſi pctm̃ mõtale.hoc autẽ nõ ẽ ſindereſis: qꝛ ĩ ipa nõ ẽ pctm̃. ergo relinquit̃ ꝙ ipſa ſit ſupior rõ. ¶ P̃.pctm̃ veniale ex corruptiõe carnis oritur:quia ſicut ſupra probatuꝫ ẽ:Adã in primo ſtatu venial̾r peccare nõ poterat:ſꝫ ſupior rõ ẽ in ſũmo remotõis a carne.ḡ ĩ ipa pctm̃ vẽiale eẽ nõ põt.

Contra. Cõſenſus in actum venialis pctĩ nõ eſt grauior ꝗ̃ ipſe actus:ſꝫ quidã actus ſũt venialia pctã:vt loqui ocioſa:⁊ h̾ꝫ.ergo cõſenſus ĩ h̾ꝫ ẽ ẽt veniale:ſꝫ ꝯſenſus in actũ ꝑtinet ad ſuperiorẽ rõnẽ.ergo in ipſa põt eẽ pctm̃ veniale. ¶ P̃.ſicut alioꝝ pctõruꝫ ꝯtingit eẽ aliquos motꝰ ſubitãeos ex ſurreptiõe:ita ẽt ⁊ ĩfidelitatis. ſꝫ nõ ẽ dõm tales motus eẽ pctã mortalia:cũ ergo nõ ſint motꝰ niſi ſupioris ꝑtis rõnis:cuiꝰ ẽ dĩna cõſpicere:vr̃ ꝙ in ipſa veniale pctm̃ eẽ poſſit.

Reſpondeo dõꝫ ꝙ aliquẽ motũ eẽ veniale pctm̃ ꝯtingit ex duobꝰ.aut ex ipſo gñe actꝰ qð veniale eſt:ſicut v̾ba ocioſa:aut ex ꝑte eiꝰ cuiꝰ ẽ motꝰ.ĩquãtũ.vꝫ.motus ille electionẽ p̃cedit:ĩ q̃ p̃ncipalitas v̾tutis ⁊ vicꝫ ꝯſiſtit.Sciendũ ẽ igit̃:ꝙ vnaqꝫ potẽtia quã aliquo modo poſſibile ẽ eleuari ad illud qð ẽ ſupra ſe.põt h̾re aliquẽ ſubituꝫ motũ ĩ id qð ſibi ſm̃ ſe ꝯuenit:⁊ aliuꝫ motum h̾re põt ĩ id qð ſibi ꝯuenit ratiõe eius ꝙ ẽ eleuata ĩ aliqd ſuperius: ſicut ĩ appetitu ſenſibili pꝫ.nã ipſe ſubitũ motũ hꝫ ĩ id qð eſt cõueniẽs ſm̃ ſenſuꝫ.ĩquãtũ ãt ẽ regulatus rõne ⁊ ꝑfectꝰ habitu virtutis:hꝫ motũ poſt deliberatiõeꝫ ĩ id qð ẽ ſꝫ rõnẽ ꝯueniẽs:ſicut aũt appetitus ſenſibilis eleuat̃ ꝑ regimẽ ratiõis ĩ id quod ẽ ſupra ſe:ita etiaꝫ ratio ſuperior eleuatur per lumen fidei ĩ id quod eſt ſupra naturalem ſuaꝫ cognitionem:⁊ ideo ſubitus motus apprehẽſiõis ſuperioris rationis eſt ſm̃ naturaleꝫ ſuam cognitionẽ qui ſi ĩ aliquo fidei obuiet erit motus ĩfidelitatis ex ſurreptiõe:⁊ ita propter defectum deliberatiõis erit veniele peccatũ.ſꝫ hoc ergo diſtinguẽdum eſt:quia aut motus ſuperioris ratiõis eſt ĩ id quod eſt veniale ex genere: ⁊ ſic etiaꝫ motus eius venialis erit:aut eſt ĩ id quod ẽ mortale ex genere. ⁊ hoc ꝯtingit dupliciter:quia vel illud ẽ proprium obiectũ eiꝰ: ⁊ ſic habet circa illud duos motus:vnum ſubitũ:qui precedit deliberationeꝫ.⁊ hoc erit veniale peccatum.alium deliberatum:⁊ hoc erit mortale:vt ĩ motibus infidelitatis patet:aut eſt obiectum inferioris potẽtie:ſicut ſenſualitatis:vt patet ĩ delectabilibus ſm̃ carneꝫ:⁊ ſic ſuperior rõ nõ habet motũ ĩ illud niſi ꝯſultationis q̃ſi miniſtrans medium:qð de illa re ſyllogizari põt:⁊ ita circa illud non hꝫ motum niſi deliberatũ:⁊ iõ in talibus motus ſupioris rationis ſemper eſt mortale pctm̃:aliꝫs aũt duobus modis in ea ꝯtingit veniale peccatum eſſe.

Ad primum ergo dõm ꝙ pctm̃ ſuperioris rõnis eſt ꝑ hoc ꝙ deflectit̃ aliquo modo a rationibus eternis:ſꝫ hoc ꝯtingit dupl̾r vl̾ ſimpl̾r:ſicut

i mortali pctō ꝑ qd̄ deflectit̃ qs a lege dei actu ꝛ hītu nō tm̄ faciens ꝑter eam: ſ; ↄtra eā: vel ſm̄ qd ſicut in veniali pctō quo quis relinqt legē dei actu: ſ; nō habitu: nō cōtra eā: ſ; preter eam faciēs. ❡ Ad ſcōm dicēdum ꝙ deliberatus ↄſenſus i veniale nō ſemꝑ procedit ex tali ↄtemptu vt mortale peccatū faciat. quādo eni hoc modo i veniale ↄſentit̃ vt ſi eēt ↄtra legē dei nullo modo fieret: manet itra limites venialis pcti: etiā ſi aduertat̃ eē veniale pctm̄. ſi autē hoc modo in ipſu; ↄſentiat̃ vt etiā ſi prohibitum eēt ꝑcepto: nihilominus fieret talis ↄſenſus in veniale: ex gn̄e etiā mortalis eēt. ❡ Ad tertiu; dicēdum ꝙ in illud mortale qd̄ ꝑtinet ad obiectu; iferioris potentie nō h; ſuperior ratio aliū motu; niſi ↄſenſum deliberatū: eo ꝙ ad ipſa; nō pertinet ſm̄ ſe ↄſiderare ↄueniētia corporis: ſ; ſolu; cōſiliari de his: ꝛ ideo i talibus nō peccat niſi mortaliter: ſecus aūt eſt in illis mortalibus q̄ circa propriū obiectu; cōmittūtur: vt ſupra dictu; eſt. ❡ Ad quartum dicēdū ꝙ hoc ꝙ ſenſualitas nō peccat niſi venialr̄ ē ex imꝑfectione eius: ſ; pctm̄ veniale nō tātu; cauſatur ex imꝑfectione agētis: ſ; etiā ex ipſo gn̄e actus. ꝛ iō nō oportet ꝙ potētia quātūcūq; ſit ꝑfecta ꝙ motus eius nō poſſit eē venialis: ſequeret̃ autē ſi tātu; ex imꝑfectiōe agentis veniale cauſaret̃. Sic eni; ꝑ oppoſitū iperfecto perfectiſſimū reſpōderet. ❡ Ad quintū dicēdū ꝙ veniale peccatū nō eſt ex corruptōe carnis: ſicut ex cauſa proxima: ſ; ſicut ex cā prima: qr ꝑ h̄ ꝙ caro corrupta traducit̃ oēs aīe pōe quodāmō corrūpunt̃. ꝛ ita corruptio redūdat i ipſa; rōnē ſuperiorē: quāuis a carne ſit remotiſſima.

❡ Utr̄ pctm̄ veniale poſſit fieri mortale. VI.

AD ſextu; ſic proceditur. vr̄ ꝙ veniale poſſit fieri mortale. Ita enī dicit Aug. ſuꝑ p̄ma can. Io. de venialibus loquēs. Iſta leuia noli negligere: ſi ↄtēnis quādo ponderas: expaueſce qn̄ numeras: leuia multa faciēt vnū grāde. multe gutte implēt fluuiū. multa grana faciūt maſſa;: ſ; grande nō dicit̃ niſi peccatu; mortale: ergo ex multis venialibus fit vnū mortale. ❡ Item Aug. in li. de .io. chordis. Nolite ↄtēnere venialia: qr minima ſūt: ſ; timete: qr plura ſūt: plerūq;. n. beſtie miute multa necāt. Si ꝓiciat̃ qſq; i locu; pullicibus plenu; nunqd nō moritur ibi: ꝛ minutiſſima ſūt grana arene: ſ; ſi arena amplius i nauim mittat̃ mergit illā vt pereat: q̄; minute ſūt gutte pluuie: nōne pluuie iplent flumia ꝛ domos deyciunt: timēda eſt ergo ruina multitudinis ꝛ ſi nō magnitudinis. ❡ P̄. oē finitū oi finito ꝓportionabile ē: ſ; cōplacētia qua aliqs in pctō mortali ad bonū ↄmutabile ↄuertit̃ finita ē. ergo ꝓportionabilis ē ↄplacētie q̄ aliqs i pctō veniali ↄuertit̃ ad cōmutabile bonū. ergo multiplicatu; veniale vnū mortale facit. ❡ P̄. delectatio an̄ deliberationē rōis ē vēiale pctm̄. ſ; pᵒ ↄſēſū deliberatū efficit̃ mortal. g̃ veniale pctm̄ pōt fieri mortale. ❡ P̄. vt i. 5. phy. dr̄. Motus ē vnus q eſt ↄtinuᵒ: ſ; ↄtigit aliquē motū iordinatū ↄtinuu; i p̄ma ꝑte ſui nō i ↄtēptu dei fieri: ꝛ ſic ē venialis: ꝛ poſtmodū in ↄtēptu dei ꝛ ſic erit mortalis. ergo illd̄ qd̄ p̄us fuit veniale pōt fieri mortale. ❡ P̄. diſpoſitio fit hitus: vt i p̄dicamētis ph̄s dicit: ſ; veniale ē diſpō ad mortale. ergo veniale pōt fieri mortale. ❡ P̄. eadē eſt diſtantia mortalis ad veniale ꝛ venialis ad mortale: ſ; mortale ꝑ ↄfeſſionē fit veniale. vt Ambro. dicit ergo ꝛ veniale pōt fieri aliq̄ mō mortale. ❡ Ad hoc ēt eſt qd̄ i lr̄a dicit̃: ꝙ q̄dā nō dānant niſi ſepiᵒ fiāt vel faciēda decernant̃. vt de ocioſo v̄bo ꝛ h̓: ſ; dānatio nō ē niſi ꝑ pctm̄ mortale. ergo ſi verbu; ocioſum ſepius iteret̃: erit pctm̄ mortale.

Sed contra Eor̄ q̄ in infinitū diſtāt vnu; nō poteſt in aliud trāſmutari: ſ; mortale ꝛ veniale in ifinitu; diſtāt: qd̄ eoru; pena oſtēdit: qr veniali debet̃ pena tēporalis: ꝛ mortali eterna. ergo veniale nō pōt fieri mortale. ❡ P̄. iteratio actus nō diuerſificat ſpeciē: ſ; veniale ꝛ mortale diuerſa gn̄a peccatoru; ſūt. ergo ꝑ hoc ꝙ veniale multiplicat̃ nō fiet mortale.

Reſpōdeo dōm ꝙ cum q̄ritur an veniale poſſit fieri mortale: tripl'r poteſt itelligi: aut ita ꝙ vnᵒ ꝛ idē numero actus quādoq; fit veniale: ꝛ poſtmodum fiat mortale: ꝛ hoc eſſe nō pōt: qr vnᵒ actᵒ nō ē niſi ſemel: ex quo. n. ſemel trāſit iter̄ reſumi nō pōt idē numero: ꝛ iō ſi ſemel fuit veniale nūq̄; erit mortale. Uel ita ꝙ aliqs actus: qui ex gn̄e ſuo vēialis ē: aliquo modo mortalis fiat: ꝛ hoc poſſibile eſt ſi tātu; placeat vt finis i eo ↄſtituat̃: cū. n. impoſ'e ſit eē duos fines vltimos qn̄cūq; ponitur aliqd̄ bonū ↄmutabile finis vltimus vite: o; ꝙ deus nō ꝓ fine habeat̃: ꝛ cū finis ſemꝑ maxīe ſit dilectᵒ: op; ꝙ illud i quo finis ↄſtituit̃ ſupra deū diligat̃: qd̄ ↄſtat pctm̄ mortale eē. h̓ āt ↄplacētie exꝑſſiſſimū ſignū eſt: qn̄ aliqs alicui rei ēt nō ꝓhibite tm̄ adheret vt ↄſentiat: ſi etiā eēt ꝓhibitū illud ſe nō relictu̅: vt ꝑcipue p; i qbuſdā ebrioſis q totā vitā ſuā i vino poſuerūt: ꝛ i hiſtriōibus q verba ocioſa ſectant̃. Alio mō pōt itelligi vt ml'ta venialia ꝑtingāt ad quātitatē pcti mortalis: ꝛ hoc qdē ꝑ ſe loquēdo eſt ipoſ'e: qr reatus ꝛ macula mortalis pcti i ifinitū diſtat ab ea q̄ ē venialis: cū pctm̄ mortale ꝑuet ifinitū bonū: qd̄ eſt bonū icreatū: ꝑ veniale āt pctm̄ tollat̃ aliqd̄ cātu; vt feruor charitatis. diſtātia āt ꝑuationū mēſurat̃ ex his q̄ ꝑuātur: vni ēt eor̄ debet̃ pena eterna ꝛ alteri tēporalis. S; ꝑ accn̄s poſ'e ē: cū. n. veniale ſit diſpō ad mortale ex h̄ ꝙ aliqs frequēter venialr̄ peccat: fit i eo ēt ꝓnitas ad peccādū mortalr̄: quāto. n. magis ↄſueſcit i aliq̄ ope tāto magis ſibi placet illd̄: qr ſignū hitus ē delectatio opis: vt i 2ᵒ ethi. dr̄. h̄ tm̄ nō de neceſſitate cōtingit quātūcūq;. n. excreſcat ꝓnitas ad peccādū ꝑ iteratōe; vēialiū ſꝑ tm̄ manet libertas in volūtate ne i peccatū mortale delabatur.

Et ſic p; reſpōſio ad duas p̄mas auctoritates. Nō. n. itelligit̃ ꝙ multa venialia faciāt vnu; mortale ꝑ ſe: ſ; ꝑ accidēs: vt dcm̄ eſt. ❡ Ad 3ᵐ dicēdū ꝙ nō op; oiu; finitor̄ accipere ꝓportionē aliquā: ſicut linee ꝛ numeri nll'a ē ꝓportio: qr vt i qnto euclidis dr̄: ꝓportio ē certitudo mēſuratōis duar̄ quātitatū eiuſdē gn̄is: ꝛ ita quāuis ↄplacētia mortalis ſit finita: nō tamē op; vt ſit ꝓportionata ↄplacētie venialis: qr ē alterius rōnis: alia. n. rōne placet finis ꝛ alia ea q̄ ſunt ad finē: ſemꝑ. n. plus placet finis. vn̄ quātūcūq; multiplicet̃ ↄplacentia venialis nō adequabit ↄplacētia; mortalis. ❡ Uel dicēdu; ꝙ cōplacētia mortalis peccati poteſt cōſiderari dupliciter: vl' ex parte eius cui placet: ꝛ ſic finita eſt: quia ex potētia finita nō poteſt procedere actus ifinitus vel ex parte eius qd̄ placet: ꝛ ſic infinita eſt: quia placet vt finis qui deſideratur vt ifinitū bonu;: quia ꝓpter finē vltimū oia deſiderantur. ❡ Ad q̄rtu; dōm ꝙ motus delectationis qui eſt in ſenſualitate nullo modo fit mortalis: ſed conſenſus rationis adueniēs qui eſt alius: cū diuerſar̄ potētiarum nō ſit vnus actus numero: vnde nō ſequitur ꝙ actus q prius fuit venialis poſtea ſit mortalis. ❡ Ad qntu; dicēdu; ꝙ ille actus cōtinuus quāuis ſit vnus ſcd̄; eē nāe ↄſideratus: tm̄ nō eſt vnᵒ ↄſideratᵒ in eē morali: imo ꝓ duobᵒ actibus ↄputat̃. ❡ Ad 6ᵐ dōm. ꝙ diſpoſitio ꝓprie dicit̃ illud qd̄ ſe h; vt incōpletū in motu ad ꝑfectu;: quod eſt terminus motus: ſicut qui adiſcit habet diſpoſitionē ſcientie q̄ ꝑficit̃ in termino motus diſcipline: ↄtingit autē terminū motus eē duplicē: qr vel eiuſde; gn̄is vel alterius. v̄bi gr̄a: alteratiōis terminus ē q̄litas: ſicut eiuſdē gn̄is: ſ; forma ſubſtantialis: ſicut alterius generis: ſi ergo diſpoſitio

cōpatretur ad id qd̄ eſt terminus motus eiuſdē gn̄is: ſic cōſtat ꝙ diſpoſitio pōt fieri illud ad qd̄ diſponit: ſicut calor imꝑfectus fit calor ꝑfectus. ſi aūt accipiat̃ terminus motus alterius gn̄is hoc nūquā ↄtingit: ſicut calor iperfectᵒ quātūcūq; excreſcat nūquā fit forma ſub̄alis ignis. Dico ergo ꝙ veniale nō eſt diſpoſitio ad mortale: ſicut ad terminū eiuſdē gn̄is: ſ; alterius: ꝛ iō veniale nūquā fit mortale. ❡ Ad 7ᵐ dōm. ꝙ ē equocatio in veniali. cū. n. dr̄ ꝙ culpa mortalis ꝑ ↄfeſſionē fit venialis: nō intelligit̃ de veniali ex gn̄e ſm̄ ꝙ hic de veniali loqmur: ſ; itelligit̃ d̄ veniali ex euētu qd̄ quidē dr̄ veniale ꝑ q̄;dā ſili'tudinē ad veniale: qr. ſ. manet reatus ad penā tēporalē pro culpa mortali quā ↄfeſſio deleuit: nō ita ꝙ culpa in culpā mutet̃. ❡ Ad octauū dicendu;. ꝙ hoc qd̄ dicit magiſter intelligendum eſt nō per ſe: ſed per occaſionem: inquātu;. ſ. venialia frequenter occaſionaliter i mortale inducunt inquātu; faciunt pronitatem ad illud. ❡ Expoſitio textus.

ET ideo de talibus cogitationibus ꝛc̃.) Uidet̃ hoc eē cōtra illud quod p̄us determinatū eſt: qr ꝑcuſſio pectoris ꝛ pr̄ nr̄: valēt ad dimiſſionē pcti vēialis: ꝛ ē ſatiſfactio ꝓpria venialiū. ergo videt̃ ꝙ moroſa d̄lectatio de q̄ hic loquit̃ ſit veniale pctm̄. ❡ Et dō;. ꝙ quāuis h̓ ſit ſufficiēs ſatiſfactio ꝓ vēiali peccato ꝛ nō ꝓ mortali: tamē etiā ad dimiſſionē peccati mortalis valēt: vn̄ ēt ꝑ mortalibus pr̄ nr̄ dicere debemus ꝛ pectᵒ tōdere. (Nō. n. rō nr̄a deduci ꝛc̃.) Uidet̃ hoc eē falſu;: qr q̄da; peccata ſpūalia ſunt in qbus nō ē aliq̄ carnis delectatio. ❡ S; dicēdū ꝙ hoc intelligit̃ in gn̄e pctōrum carnaliū quoru; appetitus ad ſenſualitatē ꝑtinet. (Nō ē autē ſilentio pretereūdū ꝛc̃.) Hic ꝑ ſcripturas nō canonē biblie: ſed dicta ſcōr̄ ſignat: rō aūt dicti ē ꝑꝑ conuenientiā ſenſualitatis ꝛ inferioris rōnis: qr vtraq; attēdit ea q̄ ad corpus ꝑtinent lic; ratio inferior ſub rationibus vl'ibus: ꝛ ſenſualitas ſub rationibus particularibus ꝛ materie concretis.

❡ Redit ad lib. ar. ↄſiderationē. ❡ Di. XXV.

IAm v̄o ad ꝓpoſitu; redeamus. ſ. ad libe. arb. tractatū. Qō philoſophi diffiniētes dixerūt liber̄ de voluntate iudiciū: qr poteſtas ipſa ꝛ habilitas volūtatis ꝛ rōnis quā ſupra diximus ē liber̄ arbitriu;: libera ē ad vtrūlibet. qr libere pōt moueri ad hoc vel ad illud. liber̄ ergo dr̄ ar. quātū ad volūtatē: qr volūtarie moueri ꝛ ſpontaneo appetitu ferri ad ea pōt q̄ bona vel mala iudicat vel iudicare valet.

❡ Qr liberum arbitriu; non pertinet niſi ad futurum: nec ad omne futurum.

HOc aūt ſciendū ē ꝙ liber̄ arbitriū ad p̄ſens vel ad p̄teritū nō refertur: ſ; ad futura ↄtingētia. Qr. n. in p̄ſenti ē determinatū eſt: nec in ꝑtāte nr̄a eſt: vt tūc ſit vel nō ſit qn̄ eſt. Pōt. n. nō eſſe vel aliud eē poſtea: ſ; nō pōt nō eſſe dum ē: vel aliud eſſe dū id eſt qd̄ ē. S; i futuro an hoc ſit vl' illd̄: ad ꝑtātē liberi arb. ſpectat. Nec tm̄ oia futura ſub ꝑtāte liberi arb. veniūt: ſ; ea tm̄ q̄ ꝑ liber̄ arbi. p̄nt fieri vel nō fieri. Si qs. n. tale quid velit ac diſponat facere qd̄ in eius nullatenus ſit ꝑtāte: vel qd̄ ſine ipſius diſpoſitōe eque fieret: in hoc liberum arbitrium non habet.

❡ Qr ſuprapoſita deſcriptio liberi arbitri nō cōuenit deo: nec his qui glorificati ſunt.

ET quidē ſcdm̄ predictā aſſignationē in his tm̄ videt̃ eſſe libe. arb. qui volūtatē mutare ꝛ cōtraria p̄nt deflectere In quor̄. ſ. ꝑtāte eſt eligere bonū vel malū: ꝛ vtrūlibet ſcd̄; electionē facere vel dimittere. ſcd̄; qd̄ nec in deo nec in his hoibus q tāta btitudinis gr̄a ſunt roborati vt iā peccare nequeāt liber̄ arbitriū eē nequit. S; ꝙ deus liber̄ arbitriū habeat. Aug. docet i libro. xxij. de ciui. dei: ita inquiēs. Certe deus ipſe nunquid quoniā peccare nō pōt: iō liber̄ arb. hr̄e negandus eſt: Ambroſius quoq; in lib. de trini. ait. Paulus dicit: qr oia operat̃ vnᵒ atq; idē ſpūs: diuidēs ſingulis ꝓut vult. i. ꝓ libere voluntatis arbi. non pro neceſſitatis obſequio.

❡ Qualiter in deo accipitur liberum arb.

SEd a l'r accipit̃ liber̄ arbi. in creatore q̄; in creaturis. Dei eteni; liber̄ arb. dicit̃ eius ſapientiſſima ꝛ oipotēs volūtas: q̄ nō neceſſitate: ſ; libera voluntate oia facit ꝓut vult. Iōq; Hierōymᵒ attēdēs nō ita eē liber̄ arb. i deo ſicut eſt i creaturis: ab ipſo vr̄ excludere lib. ar. i homelia q̄da; de ꝓdigo filio dicēs. Solus deus ē in quē pctm̄ non cadit nec cadere pōt: cetera cū ſint liberi arbi. in vtrāq; partē flecti p̄nt. Hū ait cetera: indicat liber̄ arb. ſicut eſt in ceteris nō eſſe in deo.

❡ Qr angeli ꝛ ſancti qui iam beati ſunt libero arbitrio non carent.

ANgeli v̄o ꝛ ſcti q iā cū dn̄o fel'r viuūt atq; ita gr̄a btitudinis ↄfirmati ſūt: vt ad malu; flecti nec velint: nec poſſint lib. ar. nō carēt. Un̄ Aug. i libro. xxij. d̄ ciui. dei ait. Sicut pria imortalitas fuit qua; peccādo adā ꝑdidit poſſe nō mori: ita primū li. ar. poſſe nō peccare: nouiſſimū nō poſſe peccare. Idē i encb. Sicut oportebat priᵒ hoie; fieri vt bn̄ velle poſſet ꝛ male: poſtea v̄o ſic erit vt male velle n̄ poſſit. nec iō carebit lib. ar. Mlto qppe liberiᵒ erit arbitriū: qd̄ oino n̄ poterit ſuire pctō. neq; aut volūtas nō ē: aut libera dicenda nō ē: q̄ ſic btī eē volumᵒ: vt eē miſeri nō ſolū nollimᵒ: ſ; neq̄q; velle ꝓrſus poſſimᵒ. Sicut g̃ aīa nr̄a ēt nūc h; nolle ifelicitatē: ita nolle iniqtatē ſꝑ hitura ē. S; ordo ſeruādus fuit: quo d̄s voluit oñdere q̄; bonū ſit aīal rōnale qd̄ ēt peccare poſſit: quāuis ſit melius quod peccare nō poſſit. Ecce his verbis euidēter aſtruit̃ ꝙ poſt

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

beatitudinis cõfirmationẽ: erit in hoĩe lib. arb. quo peccare nõ poterit: ⁊ nũc in angelis ẽ ⁊ in ſanctis qui cum dño ſunt ⁊ tanto vtiqꝫ liberius quãto a peccato imunius ⁊ ad bonum pronius. Quo. n. quiſqꝫ ab illa ſeruitute peccati de q̃ ſcriptum eſt: qui facit peccatũ ſeruus eſt peccati: lõgius abſiſtit: tanto ĩ eligẽdo bonũ liberius habet iudicium. Unde ſi diligenter inſpiciatur liberum videbitur dici arbitrium: quia ſine coactione ⁊ neceſſitate valet appetere vel eligere: quod ex ratione decreuerit.

¶ De libertatis ar. differentia ſꝫ diuerſa tpa.

Ex predictis ꝑſpicuũ fit ꝙ maior fuit libertas arb. prima q̃ꝫ ſecũda. ⁊ tertia multo maior q̃ꝫ ſcd̃a vel prima. Prima. n. libertas arb. fuit ĩ qua poterat peccare ⁊ non peccare. Ultima vero erit ĩ qua poterit nõ peccare: ⁊ nõ poterit peccare. Media vero eſt in qua poteſt peccare ⁊ non poteſt nõ peccare ante reparationem etiã mortaliter: poſt reparationem vero ſaltem venialiter.

¶ De quatuor ſtatibus liberi ar.

Et poſſunt notari ĩ hoĩe quatuor ſtatus li. ar. ante peccatũ. n. ad bonũ nil impediebat: ad malũ nil impellebat. Nõ habuit infirmitatem ad malum: ⁊ habuit adiutorium ad bonum. Tunc ſine errore ratio iudicare ⁊ voluntas ſine difficultate bonum appetere poterat. Poſt peccatuꝫ vero ante reparationem gratie premitur a concupiſcentia ⁊ vincitur: ⁊ habet infirmitatẽ in malo: ſed nõ habet gratiã in bono. Et ideo poteſt peccare ⁊ nõ põt non peccare etiã dãnabiliter. Poſt reparationẽ vero ante cõfirmationẽ premitur a cõcupiſcentia: ſed nõ vincit̃: ⁊ hꝫ qdeꝫ infirmitatẽ in malo: ſed gratiaꝫ in bono: vt poſſit peccare ꝓpter libertatẽ ⁊ infirmitatẽ ⁊ poſſit nõ peccare ad mortẽ ꝓpter libertatẽ ad gratiam adiuuantẽ. Nõdũ tamẽ hꝫ poſſe oĩno nõ peccare vel nõ poſſe peccare ꝓpter infirmitatẽ nõdũ perfecte abſorptã ⁊ ꝓpter gratiam nõdũ perfecte ꝯſũmatã. Poſt ꝯfirmationẽ vero infirmitate penit⁹ ꝯſumpta ⁊ gr̃a ꝯſũmata: nec vinci poterit nec p̃mi: ⁊ tũc hẽbit nõ poſſe peccare.

¶ De corruptione liberi arbitrij ꝑ peccatuꝫ.

Inde manifeſtũ eſt ꝙ preter alias penalitates ꝑ peccato illo incurrit homo penã incorruptionẽ ⁊ depreſſioneꝫ liberi arbitrij: per illud nãqꝫ peccatum nãlia bona corrupta ſunt in hoĩe: ⁊ gratuita detracta: hic eſt. n. ille qui a latronibus vulnerat⁹ eſt ⁊ ſpoliatus. Vulneratus qdem in nãlibus bonis qbus non eſt priuatus: Alioqn non poſſet fieri reparatio: Spoliatus vero gratuitis: q̃ ꝑ gratiã nãlibus addita fuerãt. Hec ſũt data optima ⁊ dona ꝑfecta: quorũ alia ſũt corrupta per peccatũ. i. nãlia vt ingeniuꝫ memoria ĩtellectus Alia ſubtracta. i. gratuita: quãq̃ꝫ ⁊ nãlia ex gr̃a ſint. Ad gñalẽ qppe dei gratiaꝫ pertinẽt. Sepe tamẽ huiuſmõi diſtinctio fit: cũ gr̃e vocabuluꝫ ad ſpeciẽ nõ ad genus refert̃. Corrupta ẽ ergo ꝑ peccatũ libertas arbitrij ⁊ ex parte ꝑdita. Unde Aug. in encb. Libero arbitrio male vtẽs hõ ⁊ ſe ꝑdidit ⁊ ipſuꝫ. Cũ. n. libero arbitrio peccaret̃ victore peccato ammiſſuꝫ ẽ ⁊ liberꝫ arbitriũ A quo. n. quis deuictus ẽ huic ſeruus addict⁹ eſt. Ecce liberꝫ arbi. dicit hoĩem amiſiſſe: nõ q2 poſt peccatũ nõ habuit liberꝫ arbi. ſꝫ q2 libertatẽ arbitrij ꝑdidit: non quidem oẽm: ſed libertatem a miſeria ⁊ a peccato.

¶ De tribus modis libertatis arbi.

Est nãqꝫ libertas arbi. triplex. ſ. a neceſſitate: a peccato ⁊ a miſeria. A neceſſitate ⁊ ante peccatuꝫ ⁊ poſt eque liberꝫ eſt ar. Sicut. n. tunc cogi nõ poterat: ita nec modo. Jdeoqꝫ volũtas merito apud deũ iudicat̃: que ſemꝑ a neceſſitate libera eſt: ⁊ nunq̃ꝫ cogi põt. Ubi neceſſitas: ibi nõ eſt libertas. Ubi nõ eſt libertas: nec voluntas: ⁊ idõ nec meritũ. Hec libertas in oĩbus eſt tã in bonis q̃ꝫ in malis. Eſt ⁊ alia libertas a pctõ. ſ. de q̃ dicit Aplus. Ubi ſpũs dñi ibi libertas ⁊ veritas. Et i euãgelio. Si fili⁹ vos liberauerit vere liberi eritis. Hec libertas a ſeruitute pctĩ liberat ⁊ ſuos iuſtitie facit. ſicut ecõuerſo ſeruit⁹ peccati liberos iuſtitie facit. Unde apoſtol⁹. Liberati a pctõ ſerui facti eſtis iuſtitie. Et itẽ. Cuꝫ ſerui eſſetis pctĩ liberi fuiſtis iuſtitie. Hãc libertatẽ hõ peccãdo amiſit. Jdeoqꝫ Aug. dicit ꝙ hõ male vtens libero arbi. ⁊ ſe ꝑdit ⁊ ipſuꝫ: q2 ꝑdita eſt ꝑ peccatũ libertas nõ a neceſſitate: ſꝫ a pctõ. Qui. n. facit pctm̃ ſeruus eſt peccati. Jſtã libertateꝫ q̃ ẽ a pctõ illi ſoli nũc hñt: quos filius ꝑ gr̃aꝫ liberat: ⁊ reparat: nõ ita ꝙ penitus ſint ſine pctõ in hac mortali carne: ſꝫ vt pctm̃ in eis nõ dñetur neqꝫ regnet. Et hec ẽ vera ⁊ bona libertas que bonã parit ſeruitutẽ. ſ. iuſtitie. Unde Aug. in enche. Ad iuſtitiã faciendã nõ erit aliqs liber niſi a pctõ liberatus eẽ iuſtitie ceperit ſeruus: ⁊ ipſa eſt vera libertas ꝓpter recte facti leticiaꝫ ſil̃ ⁊ pia ſeruitus ꝓpter precep. i. obedientiã. Eſt alia libertas nõ vera male ſeruituti adiũcta: q̃ eſt ad malũ faciendũ: vbi rõ diſſentit a volũtate indicans nõ eſſe faciendũ qđ volũtas appetit. Ad bonũ vero faciendũ ꝯcordat ratio voluntati: ⁊ ideo ibi vera libertas eſt ⁊ pia. De libertate autẽ ad malũ ⁊ ſeruitute mala ait Auguſtinus in encb. Serui additi peccato. ſ. que põt eſſe libertas: niſi qñ eum peccare delectat. Liberal̃r enim ſeruit qui ſui dñi volũtatẽ libẽter facit: ac per hoc ad peccãdũ liber eſt qui peccati ſeruus eſt.

¶ Queſtio de libertate ad malum: an ſit ipſa libertas lib. ar. an alia.

Hic queri põt. vtrum hec libertas qua quis liber eſt ad malũ: ſit libertas arbitrij. Si enim libertas arbitrij ẽ: bonum quidẽ eſt: q2 libertas arbitrij bonum naturale eſt. Quibuſdã videtur ꝙ ſit ipſa libertas arbitrij que ſemꝑ bona ẽ: ſed ꝓpter peccati ſeruitutẽ ad malũ ſit liberior ⁊ ꝓnior: ⁊ ideo dr̃ non vera ẽ libertas: quia ad maluꝫ ẽ. Alijs aũt videt̃ ꝙ hec libertas arbitrij ad malũ: quã ſupra ꝯmemorauit Auguſtinus: nõ ſit ipſa libertas arbitrij: ſed ſit quedaꝫ pronitas peccandi: ⁊ curuitas que ex pctõ eſt ⁊ mala eſt.

¶ Queſtio alia de libertate ad bonuꝫ an ipſa ſit libertas liberi ar. vel non.

Similiter etiã queri ſolet vtrum ⁊ illa libertas vera que eſt ad iuſticiã faciẽdam ſit ipſa libertas arbitrij. Quidaꝫ dicũt illã eãdem eſſe: ſed ꝑ gr̃aꝫ reparatam qua iuuãte libera eſt ad bonũ: ſine gr̃a vero non eſt libera ad bonũ. vñ Aug. in encb. Jſta libertas ad benefaciendum vnde erit homini addito ⁊ vendito: niſi eum redimat ille qui dicit: ſi filius vos liberauerit vere liberi eritis. Quod anteq̃ꝫ fieri icipiat in hoĩe: quomodo qſq̃ꝫ de libero arb. gloriat̃ qui nondũ eſt liber ad operandum bene. Ecce aperte oſtẽdit liberũ arbi. per gr̃aꝫ liberari: vt per illud bene operet̃ qs. Jdeoqꝫ dicũt illã libertatẽ verã que eſt ad bene faciẽduꝫ cuius ſupra meminit Augu. eſſe libertatẽ ipſaꝫ arbitrij gr̃a dei liberatam ⁊ adiutã. Alij vero putant non eſſe ipſam arbitrij libertatẽ: ſed aliam quãdã que ex gr̃a ⁊ libero arbitrio ĩ mẽte hoĩs deo operãte icipit eſſe cum reparat̃.

¶ Certa determiatio vtriuſqꝫ qõnis qua dr̃ libertas ad bonũ ⁊ ad malum eſſe libtas arbitrij.

Veruꝫ nobis magis placet vt ipſa libertas arbitrij ſit: ⁊ illa qua quis liber ẽ ad malum: ⁊ illa qua qs liber eſt ad bonũ faciendũ. Ex cauſis enim varijs ſortit̃ diuerſa vocabula. Dicit̃ enim libertas ad malũ faciendum anteq̃ꝫ per gr̃aꝫ ſit repata. Sed cuꝫ per gr̃aꝫ fuerit reparata dicit̃ libertas ad bonuꝫ faciendũ. q2 ante gr̃aꝫ libera eſt volũtas ad malum: per gr̃aꝫ vero libera fit ad bonum. Semꝑ igit̃ volũtas hoĩs aliquo modo libera eſt: ſꝫ nõ ſemper bona eſt. Non enim eſt bona: niſi a peccato liberata. Eſt tñ a neceſſitate libera. Unde Auguſtinus in lib. de gr̃a ⁊ lib. arbi. Semper ĩ nobis volũtas libera eſt: ſed non ſemper bona eſt: aut enĩ libera eſt iuſticie qñ ſeruit peccato: ⁊ tunc eſt mala: aut ⁊ peccato libera eſt quãdo ſeruit iuſticie: ⁊ tunc eſt bona.

¶ De libertate a miſeria.

Est iterum libertas a miſeria de qua apl̃s ait. Et ipſa creatura liberabit̃ a ſeruitute corruptionis in libertatẽ glorie filiorꝫ dei: hanc libertatẽ homo añ peccatũ habuit: qui omni carebat miſeria: ⁊ nulla tangebat̃ moleſtia: ⁊ plenius habebit in futura beatitudine: vbi miſer eſſe nõ poterit: ſed in hac vita que eſt iter primum peccatum: ⁊ vltimam confirmationem nemo a miſeria liber eſt: quia pena peccati nõ caret.

¶ Repetit đ corruptõe libi arbitrij: vt addat alia

Ex predictis iam apparet in quo ꝑ peccatum ſit iminutum vel corruptum liberum arbitrium. Quia ante peccatuꝫ nulla erat homini difficultas: nullũqꝫ impedimẽtum de lege membrorꝫ ad bonum: ⁊ nulla impulſio vel inſtigatio ad malum. Nunc autem per legẽ carnis ad bonuꝫ impedit̃: ⁊ ad maluꝫ iſtigat̃ vt non poſſit velle ⁊ perficere bonum: niſi per gr̃am liberet̃ ⁊ adiuuet̃. Quia vt ait apl̃s. Peccatum habitat in carne: liberum ergo arbitrium cum ſemꝑ ⁊ in ſingulis ſit liberum: non eſt tamen pariter liberum: ⁊ in bonis ⁊ in malis: ⁊ ad bona ⁊ ad mala. Liberius tamen eſt in bonis vbi liberatũ eſt q̃ꝫ in malis vbi liberatum non eſt. Et liberius eſt ad maluꝫ qđ per ſe põt q̃ꝫ ad bonum: quod niſi gr̃a liberetur ⁊ adiuuetur non poteſt.

¶ De libertate que fit ex gr̃a: ⁊ que ex natura.

Libertas ergo a peccato ⁊ a miſeria per gratiam eſt. Libertas vero a neceſſitate per naturã vtrãqꝫ libertatem nature. ſ. ⁊ gratie notat apoſtolus cum ex perſona hominis non redempti ait. Velle adiacet mihi: perficere auteꝫ non inuenio: ac ſi diceret: habeo libertatem nature: ſed non habeo libertatem gratie. Jdeo non eſt apud me perfectio boni. Nam voluntas hominis quam naturaliter habet non valet erigi ad bonum efficaciter volendum vel opere implendum: niſi ꝑ gratiam liberetur ⁊ adiuuetur: liberetur quideꝫ vt velit: ⁊ adiuuetur vt perficiat. Quia vt ait apl̃s

non ē volētis velle neqꝫ currentis currere: id eſt operari: ſed miſerentis dei qui operatur i nobis velle ⁊ operari bonum. Cuius gratiam nõ aduocat hominis voluntas vel operatio: ſed ipſa gr̄a volũtatē ꝓuenit: ꝑparādo vt velit bonū: ⁊ ꝑparatam adiuuat: vt perficiat.

¶ Diuiſio textus.

POſtquā determinauit de libero ar. oſtendendo qd ſit: ⁊ ꝯſeq̄nter de alijs potētijs aie: vt oſtēderet in quibus lib. arbi. poneret̃. Hic determinat quaſdā liberi arbi. conditiões. Et diuidit̃ in partes duas. In p̄ma oſtēdit quoꝝ ſit lib. arbi. vt obiectoꝝ. In ſcd̄a quoꝝ ſit vt ſubiectoꝝ. ibi. (Et quidē ſ₃ predictā aſſignationē.) Circa primum duo facit. Primo oſtēdit ꝙ liberū arbitriū ſe habet ad vtrūqꝫ oppoſitoꝝ ſm ꝙ eſt tantū futuroꝝ cõtingentiū ibi. (Hoc aūt ſciēdu₃ eſt ⁊c̃.) Et quidē ſm p̄dicta₃ aſſignationem. Diuidit̃ hec pars in duas. In p̄ma oſtendit quoꝝ ſit lib. arb. quia dei angeloꝝ: ⁊ hominū. In ſecūda quomodo in hoibus diuerſimode inuenit̃ ſm diuerſos ſtatus. ibi (Ex p̄dictis ꝑſpicuū fit ⁊c̃.) Circa p̄mū duo facit. Primo inducit obiectionē ꝙ li. ar. non ſit in deo nec in beatis. Secundo determinat veritatē ibi. (Sed ꝙ deus li. arbi. ⁊c̃.) Et circa hoc duo facit. Primo determinat q̃tu₃ ꝑtinet ad deū. Scd̄o quātū ꝑtinet ad angelos. ibi. (Angeli v̄o ⁊ ſancti ⁊c̃.) Circa p̄mum duo facit. Primo oſtēdit ꝙ libe. arb. eſt in deo. Secūdo ꝙ non eodē modo eſt in deo ſic̃ in alijs ibi. (Sed aliter accipit̃ ⁊c̃.) (Ex p̄dictis ꝑſpicuu₃ fit ⁊c̃.) Hec pars diuidit̃ in duas. In p̄ma oſtēdit quomodo ſ₃ diuerſos ſtatus lib. ar. creſcit vel minuit̃ in oībus. Et q₂ hoc rõne diuerſaꝝ libertatū contingit. ideo in ſecūda parte diſtinguit libertatē ar. ibi. (Eſt nanqꝫ libertas ar. ⁊c̃.) Circa p̄mū tria facit. Primo oſtēdit ex predictis ꝙ libertas ar. q̃nqꝫ maior: q̃nqꝫ minor inuenit̃. Secūdo diſtinguit ſtatꝰ hois ſm quos libertas variat̃. ibi. (Et poſſet notari in homine ⁊c̃.) Tertio inducit quoddā correlariū ex dictis ibi. (Unde manifeſtum eſt ꝙ propter alias ⁊c̃.) (Nāqꝫ libertas ⁊c̃.) Diuiditur hec pars in duas. In p̄ma oſtendit multiplicem ar. libertate₃. In ſecūda oſtēdit que ſit cauſa vniuſcuiuſqꝫ. ibi. (Libertas aūt a peccato.) Prima diuidit̃ i duas. In p̄ma ponit libertatis diſtinctionē. In ſecūda inducit quādā cõcluſione₃ ex p̄dictis. ibi. (Ex p̄dictis ia₃ apparet ⁊c̃.) Circa p̄mū tria facit. Primo diſtinguit triplice₃ libertatē. ⁊ ꝓſequit̃ de p̄mo mēbro qd̄ ē libertas a coactione. Secūdo ꝓſequit̃ de ſecūdo mēbro qd̄ eſt libertas a peccato. ibi. (Eſt ⁊ alia libertas a peccato ⁊c̃.) Tertio ꝓſequitur de tertio membro: quod eſt libertas a miſeria. ibi (Eſt iterum libertas ⁊c̃.) Circa ſecūdu₃ tria facit. Primo oſtendit que ſit libertas a peccato. Secundo quorum ſit. ibi. (Iſtam libertate₃ ⁊c̃.) Tertio mouet quandā dubitationem. ibi. (Hic queri põt ⁊c̃.) Et circa hoc duo facit. Prīo mouet dubitationē: ⁊ ponit opiniones ad vtrāqꝫ partem. Secūdo determiat ſm ſuā opinionē. ibi. (Uerum nobis placet ⁊c̃.) Itē circa h̄ duo facit. Primo mouet queſtionē de libertate ad malum. Scd̄o de libertate ad bonum. ibi (Simil'r etiā queri ſolet ⁊c̃.)

¶ Qõ. I.

HIc querunt̃ q̄nqꝫ. Primo in quibus inueniat̃ li. ar. Secūdo vtrū li. ar. ſemꝑ ſit liberꝝ a coactione: ita ꝙ cogi non poſſit. Tertio vtrum ad omnia opera humana lib. ar. ſe extēdat. Quarto vtrum lib. arb. augeatur vel minuatur. Quinto de diſtinctiõe libertatis: que in littera tangitur.

¶ Utrū in deo ſit liberū arbitriu₃. I.

AD primum ſic ꝓcedit̃. vr̃ ꝙ li. ar. nõ ſit in deo: q₂ vt in lib. de ſom. ⁊ vigil. dicit ph̄s: cuius eſt potētia eius eſt actꝰ. ⁊ ecõuerſo: ſ₃ actꝰ lib. ar. qui ē eligere deo nõ cõuenit cū electio ſequat̃ ꝯſiliū. vt i 3º ethi. dr̃. Cõſiliū aūt ingſitio quedā eſt cū quodā rõnis diſcurſu: qd̄ deo nõ cõpetit. ergo vr̃ ꝙ in deo nõ ſit li. ar. ¶ P̃. in his que ſm nām ſunt determinata ad vnā partē nõ eſt li. arb. Non. n. dicimꝰ ꝙ lapis libero arbi. deorſu₃ tēdat: ſed deus ex nature ſue ꝯditione ſemꝑ determinate bonū vult. ergo vr̃ ꝙ li. ar. careat. ¶ P̃. vr̃ ꝙ nec in aliq̄bꝰ creaturis ſit: ad libertatē eni li. ar. ꝑtinet vt aliqs ſit dn̄s ſui actꝰ: ſed cuiuſcūqꝫ agētis actus ab aliquo p̄ore agēte cauſat̃: ip̄e agēs nõ eſt dn̄s ſui actꝰ: cū igit̃ cuiuſlibet creature actꝰ in cā₃ p̄orē reducat̃: que eſt ip̄e deꝰ: q oīa opa noſtra in nobis opat̃: vt yſa. 26. dr̃. vr̃ ꝙ li. ar. in creatura nulla iueniat̃. ¶ P̃. vr̃ ꝙ ſaltē in beatis nõ ſit: q₂ electio eſt eoꝝ que ſunt ad finē: ſed veniēte fine ceſſant ea que ſunt ad finē. cū ergo beati fini vltimo ꝯiūcti ſint: vr̃ ꝙ ad eos nõ ꝑtinet electio: ⁊ per ꝯñs nec lib. arbi. Itē videt̃ ꝙ nec in viatoribꝰ ſit: q₂ electio eoꝝ que ſunt ad finē ex rõne finis trahit̃: ſed ſicut i 3º ethi. ph̄s dicit. Qualis vnuſq̄ſqꝫ eſt talis ēt finis vr̃ ei: ſed q̄litas alicuius eſt determinata ex nā. g̃ videt̃ ꝙ electio eoꝝ q̄ ſunt ad finē determinet̃ alicui ex nā ſua. g̃ videt̃ ꝙ li. ar. nõ habeant hoies ad eligēdū ea que ad ipſos ꝑtinēt.

Contra. videt̃ ꝙ ēt in brutis ſit: in quibuſcūqꝫ enim eſt volūtariū in illis li. ar. eſt. ſ₃ vt in 3º ethi. ph̄s dicit: volūtario ⁊ pueri: ⁊ alia aīalia cõicāt. g̃ vr̃ ꝙ alia aīalia li. ar. h̄eant. ¶ P̃. li. ar. ꝯſiſtit in electione ꝯueniētiū ⁊ refutatõe nociuoꝝ: ſ₃ alia aīalia fugiūt nociuū: ⁊ ꝓſequūtur ꝯueniēs. g̃ vr̃ ꝙ li. ar. h̄eant p̄cipue cū ſpõte illd̄ faciāt.

Reſpondeo dicendo: ꝙ nihil agit: niſi ſm ꝙ eſt in actu: ⁊ inde eſt ꝙ o₃ omne agēs eē determinatū ad alterā partē: qd̄ eni ad vtrūlibet eſt equal'r ſe h̄ñs eſt quodāmodo potētia reſpectu vtriuſqꝫ: ⁊ ide eſt vt dicit Cõmētator in 2º phyſi. ꝙ ab eo qd̄ eſt ad vtrūlibet nihil ſequit̃: niſi determinet̃. determinatio aūt agentis ad aliquā actionē: op₃ ꝙ ſit ab aliqua cognitione p̄ſtituēte finem illi actioni: ſ₃ cognitio determinās actionē ⁊ p̄ſtituēs finē in q̄buſdā q̄dē ꝯiuncta eſt: ſic̃ hõ finē ſue actionis ſibi p̄ſtituit. In q̄buſdā v̄o ſepata eſt: ſic̃ in his que agūt p nā₃. reꝝ eni nālīū actiones nõ ſunt fruſtra: vt in 2º phy. ꝓbat̃. ſed ad certos fines ordinate ab intellectu nām īſtituēte: vt ſic totū opus nature ſit quodāmodo opꝰ itelligētie: vt ph̄s dicit. ſic g̃ p₃ ꝙ hec eſt differētia in agētibꝰ: q₂ q̄da₃ determinat ſibi finē: ⁊ actū in finē illū: q̄dā v̄o non: nec aliquod agēs finē ſibi p̄ſtituere põt: niſi rõne₃ finis cognoſcat ⁊ ordinē eius: qd̄ eſt ad finē ip̄m qd̄ ſolū in habētibꝰ itellectu₃ eſt. Et inde eſt ꝙ iudiciū de actione ꝓpria eſt ſolū in habētibus intellectū: quaſi in ꝑtāte eoꝝ ꝯſtitutū ſit eligere hāc actionē vel illā. vnde ⁊ dn̄iu₃ ſui actꝰ h̄ere dicunt̃: ⁊ ꝓpter hoc i ſolis itellectū h̄ñtibꝰ li. ar. iuenit̃: nõ aūt i illis: quoꝝ actiones nõ determinant̃ ab ipſis agētibus: ſed a q̄buſda₃ alijs cauſis prioribus.

Ad primu₃ ergo dd̄m. ꝙ ea que dicunt̃ de deo ⁊ creaturis: vt in p̄ lib. dictū eſt ſemper eminētius in ipſo iueniunt̃: ⁊ ideo electio ſaluat̃ in deo h̄ modo ꝙ abijciat̃ id qd̄ imꝑfectionis eſt: retento eo qd̄ ad ꝑfectionē ꝑtinet: ꝙ eni poſt inq̄ſitionē ꝯſiliū electio fiat: h̄ imꝑfectionis eſt ⁊ accidit li. ar. ꝓut eſt in nā ignorante. vñ ſm hoc in deo nõ ſaluat̃: ſed q̃tu₃ ad h̄ ꝙ determiatio ſui actꝰ nõ eſt ſibi ab alio: ſed a ſeipſo: vñ ip̄e veriſſime ſui operis dn̄s eſt: ⁊ ꝓpter hoc ēt in l̄ra dr̃: ꝙ li. ar. al'r in deo q̃ in alijs iuenit̃. ¶ Ad 2ᵐ dd̄₃. ꝙ ad rõne li. ar. nõ ꝑtinet vt in determiate ſe h̄eat ad bonū vel ad malu₃: q₂ li. ar. per ſe in bonū ordinatū eſt: cum bonū ſit obiectū volūtatis: nec in malū tēdat: niſi ꝓpter aliquē defectū: q₂ app̄hendit̃ vt bonum: cū nõ ſit volūtas: aut electio: niſi boni aut apparētis boni: ⁊ iõ vbi ꝑfectiſſimū eſt li. ar. ibi in malū tēdere nõ p̄t: q₂ imꝑfectū eſſe nõ põt: ſed h̄ ad libtatē ar. ꝑtinet vt actionē aliquā facere vel nõ facere poſſit: ⁊ hoc deo ꝯuenit: bona. n. que fac̃ põt nõ facere: nec tñ malu₃ facere põt. ¶ Ad 3ᵐ dd̄m: ꝙ deꝰ opat̃ in oībꝰ: ita tñ ꝙ in vnoquoqꝫ ſm eiꝰ cõditionē vñ in rebꝰ nālibꝰ opat̃: ſic̃ miniſtrās v̄tutē agēdi: ⁊ ſic̃ determinās nā₃ ad talē actionē. In libero aūt ar. hoc mõ agit vt v̄tutē agēdi ſibi miniſtret: ⁊ ipſo operāte li. ar. agat: ſ₃ tñ determinatio actionis ⁊ finis in ꝑtāte li. ar. ꝯſtituit̃. vñ remanet ſibi dn̄iu₃ ſui actꝰ: l₃ non ita ſic̃ p̄ agēti. ¶ Ad 4ᵐ dd̄₃. ꝙ illud qd̄ eſt ad finē eſt duplex: quoddā. n. eſt diſtās a fine: ⁊ quoddā eſt ꝯiūctū fini: vt p₃ in ḡnatione nāli. Imꝑfectꝰ. n. calor qui eſt diſpõ ad formā ignis: dū eſt in alteratione ꝓcedēte nõ ꝯiungit̃ ipſi fini: ſed caliditas vltima q̄ eſt in termino alterationis ꝯiūgit̃ forme ſubāli: nec excludit̃ ꝑ eā: ita dico ꝙ quedā ordinata ſunt ad finē vltimum b̄titudinis que ipſi fini ꝯiūgūt: vt videre amare ⁊ h̄ꝫ: ⁊ reſpectu hoꝝ erit ſempiterna ⁊ libera electio: nõ aūt imꝑfectoꝝ que a fine diſtāt: vt fides: ſpes: ⁊ h̄ꝫ. ¶ Ad 5ᵐ dd̄m. ꝙ q̄litas alicuiꝰ eſt duplex: quedā ex habitu: ⁊ q̄dā ex nāli cõplexione: ⁊ ſm illā que eſt ex h̄itu vr̃ alicui finis talis q̄lis eſt ipſe. v̄bi gr̄a. ei qui h₃ h̄itū luxurie vr̃ optimū delectabile venereū qd̄ eſt ſ₃ ſilitudinē ſui h̄itꝰ: puta hoc qd̄ eſt h̄ere v̄tuoſum h̄itu₃ vel vicioſum eſt in ꝑtāte nr̄a: ⁊ ꝯſir eiꝰ fieri. S₃ l₃ nālis ꝯplõ nõ ſit in ꝑtāte nr̄a: tñ adhuc fieri eiꝰ eſt in ꝑtāte nr̄a: ex quo talis cõplexio vel eiꝰ q̄litas eſt ſolū diſpõ finis. ſed eiꝰ ꝙ eſt tales eſſe vel nõ tales eſt in ꝑtāte nr̄a: q̄a vel opa cauſant h̄itū: ſic̃ in acq̄ſitis: vel ſaltē ſunt diſpõnes ad h̄itū: ſic̃ in īfuſis: q̄litas aūt que eſt ex nāli cõpl'one non eſt ad hoc ꝙ faciat finē videri h̄ꝫ: ſed eſt ſic̃ diſpõ ad illud: ſicut p₃ in illis qui ex nāli cõplexione ad luxuriā ꝓni ſunt: q₂ nõ oēs delectabile venereū ꝓſequunt̃: l₃ eos ad h̄ quodāmodo nālis cõplexio iclinet. ¶ Ad 6ᵐ dd̄m. ꝙ ph̄s accipit volūtariū large: nõ ſm ꝙ dr̃ a volūtate: ſed ſm ꝙ diuidit̃ ꝯ violētū. vñ cū violentū ſit cuiꝰ p̄ncipiū eſt ex: volūtarium erit cuius p̄ncipiū eſt intra: ⁊ inde eſt ꝙ aīalia q̄ mouent̃ ex ſeipſis motꝰ volūtarios h̄re dicunt̃: nec tñ electionem h̄ñt: aut volūtatē: ſicut ph̄s ibidē oſtendit: vñ nec lib. ar. ¶ Ad 7ᵐ dd̄m. ꝙ aīalia nõ app̄hēdūt rõnē ꝯueniētis ꝑ collationē: ſed ꝑ quedā nālē īſtinctū: ⁊ iõ aīalia h̄ñt eſtimatione₃: ſ₃ nõ cognitionē: ſic̃ ēt h̄ñt memoriā: ſed nõ reminiſcentiā: q̃uis oīa h̄ ꝑtis ſenſitiue ſint: ⁊ iõ ex determiatiõe nature actꝰ ſuos exercēt: nõ aūt ex ꝓpria determiatõe agētis: vñ oīa eiuſdē ſpēi ſil'es opatões faciūt: ſicut oīs aranea ſile₃ facit telā: qd̄ nõ eēt: niſi ex ſeipſis q̄ſi ꝑ artē operātes ſua opa diſponerēt: ⁊ ꝓpter hoc in eis nõ eſt lib. ar.

¶ Utrum liberū arbitrium poſſit cogi. II.

AD ſecundu₃ ſic ꝓcedit̃. vr̃ ꝙ li. ar. cogi poſſit. Qd̄. n. imutat̃ ab aliquo agente cogit̃ ab illo. ſed vt dicit glo. ad Ro. Deꝰ põt imutare volūtatē hoīu₃ i qd̄cūqꝫ voluerit. g̃ vr̃ ꝙ volūtas a deo cogi poſſit ita li. ar. ¶ P̃. omne agēs: qd̄ nõ põt al'r opari q̃ ab altero ſibi determinat̃ cogit̃ ab illo: ſed li. ar. nõ põt al'r opari q̃ deꝰ p̄ſciuit vel p̄deſtinauit. g̃ videt̃ ꝙ li. ar. a deo cogat̃. ¶ P̃. v̄tꝰ ſupior põt cogere iferiorē: ſed in ordine vniuerſi quedā v̄tutes ſunt ſupiores q̃ lib. ar. ergo ip̄m cogere p̄ñt. ¶ P̃. intellectus eſt altior potētia q̃ volūtas: ſed intellectus cogit̃ in demõſtrationibꝰ. vt ex 5º meta. apparet. ergo vi ꝑ eūa volūtas ⁊ lib. ar. cogi poſſint. ¶ P̃. motꝰ inferiores regulant̃ ſm motꝰ ſupiores: q₂ omne qd̄ non vniformiter ſe h₃ regulat̃ ꝑ aliq̄d vniformiter ſe h̄ñs: ſed motꝰ li. ar. maxime diffor miter ſe h̄ñt. ergo vr̃ ꝙ idigeāt regulari per actiones vniformiter ſe h̄ñtes. h̄ꝫ autē in nā nõ ſunt niſi motꝰ celi. ergo per motꝰ ſyderū regulant̃ opa lib. ar. ⁊ ꝑ eorum potētiā cogi p̄ñt: qd̄ p₃ ex hoc ꝙ aſtrologi per curſum ſydeꝝ aliq̄ de opationibꝰ lib. arb. ſubiectis p̄nūciāt. ¶ P̃. omne qd̄ vincit̃ ab aliquo cogit̃ ab illo: ſ₃ incõtinētes qui ducunt̃ paſſionibus vincunt̃. vt ex 7º ethi. p₃. ergo videt̃ ꝙ lib. ar. cogi poſſit. ¶ P̃. difficilius eſt aliquē p̄uare oīno ſuo actu: q̃ ſuum actū īmutare. ſed vſus li. ar. põt per violētiam impediri: vt in freneticis p₃. ergo ēt videt̃ ꝙ per violentiam cogi poſſit ad aliq̄d agēdum.

Contra. vt dicit Aug. cõtra Tulliū in lib. de ciui. dei. Qd̄ eſt neceſſariū nõ eſt volūtariū: ſed li. ar. in rõne ſua voluntariū h₃: cum ſit facultas rõnis ⁊ volūtatis. ergo videt̃ ꝙ nõ poſſit per neceſſitatē cogi. ¶ P̃. quicquid cogit̃ nõ h₃ dn̄iu₃ ſui actꝰ: ſed ex hoc li. arbi. in nobis dr̃: ꝙ dn̄i ſumꝰ noſtroꝝ actuum. ergo videt̃ ꝙ hoc ſit ꝯtra rõnem li. ar. ꝙ cogatur.

Reſpondeo dicēdo: ꝙ eſt duplex coactio. quedam ſufficiēs que cõpulſio vocat̃: quedam v̄o inſufficiēs que vocat̃ impulſio. ¶ Sciendū eſt igit̃ ꝙ in ꝑtibꝰ aīe quedā ſunt que cõpelli p̄ñt: ſed dupliciter: quedam enim cõpellunt̃ ex ſubiecto: ſicut ille vires que ſunt organis affixe: cum enim ſine organis opationes h̄re non poſſint cõpulſis organis ipſe v̄tutes ꝓhibent̃ vel cõpelluntur eaꝝ actibꝰ violēter extortis: quedā v̄o ſunt que q̄dem ſub̄o nõ cõpellunt̃: q₂ organis affixe ſunt: cõpellunt̃ tamē ob̄o: ſicut intellectꝰ: ipſe enim nõ eſt actꝰ alicuiꝰ ꝑtis corporis: vt ph̄s dicit in 3º de aīa: ⁊ tñ demonſtrationis vi cogit̃. volūtas aūt neqꝫ ſub̄o cogi põt: cum non ſit organo affixa: neqꝫ obiecto: q̃tūcūqꝫ enim aliq̄d oſtēdat̃ eſſe bonū in poteſtate eius remanet eligere illud: vel non eligere. Cuiꝰ rõ eſt: q₂ ob̄m itellectꝰ eſt veꝝ: ob̄m aūt volūtatis eſt bonum. Inuenit̃ aūt aliqd̄ veꝝ in quo nulla falſitatis apparentia admiſceri põt. vt p₃ in dignitatibꝰ. vñ itellectꝰ nõ põt ſubterfugere quin illis aſſentiat. Simil'r etiā iuenit̃ aliquod falſum: qd̄ nullam veri apparētiā h₃. vt p₃ in oppoſitis dignitatu₃. vnde illi nullatenus intellectꝰ aſſentire põt. Similiter etiam ſi ponat̃ volūtati aliquod bonū qd̄ cõpleta₃ boni rõnē habeat: vt vltimus finis: ꝓpter quem oīa appetunt̃: nõ pēt volūtas h̄ nõ velle. vnde nullus nõ poteſt nõ velle eē felix: aut velle eſſe miſer. In his aūt que ad finem vltimū ordinant̃ nihil iuenit̃ adeo malū: q̄n aliqd̄ bonum admixtū h̄eat: nec aliqd̄ adeo bonū qd̄ in omnibꝰ ſufficiat. vñ q̃tūcūqꝫ oſtendat̃ bonū vel malum: ſemꝑ põt adherere ⁊ fugere in ꝯriū rõne alteriꝰ qd̄ in ipſo eſt: ex quo accipit̃ ſi malū eſt ſimpl'r: vt apparēs bonū: ⁊ ſi bonū eſſet ſimpl'r vt apparēs malū: ⁊ inde eſt ꝙ in omnibꝰ que ſub electione cadūt volūtas libera manet in hoc ſolo determinationem h̄ñs ꝙ felicitatē natural'r appetit: ⁊ non determinate in h̄ vel illo: q̃uis aūt cogi non poſſit: nihilominus tñ põt inclinari ad agēdum aliq̄d per aliq̄s diſpõnes ⁊ habitꝰ: ex q̄bus ꝓnior efficit̃ ad eligēdu₃ alteram partem.

Ad primum ergo dd̄m. ꝙ deꝰ operat̃ in volūtate ⁊ in li. ar. ſm eius exigētiā. vnde etiā ſi voluntate₃ hois in aliud mutet: nihilominus tñ hoc ſua oīpotētia facit: vt illud in qd̄ mutat̃ voluntarie velit: ⁊ ita coactionis ratio tollit̃: al's eſſet cõtradictionis implicatio: ſi diceret̃ nolle illud in quod mutat̃: ⁊ cogi ad illud: quia neceſſitas coactionis volūtati ꝯria eſt. vt in 5º meta. ph̄us dicit. ¶ Ad 2ᵐ dd̄m. ꝙ diuina p̄ſciētia neceſſitatē lib. arb. nõ imponit: q̃uis hoc qd̄ p̄ſcitū eſt impoſ'e ſit nõ euenire: ⁊ hoc quõ eſſe poſſit in p̄mo lib. oſtenſum eſt. ¶ Ad 3ᵐ dd̄m. ꝙ ad actū li. ar. nulla v̄tꝰ eſt eo ſupior niſi deus: q̃uis forte

aliqua alia v̓tus creata ſimplr̄ potētior ſit. vnde nulla virtꝰ creata li.ar. cogere: nec imutare pōt: deꝰ aūt pōt qdē imutare: ſed nō cogere eo mō quo dr̄ nō poſſe facere vt duo ꝯdictoria ſint ſil̄. ¶ Ad 4m dōz. ꝙ q̄uis intellectꝰ ſit ſupior v̓tꝰ q̄ȝ volūtas rōne ordis. q2 pōr eſt: ꝛ a volūtate p̄ſupponitur: tñ volūtas ēt quodāmō ſupior eſt ſm ꝙ imperiū hȝ ſuper oēs aīe vires: ꝓpter hoc ꝙ eius obm̄ eſt finis. vñ cōuenietiſſime in ipſa ſummū libtatis iuenit̄. Liber. n. dr̄ q cā ſui eſt: vt in p̄mo meta. dr̄. ¶ Ad qntū dōz: ꝙ motꝰ celeſtis ſe hȝ ad li.ar. ſic iclinās ad aliqd agēdū: ſed inquātū ex impreſſione corpis celeſtis relinquit̄ aliq̄ diſpō in corpe ſm quā aīa efficit̄ ꝓna ad hāc actionē vel illā: ſic ex nāli cōplexione qdā ſunt magis ꝓni ad vnū viciū q̄ȝ alij: ꝛ hoc modo poſſunt aſtrologi p̄nūciare aliqd ex his que ex li.ar. dependent cōiecturalr̄: ꝛ nō p certitudinē ſcie: q2 v̓tutē coactam ſufficiēter ſup li.ar. nō hñt corpa celeſtia. Vñ ēt Ptolomeus dicit: ꝙ hō ſapiēs dñat̄ aſtris: q2 per ſapiaȝ ſuā pōt vitare ea ad que aſtra diſponunt. Auicēna tñ vr̄ velle: vt ſupra dictū eſt: ꝙ motꝰ volūtatis reducant̄: ſicut i regulās i aīas corpoꝝ celeſtiū: q2 ponit ꝙ aīe iferiores ſunt ex aīabꝰ ſuperioribꝰ. vñ nō eſt mirū ſi impſſionē hȝ aīa ſupior in aīaȝ iferiorem: ſed ſm fidē catholicā hoc ſtare non pōt que ponit aīas imediate a deo creari. vñ ipſe ſolus in volūtate opari pōt: ꝛ in ipſam imp̄mere: ꝛ ideo diuerſitates humane volūtatis in vniformitatē voluntatis diuine reducunt̄: ſicut in p̄mā regulā. ¶ Ad ſextū dōm. ꝙ incōtinēs dr̄ vinci a paſſionibꝰ nō q̄ſi cogētibꝰ: ſed vehemēter inclinātibꝰ ad aliqd agēdū. ¶ Ad 7m dōm. ꝙ vſus li.ar. nō ipedit̄ p ſe: ſed p accidēs. inquātū. ſ. ad vſum li.ar. reqrit̄ vſus rōnis: ꝛ ad vſuȝ rōnis requirit̄ vſus imaginatiue v̓tutis qui per leſionem organi impeditur.

¶ Utruȝ libeꝝ arbitriuȝ ſe extēdat ad oīa opa hūana. III.

[A]D tertiuȝ ſic ꝓcedit̄. vr̄ ꝙ li.ar. non ſe extēdat ad oīa opa humana. Li.n.ar. cogi nō pōt: vt dictū eſt: ſed quedā opa humana cogi pñt. Impedit̄.n. hō a motu p violentiā. ergo nō oīa opa humana ſūt li.ar. ¶ P̄. in p̄mo ethi. dr̄. ꝙ quedam opa humana ſunt fines: electio aūt nō eſt finis: vt in 3o ethi. dr̄. cū igr̄ eligere ſit actus liberi arbitrij: vr̄ ꝙ li.ar. nō ſit oīuȝ humanoꝝ actuuȝ. ¶ P̄. oēs actꝰ li.ar. ſunt in ptāte nr̄a: ſed qdaȝ actꝰ ſunt in nobis nō in ptāte nr̄a exiſtētes: ſicut actꝰ gnātiue: nutritiue: ꝛ augmētatiue: ergo nō oēs actꝰ nr̄i ſunt lib.ar. ¶ P̄. potētia determinata eſt ad determinatos actꝰ. ſi igit̄ li.ar. eſſet oīuȝ humanoꝝ actuū nō eſſet determinata: ſed vl̄is potētia: qd̄ ſupra falſum eſſe dictū eſt. ¶ P̄. illud qd̄ eſt p̄ter volūtatē eſt ēt p̄ter li.ar. cū li.ar. ſit facultas volūtatis ꝛ rōnis: vt ſupra dictum eſt. Sed vt Dyoniſius dicit 4o cao. de diui. no. maluȝ eſt p̄ter volūtatē. g̊ li.ar. boīuȝ ad mala opa nō ſe extēdit.

Sed contrariuȝ eſt qd̄ Damaſcenus dicit in 2o li. ꝙ hō libero ar. ingrit: eligit: impetū facit ad opus: ꝛ ſic de alijs. g̊ vr̄ ꝙ ad ipm ꝑtineāt oēs actꝰ humani. ¶ P̄. vt ſupra dictū eſt li.ar. eſt volūtas: ſed oēs actꝰ humani ſunt volūtarij. g̊ ſunt ēt li.ar.

Reſpondeo dōm. ꝙ actꝰ alicuius potētie vel hītꝰ pōt eſſe duplr̄. vel q2 elicit ipm: vel q2 impat eū. Ille aūt actꝰ ꝓprie a potētia elici dr̄: qui imediate ab ipſa potētia ꝓcedit: ſicut ab intellectu intelligere: ꝛ h̄ mō nō oēs actus humani ſunt li.ar. ſed ꝓprius actus eiꝰ eſt eligere: vt ſupra dictū eſt: ſed per imperiū volūtatis ꝛ lib. ar. mouent̄ ēt alie potētie in ſuos actꝰ: vñ v̓tꝰ appetitiua dr̄ mouēs: q2 impat motū: ꝛ v̓tꝰ motiua affixa muſculis ꝛ neruis: q2 exeqt̄: ꝛ p modū iſtū oēs actꝰ humani ſunt lib.arbi.

Ad primuȝ ergo dōm: ꝙ lib.ar. nō pōt cogi in ſuo actu ꝓprio q eſt eligere: ſed tñ pōt cogi in aliqbꝰ actibꝰ imperatis ab ipſo ꝓpter coactionē v̓tutū exequentiū. (quia ab ipſo impati: ſȝ non eliciti. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ illud qd̄ eſt finis reſpectu quorūdā pōt eſſe etiā ordinatū ad vlteriorē finē: niſi ſit vltimꝰ finis: nulla autēȝ opatio humana eſt finis vltimus: niſi per accidēs. inquantum. ſ. fini vltimo ꝯiūgit: ꝛ iō oīuȝ opationū humanaꝝ pōt eſſe electio: nō qdē inquātū eſt finis: ſed inquātū ſunt ad finem: q̄uis enim vincere ſit finis militaris potētie: ordinatur tñ ad vlteriorē finē. vñ ſub electiōe cadere pōt. ¶ Ad 3m dōz. ꝙ hō ex hoc dr̄ hō ꝙ rōnē hȝ: vñ illi tm̄ actꝰ dicunt̄ actꝰ humani qui ſunt viriū rōnaliū: vel p eſſentiā: vel p participationē: ſicut actus cōcupiſcibilis ꝛ iraſcibilis: v̓tutes aūt nutritiue ptis nullo mō rōnē pticipāt: vt in p̄mo ethi. dr̄. vñ eaꝝ actus opationes humane nō dicunt̄. ¶ Ad 4m dōm. ꝙ rō illa ſequeret̄ ſi oīa opa humana eſſent li.ar. q̄ſi elicita ab ipſo: qd̄ nō eſt veꝝ. vt dcm̄ eſt. vñ nō ſequit̄ ꝙ ſit vl̄is potētia. ¶ Ad qntuȝ dōm. ꝙ malum in eo ꝙ malum eſt p̄ter volūtatē eſt: ſȝ opatio humana iquātū apparet bona ſub volūtate cadere pōt: ꝛ ita pōt eſſe eius electio ꝛ libero arbitrio ſubiacere.

¶ Utrū libertas arbitrij augeat̄ vel minuat̄. IIII.

[A]D quartuȝ ſic ꝓcedit̄. vr̄ ꝙ libtas arbitrij nō augeat̄: neq̄ȝ minuat̄. Illud enim qd̄ pertinet ad rōnem potentie nō variat̄ p actꝰ vel hītus: cū p̄ora a poſterioribus nō varient̄: ſed eis ſubiaceāt: ſed libertas ꝑtinet ad rōnē potētie que libe. arbi. dr̄: ergo nō pōt p actꝰ vel hītus virtutis aut vicij augeri ꝛ minui. ¶ P̄. illud qd̄ ſequit̄ nām aliquā equalr̄ iuenit̄ in oībꝰ hñtibꝰ naturā illā: ſed li.ar. cōſequit̄ naturā intellectiuā: vt dcm̄ eſt. ergo i eis nō auget̄ nec minuit̄. ¶ P̄. li.ar. dr̄: ex eo ꝙ cogi non pōt: ſed negationes nō recipiūt magis ꝛ minus in diuerſis: nec in eodē ſm diuerſos ſtatus. ¶ P̄. illud qd̄ eſt fortius non vincit̄: nec in ſeruitutē deducit̄ ab eo qd̄ eſt debilius. ſed lib.arb. eſt fortius q̄ȝ ſint paſſiones peccati: q2 eis reſiſtere pōt ꝛ ſibi ſubiugare. g̊ videt̄ ꝙ non minuat̄ li.ar. p ſeruitutem peccati. ¶ P̄. in illud qd̄ quilibet per ſe pōt vnus nō eſt altero liberior: ſed in malū quilibet per ſe pōt: ꝛ in gr̄a ꝛ ſine gr̄a. ergo videt̄ ꝙ li.ar. alicuius nō ſit liberius ad malum q̄ȝ alterius: ꝛ ita videt̄ ꝙ li.ar. non augeat̄ vel minuat̄.

Sȝ contra eſt qd̄ dr̄ ad Ro. 7. Nō qd̄ volo bonuȝ h̄ ago. h̄ āt i pſona hoīs damnati dr̄ vt vna glo. exponit: cum ergo in ſtatu inocētie nihil ad bonuȝ impediret. videtur ꝙ lib.ar. augeatur ꝛ minuat̄. ¶ P̄. nō redimit̄ niſi qd̄ in ſeruitutē fuit. ſed per ſanguineȝ chriſti de peccato redēpti ſumus: vt prima Petri. i. dr̄. ergo per peccatū in ſeruitutē trahimur: ꝛ ita libertas minuit̄.

Reſpondeo dōm. ꝙ li.ar. dr̄. ex eo ꝙ cogi non pōt: coactio aūt vt p̄us dictū ē: eſt duplex. vna cōpellēs: ꝛ alia inducēs vel impellēs. h̄ aūt eſt naturale ꝛ eſſentiale li.ar. vt ſufficiēter nō cogat̄ coactione compellente: ꝛ h̄ ſeqtur ipſum in quolibet ſtatu. vnde non augetur talis libertas: nec diminuitur per ſe: ſed per accidēs tm̄. Omnis enim proprietas que cōſequitur naturam aliquam q̄ȝto natura illa nobilius inuenitur in aliquo: tanto etiā ꝓprietas illa pfectius participatur ab eo ſm quē modum hō dr̄ minus intelligēs q̄ȝ angelus: ꝛ ita etiā libertas a neceſſaria coactione nobilius iuenitur in deo q̄ȝ in angelo: ꝛ in vno angelo q̄ȝ in alio: ꝛ in angelo q̄ȝ in hoīe. Libertas aūt illa que eſt ab impellētibus ꝛ diſponētibꝰ in vnam partē auget̄ ꝛ minuitur: ꝛ acqrit̄ ꝛ amittit̄ ſm ꝙ illa diſponentia augent̄ ꝛ minuunt̄ ꝛ acqrunt̄ vel amittunt̄. vñ libertas talis p ſe ēt auget̄ ꝛ minuit̄ i hoīe ſm diuerſos ſtatꝰ.

Ad primum ergo dōm. ꝙ libertas a neceſſitate ē que ꝯſequit̄ nām potētie: ꝛ ideo per

actus ꝛ habitꝰ nō variat̄: ſed libertas a diſponentibꝰ ſeqt̄ habitū ꝛ actū: ꝛ ideo ſm diuerſitatē actuū ꝛ hītuū variat̄. ¶ Ad 2m dōm. ꝙ in qbꝰ iuenit̄ natura vna equalr̄ inuenit̄ ēt equalr̄ illud qd̄ ꝯſequit̄ nām illā: ſed natura itellectiua nō iuenit̄ equalr̄ in deo angelo ꝛ hoīe. vñ nec ēt libertas a coactione equalr̄ in oībus eſt. ¶ Ad 3m dōm. ꝙ q̄uis negatio p ſe nō recipiat magis ac minus: tñ p accñs itēdit̄ ꝛ remittit̄. ſ. p itēſionē ꝛ remiſſionē ſue cauſe: ſic dñr maiores tenebre q̄ȝto eſt maius obſtaculuȝ lucis: vñ ēt ſm ꝙ cauſa libertatis que eſt natura intellectiua iuenit̄ nobilior: ꝛ minus nobilis: ſm hoc etiā ipſa libtas intēdit̄ quodāmō ꝛ remittit̄. ¶ Ad 4m dōz. ꝙ li.ar. nunq̄ȝ ita vincit̄ aut ſeruituti ſubiugat̄ paſſionibꝰ peccati: vt ad peccandū cōpellat̄: q2 iam ſibi in pctm̄ nō iputaret̄: ſed dr̄ eſſe ſubm̄ pctō inq̄ȝtū ex pctō icliat̄ ad peccādū: ſic a diſponēte: nō ſic a ꝯpellēte. ¶ Ad 5m dōm. ꝙ q̄uis qlȝ p ſe poſſit in malū: nō tñ pōt qlȝ eodē mō malū facere: ſic ille q hȝ hītū malicie. vnicuiq̄ȝ. n. hñti hītū eſt delectabilis opatio que eſt ſm habitū illuȝ: ꝛ ideo illi qui hñt hītꝰ corruptos opa abhoīabilia delectabiliter: ꝛ ſine abhoīatiōe exercēt: ꝛ iō libe illud facere dicūt̄ inq̄ȝtū p hītū corruptū rep̄mit̄ ꝯdictio rōnis rōne obtenebrata: qd̄ nō pōt eſſe in illis qui talibꝰ hītibꝰ carēt: ꝛ iō dicit phs in 5o ethicoꝝ: ꝙ iuſtus nō pōt ſtatim facere opera iniuſticie: ſicut iniuſtus facit.

¶ Utrum libeꝝ arbitriū diſtinguat̄ triplr̄. V.

[A]D quintum ſic ꝓcedit̄. vr̄ ꝙ icōuenienter diſtinguat̄ li.ar. triplr̄: ſm eniȝ diuerſos ſtatꝰ libtas ar. variat̄. ſtatꝰ aūt hoīs q̄tuor in lr̄a aſſignant̄. g̊ ēt q̄tuor libtates ar. diſtingui debēt. ¶ P̄. plus differt pctm̄ a iuſticia q̄ȝ peccatū a miſeria: cū p̄ma ſe hēant vt oppoſita. ſcd̄a vt cā ꝛ effectꝰ. ſi g̊ aſſignat̄: alia libtas a pctō ꝛ a miſeria: multo fortiꝰ dȝ diſtingui etiā alia libtas a pctō: ꝛ a iuſtitia. ¶ P̄. Anſel. dicit: ꝙ poſſe peccare: neq̄ȝ ē libertas: neq̄ȝ pars libtatis. ſed libertas a iuſtitia eſt ſȝ h̄ qd̄ ē poſſe peccare. g̊ vr̄ ꝙ icōuenienter libertatē taleȝ aſſignet. ¶ P̄. ſic differt peccatū: ꝛ iuſtitia: ſic differt gloria ꝛ miſeria. ſi g̊ ꝯtra libertatē a pctō ponit libertatē a iuſticia. vr̄ ꝙ etiaȝ ꝯ libtatē a miſeria deberet ponere libertatē a gl̄ia. ¶ P̄. neceſſitas quedā miſeria eſt: ſed pars non dȝ diuidi ꝯ totū. g̊ icōuenienter libertatē a neceſſitate diuidit ꝯ libertatē a miſeria. ¶ P̄. Ber. diſtinguit triplicē libertatē. ſ. libertatem ar. libertatē ꝯſilij ꝛ cōplaciti: cū igit̄ hoꝝ magr̄ mētionem nō faciat. vr̄ iſufficiēs in libertatis diſtinctiōe.

Reſpondeo dōm. ꝙ libertas in ſui rōne negatiōeȝ coactionis includit: oīs aūt p̄uatio diſtinguit̄ ſm ea que p̄uant̄. vñ ſm ea que cogere pñt vl̄ ipedire: oȝ libertatis diſtinctionē ſumi. vt aūt p̄us dictū ē: duplex eſt coactio. quedā pfecta: que qdē ſimplr̄ coactio dici pōt: ꝛ quedā: que eſt impfecta: que potius ipulſio q̄ȝ coactio dr̄. Si g̊ ꝯſideret̄ libertas ſm ꝙ remouet̄ pfecta coactio: ſic erit libertas a coactione ꝛ neceſſitate: que qdem p ſe et ſemp li.ar. ſequit̄. vñ in lr̄a dr̄. ꝙ in oībus inuenit̄ ſine qua pctm̄ iputari nō poſſet. Si aūt dicat̄ libertas p remotionē ipellētis ſeu ipediētis: h̄ eſt duplr̄: q2 hoc qd̄ ipellit li.arbi. aut ipedit vel facit h̄ p ſe: ſic hītꝰ ꝛ diſpōnes: que fiūt in ipſa aīa: ꝛ ſic eſt libertas a pctō. vel p accñs: ſic ipotētie vel penalitates que ſunt ex pte corporis vſum li.ar. ipediētes: et ſic eſt libertas a miſeria.

Ad primum g̊ dōm. ꝙ libertates nō diſtinguunt̄ ſm diuerſos ſtatꝰ hoīs: cū vna libtas in diuerſis ſtatibꝰ ꝑticipet̄. libtas. n. a neceſſitate oībꝰ ſtatibus cōis eſt. Libertas aūt a pctō eſt tribꝰ ſtatibꝰ cōis. ſ. p̄io ſtatui inocētie. ꝛ tertio q eſt poſt reparationē gr̄e. ꝛ 4o q eſt in gl̄ia: tñ ſm magis ꝛ minus: ſic in lr̄a deſignat̄: libtas aūt a miſeria duobꝰ ſtatibꝰ cōis eſt. ſ. ſtatui inocētie: ꝛ ſtatui glorie. ¶ Ad 2m dōm. ꝙ li.ar. q̄uis poſſit in bonuȝ ꝛ in malū: tñ p ſe in bonū ordinatuȝ eſt. ꝛ iō illud qd̄ ipedit ipm a bono ſimplr̄ ipeditiuū ipſius eſt: ꝛ corruptiuū: ꝛ ꝓpter hoc libertas ab eo qd̄ ipedit̄ a bono ſimplr̄ libtas dr̄: que eſt libtas a pctō. qd̄ aūt ipedit illud a malo qd̄ corruptio eiꝰ ē: nō eſt impeditiuū eiꝰ: niſi ſm qd: ſicut ꝛ cū corrūpit̄ ignorātia in hoīe dr̄ corruptio ſm qd. h̄ aūt qd̄ a pctō ipedit eſt iuſticie rectitudo in rōne exñs: ꝛ ideo eſt ꝙ libertas a iuſticia nō eſt libertas ſimplr̄: ſed ſm qd. Et ideo iter p̄ncipales ptes libertatis aſſignari nō dȝ: ſed tñ reducit̄ ad illā libertateȝ que eſt a pctō ꝓpter ſilitudinē in mō: ſicut eni peccatū p ſe ipedit a bono p modū hītus vel diſpōnis: ita ēt iuſticia ipedit a malo. ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ nō eſt libtas ſimplr̄ vt dictū eſt libertas a iuſtitia: ſed ſm qd: ꝛ ꝓpter hoc ēt non cōputat̄ iter ptes p̄ncipales: ſed quaſi p ꝯñs reducit̄ ad alteram libtatū. vt dcm̄ eſt. ¶ Ad quartū dōz. ꝙ de rōne beatitudis vel glorie eſt vt aliqs oīa hēat que vult: ꝛ nihil mali velit. vt dicit Aug. ꝛ ideo gl̄ia in nullo ipedit vſum li.ar. ꝛ ꝓpter hoc nō aſſignat̄ aliqua libertas a gl̄ia: nulla eni voluntas miſeriā querit ꝛ gloriā fugit: cū oēs naturalr̄ beati eſſe velint. ¶ Ad qntū dōm. ꝙ coactionē illā que p libertatem neceſſitatis excludit̄ miſeria nō icludit: eo ꝙ nunq̄ȝ ad tantā miſeriā deuenit̄. vt li.ar. cogi poſſit. ꝛ iō nō eſt incōueniēs: ſi libertas a neceſſitate ꝯ libertatē a miſeria diſtinguat̄. ¶ Ad ſextū dōm. ꝙ magr̄: vt ex dictis pȝ: diſtinguit li.arbi. ſm ea a qbus eſt libertas: ꝛ hec eſt per ſe diuiſio eius. vt dictū eſt. Bernardus aūt diſtinguit libertateȝ ſm terminū ad quem: ꝛ h̄ eſt illud qd̄ ſub electione cadit: cum igit̄ nihil cadat ſub electione: niſi ſm ꝙ hȝ aliquā rōnem boni ſm diuerſos gradus bonitatis in humanis actibus diuerſas libertates diſtiguit: eſt eni aliqd in humanis actibꝰ: q eſt licitū: q2 nulla lege ꝓhibet̄: ꝛ reſpectu hꝰ dicit libertatē arbitrij: q2 in iudicio nr̄o ꝯſiſtit vtꝝ hoc ſeq̄mur vel non. vlterius eſt aliqd qd̄ nō tm̄ eſt licitū: ſed etiā vtile eſt: q2 oīa licēt: ſed nō oīa expediūt: vt apl's ait: ꝛ ſm hoc aſſignat libertatē ꝯſilij: q2 ꝯſiliuȝ eſt de meliori bono: qd̄ eſt expediēs ad ſalutē: eſt etiā aliqd qd̄ delectat: ꝛ reſpectu hꝰ aſſignat libertateȝ cōplaciti. vñ dicit ꝙ libertas ar. diſcernere hȝ qd liceat: libertas aūt ꝯſilij ꝓbare qd expediat: libertas aūt cōplaciti experiri qd libeat.

¶ Expoſitio textus.

[Q]Uod philoſophi diffinientes dixerūt ꝛc̄.) Sciendū ꝙ illa nō eſt vera diffinitio: ſed quedaȝ notificatio. vñ large diffōnē ſumit: differt aūt a p̄dicta ſupius aſſignata: q2 illa data eſt ſȝ h̄ ad qd̄ eſt li.ar. q2. ſ. in bonum ꝛ malū: h̄ aūt dat̄ ſm libtatis cām (vñ cū dr̄ libeꝝ de voluntate ꝛc̄.) h̄ ꝓpoſitio de. libtatis cām notat: q2 volūtas: vt p̄us dictū eſt: totius libertatis finis ē. (Et q2 ſȝ p̄dictā aſſignationē ꝛc̄.) nō ſm illā phoꝝ quā ponūt ſm ſuā expōneȝ: quā addidit dicēs: ꝙ libera eſt ad vtrūlibet ꝛc̄. Et ſm illā quā ſupra ex v̓bis Auguſt. accepit. (Nō pōt nō peccare añ reparationē ꝛc̄.) Intelligēdū eſt q̄ȝtū ad p̄ſens ꝑtiet: q2 de hoc ifra queret̄. nō peccare. i. nō in peccato eſſe: ſicut etiā videre duplr̄ ſumit̄ p hēre viſuȝ: ꝛ pro vti viſu. (Corrupta eſt g̊ ꝛc̄.) Corruptā dicit ꝓpter libertateȝ a neceſſitate que nālis eſt: ſicut etiā alia bona naturalia per peccatū corrūpunt̄: lȝ ſemp maneāt: p̄ditaȝ v̓o oſtēdit ꝓpter libertatē a peccato: quē qdē ex toto adueniēte peccato tollit̄: ſic ꝛ alia innocētie ꝛ gr̄e bona. (h̄ q̄ri pōt. Et vtrū libertas ꝛc̄.) Sciēdū eſt ꝙ ſi libertas dicat facultatem ipſius potentie: ſic eadē eſt libertas arbitrij: ꝛ a peccato ꝛ a iuſticia: que quidem per illa: ſicut per quoſdā habitus diſponit̄: ſi aūt dicat facultatē hītꝰ: tūc alia libertas

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

eſt a peccato ⁊ a iuſticia: ⁊ vtraqꝫ ſupaddit libertati arbitrij: ſicut hitꝰ potētie. vn̄ ſm aliqd vtraqꝫ opinio ver̄ dicit (Liberꝰ eſt ad malū): vr̄ hoc eſſe falſuꝫ: qꝛ vt dcm̄ eſt: ad malū nō eſt libertas: niſi ſm qd: ⁊ qđ eſt ſimplr̄ eſt magis: eo qđ eſt ſm qd. Et dōm ꝙ hec cōparatio non attēdit ſm ꝓprietatē libertatis: qꝛ libertas ad bonū magis eſt libertas q̄ʒ libertas ad malū: ſed attendit ſcđꝫ ſufficiētiā liber. ar. qđ quidem per ſe in quodlibet malum poteſt: non autē in quodlibet bonum.

¶ De gr̄a operāte ⁊ cooperāte. Di. XXVI.

HEc eſt gr̄a operans ⁊ cooperans. Operans enim gr̄a preparat hoīs volūtatē vt velit bonum. Gr̄a cooperās adiuuat ne fruſtra velit. Vn̄ Aug. in li. de gr̄a ⁊ li. ar. Cooperādo deus ꝑficit in nobis: qđ operādo incipit. Quia ipſe vt velimus operat̄ icipiēs: qđ volētibus cooperat̄ ꝑficiēs. vt ergo velimꝰ operat̄. Cum autem volumus: ⁊ ſic volumus vt ꝑficiamus: nobis coopat̄. Tamē ſine illo vel operāte vt velimus: vel cooperante cum volumus bona pietatis opera nihil valemus. Ecce his verbis ſatis aperitur que ſit operans gratia ⁊ que cooperans. Operans enim eſt que preuenit voluntatem bonam. Ea enim liberatur ⁊ preparat̄ hominis volūtas: vt ſit bona bonūqꝫ efficaciter velit. Cooperās ṽo gr̄a voluntatem iaꝫ bonā ſequit̄ adiuuādo. Unde Aug. cōtra Julianū hereticū: qui bonam volūtatem ex libero ar. tantū eſſe dicebat: atqꝫ hoīeꝫ ꝑ liberuꝫ arbitriū poſſe bonum velle ⁊ opari ſine gr̄a aſſerebat: ait. Aptā de cōmēdatōe gr̄e apl's ꝓtulit ſciaꝫ cū ait. Non eſt volētis neqꝫ currētis: ſed miſerētis dei. hoc ſi attēderes Juliane non extēderes cōtra gratiam merita volūtatis humane. Non enim ideo miſeret̄ deus alicuiꝰ: qꝛ voluit ⁊ cucurrit: ſed ideo voluit ⁊ cucurrit: qꝛ miſertus eſt deus. Preparat̄ eni hoīs volūtas a deo ⁊ a dn̄o greſſus hoīs dirigunt̄. Ideoqꝫ cōgrue ait. Nō eſt volentis: neqꝫ cur. ſed mi. dei. Non qꝛ hoc ſine noſtra volūtate agat̄. ſed qꝛ volūtas noſtra nil boni agit: niſi diuinitꝰ adiuuet̄. Unde alibi Apl's ait. Nō aūt ego: ſed gr̄a dei mecum. Nō ideo hoc dicit: qꝛ nihil boni agebat: ſed qa nihil boni ageret: ſi illa non adiuuaret. His teſtimonijs aperte inſinuat̄: qꝛ volūtas hoīs gr̄a dei preuenit̄ atqꝫ ꝑparat̄ vt fiat bona: nō vt fiat voluntas. Quia ⁊ an̄ gr̄am volūtas erat: ſed non erat bona ⁊ recta volūtas. Voluntatem ipſam Aug. in lib. de duabꝰ aiabꝰ ita diffinit. Volūtas eſt animi motꝰ cogēte nullo ad aliqd nō admittendum vel adipiſcendum. Hec aūt vt non admittat malū vel adipiſcat̄ bonum: ꝑuenit̄ ⁊ preparat̄ dei gr̄a. Unde apl's: gr̄am ꝑuenientem ⁊ ſubſequentē cōmēdans. i. operantē ⁊ cooperātem: vigilanter dixit. Nō eſt vo. neqꝫ cur. ſꝫ mi. dei. ⁊ non ecōuerſo. Non eſt miſerētis dei: ſed volentis ⁊ currentis. Nam ſi vt quibuſdā placuit: qđ dcm̄ eſt ita accipiat̄. Non eſt vo. n. cur. ſed mi. dei. tanqꝫ diceret̄. Nō ſufficit ſola volūtas hoīs: ſi non ſit etiam miſericordia dei: econtra dī. Non ſufficit etiam miſericordia dei ſi nō ſit volūtas hoīs. At per hoc ſi recte dictū eſt illud: qꝛ id voluntas hominis ſola non implet: cur non etiam ecōtrario recte dicit̄: non miſerētis eſt dei: ſed volētis eſt hoīs: cuꝫ id miſericordia dei ſola non impleat̄. Homo enim credere vel ſperare non poterit: niſi velit nec peruenire ad palmam: niſi volūtate currat. Reſtat ergo vt ideo ita recte dictū intelligatur: vt totū det̄ deo qui hoīs voluntatē bonam ꝑuenit ⁊ preparat adiuuādā: ⁊ adiuuat ꝑparatā. Nolentē ꝑuenit vt velit: volentē ſubſequit̄ ne fruſtra velit. Ecce his verbis ⁊ alijs ꝑmiſſis euidenter traditur ꝙ volūtas hoīs preparatur ⁊ ꝑuenitur gr̄a dei vt bonū velit: ⁊ adiuuatur ne fruſtra velit.

¶ Qꝛ bona volūtas comitatur gratiam.

ITaqꝫ bona volūtas comitatur gratiaꝫ non gratia voluntatē. Unde auguſ. ad Bonifaciū papā ſcribēs ꝯtra pelagianos inquit. Cum fides impetrat iuſtificationem: ſicut vnicuiqꝫ deus partitus eſt mēſuram fidei: non gratiaꝫ dei aliqd meriti precedit humani: ſꝫ ipſa meretur augeri vt aucta mereatur ꝑfici volūtate comitāte: nō ducēte: pediſſequa nō ꝑuia. Ecce hic expꝛ̄ſſe habes ꝙ gr̄a preuenit bone volūtatis meritū: ⁊ ipſa volūtas bona pediſſequa eſt gratie non preuia.

¶ Que ſit gratia voluntatē preueniens. ſ. fides cum dilectione.

ET ſi diligenter intendas: nihilominus tibi monſtrat̄ que ſit ipſa gratia voluntatem preueniēs ⁊ preparās. ſ. fides cū dilectione. Ideoqꝫ Aug. in eodem tractans quomodo iuſtificati ſumus ex fide: ⁊ tn̄ gratis: vtrūqꝫ enim dicit apl's qui dicit iuſtificati ex fide. Alibi ait. Juſtificati gratis per gratiaꝫ. Hoc enim ideo dixit: ne fides ipſa ſupba ſit: ne dicat ſibi. Si ex fide iuſtificati: quomodo gratis? Qđ enim fides meruit cur non potius redditur q̄ʒ donatur? Non dicat iſta homo fidelis quia cum dixerit habeo fidem vt merear iuſtificationem: reſpondetur ei. Quid habes qđ non accepiſti? Fides enim qua iuſtificatus es: gratis tibi tradita eſt. Hic apte oſtēditur ꝙ fides ē cauſa iuſtificationis: ⁊ ipſa eſt gratia ⁊ bn̄ficiū

quo hominis preuenit̄ voluntas ⁊ preparatur. Unde Aug. in primo lib. retractationū. Volūtas eſt qua ⁊ peccat̄ ⁊ recte viuit̄. Volūtas vero ipſa niſi dei gratia liberet̄ a ſeruitute qua peccati ſerua facta eſt: ⁊ vt ſuperet vicia adiuuet̄: recte pieqꝫ viui a mortalibus non pōt: ⁊ hoc beneficium quo liberat̄: niſi eam preueniret: iam meritis daret̄: ⁊ non eſſet gr̄a: que vtiqꝫ gratis dat̄. Preuenit̄ ergo bona hoīs volūtas illo gr̄e beneficio quo liberat̄ ⁊ preparat̄: ⁊ illud beneficiū recte fides xp̄i itelligit̄. Sicut augꝰ. i ench. oſtendit dicēs: ipſum li. ar. liberādū eſt poſt illā ruinam a ſeruitute peccati: nec oīno per ſeipſuꝫ ſed per ſolam dei gr̄aꝫ: que in fide xp̄i poſita eſt liberat̄ vt voluntas ipſa preparet̄. Ecce aperte dicit gr̄am per quā liberat̄ arbitrium: ⁊ ꝑparat̄ volūtas poſitā eſſe in fide xp̄i. Fides eni xp̄i vt in eodē ait: ipetrat quod lex imperat.

¶ Qꝛ voluntas bona que preuenit̄ gr̄a: quedam dei dona preuenit.

IPſa tamē eadē voluntas quedaꝫ gr̄e dona preuenit. Unde Auguſt. i ench. Precedit bona voluntas hoīs multa dei dona: ſed non oīa. Que aūt nō precedit: ipſa in eis eſt: ⁊ ipſa iuuat. Naꝫ vtrūqꝫ legitur in ſanctis eloquijs ⁊ ꝑueniet me: ⁊ miſericordia eius ſubſequet̄ me. Nolentē qppe ꝑuenit vt velit: volentē ſubſeqtur: ne fruſtra velit. Cur. n. admonemur orare pro inimicis noſtris nolentibꝰ pie viuere: niſi vt deus in eis operet̄ ⁊ velle. Itēqꝫ cur admonemur petere vt accipiamus: niſi vt ab illo fiat qđ volumus: a quo fcm̄ eſt vt velimus? Inde apl's ait. Non eſt volētis: neqꝫ cur. ſed mi. dei. Ex his apparet ꝙ bona hominis volūtas quedā dei dona ꝑuenit: qꝛ eā comitat̄ gr̄a adiuuās: ⁊ qbuſdā ꝑuenitur: qꝛ eam ꝑuenit gr̄a operās. ſ. fides cum charitate.

¶ Que predictis videntur cōtraria. ſ. ꝙ videtur dici fidem eſſe ex voluntate.

NOn eſt tn̄ ignorādū qđ alibi Augꝰ. ſignificare videt̄: ꝙ ex voluntate ſit fides: de illo ṽbo apl'i. ſ. corde credit̄ ad iuſticiaꝫ. Ita ſup Joānē tractans. Ideo nō ſimplr̄ apl's ait creditur: ſed corde creditur: qꝛ cetera pōt hō nolēs: credere aūt nō niſi volēs. Intrare eccleſiam: ⁊ accedere ad altare pōt nolens: ſed non credere. Itē ſup Geneſim vbi laban ⁊ batuel dixerūt: Vocemus puellā ⁊ queramus eius voluntatē. dic̄ expoſitor. Quia fides eſt volūtatis: nō neceſſitatis. Ad qđ rn̄dētes dicimus non hec ita accipiēda fore: vt ex voluntate hoīs fides itelligatur ꝑuenire: cum ipſa ſit proprie dei donum: vt ait apl's: ⁊ ex ea bona hoīs merita icipiāt. ꝑ hāc eni vt ait augu. ſuper pſalmuꝫ. lxvi. Juſtificatur ipius. i. de ipio pius fit: vt deīde ipſa fides icipiat per dilectionē operari: vnde oīa bona merita icipiūt. Sed potius hec ideo dicta ſunt: qꝛ non eſt fides: niſi in eo q vult credere: cuius bonam voluntatē fides preuenit: non tēpore: ſed cauſa ⁊ natura. Vn̄ aug. ſupra congruēter dixit: qꝛ bona volūtas i eis donis eſt: que nō precedit: ⁊ ipſa iuuat: qꝛ ea iuuat qbus preuenitur: dum eis cōſentit ad effectum boni: ⁊ i eis eſt: qꝛ tp̄e ab eis nō preceditur.

¶ Quedā adhuc addit que grauiorē faciūt queſtionem. ſ. ꝙ cogitatio boni precedit fidē.

CEterū hanc queſtionē magis acuūt: ⁊ vrgente ṽba aug. qbus in lib. de predeſtinatione ſanctoꝝ vtitur: ꝑtractans illud verbū apl'i. Non ꝙ ſufficiētes ſimꝰ cogitare aliqd a nobis quaſi ex nobis. Attēdāt ingt hic ⁊ verba iſta ꝑpendant: q putant ex nobis eſſe fidei iceptuꝫ: ⁊ ex deo eſſe fidei ſupplementum. Cōmendās eni iſtam gr̄aꝫ que nō datur ſm aliqua merita: ſed efficit oīa bona merita: ingt. non ꝙ ſufficiētes ſimus cogitare aliqđ boni. ſ. ex nobis. Quis autem non videat prius eſſe cogitare q̄ʒ credere? Nullus quippe credit aliqd niſi prius cogitauerit eſſe credendum. Si ergo cogitare bonū non eſt ex nobis: vt hic apoſtolus tradit: nec credere: q̄ʒq̄ʒ ⁊ ipſum credere nihil eſt aliud q̄ʒ cuꝫ aſſenſione mētis cogitare. Hic videtur iſinuare ꝙ cogitatio bona ꝑcedat fidem: ⁊ ita bona volūtas preueniat fidē: nō preueniatur: quod predictis aduerſari videtur. Ad hoc auteꝫ dicimus ꝙ aliquādo cogitatio bona ſiue voluntas preuenit fidē: ſed nō eſt illa bona volūtas vel cogitatio qua recte viuit̄. Illa eniꝫ ſine fide ⁊ charitate nō eſt. Nam vt ait aug. ad Anaſtaſiū. Sine ſpū nō eſt volūtas hoīs libera cum cupiditatibꝰ vicatur: nō eſt libera ad bonū niſi liberata fuerit: nō aūt liberatur: niſi per ſpm̄ charitas diffundatur in cordibꝰ. Nō eſt liba volūtas: niſi eā liberet gr̄a ꝑ legē fidei. i. nō eſt liba ſine fide operāte per dilectioneꝫ: ⁊ illā ſufficiēter habere bonuꝫ eſt. Non eſt. n. fructꝰ bonꝰ qui de radice charitatis n̄ ſurgit. Si ṽo adſit fides operās per dilectioneꝫ: fit delectatio boni.

¶ De illa cogitatione boni que precedit fidē plene diſſeritur.

ILla autem cogitatio ſiue voluntas q̄ fidem charitateꝫ: aliaſqꝫ iuſtificationes precedit: non ſufficit ad ſalutem: nec ea recte viuit̄: ⁊ hac volūtate ꝯcu-

piſcitur illa bona volũtas que eſt magnũ bonũ iſta vo non. Alia ergo eſt illa volũtas ſiue cogitatio: alia iſta. Et ſicut illa iſtam precedit: ita illam preuenit ĩtellectus. Unde aug. iſtaʒ diſtinguens ſup illũ locũ pſalmi. Cocupiuit aĩa. m. d. iuſ. tuas. cõcupiuit deſiderare ĩnqt. non deſideraui: videmus eniʒ rõne nõnunq̃ꝫ q̃ꝫ vtiles ſunt iuſtificationes dei: ſed infirmitate prepediti aliquãdo non deſideramus. Preuolat ergo ĩtellectus: ſequit̃ tardus aut nullus affect⁹: ſcim⁹ bonuʒ: nec delectat agere: ⁊ cupimus vt delectet. Sic iſte oliʒ deſiderare ꝯcupiſcebat: que bona eſſe cernebat: cupiẽs eoꝝ hr̃e dlectationẽ: quorum potuit videre rõnẽ. Oſtendit vtiqꝫ qb⁹ q̃ſi gradibus ad eas pueniatur. prius enim eſt vt videatur q̃ꝫ ſint vtiles ⁊ honeſte. deinde vt earuʒ deſideriũ concupiſcatur. poſtremo vt pficiente gr̃a delectet eaꝝ opatio: quaꝝ ſola rõ dlectabat. Attẽde hũc ordinẽ gr̃aꝝ quem hic diſtincte aſſignat aug. qualr̃. ſ. ĩtellectus bonoꝝ precedit cõcupiſcentiã cordiſ: ⁊ ipſa ꝯcupiſcentia delectationem que fit per fidẽ ⁊ charitateʒ. qua habita vere bona eſt volũtas qua recte viuitur: ipſaqꝫ fidei comes ⁊ non preuia. Qui vba aug. p̃miſſa ſm hãc diſtinctionẽ cõſiderat: nullam illi repugnantiã fore animaduertit: non ignorãs etiã ante gr̃am preueniẽtẽ ⁊ operantẽ: qua volũtas bona preparatur ĩ hoie: precedere quedã bona ex dei gr̃a ⁊ li. ar. quedaʒ ẽt ex ſolo lib. ar. qb⁹ tñ vitaʒ nõ meretur: nec gr̃aʒ qua iuſtificatur. Illius eni gr̃e precipiẽde que volũtatẽ hoĩs ſanat: vt ſanata legẽ ĩpleat: nulla merita p̃cedũt. Ipſa eſt eniʒ qua iuſtificatur impius. i. fit iuſtus qui prius erat impius: meritis aũt impij non gr̃a: ſʒ pena debetur: nec iſta eſſet gr̃a. ſi nõ daret̃ gratuita: dat̃ ãt gratuita: qꝛ nihil boni añ feceram⁹ vñ h̃ mereremur. Nõ negam⁹ tñ multa añ hãc gr̃aʒ: ⁊ p̃ter hãc gr̃aʒ ab hoie fieri bona p li. ar. vt tradit aug. in reſponſionibus cõtra Pelagianos: vbi dicit homines per li. ar. agros colere: domos edificare: ⁊ alia plura bona facere ſine tia cooperante.

¶ Utrum vna eademqꝫ ſit gratia q̃ꝫ dicitur gra operans ⁊ cooperans.

Hic cõſiderandũ eſt cuʒ predictũ ſit per gratiam operantẽ ⁊ preueniẽtẽ voluntatem hoĩs liberari ac preparari vt bonum velit: ⁊ per gr̃aʒ cooperantem ⁊ ſubſequentẽ adiuuari ne fruſtra velit: vtrũ vna ⁊ eadem ſit gratia. i. vnum munus gratis datũ qd̃ operetur ⁊ cooperetur: an diuerſa: alterum operans: ⁊ alterũ cooperans. Quibuſdam nõ

irrationabilr̃ videtur ꝙ vna ⁊ eadem ſit gratia idem donum eadẽ virtus: que operatur ⁊ cooperatur: ſʒ ꝓpter diuerſos effectus dicitur operans ⁊ cooperãs. Operans eniʒ dicitur ĩquantum liberat ⁊ preparat voluntatẽ hoĩs vt bonum velit. Cooperans ĩquantũ eandẽ adiuuat ne fruſtra velit. ſ. vt opus faciat bonũ: ipſa eniʒ gr̃a non eſt ocioſa: ſed meretur augeri vt aucta mereatur ⁊ perfici.

¶ Diuiſio textus.

Oſtenſo quam ſcientiam ⁊ quam potentiam homo in primo ſtatu habuit. Hic oſtendit quam gratiaʒ accepit. Et diuiditur in partes duas. In prima determinat de gratia in ſe. In ſecũda determinat de ea ĩ comparatione ad ſtatum primi hominis. 29. diſtin. (Poſt h̃ conſiderandum eſt ⁊c̃.) Prima diuiditur in duas. In p̃ma determinat de gratia ſm veritatem. In ſecunda remouet quoſdam errores circa gratiam. 24. di. (Hic vero inconcuſſe ⁊ incunctanter ⁊c̃.) Prima diuiditur in duas. In p̃ma determinat gratie poteſtatem diſtinguens eam per comparationẽ ad lib. arbi. In ſecũda ĩnqrit gen⁹ gratie: ⁊ quomodo gratia merẽri dicat̃. 27. di. ibi. (Si vero queritur quomodo ipſa gratia preueniens ⁊c̃.) Prima diuidit̃ in duas. In p̃ma diuidit gratiã in operantẽ ⁊ cooperãtem q̃ quidẽ diuiſio ſumit̃ ſm effectum quem gratia lib. arbi. habet. Secundo inquirit de partibus diuiſionis vtrum diuidant gratiaʒ per eſſentiã vel ſm rationẽ tm̃. ibi (Hic conſiderãdum eſt cum predictuʒ ſit ⁊c̃.) In p̃ma ponit gratie diſtinctionem. In ſecũda remouet quaſdam dubitationes. ibi (Non eſt tamẽ ignorandum ⁊c̃.) Prima diuiditur in duas. In p̃ma diſtinguit gratiam in operantem ⁊ cooperantem. In ſecũda oſtendit ordinem gratie ad bonam voluntatẽ. ibi. (Ideoqꝫ bona volũtas ⁊c̃.) Circa primum duo facit. Primo diuidit gratiã in operanteʒ ⁊ cooperantem. Secũdo exponit diuiſionis mẽbra. ibi. (Operans enim eſt que preuenit ⁊c̃.) (Ita bona voluntas ⁊c̃.) Et h̃ oſtẽdit ordinẽ gr̃e ad bonam voluntatẽ. Et circa hoc duo facit. Primo oſtẽdit ꝙ quedã gr̃a que operãs vel p̃ueniens dr̃ bonã volũtatẽ p̃cedit. Scd̃o ꝙ quedam gr̃a que ſubſequẽs vel cooperãs dr̃ a bona volũtate p̃uenitur. ibi. (Ipſa eadeʒ tñ ⁊c̃.) Circa p̃mũ duo facit. Primo oſtendit ꝙ gr̃a bonã volũtatẽ p̃cedit. Scd̃o oſtẽdit que ſit ipſa gr̃a ibi (Sed diligẽter ĩtẽdas ⁊c̃.) (Nõ eſt tñ ignorãdũ ⁊c̃.) Hic ſoluit que p̃dictis ꝯdicere vident̃. Et diuidit̃ in duas ptes ſm ꝙ duas auctes ĩducit que vident̃ p̃dictis aduerſari. Scd̃a ĩcipit. ibi. (Ceterũ qõnẽ hãc ⁊c̃.) Et vtraqꝫ diuidit̃ in obiectionẽ ⁊ reſponſionem. ¶ Qõ. I.

Hic querunt̃ ſex. Primo vtrum gr̃a ponat gd creatũ in aĩa. Secundo ſi ponit vtrum ſit ſubſtãtia vel accidens. Tertio ſi eſt accñs in quo ſit ſicut in ſubõ: vtrũ in eſſentia aĩe vel in potẽtia. Quarto vtruʒ gr̃a ſit virtus. Quinto de diuiſiõne gr̃e in operantẽ ⁊ cooperãtem vel p̃ueniẽtẽ ⁊ ſubſequẽtem. Sexto vtruʒ gratia diuidatur per eſſentiam in diuerſis virtutibus ⁊ donis: ⁊ huiuſmodi.

¶ Utrum gr̃a ſit aliqd creatũ in aĩa. I.

Ad primum ſic p̃cedit̃. Ur̃ ꝙ gr̃a nihil creatum in aĩa ponat. Gr̃a acceptionẽ quãdã ponit ĩ eo q hr̃e gr̃am dr̃: vt. ſ. ſit acceptus ei cuius gratiaʒ hʒ: ſed ex hoc ꝙ aliquis dr̃ accept⁹ alicui nihil ponit̃ in acceptato.

ſed in acceptione. g̊ ex hoc ꝙ hõ gr̃am dei hr̃e dr̃ nihil in eo ponit̃. ¶ P̃. vt dr̃ Sap. ii. Deus diligit oĩa q̃ ſunt: ſʒ gr̃a nõ aliud q̃ꝫ acceptionẽ dilectionis ſignificat. ſi g̊ in hoie aliqd ponit̃ ſupra ſua nãlia p hoc ꝙ gr̃am hr̃e dr̃: videt̃ ꝙ in oĩb⁹ creaturis aliquid ſupra ſua nãlia ponenduʒ ſit: per hoc ꝙ a deo diligi dñr. ¶ P̃. q̃ꝫto nã pfectior eſt tanto expeditius ſuũ finẽ cõſeq põt: ſʒ nã humana ĩter alias creaturas ad minus inferiores pfectior eſt. ſi igit̃ alie creature ſola dei ꝓuidentia ſine aliquo ſupaddito ſuis nãlibus finẽ ꝓpriũ cõſeq poſſunt: videt̃ ꝙ multo fortius hec rõnalis creatura cõſeq poſſit. g̊ nullo ſuperaddito nãlib⁹ ĩdiget qd̃ gratia dici poſſit. ¶ P̃. eius eſt recreare cuius eſt creare: ſed ipſe deus ſolus ſine medio aĩam creauit. g̊ eius ſolius eſt recreare: ſi igitur gr̃a recreare dr̃: videt̃ ꝙ gr̃a nihil creatũ dicat. ¶ P̃. ſicut aĩa eſt vita corporis: ita deus eſt vita aĩe: ſʒ aĩa viuificat corpus nullo medio. g̊ ⁊ deus viuificat aĩam ĩmediate: non g̊ gratia aliquid creatũ in aĩa eſt: cuʒ per gr̃aʒ aĩe viuere dicant̃. ¶ Ad h̃ etiã pñt induci q̃dã rõnes q̃ ſupra poſite ſũt in p̃mo lib⁹. 17. di. de charitate. vñ h̃ dimittantur.

Sed cõtra Iſidorus dic̃. ꝙ gr̃a eſt diuine miſericordie donuʒ p qd̃ bone volũtatis fit exit⁹. ſed dona que a deo pcipimus quid creatum in aĩa ponunt. g̊ videt̃ ꝙ gratia ſit quid creatuʒ in aĩa. ¶ P̃. nullus dr̃ eẽ gratus alicui: ſi ille in diligẽdo non errat niſi p h̃ ꝙ aliquid boni in ipſo eſt: ſʒ de⁹ in diligẽdo nõ errat. g̊ p h̃ ꝙ aliqs gratiã dei hr̃e dr̃ aliqd in ipſo pre alijs ſignificatur.

Reſpondeo dĩcm: ꝙ nomẽ gr̃e quãdã liberalitateʒ ĩportat. vñ ex hoc qd̃ gratis datur gr̃a dr̃. liberalis aũt donatiõis p̃ncipium eſt amor: ⁊ inde eſt ꝙ nomẽ gr̃e duplr̃ ſumitur. vno mõ ꝓ ipſa acceptatiõe amoris ſm ꝙ aliquis gr̃am alterius habere dr̃ qui eum diligit. Alio mõ p ipſo dono qd̃ liberaliter datur ex amore. vñ gratia dr̃ donũ qd̃ gratis datur. vtrolibʒ aũt modo gr̃a ſumat̃ opʒ ꝙ aliquid creatũ in aĩa ſignificet̃: ſi eni ꝓ ipſa diña dilectione gr̃a accipiat̃: pʒ ꝙ aliquẽ effectũ eius in aĩa ponit: ſicut eni ſcia dei a noſtra differt in hoc qꝛ nr̃a ſcia cauſat̃ a rebus: ſua aũt eſt cauſa rerũ: ita etiã noſter amor ex bonitate dilecti cauſat̃ q̃ ad amorẽ ſui trahit. Amor aũt diuinus bonitatẽ reb⁹ pfundit. vñ Diony. dicit. 4. c. de di. no. ꝙ dinus amor nõ pmiſit eũ ſine germine eẽ: vñ p h̃ ꝙ de⁹ dr̃ aliquẽ diligere: ſignificat̃ effectus diñe dilectionis in dilecto eſſe. Similr̃ ẽt ſi accipiat̃ gr̃a donũ gratis datũ: oʒ ꝙ aliqd creatũ ĩtelligat̃. eſt eni qd̃dã donũ gratis datũ qd̃ qdẽ increatũ eſt: ſcʒ. ſ. ſ. Sʒ ꝙ h̃ donũ nũc habeat̃ cuʒ p̃us nõ haberet̃ h̃ nõ ex ſui mutatiõe ꝯtingit: ſʒ ex mutatiõe eius cui datur. vñ oʒ ꝙ ex hoc ipſo ꝙ. ſ. ſ. alicui dat̃ aliqd ipſi creature accreſcat: qd̃ p̃us nõ habebat: ſm cui⁹ adeptionẽ ſpũſcm̃ hr̃e dr̃. vñ gr̃a q̃litercũqꝫ ſignificet̃ oſtẽdit aliqd creatuʒ in aĩa eẽ ꝙ gratis dat̃: q̃ꝫuis etiã nomine gr̃e aliqd ĩcreatũ ſignificari poſſit: vt vel ipſa diña acceptatio: vel etiã datũ ĩcreatũ: qd̃ eſt ſpũſſcũs põt dici gratia.

Ad primuʒ g̊ dĩcm: ꝙ qñ aliqs acceptus hoi dr̃ aliquid in hoie ſignificat̃ vñ acceptatur: ſʒ tñ h̃ nõ eſt cauſatũ ſemp ab acceptatiõe: imo eſt acceptationis cauſa: ſed cũ aliqs deo gratus vel acceptus dr̃: ſignificat̃ aliqd in ipſo qd̃ ex dei acceptatiõe cauſat̃. ¶ Ad ſcd̃ʒ dĩcm: ꝙ cũ dilectio dei bonitatẽ creature cauſet ſm diuerſos gradus bonitatis in creaturis: diuerſimode deus aliq̃ diligere dr̃ nulla diuerſitate in ipo intellecta. vñ ⁊ diligere oẽs creaturas dr̃ ſʒ ꝙ bonũ nature oĩb⁹ tradit: ſed illa eſt ſimplr̃ ⁊ pfecta dilectio quaſi amicitie ſimilis: qua non tm̃ diligit creaturã ſicut artifex opus: ſed ẽt quadaʒ amicabili ſocietate ſic̃ amicus amicũ inq̃ꝫtum trahit eas in ſocietatẽ ſue fruitiõis: vt in h̃ eoꝝ ſit gl̃ia ⁊ beatitudo quo deus beatus eſt: ⁊ hec ẽ dilectio q̃ ſctõs diligit q̃ antonomaſice dile-

ctio dr̃: ⁊ iõ etiã effect⁹ hꝰ dilectiõis anothomatice gr̃a vocatur: q̃ꝫuis ⁊ oẽs nãles bonitates gr̃e dici poſſunt: qꝛ grat‹is› a deo dant̃. ¶ Ad tertiuʒ dĩcm: ꝙ ſi finis hoĩs non eſſet altior fine ad quẽ perueniũt cetere creature ſequeret̃ ꝙ hõ impfectior alijs eſſet ſi finẽ ſuũ per nãm ſuam ꝯſequi non poſſet qd̃ cetera poſſunt: ſed quia finis ad quẽ homo pertingit excellentior eſt omni fine quẽ creature alie ꝯſequunt̃: ⁊ oẽm facultatem nature excedit: h̃ ipſo ꝙ homo talẽ finẽ cõſequi poteſt licet nõ per ſe: ſʒ aliqbus auxilijs diuinitus collatis: inuenit̃ ceteris dignior: ſicut ille qui pfectam ſanitatẽ conſequitur multis exercitijs melioris nature eſt q̃ꝫ ille qui nõ niſi modicam ſanitatẽ pauco exercitio ꝯſequitur vt in 2° ce. ⁊ mun. dr̃. ¶ Ad q̃rtũ dĩcm: ꝙ creare ⁊ recreare effectiue dei eſt. vnde ſicut creãdo formã ſubſtantialeʒ rei confert per quã in eſſe naturali ſubſiſtit: ita etiã recreando formam gratie confert per quã in eſſe gratie permanet: nõ enim poteſt intelligi ꝙ aliquis ſit agens niſi aliquid in effectu ſuo faciat vel formã aliquã inducat vel ſubſtantialem vel accidentalẽ. vnde gratia dicit̃ recreare formalr̃: ſed d̃s effectiue. ¶ Ad q̃ntuʒ dĩcm: ꝙ anima quodãmodo ſimilr̃ ſe habet ad corpus: vt deus ad aĩam: ⁊ quodãmodo diſſilr̃. In hoc enim ſimilitudo tenet ꝙ vtrũqꝫ rationẽ cauſe efficientis habet: ſed in hoc differt ꝙ anima eſt etiaʒ cauſa formalis corporis. vnde ĩmediate corpus viuificat cũ ĩter materiã ⁊ formã nõ ſit aliqd mediũ: vt in. 8°. meta. ph̃s dicit. deus aũt nõ eſt forma aĩe niſi exemplaris. vñ oʒ ꝙ mediãte aliqua forma in eſſe gratuito eam viuificet.

¶ Utrũ gratia ſit accñs. II.

Ad ſecunduʒ ſic p̃ceditur. Uidetur ꝙ gr̃a nõ ſit accñs. Accidẽs enim nõ tranſit de ſubõ in ſubm̃ cuʒ indiuiduationẽ a ſubõ habeat: ſed gr̃a de ſubõ in ſubm̃ trãſit: vt dr̃ Numeri. ii. Tollã de ſpũ tuo ⁊ dabo ſenioribus ⁊c̃. Et iterũ. 4. Reg. 2. Spũs helye requieuit ſup helyſeũ. g̊ videt̃ ꝙ gr̃a nõ ſit accñs. ¶ P̃. omne accñs habet aliqd̃ ſubm̃ cuius p ſe accñs eſt: cũ oẽ qd̃ eſt p accñs ad p ſe reducat̃: ſed gr̃e nõ eſt aſſignare aliqd̃ ſubm̃ p ſe: cuʒ oẽ accñs per ſe ex p̃ncipijs ſubiecti cauſet̃: gr̃e vero nihil cauſatum ſit cauſa niſi ſolus deus. g̊ videt̃ ꝙ gr̃a nõ ſit accñs. ¶ P̃. nullũ accñs eſt dignius ſuo ſubõ: ſed gr̃a dignior eſt q̃ꝫ ipſa anima: qꝛ per ipſam gratiã ſũmo bono cõiungitur. g̊ videt̃ ꝙ gr̃a nõ ſit accidẽs. ¶ P̃. nulluʒ accñs agit in ſubõ in quo eſt: ẽt ⁊ ſi in aliud exterius agat: ſed gr̃a agit in ipſaʒ animaʒ gratificando eam: ⁊ mouendo in opus. g̊ ⁊c̃. ¶ P̃. omne accidens qd̃ amitti põt etiã corrumpi põt: ſed gratia amittitur: non tamẽ corrumpitur: cũ ſit expreſſior ſimilitudo dei q̃ꝫ etiã nãlis ſimilitudo anime rõe cui⁹ anima ĩcorruptibilis dr̃. g̊ videt̃ ꝙ gr̃a nõ ſit accñs.

Sed contra ſuper illd̃ p̃s. Ut exilaret faciẽ in oleo dicit Glo. Gr̃a ẽ nitor aĩe ꝯciliãs ſanctũ amorẽ: ſed nitor accñs nominat. g̊ videt̃ ꝙ gratia ſit accidens. ¶ P̃. omne qd̃ intẽditur ⁊ remittitur eſt accñs: qꝛ ſubſtãtia nõ recipit magis ⁊ minus: vt in predicamẽtis dr̃. ſʒ gratia eſt hꝰ: vt ex littera pʒ: quia meret̃ augeri vt aucta mereatur ⁊ perfici. g̊ eſt accidens.

Reſpõdeo dĩcm: ꝙ ex quo gratia creatum quid ponitur: neceſſe eſt ipſam in genere accidẽtiũ poni. cui⁹ rõ eſt: qꝛ omne illud qd̃ aduenit alicui poſt eẽ cõpletũ: accñtalr̃ ſe hʒ ad ipm̃. vñ cũ gratia poſt eẽ aĩe ſibi adueniat: nõ eſt aliqd de eẽntia ei⁹. vñ oʒ ꝙ accñtaliter ad ipſam ſe habeat: ſʒ tamẽ aliqd accñtaliter ad aliud ſe habʒ qd̃ tamẽ in ſe ſuba eſt: ſicut indumentũ ad corpus: ſic̃ etiaʒ econuerſo aliquid ſubſtantialiter ad alterũ ſe habet: qd̃ tamen in ſe accidẽs eſt: ſic̃ color ad albedinẽ: ⁊ ſic non põt de gratia accidere. cũ eniʒ ponat̃ gratia eẽ cõiungens animaʒ

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

fini vltimo:hoc nõ poteſt itelligi niſi vel per modũ forme vel ꝑ modũ efficientis. Si per modũ efficientis ſic oporteret aliquã ſubãm creatã eſſe mediã iter aiam ꝛ deũ: que eã deo coniungeret: ꝛ ſic aia non imediate a deo gratificaret̃: ꝛ glorificaretur: qḋ eſt alienũ a fide. oportet eni ꝙ ſicut aia imediate a deo creatur effectiue: ita ẽt imediate ab ipſo recreetur. Si aũt itelligat̃ formal'r: tunc opꝫ ꝙ gratia ſit forma aie ꝛ cum adueniat poſt eſſe completũ: de nec̃itate erit accidens. non enim inuenit̃ aliqua forma in genere ſubẽ q̃ alteri accidentaliter adueniat.

Ad primum ğ dõm: ꝙ gratia eadem numero non tranſit de ſubo in ſubm: ſed talis modus loquẽdi itelligit̃ in ſcripturis ꝑpter ſimilitudinẽ gratie ad ſimiles actus in ſpecie. ¶ Ad ſcðm dõm: ꝙ quedam accñtia ſunt ꝑ ſe que ſemꝑ actu ꝯſequuntur ſuũ ſubm: q̃dã aũt nõ ſemꝑ in actu: ſemꝑ aũt in habilitate. vnde cuꝫ illud qḋ ꝑ ſe ineſt ſemꝑ inſit: ſubꝫ aliquãdo dr̃ eſſe ꝑ ſe ſubm reſpectu ipſius accñtis: ſic̃ ignis eſt ꝑ ſe ſubꝫ caloris: ꝛ tale accidẽs ex ꝑncipijs ſubiecti cauſat̃ nõ ſolũ q̃tuꝫ ad habilitatẽ: ſꝫ etiaꝫ q̃tum ad eſſentiã accidentis. Aliqñ reſpcũ habilitatis tm̃: ſicut aer q̇ nõ ſemꝑ illuminat̃ in actu: ſemꝑ tamẽ illuminabilis eſt: ꝛ hec illuminabilitas ex ꝑncipijs ſubiecti cauſat̃: q̃uis lumẽ ab extrinſeco ſit. Sil'r dico ꝙ lumẽ gr̃e ab extrinſeco eſt: ſꝫ receptibilitas gr̃e ſemꝑ ſubm ꝯſequit̃: ꝛ ex ꝑncipijs ſubiecti cauſat̃: ſic̃ etiã pꝫ in hoc qḋ eſt diſcipline ꝑceptibile. ¶ Ad 3m dõm: ꝙ ſimpl'r in eẽ ſuo ꝯſideratuꝫ ſubm accñte nobilius eſt: ſed quo ad q̇d nihil ꝓhibꝫ accñs ſubõ melius eẽ q̃tuꝫ ad eſſe accñtale: ſemꝑ eniꝫ illud qḋ ſe hꝫ ꝑ modũ actus nobilius eſt eo ꝙ ſe hꝫ ꝑ modũ potẽtie inq̃tum hꝫ: ſicut aũt forma ſubſtãtialis eſt actus mãe in eſſe ſubſtãtiali: ita accñs eſt act9 ſubiecti in eſſe accñtali. vñ ſm hoc albedo eſt nobilior corpore: ꝛ gr̃a aia. ¶ Ad 4m dõꝫ: ꝙ agere aliq̇d dr̃ dupl'r. ſ. formal'r: ſicut albedo facit albuꝫ parietẽ: ꝛ hoc mõ accñs in ſubꝫ agere põt: ꝛ ſic gr̃a in aiaꝫ agit mũdando ipſaꝫ ꝛ gratificando. Alio mõ effectiue: ſic̃ pictor parietẽ albũ facit: ꝛ hoc mõ nec gr̃a nec aliqḋ accñs in ſubiectũ ſuũ agit. ¶ Ad 5m dõm: ꝙ ymago dei ꝛ ſimilitudo dr̃ de aia ꝛ de gr̃a: ſꝫ diuerſimode: qꝛ aia dr̃ ymago ſm hoc ꝙ deũ imitat̃: ſꝫ gr̃a dr̃ ymago: ſicut illud quo aia deũ imitat̃: ſicut corpus figuratuꝫ alio mõ dr̃ ymago q̃ꝫ figura ipſa. vnde cũ nõ eodẽ mõ aia ꝛ gr̃a dicant̃ ymago: nõ ſequitur ꝙ ſi anima eſt icorruptibilis ꝙ gr̃a nõ corrumpat̃: imo cum corrumpit̃ ſimul etiaꝫ in nihilum redit.

¶ Utrũ gr̃a ſit in potẽtia vel aia ſic̃ in ſubo. III.

Ad tertium ſic ꝓceditur. Uidet̃ ꝙ gratia ſit in poa aie ſic̃ in ſubõ. Illud eni qḋ nãlibus ſupaddit̃ iter nãlẽ cãm: ꝛ effectũ mediũ nõ cadit: ſꝫ gr̃a nãlibus ſupadditur: cũ igit̃ põ ſit effectus nãlis ipſi9 eẽntie: vr̃ ꝙ gr̃a nõ cadat mediũ iter eẽntiã ꝛ potẽtiã: ꝛ ita nõ ſit in eẽntia: ſic̃ in ſubõ: ſꝫ magis in põ. ¶ P̃. illud qḋ ẽ imediatũ ꝑncipiũ act9 eſt põ: qꝛ ſic̃ põ ab eſſentia: ita opõ a põ ꝓcedit: ſed gr̃a imediate ordinat ad actuꝫ qḋ ex diffõne ei9 pꝫ: dr̃. n. gr̃a gratuitũ dei donũ qḋ bonũ fac̃ hñtẽ: ꝛ op9 ei9 bonũ reddit. ğ vr̃ ꝙ gr̃a ſit in põ: ſic̃ in ſubõ. ¶ P̃. Augu. dic̃ in lr̃a ꝙ gr̃a ꝑparat volũtatẽ: nõ aũt niſi ſic̃ accñs ꝑparat ſubm: alibi ẽt dicit ꝙ gr̃a ſe hꝫ ad li. ar. ſic̃ ſeſſor ad equũ. Cũ igit̃ volũtas ſiue li. ar. ſit. põ vr̃ ꝙ gr̃a ſit in põ ſic̃ in ſubõ. ¶ P̃. gr̃a opponit̃ culpe. ſꝫ oẽ vitiuꝫ ad min9 actuale ẽ in aliq̃ põ ſic̃ i ſubõ: cũ igit̃ oppoſita ſint circa ideꝫ: vr̃ ꝙ gr̃a ẽt ſit in põ aie ſic̃ in ſubõ. ¶ P̃. habit9 ifuſi ꝛ acq̇ſiti nõ differũt niſi ſꝫ ꝑncipiũ efficiẽs. cõſtat. n. ꝙ ad eoſdẽ act9 i ſpẽ ordinant̃: ſꝫ habitus acq̇ſiti ſunt ꝑ ꝑus in põ q̃ꝫ in eſſentia. nõ eni ſunt in eſſentia niſi mediãte potẽtia. ergo ꝛ habitus infuſi. non igit̃ gr̃a eſt in eſſentia aie ſicut in ſubõ: ſed magis in potentia.

Sed contra. gr̃a dr̃ eẽ vita aie: ſꝫ viuere viuẽtib9 ẽ eẽ: vt in 2o d aia ph̃s dic̃. eẽ aũt eẽntiã reſpicit. ğ ꝛ gr̃a ꝑ ꝑus eẽntiã q̃ꝫ potẽtiã reſpicit. ¶ P̃. nullũ accñs extendit̃ in agẽdo vltra actionẽ ſui ſubiecti: cũ agẽs nõ ꝓꝑe dicat̃ accñs: ſꝫ ſubm accñtis: ſꝫ gr̃a nõ determinat̃ ad aliquẽ actũ: cũ ois act9 humanus meritori9 eẽ poſſit: nec ħ poſſet eẽ niſi a gr̃a: que merita bona in nobis cauſat: vt in lr̃a dr̃. cũ igit̃ ois põ ſe habeat ad determiatos actus: videtur ꝙ gr̃a nõ ſit in põ aie ſicut in ſubiecto.

Reſpondeo dõm: ꝙ ab oibus cõiter dr̃ ꝙ gr̃a reſpicit eſſentiã aie. v̈tus aũt potẽtiã: ſꝫ q̃l'r hoc itelligendũ ſit a diuerſis diuerſimode tradit̃. Quidaꝫ eni ħ accipere volũt ſm appropriationẽ quãdã: ꝛ nõ ꝓꝑrie dictũ: cũ eni v̈tus dicat̃ id qḋ opõnis ꝑnm eſt: opatio aũt potentiã ſequat̃ cõuenĩẽter v̈tus ad potẽtiã refert̃. gr̃e aũt effectus eſt: vt deo acceptũ faciat. ħ aũt ꝑ ꝑus reſpicit ipſam aiam q̃ꝫ opõnem eius. vñ Geñ. 4. dr̃ ꝙ reſpexit ds ad abel: ꝛ ad munera eius: q̃ſi ꝑ ꝑus acceptãs offerẽtẽ q̃ꝫ ea q̃ offerebant̃. Quidã vo ħ accipiũt ꝓꝑe dcꝫ dicẽtes ꝙ ꝓꝑriũ: ꝛ ſubꝫ ꝑmũ gr̃e eſt eẽntia aie: v̈tutis aũt potẽtia. et ħ rõnabilius ẽ ꝛ dictis Dionyſij ꝯſonat. Cũ eni nullius opatio ſupra facultatẽ nature opantis extendat̃: opꝫ ꝙ ſi opatio alicui9 ſupra id qḋ nãl'r põt extendit̃: ꝙ ẽt nã quodãmõ ſupra ſeipſaꝫ eleuet̃. cũ igit̃ act9 meritorij facultatẽ hũane nãe excedãt: nõ pñt iſti act9 ab hoie ꝓcedere: qꝛ in eos ſolis nãlib9 hõ nõ poteſt niſi quodãmõ nã humana ẽt alti9 eẽt ſublimata. Et iõ dic̃ Diony. in 2o ca. cele. hierar. qꝛ ſic̃ in reb9 nãlib9 eſt ꝙ illḋ qḋ nõ hꝫ ſpẽꝫ ꝑ gnõnẽ adeptã: nõ poteſt hr̃e opõnes ſpeciei debitas: ita ille qui nõ eſt adept9 diuinũ eẽ ꝑ ſpũalẽ regnõnẽ: nõ põt ꝑticipare diuas opones: oꝫ ğ ꝙ ꝑmũ donũ: quod gratis homini ifundit̃: hũc hẽat effectũ vt ipſaꝫ eẽntiaꝫ aie in q̇daꝫ diuinũ eſſe eleuet: vt idonea ſit ad diuas opõnes: ꝛ iõ qꝛ vnũq̇dq̃ ſimpl'r dr̃: qḋ per ꝑus dr̃ ſic̃ ſubſtantia ens: iõ tale donũ quod eſſentiã aie nobilitat ꝑncipal'r gr̃a vocatur: tamẽ ẽt: qꝛ nõ determinat̃ per aliquẽ ſpãlem actuꝫ: vnde ſpãle nomen ſortiatur: ꝛ iõ ꝓꝑe ꝛ per ſe gr̃a reſpicit eẽntiam anime ſicut ſubiectum.

Ad primuꝫ ğ dõm: ꝙ q̃uis gr̃a ſit in eẽntia aie ſic̃ i ſubõ: nõ tñ ſequit̃ ꝙ itercidat media iter potentiã ꝛ eẽntiã niſi eẽt eiuſdẽ ordinis. ſ. vt ſic̃ gratia eſſet ab eſſentia: ita potẽtia a gr̃a: per quẽ modũ potẽtia cadit media iter eẽntiã ꝛ operationẽ: ſꝫ ħ nõ eſt ita: qꝛ potentia nõ eſt ꝑ gr̃aꝫ: ſed per nãm. vñ obiectio nõ ꝓcedit. ¶ Ad ſcðm dõm: ꝙ ſicut potẽtia nõ hꝫ ꝙ ſit ꝑncipiũ talis operationis: niſi ſcðm ꝙ manat a ꝑncipijs talis eſſentie: ita etiaꝫ perfectio potentie hꝫ ꝙ informat actum ex virtute gratie perficiẽtis ipſam eſſentiam: ꝛ ideo gratia nõ tãtũ dicit̃ gratificans eſſentiam aie: ſed etiã opus gratuꝫ reddẽs nõ quidem ſicut ꝓximũ iformãs: ſed ſicut ꝑmũ qḋ nãm in altius eſſe eleuat. ¶ Ad tertiũ dõm: ꝙ iter potẽtias aie volũtas ꝛ lib. arb. maxime cõis eſt: eo ꝙ eius imperio actus aliaruꝫ potẽtiarũ ſubiaceant: vt dictũ eſt: ꝛ qꝛ gratia nõ reſpicit aliquẽ determiatũ actũ: cũ ſit in eſſentia: que ad nullã operationẽ determinat̃: iõ gratia imediatius voluntatẽ vel lib. ar. reſpicit: cũ omnes actus gratia iformati quodãmõ ſint voluntatis: ꝛ lib. ar. nõ tamen ſequit̃ ꝙ ſit in voluntate vel li. ar. ſicut in ſubiecto: ſed ex gratia voluntas: ꝛ lib. ar. habꝫ vt actũ meritoriũ educere poſſit. ¶ Ad quartũ dicẽdũ: ꝙ culpa actualis non eſt per infuſionem vel imiſſionem: ſed per aliquem determinatum actum nobis aduenit: ꝛ qꝛ ois operatio reſpicit determinatã potentiaꝫ: que eſt eius ꝑncipiũ: inde eſt ꝙ culpa per ꝑus eſt in potẽtia q̃ꝫ in eſſentia aie. gr̃a aũt nõ acquiritur ꝑ act9 nr̃os: ſꝫ a ſupiori ifundit̃: vnde illud quod ſuperius anime eſt. ſcꝫ eſſentiam que eſt origo omnium potentiarum per prius reſpicit. ¶ Et per hoc

etiaꝫ patet rñſio ad quintũ: qꝛ habitus acquiſiti per actus noſtros aggenerant̃: ꝛ ita ad potẽtiam imediate ꝑtinet. vñ magis ꝓportionant̃ v̈tuti q̃ꝫ gr̃e. Sil'r ꝛ culpa imediati9 virtuti q̃ꝫ gr̃e opponit̃ ſm ꝙ in actu conſiſtit.

¶ Utrum gr̃a ſit virtus. IIII.

Ad quartuꝫ ſic ꝓcedit̃. vr̃ ꝙ gr̃a ſit virtus. Cuꝫ eniꝫ ſit in genere accidẽtis ad nulluꝫ genus reduci põt niſi ad q̃litatẽ: nec inter qualitatis ſpecies niſi ad ꝑmam vt deducendo in ſingulis pꝫ: erit igit̃ gr̃a vel ſcientia: vel v̈tus: nõ enim iter habitus: vel diſpõnes corporales computat̃: ſꝫ cõſtat ꝙ nõ eſt ſcia. ğ de neceſſitate eſt virtus. ¶ P̃. philoſophus in 7o phyſi. dicit ꝙ virtus nihil aliḋ eſt q̃ꝫ diſpoſitio ꝑfecti ad optimũ: ſꝫ ꝑcipue gr̃e competit q̃ aiam quã ꝑficit ad optimũ diſponit. ſ. ad vltimum finẽ. ergo ipſa eſt v̈tus. ¶ P̃. in ꝑmo ethy. philoſophus dicit. ꝙ ħ eſt v̈tus vniuſcuiuſq̃ ꝙ bonũ facit habẽtẽ: ꝛ opus eius bonum reddit: ſꝫ gr̃a bonã facit animã: ꝛ opus eius. cuꝫ vtrũq̃ gratificet: nec aliquid deo poſſit reddi acceptuꝫ niſi per hoc ꝙ bonũ ſit. ğ videt̃ ꝙ gr̃a ſit v̈tus. ¶ P̃. in littera dicit̃ ab Aug. ꝙ gr̃a preueniẽs eſt fides ꝑ dilectionẽ operans: ſꝫ fides eſt v̈tus. ğ ꝛ gr̃a. ¶ P̃. charitas dicit̃ eſſe forma oiuꝫ virtutum: ꝛ mater. cuꝫ igit̃ informatio v̈tutũ ſit ꝑ gr̃aꝫ ꝑ quã opa meritoria reddunt̃: videt̃ ꝙ gr̃a ſit idẽ quod charitas. ſꝫ charitas eſt virtus. ergo ꝛ gratia.

Contra. Ois v̈tus eſt ſicut in ſubo in aliqua determinata potẽtia: gr̃a autẽ nõ: ſꝫ eẽntiã anime reſpicit. ğ videt̃ ꝙ gr̃a non ſit v̈tus. ¶ P̃. illud in quo cõueniũt diuerſa in ſpecie: ꝛ illud in quo eadẽ diſtiguunt̃ nõ poſſunt eſſe idem ꝑ eſſentiam: ſꝫ omnes v̈tutes conueniunt in ħ: ꝙ eſt opera meritoria reddere. diſtinguunt̃ autẽ in hoc ꝙ determinatos actus educunt. ğ illud qḋ eſt ꝑncipium merendi eſt aliud ꝑ eſſentiam ab eo qḋ eſt ꝑncipium diſtinctiõis actuuꝫ: ſed ꝑncipium merẽdi eſt gr̃a vt in lr̃a dicit̃. ꝑncipiũ autem diſtinctionis in actu eſt determinata ſpecies v̈tutis ꝙ qualis eſt virtus tales habitus reddit. ergo gratia: ꝛ virtus per eſſentiam differunt.

Reſpondeo dõm: ꝙ circa ħ ſunt diuerſe opiones. Quidam eniꝫ dicunt ꝙ gr̃a: ꝛ v̈tus ſũt oino idem ꝑ eſſentiaꝫ ſm rẽ: ſꝫ differunt tm̃ rõne: qꝛ gr̃a dicit̃ ſm ꝙ deo hoiem acceptũ reddit. v̈tus autem dicit̃ ſm ꝙ eſt ꝑncipium recti operis. Sꝫ ħ nõ videt̃ cõueniens: qꝛ ſi v̈tus ab eodem haberet ꝙ eẽt v̈tus: ꝛ ꝙ gratum deo redderet: opꝫ ꝙ omnis v̈tus hoc faceret: ꝛ cũ quedaꝫ v̈tutes ꝑ actus acquirant̃: ſequeret̃ ſm hereſim pelagij ꝙ ex li. arb. homo gratus deo efficeret̃. Si autẽ ab alio hꝫ ꝙ ſit v̈tus: ꝛ ꝙ gratũ deo reddat: opꝫ ꝙ gr̃a ꝛ v̈tus non ſint oino ideꝫ ſꝫ rem. diuerſis enim effectibus qui diuiſim inueniunt̃ diuerſa ꝑncipia reſpõdent. ¶ Et iõ alij dicunt ꝙ v̈tus ꝛ gr̃a realiter differunt: non ita ꝙ ſint diuerſa ꝑ eſſentiam: ſꝫ ꝙ ex gr̃a ꝛ v̈tute efficit̃ vnuꝫ ſicut ex forma: ꝛ eo cuius eſt forma. dicunt. n. ꝙ ħ mõ ſe habet gr̃a ad v̈tutem: ſicut lumen manifeſtans colorẽ ad colorẽ ipſum. vnde ſic̃ lumen efficit̃ quodãmodo vnum cuꝫ colore exiſtente cum eo in eodẽ ſubiecto: ita etiã dicunt ꝙ gratia vnitur v̈tuti in eodeꝫ ſubiecto: vt iformans ipſam. Ponunt eniꝫ ꝙ ꝓꝑrie loquendo ſubm gr̃e eſt potẽtia. Sed iſtud etiã non videt̃ conueniẽs: qꝛ cuꝫ dicit̃ ꝙ ex lumine ꝛ colore efficit̃ vnum: aut accipit̃ lumen ꝙ eſt de compoſitione coloris: cũ ypoſtaſis coloris ſit lux: ꝛ ſic rediret̃ in ꝑmã opinionẽ. ſ. ꝙ gr̃a ꝛ v̈tus eẽnt idem ſm rem. nõ eni lumen qḋ eſt de compoſitiõe coloris re differt a colore. Aut accipit̃ lumen quod eſt in aere circunſtante: ꝛ hoc conſtat ꝙ in alio ſubiecto eſt a colore: ꝛ per eſſentiaꝫ ab eo differt. Similiter etiam ſi accipiat̃ lumen prout participatur in ſuꝑficie corporis terminati in qua eſt color de neceſſitate ꝑ eſſentiaꝫ a colore differt: quod patꝫ ex hoc: qꝛ adueniente ꝛ recedente lumine: nihilominus color idẽ manet: qḋ nõ eſſet niſi per eſſentiam differret a colore. Similiter etiam oportet ꝙ vel v̈tutes efficiantur deo grate per aliquod adeo influxum: ꝛ ſic oportet id per eſſentiam differre a v̈tute: cum etiaꝫ quedã v̈tutes infuſe vt fides ꝛ ſpes recedente gratia remaneant iformes: vel oportet ꝙ virtutes deo ſint grate ſine hoc ꝙ aliquid addat̃ a deo infuſuꝫ: ꝛ ſic vel gratia nihil creatum in anima ponet vel nihil aliḋ realiter a v̈tute diſtinctũ. Et ideo alij dicũt ꝙ gr̃a eſſentialiter a v̈tute differt. oportet enim ꝑfectiones ꝑfectibilibus ꝓportionatas eſſe. vnde ſicut ab eſſentia anime fluunt potentie ab ipſa eſſentialiter differẽtes: ſicut accidens a ſubiecto: ꝛ tamen omnes vniunt̃ in eſſentia anime vt in radice: ita etiam a gratia eſt ꝑfectio eſſentie vt dictum eſt: ꝛ ab ea fluunt v̈tutes que ſunt ꝑfectiones potentiaruꝫ ab ipſa gratia eſſential'r differẽtes: in gr̃a tamen coniuncte ſicut in ſua origine per modũ quo diuerſi radij ab eodẽ corpore lucente ꝓcedunt: ꝛ ħ ſm predicta cõuenientius videtur.

Ad primuꝫ ergo dicẽdum: ꝙ gratia ad genus qualitatis reducit̃: ꝛ ad ꝑmam ſpeciem qualitatis: nec proprie tamen naturam habitus habet: cum nõ imediate ad actum ordinet: ſed eſt velut habitudo quedaꝫ ſicut ſanitas ſe habet ad corp9. Et ideo dicit Chryſo. ꝙ gratia eſt ſanitas mentis. vnde nõ computatur: nec inter ſcientias: nec inter v̈tutes: nec inter alias qualitates: quas philoſophi numerauerunt: quorum non fuit tractare niſi habit9 naturales ꝛ acquiſitos. ¶ Ad ſecundum dicendum: ꝙ virtus dicit̃ diſpoſitio perfecti ad optimum inquantum elicit operationem: per quaꝫ res ſuum finem conſequitur. vnde per hunc modum gratia non eſt diſpoſitio perfecti ad optimum cum non primo operationem reſpiciat ſicut effectũ proximum: ſed potius eſſe quoddam diuinuꝫ quod anime confert. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ: ꝙ bonitas quã virtus habenti confert eſt bonitas perfectionis in ꝯparatione ad opus. ſed gratia confert anime perfectionem in quodam diuino eſſe: ꝛ non ſolum reſpectu operis: ſm ꝙ quodãmodo gr̃am habẽtes deiformes conſtituuntur: ꝓpter qḋ ſicut filij deo grati dicunt̃. ¶ Ad quartũ dõm: ꝙ gratia preueniens dicitur fides: non ꝙ per eſſentiaꝫ gr̃a a fide non differat: ſed qꝛ in iuſtificatiõe quã gr̃a creat: ꝑmus mot9 fidei inuenit̃: ꝛ iõ cuꝫ habitudines ꝛ habitus ꝑ effectus nobis inoteſcãt: illḋ in quo ꝑmo gr̃a manifeſtat̃: eſt fides: ꝛ ꝓpter ħ fidẽ gr̃am ꝑuenientẽ dicit. ¶ Ad quintum dicẽdum: ꝙ charitas alio modo dicit̃ forma v̈tutum q̃ꝫ gr̃a. charitas enim eſt forma v̈tutũ ex ꝑte actus: inq̃tum. ſ. omnes actus v̈tutuꝫ in ſuum finẽ conuocat: eo ꝙ eius obm eſt finis vltimus: ſic eni eſt in oibus potentijs ꝛ actibus ordinatis: ꝙ illa que altiorem finem reſpicit: largit̃ formã arti que ſub ipſa eſt: cuius actus in ſuum finem ordinat̃: ſicut pꝫ: qꝛ gubernator oſtendit factori nauis qualis dʒbeat eẽ forma timonis. vnde charitas informat alias v̈tutes: ſicut v̈tus v̈tutem: ſed gr̃a informat ꝑ modum originis: qꝛ. ſ. ex ipſa gr̃a quodammodo formal'r oriunt̃ habitus v̈tutũ ꝑ diuerſas potẽtias diffuſi. Illud autẽ qḋ ab alio dr̃it̃ formã ꝛ ſpẽm ab eo trahit: ꝛ in ſuo vigore conſiſtit q̃diu origini cõtinuat̃: ꝛ iõ nõ opꝫ ꝙ gr̃a ſit ideꝫ qḋ charitas q̃uis charitas nũq̃ꝫ poſſit eſſe ſine gr̃a.

¶ Utrum gratia diuidatur conuenienter in gratiã operantem ꝛ cooperantem. V.

Ad quintum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ icõuenienter gratia per operantem ꝛ cooperanteꝫ diuidatur: quia: vt dictũ eſt: gr̃a nõ per ſe reſpicit opus: ſed vnumquodq̃ diuidendum eſt ſm hoc quod ſibi per ſe conuenit: vt in ſeptimo metaph. dicit̃. ergo videt̃ cum opãs ꝛ cooperãs re

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ſpectu operis dicant̄ ꝙ inconueniēter gratia per hec duo
diſtinguatur. ¶ P̄. ſi gr̄a eſt operans oꝫ ꝙ aligd in aīa ope
retur: aut q̄ ſeipſam aut aligd aliud: ſꝫ ſeipſa nō faciꝫ: cum
nihil ſui ipſius cauſa ſit. nec eſt ſignare aligd aliud qꝺ in aīa
operet̄. ergo videtur ꝙ incōuenienter aliqua gr̄a operans
dicat̄. ¶ P̄. nullum opus eſt tantū gr̄e qꝺ etiam lib. ar. nō
ſit. ſi ergo gratia cooperās dicitur per h ꝙ ſimul cū libero
arbitrio operat̄: videtur ꝙ gr̄a quelibet cooperās dici de/
beat. ¶ P̄. illud qꝺ cooperatur alicui nō ſe habet: ſicut p̄n
cipale in operatiōe: ſed in omni operatiōe in qua lib. arb. ⁊
gr̄a cōueniunt: gr̄a p̄ncipalem obtinet. ḡ incōuenienter gr̄a
cooperās nominatur. ¶ P̄. Augu. dicit in lib° de natura ⁊
gratia. ꝙ gr̄a preuenit: vt pie viuamus ⁊ ſubſeqtur vt ſem/
per cuꝫ illo viuamus: ⁊ tūc preuenit vt vocemur: ⁊ tūc ſub/
ſequetur vt glorificemur: ⁊ illa gr̄a preueniēs ſtatum p̄ſen/
tis vite reſpicit: ⁊ gr̄a ſubſequens ſtatuꝫ glorie: cum igitur
operans ⁊ cooperans ad p̄ſitem vitam pertineant: videtur
ꝙ gratia operans ⁊ cooperans nō ſint idem qꝺ preueniēs
⁊ ſubſequens vt magiſter innuit.

Reſpōdeo dōm: ꝙ gr̄a habet in nobis diuerſos effe
ctus ordinatos. Primū eniꝫ qꝺ facit eſt
h qꝺ dat eſſe quoddā diuīuꝫ. Secūdus aūt effectus eſt op⁹
meritoriū: qꝺ ſine gr̄a eſſe nō pōt. Tertius effectus eſt pre/
miū meriti. ſ. ipſa vita beata ad quā per gr̄am peruenit̄. In
actibus etiā eſt quidā ordo: qꝛ p̄mum eſt opus interius vo
luntatis. Scōm eſt opus exterius quo voluntas complet̄
⁊ ſm h gnq; Aug. diuerſimode: videt̄ accipere gr̄aꝫ preue/
nientem ⁊ ſubſequentem: qꝛ conſiderato ordine meriti ad
premiū qꝺ ſeqtur nominat gratiam preuenientem: que p̄n
cipium eſt merendi. gratiam vero ſubſequentem ipꝫ habi/
tum glorie: qui in nobis beatam vitā efficit: vt pꝫ in aucto/
ritate inducta: ſm vero ordineꝫ actus iterioris ad exterio
rē ponit gr̄am preuenientē: que cauſat motū bone volūta/
tis: gr̄aꝫ vero ſubſequentē: que opus exterius complet. vn
de dicit ꝙ preuenit voluntatē vt velit bonuꝫ. ſubſeqtur vt
compleat ſiue p̄ſiſtat: ⁊ ſic q̄ſi in littera videt̄ per totū acci
pere preuenientē ⁊ ſubſequētē: ſꝫ v° ordinē eſſe qꝺ dat ad
actum qui eſt operatio: ſic ponit gr̄am preueniēteꝫ que aīe
quoddam eē ſalubre confert: ⁊ gr̄am ſubſequētē que opus
meritoriuꝫ cauſat. vñ dicit ꝙ preuenit vt ſanemur: ⁊ ſubſe/
quitur vt ſanati negociemur. Sꝫ diſtinctio gr̄e operātis ⁊
cooperātis p̄prie accipit̄ tantum p̄ut pertinet ad ſtatuꝫ vi
te preſentis. vñ dupl'r diſtingui poteſt. vno modo vt p gra/
tiam operantē ſignificetur ipſa gr̄a: p̄ut eſſe diuinuꝫ in aīa
operatur: ſm ꝙ gratum facit habentē: ⁊ per gr̄am cooperā
tem ſignificetur ipſa gr̄a ſm ꝙ opus meritoriū cauſat: p̄ut
opus hoīs gratum reddit. Alio modo ſm ꝙ gr̄a operās di/
citur p̄ut cauſat volūtatis actuꝫ: ⁊ cooperans ſm ꝙ cauſat
exteriorem actum in quo voluntas completur: p̄ſeueran/
tiā in illo: ⁊ vtroq; modo cooperās ⁊ operās: dicitur idem
qꝺ preueniēs ⁊ ſubſequēs.

Ad primuꝫ ḡ dōꝫ: ꝙ q̄uis nō imediate gr̄a ad op⁹
referat̄ tamē eſt p ſe cauſa operis me/
ritorij: licꝫ mediāte v̄tute: ⁊ ideo nō eſt icōueniēs ſi per ope
rantem ⁊ cooperantē diſtinguatur. ¶ Ad ſcōꝫ dōm: ꝙ gra
tia operās ſm vnā acceptionē dr̄ operari in aīa: nō effecti/
ue: ſꝫ formal'r ſm ꝙ quelibꝫ forma facit eſſe aliqꝺ in ſubo:
ſic albedo: facit eſſe album. vñ per hunc modū gr̄a dr̄ ope/
rans: qꝛ formal'r hoīem deo gratū facit. ſm vero aliā acce/
ptione dicitur opans effectiue ſm ꝙ habitus effectiue cau
ſat opus: ita enim gratia motus meritorij voluntatis ope/
ratur eliciendo ipſuꝫ licet mediante v̄tute propter qꝺ ope/
rans dicitur. ¶ Ad tertium dicendum: ꝙ ſi accipiatur gra
tia operans ſm primam acceptionem tunc planum eſt ꝙ
effect⁹ qꝺ operatur formaliter ipſa ſola operatur: ſicut eniꝫ
ſola albedo formaliter facit albuꝫ parietem: ita ſola gratia
formaliter gratum facit: ſed ſm aliam acceptionem veruꝫ
eſt ꝙ ipſe motus voluntatis non eſt a gratia ſine libe. arbi.
⁊ tamen quia ſe habet gratia vt principale: quia inclinat in
talem actum per modum cuiuſdā nature: ideo ipſa ſola ta/
lem actū dicitur operari: nō ꝙ ſine libero arbitrio operet̄:
ſed quia eſt principalior cauſa: ſicut grauitas dicitur opera
ri motum deorſum. ¶ Ad quartū dicēdū: ꝙ ſi dicatur gra
tia cooperās ſm ꝙ cauſat quēcunq; motuꝫ vel extrinſecū
vel intrinſecum: ſic dicit̄ cooperās: non quia non ſit p̄ncipa
lis cauſa in agendo: ſꝫ quia lib. arb. miniſtrat ſubam actus:
⁊ a gr̄a eſt forma p quā meritorius eſt. vnde illō quod gra/
tia miniſtrat eſt ſicut vltimum completum: ⁊ propter hoc
dicit̄ cooperās quaſi complens illud quod p li. arb. vt pre/
iacens exhibet̄. Si autē accipiatur cooperans p̄ut reſpicit
actum exteriorē tantum: ſic dicit̄ cooperans: non p̄pter p̄n
cipalitatem lib. arb. ad gratiam: ſed propter principalitatē
actus ad actuꝫ. actus enim interiores in moralibus potio/
res ſunt exterioribus: vt in decimo ethicoruꝫ. philoſophus
dicit. vnde cōuenienter gratia ſm ꝙ cauſat p̄ncipalē actuꝫ
dicitur operans: ⁊ ſm ꝙ cauſat ſecundariuꝫ dicitur coope/
rans. ¶ Ad quintuꝫ dicendū: ꝙ quāuis quantum ad illuꝫ
modum acceptionis gratie preueniētis ⁊ ſubſequētis ope/
rans ⁊ cooperans preueniēti ⁊ ſubſequenti nō reſpondeat:
tamen ſꝫ alias acceptiones penitus idē ſunt: ⁊ hoc mō ma
giſter in littera ſumit.

¶ Utrum gratia ſit multiplex in anima. VI.

Ad ſextum ſic proceditur. Uidetur ꝙ
gratia in anima multiplice/
tur. Diuiſiones enim gratiaruꝫ ſunt: vt pª Cor.
.iz. dicitur. Sꝫ diuiſio eſt cauſa numeri ⁊ mul/
titudinis. vnde ſm Iſidoruꝫ. numerus dicitur
quaſi nutus memoris. i. diuiſionis. ergo videtur ꝙ in vna
anima inueniantur multe gratie. ¶ Preterea. non poteſt
idem eſſe prius ⁊ poſterius precedens ⁊ ſubſequēs. ergo cū
in vno homine inueniatur gratia preueniens ⁊ ſubſequēs
videtur ꝙ oporteat plures gratias in vno ⁊ eodem homi/
ne eſſe. ¶ Preterea. omnis forma multiplicatur ſm diffe
rentiam eorum que informat: cum diuerſoruꝫ diuerſe ſint
forme: ſed gratia eſt forma virtutum. ergo videtur ꝙ cum
virtutes ſint diuerſe ꝙ oporteat gratias eē multiplicatas.
¶ Preterea. ea que differūt ſm genus non reducuntur in
idem principium: ſed virtutes a donis etiam ſm genus dif
ferunt: ⁊ ſimiliter a gratijs ſacramentalibus. ergo videtur
ꝙ a diuerſis gratijs oriuntur. ¶ Preterea. gratia datur in
diuerſis ſacramentis: ⁊ vna habita non habetur alia: que/
cunq; aūt hoc modo ſe habent ꝙ vnum eſt ſine altero: opꝫ
eſſe numerata ⁊ diſtincta. ergo videtur ꝙ gratia nō manet
tantum vna: ſꝫ per eſſentiam multiplicatur.

Sed contra. Perfectio proportionatur perfectibi
li: ſed gratia perficit immediate eſſen
tiam animi: vt dictū eſt. Cum igitur eſſentia anime ſit vna
multiplicata in potentijs: videtur ꝙ etiam gratia ſit vna
multiplicata in virtutibus. ¶ Preterea. illud quod conue
nit diuerſis ſm eandem rationem: oportet ꝙ ab vno prin/
cipio procedat: ſed eadē ratio merendi eſt in omnibus acti
bus meritorijs: cum igit̄ gr̄a ſit principium merendi: vide/
tur ꝙ gr̄a ſit vna tantuꝫ: non multiplicata.

Reſpondeo dicendū: ꝙ ſm illos qui dicunt ꝙ gra
tia ⁊ virtus realiter non differunt: ſed
ſolum ratiōe neceſſe eſt ponere ꝙ gratia multiplicetur per
eſſentiam ſm numerū v̄tutū. q̄uis. n. poſſint dicere ꝙ mul
tiplicatio nō cōtingit in v̄tutibus ſm ꝙ habēt rationē gra/
tie: ſꝫ ſm ꝙ habēt rationē v̄tutū: nihilominus tamē opꝫ di
cere ꝙ ſint plures gr̄e p' eē diuerſe. Sꝫ ſm opinionem que

ponit gratiam a virtute differentem eſt multiplex modus
dicendi. Quidā eni qui ponūt gr̄am nō eſſe ſicut in ſubo in
eſſentia anime: nec̄e habēt ponere ꝙ ſint plures gr̄e ſꝫ nu/
merū virtutū diſtincte: nō eni pōt eē vt idē accn̄s numero
in diuerſis ſubis ſit. Si aūt gr̄a ex eo ꝙ eſt forma v̄tutū po
nit̄ in eodē ſubo in quo ē v̄tus: nec̄e eſt ꝙ ſit in q̄libꝫ poten/
tia in qua eſt v̄tus vel p p̄us vel per poſterius ſm ꝙ q̄dam
v̄tutes p p̄us a gr̄a iformant̄ q̄ȝ alie. nō. n. pōt dici ꝙ ſit idē
lumē numero qꝺ colores diuerſoꝝ corpoꝝ i forma niſi ſꝫ
ꝙ accipit̄ in vno ſubo cōtinuo qꝺ eſt aer. Si eni cōſideret̄:
vt receptū in ſuꝑficieb⁹ diuerſoꝝ corpoꝝ oꝫ de nec̄itate ꝙ
ſm numerū multiplicet̄ cū accn̄s multiplicet̄ mlt̄iplicato
ſubo. Quidā v° dicūt ꝙ gr̄a eſt ſic in ſubo in eēntia aīe in q̄
oēs potētie ſic i cētro colligunt̄. vñ ſic linee: ⁊ radij in cētro
vniunt̄: ⁊ ſm ꝙ magis a centro elongant̄ plus abinuicē di
uidunt̄: ita ēt gr̄a ſm ꝙ in eēntia aīe cōſiſtit eſt vna multi/
plicat̄: aūt ſm ꝙ in diuerſas potētias diffundit̄ in q̄bus ra
tionē v̄tutis accipit. Sꝫ iſta opinio: videt̄ ſub ponere ꝙ gr̄a
⁊ v̄tus nō differāt ſm ſpēm vel rōnē: ſꝫ ſolū ſm diuerſitatē
ſubiecti. Si eni alteri⁹ rōnis eſt v̄tus a gr̄a tūc ex multipli/
catiōe v̄tutū in potentijs nō ſequeret̄ multiplicatio gr̄e: qꝛ
diffuſiones gratie in potētijs nomē ⁊ rōnē gr̄e amitterent:
ſic ſi lumē a centro diffundat̄ p diuerſos radios: q̄ȝdiu ma/
net in rōne luminis dr̄ lumē multiplicari ⁊ diuidi: ſꝫ ſi ſm
diuerſas lineas diffuſiōis luminis linee rōnes diuerſoruꝫ
coloꝝ acciperēt: tūc diceret̄ ꝙ lumē eēt tm̄ vnū. ſ. qꝺ eſt in
centro: ⁊ ꝙ colores in diuerſis lineis cauſati eēnt multi: ni/
ſi forte dicāt ꝙ diffuſio gr̄e in potētias eſt p̄ter eēntiaꝫ v̄tu
tū: ſic diffuſio lucis ſuꝑ colores q efficiunt̄ p eam viſibiles
actu ſm quorūdā opinionē eſt p̄ter eēntiā coloris: vt dictū
eſt. vt ſic lux ſuꝑ colores diffuſa prebet colorib⁹ ꝙ ſint viſi
biles actu: ita diffuſiōes gr̄e q̄ſi q̄dā radij ei⁹ prebeāt v̄tuti/
bus efficaciā merēdi: ſic eni radius gr̄e receptus in potētia
retineret rōnē lucis: ⁊ differet a gr̄a q̄ eſt in eēntia aīe: ſic lu
mē a luce: ⁊ ita gr̄a p̄ut eēt in eēntia aīe eēt vna: ſꝫ gr̄e diffu
ſe in potētias eſſent multe. Sꝫ h nō pōt ſtare: qꝛ ad actum
meritoriū nō req̄runt̄ niſi duo: vnū eſt vt agens actū dign⁹
vita eterna habeat̄: ⁊ ad h ſufficit gr̄a que eſt in eēntia aīe
aīam gratificās. Aliud eſt vt act⁹ ipſe ſit in debitū finē re/
latus: ⁊ debitis circūſtātijs veſtitus: ⁊ ad h ſufficit v̄t⁹. vn/
de ad eliciēdū actū meritoriū nō req̄rit̄ aligd p̄ter gr̄am q̄
eſt in eēntia: ⁊ v̄tutē q̄ eſt in potētia aīe q̄ſi aliq̄ diffuſio gr̄e
ab eēntia aīe perueniat in potētiā p̄ter v̄tutē. Et iō alij me/
lius dicūt. ꝙ. ſ. gr̄a eſt vna tm̄ nō multiplicata: v̄tutes autē
ſunt multe q̄ q̄dē v̄tutes in aliud genus cadunt: q̄uis a gr̄a
p̄cedāt: ſic etiā potētie aīe ab vna eēntia p̄cedūt: nec tm̄ ē
eadē rō potentie ⁊ eēntie: ⁊ iō potētie multiplicant̄: ſꝫ eſſen
tia manet tm̄ vna: que oēs ꝯueniūt in h qꝺ cōuenit eis ſm
ꝙ ſunt in tali eēntia. diſtinguunt̄ aūt ſꝫ diuerſas rōnes po
tentiarū: ita etiā ⁊ v̄tutes veniūt in rōne merendi: que con
uenit eis ſm h ꝙ a gr̄a oriunt̄. differūt aūt ſm proprias ra
tiones inq̄ȝtum virtutes ſunt.

Ad primuꝫ ḡ dōm: ꝙ Apoſtolus large accipit gr̄aꝫ
pro quolibꝫ dono qꝺ nobis gratis a dō
ꝯferti: ⁊ hec q̄dē dona plura: ⁊ diuiſa ſunt. Sꝫ nos hic loqui
mur de gr̄a p̄ut eſt p̄mū donū gratā faciēs aīam. ¶ Ad ſe/
cūdū dōm: ꝙ quocūq; mō diſtinguat̄ maxie q̄ȝtū ad duas
diſtictiōes operās ⁊ cooperās: p̄ueniēs ⁊ ſubſequēs: nō dif/
ferūt p eſſentiā: ſꝫ rōne tm̄. vna eniꝫ forma ē q̄ dat eē: ⁊ que
eſt p̄ncipiū operis. vnus etiā habit⁹ eſt q elicit actū extrin/
ſecū ⁊ intrinſecū. vñ eadē gr̄a ē operās ⁊ cooperās. nec dr̄
p̄ueniēs ⁊ ſubſequēs p̄pter ordinē gr̄e ad gr̄am: ſꝫ p̄pter or
dinē effect⁹ ad effectū. ¶ Ad tertiū dōm: ꝙ rō illa p̄cedit
de forma q̄ eſt itrinſeca rei ⁊ q̄ſi cōſtitutiua ei⁹: ſic autē gr̄a
nō dr̄ eē forma virtutū: ſꝫ q̄ſi p̄ncipiū a quo v̄tutes forma/
liter oriunt̄. ¶ Ad q̄rtū dōm: ꝙ diuerſitas v̄tutū ⁊ donoꝝ
accipit̄ tm̄ ſm diuerſitatē actuū: cōueniūt aūt actus in rōe
merendi. vñ oꝫ ꝙ p̄mū p̄ncipiū: a quo rōnē merēdi habēt:
ſit vnū: ⁊ ꝙ diuerſitas coꝝ in genere ⁊ in ſpē ſit ex diuerſi/
tate actuū ⁊ oboꝝ. ¶ Ad 5ᵐ dōꝫ: ꝙ gr̄a i diuerſ̄ ſacr̄is dat̄
ad diuerſos effect⁹ ſm ꝙ plures ifirmitates ex pctō conſe/
quunt̄: ꝯ quas p̄cipue gr̄e ſacr̄ales ordinant̄: ⁊ iō ſic differt
v̄tus a v̄tute per hoc ꝙ ordinat̄ ad diuerſuꝫ actū: ita ēt dif/
fert vna gr̄a ſacr̄a is ab alia per hoc ꝙ ad diuerſos effect⁹
ordinat̄. vñ ſic ex multiplicatiōe virtutū nō ſeqtur multi/
plicatio gr̄e: ita etiā ex multiplicatiōe ſacr̄oꝝ non ſequitur
mlt̄iplicatio illius gr̄e de qua nūc loquimur: qꝛ ille ēt per/
fectiones que in diuerſis ſacramētis cōferunt̄ quedā ema
nationes ſunt illius gr̄e de qua nunc loquimur: ſicut ⁊ vir/
tutes. Sed quia non habēt p̄pria nomina: ideo cōmuniter
nomine gratie nuncupantur.

¶ Expoſitio textus.

Ec ē gratia operās ⁊ cooperans ⁊c̄. (
De qua. ſ. ſ̄. mētioneꝫ fec
cū dixit (ipſa gr̄a p̄uenit ⁊c̄.) (Uolūtas ē cum
motus ⁊c̄.) Sciēdū ꝙ h nō diffinit volūtatē q̄
eſt potētia: ſꝫ volūtatē q̄ eſt actus. h eni cōmu/
ne eſt fere in oībus potētijs aīe vt eodē noīe potētia ⁊ act⁹
nominetur: ⁊ ſic fere per totuꝫ hic volūtas accipitur. (Sꝫ
ipſa meretur augeri ⁊c̄.) De augmento gratie eodem mo/
do poteſt diſputari: ſicut de augmēto charitatis de quo ſu/
pra dictum eſt. primo libro. diſti. 17. (Cetera poteſt homo
volens ⁊c̄.) Intelligenduꝫ eſt de actibus exterioribus nō
autem de iterioribus⁹: quia diligere nullus poteſt niſi volēs:
(Sequitur tardus aut nullus affectus ⁊c̄.) Iſte affectus
eſt per modum operationis precedentis habitum virtu/
tis que ex ſola deliberatiōe rationis procedit: ſed affectus
perfectus qui delectationem habet eſt in operatione que
ſequitur habitum: quia ſignum oportet habitus accipere
fientem in opere delectationem: vt in ſecundo ethicorum.
philoſophus dicit.

¶ Quid ſit ipſa gratia ⁊ quomodo mereatur au
geri queritur. ¶ Di. XXVII.

SI vero queritur quomodo illa gra
tia preueniēs mereatur augeri cum
nullū meritū ſit ſine li. ar. ⁊ quid ſit
ipſa gratia: an virtus: an non. Et ſi
virt⁹: an act⁹ vel non. Ut hoc aper/
te inſinuari valeat: premittendū eſt tria eē gene/
ra bonorū. Alia nāq; ſunt magna. alia minima.
Alia media: vt Aug. ait i pri. li. de retractationi
bus. Virtutes iquit quib⁹ recte viuitur magna
bona ſunt. Species autem quorūlibet corporū
ſine quib⁹ recte viui poteſt: minima bona ſunt.
Potentie vero animi ſine quib⁹ recte viui non
poteſt media bona ſunt. Itē virtutib⁹ nemo ma
le vtitur. Ceteris aūt bonis. i. medijs ⁊ minimis
non ſolum bene ſꝫ etiam male quiſq; vti poteſt.
⁊ ideo virtute nemo male vtitur: qꝛ opus virtu
tis eſt bon⁹ vſus iſtoꝝ: quib⁹ etiā non niſi bene
vti poſſum⁹. nemo autē bene vtendo male vti/
tur. non ſolū autem magna: ſꝫ etiaꝫ media ⁊ mi
nima bona eſſe p̄ſtitit bonitas dei. Ecce habes
tria genera bonoꝝ diſtincta.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL.ES

¶ In q̄bus bonis ſit liberum arbitrium.

Queritur aūt in q̄bus bonis ꝯtineat̄ li.ar. de hoc Aug. ī pzio li. retractationū ait ita. In medijs q̄dem bonis īuenit̄ liberū voluntatis arbitriuꝫ: q̄z ⁊ male illo vti poſſumus: ſ; tamē tale ē vt ſine illo recte viuere nequeamus. Bonus aūt vſus eius iaꝫ virtus eſt: q̄ in magnis reperit̄ bonis: quibus male vti nll's pōt: ⁊ q̄z bona ⁊ magna ⁊ media ⁊ minima ex deo ſunt: ſeq̄tur: vt ex deo ſit etiam bonus vſus libere voluntatis q̄ v̄tus eſt: ⁊ in magnis numerat̄ bonis. Attende diligēter q̄ dicta ſunt ⁊ ꝯfer in vnū. Sic.n. aperiet̄ qđ ſupꝛa querebat̄. Dixit equidē opus v̄tutis eē bonū vſum illoꝝ bonoꝝ: q̄bus etiā nō bn̄ vti poſſumꝰ.i. mediorꝝ: in q̄bus poſuit li.ar. cuiꝰ quoq̧ bonū vſuꝫ dixit eē v̄tutē. qđ ſi ē: nō ē ḡ opus v̄tutis qđ ſupꝛa dixit: q̄z aliđ eſt v̄tꝰ: aliud opus eius.

¶ De virtute quid ſit ⁊ quid actus eius.

Hic vidēduꝫ eſt q̄d ſit virtꝰ ⁊ q̄d ſit actꝰ vel opꝰ eiꝰ. Virtꝰ eſt: vt ait Aug. bona q̄litas mentis: q̄ recte viuit̄: ⁊ q̄ nullus male vtit̄. quā deꝰ ſolus ī hoīe opatur: ıōq̧ opꝰ dei tm̄ eſt: ſic̄ de v̄tute iuſticie Aug. docet ſup illū locū pſalmi. Feci iudiciū ⁊ iuſticiaꝫ: ita dicēs: iuſticia magna virtꝰ animi ē: quā nō facit in hoīe niſi deꝰ. Iōq̧ cū ait ꝓpħa ex perſona eccl'ie. Feci iuſticiā: nō ipſaꝫ virtutē quā nō facit hō: ſ; opꝰ eiꝰ itelligi voluit. Ecce apte iſinuat̄ h̄ ꝙ iuſticia in hoīe nō ē opꝰ hoīs: ſed dei: qđ ⁊ de alijs virtutibus itidem intelligendum eſt.

¶ De fide itidem dicit ꝙ non eſt ex hoīe: ſed ex deo tantuꝫ.

Iaꝫ đ gr̄a fidei ephеſis ſcribēs apl's: ſil'r fidē ṅ ex hoīe: ſ; ex đo tm̄ eē aſſerit iq̄ēs gr̄a eſtis ſaluati ꝑ fidē. ⁊ h̄ ṅ ex voƀ. dei .n. donū ē. qđ a ſcīs ita exponit̄. h̄.i. fides nō ē ex vi nāe nr̄e: q̄z donū dei pure ē. Ecce ⁊ h̄ manifeſte tradit̄ ꝙ fides nō eſt ex libtate arbitrij: ſiue ex arbitrio volūtatis. qđ ſupioꝛibꝰ ꝯſonat: vbi dēꝫ ē gr̄aꝫ ꝑueniētē vel opantē eē v̄tutē q̄ volūtateꝫ hoīs liberat ⁊ ſanat. Vn̄ Aug. ī li. de ſpū. ⁊ lr̄a ait. Iuſtificati ſumꝰ nō ꝑ liberā volūtatē: ſ; ꝑ xp̄i gr̄aꝫ. nō ꝙ ſine volūtate nr̄a fiat: ſ; volūtas nr̄a oſtēditur īfirma ꝑ legē: vt ſanet gr̄a voluntateꝫ ⁊ ſana voluntas impleat legem.

¶ De gr̄a que liberat volūtatē que: ſi v̄tus ē: virtus nō ē ex li.ar. ⁊ ſic nō ē motus mētis.

Si igīt̄ gr̄a q̄ ſanat ⁊ liberat volūtatem hoīs: v̄tꝰ ē vl' vna vel pl'es cū ipſa gr̄a nō ſit ex arbitrio volūtatis ſ; eaꝫ potiꝰ ſanet ac ꝑparet vt bona ſit: ꝯſeq̄tur vt v̄tꝰ nō ex li. ſit ar. ⁊ ita nō ſit motꝰ vl' affectꝰ mētis: cū oīs motꝰ vl' affectꝰ mētī ſit ex li.ar. ſ; bonꝰ ex gr̄a ⁊ li.ar. malꝰ v̄o ex li.ar. tm̄. vt.n. ait Aug. ī pꝛi. li. retractationū. Hō ſpōte ⁊ li.ar. cadē potuit: ṅ ēt reſurgē. Itē ī lib. de duabꝰ aiabꝰ. Aie ſi libo ad faciēdū ⁊ ṅ faciēdū motu ai carēt: ſi deniq̧ his abſtinēdi ab ope ſuo ptās nll'a cōcedit̄: eaꝝ pctm̄ tenere ṅ poſſumꝰ. Hic apte oſtēdit̄ ꝙ motꝰ ai ſiue ad bonū ſiue ad malū ex li.ar. ē. Iōq̧ ſi gr̄a vl' v̄tꝰ motꝰ mētis ē: ex li.ar. eſt. Si v̄o ex li.ar. vl' ex pte ē: iā nō ſolus đs ſine hoīe eā facit. Propterea q̄dā nō ierudite tradūt v̄tutē eē bonā mētis q̄litatē ſiue formā q̄ aiaꝫ īformat: ⁊ ipſa nō ē motꝰ vl' affectꝰ ai ſ; ea li.ar. iuuat̄ vt ad bonū moueat̄ ⁊ erigat̄. ⁊ ita ex v̄tute ⁊ li.ar. naſcitur bonꝰ motꝰ vl' affectꝰ ai. Et exīde bonū opꝰ ꝓcedit exteriꝰ. Sic̄ pluuia rigat̄ t̄ra vt germiet ⁊ fructū faciat: nec pluuia ē terra nec germē nec fructꝰ nec terra: germē vl' fructꝰ: nec germē fructꝰ. Ita gratis terre mētis nr̄e.i. arbitrio volūtatis īfundit̄ pluuia diue bn̄dictiōis.i. īſpirat̄ gr̄a. qđ ſolꝰ đs fac̄. nō hō cū eo: q̄ rigat̄ volūtas hoīs vt germiet ⁊ fructificet.i. ſanat̄ ⁊ ꝑparat̄ vt bonū velit h̄ꝫ qđ dr̄ operās: ⁊ iuuat̄ vt bonū faciat. h̄ꝫ qđ dr̄ coopans ⁊ illa gr̄a v̄tꝰ ṅ icōgrue noiat̄ q̄z volūtatē hoīs īfirmā ſanat ⁊ adiuuat.

¶ Quo ſenſu dr̄ ex gr̄a icipere bona merita: ⁊ de q̄ gr̄a h̄ itelligatur.

Cuꝫ v̄o ex gr̄a dr̄ eē bona merita ⁊ icipere: aut itell'r gr̄a gratis dās.i. deꝰ vel potiꝰ gr̄a gratis data: q̄ voluntatē hoīs ꝑuenit. Nō.n. magnū eēt ṅ h̄ a deo dicerent̄ eē: a quo ſūt oīa: ſ; potiꝰ eiꝰ gr̄a gratis data itell'r ex q̄ bona merita icipiūt. q̄ cū ex ſola gr̄a eē dicant̄: nō excluditur li.ar. q̄z nullū meritū eſt ī hoīe qđ nō ſit ꝑ li.ar. Sꝫ in bonis merēdis cāe pꝛicipalitas gr̄e attribuitur: q̄z pꝛicipalis cā bonoꝝ meritoꝝ eſt ipſa gr̄a q̄ excitatur li.ar. ⁊ ſanatur atq̧ iuuatur volūtas hoīs vt ſit bona.

¶ Quod bona volūtas gr̄e pꝛicipal'r ē ⁊ ēt gr̄a ē: ſic ⁊ omne bonū meritū.

Que ipſa ēt donū dei eſt: ⁊ hoīs meritū: imo gr̄e: q̄z ex gr̄a pꝛicipal'r ē ⁊ gr̄a eſt. Vn̄ Aug. ad Sixtū pſƀm. Qđ ē meritū hoīs an̄ gr̄aꝫ? Cū oē bonū nr̄ꝫ meritū ṅ ī noƀ fac̄ niſi gr̄a? Ex gr̄a.n. vt dēm ē q̄ ꝑuenit ⁊ ſanat arbitriū hoīs: ⁊ ex ipō arbitrio ꝓcreatur ī aīa bonus affectꝰ ſiue bonꝰ motꝰ mētis: ⁊ h̄ ē pꝛimuꝫ bonū hoīs meritū. Sic̄ v̄bi.g. ex fide virtute ⁊ hominis arbitrio generatur in mēte motus quidam bonus ⁊ remunerabilis. ſcꝫ ipſuꝫ credere. Ita ex charitate ⁊ li.ar. alius quidā motus puenit.ſ. diligere bonꝰ valde. Sic de ceteris virtutibus itelligēdū eſt: ⁊ iſti boni motus vel affectus niſi merita ſunt ⁊ dona dei: quibus meremur ⁊ ipſoꝝ argumentationē ⁊ alia que ꝯſequēter hic ⁊ in futuro nobis apponunt̄.

¶ Ex qua ratione dicitur fides mereri iuſtificationem ⁊ alia.

Cum ḡ dicit̄ fides mereri iuſtificationem ⁊ vitā eternam: ex ea rōne dictū accipit̄: quia per actuꝫ fidei meretur illa. Simil'r de charitate ⁊ de iuſticia ⁊ de alijs accipit̄. Si enim fides ipſa v̄tus pꝛeueniens diceretur eē mētis actus qui eſt meritū iam ipſa ex libero ar. oꝛigineꝫ haberet: quod q̄z ṅ eſt ſic dicitur eſſe merituꝫ: quia actus eius eſt meritū: ſi tamē adſit charitas ſine qua nec credere nec ſperare meritum vite eſt. Unde apparet vere quia charitas eſt ſpūſſcūs: que anime qualitates īfoꝛmat ⁊ ſanctificat vt eis aīa īfoꝛmetur ⁊ ſanctificetur. Sine q̄ anime q̄litas nō dr̄ virtꝰ q̄z non valet ſanare animam.

¶ De muneribus virtutuꝫ ⁊ de gr̄a que nō eſt: ſed facit meritum.

Ex muneribus itaq̧ vel actibꝰ v̄tutuꝫ boni ſumus ⁊ iuſte viuimꝰ: ⁊ ex gr̄a: q̄ nō eſt meritū: ſ; fac̄: nō tm̄ ſine li.ar. ꝓueniūt merita nr̄a.ſ. boni affectꝰ eorūq̧ ꝓgreſſus atq̧ bona opa q̄ deꝰ remunerat in nobis: ⁊ hec ipſa ſunt dei dona. Vn̄ Aug. ad Sixtū pſƀm. Cū coꝛonat merita nr̄a: nihil aliud coꝛonat q̄ꝫ munera ſua. Vn̄ vita eterna que in fine a deo meritis ꝑcedentibus redditur: q̄z ⁊ eadeꝫ merita q̄bus redditur nō a nobis ſunt: ſ; in nobis facta ſunt ꝑ gr̄aꝫ: recte ⁊ ipſa vita gr̄a nuncupatur: q̄z gratis dat̄. Nec iō gratis: q̄z nō meritis dat̄: ſ; q̄z data ſunt ꝑ gr̄am ⁊ ipſa merita q̄bus datur. Ex p̄miſſis iam innoteſcere nobis aliquatenus pōt: qual'r gratia pꝛeueniēs meretur augeri: ⁊ alia: ⁊ q̄d ipſa ſit: an v̄tus: an aliud. Et ſi virtus: an ſit actus vel nō. Oſtēſuꝫ eſt enim ſupꝛa ex pte quoꝛundam ꝙ ipſa eſt virtus: ⁊ virtus nō eſt actus: ſed eius cauſa: non tamen ſine li.ar. vnde quod ſupꝛa Augu. dixit bonum vſuꝫ liberi arbitrij eſſe virtutem ita accipi pōt.i. actum virtutis. Alioquin ſibi cōtradicere videretur qui etiā opus virtutis ſupꝛa dixit eſſe bonū vſum eoꝝ q̄bꝰ nos bene vti poſſumus: in q̄bus poſuit etiā li.ar. Si v̄o bonus vſus li.ar. opus v̄tutis eſt: iaꝫ v̄tus non eſt. Cuꝫ ergo bonum vſuꝫ eius virtutē eſſe dixit: nomine v̄tutis ipſius vſum ſignificauit.

¶ Quod idem vſus eſt virtutis ⁊ liberi arb. ſed virtutis pꝛincipaliter.

Idē nēpe vſus bonꝰ ex v̄tute ē ⁊ ex li.ar. ſ; ex v̄tute pꝛincipal'r. ⁊ bonus ille vſus ī magnis bonis ānumerādus ē. Illa āt gr̄a ꝑueniēs: q̄ ⁊ v̄tꝰ ē: nō vſus li.ar. ē: ſ; ex ea potiꝰ bonꝰ vſus li.ar. q̄ nobis ē a deo: nō a nobis. vſus v̄o bonus ar. ⁊ ex deo ē ⁊ ex nobis: ⁊ iō bonū meritū ē. Ibi.n. ſolus deus operat̄. hic deꝰ ⁊ hō. h̄ merituꝫ ex illa puriſſima gr̄a ꝓuenit: qđ apl's notauit dicēs. Gr̄a dei ſum id qđ ſuꝫ: ⁊ gr̄a.e.i me.u.n. fuit. Sup quē locū Aug. ita ait. Recte gr̄aꝫ noiat. pꝛimū.n. ſola gr̄a dat đs: ⁊ nō niſi gr̄aꝫ noiat: cū nō pꝛecedūt niſi mala merita. Sꝫ poſt ꝑ gr̄aꝫ icipiūt merita bona: ⁊ vt oñderet ēt li.ar. addit ⁊ gr̄a eiꝰ in me vacua nō fuit. ⁊ ne ipſa volūtas ſine gr̄a dei putet̄ aliq̄d boni poſſe: ſubdit non autem ego ſolus.ſ. gr̄a dei mecū.i. cū lib.ar. Plane cuꝫ data fuerit gratia icipiunt eē noſtra merita bona: per illā tamē q̄z ſi illa defuerit cadit homo.

¶ Alioꝝ ſn̄ia hic oſtēditur q̄ dicūt v̄tutes eē bonos vſus li.ar.i. actꝰ mētis.

Alij v̄o dicūt virtutes eē bonos vſus nāliū potētiarū: nō tm̄ oēs: ſ; tm̄mō iteriores q̄ in mēte ſūt: exterioꝛes v̄o q̄ ꝑ coꝛpꝰ gerunt̄: nō v̄tutis eē dicūt: ſ; opa v̄tutuꝫ: ⁊ iō qđ Aug. dic̄ opꝰ v̄tutis eē bonū vſuꝫ nāliū potētiarū: de vſu exterioꝛi accipiūt. Qđ v̄o dic̄ bonū vſuꝫ li.ar. v̄tutē eē: ⁊ ī magnis nūerari bonis: de vſu iterioꝛi itelligunt: ⁊ v̄tutes nihil aliđ eē q̄ꝫ bonos affectꝰ vl' motꝰ mētis aſſerūt: quos đs ī hoīe fac̄: nō hō: q̄z licꝫ illi motꝰ ſint li.ar. nō tm̄ queūt niſi đs ipꝫ liberet ⁊ adiuuet gr̄a ſua operāte ⁊ coopante: quā dei gratuitā volūtatē accipiūt: q̄z đs ē q̄ ⁊ opat̄ ī noƀ velle ⁊ opari bonū.

¶ Quibꝰ auc̄ratibus muniant qđ dicunt.

Quod āt v̄tutes ſint motꝰ mētis teſtimōijs ſcōꝝ aſtruūt. dic̄.n. Aug. ſr̄ Io āne. Quid ē fides? credē qđ ṅ vides: credē āt motꝰ mētis ē. Iđ ī li. iij. đ doctria xp̄i. Charitatē āt voco motū ai. ſi v̄o charitas ⁊ fides motꝰ ai ſūt: v̄tutes ḡ motꝰ ai ſunt. Quibꝰ alij rn̄dētes: p̄miſſa v̄ba Aug. ita itellīda foꝛe iq̄ūt. Fides ē credē qđ nō vides.i. fides ē v̄tꝰ q̄ credit̄ qđ ṅ vr̄. Iteꝫ charitas ē motꝰ ai.i. gr̄a q̄ mouet̄ aius ad diligēduꝫ. ⁊ ꝙ h̄ ⁊ his ſilia ita accipiēda ſint: ex his conijcit̄ q̄ alibi Aug. ait. Nā ī pꝛio li. q̄nū euāgelij iq̄t. Eſt fides q̄ credūtur ea q̄ nō videt̄. q̄ ꝓpꝛie dr̄ fides. Iđ ī. xiij. lib. de tri. Alia ſūt ea q̄ credūtur. aliud ē fides q̄ creduntur. Ex q̄bus v̄bis ſic argumentādo procedunt. Aliud eſt credere aliud eſt illud quo cre-

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

dicitur. Predcm̃ eſt aũt fideʒ eſſe id quo credit̃. Sic ğ credere nõ eſt fides: q̃ꝛ credere non eſt id quo credit̃. Addũt quoqꝫ virtus opus dei tãtũ eſt: quã ipſe ſolus fac̃ in nobis. Ip̃a ğ nõ ẽ vſus vel act⁹ liberi ar. ſʒ credere ẽ actus libe. ar. non ẽ itaqꝫ v̄tus. Premiſſis aliȷ̃ſqꝫ rõnib⁹ ac teſtimoniȷ̃s innitunt̃ vtriqꝫ. hoꝝ aũt iudiciuʒ diligẽtis lectoris relinquo examini ad alia ꝓperans.

¶ Diuiſio textus.

POſtquã diſtinxit gratiã in operãtẽ ⁊ cooperantẽ. Hic querit ad qd̾ genus reducat̃: vtrũ. ſ. ſit actus vel q̃litas mẽtis: ponens eandẽ q̃õnẽ de gr̃a ⁊ v̄tute: vel q̃ꝛ eadẽ rõ eſt de vtroqꝫ: ⁊ forte: q̃ꝛ h⁹ opinionis fuit ꝙ gr̃a a virtute nõ differt. Diuidit̃ aũt in ptes duas. In p̃ma mouet dubitatiõeʒ. In ſcd̃a determinat eaʒ ibi. (Hic vidẽduʒ eſt quid ſit virtus ⁊c̃.) Ubi etiã ſ̃m quoſdã. 27. diſtinctio icipit. ¶ Circa p̃mũ duo facit. Primo mouet q̃õnem. Scd̃o oſtẽdit q̃õnis dubitationẽ ibi. (Ut aũt h̾ aperte iſinuari valeat ⁊c̃.) Ubi quãdã ↄ̃rietatẽ ex dictis Auguſtini colligit. Primo. n. ponit v̾ba eius in q̃bus dr̃ opus virtutis eſſe bonũ vſuʒ li. ar. Scd̃o ibi. (Ingrit̃ in q̃bus bonis ⁊c̃.) ponunt̃ q̃dã v̾ba eiuſdem in q̃bus dicit bonũ vſum lib. ar. eẽ v̄tutẽ. que duo aduerſant̃: q̃ꝛ opus virtutis non eſt v̄tus. vñ ſi vſus li. ar. eſt v̄tus non eſt opus v̄tutis. (Hic videndũ eſt quid ſit v̄tus ⁊c̃.) Hic determinat dubitationẽ. ⁊ primo determinat ſ̃m vnã opinionẽ ꝙ v̄tus ſiue gr̃a nõ ſit actus. Scd̃o determinat ſ̃m alioꝝ opinionẽ ꝙ v̄tus ſit actus ibi. (Aliȷ̃ v̾o dicũt v̄tutes eẽ ⁊c̃.) Prima pars diuidit̃ in duas. In p̃ᵃ oſtẽdit ꝙ v̄tus ſeu gr̃a nõ eſt actus. quo ſuppoſito oñdit ſcd̃o quomõ p gr̃aʒ quis mereri dr̃. qd̾ dubiũ ex p̃dicta determinatiõe relinquit̃: cũ omne meritũ in actu cõſiſtat. ibi. (Cũ ğ ex gr̃a dr̃ eſſe ⁊c̃.) ¶ Circa p̃mũ itendit taleʒ rõnẽ. Uirtutis cã deus in nobis eſt: ⁊ nõ nos: ſʒ cuiuſlibʒ act⁹ noſtri cã nos ſumus. ğ nullus actus eſt v̄tus. ſi ğ gr̃a eſt virtus vel aliq̃d ſimile v̄tuti gr̃a nõ eſt actus. Circa h̾ aliter h̾ modo ꝓcedit. Primo ꝓbat hanc ꝙ v̄tutẽ ſolus deus in nobis operet̃. Scd̃o aſſumit hanc: ꝙ actus q̃libʒ in nobis cauſat̃ ex li. ar. ibi. (Si igit̃ gr̃a q̃ ſanat ⁊c̃.) Tertio ↄcludit ꝓpoſitũ ibi. (Propterea q̃dã nõ inerudite tradunt ⁊c̃.) Primũ oñdit triplr̃. Primo de v̄tute in cõi p eius diffõnẽ. Secũdo de v̄tute iuſticie p auc̃tatẽ Aug. ibi. (Sic̃ de v̄tute iuſticie ⁊c̃.) Tertio de v̄tute fidei quã ẽt gr̃am noiari dic̃ ibi. (Nã de gr̃a fidei epheſiis ſcribẽs ⁊c̃.) (Cũ ğ ex gr̃a dr̃ ⁊c̃.) Oſtenſo ꝙ gr̃a nõ ſit actus. Hic oñdit quõ p eã quis mereri dr̃. Et diuidit̃ in ptes duas. In p̃ma oſtẽdit ꝓpoſituʒ. In ſcd̃a ex dictis colligit dubitationis ſolõnẽ ibi. (Ex p̃miſſis iã inoteſcere nobis ⁊c̃.) ¶ Circa p̃ᵐ tria facit. Prio oſtẽdit ꝙ p̃ncipalr̃ cã meriti ẽ gr̃a. Scd̃o oñdit quõ p eaʒ q̃s mereri dr̃: inq̃ꝫtum. vʒ. p ei⁹ actũ q̃s meret̃ ibi. (Cum ğ dr̃ fides mereri ⁊c̃.) Tertio ↄcludit ꝓpoſitũ ibi. (Ex munerib⁹ itaqꝫ v̄tutũ ⁊c̃.) (Aliȷ̃ v̾o dicũt ⁊c̃.) Hic determinat q̃õnẽ ſ̃m aliã opionẽ i ↄ̃riã ptẽ. Et circa h̾ tria fac̃. Prio põit eoꝝ opinionẽ. Scd̃o ponit ꝓbationes ipſoꝝ ibi. (Quidam v̄tutes ſint nutus ⁊c̃.) Tertio ponit reſpõſiones ad illas probationes ſ̃m p̃mam opinionem ibi. (Quibus aliȷ̃s rñdẽtes ⁊c̃.)

¶ Queſtio. I.

HIc q̃runt̃. 6. Prio i q̃ gñe ſit v̄tus: vtꝝ. ſ. in genere actus vel habitus. Scd̃o de diffõne v̄tutis quã Aug. in lr̃a ponit. Tertio vtrũ ↄtingat ſ̃m actuʒ v̄tutis ⁊ gr̃e ex cõdigno vitã eternã mereri. Quarto vtruʒ poſſit aliq̃s ſibi mereri gr̃aʒ. Quinto vtꝝ poſſit aliquis ſibi mereri gratie augmẽtũ. Sexto vtruʒ vn⁹ poſſit aliȷ̃ p̃mã gr̃aʒ mereri.

¶ Utrum virtus ſit habitus. I.

AD primum ſic ꝓceditur. Uidet̃ ꝙ v̄tus nõ ſit habitus. vltimũ enim rei nõ ponitur in alio genere q̃ꝫ res ipſa: ſʒ vt in primo celi ⁊ mun. ph̾s dicit. virtus eſt vltimũ in re ꝺ potẽtia. ğ nõ eſt in genere habitus: ſʒ in genere potentie. ¶ P̃. potẽtie nãles nõ ſunt magis perfecte q̃ꝫ potẽtie rõnales: ſed potẽtie nãles poſſunt in ſuos actus ſine habitibus mediȷ̃s: vt pʒ in duro ⁊ molli. er ꝯ mlt̾o fortius h̾ poſſunt rõnales potentie. ergo v̄tus vel eſt potentia vel eſt actus. ¶ Si dicatur ꝙ in potentiȷ̃s rõnalibus regruntur habitus vt potentie determinent̃ ad vnũ. ¶ Cõtra. Potẽtia determinata ad vnũ ſemp eſt in ſuo actu nec in alteraʒ ptem iclinari põt: ſʒ potentia rõnalis pfecta p v̄tutem moralẽ nõ eſt ſemp in ſuo actu: cũ nõ contingat ſemp agere ſ̃ʒ ph̾m in p̃mo de ſomno ⁊ vigilia. ⁊ q̃ꝫuis etiã eſſet in aliquo actu: põt nihilominus in cõtrariũ actũ inclinari. ergo potẽtia rõnalis nõ determinat̃ ad vnũ p habitũ. ¶ P̃. premiũ reſpondet merito: ſed merituʒ eſt ipſe actus bonus lib. ar. cũ igit̃ v̄tuti ⁊ gr̃e debeat̃ premiũ: videt̃ ꝙ v̄tus vel gr̃a ſit actus. ¶ P̃. mediuʒ eſt eiuſdem generis cuʒ extremis: ſed v̄tus eſt media inter paſſiones: vt in 2° ethy. pʒ. ergo videt̃ ꝙ v̄tus nõ ſit in genere h̾itus: ſʒ in genere paſſiõis vel act⁹: nã ⁊ actiones aĩe paſſiões dicunt̃: vt in. 6. prin. dicitur.

In cõtrariuʒ eſt qd̾ ph̾s in 2° ethic. dicit ꝙ v̄tus ẽ h̾itus electiuus imediate ↄſiſtẽs ⁊c̃. ¶ P̃. ex v̄tutibus ſumus boni: ſʒ bonitatẽ gratuitã nõ habemus ex actibus. ergo v̄tus ⁊ gr̃a nõ eſt actus.

Reſpondeo dõʒ: ꝙ cũ effectus ꝓportionet̃ ſue cãe: oʒ actũ potẽtie rõnalis ipſi potẽtie ꝓportionatũ eẽ. In actu aũt v̄tutis nõ ſoluʒ conſiderat̃ ſubãipſius actus: ſʒ etiã modus agendi: nõ eniʒ qui caſte operatur quocũqꝫ modo caſtus eſt: ſʒ qui faciliter ⁊ delectabilr̃. vt ex p̃mo ethy. habet̃. delectatio aũt ex ↄuenientia cãtur: ſicut ⁊ in ſenſibilibus pʒ ꝙ cõiunctio ↄuenientis cũ ↄueniẽti facit delectationẽ. Opʒ ergo ꝙ act⁹ v̄tutis ꝓcedat a potẽtia adaptata ⁊ aſſimilata ad hũc actũ. Hoc aũt potẽtia rõnalis nõ hʒ ex ſe ipſa cũ ſit ad vtrũlibʒ. Opʒ ergo aliq̃d potentie ſuperaddi vt pfectionẽ eius p qd̾ talẽ actuʒ educat vndecũqꝫ cauſet̃. ⁊ h̾ dicimus eẽ habitũ virtutis: ⁊ iõ dicit ph̾s in 2° eth̾. ꝙ ſi nõ generati habit⁹ opʒ accipe ſiẽtem in ope delectationẽ: hinc etiã eſt ꝙ potẽtia pfecta p habituʒ v̄tutis tendit in actũ cõſimilẽ p moduʒ cuiuſdã nãe. ꝓpter qd̾ dicit Tullius ꝙ v̄tus eſt h̾itus mõ nãe rõni ↄſentane⁹. ſicut eni grauitas deorſum tendit: ita caſtitas caſta operatur: hinc ẽt eſt ꝙ in nã cõpleta: cui⁹ potẽtia ad maluʒ flecti nõ põt: nõ regritur habitus quo mediãte agat: q̃ꝛ ipſa potẽtia ex ſe ipſa ꝓportionata eſt ad actũ pfectũ vt in deo pʒ: et ſic pʒ: ꝙ p̃ma opinio veritatẽ cõtinet. ſcd̃a v̾o ⁊ a dictis ſanctoꝝ diſcordat: ⁊ ph̾ie nõ ↄuenit: ſʒ ex quibuſdam auctoritatibus praue itellectis ortũ habuit.

Ad primuʒ dõm: ꝙ vltimũ qd̾ eſt aliquid rei non reducit̃ in aliud genus: ſʒ eſt in eodeʒ genere: vel p ſe ſic̃ vltima pars linee. vel per reductionem: ſic̃ punctus ad lineã: ſic aũt v̄tus nõ eſt vltimũ potẽtie: ſed dr̃ vltimũ eius per reſpectũ ad actũ: q̃ꝛ altiſſimũ in qd̾ potẽtia eleuari põt: eſt actus quẽ v̄tus elicit. ¶ Ad ſcd̃m dõʒ ꝙ potẽtie nãles ſunt determinate ad ſuos actus ex ſeipſis vñ nõ idigent habitu determinante: ſicut potẽtie rõnales q̃ ad vtrũlibʒ ſunt. ¶ Ad tertiũ dõm: ꝙ q̃daʒ dicũt ꝙ virtutes habẽt quoſdã actus q continui ſunt: nec in eis eſt interpolatio: q̃ꝫuis a nobis nõ ſentiatur: nõ enim v̄tutes poſſe ocioſas eẽ extimãt: ſʒ actus eſt duplex. ſ. p̃mus vt eſſe eſt actus forme: ⁊ talis actus v̄tutis cõtinuus eſt: manẽte eniʒ caſtitate ↄtinue manet eẽ caſtũ. Et act⁹ ſcd̃s q̃ ẽ opatio. ⁊ hũc nõ ↄtingit ↄtinuũ eẽ. Hic. n. actus nõ tm̃ ẽ v̄tutis: ſʒ põe quã pficit: ſicut nulla forma q̃ nõ ẽ p ſe ſubſiſtẽs hʒ opatiõem p̃ter cõicatiõem ſubi: nec ↄtingit actũ aliqueʒ eẽ vl̾ opatiõem ex lib. ar. et p̃cipue cum electione ſine q̃ virtutis actus eẽ nõ põt: quin a nobis pcipiatur. Et iõ alr̃ dõm ẽ: ꝙ nã potẽtie p h̾itum nõ tollit̃: põe autẽ rõnalis nã ẽ vt cogi ad vnũ nõ poſſit. vñ ẽt ſi virtute pficiat̃ i ip̃a erit agere vl̾ nõ agere: vl̾ hoc aut ↄ̃rium agere: et nõ opʒ ꝙ ↄtinue ſequat̃ iclinatiõem virtutis: hʒ eni actus v̄tutis aliquid i põ: vt ſʒ ex neceſſitate nõ ſit. ⁊ aliq̃d ab h̾itu vʒ. ſ. facilr̃ fiat. ¶ Ad q̃rtũ dõm: ꝙ alio mõ rñdet p̃miuʒ gr̃e et merito: gr̃e. n. rñdet et v̄tuti ſicut ei vñ i actu ẽ efficacia merẽdi. vñ ſ̃m ꝙ ex maiori gr̃a ꝓcedit actus v̄tutis efficacioꝛ ẽ i merẽdo: ip̃i ãt actui qui meritũ dr̃ reſpõdet ſicut ei quo p ſe meret̃: q̃ꝛ vt in p̃mo ethicoꝝ dicit̃: ꝙ quẽadmodũ in olimpiadib⁹ nõ optimi et fortiſſimi coronãt̃: ſʒ agonizãtes: hoꝝ ãt quidã. ſ. qui vicũt: ita et eoꝝ qui in vita bonoꝝ et optimoꝝ operãtes illuſtres fiũt: qd̾ ẽt ſnĩe Apoſtoli cõgruit. 2. Tym. ii. Non coronabitur niſi qui legitime certauerit. ¶ Ad q̃ntũ dõm: ꝙ mediũ dicit̃ de v̄tute duplr̃. ſ. eẽntialr̃ et effectiue. eẽntialr̃ quidẽ nõ ẽ mediũ iter duas paſſiones ſed iter duos h̾itus vicioſos q̃bus aliqualr̃ ad paſſiones nos hẽmus: nec hoc ẽ eẽntia virtuti: cũ aliqua v̄tus iueniat̃ q̃ hoc mõ nõ ẽ medium. ſ. iuſticia: vt ex q̃nto ethi. pʒ. Iuſticie. n. quaſi equalitati et medio opponitur ãbundãtia eius qui plus habet q̃ꝫ iuſtum ſit: qui ex hoc ip̃o iniuſtus eſt viciũ iniuſticie hñs: et ẽt defcũs illius q defraudat⁹ ẽ: qui defcũs vicium i eo nõ ẽ: et ita iuſticia nõ ẽ mediũ iter duo vitia. Effectiue v̾o dr̃ mediũ iter paſſiones: q̃ꝛ i paſſionib⁹ mediũ inuẽit. vñ nõ opʒ ꝙ ſit in gñe paſſionis.

¶ Utꝝ diffinitio virtutis poſita ab Aug. ſit ↄueniẽs. II.

AD ſecunduʒ ſic ꝓcedit̃. vr̃ ꝙ Aug. incõuenienter v̄tutem diffiniat. Sicut eni i ſcd̃o thopi. dr̃. Nullũ genus denoiatiue p̃dicat̃ de ſua ſpẽ: ſed bõitas ẽ gen⁹ virtutis. eſt eni virtus: vt ph̾us in prio ethi. dicit: qua quis bon⁹ ẽ: ⁊ que op⁹ bonũ reddit. ğ incõuenienter dr̃ v̄tus bona qualitas. ¶ P̃. illud quod trãſcẽdit gen⁹ nõ oʒ poni vt dr̃ia gñis: ſed bonũ tranſcẽdit genus q̃litatis: cũ ſit ↄuertibile cũ ente. ğ incõuenienter ponitur vt dr̃ia q̃litatis cũ dr̃ bona qualitas mentis. ¶ P̃. ſubm̃ qd̾ ponit̃ i diffinitõe alicuius accidẽtis oʒ eẽ ↄuertibile cum illo: ſed mẽs nõ hoc modo ſe hʒ ad virtutem: non eni ois virtus ẽ in mẽte ſicut in ſubo: ſed quedã in cõcupiſcibili: q̃dã in iraſcibili: ⁊ ſic de aliȷ̃s: ergo inconuenienter ponitur mens vt ſubiectum cõe virtutis in eius diffinitione. ¶ P̃. illud quod ẽ alicui⁹ ſp̃ei ꝓprium nõ oʒ poni in diffõne generis: ſed rectitudinẽ appropriat ſibi iuſtitia. Uñ Anſel. dicit ꝙ iuſtitia ẽ rectitudo voluntatis ꝓp ſe ſeruata. ergo incõuenienter in diffinitione virtutis cõmunis ponitur qua recte viuitur. ¶ P̃. quicũqꝫ ſupbit d̾ aliqua re: male vtitur ea: ſed multi de virtutib⁹ ſupbiũt quia vt Aug. i regl̾a dicit. Superbia etiã bonis operibus iſidiatur vt pereant. ergo falſum eſt quod dr̃: qua nullus male vtitur. ¶ P̃. q̃cunqꝫ recte viuit non male vtitur: cũ ergo dixerit virtutem eẽ qua recte viuitur: ſuperflue addidit qua nullus male vtit̃. ¶ P̃. aug. dicit. Qui creauit te ſine te nõ iuſtificabit te ſine te. ſed iuſtificatio nõ ẽ niſi p virtutem. ergo falſum ẽ qd̾ ſeq̃tur: quã de⁹ in nobis ſine nobis opatur. ¶ P̃. cuicunqꝫ diffinitio conuenit ⁊ diffinitum: ſed gratia non ẽ v̄tus: vt ſupra dictuʒ eſt: ⁊ tamẽ h̾ diffinitio cõuenit ſibi. ergo hec nõ eſt diffinitio v̄tutis. ¶ P̃. vnius rei vnica oʒ eẽ diffinitio: ſicut ⁊ vnum eſſe. ſi ğ q̃dã alie diffõnes de virtute aſſignẽtur: ſi ille ↄueniẽtes ſũt: videtur ꝙ iſta ſit incompetẽs.

Reſpondeo dõm: ꝙ Augu. hic nõ itẽdit diffinire quãlibet v̄tutẽ: ſʒ v̄tutẽ infuſã: ⁊ hãc ↄpletiſſime diffinit ponẽdo formalia ip̃i⁹. ſ. gen⁹ ⁊ dr̃iam cũ dicit. Bona qualitas. ⁊ ſubm̃ qd̾ ẽ mã i qua cum dicit Mẽtis ⁊ actũ q ẽ ẽt finis virtutis: cũ dicit. Qua recte viuit̃ ⁊c̃. Et cãm efficiẽtẽ: cũ dicit. Quã de⁹ in nobis ⁊c̃.

Ad primum ğ dõm: ꝙ alr̃ ẽ in noĩb⁹ illis que exp̃mũt formas gñales: ⁊ q̃ exp̃munt formas ſp̃ales. Forma. n. ſp̃alis q̃ iformat ſubm̃ aliquod nõ iformatur alia forma eiuſdẽ rõnis: ſicut color nõ iformat̃ colore: ſʒ forte luce. vñ nõ põt dici color coloratus: ſʒ forte clarus. Et ſimiliter nec albedo colorata: contingit ãt ꝙ illud quod ẽ pfectio vni⁹ ſ̃m vnam rõnẽ ſit pfectuʒ ab alio ſ̃m rõnem aliam: ſicut lux pficit colorẽ: ⁊ color pficit ſuperficiem: ⁊ ſupficies corpus: cuius terminus eſt: ⁊ iõ perfectio põt dici pfecta. Et ſilr̃ in oĩbus aliȷ̃s que exprimũt pfectionem in cõi: ſicut ẽ hoc nomẽ bonum: ⁊ inde ẽ ꝙ virtus q̃ dicitur bonitas aĩe ſ̃m ꝙ pficit eam: põt dici bona ſ̃m ꝙ ẽ pfecta quodam alio vt ordine ad fineʒ ⁊ regula rõnis a quibus formam hʒ ⁊ in ſpẽm trahitur. ¶ Ad ſcd̃m dicẽdum: ꝙ q̃ꝫuis bonuʒ ↄuertatur cũ ente: tamẽ quodam ſp̃ali modo iuenitur in reb⁹ aĩatis ⁊ habẽtibus electiõem: vt in quĩto metaph̾. dicit. Cui⁹ rõ ẽ quia bonũ dicitur ex ratiõe finis. ⁊ ideo q̃ꝫuis inueniatur i oĩbus i quibus ẽ finis: tamẽ ſp̃ali⁹ inuenitur i illis que finẽ ſibi p̃ſtituũt: ⁊ itẽtionem finis cognoſcunt: ⁊ inde ẽ ꝙ habitus electiui ex fine ſpẽm ſortiuntur: ⁊ ꝓpter h̾ hoꝝ h̾ituũ bonum ⁊ malũ ſũt dr̃ie conſtitutiue: nõ quidẽ ꝓut cõiter ſumũtur: ſed p modum iam dictũ. ¶ Ad tertium dõm: ꝙ in diffõne accidẽtis nõ oʒ poni niſi p ſubm̃ eius. q̃ꝫuis autem ↄtingat virtutẽ in aliqua potẽtia: vt in ſubo eẽ que eẽntialr̃ mẽs non ẽ: non tñ hʒ ꝙ ſit ſubm̃ virtutis niſi inq̃ꝫtum aliq̃d mẽtis ⁊ rõnis participat. vnde ph̾us i primo ethi. dicit ꝙ rõnale ẽ ſubm̃ virtutis vl̾ rõnale eẽntialiter: vl̾ rationale p participationẽ. ¶ Ad q̃rtum dõʒ: ꝙ Anſel. vr̃ diffinire iuſticiã nõ q̃ ẽ ſp̃alis virtus: ſed iuſtitiam gñalẽ q̃ a ph̾o legalis dr̃: ⁊ ẽ ideʒ ſubo cum virtute differẽs rõne tm̃: vt ex q̃nto ethi. pʒ. Si tñ ꝓ iuſtitia ſp̃ali ſumat̃: ſciẽdũ ẽ ꝙ rectitudo p̃t accipi duplr̃: vl̾ ſ̃ʒ ↄmẽſurationẽ rei ad rem: ⁊ ſic rectitudinẽ vendicat ſibi iuſtitia que equalitatẽ in datis ⁊ acceptis cõſtituit: vt i q̃nto ethi. dr̃: aut ſ̃m cõmẽſuratiõem actus ad finem ⁊ ad iudicium rõnis: ⁊ ſic rectitudo cuilibet virtuti conuenit: ⁊ ita ſumitur hic. ¶ Ad quintuʒ dõm: ꝙ vti aliquo dr̃ duplr̃: vl̾ ſicut forma q̃ ẽ p̃ncipiũ vſus: ⁊ hoc mõ virtute nullus male vtit̃: quia ex hoc ip̃o ꝙ ẽ vſus a v̄tute ꝓcedẽs mal⁹ eẽ nõ põt: vl̾ ſic̃ obto: ⁊ hoc modo virtutibus male vti cõtingit: ſicut pʒ de illis qui de eis ſuperbiunt. ¶ Ad ſextũ dõm: ꝙ recte viuere cõtingit duob⁹. ſ. virtute ⁊ libe. arb. ſed lib. ar. cõtingit male vti: ⁊ iõ ad dr̃iam eius additur q̃ nemo male vtit̃: q̃ꝫuis enim q recte viuit non male vtat̃: nõ tñ q̃ocunqꝫ recte viuit̃: tale ẽ vt eo nullus male vtatur. ¶ Ad ſeptimũ dõm: ꝙ de⁹ nõ iuſtificat nos ſine nobis ↄſentientibus: quia non cogit ad virtutẽ. vt Damaſ. dicit Iuſtificat tñ nos ſine nobis virtutẽ cauſantibus. ¶ Ad octauũ dõm: ꝙ ſi ſtricte accipiat̃ h̾ diffinitio gr̃e ñ cõuenit: quia per hoc qd̾ dr̃: q̃ recte viuit̃ oſtendit̃ virtus eſſe p̃ncipium recte opationis: non enim ſumit̃ h̾ recte viuere ſ̃m ꝙ ẽ eẽ viuẽtis. ſed ſ̃m ꝙ ẽ opatio rei viue: gr̃a aũt nõ ẽ p̃ncipiũ recti opis. niſi mediante virtute: ⁊ iõ non eſt illud quo imediate recte viuitur. ¶ Ad nonũ dicẽdũ: ꝙ ſi accipiat̃ diffõ rei que cõplectit̃ totum eẽ rei ſ̃m ꝙ ex oĩbus cauſis cõſtituitur que ẽ pfecta diffinitio: tũc vni⁹

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

rei nō pōt eē niſi vna diffinitio. dicta aūt diffinitio virtutis complectitur oēs cās eius: vt dcm̄ ē: inueniunt̄ aūt et alie que aliq̄s harū exprimūt: ſicut illa phi: hitus electiuus ī medietate cōſiſtens ⁊c. que exprimit formalia virtutis ⁊ actū eius: ⁊ illa q̄ ē in ſeptio phyſi. diſpoſitio perfecti adoptiuū exp̄mit ordinē ad finē: ⁊ diuerſe deſcriptiones diuerſas conditiones virtutis exprimuut. ⁊ ſic non ē incōueniēs ſi de virtute plēs diffōnes dantur.

¶ Utꝝ aliq̄s poſſit mereri ex condigno vitam eternā per actus virtutis. III

AD tertium ſic ꝓcedit̄. vr̄ ꝙ aliq̄s nō poſſit ex condigno vitam eternam mereri ꝑ actus virtutis. Primo per id qđ hr̄ ad Ro. 8. Non ſunt cōdigne paſ. ⁊c. ſed per paſſiones quas ſancti ſuſtinēt maxime merent̄. ergo vr̄ ꝙ nullus ex condigno vitam eternā mereatur. ¶ P̄. condignū importat equalitatē dignitatis: ſed ipoſſe ē ꝙ actus humanus equet̄ in dignitate premio vite eterne: qđ ē ipſe deus. ergo vr̄ ꝙ nullus ex condigno vitā eternā mereri poſſit. ¶ P̄. ille qui reddit quod dꝫ non meretur vltimū p̄miū: ſꝫ homo bn̄ opans reddit qđ dꝫ vt dr̄ Luc. 17. Cum feceritis oīa que p̄cepta ſunt vob dicite ſerui inutiles ſum⁹ ⁊c. ergo vr̄ ꝙ nullus ex ꝯdigno recte viuēdo vitā eternā mereat̄. ¶ P̄. a quocunq̄ q̄s meretur. ille debitor ſibi efficitur: qꝛ p̄mium merito debetur: ſed deus nō pōt effici debitor. ergo apud ipꝫ nihil ex condigno mereri poſſumus. ¶ P̄. nullus meret̄ premium apud eū qui ei⁹ opere nec iuuatur nec iuuari pōt: ſed de⁹ nr̄is bonis operib⁹ nō iuuatur: qꝛ bonoꝝ noſtroꝝ non eget: vt in pſal. dr̄. ergo videt̄ ꝙ apud ipm̄ mereri nō poſſum⁹.

Sed contra nihil ex iuſto iudicio redditur niſi quod q̄s meretur. ſed vita eterna que corona iuſticie dicit̄: qꝛ pro ea redditur ex iuſto iudicio: ſicut depoſituꝫ reddit̄. ſcđe Thymo. quarto. In reliquo repoſita ē m. ⁊c. ergo aliquis coronam iuſticie meretur. ¶ P̄. ſicut ſe hꝫ culpa ad penam: ita ⁊ opus virtutis ad glīam: ſed culpa ex codigno penam eternaꝫ meretur. ergo ⁊ act⁹ virtutis ex ꝯdigno vitā eternā meret̄.

Reſpōdeo dicēdo ꝙ circa hoc ſunt due opiniōes. Quidam enim dicūt ꝙ aliquis vitam eternam nō pōt mereri ex condigno: ſed ex congruo. Aly vero dicunt ꝙ ēt ex condigno pōt quis vitam eternā mereri per act⁹ virtutum: dicitur āt aliquis mereri ex condigno qn̄ inuenit̄ equalitas inter p̄mium ⁊ meritū ſꝫ rectā extimationem. Ex congruo āt tm̄ qn̄ talis equalitas nō inuenit̄: ſed ſolū ſꝫ liberalitatē dantis munus tribuitur qđ dantē decet. videt̄ aūt vtriq̄ q̄ntum ad aliquid veruꝫ dicere. Eſt enim duplex equalitas. ſ. q̄ntitatis: ⁊ equalitas ꝓportionis. ſm quātitatis equalitatem ex actibus virtutum vitā eternam ex condigno nō meremur. nō eniꝫ tm̄ bonū ē i q̄ntitate actus virtutis q̄ntū p̄miū glīe: qđ ē finis ei⁹: ſm āt eq̄litatē ꝓportionis ⁊ ex ꝯdigno meremur vitā eternā. Attēditur eni equalitas ꝓportionis qn̄ equalr̄ ſe hꝫ h̄ ad illud: ſicut alius ad alteꝝ: non aūt maius eſt deo vitam eternā tribuere q̄ꝫ nobis actum virtutis exhiber̄. ſed ſicut hoc cōgruit huic: ita illud illi: ⁊ iō quedā ꝓportionis equalitas inuenit̄ īter deum premiātē ⁊ hoiem merentē: dū tn̄ p̄mium referat̄ ad idē gen⁹ in quo ē merituꝫ: vt ſi p̄miū ē qđ oēm facultatē humane nature excedit: ſicut vita eterna: meritū ēt ſit per talē actum in quo refulgeat bonū illius hitus qui diuinitus īfūdit̄ deos nos cōſignans. Illi tn̄ q̄ dn̄t nos ex condigno vitam eternā poſſe mereri verius dicere vidētur. Cum eni ſit duplex ſpēs iuſticie: vt in q̄nto ethi. phs dicit. ſ. iuſticia diſtributiua ⁊ cōmutatiua q̄ ē in cōtractibus: vt in emptore ⁊ venditore. Iuſticia ꝯmutatiua reſpicit eq̄litatē ariſmeticā q̄ tendit in eq̄litatē q̄ntitatis. Iuſticia vero diſtributiua equalitatē reſpicit geometricā q̄ ē eq̄litas ꝓportionis. In redditiōe āt premy ad merita magis ſeruat̄ forma diſtributionis: cū ipē vnicuiq̄ ſm opera ſua reddat: q̄ꝫ cōmutationis: cum de⁹ a nobis nihil accipiat: q̄uis a ſanctis quādoq̄ inueniat̄ metaphorice dcm̄ ꝙ bonis opib⁹ regnum celoꝝ emitur: inq̄ntum de⁹ accipit opa noſtra vt acceptās ea: ⁊ ideo verius dicitur ꝙ ex condigno meretur q̄ꝫ ꝙ nō ex condigno.

Ad p̄mū ergo dicēdum: ꝙ Apl's per dcm̄ ſuuꝫ intendit excludere equalitatē q̄ntitatis: qꝛ nō ē tāta acerbitas p̄ntium paſſionū q̄ꝫ gaudiū future glīe. ¶ Ad ſcđm dđm: ꝙ nō req̄ritur ad condignitatem diſtributiue iuſticie eq̄litas q̄ntitatū: ſꝫ ꝓportiōis tātū: vt dcm̄ eſt. ¶ Ad tertiū dicēdū: ꝙ ēt reddendo qđ dꝫ meretur aliq̄s: in hoc enim aliq̄s apud deū meret̄: in quo ēt vite laudabilis apud hoies conſtituit̄: actus āt iuſticie ē laudabilis ſicut ⁊ aliaꝝ v̄tutū: vn̄ ēt actus iuſticie meritorius ē: q̄uis q̄dā hoc quōdā negauerunt: ⁊ tn̄ actus iuſticie in redditione debiti ēt quod hoī debetur conſiſtit: q̄uis eni illud qđ reddit qđ debituꝫ ē alteri ſuum nō ſit: nihilominus tamē modus opationis in quo fundatur et ius merendi ⁊ laus ipius reddentis ē qui volūtarie: ⁊ ꝓꝑ bonum iuſticie reddit. ¶ Ad q̄rtum dđm: ꝙ deus nō efficit̄ debitor nob: niſi forte ex ꝓmiſſo: qꝛ ipē bona opantibus p̄mium repromiſit. ⁊ ideo nō ē inconueniēs ſi ab ipo q̄s mereri poſſit: ex quo aliquo mō debitor ē. Uel dicēdū ꝙ in iuſticia ꝯmutatiua ille apud quē quis meretur efficitur debitor ei qđ meretur: vt pꝫ i illis qui opationes ſuas locant in ſeruitiū alioꝝ: ſꝫ in iuſticia diſtributiua nō req̄ritur rō debiti ex parte eius q̄ diſtribuit. pōt enim ex liberalitate aliqua diſtribuere: i quoꝝ tamē diſtributione iuſticia exigitur ſm ꝙ diuerſis: ꝓut eorum grad⁹ exigit: ꝓportionabilr̄ tribuit. ¶ Ad q̄ntum dđm: ꝙ illud tꝫ in iuſticia ꝯmutatiua: ſꝫ i diſtributiua nō ē neceſſarium.

¶ Utꝝ aliq̄s poſſit mereri grām. IIII.

AD quartū ſic ꝓceditur. vr̄ ꝙ aliquis grām mereri poſſit. Iuſtificatio enim non fit niſi per grāꝫ: ſꝫ i lr̄a dr̄ ꝙ fides meret̄ iuſtificationem. ergo per actum fidei aliq̄s grām meretur. ¶ P̄. aliq̄s bene vtēdo re tp̄ali quaꝫ ab aliquo domino accepit meret̄ rē p̄us acceptā: vt equum aut aliq̄d h̄. ſꝫ vſus gratie non ē minoris efficacie in merendo q̄ꝫ vſus rei tēporalis. ḡ aliq̄s bene vtens grā quam accepit ipſā meret̄. ¶ P̄. oro q̄ q̄s orat pro ſe: ⁊ de his que expediūt ad ſalutem meretur exaudiri a deo. vt Aug. dicit: ſꝫ ſi aliq̄s in gratia exiſtens oret: vt ſi contingat eum a gratia decidere ꝙ gratia ſibi reddatur ꝓ ſe petit maxime expediens ad ſalutem. ergo meret̄ gratiā recuperare. ¶ P̄. ſi deus dat alicui gratiam: aut dat digno aut indigno. Si dat indigno inſipiens ⁊ iniuſtus ē: qđ impoſſe ē. ergo dat digno: ſed nullus ē dignus habere aliq̄d niſi qui hoc meruit: ḡ quicūq̄ accipit gratiam p̄us meruit eā. ¶ P̄. non ē minor ordo iuſticie apud deum in diſtributione gratie q̄ꝫ in diſtributione bonorū nālium. ſed Plato dicit ꝙ forme non dant̄ a datore niſi ſm merita nāe. ergo nec gratia infunditur niſi ſm merita recipientium.

Sed contra illud qđ meritis redditur non gratis datur. ſꝫ qđ gratis non datur non eſt gratia. ergo gratia meritis non redditur. ¶ P̄. illud qđ ē p̄ncipium oīs meriti nō cadit ſub merito: ſꝫ gratia ē h̄. ḡ ⁊c.

Reſpondeo dđm: ꝙ in oī qui meretur exigitur vt actus eius ſit aliquo modo ꝓportionatus ad id qđ meretur: nullus eni meretur niſi id qđ ſꝫ ſuā ꝯditiōem pōt eum ꝯtingere: ſicut ſeru⁹ nō meretur a dn̄o: vt in hereditate filioꝝ admittat̄: ſꝫ vt mercedē ſuaꝫ recipiat. grā v̄o oīno ꝯditiōem humane nāe excedit: qđ pꝫ ex ei⁹ effectu: qꝛ ducit in finē quē nulla creata nā ꝑ ſe attingere pōt: ꝓꝑ qđ dr̄ p̄me Cor. ii. Oc ocl's non vidit ⁊c. Un̄ donū gratie nullo mō ſub merito cadere pōt ei⁹ q̄ in puris nālib⁹ ē: ⁊ multo min⁹ eius q̄ pctō dep̄mitur: ſed tn̄ opa bona an̄ donū grē fcā p̄mio ſuo ſibi ꝓportionato nō carēt: cānt eni quādā abilitatē ad gratiā: ⁊ ſecū ēt quādā honeſtatē ⁊ iocūditatē ⁊ pulchritudinē hn̄t: in q̄b⁹ precipue eoꝝ p̄mium cōſiſtit: ⁊ aliqua ēt ꝑ accidēs cānt: vt bonorū tp̄alium affluētiam: aut aliq̄d h̄: qꝛ frequenter vt Grego. dicit. de⁹ i hoc mūdo remunerat eū qui p̄miū future glīe nō meretur: vt ſic nullū bonū irremuneratū inueniat̄.

Ad primum ḡ dđꝫ: ꝙ ꝓ tāto fides dr̄ mereri iuſtificationē: qꝛ in iuſtificatione p̄mo appet mot⁹ fidei. Opꝫ eni accedētē ad eū credere quia ē. Heb. ii. Non āt ita ꝙ iuſtificatio ſub merito cadat. ¶ Ad ſcđm dđm: ꝙ in iuſticia cōmutatiua ꝯtingit q̄nq̄ ꝙ p̄mium vl' id qđ ē loco p̄my p̄cedat meritum: vt pꝫ in emptione ⁊ vēditiōe. qui eni rē emptā prius accipit q̄ꝫ p̄miū ſoluat: quodāmō p̄miū an̄ merituꝫ accipit: qđ ēt magis pꝫ in eo q̄ pri⁹ accipit p̄mium labori ſui q̄ꝫ laboreꝫ impēdat i obſequm alicui⁹. In iuſticia āt diſtributiua h̄ nō pōt accidere: eo ꝙ ibi p̄miū reddit̄ ſm gradū ⁊ dignitatē pſone. ⁊ iō ſm illud qđ p̄cedit meritum opꝫ ꝙ p̄miū attēdat̄: ex quo q̄dā ꝯſtituit̄ in tali dignitate. vn̄ cuꝫ grā ꝑ modū iuſticie diſtributiue diuerſis hoib⁹ a deo detur: nō pōt eē ꝙ aliq̄s ex ſequētib⁹ actib⁹ mereat̄ grāꝫ p̄us acceptā. ¶ Ad 3m dđm: ꝙ q̄ ſic orat nō meret̄ ſibi grām reſtitui poſt amiſſionē: qꝛ ꝑ ſequēs pctm̄ oratio p̄cedēs mortificat̄: ſicut ⁊ alia bona merita: nec orō efficax ē ad petēdum: qꝛ nō inſtāter orat: ſꝫ orationē peccādo interrūpit. ¶ Ad 4m dđm: ꝙ indignū pōt ſumi duplr̄: vl' negatie tātū: ⁊ ſic de⁹ dat grām indignis: qꝛ his q̄ nō ſunt ſufficienter ad hoc digni: ſꝫ tn̄ hn̄t aliquā diſpōnem ad recipiēdū ex quo dicūt̄ quodāmodo ex cōgruo gratiā mereri: nec ex h̄ ſeq̄tur ꝙ ſit iniuſtus ſꝫ liberalis. Uel ſumit̄ ꝯrie. vt dicāt̄ idigni q̄ hēnt volūtatē reſiſtētē gratie: ⁊ talib⁹ gratiā nō infūdit: qꝛ ad virtutē nō cogit: vt Damaſ. dicit. ¶ Ad q̄ntū dđm: ꝙ pō māe ē ꝓportionata ad receptionē forme: ⁊ iō diſpōnes ipſi⁹ ⁊ habilitates ꝯueniēter pn̄t merita noīari. ſꝫ gratia excedit oēm ꝓportionē nāe. vn̄ actus naturales nō poſſunt merita reſpcū gratie dici: ſed diſpoſitiones remote tantum.

¶ Utꝝ aliq̄s poſſit mereri augmentum grē. V.

AD quintum ſic ꝓcedit̄. vr̄ ꝙ aliq̄s nō poſſit grē augmētū mereri. Efficacia eni merēdi attēdit̄ ſm q̄ntitatē radicis: ſꝫ ſi aliquis ꝑ actuꝫ minoris gratie maiorē grām meretur: efficacia merendi excederet radicē gratie. ḡ nō ꝯtingit augmētū grē mereri. ¶ P̄. cuilibet act⁹ meritori⁹ meret̄ hoc qđ ſub merito cadit. ſi ḡ ꝯtingit augmētū gratie mereri: ſeq̄t̄ ꝙ quolibet actu meritorio grā augmētabit̄: qđ falſum ē. ¶ P̄. ex eiſdē p̄ncipys ex q̄b⁹ aliq̄d inaſcitur: ⁊ augmētat̄. Cū igit̄ p̄n̄ grē ſub merito nō cadat: vr̄ ꝙ nec augmentum eius. ¶ P̄. nullus meret̄ illud qđ ē i ei⁹ ptāte: ſed in ptāte habētis grām ē vt nō tm̄ in eo qđ ē pſiſtat: ſed vt i meli⁹ ꝓficiat: ḡ ipm̄ ꝓfcm̄ gratie non contingit mereri. ¶ P̄. act⁹ remuneratus non expectat vlterius premium: ſꝫ ſi cōtingeret augmētum gratie mereri grā augm̄tata act⁹ ille remuneratus foret. ergo ei vlterius p̄mium non deberet̄: quod eſt inconueniens.

Sed cōtra ē qđ Aug. dicit: ꝙ gratia meret̄ augeri: vt aucta mereat̄ ⁊ ꝑfici: ⁊ ita augmētū grē ſub merito cadit. ¶ P̄. magis ē gratiā ꝑfici q̄ꝫ grām augeri: ſꝫ glīa cadit ſub merito q̄ nihil aliud eſt q̄ꝫ ꝑfecta gratia. ḡ ⁊ augmētum grē ſub merito cadit.

Reſpondeo dicēdo: ꝙ ſicut culpe reddit̄ duplex pena. vna quo comitatur ipāꝫ culpam: vt ꝯſcie remorſus: ⁊ h̄ ſm ꝙ Aug. dicit in lib. ꝯfeſ. ꝙ inordinatus aīus ſibi ipi ē pena. alia que infligitur exterius a iudice deo vl' hoie: ita ēt duplex ē p̄miū rn̄dens merito. vnū qđ comitatur ipm̄ actū meritorium: vt ipa delectatio boni opis ⁊ ſilia. aliud qđ ꝓ bono ope reddit̄ a deo vl' hoie: vt vita eterna ⁊ q̄cquid hoc mō redditur. Ad hoc āt duplex p̄miuꝫ diuerſimode act⁹ meritori⁹ ordinat̄: q̄a ad p̄mū p̄miuꝫ ē ꝓportionat⁹ ſm formā ſuam: vbi grā ex hoc ipſo ꝙ ē actus ab hitu ꝑfecto ꝓcedens delectabilis ē. vn̄ in principia act⁹ reducitur ſicut in cauſā: ſed ad p̄miū qđ exterius redditur: ordinat̄ ſm ꝓportionē dignitatis tm̄. vt qui tm̄ meruit tantū remuneretur i quocūq̄ bono: ⁊ qui tantū peccauit tantū puniatur. ſꝫ h̄ ḡ dico ꝙ ꝑ actum meritoriū contingit mereri augmentū gratie: ſicut p̄mium cōcomitans nāꝫ actus meritory: cū naturale ſit: vt oīs actus poſſit in acquiſitionem vel augmētum ſilis habitus vl' effectiue: vl' diſpoſitiue.

Ad primum ḡ dđm: ꝙ q̄uis p̄miū qđ quis meretur ſit maius q̄ꝫ gratia qua meretur: non tn̄ ſeq̄tur ꝙ ſit maior efficacia merendi i actu q̄ꝫ exigat gratia informans actū. Conſtat eni ꝙ ꝑ actū meritoriuꝫ charitate informatū meretur quis charitatē perfectā: qualis ē charitas patrie que longe maior ē charitate vie eliciente actū meritoriū. Cum eniꝫ dicitur ꝙ efficacia merēdi in actu meritorio reſpōdet q̄ntitati gratie: non intelligitur cōmenſuratio q̄ntitatis premy ad p̄ncipiū merendi ſm equalitatē: ſed ꝓportionalitas q̄dā act⁹ meritory ad p̄ncipiū merendi: qꝛ q̄nto charitas ⁊ gratia maior eſt: tanto contingit per actuꝫ meritoriū mai⁹ p̄mium mereri. ¶ Ad ſcđꝫ dicēdū: ꝙ qn̄ actus meritorius ſe hꝫ ad premiuꝫ ſoluꝫ in rōne meriti: tunc verū eſt ꝙ ſicut quis per vnū actū eiuſdeꝫ rōnis meret̄ p̄miuꝫ: ita ⁊ per aliū. Secus aūt ē qn̄ actus meritorius ſe hꝫ ad p̄miū nō ſolum vt meritū: ſed quodāmodo vt cauſa: ⁊ ſic ſe hēt actus meritorius ad augmētū grē. vn̄ nō opꝫ ꝙ quilibet actus meritorius augmētū grē mereat̄: qꝛ non in q̄libet actu meritorio inuenitur illa cōditio per quā ex actu cōſeq̄tur augm̄tuꝫ hitus: ſed ſolū in illo actu quo q̄s vtitur accepta grā ſcđꝫ proportiones ſuaruꝫ viriuꝫ: vt in nullo grē dei deſit ꝑ negligentiā: vt in prio libro. diſtin. 17. dcm̄ ē. ¶ Ad tertiū dicēdū: ꝙ tā augm̄tuꝫ grē q̄ꝫ etiā ipſi⁹ infuſio eſt a deo: ſed tn̄ aliter ſe habent actus noſtri ad infuſionē gratie: ⁊ augm̄tū ipſius: quia ante infuſionē grē hō nondū ē particeps diuini eē. vnde actus ſui ſunt oīno īproportionati ad merēdū aliquod diuinū quod facultatē nature excedat. ſed ꝑ grāꝫ infuſaꝫ conſtituitur ī eē diuino. vnde iā actus ſui ꝓportionati efficiuntur ad ꝓmerēdū augm̄tuꝫ vl' perfectionē gratie. ¶ Ad quartū dđꝫ ꝙ hō habēs gratiā nō dicitur poſſe ꝓficere in meli⁹: q̄ſi ipē gratiā ſibi augm̄tet: cū augm̄tū grē a deo ſit. Sed q̄a hō pōt per gratiā acceptā augm̄tū grē mereri diſponēdo ſe: vt maioris gratie capacior fiat. ¶ Ad q̄ntū dicēdū: ꝙ p̄miū ꝯcomitans actū nō excludit vlteri⁹ p̄miū quod per actū reddit̄ ſicut per hoc ꝙ aliquis delectationē ex actu virtutis ſentit nō amittit vite eterne premiū: cuꝫ non ſit eadē rō premy vtrobiq̄: ita etiā per hoc ꝙ actum meritoriū ſequitur augmētuꝫ gratie non ipeditur remuneratio que conſiſtit in adoptione glīe.

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

¶ Utꝝ aliquis poſſit mereri alteri primā grām. VI.

AD ſextum ſic ꝓceditur. vr̄ ꝙ vn⁹ non poſſit alteri primā grāz ꝓmereri. Accidēs eñ nō extēdit ſe vltra ſuum ſubm: ſꝫ grā ꝙ̄ ꝑncipiū merēdi eſt accidens ē, ḡ efficacia merēdi in aliū nō tranſit: vt.ſ. vn⁹ alteri grāz mereri poſſit. ¶ P̄. xp̄i meritū fuit perfectiſſimū. ſi ḡ per alicuius meritū alicui grā acq̄ratur: multo forti⁹ hoc ꝑ meritū xp̄i cōtinget. Cū ergo meritū xp̄i ſit ſufficiētiſſimū: vr̄ ꝙ quib⁹ ꝑ meritū xp̄i grā nō acquiritur ꝙ nullius meritis grā acq̄ratur: ꝑcipue q2 ꝓ oibus paſſus ē: qui vult oēs hoies ſaluos fieri. ¶ P̄. īter alios act⁹ maxīe orō meritoria vr̄: ſꝫ vna ꝯditio orōnis quā Augu. ponit: ē vt hō ꝓ ſeipſo oret. ḡ vr̄ ꝙ nullū meritum valeat niſi ei q meret̄. ¶ P̄. act⁹ hōis magis ꝓdeſt oꝑanti ꝙ̄ alijs. Sꝫ hō ſibi ipi primā grāz mereri nō pōt: ḡ multo min⁹ alijs. ¶ P̄. illud quo poſito vl̄ remoto nihilomin⁹ aliq̄d accideret nō ē cā ei⁹: ſed ſi iſte pat⁹ ē ad grām ꝯſequet̄ eā ⁊ ſi nō ē parat⁹ nō habebit ſiue ali⁹ mereat̄ ſiue nō: ḡ videtur ꝙ bonus act⁹ vni⁹ nō ſit cā meritoria grē alterius.

Sed contra ē illud q̄ꝺ Aug dicit in lib. de predeſtinatiōe ſanctoꝝ: ꝙ vn⁹ alij primaꝫ grāz meret̄. ¶ P̄. Jac. vl. dic̄. Orate ꝓ īuicē vt ſaluemini: ſꝫ ſalus nō ē ſine grā: cū igr̄ orō eccl̄ie caſſa eē nō poſſit vr̄ ꝙ vn⁹ grāz alteri mereri poſſit.

Reſpōdeo dicēdo: ꝙ inſufficiētia cauſe ex duob⁹ cōtingere pōt; vl̄ ex iꝑfectiōe cāe: vt quādo ignis ē paru⁹ q calefacere nō pōt: aut ex ipedimēto q̄ꝺ accidit circa effectū: vt ſi ligna aqua humectātur: ⁊ ita cū meritū quodāmō ſit cā pmij dupl̄r contingit: vt act⁹ meritori⁹ nō ſufficiat ad p̄mij conſecutionē: vna ex iꝑfectiōe act⁹: alia ex ipedimēto eius q p̄miū cōſeq dꝫ. Sꝫ iꝑfectio actus pōt eē duplex. aut ita ꝙ actus ſit ex̄ gen⁹ talis ꝑfectiōis ꝙ̄ meritū cāt: ſicut ſūt act⁹ grāz p̄cecedētes: ⁊ hoc mō dr̄ ꝙ actib⁹ talib⁹ nō meret̄ q̄s gratiā ſibi ex ꝯdigno: ſꝫ ſolū ex ꝯgruo: aut ē in genere talis perfectiōis: ꝙ̄ tñ pp ſui paruitatē nō ſufficit ad merendū: ⁊ h̄ mō dico ꝙ act⁹ hñtis grāz ſe hñt ad acq̄rēdā grām alteri. ſufficit eñ grā ad hoc vt hō ꝑ eā ſibiipſi mereat̄: ſed ꝙ alteri mereat̄ ad h̄ nō ſufficit niſi ſit perfectiſſima gratia ꝙ̄ quodāmō in alios redūdet. Et pp h̄ dr̄ ꝙ xp̄us de cuius plenitudine oēs accepim⁹. Jo. i. Oib⁹ ex condigno meruit: ſed nullus alius alteri ex cōdigno meret̄: ſꝫ ſolū ex cōgruo. ita tñ ꝙ ē hoc plus de rōne meriti: ꝙ̄ quando aliq̄s dr̄ ſibi mereri grāz ex ꝯgruo. Quātūcūq; aūt gratia perfecta ſit que op⁹ meritoriū cāt: pōt ipediri effect⁹ meriti vl̄ p̄mij: dūmodo dicat̄ vn⁹ alteri mereri: ſꝫ dicit̄ aliquis alter vl̄ alius dupl̄r: vel ſm ſubm: ſicut ſūt diuerſe perſone: ⁊ h̄ mō cōſtat ꝙ ēt meritū xp̄i: ne dū merita aliorum in multis effectū nō conſeq̄tur pp eoꝝ idiſpōnē: aut ſm accidēs ⁊ ſm rōnē: ſicut dr̄ ꝙ ſortes ī foro ē alter a ſeipſo in domo: ſicut ipſe hodie ē alter a ſeipſo cras: ⁊ inde eſt ꝙ qñ aliquis hodie meretur vitā eternā vt hēat eā in fine vite ſue: licet meritū ſit ſufficiens quātū in ſe ē: tñ pōt ipediri ne effectū ꝯſeq̄tur per pctm̄ q̄ꝺ interuenit cras et poſt cras: rōne cui⁹ dr̄ p̄cedēs mortificatū meritū eē: ſed p̄miū illud quo quis ſibi meretur q̄ꝺ ē ꝯcomitās meritū ipedire nō pōt: ſm hoc ḡ pꝫ ex dictis ꝙ aliquis alteri gratiā mereri pōt ex ꝯgruo: ⁊ nō ex ꝯdigno: nec tñ neceſſarium ē ꝙ ille gratiā accipiat. cū aliq̄s grām meretur.

Ad primū ḡ dōm: ꝙ cū dr̄ ꝙ accidēs non excedit ſuū ſubm nō itelligit̄ ꝙ accidens ñ poſſit eē p̄n^m actiōis in aliud ſubꝫ tēdētis: q2 hoc ēt falſuꝫ ē i oib⁹ actiōib⁹ nālib⁹: ſꝫ q2 accidēs nō hꝫ eē extra ꝓpriū ſubꝫ: nec ēt hꝫ virtutē agēdi: niſi ſm conditiōem ſui ſubi. ¶ Ad 2^m dōm: ꝙ meritū xp̄i ē ſicut radix oium meritorū a quo oiuꝫ merita efficaciā trahūt: vñ ē quodāmodo ſicut cā vl̄is quā opꝫ ad effectus determinatos applicari ꝑ cās ꝑticulares. ſicut ſūt ſacrā ⁊ orōnes eccl̄ie: ⁊ inde eſt ꝙ nō tm̄ xp̄m oram⁹: ſꝫ ēt ſanctos ei⁹: quoꝝ meritis ⁊ ꝑcib⁹ auxiliū ei⁹ ꝑcipim⁹. ¶ Ad tertiū dōꝫ: ꝙ augu. ponit ꝯditiōes orātiōis quā neceſſe ē modis oib⁹ exaudiri: ⁊ q2 oratio que ꝓ altero fit: pōt ipediri per idiſpōnē alterius: inde ē ꝙ orātiōis cōditiōeꝫ ponit vt ꝓ ſe quis oret: nec tamē ſequitur ꝙ oratio vni⁹ alteꝝ nō iuuet ſi ipedimētū nō interueniat. ¶ Ad q̄rtū dōꝫ: ꝙ ꝙ̄uis plus proſit alicui ſuū opus ꝙ̄ alienū: dūmodo ſit eq̄litas in vtroq;: tñ opus alienū informatū grā plus accedit ad meritū cōdigni: inquātū ex radice gratie ꝓcedit ꝙ̄ op⁹ ꝓpriū: q̄ꝺ ex puris nālib⁹ cātur. ¶ Ad q̄ntū dōꝫ: ꝙ frequenter contingit: ꝙ per orātiōes ſanctoꝝ hoibus offerunt̄ occaſiones: vt ſe ad deū ꝯuertāt: ⁊ ad grāz recipiēdā preparent: qua ratione facta grā eis infūditur. Quāuis āt ſanctis nō orātib⁹ hoies ſaluarent̄ ſi ſe p̄paret ad grāz: nō tñ ſeq̄tur ꝙ ēt p̄paratis ſuffragia ſctōꝝ nō ꝯferant: q2 deus hoc mō ꝓuidit ⁊ ordiauit: vt ꝑ borū merita illam gratiaꝫ accipiat.

¶ Expoſitio textus.

Remittenduꝫ eſt tria eſſe genera bonoꝝ ⁊c̄) Sciēdū ē ꝙ iſta diuiſio boni ē ſm quātitatē ipi⁹ nō abſolutā: ſꝫ in cōparatione ad hoiem. vñ ꝯtingit ꝙ idē ſꝫ diuerſas ꝯparatiōes ſub diuerſis mēbris cadat; pōe eñ nāles hōis comparate ad ipm: cui⁹ ſūt media: bone ſunt; q2 ſine eis non recte viuitur: ꝯtingit tñ eis recte nō vti. ꝯparate vero ad aliū cadūt ſub minimis bonis: q̄a ſine auxilio alteri⁹ hois hō pōt bene viuere. Sumit̄ ḡ diuiſio iſta ſm diuerſos gradus in approximatione ad vltimā ꝑfectiōem hois que cōſiſtit i oꝑatiōe ꝑfecta: ſm quā ꝯtingit recte viuere: ad quā hō q̄buſdā iuuatur q̄ſi organice ⁊ inſtrāliter: vt phs dicit in p̄io ethicoꝝ: ſicut ſūt bona fortune: ꝙ̄ q̄dē nō ꝑtinēt ad neceſſitatē recte viuēdi; cū ſine eis recta vita eē poſſit: ſed ſunt ſic expedientia ad rectā vitā: vt hō facilius oꝑetur his quaſi adminiculis ſuſtentat⁹. Quedā vō ſūt ꝙ̄ per ſe ꝯferunt ad rectā vitā: ſicut miſtrātia ſubam actus ⁊ hꝫ cōputat̄ inter media bona: ſine q̄bus nullus recte viuit: quibus tñ aliq̄s pōt ēt peruerſe viuere: aliqua vero ſunt ꝙ̄ conferunt ad rectā vitā: quaſi dantia ꝑfectiōem ipi actui recte informando ipm: ſicut ſunt hītus virtutū ⁊ gratiarum: ⁊ hec magna bona dicunt̄: q2 ꝓpinquiſſima ſunt operationi perfecte in qua ē vltia hois perfectio. (Uirtutib⁹ nēo male vtitur) veꝝ ē quaſi hītu i formāte vſū: vtit̄ tñ eis aliquis male quaſi obiecto. (Et bonus vſus libere volūtatis qui virtus eſt ⁊c̄.) ideſt actus virtutis: vt magiſter i fine exponet. (Si igitur gratia que ſanat ⁊ liberat ⁊c̄.) Hic expreſſe videtur magiſter hꝫ opiniōis eſſe ꝙ gratia ⁊ vt⁹ ſint idē: niſi forte h̄ exponeret̄: q2 grā i oꝑatiōeꝫ nō niſi mediāte v̄tute ꝓcedit: ſꝫ tñ ſuppoſito ꝙ grā nō ſit vt⁹ eadē magr̄i rōne vt⁹ erit: non. n. min⁹ ē manifeſtū de grā ꝙ̄ ō v̄tute ꝙ a ſolo deo i nob̄ ſit (Uñ appet vere: q2 charitas eſt ſp̄us ſcūs. ⁊c̄.) Hic loq̄t̄ magr̄ ſꝫ ſuā opinionē quā in p̄io libro ſupponit. ſ. charitatē i nob̄ nihil aliud ꝙ̄ ſpiritū ſcm̄ eē: nō aūt opꝫ h̄ de charitate opinari: q2 ipa virtutes informat ⁊ ſanctificat ſicut hic concludere vī: hoc eñ ꝯtingit ex h̄ ꝙ charitatis obm̄ eſt finis vltimus. vñ ipa mediāte oēs virtutes vltimum ordinātur.

¶ Predicta repetit vt alia addat diffinitā aſſertionem ponēs de grā ⁊ libero arbitrio contra pelagianos. ¶ Diſtin. XXVIII.

HOc vero incōcuſſe ⁊ incūctāter teneam⁹ li. ar. ſine grā p̄ueniēte ⁊ adiuuāte nō ſufficere ad iuſtitiā ⁊ ſalutē obtinēdā: nec meritis p̄cedētibus grāz dei aduocari: ſicut pellagiana hereſis tradidit. Nā vt ait Aug. i p̄io libro retractationū. Noui heretici pellagiani liberꝝ ſic aſſerūt volūtatis arbitriū: vt grē dei nō reliquerēt locū: quā ſꝫ merita nr̄a dari aſſerūt. Pellagianoꝝ. n. hereſis oium recentiſſima a Pellagio mōacho ē exorta. hi dei grē ꝙ̄ p̄deſtinati ſum⁹: ⁊ ꝙ̄ meruim⁹ de ꝑtāte tenebraꝝ erui itm̄ inimici ſūt vt ſine hac credāt hoiem poſſe facere oia diua mandata. Deniq; Pellagi⁹ a frib⁹ increpat⁹ ꝙ nihil tribueret adiutorio grē dei ad ei⁹ mādata faciēda: nō eꝗ li. ar. p̄pōebat: ſꝫ ifideli calliditate ſuppōebat dicēs ad hoc eā dari hoib⁹ vt ꝙ̄ facere ꝑ li. ar. iubēt̄ facili⁹ poſſit iplē ꝑ grāz. Dicēdo itaq;: facili⁹ poſſint iplere ꝑ grāz: voluit credi ēt ſi difficili⁹: tñ poſſe homies ſine grā facere iuſſa diua. Illā v̄o ꝑ grāz dei ſine ꝙ̄ nil hōi poſſum⁹ facere nō eē dicūt niſi li. ar. q̄ꝺ nullis ſuis p̄cedētib⁹ meritis ab illo accepit nr̄a nā. Jpō ad hoc iuuante nos ꝑ ſuā legē atq; doctrinā vt diſcam⁹ ꝙ̄ facere ⁊ ꝙ̄ ſꝑare debeamus. Nō āt ad hoc ꝑ donū ſp̄us. ſ. vt q̄ didicerimus eē faciēda faciamus. Ac ꝑ hoc diuitus dari nob̄ ſciaꝫ ꝯfitēt̄ ꝙ̄ ignorantia pellit̄. Charitatē āt negāt diuitus dari ꝙ̄ pie viuit̄. vt. ſ. ſit donū dei ſcia ꝙ̄ ſine charitate inflat ⁊ nō ſit donū dei ipa charitas: ꝙ̄ vt ſcia nō iflet edificat. Deſtruūt ēt orōnes ꝙ̄s facit eccl̄ia: ſiue ꝓ ifidelib⁹ ⁊ doctrie dei reſiſtētib⁹ vt cōuertant̄ ad deū: ſiue ꝓ fidelib⁹ vt augeat̄ eis fides ⁊ ꝑſeuerēt in ea: hec q̄ppe nō ab ipō accipe: ſꝫ a ſeipis hoies hr̄e cōtendūt grām dei: ꝙ̄ liberamur ab ipietate dicētes ſꝫ merita nr̄a dari: paruulos etiam ſine vllo peccati origialis vinculo aſſerunt naſci.

¶ Hic ponit ea quibus ſuum confirmāt errorē verbis Aug. contra ipſum vtentes.

QUod v̄o dicūt ſine grā hoieꝫ ꝑ libe. arb. oia iuſſa iplere: huiuſmōi iductionib⁹ muniūt. Si inquiūt non pōt ea facere hō ꝙ̄ iubēt̄: nō ē ei iputādū ad mortē. Sicut tu ipſe auguſtie in libro ō lib. ar. aſſeris. Quis inq̄s peccat i eo q̄ꝺ nullo mō caueri pt̄. Peccat̄ āt. caueri igit̄ p̄t. Hoc teſtionio Aug. Pellagi⁹ vſus ē diſputās aduerſus eū: imo aduerſus grāz: ſicut aug. in libro retractationū: ⁊ illō ⁊ alia huiuſmōi retractās ꝯmemorat ingens. Jn his atq; huiuſmōi v̄bis me: q2 grā dei cōmemorata nō ē: de ꝙ̄ tūc ñ agebat̄: putāt pellagiani ſuā nos tenuiſſe ſniam: ſꝫ fruſtra hoc putāt. Volūtas quippe ē ꝙ̄ peccat̄ ⁊ recte viuit̄: q̄ꝺ his v̄bis egimus: ſꝫ ipſa niſi grā dei liberet̄: ⁊ vt vicia ſuꝑet adiuuetur: recte a mortalib⁹ viui nō pōt. Ecce apte determinat ex quo ſēſu illa dixerit inimicos grē r̄fellēs.

¶ Aliō teſtioniū aug. quo pellagi⁹ ꝓ ſe vtebat̄.

SJmil̄r ⁊ initebat̄ Pellagi⁹ v̄bis augu. ꝯ grām: ꝙ̄ in libro de duab⁹ aiab⁹ dicit. Peti inq̄t reū tenere queq;: q2 nō fecit q̄ꝺ facere nō potuit: ſūme iniq̄tatis ⁊ inſanie ē. His auditis exilit Pellagi⁹ dicēs. Cur ḡ ꝑuuli ⁊ illi q nō hñt grām ſine ꝙ̄ nō p̄nt facere mādata diua rei tenētur: hoc āt ꝙ̄ occaſiōe dixerit i libro retractationū Pellagio r̄ñdēs aperit. Jd. n. ꝯ mālcheos dixit. Qui in hoie duas nās eē cōtēdūt: vnā bonā ex deo: alterā malā ex gēte tenebraꝝ: que nūq; bōa fuit: nec bonū velle pōt. Q̄ꝺ ſi eēt: nō videretur ei imputandum eē ſi non bonum faceret.

¶ Aliud quod vr̄ ꝯdicere gratie dei addit.

ALibi ēt Aug. dicit ꝙ̄ huic grē ꝯdicer̄ videtur ꝙ̄ iuſtificamur. Ait. n. in lib. ꝯ adamātiū mālchei diſcipulū. Niſi q̄ſq; volūtatē ſuā mutauerit bonuꝫ oꝑari nō p̄t: q̄ꝺ in nr̄a ꝑtāte eē poſitū dñs docet: vbi ait. Aut facite arborē bonā ⁊c̄. Quod aug. in retractatiōib⁹ nō eē ꝯ grām dei quā predicam⁹ oñdit. Jn ꝑtāte q̄ppe hois ē mutare in meli⁹ volūtatē: ſꝫ ea ꝑtās nulla ē niſi a deo detur: de quo dcm̄ ē. Dedit ei ꝑtātē filios dei fieri. Cū. n. hoc ſit in ꝑtāte nr̄a: q̄ꝺ cū volum⁹ facimus: nihil tā in ꝑtāte ꝙ̄ ipſa volūtas ē. ſꝫ preparatur a dño volūtas. eo ḡ mō dat ꝑtātem.

¶ Aliud teſtimoniū eiuſdē quod vr̄ aduerſuꝫ.

HJc ēt intelligēdū ē q̄ꝺ in codeꝫ ait. ſ. in nr̄a ꝑtāte eē vt vel inſeri bonitate dei vel excidi eius ſeueritate mereamur. Q2 in ꝑtāte nr̄a nō ē niſi quod nr̄am ſeq̄tur volūtatē. Que cū p̄eꝑatur a dño: facile fit opus pietatis ēt q̄ꝺ ipōle ⁊ difficile fuit. Jn expōne quoq; quarūdā ꝓpoſitionū epiſtole ad romanos: ꝙ̄dā aug. interſerit: que videntur huic doctrie gratie aduerſari: ait. n. Quod credim⁹ noſtrū ē: q̄ꝺ āt bonuꝫ oꝑamur illius ē q credētib⁹ dat ſpm̄ ſcm̄. Et paulopoſt. Nr̄m ē credere ⁊ velle: illius aūt dare credentibus ⁊ volentibus facultatē bene oꝑandi ſpm̄ ſcm̄. Que q̄liter intelligi debeant aug. in libro retractationū aperit dicēs. Ueꝝ ē quidē a deo eē q̄ꝺ operamur bonū: ſed eadem regula vtriuſq; ē:

⁊ volēdi. ſ. ⁊ faciendi: ⁊ vtrunq̄ ipſius eſt: qꝛ ipſe preparat voluntatē: vtrunq̄ noſtrū: quia non fit niſi volētibus nobis. Illa itaq̄ ꝓfecto non dixiſſem: ſi non ſcirē ēt ipſam fidē iter ſpiritus ſancti munera reperiri. Illud ēt diligenter ē inſpiciendū qđ aug. in libro ſniaꝝ proſperi ait. ſ. ꝙ poſſe hēre fidē ſicut poſſe hēre charitatē nā eſt hoīum. hēre aūt fidē ſicut hr̄e charitatem gratia ē fideliū: quod non ita dictum eſt tanq̄ ex lib. ar. valeat haberi fides vl' charitas ſ; qꝛ aptitudinē nālem hꝫ mens hōis ad credēdum vl' diligēdum: que dei gratia preuēta credit ⁊ diligit: quod ſine gratia non valet.

¶ Teſtimonio Hieronymi aſtruit qđ tenēdū ſit de gratia ⁊ libero ar. vbi triplex hereſis iudicatur. ſ. Iouiniani: manichei: Pellagij.

Hꝫ ḡ de gratia ⁊ lib. ar. indubitanter tenemus quod Hiero. in explanatione fidei catholice ad Damaſum papā Iouiniani ⁊ manichei ac pellagij errores collidens docet. Liberꝫ inquit ſic confitemur arbi. vt dicamus nos ſemꝑ indigere dei auxilio. Et tam illos errare q cū manicheo dicunt hoiem pctm̄ vitare non poſſe: q̄ illos q cū Iouiniano aſſerūt hoiem non poſſe peccar̄. Vterq̄ tollit arbitrij lib̄tatē. Nos vō dicim⁹ hoiē ſꝑ ⁊ n̄ peccare ⁊ peccare poſſe: vt ſemꝑ nos liberi confiteamur eē arbitrij: hec ē fides quam in catholica eccleſia didicimus: ⁊ quā ſemper tenuimus.

¶ Diuiſio textus.

Poſtq̄ determinauit de gr̄a ſꝫ veritatē. Hic excludit quoſdā errores circa gr̄aꝫ. Et diuiditur in ptes duas. In pria excludit errorē Pellagij qui gratie derogabat: In ſcđa excludit errorē Iouiniani ⁊ māichei qui negabāt lib. arbi. ibi. (Id ḡ de gr̄a ⁊ li. ar. ⁊c̄.) Prima diuidit̄ in duas. In pria narrat pōnes pellagij. In ſcđa inducit rōnes ipſius ibi. (Quidā vero dicūt hoiem ſine gr̄a ⁊c̄.) Ponūt̄ ḡ q̄tuor pōnes. quaꝝ pria ē ꝙ ſine gr̄a pōt hō ꝑfecte legē dei iplere ex ſolo li. ar. q̄uis gratia ad hoc detur: vt facili⁹ homo impleat: ad qđ ēt nos de⁹ iuuat inſtruēdo per ſuā legem. Scđa poſitio ꝯñs ex prima eſt ꝙ nō oportebat orare neq̄ pro fidelibus neq̄ pro infidelibus: cum ex ſeipſis homines bene vel male oꝑari habeāt. Et hoc ibi. (Deſtruūtur ⁊ orōes ⁊c̄.) Tertia eſt quia dicūt ꝙ homo ex ꝓprijs actib⁹ gr̄am dei merēt. ibi (Gr̄am dei qua liberamur ab impietate ⁊c̄.) Quarta ē: qꝛ hoiem ſine peccato originali naſci dicūt: ⁊ hoc ibi (Paruulos ēt ſine vllo ⁊c̄.) (Quid vō dicūt ⁊c̄.) Hic ponit̄ cōfirmatio p̄dcāꝝ poſitionū. Et diuiditur ī ptes ſex ſm ſex auc̄tates Aug. q̄ inducunt̄ ex quibus error Pellagij confirmari videtur. Secūda incipit. ibi (Aliter etiā innitebatur ⁊c̄.) Tertia ibi. (Alibi ēt Auguſtinus dicit ⁊c̄.) (Quarta ibi. (Sic etiam intelligēdum ⁊c̄.) Quinta ibi. (In expoſitione quoq̄ ⁊c̄.) Sexta ibi (Illud etiam diligenter ⁊c̄.) ¶ Qō I.

Hic quinq̄ querūtur. Primo vtrum ſine gratia hō aliqđ bonū facere poſſit. Scđo vtꝝ ſine gr̄a poſſit homo vitare peccatū. Tertio vtꝝ homo ſine gratia poſſit mādatū legis iplere. Quarto vtꝝ ſine gr̄a ſaltē gratis data poſſit ſe hō ad gr̄am preꝑare. Quinto vtꝝ ſine gr̄a poſſit homo ſciam veritatis habere.

¶ Vtꝝ hō poſſit facere aliquod bonū ſine gr̄a. I.

Ad primum ſic ꝓceditur. vr̄ ꝙ hō ſine gr̄a nullū bonū facer̄ poſſit: qꝛ ſic̄ Io. 15. dr̄ a xp̄o. diſcipulis. Sine me nihil poteſtis facere: ſed de⁹ nō habitat in nobis, niſi per gr̄am. ḡ vr̄ ꝙ ſine gr̄a homo nihil boni facere poſſit. ¶ P̄. cogitatio boni p̄cedit operationem eiuſdē: ſed vt dicitur ſcđe Cor. 3º. Non ſumus ſufficientes aliquid cogitare a nobis quaſi ex nobis. ergo vr̄ ꝙ multo minus ſine gr̄a bonū oꝑari poſſum⁹. ¶ P̄. ſicut dicit Aug. ad Bonifaciū papā. Non pōt homo aliqđ bonum velle niſi iuuetur a deo qui malū velle nō poteſt: ſꝫ adiutorium ei⁹ q malū velle nō pōt. ſ. dei ē gratia ipſius. ergo homo ſine gr̄a bonū velle nec facere pōt. ¶ P̄. nō pōt hō eē iuſtus ⁊ bonus ſine gr̄a: ſed in hoc ꝙ aliquis bona ⁊ iuſta oꝑatur iuſticia ⁊ bonitas hominis attēditur. ḡ homo ſine gratia non pōt aliquod bonū facere. ¶ P̄. nihil pōt in effectum qui ē vltra ſuā perfectioneꝫ: ſed boni actus excedūt bonitatē nāliū potētiaꝝ: qꝛ computant̄ inter magna bona: cū pōe inter media bona ꝯputēt̄. ergo hō ꝑ pōs nāles ſine additione gratie nō pōt in bonā operationem.

Sed cōtra nulli fit admonitio vl' precepꝫ de eo qđ facere nō pōt: ſed quotidie hoies admonētur vt bona faciāt. ergo bona facere ē in eoꝝ ptāte: ēt ſine gr̄a. ¶ P̄. ſm Da. Nulla res deſtituit̄ ꝓpa oꝑatiōe: ſꝫ bona oꝑatio hoīs eſt que ē ꝓpa eius. i. ſm rōnem ordinatā: ſicut ⁊ malum hōis ē ꝯtra rōnem eē: vt Diony. 4. ca. de diui. no. dicit. ergo homo ꝑ ſe ſine gr̄a adiuncta pōt in bonā oꝑatiōem.

Reſpondeo dicēdo: ꝙ cū virtus eēntiā ꝯſeq̄t̄: oꝫ ꝙ ſm diuerſitatē nāꝝ ſit diuerſa facultas ad operandum: qđ quidā nō attēdētes pari modo oꝑatiōem li. ar. ⁊ reꝝ naturaliū determinauerunt credētes ꝙ ſicut lapis de neceſſitate ſuā oꝑationē hꝫ vt eat deorſum niſi aliqđ impediat: ita ēt homo neceſſario operationes ſuas exerceat ſm ꝯgruētiam alicui⁹ nature in ipſo exiſtētis: ⁊ qꝛ in hoie conſideraꝫ duplex nā. vna. ſ. intellectualis: ex qua ineſt homini inclinatio ad appetenduꝫ per ſe deſiderabilia ⁊ honeſta: ⁊ altera ſenſibilis ſm quā p̄us ē ad appetēdū ⁊ ad concupiſcēduꝫ ea que ſunt delectabilia ſm ſenſum: iō ad hec duo reſpiciētes heretici cōtrarias hereſes ex eadē radice prodeuntes ꝯfecerunt: q̄rum quidā. ſ. Iouiniani attēdētes ad intellectualē nām hoiem de neceſſitate bene oꝑari ⁊ nunq̄ poſſe peccare aſſerebant. Alij vero. ſ. Manichei reſpiciētes ad naturā ſenſibilē: quā ſm ſe malā eē dicebant: ⁊ a malo deo originē habuiſſe dixerunt: ꝙ homo de neceſſitate peccat: nec bonū facere pōt. In hoc penitus li. ar. vtriq̄ deſtruētes: non enī eēt homo li. ar. niſi ad euꝫ determinatio ſui oꝑis ꝑtineret: vt ex ꝓprio iudicio eligeret hoc aut illud: vt ſupra dcm̄ ē. Et ideo alij naturā li. ar. ſaluare volētes ī aliū errorē ꝓlapſi ſunt. ſ. pellagiani facultatē li. ar. amplificantes. Dicunt enī ꝙ quia li. ar. de ſe non ē terminatū ad aliquod opus; ſed ex ipo pendet determinatio cuiuſcunq̄ operis. ideo homo per li. ar. in quodlibet bonum op⁹ pōt ſine aliqua gratia ſuperaddita: ēt in opus meritoriuꝫ: nō attēdētes ꝙ opus meritorium nō determinet gen⁹ act⁹: ſꝫ efficaciā. Gn̄a. n. actuū diſtiguūt̄ ſꝫ diuerſitatē oboꝝ: ⁊ qꝛ lib. ar. ad nullū obm determinatū ē: iō in quodlibet genus act⁹ ex ſe pōt: vt. vꝫ. facere fortia ⁊ iuſta: ⁊ hꝫ. Sed actus meritori⁹ hꝫ efficaciā excedētē naturalē v̄tutem: inq̄tū eſt efficax ad illud p̄miū ꝯſequēdū: qđ facultateꝫ nāe excedit: ⁊ iō ꝙ op⁹ ſit meritoriū nō pōt lib. arb. ex ſe ipſo niſi ſubleuet̄ per habitum: qui ēt nāe facultatē excedat: q gr̄a dr̄. Et iō ſm fidē catholicā in medio ꝯtrariarū hereſum intēdēdū ē. vt. ſ. dicam⁹ hoiēꝫ per li. ar. ⁊ bona ⁊ mala facere poſſe: nō tm̄ in actū meritoriū exire ſine habitu gr̄e: ſicut ēt nō pōt hō ſine habitu virtutis acq̄ſite talē actū facere qualē facit virtuoſus ad modū agendi: ſꝫ poſſit talē facere: q̄tum ad gen⁹ operis: vt ly per ſe non excludit diuinā cāūlitatē ſm ꝙ ipſe deus in oīb⁹ oꝑatur: vt vniuerſalis cā boni: vt dr̄ Eſa. 26. Oia opera nr̄a oꝑat⁹ es in nobis dn̄e. Sed excludit habitum aliquem creatum naturalib⁹ ſuperadditum.

Ad primū ḡ dōm: ꝙ ſicut ſupra dixit magr̄. Gr̄a dupl'r dr̄. Uno mō donū gratuitū. alio mō ipſe de⁹ gratis dans. Dona aūt gratuita ꝓprie dicūt̄ que nālibus ſuperaddita ſunt: ſine q̄bus bonis hō multa bona facere pōt: q̄uis non meritoria: nihil tm̄ boni pōt facere ſine gr̄a dei ſm ꝙ intelligitur gr̄a ipſe deus gratis dans: eo ꝙ ipſe eſt p̄ncipiū oīs boni: nō tm̄ in hoīb⁹: ſed ēt in alijs creaturis: ⁊ ſic intelligendū ē qđ dr̄. Sine me nihil poteſtis facere. Et ſic ēt pōt intelligi qđ Apl's dicit: ꝙ non ſum⁹ ſufficientes cogitare ⁊c̄. Vel intelligēdū ē de cogitatione illorum q̄ ad fidē ꝑtinēt: qui capacitatē nālis rōnis excedūt: ⁊ ad hoc hō ſufficiēs nō ē ſine gr̄a fidei. Unde pꝫ reſponſio ad ſcđm. ¶ Ad tertiū dōm: ꝙ de⁹ nō tm̄ iuuat nos ad bene agēdū per habitum gr̄e: ſꝫ ēt interi⁹ oꝑando ī ipſa volūtate: ſicut in qualibet re oꝑat̄: ēt exterius occaſiones ⁊ auxilia p̄bēdo ad bn̄ agēdū: ⁊ ſine his oībus nullus bn̄ facere p̄t. oꝫ enī ꝙ ſicut motus difformes regulantur a motu vniformi: ita volūtates nr̄e. q̄ in bonū ⁊ malū flecti pn̄t: dirigentur ab illa volūtate: que nō niſi recta eē pōt. Vel dicēdū ꝙ intelligit de bono meritorio. ¶ Ad q̄rtuꝫ dōm: ꝙ aliquis pōt dici iuſtus dupl'r. vel iuſticia ciuili vl' iuſticia infuſa. Iuſticia āt ciuili pōt aliq̄s iuſtus effici ſine aliq̄ gr̄a nālibus ſuꝑaddita: nō aūt iuſticia ifuſa neutra tamē iuſticia ꝯſiſtit in hoc qđ ē iuſta oꝑari: nō. n. q̄cūq̄ iuſta oꝑat̄ iuſt⁹ ē ſꝫ q h̄ oꝑat̄ ſic̄ iuſt⁹: vt i. 2. ethi. dr̄. Vn̄ n̄ ſeq̄t̄: ꝙ ſi ēt iuſticia ciuilis ſine gr̄a hr̄i n̄ poſſet: ꝙ hō per lib. ar. nō poſſet iuſta operari. ¶ Ad q̄ntuꝫ dicēdū: ꝙ bonū op⁹ dr̄ dupl'r. vel op⁹ qđ ē a virtute ꝓcedēs ea informatū: ⁊ hoc op⁹ bonū nālē ꝑfectiōem rōnis excedit: ſiue ſit virt⁹ acq̄ſita ſiue infuſa: vn̄ talis act⁹ nō eligitur a pō niſi ſit ꝑ habitū virtutis perfcā: ē āt aliud bonū opus: ēt virtutē antecedēs: qđ virtutē acq̄ſitā cāt: ⁊ ad infuſaꝫ diſponit: vt pꝫ in eo q iuſta oꝑatur: nō ſicut iuſt⁹: qꝛ indelectabil'r: ⁊ talis oꝑatio nālē ꝑfectiōeꝫ rōnis nō excedit: qꝛ tota rectitudo h⁹ opis eſt ſm regulā rōnis in qua ſūt p̄ncipia iuris: q̄bus op⁹ bonū regulat̄: niſi forte ſm ꝙ quelibet operatio excedit pōm ſicut complementum eius.

¶ Vtꝝ hō ſine gr̄a poſſit vitare pctm̄. II.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. vr̄ ꝙ homo ſine gr̄a nō poſſit pctm̄ vitare. Primo per hoc qđ ſupra magiſter dixit: ꝙ hō an̄ reꝑatiōem gr̄e ꝑ li. ar. nō pōt nō peccare ēt mortal'r: ḡ ſine gr̄a hō vitare nō pōt pctm̄. ¶ P̄. ꝑ pctm̄ in aliquo libertas ar. imutata ē: ſꝫ hō in p̄rio ſtatu h̄ hūit ꝙ bonū facere poterat: ſed nō meritoriū: in ſtatu nāliū ergo ſaltē in hoc ꝑ pctm̄ ēt imutatū ē li. ar. ꝙ hō vitare pctm̄ nō poſſit. ¶ P̄. aug. dic̄ in libro d̄ v̄a relig. ꝙ natura ſuꝑba neceſſe hꝫ alij inuidere: eadē aūt rōne q ē in vno pctō neceſſe hꝫ in aliud peccatū cadere: ſꝫ quātū ad preſentē ſtatū quilibet hō vel ē in pctō vl' in ſtatu gr̄e. ḡ vr̄ ꝙ ſi nō ē in gr̄a ꝙ pctm̄ vitare nō poſſit. ¶ P̄. hn̄s pedē claudum nō pōt ambulare niſi claudicādo: ſꝫ pctm̄ ē ſicut quedā curuitas volūtatis. ergo hō ī ſtatu pcti exiſtēs nō pōt non peccare. ¶ P̄. mors ex pctō ꝯſecuta ē: vt Ro. 5º dr̄. ḡ vbi ē neceſſitas moriēdi: ibi ē neceſſitas peccādi. ſꝫ in ſtatu iſto ineſt nobis neceſſitas moriēdi. ḡ ⁊ neceſſitas peccādi. ¶ P̄. quicūq̄ tētatiōi reſiſtit tentātem vincit: ſꝫ vincēti p̄miū eternū ꝓmittitur. Apo. 2. ⁊ 3. Cum ergo ad p̄miū eternū nullus ſine gr̄a venire poſſit: vr̄ ꝙ nec ſine ea aliquis poſſit tentationi reſiſtere peccatū vitādo.

Sed contra Grego. dicit ꝙ debilis ē hoſtis q nō pōt vicere niſi volētē: ſꝫ qđ ē per volūtatē nō ē ꝑ neceſſitatē. ḡ hō nō neceſſario a pctō ſuꝑatur: ſꝫ illud vicere p̄t. ¶ P̄. vbicūq̄ ē neceſſitas agēdi ibi ē virt⁹ actiua determinata ad vnū: ſꝫ hoc ē ꝯtra rōnem li. ar. ḡ hō in peccato exn̄s nō hꝫ neceſſitatē peccādi: ſꝫ pctm̄ vitare poteſt.

Reſpondeo dicēdo: ꝙ vt ſupra dcm̄ ē: quidā heretici poſuerūt in nobis nām quādā eē malā que hoiem neceſſario ad peccādum ipellit. Hic āt error vt dcm̄ ē oīno li. ar. excludit ⁊ nām rōnis ⁊ volūtatis. vn̄ nec fidei nec ph̄ie conſonat. Alij vō nām lib. ar. ſeruare volētes: dicūt q̄dē ꝙ hō ſm nālē ſuā v̄tutem hoc modo ꝯdit⁹ ē: vt pctm̄ vitar̄ poſſit: ſed per pctm̄ v̄tus illa adeo imutata ē: vt hō ī pctō exiſtēs vitare pctm̄ nō poſſit ſed in aliud pctm̄ p̄cipitet̄ niſi ꝑ gr̄am liberetur: ne autē oīo peccatū neceſſariū ponere videat̄: dicūt ꝙ hō ī pctō mortali exiſtēs pōt quidē hoc vel illud peccatū vitare: nō tm̄ oīa: ſicut ēt de venialib⁹ dr̄. Dicūt ēt ꝙ pōt homo ī pctō mortali exn̄s ad tp̄s ſtare ne in pctm̄ cadat: ſed non diu. Iſta āt pō multipl'r apparet falſa. Primo: qꝛ cū peccatū hōa nālia nō tollat: ſꝫ diminuat: illud qđ ad naturā pōe nālis ꝑtinet: hō ꝑ pctm̄ amittere nō pōt: ⁊ ſi in illo infirmet̄. Cū igr̄ libera electio vl' fuga boni ſeu mali ad naturā li. ar. ꝑtineat. nō p̄t eē vt ꝑ pctm̄ ſubtrahat̄ hōi facultas fugiendi pctm̄: ſꝫ ſolū ꝙ minuat̄: ita. ſ. ꝙ illud peccatū qđ hō an̄ vitare de facili poterat. poſtmodum difficulter vitet. Sil'r ēt qđ inducūt de pctō veniali nō ē ſil'e: ꝙ enī nō poſſum⁹ oīa venialia pctā vitare: ſꝫ ſingula: p̄cipue ꝑꝑ p̄mos mot⁹ dr̄: ad q̄s nō req̄rit̄ delibatio ꝯſēſus: ſꝫ ſūt q̄dā ſibi mot⁹: vn̄ dū homo vni obſtare nitit̄ ex alia pte alius mot⁹ inſurgit: ſꝫ peccatū mortale inq̄rit cōſenſū determinatū. vn̄ ſi pōt vitare h̄ ⁊ illud: pōt eadē rōne vitare oīa: nec iteꝝ pōt dici ꝙ ad tp̄s vitet ⁊ nō diu: qꝛ lib. ar. reſiſtēs malo nō efficitur infirmus ad malū vitādū: ſed multo forti⁹. vn̄ multo magis poſtea pōt vitare peccatū q̄ an̄. Et iō cū alijs dicēdū eſt: ꝙ vitare pctm̄ intelligi p̄t dupl'r. aut pctm̄ iā cōmiſſum: aut pctm̄ ꝯmittendū. Si intelligat̄ de pctō iā ꝯmiſſo: ſic hō in pctō mortali exiſtens nō pōt peccatū vitare ſine gr̄a: qꝛ nō pōt ſe a peccato p̄terito abſoluere: ⁊ a reatu culpe: niſi per gr̄am liberetur: ⁊ ī hoc errabat Pellagi⁹ eſtimās hoiem ꝓprijs v̄tutib⁹ ſine gr̄a poſſe ſe a peccatis p̄teritis abſoluere: ſatiſfaciēdo peccatum aūt ꝯmittēdū pōt hō vitare ēt ſine gr̄a q̄tuncūq̄ in pctō mortali exiſtat. Si tm̄ gr̄a intelligatur aliquis habitus infuſus: ⁊ nō ipſa diua voluntas: per quā oīa bona cāntur: ⁊ mala repellūtur.

Ad primum ḡ dōm: ꝙ ſic̄ videre dr̄ dupl'r. ſ. hr̄e viſuꝫ ⁊ vti viſu: ita ⁊ peccare: vnde cū dr̄ ꝙ hō nō pōt nō peccare a n̄ reꝑatiōeꝫ intelligit̄ nō hr̄e pctm̄: ſꝫ nō p̄t itelligi ꝙ nō poſſit nō vti pctō. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ libertas arb. imutata ē ꝑ peccatū. ſed nō ablata. Qđ āt dr̄ vt lib. ar. oīno non poſſit quod p̄us poterat h̄ ablatiōem facultatis deſignat: ⁊ non ſolū diminutioneꝫ:

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ſed hoc ad diminutionē ꝑtinet: vt qḋ pri⁹ facile poterat: poſtmodū non ſine difficultate ⁊ pugna poſſit q̄ꝫtum ad vitationē mortaliū: ſed venialia oīa non pōt vitare ꝓꝑ rebellionem carnis ad ſpiritū. ¶ Ad tertium dicēdū ꝙ v̄buꝫ Aug. nō eſt intelligēdū de neceſſitate abſoluta: ſed conditionata: que eſt neceſſitas finis: vir eni ſuꝑbus ſi fini ſuo inherere vult: vt. ſ. propriam excellentiam querat: neceſſe habet vt inuideat excellentie aliorum: que ꝓpe excellentie derogat: ſed qui ſemel ꝑ ſuꝑbiam peccauit mortaliter: nō ꝓꝑ hoc neceſſe hꝫ vt ſemꝑ in actuꝫ ſuꝑbie exeat. pōt. n. de vno peccato in ɔ̄trium peccatum tranſire vel in bonum ex genere: ⁊ ideo non eſt neceſſarium ꝙ iuideat. ¶ Ad q̄rtum dōm: ꝙ rō illa tꝫ in illis que agūt ꝓpter neceſſitatem nature: in quibus de neceſſitate operatio ſeq̄t̄ ſm exigentiam ꝑfectionis ⁊ defectum oꝑantis: non autē tꝫ in voluntarijs: quia homo habens virtuteꝫ poteſt nō vti v̄tute: ſed in contrariū vſum exire: ⁊ ſilr̄ hn̄s habituꝫ vicioſum: poteſt non vti habitu illo. ¶ Ad quintum dōꝫ ꝙ mors non reſpondet pro pena cuilibet pctō: ſed peccato p̄me trāſgreſſionis: ex quo tota natura infecta ē. vnde ſicut a neceſſitate moriēdi homo nō liberatur niſi ꝑ gratiam: ita ⁊ a neceſſitate ſubiacēdi illi pctō per originem a parentib⁹ in poſteros transfuſo: non tn̄ oꝫ ꝙ homo neceſſario in peccatū mortale actuale labatur. ¶ Ad ſecūduꝫ dōm: ꝙ aliud eſt reſiſtere pctō: ⁊ aliud victoriam de peccato hr̄e. Quicūq; eniꝫ vitat peccatū peccato reſiſtit: vn̄ hoc pōt fieri ēt ſine gratia: nec oꝑꝫ ꝙ tūc homo reſiſtendo pctō mereatur premiū eternum; ſed ille ꝓprie vincit pctm̄: qui pōt pertingere ad hoc contra qḋ eſt pugna peccati: hoc āt non poteſt eē niſi in eo ꝗ op⁹ meritoriū oꝑat̄: vn̄ talis victoria vitā eternā meret̄: ⁊ ſine gr̄a non fit.

¶ Utꝝ homo poſſit implere p̄cepta dei ſine gr̄a. III.

Ad tertium ſic ꝓceditur. vr̄ ꝙ hō ſine gr̄a dei p̄cepta iplere non poſſit. Qui. n. mādata dei ſ̄uat vitā eternā meretur. vt dr̄ Math. 19. Hoc fac ⁊ viues. ſꝫ h̄ nō pt hō ſine gr̄a. ḡ nec mādata legis iple̅t. ¶ P̄. charitas n̄ pt ſine gr̄a hr̄i: ſꝫ dilectio charitat̄ ē i p̄cepto. Math. 22. ḡ p̄cepta nō pn̄t ſine gr̄a ipleri. ¶ P̄. vt ſupra aug. ꝓbauit: v̄tutes in nobis ſolus de⁹ oꝑatur. ſed actus v̄tutū ſūt in p̄cepto: ḡ p̄cepta ex nobis ipſis iplere nō poſſum⁹. ¶ P̄. expſſe h̄ vr̄ per illud Actuū. 15. Hoc ē on⁹ qḋ neq; nos neq; patres nr̄i ⁊c̄. ſed onus illud ſunt p̄cepta legis. ḡ p̄cepta legis hō per ſe iplere nō pōt. ¶ P̄. null⁹ dānatur niſi ꝓ pctō omiſſionis vel tranſgreſſionis. ſꝫ nullus dānatur qui p̄cepta legis iplet: ſi ergo homo pōt ſine gr̄a p̄cepta legis implere: cum ēt poſſit ſine gratia: vt dictum eſt; peccatum mortale vitare: vr̄ ꝙ homo poſſit ſine gr̄a dānationē penit⁹ vitare: ſꝫ ꝗcūq; non dānat̄ ē i gl̄ia. ḡ hō ſine gr̄a poterit ad gl̄iam ꝑueire: qḋ ē oīno hereticum.

Sed contra Hiero. dic̄. Qui deū dicit p̄cipe ipoſſibilia anathema ſit: ſed ipoſ̄e eſt hōi illud qḋ iplere nō pōt. ḡ mādata dei hō per ſe iplere pōt. ¶ P̄. deus non ē magis crudelis q̄ꝫ homo: ſꝫ hoi imputatur i crudelitatē ſi obliget aliquē per p̄ceptuꝫ ad id qḋ iplere non poſſet. ḡ hoc de deo nullo mō ē extimādum: et ita ſine gratia homo per ſe legis p̄cepta implere poteſt.

Reſpondeo dicēdo: ꝙ de p̄ceptis legis duplr̄ cōtigit loqui: aut q̄ꝫtū ad id qḋ directe cadit in p̄cepto; aut q̄ꝫtum ad intentionem legiſlatoris. Directe aūt cadit in p̄cepto actus virtutis q̄ꝫtum ad ſubſtantiā oꝑis: ⁊ nō q̄ꝫtum ad modum agēdi: quē circa ipm virtus ponit. hoc enim directe alicui precipitur: qḋ ſtatiꝫ in ipſo eſt; vt faciat illud: non aūt eſt in homine vt faciat actū v̄tutis. eo modo quo v̄tuoſus facit priuſq̄ꝫ virtuteꝫ hēat vl̄ acquiſitam vl̄ infuſa m: ſed intētio legiſlatoris ē: vt in ſcḋo ethi. dicitur. ciues facere bonos: ⁊ per aſſuetudines opeꝝ que p̄cipiuntur iducere ad v̄tutē: ⁊ huic conſonat v̄bū apl̄i p̄me Tym. i. Finis p̄cepti charitas ē. ad hoc enim data ſunt precepta legis: vt hoies in dilectionē dei ⁊ ꝓximi inſtituātur: ē ergo intentio legiſlatoris non tātū vt hec opera fiant: ſed vt ex charitate fiant. Dicenduꝫ ē ergo ꝙ precepti legis q̄ꝫtu m ad id quod directe ſub precepto cadit: poteſt aliquid implere per lib. arb. ſine gratia gratis data vel gratum faciente. ſi tn̄ gr̄a accipiatur pro aliquo habitu infuſo: ſed q̄ꝫtū ad intētionem legiſlatoris ſine gr̄a ipleri nō pn̄t: q2 donū charitatis nō ineſt nob̄ ex nobis: ſꝫ a deo infuſū: ſꝫ ſi gr̄a pro diuina voluntate grat̄ in nobis oīa bona cauſante accipiatur: tūc dicēdū ꝙ neutro mō homo ſine gr̄a p̄cepta implere poteſt. ⁊ iō Pellagius errauit ꝗ ſimplr̄ ipleri precepta legis poſſe ſine gr̄a (poſuit.

Ad primum ergo dōm: ꝙ p̄cepta legis non qualitercunq; obſ̄uata in vitā eternā inducunt: ſed ſolum ſm ꝙ opera que precipiūtur charitate informata ſunt: ſm ꝙ cadunt ſub intentiōe legiſlatoris: ⁊ hoc modo planum eſt ꝙ ſine gratia ſ̄uari nō pn̄t. ¶ Ad ſcḋm dōm: ꝙ ſicut aliaꝝ v̄tutū actus dupliciter conſiderari poſſunt: vel ſcḋm ꝙ ſunt a virtute: vl̄ ſm ꝙ antecedant virtutem: ita ēt ē de charitate: pōt eni aliquis ēt charitate m nō habens diligere ꝓximum ⁊ deuꝫ ēt ſuper omnia: vt quidaꝫ dicunt: ⁊ hoc diligere intelligitur actus charitatis ſub precepto directe cadere: ⁊ nō ſolum ſm ꝙ a charitate procedit. ¶ Ad tertium dicendū: ꝙ actus virtutum non ſūt in precepto ſm ꝙ a virtute ꝓcedunt: ſed quātum ad ſubſtantiam operis vt dictum ē ſm ꝙ contingit aliquem facere iuſta etiam ſi non faciat: vt iuſtus facit. ¶ Ad quartū dicēdū: ꝙ hoc dictum ē ꝓpter multitudinem preceptorum veteris legis: precipue quantum ad cerimonialis: que nunquā multitudo populi obſeruauerat: ⁊ non niſi cum magna difficultate obſeruari poterāt. ¶ Ad 5^m dōm: ꝙ hō ⁊ ſi nūq̄ꝫ trāſgrederet̄ vl̄ omitteret: nihilomin⁹ tn̄ peccato origiali ſubiect⁹ eēt: a q̊ n̄ niſi ꝑ gr̄aꝫ libari pt: ꝓ q̊ merito ſubiret dānationē: ⁊ ēt ad legitimam etatē deueniens in hoc ipſo peccaret: ꝙ ſe ad gratiam non prepararet. vnde etiam pro tali negligentia puniret̄. Si aūt prepararet ſe faciendo quod i ſe ē proculdubio gratiā conſequeretur: per quam vitā eternam mereri poſſet.

¶ Utꝝ hō poſſit ſe p̄parare ad gr̄aꝫ ſine aliq̄ gr̄a. IIII.

Ad quartū ſic ꝓceditur. vr̄ ꝙ hō non poſſit ſe p̄parare ad gr̄aꝫ ſine aliqua gr̄a. Primo per id qḋ dicitur Hiere. 10. Non ē in hoīe via eius: nec viri ē vt dirigat greſſus ſuos. ſꝫ nullus q̄ paratur ad gr̄am: niſi greſſus eius dirigantur: ⁊ viam ſalutis querat. ergo nō ē in ptāte hominis vt ſe ad gratiaꝫ preparet. ¶ Preterea. illud quod eſt in poteſtate hominis non eſt neceſſariuꝫ. vt homo ab alio petat: ſed ꝙ homo preparetur ad gratiam petendum eſt a deo: vt patet in pſal. Deduc me domine ⁊c̄. ergo preparatio ad gratiaꝫ non eſt in poteſtate hominis. ¶ Preterea. illud quod viſibiliter factum eſt in quibuſdā: ꝗ gratiam conſecuti ſunt: probabile eſt etiam in alijs ſaltem inuiſibiliter fieri: cum eadem ratio ſit de vno ⁊ de omnibus: ſed quidam cum etiam gratie reſiſterent per ſpeciale munus gratie ad gratiaꝫ preparati ſūt: vt patet in conuerſione Pauli. ergo etiaꝫ alij ſine gratia ſaltem gratis data ad gratiam preparari non poſſunt. ¶ Preterea. Heb. 10. Oportet accedēteꝫ ad deum credere quia eſt: ſed fides nō poteſt haberi niſi per gratiā. dei enim donuꝫ eſt, vt ad Ephe. ii. dicitur. ergo cuꝫ nullus ſe

ad gratiam prepararet niſi accedendo ad deum. videtur ꝙ ſine munere gratie homo ſe ad gratiaꝫ preparare nō poſſit. ¶ P̄. Augu. dicit. ꝙ timor ſeruilis inducit charitateꝫ: ſicut ſeta linuꝫ: ſed timor ſeruilis ē donuꝫ. ſ. ſ. ergo per gratiā gratis datā hō p̄paratur ad gr̄aꝫ gratū faciētem.

Contra. Zacha. p̄mo dicitur. Cōuertimini ad me et ego ɔuertar ad vos: ſed cōuerſio quā nobis indicit. nō videtur eē aliud q̄ꝫ p̄paratio ad receptionē gratie. ergo hoc primo a nobis exigitur: vt ad gratiā preparemur q̄ꝫ ꝙ deus ad nos gratiā infundēdo cōuertat̄. ¶ P̄. Anſel. dicit. ꝙ aliquis nō habeat gratiaꝫ nō ē ex hoc ꝙ ds̄ nō velit eam dare: ſꝫ quia hō nō vult accipere. ergo ſi homo vult accipere: deus eā dabit: ſꝫ illud quod i volūtate hois cōſtitutū ē i poteſtate lib. ar. eſt. ergo i poteſtate libe. arb. ē vt hō ad gratiaꝫ ſe preparet.

Reſpondeo dicēdū ꝙ gratia dupliciter poteſt accipi: vel quodcūq; excitatiuuꝫ volūtatis exhibitum hoī ab ipſa diuina prouidētia: qua oībus rebus gratis impēdit ex ſua bonitate ea que ipſis conueniūt: vel aliquod donuꝫ habituale in aīa receptum: quod gratis a deo cōfertur. Si ergo primo modo accipitur gratia: nulli dubiuꝫ ē ꝙ hō ſine gratia dei nō poteſt ſe p̄parare ad habēduꝫ gratiaꝫ gratū faciētē. vt eniꝫ i. 8. phyſi. oſtēditur mutatio volūtatis effici nō pōt ſine aliquo mouēte per modū excitātis. oē eniꝫ motuꝫ neceſſe ē ab alio moueri: nec differt quicquid ſit illud quod huiuſmōi variationis occaſionē prebeat: quaſi volūtatē excitādo: ſiue ſit admonitio hois vel egritudo corporis: vel aliquid huiuſmōi que oīa cōſtat diuine prouidētie ſubiecta eē: ⁊ i bonū electoꝝ ordinata. Unde quicquid illud fuerit qḋ hoieꝫ excitauerit ad ɔuertēduꝫ ſe: vt gratiaꝫ gratuꝫ faciētem accipiat gratia gratis data dici pōt: ⁊ ſic ſine gratia gratis data hō ſe ad gratiam nō p̄parat: ⁊ etiaꝫ ſi gratia gratis data dicatur ipſe actus lib. arb. quē deus in nobis facit: quo ad gratiā gratuꝫ faciētē p̄paramur. Si autē accipitur gratia pro aliquo munere habituali aīe ifuſo: ſic duplex ē opinio. Quidaꝫ eniꝫ dicūt ꝙ nullus poteſt ſe ad gratiā gratū faciētē p̄parare: niſi ꝑ aliqḋ lumē mēti ifuſuꝫ: qḋ eſt donum gratie gratis date. Iſtud autē nō videt̄ cōueniēs: q2 p̄paratio que ē ad gratiā nō eſt ꝑ actus ꝗ ſint ipſi gratie equādi equalitate proportiōis: ſicut merituꝫ equatur premio: ⁊ ideo nō oꝑꝫ vt actus quibus homo ſe ad gratiā habēdā p̄parat: ſint naturaꝫ hūanam excedētes: ſicut eniꝫ natura hūana ſe habet i potētia materiali ad gratiā: ita actus virtutū naturaliū ſe hn̄t vt diſpoſitiōes materiales ad ipſaꝫ. vnde nō exigit̄ ad hoc vt hō ad gr̄aꝫ ſe p̄paret aliqḋ aliud lumē gratie precedēs. ¶ Et p̄terea ſꝫ hoc eēt abire in ifinitū: quia illud etiā lumē gratie gratis date nō dat̄ alicui: niſi qui ad illud recipiēdū p̄parauit al's oībus daretur: qḋ nō pōt itelligi niſi forte gratia grat̄ data dicatur naturale lumē rōnis: qḋ ꝑtinet ad bona nāl̄ia ⁊ nō ad gratuita niſi large accepta. Si autē preparatiōe idiget talis gr̄a gratis data: tūc redibit queſtio de iſta p̄paratiōe vtruꝫ i eam poſſit homo ex ſe vel nō: ⁊ ſic vel abiretur in ifinitum: vel erit deuenire ad aliquā gratiam ad quā homo per ſe p̄parare poteſt ſe: ⁊ nō eſt ratio efficax quare hoc magis i vna gr̄a ſit q̄ꝫ in alia. Et ideo alijs conſentiēdo dicimus ꝙ ad gr̄am gratuꝫ faciētē habendā ex ſolo libero arbi. ſe homo poteſt preparare. faciēdo eniꝫ quod in ſe eſt gratiā a deo conſequitur: hoc autem ſolum in nobis ē quod in poteſtate lib. arbi. conſtitutum eſt.

Ad primum ergo dicēdū ꝙ directio greſſus ſpecialis nō poteſt eē niſi a deo: ſine cuius prouidētia nulluꝫ bonum contingit: nec tamē oportet ꝙ hoc per aliquē hitum infuſuꝫ fiat ſi directio greſſuū ad preparationē ad gr̄aꝫ gratuꝫ faciēteꝫ precedēteꝫ referat̄. ¶ Ad ſcḋꝫ dicēduꝫ ꝙ homo nō pōt ſe ad gratiaꝫ preparare nec aliqḋ bonū facere ſine dei auxilio: ⁊ iō rogādus eſt vt nos ad ſe conuertat ⁊ etiā alios: nec tamē oportet ꝙ illud auxiliuꝫ ſemꝑ ſit per aliquē hitum infuſuꝫ: ſed pōt eē ꝑ multa q̄ exterius ſunt ſalutis occaſio: ⁊ ꝑ ipſuꝫ actuꝫ interiorē quē deus in nobis cauſat. ¶ Ad tertiuꝫ dicēdū: ꝙ claritas illa q̄ circūfulſit Paulum: fuit claritas corporalis q̄ fuit q̄dā occaſio q̄ ipſuꝫ induxit. vt ſe ad gr̄aꝫ hn̄daꝫ p̄pararet: deijciēdo ipuꝫ ⁊ cōterēdo: ⁊ cum ſe ad gr̄am preparauit gr̄am cōſecutus ē: nō tamē oportet ꝙ anteq̄ꝫ gr̄aꝫ gratum facienteꝫ acceperit ſibi aliquod lumē gratie gratis date infuſum fuerit. vnde non dicitur ꝙ intus in ipſo fulſerit claritas: ſꝫ q2 eum circūfulſit q̄ſi exterius: ita etiā alijs qui ad deum cōuertuntur occaſiōes ſalutis deus preparat. ¶ Ad q̄rtuꝫ dicenduꝫ ꝙ etiā ad fidē hn̄dā aliquis ſe p̄parare pōt per id qḋ in nāl̄i rōne eſt. vnde dicitur ꝙ ſi aliquis i barbaris natus natiōibus qḋ in ſe ē faciat: deus ſibi reuelabit illud quod ē neceſſariū ad ſalutē: vel iſpirādo: vel doctorē mittēdo. vn̄ nō oꝑꝫ ꝙ hitus fidei p̄cedat p̄parationē ad gr̄am gratū facientē: ſꝫ ſil̄r hō ſe p̄parare pōt ad fidē hn̄dā: ⁊ ad alias v̄tutes ⁊ gr̄am hn̄dā. ¶ Ad quintū dicendū ꝙ quāuis ꝑ timorē ſeruilē charitas iducatur: tamē nō eſt neceſſariū vt timor ſeruilis charitatē p̄cedat. timor. n. ſeruilis ſemꝑ cū pctō mortali hētur. multi auteꝫ charitatē conſecuti ſunt: qui nunq̄ꝫ mortalr̄ peccauerunt. vnde obiectio nihil probat ad propoſitum.

¶ Utꝝ hō poſſit ſcire aliqd veꝝ ſine gr̄a. V.

Ad quintum ſic ꝓceditur. videtur ꝙ ſine gr̄a hō nihil veruꝫ ſcire poſſit. Prio ꝑ id qḋ dr̄ p̄me Cor. 12. Nemo pōt dicere dn̄s ieſus niſi i ſpū ſctō. vbi dic̄ Ambro. ꝙ oē verū a quocūq; dicat̄ a ſpū ſctō ē: ſꝫ ſpūſſanctus nō hitat i nobis niſi ꝑ gr̄aꝫ. ergo nullū verū dici aut ſciri ſine gr̄a pōt. ¶ P̄. reuelatio dina nō fit niſi ꝑ ifuſionē alicui⁹ luminis gratis dati: ſꝫ Ro. p̄mo dr̄ ꝙ ds̄ illis. ſ. phis reuelauit ea q̄ ēt nāl̄i rōe cognouerūt. ergo nulla cognitio veritatis pōt eē ſine aliquo lumīe gr̄e ifuſo. ¶ P̄. facilior via ē cognoſcēdi aliqd ꝑ doctrinā q̄ꝫ ꝑ inuētionē: ſꝫ ſicut Aug. i lib. de magr̄o dicit: nullus pōt dicere exterius niſi iterius ds̄ doceat. vn̄ pꝫ ꝙ ꝑ doctrinā cognitionē v̄itatis hō hr̄e nō pōt niſi ꝑ gr̄e auxiliuꝫ iteri⁹ operātis. ergo multo minus ꝑ iuētionē: ⁊ ita nullo mō: q2 oē qḋ ꝗs nouit diſcēs vl̄ iueniēs nouit. vt phus dicit. ¶ P̄. ſicut ſe hꝫ lux corpalis ad viſuꝫ: ita ſe hꝫ lux ſpūalis ad itell'ꝫ: ſꝫ nihil pōt videri corpalr̄ niſi ꝑ ifluxū lucis corpalis: ⁊ p̄cipue maxie lucētis qḋ ē ſol. ergo nihil pōt itelligi niſi ꝑ ifluxū lumis ſpūalis a deo: ⁊ h̄ ē gr̄a. ergo nullū verū ſine gr̄a ſciri pōt. ¶ P̄. q̄cūq; ſūt in gn̄e aliquo reducūtur: ſicut in cām: in vnū primū qḋ eſt maximū in gn̄e illo: ſed p̄mū in gn̄e itellectiuoꝝ ē ipſe ds̄. ergo eſt maxie itelligēs: ⁊ cā intelligēdi oib⁹ itelligētibus: ſꝫ nō cauſat aliqd i nobis niſi aliqd ifluendo. ḡ nō poſſumus aliqḋ veꝝ intelligere ſine (infuſione alicuius gratie.

Contra. Damaſ. dicit ꝙ nulla res deſtituit̄ propria operatiōe: ſꝫ intelligere veꝝ eſt ꝓpria oꝑatio itellectus. ergo ſine oī gr̄a ſuꝑaddita veri cognitionem hr̄e pōt. ¶ P̄. nō eſt impotentior itellectus i itelligēdo q̄ꝫ ſenſus i ſentiendo: ſꝫ ſenſus ſine gr̄a pōt ſentire ſenſibilia. ergo ⁊ itell's ſine gr̄a poteſt intelligere intelligibilia.

Reſpondeo Dicendum ꝙ veroꝝ quedam ſūt nāl̄i rōni ꝓportionata. quedaꝫ nāleꝫ rōnem excedunt. Illa nālem rōnem excedunt q̄ non poſſūt ɔcludi ex p̄mis p̄ncipijs ꝑ ſe notis. cū. n. ꝓpria p̄ncipia ſint ſicut inſtrumēta itell'us agētis. vt cōmētator dicit in

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

tertio de anima:oportet ea eē proportionata virtuti eius ſicut organa corporalia ſūt proportionata virtuti motiue vnde que ex primis principijs cōcludi nō poſſunt naturale lumen intellectus excedūt.huiuſmōi autē ſunt ea que fidei ſūt ⁊ futura cōtingentia ⁊ huiuſmodi.⁊ ideo horum verorum cognitio ſine lumine gratie gratis date haberi non poteſt:ſicut eſt lumen fidei:⁊ etiā prophetie ⁊ aliquid huiuſmodi.Si autem loquamur de illis veris que naturali ratione proportionata ſunt:ſciendum eſt ꝙ circa hoc eſt duplex opinio.Quidam enim dicunt.vt ſupra dictum eſt ꝙ itellectus agens eſt vnus oium:intellectum agentē deuз eſſe dicētes:⁊ cum itellectus agēs ſe habeat:hoc modo ad itelligibilia:ſicut luciduз ad viſibilia:volūt ꝙ ſicut nō poteſt videri aliquid viſibile niſi per emiſſioneз radij corporalis:ita nō poſſit itelligi aliqđ itelligibile ſine noua emiſſiōe radij ſpiritualis:q̄ ē gratia gratis data.Sed hec poſitio ꝯueniēs nō eſt.vt ſupra dictum eſt.nō enim itellectus agēs eſt aliqua ſuƀa ſeparata:vł deus:vt quidā theologi dicūt:vel itellectiua vt plures philoſophorum.vt ſupra dictum ē:ſз nālis virtus ipſius rōnalis aīe:nec tamen oporteret hac poſitiōe ſuppoſita vt ſemꝑ noua iſuſio gratie fieret i cuiuſlibet veri cognitiōe:eo ꝙ iſuſio ⁊ emanatio ſpūaliū donorū nō eſt ſucceſſiua per modū motus:ſз ē fixa:⁊ ꝑmanēs.vñ ſm vnā irradiationē ſpiritualeз itellectus poſſibilis ad oīa ſibi proportionata cognoſcenda ꝑficeret.Aliorꝫ vero opinio eſt ꝙ itellectus agēs ſit quedaз potētia aīe rōnalis.⁊ hec ſuſtinēdo nō pōt rōnabiliter poni ꝙ oporteat ad cognitioneз veri talis de quo loquimur aliquod aliud lumen ſuperinfundi.Quia ad hoc verū intelligēdum ſufficit recipiēs ſpeciē itelligibilē:⁊ faciēs ſpeciē eſſe itelligibilē in actu:⁊ vtrūqꝫ ē per virtutē nālē ipſius aīe rōnalis niſi forte dicaꝛ:ꝙ itellectus agēs inſufficiens ē ad h̄:⁊ ita nā hūana alijs iperfectior eēt que nō ſibi ſufficeret in naturalibus operatiōibus.Et ideo dicēdū ē ꝙ hec vera ſine oī lumine gratie ſuꝑaddito ꝑ lumen nāle intellectus agentis cognoſci poſſunt.

Ad primuз dicendū ꝙ ſicut deus operaꝛ in nā et ꝯtinet virtutē nālē:ita ēt opaꝛ i itellectu ⁊ continet virtutem itellectiuam.vnde ſicuti nullum opus naturale eſt niſi i deo:ſicut i continente nec ambulatio.nec aliquid huiuſmōi:ita etiam nec cognitio veritatis eſt niſi i ſpū ſancto qui i itellectu operaꝛ:⁊ ipūз cōſeruat. ❡ Ad 2m dicēdū ꝙ ſicut ibidē i glo.exponitur:pro tāto dr̄ eis deus reuelaſſe:quia nālem rōnem eis dedit:⁊ creaturas cōdidit i qb⁹ maieſtas creatoris cognoſci poterat:⁊ nō ꝑ aliqđ lumē gratie nāli lumini ſuperadditum. ❡ Ad tertiū dicēduз ꝙ ſicut dicit Aug.i p̄mo de doctrina xp̄iana:ille q̄ docet ſilis eſt ei qui mouet digitū ad aliq̄d oſtendēdum.vnde ſicut hō pōt exterius mouere digitū vt aliquid oſtēdat nō autē pōt ꝯferre virtutē viſiuam per quā ille qui doceꝛ doctrinā viſibilē aduertat:ita etiaз pōt hō exterius v̄ba ꝓferre que ſūt ſigna veritatis.nō tñ veri intelligēdi v̄tutē p̄bere q̄ a ſolo deo ē.ꝓ tāto.ergo dr̄ ipſe ſolus deus docere:q: vim itelligēdi i nobis ꝯtinet ⁊ cauſat:nō ex hoc ꝙ i q̄libet cognitiōe v̄itatis nouū lumē grā ſuꝑinfundat:q̄liter autē diuerſimode deus angeli ⁊ hō docere dñr dictum ē ſupra.di.9. ❡ Ad q̄rtū dicendū:ꝙ ipſum lumē itellectus agētis eſt quedam irradiatio prime lucis ſm ꝙ Dio.4.caplo de.di.no.dicit ꝙ oēs bonitates i creaturis participate ſūt quidam radij diuie bonitatis.⁊ ideo nō oportet ꝙ huic irradiatiōi aliud lumē ſuperaddatur i his que naturali ratiōi ſūt ſubdita. ❡ Ad quintum dicendum ꝙ ipſe deus eſt cauſa cuiuſlibet noſtre cognitōis:nō tñ oз ꝙ h̄ fiat ꝑ iſluxū alicuius grē:ſз ꝑ iſluxū nālis luminis:qđ q̄dē lumē ab ipſo ē. ❡ Expoſitio textus.

Ut ſine hac credāt hoīem poſſe facere oia dei mandata ⁊c̄.)Intelligebāt vt ſimpl'r impleri poſſint ſm ꝙ ſūt efficacia ad vitam eternaз promerēdaз.(Ad hoc tamē iuuāte nos per ſuaз legē ⁊c̄.)Ex hoc patet ꝙ Pelagius ponebat eorꝫ que in lege ſunt aut que ad fideз pertinent cognitionē a nobis habere nō poſſe per naturalē virtutē ratōis:⁊ i hoc recte ſentiebat.(Recte a mortalib⁹ viui ñ poteſt ⁊c̄.)Ut itelligatur rectitudo que ē neceſſaria ad opus meritoriū:nec tamē ſequiꝛ ſi h̄ nō poteſt hō ſine gratia ꝙ nō poſſit cauere tranſgreſſionem futuram:ſicut pelagius videbatur arguere ex vno aliud volens concludere.(Id eniз ꝯtra manicheos dixit ⁊c̄.)Uidetur ꝙ hec reſponſio nihil valeat:quia dictuз Augu.⁊ ſi obuiet poſitioni iſtorum:nihilominus poteſt cōfirmare poſitionem quā pelagius aſtruere videbaꝛ.⁊ vr̄ ꝙ obuiet ꝑ rōnē eādē Sed dicēdum ꝙ nō ſequitur:quia opinio manichei erat ꝙ volūtas erat determinata ad vnū faciēdū:qđ ſi eēt ab ea rō culpe ⁊ laudis ⁊ vituperij auferretur:ſicut ab illis q̄ agunt per neceſſitatem nature:ſed ꝙ fides catholica ponit hoīem non poſſe ſe a peccato liberare:qđ incurrit vel per actum proprium vel per originē viciatum:non eſt ex determinatione volūtatis ad vnum:ſз ex eius inſufficiētia ad ꝑ ſe acquirēdū illud ſine quo a peccato liberari nō poteſt:nec diuina mādata implere ꝑfecte ſine gratia.Unde ñ eodē modo auctoritas Aug.vtriqꝫ obuiat.(In poteſtate quippe hominis ⁊c̄.)Sciēdū ꝙ imutatio volūtatis in melius dupl'r poteſt itelligi vel ſm bonitatē ciuilem:⁊ ſic hō ꝑ poteſtateз naturalē quā a deo accepit:pōt voluntatē mutare i melius:ſicut i p̄dicamētis dr̄ prauus ad meliores exercitatiōes deductus:⁊ doctrinas ꝓficiet vt melior ſit:vł ſm bonitatē gratuitā.vt.ſ.acq̄rat grām quā prius nō habuit:⁊ h̄ nō poteſt ex poteſtate nāli: ſed ex ꝑtāte grē ꝑ quā mereꝛ grē augmētum ⁊ ꝯſumationem.

❡ Utrꝫ hō ante pctm̄ eguerit grā operāte ⁊ cooperāte.⁊ ꝙ operāte ⁊ cooperante grā eguerit: ſз operāte nō eguit ſecūdum omnem modum quo ipſa operatur. ❡ Diſtin. XXIX.

POſt hec cōſiderandū ē:vtrꝫ hō ante pctm̄ eguerit grā operāte ⁊ cooperāte.Ad qđ breuiter dicim⁹:ꝙ nō cooperāte tm̄:ſз etiam operāte grā indigebat:nō quidē ſз oēз operandi modū operātis grē. Operaꝛ.n.liberādo ⁊ p̄parando volūtateз hoīs ad bonū.Egebat itaqꝫ hō ea:nō vt liberaret volūtatē ſuā q̄ peccati ſerua nō fuerat:ſз vt p̄pararet ad volēdū efficaciter bonū qđ ꝑ ſe nō poterat:non.n.poterat bonū mereri ſine grā.vt Aug.in ench.euidenter tradit.Illā inq̄t imortalitatē in q̄ poterat nō mori nā hūana ꝑdidit ꝑ li.ar.Hāc vero in q̄ nō poterit mori acceptura ē ꝑ grāз:quā fuerat ſi ñ peccaſſз acceptura ꝑ meritū q̄zuis ſine grā.nec tūc vlluз meritū eē potuiſſet:q: ⁊ ſi peccatuз in ſolo erat arbitrio cōſtitutū:ñ tñ iuſticie habēde vel retinende ſufficiebat lib.arbi.niſi diuinum preberetur adiutoriū.Ecce his verbis ſatis oñditur ꝙ ante peccatum homo indigebat gratia operāte ⁊ cooperāte.Nō.n.hēbat quo pedem mouere poſſet ſine gratie operātis ⁊ cooperātis auxilio.habuit tñ quo poterat ſtare.

❡ Q: homo ante lapſum virtutes habuerit.

PReterea q̄ri ſolet vtrꝫ hō añ lapſū v̄tutē h̄uerit.Quibuſdā vr̄ ꝙ nō h̄uit:id ita ꝓbare conātur⁹.Iuſtitiā iquiūt nō h̄uit:q: p̄ceptū dei ꝯtēpſit.nec prudētiā:q: ſibi ñ ꝓuidit.neqꝫ tꝑantiā:q: aliena appetit.nec fortitudinē:q: praue ſuggeſtiōi ceſſit Quib⁹ rñdētes dicim⁹ cū q̄dē nō tūc h̄uiſſe has v̄tutes qñ peccauit:ſз añ:⁊ tūc amiſiſſe.Q: mł'tis teſtimōijs ſctōrꝫ ꝯprobaꝛ.ait.n.Augu.i q̄dā homelia.Adā ꝑdita charitate mal⁹ iuēt⁹ ē.Itē Princeps viciorū dū vicit Adā ð limo terre ad imaginē ði ſcm̄:pudicicia armatū:tꝑantia ꝯpoſitū:charitate ſplēdiduз:prios ꝑentes ill' donis gcīaris hōis expoliauit pariterqꝫ ꝑemit.De h̄ eodē.Amb.ad ſabinū ait.Qñ Adā ſol⁹ erat ñ ē p̄uaricat⁹:q: ei⁹ mēs deo adherebat.Sup pſalmū quoqꝫ dic̄ ꝙ hō añ pctm̄ briſſim⁹:aurā carpebat etherēā.ſз q̄o ſine v̄tute briſſim⁹ erat: Aug.quoqꝫ ſuꝑ Geneſiз dic̄.Adam añ pctm̄ ſpūali mente p̄ditū fuiſſe.Nō eſt ergo dubitandū hoieз ante pctm̄ virtutibus fulſiſſe: ſed illis per peccatum ſpoliatum fuiſſe.

❡ De eiectione hominis de paradiſo.

IN illi⁹ quoqꝫ pcti penā eiect⁹ ē de paradiſo i iſtū miſeriarꝫ locū:ſic̄ i geneſi legiꝛ.Nūc g̃ ne forte mittat manū ſuam:⁊ ſumat ð ligno vite:⁊ comedat ⁊ viuat in eternū:emiſit eū de⁹ de paradiſo voluptatis.His verbis inſinuari vī ꝙ nunq̄ȝ moreretur ſi poſtea de illo ſumpſiſſet ligno.

❡ Q̄uo intelligenduз ſit illud ne ſumat de ligno vite ⁊ comedat ⁊ viuat i eternū.

SEd q: ꝑ pctm̄ iā mortuū corp⁹ hēbat illa v̄ba ex tali itell'u accipi pn̄t.Deus mō irati loquēs ð hoīe ſuꝑbo ait.Uidete ne forte mittat ma.ſu.⁊c̄.i.cauete vos āgeli ne comedat ð ligno vite quo idign⁹ ē.De quo ſi ꝑſtitiſſз cōcederet ⁊ viueret i eternū.Sз mō ꝓꝑ iobediētiā idign⁹ ē comedeꝛ.Et ſic̄ v̄bo dixit ita ope exhibuit.Emiſit.n.eū ðs ð ꝑadiſo voluptatis i locū ſibi ꝯgruū:ſic̄ plerūqꝫ mal⁹ cū inter bonos viuere ceperit:ſi in melius mutari noluerit:de bonorū cōgregatione pellitur pōdere praue conſuetudinis preſſus.

❡ De flāmeo gladio añ paradiſum poſito.

NE v̄o poſſз ad illud accedere collocauit ðs añ ꝑadiſuз Cherubin:⁊ flāmeū gladiū atqз v̄ſatilē ad cuſtodiēdā viā ligni vite.qđ iuxta l'ram pōt h̄ mō accipi.Q: ꝑ miniſteriū āgelorꝫ ignea cuſtodia illi ꝯſtituta fuit.Hoc.n.ꝑ celeſtes ꝑtātes in paradiſo viſibili factū eē credēdū ē:vt ꝑ angelicū miſteriū ibi eēt q̄dā ignea cuſtodia:ñ tñ fruſtra:ſз q: aliq̄d ſignat de paradiſo ſpūali.Cherubi.n.iterp̄taꝛ plenitudo ſcie.h̄ ē charitas:q: plenitudo legis ē dilectio.Gladi⁹ āt flāme⁹ pene tꝑales ſūt q̄ v̄ſatiles ſūt.qm̄ tꝑa volubilia ſt̄ Illa g̃ ad cuſtodiā ligni vite.iō poſita ſūt añ paradiſū:q: ad vitā nō rediꝛ niſi ꝑ Cherubi.ſ.plenitudinē ſcie.i.charitatē:⁊ ꝑ gladiū verſatilē.i.tolerantiā paſſionum temporalium.

❡ An hō ante pctm̄ comederit de ligno vite.

POteſt āt q̄ri vtrꝫ de ligno vite añ pctm̄ comederit hō.De hoc aug.i li.ð bap.ꝑuulorꝫ ſic ait.Recte ꝑfecto itelligūꝛ primi hoīes añ malignā dyaboli ꝑſuaſionē abſtinuiſſe a cibo vetito:atqз vſi fuiſſe cōceſſis.His v̄bis oñdiꝛ ꝙ de ligno vite añ pctm̄ ſumpſerint:q̄bus p̄ceptū erat vt de oī ligno paradiſi comederēt:niſi ð ligno ſcie boni ⁊ mali.

❡ Quare non ſunt facti immortales ſi comederint de ligno vite.

QUare g̃ ꝑpetua ſoliditate ⁊ btā imortalitate veſtiri ñ ſt̄:vt nulla ifirmitate vł etate i ðteri⁹ mutarēꝛ:Hāc.n.v̄tutē nāl'r illud lignū h̄uiſſe dr̄.Sз forte ñ h̄ cōferebat:niſi ſepe de illo ſumereꝛ.Potuit g̃ fieri vt ð illo ſumeret ſemel ⁊ ñ ſepi⁹:q̄ ꝑ aliq̄ȝ morā i paradiſo fuiſſe intelligiꝛ:cū ſcriptura dicat eū ibi ſoporatū fuiſſe quādo coſta de latere eius aſſumpta ē:⁊ inde formata mulier.⁊ aialia ante eū ducta:q̄bus nomina impoſuit.

❡ Diuiſio textus.

POſtquā determinauit de grā abſolute.Hic determinat de ea ꝑ ꝯparatiōeз ad ſtatū p̄mi hoīs i p̄mo ſtatu.Et diuiditur i partes duas.In p̄ma iquirit an hō i p̄mo ſtatu grām habuerit.Scđo dterminat quā penā ꝑ peccato icurrerit.ibi.(In illi⁹ quoqꝫ pcti pena ⁊c̄.) ❡ Circa primū duo facit.Prio iquirit an hō i p̄mo ſtatu grā eguerit.Scđo an v̄tutes gratuitas habuerit.ibi(Primū queri ſolet ⁊c̄.)(In illi⁹ quoqꝫ ⁊c̄.)Hic ðterminat penā quā hō incurrit ꝑ pctō quo grāз ⁊ virtutē amiſit.Et diuidiꝛ in duo.Prio determinat penā.Scđo oñdit veritatē cuiuſdā qōnis ex p̄dictis occaſionate.ibi.(Pōt ēt q̄ri ⁊c̄.) ❡ Circa primū duo facit.Prio oñdit ꝙ Adā ꝑ pctō ⁊ locū delitiarū ⁊ cibū ſaluberrimū amiſit.Scđo q̄o ipeditus ē ab ei⁹ recuperatione.ibi.(Ne v̄o poſſet ad illud accedere ⁊c̄.) ❡ Circa p̄mū duo facit.Prio oñdit penā ex v̄bis ſcripture.Scđo mouet q̄ſdaз dubitatiōes ex v̄bis illis:quā prio mouet.ibi.(His v̄bis iſinuare ⁊c̄.)Scđo ſoluit.ibi.(Sз q: ꝑ pctm̄ ⁊c̄.)(Pōt aūt q̄ri ⁊c̄.)Hic mouet quādā dubitationē ex p̄dictis occaſionataз.ſ.an hō añ pctm̄ de ligno vite comederit.Et primo determinat ꝙ ſic.Secūdo mouet iterum dubitationē cōtra hec dctam ⁊ determinat eā ibi.(Quare ergo perpetua ſoliditate ⁊c̄.)

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

℄ Queſtio. I.

Hic .v. q̄runtur. Prio an hõ in ſtatu inocen-
tie gr̄a idiguerit. Secũdo an gratiã ha-
buit. Tertio ſi habuit vtrũ gratia hũani gñis
ſi inocẽtia pſtitiſſet fuiſſet maioꝛ q̄ modo ſit.
Quarto vtruꝫ actus hũani fuiſſent efficacio-
res ad merendũ. Quinto de pena que in lr̄a ponit̃ hoiem
propria tranſgreſſione conſecuta.

℄ Utꝝ nã i ſtatu inocẽtie eguerit gr̄a. I.

Ad primuꝫ ſic pcedit̃. videtur q hõ i
ſtatu inocentie gratia nõ
eguerit. Ad hoc. n. gr̄a dat̃ hoibus vt deo ſint
accepti: ſꝫ cum hũana nã itegra erat ſine aliq̃
corruptiõe pcti hõ ex bonitate nãli deo acce-
ptus erat. oẽ. n. bonũ ⁊ pcipue malo ipmixtũ deo acceptũ
ẽ. g̃ gr̄a ſupaddita ñ idigebat. ℄ P̄. gr̄a diuidit̃ i operãtẽ
⁊ cooperãtẽ: ſꝫ nõ idigebat i ſtatu illo gr̄a operãte: q̄ ipiꝰ ñ
erat: cũ tñ effectꝰ gr̄e operãtꝭ ſit ð ipio facere piũ: nec iterũ
cooperãte: q̄ nullã difficultatẽ ad bonũ agẽdũ patiebat̃:
gr̄a vͦ cooperãs ad hoc dat̃: vt hõ bonũ facile facere poſ-
ſit. ergo nulla gr̄a indigebat. ℄ P̄. vt dicit̃ deutro. 32. dei
pfecta ſũt opera. nõ aũt eẽt i diuis opibus pfectio: ſi aliqs
gradus nobilitatis poſſis eẽt i creaturis q̄ iſtitutꝰ a deo nõ
eẽt. ergo ois gradus bonitatis poſſis i creaturis i reꝝ nã i-
uenit̃: ſꝫ poterat ds talẽ nãꝫ cdere q̄ p ppria nãlia vitam
eternã mereret̃: alias nõ eẽt oipotẽs: cũ igit̃ nll'a alia crea-
tura h magis h̄re videat̃ q̄ hõ vel ãgelus. vr̃ q h eis cue-
niat: ⁊ ita ſi nã hũana pura eẽt: ſic i pmo ſtatu erat hõ: gr̄a
nõ idigeret ad vitã eternã pmerẽdã. ℄ P̄. pena nũquã p-
cedit culpã: cũ ſit effectus eius: ſꝫ carẽtia viſiõis diue ẽ pe-
na originalis culpe. ergo ſi i nã hũana nõ fuiſſet culpa nec
ẽt ibi fuiſſꝫ carẽtia diue viſiõis: ſꝫ poterat hõ i ſtatu inocẽ-
tie oĩ culpa carere abſq̄ gr̄a. ergo ⁊ gr̄a nõ indigebat ad h
vt ad dei viſionẽ pueniret. ℄ P̄. ad h gr̄a dat̃ hoĩ vt p eã
deo cfigureẽ ⁊ aſſimilet̃: ſꝫ ex cditiõe nãe ſue hõ ad ima-
ginẽ ⁊ ſilitudinẽ dei factus eſt. ergo ſi natura in eo itegra
maneret alia gratia nõ indigeret.

Contra. Ro. 6. dr̃. Gr̄a ãt dei vita eterna: ſꝫ neceſſe
erat homini vt ad vitam eternã pueniret.
ergo ĩdigebat gr̄a p quã ad eã puenit̃. ℄ P̄. pctm̃ nãꝫ hu-
manã nõ mutauit: ſꝫ eadẽ manet añ ⁊ poſt: ſꝫ meritũ vite
eterne excedit virtutem nature poſt peccatum. ergo etiã
excedebat vires eius ante peccatum. ergo indigebat gra-
tia per quã vitam eternam mereretur.

Reſpõdeo dõꝫ q duplex ẽ neceſſitas. Una abſolu-
ta q̃ ẽ ex prioribus cauſis vt ex mãli et
formali: ex qbꝰ cponũtur res: vt q oẽ cpoſituꝫ ex cꝛys ne-
ceſſe ẽ corrũpi ⁊ hꝰ. Alia vͦ ẽ cditionata ex ſuppoſitiõe fi-
nis: vt ſi ſerra dbeat facere ſerre opus. ſ. ſectionẽ: neceſſe ẽ
eã dẽtes ferreos h̄re. Hec ãt neceſſitas ẽ duplex: q̄dã. ſ. ſi-
ne q̄ nõ põt h̄ri finis itentus: ſicut ſine cibo nõ põt h̄ri cõ-
ſeruatio vite: q̄dã vͦ ſine q̄ nõ põt aliqs ad fineꝫ de facili
ptingere: ſicut dr̃ equus neceſſarius hoi ad pagẽdũ iter: ⁊
nomẽ vtilitatis cõe ẽ vtriq̄ modoꝝ neceſſitatis vltimo
poſitoꝝ: ſꝫ nomẽ ĩdigẽtie magis ſe hꝫ ad pmũ modũ eoꝝ.
Illo. n. pprie dicimur idigere: ſine quo finẽ cſeq nõ poſſu-
mus: ſꝫ h dico q hõ añ pctm̃ gr̄a idigebat: q̄ ſine gr̄a finẽ
vite eterne nullo mõ cſeq potuiſſꝫ: ad finẽ. n. nõ puenit̃ ni-
ſi p opa pportiõata fini. vita ãt eterna ẽ finis oĩno nãe hu-
mane facultatẽ excedẽs. vñ ẽt itell'ꝫ ⁊ dſideriũ ſupat pri-
me Cor. Oculus nõ vidit ⁊ auris nõ audiuit ⁊c̃. Ideo opꝫ
q opera p q̄ ad vitam eternam puenitur vires nature hu-
mane excedãt. vnde in ea homo nõ poteſt ſine aliquo do-
no naturalibus addito: ⁊ ideo quãtũcunq̄ natura huma-
na ſit itegra: nihilominus homo gratia indiget ad vitam
eternam conſequendam.

Ad primum ergo dõꝫ. q vnũqdq̄ bonũ ds acce-
ptat ſꝫ mẽſurã ſue bonitatis: ſꝫ illõ
ſimpl'r a deo acceptari dr̃: cui ab ipſo pparat̃ illa gl'ia qua
ipſe glorioſus ẽ. ſ. viſio eius p eẽntiã. ℄ Ad 2ᵐ dõm. q hõ
añ pctm̃ ⁊ operãte gr̄a egebat: gr̄e. n. operãti aliqd p ſe cõ-
uenit: ⁊ aliqd p accñs. p ſe. n. ſibi cuenit vt hoieꝫ iuſtũ for-
mal'r faciat: ⁊ deo gratũ: ſꝫ hoc accidit ſibi vt iuſtũ ex iniu-
ſto faciat ex pte ſubiecti i quo i iuſtitia iuenit̃. h ẽt p ſe eſt
ſibi cueniẽs vt ex nõ iuſto iuſtũ faciat vl' ex nõ grato gra-
tũ: ſicut albedinis ẽ ex nõ albo facere albũ: ſꝫ h albedini
accidit vt ex nigro albũ faciat. Sil'r ẽt gr̄e cooperãtis nõ
ẽ vt ſolã facultatẽ faciat i operãdo. h. n. hereſis pelagiana
ponebat: ſꝫ vt efficaciã ⁊ virtutẽ quãdã nouã opibꝰ hoiuꝫ
pbeat. ſ. merẽdi vitã eternã. ℄ Ad 3ᵐ dõm. q nõ põt eſſe
aliq̃ creatura q̃ ex pprys nãlibꝰ vitã eternaꝫ pmereri poſ-
ſit: ſicut nõ põt eẽ aliq̃ creatura q̃ nãe diue eq̃tur: nec h oĩ-
potẽtie dei drogat. Et h pꝫ ex his q̃ ſupra dicta ſũt. ℄ Ad
4ᵐ dõꝫ. q carẽtia diue viſiõis põt itelligi dupl'r: vl' nega-
tiue: ⁊ ſic nõ ẽ pena: ſꝫ dfectus nãꝫ creataꝫ cñs: nulla. n. nã
creata ex ſe ſufficiẽs ẽ ad dei viſionẽ: ⁊ ſic fuiſſꝫ carẽtia di-
uine viſiõis i hoie añ pctm̃ ſi gr̄am nõ habuiſſet. Alio mõ
põt ſumi puatiue vt itelligat̃ aliq̃ obnoxietas ad carẽdũ
dei viſiõe: ⁊ ſic ẽ pena pcti ⁊ i pmo ſtatu ñ fuiſſꝫ. ℄ Ad 5ᵐ
dõꝫ. q ſilitudo dei q̃ cuenit hoi ſm ſua nãlia ẽ alia ab illa
q̃ hõ aſſimilat̃ deo p gr̄aꝫ: nec ẽ icõueniẽs vt hõ i pluribꝰ
deo aſſimilet̃: eo q ſcdꝫ quẽlibet gradũ bonitatis ſupad-
ditũ noua ſilitudo i creaturis ad deũ cſurgit.

℄ Utꝝ hõ añ pctm̃ habuerit gr̄am. II.

Ad ſecũdum ſic procedit̃. vr̃ q hõ añ
pctm̃ gr̄aꝫ nõ habuerit.
Quicũq̄. n. hꝫ gr̄aꝫ põt pficere ad merituꝫ vite
eo q p gr̄aꝫ meret̃ qs augmẽtũ gr̄e ⁊ eiꝰ cſuma-
tiõeꝫ: ſꝫ vt ſupra magr̃ dixit. 24. di. hõ i p ſtatu
nõ hũit. vñ ad meritũ vite pficere poſſꝫ. ergo gr̄aꝫ ñ hũit.
℄ P̄. maioꝛ ẽ ptãs gr̄e q̄ nãe: ſꝫ quãto peccãs ẽ maioris
ptãtis tãto grauiꝰ ẽ pctm̃ eiꝰ. ſi g̃ hõ a ſtatu gr̄e cecidiſſꝫ cũ
ãgelus. añ lapſuꝫ gr̄aꝫ nõ hũerit vt multi dñt. vr̃ q pctm̃
hois grauiꝰ q̄ pctm̃ dmõis fuiſſꝫ: qd ſupra negatũ ẽ. ℄ P̄.
gr̄a magis cuenit cũ gl'ia q̄ cũ nã: ſꝫ gr̄a tpe i hoie gl'iaꝫ p-
cedit. ergo multo fortiꝰ nã gr̄aꝫ ⁊ ſic i p ſtatu gr̄aꝫ nõ hũit.
℄ P̄. gr̄a q̄tũ i ſe ẽ hoieꝫ i deuꝫ pmouet. cũ igit̃ i hoie añ
ſtatũ pcti nihil eẽt trahẽs ipm iferius. vr̃ q ſi gr̄aꝫ hũiſſet
q nũq̄ peccauiſſet: peccauit autẽ. igitur gratiã nõ habuit
℄ Preterea. ea que hõ per primuꝫ peccatum amiſit ſibi
reſtituta nõ ſunt: ſicut impaſſibilitas ⁊ huiuſmõi. ſi ergo
gratiam in ſtatu inocentie habuiſſet: eam per peccatum
amiſſaꝫ per penitẽtiaꝫ nõ recuperaſſet: hoc aũt falſuꝫ eſt:
quia ſic totum humanũ genus periret. ergo gratiã in pri-
mo ſtatu non habuit.

Contra. Nullus ſpoliatur illis que nõ habet: ſed ho-
mo per peccatum fuit vulneratus in natu-
ralibus ⁊ ſpoliatus gratuitis. vt dicitur in glo. Luce. 10. er-
go gratiam habuit. ℄ Preterea. charitas nunquã eſt in-
formis. in littera autem probatur q Adam in pmo ſtatu
charitatẽ habuit. ergo ⁊ gr̄am ſine qua nõ ẽ charitas.

Reſpondeo dicẽdum q circa hoc eſt triplex opi-
nio. Quidam enim dicunt q homo
in primo ſtatu gratiaꝫ nõ habuit: nec virtutes gratuitas.
oẽs autẽ auctoritates ſctõrum: quas magiſter i littera in-
ducit ad probãdum hoi virtutes ifuiſſe: exponũt de vir-
tutibus naturalibus: que in ipſo propter itegritatem hu-
mane nature excellẽtiſſime erãt. Sed hoc nõ videtur au-
ctoritatibus cõuenire: i qbus ponit̃ q Adã charitatẽ hũit
q̃ ſine gr̄a nõ hẽtur: ⁊ plura alia dñr que nõ niſi extorte ad
virtutes naturales referri poſſũt. Aly vero diſtinguũt ſta-
tum inocentie i duos ſtatus: dicũt. n. q hõ in pricipio crea-
tiõis ſuc ſine gratia creatus ẽ in naturalibus tãtum: poſt-
modũ vero ante peccatũ gratiaꝫ cſecutus ẽ: ⁊ ſcdꝫ hãc di-
ſtinctionẽ varia dicta ſanctoꝝ ⁊ doctoꝝ concordare nitũ-
tur. Sed iſtud nõ videtur cõuenire dictis ſanctoruꝫ ⁊ do-
ctoꝝ qui de ſtatu inocẽtie quaſi de vno ſtatu nõ diſtincto
loquuntur: ⁊ ideo hec poſitio non magne auctoritatis eſt.
Ideo aly dicũt q hõ in pricipio creatiõis ſue i gratia crea-
tus eſt: ⁊ hec quidẽ poſitio ſatis cõgruere videtur opinio-
ni Augu. qui ponit res ſimul tẽpore pfectas fuiſſe creatas
in materia ⁊ i forma. Pria vero opinio magis congruere.
videtur opinioni alioruꝫ ſanctoꝝ qui dicunt per ſucceſſio-
nẽ tẽporis res creatas perfectas fuiſſe. Que tamẽ harum
opinionũ verioꝛ ſit multũ efficaci ratione probari nõ põt
ſicut nec aliquid eorum que ex voluntate dei ſola depen-
dent. hoc tamẽ probabilius ẽ vt cũ homo creatus fuerit
in naturalibus itegris que ocioſa eſſe nõ poterãt: q in pri-
mo inſtanti creatiõis ad deum cuerſus gratiaꝫ cõſecutus
ſit: ⁊ ideo hanc opinionẽ ſuſtinẽdo dicẽduꝫ ẽ.

Ad primum dicẽduꝫ q ſicut ſm Aug. diſtinctio
primoruꝫ dieruꝫ attenditur ſcdum
ordinẽ nature: ⁊ nõ ſcdꝫ ſucceſſionẽ tẽporis: ita etiaꝫ ſꝫ or-
dinẽ nature ſtatus i naturalibus puris ad ſtatum eius in
gratia cõparatur: ⁊ nõ ſcdꝫ ordinẽ tẽporis: ⁊ ſic intelligen-
dũ eſt q hõ in ſtatu naturãliũ itellectuꝫ nõ habuit. vnde
proficere poſſet: quia dũ gratiaꝫ hꝫ nõ hꝫ hoc ex naturali-
bus: ſed ex gratuitis. Uel dicẽdũ q hoc itelligẽduꝫ eſt q
hõ nõ potuit proficere p ſe etiã habita gratia vt beatitudi-
nẽ cſequeretur. ⁊ hoc ſupra. magiſter dixit pficere ad me-
ritũ vite. ℄ Ad 2ᵐ dõm q ſcdꝫ tertiaꝫ opinionẽ tã hoies
q̄ angeli i gratuitis creati ſũt: ⁊ ideo contra eã nõ ẽ huiuſ-
modi obiectio: ſed contra ſecundam quã ſuſtinentes dici-
mus q potẽtia naturalis: hoc modo ſe habet ad gratiam
q ipſa ſubminiſtrat ſubaꝫ actus. ⁊ gratia prebet efficaciã
merẽdi informãdo actuꝫ: ⁊ ſicut maioris perfectiõis ẽ for-
ma actus q̄ ipſa ſuba eius: ita ecõtrario maioꝛ defectus ẽ
deficere in ipſa ſuba actus q̄ deficere i forma ipſius: quã-
uis autẽ ponatur hõ gratiã habuiſſe: ⁊ in hoc angelo ſupe-
riorẽ fuiſſe: tamẽ debilioꝛ fuit in potẽtia naturali: ⁊ ideo d-
fectus potẽtie naturalis magis excuſat peccatuꝫ hois q̄
dfectus gratie peccatũ ãgeli. vñ ſimpl'r pctm̃ hois minus
q̄ pctm̃ angeli inuenitur. ℄ Ad tertiuꝫ dicẽduꝫ q p gra-
tiã aliquis meretur gloriã: ⁊ ideo conueniẽter gratia tẽpo-
re gloriã precedit: ſꝫ per naturã nõ meret̃ gr̄am. vnde ni-
hil ipedit vt ſimul cum nã gr̄a infundatur. ℄ Ad quartũ
dicẽduꝫ q in illis q̃ agunt p neceſſitatẽ nature: oꝫ q agẽs
de neceſſitate agat ſcdꝫ exigẽtiã forme que i ipſo ẽ: vt p ca-
lidũ calefaciat. hoc autẽ in volũtarys nõ tenet. vnde etiã
ſi homo gr̄am habuerit: nihilominus poteſt i contrarium
actuꝫ trãſire. ℄ Ad quintuꝫ dicẽduꝫ q actus perſonales
nõ attingũt nãm: ſed perſonã: ⁊ ideo adã per penitentiaꝫ:
quã de peccato egit: potuit recuperare illa bona: q̃ ſibi ad
actus perſonales data erãt: ſicut gratiã ⁊ virtutes: nõ aũt
illa q̃ toti nãe collata erãt: vt imoꝛtalitas corporis: ⁊ obe-
diẽtia iferioꝝ viriũ ad rationẽ ⁊ huiuſmodi.

℄ Utrum homo i ſtatu primo habuiſſet tãtum de gratia
quãtum habuit poſt peccatũ. III.

Ad tertiũ ſic proceditur. Uidetur q in
primo ſtatu homo nõ tãtum
de gratia habuiſſet quantum poſt peccatum.
Ut enim philoſophus dicit in. 10. ethicorum.
Ridiculum eſt temperãtiã ⁊ fortitudinem in
deo ponere cuꝫ in eis paſſiones inate ⁊ illate nõ ſint circa
quas fortitudo ⁊ tẽperantia mediũ cõmunicãt: ſꝫ in pmo

ſtatu adã huiuſmodi paſſiõibus caruiſſet. ergo. ⁊ per cõſe-
ſequẽs his virtutibus: q̄s tamẽ homo poſt peccatũ habu-
it gratuitas: nõ ergo tot gratias homo ante peccatum ha-
buiſſet: ſicut poſt habuit. ℄ P̄. perſeuerãtia quedã virtus
eſt quã multi poſt peccati ſtatũ habent: hec autẽ ade defu-
it vt eius caſus oſtẽdit. nõ igitur tot virtutes habuit quot
hoies in peccato nati habẽt: ⁊ ſic ideꝫ qd prius. ℄ P̄. plus
indigẽti deus plus tribuit: q̄ miſericordia miſeriã intuet̃.
vt dicit Ber. ſed hõ plus indiget gratie auxilio poſt pctm̃
q̄ ante: cum magis in nãlibus ifirmetur. ergo plus de gr̄a
poſt peccatuꝫ hoi cõfertur q̄ ante contuliſſet. ℄ P̄. deus
cũ ſit ſũme bonus. vt Augu. dicit: mala eẽ nõ permitteret
niſi eſſet adeo potẽs. vt ex malis bonũ eliceret: ſꝫ nõ oſtẽ-
deretur pfecte diuina bonitas: niſi bonuꝫ qd ex malo dus
elicit excederet illud bonũ qd per malũ priuatur. ergo bo-
num: hois qd ex peccato eius deus elicit: excedit illud bo-
nũ qd ante peccatũ erat: ⁊ eſt poſtmodũ per peccatuꝫ pri-
uatum: ⁊ ſic maioꝛ eſt gr̄a poſt peccatũ q̄ ante. ℄ P̄. tota
plenitudo gratie humani generis ex virtute incarnatiõis
⁊ paſſiõis xp̄i procedit. vñ dicit̃ Jo. pmo. De plenitudine
eius oẽs accepimus: ſꝫ ſi adã nõ peccaſſet xp̄s nõ fuiſſet i-
carnatus: vt quidã dicunt: vel ſalteꝫ non fuiſſet paſſus. vt
oẽs dicũt. ergo nõ tãta plenitudo gratie fuiſſet i humano
genere ante peccatum: ſicut poſt.

Contra Mat. 25. Dedit vnicuiq̄ ſꝫ propriã virtutẽ
⁊ exponit̃ i glo. de collatione gr̄arum: virtus
aũt hoium nãlis maioꝛ erat ante pctm̃ q̄ poſt. ergo ⁊ plus
d gr̄a cſecuti fuiſſent añ pctm̃ q̄ poſt. ℄ P̄. nullus ex pctõ
reportat cõmodũ: ſed ſi hõ poſt pctm̃ maiorẽ gr̄aꝫ h̄ret q̄
añ: cõmodũ ex malo reportaret. ergo ⁊c̃.

Reſpondeo dõm q donoruꝫ gratuitorũ quedaꝫ
ordinãtur abſolute i perfectõeꝫ eius
cui cõferuntur. quedã autẽ ad vtilitatẽ aliorum. vt dicit̃
pme Cor. 12. Unicuiq̄ datur manifeſtatio. ſ. ad vtilitatẽ.
vtilitas aũt quedã eſt vt defectibus proximoꝝ ſubuenia-
tur: ſicut per operationẽ ſignoꝝ ifidelitati ſuccurrit̃: q̄ ſi-
gna data ſũt nõ fidelibus: ſed ifidelibus. Et ſimiliter ẽ ẽt
de generibus linguaꝝ: ⁊ de alys huiuſmõi donis. Et q̄ hu-
iuſmodi defectus i pmo ſtatu nõ fuiſſent: ideo etiã nec ta-
lia dona hoi collata forẽt que cõtra hos defectus ordinã-
tur. Dona vero abſolute in pfectionẽ recipiẽtis ordinata
ſũt ea quibus homo i actibus proprys pficitur ⁊ ſꝫ aĩam
⁊ ſm corpus: ſicut eſt gr̄a gratũ faciẽs: vtutes: donũ ſcie: ⁊
ſapiẽtie: ⁊ huiuſmõi: ⁊ ipaſſibilitas corporis: ⁊ in his hõ in
pmo ſtatu ſimpl'r loquẽdo magis abundaſſet q̄ i ſcdo ſta-
tu poſt pctm̃: ſꝫ iſte exceſſus põt cſiderari dupl'r vl' intẽſi-
ue vl' extẽſiue. Extẽſiue qdẽ: q̄ pl'a de hꝰ hõ in pmo ſtatu
q̄ in ſcdo habuiſſet. hũit. n. ipaſſibilitatẽ corpis ⁊ pfectaꝫ
obediẽtiã iferioꝝ viriũ ad rõnẽ ⁊ hꝰ q̃ i hoibus poſt pctm̃
nõ inueniunt̃. Sꝫ verꝝ eſt q ẽt q̄dã dona poſt peccatũ ſũt
que iperfectionẽ annexã habẽt: q̃ aut i primo ſtatu nõ fuiſ-
ſent oĩno: aut ſi fuiſſent ſm aliuꝫ modũ ⁊ alios actus fuiſ-
ſent: vt tñ hoc itelligat̃ d iperfectõe nõ q̃ nãꝫ cſequit̃: ſꝫ q̃
ex pctõ cſecuta ẽ. Fides. n. pfectionẽ hꝫ cſequẽteꝫ nãꝫ: cu-
ius ẽ diuina q̄ſi in ſpeculo itueri: ⁊ h etiam hoi in primo ſta-
tu cõgruiſſet: lꝫ vidiſſet clarius diuina. vt ſupra dictũ eſt.
Et iõ fides in pmo ſtatu fuiſſet etiã ſcdꝫ eiuſdẽ gñis actũ:
quãuis pfectioꝛ q̄ modo ſit. Cõtinentia vero que iportat
imperfectionem in repugnantia paſſionũ ex peccato cau-
ſata ſꝫ q philoſophꝰ ctinẽtiã accipit i. 7. ethi. i pmo ſtatu
nõ fuiſſet: ⁊ ſil'r penitentia ſi ſpãlis virtus ponatur: ad mi-
nus ſm eoſdem actus quos nunc habet: ⁊ ſimilis ratio eſt
de alys ſimilibus. Si autẽ exceſſus intenſiue conſideret̃
⁊ pcipue q̄tũ ad dona gratũ faciẽtia ſic cſiderãdo ſtatuꝫ
ad ſtatum vl'iter hõ ante pctm̃ ampliori gratia preditus

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

fuiſſet ꝗ̃ poſt:ſꝫ tñ nõ ē inconueniēs ꝙ aliquis poſt ſtatuꝫ peccati multo maiorē gratiā habeat ꝗ̃ aliqͥ habuiſſent etiā in primo ſtatu:eo ꝙ gratie nõ tātuꝫ dātur ſcđꝫ mēſurā naturalis virtutis ſeu capacitatis:ſꝫ ſ̄ꝫ conatuꝫ: quē cõtingit eē maiorē in eo qui minoris virtutis ē: ſicut etiā dr̄ ꝺ̄ cõparatiõe hoīuꝫ noui ⁊ veteris teſtamēti.

Ad primum ergo dicēduꝫ ꝙ quāuis angeli quos philoſophus đos vocat:ſicut ⁊ Dio. huiuſmõi virtutes cardinales nõ habeant ſcđm eoſdem actus quibus ī nobis ſũt:habēt tamē eas ſcđꝫ quoſdā eminētiores actus:⁊ precipue ſcđꝫ ꝙ cõſtituũtur eoruꝫ actus circa fineꝫ:⁊ hoc modo ī hoīe etiaꝫ ante ſtatuꝫ peccati fortitudo ⁊ tēperantia eē potuiſſet: tamē ſciēduꝫ ē ꝙ alia rõ ē de hoīe ante peccatuꝫ:⁊ ꝺ̄ angelo:⁊ ꝺ̄ hoīe glorificato. homo eniꝫ ī p̄mo ſtatu quāuis huiuſmõi paſſiõibus actu nõ ſubiaceret:tamē naturaꝫ habebat q̄ quātuꝫ ī ſe ē his paſſiõibꝰ ſubycibilis erat:⁊ poſſibile erat eis ſubyci ſi peccaret:nõduꝫ hoīe cõfirmato:ſꝫ homo glorificatus:⁊ ſi naturā habeat cui ſcđꝫ ſe ꝯſiderate nate ſũt huiuſmõi paſſiões incē: tamē ꝑ habitũ glīe oīno aditus his paſſionibus tollitur:angelus võ nec naturaꝫ nec paſſibilitatē reſpectu harum paſſionuꝫ habet. vnde pꝫ ꝙ huiuſmõi virtutes quātũ ad actꝰ qui ſũt vie nũc ī nobis magis remote ſũt ab angelis ꝗ̃ ab hoībꝰ glorificatis:⁊ ab hoibus glorificatis magis ꝗ̃ ab eis ī primo ſtatu exiſtētibus. ¶ Ad ſcđꝫ dicēduꝫ ꝙ ꝑſeuerātia dupliciter dicit̄. Uno.n.modo ſpālis virtus cuius actus ē hr̄e propoſituꝫ ſemꝑ in bono ꝑmanēdi:⁊ talē virtutē Adā habuit:⁊ mlťi qui poſt corruerũt. Alio modo ē q̄daꝫ circũſtantia ꝯſequēs virtutes alias:⁊ ſic nõ ponit ſpecialē virtutē:ſꝫ cõtinuationē quādaꝫ virtutis vſqꝫ ad mortē:⁊ ſic Adā ī primo ſtatu ꝑſeuerantiaꝫ nõ habuit. ¶ Ad tertiũ dicēduꝫ ꝙ plus indigēti đus plus tribuit:dũmodo ſit magis ad recipiēduꝫ diſpoſitus:alias nõ ē verũ: tamē ſciēduꝫ ē ꝙ cũ indigētia dicatur reſpectu finis. vt dictũ ē:nõ ē dicēduꝫ ꝙ hõ poſt peccatuꝫ magis eguerit gratia ꝗ̃ ante. Illud.n.ad quod ꝑ ſe gratia ē ordiata.ſ.gloria ſupra vires hoīs ē ſiue añ peccatuꝫ ſiue poſt pctm̄. Unde quātuꝫ ad hoc nõ magis īdiget poſt ꝗ̃ ante:ſꝫ quātum ad hoc ad quod ꝑ accidēs gratia ordiat̄:quod ē remotio mali:magis hõ poſt pctm̄ īdiget:⁊ ꝑ reſpectuꝫ ad gloriā attenditur menſura gratie:quia ꝑ gratiaꝫ maiorē: maiorem gs gloriā meretur nõ autē per reſpectuꝫ ad remotionē peccati vel īfirmitatis:quia minima gratia ſufficit ad delēduꝫ oīa peccata. vñ nõ maiori gratia īdiget hõ poſt peccatũ ꝗ̃ ante:ſꝫ verũ ē ad plura gratia īdiget:q̄ tamē plura quātalibet gratia facere poteſt. ¶ Ad quartũ dicēduꝫ ꝙ đs ex malo ſemꝑ maius bonũ elicit:nõ tamē illi ꝺ̄ neceſſitate in quo malũ eē ꝑmittit:ſꝫ ī cõparatione ad vniuerſuꝫ: cuius pulchritudo cõſiſtit ex hoc ꝙ mala eē ſinuntur:bonuꝫ autē vniuerſi prepõderat bono ꝑticularis rei:ſicut bonũ gētis ē diuiniꝰ ꝗ̃ bonũ hoīs. vt ī p̄mo ethicoꝝ philoſophus dicit. ¶ Ad quintũ dicēdũ ꝙ xp̄us ad hoc fuit paſſus: vt hoīs naturā reparet. Uñ ꝑ paſſionē xp̄i nõ apparet ꝙ maiorē grāꝫ hõ ꝯſecutus ſit poſt pctm̄:ꝗ̃ ante fuiſſet ſine ea: loquēdo ꝺ̄ gratia ī ordine ad premiuꝫ eēntiale:quia aliqđ p̄miũ accidētale hõ ꝑ paſſionē xp̄i conſequitur:qđ añ peccatũ nõ habuiſſet.ſ.gaudiũ ꝺ̄ victoria xp̄i.

¶ Utrũ opera hoīs ſint magis efficacia ad merendā gratiā poſt peccatũ quā ante pctm̄. IIII.

AD **quartuꝫ** ſic proceditur. videtur ꝙ poſt pctm̄ opera hoīs fuiſſent magis efficacia ad merēdũ ꝗ̃ añ pctm̄. In p̄.n.ſtatu hõ:ſicut nec ad malũ īpellēs aliqđ habebat:ita nec a bono retrahēs:ſꝫ ſupra.24.diſ. magiſter dixit ꝙ primus hõ reſiſtēdo tētationi nõ meruiſſet:quia nihil erat quod ad malũ īpelleret.ergo ſimiliter faciēdo bonũ vel nihil vel minus meruiſſꝫ:quia nihil erat quod a bono īpediret. ¶ P̄.dicit apoſtolus.2.Thimo.2. Nõ coronabitur niſi qui legitime certauerit:ſꝫ hõi ī p̄mo ſtatu non ita īpugnabatur:ſicut poſt pctm̄.ergo nec ita coronā efficaciter merebat̄. ¶ Preterea. vt philoſophꝰ dicit in ſecũdo ethi. virtus ē circa difficilia: ſꝫ difficilius eſt hoī poſt peccatũ bonũ operari ꝗ̃ ante.cũ ergo ex virtute ꝓcedat efficacia meriti: videtur ꝙ ante pctm̄ actus hoīs fuerint minus efficaces ad merēdũ ꝗ̃ poſt. ¶ Preterea. hõ in primo ſtatu fuit quaſi medius inter ſtatũ angeloꝝ ⁊ ſtatũ noſtrũ: vt ex his que.23.di.dicta ſũt:pꝫ:ſꝫ operationes angeli nõ ſũt ita efficaces ad merēdũ:ſicut operatões hoīs:quod pꝫ ex hoc ꝙ inferior angelus mereri gradũ ſuperioris nõ põt:ſꝫ hõ poteſt mereri vt aſcēdat ad ſup̄muꝫ ordinē angeloꝝ. vt ex dictis Grego.pꝫ in homelia de centũ ouibus.ergo ⁊ hõ in p̄mo ſtatu habuit opera minus efficacia ad merēduꝫ ꝗ̃ poſt peccatũ. ¶ P̄. vt in primo.diſ. 2.magiſter dixit hõ factus ē ad reparationē ruine angelice:ſꝫ de quolibet ordine angeloꝝ aliqui ceciderunt. vt ſupra.6.di.dictuꝫ ē.ergo oportet ꝙ qualr̄cũqꝫ vadat hũana natura:ſiue in ſtatu inocētie:ſiue in ſtatu peccati ad ſingulos ordines angeloꝝ aliqui hoīes trāſferantur:cũ ergo h̄ nõ fiat niſi ex virtute meriti:videt̄ ꝙ ſaltē nõ maioris efficacie ad merendũ fuerint opera homi nis in ſtatu innocentie ꝗ̃ poſt peccatum.

Contra. Quāto aliquid ē magis purũ in gn̄e aliquo tāto magis hꝫ v̄tuteꝫ illius gn̄is:ſicut ignis purꝰ ꝗ̃ ignis cõmixtus:ſed merita nr̄a ſũt admixta alicui ꝺ̄merito qđ pꝫ ex h̄ qđ dr̄ Eſa.64. Quaſi pānus mēſtruate oēs iuſticie nr̄e. Cũ igit̄ in p̄mo ſtatu abſqꝫ oī ꝑmixtiõe demeriti fuiſſent. videt̄ ꝙ tũc fuiſſent efficaciora ad merendũ. ¶ P̄. quāto volũtas promptior ē ad operādũ tanto hõ magis meret̄.2.Cor.8.ſꝫ voluntas prompta eſt ſcđꝫ id qđ hꝫ:accepta ē nõ ſcđꝫ id qđ nõ hꝫ:ſꝫ in p̄mo ſtatu voluntas prõptior erat ad bñ agendũ:qꝛ minus īpediebat̄. ergo opa hoīs magis erant efficacia ad merendũ.

Reſpondeo dđꝫ ꝙ cũ meritũ nõ cõſiſtat in habitu:ſꝫ ī actu nec ī actu quolibet:ſꝫ ī eo q ꝑ habituꝫ gratie īformat̄.actus āt oīs meritorius ex volũtate ꝓcedat:oꝫ ꝙ merituꝫ aliqđ hēat a grā:⁊ aliqđ a volũtate:⁊ aliqđ ēt ab obiecto actus. vñ ſpēs actus trahit̄:⁊ iõ ex his tribus efficacia merēdi mēſurari põt ex grē volũtate ⁊ obiecto. Quāto.n.maiori charitate ⁊ grā actꝰ īformat̄:tāto magis ē meritorius. ſilr̄ ēt quāto magis ē voluntariũ plus hꝫ ꝺ̄ rõe meriti ⁊ laudabilis. Silr̄ ēt quāto magis obꝫ ē arduũ tāto magis ē actus meritorius. ſꝫ itelligatur cõparatio de vno ceteris paribus. Qđ āt aliqđ arduũ augmētet rõneꝫ meriti:nõ hꝫ ex difficultate laboris:ſꝫ ex bonitate:qꝛ quāto aliqđ meliꝰ ē tāto ſupra vires hoīs operātl ē magis eleuatũ:qꝛ ergo hõ ī p̄mo ſtatu. vt dcm̄ ē maiorē grāꝫ cõiter habuiſſꝫ ꝗ̃ poſt pctm̄:⁊ prõptior fuiſſꝫ volũtas ad operādũ: q̄ reſiſtētiā ñ hēbāt: ſequit̄ ꝙ opa hoīs ī p̄mo ſtatu ſimplr̄ magis erāt efficacia ad merēdũ ꝗ̃ pꝰ: dũmõ circa idē obꝫ opatio ꝯſideret̄ vtrobiqꝫ:ꝗ̃uis maiori difficultate circa illud operet̄ hõ poſt pctm̄ ꝗ̃ añ. Non .n.arduũ opus auget rõnē meriti niſi rõne bonitatis:⁊ nõ rõne difficultatis niſi ꝑ accñs:inq̄tũ. vꝫ.ī id qđ difficile ē maiori attētiõe aliqs ꝯſurgit ⁊ cũ maiori conatu volũtatl

Ad primuꝫ ergo dđꝫ.ꝙ nõ cõſentire tētatiõi in p̄mo ſtatu:ſi hõ ī nālibꝰ tm̄ ꝯſideretur: vt magr̄ hic loquit̄:nõ fuiſſet hoī meritoriũ:ſꝫ h̄ cõtingit ex hoc ꝙ grāꝫ nõ hēbat:ſicut ex cauſa ꝑ ſe:⁊ nõ ex hoc ꝙ nihil ad malũ īpellebat niſi ꝑ accidēs:īquātuꝫ videlicet ex hoc ꝙ homo nõ habebat impellens ad malum magis

poterat ꝯſeruari a caſu in pctm̄ ſine gratia ꝗ̃ poſt. Uel dicendũ ꝙ nõ ꝯſentire tētatiõi dicit̄ duplr̄:vel ita ꝙ importetur negatio tātum:⁊ ita cũ nõ relinquat̄ aliqs actus nõ remanebit ratio meriti:⁊ hoc potuiſſet ꝯtingere ī p̄mo ſtatu propter hoc ꝙ hõ nõ cogebatur tētationē exteriorē diſcutere cũ iteriori tētatiõe nõ vrgeret̄: vel ita ꝙ importat actũ volũtatis tētatiõi repugnātē:⁊ ſic reſiſtere pctõ ſemper ē meritoriũ ī eo qui gratiaꝫ hꝫ. ¶ Ad ſcđm dicēdũ ꝙ ꝗ̃uis homo ī p̄mo ſtatu nõ habuerit certamē īterius habuit tamē certamē exterius: vñ ⁊ victoriam hr̄e potuit q̄ coronā mereret̄:nec tamē eſt de neceſſitate meriti certamen cõtra aliquē īpugnātē:qꝛ ſic in angelis meritũ nõ inueniretur:ſꝫ ꝺ̄ neceſſitate meriti ē certamē quo gs contēdit apprehēdere aliqđ qđ ſupra ſe ē:ſm̄ ꝙ aliqs q̄ſi viribꝰ ſuis luctat̄:nec opꝫ vt vbi ē maius certamen ibi ſit maius merituꝫ:ſꝫ vbi ē magis legitimũ: cõtingit autē ī minori īpugnatiõe magis legitimũ certamē eē. ¶ Ad tertiũ dicēdũ ꝙ aliqđ põt dici difficile duplr̄:vel ex arduitate opis:⁊ ſic v̄tus ītelligitur circa difficile eē:qđ.ſ.ī ſe difficile ē ⁊ arduũ:vel ex imꝑfectiõe opantis:⁊ ſic virtus circa difficile nõ ē:ſꝫ talē difficultatē virtus tollit:quāto eniꝫ aliqs virtuoſior ē:tāto facilius opa virtutis exercet: nec tamē dđꝫ ē ꝙ quāto virtuoſior ſit minus mereat̄:⁊ ꝑ hũc modum ē difficultas maior ī opibus hoīs poſt pctm̄ ex imꝑfectione opantis. ¶ Ad quartũ dicēduꝫ ꝙ hoc ꝙ opa alicuius angeli ſint minus meritoria ꝗ̃ alicuius hoīs nõ ꝯtingit ex īꝑfectiõe angeloꝝ:ſꝫ ex ꝯditiõe gratie:q̄ quāuis in angelis ſit maior ſcđꝫ ſtatuꝫ:quia propingor fini cũ ſit minor via angelo data ꝗ̃ hoī. vt ſupra dcm̄ eſt.tamē gratia hoīs põt eē maiori virtute merēdi:angelis.n.data ē gratia ad ꝺ̄terminatũ graduꝫ ſcđꝫ ꝺ̄terminatũ ordinē promerēduꝫ:⁊ iõ vlterius p̄miuꝫ ꝑ gratiaꝫ illā mereri nõ poſſũt:hõ autē cũ ex ꝯditiõe nature ad nullũ ordinē ꝺ̄terminēt:ſꝫ īdifferenter ad oēs ſe habeat:accipit gratiā ēt īdifferēter ordinatā ad promerēduꝫ gradũ cuiuſlibꝫ ordinis ſcđꝫ genus ſuuꝫ: ⁊ iõ nõ opꝫ ꝙ rõne iſta hõ ī primo ſtatu minus mereri potuiſſꝫ ꝗ̃ poſt pctm̄. ¶ Ad quintũ dicēduꝫ ꝙ ꝗ̃uis hõ nũc ad eundē terminũ ꝑueniat ad quē ꝑueniſſꝫ ante pctm̄:nõ opꝫ tamē vt equalē efficaciā in merēdo hēant actus eius: qꝛ qđ tũc ex paucis actibꝰ mereri potuit:nũc oꝫ ꝙ ex multis actibus mereat̄:ita ꝙ ꝑ exercitiũ actuũ in quandaꝫ ꝑfectioneꝫ creſcat ſcđꝫ quā ſibi competat merituꝫ tāti premy quā prius habuiſſet.

¶ Utrũ expulſio de paradiſo ⁊ priuatio iuſtitie originalis ſit ꝯueniens pena prime trāſgreſſiõis. V.

AD **quintum** ſic ꝓcedit̄. Uidetur ꝙ pena hoīs īconuenienter ī lr̄a ꝺ̄terminēt pro pctõ prime trāſgreſſionis. Illud.n.qđ propter hoīeꝫ factũ ē ī aliquo hoī ſeruire dꝫ:ſꝫ paradiſus terreſtris propter hoīem factus ē:ſicut alie creature:cũ igit̄ hoī inde eiecto in nullo ſeruiat:videt̄ ꝙ inde expelli nõ ꝺ̄buerit. ¶ Preterea.propter pctm̄ hoīs tota natura ꝺ̄teriorata ē q̄ ꝓpter hoīeꝫ facta ē. vt dicit glo. Ro.8.multo.ergo magis locus ille ī quo pctm̄ cõmiſſuꝫ ē.ſ.paradiſus terreſtris inſici debuit: ſꝫ hoī īfecto ꝺ̄betur locus infectus ergo poſt pctm̄ ꝺ̄ paradiſo terreſtri expelli non ꝺ̄buit. ¶ P̄. vt ſupra magiſter dixit di.17.paradiſus terreſtris ꝺ̄ ſe locus inacceſſibilis ē.ergo fruſtra apponuntur cuſtodie ne homo ad illuꝫ accedere poſſit ad quē etiaꝫ ſine illis ꝑuenire nõ valeret. ¶ Preterea homo poſt peccatuꝫ ſtatim neceſſitati mortis addictus fuit:ſed ex quo neceſſitatē moriendi habuit ñ poterat nõ mori.ergo fruſtra dñs dixit. videte ne forte ſumatis ꝺ̄ ligno vite ⁊c̄. ¶ P̄.lignũ vite nõ habuiſſet maiorē effectuꝫ in hoīem poſt peccatuꝫ ꝗ̃ ante:ſed homo ante peccatum de ligno vite edidit. vt in littera dicitur: nec tamen in eternuꝫ vixit.ergo etiaꝫ licꝫ poſt peccatuꝫ de eo comediſſet nõ in eternuꝫ vixiſſet. ¶ Si dicatur ꝙ lignũ vite hunc effectuꝫ non habebat niſi frequēter ſumptum. ¶ Contra. Cauſa multiplicata non variat effectuꝫ ſcđuꝫ ſpēꝫ.ſi ergo ſemel ſumptuꝫ īmortalitatis cauſa nõ erat videtur ꝙ nec ēt ſi frequēter ſumeretur.

Contra id quod inocētie ꝺ̄bebatur non ꝺ̄buit remanere inocētia amiſſa:ſꝫ locus ille:et cibus inocētie ꝺ̄bebatur.ergo poſt peccatũ homo vtroqꝫ priuari ꝺ̄buit. ¶ P̄.magis erat proprius locus angeli celum empyreuꝫ in quo creatus eſt ꝗ̃ hoīs paradiſus terreſtris in quo poſitus ē homo extra ipſuꝫ creatus:ſed angelus poſt peccatuꝫ ꝺ̄ celo empyreo ꝺ̄iectus ē.ergo ⁊ hõ poſt pctm̄ ꝺ̄ paradiſo terreſtri expelli ꝺ̄buit.

Reſpondeo dicēduꝫ ꝙ ad felicitatē ſeu ad beatitudinē aliquid ꝑtinet quod ē ꝺ̄ ſubſtantia eius:ſicut viſio dei gaudiuꝫ ⁊ huiuſmodi: aliquid autē correſpondet ſibi ꝑ moduꝫ congruētie:ſicut beatitudini ſanctoruꝫ rñdet locus excellētiſſimus qui ē celũ empyreuꝫ. Ita etiaꝫ ad ſtatum inocētie:in qua quodā modo hõ beatus erat. vt dicit Auguſtinus.12.ꝺ̄ ciuitate dei q̄dā pertinebant quaſi eſſentialiter:ſicut imortalitas ⁊ obedientia viriuꝫ inferioruꝫ ad rationeꝫ ⁊ huiuſmodi:ſed quedam alia pertinebant per moduꝫ cuiuſdam congruentie. Immortali eniꝫ vite:⁊ ab oī inquietudine ſegregate ꝺ̄bebatur locus tēperatiſſimus ⁊ ꝺ̄litys plenus qualis ē paradiſus terreſtris. vnde ſicut poſt peccatuꝫ deiectus ē a ſtatu illo innocētie in quē eleuatus erat ſupra conditionem nature ſue abſolute conſiderate: ita etiam ⁊ locum amiſit qui illi excellētie debebatur: ⁊ in locum vbi formatus fuerat deiectus erat.

Ad primum ergo dicēdũ ꝙ paradiſus terreſtris quāuis non ſeruiat homini quaſi in vſum eius veniēs:ſeruit tamē ſibi ad īſtructionē eius proficiēs:ſicut homo ex hoc ipſo ꝙ ī ſcriptura cognoſcit ſe tali loco ꝑ pctm̄ priuatuꝫ ad pctm̄ vitāduꝫ īcitatur:⁊ ad miſeriaꝫ ſuaꝫ cognoſcēdam. ¶ Ad ſecũduꝫ dicēduꝫ ꝙ ſicut peccati infectio nõ venit ad creaturas alias:niſi per creaturam rationalē peccantē:ita etiaꝫ illa infectio niſi corruptio nõ irrationalis creature penam ordinatur. vnde nõ oportet ꝙ locus ille per peccatuꝫ inficiatur:in quo homo ⁊ angelus peccauit: ſcilicet paradiſus terreſtris ⁊ celum empyreũ:ſed illa loca que peccantibus ꝺ̄putata ſunt poſt pctm̄. ¶ Ad tertiuꝫ dicēdum ꝙ illa impedimēta ratione quorũ īacceſſibilis dicitur paradiſus terreſtris forte hoc gladius flāmeus vocatur:quia p̄cipue locus ille inacceſſibilis videt̄ propter intēperatuꝫ calorē in locis intermedys: ⁊ ideo non ſequitur ꝙ huiuſmodi īpedimēta ſuꝑflua ſint. ¶ Ad quartuꝫ dicēdum ꝙ quāuis homo poſt peccatum lignum vite ſumpſiſſet:mortē euadere nõ potuiſſet: potuiſſꝫ tamē mortē differre:ita vt vita eius auxilio ligni vite prolongaretur:ſicut ꝺ̄ Enoch ⁊ Helya creditur:⁊ hoc homini non expediebat. vt tādiu in hac miſera vita ꝑmaneret. Et v̄ba illa dñi ſũt magis accipiēda ꝑ modum compaſſionis ꝗ̃ inſultatiõis. Uel põt dici. ſicut dicit magiſter in littera. ¶ Ad quintũ dđꝫ ꝙ ⁊ ſi hõ ante pctm̄ ꝺ̄ ligno vite ſũpſiſſet:nõ tamē īmortalitatē ꝯſecutus fuit quā lignũ vite ꝯferre nõ potuit:niſi frequēter ſũptuꝫ. Et iõ dicēdũ. ¶ Ad ſextũ ꝙ lignũ vite nõ erat cauſa ꝑ ſe īmortalitatis vt ex p̄dictis patet:ſꝫ potius erat. vt diſpoſitio q̄dā. diſpoſitio āt nõ ꝑducit ad effectũ niſi multiplicata:ſicut pꝫ ī q̄litatibus actiuis ⁊ paſſiuis q̄ ſũt diſpoſitiões ad formā elemēti:non.n.inducit̄ forma elemēti niſi quādo ꝑducitur materia ad intenſionē qualitatum illarum.

¶ Expoſitio textus.

O Peratur liberãdo ⁊ p̃parando ⁊c.) vt liberatio referat̃ ad expulſionẽ peccati: ⁊ p̃paratio ad ĩformationez aīe. (Nõ tamẽ iuſtitie habẽde vł retinẽde.) Cõtra ſupra dcm̃ ẽ ꝙ quãuis hõ nõ hẽret vñ ꝓficere poſſet: habuit tamẽ vñ poſſz ſtare. ergo lib. arb. ſufficiebat ad iuſtitiã retinẽdam. Et dõz. ꝙ ab eadẽ cauſa eſt eẽ rei ⁊ cõſeruatio eius. vñ ſicut eẽ iuſtitie gratuite nõ eſt niſi a deo: ita etiã ⁊ ꝯſeruatio eius. Sz verũ eſt ꝙ hõ habẽs gratiam nõ ĩdiget alia grã ad eius ꝯſeruationẽ. Et ꝓpter hoc dicit̃ ꝙ hõ põt p ſe ſtare. (Quibus rñdẽtes dicimus ⁊c.) Ur̃ h̃ falſum: qꝛ ſi quãdo peccauit nõ habuit: tunc ꝓus amiſit ꝙ̃ꝫ peccaret: qd̃ videt̃ falſum. Sz dõz. ꝙ ante ĩtentionẽ peccati habuit v̾tutes: ſz ſiŀ iſta duo fuerũt cõmiſſio peccati ⁊ amiſſio v̾tutis: ſicut vnũ eſt inſtãs ĩ quo expellit̃ nigredo ⁊ in quo ĩducitur albedo. (Nõ añ pctm̃ beatiſſimus ⁊c.) Nõ eſt ĩtelligẽdum de patrie beatitudine: ſz ſc̃z ꝙ beatitudo ĩcludit talẽ perfectionẽ q̃lis illi ſtatui cõgruebat: ⁊ capiebat aurã etherẽã ĩquãtuz fixus in diuinoꝝ cõtemplatione mãebat. (Atqꝫ vñ fuiſſe ꝯceſſis.) Ex hoc nõ ſufficiẽter ꝓbatur: ꝙ̃uis hõ in ſtatu illo de ligno vite comedebat. preceptũ. n. affirmatiuũ nõ obligat ad ſemp. vñ ⁊ ſi preceptũ ſibi fuerit ꝙ lignis oĩbus ꝯceſſis vteret̃: potuit tamẽ eſuz alicuius eoꝝ differre vſqꝫ ad terminũ ſibi a deo prefinitũ ⁊ ideo a quibuſdã nõ cõceditur qd̃ magiſter hic determinat: ſz qd verius ſit determinari nõ põt: cum ſcriptura nõ determinet: nec ratione probari poſſit.

¶ Qꝛ p Adã pctm̃ ⁊ pena trãſiuit in poſteros.

¶ Diſtinctio. XXX.

I N ſuperioribus ĩſinuatuz eſt: licz ex parte. ñ. n. ꝓfecte ſufficimus: q̃liter primus hõ deliquerit ⁊ quã ꝓ peccato penã ſubierit: qbus adijciendũ eſt pctm̃ ſiŀ ac penã per eũ trãſiſſe ĩ poſteros: ſicut Apł's oſtẽdit inqens. Sicut p vnum hoīem in hũc mundũ peccatum intrauit: ita ⁊ in oẽs hoĩes mors pertranſijt.

¶ Utꝝ illud pctm̃ fuerit originale: an actuale.

H Ic primo vidẽdũ ẽ qd̃ fuerit illud peccatũ: originale. ſ. an actuale. ⁊ ſi de originali intelligat̃: cõſequẽter qd ſit originale pctm̃: ⁊ quare dicat̃ originale ⁊ quo mõ pertrãſierit vel ptranſeat in oẽs: diligenter ineſtigandũ ẽ. Quibuſdã placuit de peccato actuali ade illud accipe: aſſerentibus hoc apłm ſenſiſſe cũ inferius ait. Sicut p iobedientiã vnius hoīs peccatores ꝯſtituti ſunt multi: ita ⁊c̃. Euidẽter ĩquiũt etiã ipſo noĩe exprimit apł's pctm̃: qd̃ per vnũ hoīez ĩtrauit in mũdũ. ſ. ĩnobediẽtiã. Inobediẽtia ẜo peccatũ actuale ẽ Hoc aũt dicũt intraſſe in mũduz: nõ traductiõe originis: ſz ſiĩtudine p̃uaricatiõis. Oẽſqꝫ ĩ illo vno pctõ peccaſſe dicũt̃: qꝛ oĩbus ille vnus peccãdi exẽpłũ extitit. Hoc male ſenſerũt quidam heretici: q dicti ſũt pelagiani. de qbus Aug. in primo lib. de baptiſmo paruuloꝝ cõmemorat dicẽs. Sciẽdũ ẽ hereticos quoſdã: q noĩati ſũt pelagiani: dixiſſe pctm̃ prime trãſgreſſiõis ĩ alios hoĩes nõ ꝓpagatiõe: ſz imitatiõe trãſiſſe. vñ ẽt in paruulis noluũt credere p baptiſmum ſolui originale pctm̃: qd̃ in naſcẽtibus nullũ eẽ oĩno cõtendũt. Sz eis dicit̃: qꝛ ſi apł'us pctm̃ imitatiõis: nõ ꝓpagatiõis intelligi voluiſſet: eius pricipẽ nõ Adã: ſz dyabolũ diceret: de quo ĩ libro ſapie dicit̃. Inuidia dyaboli mors intrauit ĩ orbẽ terraꝝ. ⁊ qꝛ nõ vult ĩtelligi hoc eẽ factũ ꝓpagatiõe: ſz imitatiõe: cõtinuo ſubiũxit ſcriptura. imitant̃ autẽ eũ qui ſũt ex parte ipſius. Imitãt̃ qdem Adã quotquot p inobedientiã trãſgrediunt̃ mandatũ dei: ſz aliud ẽ qd̃ exemplũ ẽ volũtate peccãtibus: aliud qd̃ origo ẽ cũ peccato naſcentibus: nõ ẽ igit̃ accipiendũ peccatũ ade trãſiſſe in oẽs imitatiõis tantũ exemplo: ſed propagationis ⁊ originis vitio.

¶ Hic aperit illud eſſe peccatuz originale quod tranſit in poſteros.

E T eſt illud peccatũ originale vt aperte Aug. teſtatur: qd̃ per adam tranſiuit in omnes: per eius carnem viciatam: ꝯcupiſcentialiter generatos.

¶ Quid ſit originale peccatũ hic inquirit̃.

Q Uod diligẽter inueſtigandũ ẽ qd ſit. De hoc. n. ſancti doctores ſub obſcuritate locuti ſũt: atqꝫ ſcholaſtici lectores varia ſenſerũt. Quidaz. n. putant originale pctm̃ eẽ reatũ pene ꝓ pctõ primi hominis. i. debitũ vel obnoxitatẽ: qꝛ obnoxij ⁊ addicti ſum⁹ pene tẽporali ⁊ eterne ꝓ primi hoīs actuali pctõ. qꝛ ꝓ illo vt aiũt oĩbus debet̃ pena eterna niſi p grãz liberent̃. Iuxta hoꝝ ſniam oꝫ dici originale pctm̃ nec penã nec culpã eẽ. Culpã nõ eẽ ipſi fatẽtur. pena quoqꝫ ſcḋm eos eẽ non põt. qꝛ ſi debitũ pene originale pctm̃ ẽ cũ debitũ pene nõ ſit pena: nec originale peccatũ eſt pena. Qd̃ etiã qdã eorũ admittunt dicẽtes ĩ ſcriptura peccatũ ſepe noĩari reatũ. ⁊ reatũ illi ĩtelligunt vt dictũ eſt obnoxitatẽ pena. Et ea rõne aſſerũt peccatũ originale dici eẽ in paruulis. qa paruuli pro ipſo primo peccato rei ſunt pene. ſicut ꝓ pctõ iniqui parentis aliquando exulant filij ſcḋm iuſticiam fori.

¶ Qꝛ origiale pctm̃ culpa ſit auctoritatib⁹ ꝓbat.

S Ed ꝙ originale pctm̃ culpa ſit. pluribus ſanctoꝝ teſtimonijs edocet̃. ſup exodũ vbi dicit̃: primogenitum aſini mutabis oue. Gregorius ait. Oẽs q in pctõ nati ſumus ⁊ ex carnis delectatiõe cõcepti: culpã originalẽ nobis cõtraximus. vnde ⁊ volũtate nr̃a peccatis ĩplicamur. Ecce culpaz originalẽ dicit nos trahere. vñ cõſtat originale pctm̃ culpã eſſe. Aug⁹. quoqꝫ in libro de natura ⁊ grã de hoc eodẽ ſic ait. Oẽs vt ait apł's peccauerũt. vtiqꝫ vel in ſeipſis vł in adã: qꝛ ſine peccato non ſunt: vel qd̃ originaŀr attraxerũt: vel qd̃ malis morib⁹ addiderunt. Pctm̃ eniz primi hominis nõ ſoluz: ſz omne nocuit genus humanũ: qꝛ ex eo dãnationẽ ſimul ⁊ culpaz ſuſcepimus. Idẽ ſup pſal'. qñq̃geſimũ. Qꝛ de corpe mortuo ſeminat̃ cũ vinclo peccati origialis naſcit̃ ⁊ mortis: ideo igit̃ ſe inıq̃tatibus conceptuz dicit Dauid: qꝛ in oĩbus trahit̃ iniq̃tas ex Adaz ⁊ vinculum mortis. nemo eni naſcit̃ niſi trahens penaz ⁊ meritũ pene. Meritũ autẽ pene pctm̃ eſt. oĩs ergo q naſcit̃ p carnis ꝯcupiſcẽtiã pctm̃ trahit. pctm̃ itaqꝫ originale culpa eſt: quã oẽs ꝯcupiſcẽtialiter cõcepti trahunt. Uñ in eccł'iaſticis dogmatib⁹ ſcriptũ eſt. Firmiſſime tene ⁊ nullaten⁹ dubites: oẽm hoīem qui per concubituz viri ⁊ mulieris cõcipit̃: cuz originali pctõ naſci: impietati ſubdituz: mortiqꝫ ſubm: ⁊ ob hoc nã ire naſci filiũ: a qua nullus liberat̃ niſi per fidẽ mediatoris dei ⁊ hoīum. His alijſqꝫ auctoritatib⁹ euidenter oſtẽdit̃ pctm̃ originale culpã eẽ: ⁊ in oĩbus cõcupiſcẽtiaŀr genitis trahi a parẽtibus.

¶ Quid ſit quod dicitur origiale pctm̃. ſ. fomes peccati. i. concupiſcentia.

N Unc ſupeſt videre quid ſit ipm̃ originale pctm̃: qd̃ cuz nõ ſit actuale nõ eſt actus ſiue mot⁹ aīe vel corporis. Si eni actus eſt aīe vel corporis actuale vtiqꝫ pctm̃ eſt. Sz actuale nõ ẽ. nõ eſt igit̃ actus vel motus. qd igit̃: originale pctm̃ dr̃ fomes pcti. ſ. cõcupiſcẽtia vel concupiſcibilis: q̃ dr̃ lex mẽbroꝝ ſiue lãguor nãe: ſiue tyrãnus qui eſt in mẽbris nr̃is: ſiue lex carnis. Uñ Auguſ. in li. de baptiſmo paruuloꝝ. Eſt ĩ nobis ꝯcupiſcẽtia q nõ eſt ꝑmittẽda regnare. Sũt ⁊ ei⁹ deſideria q ſunt actuales ꝯcupiſcẽtie: q̃ ſunt arma dyaboli q veniunt ex lãguore nãe. lãguor aũt iſte tyrãnus eſt qui mouet mala deſideria. ſi g̃ vis eſſe victor tyrãni atqꝫ inermẽ ĩnimicũ inuenire: non obedias cõcupiſcẽtie male. His verbis ſatis oñdıtur fomitem pcti eſſe cõcupiſcẽtiaz.

¶ Quid nomine cõcupiſcentie intelligitur: que dicitur fomes peccati.

N Omine aũt cõcupiſcẽtie nõ actuz cõcupiſcẽdi: ſz vitiũ primũ ſignificauit: cũ eã dixit legẽ carnis. vñ illud in tractatu de verbis apłi ſic ait. Semp pugna eſt in corpore mortis huius: qꝛ ipſa cõcupiſcẽtia cum qua nati ſumus finiri nõ põt. q̃ꝫdiu viuim⁹ quotidie minui põt: finiri nõ põt. Que aũt eſt cõcupiſcẽtia cũ qua nati ſumus: vitiũ vtiqꝫ ẽ qd̃ paruulũ habilẽ cõcupiſcere facit: adultũ ẽt concupiſcentẽ reddit: ſic̃ eni in oculo ceci in nocte vitiuz cecitatis ẽ: ſz nõ appꝫt: nec diſcernit̃ iter vidẽtez ⁊ cecũ niſi luce veniẽte: ſic in puero vitiũ eſſe nõ apparet: donec etatis ꝓuectioris tp̃s occurrat. Ex his dat̃ ĩtelligi qd ſit originale pctm̃. ſ. vitiuz ꝯcupiſcẽtie: qd̃ in oẽs ꝯcupiſcẽtiaŀr natos p adã ĩtrauit: eoſqꝫ ꝯmacl'auit. Uñ aug. ĩ li. d̃ bap̃mo par. Adã p̃ter imitatiõis exẽplũ occulta ẽt tabe carnalis ꝯcupiſcẽtie ſue tabificauit in ſe oẽs de ſua ſtirpe vẽturos. Uñ Apł's recte ait. In quo oẽs peccauerũt. circũſpecte ⁊ ſine ambiguitate dic̃ h̃ apł's. Siue. n. ĩtelligat̃ in quo hoīe ſiue in quo pctõ: ſanũ eſt. In adã. n. oẽs peccauerũt vt ĩ mãſſa: nõ ſolũ ei⁹ exẽplo: vt dicũt pelagiani. Oẽs. n. ille vn⁹ hõ fuerãt. i. in eo mãŀr erãt. Manifeſtũ eſt itaqꝫ oẽs ĩ adã peccaſſe q̃ſi in maſſa. Ipſe eni p pctm̃ ẽ corrupt⁹: quos genuit oẽs nati ſũt ſub pctõ. Ex eo igit̃ cõſtituti ſunt pctõres: ita ⁊ in illo vno pctõ qd̃ ĩtrauit in munduz: recte oẽs dñr peccaſſe: qꝛ ſic̃ ab illo vno hoīe: ſic ab eodez vno pctõ imunes eẽ nõ pñt: niſi ab ei⁹ reatu per xp̃i bap̃m abſoluant̃. alia g̃ ꝓpria ſt̃ pctã: in qb⁹ tm̃ peccãt quoꝝ pctã ſt̃: aliud h̃ vnũ in quo oẽs peccauerũt. i. ex quo oẽs pctõres ꝯſtituti ſunt.

¶ Qd̃ ſit pctm̃ in quo oẽs peccauerũt. ſ. origiale quod ex inobedientia proceſſit.

H Oc ẽ originale pctm̃ quo pctõres naſcuntur oẽs cõcupiſcẽtiaŀr geniti: qd̃ ex adã ſiue ex ei⁹ ĩobediẽtia emanauit: ⁊ ĩ poſteros d̃migrauit. Uñ apł's cõſequẽter p ĩobediẽtiã vni⁹ hoīs mł'tos dicit eẽ ꝯſtitutos pctõres: que eſt actuale pctm̃. Cũ añ dixerit p vnũ hoīez pctm̃ ĩtraſſe ĩ mũdũ: ⁊ in eo oẽs peccaſſe: qd̃ de originali dictum eſt oporteret accipi.

¶ Ex quo ſenſu dictuz eſt per inobedientiã vni⁹ multos cõſtitui peccatores.

Q Uod g̃ ait. p ĩobediẽtiã vni⁹ multi cõſtituti ſunt pctõres: eo ſenſu dcm̃ eẽ ĩtelligẽdũ ẽ: qꝛ ex inobedientia ade. ſ. ex pctõ actuali ade: ꝓceſſit originale peccatum: quo oẽs peccatores naſcuntur: vt ⁊ in illo eſſet: ⁊ in omnes tranſiret.

¶ Qꝛ peccatũ originale in adã fuit ⁊ in nobis eſt.

V Nde aug. Iuliano hẽrtico nłł'z peccatũ in paruulis eẽ ꝯtẽdẽti rñdẽs apte aſſerit peccatũ originale ex volũtate ade ꝓceſſiſſe: ac p ei⁹ ĩobediẽtiã in mũdũ ĩtraſſe. Querit. n. Iulian⁹ p qd peccatũ inuenit̃ in par-

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

nulo: ita iquiēs. Nō peccat iſte q naſcit᷑. nō peccat ille q genuit: nō peccat ille q ꝯdidit. Per q̄s igr̄ rimas iter tot ꝑſidia inocētie pctm̄ fingis ingreſſuꝫ? Et rn̄det ei ſcā pagina. ꝑ vnū hoīeꝫ peccatū itrauit i mūdū. ꝑ viniꝰ iobedientiā ait apl's: qd q̄rit ampliꝰ? qd q̄rit aptiꝰ? Itē ingt Julianꝰ. Si ꝑ hoīeꝫ vnū pctm̄ in mūdū itrauit. pctm̄ vel ex volūtate vel ex nā ē. Si ex volūtate ē: mala ē volūtas q̄ pctm̄ facit. ſi ex nā ē: mala eſt nā. Cui rn̄deo ex volūtate pctm̄ ē. Querit forte vtrū originale pctm̄ ex volūtate ſit. rn̄deo ꝓrſus ⁊ originale pctm̄ ex volūtate eē: qꝛ h̄ ex volūtate primi hoīs ſemiatū ē: vt i illo eēt: ⁊ i oēs trāſiret.

¶ Obiectio quorūdā ꝯtra id qđ ſupra dictuꝫ eſt omnes hoīes in adam fuiſſe.

AD h̄ aūt qđ diximus in adā fuiſſe oēs hoīes: qdā vboꝝ ſectatores ſic obijciunt dicētes. Nō oīs caro q̄ ab adam traducta ē: in eo ſil' exiſtere potuit: qꝛ m̄lto maioris q̄ntitatis ē: q̄ꝫ fuerit corpꝰ ade. In quo nec tot ēt athomi fuerūt: quot ab eo hoīes deſcenderūt. Quocirca veꝝ nō eē aſſerūt ſubaꝫ vniuſcuiuſqꝫ in primo fuiſſe parente.

¶ Rn̄ſio vbi aperit᷑ qualr̄ in adā ſꝫ rōnē ſeminalē: ⁊ quō ex eo deſcēderint. ſ. ꝓpagatiōis lege.

QUibꝰ rn̄deri pōt q̄ m̄lr̄ atqꝫ cāliter: nō formalr̄ dꝫ fuiſſe i prio hoīe: oē qđ i hūanis corpibꝰ nāliter ē. Deſcēditqꝫ a prio parēte lege ꝓpagationis: ⁊ in ſe actū ⁊ m̄ltiplicatū ē: nll'a exteriori ſuba i id trāſeunte: ⁊ ipm̄ i futuro reſurget. Fomētū qdē hꝫ a cibis: ſꝫ nō cōuertunt᷑ cibi in humanaꝫ ſubaꝫ q̄ ſꝫm ꝓpagationē deſcēdit ab Adā. Trāſmiſit. n. Adā modicū qd ꝺ ſuba ſua i corpora filioꝝ: q̄n eos ꝓcreauit. i. qd modicū de maſſa ſube eiꝰ diuiſuꝫ ē ⁊ īde formatū ē corpꝰ filij: ſuiqꝫ m̄ltiplicatiōe ſine rei extrīſece adiectiōe auctuꝫ ē. Et de illo ita augm̄tato aliqd itidē ſeparat᷑. vn̄ formāt᷑ poſterioꝝ corpa: ⁊ ita ꝓgredit᷑ ꝓcreatiōis ordo lege ꝓpagatiōis vſqꝫ ad finē hūani gn̄is. Itaqꝫ diligēter ac perſpicue itelligētibꝰ pꝫ: omnes ſꝫm corpora in adā fuiſſe per ſeminaleꝫ rōnem: ⁊ ex eo deſcendiſſe propagationis lege.

¶ Auctāte ⁊ rōne ꝓbat᷑ nihil extrinſecū cōuerti i humanā ſubſtātiā que ab adā eſt.

QUod vō nihil extrīſecū in humanam corpis nāꝫ trāſeat: vitas i euāgelio ſignificat dicēs. Oē qđ itrat i os i ventrē vadit: ⁊ i ſeceſſuꝫ emittit᷑. Qđ etiā rōne oñdi pōt h̄ mō. Puer q ſtati poſt ortū morit᷑: i illa ſtatura reſurget quā hiturꝰ erat: ſi viueret vſqꝫ ad etatē. xxx. anoꝝ nll'o vitio corpis ipeditꝰ. Vn̄ ꝫ illa ſuba q̄ adeo pua fuit in ortu: i reſurrectiōe tā magna erit: niſi ſui m̄ltiplicatiōe in ſe? Vn̄ appet q̄ ēt ſi viueret: nō aliunde: ſꝫ in ſe augmētaret᷑ illa ſuba. Sicut coſta ꝺ q̄ fcā ē mulier: ⁊ ſicut panes euāgelici. Nō ificiamur tn̄ q̄n cibi ⁊ hūores i carnē ⁊ ſanguinē trāſeāt: ſꝫ nō in vitatē hūane nāe q̄ a primis deſcēdit parētibꝰ. Que ſola i reſurrectōe erit: reliq̄ vō caro in quā cibi trāſeūt tāqꝫ ſupflua in reſurrectōe ꝺponet᷑. Que tn̄ ciboꝝ aliarūqꝫ reꝝ fomētis coaleſcit.

¶ Diuiſio textus.

POſtq̄ꝫ determinauit lapſuꝫ humane nāe q̄tū ad pctm̄ pmoꝝ parētū. In pte iſta icipit determiare quō nā hūana vitiata ē in poſteris. Et diuidit᷑ i ptes duas. In pma determiat de pctō qđ a pmis parentibꝰ in poſteros eoꝝ tranſiuit ꝑ carnis originē. ſ. de pctō originali. In za determiat de pctō qđ trāſiuit in poſteros ꝑ imitationē opis. ſ. de pctō actuali. 34. di. (Poſt pdcā de pctō actuali ⁊c̄.) Pria diuidit᷑ in duas. In pma determiat de pctō originali oſtēdēdo an ſit ⁊ qd ſit. In ſcđa determiat q̄ſdā ꝯditiōes eiꝰ. 31. diſt. (Sic̄ ſupeſt iueſtigare ⁊c̄.) Pria didit᷑ i. z. In pa determiat de pctō originali ſꝫm vitatē. In ſcđa excludit q̄ſdā obōnes qbꝰ pctī originalis traductio ipugnat᷑ ibi. (Or ergo ait ꝑ iobediētia ⁊c̄.) Pria diuidit᷑ in duas. In pa oñdit aliqđ pctm̄ a pmis parētibꝰ in poſteros trāſire. In za ingrit qd ſit illđ ibi. (Hic pº vidēdū eſt ⁊c̄.) Et diuidit᷑ i partes duas. In pa ingrit an ſit pctm̄ actuale vl' nō: qđ dic̄ apl's ꝑ vnū hoīeꝫ i mūdū itraiſſe: oſtendens q̄ ē pctm̄ originale ⁊ nō actuale. In za iterato ingrit qd ſit illđ originale peccatū (Or diligēter inueſtigādū ē ⁊c̄.) ¶ Circa pm tria fac̄. Primo mouet q̄ōnē. Scđo excludit falſaꝫ opiōnē quorundā h̄ exponētiū de peccato actuali tm̄ ibi. (Quibuſdā placuit ⁊c̄.) Tertio oñdit h̄ itelligi de originali pctō ibi. (Et ē illud pctm̄ originale ⁊c̄.) (Or diligēter iueſtigādum ē ⁊c̄.) Hic ingrit qd ſit pctm̄ originale. Et diuidit᷑ in ptes duas. In pa ingrit qd ſit ſꝫm genus moris. In za qd ſit ſꝫm genus nāe ibi. (Nūc ſupeſt vidēre ⁊c̄.) ¶ Circa pm duo fac̄. Prio ponit q̄rūdā opionē q pctm̄ originale reatuꝫ tm̄ eē dicebāt ⁊ nō culpā. Scđo oñdit pctm̄ originale culpā eē ibi. (Sed q̄ originale pctm̄ ⁊c̄.) (Or ergo ait ꝑ iobediētiam ⁊c̄.) Hic excludit obōnes pctm̄ originale ipugnantes. Et diuidit᷑ in duas. In pa excludit obiectiōes q̄ ipugnāt directe pctm̄ originale. In za excludit obiectionē q̄ ipugnat peccatum originale q̄tū ad cāꝫ eius q̄ eſt carnis traductio ibi. (Ad hoc aūt qđ diximus ⁊c̄.) ¶ Circa pmū duo fac̄. Primo excludit obōnē pelagij ex auctāte ꝓcedētē. Scđo excludit obōnes duas Juliani q rōcinādo originale pctm̄ impugnabat. Quaꝝ pa icipit ibi. (Vn̄ Aug. Juliano ⁊c̄.) Scđa ibi. (Itē ingt Julianꝰ ⁊c̄.) (Ad h̄ aūt qđ diximus ⁊c̄.) Hic excludit obiectiōes eoꝝ q pctm̄ originale ipugnāt ex pte cāe eius q̄ eſt carnis traductio ex vno in quo oēs nāliter fuerunt. Et circa h̄ tria facit. Primo mouet obiectionē. Scđo ponit reſpōſionē ibi. (Quibꝰ rn̄deri pōt ⁊c̄.) Tertio ponit rn̄ſionis ꝯfirmatiōeꝫ ibi. (Or vō nihil extrīſecū ⁊c̄.)

Qō I.

HIc ē duplex qō. Prima de pctō originali. Scđa de traductiōe carnis. ¶ Circa pmū querunt᷑ tria. Primo an ꝑ pctō pmoꝝ parentū in nos iſti defectus deuenerunt: quos ſentimus: ſicut neceſſitas moriendi ⁊ hꝫ per modum quo pena conſequit᷑ culpā. Scđo vtrū defectus aliquis ex pmis parentibus in nos deuenire potuerit qui rōnē culpe hēat. Tertio ſuppoſito q̄ ſic querit᷑ quid ſit originalis culpa q̄ a parētibus cōtrahitur.

¶ Vtrū defectus quos ſentimus ſint nobis quaſi pena pro pctō pmi hoīs. I.

AD pmuꝫ ſic ꝓcedit᷑. Videt᷑ q̄ defectus quos ſentimꝰ nō ſint nobis quaſi pena ꝓ pctō pmi hoīs inflicta. Sicut enim dicit Sen̄. mors eſt hoīs natura non pena. iter oēs aūt defectꝰ mors maior ē. vn̄ ⁊ finis terribilium a phō in. 3. ethy. dr̄. q̄ nec ēt alij defectus pene deberēt dici qui nām humanā cōſequunt᷑. ¶ P̄. q̄cūqꝫ inueniunt᷑ in aliquibus ex eiſdem pncipijs creata: ſꝫm rōnem vnaꝫ in illis iueniunt᷑: cū ex vnitate pncipioꝝ pēdeat vnitas rei: ſꝫ mors: fames: ſitis: ⁊ hꝫ iueniunt᷑ ex eiſdeꝫ pncipijs in hoīe: ex qbus in alijs aīalibus. ſ. ex pugna ꝯrioꝝ: ex qbus corpus componit᷑: cū igit᷑ in alijs aīalibus nō ſint ſub rōe pene nec in hoīe tanqꝫ pene erūt. ¶ P̄. nō magis peccauit homo q̄ꝫ angelus: imo minus: vt ſupra dictū eſt. 21. diſt. ſꝫ angelus ꝑ pctm̄ nihil amiſit de bonis nālibus ſibi collatis: vt Diony. 4. c. de di. no. dicit. ergo nec hō. ſi igit᷑ de nā hoīs eēt: vt corpus ſuū eſſet icorruptibile ⁊ ipaſſibile: h̄ ꝑ pctm̄ nō amiſiſſet. cū igit᷑ amiſerit: videt᷑ q̄ non fuerit nāe: ſꝫ grē. ergo ⁊ priuatio hoꝝ non ſicut pena nām cōſequit᷑: ſꝫ ſicut nālis defectus. ¶ P̄. oīs vtus nāliter tendit in ſuum obm̄: ſed vtutis concupiſcibilis obm̄ eſt delectabile ſꝫm ſenſum. ergo q̄ cōcupiſcibilis moueat᷑ in illud h̄ nō eſt pena: ſꝫ hoīs natura: ⁊ ſimilr̄ de iraſcibili: ⁊ de alijs viribꝰ: ſꝫ ex hoc cauſat᷑ pugna viriū inferioꝝ ad ſupiores q̄ vnaqueqꝫ vtus in ſuum obm̄ mouet᷑. videt᷑ ergo q̄ hꝫ pugna ſit nālis hoī ⁊ nō pena eius ſic dr̄. ¶ P̄. nulli dr̄ eſſe pena ſi nō attingat ad illud qđ vires nature ſue excedit: ſicut q̄ homo nō pōt volare nō ē ſibi pena: ſꝫ ptingere ad vidēdū deū in ſua eētia oēs vires humane nāe excedit alias hō ex nālibꝰ in illud venire poſſet. ergo nec carētia viſionis diue pena hoīs dici dꝫ: ⁊ ita nihil coꝝ q̄ pena eē dn̄r pmi pctī rōneꝫ pene habere vident᷑.

Contra. Oīs paſſio inuoluntaria pena eſt: ſed mors ē paſſio maxime inuoluntaria: adeo q̄ nec ſenectus voluntatem nō moriēdi petro abſtulerit: vt Joan. vltimo in Gloſ. dicit᷑. ergo mors: ⁊ alia hꝫ ſunt pene. ¶ P̄. vt phs dicit in. z. phyſicoꝝ. ⁊ pmo de aīa. actus proprius ſit in propria materia. vn̄ opꝫ ꝑfectionē perfectibili ꝓportionatam eſſe: ſꝫ anima rōnalis que eſt perfectio corporis humani ſꝫm ſuā nām icorruptibilis eſt. ergo ⁊ corpꝰ humanuꝫ nāliter icorruptibile eſt. ſi ergo corrumpit᷑: hoc erit per defectū nāe: ⁊ ita erit pena. ¶ P̄. potētius nō vincitur a minus potēte: qꝛ agens eſt nobilius patiēte: vt phs in. 3. de aīa dicit. ſed corpus humanū eſt nobilius alijs inanimatis corporibꝰ. ſi ergo ab eis patiat᷑: hoc erit per ifirmitatē nature eius. ifirmitas autē ⁊ defectus eius quod ſꝫm naturā in homine eſt: pena eſt. ergo paſſibilitas a talibus corporibus eſt in homine quaſi pena.

Reſpondeo dōm: q̄ ea que ſunt ad finē diſponunt᷑ ſꝫm neceſſitatē finis: vt ex. zº. phyſico. pꝫ. finis autē ad quē homo ordinatus eſt: eſt vltra facultatē nāe create. ſ. beatitudo: q̄ in viſiōe dei ꝯſiſtit. ſoli eni deo h̄ cōnaturale eſt: vt ex dictis in. z3. di. pꝫ. vn̄ oportuit nām humanā taliter inſtitui: vt nō ſoluꝫ hr̄et illud qđ ſibi ex pncipijs nālibus debebat᷑: ſꝫ ēt aliqd vltra: per qđ facile in finē ꝑueniret: ⁊ qꝛ vltimo fini amore iherere nō poterat: nec ad ipꝫ tenēdū ꝑuenire: niſi ꝑ ſupremā partē ſuā: q̄ eſt mēs: ⁊ itellectus: ſeu rō: in qua ymago dei inſignita eſt: ideo vt illa pars in deū tēderet: ſubiecte ſunt ſibi vires iferiores: vt nihil in eis accidere poſſet: qđ mētē retineret ⁊ ipediret ab itinere in deū: ⁊ pari rōne corpus hoc mō diſpoſituꝫ eſt: vt nulla paſſio in eo accidere poſſet: per quā mētis cōtemplatio impediret᷑: ⁊ qꝛ hec omnia ex ordine ad finem: vt dictū eſt: homini inerāt: ideo facta deordinatiōe a fine per peccatū hec oīa in natura humana eſſe deſiere: ⁊ relictus ē homo in illis tātum bonis q̄ eū ex nālibus pncipijs cōſequuntur. Et hoc expreſſe Dionyſius dicit. 3. c. ce. hierar. Sic ingens. ꝓpriū aūt pncipiū habēs homo in gnōnibus corruptibilibus merito ad pncipij ꝯditem ductus eſt fineꝫ. i. hoc ex pctō meruit: vt cū ex pncipijs ſuis ex qbus compoſitus eſt ſibi corruptio deberet᷑: q̄ reduceretur per peccatū ad talē finē q ſuis pncipijs ꝯgrueret: ⁊ h̄ accipitur ex hoc qđ dictū eſt Gen̄. 3º. Terra es: ⁊ in terraꝫ ibis. Scđm h̄ ergo dico q̄ iſti defectus poſſunt ad nām humanaꝫ duplr̄ compari: vel ad eam ſꝫm q̄ in pncipijs nālibus ſuis tātū conſideratur: ⁊ ſic ꝓculdubio nō ſunt pene eius: ſꝫ nāles defectus: ſicut ēt eē ex nihilo vel idigere cōſeruatiōe eſt defectus quidā naturalis oēm creaturā ꝯſñs: ⁊ nulli eſt pena: vel ad eam ꝓut inſtituta eſt: ⁊ ſic ꝓculdubio pena ſunt ſibi: qꝛ etiā ex priuatione eius quod gratis alicui conceditur poſtq̄ꝫ conceſſum eſt: puniri dicitur aliquis.

Ad primum ergo dōm: q̄ Sen̄. ⁊ alij phi ꝯſiderauerunt nām humanā ſꝫm ea q̄ ex pncipijs ſuis nālibus ipſaꝫ cōſequunt᷑. ſtatuꝫ eni illū pme cōditiōis ſcire nō potuerūt: quā nō niſi fides tꝫ. ⁊ iō de morte nō niſi ſicut de nāli defectu locuti ſunt: q̄ꝫuis ēt nālis defectus aliquo modo pena dici poſſit. ¶ Ad ſcđm dōm: q̄ animalia alia nō ſunt ordinata in finē qui facultatē nāle ipſorū excedat: ⁊ iō in illis tātū bonis creata ſunt que eis ex pncipijs nālibꝰ debent᷑. vn̄ nō eſt ſimilis rō de hoīe ⁊ de alijs aīalibus. ¶ Ad 3m dōm: q̄ bona nālia dn̄r duplr̄. vel prout ſunt in ſe ꝯſiderata ſꝫm q̄ nāe debent᷑ ex ꝓprijs pncipijs: ⁊ ſic nec hō nec angelus ꝑ peccatū aliqd nāliuꝫ amiſit: vel in aliquo diminutꝰ ē: qꝛ Diony. ēt itegra data nālia in angelis peccātibꝰ ꝑmanere dic̄: vel ſꝫm q̄ ordinant᷑ in finē vltimū. ⁊ h̄ mō i vtroqꝫ bona nālia diminuta ſūt: nō qdeꝫ penitus amiſſa: iq̄ꝫtū vterqꝫ factꝰ ē minꝰ habilis: ⁊ magis diſtans a finis ꝯſecutiōe: ⁊ ꝓpter h̄ ēt hō gratuitis ſpoliatꝰ dr̄ ⁊ in nālibus vulneratus. Luc. 10. in Glo. ¶ Ad 4m dōm: q̄ q̄ñcūqꝫ multa cōueniūt ad cōſtitutionē alicuius alicui eoꝝ pōt aliqd ſꝫm ſe ꝯuenire nālr̄ ſꝫm nām ꝓpriā: ⁊ aliqd cōuenit ſibi ſꝫ nām totiꝰ. ſic pꝫ de elr̄is in mixtiōeꝫ corpis veniētibus. ſꝫ h̄ q̄ dico q̄ vis ꝯcupiſcibilis nāle hꝫ h̄ vt in delectabile ſꝫm ſenſuꝫ tēdat: ſꝫ ſꝫm q̄ ē vis ꝯcupiſcibilis hūana hꝫ vlterius vt tēdat in ſuū obꝫ ſꝫm regimē rōnis: ⁊ iō q̄ in ſuū obꝫ tēdat irrefrenare h̄ nō ē nāle ſibi iq̄ꝫtū ē hūana: ſꝫ magis ꝯ nām eiꝰ inq̄ꝫtū hꝫ. ⁊ ſꝫm h̄ rōnē hr̄e pene pōt maxie cōſiderata nā hūana ſꝫ q̄ tota ē ſub regimie rōnis: vt i pma ꝯditiōe fuit. ¶ Ad 5m dōꝫ: q̄ q̄ꝫuis nā hūana ꝑ ſe nō poſſit i viſiōeꝫ dei ꝑtingere: pōt tn̄ ad eā ꝑuenire cū adiutorio grē: ⁊ ex ſe hꝫ habilitatē vt in illā ꝑueniat. ⁊ ſilr̄ ēt ex his que ſibi gratis in pa ꝯditiōe collata fuere maiorē habilitatē hēbat cuiꝰ habilitatis diminutio pena ē hoīs: ſi ad iſtitutionē eiꝰ referat᷑: ⁊ ſic carētia diue viſiōis pena dr̄ ſꝫ q̄ nō noīat negationē tātū: ſꝫ ēt ꝑuatōeꝫ quādā cū q̄dā obnoxitate: vt. ſ. dictū ē. Et qꝛ alie rōnes vident᷑ ꝯcludere q̄ ēt humane nature in ſuis pncipijs ꝯſiderate iſti defectus ſint pene: iō ad eas ēt rn̄dendum eſt. ¶ Dōm ḡ ad ſextū q̄ iuoluntarioꝝ illa tātuꝫ rōneꝫ pēne habēt que ſunt volūtati ſubijcibilia. volūtas enim nō tātum eſt poſſibiliū: ſꝫ etiā ipoſſibiliuꝫ: et iō ſi alicui ſit iuoluntariū illud qđ ptāti volūtatis nō ſubiacet nō ꝓpter h̄ rōnē pene hꝫ: ſic̄ q̄ aliqs ē breuis nimis in ſtatura vel aliqd hꝫ: ⁊ h̄ mō mors: ⁊ alia hꝫ iuolūtaria ſūt. ¶ Ad 7m dōm: q̄ iter aīam ⁊ corpꝰ oꝫ eē ꝓportionē ſic̄ potētie ad actū nō aūt ſic̄ cōuenientiū in eadē nā ſeu ꝓprietate: nō eniꝫ opꝫ q̄ ſi aīa eſt ſine q̄ntitate q̄ etiā corpus ſit hꝫ: ſilr̄ nō oportet q̄ ſi anima eſt icorruptibilis nāliter: q̄ cor-

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

pus etiam hꝫ ſit. ¶ Ad octauũ dõm: ꝙ ꝗuis corpus homi
nis ſimplr̃ nobilius ſit corpore ignis vrentis vel ferri ſecã
tis: inq̃tuʒ eſt nobiliori forma perfectum: nihil tamẽ ꝓhi-
bet illa corpora nobiliora eſſe ſm quid: inq̃tum. ſ. h̃ habẽt
in actu: quod corpus humanũ habet in potẽtia: vt calidita
tem vel aliquid hꝫ.

¶ Utrum aliquis defectus veniẽs in nos ꝑ originẽ habeat rõnem culpe. II.

AD **ſecundũ** ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ nul-
lus defectus in nos ꝑ ori-
ginẽ veniẽs rõneʒ culpe habere poſſit. Ex hoc
enim aliqd culpabile vituperabile eſt ſi malũ
ſit qđ eſt in poteſtate ei⁹ qui de hoc culpatur:
nõ eñi vituperamur niſi ex his que in nobis ſunt: vt pħs in
3º ethy. dicit: ſʒ illud qđ ꝑ originẽ trahitur nõ põt eẽ in pote
ſtate eius ꝗ illud originalr̃ trahit. ḡ impoſſibile eſt ꝙ aliquid
ꝑ originẽ tractũ rõneʒ culpe habeat. ¶ P̄. ſm Aug. oẽ pec
catũ eſt volũtariũ: adeo ꝙ ſi nõ eſt volũtariũ nõ eſt pctm̃:
ſʒ illud qđ per originẽ trahitur nõ põt eẽ volũtariũ: q̃ act⁹
volũtatis originẽ volẽtis nõ ꝓcedit. ḡ impoſſibile eſt aliqd ꝑ
originẽ tractũ eẽ pctm̃ vel culpã. ¶ P̄. nullũ accñs põt tra
duci niſi ſubm ſuũ traducat̃: ſʒ ſubm culpe eſt aĩa rõnalis q̃
cũ nõ ſit ex traduce: vt ſupra ꝓbatuʒ eſt: videt̃ ꝙ nec aliqd
per originẽ tractũ rõnẽ culpe hr̃e poſſit. ¶ Si dicat̃ ꝙ tra
ducit̃ pctm̃ per traductionẽ ſeminis. ¶ Cõtra. nihil dat al
teri vel efficit in altero qđ ipm̃ nõ hꝫ: ſʒ ſemẽ nõ põt eẽ ſub-
iectũ infectionis culpe. ḡ nec ex eo culpa in aĩam deuenire
põt. ¶ P̄. nobilius nõ patitur a minus nobili: ſʒ aĩa eſt no-
bilior corpore. ḡ corpus nõ põt agere in aĩaʒ inficiẽdo ipaʒ.
¶ P̄. iniuſtũ eſt vt culpa patris in filiũ redundet: ⁊ ꝙ fili⁹
pro patre puniat̃: ſʒ ſi ex hoc ꝙ adã peccauit in omnes cul-
pa redundaret originalr̃ ſequeret̃ filiũ ꝓ trãſgreſſiõe pr̃is
puniri. ḡ hoc diue iuſtitie nõ competit.

Contra. ii. ad Ephe. dicit Apl̃s. Eramus nã filij ire: ſʒ
nullus eſt filius ire niſi ꝑ hoc ꝙ culpam hꝫ.
ḡ homo ex ipſa natiuitate culpã cõtrahit. ¶ P̄. ſicut dicit
Anſel. homo ſi perſtitiſſet iuſtitiã originalẽ in qua creatus
eſt in filios ꝓfudiſſet: ſʒ ſicut ſe hꝫ iuſtus ad iuſtos: ita ⁊ pec
cator ad peccatores. ergo etiam q̃ peccauit culpã ſuam in
alios generando tranſfudit.

Reſpõdeo dicẽdo: ꝙ circa hanc mãm duplex error
tangit̃ in lr̃a. vnus ẽ eoꝝ qui ſimplr̃ pec-
catũ originale negabãt: ſic̃ error Juliani ⁊ Pelagij: ⁊ hic er
ror veritati fidei nõ ↄſonat: q̃ ſacroꝝ neceſſitatẽ ⁊ redem-
ptionis tollit: q̃ cõtra ſeruitutẽ peccati in qua naſcimur or-
dinata ſunt. Alius eſt error eoꝝ ꝗ pctm̃ originale noĩe ↄce-
dentes ſm rẽ negabãt: dicẽtes in puero nato nullã culpaʒ
eẽ: ſʒ ſolũ obligationẽ ad penã. Et h̃ manifeſte iuſtitie diue
repugnat: vt. ſ. aliqs obligetur ad penã ꝗ culpam nõ habꝫ:
cũ pena iuſte nõ niſi culpe debeatur. Et iõ his euitatis ſim-
pliciter cõcedendũ eſt etiã culpã per originẽ trahi ex parẽ-
tibus vitiatis in pueris natis: qđ q̃liter ſit iueſtigãduʒ eſt.
Sciendũ eſt igit̃ ꝙ h̃ tria defectus: malũ: ⁊ culpa: ex ſuper-
additiõe ſe habẽt. defectus eniʒ ſimplicem negociationeʒ
alicui⁹ boni iportat: ſʒ malũ nomẽ ꝓuatiõis eſt. vñ carẽtia
alicui⁹ etiã ſi nõ ſit natũ hr̃e defectus põt dici: ſʒ nõ põt di-
ci malũ niſi ſit defectus eius boni qđ natũ eſt hr̃i. vñ caren
tia vite in lapide põt dici defectus: ſʒ nõ maluʒ. homini ṽo
mors eſt ⁊ defectus ⁊ malũ. culpa aũt ſuꝑ hoc addit ratio-
nẽ volũtarij. ex hoc eñi aliqs culpat̃ ꝙ deficit in eo qđ per
ſuã volũtatẽ hr̃e potuit: vñ oʒ ꝙ ſm h̃ ꝙ aliqd rõnem cul
pe hꝫ ſʒ h̃ rõ volũtarij in ipſo reperiat̃: ſic̃ aũt eſt qđdã bo
nũ qđ reſpicit nãm: ⁊ qđdã qđ reſpicit ꝑſonã: ita ẽt eſt q̃dã
culpa nãe: ⁊ q̃dã ꝑſone. vñ ad culpã ꝑſone reqrit̃ voluntas
ꝑſone: ſic̃ pꝫ in culpa actuali que ꝑ actũ ꝑſone cõmittit̃. ad
culpã ṽo nãe nõ reqritur niſi volũtas in nã illa. Sic ḡ dõꝫ
eſt: ꝙ defect⁹ illius originalis iuſticie q̃ homini in ſua crea
tione collata eſt ex volũtate hoĩs accidit: ⁊ ſic̃ illud nãe do
nũ fuit ⁊ fuiſſet in totã nãm ꝓpagatũ hoĩe in iuſticia ꝑſiſtẽ
te: ita etiã ⁊ ꝓuatio illius boni in totã naturã ꝑducitur: q̃ſi
ꝓuatio ⁊ vitiũ nature. ad idẽ. n. genus ꝓuatio ⁊ habitus re-
ferunt̃: ⁊ in quolibꝫ hoĩe rõnẽ culpe hꝫ: ex hoc ꝙ ꝑ volũta-
tẽ ꝓncipij nature. i. primi hoĩs iductus eſt talis defect⁹.

Ad primuʒ ḡ dõm: ꝙ pctm̃ originale cum nõ ſit vi
tium ꝑſone vt ꝑſona eſt. ſʒ quaſi ꝑ acci
dens inq̃tum ꝑſona hꝫ talẽ nãm: iõ nõ opꝫ ꝙ ſit in poteſta
te hꝫ ꝑſone hunc defectũ habere vel non habere: ſʒ ſufficit
ꝙ ſit in ptãte alicuius qui ẽ in natura illa: q̃ ex h̃ ꝙ habẽs
aliquã naturã peccauit natura ifecta eſt: ⁊ per ↄñs ificit̃ in
oĩbus illis qui ab illo naturã trahunt. Et ideo põt dici cul-
pa nature: cũ aliquis in nã illa ſubſiſtens per voluntatẽ de-
fectum iſtum in totam nãm creauerit. ¶ Et per hoc etiaʒ
pꝫ reſponſio ad ſcđm. ¶ Ad 3m dõm ꝙ pctm̃ originale non
traducitur per traductioneʒ ſui ſubiecti: qđ eſt aĩa rõnalis:
ſʒ per traductionẽ ſeminis: q̃ ex quo aĩa pr̃is ꝑ pctm̃ ifecta
fuit: ſeqtur ẽt iordinatio in corpe ſubtracto illo ordine quẽ
natura inſtituta ꝓus acceperat: ⁊ ita ẽt ex ſemine illo gñat̃
corpus tali ordine deſtitutũ. vñ ⁊ aĩa que tali corpori ifun-
ditur deordinationẽ culpe ↄtrahit ex hoc ipſo ꝙ hꝫ corpo-
ris forma efficit̃: cum oporteat ꝑfectionẽ perfectibili ꝓpor
tionatã eẽ: ſic̃ ꝓpter aliquã corruptionẽ ſeminis ↄtingit nõ
tm̃ defect⁹ in corpore ꝓlis ex illo ſemine gñate: vt lepra: po
dagra: vel aliqua hꝫ ifirmitas: ſʒ etiã defectus in aĩa: vt pꝫ
in his ꝗ a natiuitate naturalr̃ ſunt ſtolidi. ¶ Ad q̃rtũ dõꝫ:
ꝙ lʒ ſemẽ nõ habeat in ſe infectionẽ culpe in actu: hꝫ tñ in
ṽtute: ſic̃ ẽt pꝫ ꝙ ex ſemĩe leproſi gñatur filius leproſus: q̃ͦ
uis in ipſo ſemine nõ ſit lepra in actu. ẽ. n. in ſemine ṽt⁹ aliq̃
deficiẽs: per cuius defectũ ↄtingit defectus lepre in ꝓle: ſi-
milr̃ ẽt ex hoc ipſo ꝙ in ſemĩe ẽ talis diſpoſitio q̃ ꝓuat̃ illa
ipaſſibilitate ⁊ ordinabilitate ad aĩaʒ quã in ꝓmo ſtatu cor
pus humanũ habebat: ſeqtur ꝙ in ꝓle q̃ eſt ſuſceptiua ori-
ginalis pcti efficiat̃ originale pctm̃ in actu. ¶ Ad 5m dõm:
ꝙ aĩa nõ inficit̃ ꝑ infectionẽ corporis q̃ſi corpore agente in
aĩam: ſʒ ꝑ quãdã collimitationẽ vnius ad alterũ: q̃ forma
recipit̃ in materia ſm ↄditionẽ ipſi⁹ materie: cũ oẽ qđ ẽ in
altero ſit in eo ꝑ modũ recipiẽtis: ⁊ iõ ex h̃ ipſo ꝙ corp⁹ illa
ṽtute ꝓuat̃ qua ꝑfecte erat ſubijcibile aĩe: ſeqt̃ ẽt ꝙ aĩa illa
ṽtute careat q̃ ꝑfecte corp⁹ ſubditũ regat: ⁊ talis defectus
originalis iuſticie culpa eſt nature: ꝓut ↄſiderat̃ ↄñs ex vo
lũtate alic⁹ hñtis naturã. ex quo natura traducta ẽ. ¶ Ad
6m dõm: ꝙ iniuſtũ eẽt ꝙ fili⁹ ꝓ pctõ pr̃is penã ſentiret: niſi
ẽt pctm̃ pr̃is in filiũ trãſiret: vt iã filius nõ ꝓ pctõ pr̃is: ſʒ ꝑ
pctõ ꝓprio qđ originalr̃ trahit puniat̃.

¶ Utrũ originale pctm̃ ſit culpa. III.

AD **tertiuʒ** ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ originale
pctm̃ nõ ſit cõcupiſcẽtia: vt in
lr̃a dr̃: nihil. n. eſt cã ſuꝑꝓius: ſʒ pctm̃ originale eſt
cã cõcupiſcẽtie: vt patet ex verbis Apoſtoli: Ro.
7. Pctm̃ occaſiõe accepta ꝑ mãdatũ operatũ eſt
in me oẽm ↄcupiſcẽtiã. ḡ pctm̃ originale nõ eſt cõcupiſcen-
tia. ¶ P̄. nihil naturaliũ põt dici peccatũ vel malũ: ſʒ cõcu
piſcibilis vis in hoĩe eſt ṽtus naturalis. ḡ ipa nõ poteſt dici
peccatũ originale: ſʒ ipſa eſt ꝑ quã homo habilis eſt ad con
cupiſcẽdũ. ḡ ↄcupiſcẽtia qua ſumus habiles ad cõcupiſcen
dum nõ eſt peccatũ originale: vt in littera dr̃. ¶ P̄. ſicut ꝑ
motũ cõcupiſcibilis perturbat̃ iudiciũ rõnis: ita ⁊ per mo-
tum iraſcibilis: ſed peccatuʒ originale cõſiſtit in deordina-
tione ipſius anime: ſm ꝙ iferiora ſuperiorib⁹ nõ obediũt.
ergo nõ ſolum cõcupiſcẽtia: ſʒ ſimili rõne iracundia pecca-
tum dici dʒ originale. ¶ P̄. defectus qui ex origine trahit̃

rõnem culpe nõ habet: vt dictũ eſt: niſi ſm ꝙ ex voluntate
habẽtis nãm cõſequitur: ſʒ multi defect⁹ corporales ex vo
luntate illa ↄſequunt̃: vt neceſſitas moriẽdi ⁊ hꝫ. ḡ nõ ſolũ
ↄcupiſcẽtia: ſed qđlibet iſtoꝝ dʒ dici pctm̃ originale. ¶ P̄.
inter alia q̃ hõ ꝑ pctm̃ amiſit ẽt ſcia illa ꝓuatus ẽ qua in pri-
mo ſtatu pollebat: ſʒ defectus ſcie ignorãtia dr̃. ḡ ignorãtia
originale pctm̃ dici dʒ: ⁊ nõ ſolum ↄcupiſcẽtia.

Contra ẽ qđ dr̃ in Glo. Ro. 6. Nõ regnet pctm̃ in vr̃o
mõtali corpe. i. fomes pcti. fomes aũt pcti cõ
cupiſcẽtia ẽ. ḡ pctm̃ vr̃ ipſa ↄcupia eẽ. ¶ P̄. ſic̃ ſe hꝫ ↄcupia
actualis ad actuale peccatũ: ita ſe hꝫ cõcupiſcẽtia origialis
ad originale peccatũ: ſʒ ↄcupiſcẽtia actualis ẽ ipſuʒ actuale
peccatũ. ḡ ⁊ ↄcupiſcẽtia q̃ ꝑ originẽ trahit̃ ẽ origiale pctũʒ.

Reſpondeo dõm: ꝙ in quolibꝫ pctõ eſt iuenire ali
quid q̃ſi formale ⁊ aliqd mãle. Si eñi
ↄſideremus peccatũ actuale ipſa ſubã act⁹ deordinati ma-
terialr̃ in pctõ ſe hꝫ: ſʒ deordinatio a fine formale in pctõ ẽ:
q̃ ex h̃ rõnẽ mali ꝓcipue hꝫ. vñ dr̃ ꝙ ↄuerſio ad bonuʒ cõ-
mutabile eſt ibi ſic̃ mãle: ⁊ auerſio a bono icõmutabili ẽ ſi-
cut formale: ⁊ h̃ cõtingit ex h̃ ꝙ ẽt in actu ꝑfectio ṽtutis ex
ordine ad finem eſt forma actus ſic̃ aũt peccatũ actuale cõ
ſiſtit in deordinatiõe actus: ita ẽt peccatuʒ originale ↄſiſtit
in deordinatiõe nãe. vñ oʒ ꝙ ipe vires deordinate: vel de-
ordinatio virium ſint ſic̃ mãle in pctõ originali: ⁊ ipſa deor
dinatio a fine ſit ibi ſic̃ formale. Jlla aũt pars q̃ per ſe nata
eſt ↄiungi fini eſt ipſa volũtas q̃ hꝫ ordinẽ finis oĩbus alijs
partib⁹ iponere: ⁊ tũc deſtitutio ipſi⁹ volũtatis ab illa recti-
tudine ad finẽ: quã habuit in iſtitutõe nãe in pctõ originali
formale eſt: ⁊ h̃ eſt ꝓuatio origialis iuſticie. vires aũt appe-
titus ſenſibilis ſunt nate recipere ordinẽ ad finẽ ab ipa vo
luntate ſm ꝙ ſibi ſubiecte ſunt: ⁊ iõ ſubtractio illius vincu
li quo quodãmõ ſub ptãte voluntatis recte detinebat̃ mã-
le in pctõ eſt. Ex hac aũt ſubtractiõe: ſeqtur ꝙ vnaq̃q; vis
in ſuũ obm̃ iordinate tẽdat ↄcupiſcẽdo illud: ⁊ iõ ↄcupiſcẽ-
tia q̃ habiles ſumus ad male ↄcupiſcẽduʒ peccatũ origina-
le dr̃: q̃ſi mãle in pctõ originali exñs. eſt eñi ↄſiderare mã-
le ⁊ formale in actibus moralib⁹: ſic̃ in rebus artificialibus
in q̃bus mã de toto ꝓdicat̃: vt poſſit dici cultellus eſt ferꝝ.
Et ſilr̃ de pctõ ꝓdicari põt illud qđ ẽ mãle in ipſo. ⁊ ꝑ hunc
modũ peccatũ originale ↄcupiſcẽtia dr̃.

Ad primum ergo dõm: ꝙ ↄcupiſcẽtia dr̃ duplr̃. ſcʒ
ipſe actus ↄcupiſcẽdi ⁊ ipſa habilitas
ad ↄcupiſcẽdum: ⁊ actus ex habilitate cauſat̃. vñ nõ eſt icõ
ueniẽs ſi peccatũ originale qđ ↄcupiſcẽtiam actualẽ cauſat
habitualis ↄcupiſcẽtia eẽ dicat̃. ¶ Ad 2m dõm: ꝙ differt
dicere potentẽ ⁊ habilẽ: ꝙ eñi aliqs ſit potens ↄcupiſcere ẽ
ex potẽtia ↄcupiſcibili: ſed ꝙ ſit habilis ad cõcupiſcendum
eſt ex aliquo habitu: vel ex eo qđ per moduʒ habitus ſe hꝫ.
Contingit eniʒ vt etiam ꝓuatio aliqua habilitatẽ quãdam
relinquat: inq̃tum ꝓuatur aliquid qđ ipedimentuʒ preſtare
poſſet: ⁊ ita dr̃ concupiſcentia habitualis eẽ peccatuʒ origi-
nale: nõ quidẽ vis cõcupiſcibilis: neq; iteruʒ aliqs habitus
qui aliquid poſitiue dicat: ſʒ ipſa habilitas q̃ relinquitur in
inferioribus viribus ad iordinate concupiſcenduʒ: ex hoc
ꝙ ab appetitu ſubtrahitur retinaculum rõnis quo detine-
batur ne effrenate poſſit in ſua obiecta tendere. ¶ Ad ter
tium dõm: ꝙ concupiſcentia nõ dicit̃ eſſe mãle in pctõ ſm
ꝙ denominat̃ a vi cõcupiſcibili que ↄtra iraſcibilem diui-
ditur: ſed ſʒ ꝙ ſumit̃ ab appetitu ſenſualitatis qui in vtrã-
q; vim diuiditur. ſ. iraſcibilem ⁊ concupiſcibileʒ. ¶ Ad q̃r-
tum dõm: ꝙ vt in ſcđo phy. dicit̃ peccatũ ↄtingit in his que
ad finẽ ordiata ſunt ſm ꝙ a ſuo fine deficiũt. ⁊ ideo in par-
tibus anime in illis ꝓcipue eſt peccatuʒ hominis ſm quas
homo ordinatur in finem: ⁊ q̃ appetitus eſt tendẽs in finẽ:
ideo in appetitu precipue peccatum conſiſtit: ad finem aũt
hominis ordinatur appetitus rõnis q̃ eſt volũtas imme-
diate: appetitus autẽ ſenſibilis mediate: inq̃tum. ſ. ordineʒ
finis ex voluntate rõnis recipiunt: ꝓpter quod dicunt̃ ali-
qualiter rõni obaudibiles: vt pħs dic̃ in fine ꝓ. ethy. ⁊ ideo
defectus ordinis in appetitu voluntatis eſt formale: ⁊ com
pletiuũ originalis peccati quod eſt ꝓuatio rectitudinis vo-
luntatis que inerat ſm originalẽ iuſticiam: defectus auteʒ
ordinis in appetitu iferiori eſt nãliter in peccato ſe habẽs:
⁊ hoc eſt ↄcupiſcentia: vt dictũ eſt: ⁊ ideo nullus alius defe
ctus nature ex parte rõnis nec ex ꝑte ſenſibilis partis origi
nale peccatum dr̃ niſi cõcupiſcentia ſicut materiale: ⁊ ꝓua-
tio originalis iuſticie: ſicut formale. ¶ Ex quo pꝫ rñſio ad
q̃ntum: q̃ ignorantia non per ſe reſpicit voluntatem. vnde
etiã defectus ille: ſicut ⁊ alij retinent rõneʒ pene ſed nõ cul
pe: ⁊ ſi iueniatur ignorantia originale peccatum dici intel-
ligendum ẽ de ignorantia ꝓuante illam ſcientiaʒ que inclu
ditur in originali iuſticia. nullus enim eſt iuſtus vel tempe
ratus qui non ſit prudens: vt in ſexto ethic. dr̃. ⁊ ad h̃ atten
dens Socrates dixit. omneʒ virtutẽ eſſe ſciam: ⁊ omne vi
tium eẽ ignorantiã: vt ibidem narrat. Qõ II.

DEinde **querit̃** de traductione car-
nis a parẽtibus per
quã originale peccatum trahitur. Et circa hoc
querunt̃ duo. Primo vtruʒ alimentum in ve-
ritatem humane nature cõuertatur. Secũdo.
vtrum ex alimento ſemen decidatur.

¶ Utrũ alimẽtũ trãſeat in veritatẽ humane nãe. I.

AD **primuʒ** ſic ꝓceditur. Uidet̃ ꝙ ali-
mentum in veritatẽ huma
ne nature nõ tranſeat. Quicqd eniʒ ſumptum
emittitur ad ṽitatẽ humane nature nõ ꝑtinet
q̃ ſemꝑ eadem manet: ſʒ omne quod per os ſu-
mitur in ventrẽ vadit: ⁊ in ſeceſſum emittit̃: vt dr̃ Matth.
15. Ergo nutrimentũ quod per os ſumit̃ in veritateʒ huma
ne nature non tranſit. ¶ P̄. veritas vniuſcuiuſq; rei eſt in
eo qđ ſm ſpẽm eſt. illud aũt quod per modum nutrimenti
aduenit per modum materie ſe hꝫ: vt in ſcđo de gñõne. dr̃.
ſʒ caro ſm mãm non ſit caro ſm ſpẽm: vt ex ꝓmo de gñõne
pꝫ. ergo nutrimentũ in veritatẽ humane nature non tran-
ſit. ¶ P̄. illud ad veritatẽ humane nature pertinet in quo
calor cõueniens radicat̃: ſed tale humidũ vt medici dicũt
conſumptuʒ non reſtauratur: vt patet in his qui tertia ſpe
cie ethice laborãt que incurabilis eſt ex eo ꝙ tale humidũ
non reſtauratur. Cum igitur omne illud in quod alimentũ
cõuertit̃ poſt cõſumptionẽ reſtaurari poſſit: videtur ꝙ nu-
trimentũ in id qđ ꝓprie ad veritatẽ humane nature perti-
net non mutet̃. ¶ P̄. omne id in quod cibus cõuertitur ẽt
ꝑ calorẽ cõtinuo agentẽ diſſoluit̃: vt fluens ⁊ refluens ideʒ
iudicet̃: ſʒ nõ põt eſſe ꝙ totũ qđ eſt in corpore ſit fluẽs ⁊ re-
fluens: vt ꝓbabitur. ergo oportet aliquid in corpore eẽ ma
nens in quod alimentum nõ ↄuertatur. h̃ autẽ precipue ad
veritatẽ humane nature pertinet. ergo alimẽtum in id qđ
per ſe eſt de veritate humane nature nõ mutat̃. Probatio
medie. ſi nõ eẽt aliquis ꝑmanens fixum in corpore huma-
no: tũc cõtingeret ꝙ quelibꝫ ꝑs eius poſſet euaneſcere aliq̊
alio in eius locũ ſubſtituto: ⁊ per eandẽ rõnem ſic cõtinge-
ret in toto: ſic̃ in qualibꝫ eius ꝑte. cõtingeret ergo ꝙ de illa
mã que ꝓmo fuit in corpe alicuius hoĩs nihil in fine rema-
neret: ſʒ veritas indiuidui eſt ex varitate materie. ergo nõ
eẽt vnus numero homo in fine vite ⁊ in ꝓncipio: quod eſt
abſurduʒ. ¶ P̄. nulla ṽtus nãlis debilitatur multiplicata
mã ſibi conuenienti: ſed ſolum per admixtionẽ alicui⁹ ex-
tranei: ſʒ virtus conuerſiua in homine debilitatur in fine
vite: alr̃s homo in infinitum poſſet augeri ⁊ viuere. ergo h̃
cõtingit per admixtionem extranei: ſed nihil admiſcet̃ ad

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

mām illam in qua virtus conuerſiua prius fundabatur: niſi quod eſt ex alimento generatū. ergo hoc qđ eſt ex nutrimento generatum eſt extraneum ei in quo veritas nature fundatur: ⁊ ſic idē quod prius. ¶ Pr. natura facit vnūqđqꝫ faciliori modo quo fieri poteſt. deus autem multo ordinatius q̄ natura operat̄: cum igitur facilior modus augmentandi aliquid ſit per multiplicationē materie q̄ per cōuerſionē alterius in id quod augetur: videt̄ ꝙ iſte modus diuine ꝓuidentie competat: vt. ſ. corpus humanū augeatur nullo exteriori in illud tranſeunte: ſed ſola eius materia multiplicata: ⁊ ſic idem quod prius. ¶ Pr. ea que ſunt vnius ſpeciei per eandē rōnem ſuum complementū conſequētur: ſꝫ quidam paruuli defuncti in reſurrectiōe perducent̄ in cōpletā q̄titatē: nō per additionē nutrimēti: ſꝫ per multiplicationē materie. g̃ ēt hoc modo alij hoīes in q̄titatē cōpletam perducentur: ⁊ ſic idem quod prius.

Contra eſt: quia ſm pħm pmo de gnōne: nihil nutrit carnem: niſi qđ eſt potētia caro: ſꝫ omne qđ ē in potētia ad aliquid mutatur in id per actionē eius quod eſt in actu. g̃ nutrimētū in illam carnem q̄ ad vitatem nāe pertinet tranſmutatur. ¶ Pr. nutrimētū in pncipio eſt diſſimile: ſꝫ in fine eſt ſile: cū nihil niſi ſuo ſimili nutriat̄ ⁊ foueatur: ſꝫ illa ſunt ſimilia q̄ eandē formā cōmunicant: cū igit̄ vitas nature a forma ſit: videt̄ ꝙ illud qđ nutrit in finē ad vitatē nature ipſius nutriti perducatur.

Reſpōdeo dicēdum: ꝙ circa hoc ſunt multe opiniones. ¶ Quidā poſuerūt: vt in lr̄a magr̄ ſentire videt̄: ꝙ illud qđ ex parentibus deciſum eſt: eſt illud ſolū in quo vitas hoīs nati cōſiſtit. hoc autē in maiorē q̄titatē excreſcit oīno ſaluatum: ita ꝙ nihil ſibi addit̄ vt maiorem q̄titatem recipiat: ſꝫ tota q̄titas hominis completi ꝑ multiplcationē illius materie efficitur: et hoc tm̄ eſſe dicūt qđ in reſurrectione reſurget. Reliquū autē quaſi ſupfluū deponet̄. Ponunt etiā alimenti ſumptionē neceſſariā eē nō qdem ad augmentū vt nutritiua augmentatiue deſeruiat: neqꝫ iterū ad reſtaurationē deperditi: ſꝫ ſolū in fomētū caloris nālis: ſicut quādo liquefit aurū admiſcetur ſibi plumbū ne aurum cōſumat̄: ſed ſolū plumbū. ¶ Hec autē poſitio irrationalis videt̄ ex duobus. ſ. ex parte eius quod augetur: ⁊ ex parte alimenti quod aduenit. non. n. pōt fieri augmentū: niſi ſm hoc ꝙ materia que pmo eſt terminata ſub paruis dimēſionibus: poſtmodū ad maiores dimenſiones perducit̄. hoc aūt nō pōt fieri niſi dupl'r. vel ita ꝙ de materia tm̄ ſit ſub magnis dimenſionibus q̄tū ſub paruis: ⁊ talis mutatio de paruo in magnū neceſſario fit ꝑ rarefactionem. Denſum. n. ⁊ rarū in hoc differunt: ꝙ in raro eſt parū de mā ſub magnis dimenſionibus. ⁊ in denſo multum ſub paruis: vt ex. 4. phy. pꝫ. vl' ita ꝙ plus de mā ſit ſub magnis q̄ ſub paruis. h̄ aūt nō pōt ꝯtingere niſi vl' q: eſt mā de nouo creata. vel ꝑ hoc ꝙ illud quod erat mā alterius corporis efficitur mā huius in hoc illo corpore trāſmutato. vnde ēt Augu. ſup Gen̄. ad lr̄am. li. 10. dicit. ꝙ nihil eſt abſurdius q̄ putare vllū eſſe corpus: qđ manēte nature ſue q̄titate vndiqꝫ creſcat niſi rareſcat: cū nullū fiat augmētum corporis niſi ꝑ additionem vel rarefactionē. augmentū autē corporis humani cōſtat ꝙ ꝑ rarefactionē non fit: nec iterum per additionem māe de nouo create: q: mām oīum ſimul creauit deus: vt ſancti dicunt. Reſtat ergo vt fiat augmētū humani corporis ꝑ hoc ꝙ addit̄ mā que ſuberat forme alterius corporis illo corpore in corpus humanū ſm vitatē cōuerſo: ⁊ hoc eſt nutrimentū: nec pōt exponi dictū Augu. vt qdā dicūt ꝙ Aug. loquat̄ ſm cōem modū quo res creſcūt: q: ſm hoc ꝓbatio ſua ꝯ Tertulianū nihil valeret q ponebat aīam creſcere: ſꝫ nullo mō diminui. Magis aūt cōis ē modus augmēti quo corpus humanū creſcit q̄ quo aīa creſceret: ſimul enī etiā ſm Tertullianū creſcēte corpore creſcit aīa. Nec iterū pōt dici ſicut dicūt: ꝙ faciēda eſt vis in h̄ ꝙ dicit manēte ſua q̄titate: vt ſit ſenſus: corpus manēs in ſua q̄titate: ita ꝙ q̄titas eius nō ſit augmentata neqꝫ per additionē neqꝫ per multiplicationē nō creſcit niſi per rarefactionē. Cū igit̄ augmētū ꝓprie ſit q̄titatis nō pōt itelligi ꝙ corpus creſcat ⁊ maneat eius q̄titas ſm eandē dimēſionē: ſꝫ opꝫ itelligi qđ dicit manēte q̄titate nāe ſue: vt nulla q̄titas adijciat̄: vel q̄ eiuſdē nature ſit: ſicut aurum adiungit̄ auro. vel q̄ eandē nām in ipſa ꝯiunctione accipiat: ſicut cibus aduenit carni. vn̄ ꝑ hoc ꝙ dr̄: manente ⁊c̄. nō remouetur niſi additio ſimilis in nā. Si. n. itēderet remouere multiplicationē: tūc ꝓbatio ſua nihil valeret: q: multo ꝓbabilius poſſet dici ſi aīa eēt corpus: ꝙ ꝑ multiplicationē quā ponunt creſceret: q̄ dicat̄ de corpore hoīs: q: ſpūalior eſt. Ex parte aūt eius qđ addit̄ apparet ēt falſitas: q: ſic ſumptio alimēti nō eēt per ſe itenta a nā: ſꝫ per accidēs tm̄: vt. ſ. alicui nociuo occurreret. ſ. calori nāli digerēti: ⁊ ſi trāſmutatio cibi nō eēt ꝑ ſe nec̄ia ad corpus humanū: tūc calor cōuertens eēt ſupfluus: ⁊ ſic in operibus nāe a deo iſtitute multa ſupflua iuenirent̄. ¶ Suſtinētes tamē hāc poſitionē tres modos adinueniūt in eius aſſertionē: quoꝝ quēlibet facile eſt ꝯfutare. ¶ Quidā nāqꝫ dicūt ꝙ h̄ talis mltiplicatio fit miraculoſe opatione dīna: ſicut etiā panes euāgelici multiplicati ſunt. Jo. 6. Sꝫ iſtud expreſſam continet falſitatem: dum opus nature in miraculū conuertit̄. Et preterea. etiam in illorū panū multiplicatiōe nō eſt remotū: imo forte eſt neceſſariū factā fuiſſe additionē materie per ꝯuerſionē aliorū corpoꝝ in panes vtute diuina. Jſtam autē cōuerſionē cibi in carnē verā natura facere pōt que tranſmutat id qđ ē in potētia in actu: q̄uis ſucceſſiue compleat: quod deus ſubito facit. quod aūt nature poſſibile eſt operationi nāe a deo cōmittitur: qui vnicuiqꝫ dat pfectionē ſꝫ ꝙ capax eſt. vn̄ nō oꝫ ad miraculū cōfugere. ¶ Alij dicunt ꝙ cū in corpore humano ſit multū de qnta eſſentia: ꝙ multiplicatio corporis humani eſt ſm ꝙ multiplicat̄ qnta eſſentia. vnde ſicut lux ſolis multiplicat̄ in ſeipſa diffuſa ꝑ aerē: ita etiā corpus humanū ſine additiōe alicuius extrinſeci. Sꝫ hec adinuētio cōtinet duas falſitates. Prima eſt: q: corpus qnte eſſentie nō venit in compoſitiōe humani corporis: niſi ſm virtutem tm̄: cū neqꝫ ſit commiſcibile: neqꝫ diuiſibile: neqꝫ extra locum ꝓprium poſſit eſſe. Secunda eſt: q: diffuſio lucis non eſt per multiplicationem alicuius materie: cum lumen nō ſit corpus: ſꝫ eſt multiplicatio formalis tm̄: ſicut eſt etiam in qualibꝫ alteratiōe ⁊ generatione ꝙ agēs multiplicat formā ſuam in materia. ¶ Alij vero alium modū adinueniūt. dicūt enim ꝙ mā pma: q̄tum in ſe eſt: caret oī q̄titate ⁊ forma. ergo equaliter ſe habꝫ ad recipiendū oēs quantitates: ſicut ad recipiēdum omnes formas. vnde q̄tumcūqꝫ parum ſit de materia prima in quouis paruo corpore poteſt recipere q̄tamlibꝫ q̄titatē: adeo ꝙ ex grano milij totus mundus fieri pōt. nec mirum: cum ex mā punctali totus mūdus ſit factus: cum enim mā q̄titate careat idiuiſibilis eſt: ⁊ ad modū pūcti ſe habēs. Jſte aūt modus multipl'r deficit. Primo: q: imaginat̄ idiuiſibilitatē māe ad modum puncti: vt ſic ex mā mūdus ſit factus per quādam quaſi extenſionem: ſicut ſi res parua in magna extendatur. hoc autem non eſt verum. Materia enī dicit̄ indiuiſibilis per negatiōē totius generis q̄titatis. Punctus autē eſt idiuiſibilis: ſicut q̄titatis pncipiū ſitū determinatū habēs. vn̄ ex mā res q̄ta efficit̄ nō per extēſionem loquēdo de mā: prima: cū extenſio nō ſit niſi eius quod alicuius q̄titatis erat: ſed per quantitatis ſuſceptionem. Secundo ⁊ ſi prima materia prout in ſe conſideratur nullam q̄titatem habeat: nō tamē ſequitur ꝙ ſit in potentia reſpectu cuiuſlibet

q̄titatis imaginabilis: cū eniꝫ q̄titates determinate ⁊ omnia alia accidētia ſm exigētiā forme mām recipiant: eo ꝙ ſubiecta mā cū forma eſt cauſa eoꝝ que inſunt: vt in pmo phy. dicit̄: opꝫ ꝙ mā pma ad nullā q̄titatem ſit in potentia niſi que competat forme naturali que in mā eſſe poteſt. mā vero pma nō eſt in potētia ad alias formas: niſi ad illas que ſunt in rerū natura: vel ꝑ pncipia nālia educi poſſunt. Si enī eēt aliqua potētia paſſiua in materia cui nō reſponderet aliqua potentia actiua in rerū natura illa potētia paſſiua eſſet ſupflua: vt Cōmētator dicit. ⁊ ideo mā prima nō eſt receptibilis maioris q̄titatis q̄ q̄titatis mūdi. ꝓpter qđ in 3° phyſi. dicitur. ꝙ nō eſt poſſibile magnitudinē augeri in īfinitum loquēdo natural'r. Tertio. q: ſi materia eadē que pmo ſub paruis dimēſionibus erat ſub maioribus dimenſionibus fiat: nō pōt hoc accidere niſi per rarefactionē: vt dictū eſt: ⁊ iſte modus nō cōpetit in augmentatione corporis humani: vt per ſe pꝫ. Quarto. q: quādo loquimur de mā exiſtente in hac re iā dimittimus cōſiderationē materie abſolute: non enī poteſt accipi illud materie quod eſt in hac re: niſi ſm ꝙ eſt diuiſum ab illa parte materie que eſt in re alia. diuiſio autē nō accidit materie: niſi ſꝫ ꝙ conſideratur ſub dimenſionibus ſaltē interminatis: q: remota q̄titate: vt in pmo phyſi. dicitur. ſubſtātia erit indiuiſibile. vnde cōſideratio materie huius rei eſt ꝯſideratio non materie abſolute: ſed materie ſub dimenſione exiſtentis. vn̄ nō opꝫ vt ꝙ conuenit materie in q̄tum eſt abſoluta ⁊ pma ꝙ conueniat materie exiſtenti in hac re: ꝓut accipitur vt in hac re exiſtēs: quia ex hoc ipſo receditur a cōſideratione materie pme. vnde materia que eſt in hac re exñs non eſt in pō ad totā q̄titatē mūdi: ſꝫ vſqꝫ ad determinatum quid q̄tum per rarefactionē poteſt cōſequi: ⁊ hoc non excedit raritatē ignis: q: nulla raritas pōt eē maior: vt Cōmentator in 4° phyſico. dicit. ⁊ ſic patet ꝙ hec poſitio tam in ſe falſitatem cōtinet q̄ etiā in modis adinuentis ad eius expoſitionē. ⁊ ideo alioꝝ poſitio eſt cōcedentiū quidē cū pmis ꝙ aliquid eſt in humano corpore. ⁊ ſimil'r in alijs corporibus que nutriunt̄: per qđ qdē ſemꝑ manet fixū toto tēpore vite: ſm determinatā ptē materie in quo pncipal'r veritatē humane nature ꝯſiſtere dicunt. aliquid aūt eſt aliud quod ſupfluit ⁊ refluit. i. aduenit ⁊ cōſumitur. h̄ aūt eſt qđ ex cibo generatū eſt. Differūt tamē a pmis in hoc ꝙ dicūt ſumptionē alimenti nō ſolū in fomentū caloris nālis neceſſariā eſſe: ſꝫ etiā in augmētū q̄titatis: non eniꝫ poſſet illud qđ pmo a gn̄antibus deciſū eſt: qđ qdē ꝑmanēs eſſe dicūt in tantā q̄titatē extēdi q̄ta eſt: q̄titas humani corporis niſi adderet̄ aliqua mā que ſimul cū mā preexiſtente q̄titatē totā reciperet ſine aliqua rarefactiōe. Et h̄ qdē qđ eſt ꝑmanens dr̄ diffundi ꝑ totū. ⁊ ſil'r illud qđ eſt adueniēs ⁊ recedēs ad modū q cōtingit in mixtiōe vini ⁊ aque. vinū enī nō excreſcit in maiorē q̄titatē: niſi ꝑ additionē aq̄. q̄ qdem in vinū cōuertit̄: ita tm̄ ꝙ vtus vini ſemꝑ in illa parte materie manet magis: q̄ prius ſub forma vini inerat. ⁊ ſm hoc ponūt iſti ꝙ illud qđ eſt ex alimēto generatū nō eſt oīno alienū a vitate humane nature: ſicut pmi dicebāt: ſꝫ eſt ſcđario ad ipſā ptinēs: ſm ꝙ eſt nec̄ium ad debite q̄titatis cōplemētū. vn̄ nō totū h̄ in reſurrectione deponet̄ qđ ex alimento cōuerſū eſt: ſꝫ reſeruabit̄ tm̄ q̄tū expedit ad pfectiōē q̄titatis. ⁊ hꝰ pōnis pmus auctor inuenit̄ Alexāder Cōmētator. vt Auerroys in lib° de gnōne dicit. Sꝫ iſtud nō videtur veritatē hr̄e: cū. n. de natura caloris ſit vt humorē cōſumat: caloris dico ignei: oꝫ ꝙ calor ignis q eſt inſtrm̄ aīe vegetabilis: vt i 2° de aīa dr̄. idifferenter q̄tū in ſe ē omne humidū cōſumat. vn̄ nō pōt efficax ratio iueniri: q̄re aliqđ humidū ſignatū ꝑmaneat in tota vita. Et preterea ſꝫ h̄ ſumptio alimēti nō eſſet pmo ⁊ ꝑ ſe nec̄ia ad reſtaurationē deperditi: ſꝫ ſolū ad augmētū. cōſtat tm̄ ꝙ opus augmēti pſupponit opus nutrimēti: ⁊ illud tm̄ nutrit̄ in quo deꝑditio facta eſt: qđ ꝑ nutrimētū reſtaurat̄. vn̄ ſi nō eſſet cōſumptio: niſi eius qđ ꝓpter augmētū pncipal'r aſſumitur: nutrimētū nō eēt niſi ꝑ augmētū. ¶ Et pterea cōcedi pōt: ꝙ illud qđ in carnē ꝯuertit̄ ꝑ vtutē formatiuā in pn° gnōnis ad maiorē pfectiōē ſpēi ꝑducit̄: q̄ illud qđ poſtmodū ꝑ actū nutritiue ꝯuertit̄: cū ſemꝑ iueniat̄ gnō alicuius qđ ꝑ ſe generat̄ eē pfectior q̄ illa qua aliqd accipit ſpēm alicuius ꝑ imixtionē ad illud: q: qđ imiſcetur aliquo mō alterat nā eius cui admiſcet̄: vt pꝫ in vino qđ in vite gn̄at̄: ⁊ qđ ex admixtiōe aque ad vinū accreſcit. Et ſic ēt videmus ꝙ ex humido nutrimētali adueniēte imutat̄ corpus nutritū: vt aſſequat̄ i aliquo cōditiōes ciboꝝ ex qbus nutrit̄. Oꝫ tm̄ ad h̄ ꝙ fiat nutritio vel augmētū ꝙ h̄ carnis qđ ex cibis gn̄atū eſt cū carne preexiſtēte miſceat̄. Qn̄cūqꝫ aūt fit mixtio aliquoꝝ differētiū: vel ſm ꝯriam qualitatē: vel ſm puritatē ⁊ ipuritatē eiuſdē. mixtiōe cōpleta nō retinet vnūqđqꝫ qualitatē ꝓpriā: al's admixtio eēt ex rebus ſaluatis: ⁊ eēt cōpoſitio tm̄: ſꝫ opꝫ vt totū ſil' vnā formā accipiat q̄ eſt mediū: vt pꝫ i mixtione vini ⁊ aq̄: q: poſt mixtionē non remanet ibi aliq̄ pars ſignata habēs cōpletā vtutē vini: ⁊ habēs aliqd eā debil'r: ſꝫ totū eſt habēs eā mediocriter. vn̄ nec eſt poſſibile vt cōpleto actu nutritiue ⁊ augmētatiue remaneat aliqd ſignatū ꝯplete ꝑticipās nām ſpēi: ⁊ aliqd icōplete: ſꝫ totū vniformiter. Aſſumit ēt in aſſertionē ſue opīonis diſtinctionē pħi de carne ſm ſpēm ⁊ ſꝫ mām: ⁊ medicoꝝ de humido nutrimētali ⁊ radicali. Sꝫ ꝙ neutra eaꝝ ꝓ eis faciat in rn̄ſione ad argumēta patebit. ¶ Tertia pō ē quā ponit Auerr. in pmo de gnōne dicēs: ꝙ nihil māe pōt accipi in corꝑe ſignatū qđ ſit fixū ⁊ ꝑmanēs: ſed totū qcqd ē in corꝑe pōt dupl'r ꝯſiderari vl' ex pte māe: ⁊ ſic nō ē ꝑmanēs. vel ex parte forme ⁊ ſpēi: ⁊ ſic eſt ꝑmanēs. Cōparat enī Ariſt. in p de gnōne trāſmutationē cibi in carnē aduſtioni lignoꝝ. Videmus enī ꝙ ſi ignis accendat̄ ⁊ ꝯtinue ligna addant̄ ſm ꝙ alia cōſumunt̄ ꝙ forma ignis ſemꝑ manebit in lignis: ſed tm̄ mā q̄libet ꝯſumit̄ alia mā ſibi ſuccedēte in q̄ ſpēs ignis ſaluabit̄: ⁊ ſꝫ h̄ ēt illud qđ ꝑtinet ad ſpēm ⁊ formā carnis ſemꝑ manebit: q̄uis illud qđ recipit hāc formā ꝯtinue ꝯſumat̄ ⁊ reſtauret̄. Hec autē poſitio differt a duabus pmis in h̄ ꝙ non ponit aliqd māe poſſe ſignari qđ ſemꝑ maneat: ſed quelibꝫ pars ſignata ex h̄ ꝙ eſt materie in ipa hꝫ ꝙ fluat ⁊ refluat: ita tm̄ ꝙ illud qđ eſt forme ſemꝑ maneat. pme vō opiones ponebāt aliqd materie ſignatū ſemꝑ eē permanēs: in quo pmo ⁊ pncipal'r veritas humane nature ꝯſiſtebat: ⁊ etiā in hoc differt: q: pma opinio ponebat alimētū nullo mō in veritatē nature cōuerti. Scđa aūt ponebat cōuerti qdē in id qđ ē ſcđo de vitate humane nature: ſꝫ nō pmo. Hec aūt tertia ponit cōuerti in illud qđ ſimpl'r ⁊ pmo eſt de vitate humane nature: q̄uis. n. illđ qđ pmo in carnē conuerſū ē: pfectius ſit ſpēm carnis aſſecutū q̄ illud qđ ex cibis aggn̄at̄: tm̄ adueniēte cibo in fine digōnis fit admixtio: vt totū vniformiter vitatē ſpēi ſuſcipiat ſine aliq̄ diſtinctiōe: ⁊ ſm h̄ ēt pꝫ ꝙ oꝫ i reſurrectiōe tm̄ de eo qđ ex alimēto aggn̄atū ē reſurgere q̄tū ꝑtinet ad ꝯplemētū debite q̄titatis: et huic pōni iter oēs magis cōſentio ſine ꝑiudicio aliarū.

Ad primum ergo dicēdū: ꝙ ex illa auctē nō pōt hr̄i ꝙ de eo qđ ꝑ os aſſumit̄ nihil remaneat: qđ i veritatē carnis trāſeat: q: h̄ dictio oīs nō deſignat totū itegrale: ſꝫ totū i q̄titate. vn̄ ñ oꝫ ꝙ totum ꝑ ſeceſſū emittat̄: ſꝫ qđ de q̄lꝫ aliqd ſecedat: ⁊ h̄ ē nec̄iū: q: oꝫ puri ab ipuro ſepatiōē fieri. nll's āt cibus aſſumit̄ i q̄ nō oporteat aliqd ipuritati eē ex h̄ ꝙ i pn° ē diſſilis. vn̄ ſi ad ſilitudinē reduci debeat oꝫ ꝙ tollāt̄ ille ptes ſꝫ q̄s diſſilitudo erat. v. g. Si in cibo dn̄ent̄ partes terreſtres magis q̄ i eo qđ nutrit̄: oꝫ id qđ terreſtre

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

eſt remoueri: ⁊ qđ ſubtiliꝰ eſt aſſumi: ⁊ ſilr̄ ēt q̄cūq; ptes ma
gis oñent̄. ¶ Ad ſcōm dōm: ꝙ ſm tertiā opinionē nō ē di-
uerſa caro ſm mām diſtincta q̄ dr̄ caro ſm mām ⁊ caro ſꝫ
ſpēm: ſꝫ eadē ſm numerū caro dr̄ ſm ſpēm inq̄tū ꝑticipat
formā ⁊ ꝓprietates ꝯſequētes ſpēm. ſm mām dr̄ inq̄tū ex
mā cōſiſtit. Et ꝙ hic ſit itellectus Ariſto. pꝫ ex v̄bis ꝯmen.
exponētis hoc mō. ⁊ iterū ex v̄bis ph̄i in lr̄a poſitis. dicit. n.
ꝙ hoc modo eſt diſtinguere: qđ eſt ſm ſpēm ⁊ ſm mām in
carne ⁊ oſſe: ſicut ⁊ in vnoquoq; alio: qđ hꝫ formam in mā.
Cōſtat aūt ꝙ talis diſtinctio nō pōt fieri in lapide ⁊ aq̄: vt
dicat̄ pars ſm ſpēm q̄ ex p̄mis gnātibus tracta eſt: ⁊ pars
ſꝫ mām que ex nutrimēto aduenit: ⁊ ita pꝫ ꝙ nec in carne
⁊ oſſe h̄ itelligendū eſt: ſꝫ modo p̄dicto: vnde obiectio ꝓce-
dit ex malo itellectu v̄boꝝ ph̄i. ¶ Ad tertiū dōm: ꝙ ſꝫ me
dicos humidū qđ ex p̄mis gnātibus trahit̄ nō oꝫ: vt dica-
tur radicale: qꝛ ſemꝑ remanet diſtinctū ſꝫ mām ⁊ ꝓprieta
tē ab humido ex alimēto aggenerato: ſꝫ qꝛ calor nālis in il-
lo humido p̄us extitit: ⁊ illud qđ ꝑmiſcet̄ nō ꝑticipat ſpēm
niſi ex v̄tute illius humidi cui ꝑmiſcet̄. vn̄ eſt q̄ſi radix to-
tius illius qđ poſtmodū ex alimēto ꝯuertitur: nō aūt ita ꝙ
vtrūq; humidū poſt finē digōnis vltime diſtinctum rema
neat: ſꝫ totū ꝑmixtū accipit vnā ꝓprietatē: ⁊ vtraq; mā. ſ. q̄
p̄us ſuberat p̄mo humido ⁊ ſcđo aduenienti equalr̄ ſe hꝫ ad
h̄ ꝙ tranſeat ⁊ ad h̄ ꝙ v̄tutē ſpēi participet: nec dr̄ cōſumi
humidū radicale ꝓpter diſceſſuꝫ talis māe: ſꝫ ꝓpter hoc ꝙ
nō permanet ꝓprietas: quā totuꝫ mixtū habebat ex v̄tute
p̄mi humidi. tūc eniꝫ nō pōt fieri reſtauratio: qꝛ virtus ſpēi
nō manet: ſicut ēt ſi tota manus amputet̄ nō reſtaurat̄ per
nutrimētū: qꝛ nō manet v̄tus ſpēi determiata huic organo:
⁊ ꝓpter hāc ēt cām dn̄r q̄dā mēbra ex humido radicali cō
poſita: nō ꝙ nihil nutrimēti in ſubam illoꝝ mēbroꝝ tran-
ſeat: cū qđlibꝫ mēbrū corꝑis ꝓportionabilr̄ augeat̄: ſꝫ quia
in illis mēbris p̄ncipalr̄ v̄tus ſpēi cōſiſtit q̄ ē ex humido ra-
dicali nec pōt aliq̄ abſciſſio ab eis fieri q̄n auferat̄ v̄tꝰ ſpēi
q̄ꝫtum ad aliquā partē determinatā: ⁊ ꝓpter h̄ ēt talia mē-
bra deciſa nō ſanant̄. ¶ Ad 4m dōm: ꝙ cū illđ qđ aduenit
ex alimēto aggnātū ſit ꝑmixtū ei qđ p̄us erat: ⁊ ſilr̄ vnum
effectū ex ambobꝰ ſit ſemꝑ ſit deꝑditio in vtroq; ꝓportio-
nabilr̄. vn̄ oꝫ ꝙ ⁊ de vtroq; remaneat ꝓportionalr̄: ⁊ ideo
nunq̄ꝫ ꝯtingit ꝙ totū illud qđ p̄us erat aſcēdat: ita ꝙ nihil
p̄oris māe remaneat: ſꝫ ſemꝑ manet aliqđ: ⁊ illud qđ adue
nit eſt vnū cū eo qđ preerat effectū: ⁊ iđ eſt mā vna ⁊ idiui-
duū vnū ꝑ totā vitā: ſicut pꝫ etiā i igne q̄ nutrit̄ lignis. ſem
per eniꝫ manet vnꝰ numero ignis: q̄uis aliq̄bus lignis ap-
poſitis alia cōſumantur: qꝛ illud qđ aduenit ſemꝑ efficitur
vnū cū eo qđ preerat: ⁊ magis eſſet ſilr̄ ſi fieret cōmixtio ſꝫ
totū: ſic̄ eſt in nutrimēto. Secus aūt eēt ſi ex mā aduenien
te generet̄ ignis vel caro ſeorſuꝫ: tūc eniꝫ ꝓpter oīmodā di
uerſitatē māe eēt ēt diuerſitas ſm numeꝝ. ¶ Ad 5m dōm:
ꝙ illud qđ ex nutrimēto aggenerat̄: non ita ꝑfecte ꝯſequit̄
nām ſpēi: ſic̄ illud qđ p̄mo ꝑ v̄tuteꝫ formatiuā in carnē vel
os cōuerſuꝫ eſt: tuꝫ qꝛ p̄ma gnātio erat carnis ſm ſe. Scđa
aūt eſt carnis in alio: q̄ſi ꝑ cōmixtionē: tum etiā qꝛ q̄ꝫto vir
tus aīe magis diffundit̄ ⁊ ſpargit̄ debilior redditur: vt pꝫ i
corde qđ q̄ꝫto maius eſt tanto minus calidū eſt. vn̄ aīalia
habētia magnū cor ſunt timida nāliter: vt ph̄s in lib. 13. de
aīalibus dicit. ⁊ ideo aliquo modo eſt extraneū. ⁊ ꝓpter h̄
permixtuꝫ ei qđ p̄us erat eſt cauſa debilitatis v̄tutis: ſicut
aq̄ admixta vino: vt ponit exemplū ph̄s in p̄mo de gnōne.
⁊ ideo ad vltimū opꝫ ꝙ ſeq̄t̄ diminutio ⁊ corruptio. ¶ Ad
ſextū dōm: ꝙ modus ille. ſ. per multiplicationē māe nō eſt
poſſibilis ad minus nature: que q̄m non ſm ſe totam agit:
ſꝫ ſm formā tm̄: ideo multiplicat tm̄ formaꝫ ⁊ non mām. ⁊
ꝓpter hoc vt opus nature ſeruaretur oportuit moduꝫ illū
in augmento eſſe qui v̄tuti nature cōpetat. ¶ Ad ſeptimū
dōm: ꝙ omnia que ſunt eiuſdeꝫ ſpeciei operatione natu-
rali vno modo ſuā ꝑfectionē ꝯſequunt̄: ſi tamē vnus natu
raliter id cōſequat̄ ⁊ alius ꝑ miraculū nō erit ideꝫ modus:
ſicut in ceco nato qui per miraculū illuminat̄: qui alio mo
do habet vſuꝫ ab eo qui vidēs naſcit̄: ita etiā illi qui pueri
moriunt̄ ꝑ miraculū ad debitā q̄ꝫtitatē ꝑuenient: nec tamē
opꝫ ꝙ illud miraculū fiat ꝑ multiplicationeꝫ māe: ſed per
additionē exterioris materie: qui autem vſq; ad perfectaꝫ
etatem viuunt naturali operatione ad perfectaꝫ quantita
tem perueniunt. vnde non oportet ꝙ ſit vtrobiq; ideꝫ mo-
dus: ⁊ ſi eſſet ideꝫ non ſequeretur ꝙ hoc eſſet per multipli-
cationem materie.

¶ Utrum ſemen decidatur ex eo quod generatur ex alimē
to. II.

Ad ſecunduꝫ ſic ꝓceditur. Uidet̄ ꝙ ſemen nō ſit ex eo deci-
ſum qđ ex alimēto aggeneratū eſt. Aug. eni dic̄
ꝙ ſm corpulētā ſubam omnes fuimus in adā
⁊ ēt ſm ſeminalē rōnē p̄ter xp̄m qui in eo tm̄ ſm corpulen
tā ſubam fuit: ſꝫ corpulenta ſubſtātia noſtra nō venit a pa-
rentibus niſi mediāte ſemine. g̊ opꝫ ꝙ ſemē qđ ex ꝓximo
parente traducit̄: nō ſit ex eo deciſum qđ ex alimēto cōuer
ſum eſt: ſꝫ ex eo qđ ipſe a ſuo parente acceperat: vt ſic corpu
lenta ſubſtātia noſtri corporis a p̄mo parēte deciſa inenia-
tur. ¶ P̄. ſm Damaſcenū. generatio ē opus nature ex ſub-
ſtātia generantis ꝓducēs id qđ generat̄: ſed illud qđ eſt ſu
perfluū alimēti nō eſt de ſubſtātia generātis. g̊ ſi ex hoc tā-
tū generatio fieret in hoībus nō eſſet v̄a generatio. ¶ P̄.
ex ſubtractione alicuius ſuperflui nō ſequitur alicuius de-
bilitatio ſꝫ magis alleuiatio. ex ſeminis aūt emiſſione de-
bilitatur generās. g̊ ſemen nō eſt ex ſuꝑfluo alimēti: ſed ex
ipſo humido radicali deciſuꝫ. ¶ P̄. filius ꝓ tāto aſſimilat̄
p̄ri magis q̄ꝫ alij homini: qꝛ generat̄ ex ſemine qđ ab eo tra
ducitur. Sꝫ natus q̄nq; nō ſolū patri: ſꝫ ēt auo aſſimilat̄ vł
ꝓauo ēt vſq; ad multas gnōnes: vt ph̄s in. 15. de aīalibꝰ di-
cit. g̊ oꝫ ꝙ ſemen exeat nō ſolū a patre: ſꝫ etiā ab auo ⁊ pro-
auo: ſꝫ humidū nutrimētale nunq̄ꝫ fuit: niſi in patre. g̊ non
eſt ex humido ſemē deciſuꝫ: ſꝫ magis ex illo radicali qđ pa-
ter ab auo traxit: ⁊ auus a proauo. ¶ P̄. id qđ eſt de ſubſtā
tia alicuius magis eſt ꝓximū ſibi q̄ꝫ hoc qđ eſt ab eius ſub
ſtantia alienū: ſꝫ id qđ eſt ex alimēto cōuerſuꝫ nō fuit radi-
calr̄ de ſubſtātia ipſius generātis: fuit aūt de ſubſtantia ra
dicali alicuius aīalis: cuiꝰ carnes comeſte ſunt: vt bouis et
porci. g̊ maior erit cognatio ⁊ ſilitudo ad bouē ⁊ porcuꝫ q̄ꝫ
ad p̄reꝫ ſuū: h̄ aūt icōueniēs ē: g̊ ſemē nō eſt ex hūido nutri
mētali deciſuꝫ. ¶ P̄. ſit ita ꝙ aliq̄s tm̄ ex carnibꝰ humāis
veſcat̄: ⁊ vt q̄ſtio ſit grauior ponat̄ ēt ꝙ ex ipſis embrijs ēt
generet aliquē: q̄ ēt ſimili mō nutriat̄: inde ſic arguo. humi
dū radicale vniuſcuiuſq; hoīs eſt illđ qđ ex parētibus tra-
xit. ſi g̊ ſemē ex quo cōceptus eſt iſte natus ex humido nu-
trimētali ſit humidū radicale eius: opꝫ ꝙ ſit de ſuba alioꝝ
quoꝝ carnes comeſte ſunt. Si g̊ ſm Aug. reſurget caro co-
meſta ab aliquo in eo i q̄ p̄ fuit: tunc totū humidū radica-
le reſurget in illis: quoꝝ carnes a patre eius comeſte ſunt.
Et ſilr̄ humiduꝫ nutrimentale: quoꝝ carnes ipſe comedit.
g̊ nihil iſtius reſurgeret: ⁊ ſic non oīum eſſet reſurrectio: qđ
eſt cōtra fidē nr̄am. g̊ ipoſſibile eſt ꝙ ſemē ex humido nu-
trimētali ſit deciſuꝫ: ⁊ ita nō videt̄ eſſe ſuperfluuꝫ alimēti.

Sed cōtrariuꝫ huius oñdit ph̄s in. 15°. de aīalibꝰ: duabus rōnibus: ⁊ tribus ſignis.

¶ Prima ratio eſt per diuiſionem ſic: quicquid eſt in cor-
pore animalis vel eſt naturaliter vel occaſionaliter: ſiue ꝑ
accidens in eo: ſed ſemē nō eſt occaſionaliter: ſicut ſunt pu
tredines ⁊ ſanies vulnerum: qꝛ illud quod eſt per accidēs
non conſequitur totā ſpēm: ſicut ſemen in oībus inenitur.

ergo eſt ibi nāliter: ſed omne qđ eſt nāliter in corpore: vel
pars: ſicut caro ⁊ neruus: vel eſt ſuperfluū: ſicut lac ⁊ vrina
⁊ huiuſmodi: ſed ſemē non eſt pars: cū nō ſit nec pars orga
nica: quia ſemē eſt ſimile in toto ⁊ in ꝑte. ꝙ ꝑtibꝰ organicis
nō ꝯuenit: nec iteꝝ eſt de partibꝰ ꝯſilibꝰ: cum in ꝯſtitutiōe
mēbri nō veniat: ſicut ꝑtes ꝯſimiles i ꝯſtitutionē mēbroꝝ
organicoꝝ. Reſtat g̊ ꝙ ſit ſuꝑfluū alimēti. Scđa ratio eſt
qꝛ ſi ſemē non eſt ſuꝑfluū: opꝫ ꝙ ſit diſſolutuꝫ a membris.
omne aūt reſolutū vel deciſum ex aīali: corrūpit̄ ⁊ amittit
naturā ſuā. ergo ſemē amitteret naturā mēbroꝝ: ex q̄bus
decideret̄: ⁊ v̄tutē: ⁊ ita v̄tute ſemis non poſſet gn̄ari aliq̄d
ſimile illis mēbris: qꝛ oꝫ ꝙ forma generati ſit in generāte
ad minus v̄tualr̄. Itē ponit tria ſigna ad h̄ ibidē: q̄ꝝ vnū
eſt: ꝙ nullū diſſolutū a corpore hꝫ locū determinatū i cor
pore: ſed vagat̄ per corpus. ſemē aūt hꝫ determinatū locū
in corpore: ſicut alie ſuꝑfluitates. ſ. vias ſeminales: ⁊ quaſi i
eadē ꝑte corꝑis: in qua ſunt loca aliaꝝ ſuꝑfluitatū. g̊ ſemē
eſt ſuꝑfluū ⁊ nō deciſum de ſuba mēbroꝝ. Scđm ſignum
eſt: qꝛ nā alleuiat̄ per emiſſionē ſuꝑflui: nunq̄ꝫ aūt ꝑ diſſo-
lutionē eius qui eſt de ſuba mēbri: ſed q̄nq; alleuiat̄ natu-
ra per emiſſionē ſemis. ergo ſemē nō eſt q̄d diſſolutū a mē
bris: ſed ſuꝑfluū. Tertiū ſignū eſt ꝙ vbi inuenit̄ minus de
ſuꝑfluo alimēti ibi iuenit̄ minus de ſemine: ⁊ ꝓpter hanc
cauſam in pueris nō eſt ſemē: qꝛ ſuꝑfluū nutrimēti in aug-
mentū ꝯuertit̄. ꝓpter hāc g̊ cām etiaꝫ pingues hoīes ſunt
pauci ſemis: ⁊ pauce gn̄ationis: qꝛ ſuꝑfluū alimēti ꝯuertit̄
in pinguedine: ꝓpter hoc etiā aīalia maioris q̄ꝫtitatis hn̄t
minus de ſemine ſm ꝓportioneꝫ corporis ſui: ⁊ ſunt pauce
gn̄ationis: q̄a indigēt multo nutrimēto. ⁊ ideo parū pōt in
eis eſſe ſuꝑfluū. vt pꝫ in elephāte. Si aūt eſſet ſemen diſſo
lutū: deberet eſſe ecōtrario: qꝛ ex maiori corꝑe poteſt fieri
maior diſſolutio. ergo ſemen non eſt quid diſſolutum: ſed
ſuperfluum alimenti.

Reſpondeo dicēdo ꝙ circa hoc ſunt tres opiōnes
Una opinio eſt: ꝙ ſemē ē quedā pars
deciſa ab eo qđ eſt de ſuba mēbri: ita ꝙ tota ſuba ſemis eſt
ex humido radicali: ex quo p̄mo ⁊ p̄ncipalr̄ ſuba mēbroꝝ
ꝯponi dicūt: qđ ex ſuba generātis tractū eſt: ⁊ qꝛ ſupra ſub-
ſtāniā ſemis nihil i generato addit̄: qđ ſit ad veritatē natu
re ipſius ꝑtinēs: ideo ſm eos tm̄ id qđ eſt de veritate natu
re in filio fuit in patre de veritate nature eius exiſtēs: ⁊ ſic
aſcēdēdo ſequit̄: ꝙ q̄cq̄d eſt de veritate nature in hoībus
oībꝰ totū fuerit actualr̄ in Adam. Hec aūt poſitio in q̄buſ-
dam ph̄is antiq̄tus poſita eſt: ⁊ etiā a q̄buſdā theologis: vt
de magiſtro in lr̄a paꝫ: alia tm̄ ⁊ alia rōne ad hoc inclinati.
Quidā eni antiquoꝝ ph̄oꝝ: ſicut p̄cipue Anaxagoras po-
nebat gn̄ationē alicuius nō fieri: niſi per ꝯgregationē ſimi
lium partiū: que p̄us inerant in eo: ex quo ſit gn̄atio: ita ꝙ
nihil in naturā carnis trāſiret: qđ p̄us caro nō fuerit. vnde
oportebat ad hoc ꝙ generaret̄ caro ⁊ os in nato: ꝙ aliq̄d
ex patris carne ⁊ oſſibꝰ reſolueret̄: ⁊ ſic de alijs partibus ⁊
mēbris. Quidā etiā qui totā virtutē agēdi materie attri-
buere: quā ſolā naturā reꝝ eſſe dicebāt. vt in 2°. phy. pꝫ. nō
poterāt inuenire cauſam aſſimilationis filij ad patrem in
ſingulis mēbris: niſi per hoc ꝙ materialr̄ aliq̄d ō ſingulis
mēbris reſolueret̄: ex q̄bꝰ corpꝰ pueri ꝯſtituit̄: ſed haꝝ rō-
num radices a ph̄is ſequētibꝰ ſufficiēter improbate ſunt. ſ.
ꝙ nō ſolū ex extractione ⁊ ꝯgregatione ſit generatio: ſꝫ ēt
per hoc ꝙ materia trāſmutat̄ de forma in formā: vt ſic ꝙ
p̄us naturā carnis nō hēbat: poſtmodū caro fiat. ſilr̄ etiaꝫ
v̄tus actiua nō eſt ex ꝑte materie: ſed magis ex ꝑte forma-
lis p̄ncipij. vnde cauſa aſſimilationis filij ad patrē non eſt
ꝯueniētia in mā vt oporteat mēbꝝ fieri de mā que ex mē
bris p̄ris reſoluit̄: cū etiā ſit ſimilitudo filij ad p̄reꝫ in illis
ex q̄bꝰ nullo modo ſemē ōcidit̄: ſicut in vnguibꝰ ⁊ capillis:
ſed cauſa ſilitudinis eſt v̄tꝰ formatiua que in ſemine relin-
quit̄ ex oꝑatione v̄tutis formalis ipſius p̄ris agētis i ſemē.
Magiſter v̄o ⁊ alij theologi hoc ponētes ad hāc poſitiōeꝫ
inducunt̄ ꝓpter traductionē originalis peccati: quaſi in ſi-
milē errorē cū p̄oribꝰ declinātes: vt nō poſſit eē traductio
origialis peccati in filios a parētibꝰ: niſi ſꝫ hoc ꝙ mā ipſiꝰ
corporis filioꝝ fuit in ipſis parētibꝰ p̄mis q̄n peccauerūt:
vt ſic aſſimilatio in corruptione peccati ſit ſm ꝯueniētiaꝫ
in mā. ⁊ non ſm rōnē v̄tutis actiue: cuius ꝯriū expſſe Aug.
aſſerit dicēs. ꝙ non ꝓpter hoc in nobis originale peccatuꝫ
eſt: qꝛ ex adā ſꝫ corpulentā ſubſtātiā ꝓpagati ſumus: quia
ſic etiā in chriſto originale peccatū fuiſſet: ſed qꝛ ſm ſemi-
nalem rōnē cōcupiſcētialr̄ ex eis deſcēdimus. vnde patet
ꝙ rōnes: q̄bꝰ hec opinio aſſerit̄ falſum fundamētū habēt.
Ipſa etiā poſitio in ſe falſa eſt. Qꝛ enim illa ſuſtātia huma
ni corporis que in p̄mis parētibus fuit. in tot diffunderet̄.
hoc nō pōt eſſe: niſi tribꝰ modis: vel per multiplicationem
materie: vt quidā dicūt: vel per diuiſionē: quia ꝯtinuū in i-
finitum diuiſibile eſt: ſicut alij ponūt. vel etiā per mixtio-
nem ſm alios: ſicut augmentat̄ vinū per admixtionē aq̄:
ſed mltiplicatio materie: ita ꝙ nulla ſuꝑadditio fiat: ſicut
ipſi volūt: nō pōt eſſe: niſi ꝑ modū rarefactōis: vt in p̄cedē
ti articulo ꝓbatū eſt. vnde ſequeret̄ ꝙ filius rarius corpꝰ
haberet q̄ꝫ p̄r. ⁊ ꝙ tādem generatio nāliter finiret̄: qꝛ non
pōt eſſe rarefactio in infinitū: niſi metaphorice loquendo
vt in 4°. phyſicoꝝ Cōmētator dicit. idē etiā ſequeret̄ ſi per
diuiſionē illa mā que in corpore ade fuit in tot diſtributa
eſſet. Corpus enim nāle non eſt diuiſibile in infinituꝫ: ſed
ſolum corpus mathematicū. vt ex libro phyſicoꝝ. ex ver-
bis Cōmētatoris ⁊ ph̄i habet̄. Unde oporteret ꝙ neceſſa-
rio deficeret generatio. Et dr̄ corpus mathematicū corpꝰ
ꝯſideratū ſm dimēſiones quātitatiuas tm̄. ⁊ hoc eſt corpꝰ
in genere quātitatis. Hoc enim in infinitū diuidi pōt: quia
in rōne quātitatis cōtinue nō eſt aliq̄d qđ diuiſioni repu-
gnet. Corpus autē naturale dicit̄ qđ conſiderat̄ ſm aliquā
determinatā ſpeciē ⁊ virtutē. ⁊ hoc non pōt diuidi in infi-
nitū: qꝛ quelibet ſpecies determinatā quātitatem req̄rit ⁊
in plus ⁊ in minus: ſicut dr̄ in ſecūdo de anima. Omnium
natura conſtantiū poſitus eſt terminus ⁊ ratio magnitu-
dinis ⁊ augmēti. ⁊ ideo eſt inuenire minimam aquā: ⁊ mi
nimam carnē. vt dr̄ in p̄mo phyſicoꝝ: que ſi diuidat̄ non
erit vlterius aqua ⁊ caro. Conſtat autem ꝙ corpus huma
num naturale corpus eſt. vnde in infinita diuidi non pōt:
vt i ifinitū generatio duret. ¶ P̄. dato ꝙ corpus natura-
le diuidat̄ in infinitū: ſicut mathematicum hoc non poſſꝫ
eſſe ſm eandē quātitatē: ſed ſm eandē ꝓportionē. ſi enim
a quocūq; corpore finito remoueret̄ quātūcūq; parua ps:
illa aliquotiēs ſumpta mēſurat totū: ⁊ etiā excedit. vn̄ oꝫ
ſemꝑ tali ꝑte ſumpta per diuiſionē totū corpus tandē con
ſumi. Si autē accipiat̄ aliq̄d a magnitudine ſemꝑ ſeruata
eadē ꝓportione. verbi gr̄a. vt p̄mo a tota magnitudine ab-
ſcindat̄ tertia pars: ⁊ deinde a reſiduo tertia pars nō totiꝰ
magnitudīs: ſed illius reſidui: ⁊ ſic deinceps nunq̄ꝫ ceſſa-
bit diuiſio in infinitū: ſed tūc opꝫ ꝙ illud qđ accipit̄ in ſe-
cunda deciſione ſit ſm quātitatē minus eo qđ auferebat̄
in p̄ma. p̄mum enim ſubtractū erat tertia pars totius: 2m
autem tertia pars partis: ⁊ ſic deinceps. vnde ſi hoc modo
fiat deciſio humidi radicalis ex quo ſemen ſꝫ eos decidi-
tur: opꝫ ꝙ in ſemie ex quo generat̄ filius ſit minus de hu-
mido radicali qđ erat de v̄itate nature q̄ꝫ in ſemie ex quo
gn̄abat̄ p̄r. ⁊ ita ſemē filij nō poterit ꝓducere gn̄atū in tā-
ta q̄ꝫtitate: ſic̄ potuit ſemē p̄ris. qꝛ oīs v̄tꝰ nālis diuidit̄ ad
diuiſionē ſubiecti: vt i miori magnitudine ſit minor v̄tus:
⁊ ita ſequeret̄ ꝙ filius ſemꝑ eſſet minoris q̄ꝫtitatis q̄ꝫ p̄r.
vnde hoīes iam ꝑueniſſent ad mimaꝫ quātitatē ēt ſi p̄mi

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

boíes fuiſſent gigātes:ſequeref̄ ēt φ filij ſemꝑ debiliores
pꝛētib⁹eſſent:qꝛ q̄ſto aliqs minus hȝ de eo qȯ ad verita/
tem nature ſue ꝑtinet debilius eſt.Silr̄ ēt nō eſt poſſibile
φ per mixtionē talē:talis augmētatio fiat humane natu/
re:qꝛ qñ aliqd ꝑuū alicui maximo admiſceť nō facit mix/
tionē:vt in ꝑmo de gñatione dr̄.ſed ſoluiť ſpēs parui qȯ
magno addiť:ſic ſi gutta vini mille milijs amphoꝛis aque
addať.vñ iā in nobis nihil de vitate humane nature mā/
ſiſſet:ſed totū euanuiſſȝ:qȯ de vitate humane nature erat
per maximā exnei admixtionē.❡ Alia opio eſt que ſemē
nō tñ ex humido radicali eſſe aſſerit qȯ ex parentib⁹deci/
ſum eſt.ſed ex hoc ſilr̄ cuȝ humido nutrimētali qȯ fuit ſuꝑ/
fluuȝ alimēti in patre:⁊ hoc totū erit humidū radicale in
filio ⁊ ad vitatē nature humane in ipſo ꝑtinēs ꝑmo modo.
⁊ ſic aliqd de eo qȯ in nobis eſt de veritate humane natu/
re:fuit etiā de vitate nāe i pr̄e ⁊ i pr̄e pr̄is:⁊ ſic vſqȝ ad adā:
per quē modū oēs nos in adā ſm coꝛpulētā materiā fuiſſe
nos aſſerūt.Sed q̄uis hec opio euadat:q̄dā incōueniētiū
que ad ꝑmā ↄſequunť:nō tñ oia euadere pōt.Pꝛimo:quia
rōnes ⁊ ſigna pħi inducta euidēter oſtēdūt:φ ſemē nullo
modo eſt aliqd ex mēbꝛis reſolutū.vnde eiuſdē rōnib⁹im
pꝛobať opinio ponēs totū ſemē eſſe qd reſolutū vel partez
eius.Secūdo:quia per modū iſtū:vt ipſi ponūt eſſet aug/
mētatio vitatis humane nature ꝑ admixtionē:⁊ ſic ſeque/
renť icōueniētia que ad duos modos ſupꝛa poſitos ſequū
tur:eſſet.n.tūc minus de vitate humane nature in filio q̄ȝ
in pr̄e:qȯ pȝ ſi alicui vino admiſceať aqua ⁊ admiſceať:ite
ruȝ parti diuiſe ab illo vino cōmixto iterum aqua vt per/
ueniat ad eādē q̄titatē:⁊ ſic deinceps:ↄſtat enī φ ſemꝑ mi
nus de vino remanebit in 2° q̄ȝ in ꝑmo:⁊ ſic tādē vinū ānul
lareť.vñ pȝ.φ ēt ſequereť ad hāc poſitionē φ gñatio nālr̄
deficeret:⁊ φ in nobis iam quaſi vitas nature hūane ⁊ iſe
ctio peccati euanuiſſet.❡ Tertia opio eſt pħi φ ſemen ſit
tātū de ſuꝑfluo alimēti.vult enī φ ſemē nō eſt aliqd reſo/
lutū a toto.ſed illud qȯ eſt habēs naturā vt ſit ↄueniēs to
ti:qȯ ſic pōt ↄtigere.Cuȝ.n.oē agens aſſimilet ſibi patiens
q̄tū pōt:opȝ φ cibus per vtutē aie agētē in ipſuȝ aſſimileť
in naturā coꝛpoꝛis:qȯ ab aia eſt ꝑfectū:⁊ q̄to amplius di/
geriť:tāto magis erit vtutē aie participās:qñ igiť venit ad
vltimā digōnē anteq̄ȝ ſit in mēbꝛa ↄuerſuȝ:quaſi ꝑfectam
ſilitudinē totius ↄſecutū eſt vtute:⁊ ſi nō actu:⁊ ideo in eo
ē vtus:per quā pōt foꝛmari totū coꝛp⁹.Qñ ergo nutritiua
pars ex alimēto hoc mō aſſilato aſſumpſerit i nutrimētuȝ
mēbꝛoꝝ illud q̊ ad nutrimētū idigeť vel ad augmētū reſi/
duuȝ:qȯ dr̄ vltime digōnis ſuꝑfluum admiſtrat nutritiua
vtuti gñatiue:⁊ h̄ eſt ſuba ſemis:vt ſit ſemē:⁊ ſit ſuꝑfluum
inq̄tū reſiduuȝ eſt ab ope nutritiue:⁊ ſit tñ neceſſariū in/
quātū idiget eo vt⁹generatiua.vñ dicit pħs i.15.de aialib⁹
φ ſemē eſt ſuꝑfluū quo idigeť:ita h̄ ſemē per vtutē gñati/
uam miniſtratū ⁊ ꝑparatū hȝ nām:vt ex eo genereť totuȝ
cū admixtione eius qȯ ex matre miſtrať:qcqd ſit illud.Et
huic opioni ↄſentio que rōnabilioꝛ ceteris videť.

Ad pꝛimum ergo dōȝ:φ hūc eſſe in adaȝ ſm coꝛ/
pulentā ſubſtātiā pōt itelligi duplr̄.
aut ita φ coꝛp⁹iſtius fuerit in adā:ſicut quedā coꝛpulenta
ſuba:⁊ hoc modo eſt ipoſſibile:nec ſic Aug.itelligit:aut ita
φ coꝛpulēta ſuba h⁹ fuerit in adam aliquo modo:⁊ hoc ve/
ruȝ eſt:qꝛ materia ꝑpꝛia ex qua coꝛpus humanū foꝛmatuȝ
eſt:fuit in adā vtute:ſicut i ꝑncipio effectiuo originalr̄.vñ
ſm hoc pȝ qualr̄ differt eſſe in adā ſm coꝛpulētā ſubaȝ tñ
⁊ ſȝ rōnē ſeminalē.Ad hoc enī φ coꝛp⁹humanū ↄſtituať:
opȝ duo aduenire.ſ.materiā ex qua foꝛmareť coꝛpus que
dr̄ coꝛpulēta ſuba:⁊ vt⁹foꝛmās que dr̄ rō ſeminalis:⁊ vtra/
qȝ originata eſt ab adā:⁊ ideo illi qui ex coitu viri ⁊ mulie/
ris gñanť:dicūtur fuiſſe in adā originalr̄ ſm ſemialē rōnē
⁊ ſm coꝛpulētā ſubaȝ:Chꝛiſtus aūt cuius coꝛp⁹ vt⁹.ſ.ſ.foꝛ/
mauit de materia vginis:admiſtrata dr̄ in Adaȝ fuiſſe ſm
coꝛpulētā ſubaȝ tñ.❡ Ad 2ᵐ dōȝ.φ ſi dcm̄ Damaſ.itelli/
gať vniuerſalr̄ de omni gñatione:nō opȝ φ gñatum ſit de
ſuba generātis materialr̄:ſed foꝛmalr̄ tñ:nō qdē ſm vnā
foꝛmā in numero:ſed ſm vnā foꝛmā in ſpecie.Si aūt itel/
ligať ſpecialr̄ de gñatione viuētiū:ſic gñatū eſt ex ſuba ge/
nerātis:qꝛ ex alicuius deciſione qȯ fuit ↄueniēs in ſubam
generātis trāſire.ſanguis enī aliquo modo dr̄ eſſe de ſuba
generātis:⁊ multo amplius ſemē qȯ eſt ad vlterioꝛē dige/
ſtionē ꝑductū.❡ Ad 3ᵐ dōm.φ ſi per coitū emittereť ſolū
illud ſemis:qȯ reſiduū eſt ab ope nutritiue ⁊ augmētatiue
nunq̄ȝ ſequereť debilitatio:ſed ex imoderato coitu aliqñ
emittiť etiā id qȯ neceſſariū erat ad mēbꝛoꝝ nutrimētuȝ
adeo φ ꝓpter imoderātiā coit⁹.vt in.15.de aialib⁹ dr̄.loco
ſemis aliqs ſanguinē emittit:ideo oȝ φ debilitatē nature
ſequať:nec mirū:cū etiā ex ſuꝑflua egeſtione vel vrina de/
bilitereť coꝛpus:ſicut ex moderata alleuiať.❡ Ad 4ᵐ dōȝ.
φ aſſimilatio nō eſt ꝓpter ↄueniētiā in mā:ſed ꝓpter mo/
tum vtutis actiue quo mouet in ſuā ſilitudineȝ.⁊ qꝛ aliqñ
coꝛrūpiť mot⁹pr̄is in ſemine naſciť filius ſilis auo ⁊ ꝓauo:
cuius mot⁹manet.vt.18.de aialib⁹.pħs oſtēdit:⁊ nō ꝓpter
hoc φ mā coꝛꝑis nati ex auo ⁊ ꝓauo traducať.❡ Et ꝑ h̄
pȝ rñſio ad qntū:qȯ ſilr̄ ꝓcedebat ex hoc φ cognatiōis cā
eſſet magis ex ꝑte materie q̄ȝ ex vtute actiua:cuius ↄ̄riūm
pħs oſtēdit in 5° meta.dicēs magis hō eſt de genere patris
ſui q̄ȝ matris:cum a patre foꝛmam recipiat ⁊ a matre ma/
teriā.❡ Ad 6ᵐ dōm.φ in coꝛꝑe hoīs ⁊ in coꝛpoꝛe embꝛio/
nis ſunt diuerſe humiditates magis ⁊ minus ad ꝑfectam
participationē ſpeciei accedentes:ſicut ſanguis ⁊ humidi/
tas:in quā vlterius ſanguis digeſtus conuertiť.⁊ vlterius
caro ⁊ os.❡ Sciēduȝ eſt ergo φ vnūquodqȝ reſurget i eo
in quo magis fuit perfecte participans naturā ſpeciei:⁊ ſi
in vtroqȝ fuit perfecte naturaȝ ſpeciei participans:reſur/
get in eo in quo ꝑmo fuit.ſm hoc ergo dicēduȝ eſt:φ quic/
quid fuit i illis carnibus quas pater pueri comedit:quod
iam vltima cōuerſione aſſimilatū erat mēbꝛis reſurget in
eo cuius carnes comeſte ſunt.Sed qȯ fuit in illis carnib⁹
de humiditatibus ⁊ humoꝛibus a perfecta aſſimilatione
diſtantibus:reſurget in puero qui ex illo ſemine generať:
⁊ in vtroqȝ illud ſupplebiť:qȯ deeſt ex virtute diuina:hoc
tñ ad tractatuȝ de reſurrectione magis ꝑtinet.

❡ Expoſitio textus.

Hoc male ſenſerūt quidaȝ heretici ⁊c.)
Pelagius ad h̄ inducebatur:
ꝓpter hoc φ poteſtatē li.ar.ampliabat nimis:
vt nulluȝ peccatū eſſe in hoīe poſſȝ:niſi ex eius
li.arb.ꝓueniret:⁊ φ nulla gratia indigebat ho/
mo ad hoc:vt a peccato imunis exiſteret.(Originale pec/
catum diciť fomes peccati ⁊c.)Hic ponunť octo nomia
originalis peccati:quoꝝ differētia ſic accipi pōt:pōt enim
hoc peccatū noīari:vel per cōparationē ad modū quo cau
ſatur in nobis:vel per cōparationē ad ſubiectū in quo eſt:
vel per cōparationē ad peccatū actuale:in quod inclinat:
⁊ quia per originē viciatā i nos ꝓuenit.ideo ex modo quo
creať in nobis noīatuȝ diciť originale peccatū.In pecca/
to autem actuali duo cōſiderātur.ſ.defectus ſeu defoꝛmi
tas peccati:⁊ ſm hoc noīať fomes peccati quaſi fomētum
ꝑbens ad peccanduȝ:ſicut ſiccitate lignoꝝ foueť ignis:et
iteruȝ delectatio que cōſiſtit in cōuerſione ad bonum cō/
mutabile:⁊ ſic diciť cōcupiſcētia q̄tū ad deoꝛdinationem
actu exiſtētē in partibus aīe ſubtracto retinaculo iuſticie
originalis.vel in oꝛdine ad actū cōcupiſcētie ad quē pecca
tum originale inclinat:⁊ ſic diciť cōcupiſcibilitas.Subie
ctum aūt in quo originale peccatū ↄſiſtit:eſt homo qui ex

duab⁹naturis cōſtat rōnali ⁊ ſenſitiua:pōt ergo originale
pctm̄ noīari:vel per cōparationē ad rōnalē:vel ꝑ cōpara/
tionē ad ſenſitiuā.Si ꝑmo mō ſic ex ꝑte ei⁹qȯ eſt foꝛmale
in originali pctō.ſ.debite iuſticie carētia dr̄ lāgoꝛ nature.
ex ꝑte vo ei⁹qȯ eſt māle.ſ.inoꝛdinatio iferioꝝ viriū dr̄ ty/
rānus:inq̄tū ꝑ ioꝛdinationē iferioꝝ viriū iniuſte ⁊ quodā
modo tyrānice rō in ſeruitutē pcti trahiť.Ex ꝑte aūt ſenſi/
tiue que eſt potētia oꝛganis affixa:dr̄ lex carnis:ex eo φ ꝑ
traductionē carnis traduciť:⁊ dr̄ lex mēbꝛoꝝ inq̄tū i mē/
bꝛis cōpletis dīať:⁊ quodāmodo ſm ↄditionē coꝝ incli/
nat in actū:vt.ſ.i delectabile mēbꝛis homo inclineť:qȯ eſt
eis ↄueniēs.(In eo mālr̄ erāt ⁊c.)non ita φ illud qȯ fuit
mā coꝛꝑis ade ſit poſtmodū mā oīuȝ hoīuȝ:ſȝ qꝛ mā oīum
hoīuȝ originalr̄ ab adā traducta eſt:ſicut a ꝑncipio effecti
uo ꝑmo in humana natura:materia.n.humani coꝛꝑis eſt
mēſtruū:vel ēt ſemē ſilr̄ vt qbuſdaȝ placet.Qꝛ aūt ſemen ⁊
mēſtruū cauſeť in nobis:hoc nō eſt niſi ꝑ vtutē naturaleȝ
que in nos ex parētib⁹ deuenit:⁊ ita tota materia coꝛpoꝛis
humani originē hȝ ab adā:nō quaſi ab eo deciſa:ſed quaſi
a vtute que ab ipſo deſcēdit ꝑpara[ta].(Qȯ ēt oñdi pōt ⁊c.)
Iſta rō non valet:qꝛ ꝓcedit a maioꝛi affirmādo:magis enī
videť φ in reſurrectione que tota miraculoſa erit aliqd di
uina vtute fiat:vel ꝑ multiplicationē:vl̄ etiā alio quocūqȝ
modo:q̄ȝ in naturali augmēto:qȯ actione nature cōpletur.
(Nō iſiciamur tñ ⁊c.)Iſtud vr̄ icōueniēs:φ magr̄ hic po
ſitꝫ:qꝛ vel caro ⁊ ſanguis ex cibis gñata diſticta erāt ab il/
la que a parētib⁹ deſcēdit:⁊ ſic nō tota q̄titas humani coꝛ
poꝛis ſaluareť in carne que ex parētib⁹ deſcēdit vel cōmix
ta illi:⁊ ſic opoꝛtebat φ ex eis vnū qd gñareť qȯ neutrum
illoꝝ eſſet:ſed mediū iter ea:⁊ ſic totū equalr̄ ad vitatē na
ture ꝑtineret:niſi foꝛte ponereť eē mixtio ſȝ mīma ſalua/
tā:vt qdā poſuerūt:qȯ etiā in ꝑmū modū rediret.

❡ Quō peccatū origiale a pr̄ib⁹ trāſeat ad filios
an ſm aiaȝ:an ſȝ carnē. ❡ Di. XXXI.

Nunc ſuꝑeſt iueſtigare:qualr̄ illud
peccatū a patrib⁹ traducať in filios
.ſ.an ſm ſolā aiam:an ſm carneȝ:
ſiue ſm vtrūqȝ.Putauerūt qdā ſȝ
aiam trahi originale pctm̄:nō ſolū
ſm carnē:qꝛ nō ſolū carnē:ſȝ ⁊ aiam extraduce
eſſe arbitrati ſunt.Sicut.n.in gñatione ꝓlis de
carne paterna ſubſtātialr̄ trahiť caro:ita ⁊ de gi
gnentis aia:aia geniti eſſentialr̄ deduci ab his
exiſtimatur.Ideoqȝ ſicut ȯ coꝛrupta carne caro
coꝛrupta ſeminatur:ita etiam de anima pecca/
trice:anima peccatrix coꝛruptione originali iſe
cta ab illis trahi dicitur.

❡ Pꝛedictā opionē dānat:⁊ φ per carnē tradu
catur pctm̄ dicit:⁊ quo modo oſtēdit.

Hoc autem fides catholica reſpuit:⁊
tanq̄ȝ veritati aduerſuȝ damnat:que
non animas:ſed carnem ſolam:ſicut
ſuꝑius diximus ex traduce eſſe admit
tit.Non igiť ſm animā:ſed ſm carnē
ſolā peccatū originale trahiť a parentibus.Eſt
enim peccatū originale:vt ſupꝛa diximus:con/
cupiſcētia:nō quidē act⁹:ſed viciū.Unde Aug.
ad Ualeriuȝ.Ipſa cōcupiſcētia eſt lex mēbꝛoꝝ
vel carnis:que eſt moꝛbidus qdā affect⁹ vel lā/
guoꝛ:qui cōmouet illicitū deſideriū.i.carnalem
cōcupiſcētiā:que lex peccati dr̄:que dr̄ manere
in carne:nō quia i aia ſit:ſed quia per coꝛruptio
nem carnis in anima ſit.

❡ Cauſam coꝛruptionis carnis oſtendit ex qua
in anima peccatuȝ ſit.

Caro enī per pctm̄ coꝛrupta fuit i adā
a deo:vt cū añ pctm̄ vir ⁊ mulier ſine
icētiuo libidis ⁊ cōcupiſcētie feruoꝛe
poſſent cōuenire:eſſetqȝ thoꝝ imacu
latū iaȝ poſt pctm̄ nō valeat fieri carnalis copu
la abſqȝ libidinoſa cōcupiſcētia:que ſemꝑ viciū
eſt:⁊ etiā culpa:niſi excuſeť ꝑ bona cōiugij.In
cōcupiſcētia igiť ⁊ libidine cōcipiť caro foꝛman
da in coꝛp⁹ ꝓlis.Uñ caro ipſa que cōcipiť in vi/
cioſa cōcupiſcētia polluitur ⁊ coꝛrūpitur:ex cu
ius ↄ̄ctu aia cū iſūditur maculā trahit q̄ polluiť
⁊ ſit rea.i.viciuȝ cōcupie:qȯ eſt origiale pctm̄.

❡ Qꝛ ꝓpter coꝛruptionē carnis que ē cauſa pec/
cati dr̄ pctm̄ eſſe in carne.

Ideoqȝ ipm̄ pctm̄ dr̄ manere in carne:
caro igitur que i cōcupia libidis ſemia
tur:nec culpā hȝ:nec actū culpe:ſȝ cāȝ
In eo igr̄ φ ſemiatur coꝛruptio eſt:in
eo aſit φ naſcitur cōcupiſcētia viciū ē.Uñ Am
bꝛoſius de vbis apl̄i ſic ait.Quō hitat pctm̄ in
carne cū n̄ ſit ſuba:ſȝ pꝛiuatio bōi:Ecce pꝛimi
hoīs coꝛp⁹coꝛruptū eſt ꝑ pctm̄.Ipſaqȝ coꝛru/
ptio ꝑ cōditionē offenſionis manet in coꝛꝑe:ro
bur tenēs diuine ſnie date in adā:cui⁹conſoꝛtio
aia maculatur pctō:ꝑ id ḡ qȯ facti cā manet iha
bitare dr̄ pctm̄ in carne:hec eſt lex carnis.Ideȝ
nō habitat pctm̄ in aia:ſed in carne:qꝛ pcti cau/
ſa ex carne eſt:nō ex aia:qꝛ caro eſt ex origie car
nis pcti:⁊ ꝑ traducē oīs caro ſit pcti:aia vo nō
traducitur:⁊ iō in ſe cām pcti nō hȝ.Aug.quo/
qȝ ex carne pctm̄ aiaȝ trahere in ſermone quo/
dā de vbis apl̄i:oſtēdit dicēs.Uitiū cōcupiſcē/
tie eſt qȯ in aia:ſed ex carne ↄ̄trit.Natura qꝑpe
humana nō ope dei cum vitio pꝛimitus eſt iſti/
tuta:ſȝ ex volūtatis arbitrio pꝛioꝝ hoīuȝ veniē/
ti vitio eſt ſauciata:ita vt nō ſit in carne bonuȝ
ſed vitium quo inficitur anima.

❡ De cauſa originalis peccati que eſt in carne:
vtrum ſit culpa:an pena.

Hic queri ſolet:vtrum cauſa peccati
originalis que dicta eſt eſſe in carne:
culpa ſit:vel pena:ſiue aliquid aliud.
Culpa eſſe nō pōt:qꝛ culpa nō ē in re
irrōnali.Si eniȝ culpa eſſet in carne añ infuſio/
nem aie:actualis eſſet vl̄ originalr̄.Sȝ actualis

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ſbi non eſt: nec originalis culpa eſt: qa ipſa cauſa eſt originalis pcti. Si aũt pena eſt qua eſt illa paſſibilitas vel mortalitas: vel alia corruptio: hos. n. defect⁹ carni ineſſe conſtat.

¶ Hic aperit qd ſit. ſ. feditas tacta ex libidine coeũtium: que viciũ vel corruptio dici põt.

Ad quod dici põt: qꝛ multiplex defect⁹ carnis: ⁊ pcipue pollutio quedã: quaȝ ex feruore coit⁹ parentũ ⁊ cõcupiſcẽtia libidinoſa ɔtrahit caro dum ɔcipit: cã eſt originalis peccati: que recte vicium ſiue corruptio carnis appellari põt: q̃ feditas maior eſſe videt in carne concupiſcẽtialiter traducta: q̃ȝ in ea vnde traducit. Et qð viciuȝ vel corruptio ſit in carne ante cõiunctionẽ anime effectu ꝓbatur cum aĩa infundit: que ex corruptiõe carnis maculatur. Sicut in vaſe dignoſcit viciũ eſſe cum vinum infuſum aceſcit.

¶ Inductu oſtẽdit ſimiliũ nõ abſurde filios trahere peccatũ a parẽtibus eo mundis dici.

Ne ãt miremur ⁊ ĩ itellectu turbemur audiẽtes peccatuȝ originale filios traducere a parẽtib⁹: iam per baptiſmuȝ ab illo peccato mũdatis: diuerſarum ſilitudinũ iductione id poſſe fieri iſinuat Aug⁹. in libro de baptiſmo paruulorum ita ingẽs. Quomodo ꝑputiũ per circuncitionẽ aufert: manet tñ in eo quem genuerit circũciſũ. Quomodo ẽt palea que opere humano tanta diligẽtia ſepat: manet tñ ĩ fructu qui de purgato naſcit tritico: ita peccatũ qð in parẽtib⁹ per baptiſmũ mũdat manet in eis quos genuerũt. Ex h. n. gignit qð adhuc vetuſtũ trahũt: nõ ex hoc ꝙ lex in nouitate ꝓmouit eos iter filios dei. Nõ. n. generãt parentes filios ſm illã generationẽ: qua denuo ſũt nati: ſed potius ſm illaȝ qua carnaliter ⁊ ipſi primuȝ ſunt generati.

¶ Quare dicat originale hic dr̃ cuȝ epilogo.

Iam oſtẽſuȝ eſt qd ſit originale pctm̃: ⁊ qualr̃ a parẽtib⁹ in filios: ⁊ per carnem in animã trãſeat. Ex quib⁹ etiam inoteſcit: quare dicat originale pctm̃. ideo. ſ. qa ex victoſa lege originis noſtre in qua cõcipimur. ſ. carnis libidinoſa cõcupiſcẽtia traducit: vt ſupra dictũ eſt. Non enim qa ex carne traducta ab Adam concepti ſumus: ideo pctm̃ traxim⁹: qa ⁊ chriſti corp⁹ ex eadẽ carne formatum eſt: que ab adam deſcẽdit: ſed ei⁹ cõceptus eſt celebrat⁹: non lege peccati. i. ɔcupiſcẽtia carnis. vñ caro ei⁹ peccatrix non fuit: imo opatiõe ſpũs ſancti. Noſter vero ɔcept⁹ nõ fit ſine libidie ⁊ ideo non eſt ſine pctõ. Qð euidẽter Auguſt. oſtẽdit in lib. de fide ad Petrũ ſic dicẽs. Quia dum ſibi inuicẽ vir mulierq̧ miſcẽtur ſine libidine nõ eſt parẽtuȝ cõcubitus: ob hoc filiorum ex eorum carne naſcentium non poteſt ſine peccato eſſe cõceptus: vbi peccatuȝ in paruulos nõ trãſmittit ꝓpagatio: ſed libido: nec fecunditas nature humane facit hoies cuȝ peccato naſci: ſed feditas libidinis: quam homies habẽt ex illius iuſtiſſima ɔdẽnatione peccati. Ideo beat⁹ Dauid ꝓpter originale peccatuȝ: quo naturalr̃ obſtricti ſunt filij ire dicit. In iniqtatib⁹ ɔceptus ſum ⁊ in. p. con. me mater mea. Ex hoc itaq̧ apparet ex lege cõceptionis traduci originale pctm̃: qꝛ niſi corruptio ſic fieret in carne: aĩa ex carnis ɔiũctione ɔcupiſcẽtie viciũ nõ traheret.

¶ Obiectio quorũdaȝ intẽdẽtiũ ꝓbare peccatuȝ non traduci ex lege coitus.

Sed ad hoc oppõit hoc modo. In ipſo ɔceptu dicit trãſmitti pctm̃. ꝓpagatur caro: nec tamen tũc infunditur anima ſm phyſicos: ſed iam effigiato corpe: qð etiã moyſes in exodo aperte ſignificat: vbi ait de ꝑcuſſura mulieris p̃gnãtis. Si quis inqt percuſſerit mulierẽ p̃gnãtẽ ⁊ abortuȝ fecerit: ſi adhuc iforme fuerit puerperium: mulctabitur pecunia. Si autem formatũ fuerit reddat aiaȝ pro anima. Formatuȝ vero intelligitur ꝓpria aia animatũ: ⁊ informe qð nõdum habet animaȝ. In ipſo ergo conceptu cum caro propagatur: nõdũ ifũditur aia. Quõ g̃ ibi pctm̃ trãſmittitur cũ pctm̃ nõ poſſit eẽ: vbi aia non eſt. Ad qð dici põt: qꝛ in illo ɔceptu dr̃ pctm̃ trãſmitti: nõ quia pctm̃ origiale ſit: ſ; qꝛ caro ibi ɔtrahit id ex quo pctm̃ fit in aia cũ ifunditur ⁊ vtrũq̧ vocatur cõcept⁹. ſ. ⁊ cũ caro ꝓpagatur formãq̧ corporis humani recipit: ⁊ cũ aia ifunditur: qð aliqñ etiã dr̃ natiuitas. Vñ qð natũ eſt in te. Proprie autem natiuitas dr̃ in lucem editio.

¶ Diuiſio textus.

Oſtenſo ꝙ peccatum originale eſt: ⁊ quid ſit: hic ꝓſequitur quaſdam cõditiones ipſius. Et diuidit in partes tres. In p̃ma determinat de peccato originali: quãtũ ad eius p̃ncipium: oſtẽdens quomõ traducat. In ſecunda determinat de eo quãtũ ad eius terminũ: oſtẽdẽs quõ per baptiſmũ remittat. 33. di. (Quoniã ſupra dictũ ẽ ⁊c̃.) In tertia determinat de eo quãtũ ad eius numer̃ ingrẽs: an ſit vnũ vel plura. ibi. (Predictis adyciẽdũ vr̃ ⁊c̃.) Prima diuidit in duas. In p̃ma oſtẽdit modũ: quõ peccatum origiale traducit. In 2ª mouet ɔ̃ h quãdã dubitationẽ. ibi (Sed ad h oppoint hoc mõ ⁊c̃.) Pria diuidit i duas. In p̃ma determiat modũ quo peccatũ origiale in nos ꝑuenit. In 2ª ex ipſo mõ ɔcludit rõnẽ nois. ibi. (Iaȝ oſtẽſum ẽ qd ſit origiale peccatũ ⁊c̃.) Pria diuidit in tres. In p⁰ mouet qõeȝ: vtrũ. ſ. pctm̃ origiale ꝑ traductõeȝ aie vl' ꝑ traductõeȝ

carnis in nos deueniat. In ſcða excludit ſniam illorum q per traductionẽ aie peccatũ originale i nos deuenire dicebãt ibi. (Putauere quidã ſm aiam ⁊c̃.) In 3⁰ oſtẽdit qualiter ſm traductionẽ carnis origiale peccatũ traducat. ibi (Eſt eni peccatũ originale: vt ſupra diximus ⁊c̃.) Et diuidit in partes tres. In p̃ma oſtẽdit ꝙ ꝓpter feditatẽ que ẽ i carne cum traductione carnis ſimul culpa vel pena traducitur. In ſecũda inquirit de illa feditate qd ſit. vtrũ. ſ. culpa vel pena. ibi (Hic queri ſolet ⁊c̃.) In 3⁰ oſtẽdit quomodo illi q ab hac feditate purgatis ſunt peccatũ originale trãſmittere poſſint ibi. (Ne aũt miremur ⁊ itellectu turbemur ⁊c̃.)

¶ Queſtio. I.

Hic queruntur duo. Primo de traductione originalis peccati. 2⁰ de ſubo eius. ¶ Circa p̃mũ queruntur duo. Primo: vtrũ per traductionẽ carnis origiale traducat. Scðo: vtrum in oẽs hoies neceſſarium ſit originale peccatum trãſire.

¶ Utrum originale peccatuȝ poſſit trãſire in poſteros per originem carnis. I.

Ad primum ſic ꝓcedit. Ur̃ ꝙ ꝑ originẽ carnis origiale a p̊ parẽte i poſteros trãſire nõ poſſit. Actio eni pſone nõ extẽdit ſe ad nãm: qꝛ pſona iferior ⁊ minus eſt potẽs q̃ȝ natura i qua ſubſiſtit: ſ; origo carnis debet ipſi nature: cũ gñatio ſit ordiata ad ɔſeruationem ſpẽi ⁊ nõ idiuidui. ergo peccatũ p̃mi parẽtis ꝑ originẽ carnis in poſteros tranſire nõ potuit: qꝛ hoc eſſe nõ potuit: niſi p actionẽ pſone natura ificeret. ¶ P. ɔ̃riorum oȝ eẽ idẽ ſubm̃. ſed ifectio culpe pfectiõi v̾tutis opponit. cũ g̊ ſemẽ ſubm̃ v̾tutis eſſe nõ poſſit: nec ifectõi culpe ſubyci poterit. caro aũt nõ traducit: niſi mediãte ſemie. g̊ ꝑ moduȝ iſtum mediãte ſemie nõ poterit ꝑ traductionem carnis origiale pctm̃ traduci. ¶ Si dicat ꝙ ꝑ libidinẽ coit⁹ ſemẽ inficit ⁊ illa ifectio eſt cauſa culpe originalis. ¶ Contra. libido ſm Aug. dr̃ iproba volũtas: ſ; improba volũtas pctm̃ ẽ. g̊ ſi rõne libidis culpa origialis cauſat in nato: tũc nat⁹ traheret peccatũ origiale a primo parẽte: ⁊ nõ a p̃mis parẽtib⁹: ⁊ h eſt ɔ̃ra id qð ifra magr̃ determiat. ¶ P. illa ifectio ſemis defect⁹ qdã eſt: ois aũt defect⁹ ĩ nobis vr̃ vel culpa vel pẽa: ergo aut igit eſt culpa: aut pena. Culpa nõ põt eẽ: qꝛ ſemen ſubm̃ culpe eẽ nõ põt. nec ẽt pena: qꝛ pena culpã p̃cederet ⁊ culpa ex pena cauſaret: qð eſt icõueniẽs. g̊ nullo mõ põt ex ifectiõe ſemis pctm̃ origiale in gñato cauſari. ¶ P. etiã poſt baptiſmũ: q̃uis origialis culpa deleat: remanet tñ cõcupiſcẽtia i corpore ꝑ modũ pene. ſi g̊ ifectio cõcupiſcẽtie i ſemie aiaȝ inficere poſſet culpa originalis: ẽt poſtq̃ hõ a pctõ originali mũdat⁹ eẽt: ꝑ cõcupiſcẽtiã in corpe remanẽtem aia ſilr̃ ificeretur: ⁊ ita pctm̃ origiale de neceſſitate rediret: qð eſt icõueniẽs: qꝛ oporteret etiã de neceſſitate ⁊ penaȝ ei⁹ redire: q̃ eſt carẽtia viſiõis diuie. g̊ nõ eſt poſſe ꝙ infectio ſemis ifectionem culpe in aĩa cauſet.

Sed cõtra eſt qð apl's dicit ad Ro. 5⁰. Per vnũ hominẽ pctm̃ in mũdũ itrauit: ſ; nõ potuit ex vno hoie humanũ gen⁹ ifici: niſi eo mõ quo totũ genus humanũ ex vno hoie ꝓceſſit: h aũt fuit ꝑ originẽ carnis. g̊ hoc mõ pctm̃ origiale a p̃mis parẽtib⁹ i nos trãſit. ¶ P. ſic ſe h; pſonale pctm̃ ad actũ pſone: ita ſe h; pctm̃ nature ad actũ nature: ſ; pctm̃ pſonale. i. actuale ex actu pſone cãtur ꝑ pctm̃ nature. ſ. origiale ex actu nature i nobis efficit: ſ; actus nature eſt act⁹ gñatõis ꝑ quẽ ipſa natura ſpẽi ſaluat. g̊ ꝑ actũ gñationis peccatũ originale i nos trãſit.

Reſpondeo dd̃m. ꝙ in ꝓgreſſu origialis talis ordo ſuat ꝙ pſona nãȝ ifecit ꝑ actuȝ pcti ⁊ nature ifectio in pſonaȝ ſcðario trãſiuit q̃ a pſona peccãte ꝓpagat: qð q̃lr̃ ſit videndũ ẽ: ſic. n. p̃uȝ dictũ eſt. h de⁹ hũane nature i ſui p̃n⁹ ſupra ɔditionẽ ſuorum p̃ncipiorum cõtulerat vt eẽt i rõne rectitudo quedã origialis iuſticie quã ſine aliqua reſiſtẽtia inferiorib⁹ virib⁹ ip̃rimere poſſet: qꝛ h gratis collatũ fuerat. iõ iuſte ꝑ igratitudinẽ iobediẽtie ſubtractũ ẽ. vñ factũ ẽ: vt p̊ hoie peccãte nã humana q̃ i ipo erat ſibi ipſi relinqret: vt ɔſiſteret ſm ɔditionẽ ſuorum p̃ncipiorum: ⁊ ꝑ modũ iſtũ ex actu pſone peccãtis i ipſaȝ nãm defect⁹ trãſiuit: ⁊ qꝛ nã d̾ficiẽs ab eo qð gratis ipẽſuȝ erat nõ p̃t cãre h qð ſupra nãȝ collatũ erat: cũ nihil agat vltra ſuã ſpẽȝ. iõ ſequit ꝙ ille q gñat ab hñte nãȝ hoc mõ deficiẽtẽ nãȝ in ſili defectu ſuſcipiat: qꝛ act⁹ pſone ſm ɔditionẽ ſue nãe ꝓcedit ⁊ vltra nõ ſe extẽdit: ide eſt ꝙ d̾fect⁹ in ipſaȝ pſonã gñataȝ redũdat: ſed rõ culpe ide venit: qꝛ illud qð collatũ fuit gratis ade. ſ. origialis iuſticia nõ fuit ſibi collatũ pſonalr̃: ſ; inquãtũ talẽ nãȝ hẽbat: vt oẽs. ſ. i qb⁹ talis ab eo accepta nã iueniret: tali dono potirent. ⁊ iõ cũ ꝓpagatõe carnis ẽt illa originalis iuſticia ꝓpagata fuiſſet. In ptãte g̊ nature erat: vt talis iuſticia ſemp in ea cõſeruaret: ſ; ꝑ volũtatẽ pſone exñtis in nã factũ eſt vt hoc ꝑderet. ⁊ iõ h defect⁹ ɔparat⁹ ad naturã rõnẽ culpe h; in oib⁹ in qb⁹ iuenit cã nã accepta a pſona peccãte: ⁊ qꝛ ꝑ originẽ carnis defect⁹ iſte nãli gñatione traducit ſil' cũ natura. iõ ẽt ⁊ culpa originalis ꝑ originem carnis traduci dr̃: ⁊ qꝛ ꝑ voluntatẽ pſone rõ culpe ad naturã trãſit. ideo dr̃ pſonã naturã ifeciſſe: qꝛ vero in pſonis alys eſt originale pctm̃ a p̃ma pſona gñantis: nõ ẽ rõ culpe ex ipſis: cũ nõ ꝓpa volũtate peccatũ tale icurrãt: ſed inquãtum talẽ naturã cũ rõne culpe recipiũt: ide eſt: ꝙ 2⁰ natura pſonaȝ ificere dr̃. inde etiã eſt ꝙ iſta infectio ex iordinata volũtate p̃mi parẽtis in ipſo qdẽ p̃mo parẽte fuit duplr̃. ſ. ꝑ modũ peccati actualis: inq̃ȝtũ eam ꝑ ꝓpriã volũtatẽ contraxit: ⁊ etiã vlterius per modũ peccati naturalis: inq̃ȝtuȝ natura in eo ifecta eſt. In ſequentibus autem non eſt niſi peccatum naturale.

Ad primuȝ ergo dd̃ȝ. ꝙ q̃uis natura abſolute cõſiderata imobilis ſit. tñ ſm eſſe ſuum ɔſiderata: oȝ ꝙ ad variationẽ pſone variet ꝑ accñs. cõſtat eni ꝙ deficiẽte hoc hoie deficit humana natura que ĩ ipſo eſt: ⁊ ita ẽt peccatũ pſonale ade in naturã humanã trãſiuit ſm ꝙ in ipſo eſſe hẽbat. Ipſo enim peccãte p̊uat⁹ eſt his q̃ ſibi rõne nãe ſue gratis ɔceſſa erãt: ⁊ eo p̊uato ẽt nã p̊uata fuit: vt i ipo erat: ⁊ ꝑ ɔñs ĩ alys q ab ipo nãȝ accepturi erãt ¶ Ad ſcðȝ dd̃m. ꝙ ſemẽ nõ ẽ actu ſubȝ culpe: ſ; v̾tute tñ. hoc mõ. n. ſe h; ſemẽ ad peccatũ origiale: ſic ad nãȝ hũanã: vñ ſic in ſemie nõ eſt nã hũana: niſi i v̾tute: ita ẽt nec origialis culpa: qꝛ ꝑ v̾tutẽ q̃ ẽ i ſemie gnõ ad nãȝ hũanã termiat ifectã origiali pctõ. ¶ Ad 3ᵐ dd̃ȝ. ꝙ libido trib⁹ modis dr̃. vno mõ ſm ꝙ ɔſiſtit ĩ actu volũtatis illicite ⁊ iordiate aliqd deſiderãtis: ⁊ h mõ libido ẽ actuale peccatũ. Alio⁰ dr̃ libido q̃ ɔſiſtit magis i delectatõe ſenſualitatis: ⁊ p̃cipue in actu gñatiue: vbi ſuperexcedit d̾lectatio: ⁊ ſic ẽ qddã ex pctõ d̾relictũ: nõ qꝛ ſine pctõ nõ eẽt d̾lectatio: ſ; qꝛ iordiata non eſſet: qð nomẽ libidis iportat. Tertio mõ põt ſumi libido: q̃ſi habitualr̃ ꝑ illa iordinatiõe viriuȝ nimia: ex qua eſt in nobis ꝓnitas ad iordinate cõcupiſcẽdũ. A p̃ma igit libidine mẽs cuiuſlibet iuſti generãtis liberat: cũ cõtigat actuȝ mr̃imonialẽ ſine omni culpa ⁊ mortali ⁊ veniali exerceri. vñ cõſtat ꝙ nõ intelligit illa libido trãſmittere originale peccatũ in ꝓlẽ: nec iterum illa q̃ eſt iordiata d̾lectatio ſenſualitatis: ⁊ ſi. n. ꝑ miraculũ a tali iordinatiõe delectatõis coitus aliquorum purgaret: nihilomin⁹ eorum nati peccatũ origiale ɔ̃herẽt. vñ p; ꝙ libido 3⁰ mõ dicta itelligit eẽ pcti origialis cauſa. omne eni generans gñat ſibi ſil'e in nã. vñ cũ hec ſit cõditio nature humane iuſticia origiali deſtitute: vt tal' inordinatio viriũ aie in ea exiſtat: ɔſtat ꝙ ẽt talis cõditio

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

in ꝑle remanebit:⁊ ſi feruoꝛ coitus inueniatur dici cauſa
oꝛigialis peccati:hoc nõ ꝓpter ſe dr̃:ſed inquãtũ eſt ſignuꝫ
eius qđ eſt ſubĩc cã:qꝛ ex ioꝛdinatõe viriũ ioꝛdĩata delecta
tio in coitu ꝓcedit q̃ſi ſignũ ⁊ effectꝰ cãm ſuã idicãs. ¶ Ad
4m dõꝫ.ꝙ illa ĩfectio que eſt in ſemĩe:ſic nõ hꝫ rõnẽ culpe
ꝓpꝛie loq̃ndo añ ĩfuſionẽ aĩe:ita nec pene.opꝫ.n.eſſe idem
ſubm̃ culpe ⁊ pene.⁊ iõ ſic in rebꝰ irrõnalibꝰ nõ ꝓꝑe eſt pẽa
que de ſe oꝛdinẽ ad culpã hꝫ:ita ẽt nec in ſemine pena põt
eſſe:ſed eſt defectꝰ q̈dã inq̄tũ ſilĩtudo nature generantis ĩ
ſemine ṽtualr̃ manet:ꝑ modũ ẽt quo lepꝛa in ſemĩe lepꝛo
ſi nõ eſt egritudo.ſi tñ pẽa eẽt:poſſet eſſe cã culpe nõ iquã
tuꝫ hꝫ:ſed ſm̃ ꝙ ex culpa cauſat̃:vtꝰ.n.cauſe manet in effe
ctu.vñ qꝛ ꝑ pctm̃ p̃mi hoĩs iſta ĩfectio ꝯſecuta eſt ĩ tota nã
humana.iõ vbi ĩuenit̃ ſubm̃ ſuſceptiuũ culpe hꝫ rõnẽ cul
pe in actu:ſic in puero iam nato.vbi vo h nõ iuenit manet
in tali infectione vtꝰ culpe vt ſic cã culpe eſſe poſſit. ¶ Ad
q̄ntũ dõm.ꝙ cũ peccatũ oꝛiginale ꝑ ſe loquẽdo ſit nature
viciũ nõ põt cauſari ꝑ id qđ eſt ꝑſone ꝑ ſe:ſed ſoluꝫ ꝑ id qđ
nature debet̃.Cõſeruatio aũt cõiũctionis coꝛpis ad aĩam
ꝑtinet ſpãliter ad eſſe hꝰ ꝑſone in natura humana ſubſiſtẽ
tis:⁊ iõ talis cõiũctio ĩfectionẽ oꝛiginalis pcti nõ facit ĩ aĩa
niſi adiũgat̃ aliq̈d qđ ꝑ ſe ad nãꝫ ꝑtineat:⁊ h eſt actus gñã
tionis:qui ꝑ ſe nature cõſeruãde debet̃.⁊ ideo ex ꝯcupiſcẽ
tia que remanet poſt baptiſmũ:nõ inficit̃ iterato aĩa illius
qui baptizatus eſt:ſed per generationẽ in filium ſuũ tradu
citur vt in oꝛiginali naſcat̃.

¶ Utꝝ ſit nece oẽs hoĩes naſci in pctõ oꝛiginali. II.

Ad ſecunduꝫ ſic ꝓcedit̃.Ur̃ ꝙ nõ ſit nece oẽs hoĩes in pctõ
oꝛiginali naſci.Baptiſmꝰ.n.reddit regñatis ꝑ
ip̃m hoc qđ ꝑ Adã ꝑditũ fuit:qꝛ donũ xp̃i exce
dit delictũ ade.vt dr̃ Ro.5°.ſed ſi adã nõ pec
caſſet hoĩes in pctõ oꝛigiali filios nõ gñaſſent.g̊ ⁊ hoĩes ba
ptizati in filios pctm̃ oꝛiginale nõ trãſmittũt. ¶ P̃.moꝛs
eſt pena oꝛiginali pctõ debita.g̊ vbi non erit moꝛs ibi non
erit oꝛiginale.ſed Hieronymꝰ ponit quoſdã in fine mundi
nõ moꝛituros.g̊ vr̃ ꝙ illi in oꝛiginali nõ naſcant̃. ¶ P̃.ſic
deus ex coſta viri mulierẽ foꝛmauit:ita ẽt potẽs eſt nunc
ex digito hoĩs vel alio mẽbꝛo coꝛpus humanũ foꝛmare:cõ
ſtat aũt ꝙ ille qui ſic foꝛmatꝰ eſſet nõ deſcẽderet ex adam
ſm̃ rõnẽ ſeminalẽ.cũ igit̃ hec fuerit cauſa.vt Augu.dicit:
quare xp̃s oꝛiginale nõ ꝯtꝛxit:qꝛ nõ fuit in adã peccante ſm̃
ſeminalẽ rõnẽ:vr̃ ꝙ iſte oꝛiginale non hẽbit:⁊ ita nõ eſt ne
ceſſariũ in oẽs oꝛiginale trãſire. ¶ P̃.Si muliere peccan
te que añ virũ peccauit vir:in lib.arbi.remãſiſſet.poterat
etiã nõ peccare:ſed ſi adam nõ peccaſſet etiã muliere pec
cante.nõ fuiſſent ex eis hoĩes in oꝛiginali geniti.g̊ cuꝫ hoc
fuerit poſſibile:nõ eſt neceſſariũ:vt peccatũ parẽtis pꝛime
.ſ.Eue in oẽs poſteros eius trãſeat. ¶ P̃.vt Aug.dicit ĩ lr̃a
cõcupiſcẽtia libidis que eſt in actu coitꝰ oꝛiginale peccatũ
cauſat.ſed qualr̃cũqꝫ ſumat̃ cõcupiſcẽtia potens eſt deꝰ ab
ea hoĩeꝫ liberare per miraculũ.g̊ cõtingit aliquẽ ſine pctõ
oꝛiginali naſci.

Contra eſt qđ apl's Ro.5°.dicit.Peccatũ ĩ oẽs hoĩes
trãſiuit. ¶ P̃.ille q̄ nõ eſt pctõ obnoxius re
demptione nõ ĩdiget.ſi ergo eſſet aliq̄s qui nõ in pctõ oꝛi
ginali naſceret̃ ꝑter xp̃m ĩueniret̃ aliq̄s q̄ redẽptiõe facta
ꝑ xp̃m nõ ĩdigeret:⁊ ſic xp̃s nõ eẽt caput oĩuꝫ hoĩuꝫ:qđ nõ
eſt cõueniẽs ſm̃ fideꝫ.ergo nec ponere ꝙ aliq̄s ſine pecca
to oꝛiginali naſci poſſit.

Reſpondeo dõm.ꝙ neceſſariũ eſt oẽs qui ex adaꝫ
generant̃ ꝑ viã coitꝰ pctm̃ oꝛigiale tra
here:cuiꝰ rõ ex dictis accipi põt:ad eſſe.n.oꝛigialis duo cõ
currũt.ſ.defectꝰ q̈dã p̃ncipia nature humane ꝯñs.⁊ iteꝝ ꝙ
fuerit in ꝑtãte nature:vt iſto defectu careret:vel nõ:ſine q̄

rõ culpe in hoc defectu nõ eſſet.vtrũqꝫ aũt neceſſariũ ẽ in
ueniri in illis qui ex adam ꝑ modũ dictũ generãtur.Si.n.
defectꝰ ille nõ traduceret̃:nõ poſſet cõtingere:niſi ꝑ hoc ꝙ
natura gnerãtis ꝑfecte reĩtegrata eſſet.nõ.n.põt cõtigere.
vt ṽtute nature deficiẽtis aliq̈d ĩ natura nõ deficiẽs gñet̃.
natura vo humana ĩ ſtatu huius vie nõ reĩtegrat̃ q̄tuꝫ ad
id qđ nature eſt:⁊ ſi ꝑ grãꝫ reĩtegrat̃ q̄tũ ad hoc ꝙ ad ꝑſo
nam ꝑtinet:ſed in futuro ꝑfecte reĩtegrabit̃ in beatis.vñ
oꝫ ꝙ ſm̃ totũ decurſum huiꝰ vite defectꝰ iſte ex parẽtibꝰ ĩ
filios ꝓpaget̃:ſilr̃ etiã ⁊ rõ volũtarij que culpã cãbat ĩ na
tura in oẽs hoĩes q̄ ab adam naturã accipiũt trãſit:erat.n.
vt ſupꝛa dictũ eſt tali cõditione ſibi iuſticia oꝛiginalis con
ceſſa:vt oẽs q̄ ab eo naturã humanã acciperẽt:ſil' cũ natu
ra ⁊ iuſticiã cõſequerẽtur.vñ ꝙ illi q̄ ab ipſo nati ſunt tali
iuſticia careãt ex volũtate ipſiꝰ ade cõſecutũ eſt.vñ rõ vo
lũtarij in oẽs qui ab eo nãꝫ humanã accipiũt ſil' cũ defectu
trãſit:⁊ qꝛ genitũ naturã recipit a generãte ⁊ patiẽs ab agẽ
te.iõ oẽs qui ſm̃ ſemialẽ rõnẽ que eſt vtꝰ actiua ab adã de
ſcẽdũt:opꝫ ꝙ in culpa oꝛiginali naſcãtur.

Ad pꝛimuꝫ ergo dõm.ꝙ redẽptio xp̃i totuꝫ nobis
reddit qđ in adam ꝑdidimus:nõ tñ ſiſt
ſed vnumqđqꝫ tp̃e ſuo.nõ enim ꝑ xp̃m ĩ p̃muꝫ ſtatũ inocẽ
tie ꝑducimur vt ſimꝰ imoꝛtales ĩ hac vita:ſicut ⁊ Adã fuit
ſed hoc ꝑ xp̃m ĩ patria cõſequi ſperamꝰ:⁊ iõ ꝑ baptiſmum
⁊ alia ſacramẽta que ex paſſione xp̃i ṽtutẽ ſoꝛtiunt̃ expur
gatur homo:quãtũ ad id quod ꝑſone eſt:⁊ etiã quãtum ad
naturã ĩ his que ꝑſone ſunt cõparata:vt ip̃e homo ĩ actibꝰ
ꝑſonalibꝰ pctõ nõ ſeruiat:ſed nõ iquãtuꝫ ad naturã ĩ his q̄
ꝑ ſe nature debẽtur:⁊ iõ oꝫ vt per actũ etiã nature ĩfectio
oꝛiginalis in ꝓlem trãſeat:q̄uis etiã pater ſit a culpa oꝛigi
nali imunis ſm̃ ꝙ ad ꝑſonã ſuã ſpectat:ſicut.n.peccatum
oꝛiginale quilibet trahit particulari gñatiõe ſua:⁊ nõ ꝑ ge
nerationẽ patris ſui:ita etiã opꝫ ꝙ ⁊ mũdationẽ ſuaꝫ cõſe
quat̃ per ſpecialẽ regñationẽ ſuã.⁊ nõ per hoc ꝙ pater ſuꝰ
regeneratus eſt. ¶ Ad ſcđm dicẽdum:ꝙ hoc nõ cõcedat̃
ab oĩbus ꝙ aliqui ĩ fine mũdi ĩueniãtur:qui nõ moꝛiãtur.
ĩmo Aug.⁊ Ambꝛo.cõtrariũ dicũt:⁊ dictum Hierony.ma
giſter exponit ĩ.43.diſt.quarti libꝛi hoc modo:ꝙ dicãtur
illi qui ĩueniẽtur viui nõ moꝛi:ex eo ꝙ ſtatim reſurgent:⁊
moꝛs eoꝝ bꝛeuiſſimo tẽpoꝛe erit:ſi tñ det̃ ꝙ nõ moꝛiẽtur
nõ ſequit̃ ꝙ ſine culpa oꝛiginali naſcãtur.hoc enim ex ſpe
ciali diſpẽſatione dei agetur:vt hãc penaꝫ remittat ex ſua
liberalitate:quia volũtas ⁊ poteſtas eius nõ eſt ſubdita oꝛ
dini culpe ad penam:ſicut nec oꝛdini naturalis cauſe ad
effectum:poteſt eniꝫ facere:⁊ facit quãdoqꝫ deus vt ignis
nõ comburat:vt in tribus pueris patet Daniel'.3.vnde nõ
eſt ĩcõueniẽs ſi faciat vt nati in oꝛiginali nõ moꝛiãtur:⁊ ꝑ
cipue cum moꝛi in actu nõ ſit directe pene oꝛiginali reſpõ
dens:ſed neceſſitas moꝛiẽdi.Illi aũt homĩes neceſſitateꝫ
moꝛiẽdi in natura ſua habebũt:ſed hac poſitiõe facta ab
hac neceſſitate nature per ſpecialem gratiam liberabũtur
ſicut neceſſe eſt ſm̃ cauſas inferioꝛes ignem comburere:a
qua tamẽ neceſſitate pueri in camio per gratiam liberati
ſunt. ¶ Ad 3m dõm:ꝙ ſi aliquis diuĩa virtute ex cõdigno
foꝛmaretur oꝛiginale non haberet:haberet nihilominus
omnes defectus quos habẽt qui in oꝛiginali naſcũtur:ta
mẽ ſine ratione culpe:quod ſic patet:poterat deus a pꝛici
pio quãdo homineꝫ cõdidit etiam alium hominẽ ex limo
terre foꝛmare:quem in cõditione nature ſue relinqueret:
vt ſcilꝫ moꝛtalis ⁊ paſſibilis eſſet:⁊ pugnam cõcupiſcentie
ad rationem ſentiẽs in quo nihil humane nature derogare
ret̃:qꝛ hoc ex p̃ncipijs nature cõſequit̃:nõ tñ iſte defectꝰ
eo rationẽ culpe ⁊ pene habuiſſet:qꝛ nõ per volũtatem iſte
defectꝰ cauſatꝰ eſſet:ſilr̃ dico ꝙ in iſto qui ex digito gñatur
tales defectꝰ eẽnt ſi pꝛĩcipijs ſue nature relinq̄ret̃:niſi diũs

gratis hoc ſibi vellet cõferre quod p̃mo hoĩ ꝯtulit:nec iſti
defectus ex volũtate p̃mi hoĩs pꝛocederẽt:quia defectus
nõ cauſant̃ ex volũtate p̃mi parẽtis:niſi in eis qui ab eo na
turam accipiũt:nõ aũt aliq̄s accipit nãm a mã:ſed ab agẽ
te:vñ cuꝫ iſte ſit ab adam ſolum materialr̃:non aũt ſicut a
p̃ncipio actiuo ab eo deſcẽdat:cõſtat ꝙ naturã humanam
ab eo nõ accipit:nec culpã oꝛiginalẽ per eum icurrit:nec p̃
dictos defectus:⁊ ideo rõnẽ culpe vel pene nõ hẽbũt:cuꝫ
nõ cõparent̃ ad volũtatẽ:ſicut ad cauſam. ¶ Ad 4m dõm.
ꝙ ſi mulier peccaſſet viro nõ peccãte:foꝛte illa in peccato
ſuo moꝛtua fuiſſet:⁊ deus viro aliã vxoꝛẽ ꝓuidiſſet:ſi tñ ex
ea filios genuiſſet dicit̃ ꝙ illi filij paſſibilitatẽ ⁊ defectus
coꝛpoꝛales cõtraxiſſent:nõ aũt oꝛiginalẽ culpã:⁊ defectus
qui ſunt ex parte aĩe:cuius ratio in euidenti eſt:qꝛ ſm̃ phi
loſophũ in 6°.de aĩalibus:coꝛpus nõ eſt niſi ex femina:aĩa
autem eſt ex mari:nõ ita ꝙ aĩa rõnalis traducat̃:ſed quia
in ſemine eſt virtus foꝛmatiua:per quam in alijs animali
bus inducitur anima ſenſibilis:in homine vo oꝛganizatur
coꝛpus ⁊ pꝛeparat̃ ad receptioneꝫ anime ratiõalis.Si au
tem ecõuerſo adam peccaſſet muliere non peccãte filij ex
vtroqꝫ cõcepti vtrũqꝫ haberẽt ⁊ defectus anime ⁊ coꝛpo
ris:quia ex defectu anime etiam defectus coꝛpoꝛis cau
ſantur:deficiente enim p̃oꝛe neceſſe eſt ⁊ poſterius defice
re:ſed non cõuertitur. ¶ Ad quintũ dicẽdum:ꝙ hoc non
poſſet eſſe:vt cõcupiſcentia habitualis que in oꝛdinatione
viriũ anime cõſiſtit tolleret̃ ex toto:niſi natura penitus
reĩtegraret̃:⁊ hoc quidem nulli dubiuꝫ eſt quin deus fa
cere poſſet:⁊ ſi hoc fieret pꝛocuӀdubio geniti ſine oꝛiginali
naſcerentur.

¶ Queſtio. II.

Deinde queritur de ſubiecto oꝛigia
lis peccati.Et circa
hoc queruntur duo.Pꝛimo vtrum oꝛiginale ſit
in eſſentia anime:ſicut in ſubiecto vel in aliqua
potentia eius.Secundo:vtrum generatiua pꝛe
alijs viribus infecta ſit.

¶ Utrũ peccatũ oꝛiginale ſit ſubiectiue ĩ aliq̃ potẽtia. I.

Ad pꝛimum ſic ꝓcedit̃.Ur̃ ꝙ oꝛiginale
ſit in aliqua potẽtia:ſicut ĩ
ſubiecto.Illud.n.qđ eſt a coꝛpoꝛe abſolutum et
ĩmateriale nõ vnitur coꝛpi:niſi mediãte aliquo
materiali:ſed anima rõnalis abſoluta eſt a ma
teria:⁊ ĩmaterialis.vt in 3°de anima phꝰs ꝓbat.ergo opꝫ
ꝙ vniatur coꝛpi mediãtibus potẽtijs ſenſitiue ⁊ nutritiue
partis que ſunt materiales ⁊ oꝛganis affixe.ſed peccatum
oꝛiginale trãſit in animã:ex hoc ꝙ coꝛpi ꝯiũcta eſt.ergo ꝑ
pꝰs inuenit̃ in potẽtijs ſenſitiue ⁊ nutritiue partis. ¶ P̃.
oꝛiginale per oꝛiginẽ traducit̃.oꝛigo autẽ humane nature
eſt per actũ generatiue potẽtie.ergo in ea p̃mo ⁊ p̃ncipalr̃
eſt oꝛigiale:ſicut in ſubiecto:⁊ nõ in eſſentia anime. ¶ P̃.
cõcupiſcẽtia ſiue habitualiter:ſiue actualiter ſumatur ad
vires ſenſitiuas pertinet:ſed in ꝓcedẽti diſtinctione magi
ſter dixit oꝛiginale eſſe cõcupiſcẽtiam.ergo eſt in potẽtijs
illis:ſicut in ſubiecto:⁊ nõ in eſſentia aĩe. ¶ P̃.ſicut Aug.
dicit.omne peccatum in volũtate eſt:ſed oꝛiginale pecca
tum eſt.ergo in volũtate eſt:volũtas auteꝫ potẽtia eſt ani
me.ergo eſt in potẽtia:ſicut in ſubiecto. ¶ P̃.pena reſpon
det culpe:ſed pena oꝛiginalis.ſ.carẽtia diuine viſionis eſt
in rõne.ergo ⁊ peccatũ oꝛiginale:ratio autem potẽtia que
dam eſt.ergo oꝛiginale ⁊c̃.

Contra per oꝛigiale oẽs potẽtie anime ĩficiũtur:ſed
potẽtie nõ vniunt̃ niſi in eſſentia:ergo oꝛigi
nale per p̃ꝰs eſſentiã reſpicit. ¶ P̃.oꝛigiale eſt culpa ⁊ in
fectio nature:ſed ad naturã per p̃ꝰs cõparat̃ eſſentia q̄ꝫ po
tentia:q̄ eſſentia eſt pars eſſentialis nature.ergo ĩ ea oꝛi
ginale pꝛincipaliter eſt.

Reſpondeo dicẽdo:ꝙ peccatũ oꝛigiale eſt in eẽn
tia aĩe ſicut in ſubiecto:qđ ſic pꝫ:phꝰs
in 8°.metaphyſice.oſtẽdit ꝙ vnio foꝛme ⁊ mãe nõ eſt ꝑ ali
quod vinculũ mediũ:imo ꝑ ſe vnũ alteri vnit̃.al's nõ eẽt
vnio eſſentialis:ſed accñtalis:aĩa aũt foꝛma coꝛpis eſt.vñ
oꝫ vt ipſa aĩa vniat̃ ꝑ eẽntiã ſuã ĩmediate coꝛpi vt ex ea ⁊
coꝛpe efficiat̃ vnũ:ſic ẽt ex cera ⁊ ſigillo.vt in 2°de aĩa.dr̃.
⁊ qꝛ oꝛigiale cãtur in aĩa ex ꝯiũctione eiꝰ ad tale coꝛpꝰ ꝓut
foꝛma eſt:ſic eni ex vtriſqꝫ ꝯiũctis talis nã reſultat:oꝫ ꝙ ĩ
eſſentia aĩe ſit p̃mo ⁊ p̃ncipalr̃:ſic ĩ ſubõ oꝛigiale ĩ potẽtijs
aũt per ꝯñs:ſicut ⁊ ſupꝛa de grã dcm̃ eſt.

Ad pꝛimuꝫ g̊ dõm.ꝙ aĩa rõnalis põt cõparari ad
coꝛpus vt motoꝛ ſm̃ ꝙ eſt p̃nm aliquo
ruꝫ operũ:⁊ vt foꝛma.ſi p̃mo mõ cũ actꝰ quarũdã potẽtia
rum ĩueniant̃ ſine iſtr̃is coꝛpalibꝰ exerceri:aliaꝝ vo cũ coꝛ
poꝛeis inſtr̃is coꝛpalibꝰ:oꝫ illas potẽtias que in ſua actiõe
oꝛgano coꝛpali nõ ĩdigẽt.ſ.ĩtellectiuas mediãtibus ſenſiti
uis coꝛpus mouere:ſic plane ĩ 3°de aĩa.oſtẽdit̃:ꝙ ab appe
titu ĩtellectꝰ nõ ſeq̄t̃ motꝰ:niſi mediãte appetitu ſenſus:et
ſic veꝝ eſt ꝙ aĩa rõnalis vnit̃ coꝛpi mediãtibꝰ viribꝰ ſenſi
tiue ꝑtis.Si vo ꝯſideret̃ inquãtum eſt foꝛma ſic ĩmediate
coꝛpi vnit̃:qꝛ eſſe qđ eſt actꝰ foꝛme ꝯiũcti eſt ex aĩa ⁊ coꝛpe.
oꝛiginale aũt nõ trãſit in aĩaꝫ ſm̃ ꝙ ꝯiũgit̃ coꝛpi vt motoꝛ:
ſed ſm̃ ꝙ cõiũgit̃ ſibi vt foꝛma:qꝛ ſic humanã naturã ꝯſti
tuit. ¶ Ad ſcđꝫ dõm.ꝙ hoc mõ per actũ generatiue virtu
tis oꝛiginale traducit̃:ſicut ⁊ natura humana.vnde ſic nõ
opꝫ ꝙ p̃ncipalitas humane nature in potentia generatiue
cõſiſtat:ita nec ꝙ ipſa ſit p̃mũ ſubiectũ oꝛiginalis:ſed ma
gis eẽntia aĩe que naturã hũanã ĩtegrat ⁊ cõſtituit. ¶ Ad
3m dõꝫ.ꝙ vt ſupꝛa dictũ eſt cõcupiſcẽtia nõ eſt totũ eẽ cul
pe oꝛigialis:ſꝫ ſolũ id qđ mãle in oꝛiginali ẽ:qđ vo ĩ eo foꝛ
male eſt ex ꝑte volũtatis attẽdit̃:⁊ iõ in viribꝰ ſuꝑioꝛibꝰ ⁊
ĩferioꝛibꝰ ſil' oꝛigiale ſaluat̃:⁊ hoc nõ poſſet eẽ:niſi ꝑ hoc ꝙ
defectꝰ ⁊ ĩfectio p̃mo in eẽntia aĩe ĩuenit̃ que vtrarũqꝫ po
tẽtiaꝝ p̃ncipiũ eſt:vt ſic ex ea ĩ oẽs potẽtias coꝛruptio oꝛi
ginalis trãſeat. ¶ Ad 4m dõꝫ.ꝙ pctm̃ oẽ ĩ volũtate ẽ ſic in
cã:nõ tñ ſemꝑ eſt ĩ ea:ſic ĩ ſubõ:cũ ẽt ꝯcupiſcibilis ⁊ iraſci
bilis ſubm̃ pcti eẽ poſſit:⁊ hoc mõ ẽt oꝛigiale ĩ volũtate eſt
ſic in cã:qꝛ ex volũtate p̃mi parẽtis in oẽs trãſiuit. ¶ Ad
5m dõm.ꝙ ꝑ viſionẽ dei nõ ſolũ ipſa rõ gloꝛificat̃:ſed etiaꝫ
totꝰ hõ.vñ carẽtia diuĩe viſiõis nõ eſt pena tm̃ rõnis:ſꝫ to
tius hoĩs:neqꝫ opꝫ ꝙ ſicut diuĩa viſio eſt p̊ ĩ potẽtia rõnis:
ita ⁊ rõnale in potẽtia p̃mo exiſtat:qꝛ oꝛigiale ꝯſeq̄t̃ nãm.
ſed btĩtudo aĩe in opatiõe quadã cõſiſtit:opatio aũt potẽ
tie debet̃:ſed nã eẽntiã reſpicit:⁊ p̃terea ad viſionẽ beatã
aĩa ꝑuenire nõ põt ſine lumĩe grẽ:cuius ſubꝫ eſt eẽntia:vt
ſupꝛa.26.di.dictum eſt.

¶ Utꝝ potẽtia gñatiua ſit magis ĩfecta alijs potẽtijs. II.

Ad ſecunduꝫ ſic ꝓceditur.Uidetur ꝙ
gñatiua nõ ſit p̊ alijs viri
bus ĩfecta.Illđ eni qđ nõ eſt aliq̄lr̃ obediẽs rõ
ni non poteſt virtute perfici vel culpa ingnari
ſed potẽtia gñatiua eſt hꝰ.g̊ in ea ĩfectio pcti eẽ
nõ põt. ¶ P̃.potẽtie ĩfecte nõ cõtingit eẽ actũ ſine pctõ:ſꝫ
actũ gñatiue ṽtutis ſine pctõ eẽ cõtigit:vt pꝫ in actu mr̃i
moniali.g̊ gñatiua ĩfectõe pcti ĩfecta nõ ẽ. ¶ P̃.ĩfectio oꝛi
ginalis pcti eſt ꝑ fomitẽ:fomes aũt eſt ĩ ſenſualitate.g̊ ⁊ ĩ
fectio ĩ ea p̃ncipalr̃ eſt:⁊ nõ in gñatiua. ¶ P̃.ĩfectio pecca
ti eſt in eo qđ eſt ſubm̃ peccati:ſed ſubm̃ oꝛiginalis eſt eẽn
tia aĩe:⁊ non potentia:vt dcm̃ eſt.g̊ in ea eſt ĩfectio:⁊ nõ in
gñatiua. ¶ P̃.nutritiua augmẽtatiua ⁊ gñatiua ad eãdeꝫ
partẽ aĩe ꝑtinẽt.ſ.vegetabilẽ:ſꝫ ĩ nutritiua nõ ponit̃ ĩfecti
ua oꝛiginali peccato:nec iteruꝫ ĩ augmentatiua aliqđ pec
catum ponitur.ergo nec generatiua debet dici pꝛe alijs vi
ribus ſpecialiter infecta.

Contra. Infectio oꝛigialis ꝯſiſtit in reſiſtētia carnis ad animam: hec auteʒ reſiſtētia pcipue in actu gñatiue ſentit. ergo ipſa maxime īfecta eſt. ¶ P. illō qō eſt cauſa alicuius maxime pticipat illud: ſʒ generatiua eſt cauſa īfectionis oꝛiginalis: qꝛ p actū eiꝰ traducit. g ipſa maxime infecta eſt.

Reſpondeo dōm. ꝙ īfectio oꝛiginalis pcti tribꝰ attribuit: qꝛ īter ptes aīe attribuit gñatiue: ⁊ īter ſenſus tactui: ⁊ īter vires appetitiuas attribuit ꝯcupiſcibili. cuiꝰ eſt rō: qꝛ oꝛiginale pctm̄ ē nature: vt dictū eſt: vñ īfectio eiꝰ ad illas potētias pncipalr ptinet q̄ aliquē oꝛdinē hñt ad actū quo nā traducit: actꝰ aūt ille duo hʒ. ſ. ſubaʒ actꝰ ⁊ delectationē: delectatio aūt ad ſenſum tactꝰ ptinet: ſuba vō actꝰ vtuti generatiue attribuit: ſic exequēti: ſed vtuti ꝯcupiſcibili ſic impanti: qꝛ eius eſt tēdere in id qō eſt ꝯueniēs: ⁊ delectabile ſm ſenſum. ⁊ iō diuerſis rōnibus his tribꝰ viribꝰ talis īfectio pcipue aſcribit.

Ad primum ergo dōʒ. ꝙ pctm̄ actuale qō ꝯſiſtit i actu eiꝰ q peccat: ⁊ volūtate nō pōt eē in illa pte que rōni nō obedit: nihil tñ phibet qn in illa pte que pnᵐ nālis opationis eſt īfectio nature ſaluet. ¶ Sciēdum tñ eſt ꝙ ēt actuale peccatū in gñatiua eſſe dr: nō qdē ſicut in ſubiecto: ſed mālr: inq̄ʒtū. ſ. ꝯcupiſcibilis actū gñatiue impat. ¶ Ad 2ᵐ dōʒ. ꝙ īfectio gñatiue eſt īfectio nāe vñ nō oʒ ꝙ ex ea relinquat īfectio pcti p actū eius i pſona generāte: ſed ſoluʒ in pſona gñata. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ in ſenſualitate ēt eſt īfectio inq̄ʒtū oꝛdinat ⁊ diſponit actꝰ gñatiue: ſed in gñatiua eſt imediate ſm ꝙ ipſa eſt imediatū pncipiū traductionis nature: ſed verꝫ eſt ꝙ īfectio fomitis in ſenſualitate pncipalius: oſtēdit ſm ꝙ īfectio nature redūdat in īfectione pſone p actuales ꝯcupiſcentias. ¶ Ad 4ᵐ dōm. ꝙ īfectio eſt in eſſentia aīe: ſicut in p ſubō: ſed in gñatiua: ſicut in cuius actu pcipue manifeſtat: eſſentia eni nō eſt pncipiū actus: niſi mediāte aliqua potētia. vnde ſic ex īfectione actus nō dicit eſſentia eſſe infecta: ſicut hic de īfectiōe loqmur. ¶ Ad 5ᵐ dōm. ꝙ generatiue aſcribit: ⁊ oꝛiginalis ⁊ actualis peccati īfectio. Oꝛiginalis quidē inquātum eſt pncipiū actus nālis quo natura traducit: ſʒ actualis ſm ꝙ habet aliquos actus exterioꝛes ad generationeʒ oꝛdinatos: qui ad virtutem motiuā ſenſitiuā pertinēt: ⁊ qꝛ nutritiua ſimilr quoſdā tales actus habet vt apponere cibum oꝛi: maſticare: ⁊ delectationem ſentire: ⁊ hꝰ. ideo ſibi etiā actualis īfectio attribuit quaſi materialr: non autem oꝛiginalis: qꝛ ipſa non eſt pncipiuʒ illius actus quo natura traducit: niſi remote inquātum generatiue deſeruit: augmentatiue vō nulla infectio attribuit: quia nec ad actum naturalis ppagationis oꝛdinatur: nec iterū habet actꝰ exterioꝛes qui p motū ſenſitiue ptis expleant.

¶ Expoſitio textus.

Ab quod dici pōt ⁊c̄.) Sciēdum ꝙ magiſter hoc ſoluit negādo vtrāq; partē. ſ. ꝙ illa infectio non eſt culpa: nec pena: ſed defectus quidā: ⁊ dicit de feruoꝛe coitus parentum cauſari: non ſicut ex per ſe cauſa: ſed ſicut ex ſigno cauſe. (Et que feditas maioꝛ eſſe videtur ⁊c̄.) videt hoc eſſe falſum. qꝛ ſic oꝛiginale magis abundaret in filio q̄ʒ in patre. ¶ Sed dōʒ ꝙ hoc intelligit quātum ad iſtum actū tantū: qui quidē ppter cōcupiſcentiam in generāte nō eſt niſi infectio penalis: ſed in genito eſt infectio culpe: nō auteʒ maioꝛ q̄ʒ fuerit i patre ſm ꝙ ex alio genitus fuit. (Iniquitatibus ꝯceptus ſum ⁊c̄.) hoc nō deferendum eſt ad iniquitatem cōcipiētis qui ſine omni peccato actuali cōcipere poteſt: ſed ad iniquitatē oꝛiginalem concepti: que vtrum ſit vna vel plures: ⁊ quare pluraliter dicatur infra dicet. 33. diſt.

¶ Quomodo oꝛiginale peccatū dimittatur i baptiſmo: cuʒ poſtea ſit illa ꝯcupiſcētia que dr oꝛiginale peccatum. ¶ Diſt. XXXII.

QVoniam ſupꝛa dictum eſt oꝛiginale peccatū eſſe vicium ꝯcupiſcētie: aſſignatūq; eſt quomodo a parentibus trahat: ⁊ oꝛigiale dicat: ſupeſt inueſtigare quomodo in baptiſmo dimittat: cum etiam poſt baptiſmuʒ remaneat ꝯcupiſcētia: que añ fuerat. vnde videt: vel peccatū oꝛiginale non eſſe concupiſcētiā: vel nō remitti in baptiſmo. Manet qppe. vt ait augu. in coꝛpoꝛe moꝛtis huius carnalis concupiſcentia: cuius vicioſis deſiderijs non obedire pcipimur: que tñ ꝯcupiſcētia quotidie minuit in pficientibꝰ ⁊ continētibꝰ. Sed lʒ remaneat cōcupiſcentia poſt baptiſmuʒ: non tñ dñatur ⁊ regnat ſicut ante: imo per grām baptiſmi mitigatur ⁊ minuitur: vt poſt dñari non valeat: niſi qs reddat vires hoſti eundo poſt cōcupiſcentias: nec poſt baptiſmū remanet ad reatū: qꝛ non imputatur in peccatū: ſed tm̄ pena peccati eſt: añ baptiſmum vō pena eſt ⁊ culpa.

¶ Oꝛ oꝛiginale pctm̄ duobꝰ modis dimittitur. ſ. extenuatione ſui ⁊ ſolutione reatus.

DUplici ergo rōne pctm̄ oꝛigiale dr dimitti in baptiſmo: qꝛ per grām baptiſmi vicium ꝯcupiſcētie debilitatur atq; extenuatur: ita vt iam nō regnet: niſi cōſenſu reddātur ei vires: ⁊ qꝛ reatꝰ ipſiꝰ ſoluitur. Unde aug. in lib. de baptiſmo par. Grā per baptiſmum id agitur vt vetꝰ homo crucifigatur ⁊ coꝛpꝰ peccati deſtruatur: non vt in ipſa viuente carne cōcupiſcētia reſperſa ⁊ inata repēte abſumatur: ⁊ nō ſit: ſʒ ne obſit moꝛtuo que ierat nato. Nā ſi poſt baptiſmū vixerit in carne hʒ concupiſcentiā cuʒ qua pugnet: eāq; adiuuāte deo ſuperet: ſi tamen non in vacuum grāʒ eius ſuſcepit. Non vtiq; hoc preſtatur in baptiſmo: niſi foꝛte miraculo ieffabili creatoꝛis: vt lex peccati que eſt in membꝛis: pꝛoꝛſus extinguatur ⁊ non ſit: ſed vt quicquid mali ab homine factuʒ dictum cogitatumq; eſt: totuʒ aboleatur: ac velut factum non fuerit habeatur. Ipſa vō cōcupiſcētia ſoluto reatus vinculo: quo per illā dyabolus animā retinebat: ⁊ a ſuo creatoꝛe ſeparabat: maneat i certamine. Ecce hic aperte oſtēdit ea rōne dimitti in baptiſmo: nō quia non remaneat poſt baptiſmum. ſed qꝛ reatus in baptiſmo aboletur. Deinde ipſe oſtendit eo modo etiā dimitti: qꝛ baptiſmi grā concupiſcentia ipſa mitigatur ⁊ minuitur in eodem lib. ita dicens. Lex carnis quā apl's appellat peccatum cum ait. Non regnet peccatū in vr̄o moꝛ. coꝛ. nō ſic manet in mēbꝛis coꝝ: q ex aq̄ ⁊ ſpū renati ſūt: tāq; nō ſit eis fcā remiſſio: vbi oio plena fit remiſſio peccatoꝝ: ſʒ manet in vetuſtate carnis tāq; ſupatū ⁊ pemptū: niſi illicito ꝯſenſu quodāmō reuiuiſcat: ⁊ in regnū ppꝛiū dñationēq; reuocet. Hic apte inſinuat in baptiſmo ꝯcupiſcētiā debilitari: ex quo ⁊ dr dimitti: ñ ſoluʒ iō qꝛ reatꝰ ibi abſoluit quē remiſſionis modū aliis ēt plibꝰ teſtimōijs ſcriptura edocet. Ait eni Aug. ꝯ iulianū. Lex q̄ i tenebꝛis ē: viciū carnis ē qō ex pēa pcti ⁊ ex traduce moꝛtis pueīt. Sʒ lex iſta q̄ ē i mēbꝛis remiſſa ē i regñatiōe ſpūali: ⁊ manet in carne moꝛtali: remiſſa ē: qꝛ reatꝰ ſolutus ē ſacr̄o: quo renaſcūt fideles. Manet āt: qꝛ opat deſideria ꝯ q̄ dimicāt ⁊ fideles. Ideʒ i ſmōe quodā ꝯ ꝯcupiſcētia carnis. Per grāʒ baptiſmatis ⁊ lauacꝝ regñatiōis ſolutꝰ ē ⁊ ipe cōcupie reatus: cū quo eras natus: ⁊ qcqd antea cōſenſiſti male ꝯcupiſcētie ſiue cogitatiōe: ſiue locutiōe: ſiue actiōe. Idē i libꝛo de nuptijs ⁊ ꝯcupia. Cōcupiſcētia carnis lʒ i regeneratis iā nō deputet i pctm̄: q̄cūq; tñ ples naſcit obligata ē oꝛigiali pctō. Itē dimittit concupia carnis i baptiſmo nō vt nō ſit: ſʒ vt nō iputetur in pctm̄. Hoc ē. n. nō hr̄e pctm̄ ⁊ non eē reū pcti. Quomō g alia pctā ptereūt actu ⁊ remanent reatu vt homicidiū ⁊ ſilia: ita ecōuerſo fieri pt vt concupia ptereat reatu ⁊ remāeat actu. Ex pdictis euidenter mōſtratur quomodo pctm̄ oꝛiginale i baptiſmo remittatur.

¶ De feditate quam caro ex libidine ꝯtꝛit coitꝰ vtrum in baptiſmo diluatur.

SOlet āt hic q̄ri vtꝝ ēt ipā caro in baptiſmo ab illa feditate purget: quā in cōceptiōe ex concupia libidinoſa ꝯtꝛit. Quibuſdā vr ꝙ ſic aīa a reatu purificatur: ita ⁊ caro ab illa pollutiōe purgatur: vt ſic duobꝰ cōplet miniſteriū baptiſmi. ſ. aq̄ ⁊ ſpū: ita hi duo purgentur aia. ſ. a reatu: ⁊ caro ab illa cōtagione: qō qdē pbabile ē. Alij vō putāt tm̄ aiam ibi mundari: carnē vō nō ab illa feditate purgari. ſi vō remanet illa feditas vſq; ad pcreatiōem filioꝝ: q̄ fit in concupiſcētia carnis. vr nā carnis magis ac magis coꝛrūpi: ⁊ magis vr coꝛrupta caro plis q̄ʒ parentis. qꝛ de carne pollutioneʒ quā hūit a cōceptu retinenti trahitur polluta: ⁊ i concupiſcentia cōcipitur: vñ ⁊ polluitur: ⁊ ita ex duplici cauſa cōtaminatur. Uñ maioꝛ vr pollutio carnis i ple q̄ʒ fuerit in parente. Ad qō illi dicūt: qꝛ lʒ caro pꝛolis ex carne feda ſeminetur: ⁊ in cōcupiſcentia concipiat: nō tñ feditatē maioꝛē trahit q̄ʒ caro vñ ſeminatur habuit. Quāuis ēt ſi fetidioꝛ atq; imūdioꝛ ſit caro plis: ⁊ iō magis coꝛrupta q̄ʒ caro parentis: nō tñ vt aiunt: fit p iudiciū vitatis: qꝛ nec abſurdū eē dicūt: nō carnis nā magis i poſterioꝛibꝰ coꝛrupta trahat: neq; ex ipā magis coꝛrupta aia magis iſicitur.

¶ Ex quo auctoꝛe ſit illa concupiſcentia: deo vel alio.

PReterea q̄ri ſolet. vtrum concupiſcētia q̄ poſt baptiſmum remanet: ⁊ tantum penalitas eſt. ante baptiſmū vō pēa erat ⁊ culpa: ex deo auctoꝛe ſit: vel ex alio Ad qō breuiter rñdentes dicimus: qꝛ inquātū pena ē deum hʒ auctoꝛem: inq̄ʒtuʒ vō culpa ē diabolum ſiue hoiem hʒ auctoꝛem.

¶ Qua iuſticia aie munde ex creatiōe illud peccatum imputetur: cū nō poſſit vitare.

SOlet ēt q̄ri q̄ iuſticia teneat illo peccato aia innocēs a deo creata: cū non ſit in ptāte ſua illud vitare. Nō eniʒ p liberꝝ ar. illud cōmittit: qꝛ nō pꝛius eſt aia q̄ʒ illi pctō ē obnoxia. Ad hoc qdaʒ dicūt iō illā aiam reā eē illiꝰ pcti: lʒ munda a deo ſit creata: qꝛ cū infūditur coꝛpi cōdelectatur carni ex quo pctm̄ ꝯhit. Qō ſi eēt: iā non oꝛiginale ſed actuale diceretur. Potius g iō recte pōt dici: illi iputari aīe illud pctm̄ qō ex coꝛruptiōe coꝛpoꝛis ineuitabilr trahit: qꝛ vt ait Aug. in lib. de ciuitate dei. Nō fuit coꝛpis coꝛruptio q̄ aggrauat aiam cā pꝛimi pcti: ſʒ pēa. Nec caro coꝛruptibililis aiam peccatricem fecit. ſed peccatrix anima carnē coꝛruptibilē fecit.

¶ Utꝝ illud pctm̄ ſit volūtariū vel neceſſariū.

ILlud ēt nō imerito q̄ri pōt vtꝝ pctm̄ oꝛigiale debeat dici volūtariū vel neceſſariū. Et neceſſariū pōt dici: qꝛ vitari nō pt. Uñ ppha. De neceſſitatibus meis erue me. Et volūtariū nō incongrue appellatur: qꝛ ex volūtate pꝛimi hois pceſſit. Unde Aug. in. i. lib. retractationum oñdit dicēs. Illud qō in puulis dr oꝛiginale pctm̄ cuʒ adhuc nō vtātur lib. ar. voluntatis: non abſurde vocatur volūtariū: qꝛ ex pꝛia hois mala voluntate ꝯtꝛactum: pctm̄ ē quodāmō hereditariū.

¶ Quare deus aiam coꝛpi coniūxit ſciens eam inde maculari: ⁊ ideo dānari.

SI vō q̄ritur: cur deus q fecit animaʒ ipāʒ ſine macula: ⁊ ſcit eam ex coꝛpoꝛis coniunctione maculam peccati cōtrahere: ⁊ aliquando ante baptiſmuʒ

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ſeiungi ab ip̃o corpe: ⁊ ſic dãnari: cã corpi cõ-
iungit. Rñdem⁹ ex altitudie iudicioꝝ dei id ꝓ-
uenire: nec iniuſte hoc a deo fieri. Ip̃e eni non
incõgrue humane ɔditionis modũ quẽ a prin-
cipio iſtituit: lʒ pctã hoium interceſſerint ſine
mutatione cõtinue ſeruat: corpa de mã princi-
pio ſine vitio fcã fingẽs: aiaſqʒ de nihilo creãs
corũqʒ cõiũctione hoiem pficiẽs. Cũ igr̃ vtra-
qʒ hois nã a deo ſine vicio ſit inſtituta: licʒ a ſe
pctõ ſit viciata: non iõ imutabilis de⁹ humane
ɔditiõis primariaʒ legẽ mutare debuit: ſiue ab
hominum multiplicatione deſiſtere.

¶ An anima ſit talis qualis a deo creatur.

Hic a qbuſdã q̃ri ſolet. vtꝝ aia talis
ſit añ baptiſmum q̃lis a deo creatur.
Q̃ð non eẽ probare conãtur h̃ mõ.
aia in corpe creatur: in cui⁹ ɔiunctiõe
pctõ maculatur: q̃ʒ cito igr̃ ẽ pctm̃ hʒ: nec pri⁹
fuit q̃ʒ pctm̃ habuerit. Nõ ẽ igr̃ talis q̃lis a deo
creatur. Creatur.n.a deo inocẽs ⁊ ſine vicio:
⁊ nũq̃ʒ talis ẽ. Ad qð dici pt̃: qꝛ nõ oino talis ẽ
q̃lẽ eã de⁹ fecit. Deus.n.eã bonã fecit: ⁊ boni
tatẽ ei ſine corruptione indidit: ⁊ dr̃ illa nãlis
bonitas quã i creatiõe a cõditore ſuſcepit. quã
bonitatẽ ꝑ pctm̃ penit⁹ nõ amiſit: ſʒ viciatã ha-
buit: quã de⁹ tñ ſine vicio fecit. Si.n.res bõa
nõ eẽt aia: in ea malũ eẽ neqret cũ nõ poſſit ma-
luʒ eẽ niſi i bono: vt p⁹ dicetur. Nõ igr̃ oio tal'
ẽ aia q̃lis ẽ a deo creata. Sic qs pollutas hñs
man⁹ non tale habuit pomum quale ego dedi
mundis manibus. ego enim dedi mundum.

¶ An aie ex creatiõe ſint eq̃les i donis nãlib⁹.

Illud quoqʒ nõ incõgrue q̃ri ſolʒ: vtꝝ
oẽs aie ex creatõe equales ſint: an alie
alijs excellẽtiores. Pluri⁹ non irrõ-
nabiliter vr̃ q ex ipſa creatõe alie alijs
excella͞ r in naturalib⁹ donis: vt in eẽntia. alia
alijs ſit ſubtilior ⁊ ad intelligenduʒ memoran-
dũqʒ habilior: vtpote acutiori ingenio ⁊ pſpi-
caciori intellectu p̃dita. Quod nõ iprobatr̃ dꝫ
cum in angelis ita fuiſſe conſtet: ⁊ lʒ naturali-
bus donis alie pre alijs polleant: tamen añ ba-
ptiſmũ a corpore diſcedentes parem penam:
⁊ poſt baptiſmum ſtatim equalem coronam
ſortiuntur: quia ingenij acumen vel tarditas p̃-
mium vel penam in futuro nõ collocat.

¶ Diuiſio textus.

Poſtq̃ʒ oſtendit qualiter originale peccatum traha-
tur a parentibus. Hic oñdit qualr̃ per baptiſ-
mum dimittatur: ⁊ diuiditur in ptes duas. In
prima oſtẽdit ẜm quid originale in baptiſmo
tollatur: ⁊ ẜm quid maneat. In ſcða inquirit que ſit cau-
ſa illius cõcupiſcẽtie que per baptiſmũ nõ tollitur: ſed p⁹
baptiſmuʒ manet. ibi. (Preterea ſolet q̃ri vtrũ concupi-
ſcẽtia ⁊c̃.) Prima diuidit̃ i duas. In pria oñdit qũo ꝑ ba
ptiſmũ origiale remittat̃ quantũ ad aiam. In ſcða ingrit
vtꝝ ẽt purgetur hõ a feditate carnis. ibi (Solet q̃ri vtꝝ
ip̃a caro ⁊c̃.) Prima diuiditur in tres. In pria mouet du-
bitatiõem. In ſcða ponit ſolutiõem oñdẽs q duob⁹ mo-
dis originale dr̃. ibi. (Sed lʒ remaneat ɔcupiſcẽtia ⁊c̃.)
In tertia modos magis explicat ⁊ auctoritatib⁹ confir-
mat. ibi (Multiplici vo rõne ⁊c̃) Et prio oñdit q origia-
le pctm̃ ꝑ baptiſmũ ſolui dr̃: inq̃ʒtũ reat⁹ eius tollitur. 2°
q ſolui dr̃: inq̃ʒtũ ɔcupiſcẽtia ip̃a mitigat̃ ibi. (Deide idẽ
ipſe oñdit ⁊c̃.) (Preterea ſolet q̃ri ⁊c̃.) Hic iquirit: vtꝝ
concupiſcẽtie remanẽtis poſt baptiſmũ de⁹ ſit cã: ⁊ ɔcu-
piſcẽtia illa ſil' cũ reatu ⁊ infectiõe macule trahat̃. Ideo
circa hoc tria facit. Primo ingrit vtꝝ illius ɔcupiſcentie
de⁹ ſit actor. Scðo ingrit vtrũ dine iuſticie hoc ɔueniẽs
ſit vt pro pctõ parẽtis natus reatum pene incurrat ibi.
(Solet ẽt q̃ri) Tertio ingrit qũo diuinã ſapiam deceat
vt eius opus. ſ. aia ſtatim in ſua creatiõe inficiatur. ibi.
(Si vero queritur ⁊c̃.) ¶ Circa ſcðam duo facit. Prio
determinat p̃ncipalẽ queſtionẽ. ⁊ qꝛ reatus ſeqtur volun
tariũ in pctõ ſine quo nullus ad penã obligat̃. Ideo ſcðo
oñdit quomõ originale pctm̃ neceſſariũ ⁊ volũtariũ dici
poſſit. ibi. (Illud ẽt ñ immerito ⁊c̃.) ¶ Circa tertiũ tria
facit. Prio oñdit quomõ diuã ſapiam deceat hoc q aia
ſtatim macula originali inficitur ex corpis ſui ɔiunctiõe
Scðo ingrit vtꝝ aia aliqñ in ſui puritate permaneat q̃-
lẽ deus creauit an ſtatim in primordio ſue creatiõis ma
culetur: ibi (Hoc a quibuſdã queri ſolet ⁊c̃.) Tertio ing-
rit ſuppoſito q nõ: vtꝝ vna aia alteri ex ip̃a ſui creatiõe i
bonitate naturali p̃feratur. (Illud ergo nõ incongrue
queri ſolet ⁊c̃.)

Queſtio I.

Hic ẽ duplex q̃ſtio. Prio quomõ per baptiſmũ originale diui
nitus tollatur. 2° de cã ei⁹. vtrũ ẽt ſimiliter di-
uinit⁹ hoc fit q hõ originale incurrat. ¶ Cir-
ca primũ querunt̃ tria. Primo vtrum culpa
origiualis per baptiſmũ ſoluat̃. Scðo vtrũ pena origina
lẽ culpã conſequens p⁹ baptiſmũ remaneat. Tertio vtꝝ
originalis concupiſcẽtia i quibuſdã maior ⁊ in quibuſdã
minor inueniatur.

¶ Utꝝ pctm̃ originale tollatur ꝑ baptiſmũ. I.

Ad primum ſic ꝓceditur. Ur̃ q per baptiſmum originalis
culpa nõ tollat̃. Priuatio.n.nõ tollit̃ niſi ha-
bit⁹ oppoſit⁹ reſtituat̃: ſed originalis iuſticia
cui⁹ p̃uatio ẽ originale pctm̃ ꝑ baptiſmũ non
reſtituit̃ cũ nõ remaneat h̃bit⁹ ordo iferioꝝ viriũ ad rõ-
nẽ. g̃ nec origiale pctm̃ ꝑ baptiſmũ tollit̃. ¶ P̃.i baptiſ-
mo ẽ duplex res. vna q̃ ẽ res ⁊ ſignũ. ſ. caracter: ⁊ alia q̃ ẽ
res tm̃. ſ. gr̃a: ſi g̃ baptiſm⁹ pctm̃ origiale delet: aut h̃ erit
virtute caracteris quẽ imprimit: aut virtute gr̃e quã cõ-
fert: ſi virtute caracteris: cũ igr̃ caracterẽ ɔſeq̃ntur etiaʒ
ficte accedẽtes: ſequeret̃ q eis ẽt originalis culpa dimit
teret̃: ⁊ ſic aliquis i mortali exñs peccato: a culpa aliqua
purgaretur; quod eſt inconueniẽs. ſi ãt virtute gr̃e: gr̃a ãt
poſt baptiſmum frequenter per peccatum mortale amit
titur: ergo oporteret q originale per quodlibet ſequens
mortale rediret: ſed peccatum originale nõ niſi ꝑ baptiſ-
mum poteſt purgari. ergo oporteret q quandocunq; ali-
quis de peccato mortali pniam agit ſiml' ẽt contra pctm̃
originale baptizaret̃. ¶ Preterea. ſicut ſe habet actus i
peccato actuali vt materialiter deformitati ſubſtãs: ita
etiã concupiſcentia in orginali: vt ſupra dictum ẽ: ſed põ

põt eẽ q deformitas pcti tollatur manẽte actu peccati:
q tales act⁹ ſũt q hñ fieri nõ pñt. g̃ ⁊ manẽte tali concu-
piſcentia nõ põt originalis culpa d̃leri. ¶ Si dicatur q
manet intẽſa ſʒ diminuitur. ¶ Contra. Magis ⁊ minus
nõ diuerſificant ſpẽm: ſed pena ⁊ culpa noiant diuerſas
ſpẽs mali: g̃ nõ põt eẽ vt intẽſa ɔcupiſcẽtia ſit culpa ⁊ re-
miſſa ſit tm̃ pẽa. ¶ P̃. ſi dicatur q nõ ſoluitur niſi quã-
tũ ad reatũ. ¶ Cõtra. Reat⁹ ɔſequit̃ d̃formitatẽ culpe:
q ad hoc pena infligit̃ vt culpe deformitas ordinet̃ per
penã q in ſe deordinata ẽ: ſi g̃ originale pctm̃ quãtum ad
deformitatẽ macl'e nõ tollit̃: vr̃ q nec ẽt quãtũ ad reatũ
ſolui poſſit. ¶ P̃. q̃les ſũt hit⁹ tales act⁹ reddũt: vt i ſcðo
ethi. dr̃: ſʒ ɔcupiſcere qð ꝓcedit ex concupiſcentia inordi
nata ẽ pctm̃ poſt baptiſmũ ſicut ⁊ ante. ergo ⁊ ip̃a concu-
piſcẽtia ꝑ baptiſmũ rõnem culpe nõ amittit.

Sed contra Ro. 6°. Qui mortu⁹ ẽ pctõ iuſtifica
tus ẽ a delicto: ſʒ baptizat⁹ ꝑ baptiſ-
mũ ɔmorit̃ ⁊ ɔſepelit̃ xp̃o: vt ibidẽ aplus dicit. g̃ opʒ q ꝑ
baptiſmũ oẽ pctm̃ p̃terite vite deleatur niſi effect⁹ baptiſ
mi ex pte baptizati ipediatur. ¶ P̃. nõ põt aliquis eẽ fil'
filius gr̃e: ⁊ filius ire: ſʒ ꝑ origiale pctm̃ naſcimur filij ire:
vt eph. 2. Eram⁹ nã filij ire: ⁊c̃. per baptiſmũ ãt regenera
mur in filios gratie. ergo nõ põt eẽ q poſt baptiſmuʒ ori-
ginalis culpa remaneat.

Reſpõdeo dðm: q de remiſſione culpe origialis
q nos loq ꝓportionalr̃ ad remiſſionẽ culpe actualis: ex
actu eni pcti duplex effect⁹ in peccãte relingtur. ſ. priua-
tio gr̃e ex rõne auerſionis a fine: ⁊ diſpõ q̃dã ad ſimilem
actũ quã act⁹ pcti inducit ex rõne ɔuerſionis: ⁊ ex h̃ ipſo
q gr̃a p̃uatus ẽ ꝓp̃a voluntate reatũ pene incurrit. vnde
gr̃a ſibi reſtituta ſil' ⁊ macula illa tollit̃: q̃ in defcũ gratie
ɔſiſtebat: ⁊ obligatio ad penaʒ q̃ reatus dr̃: diſpõ vero ex
actu pcti inducta nõ ex toto ſtatiʒ tollitur. ſed minuitur:
inquãtũ gr̃a inclinat ad ɔ̃riuʒ illius diſpõnis: ſʒ poſtmo-
dum ꝑ cõſuetudinẽ bonoꝝ opeꝝ ẽt illa diſpõ tollitur ⁊ i
cõtrariũ mutatur. Silr̃ ẽt ex actu nãe qui ẽ carnis ꝓpa-
gatio relingtur q̃dã diſpõ inclinãs ad malũ in ipſa natu-
ra origiati q̃ ɔcupiſcẽtia vl' fomes dr̃: ⁊ ex hoc ip̃o q illa na-
ture corruptio i ſe virtutẽ peccati ex quo cãta ẽ cotinens
pſonã attingit: ipaʒ indignã dei gr̃a efficit. vnde relingt̃
macula defcũs gr̃e in aia: ⁊ per hoc ẽt ad reatũ pene obli-
gatur: vt. ſ. p̃mio illo careat qð gr̃e d̃bebatur: ꝑ baptiſmũ
ãt gr̃a ɔfert̃: cui⁹ virtute illa infectio ab hoie tollit̃ q̃ ex
nã in pſonã deuoluebatur: ⁊ ẜm hoc aia purgat̃ a macl'a
culpe. ⁊ ꝑ ɔñs ſoluit̃ reatus pene. Illa aũt diſpõ ad malũ
q̃ fomes ⁊ cõcupiſcentia dr̃ non ex toto tollitur: qꝛ illa di
ſpoſitio ſequitur ɔditiõem nature: baptiſm⁹ aũt nõ pur-
gat naturã niſi q̃ʒtũ ptinet ad infectionẽ pſone: ⁊ ideo il-
la diſpõ ex toto nõ tollitur vſqʒ ad ſtatũ beatitudis quo
nã pfecte curabitur: ſʒ tñ diſpõ illa per baptiſmũ minuit̃
inquãtũ gr̃a quã quis in baptiſmo ɔſeqt̃ in cõtrariuʒ in-
clinat ei ad quod fomes diſponebat: ⁊ ita virtus fomitis
in nobis minuitur per auxilium gratie.

Ad primum g̃ dðm: q i originali iuſticia erat ali
quid quaſi formale. ſ. ip̃a rectitudo
volũtatis: ⁊ ẜm hoc ſibi opponitur culpe d̃formitas. erat
in ea ẽt aliqd quaſi mãle. ſ. ordo rectitudinis imp̃ſſus in
iferiorib⁹ viribus: ⁊ quãtũ ad hoc opponit̃ ſibi ɔcupia ⁊
fomes: q̃ʒuis g̃ nõ reſtituat̃ originalis iuſticia: inq̃ʒtuʒ ad
id qð mãle i ip̃a erãt r̃ſtituit̃ tñ quãtũ ad rectitudinẽ vo
luntatis: ex cuius p̃uatione rõ culpe inerat: ⁊ ꝑꝑ h̃ id qð
culpe ẽ tollitur ꝑ baptiſmũ: ſed aliud pẽale remanet.
¶ Ad ſcðm dðm: q baptiſm⁹ virtute gratie quã ɔfert ex
qua rectitudo volũtatis cãtur originalẽ culpã delet: non
tñ ſeqtur q ſubtracta gratia originalis culpa redeat. Cũ
eni oium pctoꝝ mortaliũ genera hoc cõe hẽant: q gr̃am
tollunt: nõ tñ oium eſt vna macula: ſed diuerſe ẜm q de-
fectus gr̃e ad diuerſas cãs refertur. vnde defcũs gratie
ex actu luxurie ꝓueniens eſt macula illius peccati: ⁊ ſic
de alijs. vnde nõ redit macula pcti alicuius quãtũcunqʒ
gr̃a ſubtrahatur niſi ꝑ reiterationẽ cauſe: cã ãt ꝑ quã ma
cula originalis relinquebatur in aia erat ip̃a ꝓpagatio
humane nãe: quã ipoſ'e ẽ reiterari circa eundẽ hoiem: et
ideo macula originalis redire non põt: ſed defectus ille
gratie: qui ꝑ pctm̃ mortale incidit: erit macula vl' luxurie
vl' homicidij: ⁊ ſic de alijs. ¶ Ad 3m dðm: q nõ eodẽ mõ
ſe hʒ ɔcupia ⁊ fomes ad originalẽ maculã: ſicut act⁹ pec-
cati ad maculã actualẽ: ɔcupiſcentia.n. ⁊ ſi quodãmõ ad
maculã originalẽ mãliter ſe hẽat: nõ tamẽ eſt cã eius: ẜm
q in eodeʒ ſubõ inueniũt̃: ſed actus pcti cãt actualẽ ma-
culã. ⁊ ideo nõ põt cõtingere: vt actus maneat: ⁊ macula
vel reatus trãſeat: ſicut in originali manente cõcupiſcen
tia trãſit reatus ⁊ macula. ¶ Ad 4m dðm: q intenſio et
remiſſio nũq̃ʒ ſpẽi diuerſitatẽ cãnt: ſʒ qñqʒ ex ſpẽi diuer-
ſitate ɔſequũtur. qñ eni intẽſio ⁊ remiſſio ſup vnã natu-
rã fundant̃ q̃ decreſcit ⁊ ꝓficit: tũc nec diuerſitateʒ ſpẽi
cãnt: nec ab ea cãntur: vt pʒ qñ eadẽ albedo intẽdit̃ ⁊ re-
mittitur: qñqʒ vero ſup diuerſas nãs intenſio ⁊ remiſſio
fundat̃: ⁊ tũc intenſio ⁊ remiſſio: ex diuerſitate ſpẽi ꝓue-
niunt: ſicut dr̃ angelus hoie itelligentior: ⁊ ſicut dr̃ color
illuſtrat⁹ viſibilior q̃ʒ ſine lumine: qꝛ lumẽ eſt illud ꝑ qð
efficit̃ viſibile i actu: ita ẽt itẽſio ⁊ remiſſio fomitꝭ ſup di-
uerſam nãm fundat̃: dr̃ eni intenſus ẜm q ad ſuuʒ for-
male ɔiũgitur qð ẽ defcũs iuſticie: ⁊ remiſſus ẜm q a ta-
li defcũ ſeꝑatur. ¶ Ad qntũ dðm: q ſicut trãſit reat⁹: ita
ẽt macula trãſit. vnde hoc ɔcedẽdũ ẽ q obtio cõcludit.
¶ Ad ſextũ dðm: q ẽt in peccatis actualib⁹ cõtingit diſpo
ſitiõem peccati remanere gr̃a aduenięte: ⁊ tũc ſi ex diſpo
ſitione illa aliquis act⁹ ſequatur: pcti rõnẽ hẽbit: q̃ʒuis di
ſpoſitio illa que actũ cãt culpa nõ eẽt: ita ẽt q̃ʒuis cõcupi-
ſcere qð ẽ act⁹ fomitis poſt baptiſmũ ſit culpa: nõ tñ opʒ
q fomes poſt baptiſmũ ſub rõne culpe remaneat: nec oʒ
eẽ ſilitudinẽ inter actũ ⁊ hitum: ſicut culpe ad culpã: ſed
ex pte ɔuerſionis vt actus ad illud obm̃ terminetur ad
quod habitus inclinabat.

¶ Utrum pena peccati originalis debeat mãere poſt ba-
ptiſmum. II.

Ad ſecundum ſic ꝓceditur. Ur̃ q pena originalis pec-
cati p⁹ baptiſmũ remanere nõ debeat. Iniu-
ſtum eni ẽ vt ſine culpa aliquis puniatur: ſʒ
per baptiſmũ originalis culpa tollitur: vt dictum ẽ. ergo
iniuſtum eſſet q pena remaneret. ¶ P̃. iuſticia gratui-
ta potentior ẽ q̃ʒ originalis: ſed originali iuſticia manen-
te in aia nihil penale i ea erat: nec rebellio carnis ad ſpi
ritũ: nec ẽt corruptio vl' paſſibilitas: cũ ergo ꝑ baptiſmũ
gratuita iuſticia cõferatur: vr̃ q pena remanere non de-
beat poſt baptiſmũ. ¶ P̃. generatio ſpiritualis potẽtior
ẽ q̃ʒ carnalis: quia nõ ſicut delictũ: ita ⁊ donum. imo mul
to amplius: vt Ro. 5° dr̃. Sed gñatio carnalis iducit cor-
ruptiõeʒ culpe ⁊ pene. g̃ gñatio ſpũalis que ẽ ꝑ baptiſmũ
vtrũqʒ tollere dʒ. ¶ Si dicat̃ q nõ ẽ ex d̃fectu baptiſmi
q pena nõ tollat̃. ſed qꝛ ẽ vtile ⁊ expediens ⁊ ꝓmouens
in ſalutem. ¶ Contra. Unumquodqʒ iudicãdũ eſt ſecun
dum id quod per ſe ſibi ɔuenit magis q̃ʒ ſcðm id quod ꝑ
accñs debet̃: ſed fomes per ſe ad malũ inclinat: non autẽ
niſi ꝑ accidẽs in bonum ꝓmouet inq̃ʒtum aliquis reſiſtẽ
do coronatur: vl' ẜm q aliquis humilior redditur. g̃ ma
gis eẽt expediẽs homini fomitẽ non hr̃e q̃ʒ q ipſuʒ habe
at. ¶ P̃. gr̃a que in baptiſmo cõfertur fomitẽ diminuit:

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ſed augmētata cā creſcit effectus.ǵ ſi maioꝛ gr̄a infunda
tur fomes plus minoꝛabitur.ǵ tātū poterit gr̄a augmen
tari ꝙ fomes ex toto tolletur.

Sed cōtra Galat.q̄nto.Caro ꝯcupiſcit aduerſus
ſpm̄ ⁊c.⁊ tn̄ illis loquitur qui ꝑ baptiſmum renati erāt.ǵ
ꝑ baptiſmū talis rebellio nō tollitur.hoc ēt hr̄ per illud
Ro.7°. Nō ǵ operoꝛ illud:ſʒ quod habitat i me peccatū
.i.fomes pecti vt glo.dic̄.❡ P̄.ex concupiſcētia parētis
ꝓcedit originale in ꝓlem:vt ſupꝛa dc̄m̄ eſt.ſi ergo bapti
ʒatus concupiſcētiā fomitis non hēret poſt baptiſmum
nullus in pctō originali filiū gen eraret:⁊ hoc ſupꝛa iꝓꝛo
batū ē a magiſtro.ǵ baptiſmus cōcupiſciētiā nō tollit ex
toto.

Reſpondeo dōʒ:ꝙ pctm̄ originale ē pꝛio ⁊ per ſe infectio nāe:⁊ per ꝯn̄s infic̄
perſonā ſm ꝙ diſpō nāe i perſonā redūdat:⁊ ſm hoc du
plex pena originali debetur:vna inq̄ꝫtum ꝓſonā inficit.ſ.
carentia diuine viſionis.viſio enī dīna actum quēdā de
ſignat:actꝰ āt oīs ꝓſone ē:qꝛ actus indiuiduoꝛum ſunt:vt
ph̄s dicit.vnde ⁊ carentia viſionis ad ꝓſonā referenda ē
cum oppoſita ſint circa ideʒ:alia pena debeť ſibi inq̄ꝫtū
nāʒ inficit.ſicut neceſſitas moꝛiēdi:paſſibilitas; rebellio
carnis ad ſpm̄:⁊ hꝰ.que oīa ex p̄ncipijs nāe cāntur:⁊ ſpe
ciem totā cōſequū tur niſi miraculoſe alr̄ cōtingat. Dōʒ
ē ergo ꝙ baptiſmus infectionē originalis mūdat ſcōʒ ꝙ
infectio nāe in ꝓſonaʒ redūdat.⁊ iō ꝑ baptiſmū illa pena
tolliť que ꝓſone debetur.ſ.carentia dīne viſionis:nō aūt
baptiſmus remouet infectionē nature ſm ꝙ ad naturā
per ſe refertur.ſʒ hoc erit i patria : qn̄ nr̄a nā ꝑfecte liber
tati reſtitueť:⁊ ideo opʒ ꝙ remaneat illa pēa poſt baptiſ
mum que culpe originali debeť ſm ꝙ nām inficit:⁊ hꝰ ē
fomes:neceſſitas moꝛiēdi:⁊ hꝰ.

Ad pꝛimum ǵ dōm:ꝙ ſm hoc ꝙ culpa deleť ēt pena ſibi reſpondens tollitur:vt ex
dictis pʒ:⁊ iō nihil iniuſtū ꝯſequiť.❡ Ad ſcōm dicēduʒ:
ꝙ in oī effectu qō ꝑ ſe iuſticie ē:potētioꝛ eſt gratuita iuſti
cia q̄ꝫ origialis:ſed excludere hꝰ penalitates nō ē effcūs
iuſticie inq̄ꝫtum iuſticia ē:ſed fuit effcūs origina lis iuſti
cie rōne cuiuſdam accn̄tis ſibi annexi: inq̄ꝫtuʒ.ſ.fuit con
tinuata:⁊ nō interciſa in nā humana:decuit enim: vt ſic̄
aīa ſine interruptione in deū dirigebatur per iuſticiam:
ita ēt coꝛpꝰ aīe ſine interruptione totalr̄ obediret:⁊ iō nō
oportet ꝙ ille effectus gratuite iuſticie conueniat:cū fcā
fuerit interruptio rectitudinis humane nāe ad deuʒ.
❡ Ad tertiū dōm:ꝙ ḡnatio ſpūalis efficacioꝛ ē in eo ad
quod oꝛdinatur q̄ꝫ ḡnatio coꝛꝑalis:ḡnatio aūt coꝛpoꝛalis
termiať ꝑ ſe ad nāʒ:qꝛ foꝛma ē terminꝰ ḡnatiōis: ſʒ ḡna
tio ſpūalis terminať ad ꝑfectiōeʒ perſone q̄ ē per gr̄aʒ : ⁊
iō plus mūdat ḡnatio ſpūalis ꝓſonā q̄ꝫ ḡnatio coꝛꝑalis i
ficere poſſit.Gn̄atio enī coꝛꝑalis nō pōt inficere perſonā
niſi infectione originali:ſed ḡnatio ſpūalis purgat perſo
ſonam a culpa originali ⁊ actuali:ſed hꝰ defcūs penales:
p̄ncipia nāe conſequuntur:vt dcm̄ eſt:vnde ſe hʒ magis
generatio coꝛꝑalis ad eos inducēdum q̄ꝫ ḡnatio ſpūalis
ad eos curādum.❡ Ad q̄rtum dicēdū:ꝙ ſimplr̄ loquen
do melius eēt homini fomite carere q̄ꝫ ipm hr̄e : conſtat
enī ꝙ ex abundātia gr̄e fit in aliquibꝰ ꝙ a fomite liberā
tur:ſʒ quo ad quid:⁊ quātū ad aliquē ſtatum hōis expe
dit fomitem habere ne in ſuperbiam elatus cadat: ⁊ hoc
etiam obiectio concludebat.❡ Ad quintū dicendum ꝙ
quantūcūqꝫ de gr̄a baptiſmali in baptiſmo infundať:nū
quā tn̄ pōt hoc efficere vt ex toto tollat fomitē:qꝛ gratia
illa nō ē oꝛdinata niſi ad curandū infectiōem perſone ex
infectiōe nāe ꝓcedētē:poſſet tn̄ deꝰ alteriꝰ ḡnis gratiam
infūdere per quam totū tolleretur:vt ſic ſimul ⁊ perſōe
⁊ nāe infectio gratie cederet.

❡ Utꝝ fomes inueniať maioꝛ in vno q̄ꝫ in altero. III.

AD tertium ſic ꝓceditur.vr̄ ꝙ fomes ⁊ ꝯcupiſcētia in q̄buſdam
plus:⁊ i q̄buſdā minꝰ iueniatur. Multiplica
ta enī cā multiplicatur effcūs : ſed ex feditate
coitꝰ infectio fomitis cātur:cum ergo quanto
magis hō a p̄mo ḡnante diſtat tanto plr̄es tales actus infi
ciētes inueniāť:vr̄ ꝙ ſemꝑ in ꝓle inueniatur maioꝛ infe
ctio fomitis q̄ꝫ in parente.❡ P̄.fomes nihil aliud dicit
q̄ꝫ ꝓnitatē quādā ad inoꝛdinate concupiſcēdū:ſed ex na
turali complexione vnus alio ꝓnioꝛ naſcitur ad luxuriā
vel ad irā vel ad quodlibet aliud genꝰ peccati.ǵ vnꝰ na
ſcitur cum maioꝛi infectiōe fomitis q̄ꝫ alius.❡ P̄.ex cō
ſuetudine actuum ⁊ diſſuetudine relinquitur in agente
ꝑ volūtatē maioꝛ facilitas vl̄ difficultas ad aliquid agē
dū:ſed cōtingit aliquos cōcupiſcētie operibꝰ operā dan
tes eē:alios āt ab eis retrahi honeſtis exercitijs occupa
tos.ǵ in q̄buſdam inueniť fomes intenſioꝛ q̄ꝫ in alijs.
❡ P̄.ſicut coꝛruptio fomitis ex peccato pꝛimi parentis
ꝓcedit:ita etiaʒ ⁊ alie penalitates vt paſſibilitas ⁊ moꝛ
talitas:⁊ hꝰ:ſʒ alie penalitates ſemꝑ in hoīe creſcūt quā
to humana nā a pꝛio parēte longius recedit per ſucceſſio
nē ḡnationis:qꝛ cōiter dr̄ ꝙ hoīes ſunt nūc bꝛeuioꝛis vi
te:⁊ minoꝛis virtutis q̄ꝫ antiquitus.ǵ ⁊ ſili rōe coꝛruptio
fomitis magis in filijs q̄ꝫ in parentibus inuenitur.❡ P̄.
ꝯſtat ꝙ alie penalitates intēdūtur ⁊ remittūtur ſm di
uerſas complexiōes coꝛpoꝛis:ex quo cātur:ꝙ quidā ſint
alijs paſſibilioꝛes ⁊ bꝛeuioꝛis vite: ſi ergo per eādē cām
inueniť in nobis fomes:ꝑ quā ⁊ alie paſſibilitates:videť
ꝙ ſm diuerſas ꝯplexiones hoīum intēdatur ⁊ remittať.

Sed contra conſequēs nām eq̄liter inuenitur in oībus habētibus nām:ſed fomes cō
ſeq̄tur humanā nām:ſicut coꝛruptio eiꝰ:ſicut dcm̄ eſt.ǵ
cū oēs hoīes eq̄liter humanā nām ꝑticipent:vr̄ ꝙ etiam
eq̄liter coꝛruptionē fomitis incurrant.❡ P̄.equalitas
pene dʒ reſpondere equalitati culpe:cum ergo nō ſit ma
ioꝛ culpa originalis in vno q̄ꝫ in alio : qꝛ vna pena oībus
ꝓ illa culpa debetur.ſ.carentia viſionis dīne:vr̄ ꝙ ēt ife
ctio originalis nō ſit in vno magis q̄ꝫ in alio.

Reſpondeo dōm:ꝙ cū coꝛruptio fomitis ſit per ſe infectio humane nāe:opʒ idē eſſe
indicium de intenſione eius ⁊ de intēſione humane nāe.
nā aūt ipa pōt conſiderari duplr̄.vel quātū ad rōnē ſpēi:
⁊ ſic equalr̄ in oībus inueniť:vl̄ inquātū redundat perfe
fectio nature in perfectionē indiuidui ꝑ modum quo ex
p̄ncipijs ſpeciei ſequuntur opationes indiuiduoꝛū:⁊ ſm
hoc vnꝰ homo alio eſt potentioꝛ in explendis operatiōi
bus ſpēm concernentibus.vnus enim alio pꝛomptioꝛ ē:
ad intelligēdum vel ad rōcinādum:⁊ ſic de alijs:ſimilr̄ ē
ēt de coꝛꝛuptione fomitis:quia ſi cōſideretur ſm ꝙ ꝑ ſe
naturam reſpicit:ſic pꝛoculdubio equaliter in oībus iue
nitur:⁊ hoc eſt abſoluta conſideratio eius:quod enī ſub
trahatur rectitudo illa que oēs vires aīe in vnū contine
bat hoc oībus equalr̄ conuenit:quia pꝛiuatio quantum i
ſe eſt non ſuſcipit magis ⁊ minus:ſed ſi conſidereť ſm h
ꝙ infectio originalis redūdat in infectionem perſone i
quātuʒ pōe ſua rectitudine carentes in turpes opatiōes
inclinaut:ſic in vno eſt maioꝛ coꝛꝛuptio fomitis q̄ꝫ i alio
.ſ.inq̄ꝫtum vel per nālem complexionē vel per conſuetu
dinē concupiſcibilis vel iraſcibilis in vno eſt efficacioꝛ:⁊
feruētioꝛ ad ſuum actum q̄ꝫ in alio:⁊ per hunc ēt moduʒ
fomes dr̄ poſt baptiſmū diminui inquātuʒ gr̄a retardat
impetum concupiſcibilis ⁊ iraſcibilis in contrarios actꝰ
inclinans.

Ad pꝛimū ergo dōm:ꝙ cauſa inducens origiale
pctm̄ nō ē actualis delectatio que ē i coitu: ſed ꝯcupiſcē
tia habitualis q̄ ē in ḡnante:illa āt nō pōt maioꝛē concu
piſcētiā inducere in ꝓle q̄ꝫ ſit in parente:qꝛ generās gene
rat ſibi ſile.⁊ iō nō ſeq̄tur ꝙ poſt multas ḡnationes aliq̄s
magis ſit infcūs originali pctō:ſʒ eodē mō:ſicut ⁊ oēs ꝓ
pꝛietates nām ꝯn̄tes eodē modo in tota nā inueniunť.
❡ Ad ſcōm dōm:ꝙ diuerſitas ꝯplōnis eſt ex diuerſa di
ſpōne māe que p̄ncipiū indiuiduatiōis ē:que quāto ma
gis ē diſpoſita:tanto ꝑfectius nām ſpeciei ꝯſeq̄tur ſm ꝙ
ē p̄ncipiū ꝓſonaliū operationū:⁊ ꝑ hūc ēt modū pōt eſſe
fomes in q̄buſdā intēſioꝛ in ꝯꝑatiōe ad oꝑationes que i
diuiduo debeť:nō āt abſolute ꝓut nām reſpicit : ⁊ ꝑ hoc
pʒ ſolutio.❡ Ad tertiū qꝛ ēt illa facultas que ex ꝯſuetu
dine relinq̄tur ē ſm hoc ꝙ pōe inclinātur ad actꝰ indiui
dui.❡ Ad q̄rtū dōm:ꝙ alie paſſibilitates nō ſūt mō ma
gis in hoīe q̄ꝫ antiq̄tus fuerint a tꝑe diluuij.vn̄ enī dauid
de hoībꝰ ſui tꝑis loq̄tur dies annoꝝ nr̄oꝝ in ipis ſeptua
ginta ānis:ſed veꝝ ē ꝙ an̄ diluuiū hoīes diutiꝰ viuebant
virtute dīna hoc faciēte ad ḡnis humāi multiplicatiōeʒ.
❡ Ad q̄ntū dōʒ:ꝙ alie paſſibilitates vt moꝛtalitas:⁊ hꝰ
nō intēdūť ⁊ remittūť ex diuerſitate cōplōnis ſm ꝙ na
turā reſpiciūt:vn̄ moꝛtale ꝓut ē dr̄ia nām ſpēi cōſtituēs
nō recipit magis ⁊ minꝰ:ſed ſolū ſm ꝙ ad conſiſtentiam
⁊ oꝑatiōes indiuidui ꝯparātur.

❡ Q̄ō II.

DEinde queritur de cā originalis infectionis:⁊ cir
ca h q̄rūť tria.Pꝛimo vtrū a deo ſit.2° vtruʒ
diuinaʒ ſapiam deceat ꝙ h mō permittit ani
mā maculari.Tertio.vtꝝ aīe ex ſua creatiōe
ſint inequales vt magiſter in lr̄a dicit.

❡ Utꝝ infectio pcti originalis ſit a deo. I.

AD pꝛimum ſic ꝓcediť.Ur̄ ꝙ ifectio originalis a deo ſit. Aīa
enī dū creať infūdiť vt Aug.dicit:ſed aīa in i
fuſione maculať.ǵ ⁊ i creatiōe:⁊ ſic a deo ma
culā hʒ.❡ P̄.magr̄ ſupꝛa dixit ꝙ ſi angelus i
p̄moꝛdio ſue creatiōis malus fuiſſet ſeq̄reť deū mali eſſe
auctoꝛē:ſed aīa in p̄ncipio ſue creationis maculata ē.ǵ ſeq
tur ꝙ illiꝰ macule deꝰ ſit cā.❡ P̄.vt Aug.dicit:oīs pena
a deo ē:ſʒ hec ifectio p̄cipue ſcōm ꝙ pꝰ baptiſmū remāet
pena q̄dā ē.ǵ a deo ē.❡ P̄.q̄cq̄d ꝯſeq̄ť p̄ncipia nature ꝓ
cedit ab auctoꝛe nāe:ſʒ hꝰ deoꝛdinatio ex p̄ncipijs natu
re cōſeq̄ť:vt ſupꝛa dcm̄ ē inq̄ꝫtum quelibet vis naturalr̄
in ſuū obm̄ tendit.ǵ a deo q̄ ē actoꝛ nāe ꝓcedit. ❡ P̄.ni
hil ē oꝛdinatū ad bonū qō a deo n̄ ſit:ſʒ fomes ē ꝓmouēs
ad bonū maxie ſm ꝙ poſt baptiſmū remāet.ǵ a deo ē.

Sed cōtra Damaſ.dicit ꝙ xp̄s aſſumpſit qō in nā nr̄a plātauit:ſed coꝛꝛuptiōem fomitis
nō aſſumpſit.ǵ fomes in nā nr̄a ab ipſo nō ē.❡ P̄. Aug.
dicit ꝙ illud quo hō fit deterioꝛ nō pōt eē a deo:ſed ꝑ in
fectiōem fomitis tota hūana nā deterioꝛata ē.ǵ talis in
fectio a deo non eſt.

Reſpōdeo dōm:ꝙ in infectiōe originalis peccati ē ꝯſiderare rōnem culpe ⁊ pene.Culpe
q̄dē rōnem hʒ inquātū ex volūtate inoꝛdinata p̄mi pa
rentis talis defcūs cōſecutꝰ ē.vn̄ ſicut actuale peccatum
ipſiꝰ adeꝫ ꝑ qō volūtas eiꝰ deoꝛdinata ē:nō hʒ deū aucto
rem:ita ēt nec ab ipō ē totus defcūs ꝯn̄s ſm ꝙ rōnē cul
pe hʒ:ſi aūt conſidereť ſm ꝙ defecit ab aliqua perfecti
one ſic pena ē:⁊ hꝰ pene quidē deus cā eſt. Sed ſciendū
eſt ꝙ nō eodē mō ē cā oīs pene.Quedā enim pena eſt per
inflictiōem alicuꝰ ꝯtrij affligētis vel coꝛrūpentis:⁊ talis
q̄ꝫ pena ē a deo agēte a quo omnis actio ſm ꝙ oꝛdina
ta eſt paſſio per conſequens pꝛincipium ſumit. oīs auteʒ
pena cuʒ iuſta ſit oꝛdinata ē.Quedā vero pena eſt q̄ ſim
pliciter in ablatiōe vel defectu ꝯſiſtit:ſicut ē ſubtractio
gr̄e ⁊ aliquid hꝰ:⁊ he quidē pene a deo ſunt : nō quidē ſic̄
ab agente aliquid:ſed potiꝰ ſicut a nō influēte taleʒ per
fectionē:quia in ipō eſt influere ⁊ nō influere:⁊ vtriuſqꝫ
ſua volūtas cā ē:ſi ergo conſideretur fomes ſm ꝙ eſt pe
na nō dicit aliquā penā inflictā:quia ſupnālia pꝛincipia
nō ſupponit aliquid poſitiue in hoīe : ſed pertinet ad illō
genꝰ penarū:qō in ſolo defectu conſiſtit:ex hoc enī concu
piſcentia vl̄ fontes inoꝛdinate inclinat qꝛ ſubtractū ē vi
culum originalis iuſticie inferioꝛes vires in obedienti
am rōnis conuertēs:⁊ ſm hoc dr̄ hꝰ pene deus cauſa eſſe
inquātum illā originalem iuſticiā nō ꝯfert hoī nato:quā
pꝛimo homini creato cōtulerat.

Ad pꝛimū ergo dōm:ꝙ creatio ⁊ infuſio lʒ ſimul ſint reſpcū aīe tamē differunt:qꝛ crea
tio dr̄ ſm reſpectū ad p̄ncipium a quo ē aīa tm̄ :infuſio
vero dr̄ ſm reſpectum ad duo.ſ.ad p̄ncipiū a quo pꝛoce
dit:⁊ ad mām quā ꝑficit:cū ergo dr̄.aīa creatione macu
latur:ablatiuus iſte pōt denotare habitudinē alicuiꝰ cāe:
⁊ ſic falſa eſt:qꝛ creatio aīe nō ē cā ꝙ maculetur.nihil enī
ex creatiōe aīa hʒ: qō a deo nō ſit.vel pōt denotare cōco
mitātiā:⁊ ſic vera ē:qꝛ dum creať maculať:ex quo tamē
nō ſeq̄tur ꝙ deus macule auctoꝛ ſit.Cū vero dr̄.aīa infu
ſione maculatur:ſi ablatiuꝰ ꝯcomitātiā deſignat abſolu
te vera ē:ſi aūt denotet habitudinē cāe duplex ē: qꝛ vel
intelligeť infuſio eē cā macule ex ꝑte p̄ncipij a quo:⁊ ſic
falſa ē:vel ex ꝑte termini ad quē:⁊ ſic vera eſt.❡ Ad 2m
dōm:ꝙ nō ē ſile de aīa ⁊ de angelo:angelus enī creatus
ē nō vt foꝛma alterius coꝛꝑis:vnde nō poterat ex parte
māe defcūs incidere:ſed opoꝛtebat ꝙ ſi in p̄ncipio crea
tionis peccati maculā habuiſſet:ꝙ ex parte creātis eſſet:
aīa vero creať vt actus cuiuſdā coꝛpoꝛis ex cuiꝰ ꝯiuncti
one pōt aliquā maculā ꝯtrahere:nec ſeq̄tur ꝙ macule il
lius deꝰ p̄ncipium ſit.❡ Ad tertium pʒ reſponſio per ea
que dcā ſunt.❡ Ad q̄rtū dicēdum:ꝙ q̄ꝫuis ferri in dele
ctabile carnis ſit de nā ipſius ꝯcupiſcibilis abſolute con
ſiderate:nō tn̄ eſt de nā eius ſm ꝙ eſt humana.i.per rati
tionis iudicium nata oꝛdinari:⁊ p̄cipue ſʒ hoc ꝙ i nā hu
mana potuit eē talis perfectio in rōne qua concupiſcibi
lē penitus oꝛdinaret:⁊ ideo quādo pꝛeter oꝛdinē ratiōis
in ſuum obm̄ fertur ex defcū quodā contingit:⁊ cā iſtius
defcūs:inquātum culpe rōneʒ hʒ:ex deo nō ē: vt dictū ē.
❡ Ad q̄ntū dōm:ꝙ fomes per ſe in malū inclinat:ſed ꝙ
in bonū ꝓmoueat hoc ē per accidēs.vnde nō ſequitur ꝙ
quolibet mō conſideratꝰ ex deo ſit:qꝛ ex quolibet malo
aliqua bona per accidens ꝓueniunt.

❡ Utꝝ conueniat ſapie dīne infundere animam coꝛpoꝛi
a quo contrahat maculā. II.

AD ſecundum ſic ꝓcediť.vr̄ ꝙ diui nā ſapiam non dece
at ꝙ aīa coꝛpoꝛi infundatur ex quo maculā cō
trahit.Nullus ſapiens ponit theſaurum ſuuʒ
in loco in quo inquinať: ſed anima p̄cioſiſſimꝰ
theſaurus dei ē imagine dei inſignita.ergo nō decet diui
nā ſapientiā vt tali coꝛpoꝛi infundatur ex quo maculam
contrahat.❡ P̄.ſi deus aliquem i inferno poneret ſine
pꝛopꝛia culpa non eſſet decens iuſticie eius ⁊ ſapientie:ſed
ex hoc ꝙ anima ex infuſione maculať reatuʒ infernalis
pene incurrit.ergo non decet deū:vt tali coꝛpoꝛi eā infū
dat.❡ P̄.infectio ſpūalis ē peioꝛ q̄ꝫ coꝛꝑalis:ſed conſuli
tur infectis lepꝛa coꝛpoꝛali:vt a coitu abſtineāt ne filios
infectos generent:ergo ⁊ multo foꝛtius ⁊ deꝰ iſtituere d
buit:vt homines a carnali opere ceſſarēt : ex quo ꝑ coitū
genitos maculā originalis culpe contrahere neceſſe eſt.
❡ P̄.nullus artifex ſapiēs facit tale opus ex quo ſua in

tentio perfici non poteſt:ſed finis propter quē deus fecit hoiem eſt:vt eius beatitudie perfruatur.cū ẜ per hoc ꝙ aīa tali corpori infundiť reatum incurrat vt viſione careat dei:vr̄ ꝙ hoc ſapientiā dei nō deceat. ¶ P̄.vt fulgētius dicit deus illius rei nō ē vltor cu⁹ nō ē auctor.ẜ eadē rōne illius rei nō eſt auctor ex q̄ de neceſſitate ꝯſequitur hoc cui⁹ ē vltor:ſed ex vniōe aīe ad tale corp⁹ de neceſſitate ſequiť infectio originalis culpe cuius deus ē vltor.ẜ tali corpi animā vnire deū non decet.

Sed contra Non ē decens vt de⁹ opa ſua mutet: ſed de⁹ ſic iſtituit vt hoīes per ſexuū ꝯmixtiōem generarētur:⁊ ꝙ corpori per coitū ſeminato aīa infundatur.ergo nō decuit vt deus hoc mutaret.

¶ P̄.non ē ſapiētis inducere maiorē defcm̄ vt minor defectus viteť:ſed maior eēt defcūs ſi humanum gen⁹ non multiplicaretur:per cui⁹ multiplicatiōem electoꝝ numerus impleť q̄ꝫ ꝙ puer in culpa originali naſcitur.ẜ nō decet deum vt multiplicatiōem nālem humāi generis ceſſare faciat ad originalis pcti infectionē vitādā.

Reſpondeo dōm:ꝙ ſicut bonū gentis diuini⁹ eſt q̄ꝫ bonū vnius hoīs:vt in p̄io ethicoꝝ dr̄:ita ēt bonū vniuerſi ꝑpollet bono ꝑticularis rei ⁊ ſpālis nāe:vnde ēt defcūs in vniuerſū redundās deterior ē.Si āt humāi gn̄is nālis multiplicatio tolleretur ī defectum totius vniuerſi redūdaret:qꝛ vel ſubtraheret nā aliq̄ de vniuerſo que ad perfectionē vniuerſi confert vel ēt alicui ꝑti vniuerſi ſua nālis perfectio tolleret:ẜm ꝙ vnūquodqꝫ natum ē ſibi ſil'e gn̄are ⁊ vtrunqꝫ in defectum vniuerſitatis redūdaret:⁊ ideo nō debuit intermitti humāe gn̄ationis ꝓceſſus nālis:vt īfectio originaľ vitaretur. ¶ Et p̄terea iſte ē ordo nālis in reb⁹ vt poſteriori remoto id quod p̄ri⁹ ē remaneat:nec ad ei⁹ remotionē tollatur:ſic̄ quādo remoues vitiuꝫ remāet eē:vt in libro de cāis dr̄.Bonitas āt nālis p̄exiſtit oī ſuperaddite bonitati:⁊ acquiſite ⁊ gratis collate.vn̄ ſubtracta illa bonitate.quā deus humāe nāe gratis contulerat.ſ.originalis iuſticia:nō ꝯgruit ordini quē dīna ſapiētia reb⁹ inſtituit: vt aliqd coꝝ que ad nālē bonitatem pertinent imuteť:⁊ p̄cipue cū remaneat in nā facultas ad recuperādū illud qđ deperditū ē:vel aliquid eo excellētius.

Ad primum ergo dōm:ꝙ ſicut nō eēt ſapiens q theſauꝝ in loco mūdo ꝯſeruabilē in imūdo reponeret:ita eēt valde inſipiēs qui theſauruꝫ nō alr̄ ꝯſeruabilē nō ēt ī imūdo loco collocaret:⁊ p̄cipue ſi emēdādi theſauꝝ poſſibilitas remāeret:dico ēt ꝙ aīa hꝫ talē nām:vt tali corpi vniatur.vn̄ ſi tali corpi nō vniret oporteret ꝙ vel oīno aīa non creareť:vel ꝙ alterius nāe eēt:⁊ ſi alterius nāe eſſet:⁊ ſic h̄ nā non eēt.vnde conſtat ꝙ hanc nām cōſeruari impoſ'e ē niſi per hūc modū.

¶ Ad ſcđm dōm:ꝙ pena inferni ē duplex:quedaꝫ ē q̄ ꝓ pctō actuali debetur:⁊ iſta ē corruptio alicuius boni:qđ etiā ex naturalibus p̄ncipys naturā humanā cōſequitur vn̄,iniuſtum eēt vt aliquis talem penā ſubiret niſi ꝑ hoc propria culpa illam meruiſſet:quedam vero pena ē origiginali debita:que nihil ſubtrahit eorum que nāe ex principys ſuis debētur:ſed aliquid humanā facultateꝫ excedēs tollit:ad qđ tn̄ ordīata erat per aliqd nāe gratī collatum.vnde nulla iniuria iſti hoī fit ſi nō ſibi datur qđ ſue nāe nō debetur ẜm ꝙ eam accepit. ¶ Ad tertiū dicēduꝫ ꝙ lepra ē corruptio illi⁹ boni qđ p̄ricipia nāe cōſequitur: ⁊ ſanari nō pōt:ſed originalis īfectio eſt corruptio illius boni quod p̄ricipia nāe nō ſequitur ⁊ curabilis eſt:⁊ ideo nō ē ſilis rō de vtroqꝫ. ¶ Ad q̄rtum dicēdū:ꝙ ad h̄ de⁹ creaturā facit:vt vnaqueqꝫ de ſua bonitate ꝑticipet q̄ꝫtū poſ'e ē.meliuſqꝫ ē:vt ẜm aliquē modū participet q̄ꝫ nullo modo.dico ergo ꝙ q̄ꝫuis illi qui in pctō originali naſcuntur: ſint obnoxy:vt priuētur illa ꝑticipatione dīne bonitatis:que beatos efficit in patria:tamē participāt:⁊ facultatē ꝑticipādi habēt ẜm modū qui poſſibilis nāe eſt ẜm ſuoꝝ p̄ncipiorum cōditiōem.vnde pꝫ ꝙ nō penitus deficit opus dei a fine in quē ordinatū ē:⁊ precipue cum veniendi in vlteriorē participatiōeꝫ facultas nō tollatur.

¶ Ad quītum dōm:ꝙ originali culpe debetur pena ẜm hoc ꝙ culpa ē:⁊ hoc nō hꝫ ex vnione anīe ad corp⁹:ſed ex volūtate primi parētis ꝙ culpa ſit.vnde quāuis de⁹ aīaꝫ corpi vniat nō ſequitur ꝙ ſit cā illius cui⁹ vltor eſt.

¶ Utꝝ aīe ſint eq̄les in ſui crea tiōe. III.

Ad tertium ſic ꝓceditur.vr̄ ꝙ aīe ex ſui creatione nō ſint eq̄les.Dr̄ia formalis diuerſificat ſpēm:ſed aīa ē forma corporis:cū oēs ẜ hoīes vni⁹ ſint ſpeciei videť ꝙ ex parte aīe nulla ſit dr̄ia in hominibus. ¶ P̄.Gregorius dicit ꝙ oēs hoīes ſunt nā pares:ſed dignitas rei precipue attenditur ẜm formā ſuaꝫ. ſi ergo vn⁹ homo hꝫ aīam ex creatione aīa alterius nobiliorem:vnus homo ēt ẜm naturā aly preponereť:quod ē contra auctoritatē inductam. ¶ P̄.vt in ſcđo de gn̄atione dicitur.Idē ſemꝑ eſt natū facere ideꝫ.vnde opꝫ ꝙ ab agēte vniformi ſit effectus vniformis:ſed aīa immediate a deo creatur:cum ergo in deo nulla ſit diuerſitas:vr̄ ꝙ aīe inequales ex creatione nō ſint.Si dicatur ꝙ q̄ꝫuis nō habeāt diuerſitatē ab agente:hꝫ tn̄ ex mā. ¶ Contra forme que ẜm diuerſitatē māe diuerſificātur de potentia māe educūtur vt in formis corporalibus pꝫ:ſed anīa rōnalis nō educitur de potentia materie:qꝛ vt in.16.de aīalibus dicitur:intellectus eſt ab extrinſeco:ergo nec ēt ex diuerſitate materie inequalitas in aīabus eſſe poteſt. ¶ P̄.in tertio metha.ph̄s dicit ꝙ in indiuiduis vni⁹ ſpeciei nō ē predicatio ẜm prius ⁊ poſterius:ſed in diuerſis ſpēbus contingit eſſe h⁹ predicationem.vt.ſ.genus đ eis ẜm prius ⁊ poſterius predicetur:tunc aūt precipue:videtur ꝙ ſpēs per prius generis predicationem recipiat.qn̄ nobilior forma vel dr̄ia naturam generis participat.ẜ i indiuiduis hoc non contingit.vt vnus homo nobilioreꝫ formā q̄ꝫ alius poſſideat.ergo videtur ꝙ nec vn⁹ homo aīam ex creatione nobiliorem hēat q̄ꝫ alius.

Sed contra In ſcđo đ anima ꝯmentator dicit:ꝙ diuerſitas māe ex diuerſitate forme ꝓcedit:ſed videm⁹ in hoībus ex ꝑte corpis magnā diuerſitatē ẜꝫ quā vn⁹ alio ad bonū ⁊ malū ꝓmptior eſt:vt pꝫ in diuerſis hoīum ꝯpl'onibus:ergo opꝫ ꝙ eorum anīe ex ſua creatiōe diuerſitatē habeant. ¶ P̄.videmus ad ſenſum quoſdam hoīes eē melioris intellectus q̄ꝫ alios:ſed bonitas intell's nō pōt cāri ex ꝑte corporis:quia intell's a corpore abſolutus eſt:vt in tertio de aīa ꝓbatur.ẜ opꝫ ꝙ hoc contingat ex diuerſitate quā aīe a ſua creatiōe hn̄t.

Reſpondeo dōm:ꝙ de aīa ⁊ angelo ē duplex opinio.Quidā enī dicūt aīam ⁊ angelū ex mā ⁊ forma ꝯpoſitum:vel ex aliquib⁹ duobus:que ſūt ꝑtes eēntie eius:⁊ ẜm hoc poteſt forte aliquis modus inueniri quo aſſignatur dr̄ia aīarū ⁊ angeloꝝ:vt ſint pl'es i ſpē:vna ēt ex ſe ipſis:quia vnitas ſpēi erit ex p̄ncipio formali in ipſis:diuerſitas aūt indiuiduorum eſt ex diuerſitate mālis principy:⁊ ex hoc ēt poſſet in eis gradus gdaꝫ nobilitatis attendi;⁊ hoc vidētur verba magiſtri ſonare qui dicit eo modo in aīabus eē dr̄iam:quo ēt in angelis ē ſed quia ſupra dcm̄ ē ẜm aliam opinionem:qꝛ aīa ⁊ angelus nature ſimplices ſunt:⁊ non ē in eis compō niſi ex eē et qđ ē:iō opꝫ ꝙ quecunqꝫ differentia in eis eſt ex ſeipſis: ꝙ ſit dr̄ia formalis;⁊ ſpēi diuerſitatem inducens ⁊ ꝓpter hoc etiā tactuꝫ eſt ꝙ in angelis tot ſunt ſpēs quot indiuidua:⁊ ideo nō ē poſſibile:vt diuerſitas aīaꝝ pōať ad moduꝫ illū quo diſtinguūť gradus in nā angelica:cū oēs aīe rōnales vnius ſpēi ſint.differūt aūt numero ſolo.oīs aūt talis diuerſitas ex mā cauſať.⁊ iō cū aīa nō habeat māꝫ partē ſui:oꝫ ꝙ diuerſitas ⁊ diſtinctio gradus in aīab⁹ cauſetur ex diuerſitate corporis:vt quāto corpus meli⁹ complexionatū fuerit nobiliorē aīaꝫ ſortiať:cū oē qđ ī aliquo recipitur ꝑ modū recipiētis ſit receptū:⁊ hoc gdē duplici ſigno pꝫ.p̄rio ex his q̄ diuerſi generis ſunt:qꝛ vnūqđqꝫ īueniť tāto nobili⁹ gen⁹ aīe ꝑticipare quāto corp⁹ ei⁹ ad mobilius gen⁹ ꝯpl'onis ꝯtingit vt in hoībus brutis:⁊ plantis. vn̄ ēt in his q̄ ſunt vni⁹ generis:ex hoc ꝯtingit diuerſitas aīaꝝ ꝙ eſt in corporib⁹ diuerſitas:⁊ hoc etiaꝫ pꝫ ex ſigno boni ītellectus:qđ ph̄s in ſcđo de aīa dat ītelligere dicēs eos q ſunt boni tactus:⁊ molles carne aptos mēte eē:bonitas autē tact⁹ ex equalitate ꝯpl'onis ꝯtingit:qꝛ oꝫ vt inſtrumētū tactus īter ꝯ̄ria tāgibilia ſit mediū:⁊ quāto magis ꝓuenit ad mediū tāto melior erit tact⁹.vn̄ pꝫ ꝙ ex diuerſitate corporis aīaꝝ diuerſitas reſultat.

Ad p̄mū ẜ dōm ꝙ diuerſitas formalis ē duplex quedā q̄ eſt forme ꝑ ſe ẜꝫ id qđ ad rōnē forme ꝑtinet:⁊ talis diuerſitas forme diuerſitatē ſpēi inducit.Eſt autē q̄dā diuerſitas forme nō ꝑ ſe:ſꝫ ꝑ accidēs ex diuerſitate māe reſultās ẜm ꝙ in mā meli⁹ diſpoſita digni⁹ forma ꝑticipať:⁊ talis diuerſitas ſpēꝫ nō diuerſificat:⁊ h̄ eſt diuerſitas aīaꝝ. ¶ Ad 2m dōꝫ:ꝙ Gregori⁹ loquitur de ꝑitate:⁊ īparitate q̄ attēdiť ẜꝫ dn̄iuꝫ:⁊ ſubiectionē qꝛ vnus hō ex nā ſua nō hꝫ ꝙ dn̄etur aly.vn̄ pꝫ ꝙ nō eſt ad ꝓpoſitū. ¶ Ad 3m dōꝫ:ꝙ q̄ꝫuis de⁹ ſit vnū agēs in quo nulla ē diuerſitas:tn̄ qꝛ ꝑ volūtatē agit pōt multiformes effect⁹ ꝓducere ꝓ libito ſue volūtatis:ſꝫ h̄ eſſe nō pōt ꝙ aliq̄ in ſpē ꝯueniētia in forma habeāt diuerſitatē:qꝛ hec cōtradictionē iplicāt:⁊ iō oꝫ ꝙ diuerſitas q̄ eſt in aīabus eiuſdē ſpēi in diuerſitatē māe reducať. ¶ Ad q̄rtū dōm ꝙ q̄ꝫuis aīa rōnalis nō educať de potētia māe:tn̄ creatur in mā vt actus ipſi⁹:⁊ iō opꝫ ꝙ in ea modū māe recipiať. ¶ Ad qntū dōꝫ:ſicut ad p̄mū. ¶ Ad ſextū dōm ꝙ diuerſitas māe pōt accipi dupliciter vľ diuerſitas ꝑtiū ſpēi .i. ꝑtiuꝫ ſpē differētiū:ſiue formaliter vt man⁹ pes ⁊ h⁹.⁊ talis diuerſitas cātur ex ꝑte forme:qꝛ ex h̄ ꝙ forma ē talis oꝫ ꝙ corp⁹ ſit ſibi ſic diſpoſitū.eſt aūt q̄dā diuerſitas materialis tm̄ q̄ ad ſpēm nō ꝑtinet ſed ad īdiuiduū tm̄:⁊ iſta redundat ex mā in formā:⁊ nō ecōuerſo. ¶ Ad ſeptimuꝫ dōm ꝙ q̄ꝫuis itellect⁹ ſit abſolut⁹ a corpe quātū ad ꝓpriā operationē q̄ corporali organo nō expleť:tn̄ ꝯiunctioneꝫ hꝫ ad corp⁹ dupliciter.ſ.ex ꝑte eſſentie aīe q̄ forma corporis eſt:⁊ ex parte īferioꝝ potentiaꝝ ex gbus intellectus recipit:⁊ ꝑ iſtū modū diuerſitas corporis in diuerſitateꝫ intellectus redundat.

¶ Expoſitio textus.

Ut poſt domiīri nō valeat ⁊c̄.)vr̄ ex h̄ ꝙ aliquis eūdo poſt ꝯcupiſcentias dn̄iū origialis pcti reuocet:⁊ ita ex actuali pctō culpa originalis redit.Sꝫ dōꝫ ꝙ ꝑ peccatuꝫ actuale dupliciter dn̄iuꝫ concupiſcētie reuocať:tuꝫ qꝛ gr̄a tolliť q̄ ipetū ꝯcupiſcentie mitigabat tū qꝛ ꝑ pctm̄ actuale ꝓnitas in peccatū augetur:neutro aūt mō originale redit:vt ex predictis pꝫ:qꝛ ⁊ ſi gr̄a ſubtrahiť:nō tn̄ ꝑ actū originis.vn̄ nō originalis macula:ſed actualis ꝯſequiť:ſilr̄ etiā nec ex hoc ꝙ ꝓnitas ꝑ cōſuetudinē augeť:qꝛ hoc nō pertingit ad id qđ nāe eſt q̄ ꝑ ſe originale reſpicit:ſed ꝑſonā cōſequiť ex actib⁹ ꝑſonalib⁹ relicta.(Pretereat reatu ⁊ māeat actu ⁊c̄.)actus nō ſumiť hic ꝓ operatiōe:qꝛ ſicut originale peccatū in actu nō conſiſtit:ſed ꝑ modū quo actus ꝯ̄ potētiā diuidiť vt id qđ iā

preſens ē actu eē dicať:ſicut cecitas in actu eſſe dr̄ qn̄ aliquis actu cecus ē.(Quibuſdā videť ꝙ ſicut aīa ⁊c̄.)vtraqꝫ opinio vera ē ẜm aliqd ītellecta:qꝛ ſi accipiť pollutio carnis quātū ad hoc qđ ꝑſonā reſpicit ſic ī baptiſmo mūdatur:vt iā ꝑ illā pollutionē aīa illius hoīs īfici nō poſſit. inquātū vero reſpicit nām:ſic nō purgať:qꝛ īfectio illa in prolem ex actu nāe ꝓpagatur.(Non tamen vt aiunt fit preiudiciuꝫ veritatis ⁊c̄.)veꝝ eſt ſi ītelligať de veritate fidei:qꝛ cōtrariū fidei nō eſt:tn̄ ē cōtra veritatem:quā rō adiuenire pōt:⁊ experiētia docet.(Qꝛ cū īfundiť corpori delectať carni ⁊c̄.)hoc nō pōt eē:qꝛ illa delectatio aut diceret operationē aliquā:⁊ ſic eſſet pctm̄ actuale:vt magiſter dicit;aut diceret nālē īclinationē qua aīa corpi coniungitur:⁊ in hoc nō poteſt eſſe peccatum:qꝛ qđ naturale eſt malum eſſe nō poteſt.

¶ An peccata hoīuꝫ p̄cedētiū patrū ꝑuuli originaliter trahāt vt pctm̄ ade. Diſ. XXXIII.

Predictis adijciēdū videť:an pctā precedētiū patrū ad ꝑuulos trāſeant:ſicut illud primi hoīs delictuꝫ in oēs carnaliter genitos diximꝰ redundaſſe.Et ſi pctā parētū trāſeāt ī ꝑuulos vtꝝ oīuꝫ q fuerūt ab adā vſqꝫ ad ipos: an aliquoꝝ ⁊ nō oīum.De h̄ Aug.ī ench.ambigue diſſerit.Videť enim approbare peccata parentū precedētiū iputari ꝑuulis:nō oīuꝫ tn̄ q fuerūt ab adā:ne iportabili ⁊ nimia ſarcina ī pena eterna grauarenť ꝑuuli:ſꝫ tm̄ eoꝝ parētū q eos a q̄rta gn̄atiōe p̄ceſſerūt.Qđ cōfirmat illis ỽbis qb⁹ in exodo dn̄s ait.Ego ſuꝫ de⁹ viſitans iniq̄tates patꝝ vſqꝫ in tertiā:⁊ q̄rtā generationē:quaſi pctā parētuꝫ ꝓrimoꝝ tm̄ ꝑuulis ipuťenť ⁊ nō alia.qđ ē ꝑ moderationē dīne miſerationis.Et ꝙ nō illud ſolū primi hoīs delictum ꝑuulos teneat:ſꝫ ēt alia:illi qbus ita vr̄ ex eo cōfirmāt:ꝙ ēt ꝑuuli nō mō maiores dicunť baptizari in remiſſionē pctōꝝ ꝑ pluralē numeꝝ nō ꝑ ſingularē in remiſſionē pcti.Et dauid de legitimo matrimonio procreat⁹ dicit.In iniq̄tatib⁹ cōceptus ſum ⁊ in p.con.m.m.m.Non dicit iniq̄tate vľ peccato.Unde putāt:nō tātuꝫ illud vnū peccatum originale:ſꝫ etiā plura que in peccato ade reperiri poſſunt:⁊ alia parētuꝫ peccata paruulis imputari.

¶ Qđ in illo vno p̄rio pctō plura reperiuntur.

Quod vero in actuali peccato ade plura notari valeāt pctā.Aug.ī ench.inſinuat.Poſſunt inquit intelligi peccata plura in vna tranſgreſſione ade:ſi in ſua quaſi membra diuidatur.Nam etiam ſuperbia eſt illic:qꝛ homo in ſua potius eſſe q̄ꝫ dei poteſtate dilexit.Et ſacrilegium:qꝛ deo nō credidit.Et homicidiū:qꝛ ſe in mortē precipitauit.Et fornicatio ſpiritualis:qꝛ itegritas mētis humane ſerpentina perſuaſione corrupta ē.

Et furtuʒ: qꝛ cibus ꝓhibitus vſurpatus ẽ. Et
auaritia: quia plus q̄ȝ ſufficere illi debuit ap-
petiuit. Et ſi qd̄ aliud in h̄ vno īueniri pōt. De-
inde de parētū p̄cedētiū peccatis vtꝝ ꝑuulis ī-
putent̄: magis opinādo ꝙ aſſerendo diſceptat
ita iquiēs. Parētū pc̄tis ꝑuulos obligari: non
ſolū primoꝝ hoīum: ſȝ ēt ipſoꝝ de qb⁹ ipſi nati
ſunt nō ip̄robabil̄r d̄r. Illa q̄ppe diuina ſnīa.
Reddā pc̄tā patrū in filios: tenet eos ante rege-
neratiōnē: vſq̄ȝ adeo vt ēt de legitimo m̄rimo-
nio ꝓcreatus dicat. In iniq̄tatib⁹ cōcept⁹ ſuȝ. ⁊
in. p. con. m. m. m. Nō dixit iniq̄tate vl̄ i pc̄tō:
cū ⁊ hoc recte dici poſſȝ: ſȝ iniq̄tates ⁊ pc̄tā di
cere maluit: qꝛ ⁊ i illo vno qd̄ i oēs hoīes per-
tranſit atq̄ȝ magnū ē vt eo mutaret̄ humana nã
reperiunt̄ ſicut ſupra diſſerui plura peccata. ⁊
alia parētū q̄ nō ita poſſunt mutare nãȝ: reatu
obligāt filios: niſi gr̄a dei ſubueniat. Sȝ d̄ pec-
catis alioꝝ parētū qb⁹ ab ipſo Adā vſq̄ȝ ad pa-
trem ſuū ꝑ generationib⁹ ſuis q̄ſq̄ȝ ſuccedit: nō
imerito diſceptari pōt: vtꝝ oīum malis actib⁹
⁊ multiplicatis delictis originalibus: qui naſci
tur iplicet̄: vt tāto peius quāto poſterius q̄ſq̄ȝ
naſcatur. An ꝓpterea deus i tertiā ⁊ quartam
generationē de peccatis parentuȝ poſteris eoꝝ
cōminet̄: qꝛ irā ſuā quātuȝ ad ꝓgeneratoꝝ cul-
pas nō extēdit vlteri⁹ moderatione miſeratiōis
ſue: ne illi qbus regenerationis gr̄a nō ꝯfert̄: ni
mia ſarcina i ipſa eterna dānatiōe p̄meret̄:
ſi cogeret̄ ab ipſo initio generis humani oīuȝ
p̄cedētiū parentū ſuoꝝ originaliter peccata cō-
trahere: ⁊ penas ꝓ eis debitas pendere. an ali
quid aliud de re tāta ſcripturis ſanctis diligen-
tius ꝑſcrutatis ac tractatis: valeat vel nō reperi
ri: temere affirmare nō audeo. Ecce ꝑſpicuuȝ
fit lectori Aug. ſuperiora dixiſſe nō aſſerendo:
ſed diuerſoꝝ opiniones referendo.

¶ Oſ̄ndit Augu. ſibi fore ꝯtriuȝ ſi id ſentiret.

ALioquin ſibi ipſi cōtradicere oſtēde-
retur: q i eodē libro oīum mitiſſimaȝ
dicit eſſe penaȝ ꝑuuloꝝ: qui originali
tātuȝ tenent̄ peccato his verbis. Mi
tiſſima ſane pena eoꝝ erit: q p̄ter peccatū qd̄
origiale traxerūt: nullū inſuꝑ addiderūt: ⁊ ce-
teris q addiderūt tāto q̄ſq̄ȝ ibi tolerabiliorē ha
bebit dānationē quāto hic minorē habuit iniq̄-
tatem. Ecce hic apte dicit ꝑuuloꝝ penaȝ oīuȝ
aliarum penaꝝ eſſe leuiſſimā. Quod ſi eſt: nō
igr̄ peccatis patrū p̄cedētiuȝ obligant̄ niſi ade.
ſi eni ꝓ peccatis actualibus parentum eterna-
liter punirent̄: ⁊ ꝓ ſuo originali: nō iam minus
ſed forte magis q̄ȝ ipſoꝝ parentes punirentur.

Non igitur pro peccatis parentuȝ actualibus:
nec etiā ꝓ actualibus primi parentis: ſed ꝑ ori
ginali: qd̄ a parentibus trahitur: paruuli dāna-
buntur: ꝓ eo nullā aliā ignis materialis vel cō-
ſcientie vermis penā ſenſuri: niſi ꝙ dei viſione
carebūt i ꝑpetuū. Uno igr̄: ⁊ nō pluribus pec-
catis paruuli obligati ſunt. Unde etiā ea quib⁹
illa opinio muniri videtur. ſ. ꝙ peccata: ⁊ iniq̄-
tates in paruulis aliq̄uādo ſcriptura eſſe ſigni-
ficat: vtēs plurali nūero: ita determinat Aug.
in eodē libro: quia in ſcriptura per ſingularē nu
merum pluralis numerus ſepe ſignificari ſolet
vt ibi. Ora ergo ad deū vt auferat a nobis ſer
pentem: non ait ſerpētes: quos patiebatur po
pulus. Et ecōuerſo per pluralē ſignificatur ſin
gularis numerus. vt in euāgelio. Mortui ſunt
eni qui querebāt aiaȝ pueri. nō ait. mortuus ē:
cuȝ loqueretur de herode. In exodo. Fecerūt
deos aureos: cum vnū fecerit vitulum de quo
dixerunt. Iſti ſunt dij tui iſrael. Ita ⁊ illud ori
ginale vnum plurali numero ſignificatur: cum
dicimus paruulos in peccatorū remiſſionē ba-
ptizari: ⁊ i pc̄tis vel iniq̄tatib⁹ concipi.

¶ An actuale pc̄m̄ Ade ſit graui⁹ ceteris.

HIc queri ſolet vtrum peccatum trāſ-
greſſionis ade: ex quo proceſſit origi
nale ⁊ in quo plura ſuperius notata
ſunt peccata graui⁹ fuerit ceteris pec
catis. Quibuſdaȝ ita eſſe videt̄: qꝛ illud pecca-
tum totam humanam naturam mutauit. ſicut
Aug. i ench. dicit. Illud vnum peccatū i loco
⁊ habitu tāte felicitatis amiſſuȝ: tā magnum ē
vt in vno homine originaliter: ⁊ vt ita dixerim
radicabiliter totum genus humanuȝ dānaret̄
Idem in libro de ciuitate dei. Tanto maiori i-
iuſticia violatū eſt illud mādatum quāto faci-
liori poterat obſeruātia cuſtodiri. Nōdum eni
volūtati cupiditas reſiſtebat: qd̄ de pena trāſ-
greſſionis poſtea ſecutū eſt. His alijſq̄ȝ nitunt̄
auctoritatib⁹: qui illud peccatuȝ ceteris aliorū
hominū peccatis graui⁹ eē dicūt. Qd̄ etiā rōne
oſ̄dere laborāt h̄ mō. Magis nocuit illud pec
catū q̄ȝ aliqd̄ alioꝝ: qꝛ totū humanū gen⁹ vicia-
uit ac morti vtriq̄ȝ ſubdidit: ꝙ nullo alio pc̄tō
factum eſt. Maiorem ergo effectum mali ha-
buit illud peccatum q̄ȝ aliquod aliud.

¶ Rn̄ſio ꝯ illos vbi alia pc̄tā oſ̄dūt̄ illo maiōa.

AD qd̄ dici pōt: qꝛ lȝ illd̄ pc̄m̄ hūanaȝ
nāȝ mutauerit in nec̄citate mortis: ⁊ i
totum genus humanū reatuȝ diffude
rit: nō ē tn̄ putādū graui⁹ fuiſſe pc̄tō in
ſpūȝ ſc̄tm̄: qd̄ neq̄ȝ h̄ neq̄ȝ i futuro, vt ꝟitas ait

dimittit̄. Qꝛ ꝟo totā humanam naturaȝ cor-
rūpit: nō ideo eſt: qꝛ grauius fuerit cūctis alijs
peccatis: ſed qꝛ ab hoīe cōmiſſuȝ eſt: quādo in
vno hoīe tota humana natura conſiſtebat. ⁊ iō
tota i eo corrupta ē. Maioremq̄ȝ effectuȝ mali
intulit quātuȝ ad multiplices d̄fectus: qui ex eo
manauerūt: ſed nō inquātuȝ ad penā eternam:
quā grauiorē nō meruit q̄ȝ plures poſtea meru
erit ꝑ alia pc̄tā: imo alios grauioreȝ promeruiſ
ſe credimus iram q̄ȝ adam meruerit.

¶ An illud pc̄m̄ ſit primis parētibus dimiſſuȝ.

SI vero querit̄ an illud pc̄m̄ primis di
miſſum fuerit parētibus: dicimus eos
ꝑ peni tētiam veniam cōſecutos. Un-
de Aug. i lib. de baptiſmo paruuloꝝ.
Sicut illi primi parētes poſtea iuſte viuendo:
credunt̄ ꝑ dn̄i ſanguinē ab extremo liberati ſup-
plicio: nō tamē i illa vita meruerūt ad paradiſuȝ
reuocari: ſic ⁊ caro peccati ēt remiſſis peccatis:
ſi homo in ea iuſte vixerit: nō cōtinuo meret̄ eā
mortē nō ꝑpeti: quā traxit a ꝓpagine peccati.

¶ Qꝛ pc̄tā parētū viſitent̄ in filios ⁊ ꝙ nō ſūt ad-
uerſa q̄ deus dicit in exodo ⁊ in ezechiele.

ET licȝ peccatis parentū niſi Ade par
uuli nō obligent̄: nō eſt tamē diffiten
dum peccata parentū in filios redun
dare: ſicut dn̄s in exodo ad Moyſeȝ
ait. Ego de⁹ fortis zelotes viſitās iniquitates
patrū in filios vſq̄ȝ in tertiā ⁊ quartā generatio-
nem: his qui oderūt me. His verbis aperte in-
ſinuat̄ ꝙ deus reddit peccata patꝝ ſuper filios
tertios ⁊ quartos: huic autē videt̄ aduerſari qd̄
dn̄s in ezechiele ait. Quid eſt ꝙ inter vos pa-
rabolā vertitis in ꝓuerbiū iſtud dicētes. Pr̄es
cōmederūt vuā acerbā: ⁊ dētes filioꝝ obſtupe-
ſcūt. Uiuo ego dicit dn̄s. ſi erit vobis vltra pa-
rabola hec in ꝓuerbiuȝ. Oēs aīe mee ſūt: vt aīa
pr̄is: ita ⁊ aīa filij mea ē. Et aīa que peccauerit:
ipſa morietur. filius nō portabit iniq̄tatē pr̄is: ⁊ pr̄
nō portabit iniq̄tatē filij. Juſticia iuſti ſuꝑ eum
erit: ⁊ impietas impij ſuꝑ eū erit. His ꝟbis vr̄ dn̄s
corrigere ꝑ ꝓphaȝ qd̄ male dixerit i lege. Si. n.
pc̄tā patꝝ reddit i tertiā ⁊ quartā gn̄ationē: iniu
ſticia vr̄ eſſe dei: vt alius peccet: ⁊ alius puniat̄.
Nō. n. iuſtū ē aliū peccare: ⁊ aliū pc̄tā lugere.

¶ Determinatio premiſſarum auctoritatuȝ cō-
uenientiam oſtendens.

SEd vt ait Hier. ne lex ⁊ ꝓphete. i. exo-
dus ⁊ Ezechiel: imo ipſe de⁹ q ⁊ hic et
ibi locut⁹ ē: i ſentētijs diſcrepare vide
ant̄: attēdam⁹ finē illi⁹ auctoritatis exo
di. Dicto. n. reddā iniq̄tates patꝝ i filios: addit

his q oderūt me: ꝑ qd̄ euidēter oſ̄dit: nō iō pu-
niri filios: qꝛ peccauerūt pr̄es: ſȝ qꝛ eis ſimiles
quodā hereditario malo deū oderūt. Illud er-
go qd̄ i exodo dn̄s dicit: ſicut Hiero. tradit: nō
id ſonat qd̄ multi exiſtimāt. nec ē ſil̄e huic ꝓuer
bio. Pr̄es comederūt vuā acerbā ⁊c̄. Illd̄. n.
exodi Hiero. ſuꝑ Ezechielē: ⁊ aug. ſuꝑ pſalmū
De⁹ laudē meā ne tacueris: de filijs pc̄tā patrū
imitātib⁹ accipiēdū cēſent. ſuꝑ quos dr̄ de⁹ red-
dere pc̄tā patrū: qꝛ punit eos: eo ꝙ imitāt̄ pc̄tā
patrū: nō qꝛ pr̄es peccauerūt. Nō itaq̄ȝ corrigit
dn̄s in ꝓpha qd̄ ante dixerat in lege. ſȝ quo mō
intelligēdū ſit aperit. Un̄ ⁊ illos q praue itellige
bāt: arguit: q dicebāt. Pr̄es comederūt ⁊c̄.

¶ Quare dixerit in tertiā ⁊ quartā generationē:
⁊ quare patres tantum cōmemorat.

VErūtamē ſi de imitatoribus maloruȝ
illud accipit̄: q̄re tertiā ⁊ q̄rtā gn̄atiōeȝ
tm̄ cōmemorauit. cū in q̄libet gn̄atiōe
rei teneāt̄ q pc̄tā patrū imitantur. Et
q̄re patres cōmemorauit: cū ⁊ illi oēs mali ſint
quiquorūlibet malorū pc̄tā imitant̄. Sȝ iō pa-
tres ſp̄ualiter noīauit: qꝛ maxie patres filij imi-
tari ſolēt: quos p̄cipue diligūt. Et tertiā ⁊ q̄rtā
gn̄ationē iō memorauit: qꝛ ſolēt parētes iterdū
tādiu viuet̄ donec filios tertios ⁊ q̄rtos habeāt
q patꝝ iniq̄tates vidētes: eoꝝ impietatis heredes
ꝑ imitatiōeȝ efficiūt̄. Scd̄ȝ hūc modū recte in-
telligit̄ ad l̄ram qd̄ in exodo dicitur.

¶ Quo modo illud exodi intelligi debeat ſecū-
dum myſterium.

QUod etiā myſtice intelligēdum eſſe
oſtēditur ex eo ꝙ parabola dicit̄. Si
eniȝ parabola eſt. vt ait Hiero. aliud
verbis ſonat: aliud ſenſu cōtinet. Un
de aliqui ita ediſſerūt: patreȝ in nobis eſſe dicūt
lenē punctum ſenſuum. ſ. primū motuȝ ſugge-
ſtiōis vel cogitatiōis. Filiū vero ſi cogitatio cō
ceperit peccatū. i quo notat̄ cōſenſus ⁊ delecta
tio mulieris. Nepotē ſi qd̄ cogitaueris atq̄ȝ cō-
ceperis: opere cōpleueris vel cōplere decreue-
ris. i quo notat̄ cōſenſus viri ſiue patratio pec-
cati. Pronepotem autē ſi nō ſoluȝ feceris: ſed
ſi i eo glorieris: ⁊ hec eſt quarta generatio. Nō
quia tres preceſſerint: ſed quarta dicitur: quia
quarto loco a primo motu qui eſt q̄ſi pater enu
merat̄. Deus igitur primos ⁊ ſecūdos motus.
. i. ſtimulos cogitationuȝ quos greci ꝓpatheis
vocant: ſine quibus nullus hoīum eſſe poteſt
nō puniet eternaliter: ſed ſi cogitata quis facere
decreuerit: ⁊ q̄ fecerit corrigere noluerit: q̄ ſūt
mortalia pc̄tā: ⁊ tertia ⁊ quarta generatio.

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

¶ Per quid pꝛobetur ꝙ pꝛimus motus nõ puniatur eternaliter.

AD pꝛobandum vero vt ait Hiero. ꝙ pꝛimus pulſus cogitationis non puniatur eternaliter a deo illud de geneſi offerendum eſt. Cham eniꝫ peccauit irridens nuditatem patris: ⁊ ſententiam non ipſe: ſed filius eius chanaam accepit. Maledictus chanaam: ſeruus erit fratrum ſuoꝛuꝫ. Que.n. iuſticia eſt vt pater peccauerit ⁊ filius punitus ſit? Sꝫ in myſterio illud dictuꝫ eſt.

¶ Diuiſio textus.

POſtquã determinauit de pctõ oꝛiginali quãtũ ad pꝛicipiũ ⁊ quãtum ad terminũ oſtẽdens quo mõ a parẽtibus cõtrahatur: ⁊ quo modo per baptiſmũ dimittatur. hic determinat de eo quãtum ad numeꝝ inquirẽs vtrum oꝛiginale ſit vnum vel multa: ⁊ diuiditur in duas. In pꝛima inqrit ſi pctm̃ oꝛiginale ſit vnuꝫ quaſi ex vno pctõ cauſatũ ⁊ iductuꝫ: an multa: q̃ſi ex pctis oiuꝫ precedẽtiuꝫ parẽtuꝫ relictuꝫ. et oſtẽdit ꝙ ex pctõ p̃mi parentis iducitur tãtuꝫ. In ſcd̃a iquirit ſi ex pctõ pꝛoximoꝝ parẽtum aliqua pena in filios redũdet. ibi. (Et licꝫ pctis parentũ ⁊c̃.) Pꝛĩa diuiditur i duas. In p̃ma oſtẽdit ꝙ ex ſolo pctõ pꝛimi parẽtis tota poſteritas oꝛiginali inficitur In ſcd̃a inquirit de illo pctõ pꝛimo cuiuſmodi fuerit. ibi. (Hic queri ſolet vtrum peccatũ ⁊c̃.) Pꝛĩa diuidit̃ i tres. In p̃ma mouet queſtionẽ. In ſcd̃a iducit pꝛobationeꝫ ad partẽ falſam ad oſtẽdendũ peccata pꝛecedẽtiũ parentuꝫ in paruulos trãſire. ibi. (De hoc Augu. i encheridion ⁊c̃.) In tertia iducit ad partẽ verã. ibi. (Deide de parẽtuꝫ p̃cedentium peccatis.) Qꝛ autẽ peccatũ oꝛiginale ex pluribus peccatis cauſetur: ⁊ nõ ex vno tãtuꝫ pꝛimi parẽtis tripliciter in ſcd̃a parte oſtendit. Pꝛĩo ex auctoꝛitate Exod. zo. (Ego ſum deus ⁊c̃) Scd̃o ex h̃ ꝙ i ſcriptura oꝛiginale pluraliter ſignificatur. ibi. (Et ꝙ ñ illud ſolũ ⁊c̃.) Tertio ex multiplicitate pcti ipſius ade. ibi. (Qꝛ v̾o i actuali ⁊c̃.) (Deide de parẽtũ ⁊c̃.) Hic iducit ea q̃ ſũt ad ꝯriaꝫ partẽ. Et p̃mo oſtẽdit ꝙ etiã ea que p̃dicta ſunt ab Auguſtino ꝑ modũ dubitatiõis tradita ſũt. Scd̃o oſtẽdit ꝙ etiaꝫ eius ſnĩe cõtradiceret ſi ita poneret̃. ibi. (Alioqn ſibi cõtradiceret ⁊c̃.) Ubi ẽt ſoluit ea q̃ pꝛo parte alia inducũtur. ibi. (Queri ſolet ⁊c̃.) Hic ingrit quale fuerit illud ade pctm̃ qð totũ humanã nãm ifecit. Et diuidit̃ i partes duas. In p̃ma ingrit de grauitate eius: vtrũ. ſ. ceteris pctis grauius fuerit. In ſcd̃a ingrit de remiſſiõe ipſius: vtꝝ. ſ. ceteris parentibus remiſſum ſit. ibi. (Si v̾o q̃rit̃ an id peccatũ ⁊c̃.)

¶ Circa pꝛimũ tria facit. Pꝛĩo mouet qõnẽ. Scd̃o iducit quãdã opinionẽ ⁊ ꝓbationẽ eius. ibi. (Qð gbuſdã: ita eſſe vĩ ⁊c̃.) In tertia iducit ſolutionẽ illius ꝓbatiõis. ibi. (Ad qð dici põt ⁊c̃.) (Et lꝫ pctis parentũ ⁊c̃.) Oſtẽſo ꝙ peccata ꝓximoꝝ parẽtuꝫ i filios nõ redũdant quãtũ ad ifectionẽ oꝛiginalis macule. Hic ingrit vtrũ i eos redũdẽt aliq̊ mõ quãtũ ad aliquã penã. Et diuidit̃ i partes duas. In p̃ma mouet dubitationẽ. In ſcd̃a determinat eã. ibi. (Sed vt ait Hiero. ⁊c̃.) Et diuidit̃ i duas. Qꝛ p̃mo determinat eã exponẽdo auctoꝛitates ad lr̃am. In ſcd̃a exponẽdo eas myſtice. ibi. (Qð eniꝫ myſtice ĩtelligẽduꝫ eſſe oſtẽdit ⁊c̃)

¶ Circa pꝛimũ duo facit. Pꝛĩo ponit auctoꝛitatẽ ⁊ expoſitionẽ ꝑ quã ad ꝯcoꝛdiã reducunt̃. Scd̃o excludit q̃dã obiectionẽ. ibi. (Uerũtamẽ de imitatoꝛibus ⁊c̃.) (Qð ẽt myſtice ⁊c̃.) Hic determinat dubitationẽ ſꝫ myſticã expoſitionẽ. Et p̃mo ponit expoſitioneꝫ. Scd̃o inducit ꝓbationem eius qð ſuppoſuerat. ibi. (Ad pꝛobanduꝫ vero vt ait Hieronymus ⁊c̃.)

¶ Queſtio. I.

HIc eſt duplex q̃ſtio. Pꝛĩa de vnitate oꝛiginalis peccati. Scd̃a d̃ pena eiuſdẽ. ¶ Circa p̃mũ q̃runtur tria. Pꝛĩo ſi peccata pꝛoximoꝝ parentũ in filios trãſeant q̃tuꝫ ad ĩfectionẽ macule oꝛiginalis. Scd̃o dato ꝙ non: ſi eos ad aliquã penam obligant. Tertio ſi oꝛiginale peccatum eſt vnum vel multa.

¶ Utꝝ aliqs ꝯhat maculã ex parẽtibus ꝓximis. I.

AD pꝛimum ſic pꝛocedit̃. videtur ꝙ ex pꝛoximis parẽtibus aliquis cõtrahat maculã oꝛiginaliter. In ſucceſſiua.n. gñatiõe hoium quãto accipit̃ generans ꝓximius tãto efficacius ſilitudinẽ ſuam in genito ĩducit. vñ filij magis aſſimilãtur patrib⁹ q̃ auis ⁊ pauis: ⁊ ſic deinceps: ſꝫ traductio oꝛiginalis fit ſcd̃ꝫ aſſimilationẽ gñantis ad genitũ: qꝛ in oꝛiginali natus ẽt i oꝛiginali gñat. ergo magis cõtrahit natus oꝛiginale ꝑ peccatũ ꝓximi parẽtis q̃ ꝑ peccatũ ade. ¶ P̃. ex libidine coit⁹ vt ſupꝛa dixit Aug. relinquit̃ oꝛiginale i pꝛole: ſꝫ libido illa eſt ꝓximi parẽtis q̃litercũq; ſumatur. ergo ex pctis pꝛimoꝛũ parentũ ꝓles oꝛiginaliter ificit̃. ¶ P̃. oium cõuenientiũ i ſpecie ẽ eadẽ relatio ad nãm ſpẽi: ſed oẽs hoies in ſpẽ cõueniũt. ſi ergo adã ꝑ actum pꝛopꝛiũ nãm humanaꝫ coꝛrũpere potuit. vĩ ꝙ etiã alij ꝑ actualia peccata hũanã nãꝫ in ſeipſis coꝛrũpãt: ſed filius accipit nãꝫ hũanã a p̃re. ergo oꝫ ꝙ ex pctõ actuali ꝓximi parẽtis ſequat̃ ifectio oꝛiginalis culpe i ꝓle. ¶ Si dicat̃ ꝙ hoc non põt eẽ: qꝛ ex q̃ nã hũana coꝛrupta ẽ ꝑ pꝛimũ parẽtẽ vlterius per ſequentia nõ coꝛrumpitur. ¶ Cõtra. pꝛimũ peccatuꝫ nõ ex toto naturã humanã coꝛrumpit: ſed qð nõ ex toto coꝛruptum eſt adhuc coꝛruptibile remanet: ⁊ magis q̃ pꝛimo fuit. ergo humanã naturã poſſibile eſt etiã per ſequẽtia peccata coꝛrumpi: ⁊ pꝛecipue: cũ alia ſint eque grauia vel grauioꝛa: q̃ pꝛimũ fuit. ¶ Si dicat̃ ꝙ ideo per actũ ade nã coꝛrumpi potuit: qꝛ ipſe pꝛincipiũ nãe ſue fuit qð alijs nõ cõuenit. ¶ Cõtra. Ponatur ꝙ aliquẽ alium hoiem deus ex limo terre foꝛmaret: ꝯſtat ꝙ iſtius adã pꝛincipiũ nõ eſſet. ſed illud quod eſt nature pꝛincipiuꝫ habet habitudinem pꝛincipij ad omnia participantia naturam illam. ergo videtur ꝙ ade non per ſe cõueniat ꝙ ſit pꝛincipium humane nature: ſed per accidens tantum. Illud autem quod ẽ per accidens non cauſat variam habitudinem indiuidui ad naturam ſpeciei: inquantuꝫ ſpecies eſt. ergo ex hac nõ ſequitur ꝙ Adam potuerit inficere naturam humanam: cum: ⁊ alij poſſent.

Contra Ro. 5. Per vnuꝫ hoiem peccatum in hunc mundum intrauit: ⁊ loquitur de pctõ oꝛiginali. vt ſupꝛa dixit Augu. ergo tantum ex pꝛimo parente traducitur peccatum oꝛiginale: ⁊ nõ ex peccatis pꝛoximorum parentũ. ¶ Preterea. oꝛiginale ex actu oꝛiginis cauſatur: ſꝫ actus oꝛiginis eſt vnifoꝛmis ⁊ vnus in tota natura humana. ergo opꝫ ꝙ ifectio que ex eo ꝯſequit̃ nõ in diuerſa pꝛincipia: ſꝫ in vnũ tantũ reducatur.

Reſpondeo dicendũ ꝙ ſicut ſupꝛa dictuꝫ eſt nullus defectus traducitur de neceſſitate ex parente in ꝓleꝫ: maxĩe q ex parte aĩe ſe teneat: niſi q nãꝫ ſpẽi reſpicit. defectũ aũt ad nãm pertinentẽ ſolũ pꝛimũ pctm̃ ĩduxit: ipꝫ.n. diſcõtinuauit adheſioneꝫ hois ad deũ: ex h̃ ãt ꝙ ꝯtinue hõ deo adherebat: h̃ v̾tus illi idita erat vt ſub obediẽtia rõnis cõtinue ſubderet̃ iferioꝛes vires: ⁊ ſub obediẽtia aĩe coꝛpus: pp h̃. ſ. ꝙ rõ ſuo ſupioꝛi ꝯtinue ſ̾bdita fuerat. ĩterciſa ãt p̃ma obediẽtia ꝑ h̃ ꝙ rõ p̃mi hominis a deo auerſa eſt ꝑ peccatum conſecuta eſt diſturbatio oꝛdinis in iferioꝛibus viribus ad rationeꝫ ⁊ coꝛpoꝛis ad aĩam: ſequentia auteꝫ peccata nõ ſunt cauſa huius intercĩſionis: ſcilicet ratõis humane ad deũ: quia ſiue alij hoies peccarent ſiue nõ ſemper hoc remanebat i natura hũana ꝙ aliquando ratio hois a deo auerſa fuerat: ſed ex alijs peccatis relinquũtur d̾fectus ⁊ coꝛruptiões perſonã reſpicientes inquãtuꝫ qui peccat efficitur pꝛonioꝛ ad peccãduꝫ. ⁊ ideo peccata actualia pꝛoximoꝛuꝫ parentuꝫ nullo modo in filios tranſeunt.

Ad pꝛimum ergo dicẽduꝫ ꝙ aſſimilatio generãtis ad genituꝫ ꝑ ſe loquẽdo eſt i natura ſpeciei: qꝛ generãs vniuocũ generat ſibi ſimile in ſpecie. ꝯtingit autẽ quãdoq; ꝙ etiã i accidẽtibus idiuidui ſit aſſimilatio filij ad patreꝫ: ſed hoc nõ ẽ niſi in accidẽtibus coꝛpoꝛalibus vt ꝙ podagricus generet podagricuꝫ nõ autẽ i accidẽtibus aĩe. nõ eniꝫ muſicus generat muſicuꝫ: ſed rationalẽs rõnalẽ. pctã autẽ pꝛoximoꝛum parẽtuꝫ nihil in nãm coꝛruptiõis iducũt iquãtuꝫ nã eſt: qꝛ nã iã coꝛrupta eſt ſcd̃ꝫ ꝙ coꝛrũpi potuit per pctm̃ pꝛimi hois. ⁊ ideo natura cũ illa coꝛruptõe peruenit ad pꝛoximos parẽtes: ⁊ cum illa coꝛruptiõe nãꝫ traduxit. ⁊ ideo dicitur ꝙ ois hõ generat iquãtuꝫ eſt adã: ⁊ ita patet ꝙ ex ſolo pctõ pꝛimi parentis oꝛiginale cõtrahitur. ¶ Ad ſcd̃ꝫ dicẽduꝫ ꝙ libido pꝛoximi parẽtis: per quã pctm̃ oꝛiginale i pꝛolẽ iducitur: quocũq; modo ſumatur: nõ habet virtutẽ ificiendi pꝛoleꝫ macula culpe: niſi ſcd̃ꝫ ꝙ cõſecutuꝫ eſt ex volũtate ioꝛdinata pꝛimi parẽtis. ⁊ ideo tota cã ifectiõis in peccatuꝫ pꝛimi parẽtis retoꝛquetur. ¶ Ad tertiuꝫ dicẽduꝫ ꝙ i adã fuit natura integra dotata munere quod deus hũane nature gratis cõtulerat. vnde ꝑ pctm̃ ipſius potuit nã hũana coꝛrũpi i ipſo: ⁊ ꝑ cõſequẽs in oibus qui nãꝫ hũanã ab eo accipere: qꝛ genituꝫ accipit nãꝫ a generãte q̃leꝫ generãs hꝫ. In alijs autẽ hoibus iuenitur nã iã coꝛrupta. vnde illius coꝛruptiõis vlterius iſtud pctm̃ cã eẽ nõ poteſt: ſicut ꝙ ſemel moꝛtuuꝫ eſt iteruꝫ nõ occiditur: i quocũq; autẽ hoie fuiſſꝫ inuẽta hũana nã integra per pctm̃ ipſius poterat coꝛrũpi in eo ⁊ i his qui ab eo deſcenderẽt. Uñ patet ꝙ ſeruat̃ eadẽ relatio oiuꝫ hoiuꝫ ad nãꝫ cõmunẽ. ¶ Ad quartuꝫ dicẽdũ ꝙ per pctm̃ ꝑſone nõ coꝛrũpitur i nã illud quod ex p̃ncipijs nãe relinquit̃: niſi foꝛte quãtuꝫ ad perſonã illã pertinet: ſꝫ coꝛrũpitur ſoluꝫ quãtuꝫ ad id bonitatis quod nãe ſuperadditũ fuit: hoc autẽ totũ ꝑ pꝛimũ pctm̃ ſubtractũ eſt. Uñ illud nature quod ĩtegruꝫ remanet: ꝑ alia pctã coꝛruptibile nõ fuit: niſi quãtuꝫ ad perſonã peccãtis: pꝛout i eo relinquit̃ minoꝛ habilitas ad cõſequẽduꝫ gr̃aꝫ: ⁊ talis coꝛruptio ab vno i alteruꝫ nõ trãſfunditur. ¶ Ad quintũ dicẽdũ ꝙ pꝛicipium alicuius nature poteſt accipi dupliciter: vel ſꝫ ꝙ nã cõſideratur abſolute ſcd̃ꝫ rationẽ ſpeciei: ⁊ hoc modo adã nõ fuit pꝛicipiũ nature hũane niſi per accidẽs: nec ſic etiã totã nãm humanã ifecit: qꝛ ſi aliquis de limo terre iteꝝ foꝛmaretur oꝛiginalẽ maculã nõ haberet: aut pꝛout habet eẽ natura cõmunis i idiuiduis: ⁊ hoc modo quodlibet generãs eſt quodãmodo nature pꝛicipiũ in genito: ⁊ ſcd̃ꝫ hunc moduꝫ ille hõ: ex quo oẽs hoies geniti ſũt nature hũane pꝛicipiuꝫ dicitur eſſe.

¶ Utrum culpa pꝛoximoꝛuꝫ parẽtum redundet in filios quãtuꝫ ad penã. II.

AD ſecũduꝫ ſic pꝛocedit̃. vĩ ꝙ culpa ꝓximoꝛuꝫ parẽtũ i filios redũdet quãtũ ad penã. Pꝛĩo ꝑ id qð dicit̃ Exod. zo. cap. Ego ſum deus zelotes viſitãs inigtates patꝝ i filios: ⁊ loquit̃ ibi de viſitatiõe coꝛrectiõis q̃ ꝑ penã fit. ergo ꝑ pctis parẽtuꝫ filij puniũtur. ¶ Si dicat̃ ꝙ itelligit̃ tm̃ d̾ imitãtibus pctã patrũ. vt i lr̃a dicit̃. ¶ Cõtra. Ipſa imitatio q̃ qs pctõꝛẽ imitat̃ pctm̃ qðdã ẽ: nec ẽ pctm̃ imitati: ſꝫ imitãtis. ſi g̊ ꝑ h̃ puniãt̃ filij ꝙ pctã patrũ imitãt̃: nõ pctã patrũ i eis viſitat deus: vt ſcriptura dicit. ſꝫ pctã ꝓpꝛia. ¶ P̃. nõ magis peccat q imitat̃ p̃rem i aliquo gñe pcti q̃ ipſe p̃r peccauerit i eodẽ pctõ: imo foꝛte minus: ſꝫ ꝙ hꝫ magis iclinãs ad peccãdũ. ſ. exẽplũ p̃ris ſꝫ q plus nõ peccat plus nõ dꝫ puniri. ſi ergo p̃r ꝓ illo pctõ tẽpoꝛaliter punitus nõ fuit: iniuſtũ ẽ vt ꝓ eius imitatione filius puniat̃. Si ergo punit̃: vĩ ꝙ ꝓ vtroq; pctõ filius puniat̃. ſ. ꝓpꝛio ⁊ p̃ris. ¶ P̃. iuſticia hũana exẽplata ẽ a diuina ſꝫ ſ̾ꝫ hũanã iuſticiã filij ꝓ pctõ parẽtũ exheredãtur. ergo ⁊ ſ̾ꝫ diuinã iuſticiã filij ꝓ pctis patrũ puniũtur. ¶ P̃. magis ẽ ꝯiunctus filius p̃ri q̃ ppl's regi: ſꝫ ꝓ pctõ regis ppl's punitur vt legit̃ ſecũdi Regũ vltimo: qñ Dauid pplꝫ numerauit. ergo multo foꝛtius ꝓ pctõ parẽtum filij puniũtur.

Contra. Ezech. 18. Filius nõ poꝛtabit inigtateꝫ p̃ris: poꝛtaret autẽ ſi ꝓ eius pctõ penã ſubiret. ergo filij ꝓ pctis parẽtũ nõ puniũt̃. ¶ P̃. pena rñdet culpe ſꝫ culpa patris actualis nõ trãſfundit̃ i filiũ. ergo iniuſtuꝫ eſt ꝙ ꝓ culpa patris filius puniatur.

Reſpõdeo dd̃ꝫ ꝙ filius põt dupl'r ꝯſiderari vl' inq̃tũ ẽ ꝑſona q̃dã: vl' ꝓut ẽ quedã res parẽtis: qꝛ ad felicitatẽ ciuilẽ iter alia bona foꝛtune q̃ ꝯferunt̃ oꝛganice ẽt ꝓles ꝯferre dĩ ethi. p̃mo a ph̃o. Eſt ãt fili⁹ res q̃dã parẽtis q̃tũ ad coꝛpus qð a p̃re hꝫ: ⁊ q̃tũ ad res mundi de gbus filius p̃rem iuuare tenet̃: ſꝫ q̃tũ ad aiam q̃ immediate a deo creat̃ nõ ẽ res parẽtis: ſꝫ ipſius dei: ⁊ hoc ſignificat̃ Eze. 18. Sicut aĩa p̃ris mea ẽ: ita ⁊ aĩa filij. Sciendũ ẽ ergo: ꝙ pctm̃ ꝯſequit̃ duplex pena: vt ꝑ ſe q̃ ad aiaꝫ ꝑtinet ⁊ i p̃ſenti: vt amiſſio gr̃e ⁊ turbatio ꝯſcie ⁊ h⁹: ⁊ i futuro: vt pena iferni. ⁊ h⁹ pena nũq̃ filius ꝓ pctõ p̃ris punit̃: qꝛ iſta pena nõ attingit ipſum ſ̾m ꝙ eſt res p̃ris: alia pena ꝯſequit̃ pctm̃ q̃ſi ꝑ accñs: ſicut ifirmitates coꝛpales ⁊ alie pene tempales. vñ nec etiã ſemꝑ peccãtibus tales pene iffligunt̃: ſꝫ ſ̾m moderationẽ ꝓuidentie diuine cũcta gubernantis: ⁊ tali pena q̃nq; punit̃ filius ꝓ pctõ p̃ris: niſi fiat ipedimẽtũ ex ꝑte filij: vt ꝯtrarius pctõ p̃ris exiſtat ꝑ bonã vitam. hec enim pena cõtingit ipꝫ ſ̾ꝫ ꝙ eſt res patris: ſicut etiã ꝓ pctõ hois quãdoq; occiduntur aĩalia: ⁊ effodiuntur domus in quibus nulla eſt culpa.

Ad pꝛimuꝫ ergo dd̃ꝫ ꝙ auctoꝛitas iſta itelligitur d̾ pena tẽpali: ⁊ i illis q imitãdo pctm̃ parẽtũ nõ p̃ſtãt ĩpedimẽtũ vindicte. ¶ Ad 2m dd̃ꝫ ꝙ imitatio nõ ponit̃ cã p̃ma ꝓ qua pena tempalis ifligat̃: ſed q̃ſi cã media ꝑ quã ifluentia cauſe p̃me ad effectũ ꝯiungit̃. virtus.n. pcti parẽtis nõ ꝑuenit i iſtum ſi pctõ repugnet: ſꝫ ꝑ imitatiõeꝫ quodã mõ ꝯtinuat̃. vñ ex hoc nõ tollit̃ qn ꝓ pctõ p̃ris aliquo mõ puniat̃. ¶ Ad 3m dd̃ꝫ ꝙ in filio imitãte pctm̃ p̃ris eſt duplex ratio: q̃re tempaliter puniat̃: tũ qꝛ ipẽmet peccat imitãdo p̃rem: tuꝫ qꝛ res p̃ris eſt: ⁊ decet vt ꝓ peccato patris puniatur iquãtũ eſt res eius. In patre autẽ erat vna ratio tantũ. ⁊ ideo magis punitur filius q̃ pater: ⁊ p̃cipue qꝛ contingit vt filij qui peccata patrũ imitãtur liberius peccãt quaſi i his nutriti ⁊ i plura peccata ſe p̃cipitant cũ minoꝛi cõſcientie remoꝛſu pp cõſuetudinẽ ⁊ auctoꝛitatẽ maioꝛũ ſuoꝝ. ¶ Ad q̃rtũ dd̃ꝫ ꝙ iuſticia humana nõ punit filiũ ꝓ peccato patris i eo etiã qð ex patre iam accepit: ſed in eo qð ex patre accepturus eẽt: vel quãtũ ad coꝛpus vel etiã q̃tũ ad poſſeſſiões: nõ eniꝫ qꝛ pater peccat filius iã nat⁹ trũcat̃: neq; filius emãcipat⁹ exheredat̃: ſꝫ ꝑ accidens pena patris redũdat i filiũ qñ patri aufertur id quod in filium ex patre tranſire debebat vt hereditas vel etiam mẽbꝛũ: qꝛ ex truncatis trũcatus naſcit̃. ¶ Ad quintũ dicẽduꝫ ꝙ populus eſt res regis: ⁊ punitur populus vt in pena eius rex puniatur: ⁊ hoc pꝛecipue con-

tingit. vt Gregorius dicit quādo peccata populi merētur vt ſuper eos rex peccator cõſtituatur: vel ĩ peccatum labi ꝑmittatᷣ. vt Job. 34. Qui regnare facit hypocritã ꝓꝑ pctã ppli. Et ſic pʒ ꝙ populus etiã pro peccato proprio punitᷣ.

⁋ Utꝝ pctm̃ originale ſit tm̃ vnũ. III.

AD tertiũ ſic proceditur. videtᷣ ꝙ peccatum originale nõ ſit vnuʒ tãtuʒ. Quod eniʒ pluraliter ſignificatur vnũ eſſe nõ poteſt: ſed ſancti de originali loquētes pluraliter ipʒ ſignificãt. vt Rabanus qui dicit ꝙ hoĩ ĩ peccatũ redeũti nõ ſolum pctã que poſt baptiſmũ egit ĩputabũtur ad penã: ſʒ origialia que ĩ baptiſmo ei dimiſſa ſũt: vt q̃rto lib. ſniarum. 22. di. ergo originale peccatuʒ nõ ẽ vnũ tãtuʒ. ⁋ ꝑ. ĩpoſſibile eſt ꝙ vnus habitus ĩclinet ad oẽs actus peccati ꝑcipue cũ quidã eoruʒ adinuicẽ cõtrariētur: ſed ſʒ Anſel. originale ẽ pronitas ad oẽ malũ. ergo impoſſibile ẽ ꝙ ſit vnuʒ tãtuʒ. ⁋ ꝑ. vni culpe debetur vna pena: ſʒ pctõ originali multiplex pena debetur vt carētia viſiõis diuie: neceſſitas moriẽdi: ⁊ huiuſmodi. ergo nõ eſt tãtuʒ vna culpa. ⁋ ꝑ. ĩpoſſibile ẽ idẽ accidẽs in aĩa ⁊ corpore eẽ: ſicut ĩ ſubiecto. ſʒ feditas originalis ex carne reſultat in aĩam: ⁊ tamẽ poſtquã aĩaʒ ĩfecerit ĩ carne eẽ nõ deſinit. ergo nõ eſt vna tãtuʒ ĩfectio: ſed plures. ⁋ ꝑ. diuerſarũ potẽtiaꝝ diuerſe ſũt priuatiões ⁊ habitꝰ: ſʒ ꝑ originale oẽs potẽtie aĩe ſunt corrupte. ergo originale impoſſibile eſt vnum eſſe.

Contra eſt. Ro. 5. ĩ glo. Unus hõ vnum peccatuʒ miſit ĩ mũdum ⁊ loquitur de originali. ergo originale eſt vnum. ⁋ ꝑ. ſubiectum originalis eſt eſſentia aĩe. vt ſupra dictuʒ eſt: ſed eſſentia aĩe eſt tantum vna. ergo originale eſt tãtum vnũ.

Reſpondeo dicẽdũ ꝙ ĩ aliquo habẽte plures partes poteſt eẽ corruptio ĩ partibus duplex. vel ex eo ꝙ ſoluitur illa eq̃litas ex q̃ oĩum partium bona habitudo erat: vel ex eo ꝙ ſoluitur aliquid eorũ qð determinatã partem ſeruabat. vt pʒ ĩ corpore: cõtingit. n. debilitatẽ fieri ĩ partibus corporis ex eo ꝙ ſoluitur eq̃litas cõplexiõis ex q̃ erat vigor ĩ oĩbus partibus corporis: ſicut in febre accidit. ⁊ iõ vna febris ẽ q̃ partes oẽs corporis debilitãtur: ⁊ nõ ſingule ĩ ſingulis partibus. ꝯtingit ẽt partes corporis debilitari ꝑ hoc ꝙ defectus ẽ alicuius in quo virtus mẽbri cõſiſtebat: ⁊ tũc opʒ ꝙ diuerſis partibꝰ diuerſe corruptiões reſpõdeãt: ſicut ꝙ oculus eſt lippus ⁊ pes ẽ claudus: ⁊ ſic de alijs. ſimilr̃ cõtingit eẽ corruptionẽ ĩ partibus aĩe dupliciter. aut ex eo ꝙ vniuſcuiuſqʒ partis aĩe fit corruptio quãtũ ad id qð propriũ eſt ſibi: ſicut ẽ in pctõ actuali: qꝛ per propriũ actum potẽtie ĩducitur praua diſpoſitio ⁊ habitus ĩ ipſa: ⁊ ſcðm hoc oportet vt plurium potẽtiaruʒ ſint plures corruptiões. nõ. n. eodem habitu peccati corrumpũtur cõcupiſcibilis ⁊ iraſcibilis: ⁊ ſic ð alijs: ſʒ ſicut diuerſis habitibus virtutũ perficiũtur: ita ẽt diuerſis habitibus viciorum corrũpũtur: aut ex eo ꝙ tollitur illud quod oẽs partes aĩe ĩ recto ordine cõſeruabat: ⁊ talis corruptio eſt ꝑ originale peccatũ. ꝑma eſt ꝑ actuale peccatum: quod ẽ priuatio originalis iuſticie. ⁊ iõ peccatum originale quo omnes partes anime corrumpuntᷣ eſt vnũ tm̃ ĩ hoĩe vno: ĩ pluribus aũt numero differũt.

Ad primum ergo dicẽdũ ꝙ pctm̃ originale quodã modo eſt actualium peccatoruʒ pricipiuʒ: ĩquãtuʒ fomes ad actualia peccata inclinat. oĩs autẽ effectus ſm virtutẽ eſt ĩ ſua cã. pctm̃ ergo originale ꝑ eẽntiã ẽ vnũ: ſʒ ṽtute multiplex. ⁊ iõ pluralr̃ ſignificari põt. vel ꝓꝑ multos defectus coincidẽtes. ⁋ Ad ſcðʒ dðʒ ꝙ ſicut mouẽs ẽ duplex: vnũ ꝑ ſe: ⁊ aliud per accñs: qð eſt remouẽs ꝓhibens: ita etiã ĩclinãs ad pctm̃ ĩuenitur ĩ aĩa duplex. vnũ per ſe. ſ. habitus ⁊ diſpoſitio ex pctõ relicta: qꝛ ſʒ ſilitudinẽ diſpoſitiõis ẽ actus ad quẽ diſpõ ĩclinat: aliũ ꝑ accñs q̃ſi remouẽs ꝓhibens. ⁊ ſi pctm̃ originale ad oĩa actualia ĩclinat ĩquãtũ remouet originalẽ iuſticiaʒ: ꝑ quã vires a lapſu ĩ pctm̃ ꝯtinebãtur. Et iõ nõ opʒ ꝙ ſcðʒ diuerſitatẽ pctõruʒ actualiũ diuerſificetᷣ originale. ꝯtingit eniʒ ꝙ idẽ remouẽs ꝓhibẽs ẽ cã per accñs ꝯtrarioꝝ motuum ſicut pʒ ĩ corruptiõe corpoꝝ mixtoꝝ: qꝛ abeũte virtute q̃ miſcibilia ĩ vnũ ꝯtinebat: qðlibet elemẽtoꝝ ĩ ſuũ locũ tendit. ⁋ Ad 3m dicẽdũ ꝙ pena q̃ per ſe originali culpe reſpõdet eſt carẽtia viſiõis diue: alie ãt pene ꝯſequuntᷣ ipſuʒ q̃ſi ꝑ accidẽs: qꝛ ex quo ſubtracta ẽ originalis iuſticia q̃ corpꝰ aĩe ſubiacebat: oʒ ꝙ vita hoĩs ꝑmaneat ſcðʒ exigẽtiã corporis. inde ſequitᷣ neceſſitas moriẽdi: qꝛ corpus ex cõtrarijs cõpoſituʒ ẽ. Et ſilr̃ eſt de alijs. ⁋ Ad q̃rtum dicẽduʒ ꝙ ſubiectuʒ originalis culpe nõ eſt caro: ſʒ aĩa: opʒ eniʒ ꝙ ĩ eodẽ ſubiecto ſint ꝑuatio ⁊ hĩtus. vñ ſicut illa originalis iuſticia q̃ ĩ aĩa erat ꝯtinebat corpus a morte ṽtute aĩe iniuſticiã hñtis: ita ẽt ex ꝑuatiõe q̃ eſt in aĩa reſultat defectus oĩs q̃ ẽ ĩ corpore. nec ðfectꝰ iſte erat ĩ carne añ ĩfuſionẽ aĩe ĩ actu: ſʒ ṽtute tm̃. vt ſupra dcm̃ ẽ. ⁋ Ad 5m pʒ reſpõſio per id qð ſupra dictum eſt.

⁋ Queſtio. II.

DEinde queritur de pena originalis pcti. Et circa hoc duo q̃runtᷣ. Prio vtꝝ pctõ originali poſt mortẽ debeatᷣ pena ſenſibilis ĩ illis q̃ in originali tm̃ pctõ decedũt. 2º vtꝝ aliquẽ ĩteriorẽ dolorẽ ſentiãt ĩ aĩa ſpũalẽ q̃ ꝓ pctõ originali tm̃ puniũtᷣ.

⁋ Utꝝ pena ſenſibilis debeatᷣ pctõ originali ſʒ ſe. I.

AD primũ ſic proceditᷣ. videtᷣ ꝙ peccato originali ſʒ ſe ðbeatᷣ pena ſenſibilis. Dicit. n. Aug. de fide ad Petrũ. Firmiſſime tene ⁊ nullatenꝰ dubites: paruulos q̃ ſine ſacramẽto baptiſmatis de hoc ſeculo trãſierũt eterno ſupplicio puniẽdos: ſʒ ſuppliciũ penã ſenſibilẽ nominat. ergo puuli q̃ ꝓ ſolo originali punietᷣ ſenſibilẽ penã ſuſtinebũt. ⁋ ꝑ. maiori culpe debetᷣ maior pena: ſʒ originale ẽ maiꝰ pctm̃ q̃ʒ veniale: qꝛ plus hʒ de auerſione: eo ꝙ grãʒ ſubtrahit: veniale ãt grãʒ ſecũ cõpatitᷣ: ⁊ iteꝝ eterna pena punitᷣ originale: ſʒ veniale tꝑali. cũ ergo veniali pctõ debeatᷣ pena ſenſibilis: multo ampliꝰ originali. ⁋ ꝑ. grauius puniũtᷣ pctã poſt hãc vitã q̃ʒ ĩ vita iſta: vbi ẽ mĩe locꝰ ſʒ ĩ hac vita rñdet originali pena ſenſibilis. pueri. n. q̃ ſolũ originalẽ hñt mltas penas ſenſibiles ſuſtinẽt: nec iniuſte q̃ ⁊ poſt hãc vitã pena ſenſibilis ſibi debetᷣ. ⁋ ꝑ. ſicut in pctõ actuali ẽ auerſio ⁊ ꝯuerſio: ita ⁊ in pctõ originali aliqd auerſioni rñdet. ſ. ꝑuatio originalis iuſticie: ⁊ aliqd cõuerſiõi. ſ. concupiſcentia: ſed peccato actuali ratiõe ꝯuerſionis ðbetᷣ pena ſenſibil. q̃ ⁊ originali rõne cõcupiſcẽtie. ⁋ ꝑ. corpa pueroꝝ poſt reſurrectiõeʒ aut erũt paſſibilia aut ĩpaſſibilia ſi ĩpaſſibilia ⁊ nullũ corpus hũanũ põt eẽ ĩpaſſibile: niſi vl̃ ꝑ dotẽ ĩpaſſibilitatis: ſicut ẽ ĩ btĩs: vl̃ rõe originalis iuſticie: ſicut in ſtatu ĩnocentie. ergo corpa pueroꝝ vel hẽbunt dotẽ ĩpaſſibilitatis: ⁊ ſic glorioſa erunt: ⁊ nõ erit dr̃ia ĩter pueros baptizatos ⁊ nõ baptizatos: qð ẽ hereticũ: vel originalẽ iuſticiã hẽbunt: ⁊ ſic originali pctõ carebunt: nec ꝓ pctõ originali puniẽtur: qð eſt ſilr̃ hereticũ. ſi aũt ſint paſſibilia: oẽ autẽ paſſibile de neceſſitate patitur actiuo ꝑſente. ergo preſentibus corporibus ſenſibilibus actiuis ſenſibilem penam patientur.

Contra Aug. dicit penam paruulorum qui originali tantum tenentur omnium eſſe mitiſſimã ſed h̃ nõ eſſet ſi ſenſibili pena torq̃rentᷣ: qꝛ pena ignis ĩferni ẽ grauiſſima. q̃ penã ſenſibilẽ nõ ſuſtinebũt. ⁋ ꝑ. acerbitas pene ſẽſibil̃ ðlectatõi culpe rñdet Apo. 18. Quãtũ

glorificauit ſe: ⁊ in delicijs fuit ⁊c̃. Sed in peccato originali nõ eſt aliqua delectatio: ſicut nec operatio: ðlectatio. n. operationẽ cõſequitur. vt ex. 10. ethicoruʒ patet. ergo peccato originali nõ debetur pena ſenſibilis.

Reſpondeo Dicẽduʒ ꝙ pena ðbet eẽ proportionata culpe. vt dicitᷣ Eſa. 27. In menſura cõtra mẽſuram cum affecta fuerit ĩ eã: defectus aũt qui ꝑ originẽ traducitᷣ rõnem culpe habẽs nõ eſt ꝑ ſubtractionẽ vel corruptionẽ alicuius boni qð nãm humanã cõſequitur ex pricipijs ſuis: ſʒ ꝑ ſubtractiõʒ vel corruptionẽ alicuius quod nãe ſuꝑadditũ erat: nec iſta culpa ad hũc hoĩem ꝑtinet: niſi ſm ꝙ talẽ nãʒ hʒ: q̃ hoc bono qð ĩ eo natum erat eẽ ⁊ poſſibile cõſeruari ðſtituta ẽ: ⁊ iõ nulla alia pena ſibi ðbetur niſi priuatio illius finis ad quẽ donũ ſubtractũ ordinabat: ad qð ꝑ ſe nã humana attingere nõ poteſt. hoc autẽ ẽ diuina viſio. ⁊ ideo carẽtia huius viſiõis ẽ propria ⁊ ſola pena originalis peccati poſt mortẽ: ſi. n. alia pena ſenſibilis pro pctõ originali poſt mortẽ ĩfligeretᷣ: puniretur iſte nõ ſm hoc ꝙ culpã habuit: qꝛ pena ſenſibilis ꝑtinet ad id quod ꝑſone proprium ẽ: qꝛ ꝑ paſſionẽ huius particularis talis pena ẽ. Uñ ſicut culpa nõ fuit ꝑ operationẽ eius: ita nec pena ꝑ paſſionẽ ipſius eẽ dʒ: ſʒ ſolũ ꝑ defectum illius ad qð nã ð ſe ĩſufficiẽs erat: in alijs autẽ ꝑfectiõibꝰ ⁊ bonitatibꝰ q̃ nãʒ hũanã ꝯſequũtᷣ ex ſuis pricipijs nullũ ðtrimẽtũ ſuſtinebũt ꝓ pctõ originali dãnati.

Ad primum ergo dicẽdum ꝙ ſupplicium nõ nominat ĩ auctoritate illa penã ſenſibilẽ: ſʒ ſolum penã dãni: q̃ eſt carentia diuine viſiõis: ſicut etiã noĩe ignis frequẽter ĩ ſcriptura q̃libet pena figurari cõſueuit. ⁋ Ad ſcðm dicẽduʒ ꝙ ĩter oĩa peccata minimũ ẽ originale: eo ꝙ minimũ hʒ ð volũtario: nõ. n. ẽ volũtarium volũtate iſtius ꝑſone: ſʒ volũtate pricipij nãe tãtum: pctm̃ autẽ actuale ⁊ etiaʒ veniale ẽ volũtarium volũtate eius ĩ quo ẽ: ⁊ ideo minor pena ðbetur originali q̃ʒ veniali nec obſtat ꝙ originale nõ cõpatitur ſecũ gratiaʒ: priuatio enim gratie nõ hʒ rõnem culpe: ſʒ pene niſi ĩquãtuʒ ex voluntate ẽ. Uñ vbi minus ẽ ð volũtario minus ẽ ð culpa: ſimiliter etiã nõ obſtat ꝙ pctõ actuali veniali tẽporalis pena ðbetur: qꝛ hoc ẽ ꝑ accidẽs: ĩquãtum ðcedẽs ĩ veniali tãtum gratiã hʒ: virtute cuiꝰ pena purgata eſt: ſi autẽ veniale pctm̃ ſine grã ĩ aliquo eẽt ꝑꝑetuã penã hr̃et. ⁋ Ad 3m dicẽdũ ꝙ nõ ẽ eadẽ rõ ð pena ſenſibili añ mortẽ ⁊ poſt mortẽ: qꝛ añ mortẽ pena ſenſibilis cõſequitur virtutẽ nãe agẽtis: ſiue ſit pena ſenſibilis ĩterior vt febris vl̃ aliqd huiuſmodi: ſiue etiã ſenſibilis pena exterior vt vſtio ⁊ ſiue aliqd hmõ: ſʒ poſt mortẽ nihil aget virtute nature: ſʒ ſcðʒ iuſticie diuie ordinẽ tãtum: ſiue ĩ aĩam ſeparatã ĩ quã cõſtat ꝙ ignis nãliter agere nõ põt ſiue etiã in corpus poſt reſurrectiõeʒ: quia tũc oĩs actio nãlis ceſſabit ceſſante motu primi mobilis qui eſt cauſa oĩs motus ⁊ alteratiõis corporalis. ⁋ Ad quartum dicẽdum ꝙ dolor ſenſibilis reſpõdet ðlectatiõi ſenſibili: q̃ ẽ ĩ cõuerſiõe actualis peccati: cõcupiſcẽtia autẽ habitualis q̃ ẽ ĩ originali peccato ðlectationeʒ nõ hʒ. iõ dolor ſenſibilis nõ reſpõdet ſibi pro pena. ⁋ Ad quĩtum dicẽdum ꝙ corpora pueroruʒ nõ erũt impaſſibilia ex ðfectu potẽtie ad patiẽduʒ ĩ ipſis: ſʒ ex ðfectu exterius agẽtis ĩ ipſa: qꝛ poſt reſurrectiõʒ nulluʒ corpus erit agẽs ĩ alteꝝ: ꝑcipue ad corruptiõʒ ĩducẽdam ꝑ actionẽ nature: ſʒ erit actio tãtuʒ ad puniẽdũ ex ordĩe diuie iuſticie. vñ illa corpora penã nõ patiẽtur: q̃bus pena ſenſibilis ex diuia iuſticia nõ ðbetᷣ: corpora aũt ſctõruʒ erũt impaſſibilia: qꝛ ðficiet ĩ eis potẽtia ad patiẽdum. ⁊ ideo impaſſibilitas erit ĩ eis dos: nõ autẽ ĩ pueris.

⁋ Utruʒ pueri non baptizati ſentiant in anima afflictionem ſpiritualem. II.

AD ſecũduʒ ſic ꝓceditur. videtur ꝙ pueri nõ baptizati afflictionẽ ſpũalẽ ĩ aĩa ſentiãt: qꝛ ſicut dicit Chry. ĩ dãnatis grauior erit pena ꝙ dei viſiõe carebũt q̃ʒ ꝙ igne ĩferni cremabũtᷣ: ſʒ pueri viſione diuia carebũt. q̃ afflictiõeʒ ſpũalẽ ex hoc ſentiẽt. ⁋ ꝑ. carere illo qð q̃s vult hr̃e ſine afflictiõe eẽ nõ ꝑ õt: ſʒ pueri vellẽt viſionẽ diuinã hr̃e: alias volũtas eoꝝ actualiter ꝑuerſa eẽt. ergo cũ ea careãt videtur ꝙ ex hoc afflictiõeʒ ſentiãt. ⁋ Si dicatᷣ ꝙ nõ affliguntur: qꝛ ſciũt ſe nõ culpa ꝓpria ea eẽ ꝑuatos. ⁋ Cõtra: ĩmunitas a culpa dolorẽ pene nõ minuit: ſʒ auget. nõ. n. ſi aliq̃s nõ ꝓpria culpa exheredatur vel mutilatᷣ ꝓpter hoc minus dolet. ergo etiã q̃uis pueri nõ ꝓpria culpa tãto bono priuẽtur: ex hoc eoruʒ dolor tollitᷣ. ⁋ ꝑ. ſic pueri baptizati ſe hñt ad merituʒ xpĩ: ita nõ baptizati ad meritũ Ade: ſʒ pueri baptizati ex merito xpĩ ꝯſequũtᷣ ꝑmiũ vite eterne. q̃ ⁊ ñ baptizati dolorẽ ſuſtinẽt ex h̃ ꝙ ꝑ ðmeritũ ade eterna vita ꝑuãtᷣ. ⁋ ꝑ. abſẽtari a re amata ñ ꝑt eẽ ſine dolorᷣ: ſʒ pueri nãlẽ cognitõʒ ð deo hẽbũt: ⁊ eadẽ rõe nãlr̃ eũ diligẽt. q̃ cũ ab eo ſint ĩ ꝑpetuũ ſeparati: videtᷣ ꝙ hoc ſine dolore pati nõ poſſint.

Contra. Si pueri nõ baptizati poſt mortẽ dolorẽ ĩteriorẽ habeãt: aut dolebũt ð culpa aut de pena: ſi de culpa cũ a culpa illa vlteriꝰ emũdari nõ poſſint dolor ille erit ĩ ðſperatiõeʒ ĩducẽs. ſʒ talis dolor ĩ dãnatis ẽ ṽmis ꝯſcie. ergo pueri vermẽ ꝯſcie habebũt: ⁊ ſic nõ eẽt eoꝝ pena mitiſſima. vt ĩ lr̃a dr̃. Si ãt ð pena dolerẽt. ergo cũ pena eoꝝ iuſte a deo ſit: volũtas eoꝝ diuie iuſticie obuiaret: ⁊ ſic actualiter deformis eſſet: quod nõ cõceditur. ergo nullum dolorem iteriorem ſentiẽt. ⁋ ꝑ. ratio recta nõ patitur vt aliquis ꝑturbetᷣ de eo qð ĩ ipſo nõ fuit vt vitaretur: propter qð Seneca ꝓbat: ꝙ ꝑturbatio ĩ ſapiẽtem nõ cadit: ſʒ ĩ pueris ẽ ratio recta nullo actuali peccato obliquata. ergo nõ turbabũtur de hoc ꝙ talem penam ſuſtinẽt: quã vitare nullo modo potuerũt.

Reſpondeo dicẽduʒ ꝙ circa hoc ẽ triplex opinio. Quidã. n. dicũt ꝙ pueri nulluʒ dolorẽ ſuſtinebũt: qꝛ ĩ eis adeo rõ obtenebrata erit: vt ñ cognoſcãt ſe amiſiſſe qð amiſerũt: qð ꝓbabile ñ videtᷣ: vt aĩa ab onere corpis abſoluta ea nõ cognoſcat q̃ ſaltẽ rõne ĩueſtigari poſſint: ⁊ ẽt multo plura. Et iõ alij dñt ꝙ ĩ eis ẽ ꝑfecta cognitio eoꝝ q̃ nãli cognitiõi ſubiacẽt: ⁊ cognoſcũt deuʒ ⁊ ſe eius viſiõe ꝑuatos eẽ: ⁊ ex hoc aliquẽ dolorẽ ſentiẽt: tñ mitigabitᷣ eoꝝ dolor ĩquãtũ nõ ꝓpria volũtate culpã ĩcurrerũt ꝓ q̃ dãnati ſũt: hoc ẽt ꝓbabile ñ videtur: ꝙ talis dolor paruus eſſe nõ poteſt de tãti boni amiſſiõe: ⁊ precipue ſine ſpe recuperatiõis. Uñ pena eoruʒ nõ eſſet mitiſſima. ꝑ. ⁊ omnino eadem ratiõe qua dolore ſenſibili et exterius affligẽte nõ puniẽtur etiã dolorem ĩteriorẽ nõ ſentiẽt: quia dolor pene delectatiõi culpe reſpõdet. Uñ delectatiõe remota a culpa originali oĩs dolor ab eiꝰ pena excluditur. Et ideo alij dicũt ꝙ cognitiõem perfectaʒ habebũt eorum que naturali cognitiõi ſubiacẽt: ⁊ vita eterna ſe ꝑuatos eſſe cognoſcẽt: ⁊ cauſam quare ab ea excluſi ſũt: nec tamẽ ex h̃ aliquo mõ affligentᷣ: qð q̃liter eẽ poſſʒ videndũ eſt. Sciẽdum ergo ꝙ ex hoc ꝙ caret aliquis eo quod ſuã ꝓportionẽ excedit nõ affligitur ſi ſit recte ratiõis: ſʒ tãtũ ex hoc ꝙ caret eo ad quod aliquo modo ꝓportiõatus fuit: ſicut nullus ſapiẽs homo affligitur de hoc ꝙ nõ poteſt volare ſicut auis: vel qꝛ nõ eſt rex vl̃ imperator cũ ſibi nõ ſit debitũ. affligeretᷣ aũt ſi ꝑuaretur eo ad quod habẽduʒ aliquo mõ aptitudinẽ habuit. dico ergo ꝙ oĩs homo vſuʒ liberi arbitrij habẽs ꝓportionatus eſt ad vitam eternaʒ cõſequendã: qꝛ põt ſe ad grãʒ preparare per quã vitã eternam merebitᷣ: ⁊ iõ ſi ab hoc deficiãt maximus erit dolor

eis:qꝛ amittunt illud qđ ſuũ eſſe poꝭ fuit. pueri autẽ nũq̄
fuerunt proportionati ad hoc ꝙ vitam eternã haberent:
qꝛ nec eis debebat̃ ex pncipijs nature cũ oẽm facultatẽ
nature excedat: nec actus ꝓprios habere potuerũt: q̄bus
tantũ bonũ cõſequerẽtur. ⁊ ideo nihil oĩno dolebũt de ca
rentia viſiõis diuine: imo magis gaudebũt de hoc ꝙ parti
cipabũt multũ de diuina bonitate ⁊ perfectiõibus nãlibus
nec põt dici ꝙ fuerũt ꝓportionati ad vitã eternã ꝯſequẽ
dã: quãuis nõ ꝑ actionẽ ſuã: tamẽ per actionẽ alioꝝ circa
eos: qꝛ potuerũt ab alijs baptizari: ſicut ⁊ multi pueri eiuſ
dẽ cõditiõis baptizati vitã eternã cõſecuti ſunt: hoc.n.eſt
ſuperexcedẽtꝭ gratie vt aliquis ſine actu ꝓprio premietur.
vnde defectus talis gratie nõ magis triſticiã cauſat i pue
ris decedẽtibus nõ baptizatis q̃z in ſapiẽtibus hoc ꝙ eis
multe gratie nõ fiunt q̃ in alijs ſilibus facte ſunt.

Ad primũ ergo dicẽdum ꝙ in dãnatis pro culpa
actuali q̄ vſuz liberi arbitrij habuerũt
fuit aptitudo ad vitã eternã ꝯſequendã. nõ aũt in pueris
vt dictuz ẽ. ⁊ ideo nõ eſt ſilis ratio de vtriſq̃z. ❡ Ad ſecun
dũ dicẽduz ꝙ quãuis volũtas ſit poſſibiliũ ⁊ ipoſſibiliuz.
vt in tertio ethi. dicit̃. tamẽ voluntas ordinata ⁊ cõpleta
nõ eſt niſi eoꝝ ad q̃ quis aliquo mõ ordinatus eſt: ⁊ ſi i vo
lũtate deficiãt hoies dolẽt: nõ aũt ſi deficiãt ab illa volũ
tate q̃ ipoſſibiliũ eſt: q̃ potius velleitas q̃z volũtas dz dici
nõ.n. aliquis illud vult ſimplr̃: ſed vellet ſi poſſibile foret.
❡ Ad 3ᵐ dicẽduz ꝙ ad habẽduz proprium patrimoniuz
vel mẽbra corporis ſui q̄libet ẽ ordinatus. ⁊ ideo nõ ẽ mi
rum ſi dolet aliq̄s de eaꝝ amiſſiõe ſiue pro culpa ſua ſiue
aliena eis priuet̃. vnde pz ꝙ ratio nõ ꝓcedit ex ſili. ❡ Ad
q̄rtum dicẽdum ꝙ donũ xp̄i excedit peccatũ Ade: vt ad
Ro.5. dicit̃. vnde nõ oportet ꝙ pueri nõ baptizati tantũ
habeãt de malo: quãtuz baptizati hñt de bono. ❡ Ad 5ᵐ
dicẽdũ ꝙ quãuis pueri nõ baptizati ſint ſeꝑati a deo quã
tũ ad illã cõiunctionẽ que eſt ꝑ gloriã: nõ tamẽ ab eo peni
tus ſũt ſeparati: imo ſibi ꝯiunguñt per participationẽ nã
liũ bonoꝝ: ⁊ ita etiã de ipſo gaudere poterunt naturali co
gnitione ⁊ dilectione. ❡ Expoſitio textus.

Quod vero in actuali pctõ ⁊c̃.) Scien
dũ eſt ꝙ in aliquo pecca
to pñt notari deformitates pluriũ peccatorũ
duplr̃. aut proprie: ⁊ ſic in pctõ ade apparet d
formitas ſuꝑbie: gule: ⁊ inobediẽtie: ⁊ hꝰ: aut
q̄ſi metaphorice: ⁊ ſic i eo oſtẽdit̃ defo rmitas homicidij:
qꝛ ſeipſuz ſpũaliter occidit: ⁊ fornicatiõis: qꝛ ſpũaliter for
nicatus eſt a deo recedẽs: ⁊ tamẽ eſt vnũ ſolũ pctm̃ has d
formitates ex diuerſis circũſtãtijs habẽs ſpẽz peccati ex
vltimo fine retinẽs: ⁊ ideo etiaz nõ opz ꝙ pctm̃ originale
ex eo cauſatuz ſit mlt̃a. (Nõ ẽ putãdũ grauius fuiſſe ⁊c̃.)
❡ Contra homo primus habuit minus impellẽs ad pec
catum q̃z ſequẽtes. quãto autẽ aliquis minori tentatione
cadit grauius peccat. ergo primus hõ grauius peccauit ce
teris ſequentibus. ❡ P̄. magis malũ eſt qđ magis nocet:
illud aũt pctm̃ plus cet ris nocuit. ergo peius fuit. ❡ Et
dicẽdum ꝙ ꝯtingit aliq pctm̃ eẽ ſimplr̃ leuius altero. qđ
quãtuz ad aliquã circũſtãtiaz grauius eſt. vt ſupra dictuz
eſt: cũ de pctõ Ade ageretur: eo ꝙ pctm̃ ſimplr̃ grauius eẽ
dicit̃: qđ ex ſpecie ſua grauitatẽ maiorẽ hz: vl̃ ex pluribus
circũſtãtijs magis aggrauat̃: vl̃ ex vna circũſtãtia magis
actuz deformãte. vñ multa alia pctã ſimplr̃ grauiora ſũt
primo peccato ade: tum qꝛ ex maiori contẽptu: tum quia
ex ſua ſpecie maiorẽ turpitudinem habẽt: ſed quo ad hãc
circũſtãtiã ꝙ ſola exteriori tẽtatiõe pulſatꝰ cecidit: grauiꝰ
eſt illis peccatis: ad que etiam exterior tentatio impellit.
❡ Unde patet reſponſio ad primum. ❡ Ad ſecundum
dicendum ꝙ hoc eſt per accidens ꝙ tale nocumentuz na
ture hũane itulit: qꝛ. ſ. fuit p̄mũ pctm̃ qđ nãz humanaz vi
ciauit: ⁊ ordinẽ aĩe ad deũ iterrupit i illo ex quo oẽs hoies
ꝑ coitũ gñati nãm humanã traxerũt: qđcunq̃z autẽ aliud
pctm̃ fuiſſz: h̄ mõ p̄mũ ẽt ſimilẽ effectũ habuiſſz ſiue fuiſ
ſet pctm̃ operis ſiue volũtatis: q̃uis quidã aliter dicãt di
centes ſi adã alio modo peccaſſet nõ incurriſſe cũ neceſſi
tatẽ moriendi: qꝛ hec pena illi tantuz culpe videt̃ ordina
ta eſſe a deo: cũ dixit. Quacũq̃z die comederis ⁊c̃. Sz in h̄
oſtendit̃ etiã ſi alia peccata cõmiſiſſet: ꝙ ſimilez penã ſu
ſtinuiſſet quaſi a minori: grauius eſt.n. preceptũ preterire
nãlis legis quo ꝓhibet̃ illud qđ in ſe eſt malũ q̃z p̄terire p̄
ceptuz diſciplineꝗ quo ꝓhibet̃ qđ nõ eſt malũ: niſi qꝛ prohi
bitum. (Si võ q̄rit̃ an illud pctm̃ p̄mi parẽtis ⁊c̃.) Uide
tur ꝙ p̄mi parentes ꝓ pctõ nõ ſatiſfecerint: qꝛ cũ bonũ ſit
potentius q̃z malũ: vt ꝓbat Dio. 4. caplõ de di. no. ſi pctõ
ꝓprio totũ genus humanũ p̄mi parẽtes ifecerunt: multo
fortius ſatiſfactiõe ꝓpria maculã quã iduxerãt abſterſiſ
ſent ſi ſatiſfeciſſent. Sz dicẽduz eſt ꝙ p̄mũ pctm̃ iterrum
pere potuit rectũ ordinẽ hũane rõnis in deuz: rõne cuius
inducta ẽ neceſſitas vt iterrũperet̃ ordo corporis ad aiaz
ꝑ mortẽ: ⁊ ſic vicium ꝑſone in nãm potuit redundare: ſed
eius penitẽtia nõ potuit facere vt ordo ille nõ fuiſſet iter
ruptus: qꝛ qđ factum eſt ꝓ infecto haberi nõ põt. vñ non
potuit iſtituere qđ pctm̃ abſtulerit quãtuz ad naturaz: ſz
ſoluz quãtum ad ꝑſonã que a reatu actuali purgabatur ꝑ
potentiã. nõ.n. põt nã in ſtatum altiorẽ reuocari: niſi ꝑ id
qđ nãz totã excedit. ⁊ ideo oportuit ad curationez nãe. vt
eẽt deus ⁊ hõ q̄ naturã ꝑfecte curaret. Sz hoc ad tertiuz
libꝝ magis ꝑtinet. (Si hõ i ea iuſte vixerit ⁊c̃.) Hoc ideo
ꝯtingit: qꝛ quãuis ꝑ iuſtitiã hoĩs purget̃ ifectio originalis
culpe ſm̃ hoc ꝙ ex nã i ꝑſonã redũdat. nõ tamẽ purgatur
quãtum ad ipſaz nãm abſolute. ⁊ ideo pene que ipſi natu
re debẽt̃ nõ remittũtur q̃zdiu i tali nã ifectio maneat ẽt ſi
cẽties moreret̃ hõ ⁊ i p̄ſtinũ ſtatũ reſurgeret: ſemꝑ enim
manẽte infectiõe nature manet obligatio ad penã.

❡ Que d̃ pctõ aĩaduertẽda ſint. Di. XXXIIII.

POſt p̄dicta de pctõ actuali diligẽ
ti indagĩne q̄dã cõſiderãda ſunt. ſ.
q̃ fuerit origo ⁊ cauſa primi pecca
ti. vtrũz res bona: an res mala. po
ſtea in qua re ſit peccatũ. Deinde
q̄d ſit peccatum: ⁊ quot modis fiat. ⁊ de diffe
rentia ipſorum peccatorum.

❡ Que fuerit origo ⁊ cauſa peccati prima.

CAuſa ⁊ origo prima pcti res bona ex
titit. quia añ primũ peccatum nõ erat
aliquid malũ. vñ oriret̃. Cũ.n. origi
nẽ ⁊ cauſaz habuit: aut ex hoc bono:
aut ex malo habuit. Sz malũ ante nõ erat. Ex
bono igit̃ ortũ eſt. Prius.n. in angelo ortũ eſt
peccatũ: ⁊ poſtea in hoĩe. Et q̄d erat angelus
niſi bona natura dei. Nõ ex deo ortũ eſt maluz
qđ fuit in angelo: nõ ex alio q̃z ex angelo ex bo
no igit̃ ortũ fuit. Uñ Aug. in reſpõſionibus cõ
tra Julianũ hereticũ qui dixerat. Si ex natura
peccatũ eſt tunc mala eſt natura: ait. Queſo vt
ſi poſt reſpondeat: manifeſtum eſt ex volunta
te mala tanq̃ã ex arbore mala fieri oĩa opera
mala tãquã fructus malos. ſed ipſam malã vo
lũtatẽ: vnde dicit exortam: niſi ex bono? Si.n.
ex angelo: quid eſt ãgelus niſi bonuz opus dei?
Si ex hoĩe: quid erat ip̄e hõ niſi bonũ opꝰ dei?
Jmmo q̄d erãt hec duo anteq̃z oriret̃ in eis ma
la volũtas niſi bonũ opus dei: ⁊ bona ⁊ laudã
da natura? ergo ex bono orit̃ malũ: nec fuit vn
de oriri poſſet niſi ex bono. Dico ergo qꝛ volũ
tatem malã nulluz malum preceſſit: ſz ex bono
originẽ habuit. Hic apte docet̃ primã cãz ⁊ ori
ginẽ mali: bonã fuiſſe nãm: ⁊ nihilominus oñ
ditur cuiꝰ peccati fuerit cã. ſ. male voluntatis.

❡ Qꝛ mala volũtas ſecũdaria cã fuit malorum.

MAla aũt volũtas illa angeli ⁊ hoĩs cã
eſt etiã maloꝝ ſubſequentiũ. ſ. malo
rũ operum ⁊ malaꝝ voluntatũ. Un
de Aug. in enche. Nequaq̃z dubitare
debemus: rerũ bonarũ que ad nos ꝑtinent cãz
non eſſe niſi bonitatẽ dei. Malarũ vero ab im
mutabili bono deficientẽ boni mutabilis volũ
tatẽ priꝰ angeli: poſtea hoĩs: hoc primuz ẽ crea
ture rõnalis malũ. i. prima priuatio boni. Ecce
habes primã volũtatẽ boni mutabilis. i. angeli
vel hoĩs deficiẽtez ab imutabili bono. i. a deo:
cãm eſſe malaꝝ reꝝ ad nos pertinentiuz: qꝛ cã ẽ
tam peccatoꝝ q̃z penaꝝ: quibus premit̃ hũana
nã. Prima igit̃ origo ⁊ cã peccati bonum fuit:
⁊ ſecũda malum: quod ortũ eſt ex bono.

❡ Jn qua re ſit peccatum: an in bona: an in ma
la: ⁊ dicitur quia in bona tantum.

OStenſa origine mali: ſupereſt videre
in qua re ſit malũ. ſ. an in re bona: an
in re mala. Qui recte acuteq̃z ſapit ñ
niſi in bono malũ eſſe intelligit. i. natu
ra bona. Malum.n. eſt corruptio vel priuatio
boni. vbi autẽ bonũ non eſt nõ poteſt nõ eẽ pri
uatio vel corruptio boni. Peccatũ igitur nõ po
teſt eſſe niſi in re bona. Sicut.n. morbis ac vul
neribus corrũpuntur corpora: que vt ait Aug.
in ench. ſunt priuatiões eius boni qđ dicit̃ ſani
tas. Jta ⁊ aiorum quecũq̃z ſunt vitia: nãliũ ſũt
priuatiões bonorũ. Quid eſt.n. aliud qđ malũ
dicitur niſi priuatio boni? Bonũ eni minui ma
lum eſt: quãuis quãtũcũq̃z minuat̃ neceſſe ẽ vt
aliq̄d remaneat ſi adhuc natura eſt. Nõ eniz cõ
ſumi põt bonum qđ eſt natura: niſi ⁊ ipſa cõſu
matur. Cũ vero corrũpitur ideo malũ eſt eius
corruptio: qꝛ eam qualicũq̃z priuat bono. Nã
ſi nullo priuat bono: nõ nocet. Nocet autẽ cuz
adimit bonuz: Quãdiu itaq̃z nã corrũpit̃ ineſt
ei bonũ quo priuet̃. Ac per hoc nullũ eſt qđ di
citur malum ſi nulluz ſit bonũ. ſz bonũ oĩno ca
rens malo: itegruz bonũ eſt. Cũ vero ineſt ma
lũ viciatũ vel vicioſuz bonũ eſt: nec malũ vnq̃z

põt eſſe vllum vbi eſt bonũ vllum. Uñ res mi
ra cõficitur: vt qꝛ oĩs nã inquãtuz nã eſt bonuz
ẽ: nihil aliud dici videat̃: cũ vicioſa nã mala nã
eſſe dicitur: niſi malũ eſſe qđ bonuz eſt: nec ma
lũ eſſe niſi qđ bonũ eſt. Hac contextione vl̃ oñ
ſione euidẽter iſinuatur malũ nõ poſſe eſſe niſi
in re bona. Ubi etiã licz abſurdum videat̃: ma
nifeſte dicitur eſſe malũ quod bonũ eſt.

❡ Qꝛ ex premiſſis ſequitur. ſ. ꝙ cum dicitur ma
lus homo: dicitur malum bonum.

EX quo colligit̃ nihil aliud ſignificari
cũ dicit̃ hõ malus: niſi bonũ malum.
Unde Augu. in encheridion ſubdit.
Quid ẽ malꝰ hõ: niſi mala nã? Quia
hõ nã eſt. Porro ſi hõ aliquod bonũ eſt: qꝛ nã
eſt: quid aliud ẽ malus hõ niſi malũ bonũ? Ta
men cuz duo iſta diſcernimus iuenimus nec iõ
malũ: qꝛ hõ eſt: nec ideo bonum: qꝛ iniquus eſt
Sed bonum qꝛ homo: malũ qꝛ iniquus. Oĩs
itaq̃z nã etiã ſi vicioſa ſit: inquãtuz nã eſt: bona
eſt: inquãtum vicioſa eſt: mala eſt.

❡ Qꝛ regula dialeticoruz de contrarijs fallit in
his. ſ. bono ⁊ malo.

IDeoq̃z in his cõtrarijs q̃ mala ⁊ bo
na vocãtur: illa dialeticorũ regula d
ficit: q̃ dicũt nulli rei duo ſimul ineſſe
cõtraria. Nullus.n. potus aut cibus
ſil̃ dulcis ẽ ⁊ amarus. Nullũ ſil̃ vbi albũ ibi ⁊ ni
grũ: ⁊ hoc i mlt̃is ac pene i oĩbꝰ reperit̃ i ꝯrijs:
vt i vna re ſil̃ eẽ nõ poſſint. Cũ aũt bona ⁊ ma
la nullus ambigat eẽ cõtraria: nõ ſolũ ſil̃ eẽ pñt
ſz mala oĩno ſine bonis: ⁊ niſi in bonis eſſe non
poſſunt. ⁊ hec duo ꝯria ita ſimul ſunt: vt ſi bo
num nõ eſſet: in quo eſſet prorſus: nec malũ eẽ
potuiſſet: qꝛ non modo vt ꝯſiſteret: ſed vñ ori
retur corruptio nõ haberet niſi eẽt qđ corrũpe
retur. quoniã nihil ẽ aliud corruptio q̃z boni ex
terminatio. Ex bonis igit̃ mala orta ſunt: ⁊ niſi
i bonis nõ ſũt: nec fuit ꝓrſus vñ oriret̃ vlla ma
li nã: niſi ex ãgeli ⁊ hoĩs natura bona: vnde pri
mitus orta eſt voluntas mala.

❡ Epilogum facit ad alia tranſiturus.

EX his apit̃ qđ primo ⁊ ſcđo ſupra di
ximꝰ iueſtigãdo. ſ. q̃ fuerit origo mali
⁊ i q̃ re ſit. Ex bõa.n. re ortũ ⁊ i bona re
ꝯſiſtere p̄miſſis teſtimoĩjs ꝯprobat̃.

❡ Sñie illi q̃ dictũ ẽ bonũ eẽ malũ opponit̃ d̃ ꝓ
phetia que ait: ve his q̄ dicũt bonũ malũ.

AD hoc autez quod dictum eſt malũ
eſſe qđ bonuz eſt quidã ſic opponũt.
Si bonũ malum eſſe dicimus: ⁊ ma
lum bonũ. incidimus in illam ſniam

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ꝓpheticaʒ vbi legit̃. Ueh his q dicunt bonū ma
lū ⁊ malū bonum. igit̃ ſi hanc maledictionē vi/
tare volumus: nullatenus dicere debemus: bo
nū eſſe malū: ⁊ ecōuerſo. hoc autē Aug. i eodē
libro determinat dicēs. Id qḋ dictum eſt in ꝓ/
phetia itelligendū ē ḋ ipſis rebus qbus hoies
mali ſunt: nō de hoibus. vñ qui adulteriū dicit
eſſe bonū in eū cadit illa prophetica deſtinatio: ⁊
in eū qui dicit maluʒ eſſe bonū: vel bonum eſſe
iniquum. Qui enim dicit hoiem inquantū ho/
mo eſt: malum eſſe: ⁊ bonitatem eſſe iniquita/
tem: opus dei culpat qḋ eſt homo: ⁊ vitiuʒ ho
minis laudat quod eſt iniquitas.

❡ Diuiſio textus.

Poſtquā determinauit de pctō originali
qḋ a primis parētibus in poſte/
ros trāſit ꝑ carnis originē. Hic icipit determi/
nare de actuali: qḋ a parētibus i poſteros trāſit
ꝑ imitatiōem operis. Et diuidit̃ i partes duas.
In pͥma determinat de pctō actuali quātū ad rōnem ma
li. In ſcḋa determinat de eo ex parte actus i quo deformi
tas fundat̃ per quā malum dr̃ eē actuale pctm̄. ibi. (Poſt
hoc vidēdū eſt qd ſit pctm̄ ⁊c̃.) Pͥa diuiditur i duas. In
pͥma determinat de malo veritatē oñdens. In ſcḋa exclu
dit qͣdā obiectionē. (Ut i hoc autē qḋ dictū ē ⁊c̃.) ❡ Cir
ca primū tria facit. Pͥo dicit de quo intēdit. Scḋo proſe
quitur ſuū propoſitū. ibi. (Cauſa ⁊ origo pͥmi peccati ⁊c̃.)
In tertia epilogat q̄ dicta ſūt. ibi. (Ex his aperit̃ ꝙ pͥmos
⁊ ſcḋos ⁊c̃.) Pͥa diuiditur i duas. In pͥma inqrit cāʒ ma
li. In ſcḋa ſubiectum eius. ibi. (Oſtēſa origine mali ⁊c̃.)
❡ Circa primū duo facit. Pͥo oſtēdit primā cām ꝓpͥā
mali culpe q̄ extra genus mali ē. Scḋo oſtēdit cām proxi
mā q̄ eſt quaſi vniuoca i eodē gñe. ibi. (Mala aūt volun
tas ⁊c̃.) (Oſtēſa origine mali ⁊c̃.) Hic iquirit ſubm̄ mali:
⁊ pͥmo oſtēdit ꝙ ſubiectū mali eſt bonū. Scḋo ex hoc idu
cit quādā cōcluſionē. ibi. (Ex quo colligit̃ nihil aliud ⁊c̃)
Tertio oſtēdit i hoc regulā artis dialetice fallere. (Iōq̃
in his contrarijs.)

❡ Queſtio. I.

HIc quinqʒ querūtur. Pͥo an maluʒ
ſit. Secūdo; quid eſt ma/
lū. Tertio ſi bonū ē cauſa mali. Quarto ſi ma
lum eſt i bono: ſicut i ſubiecto. Quinto ſi per
malū totum bonum corrumpitur.

❡ Utrum malum ſit. I.

AD primum ſic ꝓceditur. videtur ꝙ
malū nō ſit. oē qḋ ē vel
eſt exiſtēs vel eſt i exiſtētibus: qꝛ vel ē vl' ſub/
ſtātia vel ē accidēs: ſʒ maluʒ neqʒ eſt exiſtens
neqʒ i exiſtētibus. vt probat Dio. quarto cap.
de diui. no. ergo malū nō eſt. ❡ P̄. oē qḋ eē di
citur vel ē ens rōnis vel ē ens nãe. oē autē qḋ ē ens rōnis:
vel eſt exiſtēs vel nō exiſtens. ergo qḋ nō eſt exiſtēs neqʒ
nō exiſtēs nullo modo peteſt dici eſſe: ſʒ malum diſtat ab
exiſtēte ⁊ adhuc plus diſtat a nō exiſtēte. vt Dio. 4. ca. de
diui. no. dicit. ergo nullo modo pōt dici maluʒ eſſe. ❡ P̄.
deus p̄habet i ſe oēm affirmationē ⁊ negationē. vt i li. de
myſtica theologia dicit Dio. opʒ. n. oīum poſitōes i eo po
nere: ⁊ adhuc oīum negatiōes in eo negare: ſed malū nul
lo mō p̄exiſtit i deo. ergo malū neqʒ ē affirmatio neqʒ ne/
gatio: ſʒ iter affirmationē ⁊ negationē nihil eſt mediū. vt
in qͬto metaphyſice ꝓbatur. ergo maluʒ nullo modo eſt.
❡ P̄. quecūqʒ poſitio ſeipſaʒ deſtruit ipoſſibile eſt eā po
ni: ſicut qui negat veritatē ponit veritatē eē. vt dicit Aug.
⁊ Anſel. ⁊ qui negāt demōſtrationē ponūt demōſtrationē
eſſe: vt in qͬto meta. dicit̃: ſʒ malū deſtruit ſeipſuʒ: vt i qͬ
to ethi. dicitur. ergo maluʒ nō eſt. ❡ P̄. vnuſqſqʒ artifex
prouidus a ſuo opere ꝓpellit malum quātū pōt: ſed diuia
ꝓuidētia oia regūt̃. vt i pͥmo lib. habitū ē. ḡ cū ds̄ ſit oīpo
tēs ab vniuerſo malū oino expellit. ḡ malū nō eſt.

Contra. Sicut appetitus nō ē niſi boni: ita fuga nō
eſt niſi mali: ſʒ multa ſūt que ſm̄ rectā rōnē
fugiunt̃. ergo maluʒ ē. ❡ P̄. nihil diſcrete ꝓhibetur neqʒ
punit̃ iuſte: niſi malū: ſed ꝯſtat ꝓhibitiōes diſcretas mul
tas eſſe ⁊ punitiōes iuſtas. ergo cōſtat malum eſſe.

Reſpōdeo dicēdū ꝙ phus i. 5. metaphyſice oñdit
ꝙ ens mlͭtiplr̃ dicitur. vno. n. mō dicit̃
ens qḋ ꝑ decē genera diuidit̃: ⁊ ſic ens ſignificat aliquid i
natura exiſtēs: ſiue ſit ſubſtātia vt homo: ſiue accidēs, vt
color. Alio modo dicitur ens qḋ ſignificat veritatē ꝓpoſi
tiōis ꝓut dicitur ꝙ affirmatio eſt vera quādo ſignificat
eſſe de eo qḋ eſt: ⁊ negatio quādo ſignificat nō eē de eo qḋ
nō eſt: ⁊ hoc ens cōpoſitionē ſignificat quā itellectus com
ponēs ⁊ diuidēs adinuenit. quecūqʒ ergo dnr̃ eē entia qͣ/
tū ad primū modū ſūt entia quātuʒ ad ſcḋʒ moduʒ: qꝛ oē
qḋ hʒ naturale eſſe i rebus pōt ſignificari per ꝓpoſitionē
affirmatiuā eē. vt cū dicitur color eſt vel hō eſt. nō āt oia
que ſūt entia quātuʒ ad ſcḋʒ moduʒ: ſūt entia quātū ad pͥ/
mū: qꝛ de priuatiōe vt de cecitate formatur vna affirma/
tiua ꝓpoſitio: cū dicitur cecitas ē: nec tamē cecitas aliqd
eſt i rerum natura: ſʒ eſt magis alicuius entis remotio: et
iō etiā priuatiōes ⁊ negatiōes dicūtur eē entia quātuʒ ad
ſcḋʒ moduʒ: ſʒ nō quātuʒ ad primū. ens aūt ſʒ vtrūqʒ iſto
rum modoꝝ diuerſimode predicat̃: qꝛ ſm̄ primū moduʒ
acceptuʒ eſt predicatū ſubale: ⁊ ꝑtinet ad queſtionē quid
eſt; ſʒ quātū ad ſcḋʒ modū ē predicatū accidentale. vt Cō
mē. ibidē dicit. ⁊ ꝑtinet ad queſtionē: an eſt: ſic ergo accipi
endo ens ſcḋo modo dictuʒ ꝓut queſtio q̄rebat ſimplr̃ di
cimus mala eē i vniuerſo. hoc eni ⁊ experiētia docet ⁊ rō
oſtēdit: qꝛ vt Dio. ꝓbat qͬto cap. de diui. no. malum nihil
aliud ē niſi bonū iperfectuʒ. Si aūt nulluʒ bonuʒ eēt i ali
quo diminutū oia bona equalia eſſent: ⁊ ſic pulchritudo
vniuerſi deperiret que ex gradibus bonitatis colligitur:
periret etiā ordo eēntialis cauſaꝝ i partibus vniuerſi ſm̄
ꝙ nobiliora i minus nobilia ifluūt. In idem etiaʒ rediret
incōueniēs ſi poneret̃ ꝙ nulla res ꝑfectiōe ſibi debita ca
rere poſſet: qꝛ tūc eēt eq̄lis ſtabilitas bonitatis i oib⁹ enti
b⁹: nec eēnt oēs grad⁹ bonitatis ipleti ſi ñ eēnt q̄dā bona
q̄ ſuis ꝑfectiōib⁹ p̄uari ñ poſſent: ⁊ q̄dā ſuis ꝑfectōib⁹ p̄ua
biles ꝑꝑ diſtātiam a ſūmo bono.

Ad primuʒ ergo dicēdum ꝙ Dio. accipit exiſtēs
ſm̄ primā acceptiōeʒ entis: ⁊ per hūc moduʒ malū nō eſt
exiſtēs neqʒ i exiſtētibus: qꝛ neqʒ ipſuʒ eſt natura quedaʒ
in vniuerſo: neqʒ eſt aliquid i exiſtēte: ſicut pars ꝑfectiōis
eius: ſic. n. procedūt ſue probatiōes: qbus ſigillatim oſten
dit i nullis exiſtētibus: ſicut priuatiōes i ſubiecto. vt ceci
tas i oculo. ❡ Ad ſcḋʒ dcʒ. ꝙ Dio. accipit nō exiſtēs illud
qḋ nullo mō eſt: ⁊ ab hoc quidē magis diſtat malū q̄ etiā
ab exiſtēte: qꝛ i exiſtēte malū eſt tāquā i ſubiecto: quātis
ipſum malū i ſe nō ſit exiſtēs: ſed a nō exiſtēte magis abſi
ſtit: qꝛ ſimplr̃ nō exiſtēs nō pōt priuatiōis ſubiectū eē: nec
etiā ipſa priuatio eſt abſolute nō exiſtēs: ſed eſt nō exiſtēs
in hoc: qꝛ priuatio ē negatio i ſubiecto: vt i qͬto metaphy
ſice dicit̃: cecitas aūt nihil aliud eſt q̄ negatio viſiōis i eo
qḋ natū eſt videre. ❡ Ad tertiū dicēduʒ ꝙ quāuis nega/
tiōes oium creatorum in deo veriſſime ſint propter eius
exceſſum. tamē nulla priuatio in eo eſt: qꝛ nihil eſt natum
habere qḋ non habeat: malū autē dicit̃ eſſe ſcḋo mō dicē

di ens: ſicut negatio: nō qdē abſoluta: ſʒ que eſt p̄uatio. alr̃
oia mala eēnt: quia nihil eſt a quo aliqd negari nō poſſet.
❡ Ad 4ᵐ dōm. ꝙ phs nō dicit ſimplr̃ ꝙ maluʒ ſeipm̄ de/
ſtruat: ſed ꝙ malū ſi integrū ⁊ ꝑfectū ſit ſeipm̄ deſtruit: qꝛ
nō pōt eſſe malū itegrū: niſi corrūpat̃ omne bonū. corrūpi
tur illud ens qḋ mali ſubm̄ eſſe pōt: ſubo aūt corrupto etiā
p̄uatio que in ſubo erat eſſe ḋſinit: vnde ex hoc efficaciter
ꝯcludit̃ ꝙ ſummū malū eſſe nō poſſit: non aūt abſolute ꝙ
nō ſit malū. ❡ Ad 5ᵐ dōm. ꝙ ꝓuidus artifex non expellit
ab oꝑe ſuo malū: niſi ſaluata ꝯditione ſui oꝑis: cū aūt que/
dam ſint res a deo create de quaꝝ cōditione eſt: vt ḋfectū
malicie icurrere poſſint vel in alia iducere: ſi ſimplr̃ malū
ab eis ꝓhiberet̃: deſtrueret̃ oꝑis ei⁹ conditio: ⁊ iō decet vt
mala facere permittat: quorū tamen actor non eſt. de hoc
in primo libro dictum eſt.

❡ Utrum malum ſit quoddam ens poſitiuum. II.

AD ſecunduʒ ſic ꝓcedit̃. Ur̃ ꝙ malum
ſit ens: ſic̄ natura quedaʒ
pͥmo mō accipiēdi ens: vt ea que poſitiue aliqd
p̄dicāt. Omne eni genus ē natura quedā. qm̄ nō
entis nō ſunt neqʒ ſpēs neqʒ drn̄e: vt phs dicit: cū
ti omne genus in ſpēs ꝑ drn̄as diuidat̃: ſed bonū ⁊ maluʒ
ſunt genera alioꝝ: vt in p̄dicamētis dr̃. ḡ malum eſt aliqd
poſitiue p̄dicās. ❡ P̄. omne ꝯ̄riuʒ ē natura quedā: qꝛ ꝯ̄ria
in eodē gñe ſunt: ⁊ nihil eſt in genere vt ſpēs: niſi ſit natura
quedā: ſed bonū ⁊ malū ſunt ꝯ̄ria: vt in lr̃a dr̃. ergo maluʒ
eſt natura quedā. ❡ P̄. ois drn̄a que ꝯſtituit ſpēʒ eſt aliqd
poſitiue p̄dicās: ſed bonū ⁊ malū ſunt drn̄e in pͥma ſpē q̄li/
tatis ꝯſtituētes diuerſas ſpēs habit⁹. ḡ malū aliqd poſiti/
ue p̄dicat. ❡ P̄. nihil pugnat aut corrūpit: niſi agēdo: nihil
aūt agit: niſi hēat naturā aliquā. cū ergo malū corrumpat
bonū: ⁊ pugnet ꝯ̄ illud. videt̃ ꝙ malū ſit naturā quādā ha
bens. ❡ P̄. omne qḋ corrūpit generat aliqd: qꝛ corruptio
vnius eſt generatio alterius. vt in pͥmo de generatione dr̃:
ſed mali eſt corrūpere: vt Dyo. dicit 4° ca.° de diuinis noī/
bus. ḡ eius eſt ēt generare: ſed nihil generat: niſi hñs natu/
ram aliquā quam generato tradat. ergo malū eſt naturaʒ
aliquaʒ habens.

Contra omne qḋ eſt a pͥmo bono bonū eſt: cū ex hoc
omnia bona ſint ꝙ ab eo ſunt. vt in libro de
hebdomadib⁹ Boetius dicit: ſed ois natura a deo eſt qui
eſt ſūmū bonū. ergo maluʒ nō eſt natura aliqua vl' ens ali/
quod poſitiue dictuʒ. ❡ P̄. nihil appetit ſuuʒ ꝯtrariū: ſed
ois natura appetit bonuʒ: qꝛ vnūquodqʒ appetit ſuiipſius
ꝑfectioneʒ. ergo cuʒ malo ſit bonū oppoſituʒ malum non
erit ens naturā aliquam habens.

Reſpondeo dōm. ꝙ Auicēna in ſua metaphy. po/
nit ꝑutilē diuiſionē quandā mali que
ex his ei⁹ colligi pōt. dicit eni ꝙ malū dr̃ aliqd dupliciter
vel per ſe vel per accidēs. per ſe maluʒ dicit̃ ipſa p̄uatio ꝑ/
fectionis qua aliqd maluʒ eſt etiā a quibuſdā malū abſtra
cte ſumptuʒ dicit̃: hoc aūt eſt duplex: qꝛ illa p̄uatio vel eſt
p̄uatio ꝑfectionis que eſt neceſſario ineſſe primo rei: ⁊ iſta
p̄uatio in oībus eſt malum: vt p̄uatio pedis ⁊ manus ⁊ hm̄.
vel eſt p̄uatio alicuius ꝑfectionis ſecūde: ſicut p̄uatio geo/
metrie ⁊ hm̄: ⁊ talis p̄uatio non ſemꝑ cuilibet eſt malū: ſed
tm̄ qui ad eam habēdam operā dedit: vel eā habere dʒ:
maluʒ auteʒ per accidēs eſt duplex: vel id quod eſt ſubie/
ctuʒ talis p̄uationis: vel id quod taleʒ p̄uationeʒ in altero
cauſat: ⁊ vtrūqʒ iſtoꝝ eſt maluʒ cōcretiue ſumptuʒ. Illud
autē quod eſt ſubiectuʒ p̄uationis pōt accipi quadruplici/
ter: quia vel eſt actio vel habitus vel paſſio vel ſubſtātia.
Actio quidē ſi p̄uationeʒ debiti finis: ⁊ debite circūſtantie
habeat rationē mali culpe habebit: ⁊ quia ex ſimilib⁹ acti/
bus ſimiles habitus generātur: inde contingit ꝙ habitus
ipſi qui ex talib⁹ actionib⁹ relinquunt̃ mali ſunt: ſicut ha/
bitus vicioꝝ: paſſio autem p̄uationē habet: per quā aliqd
in patiente corrūpit̃: ⁊ talis paſſio maluʒ pene dicit̃ vl' de/
fectus nature in illis in quibus non pōt eſſe culpa: nec etiā
pena eſſe: ⁊ quia nulluʒ accidēs pōt eſſe ſubiectuʒ alicuius
qḋ priuatiue vel poſitiue dicat̃: niſi gratia ſubſtātie: que ei
ſubijcit̃. ideo opʒ ꝙ vlterius intelligat̃ ſubiectum huius
p̄uationis que per ſe maluʒ eſt ſubſtātia eſſe ſm̄ ꝙ dicitur
homo malus ⁊ anima mala. ❡ Si aūt dicat̃ malum per
accidēs: quia cauſat taleʒ priuationē: hoc pōt eſſe duplici/
citer: quia cauſa priuationis debite perfectionis. vel eſt ex
parte materie que eſt indiſpoſita ad perfecte recipiendaʒ
virtutē agētis: ſicut eſt defectus in monſtris: ⁊ in alijs que
ex defectu materie contingūt: aut eſt ex parte agentis: ⁊ hͦ
contingit dupliciter: quia vel agens eſt coniunctū agentis
in contrariuʒ perfectionis debite: ſicut ignis adurēs: ⁊ gla
dius ſecans: ⁊ ex hoc ſequit̃ maluʒ qḋ dicit̃ pena ſenſus in
ſentiētibus in quibus culpa ⁊ pena eſſe poſſunt: quia tale
agēs qḋ p̄uat ꝑfectionē debitā: eo ꝙ coniunctuʒ eſt: ſentit̃:
aut eſt agēs nō cōiunctuʒ impediēs influentiā cauſe perfi
cientis: ſicut dicunt̃ nubes male inquātuʒ impediūt lumē
ſolis: ne ad nos perueniat: ⁊ quia talis cauſa non ſentit̃ ex
ipſa perfectionis ſubtractione: cuʒ nō tollat perfectioneʒ
agēdo in id quod priuat̃: ſed magis impediēdo agentēm:
ex hoc ꝙ perfectioneʒ ſubtrahit: cum remota ſit: ſed forte
ſentit alio modo per accidēs: ſicut quia nubes vident̃. Iō
malū qḋ ex hoc ſequit̃ non dicit̃ pena ſenſus: ſed pena dā/
ni: in illis tamē que pene ſuſceptiua ſunt: i malis ergo hoc
modo dictis eſt talis ordo: ꝙ id quod eſt per ſe malū pͥmo
dicit̃: ⁊ oia alia per relationē ad id: ⁊ ſcḋm gradū tenet ma
luʒ per accidēs qḋ eſt ſubiectuʒ mali: qḋ dicitur maluʒ ex
hoc ꝙ p̄uationē que per ſe maluʒ eſt in ſe habʒ: ⁊ in 3° gra/
du eſt id quod dicitur malū per accidēs: ſicut cauſa indu/
cens malū: hoc eniʒ non habet in ſe de neceſſitate p̄uatio/
nem: ſed facit aliqd eſſe p̄uationē habēs. vnde pͥmuʒ dicit̃
abſolute malū: ⁊ ſecūduʒ in ordine ad pͥmū: ⁊ tertiuʒ in or
dine ad ſecūdū. ❡ Dicendū ergo ꝙ maluʒ nominat non
ens. vnde illud quod per ſe malū eſt non ponit aliquid: ſʒ
dicit̃ eſſe vt p̄uatio. malū vero qḋ eſt ſubiectuʒ p̄uationis
eſt aliqd poſitiue: ſed nō ex eo qḋ maluʒ eſt: ſicut oculus ē
aliquid: ſed nō ex eo qḋ cecus eſt. quia cecitas nō eſt in eo:
niſi vt negatio viſionis. Qꝛ autē dicit̃ malū vt cauſa mali
in ſe quid incōſideratuʒ eſt aliquid. ſed in ordine ad effe/
ctum: rōne cuius maluʒ dicit̃ etiā p̄uatiue dr̃. Dicit̃. n. ma/
luʒ ex hoc ꝙ p̄uationē iducit: ⁊ ſic ēt rō nō entis in ipm̄ re/
dundat cauſalr̃: ſicut ⁊ ratio mali.

Ad primum ergo dicēdū. ꝙ genus dupliciter pōt
accipi. vno modo ꝓpͤ ꝓut predicat̃
de plurib⁹ in eo ꝙ quid eſt: ⁊ ſic neqʒ bonū: neqʒ malū ſunt
genera: quia ſunt de tranſcēdētibus: quia bonū ⁊ ens con/
uertūtur. Alio modo ꝯmuniter vt genus dicatur: omne id
quod ſua cōmunitate multa ambit ⁊ continet: ⁊ ſic bonuʒ
⁊ maluʒ dicunt̃ genera omniū contrarioꝝ. quia vt in pͥmo
phyſi. dicit̃. omnia contraria hoc modo ſe habent ꝙ alte/
rum eſt nobilius: ⁊ alterū vilius. ita ꝙ vilius p̄uationeʒ in
ſe includit: ſicut nigrum in reſpectu ad albū: ⁊ frigidum in
reſpectu ad calidum: ꝓpter quod in. 12. de animalibus: di/
citur. ꝙ frigus eſt p̄uatio caloris. ⁊ per hūc moduʒ ſemper
alterum cōtrarioꝝ pertinet ad bonuʒ ⁊ reliquū ad malū.
vnde etiam Pictagoras ponebat duos ordines rerū. vnū
boni: ſub quo colligebat oia perfecta: vt dextrū triangulū
equilaterū ⁊ ſimilia: ⁊ alterū mali ſub quo ponebat omnia
que imꝑfectionē implicant: vt ſiniſtrum feminam ⁊ hm̄.
❡ Ad 2ᵐ dōm. ꝙ ſi conſiderat̃ malum per ſe: ſiue in abſtra/
cto: ſic malū opponit̃ bono: vt p̄uatio. ſi auteʒ conſiderat̃

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

malū per accidēs:ſicut eſt in actione vel in habitu:ſic oppoñitur bono vt cōtrariuꝫ:vt ꝓdigalitas liberalitati:⁊ timiditas fortitudini. ¶ Ad 3ᵐ dōm. ꝙ malū per ſe vel abſtracte ſumptū nō eſt differētia ſpecifica:ſed maluꝫ per accidēs vel cōcrete acceptū:oīa.n.moralia ex fine ſpecié cōſequuntur.ex ordine autē ad finē debitū ſpecificat̄ bona actio ⁊ bonus habitꝰ:rōne cuius bonū differētia ſpecifica ponit̄ habitꝰ ⁊ actionis moralis. Mala v̄o actio ſpecificatur ex ordine ad fineꝫ indebituꝫ cui admiſcet̄ ꝑuatio finis debiti:ex quo ratio mali incidit.vnde patet ꝙ nō ſola priuatio ſpecificat malū habitū ⁊ actionē.ſed poſitio ordinis ad fineꝫ quēdaꝫ cuꝫ ꝑuatiōe debiti finis:⁊ ſic patet ꝙ maluꝫ ſm ꝙ differētia nō eſt malū per ſe:ſed per accidēs vel cōcretiue ſumptū. ¶ Ad 4ᵐ dōꝫ. ꝙ malū pōt intelligi corrumpere dupliciter:vel formaliter vel effectiue.ſicut eniꝫ formaliter albedo facit albū:ita etiā formaliter ꝑuatio ꝑuat:⁊ corruptio corrūpit:maluꝫ v̄o per ſe ſumptuꝫ eſt ipſa ꝑuatio vel corruptio.vnde nō ſequit̄ ꝙ ſit ens poſitiue dictuꝫ:quia nō ꝑuat:⁊ corrūpit agēdo:ſi aūt ſumat̄ effectiue ſic nō pōt intelligi de malo per ſe vel abſtracte ſumpto:qꝛ ꝑuatio nihil efficit:ſed opꝫ vt ſumat̄ de malo per accidens qḋ eſt ſubiectū ⁊ cauſa mali:⁊ hoc quidē efficit aliqd non quidē inquātuꝫ ꝑuatuꝫ eſt:ſed inquātū eſt quoddā ens qḋ agere pōt.⁊ ideo dicit Dio. ꝙ malū nihil agit:niſi v̄tute boni:⁊ ipſum bonū nō poſſet impugnare:niſi ex boni virtute: nihil.n.ꝓhibet vnū bonuꝫ alteriꝰ cōtrariū eſſe:vt calor frigoris. ¶ Ad qntū dicēdū. ꝙ corruptio ⁊ generatio:quāuiſ ſemꝑ ꝯiūgant̄:nō tamē ſunt idē per ſe:ſed per accidēs.qḋ pꝫ ex eaꝝ terminis:ex quibꝰ motꝰ ⁊ mutationis ſpecificantur:terminus enī generationis eſt forma:quia eſt mutatio ad eſſe.terminus v̄o corruptiōis eſt ꝑuatio:qꝛ eſt mutatio ad non eſſe:forma auteꝫ vnius ⁊ ꝑuatio alterius:vt forma ignis ⁊ ꝑuatio aeris ſunt quidē idem ſubiecto:ſed differūt rōne:⁊ ideo etiā illud qḋ corrūpit ⁊ generat:nō ex eodē hꝫ ꝙ generat ⁊ corrūpit:ſed ex eo ꝙ formā ſuā inducit generat:⁊ ſic inquātū ens generat:ex eo aūt ꝙ forma ſua neceſſario coniungit̄ ꝑuatiōi alterius forme corrūpit.vnde pꝫ: ꝙ in eo ꝙ ꝑuationeꝫ habet vel nō ens eſt aliqd corrūpit.⁊ ꝓpter hoc Dyo.dicit ꝙ boni eſt per ſe loquendo generare ⁊ ſaluare.⁊ mali eſt corrumpere.vnde non ſequitur ꝙ malum in eo ꝙ malū eſt:aliquid ſit.

¶ Utrum bonum cauſa mali. III

Ad tertiuꝫ ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ mali cā bonum eſſe nō poſſit. Boni enī:vt dicit Dionyſius:eſt ſaluare ⁊ ꝓducere:ſꝫ malū eſt corruptio quedaꝫ.ergo mali cauſa bonum nō eſt. ¶ P̄. vnū oppoſitoꝝ non eſt cauſa alterius:niſi per accidēs:ſicut frigidū quodāmodo calefacit.vt in 8° phyſi.dr̄.ſed malū nō tm̄ hꝫ cauſaꝫ per accidēs ſed per ſe:qꝛ qḋ eſt per accidēs eſt vt in paucioribꝰ:malum auteꝫ videt̄ eſſe vt in pluribus.ergo opꝫ ꝙ ꝑma cauſa mali ſit maluꝫ. ¶ P̄. oīs effectus cauſe ſecūde reducit̄ in cauſam ꝑmā:ſed omne bonuꝫ eſt effectꝰ cauſe ꝑme.ſi ergo aliquod malū ab aliquo bono cauſat̄:tūc cauſa ꝑma:que deꝰ eſt:mali cauſa erit:⁊ ſic aliquo modo malus eſſet deus:qḋ eſt abſurdū. ¶ P̄. opꝫ vt effectꝰ ſequat̄ cōditionē ſue cauſe:ſed omne malū defectiuū eſt.g͛ oꝫ ꝙ i cauſa eius aliquo modo defectus ſit:aut ergo eſt in ea defectus in actu:aut in potētia:ſi defectꝰ in actu:omne aūt qḋ deficit i actu malum eſt.ergo cauſa mali non erit bonū:ſed maluꝫ:nec hoc erit ꝑmū malū:cuius cauſam queſiuimus. Si aūt defectꝰ eſt in cauſa in potētia tantū:id aūt quod eſt in potētia tantum nō ſufficit vt educat aliqd in actu:qꝛ in ſecūdo phyſi. dicit̄:edificatio in actu eſt cauſa edificari in actu:⁊ edificatio in potētia eſt cauſa edificari in potētia.ergo ex tali cauſa malū actu oriri non poterit. ¶ P̄. Dio.dicit in 4° de di.no. ꝙ malū non habet cauſam:ſed qḋ a bono cauſat̄ habet cauſam.ergo malū non eſt ex bono.

Sed cōtra quicūqꝫ facit aliqd ad qḋ alteruꝫ de neceſſitate conſequit̄:etiā illius cauſa eſt: ſed res bona eſt cauſa alicuius boni ad quod malū cōſeqt̄ ex eo ꝙ ex illius aduētu alteꝝ bonū ꝑuat̄:ſicut pꝫ in igne adurēte:qui formā ſuā inducēs formaꝫ rei aduſte tollit:et tamē vtraqꝫ forma bonū quoddā eſt.ergo bonū eſt cauſa mali. ¶ P̄. omne qḋ eſt per accidēs reducit̄ ad per ſe:ſed malū non cauſat niſi per accidēs:quia non agit niſi v̄tute boni.vt Dionyſius dicit.ergo opꝫ vt cauſalitas mali in bonuꝫ reducat̄:ſicut in ꝑmaꝫ cauſaꝫ.

Reſpondeo dicendū:ꝙ nihil agit niſi ſm ꝙ eſt in actu:nihil aūt eſt in actu:niſi ſꝫ ꝙ formam vel perfectionē aliquā habet.vnde opꝫ ꝙ omne qḋ agit agat inquantū perfectū eſt:⁊ ita inquātuꝫ eſt bonum: cum omne perfectū inquantū huiuſmodi bonuꝫ ſit:intentio autē cuiuſlibet agētis eſt ſimilitudinē ſuā in altero efficere.⁊ ideo id quod eſt per ſe intentū ab agēte eſt quo aliquod bonū efficiat̄.vnde bonum per ſe cauſam habet:ſed defectus incidit ꝑter intētioneꝫ agētis:hoc autem contingit tripliciter:aut ex parte eius qḋ intentū eſt ab agēte:qḋ cum non compatiat̄ ſecuꝫ quandaꝫ aliā perfectionē excludit eam:vt pꝫ in generatione naturali. Ignis enim intēdit formā ſuaꝫ in materiā inducere:ſed quia forma ignis non compatit̄ formā aeris:inde ſequit̄ ꝑter intētionē agentis ꝑuatio forme aeris:aut ex parte materie recipientis actionem:que indiſpoſita eſt ad cōſequendaꝫ perfectionē:quā agens intēdit inducere:vt patet in naturalibus in partibꝰ monſtruoſis:⁊ in artificialibus in ligno nodoſo qḋ non dirigitur ad actionē artificis.vnde remanet artificiatuꝫ aliquem defectū habēs:aut ex parte inſtrumēti:vt patet in claudicatione:qa a v̄tute greſſiua ſeqtur greſſus diſtortus ꝓpter curuitateꝫ cruris. Malū auteꝫ culpe ex duobꝰ hoꝝ modoꝝ contingere pōt.ſ.vel ex parte eius qḋ intentū eſt. vel ex parte inſtrumēti:ex defectu eniꝫ materie culpe maluꝫ non accidit:quia oꝑationes morales non ſunt factōes vt per eas aliqd in materia conſtituat̄.vt in 6° ethy.dicit̄. ſed ſunt actiones in ipſis agentibus ꝑmanētes ⁊ eos perficientes aut corrūpētes.in omnibus eniꝫ peccatis que per deliberationē rōnis ꝓcedūt maluꝫ icidit ex parte eius qḋ intentuꝫ eſt:ſicut enim in naturalibus nō poſſunt eſſe due forme ſubſtātiales vltime actu perficiētes eandē partem materie:ita nō poſſunt eſſe duo vltimi fines volūtatis.vn̄ ſicut agēs naturale:ex hoc ꝙ iducit vnā formā cauſat defectuꝫ alteriꝰ forme:ita etiā volūtas:ex hoc ꝙ alicui tanq̄ꝫ vltimo fini iheret:ꝙ debitꝰ ſibi finis non eſt:auertit̄ a fine vltimo ſibi debito:in quo cōplet̄ rō mali culpe ꝑter itētionem volūtatis.peccata v̄o que ꝑter deliberationeꝫ rōnis ꝓcedūt.vt ꝑmi motꝰ:incidūt ex defectu inſtrumēti.i.inferioꝝ viriū:que ſunt ſicut inſtr̄a volūtatis:aut rōnis:ſicut pꝫ in ꝑmis motibꝰ.ſic ergo pꝫ ꝙ eo mō quo malū cauſam habere pōt bonū efficiēs cauſa mali ē.ſ.per accn̄s:nō autē id qḋ eſt ꝑfectū ⁊ ſūmū bonū.qḋ pꝫ per ſilr̄itudinē in agentibus nālibus in qbꝰ inuenit̄ aliqḋ agēs vl̄e:⁊ aliqḋ agens particulare. Agēs particulare qḋ hꝫ actionē determinatā ad vnā formā:ſicut eſt cauſa forme illius:ita eſt cauſa ꝑuationis forme alterius.vt pꝫ in igne vel aqua:ſol aūt cuꝫ ſit cauſa agēs vl̄r ad oēꝫ formā inferiorē corꝑalē nō eſt cauſa ꝑuationis forme:niſi per ſuā elongationē.vt dr̄ in 2° de generatione. Silr̄ ēt illud qḋ eſt bonum ꝑticulare cauſando aliqḋ bonū determinatū:excludit bonū alteꝝ qḋ nō ſe cū illo cōpatit̄.bonū aūt cōpletū qḋ vniuerſalr̄ oīs boni cauſa eſt:nō eſt cā defectꝰ alicuiꝰ boni:neqꝫ etiā per ſuā abſentiam:qꝛ ipſum q̄ꝫtū in ſe eſt.ſemꝑ ꝑſens eſt viciſſitudinem nō patiēs abſentie ⁊ preſentie.

Ad primuꝫ ergo dōm. ꝙ boni effectꝰ per ſe eſt ſaluare ⁊ ꝓducere:ſed ēt corruptio vl̄ ꝑuatio pōt eſſe per accidēs effectꝰ boni.vt dictū ē. ¶ Ad 2ᵐ dōm. ꝙ bonū in toto vniuerſo ꝯtingit vt in plibꝰ:malum aūt vt in paucioribꝰ:plēs enī ſunt ꝑtes vniuerſi in qbꝰ malum nature accidere nō pōt.ſ.ſuꝑiora corꝑa q̄ꝫ ille in qbus malū nature accidit.ſ.inferiora corꝑa:in qbꝰ ēt malū nature:vt in paucioribꝰ eſt:qꝛ cauſe nāles non deficiūt a ſuis ordinatis effectibꝰ niſi in minori parte. Silr̄ ēt eſt in volūtarys ſi accipiat̄ cōpleta cauſa que eſt volūtas per habitum ꝑfecta:qꝛ hec ab actu v̄tutis:vt in minori parte deficit.voluntas aūt nōdū per habitū ꝑfecta eſt incōpleta cauſa:qa ſe ad vtrūlibet hꝫ:⁊ ſic mala pluribꝰ modis ꝯtingūt q̄ꝫ bōa ita in plūbꝰ flectit̄ in mala q̄ꝫ in ꝑfecte bona. In nullo eniꝫ volūtas hoc modo deficit:vt ſaltē in aliqua bona nō ꝯuertat̄.qꝛ malū ſi ꝑfectuꝫ ſit ſeip̄m deſtruit.vt in 4° ethy.dr̄. ¶ Ad 3ᵐ dōm. ꝙ cā ſcḋa hꝫ ꝑ ſe effectū ſm ꝙ eſt ſub cauſa ꝑma.⁊ ideo talis effectꝰ qui per ſe eſt eiꝰ in cāꝫ ꝑmā reducitur:ſed ſi ſit aliqs defectꝰ eiꝰ ꝑ accn̄s inq̄ꝫtū exit ab ordine cauſe ꝑme:nō opꝫ ꝙ effectꝰ ille in cauſaꝫ ꝑmā reducat̄:ſic pꝫ in crure claudicāte:qcqd.n.ḋ rōne greſſus eſt in claudicatione totū efficit̄ mediāte crure a v̄tute greſſiua:ſꝫ crus inq̄ꝫtū eſt improportionatū v̄tuti greſſiue iducit deformitatē que eſt in claudicatione.vn̄ nō oꝫ ꝙ talis deformitas ſit effectꝰ v̄tutis greſſiue:ita ēt bona ꝑticularia nō ſunt cauſe per accidēs aliquoꝝ defectuū:niſi ſm ꝙ deficiūt a ꝑfectione ſummi boni.vnde nō opꝫ ꝙ defectus illi q ꝯſequūtur in ſummū bonū:ſicut in cauſaꝫ reducant̄. ¶ Ad 4ᵐ dicendū. ꝙ in volūtate creata iuenit̄ duplex defectꝰ.vnꝰ qui eſt potētialis cauſa mali.ſ.ex nihilo:ex hoc eniꝫ ꝙ ex nihilo eſt pōt deficere peccādo ſm vertibilitatē electionis:nō tn̄ iſte defectꝰ eſt actualis cauſa mali.qꝛ ſequeret̄ ꝙ voluntas ſemꝑ deficeret:ſicut crus claudū ſemꝑ claudicat:alius aūt eſt defectꝰ actualis ſm ꝙ actu deficit:⁊ qcquid ꝓcedit ab ipſa ꝑut ſub iſto defectu ſtat:totū eſt malū:illius auteꝫ defectꝰ qui eſt in actu volūtatis:nō oꝫ ꝙ ſit cauſa aliqs aliꝰ defectꝰ in volūtate ꝑexn̄s actu:qꝛ ſic in infinitū iret̄:ſꝫ ip̄a met volūtas ſm ſe ꝯſiderata illius defectꝰ cā eſt. Ille eniꝫ defectꝰ in volūtate eſt:ſm ꝙ volūtas ad aliqd aliquo idebito mō ꝯuertit̄. Eius aūt qḋ eſt cōuerti ad bonū creatum idebito mō volūtas dn̄iuꝫ hꝫ:qꝛ ad vtrūlibet liba eſt.non enī eſt ſilr̄ de volūtate ⁊ agēte nāli.agēs.n.nāle eſt determinatū ad vnū ex ſua nā.vn̄ nō pōt eſſe cā actionis iordiate niſi per hoc ꝙ aliqs defectꝰ in ipſo agēte eſt:volūtas aūt nō eſt determinata ad vnum:ſed ſeipſa determinat ſm ꝙ huic vel illi adheret:⁊ in tali adheſione ꝑmū malū volūtatis ꝯſiſtit.vn̄ ꝑmi mali culpe qḋ ē in actu volūtatis res bona.ſ.voluntas cā eſt:ſꝫ ꝑ accn̄s vt dcm̄ eſt:ſcḋi aūt mali qḋ eſt in actu exteriori ipſa volūtas iaꝫ mala ꝑ iteriorē actuꝫ cā eſt. ¶ Ad 5ᵐ dōm. ꝙ maluꝫ nō hꝫ cāꝫ per ſe:ſed ꝑ accn̄s vt dictuꝫ eſt.⁊ hoc Dio.intendit.⁊ ſic per accidens bonum mali cauſa eſſe poteſt.

¶ Utrum maluꝫ ſit ſubiectiue in bono. IIII.

Ad quartuꝫ ſic ꝓcedit̄. Ur̄ ꝙ maluꝫ nō ſit in bono ſicut i ſubō. Sicut.n.dicit Dio.4.ca.de di.no.malū neqꝫ ē exn̄s neqꝫ in exn̄te.ſed ꝓpriiſſime dr̄ eſſe in altero:qḋ ē in eo:ſic̄ in ſubto.g͛ exn̄s nō eſt ſubm̄ mali:ſed oē bonū eſt exn̄s.g͛ malū nō eſt in bono:ſic̄ in ſubō. ¶ P̄. maluꝫ ſe hꝫ ad bonuꝫ:ſicut nō ens ad ens:ſed ens nō eſt ſubm̄ nō entis:qꝛ ſil̄r eē nō pn̄t.g͛ nec bonuꝫ eſt ſubm̄ mali. ¶ P̄. nullū ꝯriū eſt ſubꝫ ſui ꝯry.ſed bonū ⁊ malū ſunt ꝯria.g͛ bonuꝫ nō eſt ſubm̄ mali.ꝑma pꝫ ex hoc qḋ ꝑ phy.dr̄.ꝙ ſubm̄ neutruꝫ ꝯrioꝝ eſt. ¶ Si dicat̄ ꝙ regula iſta fallit i his ꝯrys q̄ ſunt bonuꝫ ⁊ malū.vt i lr̄a dr̄. ¶ Cōtra.in poſteriori ſemꝑ ꝑus icludit̄:ſed ꝑᵃ oppō ē affirmatōis ⁊ negatōis.g͛ affirmatio ⁊ negatio icludit̄ i oībꝰ ꝯrys.ſꝫ affirmatio ⁊ negatio nō pn̄t eſſe ſil̄r v̄a.g͛ nec aliq̄ ꝯria.ſubm̄ autē ſil̄r eſt cū eo: cuiꝰ ē ſubm̄.g͛ bonuꝫ mali ſubm̄ eē nō pōt. ¶ P̄. illō qḋ ē ꝑ ſe ſubꝫ alicuiꝰ eſt ēt ꝑ ſe cauſa eiꝰ:qꝛ ſic̄ dicit Auic̄.ſubm̄ eſt in ſe cōpletū ꝑbēs alteri occaſionē eſſendi.ſꝫ malū nō cauſat̄ per ſe ex ꝑncipys boni.ergo bonū non eſt vniuerſale:⁊ per ſe ſubiectum mali.

Contra omne qḋ eſt ſubꝫ eſt ens.ſed omne ens iquātuꝫ hꝫ bonū eſt:qꝛ ens ⁊ bonū conuertunt̄.g͛ oꝫ ꝙ ſubm̄ mali ſit bonū. ¶ P̄. phs dicit in.9.meta. ꝙ nō eſt ꝑter res malū:eſſet autē ꝑter res ſi in rebꝰ nō eſſet.ergo malū eſt in rebꝰ ſicut in ſubō:ſed oīs res inq̄ꝫtū hꝫ bona ē. qꝛ ꝑ ſe malū nulla res eſt:ſed ꝑuatio vt dictuꝫ eſt.ergo bonum eſt ſubiectum mali.

Reſpondeo dōꝫ. ꝙ ꝑ ſe malū.vt dictuꝫ ē ex dictis Auicēne eſt ꝑuatio.ꝑuatio autē:vt in 4° meta.dr̄.eſt negatio in ſubā.i.in ſubaꝫ hꝫ ſubm̄:negatio autē que ſubꝫ nō determiat ꝑuatio dici nō pōt:ſꝫ ſimplex negatio.vn̄ oꝫ ꝙ maluꝫ aliqḋ ens ſubiectū hēat.oē autem ens inq̄ꝫtū hꝫ bonuꝫ eſt.vn̄ oꝫ ꝙ ſubiectuꝫ mali ſit bonuꝫ. ¶ Sed ſciendū ꝙ nō omne bonū ſubiectuꝫ mali eſſe pōt. eſt.n.quoddā bonū cui nihil bonitatis deēſt:qꝛ ꝑfectum ē nec deeſſe pōt.qꝛ oēs bonitates in eo vnuꝫ ſunt vt vna ab altera ſeparari nō poſſit:qꝛ ſimplex eſt:⁊ in tali bono malū nec eſſe:nec cogitari pōt.⁊ hoc eſt ſummū bonuꝫ qḋ deꝰ ē. Eſt autē quoddā bonū qḋ q̄ꝫuis nō oēm bonitatem ꝑfecte colligat:ſed in aliquo a ſummo bono deficiat:tn̄ nō pōt ſibi deeſſe aliqua bonitatuꝫ que debita eſt ſibi:vt pꝫ in angelis:⁊ in corporibus celeſtibꝰ que bonitateꝫ naturalē nullo modo amittere poſſunt:⁊ tale etiā bonuꝫ ſubiectaꝫ mali eſſe nō pōt.nō enim oīs carētia bonitatis malum eſt:ſed illius tantū eſt quā nata eſt res habere ⁊ debita eſt ei:carere enim viſu nō eſt malum in lapide:ſed in oculo.hoc eniꝫ eſt cōmune ꝑuationi omni:ꝙ aptitudinē ad actuꝫ in ſubiecto reqrat. Eſt aūt quoddā bonum qḋ nec oēm perfectionem cōſequit̄.⁊ ꝓpter diſtātiam a ſummo bono:illa etiam que debita ē ſibi carere pōt:⁊ quā natū ē habere.⁊ tale bonum eſt ſubiectū mali:qcqd ſit illud. Un̄ Dionyſius dicit 4° ca° de di.no. ꝙ bonum particulare eſt ſubiectum mali. hoc aūt bonum quid ſit qḋ malo ſubycit̄:cōſiderāduꝫ eſt ex ꝑfectione que per malum ꝑuatur:eo ꝙ ꝑuatio ⁊ habitꝰ ſunt circa idem:eſt aūt quedaꝫ ꝑfectio.ſ.ſecūda:cuiꝰ ſubiectum eſt ens actu cōpletuꝫ in eſſe ꝑmo:⁊ hoc idem ens illi malo ſubycitur:per qḋ iſta ꝑfectio priuat̄:ſicut aīa culpe ꝑ quam gr̄a tollit̄:eſt autē quedā ꝑfectio ꝑma:vt forma ſubſtantialis:ſubiectum cuiꝰ eſt i potētiam tm̄.ſ.materia prima:que ſicut eſt ens icōpletum ⁊ in potētia:⁊ ip̄a etiā ſubycitur ꝑuationi ſubſtātialis forme.vt dicit phs in ꝑmo phyſicoꝝ. ꝙ materia nō eſt malum per ſe:ſed per accidēs.ſ.rōne ꝑuationis cui ſubycitur.

Ad primum ergo dicēdum. ꝙ Dionyſius itelligit eſſe i exiſtēte:ſicut aliqua pars perfectionem exiſtētis cōſtituēs:⁊ hoc modo in nullo exiſtente malum eſt:ſed ſicut ꝑuatio in ſubiecto. ¶ Ad ſcḋꝫ dōm. ꝙ malū nō eſſe habet ad bonū:ſicut nō ens abſolute ſumptū ad ens:nō ens eniꝫ abſolute ſumptū eſt negatio pura que ſibi ſubiectū nō determinat.malū aūt eſt nō ens quoddā quod eſt ꝑuatio.⁊ ideo opꝫ ꝙ habeat determinatuꝫ ſubiectum qḋ nō pōt eſſe niſi ens bonum. ¶ Ad 3ᵐ dōm. ꝙ non qḋlibet maluꝫ cōtrariat̄ cuilibet bono directe:ſed nec cuilibet virtuti quodlibet vicium.ſed illi tantuꝫ bono:cuius perfectio per malum ꝑuat̄:malū autē nō eſt ſicut in ſubō

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

in illo bono quod per malū tollit̃:ſicut vita naturalis hominis nō tollit̃ per malū culpe. vnde malū culpe nō opponitur huic bono: qđ eſt vicium vita nāli. ⁊ ideo nō eſt incōueniēs: ſi hoc maluȝ ī hoc bono ſit: ſicut in ſubiecto. ¶ Ad quartū dicēduȝ. ꝙ oppoſitio mali ad bonū pōt conſiderari dupl'r: vel ſecūdū determinatā rōnē huius boni ⁊ illius mali: ⁊ ſic nō fallit in iſtis oppoſitis bonū ⁊ malū dialeticoruȝ regula que ꝓhibet cōtraria ſimul eſſe nō poſſe: q꜠ vt dictum eſt: ſic accipiēdo oppoſitionē boni ⁊ mali: maluȝ non opponit̃ illi bono in quo ē ſicut in ſubō. Pōt etiā ꝯſiderari oppoſitio mali ad bonū rōnē ſm cōem vtriſq꜠: ⁊ ſic maluȝ ſimpl'r opponit̃ bono ſimpl'r: ſic̃ huic bono ħ malū: ⁊ ꝑ hūc modū fallit dialeticoꝝ regula in iſtis cōtrarijs: q꜠ malum eſt in bono: ⁊ ratio quare fallit eſt iſta: quia bonū nō imponit̃ ab aliqua determinata perfectione: ſed a ꝑfectione in cōmuni. vnde qcqd perfectiōis res habeat cōmunē rōnē boni cōſequit̃. Simil'r etiā quacūq꜠ perfectione ꝑuat̃ cōmunē rationē mali icurrit. cōtingit autēȝ vt aliqd habeat ꝑmam perfectionē ⁊ ꝑuet̃ ſecūda: ⁊ ita ſimul hēbit rōneȝ boni ⁊ mali: ſed ſm diuerſa: ⁊ ex hoc non ſequit̃ ꝙ cōtradictoria ſint ſimul vera. ¶ Ad 6m dicēdum. ꝙ malū non habet ſubiectuȝ: ſicut per ſe accidēs. ſed ſicut ꝑuatio ꝑfectionis: ⁊ ideo non oportet ꝙ per ſe ex ꝑncipijs ſui ſubiecti cauſet̃: ſed ſufficit ꝙ tantum in ſubiecto aptitudinem ⁊ debitum requirat.

¶ Utruȝ malū poſſit corrūpere totuȝ bonum. V.

Ad quintuȝ ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ malū bonū totū corrūpere poſſit q꜠ vt in ꝑmo phyſicoꝝ dicit̃ omne finitū conſumitur ablato quodā: ſed bonū creatuȝ: qđ ſoluȝ ſubiectū mali eſſe pōt finitū eſt. ergo per multicationeȝ mali pōt ex toto cōſumi. ¶ Si dicat̃ ꝙ q̃uis ſit finitū in actu: eſt tamē infinitū in virtute ⁊ potētia. ¶ Cōtra. quātitas virtutis vel potētie menſuret̃ ex obiecto: ſed obiectū pōt habere infinitatē vel ſm rationē quantitatis cōtinue vel ſm rationē q̃titatis diſcrete: ſȝ neutro modo per peccatū diminuit̃ potētia vel v̓tus boni naturalis: q꜠ ſicut ante peccatū erat anima capax infiniti boni qđ deus eſt: ita etiā ⁊ poſt. Simil'r etiā: ſicut ante peccatuȝ poterat in ifinitos actus: ita etiā poſt: nec alicuius act⁹ potentia ab ea aufert̃ ad minus remota. ergo dimiutio boni per malū nō attēdit̃ ſm q̃titatē v̓tutis. ergo nec infinitas v̓tutis cōſumptionē boni vel mali excludere pōt. ¶ Si dicat̃ ꝙ diminutio boni per malū nō eſt ſemꝑ ſm eādeȝ q̃titatē: ſed ſm eandē ꝓportioneȝ: ſicut in diminutione cōtinui. ⁊ ideo ſemper in infinitū diminuit̃: nec ex toto aufert̃. ¶ Cōtra. quādocūq꜠ eſt diminutio ſm eandē ꝓportionē ſemꝑ illud qđ ſecūdo aufert̃ eſt minus eo qđ ꝑmo auferebat̃: q꜠ ſi primo ablatū fuit tertiū totius: ſecūdo ablatū erit tertiū reſidui: ⁊ ſic deinceps: ſed 2m malum nō tollit minus de bono q̃ ꝑmū malū auferebat: q꜠ pōt eſſe maluȝ tam magnum: nec bonū eſt fortius ad reſidendū: ſed debilius. ergo non eſt diminutio boni per malū ſemꝑ ſm eandē ꝓportioneȝ: ¶ P̄. ex hoc malū dicit̃ ꝙ bonū corrūpit. ergo q̃diu maluȝ durat cōtinue corrūpit: ſed qđ cōtinue corrūpit tandē ad nō eſſe ꝑducit: quia ſicut nullius rei generatio eſt ifinita: ita nec corruptio: cuȝ tēpus corruptionis cuiuſlibet rei tēpori generationis eius equale ſit. vt in 2° de generatiōe. dicit̃. ergo neceſſariū eſt ꝙ bonū ex toto per malū tollat̃. ¶ P̄. ſi malū diminuit bonū: aut illud bonū qđ eſt ei ſubiectuȝ: aut illud bonū qđ eſt ei oppoſitū: ſed nō illud qđ eſt ſibi ſubiectū: cuȝ nullū accidēs ſuū ſubiectū diminuat. ergo ītelligit̃ diminuere illud bonū: qđ ſibi opponit̃. ergo cū illud bonuȝ ex toto ꝑuet: q꜠ oppoſita nō poſſunt eſſe ſil'. videt̃ ꝙ bonū qđ per malū diminuit̃ ex toto tollatur.

Sed cōtra. Inter alia mala peius eſt malū culpe: ſȝ malū culpe nō ex toto tollit bonū: dicit enim Dio. in 4° ca. de diui. no. ꝙ bona naturalia in angelis peccātibus integra permāſerūt: cuȝ tamē peccatū eoꝝ ſit grauiſſimū. ergo malū nō ex toto tollit bonū. ¶ P̄. phs dicit 4° ethy. ꝙ malū ſi ſit integrū ſeiꝑm deſtrueret: ſed maluȝ qđ ex toto tollit bonuȝ erit integruȝ maluȝ. ergo etiaȝ ſeipſuȝ deſtrueret: ſed quicqd ſeipſuȝ deſtruit impoſſibile eſt eſſe. ergo impoſſibile eſt eſſe aliquod malum quod ex toto corrumpat bonum.

Reſpondeo dicēdo. ꝙ ſic̃ ex dictis pȝ malū per ſe acceptuȝ ꝑuatio quedā eſt: ad rōnem autē cuiuſlibet ꝑuationis tria requirunt̃. ſ. habitus oppoſitus: ⁊ ſubiectū taȝ habitus q̃ ꝑuatiōis: ⁊ habilitas in ſubiecto ad receptionē habit⁹. ⁊ ideo triplex bonuȝ pōt cōſiderari. ſ. bonū qđ eſt ꝑfectio oppoſita ipſi malo: ⁊ ſubiectum illius ꝑfectionis ⁊ ꝑuationis oppoſite: ⁊ etiā ipſa habilitas ad perfectionē illā: que cum ſit quedā quaſi inchoatio ei⁹: etiā bonū quoddā eſt. verbi grā. maluȝ culpe hȝ pro ſubiecto ipſam naturā aīe que bonuȝ quoddaȝ eſt: ⁊ pro oppoſito ipſam grām: ⁊ iteꝝ aīe ineſt habilitas quedā ad gratiaȝ habendā. Sciēdum eſt ergo ꝙ malū culpe bonū grē ſibi oppoſitum ex toto tollit: de ipſa v̓o natura aīe que eſt ſibi ſubiectuȝ nihil aufert̃: ipſaȝ v̓o habilitatē diminuit: ⁊ hoc eſt bonuȝ nature qđ ex culpa diminuit̃. Diminutio auteȝ huius habilitatis nō eſt per ſubtractioneȝ alicuius partis eius: ſicuti enim qualitates ⁊ forme non augent̃ per additionē: vt in ꝑmo dictū eſt. diſtinctione. 17. ſed per itēſionē. ita etiā non diminuit̃ per ſubtractionē: ſed per remiſſionē remiſſio autē hu⁹ habilitatis eſt ſm ꝙ elōgatior eſt ab actu. ſ. ab ipſa gratia: quāto enim potētia eſt magis propinqua actui tāto cōpletior eſt: cōtingit autē iſtaȝ habilitatē in ifinituȝ elōgatiorē ab actu fieri: ita ꝙ ſemꝑ remanebit habilitas: eo ꝙ quilibet actus peccati facit aliquam elongationem a gratia. vnde ſemꝑ remanet minor: ⁊ mīor habilitas ⁊ magis a gratia diſtans: ⁊ poſt ꝑmuȝ peccatū non tollitur potētia ad ſcđm peccatū: imo eſt maior ꝓnitas. ⁊ ideo pōt fieri maior elōgatio: nunq̃ȝ tamē habilitas ad gratiā ex toto tollet̃: quia habilitas iſta cauſat̃ ex ꝑncipijs nature que ꝑncipia: vt dictum eſt: culpa nec tollit: nec minuit: ⁊ ſimile eſſet in naturalibus: ſi eſſet aliq̃is calor qui in infinitum poſſet calefacere: ⁊ plus: ⁊ plus: ſemꝑ tamē remaneret materia que ex natura ſua haberet habilitatē ad frigus ⁊ caȝ nullo modo amitteret: ſed tamē illa habilitas ſemper fieret magis ⁊ magis longinqua ab actu.

Ad primum ergo dicēduȝ. ꝙ iſta diminutio non fit per ſubtractionē: ſed per elongationeȝ ab actu: vt dictū eſt. ¶ Ad 2m dōm. ꝙ nihil ſubtrahitur de q̃titate v̓tutis vel potētie: ita vt non ſit poſt peccatum in potētia ad tantū bonum: ſicut ante vel ad tot bona ſicut ꝑus: ſed tamē per quodlibet peccatū elongat̃ potentia ab actu: ⁊ in hoc infinitateȝ habet ſm ꝙ in infinitū hoc fieri contingit: vt dictuȝ eſt. ¶ Tertiū concedit̃: quia illa ſolutio nihil valet. ¶ Ad 4m dōm. ꝙ malū. i. ipſa ꝑuatio que eſt in ſubiecto aliquo non corrūpit aliqd effectiue in ſubiecto illo vt fiat cōſumptio cōtinua: ſicut humidum per caliduȝ conſumit̃: ſed corrūpit formal'r loquēdo. i. eſt ipſa corruptio qua corruptum eſt: ⁊ ideo ratio non ꝓcedit. ¶ Ad 5m dōm. ꝙ illud bonum nature quod per peccatuȝ diminuit̃ eſt mediū īter animā que ē ſubiectū culpe: ⁊ grāȝ que eſt oppoſitū culpe. ſ. ipſa habilitas que qdē radicat̃ in aīa: ⁊ ꝑficit̃ ꝑ grām: ⁊ iō ex ꝑte illa qua accedit ad grāȝ opponit̃ culpe rōne cui⁹ ꝑ culpā diminuit̃: vt ſemꝑ elōgatior a grā fiat: ſȝ ex ꝑte illa q̃ ī ſubā aīe radicat̃ nō opponit̃ culpe ſed ē ſubȝ ei⁹: ⁊ iō ſemꝑ manet in aīa q̃diu manet nā.

¶ Expoſitio textus.

Manifeſtuȝ eſt ex voluntate mala ⁊c̃.) Hoc dicit ad excludenduȝ quandā obiectionem ex verbis dn̄i exortam Mathei. 7. Non poteſt arbor bona ⁊c̃. ex quo videt̃ ſequi ꝙ res bona cauſa mali eſſe nō poſſit. ¶ Sed dicenduȝ. ꝙ arbor eſt cauſa proxima fructus: cauſa v̓o ꝑma in genere illo eſt vel ſol vel terra: ⁊ cauſa prima eſt cōmunis ⁊ bonis ⁊ malis arborib⁹: et bonis ⁊ malis fructibus: ideo ipſa natura voluntatis: ſicut cauſa ꝑma eſt ꝑncipium bonaꝝ et malarū voluntatū: et bonoꝝ et maloꝝ exteriorum actuū vna et eadeȝ. ſed volūtas mala que comparat̃ arbori eſt cauſa mali actus exterioris ꝓxima q comparat̃ fructui. (Ecce habēs ꝑmaȝ voluntatē boni mutabilis ⁊c̃.) hoc non dicit. ſi angelus ꝑmus: ⁊ homo nō peccaſſet quin alij ſequentes peccare potuiſſent: ſed quia ex illis ꝑmis peccatis ſequētia cōcomitata ſunt. (vbi auteȝ bonum non eſt ⁊c̃.) hoc non eſt intelligēduȝ de bono qđ per malū priuat̃: quia ſic ratio ſua non valeret: hoc eniȝ bonū ante aduentuȝ mali eſt: ſed poſt aduentuȝ mali non remanet: ſed intelligit̃ de bono quod eſt ſubiectuȝ mali qđ quidem corrūpitur inquantū debita perfectione priuat̃. qđ ſi eſſe deſiſteret priuari non poſſet: et ita nec corrūpi. (Naturaliuȝ ſunt ꝑuationes bonoꝝ ⁊c̃.) hoc intelligenduȝ eſt de bono naturali vel ad quod natura eſt ordinata: ſic̃ gratia vel virtus vel de ipſis habilitatibus ad ħ bona. ſi enim intelligeretur de bonis naturalibus que ſunt de eſſe nature vel naturā conſequētes: ſic falſuȝ eſſet: quia talia bona poſt peccatum integra manēt. vt Dio. dicit 4° ca°. de diui. no. (Illa dialeticoꝝ regula deficit ⁊c̃.) quomodo deficiat et quomodo non dictum eſt: ſed ſm intellectuȝ quo ꝓponitur vt regula nunq̃ȝ deficit: quāuis aliquo modo d̓ficiat in bono et malo: quod non deficit in alijs contrarijs que ſpiritales formas deſignant. vt dictum eſt. (De ipſis rebus quibus homines ⁊c̃.). i. de peccatis: que etiam inquantum res ſunt bonitatem quandam habent: ſed inquantuȝ deficiunt mala ſunt.

¶ Quid ſit peccatum. ¶ Diſt. XXXV.

Poſt hoc videnduȝ eſt quid ſit peccatuȝ. Peccatum eſt. vt ait Augu. Omne dictū vel factum vel cōcupituȝ quod fit ꝯtra legem dei. Idē in libro de duabus animabus. Peccatum eſt voluntas retinendi vel conſequendi: qđ iuſticia vetat: in vtraq꜠ aſſignatiōe de actuali peccato agit̃: ⁊ mortali: non veniali. Ex pria deſcriptione oſtenditur peccatum eſſe volūtas mala ſiue locutio ⁊ operatio praua. i. act⁹ malus tā interior q̃ȝ exterior. Ex altera v̓o oſtēdit̃ eſſe actus interior. Voluntas enim vt in ſuꝑioribus dictuȝ eſt motus animi eſt. actus ergo interior eſt. Ambro. quoq꜠ in primo li. de paradiſo ait. Quid eſt peccatū niſi preuaricatio legis diuine ⁊ celeſtium inobedientia p̄ceptorū: ergo in preuaricante peccatū eſt: ſed in mādāte culpa non eſt. Non enim ꝯſiſteret pctm̄ ꝑuaricationis ſi interdictio non fuiſſet. Non ꝯſiſtente autē pctō non ſolum malitia: ſed etiā virtus fortaſſe non eēt. Que niſi aliqua malitie fuiſſent ſemina: vel ſubſiſtere vel eminere non poſſet. Ecce p̄uaricationem legis ⁊ inobediētiam diffinit Ambroſius eſſe peccatum.

¶ Diuerſoꝝ ſentētias de peccato ponit.

Quocirca diuerſitas huius v̓boꝝ occaſione de pctō plurimi diuerſa ſenſerunt. Alij enim dixerūt voluntatē malam tantū eſſe pctm̄: ⁊ non actus exteriores. Alij volūtatē ⁊ actus. Alij neutrum: dicētes oēs actus eē bonos: ⁊ a deo: ⁊ ex deo auctore eſſe. Malum aūt nihil eſſe: vt ait Aug. ſuper Joānem. Omnia ꝑ ipſum facta ſunt ⁊ ſine ipō factum eſt nihil. i. pctm̄: quod nihil eſt: ⁊ nihil fiūt homines cum peccāt. Supra etiam dixit Aug. ꝙ malum eſt priuatio boni vel corruptio boni: quod etiā ī lib. lxxxiij. queſtionū ait. Summum malū nullū modū habet. caret eniȝ omni bono. At modus aliquid boni eſt: nō igit̃ eſt: q꜠ nulla ſpecie ꝯtinet̃: totūq꜠ hoc nomē mali de ſpēi priuatione reptū eſt. Itē in dogmatibus eccleſiaſticis dicit̃: malū vel malitiā non eē a deo creatam: ſed a dyabolo inuētā: qui ⁊ ipſe bonus creatus eſt. Idē etiam in lib. ꝯtra manicheos: qd ſit peccare oſtendit dicēs. Peccare quid aliud eſt: niſi in veritatis p̄ceptis: vel ī ipſa veritate errare? Or ſi non volūtate faciūt peccatores iniuſte iudicant̃. Quid igit̃ in hac tāta varietate tenēduȝ? Quid dicēdum?

¶ Vera ſnīa de peccato hic ꝓponitur.

Sane dici pōt: ⁊ libere tradi dȝ peccatū eſſe actum malū interiorē ⁊ exteriorē. ſ. malam cogitationē: locutionē: ⁊ operationem. Precipue tamē in volūtate cōſiſtit pctm̄: ex qua tanq̃ȝ ex arbore mala ꝓcedūt opera mala tanq̃ȝ fructus mali. Quidā aūt diligēter v̓ba aug. attēdētes: quibus ſupra ⁊ ī alijs ſcripture locis vtitur: nō indocte tradūt volūtatem malam in actus malos inquātū ſunt: vl' inquantū actus ſunt bona eē: inq̃ȝtū v̓o mala ſunt pctā eē: qui volūtatē ⁊ actuȝ quēcūq꜠ bonā dei nāȝ eē dicūt: inq̃ȝtū act⁹ eſt vl' volūtas: ⁊ ex deo auctore eſſe. Inquātū v̓o inordinate ⁊ ꝯtra legem dei fit ⁊ fine debito caret pctm̄ ē: ⁊ ita inquantū pctm̄ eſt nihil ē. nulla eniȝ ſubſtantia ē: nullaq꜠ natura eſt.

¶ Auctoritatibus probant voluntates ⁊ actus omnes eſſe bona inquantum ſunt.

Quod aūt volūtas oīs ⁊ actio bonum ſit inq̃ȝtū eſt: ex eo ꝓbāt. qđ ait augu. in lib. de. lxxxiij. q̄ſtionib⁹. Deus tātūmodo boni cā eſt. Quocirca mali auctor non eſt: omniū que ſunt auctor eſt: que

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

inq̃ꝫtū ſunt intātū bona ſunt. Idē ꝓbās nihil caſu fieri in mūdo ait in eodē. Quicqd caſu fit temere fit. qcqd temere fit: nō fit dei ꝓuidētia. Si ergo caſu fiūt aliqua in mūdo: nō ꝓuidētia vniuerſus mūdus adminiſtraṫ. Si non ꝓuidētia vniuerſus mūdus adminiſtraṫ: aliqua natura vl' ſubſtantia eſt: que ad opus ꝓuidētie dei nō ꝑtinet. Omne aūt qđ eſt: inquātū ē: bonū eſt. Sūmuꝫ enim bonū eſt illud bonum: cuius ꝑticipatione ſunt cetera bona: ⁊ omne qđ mutabile ē: non ꝑ ſe: ſed boni illius ꝑticipatione inquātū ē bonuꝫ eſt: qđ diuinā etiā ꝓuidentiaꝫ vocamus. Nihil igiṫ caſu fit in mūdo. His teſtimonijs innītur ad oſtendēdū omne qđ ē: inq̃ꝫtū eſt bonuꝫ eſſe. Vñ augu. in lib. primo. de doctrina xpiana ait. Ille ſumme ac primitꝰ ē qui oio incōmutabilis eſt: ⁊ cetera que ſunt niſi ab illo eſſe non pñt: ⁊ intm̄ bona ſunt inq̃ꝫtuꝫ bona acceperūt vt ſint. Ex p̄dictis colligiṫ atq̃ꝫ inferṫ: qꝛ ſi mala voluntas ⁊ mala actio: inq̃ꝫtū ē bona ē: ꝫ qs ē q diffitetur malā volūtatē eſſe: ⁊ malā actionē? Mala igiṫ volūtas ſiue actio inq̃ꝫtū ē: bonū eſt: ⁊ inq̃ꝫtum volūtas ē: vel bonū ſilr ē: ſed ex vicio mala ē: qđ viciū a deo nō ē: neq̃ꝫ aliqd ē. Qđ aug. notaſſe videṫ in lib. de lxxxiij. qōnibꝰ dicēs: viciuꝫ eſt volūtatis quo ē homo deterioꝛ qđ vicium longe abeſt a volūtate dei: vt rō docet. Ex hoc loco ꝓbāt volūtatē inq̃ꝫtū vicioſa ē: nō eē a deo ⁊ inquātū vicioſa ē pctm̄ eſſe. Et pctm̄ ē vt aūt inquātū non hꝫ oꝛdineꝫ nec finem debitum. ita ⁊ actio inquantum ex malo procedit: ⁊ oꝛdinē non habet: ⁊ i malum tendit.

¶ Alia ꝓbatio ꝙ ois actꝰ inquātū ē bonus ē.

Item ⁊ alr̄ ꝓbāt oēm actū iterioꝛem vel exterioꝛē inquantū ē eſſe bonū: qa nō eſſet actus malus: niſi eſſet res bona: qꝛ nō ē aliqua res mala: niſi eadeꝫ res bona ſit. Vñ Aug. i enche. Ois natura bonum ē: nec res aliq̄ mala eēt: ſi res ipſa q̄ mala ē nã nō eēt. Nō igr̄ pōt eē malū: niſi eēt aliqđ bonum. Qđ cū dici videaṫ abſurde: cōnexio tñ rōcinationis nos ꝯpellit hoc dicere. Ex predictis teſtimonijs aſſerūt oēs actꝰ inq̃ꝫtū ſūt: eē res bonas: nec aliqd eē malū. i. pctm̄: niſi idē quoq̃ꝫ ꝫꝫ aliqd bonū ſit: ⁊ oiuꝫ que ſunt inquātum ſunt: deū auctoꝛē p̄dicāt: ⁊ eiꝰ volūtate oia eſſe quecunq̃ꝫ ſunt: que inquantū ſunt nature ſunt.

¶ Obiectio contra illos qui dicunt omnes actꝰ inquantum ſunt eſſe bonos.

Quibꝰ opponiṫ ſi oia que ſunt: iquātū: ſunt: bona ſunt ⁊ nature ſunt: ꝫ adulterium ⁊ homicidiuꝫ ⁊ ſilia inq̃ꝫtum ſunt: bona ſunt: ⁊ nature ſūt: ⁊ deo volēte fiūt. Qđ ſi eſt: tūc illi qui faciūt illa: bona agūt. Qđ penitꝰ abſurdū eſt. His ꝟo ſic illi rñdent: dicūt equidē adulteriū homicidiuꝫ ⁊ huiuſmodi non ſimplr̄ actus denotare: ſed actuū vicia. Actuſq̃ꝫ ipſos adulterij ⁊ homicidij inquantuꝫ ſunt: vel inquātū actus ſunt: a deo eſſe ⁊ bonas naturas eſſe: ſed non inquātuꝫ adulteriū ⁊ homicidium ſunt. Et iđ non ſeq dicūt: ſi actus qui homicidia ⁊ adulteria ſunt a deo ſunt: ꝙ homicidia ⁊ adulteria a deo ſint. Itē aliter eis opponiṫ. Si aliqd non ē malū qđ non ſit natura vl' res bona: quō igiṫ peccata ſunt: nō credere in deū: non ire ad eccleſiam: ⁊ huiuſmodi cum iſta nō ſint nature: imo omnino nō ſint? Non eſt. n. aliqd vel res aliqua: nō ire ad eccleſiam: vel non credere ⁊ huiuſmodi. Ad qđ dicūt his atq̃ꝫ huiuſmodi dictionibus que videntur priuationes ſimpliciter notare ⁊ nihil ponere: qꝛ per negationeꝫ dicuntur: vere aliqua poni: actuſq̃ꝫ per eas ſignificari. Non credere enim in chriſtum incredulitateꝫ dicūt: ⁊ noie incredulitatis malū mētis actū ſignificari. Ita ēt cū dı̄. Non ire ad eccleſiā malum eſt: nō eūtis cōtēptus ſignificatur. i. voluntas mala vel ꝓpoſitū: hoc eſt enim declinare a bono: ⁊ ideo malū eſt: ſicut ecōuerſo declinare a malo bonū eſt. Sicut igitur đclinatio a malo qñq̃ꝫ aliqd ponit. ſ. volūtatē ⁊ ꝓpoſituꝫ vitandi malū. Non enim pōt eſſe bonū qđ oio nihil eſt: ita đclinatio a bono aliqd quod eſt ſignificat. ſ. voluntatē ⁊ ꝓpoſitum mali: ⁊ ꝫm hoc vera eſt ⁊ generalis illa peccati moꝛtalis deſcriptio quā ſupra poſuit Aug.

¶ Utrum malus actus inquantum peccatū eſt ſit priuatio vel coꝛruptio boni.

Poteſt etiā queri ab eiſdē cum peccatum ſit: vt ſupra dictū eſt: priuatio vl' coꝛruptio boni: ⁊ ois actus malus ſit peccatū: vtrum ſit priuatio vel coꝛruptio boni inq̃ꝫtū peccatuꝫ eſt: vel non. Si enim inquātū peccatū eſt coꝛruptio boni eſt: cuꝫ coꝛruptio vel priuatio boni pena ſit hoī: inq̃ꝫtū igiṫ peccatū ē: pena eſt. Qꝛ ſi ē: tūc inq̃ꝫtū peccatuꝫ ē bonū eſſe videtur: ⁊ a deo eſſe. Si autē nō inq̃ꝫtum peccatuꝫ ē coꝛruptio boni ē: queriṫ ꝫm qd coꝛruptio ſit. Si enim coꝛruptio ē: ⁊ nō inquātum peccatum ē: cum nō ſit niſi bonū p̄terq̃ꝫ in eo quod peccatū ē. ergo inquātū bonuꝫ ē coꝛruptio vel priuatio boni ē. Ad qđ etiam ipſi dicūt actum malum nō inq̃ꝫtū ē: nec inquātū bonum ē: eſſe priuationē vl' coꝛruptionē boni: ſed inq̃ꝫtum pctm̄ ē: nō tamē inquātuꝫ peccatuꝫ ē pena

eſt: vel aliquid qđ ex deo ſit. Ut eniꝫ ex verbis Aug. p̄miſſis colligiṫ peccatuꝫ diciṫ coꝛruptio vel priuatio actiue nō paſſiue. Nam ideo malū vel peccatuꝫ diciṫ coꝛruptio boni: quia naturā bonam qualicūq̃ꝫ priuat bono. Nam ſi nō priuat aliquo bono non nocet. vt ſupra Augꝰ. ait. Nocet autem. adimit igitur bonum. Nō auteꝫ nocet niſi inquantū pctm̄ eſt. ergo inquātū peccatum eſt priuat bono. Itaq̃ꝫ inquātū peccatuꝫ eſt priuatio eſt: vel coꝛruptio boni.

¶ Quomodo inquantum peccatū eſt poſſit coꝛrumpere bonum cum nihil ſit.

Sed cum nihil ſit inquantū peccatuꝫ ē: quō pōt bonum coꝛrūpere vel adimere? Aug. de hoc docet in libꝛo de natura boni dicēs. Abſtinere a cibo nō eſt aliqua ſubſtantia: tamen ſubſtantia coꝛpoꝛis ſi omnino abſtineaṫ a cibo: langueſcit ⁊ frāgitur Sic non eſt ſubſtantia peccatuꝫ: eo tamē natura animę coꝛrumpitur.

¶ Qꝛ peccatum ꝓpꝛie coꝛruptio aie eſt: ⁊ quō.

Peccatuꝫ ꝟo. i. culpa ꝓpꝛie anime coꝛruptio eſt. Si autem queriṫ i quo poſſit coꝛrūpi anima: in parabola illius qui icidit in latronibus: qui eum ſpoliauerunt ⁊ vulnerauerunt: clareſcit. Incidit enim hō in latrones: qñ per peccatum in poteſtatē diaboli trahiṫ: ⁊ tūc per peccatum ſpoliaṫ gratuitis donis. i. virtutibus: ⁊ in naturalibus bonis vulneraṫ: que ſunt ratio: intellectus memoꝛia ⁊ ingenium ⁊ huiuſmodi: que ꝑ peccatum obtenebranṫ ⁊ vicianṫ: per peccatuꝫ etiam priuatur illo bono: cuius participatione cetera bona ſunt. Quo tanto magis priuaṫ q̃nto magis ſe ab eo elongat.

¶ Qualr̄ hō ſe elonget a deo. ſ. per diſſimilitudinem quam facit peccatum.

Ab eo autē ſe elongat per peccatum: non loci diſtātia: quia vbiq̃ꝫ totus ⁊ preſens eſt oibus: ⁊ oia in ipſo ſunt: vt ait Aug. in lib. de. lxxxiij. qōnibus ⁊ ipſe locus non eſt. Locus tamen dei abuſiue dicitur templum dei: non ꝙ eo cōtineatur: ſed ꝙ ei preſens ſit ⁊ inhabitans. Id autem anima mūda intelligiṫ: ꝑ peccatum igiṫ nō ꝫm locū aliquis longe ſit a deo: ⁊ in eo longe ſit ꝙ ab eius ſilitudie recedit: ⁊ tanto longiꝰ q̃ꝫto ſit diſſilioꝛ. Illa aūt vt ait Aug. i li. de. lxxxiij. qōnibꝰ. Que participatōe ſimilia ſunt deo: recipiūt de ſilitudineꝫ. At ipſa ſimilitudo nullo modo ex aliqua parte pōt eſſe diſſimilis. Unde ſit vt cum ſimilitudo patris filius ſit: ex nulla parte patri poſſit eſſe diſſimilis: cuius participatione ſimilia ſunt quecūq̃ꝫ deo ſimilia ſunt: ⁊ illa poſſunt recipere diſſimilitudineꝫ. Nihil eſt autē qđ hominem a deo diſſimileꝫ faciat: quēadmodū peccatum. Cum aūt peccatum ſit coꝛruptio vel priuatio boni que eſt in anima: eſt etiaꝫ priuatio ⁊ coꝛruptio boni coꝛpoꝛis: ſicut coꝛpus hoīs priuatum beneficio illius imoꝛtalitatis ⁊ impaſſibilitatis quam habuit ante peccatum.

¶ An pena ſit priuatio boni.

Queri autem ſolet: vtrū ⁊ pena ſit priuatio vel coꝛruptio boni. Ad qđ facile reſpōderi poteſt: ſi predicta ad memoꝛiam reuocentur. Diximus enim ſupra priuationem vel coꝛruptionē boni accipi actiue vel paſſiue. i. ꝫm efficientiaꝫ vel effectūꝫ Ideoq̃ꝫ priuatio vel coꝛruptio boni diciṫ ⁊ peccatum ⁊ pena. Sed peccatum ꝫm efficiētiam: quia priuat vel coꝛrumpit bonum. Pena autē ꝫm effectum. i. ſcđꝫ paſſionem que eſt effectus peccati. Aliud eſt enim pena. Aliud culpa. Alterum eſt dei. i. pena. Alterum dyaboli vel hominis eſt. i. culpa.

¶ Diuiſio textus.

Quia in peccato actuali duo ꝯſideranṫ. ſ. defectꝰ ex quo rōneꝫ mali hꝫ: ⁊ ſuba actꝰ ꝫm quā actuale peccatū dı̄: determinato de peccato actuali ꝫm ꝙ hꝫ rōnē mali. Hic icipit determinare de eo q̃ꝫtū ad ſubaꝫ actꝰ in qua defectꝰ fundaṫ: ꝫm quē malum dı̄. ⁊ diuidiṫ in ꝑtes duas. In p̄ma determinat de peccato q̃ꝫtū ad actū. In ſcđa de potētia que eſt ad actuꝫ peccati. 44. diſt. (Poſt p̄dicta cōſideratione dignū ⁊c̃.) Prima diuidiṫ in duas. In p̄ma determinat de peccato in generali. In ſecūda deſcēdit ad peccatoꝝ dr̄ias. 43. di. (Cuꝫ aūt volūtatē malā ⁊c̃.) Prima diuidiṫ in duas. In prima determinat de actu peccati generali: ſed qꝛ actꝰ peccati vel eſt interioꝛ volūtatis vel eſt exterioꝛ. Ideo in ſcđa ꝑte deſcendit ad vtroſq̃ꝫ actus. 38. di. (Poſt p̄dicta de volūtate eiuſq̃ꝫ fine ⁊c̃.) Prima diuidiṫ in duas. In p̄ma ꝓſequitur opinionē quoꝛūdā dicentiū actus peccatoꝝ a deo eſſe. In ſcđa ponit opinionē ꝯtrariā. 37. di. (Sūt aūt alij plimi alr̄ lōge ⁊c̃.) Prima diuidiṫ in duas. In p̄ma ꝓſequiṫ opionem eoꝝ qui dicūt oēs actus ex deo eſſe. In ſecūda ex incidēti qꝛ ħ diſputatio mota exigebat iterponiṫ de opatōe peccati ad penā: vtrū peccatū pena eſſe poſſit. 30. di. (Sciēdum eſt tñ quedaꝫ ſic eſſe peccata ⁊c̃.) Prima diuidiṫ in tres. In p̄ma ponit diffinitionē peccati. In ſecunda inducit diuerſas opiniones ex datis deſcriptionibus occaſionatas. ibi. (Quocirca diuerſitatis huiuſmōi v̄boꝝ occaſiōe ⁊c̃.) In tertia ꝓſequiṫ illaꝫ opinionē: ꝙ oēs actꝰ a deo ſunt. ibi. (Quidā diligēter attēdētes ⁊c̃.) Circa 2m duo facit. Prio narrat diuerſas opiones. Secūdo breuiter dixit qd de eis tenēdum ſit. ibi. (Sane dici pōt ⁊c̃.) Tertia pars diuidiṫ in partes tres. In p̄ma poniṫ opinio. In ſcđa poniṫ opinionis ꝯfirmatio ꝑ rōnes. ibi. (Qꝛ aūt ois volūtas ⁊ actio ⁊c̃.) In tertia poniṫ rñſio ad ea que in cōtrariū obyci poſſunt. ibi. (Quibus opponiṫ ſi oia que ſunt ⁊c̃.) Circa ſcđꝫ duas rōnes ponit. Prima accipiṫ ex rōne entis. Scđa ex hitudi

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ne mali ad bonum in quo neceſſario in ſubo maluz ꝯſiſtit ibi.(Itē ⁊ alr̄ ꝓbant ⁊c̄.) Prima ratio talis eſt. omne ens inq̄tū ens bonuz eſt: ⁊ a deo eſt: ſed oīs actio eſt ens. ḡ ⁊c̄. Primo ꝓbat maiorē. Scōo ꝓponit minorē: ⁊ inducit ꝯcluſionē. ibi.(Ex p̄dictis colligit̄ atq; infert̄ ⁊c̄.)(Quib⁹ opponitur ſi oīa ⁊c̄.) Hic excludit obiectiones que ꝯtra hāc opinionē p̄nt eſſe. Et diuidit̄ in tres ſm̄ tres obiectiones. Prima ſumit̄ ex his actib⁹ q̄ mox noīati in malū ſonāt vt homicidiū ⁊c̄. Scōa ex omiſſionib⁹ que actū h̄re nō videntur. ibi.(Item alr̄ eis opponit̄ ⁊c̄.) Tertia ex cōparatione pene ad culpā. ibi.(Etiā queri pōt ⁊c̄.) Et diuidit̄ in ptes duas. In p̄ma ponit obiectionē et ſoluit eaz oſtēdēs ꝙ aliter eſt corruptio boni culpa q̄ȝ pena. In ſcōa mouet q̄ſdaz qōnes ex ſolutione occaſionatas. ibi(Sed cū nihil ſit ⁊c̄.) Et circa hoc duo facit. Primo inq̄rit quō culpa poſſit eſſe corruptio actiue. Secūdo quō pena ſit corruptio paſſiue. ibi.(Queri aūt ſolet ⁊c̄.) Circa p̄mū facit tria. Primo oſtēdit bonum per quod malū culpe actiue corruptio dicitur. Secūdo oſtēdit cuius boni ſit corruptio. ibi.(Peccatū v̄o .i. culpa ⁊c̄.) Tertio expōit quoddā qđ dixerat. ſ. qualr̄ aliquis a deo elonget̄. ibi.(Ab eo ſe elongāt per peccatū ⁊c̄.)

¶ Queſtio. I.

Hic querūtur. v. Primo de diuiſiōe mali in culpaz ⁊ penam. Scōo de diffinitione culpe. Tertio: ſi oīs culpa in actu ꝯſiſtit. Quarto: ſi in actu interiori tantum vel in exteriori. Quinto: ſi culpa eſt corruptio potentiarum anime.

¶ Utrum malum diuidatur ſufficienter per malum culpe ⁊ pene. I.

Ad primuz ſic ꝓcedit̄. Uidetur ꝙ nō ſufficienter malū ꝑ culpā ⁊ penā diuidat̄. Malū nihil aliud eſt q̄ȝ defect⁹ boni. ſed omne qđ inuenit̄ alio min⁹ bonū non eſt ſine defectu alicuius boni. ergo omne quod eſt minus bonum eſt etiam maluz: ſed omnia creata ſunt minus bona. cū ergo multe creature ſint in quibus nō eſt pena: neq; culpa: videtur ꝙ maluz non ſufficiēter per penam ⁊ culpā diuidat̄. ¶ P̄. in illis que non habēt dominium ſui actus malum culpe eſſe non pōt. In quibus autez culpa non eſt nec pena eſt: q2 pena culpe debet̄. cū ḡ multa ſint que volūtatem non habent: ⁊ ita nec dominiuz ſui actus: in quibus tamē eſt aliquod malum: vt in rebus inſenſibilibus patet: videt̄ ꝙ malum non ſufficiēter per penam et culpam diuidatur. ¶ P̄. Aug. dicit ꝙ malum ideo dicit̄ quia nocet: ſȝ omne quod nocet pena eſt. ergo omne maluz aliqua pena eſt. ergo non cōuenienter aliquod malum contra penam diuiditur. ¶ Si dicatur ꝙ pena nocet paſſiue: ſed culpa nocet actiue. ¶ Contra. Paſſio eſt effectus illatioq; actionis. ſi ergo pena eſt nocumentum paſſiuum: et culpa nocumentum actiuum: omnis pena erit illatio quedam culpe: et ita omnis qui penam infert culpā perpetrabit: quod hereticuz eſt: quia ſic ordo iuſticie deperiret. ¶ P̄. aliqua pena eſt que tantū in negatione cōſiſtit: vt carentia viſionis diuine: ſed paſſio non eſt tantum negatio: īmo eſt aliqđ ens poſitiue dictuz: cum ſit vnuz de decez generibus. ergo non omnis pena eſt nocumētum paſſiue dictū. ¶ P̄. quedam culpe ſunt in quibus nullus actus ꝯſiſtit: vt patet: precipue in culpa origīali: ſed nihil nocet actiue: niſi per actionem aliquaz. ergo non omnis culpa eſt nocumētū actiuū.

Sed cōtra. eſt quod Aug. dicit omne maluz noſtrū eſt vel quod agimus vel quod patimur ſed malum qđ agimus culpa eſt: malū qđ patimur pena ē.

Reſpondeo (ḡ malū per culpaz et penā diuidit̄.) dicēdū ꝙ ſicut ſupra dictum eſt malum per ſe loquēdo p̄uatio quedam eſt alicuius boni: bonum aūt in perfectione ⁊ actu cōſiſtit. vnde oȝ ſm̄ diſtinctionez ꝑfectionū diſtinctionē maloꝝ eſſe. Eſt aūt duplex actus vel perfectio. ſ. actus p̄mus et ſecūdus: actus p̄mus eſt ipſa p̄ma forma. actus ſecūdus eſt oꝑatio: ⁊ ideo ex priuatione vtriuſq; perfectionis diuerſe mali differētie ꝯſurgunt. Si enim p̄uet̄ aliqua forma vel ꝑfectio alicuius rei naturalis dicet̄ eſſe maluz nature: ſi aūt p̄uet̄ ꝑfectio operationis dicet̄ eſſe peccatū: q2 vt in ſecūdo phyſicoꝝ dicit̄ peccatū eſt in his que nata ſunt finē cōſequi: cum nō cōſequunt̄: quelibet aūt res per ſuam oꝑationē finē ſuuz nata eſt cōſequi. vnde opȝ ꝙ peccatū in operatione cōſiſtat ſm̄ ꝙ nō eſt directa vt finis exigit: ſm̄ ꝙ grāmaticus nō recte ſcribit: nec parat recte medicus potionē: ſed vt in 5⁰ metaphy. dicit̄. bonum ⁊ maluz quodā ſpeciali modo eſt in his que per electionē agūt: que rationem finis cognoſcūt: ⁊ finem ſibi determinare poſſunt: ⁊ ideo peccatum in talibus quandā ſpecialem mali rationē accipit. vt. ſ. peccatum in eis etiā culpa dicat̄: vnde peccatuz in pluribus q̄ȝ culpa ē: quia vt ex 2⁰ phy. habet̄ peccatū eſt ⁊ in his que ſm̄ naturam ſunt: ⁊ in his que ſunt ſm̄ artē: ſed culpa non pōt eſſe in his niſi que per voluntatē ſunt: nihil enim culpe rationem obtinet: niſi quod vituperabile eſt: neq; vituperium alicui debetur propter inordinatum actum: niſi ille actus ſuo dominio ſubiaceat: habere autem dominiuz ſuꝑ ſuos actus: vt. ſ. poſſit facere ⁊ non facere volūtatis propriū eſt. vnde culpa ſuper peccatum addit vt ſit voluntatis actus. ſimiliter etiam malum nature in electionem habentibus ſpecialem quādam rationez mali accipit. ſ. rationez pene: inquantum volūtas defectui diſſentit. vnde omnis pena malum nature eſt: dicitur enim pena maluz. vt Aug. dicit quia nature bone nocet inquantum ſubtrahit ſibi id per quod natura perficitur vel in ſuo eſſe naturali: vt cecitas: vel in nature ſuperadditis: vt ſubtractio gratie: vel huiuſmodi. Quidam tamē dicūt ꝙ etiam in brutis defectus naturalis rationem pene ſortitur: ſed melius videt̄ vt pena non ſit niſi vbi culpa eſſe poteſt: ⁊ ita patet ꝙ malū rationalis creature ſufficienter ⁊ conueniēter per penam ⁊ culpam diuiditur.

Ad primum ergo dicēdū ꝙ nomen defectus poteſt ſumi vel negatiue vel priuatiue. ſi ſumatur negatiue: ſic non omne quod habet defectum alicuius boni cōtinuo malū eſt: quia maluz p̄uatio eſt. vnde nō eſt niſi defectus eius qđ quis natus eſt: ⁊ debet habere. Si aūt p̄uatiue: ſic patet ꝙ nō omne qđ caret aliquo bono defectum habet: non enim eſt defectus in lapide ꝙ nō videt. vnde patet ꝙ ratio ꝓcedit ex equiuocatione huius nominis defectus. ¶ Ad ſcōm dicēdum. ꝙ culpa ⁊ pena nō ſunt differētie mali abſolute ſumpti: ſed mali ſm̄ ꝙ eſt in habētibus electionē: vt dictum eſt. ¶ Ad tertiuz dicenduz: ꝙ nocere dicit̄ dupliciter. ſ. effectiue: ⁊ formaliter: formaliter autē nocere dicitur ipſum nocumētū ſiue ipſa ademptio boni vel p̄uatio: ſicut albedo facit album: et ſic omne qđ nocet pena eſt in his que nata ſunt penā ſubire. ſi aūt ſumat̄ effectiue: ſic dicit̄ nocere id qđ cauſat p̄uationem alicui⁹ ꝑfectiōis in re: ⁊ hoc modo culpa nocet: q2 per actū deordinatū aufert̄ aliqua ꝑfectio. ſ. gr̄a: ⁊ tn̄ ipſa p̄uatio gratie pena eſt: ⁊ hoc eſt qđ magiſter dic̄ ꝙ culpa ē corruptio boni actiue: q2. ſ. malū culpe cōſiſtit in defectu act⁹ ſm̄ ꝙ deficit a debito fine: ⁊ debitis circūſtātijs: ⁊ iſte act⁹ deficiēs agit vel efficit in aīa p̄uationez gr̄e: et ipſa p̄uatio gr̄e paſſiue accepta pena eſt. ¶ Ad 4ᵐ dōm. ꝙ oīs pena q̄daz corruptio eſt ab aliquo agēte iducta: ⁊ q̄uis culpa ſit q̄d actiuū corruptionis: non tn̄ oē actiuum corruptionis culpa eſt. ⁊ ideo non oportet ꝙ omnis qui penā infert culpam incurrat. ¶ Ad q̄ntum dicendū: ꝙ paſſio poteſt ſumi duplr̄ vel q̄ȝtum ad nām rei ꝓut logicus ⁊ nālis paſſionez conſiderat: ⁊ hoc modo nō opȝ oēm penā paſſionem eſſe: ſȝ quandam. ſcȝ penā ſenſus: vel q̄ȝtum ad modum ſignificādi prout grāmaticus conſiderat: ⁊ ſic illud paſſiue dicit̄: qđ a v̄bo paſſiuo deriuat̄. vnde p̄uatio qua aliquis priuat̄ aliquo dicit̄ priuatio paſſiua: ⁊ priuatio qua aliquis priuat dicitur priuatio actiua: ⁊ hoc modo ſumendo paſſionem oīs pena eſt corruptio vel priuatio paſſiua. ¶ Ad ſextuz dōm: ꝙ nō dicit̄ culpa corruptio actiua: q2 in actu cōſiſtat: ſȝ magis: q2 corruptionē agit: ⁊ ideo obiectio non procedit. cōtingit enim per id quod nō eſt actus effici vel induci priuationem paſſiue dictam. vtrum tamen in omni culpa operatio requiratur poſtea dicetur.

¶ Utrū diffōnes pctī h̄ poſite ſint conueniēter. II.

Ad ſecundum ſic ꝓceditur. Uidet̄ ꝙ peccatū icōueniēter in propoſito diffiniatur. Illud enim quod diffinit̄ oportet aliq̄d eſſe: q2 queſtio an eſt precedit queſtionē quid eſt: ⁊ iterū omne qđ diffinitur eſſentiā habet: cuȝ diffinitio eſſentiaz rei ſignificet: ſȝ ſm̄ Auguſtinū peccatū nihil eſt: ⁊ nihil fiunt hoīes cuȝ peccant. ḡ diffiniri nō pōt. ¶ P̄. diffinitio dȝ cōuerti cū diffinito: ſȝ diffōnes hic date de peccato nō cōueniunt oī peccato vt in littera dicit̄. ḡ inconuenienter aſſignate ſunt. ¶ P̄. in diffinitiōe ſuperioris non debet poni iferius: ſed cōcupituȝ vel dictuȝ vel factuȝ eſt iferius q̄ȝ peccatum: q2 omne fcm̄ cōtra legem dei eſt peccatuȝ: ſed nō conuertitur. ergo incōuenienter aſſignatur deſcriptio ex poſterioribus ſm̄ nām. ¶ P̄. ſpāli v̄tuti ſpeciale peccatuȝ opponitur: ſed iuſticia ē quedam v̄tus ſpecialis. ergo peccatum non debet diffiniri vniuerſalr̄ ſumptuȝ per oppoſitionē ad iuſticiā. ¶ P̄. obedientia eſt q̄dam ſpālis v̄tus: ſȝ obedientie opponit̄ inobedientia ergo ⁊ inobediētia erit ſpeciale pctm̄. cum ergo ſpecies in diffōne generis poni nō debeat: videt̄ ꝙ icōuenienter pctm̄ vniuerſalr̄ ſumptū per iobedientiā diffiniatur.

Reſpondeo ꝙ ſicut dictuȝ eſt: peccatū dicit malū ꝙ in operatiōe conſiſtit. vn̄ ad rōnem peccati duo concurrūt. ſ. actus ⁊ ipſe defectus ex quo ratio mali incidit: defectus autē ille qui cauſat rōnē mali in peccato: vt dictuȝ eſt: eſt defectus rectitudinis in actu: per quā dirigebatur in finē: finis autē rōnalis nature vltimus quē precipue theologus cōſiderat eſt ipſa beatitudo eterna ad quē finē lex dīna nos dirigit ſicut iſtr̄m: ⁊ iuſticia ſicut illū īclinās. ⁊ ideo pctm̄ triplr̄ hic deſcribitur. In p̄ma eniȝ deſcriptiōe tangit̄ ſuba actus in ordine ad inſtr̄a: q̄bus actus exercet̄ cū dr̄: dictū vel factū vel cōcupitum: ⁊ tangit̄ p̄uatio illius dirigentis qđ inſtruēdo dirigit. ſ. legis: cū dr̄ qđ fit cōtra dn̄i legem. In ſcōa aūt deſcriptiōe tangit̄ ſuba actus ex parte obiecti in hoc qđ dicit̄ voluntas retinēdi vel conſequēdi: ⁊ p̄uatio illius dirigentis qđ in finē iclinat per modū habitus in hoc qđ dicit qđ iuſticia vetat. In tertia autē deſcriptiōe tangit̄ illud qđ ē formale in pctō ex quo rōnez mali hȝ. ſ. p̄uatio dirigētis in finē: in hoc qđ dr̄ preuaricatio legis diuine: ⁊ deordinatio ab ipſo fine in hoc qđ dicitur celeſtium inobedientia ⁊c̄.

Ad primuz ergo dōm: ꝙ ſȝ ꝙ aliqua habēt eē poſſunt diffiniri: vt in. 7. meta. dr̄. vnde q2 ens per p̄us de ſuba dr̄ que ꝑfecte rōnē entis hȝ: iō nil ꝑfecte diffinit̄ niſi ſuba. accn̄tia aūt ſicut incōplete rōnē entis participāt: ita ⁊ diffōnē abſolutā nō habēt: q2 in diffōnibus eoꝝ ponitur aliq̄d qđ eſt extra genus eoꝝ. ſ. ſubm̄ ipoꝝ. Si mlr̄ ēt cū ens quodāmodo dicat̄ de p̄uationib⁹ ⁊ negationib⁹: vt in 4. meta. dr̄. eoꝝ ēt pōt eē aliq̄s mod⁹ diffōnis icōpletiſſimus q̄ eſt quaſi expōnēs nominis ſignificationē: nō eſſentiam indicās: quā nullā habet: nō aūt ita ꝙ pctm̄ oīno ſit p̄uatio ⁊ negatio: ſȝ q̄ȝtuȝ ad id ſoluȝ ex quo formalr̄ rōnem mali hȝ. ⁊ iō ex parte illa diffinit̄ ꝑ p̄uationē: vt pȝ ex oībus deſcriptionibus in lr̄a poſitis. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ peccatū nō dr̄ vniuoce de oībus generib⁹ pctōꝝ: ſȝ per p̄us de pctō actuali mortali a q̄ pctm̄ veniale defic̄ ex h̄ ꝙ nō oīo a fine deordinat: ſȝ aliquo modo a fine retardat ordine ad finē ſaluato. vn̄ deficit ex parte illa ex qua pctm̄ formalr̄ rōnē mali hȝ. Originale autē deficit ab eo ex p̄te ipſius ſube actus. actuale eniȝ mortale eſt volūtariū voluntate ꝓpria illius in quo eſt: ſȝ originale eſt voluntariū voluntate alterius. vn̄ deficit ex parte illa ex qua pctm̄ hȝ rōnem culpe. ⁊ ideo nō opȝ ꝙ diffinitio peccati in genere cōueniat niſi illi pctō in quo perfecte ratio generis iuenitur: pōt aūt ⁊ diffō peccati in genere eis ſm̄ q̄d conuenire: ſicut ⁊ rō generis in eis per poſterius inuenit̄. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ ſicut aliquādo vtimur nō veris differētijs loco verarum ꝓpter earuȝ occultationē: vt in. 7. meta. dr̄. ita etiam loco veri generis poteſt poni aliq̄d ꝑ qđ genus magis inoteſcat: ⁊ ſic Aug. itendens magis plane q̄ȝ artificialr̄ loqui genus peccati qđ eſt operatio per iſtam circūlocutionē dictuȝ vel factū ⁊c̄. ſignificauit. ¶ Ad q̄rtuȝ dōm: ꝙ iuſticia non ſumit̄ hic ꝓut eſt ſpālis v̄tus: ſed ꝓ iuſticia gnāli: que eſt ideȝ ſubo: qđ oīs virtus: vt in. 5. ethy. ph̄s dicit: differens a v̄tute ſoluȝ rōne: q2 v̄tus dr̄ ſm̄ ꝙ ad actum dirigit: iuſticia v̄o ſm̄ ꝙ rectitudini legis concordat: ⁊ ſm̄ ꝙ in bonū cōe cedit. ¶ Ad q̄ntuȝ dōm: ꝙ obediētia ēt quādoq; ſumit̄ ſpālis: vt v̄tus: quādo. ſ. ſpālis ratio ad faciendū aliquid eſt auctoritas precipientis: ⁊ huic opponitur inobedientia que eſt ſpāle pctm̄: quando. ſ. aliquis pretermittit hoc qđ eſt preceptū ſpāliter in cōtemptum precipiētis: aliquādo aūt obediētia ſumit̄ quaſi oēm v̄tutē cōſequēs. actus eni oīs v̄tutis in precepto legis eſt. vnde quicunq; aliquē actū virtutis facit obedit: ⁊ huic obedientie opponitur inobedientia: que omne peccatum mortale conſequitur: ⁊ hoc modo inobedientia hic in diffinitione peccati ponitur.

¶ Utrum in oī pctō ſit aliquis actus. III.

Ad tertiuȝ ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ omne peccatū in actu conſiſtat: ēt peccatū omiſſiōis. Pctm̄ eniȝ eſt dictū vel factū vel cōcupituȝ cōtra legeȝ dei: vt dictuȝ eſt: ſȝ in h̄ qđ dr̄ dictū vel factū vel ꝯcupitū tangitur aliq̄s actus. ḡ ēt pctm̄ omiſſiōis in aliquo actu cōſiſtit. ¶ P̄. omne pctm̄ vel eſt originale vel actuale: ſed omiſſio nō eſt originale pctm̄: q2 originale equalr̄ in omnes tranſit qui per concupiſcentiam generantur: non autem in oībus eſt pctm̄ omiſſionis. ḡ oportet ꝙ ſit actuale: ſed actuale ab actu dicit̄. ḡ omiſſionis peccatum aliquē actum ſignificat. ¶ P̄. quicunq; ſe habet ſimiliter nunc ⁊ prius non magis nunc q̄ȝ p̄us peccat: ſed aliquis qui nihil agit ſimiliter ſe hȝ nunc ⁊ prius. ſi ergo aliquando talis peccat continue dum actum illum non agit videtur peccare. hoc autem inconueniens eſt: q2 ſic peccatum omiſſionis quolibet grauiſſimuȝ eſſet. ergo peccatum omiſſionis nō eſt ſi aliquis oīno nihil agat: ſed oportet ꝙ ſit in eo aliquis actus. ¶ P̄. demerituȝ opponitur merito: ſȝ merituȝ non poteſt eſſe niſi per actuȝ. cum ergo oppoſita ad idem genus reducantur: videtur ꝙ omne peccatuȝ ⁊ demeritū in actu aliquo conſiſtat. ¶ P̄. Auguſti. dicit. ꝙ omne peccatum eſt voluntarium. ſi ergo omiſſio eſt peccatum: videtur ꝙ ſaltem actum voluntatis in ea eſſe opporteat. ¶ Preterea. ſicut ſupra dictuȝ eſt malum eſſe non poſſet niſi eſſet bonum in quo maluȝ conſiſteret: ſȝ vbi nullus eſt actus nō inuenitur aliqđ bonū in quo deformitas peccati fundet̄. ḡ videt̄ ꝙ non poſſit eſſe aliqđ peccatū in quo non ſit aliquis actus.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

Sȝ cõtra Ambroſi⁹ dicit in littera. peccatuȝ eſt preuaricatio legiſ diuine ⁊ celeſ. inobe. ¶ P. preceptoꝝ quedã ſunt affirmatiua quedaȝ negatiua. cuȝ ergo aliquis nihil agendo inobediẽs diuinis preceptis affirmatiuis exiſtat: videt̃ ꝙ peccatũ omiſſionis poſſit eſſe vbi nõ eſt aliquis actus. ¶ P. nihil iuſte punit̃ niſi peccatuȝ: ſȝ ei qui non facit quod preceptuȝ eſt ſibi: etiaȝ ſi nullum actuȝ faciat: iuſte pena infligit̃. ergo ⁊ ſi nulluȝ actuȝ agat aliqs: nihilominus omittendo peccat.

Reſpondeo dõm: ꝙ omne peccatũ oportet aliquo modo in actu conſiſtere: nõ tamẽ eodem modo: peccatũ eniȝ originale: ſicut rationeȝ culpe habet: ex hoc ꝙ voluntariũ eſt: non quidẽ voluntate propria ſed voluntate alterius: ita etiã rationẽ peccati habȝ ex hoc ꝙ per actuȝ alterius inductuȝ eſt: ſed peccata actualia etiã in actu proprio illius in quo ſunt cõſiſtunt: ⁊ hoc quidẽ planũ eſt in his que per cõmiſſionẽ peccant. vtruȝ autẽ in peccato omiſſionis ſit aliquis actus a potẽtia elicitus ſuper hoc duplex opinio eſt. Quidã autẽ dicunt ꝙ in peccato omiſſionis ſemper oportet aliquẽ actum eſſe per quẽ aliquis retardat̃ ab expletione mandati vel precepti ſiue interiorẽ voluntatis: vt cuȝ aliquis vult precepto nõ obedire ſiue exteriorẽ: vt cuȝ aliquis facit aliquẽ actum per quẽ ab expletione precepti impeditur ⁊ ponit̃ exemplũ de illo qui nimis vigilat: ⁊ non poteſt ſurgere hora debita. Sed iſta opĩo nõ videt̃ neceſſitatem habere: cuȝ eni voluntas libera ſit: nec ad aliquid faciẽdũ vel nõ faciendũ determinet̃ poteſt hoc modo pretermittere aliquid ꝙ eius contrariuȝ non velit: nec de eius contrario cogitet: nec etiã de aliquo alio quod ſit per ſe impedimẽtũ eius quod facere tenet̃: ⁊ ſi enim aliquid velit quod q̃tum in ſe nõ eſt impedimentũ expletionis precepti: ſicut oppoſitũ cõſtat ꝙ ex hoc ꝙ vult illud nõ peccat: q: illud põt eſſe ẽm ſe licituȝ: ſed peccat in eo ꝙ pretermittit id quod facere debet. ergo cõſtat ꝙ ille actus vel exterior vel interior per accidens ad peccatuȝ omiſſionis pertinet: ⁊ ita in eo deformitas omiſſionis non fundat̃: nec iteruȝ in actu contrario precepti: q: poſituȝ eſt ꝙ talis act⁹ non ſit. cum voluntas poſſit in neutrum oppoſitoruȝ ferri: ſicut etiam deus nec vult mala fieri: nec vult mala non fieri. nec alicui dubiũ eſt ꝙ aliquo ſic ſe habente per omiſſionem peccat: q: iuſte punit̃ ex hoc ꝙ preceptuȝ non implet. vnde patet ꝙ peccatuȝ omiſſionis in ſola negatione actus debiti ↄſiſtit. Et hoc eſt alia opĩo. Sed q: oppoſita in idẽ genus reducuntur. ideo omiſſio actus peccati rationẽ conſequit̃ ex eo ꝙ voluntaria eſt: ſicut ⁊ actus voluntarius rationem peccati ⁊ culpe habet: ⁊ huic etiã conſonãt verba philoſophi in 3° ethycoꝝ. vbi oſtendit negligentiaȝ ſciendi vel faciendi aliquid iuſte a legibus puniri: ex hoc ꝙ ſicut in poteſtate hominis eſt facere aliqd: ita ⁊ nõ facere. vnde ſicut pro eo quod idebite facit iuſte punitur: ita pro eo quod indebite dimittit.

Ad primum ergo dicenduȝ: ꝙ ſicut dictum eſt oppoſita reducunt̃ in idẽ genus in quo vel vtrunq̃ eſt per ſe: vt patet in contrarijs ⁊ relatiuis vel vnum eſt per ſe ⁊ alteruȝ per reductionem: vt patet in priuatione ⁊ habitu ⁊ affirmatione ⁊ negatione. vnde habitũ eſt in .28. di. pmi lib. ab Augu. ꝙ in eodem genere eſt genitus: ⁊ non genitus: ⁊ ideo in dicto excludit̃ etiaȝ omiſſio dicti: ⁊ in facto omiſſio facti: ⁊ ſic de alijs. non enim hoc hȝ dictuȝ inq̃tum eſt affirmatione dictuȝ: vt ſit peccatuȝ: ſed inq̃tũ eſt in volũtatis poteſtate a rectitudine finis exiens. in hoc autem conuenit cuȝ dicto affirmatiuo etiaȝ non dicere qđ ſimiliter eſt in poteſtate volũtatis ⁊ a recto ordine exiens finis. ¶ Ad ſcðm dicendũ: ꝙ peccatuȝ omiſſionis non eſt peccatũ originale: ſed actuale: nec dicit̃ actuale: quaſi in aliquo actu exiſtat: ſed quia ad genus actus reducit̃ cuius negatio eſt: ſicut Aug. ingenitũ in genere relationis ponit vt habituȝ eſt in pmo lib. diſt. 28. ⁊ iteruȝ ſicut actus eſt in poteſtate voluntatis: ita ⁊ negatio eius. ¶ Ad tertiũ dõm: ꝙ omiſſio non eſt peccatũ niſi ẽm ꝙ precepto affirmatiuo opponit̃. preceptuȝ autẽ affirmatiuuȝ obligat ſemper: ſed nõ ad ſemp: ſed ad aliquod tempus determinatuȝ: ⁊ ideo in illo tempore tantuȝ ad quod preceptuȝ affirmatiuũ obligat aliquis reus omiſſionis tenet̃. ¶ Ad quartũ dicendum: ꝙ malum pluribus modis cõtingere poteſt q̃ bonuȝ: vt patȝ per Diony. c. 4. de di. no. ⁊ phs in .2. ethy. non eniȝ bonũ conſiſteret niſi omnia que ad perfectionẽ rei exigunt̃ conueniant: quodcũq̃ autẽ eoꝝ ſubtrahat̃ ratio mali incidit. ⁊ ideo meritum quod eſt quaſi quoddaȝ iter in finem beatitudinis eẽ nõ poteſt niſi ſit operatio ⁊ operatiõis rectitudo: ſed ſiue deſit rectitudo in ipſa operatiõe ſiue deſit ipſa operatio erit demeritum: qđ eſt receſſus a fine: quod etiaȝ patet in corporalibus: q: locum corporalem nihil acquirit niſi per motum ordinatum in locum illum. poteſt autẽ locum illuȝ amittere quod eſt extra ꝓprium locũ dupliciter: ſiue nõ moueat̃: ſed quieſcat: ſiue moueat motu indebito. ¶ Ad quintũ dõm: ꝙ omiſſio eſt volũtaria non quaſi actu voluntatis in ipſam tranſeunte: ſed q: in volũtatis poteſtate eſt actum non facere ſicut ⁊ facere: ⁊ ideo ſicut actus eſt volũtarius: q: eſt in poteſtate volũtatis: ita ⁊ omiſſio act⁹. ¶ Ad ſextũ dõs: ꝙ opȝ ꝙ malũ ſemp in bono ſubſiſtat: nõ tamẽ opȝ ꝙ illud bonũ in quo malũ ſubſiſtit ſit actus. ⁊ iõ dico ꝙ malum omiſſionis nõ fundat̃ in aliquo actu: ſed in potentia que actum ꝓducere poteſt.

¶ Utruȝ in actu exteriori ſit petm̃. IIII.

Ad quartum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ peccatũ nõ conſiſtat in actu exteriori: q: vt in li⁹ de ſomno ⁊ vigilia. dicitur. cuius eſt potẽtia eius eſt actus: ⁊ eadẽ rõne cui⁹ eſt habitus eius eſt actus: ſed habitus ṽtutis vł vitij nõ eſt in corpore: ſed in aĩa. ergo nec actus peccati erit actus corporis: ſed anime. ¶ P. ei qui vitare peccatũ non poteſt peccatuȝ nõ eſt imputandũ: ſȝ ſicut gladius non põt vitare quin occidat motus ab homine: ita etiã manus vel aliquod membrũ nõ poteſt vitare quin actum exequatur quẽ volũtas imperat. ergo peccatũ in actu exteriori membroꝝ non conſiſtit. ¶ P. actus voluntatis medius eſt inter actum itellectus. ſ. cogitationẽ: ⁊ actuȝ exterioꝝ membroꝝ: ⁊ magis vnit̃ voluntas intellectui q̃ etiã ipſis membris: ſȝ cogitatio pure ſpeculatiua de aliquo q̃tũcunq̃ malo non eſt peccatũ. ergo multo minus in exteriori actu peccatuȝ erit. ¶ P. illud quo poſito vel remoto nihilominus eſt peccatum non videt̃ in ſe deformitatem peccati continere: ſed ſiue ſit actus exterior ſiue non: dummodo aſſit voluntas completa aliquod maluȝ perpetrandi peccatũ perficit̃ ⁊ imputat̃ ad mortẽ. g̃ actus exterior deformitatẽ nõ cõtinet. ¶ P. illud quod eſt tantũ ad manifeſtationẽ bonitatis vel malitie nõ videt̃ per ſe actus malitie vel virtutis eſſe: ſed in. 10. ethycoꝝ. vt phs innuere videt̃ exteriores actus ſunt tantũ ad manifeſtationẽ virtutis ⁊ cadeȝ rõne ſunt qđ manifeſtationẽ vitij. ergo in actibus exterioribus nõ conſiſtit peccatus.

Sed contra. fuire peccato peccare eſt: ſȝ mẽbra exteriora peccato fuire dicunt̃. ad Ro. 6°. Sicut exhibuiſtis membra veſtra ⁊c. ergo in actu exteriori membroꝝ petm̃ conſiſtit. ¶ P. nihil prohibetur lege diuina niſi peccatum: ſed lex diuina nõ tm̃ ꝓhibet actus interiores: ſed etiam exteriores: adeo vt de his etiam diuerſa precepta dent̃: vt pȝ Exodi. 20. Non mechaberis: ⁊ non concupiſces vxorẽ ⁊c. ergo nõ ſi ſoluȝ in actu interiori ſi etiam exteriori peccatum conſiſtit.

Reſpondeo dõs: ꝙ in oĩbus agẽtibus ordinatis hoc cõe eſt ꝙ id qđ eſt motũ ab alio: ſic inſtrumẽtũ a ꝓprio agẽte in actu ſuo ↄſequit̃ cõditionẽ pmi agẽtis q̃tũ põt. cũ g̃ in oĩbus actibus hoĩs pncipalitatẽ obtineat volũtas: eo ꝙ ipſa tanq̃ liberrima oẽs potentias in actus ſuos iclinet: opȝ ꝙ in actib⁹ humanis ↄditio volũtatis ſaluet̃ in his. vȝ. qui ad imperiũ volũtatis fiunt: et ide ẽ q̃ cũ volũtans ſit ꝓpriũ vt dñiuȝ ſui actus habeat: hoc ẽt in ceteris: que a volũtate ſunt mota: iuenit̃: ẽm ꝙ ei⁹ ↄditiões ↄſequi poſſunt. põt eni itellectus ↄſiderare ⁊ nõ ↄſiderare pro a volũtate eſt motus. ⁊ ſilr̃ eſt de ↄcupiſcibili ⁊ iraſcibili: ⁊ hoc vſq; ad actus exteriores motiue ṽtutis extẽdit̃ vt poſſit hõ ambulare vel nõ ambulare loqui vel nõ loqui: et ſic deinceps: ſȝ q: in hoc cõſiſtit rõ meriti ⁊ demeriti laudis: ⁊ vituperij ꝙ id bonum vel malum qđ agit̃ in ptãte agentis ſit. Inde eſt ꝙ actus volũtatis pmo rõneȝ pcti et culpe hȝ: ſed alij actus a volũtate impati: ⁊ hoc mõ ẽt in actib⁹ exterioribus deformitas culpe ↄſiſtit: ſȝ q: actus ſemp attribuitur pmo agẽti potius q̃ inſtro ſic ſecare artifici poti⁹ q̃ ſerre: ideo qdaȝ ↄſiderãtes ꝙ actus a volũtate iperati nõ habẽt rõnẽ culpe niſi a volũtate: dixerunt petm̃ tm̃ in actu voluntatis interiori eẽ. Alij vo cõſiderãtes tã illud in quo pmo eſt rõ culpe q̃ illud in quo ſcðo eſt: dixerũt ⁊ actus iteriores q̃ exteriores petã eſſe ⁊ vtriq; cõſiderabant petm̃ nõ ſolũ q̃tum ad illud qđ eſt formale in ipſo. vñ rõnẽ mali hȝ. ſ. auerſionẽ: ſȝ ẽt q̃tum ad cõuerſionẽ q eſt mãle in peccato: ſȝ qdã cõſiderãtes ſoluȝ illud qđ formale eſt in pctõ. ſ. defectũ: vñ rõnẽ mali hȝ: dixerũt neq; actus iteriores neq; exteriores petã eſſe. Inter q̃s verior eſt opinio q̃ dicit ꝙ in vtroq; ſit petm̃: q: plenã cõſiderationẽ peccati habuit. iſta opinio ↄſiderãs petm̃ q̃tũ ad id qđ ẽ formale in eo: ⁊ q̃tuȝ ad id quod eſt mãle non ſolum ꝙ pmo deformitatem peccati continet: ſed ẽt quod ſecundo.

Ad primuȝ g̃ dõm: ꝙ ex habitu virtutis ⁊ vitij informat̃ ſuba actus. vñ opȝ habitũ virtutis vł vitij eſſe in rõne ex qua rõ culpe ⁊ meriti ꝓcedit: ⁊ nõ in corpore qđ ſubaȝ actus exequendo miniſtrat. ¶ Uel dicendũ ꝙ actus exterior nõ imediate ꝓcedit ab habitu: ſed mediante actu iteriori: ⁊ ideo ſegtur ꝙ in actu exteriori nõ ſit pmo ratio peccati: ſed non ſequit̃ ꝙ nullo modo. ¶ Ad ſcðm dõm: ꝙ percutere nõ eſt actus manus: ſȝ actus hominis p manũ. actus eniȝ idiuiduoꝝ ſunt: ⁊ ideo culpa manui nõ imputat̃: ſȝ homini ꝓpter actũ quẽ p manum exercet qui ab eo vitari potuit. ¶ Ad 3m dõm: ꝙ virtus ſortis eſt in poſteriori: ſed nõ cõuertit̃. cognitio aũt ſpeculatiua ꝓcedit actum voluntatis qui eſt de actu exteriori: ſed actus exterior ſequitur actum iteriorem voluntatis: ⁊ ideo ratio culpe que pmo in actu voluntatis eſt: tranſit ex voluntate in actum exteriorẽ: qui ſegtur: nõ autẽ in actũ cognitiõis q pcedit. ¶ Ad quartũ dõm: ꝙ pmũ nõ dependet ex poſteriori: ⁊ pmo cauſatur poſterius: et ideo q: actus voluntatis pmo rõnem culpe hȝ: iõ etiã exteriori actu ceſſante rõ culpe in actu voluntatis manet. Nõ aũt ſequitur ex hoc ꝙ ratione culpe non poſſit in exteriorẽ actũ ꝓducere. ¶ Ad quintum dõm: ꝙ per actus exteriores manifeſtantur iteriores ſicut cauſe per effect⁹. vñ ſic effectus participãt ſimilitudinẽ ſuarũ cauſarũ q̃tum poſſunt: ita etiã actus exteriores rõnem culpe conſequuntur que pmo in actibus interioribus inuenitur.

¶ Utrũ potẽtie aĩe aliq̃liter corrumpant̃ ꝑ petm̃. V.

Ad quintuȝ ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ per petm̃ nulla corruptio i potẽtijs anime fiat pmo ꝑ illud qđ dicit Diony. 4° ca° de di. no. ꝙ data nãlia in angelis peccantibus integra manent: ſed quod corrumpitur non eſt integrum. cum ergo peccatũ hominis nõ ſit maius peccato angeli. videt̃ q̃ etiã in nobis nulla corruptio potẽtiarũ naturalium per peccatum fiat. ¶ P. illud quod corrumpit̃ nõ manet idem ſpecie: ſȝ homo poſt peccatũ eſt idẽ ſpecie: qui ⁊ ante peccatũ fuit. g̃ p peccatuȝ in nullo corrumpit̃. ¶ P. nihil corrumpitur niſi per ſuum contrarium: ſed vt in pmo phyſicoꝝ. dicit̃. ſubm neutri oppoſitoꝝ contrariuȝ eſt. cuȝ g̃ potentia aĩe ſit ſubm culpe ⁊ ṽtutis: videt̃ ꝙ per culpam non corrumpat̃. ¶ P. nihil agit ad ſui corruptionẽ: ſed cauſa peccati eſt ipſa anima per potentiã nãlem. g̃ peccatuȝ nõ corrumpit potentiam nãlem anime. ¶ P. nulla potentia corrumpit̃ per hoc quod in actũ reducitur: ſed potẽtia nãlis peccando reducitur in aliquẽ actum in quem erat in potentia. g̃ per peccatũ nõ corrumpit̃: ſed perficitur. ¶ P. ſi per peccatũ aĩa corrumpit̃: aut ergo q̃tuȝ ad eſſe pmũ aut q̃tum ad eẽ 2m. nõ q̃tũ ad eſſe pmũ: q: ſic ſtatiȝ hõ peccando eẽ deſineret. ſi q̃tũ ad eẽ 2m hoc totũ tollit̃ p pmũ petm̃ qđ g̃aȝ ſubtrahit. g̃ ſequẽs petũ nihil aĩa corrũpit: ⁊ ſic nõ erit cõe oĩ pctõ corrũpere nãles potẽtias aĩe.

Contra. Nihil efficitur aliud niſi p hoc qđ corruptuȝ ẽ: ſȝ in. 9. ethy. dicit phs ꝙ homo p actum vitij efficitur nõ ſoluȝ alter: ſȝ ali⁹. g̃ peccatũ nãȝ aĩe corrumpit. ¶ P. ꝑfectioni opponitur corruptio: ſȝ phs dicit in. 7°. eth. ꝙ homo acquirens virtutem non dicitur alterari: ſed perfici. ergo cum peccatũ virtuti opponat̃: videt̃ ꝙ homo peccando nõ alteret̃: ſed magis corrumpat̃.

Reſpõdeo dõm: ꝙ quãdo aliquid eſt in potẽtia ad diuerſa hoc cõtingit dupl'r. vno mõ ſic ꝙ vtrũq; eoꝝ ad qđ eſt in potẽtia equal'r ſit debituȝ ei: ⁊ perfectiuũ nature ipſi⁹. ſicut pȝ in corpore celeſti in quo renouantur diuerſi ſitus quoꝝ vnus nõ eſt ſibi magis debitus q̃ alius. ⁊ ideo quãdo acquirit aliquẽ ſitum de illis pluribus nõ ſimpl'r dicitur perfici: nec quãdo amittit corrumpi: quia amittendo vnum acquirit alium equiualentem: ⁊ iõ in tali amiſſione non eſt maluȝ: quia ſupra orbem lune malum conſiſtens in defectu naturali eſſe non poteſt: et quaſi ſimile eſt in corpore quod eſt potentia album ⁊ nigrum: et ideo in acquiſitione ⁊ amiſſione taliũ proprie eſt tranſmutatio: non autẽ ſimpliciter perfectio vel corruptio. alio modo ſic ꝙ alterum eoruȝ ſimpliciter eſt debituȝ ei quod eſt in potentia vtrunq;. ⁊ alterum eſt indebitum ei: ⁊ tunc acquiſitio illius quod eſt debituȝ ſibi dicitur perfectio eius: ⁊ amiſſio dicitur corruptio. verbi gratia. potẽtia anime eſt in potentia ad habitum virtutis ⁊ vitij: ſȝ habitus virtutis eſt debitus ſibi: quia per eum ordinatur in finem propriuȝ habitus autem vitioſus eſt indebitus ſibi: quia per eum diſcedit a rectitudine finis propꝛij: ⁊ ideo quando aliquis acquirit virtutem: non dicitur ſimpliciter eſſe alteratus: ſed magis perfectus: vt in ſeptimo phyſicoꝝ dicitur. ⁊ econtra quãdo habitus vitij in eo acquiritur dicitur corrumpi quando mutatur ab eo quod eſt ſibi conueniens ẽm naturam in id quod eſt ſibi non conueniens: vt quodammodo in aliam naturam tranſeat: quia in conditionem ⁊ proprietatem alterius nature mutatur: ſicut qui iracundus efficitur tranſit in proprietatem canis. ⁊ ideo Boetius dicit. ꝙ homines dum peccant naturam hominis quodammodo amittunt: ⁊ ſic quedam bruta animalia fiunt. Homo enim eſt illud quod eſt per rationẽ: vltima vero perfectio in brutis eſt ẽm partem ſenſibilẽ. vñ quando homo ab eo quod eſt conueniens ẽm rationem tranſit in id quod parti ſenſitiue conuenit: mutatur a conditione humana in conditionem brutalem: ⁊ per hunc modum peccatum vel culpa qđ in actu conſiſtit. dicitur corrumpere animã vel potentias: ſecundum ſcilicet quod peruertit eam ab ordine rationis

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

per quē in debitū finem dirigebatur.

Ad primum ğ dōꝫ: ꝙ perfectiones nāles poſſunt cōſiderari dupl'r vel q̄ꝫtum ad eē primū: ⁊ ſic ꝑ pctm̄ nō corrumpunt̄. manet eniꝫ ⁊ itellectus ⁊ voluntas: ⁊ oīa hꝫ: vel q̄ꝫtum ad ordinē quo in finē ordinātur: ⁊ ſic per pctm̄ corrumpunt̄: vt dictū eſt. ¶ Ad ſcdm̄ dicēdū: ꝙ ſicut eſt duplex ꝑfectio. ſ. pma ⁊ ſcda: ita etiā eſt duplex corruptio. vna per quā tollitur ꝑfectio pma ꝑ quā res eſſe pmū habebat: ⁊ talis corruptio ſpēi mutationē facit: ſꝫ ſic culpa nām hoīs nō corrupit. Alia corruptio eſt per quaꝫ tollitur ꝑfectio ſcda per quā res in eſſe ſcdo cōpleto ꝑficit̄. ⁊ h̄ ſpēm non variat: ſꝫ tm̄ ſpeciei complemētū tollit. ⁊ hoc modo culpa nām humanā corrupit. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ ſubiectū ad ꝯ̄ria dupl'r poteſt ſe hr̄e: vt dcm̄ eſt: vel ita ꝙ vtrūq̄ equal'r ſit debitū ſibi: ⁊ tunc nō magis per vnū q̄ꝫ per alterum corrumpit̄: vel ita ꝙ vnuꝫ ſit debitum ſibi: ⁊ alterū indebitū: ⁊ tunc per vnū ſimpl'r perficitur: ⁊ per alterū ſimpliciter corrumpit̄. q̄uis enim alterū cōtrarioꝝ per qd̄ corrumpit̄ nō ſit ſibi ꝯ̄riū q̄ꝫtum ad eē pmū: q2 vtriq̄ꝫ ꝯtrariorum ſubycit̄: tamē ſibi eſt ꝯ̄riuꝫ q̄ꝫtum ad eſſe 2m in qd̄ ſubiecti nā ordinat̄. ¶ Ad quartū dōm: ꝙ nihil agit ſuam corruptionē intēdens illaꝫ: ſꝫ nō eſt icōueniēs: vt ꝑ actionem alicuius ſequat̄ corruptio eius ꝑter intētionem agentis: ⁊ ſic per accn̄s aliquid ſue corruptionis cauſa eſt: ſic pꝫ in īfirmo qui comedit nociua ex qbus mortē icurrit: intendit enim delectationē in cibo: ſed ꝑter delectationē ſeqtur mors. Et ſimil'r eſt in eo qui peccat. itendit eni delectari in opere peccati: ſꝫ corruptio anime ꝑter. itētionē ci⁹ ſeqtur. ¶ Ad qntū dōm: ꝙ potētia nō corrūpit̄. ſi reducat̄ in actū illū ad quē eſt de ſe ordinata: ⁊ qui eſt debitus ſibi: ſꝫ talis actus nō eſt pctm̄: ⁊ ideo rō nō ꝑcedit. ¶ Ad ſextū dōm: ꝙ pctm̄ corrumpit aiam nō q̄ꝫtū ad eſſe pmū: ſꝫ q̄ꝫtum ad eſſe 2m: ſꝫ eſſe 2m poteſt dupl'r cōſiderari: vel ſm ꝙ eſt in actu: ⁊ ſic tollitur per pctm̄ pmū ⁊ nō per ſcdꝫ: ſꝫ hoc eſt ꝑ accn̄s q2 ſcdm̄ pctm̄ nō inuenit ipm̄: vel ſm ꝙ eſt in habilitate: et ſic vt ex pus dictis pꝫ ꝑ qd̄lꝫ pctm̄ diminuitur.

¶ Expoſitio textus.

ET tamen nunq̄ꝫ totaliter tollit̄ voluntas retinēdi vel ꝯſeq̄ndi ⁊c̄.) Videt̄ hoc nō eſſe in quolibet peccato cōe. aliqd̄ enim pctm̄ eſt qd̄ eſt ad corrumpēdū: ⁊ non ad aliqd acquirendū: vt pꝫ in homicidio: ⁊ inuidia ⁊ hꝫ. Sꝫ dōꝫ ꝙ itentio ſiue volūtatis ſiue nāe nunq̄ꝫ ꝑ ſe terminatur ad nō eſſe vel ad corruptionē: ſꝫ ſemꝑ ad aliqd̄ bonū ipſi intendenti: q̄uis preter itentionem ſequatur malū vel corruptio ſine qua bonū intētuꝫ eſſe nō poteſt: vt pꝫ in igne qui intēdit formam ſuam in mā iducere: ad quā ſequit̄ corruptio aeris: ſimil'r etiam voluntas intēdit aliqd̄ bonū ipſi volēti: qd̄ ſine corruptiōe alteri⁹ nō eſt: ſicut vult quietem ſuam quam ſuſpicat̄ eſſe non poſſe ſine morte aduerſary vel aliquid hꝫ. ¶ Volūtas eni vt ſupius ⁊c̄.) Hic ſumit̄ voluntas pro actu voluntatis: ⁊ nō pro potētia ipſa. (Nō cōſiſteret peccatū: ſꝫ iterdictio ⁊c̄.) Verū eſt vel legi ſcripture: vel nāliter indite. (Nō cōſiſtente autē pctō ⁊c̄.) Videtur h̄ eē falſum: q2 v̄tus a malitia nō dependet: ſicut nec bonū a malo. Sꝫ dōm ꝙ in ſacra ſcriptura aliqd dr̄ fieri ⁊ eē qn̄ inoteſcit. Et ſil'r ꝑ oppōm nō eē qn̄ ignotū eſt: ⁊ q2 v̄tus nō manifeſtat̄ niſi ꝑ malitiā oppoſitā: iō dic̄ ꝙ ſi non eſſet pctm̄ nō eēt v̄tus: ⁊ iō ſubiūgit. Subſiſtere vel eminere nō poſſet. Sciēdū ē ꝙ hic (quid eſt pctm̄ niſi preuaricatio ⁊c̄.) dꝫ poni illa notula que in ſuperiori diſtictiōe in aliquibus libris poſita eſt que ſic icipit. Joānes ait. Qui facit pctm̄ ⁊c̄. (Quo circa diuerſitatis ⁊c̄.) Ex pma. n. diſſōne occaſionata eſt opio q̄ dicit tā in actu iteriori q̄ꝫ exteriori peccatū ꝯſiſtere. Ex ſcda v̄o eiuſdeꝫ occaſionat̄ alia opio q̄ dic̄

pctm̄ eſſe tm̄ in actu volūtatis. Ex 3a v̄o Ambroſy occaſionat̄ alia opinio q̄ dicit ſolū in ꝑuatiōe pctm̄ ꝯſiſtere: ⁊ non in actu. (Quidaꝫ aūt diligēter ⁊c̄.) Hec opio in h̄ dr̄t ab illa quā pus poſuit: q2 h̄ loqtur de malo: cui⁹ rō tm̄ in ꝑuatione ꝯſiſtit. Alia v̄o quā ſupra poſuit loqbat̄ de pctō qd̄ ꝯplectit̄ ſil' ꝑuationē: ⁊ actū. (Itē ꝓbans nihil caſu fieri in mūdo ⁊c̄.) Videt̄ h̄ eē falſuꝫ: q2 oē qd̄ fit vt in miori pte fit caſu. ſi igit̄ nihil fiat caſu nihil erit ꝓueniēs: vt in minori pte: ſꝫ ſi nihil ſit hꝫ oīa ex nec̄itate ꝯtingūt: q2 ea q̄ ſunt frequēter nō deficiūt a nec̄ys niſi ſꝫ ꝙ pn̄t in minori pte deficere vt in 6o meta. hr̄. Sꝫ dōꝫ ꝙ effect⁹ ꝓueniēs vt in miori pte pōt ꝯſiderari dupl'r. vel in ordine ad cām ꝓximā ꝑter cui⁹ itētionē accidit: ⁊ ſic caſuale vel fortuitū ē. vl' in ordine ad cāꝫ pmā cui⁹ pn̄tiā nihil ꝑterfugit: ⁊ ita caſu nō fit. (Ad qd̄ dicūt his atq̄ꝫ hꝫ dictionibus ⁊c̄.) Iſta ſol'o ꝓcedit ſm illā opinionē q̄ ponit in pctō omiſſiōis actū eē: ſꝫ ſm aliaꝫ opionē ſoluet̄ iſta obo: q2 ꝑuationi q̄ malū omiſſiōis dr̄ malum ſubſtat res bona. ſ. potētia in actū nō exiēs. (Pōt ēt q̄ri ab eiſdē ⁊c̄.) Hec obo ſic ꝓcedit. in pctō duo ſūt. ſ. act⁹ ſubiet malitia. ꝙ ğ pctūꝫ dr̄ corruptio boni aut hꝫ h̄ iq̄ꝫtū ē malū vel iq̄ꝫtū ē act⁹ ex quo bonitatē hꝫ. ſi p mō: cū oīs corruptio boni pena ſit: pctūꝫ in eo ꝙ pctūꝫ vel malū erit pena: ⁊ a d̄o qd̄ ē icōueniēs. Si aūt ex pte actus hēat ꝙ ſit corruptio boni: cū act⁹ oīs iq̄ꝫtū ē act⁹ ſit bonū: tūc iq̄ꝫtū ē bonū nō habebit ꝙ corrūpat bonuꝫ: qd̄ vr̄ icōueniēs. ğ oꝫ vt illd̄ qd̄ eſt in pctō ꝑter deformitatē ⁊ corruptiōeꝫ vn̄ rō mali cātur: non ſit res bona: ſed ſoluitur per equiuocationem corruptionis vt in littera patet.

¶ Qꝛ quedam ſimul ſunt peccata ⁊ pena peccati: quedam peccata ⁊ cauſa peccati: alia v̄o peccata ⁊ cā ⁊ pena peccati. ¶ Diſt. XXXVI.

SCiendum eſt tamē quedam ſic eſſe peccata vt ſint etiam pene peccatorum. vnde Augu. ſuper illum locū pſalmi. lvij. Sup cecidit ignis ⁊ nō viderunt ſolem: ait. Ignis ſuperbie ⁊ concupiſcentie ⁊ ire intelligitur. Iſtas penas pauci vidēt. ideo eas maxime cōmemorat apoſtolus in epl'a ad Romanos: ⁊ enumerat multa que peccata ſunt ⁊ pene peccati. Itē inter primum enim peccatum apoſtaſie ⁊ vltimā penā ignis eterni media que ſunt ⁊ peccata ſunt ⁊ pene peccati. Grego. quoq̄ꝫ ſuper Ezechieleꝫ ait. Cōtēnenti qui nō vult penitere ponit deus offendiculuꝫ: vt. ſ. grauius impingat. peccatū eni quod per penitētiam citius non deletur: aut peccatuꝫ eſt ⁊ cā pcti: aut pctm̄ ⁊ pena peccati: aut peccatum ſimul ⁊ cauſa ⁊ pena peccati. Unde Moyſes. Nonduꝫ ſunt ꝯpleta peccata amorreorum. Et Dauid inquit. Appone iniquitatē ſuper iniquitatē eorum. Et alius ꝓpheta. Sanguis ſanguinem tetigit. i. peccatum peccato additum eſt. Paulus quoq̄ꝫ ait. Propterea tradidit illos d̄s in paſſiōes ignominie ⁊c̄. Et iteꝫ. vt impleant peccata ſua ſemꝑ. Joanni quoq̄ꝫ ꝑ angeluꝫ dr̄ qui in ſordibus eſt ſordeſcat adhuc. Ex his teſtimonijs colligit̄ peccatuꝫ aliquod ⁊

peccatum eſſe ⁊ pena peccati.

¶ Ex p̄dcis qd̄ orit̄. ſ. an iq̄ꝫtū pctm̄ ē ſit pēa pcti.

ET iō merito querit̄ vtrū inq̄ꝫtuꝫ pctm̄ ē ſit pena pcti. ꝙ non vr̄ cū oīs pena pcti iuſta ſit. Vn̄ Aug. in lib. retractationū. Oīs pena pcti iuſta ē: ⁊ ſupplicij noīatur. Si ğ pctm̄ qd̄ ē pctm̄ ⁊ pena pcti: iq̄ꝫtū peccatū ē pena pcti ē: cum oīs pena iuſta de iuſticia dei veniat: vr̄ inq̄ꝫtū pctm̄ ē iuſtuꝫ eē ⁊ a deo ꝑuenire. Ad qd̄ illi rn̄dēt pctm̄ ſic dici penā pcti: q2 ꝑ pctm̄ in qd̄ merito precedētis pcti hō labit̄ deſerēte deo: corrumpit̄ bona natura. Sic eternus ignis dr̄ pena maloꝝ: q2 eo cruciant̄: nec tm̄ ipſe cruciatus maloꝝ ignis ē ſꝫ ꝑ ignē fit in hoīe. Itē ꝑ pctm̄ corrūpit̄ nā ⁊ minuit̄ bonū nāe. ⁊ ē ipſa minutio ⁊ corruptio boni paſſio ⁊ pena: ⁊ nō eēntial'r illud pctm̄ ꝑ qd̄ fit: ſꝫ iō pctm̄ dr̄ vt ꝑmiſſuꝫ ē: q2 ꝑ pctm̄ ilico vbi peccat hō fit in homine illa corruptio: que tm̄ fit deo auctore. Illa eni pena ſiue paſſio que ē boni corruptio a deo eſt. Illius aūt: vt ſic dicā: mā ⁊ cā eſt pctm̄ qd̄ a deo nō ē. Qd̄ vr̄ Aug. notaſſe: ⁊ iuxta hunc ſenſum intellexiſſe cum ait in lib. de ꝓdeſtinatiōe ſanctoꝝ. Predeſtinatiōe deus ea preſciuit que fuerat ipſe facturus: ſꝫ preſciuit deus etiaꝫ que non eſt ipſe facturus. i. oīa mala. Quia etſi ſunt quedam que ita peccata ſunt vt etiam pena ſint peccati ſꝫ illud apl'i. Tradidit illos deus in paſſiones ⁊c̄. non tame peccatū dei eſt: ſꝫ iudicium. i. ⁊ pena in ſcriptura enim ſepe nomine iudicij pena intelligit̄. Hic diligenter intendentibus inſinuari videt̄ ea que peccata ſunt ⁊ pene peccati: ⁊ non inq̄ꝫtum peccata ſunt dei eſſe: ſed inq̄ꝫtum pene dei eſſe dicunt̄. Nam cuꝫ dixiſſet deū nō eſſe facturū mala aliqua. i. peccata: q2 poſſet ei obijci: quedam peccata eſſe etiam penas peccati ⁊ pena pcti oīs iuſta ē: ⁊ iō a deo ē: q̄ſi determinando: ſm quid faciat ea: vel ſm quid non faciat: addidit reliqua. iuxta v̄o predictā itelligentiam peccata ſane dn̄r pene. Vn̄ Apl's appellat ea paſſiones ignominie: q2 vt ait auctoritas: licꝫ quedā pctā ſint que delectent: ſunt tm̄ paſſiones nature nominādę: q2 ꝑ ea corrumpit̄ natura.

¶ Qꝛ cum omne peccatū poſſit dici pena: non tamen omne eſt pena peccati.

ET licꝫ ex hoc ſenſu omne peccatū mortale poſſit dici pena: nō tamē omne peccatum poteſt dici pena peccati. Pena enim peccati vt predictū ē: eſt illud cuius cauſa eſt aliud precedēs pctm̄. Nam peccatum ſic dr̄ pena peccati reſpectu p̄cedētis: ſicut dr̄ cauſa peccati reſpectu ſequētis. Quo fit vt illud peccatū ⁊ cauſa ſit ⁊ pena pcti: ſed alterius pcti pena: ⁊ alterius cauſa: vt eni Greg. in moralib⁹ ait. Peccatū quod penitentia non diluit̄ ſuo pondere mox ad aliud trahit. Vn̄ fit vt non ſolum peccatum ſit: ſꝫ etiam cauſa pcti. Ex illo quippe culpa ſubſeqn̄ēs orit̄. Peccatum vero quod ex peccato orit̄ non ſolum peccatū: ſꝫ ⁊ pena peccati eſt: q2 iuſto iudicio deus cor peccantis obnubilat: vt p̄cedentis peccati merito ēt in alia cadat. Quē enim liberare noluit deſerendo ꝑcuſſit. Proinde: vt Aug⁹. ait. precedentis ē h̄ pena pcti: ⁊ tamē etiam ipſa pctm̄ eſt. Judicio eniꝫ iuſtiſſimo dei traditi ſunt: vt ait apoſtolus de quibuſdam: ſiue deſerēdo: ſiue alio modo explicabili vel inexplicabili in paſſiōes ignominie: vt crimina criminibus vindicarent̄: ⁊ ſupplicia peccantiū nō tantū ſint tormenta: ſꝫ ⁊ vitioꝝ incremēta. Illa ğ pctā que enumerat apl's: q2 de ſuperbia ſunt: non ſoluꝫ pctā: ſꝫ ſupplicia ſunt. Ecce autē ex his iam fit ꝑſpicuum quedam peccata ēt penas ⁊ cauſas peccati eſſe: ⁊ illud peccatū eſſe penā pcti quod cām p̄cedenteꝫ hꝫ peccatum: atq̄ꝫ illud peccatum eſſe cām peccati qd̄ eſt meritum ſequētis culpe.

¶ Ex predictis videtur ſignificari ipſa eadē, que peccata ſunt eſſe penas peccati.

SEd cū ait crimina criminib⁹ vindicari: vr̄ iſinuare ea ipſa que pctā ſunt eēntialiter eē penas pcti. i. punitiōes peccati. Ad hoc autē iquiūt illi hec ⁊ ſil'ia dicta eē ſm rōnē predictā. ⁊ iō itelligēda fore ſm premiſſam expoſitionem. Intelligentia eniꝫ dictorum ex cauſis eſt aſſumenda dicendi.

¶ Qꝛ non obuiat veritati ſi quis dicat ipſa peccata eſſe penas peccati eſſentialiter.

IN nullo tm̄ p̄iudiciū fieri v̄itati putat̄ ſi qs dicat ipſa eadē que pctā ſunt eēntial'r: vt ita dicā eē penas. i. punitiōes pctōꝝ p̄cedētiū que iuſte ſunt ⁊ a deo ſunt: nec tm̄ inq̄ꝫtuꝫ pctā a deo ſunt: nec inq̄ꝫtuꝫ pctā ſunt pene peccati ſunt: ⁊ tm̄ inq̄ꝫtum peccata ſunt priuatiōes boni ſunt. Sꝫ vt ſupra dictuꝫ eſt cāliter ⁊ actiue dicuntur priuatiōes.

¶ Aperte oñdit peccata quedā eē penā peccati: ⁊ penā ipſam iuſtā eſſe ⁊ a deo.

QVod aūt quedā pctā pena ſint ⁊ ipſa pena iuſta ſit ⁊ a d̄o ſit: euidēter tradit Aug. i li. retractationū ita dicēs: q̄dā nec̄itate fiēi ab hoīe q̄ mala ſūt ⁊ eadeꝫ iuſta pena pcti ſūt. Sūt inqt quedaꝫ neceſſitate facta improbanda: vbi vult homo recte facere: ⁊ nō poteſt. Unde ē illud apli. Non quod vo-

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

lo facio bonum: ſ; quod odi malum hoc ago: ⁊ illud. Caro cócupiſcit aduerſus ſpūm ⁊ ſpiritus aduer. car. hec eniꝫ inuicē ſibi aduerſant̄: vt nō ea que vultis faciatis. Sed hec oīa ex illa mortis damnatione ſunt. Naꝫ ſi nō eſt iſta pena hominis: ſ; natura: nulla iſta peccata ſunt. Si eni nō recedit̄ ab eo modo quo nālıter factus ē homo: cum hoc facit: ea vtiqꝫ facit que dꝫ. Si aūt homo qꝛ ita ē non ē de ſe bonus: nec habꝫ in ptā te vt ſit bonus: ſiue non vidēdo qualis eſſe debeat: ſiue videndo ⁊ non valendo eſſe qualeꝫ ſe eſſe debere videt penam iſtam eē quis dubitet? Omnis autem pena ſi peccati pena ē: iuſta ē: ⁊ ſupplicium nominatur. Si autem iniuſta ē pena: quoniam penam eſſe nemo ambigit iniuſte aliquo dominante homini impoſita ē. Porro quia de omnipotētia dei ⁊ iuſticia dubitare dementis ē: iuſta ē hec pena: ⁊ pro peccato aliquo impeditur. Non eniꝫ quiſqꝫ iniuſte dominans: aut ſurripere hominem potuit velut ignoranti deo aut extorquere inuito tanqꝫ inualidiori: vt hominem iniuſta pena cruciaret: relinquitur ergo vt hec pena iuſta de damnatiōe hominis veniat. His atqꝫ alijs pluribus teſtimonijs docet̄ quedā eē pctā ⁊ penas peccati eſſentialr̄.

¶ De quibuſdam que ſine dubio peccata ſunt ⁊ pene: vt ira ⁊ inuidia.

Reterea nullatenus ambigendū ē quedaꝫ peccata abſqꝫ vllo ſcrupulo penas eſſe: vt iuidia que ē dolor alieni boni: ⁊ ira que etiam non inquantū pene ſunt: peccata ſunt. Ita etiam de cupiditate ⁊ timore ⁊ alijs huiuſmodi ſentiēdū ē. Vn̄ Aug. in libro lxxxiij. queſtionū ait. Omnis perturbatio. paſſio. Omnis cupiditas perturbatio. Ois igitur cupiditas paſſio. Omnis ꝟo paſſio cuꝫ ē in nobis: ipſa paſſione patimur. Omnis igit̄ cupiditas cū in nobis ē: ipſa cupiditate patimur: ⁊ inquantum cupiditas eſt patimur ea. Omnis aūt paſſio inqꝫtum ipſa patimur: non ē pctm̄: ita ⁊ de timore. Non enim cōſequens ē vt ſi patimur timorem: ideo non ſit peccatum: qꝛ multa ſunt pctā qbus patimur: ſ; nō inqꝫtuꝫ patimur eis.

¶ Ex verbis Auguſt. premiſſis quedam ſententia Hierony. obuiare videtur.

Llud aūt diligenter ē annotanduꝫ qꝺ̄ ſupra poſitis verbis Auguſ. dicentis quedaꝫ neceſſitate facta eſſe improbāda ⁊ mala: videt̄ obuiare qꝺ̄ Hiero. ait in explanatione fidei: quod licet ſupra ſit poſitum: tamen vt perfectius ſciatur iterare nō piget. Execramus iquit eoꝝ blaſphemiam qui dicunt impoſſibile aliquid homini adeo eſſe preceptuꝫ: ⁊ mandata dei non a ſingulis ſ; ab omnibus in cōmune poſſe ſeruari. Et paulo poſt. Et tam illos errare dicimus qui cum manicheo dicunt hoīem peccatum vitare non poſſe: qꝫ illos qui cum iouiniano aſſerunt hoīem nō poſſe peccare. Ecce Hiero. dicit. errorē eſſe ſi quis dicat hoīem peccatum vitare non poſſe. Qui autem dicit quedam neceſſitate fieri: quedam dicit nō poſſe vitari. Cū ḡ id Aug. dicat videt̄ aut erroris eē qꝺ̄ tradit: aut nō eē veꝝ qꝺ̄ Hiero. ait.

¶ Determinatio contrarietateꝫ ſubmouens de medio ſanctorum.

D quod dici pōt: qꝛ Aug. ſm̄ ſtatum huius miſerie ad quaꝫ pertinet ignorantia ⁊ difficultas: vt idem ait in libro de libero arbi. que ex iuſta dānatione deſcenderunt: illud tradidit. vbi ⁊ venialia peccata includit. Hiero. ꝟo de mortalibꝰ tm̄ loqtur peccatis: que vnuſquiſqꝫ gr̄a illumiatus vitare valet. Vel de hoīe ſm̄ ſtatum libe. ar. ante peccatum illud ait Hieronymus.

¶ Epilogum facit ad alia tranſiturus.

Atis diligēter eoꝝ poſuimus ſniam q dicūt omnes actus naturas bonas eē: ⁊ iquantum ſunt bonos eſſe: i quo tractatu quedam iterſeruimus que nō ex eorum tantuꝫ perſona accipiēda ſunt: qꝛ ab oībus catholice ſapiētibus abſqꝫ heſitatione tenētur: atqꝫ auctoritatū teſtimonijs ⁊ rōnibus eorundem traditioneꝫ muniuimus: q dicunt oēs actus eſſentia ſui. i. inquantum ſunt eſſe bonos: quoſdam vero inqꝫtum inordinate fiunt: peccata eſſe. Addunt quoqꝫ quoſdam nō tm̄ eſſentia: ſed ēt genere bonos eē: vt reficere eſurientem: qui actꝰ eſt de genere operū miſericordie: quoſdam ꝟo actus abſolute ac ꝑfecte bonos dicūt: quos nō ſolum eēntia vel genus: ſed etiam cauſa ⁊ finis cōmēdat: vt ſunt illi q ex bona voluntate ꝓueniūt: ⁊ bonū finem metiuntur.

¶ Diuiſio textus.

Ertractata illa opīone q̄ ponit actus pctōꝝ inqꝫtuꝫ ſunt actus bonos eē a deo occaſiōe vltime o honis ꝯ hanc opīonē iducte q̄ ſumebat̄ ex dr̄ia culpe ⁊ pene: h̄ ingrit vtꝝ poſſit eē idē culpa ⁊ pena. Et diuidit̄ i ptes. 3. In pᵃ determiat qōnē. In 2ᵃ remouet q̄ſdā dubitatōeꝫ icidēte ex his q̄ i determiatiōe qōnis dcā ſūt ibi. (Illꝺ̄ āt diligēter ē ānotādū ⁊c̄.) In 3ᵃ ponit dictoꝝ replicatiōeꝫ ibi. (Satis diligēter eoꝝ poſuimꝰ ſentētias ⁊c̄.) Pria diuidit̄ i duas. In pᵃ oñdit q̄dā pctā ēt pēas pctōꝝ eē. In 2ᵃ ingrit quomō h̄ poſſit eē ibi. (Et iō merito q̄ritur ⁊c̄.) Et diuidit̄ h̄ ps in ptes duas. In pima pte oſtendit modū quo peccata dr̄ eē pene non ꝑ ſe ſed rōne annexi. In ſecunda oſtendit ꝙ etiam ipa peccata pene eſſe poſ

ſunt ibi. (In nullo tn̄ preiudiciū fieri veritati ⁊c̄.) Pria in tres diuidit̄. In pma ponit modū quo oē pctm̄ pena pōt dici rōne effectus. ſ. inqꝫtum corruptiōis nature cā eſt que pena q̄dam eſt. In ſcōa oſtendit modū quomō q̄dā peccata. ⁊ ſi nō oia pene peccatoꝝ dici poſſunt rōne cauſe q̄ eſt ſubtractio gr̄e ibi. (Et lꝫ ex h̄ ſenſu ⁊c̄.) In tertia excludit q̄ndam obiectionē ibi. (Sꝫ cuꝫ ait dr̄ia ⁊c̄.) (In nullo tn̄ preiudiciū.) Hic oſtendit ipſamet peccata penas pctōꝝ eē. Et circa hoc tria facit. Primo ꝓponit qꝺ̄ intendit. Scōo ꝓbat vniuerſaliter in omni genere peccatoꝝ ibi. (Ex aūt q̄dam peccata ⁊c̄.) Tertio ꝓbat ſpāliter in quibuſdaꝫ generibus peccatoꝝ in qbus magis manifeſtū eſt ibi. (P. nullatenus ambigēdū ⁊c̄.) (Illud diligēter annotādū ⁊c̄.) Hic remouet quādaꝫ dubitationē ex dictis Aug. ſupra iductis exortā. ⁊ circa hoc duo facit. Primo oſtēdit cōtrarietatem iter dicta Aug. ⁊ Hieronymi. Scōo ponit ſolutionem ibi. (Ad qꝺ̄ dici pōt ꝙ Aug.)

¶ Queſtio. I.

Ic qnqꝫ querunt̄. Primo vtruꝫ vnū pctm̄ poſſit eſſe cā alteriꝰ peccati. Scōo ſi paſſio poſſit dici peccatū. Tertio ſi peccatū pōt eſſe pena peccati. Quarto ſi ois pena ꝓ aliqua culpa in hoīe ſit. Quinto de diſtinctiōe bonoꝝ q̄ in fine diſtinctiōis innuit̄.

¶ Utrū pctm̄ vnū poſſit eē cā alterius pcti. I.

D primum ſic ꝓceditur. Vr̄ ꝙ pctm̄ nō poſſit eē cā pcti. Ex. n. nihil ē nō vr̄ hr̄e rōnē cāe: ſ; pctm̄ nihil eſt. ⁊ nihil fiunt hoīes cū peccāt: vt ſupra in ꝑce. diſ. ex ꝟbis Aug. habitū eſt. ḡ pctm̄ nō pōt eē cā pcti. ¶ P. cā ē ad quā de necītate ſeqtur aliud: ſ; qꝺ̄ eſt necīuꝫ nō eſt voluntariū: vt Aug. dic̄. ⁊ qꝺ̄ nō ē volūtariū nō ē peccatū. ḡ illꝺ̄ qꝺ̄ ſeqt̄ ad alterū: ſic̄ ad cāꝫ: nō ē pctm̄. ⁊ ita peccati cā pcti eē nō pōt. ¶ P. vnū ꝯrioꝝ nō ē cā alterius: ſed pctōꝝ vnū ꝯriat̄ alteri ſic̄ auaricia ꝓdigalitati. ḡ pctm̄ n̄ pt eē cā pcti ad minꝰ cuiuſlꝫ. ¶ P. pctm̄ nō pōt eē cā pcti: niſi ſm̄ ꝙ ex pctō ꝑcedenti aliqs iclinat̄ ad ſequens: ſ; nō fit hoc niſi ſm̄ ꝙ ex peccato ꝑcedenti relingtur diſpō vel habitus. cū ḡ diſpō ⁊ habitꝰ non inclinēt niſi ad actus ſilēs in ſpē illis actibus ex qbus generant̄: vr̄ ꝙ nullū pctm̄ poſſit eē cā pcti niſi forte illiꝰ: qꝺ̄ ē ſibi ſil'e in ſpē. ¶ P. ph̄s in 8. phy. ꝓbat. ꝙ motꝰ nō pōt eē ad motū: qꝛ ſic i ifinitū abiretur. ḡ ⁊ eadeꝫ rōne ſi pcti cauſa eſſet pctm̄: in ifinitū iretur: quod eſt impoſſibile.

Contra. Ro. pᵒ. dr̄. Propterea tradidit illos ds̄ in paſſiones ignominie. ſ. pp ſupbiā: ſ; ſupbia peccatū ē. ⁊ ſilr̄ ignominioſa paſſio de q̄ loqt̄. ḡ pctūꝫ ē cā pcti. ¶ P. ꝯpatio mr̄is ad filiā ē ꝯpatio cāe ad cātū: ſ; vnū peccatū dr̄ eē filia alteriꝰ. vt Gre. dic̄. ḡ vnuꝫ pctūꝫ ē cā alteriꝰ.

Reſpōdeo dōꝫ: ꝙ vnū pctm̄ pōt eē cā alteriꝰ pcti ſꝫ triplex genꝰ cāe. ſ. ſꝫ modū cāe efficiētis finalis: ⁊ mālis: ꝑ modū cāe efficiētis duplr̄: vl' ꝑ ſe: vel per accn̄s. ꝑ accn̄s qdē ex pte auerſiōis: vn̄ hꝫ rōnē mali. malū enim nō hꝫ cām niſi ꝑ accn̄s: ⁊ dico ꝑ accn̄s. ſic̄ remouēs ꝓhibens dr̄ mouēs ꝑ accn̄s. ꝓhibēs aūt pctm̄ ē ipſa gr̄a: q̄ ꝯſuat aīam in ſua rectitudie: gr̄aꝫ aūt pctūꝫ tollit. vn̄ ꝑ accn̄s ē cā pctōꝝ: q̄ accidūt ſubtracta gr̄a. ⁊ ꝑ hūc modū qꝺ̄libꝫ pctūꝫ mortale cā cuiuſlꝫ eē pōt. pōt ēt h̄ modus cāndi reduci aliquomō ad genꝰ cāe formalis: ſic̄. n. gr̄a ē pn̄ᵐ formale actus gr̄a iformati: ita ⁊ ꝑuatio gr̄e ex q̄ pctūꝫ ꝓcedit ē q̄ſi forma eiꝰ cuiꝰ cā eē pōt: ſ; ꝑ ſe cā q̄ſi efficiēs vnuꝫ pctūꝫ alteriꝰ eſt ex pte ꝯuerſiōis: inq̄tū ex actu pcti relingt̄ q̄dā diſpō vel habitus in aīa iclinans iteꝝ ad pctūꝫ. ſ; h̄ mō pctūꝫ nō eſt cā. cuiuſlꝫ pcti: ſed tm̄ eius qꝺ̄ eſt ſimile in ſpē: ſic̄ luxuria luxuriet ſic deinceps: ꝑ modū aūt cāe finalis vnū pctūꝫ ē cā alterius inq̄tū vnū pctūꝫ aduocat aliud in ſuū finē: ſic̄ qn̄ aliquis occidit hoīeꝫ vt vindictā ex eo ſumat: hoc ad finē ire q eſt vindicta aduocat̄ homicidiū. et h̄ mō qꝺ̄lꝫ pctūꝫ pōt ex alio cāri. qꝛ ēt pōt aliqs actuꝫ ꝓdigalitatis exercere ad tēpus vt auaricie finē cōſequat̄: ſ; tn̄ vt i pluribꝰ ꝑ hūc modū q̄dā magis ſūt nata ex qbuſdaꝫ gn̄ari: ſic̄ homicidiū ex ira: ⁊ mēdaciū ex auaricia. vn̄ dr̄ hꝰ pctā q̄ ex alijs ſepiꝰ ſolēt hoc mō ꝓuenire: eoꝝ filie eē: ꝑ modū ꝟo cāe mālis vnū pctūꝫ ē cā alteriꝰ: qn̄ vnū peccatū miniſtrat mām alteri. et ſic gula ē cā luxurie: qꝛ vēter mero eſtuās facile in luxuriā ſpumat: vt dic̄ Hiero. Sic̄ ēt auaricia ē cā diſſenſiōis inqꝫtū multiplicat tēporalia que litis mā ſunt.

Ad primuꝫ ḡ dōm: ꝙ pctūꝫ ex pte auerſiōis nihil ē: ⁊ iō ex hac pte nō pōt eē cā alicꝰ niſi per accn̄s. vt dictū ē: ſ; ex pte ꝯuerſiōis aliqd eſt: ⁊ ſic pōt eē cā alteriꝰ pcti ſm̄ triplex genꝰ cāe: vt dictū ē. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ ex cā ſeqtur effcūs ſꝫ ꝯditionē cāe ⁊ effcūs: qꝛ in qbuſdā necīo: ⁊ in qbuſdā nō: ſ; vt in plibꝰ: ſic̄ ē in rebꝰ nālibꝰ: qꝛ cā nālis ipediri pōt. ſilr̄ ēt multo minꝰ oꝫ ꝙ ex cā de necītate effcūs ſequat̄: qꝛ his nihil ē cā ꝯpleta niſi adiūctio volūtatis actu: ⁊ ſubtracto oī ipedimēto: ⁊ ꝙ dr̄ qꝺ̄ ad cām de necītate ſeqtur effcūs: itellr̄ de cā completa nō ipedita. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ vnū ꝯrioꝝ nō ē cā alteriꝰ ꝑ ſe: ſ; ꝑ accn̄s eē nihil ꝓhibꝫ: ſic̄ frigiduꝫ calefacit. vt in. 7ᵒ. phy. dr̄. ¶ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ illo mō quē obiectio tāgit peccatuꝫ nō ē cā pcti niſi ſilis in ſpē: ſed ſunt ⁊ alij modi: quibus vnū peccatū eſt cā alterius. ⁊ ideo ex inſufficienti ꝓcedit. ¶ Ad qntū dōm: ꝙ ſi peccato per ſe ineſſet ꝙ haberet ꝓ cā aliud peccatū in ifinitū iretur: qꝛ ſic oporteret ꝙ oī pctō ꝯueniret: ſ; h̄ pctō accidit vt ex alio pctō cauſet̄. ⁊ iō non opꝫ in infinitū abire: ſic̄ etiā motui accidit vt vnus motus ſit cā alterius: eſt tn̄ ponere pmū motū qui nō eſt cauſatus ab alio motu.

¶ Utrū paſſio poſſit eſſe peccatū. II.

D ſecundū ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ paſſio poſſit eē pctūꝫ. Motꝰ eni ſenſualitatis paſſio q̄daꝫ eſt: ſed motus ſenſualitatis iordinatus pctūꝫ ē: vt ſupra dictuꝫ ē. ḡ paſſio pōt eſſe pctūꝫ. ¶ P. ira paſſio quedaꝫ eſt. ſed ira eſt vnum de. 7. capitalibus peccatis: ⁊ poteſt eſſe mortale pctūꝫ ⁊ ſilr̄ iuidia. ḡ paſſio pōt eſſe pctūꝫ. ¶ P. oē qꝺ̄ ꝯriat̄ ⁊ pugnat ꝯ rōnē ē peccatū: qꝛ vt dic̄ Aug. Nōnllm pctūꝫ ē: cū caro ꝯcupiſcit aduerſus ſpūꝫ: ſ; paſſiōes ad rōnē pugnāt: vt dic̄ Dio. i. 4. c. ꝺ̄ di. no. ḡ paſſiōes ſūt pctā. ¶ P. ꝓpter qꝺ̄ vnūqꝺ̄qꝫ tale: ⁊ illꝺ̄ magꝭ: vt dic̄ ph̄s: ſed pp ſupabūdātiā paſſionū q̄ ad mediū nō reducunt̄ a medio ꝟtutis aliqs recedit: ⁊ peccatū icurrit. ḡ paſſiōes pctūꝫ ſunt. ¶ P. meritū et demeritū cū ſint oppoſita in idē genꝰ reducunt̄. ſed paſſiōibꝰ ꝯtigit mereri: ſic̄ pꝫ in martyribꝰ. ergo et paſſiōibꝰ ꝯtigit demereri. et ita paſſiōes peccatū eē pn̄t.

Sꝫ cōtra nō ꝯtigit eē peccatū: niſi illꝺ̄ cꝰ pn̄ᵐ ē in nob ſed paſſionū pn̄ᵐ nō ē i nob. ergo paſſiōes n̄ ſunt pctā. ¶ P. ſm̄ pctā aliqs vituperat̄: ſed ſm̄ paſſiones neqꝫ laudamur neqꝫ vituperamur: vt in. ii. eth̄. dr̄. nō. n. vitupat̄ q ſimplr̄ iraſcit̄: ſ; alr̄ q̄ꝫ dꝫ. ḡ paſſio nō pōt eē pctm̄.

Reſpondeo dōꝫ: ꝙ cū hō nō ignet̄ ꝑ peccatū niſi ꝑ illꝺ̄ qꝺ̄ ab hoīe ē. vt Matt. 15. dr̄. Que ꝓcedūt de hoīe h̄ ſunt que coinquinant hoīem ⁊c̄. Nō pōt eſſe ꝙ paſſio inqꝫtum paſſio peccatum ſit: qꝛ paſſio nō eſt a patiente inqꝫtum hꝰ. ſed in patiente ab alio inducitur: ſed tantū ꝑ accidens cōtingit paſſionem eſſe peccatum ſm̄ ꝙ operatio voluntatis ꝑ quā pncipiū noſtrorum actuū ſumꝰ aliquo mō ad paſſionē ſe habet. ſed ad diuerſas paſſiōes diuerſimode ſe habet. Sunt enim quedā paſſiones que ſunt paſſiones tātū. ſicut precipue patet in paſſionibus corpalibus que ab exteriori infligunt̄: vt ſectio aduſtio vel ab aliquo etiā pnᵒ iterius agēte etiā naturali: vt febris vel aliqd

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

hꝫ.⁊ ad has paſſiones ſe habet voluntas ſic̃ cauſans eas ſic̃ eſt in paſſionibus ſponte aſſumptis: vel ſuſtinẽs eas libenter ꝓpter aliquẽ finẽ.⁊ ſic ꝯtingit in his paſſionibus meritũ ſi ſint decẽtes:⁊ demeritũ ſi ſint idecẽtes. Quedã autẽ paſſiones ſunt q̃ nõ ſunt pure paſſiões:ſꝫ ſunt ſil' ⁊ paſſiões ⁊ opatiões q̃dã:ſic̃ pꝫ in paſſionibꝰ q̃ dñr opõnes aie. ſentire eni:vt vult pħs in 2°.de aia pati qõdã eſt:ſꝫ ħ verꝫ eſt inq̃ʒtũ ſentire pficiẽ per ħ ꝙ viſus a ſenſibili moueẽ recipiẽdo ſpẽm eiꝰ q̃ iformaẽ:⁊ opõneꝫ ꝓpriã exercet. ⁊ iſta eſt in oibus potẽtijs paſſiuis quales ſunt oẽs potentie ſenſitiue partis:⁊ ẽt itellectiue p̃ter itelłm agẽtẽ:⁊ p̃ter ṽtutes motiuas organis affixas.vñ ⁊ intelligere quoddã pati eſt: ⁊ velle ⁊ appetere ꝓpter qõ ira:⁊ hꝫ paſſiones anime dñr. q̃ʒuis in his magis vel minus ꝓprie nomẽ paſſionis ſumatur ẽꝫ ꝙ plus ⁊ minus acceditur ad trãſmutationẽ corporalem:q̃ quidẽ ꝯñs eſt in ira ⁊ inuidia:⁊ hꝫ eſt ẽt ẽm mãles qualitates:vt calidum ⁊ frigidũ:⁊ hꝫ.in ſenſu autẽ eſt ẽm ſpẽs in organo mãli ſpiritualiter ⁊ non mãliter receptas:ſed in intellectu ẽm receptionẽ pure ſpiritualẽ:⁊ ideo ille paſſiões que plus de rõne paſſionis habẽt minus ſunt in ptãte nr̃a. ⁊ ꝓpter hoc ſpãlius paſſiones dñr.in oibus tamẽ his nõ eſt pctm̃ niſi ẽꝫ ꝙ volũtas aliquo mõ circa eas ſe hꝫ impando iq̃ʒtũ ſunt opõnes q̃dã:vel ẽt acceptãdo ẽm ꝙ ſũt paſſiões.

Ad primum g̊ dõm:ꝙ motus ſenſualitatis nõ eſt peccatũ:niſi ẽm ꝙ in poteſtate volũtatis eſt:vt ſupra dictum eſt:⁊ nõ inq̃ʒtuꝫ eſt paſſio q̃dam. ⁋ Ad ſcõꝫ dõm:ꝙ nomẽ ire ẽm ꝓpriã impoſitionẽ paſſionẽ quãdã ſignificat:ſꝫ poſtea trãſumptũ eſt ad ſignificãdũ vitiũ qõdã:cũ.n.virtutes q̃dã:q̃ʒuis ſint medietates magl opponanẽ q̃buſdã extremis q̃ʒ alijs: ſicut manſuetudo magis opponiẽ ire q̃ʒ defectui eius:ꝯtingit ꝙ vitia oppoſita talibus ṽtutibꝰ noiãẽ noie paſſionũ:ad quas refrenandũ p̃cipue virtutes ordinanẽ.⁊ ħ mõ ira ẽm ꝙ vitiũ noiat non eſt nomẽ paſſiõis:ſed actus vel habitus. ⁋ Ad 3ᵐ dõm:ꝙ paſſio nõ pugnat ꝯtra rõnem q̃ſi ꝑ ſe oppoſitũ virtuti q̃ rõ pficitur:ſꝫ q2 ꝑ ſe opponiẽ medio qõ ṽtus ⁊ rõ in paſſionibꝰ ſtatuit:ſic̃ ẽt nigredo pallori:⁊ rubedini opponiẽ. ⁋ Ad q̃rtũ dõm:ꝙ ꝓpter abundãtiã paſſionũ dẽ vitiũ eẽ ſic̃ ꝓpter cãꝫ mãlẽ:ſꝫ per ſe vitiũ eſt in actu aliquo deformi circa paſſiones illas:⁊ iõ nõ oꝫ ꝙ paſſiões ẽm ſe vitia ſunt. ⁋ Ad 5ᵐ dõm:ꝙ paſſionibus ſancti nõ meruerũt:niſi ẽm ꝙ eas voluntarie ſuſtinuerũt:⁊ ꝓpter deũ:⁊ ita ẽt poſſunt eẽ demeritorie inq̃ʒtũ volũtas aliquo modo ad eas ſe hꝫ.

⁋ Utrum peccatũ vnũ poſſit eſſe pena alteriꝰ pcti. III.

AD tertiuꝫ ſic ꝓcediẽ. Uẽ ꝙ pctm̃ nõ poſſit eẽ pẽa pcti. Ois.n.pena ordiata ẽ.⁊ a dõ ẽ:ſꝫ nll'a clpa ordinẽ hꝫ nec a deo ẽ.g̊ culpa pena eẽ põt. ⁋ P̃.cã ⁊ effectus nõ icidũt in idẽ:ſꝫ culpa ẽ cã pene.g̊ nõ põt eſſe idẽ culpa ⁊ pena. ⁋ P̃.pena ordinaẽ ꝯ culpaꝫ: vt medicina eius.pene.n.medicine q̃dã ſunt: vt in 2° ethy. dẽ.ſꝫ pctm̃ pctõ medicina nõ eſt:q2 p̃cedẽs peccatuꝫ per ſequẽs nõ curaẽ:ſꝫ magis ſequẽs pctm̃ in peccatũ inclinat.g̊ pctm̃ non põt eſſe pena pcti. ⁋ P̃.ſi peccatũ punitur pctõ: aut cõuenit oi pctõ aut q̃buſdã pctis tm̃. ſi cõuenit oi pctõ. g̊ erit abire in infinitũ in pctis:ita ꝙ poſt qõlibet erit aliud peccatũ.ſi autẽ nõ ſit cõe in oibus pctis:ſꝫ vltimũ peccatorũ nõ punitur pctõ:ſꝫ tm̃ pena eterna:cũ p̃mũ peccatuꝫ puniatur pctõ in pena eterna vltimuꝫ pctm̃ minus puniaẽ q̃ʒ p̃mũ qõ duabꝰ penis puniẽ.ꝯtingit aũt ꝙ vltimũ peccatũ eſt grauiꝰ q̃ʒ p̃mũ.g̊ grauius peccatũ minus puniẽ.qõ vẽ iniuſtũ. ⁋ P̃.nullus puniẽ in eo qõ libẽter fac̃:ſꝫ quicũq; peccat pctm̃ volũtarie ⁊ libẽter fac̃.g̊ nullus puniẽ in ħ ꝙ peccat:⁊ ita peccatũ nõ eſt pena pcti.

Contra Aug.in li.ꝯfeẽ.dicit. Iuſſiſti dñe ⁊ ſic ẽ.vt ipſe ſibi pena ſit ois iordinatus animus: ſꝫ iordinatus animus eſt malũ.g̊ ẽ pena. ⁋ P̃.ꝙ aliquis p̃uaẽ maximo bono nõ põt eẽ ſine pena:ſꝫ pctm̃ ẽ auerſio ab incõmutabili bono.g̊ pctm̃ ẽ pena. ⁋ Ad ħ etiã ſunt mlte auc̃tates i lr̃a iducte.

Reſpondeo dõꝫ ꝙ ꝯtigit idẽ eẽ clpã ⁊ penã:ñ tñ ẽꝫ eãdẽ rõnẽ:q2 ois pena iq̃ʒtũ pena ẽ voluntati ꝯria iueniẽ.ois aũt culpa volũtarij rõnẽ hꝫ.ꝯtingit aũt ꝙ illud qõ ẽ culpa dicaẽ pena tripl'r.vno mõ rõne effectus:q2.ſ.nãꝫ corrũpit:⁊ gr̃am ſubtrahit q̃ pene q̃dã ſunt:ſꝫ ħ ꝯtigit dupl'r.vno.n.mõ culpa cauſat penã ex ꝑte auerſionis:iq̃ʒtũ.ſ.ꝑ culpã q̃s p̃uaẽ gr̃a ⁊ deuꝫ amittit:⁊ nature bonũ in eo corrũpiẽ. Alio mõ ex ꝑte cõuerſionis. ⁊ hoc dupl'r. vno mõ ẽꝫ ꝙ q̃dã pctã paſſionẽ quãdã ãnexam hñt:vt ira: ⁊ iuidia:⁊ aliq̃d hꝫ.q2 ex inordinato vindicte deſiderio corpus imaginationi obediẽs ⁊ affectui quadã paſſione ꝯcitatur:que ira dẽ mãliter loquẽdo:⁊ ħ affectionẽ hꝫ. Alio modo ex eo ꝙ actꝰ pcti ſine labore nõ exerceẽ.ꝓpter qõ Sap. 5°.dẽ. Ambulauimus vias difficiles ⁊c̃. ⁋ Alio mõ peccatũ pena dẽ inq̃ʒtũ effectus cuiuſdã pene ẽ.ex hoc.n.ꝙ aliquis mortal'r peccat:vt dictũ eſt gr̃a p̃uaẽ:⁊ q2 per gr̃aꝫ ꝯtinebatur ne in pctm̃ rueret:ſit ei ipſa ſubtractio gr̃e quedaꝫ cã ſequẽtis pcti in qõ cadit auxilio gr̃e deſtitutꝰ. ⁊ ſimili mõ dici põt de oi alio auxilio qõ deꝰ hoibus ipẽdit ne in pctm̃ cadat:ſicut ſunt ipedimẽta peccandi exteriora:ſicut dẽ Oſee 2°.Sepiã viã tuã ſpinis.⁊ ħ q̃dem auxilia q̃ ſunt ipedimenta peccandi q̃ñq; ſubtrahunẽ merito p̃cedentis pcti:vt ſic hõ in peccatũ liberius ruat. Tertio mõ põt dici id qõ ẽ culpa eẽ pena nõ rõne alicuiꝰ p̃cedentis: vl' ſequẽtis:ſed rõne ipſius actus deformis.nulli eni dubiũ eſt q̃n ex cõiunctiõe icõuenientiũ quedã pena ſit homini.vt pꝫ etiã in exterioribus.ſi quis maxime auctoritatis indecenti habitu iduceretur hoc ſibi pena eſſet.vnde nec ſine pena poteſt eẽ ꝙ actio deformis:⁊ rectitudine rõnis p̃uata in ipſa natura rõnali iueniatur.⁊ ideo talem actionem facere penale qõdam eſt: ſed tamẽ nõ ab eodẽ hꝫ ꝙ ſit pena ⁊ culpa:in q̃ʒtum enim a voluntate ꝓgreditur culpe rõnem hꝫ:ſꝫ inq̃ʒtum p̃ter itentionẽ voluntatis ipſam aiam deturpat: ſicut res indecens ſibi pene rõnem accipit.hic tamẽ modus ad p̃muꝫ reduci põt.ipſa enim deturpatio eſt q̃dam peccati effectus.

Ad primuꝫ g̊ dõm:ꝙ ois pena a deo eſt:ſꝫ nõ eodẽ modo.eſt eni q̃daꝫ pena a deo ſicut ab agẽte:ſic̃ ſunt pene ſenſus que ꝑ quandaꝫ actionẽ cauſanẽ. oꝫ.n.ois actiõis reductiõeꝫ in p̃mũ agẽs fieri ſicut in cãm. Quedã ṽo pene ſunt a deo nõ ſic̃ ab agẽte:ſꝫ potius ſicut a nõ agẽte:vt ſubtractio gr̃e.ex eo eni ꝙ deus gr̃am nõ iſluit cauſaẽ in iſto gr̃e p̃uatio. vtroq; aũt mõ iueniẽ pena ãnexa culpe:q2 illa pena que efficiẽ ꝑ pctm̃ ex ꝑte ſue cõuerſionis eſt pena ſenſibil'r hoiem affligẽs:vt ire ꝑturbatio ⁊ labori ordinatus in pctõ.⁊ hoc q̃dẽ a deo eſt:⁊ iuſte ordinaẽ. vt q̃ delectationẽ ꝯ dei ordinationẽ appetit p̃ter ſuã itentioneꝫ afflictionẽ icurrat:in hoc ẽt vbi ꝓprie libidini obſequitur. Illi autẽ pene que eſt ſubtractio gr̃e que eſt effectus vnius pcti ⁊ cã alterius eſt cauſa deus:ſic̃ nõ agendo: ⁊ ſil'r aliarũ penarũ ſimiliũ:⁊ hoc cõſtat iuſte ordinatũ eſſe.vt qui ꝯtraria gr̃e appetit gr̃am amittat:⁊ dei auxilium q cõtra deum agit.⁊ ꝑ hũc ẽt modũ eſt cauſa pene illiꝰ q eſt ipſe actus deformis peccati:nõ q2 ip̃m cauſet:ſꝫ q2 ip̃m ꝑmittit cuꝫ non ipediendo.⁊ hoc ẽt ſilẽm iuſticie ordinẽ cuꝫ p̃dictis hꝫ.hõ aũt ordinis cauſa deus eſt.ex quo pꝫ ꝙ id qõ culpa ⁊ pena dẽ ẽm ꝙ ad peccantẽ refertur vt ab eo voluntarie exiens: ⁊ in quo ratio culpe cõſiſtit:inordinationẽ hꝫ: ſed ẽm ꝙ hꝫ rõnem pene:vt a deo ordinatuꝫ eſt debito ordine iuſticie. ⁋ Ad ſcõm dõm:ꝙ cauſa ⁊ effectus reſpectu eiuſdem non icidunt in idẽ ẽm eundẽ modum cauſe:q2 ẽm diuerſa gña cauſarũ ẽt hoc nõ eſt iconueniens:vt idem ſit eiuſdeꝫ cauſa ⁊ cauſatũ:ſicut finis ẽ cã efficiẽtis:⁊ efficiẽs eſt cauſa finis.ſed reſpectu diuerſorꝫ nõ ẽ icõueniẽs vt etiã ẽm ideꝫ genꝰ cãe aliq̃d ſit cã vniꝰ:⁊ cauſatũ ab altero:⁊ ita ẽt nihil ꝓhibet aliq̃d qõ eſt culpa eẽ penã alteriꝰ pcti. ⁋ Ad tertium dõm:ꝙ pena ordinaẽ vt medicina ad culpã:ſed nõ ſemꝑ vt medicina illiꝰ q peccauit:ꝙ.n.latro ſuſpẽdaẽ nõ eſt ad correctionẽ eius.ſil'r ꝙ hõ in iferno dãneẽ: ſꝫ q̃ñq; ordinaẽ ad culpã.vt medicia alteriꝰ:ſicut fur ſuſpẽdiẽ in bonũ totiꝰ cõitatis ne paſſim furta ꝯmittanẽ:⁊ aliq̃s in iferno dãnaẽ ad decorẽ vniuerſi:ne aliq̃d iordinatũ remaneat ſi culpa ꝑ penã nõ ordinaẽ. ⁋ Ad q̃rtũ dõꝫ:ꝙ ħ ẽ ꝑ accñs ꝙ vltimũ pctm̃ ꝑ aliud pctm̃ nõ puniẽ:q2.ſ.vl' vita peccãtis finiẽ.vel ẽt aius eiꝰ ꝑ penitẽtiã in meliꝰ imutatur ſicut ẽt ⁊ p̃mũ pctm̃ tollit gr̃am quã ſcõꝫ nõ tollit:q2 eam nõ iuenit:ſꝫ tolleret ſi iueniret:⁊ ſil'r eſt in ꝓpoſito. ⁋ Ad quitũ dõm.ꝙ in actu pcti ẽ aliq̃d qõ peccator vult vt delectationẽ:aliq̃d ṽo ẽ qõ nõ vult.imo p̃ter itẽtionẽ eiꝰ accidit vt corruptio nãe ꝯñs:vl' ẽt ipſa idecẽtia actiõis: ⁊ iõ in hoc qõ libẽter facit puniẽ dũ ex hoc qõ libẽter facit aliq̃d accit p̃ter itẽtionẽ eiꝰ qõ volũtati eiꝰ aduerſatur.

⁋ Utrꝫ ois pena iſligatur ꝓ peccato. IIII.

AD quartũ ſic ꝓcediẽ.vẽ ꝙ nõ ois pena iſligaẽ ꝓ pctõ: quia vt Aug.ſuꝑ can.deut.dicit.v.modis flagella cõtingunt:vel vt iuſtis merita ꝑ patiẽtiã augeantur:vt Iob:vel ad cuſtodiã virtutũ ne ſuꝑbia tentet:vt paulo.vel ad corrigẽdũ pctã.vt marie leꝓ:vel ad initiũ pene:vt herodi:quatenꝰ hic videaẽ quid in iferno ſequaẽ:vel ad gl'iaꝫ dei manifeſtãdã:vt de ceco nato:ſꝫ tres iſtorꝫ modorꝫ nõ oſtẽdũt penã ꝓ pctõ aliquo iſlictã.g̊ nõ ois pena ꝓ pctõ iſligiẽ. ⁋ P̃.de xp̃o dẽ prime pet.ſcdo.Qui pctm̃ ñ fecit: tñ mltas penas ſuſtinuit. g̊ ñ pena ꝑ culpa iſligiẽ. ⁋ P̃.dẽ ꝙ oẽ pctm̃ ẽ pena ẽm p̃mũ modũ:nec tñ oẽ pctm̃ ẽ pena pcti:vt ibidẽ dẽ.g̊ nõ ois pena eſt pena pcti. ⁋ P̃.culpa virtuti opponiẽ:⁊ ſicut virtuti debeẽ p̃miũ:ita ⁊ culpe pena:ſꝫ virtꝰ nõ habet p̃miũ in his tẽporalibꝰ bonis:ſꝫ in eternis.g̊ nec culpa ꝑ amiſſionẽ tp̃aliũ bonorꝫ puniẽ a deo.cũ g̊ ſũt q̃dã pene in amiſſiõe horꝫ bonorꝫ.vẽ ꝙ q̃dã pene nõ ſint ꝓ culpis iſlicte. ⁋ P̃. frequẽter via ipiorꝫ ꝓſperaẽ vt Iere.12.diciẽ:⁊ Iob.21.⁊ ẽcõtrario iuſti in afflictiõe ſunt.ħ ãt nõ eſſꝫ ſi pena culpe tñ redderẽ.g̊ nõ ois pena culpe alicui reddiẽ.

Sed cõtra eſt qõ Grego.in or̃one dicit. Nulla nocebit aduerſitas ſi nulla dñeẽ iniq̃tas. ſed ois pena nocumẽtũ qõdaꝫ eſt.g̊ pena eſſe nõ põt: niſi vbi dñetur iniq̃tas. ⁋ P̃. Iero.dicit. Quicq̃d patimur pctã nr̃a meruerũt:ſꝫ ois pena paſſiua ẽ corruptio boni: vt ſupra dictũ ẽ.g̊ ois pena ꝓ merito pcti redditur.

Reſpondeo dõm:ꝙ nullus puniẽ niſi i eo ꝙ aliq̃ priuaẽ qõ ſibi bonũ ẽ. Sciẽdũ ẽ autẽ ꝙ aliq̃d ẽ bonũ homini dupl'r:vl' ẽm nãm ꝓpriã inq̃ʒtuꝫ hõ eſt.vl' ẽm nãꝫ cõem inq̃ʒtũ ẽ aial vel viuũ vel aliq̃d hꝫ.⁊ q2 hõ ẽ id qõ eſt inq̃ʒtũ rõnalis ⁊ itellectũ habẽs. iõ bona ei iquãtũ hõ eſt p̃ncipalia ſunt ea q̃ ſunt ẽm rõnem bona.vt ṽtutes in q̃bꝰ nã itellectiua pficiẽ:⁊ ex p̃uatione horꝫ bonorꝫ nullus penã hꝫ niſi ꝓpria culpa. Sunt aũt ſecundario mõ bona rõnis q̃ ad opꝰ ṽtutis organice:⁊ iſtrumẽtal'r deſeruiunt. vt ſanitas corpis:⁊ res exteriores.hꝫ. aũt nõ ſunt ſimpl'r bona rõnis:ſꝫ ẽm aliquã mẽſurã: put ſ. ad opꝰ ṽtutis adiuuãt.vñ pħs dicit i.10.ethi.ꝙ ſuꝑabũdantia diuitiarꝫ: q̃ ad opus ṽtutis ipedit:bona fortuna dicitã nõ ẽ:ſꝫ mala.vñ ſi aliq̃s priuaẽ his bonis q̃ʒtũ ad id q̃ nõ pficit ad opꝰ ṽtutis:ſꝫ magis deficit:talium bonorꝫ ſeruatio nõ ẽ pena hois inq̃ʒtũ ẽ hõ.ſꝫ q̃ñ p̃uat eis q̃bꝰ idiget ad opꝰ ṽtutis. vñ dẽ Eccl'ici.23. Diuitias ⁊ pauꝑtatẽ ne dederis mihi.vñ nullus niſi ꝓ culpa punitur in ſubtractõe horꝫ bonorꝫ:iquãtũ virtuti neceſſaria ſũt.vñ.p̃s. Iunior fui eteniꝫ ſenſui:⁊ nõ vidi iuſtuꝫ derelictũ ⁊c̃. Si aũt ꝯſidereẽ hõ ẽm nãꝫ cõeꝫ.ſic oia bona corpis: ⁊ ẽt exteriora ſunt bona ſibi.vñ quelibꝫ priuatio horꝫ bonoruꝫ quedam pena ẽ ſibi:nõ autẽ ois talis pena induciẽ ꝓ peccato ꝓprio ipſiꝰ.ſꝫ tamẽ ſemꝑ aliqõ peccatũ ſequiẽ ad minus peccatũ nãe:q2 niſi humana nã ꝑ pctm̃ originale infecta eẽt:nullã moleſtiã vel defectum hõ in his patereẽ.

Ad primuꝫ ergo dicẽdũ:ꝙ hoc ꝙ hõ hic ad augmentum meriti flagellatur nõ ẽ ſibi pena inquãtũ eſt homo:ſed bonũ eius:tñ eſt pena ſibi inquãtum nãꝫ aialem hꝫ.⁊ iõ talis pena nõ ſequiẽ culpã ꝓpriam illi q peccat:ſꝫ culpã nãe infecte.q̃ ſi facta nõ eſſet homines ſine hꝫ.moleſtijs ad ꝑfectũ meriti ꝑuenirent. ⁋ Ad ſcõꝫ dõm.ꝙ xp̃s nullo modo penã habuit aliquaꝫ que eſſet pena hois inquãtũ ẽ hõ:q2 in bonis rõnis ſuperabũdauit:nec aliquẽ defectũ in eis paſſus ẽ:habuit tamẽ penã aliquã quãtum ad nãm cõem:⁊ ideo nõ oportuit ꝙ eſſet aliqua culpa in eo:ſed ꝙ aliqua culpa preceſſiſſet in nã humana.vñ dẽ Iſaie.53.Propter peccata ppl'i mei ꝑcuſſi euꝫ. ⁋ Ad tertiũ dõm:ꝙ hoc qõ diciẽ.ꝙ nõ oẽ peccatũ eſt pena pcti:itelligẽdũ ẽ pcti alteriꝰ.p̃ᵐ.n.pctm̃ effectiue ⁊ cãliter pena dici põt inquãtũ corruptio nãe:que ꝑ illõ ſit:quedã pena eſt:nõ aũt pena alteriꝰ p̃cedẽtis pcti: ſed ipſius met pcti:qõ tñ corruptionẽ iducit. ⁋ Ad q̃rtũ dõm ꝙ ſicut virtus nõ habꝫ per ſe premiũ in his tꝑalibꝰ bonis:ſꝫ ꝑ accidẽs ẽm ꝙ talibus idigeẽ ad ṽtutis actuꝫ. ita etiã nec culpa i his puniẽ quaſi eſſentiali pena.ſꝫ q̃dã accidẽtali ẽm ꝙ ſubtractio horꝫ bonorꝫ tẽporaliũ in detrimẽtũ etiã ſp̃ualiũ redũdat quatenꝰ pena hic icipiat ⁊ i futuro termineẽ. ⁋ Ad quitũ dõm.ꝙ ħ ꝙ impij ꝓſperitatem habẽt frequẽter in eorꝫ malũ eſt.vt ex dicto pħi iducto pꝫ.vñ in hoc ipſo puniunẽ.ſil'r etiã ⁊ ꝙ iuſti in aduerſitatibꝰ ſũt in eorꝫ bonũ cedit:q2 ꝑ ħ ad ṽtutẽ ꝓficiũt: vñ nõ ẽ eis pena p̃cipue inq̃ʒtum homines ſunt:ſed quaſi pro premio redditum.

⁋ Utrꝫ diſtinctio bonorꝫ ſit cõueniens. V.

AD quintum ſic ꝓcediẽ.vẽ ꝙ icõueniẽter poniẽ diſtinctio bonorꝫ.vt q̃dã dicũtur bona ex genere:⁊ q̃dã ex fine ⁊ ex cã.qõ.n.alicui ꝯuenit ẽꝫ genꝰ ſuũ nõ poterit remoueri ab eo ꝑ aliquã dñaꝫ additã.q̃cũq;.n.dña aiali addaẽ ſemꝑ in eo ſenſibile remanebit:ſꝫ reficere eſuriẽtẽ ⁊ ſil'es actꝰ quos dicit bonos ex genere male fieri pñt.vt ſi ꝑꝑ ianeꝫ gl'iaꝫ fiãt. g̊ icõueniẽter boni ex genere dicunẽ. ⁋ P̃.ſicut ſe hꝫ malũ ad genꝰ mali:ita ⁊ bonũ ad genꝰ boni.ſed actꝰ q ſunt ex genere mali nullo mõ boni eẽ pñt:vt occidere inocẽteꝫ vl' aliq̃d hꝫ. g̊ nec illi actꝰ q mali eẽ poſſunt ex genere boni dicẽdi ſũt. ⁋ P̃.cuilibet generi rñdet ſua ſpẽs.ſi g̊ eſt aliq̃s actꝰ bonus ex genere dꝫ aſſignari aliq̃s actꝰ bonꝰ ex ſpẽ:qõ cum p̃termittaẽ vẽ diſtictio iſufficiẽs. ⁋ P̃.bonũ ẽ ex fine vt in.3°.metha.pħs dicit.ſed mã:⁊ finis nõ icidũt in idẽ.vt i .ii.phy.dẽ.vẽ g̊ ꝙ icõueniẽter dicanẽ actus ſuꝑ debitam mãm cadẽtes ex genere boni. ⁋ P̃.mã actus ẽ obiectuꝫ eius.obiectũ autẽ hꝫ rõnẽ finis.g̊ ſi dẽ actꝰ bonꝰ ex genere ex mã debita ſuper quã cadit.videtur ꝙ icõuenienter diſtinguiẽ bonũ ex gñe:⁊ bonum ex fine.

Sed contra Genꝰ ſumiẽ ex mãli pricipio. vt Aui. dicit.ſi ergo aliq̃s actus ex mã ſuper quã cadit bonitatẽ habeat:ꝯueniẽter ex gñe bonus diciẽ. ⁋ P̃.ꝙ oibus exiſtẽtibus in aliquo genere ꝯuenit eis ex nã generis ſui competit:ſed actibus cadẽtibus ſuper debitam mãm ẽm totam ordinationẽ ſui generis quedam

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

bonitas ꝯuenit. ergo ꝯueniēter boni ex gñe dici pñt.

Reſpondeo dōm ꝙ ſicut. Diony. dicit. 4° ca. celꝭ. ierar. in ſubſtantiis oib⁹ inuenit eſſētia: virtus ⁊ opatio: hoꝝ āt talis ē ordo ꝙ virtus ab eſſētia ⁊ opatio a virtute ꝑcedit: ⁊ qꝛ qđ a bono ꝑcedit non pōt eē niſi bonū. iō ſicut eēntia ⁊ virt⁹ bōa ſunt: ita ⁊ operatio ſm ꝙ a v̄tute agentis ꝑcedit: ſed qꝛ virt⁹ in volūtarie agētib⁹ ad multa ſe hꝫ. iō actio ex virtute agentis determinatiōem nō hꝫ: ſed ꝓpria determinatio act⁹ eſt ex obto. vñ ſi obm ſit ꝓportionatū actu ex ipſo obto q̄ſdam vlteriorē bonitatē recipiet: ⁊ qꝛ ꝓpria determinatio: qua aliquid determiat̄ eſt determinatio per formaꝫ gñis. iō hꝫ actus ex determinatiōe obti bonitatē habētes dicūt̄ boni ex gñe: ſed qꝛ actū aliquem circa idē obm contingit diuerſimode ſe hr̄e. iō adhuc act⁹ ex obto determinatus ē vlterius determinabilis per alias circūſtātias que ſi cōueniētes fuerint ex eis q̄ſdā vlteriorē bonitatē recipiet. ⁊ dicet̄ bon⁹ ex circūſtātiis q̄uſqꝫ ꝑueniatur ad pfectam bonitatē act⁹ que ē p informatiōem hit⁹. ⁊ tūc dicet̄ bonū virtutis. ſic ꝑ pꝫ rō diſtinctiōis bonitatis actuum que in lr̄a ponit̄: ⁊ q̄uō he bonitates adinuicē ſe hēant. prima .n. bōitas q̄ ē ex eēntia act⁹ cōis ē oibus actib⁹. vnde ipa ſubſternit̄ oib⁹ aliis bonitatib⁹ iter q̄s p⁹ ſuperuenit ſibi bonitas: q̄ ē ex debita mā ſup quā iteꝝ inducit̄ alia bonitas que ē ex fine ⁊ aliis circūſtātiis ⁊ ex forma hitus. ⁊ ſecūda bonitate ſubtracta nō p̄t eē 3ª: ſꝫ tñ poſita ſcđa: non neċio 3ª ponitur: ⁊ iō ꝯtingit actum hr̄e bonitatē ex mā: ⁊ tñ eū male fieri pp indebitas circunſtātias.

Ad primum ꝗ dōꝫ: ꝙ illa bōitas q̄ ē ex gñe manet in actu q̄ꝫtūcūqꝫ p alias circunſtātias indebitas deordiet̄: ſicut ēt q̄ꝫtūcūqꝫ ab aīa tollatur gr̄a remāet in ea bonitas nāe. vñ nō dr̄ act⁹ q ē bon⁹ ex gñe male fieri: qꝛ p̄uet̄ ab eo bonitas ſui gñis. ſꝫ p̄uat̄ bonitate circūſtātiaꝝ. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ vn⁹ defcūs ſufficit ad ħ ꝙ malū aliqđ eē dicat̄: ſꝫ nō vna pfectio ſufficit ad ħ ꝙ ſimplr̄ ſit bonū: qꝛ bonū ꝯtigit ex vna ⁊ pfcā cā: ſꝫ malū ex pticularib⁹ defcib⁹: vt Diony. dič: ⁊ iō illud qđ ē bonū ex gñe nō ē neċiuꝫ ꝙ ſimplr̄ ſit bonū: ſꝫ p̄t male fieri. qđ āt ē malū ex gñe ſimplr̄ ē malū: nec bonū fieri pōt. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ ſič gen⁹ determiat̄ p ſpēm: ita ēt bonū in gñe determiat̄ p bonitatē q̄ ē ex fine ⁊ ex aliis circūſtantiis: ⁊ iō illud bonū qđ ē ex fine ⁊ circūſtātiis: rñdet bono qđ ē ex gñe ſič ſpēs gñi. vñ et ei⁹ p̄dicatōeꝫ recipit: paſcere. n. eſurieꝫtē pp deū ē paſcere eſuriētē: ſꝫ nō ꝯuertitur. ¶ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ ē duplex mā: ex q̄ vel in q̄: et mā circa quā. et p̄mo mā dcā nō incidit in idē cū fine: ſꝫ ſcđo mō ē idē cū fine: qꝛ obm finis act⁹ ē. ¶ Ad q̄ntū dōm: ꝙ actus aliq̄s hꝫ duplicē finē. ſ. ꝓximū finē q ē obm ei⁹: et remotū quē agēs intēdit. et iō cū bonū ex fine diſtinguit̄ ꝯ bonū ex gñe itelligit̄ de fine remoto quē agēs intēdit.

¶ Expoſitio textus.

Iſtas penas pauci ⁊č) Rōnē hui⁹ reddit phs in. 9. ethi. qꝛ nā intellectualis q̄ ſuis bonis p hꝫ ꝯſtituitur occulta ē: ſꝫ nā exterior magis appet. vñ magis ē credēdū ſenſibilib⁹ hoib⁹ ſe eē ħ qđ ſunt pp nām ſenſibilē q̄ꝫ p nām intellectualē: ⁊ ħ iō quia qđ nocet eis ſm intellectualē nām nō reputāt penā: ſed ſolū q̄ nocēt ſm nām exteriorē eis notā: q̄ꝫuis ecōtrario ſit ſꝫ rei v̄itatē (Media q̄ ſūt ⁊ pctā ſūt ⁊č) Intelligēdū ē de his q̄ ſūt in gñe culpe alˀs falſum eēt: qꝛ q̄dā ſūt tātū mō pene: et nullo mō culpe (Pōit de⁹ offendiculuꝫ ⁊č) Dū. ſ. ipedimēta pctī nō ſubtrahit (Nō tñ pōt dici pena pctī ⁊č). ſ. alterius. qꝛ illa pēa que ſeq̄t̄ eiuſdē pctī pena ē qđ eā effecit (Nec tñ iq̄ꝫtū pctā ſūt ⁊č) Quia peccata ſūt aliqđ inq̄ꝫtū a volūtate ꝑcedūt: ſed pena peccata fiunt ſm illud qđ inuenit̄ i eis aliquid volūtati repugnās vt dcm̄ ē (Vlˀ de hoie ſꝫ ſtatū libe. ar) Iſta ſolō nō videt̄ ꝯueniēs: qꝛ p̄cepta legis hoi poſt pctm̄ data ſunt de qb⁹ Hyeronimus locutus eſt.

¶ Alioꝝ ponit ſniam q dicūt malos act⁹ nullo modo eſſe a deo: neceſſe bonos ſiue i eo ꝙ ſūt: ſiue a lio modo. ¶ Diſtin. XXXVI.

Sunt āt ⁊ alii plurimi longe alr̄ de pctō ⁊ de actu ſentiētes. aſſerūt. n. volūtatē malā ⁊ actū malū pctā eē ⁊ nulla rōne bonā: nec ſm aliquaꝫ rōnē ex deo auctore eē: qꝛ ſine deo ſiūt: ſine eo nāqꝫ vt ait euāgeliſta: Fcm̄ ē nihil .i. pctm̄ qđ dr̄ eē nihil: nō qꝛ nō ſit actio praua vel mala volūtas: q̄ aliqđ ē: ſꝫ qꝛ a v̄o eē ſepat hoies ⁊ ad malū trahit: ⁊ ſic ad nō eē deducit. Qui. n. a ſūmi bōi pticipatiōe recedūt: qđ ſolū v̄e ac ꝓprie ē: merito nō eē dicūt̄. Iōqꝫ aug. dicit ſup Io. pctm̄ nihil eē: nihilqꝫ fieri hoies cū peccāt: hac igr̄ rōne aſtruūt nihil eē: qꝛ a v̄o eē hoieꝫ elōgat volūtatēqꝫ malā atqꝫ actiōeꝫ ſiue locutiōem malā pctm̄ eē dn̄t. qꝛ p̄uaricatio ⁊ inobediētia hec ſūt: ⁊ ꝯ legē dei ſiūt: q̄ tñ ſūt. ſꝫ ab hoie vlˀ a diabolo: nō a deo. Nulla ten⁹ enim a deo hec eē dn̄t: ſiue inq̄ꝫtū ſūt: ſiue alio modo. ¶ Qualr̄ determinent v̄ba aug. premiſſa: qb⁹ ait: oē qđ ē: inq̄ꝫtum eſt bonum eē.

Illa quoqꝫ aug. v̄ba qb⁹ dič. Oē qđ ē inq̄ꝫtū ē: bonū eē: ⁊ deū hr̄e auctorē de naturis ſiue de ſubiis tm̄ accipienda fore tradūt. Sube v̄o nomie atqꝫ nāe dn̄t ſignificari ſubas ipas: ⁊ ea q̄ nālr̄ hn̄t. ſ. q̄ ꝯcreta ſūt eis: ſicut aīa nālr̄ hꝫ intellcm̄ ⁊ igeniū ⁊ volūtatē: ⁊ hmōi: q đ ex v̄bis aug. p̄miſſis colligit̄: vt bonū hoiem appellat bonaꝫ naturā: ⁊ malū hoieꝫ malā naturā. ſm hāc igit̄ aſſertiōem vlˀ acceptiōem mali act⁹ nō ſunt nature vlˀ ſube: nec ēt boni act⁹. Qđ vtiqꝫ aug. vr̄ inuere i lib. retrac. diſtiguēs iter ſubas ſiue naturas: ⁊ bōas actiōes ſiue malas. Aperiēs enim q̄ſio intelligēdū ſit: q̄dā in lib. de v̄a reli. ab eo traditū: ait: hoc de ſubiis atqꝫ naturis dictuꝫ ē. Inde. n. diſputabat̄ nō đ bōis actiōib⁹ atqꝫ peccatis. apte ħ vr̄ diuidere inter nās ſiue ſubas et actiōes ſiue pctā. iōqꝫ aſſerūt prefati doctores actiōes iteriores vlˀ exteriores nō eē nās: vlˀ ſubſtātias: q̄ ſi male ſūt pctā ſūt: neqꝫ a deo ſunt. Qđ v̄o mali act⁹ nō ſint nāe. aug. vr̄ notare in pria rñſione ꝯ pelagiōes ita dicēs. Opa diaboli q̄ vicia dicūt̄: act⁹ ſūt: nō res. Idē i q̄rta. Oē malū nā nō ē. ſꝫ act⁹ accn̄s alicui đſcū boni: q̄ꝫ obrē qđ natura nō ē de⁹ nō fecit. qꝛ natura ē oē qđ fecit. Idē oē quod natura bonuꝫ eſt: deus ex nihilo fecit non diabolus.

¶ Secūdū hos res alique ſunt que a deo nō ſūt quibus homines mali ſunt.

Ex quo colligit̄ res aliq̄s eē q̄ a deo nō ſūt: eiſqꝫ hoies mali ſūt: qđ nihilominus ⁊ ipi ꝯcedūt initētes ex ver. aug. ſupi⁹ poſitis. q in encħ. determinās illa v̄ba ꝓphe. Ve his q dicūt malū bonū. dicit de ipis reb⁹ qb⁹ hoies mali ſūt: nō đ hoib⁹ hoc eē itelligēdū. Sūt ꝑ aliq̄ res qb⁹ hoies mali ſt̄. Id āt quo hō ſit deterior a deo non ē: qꝛ vt ait aug. i lib. lxxxiii q̄ſti. deo auctore nō ſit hō đterior: non ē igr̄ auctor de⁹ reꝝ qb⁹ hō ſit deterior: ant ſūt aliq̄ res: vt dcm̄ ē qb⁹ hoies mali fiant. Sūt ēt ꝑ aliq̄ res q̄ a deo non ſunt: qꝛ pctā ipe ſūt. iōqꝫ ſcriptura i plib⁹ ꝯteſtat̄ locis: deū nō eē auctorē maloꝝ. i. coꝝ q̄ pctā ſunt.

¶ Ex pte hoꝝ p̄miſſe opponit̄ ſnie in illo v̄bo: deus auctor malorum non eſt.

In hoc āt v̄bo ſupioꝝ ſnie recte opponit̄ q dicūt deū nō eē auctorē eorū q̄ mala ſūt inq̄ꝫtū mala ſūt. ſꝫ inquantū ſūt: ⁊ inquātū mala ſūt: dicunt ea nihil eē: qđ igr̄ mirū: ſi de⁹ dr̄ nō eē auctor eorū inquātū nihil ſūt: cū vlˀ nullus auctor exiſtere q̄at. Ideoqꝫ cū dr̄ de⁹ auctor eē oium q̄ ſunt bonoꝝ iſti ſubintelligi volūt. Bōa āt illa dicūt eē q̄ naturalr̄ ſūt. ea v̄o naturalr̄ dicūt eē: nō ſolū q̄ ſubſtātie ſūt vlˀ ꝯcreta ſubſtātiis: q̄lr̄ ſupra acceperūt: ſꝫ oia q̄ naturā nō priuāt bono: ⁊ ita ſꝫ eoſdē multiplex i ſcripturis ſit itelligētia: vbi đ nā ſiue de ſubiis vel de his q̄ naturalit̄ ſūt: ſmo occurrit. ſꝫ ſup illū locū pſal. nō ē đ ſba. ita aug. de ſuba diſſeruit: vt p̄miſſe ſnie videat̄ ꝯſentire dicēs. Sba itelligit̄ illud qđ ſum⁹: qcqđ ſum⁹ hō: pec⁹: terra: ſol: oia iſta ſbe ſūt eo ipo quo ſt̄ nature ipe ſube dicūt̄. Nā ꝙ nulla ē ſuba nihil oio ē. ſuba ꝑ ē aliqđ eē: de⁹ feč hoiem ſubaꝫ. ſꝫ p iniq̄tatē lapſus ē hō a ſuba in q̄ fcūs ē. Iniquitas q̄ppe ipa ſuba nō ē. Nō. n. iniq̄tas ē natura quā formauit de⁹: ſꝫ iniq̄tas ē ꝑuerſio quā fecit hō. nature oēs p ipm̄ facte ſūt. Iniq̄tas p ipſuꝫ fcā nō ē. qꝛ iniq̄tas nō ē ſuba. in illo aūt hymno triū pueroꝝ vniuerſa creatura laudās deū ꝯmemorat̄. Laudāt. n. oia deū: ſꝫ q̄ feč de⁹. laudat ibi ſerpēs deū: ſꝫ nō auaritia: oia reptilia ibi nominata ſūt: ſꝫ nō aliq̄ vicia. Vicia. n. ex nobis ⁊ ex nr̄a volūtate hēm⁹: ⁊ vicia nō ſūt ſubſtātie. Intēdāt ex his v̄bis diligēter p̄miſſaꝝ aſſertores ſniaꝝ: ⁊ ꝑcipe poterūt rōem ⁊ cām dcōꝝ: vbi ſcriptura đ nā vlˀ ſuba mentionē fač. Illaꝝ

v̄o ſniaꝝ iudiciū prudētis lectoris: cui vtriuſqꝫ ſnie noticiā plenarie đdim⁹: arbitrio relinq̄m⁹ ad ea q̄ adhuc nob ſupſint tractāda feſtinātes.

¶ Qꝛ de pctō: nō de pena intelligit̄: cuꝫ dr̄ deus non eē auctor mali.

Cum igr̄ in hoc oēs ꝯſentiāt catholici tractatores. ſ. ꝙ deus non ē auctor maloꝝ: cauēdū ē tñ maloꝝ noie pēas ſič pctā gñalr̄ includas. Penarū. n. de⁹ auctor ē: ſič ipſe per ꝓpham ait. Nō ē malū in ciuitate qđ dñs nō fecerit. Idē alibi ex pſōa ſua ait. Ego ſum de⁹ creās malū: ⁊ faciēs bonū. Ecce hic dr̄ creaſſe ⁊ feciſſe malum: ſꝫ mali noie pena intelligit̄: nō pctm̄. ſic econuerſo cū dr̄. De⁹ nō ē auctor maloꝝ: noie mali peccata itelligūt̄. Ideoqꝫ aug. q dixerat in li. lxxxiii. q̄ſtionū. ꝙ de⁹ auctor mali nō ſit. i prio li. retractationū q̄ſio id itelligēdū ſit apit dicēs. Videndū ē ne male intelligat̄ qđ dixi: de⁹ auctor mali nō ē: q ⁊ oium q̄ ſūt auctor ē: qꝛ inq̄ꝫtū ſunt itā tū bōa ſunt: ⁊ ne hic putet̄: nō ab illo eſſe penā malorum: que vtiqꝫ maloꝝ eſt his q puniūtur. Sꝫ hoc ita dixi ſič dcm̄ eſt. De⁹ mortem non fecit cuꝫ alibi ſcriptū ſit mors ⁊ vita a dño eſt. maloꝝ igit̄ pena: q̄ a deo eſt: malū eſt quidem malis: ſꝫ in bonis dei opibus eſt: qm̄ iuſtuꝫ ē: vt mali puniātur: ⁊ vtiqꝫ bonū eſt oē qđ iuſtū eſt. Sic ꝑ dr̄ de⁹ nō feciſſe morteꝫ. qꝛ non fecit illđ ꝓ quo mors iſligit̄. i. pctm̄. Audiſti lector cām dictoꝝ: ex q̄ itelligentia ſana format̄: cuꝫ dr̄. De⁹ nō ē auctor mali. ⁊ de⁹ mortē nō fecit.

¶ Diuiſio textus.

Poſtqꝫ tractauit illā opinioneꝫ q̄ pōebat act⁹ peccatoꝝ inq̄ꝫtuꝫ ſūt bonos eē ⁊ a deo. i hac diſti. ꝓſequit̄ aliā opinioneꝫ oppoſitā que pōit eos nullo mō a deo eē. Et diuidit̄ in ptes duas. In pria ꝓſeq̄t̄ iſtā opinionē q̄ꝫtū ad ħ in quo a p̄cedenti differt. In ſcđa determiat qđdā i quo āb̄e opiniones cōueniūt. ꝙ. ſ. de⁹: q̄ꝫuis nō ſit actor maloꝝ que ſūt culpe: ē tñ actor pēaꝝ ibi (Cū igr̄ oēs i ħ ꝯſentiāt ⁊č.) ¶ Circa p̄mū tria fač. Prio narrat eoꝝ opinionē. 2° pōit rñſiones eoꝝ ad rōes qb⁹ alia opinio initebat̄. ibi (Illa q̊qꝫ aug. v̄ba ⁊č.) 3° pōit rōnes ad ipugnandū p̄dictā opinionem: ibi (Ex q̄ colligit̄ res aliq̄s ⁊č.) Et circa ħ tria facit. Primo ponit rōnes ꝯ primā opinioneꝫ. 2° ex dictis ꝯcludit q̊q̄dē mō iſta opinio innuit̄ ꝯ obiectōes que poſſēt fieri. ibi. (Iōqꝫ cū dr̄ de⁹ eē ⁊č.) 3° vtriuſqꝫ opinionis iudiciū lectori relinq̄t. ibi (Intēdāt diligēter ⁊č.) Pria diuidit̄ i duas ſm duas rōnes. 2ª incipit ibi (In ħ autem verba ſuperiorum fineꝫ ⁊č) Queſtio I.

Hic ē triplex queſtio. Prima de exiſtentia pctī. ſcđa de cauſa ei⁹. 3ª de cā q̄ne. ¶ Circa primū duo q̄rūtur. Primo vtꝝ pctm̄ ſit ſuba vel natura aut res quedā. ſcđo vtrum oē quod eſt quocūqꝫ modo ſit a deo ſit.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

¶ Utrum pctm̄ ſit ſubſtantia vel natura quedā. I.

AD primū ſic ꝓcedit᷑. vr̄ ꝙ pctm̄ nō ſit ſuba vl' nā. nihil.n. exiſtēs in altero ſic̄ in ſubto: ſuba eſt vt ꝑ diffōnem ſube pꝫ: ſꝫ pctm̄ quocūqꝫ mō ſumat᷑ in peccāte ē: ſic̄ in ſubto. g̊ nō ē ſuba vel nā. ¶ P̄. pctm̄ maluꝫ quoddā ē. ſed Diony. 4. ca. de di. no. probat ꝙ malum nō ē neqꝫ in vl̄i nā neqꝫ in ꝑticulari. g̊ pctm̄ nō eſt nā q̄daꝫ. ¶ P̄. qō corrūpit nām nō vr̄ eē nā: ſed pctm̄ nām corrūpit: vt ſupra dictum eſt: g̊ pctm̄ nō ē nā. ¶ P̄. a formali ꝓ̇ncipio res in ſpēm trahitur: cū igr̄ ens dicatur eē res vl' nā ſm ꝙ ad aliquā ſpēm determinatū ē: vt Aui. dicit i ꝓ̇ncipio ſue metaph̄. vr̄ ꝙ id qō caret ꝓ̇ncipio formali res vel nā dici nō poſſit: ſed dr̄ pctm̄ per priuatiōem forme. ē eni priuatio modi ſpēi: ⁊ ordinis: vt Aug. dicit. ergo peccatuꝫ res vel nā dici nō pōt. ¶ P̄. ois res vel nā ordinē aliquē hꝫ in vniuerſo: ſed ex hoc aliqd dr̄ pctm̄: qꝛ inordinatum ē. g̊ pctm̄ nō ē res vel natura.

Sed cōtra. Quicqd ē in aliq̄. io. predicamētoruꝫ ē res vl' nā: ſꝫ pctā in aliquo genere collocātur: qꝛ habitus pctōꝝ in genere q̄litatis ſūt: ⁊ actꝰ pctōꝝ in genere actionis. ergo pctā res vl' nāe q̄dā ſūt. ¶ P̄. cōtraria in idē genꝰ reducūt᷑: ſꝫ pctm̄ v̇tuti ꝯriat᷑: cū igr̄ v̇tꝰ ſit in genere rei ⁊ nāe: vr̄ ꝙ pctm̄ res q̄dā vel natura ſit.

Reſpondeo dōm: ꝙ ſuba duplr̄ dr̄: vt ex. 5. meta. pꝫ. Uno eni mō dr̄ ſuba ſm qō ſignificat rōnē ꝓ̇mi predicamēti: ⁊ hoc ē vel forma vel mā vl' ꝯpoſitū qō ꝑ ſe i gn̄e ē: alio mō dr̄ ſuba illud qō ſignat qd i oibꝰ rebꝰ: ſicut dicimꝰ ꝙ diffinitio ſignat rei ſbaꝫ: ⁊ hoc mō qcqd poſitiue dr̄ in quocūqꝫ gn̄e ſit ſuba ē vel ſubam hꝫ: ſic eni ſuba pro eēntia ſumit᷑. Prio ergo mō accipiendo ſubam nullo mō dubiuꝫ ē pctā ſubas non eē: qꝛ nec ēt v̇tutes ſube h̄ mō ſūt: cū in gn̄e ſube nō ſint neqꝫ ſicut ꝓ̇ncipia neqꝫ ꝓ̇ncipiata: ſꝫ ſcōo mō accipiendo ſubaꝫ pōt eē dubiū vtꝝ pctm̄ ſuba ſit: eo ꝙ in actu pcti duo ē conſiderare. ſ. ipm actū q eēntia q̄dā ē in eo ꝙ actꝰ ē: ⁊ ſic ꝓculdubio ſuba ē: vel ēt ipam ꝓ̇uatiōem ordinis ꝑ quā malus ē: ⁊ qꝛ ꝓ̇uatiōes eēntiā nō hn̄t. ideo ex ꝑte iſta pctm̄ ſba nō ē: ⁊ qꝛ pctm̄ dr̄ pctm̄ ſm ꝙ priuatuꝫ ē debito ordine. ideo pctm̄ abſolute loquēdo dr̄ ſuba non eē: ſꝫ tn̄ inq̄tū actus ē ſuba ē. Silr̄ ēt nomē nāe multiplr̄ dr̄: vt Boetiꝰ in lib. de duabꝰ naturis ⁊ vna perſōa xp̄i dicit. Prio eni modo dr̄ nā ſm ꝙ cōiter ad oia entia ſe hꝫ ꝓut nā diffinitur oē id quod ītellectu quoquo modo capi pōt. Scōo mō ꝓut tm̄ ſubſtantijs ꝯuenit: ⁊ ſic nā dr̄ eē quod agere vel pati pōt. Tertio mō dr̄ nā quod ē ꝓ̇ncipium motꝰ vel q̇etis in eis in quibus per ſe ē: ⁊ nō ſm accn̄s. Quarto mō vnūqōqꝫ īformās ſpecifica drīa dr̄ nā. Scōo igr̄: ⁊ tertio modo pctā nā dici nō pn̄t: qꝛ in gn̄e ſube non ſūt: vt dictum eſt: neqꝫ iteꝝ ꝓ̇ncipium motꝰ ſūt: ſꝫ potiꝰ motus vel actiōes quedā. Et qō plus ē ēt tertio modo accipiendo nām: nec ſm nām dici pn̄t: qꝛ pctm̄ in nulla re accidit niſi ſm receſſum ab eo qō nāliter ſibi ineſt. vn̄ ⁊ pctm̄ hois ē per receſſum a rectitudine rōnis: que nāliter hoi ꝯuenit: ſed ꝓ̇mo modo ⁊ quarto quodā modo pōt dici nā pctm̄: ⁊ quodā modo nō: qꝛ ſm ꝙ ē actus q̇dā: eſt ens quoddā quod ītellectu capi pōt: ⁊ aliqua drīa ad ſpēm determinatur: ſꝫ inquātum rōnē pcti hꝫ ex priuatiōe rectitudinis neqꝫ ens eſt neqꝫ drīam hꝫ: ſed per priuationem debite forme dr̄. Similiter autē ⁊ nomē rei duplr̄ ſumitur: ſimplr̄ eni dr̄ res qō hꝫ eē ratū ⁊ firmū in nā: ⁊ dr̄ res hoc modo accepto noīe rei ſm ꝙ hꝫ quiditatem vl' eēntiam quandā. ens vero ſm ꝙ hꝫ eē: vt dicit Auic. diſtinguens entis ⁊ rei ſignificatiōem. Sed qꝛ res per eēntiam ſuā cognoſcibilis ē: tranſumptū eſt nomē rei ad oē id quod in cogitatione vel intellectu cadere pōt ſm ꝙ res a reor reris dr̄: ⁊ per hunc modū dicūt᷑ res rōnis que in nā ratū eē nō hn̄t ſm quē modū etiā negationes ⁊ ꝓ̇uatiōes res dici poſſūt: ſic̄ ⁊ entia rōnis dicūt᷑: vt ꝯmētator i q̇rto meta. dicit. Prio g̊ modo ſumēdo nomē rei: pctm̄ inquātum ē actꝰ eſt res q̄dā. ſed inq̄tum peccatum ē ex priuatiōe ordinis debiti nō eſt res q̄dā. ſed priuatio: priuatio āt res nāe non eſt: ſꝫ rōnis tm̄: vn̄ ſcōo modo accipiēdo rem quātū ad vtrūqꝫ: pctm̄ res ē. ſ. ⁊ inq̄tum eſt actus ⁊ inq̄tū ꝓ̇uationi ſubijcitur.

Ad primū g̊ dōm ꝙ illa obiectio ꝓcedit de ſuba ſm ꝙ ſignat rem primi predicamēti: ⁊ hoc mō ſumēdo ſubam pctm̄ nullo modo ſuba ē. ¶ Ad ſcōm dōm ꝙ eē in nā aliquid dr̄ duplr̄ vl' ſicut ꝑs nāe ſiue aliqd aliud ad perfectiōem nāe pertinēs: ⁊ hoc mō malū nō ē in nā neqꝫ vli neqꝫ ꝑticulari. Uel poteſt intelligi aliqd eſſe in natura ſicut in ſubo: ⁊ hoc mō opꝫ ꝙ ſubm hꝰ ꝓ̇uatiōis q̄ malū eſt nā q̄dam ſit: vt hoc mō malum in nā eē dicatur. ⁊ ideo opꝫ actū illum in quo deformitas fundatur ſicut in ſubo nām quādam eē. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ illud quod nām vnā corrūpit pōt eē natura alterius: ſicut nā ignis corrūpit naturā aque. vnde nō ē incōueniēs: vt actꝰ quo nā hois corrūpitur natura alteriꝰ aialis perficiat᷑ aliqd eni eſt vituperabile i hoie quod ē laudabile in leone vel cane. ⁊ ideo nō eſt incōueniēs vt actꝰ ille nā aliqua ponatur: vel ēt ſm naturā: nō q̇dem hominis: ſed alteriꝰ. ¶ Ad q̇rtum ergo dōm: ꝙ q̄uis priuatione qua pctm̄ malum dr̄ ꝓ̇uetur forma per quā actꝰ in genere moris bonitatē hꝫ: nō tn̄ priuatur forma illa ꝑ quā in gn̄e actus remanet. ⁊ iō ſm illaꝫ formā res dici pōt inquātū actus ē res q̄daꝫ. Iteꝝ ēt illa priuatio accipitur vt forma eiꝰ ſm ꝙ in cōſideratiōem rōnis venit. ⁊ iō ex ꝑte ꝓ̇uationis pōt dici res ſm ꝙ res a reor reris dicitur. ¶ Ad q̇ntū dōm: ꝙ impoſſe ē aliquā rem eē q̄ omni ordīe deſtituatur. Unde ⁊ in ipo actu pcti vt res q̄dam ē remanet ordo aliq̇s: ⁊ ad q̇entē ⁊ ad finē aliquē intentū ab agēte qō eſt extimatū bonum: q̄uis priuet᷑ ordo a fine debito quā ēt inordinatiōem deꝰ inordinatā nō relinq̇t: ſed per penā ordinat.

¶ Utrum omne ens ſit a deo. II.

AD ſecundum ſic ꝓceditur. vr̄ ꝙ nō oē ens a deo ſit. verū eni ⁊ ens cōuertūtur: ſed aliquē peccare ē verū: quod nō ē a deo. ergo nō oē qō eſt a deo eſt. ¶ P̄. qcqd eſt a deo per verbū factum eſt: ſed forma hois in ydolo nō ē fcā per verbū. vt Augu. dicit: ⁊ tn̄ forma hominis i ydolo ens quoddā eſt. ergo nō omne ens a deo eſt. ¶ P̄. de quocunqꝫ vere poteſt dici ꝙ eſt: ipm eſt ens: ſed verum ē dicere deformitateꝫ peccati eē. ergo deformitas pcti eſt ens: ſed deformitas pcti non eſt a deo. ergo non omne ens eſt a deo. ¶ P̄. omne quod eſt a deo in aliquo ſilr̄itudinē eiꝰ retinet: qꝛ vt Diony. dicit ſecūdo ca. de. di. no. Cauſata hn̄t cāꝝ ſuarū contigētes imagines: ſed q̄dam ſunt que hoiem diſſimilem deo reddūt. ergo non oē qō ē a deo eſt. ¶ P̄. cuiuſcunqꝫ agentis operatio reducitur in aliqō aliud agēs ſicut i cauſaꝫ: illō nō eſt agens per ſeipm: ſed q̄dam ſunt q ꝑ ſeipſa agūt: que. ſ. dn̄ium ſuoꝝ actuum hn̄t: vt agentia a ꝓpoſito. g̊ operationes eorum non reducuntur in agens aliud prius eis: ſicut in cām. ſed operationes ille entia quedam ſunt. ergo nō oia entia ſunt a deo cāta.

Sed contra Boetius dicit i libro d̄ hebdom̄. ꝙ res alie dicūtur bone inq̄tum a primo ⁊ ſummo bono ſunt: qō deus eſt: qō ergo a deo non ē bonū nō ē: ſi ergo aliquod ens ſit qō a deo nō eſt: illud oino bonū non erit. ſed qō ē oino carens bonitate eſt ſummū

malum. ergo erit ponere ſūmū malū: ⁊ ita erunt ꝓ̇ncipia ꝓ̇ma. ¶ P̄. oē ens qō nō hꝫ cām ipm ē ꝓ̇mum ſimplr̄: ⁊ ē cā tm̄: ſed hoc ē impoſſe eē niſi vnū. ergo oē aliud ens cāꝫ hꝫ: ſed qcqd ē cātum per opatiōem cauſe ſue in eē productum ē: aut ergo illa cā ē cauſa ꝓ̇ma: aut cauſa ſecunda: ſi ē cā ꝓ̇ma nō habēs aliam cām. talis cā ſolus deus eſt. ergo hoc ens de quo loquitur erit a deo. Si aūt ē cauſa ſecūda. ergo cauſa prima vehemētiꝰ agit in cātū eiꝰ q̄ꝫ ipſamet agat in illud. ergo oē ens a cā pria ꝓcederet q̄ deꝰ ē.

Reſpondeo dōm: ꝙ ens inuenit᷑ in pluribus ſm ꝓ̇us ⁊ poſterius. Illud tn̄ veriſſime ⁊ ꝓ̇mo dr̄ ens cuius eē ē ipꝫ qō ē: qꝛ eē eius nō ē receptuꝫ: ſed per ſe ſubſiſtēs. In oibus aūt q̄ ſm prius ⁊ poſterius dicūtur: ꝓ̇mū eoꝝ que ſunt pōt eē cā: ⁊ ꝑ ſe dictū ē cā eius qō per participatiōem dicitur: ⁊ ideo opꝫ ꝙ illud ens qō nō per ꝑticipatiōem alicuius eē qō ſit aliud q̄ꝫ ipm dicit᷑ ens qō ꝓ̇mum inter entia eſt: ſit cauſa oiuꝫ alioꝝ entiū. alia aūt entia dicūtur per poſterius inquātū aliquod eē ꝑticipant: quod nō ē idē quod ipſa ſunt: ⁊ hec procedunt vſqꝫ ad vltima entium: ita ꝙ quācūqꝫ rōem eſſendi aliquid habeat non ſit ſibi niſi a deo: ſed defcūs eſſendi ſit

Ad primuꝫ ergo dōm ꝙ verū duplr̄ pōt conſiderari: vl' ſm ꝙ fundatur in re: ⁊ hoc mō hoc qō dicitur iſtū peccare nō hꝫ veritatem imo potius ꝑ receſſum a veritate peccatū incidit ſi ſumatur veritas que in re eſt per quam quis implet id quod a deo ordinatum ē. Uel ſm ꝙ completur opatiōe aīe cōpoſitiōem formātis in qua ē veritas ꝓut ſignificat vl' intelligit rē eo modo quo ē: ⁊ ſic hoc quod ē iſtum peccare ē quoddā ens rōnis aut verū dicitur: ⁊ ſic a deo eſt. nō.n. niſi a deo eē pōt talis rectitudo vt intellectus reꝫ accipiat eo modo quo ē: ⁊ eodem modo verbis eam exꝓ̇mat. (ei a ſeipo. ¶ Ad ſcōm dōm: ꝙ forma hois in ydolo pōt duplr̄ conſiderari vel ſm ꝙ eſt figura quedā: ⁊ ſic ꝓculdubio a deo ē a quo ois forma ē: vel ſm ꝙ ē ordinata ad id quod decens eam ordinari nō ē vel ꝯueniēs ſibi. ſ. ad hoc vt adoretur: ⁊ ſm hoc a deo nō eſt: qꝛ ſm hoc nihil eſt: cum ſm negatiōem debiti vſus hoc dicatur. ¶ Ad tertiū dōm: ꝙ vt ſupra dcm̄ eſt ens dicitur duplr̄. vno modo ꝙ ſignificat eēntiam rei extra aīam exn̄tis: ⁊ hoc modo non pōt dici ens deformitas pcti que priuatio q̄dam eſt: ꝓ̇uatiōes eni eēntiam nō hn̄t in rerum natura. Alio modo ſm ꝙ ſignificat veritatem ꝓpōnis: ⁊ ſic deformitas dicitur eē nō ꝓpter hoc ꝙ in re eē habeat: ſed qꝛ intellectus cōponit priuationē cum ſubo ſicut formā quādam. Unde ſic̄ ex cōpōne forme ad ſubm: vel ad materiam relinq̇tur quoddam eē ſubale vel accidentale: ita etiā intellectus cōpōnem priuationis cum ſubo per quoddam eē ſignificat: ſed h̄ eſſe non eſt niſi eē rationis: cum in re potiꝰ ſit non eē: ⁊ ſm hoc ꝙ in rōne eē habet: conſtat ꝙ a deo eſt. ¶ Ad q̇rtum dōm: ꝙ in creatis contingit eē ſilr̄itudineꝫ dei ſm quācūqꝫ perfectionem participatam: ⁊ q̄ꝫto perfectio eſt nobilior: tanto ſm eam attenditur ſilr̄itudo expꝛ̄ſſior. contingit autem vt aliquid ſilr̄itudinem dei amittat q̄ꝫtum ad vlteriorē perfectioneꝫ: qō q̄ꝫtum ad primaꝫ perfectionem ſimilitudinem retinet: vnde in iſtis ſm verba Diony. dicitur eē participatio diuine bonitatis ſꝫ obſcuram reſonantiā: ſicut pꝫ in peccato: quia in actu peccati ē aliquid ſimilitudinem diuinam retinēs. puta corporalis delectatio: vel aliquid hꝰ a ſummo bono exemplatū: q̄uis nō ſit ibi ſimilitudo ſummi boni que ē per gratiā. ⁊ ideo ſm hoc ꝙ ſimilitudinem dei retinent talia entia a deo ſunt. ſꝫ vero ꝙ a dei ſimilitudine recedunt: nec ēt entia ſunt: nec ēt a deo ſunt: cum oē ens inq̄ꝫtum eſt ens ꝓ̇mo enti ſimiletur. ¶ Ad quintuꝫ dōm: ꝙ operatio illiꝰ agentis qui per ſe agit: opꝫ vt in primū agens ſicut in cāꝫ reducatur: q̄uis enim hꝰ entia per ſe agant: quia per ꝓpriam nām ⁊ ꝓprium iudicium actus ſuos determināt: non tamē a ſe habent ꝙ agāt: ſed a primo agente qō eis ⁊ eſſe ⁊ poſſe et agere ꝯfert. Queſtio. II.

DEinde queritur de cauſa peccati. Et circa hoc duo querūtur. Primo: vtꝝ ipſius pcti deꝰ cā ſit abſolute loquendo. Secundo vtrum ſit cā actionis in qua deformi tas culpe conſiſtit ſm ꝙ actio eſt.

¶ Utrum deus ſit ſimpliciter cauſa peccati. I.

AD primum ſic procedit᷑. vr̄ ꝙ ſimplr̄ peccati deus cā ſit: qꝛ vt in glo. ad Ro. 9. dicit᷑. Deus opat᷑ in cordibus hoīum: ⁊ inclinat voluntates eoꝝ in qōcunqꝫ voluerit ſiue in bonum ſiue in malū: ſed ex h̄ dr̄ actor bonoꝝ operum: quia volūtatē hois in bonū inclinat. ergo ⁊ eadē rōne pōt dici actor pctōꝝ que ſunt mala opera. ¶ P̄. quicqd ē cā cāe ē cā cāti: ſꝫ pcti cā eſt volūtas peccātis: cum igitur voluntatis cā ſit deꝰ: videt᷑ ꝙ ⁊ pcti. ¶ P̄. in eandē cām reducitur ſalus ⁊ periculū alicꝰ Idē enim nauta eſt cauſa ſalutis ⁊ periclitationis nauis. vt i ſcōo phy. dicitur: ſed deus eſt cauſa ſalutis humane que eſt per bona opera. ergo ⁊ cum periclitatio anime ſit per peccatum: videtur ꝙ ēt deus ſit pcti cauſa. ¶ P̄. q̄cunqꝫ operatio conuenit rei ſm hoc ꝙ ſibi a deo datum eſt: a deo eſt. ſꝫ operatiōes q̄ ſūt pctā ꝯueniūt hoi ſm inclinationem virium ſenſibiliuꝫ: que homini a deo ſūt date. ergo ⁊ pctm̄ hominis in deum ſicut in cām reducitur. ¶ P̄. pctm̄ eſt tenebra ſpūalis: ſed tenebraꝝ deꝰ auctor eſt: Iſa. 45. Formās lucē ⁊ creans tenebras. ergo pctōꝝ deus cauſa eſt.

Sed contra Fulgentius dicit. Illiꝰ rei deus eſt vltor: cuiꝰ nō ē actor: ſꝫ pcti ē vltor: ergo eiꝰ nō ē actor. ¶ P̄. qcqd fit deo volēte: fit deo actore: et econuerſo: ſꝫ mala nō fiunt deo volente. ergo nec eo actore.

Reſpōdeo dōm: ꝙ pcti actor deus nullo mō dicēdus ē: qui.n. agit ꝓp finē nō deficit a fine: niſi ꝓpter defcm̄ alicuius vel ſuiipſius vel alterius: ⁊ ille in quo inuenitur defectus: erit cauſa obliquatiōis a fine: ſiue ſit ipm principale agens vel materia vel inſtrꝫ agentis: vel quicquid aliud: ⁊ ideo illud in quo nullo mō defectus cadere pōt: non pōt eſſe cauſa receſſus a fine in his que ad finem ordinata ſunt: cum igitur pctm̄ dicat᷑ ꝓpter inordinationem a fine ad quē natura rōnalis ordinata eſt: non poteſt eſſe cauſa peccati deus in quo nullus defectus cadere poteſt: ſed opꝫ ꝙ peccatum cauſet᷑ defectu illius agentis: quod eſt poſſibile ad defectum ſicut eſt voluntas rōnalis creature.

Ad primuꝫ ergo dōm: ꝙ deus non eodem modo inclinat voluntatem in bonuꝫ et in malum. Inclinat ſiquidem volūtatem in bonū adminiſtrādo virtuteꝫ agendi ⁊ directe mouendo ad bonuꝫ: ſed ad malum dicitur inclinare inquātum grām nō prebet: per quā q̇s a malo retraheret᷑: ⁊ nō ꝙ directe volūtatem in maluꝫ ordinet. ¶ Ad ſcōm dōm: ꝙ pctm̄ refert᷑ in volūtatē ſicut in cām: ⁊ q̄uis volūtas ſit creata ab eo inq̄ꝫtum eſt quoddam ens: nō tn̄ q̄ꝫtum ad h̄ ꝙ defectꝰ ex ipa incidere poteſt: eſt enim poſſibilis ad defectuꝫ ex hoc ꝙ ex nihilo eſt: q̄uis autē deus ſit cauſa voluntatis faciens eam ex nihilo: hoc tamen qō ē ex nihilo eſſe non hꝫ ab alio ſed a ſe: vnde ſcōm hoc non hꝫ cauſam aliam: ⁊ ideo defectus q ſequitur ex ea ſecundum ꝙ ex nihilo eſt: nō oꝫ ꝙ in vlteriorē cāꝫ reducatur. ¶ Ad tertiū di

cēdū: ꝙ nauta ē cauſa periculi nauis per ſuā abſentiā: de⁹ aūt ꝗ̄tū in ſe ē nulli abſens ē: ſed peccatoꝛ abſētat ſe a dō ⁊ ideo ipſe ſui peccati cauſa eſt in quo periclitat̄ ⁊ nō de⁹. ¶ Ad q̄rtū dōm: ꝙ concupiſcibilis ⁊ iraſcibilis a deo homini date ſunt: ita vt rōni ſubdātur. Unde ſi qs eis vtat̄ ſm illuȝ oꝛdinem ꝓut a deo date ſunt: talis opationis dñs actoꝛ erit: ſȝ in hoc pctm̄ eē non poterit. Si quis auteȝ eis vtatur ꝑter rōnis oꝛdinē talis abuſionis de⁹ actoꝛ nō erit: qꝛ in hac pctm̄ eſt. ¶ Ad qntū dicēdum. ꝙ pctm̄ dr̄ ſpūalis tenebꝛa effectiue: qꝛ. ſ. mentē obtenebꝛat eam lumine gr̄e ꝑuans. nomen aūt tenebꝛe penā poti⁹ deſignat vnde ēt tenebꝛe deus auctoꝛ eſt: ſicut ⁊ aliarū penarū: vt infra oſtendetur.

¶ Utrum actio peccati inquātuȝ actio ſit a deo. II.

AD ſecundum ſic ꝓcedit̄. videtur ꝙ actio pcti inq̄ȝtum eſt actio a deo nō ſit. Omne enī quod ē a deo bonum ē: ⁊ oē bonuȝ alicui bonū eſt. quedaȝ aūt pctā ſunt quoꝝ actus nullius boni ſunt: quia ⁊ facienti nocēt ⁊ ei in quē fiunt: ergo tales actus nullo mō a deo ſunt. ¶ P̄. qcqd ē cā actiōis: in q̄ deformitas fundatur: ſcdȝ quā actio mala dr̄: eſt mouēs ⁊ cooperans ad malum: nihil enī opatur ad malum niſi ſcdm ꝙ talē actionez ꝓducit: ſed deus nullo mō ad malū cooperari debȝ dici. ergo illius actionis in qua malum conſiſtit inſeparabiliter cā dicēdus nō eſt. ¶ P̄. bonarū actionū deus nō eſt actoꝛ: niſi ſcdm ꝙ deus pōe agendi efficaciam cōfert: quia determinatio operis ex lib. arb. eſt vt ſupꝛa habitū eſt: ſi igit̄ deus ipſaꝝ actionū malarū inquantū actiones ſunt a potentia egredientes cauſa eſſet: eodē modo dicendus eēt actoꝛ malarum actionū ſicut eſt actoꝛ bonarum. ¶ P̄. qd conuenit alicui ſm genus ⁊ dr̄iam ſuam conſtitutiuā: conuenit ſibi per ſuam eēntiā: qꝛ eēntia rei his ſignificatur: ſed quidā actus ſūt qui ex gn̄e ſuo mali ſūt vt ſupꝛa habitū eſt: ⁊ quidā qui ex dr̄ia per quā in ſpēm contrahuntur. ergo ꝑ eēntiam ſuā mali ſunt: ⁊ ita nec ēt inq̄ȝtum ſunt a deo ſunt. ¶ P̄. rei nō aſſignatur cā efficiēs ſȝ ꝙ eſt i intellectu: ſed ſȝ ꝙ eſt in re: ſed qdā actus ſūt in quibus nō pōt ſepari illud qd ē de natura act⁹ a deformitate niſi ſȝ intellectū: q a bñ fieri nō poſſūt: g̊ nō cānt̄ niſi ſcdȝ ꝙ ſtant ſub illa deformitate: ſed vt ſunt ſub deformitate non ſūt a deo. ergo nullo modo a deo ſunt.

Contra oē bonū a deo eſt: ſed quedam peccata ſunt que habēt malitiā ex aliqua circumſtātia ſuperueniente: ⁊ tm̄ actus ſunt bōi ex genere vt dare elemoſynā ꝓpter inanem gloꝛiā. ergo hoꝝ inq̄ȝtum ſunt actus quidam de⁹ cā eſt. ¶ P̄. quicqd non eſt cā opationis per quā aliqua ſuba in eē ꝓducitur: nō eſt cā illius ſube: ſed ꝑ aliquā actionē pcti ſube quedā in eē ꝓducūtur: ſicut per adulteria ⁊ foꝛnicatiōes hoīes gn̄antur. ſi ergo haꝝ actionū deus cā non eſt inq̄ȝtum actiones ſūt: tūc nec hoīum qui per has actiōes gn̄antur ē cā: qd ē abſurdum.

Reſpondeo dōm: ꝙ circa hanc qōnem tangūtur a magr̄o due opiniones: vna quaruȝ dicebat omnes actus: inquātum actus ſunt: ex deo eſſe: ſed ꝙ inquātum deformitatem habent a deo nō ſunt: ſed ab homine vel diabolo: ⁊ hoꝛum rationes ſupꝛa. 3i. diſtin. proſecutus eſt. Alia opinio dicebat actus peccatoꝛuȝ nullo modo: nec ēt inq̄ȝtum actus ſunt: a deo eē: ⁊ hec opinio tangitur in p̄ñti diſtin. quā ad pn̄s nulli vel pauci tenēt: qꝛ ꝓpinquiſſima eſt erroꝛi duplici. Primo: qꝛ ex ea videtur ſequi ꝙ ſint plura pꝛima pꝛincipia. hoc enim eſt de ratione p̄mi p̄ncipij: vt agere poſſit ſine auxilio pꝛioꝛis agētis ⁊ influētiam eius. vnde ſi voluntas humana actioneȝ aliquā poſſet ꝓducere: cuius actoꝛ dn̄s nō eēt: voluntas humana rōnem pꝛimi p̄ncipij haberet: q̄ȝuis ſoluere hic nitātur dicētes ꝙ voluntas ⁊ ſi per ſe poſſit actionem ꝓducere ſine influentia p̄oꝛis agentis: nō tamē hȝ a ſe eſſe ſed ab alio: quod ēt exigeretur ad rōem p̄mi pꝛincipij: ſed hoc videtur incōueniens. vt quod a ſe eē non hȝ: a ſe agere poſſit: cū ēt per ſe durare non poſſit: quod a ſe non eſt. Oīs ēt virtus ab eēntia ꝓcedit: ⁊ operatio a virtute. vnde cuius eēntia ab alio eſt: opȝ ꝙ virtus ⁊ opatio ab alio ſit. Et pꝛeterea: q̄ȝuis per hanc reſponſionem euitaretur ꝙ nō eēt pꝛimum ſimplr̄: nō tamē poſſet vitari: quin eēt p̄mum agens: ſi eius actio in aliquod p̄us agens nō reduceretur ſicut in cām. Secūdo: qꝛ cum actio ēt peccati ſit ens quoddam nō ſolum ſm ꝙ p̄uationes ⁊ negationes entia dicūt̄: ſed ēt ſm ꝙ res i genere exiſtentes entia ſūt: eo ꝙ ⁊ ipſe actiones in genere oꝛdinātur: ſequeret̄ ſi actiones peccati a deo non ſunt: ꝙ aliquod ens eēntiam hn̄s a deo non eēt: et ita deus non eēt vl̄is cauſa omnium entium: quod eſt contra perfectionē pꝛimi entis. Pꝛimum enī in quolibet genere eſt cauſa eoꝛum que ſunt poſt. vt i ſcdo meta. dr̄. Et ideo cum p̄ma opinione dōm eſt: ꝙ act⁹ inq̄ȝtum actus a deo eſt: ⁊ vt ſic nō habet aliquid ꝙ dfoꝛmitatem habeat: qd qualiter ſit ita cōſiderari pōt. In oībus enim in quibus incidit defect⁹ ex cauſa ſecūda: ⁊ nō ex cauſa pꝛima: opȝ ꝙ quicquid ē in effectu deficiēte eſſētie ⁊ bonitatis totum a pꝛima ꝓcedat: ꝙ autem defect⁹ reducatur in cām ſecūdam deficientē: vt pȝ in claudicatione q̄ eſt a virtute greſſiua: mediante tibia: per cuius. ſ. tibie curuitatem obliquitas in greſſu claudicantis relinquitur. vnde quicqd eſt ibi de greſſu totum ē a v̄tute greſſiua: ſed defectus vel obliquitas greſſus non ē a virtute greſſus: ſed a tibia tantum. Silr̄ ēt eſt oꝛdo dei ad voluntatē cauſatam: ſicut cauſe pꝛime ad cām ſecūdam. Ideo ex parte dei nullus defectus incidere pōt. Uoluntas āt cāta ad defectum poſſibilis eſt: ⁊ ideo qcqd eſt in actu deficiente. ſ. peccato de rōne actus ⁊ entis ⁊ boni: totum ħ a p̄mo agente. ſ. deo ꝓcedit mediante voluntate. ſed ipſe defectus qui eſt in actu hoc modo ē a voluntate ꝙ a deo non ꝓcedit: ⁊ iō quodcunq̄ȝ nomen deformitatem ſimul cum actu ſignificat ſiue in generali ſiue in ſpāli non pōt dici ꝙ hoc a deo ſit ſimplr̄: vnde non poteſt dici abſolute ꝙ pctm̄ ſit a deo vt homicidium: aut aliquid hꝰ: niſi cuȝ hac additione inq̄ȝtum eſt actus: ⁊ inq̄ȝtum eſt ens.

Ad pꝛimuȝ ergo dōm: ꝙ cum dicit̄ actus peccati nulli bonus eſſe ħ ꝯuenit ſibi ſcdȝ ꝙ ſub deformitate cōſiderat̄: ⁊ hoc modo non reducit̄ i deum ſicut in cām: nullus tamē actus eſt ꝙ ſcdm ſe cōſideratus ſm hoc ꝙ bonus ē alicui etiaȝ bonus non ſit: ſic actus foꝛnicationis inquātum eſt delectabilis eſt bonuȝ ꝯcupiſcibile. ¶ Ad ſcdm dicēdū: ꝙ illud dicitur ad malum cooperari quod inclinat ad actionem ſm ꝙ actio deformitati ſubſtat. vnde mala eſt. hoc autem deo non ꝯuenit: ⁊ iō nō opȝ vt ad malum cooperari dicatur: q̄ȝuis actionis illius cauſa ſit: in qua malum conſiſtit: ſm ꝙ influit agenti eſſe poſſe ⁊ agere: ⁊ quicquid perfectionis in agente eſt. ¶ Ad tertiū dicendū: ꝙ deus dicitur cauſa bonarum operationum: non ſolum q̄ȝtū ad eēntiā actus: ſȝ ēt q̄ȝtum ad perfectionem: ſȝ quā bone dicuntur. vtrunq̄ȝ enim agenti influit: ⁊ vt agat: ⁊ vt bene agat: ſed in malis actōibus q̄ȝuis ſit cauſa earuȝ q̄ȝtum ad eēntiam: non tm̄ ē cā q̄ȝtum ad defectum: ⁊ ideo abſolute dicendus ē cauſa bonoꝛum operum: non autem peccatoꝛum. ¶ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ ſicut ſupꝛa dictuȝ eſt. 34. diſt. ipſa pꝛiuatio q̄ aliquid malum dicitur: non pōt eē differētia neq̄ȝ genus: ſȝ vnuſquiſq̄ȝ actus ſpecificatur ⁊ in genere ponitur ꝑ aliquid poſitiue dictum: ſed poſitionem vtranq̄ȝ. ſ. ponitur

actus in gn̄e vel in ſpē poteſt cōſequi pꝛiuatio aliq̄: ⁊ iō quidam actus dicūtur mali ex genere vel ex eo qd in ſpeciē trahit. ¶ Ad qntum dōm: ꝙ ſicut actio que peccati dfoꝛmitatē hȝ dr̄ bona inq̄ȝtum eſt actio bonitate nature: nō ꝓpter hoc ꝙ aliquādo inueniatur ſeparata a deformitate: ſed quia bonitas illa nature deformitati ſubſtat: ita ēt deus dicitur eē cauſa illius actionis inq̄ȝtuȝ ē actio: ⁊ nō inq̄ȝtuȝ eſt defoꝛmis: hoc modo ꝙ actionem nō faciat a deformitate ſeparatam: ſed quia in actione deformitati coniuncta hoc qd ē actionis facit: ⁊ qd deformitatis non facit: ⁊ ſi enim in aliquo effectu plura inſepabilr̄ cōiūcta ſunt: non opȝ vt quicquid ē cā eius q̄ȝtum ad vnū ſit cauſa eius q̄ȝtum ad alterum: ſicut natura eſt cauſa oculi q̄ȝtum ad ſubſtantiam eius: ⁊ nō q̄ȝtum ad defectum cecitatis que ex nature defectu incidit. Q̄ō III.

DEinde queritur d cā pene. Et circa hoc queruntur duo. Pꝛimo: vtrum deus ſit cauſa pene. Scdo: de quo per pꝛius dicatur malum. ſ. de culpa vel de pena.

¶ Utrum pena ſit a deo. I.

AD pꝛimum ſic ꝓceditur. vr̄ ꝙ pena a deo non ſit. Oē enim malum ꝯr̄iatur alicui bono. ſed pena ē quoddam malum cum noceat. ergo alicui bono ꝯr̄iatur: ſed qd ꝯr̄iat̄ bono nō pōt eē a ſummo bono: qꝛ ſic ſummū bonum nō pōt eē actoꝛ pacis: ſed pugne ⁊ diſſenſionis: ſi ab eo ꝯr̄ia ꝓcederent. ergo pena nō ē a deo. ¶ P̄. omne qd ē pꝛeter intentionem agētis incidit ex aliquo defectu: ſed omne malū ē ꝑter intētionem agentis: vt Diony. dicit: qꝛ nihil ad malum reſpiciens operatur. g̊ omne malum ex defectu aliquo incidit: ſed quicqd incidit ex defectu nō reducitur in deuȝ: ſicut in cāȝ: vt ſupꝛa oñſum eſt. ergo nullius mali deus ē cauſa: ſed pena ē malum. ergo nō ē a deo. ¶ P̄. qcquid nō eſt cauſa actionis: nō eſt cā illius quod per actionē cātur: vt dictum eſt: ſed multe pene ſunt que aliqbus per alioꝝ peccata infligun tur: multi enim afflictionib⁹ puniūtur per eos qui iiuſte oppꝛimunt: cum igitur culpe deus nō ſit cā. vr̄ ꝙ nec oīs pene. ¶ P̄. quicquid ē a deo in bonū tendit: ſed quedam pene ſunt que ad malū inclināt: vt fomes ⁊ hꝰ. ergo non oīs pena a deo eſt. ¶ P̄. cui⁹ gn̄atio bona ē coꝛꝛuptio ei⁹ mala eſt. ſed gn̄atio gratie bona eſt: quia a deo eſt. ergo ⁊ coꝛꝛuptio gr̄e mala eſt: ſed coꝛꝛuptio gr̄e eſt quedam pena. ergo non oīs pena eſt a deo: cum deus tantummodo bonoꝛum ſit cauſa.

Sed contra omne qd iuſtum eſt bonū ē: ⁊ oē qd bonuȝ ē: a deo eſt: ſed oīs pena iuſta ē: vt Aug. ꝓbauit in ꝓcedēti diſtin. g̊ oīs pena a deo eſt. ¶ P̄. ad eundem pertinet remuneratio ⁊ ꝯdemnatio. ſ. ad eum qui iudicinȝ d actib⁹ hȝ bonis vel malis: ſed p̄mia reddere bonis opib⁹ dei ē. g̊ ⁊ penas ēt infligere ipſius ē. ergo oīs pēa a deo ē.

Reſpōdeo dōm: ꝙ pena duo hȝ in ſe. ſ. rōnem mali ſm ꝙ eſt alicuius boni pꝛiuatio: ⁊ rationem boni ſm ꝙ iuſta eſt ⁊ oꝛdinata ē. Quidā igitur antiqui conſiderātes penā tm̄ ex parte illa in qua defectus eſt ⁊ malum: dixerunt penas a deo non eē: in quem erroꝛem ēt Tullius incidiſſe videtur: vt pȝ in libꝛo de officiis. Hꝰ enim hoīes pꝛouidētiam dei negauerunt de hūanis actibus. vnde oꝛdinē qui eſt pena reſpectu culpe: nō dicebant per ꝓuidentiam diuinam eē: ſed per iuſticiam hoīs penā infligētis. defectum āt qui ē in pena non a deo oꝛdinatū eē: ſed ex neceſſitate cāꝝ ſcdaꝝ icidere: ponebāt enim deū res in eē ꝓduxiſſe: ſicut ꝓducit agens ex neceſſitate nature: vt. ſ. ex vno pꝛimo: i quo nullus defect⁹ eſt: vnum pꝛimum ꝓcederet ab eius perfectione diſtans: et ſm ꝙ longioꝛ ſit diſtantia ab vno pꝛimo per oꝛdinē cāe ⁊ cāti magis dicebant defectum incidere. Hec aūt poſitio erronea eſt: ſicut in pꝛimo libꝛo. diſt. 39. patuit. vbi dictum eſt ꝓuidentiam diuinam ad oīa ſe extendere. Et iō dōm eſt penas a deo eē: nullo autem modo culpaȝ a deo eē: q̄ȝuis vtrunq̄ȝ malum dicatur: cuius rō ē: qꝛ vnicuiq̄ȝ rei aſſignatur cā agens ſm ꝙ ab agente res illa ꝓgredit̄ culpa āt rōnē mali ⁊ dfect⁹ hȝ ſm ꝙ ab agente ſuo ꝓgreditur: qd actionem ſuam in debitum finem nō oꝛdinat: ⁊ ideo culpe cā aſſignari nō pōt: niſi talis in quē defect⁹ cadere poſſit. Pena autē nō hȝ ratiōem mali vel defect⁹ ſȝ ꝙ ab agente ꝓcedit. qꝛ per oꝛdinataȝ actionē agentis pena infligitur: ſed hȝ ratiōem defectus ⁊ mali in ipſo recipiente actionem tātum: qd per iuſtā actiōem aliquo bono pꝛiuatur. ⁊ ideo pene deus eſt actoꝛ: diuerſimode vero diuerſarum: quedā enim ē pena damni: vt ſubtractio gratie ⁊ hꝰ. ⁊ harum penarum deus cā eſt: nō quidē agēdo aliquid: ſed potius non agēdo: ex eo enim ꝙ deus gratiam non influit cōſequitur in iſto gr̄e pꝛiuatio. quedam vero pena ſenſus eſt que per aliquā actiōem infligitur: ⁊ hꝰ ēt agendo deus actoꝛ eſt.

Ad pꝛimuȝ ergo dōm: ꝙ vnum bonū particulare ꝯr̄iatur alij bono particulari: ſicut calidum frigido: ⁊ vtrūq̄ȝ a deo eſt: nec tamē ſequitur ꝙ deus pacis actoꝛ nō ſit: qꝛ ipſa ēt ꝯr̄ioꝛum pugna ad aliquā vnionem oꝛdinatur: qua. ſ. ad foꝛmam mixti conueniunt: ⁊ ēt ſm ꝙ in vniuerſo per modum cuiuſdam ꝯſonantie oꝛdinātur: ita ēt nō eſt incōueniēs: vt q̄ȝuis bonū nature a deo ſit: ꝙ ēt pena que ſibi ꝯr̄iatur inq̄ȝtum bōa ē a deo ſit. ¶ Ad ſcdm dōm: ꝙ nullū maluȝ nec aliquis defectus a deo vel agēte alio intētum ē: ſed oē malum et defectus incidūt ex defectu aliquo vel ex defectu cauſe agētis vl̄ ex defectu mãe recipientis: malum eniȝ culpe incidit ex defectu cāe agētis. ⁊ ideo in cām agentem que deficere nō pōt reduci nō pōt: malū āt pene incidit ex defectu mãe: qd ſic pȝ. Oꝛdinē iuſticie iuſt⁹ iudex i ſuis ſubditis ponere intēdit: ille oꝛdo non pōt in peccante recipi: niſi ſm ꝙ ꝑ defectum aliquē punitur: ⁊ iō q̄ȝuis defectus ille ratione cuius pena malum dr̄: a iudice intentus non ſit: ſed oꝛdo iuſticie: tm̄ iuſtus iudex pene actoꝛ dr̄ ſm ꝙ pena oꝛdinatū quid dicit: ⁊ ita penaꝝ deus actoꝛ eſt. ¶ Ad tertium dōm: ꝙ q̄ȝuis actionis turpis deus nō ſit cā ſm ꝙ deformitati ſubſtat: eſt tamē cā eius ſȝ ꝙ actio q̄dam eſt: ⁊ ideo ēt pōt dici cā eius: qd per illam actiōem effectum eſt. ¶ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ pena nō iclinat ad malū culpe directe ꝑ modū hīt⁹ ⁊ diſpōnis: ſed indirecte inq̄ȝtū per penā p̄uat̄ aliqd quo qs a culpa retrahebat̄: ⁊ hoc nō eſt incōueniēs. vt dicatur deus ſubtrahere illud quo quis a culpa cōſeruabatur imunis. ſ. gr̄a. ¶ Ad qntū dōȝ ꝙ q̄ȝuis coꝛꝛuptio gratie in ſe malum ſit: tm̄ ꝙ iſte q gratia indignus eſt gr̄a pꝛiuetur: bonum ⁊ iuſtum eſt: ⁊ hoc modo a deo eſt oꝛdinante.

¶ Utrum malum pꝛius dicat̄ de pena q̄ȝ de culpa. II.

AD ſecundum ſic ꝓcedit̄. vr̄ ꝙ malum per pꝛi⁹ dicatur de pena q̄ȝ de culpa. Bonū enī cū ſit in oībus gn̄ibus ꝑ pꝛi⁹ ē in ſuba q̄ȝ in alijs: vt ex pꝛimo ethi. pȝ. ſed malū pene pꝛiuat bonū quod ē in ſuba: ſicut moꝛs: que quedā pena eſt: ꝑfectionē ſubalē p̄uat: ſed malum culpe eſt malū in actione. g̊ per pꝛi⁹ malū dr̄ de pena q̄ȝ de culpa. ¶ P̄. perfectio ſcda que eſt operatio deſcēdit a perfectione pꝛima que ē foꝛma: ſed ſupꝛa dcm̄ ē ꝙ pena opponit̄ ꝑfectioni pꝛime: culpa autē perfectioni ſcde que eſt operatio. ergo malum per pꝛi⁹ inuenit̄

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

in pena q̄ȝ in culpa. ¶ P̄. ſicut ſe hȝ p̄miū ad meritum: ita ſe hȝ pēa ad culpā: ſȝ p̄miū ē magis bonū: ⁊ p̄ p⁹ q̄ȝ meritū. ḡ ⁊ pena ē magis malū q̄ȝ culpa: ſed id qđ ē pri⁹ in his que ſm p̄us ⁊ poſterius dicūt: ēt maxīe dr̄ ſicut ignis maxime calidus: vnde qđ p̄mū ē: eſt illud qđ magis dr̄: vt ex ſcđo metaph. pȝ. ergo p̄ prius dr̄ malū de pena q̄ȝ đ culpa. ¶ Ad idem. Sicut bonum in eo q̄ bonū deſideratur: ita malū in eo q̄ malū vitatur: ſed illud p̄p quod deſiderat̄ aliqđ eſt magis bonū. ḡ illud p̄p qđ vitatur aliquid ē magis malum: ſed culpa vitatur p̄p penā: ergo pēa ē magis malum q̄ȝ culpa: ⁊ ſic idem qđ prius. ¶ P̄. vt ſupra dicit Aug. malū dr̄ aliqđ: q2 nocet: ergo cui verius conuenit rō nocumenti verius conuenit rō mali: ſed verius conuenit pene q̄ȝ culpe: quia verius eſt qđ per eēntiam dr̄ q̄ȝ qđ per p̄ticipatiōem denominatur: ſicut albedo verius dicit naturā albedinis q̄ȝ albū: pena aūt ip̄m nocumētum: ſȝ culpa nocens denominatione dicitur. ergo ⁊ rō mali p̄ prius inuenitur in pena q̄ȝ in culpa.

Contra cā precedit cātum: ſed malū culpe ē cā mali pene. ḡ p̄us eſt malū culpe q̄ȝ pene. ¶ P̄. Diony. dic̄ q̄rto caplo de di. no. q̄ puniri non eſt malum: ſed fieri pena dignum. non aūt aliquis efficitur pena dignus niſi p̄ culpā. ḡ magis p̄prie culpa malū dicitur q̄ȝ pena.

Reſpondeo dđȝ: q̄ malū per p̄us de culpa dicit̄ q̄ȝ de pena: ⁊ magis culpe q̄ȝ pene rō mali conuenit: cuius rō aſſignatur a q̄buſdā ex parte boni: qđ per maluȝ priuatur. dicūt enim q̄ p̄ culpā ſeparat̄ aliquis a fine vltimo: quod ē ſummū bonū: in quo primo rō boni inuenitur. vnde ⁊ in malo qđ ab ipſo ſeparat prio inuenitur ratio mali: in pena auteȝ conſequenter: q̄ bonū nature cauſate priuat: quod eſt a ſumme bono deductū. Sed iſta ratio videtur īſufficiēs: quia culpa ⁊ pena non differūt ſm illud bonū quod p̄ vtrunq̄ȝ priuatur: q2 illud idē bonū qđ actiue culpa priuatur ē illud cuius paſſiua p̄uatio pena quedam eſt: vnde ⁊ ſubtractio gr̄e per quā aīa deo coniūgitur: ⁊ carentia viſionis diuine pene quedam ſunt: ſed ratio aſſignata nō tangit niſi penas corp̄ales. vn̄ non eſt vniuerſalis: ⁊ ideo hō rōnem opȝ aliter inuenire ex p̄p̄a rōne culpe: ⁊ ex p̄pria rōne pene. Sciendum ē igr̄ q̄ ratio boni a fine ſumitur vt ex ſecūdo metaph. patȝ. finis autem eſt perfectio agentis inquantum eſt agens: eo q̄ finis mouet agentem ad operandum vnde finis: ⁊ etiā obliquatio a fine per prius comparatur ad agēs q̄ȝ ad patiens: ⁊ ideo illud malum quod ratiōem mali habet ſm q̄ ab operante eſt propinquius ſe habet ad finem: q̄ȝ illđ malum quod per actum operantis in aliquo patiēte inducitur. vnde prior eſt receſſus a fine in culpa que rationeȝ mali habet ſm q̄ ab operante exit q̄ȝ in pena que rōnem mali hȝ ſcđm q̄ in patiente efficitur defectus quidaȝ per aliquam actionem vel eiuſdem vel alterius: eiuſdem vt pene que conſequūtur ſtatim ex actu peccati: ſicut p̄ actū culpe ſeq̄tur ſubtractio gratie in peccante: ⁊ per prius eſt īordinatio actus qui eſt a peccante: inquantum eſt agens rationem mali habens q̄ȝ ipſa ſubtractio gratie: que ē malum pene: per actionem aūt alterius: ſicut pena que infligitur peccatori per actum iudicis.

Ad primuȝ ergo dicēdum: q̄ intenſio vel remiſſio alicuius poteſt eſſe dupliciter: vel p̄ ſe vel per accidēs: per ſe quando eſt intēſio ſm id quod ad naturaȝ rei pertinet: per accidēs autē quando dicitur magis ⁊ minus: non ſcđm magnitudinem que propria ē rei que dicitur maior vel minor. ſed ſm magnitudinē alterius ſicut albedo dicitur maior vel p̄pter intenſionem p̄ncipioꝝ albedinis: vel p̄pter magnitudineȝ ſuperficiei: ita etiam magnitudo poteſt attendi in malo vel ſm rati-

nem p̄priam mali vel ſm rationem boni quod priuatur per malū: ⁊ illa eſt eſſentialior malo que p̄ ſe eſt q̄ȝ per accidens: ⁊ ſm hoc dico q̄ per ſe loquēdo non dicitur pri⁹ vel poſterius malum ſm q̄ per ip̄m prius ⁊ poſterius bonum priuatur: ſed ſm q̄ per prius rōnem mali participat que eſt in recedendo a fine. Unde non opȝ q̄ maluȝ pene per quod bonum ſubſtantiale priuatur ſit magis malum ſimpliciter: vel per prius q̄ȝ malum culpe quod eſt i actione. ¶ Ad ſecūdū dicēdū: q̄ perfectio prima ſe habȝ in duplici ordine ad operationem: quia operatio terminatur ad perfectionem primam: ⁊ ideo operatio a perfectione prima elicitur. Et ſimiliter etiam eſt de priuatiōe p̄fectionis prime: pena autem nominat priuatiōem perfectionis prime ſm q̄ ad eam operatio terminatur: quia pēa dicit effectum culpe. ⁊ ideo non oportet q̄ culpa p̄ poſterius malum dicatur. ¶ Ad tertium dicēdum: q̄ ſic̄ premium eſt ordinatiuum meriti: ita ⁊ pena eſt ordinatiua culpe. vnde vtrunq̄ȝ. ſ. premium ⁊ pena quandā bonitatē habent ex hoc q̄ ordinatum eſt. vnde non opȝ q̄ ſi p̄mium eſt magis bonum q̄ pena ſit magis malum: ſed min⁹ inq̄ȝtum habet aliquam perfectionem boni. ¶ Ad q̄rtū dicēdum: q̄ culpa eſt p̄pter ſe vitanda: etiam ſi nulla pēa ſequeretur. vnde virtuoſus plus culpam q̄ȝ penam fugit ad quem opȝ menſurare actus aliorum hominū: vt phs in tertio ethicoꝝ dicit. ¶ Ad quintum dicēdum: q̄ quicquid inuenitur in cauſa ⁊ cauſato: per prius eſt in cauſa q̄ȝ in cauſato. vnde cum hoc nocumentum quod eſt pēa ſit per culpam inductum ratio nocuitatis prius inuenitur i culpa q̄ȝ in pena: q̄ȝuis pena ſit ip̄m nocumentum: quia h̄ ip̄m q̄ pena nocumētum ē: a nocuitate culpe p̄cedit.

¶ Expoſitio textus.

NOn quia nō ſit actio vel volūtas ⁊c̄.) Jſtud icōuenienter dicitur. conſtat enim q̄ actio inq̄ȝtum eſt actio nō ſeparat a vero eſſe: ſed inquātum eſt inordinata. Unde q̄ peccatum dicatur nihil: non ē ratione actionis: ſed rōne iordinatiōis. (Hic de ſubÿs atq̄ȝ naturis ⁊c̄.) Ex hoc ñ plus hr̄ niſi q̄ ſuba ⁊ nā vno modo accepta differunt ab actione bona ⁊ mala: ⁊ hoc veruȝ ē. (Op̄a diaboli q̄ vicia dicūtur ⁊c̄.) dicuntur non eſſe res ex ea p̄te qua habent q̄ vicia ſint. ſ. ex parte priuationis (Sunt ergo aliq̄ res quibus homines ⁊c̄.) Uerum ē: ſed non eis homines mali ſūt inquātum ſunt res: ſed inq̄ȝtuȝ alicui p̄uationi ſubſiſtunt. (Quid ergo mirꝫ ſi de⁹ dr̄ ⁊c̄.) Jſta obiectio nulla eſt: quia eius quod nihil eſt poteſt aliquid eſſe cauſa: non quidem directe agendo ſed remouēdo prohibens: ſicut claudens feneſtram facit tenebras: q̄ nihil ſunt dum remouet lucem q̄ tenebras p̄hibeat. ita etiam ⁊ p̄uationem aliquam que pena eſt deus efficere poteſt. q̄ȝuis illa priuatio nihil ſit non prebendo illđ qđ priuationem prohibeat: ſicut nec prebendo gratiam cauſat priuationem gratie: ſed illum defectum: prout in eo ratio culpe conſiſtit: non cauſare poteſt deus vt dictum eſt. (Bonoꝝ illi ſubintelligi volunt ⁊c̄.) Jſta reſponſio nulla eſt: quia non minus eſt verum: q̄ omne ens eſt a primo ente: q̄ȝ q̄ omne bonum eſt a primo bono. vnde in quocunq̄ȝ inuenitur natura entis: inuenitur natura boni. ⁊ ideo oȝ omne ens abſolute a deo eē. (Jniq̄tas q̄ppe ipſa non eſt ſubſtātia ⁊c̄.) Hic accipit auguſtin⁹ ſubaȝ nō p̄ut ſignificat rem primi predicamenti: ſed prout ſignificat eēntiam rei in quocunq̄ȝ genere exiſtentis. Jniquitas enim ex parte defect⁹: vn̄ iniq̄tatis rōnem hȝ: eēntia caret. Si āt acciperet ſubam ſm q̄ ſignificat predicamentū primū equalr̄: verꝫ eēt q̄ iuſticia non eſt ſubſtantia ſicut q̄ iniquitas non eſt ſubſtantia.

¶ De voluntate ⁊ fine ex quo ⁊ ipſa iudicatur.

¶ Diſtinctio. XXXVIII.

POſt predicta de volūtate ⁊ eius fine diſſerendum eſt. Sciendum igit̄ eſt q̄ ex fine ſuo: vt ait aug. voluntas cognoſcit̄: vtrum recta an praua ſit. finis aūt bone volūtatis beatitudo eſt: vita eterna deus ipſe. Male vero finis ē aliud. ſ. mala delectatio vel aliqđ aliud in quo nō dȝ voluntas quieſcere. Finē bonuȝ inſinuat propheta dicens. Uidi finem oīs cōſumationis ⁊c̄. Charitas ergo cuius latū mādatum eſt: finis quidē oīs conſumationis eſt. i. omnis bone voluntatis ⁊ actionis: ad quā omne preceptum referēduȝ eſt: Unde aug. in enche. Omnia precepta diuina referūtur ad charitatē: đ qua dicit Apoſtolus: precepti finis eſt charitas de corde puro ⁊ conſcientia bona ⁊ fide non ficta. Omnis itaq̄ȝ precepti finis charitas eſt. i. ad charitateȝ refertur oē preceptum: qđ vero ita fit: vel timore pene vel aliqua intentiōe carnali: vt nō referatur ad charitateȝ que eſt dilectio dei ⁊ proximi: nōdū fit: quēadmoduȝ fieri oportet: quāuis fieri videatur. Tunc enim recte fiunt que mādat deus: ⁊ que conſilio monet: cū referunt̄ ad dilectionē dei ⁊ p̄ximi. His v̄bis aptiſſime inſinuatur q̄s ſit rectus volūtatis finis ſiue actionis. ſ. charitas q̄ ⁊ deus eſt vt ſupra oſtendimus.

¶ Q2 deus eſt finis omnis bone actionis: quia charitas eſt. nec tantū. ſ. ſ. ſed ⁊ chriſtus ⁊ pater nec hi ſunt tres fines: ſed vnus.

QUi ergo charitatē ſibi ponit finē: deum ſibi ponit finē. Unde ⁊ chriſtum fineȝ legis ad iuſticiā dicit apoſtolus eſſe oī credenti: ⁊ recte dr̄ x̄p̄us finis legis ad iuſticiam: q2 vt ait Aug. in lib. ſniaruȝ proſperi: in x̄p̄o lex iuſticie nō ꝯſumitur ſed impletur. Oīs enim perfectio ex ipſo eſt: vltra quem nō eſt quo ſpes ſe extēdat. Finis fidelium x̄p̄s eſt. ad quem cum peruenerit currentis intētio: non habet quo poſſit amplius inuenire: ſed hȝ in quo đbeat p̄manere. Finis ergo rectus atq̄ȝ ſup̄mus deus ē p̄r. ſ. ⁊ fili⁹ ⁊. ſ. ſ. neq̄ȝ hi tres ſūt tres fines: ſȝ vn⁹ finis: q2 nō tres dÿ: ſȝ vn⁹ đs.

¶ Q2 oēs bone volūtates vnū habēt finē: ⁊ tamē q̄dam bone diuerſos fines ſortiunt̄.

SEd querit̄ vtrū oēs bone voluntates vnū tm̄ habeant finem: de hoc Aug. in li. xi. de tri. ita ait. Alie atq̄ȝ alie voluntates ſuos p̄prios fines habent: q̄ tamē referunt̄ ad finē illius voluntatis q̄ beate viuere volumus: ⁊ ad eā p̄uenire vitā que non referatur ad aliud ſed amanti per ſe ipſa ſufficiat: quēadmodum volūtas vidēdi finē habet viſionē ⁊ voluntas videndi feneſtram finē habet feneſtre viſionē. altera vero eſt volūtas per feneſtrā videndi trāſeūtes: cuius certe finis ē trāſeuntiū viſio. ad quod etiā p̄dicte referunt̄ volūtates. Jtem recte ſūt volūtates ⁊ oēs ſibimet religate: ſi bona eſt illa ad quā cūcte referuntur ſi aūt praua eſt: praue ſūt oēs. ⁊ iđ rectaꝝ voluntatum cōnexio iter qđdā ē aſcēdentiū ad beatitudinē: qđ certis velut paſſibus agit̄. Prauaꝝ āt ⁊ diſtortaꝝ volūtatū iplicatio: vinculū ē quo alligabit̄ q̄ hoc agit: vt p̄ÿciat̄ i tenebras exteriores: his au ctoritatū teſtimōÿs euidēter mōſtratur plures i fidelib⁹ eē volūtates rectas p̄prios ac diuerſos fines hn̄tes: ⁊ tn̄ vnū eūdēq̄ȝ: quia oēs referunt̄ ad vnū q̄ ē finis finiū: đ quo paulo an̄ diximus: ita ecōuerſo forte ē ⁊ in malis.

¶ Quedam huic ſnie vident̄ aduerſari.

VErūtn̄ huic ſnie q̄ deū ē fideliū q̄ſdā rectas volūtates fines diuerſos ſortiri: ⁊ tn̄ ad vnuȝ referri. vr̄ obuiare qđ alibi aug. monet: ne. ſ. nobis duos fines ꝯſtituamus: ita inq̄ens i li. đ ſermōe dn̄i in mōte. Nō debem⁹ iđ euāgelizare vt māducem⁹ ſȝ iđ māducare vt euangelizemus: vt cib⁹ nō ſit bonū qđ appetit̄: neceſſariū qđ adÿcit̄ vt illud ipleat̄. Querite primū regnū dei: ⁊ h̄ oīa adÿcient̄ vobis. nō dixit primū q̄rite regnū dei: ⁊ deide q̄rite iſta q̄ȝuis ſint neccīa. ſȝ ait h̄ oīa adÿcientur vobis. i. hec ꝯſequēt̄: ſi illa q̄ratis: ne cū iſta q̄ritis illinc auertamini. aut ne duos fines cōſtituatis vt ⁊ regnū p̄p ſe appetatis ⁊ iſta neccīa p̄p illđ. ergo p̄p regnū dei tm̄ đbem⁹ oīa op̄ari: nō ſolā vl̄ cū regno dei mercedē t̄p̄aleȝ meditari. Ecce hic apte dic̄ ne duos fines nobis ꝯſtituam⁹: ſȝ vnū tm̄. i. regnū dei: cū ſupra dixerit bōas volūtates alias: ⁊ alias p̄prios hr̄e fines.

¶ Hic oſtenditur quomodo licet videatur non repugnent predicta.

HEc autē ſibi non repugnare aīaduertit: qui verbis premiſſis ſimplici oculo diligenter intendit. qui eni dixit ne duos fines nobis conſtituamus: ſed oīa p̄p regnū dei faciamus ipſe p̄miſit q̄ debemus manducare vt euāgelizem⁹. Cū āt hoc ita facimus. actionis illius finē euāgeliū cōſtituimus: ſed et hunc finem ad regnuȝ dei referimus. Manducamus enim propter euāgeliū: ⁊ māducamus ⁊ euāgelizamus propter regnū. Duos ergo fines i māducādo nobis cōſtituimus: ſed iſta faciētes: nunq̄d peccamus? abſit. Nam ⁊ ipſe ſic

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

facere ſuadet ſi diligenter eius verba inſpiciamus. Cum ergo ait: ne duos fines nobis cõſtituamus: fines in diuerſa tendentes intelligi voluit. ſ. quorum alter ad alteꝝ non referatur. Ita ⁊ cum dicit propter regnum dei oĩa tantũ agẽda: ne cum ipſo mercedem temporalem meditandã: ita intelligendũ eſt: vt non appetẽdo meditemur cum regno mercedem temporalẽ: ita ꝙ nõ propter regnũ: ſed propter ſe: vt. ſ. regnũ propter ſe appetatur: ⁊ iſta propter illud ſicut ipſe docet. Si. n. petimus vitam eternaꝫ: petimuſqꝫ etiam temporalia a deo: ſi ea petimus ꝓpter vitam eternam: nõ offendimus. neqꝫ ſiniſtra tunc ſcit quid faciat dextera: quia mercedẽ temporalẽ nõ propter ſe meditamur: ſed ꝓpter regnũ dei vt ſit leua ſub capite ⁊ dextera in amplexu. Alioquin ſi hec tẽporalia propter ſe querimus ſicut eterna: miſcet̃ dextere ſiniſtra. Idõ qꝫ cum dñs dixerit. Attẽdite ne iuſticiaꝫ veſtrã faciatis coram hoibus vt videamini ab eis: alibi ait. Sic luceãt opera veſtra bona coraꝫ hoibus: vt glorifi. p. v. qui i celis eſt. propter deuꝫ ergo oĩa faciẽda ſunt: vt oĩa q̃ facimus oiumqꝫ fines ad eum referamus.

De dr̃ia voluntatis intẽtionis ⁊ finis.

Solet etiam queri quid diſtet inter voluntatẽ ⁊ intẽtionẽ ac finẽ. Ad qḋ dici põt: inter volũtatẽ ⁊ finẽ certo atqꝫ euidẽti mõ diſtingui. quia voluntas ẽ: qua volumus aliquid. Finis vero volũtatis ẽ: vel illud qḋ volumus ꝑ quod impletur ipſa voluntas: vel potius aliud propter quod illud volumus. Intentio vero interduꝫ pro voluntate: interdũ pro fine voluntatis accipitur: que diligens ac pius lector in ſcriptura: vbi hec occurrerint diſcernere ſtudeat. finis autẽ voluntatis eſt dlectatio bona vel mala: ad quã nititur qſqꝫ peruenire. Unde augu. ſup illũ locum pſalmi. Scrutans corda ⁊ renes deus: ſic ait. Deus ſolus ſcrutat̃ corda. i. qḋ quiſqꝫ cogitat ⁊ renes. i. quod queqꝫ delectat. Quia finis cure ⁊ cogitationis eſt delectatio. ad quã cura ⁊ cogitatione nitit̃ quiſqꝫ ꝑuenire: ⁊ paulo poſt. Opa noſtra que ſunt in dictis ⁊ factis poſſunt hoies videre: ſed quo aio fiant: ⁊ quo venire cupiant: ſolus deus videt: qui cum videt cor eſſe in celo ⁊ nõ delectari nos in carne: ſed in dño. i. cum bone ſunt cogitationes ⁊ caruꝫ fines dirigit inſtũ Idem ſuper alterius pſalmi locum illum. ſ. In laqueo iſto quẽ abſ. comp̃. ẽ. pes e. dicit. Pes aie amor eſt. qui ſi prauus ẽ: dicitur cupiditas vel libido: ſi rectus: dicitur charitas. eo mouet̃ anima quaſi ad locum quo tendit: ideſt ad delectationem bonam vel malam: quo ſe peruenit̃ ſe per amorem letatur. Finis ergo voluntatis vt premiſſum eſt: dicitur ⁊ illud quod volum⁹ ⁊ illud propter quod volumus: ⁊ intentio ad illud reſpicit propter quod volumus: ⁊ voluntas ad illud quod volumus. Ut verbi gratia. Si velim eſurientem reficere: vt habeam vitaꝫ eternam. Uoluntas eſt qua volo reficere eſurientem: cuius finis eſt refectio eſurientis. Intẽtio vero qua ſic ad vitaꝫ peruenire volo. Finis autem ſupremus eſt ipſa vita: ad quem ⁊ alius finis refertur.

An alia intentio ſit voluntas.

Sed queritur vtrum ⁊ intentio talis ſit voluntas. ⁊ ſi voluntas eſt: an in hoc opere ſit vna atqꝫ eadẽ voluntas qua volo habere vitam eternaꝫ: ⁊ qua volo reficere eſurientem. Uidetur nempe talis intentio eſſe voluntas: vt enim voluntas eſt qua volo reficere pauperem: ita ⁊ voluntas eſt qua per iſtud volo habere vitam: ⁊ alia quidem videtur eſſe voluntas qua volo habere vitam: ⁊ alia qua pauperi ſubuenire volo: ſed iſta ad illã refertur. Nam ⁊ ſi hoc ita placet vt in eo cũ aliqua delectatione volũtas acquieſcat: nondũ tamen eſt illud quo tenditur: ſed hoc ad illud refertur: vt illud putet̃ tãquã patria ciuis. Iſtud vero tanquã refectio vel manſio viatoris. ⁊ ſũt iſte volũtates affectus ſiue motus mẽtis: qbus quaſi greſſibus ⁊ paſſibus tenditur ad patriaꝫ. Sicut ergo altera eſt volũtas vidẽdi feneſtras vt ſupra docente aug. didicimus: altera que ex iſta nectit̃ volũtas ꝑ feneſtras vidẽdi trãſeũtes: ita nõnullis alia videtur eſſe volũtas elemoſynas dãdi pauperi: alia volũtas habẽdi vitã. alij ãt putãt ꝙ vna ſit volũtas ⁊ hic ⁊ ibi. ſꝫ ꝓꝑ ſubiectoꝝ multiplicitatẽ diuerſitas memorat̃ volũtatũ. Ceteꝝ qḋlibꝫ hoꝝ veꝝ ſit illud nulli i ambiguũ venit qn volũtas ex ſuo fine pẽſet̃: vtruꝫ ſit recta: an praua: pctm̃ an gr̃a: ⁊ qn noie intẽtionis aliqñ finis: aliqñ voluntas intelligatur.

Diuiſio textus.

Poſtquã determinauit de actibus in gñali ing̃ bus pctm̃ cõſiſtit in gñali ing̃rens vtrũ inquãtũ ſũt actus ſint boni ⁊ a deo Hic determinat ḋ ipſis actibus in ſpãli. Et qꝛ pctm̃ cõſiſtit in actu iteriori ⁊ ẽt exteriori. idõ diuidit̃ hec pars in duas. In p̃ma determinat de actu interiori volũtatis. In ſcḋa de actu exteriori. xi. di. (Poſt hoc de actib⁹ adyciẽduꝫ ⁊c̃.) Prima in duas. In prima determinat de actu volũtatis oñdens: vñ in eo ſit rectitudo ⁊ pctm̃: quia ex fine. In ſcḋa inquirit qũo in volũtate poſſit eẽ vicium .29. di. (Hic oritur q̃ſtio ſatis neceſſaria.) Pria in duas. In p̃ma oñdit ꝙ rectitudo volũtatis ẽ ex itẽtiõe finis. In ſcḋa determinat de volũtate ꝑ cõparationẽ ad intẽtionẽ ⁊ finẽ. ibi. (Solet q̃ri qd diſtet ⁊c̃.) Pria in duas. In p̃ma oſtẽdit ꝙ bonarũ volũtatũ ẽ vnus finis ex quo rectitudinẽ habẽt. In ſcḋa inq̃rit vtrum ille vnus finis ſit tãtuꝫ rectarũ volũtatuꝫ finis: an etiã poſſint eẽ alij fines. ibi. (Sꝫ q̃ritur vtrũ oẽs bone volũtates ⁊c̃.) Circa p̃mũ duo facit. Prio ponit ꝙ charitas ẽ finis bonaꝝ volũtatũ. Secũdo oñdit ꝙ cũ hoc fine deus ẽ finis. ibi. (Qui vo charitatẽ ſibi põit finẽ ⁊c̃.) (Sꝫ q̃rit̃ vtꝝ oẽs bõe volũtates ⁊c̃.) Hic inq̃rit vtꝝ poſſint eẽ plures fines rectaꝝ volũtatum Et diuidit̃ i tres. In p̃ma determinat veritatẽ. In ſcḋa ponit obiectionẽ i ꝯtrariũ. ibi. (Uerũ tamẽ huic ſnĩe q̃ dcm̃ eſt ⁊c̃.) In tertia determinat eã. ibi. (Hoc autẽ nõ ſibi repugnare ⁊c̃.) (Solet ẽt queri ⁊c̃.) Hic determinat de volũtate ꝑ ꝯparationẽ ad intẽtionẽ ⁊ finẽ. Circa hoc duo facit. Prio ponit dictã cõparationẽ. Secũdo inq̃rit etiaꝫ vtrũ intẽtio poſſit dici volũtas: ⁊ an intentio ſit idẽ actus cũ ea volũtate que cõmuniter volũtas dr̃. ibi. (Sed q̃rit̃ vtrum intẽtio talis ⁊c̃.)

Queſtio. I.

Hic quinqꝫ querũtur. Primo vtrum oium rectarũ volũtatum ſit tm̃ vn⁹ finis. Scḋo quis ſit ille. Tertio qd eſt intẽtio. Quarto ſi ſit eadẽ volũtas que eſt de fine q̃ dicit̃ intẽtio: ⁊ que de his q̃ ſũt ad finem: que cõmuniter voluntas dicit̃. Quinto ſi ex fine voluntas habet bonitatem.

Utꝝ ſit tm̃ vnus finis rectaꝝ volũtatũ. I.

Ad primum ſic procedit̃. Uidetur ꝙ rectaꝝ volũtatũ non ſit tm̃ vnus finis. Charitas. n. qua deũ diligimus deus nõ eſt. vt i primo lib. oſtẽſum ẽ: ſꝫ rectaꝝ volũtatuꝫ finis ẽ deus: ⁊ ẽt charitas. vt i littera oſtẽdit̃. due ergo recte volũtates nõ i vnuꝫ finẽ tẽdũt. P̃. vbi iuenit̃ gradus i referẽdo res ad fineꝫ: ibi nõ eſt vnus finis: ſꝫ i tribus pſonis iuenit̃ gradus dũ ꝯſideratur relatio reꝝ ad finẽ. vñ Hylarius dicit. Caput oium filius eſt: caput aũt filij deus ẽ ⁊ ad vnũ deum oĩa hoc gradu refertur. cũ igit̃ vnaqueqꝫ triũ pſonaꝝ rectaꝝ volũtatum ſit finis: vt i littera dicit̃. videt̃ ꝙ recte volũtates i plures fines tẽdant. P̃. ſicut res nãles habẽt ſpẽꝫ a forma: ita res morales habẽt ſpẽm a fine. vñ ⁊ ſm̃ finẽ recte vel praue ſũt. vt i littera dicit̃: ſed reruꝫ nãlium nõ eſt vna forma ergo nec actuũ moraliuꝫ erit vnus finis ad quẽ dirigi debeit. P̃. illud eſt finis actiõis ꝓpter qḋ actio fit: ſꝫ vnuſqſqꝫ agẽs cogitat i agẽdo de eo ꝓpter qḋ agit: cũ igit̃ multi rectas actiões agẽtes actu de deo nõ cogitẽt: videtur ꝙ nõ oium rectaꝝ actionũ finis ſit deus: ⁊ ita diuerſaꝝ erũt diuerſi fines ſm̃ ꝙ agẽtiũ ſũt diuerſe cogitatiões de fine. P̃. illud ſine quo nõ fieret aliqd eſt ꝓpter qḋ fit illud: ſꝫ multi ſũt q opa ſpũalia nõ facerẽt: niſi q̃dã tẽporalia cõſequerẽt̃. ergo illa tẽporalia q̃ ꝯſeq q̃runt: ſũt finis operuꝫ coꝝ ⁊ volũtatũ: ⁊ tm̃ nõ dñr i hoc peccare: qꝛ vt Apl's dicit p̃me Cor. 9. Dꝫ i ſpe q arat arare loquẽs ad lr̃aꝫ i caſu iſto. ergo p̃ter deũ ⁊ charitatẽ rectaꝝ volũtatũ põt eẽ alius finis: ⁊ ita nõ oẽs recte volũtates i vnum tẽdunt.

Sed contra Ois volũtas q̃ i diuerſa tẽdit diuiſa ẽ i plura: ſꝫ rectuꝫ cor diuiſuꝫ nõ eſt: ſꝫ vnituꝫ. vñ Oſee. io. diuiſuꝫ ẽ cor coꝝ nũc iteribũt. ergo recti cordis ẽ vn⁹ finis vltim⁹. P̃. rõ bõi ẽ ex fine. ğ vbi ẽ ſũmũ bonuꝫ ibi ẽ finis vltim⁹: ſꝫ ſũmũ bonũ ẽ vnũ tm̃ vt ſupra. di. 3. pbatũ ẽ. ğ rectaꝝ volũtatuꝫ ẽ vn⁹ finis vltim⁹.

Reſpondeo dḋꝫ ꝙ eodẽ ordine res referunt̃ in finẽ: quo ꝓcedunt a pricipio: eo ꝙ agẽs vnuſqſqꝫ ordinat effectuꝫ ſuuꝫ i finẽ aliquẽ. ⁊ idõ ſꝫ ordinẽ agẽtiuꝫ ẽ ordo finiuꝫ. In ꝓgreſſu ãt reꝝ a pricipio inuenit̃ vnũ reꝝ pricipiũ p̃mũ qḋ cõe ẽ oĩuꝫ ſub quo iueniũt̃ alia p̃ncipia ꝓpria q̃ i diuerſis ſũt diuerſa: ita ẽt i referẽdo res ad finẽ iuenit̃ vltimus finis oĩbus cõis q ẽ vltimus finis ſꝫ iueniũt̃ diuerſi fines ꝓprij ſꝫ diuerſitatẽ entiũ. bonũ. n. iuenit̃ i rebus ſꝫ duplicẽ ordinẽ. vt i. xi. meta. dr̃. ſ. ſꝫ ordinẽ vni⁹ rei ad rẽ aliã: q ordo ſiſ'is ẽ ordini quẽ ꝑtes exercitus adinuicẽ hñt: ⁊ alius ẽ ordo reꝝ ad finẽ vltimuꝫ. q. ſ. ẽ ſiſ'is ordini exercitus ad bonũ ducis: ⁊ qꝛ res referunt̃ i finẽ vltimũ cõeꝫ mediãte fine ꝓprio: idõ ſꝫ diuerſitatẽ finis ꝓprij efficit̃ diuerſa relatio reꝝ ad finẽ vltimũ. Sic ergo dḋꝫ ẽ: ꝙ ſicut reꝝ oĩuꝫ vnus ẽ finis vltim⁹. ſ. dĩs: ita ⁊ volũtatuꝫ oĩuꝫ ẽ vnus vltim⁹ finis. ſ. dĩs: nihilominus tm̃ ſũt alij fines ꝓximi: ⁊ ſi ſm̃ illos fines ſeruat̃ dḃita relatio voluntatis i finẽ vltimũ: erit recta volũtas: ſi ãt nõ: erit ꝑuerſa: debita autem relatio voluntatis ad finem vltimuꝫ ſaluatur: ſꝫ illum finem quo volũtas nata eſt vltimum finem participare: i quo diſtinguit̃ a reb⁹ alijs: q̃ alio mõ vltimũ finẽ ꝑticipãt: ⁊ hic ẽ charitas vl' btitudo. ⁊ idõ nõ ſolũ dĩs: ſꝫ ẽt charitas finis ẽ oium rectaꝝ volũtatum.

Ad primuꝫ ergo dḋm ꝙ charitas nõ eſt finis vltimus: cũ nõ ſit finis cõmunis: queꝫ oĩa deſiderãt: ſed ẽ finis ꝓprius volũtatis ꝑ quẽ pertingit ad finẽ vltimũ. ⁊ ideo non ſequit̃ eſſe plures fines vltimos. Ad ſcḋm dḋm ꝙ pater ⁊ filius ⁊ ſpũſſanctus ſũt vnus finis vltimus. vt i littera dicit̃ eo ꝙ vnicuiqꝫ eoꝝ ꝯuenit ratio finis ſm̃ ꝙ glibet eſt ſũmuꝫ bonuꝫ: ⁊ hi tres nõ tria: ſed vnuꝫ ſũmũ bonuꝫ ſũt. Uñ hoc qḋ Hylarius dicit. Oĩa hec gradu ⁊c̃. Intelligẽduꝫ ẽ graduꝫ eẽ i reductiõe creaturaꝝ ad filiuꝫ: nõ aũt iter filiũ ⁊ patrẽ iter quos. vt Hiero. dicit: nullus ẽ gradus. Si tamẽ nomẽ gradus large ꝑ ordine accipiat̃: ſic iter patrẽ ⁊ filiuꝫ ẽ gradus. i. ordo principij ad illuꝫ q eſt de p̃ncipio: nõ aũt finis ⁊ eius qḋ eſt ad finẽ. Ad tertiũ dḋꝫ. ꝙ actus morales nõ ſpecificãt̃ a fine vltimo: ſꝫ a finibus ꝓximis. hi ãt plures diuerſoꝝ ſunt: ſicut ⁊ fines nãles ſũt plures. Ad 4^m dḋꝫ. ꝙ ad hoc ꝙ alicuius actiõis finis ſit deus vel charitas: nõ opꝫ ꝙ agẽdo illã actionẽ aliqs de deo vl' charitate cogitet: nec iterũ ſufficit ꝙ aliqs i habitu tm̃ deũ ⁊ charitatẽ hẽat: qꝛ ſic ẽt actũ venialis pcti aliqs i deũ ordinaret: qḋ falſuꝫ ẽ. ſꝫ opꝫ ꝙ prius fuerit cogitatio de fine q ẽ charitas vel dĩs: ⁊ ꝙ rõ actiões ſequẽtes i hũc fineꝫ ordinauerit: ita ꝙ rectitudo illi⁹ ordinatõis i actiõibus ſequẽtibus ſaluet̃: vt patet i exemplo: qḋ Auic̃. ponit de artifice: q ſi dũ opus ſuũ exerceret ſemꝑ de regula artis cogitaret: multũ in opere ipediret̃: ſꝫ ſicut prius excogitauit ꝑ regulas artis: ita poſtmodũ operat̃: ⁊ ſic i ope eius rectitudo artis ſaluat̃. Ad qntũ dḋꝫ ꝙ nõ oꝫ illud ſine quo nõ fieret aliqd eẽ hoc ꝓpter qḋ fit. oẽ. n. illud qḋ ad actionẽ exigitur: eſt illud ſine quo actio nõ fieret: ſicut iſtrumẽta: nec tamẽ ꝓꝑ iſtrumẽta fit actio: ita etiã ⁊ q in opibus ſpũalibus tpalia q̃runt: nõ querũt ea tãquã finẽ actiõis ꝓximũ vl' remotũ: qꝛ min⁹ bonuꝫ nõ põt eẽ finis maioris: ſꝫ q̃runt ea ad ſuſtentamẽtum nãe ⁊ ꝯditiõis ſue: vt ſic debite opera ſpũalia exercere poſſint.

Utrũ beatitudo vel charitas ſit finis cõis ⁊ vnus rectarum voluntatum. II.

Ad ſecundũ ſic ꝓcedit̃. vr̃ ꝙ finis cõis rectaꝝ volũtatũ ⁊ vn⁹ nõ poſſit eẽ charitas vl' btĩtudo: nihil. n. qḋ ẽ citra finẽ vltimũ ẽ vn⁹ finis cõis oĩbus: ſꝫ charitas ẽ citra finẽ vltimũ. ſ. deũ ⁊ ſilr̃ ẽt btitudo ⁊ bona dlectatio ⁊ hꝰ. ğ hꝰ nõ pñt eẽ finis cõis rectaꝝ volũtatũ. Preterea. nihil poteſt eſſe finis quod non eſt deſideratum: nec poteſt aliquid deſideratum eſſe quod occultum eſt. Cũ igit̃ btitudo occulta ſit: qꝛ Eſa. 64. dr̃. Oculus non vidit dĩs abſqꝫ te ⁊c̃. Ur̃ ꝙ btitudo ñ poſſit eẽ finis rectaꝝ

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

voluntatum. ¶ Preterea. corporale bonū nō eſt finis ſpiritualis boni: cū finis ſemp ſit melior eo quod ē ad fineʒ. ſʒ vita eterna videtur quoddā corporale noiare. ſ. eternā cōiunctionē noſtre aie ad corpus. ergo vita eterna nō eſt finis ſpiritualium operum. ¶ Preterea. nullus finis habetur ante id quod ē ad finē: cum per ea que ſūt ad finem in finē deueniatur. ſʒ charitas ante actus meritorios habetur. ergo charitas nō ē finis rectoruʒ operum. ¶ Preterea. opus dicit̄ rectuʒ ſcđm ꝙ ē aliqua virtute informatū: ſʒ ſicut actus iformat̄ charitate: ita etiam alijs virtutibus. ergo ſicut charitas ponit̄ finis: ita ⁊ alie v̄tutes fines dici debēt. ¶ P̄. bonum ſimpliciter nō ordinat̄. vt ad finē ad id quod ē bonum huic: quia quod ſimpliciter bonū ē melius eſt: ſʒ operatio ē bonum ꝑ ſe: delectatio aūt ē huic bonum. ſ. operāti: ⁊ ſic recta operatio ē melior delectatiōe. ergo recta opatio nō ordinat̄ ad delectationē: ſicut ad finē.

Sed cōtra. Finis ſine quo nō poteſt eē coniunctio ad finē vltimū: opʒ eē intētum: ſicut finis cōmunis: ſʒ ſine charitate ⁊ beatitudīe ⁊ huiuſmōi nō poteſt eē cōiunctio volūtatis hois ad finē vltimuʒ qui d̄s ē. ergo iſta oia rationē finis cōmunis habēt.

Reſpondeo dicēdum ꝙ ſicut dictum ē quāuis oium reruʒ ſit vnus finis vltimus: ſicut vnum pricipium primuʒ: tamē vnicuiqʒ rei debetur finis proprius: ſicut ⁊ pricipiuʒ propriū: ita vt ſicut ea que ſūt vnius generis cōmunicāt i vno pricipio proprio illius gñis: ita cōmunicent i vno fine qui quidē ē ꝯmunis oibus q̄ ſunt i illo gñe: nō tamē oibus rebus nec poteſt eē d̄bita relatio alicuius rei ad finē vltimū: niſi mediāte fine q ſuo gñi d̄betur. finis auteʒ proprius vniuſcuiuſqʒ rei ꝑ quē in finē vltimuʒ ordinatur ē ſua propria operatio. Un̄ ⁊ finis ratiōalis nature ꝑ quē ordinat̄ i finē proprium ē perfecta operatio q̄ ē propria nature illi: ſʒ ꝑfectio operatiōis in tribus cōſiſtit. ſ. i obiecto: habitu ⁊ delectatiōe: quāto. n. obiectum ē altius tāto operatio i illud tendēs ē pulchrior ⁊ ꝑfectior. vnde ex obiecto operatio ꝑfectionē habet: ⁊ ex nobiliſſimo obiecto altiſſimā ꝑfectionē. ¶ Similiter etiaʒ opatio ꝑfecta nō ē niſi ex habitu: vnde quāto habitus eſt ꝑfectior: ⁊ opatio ꝑfectior erit: ⁊ operatio ꝑfectiſſima ab habitu nobiliſſimo erit. ¶ Simil'r. vt dicit philoſophus in decimo ethicoruʒ delectatio ꝑficit operationē: ſicut pulchritudo iuuētutē: ē enim ſicut quidaʒ decor operationis ipſa delectatio. ⁊ ideo opʒ ꝙ aliquod iſtoruʒ: ſit finis cōmunis rectarum volūtatuʒ aſſignata. Ipſa autē operatio ꝑfecta beatitudo ē. obiectuʒ autē altiſſimuʒ deus ē. Habitus autē ꝑfectiſſimus charitas ē. delectatio aūt puriſſima ⁊ ſpiritualis delectatio. vt i decimo ethicoruʒ probatur. ⁊ ideo in littera dicit̄ ꝙ d̄us rectarum volūtatū finis ē charitas ⁊ bona delectatio ⁊ beatitudo: ita tamē ꝙ d̄s vltimus finis ſit: ⁊ beatitudo charitatē ⁊ delectationē cōplectēs ſit: ſicut finis ſub fine coniungens vltimo fini cum operatio i obiectum tendat: nec eſt recta relatio volūtatis in deum niſi mediantibus his tribus.

Ad primum ergo dicēdum ꝙ finis qui ē citra finem vltimuʒ nō ē finis cōmunis oibus rebus: ſʒ poteſt eē cōmunis i aliquo gñe: ⁊ ita ē d̄ beatitudine: nō enim creature irrationales ad beatitudinem ꝑuenire poſſūt. Unde earum finis beatitudo nō ē: ſʒ eſt finis ratiōalis creature q̄ ad eam ꝑuenire poteſt. ¶ Ad ſecundū dicēdum ꝙ quāuis beatitudo ſit occulta quātum ad ſubſtātiaʒ: tamē ratio beatitudinis nota ē. oēs eniʒ per beatitudinē itelligunt quēdam ꝑfectiſſimuʒ ſtatuʒ: ſʒ in quo cōſiſtat ille ſtatus ꝑfectus: vtruʒ i vita vel poſt vitā: vel i bonis corporalibus vel ſpiritualibus: ⁊ i quibus ſpiritualibus occultum ē. ¶ Ad tertium dicēduʒ ꝙ vita dicitur dupliciter. vno enim modo vita idem eſt quod eē viuētis. vt i ſecūdo de aia dicitur: ꝙ viuere viuētibus ē eſſe ⁊ hoc modo vita hois relinquit̄ ex cōiunctiōe aie ad corpus: ⁊ vita eterna ex eterna cōiunctiōe vtriuſqʒ: ⁊ hoc modo vita eterna nō eſt finis rectarum volūtatum. Alio modo dicitur vita operatio rei viuētis. ⁊ hoc modo vita eterna dicitur operatio ꝑfecta qua hoies beati i eternum deū videbūt ſm ꝙ dicitur Jo. 17. Hec ē vita eterna ⁊c. Et hoc modo vita eterna ē finis rectarū volūtatū: ⁊ eſt idem qđ beatitudo. ¶ Ad quartuʒ dicēduʒ ꝙ charitas dupliciter poteſt cōſiderari vel i habitu vel ſm ꝙ bonum eius reſultat i actu: ſicut bonitas cuiuſlibet habitus reſultat i actu ex habitu procedēte. ſi ergo accipiatur primo modo charitas ſic operatōes recte ante iſuſionē charitatis facte ordinātur ad charitatē vt ad finē: iquātū diſponūt aiaʒ charitatis iſuſe receptiuaʒ: ſʒ ſic nō itelligit̄ hic: ſʒ itelligit̄ ſʒ ꝙ bonuʒ charitatis reſultat i actu: ſicut etiā philoſophus dicit i quarto ethicorum: ꝙ fortis operat̄ propter bonum fortitudinis: iquātum opa ſua ad finē fortitudinis refert: qđ ē fortiter opari: ſimiliter etiaʒ charitateʒ habēs refert opa ſua i bonū charitatis quod ē ipſa opatio ex charitate procedēs. ſ. dilectio dei ⁊ proximi. ¶ Ad quintuʒ dicēdū ꝙ ad bonū alicuius virtutis nō ordinat̄ niſi vel actus proprie virtutis vel actus alterius virtutis qui ē imꝑatus ab illa virtute: ſicut actus proprius fortitudinis ordinat̄ i bonū fortitudinis: vl' etiā actus magnanimitatis: qui ē tēdere i magna faciēda: ⁊ ardua: ſʒ ꝙ ē a fortitudine imꝑatus: nulla auteʒ virtus imꝑat vniuerſaliter oibus virtutibus niſi charitas q̄ ē mater omniū virtutū: ⁊ hʒ habitū ex obiecto ꝓprio: qđ ē ſūmū bonū: i qđ imediate fert̄: tū etiā ex ſubō. ſ. ex volūtate q̄ alijs viribus imꝑat. ⁊ iō iter virtutes ſola charitas d̄r cōis finis oiuʒ rectaruʒ volūtatū. ¶ Ad 6m dōʒ. ꝙ opatio ſimpl'r ē melior q̄ʒ delectatio. ⁊ iō vt medici dñt nā i ope gñatōis delectatiōʒ poſuit ne aialia ſua ſalute ꝯtēta ſalutē ſpēi negligerēt: q̄ ꝑ actū gñatiōis fit. vñ delectatio ꝑꝑ opationē ē: nō autē delectatio quālibʒ opationē ſequit̄: ſed opationē ꝑfectā: ⁊ iō ſicut operatiōes imꝑfecte ordinant̄ ad opationē perfectā: ita etiā ordinant̄ ad delectationē que ꝑfectā operationē exornat. Uel dōʒ ꝙ finis poteſt alicui rei attribui dupl'r vel ſcđm ꝙ in ſe cōſiderat̄ ⁊ ſic operatio nō eſt ad delectationē: ſed econuerſo: vel ex parte eius qđ i finē tēdit: ⁊ ſic opatio delectatiōe ꝑficit: ⁊ ꝑꝑ eā eſt: ſicut ꝑꝑ ſuā ꝑfectionē: delectatiōes. n. ꝓprie: ſicut i. io. ethi. d̄r: augmētāt ꝓprias opatōes: q: ſʒ ꝙ operās talibus opatiōibus reficit̄: ꝑ delectatiōʒ eaꝝ diligētius eas exercet.

¶ Utꝝ intētio ſit actus volūtatis. III.

AD tertiuʒ ſic proceditur. Uidetur ꝙ intentio nō ſit aliquid voluntatis: quia vt in ſecūdo ethicorum dicitur omne quod eſt in anima vel eſt paſſio vel habitus vel potētia: ſed intentio nō noiat ipſam potentiaʒ voluntatis: quia ſic ois actus voluntatis intentio dici deberet. Similiter etiam nō anime: quia habitus anime ſunt virtutes vel ſcientie: nec iterum eſt paſſio in voluntate exiſtens: quia paſſiones ſunt in ſenſitiua parte: ⁊ non in intellectiua. vt in ſeptimo phyſicorum probat̄. ergo intētio non videt̄ aliquid ad volūtatē pertinēs. ¶ P̄. vt in ſecūdo phyſicoruʒ probat̄: nā in ſua operatione intendit finem: ſed agens per nām non agit per voluntateʒ quia in eodem libro diſtinguit̄ agens a propoſito contra agens a nā. ergo intētio nō pertinet ad voluntateʒ. ¶ P̄. Luc. Si oculus tuus neq̄ʒ fuerit ⁊c. Glo. Oculus. i. itētio. ſʒ rō oculi non competit voluntati: ſʒ magis rōni: ſimil'r ēt dirigere quod intentiōi attribuit̄ rōnis eſt: ⁊ nō volūtatis ergo intētio non ꝑtinet ad voluntatem: ſed ad rationem.

¶ P̄. volūtas eſt pricipiuʒ rerū operabiliū que ad practicū intellectuʒ pertinēt: ſed intētio nō tātū eſt in practicis. ſed etiaʒ in ſpeculatiuis in quibus etiaʒ finis iuenitur. ergo intētio nō pertinet ad voluntatē. ¶ P̄. potētie nō pōt attribui niſi duplex actus vel qui cōuenit ſibi per ſe vel q cōuenit ſibi i ordine ad aliaʒ potētiaʒ: ſed intētio non pōt eſſe actus volūtatis per ſe cōſiderate: quia nō denoiatur a volūtate actus autē qui eſt alicuius potētie per ſe denominatur ab ipſa: ſicut itelligere ab itellectu ſimiliter etiā nō ē actus eius ſcđʒ ordinē ad rationē: quia ſic actus eius eſt eligere. vt ſupra dictum eſt. ergo intentio nullo modo eſt actus voluntatis.

Contra Meritū ⁊ demerituʒ in ſola volūtate cōſtitutū eſt: ſed ſʒ intētionē precipue attēditur meritū ⁊ demeritū. ergo intētio ad volūtateʒ pertinet. ¶ P̄. vt in littera dicit̄: intētio eſt de fine. Finis autē habet rationē boni: cū igitur bonuʒ ad volūtateʒ pertineat: quia eſt obiectū eius: vr̄ ꝙ intētio voluntatis ſit.

Reſpondeo dicēduʒ ꝙ ex ipſo noie intētiōis poteſt accipi ad quā potētiā pertineat. Intēdere eniʒ dicit̄ quaſi i aliud tēdere. Intēdere autem in aliquid eſt illius potētie ad quā pertinet proſequi ⁊ fugere aliquid. hoc autē eſt appetitus vel volūtas: nō auteʒ intellectus: ſed verū eſt ꝙ itellectus practicus dicit aliqđ de fugiēdo vel proſequēdo: vt in tertio de aia dicit̄. vnde iudiciū fuge ⁊ proſecutōis ad itellectuʒ practicū pertinet: nō autē ipſa proſecutio ⁊ fuga. Intellectus autē ſpeculatiuus neqʒ fugit aut proſequit̄: neqʒ etiā aliquid de fugiēdo ⁊ proſequēdo dicit. ⁊ ideo intētio nō ē actus cognoſcitiue: ſʒ appetitiue. Per hoc autē ꝙ dicit̄ i aliquid tēdere iportat̄ quedā diſtātia illius i quod aliquid tēdit. ⁊ ideo quādo appetitus fert̄ imediate i aliquid nō dicit̄ eē intētio illius ſiue hoc ſit finis vltimus: ſiue ſit aliquid ad finē vltimū: ſʒ quādo per vnū qđ vult i aliud ꝑuenire nitit̄: illius in qđ peruenire nitit̄: dicit̄ eſſe intētio. hoc auteʒ eſt finis: propter qđ intētio dicit̄ eē de fine: nō ſm ꝙ volūtas i finē abſolute fert̄: ſʒ ſcđʒ ꝙ ex eo ꝙ ē ad finē in finē tēdit. Unde intētio i rōne ſua ordinē quēdaʒ vnius ad alteruʒ importat. Ordo autē vnius ad alterum: nō eſt niſi per itellectū cuius ē ordinare: ſed in quibuſdaʒ itellectus ordinās appetituʒ i finē ē cōiunctus ipſi appetitui ſicut i habētibus intellectuʒ: vt i hoie ⁊ i angelo. In quibuſdā autem itellectus ordinās ē ſeparatus: ſicut i nālibus que dirigūtur in finē ab itellectu naturaʒ inſtituente ⁊ finē ſibi ꝓſignante: appetitus autē intellectui cōiunctus volūtas dicit̄: ſed appetitus ab itellectu ſeparatus ē appetitus ſenſibilis ⁊ naturalis: quāuis autē cuiuſlibet horum appetituuʒ intētio cōmunis ſit per prius tamē in volūtate iuenit̄ que ab itellectu cōiuncto i finē dirigit̄. ⁊ ideo intētio ꝑmo ⁊ ꝑ ſe actū volūtatis noiat ſʒ ꝙ i ea ē vis itellectus ordinātis.

Ad primum ergo dicēduʒ ꝙ i paſſiōe itelligitur etiaʒ operatio: quia operatiōes aie paſſiōes etiaʒ quedaʒ ſūt: quia itelligere ē quoddā pati: ⁊ ſentire. vel etiā itelligit̄ i habitu operatio qui principium opatiōis eſt: vel quia opatio nō ſignificat̄. vt i aia exiſtēs: ſʒ vt ab aia egrediēs. ¶ Ad ſcđm dicendum ꝙ naturalia quāuis nō habeāt volūtatē: tamē intēdūt aliquid per appetituʒ naturalē ſcđʒ ꝙ dirigunt̄ i finem ſuū ab itellectu diuino nature attribuēte iclinationē in finē: que iclinatio appetitus naturalis dicit̄. ⁊ ideo nō eſt ita proprie intētio in eis: ſicut i agētibus a propoſito. ¶ Ad tertium dicēdū ꝙ dirigere vel eſſe oculum attribuit̄ intētioni: nō ſcđʒ ꝙ ē actus volūtatis ſimpliciter: ſed ſcđʒ ꝙ vis rōnis ordinās i volūtate manet. ¶ Ad quartuʒ dicēdum ꝙ cū volūtas mouet oēs potētias i actus ſuos: nō ſoluʒ eſt reſpectu eorum que ad practicum itellectum pertinēt: ſʒ etiā eorū que ad ſpeculatiuum: ſicut eniʒ homo vult ambulare: vel aliquid huiuſmodi facere. ita etiam vult cōſiderare ⁊ veritatē queſtiōis alicuius iuenire. ¶ Ad quintum dicēdū ꝙ intētio nō ē actus volūtatis abſolute: ſed i ordine ad rationē actum volūtatis ordinantē: ſed ratio poteſt ordinare actū volūtatis dupliciter: vel ſcđʒ ꝙ volūtas ē de fine: ⁊ ſic actus volūtatis i ordine ad rōnem eſt intētio: vel ſm ꝙ ē de his que ſunt ad finē: ⁊ ſic actus voluntatis in ordine ad rationem eſt electio.

¶ Utrum voluntas vno ⁊ eodem actu velit finē ⁊ ea que ſunt ad finem. IIII.

AD quartum ſic proceditur. Uidetur ꝙ nō ſit vnus actus voluntatis qui eſt de fine ⁊ de eo quod eſt ad finē. Actus eniʒ omnes diſtinguūtur ſcđʒ obiecta: vt ſecūdo de anima dicitur. Finis vero ⁊ quod eſt ad finē ſunt diuerſa obiecta. ergo ⁊ motus volūtatis ſūt diuerſi qui i ea ferūtur. ¶ P̄. nō eſt idem i ſpecie motus qui ē ad vltimū terminuʒ: ⁊ qui ē ad mediū. vt in. io. ethicorum dicit̄. Sicut qui ē ad nigredinē ⁊ qui eſt ad palloreʒ ab albedine: ſʒ illud quod eſt ad finē eſt ſicut medium per quod itur i finē quaſi i vltimuʒ terminum. ergo nō ē idē motus volūtatis qui ē finis ⁊ eius quod ē ad finem. ¶ P̄. actus volūtatis ſequit̄ actum intellectus: ſʒ nō eadē eſt cogitatio de fine ⁊ de eo quod eſt ad finē. ergo nec idē volūtatis motus. ¶ P̄. cōtraria nō poſſunt eideʒ ſimul ieſſe: ſʒ in eo qui vult dare elemoſynam propter vanam gloriā: voluntas que eſt finis eſt mala. ⁊ que eſt eius quod eſt ad finem eſt bona. ergo non eſt idem actus voluntatis vtrobique.

Sed contra Philoſophus dicit: vbi vnū propter alterum: ibi vnuʒ tātuʒ: ſed illud qđ eſt ad finē deſideratur propter fineʒ. ergo vnuʒ deſiderium eſt finis: ⁊ eius quod eſt ad finem. ¶ P̄. nō contingit potentiam eſſe in duobus actibus ſimul: ſʒ ſimul aliquis vult finem: ⁊ illud quod eſt ad fineʒ: ergo nō eſt alius motus voluntatis qui eſt in vtrūqʒ.

Reſpōdeo dōʒ ꝙ qñ aliqđ d̄r ſm relatiōʒ ad alteꝝ pōt dupl'r ꝯſiderari: vl' ſʒ ꝙ ē res q̄daʒ in ſe abſolute: ⁊ ſic nō ē eadē ꝯſideratio eius ⁊ illius ad qđ d̄r: ſʒ diuiſiʒ vtrūqʒ ꝯſiderat̄: vl' ſʒ ꝙ ad alteꝝ d̄r. ⁊ h̄ mō eadē ē ꝯſideratio vtriuſqʒ: q: q nouit vnū relatiuoꝝ nouit ⁊ reliquū: ſicut i ꝑdicamētis d̄r: ſicut ſi aliqs ꝯſiderat imaginē ꝓut imago ē alicuius rei: eadē ꝯſideratio erit imaginis ⁊ eius cuius ē imago. Si aūt ꝯſideret̄ imago iquātuʒ ē res q̄daʒ: vt figura depicta in lapide: alia ꝯſideratio erit imaginis ⁊ eius cuius ē imago. ita ēt dico de eo qđ ē ad finē: q: q̄dā ſūt q̄ querūt̄ ꝓpter finē: q̄ nihilominus hñt i ſe vnde deſiderēt̄: ⁊ in talia pōt volūtas ferri dupliciter: vel ſcđm ꝙ ea ꝓpter finem querit: ⁊ ſic idē ē actus volūtatis q ē in finē: ⁊ in illud qđ ē ad finē. vel ſcđm ꝙ ipſa ſunt q̄dā res ꝑ ſe deſiderabiles: ⁊ ſic ē alia volūtas de vtroqʒ. ſʒ q̄dā ſūt q̄ nō deſiderāt̄ niſi i relatiōe ad finē vt ſectio ⁊ vſtio q̄ in ſe mala ſūt: ⁊ i talibus nūq̄ʒ differt motus volūtatis ſʒ ꝙ volūtas fert̄ in iſta ⁊ in finē eorum: q: in ea volūtas nō fert̄: niſi prout ꝯſiderant̄ ſub relatione ad finem.

Ad primuʒ ergo dōʒ. ꝙ finis ⁊ id qđ ē ad finē inq̄ʒtū hʒ ꝯſideratū nō ſūt diuerſa obiecta ſʒ vnū obʒ: in quo finis. ſicut formale eſt q̄ſi rō q̄dā volēdi: ſʒ id qđ ē ad finē ē ſic̄ māle: ſic̄ ēt lumē ⁊ color ſūt vnuʒ obʒ. ¶ Ad 2m dōʒ. ꝙ qñ volūtas fert̄ i eo qđ ē ad finē ꝓut ē ad finē: id qđ ē ad finē ñ ē terminus eius. ⁊ iō ñ oʒ ꝙ ſint ibi duo motus: ſic̄ ē ēt vnus motus ꝯtinuus q d̄ extremo i extremuʒ ꝑ media trāſit: niſi medio vt termio i medio q̄ſcēdo vtat̄

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

¶ Ad tertium dicendum ꝙ etiam cogitatio de eo quod eſt ad finem prout cōſideratur in ordine ad finem: eſt eadem cū cogitatione finis: nō autem cogitatio de eo quod ē ad finē: vt eſt res quedā: ⁊ ſimiliter nec volūtas. ¶ Ad quartum dicēdum ꝙ cum aliquis vult dare elemoſynaꝫ propter inanē gloriam: hic eſt vnus actus volūtatis: ⁊ hic actus totus malus eſt: licꝫ nūquā ad omne id quod in eo eſt maliciam habeat. vnus eniꝫ particularis defectus ſufficit ad hoc quod aliquid ſimpliciter malum dicatur: ſed verum eſt ꝙ ſi vellet hoc: quod eſt dare elemoſynam vt rem quandam nō in ordinem ad talem finem: actus ille voluntatis eſſet bonus ⁊ eſſet alius actus voluntatis ab eo ꝙ vult vanam gloriam.

¶ Utrum voluntas iudicanda ſit recta ex fine. V.

Ad quintuꝫ ſic proceditur. Uidetur ꝙ voluntas nō ſit iudicāda recta ex fine. Contingit enim aliquod malum propter bonum velle: ſicut qui vult furari vt elemoſynas det. ſꝫ talis volūtas mala ē: ⁊ tamē finis volūtatis ē bonus. ergo ex fine nō iudicatur rectitudo volūtatis. ¶ P̄. cōtingit ꝙ aliquis faciat aliqd paruum intendēs magnuꝫ facere: ſicut aliquis dans obolum ſi intēdat habere tātam mercedē: ſicut ſi daret cētū marchas: non autē ſequitur ꝙ tantuꝫ bonum faciat quātum eſt finis quē intēdit. ergo ex fine nō mēſuratur rectitudo voluntatis. ¶ P̄. oīa bonum appetūt. vt dicitur in primo ethicorum. ſi igitur volūtas dicēda ē recta ex volūtate finis: oīs volūtas erit bona. ¶ P̄. ad hoc ꝙ aliquid bonum dicatur: oportet ꝙ oīa perſicientia rē in bonitate cōcurrant: quia bonuꝫ ē ex vna ⁊ tota cauſa. vt Dio. dicit. ſꝫ bonitas actus cauſatur ex habitu: ex circūſtantijs et ex fine. ergo nō poteſt ſufficiēter ex fine iudicari voluntatis rectitudo. ¶ P̄. ex eodem iudicatur rectitudo alicuius actus ex quo mēſuratur bonitas eius. ſed bonitas actus precipue q̄ eſt in virtute merēdi: mēſuratur ex radice q̄ ē habitus actuꝫ eliciēs. ergo rectitudo volūtatis potius iudicatur ex habitu qui eſt principium actus q̄ꝫ ex fine.

Sed cōtra. Oīs motus recipit ſpecieꝫ ex termino ſed terminus actus volūtatis ē finis. ergo ex bonitate finis iudicādus ē bonus actus voluntatis. ¶ P̄. actus recipit ſpeciē a forma agētis. Unde ſcd̄m diuerſas formas diuerſificātur actiones in ſpecie: ſicut calefacere ⁊ infrigidare: ſꝫ forma volūtatis ē finis: quod eſt appetibile: ſicut intelligibile eſt forma intellectus. ergo ſecundum bonitatem ⁊ maliciam finis dicitur actus voluntatis bonus ⁊ malus.

Reſpondeo dicēdo ꝙ actus voluntatis poteſt ferri in finē dupliciter: vel imediate in ipſum finē: ⁊ ſic actus voluntatis manifeſte bonitatem ⁊ maliciam ex fine habet: quia velle bonum finē ē bonum. ⁊ velle malum finem eſt maluꝫ: bonitas enim finis nō dependeret vlterius ex aliquo alio: ſicut bonitas eius quod ē ad finē depēdet ex fine: ⁊ talis actus proprie dicitur volūtas finis vt velle beatitudinē. Alio modo fertur actus in finē mediante eo quod ē ad finē: ⁊ hoc proprie dicitur intēdere finē: ⁊ tunc diſtinguēduꝫ ē: quia in malis abſolute dicēduꝫ ē ꝙ actus habet maliciaꝫ ex fine: quia ſi finis intentus ē malus volūtas mala ē: quātūcūqꝫ ſit bonū illud quod ad talē finē ordinatur eo ꝙ vnus particularis defectus ſufficit ad maliciaꝫ: in bonis autē diſtinguēduꝫ ē: qa aut loquimur de fine volētis aut de fine actus volūtatis. Et dicitur finis volētis quē volēs ſibi p̄ſtituit: ⁊ tunc non ſequitur ſi finis ē bonus ꝙ volūtas ſit bona: qꝛ poteſt eē id quod ē volituꝫ maluꝫ: ⁊ vnuꝫ tantuꝫ ſufficit ad maliciam volūtatis: ſiue finis: ſiue volitum ſit malum: ⁊ quāuis vno modo ſit idem actus volūtatis qui fertur in finem: ⁊ in id quod eſt ad finē: tamē intētio noīat illum actum ſcd̄m ordineꝫ actus ad finē: ſed volūtas noīat actum eundē ſꝫ ordinē ad obiectum proximum quod in finem ordinatur ⁊ ideo in tali caſu volūtas eſt mala: ſed itentio bona. finis autē dicitur ad quē actus proportionatus ē: ⁊ ita etiam ſi finis ē bonus: ⁊ actus bonus: qꝛ actus malus nō ē proportionatus ad finē bonuꝫ. Unde dicit philoſophus i quinto ethicoruꝫ de his qui per malos actus bonos fines ꝯſequi intēdunt: ꝙ querūt ſortiri finē incōuenienti medio: ſicut. n. nō quelibet materia eſt diſpoſita ad quālibet formā nec quodlibet iſtrumētum ad quemlibet effectum nec quodlibet medium ad quālibet cōcluſionem: ita nec quilibet actus ad quemlibet finem.

Ad primum ergo dicēduꝫ ꝙ quādo aliquis vult malum propter bonum illud bonū nō eſt finis actus volūtatis ſcd̄m ſe cōſiderati: ſed eſt finis a volēte iordinate preſtitutus: ⁊ hoc etiā modo dicēdum ē ad ſecūduꝫ: qꝛ i malis ſimpliciter tenet ꝙ quātuꝫ malū quis intēdit tātuꝫ peccat: i bonis autē nō tenet ſi itelligatur de fine volētis: ſed ſolum ſi itelligatur de fine actus. ¶ Ad tertiuꝫ dicēduꝫ ꝙ quāuis oīs voluntas bonuꝫ appetat: nō tamē appetit ſemper quod eſt vere ſibi bonum: ſed id quod eſt apparēs bonum: ⁊ quāuis oīs homo beatitudinem appetat: nō tamē querit eam i eo vbi ē vera beatitudo: ſed vbi nō eſt. ⁊ ideo nititur ad eam peruenire: nō per rectam viā: ⁊ propter hoc nō oportet ꝙ oīs voluntas ſit bona. ¶ Ad quartuꝫ dicēdum ꝙ ex circūſtātijs dicit̄ actus bonus ſcd̄m ꝙ circūſtātie faciūt actum proportionatum ad finē debituꝫ. ⁊ ideo pricipaliter bonitas actus ex fine pēdet. ¶ Ad quintuꝫ dicēdum ꝙ i habitu icludit̄ rectitudo finis: quia ad virtuteꝫ. vt philoſophus i ſecūdo ethicoruꝫ dicit: exigunt̄ tria. Primo quideꝫ ſi ſit ſciens: deide ſi volēs propter bonum i quo icluditur ordo ad finem: tertiuꝫ ſi firme ⁊ imutabiliter operatur. ⁊ ideo ſi bonitas actus procedat ex habitu nō remouetur quin iudicetur ex fine.

¶ Expoſitio textus.

Item recte ſūt volūtates ⁊c.) Hic itelligēduꝫ eſt ſi referatur ad rectaꝫ volūtateꝫ quaſi ex ſe ordinate ad illam ita ꝙ recta volūtas ſit finis actus volūtatis: et nō tātum agētis. vt dictuꝫ eſt. (Nō debemus: ideo euāgelizare vt māducemus.) Iſtud ſimpliciter verū eſt: quia māducare nō poteſt eſſe finis euāgelizādi: nec proximus: nec vltimus: ſed eſt queſituꝫ ab euāgelizāte ad facultatē euāgelizādi cōſeruādam. ⁊ ideo magiſter ifra i ſolutiōe hoc verbū nō exponit. (Finis vero volūtatis ē vel illud ⁊c.) Quia oē bonuꝫ rationē finis habet. bonuꝫ autē obiectum eſt volūtatis: ideo quodlibet volituꝫ quod eſt obiectum voluntatis finis poteſt dici: ſed magis dicitur finis proprie illud i quod vltimo volūtas tēdit: quia hoc eſt ab ea primo volitū. ⁊ ideo i tertio ethi. dicit̄ ꝙ volūtas eſt finis: electio ꝟo eoꝝ q̄ ſūt ad finē. (Intētio icludit ⁊c.) Intētio ꝓprie loquēdo actū volūtatis ſignificat. vt dc̄m ē: ſꝫ finē nō ſignificat niſi mālr nomē ſumat̄. vt. ſ. ſumatur intētio pro re intēta: ſicut ⁊ fides ſumitur pro re credita. (Finis vero voluntatis ⁊c.) Delectatio dicit̄ bona que cōſequitur operationeꝫ bonaꝫ ⁊ mala que cōſequitur malam. vt ex. io. ethi. pꝫ. (Intētio ad illud reſpicit per quod volumus ⁊c.) Intentio eniꝫ includit actū rōnis. ⁊ ideo reſpicit ad id ad qḋ aliquid ordinatū eſt: ſed voluntas noīat actū volūtatis abſolute: cuius nō eſt ordinare vel ꝯferre. ⁊ iō volūtas reſpicit id i qḋ imediate fert̄. (Et alia qdē videt̄ volūtas ⁊c.) Quō ſit eadem: ⁊ quō alia dictuꝫ eſt. vnde vtraqꝫ opinio ſcd̄m aliquid veritatem habet.

¶ Cum voluntas ſit de his que naturaliter hō hꝫ: quare pctm̄ fore dicatur: cū nulluꝫ aliud naturale peccatum ſit. Diſtin. XXXIX.

Hic aūt oritur q̄ſtio ſatis neceſſaria ex ſupioribus cām trahens. dictū eſt. n. ſupra volūtatem ineſſe nāliter hoi: ſicut intellectus ⁊ memoria. q̄ autē hoi nālia ſunt quātūcunqꝫ vicient̄: bona tñ eē nō deſinūt. Qm̄ nō valet viciū bonitatē in q̄ deus eā fecit penitus ꝯſumere. vt ꝟbi grā. Intellectus vel rō ⁊ ingeniuꝫ ac memoria: ⁊ ſi vicijs ⁊ pctis obnubilent̄ ⁊ corrumpant̄: bona tñ ſūt: nec pctā noiant̄. Sicut Aug. de rōne q̄ eſt imago dei in q̄ facti ſumus euidēter oſtēdit in. xv. li. ḋ tri. Hec eſt inqt imago in q̄ hoīes ſūt creati: q̄ ceteris aīalibus p̄ſūt: q̄ creatura in rebus creatis excellētiſſima: cuꝫ a deo iuſtificat̄: a deformi forma i formoſaꝫ mutatur formā. Erat. n. etiā inter vicia nā bona. h aūt imago rō eſt vel itellectus. Cū ergo voluntas de nālibus ſit: quare ipſa nō ſemꝑ bonū eſt ⁊ ſi aliqñ vicijs ſubiaceat? Ad hoc facile rn̄dēt qui dicūt oīa que ſūt inquātū ſunt bona eē: qꝛ ⁊ ipſaꝫ volūtatē inquātū eſt vel iquātū voluntas eſt: vt ſupra poſuimus: bonū eē aſſerūt: ſꝫ inqꝫ tm̄ inordinata eſt: mala eſt ⁊ pctm̄. vbi pōt ab eis rōnabiliter q̄ri: ſi volūtas inquātū iordinata ē: pctm̄ eſt: q̄re ergo itellectus rō ⁊ igeniū: ⁊ huiuſmodi cū iordinata ſūt pctā nō ſūt? Inordinata vero ſunt: ſicut voluntas: cū ad rectū finē nō tendūt: eorūqꝫ actus p̄uaricatiōes exiſtunt. Ad qḋ illi dicūt volūtatis noīe aliqñ vim. ſ. nālem potentiā volendi: aliqñ actū ipſius vis ſignificari. Uis aūt ipſa inſita aīe nāliter nunqꝫ pctm̄ eſt. ſicut nec vis memorādi vel intelligēdi. ſed actus huius vis qui ⁊ voluntas dicit̄: tunc peccatum eſt quando inordinatus eſt.

¶ Quare actus voluntatis ſit peccatuꝫ ſi actus aliarum potentiarum non ſunt peccata.

Adhuc q̄rit̄ q̄re huius nālis potentie actus pctm̄ ſit: ſi aliarū potētiaꝝ act⁹ pctā nō ſūt. ſ. potētie memorādi: cui⁹ actus ē memorare. ⁊ potētie itelligēdi: cuius act⁹ ē itelligere. Ad qḋ ipſi dicūt: qꝛ alterius gn̄is ē actus ille volūtatis q̄ꝫ act⁹ memorie vel itellectus. Hic. n. actus eſt ad aliqd adipiſcēdū vel nō admittēdū: q nō pōt eē de malis qn ſit malus. Uelle. n. mala: malū eſt: ſꝫ intelligere vl̄ memorare mala: malū nō ē: quāuis eoꝝ qdā eē hos act⁹ eē malos iterdū aſſerāt nō ipꝛobe. memorat. n. iterdū qs malū vt faciat: ⁊ q̄rit itelligere vtꝝ vt ſciat ipugnare. Ecce q̄liter ſoluit p̄miſſa q̄ſtio ab his q tradūt oīa eē bona inquātū ſūt. q vero dn̄t volūtates malas pctā eē: ⁊ nullo mō bona: breui⁹ reſpōdēt dicētes actuꝫ volūtatis nō eē de nālibus: ſꝫ vim ipſaꝫ ⁊ potētiā volēdi que ſemper bonū eſt: ⁊ in oib⁹: cū ēt ſit i paruulis in qbus nōdum eſt actus eius.

¶ Quo mō intelligendū ſit illud. hō etiā q ſeru⁹ eſt peccati naturaliter vult bonum.

Preterea q̄ri ſolet quo mō intelligēdū ſit qḋ ait Ambro. exponēs illud verbū apoſtoli. nō. n. qḋ volo illud ago: ſed q ḋ nolo illḋ facio. Dicit. n. ꝙ hō ſubiectus pctō: facit qḋ vult: qꝛ nāliter vult bonū: ſed volūtas hec ſemꝑ caret effectu: niſi grā dei adiuuet ⁊ liberet. ſi hō ſubiectus ē pctō: vlt quidem malum ⁊ operatur: qꝛ ſeruus eſt peccati. ⁊ eius voluntatē: ſicut ſupra dixit Augu. libenter facit. quo modo ergo naturaliter bonum vult? An eſt eadem voluntas. i. idem motus qua libenter peccato ſeruit. ⁊ qua naturaliter vult bonum? Si non eſt eadem voluntas: que ergo iſtarum eſt: que cū homo iuſtificatur a ſeruitute peccati liberat̄. Ut etiam ſuperius diſſeruimus gratia dei voluntatē hoīs liberat ⁊ adiuuat que volūtatē hoīs preparat adiuuādam: ⁊ adiuuat preparatā: ſed que eſt illa volūtas? an illa que nāliter vult bonū: an que libēter ſeruit peccato? Si tamē due ſunt volūtates ꝓpoſita eſt queſtio ꝓfunda: q̄ varia a diuerſis ex poſitiōe determinat̄. Alij. n. dicūt duos eē motus. vnuꝫ quo vult bonū nāliter. ⁊ q̄re nāliter? ⁊ q̄re nālis dicit̄? qꝛ talis fuit motus nāe humane i prima creatiōe: i q̄ creati ſine vicio ſum⁹. q̄ ꝓprie nā dr̄. Fuit. n. hō creatus i volūtate rect⁹. Un̄ i eccl̄iaſticis dogmatib⁹ ſcriptū ē. Firmiſſime tene primos hoīes bonos ⁊ rectos eē creatos: cū libero arbitrio quo poſſent ſi vellēt propria volūtate peccare: eoſqꝫ nō neceſſitate: ſꝫ ꝓpria volūtate peccaſſe. Recte igit̄ dr̄ hō nāliter velle bonū: qꝛ in bona ⁊ recta volūtate ꝯdit⁹ ē. Supior. n. ſintilla rōnis: que ēt. vt ait Hiero. in Chaym non potuit extingui. bonuꝫ ſemꝑ vult ⁊ malū odit. Alium aūt dicūt eſſe motum mentis: quo mens relicta ſuperiorū lege: ſubijcit ſe peccatis: eiſqꝫ oblectatur. iſte motus vt aiunt: anteqꝫ alicui aſſit gratia: dn̄atur in homie ⁊ regnat. Alterūqꝫ deprimit motū: vterqꝫ tñ ex lib. ar. ē. Ueniēte āt grā ille motus malus elidit̄: ⁊ alter nāliter bonus liberat̄ ⁊ adiuuat̄: vt efficaciter bonum velit. añ grām ꝟo licꝫ nāliter velit homo bonū: non tamen abſolute concedi opꝫ bonā hr̄e volūtatē: ſed potius malā. Alij auteꝫ

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

dicunt vnā eſſe voluntatē. i. vnū motū quo nāliter vult hō bonū: et vicio vult malū eoq̄ȝ delectatur: ⁊ inquātū vult bonū naturaliter bonꝰ eſt: ⁊ inquātum malum vult malus eſt.

¶ Diuiſio textus.

Oſtenſo ꝙ rectitudo volūtatis et ꝑuerſitas ē ex fine. Hic inquirit vtrū in volūtate poſſit eſſe ꝑuerſitas ⁊ pctm̄. Et diuidit̄ in partes duas. In prima oſtendit quo mō in volūtate pctm̄ eſſe pōt: ⁊ q꞉ pctm̄ nō eſt niſi ſ꞉ deuiationē ab eo ad qđ aliquid nāliter ordinat̄. In ſcđa parte ingrit quo mō volūtas nāliter in bonum tēdat. ibi. (Preterea q̄ri ſolet quo mō itelligēdū ſit ⁊c̄.) Pria diuiditur in duas. In prima mouet q̄ſtionē. In ſcđa ponit reſponſionē. ibi. (Ad h̄ autē facile ⁊c̄.) Et diuidit̄ i duo. In prima ponit reſpōſionē ſ꞉ primā opinionē ſupra memoratā, que ponit oīa inquātū ſūt bona eē a deo. In ſecūda reſpōdet ſ꞉ aliā opinionē q̄ ponit actus peccatoꝝ nullo mō bonos eē nec a deo. ibi (Qui vo dn̄t volūtates malas ⁊c̄) ¶ Circa primū facit tria. Prio reſpōdet ad q̄ſtionē. Secūdo obycit ↄ̄tra reſpōſionē ⁊ ſoluit. ibi. (Ubi pōt ab eis rationabiliter queri ⁊c̄.) Tertio iterum contra obiectionem ſolutionis obiectionē mouet ⁊ ſoluit. ibi. (Sed adhuc queritur quare ⁊c̄.)

¶ Queſtio. I.

Hic eſt triplex queſtio. Pria qđ vtꝝ peccatū ſit i volūtate. Scđo q̄uo hō nāliter bonū velit. Tertio de hoc qđ dicit ꝙ ſuperioꝛ ſintilla rationis extingui nō poteſt. ¶ Circa primū querūtur duo. Prio vtrū in volūtate poſſit eē ꝑuerſitas pcti. Scđo vtrū in actibus aliarū potētiarum poſſit eſſe peccatū.

¶ Utꝝ volūtas poſſit ꝑuerti ꝑ pctm̄. I.

Circa primū ſic ꝓceditur. videtur ꝙ volūtas ꝑ peccatū ꝑuerti nō poſſit. Uolūtas enī ad imaginem ꝑtinet: nec tātū ſ꞉ ꝙ ē potētia: ſed etiā vt vr̄ rōne actus: q꞉ reſpectu quorūdā obiectorum ſaluatur ratio ꝑfecta imaginis in tribus potētys. vt in p̄mo lib. 3. di. dictū eſt: potētia aūt nō h꞉ cōparationem ad obiectū niſi mediāte actu. Cū igit̄ imaginis bonitas per pctm̄ nō tollat̄: q꞉ in imagine pertrāſit hō. vt i pſ. dr̄: vr̄ ꝙ in volūtate nō poſſit eē pctm̄. ¶ P̄. illud qđ imediate recipit iſluentiā a p̄mo fonte imutabiliter tenet hoc qđ iſluxū eſt i ipſū: ſicut ſubē ſpūales que imediate eē a deo recipiūt eē icorruptibile hn̄t: reliq̄ vero ꝓp lōge diſtare a p̄mo nō poſſūt ſemꝑ in eē cōſeruari. vt in ſcđo de gn̄atione dr̄: ſed fons bonitatis finis eſt a quo ratio boni ſumit̄: cū igit̄ volūtas imediate ferat̄ in finē: ſicut i obiectū ſiue ēt in finē vltimū. vr̄ ꝙ bonitatē iamiſſibilē hēat: ⁊ ita ꝑ peccatū vitari nō poſſit. ¶ P̄. Io. 8. dr̄. Qui facit pctm̄ ſeruꝰ eſt peccati: ſ꞉ ſeruitus volūtati nō cōpetit que liberrima eſt: ⁊ libertatis fons. vt ſupra dictū eſt. ergo in ea peccatū eſſe nō pōt. ¶ P̄. defectus peccati nō d꞉ illi iputari in quo nō pōt eē defectus niſi defectu p̄us i alio exn̄te: ſ꞉ in volūtate nō pōt eē defectus niſi prius exiſtat defectus in rōne ergo pctm̄ nō d꞉ volūtati iputari. ꝓbatio medie. volūtas nō eſt niſi boni vel apparētis boni: ſed volūtas nō habet defectū ſ꞉m ꝙ in bonū veꝝ tēdit. ergo nō deficit niſi ſ꞉ ꝙ tendit in bonū apparēs: ⁊ nō exiſtēs: ſed hoc fit ſ꞉m ꝙ iudiciū rōnis fallit̄. ergo nō eſt defectus i volūtate niſi prius ſit i rōne. ¶ P̄. ſicut ſe habet erroꝛ ad cognitiuā: ita ſe h꞉ culpa ⁊ peccatū ad appetitiuā: ſ꞉ vt in. 4. meta. dicit̄: falſitas ē ꝓpria fantaſie q̄ ē cognitio ſenſitiua. ergo ⁊ pctm̄ ē ꝑ priū appetitui ſenſitiuo: ⁊ nō itellectiuo: qđ eſt volūtas.

Contra Aug. dicit ꝙ volūtas eſt qua peccat̄: ⁊ recte viuit̄: ſed quocūq̄ȝ peccat̄ in eo eſt deformitas peccati. ergo in volūtate peccati deformitas pōt eſſe. ¶ P̄. oē qđ eſt ex nihilo. vt Damaſ. dicit vertibile eſt i nihil: vel quātū ad eē vel quātū ad electionē: ſed voluntas creata eſt ex nihilo. ergo cū nō ſit vertibilis in nihil quātū ad eſſe: q꞉ ē pars imaginis: op꞉ ꝙ ſit vertibilis in nihil q̄tū ad electionē: ⁊ hoc nō fit niſi per pctm̄. ergo pctm̄ in voluntate eſſe poteſt.

Reſpondeo Dicēdum ꝙ nihil imputat̄ alicui in pctm̄ ⁊ culpā: niſi illud cuius cauſa ipſe ē: q꞉ nō laudamur neq̄ȝ vituꝑamur niſi ex actibus nr̄is: ea vero quoꝝ cā nō ſumus ꝑ actū nr̄ nō ſunt. vn̄ cū volūtas dupliciter dicatur. ſ. volūtas potētie: ⁊ volūtas actus: voluntas potentie cū a nobis nō ſit: ſed a deo: i nobis nō pōt eſſe pctm̄: ſ꞉ actꝰ eius ꝗ a nobis eſt. S꞉ ſciēdū ꝙ aliq̄s actus eſt ab aliquo duplr̄. Uno mō tā ſ꞉m ſubām actus q̄ȝ ſ꞉m determinatōē agentis ad actū: ⁊ hoc ꝓprie in poteſtate agentis eē dr̄. vt eſt in volūtate. Ipſa. n. potentia volūtatis q̄ȝtum in ſe eſt indifferēs eſt ad plura: ſed ꝙ determinate exeat in hunc actū vel in illū nō eſt ab alio determinate: ſed ab ipſa volūtate: ſed in nālibus actus progredit̄ ab agente: ſ꞉ tn̄ determinatio ad hūc actū nō ē ab agēte: ſ꞉ ab eo ꝗ agēti talē nāȝ dedit: ꝑ quā ad hūc actū determinatū eſt. ⁊ iō ꝓprijſſime actꝰ volūtatis a volūtate eē dr̄. vn̄ ſi aliq̄s defectus ſit in actu eiꝰ: ipi volūtati i culpā ⁊ pctm̄ iputat̄: oēȝ āt voluntatē creatā poſſe ē i ſuo actu deficere q̄ȝtū ex nā ſua ē: eo ꝙ ex nihilo eſt in defectum ꝑuertibilis: ⁊ ita relinquit̄ ꝙ in volūtate pōt eē pctm̄ quātum ad actum eius.

Ad primum ergo dōȝ ꝙ volūtatis actꝰ nō ē pars imaginis q̄ ē imago ſilitudinis i diſtinctōē pōaꝝ ↄ̄ſiderata: q꞉ nulliꝰ volūtatis actꝰ ſꝑ manet: cū tn̄ imago ſꝑ ꝑmaneat. S꞉ ꝙ imago i potētys ſ꞉ quedā obiecta ꝑcipue aſſignat̄: nō ē ex eo ꝙ actu i illa ferat̄: niſi forte ſub q̄dā ↄ̄fuſiōe. vt in p̄mo dcm̄ ē ꝙ aīa ſꝑ intelligit ſe nō diſcernēdo vl' cogitādo aliq̄d de ſe: ſ꞉ inq̄ȝtū p̄ns eſt ſibi: ſ꞉ ex eo ꝙ i illa obiecta ferri pōt. S꞉ verū ē ꝙ imago recreatiōis que nō ſemꝑ manet poteſt quātum ad actus ⁊ habitus cōſiderari. ¶ Ad ſcđm dicēdum ꝙ influentia primi pricipij ad ſubſtātias ꝗbus imediate influit eſt per operationē ipſius principij primi: ⁊ q꞉ illa operatio defectū habere nō pōt indeficiēter eſſe ab eo recipiūt: ſ꞉ ordo volūtatis ad finē vltimū nō eſt ꝑ operationē finis vltimi in volūtate: ſ꞉ per operationē volūtatis i finē tendētis: et q꞉ volūtas defectibilis eſt: iō ab iſto ordine deficere pōt ꝑ defectū ſue oꝑatiōis ⁊ nō ꝑ defectū finis. ¶ Ad 3[m] dōȝ ꝙ q꞉ volūtas liberrima ē. iō hoc cōſequit̄ eā. vt in ſeruitutē cogi nō poſſit: nō tamē ab ea excludit̄ ꝗn ſeipaȝ ſeruituti ſubycere poſſit: qđ fit q̄n voluntas i actū pcti libere cōſentit. ¶ Ad 4[m] dōȝ. ꝙ ille erroꝛ ꝗ ē i rōne ſ꞉m ꝙ extimat bonum qđ nō eſt bonū: eſt ſcđm ignorantiam electionis. vt in tertio ethi. dicit̄. Et hec ignorātia nō cauſat inuoluntarium: q꞉ voluntas huiuſmōi ignorātie quodā mō cauſa eſt: dum paſſiones nō cohibet que rationē i extimādo abſorbent: quaꝝ cohibitio in poteſtate voluntatis eſt: ⁊ ideo peccatum recte voluntati imputatur. ¶ Ad quintum dicēdum ꝙ erroꝛ vel falſitas dicitur propria fantaſie: nō q꞉ in intellectu eſſe nō poſſit: ſed q꞉ ex erroꝛe fantaſie ⁊ imaginatiōis interdum cauſatur: ſilr̄ etiā inordinatio appetitus ſenſibilis peccati qđ eſt in voluntate quodā modo cā eſt: nō quidē cogens: ſed inducens. vn̄ ph̄i partem inferiorem in qua ſunt aīe paſſiones partem vicioſaȝ noīauerūt. vt dicit Aug. in libro de ciuitate dei.

¶ Utrum in actu intellectus ⁊ aliarum potentiarū a voluntate poſſit eſſe peccatum. II.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ in actibus aliarū potētiarū poſſit eē peccatū ⁊ ꝑcipue in actu intellectus. Cogitatio enī actus itellectus eſt: ſ꞉ cōtingit cogitando peccare. ḡ in actu itellectus pctm̄ cōtingit eē. ¶ P̄. pctm̄ eſt operatio q̄dam ↄ̄ria operationi illi q̄ homini ſ꞉m ꝙ hō eſt debet̄: q꞉ talis oꝑatio eſt recta oꝑatio cui pctm̄ ↄ̄riat̄: ſed operatio itellectus eſt hoīs ſ꞉ ꝙ eſt hō: ex hoc enī homo dr̄ hō ꝙ eſt itellectū habēs ⁊ rōnem. ḡ in oꝑatione itellectus cōtingit eſſe pctm̄. ¶ P̄. cōtraria nata ſunt fieri circa idem: ſ꞉ pctm̄ v̄tuti opponit̄. cū ergo q̄dam v̄tus ſit in itellectu. ſ. itellectualis: vt p꞉ ex. 6. ethi. videt̄ ꝙ pctm̄ in itellectu eſſe poſſit. ¶ P̄. infidelitas pctm̄ qđdaȝ eſt: ſ꞉ ifidelitas eſt in itellectu ſ꞉m ꝙ doctrine fidei diſſentit. ḡ in itellectu poteſt eē pctm̄. ¶ P̄. nihil ꝓhibet̄ niſi peccatū: ſ꞉ q̄daȝ ſcie ſunt ꝓhibite vt nigromantia: ⁊ hꝯ: cū igitur ſcia ſit in itellectu vr̄ ꝙ in itellectu poſſit eē pctm̄.

Contra. Illud qđ excuſat pctm̄ nō eſt peccatū: ſ꞉ defectus ꝗ eſt in itellectu: vt ignorātia peccatū excuſat. ḡ in itellectu nō cōtingit eſſe peccatū. ¶ P̄. illud quod non eſt in poteſtate noſtra nō eſt peccatum: ſed itelligere quodlibet nō eſt in poteſtate noſtra. ergo ſi itelligendo deficimus nō peccamus.

Reſpōdeo dōm: ꝙ cū in pctō ſit rō mali: ⁊ p̄ter h̄ ratio culpe vtrūq̄ȝ diuerſimode inuenitur in actu itellectꝰ: ⁊ in actu volūtatis: q꞉ in actu volūtatis eſt malū ex obō: nō aūt in actu itellectus: velle enī mala malum eſt: ſ꞉ itelligere mala nō eſt malū. cuius rō ſumi pōt ex obiecto vtriuſq̄ȝ. obm̄ enim volūtatis eſt bonum: ſ꞉ obm̄ itellectus eſt verū: bonū autē ⁊ malū: vt in. 6. meta. dr̄. ſunt in rebus: ſed verū ⁊ falſum ſunt in aīa. ⁊ iō volūtas ꝑ actū ſuum tēdit in obm̄ ſuū ſ꞉m ꝙ ſe h꞉ in re. ⁊ iō ex bonitate et malitia rei volite actus voluntatis eſt bonus ⁊ malus: ſed itellectus ꝑ actum ſuū tēdit in rem ſ꞉m ꝙ eſt in aīa. Rō āt ⁊ maloꝝ ⁊ bonoꝝ in aīa bonū eſt. et ideo cognoſcere malū ⁊ bonū in ſe bonū eſt. Un̄ Boetius dic̄. ꝙ noticia mali bono deeē nō pōt: ſed malū accidit in actū itellectus ex indebita ꝓportiōe itellectus ad rem: ex eo. ſ. ꝙ apprehēdit rem alr̄ eē q̄ȝ ſit. Intelligere enī rem falſo eſt malū in actu itellectus: ſicut verū eſt bonū eius: vt dr̄ in. 6. ethyc. actus igit̄ itellectus ſic malus nō h꞉ ēt eodē mō rōnē culpe: ſic̄ actus volūtatis qui inuenit̄ ſuo modo malus: q꞉ rō culpe p̄mo in actu volūtatis inuenitur: in actibus autē itellectus ⁊ aliarum potētiarum nō niſi ſ꞉m ꝙ ſunt imꝑati a volūtate. Rō enim culpe in actu defoꝛmi eſt ex hoc ꝙ ꝓcedit ab eo ꝗ h꞉ dn̄iū ſui actus. h̄ autē eſt in hoīe ſ꞉m illam potētiā que ad plura ſe h꞉ nec ad aliquod eoꝝ determiat̄ niſi ex ſe ip̄a: qđ tn̄ volūtati conuenit: potētie enī organis affixe coguntur ad aliquē actū ꝑ imutationē organoꝝ ſine ꝗbus in actum exire nō poſſunt. Intellectus aūt: q̄ȝuis ſit potentia nō affixa organo: tamē cogitur ad aliq̄d ex rōne vel argumēto: ſi vero deficit ab aliquo in qđ nō pōt ex defectu demonſtrationis ⁊ itellectualis luminis. Uoluntas aūt pōt de ſe in qđlꝫ qđ apprehēſum fuerit: nec ab eo ꝑ aliquā rōnē violēter ꝓhiberi pōt: q꞉ cū itellectus ferat̄ in rem ſ꞉m ꝙ res eſt in aīa, put h꞉ rōnē veri idiget itellectus ad itelligēdū reȝ aliquo medio lumie vel demr̄atiōe ꝑ qđ rē deducat in h̄ ꝙ ad intelligēdū ſibi ſit ꝓportionata. vn̄ ēt ꝑ rōnē pōt necio quel licet alicui rei ↄ̄ſentiat: ſ꞉ volūtas: vt dictū eſt: fertur in ſuū obm̄ ſ꞉m ꝙ eſt in re: ⁊ iō o꞉ vt aliquā oꝑōnē hēat in rē ad h̄ ꝙ fiat ſibi ꝓportionata: vel expoliando eā a mā: vel aliq̄d h'ōi ſic itell's fac̄: ſ꞉ directe in rem apprehēſaȝ ſ꞉m ꝙ eſt fert̄. ⁊ iō nō pōt deficere ꝗn ferat̄ in qđcunq̄ȝ voluerit: neq̄ȝ aliq̄ ꝓhibēte neq̄ȝ ꝑ aliquē eiꝰ defectū.

Ad primũ ḡ dōȝ: ꝙ pctm̄ in cogitationibus pōt eē duplr̄: vel inq̄ȝtū cogitatiōes ſunt: ⁊ ſic nō eſt in eis niſi peccatū vanitatis ſ꞉m ꝙ intellectus deberet occupari vtilioribus cogitationibus: ⁊ occupat̄ iutilibus: nec h̄ in culpā imputat̄ niſi ſ꞉m ꝙ actus itellectꝰ natus eſt a volūtate impari: vel inq̄ȝtum cogitatiōes ꝓpter delectationē rei cogitate querunt̄: ⁊ ſic potius eſt pctm̄ in delectatiōe rei cogitate ſ꞉ memoriā ⁊ ſpēm q̄ȝ in ipſa cogitatione. Illa aūt delectatio nō eſt in itellectu: ſ꞉ in cōcupiſcibili ⁊ iraſcibili cuiꝰ eſt actꝰ cogitatus. vn̄ tale pctm̄ reducit̄ ad idem genus vt fornicationis: ⁊ homicidij in quo eſt ipſe actus pcti exterius perpetratus. ¶ Ad ſcđm dōm: ꝙ illa ꝑfecta oꝑatio intellectus q̄ eſt hoīs ſ꞉m ꝙ eſt homo nō h꞉ rōnem meriti niſi ſ꞉m ꝙ eſt a voluntate imꝑata: ſic̄ cum quis in cōtemplatiōe dinoꝛū meret̄. Et ſilr̄ ecōtrario nō eſt culpa in actu itellectus errātis: ⁊ varia cogitātis niſi ſ꞉m ꝙ actus eius eſt a volūtate imperatus. ¶ Ad 3[m] dōm: ꝙ peccatū de quo nūc loqmur: qđ rōnē demeriti h꞉: nō opponit̄ virtuti quolib꞉ modo accepte virtuti ſ꞉m ꝙ eſt p̄ncipiū actus meritoꝝ ⁊ remunerabilis: q̄ȝuis aūt ꝑfectio itellectus: vt ſcia ⁊ ſapia poſſit habere rōnē v̄tutis ex hoc ſolo ꝙ ꝑfectio itellectus eſt opus eiꝰ bonum reddens ſ꞉m ꝙ facit recte itelligere: nō tamē hab꞉ ꝙ actus eius ſit remunerabilis: ⁊ meritorius niſi ſ꞉m ꝙ eſt imꝑatus a voluntate. ¶ Ad 4[m] dōm: ꝙ ifidelitas non eſt peccatū in itellectu exiſtēs niſi ſ꞉m ꝙ actus itellectus eſt iperatus a volūtate: ſic enī ⁊ fides in eo eſt: q꞉ ſ꞉m Aug. credere nō pōt homo niſi volens: ſilr̄ etiā niſi homo voluntarie omittat qđ facere deberet in ifidelitatem non icideret: q꞉ ſi quod in ſe eſt faceret: deꝰ reuelaret ſibi qđ credere deberet. ¶ Ad q̄ntū dōm: ꝙ artes ille nō ſunt ꝓhibite ſ꞉m ꝙ tn̄ in cogitatione ſtant: ſed per accn̄s inq̄ȝtum ſunt occaſio peccādi ſ꞉m ꝙ noticia artis diſponit: ⁊ inclinat ad vſum artis ꝗ ſine pctō eſſe nō pōt: ⁊ ſi etiā ipſa ſpeculatio artis peccatū dicat̄: hoc nō erit niſi ex parte ſpeculantis qui alys intendere tenet̄. ſi tamē per hꝯ conſiderationē ab illis retrahatur.

¶ Queſtio. II.

Deinde querit̄ quomodo homo nāliter bonū velit. Et circa h̄ querunt̄ duo. Primo vtrum homo velit bonū nāliter. Scđo vtrū idem motꝰ ſit quo homo vult bonū nāliter: ⁊ quo vult malum.

¶ Utrū homo nāliter velit bonum. I.

Ad primū ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ homo nāliter bonū non velit. Illud enim qđ nāle eſt idem eſt apud oēs: ſ꞉ non omnes hoīes bonū volunt. ḡ bonū velle nō eſt eis nāle. ¶ P̄. illđ qđ eſt nāle nō aſſueſcimus: vt in. 2°. ethy. dr̄. ſed homo per aſſuetudinē efficit̄ habilioꝛ ad bona volendū. ḡ bonū velle nō eſt homini nāle. ¶ P̄. illud qđ eſt ſ꞉m nām ſemꝑ eſt in ſuo actu: ⁊ ſi deficit nō deficit niſi in minori parte ꝓpter aliqđ accn̄tale impedimētū: ſ꞉ homo frequenter deficit a bona volēdo. ḡ nō eſt ſibi naturale. ¶ P̄. ſ꞉m nālia neq̄ȝ meremur neq̄ȝ demeremur: ſ꞉ ex hoc ꝙ aliquis bona vult meret̄. ḡ bona velle non eſt naturale. ¶ P̄. illud quod eſt nāle nō tollitur per peccatum: q꞉ data nālia etiam in demonibus itegra manent: vt Dio. dicit. S꞉ ꝑ pctū alienat̄ hō a volūtate bonoꝝ. ḡ velle bonum non eſt naturale.

Sed contra. Mat. 4. dicit̄ in Glo. ꝙ virtutes ſunt homini nāles. ⁊ hoc dic̄ philoſophus in. 6. ethy. ꝙ ſ꞉m v̄tutes aliq̄s inclinat̄ ad bonū volēdū. ergo bonū velle eſt homini naturale. ¶ P̄. ſicut pars itellectiua perficit̄ in veri cognitiōe: ita ps affectiua ꝑficit̄ in volūtate boni: ſ꞉ cognoſcere verū eſt nāliter deſideratū ab oībus: q꞉ omnes hoīes nā ſcire deſiderant. vt ph̄s dicit. ergo velle bonū eſt homini nāle.

Reſpondeo dōm: ꝙ illud dr̄ eſſe nāle alicui rei: qđ cōuenit ſibi ſm̄ cōditionē ſue forme ꝑ quā in tali nā conſtituitur: ſic̄ ignis nāl'r tendit ſurſum. forma autem per quā homo eſt homo eſt ipſa rō ⁊ ītellectus. vnde in illud quod eſt cōueniens ſibi ſm̄ rōnē ⁊ ītellectū nāliter tendit. bonuʒ autē cuiuſlibʒ virtutis eſt cōueniens homini ſm̄ rōnem: qꝛ talis bonitas eſt ex quadam cōmenſuratione actus ad circunſtantias ⁊ finē quē ratio facit. vnde quidā inclinationes v̄tutū ſiue aptitudines preexiſtunt naturaľr in ipa nā rōnali que v̄tutes naturales dicuntur: ⁊ etiā per exercitium ⁊ deliberationē complent̄: vt in. 6. eth̄. dicit̄. ideo homo naturaľr in bonuʒ tendit. Sed motus naturalis a forma ꝓgreditur ſm̄ cōditionē forme. voluntas aūt talis cōditionis eſt ⁊ ratio: vt non ſint determinata ad vnū quin in aliud flecti poſſint: ⁊ ideo q̄uis velle bonū homini ſit nāle: nihilominus tamē pōt malum velle: nō inq̄tum eſt malū: ſʒ inq̄tum extimatur bonū.

Ad primum ğ dōm: ꝙ iſta nālis iclinatio in bonū inuenitur in hoībus oībus: ſed qꝛ vt dictuʒ eſt volūtas nō eſt neceſſario determinata ad vnum nō opʒ ꝙ omnes actu bonū velint. ❡ Ad ſcḋm dōm: ꝙ inclinatio volūtatis ad bonū que eſt in natura humana non eſt per aſſuetudinem: ſʒ habitus quo perficit̄ iſta habilitas eſt vel per cōſuetudinē vel per īfuſionē. ❡ Ad 3m dōm: ꝙ in illis que ſunt determinata ad vnū ſemꝑ ſeq̄tur actus naturalis niſi impediat̄: ⁊ impedimētū ꝯtingit in minori parte: ſʒ voluntas nō eſt natura quedā determinata ad vnuʒ: ⁊ preterea hʒ impedimētū ſemꝑ ſibi coniunctū. ſ. carnē repugnantē. vn̄ apl's Ro. 7. Inuenio aliam legē in membris meis ⁊c̄. Et ideo homo a voluntate boni ſimpl'r abducitur in id quod eſt apparēs bonū. ❡ Ad 4m dōm: ꝙ actus naturalis in his que ſunt determinata ad vnuʒ nō poteſt eē meritorius: qꝛ tales actus voluntati nō ſubiacent: vt pʒ in actibus nutritiue partis: ſʒ actus illi qui īꝑio volūtatis ſubiacent meritorij ſunt ēt ſi homo nāliter ipſos velit. ❡ Ad q̄ntuʒ dōm: ꝙ iclinatio illa naturalis nunq̄ ꝑ pctūʒ tollit̄: q̄uis habilitas: vt dictū eſt: ſemꝑ per pctm̄ minuatur.

❡ Utrum volūtas qua homo naturaliter vult bonū ⁊ qua vult malum ſit eadem. II.

AD ſecundum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ eadē volūtas ſit qua homo nāliter vult bonū ⁊ qua vult malū. Potentia enim rōnalis ſe hʒ ad oppoſita: ſʒ volūtas quedaʒ eſt rōnalis potentia. ğ ſe habet ad oppoſita. ğ eadē eſt boni ⁊ mali. ❡ P̄. eadē eſt voluntas vt natura ꝯſiderata ⁊ volūtas deliberata: ſʒ volūtate vt natura cōſiderata homo vult nāliter bona: volūtate aūt deliberata homo vult maluʒ. ğ eadem voluntate homo vult nāliter bonū ⁊ malū. ❡ P̄. liberū arbitriuʒ eſt quo eligit̄ bonum ⁊ malū: vt ſupra dictū eſt: ſʒ libe. ar. eſt voluntas vt ex ꝑus determinatis pʒ. ğ eadē voluntas eſt que in bonuʒ naturaľr tendit: ⁊ que malū vult. ❡ P̄. ſicut ſe habēt veruʒ ⁊ falſum ad cognitionē ita bonū ⁊ maluʒ ad affectionē: ſʒ eadē potentia. vʒ. ratio que eſt veri eſt etiā falſi. ğ eadē volūtas que eſt boni naturaľr etiam eſt mali. ❡ P̄. potētia determinata ad vnū nō poteſt eſſe p̄ncipium actus meritorij ſʒ ſi volūtas alia eſt que fertur in bonū ⁊ que in malū: vna earū erit determinata ad bonū ⁊ alia ad malū: vel ſalteʒ altera determinata erit. ğ neutra earum poterit eſſe p̄ncipiū meriti vel demeriti.

Sed contra Idē non pugnat cōtra ſeipſuʒ: ſʒ volūtas qua homo naturaľr bonum vult īpugnatur per illam qua homo maluʒ vult. ğ nō eſt vna voluntas vtraq̄. ❡ P̄. idem nāliter nō tendit in duo contraria: ſed bonū ⁊ malū ſunt cōtraria. ergo nō eſt eadē volūtas que in bonum ⁊ malum tendit.

Reſpondeo dōm: ꝙ illud quo aliquis bonuʒ ⁊ maluʒ vult pōt tripliciter dici. vno modo illud p̄ncipium quod eſt iclinans ad bonū vel malū: ⁊ hoc modo nō eſt idē quo aliquis vult bonū ⁊ malū: qꝛ ipſa voluntas ſenſualitatis iclinat naturaľr in delectabile carnis quod eſt ſibi conueniens: ⁊ hominis eſt maluʒ inq̄tum eſt homo. Volūtas autē rōnalis ꝓut eſt natura hoīs: ſiue ꝓut conſequit̄ naturalem apprehenſionem vniuerſalium p̄ncipiorum iuris eſt que in bonū iclinat. Scḋo pōt dici quo aliquis vult bonū vel malū illḋ q̄ qs eligit bonū vel malū ſequēdo hanc vel illaʒ īclinationem: ⁊ ſic eſt eadē voluntas. Tertio mō pōt dici ipſe act⁹ voluntatis quo voluntas vult bonum ⁊ quo vult malum in actu: ⁊ ſic nō eſt dubiū aliuʒ eſſe actū voluntatis quo qs vult bonū ⁊ quo vult malum.

Ad primuʒ ğ dōm: ꝙ q̄uis potentia rōnalis ſit ad oppoſita: non tamē ad vtrunq̄ oppoſitoꝝ equaľr ordinat̄: ſʒ ad vnū nāliter: ⁊ ad alterum ſm̄ ꝙ a perfectiōe ꝓprie nature deficit: ⁊ ideo alia eſt volūtas q̄ naturaliter tendit in bonū. ſ. voluntas rōnis. ⁊ alia que nāliter tendit in maluʒ hoīs ſʒ ꝙ eſt homo. ſ. volūtas ſenſualitatis: ⁊ precipue ſm̄ ꝙ eſt per fomitem corrupta. ❡ Ad ſecūdū dōm: ꝙ voluntas vt deliberata: ⁊ vt nā nō differunt ſm̄ eſſentiā potētie: qꝛ nāle ⁊ deliberatoriū non ſunt differentie voluntatis ſm̄ ſe: ſʒ ſm̄ ꝙ ſequit̄ iudicium rōnis: qꝛ in rōne eſt aliquid naturaliter cognituʒ quaſi p̄ncipiuʒ indemonſtrabile in operabilibus: qđ ſe hʒ per modum finis: qꝛ in operabilibus finis hʒ locum p̄ncipij: vt in. 6. ethic. dr̄. vn̄ illud qđ finis eſt hoīs eſt nāliter in rōne cognitū eſſe bonū ⁊ appetēdū: ⁊ voluntas ꝯn̄s iſtaʒ cognitionē dr̄ volūtas vt natura: aliquid v̄o ē cognitū in rōne ꝑ iquiſitionē: ita in opatiuis ſic̄ in ſpeculatiuis: ⁊ vtrobiq̄. ſ. taʒ in ſpeculatiuis q̄ operatiuis ꝯtingit īquirētē rōnē errare. vn̄ volūtas que talē cognitionē rōnis ſequit̄ deliberata dr̄: ⁊ in bonū ⁊ malum tendere pōt: ſʒ nō ab eodē iclināte: vt dictū eſt. ❡ Ad tertiū dōm: ꝙ lib. ar. nominat potētiā eligētē bonum ⁊ malum: ⁊ nō illud qđ ad vtrūq̄ iclinat. ❡ Ad q̄rtum dōm: ꝙ q̄uis eadē rō poſſit eſſe veri ⁊ falſi: nō tamē ex eodē habet ꝙ ſit vtriuſq̄: ſʒ ex v̄tute p̄moꝝ p̄ncipioꝝ que ſunt naturaliter cognita hʒ vt v̄itatem cognoſcat. ex fantaſia v̄o habet vt falſuʒ iudicet. Simil'r in electione voluntatis eſt rectitudo ex nāli inclinatiōe cuʒ auxilio gratie: ſed eſt in ea peccatum ex corruptiōe īferioꝝ virium que in pctm̄ iclinant. ❡ Ad quintuʒ dōm: ꝙ voluntas eſt ſm̄ h̄ determinata in vnū nāliter tēdēs: ita ꝙ in alterum nāliter non tendit: non tamē in illud in quod nāliter tēdit de neceſſitate: ſʒ voluntarie tēdit. vn̄ ⁊ poteſt illud nō eligere. ſimil'r poteſt etiam nō eligere illud pctm̄ in quod ſenſualitas corrupta iclinat: qꝛ iclinatio nālis: vt dcm̄ eſt: ē ſm̄ exigētiaʒ nāe iclinātis.

❡ Queſtio. III.

DEinde querit̄ de ſuperiori ſcintilla ratiōis. Et circa hoc querunt̄. 3. Primo vtrū ſupior ſcintilla rationis poſſit extingui. Scḋo ſuppoſito ꝙ nō extinguatur vtrum conſciētia poſſit errare. Tertio vtrum conſcientia errans liget.

❡ Utrū ſupior ſcintilla rōnis poſſit extingui. I.

AD primuʒ ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ ſupior ſcintilla rōnis poſſit extingui. Error rōnis extinctio ei⁹ dr̄: qꝛ tenebre cōparat̄: ſʒ hāc ſcintilla; rōnis cōtingit errare: vt pʒ ī Glo. Hiero. Ezech. p̄. Ubi p̄ter v̄ba q̄ in littera iducunt̄ paulopoſt ſubdit. Hāc aūt cōſciaʒ ſepe p̄cipitari videmus. ğ ſupior ſcintilla rōnis pōt extigui. ❡ P̄. ſuperior ſcintilla rōnis videt̄ eē ſupior rōnis ps: ſed rō ſupior poteſt peccare ēt mortaľr: vt ſupra dictū ē. ğ ſcintilla iſta p̄t extingui. ❡ P̄. ꝓpetas h⁹. ſcintille ē q̄diu manet vt malo remurmuret: ſʒ in hereticis nihil ē qđ remurmuret in his pctis q̄ ſm̄ ſectā ſuā faciūt: qꝛ ēt in occiſiōe iuſtoꝝ arbitrāt̄ ſe obſequiū p̄ſtare deo: vt dr̄ Jo. 16. Ergo ſcintilla rōnis eſt in eis extincta. ❡ P̄. ph̄s dic̄ in. 7. eth̄. ꝙ mali. ſ. q habituʒ vitij iā acq̄ſiuerūt: ignorantiā finis hn̄t: ſʒ nō pōt fieri murmur q̄trū ad actū niſi ſm̄ ꝙ cognoſcit̄ deuiatio a fine. ğ vr̄ ꝙ in illis quoꝝ potētie ꝑ h⁹ hit⁹ corrupte ſunt h⁹ murmur ceſſet: ⁊ ita ſcintilla rōnis in eis extinguat̄. ❡ P̄. idē eſt qđ remurmurat malo: ⁊ qđ iclinat ad bonū: ſʒ in dānatis nō ē aliqd icitās eos ad bonū. ğ nec in eis ē aliqd remurmurās malo: ⁊ iō ſcintilla rōnis in eis extinguitur.

Contra. Scintilla rōnis extingui nō pōt lumie ītell'ſ remanēte: ſʒ lumē ītell'ſ nūq̄ ꝑ pctm̄ tollit̄: qꝛ lumē illud ad imaginē ꝑtinet: vt pʒ ex eo qđ dr̄ in p̄s. Signatū eſt ſuꝑ nos lumē vultus ⁊c̄. vbi Glo. exponit de cōſignatiōe imaginis. ğ ſcintilla rōnis ꝑ pctm̄ nō extinguitur. ❡ P̄. illud qđ eſt nāle ꝑ pctm̄ nō tollit̄: ſed iclinatio ad bonū eſt homini nālis: vt dictuʒ eſt: q̄ eſt ſm̄ rōnis ſcintillā. ğ ſcintilla rōnis ꝑ pctm̄ nō extinguitur.

Reſpōdeo dōʒ: ꝙ ſm̄ Diony. in. 7. ca. de di. no. Diuina ſapia ꝯiungit p̄ncipia ſcḋoꝝ vltimis primoꝝ: qꝛ vt in li.° de cāis oñdit̄ in ordine creatoꝝ oʒ ꝙ ꝯn̄s ꝓcedēti ſimilet̄: nec h̄ pōt eē niſi ſm̄ ꝙ aliqd ꝑticipat de ꝑfectiōe ei⁹. qđ qdē iferiori mō eſt in ſcḋo ordine creaturaꝝ q̄ in p̄mo. vn̄ h̄ qđ inferior creatura de ſilitudine ſupioris ꝑticipat eſt ſupm̄ū in īferiori: ⁊ vltimū in ſupiori: qꝛ eſt deficiētius receptū q̄ in ſupiori ſit. īter creaturas aūt talis ē ordo: vt p̄mo ſit āgelus ⁊ ſcḋo ſit rōnalis aīa: et qꝛ rōnalis aīa corpori cōiuncta eſt: iō cognitio debita ſibi ſm̄ ſuū ꝓprium ordinē eſt cognitio q̄ a ſenſibilibus in ītelligibilia ꝓcedit ⁊ nō ꝑuenit in cognitionē v̄itatis niſi iq̄ſitiōe p̄cedēte: ⁊ iō cognitio ſua rōnalis dr̄: qꝛ v̄o angelus ſimpl'r icorporeus eſt: nec corpori vnit̄ cognitio nāe ſue debita eſt: vt ſimpl'r ſine iq̄ſitiōe v̄itatē apprehēdat: ꝓpter qđ ītellectualis nā nominat̄: opʒ ğ ꝙ in aīa rōnali q̄ angelo in ordine creaturarū cōtiguat̄ ſit aliq̄ ꝑticipatio ītellectualis v̄tutis ſm̄ quā aliquā v̄itatē ſine iq̄ſitiōe apprehēdat ſic̄ apprehēdunt̄ p̄ma p̄ncipia nāliter cognita tam in ſpeculatiuis q̄ ēt in operatiuis. vn̄ ⁊ talis v̄tus ītellect⁹ vocat̄ ſm̄ ꝙ eſt in ſpeculatiuis q̄tet ſm̄ ꝙ in operatiuis eſt ſindereſis dr̄: ⁊ hec v̄tus ſcintilla ꝯueniēter dr̄ ꝙ ſic̄ ſcintilla ē modicū qd ex igne euolās: ita hec v̄tus eſt q̄dā modica ꝑticipatio ītellectualitatis reſpectu eius qđ de ītellectualitate in angelo eſt. ⁊ ꝓpter hoc ēt ſupior pars rōnis ſcintilla dr̄: qꝛ in nā rōnali ſupm̄ū ē. vn̄ ⁊ Hiero. dic̄. ꝙ ꝑ aquilā ſignificat̄: q̄ cetera aīalia in volando trāſcendit: ita ⁊ h̄ v̄tus trāſcēdit rōnabilē q̄ ꝑ hoīem ſignificat̄: ⁊ cōcupiſcibilē q̄ ꝑ vitulū: ⁊ iraſcibilē q̄ ꝑ leonem. Sic̄ aūt nō contingit in ſpeculatiuis ītell'm errare circa cognitionē p̄moꝝ p̄ncipioꝝ: quin ſemꝑ repugnet oī ei qđ contra p̄ncipia dr̄. ita ēt nō contingit errare in practicis in p̄ncipijs p̄mis: ⁊ ꝓpter h̄ dr̄. ꝙ hec ſupior rōnis ſcītilla: q̄ ſindereſis eſt: extingui nō pōt: ſed ſemꝑ repugnat omni ei qđ cōtra p̄ncipia nāliter ſibi indita eſt.

Ad primuʒ ğ dōm: ꝙ ſicut non cōtingit ītell'm errare circa p̄ncipia ſm̄ ſe cōſiderata: cōtingit tamē errare circa ea ſm̄ ꝙ ſunt v̄tute in cōcluſionibus per malam rōcinationē: ita etiā lumen ſindereſis in ſe nunq̄ extinguit̄: ſʒ ſm̄ ꝙ deliberādo deducit̄ in ꝯcluſionē operabilis poteſt eſſe defectus ſʒ ꝙ per impetū delectationis ⁊ paſſionis cuiuſcūq̄: aut etiā falſe iductionis errorū cōcluſio nō recte ex p̄ncipijs p̄mis deducitur: ⁊ iō nō dicit ꝙ ſindereſis p̄cipitat̄: ſʒ ꝙ ꝯſcia p̄cipitatur que eſt cōcluſio: vt ſupra dictū eſt. ⁊ eſt in ea v̄tus ſindereſis: ſic̄ v̄tus p̄ncipiorum in cōcluſiōe. ❡ Ad ſcḋʒ dōm: ꝙ ſindereſis eſt aliud a ſuperiori parte rōnis: qꝛ eſt ſupra totam rōnē: vt Hiero. dicit in Gloſa iducta. vnde nō ſequit̄ ꝙ ſi in rōne ſit pctm̄ ꝙ in ſindereſi ſit pctm̄. ❡ Ad 3m dōm: ꝙ ſic̄ lumen ītellectus nāle nō ſufficit in cognoſcēdo ea que fidei ſunt: ita etiā nō ſuffic̄ in remurmurando his que ꝯ fidē ſunt niſi lumine fidei adiuncto. ⁊ ideo ſindereſis etiam in īfidelibus manet ītegra q̄tum ad lumē naturale: ſʒ qꝛ p̄uato lumine fidei excecati ſunt nō remurmurat eoꝝ ſindereſis his q̄ ꝯtra fidem ſunt. ❡ Uel dōm: ꝙ ſindereſis ſemꝑ remurmurat malo in vniuerſali: ſʒ ꝙ in heretico nō remurmurat huic malo ꝑticulari h̄ cōtingit ꝓpter errorē rōnis in applicatiōe vl'is p̄ncipij ad ꝑticulare opus: vt patebit in ſequēti articl'o. ❡ Ad q̄rtū dōm: ꝙ ignorātia maloꝝ qua finē ignorāt nō eſt ignorātia oppoſita ſcie vl'i: qꝛ ſi a malo q̄reret̄ vtrū bonū eēt fornicari diceret ꝙ nō ſʒ hʒ ignorātiā finis oppoſitā ſcie de fine ſʒ ꝙ imiſcet ſe ad electionē huius ꝑtic'laris opis ſic̄ p̄n'm ad cōcluſionē imiſcet̄: ⁊ ita ꝓpter iclinationeʒ hitus ꝯrij deficit malus de finis iudicio. Iudicat. n. h̄ eē tāq̄ per ſe bonū: vt cū mľiere delectet̄: ⁊ iō ꝓpter iclinationē hitus: ⁊ ipetū paſſiōis nō ꝑcipit̄ mēte ſindereſis murmur: qꝛ aīa ē q̄ſi iebriata paſſiōe. vn̄ ⁊ ſi exterius ꝯrium ꝓferat: nō tamē mens ſua īterius ita tenet: ſic̄ ebrij dicūt v̄ba ſapiētū exterius: que tn̄ īterius nō ītelligūt: ⁊ eſt exēplū ph̄i. in. 7°. eth̄. in hac materia loquētis. ❡ Ad 5m dōm: ꝙ ēt in dānatis manet nālis iclinatio qua hō nāliter vult bonuʒ: ſʒ hec iclinatio nō dicit actū aliquē: ſʒ ſoluʒ ordinē nāe ad actū. h̄ aūt ordo ⁊ habilitas nunq̄ in actū exit vt bonū actuaľr velit ꝓpter ꝑpetuuʒ īpedimētū obſtinatiōis volūtatē ligātis: ſʒ tamen nālis cognitio manet: ⁊ iō ſemꝑ manet murmur rōnis cōtra voluntatē. volūtas tamē nunq̄ rōni obedit.

❡ Utrum conſciētia aliquādo erret. II.

AD ſecundum ſic ꝓcedit̄. Videtur ꝙ cōſcia nunq̄ erret. Ad h̄ enim ꝙ aliqđ iudiciū ſit certū opʒ in dictis teſtium certā v̄itatē eē: ſʒ in diuino iudicio qđ certiſſimū eſt nūq̄ a iuſticia declinans ꝯſcia tenet locū teſtis: vt pʒ Ro. 2. Teſtimoniū reddēte ꝯſcia eoꝝ. ğ conſcia īfallibilē v̄itatē hʒ: ⁊ ita nō errat. ❡ P̄. illud qđ ē nāle: eſt idē apud oēs ⁊ ſemꝑ: ſʒ ſm̄ Baſiliū ꝯſcia eſt nāle iudicatoriū. ğ ꝯſcia ſemꝑ manet in ſua rectitudine: ⁊ ita nō errat. ❡ P̄. illud qđ eſt p̄mū in aliquo ordīe oʒ eē fixū ⁊ ſtās. oīs eniʒ motus ꝓcedit ab īmobili: vt dic̄ Aug. 8. ſuꝑ Gen̄. Sed lex ē dirigēs in oībus actibus humanis. ğ lex īmobil'r rectitudinē cōtinet: ſʒ ꝯſcia eſt lex ītell'ſ nr̄i: vt dic̄ Dam̄. ğ ꝯſcia ſemꝑ recta ē. ⁊ nūq̄ errat. ❡ P̄. cōſcia ſcia q̄dā eſt: ſed ſcia ſemꝑ veroꝝ eſt: vt pʒ p̄mo poſterioꝝ. ğ nec ꝯſcia errare poteſt. ❡ P̄. vt dr̄. 8. eth̄. ſm̄ h̄ ſcia in icōtinēte obtenebratur ꝙ a paſſionib⁹ vincit̄: ſʒ ꝯſciam paſſiones nō vincūt: qꝛ qn̄ ſm̄ paſſiōes homo operatur ꝯſciētia remurmurat. ergo cōſciētia a propria rectitudine nō obliquatur: ⁊ ita nō errat.

Sed contra. Ezech. p̄ in Gloſ. Hiero. dicit. Cōſciaʒ iterduʒ p̄cipitari videmus: ſʒ precipitium eius eſt ipſius error. ğ cōſcia q̄nq̄ errat. ❡ P̄. ad conſciētiaʒ ꝑtinere videt̄ arbitriū de rebus agēdis vel nō agēdis: ſʒ in hoc arbitrio plerūq̄ hoīes decipiunt̄: vt pʒ Jo. 17. Uenit hora vt oīs q iterfic̄ vos arbitret̄ ſe. obſe. p̄. do.

Reſpōdeo dōʒ: ꝙ ſicut ex p̄dictis patʒ p̄ma p̄ncipia q̄bus rō dirigit̄ in agēdis ſunt ꝑ ſe nota: ⁊ circa ea nō ꝯtingit errare ſicut nec ꝯtingit errare īpm demonſtrantē circa p̄ncipia p̄ma. Hec auteʒ p̄ncipia agēdoꝝ nāliter cognita ad ſindereſim ꝑtinēt: ſic̄ deo eē obediēdū: ⁊ ſilia. Sic̄ aūt in ſciētijs demōſtratiuis ex p̄ncipijs cōibus nō deducunt̄ ꝯcl'ones niſi mediātib⁹ p̄ncipijs ꝓprijs: ⁊ determinatis ad gen⁹ illud v̄tutē p̄moꝝ p̄ncipiorum cōtinētibus

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

bus:ita in operabilibus in q̄bus rō deliberans ſyllogiſmo quodam vtitur ad inueniendū quid bonū ſit: vt pȝ ex 3.° de aīa:ex p̄ncipijs cōibus in ↄclōnem huius operis determia ti venit mediātibus quibuſdā p̄ncipijs ꝓprijs ⁊ determia/ tis. Hec aūt ꝓp̄a p̄ncipia nō ſunt ꝑ ſe nota naturalr̄: ſic p̄n/ cipia cōia:ſȝ inoteſcūt vel per iquiſitionē rōnis vel ꝑ aſſen ſum fidei:⁊ qꝛ nō oīum eſt fides: vt dr̄ p̄ Cor.8. Iterū qꝛ rō conferēs q̄nq; decipitur:ideo circa iſta p̄ncipia cōtingit er/ rare ſic hereticus errat in hoc ꝙ credit oē iuramētū eſſe il/ licitū:⁊ hec p̄ncipia determinata ꝑtinent ad rōneȝ ſuperio/ rē vel iferiorē:veritas aūt cōclōnis depēdet ex vtriſq; p̄n/ cipijs.⁊ ideo cū ↄſcia ſit quedā cōcluſio ſententiās quid bo nū ſit fieri vel dimitti: vt pȝ ex his que dicta ſunt ſupra.di. 24.Cōtingit in ↄſcia errorē eē ꝓpter h̄ ꝙ rō decipit̄ in p̄n/ cipijs appropriatis:ſic ↄſcia heretici decipit̄ dum credit ſe nō debere iurare ēt ꝑ cā legitima:qn̄ ab eo expetit̄:non qꝛ decipiat̄ in h̄ cōi p̄ncipio qđ eſt nullū illicitū eē faciendȝ: ſȝ qꝛ decipit̄ in h̄ ꝙ credit omne iuramentū eſſe illicitū:qđ quaſi ꝓ p̄ncipio accipit.

Ad primum ḡ dōm:ꝙ cōſcia dicit̄ eſſe teſtis inq̄ꝫ/ tum id retinet ↄtra qđ voluntas fec̄ quaſi volūtatē accuſans de eo ꝙ ſibi nō obediuit:et in hoc nō errat:qꝛ facere ↄtra conſciam pctm̄ eſt: vt infra dicetur ſȝ ꝓpter hoc nō remouet̄ quin errare poſſit in hoc ꝙ de fa/ ciendo vel nō faciēdo ſentētiat. ¶ Ad ſcđm dōm:ꝙ ↄſcia dicit̄ nāle iudicatoriū non per ſe:ſed inq̄ꝫtum v̄tus ſindere ſis in ipſa manet:ſic v̄tus p̄ncipioꝝ ſaluatur in ↄclōnibus:⁊ ex parte illa nō errat. ¶ Ad tertiū dōm:ꝙ cōſcia nō eſt pri ma lex ⁊ p̄mū dirigens in humanis actibus:ſȝ quaſi q̄dam applicatio p̄me legis.ſ.p̄ncipioꝝ cōium ad actus particula res:ꝓpter quod a Dam̄.lex itellectus dicit̄. vnde nō oȝ ꝙ ſemper ſit recta. ¶ Ad quartū dōm:ꝙ ↄſcia nō dr̄ ſcia ſim pliciter:ſȝ ſm̄ quid.ſ.ſm̄ extimationē illius cuius eſt ↄſcia. dr̄.n.ↄſcia ſm̄ ꝙ aliquis ſibi conſcius eſt:q̄ꝫuis autē ſciētia ſemper ſit veroꝝ: nō tamē quicquid aliquis extimat ſe ſci/ re verum eſt:⁊ ita nō opȝ ꝙ ſemper ſit cōſcientia v̄a. ¶ Ad q̄ntum dōm:ꝙ in cōcluſione particularis agendi duplr̄ cō tingit eſſe defectū.vno modo ex falſitate p̄ncipioꝝ:ex q̄b⁹ ſyllogiçatur:⁊ hoc modo in ↄcluſione tenetur id qđ verita/ ti ↄrium eſt:⁊ h̄ eſt error cōſcientie. Alio modo ex impetu paſſionū abſorbentiū:⁊ quaſi ligantiū rōnis iudiciū in par ticulari vt actu nō cōſideret nec hoc nec eius oppoſituȝ:ſȝ voluntas ſequatur delectabile quod ſenſus ꝓponit: et hic eſt error electionis ⁊ non cōſcientie.

¶ Utrū conſcia errans obliget. III.

AD tertiuȝ ſic ꝓceditur. Videt̄ ꝙ con/ ſciētia errans non obliget. Quicūq; enim nō facit hoc ad qđ obligat̄ pec/ cat:ſȝ pctm̄ vt ſupra dictuȝ eſt:eſt dictū vel fa/ ctū vel concupitum cōtra legē dei:cum igit̄ cō ſciētia ⁊ rō errans nō ſit ſm̄ legem dei: videt̄ ꝙ nō obliget. ¶ P̄.omne pctm̄ reducit̄ ad aliqđ genus peccati: qꝛ nihil eſt in genere qđ nō ſit in ſpē: vt in ſcđo topic.dr̄. ſȝ ſi aliquis habeat cōſciam furādi: vt paſcat patrē: hoc furari nō redu cit̄ ad aliqđ genus peccati: vt pȝ in diſcurrēdo ꝑ ſingula.er/ go talis nō peccat.ḡ talis ↄſcia erronea euȝ non obligabat. ¶ P̄.p̄ceptū iferioris nō pōt obligare cōtra p̄ceptuȝ ſupio ris: vt ifra.44.di.dicetur:ꝙ p̄ceptum ꝓconſulis non obli/ gat ad faciēdū aliq̄d cōtra p̄ceptum imꝑatoris:ſed deus ſu perior eſt ↄſcia noſtra.ḡ ↄſcia noſtra non pōt nos obligare ad faciēdum aliq̄d cōtra p̄ceptū dei:⁊ ſic idē qđ p̄us. ¶ P̄. deus eſt potētioris ⁊ maioris auctātis q̄ꝫ ↄſcia noſtra: ſȝ ds̄ nō pōt nos obligare ad pctm̄ faciēdū ſuo precepto.ḡ multo minus ↄſcia. ¶ P̄.nullus faciēs hoc ad qđ obligat̄ peccat: al's eſſet ꝑplexus:qđ eſt ipoſſibile:qꝛ ſic necio peccaret: ſed

ſi habeat aliquis erroneā ↄſciam ꝙ debeat fornicari ⁊ for/ nicet̄ nō excuſat̄ a peccato:al's tyranni qui ſanctos occide runt nō peccaſſent:qꝛ arbitrabant̄ ſe obſequiū deo preſta/ re.ḡ ↄſcia erronea nō obligabat. ¶ P̄.dictamē ↄſcie nō fa cit vt id qđ eſt veniale ſit mortale:qꝛ alicui dictat cōſcia ꝙ nō eſt bonū loqui v̄ba ocioſa:nec tamē dicens mortalr̄ pec cat:ſȝ plus diſtat malū a bono q̄ꝫ veniale a mortali. ḡ ↄſcia errans nō obligat ad ea que ſunt ſm̄ ſe mala.

Contra ſup illud Eccl'es.7.Scit eni tua ↄſcia ⁊c̄.Di/ cit Glo. quaſi.ſ.ↄſcia iudice nocens nō abſol uit̄:ſȝ p̄ceptū iudicis obligat ad aliq̄d faciēdū.ḡ ↄſcia obli/ gat. ¶ P̄. Ro.13.dr̄.Omne qđ nō eſt ex fide pctm̄ ē.i. ↄtra conſciam.Gloſa.Etiaȝ ſi bonū eſt qđ fit: ſȝ conſcia ꝓhibēs bonū eſt errans.ḡ conſcia errans obligat. ¶ P̄.iſte hȝ con ſciaȝ ſi non fornicetur ꝙ peccat mortalr̄.omne autē pctm̄ mortale eſt ex contēptu dei:ſed quicūq; facit aliquid in in/ tentiōe contēnendi deuȝ mortalr̄ peccat.ḡ iſte mortalr̄ pec cat:⁊ ita ↄſcia errans euȝ obligabat.

Reſpondeo dōȝ:ꝙ circa h̄ ſunt due opiones.Qui/ dā eni diſtinguūt tria genera opeꝝ:q̄/ dā eni ſunt opa ꝑ ſe bona:⁊ ↄſcia que ea faciēda dictat non eſt errans:ſȝ recta.vn̄ talis cōſcia ſimplr̄ ligat:necvnq̄ꝫ de/ ponēda eſt:q̄daȝ v̄o ſunt de ſe idifferētia: vt leuare feſtucā: vel aliq̄d hꝰ:⁊ ſi conſcia talia opera dictat eſſe faciēda ob/ ligat ad faciēdū non ſimplr̄:ſȝ manēte tali ↄſcia:vnde tene tur vel ↄſciam iſtaȝ deponere:qꝛ erronea eſt: vel facere qđ conſciētia dictat:aliter enim peccat. Quedā v̄o opera ſunt de ſe mala ſicut fornicari:mētiri:⁊ hꝰ:⁊ ad hec nullo modo ↄſcientia obligare pōt: ſȝ verū eſt ꝙ ſi aliquis credat ſe nō fornicando legem dei contemnere nō ꝓpter hoc ꝙ conſciē tia eum ad fornicanduȝ ligat peccat:ſȝ qꝛ in cōtēptū dei h̄ qđ dimittendū eſt dimittit. Sed ſi diligenter videat̄ quō conſcia ligat inuenit̄ in oībus ligare: vt alia opinio dic̄. Cō/ ſcientia eniȝ qđdā dictamen rōnis eſt: voluntas aūt nō mo uet̄ in aliq̄d appetendū niſi p̄ſuppoſita aliq̄ apprehenſiōe. obm̄ eniȝ voluntatis eſt bonū vel malū ſm̄ ꝙ eſt imagina/ tū vel intellm̄. Intentiōeȝ aūt boni vel mali rō ipſa demō ſtrat. vnde cū actus voluntatis ex obiecto ſpecificet̄:oȝ ꝙ ſm̄ rōnis iudicium ⁊ cōſcie voluntatis actus ꝓcedat:⁊ per modū iſtū ↄſcia ligare dr̄.qꝛ.ſ.ſi aliq̄s fugiat ꝑ volūtatē qđ rō bonū dictat ē ibi fuga boni : q̄ fuga malū eſt:qꝛ volūtas fugit illud ac ſi eſſet bonū ſm̄ rōneȝ ꝓpter triſticiā aliquā ſm̄ ſenſum:⁊ ſimilr̄ ſi rō dictet aliqđ bonum eſſe malū: vo/ luntas nō poteſt in illud tendere quin mala ſit:tendit eniȝ in illud vt oſtenſum eſt a rōne:⁊ ita vt in malum ſimplr̄ ꝓ/ pter apparēs bonū ſm̄ ſenſum:⁊ iō ſiue rō ſiue cōſcia recte iudicet ſiue nō voluntas obligat̄ hoc modo:ꝙ ſi iudicium vel dictamen rōnis:qđ eſt ↄſcia:nō ſequit̄ actus volūtatis: iordinat⁹ ē:⁊ hoc eſt obligare.ſ.aſtringere volūtatē vt non poſſit ſine deformitatis nocumēto in aliud tēdere: ſicut li/ gatus nō pōt ire. Sciēdū tamē ꝙ aliter ligat cōſcia errans aliter ↄſcia recta. Conſcientia eniȝ recta obligat ſimplr̄ ⁊ ꝑ ſe. h̄ enim qđ eſt per ipſam dictatū eſt in ſe bonū ⁊ ex iudi/ cio rōnis bonū apparet. vnde ſi nō fiat malū eſt. ⁊ ſi fiat bo nū eſt:ſȝ ↄſcia erronea nō obligat niſi per accn̄s:⁊ ſm̄ q̄d.ſi enim dictet aliquid eē faciendū illud fieri in ſe cōſideratū nō eſt bonū nec̄ium ad ſalutē:ſed apprehendit̄ vt bonū:et ideo cū nō liget niſi ſm̄ ꝙ eſt bonū nō obligatur voluntas per ſe ad h̄:ſȝ per accn̄s.ſ.rōne apprehenſionis qua iudica/ tur bonū:⁊ iō ſi fiat aliquid quod eſt ſm̄ ſe malū qđ errās rō iudicat bonū peccatū non euitat. Si aūt non fiat pctm̄ incurrit̄:qꝛ vnus defectus bonitatis ſufficit ad h̄ ꝙ aliq̄d dicatur malū:ſiue deſit bonitas que eſt per accidēs ſm̄ ꝙ res apprehēditur in rōne boni:ſiue bonitas q̄ eſt rei per ſe Sed ſi ſit altera tm̄.ſ. que eſt per accidens non ꝓpter hoc

erit actus bonus:⁊ iſta ſolutio accipit̄ ex v̄bis ph̄i.in.7.eth̄. vbi querit̄ vtrū dicat̄ aliq̄s incōtinēs:ex hoc ꝙ ꝑ paſſionē diſcedit a qualicūq; rōne ſiue recta ſiue nō recta. vel dicat̄ incōtinēs ꝓpter hoc ꝙ diſcedat a rōne recta: ⁊ ſoluit ꝙ di/ cit̄ icōtinēs ꝑ ſe ⁊ ſimplr̄ ꝓpter hoc ꝙ diſcedit a rōne recta. ſȝ dr̄ ꝑ accn̄s icontinēs:ex hoc ꝙ diſcedit etiā a qualicunq; rōne ſiue recta ſiue nō recta.

Ad primuȝ ḡ dōm:ꝙ q̄ꝫuis illud qđ rō dictat per ſe nō ſit ſm̄ legē dei:ſicut nec per ſe bonū tamē ꝑ accn̄s eſt ſm̄ legē dei:ſicut ⁊ bonū inq̄ꝫtuȝ rō appre hendit ipm̄ vt ſm̄ legē dei ⁊ bonū:⁊ iō ſequit̄ ꝙ ↄſcia errās per accn̄s obliget:⁊ nō ꝑ ſe. ¶ Ad ſcđm dōm:ꝙ ↄſcia errās que dictat aliq̄d eſſe faciēdū dictat illud eē faciēdū ſub ali qua rōne ſpālis boni vel qꝛ piū vr̄ vel iuſtū vel aliquid hꝰ. vn̄ q̄ cōtra hāc conſciam facit peccat:⁊ pctm̄ illud opponit̄ v̄tuti ſub cuius rōne rō oppoſitū dictabat. ¶ Ad 3^m^ dōȝ:ꝙ conſcia obligat nō v̄tute ꝓpria:ſȝ v̄tute precepti diuini:nō enim ↄſcia dictat aliq̄d eē faciēduȝ hac rōne:qꝛ ſibi videt̄: ſȝ hac rōne:qꝛ a deo p̄ceptū eſt. vnde ꝑ accn̄s ex v̄tute diui p̄cepti obligat inq̄ꝫtum dictat h̄ vt p̄ceptū a deo:⁊ iō dicta/ mē conſcie plus obligat q̄ꝫ p̄ceptū p̄lati ſicut: ⁊ p̄ceptum di uini:in cuius v̄tute ligat ſicut pȝ:ſi p̄ceptū regis nō ꝑueni/ ret ad ꝑplm̄ niſi mediante aliquo principe: ſi p̄nceps dice/ ret hoc eſt p̄ceptū a rege:q̄ꝫuis nō eſſet verū dictum ſuum obligaret: vt p̄ceptū regis:ita ꝙ ↄtēptores mererent̄ penā. ¶ Ad q̄rtū dōm:ꝙ iō deus non pōt nos obligare ad pctm̄ faciēdū:qꝛ nō pōt errare: vt iudicet hoc eē faciēdū qđ non eſt faciēdū. ↄſcia aūt errare pōt. ⁊ iō nō eſt ſimile. ¶ Ad 5^m^ dōm:ꝙ ſimplr̄ nullus perplexus eſt abſolute loquēdo: ſed quodā poſito nō eſt icōueniēs illo ſtante aliquē perplexū fore:ſicut itentōe mala ſtāte ſiue fiat actus debitus qui eſt in p̄cepto ſiue nō fiat:peccatum icurrit̄. ſimilr̄ etiam ſtante erronea conſcia q̄cq̄d fiat pctm̄ nō vitat̄:ſed pōt homo cō/ ſciētiā erroneā ſicut ⁊ itentionē prauaȝ deponere. ⁊ iō ſim/ pliciter nō eſt perplexus. ¶ Ad ſextū dōm:ꝙ conſcia vt di cuȝ eſt obligat v̄tute precepti diuini ſub cuius rōne appre hendit illud quod rō dictat. ⁊ iō ſi illud apprehendat̄ vt di recte cadens ſub precepto peccat mortalr̄:omittēdo quod conſcia dictat: etiam ſi ſit veniale:⁊ idifferens. Si autē ap prehendatur: vt nō directe cadens ſub precepto vel prohi/ bitione:tunc nō fit directe cōtra conſciam:ſȝ preter eam:et ita nō peccatur mortalr̄ ſed venialr̄: vl' etiā nullo modo ſic quādo conſciētia dictat alicui ꝙ bonū eſt facere aliqđ op⁹ cōſilij:ſi nō facit nō peccat:qꝛ nō apprehēdit illud vt bonū debitū ⁊ nec̄ium ad ſalutem:⁊ precepto ſubiacens.

¶ Expoſitio textus.

ET ſi vitijs et pctis obnubilet̄ ⁊c̄.) Hec obnubilatio ⁊ corruptio itel/ lectus nō itelligitur q̄ꝫtum ad actuȝ ꝓpriuȝ ipſi⁹ itellectus ſm̄ ſe conſiderati cum in multis pec/ catoribus acutiſſima igenia iueniantur:ſed itel/ ligitur ſm̄ habilitatem ad grām ⁊ v̄tutem: ⁊ ad opus bonū ꝓut etiā dr̄ ꝙ oīs malus ignorans eſt:ſunt tamē quedā pec cata que etiā itellectus cōtemplationē obnubilāt: inq̄ꝫtuȝ per ea homo paſſionibus perturbat̄ ⁊ diſtrahitur: ⁊ a cōtē/ plationis actu impedit̄: vt precipue in peccatis carnalibus pȝ. vn̄ ēt cōmētator in.7.phy.dicit.ꝙ v̄tutes morales perfi ciūt ad ſcias:⁊ p̄cipue v̄tus caſtitatis. (Breuius r̄ndeāt di/ cētes actu volūtatis ⁊c̄.) hec reſpōſio vtriq; opinioni cōis eſſe poteſt precipue q̄ꝫtum ad actū malum in quē volūtas nāliter nō ordinat̄. (Sȝ volūtas h̄ ſemꝑ caret effectu ⁊c̄.) Hoc pōt itelligi de effectu vltimo voluntatis:quo.ſ.in vlti mū finē ordinat̄.ſ.de actu meritorio:⁊ tunc per grām itelli gitur gratia gratū faciens ſine qua merituȝ eſſe nō poteſt. ſi autē itelligitur vlr̄ effectus bone volūtatis q̄ꝫtum ad qđ/

cunq; bonū:ſic per grām oȝ itelligere gratuitū dei auxiliū: quo oībus non tm̄ gratuita:ſȝ etiam nālia confert ſine quo nihil boni in nobis eſſe pōt. (Alij autē dicūt vnā eſſe volū/ tateȝ ⁊c̄.) Iſta opinio videbat̄ ponere ꝙ qꝛ voluntas natu raliter vult bonū.ꝙ iſte motus voluntatis ſemꝑ maneat: ⁊ ſm̄ additionē actus volūtatis deliberatiue dr̄ bonus vl' malus ſimplr̄:ſȝ ſi per motum itelligebant actum quendā voluntatis qui eſt oꝑatio:ſic falſum dicebant:qꝛ voluntas non eſt determinata nāliter ad vnum vt ſemꝑ agat. ſi aūt per motum itelligebant iclinationem voluntatis in bonū: ſic verū dicebāt:qꝛ illa iclinatio ſemꝑ manet eadē: ſiue q̄s ex deliberatione bonū ſiue malum velit.

¶ An ex fine omnis act⁹ pēſari debeāt vt ſimplr̄ boni vel mali dicant̄. ¶ Diſt. XL.

POſt hec adijciēduȝ videt̄ de actib⁹ vtrum ⁊ ipſi ex fine ſicut voluntas penſari debeāt boni vel mali. Licȝ eniȝ ſm̄ quoſdaȝ oēs boni ſint inq̄ꝫ/ tum ſunt:nō tamē abſolute omnes dicēdi ſunt boni nec oēs remunerabiles:ſȝ q̄daȝ ſimplr̄ mali dicunt̄:ſicut ⁊ alij boni. naȝ ſimplr̄ ac vere boni ſunt illi actus qui bonā habēt cām ⁊ itentionem.i.q bonaȝ voluntatē comitantur ⁊ ad bonuȝ finē tendunt. Mali vero ſimplr̄ di/ ci debēt qui peruerſam habēt cām ⁊ itentionē. Unde Ambroſius ait. Affect⁹ tuus operi tuo nomē imponit: ⁊ Aug.ſuper pſal'.xxxi. Nemo computet bona opera ſua an̄ fidē. Ita eni mihi videt̄ eſſe: vt magne vires ⁊ curſus celerrimus preter viā: qꝛ vbi fides non erat:bonū opus nō erat:bonum enim opus intentio facit: ⁊ itentio nem fides dirigit. nō valde attēdas quid homo faciat:ſed quid cuȝ facit attendat: quo lacertos optime gubernatiōis dirigat. His teſtimonijs inſinuare videtur ex affectu ⁊ fine opera eē bo/ na vel mala. q̄bus conſonat quod dominus in euangelio ait. Nō pōt arbor bona.f.m.fa. neq; ar.ma.f.bo.fa. noie arboris nō humane mentis natura:ſed voluntas itelligitur:que ſi mala fue/ rit:nō bona:ſȝ mala facit opera. Si vero bona fuerit:bona:nō mala facit opera.

¶ Utrum omnia opera hominis ex affectu ⁊ fi/ ne ſint bona vel mala.

SEd queritur vtrum omnia opera hu ius hominis ex affectu ⁊ fine ſint bo/ na vel mala. Quibuſdam ita videtur eſſe:qui dicunt omnes actus eſſe idif ferētes: vt nec boni nec mali per ſe ſint: ſed ex i/ tentiōe bona bonus: ⁊ ex mala malus ſit omnis actus:ſm̄ quos quilibȝ actus poteſt eſſe bonus ſi bona intētione geratur. Alijs vero videtur ꝙ quidam actus in ſe mali ſunt:ita vt nō poſſint eē niſi peccata:etiaȝ ſi bonā habeant cām. Et qui/ dam in ſe boni:ita vt ⁊ ſi malam habeāt cauſaȝ:

nõ tamẽ boni eſſe deſinãt. quod teſtimonio Au
guſtini cõfirmant qui dicit bonum aliquãdo nõ
bene fieri: quod eniꝫ quis inuitus: nec neceſſita
te facit. nõ bene facit: quia non bona itẽtiõe fa
cit. Ut ait Augu. ſuper Joãnem. Seruilis inqt
timoꝛ nõ eſt in charitate. Jn quo ꝗuis credatur
deo: nõ tamen in deum. ⁊ ſi fiat bonuꝫ: non be
ne tamẽ. nemo eniꝫ inuitus bene facit: etiã ſi bo
nuꝫ eſt quod facit. Ecce habes ꝙ aliquis nõ be
ne facit illud quod bonũ eſt. facit ergo quod bo
num eſt itẽtione nõ bona. Jdeo illi aſſerunt q̃
dam opera eſſe talia que ſic bona ſunt: ꝙ mala
eſſe non poſſint: quocũqꝫ modo fiant: ſicut ecõ
uerſo q̃dã ſic ſunt mala vt nõ poſſint eſſe bona:
quacũqꝫ ex cauſa fiant. Alia autẽ eſſe opera que
ex fine vel ex cauſa bona vel mala ſunt: ⁊ ad illa
referunt ſanctoꝝ teſtimonia: quibus vel affectu
vel itẽtiõe iudicium operum penſari dicũt: tri
partitam edunt iſti differentiam actuum.

¶ Aliter Aug. ſentire videt̃ qui dicit opera hoĩs
eſſe bona vel mala ex itẽtiõe ⁊ cauſa: pꝛeter q̃
dam que per ſe peccata ſunt.

Sed Aug. euidentiſſime docet in libꝛ. cõtra mendaciuꝫ: oẽs actus ſm itẽtio
nem ⁊ cauſam iudicandos bonos vl̃
malos. pꝛeter quoſdã qui ita ſunt ma
li vt nunq̃ꝫ poſſint eſſe boni: etiã ſi bonã videan
tur cauſaꝫ habere. Jntereſt autẽ plurimuꝫ qua
cauſa: quo fine: qua itẽtiõe quid fiat. Sꝫ ea q̃
ꝯſtat eſſe peccata nullo bone cauſe obtentu: nul
lo quaſi bono fine: nulla velut bona itẽtiõe fa
ciẽda ſunt: ſed ea qppe opera hominũ ſi cauſas
habeant bonas vel malas: nũc ſunt bona: nunc
mala: que nõ ſunt per ſeipſa peccata. ſicut victũ
pꝛebere pauperibus bonũ eſt: ſi fit cauſa miſeri
coꝛdie cuꝫ recta fide. ⁊ cõcubitus cõiugalis qñ
fit cauſa generãdi: ſi ea fide fiat vt gignant̃ rege
nerãdi. Hec rurſus mala ſunt ſi malas hñt cau
ſas. velut ſi iactantie cauſa paſcitur pauper. aut
laſciuie cauſa cũ vxoꝛe cõcubitur. aut filij gnãn
tur: nõ vt deo ꝫ vt dyabolo nutriant̃. Cum vero
opera ipã p ſe peccata ſunt. vt furta: ſtupꝛa: blaſ
phemie: quis dicat cauſis bonis eſſe faciẽda: vl̃
peccata nõ eẽ: vel quod abſurdius eſt: iuſta pec
cata eſſe? Quis dicat furemur diuitibus: vt ha
beamus quod demus pauperibꝰ? Aut falſa te
ſtimonia pꝛoferamus: nõ vt inde inocẽtes ledã
tur: ꝫ potius ſaluent̃? Duo enim bona hec ſunt
vt inops alatur: ⁊ inocens nõ puniatur. Aut qs
dicat adulteriũ eſſe faciendũ: vt per illam cum q̃
fit: homo de moꝛte liberetur? Teſtamenta etiã
vera cur nõ ſurripimus ⁊ falſa ſupponimus: ne
hereditates habeant qui nihil boni agunt: ſed hi
potius qui idigentes adiuuant? Cur nõ fiant il
la mala pp̄ h̓ bona: ſi pp̄ h̓ bona nec illa ſt̃ mala?
cur nõ ab immũdis meretricibꝰ: q̃ dictant ſtupꝛa
toꝛes: rapiat diuitias vir bonus vt idigẽtibꝰ eas
largiatur: cũ nulluꝫ malũ ſit maluꝫ: ſi pꝛo bono
fiat? Quis hoc dicat niſi qui res humanas mo
reſqꝫ conatur ⁊ leges ſubuertere? Quid eniꝫ faci
mus nõ dicat̃ recte poſſe fieri: nec ipune tantũ:
verũ etiam glorioſe: vt in eo non timeat̃ ſuppli
ciũ: ſed ſperetur ⁊ pꝛemiuꝫ. ſi ſemel conſenſeri
mus in malis actibus non qd fiat: ſed quare fiat
eſſe querẽduꝫ: vt quecũqꝫ pꝛo bonis fiũt cauſis:
nec ipſa mala eẽ iudicent̃. At iuſticia merito pu
nit eum qui dicit ſe ſubtraxiſſe ſuperflua diuiti:
vt pꝛebeat pauperi. ⁊ falſariũ q alienũ coꝛrũpit
teſtamẽtũ: vt is eẽt heres: qui largas faceret ele
moſynas: nõ ille q nullas. Et eũ q ſe feciſſe adul
teriũ oſtẽdit: vt p illã cũ qua fecit hoĩem de moꝛ
te liberaret. Sꝫ dicet aliquis ergo equãdus eſt
fur qlibet furi q volũtate minime furat̃. qs hoc
dixerit? ſed hoꝝ duoꝝ non ideo qſqꝫ eſt bonus:
qꝛ peioꝛ eſt vnus. peioꝛ eſt. n. q ꝯcupiſcendo q̃ꝫ
q miſerando furat̃. Sed ſi furtũ oẽ pctm̃ eſt: ab
oĩ furto abſtinendũ eſt. Quis eni dicat eſſe pec
cãdũ: et ſi aliud ſit grauiꝰ: aliud leuiꝰ pctm̃? Nũc
aũt querimus qs actus pctm̃ ſit: vel ſi ſit: nõ qd
grauiꝰ vel leuius. Jntẽde lectoꝛ p̃poſitis verbis
tota mẽtis cõſideratiõe: q̃ nõ inutilẽ hñt exercita
tionẽ: ⁊ dinoſces qs actus ſit pctm̃. q. ſ. malã hꝫ
cãm. nec ille tm̃: qꝛ ſunt nõnulli actꝰ q etiã ſi bo
nam hẽant cãm: tamẽ peccata ſunt: vt ſupꝛa po
ſitũ eſt. Ex quo cõſeq videt̃ ꝙ non ſemp ex fine
iudicat̃ volũtas: ſiue actio mala: ſic in illis q̃ per
ſe pctã ſunt. Jlla enim cũ qs geſſerit pꝛo aliq̃ bo
na cã: bonũ vident̃ hr̃e fineꝫ: nec ex fine volũtas
ẽ mala: nec ex volũtate actio ſit mala: ꝫ ex actio
ne volũtas ſit pꝛaua. Jn qbus aliq ponunt actũ
iudeoꝝ: qui crucifigẽdo xp̃m arbitrabant̃ ſe ob
ſequiũ p̃ſtare deo. qꝛ bonuꝫ finẽ dicunt eos ſibi
poſuiſſe. ſ. dei obſequiuꝫ. ⁊ tñ volũtatem coꝝ ⁊
actionẽ pu̾ſam foꝛe aſſerũt. De bonis aũt nul
la fit exceptio in pꝛemiſſis verbis. Auguſt. quin
omnis voluntas bona ex fine ſit bona ⁊ ex fine
⁊ volũtate omnis bona actio bona eſt: ꝫ nõ oĩs
bona volũtas ex fine mala eſt: nec omnis mala
actio ex fine ⁊ volũtate mala eſt. ⁊ omnis q̃ hꝫ
malam cauſam mala eſt: ꝫ nõ omnis que bonã
habet cauſam bona eſt. Jdeoqꝫ cũ ex affectu dĩ
iponi nomẽ operi: in bonis opibꝰ gnãliter vera ẽ
hec regula: ꝫ in malis excipiunt̃ illa q̃ per ſe ma
la ſunt. Oĩa igit̃ hoĩs opa ſm itẽtionẽ ⁊ cãm

iudicant̃ bona vel mala: exceptis his q̃ p ſe ma
la ſunt. i. q̃ ſine p̃uaricatione fieri nequeunt.
¶ Quidaꝫ dicũt h̓ p̃dcã nõ poſſe fieri bono fine.

Qe tamen qdam cõtendunt nunq̃ꝫ ha
bere bonã cãm: qui eniꝫ aliena furat̃ vt
pauperibꝰ tribuat: nõ p bono vt aiunt
furatur: nõ eni bonũ eſt paupibus alie
na dare. qui de rapina ſacrificium deo offert: vt
ait auctoꝛitas. idem facit ac ſi filium in cõſpectu
patris victimet. vel offerat deo ſacrificium ca
nis: abhominabilis nempe deo eſt impioꝝ obla
tio. ita etiã ⁊ hoĩem per adulteriũ a moꝛte libera
re malum eſſe dicunt: ⁊ ſi enim bonũ ſit hoĩem
a moꝛte liberare: tamẽ ſic liberare maluꝫ eẽ aſſe
runt. Jdeoqꝫ Aug. in ſuperioꝛibus dicunt tem
peraſſe ſermonẽ: cauteqꝫ locutũ: vbi ait ea q̃ cõ
ſtat eſſe peccata: nullo quaſi bono fine: nulla ve
lut bona itentione facienda. Non. n. ſimpliciter
dixit bono fine ⁊ bona itentione: ſed addit qua
ſi ⁊ velut: qꝛ talia nõ fiunt bono fine: ⁊ bona in
tentione: ſed intentione que videtur bona: ⁊ fi
ne qui putatur bonus: ꝫ nõ eſt: nec ideo excepit
Aug. iſta vt aiũt: qn cauſas habeãt malas: ꝫ qꝛ
cauſas hñt q̃ videntur bone: ſunt tamẽ male.

¶ Diuiſio textus.

In parte p̃cedẽti determinauit de pctõ ſm ꝙ in actu volũtatis ꝯſiſtit.
Jn pte iſta determinat de eo ſm ꝙ conſiſtit in
actu exterioꝛi. Et diuidit̃ i ptes duas. Jn p̃ma
pte oſtẽdit. vñ actus exterioꝛes dicantur boni
vel mali. Jn ſcda mouet quaſdam qõnes circa
p̃determinata. 41. di. (Cũqꝫ itentio vt ſupꝛa dictũ eſt ⁊c̃.)
Prima diuidit̃ in duas. Jn p̃ma oſtẽdit actꝰ exterioꝛes ex
volũtate bonos vel malos eẽ. Jn ſcda ingrit vtrũ ſit verũ
vl̃r in oĩbus ibi. (Sꝫ querit̃ vtrũ opa oĩa ⁊c̃.) Et diuiditur
in duas. Jn p̃ma ad determinatiõeꝫ qõnis iducit duas opi
niones. Jn ſcda inducit tertiã que vtriqꝫ ꝗtum ad aliquid
cõtradicit ibi. (Sꝫ Aug. euidẽtiſſime docet ⁊c̃.) Et diuidi
tur in duas. Jn p̃ma ꝯfirmat hãc tertiã opionẽ p dcã Aug.
Jn ſcda oſtendit quomõ illi qui alias opiniones ſuſtinẽt au
ctoꝛitates inductas ſoluunt ibi. (Que tamẽ quidã ⁊c̃.)

¶ Queſtio. I.

Hic. v. querunt̃. Pꝛio vtrũ bonũ ⁊ malũ ſint dr̃ie ſpe
cifice actionis. Scdo ſi bonitas ⁊ malicia exte
rioꝛis actus ex volũtate dependent. Tertio ſi
actus exterioꝛ addat in bonitate ⁊ malicia ſupꝛa iterioꝛem
actum voluntatis. Quarto ſi eadem actio põt eſſe bona ⁊
mala. Quinto ſi aliqua actio poteſt eẽ hoc modo idifferẽs
vt neqꝫ ſit bona neqꝫ mala.

¶ Utrũ bonũ ⁊ malũ ſint dr̃ie eſſentiales rõnis. I.

Circa pꝛimuꝫ ſic pꝛocedit̃. Uidet̃ ꝙ bonũ ⁊ malũ non ſint
eſſentiales dr̃ie actionis. Nulla enim eſſentia
lis dr̃ia cõuenit ſm ꝙ aliud ſꝫ p ſe. bonũ aũt ⁊
malũ nõ cõueniũt actioni ſꝫ ꝙ actio: ſꝫ ſꝫ obꝫ
⁊ finẽ. g̊ bonũ ⁊ malũ nõ ſunt eẽntiales dr̃ie actiõis. ¶ P̃.
oĩs dr̃ia: vt in 3°. meta. dr̃. entis ⁊ vnius p̃dicationeꝫ recipit:
ſꝫ malũ cũ ſit p̃uatio eſt nõ ens. g̊ nõ põt eẽ eſſentialis dr̃ia
actionis. ¶ P̃. eſſentialis dr̃ia eſt de eſſentia eius cuius eſt
dr̃ia cõſtitutiua: ſic̃ rõnale de eẽntia hoĩs. ſi g̊ bonũ ⁊ malũ
ſunt dr̃ie eſſentiales actiõis aliq̃ actio erit de cuiꝰ eẽntia ẽ
malũ: ſꝫ nullũ malũ eſt a deo. g̊ erit aliqua actio cuiꝰ eẽntia
nõ eſt a deo qd̃ ſupꝛa iꝓbatũ eſt. ¶ P̃. ea q̃ differunt per
dr̃ias eẽntiales nõ ꝯueniũt in ſpẽ: ſꝫ in qbuſdã actiones bo
ne ⁊ male ſunt eedẽ ſpẽ: ſic̃ cõcubitus matrimonialis ⁊ foꝛ
nicarius. cũ idẽ effectꝰ in ſpẽ: p vtraqꝫ actiõe ſequat̃. ſ. hoĩs
gnõ. g̊ bonũ ⁊ malũ nõ ſunt dr̃ie eẽntiales actiõis. ¶ P̃. ſic̃
bonũ ⁊ malũ iuenit̃ in actionibꝰ hoĩs ⁊ habitibꝰ: ita ẽt iue
nit̃ in alijs rebꝰ: ſed in alijs bonũ ⁊ malũ non ſunt eſſentia
les dr̃ie. g̊ nec in hoĩum actionibus.

Contra. Jllud qd̃ ponit̃ i diffõne alicuiꝰ eſt eſſentiale ſibi: ſꝫ bonũ ponit̃ in diffõne v̓tutis ab Aug.
dicente ꝙ v̓tus eſt bona q̃litas mẽtis: vt ſupꝛa. 27. di. dictũ
eſt. g̊ malũ ⁊ bonũ ſunt dr̃ie eẽntiales habituũ: ſꝫ ſm dr̃iaꝫ
habituũ eſt dr̃ia actionũ ex habitibꝰ p̃cedẽtiũ. cũ ſil̃es ha
bitus ſil̃es actus reddãt: vt in 2°. eth. dr̃. g̊ bonũ ⁊ malũ ſũt
eẽntiales dr̃ie actionũ. ¶ P̃. oĩs dr̃ia faciẽs ſꝫ ſpẽm differ
re eſt dr̃ia eẽntialis: ſꝫ bonũ ⁊ malũ diſtinguũt ſpẽs hitus.
g̊ ſunt dr̃ie eẽntiales habituũ: ⁊ ſic ideꝫ qd̃ p̃us.

Reſpondeo dñm: ꝙ actiões differũt ſpẽ ſm diuer ſitatẽ foꝛmaꝝ q̃ ſũt p̃ncipia actionũ:
ꝗuis ẽt agentia ſpẽ nõ differãt: ſic̃ calefacere ⁊ infrigidare
differũt ſpẽ: ſic̃ caloꝛ ⁊ frigus: foꝛma aũt volũtatis eſt finis:
⁊ bonũ qd̃ eſt eius obm ⁊ volitũ: ⁊ iõ opꝫ ꝙ in actibꝰ volũta
tis iueniat̃ dr̃ia ſpecifica ſꝫ rõnẽ finis: ⁊ qꝛ actus ſunt in ge
nere moꝛis ex hoc ꝙ ſunt volũtarij: iõ in gñe moꝛis ẽ diuer
ſitas ſpẽi ſm diuerſitatẽ finis: ⁊ qꝛ malũ ⁊ bonũ ſumunt̃ ſꝫ
oꝛdinẽ ad finẽ: iõ oꝫ ꝙ ſint eẽntiales dr̃ie in genere moꝛis.
Sciẽdũ eſt aũt ꝙ ad aliqd̃ genꝰ ꝯtingit aliq̃ reduci dupl̓r.
vel p ſe: vt ea q̃ p eſſentiã ſuã in illo gñe ſunt: ſic̃ albedo ⁊ ni
gredo reducunt̃ ad genꝰ coloꝛis: vel per accñs rõne alicuiꝰ
qd̃ in eis eſt: ſic̃ res alba ⁊ res nigra ad genꝰ coloꝛis. Ea g̊ q̃
per ſe ſunt in gñe ſimpl̓r differũt ſpẽ per dr̃ias eẽntiales ge
neris. q̃ vo reducunt̃ ad genus per accñs nõ differũt p dif
ferẽtias generis ſimpl̓r: ſꝫ ſm qd tm̃. ſ. ſm ꝙ ad genus illõ
ptinẽt: vt pꝫ p̃cipue in artificialibus. foꝛme eni artificiales
accñtales foꝛme ſunt. vñ cultellus ⁊ clauis ẽt differũt ſpe
cie ſm ꝙ ad genus artificialẽ ptinẽt: ſꝫ ꝗtum ad ſubam ea
dem ſunt ſpẽ: qꝛ ſuba vtriuſqꝫ eſt ex mã nãli: ⁊ nõ ex foꝛma
artificiali: vt in 2°. de aĩa cõmẽ. dicit. ⁊ qꝛ vt dictũ ẽ: hoc mo
do aliqd ad genus moꝛis ptinet quo voluntariũ eſt. iõ ipſi
actus volũtatis q per ſe ⁊ imediate ad voluntatẽ ptinẽt p
ſe in genere moꝛis ſunt. vñ ſimpl̓r ſpẽ diuiduntur iterioꝛes
actus voluntatis p bonũ ⁊ malũ: ſic̃ p dr̃ias eẽntiales: actꝰ
aũt iperati a voluntate eliciti per alias potẽtias ptinẽt ad
genus moꝛis per accñs. ſm. ſ. ꝙ ſunt a volũtate imperati. ⁊
ideo actus illi ſm ſubam non diſtinguuntur ſm ſpẽm p bo
nũ ⁊ malũ: ſꝫ p accñs ſm ꝙ ad genꝰ moꝛis ptinent.

Ad pꝛimuꝫ g̊ dñm: ꝙ ꝗuis bonũ ⁊ malũ nõ ſint dif ferentie actiõis inꝗtũ eſt actio: ſunt tñ
dr̃ie eius ſꝫ ꝙ eſt volũtaria: ſic̃ ẽt rõnale ⁊ irrõnale nõ ſunt
dr̃ie ſube: vt ſuba eſt: ſꝫ ſm ꝙ ꝯſideratur vt aĩata. ⁊ iõ nihil
p̃hibet in aliquo gñe actionũ eaſdẽ actiões ſpẽ per bonũ ⁊
malũ differre. ¶ Ad ſcdm dñm: ꝙ ſic̃ ſupꝛa dictũ eſt malũ
put dicit p̃uationẽ tm̃ nõ põt dici eſſentialis dr̃ia: ſꝫ ſm ꝙ
fundat̃ in aliquo fine idebito: qui tñ finis nõ oĩno bonitate
caret. vñ ſic malũ eſt ꝯ̃riũ bono ⁊ nõ p̃uatio. ¶ Et p h̓ patꝫ
rñſio ad 3m: qꝛ malũ ptinet ad eſſentiã actiõis ꝗtuꝫ ad hoc
ꝙ eſt ibi aliqd de entitate: ⁊ nõ rõne p̃uatiõis adiuncte: qꝛ
p̃uatio nõ eſt de eẽntia alicuiꝰ entis i gñe collocati: cũ nihil
entis ſit nõ ens. ¶ Ad q̃rtũ dñm: ꝙ cõcubitus eſt qdã actꝰ
impatus a volũtate mediãte alia potẽtia: ⁊ iõ p accñs ꝯue
nit ſibi eẽ in gñe moꝛis. vñ põt dupl̓r cõſiderari vel ſm ge

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

nus nature:⁊ ſic ↄcubitus matrimonialis ⁊ fornicarius ſpe cie nõ differunt. vnde ⁊ effectuꝫ nãleꝫ eundẽ ſpecie habẽt. vel ſꝫ ꝙ ꝑtinent ad genus moris:⁊ ſic effectus ſpecie diffe rentes habent vt mereri vel demereri vel aliqd hꝫ:⁊ ſic in ſpecie differunt. ¶ Ad qntum pꝫ rñſio per id qꝺ dictũ eſt ꝙ finis eſt forma voluntatis ſm quã operatio humana dr̃ ⁊ ideo bonũ ⁊ malum drie eſſentiales ⁊ ſpecifice in genere humanoꝝ actuũ ſunt:ſicut ⁊ alie actiones differunt ſm di uerſas formas agentiũ.⁊ iõ non eſt ſimilis rõ de iſtis actio nibus:⁊ de alijs:⁊ ꝓpter hoc dicit phs in 5° meta.ꝙ finis in agẽtibus ex ꝓpoſito eſt bonũ ⁊ malũ ſpãli modo.

¶ Utrum actio ſit ſimplr̃ iudicanda bona vel mala ex vo luntate. II.

AD ſecundum ſic ꝓceditur. Uidet̃ ꝙ ſimplr̃ ex volunta te actio adiudicanda ſit bona vel mala. Mat. 7. dr̃. Non poteſt arbor mala fructꝰ bonos fa cere:neqꝫ arbor bona fructꝰ malos facere ⁊c̃. Sꝫ voluntas bona bone arbori comparat̃:mala aũt male. Cũ igit̃ fructꝰ volũtatis ſint exteriores actus:videt̃ ꝙ ex bonitate:⁊ ma licia volũtatis ſimplr̃ exteriores actus dicẽdi ſint boni vel mali. ¶ P̃. vt dictũ eſt actꝰ exteriores nõ reducunt̃ ad ge nus moris niſi ſm ꝙ ſunt iꝑati a volũtate: ſꝫ nõ ꝑticipãt bonitatẽ vel maliciaꝫ moralẽ niſi ſm ꝙ ad genus moris ꝑ tinent. g̊ videt̃ ꝙ ſm bonitatẽ vel maliciã voluntatis ſint dicẽdi boni vel mali. Qꝫ etiaꝫ Ambro. ſignificare videt̃ di cẽs. Affectus tuus nomẽ operi tuo imponit. ¶ P̃. vt in 3° meta. phs dicit. rõ boni a fine ſumit̃: ſꝫ actus voluntatis hꝫ ordinẽ ad finẽ mediante voluntate:cuiꝰ obm eſt finis. g̊ ſꝫ bonitatẽ vel maliciã volũtatis dicẽdus eſt actus exterior malus vel bonus. ¶ P̃. maluꝫ nõ eſt potẽtius q̃ꝫ bonũ:ſed ſi ſit mala voluntas neccio ſequit̃ ꝙ actꝰ exterior ſit malus. g̊ ⁊ ſi ſit bona voluntas ſequit̃ ꝙ actus exterior ſit bonus. ¶ P̃. Aug. ſupra dixit ꝙ volũtas eſt qua peccat̃:⁊ recte vi uit̃: ſꝫ volũtas ſm ꝙ ea peccat̃ eſt mala:⁊ ſm ꝙ ea recte vi uitur eſt bona. g̊ pctm̃:⁊ ẽt bona opatio que ẽ recte viuere iudicari debẽt ſm bonitatẽ vel maliciã voluntatis.

Contra phs in 2° ethy. di. q̃dã ſunt que bene fieri nõ poſſunt:qꝛ cũ ſint extrema in eis nõ eſt me diũ accipere:cõtingit aũt in talia opa igredi ꝑꝑ voluntatẽ alicuius finis boni. g̊ nõ eſt iudicãdus actus exterior bonꝰ ꝑꝑ volũtatis bonitatẽ. ¶ P̃. ſupra dictũ eſt:ꝙ ſi fiat ↄ con ſciam errantẽ q̃ iudicat eſſe faciẽdũ qꝺ malũ eſt peccatur: ⁊ ſilr̃ ſi ſm eã fiat:ſꝫ ille q vult aliqd facere ꝑꝑ hoc ꝙ ↄſcia ſua ſibi dictat bonã voluntateꝫ habere vr̃. g̊ bona volũtas nõ ſufficit ad h̃ ꝙ actus exterior bonus dicat̃.

Reſpõdeo dꝺm:ꝙ voluntas duplr̃ põt conſiderari vel ſm ꝙ eſt itendẽs ꝓut in vltimũ finẽ fertur:vel ſm ꝙ eſt eligẽs ꝓut fert̃ in obm ꝓximũ:qꝺ in fi nẽ vltimũ ordinat̃. ſi ↄſideret̃ p̃mo mõ ſic malicia volũta tis ſufficit ad h̃ ꝙ actꝰ malus eẽ dicat̃:qꝛ qꝺ malo fine agit̃ malũ eſt. nõ aũt bonitas volũtatis itendẽtis ſufficit ad bo nitatẽ actus:qꝛ actus põt eſſe de ſe malus q nullo mõ bene fieri põt. Si aũt ↄſideret̃ volũtas ſm ꝙ eſt eligens: ſic vlr̃ veꝝ eſt ꝙ a bonitate volũtatis dr̃ actus bonus ⁊ a malicia malus. ad bonitatẽ. n. ↄſilij: qꝺ electionẽ p̃cedit:vt i. 6. eth̃. dr̃. tria exigunt̃. vnũ. ſ. ꝙ cõſilians ꝑſtituat ſibi debitũ finẽ qꝛ ſi aliqs ad malũ finẽ cõſequẽdũ multas efficaces vias i ueniat nõ dicet̃ bonus cõſiliator. ſcꝺo ꝙ ad finẽ bonũ cõſe quẽdũ adueniat bonũ opus ꝑ qꝺ finẽ cõſequat̃. vñ ſi qs bo num finem cõſequi itendat ꝑ malã actionẽ nõ eſt bonꝰ cõ ſiliator:qꝛ vt ipſe dicit ſortitur finẽ icontinẽti medio eo ꝙ illud qꝺ ad finẽ ordinat nõ eſt ꝓportionatũ fini illi ſic̃ ſi ali quis verã ↄclõnẽ ꝑ mediũ ipertinẽs ↄcluderet. Tertio re quirit̃ vt adueniat vtrũqꝫ in tp̃e cõuenien̄ti ne ſit p̃ceps in feſtinando vel ẽt inutilis in tardando:ſed h̃ vltimũ ꝑtinet ad bonitatẽ ↄſilij ſm ꝙ ↄſiliũ in rõne ingrente ⁊ inuenien te ẽ:alia v̊o ex ꝑte rei ↄſiliatoris:cũ igit̃ electio ſit quaſi cõ ſilij cõcluſio:vt in. 3. ethy. dr̃. opꝫ ꝙ ad bonitatẽ voluntatis eligẽtis cõcurrat bonitas finis ⁊ bonitas eius qꝺ ad finẽ or dinat̃:⁊ ſi h̃ ſit ꝓculdubio actus exterior bonus erit: ſi aũt alterũ deſit erit volũtas mala ⁊ actus malus.

Ad primum g̊ dꝺm:ꝙ arbor eſt ex q̃ imediate ꝓ cedit fructus. vñ arbori compat̃ vo luntas ſm ꝙ eligẽs:qꝛ ex electione imediate ſeqtur opus. ¶ Ad 2m dꝺꝫ:ꝙ ſm volũtatẽ dr̃ actus exterior bonus vel malus:ſꝫ nõ ſm voluntatẽ itẽdẽtẽ ſolũ:ſꝫ ſm voluntatẽ eli gẽtẽ. ¶ Ad 3m dꝺm:ꝙ ad bonitatẽ rei nõ ſolũ exigit̃ boni tas finis vltimi quã reſpicit volũtas itẽdẽs:ſꝫ ẽt bonitas fi nis ꝓximi quẽ reſpicit volũtas eligẽs:⁊ iõ nõ ſeqtur ꝙ bo nitas voluntatis itẽdẽtis ad bonitatẽ actꝰ ſufficiat. ¶ Ad q̃rtũ dꝺm:ꝙ qꝛ bonũ ꝑfectius ⁊ potẽtius eſt q̃ꝫ malũ:iõ ad bonũ plura exigunt̃ q̃ꝫ ad malũ:qꝛ bonũ ↄſiſtit ex vna tota ⁊ ꝑfecta cã:ſꝫ malũ ex ꝑticularibꝰ defectibꝰ:vt Diony. dic̃. ⁊ iõ defectus volũtatis circa vltimuꝫ finẽ ſufficit ad mali ciã actionis:nõ autẽ bonitas finis vltimi ſufficit ad bonita tem. ¶ Ad quintum dꝺm:ſicut ad ſcꝺꝫ.

¶ Utruꝫ actus exterior addat aliqd bonitatis vel malicie ſuꝑ bonitatẽ vel maliciã voluntatis. III.

AD tertiuꝫ ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ actus ex terior nihil de bonitate ⁊ ma licia addat ſupra bonitatẽ vl̃ maliciã volũtatis. Primo ꝑ id qꝺ dr̃ ſuꝑ Mat. 11°. in Glo. Quãtũ i tẽdis tm̃ facis. ſi igit̃ duo ſint quoꝝ vterqꝫ ideꝫ bonũ itẽdat:⁊ vnꝰ exequat̃:⁊ aliꝰ nõ: vr̃ ꝙ nihil de bonita te ꝑ actũ exteriorẽ addat̃. ¶ P̃. Ber. dic̃. ꝙ bona volũtas ſufficit ad meritũ:ſꝫ bona actio reqrit̃ ad exẽplũ:⁊ cõſonat ei:qꝺ phs in. 10. eth̃. dicit. ꝙ exteriores actus ſunt ad mani feſtationẽ v̊tutis:ſꝫ abſoluta ⁊ ꝑfecta rõ bonitatis in acti bus hũanis eſt ſm ꝙ ſunt meritorij. g̊ tota bonitas in actu iteriori ↄſiſtit:⁊ ita ꝑ actuꝫ exteriorẽ nihil de bonitate vel malicia addit̃. ¶ P̃. homo ꝑ bonas opõnes in btitudinẽ ⁊ felicitatẽ ꝑuenit:ſꝫ btitudo:⁊ felicitas humana fortune nõ ſubiacet:vt in p̃mo ethyc. ꝓbat̃. g̊ nec fortuna de bonitate vel malicia opis aliqd auferre põt:ſꝫ actus exterior v̊tutis moralis põt ipediri ꝑ fortunã:vt in. 10. eth̃. dr̃. vt pꝫ in pau pere q nõ hꝫ vñ actũ liberalitatis exerceat:⁊ in ifirmo qui actuꝫ fortitudinis exercere nõ põt. g̊ actꝰ exterior nihil ad dit vel diminuit de bonitate actionis humane. ¶ P̃. q̃to actio melior eſt tanto maius ſibi premiũ debet̃:ſꝫ tota q̃ti tas premij menſurat̃ ſm q̃ꝫtitatem radicis. ſ. habitus actũ iformantis:cum igit̃ actus p̃mo eliciat opationes intrinſe cas:videtur ꝙ in actibus iterioribus tota efficacia meriti conſiſtat:⁊ ita per exteriores actus nihil de bonitate accre ſcit. ¶ P̃. ſi actꝰ exterior addit aliquid bonitatis ſupra bo nitatẽ actus iterioris. g̊ quãto actus exterior maior fuerit: tãto homo magis merebitur:ſed hoc falſum eſt:quod patꝫ ex domini ſentẽtia:quã de vidua mittente duo era in gaꝫo phylacium dedit. Luc. 21. Ergo actus exterior nõ addit bo nitatem ſupra actum interiorem.

Sed contra Si aliqd põt fieri ꝑ vnũ ſic̃ ꝑ duo ſuꝑ fluũ ẽ duo ad illꝺ iducere. ſi igit̃ eq̃lis bonitas ↄſiſtit in actu exteriori ⁊ iteriori ſil̃ ⁊ in actu iterio ri tm̃:vr̃ ꝙ actꝰ exterior ſuperflueret:⁊ ita nõ oporteret nos aliqd agere ſꝫ ſolũ velle. ¶ P̃. duplex bonũ meliꝰ ẽ. ſꝫ actꝰ iterior ⁊ exterior vterqꝫ bonitatẽ hꝫ. g̊ vterqꝫ meliꝰ ẽ q̃ꝫ al terutrũ.

Reſpõdeo dꝺꝫ. ꝙ actꝰ exteriꝰ ⁊ actꝰ iteriꝰ volũtatꝭ h̃ꝰ ↄpant̃ adiuicẽ ꝙ vterqꝫ q̃dã mõ ẽ alteri bõitatꝭ cã:⁊ vterqꝫ q̃ꝫtũ i ſe ẽ q̃dã bõitatẽ habꝫ quã alteri dat. Actꝰ. n. exterior bõitatẽ hꝫ ex circũſtãtiarũ

ↄmẽſuratiõe ſꝫ quã ꝓportionatꝰ ẽ ad finẽ hoĩs ↄſequẽduꝫ. ⁊ quia actꝰ exterior cõparat̃ ad voluntatẽ:ſicut obiectum: inde eſt ꝙ hãc bonitatem volũtatis actus interior ab ex teriori habꝫ:non quideꝫ ex eo ſm ꝙ eſt exercitus:ſed ſm ꝙ eſt intẽtus ⁊ volitus:qꝛ ſm ꝙ eſt exercitus ſequit̃ actũ voluntatis:ſed quedã rõ bonitatis ↄſiſtit in actu iterioris volũtatis ſm ſe:ſm ꝙ volũtas eſt dña ſuoꝝ actuũ:ſꝫ quã bonitatẽ actus hꝫ rõneꝫ meriti vel laudabilis:⁊ hec boni tas ex actu iteriori in exteriorẽ ꝓcedit. loquẽdo igit̃ de il la bonitate quã voluntas actui exteriori p̃bet actus exte rior nihil bonitatis addit:dũmodo volũtas equalr̃ itenſa ſit:hoc pro tãto dico:qꝛ quidaꝫ actus ſunt delectabiles:in quibꝰ volũtas non põt eſſe ita itenſa ante actum:ſicut eſt i actu. vt pꝫ in actu fornicationis. vnde nõ equalr̃ demeret̃ qui vult fornicari:⁊ qui actu fornicat̃:qꝛ voluntas nõ põt eſſe adeo ꝑfecta ante actũ:ſicut eſt in actu. Quidã v̊o actꝰ ſunt difficiles in qbꝰ volũtas remittit̃ in actu:⁊ in iſtis vo luntas põt eſſe magis ꝑfecta añ actum q̃ꝫ in actu:ſi autem loquamur de bonitate actus quã actꝰ exterior ſm ſe habꝫ ſic actus exterior cõplet interiorẽ in bonitate vel malicia ſicut terminus motus cõplet motũ. cõparat̃ enim vt dcm̃ eſt ad volũtatẽ vt obm. ⁊ qꝛ ad p̃miũ eſſentiale ordinatur actus per bonitatẽ p̃mam quã hꝫ a volũtate ꝓut liberalr̃ reddit̃ ⁊ ex amore:ideo actꝰ exterior nihil adiungit ad pre mium eſſentiale:tm̃ eni meret̃ qui hꝫ ꝑfectã voluntatem aliqꝺ bonũ faciẽdi q̃ꝫtũ ſi faceret illud:⁊ ſi facit vnũ actuꝫ q̃ꝫtum ſi faceret multos volũtate equalr̃ ꝑfecta manẽte. Ad p̃miũ aũt accidẽtale ordiat̃ per bonitatem que eſt ipſiꝰ actꝰ exterioris ſm ſe. ⁊ ideo actꝰ exterior adiungit aliqd ad p̃miũ accñtale. v̊bi grã. martyr inq̃ꝫtũ exterius patit̃ victo riam de aduerſarijs fidei hꝫ:⁊ ex hoc ſibi aureola debet̃. ſilr̃ etiã aliqs ex hoc ꝙ i actũ exteriorẽ frequẽter exit ma gis habilitat̃ ad bonuꝫ:⁊ ex hoc ſequit̃ ꝙ in charitate cre ſcat. Similr̃ per actum exteriorẽ punit̃ magis q̃ꝫ per volũ tateꝫ tm̃. ⁊ ideo actꝰ exterior adiũgit in ſatiſfactionẽ:⁊ ſilr̃ in omnibus alijs que conſequuntur bonitatem actus ſm ꝙ exercitus eſt.

Ad primum ergo dꝺm. ꝙ cuꝫ dr̃. q̃ꝫtũ intẽdis tm̃ facis. ly q̃ꝫtũ põt eſſe aduerbiũ vl̃ no men. ⁊ ſi ſit nomẽ tenet in malis. qꝛ q̃ꝫtum aliqs credit vel intẽdit peccare tm̃ peccat. In bonis aũt nõ:qꝛ põt aliquis tepida volũtate intẽdere multũ deo placere:nec tñ tantũ placet. Et ratio huius differẽtie ex ſupradictis pꝫ:qꝛ plura exigunt̃ ad bonum q̃ꝫ ad malum. Si aũt ly q̃ꝫtũ ſit aduer bium:ſic veꝝ eſt ⁊ in bonis ⁊ in malis ſm illã bonitatem ⁊ maliciã hꝫ actꝰ ex volũtate eligẽte:ſed per actũ exterioreꝫ aliqd iniũgit̃ q̃ꝫtũ ad bonitatẽ:que eſt ipſiꝰ actꝰ exterioris ſm ſe. ¶ Ad 2m dꝺm. ꝙ dictum Bernar. itelligit̃ qñ facul tas operãdi deeſt volũtate ꝑfecta exñte:⁊ loquit̃ tm̃ q̃ꝫtũ ad eſſentiale p̃miũ:⁊ nõ q̃ꝫtuꝫ ad accñtale. ¶ Ad 3m dꝺm. ꝙ bona fortune. vt in p̃mo ethy. dr̃ organice deſeruiũt feli citati. Et ideo nõ eſt incõueniẽs:ſi accñtalr̃ ad felicitatem ↄferãt:⁊ eoꝝ defectꝰ felicitatẽ impediãt q̃ꝫtũ ad aliqd feli citati accñtale. ¶ Ad 4m dꝺm. ꝙ illud intelligit̃ de p̃mio eſſentiali:qꝺ ſm q̃ꝫtitatẽ radicis menſurat̃:cui nõ addit̃ ꝑ actũ exteriorẽ ſi ſit ꝑfecta volũtas:ſed addit̃ aliqd q̃ꝫtum ad p̃miuꝫ accñtale. ¶ Ad 5m dꝺm. ꝙ vidua illa plus alijs miſiſſe dr̃:qꝛ efficaciori volũtate illud dedit. vnde magis merebat̃ apud deum de p̃mio eſſentiali q̃ꝫ illi qui maiora munera minori deuotione dabãt:ſed q̃ꝫtũ ad p̃mium acci dentale illi poterãt plus mereri ſm ꝙ per maiora mune ra plus ſatiſfaciebãt:vel etiam miniſtros tẽpli plus ad orã dum pro ſe ꝓuocabant:vel quicqd huiuſmodi eſt qꝺ actũ exteriorẽ ſm ſe ſequit̃. ¶ Ad 6m dꝺm. ꝙ volũtas tendit in actum exteriorẽ:ſicut in obiectũ. vnde ſi aſſit facultas ope randi nõ poſſet eſſe volũtas perfecta:niſi operaret̃. ⁊ ideo non eſt ſuperfluum facere:quia ſine actione:nec ipſa volũ tas bona eſſet. ¶ P̃. actus exterior in p̃cepto cadit:⁊ iterũ ad p̃mium accidẽtale confert. ¶ Ad ſeptimũ dicẽdum. ꝙ bonitatẽ illam ſm quã actus exterior vite eterne merito rius eſt totũ ex voluntate gratia informata hꝫ:ſm ꝙ volũ tarius eſt. ⁊ iõ non oportet ꝙ ſupra bonitateꝫ volũtatis ꝑ fecte aliqd adiũgat ad meritũ eẽntiale vite eterne ꝑtinẽs.

¶ Utrum eadẽ actio poſſit eſſe bona ⁊ mala. IIII.

AD quartum ſic ꝓcedit̃. Uidetur ꝙ poſſit eſſe eadem actio bona ⁊ mala. quia vt in 3° phy. dicit̃. idem mo tus qui eſt in agẽte eſt actio:⁊ in patiẽte paſſio ſm ſubſtãtiã rõne differẽs:ſicut eadeꝫ eſt via ab athenis ad thebas ⁊ de theb̃ ad athenas:ſed contingit actionẽ eſſe malã ⁊ paſſioneꝫ bonaꝫ. vnde dicit̃. Actio diſ plicuit. ſ. iudeorum paſſio grata fuit. ſ. chriſti. ergo cõtingit eundem actum eſſe bonum ⁊ malum. ¶ P̃. in 5° phy. dici tur ꝙ vnus motꝰ eſt ↄtinuus:⁊ eadẽ rõne vna actio eſt q̃ ẽ ↄtinua:ſed ↄtingit in eadẽ ↄtinua actione vel motu:vt in eũdo ad eccleſiã:p̃mo haberi bonã itẽtionẽ poſtea malã. ⁊ ecõuerſo. Cum g̊ ex itẽtione iudicet̃ actio bona vl̃ mala: eadẽ actio põt eſſe mala ⁊ bona. ¶ P̃. p̃mus motꝰ eſt pec catuꝫ. vt ſupra dictũ eſt. ſed qui reſiſtit p̃mo motui nõ pec cat:imo meret̃. cõtingit aũt ꝙ adhuc p̊ motu durãte cum p̃us aliqs non reſtiterit poſtmodum reſiſtat. ergo cõtingit circa eundẽ motũ eſſe bonitatẽ ⁊ maliciam. ¶ P̃. ſit ita ꝙ aliqs dñs p̃cipiat famulo elemoſynã dare. ⁊ ꝙ dñs bona itẽtiõe:⁊ ex charitate p̃cipiat:famulus aũt iuolũtariꝰ ⁊ co actus det. cõſtat ꝙ datio elemoſyne illiꝰ eſt actio domini ⁊ ſerui actio. ſed dñs in illa datione meret̃. famulus auteꝫ peccat. ergo cõtingit in eadẽ actione eſſe meritũ ⁊ peccatũ ¶ P̃. ponat̃. ꝙ aliqs in peccato mortali exiſtẽs aliqua ſuf fragia faciat pro defuncto in purgatorio exiſtẽte:cõſtat ꝙ iſte ſuffragia faciẽs ſibi non meret̃:cum charitatẽ non ha beat. ſed illi qui in purgatorio exiſtit meret̃ diminutioneꝫ pene vel plenã abſolutionẽ. ergo eadẽ actio põt eſſe meri toria ⁊ nõ meritoria:⁊ eadẽ rõne bona ⁊ mala.

Sed cõtra. Math̃. 6°. Nemo põt duobꝰ dñis ſerui re. ſed per bonã actioneꝫ deo ſeruit̃:per malã v̊o dyabolo. cum igit̃ vna ſit actio que eſt vnius agẽ tis. videt̃ ꝙ nõ poſſit eſſe vna actio bona ⁊ mala. ¶ P̃. cõ traria nõ poſſunt eſſe ſimul in eodem:ſed bonũ ⁊ malũ cõ traria ſunt. ergo nõ poſſunt eſſe in eadẽ actione.

Reſpondeo dꝺm. ꝙ cũ vnũ ⁊ ens ↄuertant̃ ſm h̃ ꝙ res ſe hꝫ ad eẽ:ita ſe hꝫ ad vnitatẽ. eſt aũt in re duplex eẽ ↄſiderare. ſ. eẽ qꝺ ẽ ipſiꝰ ſm ſe qꝺ eſt eẽ p̃mũ ⁊ ſubale:⁊ eẽ ſuꝑueniẽs qꝺ eſt 2m ⁊ accñtale:⁊ ideo ↄtigit ꝙ aliqd ſm ſe ↄſideratũ eſt vnũ:qꝺ tñ ſm aliqd qꝺ eſt ſibi accñtale pluralitatẽ hꝫ. v̊bi grã. lignũ ↄtinuũ:cuiuſ vna pars eſt alba ⁊ alia nigra:ipm qdẽ in ſe:inq̃ꝫtũ ẽ lignũ eſt vnũ:ſed ſm illud eſſe quo eſt coloratũ eſt multa ⁊ non ↄtinuũ. cum igit̃ actꝰ exteriores ꝑticipẽt bonitatẽ ⁊ mali ciã moralẽ:ſicut quiddã ſuꝑueniẽs ⁊ accñtale ſibi inq̃ꝫtũ tales actus ſunt imꝑati a voluntate:cõtinget aliquẽ actũ hꝰ eſſe vnũ: ſm ſe cõſideratuꝫ. et tamen eſſe multa ſm ꝙ ad genus moris refert̃:ſm ꝙ moralr̃ bonus vel malus di citur. et ideo bonitas et malicia nunq̃ꝫ poſſunt eſſe in vna actione ſm ꝙ eſt vna:ſed ſm ꝙ ẽ multa:et ſic ↄtigit actio nem illam eſſe vnam et multa.

Ad primum ergo dicendum. ꝙ cum actio ſit in agente et paſſio in patiente non po teſt eſſe idem numero accidẽs quod eſt actio:et qꝺ eſt paſ ſio:cum vnũ accidens non poſſit eſſe in diuerſis ſubiectis vnde etiam Auicẽna dicit ꝙ nõ eſt eadem numero equa

litas in duobus equalibus:ſed ſpecie tm̄:ſed q2 eoꝝ differentia nō eſt:niſi penes terminos.ſ.agēs ꝛ patiēs:ꝛ motus abſtrahit ab vtroqꝫ termino.ideo mot⁹ ſignificaṫ vt ſine iſta dr̄ia:ꝛ ꝑpter hoc dr̄ ꝙ motus eſt vnus:ꝛ ꝑpterea vt ſupra habitū eſt meritū nō eſt in paſſione ſm̄ ꝙ eſt paſſio:ſꝫ in opatione patiētis:qua paſſionē volūtarie ſuſtinet ꝑpter deum:quā opationē ꝯſtat nō eſſe eādē cū opatione agētis ❡ Ad ſcḋm dicēdū.ꝙ illa actio.q̄uis ſit vna in genere nature cōſiderata:tn̄ ſm̄ ꝙ ad genus moris referṫ eſt alia ꝛ alia ſm̄ ꝙ diuerſa intētione ꝛ volūtate exerceṫ. ❡ Ad 3ᵐ dōm.ꝙ ṗmus mot⁹ nō hꝫ rōnē culpe:niſi ſm̄ ꝙ aliquo mō eſt in poteſtate volūtatis.vñ q̄diu volūtas non repugnat hꝫ rōnē peccati:ſed qñ volūtas iam repugnare incipit:tūc homo mereṫ:non q2 ille mot⁹ ṗmus ſenſualitatis ſit meritorius cui reſiſtiṫ:qui tn̄ poſtq̄ ſibi reſiſtiṫ rōnem peccati amittit.ſed in ipſo actu volūtatis reſiſtētis meritū eſt qui non eſt idē cum ṗmo motu ſenſualitatis. ❡ Ad 4ᵐ dōm. ꝙ famulus dans elemoſynā per imperiū dn̄i ſe hꝫ ſic iſtrꝫ illius dn̄i.vnde ph̄s dicit in 8° ethi.ꝙ ſeruus eſt:ſicut organum animatū:inſtrm̄ aūt mouet motū:ꝛ cōſtat ꝙ alia eſt actio mouētis ipm̄:ꝛ alia actio qua ipſum mouet aliud:nō enim ſm̄ eundē motū pōt eſſe idē mouēs ꝛ motū.vñ alia numero eſt actio dn̄i ꝛ ſerui.ꝛ ideo nihil ꝓhibet vnaꝫ eſſe bonam ꝛ aliā malā. ❡ Ad 5ᵐ dōm.ꝙ de hoc duplex ē opinio.qdā enim dicūt ꝙ ſuffragia que facit in mortali peccato exn̄s:ſi opus operās cōſideretur nō ſunt meritoria:nec agēti:nec ei pro quo fiūt.Si autem cōſidereṫ opus opatū vt ipſum ſacrificiū vel aliqd h⁹ ſunt meritoria ei pro quo fiūt:ꝛ non operāti.ꝛ ideo nō ſeqtur ꝙ eadē opatio ſit meritoria ꝛ non meritoria:quia opatio ipſa nullo modo meritoria eſt:ſed q2 efficacia ſuffragioꝝ menſuraṫ ſm̄ charitatem eius pro quo fiūt:quia tantū valet vnicuiqꝫ quātum meruit:vt ſibi valerent.vt Aug.dicit.Ideo ab alijs veri⁹ diciṫ:ꝙ etiā ipſa operatio ſine charitate facta valet ei pro quo fit virtute charitatis eius:ꝛ non operātis:nec tamen ſequiṫ ꝙ illa opatio bona ſit ſimpl'r:ſed ꝙ eſt bona huic ꝑ quo fit:ſimpl'r.n.bonū eſt:qḋ faciēti bonū eſt.vt in ṗmo li. dictū eſt.di.46.nec eſt icōueniēs ꝙ aliqd ſimpl'r malū ſit qḋ tn̄ alicui bonū eſt.vt ibidē dr̄.

❡ Utrꝫ aliqua actio humana ſit indifferens. V.

Ad quintuz ſic ꝓcediṫ.videṫ ꝙ aliqua actio indifferens īueniatur in actibus hūanis.nihil.n.pōt eē mediū īter bonū ꝛ malū niſi indifferēs:qḋ neqꝫ bonū neqꝫ malū eſt:ſꝫ bonū ꝛ malū ſūt cōtraria mediata:vt in ṗdicamētis diciṫ.ergo aliqua actio eſt idifferens. ❡ P̄.ſine charitate nō pōt eſſe aliqḋ meritū:ſꝫ nō eſt dōm: ꝙ qui non hꝫ charitatē quolibet ſuo actu peccet vel demereaṫ: q2 cōſulitur eis vt aliquos actus de genere bonorū faciāt. ergo videtur ꝙ aliquis actus ſit qui neqꝫ eſt meritorius: neqꝫ demeritorius:ꝛ ſic idem qḋ prius. ❡ P̄.nullus actus vel volūtas bonitatē hꝫ:niſi referaṫ in finē dilectionis.vt ſupra dictuꝫ eſt.ſed ꝯtingit frequēter agere:etiā quedaꝫ q̄ ſm̄ ſe mala non ſunt que in finē dilectionis non referunṫ. ergo h⁹ nec bona nec mala erūt:ꝛ ita erūt indifferentia.

❡ P̄.accedere ad mulierē quedā eſt actio:nec de ſe bonitateꝫ vl'maliciā moralē dicit:cū nulla circūſtātia iſte act⁹ ſit veſtit⁹ ſm̄ quā aliqs ordo rōnis in eo appeat.ergo ꝯtingit aliqueꝫ actū indifferētem eſſe. ❡ P̄.h⁹ actus qui ſm̄ ſuum genus idifferētes ſunt.vt leuare feſtucaꝫ:ꝛ aliqd h⁹ nō poſſunt habere bonitatē:ꝛ maliciam:niſi ex intētione: qua in finē referunṫ.ſed cōtingit ꝙ ille etiā finis in quem referunṫ idifferēs eſt.g̊ iſte act⁹ oio indifferēs remanebit ❡ P̄.opa noſtra nō poſſunt eſſe meritoria:niſi ꝑpter deū facta.aut ergo ad bonitateꝫ actus ſufficit habitualis relatio in finē:aut exigiṫ actualis.ſi ſufficit hītualis.g̊ ſi aliqs ſemel in anno referret omnia opa que facturus eſt in illo anno in deū oia eēnt meritoria:ꝛ ita facillima eſſet via ſalutis.qḋ eſt ꝯ illud Math.7.Arta eſt via ꝛc.Si aūt exigiṫ actualis relatio opis i deū:tūc nunq̄ poſſꝫ eē opus bonū: niſi aliquis actu de deo cogitaret.ſi g̊ nullus act⁹ eſt indifferens:tūc oīs act⁹ quē qs exercet de deo nō cogitans erit malū ꝛ pctm̄:qḋ eſt valde durum.ergo neceſſe eſt aliquos act⁹ indifferētes eſſe.

Contra. ṗᵉ Cor.iz.Oia i glia dei facite.aut g̊ aliqs refert opus ſuum in gloriam dei.aut non:ſi refert ꝯuenit ꝙ act⁹ ille bonitatē ex fine ſortiaṫ.ſi tn̄ i finem illū ſit referibilis:qḋ ꝯuenit omni actui q de ſe malus non eſt.ſi nō referat ꝑterit ṗceptū Aplī.ꝛ ita peccat.g̊ de neceſſitate oīs act⁹ vel eſt meritori⁹ vel demeritori⁹. ❡ P̄.plus eſt facere q̄ dicere:ſed q ſine cā loqṫ ocioſa verba peccat Math.iz.Omne v̄bū ocioſū qḋ locuti fuerit hoīes ꝛc.ergo multo forti⁹ ſi aliqd faciat hō qḋ i debitū finē nō referat peccat:ſed ſi i debitū finē refert:actus bonus eſt.ergo de necītate oīs act⁹ vel bon⁹ vl'malus ē:ꝛ nullus idifferēs.

Reſpondeo dōm.ꝙ circa h̄ ſunt tres opiniones. Quidā enim dicūt ꝙ in dictis nō pōt eſſe aliqd idifferēs:in factis aūt pōt:v̄bum.n.ordinatū eſt ad aliqd:q2 eſt ſignū rei:factū aūt cū nō ſit ſignū nō eſt ordinatū ad aliqd.ꝛ iō in v̄bo icidit d̄formitas ſi ocioſe ꝓferaṫ:non aūt in facto ſi ſine cauſa legitima fiat.Sꝫ hec rō nulla eſt:q2 q̄uis nō ſit ordinatū ad aliqd.ſicut ſignuꝫ ad ſignatum.eſt tamen ordinatum ad aliquid:ſicut ad fineꝫ: q2 oē qḋ a ṗncipio eſt:ad finē aliquem tēdit:ocium aūt opponiṫ illi ordini q eſt ei⁹:qḋ eſt ad finē ipm̄:ꝛ nō ordini qui eſt ſigni ad ſignatū.ꝛ iō alij dicūt ꝙ tam in dictis q̄ in factis ꝯtigit aliqua eſſe idr̄ia que nec bona nec mala ſunt:ſic illa que nō ordinātur ad impletionē ṗceptoꝝ dei:vt ſic ꝑpter deū fiāt:nec ēt diuinis ꝯrianṫ ṗceptis:ſiue ſit in dictis ſiue in factis.vt ſi aliqs alicui loquaṫ ex quadā ciuili amicitia:vel etiā aliqḋ opus amicabile ad ipm̄ exerceat.Sed hec nō videṫ eſſe inſtātia.q2 act⁹ v̄tutis politice nō eſt idifferēs:ſed d̄ ſe bon⁹ eſt:ꝛ ſi ſit gr̄a iformat⁹ erit meritorius. nō eſt aūt accipe aliqd in qḋ ordiaṫ human⁹ act⁹ qḋ vel ſꝫ v̄tutē politicā rectā nō ſit:vel ēt rectitudini aduerſum:q2 nō pōt eē aliqs act⁹ ꝓcedēs ab aliquo deliberāte ſine itentione finis.vt in 2° meta.dr̄.finis aūt ille eſt bonū ꝯueniēs hoī:vel ſm̄ aīaꝫ:vel ſm̄ corp⁹:vel ſꝫ ēt res exteriores que ad vtrūqꝫ ordinanṫ.ꝛ h̄ qdē bonū:niſi ſit ꝯriū illi bono qḋ eſt hoīs bonū ſm̄ rōnē ꝛ rectitudinē v̄tutis ciuil'hꝫ.q2 v̄t⁹ ciuilis dirigit in oīb⁹ q̄ ſunt corpis:ꝛ ēt que ꝑpter corp⁹ q̄rūtur.vñ ſi his aliqs mediocriter vtaṫ erit vſus rect⁹:ſi aūt ſm̄ abūdātiā vel defectū erit vſus vicioſus v̄tuti oppoſit⁹. ꝛ iō al'r ſm̄ alios dōm eſt ꝙ nullus act⁹ a volūtate deliberata ꝓgrediēs pōt eſſe q nō ſit bon⁹ vel malus non tantuꝫ ſm̄ theologum:ſed etiam ſm̄ maiorē philoſophuꝫ:ꝛ vlterius non poteſt eſſe aliquis actus a deliberata virtute procedens in habente gratiam:qui non ſit meritorius:ſed tamen in non habente gratiam poteſt eſſe aliquis actus deliberatus:qui nec meritorius nec demeritorius eſt.tamen eſt bonus vel malus:cuius ratio eſt:quia malum inquantum malū non opponiṫ bono:niſi ſicut ṗuatio habitui:ſed oppoſitio ꝯtrarietatis eſt:ex hoc ꝙ illud ens ſupra qḋ fundatur talis ṗuatio nō cōpatiṫ ſecum aliquod bonū quod ē ſimpliciter bonum:ſicut immoderata delectatio in cibis non compatitur ſecum bonū ſobrietatis:quod eſt ſimpliciter bonum.ꝛ ideo illa imoderata delectatio adiungitur cum priuatione boni:ꝛ ſic mala dicitur.ſi ergo in actionibus inuenitur medium inter bonū ꝛ malū hoc nō erit niſi inq̄tū bonū ꝛ malū ſūt ꝯria.vl'inq̄tū malū ē ṗuatio boni

non autem inquātum ſunt ꝯria poteſt in eis eſſe mediuꝫ qḋ ſit neqꝫ bonū neqꝫ malū.dr̄.n.ꝯria ſm̄ ꝙ in vtroqꝫ aliquid poſitiue cōſideraṫ:ex quo non pōt ſumi rō mali.vñ ꝑ hoc ꝙ mediū diſtat ab extremis:inq̄tū aliqd poſitiue ponit non efficiṫ diſtās a rōne boni ꝛ mali:vt poſſit dici neqꝫ bonū neqꝫ malū:nō.n.ex eodē eſt in eis oppoſitio ꝯrietatꝭ ꝛ diſtinctio boni ꝛ mali:ſed ṗmū eſt ex ꝑte pōnis i vtroqꝫ. ſcḋm aūt ex ꝑte ṗuationis in malo ꝛ poſitionis in bono.ſi g̊ ſit mediū iter bonū ꝛ malū in actionib⁹:hoc non erit niſi ſm̄ ꝙ malū bono ṗuatiue opponiṫ:ſed in ṗuatiue oppoſitꝭ nō inueniṫ mediū:niſi ꝑ hoc ꝙ ſubiectū nō eſt ſuſceptiuum hit⁹:vt lapis:q2 viſiōis ſuſceptiu⁹ nō ē:neqꝫ vidēs:neqꝫ cec⁹ dr̄:ꝛ ꝑ huc modū opꝫ accipe mediū iter bonū ꝛ malū:vt ſi aliqd eſt qḋ alicui⁹ bonitatis nō ē ſuſceptiuū non oppoſita malicia ſibi erit.vñ relinquiṫ idifferēs:hoc aūt ꝯtingit dupliciter:aut ꝑ modū abſtractōis ſm̄ ꝙ vl'e aliqd ſignificaṫ vt abſtractū a dr̄ntijs ꝯrijs diuidētib⁹ ipꝫ.vñ i ſua cōitate ſignificatū ſignificaṫ:vt idr̄nter ſe hn̄s ad vtrālibꝫ dr̄iaꝝ: ſic al' neqꝫ ſignificaṫ vt rōnale:neqꝫ vt irrōale:ꝛ tn̄ oꝫ ꝙ oē ꝑticulare al' rōnale vel irrōnale ſit:ꝛ ſil'r ē h̄.ſi.n.ſignificeṫ act⁹ in eo ꝙ eſt agere hꝫ qdē bonitatē nālem inq̄tū ē ens: ſed idifferēter ſe hꝫ ad bonitatē ꝛ maliciā moralē:ꝛ ſimil'r bonum ex genere idifferēter ſe hꝫ ad bonū ꝛ malū ex circūſtātia:ꝛ fine:q̄uis nō inueniaṫ aliqd bonū in genere particulari qḋ nō ſit aliq̄ circūſtātia veſtitū:ꝛ ad aliquē fineꝫ ordinatuꝫ.vñ oꝫ ꝙ bonitatē vel maliciā ꝯhat.Et ſm̄ hāc ꝯſiderationē qdā dixerūt oēs actus idifferentes eſſe in eo ꝙ ſunt act⁹:ꝛ qdā dixerūt ꝙ non oēs:ſed aliqui accipiētes magis in ſpāli noīa actuuꝫ que nō exṗmūt aliqd vñ actus ad maliciā vel bonitatē determineṫ vt mām ꝛ finē:vt circūſtantiā:ſicut comedere:coire:vel aliqd h⁹.Alio modo ꝯtingit hoc ſm̄ ꝙ aliqḋ particulare ſignatū deficit a ſuſceptibilitate alicuius ꝑfectiōis:ſicut lapis a ſuſceptibilitate viſus:ꝛ hoc modo aliqui act⁹ qui deficiūt a ſuſceptibilitate bonitatis moralis dicunṫ idifferētes.Act⁹ autē ſuſceptibilis eſt bonitatis moralis ſm̄ ꝙ humanus eſt:humanus autē eſt ſm̄ ꝙ aliquatenus rōne deduciṫ:qḋ ꝯtigit in illis actib⁹ tm̄ qui impanṫ a voluntate que cōſequiṫ deliberationem rōnis:act⁹ autē qui ſequunṫ apprehenſionē ſubite imaginationis:ſicut cōfricatio barbe:ꝛ aliqd h⁹ dicenṫ h̄ modo idifferētes:nullus autem eoꝝ qui voluntatē deliberatam ſequiṫ:indifferēs erit:ſed de neceſſitate vel bonus vel malus bonitate vel malicia ciuili:ſed tamē actus bonitate ciuili ꝑfectus nō eſt ſuſceptibilis efficacie merendi niſi in eo qui gr̄am hꝫ.ꝛ ideo in eo qui caret gr̄a indifferēs eſt ad meritum ꝛ demeritū.ſed in illo qui gratiam habet: oportet vel meritorium vel demeritorium eſſe:quia ſicut malus erit demeritorius:ſic etiam bonus erit meritorius quia cum charitas imperet oībus v̄tutib⁹:ſicut voluntas omnib⁹ potentijs:opꝫ ꝙ quicqd ordinaṫ in finem alicuius v̄tutis ordineṫ in finem charitatis:ꝛ cum oīs actus bonus ordineṫ in finem alicuius v̄tutis:in finē charitatis ordinatus remanebit:ꝛ ita meritorius erit:ꝛ ſic comedere ꝛ bibere ſeruato modo tēperātie ꝛ ludere ad recreationē ſuato modo eutrapelie que mediū tenet i ludis.vt diciṫ.ii.ethycoꝝ.meritoriū erit in eo qui charitatem hꝫ qua deum vltimum finem vite ſue cōſtituit.

Ad primum ergo dōm.ſicut dicit Cōmen.in.io°. metaphyſice.ꝙ dicitur homo neqꝫ bonus neqꝫ malus qui non eſt ſuſceptibilis bonitatis vel malicie ciuilis:ſicut agreſtis qui extra ciuilem vitaꝫ eſt:ꝛ per ꝯñs actiones ei⁹ neqꝫ bone neqꝫ male ſunt ciuil'r:inq̄tum nō ſunt ordinate ad ciuile bonū. ❡ Uel melius dōm ꝙ ph̄s appellat maluꝫ nō oēm actū iordinatū:ſed ſolū illū q nociuus eſt reſpectu alterius.vñ dicit in 4° ethi.ꝙ ꝓdigus q a cā iactātie ſua inordinate expēdit nō eſt malus ſed vanus:ꝛ ſil'r de multis alijs vicijs dicit:ꝛ ſic pꝫ ꝙ ipſe ſtrictius accipit malū q̄ nos dicētes oēm actum inordinatuꝫ maluꝫ. ❡ Ad 2ᵐ dōm.ꝙ q̄uis extra charitatē nō ſit bonū meritorium:tamen eſt ibi bonum aliquod vel ex circunſtātia vel ex v̄tute ciuili.vnde nō ſequiṫ ꝙ actus eoꝝ qui charitate carēt ſint demeritorij vel idifferentes. ❡ Ad 3ᵐ dōm.ꝙ non ſolū actus charitatis eſt meritorius:ſed etiaꝫ act⁹ aliaꝝ v̄tutū ſm̄ ꝙ gr̄a informanṫ:lꝫ meritorij eſſe nō poſſint:niſi ſm̄ ꝙ reducunṫ in finē charitatis:non aūt opꝫ ꝙ ſemꝑ actus i finē illū reducanṫ:ſed ſufficit ad efficaciaꝫ merēdi:ꝙ in fines aliaꝝ v̄tutuꝫ actu reducanṫ:qui.n.intēdit caſtitatē ſeruare etiā ſi nihil de charitate cogitet:ꝯſtat ꝙ mereṫ ſi gr̄aꝫ hꝫ:oīs aūt actus in aliquod bonū tendēs: niſi iordinate in illud tēdat:hꝫ ꝑ fine bonū alicui⁹ v̄tutis: eo ꝙ v̄tutes ſufficiēter ꝑficiūt circa oīa:que poſſunt eē bona hoīs:ꝛ ita pꝫ ꝙ rō nō ꝓcedit. ❡ Ad 4ᵐ dōꝫ.ꝙ nihil ē in genere:qḋ nō ſit in aliqua ei⁹ ſpē.vt i 2° topi.dr̄:ꝛ ita nunq̄ cōtingit ad mulierē accedere:qn accedaṫ ad talē ꝛ tali tēpore:ꝛ ſil'r ſm̄ alias circūſtātias:ꝛ ita q̄uis ſit indifferens dict⁹ act⁹ cōſideratus ſm̄ ꝙ gen⁹:nō tn̄ ſm̄ exerceṫ in actu indifferēs eſt. ❡ Ad 5ᵐ dōm.ꝙ cum nihil appetaṫ:niſi inquātū eſt:bonū:impoſſ'e eſt ꝙ finis:ad queꝫ ordinaṫ actio: ex deliberatione ſit indifferēs.q2 vel rō decipiṫ ꝛ iudicat eē bonū ſibi qḋ nō bonū:ꝛ h̄ nō ē niſi qñ finis ē malus diſcordās a rōnis rectitudie:q̄uis h̄ qḋ d̄ſideraṫ forte ſit bonū deſiderāti ſm̄ aliqd ſui:vt ſm̄ guſtū:vel ſm̄ tactū:delectabile.vel eſt bonum ſimpl'r:ꝛ ſic etiam actus ex fine erit bonus. ❡ Ad ſextum dicēdum.ꝙ non ſufficit oīo habitualis ordinatio actus in deum:quia ex hoc ꝙ eſt in habitu nullus mereṫ:ſed ex hoc ꝙ actu operaṫ:nec tamē oꝫ ꝙ intentio actualis ordinans in finem vltimum ſit ſemꝑ coniuncta cuilibꝫ actioni:que dirigiṫ in aliquem finem ꝓximū.ſed ſufficit ꝙ aliquādo actual'r oēs illi fines in finē vltimum referanṫ:ſicut fit quādo aliquis cogitat ſe totuꝫ ad dei dilectionē dirigere:tūc enim quicquid ad ſeipſum ordinat in deum ordinatum erit.Et ſi queraṫ quādo oporteat actum referre in finem vltimum.h̄ nihil aliud eſt q̄ querere quādo oportet habituꝫ charitatis exire in actuꝫ: quia quādocūqꝫ habitus charitatis in actum exit:fit ordinatio totius hominis in finem vltimum:ꝛ per cōſequens omniuꝫ eoꝝ que in ipſum ordinanṫ:vt bona ſibi:ſed quia aliquos actus idifferētes ponimus:ideo opꝫ ad alia reſpōdere. ❡ Ad ſeptimum dicēduꝫ qḋ h̄ qḋ dr̄:omnia in gloria dei facite:poteſt itelligi dupl'r:vl'affirmatiue vel negatiue:ſi negatiue ſic eſt ſenſus:nihil cōtra deum faciatis:ꝛ hoc modo preceptū eſt.ꝛ ſic preceptuꝫ h̄ preteriṫ vel per peccatum mortale quod cōtra deuꝫ fit:vel per peccatum veniale quod ꝑter preceptū:ꝛ preter deum fit.Si autem intelligaṫ affirmatiue hoc pōt eſſe dupl'r:aut ita ꝙ actualis relatio in deum ſit cōiuncta actioni noſtre cuilibꝫ:non quidem in actu:ſed in virtute:ſm̄ ꝙ virtus ṗme ordinationis manet in omnib⁹ actionibus ſequētibus:ſicut ꝛ virtus finis vltimi manet in omnib⁹ finibus ad ipſum ordinatis:ꝛ ſic adhuc preceptum eſt:ꝛ cōtingit omiſſionem ei⁹ eſſe venialem vel mortalē.ſicut dictum eſt.Uel ita ꝙ ordinatio actualis in deum ſit actu coniūcta cuilibet actioni noſtre:ꝛ ſic poteſt intelligi dupliciter:vel diſtributiue vl'collectiue.Si diſtributiue ſic eſt ſenſus.quācūqꝫ actionem facitis melius eſt:ſi eam actu in deum ordinetis:et ſic ē cōſiliuꝫ.Si autem ſumatur collectiue:ſic eſt ſenſus: omnia opera veſtra ita faciatis ꝙ nullum eoꝝ ſit:qn actu in deum ordinetis:ꝛ h̄ nec ṗceptum nec cōſiliū eſt:ſed finis ṗcepti ad quod per impletionem ṗceptorum peruenitur.ſic enim ſancti in patria actus ſuos in deum referunṫ.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

¶ Sciēdū tñ ꝙ qualr̃cūqꝫ affirmatiue exponat̃:nõ itelli
git̃:niſi de opib⁹ deliberate volūtatis:qꝛ illa tm̄ opa ꝓpe
nr̃a dici pñt:vt dictū eſt. ¶ Ad octauū dõm. ꝙ v̄bū ē ime
diat⁹ effect⁹ rõnis. ⁊ iõ min⁹ põt v̄bū ꝑter delibationē eſſe
q̄ꝫ factū. Et ꝓpter hoc v̄bū ocioſum magis eſt peccatū ve
niale q̄ꝫ factū ocioſum. ¶ Sciēdū tñ ꝙ ſm̄ Gre. ocioſuꝫ ē
qd̄ caret itētione pie volūtatis:aut rõne iuſte neceſſitatis.
vñ nõ oē v̄bū iocoſuꝫ eſt ocioſuꝫ ſi ad recreationē referat̃.
qꝛ ēt in iocis ꝯtingit eſſe v̄tutē eutrapeliā:de qua ph̄s i 4°
ethicoꝝ determinat. ¶ Expoſitio textus.

Affectus tuus nomē opi tuo ⁊c̄.) Si vl'r
itelligit̃ oꝫ exponi de affectu eli
gente:⁊ nõ ſolū itēdēte. vt dictū ē. Ubi ſi de⁹ nõ
erat bonū op⁹ nõ erat. i. meritoriū:de hoc tñ in
ſeq̄n. di. q̄ret̃. (Qui dñt oēs act⁹ eē idr̃ntes ⁊c̄.)
Illi ꝯſiderabāt act⁹ ſm̄ rõnē generis tm̄:qꝛ inq̄ꝫtū act⁹ eſt
idifferēs:eſt gñalr̃ ſumpt⁹ ad bonitatē vel maliciā moralē:
q̄ꝫuis hēat bonitatē nālē. Si tñ itelligebāt de actu ꝑticula
riter accepto ſic ſimpl'r falſa erat iſta opio:ſꝫ h̄ nõ vñr itel
lexiſſe. qꝛ actionē ꝑticul'r acceptā dicebāt eē ꝯiūctā cuidā
fini ex quo bonitatē vel maliciā hꝫ:ſic̄ furari vel aliq̄d h̄ꝫ.
(Alijs aūt videt̃ ⁊c̄.) Iſti accipiebāt act⁹ ſm̄ ꝙ ad aliquā
ſpēꝫ determinant̃:nõ tñ ſm̄ ꝙ ſunt idiuiduati:⁊ qꝛ aliqui
act⁹ ex ſpē ſua hñt bonitatē ⁊ aliqui maliciā:⁊ aliq̄ neutꝝ:
vt leuare feſtucam. ideo diſtinguebant actus ꝑ tria gña:⁊
qꝛ illud qd̄ ieſt alicui ex ſpē ſua nunq̄ꝫ recedit ab eo. iõ dice
bant ꝙ act⁹ qui nõ ſunt idifferētes:ſi ſunt boni q̄cūqꝫ intē
tione fiāt boni remanēt:⁊ ſilr̃ de malis itelligētes de boni
tate ex gñe vel ex ſpecie act⁹:nõ ꝙ act⁹ qui erat bonus ex
genere vel circūſtātia:ſi fieret mala itentione eſſet bonus
ſimpl'r:ſꝫ qꝛ bon⁹ remāebat ex gñe (Sꝫ Aug. euidētiſſime
docet ⁊c̄.) Hic ponit̃ 3ª opio:⁊ hec accipit actū bonū vl' ma
lum ſimpl'r:⁊ qꝛ itētio mala ſufficit ad h̄ ꝙ act⁹ ſit malus.
ſimpl'r:nõ tñ itētio bõa ſufficit:ad h̄ ꝙ act⁹ ſit bon⁹ ſimpl'r.
iõ ex itētione ſm̄ hāc opionē iudicant̃ act⁹ mali:nõ aūt bo
ni:ſic pꝫ ꝙ quelꝫ haꝝ triū opionū h̄ꝫ aliq̄d v̄a ē. (Qui cru
cifigēdo xp̄m ⁊c̄.) h̄ intelligit̃ de miorib⁹ deceptis fraude
maioꝝ qui euꝫ ex malicia ꝑſequebant̃ cognoſcētes eum a
deo vēiſſe ꝑ ſigna que faciebat. (Que tñ q̄dā ꝯtēnūt ⁊c̄.)
h̄ dicūt illi de ꝓ̄ma opione vel ēt de ſcd̄a:⁊ accipiūt cām:et
nõ finē vltimū:ſed finē ꝓximū qui malus eſt:ſunt. n. malo
fini ꝯiuncta vt bene fieri nõ poſſint.

¶ An omnis intentio ⁊ actio eorum qui fide ca
rent ſit mala. ¶ Diſt. XLI.

Cumq̄ꝫ intētio vt ſupra dictum eſt
bonum opus faciat:⁊ fides inten
tionem dirigat:non imerito queri
põt:vtrum ois itētio:omneqꝫ op⁹
illoꝝ malū ſit qui fidē non habent.
Si enim fides intētioneꝫ dirigit:⁊ intētio bonū
opus facit:vbi nõ eſt fides:nec itētio bona:nec
opus bonum eſſe videt̃. Qd̄ a quibuſdam non
irrõnabiliter aſtruit̃:qui dicūt oēs actiões ⁊ vo
luntates hois ſine fide malas eſſe:que fide habi
ta bona exiſtūt. Unde apl's ait. Omne qd̄ non
eſt ex fide:peccatū eſt. Qd̄ Aug. exponens ait.
Omnis infidelium vita peccatum eſt:⁊ nihil
bonum eſt ſine ſummo bono. vbi deeſt agnitio
veritatis eterne:falſa virtus eſt:etiā in optimis
moribus. ⁊ Iacobus in ep'la canonica ait. Qui
offenderit in vno. ſ. in charitate fact⁹ ē omniuꝫ
reus. Qui ergo fidē ⁊ charitatem nõ hꝫ omnis
eius actio peccatum eſt:qꝛ ad charitatem nõ re
fertur. Qd̄ enim ad charitatē non refert̃ vt ſu
pra meminit Aug. non fit quemadmodum fie
ri opꝫ. Ideoqꝫ malum eſt:non igitur mandata
cuſtodit:qui charitate caret:qꝛ ſine charitate
nullum mandatoꝝ cuſtodit̃. Unde Aug. ſuper
epiſtolā ad galatas ait. Cuſtoditionē legis dic̄
apol's:nõ occidere:nõ mechari:⁊ alia huiuſmo
di ad bonos mores pertinētia:que ſine charita
te:fide ⁊ ſpe impleri non poſſunt:nullum ergo
implet mandatum:nulluꝫqꝫ opus bonum facit
qui fidem ⁊ charitatē nõ hꝫ. Impoſſibile enim
eſt. vt ait apl'us ſine fide aliq̄d placere deo:que
ergo ſine fide fiūt:bona nõ ſunt:quia omne bo
num deo placet.

¶ Que ꝑmiſſe obijciunt̃ ſnīe ex v̄bis Augu.

His aūt obijcit̃ quod ſupra dicit Augu.
. ſ. ꝙ in ſeruili timore:⁊ ſi bonum fiat:
nõ tamen bene:nemo enim inuitus be
ne facit:etiā ſi bonum eſt qd̄ facit. Hic
enim bonum dicit fieri:ſed non bene ab illo qui
charitatē nõ hꝫ. Qui enim ſeruiliter timet:cha
ritate vacuus eſt:de quo tñ hic dicit:qꝛ bonuꝫ
facit:ſꝫ nõ bene. Quia etiā ſup illū locū pſalmi.
Turtur inuenit ſibi nidum vbi po. p. ſ. dicit ꝙ iu
dei ⁊ heretici ⁊ pagani opa ſua bona faciūt:qa
veſtiūt nudos:paſcūt paupes ⁊ huiuſmodi. ſed
nõ in nido eccleſie. i. in fide:⁊ ideo ꝯculcantur
pulli eoꝝ. Quibus illi rn̄dent dicētes opa bona
appellari huiuſmodi que ſine charitate fiūt:nõ
qꝛ bõa ſint qñ ſic fiūt. qd̄ ſupra euidēter docuit.
Aug. ſꝫ qꝛ bõa eēnt:ſi alr̃ fierēt:que ēt ſui gene
re ſunt bona:ſed ex affectu fiūt mala.

¶ Alioꝝ ſnīa de premiſſa qõne qua querebat̃:ſi
ois eoꝝ actio mala eſt qui fidē nõ habent.

Alij v̄o qui triphariā diſtinctionē fa
ciunt actuum:opa cūcta que ad natu
re ſubſidium fiunt:ſemper bona eſſe
aſtruūt. Sed qd̄ Aug. dicit mala eſſe
ſi malas habeāt cauſas:nõ idem accipiēdum ē
quaſi ipſa mala ſint:ſed quia peccāt:⁊ mali ſūt
qui ea malo fine agūt. Item ⁊ illud aliud. ſ. bo
num opus intentio facit:⁊ intētionem fides di
rigit:determināt dicētes. ibi bonum vocatum
qd̄ remunerabile eſt ad vitam:nõ ꝙ illud ſoluꝫ
ſit bonum opus:immo ⁊ alia plura:lꝫ non ea
ratione qua illud:ſint bona:bonum enim mul
tipliciter accipit̃. ſ. pro vtili:pro remunerabili:
pro ſigno boni:pro ſpecie boni:ꝓ licito:⁊ alijs
forte modis. Solaqꝫ illa itentio remunerabilis

eſt ad vitā quā fides dirigit:ſed nõ ſola illa bõa
eſt vt aiūt. Nā ſi q̄s iude⁹ vl' malus chriſtianus
neceſſitatē ꝓximi reuelauerit nāli pietate duct⁹
bonū fecit:⁊ bona fuit voluntas qua illud fecit.
¶ Hic ponunt̃ quedam Aug. capitula que retra
ctauit:non quaſi praue dicta:ſed quo ſenſu di
xerit inſinuans.

Poſt hec iueſtigari oꝫ qualr̃ itelligen
dum ſit. qd̄ ait Aug. in lib. de v̄a reli
gione. Uſqꝫ adeo inq̄t pctm̄ volūta
riuꝫ malū eſt:vt nullo modo ſit pctm̄
ſi nõ ſit volūtariū:hui⁹ dicti Aug. rõnē aperiēs i
libro retrac. dicit. Põt videri falſa hec diffini
tio:ſꝫ ſi diligēter diſcutiat̃:inueniet̃ veriſſima eē:
pctm̄ q̄ppe illud cogitādū ē:qd̄ tm̄modo pctm̄
eſt:nõ qd̄ ēt pena eſt pcti. ſ. pctm̄ primi hois qd̄
fuit pctm̄ ⁊ cauſa:ſꝫ nõ pena:q̄ꝫuis ⁊ illa que n̄
volūtaria pctā nõ imerito dicūtur:qꝛ ⁊ a neſciē
tib⁹ vl' a coactis ꝑpetrant̃:nõ oimodo pñt ſine
volūtate cõmitti:qm̄ ⁊ ille q̄ peccat ignorās vo
lūtate vtiqꝫ facit:qd̄ cū faciēdū nõ ſit:putat eſſe
faciendū. Ille v̄o cõcupiſcēte aduerſus ſpiritū
carne:nõ ea que vult facit:cõcupiſcit q̄dē nolēs
⁊ in eo nõ facit qd̄ vult:ſꝫ ſi vincit̃ cõcupiſcētie
cõſentit volens:⁊ in eo nõ facit:niſi qd̄ vult. ⁊
illud quod in paruulis eſt originale pctm̄ ex pri
mi hois mala voluntate cõtractū eſt. Nõ itaqꝫ
falſum eſt qd̄ diximus:vſqꝫ adeo pctm̄ volūta
rium eſt ⁊c̄. Ecce qualr̃ illud accipiēdū ſit. ſ. de
de primo pctõ hois:vl' de oibus gñaliter pecca
tis mortiferis:quoꝝ lꝫ quedā dicātur nõ volun
taria:que. ſ. per ignorantiam vel per infirmita
tem fiūt:eadem tñ rõne ea pñt voluntaria dici:
qꝛ ſine voluntate non cõmittuntur.

¶ Aliud capitulum.

Illius etiā itelligentia ꝑquirenda eſt:
qd̄ in lib. de duab⁹ aiab⁹ edidit iquiēs
Nuſq̄ꝫ niſi volūtate pctm̄ eſt. qd̄ i lib.
retrac. plane deteriat dicēs. Põt pu
tari falſa eſſe iſta ſnīa qua dixim⁹ nuſq̄ꝫ niſi i vo
luntate eſſe pctm̄:cū apl's dicat:qd̄ nolo hoc fa
cio ⁊c̄. Sed pctm̄ qd̄ nuſq̄ꝫ eſt i volūtate:illud
ꝓ̄cipue itelligēdū eſt qd̄ iuſta dānatio ꝯſecuta ē
. i. primū hois pctm̄. In eodē quoqꝫ li. de dua
bus aiab⁹ aliud tradidit conſideratiõe dignum:
Ait. n. Nõ niſi volūtate peccat̃. Ipſamqꝫ volū
tatem diffiniuit dicēs. Uolūtas eſt animi mot⁹
cogēte nullo ad aliq̄d vel nõ admittēdū vel adi
piſcēdū. Hui⁹ dicti cāꝫ apiēs ⁊ itelligētiā pādēs
in li. retrac. ait. Hoc propterea dcm̄ eſt:vt hac
diffõne volēs a nolēte diſcerneret̃:⁊ ſic ad illos
referret̃ intētio qui in paradiſo fecerūt origineꝫ
mali peccādo nullo cogēte. i. libera volūtate:qꝛ
⁊ ſciētes ꝯ̄ ꝓ̄ceptū fecerūt:⁊ ille tētator ſuaſit vt
hoc fieret:nõ coegit. Nam qui neſciēs peccauit
nõ incõgruēter peccaſſe nolens dici põt. Quā
uis ⁊ ipſe qd̄ neſciens fecit:volens tñ fecit. Ita
nec tale peccatuꝫ ſine volūtate eſſe potuit. ſꝫ vo
luntas facti ibi fuit:non volūtas peccati. qd̄ tñ
factum fuit peccatum:hoc enim factuꝫ eſt:qd̄
fieri non debuit. Quiſquis autem ſciēs peccat:
ſi poteſt cogēti ad peccatuꝫ ſine peccato reſiſte
re:nec tamē facit:vtiqꝫ volens peccat. quia qui
põt reſiſtere nõ cogit̃ cedere. Quapropter pec
catum ſine volūtate eſſe nõ poſſe veriſſimū eſt.
Ex his liquet qualr̃ ſupiora accipiēda ſint.

¶ Qꝛ mala voluntas eſt voluntarium pctm̄.

Si autem omne peccatū mortale vo
luntarium eſt:cum volūtas peccatuꝫ
ſit mortale:cõſtat ipſam eſſe volunta
rium peccatū. Quid enim. vt ait aug.
tam in voluntate q̄ꝫ ipſa volūtas ſita
eſt: Uoluntas itaqꝫ mala recte dicit̃ volūtariuꝫ
peccatum:qꝛ in volūtate cõſiſtit. Uolūtas q̄p
pe. vt ait Aug. in eodem:eſt prima cauſa peccā
di:aut nullum peccatum eſt prima cauſa peccā
di:nec eſt cui recte imputet̃ peccatum niſi pec
canti. non eſt ergo cui recte imputet̃:niſi volun
tati:hoc autem de peccato actuali ⁊ mortali i
telligendum eſt. Neqꝫ his verbis aliud voluit
Aug⁹. oſtēdere vt ipſe ait in retractationibus:
niſi qꝛ volūtas eſt qua peccat̃:⁊ qua recte viuit̃

¶ Diuiſio textus.

Oſtenſo ꝙ ex finis intētione vel volūta
te actus exterior hꝫ maliciam ⁊
bonitatē. Hic determinat quaſdā qões cir
ca ꝓ̄determinata. Et diuidit̃ in partes duas.
In ꝓ̄ma ingrit de actu peccati per cõparatio
nem ad intētionē. In ſecūda de actu pcti ingrit per cõpa
rationē ad volūtatē. ibi. (Poſt hec iueſtigari oꝫ.) Prima
in duas diuidit̃. In ꝓ̄ma mouet qõnē. In ſcd̄a determiat
eam. ibi. (Et ꝙ a q̄buſdā nõ irrõnabil'r aſtruit̃ ⁊c̄.) Et hec
diuidit̃ in duas ſm̄ duas opiones. Scd̄a icipit. ibi. (Alij v̄o
qui trifariā ⁊c̄.) Circa ꝓ̄mū tria facit. Primo põit ſol'oneꝫ
ꝓpoſite qõnis ſm̄ vnā opionem. Scd̄o obijcit in ꝯ̄riū. ibi.
(His aūt obijcit ⁊c̄.) Tertio ponit rn̄ſionē. ibi. (Quibus
illi rn̄dent ⁊c̄.) (Poſt hec iueſtigari oꝫ ⁊c̄.) Hic dteriat
de actu peccati in cõparatione ad volūtatē. Et diuidit̃ in
ꝑtes duas. In ꝓ̄ma ingrit de pctõ in genere per cõparatio
nem ad volūtatē. In ſecūda de illo ſpecialr̃ peccato qd̄ in
iteriori volūtatis actu ꝯſiſtit. ibi. (Si aūt omne peccatuꝫ
mortale ⁊c̄.) Prima diuiditur in tres ſm̄ ꝙ tres auctates
Aug. ponit in mā iſta que dubitationē hñt. Scd̄a ibi. (Il
lius ⁊ itelligētia ꝑquirēda eſt ⁊c̄.) Tertia ibi. (In eodem
quoqꝫ libro ⁊c̄.) ¶ Qõ. I.

Hic eſt duplex qõ. Prima de ꝯparatõe act⁹
ad itētionē. 2ª de cõparatiõe pcti ad
volūtatē. ¶ Circa ꝓ̄mū q̄rūt̃ duo. Prĩo vtꝝ fi
des itētionē dirigat. Scd̄o vtꝝ aliq̄s act⁹ i ifide
libus poſſit eē bon⁹:quoꝝ itētio nõ eſt ꝑ fidē directa.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

¶ Utrum fides hēat vl'r dirigere intētionē. I.

AD primuʒ ſic ꝓcedit̄. Ur̄ ꝙ fidei nō ſit itētionē vl'r dirigere. Diuerſoꝝ eniʒ ſpē diuerſe ſunt regule ⁊ mēſure. vt ex 10° meta. pʒ: qꝛ mēſura eſt homogenea mēſurato: ſed v̄tutes diuerſe ſunt ſm ſpeciē. ḡ fides nō pōt dirigere in oꝑationib' oīuʒ v̄tutū. ¶ P̄. cuius eſt ordinare ei' eſt etiā dirigere: qꝛ directio eſt per ordinationē in finē: ſed ordinatio eſt rōnis. ḡ ⁊ dirigere: ⁊ ita non idiget̄ fide ad dirigēduʒ. ¶ P̄. ſʒ Bernar. prudētia eſt auriga virtutum: ſed aurige officiū eſt currū dirigere. ḡ vr̄ ꝙ dirigere ꝑtineat ad prudentiā ⁊ nō ad fidē. ¶ P̄. opus dr̄ eſſe rectum ſm ꝙ cōformat̄ legi: ſed aſſentire legi ꝑtinet ad iuſticiam. vn̄ ⁊ legalis dr̄ a ph'o in 5° ethi. ergo vr̄ ꝙ lex iuſticiā dirigat. ¶ P̄. xp̄s nō habuit fidē. ſi igit̄ fides dirigit intentionē xp̄s nō habuit intētionē rectā: qđ abſurdū eſt. ¶ P̄. ſm Tullium. v̄t' eſt habit' qđā in modū nature rōni ꝯſentaneus: ſed q̄lʒ nā ꝑ ſeipſam tēdit in finē ſuuʒ: ſicut ignis ꝑ ſuā leuitateʒ ſurſum dirigit̄: ⁊ terra deorſum. ḡ q̄lʒ virtus diriget ſuum actum in finem.

Sed cōtra. Illius eſt dirigere: cuius ē oſtēdere quo eundem eſt: ſed hoc facit fides: qꝛ fides eſt ſuba ſperādaꝝ reꝝ. heb. 11. ḡ fidei eſt dirigere intētionē ¶ P̄. a p̄mo eſt rectitudo in oībus alijs: ſed fides eſt p̄ma v̄tutuʒ. ḡ fidei eſt itētionē oīuʒ v̄tutum dirigere.

Reſpondeo dōm. ꝙ rectū dr̄ eſſe: cui' medium nō exit ab extremis: act' aūt ꝯſiderat̄ inter duo que quaſi ſunt ei' extrema. ſ. ꝑncipiū agēs ⁊ finem itētū. vn̄ in oꝑe vel itentione rectitudo eſſe dr̄ ſm ꝙ opus ab agēte egrediēs nō p̄tergredit̄ ordinē debiti finis: ⁊ ideo illi' eſt dirigere: cuius eſt in finē ordinare: ſed ordinare in finē ꝯtingit dupl'r: vel oſtēdēdo finē vel inclinādo in fineʒ. Oſtēdere autē finē rōnis eſt: ſed iclinare in finē eſt voluntatis: qꝛ amor in quo act' volūtatis exp̄mit̄ ē q̄ſi quoddaʒ pondus aīe ſm Aug. ſed ꝑfecte finē oſtēdere nō competit rōni: niſi ſm ꝙ eſt per habitū ꝑfecta: ſil'r nō cōpetit ꝑfecte iclinare in finē volūtati: niſi ſm ꝙ eſt per habituʒ ꝑfecta. Finis aūt humanoꝝ actuuʒ pōt accipi dupl'r: vel finis proprius ⁊ ꝓximus: vel cōis ⁊ vltim': ⁊ h̄ eſt duplex: qꝛ vel excedit facultatē nature: ſicut felicitas futura in patria: ⁊ i hūc finē oſtēdēdo dirigit fides: ⁊ inclinādo dirigit charitas: ſicut aliqua forma nālis iclinat in ſuuʒ finē: qꝛ ad hūc finē non ſufficit dirigere nālis potētia: neq; per ſe: neqʒ ꝑfecta ꝑ habitū nālē vel acq̄ſitū: ⁊ qꝛ ad hūc finē cuʒ ſit vltim' ſūt oēs alij fines ordinati: ideo fides ⁊ charitas dicunt̄ dirigere intentionē vl'r in oib': in finē aūt cōem ꝓportionatuʒ humane facultati dirigit rō oſtēdēdo ꝑfecta per habitū ſapiētie acq̄ſite: cui' ē act' felicitas cōtēplatiua: vt in 10. ethi. dr̄: vel ꝑfecta per habitū prudētie: cui' act' eſt felicitas ciuilis: iclinando auteʒ virtus appetitiua ſm ꝙ eſt ꝑfecta habitibus virtutum moralium.

Ad primum ḡ dōm ꝙ diuerſoꝝ ſpē nō pōt eē idē regulās ꝓpriuʒ: ſed pōt idē eſſe cōe: ⁊ ſic fides dirigit inq̄ʒtū ordinat in finē vltimū. ¶ Ad ſcōm dōm. ꝙ rō nō pōt ſufficiēter dirigere: ad h̄ ꝙ humanaʒ cognitionē nālem excedat: in qđ tn̄ ſicut in finē vltimuʒ opʒ oēs act' noſtros ordinari: ideo opʒ ꝙ fides dirigat. ¶ Ad 3m dōm. ꝙ prudētia ſufficiēter dirigit ad finē illū ꝗ eſt bonum humanum. non autē ad finē qui eſt bonuʒ diuinum quale eſt qđ in patria ꝓmittit̄. ¶ Ad quartuʒ dōm. ꝙ lex dirigit: ſicut oſtēdens qualis debeat eſſe act' ꝓportionat' fini vltimo: nō. n. q̄lib; act' cuilibʒ fini ꝓportionatus eſt vt ſupra dictū eſt: ⁊ ideo directio fidei que oſtendit finē p̄cedit directionē legis que docet actum: ⁊ ita etiā p̄cedit directionē iuſticie que ꝑ modū iclinatiōis rectitudinē act' facit quā lex oſtēdit. ¶ Ad q̄ntū dōm. ꝙ in fide ſunt duo. ſ. cognitio ⁊ enigma: vel obſcuritas ſiue imꝑfectio. Fides aūt hʒ dirigere: non rōne obſcuritatis: ſed rōne cognitionis. ⁊ ideo cuʒ xp̄s habuit ꝑfectā cognitionē in eo fuit ꝑfecte rectitudo itētionis. ¶ Ad ſextū dōm. ꝙ iclinatio nālis in fineʒ p̄ſupponit quēdā intellectū p̄ſtituētē finem nature ⁊ dantē ſibi iclinationē in finē vltimū: ⁊ ita etiā iclinationē moralis v̄tutis in finē p̄cedit prudentia quaſi oſtēdēs ⁊ dirigēs in finē: ⁊ ſic ſingule virtutes iclinādo dirigūt i fines ꝓximos: non autē in finem vltimum.

¶ Utꝝ aliq̄s act' hois ifidelis poſſit eſſe bonus. II.

AD ſecunduʒ ſic ꝓcedit̄. Ur̄ ꝙ nll's act' infidelis hois bonus eſſe poſſit. qꝛ vt dr̄ in glo. Ro. 14. Ois vita ifideliū peccatū eſt: ſed nō pōt eſſe ſil' pctm̄ ⁊ bonus act'. ḡ nullus act' ifidelis bonus eſt. ¶ P̄. ois act' bonus eſt rect': ſʒ ois act' rect' ꝓcedit ab itētione recta: cū igit̄ fides itētionē dirigat: vr̄ ꝙ vbi nō ē fides act' bon' eē nō poſſit. ¶ P̄. oē bonū deo placʒ: ⁊ ē ſibi acceptū: ſʒ vita ifideliū nō eſt deo accepta ꝗ gr̄a caret. ḡ in eis act' bon' nō eſt. ¶ P̄. illđ ꝓprie dr̄ malū qđ caret aliq̄ ꝑfectione quā natū eſt ⁊ dʒ hēre: ſʒ oīs act' human' nat' ē in vltimū finē btitudīs referri: niſi ſit ꝑ ſe malus: ⁊ dʒ i ipʒ referri: vt ex dictis pʒ. cū ḡ act' ifideliū in vltimū finē non referat̄ in quem fides dirigit: vt dcm̄ ē. vr̄ ꝙ oīs act' ifidelium ſit malus. ¶ P̄. ifidelitas fidei opponit̄: ſed fideles ꝑ fidē dirigunt̄ in finē aliquē. ḡ ifideles ꝑ ifidelitatē in oppoſitū finē dirigunt̄: ſed oēs act' fideliuʒ ſunt boni: ꝑ h̄ ꝙ ordinati ſunt in finem in quem dirigit fides. ḡ eadeʒ rōne omnis actus infidelium eſt malus.

Contra. Nō ē ꝯſiliū niſi de bono: ſʒ infidelib' ꝯſulit̄: vt aliq̄ de gn̄e bonoꝝ faciāt. ḡ illoꝝ act' nō oēs ſunt mali. ¶ P̄. nihil laudabile eſt vel laudat̄: niſi bonū: ſʒ ſci vt Hierony. ⁊ Aug. ſepe laudāt aliq̄s gentiles de aliq̄bus oꝑib'. ḡ aliq̄ opera ipſoꝝ fuerūt bona.

Reſpondeo dōʒ. ꝙ ſicut in reb' nālib' vna ꝑfectio alteri ſuꝑaddit̄: ſic q̄dā res hn̄t vnā illaruʒ: ⁊ q̄dā duas: ⁊ ſic deinceps: ita ēt in moralib' ꝯtigit i actu ꝯſiderare aliquā ꝑfectionē alij ſuꝑadditaʒ: ex q̄ꝝ vnaq̄q; dr̄ act' bonus: ⁊ ſi aliq̄ illaꝝ ꝑfectionū d̄ſit deerit bonitas que eſt ſm ꝑfectionē illā: v̄bi gr̄a. oīs act': inq̄ʒtū eſt act' hʒ quādā eēntialē bonitatē ſm ꝙ oēns bonū eſt: ſed in aliq̄bus actib' ſuꝑaddit̄ q̄dā bonitas ex ꝓportione act' ad debitū obm̄: ⁊ ſm hoc dr̄ act' bon' ex gn̄e: ⁊ vlteri' ex debita cōmēſuratiōe circūſtātiaꝝ dicet̄ bon' ex circūſtātia: ⁊ ſic deinceps q̄uſq; ꝑueniat̄ ad vltimā bonitatē: cui' humanus act' ē ſuſceptiuus: que eſt ex ordine in finē vltimū ꝑ habituʒ gr̄e ⁊ charitatis: ⁊ ideo act' illoꝝ ꝗ gr̄aʒ ⁊ charitatē nō hn̄t hoc modo bonus eſſe non pōt: ⁊ hec eſt bonitas ſm quam actus meritorius dr̄: ſʒ ſubtracto poſteriori: nihilominus remanet p̄us. vt in lib. de cauſis dicit̄. vnde q̄uis ab ifidelium actib' ſubtrahat̄ iſta bonitas ſm quaʒ act' meritori' dicit̄: remanet tn̄ bonitas alia vel v̄tutis politice vl' ex circunſtantia vel ex genere. ⁊ ideo non oportet ꝙ omnis eorum actus ſit malus: ſed ſoluʒ ꝙ ſit deficientis bonitatis. ſicut quāuis equus deficiat a rationalitate quam homo habet: non tamen ideo malus eſt: ſed habet bonitatē deficientem a bonitate hominis.

Ad primū ergo dōm. ꝙ cum dr̄ ois vita ifideliū peccatum eſt: nō eſt itelligendum hoc mō ꝙ oīs act' eoꝝ pctm̄ ſit: ſʒ qꝛ ſemꝑ cū pctō viuūt: qꝛ ifidelitas eſt tale peccatū quo retēto nullum alioꝝ dimittet̄. ¶ Ul' dōm ꝙ itelligit̄ de illis actib' ad quos ex ſua ifidelitate ipellunt̄: vt eſt adorare ydola: ⁊ abſtinere a cibis ꝓhibitis i lege q̄ſi nō ſit eis licitū veſci: ⁊ hoc videt̄ intēdere ap'lus.

¶ Ad ſcōm dicēduʒ: ꝙ fides dirigit intētionē in finē vltimum: ſed ratio nālis vel prudētia pōt dirigere in aliquem finē ꝓximuʒ: ⁊ qꝛ ille finis ꝓximus eſt ordinabilis in fineʒ vltimū: etiaʒ ſi actu nō ordinet̄: ideo infidelib' quoꝝ act' per vim rōnis in talē finē dirigunt̄ pn̄t aliqui act' eſſe boni ſed deficiētes a ꝑfecta bonitate ſm quā act' eſt meritori'. ¶ Ad 3m dōm. ꝙ ſicut aliq̄d ꝑticipat bonitatē: ita etiā deo eſt acceptū: ⁊ ideo act' illi enūciant̄ deo accepti ſimpl'r qui meritorij ſunt cōpletā bonitatē hn̄tes: ſed tamē etiā actus alij ſm ꝙ ſunt boni ex genere v'l ex circūſtātia deo placēt: non tn̄ ſicut remunerabiles eterno p̄mio. ¶ Ad 4m dōm. ꝙ nō obligamur: ad hoc ꝙ q̄libet act' actu dirigat̄ in fineʒ illū in quē nō pōt niſi fides dirigere: quia p̄cepta affirmatiua nō obligāt ad ſemꝑ: q̄uis ſemꝑ obligēt. ⁊ ideo non opʒ vt actus infideliū qui in finē illum nō eſt ordinatus ſemꝑ ſit peccatū: ſed ſoluʒ pro tēpore illo in quo tenet̄ actuʒ ſuū in fineʒ vltimuʒ referre. ¶ Ad q̄ntū dōm. ꝙ infideles nō ſemper ex infidelitatis errore finem ſibi preſtituūt: ſed aliquādo ex vero ⁊ recto iudicio rationis. et ideo non opʒ ꝙ in quolibet actu peccent: ſed tunc ſolum quādo ex errore finem ſibi preſtituūt.

¶ Qō. II.

DEinde queritur de comparatiōe peccati ad voluntatem. Et circa hec querunt̄ duo. Primo: vtꝝ omne peccatuʒ ſit voluntariū. Scđo. vtrum omne peccatum ſit in volūtate.

¶ Utrum peccatuʒ ſit voluntariuʒ. I.

AD primū ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ pctm̄ nō ſit volūtariū. Maluʒ eniʒ vt Dio. dicit eſt p̄ter volūtatē: obm̄ eni volūtatis eſt bonum: ſed omne pctm̄ eſt maluʒ. ergo pctm̄ nō eſt volūtariū. ¶ P̄. ph's dicit in 3° ethi. ꝙ poſtq̄ʒ aliquis eſt effect' malus per habitum nō eſt in ipſo malū vel non malū eſſe: cuʒ igit̄ hō ſit malus per pctm̄: ⁊ qđ non eſt in hoīe nō pōt dici volūtariū: videt̄ ꝙ non omne pctm̄ ſit volūtariū. ¶ P̄. qđ eſt ignoratuʒ nō pōt eſſe volūtarium. ꝙ volūtas cognitionē p̄ſupponit: ſed quidā per ignorātiā peccāt. ḡ nō omne pctm̄ eſt volūtariū. ¶ P̄. aliq̄d dr̄ eſſe voluntariū: ꝓpter hoc ꝙ act' volūtatis trāſit in hoc ꝙ voluntariū dr̄: ſed in peccato omiſſionis nō eſt neceſſariuʒ ꝙ ſit aliq̄s act' volūtatis: vt ſupra dcm̄ eſt. ergo nō omne peccatum eſt volūtariū. ¶ P̄. nihil qđ eſt contra volūtatē eſt volūtariū: ſed p̄mus motus eſt ꝯtra volūtatē: qđ pʒ ex hoc qđ dr̄ Ro. 7. Qđ eniʒ nolo maluʒ h̄ ago: qđ de primis motibus exponit̄: igit̄ cuʒ p̄mus motus ſit peccatuʒ: videt̄ ꝙ nō omne peccatū ſit voluntariū. ¶ P̄. qđ eſt per neceſſitatem originis traductuʒ nō eſt voluntariuʒ: ſed aliqđ pctm̄ eſt h'. ſ. originale. ergo nō omne pctm̄ eſt volūtarium.

Sed cōtra. nihil ꝓhibet̄: niſi qđ eſt in ꝑtāte eius cui ſit ꝓhibitio: ſed pctm̄ omne ꝓhibet̄. ergo omne pctm̄ eſt in ꝑtāte peccātis: ſed nihil eſt in poteſtate hois: niſi qđ eſt voluntariū. ergo omne pctm̄ eſt volūtarium. ¶ P̄. inuolūtariū. vt dicit ph's in 3° ethi. nō meretur penā: ſed ignoſcētiā: ſed omne pctm̄ meret̄ penā. ergo nullum peccatum eſt inuoluntarium.

Reſpondeo dōm. ꝙ peccatuʒ ſm ꝙ hʒ rōnē culpe nō pōt eſſe: niſi in eo qđ i poteſtate alicuius ꝯſiſtit: qꝛ ex illo defectu ꝗ in ꝑtāte ei' ꝯſiſtit hō culpatur ⁊ vituꝑat̄: non aūt ex eo ꝙ in poteſtate eius nō fuit: vt ſi cecus naſcat̄: talis eniʒ defectus magis ad miſericordiā ꝓuocat q̄ʒ ad vindictā. ⁊ qꝛ potētia ſm quā noſtroꝝ actuū dn̄i ſumus: eſt volūtas: inde eſt: ꝙ omne id qđ in poteſtate ita ꝯſtitutū eſt volūtariū dr̄. ⁊ ideo oʒ omne pctm̄ voluntariū eſſe ſʒ ꝙ pctm̄ ⁊ culpa idē ſunt: qꝛ ſi peccatū largius accipiat̄: ſic iuenit̄ in omnib' que ꝓpter finē agūt: ſiue agatur ꝓpter volūtatē: ſiue ꝑ neceſſitatē nature cū eoꝝ actus a fine debito obliquat̄: vt in 2° phy. dicit̄.

Ad primum ergo dōm. ꝙ malū nō eſt volitū per ſe. nullus enim ad malū itēdens aliq̄d oꝑat̄. vt Dio. dic̄: ſʒ ꝑ accn̄s pōt eſſe volūtariū duʒ. ſ. aliquis eſtimat bonū qđ malū eſt: vel cum appetit aliqđ bonum ſm q̄d cui eſt adiūcta rō mali ſimpl'r. ¶ Ad ſcōm dicendū. ꝙ ſicut habit' v̄tutis politice non acq̄rit̄ ſubito: qꝛ vna dies non facit ver. vt in p̄mo ethi. dr̄: ita ēt nec ſubito hit' ille deſtruit̄. ideo dicit ph's ꝙ ex quo aliq̄s habitū vicioſum acq̄ſiuit nō eſt in ꝑtāte ei' vt ſtati habitū deponat: ſed tn̄ eſt in ei' ꝑtāte vt ſtati nō ſm illū hituʒ oꝑet̄: qꝛ habitus volūtarij nō inclināt neceſſario ad act': ⁊ ſic etiaʒ per exercitiū oꝑeꝝ poterit ex toto habit' ille malus ꝯſumi: et ita cōſtat ꝙ pctm̄ illius: qui vicioſum hituʒ hʒ: voluntarij rōnē nō ꝑdidit. ¶ Ad tertiuʒ dicēduʒ. ꝙ qn̄ ꝑ ignorātiam peccat̄ illud qđ eſt pctm̄ nō eſt oīo ignoratū: ſed eſt ignoratuʒ ſm q̄d: qꝛ neſcit̄ de illo actu ꝙ malus ſit. ⁊ ſm hoc ꝙ ē malū nō erat rō volēdi. ⁊ ideo talis ignorātia volūtariuʒ nō tollit. ¶ Et p̄terea ipſa ignorātia quodāmodo volūtaria eſt: qꝛ ignorat ea que ſcire tenet̄ ⁊ pōt. ſi aūt ſcire nō poſſet: tūc volūtarie q̄dē faceret actū: ſed nō volūtarie peccaret: ⁊ talis ignorātia iuincibilis eſt: quaʒ ſi vitare nō poſſet peccatū excuſaret: vt iam pctm̄ non eſſet. ¶ Ad 4m dōm. ꝙ ſm eos qui dicūt ꝙ in peccato omiſſionis nō exigit̄ act' voluntatis: peccatū illud dicit̄ voluntariū: nō ꝓpter actuʒ volūtatis in omiſſione trāſeūte. ſed inq̄ʒtū omiſſio in poteſtate omittētis eſt: qꝛ pōt omittere: ⁊ non omittere. ¶ Ad 5m dōm. ꝙ iter pctā actualia mimū de rōne peccati hʒ primus mot': ⁊ ita ēt mimū hʒ de rōne volūtarij: hoc tm̄. ſ. ꝙ volūtas p̄ueniēdo euʒ ipedire pōt in ꝑticulari: quāuis nō poſſet oēs vl'r ipedire: ita ꝙ nullus ſurgat: ⁊ ſic aliquo mō eſt in ꝑtāte volūtatis: dr̄ aūt eſſe ꝯ voluntatē: qꝛ in ꝯriū ei' eſt nālis inclinatio voluntatis: de qua ſupra dcm̄ ē. ¶ Ad 6m dōm. ꝙ peccatū originale per ſe loquēdo eſt peccatum nature ⁊ nō ꝑſone: niſi mediāte natura: ⁊ ideo eſt voluntarium volūtate nature: nō tn̄ volūtate ꝑſone cuiuſlibet in qua iuenit̄: ſed ade tm̄ qui naturam infecit.

¶ Utrum omne peccatum ſit in voluntate. II.

AD ſecunduʒ ſic ꝓcedit̄. Ur̄ ꝙ nō oē peccatū ſit in voluntate. Peccatū eni ⁊ v̄t' ſunt in eodē ſubo: ſed virtus eſt in rōne. vt in p̄mo ethi. dr̄. cum igit̄ voluntas ſit alia potentia a rōne: videt̄ ꝙ peccatum nō ſit in volūtate. ¶ P̄. qđ eſt ſuſceptiuum dignioris pōt eē ſuſceptiuū idignioris: ſʒ ꝯcupiſcibilis eſt ſuſceptiua v̄tutis: qꝛ tēperātia ē in ꝯcupiſcibili. ḡ ⁊ ꝯcupiſcibilis non ipedit̄ ꝓpter ſuā imꝑfectionē ꝗn in ea peccatū eſſe poſſit. ¶ P̄. in illa potētia eſt pctm̄ in cuius actu d̄formitas peccati cōſiſtit: ſed h̄ nō ſolū eſt in actu volūtatis: ſed etiaʒ in actib' aliaꝝ potētiaꝝ: vt ſupra dcm̄ eſt. ergo nō in ſola voluntate peccatū eſt. ¶ P̄. obm̄ volūtatis eſt bonū ſimpl'r ſed obiectuʒ cōcupiſcibilis eſt bonuʒ ſm ſenſum: ſʒ magis peccat̄ per cōuerſionē ad delectabilia ſenſus q̄ʒ per cōuerſionē ad bonum ſimpl'r. ergo peccatuʒ magis eſt in cōcupiſcibili q̄ʒ i volūtate. ¶ P̄. Sap. 11°. Per que peccat q̄s ꝑ h̄ ⁊ torq̄t̄: ſʒ hō tot' punit̄. ḡ n̄ ſolū i volūtate pctm̄ ei' ꝯſiſtit.

Sʒ cōtra eſt qđ in l'ra dr̄. Nuſq̄ʒ niſi i volūtate pctm̄ eſt. ¶ P̄. ſic ſe hʒ falſa opīo ad itellectum: ita praua actio ad volūtatē: ſed falſa opīo nō eſt niſi in itellectu. ergo peccatū nō eſt niſi in voluntate.

Reſpondeo dōm. ꝙ aliq̄d eē in volūtate pōt itelligi dupl'r: vl' ita ꝙ ſit in ea: ſicut in cauſa. ⁊ ſic ex p̄miſſa q̄ōne pʒ oē peccatuʒ in volūtate eſſe: inquātuʒ oē pctm̄ volūtariū ē: vel ita ꝙ ſit in ea ſicut in ſubo: ⁊ tūc

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

diſtinguẽdum eſt:q² ſubm peccati põt accipi vel ꝓximum vl' ꝑmũ: ꝓximũ ſubꝫ peccati ẽ illa potẽtia qua actũ peccati elicit: ⁊ ſic in diuerſis potẽtijs cõtingit eſſe peccatũ: ⁊ nõ ſolũ in volũtate. Primũ aũt ſubm peccati eſt ex quo ineſt hoi peccati ſuſceptibilitas: ⁊ q² homo non eſt ſuſceptibilis culpe: niſi ſm ꝙ eſt dñs ſuoꝝ actuũ: ⁊ h̄ ſibi cõpetit ſm ꝙ eſt volũtatẽ hñs: ideo ꝑmũ ſubm peccati volũtas eſt.

Ad primũ ergo dõm. ꝙ ratio accipit ibi a pħo pro pte intellectiua que volũtatẽ ⁊ rationeꝫ cõplectit: q² cuilibet apphẽſioni ſuus appetit⁹ rñdet. qõ pꝫ ex hoc: ꝙ rõnabile per participationẽ vocat iraſcibile ⁊ cõcupiſcibile que ſunt potẽtie appetitiue. Eſt aũt pctm̄ in ratione ſicut in dirigẽte ⁊ in volũtate: ſicut in eligẽte. ⁊ ideo cum peccatũ in electione cõpleat potius volũtas q̄ ratio ſubm eius ꝑmũ dici dꝫ. ¶ Ad 2m dõm. ꝙ virt⁹ nõ eſt in cõcupiſcibili: niſi ſm ꝙ aliqualr̄ participat rõnẽ inquãtum eſt rõni obediẽs. ⁊ ideo non opꝫ ꝙ ſit ꝑmuꝫ ſubiectũ peccati: ſed ꝓximũ põt eſſe. ¶ Ad tertiũ dõm. ꝙ ſicut ſupra dictũ eſt: actus aliaꝝ potẽtiaꝝ non habẽt rõnẽ culpe: niſi ſm ꝙ ſubiacẽt ipio volũtatis. vñ pꝫ ꝙ pcti ꝑmũ ſubm volũtas ẽ. ¶ Ad 4m dõm. ꝙ delectabile ſm ſenſuꝫ: q̄uis nõ ſit obiectum volũtatis inq̄tũ hꝫ. põt tñ eſſe obm ei⁹ inq̄tũ apprehenditur vt bonũ ſimplr̄: ⁊ hoc mõ eſt pctm̄ circa delectabile ſenſus. ¶ Ad 5m dõm. ꝙ etiã q̄uis homo poſſit puniri ſm oẽs ptes: nõ tñ eſt ſuſceptiuus pene: ſi pena ꝓprie ſumatur: niſi inq̄tũ eſt volũtatẽ hñs: q² ex hoc aliqd penale eſt ꝙ volũtati aduerſatur. ⁊ ideo volũtas eſt ꝑmuꝫ ſubiectum pene: ſicut ⁊ culpe.

¶ Expoſitio textus.

SI enim fides intẽtionẽ dirigat ꝛc.) Iſta ratio ſoluta eſt i 2° articulo ꝑme qõnis. (Qõ a qbuſdã irrõnabilr̄ aſtruit ꝛc.) ſi itelligat ꝙ q̄lꝫ actio mala ſit ⁊ pctm̄: opio irrõnabilis eſt. ſi aũt itelligat ꝙ qcqd agat in pctõ ſemp ꝑmanẽt: dũ ſine fide ſunt: opio rõnabilis eſt. (Nihil eſt bonũ ſine ſũmo bono ꝛc.) Infideles igit ſũt ſine ſũmo bono q̄tũ ad illã ſocietatẽ q̄ ẽ ꝑ pticipationẽ gr̃e: ⁊ iõ gratuituꝫ bonũ i eis nõ eſt: nõ tñ ſunt ſine ſũmo bono: q̄tũ ad hoc ꝙ ei⁹ bonitatẽ ꝑ bona nãlia pticipãt. (Falſa vt⁹ ẽ ẽt i optimis moribus ꝛc.) q². ſ. nõ ducit ad eternã felicitatẽ ad quã vt⁹ ꝑfecta ⁊ v̄a ꝑ act⁹ meritorios ducere põt. (Sine charitate nullũ mãdatoꝝ ꝛc.) Uex eſt q̄tũ ad itẽtionẽ ꝑcipiẽtis: ſꝫ non q̄tũ ad ſubãꝫ ꝑcepti: ⁊ hoc habitũ eſt. di. 28. (Bonuꝫ eni multiplr̄ accipit ꝛc.) Bonũ ſm pħm diuidit i vtile delectabile ⁊ honeſtũ. g̊ cũ h̄ iſte dr̃ie nõ ponant: vr̃ iſufficiẽter diſtinguere. ¶ Sed dõꝫ ꝙ phs aſſignat ptes boni que ſunt ipſi⁹ ſꝫ ſe: h̄ aũt aſſignant ptes boni in ordine ad aliõ. põt aũt aliqd accipi eſſe bonũ in ordine ad tria. Prio mõ vt in ordine ad finẽ: ⁊ ſic reſpectu cuiuſq; finis dr̃ vtile: reſpectu aũt finis vltimi qui eſt vita eterna: dr̃ bonũ remunerabile: qõ eſt bonũ honeſtuꝫ meritoriũ. Scdõ mõ vt in ordine ad aliqõ bonũ ſil'e: ad qõ ordinat: vel ſicut ſignũ: ⁊ ſic ſignũ boni dr̃ bonũ: vt pꝫ in ſacris legalib⁹: vl' ſicut ꝑcedens eius ſimilitudinẽ: ⁊ ſic bonum apparẽs dicit bonuꝫ: ⁊ hoc ꝑcipue eſt bonuꝫ delectabile. Tertio modo in ordie ad ꝑceptũ: ⁊ ſic dr̃ bonũ ſimplr̄ qõ lege ꝑcipit: ⁊ h̄ eſt ẽt remunerabile ⁊ honeſtũ. Et ſecũdario dicit licituꝫ bonũ qõ nll'o ꝑcepto ꝓhibet. vnde modi Ariſtotelis quodã modo includunt in iſtis. (Peccatũ quippe illud cogitandũ ꝛc.) Iſta ſolõ ꝓcedit ſi accipiat voluntariũ ſimplr̄ ⁊ ꝑfecte: qõ nõ in omni pctõ iuenit. Sed ſi accipiat voluntariuꝫ quocũq; modo: ſic inuenitur in quolibet peccato vt ipſe in proceſſu ſol'onis oſtẽdit. (Qõ tamẽ in volũtate ꝛc.) voluntas dr̃ eẽ in volũtate: dũ act⁹ volũtatis ꝓxim⁹ in ptãte ipſi⁹ potentie exiſtit: vtrũq;. n. dr̃ volũtas. ſ. potẽtia ⁊ actus.

¶ An volũtas ⁊ actio mala in eodẽ hoie: ⁊ circa eãdẽ rẽ ſint vnũ pctm̄ vl' pl'a. Di. XLII.

CUm auteꝫ volũtas mala ⁊ opatio pctm̄ ſint: queri ſolet: vtrũ in codeꝫ hoie: ⁊ circa eãdẽ reꝫ. hec duo vnũ ſint pctm̄: vel diuerſa: vt ſi quis furatur voluntate: voluntatẽ habuit malã: que pctm̄ eſt: ⁊ actũ maluꝫ qui pctm̄ eſt. Hec autẽ duo diuerſa ſunt. ſ. voluntas ⁊ actio Sed nunqd diuerſa ſunt peccata: an vnũ: Quidam dicũt vnum eſſe pctm̄. alij vero diuerſa eẽ peccata dicũt: q² cuꝫ cõſtet hec duo diuerſa eẽ: aut diuerſa duo eſſe peccata dicuntur: aut duo diuerſa nõ peccata. Quib⁹ alij hec duo rñdent eſſe nõ peccata. Nõ enim peccata ſunt. ſed peccatum vnum. q² vna ꝑuaricatio vel inobediẽtia in vtroq; admittit: ſiue qñ vult: ſiue qñ agit: ⁊ vnus eſt ibi cõtẽptus: ſꝫ minor cuꝫ in voluntate ſolũ pctm̄ cõtinetur: maior v̄o cuꝫ voluntati ẽt opatio additur. ⁊ iõ maius fit pctm̄ ⁊ nõ plura cum voluntas operi mancipatur.

¶ Alia cõtra eoſdem oppoſitio.

SEd adhuc eiſdẽ obijcit. ſi vnuꝫ tantũ pctm̄ illa duo peccata ſunt: cum quis voluntate mali prius ꝯcepta: deinde opus patrauerit: nõ pro aliquo reus eſt: niſi pro quo ante opus reus erat: cũ adhuc in ſola voluntate peccatũ cõſiſtebat: nullus eni reus eſt eterne mortis niſi pro peccato: ſed peccatũ aliud nõ eſt admiſſum actiõe: q̄ prius admiſſum volũtate erat. Nõ igit ꝓ aliquo alio iſte fit dãnabilis actu peccãdo q̄ ante fuerat cũ ſola volũtate deliquebat. Ad hoc etiam illi rñdẽtes dicũt ꝙ ꝓpter peccatũ dicit tm̄ illũ furẽ reũ ꝯſtitui: ⁊ q̄uis eius volũtas ⁊ actio vnũ ſint pctm̄ pro alio tñ reus factus eſt actu peccãdo: q̄ pri⁹ erat ſola volũtate delinquẽdo: q² ꝓ actu qui eſt aliud q̄ volũtas: lꝫ nõ aliud peccatum.

¶ Alia aduerſus eoſdem oppoſitio.

ITeꝫ adhuc queſtioni inſtãt dicẽtes: ideo hec duo diuerſa eſſe peccata: q² diuerſoꝝ legis mãdatoꝝ ꝑuaricatões ſunt. Alio enim mãdato legis ꝓhibetur actio furti. ſ. non furaberis. Alio voluntas furandi. ſ. nõ cõcupiſces rem ꝓximi tui. Cũ hec duo diuerſa mãdata ſint: quibus illa duo prohibentur: pꝫ illa duo diuerſas eſſe preuaricatões. diuerſa igitur peccata. Ad qõ ⁊ illi dicũt diuerſa quidẽ eſſe mãdata: quibus illa duo diſtinctiꝫ ꝓhibentur. vt Aug. docet ſup exodũ. Uerũtñ in illis nõ obſeruatis vna ꝑuaricatio tm̄ incurritur: vnũq; peccatũ contrahitur: lꝫ duo diuerſa illis ꝓhibeãtur. Sicut ecõuerſo duo ſunt mãdata charitatis qb⁹ duo precipiũtur diligi: vna tamẽ in eis cõmendatur charitas.

¶ Si peccatũ ab aliquo admiſſum i eo ſit quouſq; peniteat.

PReterea q̄ri ſolet: cũ ab aliquo peccato voluntate ꝑpetrato: volũtas id agẽdi ⁊ actio trãſierit: nõduꝫ tñ vera ꝑnia hita: vtrũ illud pctm̄ vſquequo peniteat ſit in eo: qõ nõ eẽ vr̃: q² voluntas illa que pri⁹ fuit nõ ẽ nec actio: q² nõ illõ vult vel agit qõ añ voluit ⁊ egit. Sꝫ nõ ẽ ignorãdũ pctm̄ duob⁹ modis i aliquo dici eẽ ⁊ trãſire. ſ. actu ⁊ reatu. Actu ẽ in aliquo dũ ipꝫ qõ pctm̄ ẽ: vt actio vel volũtas in peccãte ẽ. Reatu v̄o cũ ꝓ eo ſiue tranſierit ſiue aſſit: mens hominis polluta ẽ ⁊ corrupta: totuſq; hõ ſupplicijs obligat⁹ ꝑpetuis: nec vnq̄ ẽ i aliquo pctm̄ actu ꝑter originale qõ fit ẽt reatu. Sed ẽ reatu interdum poſtq̄ tranſit actu.

¶ Quibus modis dicitur in ſcriptura reatus.

REatus aũt in ſcriptura multiplr̄ accipitur. ſ. ꝓ culpa: ꝓ pena: ꝓ obligatione pene tꝑalis vel eterne. Si. n. mortale ẽ: obligat nos pene eterne: ſi veniale: obligat nos pene tꝑali. duo. n. ſũt gñа pctõꝝ: mortaliũ. ſ. ⁊ venialiũ. Mortale ẽ ꝑ qõ hõ meret penaꝫ eternã. Crimen. n. vt ait aug. qõ eſt dignũ accuſatione ⁊ dãnatione. Ueniale ãt qõ hoiem vſq; in reatum ꝑpetue mortis nõ grauat. Uerũtamen penam meret: ſed facile indulgetur.

¶ De modis pctõꝝ q multiplr̄ aſſignantur.

MOdi ãt pctõꝝ varias i ſcriptura hñt diſtinctiões: i q̄ dr̃ duob⁹ modis peccatũ ꝯmitti. ſ. cupiditate ⁊ timore. vt augu. tradit ſuper illũ locuꝫ pſalmi. Incẽſa igni ⁊ ſuffoſſa. his. n. duob⁹ modis dicit oia pctã mortalia icludi: ⁊ incenſa dicit ea q̄ ex cupiditate male incẽdente oriunt. Suffoſſa v̄o q̄ ex timore male humiliãte ꝓueniunt: qõ ẽ qñ qs cupit nõ cupiẽda: vel timet ñ timẽda. Alibi v̄o dr̃ pctm̄ fieri trib⁹ modis. ſ. cogitatu: v̄bo: ope. Uñ Hieronymus ſuper ezechielẽ tria gñalia dcã ſũt: qb⁹ humanũ gen⁹ ſubiacet. aut. n. cogitatiõe: aut ſermõe: aut ope peccam⁹. his aliqñ ẽt q̄rt⁹ adijcit modus. ſ. cõſuetudinis: qõ i q̄driduano lazaro ſignificatũ ẽ: dr̃ quoq; hõ peccare i deũ: in ſe: ⁊ in ꝓximũ. In deũ cũ de deo male ſentit: vt heretic⁹: vel q̄ dei ſunt vſurpare ꝑſumit indigne ꝑticipando ſacris: vel qñ nomen dei piurando ꝯtẽptibile facit. In ꝓximũ peccat cũ ꝓximũ iniuſte ledit. In ſe vero cum ſibi: non alij nocet.

¶ Quo differant delictum ⁊ peccatum.

VAriã quoq; appellationẽ hꝫ. dr̃ enim pctm̄ ⁊ delictũ: ⁊ delictuꝫ fortaſſe: vt aug. ait in q̄ſtionib⁹ leuitici: declinare a bono: pctm̄ ẽ facere malũ. Aliud eſt. n. decliare a bono: aliud ẽ facere maluꝫ. Peccatũ g̊ ẽ ꝑpetratio mali: delictũ deſertio boni: qõ ⁊ ipm nomẽ oñdit. Quid. n. aliud ſonat delictum niſi derelictũ: ⁊ q delinqt quid derelinquit niſi bonũ: Uel delictũ ẽ qõ ignorãter fit: pctm̄ qõ ſciẽter ꝯmittit. Indifferẽter tñ: ⁊ peccatũ noie delicti: ⁊ delictũ noie pcti appellat.

¶ De ſeptem vicijs principalibus.

PReterea ſciẽdũ ſeptẽ eẽ vicia pricipalia vl' capitalia: vt Greg. ſup exoduꝫ ait. ſ. inanẽ gliam: irã: inuidiã: accidiã vl' triſticiã: auariciã: caſtrimargiã: luxuriã: q̄ vt ait Ioãnes chriſoſtom⁹ ſignificata ſũt i ſeptẽ ppl'is q terrã ꝓmiſſiõis iſraeli ꝓmiſſam tenebãt: de his q̄ſi ſeptẽ fontib⁹ cũcte aiarum mortifere corruptele emanãt: ⁊ dicũtur hec capitalia: q² ex eis oriũtur oia mala: nullũ malũ ẽ qõ nõ ab aliquo hoꝝ originẽ trahat.

¶ De ſuperbia que eſt radix ois mali.

DE ſupbia tñ oia mala oriunt: ⁊ hec ⁊ alia: q² vt ait Gre. radix cũcti mali eſt ſupbia d̄ qua dr̃. Initiũ ois peccati vl' mali ẽ ſupbia: q̄ ẽ amor ꝓprie excellẽtie. Cu'us q̄tuor ſũt ſpẽs: vt Grego. ait. Pria ẽ cũ bonũ qõ hꝫ qs ſibi attribuit. Scdã cũ credit a deo eẽ datũ: ſꝫ tñ ꝓ ſuis meritis. Tertia cũ ſe iactat hr̃e qõ nõ hꝫ. Quarta cũ ceteris deſpectis ſingulariter vult videri. Merito g̊ radix ois mali dr̃ ſupbia. huic aũt vr̃ obuiare qõ ait apl's. Radix oium maloꝝ ẽ cupiditas: ſꝫ ſi radix oium maloꝝ cupiditas ẽ. g̊ ſupbic. Quõ g̊ ſupbia radix eſt ⁊ initium ois peccati:

¶ Quo ſenſu vtrũq; dicatur radix oium malorum. ſ. ſuperbia ⁊ cupiditas.

SEd vtrunq; recte dictũ eẽ itelligitur ſi genera oiuꝫ pctõrum ſinguloruꝫ: non ſingula generum vtraq; locutione itelligãtur icludi. Nullũ g̊ quippe gen⁹ pcti ẽ quod ex ſupbia iterdũ nõ ꝓueniat: nullũ ẽt ẽ qõ ex cupiditate aliqñ non deſcendat. Sũt. n. nõnulli hoium q ex cupiditate fiũt ſupbi: ⁊ aliq ex ſupbia fiunt cupidi: eſt. n. vt ait aug. hõ q nõ eẽt amator pecũie: niſi per hoc putaret ſe excellẽtiorẽ eẽ: ideoq; vt excellat diuitias cupit: tali ex ſupbia hoꝛit cupiditas: ⁊ ẽ

t

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

aliqs q nō amaret excellere:niſi putaret ꝑ hoc maiores diuitias hr̄e. Ideoqꝫ excellere laborat:qꝛ diuitias hr̄e amat:hic innaſcit̄ ſupbia.i. amor excellētie ex cupiditate. Pꝫ ergo: qꝛ ex ſupbia aliquādo cupiditas:⁊ ex cupiditate aliquādo oritur ſupbia. ⁊ iō de vtraqꝫ recte dicitur q ſit radix omnis mali.

℄ Diuiſio prime partis textus.

Poſtq̄ꝫ determinauit de pctō in generali.hic determinat de pctō in ꝯparatiōe ad ptes ei⁹.Et diuiditur i ptes duas.In pria determinat diuerſas peccatoꝝ ptes ⁊ modos. In ſcd̄a ſpāliter determinat de quodā pctō: qd̄ oia alia trāſcēdit.43.diſtin.(Eſt ꝑterea quoddā gen⁹ peccati ⁊c̄) Pria in duas.In pria ingrit ea q̄ ꝑtīt ad ꝯſtructionē vni⁹ pcti ꝯuēire:q̄ſi integrātia pctm̄ ⁊ ꝯſtituētia.In 2ª ꝓſeq̄t diuerſas pctōꝝ diuiſiōes.ibi(Modi āt pctōꝝ ⁊c̄)Pria diuidit̄ in duas.In pma ingrit an actio exterior ⁊ voluntas ꝯueniāt ad ꝯſtitutiōem vni⁹ pcti.In 2ª ingrit vtruꝫ adhuc ſit aliqd aliud in pctō ꝑter actū interiorē ⁊ exteriorem.ibi.(Preterea ſolet q̄ri cū aliquo ⁊c̄)℄ Circa pmū duo facit.Prio mouet qōnem.2º determiat eā ſꝫ diuerſoꝝ opiniones ibi.(Quidā dicūt vnū eē petm̄ ⁊c̄.)Et h̄ diuiditur i tres ſm tres obiectiones gb⁹ vna opinio ꝯtra aliā īuenit̄.2º incipit ibi.(Sꝫ adhuc eiſdē obycit̄ ⁊c̄.)3ª ibi.(Itē ⁊ adhuc qōni ⁊c̄.)(Pre.ſolet queri ⁊c̄.)Hic inquirit vtꝝ ꝑter actū interiorē ⁊ exteriorē ſit aliquid aliud in pctō qd̄ remaneat actu trāſeūte.Et circa hoc tria facit Primo oſtēdit q trāſeūte actu interiori ⁊ exteriori remanet reat⁹.2º oñdit q̄t modis reat⁹ dr̄ ibi(Reat⁹ in ſcriptura multiplr̄ accipit̄ ⁊c̄.)3º:ſꝫ reat⁹ diuerſitatē aſſigant diuerſagn̄a pctōꝝ.ibi(Duo.n.ſt̄ pctōꝝ gn̄a ⁊c̄)℄ Qō.I

Hic quinqꝫ querūt̄. Primo ſi voluntas ⁊ actus exterior ſunt vnū petm̄. Scd̄o ſi tranſeunte actu remāet reat⁹.Tertio de diuiſione pctōꝝ per veniale ⁊ mortale que penes reatū ſumit̄.Quarto:d̄ lr̄a venialis ⁊ mortalis:⁊ ꝑcipue q̄ꝫtū ad genus operis. Quito:vtꝝ petm̄ mortale penā eternā mereat̄:⁊ in hoc a veniali differat.

℄ Utꝝ volūtas pcti ⁊ actus ſint duo pctā. I.

Ad primum ſic ꝓcedit̄.vr̄ q volūtas ⁊ act⁹ ſint duo pctā.quia aug. dicit q ex h̄ ē aliqd petm̄:qꝛ dinis legib⁹ ꝯriat̄:ſed duo ꝑcepta ſunt diuerſa gb⁹ ꝓhibet̄ voluntas iterior ⁊ act⁹ exterior:vt pꝫ Exo.20. Nō furaberis. Itē ⁊ ñ ꝯcupiſces rē ꝓximi tui.ḡ act⁹exterior ⁊ interior:⁊ volūtas praua ſūt diuerſa pctā.℄ P̄.nō ꝑt aliqs magis malus effici ⁊ magis peccator niſi per hoc q peccat pctō accumulat̄:ſꝫ magis peccat q voluntate ⁊ actu peccat q̄ꝫ q volūtate vel actū tm̄:vt pꝫ Matt.qnto. vbi grauior pena redditur opprobria dicenti q̄ꝫ ſolum ꝯ fratrē irato.ḡ opꝫ q act⁹ additus exterior ſit aliud petm̄ ℄ P̄. diuerſoꝝ hītuū ſūt diuerſi act⁹:ſꝫ nō eſt idē hītus ꝑficiēs id qd̄ ē rōnale ꝑ eēntiam ⁊ rōnale ꝑ pticipationē: cū igr̄ petm̄ volūtatis ſit in actu ei⁹:qd̄ ē rōnale per eſſentiam:qꝛ volūtas in rōne ē.vt Damaſ.⁊ pħs dicunt.actus āt exterior in eo qd̄ ē rōnale ꝑ pticipationē quo mediāte ab intellectu motus exterior egreditur:vr̄ q nō ſit vnuꝫ petm̄ volūtatis ⁊ act⁹ exterioris.℄ P̄.multiplicato ſuperiori multiplicatur iferi⁹: vn⁹.n.hō nō ē pl'a aīalia:ſed act⁹ ē ſupior ad petm̄:qꝛ petm̄ nihil ē aliud q̄ꝫ quidā act⁹ inordinatus:cū igr̄ act⁹ voluntatis ⁊ actus exterior ſint diuerſi act⁹:qꝛ a diuerſis ꝓcedūt potētys:vr̄ q nō ſunt vnū petm̄ volūtas interior et actus exterior.℄ P̄.vnuꝫ accn̄s nō pōt in diuerſis ſubtis eē:ſed act⁹ interior ē ſicut in ſubto in volūtate:cui⁹ eſt act⁹:actus aūt exterior in pō mouēte organū.ḡ nō pōt eē vnū petm̄: cū petm̄ ſit qd̄daꝫ accn̄s.

Contra pluribꝰ pctis debētur diuerſe pene:ſꝫ nō iniūgitur alia pena in ſatiſfactione ꝓ volūtate interiori ⁊ actu exteriori.ſꝫ vna tm̄ eſt.ḡ vnū petm̄.℄ P̄.vbi vnū ꝑꝑ alteꝝ ibi tm̄ vnū:vt pħs dicit:ſꝫ act⁹ exterior non ē petm̄ niſi ꝑꝑ voluntatē.ḡ voluntas et actus exterior nō ſunt duo pctā ſed vnū.

Solutio dōm.q cū vnū ⁊ ens ꝯuertant̄:opꝫ vt ſm idē a quo res hꝫ eē iudiciū de ei⁹ vnitate ⁊ multiplicatione accipiat̄:ſicut pꝫ in nālib⁹ vbi res hꝫ eē ꝑ formā:hꝫ ēt vnitatē per formā.vñ oꝫ q diuerſaꝝ rerū ſint diuerſe forme:q̄ꝫuis fortaſſis ꝑncipiū multiplicationis forme ſit mãe diuiſio:vt in his q̄ nūero tm̄ dr̄nt:nihilominꝰ tamē nō poſſet eē pluralitas hoium niſi eēnt plures forme humane:⁊ ſic de alys:ſicut āt ſupius oſtenſum ē:actus nō ponit̄ in gn̄e moris niſi ꝑꝑ volūtatē.ſ.ſm q ē a volūtate elicit⁹ vel impatus.et iō ſm vnitatē voluntatis ē ſumēdum iudicium de vnitate ei⁹ qd̄ in gn̄e moris dr̄.vñ contingit aliqd qd̄ ē vnū i gn̄e nãe conſideratum: vt vnū motū ꝯtinuū eē plures ſꝫ q ad gen⁹ moris retorquetur:ſi voluntas in actu variet̄:vt qñ bona intentiōe quis incipit et mala terminat:vt ſupra oñſum ē:et eꝯrio cōtingit eē actus plures ſm q ad genus nãe referūtur:q tm̄ ſunt vnū ſm q in gn̄e moris ꝯſiderātur: vt pꝫ in eo q furatur:qꝛ oēs act⁹ ei⁹ qui ad finē furti ordinātur:peccatuꝫ ſunt:cū mala intētiōe fiant: q pñt valde multi eē:tamen oēs computātur vt vnū petm̄:qꝛ nō hn̄t rōnem peccati niſi ſm q per vnā volūtatē in vnū ꝑuerſum finē ordinātur.ſic ḡ diſtinguere opꝫ in ꝓpoſito:qꝛ cū querit̄ vtꝝ volūtas et act⁹ exterior ſint diuerſa peccata:aut intelligitur de voluntate ꝯiuncta actui exteriori:aut de voluntate ꝑcedēte.Si de ꝯiuncta ſic opꝫ q peccatū vnū ſit voluntas interior ⁊ actus exterior:quia volūtatis non multiplicatur act⁹.Si āt de voluntate ſepata ſic eſt aliud peccatū:qꝛ act⁹ volūtatis multiplicatur.Qñ enim actū explet exteriorē ēt actum voluntatis iterat:et iō opꝫ q ſint duo peccata:non ꝑꝑ diuerſitatē actus interioris et exterioris:ſed ꝓpter diuerſitatē duoꝝ actuū interiorū volūtatis.

Ad primuꝫ ḡ dōm:q in hoc ꝑcepto:non concupiſces rem ꝓximi tui non ꝓhibetur illa voluntas furandi que ē cōiuncta actui:ſed q̄ ē ab actu ſepata: que ēt ſine actu quādā turpeꝫ iocūditatē hꝫ:que aūt ꝯiuncta ē actui ꝓhibetur:illo ꝑcepto quo furtum ꝓhibet:nihil enim cadit ſub precepto vel ꝓhibitione:niſi ſm q ē i volūtate.℄ Ad ſcd̄m dōm:q intenſio ⁊ remiſſio in his q̄ ſm magis et minus dicunt̄:non ē ꝑ additionem ſicut in his que ſm quātitatē augmentātur:in quibus quātitas quātitati additur:vt maior quantitas fiat:non eni calor calori additur:vt magis calidum fiat: nec curuitas curuitati:vt fiat magis curuū:vt in quarto phyſicoꝝ dr̄:ſꝫ cātur intenſio ex hoc q illud qd̄ intendit̄ magis ꝑfcm̄ inuenit̄ et ſuppoſito impmixti⁹.vñ non opꝫ ad hoc q aliquid magis peccet q petm̄ addat̄:qꝛ ſicq̄libet circunſtantia aggrauans peccatū eēt:ſed opꝫ vt deformitas peccati perfectior ſit:et hoc contingit quando aliqs ꝑ actum exteriorē peccat;quia maior eſt deformitas que in actu interiori et exteriori eſt q̄ꝫ illa que tātū in volūtate eſt niſi forte ſit voluntas completa que ꝓ actu reputatur.℄ Ad tertiū dōm:q a diuerſis habitib⁹ diuerſi actus eliciunt̄;nō tamē opꝫ q ſemper illi actus diuerſi ſint diuerſa pctā: vel ēt diuerſa merita:ſꝫ pñt eē vnū:vt pꝫ:ꝑcipue qñ vnū peccatū iperat actū alteri⁹ pcti:vt cuꝫ quis furatur ꝑꝑ gulam:eſt eni tūc vnū peccatū diuerſas hn̄s deformitates:q̄ꝫuis ſint ibi plures actus.℄ Ad 4m dōm:q act⁹ ſimplr̄ accept⁹ nō ē genus peccati niſi ſcd̄m q ſub volūtate cadit:⁊ iō vbi non multiplicat̄ act⁹ volūtatis nō multiplicat̄ peccatū.℄ Ad qntū dōm:q peccatum ſicut in prio ſubto ē in volūtate ſicut ſupra dictuꝫ ē. ⁊ iō nō ē incōueniēs vt peccatū i diuerſis actibus ꝯſiſtat: qꝛ inq̄ꝫtū ſunt act⁹ hn̄t ſubiecta diuerſa:pōs.ſ. elicientes actuꝫ: inquātū vero ad genus moris pertinēt hēnt vnuꝫ ſubiectum voluntatem.

℄ Utrum reatus pcti maneat poſt peccatū. II.

Ad ſecūdum ſic ꝓceditur.vr̄ q poſt actū peccati reat⁹ non remaneat.Ceſſante eni cā ceſſat effcūs:ſꝫ aliquis nō ē reus pene niſi ꝑꝑ actū.ergo p⁹actū ñ remanet reat⁹.℄ Si dicat̄ q aliquis ē re⁹ pene nō ſolū.qꝛ hoc facit ſed indifferēter: qꝛ h̄ fac̄:vel qꝛ h̄ fec̄.℄ Cōtra manēte cā māet effect⁹: ſꝫ ex quo aliquis actū pcti fecit:non pōt illud nō feciſſe:qꝛ vt quod ꝑteritū ē nō fuerit ēt nec de⁹ facere pōt:vt i pmo li.dcꝫ ē di.42. ḡ nunq̄ꝫ aliquis a reatu culpe abſolui poſſꝫ.℄ Si dicat̄ q reatus manet poſt actuꝫ ꝑꝑ effectum quē actus in ſubiecto relinquit qui remoueri poteſt.℄ Contra effect⁹ relictus ex actu ē diſpō hītus:ſed ꝑꝑ neutꝝ iſtoꝝ homo re⁹ pene tenet̄:qꝛ hō a reatu pene abſoluit̄ adhuc diſpoſitōe ad peccatū ꝑ ꝯſuetudinē inducta i eo manēte:⁊ ſilr̄ qñqꝫ diſpō ⁊ habit⁹ tollit̄:⁊ tm̄ reatus remanet:vt qñ aliquis ꝑ auaritiam peccās habitū auaritie acquirit:qui poſtmodum habit⁹ corrumpit̄ in eodē ꝑ ꝓdigalitatis act⁹: ex quibus habit⁹ ꝯri⁹ gn̄at̄ ēt ſine h̄ q gr̄a interueniat q̄ reatū ſoluit.ergo nō pōt dici q ꝑꝑ effectū relictum ex actu reatus poſt actum remaneat.Si dicat̄ q non manet reatus poſt act⁹ ꝑꝑ effectum ꝑdictū:ſed ꝑꝑ maculā.Contra macula illa ſi nō ſit diſpō vel hītus nihil aliud pōt eē q̄ꝫ gr̄e ꝑuatio:ſed ꝑuatio gr̄e cōis eſt oibus peccatis mortalib⁹. ḡ ex oib⁹ mortalib⁹ manet vna macula: ⁊ ita vnus reat⁹: qd̄ falſum ē.℄ P̄.infuſa gr̄a ceſſat gr̄e ꝑuatio: ſꝫ adhuc tm̄ aliquis reat⁹ manet quo hō ad penā ſalteꝫ tēporalem obligat̄.ḡ nō vr̄ q ꝑ ꝑuationē gr̄e reat⁹p⁹actū remāeat.

Contra nullus punit̄ iuſte niſi ſit ad penā obligat⁹: ſed peccatores iuſte puniunt̄ poſtq̄ꝫ actu ñ peccant.ḡ ſunt obligati ad penam.ḡ ē in eis reat⁹ q nihil aliud ē q̄ꝫ obligatio ad penaꝫ.℄ P̄.ſicut ſe hꝫ act⁹ ꝟtutis ad pmium:ita ſe hꝫ peccati act⁹ ad penam:ſed tranſeunte actu virtutis adhuc manet merituꝫ pmiy. ergo tranſeūte actu peccati adhuc manet reatus pene.

Reſpondeo dōm:q reat⁹ dr̄ ſm q aliquis ē re⁹ pene:⁊ iō ꝓprie reatus nihil ē aliud q̄ꝫ obligatio ad penā:⁊ qꝛ hec obligatio quodāmō eſt media iter culpā ⁊ penā ex eo q ꝑꝑ culpā aliqs ad penā obligatur.iō nomē medy trāſumit̄ ad extrema vt interdum ipa culpa vel ēt pena reat⁹ dicat̄:vt in lr̄a dicit̄.Cum aūt pena ſit medicina q̄dā:vt pħs in 2º ethicoꝝ dicit:⁊ medicia nō det̄ niſi ꝯ dfectū aliquē:oꝫ q ad penā aliqs ꝑ aliq̄ defectu obliget̄:nō q ille defect⁹ ſemꝑ ſanet̄ ꝑ penā i eo i q ē:vt pꝫ in dānatis ⁊ i fure q ſuſpēdit̄:ſꝫ pena recōpenſat defectuꝫ i ſtatu vniuerſi:vl'ēt rei publice ꝑꝑ ordinem iuſticie:qui in pena appet:non āt defect⁹ q̄libet ad penaꝫ obligat. Sūt .n.defect⁹ q̄dā inuoluntary magis miſericordiā q̄ꝫ irā ꝓuocātes:ſꝫ illi ſolum defectus q ex actib⁹ voluntatis relinquunt̄ penā meret̄ in eo qui voluntarie i defectū iducitur:vnde cum tranſeunte actu remaneat defect⁹ opꝫ q ēt reatus remaneat poſt actum.

Ad primū ḡ dōm:q cā ꝓxia reat⁹ ē ipe defect⁹ ꝑ actum pcti induct⁹: actus vero ē ſic̄ cā remota.vñ nō oꝫ q trāſeunte actu reat⁹ trāſeat.℄ Ad 2m dōm:q nō ſolū:qꝛ veꝝ ē dicere aliquē actum peccati qñqꝫ egiſſe ad penā obligat̄:qꝛ ſic qñcunqꝫ veꝝ eēt dicer̄ eū hoc feciſſe eēt pene obnoxi⁹:ſed qꝛ defect⁹ manet in ipo adhuc ꝑꝑ actū quē pri⁹ fec̄.℄ Ad 3m dōm:q reat⁹nō fundat̄ ꝑ ſe loquēdo ſuꝑ diſpōnem vel hītum:ſꝫ ꝑ accn̄s ſm q talis diſpō vel habit⁹ cuidā defectui coniungitur. ℄ Ad 4m dōm:q ꝑuatio gr̄e non hꝫ rōnem macule niſi ſm q ex actu ꝑcedēti inducit̄.⁊ iō ſm diuerſitatē actuū ſunt ēt diuerſe macule:q̄ꝫuis eni quolibet actu pcti mortalis q̄libet virt⁹ꝑuet̄:nō tm̄ eodē mō:ſed actu luxurie caſtitas per ſe ꝑuat̄:⁊ alie virtutes ex ꝯñti:ſꝫ q ſunt caſtitati annexe:ꝑ furtuꝫ āt act⁹ iuſticie ꝑ ſe ⁊ aliaꝝ ꝟtutum ex ꝯñti:⁊ ſic de alys:iō nō oꝫ q oiuꝫ pctōꝝ ſit vna macl'a vl' vn⁹ reat⁹.℄ Ad 5m dōm:q in peccante ſunt duo defcūs vn⁹ q ē in ipo actu pcti ſm q aliquis limites legis diuie ⁊ rōnis recte trāſgredit̄.Aliu ē in ipo peccante priuatio ꝟtutis ex ꝑori defectu actus inducta.q̄ꝫuis āt cū aliquis gr̄am recupat ſcd̄s defect⁹ tollat̄:nō tm̄ ex toto prim⁹ ſublat⁹ ē.qꝛ oꝫ vt q̄ꝫtuꝫ volūtati ſue obediuit ꝑter legē dei tātū ēt in ꝯrium recōpēſet:vt ſic iuſticie ſeruet̄ eq̄litas.⁊ iō poſt gr̄aꝫ recupatā iniungit̄ ſatiſfactio:⁊ eſt adhuc hō reus temporalis pene.

℄ Utꝝ petm̄ ꝯueniēter diuidat̄ i mortale ⁊ vēiale. III.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄.vr̄ q petm̄ incōueniēter ꝑ mortale ⁊ veniale diuidat̄.Ea.n.q̄ in infinitū differunt in vno gn̄e nō ꝯueniūt:ſic̄ creator ⁊ creatura: ens ⁊ nō ens:ſꝫ veniale ⁊ mortale ſunt hō cum vni debeatur pēa tꝑalis alteri eterna:vt pꝫ in lr̄a.ḡ petm̄ ꝑ h̄ duo diuidi nō dꝫ.℄ P̄.determinatio diminuēs de rōne ei⁹ cui addit̄ infert oppoſitū ei⁹.hn̄.n.ſeqt̄ ē hō mortu⁹ ḡ nō ē hō:ſꝫ veniale ē determinatio diminuēs de rōne pcti:ex h̄.n.q peccatuꝫ ē:ē dignū pena ⁊ nō venia.ḡ veniale pctō nō dꝫ ꝯdiuidere peccatū ꝯ mortale:ſic̄ nec aial mortuuꝫ ꝯdiuidit aiai ꝯ aial viuū.℄ P̄.diuiſio ois dꝫ fieri ꝑ oppoſita:ſꝫ veniale ⁊ mortale nō ſunt oppoſita:cuꝫ ſe ſil'cōpatiant̄.ḡ incōueniēter peccatū ꝑ mortale ⁊ vēiale diuidit̄.℄ P̄.culpa opponit̄ gr̄e:ſꝫ veniale nō opponit̄ gr̄e: qꝛ ſtat ſil'cū ea.ḡ veniale nō ē peccatū:⁊ ſic nō dꝫ diuidere gen⁹ peccati ꝯ mortale:℄ P̄.in oi pctō ē auerſio ab icōmutabili bono tanq̄ꝫ formale:ſed veniale non hꝫ auerſionē a bono incōmutabili:qꝛ peccans venialr̄ non auertit̄ a fine vltimo:ſed vie inordinate iheret.ḡ veniale peccatum nō ꝓpe ē peccatū:⁊ ſic idē qd̄ prius.

Cōtra Io.i.Si dixerimus q peccatū non hēm⁹ nos ipos ſeducim⁹ ⁊c̄.Conſtat aūt q non loquit̄ d̄ mortali peccato:qꝛ ſine illo ſunt ſancti.ḡ oꝫ ponere peccatum veniale.℄ P̄.diſpō ⁊ hītus ad eandē ſpēm qualitatis pertinēt.vnde inuenit̄ ſcia diſpō ⁊ hītus.ergo oꝫ a ſimili q i peccato inueniat̄ aliquid qd̄ ſe hꝫ per modū diſpōnis:⁊ aliquid qd̄ hꝫ perfectam rōnem peccati.diſpoſitio autē ad peccatum mortale ē peccatū veniale.ḡ mortale peccatum oꝫ ſupponere veniale.

Reſpōdeo dōm:q eſt duplex modus diuidendi cōe i ea que ſub ipſo ſunt:ſicut ē duplex cōitatis modus.Eſt.n.quedā diuiſio vniuoci in ſpēs per dr̄ias quibus equalr̄ nā gn̄is in ſpēbus ꝑticipat̄:ſic̄ anial diuidit̄ in hoiem ⁊ equum ⁊ hō:alia vero diuiſio eſt eius quod ē cōe per analogiā qd̄ quidē ſm perfectam rōnem predicat̄ de vno diuidentium ⁊ de altero imperfecte et ſm quid ſicut ens diuiditur in ſubam ⁊ accidens et i ens actu et in ens pō:et hec diuiſio eſt q̄ſi media iter equocū

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ꝛ vniuocū:ꝛ talis diuiſio eſt pcti ĩ moꝛtale ꝛ veniale: qa rõ pcti perfecte ĩ moꝛtali inuenit̃:in veniali vͦ non niſi ĩpfecte ꝛ ſm quid. vnde minimū qđ põt eē de rõne peccati in aliquo actu eſt in veniali ſicut minimū quod põt eē de nã entis eſt in ente in põ ꝛ in ente per accñs:ꝛ ħ ipa nomina oñdūt:qꝛ venia nõ debetur pctõ niſi ſm q aliquaʒ pfectiõem peccati hʒ:moꝛs aūt debet̃ pctõ inq̃tū pctm̃ ē:ꝛ iõ moꝛtale pctm̃ pfectū quid in genere peccati dicit. veniale autem impfectum.

Ad primuʒ ğ dõm:q moꝛtale ꝛ veniale nõ cõueniunt in pctõ ſicut in genere vniuoce de eis pꝛedicato: ſed ſicut in eo quod eis per analogiam cõmune eſt. ⸿ Ad 2m dõm:q veniale debet̃ alicui dupl'r vl' ſicut ei qđ indulget̃:vl' ſicut ei qđ ē indulgẽtie rõ:ſicut ei qđ indulget̃ nõ debet̃ alicui niſi pctõ:qꝛ nihil indulgetur niſi qđ penã meret̃:ſicut ei qđ ē indulgẽtie rõ nūquã venia pctõ debet̃:ſʒ vel infirmitati vel alicui qđ fac̃ ipfectionẽ ĩ gñe pcti:pctm̃ ãt vẽiale nõ dr̃ veniale:ſic̃ remiſſionis rõ:ſʒ ſic̃ id quod facile remittitur pp ipfectõeʒ pcti. vñ p hoc q dicit̃ veniale non tollit̃ tota rõ pcti:ſicut per hoc q dr̃ moꝛtuum tollit̃ tota rõ hois. vnde nõ ſeqtur q veniale pctm̃ nõ ſit pctm̃:ſʒ ē impfcm̃ quid in gñe pcti. ⸿ Ad 3m dõm:q oppõ venialis ꝛ moꝛtalis ē ſm pfectuʒ ꝛ impfcm̃. vñ non oĩo excludūt ſe:ſʒ vnū ē diſpõ ad aliud Uel dõm q oppoſita ineē eidẽ non ſm idẽ non ē incõueniens:ꝛ iõ cū pctm̃ veniale ꝛ moꝛtale non ſint in hoie ſm eundẽ actū:ſʒ ſm diuerſos qui ẽt ſil' nõ ſūt:nõ oʒ q tollatur oppõ venialis ꝛ moꝛtalis. ⸿ Ad 4m dõm:q peccatū qđ ɔpletã rõnem culpe hʒ directe gr̃e opponit̃:peccatum vero veniale qđ ipfectã rõnem culpe hʒ: non opponitur gr̃e niſi indirecte. vt. ſ. ē diſpõ quedã ad moꝛtale:que aūt ſic ſunt oppoſita nõ ē incõueniẽs eē ſil':ſicut ſiccitas q̃ diſpoſitio ē ad caloꝛẽ ē ſil' cū frigoꝛe:vnde nõ ē inconueniẽs q veniale ſit culpa:ꝛ ſil' cū gr̃a. ⸿ Ad qntū dõm q auerti a fine incõmutabili ē dupl'r:vel in hītu vel in actu tm̃: ſm habitū auertit̃ qui ſibi aliū finẽ ɔriuʒ ponit. ꝛ hoc ē ĩ pctõ moꝛtali. vñ qui peccat moꝛtal'r ē ſicut recedẽs a via in actu vero tm̃ aliqs auertit̃ qñ aliqs actum aliquẽ fac̃ quo in deum nõ tendit ex eo q inoꝛdinate ei quod eſt ad finẽ inheret:nõ tm̃ ita vt illud qđ ē ad finem q̃ſi finẽ conſtituat:ꝛ hoc eſt in pctõ veniali. vñ peccãs venial'r ſimilatur ei qui nimis moꝛat̃ in via:ꝛ ħ non eſt auerti niſi ſm qd ſicut ẽt qđ retardat motū coꝛpis grauis nõ aufert grauitatẽ ſuã ꝛ inclinationẽ in finem:auferret ãt ſi ɔriuʒ ſibi motum daret:vt qñ ex graui leue generatur.

⸿ Utꝝ peccatū veniale diſtinguatur a moꝛtali. IIII.

Ad quartum ſic pcedit̃. vr̃ q veniale pctm̃ a moꝛtali nõ diſtinguat̃. Quicqd. n. tollit virtutem ē moꝛtale peccatū:ſed oẽ peccatū tollit virtutẽ: quia oẽ pctm̃ receſſus ab eq̃litate eſt:vͦtus aūt eq̃litas quedã ē:ğ pctm̃ veniale a moꝛtali non diſtinguit̃. ⸿ P̃. ea q̃ per ſe diſtinguūtur nõ trãſmutãt̃ inuicẽ:ſed veniale ꝛ moꝛtale inuicem trãſmutãtur: qꝛ nihil adeo ē veniale qđ nõ fiat moꝛtale dū placet:ſil'r oĩs culpa moꝛtalis per ɔfeſſionẽ fit venialis:vt Ambꝛo. dicit. ğ veniale ꝛ moꝛtale non diſtinguūt̃ niſi p accidẽs. Si dicatur q peccatum moꝛtale diſtinguit̃ a veniali. qꝛ moꝛtale ē ɔ p̃ceptū veniale pꝛeter p̃ceptū. ⸿ Cõtra. in ħ differūt p̃cepta diſciplĩe a p̃ceptis legis nãlis:q p̃cepta legis diſcipline ꝓhibẽt ea q̃ non ſunt mala niſi qꝛ ꝓhibita:p̃cepta vero legis naturalis ꝓhibẽt ea que ſūt ꝓhibita:qꝛ mala. ğ ĩ his que lege naturali ꝓhibentur diſtinctio mali nõ ſumitur ex ꝓhibitione legis:ſed potius ex ipſa nã act⁹. ⸿ P̃. p̃ter affirmationem nihil ē niſi negatio ꝛ p̃ter negationem nihil ē niſi affirmatio:cū inter affirmationẽ ꝛ negationẽ nihil ſit medium:ſʒ q nõ facit qđ p̃cepto affirmatiuo p̃cipit̃ ɔ p̃ceptū ɔmittit:ſil'r qui facit qđ p̃cepto negatio ꝓhibet̃ ɔtra p̃ceptū facit. ğ qcūq; peccat p̃ter p̃ceptū peccat ɔ p̃ceptū: ꝛ ita diſtictio nulla ē. ⸿ Si dicat̃ q differūt moꝛtale et veniale ex hoc q veniale ē exit⁹ a medio vͦtutis:tm̃ pꝛope mediū:moꝛtale ãt exit⁹ longinquus a medio ſicut dicit phs in ſcđo ethi. q q paꝝ ſecedit a medio nõ vituperat̃. ⸿ Contra:qꝛ ſicut ibidẽ dr̃ nõ ē determinatū apud nos qñ multū ꝛ qñ paꝝ a medio recedatur. ſi ğ nõ differat veniale a moꝛtali niſi ſm paꝝ ꝛ magnum receſſū:nõ poſſet apud nos determiari qđ eēt peccatū moꝛtale ꝛ qđ veniale quod eſſet valde periculoſum.

Contra diuerſitas penaꝝ reſpondet diuerſitati culpe:ſed pena tꝑalis differt ab eterna. ğ ꝛ peccatū veniale differt a moꝛtali:cum vni debeat̃ pena tẽpoꝛalis alteri eterna. ⸿ P̃. in quolibet gñe perfectū ꝛ ipfectum hñt determinatã diſtinctionẽ:ſed veniale ꝛ moꝛtale dr̃nt vt pfectum ꝛ impfectū in genere peccati vt ex p̃dictis patet. ergo opoꝛtet q habeant determinatam diſtinctionem adinuicem.

Reſpondeo dõm:q vt ex dictis pʒ:veniale peccatū dr̃ cui⁹ reat⁹ facile ſoluitur. ꝛ iõ veniale tripl'r dr̃. Uno mõ dr̃ veniale ex cã quod qdem facile remiſſibile eſt:quia cauſa peccati quãdã rõnem venie hʒ ſicut ea q̃ per ignoꝛãtiã ꝛ infirmitatẽ peccant̃. Secūdo dr̃ veniale ab euentu:qꝛ. ſ. p aliquid peccato ſupueniẽs efficitur pena ei⁹ cito ſolubilis:ſicut ɔfeſſio adueniens peccato moꝛtali facit penã ei⁹ ꝓpoꝛtionatam virib⁹ penitẽtis virtute clauium. 3⁰ dr̃ veniale qñ ipſe act⁹ p ſe facile remiſſibilis eſt eo quod non perfecte pertingit ad plenam rõnem peccati:ꝛ iſtud ꝓpe dr̃ veniale de q̃ nunc agitur:quod a moꝛtali diſtinguitur. Pꝛimo eni ꝛ ſcđo modo dictum veniale non diſtinguit̃ a moꝛtali: qꝛ moꝛtale põt per ignoꝛãtiam fieri: ꝛ illud quod eſt moꝛtale fit veniale p ɔfeſſionẽ. Imperfectio autẽ peccati põt eē dupl'r vel ex genere actus:vel ex pte peccãtis:gen⁹ ãt ipſi⁹ act⁹ ſumitur ex mã et obto. vnde ſicut dr̃ bonū ex gñe ꝓpter debitam mãm:ita malū ex gñe ꝓpter indebitam:et ē veniale ex gñe ꝓpter mãm in qua peccat̃. In illa autẽ mã pctm̃ pfecte inuenitur:in qua ſi peccetur virt⁹ charitatis ad deum et ad ꝓximuʒ diſſoluitur: per quã vita eſt anie: et ideo quãdo aliquis peccat in his ſine quib⁹ recte ſuatis non remanet ſubiectio hoĩs ad deum:ꝛ fedus humãe ſocietatis:tunc eſt peccatum moꝛtale ex gñe:et talia peccata phs malicias appellat:vnde vult q non omnis vicioſus ſit malus:ſicut pʒ:q non põt homo debite deo eſſe ſubiectus:ſi deo non credat:ſi ei non obediat ꝛ hõ:ſil'r ẽt ſocietas humane vite ſeruari non poſſet niſi vnicuiq; ſeruaretur quod ſuū eſt:et ideo furtū et alie ſpẽs iniuſticie ſunt peccata moꝛtalia ex genere:et ſil'r eſt in oĩbus alijs: Ea vero ſine quibus ſocietas humana ſeruari põt nõ faciunt peccatum eē moꝛtale ex genere:q̃uis etiam defoꝛmis actus ſit ſicut ſupflu⁹ ludus ꝛ aliquid hõ:et talia dicūtur venialia ex genere. ſed ſicut quod ē bonum ex genere põt fieri male:et non econuerſo:ita quod ē veniale ex gñe tali mõ poteſt fieri q erit moꝛtale:vt ſi credatur eē moꝛtale quod veniale ē:et ſi tm̃ quis ire tempoꝛali delectatur vt finem ſibi in ea conſtituat:qꝛ ſic non ſeruat̃ debita reuerentia ad deū qui ē vltimus finis:et citra queʒ oĩa ſunt diligenda:ex parte vero peccantis ē imperfectio peccati ꝓpter imperfectionem potẽtie elicientis actū ſicut pꝛimi motus ſenſualitatis qui deliberationẽ p̃cedūt peccata venialia ſunt:q̃uis in mã ſint moꝛtalis peccati: ſed hec ſunt venialia per accidens:et iõ adueniente conſenſu rõnis deliberate efficiuntur moꝛtalia.

Ad pꝛimū ğ dõm:q veniale nõ coꝛrumpit vͦtutẽ quantū ad habitū. ħ enĩ moꝛtalis ē ꝓpꝛium: ſed exit ab equalitate quã rõ ponit in actu virtutis. ⸿ Ad 2m pʒ ſolutio per ea q̃ dcã ſunt:qꝛ ꝓcedit de veniali ex euentu:ꝛ iteꝝ q veniale fiat moꝛtale nõ ē inconueniens:ſicut ẽt qđ ē bonuʒ ex gñe põt male fieri. ⸿ Ad 3m dõm:q pꝛecepta legis intendūt hoiem oꝛdinare ad dilectõeʒ ꝓximi ꝛ dei:qꝛ finis p̃cepti ē charitas. pꝛima Tymo. i. Et iõ illa ſola moꝛtalia ſūt ex gñe de quib⁹ dictuʒ ē. ħ enĩ directe fiunt ɔtra p̃cepta legis:nõ ſolum legis ſcripte:ſʒ ẽt nãlis:q̃uis ãt aliquid non ſit malū:qꝛ ē ꝓhibitū lege exterioꝛi:tamẽ iõ ē malū:qꝛ ꝓhibetur lege exterioꝛi lex enim interioꝛ ē ipm lumen rõnis quo agẽda diſcernimus:ꝛ qcqd in humanis actib⁹ huic lumini eſt ɔſonū totum ē rectū. qđ ãt ɔtra ħ lumen ē hoi ē innãle ꝛ maluʒ:ꝛ p tãto malū dr̃:qꝛ ꝓhibetur interioꝛi lege. ⸿ Ad 4m dicẽdum:q affirmatio oppoſita p̃cepto negatiuo ē ꝛ p̃ter p̃ceptū:ꝛ ɔtra p̃ceptū:ſil'r ꝛ negatio oppoſita affirmatio: ſʒ q̃dam negatiões ꝛ affirmationes ſunt nõ oppoſite directe ipis p̃ceptis affirmatiuis ꝛ negatiuis:ſʒ indirecte: qa diſponūt ad ea q̃ directe opponunt̃. ꝛ ideo hõ ſunt pꝛeter p̃ceptū:hec. n. ẽt hoc modo nõ diſcoꝛdãt a lumine rõnis: vt ab vltimo fine abducẽtia:ſed vt quedã impedimenta finis. ⸿ Ad 5m dõm:q hoc mõ eē ꝓximū medio vl' remotū:vt dcm̃ ē:facit pctm̃ moꝛtale ꝛ veniale:ꝛ nõ ſicut obiotãgit:vt ſit dr̃ia ſm hoc qđ ē abduci a fine virtutis:ꝛ non abduci:ꝛ non ſolum ſm intenſionem ꝛ remiſſioneʒ circūſtantiarum vt obiectio pꝛocedit.

⸿ Utrum peccatuʒ moꝛtale ꝛ veniale differant per penã eternã ꝛ tempoꝛalem. V.

Ad quintū ſic ꝓcedit̃. Ur̃ q peccatū moꝛtale ꝛ veniale nõ differant p eternã penã ꝛ tꝑalẽ. Quecunq; finita ſūt pñt hr̃e aliquã ꝓpoꝛtionẽ adinuicem. ſed ɔuerſio q̃ ē in pctõ vẽiali finita eſt: ꝛ ſil'r ex q̃ ē in moꝛtali. ğ ꝓpoꝛtionabiles ſunt: ſʒ ſm menſurã delectationis que ex pte cõuerſionis ſe tʒ eſt quantitas pene Apocal. 18. Quãtū glificauit ſe in delitijs ꝛc̃. ergo ꝛ pena venialis dʒ ꝓpoꝛtiõari pene moꝛtalis:et ita nõ differunt ſm eternū ꝛ tꝑale. ⸿ P̃. ſm quãtitatẽ culpe ē quantitas pene:ſʒ ille qui peccat moꝛtal'r nõ peccat infinito tẽpoꝛe q̃uis in infinitum bonū peccet:ğ ẽt non dʒ puniri eterna pena:ſed dãno infiniti bõi ad tꝑs. ⸿ Si dicatur q punit̃ eternal'r:qꝛ peccauit ĩ ſuo eterno. ⸿ Cõtra qꝛ multi ſūt q ſi toto tꝑe vite ſue ĩ pcti actu ꝑdurãt:ſʒ dū peccãt cogitãt ſe qñq; a pcti actu receſſuros:ğ tal' ſʒ ħ ĩ ſuo eterno ñ peccauit:ꝛ ita nõ dʒ pūiri eterna pẽa. ⸿ P̃. nullus iudex niſi ſit crudelis infligit penã q̃ſi delectatus in pẽa: ſed ꝓpter emẽdationẽ:ſi igr̃ de⁹ ē pijſſimus iudex nõ infligit penaʒ p pctõ moꝛtali niſi pp emẽdationẽ eoꝝ quos punit: ꝛ ita vr̃ q nõ in eternū puniat.

Sʒ ecõtra vr̃ q ẽt veniali debeatur pẽa eterna: qꝛ contingit q aliquis toto tꝑe vite ſue in pctõ veniali perduret. Si igr̃ aliqs punit̃ eternal'r. vt dic̃ Grego. quia in ſuo eterno peccauit:vr̃ q talis eternaliter pūiri debeat. ⸿ P̃. ponat̃ q aliquis moriat̃ in pctõ moꝛtali ꝛ veniali ɔſtat q iſte ſtatim vt moꝛit̃ ad infernuʒ deſcẽdit:cū ğ veniale nõ remaneat impunitū ibi punit̃ non tm̃ p moꝛtali:ſed ẽt p veniali:ſed pẽa inferni eſt eterna: qꝛ in inferno nulla ē redẽptio. ğ pctm̃ veniale eterna pẽa punitur. ⸿ P̃. ſit ita q aliqs ad perfectam etatem veniens imbaptizat⁹:in qua iam pcti pẽa reus teneri põt:ꝛ in pꝛĩo inſtãti illius tꝑis venial'r peccet et moꝛiat̃ conſtat q ille pro pctõ veniali punitur. nõ ãt in limbo puerorum:qꝛ pena ſenſibilis que veniali debetur nõ ē ibi:nec ẽt in purgatoꝛio:qꝛ gr̃aʒ nõ hʒ: ſine qua nulla purgatio peccati eē põt. ğ puniet̃ in iferno p veniali:et ita veniale ad moꝛtẽ eternam obligat:ſicut et moꝛtale.

Reſpõdeo dõm:q rõ quare moꝛtale pctm̃ ad eternam penam obligat põt ſumi ex tribus. Pꝛimo ex pte eius in quẽ peccatur qui ē infinite magn⁹. ſ. de⁹:vnde ꝛ offẽſa illius ĩfinita pẽa digna eſt:qꝛ quãto ē dignioꝛ ĩ quẽ peccatur tãto peccatum magis punit̃. Secūdo ex volūtate peccãtis. cõſtat enĩ q peccãs moꝛtal'r finẽ delectationis ſue in eo in quo moꝛtal'r peccat ponit: vt ẽt deū p illo ɔtẽnat. conſtat aūt q qcūq; ſūme diligit aliquid ſicut finẽ ſue volūtatis ex hoc ipſo vellet ſemper ſibi adherere. ꝛ iõ peccãs moꝛtal'r illo actu volūtatis quo pctm̃ moꝛtale eligit:eligit pctõ ſemp adherere niſi per accidẽs retrahatur:vl' timoꝛe pene: vel aliquo hõ. ſed ſi inte adherere poſſet ſemp adhereret. ꝛ iõ in ſuo eterno peccat:ꝛ pp hoc eterna pẽa ē dign⁹. Tertio ex ipõ ſtatu peccãtis moꝛtal'r:qui per pctm̃ gr̃a p̃uatur. vñ cuʒ ſine gr̃a non poſſit fieri remiſſio culpe:ſi in pctõ moꝛtali moꝛiat̃:ſemp in culpa remãebit:cū vlterius nõ ſit gratie ſuſceptibilis. manẽte aūt culpa ſemp ē obnoxius pene: alias remaneret aliquid inoꝛdinatum in vniuerſo: ꝛ iõ talis in eternū punietur:pctm̃ vͦ veniale neq; ɔtra deum eſt neqʒ in eo finis ɔſtituitur neqʒ gratiam pꝛiuat. et iõ nõ debetur ſibi pẽa eterna:ſʒ tãtum tempoꝛalis.

Ad pꝛimuʒ ğ dõm:q cõuerſio moꝛtalis et venialis pcti non ſunt ꝓpoꝛtionales: qꝛ per vnã adheret̃ rei tẽpoꝛali vt fini. p aliã vt ei qđ ē ad fineʒ ꝛ hec duo nõ ſunt ꝓpoꝛtionabilia:qꝛ nõ ſunt eiuſdẽ gñis. ꝓpoꝛtio. n. ē ɔmẽſuratio quãtitatū eiuſdẽ gñis vt dicitur ĩ quito euclidis. ⸿ Ad ſcđm dõm:q ex hoc q cõtra infinitum peccat debetur ſibi pẽa ĩfinita:nõ aūt põt eē in ĩfinita acerbitate:qꝛ ĩ creatura finita nõ põt eē qualitas infinita:ſʒ recompẽſatur per duratiõem infinitam:qꝛ creatura rõnalis duratiõis in ĩfinitū capax ē:et qꝛ actualiter peccauit debetur ſibi nõ ſolū pẽa dãni:ſʒ ẽt pẽa ſenſus. ⸿ Ad 3m dõm:q nõ dicitur ĩ ſuo eterno peccaſſe:qꝛ ſemper in actu peccati permãſerit:ſed quia in vno actu volūtatis adheſit pctõ tali modo vt ei in eternū adhereret ſi impune poſſet. Uel dõm:q dicitur in ſuo eterno peccaſſe qui moꝛtal'r peccauit:quia p̃uauit ſe gratia p peccatuʒ moꝛtale ſine qua homo nõ põt a pctõ liberari. ꝛ ideo ĩpotẽtẽ ſe reddidit ad reſurgẽdum. vñ quãtum in ipõ fuit ſe obligauit vt in pctõ in eternum ꝑmaneret. ⸿ Ad 4m dicẽdum:q deus nõ ĩfligit penã eternam quaſi ĩ pẽa pp penam delectatus:ſʒ qꝛ delectatur in oꝛdine iuſticie ſue:cuius pulchꝛitudo apparet in ꝑpetua pẽa ꝑpetue culpe. ⸿ Ad quĩtuʒ dõm:q peccãs venial'r nõ peccat ĩ ſuo eterno:quia neqʒ adheret pctõ veniali vt fini:quia iam eſſet moꝛtale:neqʒ etiã ĩpotẽtem ſe reddit ad reſurgẽdū:et iõ nõ debet̃ ſibi pẽa eterna:q̃uis foꝛtaſſe toto tꝑe vite ſue ĩ veniali ꝑmaneat. ⸿ Ad ſextū dõm:q ille qui decedit cū moꝛtali ꝛ veniali ſimul punitur in ĩferno p veniali ꝛ punitur ĩ eternum:lõge tamẽ minus acerba pẽa q̃ illa que ē p moꝛtali. ħ ãt accidit vẽiali inquãtum moꝛtali ɔiūctū ē:quod gr̃a p̃uat ſine qua nulla pẽa põt eē purgatiua ꝛ expiatiua. ⸿ Ad ſeptimū dicẽdū:q poſitio illa ē impoſſibilis:quod ſic pʒ:ſi. n. aliquid ē ſufficiẽs ad excuſãdum peccatū maius:multo ampli⁹ ſuffic̃ ad excuſãdum minus:ſʒ impfectio etatis excuſat pctm̃ moꝛtale:vt puer nondum vſum li. ar. hñs pcti moꝛtalis re⁹ nõ habeat̃ ẽt ſi actum faciat qui ex gñe peccatū moꝛtale ſit. vnde multo amplius excuſat ĩfantia ne peccatum veniale imputet̃: ꝛ iõ nõ põt eē q homo venial'r peccet añ illud tempus quo vſū

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

rõnis h᷒: vt iam mortal̃r peccare poſſit: ſtatĩ aũt vt ad tẽpus illud peruenit vl' grãm h᷒ vel in pctõ mortali ẽ: quia ſi facit qđ in ſe eſt deus ei grãm infũdit: ſi ãt nõ facit peccat mortal̃r: quia tunc ẽ tp̃us vt de ſalute ſua cogitet: ⁊ ei operam det: ⁊ iõ põ ẽ impoſſibilis. Si tamẽ ponatur per ĩpoſſibile tũc talis punietur pẽa ſenſibili in inferno: ⁊ pena illa erit eterna: ſed h̓ accidit veniali inq̈ʒtũ ẽ ſine grã.

¶ Expoſitio prime partis textus.

Quidam dicunt vnuʒ eẽ peccatuʒ alij vo ⁊c̃.) Utraq̈ʒ opinio ẽ vera aliquo mõ intellecta: q̈ʒ ſi accipiatur volũtas ↄiuncta actui ſic voluntas et actus exterior ſunt vnũ peccatũ: ſi aũt ſumatur volũtas ſepata ab actu: ſic ſũt duo peccata numero: ſʒ vnũ ſpecie (Ad quod illi etiã dñt ⁊c̃) preter iſtã reſponſionem que hic ponitur põt eſſe alia que in p̃mo articulo poſita eſt. (P̃. queri ⁊c̃) cuʒ in peccato nõ ſoluʒ ſit actus ⁊ reatus: ſʒ etiã macula videtur inſufficiẽter ꝓcedere cũ de macula mentionẽ nõ faciat. Sed dõʒ ꝙ macl'a eſt mediũ inter actũ peccati: ⁊ reatũ quaſi effectus actus ⁊ fundamẽtũ reatus. ⁊ ideo per extrema mediuʒ intelligitur. (Nec vnq̈ʒ eſt in aliq̈ peccatuʒ ⁊c̃.) Ratio h᷒ ẽ: q̈ʒ actus peccati inordiatus cauſat maculã ⁊ reatũ. poſita aũt cauſa nõ põt effectus nõ eſſe. ⁊ iõ impoſſibile eſt vt ſimul dũ actus peccati manet reatus trãſeat. ſed quomõ h̓ in originali eſſe poſſit ſupra dictũ ẽ. (Duo enim ſunt peccatoꝝ genera ⁊c̃.) Hic dicitur ad oſtẽdendũ ꝙ diuiſio peccati ĩ mortale ⁊ veniale nõ eſt vniuoci diuiſio: q̈ʒ ſic mortale et vẽiale dicerẽt̃ due ſpecies peccatorũ: ſed eſt diuiſio analogi: ⁊ pp̄ hoc dicuntur mortale ⁊ veniale eſſe genera peccatoꝝ: quaſi nõ cõmunicantia vnum genus.

¶ Diuiſio ſecunde partis textus.

Modi autẽ peccatoꝝ varias ⁊c̃.) In parte precedenti determinauit magiſter quedã que requirũtur ad peccatũ: quaſi ptes integrantes ipſum. Hic determinat diuerſas peccatoꝝ diuiſiones. Et diuidit̃ in partes duas. In p̃ma proſequitur diuiſiones que reſpiciunt peccatũ in cõmuni. In ſecũda ꝓſequitur diuiſiõem peccatoruʒ capitalium ibi (P̃. ſciendum eſt 7ᵐ. eſſe ⁊c̃.) Prima diuidit̃ in duas. In prima põit quaſdã diſtictões peccatoꝝ que ſumũtur ex pte rei. In ſecũda ponit quandã que ſumitur ex parte nominis. ibi. (Uariã quoq̈ʒ appellationẽ ⁊c̃.) ¶ Circa p̃mã tria facit. Primo diſtinguit modos peccatoꝝ penes motiua ſiue radices. Secundo penes actus in quibus peccatum conſiſtit: ibi (Alibi vero dicitur pctm̃ fieri ⁊c̃.) Tertio penes obiecta. ibi (Dicitur quoq̈ʒ hõ peccare in deũ ⁊c̃.) (Primo ſciendũ eſt ⁊c̃) Hic ponit diſtinctionẽ capitalium vicioꝝ. Et diuiditur ĩ duas. In p̃ma enumerat capitalia vicia. In ſcđa reducit ea in vnum p̃ncipium. ibi (Ex ſupbia tñ̃ ⁊c̃.) Et circa hoc tria facit. Primo oñdit ſupbiam eẽ originẽʒ capitalium viciorum. 2° obycit in ↄ̃riũ. ibi (Huic aũt vr̃ obuiare ⁊c̃) Tertio ſoluit ibi (Sed vtrunq̈ʒ recte dcm̃ ẽ ⁊c̃) ¶ Circa p̃mũ duo facit. Primo oñdit ſupbiam eẽ p̃nᵐ oĩum pctõrum. Scđo aſſignat ſuperbie ſpecies. ibi. (Hui᷒ quatuor ſunt ſpecies.)

¶ Queſtio II.

Hic queruntur quinq̈ʒ. Primo de diſtinctione pctõrum que ſumitur penes radices. 2° de diuiſione peccatorum que ſumitur penes actum. Tertio de diuiſione viciorum capitaliũ. 4° de diſtinctione ſpẽꝝ ſuperbie que in lr̃a aſſignant̃. 5° vtꝝ pctõꝝ ſic diſtictoꝝ poſſit eẽ eq̄litas in grauitate culpe.

¶ Utꝝ pctã diſtinguãtur penes radices. I.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. vr̃ ꝙ inconuenienter penes radices diſtinguant̃ pctã. Radix. n. ẽ ſilis fundamento: ſed pctm̃ nõ h᷒ fundamentũ: vt dr̃ in gloſa. Mat. ſeptio. ḡ non h᷒ radicẽ. ḡ penes radices nõ debent diſtingui pctã. ¶ P̃. radix arboris non eſt arbor. ḡ radix pcti nõ dʒ eẽ pctm̃: ſʒ cupiditas male intẽdẽs ⁊ timor male humilians peccata quedã ſunt. ḡ incõuenienter radices pctõꝝ aſſignãtur. ¶ P̃. timor ex amore naſcitur: ſʒ illud ex quo naſcitur aliqđ põt dici radix eius. ergo amor ẽ radix timoris: ⁊ ita oĩum que ex timore gñantur: ⁊ ſic timor ↄtra cupiditatẽ que ẽ amor diſtingui nõ dʒ tãquã radix oppoſita. ¶ P̃. q̈cunq̈ʒ ↄueniunt ĩ aliquo vno nõ diſtinguunt̃ ẽm illud: ſʒ oĩa pctã in vna radice conueniũt. radix. n. oĩuʒ maloꝝ ẽ cupiditas. i. Tymo. vltio. ḡ penes radicẽ pctã diſtingui nõ debẽt. ¶ P̃. aug. dicit in lib. de ci. dei. Q̈ʒ ſicut amor dei facit ciuitatem dei ita nimi᷒ amor ſui facit ciuitatẽ Babylonis: ſʒ q̈cq̈đ ẽ de gñe pctõrum ad ciuitatẽ Babylonis ꝑtinet. ḡ oĩum pctõꝝ radix ẽ vna. ſ. amor ſui: et nõ ẽ ea q̈ h̓ aſſignat̃. ¶ P̃. i. Jo. ii. dr̃ oẽ qđ ẽ in mũdo ↄcupiſcẽtia oclõꝝ eſt: ↄcupiſcentia carnis: ⁊ ſupbia vite: ⁊ ex his oriunt̃ oĩa alia mala: ḡ cũ iſta ꝑtermittãtur hic nõ ſufficiẽter radices pctõꝝ tangũt̃. ¶ P̃. eccl'. io. Initiũ oĩs pcti ſupbia. Itẽ Ambro. dicit ꝙ oẽ peccatũ ẽ ex ↄtẽptu: ⁊ aug. dicit ꝙ oẽ pctm̃ ẽ ex errore. ḡ peccata nõ vidẽt̃ diſtingui ẽm radicẽ: ſʒ conuenire in radice vna: ⁊ iteꝝ vr̃ ex p̃dcis ꝙ radices pctõꝝ inſufficiẽter ĩ lr̃a (tãgũt̃.

Reſpondeo dõʒ: ꝙ radix ꝓ̃pe in arboribus inuenit̃: in pctis aũt trãſumptiue: vñ oʒ ꝙ ad ſilitudinẽ radicis in arborib᷒ inueniat̃ radix in peccatis. Radix ãt arboris ẽ qua arbor nutrimentũ ſumit: ꝑ qđ ↄualeſcit ⁊ fructificat ex eo aũt pctm̃ ↄualeſcit: ex q̈ hõ ad pctm̃ incliat̃: h̓ ãt ẽ bonũ itẽtũ ad qđ peccãs inordinate ↄuertit̃: q̈ʒ finis efficiẽtẽ mouet. vnde oʒ ꝙ ex pte ↄuerſionis radix pcti aſſignet̃: ⁊ dicat̃ radix illđ ex q̈ pctm̃ oritur: põt ãt act᷒ peccati oriri ex tribus vel ex alio actu peccati ẽm ꝙ ſupra. 36. di. aſſignatum eſt vnum pctm̃ eẽ cãm alteri᷒: vel ex hitu corrupto eliciente actum peccati: vel ex paſſione ſeu ꝓnitate ad patiendũ ex corruptiõe nãe ↄſequẽte. Actus ãt pcti non ꝓ̃pe nomẽ radicis h᷒: quin poti᷒ ipẽ ex radice ẽ. vnde origo pcti ex peccato ſil'atur magis origini rami ex ramo: ſil'iter ẽt hit᷒ proprie accept᷒ nõ põt eẽ a pria radice peccati: q̈ʒ cũ hit᷒ peccati neq̈ʒ ſit nãlis neq̈ʒ infuſus: oʒ ꝙ per actũ peccati ſit acq̄ſitus. reſtat ḡ vt radix pcti dicat̃ in nobis vel paſſio aliq̈: vl' ꝓnitas ad paſſionẽ que ex corruptiõe origialis peccati ↄſeq̄tur: cũ ãt in bonis ↄmutabilib᷒: ad que hõ inordiate ↄuertit̃ ꝑ pctm̃: ſit q̄dã ordo ẽm ꝙ vn᷒ ẽ finis alteri᷒. ſemper ãt ea q̈ ſũt ad finẽ ſũt pl'a q̈ʒ ipẽ finis: oʒ vt quãto radix peccati ſumit̃ ꝓpinquor fini vltio tãto inueniãt̃ pauciores radices: finis ãt vltim᷒ ĩ amore ↄmutabiliũ bonorum ẽ ipẽ hõ pp̄ quẽ oĩa alia q̄rit: ⁊ iõ ſi radix pcti accipiatur ex pte ipi᷒ peccãtis: erit vna: ſi ãt ſumat̃ ex pte ↄuerſionis q̈ pp̄ ſeip̃m peccans querit erunt pl'es. Similiter ẽt ꝓ̃petit᷒ circa bonũ ↄmutabile dupl'r ſe h᷒: vl' ſicut ꝓſequens id qđ extimat ſibi ↄueniẽs: vl' ſicut fugiens malũ ſiue nociuuʒ. Malũ ãt ſicut nõ h᷒ eẽ niſi vt p̃uatio boni. ita ẽt ñ fugit̃ niſi inq̈ʒtũ diligit̃ bonũ. ⁊ iõ fuga mali reducit̃ ad deſideriũ bõi ſicͭ in cãm p̃mã: Scđʒ h̓ ḡ ſciẽdũ ꝙ radices diuerſimode a ſãctis aſſignãt̃: q̈ʒ paſſio q̈ ẽ radix peccati vl' ẽ ẽm inclinatiõem appetit᷒ in id qđ ẽ vltim᷒ finis bonoꝝ ↄmutabiliũ: ⁊ ſic amor ſui ponit̃ ab Augu. radix peccati: vl' ẽm inclinatiõeʒ appetit᷒ in ea q̈ pp̄ hũc finẽ q̄runtur: et h̓ dupl'r: vl' ẽm inclinationẽ appetit᷒ ĩ bonũ tñ̃: pp̄ qđ malũ fugit̃ vl' ẽʒ ↄpatiõem appetit᷒ ad vtrunq̈ʒ ſi ſecũdo modo. ſ. ẽm inclinatiõem appetit᷒ in bonũ ↄmutabile: ⁊ malũ oppoſitũ ſic ſũt radices pctõꝝ q̈ in lr̃a aſſignãt̃. ſ. cupiditas male inflãmãs: ⁊ timor male humilians. Si ãt p̃mo mõ h̓ dupl'r: vl' ẽm inclinatiõem appetit᷒ in bonũ exteri᷒ vl'r: ⁊ ſic erit vna radix. ſ. cupiditas: vl' ꝑticulariter in diuerſa bõa q̈ ſũt triplicia: ⁊ ſic erunt tres radices. ſ. cõcupiſcẽtia carnis circa bonũ delectabile ſenſus. ↄcupiſcẽtia oclõꝝ circa bõa exteriora in vſum ordĩata: ſupbia vite circa bõa ẽm opinionẽ: vt honor dignitas ⁊ hꝫ.

Ad primuʒ ḡ dõm: ꝙ pctm̃ nõ h᷒ fundamẽtum ex pte illa q̈ auerſio ẽ: q̈ʒ ſic nihil eſt: ſed ex pte ↄuerſionis q̈ aliqđ eſt radicẽ hr̃e põt. ¶ Ad 2ᵐ dicẽduʒ: ꝙ timor ⁊ cupiditas ẽm ꝙ noĩat actum pcti nõ ſũt radices: ſʒ ẽʒ ꝙ noĩant paſſionẽ vl' ꝓnitatẽ ad paſſionem vt ſumat̃ radix magis remota. ¶ Ad 3ᵐ ⁊ 4ᵐ ⁊ 5ᵐ ⁊ ſextũ pʒ rñ̃ſio per ea q̈ dcã ſunt. ¶ Ad 7ᵐ dõm: ꝙ oĩa illa ſumũtur ex pte auerſionis: ⁊ iõ ꝓ̃pe loquẽdo nõ hñt rõnẽ radicis: q̈ʒ null᷒ ad maluʒ itẽdẽs opat̃. vt diony. dicit. habẽt tñ̃ rõnẽ initij. pp̄ qđ dr̃ ꝙ initium oĩs pcti ẽ ſupbia: q̈ʒ act᷒ deficiẽtis inq̈ʒtũ deficiẽs ẽ aliq̈s deſcẽs p̃exiſtẽs initium eẽ põt. defect᷒ ãt iſte p̃cedẽs pctm̃ põt eẽ vl' in rõne dirigẽte: ⁊ ſic dicit̃ oẽ pctm̃ eẽ ex errore: vt error ſit idẽ qđ ignorãtia electionis ẽm quã oĩs malus ẽ ignorãs: vt in 3° ethi. dr̃. vl' ẽ in volũtate iperãte actuʒ ẽm ꝙ nõ intẽte ⁊ ſollicite inheret his q̈ dei ſũt: ⁊ ſic ẽ ↄtẽptus ⁊ ſupbia ẽm quam aliq̈s nõ curat ſub eẽ p̃cepto vel p̃cipiẽti: ⁊ ſicut vnũ peccatum ẽ ẽm rẽ auerſio ⁊ ↄuerſio dñs ẽm ↄpationem ad diuerſos terminos: ita ẽt ſupbia h̓ mõ accepta ẽm ꝙ eſt initiuʒ: ⁊ cupiditas ẽm ꝙ ẽ radix: ſunt idẽ ẽʒ rẽ: ⁊ dñt ratione mõ p̃dcõ: ⁊ pp̄ hoc dicit aug. io. ſuper Geñ. ſuperbiã ⁊ cupiditatẽ non quaſi duo mala: ſed vnum malum eſſe.

¶ Utrum peccatum conuenienter diuidatur in peccatuʒ cogitationis oris ⁊ operis. II.

Ad ſecũdũ ſic ꝓcedit̃. vr̃ ꝙ ſcđa diuiſio q̈ in lr̃a aſſignat̃ incõpetens ſit: q̈ʒ eiuſdẽ gñis eedẽ ſunt prie dr̃e diuidẽtes: ſʒ pctm̃ ẽ vnũ genus ſaltẽ analogicũ ḡ incõueniẽter tot varijs diuiſionib᷒ diſtiguitur. ¶ P̃. affectio plus h᷒ de rõne pcti q̈ʒ cogitatio: q̈ʒ ad cognitiõem ꝑtinet: ſʒ ipſe de affectione mentiõem nõ facͭ igr̃ inſufficiẽter diuidit. ¶ P̃. act᷒ exteriores ꝑ mẽbra exteriora exercẽt̃: ſʒ lingua ẽ vnũ de exteriorib᷒ membris. ḡ verbũ qđ ꝑ linguã ꝓfert̃ nõ dʒ diuidi ↄ̃ pctm̃ opis quod eſt pctm̃ exterioris act᷒. ¶ P̃. circumſtãtia act᷒ nõ dʒ diuidi ↄ actũ: ſʒ ↄſuetudo ẽ q̈dã circumſtãtia pcti. ḡ nõ dʒ diuidi pctm̃ ↄſuetudinis ↄtra pctm̃ operis. ¶ P̃. pctm̃ omiſſionis q̈dã ſpẽs pcti ẽ: q̈ ſub nullo iſtoꝝ membrorum continetur. ergo diuiſio ẽ inſufficiens.

Ulterius queritur de alia diuiſione que eſt per obiecta. vr̃. n. ꝙ ſit inſufficiens: q̈ʒ in illum peccans peccare dr̃ quẽ ex ſuo pctõ ledit: ſed deum peccãdo ledere nõ poſſum᷒: vt dicit̃ Job. 35. Si peccaueris: quid ei nocebit: ⁊ ſi multiplicate fuerint iniq̄tates tue quid facies ↄtra illuʒ: ḡ dr̃ incõueniẽter aliq̈s in deũ peccare. ¶ P̃. illđ qđ ẽ rõ diligẽdi nõ ꝑ̃t odio hr̃i: ſʒ hõ ẽ rõ diligẽdi reſpcũ ſui ipſius q̈ʒ nihil homo diligit niſi inq̈ʒtum ẽ bonũ ſibi. ḡ nullus ſeip̃m hr̃e odio põt: ſʒ in illum peccam᷒ quẽ odio hẽmus. ḡ nullus in ſeip̃m peccat. ¶ P̃. pctm̃ charitati opponit̃: ſed in p̃ceptis charitatis non datur diſtinctum p̃ceptuʒ hoĩ de dilectione ſui: ſed includit̃ in dilectione dei ⁊ ꝓximi. ḡ nõ deberet poni vn᷒ determinat᷒ modus pcti ex h̓ ꝙ peccatur in ſeip̃m. ¶ P̃. q̈cunq̈ʒ peccat in ꝓximum peccat ĩ ſeip̃m ⁊ in deum. ḡ peccatum in ꝓximũ nõ dʒ diuidi cõtra peccatũ quod eſt in ſeip̃ʒ ⁊ in deuʒ.

Ulterius queritur de alia diuiſione que ſumit̃ ẽm noĩa: q̈ʒ ſapiẽtis nõ eſt de noĩb᷒ curare: ſʒ theolog᷒ maxie ſapiens ẽ. ḡ de diuiſione pctõꝝ per noĩa nõ ſe dʒ itromittere: ſʒ eis vti vt pl'es vtunt̃. ¶ P̃. ſicut delictum dr̃ ꝑ h̓ ꝙ aliqđ derelinq̄t̃: ita pctm̃ dr̃ per h̓ ꝙ ab aliquo aberratur. cum auerſio ſit formale in pctõ a quo denoiat̃. ḡ vr̃ dr̃ia p̃ria quã aſſignat nulla eẽ. ¶ P̃. ꝑ ignorãtiam nõ ſolum cõuenit peccare pctõ omiſſionis: ſed ẽt trangreſſiõis cuʒ ḡ delictũ ꝓprie ſonet omiſſiõem: q̈ʒ dr̃ quaſi d̃relictũ videtur incõpetẽs eẽ illa. ſ. ſcđa expõ qua delictum exponitur quod per ignorantiam fit.

Reſpõdeo dõm: ꝙ iſta diuiſio aſſignatur: ẽm gradus quib᷒ fit ꝓgreſſus ad ↄplemẽtum pcti: gradus auteʒ iſti attendit̃ ẽm ꝙ vn᷒ actus alteri actui additur ad ꝑfectionem pcti. vñ opʒ ꝙ ẽm gradus icludat in ſe peccatũ: ⁊ ita ẽ quaſi diuiſio toti᷒ poteſtatiui: additio aũt actus ad actũ põt eẽ multipl'r: ⁊ ẽʒ hoc ſunt diuerſi gradus ĩ pctõ. vñ prim᷒ gradus pcti eſt in p̃mo actu pcti: ſup quẽ alia adduntur. hic ãt eſt actus interior. ſ. voluntatis: ⁊ h̓ eſt primũ mẽbꝝ diuiſionis. ſ. peccatũ cogitationis: huic autẽ actui ſuꝑadditur alius act᷒ exp̃mens et deſignans hũc actuʒ. ſ. act᷒ locutionis: et ideo h̓ ẽ ſcđm membꝝ diuiſionis: iteꝝ ſuper actum locutionis addit̃ actus exterior: quo mẽbra corporis mouent̃ ad ↄſequendum finem voluntatis: ⁊ hoc erit terti᷒ gradus ⁊ tertiũ mẽbꝝ qđ ẽ peccatũ opis: q̈rto additur actus exterius actui exteriori: ⁊ hic ẽ vltim᷒ gradus ⁊ q̈rtuʒ mẽbꝝ. ſ. peccatum ↄſuetudinis: quia cũ poſt actũ exteriorẽ non ſit aliquis actus alterius generis. opʒ ꝙ vltim᷒ gradus peccati ſit ẽm mltiplicationẽ hꝫ actuũ.

Ad primũ ergo dõm: ꝙ diuiſio alicui᷒ põt eẽ multipliciter: vel ſicut generis in ſpẽs vl' ſicut ſubiecti in accidentia: vel ẽt alijs modis quos Boetius numerat: diuiſio ergo generis in ſpẽs vel dr̃ias primas ñ eſt niſi vna: ſed diuiſio ſubiecti in accidentia põt eẽ multipl'r ſcđm ꝙ vni multa accidũt. dõm ergo ꝙ diuiſio peccati in ſpẽs ſuas eẽntiales eſt per oppoſitũ virtutis: q̈ʒ oʒ ꝙ ſit ſcđm obm̃ ex quo ſpecificatur peccatũ ⁊ virtus: ⁊ talis diſtinctio peccatoꝝ hic nõ ponitur: ſed ponunt̃ q̈dam diſtinctiones ſcđm aliqua pcti accidentia: ⁊ iõ nõ eſt icõueniens ſi ſunt plures. ¶ Ad ſcđm dõm: ꝙ in peccato cogitationis intelligitur omne peccatum qđ in ſolo interiori actu ↄſiſtit. ⁊ ideo includitur ẽt affectio ſine qua nullũ peccatum ẽ. ¶ Ad tertium dicendum: ꝙ q̈ʒuis lingua ſit exterius membꝝ: tñ̃ inter alia eſt magis propinquũ interiori actui ẽm ꝙ congruit in locutiõe: quia locutio eſt ſignum interioris actus: et ideo quẽdam gradum h᷒ in ꝓgreſſu peccati locutio inter peccatũ cogitationis ⁊ opis. ¶ Ad quartũ dõm: ꝙ conſuetudo eſt quedã circumſtantia aggrauãs peccatum ex multiplicatiõe ipſoꝝ actuum: ⁊ ideo in ↄſuetudine eſt vltim᷒ ꝓgreſſus peccati: ⁊ iõ nõ ponitur conſuetudo quaſi condiuiſa ↄtra actum ſimpl'r: ſed ↄdiuiſa ↄtra actũ nõ cõſuetum: ſicut ẽ in diuiſione totius poteſtatiui. ¶ Ad q̄ntum dicẽdũ: ꝙ ſcđm opinionẽ illoruʒ q̈ dicunt ꝙ in pctõ omiſſionis req̄ritur aliq̈s act᷒ interior vel exterior peccatum omiſſionis includit̃ ĩ peccato cogitationis locutiõis et operis: et ſil'r ſcđm alios q̈ dicunt ꝙ non requiritur ibi act᷒ exterior: q̈ʒ ſic facer̃ icludit nõ facere. et ſic de alijs: vt ſupra dictum ẽ.

Ad id quod vlterius queritur: dõm eſt ꝙ ſicͭ oĩs virtus eſt iuſticia quodãmodo: vt dicit phs q̄nto ethicorum: ita omne peccatũ eſt iniuſticia. Iniuſticia auteʒ eſt ex hoc ꝙ detrahitur alicui qđ ſibi debetur: et ideo iniuſticia h᷒ quaſi obta. ſ. illud quod detrahitur: ⁊ h̓ eſt prope materia actus: et vnde peccatum ſpecificat̃: et ille cui detrahit̃: ſicut homo cui per iniuſticiaʒ aufertur res ſua: et penes hoc obm̃ ſumitur hec peccati

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

diuiſio: quia homo aliquid dꝫ deo ſibi ⁊ proximo. deo dꝫ amorē reuerētiam et hõ⁹: vnde qñ ab his deficit dr̄ peccare in deum: ſibi dꝫ munditiā et ordinatiōem ſui ſub regimine rōnis ⁊ hõ⁹: et qñ in his deficit dr̄ in ſeipm̄ peccare: ꝓximo āt que dꝫ planum eſt: et qñ in his deficit dicitur ī ꝓximum peccare: et idem eſt ſi ꝯria horum faceret.

¶ Ad p̄mum ergo dōm: ꝙ non dr̄ homo in deum peccare qꝛ deum in aliquo ledat: ſꝫ quia deo ſubtrahit qđ ei dꝫ: ⁊ inq̄ꝫtum in ipſo eſt: eius gloriam minuit: q̄ꝫuis hoc facer̄ non poſſit. ¶ Ad ſcđm dōm: ꝙ quilibet nāliter ſeipſum amat. ⁊ ideo vnuſquiſq; amat h̄ qđ ſe eē extimat. quidaꝫ āt extimant ⁊ vere ſe eē id qđ ſm intellectum ſunt: quia ex h̄ hõ ē homo: ⁊ ideo appetunt ſibi ea que ſunt bōa ſm intellectum ⁊ rōnem vel directe vel indirecte: quidā vͦ extimāt ſe eē qđ nō ſunt: ⁊ falſo ꝑpter naturam ſenſibilē que exterius appet: ⁊ ideo diligunt in ſe naturam ſenſibilem appetētes ea que ſunt ſm ſenſum dlectabilia: ⁊ quia hõ⁹ ſunt mala eis: ⁊ nociua ſm id quod vere ſunt. ideo ſibi ipſis nocent ⁊ ſe odiunt actu: non affectu. ¶ Ad tertiū dicēdū: ꝙ hoīem diligere ſe nihil aliud eſt q̄ꝫ ſe deo velle vniri: quia homo ſe ꝑpter deum dꝫ diligere: ⁊ ideo in dilectione dei includitur dilectio ſui ipſius: non āt peccatū quod eſt in deum ē rō peccati quo homo in ſeip̄ꝫ peccat. ⁊ ideo non eſt ſimilis rō vtrobiq;. ¶ Ad quartū dicēdū ꝙ diſtinctio iſta ſumitur ſcđm illud in qđ directe peccat̄: ſed quando aliquis peccat in ꝓximum peccat quidem in ſeipſum: et in deū: ſed ex ꝯñti. Et ſimiliter quādo peccat ī ſe peccat in deū. ⁊ econuerſo: et iđ obiectio nō ꝓcedit.

Ad illud quod vlterius queritur dicendum: ꝙ iſta diuiſio peccatorum que eſt ſcđm nomina attenditur penes ea: ex quibus actus regulatur. ſ. precepta legis: ⁊ hoc dupliciter: quia vel ſcđm diſtinctioneꝫ p̄ceptorum in ſe: et ſic delictum reſpicit precepta affirmatiua et peccatum precepta negatiua: vel ſcđm ꝙ diuerſimode peccans a preceptis deficit: quia vel deficit a preceptis ſcđm rationem per ignorantiam: et ſic eſt delictuꝫ vel ſcđm voluntatem per contēptum: et ſic eſt peccatum et ſic patet rō duplicis expoſitionis.

¶ Ad primum ergo dicendum: ꝙ ſapiens bene curat nomina ſcđm ꝙ exprimūt proprietatem rerum: et nō pp̄ ſe: et qꝛ ex diuerſis rationibus peccatoruꝫ eſſentiales eorū differētie inueniuntur. ideo non fuit inconueniens hanc diuiſionem ponere. ¶ Ad 2m dōm. ꝙ q̄ꝫuis peccatuꝫ nominet auerſioneꝫ: tamen proprie loquendo non nomiat omiſſionem: ſed magis actum auerſioni coniunctuꝫ: differt eniꝫ omiſſio ab auerſione. omiſſio enim dicitur propter defectum actus debiti: ſed auerſio propter receſſuꝫ a fine. ¶ Ad tertium dicēdum: ꝙ qui ignoranter aliquid facit inuoluntarius facit: et ideo magis peccat in hoc ꝙ cognitionem eorum dimittit que tenetur cognoſcer̄ q̄ꝫ in hoc ꝙ talia agit ⁊ ꝑpter hoc peccatum per ignorantiam delictum poteſt dici.

¶ Utꝝ diuiſio capitalium vitiorū ſit competēs. III.

Ad tertium ſic proceditur. videtur incompetens eſſe diuiſio vitiorum capitalium que in lr̄a ponitur, qꝛ illud ex quo oriuntur alia: ⁊ quod alijs peccatis p̄ncipatur: videtur eē peccatorum caput: ſed ſupbia: vt dicit Grego. eſt ex qua omnia peccata oriuntur: et ē quaſi regina omnium peccatorum. ergo ip̄a ſola dꝫ dici vitiuꝫ capitale: vel ſaltem ipſa ⁊ auaritia: ex qua alia oriuntur: vt in littera dicitur. ¶ Preterea. capitale p̄cipale dr̄: ſed quod imperfectam rōnem peccati hꝫ p̄ncipale peccatum non ē: cum ergo veniale imperfectam rationē peccati habeat. videtur ꝙ peccatum veniale non poſſit eſſe peccatum capitale: ſed multa de iſtis vitijs que inter capitalia computātur: ⁊ fere omnia: quādoq; ſunt venialia. ergo incōuenientēr dicūtur capitalia. ¶ Preterea. capiti reſpondet membrum: ſed vitia que ex iſtis vitijs hic numeratis oriuntur: dicuntur a Grego. filie: ⁊ non membra. ergo iſta vitia non debent dici capita: ſed matres.

¶ P̄. prouerbioꝝ ſexto dicit̄. Sex ſunt que odit deus ⁊c̄. Dicit glo. ꝙ numerantur ibi ſeptē vitia capitalia: ſed nullum eorum que ibi dicuntur eſt aliquod eorum q̄ hic numerātur. ergo vr̄ ꝙ ſint ad min⁹. 14. ¶ P̄. non eſt aliqđ vitium quod interdum ex alio oriri non poſſit. ſi ergo capitale vitium eſt ex quo alia oriuntur videtur ꝙ oīa peccata ſint capitalia. ¶ Preterea. plura ſunt vitia q̄ꝫ virtutes: quia vni virtuti plura vitia opponūtur: ſed virtutes principales ſunt ſepteꝫ: tres theologice: ⁊ quattuor cardinales. ergo peccata capitalia debent eſſe plura q̄ꝫ ſepteꝫ. ¶ Preterea. fides eſt fundamentum virtutum: vt dicit̄ Ro. ii. Sed infidelitas fidei opponitur. ergo infidelitas debet computari inter vitia capitalia precipue ꝑpter id quod dicitur ſapientie. 14. Ex infandorum ydoloꝝ cultura oīs mali p̄ncipium eſt ⁊ origo.

Reſpondeo dicendū: ꝙ vitium capitale dicitur vitium ex quo alia vitia oriunt̄. vñ in hoc differt capitale peccatum a radice peccati: quia capitale peccatum ē peccatū quoddā: radix āt peccati nō ē peccatū ſi ꝓprie ſumatur vt ex predictis pꝫ: pctm̄ autem ex peccato oritur quatuor modis: vt ſupra. 36. diſt. dictuꝫ ē. Un⁹ modus ē ex pte auerſionis ſm ꝙ gratiam priuat: qua priuata homo in peccatum ruit: ſed iſta origo non eſt niſi per accidens: quia p̄mum peccatum cāt 2m ſicut remouens ꝓhibens: caput āt nominat per ſe orginem: ⁊ iđ ꝑ modū iſtū non pōt dici ꝓprie vitiū capitale. Alio mō ex pte ꝯuerſionis ſm ꝙ ex actu pcti relinquitur habitus et ex habitu iterꝝ ꝓcedit act⁹: ⁊ ſm hanc originē non pōt dici vitiū capitale: quia hic non eſt origo peccati ex peccato directe: ſed mediante habitu. Alio modo pctm̄ oritur ex peccato inq̄ꝫtū vnū pctm̄ alteri materiā āminiſtrat ſicut luxurie gula: ⁊ quia res non habet eſſe ſcđm materiā ſed ſm formā: ideo non complete oritur peccatuꝫ ex illo pctō quod materiā preſtat: ⁊ propter hoc nec adhuc inuenitur perfecta ratio capitalis vitij. Quarto modo oritur pctm̄ ex peccato quod ordinatur in finem illius: ſicut cū quis ad habendum pecuniā furatur: furtum ex auaritia naſcitur: ⁊ quia in moralibus ſpēs eſt a fine. ideo hec ē formalis ⁊ completa origo peccati ex peccato: ⁊ ſcđm hanc originem ꝓprie dicitur vitiū capitale: et ſaluatur ibi metaphora capitis: ſcđꝫ ꝙ principem alicuius exercitus caput in exercitu dicim⁹ quia princeps eſt exercitus: ad cuius bonū tot⁹ exercit⁹ ordinatur. vt ex. ii. metaph̄. pꝫ: ⁊ ꝑ hunc modum illud viciuꝫ: ad cuius finem illa ordinant̄ caput eoꝝ dr̄. Et iđ Greg. ponit vitia capitalia q̄ſi duces exercit⁹: et alia vitia q̄ ex eis oriūt̄ ponit exercit⁹ eorum: exponēs illud Job. 39. Audit clamorē ducuꝫ et vlulatuꝫ exercit⁹ ⁊ qꝛ finis ſemꝑ ē magl appetibile eo qđ ē ad finē: iđ oꝫ vt illa pctā p̄cipue capitalia dicāt̄: in q̄ꝝ fines appetitus corruptus magis natus eſt tendere. hõ⁹ autem ſunt peccata illa qui circa principalia obiecta ſenſibilium potentiarum ſunt. quia ex corruptione ſenſualitatis peccata in nobis oriuntur. appetitus āt ſēſibilis in duas vires diuiditur. ſ. iraſcibilem et concupiſcibilem: ꝯcupiſcibilis aūt obm̄ eſt delectabile et conueniens ſecundum ſenſū. et ideo peccatum capitale quod ī concupiſcibili eſt: vel ē ex hoc ꝙ inordinate deſiderat delectabile ſecundum ſenſum: vel ex eo ꝙ inordinate fugit impedimētū huiuſmodi delectatiōis. Si p̄mo mō hoc ē duplr̄ vel ex eo ꝙ appetitus tēdit in id quod ē ordinatū ad delectabile ſenſus: cuiuſmōi ſūt bona exteriora: ⁊ ſic ē auaritia: vl' ex eo ꝙ appetitus iordinate tēdit in ipſuꝫ delectabile ſenſus: ꝑfecta aūt delectatio ſm ſenſuꝫ ē ſcđꝫ tactū ⁊ guſtū ꝓut eſt tactus quidā: qꝛ eſt ſm applicationē ipſius rei ad ſenſū. ⁊ iđ circa delectabile tactus abſolute ē vnū viciū capitale. ſ. luxuria: ⁊ circa delectabile guſtus ꝓut ē tact⁹ quidā ē aliud. ſ. gula: ſed ex eo ꝙ fugitur iordinate ipedimētuꝫ delectatiōis ſenſibilis eſt accidia que ē tediuꝫ ſpūalis boni: ſcđꝫ ꝙ ipedit dlectationē aliquā diſſolutā: obiectū autē iraſcibilis proprie eſt arduū vel magnū aliqđ in quod hõ nitit̄. ergo capitale pctm̄ in iraſcibili pōt eē dupliciter vel ex eo ꝙ iraſcibilis iordinate fert̄ in arduū: ⁊ ſic proprie eſt ſupbia vel ianis gloria: vel ex eo ꝙ cōtra tēdit ad id qđ eſt ardui ipeditiuuꝫ: ſꝫ hoc pōt eē dupliciter: qꝛ illud ipeditiuuꝫ cōtra quod tendit vel īpedit directe in cōtrariū agēdo: ſicut ipugnās aliquē impedit promotionē eius: ⁊ ſic ē ira q̄ ē appetitus in vindictā vel idirecte: ⁊ ſic ē iuidia q̄ ē dolor alieni boni ſm ꝙ illud bonum eſtimatur impeditiuuꝫ ꝓprie excellentie.

Ad primuꝫ ergo dicēduꝫ ꝙ auaricia ſiue cupiditas tripliciter dicit̄. Uno. n. modo noiat paſſionē vel pronitatē ad paſſionē ex originali relictā: ⁊ ſic nō ē peccatū: ſꝫ radix peccati. Alio mō ſꝫ ꝙ dicit̄ iordinatus appetitus cuiuſlibet boni cōmutabilis ſiue ſcie ſiue honoris ſiue pecunie ſiue cuiuſcūq;: ⁊ ſic auaricia vel cupiditas ē gen⁹ oīum peccatoꝝ. vñ ſup illđ ad Ro. 7. Cōcupiſcētiā neſciebat ⁊c̄. Glo. Bona ē lex que duꝫ ꝯcupiſcētiā prohibet oia mala ꝓhibet. Tertio dicit̄ auaricia vel cupiditas ſm ꝙ ē inordinatus appetitus reꝝ exterioꝝ q̄ ad vſum vite pertinent. ⁊ ſic eſt quoddā ſpāle pctm̄. Similiter etiā ſupbia tribus modis dicit̄. vno mō ipſe habitualis cōtemptus p̄cepti et p̄cipientis ex corruptione nature ꝓueniēs vel ex quocūq; defectu creature: ⁊ ſic nō ē peccatuꝫ: ſꝫ initiū peccati. Alio mō dicit̄ appetitus excellentie in quibuſcūq;: qꝛ qcūq; appetit aliqđ ordinate vult quodā modo excellere in illo: iđ hoc mō ſupbia vt fert̄ ad oia pctā cōmune eſt ſm ꝙ ē deſideriū cuiuſcūq; excellētie. Tertio mō dicitur ſꝫ ꝙ ē inordinatus appetitus illius excellētie determinate cui debetur honor ⁊ reuerētia: ⁊ ſic eſt ſpāle pctm̄. Dōꝫ ē ergo ꝙ ſumēdo primo modo ſupbiaꝫ ⁊ cupiditatē ex eis oriūtur oia vicia: ſicut ex radice vel initio: ⁊ non ſicut ex pctō capitali loquēdo de vtroq;. Secūdo mō oriuntur ex eis oia peccata ſicut ſpēs ex gñe. Loquēdo autē de eiſdē tertio mō ſic oriunt̄ ex eis quedā ſpālia vicia: ſꝫ interdū ex eis oia vicia poſſūt oriri: ⁊ frequētius ex aliquo eoꝝ oriuntur oia q̄ꝫ ex quouis alio vicio: cuius rō eſt cōmunitas obiectoꝝ ipſorū qꝛ obiectū auaricie. ſ. pecunia ꝓmittit ſufficiētiā ī oibus q̄ ſūt hoi neceſſaria: ⁊ iđ facillime affectus inclinat̄ in h̄: ſilr̄ ēt excellētia q̄ ē obiectū ſupbie: vr̄ eē magis ꝓpinquū bonū ipſi hoi. ⁊ iđ appetitus facile iclinat̄ i illā ⁊ ēt magis q̄ꝫ in auariciā: qꝛ pecuniaꝫ null⁹ diligit niſi pp̄ aliud qđ ex ea ꝯſeq intēdit. vt i p̄mo ethi. dr̄: ſꝫ excellētia ē quoddā pp̄ ſe deſideratuꝫ. ¶ Ad 2m dōꝫ. ꝙ q̄ꝫuis veniale pctm̄ nō hēat p̄ncipalitatē in rōne pcti: pōt tñ hr̄e p̄ncipalitatē in finem ad quē alia ordinant̄. ⁊ iđ nihil ꝓhibet veniale pctm̄ eē capitale viciū. ¶ Ad 3m dōꝫ. ꝙ vnū viciū dr̄ caput alteri⁹ ſꝫ ꝙ aliud viciū ex eo orit̄. ⁊ iđ qꝛ in noie filiatiōis magis exꝓmit̄ origo q̄ꝫ i noie mēbri: iđ poti⁹ vicia ex his gñata dn̄r filie q̄ꝫ mēbra ⁊ viciuꝫ ex quo gñat̄ dr̄ potius caput ꝑ modū originis. vt dcm̄ ē. ¶ Ad 4m dōꝫ. ꝙ viciuꝫ capitale ibi ſumit̄ vitiū graue qđ pena capitis plectēdū eſt. ⁊ iđ equiuocatio ē de capitali. ¶ Ad 5m dōꝫ. ꝙ q̄ꝫuis qđlibet vitiū ex quolibet poſſit oriri: tñ q̄dā vitia ſūt in q̄ hõ facilius iclinatur etiaꝫ ꝑ ſe: ⁊ illa ponunt̄ capitalia vitia: ⁊ q̄daꝫ vitia ſūt in que nō facile inclinat̄ aliqs niſi pp̄ finē alterius vitij: et hõ⁹ dn̄r eſſe filie capitaliū vicioꝝ: ⁊ ſm ꝙ directius pōt reduci in finē vnius vicij q̄ꝫ alterius: ſm hoc vnum vicium aſſignatur potius filia vnius capitalis q̄ꝫ alterius: quāuis ex diuerſis interdū oriat̄. ¶ Ad 6m dōꝫ. ꝙ plura ſūt vitia q̄ꝫ virtutes: nō tamen oportet ꝙ plura ſint vicia capitalia q̄ꝫ virtutes principales: qꝛ circa vnā materiā in qua ē virtus poſſunt eſſe diuerſa vicia: ſꝫ tamē nō oia habēt principale obiectum in qđ facile aīus inclinet̄. ¶ Ad 7m dōꝫ. ꝙ fides eſt fundamētuꝫ iquātuꝫ hꝫ in ſe rōneꝫ cognitiōis: qꝛ ex cognitiōe affectio quodā modo gñatur: ſꝫ ifidelitas eſt p̄uatio cuiuſdā cognitiōis. ⁊ iđ ꝑ ſe nō pōt cauſare affectionē: ſed ꝑ accidēs: ſicut remouēs cognitionē que prohibeat pctm̄ per modum quo ignorantia eſt cauſa peccati: ⁊ hoc mō dr̄ hydoloꝝ cultura oīuꝫ maloꝝ origo eē: ſꝫ iſte nō eſt modus quo alia vicia ex capitalibus oriunt̄. vt dcm̄ eſt.

¶ Utꝝ ſpēs ſupbie ꝯuenienter aſſignent̄. IIII.

Ad quartum ſic procedit̄. Uidetur ꝙ incōuenienter ſpēs ſupbie aſſignētur. Credere. n. aliqđ qđ eſt cōtrariū articulo fidei eſt pctm̄ ifidelitatis: ſed oia bona eē a deo cōtinetur i articulis fidei. vt pꝫ in ſymbolo. vbi dr̄ factor viſibiliū ⁊ inuiſibiliū. ergo vr̄ ꝙ cū aliqs ſibi tribuit bonū qđ hꝫ: ⁊ nō a deo recognoſcit ꝙ ſit ifidelitatis pctm̄: ⁊ non ſupbie. ¶ P̄. nullus peccat credēdo qđ verꝝ ē: ſꝫ verꝝ ē multa bona hoi ꝓ meritis dari. g̃ vr̄ ꝙ nō ſit pctm̄ ſupbie credere aliqđ ſibi ꝓ meritis a deo datū eē. ¶ P̄. vnū nō pōt eē ꝯriū duobus: ſꝫ ph̄s ponit iactātiā ꝯriā v̄tuti q̄ dr̄ v̄itas in. 4. ethi. ergo nō ꝯriat̄ hūilitati: ⁊ ita nō ē ſpēs ſupbie: ſicut in lr̄a dr̄. ¶ P̄. ille cui oia vidētur parua oia deſpicit: ſꝫ magnanimo oia parua vidētur. vt ph̄s i. 4. ethi. dicit. ergo magnanimi ē alia dſpicere: ſꝫ illud qđ ē v̄tutis nō ē ſupbie. ergo nō ē ſpēs ſupbie ꝙ homo ceteris deſpectis ſingulariter velit videri. ¶ P̄. igratitudo ⁊ iobediētia ⁊ multa alia vicia ſpēs ſupbie aſſignāt̄. ergo cū de his nō fiat i lr̄a mētio. vr̄ ꝙ iſufficiēter aſſignētur ſpecies ſuperbie.

Reſpondeo dōꝫ. ꝙ ſꝫ ph̄uꝫ rectū ē index ſui ipſi⁹ ⁊ obliq. vt dr̄ p̄mo de aīa. ⁊ iđ ex v̄tute i cognitiōꝫ vicij oppoſiti ꝓcedēdū ē: qꝛ vͦ oꝫ vt viciū illi v̄tuti opponat̄: cū q̄ in obō cōicat: ſicut luxuria caſtitati. obꝫ āt ſupbie ē altū vl' arduū: iđ oꝫ ꝙ magnanimitati opponat̄ cui⁹ ē i magna tēdere. Sciēdū āt ꝙ magnanim⁹ mediocriter tēdit i magna ſꝫ hec mediocritas nō attēdit̄ ſꝫ q̄ꝫtitatē ei⁹ in qđ tēdit: qꝛ h̄ in qđ tēdit magnanim⁹ ē maximū q̄ꝫtūcūq; pōt eē: ſꝫ attēdit̄ mediocritas i duob⁹. ſ. i electiōe magni: ⁊ i ꝓportiōe ſui ad magnū. In electōe magni dico: qꝛ tēdit i id qđ ē magnū ſimplr̄: qđ ē. ſ. actus v̄tutl ꝑfect⁹: nō āt tēdit p̄ncipalr̄ ī id qđ ē magnū ſꝫ qd: ſic ſunt exteriora bona iter q̄ p̄cipue magnū ē honor: nō. n. magnanim⁹ honorē q̄rit tāq; finē voluntatis ſue: qꝛ h̄ nimis ſibi paruū reputat: cū ſit vanū ⁊ trāſitoriū bonū. vñ nō multū curat honorari: ſꝫ fieri honore dignū ſꝫ ꝙ honor ē teſtimoniū v̄tutl. Itē mediocritas attēdit̄ i h̄ ꝙ nō tēdit i qđcūq; magnū qđ ſibi i ꝓportionatū ſit: ſꝫ i magnū qđ pōt ſibi eē ꝓportionatū. ⁊ iđ null⁹ pōt eē magnanimus niſi v̄tuoſus q eſt habilis ad magna. Et propter hoc ēt ph̄s dicit ꝙ magninimitas eſt ornamentū virtutū oīum: qꝛ magnanimitas inclinat ad faciēdū magna in oibus virtutibus: vt ꝙ faciat maximos actus fortitudinis temperātie ⁊ huiuſmōi: ⁊ ſm hec duo inanis gloria et ſuperbia ſūt oppoſite magnanimitati: qꝛ inanis gloria nō tendit in id quod eſt magnū ſimpliciter: ⁊ ꝙ magnanimitas ꝑ ſe querit: ſꝫ in magnū exterius vt in laudē vel honorē: vel aliquid hõ⁹: ſupbia vͦ tēdit in magnū ſimplr̄: ſꝫ non ſcđm proportionem ſuam. ⁊ ideo qꝛ actus fortitudinis eſt

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

maxīe arduus ⁊ difficilis propter hoc ſuperbus precipue anhelat ad ſupabundātiaꝫ fortitudinis: ⁊ ideo dicit philoſophus in tertio ethicoꝝ ꝙ ſupbus vult videri audax. Qd̄ autē tendit in aliquid magnū nō ſibi proportionatuꝫ poteſt cōtingere dupliciter: aut quia illud ſimpliciter ſm ſe ⁊ abſolute deficit ſibi: ⁊ ſcd̄ꝫ hoc ē tertia ſpecies q̄ iactātia dicitur: aut quia quāuis habeat: nō tamē habet eo modo excellēti: ſicut nitiť. Iſte autē modus excellēs eſt duplex ſcd̄ꝫ duplicē moduꝫ quo aliquid ē in cauſa excellētius q̄ꝫ in cauſato. Cauſa eniꝫ abundātius: ⁊ ꝑfectius habet aliquid q̄ꝫ cauſatum: ſicut ignis caloꝛeꝫ q̄ꝫ elemētata: ⁊ ſꝫ hunc moduꝫ excellētie eſt quarta ſpecies: quia vult ſingulariter videri. Item qd̄ ē cauſa nō habet ab alio: ſed a ſe inquātū ē cauſa huius quod in effectu ab alio ē: ⁊ ſcd̄ꝫ hoc ſunt due prime ſpēs ſupbie: quia ſcd̄ꝫ primā ſpēꝫ ſuperbie attribuit ſibi hoc qd̄ hꝫ tāquā nō ab alio ſibi ſit datuꝫ. Sm autē ſecūdaꝫ attribuit ſibi: ſicut cauſe meritoꝛie.

Ad primum ergo dicēduꝫ ꝙ peccatuꝫ ſupbie nō eſt in ſola cogitatiōe: ſꝫ in affectione nō eniꝫ ſupbus hoc credit ꝙ aliquod bonuꝫ ſit quod non ē a deo: ſꝫ hoc modo ſe de bono quod hꝫ magnificat ac ſi ab alio nō haberet. ¶ Ad ſcd̄m dicēduꝫ ꝙ merita noſtra inſufficiētia ſť ad ea que pro meritis reddūtur. Et ꝑterea ipſoꝝ meritoꝝ nō ſolū cauſa ſumus nos: ſꝫ principalis cauſa ē gratia q̄ a deo tātuꝫ ē. ¶ Ad tertiuꝫ dicēduꝫ ꝙ iactātia ſcd̄ꝫ ꝙ dicit quādaꝫ exterioꝛē oſtēſionē ꝑ verba vł geſtus eius quod intus nō habeť ē oppoſituꝫ veritati: ſed ſcd̄ꝫ ꝙ iactātia dicit quādaꝫ excellētiaꝫ qua aius hoīs ſeipſuꝫ extollit iterius de eo quod nō habet opponiť humilitati: ⁊ eſt ſpēs ſupbie. ¶ Ad quartuꝫ dicēduꝫ ꝙ magnanimo oīa parua videtur: nō qꝛ bona alioꝝ deſpiciat: ſed quia nihil ē in humanis actibus qd̄ tāquā inſolituꝫ admiretur: cū cogitatio ſua ſit ad faciēdū maxīa queq̄ꝫ: propter quod dicit philoſophus ꝙ magnanimus nō eſt admiratiuus. ¶ Ad quintū dicēdū ꝙ inobediētia ⁊ igratitudo nō ſunt ſpēs ſupbie quaſi eēntialiter ſupbiam diuidētes: ſed dicūtur ſuperbie ſpecies inquātuꝫ participant aliquid ſuperbie ſcd̄m ꝙ a ſuperbia imperātur.

¶ Utꝝ oīa pctā ſint paria. V.

[A]**D quintuꝫ** ſic proceditur. videtur ꝙ oīa pctā ſint paria. Uirtꝰ eniꝫ ē equalitas q̄dam eo ꝙ eſt immedietate cōſiſtens: ſꝫ equalitas nō eſt niſi vno modo q̄ſi indiuiſibili exiſtēs. ergo illud qd̄ ꝑuat virtutē totā eā ꝑuat: ſed priuatio nō recipit magis ⁊ minus niſi foꝛte ſcd̄ꝫ hoc ꝙ habitus vł totus vel in parte priuať. ergo ⁊ peccatuꝫ quod diciť per priuationē virtutis nō recipit magis ⁊ minus. ¶ P̄. albius ē quod ē nigro impmixtius. vt philoſophus dicit: ſed quodlibet vitiuꝫ ē oīno impmixtuꝫ virtuti: quia nihil virtutis ē ī vitio. ergo vnuꝫ vitiū nō eſt grauius alio. ¶ P̄. ſi eſſet ꝑceptū alicui ꝙ catenā nō trāſgrederetur quicūq̄ꝫ eā trāſiret puniretť: nec eſſet differētia vtrū eā per vnuꝫ paſſum vel ꝑ duos tranſiret: quia equalř pro vtroq̄ꝫ puniretť: ſed preceptū legis diuine ⁊ legis naturalis ē: vt homo rectitudinē virtutis nō tranſeat. ergo qualitercūq̄ꝫ aliquis extra rectitudinē virtutis fiat nō differt: ⁊ ita oīa peccata ſūt paria. ¶ P̄. eadē imperitia īponitur naute ſiue nauis in pelago ſiue ī litoꝛe ſubmergať: ſed ſicut nauta ꝑ artē ſuā regit nauem ne pereat: ita homo ꝑ virtuteꝫ ſuā regitur ne in actu peccet. ergo idē ꝑiudicium virtutis q̄litercunq̄ꝫ homo in peccatum ruat. ¶ P̄. ex hoc aliquid ē malum: qꝛ nocet, vt Aug. dicit: ſed omne pctm̄ moꝛtale eq̄liter nocet: eo ꝙ quodlibet peccatum moꝛtale priuat oēs virtutes. oīa ergo pctā moꝛtalia ſaltem ſunt eq̄lia. ¶ P̄. eq̄litas eſt in oībus virtutibus ꝓpter charitatem q̄ eſt mater earum: ſicut dicitur Apoc. penulti. ꝙ latera ciuitatis ſunt eq̄lia: ſed ſimiliter oīum peccatoꝝ mater eſt cupiditas. vt in littera dicitur. ergo oīa peccata ſunt paria.

Sed contra pctm̄ nihil aliud ē q̄ꝫ quedā obliq̄tio a rectitudine virtutis: ſꝫ contingit lineā vnā magis eſſe curuā q̄ꝫ aliā. vt ex. 4. phyſicorum poteſt accipi. ergo contingit vnum peccatuꝫ eſſe maius alio. ¶ P̄. ſicut falſitas eſt receſſus ab eq̄litate veritatis: ita ⁊ pctm̄ eſt receſſus ab eq̄litate virtutis: ſed contingit eē falſitatē magis ⁊ minus: ſicut dicit philoſophus ī. 4. Metaphyſice ꝙ erroꝛ eſtimātis tria eē. 5. nō ē tātus: ſicut erroꝛ eſtimantis tria eſſe mille. ergo ⁊ peccatum contingit eſſe grauius alio peccato.

Reſpondeo dicendum ꝙ ſtoycoꝝ opinio fuit: quos Tullius imitatur. vt in libro d̄ paradoxis pꝫ: omnia pctā paria eſſe: cuius poſitiōis ratio fuit: qꝛ extimauerunt bonitatē virtutis eſſe in quodā indiuiſibili ex eo ꝙ virtus nō ē niſi ex debita proportiōe oīuꝫ circūſtātiarum ad actum. quod nō contingit niſi vno modo: ⁊ ideo virtus compatur his quoꝝ ratio in indiuiſibili ē. i. que tātum vno modo contingit: ſicut comparatur eq̄litati rectitudini ⁊ centro circuli. vnde putauerūt ꝙ nihil de bonitate remaneat quātulumcūq̄ꝫ ab hoc indiuiſibili diſcedatur: ⁊ qꝛ ꝑ quodlibet pctm̄ ab hoc indiuiſibili diſcediť: ideo putauerūt ſequi ꝙ oīa pctā eſſent paria. Sꝫ hec poſitio ex. 4. falſis videť ſeq. Primo qꝛ ſecūdum opinioneꝫ ſocratis: que tāgitur. 6. ethicoꝝ: ponebāt virtutē ⁊ ſcientiā idem eſſe. ⁊ ideo cum eadeꝫ ſit ſcientia rectificādi ſe in oībus hūanis actibus: ex oībus virtutibus vnā conflabāt: quā ſapientiā dicebāt. ⁊ ideo nō erat diſparitas vicioꝝ ex oppoſitiōe ad diuerſas virtutes. hoc āt falſum eſt vt ibidē philoſophus oſtendit: qꝛ virtus preter ſciētiā eſt habitus inclinās ad id qd̄ eſt rōni conueniēs. Secūdo qꝛ rō virtutis nō eſt oīno in idiuiſibili: qꝛ vt in ſcd̄o ethicorum dicitur: nō opoꝛtet ſemꝑ mediuꝫ attingere adhuc ꝙ ſit opus virtutis: ſed ſufficit circa medium eſſe: ſꝫ verū eſt ꝙ ꝑfectio v̄tutis in īdiuiſibili cōſiſtit. Tertio qꝛ ⁊ ſi ratio v̄tutis oīno cōſiſteret in idiuiſibili: nō tm̄ rō bonitatis in idiuiſibili cōſiſtit: ſicut nec rō ꝑfecti: eo ꝙ cōtingit ꝑfectionē ꝑfectiōi ſuperaddi: quaꝝ vnaqueq̄ꝫ rōnē bonitatis cāt. ⁊ ideo minoꝛ eſt bonitas ſi due ꝑfectiōes ſubtrahātur q̄ꝫ ſi vna tātum: ⁊ ſm hoc ſi nō eſſet virtus niſi quādo actus eſſet ꝑfectus ſcd̄m oēs circūſtātias oīno ad mediuꝫ ꝯcurrentes: tamē vnaqueq̄ꝫ circunſtātia ſuā bonitateꝫ haberet. ⁊ ideo peioꝛ actus eſſet in quo coꝛrumperētur due circunſtātie q̄ꝫ in quo coꝛrumperetur tantum vna. Quarto quia ⁊ ſi ratio bonitatis in indiuiſibili ſit: ⁊ negatio ſcd̄ꝫ magis ⁊ minus nō dicať ī ſe: tm̄ quātū ad cām ſuā intenditur ⁊ remittiť: ſicut diciť magis cecus cui ex toto erutus ē oculus q̄ꝫ q ex aliquo humoꝛe ad pupillā ꝯcurrēte viſuꝫ amittit: q̄ꝫuis vterq̄ꝫ cecus ſit: ⁊ ꝑ hūc modū etiā inequalitas dř ſcd̄ꝫ magis ⁊ minꝰ: qꝛ diſtātia ab eq̄litate que equalitatē tollit poteſt eſſe maioꝛ vel minoꝛ: ⁊ ꝑ hūc etiā modū ſm maioꝛē vel minoꝛeꝫ diſtantiā a bonitate poſſet actus dici magis vel minus malus. ⁊ ideo ſimpľr ꝯcedendū eſt vnū pctm̄ alio grauius eē: hoc āt cōtingit duobus modis. vno mō ex parte ipſius pctī in ſe. alio mō ex parte peccantis. Ex ꝑte pctī in ſe accidit maioꝛ vel minoꝛ grauitas pctī ex illa cā ex q̄ qs actus malus ſm ſe diciť. H̄ autē eſt ſꝫ ꝙ actus diſcoꝛdat a rectitudine rōnis. vnicuiq̄ꝫ eniꝫ nature indita eſt nālis quedā inclinatio in ſuū finē. ⁊ ideo in rōne eſt quedam nālis rectitudo per quā in finē iclinať. ⁊ ideo illud qd̄ abducit a fine illo eſt diſcoꝛdans a rōne: ⁊ qꝛ lex naturalis ē ſꝫ quā ratio recta ē. Ideo Augu. dicit ꝙ pctm̄

diciť inquantū diſcoꝛdat a lege eterna: cuius exꝑſſio ē ipſa lex nālis. qu ito ergo aliqs actus magis abducit a fine humane vite tāto ī ſe grauius pctm̄ eſt: ſiue hoc ꝯtīgat ex materia circa quā peccať: ſiue ex coꝛruptiōe pluriū vel paucarū circunſtantiaꝝ. Ex parte aūt peccātis etiā pctm̄ eſt grauius quātū ad duo: vel ꝑꝑ maioꝛē ꝯtēptū: vel etiam ꝓpter maioꝛē libidinē: quoꝝ pꝛimū reſpicit auerſionē: ⁊ 2m conuerſionē peccati: ſꝫ iſta grauitas accidētalis eſt pctō ſꝫ ꝙ in gn̄e ſuo cōſiderať: qꝛ illud qd̄ ex gn̄e ſuo ē leuius pōt eē grauius cū ex maioꝛi libidine vel contēptu fit.

Ad primuꝫ ergo dicēduꝫ ꝙ quāuis virtus ſit eq̄litas: nō tamē opꝫ ad eē virtutis ꝙ ad oīmodaꝫ equalitatē ꝑueniať. hoc. n. eſt de ꝑfectione virtutis. ⁊ iō virtus intendiť ⁊ remittiť: vel ex parte ipſius actꝰ q tanto v̄tuoſioꝛ ē quāto ad equalitatē magis accedit vel ex parte operātis: q quāto ꝑfectioꝛi habitu operať tanto actus eius v̄tuoſioꝛ ē etiā ſi ſit actus eiuſdē gn̄is: ⁊ ſimiliter eſt de peccato. Et preterea ſi ēt virtus eſſet vno mō tm̄ ratio nō ꝓcederet: ſicut ex ꝑdictis pꝫ. ¶ Ad ſcd̄m dicēdū ꝙ in quolibꝫ pctō eſt aliquid virtutis: virtus. n. conſtituitur ex eq̄litate oīum circunſtātiaꝝ. non ē autē poľe vt ph̄s in. 4. ethi. dicit. vt oīuꝫ circūſtātiaꝝ coꝛruptio fiat. ⁊ ideo aliqd̄ virtutis in actu pctī remanet. ⁊ iō hꝫ pctm̄ aliquā ꝑmixtionē ad virtutē. ⁊ iō rō nō procedit. ¶ Ad 3m dōm ꝙ aliqd̄ ē in ſe malū. ⁊ aliqd̄ malū eſt tantū qꝛ ꝓhibitū: ī illis ergo q̄ ſūt mala qꝛ ꝓhibita tm̄ nō differt vtrū paꝝ vł multū a ꝑcepto elongeť ex parte ipſius actus: quāuis differat ex ꝑte agētis ſꝫ ꝙ maioꝛi vel minoꝛi ꝯtēptu pōt facere. hꝰ rōē qꝛ in his tota rō malicie ē ex hoc ꝙ nō ſeruat ꝑceptū: ⁊ ita rō bonitatis ē in eo ꝙ īſtitutū ē ꝑ ꝑceptū. ⁊ iō ſi h̄ tollit nil bonitatis manet: ſꝫ nō oīa pctā ſūt hꝰ. ⁊ iō rō nō ꝓcedit. ¶ Ad 4m dōꝫ. ꝙ ī ſubmerſiōe nauis vbicūq̄ꝫ ſbmergatur eſt equale dānum: quia eadem res vtrobiq̄ꝫ perdiť: ſꝫ non in quolibet peccato eſt equale dānum. imo in vno peccato perditur vna debita circunſtantia. in alio due: et ſic de alijs: ⁊ ideo non eſt ſimile. ¶ Ad quintum dicendū ꝙ quāuis quodlibet peccatum moꝛtale tollat oēs virtutes. vnum tamen tollit plus de habilitate ad virtutem q̄ꝫ aliud. Et preterea vnum peccatuꝫ tollit per ſe illam virtutem cui opponitur: ſed quaſi per accidens aliam virtuteꝫ ¶ Ad ſextum dicenduꝫ ꝙ charitas non facit omnes virtutes eſſe quales ſcd̄ꝫ quantitateꝫ: quia vna virtus nobilioꝛ eſt alia: ſed ſolum ſecunduꝫ proportionē: quia quantū augetur vna virtus: tantuꝫ augetur alia proportionaliter ⁊ eſt ſimile de augumēto digitoꝝ manus: ⁊ ita etiaꝫ non opoꝛtet oīa peccata equalia eē. Et preterea charitas eſt dilectio vnius rei. ſ. dei. cupiditas aūt ad plura ſe hꝫ. ⁊ iō nō habet rationē puniēdi ⁊ adequandi ſicut charitas.

¶ Expoſitio ſcd̄e partis textus.

[P]**Reterea** ſciendū eſt. 7. ⁊c̄. Uidetur īconuenieter numerare vitia capitalia: quia ſuperbia eſt aliud ab īani gloria. ergo inanis gloꝛia male ponitur loco ſuperbie. Sed dicenduꝫ ꝙ quia vt oſtenſuꝫ eſt ſuperbia habet maioꝛem aptitudinem vt ex ea omnia vitia alia oꝛiantur q̄ꝫ aliquod alioꝝ. Ideo Gregoꝛius non poſuit ſuperbiam quaſi ſpeciale caput vicioꝝ: ſed quaſi caput vniuerſale omnium: ⁊ nominauit eam reginam omnium vicioꝝ: ⁊ loco eius inter vicia capitalia poſuit inanem gloꝛiam que eſt propinquiſſima filia ſua. Yſidoꝛus autem cōſiderans ꝙ ex ſuperbia oīa alia generantur: ſed quedā frequētius que magis cū ipſa ꝯueniunt: ponit ibi ſuperbiā ſpāle caput hoꝝ vicioꝝ: que vt frequēter ab ea oꝛiunť. ⁊ ideo computauit eam inter. 7. vicia capitalia. vt patet deutero. 7. in glo.

¶ De pctō in ſpiritū ſanctū: quod diciť etiaꝫ peccatum ad moꝛtem. ¶ Diſt. XLIII.

[E]**St preterea** quoddam genus peccati ceteris grauius ⁊ abhominabilius: quod dicitur peccatum in ſpiritum ſanctum. de quo in euangelio veritas ait. Qui peccauerit in ſpiritum ſanctum: non remittetur ei: nec hic nec in futuro. ⁊ Joannes in epiſtola canonica. Eſt peccatum ad moꝛtem: non pro eo dico vt quis oꝛet. ·b· Qui enim peccat in patrem remittetur ei. Et qui peccat in filium remittetur ei. qui autem blaſphemauerit in ſpiritum ſanctum nō remittetur ei: nec hic nec in futuro.

¶ Quid ſit illud peccatum.

[S]**Ed queritur** quid ſit illud peccatum in ſpiritum ſanctum vel ad moꝛtem. Quidam dicunt illud eſſe peccatum deſperationis vel obſtinationis. Obſtinatio eſt in malicia mentis indurate pertinacia: per quā fit homo impenitēs. Deſperatio ē qua quis penitus diffidit de dei bonitate: eſtimans ſuā maliciā diuine bonitatis magnitudinē excedere. Sicut Chayꝫ qui dixit: maioꝛ eſt mea iniquitas q̄ꝫ vt veniā merear. genesis 4° Utrūq̄ꝫ vero diciť peccatū in ſpiritū ſanctū: qꝛ ſpūs ſanctꝰ amoꝛ eſt patris ⁊ filij: ⁊ benignitas qua ſe inuicē ⁊ nos diligunt: que tanta eſt: cuius finis non ē. Recte ergo ī ſpūꝫ ſctūꝫ dlinq̄re dr̄: q ſua malicia dei bonitatē putāt ſuperare. Et iō pniam nō aſſumūt: ⁊ q iniq̄tati tā ꝑtinaci mēte inherēt vt eā nūq̄ꝫ dereling̃re ꝓponāt ⁊ ad bonitatē ſpiritus ſcti nūquā redire velint: patiētia dei abutētes: ⁊ de mīa dei nimis ꝑſumētes: q̄bus placꝫ malicia ꝑꝑ ſe: ſicut pijs bonitas. Iſti nimia ꝑtinacia ⁊ ꝑſūptōe peccāt: autumātes deū nō eē iuſtū. Illi deſꝑatōe deū nō bonū eſtimāt: tollētes in h̄ turbulētiſſimo iniq̄tatū mari poꝛtū diuine īdulgētie: quo ſe recipiāt fluctuātes: atq̄ꝫ ipſa dſpatiōe addūt pctā pctīs: dicētes mīa nulla eſt ⁊ ſuꝑ peccatoꝛes neceſſaria dānatio debeť.

¶ An omnis obſtinatio vel deſperatio peccatū ſit in ſpiritum ſanctum.

[S]**Ed q̃riť** vtꝝ oīs obſtinatio mētis ī malicia obdurate: oīſq̄ꝫ dſꝑatio ſit pctūꝫ ī ſpūꝫ ſctūꝫ. Quidā dn̄t oēꝫ obſtinatōeꝫ ⁊ dſꝑatiōeꝫ pctūꝫ eē ī ſpūꝫ ſctūꝫ. qd̄ ſi eſt: aliq̄n illud remittiť: qꝛ multi ēt obſtinatiſſimi ⁊ deſꝑatiſſimi cōuertunť. vt Aug. ait ſuꝑ illū locū pſalmi. Conuertaꝫ in pꝛofundum maris. i. eos qui erāt dſꝑatiſſimi. Et ibi. Mittit criſtallū ſuā ſicꝫ fruſta panis. i. obſtinatos facit alioꝝ doctoꝛes

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

Taliuȝ cõuerſio ibi ẽt euidẽter oſtendit̃ vbi ait. Qui educit vinctos in fortitudine.ſ.e.q.h.i.ſ. Scd̃m iſtos pctm̃ illud dicit̃ irremiſſibile: non qn aliqñ remittat̃: ſed qꝛ vix ꝛ raro ac difficulter remittit̃.nõ.n. ſoluit̃ chꝛiſtallus niſi vehemẽti ſpũs impetu. Alij vero tradũt nõ quãlibet obſtinationẽ vel deſperationeȝ appellari pctm̃ in ſpiritũ ſanctũ: ſȝ illam tm̃ quã comitat̃ ipenitẽtia: q etiã impenitẽtiã dñt peccatuȝ in ſpiritum ſanctũ: qꝛ Aug. dicit. impenitẽtia ẽ pctm̃ in ſpiritũ ſanctũ: ſȝ cũ ſic eſt aliqs obſtinatus vt non penitcat diſcuti oȝ: an aliud obſtinatio: aliud ipnia ſit i eo peccatũ: an idẽ ſed diuerſis modis cõmiſſuȝ. Scd̃m iſtos peccatũ illud dicit̃ irremiſſibile eo ꝙ nunq̃ȝ dimittat̃. Vñ Aug. etiam dicit ꝙ hoc ſolũ peccatũ veniã mereri nõ põt ꝛ Hiero. ſup Marcũ ait: ꝙ taliter peccãs nõ poteſt digne penitere. ꝛ iõ recte Joannes dicit: vt nõ ꝓ eo oꝛet quis: qꝛ q ſic peccat: oꝛatiõibus eccleſie hic vel in futuro iuuari nõ põt: hñs coꝛ iduratũ tãq̃ȝ lapis. ſicut de dyabolo legit̃. ꝛ poſt hanc vitaȝ qui valde mali ſunt: meritis eccleſie iuuari non poſſunt.

Qꝛ aliter accipit̃ pctm̃ in ſpiritum ſanctum.

Est ẽt alia hui⁹ pcti aſſignatio. hoc.n. pctm̃ Aug. diffiniẽs i libꝛo de ſermõe dñi i mõte ait. Pctm̃ ad moꝛtẽ ẽ cũ p⁹ agnitionẽ dei ꝑ grãȝ xp̃i: oppugnat aliqs fraternitatẽ: ꝛ aduerſus ipſaȝ grãȝ: q̃ deo recõciliatus ẽ: iuidẽtie facib⁹ agitat̃: qd̃ foꝛtaſſe ẽ in ſpm̃ ſcm̃ peccare: qd̃ pctm̃ dr̃ nõ remitti. nõ qꝛ nõ ſit ignoſcẽdũ peccãti ſi peniteat: ſȝ qꝛ tãta labes ẽ illi⁹ pcti vt depcandi hũilitatẽ ſubire nõ poſſit: etiã ſi pctm̃ ſuuȝ mala ↄſcia agnoſcere ꝛ enũciat̃ cogat̃. Vt iudas cũ dixit peccaui: dſperans facili⁹ cucurrit ad laqueũ: q̃ȝ hũilitate veniam petere. qd̃ ꝑꝑ magnitudinẽ pcti iã ex dãnatiõe pcti tales hr̃e credẽdũ ẽ. Ecce q̃dã aſſignatio pcti i ſpiritũ ſanctuȝ vel ad moꝛtẽ hic poſita ẽ: q̃ illud peccatuȝ eẽ tradit̃. Ecce oppugnatio fraternitatis poſt agnitionẽ: ꝛ iuidẽtia grẽ poſt recõciliationẽ: ꝙ ſpẽs q̃daȝ obſtinatiõis itelligi põt. Jllã tñ diffinitionẽ Aug. i li. retractationũ memoꝛãs aliqd adijciẽdũ ibi foꝛe: nec aſſerẽdo ſe dixiſſe aperit ita dicẽs. Qd̃ qdeȝ nõ cõfirmaui: quoniã hoc putare me dixi: ſȝ tñ addẽdũ fuit ſi i hac ſcelerata mẽtis ꝑuerſitate finierit hãc vitã. quoniã de quocũq̃ȝ peſſimo i hac vita ↄſtituto: nec ẽ deſperãdũ: nec ꝓ illo iprudẽter oꝛat̃ de quo nõ deſperat̃. His v̄bis iſinuat̃ peccatũ ↄmiſſa diffinitiõe deſcriptũ: tũc ſolũ debere dici ad moꝛtẽ vel ſpiritũ ſctũȝ: cũ nõ hȝ comitem pniaȝ: nec de aliquo pctoꝛe in hac vita deſperãdũ eẽ: ꝛ iõ pꝛo oi eſſe oꝛãdũ. Vñ illud Joãnis. Nõ ꝓ eo dico vt qs oꝛet: ſic accipiẽdũ videt̃: vt pꝛo aliquo peccãte ad moꝛtẽ vel in ſpiritũ ſctũȝ poſtq̃ȝ finierit hãc vitã nõ oꝛemus. Dũ autẽ in hac vita eſt nec pctũȝ illius iudicare: nec de illo deſperare: ſȝ ꝓ illo oꝛare debem⁹. Vñ augu. de verbis dñi: ꝛ de impnia que ẽ blaſphemia i ſpiritũ ſctũȝ: ſic ait. Jſta impnia vel coꝛ ipenitens q̃ȝdiu qſq̃ȝ i carne hac viuit hõ: nõ põt iudicari. de nullo.n. deſperãduȝ ẽ q̃ȝdiu patiẽtia dei ipȝ ad pniaȝ adducit. Paganus ẽ hodie. iude⁹. infidelis ẽ hodie. hereticus eſt hodie. ſciſmaticus eſt hodie. Quid ſi cras amplectatur catholicaȝ pacẽ ꝛ ſeq̃tur catholicã veritatem? Quid ſi iſti quos in quocũq̃ȝ gñe erroꝛis notas ꝛ tanq̃ȝ deſperatiſſimos dãnas anteq̃ȝ finiãt iſtã vitã agũt pniam: ꝛ iueniunt verã requiẽ ꝛ vitã i futuro? Nolite ergo ante tẽpus iudicare queq̃ȝ. Ex his oñditur ꝓ ſingulis peccatoꝛibus i hac vita eſſe oꝛandũ: nec de aliquo eẽ diffidendũ: qꝛ cõuerti põt dum in hac vita ẽ: qꝛ nõ põt ſciri de aliquo vtrũ peccauerit ad moꝛtẽ vel in ſpũȝ ſctũm: niſi cũ ab hac vita diſceſſerit: niſi foꝛte alicui ꝑ ſpũȝ ſctũȝ mirabil'r reuelatũ fuerit. Ex p̄dictis aliq̃tenus capi põt quo mõ accipiat̃ pctũm i ſpũȝ ſanctũ. ſ. iuidẽtia grẽ fraternitatẽ ipenitẽter oppugnans: q̃ vtiq̃ȝ obſtinatio eẽ vr̃: ꝛ ois ipenitẽtis obſtinatio atq̃ȝ deſperatio. Notãdũ vero eſt ꝙ nõ ois qui nõ penitet ipenitẽs dici põt: qꝛ ipnia ꝓpꝛie obſtinati ẽ: ꝛ vt qdã volũt etiã dſperati.

Alia aſſignatio pcti in ſpiritũ ſanctũ.

De hoc quoq̃ȝ pctõ in ſpiritũ ſanctum. Ambꝛoſius in libꝛo de ſpiritu ſancto: aſſignationẽ diffinitã diſſerens tradit: dicẽs. Cur dñs dixerit. qui blaſphemauerit in filiũ hois re. ei: q aũt blaſphemat i ſpũȝ ſanctũ nec hic nec i futuro re. ei. diligẽter aduerte. Nunqd alia eſt offenſio filij: alia ſpirit⁹ ſancti? Sicut vna dignitas: ſic vna iniuria. Sȝ ſi qs coꝛpoꝛis ſpecie deceptus humani: remiſſi⁹ aliquid ſentit de chꝛiſti carne q̃ȝ dignũ eſt: habet culpam. Non eſt tamẽ excluſus a venia: ſi quis vero ſancti ſpiritus dignitatem ꝛ maieſtatem ꝛ poteſtatem abneget ſempiternam: ꝛ putet non in ſpiritu dei eijci demonia: ſed in belzebub: ñ poteſt ibi exhoꝛtatio eẽ venie: vbi ſacrilegij plenitudo ẽ. Satis aperte hic explicat̃ qd̃ ſit pctũȝ i ſpũȝ ſanctũ: qd̃ illi Aug. deſcriptioni ↄgruere videt̃: q̃ illud pctũȝ dr̃ eẽ iuidentia gratie oppugnans fraternitatem. Qui enim poſt cognitioneȝ veritatis: ſpũs ſancti v̄tutẽ negat

eiuſq̃ȝ opera dicit eſſe belzebub: poteſtati bonitati ꝛ gratie dei nõ inuidere dubitat̃. Non itaq̃ȝ diſtinctio illa verboꝛum ſic accipienda eſt quaſi trium perſonarum diuiſe ſint offenſe: ſed ibi genera peccatoꝛum diſtincta ſunt. Peccatum enim in patrem id itelligit̃ quod fit per infirmitatem: quia patri ſcriptura frequenter attribuit potentiaȝ: peccatum in filiuȝ quod fit ꝑ ignorantiam: qꝛ ſapiẽtia filio attribuit̃. Tertiuȝ expoſitum eſt. Qui ergo peccat per infirmitateȝ vel per ignoꝛantiam: facile veniam adipiſcitur Sed non ille qui peccat in ſpiritum ſanctum. Cum autem vna ſit potentia: ſapiẽtia: bonitas triuȝ: quare pr̃i potentia: filio ſapiẽtia: ſpũi ſcõ bonitas ſepius aſſignetur dictuȝ eſt ſuperius.

Diuiſio textus.

Poſtquã diuerſa genera peccatoꝛum aſſignauit. Jn parte iſta determinat de quodam genere peccati quod ceteris alijs grauius iuenitur. ſ. d̃ peccato i ſpirituȝ ſanctuȝ. Et diuiditur in partes duas. Jn pꝛimo oſtendit grauitatem huius peccati. Jn ſecũda iquirit quid ſit iſtud peccatum. ibi. (Sed queritur qd ſit ꝛc̃.) Et diuidit̃ i partes tres ſecũdũ tres aſſignationes huius peccat quas fecit. Secunda. ibi. (Eſt ꝛ alia huius peccati ꝛc̃.) Tertia ibi. (De hoc quoq̃ȝ peccato ꝛc̃.) Pꝛima diuiditur i duas. Jn pꝛima ponit aſſignationẽ quãdaȝ peccati i ſpiritũ ſanctũ magiſtralẽ. Jn ſecũda mouet quãdã queſtionẽ ꝛ ſoluit. ibi. (Sed querit̃ vtruȝ ois obſtinatio mentis ꝛc̃.) (Eſt ꝛ alia hꝰ ꝛc̃.) Hic ponit ſecundam aſſignationem ex verbis Auguſtini ſumpta: ꝛ p̄mo ponit eã. Secũdo ex verbis eiuſdẽ oſtẽdit quo modo ſit accipiẽda ibi. (Jllã tamẽ diffinitionẽ ſcd̃ȝ Ambꝛo.) Et pꝛimo ponit eã. Secũdo remouet quoddã dubiuȝ quod poſſet eſſe ibi. (Nõ itaq̃ȝ diſtinctio illa verboꝝ.)

Queſtio. I.

Hic ſex querũtur. Pꝛio an ſit peccatũ i ſpiritũ ſanctum ꝛ quid ſit. Secundo vtrũ ſit diſtinctũ ab alijs peccatis. Tertio de ſpẽbus eius. Quarto de irremiſſibilitate ipſius. Quinto vtrũ peccatũ i ſpiritũ ſanctũ p̄exigat alia pctã. Sexto qbus ↄueñiat i.ſ.ſ. peccare

Utꝝ ſit aliqd̃ pctm̃ in ſpm̃ ſcm̃. I.

Ad pꝛimuȝ ſic pꝛocedit̃. Uidetur ꝙ nulluȝ ſit peccatuȝ i ſpiritũ ſanctũ: qꝛ ſȝ ꝙ i lr̃a dicit̃. Jlli dicũtur i ſpiritũ ſcm̃ peccare quibus placet malicia ꝓpter ſe: ſicut pijs bonitas: ſȝ malicia nulli ꝑꝑ ſe placet: quia malũ eſt p̄ter volũtateȝ: ꝛ nullus ad maluȝ intendẽs operat̃. vt Dio. dicit. ergo ſcd̃ȝ hoc nullus i ſpiritũ ſanctũ peccat. ¶ P̃. oẽ peccatuȝ hois ex coꝛruptõe nature naſcitur: ſed peccatũ quod ẽ ex coꝛruptiõe nature ẽ ex ifirmitate: cũ autẽ peccat̃ ꝑ infirmitatẽ: nõ peccatur i ſpiritũ ſanctum. vt in lr̃a dicit̃. ergo nullũ peccatuȝ eſt in ſpiritũ ſancti. ¶ P̃. Aug. dic̃ ꝙ oẽ peccatũ ex erroꝛe ẽ: ſȝ erroꝛ ignorantiã icludit: quod autẽ per ignoꝛãtiaȝ eſt ↄdiuiditur cõtra peccatuȝ i ſpirituȝ ſanctũ. ergo nulluȝ peccatũ eſt i ſpiritũ ſanctũ. ¶ P̃. ſi aliquis peccat i ſpm̃ ſcm̃: aut eſt i ſtatu vie aut poſt viã: ſed poſt viaȝ eẽ nõ poteſt: quia tũc nõ erit tẽpus merẽdi ꝛ demerẽdi vt plures dicũt: ſȝ recipiẽdi pꝛo his q̃ geſſit ſiue bonũ ſiue malũ. Similr̃ nec i ſtatu vie: qꝛ de nemine deſperãduȝ eſt ſcd̃ȝ Auguſtinũ: dũ ait. Peccatum autẽ in ſpirituȝ ſanctũ eſt pctm̃ deſperantiũ: quia pꝛo eo oꝛatio interdicatur. pꝛime Jo. vlti. ergo nullus in ſpm̃ ſanctũ peccat. ¶ P̃. quoꝛuȝ vna eſt maieſtas ꝛ gloꝛia vna eſt offenſa: ſed patris ꝛ filij ꝛ ſpiritus ſancti vna eſt diuinitas equalis gloꝛia coeterna maieſtas. ergo ꝛ eoꝛũ eſt vna offenſa: ꝛ ita cũ pctm̃ i ſpm̃ ſcm̃ diuidat̃ cõtra pctm̃ i pr̃eȝ ꝛ filiũ. vr̃ ꝙ nullũ pctm̃ ſit in ſpiritum ſanctũ.

Cõtra eſt qd̃ dicit̃ Mat. 3. Qui blaſphemauerit i ſpiritum ſanctũ nõ remittet̃ ei in eternuȝ. ¶ P̃. ſicut potẽtia attribuit̃ patri: ſapiẽtia filio ita bonitas ſpũi ſancto: ſed pctm̃ quod fit ex impotẽtia dicit̃ pctm̃ in pr̃eȝ: qd̃ fit ex ignoꝛãtia in filiũ. ergo quod fit ex malicia in ſpiritum ſanctum: cum ergo aliquod tale peccatũ ſit: erit aliquod peccatum in ſpiritum ſanctum.

Reſpondeo dicẽduȝ ꝙ peccare in ſpirituȝ ſanctũ dicit̃ dupl'r. aut quia peccat̃ cõtra ꝑſonã ſpiritus ſancti: aut qꝛ peccat̃ contra attributũ ꝑſone. peccat̃ cõtra ꝑſonaȝ ſpũs ſancti quãdo de ea male ſentit̃: ſicut qui dixerũt ſpiritũ ſanctũ creaturã eẽ ꝛ miniſtruȝ patris ꝛ filij: ꝛ ſic etiã peccare in filiũ: eſt male ſentire de ꝑſona filij: ſic autẽ nõ loquimur hic de pctõ in ſpiritũ ſanctũ: quia ſic eſt peccatum infidelitatis. peccare autem in attributũ ſpiritui ſancto eſt ex certa malicia peccare: ſicut peccare in patrem eſt peccare ex ifirmitate: ꝛ peccare in filiũ eſt peccare ex ignoꝛãtia: vt dicat̃ peccatum in patrẽ quãdo deficit iſtud quod patri attribuit̃. ſ. potẽtia: ꝛ peccatuȝ in filium quãdo deeſt ſapiẽtia que filio attribuit̃: ꝛ pctm̃ in ſpiritum ſanctum. ſ. quãdo ponit̃ oppoſituȝ bonitatis que ſpiritui ſancto attribuitur. Differẽtia auteȝ hoꝛuȝ poteſt accipi ex his que ph̃us dicit in quinto ethicoꝝ. vbi oñdit ꝙ peccatum tribus modis ↄmittitur vel ex ignoꝛãtia vel ex paſſiõe: vel ex electiõe: ex ignoꝛãtia peccatũ cõmittitur: quãdo ignoꝛat̃ aliquod eoꝛuȝ quoꝝ ſcientia a peccato impediuiſſet. vnde ignoꝛãtia eſt ibi cauſa peccati: ꝛ hoc dicit̃ pctm̃ in filiuȝ: ex paſſione autẽ ſiue inata ſiue illata peccat̃: quãdo pꝛopter ipetuȝ paſſiõis rõnis iudiciũ obꝛuitur: ꝛ hoc ꝓpꝛie eſt ex ifirmitate peccare: quod eſt peccatũ in patrẽ: ex electiõe aũt peccat̃ quando hõ deliberãs peccato adheret: nõ quaſi aliqua tentatiõe victus: ſȝ qꝛ ꝓpter hoc ꝙ habet coꝛruptum appetitum placet ſibi illud peccatum ſecundum ſe: ꝛ hoc eſt ex malicia peccare: quod eſt peccare in ſpiritum ſanctum.

Ad pꝛimuȝ ergo dicenduȝ ꝙ maliciã ſub ratione malicie nullus vnquã voluit: ſed ſm̃ ꝙ peccatum eſtimatur bonuȝ ipſi peccanti: quaſi quietãs coꝛruptuȝ appetituȝ: pꝛopter hoc ſcd̃ȝ ſe deſiderat̃. ¶ Ad ſecũdũ dd̃ȝ ꝙ res nõ habet ſpeciẽ neq̃ȝ denoiatur a cauſis p̄mis: ſed a cauſis ꝓximis. coꝛruptio ergo nature que ẽ infectio fomitis nõ eſt ꝓxma cã cuiuſlibet pcti: cum aliquãdo hõ ſine aliquo incẽtiuo ↄcupiſcentie pctm̃ eligat: ſȝ eſt cã p̄ma: qꝛ ex coꝛruptiõe nãe ineſt hoi q̃dã debilitas: vt facilius i pctm̃ ruat: ꝛ iõ nõ oȝ ꝙ oẽ pctm̃ ꝑꝑ hoc ex ifirmitate eſſe dicatur. ¶ Ad tertiũ dd̃ȝ ꝙ erroꝛ ille ex quo omne pctm̃ ꝓcedit eſt erroꝛ electionis ſm̃ quẽ ph̃s oẽm maluȝ ignoꝛantẽ eſſe dicit. hec autẽ ignoꝛãtia nõ cauſat inuoluntariũ. imo ẽ ex volũtate cãta: qꝛ ex ipſa iclinatõe coꝛrupte volũtatis i pctm̃ que ẽ ꝑ habitũ vel paſſionem conſequit̃ vt hoc q̃ſi bonũ aliqs eligat quod voluntati placet. vnde ex tali ignoꝛãtia nõ dicimus pctm̃ in filiũ: pctm̃ eniȝ in filium eſt quãdo p̄ncipalis cã pcti eſt ignoꝛantia. ¶ Ad 4^m dd̃ȝ ꝙ peccatũ in. ſ. ſ. nõ eſt deſꝑatum ex ꝑte medici curãtis. ſ. dei q imẽſitate ſue miſericoꝛdie quẽlibȝ in ſtatu vie ſaluare põt: ſȝ eſt deſꝑatuȝ ex ꝑte ipſius moꝛbi: qui quãtũ in ſe ẽ oẽȝ viã curatiõis excludit: vt ifra patebit. ¶ Ad 5^m dõm ꝙ quãuis ſit vna maieſtas trium ꝑſonaruȝ: tñ ꝑſone

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

diſtinguunť ꝓprietatibus ꝑſonalibus:⁊ etiã quedã appropriať vni que nõ appropriant alij ꝑſone:⁊ ſʒ hoc cõtingit ꝙ aliquod pctm̃ diciť eẽ ſpãliter i filiũ vl'i.ſ.ſ.dupliciter. vel qꝛ male ſentiť de his q̃ ſũt propria filij vel ſpiritus ſancti:⁊ ſic non accipitur hic peccatuʒ i.ſ.ſ.vel quia peccatur contra appropriatum filij vel.ſ.ſ.⁊ ſic hic ſumitur peccatũ in ſpiritum ſanctum.

¶ Utrũ pctm̃ i.ſ.ſ.ſit d̃terminatũ genus pcti. II.

Ad ſecundũ ſic procediť. videtur ꝙ pctm̃ i.ſ.ſ.nõ ſit d̃terminatũ genus pcti. Sicut.n.pctm̃ qd̃ ex iduſtria geriť eſt pctm̃ i.ſ.ſ.ita pctm̃ qd̃ eſt ex ifirmitate ẽ in patrẽ:⁊ qd̃ ẽ ex ignorãtia ẽ in filiuʒ: ſed pctm̃ ex ifirmitate nõ noiat determinate aliqd̃ genus peccati:ſʒ pcti circũſtãtia.ergo nec pctm̃ i.ſ.ſ.ẽ determinatuʒ genus pcti. ¶ P̃.peccare ex iduſtria vel certa malicia:eſt peccare ex electiõe vt dictuʒ:ſʒ vnuſqſq; habẽs habitũ vicioſuʒ ex electiõe peccat.vt ex.7.ethi.pʒ.vbi diſtinguit ĩtẽperatuʒ ꝯtra icontinentẽ:quoꝝ primus habẽs habituʒ ꝑ electionẽ peccat:ſecũdus ꝑ paſſionẽ.ergo peccare ex habitu ẽ peccare ex certa malicia:qd̃ ẽ pctm̃ i ſpiritũ ſanctũ. ſʒ pctm̃ ex habitu procedẽs nõ noiat determinatũ genus peccati.ergo nec pctm̃ in ſpiritũ ſcm̃. ¶ P̃.i lr̃a aſſignãtur diuerſe ſpẽs pcti i ſpirituʒ ſanctũ.vt d̃ſperatio:obſtinatio:⁊ multa huiuſmõi:ſʒ iſta ſe habẽt ad oẽ genus pcti:qꝛ nullũ genus pcti ẽ quod iterdũ ex deſperatiõe oriri nõ poſſit:⁊ ſic de alijs.ergo pctm̃ i ſpirituʒ ſanctũ nõ ẽ determinatũ genus peccati. ¶ P̃.pctm̃ i ſpiritũ ſanctuʒ diciť quod eſt cõtra appropriatuʒ ſpiritus ſancti:ſʒ oẽ peccatuʒ mortale ꝯtrariať gratie q̃ appropriať.ſ.ſ.ergo oẽ peccatũ mortale dʒ dici i ſpiritũ ſanctuʒ. ¶ P̃.mors aie ẽ vt Augu.dicit ſeparatio aie a deo:ſʒ quodlibet peccatum mortale ſeparat aiaʒ a deo.ergo qd̃libet mortale ẽ ducẽs ad mortẽ:ſʒ peccatuʒ ad mortẽ ẽ peccatuʒ i ſpirituʒ ſcm̃ vt magiſter dicit ergo qd̃libet mortale ẽ pctm̃ i ſpm̃ ſcm̃.

Sed contra quodlibʒ genus peccati diſtinguiť ab alijs generibꝰ: ſʒ pctm̃ i ſpm̃ ſcm̃ ẽ qd̃dã genus pcti grauius ceteris.vt magiſter dicit.ergo ẽ determinatũ ⁊ diſtinctuʒ ab alijs. ¶ P̃.pctm̃ i ſpm̃ ſcm̃ cuʒ ſit irremiſſibile diſtinguiť ab alijs q̃ remiſſibilia ſũt ſcd̃ʒ remiſſibile ⁊ irremiſſibile:ſʒ iſte differẽtie ſũt maxie diſtãtes.ergo multo magis diſtincta genera pctõꝝ facient q̃ʒ alique alie pctõꝝ differẽtie.

Respondeo dicẽduʒ ꝙ vt ſupra dictuʒ ẽ peccatũ in ſpm̃ ſcm̃ diciť qd̃ ẽ ex certa malicia vel iduſtria ſiue electiõe:qd̃ idẽ ẽ. Quod autẽ aliquis ex certa deliberatiõe actuʒ pcti eligat nõ ipulſus aliq̃ paſſiõe põt cõtingere dupl'r.aut ꝑ poſitionẽ alicuius i eligente ꝑ quod iclinať in talẽ actuʒ:ſicut in ſibi ſimilẽ.ſic enim oĩs habẽs habitũ vel pcti vel virtutis iclinať in actus ſimiles ſuis habitibus:qꝛ nãlis appetitus rei ẽ in id quod ſibi ſimile ẽ:⁊ hoc modo qcunq; habet habitũ itemperãtie eligit actum itẽperantie:⁊ ſic de alijs pctis. Alio aũt modo ex certa deliberatiõe pctm̃ eligiť quãdo volũtas reijcit illud ꝑ quod hõ a pctõ retrahi poſſʒ. vbi gratia aliqs ꝓpter expectationẽ futuri premij abſtinet a pctõ.ſi ergo aliqs ſpem futuri p̃mij abijciat volũtarie vel aliquid huiuſmodi qd̃ a pctõ retrahebat eliget hoc qd̃ ſibi erit delectabile ſʒ carnẽ q̃ſi ꝑ ſe bonũ:⁊ ita ex certa malicia peccabit. Sumẽdo ergo primo mõ peccatũ ex electiõe nõ noiať aliqd̃ genus pcti determinatũ:ſʒ q̃dam pcti circũſtãtia.vt.ſ. actus ex hitu ꝓcedat:qd̃ i oĩbus gñibus pctõꝝ cõtingit: ſed i mõ ſpãle pctm̃ diciť qd̃ ex electione ꝯtingit: qꝛ ſpãle pctm̃ diciť ex ſpãli obiecto:hoc autẽ eſt ſpãle obiectuʒ volũtatis in quo peccať.ſ.hoc qd̃ a pctõ natum erat retrahere cui volũtas diſſentit ab eo ſponte recedens. peccatum autem in ſpiritum ſanctum nõ proprie dicitur illud quod ex electiõe procedit primo modo:ſed quod ſecũdo modo ex electiõe procedit:quia peccata ⁊ ſpecificantur ⁊ noiantur ab obiectis. obiectuʒ auteʒ in hoc peccato eſt hoc qd̃ a peccato retrahebat.⁊ iſtud eſt bonitas quedaʒ vel aliqs effectus ſpiritui ſancto appropriabilis. ⁊ ideo peccatuʒ in ſpirituʒ ſanctum determinatũ genus pcti noiat.

Ad primum ergo dicẽduʒ ꝙ cuʒ aliquis hoc ſecũdo modo ex electione peccat quod proprie peccatũ in ſpiritũ ſanctũ diciť cõſideranť ibi duo actus:quoꝝ vtrũq; pctm̃ ẽ:⁊ p̃mus eſt cauſa ſcd̃i. Uerbi gratia:aliquis vno actu volũtatis p̃mia eterna ꝯtẽnit eorum ſpem a ſe abijciens:⁊ in hoc ipſo peccat:⁊ quia deſperat de premio incidit in actuʒ fornicatõis: ⁊ hic actus i co ex certa electione prouenit propter precedentem actum. vnde patet ꝙ cũ diciť peccatuʒ ex iduſtria ipſa iduſtria q̃ notať eſſe cauſa pcti ẽ qd̃daʒ pctm̃ ⁊ ẽ determinatuʒ pcti genus:⁊ h̃ ꝓprie ẽ pctm̃ in ſpm̃ ſcm̃:ſʒ ifirmitas vel ignorãtia nõ noiat peccatũ aliqd̃:ſʒ penã tm̃.⁊ ideo ex ea nõ deſignať ſpãle pctm̃. ¶ Ad ſecũdũ pʒ reſpõſio ꝑ ea que dicta ſũt. ¶ Ad 3m dicẽduʒ ꝙ pctm̃ i ſpiritũ ſanctũ nõ diciť ille actus ſcd̃s q ex primo:vt dictuʒ eſt:cauſať: niſi forte ſʒ ꝙ virtus p̃mi actus manet in eo:ſed ipſe primus actus eſt ꝓprie pctm̃ i ſpiritũ ſanctuʒ.⁊ iõ nõ ẽ iconueniẽs vt ex vno determinato pctõ oĩa pctã poſſint oriri.vt ſupra dictuʒ ẽ. ¶ Ad quartuʒ dicendũ ꝙ cõtrariari gratie contingit dupliciter:primo directe ꝑ ſe.⁊ hoc fit dum aliquis gratiam actualiter deſpicit:vel aliquid ad gratiã ꝑtinẽs:⁊ ſic opponiť gratie pctm̃ i ſpiritũ ſanctuʒ.ſcd̃o indirecte ⁊ q̃ſi ex cõſequenti:⁊ ſic omne pctm̃ mortale gr̃e opponiť:qꝛ ꝑ pctm̃ mortale queriť aliqd qd̃ ſimul cũ gratia eẽ nõ põt. ¶ Ad quintũ dicẽdũ ꝙ pctm̃ mortale quãtũ ad aliqd ẽ ſiſe morti:⁊ quãtũ ad aliqd egritudini.iquãtũ.n.ſeparat a deo:qui vita ẽ:mortis ſimilitudinem habet: ⁊ hec eſt mors prima. inquantuʒ autem adhuc manet poſſibilitas redeundi ad vitam hʒ ſiſitudinẽ egritudinis ducẽtis ad mortẽ ꝯdẽnationis:que ẽ mors ſcd̃a:q̃ oĩo ſiſitudinẽ mortis retinet: dũ ꝑ eã hõ a deo ſeparať:⁊ ad vitã gr̃e poſſibilis reditꝰ nõ ẽ. ſicut aũt i egritudibꝰ corꝑalibꝰ q̃dã ſũt curabiles:q̃dã ãt nõ: q̃ʒtũ ẽ de nã morbi:⁊ he dicũť ifirmitates ad mortẽ:ita ẽt in pctis illa tm̃ pctõꝝ mortaliũ ad mortẽ dicũť:q̃ q̃ʒtũ i ſe ẽ irremiſſibilia ſũt.dr̃ g̊ pctm̃ eẽ mortale a morte p̃ria:ſed ad mortẽ propter morteʒ ſecũdaʒ.

¶ Utrũ ſpẽs pcti in ſpũʒ ſcm̃ ꝯueniẽter aſſignẽť i lr̃a. III.

Ad tertium ſic ꝓcediť.vr̃ ꝙ icõueniẽter aſſignẽť i lr̃a ſpẽs pcti in.ſ.ſ. Nullus.n.deſpare põt credẽs remiſſionẽ pctõꝝ in eccl'ia fieri:ſʒ negare remiſſioneʒ pctõꝝ ẽ ifidelitatis.g̊ deſpatio ẽ ſpẽs ifidelitatis:⁊ nõ pcti in ſpũʒ ſcm̃. ¶ P̃.illud qd̃ ẽ ifinituʒ nullus põt nimis extẽdere:ſed mĩa dei ifinita eſt.g̊ nullus peccat ex h̃ ꝙ dei miſericordiã nimis extendat:⁊ ita vr̃ ꝙ nimis p̃ſumere de dei miſericordia nõ ſit pctm̃ i.ſ.ſ.vl' ſpẽs eius. ¶ P̃.accidẽtia nõ cõſtituũt ſpẽm:ſʒ impnia ẽ quoddã accidens pcti:ſicut duratio cuiuſlibet rei ẽ accidẽs eius qd̃ ſoluʒ impenitẽtia dicere vr̃:vt in pctm̃ vſq; ad morteʒ duret:ergo impnia nõ ẽ aliqua ſpẽs pcti. ¶ P̃.preteritũ ⁊ futurũ nõ diuerſificãt ſpẽm:ſed impnia:⁊ obſtinatio nõ differunt niſi ſʒ preteritũ ⁊ futuꝝ:qꝛ impnia eſt ex hoc ꝙ de preteritis cõmiſſis hõ nõ penitet.obſtinatio aũt eſt in hoc ꝙ futuris cõmittẽdis firmiter ꝓpoſito inheret.ergo ipnia ⁊ obſtinatio nõ ſunt due ſpẽs peccati in ſpirituʒ ſanctum ¶ P̃.vitas appropať filio q dicit Jo.14°. Ego ſuʒ via vitas ⁊ vita:ſʒ pcm̃ i filiũ ẽ qd̃ ẽ ꝯtra appropatũ filij.g̊ ipugnatio veritatis nõ eſt pctm̃ in.ſ.ſ.ſʒ in filiuʒ. ¶ P̃.inuidia ẽ vnũ capitale viciorũ. vt ſupra dictuʒ ẽ:⁊ nõ ẽ grauius inter ea. ſʒ aliã pctã capitalia nõ ponũtur ſpẽs pcti in.ſ.ſ.ergo nec iuidẽtia fraterne gratie dʒ peccatuʒ in ſpirituʒ ſanctuʒ dici. ¶ P̃.oppoſitoꝝ generum diuerſe ſunt ſpẽs:ſʒ peccatum in ſpirituʒ ſanctum:quod ẽ ex certa malicia ex oppoſito diuiditur cõtra pctm̃ in patrẽ vel filiuʒ:quod ẽ ex infirmitate vel ex ignorãtia:cũ igitur quodlibet pctm̃ p̃dictoꝝ:vt d̃ſperatio:p̃ſumptio:⁊ huiuſmõi poſſit ex ĩfirmitate vel ex ignorãtia accidere: videtur ꝙ nõ ꝯueniẽter aſſignetur ſpẽs peccati in.ſ.ſ. ¶ P̃.aliquis nõ peccat ex electiõe:prout pctm̃ in.ſ.ſ.ex electiõe dicitur:niſi remoueanť oĩa q̃ a pctõ retrahere poſſũt:quolibʒ eniʒ retrahente manẽte peccatuʒ nõ eligitur:ſʒ oĩa retrahẽtia a peccato non tolluntur:niſi ꝑ omnia ſex enumerata.ergo nulluʒ iſtoꝝ .6.ꝑ ſe ſumptuʒ ẽ ſpẽs peccati in.ſ.ſ.ſʒ ſimul accepta ꝑ modũ partiuʒ integraliuʒ faciũt vnuʒ pctm̃ in.ſ.ſ.

In cõtrarium eſt quod in littera d̃terminatur ꝑ auctoritates ſanctorum.

Respondeo dicẽduʒ ꝙ ſicut dictum ẽ pctm̃ in.ſ.ſ. proprie loquẽdo ſcd̃ʒ ꝙ ẽ determinatum genus pcti conſiſtit in actu voluntatis abijciẽtis id ꝑ quod aliquis a pctõ retrahitur:contingit autẽ hoc dupliciter:retrahitur eniʒ aliquis a pctõ ⁊ opatur bonuʒ propter ſe ⁊ aliquis propter aliud:propter aliud aũt dupl'r. vel ad vitanda ſupplicia vel ad conſequẽda premia:⁊ neutꝝ virtuoſi eſt:qui bonum propter ſe operatur:⁊ maluʒ propter ſe fugit:⁊ hec duo tolliũtur ꝑ preſumptionẽ q̃ priuat timorẽ ſuppliciorũ:⁊ ꝑ deſperationẽ q̃ tollit ſpem p̃miorũ: ꝓpter ſe eniʒ aliquis opatur bonuʒ vel fugit maluʒ. quãdo mouetur principal'r ex aliquo quod in ipſo actu virtutis vel peccati ẽ:hoc autẽ ẽ dupl'r.aliquid eniʒ poteſt conſiderari in actu virtutis vel vicij:vt ẽ quoddã humanũ bonũ: ⁊ aliquid vt ẽ quoddã diuinuʒ. Si ergo ꝯſideretur actus pcti ex parte eius quod ẽ hũanuʒ in actu : ſic duo poſſunt ibi eẽ.ſ.d̃lectatio indebita ⁊ d̃formitas actus : ⁊ ex vtroq; aliquis a pctõ retrahitur:⁊ ſcd̃ʒ hoc ſunt due ſpẽs pcti in.ſ.ſcm̃.ſ.obſtinatio ⁊ ipenitẽtia:quia ꝑ obſtinationẽ aliqs firmiter adheret d̃lectatiõi ac ſi nõ eẽt incõpetẽs.ꝑ impenitẽtiaʒ autẽ nõ vitat d̃formitatẽ q̃ ẽ in actu q̃ erat ratio penitẽdi.Diuinuʒ autẽ in actu virtutis:qd̃ ẽt a pctõ retrahit ẽ duplex.vnũ.ſ.veritas fidei q̃ſi dirigẽs:⁊ aliud ſicut inclinans.ſ.ipſa gratia ꝑ.ſ.ſ.in eccleſiã diffuſa:contra primuʒ ẽ ipugnatio veritatis agnite:cõtra ſcd̃m inuidẽtia fraterne gratie.Quidã autẽ ſic accipiũt diſtinctionẽ haruʒ ſpẽruʒ. dicũt.n.ꝙ pctm̃ in.ſ.ſcm̃ opponitur ſpãliter gr̃e pniali:per quã fit remiſſio pctõꝝ.ad remiſſionẽ autẽ peccati q̃daʒ requiriť ex parte remittẽtis:q̃daʒ ex parte eius cui remittitur:⁊ q̃daʒ ex parte eius ꝑ quod fit remiſſio: ex parte remittẽtis cõcurrunt duo.ſ.miſericordia:⁊ ꝯtra hoc ẽ d̃ſperatio:⁊ iuſticia:⁊ ꝯtra hoc ẽ p̃ſumptio: ex parte eius ẽt cui remittunť duo.ſ.propoſituʒ non peccandi:ꝯtra quod ẽ obſtinatio ⁊ dolor d̃ ꝯmiſſis:ꝯtra quod ẽ impnia:ex ꝑte eius ꝑ quod fit remiſſio duo.ſ.fides eccleſie:ꝯtra quã ẽ ipugnatio veritatis agnite:⁊ gratia q̃ datur in ſacramẽtis:contra quã ẽ inuidẽtia fraterne gratie.

Ad primuʒ ergo dm̃ ꝙ d̃ſperatio ſcd̃uʒ ꝙ ẽ ſpẽs pcti in.ſ.ſ.nõ prouenit ex hoc ꝙ aliqs neget remiſſionẽ pctõꝝ:ſʒ quia remiſſionẽ pctõꝝ quã fieri credit vt liberius vacet pctis:ſponte a ſe abijcit:dum non vult tẽdere in hoc ꝙ remiſſionẽ pctõꝝ conſequatur. ¶ Ad ſcd̃ʒ dicẽduʒ ꝙ p̃ſumptuoſus nõ peccat ex hoc ꝙ dei miſericordiaʒ nimis magnã arbitreť:ſʒ quia iuſticiaʒ eius contẽnit:⁊ i hoc ẽt miſericordie d̃rogat:abutẽs ea ac ſi nõ eẽt iuſta. ¶ Ad 3m dicẽduʒ ꝙ ſicut ꝑſeuerantia diciť dupl'r.⁊ vno modo ẽ virtus ſpãlis prout dicit propoſituʒ ꝑſeuerandi in bono incepto vſq; ad finẽ:⁊ alio modo ẽ circunſtantia aliaruʒ virtutuʒ:prout dicit actualẽ durationẽ in actibus virtutuʒ vſq; ad mortẽ: ita ẽt ⁊ impenitẽtia ſʒ ꝙ dicit propoſituʒ non penitẽdi ẽ ſpẽs pcti in.ſ.ſ.ſcd̃ʒ autẽ ꝙ dicit ꝑmanẽtiaʒ in pctõ vſq; ad mortẽ negando pcti penitẽtiam:ſic ẽ accidẽs vl' circunſtantia alioꝝ pctõꝝ. ¶ Ad quartũ dicẽduʒ ꝙ obſtinatio ⁊ impnia nõ differũt ſm̃ p̃terituʒ ⁊ futuꝝ.põt.n.aliquis dici impenitẽs qui proponit ẽt d̃ pctis q̃ faciet non penitere:ſʒ differunt ſcd̃m diuerſa q̃ in pctõ attẽdunť:q̃ rñdẽt eis quaſi obiecta.vt in p̃ma aſſignatione dictuʒ ẽ. ¶ Ad quintuʒ dicẽdũ ẽ ꝙ veritas:ſapiẽtia:⁊ huiuſmõi poſſunt dupl'r conſiderari:vl' ſm̃ propriaʒ rationẽ:⁊ ſic appropriať filio:vl' ſʒ ꝙ habent rationẽ doni:⁊ ſm̃ hoc appropriantur ſpiritui ſancto: qui eſt primũ donuʒ in quo oĩa dona donantur.vt in lib.p̃mo di.18.dictuʒ ẽ:⁊ ita aliquis impugnãs veritatẽ agnitã ex certa malicia in.ſ.ſ.peccat. ¶ Ad 6m dicẽdũ ꝙ inuidia põt eẽ duplex:q̃dam q̃ ẽ d̃ proſperitate vl' exaltatiõe hoĩs: ⁊ q̃dã q̃ ẽ de exaltatione gratie:ſicut ꝙ multi ad dei gratiam cõuertunť vl' aliquid huiuſmõi:⁊ talis iuidia ſoluʒ ẽ pctm̃ in.ſ.ſ.non quidẽ inuidia fratris:ſʒ iuidia fraterne gr̃e. ¶ Ad 7m dicẽduʒ ꝙ quodlibʒ iſtoꝝ q̃ dicta ſunt põt dupl'r accidere.vno modo ex hoc ꝙ ꝑ ſe voluntas tẽdit in vnũqd̃q; ipſoꝝ.vt qꝛ aliquis nõ vult hr̃e ſpem d̃ futuris p̃mijs:aut non vult veritati note aſſentire:⁊ ſic d̃ alijs:⁊ he tantũmodo ſunt ſpẽs pcti in.ſ.ſ.quia ſic per ſe loquẽdo eſt deſperatio vel p̃ſumptio:⁊ ſic de alijs quando voluntas ꝑ ſe i actũ deſperatiõis labitur. Scd̃o modo põt accidere ex aliquo exteriori vt propter defectum rationis regẽtis:vel ꝓpter aliquẽ impetuʒ alicuius impellẽtis: ſicut quando ꝑ infirmitatẽ vel ignorantiaʒ aguntur:⁊ ſic non ſunt ſpẽs peccati in ſpirituʒ ſanctuʒ:quia ſic non ẽ dicẽdus aliquis deſperatus ꝑ ſe:ſʒ ꝑ accidẽs. ¶ Ad octauum dicẽduʒ ꝙ quãuis multa ſint que a peccato retrahere poſſunt ſecunduʒ que diſtincte ſunt ſpecies peccati in ſpirituʒ ſanctuʒ:tamẽ aliquis propter vnum illoꝝ tantũ a peccante retrahitur ⁊ alius propter aliuʒ: ⁊ ideo non oportet vt oĩa ſemꝑ cõcurrãt ad hoc ꝙ ſit pctm̃ in ſpiritũ ſanctũ.

¶ Utrũ pctm̃ in ſpm̃ ſcm̃ ſit irremiſſibile. IIII.

Ad quartum ſic proceditur. Uidetur ꝙ peccatuʒ in ſpiritũ ſanctum non ſit irremiſſibile. Remiſſio enim peccati fit per gratiaʒ: ſed vbi abundauit delictuʒ abundauit ⁊ gratia. Roma.quinto. Cum ergo peccatuʒ in ſpiritum ſanctuʒ ſit grauiſſimũ: videtur ꝙ maxie ſit remiſſibile. ¶ Preterea.charitas ẽ perfectior ſpe : ⁊ fides prior ea : ſed peccatum oppoſitum fidei.ſ.infidelitas:⁊ oppoſitum charitati:ſcilicet odiũ ſunt remiſſibilia.ergo ⁊ deſperatio que opponitur ſpei ẽ remiſſibilis:⁊ eadem ratione alie ſpecies peccati in ſpirituʒ ſanctuʒ. ¶ Preterea.quatuor dicuntur in nobis:ſicut penalitates ex peccato primi hominis proueniſſe:ſcilicet ignorantia:infirmitas:concupiſcẽtia ⁊ malicia:ſed infirmitas ⁊ ignorantia excuſando peccatũ remiſſibile ipſuʒ reddũt. ergo ⁊ eadem ratione malicia:⁊ ita peccatum in.ſ.ſ.quod eſt ex certa malicia remiſſibile erit. ¶ P̃.in hoc diciť hõ ab angelo differre ꝙ homo habet vertibilitateʒ electiõis mutabilẽ:angelus vero imutabilem.qꝛ ab eo ꝙ ſemel eligit nunq̃ʒ remouetur:ſed peccatuʒ in.ſ.ſ.ẽ peccatuʒ hoĩs. ergo ſi hõ ꝑ electionẽ in ipſuʒ conſentiat iterum põt hanc electioneʒ mutare ⁊ ab eo diſcedere:ſʒ pctm̃ remittitur ꝑ hoc ꝙ ab eo recediť: ergo peccatum in.ſ.ſ.eſt remiſſibile. ¶ P̃.irremiſſibile tollit põaʒ remiſſiõis.cũ ergo dr̃ pctm̃ in.ſ.ſ.irremiſſibile aut negatur potẽtia remiſſionis ex ꝑte

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

remittẽtis: aut ex parte eius cui fit remiſſio: nõ primo modo: qꝛ potẽtia ipſius dei qui ſolus pctã dimittit: ẽ ifinita ad oĩuꝫ peccatoꝝ remiſſionẽ ſe extendẽs: ſilr nec ſcđo modo qꝛ potẽtia ad remiſſionẽ ex parte eius cui fit remiſſio ẽ liberꝝ arb. in ſtatu vie exiſtẽs: qđ etiã poſt pctm̃ i.ſ.ſ. manet ergo pctm̃ in.ſ.ſ. nullo modo eſt irremiſſibile.

In contrarium ſũt auctoritates que i lr̃a inducuntur. ¶ P̃. pctm̃ virtuti opponit̃: ſed de virtute pfectiſſima.ſ. charitate dr̃ p̃me Coꝛ. .iꝫ. ꝙ nũqꝫ excidit: quãuis multi eã amittant. ergo ⁊ pctm̃ in.ſ.ſ. qđ eſt grauiſſimũ peccatoꝝ đbet dici irremiſſibile ⁊ ſi quãdoque remittatur.

Reſpondeo dicẽduꝫ ꝙ de pctõ i.ſ.ſ. duplex ẽ opinio: vt ex lr̃a colligi põt: quidã.n. accipiẽtes impniaꝫ prout ẽ circũſtãtia peccati. vt dcm̃ eſt: aſſignãt gnqꝫ ſpẽs pcti i.ſ.ſ.q̃.ſ. ſupra ipenitẽtie ꝯnũerate ſũt: ⁊ dñt ꝙ nulla illaꝝ ſpecieꝝ hꝫ cõplete rõneꝫ peccati i ſpiritũ ſcm̃: niſi ſcđꝫ ꝙ adiũgit̃ ei hec circũſtãtia: vt.ſ. vſqꝫ ad moꝛtẽ i deſperatiõe vel obſtinatiõe perdurẽt: ⁊ ſꝫ hoc dicitur pctm̃ i ſpm̃ ſcm̃ irremiſſibile: qꝛ nũquã remittit̃ vel remitti põt: qꝛ poſt moꝛtẽ hõ ꝯfirmat̃ i gratia vel i peccato ſꝫ ꝙ fuit i ſtatu moꝛtl' ſue: vt dr̃ eccl'es. xi. Lignũ i quocũqꝫ loco ceciderit ibi erit. Sꝫ iſtđ nõ vr̃ eẽ ꝯueniẽs: qꝛ ſꝫ hoc oẽ peccatuꝫ qđ vſqꝫ ad moꝛtẽ perdurat irremiſſibile ẽ: ſiue ſit i patrẽ ſiue i filiũ: ⁊ ita pctm̃ in.ſ.ſ. nõ eẽt alio modo irremiſſibile q̃ꝫ pctm̃ i patrẽ vel filiũ: qđ eſt ꝯtra textũ euãgelii. Niſi foꝛte diceret̃: ꝙ oẽ pctm̃ i patrẽ vel i filiũ ẽ pctm̃ veniale. qꝛ Grego. dicit i quarto dialogoꝛuꝫ pctã venialia etiã poſt hãc vitã remitti. Sꝫ hoc ẽ exp̃ſſe falſuꝫ: qꝛ ignoꝛãtia nõ ſic ſemꝑ excuſat pctm̃ vt nõ ſit dãnabile: ſed vt ſit minus dãnabile. Et iõ alij dicũt ꝙ ipenitẽtia q̃ dicit cõtinuã durationẽ pcti vſqꝫ ad moꝛteꝫ nõ ẽ neceſſaria ad hoc ꝙ ſit pctm̃ i ſpm̃ ſcm̃: qꝛ etiã vno ſolo motu volũtatis põt hõ in.ſ.ſ. peccare: ſicut ⁊ i ceteris peccatis ꝯtingit: ⁊ ſꝫ hos aſſignãtur ſpẽs pcti i.ſ.ſ. vi. ſicut dictuꝫ ẽ: ſꝫ hos auteꝫ opꝫ dicere ꝙ pctm̃ i ſpm̃ ſcm̃ nõ dicit̃ irremiſſibile: qꝛ nũquã remittat̃: ſed qꝛ nõ hꝫ đ ſe aptitudinẽ ad hoc ꝙ remiſſibile ſit: ⁊ h̃ p̃cipue ꝓpter tres cauſas. vna ẽ ex cauſa mouẽte ad peccãduꝫ: quãdoqꝫ.n. ifirmitas vel ignoꝛantia ad peccãduꝫ pctm̃ cãnt q̃ nata ſũt pctm̃ excuſare i parte vel in toto ꝓpter hoc ꝙ iuolũtariuꝫ cauſant vel ſimpl'r vel ſꝫ qd: et tũc pctm̃ remiſſibile dr̃ qđ habet i ſe vnde facile remittat̃: ꝓpter hoc ꝙ ex cauſa excuſante ꝓcedit. Peccatũ autẽ qđ ex iduſtria fit nullã rõnẽ excuſationis habet: ⁊ iõ dr̃ irremiſſibile: qꝛ nõ habet i ſe vnde excuſet̃: ⁊ ꝓpter hoc ad remittẽduꝫ ſit facile. Scđa ẽ ratio ſumpta ex mõ inclinatiõis volũtatis i pctm̃: qꝛ vt ph̃us dicit i.7. eth. Finis in operabilib⁹ ẽ ſicut pricipiuꝫ idemõſtrabile i ſpeculatiuis. erroꝛ autẽ i ſpeculatiuis qui ẽ circa pricipia idemõſtrabilia difficile remoueri poteſt: eo ꝙ nõ pñt accipi aliqua magis nota per q̃ erroꝛ improbet̃: ita ẽt i practicis quãdo aliquis alicui pctõ vt fini adheret: quaſi i eo ſuã beatitudinẽ cõſtituẽs: nõ põt tali peccato de facili remediũ adhiberi: qꝛ nihil ẽ aliud magis a peccãte dilectuꝫ: ꝓpter cuius ꝯſecutionẽ hec i quo vltimũ finẽ ponit dimittat. Quicũqꝫ ãt ex electiõe peccat vel ex iduſtria: adheret pctõ qđ eligit q̃ſi ꝑ ſe bono: ⁊ ſic fini: ⁊ iõ tale pctm̃ nõ de facili medicinã recipit. vnde ph̃us i.7. ethi. per hoc oñdit ꝙ incõtinẽs: qꝛ ex paſſiõe peccat: ſiue ifirmitate facilius curat̃ q̃ꝫ intẽperatus: qui peccat ex electiõe ſiue ex iduſtria: ⁊ he due p̃dicte cauſe oñdunt cauſaꝫ irremiſſibilitatis nõ ſoluꝫ in peccato qđ ꝓprie dr̃ in.ſ.ſ. ſꝫ etiã i quolibet pctõ qđ ex electione fit. Tertia aũt cauſa que ꝓprie pctm̃ i.ſ.ſ. reſpicit ſumit̃ ex eius obiecto: qꝛ pctm̃ i.ſ.ſ. ẽ ex hoc ꝙ volũtas a ſe repellit id per qđ remiſſio pctõꝝ fit. Vñ ſicut egritudo diceret̃ incurabilis que faſtidiũ medicine faceret: ita ⁊ peccatum irremiſſibile dr̃ per cuius actuꝫ ſpũalis medicina directe repellit̃: ⁊ tamẽ ſicut ille moꝛbus coꝛpoꝛalis virtute diuina miraculoſe curari põt: ita ⁊ hꝰ peccatũ per miſericoꝛdiaꝫ diuinã quaſi miraculoſe remitti poteſt.

Ad primum ergo dđm ꝙ pctm̃ in.ſ.ſ. ꝓcludit viã gratie: ⁊ iõ peccato i.ſ.ſ. manente ex parte ipſius peccãtis nõ remanet facultas ad grãm: ſed remoto iſto peccato ꝑ imẽſitatẽ diue miſericoꝛdie põt poſtmodũ eſſe gratie abũdãtia ſi hõ maxime humiliet̃ ꝓpter grauitatẽ precedẽtis peccati. ¶ Ad ſcđm dđm ꝙ ſpes directe eſt eoꝝ in q̃ ſicut i vltimũ finẽ tendimus: ⁊ iõ remotio ſpei tollit finẽ: ⁊ iõ deſperatio ẽ irremiſſibile peccatuꝫ ſicut ⁊ erroꝛ p̃ncipioꝝ eſt iſanabilis: charitas aũt nõ tãtũ eſt finis: ſꝫ ⁊ eoꝛuꝫ q̃ ſunt ad finẽ.ſ. pꝛoximoꝝ. ⁊ iõ ſi peccatur ꝯtra charitatẽ ꝓximi: nõ tamen ꝓpter hoc directe peccatur ꝯtra charitatẽ dei: vnde ex parte illa manet via ad curationẽ. Si aũt directe ꝯtra charitatẽ dei peccat̃ ꝓut ẽ directoꝛ finis: ſic irremiſſibile peccatũ erit ⁊ i.ſ.ſ. ⁊ hoc eſt quãdo quis inuidet gr̃e qua etiã recõciliatus eſt. ¶ Silr etiã dđm de fide: qꝛ infidelitas põt ꝓcedere vel ex ignoꝛãtia: ⁊ ſic hꝫ palliũ excuſatiõis: ⁊ facile remittit̃ vel ẽ ex certa malicia: ⁊ ſic ẽ pctm̃ i.ſ.ſ. qđ ẽ impugnatio veritatl' agnite. ¶ Ad tertiũ dđꝫ ꝙ malicia nõ cauſat iuolũtariũ: ſicut infirmitas ⁊ ignoꝛãtia: ⁊ iõ nõ opꝫ ꝙ peccatuꝫ excuſet vel alleuiet: ſicut illa faciũt. Vel dđm ꝙ malicia ex qua peccatũ qđ in.ſ.ſ. dicitur ꝓcedit: noiat quẽdam actuꝫ peccati vt actuꝫ deſperatiõis vel obſtinatõis ⁊ hꝰ: ⁊ nõ ſumit̃ ſm ꝙ eſt pena ꝓut dicit defectuꝫ quẽdaꝫ rõnalis aĩe ſm quẽ in maluꝫ facile iclinabilis eſt. ¶ Ad quartũ dđm ꝙ pctm̃ aliqđ põt eſſe irremiſſibile dupl'r vel ex gñe pcti: ⁊ ſic peccatuꝫ in.ſ.ſ. irremiſſibile dr̃: vel ex ſtatu peccantis: ⁊ ſic oẽ peccatuꝫ in.ſ.ſ. in quo via finit̃ ẽ irremiſſibile ſiue ſit hoĩs ſiue angeli: ⁊ ſm hoc excipit̃ differẽtia hoĩs ⁊ angeli: quia ſtatus vie in angelis finitur ſtatim poſt pꝛimã electioneꝫ: nõ aũt ſic eſt in hoĩbus. ¶ Ad qntũ dđꝫ ꝙ cũ dicit̃ peccatũ irremiſſibile nõ pꝛiuat̃ potẽtia abſolute ad remiſſionẽ ſꝫ magis aptitudo vel facilitas quedam.

¶ Utrum aliquis poſſit peccare in ſpiritum ſanctuꝫ in pꝛimo actu peccati. V.

Ad quintuꝫ ſic pꝛoceditur. Videtur ꝙ aliquis in pꝛimo actu peccati nõ poſſit peccare in.ſ.ſ. ſꝫ ꝙ hoc peccatũ p̃exigat alia pctã. Dicit eniꝫ Ber. i quarto ſermone ſuꝑ canticã. Nemo repẽte ſit ſũm⁹: ſꝫ paulatim ꝓficere volo. ergo ecõtrario nullus repẽte ſit peſſimus: ſꝫ peccatũ in.ſ.ſ. ẽ grauiſſimũ. ergo nõ ſtatim aliquis hoc peccato põt peccare. ¶ P̃. Gꝛe. in moꝛalibus exponẽs illud Job. 39. Clamoꝛẽ ductuꝫ ⁊c. dicit ꝙ vicia que pꝛimo mentẽ inuadũt cũ quadã rõne hoĩeꝫ quaſi pſuadẽdo ad moduꝫ ducis vincũt: ſꝫ poſtmoduꝫ mens ꝑ diuerſa vicia irrõnabil'r diſſipat̃: ſꝫ peccatum in.ſ.ſ. eſt maxime a pſuaſione rõnis recedens. ergo nõ põt eſſe pꝛimũ: ſꝫ opꝫ ꝙ ſequat̃ alia pctã. ¶ P̃. ph̃s dicit i.5. ethi. ꝙ nõ eſt i poteſtate hoĩs vt ſtatim iniuſta operet̃: ſicut iniuſtus facit: ſed iniuſtus operat̃ iniuſta delectabil'r ⁊ ex electione. ergo nõ eſt in poteſtate hominis vt ſtatim ⁊ ex electione peccatuꝫ faciat: quicunqꝫ auteꝫ peccat in.ſ.ſ. ex electione peccat. ergo ⁊c. ¶ Preterea. ſicut ſpei oppõitur deſperatio: ita meritis opponuntur demerita: ſed ſpes pꝛeſupponit merita. Eſt eniꝫ ſpes certa expectatio future beatitudinis ex meritis ⁊ gratia pꝛoueniens. ergo ⁊ deſperatio p̃ſupponit demerita: ⁊ ſic ſaltẽ hec ſpes peccati in.ſ.ſ. opoꝛtet ꝙ ad alia peccata ſequatur. ¶ P̃. penitentia ⁊ impenitentia cũ ſint oppoſita ſunt circa idẽ: ſed penitentia eſt doloꝛ de ꝯmiſſis

ergo ⁊ ipnĩa aliqua peccata cõmiſſa pꝛeſupponit.

Contra pctõꝝ q̃ hñt act⁹ diſtictos: vnũ ad ſui eẽ alterũ nõ p̃ſupponit: ſꝫ pctm̃ in ſpm̃.ſ. hꝫ actũ ab alijs pctis diſtictũ: q ẽ abijcere id ꝑ qđ qs a pctõ retrahitur: vt dcm̃ ẽ. g̃ nõ de nec̃itate alia pctã p̃ſupponit. ¶ P̃. pctm̃ i ſpm̃.ſ. ꝯſiſtit in h̃ ꝙ volũtas reijcit id ꝑ qđ a pctõ retrahi deberet: ſꝫ volũtas ſe hꝫ ad vtrunqꝫ oppoſitoꝝ. ergo poteſt hõ ſtatiꝫ in ſpm̃.ſ. peccare vl' nõ peccare.

Reſpondeo dđm: ꝙ ſicut ſupꝛa dcm̃ ẽ in pctis: q̊rum vnũ dr̃ ex altero naſci: non cõſiderat̃ qd ſemꝑ fiat: ſꝫ qd in pluri b⁹ contingat ꝑꝑ quãdã aptitudinẽ: quã hꝫ vnũ pctm̃: ꝙ ex alio frequenter oꝛiat̃: ſicut fraus aſſignat̃ filia auaritie: que tñ põt ex luxuria vl' ex alio vicio oꝛiri: q̃ꝫuis ex auaritia ſepi⁹ oꝛiat̃. illud autẽ pctm̃ hꝫ aptitudinẽ. vt ex eo aliud oꝛiat̃: cuius obm̃ ẽ vehemẽtius appetibile: vt ſupꝛa dcm̃ eſt: h̃ ãt ẽ quod hꝫ maioꝛẽ apparentiã boni. vnde illud pctm̃ cui⁹ obm̃ maxime recedit a rõne boni: illud minime põt eẽ pꝛimuꝫ: ſꝫ q̃ſi ſpꝑ vel frequẽtius ex alio oꝛitur: ⁊ tale ẽ pctm̃ in ſpm̃.ſ. ꝓut ſpãle peccatum ponit̃. ⁊ iõ vt ſepius ⁊ quaſi ſemꝑ ſeqtur ad alia peccata: non tñ ita ꝙ ſit poſſe. vt ẽt hõ in p̃mo actu pcti in ſpm̃.ſ. peccet: ⁊ pꝛecipue in duabus vltimis ſpeciebus.ſ. impugnatio vitatis agnite ⁊ inuidentia gr̃e q̃ recõciliati ſumus: qꝛ iſte ſpẽs maioꝛem videntur habere diſtictionem ab alijs peccatis. Sed tamen h̃ etiam cõtingit in alijs ſpeciebus ſi diligenter conſideretur: poteſt enim aliquis ſtatim inſpectis diuerſoꝛum hominum ſtatibus abijcere ſpem future gloꝛie pꝛopter difficultatem perueniendi ad ipam: ⁊ ꝓpter delectationes eoꝛum qui de ea nõ curant: ⁊ ſilr in h̃ aium ſuum vt ſuam voluntatẽ in oĩbus ſequatur: quod eſt obſtinatiõis: ⁊ ſic de alijs.

Ad primum g̃ dđm: ꝙ nõ ẽ ſil'e de ꝓfectu v̄tutis ⁊ de caſu i pctm̃: qꝛ pl'a regrunt̃ ad actũ virtutis q̃ꝫ ad actũ peccati: ⁊ ad actũ virtutis exigit̃ hõ ꝑ grãm. ſed in actu pcti ꝑ ſe ipm̃ qs cadere poteſt. ¶ Ad ſcđm dicendum: ꝙ Grego. ibi aſſignãs oꝛigies viciorũ conſiderat id quod ſepius accidit: nõ quin al'r poſſit accidere: h̃ enim ad moꝛalem pertinet: ⁊ etiam ad nãlem: quia cãe nãles ⁊ multo plus moꝛales deficiunt i minoꝛi parte: quia non ſunt neceſſarie. ¶ Ad tertium dđm: ꝙ pctm̃ in ſpm̃.ſ. vt ſupꝛa dictum eſt non ẽ hoc mõ ex electione ſicut hñs hitum ex electiõe peccat: imo per actus pcti in ſpiritũ.ſ. ꝓcedẽtes hituꝫ aliqs hitus acqritur: ⁊ iõ obiectio nõ ꝓcedit: qꝛ iniuſtus ex electione peccat ſic͂ habẽs habitũ. ¶ Ad q̃rtũ dđm: ꝙ ſpes non ſemper p̃exigit merita in actu: ſed ſolum in ꝓpoſito ſperantis. ſilr etiam ⁊ deſperatio non opꝫ ꝙ p̃ſupponat aliqua demerita pꝛecedẽtia in actum. ¶ Ad qntum dđm: ꝙ pnĩa ſm ꝙ dicit actum non eſt niſi de malis pꝛeteritis: ſꝫ ſm ꝙ dicit hitũ quo quis dicitur penitiuus non exigit̃ ꝙ aliqua pctã cõmiſerit: ſed ꝙ hẽat hoc ꝓpoſitũ: vt ſi contingeret ipꝫ peccare ꝙ ſtatim peniteret: ita ẽt ad rõnem impnie ſuffic͂: vt aliqs nunq̃ꝫ peniteat de pctis ſi que ꝯmittet.

¶ Utꝝ Adã peccauerit in ſpm̃ ſanctum. VI.

Ad ſextuꝫ ſic ꝓcedit̃. vr̃ ꝙ adã i ſpũm ſãctũ peccauerit: nõ.n. peccauit i p̃rem: qꝛ nõ peccauit ex ifirmitate; neqꝫ ẽt in filiũ: qꝛ nõ ex ignoꝛãtia: cũ infirmitas et ignoꝛãtia añ pctm̃ nõ fuerit. g̃ relinqt̃ ꝙ peccauit i ſpm̃.ſ. ¶ P̃. nimia p̃ſũptio de dei mĩa ẽ pctm̃ i ſpiritũ.ſ. ſed adã peccãs de dei mĩa cogitauit: vt Aug. dic͂ vt ſupꝛa. diſ. zz. Habitũ ẽ. g̃ vr̃ in ſpm̃.ſ. peccaſſe.

Cõtra peccauit appetẽdo ſciaꝫ: ſꝫ ſcia appꝛopꝛiat̃ filio g̃ magis peccauit i filiũ q̃ꝫ i.ſ.ſ. ¶ P̃. Aug. dicit ꝙ q̃uis adam non fuerit ſeductus in hoc in quo mulier tamẽ in hoc ſeductus eſt ꝙ credidit veniale quod moꝛtale erat: ſed peccatum quod eſt ex ſeductõe ẽ pctm̃ in filiũ. g̃ peccauit i filiũ. ¶ Itẽ videt̃ ꝙ pꝛimus angelus i.ſ.ſ. peccauerit: irremiſſibilitas enim eſt ꝓpꝛietas pcti i.ſ.ſ. ſed peccatum pꝛimi angeli fuit irremiſſibile. ergo fuit in.ſ.ſ. ¶ P̃. eodem gñe pcti quo tunc peccauit dyabolus: etiaꝫ nũc peccat: ſed nũc peccat i.ſ.ſ. quia iuidet gratie que i ſanctis operatur. ergo ⁊ tũc i ſpiritum ſcm̃ peccauit.

Sed contra peccatum pꝛimi angeli fuit ex hoc ꝙ potẽtiam ioꝛdinate appetijt: ſed potẽtia appꝛopꝛiatur patri. ergo peccauit in patrẽ. ¶ P̃. pena nõ pꝛecedit culpã: ſed malicia computat̃ iter penas peccati. ergo ex malicia nõ potuit eſſe pꝛimi angeli pꝛimum peccatum: quod nullum peccatum pꝛeceſſerat.

Reſpondeo dicẽdum ꝙ quidã dicũt ꝙ pctm̃ p̃mi hoĩs ⁊ peccatũ demonis nõ fuit neqꝫ in patrẽ neqꝫ i filiuꝫ neqꝫ i.ſ.ſ. he eniꝫ nõ ſũt differẽtie peccati abſolute accepti: ſed pcti qđ ꝯtigit i natura coꝛrupta. infirmitas enim ⁊ ignoꝛãtia ⁊ malicia ex pctõ naturã coꝛruptã cõſequũtur. Sꝫ ſciẽdũ ꝙ q̃ꝫuis ifirmitas nullo modo i natura itegra iueniri poſſit: ⁊ ita nec peccatũ in patrẽ tamẽ ignoꝛãtia aliquo mõ i natura itegra inueniri potuit: nõ ſcđm ꝙ ignoꝛãtia dicit̃ pꝛiuatiue: ſꝫ ſꝫ ꝙ dicit̃ negatiue: ſic eniꝫ eſt defectus ꝯſequẽs itellectũ creatũ iquãtũ creatus ẽ: ex hoc.n. deficit a perfecto lumine itellectus i creati: vt nõ oĩa ſciat: vel ſaltẽ non oĩa actu cõſideret: ⁊ ex tali neſciẽtia pctm̃ pꝛoueniẽs peccatũ i filium dici poteſt: ⁊ ſimiliter etiã malicia ex qua pctm̃ i.ſ.ſ. pꝛocedit: nõ oꝫ ꝙ ſit pena: ſed eſt aliqs actus peccati. vt ſupꝛa dictũ ẽ. vnde ⁊ i materia itegra potuit eſſe peccatũ i filiuꝫ ⁊ i.ſ.ſ. Sciendum tamẽ ꝙ pꝛimus actus peccati p̃mi hoĩs ⁊ angeli nõ fuit i.ſ.ſ. pꝛout pctm̃ i.ſ.ſ. eſt ſpãle pctm̃ qđ pꝫ ex ipſo obiecto pcti: vterqꝫ.n. peccauit altitudinẽ ꝓpꝛiam appetẽdo: ⁊ iõ quãtũ ad gen⁹ pcti fuit pctm̃ ſupbie: ſꝫ q̃ꝫtũ ad circũſtãtiã pcti vtrũqꝫ fuit pctm̃ i filiũ: qꝛ vterqꝫ peccauit ex h̃ ꝙ nõ cõſiderauit ea q̃ ꝯſiderãda erãt ad euitatiõeꝫ pcti: nõ aũt fuit pctm̃ p̃mũ eoꝝ ex h̃ ꝙ ꝓpꝛia volũtate repugnarẽt ſpei vel alicui hꝰ: ſicut fit i peccato i ſpiritum ſcm̃.

Ad primũ ergo patet reſpõſio per ea que dicta ſũt. ¶ Ad ſcđm dđm: ꝙ quãuis Adam peccans cogitaret đ dei mĩa: nõ tñ peccauit pctõ p̃ſũptõis: qꝛ nõ cogitauit ſe mĩaꝫ ꝯſeq ſine pnĩa: ſꝫ ſil' de mĩa ⁊ de pnĩa cogitauit. vt Aug. ibidẽ dic͂. ¶ Alia duo ꝯcedim⁹: q̃ꝫuis p̃mũ eoꝝ nõ recte cõcludat. vt poſt dicet̃. ¶ Ad 5m dđꝫ. ꝙ pctm̃ angeli nõ habuit irremiſſibilitatẽ ex gñe pcti: ſꝫ magis ex ſtatu peccãtl'. vt ſupꝛa dcm̃ ẽ. ⁊ iõ rõ ñ ꝓcedit. ¶ Ad 6m dđꝫ. ꝙ ad p̃m actũ pcti in ãgelo: q fuit act⁹ ſupbie: ꝯſecute ſũt multe alie defoꝛmitates pctõꝝ: vt inuidia odium: ⁊ hꝰ: ⁊ iter illa potuit eſſe pctm̃ i.ſ.ſ. ¶ Ad ſeptimũ dđm: ꝙ peccatuꝫ i patrẽ nõ dicit̃ ex obiecto: ſꝫ potius ex cã: ⁊ ideo quãuis potẽtiaꝫ appetierit: nõ ſequit̃ ꝙ i p̃reꝫ peccauerit: quia nõ ex ifirmitate peccauit. vñ ⁊ rõ illi ſil'is: ꝑ quã oſtẽdebatur ꝙ hõ pꝛimus i filium peccauerit: nõ cõcludebat. ¶ Ad octauum dicẽdum ꝙ malicia ex qua peccatum in ſpiritum ſanctum eſſe dicitur: nõ opoꝛtet. vt ſit pena peccati. vt dictum eſt: ⁊ ideo ratio nõ pꝛocedit: quãuis concluſio ſit vera. ¶ Expoſitio textus.

Neqꝫ hic neqꝫ i futuro ⁊c.) Hoc ideo dicitur: quia quedã peccata i futuro etiã dimittũtur: ſicut venialia quedã. vt Greg. dicit: nõ ſolũ quãtũ ad penã: ſꝫ etiã q̃ꝫtũ ad culpã. (Nõ ꝑ eo dico vt qs oꝛet) ſi pctm̃ ad moꝛtẽ itelligat̃ pctm̃ in.ſ.ſ. ꝓut pctm̃ in ſpirituꝫ ſanctum regrit finalem impenitentiam ſcđm vnã opinionẽ ſic itelligẽdũ eſt vt nullus pꝛo talibus oꝛet: quia qui vſqꝫ ad moꝛteꝫ in

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

pctō mortali pdurat poſtmodū orōnib⁹ nō iuuat̄. Si aūt ſumat̄ p pctō i ſpm̄. ſ. ſm aliā opinionē: put non reqrit fi/ nalē impniam: ſic intelligēdū ē: vt nō oret p eo qs. i. qui/ cūqꝫ: q2 taliū ꝯuerſio q̄ſi miraculoſa ē. vn̄ ſicut p facien/ dis miraculis nō glibet orat: ſꝫ magni ꝛ ſci viri: ita nec p taliū ꝯuerſione. tn̄ ſꝫ formā verboꝝ nō phibet̄ orō p eo fieri: ſꝫ oñditur ꝙ pceptū de orādo p pximis fidelib⁹ nō ſe extēdit ad tales peccatores: q2 pp ſui pcti enormitatē h̄ merēt̄: vt a fidelib⁹ relinquant̄ ſic ethnici ꝛ publicani. (Qui aūt blaſphemauerit i ſpm̄. ſ. ꝛc̄). Glo. ibidē dicit. ſ. Matt. 12. Oī blaſphemia remittit̄: ſpūs āt blaſphemie ñ remittit̄. blaſphemia. n. noīat ipm̄ pcti gen⁹ abſolute: qd̄ ꝯtingit qñqꝫ ex infirmitate: ſic cū qs ex ire paſſione blaſ/ phemat. qñqꝫ ēt ex ignorātia: ſicut i his q errant male de deo ſentiētes: ſꝫ ſpūs blaſphemie eſt volūtas blaſphemā di qñ. ſ. ex certa malicia blaſphemat̄: ꝛ tūc ē pctm̄ in ſpm̄ ſcm̄ (Diſcuti oꝫ an aliū ꝛc̄) (h⁹ qōnis apparet ſolō ſm di/ ſtinctiōeꝫ impnie prius poſitaꝫ: ſi. n. ipnia ſumat̄ p actu/ ali duratiōe in obſtinatiōe vſqꝫ ad mortē: nō ē aliud pec/ catū ab obſtinatiōe: ſed circūſtātia ei⁹. Si āt ipnia ſuma/ tur put dicit ppoſitū nō penitēdi: ſic ē aliud pctm̄.

De potentia peccati: an ſit homini vel diabo/ lo a deo. Diſtin. XLIIII.

questio

Oſt predcā ꝯſideratiōe dignum occurrit: vtꝝ peccādi potentia ſit nobis a deo vl' a nobis. Putāt q/ dā potētiā recte agēdi nobis eſſe a deo: potentiā v̄o peccandi non a deo: ſꝫ a nobis vel a diabolo eē: ſicut mala vo/ lūtas nō a deo nobis ē: ſꝫ a nobis ꝛ a diabolo: bona āt nobis a deo tm̄ ē. Bone āt voluntatis ꝛ cognitiōis initiū nō hoi ex ſeipō naſci: ſꝫ divini/ tus parari ꝛ tribui i eo de⁹ euidēter oſtendit: q2 nec diabolus nec aliqs angeloꝝ ei⁹ ex quo in hanc caliginē ſūt detruſi: bonā potuit vel pote/ rit reſumere voluntatē: q2 poſſe foret vt hūana nā poſtqꝫ a deo auerſa bonitatem perdidit vo/ luntatis: ex ſeipā rurſus eā hr̄e potuiſſet: mul/ to poſſibilius hec nā hēret angelica: q̄ q̄to mi/ n⁹ grauat̄ terreni corpis pondere: tanto magis hac eēt predita facultate. nō igr̄ homo vel āge/ lus a ſe bonā volūtatē hēre pōt: ſꝫ malā. ſilr ꝛ d̄ potentia inquiunt p ſilitudinē volūtatis de pō hōi vl' mali diſſerētes: ꝙ illa ſit a deo: ñ iſta.

opinio

Auctoritatib⁹ aſtruit pōꝫ peccandi eē a deo.

Solu. determinata

Ed plurib⁹ ſctōꝝ teſtimonijs indubi/ tāter mōſtrauit: ꝙ ptās mali a deo ē: a quo ē ois ptās. Ait eni apl's. Non ē ptās niſi a deo: qd̄ nō de ptāte hōi tā/ tū: ſꝫ ꝛ mali itelligi oꝫ: cū pilato v̄itas dicat: nō hr̄es in me ptātē niſi datū eēt tibi d̄ſup. Mali cia nēpe hoium: vt ait aug. cupiditatem nocē/ di p ſe hꝫ: ptātē āt ſi ille nō dat non hꝫ. Ideoqꝫ diabolus anteqꝫ aliquid tolleret Job dicebat domino. Mitte manum tuam. i. da poteſta/ tem: quia etiā nocentium poteſtas non eſt niſi a deo: ſicut ſapīa ait. Per me regnant reges: ꝛ tyranni per me tenēt terram. Unde ait Job de domino. Qui facit regnare ypocritā ppter peruerſitatē ppl'i: ꝛ de populo iſrael dicit de⁹ Dedi eis regē in ira mea. Nocendi enim volū tas poteſt eē ab hois animo. Poteſtas āt nō niſi a deo: ꝛ hoc abdita aptaqꝫ iuſticia. Naꝫ p poteſtatē diabolo datam iuſtos deus facit ſu/ os. De hoc etiā Grego. i moralibus ait. Tu/ moris elatio: non poteſtatis ordo in crimie ē: potentiā deus tribuit relationem vero potētie malicia nr̄e mētis inuenit. Tollamus ergo qd̄ de nr̄o ē: q2 non potētia iuſta: ſꝫ actione praua dānat̄. his auctoritatib⁹ alijſqꝫ plurimis euidē ter oñditur: ꝙ nō ē ptās boni vel mali cuiuſqꝫ a deo equo: ꝛ ſi te lateat equitas.

An aliquando reſiſtendum ſit poteſtati.

Jc orit̄ queſtio non tranſilienda ſilē/ tio. Dictuꝫ eſt eni ſupra ꝙ ptās pec/ candi nocendiqꝫ non eſt hoi vel dia/ bolo niſi a deo. apl's āt dicit ꝙ q po/ teſtati reſiſtit: dei ordinationi reſiſtit. Cū ergo diabolo ſit poteſtas mali dei ordinatiōe: eius ptāti non eē reſiſtendum vr̄. Sed ſciendum ē aplm̄ ibi loqui de ſeculari poteſtate. ſ. rege ꝛ principe: ꝛ huiuſmōi: quibus non eſt reſiſten/ dum in eis que iubet eis deus exhiberi. ſ. i tri/ bus ꝛ huiuſmōi. Si vero princeps aliquis vl' diabolus iuſſerit aliquid vel ſuaſerit ꝯtra deuꝫ tunc reſiſtenduꝫ eſt. Unde Aug. determinās quando reſiſtendum ſit poteſtati in lib. de na/ tura hōi ait. Si illud iubeat poteſtas: quod nō debes facere. hic ſane contemne poteſtateꝫ ti/ mendo poteſtatem maiorem. Ipſos humana rum rerum gradus aduerte: ſi quid iuſſerit p/ curator: nunquid faciēdum ē ſi contra pconſu lem iubeatur. Rurſus ſi quid ipſe pconſul iu/ beat: ꝛ aliud iubeat imperator: nunquid dubi tatur illo contempto illi eſſe ſeruiendum. ergo ſi aliud imperator: aliud deus iubeant: con/ tempto illo obtemperandum eſt deo. Pote/ ſtati ergo hominis vel diaboli tūc reſiſtamus: cū aliqd contra deū ſuggeſſerit: in quo dei ordi natiōi nō reſiſtim⁹ ſꝫ obtēpam⁹. Sic enim pre cepit deus: vt i malis nulli ptāti obediamus.

Jam nūc his itelligēdis atqꝫ ptractādis q̄ ad v̄bi incarnati myſteriū ptinēt: de integra men tis ꝯſideratione intendamus: vt ineffabil'r vel modicuꝫ aliqd fari deo reuelante intēdamus.

Explicit liber ſcd̄s ſniarum de rerum creati tione ꝛ formatione corporalium ꝛ ſpūaliū ꝛ alijs pluribus ad ea pertinentibus.

Diuiſio textus.

Eterminato de pctō quantum ad actum peccati: Hic d̄/ terminat de pō peccandi. Et diuiditur i par/ tes duas. In prima determinat de pō peccan di. In ſcd̄a continuat ſe ad ſequētem librum ibi (Jam nūc his intelligendus ꝛc̄.) Prima diuiditur in duas. In pria ingrit: vtꝝ pō peccādi ſit a deo. In ſecūda determinat de obedientia que debet̄ eis q pōm p̄latiōis a deo hn̄t. ibi (Hic oritur queſtio non trāſilienda). Cir/ ca pm̄ū tria facit. Prio mouet qōnem. 2° narrat opinio/ nē quorundā: ibi (Putāt quidā pōm ꝛc̄.) Tertio deter/ minat veritatē (Sed plurib⁹ ſanctoꝝ teſt. ꝛc̄.) (Hic ori/ tur qō ꝛc̄.) Hic ingrit de obediētia debita his q a deo po teſtatē hn̄t. Et pmo mouet qōnem. Scd̄o ſoluit. ibi. (Sꝫ ſciendū ꝛc̄) (Jā nūc his ꝛc̄.) Hic continuat ſe ad ſequen tia. Et pmo ponit continuationē. 2° aſſignat ordinem. ibi. (Hic eſt rōnis ordo ꝛc̄.) Qō I.

Jc eſt duplex queſtio. Prima d̄ pō peccādi. 2ª de obediē tia. Circa pm̄ū querunt̄ tria. Primo vtruꝫ pō peccādi ſit bona ꝛ a deo. 2° cum ſm prelati onis officiuꝫ aſſit ptās multa pctā perpetran/ di que niſi quis in ſtatu prelationis eēt facere nō poſſet: vtrum ēt omnis prelatio a deo ſit. Tertium vtrum prela tio ſiue dn̄ium ſit a deo in ordinatiōe nature iſtitute vel in punitione nature corrupte.

Utrum potentia peccandi ſit a deo. I.

D primū ſic pceditur. videt̄ ꝙ poten tia peccādi nō ſit a deo. Poſ ſe eni peccare: vt Anſel. dicit: neqꝫ eſt libertas: neqꝫ pars libertatis: ſed ois pō nālis que eſt i nobis ad agēdum act⁹ humanos ad lib. ar. pti net. ergo pō peccādi non eſt in nobis aliqua potentia na/ turalis: ꝯſtat ēt ꝙ nō ē gr̄e pō: q2 p grām nullus ordiatur ad peccatū: cū g̊ ois pō que ē in nobis a deo ſit gr̄e vl' nāe: vr̄ ꝙ pō peccādi nō ſit in nobis a deo. P̄. Deutro. 32. dei perfecta ſūt opa. g̊ quāto aliqd magis ē perfectū ma/ gis dꝫ ꝯputari inter dīna opa: ſed act⁹ ē perfectior q̄ꝫ pō: cū igr̄ act⁹ peccati nō ſit a deo: nec pō peccandi a deo erit. P̄. ad opus humanū ꝯcurrūt potētia ſcia ꝛ voluntas. ſed voluntas peccādi nō eſt a deo. g̊ eadem rōne nec po/ tētia peccādi ab ipſo eſt. P̄. a cauſa per ſe pducit̄ effe ctus ſm ſimilitudinē ſue cauſe. vnde a deo qui eſt per ſe cauſa omniuꝫ omnia: producūtur retinentia ſilitudineꝫ eius q̄ꝫtum pn̄t: quia a pmo ente ſunt entia: ꝛ a pmo viuē te viuētia: ſed in pō peccādi nō aſſimilatur creatura deo. ergo potētia peccādi nō eſt in nobis a deo. P̄. c⁹ vſus malus eſt: vt Boetius dicit: ipſuꝫ malum eſt. ſed pōe pec candi vſus eſt ipm̄ peccatum quod malum eſt: ergo ꝛ po/ tentia peccādi mala ē: ſed nullum malum eſt a deo. g̊ pō peccandi non eſt a deo.

Contra phs dicit ꝙ potentie rationales ſunt ad op poſita. ergo eadem eſt potētia peccādi: ꝛ po/ tentia bene opandi: ſed potentia bn̄ operandi eſt a deo. g̊ ꝛ potentia peccandi. P̄. omne ens a deo eſt: ſed poten tia peccandi eſt quoddā ens. g̊ ꝛ pō peccādi a deo eſt.

Reſpōdeo dōm: ꝙ potentia cognoſcitur p actuꝫ. vnde ex conſideratiōe actus pcti iudi/ cium ſumendum eſt de potentia peccandi. In actu autē peccati ſunt duo. ſ. ſubſtantia actus ꝛ deformitas vel de/ fectus debitarum circūſtantiarum. vnde opꝫ ꝙ etiam in ipſa potentia peccādi duo attendātur. ſ. ipſa potentia q̄ ē pncipium actus: ꝛ hec ē eadem que eſt pncipium act⁹ or/ dinati ꝛ inordinati: ꝛ hec a deo eſt: conſideratur etiam in ea defectus quidam ſm quem actum deficientē pduce/ re poſſit. potētie eni perfectiſſime nūquā deficiūt ab eo ad quod ordinate ſunt: vt pꝫ in neceſſarijs. vn̄ ꝙ potētia impediatur vel retrahatur ab eo ad quod natural'r ordi nata ē: oꝫ ꝙ ſit ex defectu eius: inq̄ꝫtum. ſ. alteri agēti: qd̄ impedit: ſuccūbit. vnde cum potentia volūtatis humāe ſit per ſe ordinata ad bonum: defcūs a bono in actu eius: opꝫ ꝙ cāetur ex aliquo defectu in ipā: per quē ab aliquo vinci pōt: vel d̄lectatiōe vel ſuggeſtione vel q̄cumqꝫ alio: vt ab eo qd̄ ē naturale ſibi ad id qd̄ eſt innaturale traha/ tur. Hic autem defectus eſt ſcd̄m ꝙ ex nihilo eſt. hꝫ aūt defectus. ſ. ꝙ creatura ex nihilo ſit deus directe cauſa nō eſt. vt Auicen. probat: quia quod conuenit rei ſm ſe non cauſatur in eo ex alio. Res autem creata ſi ſibi relinqua tur nihil eſt. vnde hoc eſt ꝙ ex nihilo eſſe nō eſt creatur̄ a deo: q̄ꝫuis eſſe creature a deo ſit. poſſet tamē dici ꝙ iſte defectus indirecte a deo eſt: nō quidem ſicut ab agente aliqd: ſꝫ ſicut a nō agēte. inq̄ꝫtuꝫ. ſ. ipſe creature h̄ nō pre bet: vt nō ex nihilo ſit: ſicut dicitur cauſa priuationis gr̄e que pena eſt niſi creatura hꝫ perfectionis inueniretur ca pax non eſſe: vt. ſ. non ex nihilo ſit: ꝛ ideo hic defect⁹ nul/ lo modo a deo eſt: nec directe nec indirecte: ſic ergo potē tia peccandi q̄ꝫtum ad id quod potētie ē: a deo eſt. ſꝫ q̄ꝫtū ad defectum qui implicatur: nō eſt a deo.

Ad primum ergo dōm: ꝙ poſſe peccare dr̄ nō eē ps libertatis: q2 ñ reqrit̄ ad liberta/ tē volūtatis vt in peccatū poſſit: ſed ſufficit ad rationem libertatis: vt in vtrūqꝫ ꝯtradictoriorum poſſit: q̄ꝫuis i his qui peccare poſſunt per liberum volūtatis arb. peccetur quia voluntas eſt qua peccatur ꝛ recte viuitur: vt augu. dicit. Ad ſcd̄m dicēdum: ꝙ ſemper actus perfectior ē pō perfectione pprīa gn̄is. vnde actus bonus perfectior eſt in bonitate q̄ꝫ potētia bona. Et ſil'r actus malus perfe ctior eſt in malicia q̄ꝫ potentia mala: quia in actu malo ē malicia ſimpliciter: ſed in potentia ad malum eſt maluꝫ ſm quid. ꝛ iō act⁹ malus ſimpl'r non dr̄ a deo eē ſꝫ ſꝫ qd. potētia autē ad malum dr̄ ſimpliciter a deo eſſe: ꝛ ſꝫ qd a deo nō eē. perfectio enim in malicia non eſt pefectio p/ prie ꝛ ſimpl'r dicta: ſed quaſi tranſūptiue: ſicut dicim⁹ p/ fectum latronem: ꝛ perfectionem cecitatis: vt in quinto metaph. dicitur. Ad tertium dicendum: ꝙ voluntas poteſt dupliciter ſumi: vel pro ipſa potentia voluntatis: vel p actu ei⁹: ꝛ primo modo volūtas qua peccatur a deo eſt. Scd̄o āt mō a deo non eſt: potentia autem nunq̄ꝫ no/ minat actum: ſed vſus potētie ē ipm̄ actum: ꝛ iō obiectio ex equiuocatione voluntatis procedit. Ad quartū di/ cēdum: ꝙ eſt quoddam bonū perfectum: ꝛ quoddā imp/ fectum. ſi ergo aliquod nomē bonitatem in nobis que a deo ē ſm quā ſum⁹ ei ſimiles ſine imperfectione noīet: i/ ueniretur deo ꝛ nobis ꝯuenire: vt ſapientia bonitas ꝛ hꝫ ſed potentia peccandi nominat bonum cum impfectōe. ꝛ ideo deo in quo nulla imperfectio eſt conuenire nō po teſt. Ad qntum dicēdum: ꝙ vſus rei dr̄ ad quem res principaliter ordinatur: potentia autem qua in peccatuꝫ poſſumus non ordinatur ad malum: ſed ad bonum: ꝛ ita peccare nō eſt vſus eius. vnde non ſequitur ꝙ ſi pctm̄ ē malū ꝙ potentia ſit mala: ſed magis ꝙ ſit bona. q2 defi/ cere ab eo qd̄ bonuꝫ eſt malum eſt.

Utrum ois prelatio ſit a deo. II.

D ſecūdū ſic proceditur. videt̄ ꝙ nō ois prelatio a deo ſit. Prio per id quod dicitur Oſee. 8. Ipſi regnauerunt non ex me. P̄. illud quod peruerſe fit: a deo nō ē: ſed q̄dā p̄latiōes peruerſe acqrunt̄. vt pꝫ in ſymoniacis ꝛ in aliqbus hꝫ: ergo nō ois p̄latio a deo ē.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

¶ P̄.ꝑlatio ꝯceſſa a ſummo rege nõ põt dici vſurpata:ſʒ Boe.dicit in q̃rto de ꝯſolatiõe phie.ꝙ mali hñt ptãtem vſurpatã.g̊ eoꝝ ꝑlatio nõ ẽ a deo.¶ P̄.qḋ deus dedit hõ nõ dʒ auferre:ſicut qḋ deꝰ ꝯiunxit hõ non ſepat.Matth.19.Sed qbuſdã iuſte aufertur ꝑlatiõis ptãs.g̊ eoꝝ prelationes non ſunt a deo.¶ P̄.oẽ qḋ a deo ẽ ordinatum eſt.Ro.13.Sed in quibuſdã ꝑlatiõibꝰ vr̃ magna inordiatio eẽ:vt ꝙ ſtultus ſapienti:puer ſeni:peccator iuſto ꝑponat̃:vt plerunq; contingit.ergo non oĩs ꝑlatio eſt a deo.

Contra magis vr̃ ꝙ ꝑlatio bonoꝝ ſit a deo q̃ malorum:ſed ꝑlatiões maloruʒ a deo ſunt.Job 34.Qui regnare facit hoĩem hypo.ꝓpter ppl'i ⁊c.ergo ⁊ oẽs ꝑlatiões ſunt a deo.¶ P̄.oẽ qḋ ẽ ordinatuʒ ẽ a deo.qꝛ ex hoc ipſe bonũ ẽ:ſed in oĩ ꝑlatiõe inuẽitur ordo quidam ſuperioris ad inferiorem.g̊ oĩs ꝑlatio a deo eſt.

Reſpondeo dõm:ꝙ cuʒ deꝰ dicat̃ eẽ actor oĩum bonoꝝ:⁊ nõ ſit actor mali:opʒ vt ſi i ꝑlationibꝰ aliqd boni ⁊ aliqd mali inueniat̃:ꝙ ꝑlatio illa a deo ſit:q̃ʒtum ad id bonũ qḋ ẽ in ea:q̃ʒtũ vero ad id mali qḋ ſibi adiungit̃ a deo nõ ſit.Eſt ãt in ꝑlatione ꝯſiderare tria.ſ.ꝑlationis ꝑncipiũ modum ⁊ vſum. Jn qbuſdam igr̃ quodlibet hoꝝ bonũ ẽ:qui.ſ.debite ad ꝑlationem ꝑueniunt ⁊ debite ꝑlatiõis actum exercẽt.Jn quibuſdam vero ꝑncipiũ ẽ malum:ſed vſus bonꝰ:ſicut qui nõ digne ad ꝑlationẽ ꝑueniunt vel pp eoꝝ inſufficientiam vel pp modum ꝑueniẽdi ad ipam:⁊ tñ actũ ꝑlationis quã indebite ꝯſecuti ſunt debito modo exercẽt.Jn qbuſdã vero ẽ ecõuerſo.Jn qbuſdam ãt vtrũq; ẽ malũ.Modus ãt ſeu forma ꝑlatiõis in oĩbꝰ bonus ẽ:cõſiſtit eni in quodã ordine alteriꝰ tãq̃ʒ regẽtis ⁊ alteriꝰ tanq̃ʒ ſubiacentis:⁊ qꝛ iudicium de re ſimpl'r dõm eſt ex conſideratiõe eiꝰ:quod eſt formale i ipa.iõ ſimpl'r dõʒ ẽ oẽm ꝑlationẽ a deo eẽ.ſʒ ꝓʒ quid aliq̃s ꝑlatiões non eẽ a deo.qꝛ.ſ.abuſus eaꝝ non eſt a deo:vel qꝛ ẽt iniuſta actio ꝑ quã ad ꝑlationeʒ ꝑuenitur

Ad primuʒ ergo dõm:ꝙ dicunt̃ nõ ex deo regnaſſe iudeorũ reges inq̃ʒtũ (a deo nõ ẽ. diſſuadẽte.Samuele regẽ ſibi eligere voluerunt:ſed tñ ipſa ꝑlationis forma a deo eſt inſtituta.¶ Ad ſcõm dõm ꝙ non eſt incõueniẽs effectũ eẽ a deo:cuiꝰ cã ꝓm aliquid a deo nõ ẽ:ſicut pena vel paſſio aliqua a deo ẽ:cũ tñ iniuſta actio cuius effectꝰ ẽ a deo nõ ſit:⁊ hoc qũo ꝯtingat ſupra dcm̃ ẽ.Sil'r ẽt non eſt incõueniẽs vt prelatio q̃ʒtum ad ſuã formã ſit a deo:q̃ʒuis iniuſta actio ꝑ quã ad prelationẽ ꝑuenitur a deo nõ ſit:niſi forte ꝑmiſſiue.¶ Ad 3m dõm:ꝙ mali dicunt̃ hr̃e ptãtẽ vſurpatã inq̃ʒtum ad eam indebite perueniunt q̃ʒtum ex eis eſt:qꝛ indigni ſunt:vt talibꝰ ꝑferãtur:q̃ʒuis forte illi qui per eos affliguntur digni ſint ab eis affligi:⁊ ꝓm hoc eoꝝ ꝑlatio a deo ẽ i penã ſubditorum:qui talẽ ꝑlatum merent̃.¶ Ad q̃rtũ dõʒ:ꝙ aliquis pp abſum priuat ſe bñficio accepto. vñ ⁊ ſi aliq ꝑlatõem a deo conſecuti ſint tñ:ꝓpter hoc ꝙ ea abutũt̃ dignum eſt vt eis ꝑlatiõis ptãs auferat̃:⁊ vtrũq; a deo ẽ.ſ.⁊ ꝙ ꝑlationeʒ habuerũt:⁊ ꝙ eã iuſte amittũt:ſicut oẽs vitã a deo hñt:tamen aliquis iuſte vita priuat̃.¶ Ad 5m dõm:ꝙ non eſt oĩno inordinatũ ꝙ indigni ad ꝑlationes aſſumuntur:ordinatur eni in penam ſubditoꝝ:qui h̃ merentur.vt ſignificat̃ Job.34.Qui facit regna ho.ypo.⁊c. ⁊ Oſee.13.Dabo eis regem in furore.vnde cum pena oĩs a deo ſit:ẽt talis prelationes a deo ſunt.

¶ Utrũ in ſtatu innocentie fuiſſet dñium. III.

Ad tertium ſic ꝓceditur.vr̃ ꝙ in ſtatu nature integre prelatio ſeu dñium non fuiſſet.Dicit enim Grego.Nã oẽs hoĩes eq̃les fecit:ſed ꝑ meritis alios aliis occulta:ſed iuſta dei diſpẽſatio ſubiecit ſed ſi hoĩes non peccaſſent ſtatum nature retinuiſſent.g̊ oẽs fuiſſent equales:⁊ nulla in eis fuiſſet prelatio.¶ P̄.Aug.dicit in.19.de ci.dei.Hoĩem ad imaginem dei factũ ſolum irrõnabilibꝰ eſſe ꝑpoſitũ:ſed hõ nõ equiparatur irrõnalibus niſi ꝓpter peccatum:vt dr̃ in pſal.Hõ cum i honore eẽt ⁊c.ergo ſi peccatũ non fuiſſet vnꝰ homo alii ſuppoſitus non fuiſſet.¶ P̄.dñium ſine ſeruitute eẽ nõ põt ſed aug.⁊ alii ſancti cõiter dicũt ꝙ ſeruitus ꝑ peccato ẽ introducta.ergo et dominium ſeu prelatio ante peccatum non fuiſſet.¶ P̄.apl's dicit prime Tymo.ꝑmo.Juſto nõ eſt lex poſita.Sed phs dicit in fine ethicorum:ꝙ hec fuit neceſſitas conſtituendi reges ⁊ alios pꝛicipes ad leges condendans habentes vim coactiuaʒ ad virtutis actus:quã ſermo perſuaſiuus ſapientum non habet.ergo ſi oẽs iuſticiam in qua conditi ſunt ſeruaſſẽt:prelatio nõ fuiſſʒ.¶ P̄.ea que conſequuntur naturam integram ẽt remanent in patria:ſed in futuro oĩs ceſſabit prelatio:vt dr̃ in glo.prime Cor.15.ergo ⁊ in nã itegra ꝑlatio non fuiſſet.

Cõtra Jllud quod ẽ dignitatis i natura integra multo nobilius fuiſſet:ſed dominiuʒ ⁊ prelatio ad dignitatem pertinet.ergo multo amplius in ſtatu nãe integre fuiſſet.¶ P̄.ſtatus nature integre nõ fuit altior q̃ʒ ẽ modo ſtatus angelorum:ſed in angelis eſt vnus ordo q dominationum vocatur:⁊ etiam alii ad ꝑlationem pertinentes:vt principatus:poteſtates ⁊ archangeli:ergo ⁊ in ſtatu nature humãe ante pctm̃ fuiſſʒ prelatio.

Reſpõdeo dicendo:ꝙ duplex eſt rõnis modꝰ.vnꝰ quidem ad regimeʒ ordinatus:aliꝰ ãt ad dominãduʒ. domini aũt ad ſeruum:vt in octauo ethicorum phs dicit eſt prelatio:ſicut tyranni ad ſubditum. differt autem tyrannus a rege:vt ibidẽ phs dicit:qꝛ rex ordinat prelationem ſuaʒ ad bonum gẽtis:cui preeſt pp earum vtilitatem:ſtatuta ⁊ legem faciens.tyrannus aũt prelationem ſuam ordinat ad vtilitatem ꝓpriam.Et iõ duplex modus prelationis ſupradictus in hoc differt:qꝛ in primo intenditur bonum ſubditorum.Jn ſecundo ꝓprium bonum preſidentis:⁊ ideo ſecũdus modus prelationis nature integre eſſe nõ potuiſſet:niſi reſpectu eoꝝ que ad hominem tanquã ad finem ordinantur.hec autẽ ſunt creature irrõnabiles quibus omnibus ad ſuũ ꝯmodum prefuiſſet multo amplius q̃ʒ nunc:ſed creatura rõnalis quãtum eſt de ſe non ordinatur vt ad finem ad aliam:vt homo ad hominem:ſed ſi hoc fiat:non erit niſi inquãtum homo propter peccatum irrationibilibus creaturis comparatur.vnde etiam philoſophus ibidem ſeruum comparat organo dicens ꝙ ſeruus ẽ organum animatum ⁊ organum eſt ſeruus inanimatus:⁊ ideo talis ꝑlatio hominis ad hominem ante peccatum non fuiſſet. ſed prima prelatio que ordinatur ad vtilitatem ſubditorum:fuiſſet ibi q̃ʒtum ad aliquem vſum:non q̃ʒtũ ad oẽs Eſt enim prelatio ad dirigendum ſubditos in his q̃ agẽda ſunt:ad ſupplendum defectus:vt ꝙ populi a regibus defendantur.et iterum ad corrigendum mores duʒ mali puniuntur:⁊ coacte ad actus virtutis inducũtur:ſed qꝛ ante peccatum nil fuiſſet quod homini nocere poſſʒ.nec etiam voluntas alicuius bono contradiceret:ideo q̃ʒtuʒ ad duos vltimos vſus ꝑlatio in ſtatu inocentie non fuiſſet:ſʒ q̃ʒtũ ad primũ vſum ſolũ:qui.ſ.eſt dirigere in agendis vel in ſciẽdis ꝓm ꝙ vnus alio maiori munere ſapientie:et maiori lumine intellectus preditus fuiſſet.

Ad primum ergo dicendum:ꝙ nã omnes hoĩes equales in libertate fecit:non autẽ in perfectionibus naturalibꝰ:liber.n.ꝓm phm in principio metaph.eſt qḋ ſui cã eſt.vnus eni homo ex nã ſua nõ ordinat̃ ad alteꝝ ſicut ad finẽ.⁊ ideo ſecundus modus

prelationis nõ fuiſſet qui libertatẽ ſubditis tollit:ſʒ ꝑmꝰ modus eẽ poſſet qui nullũ ꝑiudiciũ libertati affert:dum ſubditi ad bonũ ꝑpoſiti nõ ordinãt̃:ſʒ ecõuerſo regimen ꝑpoſiti ad bonũ ſubditoꝝ:vñ nõ incõgrue ſe eoꝝ ſeruos appellãt.¶ Ad 2m dõm:ꝙ auctoritas illa loq̃t̃ q̃ʒtũ ad ſecũdũ modũ ꝑlatiõis:⁊ ſil'r ad tertium.¶ Ad 4m dõm:ꝙ q̃ʒtũ ad illũ vſum ꝑlatio nõ fuiſſet:ſʒ q̃ʒtũ ad alios vt dcʒ ẽ.¶ Ad 5m dõm:ꝙ ſupra.11.diſti.dcm̃ ẽ qũo intelligẽduʒ ſit oẽm ꝑlationẽ in futuro euacuari:ſi tñ ſimpl'r intelligeret̃ i futuro tolli:nõ opʒ ꝙ i ſtatu inocẽtie ꝑlatio nõ fuiſſʒ qꝛ ſtatꝰ ille adhuc erat ſtatꝰ vie ⁊ in via ẽ neceſſaria ꝑlatio ꝑ quã vnus ab alio dirigatur:quod non adeo neceſſariuʒ conceditur in termino vie. Q̄ō II.

Deinde querit̃ de obediẽtia ad ꝑlatos.Et circa hec tria q̃rũt̃.Prio:vtꝝ obediẽtia ſit virtꝰ:⁊ ſi ẽ virtꝰ vtꝝ ſit vtꝰ ſpãlis.2o vtꝝ xp̄iani ptãtibꝰ ſecl'aribꝰ ⁊ ꝑcipue tyrãnis obedire teneãt̃.3o vtꝝ ꝓfitẽtes obediẽtiã i oĩbꝰ ꝑlatis ſuis teneãt̃ obedire

¶ Utrum obedientia ſit virtus. I.

Ad primũ ſic ꝓcedit̃.vr̃ ꝙ obedientia nõ ſit vtꝰ.oĩs.n.vtꝰ ẽ mediũ vitioꝝ:vt phs dicit in 2o ethi. ſʒ obediẽtia nõ ẽ hꝰ:qꝛ ꝑ abundãtiã nõ corrũpit̃ ſʒ ꝑficitur ſi aliq̃s obediat i illis in qbꝰ nõ tenet̃.g̊ obedientia nõ ẽ vtꝰ.¶ P̄.obediẽtia reſpicit ꝑceptuʒ:ſʒ ꝑceptũ ſe extẽdit ad oẽs actꝰ vtutũ:qꝛ oẽs ſũt in ꝑcepto legis.g̊ obedientia nõ ẽ virtꝰ determinata:ſʒ ꝯñs oẽm virtutẽ:qḋ ẽt põt videri ex diffõne Ambro.ſupra.35.di.iducta.Dicit.n. ꝙ pctm̃ ẽ trãgreſſio legis dei ⁊ celeſtiũ inobedientia mãdatoꝝ.¶ P̄.ſi ẽ virtꝰ determiata aut ẽ vna de cardinalibꝰ:aut vna de adiunctis:ſʒ nulla de cardinalibꝰ ẽ:qꝛ ille ſunt tñ q̃tuor iter q̃s nõ numerat̃ obediẽtia:ſil'r iter adiunctas nõ inuenit̃.vt pʒ:ſi ꝯſiderẽt̃ virtutes adiũcte q̃s phs 4o ethi.enũerat. g̊ obediẽtia nõ ẽ virtꝰ determiata

¶ Si dicat̃ ꝙ reducit̃ ad iuſticiã.¶ Cõtra.nulla vtꝰ ꝑficit̃ ꝑ diminutiõem rõnis obti ꝓpꝛii:vt pʒ i magnanimitate q̃ magnũ reſpicit:⁊ q̃ʒto maiꝰ fuerit qḋ opandũ ẽ magis ad magnanimitatẽ ptiet:ſʒ iuſticia debitũ reſpicit q̃ſi obm̃:qꝛ iuſticie actꝰ ẽ reddere alteri qḋ ſuũ ẽ:cum igitur obediẽtia ꝑficiat̃ ꝑ h̃ ꝙ debitũ minuit̃:qḋ q̃ʒto aliquis minꝰ ꝯſiderat:vt Ber.dicit:ꝑfectior ẽ obediẽtia:videtur ꝙ obia ad iuſtitiã nõ reducat̃.¶ P̄.iuſticia legalis dr̃ ꝓʒ quã ꝑceptis hõ adeq̃t̃:ſʒ obia ꝑcepta reſpicit.g̊ obia ẽ idẽ qḋ iuſticia legalis:ſʒ iuſticia legal'.vt dicit phs qnto ethi. eſt oĩs vtus.ergo obediẽtia nõ ẽ aliqua virtꝰ determiata ſʒ gñalis.¶ P̄.Gre.dicit:ꝙ obia nõ tam ẽ virtꝰ q̃ʒ mater oĩum vtutũ:ſʒ eẽ matrẽ virtutũ ꝯuẽit charitati.g̊ obia vr̃ eẽ idẽ qḋ charitas:⁊ ita nõ vr̃ diſtĩcta ab aliis vtutibus.

Contra Hugo de ſctõ victore dicit.Obedientia eſt virtꝰ que oĩa amplectit̃ iniuncta neceſſario iplẽda:niſi obſtiterit imperãtis auctoritas:⁊ ita ẽ ſpãlis vtꝰ cũ aſſignet̃ ſibi actꝰ ſpãlis ⁊ vtus ſpãlis.¶ P̄.qḋ aſſignat̃ maximũ in aliq̃ gñe ẽ aliqd determinatũ in genere illo:ſʒ Gre.dicit ꝙ obediẽtia ẽ maxia vtutũ. g̊ obediẽtia (eſt quedam virtus determinata.

Reſpõdeo dõm:ꝙ obia ẽ virtꝰ ⁊ ẽ ſpãlis virtꝰ.Cuʒ eni hiꝰ põe ⁊ actꝰ diſtinguãt̃ ꝑ obta:opʒ ꝙ vtus que hẽt ſpãle obm ſit ſpãlis vtꝰ:Dicit̃ ãt ſpãle obm a ſpãli ratiõe q̃ʒuis illa ſpãlis rõ circa multas res vel oẽs põi poſſit:cõtingit eni candẽ rẽ ad diuerſas põas ꝑtinere:ſicut colorẽ ad viſum imaginationem:⁊ intell'm:ſed ſub diuerſa rõne vñ ꝯtingit vt vna virtus ſpãlis ſe extẽdat ad actus oĩum virtutũ ꝓm q̃dã ſpãlem rõneʒ:ſicut dicit phs de magnanimitate ꝙ opat̃ magnũ in actibꝰ oĩum virtutũ.vñ ⁊ ceterarum virtutũ ornatꝰ q̃dam eſt:⁊ tales virtutes dicũt̃ quodãmõ gñales:qꝛ hñt mãm gñalẽ q̃ʒuis obm ſpeciale hẽant pp ſpãlẽ rõnem obti que in multis materiis inuenit̃:⁊ per hũc modũ dico ꝙ obediẽtia ẽ ſpãlis virtꝰ:quia attẽdit ſpãlẽ rõnem.ſ.ꝑceptũ cũ debito ꝯſentiẽdi:⁊ quia reddere alteri qḋ ſuuʒ ẽ et ſibi debet̃ ẽ iuſticie:iõ obediẽtia ꝑs quedã iuſticie ẽ:⁊ ſpãliter dĩne:qꝛ h̃ ſuũ quod ſuperioribꝰ reddit̃.ſ.ipletio mãdatoꝝ ẽ q̃dã ꝑs hꝰ cõis qḋ debitum dr̃:vel qḋ ſuũ ẽ:⁊ qḋ ẽt exigi poſſet coram iudice.naʒ circa hꝰ ẽ ꝓpe ſpãlis iuſticia.Sed tamen ſciendũ ꝙ iuſticia ſpãlis dupl'r ſumit̃.Sumit̃ eni proprie ⁊ cõiter.ꝓpriiſſime ſumpta ſpãlis iuſticia.vt dicit phs in quinto ethi.ẽ tñ inter eos qui habent equalitatem q̃ʒdã ad hoc ꝙ ſtẽt coram principe:coram quo vnus ab altero poſſit repetere quod ſuum ẽ:ꝓm quẽ modum nec dñi ad ſeruum:nec patris ad filium iuſticia dicitur eẽ:qꝛ ea que ſunt ꝓui ſũt dñi:⁊ ea que ſunt filii ſunt pr̃is.Cõiter autẽ iuſticia ſpecialis attenditur etiam in hoc ꝙ dñs reddit ſeruo qḋ ſuuʒ eſt:vel econuerſo:⁊ ſic de aliis:qꝛ ꝓm hũc modum predcã equalitas non req̃rit:⁊ hoc modo accipiendo iuſticiã ſpecialẽ obedientia ad iuſticiam ꝑtinet:quia per obediẽtiã inferior ſuperiori reddit qḋ debet.

Ad primum g̊ dõm:ꝙ obedientia ſicut ⁊ alie virtutes põt eẽ medium duorũ vicioꝝ Sciẽduʒ tñ ꝙ non in oĩbus virtutibus põt accipi ſuperabundãtia ꝓm quãlibet circunſtantiam aliis circunſtantiis rite ordinatis:vt pʒ in hac virtute:q̃ dr̃ veritas:cuius medium attẽdit̃ ꝓm hoc ꝙ hõ talẽ ſe eẽ oſtendit q̃lis eſt. ſuperabundãtia autem eius non attenditur ſecundum ſupabũdantiã hꝰ circunſtantie q̃ʒ aliis circunſtãtiis rite ordinatis.vt.ſ.hõ poſſit nimis hãc vitatẽ ſeruare:ſʒ ſupabũdantia eiꝰ ẽ ex h̃ ꝙ aliq̃s de ſe maiora oñdit q̃ʒ ſint: qḋ ẽ ꝓm hãc circũſtãtiã q̃ ẽ qd:ſil'r ẽt dico ꝙ ſupabundãtia obediẽtie accipit̃ ꝓm h̃ ꝙ obedit in illis in qbꝰ dʒ nõ obedire:non ãt ꝓm h̃ ꝙ obediat plus q̃ʒ dʒ aliis circũſtãtiis ordinate ſuppoſitis.¶ Ad 2m dõm:ꝙ obedientia ⁊ ſi ad oẽs actus virtutũ ſe extendat:non tñ cõſiderat̃ i illis hoc qḋ eſt ꝓprium vnicuiq; virtuti:non enim elicit actũ fortitudinis inq̃ʒtum eſt medium inter timorẽ ⁊ audaciã ſed conſiderat in oĩbus actibus virtutum vnam rõnem ſpãlem.ſ.debitum fieri ꝓpter ꝑceptuʒ ſuperioris.¶ Ad tertium dõm:ꝙ obedientia ad iuſticiã reducitur ſpãleʒ. Sʒ ſciendum ꝙ vna virtus reducitur ad aliam dupl'r.vl' ſicut pars eius vel ſicut adiuncta ei:ſicut pars reducitur virtus ad virtutem quãdo reducta hʒ ꝑ obto partẽ obti illius virtutis ad quã reducitur.verbi gratia.obm temperantie eſt delectabile ꝓm tactum:cuius pars quedam eſt delectabile venereum:⁊ alia eſt delectabile qḋ eſt i cibis.⁊ ideo caſtitas reducitur ad tempantiam ſicut pars eius:ſil'r ⁊ ſobrietas cuius obiectuʒ eſt delectabile i cibis ⁊ ꝑ hunc modum obediẽtia reducitur ad iuſticiã ſpãleʒ vt pʒ ex dictis:ſed ſicut adiuncta reducitur quãdo vtus ad quã reducit̃ hʒ ꝑ obiecto id quod eſt potiſſimuʒ i aliqua mã:⁊ illa que reducitur que adiuncta dicitur hẽt ꝑ obiecto id quod eſt minus principale:ꝑ quem modũ mãſuetudo ad fortitudinem reducit̃:qꝛ obm fortitudinis ẽ in maximis moleſtiis:que ſũt circa mortẽ:ſic ſũt bellice: ſʒ manſuetudo habʒ ꝑ obto reliquas moleſtias que ſunt iram excitantes:in qua medium tenet manſuetudo.et ꝑ hunc moduʒ modeſtia que medium ſeruat in delectationibus aliorum ſenſuum:⁊ eutropelia que medium ſeruat i delectationibus ludoruʒ reducũtur ad tempantiã.¶ Ad q̃rtum dõm:ꝙ perfectio alicuius virtutis poteſt attẽdi dupl'r:vel q̃ʒtum ad id quod ẽ ꝓpriũ ſibi:vl' q̃ʒtuʒ ad id qḋ eſt propriũ ſuperioris virtutis q̃ impat actũ eiꝰ.

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

dico igr̄ ꝙ pfectio obediētie ex diminutiōe debiti: non ē q̄ꝫtū ad ꝓpam rōnē obediētie: ſꝫ q̄ꝫtū ad ꝓpam rōnē charitatis q̄ imꝑat actū eiꝰ: ſic̄ ⁊ actꝰ aliaꝝ v̄tutū. ℂ Ad q̄rtū dōm: ꝙ obediētia nō ē idē qͦ iuſticia legalis. Juſticia eñi legalis reſpicit p̄ceptū legis ⁊ actꝰ v̄tutū q̄ lege ordinant̄ ſm ꝙ ſūt ad alteꝝ: ſic̄ phs in q̄nto ethi. dic̄. i. ſm ꝙ ad bonū ciuitatis q̄ legibꝰ regit̄: actꝰ virtutū lege p̄ceptaꝝ ordinant̄: ſꝫ obediētia reſpicit p̄ceptū ſolūmō ſm ꝙ hꝫ rōnē debiti ex ordine ſui ad ſupiorē: vñ nō oꝫ ꝙ ſit gñalis v̄tꝰ. ℂ Ad 6m dōm: ꝙ vna v̄tus pōt ex alia dupl'r oriri. vel ꝑ modū cāe finalis: ⁊ h̄ mō virtꝰ ex alia d̄r oriri q̄ñ actꝰ eiꝰ ad finē alteriꝰ virtutis ordiat̄: ⁊ ꝑ hūc modū charitas cꝰ obīm ē finis vltimꝰ oīum v̄tutū mr̄ d̄r: alio mō ſm ꝙ ex actibꝰ vnius virtutis vl' cātur alia virtꝰ: vl' ꝯſeruat̄: ⁊ obedientia h̄ mō virtutū mr̄ d̄r. q2 ad h̄ p̄cepta ſupiorum ordināt̄: vt ad virtutes inducāt p̄cipiēdo ipos actꝰ virtutū q̄ v̄tutes polliticas cānt ꝯſuetudinē iducētes: ſed ad virtutes īfuſas diſponūt: nec dico actū v̄tutis tm̄ q̄ ē a v̄tute ſed eū ēt q̄ ē ad virtutē: vl' ſicut diſponēs: vl' ſicut cāns: ſicut aliquis in pctō mortali exñs actum obedientie h̄ere pōt: q̄ꝫuis obedientia ⁊ alijs virtutibꝰ careat.

ℂ Utrum xp̄iani teneantur obedire poteſtatibus ſecularibus ⁊ maxime tyrānis. II.

AD ſecūdū ſic p̄cedit̄. vr̄ ꝙ xp̄iani non teneāt̄ ſecularibꝰ ptātibus obedire ⁊ p̄cipue tyrānis. Mat. 17. d̄r. Ergo liberi ſunt filij. ſi eñi in q̄libet regno filij illiꝰ regis q̄ regno illi p̄fert̄ liberi ſunt: tunc filij regis cui oīa regna ſubdunt̄ in quolibet regno liberi eē debent ſed xp̄iani effecti ſunt filij dei. Ro. 8. Ipſe eñi ſpūs teſtimoniū reddit ⁊c̄. ḡ vbiq3 ſunt liberi: ⁊ ita ſecularibꝰ ptātibꝰ obedire nō tenet̄. ℂ P̄. ſeruitꝰ ꝑ pctō inducta eſt: vt ſupra dcm̄ ē: ſꝫ ꝑ baptiſmū hoies a pctō mundāt̄. ḡ a ſuitute liberāt̄. ⁊ ſic idē qͦ p̄us. ℂ P̄. maius vinculū abſoluit a minori: ſicut lex noua ab obſeruātia legis veteris: ſꝫ in baptiſmo hō obligat̄ deo: q̄ obligatio ē maiꝰ vinculū q̄ꝫ id quo hō obligat̄ hoi ꝑ ſeruitutē. ḡ ꝑ baptiſmū a ſeruitute abſoluitur. ℂ P̄. q̄libet pōt licite reſumere: cum facultas adeſt: qͦ ſibi iniuſte ablatū eſt: ſꝫ multi ſeculares p̄ncipes tyrānice terrarū dominia inuaſerunt. ergo cum facultas rebellandi illis conceditr̄ nō tenet̄ illis obedir̄. ℂ P̄. nullꝰ tenetur ei obedire quē licite: imo laudabil'r pōt iterficere: ſꝫ Tullius in libro de officijs ſaluat eos: q̄ Julium ceſarem interfecerunt: q̄ꝫuis amicum ⁊ familiarem: qui quaſi tyrannus iura imperij vſurpauerat. ḡ talibus nullus tenetur obedire.

Contra p̄me Petri. ij. Serui ſ̄bditi eſtote dominis vr̄is ⁊c̄. ℂ P̄. Ro. 13. Qui ptāti reſiſtit dei ordinatiōi ⁊c̄. ſed nō ē licitū dei ordinationi reſiſtere. ḡ nec ſecl'ari ptāti reſiſtere licet.

Reſpondeo dōm: ꝙ ſic̄ dcm̄ ē obediētia reſpicit in p̄cepto qͦ ſuat debitū obſeruandi. h̄ āt d̄bitū creatur ex ordinatiōe p̄latiōis q̄ virtutē coactiuā hꝫ: nō tm̄ tpaliter: ſꝫ etiā ſpūal'r ꝑꝑ ꝯſciam: vt apl's dicit Ro. 13. ſcd̄m ꝙ ordo p̄lationis a deo deſcēdit. vt apl's ibidem innuit. Et iō ſm h̄ ꝙ a deo eſt obedire talibꝰ xp̄ianꝰ tenet̄: nō āt ſm ꝙ a deo p̄latio nō ē. dcm̄ ē aūt ꝙ p̄latio pōt a deo non eē dupl'r: vl' q̄ꝫtū ad modū acq̄rendi p̄lationem: vel q̄ꝫtum ad viū p̄latiōis: q̄ꝫtū ad p̄m ꝯtingit dupl'r: aut ꝑꝑ defectū perſone: q2 idignus ē: aut ꝓpter defecum i ipo modo acquirēdi: quia. ſ. per violentiā vl' per ſymoniā vel aliq̄ illicito mō acq̄rit. ex p̄mo defectu nō impeditur quin ius p̄lationis ei acq̄ratur. ⁊ q̄ñ p̄latio ſm ſuam formam ſemꝑ a deo ē ꝙ debitū obediētie creat: iō talibꝰ p̄latis q̄ꝫuis indignis obedire tenentur ſubditi. ſed ſecundus defcūs impedit ius p̄lationis: qui enim per violentiam dominium ſubripit non efficitur vere p̄latus vl' dñs. ⁊ iō cū facultas adeſt pōt aliq̄s tale dñium repellere: niſi forte poſtmodū dñs verꝰ effectus ſit vel per ꝯſenſum ſubditorum: vel per auctoritatē ſuperioris. Abuſus autem p̄lationis pōt eē dupl'r: vel ex eo ꝙ ē p̄ceptum a p̄lato contrarium eiꝰ ad quod p̄latio ordinata ē: vt ſi p̄cipiat actū pcti ꝯ̄rium virtuti: ad quam inducēdā et conſeruandam p̄latio ordinatur: ⁊ tūc aliquis p̄lato non ſolum non tenetur obedire: ſꝫ ēt tenet̄ nō obedire: ſicut ⁊ ſancti martyres mortē paſſi ſt̄ ne ipijs iuſſis tyrānoꝝ obedirēt: vl' q2 cogūt ad h̄ ꝙ ordo p̄latiōis ñ ſe extēdit: vt ſi dñs exigat tributa q̄ ſeruꝰ ñ tenet̄ dare vl' aliq̄d hꝰ: ⁊ tūc ſ̄bditꝰ ñ tenet̄ obedire nec ēt tenet̄ nō obedir̄.

Ad primū ḡ dōm: ꝙ illa p̄latio q̄ ad vtilitatē ſubditoꝝ ordinat̄: libertatē ſubditoꝝ nō tollit. ⁊ iō ē incōueniens ꝙ tali p̄lationi ſubiaceāt q̄ ꝑ ſpm̄. ſ. filij dei effecti ſunt. Uel dōm. ꝙ xp̄s loquit̄ de ſe ⁊ ſuis diſcipulis: q̄ nec ſeruilis conditionis erant: nec res temporales habebāt: quibus ſuis dominis obligarentur ad tributa ſoluenda. ⁊ ideo non ſequitur ꝙ omnis xp̄ianus hꝰ libertatis ſit particeps: ſed ſolū illi qui ſequuntur apoſtolicam vitam nihil in hoc mundo poſſidentes et a conditione ſeruili immunes. ℂ Ad ſecundum dicendum: ꝙ baptiſmus non delet ſtatim omnes penalitates ex peccato primi parentis conſequētes: ſicut neceſſitatem moriendi ⁊ cecitatē vel aliquid hꝰ: ſed regenerat in ſpem viuam illius vite i qua omnia iſta tollentur. ⁊ ſic non oꝑ vt aliquis ſtatim baptizatus a ſeruili conditione liberetur q̄ꝫuis illa ſit pena peccati. ℂ Ad tertiū dicēdum: ꝙ maius vinculū nō abſoluit a minori: niſi q̄ñ nō compatit̄ ſe cū illo: ſic̄ vmbra ⁊ veritas ſimul eē nō: poſſunt ꝓpter qͦ veniente veritate euangelij vmbra veteris legis ceſſauit: ſed vinculum quo in baptiſmo quis ligatur compatitur vinculum ſeruitutis. ⁊ iō non abſoluit ab illo. ℂ Ad quartum dicēdū: ꝙ qui per violētiam p̄lationē accipiunt: non ſunt veri p̄lati: vnde nec eis obedire tenentur ſubditi. niſi ſicut dcm̄ ē. ℂ Ad 5m dōm: ꝙ Tulliꝰ loquit̄ in caſu illo q̄ñ aliq̄s dñium ſibi ꝑ violētiā ſubripit: nolētibꝰ ſubditis vl' ēt ad ꝯſenſū coactis: ⁊ q̄ñ non ē recurſus ad ſupiorē ꝑ que iudicium de inuaſore poſſit fieri: tunc enim qui ad liberationē p̄rie tyrānum occidit laudat̄ ⁊ p̄miū accipit.

ℂ Utrū religioſi ꝓfeſſi teneantur obedire p̄latis ſuis in omnibus. III.

AD tertium ſic p̄ceditur. vr̄ ꝙ obedientiā ꝓfeſſi ſimpl'r teneantur obedire p̄latis ſuis. Col. 3. Filij obedite parentibꝰ ꝑ oia: ſꝫ magis tenet̄ obedire q̄s p̄ri ſpūali q̄ꝫ carnali. ḡ ſpirituales filij p̄cipue obedientiā ꝓfeſſi p̄ribꝰ ſpūalibꝰ in oibꝰ obedire tenētur. ℂ P̄. btūs B̄ndictꝰ dic̄ in regula ꝙ ſi p̄latꝰ ēt ipoſ'e p̄cipiat tentādū impoſ'e tm̄ ē: ſed multo magis tenet̄ quis ad obediēdū i poſſibilibꝰ q̄ꝫ i ipoſſibilibꝰ. ḡ i oibꝰ poſſibilibꝰ ſimpl'r obediētiā ꝓfeſſus obedire tenet̄ p̄lato. ℂ P̄. religio q̄libet p̄ncipal'r tria vota ſubſtālia hꝫ. ſ. caſtitatꝭ: paupꝑtatis: ⁊ obediētie: ſꝫ caſtitatē tenet̄ oibꝰ modis ſeruare: ⁊ ſil'r paupꝑtatē: vt nihil ꝓpriū hēat. ḡ ⁊ obediētiā ſic teneturſuare: vt i oibꝰ ſimpl'r obediat. ℂ P̄. inferiori nō relinquit̄ iudiciū de ſupiori: ſꝫ ſi ſubditꝰ h̄ret diſcernere in q̄ obediret ⁊ in quo nō: relinq̄ret̄ ſibi iudiciū de p̄cepto ſuperioris. ḡ ſubditꝰ tenet̄ in oibꝰ ſimpl'r obedire. ℂ P̄. q̄libet xp̄ianꝰ tenetur p̄latis ſpūalibꝰ obedire. ſi ḡ ꝓfitētes obediētiā nō tenerēt̄ ſimpl'r in oibꝰ obedire: in nullo differrēt ꝓfitētes obediētiā a ñ ꝓfitētibꝰ: ⁊ ſic tal' ꝓfeſſio ſuꝑuacua eēt. ḡ cū nō ſit ſuꝑuacua tenet̄ in oibꝰ obedire.

Sed contra Ber. dicit in lib. de diſpēſatiōe ⁊ precepto. nihil me ꝓhibebat horum que ꝓmiſi nihil plus exigat q̄ꝫ ꝓmiſi: ſed nō ꝓmittūtur niſi illa que ſūt i regula. ergo nō tenet̄ ſubditus i alijs obedire niſi que ad regulā pertinent. ℂ P̄. nullus tenet̄ ad aliq̄d ad qͦ ceteri nō tenet̄: niſi ſꝫ ꝙ ad illud ex voto ſe obligat ſpāli: ſed profitētes nō vouēt obedire i oibus: ſꝫ ſolū obedire ſꝫ regulā talē vel talē. ergo nō tenet̄ i oibus obedire. ⁊ hec etiā rō accipit̄ ex verbis. Ber. i eodē lib. dicentis de h̄. Nō parū p̄lati p̄ſcribit̄ volūtati ꝙ his qui profitent̄ ſpōdet obediētiā: nō tamē obediētiā oīmodā: ſꝫ determinate ſꝫ regulā: nec aliā q̄ꝫ ſcti B̄ndicti. Et poſt ſ̄bdit. Prefitā platus ſibi ex regula ſciat mēſurā: ⁊ ſic ſua demū imperia moderari circa id ſolū qͦ rectū eē cōſtiterit nec q̄olibet rectū: ſꝫ hoc tātū qͦ p̄dictus pater cōſtituit.

Reſpondeo dicēdū ꝙ ē triplex obediētia. ſ. idiſcreta: impfecta diſcreta tamē: ⁊ pfecta. Indiſcreta obediētia: q̄ nec obediētia dici dꝫ: ē quādo aliq̄s obedit i illis que dine legis regule ꝯtrariāt̄: quā dꝫ iuiolabil'r obſeruare: vel etiā i illis que cōtrariātur regule quā ꝓfeſſus eſt i his dūtaxat que diſpēſatiōi p̄lati nō ſubdūtur: ⁊ ad hāc obediētiā nullus tenet̄. imo q̄libet tenet̄ eā nō habere. Impfecta aūt obediētia: ſꝫ ſufficiēs ad ſalutē obediētiā profitētibus eſt illa q̄ aliq̄s obedit in his q̄ ſeruare ꝓmiſit: ⁊ nō alijs. vñ B̄ndictus dicit. Ceteꝝ ſubditus hꝰ obediētiā q̄ voti finibus cohibet̄ nouerit impfectam: ⁊ ad hāc obediētiā ꝓfitētes obediētiā ex neceſſitate cogūtur. Obediētia vero pfecta eſt ſꝫ quā ſubditꝰ ſimpliciter obedit i oibus q̄ nō ſūt ꝯtraria legi dine vel regule quā ꝓfeſſus ē. vñ ibidē B̄ndi. dic̄. Perfecta obedientia legē neſcit. terminis nō artat̄. nō cōtinet̄ profeſſiōis anguſtijs. largiori volūtate fertur in latitudine charitatis: ⁊ ad oē qͦ iniungit̄ ſpōtaneo vigore liberalis alacriſq3 aī modū nō ꝯſiderās in ifinitū extēdit̄: ⁊ ad hāc obediētiā nullus tenet̄ debito neceſſitatis: ſꝫ ſolū ex honeſtate quadā: ſic tenet̄ ſemꝑ emulari cariſmata meliora. Quidā tamen al'r dicūt. ſ. ꝙ obediētiā ꝓfeſſi ex neceſſitate tenētur obedire p̄latis ſuis nō ſolū i his que ad regulā pertinēt: ſꝫ i oibus q̄ regule nō cōtrariātur: ſiue ſint idifferētia ſiue d̄ numero bonoꝝ: dū mō ñ ſint altiora q̄ꝫ ꝓfeſſio ꝓprij ordinis reḡrit: ſꝫ ad eq̄lia vel faciliora p̄latus cogere pōt: ēt ſi ſm p̄cepta regule nō ſint. Sꝫ prima opinio eſt lōge melior: q2 cū debitū obediētie ex ordine p̄latiōis cauſet̄: ad illa tātū mō ex obediētie voto ſubditus obligat̄: ad q̄ p̄latio ē ordinata. Ad h̄ aūt p̄latiōes i regiōibus ordinātur: vt ſtatus religiōis ſꝫ iſtituta regule ꝯſeruet̄. ⁊ iō i his ſolū q̄ ad regulā ptinēt: debitū obediētie cauſat̄. Sciēdum autē ꝙ ad regulā pertinet aliq̄d dupl'r: vel directe vl' idirecte. Directe ſicut ea q̄ i ſtatutis regule cōtinētur: vt nō cōmedere carnes: tenere ſilētiū: ⁊ hꝰ. Indirecte ſicut ea q̄ ꝑtinēt ad mutua obſeq̄a ſine q̄bꝰ ſtatus religiōis ſeruari nō poſſet: vel etiā q̄ ꝑtinēt ad penā trāſgreſſionū: ⁊ ſi de eis nulla ſpecialis mentio in regula fiat.

Ad primum ergo dōm ꝙ p̄ceptum Apoſtoli itelligitur nō de oibus abſolute: ſꝫ de oibus q̄ ad p̄lationē patris ad filiū pertinēt: q2 i quibuſdā. vt phus dicit i nono ethi. magis ē obediēdū patri. i q̄buſdā magis duci exercitus q̄ꝫ p̄ri: ⁊ i quibuſdā magis medico: ⁊ ſic de alijs. ℂ Ad ſcd̄m dōm ꝙ beatus B̄ndi. loquit̄ de obediētia pfecta: quā oēs obediētiā profitētes ex honeſtate emulari debēt: nō tm̄ obligātur ex neceſſitate. ℂ Ad 3m dōꝫ. ꝙ caſtitas ē virtus habēs determinatā materiam ⁊ determinatū actū: ſil'r ⁊ paupꝑtas. obediētia vero hꝫ generalē materiā. vt dictum ē. ⁊ iō ſi aliq̄s obediētiā abſolute voueret i oibus eēt cōfuſio religionū: q2 idē teneret̄ ſeruare vnus qͦ alter: ⁊ iō votum obediētie determinat̄ ſm certam regulā nō ē autē ſimile de alijs duobus votis. ℂ Ad q̄rtū dōꝫ ꝙ quāuis ſubditus nō habeat iudicare d̄ p̄cepto p̄lati: hꝫ tamē iudicare de actu proprio i his dūtaxat i quibus p̄lato ex ordine p̄lationis ſubditus nō ē. ⁊ iō nō oꝑ ꝙ i oibus obediat: imo neceſſe ē ꝙ in quibuſdā nō obediat. ℂ Ad quintū dōm ꝙ illi qui obediētiā nō profitētur nō tenētur in oibus obedire ſpūalibus p̄latis: niſi in illis q̄ pertinēt ad regulā quā in baptiſmo ꝓfeſſi ſunt. vt. ſ. abrenunciātes ſathane ⁊ oibus pompis eis ⁊ chriſtianam vitam agere profitentes induant nouum hominē qui ſꝫ deum creatus eſt.

ℂ Expoſitio textus.

POſt predicta de cōſideratione ⁊c̄.) Ratio ordinis eſt: q̄a potentia ꝑ actum cognoſcit̄. vñ prius de actu pcti determinādum fuit q̄ꝫ de potētia peccandi: q̄ꝫuis potētia actu nāliter ſit prior. (Utꝝ potētia peccādi ⁊c̄.) videt̄ d̄buiſſe dicer̄ potētie peccādi plural'r: q2 actibus pluriū potētiarū peccare ꝯtingit. Sꝫ dōm ꝙ nulla potētia hꝫ ꝙ eliciat actū peccati: niſi inquātum ē volūtas vel a volūtate mota. ⁊ iō vna potētia ē ſm quā primo pctm̄ ineſt. ſ. volūtas vel lib. arb. (Mala volūtas nō a d̄o ⁊c̄). Hoc veꝝ ē ſi ſumat̄ volūtas ꝓ actu volūtatis: nō autē ſi ſumat̄ pro potētia que ē principiū actus. ⁊ iō ſilitudo nulla ē ꝑ quā a ſili de potētia cōcludere volūt. (Sꝫ pluribus ſcōꝝ teſt. ⁊c̄.) Ur̄ ꝙ ꝓbatio magiſtri nihil valeat: q2 auctoritates ſequētes nō loquuntur de potētia peccādi: ſꝫ de poteſtate p̄lationis. Sꝫ dōm ꝙ in ptāte p̄latiōis: que habitualis potētia ē: icludit̄ etiā habitualis ptās peccādi: quia propter poteſtatē p̄lationis multa pctā p̄lati facere poſſunt: q̄ non poſſent ſi p̄lati non eſſent. (Per me reges ⁊c̄.) Que ſit differētia iter regē et tyrānum ex dictis i tertio articulo p̄me q̄ſtionis apparet. (Sꝫ ſciēdū ē Apoſt. ibi loqui ⁊c̄.) Ur̄ ꝙ ſolutio magiſtri ſit inſufficiēs: q2 ſuperius oſtēdit ēt ptātē nocēdi quā dyabolus hꝫ a deo eē: ⁊ ita videt̄ ꝙ ſi ptāti eſt obediēdum: q2 poteſtas a deo: ꝙ etiā dyabolo ſit obediēdū. Sꝫ d̄ōm ꝙ proculdubio auctoritas apoſtoli tm̄ de poteſtate p̄latiōis itelligit̄: cuiuſmōi poteſtas ē ſupra hoies dyabolus nō hꝫ: niſi inquātum cū eo q̄ſi fedus ineunt cōſentientes ei per pctm̄ ſūt ſerui eius effecti: ſꝫ hoc pactū illicitū ē. ⁊ ideo ex hoc nō acquirit̄ debitū obediēdi: ſꝫ pactum frāgendū ē. Eſa. 28. Pactū veſtrū cū inferno nō ſtabit. vñ nō oꝫ vt oī poteſtati q̄ a deo ſit obediatur: ſꝫ ei tm̄ q̄ a deo ē ad hoc iſtituta: vt ſibi debita obediētia impēdatur: cuiuſmodi eſt ſola p̄lationis poteſtas. (Cōtemne poteſtatē timēdū ⁊c̄.) Ex hoc videt̄ ꝙ ſit magis obediēdum maiori poteſtati q̄ꝫ minori: ſꝫ hoc videtur eſſe falſū: quia in quibuſdā magis obeditur vni q̄ꝫ alteri: ⁊ in quibuſdā minus: ſicut in q̄buſdā plus patri q̄ꝫ duci exercitus: ⁊ i quibuſdā plus duci exercitus q̄ꝫ patri. vt in. 9. ethi. dicit̄. ergo ſequet̄ ꝙ idē eodē ſit maior ⁊ minor. ℂ P̄. archiep̄i poteſtas eſt maior q̄ꝫ poteſtas ep̄i. ſed i quibuſdā plus tenētur obedire ſubditi ſuis epiſcopis q̄ꝫ archiep̄is. ergo nō ſemꝑ maiori poteſtati ē obediēdum magis. ℂ P̄. abbates monaſteriorū ſubduntur ep̄is niſi ſint exempti. ergo poteſtas epiſcopi ē maior q̄ꝫ poteſtas abbatis: ſꝫ monachus tenet̄ plus obedire abbati q̄ꝫ epiſcopo. ergo non ſemꝑ maiori poteſtati obediendum eſt magis. ℂ P̄. poteſtas ſpūalis eſt altior q̄ꝫ ſecularis. ſi ergo maiori poteſtati magis eſt obediendum p̄latus ſpiritualis ſemper abſoluere poterit a precepto poteſtatis ſecularis: quod eſt falſum. ℂ R̄ndeo dicēdū ꝙ poteſtas ſupior ⁊ inferior dupliciter poſſūt ſe habere. aut ita ꝙ inferior poteſtas ex toto oriatur a ſuperiori: ⁊ tunc tota virtus iferioris fundat̄ ſupra virtutē ſupioris: ⁊ tūc ſim-

pliciter ⁊ in oībus eſt magis obediēdū poteſtati ſuperiori ꝙ̃ iferiori: ſicut etiaꝫ in nālibus cā prima plus ifluit ſupra cauſatū cauſe ſcđe ꝙ̃ ēt ipſa cā ſcđa. vt in lib. de cauſis dr̄: ⁊ ſic ſe hꝫ ptās dei ad oēm poteſtatē creatā: ſic ēt ſe hꝫ poteſtas iperatoris ad ptātē ꝓcōſulis: ſic ēt ſe hꝫ ptās pape ad oēm ſpūalē ptātē i eccl'ia: qꝛ ab ipſo papa gradus dignitatū diuerſi in eccl'ia ⁊ diſponūtur ⁊ ordinanť. vñ eius poteſtas ē quoddā eccl'ie fundamētū. vt pꝫ Mat. 16. Et ideo in oībꝰ magis tenemur obedire pape ꝙ̃ ep̄is vel archiep̄is. vel monachus abbati abſq; vlla diſtinctiōe. pōt iterū poteſtas ſupior ⁊ iferior ita ſe hr̄e ꝙ ambe oriāť ex vna q̄dā ſup̄ma ptāte q̄ vnā alteri ſubdit ſm ꝙ vult: ⁊ tūc vna non eſt ſupior altera niſi in his qbus vna ſupponiť alij a ſuprema ptāte: ⁊ i illis tm̄ ē magis obediēdū ſupiori ꝙ̃ iferiori ⁊ h̄ mō ſe hn̄t ptātes ep̄i ⁊ archiep̄i deſcēdētes a pape ptāte.

Ad primuꝫ ergo dōꝫ ꝙ nō eſt incōueniēs p̄rem eē ſuperiorē in rebus familiaribus: ⁊ ducē in rebus bellicis: ſꝫ ei q in oībus ſupior eſt. ſ. deo ſimpl'r eſt magis obediendū ⁊ ei q vices dei gerit plenarie. ¶ Ad 2m dōꝫ. ꝙ in illis in qbus magis obediēdū eſt ep̄o ꝙ̃ archiep̄o: archiep̄s nō ē ſupior ep̄o: ſꝫ tm̄ in caſibus determinatis a iure: i qbꝰ ab ep̄o recurriť ad archiep̄ꝫ. ¶ Ad 3m dō. ꝙ monachꝰ magis teneť obedire abbati ꝙ̃ ep̄o i illis q̄ ad ſtatuta regule ptinent: in his aūt q̄ ad diſciplinā eccl'iaſticaꝫ ptinent magis teneť ep̄o: qꝛ in his abbas ē ep̄o ſuppoſitꝰ. ¶ Ad 4m dōꝫ. ꝙ ptās ſpūalis ⁊ ſecularis vtraq; deduciť a ptāte diua. ⁊ iō intm̄ ſecularis ptās ē ſub ſpūali iquātū ē ei a deo ſuppoſita. ſ. in his q̄ ad ſalutē aīe ptinent. ⁊ iō i his magis ē obediēdū ptāti ſpūali ꝙ̃ ſeculari: in his āt q̄ ad bonū ciuile ptinēt ē magis obediēdū ptāti ſeculari ꝙ̃ ſpūali ſꝫ illđ Mat. 22. Reddite q̄ ſūt ceſar' ceſari ⁊c̄. Niſi forte ptāti ſpūali ēt ſecularis ptās ꝯiungať: ſicut in papa q vtriuſq; p'ātis apicem tꝫ. ſ. ſpūalis ⁊ ſecularis hoc illo diſponēte q eſt ſacerdos ⁊ rex. ſacerdos in eternū ſm ordinē melchiſedech. Rex regū ⁊ dn̄s dn̄antiū: cuius ptās n̄ aufereť ⁊ regnū nō corrūpeť i ſcl'a ſcl'oꝝ Amen. Finis.

¶ Explicit ſcriptū Angelici doctoris ſcti Thome aquinatis ordinis p̄dicatoꝝ i ſcđꝫ ſniaꝝ: accuratiſſime ordinatū p venerabilē p̄rēꝫ fratrē Corneliū ad Ueronēſeꝫ đ eiuſdē ordinis vite regularis ſancti Dn̄ici de caſtello lectorem.

¶ Incipiunt tituli ſeu articuli ſcđi libri ſniarum.

¶ Diſtinctio. I. ¶ Queſtio. I.
VTrum ſint plura p̄ia p̄ncipia. Car. 4.
Utrum a deo poſſit aliquid exire per creationem. 5.
Utrum creare conueniat etiā alijs ꝙ̃ deo. 6.
Utꝝ aliqd aliud a deo efficiat aliꝙ̃ rem. 6.
Utrum mundus ſit eternus. 6.
Utꝝ ꝯueniēter exponať i p̄icipio deuꝫ creaſſe. i. i filio. 8.
Utruꝫ cōueniēter dicatur in p̄icipio tēporis. 8.
Utruꝫ ꝯueniēter dicať in principio. i. ante oia. 8.
Utrū ꝑfecte poſitio Ariſto. tangatur in littera. 8.
¶ Queſtio. II.
¶ Utꝝ deo cōpetat agere propter finē. 9.
Utrum creature ſint propter dei bonitatem. 10.
Utruꝫ omnia ſint facta propter hominē. 10.
Utrum aīa rationalis debuit vniri corpori. 10.
Utrum aīa hūana tali corpori debuerit vniri. 10.
¶ Diſtinctiōis. II. ¶ Queſtio. I.
¶ Utruꝫ euum ſit idem quod eternitas. 12.
Utrum euum ſit tantuꝫ vnum. 12.
Utrū duratio angeli ante munduꝫ inceperit. 12.
¶ Queſtio. II.
¶ Utrū celuꝫ empireuꝫ ſit corpus. 13.
Utruꝫ celuꝫ empyreuꝫ ſit luciduꝫ. 13.
Utꝝ celū empyreū habeat iſluētiā ſupra alia corpa. 13.
¶ Diſtinctiōis. III. ¶ Queſtio. I.
¶ Utꝝ angelus ſit ꝯpoſitus ex materia ⁊ forma. 14.
Utruꝫ in angelis poſſit eſſe ꝑſonalitas. 14.
Utruꝫ in angelis poſſit eſſe numerus. 15.
Utruꝫ ſint plures angeli vnius ſpeciei. 15.
Utrū angeli ſint vnius generis. 15.
Utruꝫ angelus ⁊ aīa ſpē differant. 16.
¶ Queſtio. II.
¶ Utꝝ āgelꝰ i p̄icipio ſue creatiōis potuerit eē malꝰ. 17.
¶ Queſtio. III.
¶ Utꝝ āgelus cognoſcat res ꝑ eēntiā ſuā vl' ꝑ ſpēs. 18.
Utꝝ angeli ſuperiores intelligant ꝑ ſpēs vl'iores. 18.
Utꝝ angeli per ſpēs illas ꝑticularia cognoſcāt. 19.
Utrum angelus plura ſimul actu intelligat. 19.
¶ Utruꝫ angeli in illo ſtatu innocētie deuꝫ ſupra ſe ⁊ plus ꝙ̃ ſe dilexerint dato ꝙ i gr̄a creati nō ſint. 19.
¶ Diſtinctiōis. IIII. ¶ Queſtio. I.
¶ Utrum angeli creati ſint beati. 20.
Utꝝ angeli ſuā miſeriā vel btītudinē p̄ſciuerint. 21.
Utruꝫ angeli creati ſint in gratia. 21.
¶ Diſtinctiōis. V. ¶ Queſtio. I.
¶ Utruꝫ in angelis potuit eſſe pctm̄. 22.
Utrum angelus dei equalitatē appetierit. 22.
Utrum primū pctm̄ angeli fuerit ſuꝑbia. 22.
¶ Queſtio. II.
¶ Utꝝ angeli idiguerint gratia: vt ꝯuerterēť ad deū. 23.
Utꝝ angeli ſuā btitudinē meruerint. 23.
¶ Diſtinctiōis. VI. ¶ Queſtio. I.
¶ Utrum lucifer fuerit ſup̄mus omniū. 24.
Utꝝ pctm̄ p̄mi angeli fuerit occaſio peccādi alijs. 24.
Utꝝ ꝯueniēter aſſigneť locꝰ ipſis āgelis poſt caſuꝫ. 25.
Utrum in demonibus ſit ordo. 25.
Utꝝ dmōes: q a ſctis vincūť retrudāť in ifernū. 25.
¶ Diſtinctiōis. VII. ¶ Queſtio. I.
¶ Utrum boni angeli poſſint peccare. 27.
Utrum demones poſſint bonum facere ⁊ nō ſint obſtinati in malo. 27.
¶ Queſtio. II.
¶ Utrum angeli vigeant acumine ſciētie. 27.
Utrum ꝑ demones diuinatio fieri poſſit. 28.
¶ Queſtio. III.
¶ Utrum poſſint aliquos veros effectus facere in materia corporali. 28.
Utrū coꝝ auxilio ⁊ cōſilio ſit malū. 29.
¶ Diſtictiōis. VIII. ¶ Queſtio. I.
¶ Utrum angeli habeāt corpora nāliter vnita. 30.
Utrum angeli corpora aſſumant. 30.
Utrum corpora aſſumpta ab angelis habeant veraꝫ naturam quā oſtendunt. 30.
Utꝝ angeli i corporibꝰ aſſūptis comedere poſſint. 31.
Utꝝ demones itra corpora hoium eē poſſint. 31.
Utꝝ ipſe deus in corporalibus figuris apparuerit. 31.
¶ Diſtictiōis. IX. ¶ Queſtio. I.
¶ Utꝝ Dionyſius cōpetenter diffiniat hierarchiā. 33.
Utrum vnus angelus alium purget. 33.
Utrum cōueniēter diuidatur angelica hierarchia in tres hierarchias ⁊ nouē ordines. 34.
Utrum conuenienter diſtinguantur noīa angeloꝝ. 34.
Utrum oēs angeli vnius ordinis ſint equales. 35.
Utrum oēs hierarchie ſint connexe. 35.
Utrum diſtinctio ordinum ſit a natura. 35.
Utꝝ hoies aſſumanť ad ordines angeloꝝ. 35.

¶ Diſtinctiōis. X. ¶ Queſtio I.
¶ Utrum oēs angeli aſſiſtant. 36.
Utrum oēs angeli in miniſteriuꝫ mittanť. 37.
Utrum oēs angeli ſcđe hyerarchie mittanť. 37.
Utꝝ āgeli ꝑ executōeꝫ miniſterij a ꝯtēplatiōe tardēť. 38.
¶ Diſtinctiōis. XI. ¶ Queſtio. I.
¶ Utꝝ angeli hoies cuſtodiant. 38.
Utꝝ cuſtodire ꝑtieat ad oēs ordies tertie hyerarchie. 38.
Utꝝ angeli oībus hoībus ad cuſtodiaꝫ deputenť. 39.
Utrum angelus quādoq; relinquat hoieꝫ cui deputatus eſt ad cuſtodiēdum. 39.
Utꝝ āgeli doleāt de dānatiōe hoīuꝫ quos cuſtodiūt. 39.
¶ Queſtio. II.
¶ Utrum angeli proficiāt in cognitiōe dei. 48.
Utrū angeli inferiores illuminēť a ſuꝑioribus. 40.
Utꝝ āgeli accipiāt aliꝙ̃ cognitōeꝫ ꝑ mutuā locutiōꝫ. 41.
Utꝝ miniſteriuꝫ icarnatiōis ꝑ hoies didicerint. 41.
Utrum inter eos ſit pugna ⁊ contradictio. 41.
Utrū ordinū diſtinctio maneat poſt diē iudicij. 41.
¶ Diſtinctiōis. XII. ¶ Queſtio. I.
¶ Utrū oium corporaliū ſit vna materia. 43.
Utꝝ oia corpa ſint ſil' creata i ſpēbus ſuis diſtincta. 43.
Utꝝ ſcđꝫ expōnē bti Aug. dieꝝ diſtinctio ſalueť. 43.
Utrum prima materia informis erat. 44.
Utꝝ cōueniēter aſſignētur q̄ttuor coeua. 45.
¶ Diſtinctōis. XIII. ¶ Queſtio. I.
¶ Utꝝ pꝰ opꝰ creatiōis diſtinctiōis opꝰ neciū fuerit. 46.
Utrum lux proprie in ſpiritualibus inueniatur. 46.
Utrum lux ſit accidens reale. 47.
Utrum cōuenienter lucis productio recitetur. 47.
Utrum pater faciat omnia per filium. 48.
¶ Diſtinctiōis. XIIII. ¶ Qō. I.
¶ Utrum ſupra firmamētū ſint alique aque. 49.
Utꝝ firmamētū de nā iferioꝝ corpoꝝ ſit. 49.
Utrum motus celi ſit ab intelligentia. 49.
Utꝝ ꝯueniēter a rabano celoꝝ numerus aſſigneť. 50.
Utꝝ ꝯuenienter opus tertie diei deſcribatur. 50.
¶ Diſtinctiōis. XV. ¶ Queſtio. I.
¶ Utꝝ ꝯueniēter ſtellaꝝ productio deſcribať. 52.
Utrum corpora celeſtia habeant aliquem effectum in iſtis inferioribus. 52.
Utꝝ corpa celeſtia hēant cāliatē ſuꝑ motꝰ li. ar. 53.
¶ Queſtio. II.
¶ Utrum verum eſt quod dicitur quedaꝫ aīalia ex aquis quedam ex terris materiā ſumpſiſſe. 53.
Utꝝ ꝯueniēter ornatꝰ triū elemētoꝝ deſcribať. 53.
¶ Queſtio. III.
¶ Utrum deus ꝯſumauerit. 7. die opus ſuum. 54.
Utꝝ ꝯueniēter dicať deum die. 7. requieuiſſe. 54.
Utrū deus diē. 7. p̄re alijs ſanctificare debuit. 55.
¶ Diſtinctōis. XVI. ¶ Qō. I.
¶ Utrū aliꝙ̃ creatura poſſit dici ad imaginē. 56.
Utꝝ tm̄ in rōnabilibus creaturis imago iueniať. 56.
Utꝝ imago dei magis repiať i angelis ꝙ̃ i hoibꝰ. 56.
Utꝝ ꝯueniēter imago ⁊ ſil'itudo i lr̄a diſtinguanť. 57.
¶ Diſtinctiōis. XVII. ¶ Qō. I.
¶ Utrum aīa hūana ſit de eſſentia diuina. 58.
Utrum aīa hūana ſit ex aliqua mā ꝯſtituta. 58.
¶ Queſtio. II.
¶ Utꝝ ſit vnus itellectus in oībus hoībus. 59.
Utrū aīa humana ſit extra corpus creata. 60.
¶ Queſtio. III.
¶ Utꝝ corpꝰ celeſte ſit de ꝯpoſitiōe corpis hūani. 61.
Utrum paradiſus ſit locus corporalis. 61.
¶ Diſtinctiōis. XVIII. ¶ Qō. I.
¶ Utrum corpus mulieris đ coſta viri fieri đbuerit. 62.
Utꝝ ꝯueniēter dicať rōnes ſeminales đs ididiſſe. 63.
Utꝝ oia q̄ p̄ter rōnes ſeminales fiūt miracula ſint. 63.
¶ Queſtio. II.
Utrū aīa hūana traducať ex parētibus. 64.
Utꝝ aīa rōnalis ꝓcedat a deo mediātibꝰ angelis. 64.
Utrum aīa ſenſibilis ſit extraduce. 65.
¶ Diſtinctiōis. XIX. ¶ Qō. I.
¶ Utꝝ aīa hūana māeat corrupto corpe vl' corrūpať. 67.
Utꝝ hō i ſtatu inocētie hūerit neceſſitatē moriēdi. 67.
Utrū hō in ſtatu inocētie fuerit ipaſſibilis. 68.
Utrū homo in primo ſtatu fuerit impaſſibilis ⁊ imortalis per naturam. 68.
Utꝝ illa imōtalitas ſit eadē cū imōtalitate r̄ſurgētiū. 69.
¶ Diſtinctiōis. XX. ¶ Queſtio. I.
¶ Utrum in primo ſtatu fuiſſet generatio. 70.
Utrū in p̄mo ſtatu fuiſſet generatio per coitum. 70.
¶ Queſtio. II.
¶ Utrum homines in ſtatu illo ſtatim nati omnem perfectionem corporis habuiſſent. 71.
Utrum pueri mox nati ꝑfecti in cognitiōe fuiſſent. 71.
Utꝝ in ſtatu inocētie pueri in gr̄a nati fuiſſent. 71.
¶ Diſtinctiōis. XXI. ¶ Qō. I.
¶ Utrum deus temptet. 73.
Utꝝ tētatio q̄ eſt a dyabolo peccatū ſit. 73.
Utrum tentatio ſit appetenda. 73.
¶ Queſtio. II.
¶ Utrum dyabolus ex inuidia ⁊ in forma ſerpentis tentauerit euam. 74.
Utꝝ pctm̄ ade grauius fuerit oībus alijs pctis. 74.
Utrum Adam in primo ſtatu ante potuit peccare venialiter ꝙ̃ mortaliter. 74.
¶ Diſtinctionis. XXII. ¶ Qō. I.
¶ Utrū primū pctm̄ hoīs fuerit ſuꝑbia. 76.
Utrū pctm̄ hoīs fuerit i h̄ ꝙ appetijt eē ſicut dus. 76.
Utrum mulier grauius ꝙ̃ vir peccauerit. 77.
¶ Queſtio. II.
¶ Utrum ignorantia ſit peccatum. 77.
Utrum ignorantia excuſet peccatum. 77.
¶ Diſtinctiōis. XXIII. ¶ Qō. I.
¶ Utrum deus potuerit conferre alicui nature create vt peccare non poſſit. 79.
Utꝝ d̄s debuit ꝑmittere hoieꝫ tētari ⁊ peccare. 79.
¶ Queſtio. II.
¶ Utrum Adam deū per eſſentiā viderit. 79.
Utrum rerum omnium ſcientiam habuit. 80.
Utrum Adam in primo ſtatu potuerit falli. 80.
¶ Diſtinctiōis. XXIIII. ¶ Qō. I.
¶ Utrum lib. arb. ſit potentia vel habitus. 82.
Utꝝ lib. ar. noiet vnā potētiā vel plures. 82.
Utꝝ li. ar. ſit potētia diſtincta a volūtate ⁊ rōne. 83.
Utꝝ Adā i p̄mo ſtatu ꝑ lib. ar. poterat pctm̄ vitare. 83.
¶ Queſtio. II.
¶ Utꝝ ꝯueniēter notificať ſenſualitas i lr̄a. 83.
Utꝝ rō ſupior ⁊ iferior ſint vna pō vel diuerſe. 84.
Utrum ſindereſis ſit potētia vel habitus. 84.
Utrum conſcientia ſit actus. 85.
¶ Queſtio. III.
¶ Utrum ſufficienter diſtinguantur in littera motus ſenſualitatis: ⁊ rōnis ſupioris ⁊ inferioris. 85.
Utrum motus ſenſualitatis poſſit eſſe pctm̄. 86.
Utrum in ratione poſſit eſſe peccatum. 86.
Utrum delectatio rationis inferioris aliquo modo poſſit eſſe peccatum mortale. 86.
Utꝝ i rōne ſupiori poſſit eē pctm̄ veniale. 87.

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA

Utrum veniale poſſit fieri mortale. 87.

⁋ Diſtinctiõis. XXV. ⁋ Qõ. I.

⁋ Utrum lib. arb. ſit in deo. 89.
Utrum lib. arb. cogi poſſit. 90.
Utrũ lib. arbi. ad oĩa opera hũana ſe extẽdat. 90.
Utꝝ lib. arb. augeatur vel minuaẽ. 90.
Utrũ lib. arb. conuenienter diſtinguaẽ. 91.

⁋ Diſtinctiõis. XXVI. ⁋ Qõ. I.

⁋ Utrum gratia ponat quid creatum in aĩa. 92.
Utꝝ gratia ſit ſubſtantia vel accidens. 93.
Utruꝫ gratia ſit in potentia aĩe ſicut in ſubiecto. 93.
Utrum gratia ſit virtus. 94.
Utꝝ grã ↄuenienter p̱ opantẽ ꝛ cooperãtẽ diuidaẽ. 94.
Utrum gratia in anima multiplicetur. 94.

⁋ Diſtinctiõis. XXVII. ⁋ Qõ. I.

⁋ Utrum virtus ſit habitus. 96.
Utrum Aug. conuenienter virtutem diffiniat. 97.
Utꝝ aliqͥs poſſit ex cõdigno vitã eternã mereri. 97.
Utrum quis gratiam mereri poſſit. 97.
Utruꝫ aliquis augmentum gratie poſſit mereri. 98.
Utruꝫ vnus poſſit alteri primaꝫ gratiã promereri. 98.

⁋ Diſtinctiõis. XXVIII. ⁋ Qõ. I.

⁋ Utrum homo ſine gratia aliqͥd bonũ facere poſſit. 99.
Utrum homo ſine gratia poſſit peccatum vitare.
Utꝝ hõ ſine grã poſſit oĩa mãdata legis implere. 100.
Utruꝫ hõ ſine gratia poſſit ſe preparare ad gratiã. 100.
Utꝝ hõ ſine grã poſſit cognitionẽ veritatis habere. 100.

⁋ Diſtinctiõis. XXIX. ⁋ Qõ. I.

⁋ Utrum hõ in ſtatu innocẽtie gratia indiguerit. 102.
Utruꝫ hõ ante peccatuꝫ gratiaꝫ habuerit. 102.
Utrum hõ in primo ſtatu tantuꝫ de gratia habuiſſet quantum poſt peccatum. 103.
Utrum actus humani ante peccatuꝫ fuiſſent efficaciores ad merendum gratiam. 103.
Utruꝫ pena hoĩs conuenienter determinetur pro peccato p̃me trãſgreſſionis. ſ. p̃uatio ĩnocẽtie ſit ĩ p̱adiſo. 103.

⁋ Diſtinctiõis. XXX. ⁋ Qõ. I.

⁋ Utꝝ dfect⁹ q̊s ſentimus ſint nob q̃ſi pena p̱ pctõ. 106.
Utruꝫ defectus aliquis ex primis parẽtibus in nos deuenire habeat rationem culpe. 106.
Utruꝫ concupiſcentia ſit originale peccatum. 106.

⁋ Queſtio. II.

⁋ Utrũ alimentũ in veritatẽ hũane nature ↄuertiẽ. 107.
Utrum ſemen ex alimento deſcendat. 108.

⁋ Diſtinctiõis. XXXI. ⁋ Qõ. I.

⁋ Utꝝ p̱ traductionẽ carnis origiale pctm̃ traducaẽ. 111.
Utꝝ neceſſariũ ſit oẽs hoĩes ĩ pctõ originali naſci. 111.

⁋ Queſtio. II.

⁋ Utrum originale peccatuꝫ ſit in eſſentia anime: ſicut in ſubiecto vel in aliqua potentia eius. 112.
Utruꝫ vis generatiua pre alĳs viribus infecta ſit. 112.

⁋ Diſtinctõis. XXXII. ⁋ Qõ. II.

⁋ Utruꝫ culpa originalis per baptiſmuꝫ ſoluatur. 113.
Utrum pena originalem culpam conſequens poſt baptiſmuꝫ remaneat. 114.
Utruꝫ originalis concupiſcentia in quibuſdaꝫ maior ꝛ in quibuſdaꝫ minor inueniatur. 114.

⁋ Queſtio. II.

⁋ Utruꝫ infectio originalis a deo ſit. 115.
Utruꝫ diuinaꝫ ſapientiaꝫ deceat infundere animã corpori a quo contrahat maculaꝫ. 115.
Utruꝫ aĩe ex ſua creatione ſint inequales. 115.

⁋ Diſtinctiõis. XXXIII. ⁋ Qõ. I.

⁋ Utrum ex proximis parentibus aliquis contrahat maculam originalem. 117.
Utꝝ cl̃pa primoꝝ parẽtũ ĩ filios redũdet q̊ ad penã. 118.
Utrum originale peccatum ſit vnuꝫ vel multa. 118.

⁋ Queſtio. II.

⁋ Utꝝ pctõ origiali p⁹ mortẽ dbeaẽ ſenſibilis pena. 118.
⁋ Utꝝ pueri ñ baptizati afflictiõꝫ ſpũalẽ ĩ aĩa ſẽtiãt. 119.

⁋ Diſtinctiõis. XXXIIII. ⁋ Qõ. I.

⁋ Utrum malum ſit. 120.
Utrum maluꝫ ſit ens ſicut natura quedam. 121.
Utruꝫ bonum poſſit eſſe cauſa mali. 121.
Utrum maluꝫ eſt in bono ſicut in ſubiecto. 122.
Utruꝫ per maluꝫ totum bonuꝫ corrumpatur. 122.

⁋ Diſtinctiõis. XXXV. ⁋ Qõ. I.

⁋ Utꝝ malũ ſufficiẽter p̱ penã ꝛ culpaꝫ diuidatur. 124.
Utꝝ ↄueniẽter pctm̃ vel culpa in lr̃a diffiniatur. 125.
Utrum omne peccatuꝫ in actu conſiſtat. 123.
Utrum peccatuꝫ conſiſtat in exteriori actu. 125.
Utrum per peccatũ fiat corruptio in potentĳs aĩe. 126.

⁋ Diſtinctiõis. XXXVI. ⁋ Qõ. I.

⁋ Utruꝫ vnuꝫ peccatuꝫ poſſit eẽ cauſa alterius pcti. 128.
Utruꝫ paſſio poſſit dici peccatuꝫ. 128.
Utruꝫ peccatuꝫ poſſit eſſe pena peccati. 128.
Utruꝫ omnis pena pro aliqua culpa in hoĩe ſit. 129.
Utruꝫ conuenienter ponatur diſtinctio bonorum. 129.

⁋ Diſtinctiõis. XXXVII. ⁋ Qõ. I.

⁋ Utruꝫ peccatuꝫ ſit ſubſtãtia vel nã aut res q̃dã. 130.
Utruꝫ oẽ quod eſt quocunqꝫ modo ſit a deo ſit. 130.

⁋ Queſtio. II.

⁋ Utruꝫ deus ſit cauſa ipſius peccati abſolute. 131.
Utꝝ de⁹ ſit cã actiõis in q̃ deformitas culpe ↄſiſtit. 131.

⁋ Queſtio. III.

⁋ Utrum deus ſit cauſa pene. 132.
Utruꝫ malũ per prius dicatur de culpa q̃ꝫ de pena. 132.

⁋ Diſtinctõis. XXXVIII. ⁋ Qõ. I.

⁋ Utꝝ oĩuꝫ rectaꝝ volũtatũ ſit tantũ vnus finis. 134.
Utrum finis cõmunis ꝛ vnus rectarum voluntatum poſſit eſſe charitas vel beatitudo. 134.
Utrum intentio ſit aliquid voluntatis. 134.
Utrum ſit vnus actus voluntatis qui eſt de fine ꝛ de his que ſunt ad finem. 135.
Utrum voluntas habeat ſuam bonitatem ex fine. 135.

⁋ Diſtinctiõis. XXXIX. ⁋ Qõ. I.

⁋ Utrum in volũtate poſſit eſſe peruerſitas peccati. 136.
Utꝝ ĩ actibus aliaꝝ potẽtiaꝝ poſſit eſſe peccatuꝫ. 137.

⁋ Queſtio. II.

⁋ Utrum homo velit bonum naturaliter. 137.
Utrum motus ſit idem quo homo vult bonum naturaliter: ꝛ quo vult malum. 137.

⁋ Queſtio. III.

⁋ Utrum ſuperior ſcintilla rõnis poſſit extingui. 137.
Utrum conſcientia poſſit errare. 138.
Utrum conſcientia errans obliget. 138.

⁋ Diſtinctionis. XL. ⁋ Queſtio. I.

⁋ Utꝝ bonũ ꝛ malũ ſint eẽntiales differẽtie actiõis. 140.
Utrũ ex volũtate actio ſit iudicãda bona vel mala. 140.
Utruꝫ actus exterior addat aliquid de bonitate vel malicia ſupra bonitatem vel maliciam voluntatis. 140.
Utrum in eadem actio ſit bona vel mala. 141.
Utrũ actio indifferẽs iueniatur in actibus hũanis. 141.

⁋ Diſtinctiõis. XLI. ⁋ Queſtio. I.

⁋ Utrum fidei ſit vniuerſaliter intentionẽ dirigere. 143.
Utrum actus infidelis hoĩs bonus eſſe poſſit. 143.

⁋ Queſtio. II.

⁋ Utrum peccatum ſit voluntarium. 144.
Utrum omne peccatum ſit in voluntate. 144.

⁋ Diſtinctiõis. XLII. ⁋ Queſtio. I.

⁋ Utrũ voluntas pctĩ ꝛ actus ſint duo peccata 145.
Utrũ poſt actũ peccati reatus remaneat. 146.
Utrũ pctm̃ diuidaẽ ↄueniẽter p̱ mortale ꝛ vẽiale. 146.
Utrũ veniale peccatũ a mortali diſtinguaẽ. 146.
Utrum peccatum mortale ꝛ veniale differant per penaꝫ eternam ꝛ temporalem. 147

⁋ Queſtio. II.

⁋ Utruꝫ peccata diſtinguãtur penes radices. 147.
Utꝝ pctm̃ ↄ̃enter diuidaẽ ĩ pctm̃ cogitatõis orl ꝛ opis. 148.
Utꝝ diuiſio capitaliũ vicioꝝ ſit cõpetẽs. 148.
Utꝝ ſpẽs ſuperbie cõueniẽter aſſignentur. 149.
Utrum oĩa peccata ſint paria. 149.

⁋ Diſtinctiõis. XLIII. ⁋ Qõ. I.

⁋ Utrum ſit aliquod peccatũ in ſpiritum ſanctuꝫ. 151.
Utꝝ pctm̃ ĩ ſpm̃ ſcm̃ ſit dterminatũ gen⁹ pctĩ. 151.
Utꝝ ↄueniẽter aſſigneẽ ſpẽs pcti ĩ ſpm̃ ſcm̃. 151.
Utrum peccatũ in ſpiritũ ſanctũ ſit irremiſſibile. 152.
Utꝝ aliqͥs in p̃mo actu pcti poſſit peccare ĩ ſpm̃ ſcm̃. 152.
Utrũ Adam in ſpiritũ ſanctũ peccauerit. 153.

⁋ Diſtinctiõis. XLIIII. ⁋ Qõ. I.

⁋ Utrum potentia peccandi ſit. 154.
Utrum omnis prelatio a deo ſit. 154.
Utrũ in ſtatu nature integre prelatio fuiſſet. 154.
Utrum obedientia ſit virtus. 155.
Utrum chriſtiani teneantur obedire ſecularibus poteſtatibus ꝛ precipue tyrannis. 155.
Utꝝ obaꝫ p̱feſſi teneanẽ ſimpl'r obedire p̃latis ſuis. 155.

Finis.

⁋ Expliciunt tituli articuloꝝ Sancti Thome de Aquino ordinis p̃dicatorũ ſuper ſcõm ſententiarum.

⁋ Secũdi libri ſniarũ Angelici doctoris ſcti Thome de Aqno ſacri ordinis Predicatoꝝ. Finis.

⁋ Impſſi Venetĳs mãdato ꝛ expenſis Nobilis Uiri dñi Octauiani Scoti Ciuis Modoetiẽſis Per Bonetũ locatelliũ Bergomẽſeꝫ Anno ſalutis Nonageſimo octauo ſupra Milleſimũ q̃terqꝫcẽteſimũ. Undecimo Kalendas Januarias Reg. Auguſtino Barbadico Inclyto Uenetiaꝝ duce.

Regiſtrum.

a
Scriptum
⁋ Incipit liber
Qualiter ĩ deo
⁋ Incipit ſcõs

b
⁋ Credamus
ad ↄſecutionem
celo: d nobilitate
Ad primum.

c
in malicia
creatus eſt
tanto: eſt
quid vel

d
⁋ Utꝝ angelis
durati ſunt:
ſubiectaꝫ mãm
⁋ P̃. cognitio

e
in cantico
cõnaturalis
non ponitur.
pertingere.

f
Ad tertium
reſurrectione
dieruꝫ p̃mitus
cem corporalem

g
binarius p̃ncipiũ
poſitiõius:
tunc plantas
to ſanctificare

h
Ad quartum
ergo de fructu
tur duo
intellectus agẽs

i
moda imitatiõe
ſicut aĩalia
rit per naturam
ideo quodã mõ

k
ſit ab hoſte
ſine quo non
tionis deo
dediſti mihi

l
q̃ꝫ de illo
ſit etiam opere
ꝛ inde eſt
B aũt ↄueniẽs

m
vero faciendum
determinate
actus ꝛ habitus
quo hominis

n
Caſtitate
natus ad id
Id vero
ꝛ qr lib. arbi.

o
Originalem
qui rationem
rõnem culpe
bet quãtitatis

p 158
Lex carnis
poteſt eſſe qꝫ
peccatũ nõ eſt
hoc etiaꝫ tactum

q
di ens: ſicut
tiam: qr ipſum
⁋ Expoſitio
eſt vel aliquid

r
ſa ꝛ cauſatum
qd fecit. Idem
malum: ergo
actus in genere

ſ
Ad ſecundum
poteſt peccare
erit actus bonus
iudicanẽ bona

t
Illis prohibeãẽ
ſint diuerſa
ſenſu rationis
cundo modo

v
Ergo ꝛ impnĩa
⁋ Diuiſio text⁹.
prelationis

Finis.

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES